Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΛΟΓΟΙ Θ'

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΟΙ ΜΟΥΣΑΙ.

Τῦ αὐτῦ Ἐξήγησις περὶ τῆς Ὁμήρυ βιοτῆς.

HERODOTI

HALICARNASSEI

Hiſtoriarum Libri IX

Novem Muſarum Nominibus Inſcripti.

Ejuſdem NARRATIO de Vita *HOMERI.*

Excerpta è Cteſiæ Libris de Rebus Perſicis & Indicis. Græcè & Latinè.

ET

H. STEPHANI Apologia pro HERODOTO.

Acceſſerunt Huic Editioni

Chronologia Hiſtoriæ, & Tabula Geographiæ Herodoteæ; Necnon Variantes Lectiones, & Notæ ex pluribus Mss. Codd. & Antiquis Scriptoribus collectæ;

Unà cum Indice Græco & Latino.

ECOLE SAINTE GENEVIEVE B.D.J.
BIBLIOTHEQUE S. J. Les Fontaines CHANTILLY

LONDINI,

Typis *E. Horton* & *J. Grover*, Impenſis *Johannis Dunmore*, *Richardi Chiſwel*, *Benjamin Tooke*, & *Thomæ Sawbridge*,

MDCLXXIX.

† V. Clerici Lib: inter elogia auctorum ab Quintiliano [illegible]

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI

Ac Domino,

D. GULIELMO

Archiepiscopo *Cantuariensi*,

Totius *ANGLIÆ* Primati.

QUI *monumenta literaria viris principibus inscribunt, morem sequuntur*, Præsul Venerande, *& celebrem & perantiquum. Sanè* Scylax Caryandenus Dario Notho *Persarum Regi*, Aristoteles Alexandro, Manethos Ptolemæo *Philadelpho*, Julio Cæsari Terentius VARRO *Opera sua dicaverunt; &, nè plures congeram*, D. Lucas Apostolorum Acta Theophilo *nuncupavit.*

Antiquitatis ego cultor, & ævi prisci æmulus tuo Nomini Herodotum *consecro*, Antistes amplissime; *& quidem eò fidentiùs, quoniam non dubitabam, quin lenis & placidus & prudentiæ plenissimus scriptor* Herodotus, *idemque Princeps & Pater Historiæ antiquæ, Tibi imprimis foret gratus, qui Pater es primævus Ecclesiæ primævæ, quique summum dignitatis apicem eisdem virtutibus tueris & illustras, quibus eum es meritissimè consecutus.*

Est alia tamen ratio, quæ Dedicationem hanc à me propemodum efflagitare visa est. Tuæ Benignitati tribuit Herodotus, *quòd in hac Editione longè emendatior prodeat. Bibliotheca tua scriptum exemplar subministravit, cujus ope & ductu permulta Hominum, Gentium, Urbium, Fluviorum vocabula reposui, quæ in vulgatis Libris aut vitiosè scripta erant, aut temerè permutata, aut planè omissa.*

Quoni-

Quoniam igitur gratitudo qualiſcunque (ut nunc ſunt mores) importuna vix poſſit videri, cupit coràm profiteri Herodotus, *per quem profecit. Non patrocinium ambit, nec amplius quicquam à Te petit; quàm ut cum* Muſis Charitas *unà eum coluiſſe intelligas.*

Gratulatur etiam ſibi Hiſtoricus noſter ſe eo fato natum fuiſſe, ut magnis Præſulibus magna ſemper beneficia accepta referret. Nam ut Latinè in aula Nicolai *Quinti* P. R. *loqui cœpit, ita* Græcè *denuò in tua didicit.*

Dialectum & numeros ſuos jucundiſſimos, per quos purgatis auribus tam mirificè quondam placuit, lætus in tuo codice recognoſcit; imò non minùs exemplari tuo libens ſe debere prædicat, quod ei veritatem in hiſtoria, locis adeo multis, reſtituit; quàm olim debuit Cimoniis *monumentis, quæ ei de patriâ contra obtrectatores teſtimonium præſtiterunt.*

In hoc gratiarum erga Te officio ſocium ſe Herodoto *addere geſtit totus noſtræ gentis eruditorum ordo.* Theodoros, Parkeros, Laudos (*magna literatorum hominum præſidia*) *aut vincis aut æquas, in coëmendis optimis quibuſcunque libris; quos etiam ita poſſides, ut Sol ille ſuos radios & lucem.*

Deus O.M. *infulas ſacras, quas geris, ſanctas eſſe faxit; idémque Te, cui commiſit Eccleſiæ Britannicæ clavum, regat provehátque curſu inoffenſo, ſed longo, ad ſedes beatorum. Scripſi* Londini, *Kal. Jun. Anno Dom.* MDCLXXIX.

Paternitati tuæ

devotiſſimus

THO. GALE.

LECTORI CANDIDO.

IHIL *fuit, amice Lector, de quo nos minus cogitaverimus anno præterito, quam* HERODOTI *editionem ista hieme susceptam iri: nec ejus rei mihi leviter in mentem venire potuit. Sed varie se habent etiam optimorum typographorum sæpe rationes, ut mehercle, quantum ego hactenus, dum illi arti non ita diu operam ἐπανορθωτικῶ in parte dedi, cognoscere potui, adeo ut illud & hic verum esse, quod proverbio teritur, expertus pronunciem, scilicet & nos plerumque in ipsa demum arena consilium capere oportere, non secus ac gladiatores aiunt. Ita ergo factum & nunc fuit, qui voti mei nondum potui fieri vel semel compos, ut ad opus aliquod pransi ac parati accederemus. Quamvis enim tum quod me attinet, ne quidquam ambitiunculæ ex his verbis mihi quis sinistre colligat, quæ in me profecto non est ulla, nihil magni vel eximii à mea tenuitate proficisci posset, nec ego quid tale etiam promittam: tamen occasio sic esset à viris literatis egregiam aliquam colligere symbolam ociosius: quam in Reip. literariæ gratiam nobis credo illi haudquaquam negarent. Verum ἄφθονοι illæ Musarum δύεαι non ubique adeo nobis in propinquo: locorumque intervalla sibi & temporis longioris spatium tum deposcunt. Sed ad ea quæ nostram editionem attingunt propius: ubi non mirabor, si quædam monere oblitus fuero; ita hæc in ipsis nundinis scribo, & quum liber jam mitti ad eas debuerat. Quum itaque auctoris cujusdam veteris diu exspectata Græco-latina editio nondum à viro docto huc transmissa esset, quam alias prelo subjicere, nostro fuit decretissimum, operæque ad suos labores denuo confluerent,* Marnius *noster, uno prelo præsertim ita exigente, consilium de* Herodoto *edenda cœpit, & dictum factum, in eam rem editionem* H. Stephani *secundam ad nos misit, quæ operis nostris pro exemplari esse posset. Ego tum eram totus in Polluce, & Notis ad eum pertexendis, quas ut auderem aliquas post optimum amicum nostrum* W. Seberum, *quem in eadem re occupatum esse sciebam, cujusque editio hisce nundinis prodit, causa princeps fuit ms.* Palatinus *eximius ab amiciss. viro* Jano Grutero (*cujus eruditionem illam τῶ πάνυ admirer ne an summam erga me benevolentiam exosculer magis, incerte angitur animus; & Musæ non sirint, ut unquam tam angusto temporis spatio ejus de me meritorum enumerationem ac deprædicationem imprudenter includam*) *ex illustr. illa Bibliotheca erutus, in quo hoc clare discere potui, non vane jactari de critice à viris qui in eo genere hodie familiam ducunt, eam ut Africam esse: quippe adferre semper aliquid novi. At non tanti fore novitas, quæ si spectetur sola, cordatorum etiam virorum cavilla haud effugit, ut ideo quid porro in isto auctore tentare debuerim, nisi tam multas veras lectiones me reperisse in laudato ms. putassem, vel veras tamen quasdam, ubi vulgatæ falsæ videntur, repositurum ejus ope adjutus sperassem: de quo, si non spernetur hic partus, eritque qui tollere velit,* τὸ ἀυτὸ ταῦτα βοήσει *quod præfiscini tamen addiderim. Ego itaque, ne multis morer, tum in Polluce totus, ita in eodem pergebam: satis ratus, si* Herodotea *editio ad* Stephanianæ *exemplum publicaretur, nobisque saltem hoc proponeremus ut nostra qualiscunque diligentiæ pro viribus tamen* Stephanianæ *esset æmula: diligentia, inquam, non eruditio, ad cujus ἄκρον tale, quale ille vir attigit, me pervenire posse haud spero unquam. Veruntamen quum superiori anno jamjam exeunte cogitationes nostræ εἰς τὸν νέωτα converterentur frequentius, consideratâ operâ meâ, & quid restaret profligandum ante quam nundinæ advenirent, quarum terminis nostri labores iniquius, si verum dicere licet, plerumque circumscribuntur, & viso, me demum perveniisse ad ὀνομαστικὸν septimum, sique absolvendum esset in Polluce quod sub manu, verendum esse ne in* Herodoti *editione amplius quàm prævaricatus viderer, ut qui huic plane nullam operam à me dedissem: sic itaque mearum rerum hercle sat agere cœpi, cura animum incertante varia. Sed cogitavi tamen Pollucem alias proditurum, licet ego nihil adsuerem, quum ille sat eruditum editorem, amicum nostrum, esset jam nactus:*

& mi-

& mihi etiam aliquod moræ pretium fore, quod à doctissimo quodam viro in eo auctore observata & emendata exspectare jussus fui è Gallia: *abrupique tandem hoc filum, & Pollucem sepositi, cum æstate, si erit ocium & facultas, σὺν θεῷ resumpturus. Itaque* Herodoto *tandem, non ita tamen solo, ut non & aliis distraherer sæpius, per duos menses operam dedi, quantam per quotidianum pensum dare licuit, & pauca quædam attulisse mihi videor ut illius jam editio prodiret illustrior & προδήκη aliqua auctior: plura sane allaturus, si per tempus licuisset huic rei inhærere longius. Scilicet qui in opere ipso parum possunt, in pærergis sunt occupati: quique in libro ipso elaborare nihil audent, interdum tamen quasi alludunt ad margines. Tu de omnibus ita censebis, amice & candide lector, ut tumultuarie valde præstitis, & nimis properanter, præterea ab homine cui profecto nec ingenium innumerato est, nec exprompta adeo memoria. Ego paucis ordine ea referam, quo & de aliorum laboribus certus fias unde scilicet quidque & à quo simus mutuati. ita enim unicuique suum, ut verum & par est, poterit tribui.*

Textus (uti vocabulo jam recepto in hac re utar) Græcus & Latinus nostri Herodoti *ad exemplum editionis* H. Stephani *secundæ expressus est: quid vero ipse in sua recensione præstiterit, cognoscas, si lubet, ex ipsis prolegomenis, quæ statim cum aliis* Herodoto *præfixa invenies. Mutare mihi nihil permisi, nisi quosdam typographicos errores, ita certos, ut me palpari putarem: qua tamen in re quo versarer cautius, adhibui semper editionem ejus primam, mihi quondam à Clariss.* Grutero *datam. Raro item in interpunctionibus variavi, itidem illa priori nonnunquam in consilium adhibita, editione certe diligentissima. ubi tamen utrumque spero ita tentatum, ne quidquam facile in iis locis, quos studio se mutasse ait in illa secunda editione, peccarem. De interprete alias quem* Vallam *autumant, mihi profecto idem accidit, quod* H. Stephano, *ut obscuras quasdam sententias tam apte expressas ab eo in* Herodoto *mirarer, interdum tamen ipsius interpretatio, licet nondum ullam accuratiorem linguarum cognitionem mihi vendicare possim, meis auribus quidem nescio quid mendosi sonaret & inconcinni. Adeo ut si quid ego voluerim refert, optimum* H. Stephanum *de novo vertisse & συγγραφία optarem, quod illi facile fuisset, qui vix duodecim dies consumpserit in tot interpretationibus & melioribus & verioribus conscribendis quas oræ adposuit: vel ut istas interpretationes, quas margini adjecit, in textum ipsum transtulisset, quum præ iis alteræ plerumque etiam plane falsæ sint, vel Græcis verbis minus respondeant. Verum quoniam ipse hoc noluit, immo etiam aliis diserte interdixit ne in contextum referrent has interpretationes; & nos ejus voluntatem contra ire hic jam noluimus: quo tamen lectori oræ paginarum ad notandum vel observandum essent liberiores, illa omnia cum bona ipsius diligentiæ pace migrare jussimus in extremas paginas, ubi nobis videntur locum non minus certe commodum vel elegantem obtinere: numeris præfixis, qui singulorum quo referenda indices. Cæterum de libello qui vitam* Homeri *continet, didici ex primi* H. Stephani *editione, eum esse ex* Conradi Heresbachii *interpretatione, ab* H. Stephano *multis locis recognita: at versus qui passim inserti occurrunt,* Conradum *non vertisse: ideoque eos partim ex ejusdem* H. Stephani, *partim ex aliorum interpretatione nos habere. Et hæc de contextu, interpretatione, interpretationeque recognita. Ad* Capita, *sive* Tmematia *quod attinet, dixi ante annum ad* Cæsarem, *quid in ea re spectassem, eundem auctorem ita videlicet partitus. Si qui improbant, libere dico in hac re, malo cum illo quem magnum in ea auctorem sequor ita desipere (quod Musæ tamen bene prohibebunt) quam cum illis diverse sentire. Sed, inquient, rectius tamen & melius potuisset ista partitio institui. Hic sane habebunt me fatentem, & aptius alium potuisse non negabo; nostramque minus congruam interdum, immo sæpius, & id fatebor; & fuisset alia modo qualis qualis ad manus, arripuissem libens vel ambabus quod aiunt. Ego mehercle in festinatione summa non potui ista dinumerare accurate: nec ullum inde auctori nostro spero fore incommodum; quod eas numerorum σημειώσεις oræ interiori paginarum adposui, neque ipsum contextum ideo distraxi: saltem ea fini elaborans, ut Index ad eas accommodari posset; non ad paginas, quæ in nulla non editione incerte variare solent. Auctorem alias ita scripsisse, ejusque orationem ea inter se cohærere ἁρμονία, ut omnem istam minutam divisionem respuat, si nescivissem, ex re ipsa satis potuissem experiri. Nec capita etiam inter se paria, sed illa prolixiora, ista breviora feci, prout mihi multum rerum nominumve contineri videbatur pro Indice excerpendo. Nec spero tam iniquum mihi aliquem exiturum,*

ut

Ad Candidum Lectorem.

ut ad menſuram hæc tradi ſibi poſtulet. Nemo tamen in Plinio, Æliano, (*quamvis illis alia ſcribendi materia*) *aliis, hanc inæqualitatem culpat, ſed ſic permittunt, quamvis ab indoctiſſ. ſæpe librariis ea profecta ſegmenta ſciant. Sed vos qui nimium reprehenditis & acerbo animo, conſidite quæſo vel noveni, quot* Herodotus *noſter & Cephalion quidam Muſas conſcripſit, idemque tentate ſeparatim quiſque: dabo vobis contra pignus, ſi inter vos conveniet. & ni tandem exclamabitis ipſi Quot capita tot ſenſus, id quod vulgo jactant. Pergo. Notulæ quæ in textu Latino nigræ occurrunt interſertæ tales ¶, deſignant tibi tmemata, vel tmematia, in quæ* H. Stephanus *librum unumquemque in ſua editione poſteriori diſtribuit; qua diſtributione, ut ipſe ait, lectio quæ alioqui nimis longa videri poſſit, in certa intervalla, ceu longa quædam via, dividatur, ubi commode, ſi viſum fuerit, liceat interquieſcere. Id quoniam ipſe monuit, nec ego ſane omittere volui. De vita vero* Homeri *adhuc dicendum ſupereſt, nos in* H. Stephani *editione ad Græcum contextum nullas* διφασίας (*ut ipſe* Herodoteo *vocabulo vocat*) *lectiones inveniſſe. Quum itaque olim dum* Heidelbergæ *apud nobil. & ampliſſ.* v. G. Mich. Lingelſhemium, *patronum meum eximium, quem honoris & laudis gratia nomino, degerem, cum ms.* Palatino, *in quo una cum quibuſdam aliorum auctorum ſcriptis iſta* ἐξήγησις περὶ τῆς τοῦ Ὁμήρου γλώσσης καὶ βιοτῆς *continebatur, illum libellum contuliſſem, iſtaque excerpta adhuc inter ſcidas meas inveniſſem, & quoſdam locos inde augeri & emendari non inepte poſſe vidiſſem, eam* Διαφορὰν *ſingulis locis in margine Græci contextus adſcripſi; in contextu ipſo mutavi nihil, ſicut & infra in ſcriptum illud præfatus fui. Sequuntur adjectæ ab* H. Stephano *adpendices, de* Perſarum Legibus & Inſtitutis *una, altera de* Ægyptiorum, *utraque ex auctoribus priſcis ab eo excerpta cum quibuſdam ejus in aliquot locos obſervationibus. Hic lubuit quid loco quaſi tertiæ adpendicis addere, vel quaſi locupletare adpendicem* Stephani Ægyptiacam. *De illo enim* Ægypti *flumine unico,* Nilo, *ex pluribus auctoribus adjeci veterum ſententias inter ſe diſſentientes omnes ſuper hujus fluvii augmento, partim &* Herodoti *opinionem refutantes. Notaveram mihi illa loca, quum alias collectanea ad* Herodotum *pararem, variis auctoribus antiquis raptim pervolutatis, & novis etiam quicunque mihi ad manus: ſtulte, qui hæc conſieri ſperabam poſſe tempore tantulo. Sed iſta tamen privatim corraſiſſe forte non erit aliquando plane ſupervacuum. Poſſent enim ni fallor quædam loca inde* Herodoti *emendari, illuſtrari certe: & utinam hanc operam nobis* H. Stephanus, *qui omnium potuiſſet optime, dediſſet, ſuáſque illas promiſſas adeo adnotationes emiſiſſet: quas jam unquam tmeſuras quis ſperet, poſtquam*

Τὸν Μέσαις φίλον ἄνδρα τίλφ θανάτοιο κάλυψεν.

Vix vacat in his temporis anguſtiis, lubet tamen locum qui occurrit in exemplum ſubjicere. Clione, *cap.* CXVII, *ait ad* Aſtyagem Harpagus ἐπεί τε ὁ ποιμὴν τοῦτο τὰ κελεύμενα, ἐτελεύτησε τὸ παιδίον, πέμψας τῶν ἐωυτοῦ τοὺς πιστοτάτους, καὶ εἶδον δι' ἐκείνων, καὶ ἔθαψα μιν. *Hic pro ultimis verbis forte alicui non diſpliceat lectio quorundam, ut videtur, veterum,* ἐθαψάμην. *Sic enim diſerte* Thomas *magiſter in eclogis vocum Atticarum:* ὡσαύτως (*ſcilicet ut* ἐθρεψάμην *dicimus pro* ἔθρεψα, *&* ἠγανακησάμην ἀντὶ τοῦ ἠγανάκησα) καὶ ἐθαψάμην ἀντὶ τοῦ ἔθαψα. Ἡρόδοτος ἐν τῇ πρώτῃ καὶ εἶδον δι' ἐκείνων, καὶ ἐθαψάμην. *Sed non poſſum quin & alterum, quum non ita procul illum ſequatur, addam, qui forte majoris momenti. Eadem prima Muſa,* cap. CXXVIII, *de* Aſtyage *legitur:* πρῶτον μὲν τῶν μάγων τοὺς ὀνειροπόλους, οἳ μιν ἀνέγνωσαν μετεῖναι τὸν Κῦρον, τούτους ἀνεσκολόπισε. *Scilicet pro illo* μετεῖναι *forte* μὴ κλεῖναι *legendum, nec aliter veteres codices habuiſſe, ſi me* Thomæ *ejuſdem auctoritas non fallit, quamvis apud eum corrupta una literula ita legas:* ἀναγινώσκω τὸ ἀναπείθω, ὡς ἐν τῇ πρώτῃ οἳ μιν ἀνέγνωσάν με κλεῖναι Κύρον. *In primis vero plura in illis qui* Herodoti *verba hinc inde laudaverunt, mendoſa poſſent è noſtro reſcribi. Sane apud* Stephanum, *ſive quiſquis eſt ille* ὁ τὰ ἐθνικὰ καταγράψας, *varietas in propriis urbium celeberrima eſt, ut loco exempli,* Θύελλα, πόλις Οἰνωτρίας, ἐν ᾗ μοῖρα Φωκαέων ᾤκησεν, ὡς Ἡρόδοτος α'. *atqui in* Herodoto *noſtro illa* Ὑέλη *ſcribitur in ea Muſa* Clione, *cap.* CLVII. *Sic quæ* Euterpe, *cap.* XXIX. Ταχομψώ, *Ethnicographo ſaltem* Κομψὼ *ex eodem libro* Herodoti *affertur. Qui* Ζύγανθες, *in* Melpomene, *c.* CXCIV, Γύζαντες *ex eodem libro quarto laudat idem, & in* Βύζανθες *ait,* κακῶς διὰ τοῦ γ' Γύζανθες *legi apud* Herodotum, *quo modo tamen & in* Κύρεσμις (*quæ* Κύρεσις Herodoto *ibidem*) *adducit,* νῦν, *inquiens,* καὶ Γύζανθας τὸς ἐν Λιβύῃ Ἡρόδοτος τετάρτῃ. *Verum mitto hæc, & dico de cæteris quæ reſtant. His itaque ad-*

pendicibus,

Ad Candidum Lectorem.

Nec amplius te moror, amice lector. Tu modo hæc, quæ in tuam gratiam à nobis præſtita ſunt, bene interpretare, & ignoſce erratis, quæ nos præterierunt, quum præſertim oculi invaletudo ad ocupationum mearum vim accederet, egoque alias nec è Lyncei *proſapia nec* Argi *me feram, qui tamen ſuis oculis credo negotium invenirent, talis eſt operarum plerumque varietas, & errorum inconſiderans accumulatio, laborumque quaſi catenam, quod conſiderare debes, trahimus continuam: adeo ut hic τὸ ἀναμάρτητον (quod alias Dei proprium ſolius, καὶ τῷ θεῷ μόνῳ ἐνδ' εἰς ἕνα ἡμῶν ἀφικνούμενον, ut cum* Ariſtide *hoc dicam) à nobis exigere velle nemo debeat, qui modo ipſe hominem ſe natum cogitaverit. Vale & nobis fave. quod ſi feceris, efficies nos ad alia poſthac alacriores.*

Series Eorum quæ in hoc Opere continentur.

HErodoti defenſio contra ejus reprehenſores, nominatim verò *Plutarchum*, ex *Joach. Camerarii* procemio in hiſtorias *Herodoti*.

Herodoti vita, ex eodem.

De dialecto *Ionica*, ex eodem.

Herodoti vocabula Ionica, & quædam genera loquendi, illi cum *Homero* magna ex parte communia: necnon alia collecta & Latine reddita, partim ab *Joachimo Camerario*, partim ab *Henrico Stephano*.

Alia de *Herodoti* vocibus & varia in quibuſd. mss. ſcriptura, *&c.* ex ejuſd. *H. Stephani* prolegomenis diverſis.

De vita, ſcriptis, ſtylo *Herodoti* ex autoribus antiquis, tam Græcis quam Latinis teſtimonia.

Quibus ſubjecta & epigrammata aliquot Græca veterum, & pro ejus defenſione plura nova *H. Stephan.*

Herodoti libri ipſi IX, nominibus Muſarum inſcripti, *Clio, Euterpe, Thalia, Melpomene, Terpſichore, Erato, Polymnia, Urania, Calliope.* cum interp. Latina *L. Vallæ*, & recognitionibus *H. Stephani*.

Herodoti libellus de genere vitaque *Homeri*, cum interp. *Heresbachii*, ab *H. Stephano* recognita.

Appendices ad *Herodotum* de Legibus & Inſtitutis tam Perſicis quam Ægyptiacis, è diverſis auctoribus, opera *H. Stephani*.

Appendix alia de incremento *Nili*, & ejus cauſis ex diverſis auctoribus.

Frid. Sylburgii ſpicilegium ad *Herodotum*.

Sequuntur CTESIÆ quædam.

H. Stephani de Cteſia diſquiſitio.

Ejuſdem de Διτλοσεαφία quorundam nominum in Cteſia præſertim: & de Excerptis ipſis ac voce Ἐκλογῶν.

Elogium *Cteſiæ Cnidii* ex *Briſſonio*.

Veterum teſtimonia aliquot de *Cteſia*, ejuſque ſtylo.

Series regum *Perſicorum* ad *Cteſiæ* hiſtoriam ab *A. Schotto* deſcripta.

Cteſiæ Perſicorum Excerpta ex *Photio*, cum interp. *H. Stephani*, & variis lectionibus ex editione Græca *Photii*: item cum diverſis Interpretationibus *A. Schotti*: & notis ejuſdem, & *H. Stephani, Davidiſq; Hæſchelii*.

Cteſiæ Indicorum Excerpta ex eodem *Photio*, cum iiſdem quæ ad *Perſica* acceſſerunt.

Eadem Indicorum excerpta ex interpretatione *Rhodomani*.

Ex eiſdem *Perſicis*, *Indicis*, & aliis *Cteſiæ* ſcriptis fragmenta, ex variis auctoribus congeſta.

Omnia cum interpretatione Latina & Notis.

Henrici Stephani Apologia pro *Herodoto*, ſive *Herodoti* Hiſtoria fabuloſitatis accuſata.

Chronologia *Herodoti*.

Variantes Lectiones & Notæ Breves ad *Herodoti* Hiſtorias; operâ & curâ *Thomæ Gale* Angli.

Lexicon Ionicum duplo auctius, ex MSS. per *T. G.*

Index Dictionum Ionicarum quæ in *Herodoto* notatu ſunt dignæ.

Index Materiarum Latinus.

EX

E X

IOACHIMI CAMERARII

Procœmio in Hiſtorias HERODOTI.

QUum Ricardus Crocus, Britannus, qui Lipſiam advenerat, ſtatuiſſet domi ſuæ quibuſdam privata opera Herodoti hiſtorias explicare, nos etiam tum ad hunc autorem cognoſcendum à magiſtro ſumus miſſi. Etſi autem Crocus vix pervenit ad ſecundum illius autoris librum enarratione ſua, ego tamen captus dulcedine & elegantia atque etiam facilitate ſcriptorum, quum celeriter diverſitatem quandam ſermonis, quam διάλεκτον vocant, percepiſſem, ita poſtea ſemper in illo legendo ſi atque perſeveravi, ut qualemcunque (ſentio enim quàm exigua hæc ſit) facultatem Græcæ linguæ conſequuti ſumus, eam magna ex parte Herodoti lectioni acceptam referre debeamus. Itaque & nunc eum quo tum uſus fui (acceptum à magiſtro) Herodoti codicem, tractatum verſatúmque à me plurimum, omnibus in pagellis notatiunculis & ſcriptura noſtra inſignem, inter alios omnes & diligo maximè, & quoties fortè aſpexi, non unquam ferè temperare mihi poſſum quin aperiam, & in eo aliquid legam. Tum redit in memoriam puerilis ſtudii jucundiſſima cogitatio: & illum laborem mediocrem, non tamen fuiſſe omnino ἄλυον, οὐδ' ἀτέλεστον ἰδρῶδ' ὃν ἱδρωσα, lætor. Autorem autem iſtum tanti facio animo meo, ut nullum omnium aliorum huic meritò anteponi poſſe cenſeam.

Paulo pòſt.

Neque me fugit, poſſe hoc teſtimonium de Herodoto meum videri magis amoris eſſe erga illum tam longo tempore confirmati, quàm judicii, vel etiam illo hoc eſſe corruptum. Notum enim quod & aſtrologi uſurpant, τιμὴ φιλίαν καὶ τὸ μῖσος ἐλαττῶν τὰ μέγιστα, καὶ μεγαλοῦσθαι τὰ σμικρότατα. Quapropter hoc loco placuit cauſas exponere cur tanti facerem illum, & veluti rationes referre ſententiæ noſtræ, atque etiam reſpondere iis quæ reſciviſſemus adverſus ipſum dici ſolere: ut intelligi poſſet, neque nos temere aut de puerili perſuaſione quadam illum celebrare, & inſectatores ipſius ad malignitatis crimen quandam etiam imprudentiæ ignominiam ſibi accerſere. Ac noſtra ſententia paucis illa quidem confirmabitur. reſponſio erit longior, ut neceſſe eſt: de qua tamen & ipſa, inductio animi mei & rationum concluſio magis atque certius poterit perſpici. Quum igitur in quocunque autore in primis id quod ab illo ſuſceptum eſt ad exponendum, & ipſa expoſitio, conſiderari ſoleat: in priore hæc ferè ſpectanda ad laudem exiſtimo, ſi eæ res ſumptæ delectæque ſint quarum cognitione alii adjuvari, quæque ipſæ ſuapte bonitate placere poſſe videantur: in poſteriore, ſi expoſitio ſit verbis ſententiiſque apta atque conſentanea. Quæ breviter dicta latè patent ad intelligendum. Sed in utroque quid Herodotus neglexit, vel non præſtitit potius, quominus præclariſſimus & celeberrimus autor haberi debeat? Nam quæ accedit antiquitatis autoritas, quanti & ipſa ſit putanda, quantúmque ponderis habeat, quis non videt? Quiſve ignorat, omnium conſenſu maximam huic laudem, admirationem, reverentiam deberi? Quum autem priorum temporum hiſtorias, variarum quidem gentium, ſed potiſſimum Perſarum & Græcorum, componendas & narratione ſua exequendas ſuſcepiſſet, nónne potius præcipuas & præclaras res complexus

plexus eſt expoſitione ſua, quàm nihili atque futiles? ut fecere, fortaſſe & veteres aliqui, certè poſteriorum ex illo genere ſophiſtico multi, qui nihil niſi inani quadam oblectatione animos levium quorundam afficere ſtuduerunt; ſicut ille Æthiopicorum & Deæ Syriæ autor: de quibus facilè exiſtimari poteſt de ſimilibus operibus aliorum. Ergo nihil tale in hoc eſſe autore affirmo? Minimè equidem: ſed hoc caput eſſe hiſtoriæ nego, quum ſit potius expolitio & exaggeratio quædam illius. Argumentum autem & caput quod? fundationes, everſiones, mutationes regnorum maximorum, opulentiſſimarum urbium expugnationes, ſucceſſiones potentiſſimorum regum, celeberrimarum civitatum fortunæ & imperia. Oratio verò nónne placidiſſimè decurrens, omnibus ornamentis conſpicua eſt & illuſtris? Soluta compoſitione (ut Ciceroni placet) diſſolutior, id eſt, numeris carens: quum naturalium quædam in illa tamen numerorum modulatio inſit, à quo ipſo etiam præſtantia quædam non abeſt. Narrationes ſunt diſertæ: indicationes expreſſæ & ſpecioſæ: explicationes accuratæ & evidentes: collectiones certæ atque plenæ: in his rerum geſtarum, hominum, temporum fides: accurata compertorum relatio, dubiorum conjectura ſagax, fabuloſorum verecunda commemoratio: mira ubique ſimplicitas, & eximius quidam candor. Quæ omnia hiſtoriæ potiſſimùm famam, dignitatem, virtutem conſtituunt & proficiunt.

His breviter & ſtrictim commemoratis, ad ea quæ in hoc autore reprehendi, quorumque nomine vituperari à quibuſdam ille ſolet, accedamus. Contra quæ quum dicemus, etiam eorum pleraque quæ poſuimus paulo antè, tractabuntur copioſius & enodatius. Ac primùm de illa vulgari & ſanè veteri accuſatione mendaciorum, pauca diſſeramus: non enim certè res ipſa multa deſiderat. Aldus etiam Manutius jam hoc ante nos crimen diluit. Sed quænam ſunt illa obſecro mendacia? Quidam ſanè profitentur ea ſe annotaſſe & confutaſſe: quæ utinam perveniſſent in manus noſtras, ita enim futura eſſet reſponſio copioſior. Neque deſunt qui Herodoti potiſſimùm ſcripta illi ſatyræ inſectationi occaſionem præbuiſſe perhibeant, ut audaciam mentiendi in hiſtoria Græcorum exagitaret. Nam Athos (ut ille loquitur) velificatus, deridetur, & compedes Helleſponti, epotaque flumina Medo. Nonnulli fabuloſas quaſdam narratiunculas inſertas paſſim hiſtoriæ, ut hujus gravitate indignas, rejiciunt, & propter illas autorem mendacii damnant. Sed de iis quæ memorantur ab Herodoto propter magnitudinem nobis incredibilia, periniquum fuerit judicium, ſi non vera eſſe ideo ſtatuemus quòd notis cuique rebus, moribus, diſciplinæ non ſimilia, neque rationibus noſtris congruentia eſſe videantur, ſique non niſi iis quæ facilè intelligere & animo complecti poſſimus, fidem habendam eſſe ducemus. Quàm multa illi ipſi qui hæc antiquiora falſa fictáque eſſe affirmare audent, ſe vidiſſe referunt & pro certis commemorant, à quibus aſſenſio legentium refugit? Etiam poſteris hoc noſtris accidet, ut multa quæ nunc nimis verè fiunt atque geruntur, expoſitione inflata & amplificata eſſe ſuſpicentur. Sunt ſanè quædam inaniora (non enim nego) in talibus, ut in peregrinatorum, qui adiere illa loca quæ tellus extrema refuſo ſummovet oceano, ſermonibus. Cujus inhumanitatis tamen fuerit, univerſum genus narrationum iſtarum ſemel abjicere ut futile & vanum? Quod ſi fiat, omnem hiſtoriæ rationem confundi, habitúmque perverti neceſſe ſit. Quid de Babylone prodiderit Herodotus, non eſt ignotum. Hæc nobis ſcilicet probabuntur de ſenſu & cognitione oppidulorum noſtrorum. Quid enim ad illa ſpatia, vel maximæ urbis omnium quas novimus ambitus? Itaque & Ariſtoteles gentem regionémve appellandam potius Babylona, & ſiqua alia æqualis fuerit, quàm civitatem aut urbem, cenſet. Quid? de fertilitate ſoli Aſſyrii quæ narrat, an nos credere poterimus de noſtris arvis? Quo tamen loco ipſe ignorantiæ incredulitatem refutavit. ſic enim ait, *Ita bene ferè ea terrâ fruges ut nunquam non reddat ducena: ſi autem quàm poteſt optimè tulerit, reddit trecena. Folia tritici & hordei lata naſcuntur digitis commodis quatuor. At milii & ſeſami quam proceræ arbores exeant, in ſcientia certa non memorabo. Intelligo enim, eos qui in regione Babyloniorum non fuere, minimè credituros vel ea quæ de frugibus modo diximus.* Sunt autem hæc etiam diſtinguenda. Alia enim ad utilitatem aliquam legentium, vel explicationem eorum de quibus narratio fit, referuntur atque pertinent:

Juven. ſat. 10.

Polit. 3.

In Clione, c. 193.

Clione c. 178. & ſ.

ut

ut Babylonis deſcriptio, & copiarum Xerxis enumeratio. de quorum altero facilè perſpiceretur, meritò fuiſſe ſecuros cives in tali & ita munita urbe: alterum & potentiam regni Aſiatici, & in quod tum periculum Græcia venerit, demonſtrat. Utrumque autem documentum quoddam dat, nullas, quamvis magnas, vires, infractas, neque opes invictas eſſe. In aliis nihil quæritur, niſi vel delectatio, vel ut audientium animi moveantur nova mirabilique narratione: ut de gryphibus, formicis Indicis, phœnice, & his ſimilibus. Horum, ut illa omni equidem mendacii crimine planè libero, ita haud facilè conceſſero, in horum ullo mendacii manifeſti autorem redarguendum eſſe: quum tot deriſa quondam & exibilata, pænè jam comperta eſſe exiſtimentur: quumque non minus iſtis à veritate abhorrentia multa aſſeverentur ab iis, qui non audiviſſe de aliis, ſed ſeipſos aſpexiſſe dictitent; ut nihil tam ſit abſurdum quin fidem reperire poſſe videatur. Sed ab his recedamus. *Polymnia, c. 61. & ſ.* *Euterpe, c. 73.* *Thalia, c. 102. & 116.* *Melpom. c. 13.*

Ob fabuloſas quidem narratiunculas tantum abeſt ut quaſi mendacem inceſſi vituperarique autorem hunc debere putem, ut etiam, quum & aptiſſimè illas inſeruerit, & belliſſimè concinnarit, & vetuſtiſſimè compoſuerit, admirandus: quumque inſtructionem in ſingulis aliquam vitæ, conſiliorum, actionum comprehenderit, eximiam gratiam quoq; ab omnibus meritus eſſe videatur. Quid quòd fidem ſuam in his fere liberat, cavetque nequis ſimplicior decipiatur, quum addit ſemper hujuſmodi quiddam, *Ut ferunt*, *Ut ego audivi*, *Quod veri mihi quidem ſimile non ſit*. In Euterpa verò plane refutat illam fabulam de præciſis ancillarum manibus, *Hæc garrientes ita narrare mihi quidem videntur*. Item Melpomene, fabulam de Pſyllis præmunit. ea enim quæ Afri perhibeant ſe memorare ait. Quid autem dicit in Polymnia, quod meminiſſe in tota hiſtoria vult lectorem? *Ego*, inquit, *quæ fando cognovi, exponere narratione mea debeo omnia: credere autem eſſe vera omnia, non debeo.* In conjecturis quidem ſequendis, quum de apparentibus (ut ipſe ait) obſcura colligere ſtuderet, ſi falſus eſt, cui obſecro omnium hoc non accidit? Neque qui tale aliquod erratum in ſcriptis veterum animadvertit, ſibi ideo placere & illum contemnere debet. quod ferè ineruditiores iſti facere conſuevere, qui exultant ad hos notationum & reprehenſionum ſucceſſus, non ſecus ac ſi theſaurum inveniſſent: quum hic verè tum theſaurus (ſecundùm vetus verbum) in carbones evadet. Sed paulùm etiam ad fabulas illas revertamur: quæ, obſecro, cur offendunt animum cujuſquam, quum veritati & integritati hiſtoriæ minimè officiant? Sed ut inſertæ apud Thucydidem conciones, (quas certè nemo, ut opinor, non confictas, neque non quidem nullas, ſed non tales ab iis quibus attribuuntur habitas eſſe videt) illæ tamen ut in gravitate hujus autoris, admirationem, ita in dulcedine noſtri, fabellæ voluptatem habent. At egreſſiones, & nihil ad rem pertinentium quaſi inculcationes, ab hiſtoria alienæ ſunt. De quo equidem aliter ſentio, neque in hoc, neque ullo in genere eruditionem, intelligentiam, doctrinam quaſi in anguſtum cogendam, ut non liceat evagari & excurrere, ſi libeat, longius. Immo vel ſolus hic fructus eſt ingenii & induſtriæ ſtudiorum, ut veluti oſtentatione jactantiaque ſui gloriam laudemque petat. Auferat in his mihi aliquis iſta: incorruptam, ſanctam, caſtam, ut virginem, debere eſſe hiſtoriam. Non corrumpunt enim, non violant hæc illam: ſed exornant, ut aurum & gemmæ pudicitiſimarum quoque corpora, puriſſima illa quidem. Nam ut malæ & profligati pudoris fœminæ inſigniorem reddunt comptu turpitudinem ſuam: ita, quamvis varia copioſaque ſit quaſi emblematis quibuſdam, ſumma hiſtoriæ falſa & commentitia, meritò in ſua hæc infamia quaſi ſuperba improbetur. Itaque non in ornatam, non nudam, non contractam, ſed ſplendidam, veſtitam, explicatam (dummodo integram, &, ut ita dicam, probam & incorruptam) decet eſſe hiſtoriam. Cujus fidem omnem nónne in temporum indicatione, in nominum commemoratione, in rerum tam bello quàm pace à quibuſque ſuſceptarum atque geſtarum certa enarratione, in occaſionum conſiliorumque prudenti perſecutione omnes poſitam eſſe ſentiunt? Quæ univerſa noſtrum autorem exiſtimo & cuſtodiſſe diligenter, & præſtitiſſe præclaré. Quæ enim tempora indicavit falſò, quæve confudit? Quorum hominum locorúmve nomina poſuit perperam? Res autem ab iis geſtas quos complexus fuit narratione ſua accuratè illas quidem retuliſſe non dubitarim aſſeverare: *Euterpe, c. 131.* *c. 173.* *c. 152.* *Euterpe, c. 33.*

certò autem & verè quoque, libenter equidem crediderim, quanquam ab aliquibus assensio quodammodo refugiat. In consiliis profectò & occasionibus recensendis qui circumspectionem & prudentiam requirit majorem, nimiùm is quidem esse fastidiosus mihi videtur. Ad hæc, si, ut in tabula magni & memorabilis argumenti, adjuncta sunt veluti πάρεργον, quibus undique illa insignis & conspicua reddatur, cujus quæso vel rationis vel sapientiæ, ne dicam incogitantiæ & stultitiæ, fuerit reprehendere? Quum autem historia non solùm delectationem cognitionis, sed instructionem etiam animorum continere debeat, ut & voluptatem & utilitatem afferat legentibus: si his ipsis quæ ut fabulosa notantur, etiam monita utilia atque salutaria multa insunt, quis jam eos non modò qui vituperent, sed qui laudent, iniquius ferre omnino possit? Fuit Candaules rex Lydorum: nemo, ut opinor, negare audet.
Clione, c. 7. Hoc tempore in aliam familiam translatum fuit regnum Lydiæ: an quisquam falsò hoc proditum dicit? Cur igitur illa jam culpant de satellite coacto aspicere nudam reginam? Quæ si, quod haud scio annon sint, conficta essent, quanti multis de causis fieri mererentur? Nónne illam perversionem animorum, quæ ita mirabiliter, ut divinitus effici videatur, sæpe urgentibus fatalibus casibus animadvertitur, demonstrant? Quàm speciosis & bonis sententiis illustris est narratio? Idem & in aliis multis poteram, sine ullo exquisitionis labore, ostendere. Expugnari præter omnium
Clione, c. 24. metum & opinionem Sardis oportuit. Sit jam illud de puero nato cum capite leonino falsum, (quod fortasse minimè est) quàm pulchrum hoc? quòd non circum ille urbem totam latus fuit: quod si factum fuisset, capi secundum responsum divino-
Melpom. c. 131. rum urbs non posset. Sint sanè illa Scytharum dona fictitia: quid incommoditatis tamen habet, vel quid potius pulchritudinis & bonitatis hon habet cùm enarratio tum interpretatio, elegans, festiva, acuta? Sed quare ego pravitate quadam
Polymnia, c. 14. Uranis. c. 137. animi, non vera esse potius, id est, ita audita cognitáque autori, putem? Eadem & de Xerxis somnio, de regibus Macedonum, deque aliis similibus dici possint. Quapropter, quod ad crimen hoc vanitatis attinet, prorsus in nostro autore turpitudinem illam & mendaciorum maculas detersas esse confido. Neque possum satis animo constituere meo, quî factum esse existimem, ut à veteribus quoque illud in hunc conferretur. Nisi unus fortasse aliquis plures in errorem induxit, aut invidia odiúmve, vel (ut mollius dicam) animi certa quædam destinataque inductio quosdam ad hujusce modi calumnias impulit. Sed hæc velle exquirere omittamus.

Nunc ad aliam majore studio susceptam & gravius atque inimicius factam accusationem veniendum, quam intendit huic vir magnæ doctrinæ & sapientiæ laude clarus, Plutarchus Chæronensis, qui nostrum autorem acerbissimè postulavit & convincere conatus est malignitatis, edito libello, cui præscripsit περὶ τῆς Ἡροδότου κακοηθείας. Contra quæ, etsi singularis est viri autoritas & celebris eruditio, concedi tamen nobis oportere puto, ut pro Herodoto dicere liceat: si illi permittitur, contra non minus se, quam nobis ipse est, antiquiorem Herodotum scriptio, atque aliquanto certè præstantiorem, multis nominibus virtutum. Ipse quidem Plutarchus quo paratior venit ad maledicendum Herodoto, & in eo copiosus fuit at vehemens, hoc minus læsisse illum putari debet. Quis est verò qui non laudatissima quoque conviciis impetere posse videatur, quum Zoilos & Xenophanes suos habuerit Homerus? Quid autem verbis conquirere & comprehendere homini non infanti neque obtuso difficile? Et dicit hoc egregiè Æneas ad Achillem,

Iliad. v.

Multa licet memoret convicia uterque vicissim,
Quæ neque centenis remis instructa carina
Perferat: ipsa etenim facilis verbisque redundans,
Sermones varios hinc lingua revolvit & illinc:
Quisque & fortè alii quod dixerit, audiet ipse.

Ut autem contra ea quæ quisque improbet dicere rectè possit, ita quomodo dicat diligenter considerandum: nequid vel inscitè vel etiam maligne improbare videatur. Nam horum utrumque deprehensum & notatum contradictionem omnem infirmat: ita quidem sæpenumero, nemo ut responsione magnopere dignam arbitretur. De quo & elegantissimis versibus & luculento sensu compositum epigramma

ma Græcum Eveni veteris Poetæ fertur: quod nos quondam Latinum fecimus ut ſequitur,

Eſt multis pariter mos omnia dicere contra,
Sed non & ſimilis dicere recta labor.
His ſat erit verbum me commemoraſſe vetuſtum:
Hæc mihi quum placeant, tu licet illa probes.

Plutarchus autem minimè cavit ne inſimulando malignitatis alterum, malignitatem ipſe quandam ſingularem ſuam proderet. Nam quum collegiſſet quaſi intimos ſenſus & reconditam voluntatem pravitatis malignorum, ad illa à ſe propoſita poſtea, ut pueri à magiſtris ſecundum capita quædam traditas materias deducere jubentur, ſic accuſationem ſuam applicavit, in autorem hunc (ut ego quidem judico) illa conferens alienæ malignitatis crimina. Ac ne diſſimulavit ipſe quidem neque texit cauſam iræ ac odii ſui: nam ſuam civitatem, id eſt Bœotos, ignominia affectos, & infamatos (ut ait) immeritò, graviter fert & dolenter. Hinc igitur illæ lacrymæ, hæc illa indignatio. Statim igitur quid autoritatis in tali criminatione ſit, quam non veritatis ſed ultionis cupiditas expreſſerit, apparet, ut illius quaſi filum ſequentes, refellere quæ congeſſit ſingula nihil ſit neceſſe. Sed ad quædam tamen aliquid dicamus.

Quòd vero huic incipiens, ſuavitatem orationis, qua jucundè commoverentur legentes, exprobrat, ad id nihil aliud reſpondendum cenſeo, quàm quod Alexander Hectori fratri, qui ſibi in jurgio formoſitatem objeciſſet, Οὔτοι ἀποβλητ' ἔδη θεῶν ἐερικυδέα δῶρα. Sed malignitatem omnem undique ita colligit: Primùm de uſu nominum aſperiore, deque verbis durioribus, in copia molliorum & leniorum. Deinde, ſi extra hiſtoriæ ſeriem alicujus vitia, vel ſi in hac laudes jejuniùs commemorentur. Præterea, quum plurimum fortè ſermones referantur, aſſentiri deterioribus. omnino enim conjecturas ſequi ad pejora, eſſe malitioſi & infenſi animi. Poſtremò, laudis adjectione veluti condire vituperationem. eſſe enim ſimplicitatis hanc ſimulationem peſſimam. Quid ad hæc ergo dicemus? profectò non reperit in Herodoto iſta Plutarchus, ſed animo ſuo conquiſita in illum intulit. Quare enim uſum nominum verborumque in hoc autore non probat? qui quidem (ut exiſtimo) uſus eſt diſerta & accurata oratione ætatis ſuæ, quam à poſterioris ſæculi forma differre nos quoque intelligere poſſumus. Quid autem cauſæ fuerit cur non potius illa verè & ſimpliciter, quàm mendaciter & invidè, dici ſentiamus? Egregium eſt quod conquerenti Laſthenis factioni, (quorum ſcelere prodita fuerat Olynthus) contumelioſe à Macedonibus ſe nefarios proditores appellari, reſpondiſſe Philippum regem accepimus, *Macedonas eſſe indoctam nationem ac incivilem, ſolereque ficum nominare ficum, & ligonem ligonem.* Quid autem offendit (obſecro) Plutarchum, quòd Herodotus protulit aſperius quædam, ac non mollivit appellationibus? Viſum enim ſcilicet illi fuit id dicere quod eſſet. Nam de conjecturis ſequendis deque laude & vituperatione univerſa hoc licebit unum iterum atque iterum reſpondere: de ſuo illum judicio hiſtoriam ſuſceptam expoſuiſſe: neque rectè facere eum qui ingenii ſui vires in alieno opere explicare velit, præſertim ad infamiam autoris. Ego, ut quicque retulit, ſic ſenſiſſe, audiiſſe, comperiſſe exiſtimo. Et cur non in hac potius perſuaſione perſeverem quàm illam inducam malevolentiæ, perverſitatis, virulentiæ? Quia enim contumelia afficit divina & humana, ſacra & profana. Si vera ſunt, quæ eſt contumelia? (rectè enim ille in comœdia negat ſe maledicere, quum, quæ vera ſint, dicat) ſin falſa, oſtendatur falſitas. Sed quomodo oſtendit? ratiunculis quibuſdam & concluſiunculis leviſſimis. Quod quaſi ipſe ſentiret, ne hoc quidem agere ſe ait, ut mendacii, ſed ut malignitatis reum peragat Herodotum. Hanc igitur defendamus, ſi poſſumus. Ac laudationibus illis minutis & tenuibus (ut vult Plutarch.) quot poſſunt opponi præclarè, & pleno ore (ut dicitur) enunciatæ? Quale enim hoc? *Omnium quos ſcimus hominum primi Athenienſes curſu illati in hoſtes ſunt: omnium primi ſuſtinuere veſtitus Medici & hoc ornatorum aſpectum: ad illud autem uſque tempus nomen quoque Medorum terribile fuerat.* Addantur his quæ de Cynægiro ſcripſit. Ac ne- *Eratosth. c. 112.* *Ibid. c. 114.*

nequis Athenienſis tantum laudatos benignius credat (in quo neſcio quam ſuſpicionem corruptæ largitionibus voluntatis movet Plutarchus, temerè quidem, ut videtur, neque ipſe quicquam explanat) quid? parcéne Lacedæmonios laudavit his verbis? *Sunt Lacedæmonii in certaminibus ſingularibus haud uliis aliis inferiores: in acie verò omnium mortalium præſtantiſſimi.* Quid? horum cives Sperthiam & Bulin parúmne prædicatione ſua ornavit? Sed hæc innumerabilia ſunt. Atque in nomen ſophiſtæ etiam invehitur quaſi probroſum: quum profectò eos, qui veluti opifices quidam eſſent ſapientiæ, & artem quandam facerent illius, ſophiſtas, ut citharíſtas & grammatiſtas, vocatos, & poſtea vitio hominum, (ut in aliis pluribus evenit) nomen quq; male audiſſe conſtet. Nam quòd exagitat præclaram ſententiam de inſtabili & incerta fortuna rerum humanarum, quam Herodotus Soloni attribuerit (cui quidem ſimiles & alibi leguntur) nimiæ ſapientiæ & pietati hominis concedatur: qui veritus ſit, ne ſi ita de Deo loquamur, ut humanus intellectus quæ dicuntur percipere poſſit, parum pii eſſe videamur. Cur ergo Deo oculos, manus, pedes, aures attribuimus? cur dicimus Deum iraſci? cur ulciſci? etiam vereri profectò, tentare, pœnitere, lætari, dolere. πάρρω γὰ λύπης καὶ χαρᾶς ἱδρῦσθαι τὸ θεῖον. ſine quibus illa ne intelligi quidem poſſunt. Quid Xenophon? (quo nemo fuit numinis colentior, nemo obſervantior, nemo pietatis erga Deum acrior hoſtis) nónne eandem ſententiam ponere non dubitavit in præclaro illo opere ſuo hiſtoriæ rerum Græcarum? ſic enim ait, καὶ ὁ θεὸς ᾧ, ὡς ἔοικε, πολλάκις χαίρει τὸν μὲν μικρὸν μεγάλων πειῶν, τὸν δὲ μεγάλων μικρόν. Hæc igitur ſacrilega eſt in Herodoto ſententia, quia ſecundum hominum intelligentiam φθονερὸν dixit eſſe τὸ θεῖον. Sed hæc quam ſint futilia quis non videt? Omiſſam autem illam retis fabulam & Pittaci pugnam ferat æquo animo Plutarchus: ſeque hoc conſoletur, quòd, ut ait, tot alias expoſuerit non magis profectò fabuloſas. Sed prætereunda ſunt certè aliqua, indigna quæ refutentur. Cræſi quidem annon ſatis clarè memorat eruditionem, & doctrinam fortunæ adverſæ? cui τὰ παθήματα μαθήματα ἐγενόνεε. Neque Xenophon ſapientiſſimus vir dubitavit ſimiliter poſt amiſſum regnum prudentiorem Cræſum producere. Ad alias argumentationes illius de Epheſiis, Colophoniis, Chiis: ubi quàm levi utitur ratione, quòd Lampſacenus Charon, antiquior ille quidem Herodoto, quædam non ſcripſerit. Quaſi nihil oportuerit narrare Herodotum, niſi quod in literas jam eſſet relatum. Quod dictu eſt perquam ridiculum: præſertim quum ipſe profiteatur, eorum quæ alii non comprehenderint, mentionem facere decreviſſe. Sed cum de illis, tum de Samiis, Corinthiis, Lacedæmoniis, de Iſagora, Ariſtogitone, Athenienſibus, Platæenſibus, quæ diſputat, patiamur ſanè illum vincere. Quis enim, qui advertere animum paulum modò voluerit, non perſpecturus facile eſt victoriæ iſtius præclarum ſucceſſum?

Ibid. c. 114.

Polymn. c. 104.

Polymn. c. 134. & ſ.

Hoc nomine uſus eſt Herod. in Clione, c. 29.

Clione c. 32.

Hellenicon l. 5.

Clione, c. 207.

Venio igitur ad plenam lunam: de qua ingenue fateor non intelligere me quæ à Plutarcho diſputantur. Herodoti luculentiſſima narratio, quum nemini non ſit evidens. Dicit enim, *negaſſe Lacedæmonios, poſſe contra legem ante plenam lunam in expeditionem ſeſe proficiſci, & remanſiſſe in patria dum lunæ orbis compleretur: ac poſtea profectos, ita acceleraſſe ut tertio die in Atticam Lacedæmone pervenirent.* Hæccine narratio illam merebatur tragicam acclamationem, hunc autorem cœlum ipſum, dierum rationem, omnes res confundere? Nam de lege, déque prœlii die, ſua fide affirmante utroque, venia (ut opinor) dabitur ei qui fidem Herodoti pluris ſibi faciendam quàm Plutarchi, & illum potius quàm hunc ſibi eſſe ſequendum putaverit. De Philippide etiam obſcura eſt inſectatio: & erat hic locus in noſtro libro corruptior.

Eratone, c. 106. & 120.

Reliqua ſunt calumniis manifeſtis referta, & ubique conſperſa nigro ſale, & atrocibus quidem illis ſed infirmis criminibus referta. Sane Thebanos, ut civitatem ſuam (notum enim, fuiſſe hunc Chæronenſem Bœotum) exquiſita & peraccurata defenſione propugnavit, & in hac parte admodum vexavit autorem noſtrum. In quo quidem ignoſcendum eſt dolori ipſius, ſed reprehendenda profectò impatientia & ira. Quàm enim moleſte fert & indigne læſos oratione ab Herodoto ſuos? Hoc igitur (ut apparet) ulcus tangi noluit, neque potuit ferre. Sed mendacii crimine Herodotum (ut opinor) facile liberat non modò fama illis temporibus longe lateq; vagata, ſed conſervata etiam ad poſteritatem, proditionis Thebanorum: de qua & Demoſthenes argu-

Philippica. 2

argumentum duxit levitatis & infidelitatis illius civitatis: & illud in sermonibus hominum semper permansit, decimam à Thebanis Apollini persolvi oportere. Cujus mentionem à Xenophonte scimus semel atque iterum fieri. Quum enim communi decreto statuissent Græciæ civitates, quæ adversùm barbaros consenserant, ab iis qui nulla necessitate coacti Persæ se subjecissent, Delphico Apollini bello confecto decimam exigi debere, Thebani quidem potentia sua restitere decreto: sed quòd illo tenerentur, fama memoriáque hominum constantissime perduravit. *Hell. 5.* *Decretum fœderis extat in Polymnia, c. 132.*

Præterea quamvis malitiosum & pravum Plutarchus faciat Herodotum, non stultum tamen fuisse neque hebetem confitetur. Quid autem incogitantius fieri potuisset, & in summa audacia amentius, quàm ea affirmare atque tradere, quæ, si falsa essent, non modo paulo ante defunctorum dictis atque relationibus, sed memoriæ, vivorum propemodum, testimonio refutari atque redargui possent? Et ille cum tam impudente mendacio, cum tam inconsentanea expositione, cum narratione tam dissidente, in celeberrimum frequentissimumque totius Græciæ conventum (ita enim accepimus) venire, & illa vanissima atque levissima scripta, plena malevolentiæ & obtrectationis, reclamantibus divinorum & humanorum monumentorum inscriptionibus, recitare non dubitaret? Nimis ineptum & frivolum facis autorem, contra tuam quoque existimationem. Non audivissent ac potius exibilassent, vel male etiam multarum illo tanto theatro ejecissent eum, qui plane ad irridendum & eludendum auditores, quique in communi Græciæ solennique cœtu ad nomen Græcum proscindendum lacerandumque adesset. De consilio autem & facto Leonidæ retinendi Thebanos etsi astute disserit, nemini tamen non plurima in mentem venire arbitror quibus hoc etiam loco defendi possit narratio. Adduxerat invitos, sed sic ut à civitate delectos: ergo non modò illius, sed suorum quoque metus hos continuit. Dimisit alios, quos minus alacres in aperto esse discrimine videbat; illis enim parcendum decreverat. Quomodo voluit autem vel potuit omnino quadringentos retinere, quum trecentos solùm haberet ipse secum? Primum voluisse Leonidam perdere istos Thebanos dixerat: neque non plures quàm trecenti cum illo fuêre. Nam præter Thespienses, etsi non dicitur, cum trecentis tamen Spartanis sequutos alios plures ditionis ipsorum intelligere debemus. Ita enim fieri solitum scimus, ut Spartani nequaquam veluti solitarii, sed quodam satellitio suorum stipati in expeditionem proficiscerentur, quum singuli interdum ad septenos adducerent eorum quos ἕλωτας vocarunt. Sed quid facerent? aut in illis angustiis quid experirentur tutius quàm quod retulit Herodotus? Neque aliud tempus omnino videtur fuisse vel defectionis, vel fugæ, vel transitionis, quàm quod memoravit Herodotus. Sed in tanto tumultu quo pacto exaudiri potuit imploratio? Et interfectos enim scribit nonnullos, & vel de gestu intellectum fuit supplices hos esse. Notas quidem cur impudentissime confingere voluerit, causam equidem nullam reperio. Accusat paulo post asperitatem vocabuli, quod de fuga consuluisse dixerit Græcos. Nimis est severus noster Aristarchus. Atque etiam illud non tulerit credo, quòd rex regum censet aufugiendum de Troja; non enim (ut opinor) mollius est φεύγωμεν, quàm ῥηϊδίως βαλέεσθαι. Quid verò de Naxiis & Themistocle dicemus? Scilicet in metu tanti belli, & tempestate barbaricæ classis ingruente, incredibile fuerit, insulanos homines non ad eos proficisci voluisse quibus nemo non interitum aut servitutem impendêre existimaret. Themistocli vero indecorum aut turpe fuerit, adjutum ipsum alterius consilio, non solum omnia commentum fuisse: at Agamemnonem, non unum aut alterum, sed decem συμφεράδμονας optare non puduit. Nam in Artemisia quod facetias consumit suas, quibus nequaquam abundat, fecisse videtur incogitantius. *Polymn. c. 205. & 220.* *Calliope, c. 28.* *Polymn. c. 233.* *Urania, c. 4.*

In iis quæ sequuntur, quod non modò quid perperam scripserit, sed quæ scribere etiam debuerit Herodotus, docere vult, sit hoc & ipsum præclaræ & singularis sapientiæ Plutarchi. Cætera involuta suspicionibus, & alienarum rerum mentionibus confusa, & fallacibus complexionibus intricata, & anxietate quadam mirifica accusationis sese ipsa infirmantia, vel relinquamus sane, vel ad priora remittamus. Ad omnia enim fermè responderi dicique idem videtur posse: insaniam esse & furorem, non perversitatem, neque fraudulentiam, ea commemorare, quæ quum primum cognita fuissent homi-

hominum ſcientia reprobarentur, à poſterioribus autem inter ſe diſſidere & contraria eſſe facilè perſpicerentur. Etſi autem homines docti ac ingenioſi non difficulter reperiunt quomodo aliquid dicendo evertere odioſumque reddere aut ſuſpectum poſſint, tanta eſt tamen vis veritatis, ut neſcio quo pacto, quamvis oppreſſa & obſcurata, illa plerunque tamen reſiſtat atque eluceat contra dolos & verſutiam. Quapropter non quid conquiſierit ad inſectationem Herodoti Plutarchus, neque convitia quæ illi facit nimis cupidè, neque ſtudium exagitandi autorem antiquiſſimum, ſed rem ipſam ſpectabimus. Ipſi autem Plutarcho hoc dicimus,

Iliad ν.

——σὺ μὲν ὺ κλαῦ ταῦτ' ἀγορεύεις.
Οἶδα κ' ἄλλον μῦθον ἀμείνονα τόδε νοῆσαι.
Εἰ δ' ἐτὸν δὴ τῶτον ἀπὸ ασυδὴς ἀγορεύεις,
Ἐξ ἄρα δή τοι ἔπειτα θεοὶ φρένας ὤλεσαν ἀυτοί.

Sic enim videtur non ille quidem quæ ſenſerit ipſe, in hoc libello diſſeruiſſe, ſed vel aliorum voluntari aſſentatus eſſe: vel quid in mala cauſa poſſet oſtendere voluiſſe. Quod ſi de animi ſui judicio & inductione illa ad talem modum diſputavit, profectò in hac parte receſſit à ſe ipſe. Non enim aliter exiſtimo quàm fuiſſe Plutarchum, virum non modò eruditum & ſapientem, ſed etiam bonum, quam famam, præſertim probitatis, ut tueretur, minus curaſſe illum apparet in propoſito accuſationis hujus. Sed finem faciamus. Non enim jucunda nobis fuit quaſi contentio & rixa cum tanto viro, quam tamen ut neceſſariam, omittere non potuimus, & in officii (ut rati ſumus) cuſtodia, & in ſtudio nomini bonitatique autoris excellentiſſimi debito.

Thucid. lib. 1. κτῆμά τε ἐς ἀεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα ξύγκειται.

Objicitur autem & hoc nobis, quod quidam volunt à Thucydide contra Herodotum dici, de fabuloſis narrationibus & hiſtoriis confictis ad auditorum voluptatem, *quæ quum delectatione tantummodo afficerent audientes, in præſentia quidem juvarent, ſed diuturnum fructum non haberent.* Ego verò non magis in Herodotum hæc conferri poſſe puto, quàm in quemlibet priorem de ſcriptoribus hiſtoriarum. Et (ut verum fatear) illas planè priſcas expoſitiones antiquiſſimarum rerum oratione & verbis ad venuſtatem, & jucunditate quadam animos perfundendum, compoſitas (quales potiſſimùm Pherecydis Syrii fuiſſe accepimus) graviſſimum autorem exiſtimo veritati rerum geſtarum non oportere præferri cenſuiſſe: ac hilaritatem hiſtoriæ cedere ſeveritati, neque ſuavitatis cujuſdam lenitatem, conſtantiæ & dignitati narrationis anteponi voluiſſe. Sed de hoc quiſque, ut lubuerit, ita ſtatuat atque ſentiat. Nos autem hoc teneamus: non modò propter ſermonis elegantiam, & illam cùm ab aliis tum Cicerone laudatam dulcedinem, & quaſi amœnitatem quandam, diligendum hunc autorem, & in manibus ſemper habendum eſſe: ſed propter rerum cognitionem maximarum, propter maximè ad vitam utilium ſententiarum copiam, ob plurima certò, accuratè, prudenter, honeſtè dicta, magnifaciendum nobis, vel in ſuo potius genere anteponendum univerſis. Nota ſunt ex Latinis Ciceronis & Quintiliani elogia præclariſſima hujus autoris. Græcorum autem quæ opinio de his libris fuerit, ſatis indicat inſcriptio nominum Muſarum, quibus omnem ſapientiam & doctrinam & ingenii præſtantiam, antiquitatem ſignificaſſe notum eſt. Et quicunque meminere ipſius, honoris & laudis præfationem ſemper uſurpaſſe reperiuntur. Quas ob res neque me pigere operæ poſitæ in hoc autore debere puto, neque non hortandi mihi videntur omnes, ut ſtudio ſingulari in hoc autore verſari, & illum præcipuo amore complecti velint. Nam & mihi fructuoſam fuiſſe lectionem hujus videor ſentire, & aliis item futuram eſſe confido. Viſum autem, *&c.*

DE HERODOTO, EX EODEM JOACH. CAMERARIO.

HErodoti patrem fuiſſe Lyxem & Dryo matrem perhibent, patria Halicarnaſſenſem: quod præſcriptum nunc etiam in hiſtoria illius legitur. Parentes in ſua civitate bono loco natos tradunt, ipſumque fratrem habuiſſe Theodorum nomine. Quum autem teneretur Halicarnaſſus à Lygdamide tyranno, nepote Artemiſiæ reginæ Cariæ, ſeceſſit Herodotus in Samum inſulam: atque ibi lingua Ionica hiſtoriam

magnæ

magna cum cura composuit, relatam in libros novem: quam quum in frequenti Græciæ conventu Olympiorum recitavisset, sic placuit universis ut ita audirent quasi Musas loquentes: ideóque libris qui novem (ut diximus) essent, Musarum novem indidere nomina. Quum reversus in patriam autor fuisset civibus suis tyranni expellendi, successit quidem res, sed invidia maxima Herodotum excepit. Ita enim fieri solet ut periculorum metum parta securitate obtrectationes fere sequantur. Cedendum igitur, relinquendos ingratos cives ratus, quum Athenienſium tum colonia in Thurios Italiæ populos deduceretur, sua sponte illis se colonis socium addidit: & ibi finivit vitam suam: sepultusque fertur in foro. etsi quidam Pellæ mortuum fuisse tradidere. Ipse facit mentionem λόγων Ἀσσυρίων & λόγων Λιβυκῶν, quos conscripserit: de quibus tamen hæc mentio solummodo restat. Herodotum scribunt, quum recitaret in Olympiis (ut suprà retulimus) historias suas, audisse Thucydidem qui adhuc ætate puer esset: quumque Thucydides tum quasi divinitus commotus lacrymas profudisset, animadvertisse hoc Herodotum; & gratulatum fuisse patri ipsius Oloro: hortatumque ut erudiendum curaret filium diligenter: gliscere enim in animo illius cupiditatem bonarum artium atque disciplinarum. De Herodoto Græcum epigramma fertur, quo memoratur & illa invidiæ fuga & discessio in Thurios.

Lucian. Herodoto, vel Ætione.

Clione c. 106. Euterpe, c. 161.

Ἡρόδοτον Λυξέω κρύπτει κόνις ἥδε θανόντα
Ἰάδ' ἀρχαίης ἱστορίης πρύτανιν,
Δωριέων πάτρης βλαστόντ' ἄπο· τὴν δ' ἀπίπτων
Μῶμον ὑπεκπερφυγών, θήκιον ἔσχε πάτρῃ.

Extat apud Stephanum: sed magis integrum in scholiis Nebularum Aristoph.

quod nos ita aliquando convertimus,

Terra, satum Herodotum Lyxe, tegit ista sepultum,
Qui priscæ Ionicæ laudem habet historiæ.
Dorica produxit tellus hunc: unde fugatus
Invidia, hac patria Thuride sedit humo.

Ex eo factum est ut aliqui præscriptionem Halicarnassensis mutarent in Thurii: quod & Plutarchus annotavit in libello De exilio. Reperio relatum hunc in Olympiadem LXXVII, & LXXXIIII. cum quo non dissentit quod traditur, floruisse Thucydidem Olympiade LXXXVII, & Olympiade LXXXVIII mortuum Periclem Xanthippi filium, cujus Herodotus meminit. Plinius ubi de ebeno differit, Herodotum scribit Thuriis condidisse historiam anno ab V. C. trecentesimodecimo. Quod & ipsum cum numero LXXXVII Olympiados consentit, quo aliqui floruisse Herodotum tradidere: quum acceperimus Romam conditam esse circiter Olympiada VI. Sane cum Hellanico vixisse fuisséque apud Archelaum, traditum est: quod tempus & Euripidis poetæ fuit, quem genitum accepimus eo die quo Persæ fuêre à Græcis fusi. Pherecydes & Hecatæus diu ante illum historias & fabulas componere primi oratione soluta cœpere. Fuit & Charon Lampsacenus paulò hoc superior, qui & ipse bellum Persicum descripsit. Sed & Hellanicus suas historias ante Herodotum edidit, quas ipse se legisse significat. Fuit hoc nomine Olophyxius Thrax, qui de nymphis & sacris scripsit: & alius, medicus.

Eratosth. 131.

DE DIALECTO IONICA, EX EODEM.

ORatio Herodoti elegans est, & Ionicæ linguæ propria quadam facilitate, sine omnibus veluti anfractibus, defluens. Dialectus autem (id est peculiare orationis genus) Ionum cum Attica lingua magnam habet communitatem. Nam & hæc quodam tempore appellatio Athenienſium, & Ionicæ omnes coloniæ Athenienſium fuere. In quibus accidit ut sonus vocis & forma sermonis in alieno scilicet solo Asiæ atque insularum mutaretur. Traditum autem est, appellatos primùm Cranaos incolas Atticæ, quum Pelasgi adhuc Græciam tenerent: regante deinde Cecrope, Cecropidas. Cui quum successisset Erechtheus, tum illis fuisse inditum nomen Athenienſium: ac mox ab Ione ductore, Ionum. Hic fuit Xuthi, vel Apollinis (ut poetæ)

Pausan. Achaicis. poetæ) filius, ſuſceptus ex Creuſa Erechthei filia: & Ægiali ac Helices regnum teruit. Cujus gens poſtea à Dorienſibus pulſi, ab Athenienſibus in civitatem recepti fuêre.

Varietates in Ionica lingua hæ fere annotantur. Α in η mutatur, niſi Doricum fuerit ἀ. αι mutatur in η. Mutatur & ε in η, diviſa diphthongo, itemque in genitivis nominum ος. ὧν mutatum eſt ex ἐων. Craſſæ mutantur in tenues. Attica mutatio eſt ἀ in ε. Uſurpant Iones & ε cum ο, in genitivis nominum ις, ubi Attici ω ponunt: quum ΙΘ. quoque communis ſit & Ionica flexio. Vertunt π in κ. Item αυ in ωυ. itaque hæc diphthongus, Ionica vocatur. Pro ω accuſativo faciunt εν. Duo σσ in ξ mutant. Metaplaſmus οι, in ες, Ionicus eſt. ſimiliter & aliæ quædam ſuæ hujus dialecti formæ ſunt. Eſt & mutatio η in α. Mutant υ in ο. item ε in α. Addunt Iones finali ὐ, litteram ι, & in verbis, ὐι. Syllabam ῶ circumflexam, εω faciunt. Interdum & non circumflexum υ primæ declinationis, εω faciunt. Vocabulis initialibus τ præponunt. ο & ε producunt, addita υ & ι. Tertiæ declinationis genitivum in οιο, de υ, proferunt. φ faciunt ωϊ. Geminant conſonantes, ut σσ, τΤ, ππ. Inſerunt ε, item σ. nam θα primæ perſonæ pluralis, ωθα, & θον dualis, ωθον faciunt. Inſerunt α in patronymicis. Iones integris & contractis verbis nominibusque & participiis adverbiisque, omnibus denique orationis partibus utuntur. Mutant λω in εα. Augmenta præteritorum & aliarum dictionum initia abjiciunt. Τ nominum in αι in declinatione elidunt. Utuntur reduplicatione. Utuntur & tranſpoſitione tam literarum quàm ſyllabarum. Abjiciunt ι de diphthongo ει. Initiales literas abjiciunt. Ex ιε faciunt ι longum. Suas habent tertias perſonas plurales præteriti perfecti paſſivi, poſita littera α ante ται finale, ut & in aliis. Infinitiva per ſyllabam μα producunt. Sunt & contractiones & ſynalœphæ Ionum: ſunt & apocopæ.

Horum exempla promiſcuè ſubnotavimus, & aliis quibuſdam proprietatibus dialecti Ionicæ indicatis. Ἡροδότυ Ἁλικαρνασῆος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε, pro Ἁλικαρνασέως ἱστορίας ἀπόδειξις. Θωυμαστά, pro θαυμαστά. Ἰῶν τλὼ Ἰνάχυ, pro Ἰώ. Πλεῶας, pro πλέονας. Ἀπ' ἧς, pro ἀφ' ἧς. Ἀπελόμβροι, pro ἀφελόμβροι. & Ἀξιαπηγητότατα, pro ἀξιαφηγητότατα. Διαπρηξαμβύης κὴ τἄλλα τῆβ ἕνεκεν, pro διαπραξαμβύης κὴ τὰ ἄλλα ὧν ἕνεκα. Ἐγεγόνεε, pro ἐγεγόνει. Ἤδεε, pro, ἤδει. Δεσπότεα pro δεσπότῃ. Μίδης, pro Μίδας. Θρόνον βασιληΐον, pro βασίλειον. Ἐσάμβαι, pro ἐσάναι. Ἐπεκεάτεον, pro ἐπεκεάτην. Κυρείῃ τῇ ἡμερέων, pro κυρίαν τῶν ἡμερῶν. Κιδῶνας, pro Κιτῶνας. Ἐπὶ νόον ποιέυσι, pro ὀπὶ τῶν ποιοῦσι. Περιέπων, pro περιέπτε. Ἰερὸν, pro ἱερόν. Ὁρτὴ, pro ἑορτή. ΚεῖνΘ., pro ἐκεῖνΘ.. Ἐὸν ἔῦσα, pro ὤν, ὖσα. Κεχαρίδαται, pro κεχωρισμένοι εἰσί. Ἐτετάχατο, pro τεταγμένοι ἦσαν. Τὠρχαῖον, ὤνρθρωπε, ὦναξ, ὠνὴρ, ἄτερΘ., τὠνθρώπυ. pro τὸ ἀρχαῖον, ὦ ἄνθρωπε, ὦ ἄναξ, ὁ ἀνὴρ, ὁ ἕτερΘ., τοῦ ἀνθρώπυ. quæ Attica ſynalœpha & in aliis reperitur: ut θατέρῳ, τῷ ἑτέρῳ. ὙβρεΘ., πόλιΘ., pro ὕβρεως, πόλεως. Ἐγχειριδίοισι, pro ἐγχειριδίοις. Ἐπεὰν, ἀδελφεὸς, pro ἐπάν, ἀδελφός. Τὔνομα, μὺνΘ., ξέινΘ., pro τὸ ὄνομα, μόνΘ., ξένΘ.. Ποιεῦσι, pro ποιῶσι. ἐδικαίεων, pro ἐδικαίων. ΜεγαθΘ., τάμνειν pro μέγαθΘ., τέμνειν Ὁ πέωνες, pro ὀπάονες. Ὁρέων pro ὁρῶν. ῥαθμεώμβροι, pro ῥαθμέμβροι. χρεωμβύων, pro χρωμβύων. Κωύῃ, pro κωῖ. ἀνθρωπίῃ, pro ἀνθρωπῖ. Τυφὼ, ἄδω, pro τυφὼν ἄδων. quod plane Atticum eſt. Πλεῶ, pro πλέον. Προσδέχο, pro προσδέχε. Ὦρα, pro ἑώρα. Δίξᾳ, τριξᾷ, pro δισσᾷ τρισσᾷ. ΑΥ' τούτεω pro αὐτοῦ τοῦ. Ἐν τῆσι ἀμάξῃσι, pro ἐν ταῖς ἁμάξαις. ac concurſum omnino vocalium Iones amant. Ἄδρηξα, pro ἄδεαξα, *quæ non ſolerent anfingere.* Ἐπιβατίων, pro ἐπιβατῶν. Ὁκόσον, ὅκυ, κότε, pro ὁπόσον, ὅπυ, πότε. Βυβάλιες, ὄφιες, pro βυβάλεις & ὄφεις. Ἐωωνδέντες, pro ἐωνωδέντες· & ἔωννες pro ἤωνες. Ἀδαιέες, pro ἀδαεῖς. Οἴκασι, pro ἐοίκασι. Κέρεα & γέρεα pro κέρα & γέρα, contracto de κέραα, eliſo τ. Ἐσταλάδατο, ἐσαλμβύοι ἦσαν. Καπεσέφατο, κατεσεαμμβύοι ἦσαν. Τρῶμα pro τεαῦμα, omiſſo υ. niſi magis eſt à verbo Ionico factum quod τρώειν illi dicunt. id eſt, πτρώσκειν. Apud Homerum Ἐρίηρες, pro ἐρίηροι poſitum volunt: Ἐρυσάρματες ἵπποι. Herodotus ΑΥ' πικέλεες, pro αὐτικέλουτοι. Contrà μάρτυροι & φύλακοι, Iones, pro μάρτυρες & φύλακες. Ὄψεαι, pro ὄψῃ. quod Atticis eſt ὄψει. Ἀπικοίατο, pro ἀφίκοιντο· Ὁρμέατο, pro ὥρμωντο. Μαγασέων, pro Μιλησίων. Λαξις, pro λᾶξις. ΟΥ in οις ſolutio, & ωθα, ac ωθον, ποιητικώτερον videtur. Ὑπερώϊον, λωΐον, pro ὑπερῷον, λῷον. Κεαδίη, pro καρδία. κεαπεός, pro καρτερός ut Homero ΚεάπαθΘ., pro ΚάρπαθΘ.. Reduplicationes ſunt Homericæ

mericæ, Τετύκοιτο, ἐκλέλαθεν, πεταγών. Herodotus Ἀεσιρημμένοι dixit pro ἠρημμένοι. Ἐνθεῦτεν, pro ἐντεῦθεν. Ἀποθανεύμμενοι, pro ἀποθανόμενοι. Duplicationes consonantium Ionicæ illæ quidem esse perhibentur, sed sunt Poeticæ, ut Ὄοσσον φέρτερός εἰμι. Ὅτλι τοι ἐν μεγάροισι. Ὀππότ' ἀνὴρ ἐνδέλει.

EX EODEM.

Ionicus est & articuli pleonasmus; ut, Τὴν μὲ ἀναστήσειεν, ὁ δ' Ἀτρείδλω ἐναείξοι, pro ἐναείξοι δέ. in quibus ὁ pronomen esse volunt, & significare ὡντὶς, Ionicè. Polymnia, εἰ μὴ τι ἐνέοι σφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τῷ μὲ ἔλεγεν ὠδὲν, ὁ ὃ τὰ εὐτυχέστατα ἐκλεγόμενος, *siquid inerat quod frandi esset barbaro, eorum nihil memorabat, sed eligens maximè fausta.*

Est autem & aliorum pronominum hic usus, εἰ ὃ ταῦτα ὑποδωίειν ἐκ ἐθελήσεις, σὺ ὃ πάντως τοιοῦτον ἀνάξειν, pro ἀλλὰ πάντως ἀνάξεις. Et rursum, ἦ σέ γε, pro ἦ γε. Iliad. ρ.

Ὅς τ' ἐπεὶ ἄρκιε κήμησι κυῶας τ' ἄνδρας τ' ἐρεθίζων,
Οἵ τέ μιν ἐκ εἰῶσι βοῶν ἐκ πὰρ ἑλέσθαι,
Πάννυχοι ἐγρήσσοντες, ὁ ὃ χρειῶν ἐεσπίζων. Ἰδύει.

Ionum sunt anastrophæ; ut, ὄρνιθες ὥς. Iliad. β,-- ἔ σε ἔοικε κακὸν ὡς δειδίσσεσθαι. Sic ᾧ ἔπι pro ἐφ' ᾧ. Et, βιοτῆς νῦν μὲ ἀνθρωπίνης πέρι. Iliad. β. τότε δ' ἤδη ἔχεν κῦμα γαῖα μέλαινα. i. κατεῖχε.

Sunt & ἀποκοπαὶ Ionicæ verbi substantivi; ut, ἔνι pro ἔνεσι, μέτα pro μέτεσι. Hom. πάρ' ἔμοι γε καὶ ἄλλοι, id est, πάρεισιν ἐμοί.

Cùm aliter, tum interposito ὧν dirimunt conjungenda. μέχρι μὲν ὧν τούτων. & βύθλῳ ὧδε τὸ κέρεα ἐλίσσων, id est, ὧδε ἐλίσσων. & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε. & κατά μιν ἐφάρμαξαν, pro κατεφάρμαξαν ἐμέ. & εἶπε τῷ τις Βαβυλωνίων, pro τῷ Βαβυλωνίων τις. Sic ὡς ὃ αὐτως, pro ὡσαύτως δέ. Iliad. β, καδδέ κεν ὀχωλώ. & Iliad. ρ, -- ἀπὸ ὃ μελινδέα θυμὸν ἐλωμαι, pro κεῖ ὃ ὀχωλώ, & ἀφέλωμαι θυμόν. Iliad. α. ἐκ δ' ἕλον Ἀτρείδη. i. ἐξεῖλον δέ. Sic ὑπὸ δ' ἤρεον, pro ὑφήρουν. Polymn. ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων, i. ἀπάγων.

Præpositiones absolutè, quasi adverbialiter, sæpe ponunt: μετὰ ὃ, τῆς στρατιῆς ἀπικομένης εἰς Σάρδις, *postea verò, quum exercitus Sardis venisset.* Sic, καὶ πρὸς ἀνεπιτήμονες ἔσαν, *præterea.* Iliad. χ, Πρὸς δέ με τὸν δύστηνον ἔτι φρονέοντ' ἐλέαιρε. Alibi, ἐν δ' αὐτὸς ἐδύσατο καλὰ τεύχεα χαλκῷ. Item, Ἀφὶ τὸν ὃ εἵσατο καὶ τῆς. Herod. Polymnia, ἐν ὃ Ἀρτέμιδος ἱερὸν, *in illo litore est fanum Dianæ.*

Ionicum est casum ad præpositionem referri quæ cum verbo adjuncto composita est; ut, ὅτι οἱ ἐνορᾷ, id est, ὅ, τι ὁρῷτο ἐν αὐτῷ, *quid in se animadverteret.* Iliad. β, --τὸ δ' οὔ πω μεμάασι, id est, ὅτι τινος μέμφη. Et ὤμοσιν ἐπεῖν. ἢ εἶη ὅτι τοῖς ὤμοις. Item Iliad. γ, θεασὼ Ἑλένοιο εἶπε τοῦδε πάσας. i. πάσας τοῦδε τὴν Ἑλένην. Herod. Clione, τέλος γὰρ ἔτεα ἐπανεβάλλετο τὴν Σαρδίων ἅλωσιν, id est, ἐπ' ἔτεα τέλος, *in tertium annum distulit Sardium expugnationem.* Idem, ἀπέζει τῆς χώρης τῆς Ἀσσυρίης, id est, ἔζει ἀπὸ τῆς χώρης.

Singularis usus infinitivi εἶναι, Ionicus est, hoc modo, καὶ τὰς Ἴωνας ἐν ὑδενὶ λόγῳ ποιεύμενος τῷ πρώτῳ εἶναι, *ut hæc prima quidem cura esset.* Et, ὑδὲ ὁμολογήσιμον ἐκόντες εἶναι, *quod volentibus quidem nobis fiat.* Et, τὸ ὃ σύμπαν εἶναι, *in quo totum verteret,* aut *Re ipsa.*

HERODOTI
VOCABULA IONICA,
ET
Quædam Loquendi Genera, Illi cum *Homero* magna ex parte communia : necnon alia.

Collecta & Latine reddita, partim ab *Joachimo Camerario*, partim ab *Henrico Stephano*: litera *C* illius nomen, *H* hujus nomen indicante; à quo & addita nunc fuerunt aliquibus *Camerarii* interpretationibus exempla.

HENRICUS STEPHANUS Lectionis HERODOTI ſtudioſis.

SI vulgo receptum morem uſurpare, quàm meum tenere, maluiſſem, Joach. Camerarii *nomen ſilentio præteriiſſem: ac titulum huic opuſculo præfixiſſem quo hanc recenſionem pariter & interpretationem vocabulorum, quæ quum* Herodotus *ſibi habere peculiaria videatur, habet tamen cum cæteris Ionibus & nominatim cum ipſo etiam* Homero *(ad pleraque quod attinet) communia, totam ſuſcepiſſem & in me recepiſſem. Nec tamen magnum onus humeris meis impoſuiſſem: quæ enim Camerarius de illis vocabulis antea ſcripſerat, meis infarciendo, eaque pro meis oſtentando, magnum oneris levamentum in promptu mihi fore animadvertebam. Præſertim vero quum multo plures à me quam ab illo voces recenſerentur & exponerentur, ſub meæ commentationis prætextu dominium in illius quoque commentatiunculam uſurpare, res fuiſſet quæ multorum exemplis defendi (ſi exempla malam defendere cauſam queunt) potuiſſet. Verùm ego non ſolùm, alienis tantummodo plumis ſe veſtire, corniculæ in morem ſed etiam vel miſcere ſuis alienas, atque id diſſimulare, vix ingenui eſſe hominis, ſemper exiſtimavi. Atque hoc & meus Theſaurus teſtari abundè poteſt. Quinetiam Paralipomena tantùm inſtitutionis grammatices (aut ſaltem eorum partem) ſcribere malui, quàm meam inſtitutionem grammatices ad tam multas aliorum addendo, in aliena plurima manum injicere, ſimulque miſeros lectores crambe toties repetita occidere. Neque tamen ſum neſcius, reperiri quotidie qui multo majori cum turpitudine plagiarii ſint: id eſt, multo turpius & magis pudendum plagium committant, dum aliena, & quidem è multorum nonnunquam libris conſarcinata, ſive conſuta, aut (ſicui Græca vox magis placet) συωρράμμένα (licet eorum nonnulli ne artem quidem talia conſarcinandi, ſive conſuendi, ſive τὸ συῤῥάπτειν, calleant) impudentiſſimo novi tituli libri, aut novi ſaltem nominis autoris, mendacio, pro ſuis obtrudentes, & obtruſa venditantes, fucum faciunt: etiamſi nulla ſutura ſit qua vel χρῦ tam multis alienis οἰκοθεν (id eſt, de ſuo) inſuiſſe dici poſſint.*

Cæterùm, quamvis pauca illa quæ Camerarii ſunt, ita meis inſeruerim (appoſito ubique ejus nomine) ut intacta in illis omnia reliquerim, fuiſſe tamen ubi ejus interpretationi nonnullarum vocum aliquid adjicere, aut in eam non ſine aliquo fortaſſe lectoris fructu inquirere potuerim, oſtendam alias (deo favente) in iis quibus Herodoti lectores, præſertimque ejus valde ſtudioſos, amplius juvabo. Sed malui exemplorum alicubi adjectione, aut exempli, ubi Camer. nullum attulerat, contentus eſſe. Ne hoc quidem tacebo, me in quibuſdam vocabulis exempla Homeri, in quibuſdam Hippocratis, (quæ Erotiani, & Galeni lexicis, quum ea excudi, deſtinaveram) in nonnullis, utriusque, attuliſſe.

Vocum

Vocum HERODOTI *Recenſio & Interp.*

A.

Ἄγειν ἢ φέρειν, Ionicum eſt de hoſtilibus direptionibus. Herodot. lib. I. c. 88. φέρυσί τε ἢ ἄγυσι τὰ σά. Et rurſum I, 166. ἢ ἄγον ἢδη ἢ ἔφερον τὲς ϖροίκυς ἅπαντας. Iliad ε, Οἷόν κ' ἢὲ φέροιεν Ἀχαιοὶ ἦκεν ἄγοιεν. Neque me fugit, & apud Xenophontem & alios Atticos autores hanc figuram reperiri. nam & alia, quæ ut Ionica annotavimus, illi uſurparunt. utriuſque enim linguæ eadem (ut ſuprà diximus) origo fuit. C.

Ἀγινέειν vide in Ἀπαγινέειν. Paſſ. Ἀγινεόμυϑος activa ſignific. *Adducens* VII, 33. ἀγινεόμυϑος γυναῖκας. H.

Ἀγοράομαι, ῶμαι, *Concionor, Concionem habeo.* Unde ἠγορώνυτο, VI, 11. ἐγίνοντο ἀγοραί. ἢ δή κυ σφι ἢ ἄλλοι ἠγορώνυτο. Sic Hom. Il. δ, verſu 1. Οἱ ϑεοὶ παὶρ Ζηνὶ καϑήμυνοι ἠγορώνυτο. Sed hic eſt potius *Concilium habebant, Conſultabant.* At quum dicit, ἀγορήσατο ἢ μετέειπε, eſt *Concionem habuit.* Verbum autem Ἀγοράζω apud hunc (ſicut apud Thucyd. & Ariſtoph.) eſt, *In foro verſor.* H.

Ἀγχίστροφα, *In contrarium mutata, Contraria.* ἀγχίστροφα βυλεύομαι, VII, 13. Propriè autem Ἀγχίστροφον q. d. *Converſionem*, id eſt, mutationem, *propinquam habens*, ſive *Mutationi propinquum.* H.

Ἀγωνίδαται pro ἠγωνισμένοι εἰσὶ, ſed paſſiva ſignificat. pro *Decertati ſunt:* IX, 26: 2. πυλλοὶ μὲ γάρ τε ἢ εὖ ἔχοντες ϖρὸς ὑμέας ἡμῶν ἄνδρες Σπαρτιῆται, ἀγῶνες ἀγωνίδαται, *multa certamina decertata ſunt.* Sed perperam in Aldina & Germ. edit. ἀγῶνας pro ἀγῶνες ſcriptum eſt. H.

Ἀδαήες, *Ignari, Imperiti*, IX, 45. ἡμεῖς ϑ' ἄπειροί τε εἰμὶ καὶ ἀδαήες τυτέων τῆ ἀνδρῶν. H.

Ab eodem pro Ἀδαὴς dicitur Ἀδαήμων, ut VIII, 65. ἀδαήμονα τῆ ἰρῶν. Quinetiam verbum Δεδάηκε, *didicit.* H.

Ἀδεῖν & Ἀνδάνειν, *Placere*, Ἀλλ' ὐκ Ἀτρείδῃ Ἀγαμέμνονι ἥνδανε ϑυμῶ. Et, Ὡς ὄφελεν ϑάνατός μοι ἀδεῖν καλός. C. Vide Ἀπαδεῖν & Ἔαδε.

Αἶμασιαὶ, *Septa.* Sed addit Herod. in primo, c. 180. αἱμασιὴ πλινθέων ὀπτέων. Odyſſ. σ. αἱμασιάς τε λέϑων, *Septa ſtruens.* C.

Αἴγνη, *Exiſtimatio.* C.

Αἴχμη κακῶς ἐσπένας dicitur ϖρός τινα, ab Herodoto, rariſſimo ſed elegantiſſimo loquendi genere, lib. VII. c. 152. de Argivis, ἐπειδή σφι ϖρὸς Λακεδαιμονίυς κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐσήκεε, hoc ſenſu, *Quum minimè ſecundum iis adverſus Lacedæmonios prælium fuiſſet.* Quam interpretationem etſi aperte præcedentia & ſequentia confirmant, poſſit tamen ea & Euſtathii teſtimonio comprobari: qui poſtquam dixit δόρυ nonnunquam ſignificare πόλεμον, id eſt, *bellum*, (veluti quum aliquis vocatur δυρὶ κλυτὸς) itidemque vocem αἰχμὴ uſum iſtum habere: unde δορυάλωτος & αἰχμάλωτος ſignificare pariter ὁ ἐν πολέμῳ ἁλὼς· ſubjungit, λέγει δέπυ ἢ Ἡρόδοτος ϖερὶ τινῶν, ὡς κακῶς αὐτοῖς ἡ αἰχμὴ ἔσπκε ϖρὸς τὲς δεῖνα, ἤγουν ἐδυσχήϑη αὐτοῖς ὁ πόλεμος. Additque, hoc ex conſequenti eſſe dictum. ϖροσκολυϑεῖ γὰρ τοῖς ἐν μάχῃ δυσχῶσι, κακῶς αὐτοῖς ἐσάναι τ' αἰχμάν. Cæterum in compoſitione quoque nomen hoc pro *bello* uſitatum eſſe apud Iones ſciendum eſt, quum videlicet appellant ὁμαιχμίαν quod alii συμμαχίαν. ut VIII, 140: 1. ὁμαιχμίαν συνϑέμενοι. Ab eadem voce eſt μεταίχμιος. unde μεταίχμιον γῆν legimus, VIII, 140: 2. μεταίχμιον τὴν γῆν ἐκτημένων. H.

Ἀλέες, *Conferti*, Et Ἀλίζοος ac Συναλίζοος, *Colligi* ſeu *Congregari.* Et Ἀλίη, *Cœtus.* C. Exemplum verbi Ἀλίζοος, I, 79. ἁλίζοος τὴν τῆ Λυδῶν δύναμιν. Utitur & Hippocr. hoc verbo Ἀλίζοος. Invenitur autem & activum Ἀλίζειν apud Herod. VII, 12. necnon compoſitum Συναλίζειν, I, 126. Ad nomen autem ἁλέες quod attinet, ſciendum eſt, ἅλες quoque apud Hipp. exſtare: atque alicubi ἅλες & πολλὸν copulari.

Ἀλεεινὴ χώρη, *Calida regio.* Et Ἀλέη, *Calor*, ut in locis apricis. C.

Ἀλεωρὴ à Valla redditur *Remedium*, IX, 6. ὡς ἢ αὐτοὶ τινὰ ἀλεωρὴν διήσονται. Pro-

prie autem ſonat *Evitatio, Declinatio, Effugium.* Ac redditur etiam *Levamen,* & *Laxamentum,* necnon *Solatium.* Hippocr. ἐν ἀναγελίαις utitur, Ἄνεσις γὰρ νόσου τισὶν κάμνουσι παρέχει μᾶλλον ἀλεωρίη.

Ἀλκὴ ut ab Homero, ita etiam ab Herod. quibuſdam loquendi generibus adhibetur: quorum vel frequentiſſimum eſt (niſi me memoria fallit) ἐς ἀλκὴν τρέπεσθαι. quo videtur ſignificari quod Gallicè dicitur, *Se mettre en defenſe.* Hoc autem exiſtimatur dici à Livio, *Vim parare:* veluti quum ſcribit, *Alios vim parantes occidit.* III, 78. ἀνά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφότεροι, καὶ ὡς ἔμαθον τὸ ποιηθὲν πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο. Quibus verbis ſubjungit, ὁ μὲν δὴ αὐτίων φθάνει τὰ τύξα κατελόμενος, ὁ δὲ πρὸς τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο. (ubi obſerva ſimul eundem uſum verbi τρέπεσθαι cum alio accuſativo.) Eſtque πρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι tanquam genus, at πρὸς αἰχμὴν τρέπεσθαι, velut ſpecies. Paulo poſt τῇ χερὶ χρῆσθαι hac in ſignif. uſurpat: ὀρέων δὲ μὲν ἄρχον ἐσεῶντα ὁ Γοβρύης εἵρετο ὅπεα χρῆται τῇ χερί. Alioqui χερὶ χρῆσθαι reddi etiam poteſt *Manum conſerere.* Fortaſſis tamen πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο eo in loco reddendum potius fuerit, *Vi agere cœperunt,* vel, *Vim moliri ſunt,* aut *Totis viribus obſiſtere cœperunt.* Nam illud *Vim parare,* minus eſt in quibuſdam locis quàm πρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι. veluti quum in principio II, 45. dicitur de Hercule, ἐς ἀλκὴν τραπόμενον πάντας σφέας καταφονεῦσαι. H.

Ἀλογέω, *Nullam rationem alicujus rei habeo, Contemno.* Unde ἀλογήσας, III, 124. Sic & compoſ. Καταλογέω unde καταλογήσαντα, III, 121. H.

Ἁμαρτὰς pro ἁμαρτία, *Peccatum.* ut I, 167. ἀνέσασα τὰς ἁμαρτάδας. H.

Ἀμβώσαι, ἀναβόησαι. C. Sic Ἐπιβώσασθαι pro ἐπιβόησασθαι, I, 87. initio H.

Ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, *Seipſos vicerunt.* C.

Ἀμφισσία, *Diſceptatio,* vel *Diſſenſio.* C.

Ἀναγινώσκω, *Suadeo, perſuadeo,* (quemadmodum πείθω utrunque uſum habet) ut VII, 10, γνόντα ἐπ' οἷσι ἄνδρας ἀναγινώσκεις βασιλῆα στρατιὴν ἄγειν. ubi eſt potius *ſuades,* quàm *perſuades:* quamvis poſtea perſuaſerit. At IV, 158. ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν· non ſolum *ſuaſerunt,* ſed etiam *perſuaſerunt.* Sic etiam I, 187. τίς σὲ ἀνθρώπων ἀνέγνωσε, ſequente infinitivo καταφῆναι. Itidem paſſ. Ἀναγνωσθεὶς, *perſuaſus,* in IV, 154. ὁ δὲ ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἔρεξε ὡς ἔμαθε τάδε. Ἀναγνασθεὶς δὲ ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἔργον ἐκ ὅσιον ἐμηχανᾶτο ἐπὶ τῇ θυγατρί, *Is autem, ab uxore perſuaſus, rem nefariam adverſus filiam moliri cœpit.* At interpres malè ἀναγνωσθεὶς, reddidit *deceptus.* Omnemque illi excuſationem præripit verbum πείθει, quod proximè præcedit, de eadem, πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν ὕπως. Quinetiam lib. III, c. 61, activæ voci ἀναγνώσας aliam tribuit ſignificationem idem interpres: τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἶσε ἄγων ἐς βασιλήιον θρόνον. ita enim hæc reddidit, *Hunc virum magus Patizithes inſtructum quemadmodum ipſe illi omnia peracturus eſſet, in regium ſolium perducit.* Quum debuiſſet ita vertere, *Huic viro quum perſuaſiſſet magus Patizithes fore ut ipſe illi omnia effecta redderet.* Erat enim Patizithes qui Smerdi omnia confecturus erat, non contrà: quod tamen potius præ ſe ferre videtur altera interpretatio. Ut autem Ἀναγινώσκω, ſic etiam Συγγινώσκω apud Herodotum à vulgari uſu diſcedit. Sed quid de Galeno & Erotiano dicemus, verbum ἀναγνῶναι apud Hippocratem, Ionica dialecto utentem & ipſum, non πεῖσαι, id eſt, *Perſuadere,* ſed μεταπεῖσαι, (id eſt, *Diſſuadere,* vel *De ſententia deducere, A ſententia dimovere*) necnon μεταδιδάξαι exponentibus? καὶ ἐκ ἠδυνάμην (inquit Hippocr. lib. De artic.) αὐτὸς ἀναγνῶναι, εἰ μὴ μόλις, ὅτι τόδ' ἔξει τοιόνδε. Suſpicor, unum ex altero ſumpſiſſe, qui loco præpropere (ut fit) lecto, nec bene memoriæ mandato, horum tantùm verborum recordatus ſit, αὐτὸς ἀναγνῶναι· (ac non horum etiam quæ ſubjunguntur, ὅτι τόδ' ἔξει τοιόνδε) ſimulque præpoſitionis ἀνὰ verbo γνῶναι præfixæ uſum eum imaginatus ſit quem habet in aliis quibuſdam verbis, & nominatim in Ἀναδιδάσκομαι, apud ipſum Herodotum. Hoc etiam addo, perperam Galenum, & Erotianum ἀναγνῶναι, non ἀναγνῶσαι legiſſe apud Hippocratem: & quoſdam malè lectionem hanc in illam mutandam cenſuiſſe. Nam & hîc ex I, 87 habes ἀνέγνωσε, & legitur itidem VI, 75. Eodemque modo exſtat ἀνέγνωσαν I, 128. Sic autem & I, 85. ἄλλον γνώσας: ubi repono ἀλλογνώσας.

Ἀναγκαίη pro ἀνάγκη· ut in I, 11. μὴ μὲν ἀναγκαίη γε δεῖν. H.

Ἀναδιδάσκεσθαι, vide VIII, 63 initio, & quæ adſcripſi margini. H.

Ἀναιρεῖσθαι, vide in Ἐπαναιρεῖσθαι.

Ἀναι-

Ἀναισιμῶσαι. ut I, 72 fine, πέντε ἡμέρας ἀναισιμῶνται, *Quinque dies inſumuntur.* ſive *impenduntur.* H.

Ἀναγκὼς ἔχειν, φροντίζειν, ſeu ὀλιγωρεῖν ἔχειν. VIII, 109, fine, σώσω ἀναγκὼς ἐχέτω. C.

Ἀναπλῶσαι pro ἀναπλεῦσαι. C.

Ἀνάπυσον, *Quod innotuit, Patefactum, Palam factum.* VI, 66. extremo, ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα. Sed malè in Ald. & German. edit. ἀνάπειστα. contra verò rectè in iiſdem, paulo antè, ἀνάπυστα γενόμενα ταῦτα. H.

Ἀνεθέλητον, quod ab aliis dicitur ἀβούλητον, *de eo quod triſte nobis accidit.* VII, 133 ὅ, τι ἢ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς κήρυκας σωφρονέειν ἀνεθέλητον γενέσθαι, ἐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηώθη, *quid adverſi illis contigerit.* Et ἀνεθέλητα Θ. συμφορὴ apud eundem, (ſicut dicitur ἀβούλητα Θ. συμφορὰ) alibi ἄλγεα συμφορῆς. Quibus in locis vocabulum συμφορὰ ponitur tanquam μέσον, more antiquo. H.

Ἀνειμένους Θ.. II, 167. τοὺς εἰς πόλεμον ἀνειμένους. *bello deditos.* Sic paulo ante, ἀνέσεως ἐς τὸ μάχεσθαι. Sed ibi, ſicut & in Ald. edit. malè ἀνέσεως. H.

Ἀνελεῖν, eſt *Reſpondere*, ut de oraculis Latini dixere. I, 13. ὡς δὲ τὸ χρηστήριον ἀνέλη μιν βασιλέα ἔσεσθαι τῆς Λυδῶν. *Si oraculum reſponderit, ipſum regem Lydorum eſſe.* Euterpe, c. 139. ἀνεῖλε ὡς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα. C.

Ἀνέωνται, vide in Ἀνειμένους Θ..

Ἀντάω, ῶ, ex quo ἐάντησε pro ἔτυχε II, 119, initio, καὶ ξεινίων ἐάντησε μεγάλων. quum præcedenti cap. 115. dixiſſet, ξεινίων τυχών. Sic Homerus Iliad. α. ἀντιάσας, dixit pro τυχών, ſive ἀπολαύσας, aut μεταχών· ubi canit Αἴ κέν ποτε ἀρνῶν κιόντες αἰγῶν τε τελείων Βούλεται ἀντιάσας, ἡμῖν ἀπὸ λοιδὸν ἀμῦναι. Facit autem illud ἀντᾶν ut minus mirari debeamus participium ἀπαντήσαντες genitivo itidem junctum, hoc in verſu, Ἄ θεοὶ νεότητος ἀπαντήσαντες ἐκείνης Πρωτοπόρῳ, δι' ὅσης ἦλθεν πυρκαϊῆς. vel πρωτοβόλῳ, ut alibi legitur. pro quo tamen malim πρωτοβόλοι. Suſpicor autem priorem illum verſum mutatum fuiſſe ab iis quibus inſolens videbatur ille uſus participii ἀπαντήσαντες. Pro illo enim habetur hic, Anthol. epigr. lib. III, pag. 232. meæ editionis, Ἦν νέον ἡδήσασαν ἀποδρέψαντες ἑταῖραι. H,

Ἀντίος Θ., *Adverſarius, Hoſtis,* ἐναντίος, πολέμιος. In cap. 218. lib. VII. ἐλπόμενοι γὰρ ἑωυτοὺς σφι φανήσεσθαι ἀντίους, ἐνεκήρυσσαν τοιάδε. Et adjectivè, γνώμη ἀντίοος, *Sententia contraria, Sententia repugnans,* VIII, 119. H.

Ἀντιόμενοι ſunt Ionibus qui aliis ἐναντιόμενοι, ſive ἐναντίοι. ut initio Melpomenes οἳ νικήσαντες μάχῃ τοὺς ἀντιομένους. Paulo pòſt, δοῦρον γὰρ ἀντιόμενον σφι τοιοῦτο ἐκ ὁλίσθου. At verò alibi VII, 9. cum accuſ. perſonæ, ſequente etiam præpoſitione ἐς, habente ſuum accuſativum, pro *Occurrere,* ſeu *obviam venire hoſtiliter.* H.

Ἀντιπόλεμοι, *Hoſtes, Adverſarii,* πολέμιοι. VII, 236, fine. H.

Ἀνωσάμενοι, VII, 139, in fine, οἳ βασιλῆα μετά γε θεὸν ἀνωσάμενοι. *Qui repulerunt,* pro ἀπωσάμενοι. niſi fortè hoc ipſum reponendum ſit. H.

Ἀξιώμεθαι, activa ſignif. pro ἀξιῶσαι. I, 199. principio, πολλαὶ μὲν καὶ ἐκ ἀξιώμεθαι ἀναμίσγεσθαι τῇσι ἄλλῃσι, *Quæ non dignantur, Quæ dedignantur.* Item VII, 16 initio ἀξιούμενος activa itidem ſignificatione. Verùm ἐκ ἀξιούμενος Θ. ibi non eſt *Dedignans,* ſed *Dignum non judicans ſedere,* vel *rem ſe dignam,* aut, *Indignum ſe judicans qui ſederet.* Eod. cap. 16. no. 2. tamen voce activa dixit ἀξιώσει, *Dignabitur.* H.

Ἀπαγινέειν ſignificat *Exportare* ſive *Deportare.* Ἀγινέειν, *Apportare:* & ſimpliciter ἄγειν. C. Frequens uſus horum verborum eſt III, 89, 92, 93, 94, 97.

Ἀπαδεῖν, *Diſplicere:* ut Ἀδεῖν, *Placere.* H.

Ἀπεμπαταῖσι ſignificat apud Herodotum, *Crepitum emiſit.* II, 162. ὁ δὲ Ἄμασις (ἔτυχε γὰρ ἐὼν ἵππου κατήμενος) ἐπέρασε ἀπεμπαταῖσι. C.

Ἀπεσσὼ, *Abſentia,* (ut Democrito δίεσσὼ, *Bona conſtitutio*) IX, 84. ἐπαιχμωμένους τῇ ἀπεσσοῖ τῆς μάχης. C.

Ἀπὸ μὲν ἔθανε pro ἀπέθανε μὲν, VIII, 89. initio, Sic multa compoſita dividit, inſerta particula ὧν, ut ἀπ' ὧν ἔδωκαν pro ἀπέδωκαν· & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε H.

Ἄρδις, *Genus teli,* & (ut volunt) *Pharetra:* ſed ſignificat apud Herodotum *Ferrum* (ut opinor) *ſagittæ.* C.

Ἄρθμιος, *Concors, Benevolus, Amicus.* VII, 101. in principio, μὴ ἐόντες ἄρθμιοι. Et IX, 9. Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων. At verò ἄρθμια ſubſtantivi vice fungitur, VI, 83. τίνος μὲν δὴ σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλήλους, *concordia inter eos erat.* Item

ἀρθμίη

ἀρθμίη, *Concors, Amica*, IX, 36. H.

Ἄρθεα, de natura equæ poſuit Herodotus. C.

Ἄση, *Moleſtia*. Et, Ἀσᾶδς, *Moleſtia & dolore affici*. C. I, 136 extremo, μηδεμίαν ἄσην ἀνδρὶ τῷ παρεὸν προσβάλλῃ ubi videri poſſit neceſſe minimè fuiſſe addere ἀνδρί. Ab Hippocr. ἄση de certo quodam moleſtiæ genere dicitur: nimirum de ſtomachi faſtidio, necnon de faſtidio ciborum. Quinetiam de inquieta corporis jactatione quæ ægrotis contingit. Unde & Ἀσώδεις hi vocantur. pro quo & Ἀοσώδεις gemino ο ſcribitur. Sic verò & Ἀοσᾶδαι apud eundem, non ſolùm Ἀσᾶδαι. Vide Hippocr. lexicum.

Ἀσινὴς, *Illæſus, Incolumis*. IX, 5. ἀπέπεμψαν ἀσινέα, paſſiva ſignif. Apud Hippocr. activa etiam. ut ἀσινέες ῥήξιες, *innoxiæ*. Sic & adverb. Ἀσινέως apud eundem, *Innoxiè*.

Ἀτὰρ, ſicut & apud Homerum (cui Αὐτὰρ etiam in uſu eſt) pro *Autem*, vel *Sed*. lib. VI, cap. 133. reſpondet particulæ μὲν, cui paſſim δὲ· ac interdum apud hunc quoque: ut IX, 115.

Ἀλάδαλα, *Nefaria, Nefanda, Sceleſta*. IX, 77. & aliis pleriſque locis. Necnon aliquis dicitur ἀπάδαλος, ut IX, 115 initio. Frequens eſt & Homero. H.

Ἀτέοντες, *Nihil curantes*. Eſt & Homerus ſimiliter uſus. C.

Ἀτρεκέως *Veré*. vel *Certò*, ut I, 57. ἐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν. Sic II, 167. ἐκ ἔχω ἀτρεκέως κεῖναι. Hoc adverbium frequens eſt apud Homerum etiam & Hippocratem: apud Homerum pro *Verè*, apud Hippocratem & pro *Certò, Exploratò*: & plerumque pro ἀκριβῶς, *Exactè*. ut in Prognoſt. ἢ δυώδεκαι ἀριθμεῖσθαι ἀτρεκέως. Sic & Ἀτρεκὴς pro *Exactus*. Extat etiam Ἀτρεκηίη apud Herodotum, quo ſignificatur *veritas*. Apud Hippocr. ἀτρεκείη ſcribitur: ut ἀτρεκείη κεῖναι apud eum legitur pro eo quod attuli ex Herodoto ἀτρεκέως κεῖναι. H.

Ἄτρυτον πόνον, *Intolerabilem*, IX, 51. initio, ἔχον πόνον ἄτρυτον. C.

Αὐδάζειν, *Vocem emittere*, ſeu *Loqui*. C.

B

Βαδυτάτη αὐτὴ ἑωυτῇ, *Ubi profundiſſimum eſt*. Item de Iſtro IV, 48. ἴσος αὐτὸς ἑαυτῷ ῥέει. id eſt, *Aequabili flumine fertur*. C.

Βάρις, in Euterpe, c. 41. Navigium Ægyptiacum. C.

Βαρυσυμφορώτατος ἀνθρώπων, I, 45. id eſt, βαρείας συμφορὰς ἀνθρώπων μάλιστα παθών. vel βαρεῖαν συμφορήν. *Qui omnium hominum maximè graves calamitates eſt perpeſſus*. ſive *gravem calamitatem*. Vel una voce, *Miſerrimus*. H.

Βασίλεια, I, 11. ὅκως ἡ βασίλεια καλέοι. At verò βασιλεία, cum accentu in penult. in lingua communi dicitur *regnum*: apud Herodotum βασιληίη. ut ibidem ſequitur proximè βασιλήϊος. H.

Βεβωμβύα, id eſt, θεριβόητα, *Celebria*. C. Vide Βῶσαι.

Βωθεῖν pro βοηθεῖν, (id eſt, *Auxiliari*) apud hunc ſcriptorem, teſte Euſtathio: affertúrque & ab Heſychio. Legimus tamen & cum ου, βοηθησάντων I, 150. in medio. H.

Βῶσαι pro βοῆσαι (ut proxime præcedit βωθεῖν pro βοηθεῖν) *Clamare*. At in fine c. 146, I. I, μηδὲ ὀνόματι βῶσαι τὸ ἑωυτῆς ἄνδρα, non malè, *neque nomine compellare ſuum maritum*. Sic Ἀναβῶσαι pro ἀναβοήσαι. unde ἀνέβωσεν I, 10. *exclamavit*. Sic alibi I, 8. ἀμβώσας pro ἀναβοήσας, & ὀνομβώσαις I, 87. pro ὀνομβοήσασθαι. Paſſivum autem particip. βεβαμβύα pro βεβοημένα habuiſti paulo ante.

Γ

Γενέτωρ, *Progenitor*, in Urania, c. 137. Alioqui vulgo recepta ſignificatione eſt *pater*. H.

Γένεα Ægyptiorum eſſe ait ſeptem, II, 164. & alios, ſacerdotes, alios, pugnatores, alios, bubulcos vocari. *&c.* Ubi Valla interpr. *Septem genera hominum*. Sed non minus placeret mihi *Septem ordines*, vel *Septem claſſes*. Sic alibi I, 125. aliquot γένεα Perſarum eſſe ſcribit. At verò I, 56. legimus τῷ Δωρικῷ γένεϊ, & τῷ Ἰωνικῷ. H.

Γνωσιμαχέειν interpretantur *Perpendere ſuas vires, quæ inferiores ſint adverſariorum viribus*. Itaque poſſet accipi Thalia, c. 25. εἰ μὴ νῦν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε. Significare videtur ſimpliciter, τῇ γνώσει μάχεσθαι. hoc eſt, *Mutare ſententiam, & perpendere*. Urania, c. 29. γνωσιμαχέετε μὴ ἓν ὁμοῖοι ἡμῖν. At Polymnia, c. 130. γνωσιμαχέοντες καὶ ταῦλλα, καὶ ὅτι χώρην ἄρα εἶχον διαίρετον. C.

Δεῖπνα

Δ

Δεῖπνα annotarunt ab Ionibus appellari Cœtus triginta hominum qui ſimul cibum caperent. Homero tamen δεῖπνον ſimpliciter cibum ſignificat, atque etiam equorum pabulum; ut, Νῶϊ δ' ἔρχεσθ' ὅτι δεῖπνον. & Εὖ ϑ' ἵπποισιν δεῖπνον δότω.

Δίννϑ., *Dedecus*, *Opprobrium*. Vnde & verbum Δεννάζω.

Δηλήσασϑαι pro βλάψαι, apud hunc ſcriptorem, ſicut apud Homerum: ut Euſtathius quoque annotat in hunc illius poetæ locum, II. α, Οὐδέ ποτ' ὀν Φοίβῃ ἐελδόμενον βοτιανείρῃ Καρπὸν ἐδηλήσαντ'. ἐπεὶ, &c. Apud hunc IV, 198, legitur & δεδηλῆϑαι, paſſiva ſignific. Hinc & Δήλησις apud Hippocratem: item Δηλητήρια φάρμακα, pernicioſa atque adeo lethifera. H.

Διὰ cum genitivo, uſum habens diligenter notandum, hoc in loco, I. 25. ϑείης ἄξιον λόγου πάντων τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων, *inter omnia quæ ſunt Delphis donaria*. H.

Διαβάλλειν, *Calumniari*, & *Inſectari*, & *Fallere*, & *Verba dare* C.

Διαιτᾶσϑαι, *Diverſari*, *Habitare*, *Commorari*. Sic III, 51. ἦ ὁ ἐξελαϑεὶς ὑπ' αὐτοῦ παῖς διαιτᾶν ἐπειρᾶτο, ὃς τότως πέμπων ἄγγελον (ita enim interpungendum eſt, non inter παῖς & διαῖταν, ut in Ald. & Germ. editione) id eſt, *Ubi diverſabatur*. ſeu, *Apud quos domicilium habebat*. At verò IX, 81. circa finem, διαῖταν interpres reddidit *vitam*: de rege Perſarum, ὃς τοιῳδὲ δίαιταν ἔχων, ἦλθε ἐς ἡμέας ὕστω οἰζυρὴν ἔχοντας ἀπαιρησόμενος. Sed malim, *Cui quum talis ſit ratio victus*, ſive, *Qui quum tali victu utatur*. Cum hoc autem uſu nominis δίαιτα, non cum illo, convenit ille qui paſſim apud Hippocratem occurrit, quin etiam apud Medicos ejus poſteros, qui ex eo ſunt mutuati: niſi quòd multorum ægrotorum δίαιτα, cum illa regis Perſarum comparata, planè eſt οἰζυρὴ (ut loquitur illic Pauſanias) præſertim ſi verum eſt illud,

Qui medicè vivit, miſerè vivit.

Διασφάξ, *Crepido rupium*. C.

Διαφέρειν τὸν αἰῶνα, III, 40. *Ævum tranſigere*, ſeu *Ævum agitare*. Perinde ac ſi diceretur, *Perdurare in vita*. Apud Hippocr. διαφέρειν exponitur etiam *Morbum perferunt*. Atque idem & voce paſſ. διαφέρεσϑαι utitur pro *Durare*: ſi mendo carent exemplaria.

Διαχρῆσϑαι pro ſimplici χρῆσϑαι. ut VI, 11. εἰ ϑ' ὑμᾶς μαλακίη τις ἢ ἀταξίη διαχρήσεται. In præcedenti autem cap. 10. dixerat, ἀγνωμοσύνῃ τε διεχρέωντο. Sic III, 72. οἵτε ψευδόμενοι καὶ οἱ τῇ ἀληϑείῃ διαχρεώμενοι. At verò VII, 101, cum eodem dativo utitur & compoſito illo & ſimplici verbo, ὦ βασιλεῦ κότερα ἀληϑείῃ χρήσομαι πρὸς σε, ἢ ψευδεῖ; Et ſequitur, ὁ ϑ' μὲν ἀληϑείῃ χρῆσϑαι ἐκέλευε. Paulo poſt c. 102. ἀληϑείῃ διαχρήσασϑαι. Et mox, τῇ (videlicet ἀρετῇ) διαχρεωμένη ἡ Ἑλλάς.

Verùm alicubi pro *Interficere*. ut I, 24. ſed ibi διαχεᾶσϑαι pro διαχρῆσϑαι. Quinetiam compoſitum Καταχρῆσϑαι uſum hunc apud illum habet, ſi bene memini: apud poſteros quidem certè eum habere conſtat. H.

Διδόναι λόγον ἑωυτῷ, vide in Λόγος.

Δικαίαι ὀργαί, II, 149. *Quæ ſunt juſtæ magnitudinis*. Utitur autem & lingua Gall. illa voce Lat. hac in ſignific. Apud Hippocratem δίκαιον exponitur εὔλογον: quod non ſolùm *rationi conſentaneum*, ſed *proportioni conſentaneum*, alicubi interpretandum eſſe videtur. Alioqui ἴσον etiam exponitur. Erotianus autem & quaſdam expoſit. affert quæ mihi violentæ videntur. H.

Δικαιῶν ſæpe pro ἀξιῶν, ſequente infinitivo. Propriè autem ſonat perinde ac ſi quis dicat, δίκαιον κρίνειν, id eſt, *judicare rem eſſe juſtam*. III, 148. ὃς λαβὼν μὲν διδύμους οὐκ ἐδικαίου. ubi Valla, *recipienda non putavit*: ſed malim, *recipere juſtum eſſe non putavit*. Vel potius, *par eſſe non putavit*. H.

Διφάσιον. *Geminum*: *ſeu Duplex*. C.

Item plural. Διφάσια, *Duplicia*. vel *Bina*. aut *Duo*. Ut διφάσια τρώματα, I, 18. *Duo vulnera*. Et διφάσιαι αἰτίαι III, 122. Et διφάσιαι εἰκόνες, II, 182. *Binæ imagines*. ſeu *bifariæ*. Suſpicor autem ex hoc διφάσιον Latinos mutuatos eſſe ſuum *Bifarius*, itidémque *Trifarius* ex Τριφάσιον. Quod ſi ita ſit, rectius ſcribentur per *ph*. H.

Δοξοῦσϑαι, pro quo dictum poſtea fuit δοξάζεσϑαι. IX, 47. ἐπεί τι δοκέουσι εἶναι ἄρειοι, *exiſtimati eſtis*. Et VIII, 124. ὅμως Θεμιστοκλέης ἐδόκεε τι καὶ ἐδοξάσϑη εἶναι ἀνὴρ πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος. ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. Ubi fortaſſe aliquis ἐδοξάσϑη ut

ut ἐβώωσι ſcribendum putet. Sed quid ſi ἐβώωσι malè pro ἐβώοσι ſcriptum eſt? & ſcribendum eſt ἐβώοσι, factum ex ἐβοήσι, (ut antea βῶσαι pro βοῆσαι, βεβωμῦσα pro βεβομένα, atque alia hujus ipſius familiæ habuimus) manente altero ἐδιξώθη, ſine σ, ut ἐχρυσώθη abſque litera illa ſcribitur? H.

Δυλόπερος, *Magis ſervus.* Et Δυλοτέρη, *magis ſerva* VII, 7. H.

Δωτίναι, δῶρα, ſeu δόσεις, *Munera, Largitiones.* Et ἔδωκε δωτινῆσι, *dono dedit.* II. 1, Οἵ τε ἐ δωτίνῃσι θεὸν ὡς τιμήσουσι. Et Δωτινάζειν, *Dona corrogare* II, 179. H.

E

Ἔαδε, *Placuit*: ea ſignific. qua dicitur *Placuit ita facere.* pro *Viſum* eſt. IV, 145. Λακεδαιμονίοισι ἔ ἔαδε δέκεσθαι τὰς Μινύας ἐπ' οἷσι ἤλυσι αὐτοί. Sic alibi, ἐς ὃ σφι ἔαδε ὁμολογίῃ χρήσασθαι. Item ἐάνδανε, circa principium Calliopes, c. 5, ſine infinitivo, εἴτε οἱ ἀτῶντα ἐάνδανε, *Sive hæc illi placebant, Sive hæc ſentiebat.*

Ἔγκυτον in duobus Herodoti locis legi: ſed alios præterea occurrere cupio in quibus hoc vocabulum legatur, antequam de eo dicere auſim quod ſuſpicor. Vix enim in duobus illis ἔγκυτον pro κύτος dictum eſſe, mihi perſuadere poſſum. H.

Ἐδρεῖν, vide in Κυρεῖν.

Ἐθέλει, pro εἴωθε, *Solet, Solitum eſt.* Pro quo & φιλέει dicitur. Utrumque eodem loco habes, VII, 50: I. Quum autem videamus Herodotum in priore quidem membro dicere φιλέει, in poſteriore autem, ἐθέλει: minimè dubium eſſe cuiquam debet quin ita ſit accipiendum. Ideóque Galenus, apud Hippocratem ita potius exponere debuit quàm verbo δύναται. H.

Ἐκ. Præpoſitio hæc apud Herod. uſum quendam habet, qui non animadverſus fecit ut huic loco abſurda interpretatio daretur, I, 10. μαθοῦσα ἔ πιηδὲν ὀκ τοῦ ἀνδρός. Malè enim intellectum fuit, μαθοῦσα ὀκ τοῦ ἀνδρός, pro τὸ πιηδὲν ὀκ τοῦ ἀνδρός. id eſt, ὑπὸ τοῦ ἀνδρός· ut alibi docebo, ſimulque alia hujus uſus exempla proferam. H.

Ἐκατέρω (pro quo perperam alicubi ἑκατέρω, quum poſitivum ſit ἑκάς) *Longius, Remotius, Ulterius*: & Ἐκαστάτω, *Longiſſimè.* H.

Ἐκγίνεσθαι, *Licerem, Facultate eſſe.* Sic III, 142, *initio*, τῷ, δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλομένῳ γένεσθαι, ὀκ ἐξεγένετο. *Non licuit, Facultas ei non fuit, Datum non eſt*, ſive, *conceſſum.* H.

Ἐκπαγλεόμενοι, *Admirantes.* vel potius *Valde admirantes, et ad ſtuporem uſque.* IX, 47. initio ἐκπαγλεομένων ὡς ἤτε φεύγατε ὀκ πολέμιοι. Derivatum ex Ἔκπαγλος. unde & adverbium Ἐκπάγλως, apud Homerum necnon apud Hippocratem, non ſimpliciter *Mirum in modum*, ſed *Stupendum in modum.* Niſi quis *Ad ſtuporem uſque* malit dicere. H.

Ἐκπλῶσαι τοῦ φρενῶν, *De ſtatu mentis dejectum eſſe.* III, 155. πῶς ὀκ ἐξέπλωσας τοῦ φρενῶν; Alibi in propria ſignif. ἐκπλώσας, I, 29, de Solone. Sic autem & Ἀναπλώσει, II, 93. ubi proximè præcedit & ἐκπλώοντες. Invenitur tamen alicubi in hoc verbo, & apud hunc, diphthongus ου, more linguæ communis, non ω, ſed ex errore, ut opinor. Eorum locorum unus eſt II, 179, πρὸς ἀνέμους ἀντίους πλέειν. H.

Ἐκπᾶσαι, pro κεκλῆσθαι, ut apud Homer. unde ἐκπεμπόμενον, VIII, 140 extremo. Sic & Hom. Il. ζ, --ἐδ' ὅσα φασὶν Ἴλιον εἰς ἣν ἐκπᾶσθαι ὐναιόμενον πολίεθρον. Vult tamen Euſtathius non minus Atticum eſſe quàm Ionicum. Quamvis autem hoc ex aliorum (ut credibile eſt) grammaticorum autoritate dicat, aut illi fides habenda non eſt, aut exemplaribus Ariſtophanis deneganda. Non ignoro alioqui Atticis cum Ionibus eſſe quædam communia. H.

Ἐλιννύειν, *Acquieſcere.* C.

Ἐλλάμψεσθαι, pro ἐλλήψεσθαι. ut I, 80. τῷ δήτοι κῆ ἐπεῖχε ἐλλάμψεσθαι αὐτός. de equitatu Crœſi. *Quo* (inquit) *& ipſe Cyrus oppreſſum iri ſe verebatur.* Et Melpom. [V, 21] κατελαμφθεὶς pro κατα ληφθείς. à verbo λάμπεσθαι, quod ἀποδέχεσθαι, id eſt, *accipere*, illis ſignificat. C.

Invenitur & λάμψαι. VII, 39. Quin etiam compoſitum φοιβόλαμπος pro φοιβόληπτος, IV, 13. Cum hoc autem uſu hujus verbi convenit quod & eod. lib. IV. c. 79. legitur, νῦν ὅδε ὁ δαίμων κῆ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακχεύει. H.

Ἔμβολον, *Roſtrum in navi, & veluti clauſtrum regionis.* Et de portis, χαλκόδετ' ἔμβολα, Phœniſſis. C.

Ἐναγί-

Ἐναλίζειν, vide in Καταγάζειν. H.

Ἐνάρεες, Scythæ evirati & vates Scythici, quorum & Hippocrates meminit ἐν τῷ περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων. ſed ibi ἀνανδρίεις vocat. Aliqui annotarunt ἐνάριας eſſe *bellatores* apud Ionas. C.

Ἐνείκαι, eſt ἐνέγκω. C.

Ἐννώσας, id eſt ἐννοήσας, *Quum intellexiſſet*, Clione, c. 68. Et ibid. c. 77. ἐνίνωλο, τὸ χειμῶνα παρεὶς, ἅμα τῷ ἦρι στρατεύεσθαι, *in animo habebat*. Et, ἐνενώκασι, *Animadverterunt*, III, 6. C.

Ἔξεσις de dimiſſione, ſeu amandatione uxoris V, 40. Vide Euſtathium, qui & uno verbo ἀπαζύσιον exponit. H.

Ἐπαΐσιος, *De quo auditum eſt aliquid.* ut II, 119. ὡς ἐπαΐσιος ἐγένετο τοῦτο ἐρασμένος. *Poſtquam auditum fuit eum hoc feciſſe, vel Innotuit, Compertum fuit*, ſive *Compertus eſt.* Sic VIII, 128, ἐπαΐσιος ἐγένετο περιδιδάς. H.

Ἐπεί τε, pro ἐπεὶ vacante particula τε, paſſim. H.

Ἐπὶ ξυρῇ τὴ ἀκμῇ, vide in Ξυρὸν.

Ἐπί, cum genitivo quoque *Ad* ſignificat. ut ἀπαλλέοντας ἐπ' Ἀλίσυπα I, 1 extremo. Quod & ipſum planè Atticum eſt. ut ἀπῆλθον ἐπὶ φυλῆς. Calliope c. 11. ἀπαλλάσσεσθαι ἐπὶ τὰς ἑωυτῶν ἕκαστος. Hæc ipſa præpoſitio ἐπὶ cum dativo interdum ubi potius moris eſt uti præpoſitione ἀπὸ cum ſuo genitivo. ut I, 15. καλέεται Γυγάδας ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίῃ, quum potius dicendum videretur, ſequendo vulgarem ſermonis formam, ἀπὸ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίης. Imitati autem ſunt hunc præpoſitionis hujus uſum quidam ex poſteris: quorum ideo loci mendi ſuſpecti fuerunt. Sic apud Arrianum ὀνομαζεῖσαν ἐπὶ μιῇ τῶν ὀπαδῶν τῆς Κυβέλης νυμφῶν. At verò ubi hæc præpoſitio genitivo juncta huic rei ſignificandæ adhibetur, ibi certum eſt mendoſum eſſe locum. H.

Ἔπαλα, *Supellex.* C.

Ἐπίσασθαι non ſolùm pro *Scire, Noſſe:* ſed alicubi & pro *Exiſtimare.* In quibuſdam autem Homeri & Hippocratis locis exponitur δύνασθαι, ubi tamen non video quid obſtet quominus ſignificationem ſuam retineat. H.

Ἐπίσιος, ἐφέσιος. Et Jupiter ἐπίσιος I, 44. C.

Ἐπιστρεφέως, *Accuratè, Vehementer.* Item *Obliquè*, C.

Ἐπίτεξ, *Vicina partui*, I, 3. C.

Adjuvat autem valde Hippocratem hic locus Herodoti: quum oſtendat legi perperam apud eum ὀπιτέξη, & ab aliis ὀπιτόξη, pro ἐπίτεξ ἦ, in hoc Περὶ γυναικ. loco; φημὶ ἢ γυναῖκα, ἢν ἐπίτεξ ᾖ. H.

Ἐπιφράζεσθαι, *Excogitare Perſpicere, Animadvertere*: in fine Polymniæ, & in cap. 10. Terpſich. Et Καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα IV, 76. *Quum animadvertiſſet illum hæc facere.* H.

Ἔρχμαι φράσαν, Ἔρχμαι ἐρέων, Ἔρχομαι λέξων, & in præterito, ἦια λέξων, *Ingrediar exponere.* Virg. *Sic contrà eſt ingreſſa Venus.* C.

Ἐς τὸ, ἕως ἔ, *Donec.* C.

Ἐσ' ἐσὼ, ea forma qua alibi ἀπεσῶ. Videtur autem dativus illius nominis δίεσὼ, videlicet δίεσοῖ, quod margini adſcriptum eſt I, 85, vera eſſe lectio: & δύσνοια quod in ipſo textu eſt, ad illius expoſitionem poſitum, eò irrepſiſſe. H.

Ἐσ' μαθείη, *Stercus.* C.

Ἐσ' τ' ἂν pro ἐπειδ' ἄν. C.

Ἐσ' φρόνη, *Nox.* ut IX, 38. ὡς δι' φρόνης ἐγένετο. Itidemq; Ἐσ' φρόναι, *Noctes.* H.

Ἐσ' χαρίσως, idem quod κεχαρισμένως. I, 32, fine. H.

Ἔφησε λέσων pro ἔφη, VII, 137. Sic ἔφασαν λέσοντας pro ἔφασαν, circa initium Calliopes, c. 2. H.

Ἔχειν cum præpoſ. ἐπί. ut ἐχρῆσαι ἐπὶ σφίσι, eo fortaſſe modo quo Galli, *Ils en ont à moy.* item, *A qui en avez-vous?*

Z

Ζόη, id eſt, βίος, *Vita.* Et Ζωὸς, *Vivus.* ut & Odyſſ. λ, Ζωὸς ἐών. Et Ζωάγρια, Odyſſ. ϑ. & Ζωγρεῖν, Iliad. ζ. C.

Quamvis autem ζόη eſſe Ionum dicatur, ab ipſo etiam Euſtathio, tamen & ζωὴ alicubi ſcriptum eſt: ut I, 38. genitivus ζωῆς. H.

Ζώνη, eſt Herodoto πορφυρῆν ἱμάτιον, teſte Suida. H.

H.

Ἤθεα, *Domicilia*, id eſt, Ea loca in quibus vel homines vel animantes aliæ degere ſolent. C.

Ἠμεχτεῖν, *Indignari, Offendi.* C. Vide Περιημεχτεῖν.

Θ.

Θαλία, *Convivium lautum et opiparum.* Si à θάλλω derivatur, ſonabit quaſi quis dicat *Convivium florens*, ut in Theſauro ſcripſi:

ſed addidi vocem *lætum*. Dixi enim poſſe videri reſpondere his duobus, δαὶς τεθαλυῖα, perinde ac ſi diceretur *Convivium lætum & quaſi florens*. Verum apud Herodotum (ut & Bud. ſcribit) non tantùm eſt *Epulum* ſed etiam *Dies feſtus*. Sic autem in iſto ſcriptoris hujus loco in principio cap. 27. ἐν ἦσαν ἐν θαλίῃσι, Valla uſus eſt hac interpretatione, *& celebrando feſto operam dabant*. Non video tamen cur altera ſignificatio locum habere hic non poſſit. H.

*Θοινίζειν. *Cibo, Paſco.* Factum ex θοίνη, ita ut ſonet quaſi quis dicat, θοίνῃ παρέχω, vel Εἰς θοίνην παρέχω. eodem modo quo ex δεῖπνον fit δειπνίζω. In Clione, cap. 129. cum accuſat. perſonæ & dativo rei, πρὸς τὸ ἑωυτῆ δεῖπνον τὸ μὲν ἐκεῖνος σαρξὶ τῇ παιδὸς ἐθοίνησε. Vbi fortaſſe rectius τῷ quam τὸ poſt δεῖπνον ſcriberetur. Alioqui ſubaudiendum fuerit κατά. H.

Θορὸς, τὸ σπέρμα. C.

Θορτὶ non Θορὸς habet editio Baſilienſis Hervagii, unde ſumpta hæc Camerarii fuerunt: ſed hunc tamen θορὸς ſcripſiſſe mihi perſuadeo. Nam illud θορτὶ ne ſpeciem quidem vocabuli Græci præ ſe fert: at θορὸς ſignificans σπέρμα, id eſt, *ſemen* (ſed intelligè *ſemen genitale*) legitur apud hunc noſtrum ſcriptorem, legitur apud Hippocratem. Apud hunc, ut II, 93. principio, ἀπορρέοντες τῇ θορῇ: apud Hippocratem, ut quum ſcribit libro De morbis ſecundo, περιέρχεται οἱ θορὸς πολὺς καὶ ὑγρός. Scio alioqui fuiſſe qui aliquantulum diſcriminis inter θορὸν & σπέρμα ponendum exiſtimarint. Obſervandum eſt autem, non ſimpliciter σπέρμα, ſed σπέρμα παιδοποιὸν, ab Herodoto dici, VI, 68. H.

Θυμαλγὴς, *Animo dolorem afferens*; ut θυμαλγέα ἔπεα. I, 29 initio. *Verba dolorem animo afferentia*, vel *Ægritudinem alicui afferentia*, ut loquitur Terentius. Poſſis & ita reddere, *Verba quæ animus ægre fert.* Quoniam autem Homerus quoque iſto compoſito utitur, (veluti quum θυμαλγὲς ἔπος & θυμαλγέα μῦθον dicit) poſſis, magis poëticè loquens, reddere, *Verba animum mordentia.* H.

Θυμὸς, vocabulum valde alioqui & apud cæteros uſitatum, quendam uſum habet qui apud cæteros vix occurrat, niſi ex ejus imitatione. Jungit enim genitivo: ut quum lib. I, cap. 1. dicit, ὠνέεσθαι τῶν φορτίων τῶν σφὶν ἦν θυμὸς μάλιστα. id eſt, *quorum maximè* (vel *potiſſimum*) *erat illis cupido.*

Θύσανοι, id eſt, κρωσσοὶ, *Bullæ aut fimbriæ in clypeis & tunicis.* C.

Θύσανοι geminato σ apud eum antea ſcriptum fuit: ſed, ne geminetur σ obſtat quantitas ſyllabica, quum prima brevis ſit apud poëtas: etiamſi licentia utentes, in θυσανόεις & θυσανόεσσα producunt, ut metrum poſſit ingredi. Tum autem & duplicatur illa litera in quibuſdam exemplaribus. H.

I.

Ἰθαγλῆες, *Germanum, Nativum.* II, 17. οὐκ ἰθαγλέα σώματά ἐστι, ἀλλὰ ὀρυκτά, *Non ſunt oſtia nativa, ſed foſſilia.* C.

Uſus eſt hoc vocabulo non ſolùm Homerus, ſed Hippocrates quoque: ſed uterque paulo alia ſignific. quàm in loco qui. modò ex noſtro ſcriptore allatus fuit. Legimus enim Ὀδ. ξ,

—ἀλλά με ἶσον ἰθαγμέεσσιν ἐτίμα.

ubi ἰθαγμέεσσιν ſonat γνησίοις· apud Hippocratem verò ἰθαγλὲς κύημα poteſt quidem fortaſſe exponi itidem γνήσιον, ſed alia tamen ratione. Eſt enim conceptus verus, & qui à falſo, id eſt, à mola diſtinguitur. Videndum an vocabula *Genuinus* & *Germanus* & hîc & illic habere locum poſſint. H.

Ἰδὺς & Ἰδὺ pro δῖδυς & δῖδυ, itidémque Ἰδεῖα pro δίδεια, ſicut apud Homerum & Hippocratem. Dici autem ab Herodoto ἐκ τῆ ἰδείας exponit ἐκ τῆ περφανῆς & παρδῦ· hunc ejus locum afferens, III, 127. ἐκ μὲ δὴ τῆ ἰδείας ϛεατὸν ἐπ' ἀυτὸν ἐκ ἐδύκεε πέμπειν, ἅτι οἰδεόντων ἐπὶ τῷ πρήγματων. Eſt enim reponenda apud Suidam hæc ſcriptura, οἰδεόντων una voce, pro illa quæ apud eum duas voces habet, οἱ δεόντων. Vide plura ſuper hoc loco in his verbis, Οἰδεόντα πρήγματα. H.

Ἰκνεομένως, unde Οὐκ ἰκνεομένως & Οὐκ ἰκνεομένως, *Non debitè.* & μᾶλλον τῇ ἰκνεομένῃ, *Magis quàm conveniret.* Hæc Camer. Exempla autem habes VI, 65. φὰς ἀυτὸν ἐκ ἰκνεομένως βασιλεύειν τῆ Σπαρτιητέων. Paulo poſt eod. cap. ἔτι ἰκνεόμενος βασιλεύοντα Σπάρτης. Quod autem & aliis in locis feci in Gallorum, & aliorum qui Gallici ſermonis ſtudioſi ſunt gratiam, hîc quoq; faciam, ut quàm bene conveniat hic adverbii iſtius uſus cum eo quod Gallicè dicitur, oſtendam. Quum enim adverb. ἰκνεομένως, vel potius ἰκνεομένως, (hanc enim lectionem præfero) à verbo ἰκνέομαι originem habeat,

habeat, quod eſt *venire*, Gallicè *venir*: animadvertendum eſt iſta verba, ὐκ ἱκνεομένῳ βασιλεύει, poſſe ita Gallico ſermone exprimi, *Il ne luy vient pas de regner*. Eſt autem *vient* à Latino *venit*, (litera i. ex fine ad principium tranſeunte) Ionicè, ὐκ ἱκνέεται. perinde ac ſiquis diceret, ὐκ ἱκνέεται ἐς ἑωυτὸν τὸ βασιλεύειν, pro illis, ὐκ ἱκνεομένου βασιλεύει. Alioqui & his verbis hoc exprimeret ſermo Gallicus, *Il ne luy touche pas de regner*. Alterius autem generis loquendi, Μᾶλλον ἢ ἱκνεομένῳ, exemplum tibi ſuppeditat VI, 84. ὁμιλέοντα μᾶλλον ἢ ἱκνεομένῳ. quum antea pro μᾶλλον ἢ ἱκνεομένῳ dixiſſet μεζόνως· utens his verbis, ὁμιλέειν σφι μεζόνως. Nam qui aliquid facit μᾶλλον ἢ ἱκνεομένῳ, id eſt, magis quàm convenit, ſive magis quàm par eſt, is dici poteſt illud ποιέειν μεζόνως, quod Ionicum eſt pro μειζόνως. quaſi dicas, *majorem in modum quàm oporteat*. Sed Valla malè hunc locum cum vertit, non ſecus quàm ſi verba illa μᾶλλον ἢ ἱκνεομένῳ non ad ὁμιλέειν ſed ad ἀχρηστοποιεῖν, ſive ad ἀχρηστοποίλω (ut ibi legimus) referrentur. Addam & hoc, Hippocratem quoque illo adverbio uſum eſſe, & quidem alicubi ſignificare apud illum *Quantum par eſt*, *Quantum ſatis eſt*; ut quum dicit, γάλα πίνειν ἱκνεομένως. Apud eundem ἐν τῷ ἱκνεομένῳ χρόνῳ. *Debito tempore*, *Convenienti tempore*, *Suo tempore*. Miror autem afferri ex illo loco ſcripturam ἱκνουμένῳ· è loco libri De fract. ἐν τῷ ἱκνουμένῳ χρόνῳ, & dici, ἱκνούμενον χρόνον non minus quam ἱκνεόμενον, in uſu eſſe. quaſi verò illam quoque ſcripturam Græca lingua poſſit admittere, ac non jubeat nos vel ἱκνουμένῳ vel ἱκνεομένῳ dicere. Cæterùm hujus generis loquendi aptum habemus hoc quoq; exemplum, προγηράσκειν ἢ χρόνου ἢ ἱκνουμένου, *Seneſcere ante debitum tempus*. Et quaſi quis dicat, *Ante legitimum tempus*. Alioqui & ſimpliciter, *Ante tempus*, dici poteſt. Poëtæ autem dicerent etiam (ut opinor) *Ante ſuum tempus*. Ex eodem affertur & hoc, φροντίδες ὐχ' ἱκνέμεναι (ſed malo ἱκνεόμεναι) pro *curis intempeſtivis* at verò illud, ἐν τῷ ἱκνεομένῳ χρόνῳ, apud Herodotum etiam exſtat. VI, 86.

Ἱστορέειν & Ἱστορέως ſæpe apud hunc ſcriptorem occurrunt, præſertimque illa vox activa. Eſt autem Ἱστορέειν *Interrogare*, *Sciſcitari*, *Percontari*, *Inquirere*: & Ἱστορέως, *interrogari*, *Inquiri*. II, 19. Ἱστορέων αὐτὸς λῴτινα δύναμιν ἔχει ὁ Νεῖλος τὰ ἐμπαλιν πεφυκέναι ἢ ἄλλων ποταμῶν. Et paulo pòſt, ταῦτά τε δὴ τὰ λεγόμενα βουλόμενος εἰδέναι ἱστορέων. Sic I, 61. μὴ ἤ, εἴτε ἱστορέων, εἴτε καὶ ὃ, φράζει τῇ ἐωυτῆς μητρί. *Dicit matri ſive percontanti ſive non*. Sed Valla longè ἱστορέειν hic eſſe putavit *Enunciare*, ideoq; alienum ab hoc loco ſenſum commentus eſt: ut tibi patebit ex collocatione verborum ejus cum iis quæ margini adſcripta ſunt. At verò paſſ. vox ἱστορέως I, 24. legitur, ſed ità ut activam potius ſignific. habere videatur. H.

K.

Καὶ δὴ frequens eſt apud hunc, in narrationis velut incremento: ut quum Latinè dicitur *Atque etiam*, vel *Tum*, *vel Tum etiam*, & ſimiliter C.

Κάρτα πάνυ, *Admodum*. C.

Aliquando (I, 71.) & præfixo articulo dicit τὸ κάρτα, ſive τυκάρτα. Euſtathius tamen in librum ιωτα Iliadis, non Ionum ſed Dorum eſſe dicit articuli pleonaſmum ante adverbia. H.

Καταγίζειν, ut καταγίζειν πυρὶ, *Igni conſecrare*. Item, *Immolare & ſacrificare*, Clione c. 86. & Melpomene c. 35. Et Ἐναγίζειν, *Inferias mittere*: Euterpe, c. 44. in fine. ὡς ἥρωϊ ἐναγίζουσι. C.

Illi autem Καταγίζειν addendum eſt Καταγιάζειν· ſi quidem emendatè ſcriptum eſt καταγιαζομένῳ, I, 202. Sed (verum ut fatear) ſuſpicione apud me ſcriptura hæc non caret: præſertim quum & Erotianus, ſuo in Hippocratem lexico, Ἐναγίζειν, non Ἐναγιάζειν, ſcribat, exponens, τοῖς καταιχμένοις ἢ τοῖς καταχθονίοις δύειν. ſicut Heſychius χοὰς διαφέρειν, vel δύειν τοῖς καταιχμένοις. Sed magis priorem probo expoſitionem quàm poſteriorem: & in poſteriore placet quòd καταιχμένοις tantùm dixerit, non autem cum Erotiano, ἢ τοῖς καταχθονίοις· quoniam hoc de diis inferis dici ſolet. Non ſolum autem *Inferias mittere*, dixerunt Latini, ſed etiam *Inferias ferre*, & *Inferias dare*. At *Inferias facere* (ut etiam exponitur) me legere haud memini. H.

Καταδόξαι uſurpat ut alii καταγνῶναι. H.

Καταπροίξεως interpretantur, *Gratè habituros aut impunè laturos eſſe*. ἀπὸ τῆς προικὸς deducto vocabulo. ut Thalia, c. 36. extremo, ὁ καταπροίξεως, de iis qui Crœſum conſervaſſent. Et non minus in fine ejuſdem libri, c. 156. & Polym. c. 17. Sed Terpſich. c. 105. poſſe ita accipi videtur ut ſit à verbo ἰκάω Ionico, & ſignificet, *Progredi longius*, aut *effugere*, ſimilève aliquid. C.

Καϊαφεάζομαι, vide in Ἐπφεάζομαι. H.

Κατίδησαν φῶκα ἕν, II, 174. metaphora reſpondente ei quam habet ἀτέλυσαν. H.

Κατηλογέοντο, vide in Ἀλογήσας.

Κείρειν apud Herodotum, *Vaſtare*, *Populari*; veluti quum dicit VIII, 32. πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκειρον. Et IX, 15. ἔκειρε τὴν χώρην. itidemque paſſive, VIII, 65. ἐκείρετο ἡ Ἀττική. Quem verbi hujus uſum ſumpſit Herodotus ex Homero, utente non ſolùm ſimplici, ſed & compoſito Κατακείρειν· ut Odyſſ. χ. —ὅτι μοι κατεκείρετε οἶκον, *Depræ dabamini domum*, *Spoliabatis domum*. Herodoti autem exemplo uſurparunt etiam Thucyd. & Plato. H

Κεραΐζειν, *Diripere*, *Sternere*. II, 115. ἀλλὰ καὶ οἰκίαι τῷ ξείνῳ κεραΐσας ἔχεις. Et Homer. —ὅθι περ Τρῶας κεραΐζε καὶ ἄλλους. C.

Κῆ, ut πῆ, item Κη ſine accentu, quum eſt particula ἀναπληρωματική, id eſt, expletiva. Exemplum illius extat I, 32. extremo, σκοπέειν ἢ χρὴ παντὸς χρήματος τὸ τελευτῶν κῆ ἀποβήσεται. At hujus exemplum cùm alii plerique præbent loci, tum hic, IV, 124. σαθέως ὡς ἐξίκηνται μάλιστά κη. H.

Κληδὼν & Κλεηδὼν, *Rumor*, *Fama*, *Omen*. χαῖρε ἢ κλεηδόνι. Odyſſ. υ. C.

Κνυζημάτων, Euterpe, c. 2. *Vagitus puerilis*: ſignificatio πεποιημένως, ut videtur Cam. Quamvis autem ita legatur in edit. illa Baſilienſi, puto tamen Cam. ſcripſiſſe πεποιημένη, non πεποιημένως. aut ita, πεποιημένως (*ut videtur*) *facta*. vel potius *huic vocabulo data*. Vel tale quid.

Κόσμος, τάξις, id eſt, *Ordo*, *Ratio*. I. 99. κόσμον τόνδε ὁ Δηϊόκης πρῶτος ἔθετο καταστήσας, *Hanc rationem primus inſtituit*. vel, *Ita res regni ordinavit*. Item, II, 13. ἔφυγον ὀδὸν κόσμῳ, *de effuſa fuga*. Inde Homerica, κοσμήτορε λαῶν. &, αὐτὰρ ἐπεὶ κόσμησεν ἅμ' ἠερίγενεσιν ἕκαστοι. C.

Κυρίδιος, ab Herodoto (ſicut & ab Homero ante illum) dicta fuit uxor, quam duxit dum adhuc eſſet κόρη, id eſt, *virgo*, & quidem *juvencula*, ſive *juvenilem ætatem non excedens*. Sic in Clione, cap. 135. Γαμέυσι δ' ἐκ τούτων πολλὰς μὲν κυρίδιας γυναῖκας. Sed ab Homero terminatione alia κυρίδιη dicitur. Sic Il. ν, Οἱ μεῦ κυρίδιον ἄλοχον καὶ κήδεα πολλὰ Μάψ οἴχεθ' ἁλόντες. Sic Iliad. τ, —Ἀχιλλῆος θείοιο κυρίδιον ἄλοχον δόσειν. Verum & Κυρίδιος πόσις (id eſt *maritus*) viciſſim ab Homero dicitur. H.

Κυρεῖν cum genit. τυγχάνειν, ſive τυχεῖν. Item Κυρῆσαι. ut I, 59. circa finem, ἐδέετό τε τοῦ δήμου φυλακῆς τινος πρὸς αὐτοῦ κυρῆσαι. *aliquam cuſtodiam ab illo conſequi*, vel *obtinere*. Hinc & Κυρήσας pro τυχών. Apud Hippocratem participio jungitur, eo modo quo ἔτυχε, vel τυγχάνει plerumque illi jungi videmus. Legimus enim apud illum, καὶ μήπω κυρήσῃ τὸ σῶμα τεθνεὸς, id eſt, *neque dum corpus mortuum fuerit*. Ubi alioqui τύχῃ dici potuiſſet.

Ἐγκυρεῖν itidem pro ἐντυχεῖν, ut lib. VII, 218. ἐνέκυρσαν στρατῷ, *inciderunt in exercitum*. Exſtat verò & aliud compoſitum apud Hippocratem, videlicet Συγκυρεῖν, ut in libro De morb. συγκυρήσει ὥστε ῥιγῶσαι μεθύοντα. ſed hoc eſt pro συμβήσεται, id eſt, *eveniet*.

Κώμῳ χρῆσθαι, *Comeſſationem exercere*, vel potius *comeſſationes*. In Clione, cap. 21. extremo, τότε πίνειν τε πάντας καὶ κώμῳ χρῆσθαι ἐς ἀλλήλους. ubi interpres vertit, *& inter ſe comeſſationibus uterentur*. Ab hoc nomine eſt Κωμάζειν. At verò κῶμα, quod frequens eſt apud Hippocratem, quamvis conſequi illas τῶν κωμαζόντων compotationes plerumque videamus, mirum tamen eſt ſi Galenus κωμάζειν prius eſſe quàm κῶμα, & hoc ex illo deduci putavit. Nec enim rationi & artis grammaticæ legibus conſentaneum magis puto κῶμα quàm κῶμον ex illo deducere: id eſt, non minus præpoſterè illud quàm hoc poſſe fieri.

Κῶς, & Κως encliticè, pro πῶς & πως enclitico, paſſim apud hunc ſcriptorem, præſertimque hoc poſterius: ut lib. III, c. 150. καὶ κως ταῦτα ποιεῦντες ἐλάνθανον.

Λ

Λαλέειν, unde Διαλαλέειν I, 114. Et Λελάληκε, IV, 79, νῦν ἔστιν ὁ δαίμων καὶ ὑμέτερον βασιλέα λελάληκε. Paulo antè, καὶ ἡμέας ὁ αὐτὸς λαμβάνει; legitur & λάβε, cùm alibi, tum I, 108.

Λαισήια, *Parmæ*, aut *Peltæ*. C.

Λαύρη, *Angiportum*. ut & Odyſſ. χ. C.

Λέσχη, *Sermo*, *Colloquium*. In Euterpe, c. 32 ἀπικέσθαι ἐς λέσχην περὶ τοῦ Νείλου, *mentionem factam* dicit *Nili*. Et Calliope, c. 70. γενομένης λέσχης, *verba quum fierent*. Et Ἄλλεγα· ut I, 153. ὃ τὰ Ἰώνων πάθεα ἔστιν ἄλλεγα, ἀλλὰ τὰ οἰκήια, *non de Ionum malis ſed de ſuis fabulabuntur*. Et Περιλεσχήνοντος, II, 135. *Celebris*. Et apud Heſiod.

λέσχη,

λέχη, locus publicus, de fabulis & colloquio vulgi, ut apparet, dictus. Odyſſ. σ, Οὐκ ἐθέλεις εὔδειν χαλκήϊον ἐς δόμον ἐλθών, Ἠὲ πυ ἐς λέχην. C.

Λιπάζειν, *Rapere.* C.

Λιπαρείη τε καὶ ἀρετῇ, IX, 21. *Conſtantia* (ſeu *tolerantia*) *& fortitudine.* Λιπαρέετε μένοντες, *durate*, Calliope c. 44. Et Euterpe, c. 42. ἐπεί τε λιπαρέειν τὸν Ἡρακλέα, *quum Hercules perſeveraret in flagitando.* C.

Λόγος, etiam *fabulam*, id eſt, μῦθον, ſignificat; ut Clione, cap. 141. ἐλεξέ σφι λόγον. Et, Αἴσωπος λογοποιός, &, Ἑκαταῖος λογοποιός, Euterpe c. 134. & 143. C.

Λόγον ἑωυτῷ διδόναι, *Reputare aliquid*, ſeu *Secum perpendere.* C.

Λωβᾶσθαι, *Fœdare*, eo modo quo dicitur à Virgilio, *Fœdavit vultus*, de facie mutilata. Sic enim apud noſtrum ſcriptorem Zopyrus ſeipſum λωβᾶται, III, 154. Atque ut hic legimus ἑωυτὸν λωβᾶται (additis etiam his duobus verbis, λώβῃ αἰνοτάτῃ) ſic paulo pòſt, ἑωυτὸν λωβᾶται. Ac parvo intervallo ſequitur cap. 155. λελωβημένον ſignific. paſſiva. Apud Homerum Iliad. β, Ἦ γὰρ ἂν Ἀτρείδῃ νῦν ὕστατα λωβήσαιο, *Nunc poſtremum me injuria affeciſſes.* vel, *contumelia.* Λωβητὴν etiam invenitur & quidem apud Hippocratem. Ac ſignificationem paſſivam habet λωβέονται in hoc ejus loco, ἀτὰρ πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἄλλα λωβέονται. ubi redditur, *Probro & dedecore afficiuntur.* H.

M.

Μελεδωνός, *Curator*, vel *Curatrix*, *Cui cura rei alicujus demandata eſt*, *Præfectus alicui rei*, *ſeu alicui negotio.* l. II, c. 65. μελεδωνοὶ ἀποδεδεγμένοι τῆς τροφῆς χωρὶς ἑκάστων, καὶ ἕρπετα καὶ θήλεαι, τῶν Διϊπίων. Paulo pòſt, τῶν μελεδωνῶν θηρίων. Item, περὶ οἰκιπίων μελεδωνόν, III, 61. quod repetitur & c. 63. ſeq. Sed & ipſum verbum Μελεδαίνειν habes VIII, 115. Μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν, videlicet, τὰς νοσεούσας. H.

Μέμονα, ſequente infinitivo, *Fert animus hoc facere*, *Animatus ſum ad hoc faciendum.* In Eratone, c. 84. μὴ ταῦτα μεμονέναι μιν ποιεῦσθαι. Sic Homerus Iliad. σ, —μάλιστα δὲ φαίδιμος Ἕκτωρ Ἑλκέμεναι μέμονεν. Sic autem dicitur μεμαὼς cum eodem infinitivo, & ad eandem rem ſignificandam, paulo antè, Ἑλκέμεναι μεμαώς.

Μεταδόξαι dicitur, *Qui mutavit ſententiam*, ſeu *quem pœnituit.* H.

Μεταίχμιος γῆ, vide in Αἰχμή.

Μετεξέτεροι, id eſt, τινές. II, 36. Ζεὺς μετεξέτεροι καλέεται. C.

Μῆνις, νιος & ἴνιος, *Vehemens ira.* C.

Μῆχος pro μηχανή. ut II, 181. τοῦτο γὰρ οἱ κακὸν ἦεν) μῆχος. Eſtque reponendum hoc ipſum verbum, & lib. IV. cap. 151. non longe à princ. pro μῆκος. Utitur & Homerus: ut Iliad. β, --ἤ τι μῆχος Εὑρέμεναι δυναίμεθα. Ut autem μῆχος pro μηχανὴ ab hoc ſcriptore dicitur, ita viciſſim πάθη pro πάθος.

Μὶν dicunt αὐτόν. C.

Μύδρος, *Candens maſſa*; ut μύδρον σιδήρεον. I, 165. vel λίθες διάπυρος ut ille philoſophus dixit: ſolem eſſe μύδρον, Anaxagoras Clazomenius, Ion. C.

Μυσίλλειν, *Diſſecare*, Hom. μήσυλλόν τ' ἄρα πάλλα. In Clione, c. 132. Διαμυσίλας κατὰ μέρεα τὸ ἱρήϊον, *ſecta in partes victima.* C.

N.

Νεωχμῶν, *Novare*, id eſt, νεωτερίζειν. C.

Νόμος, ut communiter, *legem* ſignificat: ut, I, 29. Σόλων ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοισι κελεύσασι νόμους ποιήσας. Et, *Mores* ac *inſtituta*: quæ & νόμαια· ut Thalia, cap. 38. ὅτῳ νομίζωσι πολύ τι καλλίστους τοὺς ἑωυτῶν νόμους ἔχειν ἕκαστοι ἔτι). In Melpom. c. 76. ξεινικοῖσι δὴ νομαίοισι καὶ ὅτι αἰνοτάτοισι χρᾶσθαι φάσι. *Et conſuetudinem ac morem.* Εἰ ἐξαπατᾷ τοὺς οὐ ποιεῦντας νόμος ἐστί οἱ, in Clione, cap. 90. Significat & *Paſcua*: ut apud Homer. quoque ἐπεί κε νομῷ μιγέωσι. Et *regio*: ut νεμοὺς Θηβαίους, Μενδήσιος. Et *claſſis*: ut νομοὶ φόρων, in Thalia, c. 90. &c. Atque hæ poſteriores duæ ſignificationes, ſunt acuti nominis. Eſt & *modorum* appellatio: ut de Arione, I, 24. νόμῳ τῷ ὀρθίῳ διεξελθεῖν, quos apparet acutos fuiſſe, & concini ſolitos voce altiore. Ἐν χειρῶν νόμῳ, ſignificat, *In conflictu*, *Conſertis manibus.* C.

Νυν, particula παραπληρωματική, id eſt, expletiva, paſſim apud hunc ſcriptorem, poſt μέν. Ac ſtatim initio primæ Muſæ, Περσέων μὲν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. Sæpe autem his particulis μέν νυν reſpondet δέ in altero membro; ut lib. II. circa finem. H.

Xerilus

Ξ.

Ξενίλω & Φιλίλω & Ὁμαιχμίλω συνθέσις & Διαλύεσθαι, Hoſpitii amicitiæque & belli conjunctionem & diſſolutionem ſignificat C.

Ξυεὸν, *Novacula.* Adhibetur autem hoc nomen cuidam loquendi generi, quo utitur VI, 11. ὅτι ξυρῷ γὰρ τῆς ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρήγματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἰ ἐλευθερώσει ἢ δουλώσει. Exſtat idem loquendi genus (quod proverbiale fuiſſe videtur) apud Homerum: niſi quod ἵσταται eſt apud eum, non ἔχεται. Iliad. κ,

Νῦν γὰρ δὴ πάντεσσιν ὅτι ξυρῷ ἵσταται ἀκμῆς
Ἢ μάλα λυγρὸς ὄλεθρος Ἀχαιοῖς, ἠὲ βιῶναι.

In quo proverbiali genere loquendi exponendo uſurpari ſolet vox *Diſcrimen*: quæ tamen utrique parti convenire non poteſt. neque enim dicet aliquis *ſibi imminere diſcrimen de tuenda vita*, ut dicet *diſcrimen de amittenda*: neque *diſcrimen de libertate ſubeunda*, ut *diſcrimen de ſubeunda ſervitute.* Hoc conſtat eos dici ὅτι ξυρῷ τῆς ἀκμῆς ἵσασθαι, vel, ὅτι ξυρῷ τῆς ἀκμῆς ἔχεσθαι dici τὰ πρήγματα eorum qui ab ipſo temporis articulo velut opprimuntur, quo vel proſperam vel adverſam fortunam experiuntur. Nec aliunde videtur petitum hoc loquendi genus (quamvis alii ſecus ſentiant) quàm ab iis quæ aciei cultri ſeu gladii admota, levi manus impulſu amputari poſſunt. Atque ita pertinebit ad id quod proverbialiter itidem dicitur, *Sub cultro eſſe.* Unde apud Horatium, *Et me ſub cultro liquit.* H.

Ὅκως pro ὅπως. *quomodo.* ut III, 116. ὅκως μὴ γινόμενος. & paulo ante, ὅκως δοκέοιτό σφι τὰ ἐπέκεινα. Sed alium etiam uſum habet iſtud vocabulum, qui non datur illi ὅπως. ut in Clione, c. 11. ἐώντε γὰρ κῆρυξ πέμπειν, ὅκως ἡ βασίλεια χρήζοι, φοιτᾶν. ubi redditur *quum* vel *quoties vocaret.* Sic ὅκως νοι *quum* vel *quoties plueret.* Atque ita plurimis in locis utitur. H.

Ὁλοίτροχος, ſubaudito nomine πέτρος, Saxi quoddam genus eſt, in hoſtes projici vel potius devolvi ſoliti: quod à rotunditate nomen iſtud habere quidam crediderunt. Xenophon ad ὁλοιτρόχους addidit πέτρους. Homerus autem Iliad. ν, quadriſyllabè, ὁλοίτροχος ὡς ἀπὸ πέτρης, ubi ſubauditur πέτρος. Quidam tenui ſpiritu hanc vocem ſcribunt, tanquam ita dicatur quaſi ὁλοὸς ὂν τῷ τρέχειν. Fuſius de hac voce diſſeritur in meo Theſauro Græcæ linguæ. H.

Ὄνομαι, *Vitupero*, vel *Contemno*, *Pro vili habeo.* ut II, 167. ἤκιστα ὦν Κορίνθιοι ὄνονται τὲς χειροτέχνας. ubi interpres contrario ſenſu dixit, *Corinthii quoque minimi faciunt opifices.* Sic apud Hom. ὄνοιτο, Iliad. ν, & Od. ξ. Et ὄνονται, Od. φ.

Ὅπι interdum pro διά τί. ut III, 78. εἴρετο ὅπι ὁ χρῆται τῇ χερί. Sic II, 19. circa finem, καὶ ὅπι αὔρας ἀποπνεούσας μοῦνος πάντων ποταμῶν ὁ παρέχεται. H.

Ὅπι τάχος, pro ὅτι τάχιστα, *Quamcelerrimè, Quamcitiſſimè.* Vel, *Primo quoq; tempore*, IX. 7. in fine. H.

Ὅπι μὴ ſignificat εἰ μὴ, *Niſi, præterquam*, & ſimilia. C.

Οἳ δαμοὶ, id eſt, οἱδέες. C.

Ο.

Ὀλδοῦλα πρήγματα, vel οἰδαίνουλα, ad verbum, *Res tumentes*, de iis quæ adhuc ſunt turbulentæ, ſive quæ nondum ſunt compoſitæ: quaſi quis dicat, *quarum tumor nondum reſedit.* In Thalia, c. 127. ἅπτοι οἱ οἰδεόντων ἔτι τῶν πρηγμάτων. quod male reddit interpres, *Utique rebus nondum ſatis fundatis.* Sic autem & eod. lib. c. 76. ubi Ald. & Germ. editiones οἱ δεόντων habent pro οἰδεόντων. qui error eſt apud Suidam quoque. Sed illo in loco interpres ea verba præterit: ego in margine adſcripta ibi interpretatione reddidi, *rebus flagrantibus.*

Οἴχωκε, pro ᾤχετο. Et Iliad. β, ὅτι σῆθος σωοχωκότι. C.

Π.

Παραγαγόντες, *Introducere.* C.

Παραμέμνημαι alicubi poni videtur pro ſimplici μέμνημαι, ſicut pro hoc ponitur quibuſdam in locis compoſitum ὑπομέμνημαι, vel ἐπεμνήσθην. H.

Πάρεξ, *Præterquam.* C.

Παρέχει μοι, ſequente infinitivo pro ἔξεστι μοι, *Licet mihi, Penes me eſt, In me ſitum eſt.* III, 142. H.

Παριδὼν, I, 37. ἔστι τινὰ δειλίην μοι παριδών. Et paulo poſt, c. 38. ἔστι ἄλλο ὀδὲν ἄχαρι παριδών τοι. Utrobique pro εἰδὼν poſitum quidam exiſtimarunt. H.

Παχέες, *Divites, Opulenti*, Αἰγινητέων ὁ οἱ παχέες, ubi interpr. vertit *proceres*,

res. Nam ſæpe hi ſunt ex illorum numero. H.

Περιημεκτέω, ῶ, idem cum ſimplici Ἠμεκτέω ſignificare videtur: videlicet *Ægre ferre, Graviter ferre, Indignari:* atque adeo magnam indignationem præ ſe ferre: quod fit querendo, ſive quiritando: Unde factum eſt ut III, 64. περιημεκτήσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ, reddiderim, *De tota calamitate queſtus.* Sed VIII, 109 initio, abſque ullo caſu ponitur περιημέκτεον. Apud Suidam & περιεμεκτήσας (non περιημεκτήσας) & περιημέκτεον, non περιημέκτεον. At verò illius περιημεκτεῖν plura tibi exempla Theſaurus meus ſuppeditabit.

Περιλεχήνδτος, vide in Λέχη.

Πέριξ, *Circum*: ut *Arboribus clauſi circum.* vel *Circa*: ut *Corpora multa virûm circa.* C.

Πεοτίμμα σιτία, id eſt, ὀπτώμμα. πέσσειν enim *Coquere* & *Conficere.* ut Homero quoque, metaphoricè, γέρα πεπέμμ. C.

Πίσωθ., id eſt, πεπιθώς, *Fretus*: ut & Hom. ἠνορέῃ πίσυνοι καὶ χάρμῃσι χερῶν. Sed & Eurip. Oreſte, δεινῷ τε πίσωθ. καὶ μαθεῖ παῤῥησίᾳ. C.

Πολέμια, alicubi pro πολεμικά. H.

Πρόκα, *Subito.* lib. VIII, c. 65. καὶ πρόκα τι φωνῆς ἀκοῦσαι. C.

Σ.

Σαγάρεις, *Secures, aut Bipennes, aut aliud barbarici teli genus.* Ita Camer. ſiquidem fides habenda eſt illi Baſilienſi editioni: ac non potius credendum eſt illum σαγάρεις ſcripſiſſe. H.

Σαρκάζειν, *Tondere* ſignificat ſeu *Vellere.* ut Melpom. c. 64. Σαρκάσας βοὸς πλευρήν. Atque id & Hippocrati ſignificat verbum, ἐν τῷ περὶ ἄρθρων, ά. C.

Σακκέω, *Excolo*, in Melpom. c. 23. τοῦτο ἐπεὰν ἡλικίην πέπον, σακκέουσι ἱματίοισι. ubi tamen interpr. verbo *exprimunt*, non verbo *excolant*, uſus eſt. Sed Euſtathius, vel potius Dionyſius apud Euſtathium, ex hoc noſtro hiſtorico Herodoto affert etiam χρήματ' ἐσσακιζόμενοι. Quinetiam ἐσσακίζειν τὸ ὁδῷ eſſe ait τὸ πεοκόπτειν καὶ ὑφαιρεῖσθαι (ſubaudiendum autem puto τῆς ὁδοῦ cum hoc verbo ὑφαιρεῖσθαι) atque addit, in hac ſignificatione reſpici fortaſſe ad ſaccum qui paulatim evacuatur. Alioqui σακίζειν dicuntur etiam ſaccularii fures, ſive ſacculorum fures: quum Heſychius σακίζειν exponat, τὸ σκευῶσαι ἅμα κλοπὴν τὲς σάκκους. Sed apud illum & in verbo & in nomine litera σ geminatur (ſicut & in σακκέουσι apud Herodotum: quum Ælius Dionyſius σάκκος etiam non σάκκ⊖. ab Atticis ſcriptum fuiſſe teſtetur.

Σπέρχειν, *Adverſari* & *offendi.* Et Σπερχθεὶς *Perturbatus.* C.

Συγγινώσκω (ut admonui in Ἀναγινώσκω) à vulgari uſu & ipſum diſcedit apud Herodotum: qui duobus modis eo utitur. VII, 13. νῦν μὴ τοι συγγνοὺς, χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. ubi συγγνοὺς eſt, *poſtquam mecum reputavi hanc rem*, vel *conſideravi*, ſeu *perpendi.* Sic in fine cap. 3. lib. IV. μαθόντες ὡς εἰσὶ ἡμέτεροι δοῦλοι, καὶ συγγνόντες τοῦτο. Sic & cap. V. in fine. (Talem autem uſum eſſe verbi συμφρονεῖν, in meo linguæ Græcæ Theſauro docui.) Aliter in fine c. 43. lib. IV. ubi infinitivo jungitur, Ξέρξης δὲ οἱ οὐ συγγινώσκων λέξειν ἀληθέα. q. d. *Non aſſentiens ipſi vera dicere*, ipſum videlicet. q. d. *Non conſcius ipſi veritatis.* In hoc tamen loco libri V, cap. 91. συγγινώσκομεν ἀυτοῖσι ἡμῶν ἐ ποιήσασι ὀρθῶς, magis proprie reddi poteſt, *Conſcii nobis ſumus.* Quinetiam voce paſſiva utitur alicubi hac in ſignific. ut V, 86. ἴσασιν συγγινωσκόμενοι ἐόντες, καὶ τοῦτο εἶξαν. Ubi autem dicit, VI, 92. ἔτε σωφρονέοντα, ἔτε συγγινώσκοντα, ἥσάν τε ἀυθαδέστεροι, ſignific. *Non agnoſcebant culpam.* H.

Συμφήσας interpretantur σωτρίψας, Clione, c. 189. Significat autem correptionem C.

Σωαλίζω, vide in Ἁλίες.

Σωαμφορέειν, *Vaſtare, Perdere.* Et Σωαμφορεύς, *Noxius.* C. Sed ſcribitur etiam Συναμφορέειν. H.

Σωνοίη ἐχόμενος, I, 88. *Cogitabundus.* Vel, *Quum in attenta cogitatione verſaretur.* H.

Συρμαΐζειν, *Purgare* τῇ συρμαίῃ· quam alii potionem, alii herbam aut radicem, alii ſuccum quempiam fuiſſe putaverunt. C.

Συσπουδάζω τινὶ, ſequente infinitivo, I, 92. *Studio meo & opera aliquem adjuvo ad aliquid efficiendum*, vel *Studium meum alicui ad aliquid præſto.* At verò Ἐπισπουδάζω & Ἀνασπουδάζω alibi in locis vicinis ceu contraria ponuntur. H.

Σφι pro σφίσι ponunt. C.

Σχοινοτενὲς, *Rectum.* C.

T.

ΤἈρσυς καλάμων, Clione, c. 179. interpretantur *Areolas arundineas, ſuper quibus lateres areſcerent.* Sunt & ταρσοὶ ποδῶν. Et remi-

remigia ταρσῶν habent appellationem. Nominantur etiam ταρσοὶ in volucribus. C.

Τέλειον, *Perfectum, Confirmatum, Evidens.* δι' ὄψιν ὀνείρου ἐτελείου. I, 121. Et, τὰ τέλεα τῶν πτερώτων, I, 183. *grandes oves.* C.

Τέλη, *Impenſæ, & Ordines.* C.

Τέῳ interrog. ut I, 117. τίνι δὴ μόρῳ τὸν παῖδα κατειργάσαο; *Qua morte interfeciſti?* Eodem modo τεοῖσι ὄμμασι, I, 37. H.

Τετρυχώς, *Afflictum eſſe.* C.

Τό, paſſim pro ὅ, id eſt *quod* relativum. Sic I, 51. εἴδωλον τὸ λέγουσι εἶναι. Et paulo ante, τῷ ἐπισάμενος τὸ οὔνομα. pro ᾧ, *cujus nomen quamvis ſciam.* Sic alibi ὃν τῷ pro ὃν ᾧ, *in quo.* Pluralis autem genitivus τῶν, quum eſt articulus præpoſitivus, interdum voculam τις interjectam habet inter nomen cum quo junctus eſt. ut I, 51. τῶν τις Δελφῶν, pro τις τῶν Δελφῶν. vel potius τῶν Δελφῶν τις.

Τριφάσιον, *Triplex*: ut διφάσιον, *Duplex.* C.

Τῷ ἐόντι χρησάμενος, *Veritate uſus, Eo quod res erat.* Et τῷ ὄντι γε, *Revera.* Et κατὰ τὸ ἐὸν *Secundum veritatem.* C.

Τῶν ἴδμεν, pro ὧν ἴσμεν, *Quæ comperta aut cognita ſunt.* uſitata parentheſis Herodoto. C.

Τωὐτό, id eſt, τὸ αὐτό, ſimilitudinem & æqualitatem & conjunctionem ſignificat. κατὰ τωὐτὸ τὸ καὶ Ἕλληνες λέγουσι, I, 1. *idem ipſum quod Græci memorant.* Χῖοι μοῦνοι νῦν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ τωὐτὸ διαλέγονται I, 142. *eadem lingua utuntur.* Item τωὐτὸ φρονήσαντες, de conſenſione & concordia, in Clione, c. 59. fin. Et in Polymn. c. 145. συλλεγομένων ἐς τωὐτό, *quum convenirent.* C.

Υ.

Ὕβρις, *Petulantia & laſcivia*: ut de equis, Clione c. 189. de mulis, Melpom. C.

Ὑγιηρός, id eſt. ὑγιεινός, *Sanus.* C.

Ὑπερθρώσκειν, *Superſilire*, ut II, 66. ὑπερθρώσκοντες τὰς ἀνθρώπους. Apud eundem legimus & Καταθρώσκω. apud Homerum autem & Ἀποθρώσκω & Ἐπιθρώσκω legimus.

Ὑπερτίθεμαι uſum quendam apud Herodotum habet multorum auribus valde mirum futurum. Ponitur enim pro *Communico:* ea in ſignific. qua dicimur conſilium noſtrum alicui vel cum aliquo communicare (utriuſque enim exempla inveniuntur) & qua Cicero dicit, *De ſocietate multa inter ſe communicarent.* lib V, c. 24. circa finem, νῦν ὦν, ὅπνοίω δὲ πρήγματα μεγάλα καταρτήσασθαι, ἀπικνέο μοι πάντως, ἵνα τοι ἀμφὶ τούτων ὑποθέωμαι. *Nunc igitur quum res magnas aggredi in animo habeam, fac omnino ad me accedas, ut tecum de iis communicem.* ſed alterum verbum multo aptius mihi videtur. Interp. reddidit *Aperiam.* Sic VII, 8: 1. διὸ ὑμέας ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοέω πρήσσειν ὑποθέωμαι ὑμῖν. Quinetiam I, 8. τούτῳ τῷ Γύγῃ ὁ τὰ ἀποδαμέσεα τῶν πρηγμάτων ὑποτιθέμενος. Utitur vero & activa voce ὑποτίθημι eadem in ſignific. ut videbis III, 155. & V, 32. H.

Φ.

Φάλαρα, Ornamenta equorum. C.

Φάρμακα, *Colores.* Clione, c. 98. προμαχεῶνες ἰωδιζόμενοι εἰσὶ φαρμάκοισι, *nitent coloribus.* Et φαρμακοῦσθαι, *Tingere.* C.

Φάρσος, *Portio.* C.

Φερέγυος, δυνάμενος, *Sufficiens.* C.

Φρενήρης, *Mentis compos.* C.

Φώρ, *Fur.* C.

Χ.

Χεὶ χρῆσθαι, ſeu τῇ χειρὶ, vide in Ἀλκή. Χρᾶν. *Reſpondere*, id eſt, Oraculum reddere. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ τάδε, I, 55. *reſponſum Pythia hoc reddidit.* Et, χρήσαντος τοῦ θεοῦ, Clione, c. 69. *Quum oraculum redditum mihi ſit.* Inde & Χρηστήριον ſed hoc communius. C.

Χρῆμα. ut, συὸς μέγα χρῆμα. I, 36. Et, τυραννὶς χρῆμα σφαλερόν. III, 53. Et, χρῆμα πολλὸν νεῶν. VI, 43. Et, χρῆμα χειμῶνος ἀφόρητον. VII, 188. C.

Ψ.

Ψῆνες, Quæ in caprificis beſtiolæ naſcuntur. C.

Ω.

Ὦρεω ἔχειν, I, 3, *Reſpectum habere*, aut *curam.* Et, ὀλιγωρίην ὦρη ἔσαι, III, 155. *Nihil momenti attulerit*, vel, *Nihil retulerit.* C.

ALIA DE *HERODOTI* VOCIBUS,

ET VARIA IN QUIBUSDAM MS. SCRIPTURA, &c.

Ex ejuſdem prolegomenis in eadem ſecunda editione.

RATIONI autem conſentaneum mihi videtur ut à quibuſdam illius recenſionis [*præcedentis vocum Herodoti*] locis initium ſumam, ſuper quibus habeo quod te moneam. Primus erit ubi vocabulum ἀτίοντες (VII, 223. in fine) Camerarius interpretatur *Nihil curantes*, addens, Homerum ſimiliter eſſe uſum. Nam ἀτιοῦλα quidem legimus apud Homer. Iliad. υ, ſed pro βεβλαμμένον, (videlicet εἰς τὰς φρένας, ſive τὴν φρένα· unde dicitur aliquis voce compoſita βλαψίφρων) ab ἄτη. Pro illo igitur ἀτιοῦλα, ego vel ἀτίουλα (fuit autem facilis lapſus ex ἀτιοῦλα in ἀτιουλα) vel ἀτίζουλα reponendum cenſeo. Illud tamen mihi nullum lexicum ſed memoria diu ſolicitata ſuppeditavit. Recordatus ſum enim me legiſſe (apud Theognin, ni fallor) hunc verſum,

Πᾶς τις πλέονα ἄνδρα τίει, ἀτίει δ' ὀνιχρόν.

At verò ἀτίζων, pro καλαφερνῶν apud Homerum extat Iliad. υ. Quòd ſi etiam incidiſſet Camerarius in aliquem Herodoti locum ubi vox ἀτίοντες uſum illum haberet, eam pro mendoſa habendam eſſe, ex iis quæ dixi conſtat.

Fuerunt alioqui vocabula quædam inter illa quæ idem recenſuit, in quorum ſcriptura ab editione Baſilienſi diſcedere non dubitavi, quum manifeſtus eſſe error videretur. Sed tamen, ne meo ſtare judicio neceſſe habeas, hæc ſunt, ἀγινέειν, mutatum in ἀγνίειν· & εὐμαρέη, in εὐμαείη· necnon δορὶ, (quod barbarum potius quàm Græcum videri poterat) mutatum in δοερός. Item χῖνες in ψῆνες, de beſtiolis quæ in caprificis naſcuntur. Monui autem & de nomine σαγήρεις, tanquam ſuſpecto, pro σαγάρεις· quod apud Herodotum legitur.

SED hinc ad alia venio, quæ ſcrupulum injicere cuipiam poſſint circa interpretationem. Ex his eſt εὐμαείη, quod ille interpretatus eſt *ſtercus*: quum potius *ventris exoneratio* ſignificetur: ſicut & ἀποπάλλω (quod illud exponitur) hoc ſonat.

In vocabuli Ἐπιτρεφέως interpretatione dubitari poteſt de illa voce Latina *Obliquè*, poſita inter haſce duas *Accuratè* & *Vehementer*: & ſuſpicatus ſum primo aſpectu, *Obnixè* eum ſcripſiſſe: ſed quum poſtea cogitavi, Suidam teſtari, Herodotum eſſe uſum pro ἀπατητικῶς, id eſt, *Fallaciter*, *Deceptoriè* (ſi & hac uti voce licet) *Fraudulenter*, illud *Obliquè* retinendum, & tantum ſedem ei ſuam mutandam cenſui.

In voce χρῆμα locos aliquot, tanquam ejuſdem rei exempla, affert, quum tamen non eundem in omnibus illis locis uſum habeat vox ea de qua agitur. Quatuor enim exemplorum, quæ proponit, primum ei eſt hic locus, συὸς μέγα χρῆμα· ſecundum, iſte, τυραννὶς, χρῆμα σφαλερόν· tertium, χρῆμα πολλὸν νεῶν· quartum, χρῆμα χειμῶνος ἀφόρητον. atqui in illo ſecundo loco ubi dicitur, τυραννὶς, χρῆμα σφαλερόν, non idem eſt uſus vocabuli χρῆμα, qui in cæteris tribus: adeo ut hic χρῆμα in πρᾶγμα mutando, dici queat eodem ſenſu τυραννὶς, πρᾶγμα σφαλερόν· at at in cæteris illis locis ubi genitivus jungitur illi nomini χρῆμα, hæc mutatio locum non habeat. Quoniam autem hujus loquendi generis nullam ille expoſitionem addit, ideoque lector eam ſe à me expectare non immerito dicturus eſt, oro ut meum Theſaurum conſulere, & ita vicariam operam illum mihi præſtare, malit: ſimulque diligenter eum quem ibi propono Plauti locum expendere, annon in eo Ionicam illam phraſin repræſentare, aut ſaltem ad eam alludere, voluerit.

Simul autem inde discis, non minus Atticis quam Ionibus usitatum illud loquendi genus fuisse, quum & Aristophanes eo utatur. Ac sunt certe & alia plurima quæ Attici ab Ionibus mutuari non dubitarunt.

In iis quæ parvo intervallo sequuntur (pauca enim tantùm verba interjecta sunt, quibus vox ψῆνες exponitur: pro qua perperam scriptum esse χλῶες in editione Basilienſi, paulo ante dixi) postquam ὤρλω ἔχειν, interpretatus est *Respectum habere aut curam*: subjungit, *Et*, ὀδεμίη ὥρη ἔσαι, *Nihil momenti attulerit.* Quæ tamen interpretatio convenire loco non potest. Sunt enim verba illa ex hoc lib. III, 155. loco, ἡ σεωυτῆ σεαυτῆς ἡ ὀδεμίη ὥρη ἔσαι ἀπολλυμένης. Sonant autem hæc, *Cujus amissionem nemo curabit*, vel, *De cujus amissione nihil pensi cuiquam erit.*

Sed nec ad verbi γνωσιμαχέειν interpretationem non satis attentionis attulisse videtur: atque id vel ex iis intelligere poteris quæ in meo Thesauro de verbo illo dicuntur.

VENIO nunc ad aliud cujus mentionem obiter tantùm feci in illa ipsa recensione, ne, si forte diutius differam, obliviscar. Id autem est de vocabulo Ἐγκόλῳ. Dixi enim me vix persuadere mihi posse, ἔγκολον in duobus quos legissem Herodoti locis, pro κότον positum esse. Ideo autem à me dictum hoc est, quòd vocem hanc pro adjectivo tantum nomine habeam, & nihilomagis substantivum esse nomen posse existimem quàm ἔγκυκλον, aut ἔγγονον, aut ἔμπονον. Confirmant autem mihi hanc opinionem quatuor nostri scriptoris loci: quorum primus sit hic, VI, 73. δεινὸν τινά σφι ἔγκολον ἀμὰ τὸ περιπλακισμὸν ἔχειν. Secundus autem hic, VI, 133. ἀτὰρ τινὰ ἔγκολον εἶχε. Tertius sit iste, VIII, 29. ἔγκοτόν σφι ἀμφοτέρων ἔχοντες. Ad quartum autem antequam veniam, considerare te jubebo in duobus locis sequi participium ἔχων, in uno ipsum verbum εἶχε. Quid tum? dices. Quoniam dico scriptam ab Herodoto fuisse præpositionem ἐν seorsum ab illis duabus syllabis quæ sunt secunda & tertia in voce ἔγκολον, & illam præpositionem per tmesin à participio & alibi à verbo separasse, remanente in medio voce κότον. ut perinde sit acsi scriptum esset, δεινὸν τινά σφι ἐν κότον ἔχων, pro δεινὸν τινά σφι κότον ἐνέχων. Item, ἀτὰρ τινὰ κότον ἐνεῖχε. Eodem modo in illo tertio loco, κότον σφι ἀμφοτέρων ἐνέχοντες. Sed quid me in hanc suspicionem, vel potius sententiam (omnino enim illud mihi persuadeo) adducit? Locus ille qui supereſt ex iis quos me allaturum promiseram. Is legitur in Clione, c. 118. Ἀσυάγης δὲ, κρύπτων τὸν οἱ ἐνεῖχε χόλον. Esse enim scribendum ἐνεῖχε, ut habet posterior hæc editio, non ἐνέιχεε, ut in priore legebatur, (Aldinam & Basilienſem perperam sequente) luce clarius est. Quomodo enim ab ἐνέχω esse ἐνείχεε possit? Jam vero & absque adjectione dici ἐνέχειν τινὶ, Thesaurus meus docebit. Ac meminit certè hujus usus verbi ἐνέχειν Eustathius quoque: scribit enim, ἐπέχειν apud Homerum in Odyssea esse κατά τινος ἔχειν· atque hoc dici etiam ἐνέχειν. Ille autem Odysseæ locus est hic, ex libro τ,

Δαιμονίη, τί μοι ὧδ' ἐπέχεις κεκοπήότι θυμῷ;

Ubi postquam dixit idem scholiastes, ἐπέχεις (intellige tamen ἐπέχεις μοι) idem esse quod κατ' ἐμοῦ ἔχεις, & præpositione hac indicari interdum ἐναντιότητα, exemplis quibusdam docuit, tandem subjungit, simile verbo ἐνέχειν esse hoc ἐπέχειν. Hoc tantùm supereſt nunc ut videamus an Herodotus libenter tali tmesi utatur seu dialysi seu diæresi qualem haberet illa quam apud eum repono scriptura. Sed præter unum quod habemus in eodem scholiastæ loco hujus figuræ exemplum ex historico, VI, 49. ἐπὶ σφίσιν ἔγκλας τὰς Αἰγινήτας pro σφίσιν ἐπέγκλας (nam hoc esse dictum διαλελυμένως scribit: & alicubi διηρημένως eadem de re dicit) alia passim apud eum occurrunt: ut ἄνα τ' ἔδεαμεν, pro ἀνέδεαμεν· & ἀπὸ μὲν ἔδυνε, pro ἀπέδυνε· & κατὰ μὲν ἔκτεινεν, pro κατέκτεινε. Ac (ut de alia dialysi loquar quæ illi vel potius dialecto illius est peculiaris) interjicitur & vocula ὦν. ut ἀπ' ὧν ἔδωκαν· & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε. Hæc autem quum ita sint, non immeritò (ut opinor) vocabulum illud ἔγκολον, quatenus quidem substantivi, non adjectivi tantum, sedem obtinebat, è Græcæ linguæ finibus procul amandatur.

Nec

Nec mirum est tamen tam multis doctis viris & in Græca lingua exercitatis; ac nominatim, Ioachimo Camerario, viro doctissimo & hujus linguæ peritissimo, (scribit enim Μῆνις, Κότος, Ἔγκλος, *Vehemens ira*) non mihi tantum, vocem illam fucum feciſſe, quum & Græcis lexicographis fecerit: ac potissimùm Suidæ: qui eo etiam magis est reprehendendus quod ex hoc epigrammatis loco, ——τὶς φθόνος αἰὲν Θησεΐδαις ἀγαθῶν ἔγκλος αἰὲν ἔχει, colligat; ἔγκλος οὖν ἡ ἔπιμνος ὀργή; & non animadvertat, ἔγκλος ut adjectivum, jungi cum substantivo φθόνος.

Libet autem eadem opera & de quibusdam aliis vocabulis te commonefacere, quæ quum ex Herodoto afferantur, ut scripta sunt in typographicis editionibus; suspicione tamen haud carent, præsertim veteris libri autoritate (ad nonnulla quod attinet) eam augente. Ex his est verbum ἀμαφθορέει, in hoc lib. I, cap. 88. loco, πάλιν τε τὼυτὸν ἀμαρτάζει, καὶ χρήματα τὰ αὐτὰ ἀμαφθορέει. Quamvis enim primo aspectu videri possit verbum istud ἀμαφθορέει admitti posse (ut ex nomine ἀμαφθορεὰ factum) tamen Herodoti sæculo in usu fuisse, vix credibile est. Huc autem accedit quòd in vet. exempl. non ἀμαφθορέει sed ἀμαφόρεει legitur. Quòd siquis aliud exemplum afferat eodem è scriptore, videlicet VII, 10. extremo, ἀμαφθορδύμνος ὑπὸ κυνῶν· is ex me audiet, ibi pariter in vet. exempl. non ἀμαφθορδύμνος, sed ἀμαφορδύμνος legi. Hunc autem verbi istius usum exprimere videtur voluisse Horatius Latino illi omnino respondente, quum dixit; *Pòst inſepulta membra different lupi.*

Sic autem, quum ὑποθέμνος apud hunc scriptorem habeamus I, 107. ubi scriptum est, ὑποθέμνος ἦν πρὸ μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνιον, non dubito quin vet. exempl. sequi oporteat, ex quibus annotatum est ὑπερθέμνος pro ὑποθέμνος, in eo qui hunc non magno intervallo c. 108. sequitur, ἰδὼν ὁ πῖπο, καὶ ὑποθέμνος τοῖσι ὀνειροπόλοισι. Nam in priori editione mea non minus hîc quàm illic ὑφθέμνος scriptum erat: sed quum hic ex vet. exempl. adscriptum margini invenirem ὑφθέμνος, malui huic locum illius dare. Quod autem factum hic fuit non dubito quin & priore faciendum loco fuerit, scribendo, ὑφθέμνος ἦν πρὸ μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι. Haud enim dubito quin haud aliunde quàm ex incuria contigerit ut illi etiam præcedenti loco apposita ex iisdem veteribus libris illa lectionis diversitas non esset, eo in libro (scriptus autem & ipse erat, sed minus vetustatem præ se ferens) quem posterior in margine sibi appositum habebat. At editio Aldina priore quidem loco ὑποθέμνος, at in posteriore ὑφθέμνος nobis exhibet. Estque & hoc sciendum, fuisse repertum exemplar, quod vicissim pro illo ὑφθέμνος haberet idem illud ὑποθέμνος, quod non longo intervallo præcesserat. Quorsum tam multa? ut ostendam, quàm verisimile sit quædam vocabula, præsertimq; verba, ob significationem quæ plerisque lectoribus insolens videbatur, ab eorum aliquo (nimirum eo qui cæteris audacior erat) mutata in alia fuisse, hunc etiam apud scriptorem. Sed quis (dices) verbo ὑφιτίθεσθαι ita unquam usus est? nimirum significare volens, communicare quidpiam alicui: eo modo quo dicimus nos communicare aliquid ei, quod ita exponimus ut simul ejus super eo consilium audire cupiamus. Ipsemet Herodotus (inquam) ita est alibi usus, non uno in loco. E duobus saltem unus quidem exstat, ἐπεί τε ὑμῖν ἀναφέρειν ἐς πλεῦνας ἐδόκεε, καὶ ἐμοὶ ὑπερέθεσθε, ἢ ποιέωμεν σήμερον, &c. Ubi interpres non omnino malè vertit, *Sed quoniam ſtatuiſtis ad plures referendum, & me adhibendum.* Dicens autem, non omnino male hunc locum ab eo esse redditum, hoc addo, dummodo verba ista quibus utitur, *& me adhibendum*, recte intelligantur. Significare enim voluit, *& me adhibendum in conſilium.* Alioqui non dubium est quin potius, *& mihi communicandum*, dicere debuerit. Alter autem locus est hic, ex lib. III, c. 71. εἰ μοί τοι ὑπερτίθεται τὰ ἔμελλον ποιήσειν, ἐκ ἂν με παρείδες· νῦν δ' ὑπ' ἐμεωυτῷ βαλλόμενος, ἔπρηξα. Ubi interpres tandem animadvertit quod alibi animadvertere non potuerat: videlicet ὑφιτθέναι (nam hic voce activa utitur, quum potius passivæ usum hunc dare soleat) esse quod Latini *communicare* dicunt. Ut autem minus miror istum verbi ὑπερτίθεσθαι usum non tantum novum & mirum

visum fuisse, sed etiam mendi suspectam scripturam habuisse, hoc facit, quòd verbum quoque ἀναπίθημαι quum apud quendam historicum significationem istam haberet, interpres *differre* vertit: quemadmodum & ἀναβάδην hunc vulgo usum habet. Jam verò & quum apud Appianum ἀναθὶς τὰ κεκελδυσμένα, sonaret *revocare*, seu *retractare*, interpres *differre* reddidit, ut in Annotationibus admonui. Verùm, ut ad mentionem diversitatis lectionum redeam, sciendum est, sicut in præcedente loco pro ἀναθήμενος scriptum in quibusdam fuisse dixi ἀποθήμενος, ita etiam in eo Herodoti de quo nunc agitur loco, aliam quandam ex uno manuscripto codice habemus, & eam quidem valde miram, videlicet ἀπεξαίρεσθε· quam si loco huic accommodare lector velit, valde suum ingenium, & quidem frustra, fatiget.

Sunt verò & alii loci in quibus contigisse idem videmus. Nec dubito quin eorum sit è numero iste, è lib. V, cap. 92. 5. ἐς Ἀμπλόσανλον τὸν βίον εὖ. Suspicor enim è lectoribus quempiam, cui insolens valde hæc metaphora lectori videbatur, vocem illam Ἀμπλόσανλον in hanc quam margini adscriptam vides, Ἀμπλέξανλον, mutasse. Atqui cogitandum erat, Herodotum habere nonnulla ejusmodi, & quæ quum in aliis tantùm scriptoribus versato, mira & plusquam mira videri queant, esse tamen suspecta non debeant. Ad hoc quidem certe Ἀμπλόσανλον quod attinet, talem ejus usum apud hunc ipsum animadvertisse mihi videor: quòd si tamen nullum aliud apud eum exstaret hujus phrasis exemplum, saltem non minus admitti posse quivis concesserit quàm quod alibi apud eum legitur, videlicet III, 155. πῶς ἐκ ἐξέπλωσας τὸν φρενῶν, σεωϋτὸν Ἀμφθείρας; Nam (ut dixi in recensione & interpretatione vocum Herodoti) ἐκπλῶσαι τὸν φρενῶν est *De statu mentis dejectum esse*: siquidem ad illud ἐξέπλωσας respiciamus. Alioqui, si præsentis significatio alicubi huic aoristo detur, significat *De statu mentis dejici.* vel brevius, *De mente exire.* vel, *è mente.* Aut elegantius, *E potestate mentis exire.* Quòd si verbum verbo reddatur, *E mente enavigare.* nam ἐκπλῶσαι τῶν φρενῶν, quid aliud est? Est autem ἐκπλῶσαι pro ἐκπλεῦσαι. nec dubito quin pro illo Ἀμπλόσανλον Herodotus διαπλώσανλον itidem scripserit. Sed de hac apud illum scripturæ inconstantia dicendum in sequentibus erit.

Sunt autem quædam loquendi genera quibus verba adhibentur valde vicina, (præsertim ad scripturam quod attinet) & ita quidem ut modò hoc modo illud verbum iis esse adhibitum videamus, non sine dissensione exemplarium. Horum unum est ἀσκέω τινὰ ποιεῖσθαι cum accusativo personæ, & interdum τρηχέως ποιεῖσθαι. Nam & ποιέεσθαι huic loquendi generi adhibetur. Ac lib. I, c. 115. legimus quidem, τὸν τῶδε παῖδα ἀσκέω τιμῆδε ποιήσασθαι, in Aldina etiam editione: sed paulò ante, c. præced. ubi habes itidem τρηχέως χαρίζεσθαι ποιέεται, in Aldina legitur ποιέεται. at περιέσται è vet. exempl. est sumptum. Sed tamen initio libri V occurrit, περιεφθείρας πρότερον ἢ ὑπὸ Παιόνων τρηχέως. quod est à περιέπομαι. Quinetiam III, 115. extremo habemus ἄτε πολεμίους περιέψασθαι.

Ac sunt è diversis lectionibus nonnullæ quæ haud uno in loco annotantur: ut νομαίοισι pro νόμοισι. nam ut in hoc lib. III, c. 99. loco, νόμοισι δὲ τοιοῖσδε λόγον χρᾶσθαι, habes ex vet. cod. νομαίοισι pro νόμοισι· sic & alibi hæc diversa lectio in iisdem libris se offert.

Sunt denique & lectiones nonnullæ margini adscriptæ, quæ germanæ esse videntur: quum illæ quæ in textu sunt, videantur esse vocabula quæ margini expositionis loco adscriptæ à quopiam fuerant. Exemplum nobis suggerit I, 85. ubi pro εὐθυμίῃ margini adscriptum est εὐεστοῖ nam illud εὐθυμίῃ fuisse adscriptum margini, ad exponendum illud εὐεστοῖ, & ex margine (ut fit) in contextum irrepsisse, verisimile est.

Sunt verò & nonnullæ lectiones, quæ quamvis meritò suspectæ esse videantur, tamen eadem illa vocabula non uno in loco leguntur. Ex his est verbum πρησσῆναι pro ποιῆσαι.

Sunt denique & quædam ex illis lectionibus quæ quum per se nullo admitti modo queant, si aliquantum adjuventur (hoc autem fit aliquid in illis emendando)

dando) dignæ ſunt quæ magis aut ſaltem non minus quàm quæ in textu ſunt recipiantur. Sed hoc in meis Annotationibus aliquando (deo favente) exemplis planum faciam.

Ut autem interim intelligas lector quanto accuratius in hac editione fuerit à me emendata Vallæ interpretatio, quàm in priore, quæ illis typographis pro exemplari fuit: magnum majoris hujus accurationis indicium vel in prima totius libri periodo habes. Magis tamen inſigne exemplum occurret, lib. I, 10. nam ibi ſi Vallæ interpretationem ſequeris, & totum locum attentè conſiderabis, Herodotum ſibi non conſtare, ſed aperte ſibi repugnare, dicere cogeris. Hæc enim verba, in illa tam celebri hiſtoria de Candaule malè merito de uxoris ſuæ pulchritudine, μαθοῦσα ὃ τὸ πρηγθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, ὅτι ἀνέβωσεν αἰσχυνθεῖσα· ὅτι ἔδοξε μαθέειν, Laurentius Valla ita vertit, *Hæc ut didicit à viro quid actum eſſet, neque præ pudore exclamavit, neque viſa eſt percepiſſe.* Quid (reſpondebunt hic plerique) peccatum à Valla dici poteſt? Nonne μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, ſignificat id quod apud eum legitur? *ut didicit à viro.* ſive, *ut didicit ex viro.* Certè, μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, non aliud ſignificare poteſt: ſed dico repugnare hoc prorſus illi tam bellæ diſſimulationi ipſius, quæ his etiam verbis deſcribitur, ὅτι ἔδοξε μαθέειν, & quam quum in ea permanſiſſet, ſequutus eſt is quem ex ea ſperabat exitus. Sed quæ tamen alii loci illius excogitari interpretatio poteſt? Aliam nihilominus excogitandam eſſe aio: nec tamen aliam (meo quidem judicio) excogitari poſſe quàm hanc quæ à me margini eſt adſcripta, *Hæc ut animadvertit quod à viro factum erat.* Sed tu (dices fortaſſe) ita interpretando, præpoſitionem ἐκ cum πρηγθὲν jungis, perinde ac ſi dictum eſſet πρηγθὲν ὑπὸ τοῦ ἀνδρός. Atq; plane novum in Græca lingua hoc eſſe arbitror. At ego, quidquid tibi & plurimis fortaſſe aliis in ea novum eſt, mihi novum eſſe nego: atque adeo talis uſus præpoſitionis hujus exempla tibi jam nunc duo, duobus è locis, cedo. Unus eſt, ex eod. lib. I, c. 87. εἴ τι οἱ κεχαρισμένον ἐξ αὐτοῦ ἐδωρήθη. Alter autem legitur eod. lib. I, c. 114. non procul ab initio, οὐ γὰρ δὴ ἐπύθοντο τὸ περὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ Κύρου. Animadverti autem & Dionem, Herodoti imitatione, aliquoties hac præpoſitione ita eſſe uſum. Jam conſidera lector quantum errorem inducat interdum ignoratus tam parvæ particulæ extraordinarius (ut ita dicam) uſus. Sed libet obiter & aliud de iis quæ in eodem (I, 10) ſequuntur loco addere. Quum igitur hæc ſubjungantur, ὅτι ἀνέβωσεν αἰσχυνθεῖσα, & hæc ita vertantur à Valla, *neque præ pudore exclamavit*, quaſi pudor efficere debuerit ut exclamaret: ego, qui aliam atque adeo contrariam, eſſe video mentem Herodoti, ita eam expreſſi *neque exclamavit, utpote pudore retenta.* Quinetiam, ut lectori hanc eſſe mentem Herodoti ſubindicarem, inter ἀνέβωσεν & αἰσχυνθεῖσα, interpunctionem poſui. Illa autem verba, ὅτι ἔδοξε μαθέειν, quæ vertit, *neque viſa eſt percepiſſe*, maluiſſem ut vertiſſet, *neque viſa eſt animadvertiſſe:* aut *neque præ ſe tulit animadvertiſſe:* ut habes margini à me cum præcedentibus adſcriptum.

Alia exempla majoris in hac poſteriori editione accurationis (& quidem nonnulla haud minus fortaſſe inſignia) circa emendationes interpretationis Vallæ, ipſemet editionem hanc cum altera conferens, aut annotationes meas legens, invenies: atque in iiſdem plurimarum ejus emendationum, margini adſcriptarum (quarum pleraſque & prior editio habuit) quæ alioqui dubitationem tibi movere poſſent, reddetur. Simul verò & de quibuſdam quæ in ipſa Herodoti dictione (vulgo textum vocamus) vel emendata ſunt, vel videntur emendanda, in illis diſſeretur. De emendationibus autem loquor ſive iis quas jam prior editio exhibuit, ſive iis quas iſta nunc exhibet. Emendata porro fuerunt ex veteris quidem exemplaris autoritate plurima, vel potius veterum exemplarium (nam rarò abſque duorum ſaltem conſenſu id facere ſum auſus) verùm & unus interdum locus ex collatione cum aliis. Sic enim lib. I. cap. 46. ἐς Ἄβας pro ἐς Σάβας, alio è loco: & lib. II, cap. 40. pro τῆσι repoſitum τῇ Ἴσι fuit, alio itidem è loco. Dicitur autem Ἴσι pro Ἶσις. Verùm & quædam (ac non paucæ fortaſſe) emendationes conjecturales in illis annotationibus proponentur: & quidem nonnullæ quæ nova etiam vocabula Herodoto dabunt: (nova voco quæ antea apud illum non comparebant

in

in illis quæ uſquam comparebant exemplaribus) ex quibus ſunt ἀλλογνώσας & δεσποσυνώμμον. ſed de illo quidem ἀλλογνώσας vix ulla dubitatio relinquitur: at de hoc δεσποσυνόμμον relinqui mihi dubitationem fateor. Reponetur autem hoc δεσποσυνόμμον pro διεσπασμμόν, quod legitur lib. I, c. 59. initio, adjunctum participio καπεχόμμον interpoſito particulæ καὶ vinculo. Jam verò & ex Plutarcho atque aliis qui locos hujus ſcriptoris citant, emendationes depromentur. Horum autem in numero eſt Euſtathius ſuis tum in Homerum tum in Dionyſii de ſitu orbis poëmatium commentariis. Quinetiam ex ipſo interprete Valla nonnullæ emendationes ſumentur: quarum tales ſunt nonnullæ ut quod in noſtra lectione affirmatur, id lectio ejus neget, aut vice verſa.

QUOD verò ad eam ſcripturæ inconſtantiam attinet, de qua me verba facturum promiſi, (unde nimirum fit ut eadem vocabula non ubique eam literæ aut literarum mutationem habeant quam dialectus Ionica poſcit aut poſcere videtur) eam inconſtantiam non Herodoto ſed librariis, dialecti qua ille utitur, ſæpe obliviſcentibus, imputandam eſſe aio: aut certè nonnullis qui alicubi vocum quæ Ionicè ſcriptæ erant ſcripturam à lingua communi receptam margini appoſuiſſent. Ut enim à mentione verbi ἐκπλῶσαι (quod ſermonis hujus occaſionem mihi præbuit) initium ſumam, quis credat Herodotum ita inconſtantem fuiſſe ut modò πλῶσαι, aut ἐκπλῶσαι, aut ἀποπλῶσαι, modo πλεῦσαι, vel ἐκπλεῦσαι, vel ἀποπλεῦσαι diceret? Atq; ut de hac ipſa litera ω loqui pergam, in ejuſdem formæ vocabulis, aut etiam iiſdem, modò literam illam ω modò ο habemus, haud enim χρέωνται tantùm, ſed χρέονται etiam legitur: itidemque ὀρέωντες & ὀρέονται. illud III, 157, hoc, IV, 125. Ac ſcimus tamen à Corintho ſcribi, Iones ὀρέω pro ὄρομαι, itidemque ἐχρέοντο pro ἐχρέωντο dicere. Quinetiam modò hæc litera α, modò η, in uno eodemq; verbo occurrit. nam & χρᾶσθαι & χρῆσθαι legitur. Sic ἐχρᾶτο & ἐχρῆτο. Ac quamvis δεήσασθαι & δεήσεται pro δεάσασθαι & δεάσεται ſcriptum ſit, cùm alibi cùm I, 8. itidemq; δεησάμμυος, non δεασάμμυος, I, 59. item alibi ἀξιοθέητον pro ἀξιοθέατον· quumque in his non alia ſit mutatio quam litteræ α in η, tamen ἐδήητο, non ἐδέατο, alicubi noſtris ſe oculis offert, mutato etiam ε in η. Atque, ut in mentione mutationis literæ α in aliam maneam, quamvis μέγαθος pro μέγεθος tot loci nobis exhibeant, eodemque modo alicubi ὑπερμεγάθεας pro ὑπερμεγέθεας legamus: tamen & μέγεθος locis aliquot ſcriptum eſt: ut I, 60. Sic etiam τέμνω dicit, pro τέμνω, vocali α locum vocalis ε tribuens: ſed ne hæc quidem mutatio ubique fit.

A vocali α ut veniam ad ε, quum hæc Ionico more auferri à principio quorundam vocabulorum dicatur, & ἐκεῖνος inter illa ponatur, tanquam κεῖνος non ἐκεῖνος, Ionicum ſit: tamen ἐκεῖνος quoque hunc apud ſcriptorem ſæpe occurrit. Sic non ſolùm ὥρων pro ἑώρων, ſed etiam hoc ipſum ἑώρων apud eum legimus. Ac ne ὀρτὴ quidem pro ἑορτὴ conſtanter ſcriptum eſt. Utque loquar de iis quoque locis ubi contrà inſeritur hæc vocalis, præter morem linguæ communis, ſciendum eſt, non μηχανεώμμυος tantùm ſed μηχανώμμυος etiam, itidemq; μηχανῶνται, legi.

Ab ε ad η tranſiens, mutari quidem & hanc vocalem η dico in aliam, Ionico more: ſed ne hîc quidem conſtantiam ſervari. nam quum vox νηὸς Ionicæ dialecto aſſignata ſit, non minus tamen νεὸς, vel νέα ſeu νέας· quàm νῆα, ſeu νῆας apud eum eſſe ſcriptum videmus. Ac pro ἤσσων & ἠσσωθῆναι legimus ἔσσων & ἐσσωθῆναι multis quidem in locis, (in quorum uno ita eſt allucinatus Valla interpres, ut VII, 18, ex genitivo plurali ἐσσόνων, dicto pro ἠσσόνων, fecerit gentem quæ *Heſſones* diceretur) ſed non tamen in omnibus. Quumque pro οἰκεῖος ſcribi debeat οἰκῆος, tamen & illud interdum occurrit. Sic etiam μανλεῖον pro μαντεῖον· nec ſolum ἀτρεκείη, ſed & ἀτρεκίη. Atq; adeo IV, 33. ἀσφαλείης, non ἀσφαλίης, legitur.

Ad vocalem ι quod attinet, alicubi nec in ipſa lex Ionicæ dialecti ſervatur. Nam haud tantùm ἐμοὶ ſed ἐσμοὶ quoque apud eum habemus. Ac initio Terpſichores περκλίσιος, pro περκλήσιος, ut alibi καλασάρις. Ac, quum ι ſæpe ab Ionibus inſeratur, veluti quum ξεῖνος pro ξένος dicitur, in omnibus tamen ejuſmodi vocabulis id factum non videmus. Quúmque viciſſim in multis detrahatur ι, veluti in ἑπτάκις (item in ἕως, in ἑώθεις, atque aliis) tamen & ἑπτάκι legitur. Et alicubi

ἀνίεις

ἀνίει, alicubi ἀνίεε legitur. Vocalem ο plerique loci habent in pronominibus ἐμέο & σέο, ſed illam (tanta eſt ſcripturæ inconſtantia) eadem pronomina non minus frequenter coguntur relinquere, ejus locum occupantibus ἐμεῦ & σεῦ. Eodemque modo participii ποιεόμενος locum ſæpe à ποιούμενος occupari, idemque in aliis hujuſmodi participiis, quinetiam in ipſis verbis, fieri videmus.

Vocalis υ non minus habet & ipſa quod queratur. Quum enim quodam ſuo jure debeat cum vocali ο, ad efficiendam diphthongum, coaleſcere, in pleriſque vocabulis, è quorum numero eſt ἔνομα pro ὄνομα, (quod idem juris cum ὀνομαίνω & ὀνομάζω communicat:) en tibi nihilominus ὀνομάζων, non ἐνομάζων, I, 44.

Nec melior eſt vocalis ω, quàm aliarum conditio: quum eam ex verbo πλώω, ſuperveniens ε ſæpe expellat, ut dictum eſt: nec ζωὴ ſemper, ſed plerunque ζόη, ſcribatur.

In ultima vocali ultimus ſit meus hoc de genere inconſtantiæ, qua leges Ioniſmi violantur, ſermo: (alioqui enim, quo plura de illa dico, eo plura ſupereſſe dicenda video) donec non ſolùm has lectiones διφασίας (ut Herodoti vocabulo utar) proferre, ſed de iis judicium ferre vacet.

EX EJUSDEM H. STEPHANI PROLEGOMENIS *aliis ibidem, de opera à ſe præſtita in ſecunda editione, quam in noſtra ſequuti ſumus.*

AC primùm quidem, ad eos quod attinet, quibus ſine cortice natare in Græcorum ſcriptorum lectione datur, id eſt, qui interpretis operam, tanquam χειραγωγὸν cujuſdam, non requirunt, (quamvis multo pauciores in Herodoto & Thucydide, quàm aliis, eam non requirere notum ſatis ſit) ſed cæteris ad hanc lectionem adminiculis eſſe contenti poſſunt: non eas tantùm quas antea diverſas ſcripturas (ut Græci διαφόρους γραφὰς appellant) exhibui, ſed numerum earum auxi: & cenſura adhibita, quaſdam exautoravi: non tamen ita ut amandarem, ſed tantùm ut loco ſuo motis alium minus honorificum darem. Ex ipſo enim textu (ut hodie moris eſt vocare) in marginem tranſtuli. Sed quaſdam viciſſim majore dignas honore judicavi, ideoque eas hinc illuc tranſtuli. Jam verò & pleroſque locos emendavi, qui tibi faceſſere alioqui negotium poterant: & quidem haud parum negotii nonnulli. Quorum in numero eſt hic qui in Euterpe cap. 40. legitur, ἐπὶ πρεσβυτεύσῃσι τῇσι, ἢ ἐπὶ καλὸν ξώνται, θύσι τὸν βῶν. Quem enim illa vocula τῇσι non torqueat? cui crucem non figat? Sed eſto, veriſimilem poſſe videri hanc emendationem, unde tamen tantum confidentiæ (dices) ut eas voculas τῇ Ἰσι margini non adſcripſeris, ſed ipſis Herodoti verbis inſerere auſus fueris? Quoniam Herodotum ex Herodoto me emendare, vel (ſi mavis) Herodotum eſſe ſui ipſius emendatorem, videbam. Ita enim ille in ſequentibus, eadem in Muſa, paucarum paginarum intervallo, cap. 61. ἐν ᾗ Βυσίρι πόλι ὡς ἀνάγυσι τῇ Ἰσι τὸν ὀρτὸν, εἰρῆται πρότερον μοί. τύπτονται γὰρ δὴ μετ' ἐπὶ θυσίῃσι πάντες καὶ πᾶσαι, μυρ. Sunt verò & alii loci quibus malè affectis ex ipſo Herodoto medicinam adhibui. Sed ſupereſſe fateor qui eandem à me aut ab alio quopiam opem exſpectent. Parum autem abfuit quin & alium quendam emendare mihi permiſerim: ſuum illi vocabulum, antiquum certè, & multorum auribus, etiam in Græca lingua valde exercitatorum, inſolens futurum, reſtituendo. id autem eſt ἀλλογνώσας. Nec dubito quin, ſi de hac emendatione, tanquam ex nimia fiducia proficiſcente, accuſatus fuiſſem, cauſæ meæ patrocinium Heſychius ſuſcepiſſet. Sed (ut opinor) nec Hippocrates Ion, quum me ſcriptori Ioni operam præſtantem vidiſſet, opem viciſſim præſtare mihi recuſaſſet: præſertim quum eodem & ipſe vocabulo utatur, paulo quidem alium ſed tamen non alienum ab eo quem apud Herodotum habuiſſet, dans ei uſum. Ut taceam, non abſimile vero eſſe, utrunque ab illo, Hippocrate inquam, datum ei uſum fuiſſe. Eſt verò & alius quidam noſtri hiſtorici locus, qui vocabulum quoddam non minus Hippocrati quàm Homero uſitatum

requirere

requirere videtur: ut in meis annotationibus (deo favente) declarabo. Immo quid obstat quominus jam nunc illam saltem libri illius portiunculam (aut siquid portiuncula minus dici potest) repræsentem? Scito igitur agi de hoc loco, quem habes lib. II, c. 47. οἱ δὲ πένητες αὐτῶν, ὑπ' ἀσθενείης βίου σιτίνας πλάσαντες ὗς, καὶ ὀπτήσαντες ταύτας, θύουσι. Nam quum in Aldina ista pariter & Basiliensi editione habeamus, ὑπ' ἀσθενείης, βιὸς τινὰς πλάσαντες ὗς, quid vetat quominus quis pro voce βιὸς scribendum βαλὼς suspicetur? Saltem è scriptura qua nihil significari potest, aliam quæ non incommodum sensum habeat, efficiet: idque minima cum mutatione. Talem autem mutationem, id est minimam sive leviſſimam, quum sufficere ad quorundam locorum emendationem viderem, pro religioso superstitiosus esse nolui. Atque hinc factum est ut in hac posteriore editione (hoc exemplo contentus ero) pro ἀπειπῶσι scribere ἀμπῶσι non dubitaverim, lib. II, cap. 94 quum manifestum sit ἀμπιῶ esse quod Dioscorides ἐξιπιῶ dicit. Adscripta autem margini lectio ἀπειτῶσι, quæ nihil potest significare, fieri potest ut ex alia manarit, aliis literis scripta, sed eandem tamen pronunciationem (ut jampridem literis diversis eadem pronunciatio dari cœpit) habente: ac audiens aliquis verbum ἀπιθῶσι (quod esse poterat expositio illius ἀμπῶσι) non illo modo scripserit, sed hoc, ἀπειτῶσι.

Jam verò & commoda quorundam locorum interpunctione magis etiam quàm antea lectoribus commodasse, & labore illos levasse, ex ipsa collatione apparebit. Alicubi tamen eorum diligentiæ hoc reliqui, ut quam interpunctionem in annotatione margini adscripta sequutus essem, eam in ipsis Herodoti verbis (nisi fortè à me dissentiunt) sequerentur. Ac hujus etiam rei exemplum suggeret illa ipsa quæ modò proposita fuit pagina. In eadem enim, lib. II. c. 95. legitur, τὰ δὲ νύκτα ἄυπνος χρᾶται ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ· ὡυτὶ ταύτῃ ἴσησι τὸ ἀμφίβληστρον· sed tamen sequendo ea quæ margini adscripsi, post χρᾶται ponenda est πλεία στιγμὴ, at post κοίτῃ, tantùm ὑπόστιγμή. Fateor interim me simul etiam mutaturum libenter ἄυπνος in ὕπνῳ.

Paulo post.

Ad eos autem ut veniam, quibus contrà sine cortice natare in Græcorum scriptorum lectione est negatum, eos qui sine Theseo è multis illorum locis emergere non possunt, eos qui duce filo, ut in aliquo labyrintho, sua ponere vestigia necesse habent: multo plus & ipsi huic editioni, quàm priori, se debere, meritò fatebuntur: quum me in multo pluribus locis interpretationem Vallæ emendasse, in quibusdam in meipsum etiam, ad emendationem quod attinet, inquisiviſſe animadvertent. Hoc enim de quibusdam locis posse mihi videor dicere, ubi quæ me non satis tum temporis oculatum subterfugerant, à me nunc, ceu facto oculatiore, deprehensa fuerunt, De locis tamen iis non jam loquor, ubi tales erant commissi errores quales in nominum quorundam interpretatione: qui nimirum sunt eorum è genere quos μεταμορφωτὰς sive μεταμορφωτικὲς appellare soleo, quòd metamorphoses, & miras quidem eas, in quibusdam scriptorum Græcorum locis interpretandis faciant. Atque horum è numero unus est ubi nomen ἥσσονες, quod sonat *inferiores*, seu *viribus minus valentes*, mutatum fuit ab interprete in nomen populi omnib. geographis, omnib. historicis incogniti: quum is ab illo vocetur *Hessones*. Locus ille est in Polymnia, c. 18. ἰδὼν τε πολλὰ καὶ μεγάλα πεσόντα πρήγματα ὑπὸ ἡσσόνων. ubi vide quæ margini adscripta sunt. Ac eodem modo eod. lib. c. 93. nomen vel potius pronomen relativum οἵτινες, quod respondet Latino *qui*, videbis transformatum in quendam populum; ita enim ille, *quos prius appellatos fuisse Hætines, dictum est*: quum verba Herodoti (de Caribus loquentis) hæc sint, ὅτινα δὲ, οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο, εἴρηται. Sonant verò hæc, *Hi autem, quinam* (id est, quo nomine) *prius vocarentur, dictum est*. Sic lib. I, c. 176. vides, ex ἰσιέων, quod Ionica dialecto dicitur pro ἰσιῶν, ab *ἰσία*, (cujus nominativus singularis est *ἰσίη*, quo significatur *familia*) quendam populum seu quandam gentem ab interprete

prete nobis fieri, cui nomen sit *Istiæi*. Atque his adjiciendus est mons *Hirus*, per eandem metamorphosin factus, lib. I, cap. 80. nam ibi legitur, *qui è monte Hiro matris Dyndimenæ lapsus*. ubi admonitiunculam margini adscriptam vide. Quòd si ad aliud genus errorum interpretis à me emendatorum veniendum sit, illi non cedens, quin potius id superans, de nullo potius hoc dici posse existimo quàm de eo ubi contrarium omnino sensum verbis autoris dat interpres. Exemplum quod in mentem venit primum, est in Euterpe, cap. 167. hæc enim exhibet ista Herodoti verba, ἦκισα ὁ Κορίνθιοι ὀνοῦνται τὲς χειροτέχνας, à Valla sic interpretata, *Corinthii quoque minimi faciunt opifices:* quum Herodotus contrarium de Corinthiis testetur, eos nequaquam minime facere opifices, vel potius, contemptui habere. Aliunde autem non contigit tam magnus error quàm ex non intellecto verbi ὄνομαι usu: sicut nec compositum ex hoc factum καταονοθῆς intellexit Euterp. cap. 136. ubi exstat inscriptio, cujus principium hoc est, ΜΗ' ΜΕ ΚΑΤΟΝΟΘΗ͂Σ ΠΡΟ͂Σ ΤΑ͂Σ ΛΙΘΙ͂ΝΑΣ ΠΥΡΑΜΙ͂ΔΑΣ. nam has voces ille ita reddit, NE ME LAPIDEIS PYRAMIDIBUS COMPARES. Ubi illum videri aliud verbum quàm καταονοθῆς legisse, dixi in iis quæ margini adscripta sunt: sed quum ne illius quidem verbi ὀνοῦνται significationem assequutus sit, facilè mihi persuadeo, non aliam eum lectionem illic sequutum esse, sed idem ei in illo etiam verbo quod ex hoc compositum est usuveniisse. Quis igitur est illorum verborum sensus? Illorum regis Asychis verborum sensum (lectores enim ibi suspensos reliqui) esse hunc, arbitror, NE ME CONTEMNAS PRÆ LAPIDEIS PYRAMIDIBUS. Vel, Ne me asperneris. Cæterùm, ad priorem illum quod attinet locum, quem Valla ita vertit, *Corinthii quoque minimi faciunt opifices*, suam ei interpretationem vel hoc reddere suspectam debebat, quòd ulla vix artificia magis celebrarentur quàm quæ Κορινθιουργῆ (eo modo quo Ἀττικουργῆ, & Μιλησιουργῆ, & Ναξιουργῆ) nominabantur. Haud scio autem an ex ullo nobis clarius & certius esse id possit loco, quàm ex Actorum Apostolicorum capite XIX. Ibi enim quidam nomine Demetrius vel ex uno artificio procudendi templa Dianæ argentea (sive thecas templi effigie, aut scriniola, sive nummos celeberrimi illius templi formam repræsentantes, aut alias ejus imagines, intelligere oporteat) magnum artificibus præbuisse quæstum dicitur. In dubium igitur vocari non potest quin mea quàm vera est, tam falsa sit illa meæ contraria interpretatio. Quòd si librum hunc evolvere libeat, alios plerosque locos invenies ubi meam itidem interpretationem, & quidem alteri omnino repugnantem, propono. Taceo de locis ubi Latina ejus verba negant quod Herodotus ait, aut vice versa: sed ita ut id è lectione contraria nostræ contigerit, eique imputari debeat. Ac fateor posse alicubi, utri potius lectioni acquiescendum sit, dubitari: atque hæc, ut opinor, incidere dubitatio poterit non procul ab initio Clionis, cap. 24. ubi de Arione legimus, τὸ Ἀρίονος ὃν ἀνάθημα χάλκεον, ὃ μέγα, ὃν Ταινάρῳ. contrà enim. χάλκεον, μέγα, legisse Vallam videmus. At eod. lib. cap. 37. vicissim negationem ille habet ubi nullam habemus. nam pro ἀποχρεωμένων lectum ab illo fuit ἐκ ἀποχρεωμένων.

Verùm, ut de locis in quorum interpretatione peccavit, verba pergam facere, eorum in numero nonnulli sunt ubi hoc inde contigit, quod non animadverteret verbum quodpiam usum quendam Herodoto, aut certè ejus dialecto, peculiarem habere, ut I, 45, συγγινωσκόμενος. Nam & activam vocem συγγινώσκειν longè aliud sonare passim apud hunc scriptorem, quàm *ignoscere*, in recensione & expositione quorundam ejus vocabulorum à me aliquot exemplis ostensum fuit. Minus autem quis miretur fortasse illum ἐπιστολὴν reddidisse *epistolam*, lib. VI. c. 50. quum potius *mandatum* significare videatur. Ac fallitur Eustathius in eo quòd credit, vocem ἐπιστολὴν, quæ apud Æschylum id sonat, pro ἐπιτολὴν positam esse, adjectione literæ σ. quasi verò à verbo ἐπιτέλλομαι, quod Homero usitatissimum est, deduci eam necesse foret, ac non ἐπιστέλλειν quoque, & quidem in soluta etiam oratione, eum usum haberet. Qua de re siquis cum Eustathio dubitat, omnem utrique meus Thesaurus Græcæ linguæ dubitationem tollet.

EX H. STEPHANI PROLEGOM.

Inter illa autem de quibus nunc demum in hac posteriore editione monui, est quidam usus præpositionis ἐκ, qui non animadversus fecit ut in eorum interpretatione quæ de Cambyse & Gyge narrantur, I, 10. aliquid sit absurdi: ex eo quòd, ubi dicitur, μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, interpres non viderit, intelligi debere, non μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, sed τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρός· ut ostendi in iis quæ recensioni & expositioni vocabulorum hujus scriptoris subjunxi.

At eorum è numero de quibus in annotationibus agetur, est quod dicitur de Persis, I, 133: μεθυσκόμενοι δὲ ἐνθαῦτα βουλεύεσθαι τὰ συμφορώτατα περὶ πραγμάτων. Nec enim eos tantùm facere injuriam Herodoto arbitror, qui ista ex eo afferunt, at quæ subjungit tacent: sed eos etiam qui μεθυσκόμενοι interpretantur *ebrii*: ut intelligamus, Persas, quum jam sunt ebrii, de rebus maximè seriis consultare. Cur enim μεθυσκόμενοι pro μεθυσθέντες accipiamus, potius quàm id quod propriè sonat intelligamus? Id verò non aliud est quàm *dum se inebriant*. Quantum autem sit discriminis inter eum qui ad ebrietatem iter facit, eumq; qui jam iter illud confecit, atque ad eam pervenit, cuilibet judicandum relinquo. Tantum certè discriminis est quantum inter eum qui urbem quampiam oppugnat, & eum qui jam expugnavit. Quæ comparatio est eo aptior, quòd is etiam qui se inebriat, mentem suam velut oppugnat, & de statu suo deturbare conatur: at postquam hoc effecit, jam dici potest eam expugnasse. Quamobrem non video quid obstet quin participium illud μεθυσκόμενοι interpretemur (si verbum verbo reddere nolimus) *inter pocula*, aut saltem *inter larga pocula*. Quod ποιητικώτερον esse fateor: quamvis Livius largius vinum etiam dicat. *Largiore vino* (inquit) *usus*. Nec verò videtur contrà me facere quod sequitur, de eo qui domui in qua sunt præest, proponente postridie quod ipsis in ea consultatione potatoria visum fuit. Proponit enim tanquam iis qui è mensa (si tamen ea tum utebantur) tandem nonnisi ebrii surrexerint, ideoque illorum quæ à se statuta fuerint, recordari haud queant. At nihil obstat interim (meo quidem judicio) quin intelligamus inter larga pocula, & tamen antequam essent ebrii, consultantibus, ebrietatem solitam supervenire. Sed viderit alius quispiam quid pro Persis afferri possit, super eo etiam quod subjungitur, & quomodo illud quoque factum ostendi minus absurdum queat quàm prima fronte videatur: τὰ δ' ἂν νήφοντες περιβουλεύσωνται, μεθυσκόμενοι ὑπερφρονέσκουσι.

Exhibebunt porro illæ annotationes meæ, deo favente, & quorundam locorum emendationes, ex conjectura: quandoquidem vetere exemplari (cujus etiam exspectatio fecit ut editionem hujus scriptoris differrem) video me ante bellorum nostrorum finem potiri haud posse. Atque ut hujus quoq; operæ aliquod tibi velut γεῦμα interim præbeam, quoddam loci quem habet Thalia, c. 130, proponam. Nam ibi pro ἐκποτύπωσα scribo ἐκποιώπωσα, levi cum mutatione, sed ejusmodi tamen, ut quum ex illo ἐκποτύπωσα nihil nisi ineptum elici possit, (præsertim siquis Vallæ interpretationem sequatur) contrà in ἐκποιώπωσα non dubitem quin Herodoti mentem habeamus.

Eodem in opere, eademq; opera, de illa quoq; scripturæ diversitate agam, qua fit ut ejusdem vocabuli scriptura modò dialecti Herodoti, id est, Ionicæ, legem servare, modò ab ea discedere videatur: & è duabus tribusve (tot enim sunt interdum) quam potius recipiendam arbitrer, declarabo. Interim certè adeo in hac parte nihil mutare sum ausus, ut in ipso etiam principio Ἁλικαρνασσῆος retinuerim, & in Ἁλικαρνησσῆος mutare noluerim: quamvis sit Ἁλικαρνησσέος II, 4. & Ἁλικαρνησσῆι VIII, 194. In eo quidem magna est constantia, quam valde quis mirari possit, quòd nusquam (si memoria non me fallit) genitivo Ionico, id est, in οιο desinente, utatur: sed quemadmodum prima totius operis vox est Ἡροδότου, non Ἡροδότοιο, sic alibi alia virorum nomina illo non hoc scripta modo, & Νείλου, non Νείλοιο, πόλεμῶ itidem, non πολεμίῳ, atque adeo λόγου etiam, non λόγοιο, habeamus.

Sed quamvis de multis te monuerim, non dubito quin aliqua quæ in eorum esse numero debebant, mihi exciderint: quod si ita est, suus illis eodem in opere locus erit.

Jam

H. STEPHANI PROLEGOM.

Jam verò, quoniam, si εἰδότι λέγειν non oportet, multo minus, ὁρῶντι λέγειν, quid attinet, quæ hæc EDITIO POSTERIOR adjuncta priori habeat dicere? Sed ea quidem quæ huic Herodoti libro præfixa sunt, partim mea, partim Joachimi Camerarii, fuerunt tantùm locupletata, & quidem ea in parte quæ mea est: at quæ subjuncta, DE LEGIBUS ET INSTITUTIS TAM PERSICIS QUAM ÆGYPTIACIS, ex variis scriptoribus sumpta, nunc primùm adjecta sunt. At poterant tamen (inquies) ex aliis etiam alia quædam sumi. Poterant, fateor: sed iis quæ præcipua videbantur, esse contentus volebam.

EX EJUSDEM H. STEPHANI PRÆFATIONE *in primam editionem.*

HErodoteæ autem historiæ virtutes non ex ore meo, sed Joachimi Camerarii, omni genere doctrinæ celeberrimi, accipies. Quem ego virum cum antea plurimum dilexi, (ut vicissim ab eo plurimum me diligi animadverti) tum verò ex quo ipsum quoque vehementi amore Herodotum complecti cognovi, illa certè amoris in Herodotum nostrum societas, pristinam illam amicitiam, quantum augeri potuit, tantum auxit. Quòd si lectis illis Camerarii de Herodoto scriptis aliquid tibi otii superfuerit, meæ etiam editioni Latinæ interpretationis præfixa quædam à me ejusdem argumenti invenies: in quibus satis prolixè illis respondeo qui mendacem esse Herodotum mentiuntur: adeo ut præfationem illam, apologiam Herodoti ideo inscribendam censuerim. Inter alia multa ibi, miram illam historiam & quæ præ cæteris omnibus judicari fabulosa posset, de Scythis servis qui dominis absentibus in uxorum illorum possessionem involarant, tandemq; quum justo prœlio repelli ab armatis dominis non potuissent, solis flagellis repulsi fuerunt: illam inquam historiam annalibus posterorum (in his enim & Moschovitæ numerantur) testatam ad hunc usque diem extare leges: detortis duntaxat (ut fit) nonnullis facti circunstantiis. Leges item, quod de Thressis mulieribus narrat Herodotus, eas excedentibus è vita maritis comites se certatim offerre, simili Judicarum mulierum facto (cujus testes oculati hodieque extant) confirmari. Quid quòd illa de mulieribus Babylonicis historia, quæ viris extraneis semel in vita se prostituere necesse habebant, Jeremiæ Prophetæ testimonio confirmatur? Quod autem ad quasdam de rebus levioribus historias attinet, (in quibus tamen non minus fides ejus suspecta est) eas ab aliis quoq; scriptoribus, addito non ejus sed aliorum testimonio, referri scimus. Cujusmodi est quod de Amasidis thorace apud hunc nostrum historicum legimus: ab illo enim proditum est, unamquanq; ejus ἀρπεδόνιον, quanvis alioqui ἔνσαν λεπτὴν, habuisse in se ἀρπεδόνας τετηκοσίας καὶ ἑξήκοντα πάσας φανερὰς. At Plinius nullam Herodoti mentionem faciens, certam tamen huic rei fidem affert, quum ita scribit, *Mirentur hoc, ignorantes in Ægyptii quondam regis (quem Amasin vocant) thorace, in Rhodiorum insula ostendi in templo Minervæ* CCCLXV *filis singula fila constare. Quod se expertum nuper Romæ prodidit Mutianus ter consul: parvasq; jam reliquias ejus supereſſe, hac experientium injuria.* (Taceo insignem errorem quem interpres hîc commiserat, ἀρπεδόνας non *fila* sed *venationes* interpretatus.) Hæc ego aliaque hujusmodi mecum reputans, & mendacem tamen subinde vocari Herodotum audiens, hoc epigramma inter scribendam illam apologiam, in calumniatores illos lusi, tanquam ipsum Herodotum compellans:

Ἄφρων ὃς ψεύστην σε καλεῖ, ὅτι πολύθειαν ἄλλην.
Καὶ τί γὰρ εἰ ψεύστην σε καλεῖ ψευδέπειαν ὃς σε καλεῖ;
Εἰ δὲ παλαιὰ λέγεις δεδαηκέναι αὐτὸς ἄμεινον,
Ἄφρων καὶ ψεύστης εὐθὺς ἅλωσεν ἐών.

Huic certè potissimum scriptori id accidit quod præ quovis alio metuisse videmus, nimirum ne mendacis à posteris nomen acciperet. Sed si quæcunque incredibilia

videntur (dum ea experientia noſtra vel ſenſu noſtro ſive ingenii captu metimur) mendacii inſimulanda eſſent, quàm multa in ſacris hiſtoriis, quæ tam certæ ſunt fidei, mendacii inſimularentur? Quem autem librum poſt ſacroſanctos illos habemus in quo res adeo magnæ commemorentur? in quo providentiæ potentiæq; divinæ, quæ ſuperbos deprimit, tot tamq; luculenta exempla conſpiciantur? ubi regum, potentiſſimorum alioqui (quorum & ipſe ſuperbiam ac veſaniam nobis ante oculos ſæpe ponit) regnorúmq; adeo horrendæ everſiones narrentur? Quis eſt ex quo certius ſacra chronologia cum profanis hiſtoriis conciliari poſſit? Addo etiam (quod vel maxime commendare nobis hunc ſcriptorem debet) qui religioſius de divina providentia & quidem valde ſimilibus verbis, interdum etiam iiſdem, loquatur? Omitto, priſci illius ſæculi ſimplicitatem, & humile (in quibuſdam etiam regibus) vitæ genus eodem nobis modo utrobiq; deſcribi. Omitto & hoc, nullum uſquam extare apud Græcos autores ſcribendi genus, quod (ut in omnino diverſa lingua) ad Hebraici brevitatem ſimplicitatémq; magis accedat. Nemo certè eſt qui quum legit apud Herodotum hanc inſcriptionem, *Amaſis Polycrati ita dicit:* item, *Mardonius hæc dicit:* non poſſit uſitatum prophetis præſertim ſtylum agnoſcere, *Hæc dicit Dominus Deus.* Nemo eſt item qui quum Herodotum ita ordientem ſuam hiſtoriam audit, *Herodoti Halicarnaſſei hiſtoriæ editio hæc:* (de qua interpretatione alibi dicendum erit) ſimile eſſe hoc Eſaiæ exordium faſſurus non ſit, *Viſio Eſaiæ filii Amos.* Nec non iſtud Jeremiæ, *Verba Jeremiæ filii Helciæ.* Cui ſimile eſt omnino apud prophetam Amos, *Verba Amos.*

Jam verò quod ad Homerum attinet (ut à ſacris ad profana veniamus) quiſquis lectionis illius ſtudioſus eſt, ad eam profectò neq; magis compendiariam neq; magis expeditam viam, quam hunc autorem pervolutando, ſternere ſibi poteſt: nec aliunde melius quæ apud Homerum Ionica ſint, & quæ non tam Ionica quam poëtica, cognoſcere: adeo ut qui ſit φιλόμηρος, eum eſſe etiam φιλησόδιον, rationi conſentaneum ſit.

VETERUM ALIQUOT TESTIMONIA ET ELOGIA De HERODOTI VITA,

SCRIPTIS, ET DICTIONE.

IN QUIBUS AUCTORIS LAUDES, ET ejus historiæ & styli cum aliorum comparatio.

HERODOTI VITA, ex Suida.

ex H.St. HERODOTUS, Lyxi & Dryonis filius, Halicarnasseus, ex illustri genere natus, fratrem habuit Theodorum. Samum se contulit, propter Lygdamin, tertium ab Artemisia tyrannum Halicarnassi. Pisindelis enim, Artemisiæ, Lygdamis autem, Pisindelidis filius fuit. Sami autem Ionicam dialectum excoluit, & historiam libris IX scripsit, auspicatus à Cyro Persa, & Candaule Lydorum rege. Sed Halicarnassum reversus, quum tyrannum expulisset, & tandem sibi à civibus invideri cerneret, Thurium, quò tum Athenienses coloniam deducebant, ultro abiit: ibique defunctus & in foro sepultus est. Alii Pellæ mortuum tradunt. Libri ejus Musæ inscribuntur. De HERODOTO, in epistola scribit Julianus apostata, *Quis ignorat Æthiopum sermonem de cibo qui apud nos optimi est alimenti? Nam quum mazam attigissent, se mirari dixerunt quomodo stercoribus vescentes viveremus: ficui fide dignus Thurius historicus videtur. Gentes autem ichthyophagas & sarcophagas ne per somnium quidem nostram victus rationem vidisse tradunt ii, qui orbem terrarum describunt. Quorum victum siquis apud nos æmulari vellet, nihilo cum eo melius quàm cum iis qui cicutam aut aconitum aut elleborum bibissent, ageretur.*

Η ΡΟΔΟΤΟΥ βίος, ἐκ τῆς Σουίδα.

Ἡρόδοτος, Λύξου καὶ Δρυοῦς, Ἁλικαρνασσεὺς τῷ γένει ἐπιφανῶν· καὶ ἀδελφὸν ἔσχηκώς, Θεόδωρον. μετέστη δ' ἐν Σάμῳ διὰ Λύγδαμιν τὸν ἀπὸ Ἀρτεμισίας τρίτον τύραννον ἡγούμενον Ἁλικαρνασσοῦ. Πισινδηλις γὰρ ἦν υἱὸς Ἀρτεμισίας τῆς ἧ Πισινδήλιδος, Λύγδαμις. ἐν οὖν τῇ Σάμῳ καὶ τὴν Ἰάδα ἠσκήθη διάλεκτον. καὶ ἔγραψεν ἱστορίαν ἐν βιβλίοις θ'· ἀρξάμενος ἀπὸ Κύρου τοῦ Πέρσου καὶ Κανδαύλου τοῦ Λυδῶν βασιλέως. ἐλθὼν δὲ εἰς Ἁλικαρνασσὸν, καὶ τὸν τύραννον ἐξελάσας, ἐπειδὴ ὕστερον εἶδεν ἑαυτὸν φθονούμενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, εἰς τὸ Θούριον ἀποικιζόμενον ὑπὸ Ἀθηναίων, ἐθέλοντὶς ἦλθε. κἀκεῖ πολιτώσας, ἔθη τε ἀγορᾶς πέδαπλα. τινὲς δὲ ἐν Πέλλῃ αὐτὸν πολιτῆσαί φασιν. ἐπιγεγόνασι δὲ οἱ λόγοι αὐτοῦ Μοῦσαι. ὡς δὲ Ἡρόδοτος λέγει ὁ Ἀβδηρίτης ἐν ὑποθήκῃ, Τίς οὖν ἀγνοεῖ τὸν Αἰθιόπων ὑπὲρ τοῦ παρ' ἡμῖν τροφιμωτάτου ἐστὶν λόγον; ἀφάμμους γὰρ τοὺς μάζης, θαυμάζειν ἔφασαν, ὅπως κόπρια σιτούμενοι ζῶμεν· εἰ τῷ πιστὸς ὁ Θούριος εἶναι λογιστὴς δοκεῖ. ἰχθυοφάγων δὲ καὶ σαρκοφάγων ἀνθρώπων γνώμη, μηδ' ὄναρ ἰδόντα τὰ παρ' ἡμῖν δίαιταν, οἱ τὰ οἰκουμένου πεπυσμένοι γε οὐκ ἴσασιν. ὧν εἴτις παρ' ἡμῖν ζηλώσαι τὰ διαίταν ὑπεχειρήσει, ἐδὲν ἄμεινον διακείσεται τοῦ τὸ κώνειον προσενεγκαμένου, ἢ τὸ ἀκόνιτον, ἢ τὸ ἑλλέβορον.

Ex

DE HEROD. EJUSQUE SCRIPTIS

Ἐκ τῆς Στεφάνου γεωγραφικῶν, βιβλ. ιδ'

ΑΝδρες ὧν ἐγένοντο ἐξ αὐτῆς· [Ἁλικαρνασσεῖς] Ἡρόδοτός τε ὁ συγγραφεύς, ὃν ὕστερον Θούριον ἐκάλεσε, διὰ τὸ κοινωνῆσαι τῆς εἰς Θουρίους ἀποικίας· καὶ Ἡράκλειτος ὁ ποιητής, ὁ Καλλιμάχου ἑταῖρος· καὶ καθ' ἡμᾶς Διονύσιος ὁ συγγραφεύς.

Ex Strabonis Geographicis, lib. XIV.

VIRI illustres nati sunt ibi [*Halicarnassi*] HERODOTUS historiæ scriptor: qui deinde Thurius est appellatus, quod socium se deducendæ in Thurios coloniæ præbuisset. tum Heraclitus poëta, Callimachi socius: & nostra ætate Dionysius historiæ conditor. Ind. G. XIV.

Ἐκ τοῦ Λουκιανοῦ Ἡροδότῳ, ἢ Αἰτίωνι.

ΗΡοδότῳ εἴθε μὲ καὶ τἆλλα μιμήσασθαι δυνατὸν ἦν, οὐ πάντα φημί, ὅσα πρωτεύειν αὐτῷ, μεῖζον γὰρ εὐχῆς τοῦτό γε, ἀλλὰ κἂν ἓν ἐκ τῆς ἁπάντων, οἷον, ἢ κάλλος τῆς λόγων, ἢ ἁρμονίαν αὐτῶν, ἢ τὸ οἰκεῖον τῇ Ἰωνίᾳ καὶ πεσφυές, ἢ τὴν γνώμης τὸ βαρύτονον, ἢ ὅσα μυρία καλὰ ἐκεῖνος ἅμα συλλαβὼν ἔσχε, πρὸς τὸ εἰς μίμησιν ἐλπιστόν. ἃ δ' ἐποίησεν ὅτι τοῖς συγγράμμασι, καὶ ὡς πολλαχοῦ τοῖς Ἕλλησιν ἐν βραχεῖ κατέσχη, ἐγὼ καὶ σὺ καὶ ἄλλος ἂν μιμήσαιμεθα. πλεύσας γὰρ οἴκοθεν, ἐκ τῆς Καρίας, εὐθὺ τῆς Ἑλλάδος, ἐσκοπεῖτο πρὸς ἑαυτόν, ὅπως ἂν τάχιστα καὶ ἀπεσταλμένος εἴη ὅτι μάλιστα καὶ φιλόπονος γένοιτο, καὶ αὐτὸς, καὶ τὸ συγγράμματα. τὸ μὲν οὖν ξένος εἶναι, καὶ μὲ Ἀθηναίοις, καὶ ὦ Κορινθίοις ἀναγιγνώσκειν, ἢ Ἀργείοις, ἢ Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ μέρει, ἐργῶδες καὶ μακρὸν ἡγεῖτο εἶναι, καὶ τεχνίου οὐ μικροῦ ἐν τῷ τοιούτῳ ἔσεσθαι. ἐκεῖνο ἤδειν ἀμέλει ὅτι τὸ πρᾶγμα, καὶ μετ' ὀλίγον ἅπασιν ἐν ὀλίγοις ἀγείρων καὶ συλλέγων τὴν γνῶσιν. ἐπεβούλευε δ', εἰ δυνατὸν εἴη, ἀθρόους πως λαβεῖν τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας. ἐώρα δὲ ἐν Ὀλύμπια τὰ μεγάλα καὶ ὁ Ἡρόδοτος τοῦτ' ἐκεῖνο, ὅταν οἱ νομίσας ἐν καιρόν, οὐ μάλιστα ἐγλίχετο, πλῆθος τῶν ἀκροωμένων τὸν παντοῖον, ἀπαγλαϊζόμενον ἤδη τοῖς ἀρίστων συγγεγραμμένων, παρελθὼν ἐς τὸ ὁπλοθήκιον, οὐ θεατὴν, ἀλλ' ἀγωνιστὴν Ὀλυμπίων παρεῖχεν ἑαυτὸν, ἅδων τὰς ἱστορίας, καὶ πείθων τοὺς παρόντας, ἄγειν τῶν καὶ Μούσας κληθῆναι τοὺς βίβλους αὐτῷ, ἐννέα καὶ αὐτοὺς ὄντας. ἤδη δὲ ἅπαντες αὐτὸν ἥδοντο πολὺ μᾶλλον, ἢ τοὺς Ὀλυμπιονίκας αὐτούς.

Ex Luciani Herodoto seu Ætione.

UTINAM vero & alias HERODOTI virtutes mihi imitari concessum fuisset, non omnes dico quibus ille prædítus præcelluit (major enim voto hæc res fuerit) verum unam ex omnibus, videlicet aut orationum elegantissimarum munditiem, aut illarum numerosam concinnitatem, aut propriam & naturalem linguæ Ionicæ dictionem, aut sententiarum gravitatem & præstantiam, aut quæcumque alia (quæ & infinita sunt & elegantia) ille uno quasi fasciculo comprehensa possidet, omnem imitationis spem excedentia. Cæterum quæ cum libris à se elucubratis fecerit, tum quemadmodum passim in brevi temporis spatio apud Græcos in notitiam venerit, mihi & tibi & alteri cuicumque tandem imitari haudquaquam fuerit difficile. Cum enim relicta patria solvisset ex Caria, recto cursu in Græciam delatus est, ubi de seipso eam cogitationem suscepit, quo pacto quam celerrime & minimo cum negotio inclarescret, ac famigerabilis fieret cum ipse, tum ejus quoq; elucubratæ vigiliæ. At enim obambulantem, nunc quidem Athenienſibus, nunc autem Corinthiis recitare historiarum monumenta à se condita, mox Argivis aut Lacedæmoniis, partim laboriosum esse existimabat & longum: partim cunctationem & moram non mediocrem in illo fore prospiciebat. Voluit ergo negotium omne in compendium contrahere, neque ita particulatim innotescere, notitiam modice & pedetentim congregans & colligens. Callide vero observabat si uspiam locorum Græcos una congregatos omnes deprehenderet. Commodum itaque; inibant magna Olympia. HERODOTUS autem hanc solam sibi venisse occasionem arbitratus, cujus maxime erat cupidus, frequentissimis ludis observatis, jamque ex omnibus locis collectis Græcorum optimatibus, progressus in opisthodomum, non spectatorem sed certatorem se ipse exhibebat, cantillans historias memoriæ à se proditas, ac præsentium aures orationis suavitate demulcens, donec & Musarum nominibus ejus libri nobilitari & vocari cœpti sint, & illis novem existentibus. Proinde jam omnes illum noverant multo profecto magis quàm Olympicorum certaminum victores: Interp. Vinc. Obsopœo.

nec

TESTIMONIA.

nec quisquam erat cui HERODOTI nommen inauditum fuerat, quem nonnulli ipsi audiverant in Olympia, alii vero ex iis qui ex ludis regressi fuerant, audita & ipsi perceperant. Tum vero ubicumque in publico saltem apparuisset, certatim commonstrabatur digitis: Hic ille est HERODOTUS, qui pugnas Persicas lingua Ionica condidit atq; conscripsit, qui victorias nostras venustissime concelebravit. Talem ipse laudem historiarum nomine consecutus est, in uno conventu ab omni populo totius Græciæ commune nactus suffragium, non ab uno per Jovem præcone ebuccinatus, sed in omnibus quaquaversum civitatibus, unde quisque erat eorum qui ad ludos publicos confluxerant. Hoc cum animadvertissent postea ad parandam cognitionem viam esse compendiosissimam & Hippias illius gentis sophista, & Prodicus Cius, & Anaximenes Chius, tum Polus Acragantinus, aliique complures, orationes semper habuerunt & illi in ludis publicis, unde brevi notitiam sibi paraverunt.

καὶ ἐκ ἔστιν, ὅστις ἀπήχθη. ἰδὼν τὸ Ἡροδότου ὀνόμαστον, οἱ μὲν αὐτοὶ ἀκούσαντες ἐν Ὀλυμπίᾳ, οἱ δὲ ἐκ τῆς τῶν παντηγύρεως ἠκόντων πανδαπόμυοι. καὶ εἴ πῃ γε φανείη μόνον, ἐδείκνυτο ἂν τῷ δακτύλῳ, ὅτι Θ. ἐκεῖνός Ἡρόδοτός ἐστιν, ὁ τὰς μάχας τὰς Περσικὰς Ἰασὶ συγγεγραφὼς, ὁ τὰς νίκας ἡμῖν ὑμνήσας. τοιαῦτ' ἐκεῖνο ἀπέλαυσε τῆς ἰσοτιμίας, ἐν μιᾷ σωιόδῳ πάνδημόν τινα κοινὸν ψῆφον τῆς Ἑλλάδος λαβὼν, καὶ ἀνακηρυχθεὶς ἐκ ὑφ' ἑνὸς μὰ Δία κήρυκος, ἀλλ' ἐν ἁπάσῃ πόλει, ὁθενοῦν ἦκε Θ. ἦν τῆς πανηγυρισῶν. ὅπερ ὕστερον καταγνόντες, ἐπιτομήν τινα ταύτῃ ὁδὸν ἐς γνῶσιν, Ἱππίας τε, ὁ ἐπιχώριος αὐτῆς σοφιστὴς, καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος, καὶ Ἀναξιμένης ὁ Χῖος, καὶ Πῶλος ὁ Ἀκραγαντῖνος, καὶ ἄλλοι συχνοὶ, λόγους ἔλεγον ἀεὶ καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν πάνήγυριν, ἀφ' ὧν γνώριμοι ἐν βραχεῖ ἐγίγνοντο. &c.

Ἡρόδοτος μὲν ἦν, ἐπάνειμι γὰρ ἐπ' ἐκεῖνον, ἐκδοὺς τῆς Ὀλυμπίων τὴν πανήγυριν ἠγείτο, καὶ συγγραφὰς θαυμαστὸν δεῖξαι τοῖς Ἕλλησι, τὰς Ἑλληνικὰς διεξιόντα, ὡς ἐκεῖνος διεξῆλθεν. &c.

E Photii bibliotheca. Ex interpretatione A. Schotti.

LEGUNTUR historiarum HERODOTI libri novem, numero & nomine totidem Musarum. Hic Ionicæ dialecti norma esse queat, ut Atticæ Thucydides. Fabulas adhibet, crebrasq; digressiones, per quæ sensus ipsi atq; sententiæ dulcedo fluit: quanquam pro historiæ modo, proprioque ipsius & conveniente charactere, hæc ipsa interdum obscuritatem pariant, recusante veritate fabulis suam obfuscari accurationem, aut plus æquo à re proposita scriptorem digredi.

Auspicatur historiam à Cyri imperio, qui primus Persarum regnum tenuit: unde natus, quomodoq; educatus creverit, atq; regnarit: & pertingit adusq; Xerxis imperium, ejusq; contra Athenienses expeditionem ac fugam. Quartus vero à Cyro rex fuit Xerxes: nam secundus Cambyses erat, & tertius Darius. Qui enim interjectus est Smerdes magus, his non adnumeratur; quod tyrannus fuerit, sibiq; minime debitum regnum, dolo malo ac fraudibus occuparit. Darii successor, Xerxes filius fuit, in quem historia desinit; neque ad regni ejus finem usque progressa: quia his temporibus HERODOTUS ipse floruit, ut inter cæteros & Diodorus Siculus testatur.

Ἐκ τῆς Φωτίου.

Ἀνεγνώσθη Ἡροδότου ἱστοριῶν λόγοι θ', κατὰ ἀριθμὸν καὶ ἐπωνυμίαν τῆς ἐννέα Μουσῶν. Ἰωνικῆς μὲν ἀληκτου κανὼν οὗτος ἂν εἴη, ὡς Ἀττικῆς Θουκυδίδης. κέχρηται δὲ μυθολογίαις καὶ παρεκβάσεσι πολλαῖς, δι' ὧν αὐτῷ ἡ κατὰ ἁρμονίαν γλυκύτης ἁρμόττει, εἰ καὶ πρὸς τὴν τῆς ἱστορίας κατάληψιν, καὶ τὸ οἰκεῖον αὐτῆς καὶ κατάλληλον τύπον, ἐνίοτε ταῦτα ὀλισκητεῖ, ὑπὸ ἐπιθελούσης τῆς ἀληθείας μύθοις αὐτῆς ἀμαυρῶδαι τὴν ἀκρίβειαν, ὑδὲ πλέον τοῦ προσήκοντος ἀποπλανᾶσθαι τοῖς παρεκβάσεσιν.

Ἀρχεῖαι δὲ τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς Κύρου βασιλείας, τοῦ πρώτου Περσῶν βασιλεύσαντος· ὅθεν τε ἦν, καὶ ὅπως ἐτράφη τε, καὶ ηὐξήθη, καὶ ἐβασίλευσε· καὶ κάτεισι μέχρι τῆς Ξέρξου βασιλείας, καὶ τῆς κατὰ τὴν Ἀθηναίων ἐπιστρατείαν, καὶ τῆς φυγῆς τοῦ ἐκεῖθεν. τέταρτος δέ ἐστιν ἀπὸ Κύρου Ξέρξης. δεύτερος δὲ Καμβύσης, καὶ τρίτος Δαρεῖος. ὁ γὰρ μεταξὺ Σμέρδης ὁ μάγος ἐκ ἀριθμεῖται τούτοις, ἅτε δὴ τύραννος, καὶ οὐ προσηκόντως αὐτῷ ἀρχὴν δόλῳ καὶ ἀπάτῃ περιελών. Δαρείου δὲ Ἀρτάξερξης, ὁ υἱὸς Ξέρξης, ἐφ' οὗ ἡ ἱστορία καταλήγει, ὑδὲ μέχρι τέλους τῆς αὐτοῦ προελθοῦσα βασιλείας. ὁ δὲ Ἡρόδοτος ἐν αὐτοῖς τούτοις ἤκμασε τοῖς χρόνοις, ὡς ἄλλοι τε καὶ ὁ Σικελιώτης Διόδωρος ἱστορεῖ.

λέγεται

λέγεῖαι δ', ἀναγινωσκομένης αὐτῷ τ ἱστορίας, ἡμιδῆ νέον ὄντα πρὸς τῷ πατρὶ Θουκυδίδῃ ἀκοῦσαι, καὶ δακρῦσαι· τ δ' Ἡρόδοτον ἀποφήνασθαι, Ὡς εἰη ὁ παῖς, ὦ Ὄλορε, ὁ σὸς ὀργῶσαν ἔχων τὴν φύσιν πρὸς μαθήματα.

Thucydidem ferunt cùm adoleſcens admodum apud patrem adſtans, hunc ſuam hiſtoriam recitantem audiret, illacrymaſſe, HERODOTUMQUE de illo ſubjeciſſe: Quàm eſt tuus hic filius, Olure, ardenti ad diſcendum ingenio?

Τοῦτο καὶ πρὸς τῷ Μαρκελλίνῳ περὶ τοῦ Θουκυδίδου βίου φέρεται ὕπως.

Hoc etiam apud Marcellinum de vita Thucydidis exſtat ita vertente Caſaubono.

Φαίνεται δὲ δὴ τῷ Ἡροδότῳ χρόνων γενόμενος, εἰγε ὁ μὲν Ἡρόδοτος μέμνηται τῆς Θηβαίων ἐσβολῆς ἐς τὴν Πλάταιαν, περὶ ἧς ἱστορεῖ Θουκυδίδης ἐν τῇ δευτέρᾳ. λέγεται δέ τι καὶ πιθανὸν, ὡς ποτε τοῦ Ἡροδότου τοὺς ἰδίους ἱστορίας ἐπιδεικνυμένου, παρὼν τῇ ἀκροάσει Θουκυδίδης καὶ ἀκούσας, ἐδάκρυσεν. ἔπειτα φασὶ τ Ἡρόδοτον τοῦτο θεασάμενον εἰπεῖν αὐτῷ πρὸς τ πατέρα τ Ὄλορον, Ὦ Ὄλορε, ὀργᾷ ἡ φύσις τοῦ υἱοῦ σου πρὸς μαθήματα.

HERODOTI autem temporibus videtur vixiſſe (Thucydides,) ſiquidem HERODOTUS meminit irruptionis in urbem Platæam factæ, quam hiſtoriam narrat Thucydides libro ſecundo. Aiunt etiam, quum HERODOTUS ſuas hiſtorias in hominum cœtu recitaret, Thucydidem recitationi illi interfuiſſe, & quum eas audiviſſet, lacrymaſſe. quod ubi animadvertiſſet HERODOTUS, dixiſſe eum ferunt Oloro patri Thucydidis, Filii tui ô Olore ingenium magno impetu ad literarum ſtudia fertur.

Διόδωρος ὁ Σικελιώτης βιβλιοθ. ἱστορ. ἐν τῷ θ'.

Diodorus Siculus biblioth. hiſtor. lib. IX. *ex verſione Rhodomani.*

Τῶν δὲ συγγραφέων Ἡρόδοτος, ἀρξάμενος πρὸ τῶν Τρωϊκῶν χρόνων, ἠγάγετο κοινὰς σχεδὸν πάσας τὰ οἰκουμένης πράξεις ἐν βίβλοις ἐννέα· καταστρέφει δὲ τὴν συντάξιν εἰς τὴν περὶ Μυκάλην μάχην τοῖς Ἕλλησι πρὸς τοὺς Πέρσας, καὶ Σηστοῦ πολιορκίαν.

PORRO inter ſcriptores HERODOTUS ultra Trojani belli tempora exorſus, quicquid ferè toto orbe terrarum eſt geſtum, id novem libris expoſuit. Cum pugna tandem Græcorum cum Perſis ad Mycalen & oppugnatione Seſti, opus illud finit.

Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς ἐν ἐπιστολῇ πρὸς Γν. Πομπήϊον.

Dionyſius Halicarnaſſeus epiſtolà ad Cn. Pompeium.

Περὶ δὲ Ἡροδότου καὶ Ξενοφῶντος ἐβουλήθης μαθεῖν τίνα περὶ αὐτῶν ὑπόληψιν ἔχω, καὶ γέγραφα μοι περὶ αὐτῶν ἐβουλήθης. ι πεποίηκα καὶ τοῦτο εἰς Δημήτριον ὑπομνηματισμὸν περὶ μιμήσεως. τούτων ὁ μὲν πρῶτος, αὐτοῦ περιείληφε τὴν περὶ ² τ ζητήσεως μίμησιν· ὁ δὲ δεύτερος, περὶ τοῦ, τίνας ἀνδρας μιμεῖσθαι δεῖ ποιητάς τε καὶ φιλοσόφους, ἱστοριογράφους καὶ ῥήτορας· ὁ δὲ τρίτος, περὶ τοῦ πῶς δεῖ μιμεῖσθαι· ³ περὶ τούτου δὲ ἀτελής. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ περὶ Ἡροδότου τε καὶ Θουκυδίδου καὶ Ξενοφῶντος καὶ Φιλίστου καὶ Θεοπόμπου· τούτους γὰρ ἐκκρίνω τοὺς ἄνδρας εἰς μίμησιν ἐπιτηδειοτάτους· τάδε γέγραφα· εἰ δεῖ καὶ περὶ αὐτῶν εἰπεῖν, περὶ μὲν Ἡροδότου καὶ Θουκυδίδου ταῦτα φρονῶ.

DE HERODOTO & Xenophonte quid ſentiam ſcire cupis; ac me etiam de eis ſcribere vis: quod jam feci in illo Commentario quem de Imitatione ad Demetrium ſcripſimus. Primus liber, * ipſam imitationem de inveſtigatione comprehendit: Secundus, qui poëtæ, philoſophi, hiſtorici & oratores, ſequendi ſint: Tertius quomodo imitandi; ſed ea de re nondum abſolutus. In ſecundo vero, de Herodoto, Thucydide, Xenophonte, Philiſto, & Theopompo, (hos enim viros ad imitandum aptiſſimos judico) hæc ſcribo: Quod ſi etiam de his dicendum eſt, de HERODOTO quidem & THUCYDIDE hæc ſentio.

Herodoti & Thucydidis comparatio interp. Stanisl. Ilovio.

* Ipſam de imitatione diſquiſitionem continet.

1 legendum hìc videtur vel cum Hoeſchelio, περ. κ. τοῦτο ἐν τοῖς περὶ Δημ. ὑπομνηματισμοῖς. vel, (quod minus aprum eſt) περ. καὶ εἰς τοῦτο περὶς Δημ. ὑπομνηματισμὸς: ut infra Dionyſ. περὶ τῶν Θουκυδ. ἐπιδω. initio: ἐν τοῖς περὶ τῶν ἀρχαίων ῥητόρων περὶς τὸ σὸν ὄνομα συνταχθεῖσιν ὑπομνηματισμοῖς. Hujus commentarii (inquit Steph.) Dionyſius meminit etiam in tractatu de Thucydide, quem Q. Ælio Tuberoni dicavit. *Fr. Sylb.* 2 rectius τ μιμήσεως ζήτησιν. *Fr. Sylb.* 3 Forſan. leg. ἐτοῦ δ' ἀτελής. *Fr. Sylb.*

Primum

TESTIMONIA.

Primum officium esse puto, & id vel maxime omnibus necessarium, qui res gestas hominum, monumentis annalium mandare studeant, materiam eligere pulchram & jucundam, ac eam quæ animos legentium voluptate afficiat atq; perfundat: quod HERODOTUS mea quidem sententia melius vidisse & expressisse videtur, quam Thucydides. Ille enim, communem Græcorum & barbarorum historiam conscripsit; ne & res gestæ majorum obliterarentur, & ne eorum facta & alia quæ enumerat, interciderent, atq; ex hominum memoria tollerentur. idem enim est ipsum procœmium, idem exorsus & finis historiæ. Thucydides autem unum tantummodo bellum scriptura persequitur, & id neque honestum, neque fortunatum, & quod numquam geri oportuit: sin minus, oblivioni & silentio traditum à posteris ignorari debuit. Quod autem malam materiam sibi sumpserit, etiam ipse in exorsu planum facit. Civitates enim multas ait eo bello partim à seipsis vastatas & funditus eversas fuisse: & exsilia, proscriptiones, cædes hominum tantas factas esse, quantas post hominum memoriam umquam; & terræ motus, siccitates, morbos, invaletudines, & alias multas calamitates importatas: ita ut statim in principio lectores, qui totius Græciæ calamitates sint audituri, abalienentur. Quanto autem ea scriptio quæ admiranda opera & facta tam Græcorum quam barbarorum aperit, antecellit eam quæ miseranda & funesta mala Græcorum nunciat, tanto meliores partes HERODOTUM Thucydide in eligenda materia secutum esse video. Neq; enim illud afferre licet, eum necessitate coactum, ad eam se scriptionem contulisse; cum eum non præteririt, & illa pulchriora esse, & nollet hæc in aliorum manus venire. Aliter. n. se res habet, dum majorum res gestas in exordio convitiis afficit, & sua ætate pulcras & admirandas gestas esse asserit: quæ manifestè declarant, eum non præter voluntatem ad hanc se materiam contulisse. Hoc tamen HERODOTUS minimè fecit: & quamvis Hellanicus & Charon, qui ante ejus tempora vixerunt, eandem materiam persecuti sint, non tamen eum à proposito avocarunt: quinetiam sperabat se ipsis aliquid pulchrius allaturum; quod etiam fecit.

Πρῶτον, ὅτι καὶ μεδὲν ἀναγκαιότατον ἔργον ἁπάντων ἔδει τοῖς γράφειν ἱστορίας, ὑποδέσεσιν ἐκλέξασθαι καλῶν καὶ μεγαλεισμύλων τοῖς ἀναγνωσομένοις. τοῦτο Ἡρόδοτος κρεῖττόν μοι δοκεῖ πεποιηκέναι Θουκυδίδου. [1] ἐκεῖνος μὲν γὰρ, κοινὸν Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων πάθεων ἐξενίσοχεν ἱστορίαν, ὡς μήτε τὸ γεγόμενα ἐξ ἀνθρώπων ἐξίτηλα γένηται, μήτε τὰ ἔργα, καὶ ἅπερ αὐτὸς εἴρηκε. τὸ γὰρ αὐτὸ προοίμιόν τε καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος ἔστ ἱστορίας. ὁ γὰρ Θουκυδίδης πόλεμον ἕνα γράφει, καὶ τοῦτον ἔτι καλὸν ἔτι δύτυχῆ· ὃς μάλιστα μὲν ὤφειλε μὴ γενέσθαι· εἰ δὲ μὴ, σιωπῇ γε λήθῃ παραδοθείς, ὑπὸ τῆς ἐπιγιγνομένων ἀγνοῆσθαι. ὅτι δὲ πονηρὰν εἴληφεν ὑπόθεσιν, καὶ αὐτός γε τοῦτο ποιεῖ φανερὸν ἐν τῷ προοιμίῳ. πόλεις τε γὰρ δι' αὐτὸν ἐξερημωθῆναί φησιν Ἑλλήνιδας πολλὰς, τὰς μὲν ὑπὸ βαρβάρων, τὰς δ' ὑπὸ σφῶν αὐτῶν, καὶ φυγὰς, καὶ φόνους ἀνθρώπων ὅσους ἔπω πρότερον ἠμύσθη, σεισμούς τε καὶ αὐχμοὺς καὶ νόσους, καὶ ἄλλας πολλὰς συμφορές. ὥστε τὴν ἀναγνόλας τὸ προοίμιον, ἠλιθιωδῶς πρὸς τ' ὑπόθεσιν, Ἑλληνικῶν μέλλοντας ἀκούειν. ὅσῳ δὲ κρεῖττον ἦν τὰ θαυμαστὰ ἔργα δηλῶσαι Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων γεγενῆ, τί τὰ οἰκεῖα καὶ δεινὰ πάθη τῶν Ἑλλήνων ἀγγελεύσης, τοσούτῳ φρονιμώτερος Ἡρόδοτος Θουκυδίδου κρίνει τὴν ὑποδέσεως. ἐδὲ γὰρ ἐδὲ τοῦτο ἔνεστιν εἰπεῖν, ὅτι δι' ἀνάγκην ἦλθεν ἐπὶ ταύτην τὴν γεγενῆ, ὅτι μᾶλλον ἐκεῖνα καλλίω, βυλόμενος ἄν μὴ ταὐτὰ ἑτέροις γεγενῆ. πᾶν γὰρ τοὐναντίον, ἐν τῷ προοιμίῳ θαυμάσια τὰ παλαιὰ ἔργα, κάλλιστα καὶ θαυμασιώτατα τὰ καθ' αὐτὸν ὁπλιτελεσθέντα φησὶν ἔμ. καὶ φανερός ἔστι ταῦτα ἐκὼν ἐλόμενος. οὐ μὴν Ἡρόδοτός γε τοῦτο ἐποίησεν, ἀλλὰ τῶν πρὸ αὐτοῦ συγγεγραφέων ἡμωμένων Ἑλλανίκου τε καὶ [2] Χάρωνος τὴν αὐτὴν ὑποδεσιν πεπεκδεδωκότων, οὐκ ἀπέλειπτο, ἀλλ' ὅπως ἔσεσθαι αὐτῶν κρεῖσσόν τι ἐξοίσειν· ὅπερ καὶ πεποίηκε.

Secundũ munus est ejus qui facta hominũ memoriæ mandare volet, scire unde principiũ sumendũ est, & quousq; progrediendũ. qua in re HEROD. longe prudentior Thucydide esse videtur.

Δεύτερόν ἔστ ἱστορικῆς πραγματείας ἔργον, γνῶναι πόθεν τε ἄρξασθαι καὶ μέχρε, τοῦ περιελθεῖν δεῖ. φαίνεται δὴ καὶ τούτῳ Θουκυδίδου πολὺ Ἡροδότου φρονιμώτερος. ἄρχεται μὲν ἀφ' ἧς αἰτίας ἤρξαντο πρῶτον κακῶς ποιεῖν τοὺς Ἕλληνας οἱ βάρβαροι· καὶ περελθὼν, εἰς τὴν βαρβάρων ἡλασιν καὶ τιμωρίαν λήγει. ὁ γὰρ Θουκυδίδης

1 *Principium* quidem Herodoteæ historiæ cum his Dionysianis consentit, at non finis. Ibidem fortasse legendum, καλλίστας, pro καὶ ἄπερ. *Fr. Sylb.* 2 H. St. mavult Χάρωνος. cujus mentio fit etiam in libro ad Q. Æl. Tuberonem. apud Suidam tres sunt Charones historici: primus, Lampsacenus; secundus, Carthaginiensis; tertius, Naucratita. at Χάρων apud eundem alius. 3 τῆς interrogativè accipiendum hic pro ἤν· vel legendum πῆ.

DE HEROD. EJUSQUE SCRIPTIS

ἀρχὴν μὲ ἐποιήσατο ἀφ' ἧς ἦρξατο καλῶς πράττειν τὸ Ἑλληνικὸν ὅπερ Ἕλλησι ὄντα καὶ Ἀθηναῖον ἐκ ἔδει ποιεῖν· καὶ ταῦτα, οὐ πρὸς ἐπ εἰρημμένων ὄντα, ἀλλ' ὧν ἐν πρώτοις ἦρξεν Ἀθηναῖοι, στρατηγῶν τε καὶ πρὸς ἄλλων πρῶν ἀξιόντες καὶ ἅτε γε φανερῶς, ὥστε καὶ τῇ πόλει τῇ ἑαυτοῦ τὰς φανερὰς αἰτίας τοῦ πολέμου προσάπτειν, ἑτέραις ἔχοντα πολλαῖς ἀφορμαῖς προσάψαι τὰς αἰτίας· καὶ ἄρξασθαί γε τῆς διηγήσεως μὴ ἀπὸ πρώτων Κερκυραϊκῶν, ἀλλ' ἀπὸ πρώτων κατίσχυν τὴ πατρίδ ἔργων, ἃ μετὰ τὰ Περσικὸν πόλεμον δύοις ἔπραξαν· ὧν ὕστερον καὶ ἐν Σπιτυδείῳ τόπῳ μνήμιλω ἐποιήσατο φαύλως πως καὶ ἐξ ὑπονοίας. διελθόντα δ' ταῦτα μετὰ πολλῆς δυνοίας, ὡς ἄνδρα φιλόπολιν, ἔπειτ' ἐπενεγκεῖν ὅτι τούτων φθόνῳ δεῖ περελθόντες Λακεδαιμόνιοι, προφάσεις ἐπιθέντες [1] ἑτέρας, ἦλθον ὑπὲ τὸν πόλεμον· καὶ τότε λέγειν τὸ Κερκυραϊκὰ καὶ τὸ τῶν Μεγαρέων ψήφισμα, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτο λέγειν ἐβούλετο. τὰ δ' πλὴν πλείονος ἁμαρτίας πλήρη· καίπερ γὰ λέγων ὅτι ταυτὶ τῷ πολέμῳ παρεγένετο, καὶ πάντα δηλώσειν ἐπιχειρήσω, εἰς τὴν ναυμαχίαν πελθοῦσ' τὴν περὶ Κνίδου σῆμα γενομμένην Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων, ἣ συνέβη κατ' ἔτος εἰκοστὸν καὶ δεύτερον. κρεῖττον δ' ἦν, διεξελθόντα τὰ πάντα, πελθοῦσι ποιήσασθ' ἱστορίας τὴν θαυμασιωτάτην καὶ μάλιστα τοῖς ἀκούσι κεχαρισμένην, τὴν καθοδον τῶν φυγάδων τῶν ἀπὸ Φυλῆς, ἀφ' ὧν ἡ πόλις ἀρξαμένη τὴν ἐλευθερίαν ὑπομίσατο.

Τρίτον ἐστὶν [2] ἀνδρὸς ἱστορικοῦ, τίνα τε δεῖ παραλαβεῖν ὅτι τ' γεγενημένα, καὶ τίνα παραλιπεῖν. δοκεῖ δή μοι καὶ τούτῳ λείπεσθαι Θουκυδίδης, σωειδὼς δ' Ἡρόδοτος ὅτι πᾶσα μῆκος ἔχουσα ἀπὸ λόγου διήγησις, ἂν μὴ ἀναπαύσεις τινὰς λαμβάνῃ, τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροωμένων ἡδέως διατίθησιν· ἐὰν δ' ὅτι τῶν αὐτῶν μένῃ πραγμάτων, κἂν τὰ μάλιστα ὅτυγχάνηται, λυπεῖ τὴν ἀκοὴν τῷ κόρῳ· ποικίλλειν ἐβουλήθη ποιῆσαι τὴν γραφήν, Ὁμήρου ζηλωτὴς γενόμενος. καὶ δ' τὸ βιβλίον ἦν αὐτῷ λαβεῖν, μέχρι τῆς ἐσχάτης συλλαβῆς ἀγαμεθα, καὶ ἀεὶ τὸ πλεῖον ὅτιζητοῦμεν. Θουκυδίδης δ', πόλεμον ἔνα καὶ τινας ἀπόδυσι διεξέρχεται μάχας ὅτι μάχας, καὶ σχολὰς ὅτι σχολὰς, καὶ λόγους ὅτι λόγοις συντιθείς· ὥστε μοχθεῖν μὴ τ' Ἰλιάδειον τὸ ἀκροωμένων· primo enim loco cauſam deſcribit, ob quam barbari Græcis injurias inferre cœperunt: & progrediens, in barbarorum punitione & ultione deſcribenda conquieſcit. Thucydides vero, exordium ſumit ſuæ hiſtoriæ à parum felici & florenti ſtatu rerum Græcarum: quod eum facere (cum & Græcus eſſet & civis Athenienſis) non oportebat; & vel maxime, cum non eſſet ex humili & plebeio genere civium, ſed ex his quibus Athenienſes primas deferebant, & quos militari præfectura ac aliis ſummis honoribus dignos cenſebant: neque ita apertè, ut apertiſſimè belli cauſas ſuæ urbi adſcriberet; cum alias multas occaſiones haberet quibus eas attribueret. Ac initium narrationis facere debebat non à Corcyrenſibus, ſed à præſtantiſſimis patriæ factis, quæ ſtatim poſt bellum Perſicum ediderant: quorum deinde tamen in convenienti loco non ita rectè, ſed quaſi curſim mentionem facit. At cum hæc narraſſet, ſumma cum benevolentia & ſtudio, ut vir amans civitatis, deinde inferre debebat, Lacedæmonios horum invidia & metu commotos, alias interim cauſas prætendentes, bellum ſuſcepiſſe. ac tum demum Locrenſium res, & contra Megarenſes ſcitum, & ſiqua alia voluit, exponere debuit. Fines autem pluribus erroribus ſcatent. quamvis enim dicat ſe omni bello interfuiſſe, & ſe omnia polliceatur eſſe narraturum: tamen in navale prælium Athenienſium & Peloponneſiorum, quod prope Cynoſſema geſtum fuit anno XXII, finem facit. Satius vero erat, dum perſequeretur omnia, hiſtoriam terminare admirando & auditoribus gratiſſimo * redditu exſulum à Phyle; qui fuit initium civitati recuperandæ libertatis.

* Phylaſiorum exſulum reditu.

Tertium munus eſt hiſtorici, conſiderare quæ res illi in hiſtoriam referendæ, quæ ſilentio prætereundæ ſint. qua etiam in re poſtremas mihi partes ferre videtur Thucydides. Nam cum HERODOTVM non præteriret, omnem narrationem quæ longitudine quadam ſermonis prædita eſſet, ſi reſpirationes & moras quaſdam reciperet, animos auditorum ſumma ſuavitate perfundere: ſin autem in eodem rerum ſtatu permaneret, etiamſi res maxime ſuccederet, auribus tamen quandam ſatietatem parere: Homerum ſecutus, in omnem partem effuſam, ac ſumma varietate conditam efficere voluit ſcriptionem. Libros enim ejus cum in manus ſumimus, uſq; ad extremam ſyllabam ſuſpicimus, & ſemper neſcio quid magis requirimus. Thucydides autem unum bellum & aliquot pugnas ſine ulla interſpiratione perſequitur, pugnas pugnis, apparatus belli apparatibus, orationes orationibus congerens & coacervans; ita ut mens & cogitatio eorum qui audiunt, laborare cogatur.

1 In exemplari eſt ἑτέρεις· ego ἑτέρας, à Stephano ex aliis codicibus adnotatum, ſequi malui. 2 poſt τέτον δεῖν, ſubaudiendum ſubſt. ἔργον. uti ſupra.

Satietatem enim gignit, ait Pindarus, & mel & dulces res venereæ. Jam vero & illud in animo meo reputavi, quam ſuavis & jucunda res ſit in hiſtoria, ſcriptionis varietas & immutatio: atque hoc in duobus aut tribus locis fecit, tum in Odryſarum principatu exponendo, quibus de cauſis ad magnam devenerint poteſtatem; tum in Siciliæ urbibus.

Adhæc eſt etiam munus hiſtorici, in partes tribuere, & unumquodque eorum quæ exponuntur, ſuo loco collocare. Quæ eſt igitur utriuſque diſpoſitio? Thucydides tempora ſequitur, HERODOTUS rerum complexiones. Fit autem Thucydides obſcurus, & cujus ſententiam difficile animo comprehendere poſſis cum enim multa eadem æſtate & hyeme in diverſis (ut fit) locis gererentur, imperfectas primas res geſtas relinquens, alias attingit quæ eadem æſtate & hyeme geſtæ fuerunt. Erratus igitur, quemadmodum par eſt, & ſumma cum difficultate res expoſitas mente jam turbata aſſequimur? HERODOTUS vero initium capiens ab imperio Lydorum, & uſque ad Cræſum deſcendens, ad Cyrum confeſtim, qui Cræſi imperium evertit, tranſit: atque deinde rex Ægyptiorum, Scytharum, Libycorum exponere aggreditur, partim propter rerum ſeriem, partim ut jucundiorem redderet narrationem ſuam. Perſequens autem & exponens res geſtas Græcorum & barbarorum, quæ ducentis & viginti annis geſtæ ſunt in tribus continentibus, & fugam Xerxis deſcribens, non divellit orationem: ſed accidit huic quidem, ut uno ſumpto argumento, unum corpus multas in partes diducat: ille vero, ut multis & variis argumentis aſſumptis, unum corpus ſibi conſentiens faciat. Unum * autem genus hiſtoriæ negocioſæ commemorabo; quod non minus quàm quæ recenſuimus in hiſtoriis requirimus, animum inquam ſcribentis quo in rebus conſcribendis utitur. HERODOTI quidem animus in omnibus lenis & manſuetus eſt, & qui bonis quidem collætatur, malis vero condolet. Thucydidis vero animus, natura ſua quadam rigidus & acerbus eſt, ac patriæ exſilii recordatione offenſus. peccata n. accuratiſſimè perſequitur: eorum vero quæ ex animi ſententia geſta ſunt, omnino non meminit, aut velut invitus. Atq; ob hæc in ea parte quæ ad res pertinet,

* Unam adhuc notam in rebus poſitam com.

κόρον δ' ἔχει, φησὶν ὁ Πίνδαρος, καὶ μέλι καὶ "τὰ τρητὰ ἀφρόδισια. ἥδη δ' ἐγὼ καὶ ἐνὸ ἐνεθυμήθην, ὡς ἡδὺ χρῆμα ἐν ἱστορίαις, γραφῆς μεταβολὴ, καὶ ποικίλον· καὶ τοῦτο ἐν δυοῖν ἢ τρισὶ τόποις ἐποίησεν, ὅτι τε τ' Ὀδρυσῶν ἀρχὴν, δι' ἃς αἰτίας ἐγένετο μεγάλη, καὶ ὅτι τῶν ἐν Σικελίᾳ πόλεων.

Μετὰ τοῦτο, ἔργον ἐστὶν ἱστορικοῦ, διελέσθαι τε καὶ τάξαι τὰ δηλωθέντα ἕκαστον ἐν ᾧ δεῖ τόπῳ. πῶς ἂν ἑκάτερος διαφέροι τι καὶ τούτου τὰ λεγόμενα; Θουκυδίδης μὲν, τοῖς χρόνοις ἀκολουθῶν, Ἡρόδοτος δὲ, τὴν ξυμπλοκὴν τῶν πραγμάτων. καὶ γίνεται Θουκυδίδης μὲν, ἀσαφὴς καὶ δυσπαρακολούθητος· πολλῶν γὰρ κατὰ τὸ αὐτὸ θέρος καὶ χειμῶνα γιγνομένων ἐν διαφόροις ὡς εἰκὸς τόποις, ἡμιτελεῖς τὰς πρώτας πράξεις καταλιπών, ἑτέρων ἅπτεται πάλιν κατὰ τὸ αὐτὸ θέρος ἢ χειμῶνα γιγνομένων. πλανώμεθα δὴ, καθάπερ εἰκὸς, καὶ δυσπόλλως τοῖς δηλωμένοις παρακολουθοῦμεν, ταραττομένης τῆς διανοίας. Ἡρόδοτος δὲ, ἀπὸ τῆς Λυδῶν βασιλείας ἀρξάμενος, καὶ μέχρι τῆς Κροίσου καταβάσεως, ὅτι Κῦρον εὐθέως τὸν καταλύσαντα τὴν Κροίσου ἀρχὴν μεταδιώκει· Αἰγυπτίων τε ἀρχὰς διηγημάτων καὶ Σκυθικῶν καὶ Λιβυκῶν, τὰ μὲν ὡς ἀκήκοε δηλῶν, τὰ δὲ ὡς χαριέστερα ποιήσοντα τὴν διήγησιν, ἐπεισάγων. διεξελθών τε πράξεις Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων ἔτεσιν ὁμοῦ διακοσίοις καὶ εἴκοσι γνωμώμενος ἐν τῷ τελευτᾶν πεῖσαι, καὶ φυγεῖν τὸν Ξέρξου φυγὴν τὴν ἰσοτιμίαν οὐ διέσωσεν τῇ διηγήσει, ἀλλὰ συμβέβηκε, τὴν μὲν, μίαν ὑπόθεσιν λαβόντι πολλὰς ποιῆσαι μέρη τοῦ ἑνὸς σώματος· τὴν δὲ, τὰς πολλὰς καὶ ἀοίκους ὑποθέσεις περιελομένῳ, σύμφωνον ἓν σῶμα πεποιηκέναι. μιᾶς δ' ἰδέας [1] ὅτι μνησθήσομαι πραγματικῆς, ἣν ἐδιωμάσω τῶν φιλτάτων ἴδιον ἐν ἀπάσαις ἱστορίαις ζητοῦντα, τὸ αὐτὸ τοῦτο συγγραφέως διάθεσιν, ἢ κέχρηται πρὸς τὰ πράγματα ὧδε ἐν ὧν γράφει. ἡ μὲν Ἡροδότου διάθεσις, ἐν ἅπασιν ἥμερος, καὶ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς συμφερομένη, τοῖς δὲ κακοῖς συναλγοῦσα· ἡ δὲ Θουκυδίδου διάθεσις, αὐθάδης τις καὶ πικρὰ, καὶ τὴν πατρίδι τὴν φυγῆς μνησικακοῦσα. τὰ μὲν γὰρ ἁμαρτήματα ἐπεξέρχεται καὶ μᾶλλα ἀκριβῶς, τὰ δὲ κατὰ νοῦν κειμένων κατορθωμάτων καὶ διαπραξαμένων μεμνῆται, ἢ ὥσπερ ἀναγκασμένως. καὶ κατὰ μὲν τὴν πραγματικὴν [2] τύπον

1 Poſſis etiam legere ὅτι μνησθήσομαι. 2 in exemplari eſt τοῦτον. perperam. τύπον vero in hoc loquendi genere ſupra quoque habuimus aliquoties, & infra, pro eodem χαρακτῆρα dicit mox ubi Xenophontem confert, & infra, & alibi. Reperitur tamen τύπος vocabulum in ead. ſignificatione; ut ſupra prolixius adnotavi ad initium T. II. Halicarnaſſei. F. S.

DE HEROD. EJUSQUE SCRIPTIS

ἡττῶν ἐστὶν Ἡροδότου διὰ ταῦτα Θουκυδίδης· καὶ ὃ τὸ λεκτικὸν, τὰ μὲν ἥττων, τὰ δὲ κρείττων, τὰ δ' ἴσος. ἐρῶ δὲ καὶ περὶ τούτων ὡς ἐνοῶ μάλιστα.

Πρώτη τῶν ἀρετῶν ἡμῖν ἂν εἴη, ἧς χωρὶς οὐδὲν τῶν ἄλλων τῶν περὶ τοὺς λόγους ὄφελος· τίς; ἡ καθαρὰ τοῖς ὀνόμασι καὶ τὸ Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα σώζουσα διάλεκτος. ταύτην ἀκριβοῦσιν ἀμφότεροι. ὁ μὲν γὰρ Ἡρόδοτος τῇ Ἰάδι ἄριστος κανών. Θουκυδίδης τῇ τῆς Ἀττικίδος. τρίτον ἔχει χώραν ἡ καλουμένη συντομία. ἐν ταύτῃ δοκεῖ προέχειν Ἡροδότου Θουκυδίδης. καίτοι λέγοι τις ἂν ὡς μετὰ τῆς σαφοῦς ἐξεταζόμενον, ἡδὺ φαίνεται τὸ βραχύ· εἰ δὲ ἀπολείποιτο τούτου, πικρόν. ἀλλὰ μηδὲν ἔστω πρὸς τοῦτο. ἐνάργεια μετὰ ταῦτα τετάχθαι πρώτη μετὰ τὴν ἐπιθέτων ἀρετῶν. ἱκανῶς ἐν ταύτῃ κατορθοῦσιν ἀμφότεροι. μετὰ ταύτην συνίστασθαι τὴν ἀρετὴν, τὴν ἠθῶν τε καὶ παθῶν μίμησις. διῄρηται δὲ ἡ ἀρετὴ ταύτην οἱ συγγραφεῖς. Θουκυδίδης μὲν γὰρ, τὰ πάθη δηλῶσαι κρείττων· Ἡρόδοτος δέ, τάχα ἥδη πρόσασπασαι δεινότερος, μετὰ ταῦτα αἱ τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν ἐκφῆναι τῆς καθαρᾶς ἀρετῆς. ἴσοι κἀν τούτοις οἱ συγγραφεῖς. ἔπειτα τούτοις αἱ τὸ ἰσχνὸν καὶ τὸν ὁμοιότροπον δυνάμεις τῆς φράσεως ἀρεταὶ προέχουσαι. κρείττων ἐν τούτοις Ἡροδότου Θουκυδίδης. ἡδονὴν δὲ καὶ πειθὼ καὶ τέρψιν καὶ τὰς ὁμοιογενεῖς ἀρετὰς εἰσφέρεται μακρῷ Θουκυδίδου κρείττονας Ἡρόδοτος. τῆς δὲ φράσεως τὸ μὲν ὀνομάτων τὸ μὲν κατὰ φύσιν Ἡρόδοτος ἐζήλωκε, τὸ δὲ δεινὸν Θουκυδίδης, ὁμοειδὴς πᾶς ὢν ἐν λόγοις. ἀρετῶν ἡ κυριωτάτη τὸ πρέπον. ταύτην ὁ Ἡρόδοτος ἀκριβοῖ μᾶλλον ἢ Θουκυδίδης. ὁμοειδὴς γὰρ ὅτι. ἐν πᾶσι, κἀν ταῖς δημηγορίαις μᾶλλον ἢ τοῖς διηγήσεσιν. ἐμοὶ μέντοι καὶ τῷ φιλτάτῳ Καικιλίῳ δοκεῖ τὰ ἐνθυμήματα αὐτοῦ μάλιστα γὰρ καὶ ζηλῶσαι Δημοσθένης. ἵνα δὲ συντελῶν εἴπω, καλαὶ μὲν αἱ ποιήσεις ἀμφότεραι· οὐ γὰρ ἂν αἰσχυνθείην ποιήσεις αὐτὰς λέγων· διαφέρουσι δὲ κατὰ τοῦτο μάλιστα ἀλλήλων, ὅτι τὸ μὲν Ἡροδότου καλὸν ἱλαρόν ἐστι, φοβερὸν δὲ τὸ Θουκυδίδου. ἀπόχρη ταῦτα εἰρῆσθαι περὶ τούτων τῶν συγγραφέων, πολλῶν καὶ ἄλλων ἐναντίων λεχθέντων, περὶ ὧν καὶ ἑτέρωθι ἔσται καιρός.

vincitur ab HERODOTO Thucydides. In ea vero parte quæ continet elocutionem, alias ſuperior interdum inferior: in nonnullis etiam æquas partes tenet. Dicam vero etiam de iis quemadmodum ſentio.

Virtus omnium prima eſt, ſine qua nulla alia eſt orationis utilitas. Quænam illa eſt? Sermo purus, proprietatem linguæ Græcæ retinens. hanc ambo ſtudioſe conſervant. HERODOTUS enim, Ionicæ linguæ optima regula eſt; Thucydides vero, Atticæ. Tertium locum habet brevitas, in qua videtur Thucydides HERODOTUM antecelluiſſe. quamquam dicere aliquis poſſet, brevitatem jucundam videri, ſi cum perſpicuitate conjuncta & elaborata fuerit: ſin ea caruerit, acerbam & auſteram. verum nihil eſto prætera. Poſt hæc perſpicuitas collocata eſt; quæ cum virtutibus adjunctis primas tenet: in qua ſatis diligenter ambo elaborarunt. Poſt hanc virtutem conſtituitur lenium & vehementium affectuum imitatio: quam inter ſe partiti ſunt ſcriptores. Thucydides enim, in gravioribus affectibus exprimendis melior; HERODOTUS, in lenioribus effingendis præſtantior. Secundum hæc ſtatuuntur illæ virtutes, quæ ſummum & admirandum ſtudium & apparatum oſtendunt: in quibus hiſtorici pares ſunt. Succedunt iis aliæ, quæ orationis vim & vehementiam & ſimiles facultates complectuntur: quibus HERODOTUM Thucydides ſuperat. Suavitatem autem, perſuaſionem, delectationem, & alias virtutes cognatas, longe præſtantiores HERODOTUS Thucydide inducit. In verborum elocutione, proprietatem naturæ HERODOTUS ſecutus eſt; gravitatem Thucydides, qui & in verbis ſui ſimilis eſt totus. Virtutum omnium maxima & quaſi princeps eſt Decorum: quam diligentius Thucydide HERODOTUS ſervavit. ſimilis n. hic in omnibus ac in concionibus magis quam in narrationibus. Mihi quidem, & cariſſimo Cæcilio, Demoſthenes ejus enthymemata vel maxime expreſſiſſe & imitatus eſſe videtur. Ut autem uno verbo omnia complectar, elegantiſſimæ ſunt utriuſque poeſes: (non n. verebor poeſes eas appellare) ſed hoc vel maxime à ſe invicem differunt, quod conſtructio HERODOTI hilaris eſt, horribilis vero Thucydidis. Sed de his hiſtoricis hæc dixiſſe ſufficiat, cum multa nobis alia dicenda ſint, de quibus alius erit differendi locus.

---

1 Secunda dicendi virtus hic omiſſa eſt, τὸ κυρίως καὶ κοινῶς λέξαι χρῆσθαι. ut ex Lyſia videre licet ſupra, & ex Iſocrate. F. S.

Sequitur

TESTIMONIA.

Sequitur in eodem Dionysio, de Xenophonte κρίσις· ubi inter alia:

Xenophon enim, HERODOTUM in utroque genere, tum in eo quod in materia cernitur, tum quod in elocutione, imitatur. &c. Non solum vero ob materiam in cœlum ferendus est, (in qua HERODOTUM sequitur) sed etiam propter dispositionem suspiciendus, &c. Atque hæc quidem est forma rei & argumenti ejus. Forma vero elocutionis, partim similis HERODOTO, partim non adeo redundans & fluens. Purus quidem satis in verbis, & apertus; quemadmodum & HERODOTUS: delegit autem verba usitata, & rebus ipsis à natura insita: quæ omnino non minus suaviter & jucundè quàm HERODOTUS ipse componit. Excellentiam vero & splendorem, amplitudinem jucundam, & suavem conformationem historicam, quemadmodum HERODOTUS, non habet. non modo enim hoc ab ipso mutuari non potuit, sed etiam si aliquando voluit suam excitare elocutionem, paululum inspirans, veluti * terrena aura extemplo languescit & extinguitur. In multis enim plus æquo longior fit; nec adeo feliciter ut HERODOTUS personarum dignitatem attingit & exprimit: sed in multis, siquis rectè consideret & perpendat, eum negligentiorem reperiet.

Subterranea aura, id est, quæ à terra consurgens, per altum pergit: quos altanos ventos Latine nominari docet. *Plin.* l. 2. c. 43.

Ξενοφῶν μὲν γὰρ, Ἡροδότου ζηλωτὴς ἐφάνετο κατ' ἀμφοτέρους τοὺς χαρακτῆρας, τόν τε πραγματικὸν καὶ τὸν λεκτικόν. &c. οὐ μόνον δὲ τῆς ὑποθέσεως χάριν ἄξιος ἐπαινεῖσθαι, ζηλωτὴς Ἡροδότου γενόμενος, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκονομίας. &c. καὶ ὁ μὲν πραγματικὸς τύπος αὐτῷ τοιοῦτος. ὁ δὲ λεκτικὸς, τῇ μὲν ὁμοιος Ἡροδότου, τῇ δὲ ἐνδεέστερος. καθαρὸς μὲν γὰρ τοῖς ὀνόμασιν ἱκανῶς, καὶ σαφὴς, καθάπερ ἐκεῖνος· ἐκλέγει δὲ ὀνόματα σαφῆ τε καὶ περσφυῆ τοῖς πράγμασι, καὶ συντίθησιν αὐτὰ ἡδέως πάνυ καὶ κεχαρισμένως, ἐχ ἧττον Ἡροδότου. ὕψος δὲ καὶ κάλλος καὶ μεγαλοπρέπειαν καὶ τὸ λεγόμενον ἰδίως πλάσμα ἱστορικὸν [1] Ἡρόδοτος ἔχει. οὐ γὰρ μόνον ἐκ ἰσχυσε τοῦτο παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, ἀλλὰ κἂν ποτε διεγεῖραι βουληθείη τὴν φαντασίαν, ὀλίγον ἐμπνεύσας ὥσπερ ἀπόγειον αὔρα ταχέως σβέννυται. μακρότερος [2] γὰρ γίνεται τοῦ δέοντος ἐν πολλοῖς καὶ τοῦ πρέποντος, καὶ οὐχ ὡς Ἡρόδοτος ἐφάπτεται τῆς περιττῶν εὐτυχῶς, ἀλλ' ἐν πολλοῖς ὀλιγωρότερόν ἐστιν, ἂν τις ὀρθῶς σκοπῇ.

EX EJUSDEM DIONYSII CAPITE

περὶ τῶν λόγων ἐκλέκτεως· sive παλαιῶν χαρακτῆρας, vel ἀρχαίων κρίσιν cum Sylburgio nominare placet.

HERODOTUS & THUCYDIDES.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ καὶ Θουκυδίδης.

Interp. Stanisl. Iloviο.

EX iis qui res gestas literarum monumentis mandarunt, HERODOTUS optime omnium eam partem historiæ quæ res continet, elaboravit atq; expressit: ea vero parte quæ elocutionem continet, nonnunquam superior Thucydides, nonnunquam è diverso HERODOTUS. Est etiam ubi pares inveniuntur. Accurata enim verborum electione in his sermocinationibus, in quibus ambo tractandis occupantur, uterq; suam quandam proprietatem servat. cæterum perspicuitatis laudem omnes sine controversia HERODOTO deferunt. Ac brevitas quidem familiaris & propria est Thucydidi: evidentia autem & illustratio, utrique communis. In moribus exprimendis primas fert HERODOTUS; in affectibus autem, Thucydides. Rursum dictionis elegantia ac magnificentia nihil alter ab altero differt; sed in his & hujusmodi virtutibus ambo excellunt.

Τῶν μὲν τὰ γενόμενα ἀναγραψάντων Ἡρόδοτος μὲν ἐξείργασται τὸ βιβλίον, τὸ [1] πραγματικὸν εἶδος· τῷ δὲ λεκτικῷ ποτὲ μὲν πλεονεκτεῖ Θουκυδίδης, ποτὲ δ' ἔμπαλιν· ἔστι δ' ἐν οἷς ἐξισοῦνται. τῇ μὲν ἀκριβείᾳ τῶν ὀνομάτων, ἐν οἷς ἑκάτεροι προήρηνται διαλόγοις, ἀποσῴζουσι τὸ ἴδιον· τῆς δὲ σαφηνείας ἀναμφισβητήτως Ἡροδότῳ τὸ κατόρθωμα δέδοται. καὶ τὸ μὲν συντομὸν ἔστι Θουκυδίδη, τὸ δὲ ἐναργὲς παρ' ἀμφοτέροις. ἐν μὲν τοῖς ἠθικοῖς κρατεῖ Ἡρόδοτος, ἐν δὲ τοῖς παθητικοῖς ὁ Θουκυδίδης. πάλιν καλλιλογίᾳ καὶ μεγαλοπρεπείᾳ διαφέρουσιν οὐδὲν ἀλλήλων, ἀλλ' ἑκάτερος τούτων τε καὶ τοιούτων ἀρετῶν κρατῶν.

1 Stephano videtur legendum Ἡροδότου ἂν ἔχοι· vel ὥσπερ Ἡρόδοτος, ἂν ἔχοι. nisi mavis, inquit, particulam, quæ ex adverso respondeat τῷ ἧττον, reponere. Sed sive hoc, sive illo modo legas, desideratur negatio. F.S. 2 Pro γὰρ aptius fortassis legeris δὲ. F.S. 1 ms. Pompil. Amasæi πραγματικὸν. F.S.

ῥώμῃ

ῥώμῃ ὃ καὶ ἰσχύϊ καὶ τόνῳ καὶ τῷ πειθοῖ καὶ πολυσχηματίστῳ παρηυδοκίμησε Θουκυδίδης· ἡδονῇ δὲ καὶ πειθοῖ καὶ χάριτι καὶ τῷ ἀφελεῖ αὐτοφυεῖ ἀβασανίστῳ, μακρῷ διενεγκόντα τὸν Ἡρόδοτον εὑρίσκομεν· καὶ μετὰ τοῦτον τὸ τερπνόν, πραγματείαν καὶ προσωποποιίαν μᾶλλον οὐ τετήρηκε.

Viribus, robore, nervis, & orationis gravitate, ac figurarum varietate, Thucydides HERODOTUM superavit: suavitate verò, ac persuadendi facultate, jucunditate, & sponte nata simplicitate, non elaborata, longe præstare HERODOTUM invenimus. atq; nullam compositionem & personarum confictionem minus servavit, quam hanc morum & ingenii simplicitatem.

Quæ sequitur Philisti & Xenophontis comparatio, paria plane insperſa habet de nostro cum iis quæ ante retulimus ex epistola ad Pompeium.

Idem Dionysius in judicio de Thucydidis historia.

Ὁ αὐτὸς Διονύσιος περὶ τοῦ Θουκυδίδου χαρακτῆρος.

Ὅτι δ' Ἁλικαρνασσεὺς Ἡρόδοτος, γνώμων ὀλίγῳ πρότερον τῶν Περσικῶν, παρεκτείνας ὁ μέχρι τῶν Πελοποννησιακῶν, τόν τε πραγματικὸν προαίρεσιν δεῖ τὸ μεῖζον ἐξήνεγκε καὶ λαμπρότερον, ἔτι πόλεως μιᾶς, ἔτ' ἔθνους ἑνὸς ἱστορίαν προελόμενος ἀναγράψαι· πολλὰς δὲ καὶ διαφόρους πράξεις ἔκ τε τῆς Εὐρώπης, ἔκ τε τῆς Ἀσίας, εἰς μίαν συνειραφὼν πραγματείας ἀγαγεῖν. ἀρξάμενος ἔν ἀπὸ τῆς τῶν Λυδῶν δυναστείας, μέχρι τοῦ Περσικοῦ πολέμου καταβίβασε τὴν ἱστορίαν, πάσας τὰς ἐν τοῖς πεντηκοντα καὶ διακοσίοις ἔτεσι γενομένας πράξεις δεδηλωκὼς Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων, μιᾷ συντάξει περιλαβών· καὶ τῇ λέξει προσεπιδοὺς τὰς [1] παραλειφθείσας ὑπὸ τῶν πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων ἀρετάς.

HERODOTUS autem Halicarnasseus, qui ad Peloponnesiaca tempora vitam perduxit, cum paulo ante Persica natus esset, tum materiam historiæ paulo altius extulit, atque illustravit; neque unius urbis, aut unius gentis, sed Europæ Asiæque res gestas, & multas & varias, uno libro complexus est: (nam à Lydorum imperio exorsus, ad usq; bellum Persicum opere perducto, quæcumque per annos CCXL gesta à Græcis & à barbaris erant, ex iis illustriora quæque delegit, & in unum quasi corpus historiæ contulit) tum omissas à superioribus dicendi virtutes ad suam orationem adjunxit. Interp. A. Dudithio.

His subjicit de Thucydidis historia, ejusque consilio in rebus, quas describeret, deligendis, inter alia quod nihil fabulosi inserat, nec deos deasq; mixtas narrat, & portentosa alia: quæ tamen se non adferre ut nostro ideo impingat dictum vel aliis antiquioribus, qui ejusmodi historiæ suæ insperserunt eorum enim facti rationem constare, quam ipse eleganter exponit: ταῦτα δ' εἰπεῖν πεποίηκα, ἐκ δικαίων ἐκείνοις τοῖς ἀνδράσιν, ἀλλὰ καὶ πολλὴν ἔχων συγγνώμην, εἰ καὶ τῶν μυθικῶν ἥψαντο πλασμάτων, ἐθνικὰς καὶ τοπικὰς ἐκφέροντες ἱστορίας. ἐν ἅπασι γὰρ ἀνθρώποις, καὶ κοινῇ κατὰ τόπους, καὶ κατὰ πόλεις ἰδίᾳ, μνήμαί τινες ἐσώζοντο καὶ τῶν τοιούτων ἀκουσμάτων, ὥσπερ ἔφην. ἃς διαδεξάμενοι παῖδες παρὰ πατέρων, δημελὲς ἐποιοῦντο παραδιδόναι τοῖς ὀψιγόνοις· καὶ τὰς βουλομένας αὐτὰς εἰς τὸ κοινὸν ἐκφέρειν, ὅτως ἔξιον συγγράφειν, ὡς παρὰ τῶν ἀρχαίων ἐδέξαντο. ἐκείνοις μὲν ὧν τοῖς ἀνδράσιν ἀναγκαῖον ἦν ποικίλλειν τοῖς μυθώδεσιν ἐπεισοδίοις τὰς τοπικὰς ἀναγραφάς. *i. interprete A. Dudithio,* Neq; vero ut hæc dicerem, eo sum adductus, quod illos viros accusem; quibus etiam veniæ multum tribuo, si, cum in explicanda nationum & locorum historia versarentur, fabulosa figmenta receperunt: quandoquidem apud omnes homines, tum communiter de locis, tum proprie de urbibus, monumenta quædam servabantur hujusmodi, quas dixi, rerum, auditione perceptarum: quas filii à patribus acceptas suis deinde posteris ut traderent, elaborarunt. Quod siqui literis eas consignare vellent, ab his ut ita plane exponerentur quo modo de veteribus acceperant, dignum putabant: quapropter illos viros, ut locorum descriptiones fabulosis additamentis variarent, atq; distinguerent, necessitas compulit.

1 Dudithius mavult παραλειφθείσας, *omissas*. videtur tamen & hæc ferri posse lectio: sicut scilicet infra dicit auctor συμπλῆσαι ἃς ἕκαστος οὐχὶ ἱκανῶς εἴρηκε. F. S.

Et

TESTIMONIA.

Et iterum eodem libro.

Scriptores autem qui ante Peloponneſiacum bellum fuerunt, atq; ad Thucydidis uſq; ætatem pervenerunt, omnes propemodum idem conſilium ſecuti ſunt. quos quidem aut Ionica lingua, ut quæ illis temporibus maximè omnium floreret, aut Attica illa vetus, non admodum ei diſſimilis, oblectavit. Hi ſane omnes, ut eſt ante dictum, ſermonis proprietatem magis, quam dicendi tropos adamaverunt; tropos vero velut condimenta orationi inſperſerunt: verborum autem compoſitionem omnes eandem ferè affectarunt, ſimplicem, miniméq; affectatam. Neq; vero in ſententiis figura aliqua exornandis tantum diligentiæ poſuerunt, ut ſupra communem vulgoq; tritam, atq; ab omnibus uſurpatam dicendi rationem efferrent. Itaq; eas virtutes quas neceſſarias vocavimus, illorum omnium habet dictio. eſt enim & pura, & perſpicua, & brevis, ſatis proprium cujuſq; dialecti characterem ſervans. eas autem dicendi virtutes quas adjectitias nominavimus, quibus omnis oratoria vis maxime fit perſpicua, neq; omnes, neq; ſummas adhibuerunt, ſed paucas, ac modicè: ſublimitatem videlicet, elegantiam, gravitatem, magnificentiam: neque τόνον item, neq; βάρος; quæ nos nervorum contentionem, & pondus poſſumus appellare; neq; πάθος ullum, quo animi affectiones excitarentur; neq; ſpiritus illos magnos & certaminibus aptos, ex quibus illa dicendi ſpecies conformatur, quæ Græcæ δεινότης dicitur; Latinè vim in dicendo poſſis nominare. Unum HERODOTUM excipio. is enim & in verborum delectu, & compoſitione, atque in ipſa figurarum varietate, longè cæteris antecelluit, & ita quam orationem inſtituit, ut vel optimæ poeſi ſolutam orationem ſimilem faciat, propter ſuadelam illam & venuſtatem, ac ad ſummum uſque perductam voluptatem. qui ne illas quidem maximas, quas diximus, & præclariſſimas dicendi virtutes omiſit, præter genus illud certaminibus aptum: idque ſive quod natura ab eo dicendi genere abhorrebat, ſive quod ſuis quibuſdam rationibus adductus, ſponte illud, tamquam hiſtoriis minimè accommodatum, contempſit. is enim, neque concionibus multis, neque aliis ad contentionem accommodatis orationibus utitur; neque ullam ad concitandos animorum motus, & res augendas amplificandaſque vim habet.

Καὶ πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Οἱ δὲ πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ γεγόμενοι πολέμου, καὶ μέχρι τῶν Θουκυδίδου παρεκτείναντες ἡλικίας, ὁμοίας ἔσχον ἅπαντες ὡς ἔπος τὸ πολὺ πραιρέσεις· οἵ τε τὴν Ἰάδα προελόμενοι διάλεκτον, τῶν τε τοῖς τότε χρόνοις μάλιστα ἀνθοῦσαν, καὶ οἱ τὴν ἀρχαίαν Ἀττίδα, μικράς τινας ἔχουσι διαφορὰς πρὸς τὴν Ἰάδα. πάντες γὰρ ἦσαν, καθάπερ ἔφην, περὶ τὸ κυρίαν λέξιν μᾶλλον ἐσπουδακότες, ἢ περὶ τὸ τερπνὸν· τούτῳ δὲ ὥσπερ ἡδύσμασι παρελάμβανον. σύνθεσίν τε ὀνομάτων ὁμοίαν ἅπαντες ἐπετηδεύκασι, τὴν ἀφελῆ καὶ ἀνεπιτήδευτον, καὶ ἐν τῷ σχηματίζειν τὰς λέξεις, τὰς νοήσεις ἐσκέφθαι ἔτι πολὺ τῆς τετριμμένης καὶ κοινῆς καὶ συνήθους ἅπασι διαλέκτου τὰς μὴ οὐκ ἀναγκαίας ἀρετὰς ἡ λέξις αὐτῶν πάντων ἔχει· καὶ καθαρὰ, καὶ σαφὴς, καὶ συντομός ἐστιν, ἀποχρώντως σῴζουσα τὸ ἴδιον ἑκάστης διαλέκτου χαρακτῆρα· τὰς δ' ἐπιθέτους, ἐξ ὧν μάλιστα διάδηλον ἡ τοῦ ῥήτορος γίνεται δύναμις, ἔτι ἀπάσας, ἔτι εἰς ἄκρον ἠκριβωκὼς, ἀλλ' ὀλίγας καὶ ἔτι βραχύ· ὕψος λέγω, καὶ καλλιρρημοσύνην, καὶ σεμνολογίαν, καὶ μεγαλοπρέπειαν· οὐδὲ δὴ τόνον, οὐδὲ βάρος, οὐδὲ πάθος, διεγείροντα τὰ νῦν· οὐδὲ τὸ ἐῤῥωμένον καὶ ἐναγώνιον πνεῦμα, ἐξ ὧν ἡ καλουμένη γίνεται δεινότης, πλὴν ἑνὸς Ἡροδότου. ἔστι δ' οὗτος τὴν ἐκλογὴν τῶν ὀνομάτων, καὶ τὴν συνθέσιν, καὶ κατὰ τὴν τῶν σχημάτων ποικιλίαν, μακρῷ δή τινι τοὺς ἄλλους ὑπερβέβληκε, καὶ παρεσκεύασε τῇ κράτιστα ποιῆσαι τὴν τοιαύτην ὁμοίαν γενέσθαι, πειθοῦς τε καὶ χαρίτων, καὶ τοῦ εἰς ἄκρον ἡδονῆς ἡκούσης ἕνεκα· ἀρετάς τε τὰς μεγίστας καὶ λαμπροτάτας ἔξω τῶν ἐναγωνίων οὐδὲν οὐ ταύταις ἐνέλιπεν· εἴτε δὲ εὐφυκὼς πρὸς αὐτὰς, εἴτε καὶ λογισμόν τινα ἐκουσίως ὑφεῖδεν, ὡς οὐκ ἀρμοττούσας ἰσοτιμίας. οὐδὲ γὰρ δημηγορίαις πολλαῖς ὁ ἀνὴρ, οὐδ' ἐναγωνίοις, κέχρηται λόγοις, οὐδ' ἐν τῷ παθαίνειν, καὶ δεινοποιεῖν τὰ πράγματα, τὴν ἀλκὴν ἔχει.

---

1 τε post articulum τὴν rectius expungetur. 2 ſcriptus cod. h. καλλιῤῥημοσύνην uno λ. contra morem. F. S.

DE HEROD. EJUSQUE SCRIPTIS

Ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Οὔτε τοῖς τόποις, ἐν οἷς αἱ πράξεις ἐπέπτηλέσθησαν ἀκριβῶν ἐμέρισε τὰς διηγήσεις, ὡς Ἡρόδοτός τε καὶ Ἑλλάνικος, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων ἐποίησε.

Ὁ αὐτὸς Διονύσιος Ἁλικαρνασσεύς, ἐν τῷ περὶ συνθέσ. ὀνομ.

Ἡ δέ τοι Θουκυδίδου λέξις, καὶ ἡ Ἀντιφῶντος τοῦ Ῥαμνουσίου, καλῶς μὲν συγκειται πρὸς Διός, εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλαι, οὐ μὴν ἡδέως γε πάνυ· ἡ δέ γε τοῦ Κνιδίου συγγραφέως Κτησίου, καὶ ἡ τοῦ Σωκρατικοῦ Ξενοφῶντος, ἡδέως μὲν ὡς ἔνι μάλιστα, οὐ μὴν καλῶς γε ἐφ' ὅσον ἔδει. λέγω δὴ κοινότερον, ἀλλ' οὐχὶ καθάπαξ· ἐπεὶ καὶ παρ' ἐκείνοις ἥρμοσταί τινα ἡδέως, καὶ παρὰ τούτοις καλῶς. ἡ δὲ Ἡροδότου συνθεσις, ἀμφότερα ταῦτα ἔχει· καὶ γὰρ ἡδεῖά ἐστι καὶ καλή.

Καὶ μετὰ πολλά.

Τῶν δ' ἄλλων ὅσοι τῷ αὐτῷ ἐκείνῳ (Ὁμήρῳ) μεσότητα ἐπετήδευσε, [1] ὕστερον μὲν ἐκείνοι μακρῷ παρ' Ὅμηρον ἐξεταζόμενοι φαίνοιντ' ἂν· καθ' ἑαυτοὺς δὲ εἰ θεωροίη τις αὐτούς, ἀξιοθέατοι· μελοποιῶν μὲν, Στησίχορός τε καὶ Ἀλκαῖος· τραγῳδοποιῶν δὲ, Σοφοκλῆς· συγγραφέων δὲ, Ἡρόδοτος· ῥητόρων δὲ, Δημοσθένης.

Τὸν αὐτὸν τρόπον ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ μετὰ τοῦτο ἀρχῷ φησί.

Λαμβανέσθω δὲ ποιητῶν μὲν, Ὅμηρος· συγγραφέων δὲ, Ἡρόδοτος· ἀπόχρη γὰρ ἐκ τούτων καὶ περὶ τῶν ἄλλων εἰκάσαι.

Καὶ πάλιν μετὰ πολλά.

Ὅτι γὰρ ἥδιστόν τε καὶ κάλλιστον ἐν λόγοις ἡ μεταβολὴ, πάντας εἰδέναι οἶμαι. παράδειγμα δὲ αὐτῆς πανταχοῦ μὲν τοῦ Ἡροδότου λέξιν, πᾶσαν δὲ τοῦ Πλάτωνος, πᾶσαν δὲ τοῦ Δημοσθένους. ἀμήχανον γὰρ εὑρεῖν τούτων ἑτέρους ἐπεισοδίοις τε πλείοσι, καὶ ποικιλίαις [2] εὐρωτέραις, καὶ σχήμασι πολυειδεστέροις χρησαμένους· λέγω δὲ, τὸν μὲν ὡς ἐν ἱστορίας σχηματισμῷ· τὸν δὲ, ὡς ἐν διαλόγων χρείᾳ· τὸν δὲ, ὡς ἐν λόγων ἐναγωνίων χρείᾳ.

Eodem libro.

Narrationes enim ita disposuit (*Thucydides*) ut neq; loca persequeretur, ubi gestæ res erant; quod HERODOTUS, Hellanicusq; & alii nonnulli ante illius ætatem historici fecerant.

Idem Dionysius Halicarnassæus de vocum structura.

Dictio autem Thucydidis, & Antiphontis Rhamnusii, quod ad compositionem attinet, meherclè pulcra est, si ullæ etiam aliæ, non tamen ubiq; suavis: Ctesiæ autem historici Cnidii, & Xenophontis Socratici, suavis quidem est quam maximè, sed non quantum oportebat etiam pulcra. In commune autem ita pronuncio, non quod prorsus ita se res habeat. quippe & apud illos quædam suaviter composita inveniuntur, & apud hos pulcré. HERODOTI autem compositio utrumque obtinet. Non jucunda enim solùm est, sed & pulcra.

Et longè post.

Cæteri quicumq; eundem quem ille (Homerus) medium characterem in compositione fuere sectati, si cum Homero eos compares, longo illum sequuntur intervallo: singulos vero si consideret quis seorsim, eximii hi: inter melicos quidem, Stesichorus & Alcæus: inter tragicos autem Sophocles: inter historicos autem HERODOTUS: inter oratores Demosthenes.

Eodem modo & ibidem post initium libri ait.

Sumatur è poëtis Homerus, ex historicis vero HERODOTUS. Satis enim ex his conjicere de aliis possumus.

Et iterum post multa.

Quod verò res suavissima & pulcerrima in dicendo vicissitudo sit, credo ignorare neminem. ejus exemplum vero propono totam HERODOTI dictionem, totam Platonis, totamq; Demosthenis. Non possibile enim est invenire alios qui crebrioribus episodiis, & variationibus quæ pulcrius fluant, figurisq; magis diversis fuerint usi. Hunc dico, velut in historiæ cultu: illum, velut in dialogorum venustate: istum vero, ut in sermonis forensis usu.

1 Fortasse rectius ὕστεροι, *posteriores, inferiores.* F. Sylb. 2 εὐρωτέραις ferri potest. potest tamen admitti etiam εὐχροωτέραις· illud pulchrius fluentes, hoc elegantius coloratas significat. F. S.

Idem

TESTIMONIA.

Idem Dionyſius Halicarnaſſeus de Demoſthenis in dicendo vehementia: ſi modo hic libri titulus.

Ὁ αὐτὸς Διονύσιος Ἁλικαρνασσεὺς περὶ τῆς Δημοσθένους δεινότητος· εἴγε αὐτὴ τούτου τοῦ βιβλίου ἐπιγραφή.

Quod ad tertium vero compoſitionis in oratione genus attinet, quod dixi miſtum ex ambobus eſſe (αὐστηρᾶς nimirum & γλαφυρᾶς) & commodiſſima ab utroq; excerpere, hujus nullus proprius eſt character: ſed ut illis, qui eum ſibi proponunt, lubet, utve poſſunt iſta quidem vitare, hæc vero conſequi, ita miſcere ſolent, non ſecus ac in arte pingendi mixturæ ſolent. Hujus ſtructuræ norma optima exſtitit Homerus poëtarum eximius, nec aliquis proferat dictionem concinniorem quod ad utrumque iſtorum attinet: ſuavitatem dico, & gravitatem. Et æmuli ejus exſtitere poëtarum complures tam epici quam melici; præterea tragici & comici, ac hiſtorici etiam priſci, philoſophi atq; oratores. Quorum omnium mentionem facere infinitus foret labor. Satis erit illorum qui in dicendo exſtiterunt principes, quos eſſe præſtantiſſimos mihi perſuadeo, proponere duos: ex hiſtoricis nimirum HERODOTUM; è philoſophis verò, Platonem. dignitas enim & gratia in ipſorum compoſitionibus ubique occurrit. An vero ego re examinata rectè utq; par eſt de iis ſtatuam, conſiderare poteſt quicunque voluerit. Age igitur quis negabit inter horridiorem & jucundiorem compoſitionem hanc medjam eſſe dictionem, & optima quæque deſumpſiſſe ex utraque iſta, hanc qua utitur HERODOTUS ubi Xerxi attribuit ſermonem quum deliberaret de expeditione contra Græcos ſuſcipienda: tranſlata vero eſt oratio in Atticam dialectum: Viri Perſæ, &c.

Τῆς δὲ τρίτης ἁρμονίας, ἣν ἔφαμεν μικτὸν ἐξ ἀμφοῖν εἶναι, τὰ χρησιμώτατα ἐκλέγειν ἀφ' ἑκατέρας, οὐδεὶς ὅρος χαρακτὴρ ἴδιος· ἀλλ' ὡς ἂν οἱ μετιόντες αὐτὴν προαιρέσεως ἔχωσιν ἢ δυνάμεως, τὰ μὲν φυγεῖν, τὰ δὲ λαβεῖν, ἔστιν ἁρμογαί, καθάπερ ἐν τῇ ζωγραφίᾳ τὰ μίγματα. ταύτης δ' ἁρμονίας κράτιστος μὲν ἐγένετο κανὼν ὁ ποιητὴς Ὅμηρος, καὶ ἐκ ἂν τις εἴποι λέξιν ἄμεινον ἁρμοσαμένην τὴν ἐκείνου πρὸς ἄμφω ταῦτα· λέγω δὲ τό τε ἡδυσμένον καὶ τὸ σεμνόν. ἐζήλωσε δ' αὐτὸν ἐπῶν τε πολλοὶ ποιηταὶ καὶ μελῶν, ἔτι δὲ τραγῳδίας τε καὶ κωμῳδίας· συγγραφεῖς τε ἀρχαῖοι καὶ φιλόσοφοι καὶ ῥήτορες· ὧν ἁπάντων μεμνῆσθαι πολὺ ἂν ἔργον εἴη. ἀρκέσει δὲ τῷδ' ἐν λόγοις δυναστευσάντων, ὡς ἐγὼ κρατίστους εἶναι πείθομαι, δύο μοναδικὰ μόνους συγγραφέων μέν, Ἡρόδοτον, φιλοσόφων δέ, Πλάτωνα· καὶ δὴ ἀξιωμά τε καὶ χάρις αὐτῷ ἐπιπρέπει τῇς ἁρμονίας. εἰ δὲ ὀρθῶς ἐγὼ καὶ εἰκότα ἔγνωκα περὶ αὐτῶν ἐξετάσαι, τῷ βαλομένῳ σκοπεῖν ἔξεστι. φέρε δὴ τίς ἂν ὁμολογήσειε τὴν αὐστηρᾶς καὶ τὴν ἡδείας ἁρμονίας μέσην εἶναι τήνδε τὴν λέξιν, καὶ τὰ κράτιστα εἰληφέναι παρ' ἑκατέρας, ἢ κέχρηται Ἡρόδοτος Ξέρξῃ πεισθεὶς τὸν λόγον ὅτε ἐβουλεύετο περὶ τῆς πρὸς τοὺς Ἕλληνας στρατείας; μεταχειρίσας δ' εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον ἡ λέξις· Ἄνδρες Πέρσαι, &c.

Apud Dionyſium Longinum de ſublimi genere dicendi.

Παρὰ Διονυσίῳ τῷ Λογγίνῳ ἐν τῷ περὶ ὕψους.

Solus HERODOTUS proximè ad Homeri exemplar acceſſit.

Μόνος Ἡρόδοτος Ὁμηρικώτατος ἐγένετο.

---

1 μικτὸν ſubſtantivè accipiendum pro μικτόν τι, ſeu μίγμα, ut ſupra vocat. niſi μικτὸν contrunni genere uſurpatum hic velis, ut Antiq. Rom. l. 3. συμφορητὸς πόλις. communis enim loquendi ratio poſtulat feeminino fine μικτήν. F. S. 2 Pro αὐτῷ ſenſus & ſtructura poſtulant αὐτὴν, vel αὐτόν vel ſaltem αὐτῷ. F. S. 3 Poſt αὐτῷ perperam in exemplari ex præcedentibus repetitum ἢ Πλάτωνα. F. S. 4 Pro ἡδείας perperam habet exemplar ἰδίας. F. S. 5 In exemplari eſt ἐβουλεύετο parum congruenter. ego Stephaneam Herodoti edit. ſequi malui. F. S.

DE HEROD. EJUSQUE SCRIPTIS

Ἐκ τῆς Ἑρμογένους περὶ ἰδεῶν τόμ. β.

ΠΕΡΙ ΗΡΟΔΟΤΟΥ.

Ἐν ποίᾳ τοῖς καθ' ἱστορίαν πανηγυρικοῖς πανηγυρικώτατός ἐστιν ὁ Ἡρόδοτος. τὸ δ' αἴτιον ὅτι μὴ τῷ καθαρῷ, καὶ εὐκρινεῖ, πολύς ἐστι τὰς ἡδονάς. καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἐννοίαις μυθικαῖς μᾶλλον ἁπάσαις, καὶ τῇ λέξει πολιτικῇ κέχρηται διόλου. μεγάλος δὲ πολλαχοῦ μὲν ἔχει καὶ τὸ κατ' ἔννοιαν, καὶ μάλιστα ἐπιμέλειαν καὶ τὸ πολὺ τῷ κόσμῳ τὸ σαφηνεστέρῳ, καὶ τῷ ἡδονὴν ἔχει· καὶ τὸ μέγεθος. οἱ γὰρ πλεῖστοι τῆς ῥυθμοῦς αὐτοῦ καλὰ τὰ τῶν σαυδήκων, καὶ τὰς βάσεις, δακτυλικοί τε εἰσι καὶ ἀναπαιστικοί, σπονδειακοί τε καὶ ὅλως σεμνοί. ἤδη δὲ καὶ πρόσωπα, εἴπερ τις ἄλλος, κάλλιστα καὶ ποικιλώτατα μεμίμηται. διὰ δὲ τούτων καὶ πλείστῃ τῇ μεγέθει πολλαχοῦ κέχρηται, ὡς ἔν τε ἄλλοις, καὶ ἐν τῇ ἑβδόμῃ περὶ ἱστοριῶν κατὰ τὸν Ξέρξου πρὸς Ἀρτάβανον, κἀκεῖνα πρὸς Ξέρξην περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων λόγους. τοσαῦτα μὲν περὶ Ἡροδότου.

Ex Hermogenis opere quod inscribitur περὶ ἰδεῶν *parte* II.

DE HERODOTO.

IN panegyricis itaq; quæ in historia usuveniunt, omnium maximè excellit Herodotus. Causa est: præter quod purus juxta ac distertus est, multum & in delectando occupatur. Etenim notionibus fabulosis propemodum omnibus, dictioneque poëtica utitur ubique. Amplitudinem verò sæpe habet & quod circa sententias versatur. certè accuratione sua & ornatus apparatu utrumq; consequitur tam voluptatem quam amplitudinem in dictione. Plerique enim numeri ipsius in compositionibus & pedibus dactylici sunt & anapæstici, & spondaici, prorsusq; graves. Mores verò & affectus personarum, si ullus alius, pulcherrimè & poëtico more quàm maximè imitatur. Ob eas vero & majori amplitudine sæpissimè utitur, ut alibi, & septimo historiarum, in Xerxis ad Artabanum, & illius ad Xerxem de rebus humanis sermonibus. Et hæc de HERODOTO dicta sint.

Ἐκ τῆς Μαρκελλίνου περὶ τοῦ Θουκυδίδου βίου.

Τῶν δὲ πρὸ αὐτοῦ (Θουκυδίδου) συγγραφέων τε καὶ ἱστορικῶν ἀψύχους ὥσπερ εἰσαγόντων τὰς συγγραφάς, καὶ ψιλῇ μόνῃ χρησαμένων ἁπάντος διηγήσει, προσώποις δὲ οὐ πεπλασμένους λόγους τινὰς, οὐδὲ ποιητῶν δημιουργίας, ἀλλ' Ἡρόδοτος μὲν ἐπιχειρήσαντος, οὐ μὴν ἐξισχύσαντος· (δι' ὀλίγων γὰρ ἐποίησε λόγων, ὡς προσωποποιίας μᾶλλον ἢ περ δημιουργίας) μόνος ὁ συγγραφεὺς ἐξεύρε τε δημιουργίαν, καὶ τελείως ἐποίησε μετὰ κεφαλαίων καὶ διαιρέσεως, ὥστε καὶ σώσει ἀναπλάσεις τὰς δημιουργίας.

Ex Marcellino, de Thucydidis vita.

Cum autem scriptores, ac historici, qui eum (*Thucydidem*) ætate præcesserunt, historias anima (ut ita loquar) carentes conscripserint, & nuda, simplicique rerum narratione ubique sint usi, nec ullis personis ullam orationem attribuant, nec ullas conciones fecerint, cumque HERODOTUS rem tentarit, nec voti compos fieri potuerit (HERODOTUS enim conciones paucis verbis expressas fecit, personarum fictionibus similiores, quam concionibus) unus hic historiæ conditor conciones & invenit, & perfectè composuit, ita ut earum unaquæque sua capita, & partitiones habeat, & ad certum statum revocari possit.

Καὶ πάλιν.

Ἵνα δὲ μηδὲ τὰς ἄλλας ἀγνοῇς χαρακτῆρας, ἴσθι ὅτι μάστιξ ἐστὶν Ἡροδότου ἐγκρισατο· (ὃς ἔστι ὑψηλὸς ἐστιν, ἔστι ἰσχνὸς) ἰσχνῷ δὲ ὁ Ξενοφῶν. διὰ γὰ ἦν τὸ ὑψηλὸν ὁ Θουκυδίδης καὶ ποιητικαῖς πολλάκις ἐχρήσατο λέξεσι, καὶ μεταφοραῖς τισί.

Et iterum.

Sed ut reliquas dicendi formas cognoscas, scias HERODOTUM quidem media esse usum (quæ neq; sublimis, neq; tenuis est) Xenophontem verò tenuì. Thucydides igitur, ut sublimem faceret orationem, sæpe & poëticis dictionibus, & quibusdam translationibus est usus.

Sed

TESTIMONIA;

Sed abrumpere cogimur hanc telam: exſtant alias hinc inde alia ejuſmodi, ut apud eundem Hermogenem, Phalereum Demetrium, alios. Sic & elogia alia, quale illud vel ab inimico, quem ſe ſcripto contra Herodotum profeſſus eſt, Plutarcho: γεγραφηὼς, ait de Herodoto, ἀνὴρ, ϗ ἡδὺς ὁ λόγος, ϗ χάριτος ἔπεστι, ϗ δεινότητος ϗ ὥρας τοῖς διηγήμασι. Herodotus autem, ait Diodorus Siculus, ὁ πολυπράγμων, εἰ καί τις ἄλλος, γεγονὼς, ϗ πολλῆς ἱστορίας ἔμπειρος. Ariſtides vocat κάλλιστον λογοποιῶν. Δαιμονιώτατόν ϗ μελίγηρυν, Athenæus. Ἡρόδοτος ὁ σοφώτατος, inquit Cedrenus: ὁ γλυκὺς Ἡρόδοτος, Euſtathius. Alia ejuſmodi, quæ ſibi quis notaverit plenius & melius. Nos, quod unum adhuc poſſumus, è Cicerone & Quinctiliano teſtimoniis aliquot præcluris additis, ſubjiciemus dein aliquot epigrammata in Herodoti laudem à veteribus ſcripta, & plura nova H. Stephani, contra eos qui Herodoti hiſtoriam fabuloſitatis accuſant.

Ex Cicerone lib. II. *De orat.*

Apud Græcos autem eloquentiſſimi homines remoti à cauſis forenſibus, cùm ad cæteras res illuſtres, tum ad ſcribendam hiſtoriam maximè ſe applicaverunt. Nanque & HERODOTUM illum qui princeps genus hoc ornavit, in cauſis nihil omnino verſatum eſſe accepimus. Atqui tanta eſt eloquentia ut me (quantum ego Græcè ſcripta intelligere poſſum) magnopere delectet.

Ex eodem in Orat.

Quo magis ſunt HERODOTUS Thucydideſque mirabiles, quorum ætas quum in eorum tempora quos nominavi accidiſſet, longiſſimè tamen ipſi à talibus deliciis vel potius ineptiis abfuerunt. Alter enim ſine ullis ſalebris, quaſi ſedatus amnis, fluit: alter incitatior fertur, & de bellicis rebus canit etiam quodammodo bellicum. primiſque ab his (ut ait Theophraſtus) hiſtoria commota eſt, ut auderet uberius quam ſuperiores & ornatius dicere.

Ex eodem in Hortenſio, apud Nonium.

Quid enim aut HERODOTO dulcius, aut Thucydide gravius? *&c.*

Idem libro de legibus I.

Patrem hiſtoriæ *eundem vocat: atque hoc referendum videtur ad illa verba* H. Steph.
quæ ex ſecundo de oratore libro allata paulo antè fuerunt, HERODOTUM illum qui princeps genus hoc ornavit. *nam de hiſtoriæ ſcriptione loquitur.*

Ex M. Fabio Quinctil. lib. IX.

Ubi de compoſitione loquitur.

Itaque ut confiteor, pænè ultimam oratoribus artem compoſitionis quæ perfecta ſit, contigiſſe: ita illis priſcis habitam inter curas, in quantum adhuc profecerant, puto. Neque enim mihi quamlibet magnus autor Cicero perſuaſerit, Lyſiam, HERODOTUM, Thucydidem, parum ſtudioſos ejus fuiſſe.

DE HEROD. EJUSQUE SCRIPTIS

Aliquanto pòſt.

In HERODOTO verò cùm omnia (ut ego quidem ſentio) leniter fluunt, tum ipſa διάλεκτος habet eam jucunditatem ut latentes etiam numeros complexa videatur.

Idem lib. X.

Hiſtoriam multi ſcripſere præclarè : ſed nemo dubitat duos longè cæteris præferendos : quorum diverſa virtus laudem pænè eſt parem conſequuta. Denſus & brevis, & ſemper inſtans ſibi Thucydides : dulcis & candidus & fuſus HERODOTUS. Ille concitatis, hic remiſſis affectibus melior : ille concionibus, hic ſermonibus : ille vi, hic voluptate.

Addamus & hoc ex A. Gellii Noct. Attic. lib. XV. *cap.* XXIII.

Hellanicus, HERODOTUS, Thucydides, hiſtoriæ ſcriptores in iiſdem temporibus ferè laude ingenti floruerunt ; & non nimis longè diſtantibus fuerunt ætatibus : nam Hellanicus initio belli Peloponneſiaci fuiſſe quinque & ſexaginta annos natus videtur, HERODOTUS tres & quinquaginta, Thucydides quadraginta, ſcriptum hoc eſt in libro undecimo Pamphilæ.

EPI-

EPIGRAMMATA
IN
HERODOTUM,

Quorum prima tria veterum sunt, reliqua
H. STEPHANI.

ΧΡΙΣΤΟΔΩΡΟΥ ποιητοῦ Θηβαίου Κοπίτου.

Οὐδ' Ἁλικαρναοσῦ με παρέδρεα μελπόμενος ἀοιδὸς
Ἡρόδοτ' πολυΐδρις, ὃς Ὠγυγίων κλέα φωτῶν
Ὅσσά περ ἠπείρων δυὰς ἤγαγε, ὅσσά περ αἰὼν
Ἔφερεν ἑρπύζων, ἐνάταις ἀνεδήσατο Μούσαις
Μίξας εὐεπίῃσιν Ἰωνίδ' ἄνδρα φωνῆς.

Anthol. lib. V.

CHRISTODORI POETÆ THEBANI COPTITÆ.

Interprete Cl. SALMASIO.

Nec te Alicarnasso vates divine silebo
HERODOTE *ô sapiens, quo fortia facta virorum,*
Quidquid in Europa atque Asia labentibus annis
Tempora prisca tulere, novem sacrante Camœnis
Juncta Iadi certat florens facundia linguæ.

ΑΔΗΛΟΥ.

Ἡρόδοτον Λύξεω κρύπτει κόνις ἥδε θανόντα
Ἰὰς ἀρχαίης ἱστορίης πρύτανιν,
Δωρίεων πάτρης βλαστόντ' ἄπο· τῷ γὰρ ἄπλητον
Μῶμον ὑπεκπεφυγών, Θούριον ἔσχε πάτρην.

Apud Steph. voce Θούριοι.

INCERTI.

Eodem interprete.

Lyxidæ HERODOTI *cineres humus ista recondit*
Historiæ antiquæ patris Ioniacæ.
Quem Doris patria extulerat, patria altera posthæc
Thurias excepit; dum fugit invidiam.

Fuit

EPIGRAMMATA IN HERODOTUM.

Fuit hoc epigramma & ſupra allatum ab avo meo, cum ejuſdem interpretatione, pag. 8. Monuit me etiam SALMASIUS noſter ὁ πάνυ, in tertio verſu, ubi vulgò habetur Δωριέων πάτρης, Palatinos codices habere Δωρίδ☉. ἐκ πάτρης, quod ipſum tamen vulgato melius non eſſe cenſet.

Ἄλλο.

Ἡρόδ☉. Μύσας ξεινίσατο· τῷ δ' ἄρ ἑκάστη
Αὐλὶ φιλοξενίης βίβλον ἔδωκε μίαν.

Ἐρρίκου τοῦ Στεφάνου εἰς τὸν Ἡρόδοτον.

Ἡρόδ☉. λιγυρῶν ὅτι μέσισεν ἄξια Μυσῶν,
Τῶδε βίβλοις σφετέρας δῶκαν ἐπωνυμίας.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ἡροδότῳ τὶς φθέγμα μελιγαγὲς εἶπεν ἀκούσας,
Ὅτ' δεῖ Μυσάων, ἣν λαλῇ Ἡρόδ☉.

Ἡ ὕτω. Καλλιόπη ἦα, ἰῶ λ.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ἡροδότῳ λαλέοντ☉. ἀκὴν ἔσο Μοῦσα σιωπῇ,
Ὄφρα σὲ μὴ εἴπω Μοῦσαν ἄμουσον ἔμεν.

Ἦ ὕτω, Μὴ πεῖς τόνδε δο- κεῖν Μῦσα ἄμουσ☉ ἔμεν.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Οὐχ Ἑλικωνιάδων παίδα ἦν, ἀλλ' Ἡροδότοιο,
Φοίβ☉ ἄτ', ἐν μέσῳ σφῷ Ἑλικωνιάδων.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ἡροδότῳ λεγόμεσθα πόν☉. θ' ἅμα ἐννέα Μυσῶν
Κλέιμα ἧ Μουσέων κάλλιον ἄμμε λέγειν.
Εἰ δέκα δ' ἦν γεγεαφώς, δεκάτῃ τὶς ἂν ἔπλασε Μῦσαν,
Ὄφρα μὴ ἡ δεκάτη βίβλ☉. ἄμουσ☉. ἔοι.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ἔστι μοὶ, ἔστιν Ἰὰς λιγυρὴ διάλεκτ☉. ἀπασῶν
Ἔξοχα, ᾗ μαλακὲς ἐξαφιεῖσα ῥόθους·
Ἀλλὰ γὰ ὅσσον Ἰὰς πασῶν προφερεστάτη ἔστι,
Τόσσον Ἰαζονίων Ἡρόδ☉. περφέρει.

EPIGRAMMATA IN HERODOTUM.

ALIA EJUSDEM *H. STEPHANI* EPIGRAMMATA, PARTIM GRÆCA, PARTIM LATINA, Quæ iis qui *HERODOTUM* accuſant fabuloſitatis, reſpondent: è quibus primum quod incipit "Αφρων omiſimus hîc, quum id ſupra jam pag. 34. habueris.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΗΡΟΔΟΤΟΝ, ὡς ἀπ' ἀυτῦ.

Θαύμαΐα πολλὰ λέγων, δοκέω πολλοῖσιν ἄπιϛος·
Σοὶ δ' ἄπιϛος ἔη ὃς μὲ ἄπιϛον ἐρεῖ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ὡς ἀπ' ἀυτῦ.

Μυθικὴ ἱϛορίη φθονερῶν φρὰ πῆδε καλεῖται.
Φεῦ πόσον ἰοβόλον τὸ γόμα πῆ φθονερῶν.
Ἀλλὰ γελᾶφειν φρὰδδεξα πολλοὶ μὲ λέγουσι κ' ἄλλοι.
Ἢ φρὰδδεξα γελᾶφειν, μυθικὰ δ' ἐϛὶ γελᾶφειν;
Ἱϛορικοὶ πολέες φρὰδδεξα γελᾶφουσι κ' ἄλλοι,
Καὶ πῆδ' οὐ λέγεται μυθικὴ ἱϛορίη.
Ὅσσ' ἐνίοις φρὰδδεξα δοκεῖ, δοκεῖ ἔτι πᾶσι.
Καὶ τὼ' ἄπιϛα δοκεῖ σήμερον, αὔριον οὔ.
Ἡ ἐμὴ ἱϛορίη, φρὰδδεξα γελᾶφυσα, καλείσθω
Ἡ φραδδοξογράφος, μήτι δ' μυθογράφος.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ, Ω'Σ ἀπ' ἀυτῦ.

Ἔκλυον εἰν αἰΐδεω ὅτι πολλοὶ πολλάκι ἄνδρες
Ἱϛορίης κατ' ἐμῆς πολλὰ κακηγόρεον.
Πλάταρχος, Βοιωτὸς ἀνὴρ, πρώταρχος ἀπάντων,
Καὶ κακόηθες ἐμῆ φησὶ τὸ ἱϛορικόν.
Ἀλλ' εἰ κ' εἰν αἰΐδεω παῤῥησίη ἔϛί μοι οἴκῳ,
Ἠθὸς οἱ εὔηθες, κ' οὐ κακόηθες ἐμοί.

SEQUUNTUR LATINA, IN EJUSDEM *HERODOTI* PERSONA SCRIPTA.

I.

MENDACEM *hiſtoricum quonam me teſte probabis,*
Qui noſtros libros non reverenter habes?
Dicere non ſatis eſt, Nimis hæc mihi mira videntur.
Mira nimis ſeclis haud ea viſa ſuis.
Illa hoc in ſeclum ſecla ut revocentur oportet,
Si mendacem aliquo teſte probare voles.
Non revocare potes? peto tantum quod potes, ut non
Me, quæ viſa mihi, viſa negare velis.

EPIGRAMMATA IN HERODOTUM.

II.

Quisquis is eſt, vel quisquis erit, quo judice mendax
Dicar, vel nimium vel nihil ille ſapit.
Nil ſapit, hoc vulgo qui dicere credulus audet,
Atque levi famæ pondus ineſſe putat:
At ſi quis lectis hoc auſit dicere muſis,
Quum ſapit has ultra, plus ſatis ille ſapit.

III.

Quod mihi narranti non credis, fabula dici
Protinus hoc dignum eſt, livide, judice te.
Quod quis non credit, ſi ſic vocitare licebit,
Hiſtoricos multos fama ſiniſtra manet.
Credulus haud volo ſis, incredulus & volo non ſis:
Hîc volo tu diſcas poſſe tenere modum.

ΛΕΞΕΩΝ ΙΑΔΩΝ ΣΥΛΛΟΓΗ.

Α

Ἄβιος, ὁ πολύβιος. ὡς ἄξυλος, ὁ πολύξυλος.
Ἀβερώ, καλόν, αὔθαδες, τρυφερόν.
Ἀγαθιεργοί, οἱ ἐκ πρὸ ἑπτὰ ἐτῶν ἐξιόντες, πέντε ἐκάστου ἔτους.
Ἀγαλατίειν, διώκειν, φυγαδεύειν, ὁπλάτλειν, ὑβρίζειν.
Ἄγαυρος, ἄπορος.
Ἀγλῆϊον, ἀγλεῖον.
Ἄγη, βασκανία.
Ἀγυιά, μακρὰ α.
Ἄγυια, βραχεῖα α.
Ἀδελφεός, ἀδελφός.
Ἀδελφυόμενον, ὁμοιώμενον.
Ἀθηνία, ἀθήνεια.
Αἰγίς, ἰῶ Λίβυες φορῦσι δορᾶν.
Αἱμασιά, Ἄνευ πηλῦ τεῖχον.
Αἰνός, δεινός.
Αἶσος, Ἄλσος.
Αἰψηρός, λαψηρός.
Αἰωρηθέντες, μετεωριθέντες.
Ἀκανδυπλῆξ, ὁ πλανώμενος.
Ἀκάνθιον, ἀκάνθινον.
Ἄλαστος, ἄλης.
Ἀλέες, συνηθροισμένοι.
Ἀλεξομένους, ἀμυνομένους.
Αλη, πλάνη.
Ἀληθία, ἀλήθεια.
Ἀμβοβάδλω, καθ' ὑπερολήν.
Ἀμύσειν, παύσειν, ἕλκειν, ξέειν.
Ἀναιρεόμενον, τὸ ἐν γαστρὶ συλλαμβανόμενον.
Ἀναισιμῶν, δαπανᾶν, ἀναλίσκειν.
Ἀνακῶς, ἐπιμελῶς, φυλακτικῶς, φρονιστικῶς.
Ἀναραιρηκώς, ἠρηκώς.
Ἀναξυρίδας, τὰ βαθέα, καὶ βασιλικὰ πρὸ ὑποδημάτων.
Ἀνδρόγυνος, ἑρμαφρόδιτος.
Ἀνδρόσφιγξ, σύνθετον ἄνθρωπος καὶ σφίγξ δημίεργμα.
Ἀνέγνωσεν, ἀνέπεισεν, ἐδίδαξεν.
Ἀνέλη, χρήσῃ. ἀνελεῖν, μανθάνειν.
Ἀνθέρικας, τὰς καύλας πρὸ ἀσφοδέλων.
Ἀντίξοον, τὸ ἐναντίωμενον.
Ἀνλιάζειν, πολεμεῖν.
Ἀπεπλέξατο, ἀπέφυγεν.
Ἀπλητέστερον, πρεσβύτερον.
Ἀπεμαυώισεν, ἐμφράνεν. καὶ ἀπελαμάϊσε.
Ἀποτιμωτέρους, ἀτίμους.
Ἀποφρὴν, τὴν πεπρωμένην τιμὴν ὑπὸ τῶν θέλειν τοῖς δεσπόταις.
Ἀραίρηκα, ἤρηκα.
Ἄρδις, φαρέτρα, καὶ τὸ βέλος.
Ἀρθμία, φιλία.
Ἄρσαντες, ἁρμόσαντες.
Ἀρηγός, ἄρωγος.
Ἀσκῆσαι, καλλωπίσαι.
Ατερος, ὁ ἕτερος.
Ἀποτιμωτέρους, ἀτιμωτέρους.
Ἀτιμφρητῆ, καὶ ἀφρονήσαι.
Ἀυλός, εἶδος ἀκολάστου ὀργήματος.
Ἄφαρ καὶ ἀφαρεῖ } ταχέως.
Ἄφλαστον, τὸ ἄκρον τῆς πρύμνης.
Ἀχαιρεσίη, τὸ περὶ χάριν τοῖς πολλοῖς ζῆν, καὶ τὸ ἐπιδόσεις χρημάτων ποιεῖσθαι. καὶ ἀρχ.
Ἀφιδέμι, ἀλύσεις, οἱ ὃ ψέλλια. καὶ ἀμφιδ.

Β

Βαθέαχος, βάτεαχος.
Βαλανάγεα, κλεῖς.
Βάεις, ναῦς.
Βασιλέεις, δικασταί τινες.
Βέβαα, βέβηκα.
Βέρεθρον, Βάραθρον.
Βίβλοι, διφθέραι.
Βλακὼν, τρυφερόν.
Βλήμενος, βεβλημένος.
Βλιμάζειν, ἐκθλίβειν.
Βυπόρους, ὀβελοὺς, μεγάλους ὀβελούς.
Βυσσὸς, βυθός.
Βωθεῖν, βοηθεῖν.
Βαὶξ, βόαξ.
Βώσω, βοήσω.

Γ

Γαυλὸς, πλοῖον Φοινίκιον. καὶ φρέαρ ἀντλητήριον καὶ γαλακτοδόχον ἀγγεῖον.
Γεωπεῖναι, οἱ γῆς πεινῶντες καὶ ἄποροι.
Γνωσιμαχεῖν, τὸ γνῶναι τινὶ αὐτῷ ἀθένειαν καὶ πρὸς ἐναντίων τινὶ ἰσχύν.
Γορσύρη, δεσμωτήριον ὑπόγαιον.
Γυμνοπαιδία, ἑορτὴ ἐν Σπάρτῃ ἐν ᾗ γυμνοὶ χορεύουσι.

Δ

Δέξω, δείξω.
Δευκαλίδης, Δευκαλεωνίδης.
Δεύρω, δεῦρο.
Δημόθροι, εἰς τὸ δημόσιον κάμνοντες.
Διαβεβλημένος, γελασθείς, καταπαιζόμενος.
Διασφᾶγες, αἱ διεστῶσαι πέτραι.
Διθύραμβος, ὕμνος εἰς Διόνυσον.
Δίξα, δίχα.

Διξά, δισσά.
Διφροφορευμβύες, φορείοις φορευμβύες.

Ε

Ἐγκατεύειν, διάκειν.
Ἐγχελυαι, ἐμπισεῖν, προσπελάσαι.
Ἐδιχώθη, εἰς δύο ἐδιαιρέθη.
Ἐδώλοισι, ὑποστρώμασι νηός.
Ἐθτήσανλο, ἐθτάσανλο.
Εἴβειν, λείβειν.
Εἰλινύων, ἐλυνίων, ἡσυχάζων.
Εἶπας, εἰπών.
Εἰρὶν, ὡδὲ Λακεδαιμονίοις ὀν τῷ πρώτῳ ὀνειαυτῷ ὁ παῖς ῥωβίδας καλεῖται, τῷ δευτέρῳ περονμζόμενος, τῷ τείτῳ μικιζόμενος, τῷ τετάρτῳ πέτπας, τῷ πεμπτῷ παῖς, τῷ ἑκτῷ μελείρων. Ἐφηβεύει δ παρ' αὐτοῖς ὁ παῖς ἀπὸ ἐτῶν ιδ, μέχρι κ', Βαρυτόνως τὸ μελείρων, ὥσπερ πυθμὴν, ἀπύθμην, ἀυχὴν, ὑψαύχην.
Εἰρωτάω, Ἐρωτάω.
Εἶτεν, εἶτα.
Ἔκνιζεν, ἔδακνεν, ἀπὸ τῆς πύας κνίδη.
Ἐκπλώσας, ἐκπλεύσας.
Ἐκλοπίως, ἐκλόπως, ὡδαδόξως.
Ἐκύρησεν, ἔτυχεν.
Ἐλατήρια, φάρμακα καθαίροντα τὴν κάτω κοιλίαν.
Ἐλόχησεν, εἰς λόχους κατέταξεν.
Ἔλυτρον, σκέπη, θέρμα.
Ἐλῶν, ἐλάσας.
Ἔμβολον, χάλκωμα ὡειπυθέμενον ὡδὶ τὴ πρώραν ταῖς ναυσίν.
Ἐμυλώθη, ἐτυλώθη.
Ἐναλίζειν, ἁλὰς διαφέρειν τοῖς κατοιχομένοις, ἢ δύειν.
Ἐναίρεις, οἱ ὁπλίτας.
Ἐνέδησεν, ἐκρέκωσε.
Ἐνείκω, ἐνίσκω.
Ἐνηβητήρια, ἐνδυωχητήρια, εὐωχήματα, ὅτι πνδιόστης.
Ἐννώσας, ἐννήσας, διανοήσας.
Ἐνωμοτία, τάξις ὡδὲ τοῖς Ἀττικοῖς.
Ἔξαιθ., ἐξαίρετ.
Ἔον, ἦν.
Ἐπδῆς, φανερὸς, ἐπιμήστατος.
Ἐπιμησάμην, ἀνακινήσας.
Ἐπαναιρέεται, ἐπαναλαμβάνεται.
Ἐπιβῶλᾶ, ἐπικλεῖ.
Ἐπίδοξα, περισσόνμα.
Ἐπιδήμιος, δημόσιος.
Ἐπεισεάλον, μέτριον.
Ἐπικάρσιον, πλάγιον.
Ἐπικρέπομαι, ἀποδέχομαι.
Ἐπίλαμπτος, καλαφανὴς, ὡδαφανὴς.
Ἔππλα, ἡ μὴ βεβοεμένη κῆπος, ἀλλ' ἐπιπόλαιος, ἔπιπλα ἢ τὰ ἐπάνω τῆς στρωμάτων.
Ἐπιφορήματα, τεκμήρια.
Ἐπίσιον, κρίνον.
Ἐπίσιος, ἔποικος.
Ἐπισχώτερον, εὐφορώτερον.
Ἐπιστρεφὴς, ἐπιμελῶς, ἀπατηλικῶς.
Ἐρίηρες, ἑτοῖμοι.
Ἑρμῆς, ὁ κλινόπους.
Ἑρυσίπτελες, ἐρυσίπελοι.
Ἐσπιδιανῖες, διυλισανῖες.
Εὐρυμία, εὐρυμεία.
Εὐεσὼ, ἡ εὐημερία, εὐεξία, ἡ καλλίστη τῶν ἐτῶν ἀγαγωγὴ, Διονυσιανὸς ἀνὴρ τὸ σ γράφει.
Εὐδυώτης, εὐδυσία.
Εὐλέων, σκωλήκων.
Εὐμάρεια, ἡσυχία, εὐκολία, ἀπάθεια.
Εὐρὺξ, πλατύξ.
Εὐτυκία, ῥᾳδίως εἰργασμένα.
Ἔφεδρος, ἐπίκληρος.
Ἐχύσης, ἡχήσης.

Ζ

ΖΕΙΡΑ', μίτρα, ζωὴ, ἐφαπλίς.
Ζάκορος, νεωκόρος, ἱερεύς.
Ζύγλαις, καθέδραις.
Ζοὴ, Ζωή.
Ζωὴ, ἡ γυνὴ ζῶσα.
Ζώνη, πορφυρᾶν ἔνδυμα.
Ζώπειον, Μύλωνα.

Η

Ἠβηδὸν, μετ' ἰσχύος, μετ' ἀκμαιότητος, ὀρχηδόν.
Ἤγανον, πήγανον.
Ἤδη, οἱ τόποι ἐν οἷς ἀναῤῥέφουσι.
Ἠλύσις, ἔφοδος, πορεία.
Ἡμεκτέων, δισφόρων.
Ἥμιν, ἡμῖν.

Θ

ΘΑλάμαι, καταδύσεις.
Θειλόπεδον, εἰλόπεδον.
Θέλων, δυσάμμος.
Θηῦμαι, θεῶμαι.
Θερμωλὴ, πυρετός.
Θεσπιν, ὀξέως, καινῶς.
Θύεσον, πνεῦν ἀρωματικόν.
Θυσάνους, κρωσσούς.
Θύωμα, θυμίαμα.
Θώϋμα, θαῦμα.

Ι

ΙΑκηζύσι, λέγουσι, φλυαροῦσι.
Ἰδαυμεῖς, οἱ γνήσιοι παῖδες.
Ἰσία, δεῖπνα, ἑστία.
Ἴλη, τάξις ἱππική, συστροφή.
Ἴξις, εὐδυσία.

Καὶ-

Κ

Καινῶν, τὸ χρῆσθαι λόγῳ καινῷ.
Κάλη, κήλη.
Καναβίς, φυτόν, ξυμίαμα.
Καλλιρεΐδης, ῥύειν.
Κάμμορος, κακόμορος.
Κάπλονες, ἀπδεχόμενοι.
Καταγινέων καταλύων.
Καταπερϊξάμενος, περῖκα ποιῆσας.
Κατατέλεα, τὰ ἀναλώματα καὶ συνέδρια.
Κατέκτα, ἔκτανεν.
Κεῖνος, ἐκεῖνος.
Κενός, κενός.
Κέκλυθι, κλῦθι.
Κέρκυρος, νεὼς εἰδος.
Κηκίω, κικίω.
Κιτάλης, κλέπτης.
Κληρούχους, γεωργούς.
Κνάφος, ἄκανθα ἕλκυστα ἱμάτια.
Κνυζημάτων, χερῶν ἀποφθεγμάτων.
Κόλλυξ, ἄρτος περιφερής.
Κομιδή, ἀνάσωσις, ἐπιμέλεια.
Κορδύνημαι, καρπίζομαι. Σκορδ.
Κορύνη, ξύλον ἐπικαμπές.
Κραδία, καρδία.
Κράτος, δύναμις.
Κρέξ, ὄρνεον δυσιώνιστον τοῖς γαμοῦσι.
Κρησφύγετον, καὶ φυγὴ, ὀχύρωμα.
Κρίβανος, κλίβανος.
Κυκεῶ, κυκεῶνα.
Κυματώδη, ὑπαγωγὴ, ἀγκαλός.
Κυρβασίδι, τιάραι.

Λ

Λάθη, αἰσχύνη.
Λάμψομαι, λήψομαι.
Λάξιν, λῆξιν, μερισμόν, κλῆρον.
Λαῦραι, ῥύμαι, ἀμφόδια.
Λελασμένος, λελησμένος.
Λελάχασι, λαχώσι.
Λευκὴ, πάθος. ὡς ὅλον τὸ σῶμα.
Λίνον, λυσὰς χορδὴ, ἢ ὠδῆς ὄνομα.

Μ

Μάλη, ἡ ὑπερμα.
Μαρίλη, σπιδιὰ, ἀνθρακιὰν ἀπόλειμμα.
Μαριλῆνοι, ἀνθρακιᾶς φρυγανώδεις.
Μέζεα, αἰδοῖα.
Μῆλαν, μέλαν.
Μελεδαίνειν, μερμνᾶν.
Μελεδανθέων, μερμνῶν.
Μελεδωνοὶ, φροντισταί.
Μεμακυῖα, μεμηκυῖα.
Μενέλεως, Μενέλαος.
Μὲν, μήν.
Μετιξέτεροι, τινὲς ἕτεροι.
Μιςύλλης, ἄρτος κοιλός.
Μύδερον, σίδηρον ἀργόν.
Μυδῶσα, ἐκπυρεμῶσα.
Μύθος, λόγος.
Μυσάζω, στενάζω.
Μυχοὶ, καταδύσεις.

Ν

Ναυλόχιον, λιμένα.
Νεῶν, νεώριον.
Νέας, νῆας.
Νεοχμῶσαι, νεχμῶσαι, νεωστὶ κινῆσαι.
Νικάεα, νίκη.
Νώσω, νοήσω.

Ξ

Ξεῖνος, ξένος.
Ξενίῃ συνεδήκατο, ὡς ξενίῃ ἐδωρήσατο.
Ξερὸν, ξηρόν.

Ο

Ὀγδώκοντα, ὀγδοήκοντα.
Οἰδοῖα, αἰδοῖα.
Ὀλίζον, ὀλίγον.
Οἴμημα, Οἶμα.
Ὄμμος, τυφλός.
Οἰσύπη, ῥυπαρὰ περιττώματα ἔρια.
Ὄνος, τὸ ὄφι τὰ ἐν ὑδάτων ἀγέλαια πολύπωτον καὶ συστρεφόμενον ζῶον.
Ὀργίσαι, μαλάξαι.
Ὀρδιος κόμος, τέρψις. μαλακία.
Ὀρτὴ, ἑορτή.
Ὀρχηδὸν, ἡδέως.
Οὐ καταπερίξεως, ἢ περῖκα ποιῆσαι, καταφρονῆσαι.
Οὐκ ἐκνεώμβιος, ἢ περιπόλιος.
Οὐλεῖν, ὑγιαίνειν.
Οὖρος, Ὅρος.
Οὖρον, ὁροθεσία.
Ὄχανα, ἀσπίδων πόρπακες καὶ δεσμοί.

Π

Παλάθαι, τὰ ὀπὸ τρυγὸς πλάσματα, κυρίως ἢ ἡ τῶν συκῶν ἐπάλληλος θέσις.
Παλλύνων, ἐπιπάσσων.
Πάρη, πάρη.
Πάτακοι, θεοὶ Φοινικικοὶ ὀν ταῖς πρύμναις ἱδρυμένοι.
Περφορηταὶ, ἀμπυκίαι.
Πεοσόμμα, ὁπλόμμα.
Πεοσοὶ, ψῆφοι.
Πιοσυνία, ἢ χρίσις τέρψασα.
Πρυτανεῖον, δεσμωτήριον, θόλος, καὶ ἡ τοῦ σίτου θήκη.
Πηκτὶς, ὄργανον, ψαλτήριον.
Πλεῦναι, πλέοναι.

Πλευῶ,

Πλεῶ, πλεῖν.
Πλίξ, βῆμα.
Πολέμαρχος, ἄρχων τῆς ξένων.
Πολλὸς } πλύς.
Πολλὴ }
Πολλὸν } πολύ.
Ποταίνια, τερσφατα.
Πρόκα, δύθύς.
Πρόπολος, νεωκόρος. μὴ τῆς δῆλος.
Πρόξενοι, προστάται.
Πρόχυσις, τὸ ἀποσπεῖσαι.

P

Ῥήγια, ἄμπωτις.
Ῥηπὶς, πλέγμα.
Ῥηχίης, φαλμῷ, ἢ δέσμης τῆς φαλμῶν.
Ῥοιχὸν, ἐσω νεῦον.
Ῥύμας, λαύρας.

Σ

Σαγάρεις, πελέκεις, τὸ ἐκ χαιρὸς ὅπλα.
Σαπερὸν, στομπὸς.
Σαυρωτὴρ, ξυστὸν, δόρυ. ἢ σύραξ ὃν ἔνιοι καλοῦσι ὠρίαχον.
Σινάμωρον, κακόχολον.
Σισύρα, βαρβαρικὸς χιτών.
Σκευὴ, ὅπλισις, καὶ στολή.
Σκυτάλαις, ῥάβδοις.
Σπαργνύω, ὀργάω.
Σπαδίξας, ἐκδέρας. Σπάδιξ γὰρ φλοιὸς ῥίζης τερεντίνης. οἴδε, φοίνικος ῥάβδον, στράδακες ἢ καὶ οἱ κίνες, καὶ σπάδιξ, ὄργανόν τι κιθαριστικόν.
Σπερχθεὶς, τετραχθεὶς.
Σταθμὸς, ὁδὸς μέτρον, καπάλυμα.
Στέφος, τὸ ὠδὶ ἢ κεφαλὴ ἱερῶν.
Συμψήσαι, συνελίξαι.
Συνεδήκατο, ἐδωρήσατο.
Συρμαία, βρῶμα διὰ στέατος καὶ μέλιτος, ἢ λάχανον σελίνῳ ἐοικός.
Συρμαΐζειν, καθαίρειν πόματι τῆς ἐκ ζειῶν καὶ ὕδατος.
Σχοινοτινὲς, μακρὸν.
Σῶστρα, σωτήρια, λύτρα.
Σώχυσι, τρέφουσι.

T

Ταινίαν, διάδημα.
Τάρσοι καλάμων, πλεκταὶ ὧν ἢ ὑφέλκυον τοῦ πλίνθου.
Ταρὸς, ἢ τῆς ὀρνίθων πτέρωσις.
Τέλη, ἀναλώματα.
Τελίσκω, πλῶ.
Τίμπια, τὰ σανὰ τῆς ὀρῶν, καὶ οἱ σύνδεσμοι τύποι.
Τετραπτερυλλίδες, ἀκρίδες πτερὰ ἔχουσαι πλατέα.
Τετρυσημένος, καταπεπονημένος. ἢ τετρυμμένος, καὶ τετρυμμένος.
Τιάρα βασιλικὴ, κυρβασία ὀρθή.
Τειπαίδας, δᾶπανα κατὰ δήμους καὶ ἀγεσιμάς.
Τειξὰ, τρίχα.
Τειφάσιοι, τρίφωνοι, τειπλάσιοι.
Τόρνιον, τὸ τρῆμα, καὶ τὸ ἐνέμενον εἰς αὐτό.
Τρῶμα, τραῦμα.

Υ

Ὑποκείνεδε, ἀποκείνεδε.

Φ

Φάλαρα, τὰ ὠδὶ τοῖς γναθοις σκεπάσματα.
Φαρμάκοις, βαφαῖς.
Φάρσος, τρύφος, κλᾶσμα, ἀκρωτήριον.
Φερέγυος, βεβαιωτής.
Φοιβόλαμπτος, Φοιβόλημπτος.
Φόρμος, πλέγμα, κόφινος.
Φρενήρης, σώφρων.
Φρητὸς, φρέατος.
Φυμάξαδε, φρυάξαδε, φυσῆσαι.
Φύζω, φεύγω.
Φυλάξαντες, ὑπτιάσαντες.
Φωλαμὸς, κυβιστὸς τὰ φάρεα ἔχουσα.

X

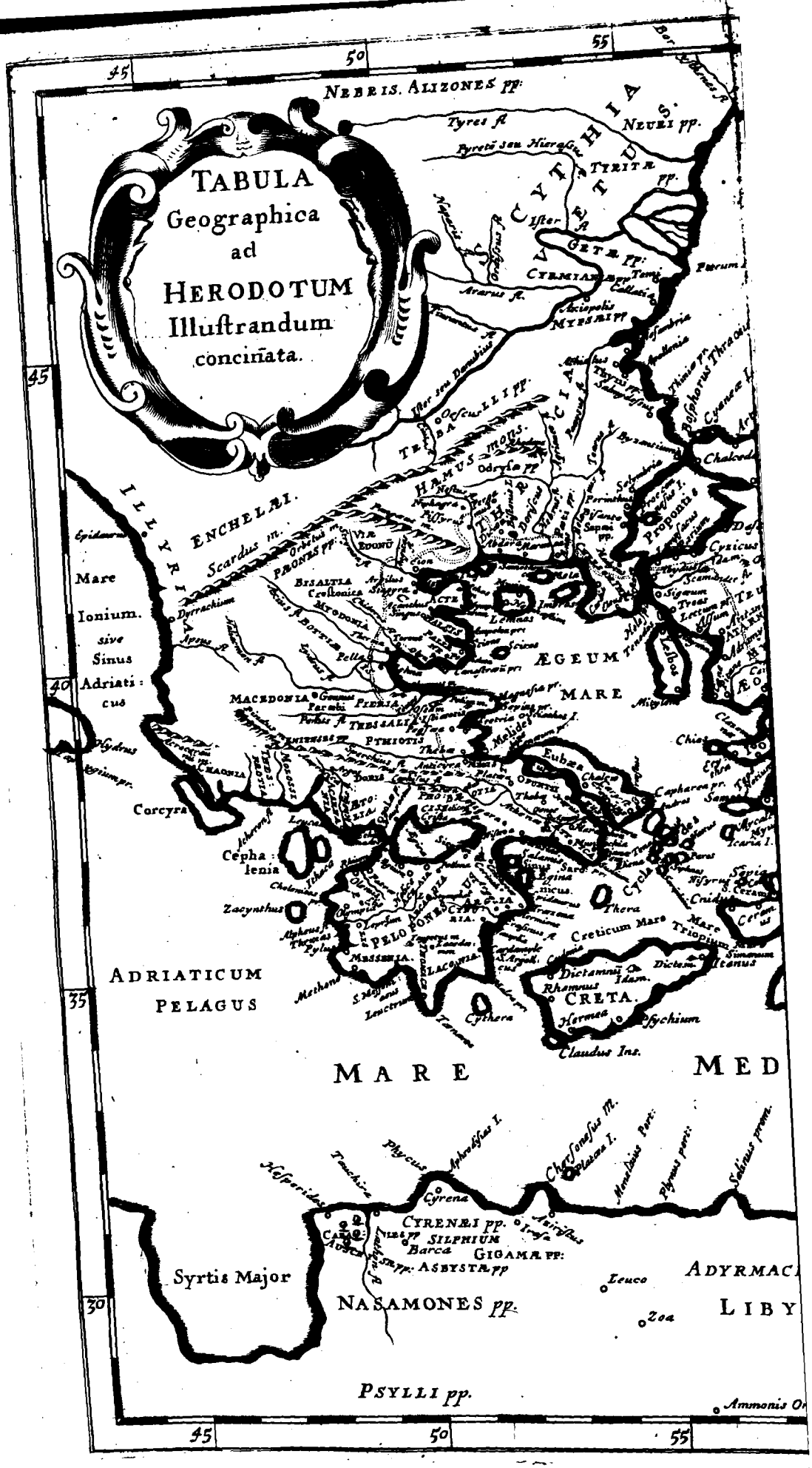
Χιδὰν, χιτών.
Χοιρίδες, πέτραι λεῖαι ἐν θαλάσσῃ.
Χορδίων, τόμνων.
Χρέια, χρεία.
Χρήματος, πράγματος.

Ψ

Ψημύθιον, ψαμμύθιον.
Ψῆνες, ξαυφία, κανώπια τὰ ὂν τοῖς ὀλύνθοις τοῖς ἄρτοις.
Ψιαθοπλόκοι, χοίνων συμβολεῖς.
Ψᾶ, ἀγερικὸν περισφόνημα.
Ψῶσα, θάλπουσα.

Ω

Ὦ ὄγοι, ὑπφώτημα χειλιαστικόν.

TABULA
Geographica
ad
HERODOTUM
Illustrandum
concinnata.
NEBRIS. ALIZONES pp.
Tyres fl.
Pyretis seu Hierasus
NEURI pp.
TYRITÆ pp.
SCYTHIA
Cyster
GETÆ pp.
CYRMIANI pp.
Ararus fl.
Scythopolis
MYESII pp.
Ister seu Danubius
Oscus fl.
LI pp.
TE
BA
HÆMUS mons.
Odrysæ pp.
ILLYRIA
ENCHELÆI.
Scardus m.
PÆONES pp.
Mare
Ionium.
sive
Sinus
Adriaticus
Dyrrachium
Apsus fl.
BISALTIA
Crestonica
MACEDONIA
Pella
Pydna
ÆGEUM
MARE
TRESALLIA
PTHIOTIS
Thebæ
Melides
Eubœa
Chalcis
Caphareus pr.
Lesbos
Mitylene
Chios
Hydrus
Corcyra
Cephalenia
Zacynthus
Olympia
Pylus
Messenia
Lacedæmon
PELOPONESUS
Ægina
Cythera
Thera
Creticum Mare
Dictamni Mon.
Rhamnus
CRETA.
Hermæa
Psychium
Claudus Ins.
ADRIATICUM
PELAGUS
MARE
MED
Hesperides
Phycus
Aphrodisias I.
Chersonesus m.
Platæa I.
Cyrena
CYRENÆI pp.
Barca
SILPHIUM
GIGAMÆ pp:
ASBYSTÆ pp
Syrtis Major
NASAMONES pp.
Leuco
Zoa
ADYRMAC
LIBY
PSYLLI pp.
Ammonis Or
45
50
55
40
35
30

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ

Η' ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΟΙ Θ, Ἐπιγεγραμμέναι ΜΟΥΣΑΙ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIA:

SIVE,

HISTORIARUM Libri IX,

MUSARUM Nominibus Inscripti.

Liber Primus, *Qui inscribitur* CLIO.

HERODOTI Halicarnassei historiæ explicatio hæc est: ut neque ea quæ gesta sunt, ex rebus humanis obliterentur 2 ex ævo, neque ingentia & admiranda opera vel à Græcis edita vel à barbaris, 3 gloria fraudentur, cum alia, tum vero 4 qua de re isti inter se belligeraverunt. Persarum 5 eximii memorant dissensionum autores extitisse Phœnices, qui à mari quod rubrum vocatur, in hoc nostrum 6 proficiscentes, & hanc incolentes regionem quam nunc quoque incolunt, longinquis continuo navigationibus incubuerunt: faciendisque Ægyptiarum & Assyriarum mercium vecturis, cum in alias plagas, tum etiam Argos pervenerunt. Argos etenim ea tempestate omnibus civitatibus regionis quæ nunc Græcia nominatur, antecellebat. Huc porro appulsos Phœnices mercimonia exposuisse: & quinto sextove quam appulissent die, cunctis fere divenditis, fœminas ad mare veniſse cum alias multas, tum vero regis

Ἰστορίων πρώτη, Ἐπιγεγραμμένη ΚΛΕΙΩ.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ Ἁλικαρνησσέος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε· ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θωυμαστὰ, τὰ μὲν Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάροισι ἀποδεχθέντα, ἀκλεᾶ γένηται· τά τε ἄλλα, καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι. Περσέων μὲν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. τούτους δὲ ἀπὸ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν, καὶ οἰκήσαντας τοῦτον τὸν χῶρον τὸν καὶ νῦν οἰκέουσι, αὐτίκα ναυτιλίῃσι μακρῇσιν ἐπιθέσθαι· ἀπαγινέοντας δὲ φορτία Αἰγύπτιά τε καὶ Ἀσσύρια, τῇ τε ἄλλῃ χώρῃ ἐσαπικνέεσθαι, καὶ δὴ καὶ ἐς Ἄργος. τὸ δὲ Ἄργος τοῦτον τὸν χρόνον προεῖχε ἅπασι τοῖσ ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένῃ χώρῃ. ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ τὸ Ἄργος τοῦτο, διατίθεσθαι τὸν φόρτον. πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ἀπίκοντο, ἐξεμπολημένων σφι σχεδὸν πάντων, ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν θάλασσαν γυναῖκας, ἄλλας τε πολλὰς, καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλέος

1 2 3 4 5 Historiæ editio. *Totum hoc principium possit ita reddi,* Hæc est historia ab Herodoto Halic. edita: ut nec ea quæ facta sunt, ex hominum memoria temporis longinquitate deleantur neque magnorum & admirandorum facinorum, quæ partim Græci partim barbari ediderunt, fama extinguatur, cum circa alia *quæ de iis cognitu digna sunt,* tum vero *circa hoc,* quænam belli inter eos causa fuerit. Persarum quidem certe sermones memorant diss. *Legit autem hic interpres* λόγιοι *pro* λόγοι. 6 Profecti, & positis sedibus in ea regione quam, *&c.*

× *V. Torrentium in Hor: Ta Arti Obet: V. 27.*

δυγατέρα.

θυγατέρα· τὸ δὲ οἱ ὄνομα ἦεν κατὰ ταὐτὸ τὸ καὶ Ἕλληνες λέγουσιν, Ἰοῦν τὴν Ἰνάχου. ταύτας φάσας κατὰ πρύμνην τῆς νηὸς, ὡνέεσθαι τὰ φορτία τῶν σφὶν ἦν θυμὸς μάλιστα· καὶ τοὺς Φοίνικας ἀρμήσαντας ἐπ' αὐτὰς, ταύτας μὲν δὴ πλεύνας τῶν γυναικῶν ἀποφυγέειν, τὴν δὲ Ἰοῦν σὺν ἄλλῃσι ἁρπασθεῖσαν. ἐσβαλλομένους δὲ ἐς τὴν νέα, οἴχεσθαι ἀπάγοντας ἐπ' Αἰγύπτου. Οὕτω μὲν Ἰοῦν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέσθαι φασὶ Πέρσαι, οὐκ ὡς Φοίνικες "Ἕλληνες καὶ τῶν ἀδικημάτων τοῦτο ἄρξαι πρώτων. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἑλλήνων τινὰς (οὐ γὰρ ἔχουσι τοὔνομα ἀπηγήσασθαι) φασὶ τοὺς Φοίνικας ἐς Τύρον προσχόντας, ἁρπάσαι τὴν βασιλέος τὴν θυγατέρα Εὐρώπην. (εἰκὸς μὲν δὴ ἦσαν δ' ἂν ἔτοι Κρῆτες) ταῦτα μὲν δὴ ἴσα σφι πρὸς ἴσα γενέσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἕλληνας αἰτίους τῆς δευτέρης ἀδικίης γενέσθαι. καταπλώσαντας γὰρ μακρῇ νηὶ ἐς Αἶαν τὴν Κολχίδα καὶ τὸν Φᾶσιν ποταμὸν, ἐντεῦτεν, ἀπαρτησάμενοι καὶ τἆλλα τῶν εἵνεκεν ἀπίκοντο, ἁρπάσαι τὴν βασιλέος τὴν θυγατέρα Μηδείην. πεμφθέντα δὲ τὸν Κόλχων βασιλέα ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυκα, αἰτέειν τε δίκας τῆς ἁρπαγῆς, καὶ ἀπαιτέειν τὴν θυγατέρα· τοὺς δὲ ἀποκρίνασθαι ὡς οὐδὲ ἐκεῖνοι Ἰοῦς τῆς Ἀργείης ἔδοσάν σφι δίκας τῆς ἁρπαγῆς· οὐδὲ ὦν αὐτοὶ δώσειν ἐκείνοισι. Δευτέρῃ δὲ λέγουσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου, ἀκούσαντα ταῦτα, ἐθελῆσαι οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος δι' ἁρπαγῆς γυναῖκα, δοκήσαντα πάντως ὅτι οὐ δώσει δίκας· ἔπειτα γὰρ ἐκείνους οὐ διδόναι. ἔτω δὴ ἁρπάσαντα τὴν Ἑλένην, τοῖσι Ἕλλησι δόξαι, πρῶτον πέμψαντας ἀγγέλους, ἀπαιτέειν τε τὴν Ἑλένην, καὶ δίκας τῆς ἁρπαγῆς αἰτέειν. τοὺς δὲ, "περιέχομένων ταῦτα, προφέρειν σφι Μηδείης τὴν ἁρπαγὴν· ὡς οὐ δόντες αὐτοὶ δίκας, οὐδὲ ἐκδόντες ἀπαιτηθέντων, βουλοίατο σφι παρ' ἄλλων δίκας γενέσθαι; Μέχρι μὲν ὧν τούτων, ἁρπαγὰς μούνας εἶναι παρ' ἀλλήλων· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, Ἕλληνας δὴ μεγάλως αἰτίους γενέσθαι. πρότερος γὰρ ἄρξαι στρατεύσας ἐς τὴν Ἀσίην, ἢ σφέας ἐς τὴν Εὐρώπην. τὸ μὲν νῦν ἁρπάζειν γυναῖκας, ἀνδρῶν ἀδίκων ἔργον νομίζειν εἶναι· τὸ δὲ ἁρπασθεισέων ἑωυτῶν ποιήσασθαι τιμωρέειν, ἀνοήτων· τὸ δὲ μηδεμίαν ὥρην ἔχειν ἁρπασθεισέων, σωφρόνων. δῆλα γὰρ δὴ ὅτι εἰ μὴ αὐταὶ ἐβούλεατο, οὐκ ἂν ἡρπάζοντο. σφέας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίης λέγουσι Πέρσαι ἁρπαζομένων τὴν γυναικῶν λόγον οὐδένα ποιήσασθαι.

filiam cui nomen esset idem quod Græci tradunt, Io filiam Inachi. Dumque hæ fœminæ puppi navis assistentes ea mercarentur quæ cujusque aviditas maxime ferebat, in eas Phœnices sese adhortatos impetum fecisse: & ipsarum plerisque aufugientibus, Io cum aliis aliquot raptam fuisse: eisque in navem impositis Phœnices in Ægyptum vela fecisse. Hunc itaque in modum Io I
in Ægyptum perveniſſe memorant Persæ, non quemadmodum 1 Græci: & hoc injuriarum principium extitisse. Post hæc Græcorum quosdam, quorum nomina non possunt dicere, Tyrum appulsos, filiam regis rapuisse Europam: (fuerunt autem isti Cretenses) 2 illisque par pari repensum. Verum postea Græcos secundæ injuriæ autores extitisse. Longa enim nave 3 in ora Colchidis & ad Phasim fluvium, quum cætera transegissent quorum gratia venerant, illinc rapuisse filiam regis Medeam. Ad quam reposcendam, pœnasque de raptu petendas, quum rex Colchorum caduceatorem misisset, Græcos respondisse, ut illi de rapto Io Argiva pœnas sibi non dedissent, ita ne se quidem illis daturos. Secunda dehinc III
ætate, ferunt, Alexandro Priami filio, quum ista audisset, cupidinem incessisse uxoris sibi per rapinam è Græcia comparandæ, certum habenti omnino se pœnas non pensurum, quas nec illi pependissent. Ita quum is Helenam rapuisset, visum esse Græcis, primum missis illuc nunciis & Helenam repetere, & pœnas de raptu petere. Illos vero 4 tergiversantes mentionem fecisse raptu Medeæ: & qui nec pœnas dedissent, nec rapinam reposcentibus reddidissent, quomodo vellent ab aliis sibi pœnas dari. Hactenus igitur inter eos mutuis IV
solis rapinis actum. Eorum autem quæ deinceps extiterunt, Græcos præcipue autores extitisse, qui priores in Asiam quam ipsi in Europam copias ducere incepissent. Se quidem sentire injuriorum virorum factum esse rapere fœminas: amentium vero, raptis ulciscendis operam dare: prudentium autem, 5 pro nulla habere raptarum pulchritudinem: quippe quæ, nisi voluissent, haud dubie raptæ non fuissent. 6 Eoque suarum fœminarum ex Asia raptarum Persæ negant ullam se habuisse rationem:

1 Phœnices. *Sed alteram lect. sequitur.* 2 Et ista quidem pari compensatione inter eos esse facta. 3 Æam Colchicam advectos. 4 Medeæ raptum ipsis objecisse, ista prætexendo, quum nec ipsi pœnas &c. 5 Raptas nihil curare. 6 Se itaque Asianos raptarum mulierum nullam rationem habuisse dicunt Persæ: Gr.

Græcos

Græcos autem Lacedæmoniæ mulieris gratia ingentem comparaſſe claſſem, deinde in Aſiam profectos, imperium Priami evertiſſe: atque ex eo tempore ſemper exiſtimaſſe ſibi hoſtes eſſe Græcos. Siquidem Aſiam & barbaras gentes quæ illam incolunt, 1 putant Perſæ ſibi neceſſitudine conjunctas, Europam ve-
V ro & Græcos à ſe eſſe disjunctos. Hunc in modum Perſæ rem geſtam eſſe memorant, & Ilii excidium ſibi diſcordiæ cum Græcis extitiſſe principium comperiunt. Cum quibus non conſentiunt de Io Phœnices, quam negant ſe in Ægyptum abduxiſſe raptu uſos, ſed eam apud Argos cum nauclero navis ipſorum rem habuiſſe: & quum ſe gravidam eſſe comperiſſet, veritam parentes, 2 ſic voluntariam cum Phœnicibus navigaſſe, ne detegeretur. Et hæc quidem Perſæ Phœniceſque referunt: ego vero, utrum ſic geſta ſint necne, 3 non pluribus perſequar. Cæterum quem ipſe novi primùm cœpiſſe inferre Græcis injuriam, 4 hunc indicabo, longius oratione pergens, tam parvas urbes civitateſque commemorando quam magnas. Nam quæ olim magnæ erant, earum permultæ factæ ſunt parvæ: rurſus, quæ mea memoria magnæ fuerunt, prius fuerant parvæ. Igitur quum ſciam humanam felicitatem nequaquam in eodem tenore perſtare, 5 utriuſque fortunæ mentionem habebo.

VI CROESUS genere quidem fuit Lydus, patre autem Alyatte: earum vero nationum 6 tyrannus quæ intra Halym amnem ſunt, qui à meridie Syros ac Paphlagones interfluens, contra ventum Aquilonem, in mare quod vocant Euxinum evolvitur. Hic Croeſus, è barbaris quos cognitos habemus, primus Græcorum 7 alios ad tributum pendendum adegit, alios ſibi amicos conciliavit. Subegit quidem Ione, Æoles, & qui ſunt in Aſia Dores: amicos autem ſibi fecit Lacedæmonios, quum ante ejus imperium univerſi Græci liberi fuiſſent. Nam Cimmeriorum adverſus Ioniam expeditio, vetuſtior illa quidem Croeſo extitit, non tamen 8 urbes expugnavit, ſed per incurſiones prædas
VII abegit. Cæterum principatus quum eſſet Heraclidarum, ad genus Croeſi, qui vocabantur Mermnadæ, ſic pervenit: CANDAULES, is quem Græci Myrſilum nominant, Sardium fuit 9 tyrannus,

Ἕλλωνας ὦ Λακεδαιμονίης εἵνεκεν γυναικὸς τόλον μέγαν συναγείραι, καὶ ἐπείτα ἐλθόντας ἐς τὴν Ἀσίην, τὴν Πρίαμος δύναμιν κατιλεῖν. "ἀπὸ τούτου τ' αἰεὶ ἡγήσασθαι τὸ Ἑλλάνιον σφίσιν ἴδιον πολέμιον. τὴν γὰρ Ἀσίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἔθνεα βάρβαρα οἰκειοῦνται οἱ Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ τὸ Ἑλλάνιον πάγκαλα κεχωρίδας. Οὕτω μὲν Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι, καὶ Ἀμφὶ τὴν Ἴλιον ἅλωσιν διείκασι σφίσιν ἐοῦσαν τὴν ἀρχὴν τῆς ἔχθρης τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας. Περὶ δὲ τῆς Ἰοῦς οὐκ ὁμολογέουσι Πέρσῃσιν οὕτω Φοίνικες. οὐ γὰρ ἁρπαγῇ σφέας χρησαμένους λέγουσιν ἀγαγεῖν αὐτὴν ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ Ἄργεϊ ἐμίσγετο τῷ ναυκλήρῳ τῆς νηὸς ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν ἔγκυος ἐοῦσα, αἰδεομένη τοὺς τοκέας, ἕως δὴ ἐθελοντὴν αὐτὴν τοῖσι Φοίνιξι συνεκπλώσαι, ὡς ἂν μὴ κατάδηλος γένηται. ταῦτα μέν νυν Πέρσαι τε καὶ Φοίνικες λέγουσιν. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἐρέω ἐμοὶ γὰρ εἰδέναι ὡς ἔστω ἢ ἄλλως κως ταῦτα ἐγένετο· τὸν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῶτον ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἕλληνας, τοῦτον σημήνας, προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγου, ὁμοίως σμικρὰ καὶ μεγάλα ἄστεα ἀνθρώπων ἐπεξιών. τὰ γὰρ τοπάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε· τὰ δὲ ἐπ' ἐμεῦ ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρά. τὴν ἀνθρωπήιον ὦν ὀπωπάμενος εὐδαιμονίην οὐδαμὰ ἐν ταὐτῷ μένουσαν, ὁμοίως ἐπιμνήσομαι ἀμφοτέρων ὁμοίως.

ΚΡΟΙΣΟΣ ἦν Λυδὸς μὲν τὸ γένος, παῖς δὲ Ἀλυάττεω, τύραννος ἐθνέων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ, ὃς ῥέων ἀπὸ μεσαμβρίης μεταξὺ Σύρων καὶ Παφλαγόνων, ἔξεισι πρὸς βορέην ἄνεμον ἐς τὸν Εὔξεινον καλεόμενον πόντον. οὗτος ὁ Κροῖσος, βαρβάρων πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, τοὺς μὲν κατεστρέψατο Ἑλλήνων ἐς φόρου ἀπαγωγήν, τοὺς δὲ φίλους προσεποιήσατο. κατεστρέψατο μὲν Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας, καὶ Δωριέας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ φίλους δὲ προσεποιήσατο Λακεδαιμονίους. πρὸ δὲ τῆς Κύρου ἀρχῆς πάντες Ἕλληνες ἦσαν ἐλεύθεροι. τὸ γὰρ Κιμμερίων στράτευμα τὸ ἐπὶ τὴν Ἰωνίην ἀπικόμενον, Κύρου ἐὸν πρεσβύτερον, οὐ κατεστρέψατο πόλιος, ἀλλ' ἐξ ὁδοῦ ἁρπαγή. Ἡ δὲ ἡγεμονίη οὕτω περιῆλθεν, ἐοῦσα Ἡρακλειδέων, ἐς τὸ γένος τὸ Κύρου, καλεομένους δὲ Μερμνάδας, τὴν Κανδαύλης, τὸν οἱ Ἕλληνες Μυρσίλον" καλέουσι, τύραννος Σαρδίων,

1 *Vel*, in neceſſitudinem ſuam recipiunt: cum Europa vero & Græcis nullam ſibi ſocietatem intercedere exiſtimant. *Vel*, nihil ſibi eſſe commune. 2 Tum demum ultro cum Ph. 3 Dicere non conſtituì. *Q. d.* non me comparo ad dicendum. 4 Hunc ubi indicaverim, ulterius progrediar, tam p. 5 De utriſque ment. 6 Regnator. *vel* rex. *aut*, dominator. *Sic & aliis in locis.* 7 *Vel*, Alios ſubactos, *ſive* [ſubjugatos] pendere ſibi tributum coegit. 8 Urbes ſubjugavit. *Vel*, pati jugum coëgit. 9 *Subſtitue eandem interpretationem quam paulo ante.*

Ἄργον ἀπόγονον δὲ Ἀλκαίου τοῦ Ἡρακλέος. Ἄργων μὲν γὰρ ὁ Νίνου, τοῦ Βήλου, τοῦ Ἀλκαίου, πρῶτος Ἡρακλειδέων, βασιλεὺς ἐγένετο Σαρδίων· Κανδαύλης δὲ ὁ Μύρσου, ὑστατος οἱ δὲ πρότερον Ἄργονος βασιλεύσαντες ταύτης τῆς χώρης, ἦσαν ἀπόγονοι Λυδοῦ τοῦ Ἄτυος· ἀπὸ τοῦ ὁ δῆμος ὁ Λύδιος ἐκλήθη ὁ πᾶς ἐπώνυμος, πρότερον Μῆων καλεόμενος. Ἀπὸ τούτων δὲ Ἡρακλεῖδαι ὀπτεσφαλτένες, ἔχοντες τὴν ἀρχὴν ἐκ θεοπροπίου, ἐκ δούλης τε τῆς Ἰαρδάνου γεγονότες καὶ Ἡρακλέος· ἄρξαντες δὴ δύο καὶ ἑπτὰ γενεὰς ἀνδρῶν, ἔτεα πέντε τε καὶ πεντακόσια, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεχόμενος τὴν ἀρχὴν, μέχρι Κανδαύλεω τοῦ Μύρσου. Οὗτος δὴ ὧν ὁ Κανδαύλης ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ γυναικός· ἐρασθεὶς δὲ, ἐνόμιζέ οἱ ἐοῦσαν γυναῖκα πολλὸν πασέων καλλίστην. ὥστε δὲ ταῦτα νομίζων· ἦν γὰρ οἱ τῶν αἰχμοφόρων Γύγης ὁ Δασκύλου ἀρεσκόμενος μάλιστα· τούτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ μεγάλα τῶν πρηγμάτων ἐπιτρέπων ἐτύγχανε ὁ Κανδαύλης μάλιστα δὴ καὶ τὸ εἶδος τῆς γυναικὸς ὑπερεπαινέων. χρόνου δὲ οἱ πολλοῦ διελθόντος (χρῆν γὰρ Κανδαύλῃ κακῶς) ἔλεγε πρὸς τὸν Γύγην τοιάδε, "Γύγη, οὐ γάρ σε δοκέω πείθεσθαί μοι "λέγοντι περὶ τοῦ εἴδεος τῆς γυναικός· "(ὦτα γὰρ τυγχάνει ἀνθρώποισι ἐόντα "ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν) ποίεε ὅκως σκεψεαι "ἐκείνου θηήσεαι γυμνήν. ὁ δὲ, μέγα ἀμβώσας, "εἶπε, Δέσποτα, τίνα λέγεις λόγον οὐκ ὑγι- "ἐα, κελεύων με θεωσσεῖν τὴν ἐμὴν θηή- "σεσθαι γυμνήν; ἅμα δὲ κιθῶνι ἐκδυο- "μένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή. "πάλαι δὲ τὰ καλὰ ἀνθρώποισι ἐξεύρη- "ται, ἐκ τῶν μανθάνειν δεῖ. ἐν τοῖσι ἓν "τόδε ἔστι, "τινὰ σκοπεύειν τὰ ἑωυτοῦ. "ἐγὼ δὲ πείθομαί σε ἐκείνην εἶναι πασέων γυ- "ναικῶν καλλίστην· καὶ σέο δέομαι μὴ δέεσθαι ἀνόμων. Ὁ μὲν δὴ, λέγων τοιαῦτα, ἀπεμάχετο, "ἀρρωδέων μή τι οἱ ἐξ αὐτέων γένηται κακόν. ὁ δὲ "ἀμείβεται τοιάδε, "Θάρσει Γύγη, καὶ μὴ φοβέο μήτε ἐμὲ, ὡς "σέο "πειρώμενον λόγον τόνδε· μήτε γυ- "αῖκα τὴν ἐμὴν, μή τι τοι ἐξ αὐτῆς βλάβος ἀρχὴν γένηται· ἐγὼ μηχανήσομαι "ὅκως μηδὲ μαθεῖν μιν ὀφθεῖσαν σεῦ. ἐγὼ γάρ σε ἐς τὸ οἴκημα ἐν τῷ κοι- "μήσεται, ὀπισθε τῆς ἀνοιγομένης θύρης "δίσσοι. Μετὰ δὲ ἐμὲ ἐσελθόντα, παρέσται καὶ ἡ γυνὴ ἡ ἐμὴ ἐς "κοίτωνα. κεῖται δὲ ἀγχοῦ τῆς

ab Alcæo Herculis filio oriundus. Siquidem Heraclidarum primus, Sardium rex extitit Argon, Nini filius, Beli nepos, Alcæi pronepos: novissimus, Candaules Myrsi filius: quum ante Argonem qui in ea regione regnaverant, fuissent oriundi à Lydo Atyis filio, à quo totus is populus cognominatus est Lydius, quum Meon antea vocaretur. Ab his 1 succedentes Heraclidæ, imperium ex oracuło adepti sunt, Iardanæ ancilla & Herculę geniti: idque per quingentos & quinque Annos, duas & viginti virorum ætates, tenuerunt, filius patri deinceps succedens, usque ad Candaulem Myrsi filium. Hic igitur Candaules VIII uxorem adamabat, eamque præ amore arbitrabatur omnium fœminarum esse pulcherrimam. Hoc ita esse sibi persuadens, apud Gygem, Dascyli filium, ex satellitibus suis (erat enim is maxime ipsi acceptus, 2 eoque ministro in rebus magis arduis utebatur) speciem uxoris supra modum extollebat; Ad quem non multo interjecto tempore (necesse nanque erat ei male evenire) inquit his verbis, Gyges, 3 neque enim videris mihi fidem habere referenti de conjugis specie: (quod magis incredulæ sunt hominibus aures quam oculi) fac illam conspicias nudam. Hic autem vehementer exclamans, Quemnam, inquit, here sermonem profers haudquaquam sanum, qui me jubes inspicere heram meam nudam? Mulier exuta tunica, & verecundiam pariter exuit. Jam olim hominibus sunt honesta excogitata, 4 unde discere debemus: ex quibus hoc unum est, Quæ sua sint, quemque inspicere debere. Ego vero tibi fidem habeo, illam esse fœminarum omnium speciosissimam, teque oro ne me ores illicita. Atque hæc dicendo Gyges IX repugnabat, pertimescens nequid sibi ex ea re mali contingeret. Cui vicissim ille his verbis, Fidens, inquit, esto Gyges: cave timeas aut me, tanquam hoc te sermone tentantem, aut uxorem meam, nequid tibi ex ea detrimenti creetur. Principio enim 5 sic ego machinabor, ut illa ne deprehendere quidem possit se abs te fuisse inspectam. Te nanque secundum fores cubiculi in quo cubamus, quum apertæ fuerint, collocabo. Ubi ergo fuero ingressus, aderit & uxor mea in cubiculum: juxta cujus introitum

1 Aurem educati Herael. 2 Eique res magis serias communicabat) spec. 3 Quia non videris m. 4 Unde discere oportet. *Q. d. Jam olim compertum fuit quænam honestati essent consentanea, & inde nobis petenda disciplina est. Num autem eorum est,* 5 Tali artificio utar, ut.

sella

ſella poſita eſt, ſuper quam veſtes illa, ut quamque exuet, reponet, ſeſe per multum otium ſpectandam præbens: quæ quum à ſella cubitum perget, [1] oſtendens invicem terga, curæ tibi ſit deinceps ne te per fores abeuntem conſpiX ciat. Gyges igitur, ubi effugere non potuit, fuit paratus: quem Candaules, poſteaquam hora cubandi viſa eſt adeſſe, in cubiculum duxit: ſtatimque poſt & uxor adfuit. Quam introeuntem ac veſtimenta deponentem Gyges intuitus, ubi averſa fuit illa cubitum vadens, ipſe è loco prorepens foras abiit: & inter exeundum à muliere conſpectus eſt. 2 Hæc, ut didicit à viro quid actum eſſet, neque præ pudore exclamavit, neque viſa eſt percepiſſe, habens in animo Candaulem ulciſci. Apud Lydos enim, & fere apud cæteros quoque barbaros, magno probro eſt etiam viXI rum conſpici nudum. Ita tunc nihil aperiens mulier, ſilentium tenuit: mox autem ubi dies illuxit, quos domeſticorum maxime ſibi fideles intelligebat eſſe, quum præparaſſet, Gygem accerſit. Hic eam nihil ſuſpicans ſcire eorum quæ acta erant, accerſitus venit: quippe qui antea ſolitus eſſet ad reginam concedere, quoties ab ea vocaretur. Ut venit, ad eum his verbis mulier inquit, 3 Nunc duabus tibi præſentibus viis, Gyges, offero electionem, in utram malis divertere. Aut enim me pariter ac regnum Lydorum habe, ubi Candaulem interfeceris, aut teipſum continuo occumbere ſic oportet: ne in omnibus Candauli obſequendo, 4 poſthac ſcias quæ te ſcire non decet. Sed aut illum qui iſta conſuluit, interire opus eſt: aut te, qui nudam me es conſpicatus, & illicita feciſti. Ad hæc verba Gyges primum obſtupefactus, poſtea obſecrare illam ne ſe ad talem neceſſitatem adigeret alterutrum eligendi. Ubi non perſuadet, ſed utique propoſitam ſibi neceſſitatem cernit aut interimendi herum, aut per alios pereundi, elegit ut ipſe ſupereſſet: atque ita percontans illam, inquit, Quandoquidem me adigis invitum ad herum meum occidendum, age, audiam quo pacto illum adoriemur. Excipiens illa, Ex eo, inquit, loco adoriendus erit unde ille me nudam oſtendit. In ſopitum autem impetus dabitur.
XII Poſteaquam igitur inſidias inſtruxerunt,

ἐσόδου θεόν. ὅτε τῶν τῆς ἁμαρτίων
χρὴ ἓν ἔκαστον ἐκδιδύσκει δίκης, ἢ κατ'
ἡσυχίαν πολλὴν παρέξει τοι θεήσασθαι.
ἐπεὰν δὲ ἀπὸ τοῦ θρόνου ᾖσι τὴν
δύσιν, χρὴ νόου τε αὐτῆς ἦμεν, σοὶ μελέ-
τω τῷ ἐνθεῦτεν ὅκως μή σε ὄψεται ἰόντα
ἔξω τῆς θυρέων. Ὁ μὲν δὴ, ὡς ἐκ πολλοῦ
ἔπαυτο ἀφαφυγέειν, ἕως ἕτοιμος. ὁ δὲ Καν-
δαύλης, ἐπεὶ ἐδόκεεν ὥρη τῆς κοίτης εἶ-
ναι, ἦγε τὸν Γύγεα ἐς τὸ οἴκημα· καὶ μετὰ
ταῦτα αὐτίκα παρῆν καὶ ἡ γυνή. Ἐσελθοῦσαν
δὲ καὶ τιθεῖσαν τὰ εἵματα ἐθηεῖτο ὁ Γύγης.
ὡς δὲ κατὰ νώτου ἐγένετο, ἐκπης τῆς γυναικὸς
ἐς τὴν κοίτην, ὑπεκδὺς ἐχώρεεν ἔξω. καὶ
ἡ γυνὴ " ὁρᾷ μιν ὀξέως. μαθοῦσα δὲ τὸ ΠΡ ἔπρηξε
ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρός, ἔτε ἀνέβωσεν, αἰ-
σχυνθεῖσα, ἔτε ἔδοξε μαθεῖν, ἐν νόῳ ἔχου-
σα τίσασθαι τὸν Κανδαύλεα. πάρος γὰρ τοῖσι
Λυδοῖσι, σχεδὸν δὲ καὶ πάρα τοῖσι ἄλλοισι
βαρβάροισι, καὶ ἄνδρα ὀφθῆναι γυμνόν,
" αἰσχύνην μεγάλην φέρει. Τότε μὲν δὴ ΠΡ εἰς αἰσχ.
ὕπνου, ἡσυχίην ἄγων " εἶχεν· ὡς ΠΡ ἤγε.
δὲ ἡμέρη τάχιστα ἐγεγόνεε, τῶν οἰκετέων
τοὺς μάλιστα ἐώρα πιστοὺς ἑωυτῷ,
ἑτοίμους ποιησάμενος, ἐκάλεε τὸν Γύγεα.
ὁ δὲ, οὐδὲν δοκέων αὐτῶν τῶν προκατημένων
δηλήσεσθαι, ἦλθε καλεόμενος. ἐπίστε γὰρ
καὶ πρόσθεν, ὅκως ἡ βασίλεια καλέοι,
φοιτᾶν. ὡς δὲ ὁ Γύγης ἀπίκετο, ἔλε-
γεν ἡ γυνὴ τάδε, Νῦν τοι δυοῖν ὁδοῖν "
παρεουσέων, Γύγη, δίδωμι αἵρεσιν, ὁκο-
τέρῃσι βούλεαι τελευτᾶν. ἢ γὰρ Κανδαύ- " V. Justin. L. 1
λεα ἀποκτείνας, ἐμέ τε καὶ τὴν βα- " Hist. 7. H. 14. 28
σιληίην ἔχε τὴν Λυδῶν, ἢ αὐτόν σε "
αὐτίκα ὕστερον ἀποθνήσκειν δεῖ· ὡς ἂν μὴ "
πάντα πειθόμενον Κανδαύλῃ, τὸ λοιπὸν "
ἴδῃς τὰ μή σε δεῖ. ἀλλ' ἤτοι κεῖνόν γε "
τὸν ταῦτα " βουλευσάμενον δεῖ ἀπόλλυσθαι, " ΠΡ βουλεύ-
ἢ σε τὸν ἐμὲ γυμνὸν δηκσάμενον, καὶ ποι- " σαντα
ήσαντα ἃ νομίζομεν. ὁ δὲ Γύγης πρῶτα μὲν
ἀπεδωύμαζε τὰ λεγόμενα· μετὰ δὲ, ἱκέ-
τευε μή μιν ἀναγκαίῃ ἐνδεῖν ἀφαιρῖ- 4
ναι τοιαύτῃ αἵρεσιν. ἔκων δὲ ἔπειθεν,
ἀλλ' ἐώρα ἀναγκαίῃ ἀληθέως πρόκει-
μένῃ, ἢ τὸν δεσπότεα " ἀποκτεῖναι, ἢ αὐ- ΠΡ ἀπολ-
τὸν ὑπ' ἄλλων ἀπόλλυσθαι αἱρέσεται αὐ- λύναι,
τὸς πρεσβύτερα. ἐπιρώτα δὴ λέγων τάδε,
Ἐπεί με ἀναγκάζεις δεσπότεα τὸν "
ἐμὸν κτείνειν, οὐκ ἐθέλοντά, φέρε ἀκέ- "
σω πέρι καὶ τρόπῳ ἐπιχειρήσομέν σφι. "
ἦ δὲ, ὑπολαβοῦσα ἔφη, Ἐκ τοῦ αὐτοῦ μὲν χωρέειν ἡ ὁρμὴ ἔσεσθαι ὁπέτερ καὶ ἐκείνῳ. ἐμὲ ἐπε-
δέξατο γυμνὴν ὑπανωμόσην ἡ ἐπιχείρησις ἔσεσθαι. Ὡς δὲ ἤρτυσαν τὴν ἐπιβουλὴν,

1 Et ei fueris à tergo, curæ ti. 2 *Vel*, Hæc ut animadvertit quod à viro factum erat, neque exclamavit, utpote pudore retenta, neque præ ſe tulit animadvertiſſe. 3 Nunc quum duæ viæ in tua ſint poteſtate, G. 4 Poſthac videas quæ te videre non decet.

νυκτὸς γενομένης, (ἐν γὰρ μετίετο ὁ Γύγης, ἐδέ οἱ ἦν ἀπαλλαγὴ ἐκ μοίρης, ἀλλὰ ἤδεε ἢ αὐτὸν ἀπολωλέναι, ἢ Κανδαύλεα) εἵπετο ἐς τὸν θάλαμον τῇ γυναικί· καί μιν ὀπίσω, ἐγχειρίδιον δόσα, κατακρύπτει ὑπὸ τὴν αὐτὴν θύρην. καὶ μετὰ ταῦτα, ἀναπαυομένῳ Κανδαύλεῳ, ὑπεισελθὼν τε καὶ ἀποκτείνας αὐτὸν, ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν βασιληΐην. Ἡρ. 1. 1. p. 403. Gill. Vari. ὃς Γύγης * τῷ καὶ Ἀρχίλοχος ὁ Πάριος, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γενόμενος, ἐν ἰάμβῳ τριμέτρῳ ἐπεμνήσθη. Ἔσχε δὲ καὶ βασιληΐην, καὶ ἐπεκρατώθη ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίου· ὡς γὰρ δὴ οἱ Λυδοὶ δεινὸν ἐποιεῦντο τὸ Κανδαύλεω πάθος, καὶ ἦσαν ἐν ὅπλοισι ἔνοπλοι, συνέβησαν ἐς ταὐτὸ οἵ τε τοῦ Γύγεω στασιῶται καὶ οἱ λοιποὶ Λυδοί, ὥστε μὲν δὴ τὸ χρηστήριον ἀνέλῃ μὲν βασιλέα ἕξειν τῆς Λυδῶν, τότε βασιλεύειν· ὥστε δὲ μὴ, ἀποδώσειν ὀπίσω ἐς Ἡρακλείδας τὴν ἀρχήν. ἀνεῖλέ τε δὴ τὸ χρηστήριον, καὶ ἐβασίλευσεν οὗτος Γύγης. πυθόμενος δὲ μάντιος εἶπεν ἡ Πυθίη, ὡς Ἡρακλείδῃσι τίσις ἥξει ἐς τὴν πέμπτον ἀπόγονον Γύγεω. τοῦτο τοῦ ἔπεος Λυδοί τε καὶ οἱ βασιλέες αὐτῶν λόγον οὐδένα ἐποιεῦντο, πρὶν δὴ ἐπετελέσθη. Τὴν μὲν δὴ τυραννίδα οὕτως ἔσχον οἱ Μερμνάδαι, τοὺς Ἡρακλείδας ἀπελόμενοι. Γύγης δὲ τυραννεύσας ἀπέπεμψε ἀναθήματα ἐς Δελφούς· ἐκ ὀλίγα· ἀλλ' ὅσα μὲν ἀργύρεα ἀναθήματα ἔστι οἱ πλεῖσα ἐν Δελφοῖσι· πάρεξ δὲ τοῦ ἀργύρου, χρυσὸν ἄπλετον ἀνέθηκεν, ἄλλον τε, καὶ τὸ μάλιστα μνήμης ἄξιον ἔχειν ἔστι, κρητῆρές οἱ ἀριθμὸν ἓξ χρύσεοι ἀνακέαται· ἑξαστὶ δὲ ἔστοι ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, σταθμὸν ἔχοντες τεσσαράκοντα τάλαντα. ἀληθέϊ δὲ λόγῳ χρεωμένῳ, ἐς Κορινθίων τὸ δημόσιον οὐκ ἔστι ὁ θησαυρὸς, ἀλλὰ Κυψέλου τοῦ Ἠετίωνος. ὅτι δὲ ὁ Γύγης, πρῶτος βαρβάρων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἐς Δελφοὺς ἀνέθηκε ἀναθήματα, μετὰ Μίδην τὸν Γορδίεω, τὸν Φρυγίης βασιλέα. ἀνέθηκε γὰρ δὴ καὶ Μίδης τὸν βασιλήϊον θρόνον ἐς τὸν περιηγίζων ἐδίκαζεν, ἐόντα ἀξιοθέητον. κέεται δὲ ὁ θρόνος οὗτος ἐνδαίτερος τοῖσι τοῦ Γύγεω κρητῆρες. ὁ δὲ χρυσὸς οὗτος καὶ ὁ ἄργυρος τὸν ὁ Γύγης ἀνέθηκεν, ὑπὸ Δελφῶν καλέεται Γυγάδεω, ἐπωνυμίην. ἐσβαλὼν μὲν νυν καὶ οὗτος στρατιὴν, ἔσχε τε ἄρξας, ἐς τε Μίλητον καὶ ἐς Σμύρνην, καὶ Κολοφῶνος τὸ ἄστυ εἷλεν· ἄλλο δὲ μέγα ἔργον ἐν τῷ ἄλλο ἐξεργάσατο, βασιλεύσας ἐπ' ἔτεα δυώδεκα καὶ ἑπτά. τοῦτον μὲν

& nox advenit, Gyges 1 nihil cunctatus est: quippe cui nulla devitandi facultas esset, sed necesse aut perire, aut Candaulem perimere. Mulierem in thalamum sequitur, quem illa, dato pugione, subter easdem fores occulit. Unde postmodum iste procedens, quiescentem Candaulem obtruncat, uxoremque ejus & regno potitus est. 2 Cujus *rei* meminit & Archilochus Parius, qui per idem tempus fuit, in iambo trimetro. Obtinuit autem regnum Gyges XIII & in eo fuit confirmatus ex Delphico oraculo. Nam quum Lydi indigno animo ferrent Candaulis casum, atque in armis essent, convenit inter hos ac factionem Gygianam, ut, si oraculum respondisset hunc esse regem Lydorum, ipse regnaret: sin minus, principatum Heraclidis restitueret. Accepto igitur oraculo Gyges ita regnavit. 3 Sed demum Pythia loquuta, Heraclidarum ultionem in atnepotem Gygis esse venturam. quod carmen neque Lydi neque ipsorum reges ullius momenti fecerunt, priusquam exitu comprobatum est, Hunc in modum obtinuere tyranni- XIV dem Mermnadæ, sublatis Heraclidis. Gyges, 4 tyrannide occupata, Delphos donaria misit non pauca, 5 ubi quæ ex argento donata visuntur, eorum pleraque istius sunt. Et præter argentum, immensam vim auri dedicavit: posuitque cum alia, tum vero (quod præcipua mentione dignum est) pateras aureas, numero sex, pondo triginta talentorum: quæ in Corinthiorum thesauro collocata sunt. licet is thesaurus (si vera loqui volumus) non Corinthii populi sit, sed Cypseli Eetionis filii. Ita Gyges, barbarorum quos ipsi novimus primus, munera apud Delphos posuit, secundum Midam Gordii filium, Phrygiæ regem. Nam & Midas obtulit regiam sellam, in qua sedens jura solitus dicere erat, rem spectaculo dignam: 6 quod tribunal eodem quo Gyges obtulit loco, vocitatur à Delphis Gygadas, ejus *videlicet* qui obtulit cognomine. Is igitur postquam imperio potitus est, arma intulit Mileto & Smyrnæ, urbemque Colophonem vi cepit. Nec aliud ullum præclarum facinus ab eo gestum est, quum duodequadraginta annos regnaverit. Et hunc quidem nos,

1 Ut qui non admitteretur, nec ullam effugiendi facultatem haberet, sed cui necesse esset aut per. 2 Cujus, *videlicet Gygis*, mem. 3 Sed id demum tamen Pythia erat loquuta. 4 regno occupato. 5 Sed cum alia plurima ex argento Delphis sunt ab eo posita, tum vero etiam præter arg. 6 Quæ sella eodem loco posita est quo Gygis pateræ: vocaturque à Delphis hoc aurum & argentum à Gyge oblatum, Gygæum, ejus *videl.* * De Archiloco Pario vide quæ Jos. Scaliger Animadv. in Euseb. edit. novissimæ pag. 57. & 58. Ubi trimetra illius, quæ postea Anacreon aliis expresserit, recitantur.

his dun-

his duntaxat de eo commemoratis, miſ-
XV ſum facimus. ¶ ARDYIS autem ejus
filii faciemus mentionem, qui poſt Gy-
gem regnavit. Hic Prienenſes expug-
navit, & Miletum invaſit: quo 1 Sardi-
um tyrannidem obtinente, Cimmerii à
Scythis Nomadibus ejecti è ſedibus ſu-
is, in Aſiam tranſierunt, Sardiſque præ-
XVI ter arcem ceperunt. Quum autem un-
decimquaginta regnaſſet annos, ſuc-
ceſſit SADYATTES Ardyis filius,
regnavitque annis duodecim. Sadyat-
tæ ſucceſſit ALYATTES, qui cum
Cyaxare Deiocis nepote bellavit &
Medis: Cimmerioſque exegit ex Aſia,
Smyrnam etiam à Colophone con-
ditam cepit, & Clazomenas invaſit.
Unde non quemadmodum optabat diſ-
ceſſit, ſed vehementur eventu fruſtra-
tus. Alia quoque opera, quum in im-
perio fuit, digniſſima memoratu edi-
XVII dit, quæ hæc ſunt. Bello quod geſſit
cum Mileſiis, à patre traditum, hac ra-
tione Miletum illuc tranſgreſſus obſi-
debat: Dum. fruges in regione erant
adultæ, tunc exercitum immittebat, pro-
cedens in expeditionem ad cantum fiſtu-
larum, fidiumque, ac tibiæ tam muli-
ebris quam virilis. Quumque in agrum
Mileſium pervenerat, non ædificia quæ
in agris erant, diruere, non incen-
dere, non fores effringere, ſed incolu-
mes eſſe paſſim ſinere: arboribus mo-
do fructibuſque regionis pervaſtatis,
rurſus ſe recipiebat. Nam Mileſii mare
obtinebant, ut opus non eſſet hoſti illic
conſidere. Ædificia autem idcirco Ly-
dus non excidebat, 3 ut & Mileſii ha-
bentes unde procederent, humum ſere-
rent colerentque: & quum hoc illi fe-
ciſſent, ipſe cum exercitu ingreſſus ha-
XVIII beret aliquid quod popularetur. Hæc
faciens, undecim oppugnavit annis:
per quos 4 duo ingentia vulnera acce-
pere Mileſii: unum, in Limenio (quod
eſt ipſorum regionis) pugna commiſ-
ſa, alterum in campo Mæandri. Horum
undecim annorum ſex adhuc apud Ly-
dos regnabat Sadyattes Ardyis filius,
qui cum exercitu terram Mileſiam
tunc invaſerat, & idem bellum conſla-
verat: quinque reliquis ejus filius Aly-
attes, bellum quod à patre acceperat
(ut à me ſuperius commemoratum eſt)
intentius adminiſtravit: in quo bello
Mileſios nulli ex Ionlis ſublevaverunt,
præter Chios, qui ſoli fuere auxilio: red-

παρήσομεν, τοσαῦτα ὑπομνήσαντες. Ἄρ-
δυϊ. ὃ τῷ Γύγεω μὲν Γύγην βασιλεύσαν-
τϊ. μνήμην ποιήσομαι. ὅδε δὲ Πριηνέας τε
ἔλεν, ἐς Μίλητόν τε ἐσέβαλεν. ἔτι τότε
τε τυραννεύοντϊ. Σαρδίων, Κιμμέριοι ὑπ'
ἀνδρῶν ὑπὸ Σκυθέων τῶν νομάδων ἀναστά-
ντες, ἀπικέατο ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ Σάρ-
δις πλὴν τῆς ἀκροπόλιος. εἷλον. Ἄρδυος
δὲ βασιλεύσαντος. ἐνιαυτοὺς δυοκαὶ πεντήκοντα
ἔτεα, ὑπεδέξατο Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος, καὶ
ἐβασίλευσεν ἔτεα δυώδεκα. Σαδυάττεω
δὲ, Ἀλυάττης. ὅδε δὴ Κυαξάρῃ τε τοῦ
Δηϊόκεω ἀπογόνῳ ἐπολέμησε, καὶ Μήδοισι·
Κιμμερίους τε ἐκ τῆς Ἀσίης ἐξήλασε·
Σμύρνην τε τὴν ἀπὸ Κολοφῶνος κτι-
σθεῖσαν εἷλεν, ἐς Κλαζομενάς τε ἐσέβαλεν.
ἀπὸ μὲν νυν τούτων οὐκ ὡς ἤθελεν ἀπήλλα-
ξεν, ἀλλὰ πρόσπταίσας μεγάλως· ἄλ-
λα δὲ ἔργα ἀπεδέξατο ἐὼν ἐν τῇ ἀρχῇ ἀξι-
απηγητότατα τάδε· Ἐπολέμησε Μιλησί-
οισι, πολλὰ δεξάμενος. τὸν πόλεμον ποιεῦ-
τὸ πατρός· ἐπελαιώνα γὰρ ἐπολόρκησε τὴν
Μίλητον τρόπῳ τοιῷδε· ὅκως μὲν εἴη ἐν τῇ
γῇ καρπὸς ἀέρος, τελεσκιῶτα ἐσέβαλλε
τῷ στρατιῷ. ἐστρατοῦτο δὲ ὑπὸ συρίγ-
γων τε καὶ πηκτίδων, καὶ αὐλῶν γυναικείων
τε καὶ ἀνδρείων. ὡς δὲ ἐς τὴν Μιλησίαν ἀπί-
κοιτο, οἰκήματα μὲν τὰ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν
ἔτε κατέβαλλεν, ἔτε ἐνεπίμπρη, ἔτε
θύρας ἀπ κατέσπα, ἔα δὲ σφέα ἐν χώρῃ ἐσά- Φαίσπασα
μενας· ὁ δὲ τά τε δένδρεα καὶ τὸν καρπὸν
τὸν ἐν τῇ γῇ ὅκως ἀφανιεῖ εἴη, ἀπαλλά-
σσετο ὀπίσω. τῆς γὰρ θαλάσσης οἱ Μιλήσιοι
ἐπεκράτεον, ὡς τε ἐπ' ἤπειρος μὴ ἐὸν ἔργον
τῇ στρατιῇ. τὰς δὲ οἰκίας ἐ κατέβαλλεν ὁ
Λυδὸς, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως ἔχοιεν ἐνθεῦτεν
ὁρμεώμενοι τὴν γῆν σπείρειν τε καὶ ἐργά-
ζεσθαι οἱ Μιλήσιοι· αὐτὸς δὲ, ἐκείνων ἐργα-
ζομένων, ἔχοι τι καὶ σίνεσθαι ἐσβάλλων. Ταῦ-
τα ποιέων, ἐπολέμεε ἔτεα ἕνδεκα· ἐν τοῖ-
σι τρώματα μεγάλα διφάσια Μιλησίων
ἐγένετο, ἔν τε Λιμενηίῳ χώρης τῆς σφε-
τέρης μαχεσαμένων, καὶ ἐν Μαιάνδρου πε-
δίῳ. τὰ μὲν νυν ἓξ ἔτεα τῶν ἕνδεκα Σαδυ-
άττης ὁ Ἄρδυος ἦρχε, ὁ δὲ ἐσβαλλὼν πυκνοῦτο ἐς τὴν Μιλησίαν τὴν στρατιήν.
(Σαδυάττης γὰρ ὅδε καὶ ὁ τὸν πόλεμον δια-
σώσας) τὰ δὲ πέντε τῶν ἐτέων τὰ ἐπί-
λοιπα τοῖσιν ἐξ' Ἀλυάττης ὁ Σαδυάττεω ἐπο-
λέμεε. ὃς πολλὰ δεξάμενος. (ὡς καὶ πρότερόν
μοι δεδήλωται) πολλὰ τοῦ πατρὸς τὸν πόλεμον, προσέσχε ὀντεταμένως. τοῖσι δὲ Μιλησί-
οισι ἐδάμοι Ἰώνων τὸν πόλεμον τοῦτον συνεπελάφρωσον, ὅτι μὴ Χῖοι μοῦνοι. ἔτοι δὲ τὸ

1 Sardium regno potiente. 2 Unde non cum eo quemadmodum optabat exitu diſceſſit. 3 Ut poſtea prodeuntes Mileſii poſſent terram ſerere & colere: & quum &c. 4 Duas ingentes clades acc.

ὅμοιον ἀντιποδιδόντες ἐπιμόρεον· ἐν γὰρ δὴ πρότερον οἱ Μιλήσιοι τοῖσι Χίοισι τὸν πρὸς Ἐρυθραίους πόλεμον συνδιήνεικαν. Τῷ δὲ δυωδεκάτῳ ἔτεϊ λητὶς ἐμπρησαμένη τὸν τῆς θεσπίδος, συνηνείχθη τι τοιόνδε θρῆγμα· ὡς ἄφθη τάχιστα τὸ λήϊον ἀνέμῳ βιώμενον, ἅψατο νηοῦ Ἀθηναίης, ὃς κλῄζεται Ἀσησίης. ἀφθεὶς δὲ ὁ νηὸς κατεκαύθη· ἐν τοσούτοισι μὲν λόγου οὐδεὶς ἐγίνετο, μετὰ δέ, τῆς θεσπίδος ἀπικομένης ἐς Σάρδις, ἐνόσησε ὁ Ἀλυάττης. μακροτέρης δέ οἱ γινομένης τῆς νόσου, πέμπει ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, εἴτε δὴ συμβουλεύσαντός του, εἴτε καὶ αὐτὸς ἔδοξε πέμψαντι τὸν θεὸν ἐπείρεσθαι περὶ τῆς νόσου. τοῖσι δὲ ἡ Πυθίη ἀπικομένοισι ἐς Δελφοὺς οὐκ ἔφη χρήσειν πρὶν ἢ τὸν νηὸν τῆς Ἀθηναίης ἀνορθώσωσι τὸν ἐνέπρησαν χώρης τῆς Μιλησίης ἐν Ἀσησῷ. Δελφῶν οἴδα ἐγὼ ταῦτα ἀκούσας· Μιλήσιοι δὲ τάδε περιτίθεσι τούτοισι, Περιάνδρου τὸν Κυψέλου, ἐόντα Θρασυβούλῳ τῷ τότε Μιλήτου τυραννεύοντι ξεῖνον ἐς τὰ μάλιστα, πυθόμενον τὸ χρηστήριον τὸ τῷ Ἀλυάττῃ γενόμενον, πέμψαντα ἄγγελον κατιέναι, ὅκως ἄν τι πρηϊδέως πρὸς τὸ παρὸν βουλεύηται. Μιλήσιοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέσθαι. Ἀλυάττης δὲ, ὡς οἱ ταῦτα ἐξηγγέλθη, αὐτίκα ἔπεμπε κήρυκα ἐς Μίλητον, βουλόμενος συνθέσθαι πρηϊστῶς Θρασυβούλῳ τε καὶ Μιλησίοισι χρόνον ὅσον ἂν αὐτὸς οἰκοδομέῃ. ὁ μὲν δὴ ἀπέστελλε ἐς τὴν Μίλητον ἅτε Θρασύβουλος δὲ σαφέως πρεπυσμένος πάντα λόγον, καὶ εἰδὼς τὰ Ἀλυάττης μέλλει ποιήσειν, μηχανᾶται τοιόνδε· ὅσου ἦν ἐν τῷ ἄστεϊ σῖτος καὶ ἐκεῖνος καὶ ἰδιωτικός, τοῦτον πάντα συναγαγὼν ἐς τὴν ἀγορὴν ἐκέλευε Μιλησίους, ἐπεάν αὐτὸς σημήνῃ, τότε πίνειν τε πάντας καὶ κώμῳ χρᾶσθαι ἀλλήλους. Ταῦτα δὲ ἐποίεε τε καὶ προηγόρευε Θρασύβουλος, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως ἂν δὴ ὁ κῆρυξ ὁ Σαρδιηνὸς ἰδὼν τε σωρὸν μέγαν σίτου κεχυμένον, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐν συμποσίοισι ἐόντας, ἀγγείλῃ Ἀλυάττῃ. ταῦτα δὴ καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ δὴ ἰδών τε ἐκεῖνα ὁ κῆρυξ, καὶ εἰπὼν πρὸς Θρασύβουλον τὰς ἐντολὰς τοῦ Λυδοῦ, ἀπῆλθε ἐς τὰς Σάρδις, ὡς ἐγὼ πυθάνομαι, δι' ὀδοῦ ἄλλο ἐγένετο οὐδέν. ἐλπίζων γὰρ ὁ Ἀλυάττης, σιτοδείην τε ἰσχυρὴν ἐν τῇ Μιλήτῳ, καὶ τὸν λεὼν τετρύσθαι ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ, ἤκουε τοῦ κήρυκος ἀγγέλλοντος ἐκ τῆς Μιλήτου

dentes vicem 1 quòd aliquando Mileſii Chiis bello quod cum Erythræis gerebant, auxilia tuliſſent. Duodecimo autem anno incenſis ab exercitu ſegetibus, hoc rei fieri contigit: Segetes ut erant incenſæ, 2 valido vigente vento, celerrime pervaſerunt Minervæ templum, cognomine Aſſeſiæ, quo incendio templum deflagravit. 3 Neque ullius momenti ea res in præſentia habita eſt: ſed quum poſt exercitus reditum Sardis Alyattes decubuiſſet, diuturniuſque ægrotaret, Delphos miſit ad deum de ſua valetudine ſciſcitatum, ſive alieno ſive ſuopte conſilio ad mittendum inductus. Nunciis autem, quum Delphos perveniſſent, ſe reddituram reſponſum Pythia negavit, priuſquam templum Minervæ reparaſſent, quod in terra Mileſiorum apud Aſſeſum concremaſſent. Ita actum eſſe 4 ego Delphis accepi: ſed Mileſii his illa addunt, Periandrum, Cypſeli filium, quum audiſſet oraculum Alyatti redditum, miſiſſe nuncium ad Thraſybulum, tunc 5 Mileſiorum tyrannum (cujus in primis erat familiaris) admonitum ut aliquid proſpiciendo ſibi conſuleret in præſens. Et Mileſii quidem ita id geſtum memorant. Alyattes autem, ubi hæc ipſi nunciata ſunt, confeſtim caduceatores Miletum mittit, ad ineundas cum Thraſybulo & Mileſiis pactiones tantiſper dum templum ædificaretur. 6 Dum caduceator Miletum venit, Thraſybulus (ut qui omnem ſermonem plane perſenſerat, noratque quidnam Alyattes facere ſtatuiſſet) hujuſcemodi rem machinatur. Quod frumenti in urbe erat vel ſuum ipſius vel privatorum, id omne in forum congerit: præcipitque Mileſiis ut quum ipſe ſignum dediſſet, cuncti potarent, & inter ſe comeſſationibus uterentur. Hæc Thraſybulus ea gratia fecit præcepitque, ut caduceator Sardius cernens ingentem frumenti acervum effuſum, & homines oblectationibus vacantes, renunciaret Alyattæ. Quod & contigit. nam ut illa conſpexit caduceator, Thraſybuloque Lydi mandata expoſuit, reverſus eſt Sardis: & (ut ego audio) ob nihil aliud inter eos pacificatum eſt. Sperans enim Alyattes vehementem penuriam rei frumentariæ Mileti eſſe, & populum ad extremum uſque malorum deveniſſe, reverſo illinc caduceatore audiebat

XIX XX XXI XXII

πρεπυσμένος τῷ τοιάδε τῷ πάντα συγκομίσας ἐς τὴν ἀγ. τῷ χρᾶσθαι τῷ εἵνεκεν, τῷ Σαρδιηνὸς τῷ εἶπας

6 τὸν λεὼν τετρύσθαι ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ, ἤκουε τοῦ κήρυκος ἀγγέλλοντος ἐκ τῆς Μιλήτου

1 Quòd antea Mileſii cum Chiis bellum adverſus Erythræos geſſiſſent. 2 Vi venti adactæ, celerr. 3 Neque res hæc eo ipſo tempore conſideratu digna viſa eſt: 4 Ego ex Delphis audivi. 5 Mileſ. regem (quocum illi hoſpitalis amicitia ſumma intercedebat) adm. 6 Dum caduceatores Mil. veniunt Thraſ. ſequendo præcedentia.

confra-

contraria atque ipſe fuerat opinatus. Poſt hæc inter eos ita conventum eſt ut mutuo hoſpites eſſent ac ſocii: proque eo duo delubra apud Aſſeſium ædificavit. Alyattes ipſe ex morbo convaluit. Et quæ ad bellum quidem Alyattis cum Mileſiis atque Thraſybulo pertinent, ita
XXIII habuere. ¶ Periander autem Cypſeli filius, fuit is qui Thraſybulo indicavit oraculum, Corinthi tyrannus: cui maximum miraculum fuiſſe oblatum populares ſui prædicant, & his Lesbii aſſentiuntur. Arionem Methymnæum delphino inſidentem ad Tænaron fuiſſe evectum, qui erat citharœdorum ſui ſæculi nulli ſecundus: quique primus hominum quos novimus, & fecit & nominavit & docuit Corinthi dithy-
XXIV rambum. Hunc Arionem ferunt, quum permultum temporis triviſſet apud Periandrum, concupiſſe in Italiam Siciliamque navigare: rurſuſque, parta ingenti pecunia, voluiſſe Corinthum 1 reverti: &, quum profecturus Tarento eſſet, quia nullis magis quam Corinthiis fideret, navigium virorum Corinthiorum conduxiſſe. Quum igitur altum tenerent, 2 iſtos Arioni inſidiatos, ut eo deturbato, pecunia potirentur. Hoc illum intelligentem, oblata eis pecunia, mortem tantum fuiſſe deprecatum. Non perſuadenti nautas juſſiſſe ut aut ſibi manus inferret, ut ſepulturam in terra nanciſceretur, aut illico in mare deſiliret. Arionem ad hanc 3 difficultatem redactum, obſecraſſe ut quandoquidem ipſis ita placitum eſſet, paterentur ſe omni ſuo ornatu coopertum, ſtantemque ſuper foros, cantare: & quum decantaſſet, pollicebatur ſe ſibi manus illaturum. Iſtos igitur (invaſerat enim eos libido audiendi præſtantiſſimum inter homines modulatorem) è puppe in mediam navem conceſſiſſe. Illum, induto ſibi omni ornatu, ac ſumpta cithara ſtantem ſuper foros, inchoaſſe carmen quod dicitur orthium: eoque decantato, ſeſe, ut erat ornatus, in mare jeciſſe. Et hos quidem curſum tenuiſſe Corinthum: illum vero aiunt à delphino exceptum, Tænaron fuiſſe tranſvectum: & quum è delphino deſcendiſſet, Corinthum eodem habitu perrexiſſe: & ubi pervenit, quicquid contigerat enarraſſe. Periandrum autem, quia non crederet, tenuiſſe hominem in cuſtodia, nequò prodiret: cæterum curaviſſe

τὰς ἐναντίας λόγῳ ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε. μετὰ δὲ, ἢ τε Δημαλαίη σφι ἐγίνετο, ἐν ὧντε ξείνους ἀλλήλοισι εἶναι καὶ ξυμμάχους· καὶ δύο τε ἀντὶ ἑνὸς νηὸς τῇ Ἀθηναίῃ φκοδόμησεν ὁ Ἀλυάττης ἐν τῇ Ἀσσησῷ, αὐτός τε ἐκ τῆς νούσου ἀνέστη. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν πρὸς Μιλησίους τε καὶ Θρασύβουλον πόλεμον Ἀλυάττῃ ὧδε ἔσχε. Περίανδρον δὲ λέγουσι Κυψέλου παῖς, τύραννος ὁ τῆς Θρασυβούλου τὸ χρηστήριον μηνύσαι. ἐτυράννευε δὲ ὁ Περίανδρος Κορίνθου, τῇ δὴ λέγουσι Κορίνθιοι (ὁμολογέουσι δὲ σφι Λέσβιοι) ἐν τῷ βίῳ θῶυμα μέγιστον παραφῆναι. Ἀρίονα τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ δελφῖνος ἐξενειχθέντα ἐπὶ Ταίναρον, ἐόντα κιθαρῳδὸν τῶν τότε ἐόντων οὐδενὸς δεύτερον, καὶ τῶν τὸν δὴ χρόνον ἡμεῖς ἴδμεν, πρώτους ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ποιήσαντά τε καὶ ὀνομάσαντα καὶ διδάξαντα ἐν Κορίνθῳ· τοῦτον τὸν Ἀρίονα λέγουσι, τὸν πολλὸν τοῦ χρόνου παρεόντα παρὰ Περιάνδρῳ, ἐπιθυμῆσαι πλῶσαι ἐς Ἰταλίην τε καὶ Σικελίην· ἐργασάμενον δὲ χρήματα μεγάλα, θελῆσαι ἐκ τούτου ἐς Κόρινθον ἀπικέσθαι. ὁρμᾶσθαι μέν νεῶν ἐκ Τάραντος, πίστιν δόντας δὲ μάλιστα μᾶλλον ἢ Κορινθίοισι, μισθώσασθαι πλοῖον ἀνδρῶν Κορινθίων. τοὺς δὲ ἐν τῷ πελάγεϊ ἐπιβουλεύειν, τὸν Ἀρίονα ἐκβαλόντας, ἔχειν τὰ χρήματα. τὸν δὲ, συνέντα τοῦτο, λιπαρέειν, χρήματα μὲν ἐκείνοισι σφέ, ψυχὴν δὲ παραιτέεσθαι. οὐκων δὲ πείθειν αὐτὸν τούτοισι, ἀλλὰ κελεύειν τοὺς πορθμέας ἢ αὐτὸν ἀφανέα θαι μιν, ὡς ἂν ταφῆς ἐν γῇ τύχῃ, ἢ ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν τὴν ταχίστην. ἀποπλήσσειν δὲ τὸν Ἀρίονα ἐς ἀπορίην, παραιτησάμενον, ἐπείδή σφι οὐ τὸ δοκέον, περιεῖδέειν αὐτὸν ἐν τῇ σκηνῇ πάσῃ σάντα ἐν τοῖσι ἑωυτοῦ ἑσθλοῖσι, ἀείσαντα. ἀείσαντα δὲ, ὑπερθέσθαι ἑωυτὸν κατεργάσασθαι. καὶ τοῖσι ἐσελθεῖν γὰρ ἡδονὴν, εἰ μέλλοιεν ἀκέοντα τοῦ ἀείδοντος ἀνθρώπων ἀοιδοῦ, ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς πρύμνης ἐς μέσην νέα. τὸν δὲ, ἐνδύντα τε πᾶσαν τὴν σκευὴν, καὶ λαβόντα τὴν κιθάριν, στάντα ἐν τοῖσι ἑσθλοῖσι, διεξελθεῖν νόμον τὸν † ὄρθιον. τελευτῶντος δὲ τοῦ νόμου, ῥίψαι μὲν ἐς τὴν θάλασσαν ἑωυτὸν, ὡς εἶχε, σὺν τῇ σκευῇ πάσῃ. καὶ τοὺς μὲν ἀποπλέειν ἐς τὴν Κόρινθον· τὸν δὲ, δελφῖνα λέγουσι ὑπολαβόντα, ἐξενεῖκαι ἐς Ταίναρον. ἀποβάντα δὲ αὐτὸν χωρέειν ἐς Κόρινθον σὺν τῇ σκευῇ· καὶ ἀπικόμενον ἀπηγέεσθαι πᾶν τὸ γεγονός. Περίανδρον δὲ ὑπὸ ἀπιστίης Ἀρίονα μὲν ἐν φυλακῇ ἔχειν, ὑδαμῇ μετιέντα, ἀναιτίους δὲ

1 *Hic ὀπίσω eſt potius* retro, *vel* retrorſum. 2 Iſtos machinatos eſſe ut Arione deturbato, pec. 3 Conſilii inopiam. * Dithyrambum invenisse agnoscunt etiam Pindari Interpretes ad Olymp. 13. † Ὀρθιος νόμος cantus erat fidicinis citharœdive concitatior, & ſonorâ voce prolatus. Genus hoc excogitavit Terpander. & à numeris quibus fertur, nomine donavit. Suidas. qui plura velit, legat aureum Clariſſimi Is. Voſſii libellum de viribus Rithmi.

ἔχειν

ἔχειν περὶ πορθμέων· ὡς δὲ ἄρα παρεῖναί σφι τοὺς κληθέντας, ἱστορέειν εἴ τι λέγοιεν περὶ Ἀρίονος. φαμένων δὲ ἐκείνων ὡς εἴη τε σῶς περὶ τὴν Ἰταλίην, καὶ μιν εὖ πρήσσοντα λίποιεν ἐν Τάραντι, ἐπιφανῆναί σφι τὸν Ἀρίονα, ὥσπερ ἔχων ἐξεπίδησε· καὶ τοὺς, ἐκπλαγέντας, οὐκ ἔχειν ἔτι ἐλεγχόμενους ἀρνέεσθαι. ταῦτα μὲν νυν Κορίνθιοί τε καὶ Λέσβιοι λέγουσι. καὶ Ἀρίονός ἐστι * ἀνάθημα χάλκεον ἐὸν μέγα ἐπὶ Ταινάρῳ, ἐπὶ Δελφῖνος ἐπέων ἀνθρωπος. Ἀλυάττης δὲ ὁ Λυδὸς τὸν πρὸς Μιλησίους πόλεμον διενείκας, μετέπειτα τελεύτᾳ, βασιλεύσας ἔτεα ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα. ἀνέδησε δὲ, ἐκφυγὼν τὴν νοῦσον, δεύτερος τούτων τοὺς οἰκίης ταύτης, ἐς Δελφοὺς κρητῆρά τε ἀργύρεον μέγαν, καὶ ὑποκρητηρίδιον σιδήρεον κολλητὸν, ἀξιον λόγου παντῶν τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων· Γλαύκου τοῦ Χίου ποίημα, ὃς μοῦνος δὴ πάντων ἀνθρώπων σιδήρου κόλλησιν ἐξεῦρε. Τελευτήσαντος δὲ Ἀλυάττεω, ἐξεδέξατο τὸν βασιληίην Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω, ἐτέων ἐὼν ἡλικίην πέντε καὶ τεσσερακοντα· ὃς δὴ Ἑλλήνων πρώτοισι ἐπεδήκατο Ἐφεσίοισι. ἔνθα δὴ οἱ Ἐφέσιοι πολιορκεόμενοι ὑπ' αὐτοῦ, ἀνέθεσαν τὴν πόλιν τῇ Ἀρτέμιδι, ἐξάψαντες ἐκ τοῦ νηοῦ σχοινίον ἐς τὸ τεῖχος. ἔστι δὲ μεταξὺ τοῦ παλαιοῦ πόλιος, τὴν τότε ἐπολιορκέετο, καὶ τοῦ νηοῦ, ἔτεα σταδιοι. πρώτοισι μὲν δὴ τούτοισι ἐπεχείρησε Κροῖσος· μετὰ δὲ, ἐν μέρει ἐκάστοισι Ἰώνων τε καὶ Αἰολέων, ἄλλοισι ἄλλας αἰτίας ἐπιφέρων, τῶν μὲν ἐδυνάτο μέζονας παρευρίσκειν, μέζονα ἐπαιτιώμενος, τοῖσι δὲ αὐτέων, καὶ φαῦλα ἐπιφέρων. Ὡς δὲ ἄρα οἱ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλληνες κατεστράφατο ἐς φόρου ἀπαγωγὴν, τὸ ἐνδιοῦτεν ἐπενόεε, νέας ποιησάμενος, ἐπιχειρέειν τοῖσι νησιώτῃσι. ἐόντων δὲ οἱ πάντων ἑτοίμων ἐς τὴν ναυπηγίην, οἱ μὲν Βίαντα λέγουσι τὸν Πριηνέα ἀπικόμενον ἐς Σάρδις, οἱ δὲ, Πιττακὸν τὸν Μιτυληναῖον. εἰρομένου δὲ Κροίσου εἴ τι εἴη νεώτερον περὶ τὴν Ἑλλάδα, εἰπόντα τάδε, καταπαῦσαι τὴν ναυπηγίην, Ὦ βασιλεῦ, νησιώτας ἵππον συωνέονται μυρίους, ἐς Σάρδις τε καὶ ἐπὶ σὲ ἐλθεῖν ἐν νῷ ἔχοντες. Κροῖσον δὲ, ἐλπίσαντα λέγειν, ἐκεῖνον ἀληθέα, εἰπεῖν, Αἲ γὰρ θεοὶ τῶτο ποιήσειαν ἐπὶ νόον νησιώτῃσι, ἐλθεῖν ἐπὶ Λυδῶν παῖδας σὺν ἵπποισι. τὸν δὲ, καταλαβόντα φάναι, Ὦ βασιλεῦ, προθύμως μοι φαίνεαι εὔξασθαι νησιώτας ἱππευομένους λαβεῖν ἐν ἠπείρῳ εἰκότα ἐλπίζων. νησιώτας δὲ τί δοκέεις εὐχεσθαι ἄλλο ἢ ἐπεί τε τάχιστα ἐπύθοντό σε

ut nautas haberet. Eos accitos, ubi adfuerunt, percontatum ſiquid de Arione memorarent: & referentibus illum ſoſpitem circa Italiam agere, fortunatumque Tarenti ſe reliquiſſe, Arionem apparuiſſe eodem quo deſiliiſſet habitu: iſtos terrefactos, nihil amplius habuiſſe quod convicti inficiarentur. Hæc Corinthii ac Lesbii aiunt: extatque apud Tænarum 1 ingens Arionis ex ære donarium, ſuper delphinum ſedens. Porro Alyat- XXV
tes Lydus, confecto cum Mileſiis bello, poſtea, quum ſeptem & quinquaginta regnaſſet annos, vita exceſſit: qui ſecundus ex hac domo, quum è morbo convaluiſſet, apud Delphos dedicavit grandem ex argento pateram: itemque alteram ex ferro parvulam, compactilem, ſpectatu dignam inter omnia quæ ſunt Delphis donaria: opus Glauci Chii, qui ſolus omnium compactionem ferri excogitavit. ¶ Defuncto Alyatte, ſucceſ- XXVI
ſit in regno CROESUS, annos natus quinque & triginta: qui primus Græcorum Epheſiis bellum intulit. Unde Epheſii ab eo obſeſſi, urbem Dianæ donarunt, funem ex æde Dianæ ad murum alligato. Eſt autem inter veterem urbem quæ tunc obſidebatur, & templum, ſeptem ſtadiorum intervallum. Hos primos Croeſus aggreſſus eſt, deinde vero carptim ſingulos Ionum Æolumque, alias in alios cauſas prætendens, ut in quoſque maximas reperire poterat: in
7 quoſdam etiam frivola cauſatus. Poſt- XXVII
ea vero quam Græcos in Aſia ſubegit ad tributum pendendum, tunc conſtituit ædificatis navibus aggredi inſulanos. Ad quas compingendas, quum omnia in expedito eſſent, dicunt alii Biantem Prienæum, alii Pittacum Mitylenæum, quum ſe Sardis contuliſſet, interrogatum à Croeſo numquid apud Græciam novi eſſet: reſpondiſſe quod illum à compingenda claſſe inhibuit. In- Κροῖσον.
quit enim, Inſulani, ô rex, 2 decem millia equorum coemerunt, habentes in animo adverſus Sardis atque te exire in expeditionem. Et Croeſum vera loqui ratum, dixiſſe, Utinam dent dii hanc inſulanis mentem Lydos invadendi cum equis. Atque hunc excipientem dixiſſe, Videris mihi, ô rex, cupide vota facturus ut inſulanos in continente adipiſcaris equitantes, haud abſurda ſpe. Verum quid aliud inſulanos optare cenſes 3 quam, ſimulac audierint conſtitu-

1 *Legit* μέσα, *non* ὦ μέσα. *id eſt*, non magnum. *Deinde omittitur* ἄνθρωπος, *id eſt* homo, *poſt* ſedens. *Niſi quis malit*, delphino inſidens homo. 2 *Vel*, Infinitum equitatum coemunt. 3 Quam quoniam audiverunt conſt. * Simulachrum hoc ſe quoque vidiſſe teſtatur Pauſanias *in Laconicis*. Quod Periander ſtatuit, argumento eſt Ἔστησεν Περίανδρος. &c. Hymnum Arionis εὐχαριστήριον de tam inſperatâ ſalute habes apud Scaligerum in Chronicon Euſeb.

iſſe

isse te adversus se classem ædificare, ut nacti Lydos in mari intercipiant, teque pro his Græcis quos tu in continente tibi adjecisti, ulciscantur? 2 Hoc sermone delectatum admodum Crœsum, atque inductum (est enim visus ille perquam scite dixisse) ab ædificanda classe destitisse, atque ita cum Ionibus qui insulas incolerent, hospitium contraxisse.

XXVIII Interjecto autem tempore, subactis ferme omnibus qui intra Halym colunt. nam præter Cilices ac Lycios cæteros omnes Crœsus in suam potestatem redegit, qui sunt, Lydi, Phryges, Mysi, Mariandyni, Chalybes, Paphlagones, Thraces, Thynique & Bithyni, Cares, Iones, Dores, Æoles, Pamphylii.

XXIX ¶ His inquam subactis, & potentia Lydorum per Crœsum aucta, contulerunt se Sardis opibus florentes, tum cæteri omnes è Græcia sophistæ, qui ea tempestate erant, pro se quisque proficiscentes: tum vero Solon, vir Atheniensis, qui quum leges jubentibus Atheniensibus tulisset, decem annos per causam contemplandi, navigando erat peregrinatus, ut ne quam legum quas condiderat abrogare cogeretur. Nam hoc Athenienses ipsi facere nequibant, maximo jurejurando adacti ad eas decem per annos servandas quas ipsis Solon

XXX condidisset. Harum itaque legum ac contemplandi gratia Solon peregre profectus, in Ægyptum ad Amasim se contulit, & Sardis ad Crœsum. Eo quum perveniisset, hospitaliter in regiam à Crœso exceptus est: tertioque aut quarto quam venerat die, jussu Crœsi, ministri circumduxerunt hominem circa thesauros: omniaque quæ illic inerant magna ac beata, ostentarunt. Eum porro contemplatum cuncta, & ut sibi opportunum fuerat intuitum, talibus percontatus est Crœsus, Hospes Atheniensis, quia multus ad nos rumor de te emanavit ob tuam sapientiam, tuamque 3 discursationem, qui philosophando permulta videndi gratia es peregrinatus: ideo mihi nunc cupido incessit sciscitandi ex te 4 ecquem vidisti omnium beatissimum. Sperans videlicet se inter homines beatissimum esse, ita sciscitabatur. Solon autem nihil admodum assentatus, sed ut res erat respondens, Ego vero (inquit) ô rex, vidi beatissimum Tellum

μέλλοντα ἐπὶ σφίσι ναυπηγεῖσθαι νέας, " λαβεῖν" ἀράσθαι Λυδοὺς ἐν θαλάσσῃ, ἵνα " ἴσον τῷ ἐν τῇ ἠπείρῳ οἰκημένων Ἑλ- " λήνων τίσωνταί σε, τοὺς σὺ δουλώσας ἔχεις; " ἥρτα τε ἁδελῶν Κροῖσον τῷ δικαίῳ· καὶ οἱ (παρόσον γὰρ δόξαι λέγειν) πει- θόμενον, παύσαντες τῆς ναυπηγίης· καὶ ὕστερον τοῖσι τοὺς νήσους οἰκημένοισι Ἴωσι ξενίλιον συνεθήκαλο. Χρόνῳ δὲ ὑπερνομήσαντες, καὶ κα- τεστραμμένων σχεδὸν πάντων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ οἰκημένων. πλὴν γὰρ Κι- λίκων καὶ Λυκίων, τοὺς ἄλλους πάντας ὑπὸ ἐωυτῷ εἶχε καλαστρεψάμενος ὁ Κροῖσος. εἰσὶ δ' οἵδε, Λυδοὶ, Φρύγες, Μυσοὶ, Μαριανδυνοὶ, Χάλυβες, Παφλαγόνες, Θρῆικες, οἵ Θυνοί τε καὶ Βιθυνοὶ, Κᾶρες, Ἴωνες, Δω- ριέες, Αἰολέες, Πάμφυλοι. Κατεστραμ- μένων δὲ τούτων, καὶ προσεπικτωμένου Κρή- σου Λυδοῖσι, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις ἀκμα- ζούσας πλούτῳ· ἄλλοι τε οἱ πάντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφισταὶ, οἱ τοῦτον τὸν χρόνον ἐτύγχανον ἐόντες, ὡς ἔκαστος αὐτέων ἀπι- κνέοιτο· καὶ δὲ καὶ Σόλων, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοισι νόμους κελεύσασι πιήσας, ἀπεδήμησε ἔτεα δέκα, καὶ θεωρίης πρόφασιν ἐκπλώσας, ἵνα μὴ δή τινα τῶν νόμων ἀναγκασθῇ λῦσαι τῶν ἔθετο. αὐτοὶ γὰρ οὐκ οἷοί τε ἦσαν αὐτὸ ποιῆσαι Ἀθηναῖοι. ὁρκίοισι γὰρ μεγάλοισι κατέσχηλο δέκα ἔτεα χρήσεσθαι νόμοισι τοὺς ἂν σφίσι Σόλων θῆται. Αὐτῷ δὴ ὦν τούτῳ καὶ τῆς θεωρίης ἐκδημήσας ὁ Σόλων εἵνεκα, ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο ὧδε πρὸς Ἄμασιν, καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρ- δις ὧδε πρὸς Κροῖσον. ἀπικόμενος δὲ, ὑπεξε- νίζετο ἐν τοῖσι βασιληίοισι ὑπὸ τοῦ Κροί- σου. μετὰ δὲ ἡμέρῃ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ, κελεύ- σαντος Κροίσου, τὸν Σόλωνα θεωφθέντες ἄγεσθαι καὶ τοὺς θησαυρούς, καὶ " ἐπεδεί- κνυσαν πάντα ἐόντα μεγάλα τε καὶ ὄλβια. θησαύμενον δέ μιν τὰ πάντα ἐόντα με- γάλα τε, καὶ σκεψάμενον ὡς οἱ κατὰ καιρὸν ἦν, εἴρετο ὁ Κροῖσος τάδε, Ξεῖνε Ἀ- θηναῖε, παρ' ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος " ἀπῖκται πολλὸς, καὶ σοφίης εἵνεκεν τῆς " σῆς καὶ πλάνης, ὡς φιλοσοφέων, τῆς πολ- " λῆς θεωρίης εἵνεκεν ἐπελήλυθας· νῦν ὦν ἵμε- " ρος ἐπεἰρεσθαί με ἐπῆλθέ σε, εἴ τινα ἤδη " πάντων εἶδες ὀλβιώτατον. ὁ δὲ, ἐλπίζων ἔτι ἀνθρώπων ὀλβιώτατος, ταῦτα ἐπρώτα Σόλων ἧς, οὐδὲν ὑποθωπεύσας, ἀλλὰ τῷ ἐόντι χρησάμενος, λέγει, Ὦ βασιλεῦ, Τέλλον "

1 In servitutem redigisti. 2 Hoc illius ita respondentis sermone del. *Vel*, His verbis quibus sermonem ipsius exceperat. *Alioqui* ἀπολόγῳ *esset pro* λόγῳ 3 Vagam peregrinationem [*proprie* vagationem] quam, utpote philosophari volens, multa videndi studio confecisti. 4 An quempiam vid.

" Ἀθηναῖον

¶ ἀράμενοι

¶ αὐτῶν δὴ ὦν τούτου, καὶ τῆς θ. ἐκ δ. ὁ Σ. εἵνεκεν,

¶ ἐπιδεί- κνυσαν

¶ πάλαι, καὶ συν-

" Ἀθηναῖον. ἀποθωυμάσας ὁ Κροῖσος τὸ
" λεχθὲν, εἴρετο ὅστις περφέρεις, Κοιη δὴ κεί-
" νεις Τέλλον εἶ; Ἀθηναῖον; ὁ δ' εἶπε,
" Τέλλῳ τούτῳ μὲν, τῆς πόλιος εὖ ἠκούσης,
" παῖδες ἦσαν καλοί τε καὶ ἀγαθοὶ, καὶ σφι εἰ-
" δε ἅπασι τέκνα ἐκγεγόμενα, καὶ πάντα
" ταῦτα μεμένηκε. ἐς τοῦτο δὲ τοῦ βίου εὖ ἡκον-
" τι, ὡς τὰ παρ' ἡμῖν, τελευτὴ τοῦ βίου λαμ-
" προτάτη ἐπεγένετο. γενομένης γὰρ Ἀθη-
" αίοισι μάχης πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας ἐν
" Ἐλευσῖνι, βοηθήσας, καὶ τροπὴν ποιήσας
" τῶν πολεμίων, ἀπέθανε κάλλιστα. καί
" μιν Ἀθηναῖοι δημοσίη τε ἔθαψαν αὐτοῦ
" τοῦπερ ἔπεσε, καὶ ἐτίμησαν μεγάλως. Ὡς
δὲ τὰ πρῶτα τὸν Τέλλον προετρέψατο ὁ Σόλων
τὸν Κροῖσον, εἴπας πολλά τε καὶ ὄλβια, ἐπη-
ρώτα τίνα δεύτερον μετ' ἐκεῖνον ἴδοι· δο-
κέων πάγχυ δευτερεῖα γοῦν οἴσεσθαι. ὁ δὲ
" εἶπε Κλέοβίν τε καὶ Βίτωνα. τούτοισι γὰρ
" ἔοῦσι γένος. Ἀργείοισι βίος τε ἀρκέων
" ὑπῆν, καὶ πρὸς τούτῳ, ῥώμη σώματος τοι-
" ήδε, ἀεθλοφόροισί τε ἀμφοτέροισι ὁμοίως
" ἔσαν· καὶ δὴ καὶ λέγεται ὧδε λόγος· ἐούσης ορ-
" τῆς τῇ Ἥρῃ τοῖσι Ἀργείοισι, ἔδεε πάντως
" τὴν μητέρα αὐτῶν ζεύγεϊ κομισθῆναι ἐς
" τὸ ἱρόν· οἱ δὲ σφι βόες οὐκ ἐγίνοντο ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἐπ
" παρεγένοντο ἐν ὥρῃ. ἐκκλησιζομένοισι δὲ τῇ
" ὥρῃ οἱ νεηνίαι, ὑποδυόντες αὐτοὶ ὑπὸ τὴν
" ζεύγλην, εἵλκον τὴν ἅμαξαν. ἐπὶ τῆς
" ἁμάξης δὲ σφι ὀχέετο ἡ μήτηρ. σταδίους ὁ
" πέντε καὶ τεσσεράκοντα διακομίσαντες,
" ἀπίκοντο ἐπὶ τὸ ἱρόν. ταῦτα δέ σφι
" ποιήσασι, καὶ ὀφθεῖσι ὑπὸ τῆς πανηγύ-
" ρεως, τελευτὴ τοῦ βίου ἀρίστη ἐπεγένετο.
" διέδεξέ τε ἐν τούτοισι ὁ θεὸς, ὡς ἄμεινον
" εἴη ἀνθρώπῳ τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζώειν.
" Ἀργεῖοι μὲν γὰρ περιστάντες ἐμακάριζον
" τῶν τεκνίων τὴν γνώμην· αἱ δ' Ἀργεῖαι,
" τὴν μητέρα αὐτῶν, οἷων τέκνων ἐκύρησε.
" ἡ δὲ μήτηρ, περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ τε ἔργῳ καὶ
" τῇ φήμῃ, στᾶσα ἀντίον τοῦ ἀγάλματος,
" δεῦρο, Κλέοβί τε καὶ Βίτωνι, τοῖσι
" ἐωυτῆς τεκνοισι, οἵ μιν ἐτίμησαν μεγά-
" λως, δῶρα τὴν θεὸν τὸ ἀνθρώπῳ τυ-
" χεῖν ἄριστον δέξι. μετὰ ταύτην δὲ τὴν εὐ-
" χὴν, ὡς ἐθυσάν τε καὶ συνεγένοντο, κατα-
" κοιμηθέντες ἐν αὐτῷ τῷ ἱρῷ οἱ νεηνίαι,
" οὐκέτι ἀνέστησαν, ἀλλ' ἐν τέλει τούτῳ ἔσχοντο.
" Ἀργεῖοι δὲ σφέων εἰκόνας ποιησάμενοι,
" ἀνέθεσαν ἐς Δελφοὺς, ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων
" γενομένων. Σόλων μὲν δὴ εὐδαιμονίης δεύτερα ἔνεμε τούτοισι· Κροῖσος δὲ ὑπερχθεὶς,

Athenienſem. Quod dictum admiratus Crœſus, inſtat interrogare, Qua de re Tellum judicas eſſe beatiſſimum? Quia, inquit, Tello, republica bene inſtituta, filii fuerunt honeſti & boni, [1] eorumque ſingulis liberi, hique omnes ſuperſtites: & quum hoc vitæ, quantum in nobis ſitum eſt, bene traduxiſſet, obitus ſplendidiſſimus ei obtigit. Siquidem prœlio quod Athenienſes cum finitimis geſſere apud Eleuſinem, quum auxilio veniſſet, hoſtemque in fugam vertiſſet, pulcherrimam oppetiit mortem. Quem Athenienſes, quo loco occubuerat, eo ipſo publice humarunt, magnificeque honorarunt. Tum vero multa de Tello ac beata Solone referente, excitatus Crœſus, interrogat quemnam ſecundum ab illo vidiſſet: putans haud dubie ſecundas ſe partes eſſe laturum. Cleobin, inquit ille, & Bitonem: quippe his & genus Argivum erat, & victus ſuppeditabat: adhæc corporis robur tantum ut & in certaminibus ambo pariter victores extiterint: & de his etiam iſta memorentur: Quum dies feſtus Junonis apud Argivos eſſet, oporteretque omnino matrem horum ad templum ferri bobus junctis, hique boves ex agro eis ad horam præſto non eſſent: tunc juvenes excluſi tempore, jugum ſubeuntes, plauſtrum pertraxerunt quo mater vehebatur, & quinque ac quadraginta per ſtadia trahentes ad templum pervenerunt. Quibus quum hæc feciſſent, & ab omni cœtu conſpecti fuiſſent, optimus obtigit vitæ exitus: & per hæc deus indicavit, Satius homini eſſe mori quam vivere. Nam quum circunſtantes Argivi, laudibus tollerent, viri quidem, conſilium filiorum: fœminæ vero, matrem eorum, quod talibus filiis prædita eſſet: mater gaudio perfuſa cum liberorum facto tum fama, ante ſimulacrum ſtans, precata eſt eam ut Cleobi & Bitoni filiis ſuis daret id quod optimum eſſet homini contingere. Poſt hanc precationem, ubi ſacrificarunt epulatique ſunt, quieſcentes in ipſo delubro, non ſunt amplius excitati, ſed hoc vitæ exitu perfuncti. Quorum effigies, tanquam virorum qui præſtantiſſimi extitiſſent, Argivi factas, apud Delphos collocarunt. Et his quidem Solon ſecundas beatitudinis partes attribuit. [2] Crœſus autem conturbatus,

XXXI

XXXII

[1] Ex quibus ſingulis vidit natos liberos, eoſque &c.

[2] Cr. autem *hoc reſponſo* offenſus. *vel*, in iram concitatus.

inquit,

inquit, Hoſpes Athenienſis, adeone à
te dejicitur in nihilum noſtra felicitas,
ut ne privatis quidem viris nos æqui-
parandos ducas? Cui ille, Me Crœſe
1 gnarum omne numen invidum eſſe &
turbulentum, de rebus humanis inter-
rogas? In diuturno enim tempore multa
videntur quæ nemo velit videre, & to-
lerantur multa quæ nolit quiſpiam to-
lerare. Proponamus enim homini ter-
minum vitæ ad ſeptuaginta annos, qui
anni conſtant ex viginti quinque milli-
bus ac ducentis diebus, menſe intercа-
lari non poſito. 1 Quod ſi velis alternos
iſtorum annorum addito menſe proli-
xiores fieri, ut tempora opportune in-
cidentia congruant, menſes quidem in-
tercalares per annos ſeptuaginta, fient
triginta quinque, dies autem ex his men-
ſibus mille 2 quingenti. Horum dierum
omnium, qui ſunt in ſeptuaginta an-
nos, numero viginti ſex millia ducenti
quinquaginta, 3 nullus prorſus qualem
alius rem affert. Ita igitur, Crœſe, o-
1 mnino calamitoſus eſt homo. Ceterum
tu quidem mihi videris & divitiis val-
de pollere, & permultorum hominum
Rex eſſe: ſed id de quo me interroga-
ſti, nondum te eſſe dixero priuſquam te
bene vita defunctum eſſe audiero. Ne-
que enim beatior eſt qui magnis opibus
præditus eſt, eo qui 4 diurnum victum
habet: niſi eidem omnibus bonis præ-
dito, fortuna conceſſerit bene vita defun-
gi. Etenim complures homines ſunt
perquam locupletes, minime tamen bea-
ti: complures item mediocria habentes
patrimonia, fortunati. Quorum is qui
divitiis affluit, ſed non beatus eſt, dua-
bus tantummodo rebus antecellit fortu-
natum: at hic illum pluribus. Ille ad cu-
piditates implendas, & ad grandem quæ
incidat offenſam ſuperandam validior
eſt: 5 hic, etſi illo inferior eſt in his duo-
bus quæ bene illi à fortuna denegantur,
tamen excellit quod illorum inexpertus
eſt, quod proſpera fruitur valetudine,
quod malorum expers, quod bonorum
liberorum parens, quod formoſus eſt.
Quod ſi præter hæc, diem quoque ſuum
recte obierit, is eſt (quem quæris) dignus
qui vocetur beatus: prius tamen quam
ad obitum pervenerit, nequaquam be-
3 atus appellandus, ſed fortunatus. Sed
hæc omnia conſequi hominem impoſſi-

εἶπε, Ὦ ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡ δὲ ἡμετέρη δό-
δαιμονίη ὕπῃ τοι ἀπέρριπται ἐς τὸ μηδέν,
ὥστε καὶ ἰδιωτέων ἀνδρῶν ἀξίους ἡμέας ἐποί-
ησας; ὁ δὲ εἶπε, Ὦ Κροῖσε, ἐπισάμενόν
με τὸ θεῖον πᾶν ἐὸν φθονερόν τε καὶ ταρα-
χώδες, ἐπειρωτᾷς ἀνθρωπηίων πρηγμά-
των πέρι; ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολ-
λὰ μὴ βουλόμενον ἰδεῖν τὰ μή τις ἐθέλει, πολλὰ
δὲ καὶ πατέειν. ἑπτὰ γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτεα ἐ-
ρον τῆς ζόης ἀνθρώπῳ προτίθημι. ἔνι
ἐόντες ἐνιαυτοὶ ἑβδομήκοντα, παρέχονται
ἡμέρας διηκοσίας καὶ πεντακισχιλίας καὶ δι-
σμυρίας, ἐμβολίμου μηνὸς μὴ γενομένου.
εἰ δὲ δὴ ἐθελήσει τοὔτεον τῷ ἑτέων μηνὶ
μακρότερον γίνεσθαι, ἵνα δὴ αἱ ὧραι συμ-
βαίνωσι προφανέως ἐς τὸ δέον, μηνῶες
μὲν πρὸς τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα οἱ ἐμβόλι-
μοι γίνονται τεσσαράκοντα πέντε· ἡμέραι δὲ
ἐκ τῶν μηνῶν τούτων, χίλιαι πεντήκοντα.
τούτων τῶν ἁπασέων ἡμερέων τῶν ἐς τὰ
ἑβδομήκοντα ἔτεα, ἐουσέων πεντήκοντα καὶ
διηκοσίων καὶ ἑξακισχιλίων καὶ δισμυρίων,
ἡ ἑτέρη αὐτέων τῇ ἑτέρῃ ἡμέρῃ τοωυτοφάνη
οὐδὲν ὅμοιον πρήσσει πρῆγμα. ὥστε ὧν ὦ
Κροῖσε πᾶς ὄκι ἀνθρώπῳ συμφορή.
ἐμοὶ γὰρ σὺ καὶ πλουτέων μέγα φαίνεαι, καὶ
βασιλεὺς εἶ πολλῶν ἀνθρώπων· ἐκεῖνο
δὲ τὸ εἰρεό με, οὐκ ὡς ἐγὼ λέγω, πρὶν ἂν
τελευτήσαντα καλῶς τὸν αἰῶνα πύθωμαι.
ὁ γὰρ τοι ὁ μέγα πλούσιος μᾶλλον τοῦ
ἐπ' ἡμέρην ἑκάστην ὀλβιώτερός ἐστι· εἰ μὴ ὁ
τύχη δαίσαντι πάντα καλὰ ἐς ἐκάστην τε-
λευτήσαι τὸν βίον. πολλοὶ μὲν γὰρ ἄπλου-
τοι ἀνδρώπων, ἀνόλβιοί εἰσι· πολλοὶ δὲ
μετρίως ἔχοντες βίου δυτυχέες. ὁ μὲν δὴ
μέγα πλούσιος, ἀνόλβιος δὲ, δυοῖσι
περέχει τοῦ δυτυχέος μοῦνον· ἔστι δὲ,
τοῦ πλουσίου καὶ ἀνολβίου πολλοῖσι. ὁ μέν,
ὅκως θυμὸν ἐκτελέσας, καὶ ἄτην μεγάλην
προσποσῶσαν ἐξήκας, δυνατώτερος· ὁ
δέ, τοῖσι δὴ πρόσεχε ἐκεῖνα, ἄτην μὲν καὶ θυ-
μὸν ὁμοίως δυνατὸς ἐκείνῳ ἐξήκας,
ταῦτα δὲ ἡ δυτυχίη οἱ ἀπερύκει· ἀ-
πειρος δέ ἐστι, ἄνους, ἀπαθὴς κακῶν,
δύπαις, δυειδής. εἰ δὲ πρὸς τούτοισι ἔπι
τελευτήσει τὸν βίον δι, εὖτε ἐκεῖνος,
τὸν σὺ ζητεῖς, ὄλβιος κεκλῆσθαι ἀξιός
ἐστι. πρὶν δ' ἂν τελευτήσῃ, ὁκῆφέειν,
μηδὲ καλέειν κω ὄλβιον, ἀλλ' εὐτυ-
χέα· τὰ πάντα μὲν νυν ταῦτα συλλαβεῖν ἀνθρωπον ἐόντα, ἀδύ-

1 Quod ſi volet annum unum eſſe quam alterum uno menſe majorem, ut tempora eodem opportune recurrant, menſ. 2 Quinquaginta, *ſequendo noſtram lectionem.* 3 Alter nihil affert quod alteri ſit prorſus ſimile. Ita igitur, Crœſe, omnis homo eſt ipſa calamitas. 4 Vivit in diem. 5 Hic vero iſtis illum ſuperat, quod damnum quidem ferre & deſiderium explere non ita poteſt ut ille: ſed hæc ab eo arcet felicitas, expers autem eſt malorum, ſanus, fœlix ſobole, & formoſus.

"ναιόν ἐστι· ὥσπερ χώρη ἁδεμίη κατάρκεει "πάντα ἑωυτῇ παρέχουσα, ἀλλὰ ἄλλο μὲν "ἔχει, ἑτέρου δὲ δεῖται· ἥ τις ἂν τὰ πλεῖστα "ἔχῃ, ἀρίστη αὕτη. ὡς τῷ κὴ ἀνθρώπου σῶμα "ἓν ἁδὲν αὐτάρκες ἐστί. τὸ μὲν γὰρ ἔχει, ἄλλου "δὲ ἐνδεές ἐστι. ὃς δ' ἂν αὐτέων πλεῖστα ἔχων "διατελέῃ, κὴ ἔπειτα τελευτήσῃ δυκαρέ- "σως τὸν βίον, οὗτος παρ' ἐμοὶ τὸ ὄνομα τοῦ- "το, ὦ βασιλεῦ, δίκαιός ἐστι φέρεσθαι. σκο- "πέειν δὲ χρὴ παντὸς χρήματος τὸ τελευ- "τῶν κῶ ἀποβήσεται. πολλοῖσι γὰρ δὴ ὑπο- "δέξας ὄλβον ὁ θεὸς, περρίζους ἀνέτρεψε. Ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ, ἔκως ἔτε ἐχαρί- ζετο, ἔτε λόγου μιν ποιησάμενος ἁδένος, ἀποπέμπει· κάρτα δόξας ἀμαθέα εἶναι, ὃς τὰ παρεόντα ἀγαθὰ μετεὶς, τὸ τελευ- τῶν παντὸς χρήματος ὁρᾶν ἐκέλευε. Μετὰ δὲ Σόλωνα οἰχόμενον, ἔλαβε κακὸν θεῶν νέμεσις μεγάλη Κροῖσον, (ὡς εἰκάσαι) ὅτι ἐνόμισε ἑωυτὸν εἶναι ἀνθρώπων ἁπάντων ὀλβιώτατον. ὑπαρ δὲ οἱ οὐδενὶ ἐπέσῃ ὄνει- ρος, ὃς οἱ τῶν ἀληθέων ἔφαινε τὸν μελ- λόντων γενέσθαι κακῶν κατὰ τὸν παῖδα. ἦσαν δὲ τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες· τοῦ ἑτέρου μὲν διέφθαρτο· (λίην γὰρ δὴ καφός) ὁ δὲ ἕτερος, τοῦ ἦλικα μακρῷ τὰ πάντα πρῶτος· ἐνόμα δέ οἱ λῦς Ἄτυς. τοῦτον δὴ ὦν τὸν Ἄτυν σημαίνει τῷ Κροίσῳ ὁ ὄνειρος ὡς ἀπολέει μιν αἰχμῇ σιδηρέῃ βληθείς. ὁ δ' ἐπεὶ τ' ἐξηγέρθη, κὴ ἑωυτῷ λόγον ἔδωκε, κατορρω- δήσας τὸν ὄνειρον, ἄγεται μὲν τῷ παιδὶ γυναῖκα· ἐωθότα δὲ στρατηγέειν μὲν τοὺς Λυ- δῶν, ἐδαμῇ ἔτι ἔθ' τοιοῦτον πρῆγμα ἐξέ- πεμπε. ἀκόντια δὲ κὴ δοράτια, κὴ τὰ τοιαῦτα πάντα τοῖσι χρέονται ἐς πόλεμον ἄνθρωποι, ἐκ τῶν ἀνδρεώνων ἐκκομίσας, ἐς τοὺς θα- λάμους" συνέγνωσε, μή τι οἱ κρεμάμενον τῷ παιδὶ ἐμπέσῃ. Ἐχόντος δὲ οἱ ἐν χερσὶ τὸ παιδὸς τὸν γάμον, ἀπικνέεται ἐς τὰς Σάρδις ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενος, κὴ ὑ καθαρὸς χεῖ- ρας ἐών, Φρυξ μὲν γενεῇ, γένος δὲ τοῦ βασι- ληίου. παρελθὼν δὲ δὴ ἐς τὰ Κροίσου οἰ- κία, κατὰ νόμους τοὺς ἐπιχωρίους καθαρσίου ἐδέ- ετο ἐπικυρῆσαι. Κροῖσος δὲ μιν ἐκάθηρε. ἔστι δὲ σφι καθάρσιος τοῖσι Λυδοῖσι κὴ τοῖσι Ἕλλησι. ἐπεὶ τε δὲ τὰ νομιζόμενα ἐποίησε ὁ Κροῖσος, ἐπυνθάνετο ὁκόθεν τε "κὴ τίς εἴη· λέγων τάδε, Ἄνθρωπε, τίς τε "ἐών, κὴ κόθεν τῆς Φρυγίης ἥκων, ἐμοὶ ἐγένεο ἁνὴρ τίνα τε ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν ἐφό- "νευσας; ὁ δὲ ἀμείβετο, Ὦ βασιλεῦ, Γορδίεω μὲν τοῦ Μίδεω εἰμὶ παῖς, ὀνομάζομαι δὲ

bile est: sicut nec una regio cuncta sibiipsi suppeditat: sed aliud habens, alio indiget: quæ tamen habet plurima, ea est optima. Quemadmodum etiam hominis corpus unum aliquod non est consummatum: quia aliud habet, alio caret. Sed quisquis horum plurima constanter habuerit, & postea placido animo è vita excesserit, 1 hic apud me nomine hoc, veluti Rex, donari meretur. Omnis autem rei oportet inspicere exitum, quò sit evasura: quoniam multos deus, quibus 2 fortunas suppeditaverat, radicitus evertit. Hæc Solon, neque assentando XXXIII Crœso, neque ullius eum momenti faciendo, loquutus dimittitur: saneque est visus esse indoctus, qui bonis præsentibus prætermissis, juberet omnium rerum inspicere exitum. Post abitum XXXIIII Solonis ingens deorum indignatio Crœsum excepit, quod (ut conjicere licet) seipsum omnium hominum beatissimum arbitraretur. Statim igitur ei quiescenti somnium oblatum est, veritatem indicans malorum quæ circa filium erant eventura. Erant autem Crœsi liberi duo: quorum alter 3 qui mutus, inutilis erat: alter inter æquales in omnibus longe primus, nomine Atys. Hunc itaque Atym Crœso significat somnium, fore ut ferrea cuspis trajectum interimeret. Experrectus, & secum rem versans, somnio territus, accipit filio uxorem: & quum solitus esset præesse copiis Lydorum, nusquam eum amplius ad tale munus dimittit: jacula & hastas, omniaque hujusmodi quibus homines in bello utuntur è porticibus amovens, in thalamos infert, nequid suspensum in filium decideret. Quum autem nuptias XXXV filii in manibus haberet, advenit Sardis quidam in calamitate positus, manibusque non puris, natione Phryx, regio ex genere. Hunc, quum ad ædes Crœsi venisset, ex rituque domestico, ut sibi expiari liceret, orasset, Crœsus expiavit. Modus autem expiandi propemodum is est apud Lydos qui apud Græcos. Ubi vero legitima peregit Crœsus, percontatus est unde ille, quisnam foret, inquiens, Homo, quis tu? & quo Phrygiæ loco profectus, domesticus mihi factus es? & quem virum aut quam feminam interemisti? Ad quem ille respondit, 4 Midæ, Gordio prognati, sum filius, nomine

[a] πυξίνεων.

1 Is (meo quidem judicio) dignus est, ô Rex, qui nomen illud ferat. *Scribendo* ὦ Βασιλεῦ, *pro* ὡς Βασιλεύς. 2 Felicitatem ostentarat. 3 Vitio corporis laborabat: erat enim surdus: 4 Μίδεω μὲν τοῦ Γορδίεω. *Sic etiam in sequentibus.*

Adraſtus: quia fratrem meum ipſius imprudens interemi, adſum ejectus à patre, & omnibus rebus exutus. Crœſus autem invicem ad eum his verbis inquit Ex viris nobis amicis oriundus es, & ad amicos veniſti: hic in noſtris ædibus tu manens, nullius rei indigebis. Illam porro calamitatem quamleviſſime ferendo, plurimum lucrifacies. Atque illè quidem apud Crœſum domicilium habuit. ¶ Verum per hoc idem tempus apud Olympum montem Myſiæ, aper eximiæ magnitudinis extitit, qui ex hoc monte progreſſus, Myſorum opera pervaſtabat: quemque ſæpenumero Myſi aggreſſi, nihil admodum mali ei fecerant, ſed ab eo acceperant. Ad extremum igitur miſſis ad Crœſum nunciis ita dixere, Apparuit ô Rex, apud nos maximus aper, qui agreſtia corrumpit opera: quem ſtudioſiſſime captantes interimere tamen non valuimus. Nunc itaque te obſecramus ut nobiſcum filium tuum ac delectos juvenes caneſque mittas, quò belluam è regione tollamus. Hæc illis precantibus, Crœſus ſomnia memoria repetens, ita reſpondit, Filii quidem mei nolite amplius facere mentionem: neque enim eum vobis dimitterem. nam eſt novus maritus, & illa nunc ſunt ei cordi. Lydorum tamen delectos & venatores omnes cum canibus una mittam, mandaboque euntibus ut promptiſſime vobiſcum belluam de regione ſummoveant. Hæc Crœſus reſpondit. Cujus verbis quum contenti 1 non eſſent Myſii, intervenit Crœſi filius, auditiſque quæ Myſii precarentur, & Crœſo negante cum illis miſſurum ſe filium, hæc inquit ad eum adoleſcens, 2 Pater, quæ nobis antehac aliquando honeſtiſſima ac magnificentiſſima erant, vel in bella vel in venationes eundo, ſpecimen ſui dare, horum utroque nunc excluſum me tenes, nulla in me animaduerſa neque ignavia neque ſocordia. Nunc ergo quibus me oculis conſpici oportet euntem in forum, atque illinc redeuntem? qualis civibus, qualis uxori recens nuptæ videbor? Cui illa viro videbitur nupta? Proinde me tu aut ſinas venatum ire, aut mihi verbis perſuadeas, potiora iſta eſſe quæ facis. Cui reſpondens Crœſus, Fili, inquit, neque quod ignaviam, neque quod aliud quippiam injucundum

XXXVI

XXXVII

XXXVIII

Ἀδρηστ. φονεύσας ὁ ἀδελφεὸν ἐμεωυ- "
τῦ ἀέκων πάρειμι, ἐξελήλαμαί τε "
ὑπὸ τοῦ πατρός, καὶ ἐστέρημαι πάντων. "
Κροῖσος δέ μιν ἀμείβετο τοῖσδε, Ἀνδρῶν "
τε φίλων τυγχάνεις ἥκων ἔνδον ἐών, καὶ ἐλπίω "
δέω ἐς φίλους· ἔνθα ἀμηχανήσεις χρήμα- "
τος ἐόντος, μὴ οὐ ἡμετέρους. συμφορῇσι τῇ ἡμετέρῃ
δὲ ταύτῃ ὡς κουφότατα φέρων, κερδανέεις "
πλεῖστον. ὁμῶς δὲ διαφθαρεὶς" ἐν Κροίσου. Ἐν τῇ ἐν Κροί-
δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τούτῳ, ἐν τῷ Μυσίῳ Οὐ- σου.
λύμπῳ συὸς χρῆμα γίνεται μέγα· ὁρμεώ- *v. Farnam. in Ibin de Rhodio tab. 7. v. 4.
μενον δὲ ἐκ τοῦ ὄρεος τούτου, τὰ τῶν Μυ-
σῶν ἔργα διαφθείρεσκε. πολλάκι δὲ οἱ
Μυσοὶ ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντες, πλέονα μὲν οὐδὲν
κακὸν, ἔπασχον δὲ πρὸς αὐτοῦ. τέλος δὲ,
ἀπικόμενοι ὡς τὸν Κροῖσον τῶν Μυσῶν
ἄγγελοι, ἔλεγον τάδε, Ὦ Βασιλεῦ, υἱὸς
χρῆμα μέγιστον ἀνεφάνη ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ,
ὃς τὰ ἔργα διαφθείρει. τοῦτον προθυμέ-
ὁμῶς ἐλεῖν, ἀδυνάμεθα. νῦν ὦν πρὸς-
δεόμεθά σεῦ, τὸν παῖδα καὶ λογάδας νεη-
νίας καὶ κυνὰς συμπέμψαι ἡμῖν, ὡς ἂν μιν
ἐξέλωμεν ἐκ τῆς χώρης. οἱ μὲν δὴ τοῦτον
ἐδέοντο. Κροῖσος δὲ μνημονεύων τοῦ ὀνεί-
ρου τὰ ἔπεα ἔλεγέ σφι τάδε, Παῖδός μοι
μὴ περὶ τοῦ ἐμοῦ μὴ μνησθῆτε ἔτι· ἀ γὰρ ἂν ὑ-
μῖν συμπέμψαιμι (νεόγαμός τε γάρ ἐστι,
καὶ ταῦτά οἱ νῦν μέλει) Λυδῶν μοί τοι
λογάδας καὶ τὸ κυνηγέσιον πᾶν συμπέμ-
ψω. καὶ παρακελεύσομαι τοῖσι ἐῦσι, ἕως
προθυμοτάτοισι σφι ἐξελεῖν ὑμῖν τὸ θη-
ρίον ἐκ τῆς χώρης. Ταῦτα ἀμείψατο. ἀπο-
χρεωμένων δὲ τούτοισι τοῖσι Μυσῶν. ἐπεισέρ-
χεται ὁ τοῦ Κροίσου παῖς ἀκμῇ τοῦ ἐδέ-
οντο οἱ Μυσοί. ἰδὼν φαμένου δὲ τοῦ Κροίσου
τὸν γε παῖδά σφι συμπέμψειν, λέγει
πρὸς αὐτὸν ὁ νεηνίης τάδε, Ὦ πάτερ, τὰ
κάλλιστα πρότερον ἦλθε καὶ γενναότατα ἡ-
μῖν ἰόντι, ἐς τε πολέμους καὶ ἐς ἄγρας φοι-
τέοντας διδοκιμέειν· νῦν δὲ ἀμφοτέρων με
τούτων ἀποκλείσας ἔχεις, οὔτε τινα δειλίην
παρεδών, οὔτε ἀθυμίην. νῦν τε τοῖσί
με χρὴ ὄμμασι ἐς τε ἀγορὴν καὶ ἐξ ἀγο-
ρῆς φοιτέοντα φαίνεσθαι; κοῖός μοί
τις τοῖσι πολίτῃσι δόξω ἔσεσθαι; κοῖος δέ
τις τῇ νεογάμῳ γυναικί; κοίην δὲ ἐκεί-
νη δόξει ἀνδρὶ συνοικέειν; ἐμὲ ὦν σὺ ἢ
μέδεσι ἰέναι ἐπὶ τὸν θήρην, ἢ λόγῳ ἀν-
άπεισον ὅκως μοι ἀμείνων δόξει ταῦτα ἔτω
ποιεόμενα. Ἀμείβεται Κροῖσος τοῖσδε, Ὦ παῖ, οὔτε δειλίην, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἄχαρι "

1 *Legit* ἐκ τῶν εὐκλεεστάτων *quæ eſſe vera lectio videtur.* 2 Antehac quidem, pater, nobis licebat ex rebus pulcherrimis, & in primis generoſis, nempe bella & venationes frequentando, nominis celebritatem quærere, at tu nunc utroque iſtorum excl.

" παιδών τοι, ποιέω ταῦτα· ἀλλά μοι
" ὄψις ὀνείρου ἐν τῷ ὕπνῳ δηλήσασα ἔφη σὲ
" ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι. ἐκ γὰρ αἰχμῆς σιδηρέης
" ἀπολέεσθαι. πρὸς ὧν τῆ ὄψιν ταύτῃσι, τόν τε
" γάμον τοι τόνδε ἔσπευσα, καὶ ἐπὶ τὰ παρεό-
" λαμβανόμενα οὐκ ἀπιέμπω, φυλακὴν ἐ-
" χων εἰκάς. δικαίμην δὲ ἐμῆς σε ζωῆς δι-
" ακλέψας." εἰς γάρ μοι μοῦνος τυγχάνεις ἐὼν
τῇ ἡ γάρ " παῖς· τὸν δὲ δεύτερον, ὁ ἐφεδρεύων τῷ
" ἀκμῇ, οὐκ εἶναί μοι λογίζομαι. Ἀμείβε- 10
" ται ὁ νεηνίης τοῖσδε· Συγγνώμην μὲν ὦ πάτερ
" τοι, ἰδόντι γε ὄψιν τοιαύτην, δοκέει ἐμὲ φυλα-
" κὴν ἔχειν. τὸ δὲ οὐ μανθάνεις, ἀλλὰ λέ-
" ληθέ σε τὸ ὄνειρον, ἐμέ τοι δίκαιόν ἐστι
" φράζειν. φής τοι τὸ ὄνειρον ὑπὸ αἰχμῆς
" σιδηρέης φανὲν ἐμὲ τελευτήσειν * τοῦ δὲ
" κάπρου μοι εἰσὶ χεῖρες, κοίη δὲ αἰχμὴ σιδη-
" ρέη, τὴν σὺ φοβέαι; εἰ μὲν γὰρ ὑπὸ ὀδόντι
" τοι εἶπε τελευτήσειν με, ἢ ἄλλῳ τῳ ὅ-
" τι τούτῳ ἔοικε, χρῆν δή σε πτιέειν τὰ πα- 20
" ρέεις· νῦν δὲ ὑπὸ αἰχμῆς. ἐπεί τε ὦν ὁ
πρὸς ἄνδρας ἡμῖν γίνεται ἡ μάχη, μέλλει με.
Ἀμείβεται Κροῖσος τοῖσδε, Ὦ παῖ, ἔστι τῇ
" με νικᾷς γιγνώμην ἀπιφαίνων ὦδε τὸ ἐνυ-
" πνίον. ὡς ὦν νενικημένῳ μοι ὑπὸ σέο, μετα-
" γινώσκω, μετίημί τέ σε ἰέναι ἐπὶ τὴν ἄγρην.
Εἶπας δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος, μεταπέμπεται τὸν Φρύγα Ἄδρηστον· ἀπικομένῳ δέ οἱ
" λέγει τάδε, Ἄδρηστε, ἐγώ σε συμφορῇ
" πεπλημμένον, οὐκ ὀνειδίζων, ἔχω τοι ἐκ τοιοῦδε ἐών, 30
" ἐκάθηρα, καὶ οἰκίοισι ὑποδεξάμενος ἔχω,
" παρέχων πᾶσαν δαπάνην· νῦν ὦν (ὀφεί-
" λεις γὰρ, ἐμοῦ πρόθυμα πεποιημένου χρηστὰ ἐς σε,
" χρηστοῖσι με ἀμείβεσθαι) φύλακα παιδός σε
" τοῦδε χρῄζω γενέσθαι, ἐς ἄγρην ὁρμεωμένῳ·
" μή τινες κατ' ὁδὸν κλῶπες κακὸν ῥῆγμα ἐκ θεῶν
" δηλήσωσι φανέωσι ὑμῖν. πρὸς δὲ τούτῳ, καὶ
τῇ ὑπολαμβάνεται " σέ τοι χρεὼν ἐστὶ ἰέναι ἔνθα " ἀπόλαμ-
" πρύνεται τοῖσι ἔργοισι. παντοῖόν τε γάρ
" τοι ἐστὶ, καὶ πρόσθε τοῦ μὴ ὑπάρχει. 40
Ἀμείβεται ὁ Ἄδρηστος, Ὦ βασιλεῦ, ἄλ-
" λως μὲν ἔγωγε ἂν οὐκ ἤια ἐς ἆεθλον τοιόνδε·
" (ἅτε γὰρ συμφορῇ τοιῇδε κεχρημένον εἰκὸς
" ἐστὶ ἐς ὁμιλίας δὲ πρηστονέας ἰέναι, ἅτε
" τὸ βέλεος πάρεα) πολλαχῇ τε ἀνίσχον
" ἐμεωυτόν· νῦν δ', ἐπεί τε σὺ σπεύδεις, καὶ
" δεῖ τοι χαρίζεσθαι (ὀφείλω γὰρ σοὶ
" ἀμείβεσθαι χρηστοῖσι) πτιέειν εἰμὶ
" ἕτοιμος ταῦτα. παιδά τε σὸν, τὸν
" Ὀλυμπιηλιάδεω φυλάσσειν ἀπήμονα, τῷ 50
φυλάσσοντος εἵνεκεν προσδέκα τοι ἀπονοσφίσειν. Τοιούτοισι ἐπεί τε ἐπ' ἀμείψατο
Κροῖσον, ἦσαν μετὰ ταῦτα ἐξηρτυμένοι λογάσι τε νεηνίῃσί τε καὶ κυσί. ἀπι-

mihi animaduerterim in te, hæc facio: ſed viſum quod in ſomnis mihi oblatum eſt, dixit te brevis ævi futurum: quippe ferrea periturum cuſpide. Cujus viſi gratia & has maturavi nuptias, nec ad ea quæ ſuſcipiuntur, dimitto, obſervans ſiquo pacto queam te, dum vivo, à clade ſubtrahere. Filius enim mihi unicus es. Namq; alterum auribus captum pro nullo exiſtimo. Ad XXXIX
quem vicißim adoleſcens, Pater, inquit, tibi equidem ignoſco agenti circa me cuſtodiam, qui talem videris viſionem: verum tu illam non probè percipis: quam (quoniam te latet) æquum eſt me tibi interpretari. Ais tibi ſomnum oſtendiſſe, me ferrea periturum cuſpide. At vero quænam manus ſunt, quæve cuſpis ferrea quam tu pertimeſcas? Nam ſi dente dixiſſet aut aliquo hujus ſimili periturum me, deberes facere quæ tacis: nunc autem dixit, cuſpide. Quare quum non ſit nobis pugna cum viris, iré me ſinas. Et Crœſus, XL
Evincis me, inquit, hîi iſta loquens de ſomnio intelligendo. Quapropter, ut abs te victus, muto ſententiam, & tibi veniam do eundi ad venationem. Hæc XLI
loquutus Crœſus, Adraſtum Phrygem accerſit, eique ubi adfuit, talia inquit, Ego te Adraſte 1 calamitate præditum (non ingrato tibi hæc exprobro) expiavi, & receptum domi habeo, omnem ſuppeditans ſumptum: nunc ergo de me, qui prior de te bene meritus ſum, debes invicem bene mereri. Cuſtodem te opus eſt eſſe filii mei, venatum proficiſcenti, nequi inter viam occulti graſſatores in veſtram perniciem prodeant. Ad hæc, tua intereſt eò te ire ubi ſplendor ex rebus geſtis paratur: quod tibi paternum eſt: & præterea tibi robur adeſt. Cui Adraſtus, Ego, inquit, ô Rex, XLII
in iſtud certamen alioqui non pergerem: quem tali calamitate affectum, nefas eſt ad æquales ſe conferre fortunatos, 2 aut velle inter eos adeſſe. Et frequenter meipſum continui: nunc tamen quoniam tibi hoc in animo eſt, cui gratificari debeo & gratiam referre pro beneficiis, iſtud exequi paratus ſum: filiumque tuum, quem me cuſtodire jubes, expecta incolumem rediturum 3 cuſtodis cauſſa. Poſteaquam his verbis Adraſtus Crœſo reſpondit, mox XLIII
inſtructi viris delectis, juvenibusque & canibus diſcedunt. Qui ubi ad

1. Calamitate perculſum (quod non dico ut quicquam ingratum tibi exprobrem) 2 Neque mihi ea eſt voluntas. 3 Quod ad cuſtodem attinet.
* ὑὸς omittitur à Valla.

mon-

montem Olympum pervenere, belluam indagant, & inventam circumfusi jaculis incessunt. Ibi hospes is qui à cæde fuerat expiatus, & vocabatur Adrastus, vibrato in aprum jaculo, non illum, sed frustrato ictu filium Crœsi adeptus est. Iste, cuspide ictus, vocem somni implevit. Quod factum quidam Crœso nunciaturus cucurrit, perveniensque Sardis,
XLIV pugnam illi & filii necem indicavit. Crœsus autem morte filii perturbatus, eò gravius eam ferebat quòd is cum necasset quem expiasset à cæde. Et pergraviter cladem suam lamentans, Jovem expiatorem invocabat, testificans quæ ab hospite passus esset. 1 Invocabat etiam hospitalem & familiarem, hunc eundem nominans deum: hospitalem quidem, quod quum domum excepisset hospitem, percussorem filii sui imprudens aluisset: familiarem vero, quod quem pro illius custode misisset, eum comperisset maxi-
XLV mum hostem. Secundum hæc, Lydi adfuerunt qui mortuum adferebant: post ipsum interfector sequebatur. Stans autem hic ante cadaver, sese Crœso tradebat manus protendens, jubensque ut se super cadaver, mactaret, referendo, tum priorem calamitatem suam, tum, quoniam suum etiam expiatorem interemisset, sibi vivendum amplius non esse. Hæc Crœsus audiens, etli in tanto domestico luctu positus, tamen Adrastum miseratus est, & ad eum inquit, Habeo abs te hospes omnem satisfactionem, quoniam teipsum morte condemnas. Neque vero tu hujus mihi cladis autor es, nisi quatenus id feciſti imprudens: sed deorum quispiam, qui jampridem mihi ventura significavit. Crœsus ergo filium pro dignitate sepelivit. Adrastus autem 2 Midæ filius, Gordii nepos, is qui tum fratris tum expiatoris interfector extiterat, ubi silentium hominum fuit, ad sepulcrum, 3 ignoscentibus ei hominibus ob quæ ipse gravissime afflictabatur, sese
XLVI super bustum transfodit. ¶ Porro Crœsus, filio orbatus, ingenti irt luctu duos annos egit. 4 Quem luctum postea finivit Astyagis Cyaxaris filii dominatio à Cyro Cambysis filio sublata, & res Persarum

κόμβοι ὃ ἐς τὸν Ὄλυμπιν τὸ ὄρος, ἐζήτουν τὸ θηρίον· διϊόντες δ', καὶ περιστάντες αὐτὸ κύκλῳ, ἐσκόπτιζον. ἔνθα δὴ ὁ ξεινοδόκος αὐτὸς δὴ ὁ καθαρθεὶς τὸν φόνον, καλεόμενος δ' Ἄδρηστος, ἀκοντίζων τὸν σῦν, τοῦ μὲν ἁμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροίσου παιδός. ὁ μὲν δὴ βληθεὶς τῇ ἀκμῇ ἐξέπλησε τοῦ ὀνείρου τὸ φήμισμα. ἔδραμε δέ τις ἀγγελέων τῷ Κροίσῳ τὸ γεγονός, ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰς Σάρδις τούτῳ τε μάχην καὶ τὸν τοῦ παιδὸς μόρον ἐσήμαινε οἱ. Ὁ δὲ Κροῖσος, τῷ θανάτῳ τοῦ παιδὸς σωτεταραγμένος, μᾶλλόν τι ἐδυσκολήνετο ὅτι μιν ἀπέκλεινε τὸν αὐτὸς φόνου καθήρας. ἐλεημεκτέων δὲ τῇ συμφορῇ δεινῶς, καλέει μὲν Δία καθάρσιον, μαρτυρόμενος τὰ ὑπὸ τοῦ ξείνου πεπονθὼς εἴη. καλέει δὲ ἑταιρήιον, τὸν αὐτὸν τοῦτον ὀνομάζων θεόν· τὸν μὲν ὑπίσιον καλέων, ὅτι δὴ οἰκίοισι ὑποδεξάμενος τὸν ξεῖνον, φονέα τοῦ παιδὸς ἐλάνθανε βόσκων· τὸν δὲ ἑταιρήιον, ὡς φύλακα συμπέμψας αὐτῷ, δύρισκε πολεμιώτατον. Παρῆσαν δὲ μετὰ τοῦτο οἱ Λυδοὶ φέροντες τὸν νεκρόν, ὄπισθεν δὲ εἵπετό οἱ ὁ φονεύς. στὰς δὲ πρὸ τοῦ νεκροῦ, παραδίδου ἑωυτὸν Κροίσῳ, προτείνων τὰς χεῖρας, ὑπερκατασφάξαί μιν κελεύων τῷ νεκρῷ. λέγων τε τούτῳ τε προτέρῳ ἑωυτοῦ συμφορῇ καὶ ὡς ἐπ' ἐκείνῃ τὸν πάντα βίον εἴη δυσαίνητος ἀπολωλεκὼς εἴη· ὑδέ οἱ εἴη βιώσιμον. Κροῖσος δὲ τούτων ἀκούσας, τόν τε Ἄδρηστον κατοικτείρει, καίπερ ἐὼν ἐν κακῷ οἰκηίῳ πυστῷ, καὶ λέγει πρὸς αὐτόν, Ἔχω σ' ὦ ξεῖνε πᾶσαν τιμὴν δίκην, ἐπειδὴ σεωυτοῦ κατάδικός εἰς θάνατον. εἶς δὲ ὁ σύ μοι τοῦδε τοῦ κακοῦ αἴτιος, εἰ μὴ ὅσον ἄκων ἐξεργάσαο· ἀλλά τεῶν κου τις, ὅς μοι καὶ πάλαι προεσήμαινε τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. Κροῖσος μέν νυν ἔθαψε ὡς εἰκὸς ἦν τὸν ἑωυτοῦ παῖδα. Ἄδρηστος δὲ ὁ Γορδίεω τοῦ Μίδεω, ὃς δὴ ὁ φονεὺς ἦν τοῦ ἑωυτοῦ ἀδελφεοῦ γενόμενος, φονεὺς δὲ τοῦ καθήραντος, ἐπεί τε ἡσυχίη τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο περὶ τὸ σῆμα, συγκινωσκόμενος ἀνθρώπων ἔνεκα τῶν αὐτὸς εἶδε βαρυσυμφορώτατος, ἑωυτὸν διπλασιάζει τοῦ τύμβου. Κροῖσος δὲ ὅτε δύο ἔτεα ἐν πένθεϊ μεγάλῳ καθῆστο, τοῦ παιδὸς ἐστερημένος, μετὰ δὴ Ἀστυάγεος τοῦ Κυαξάρεω ἡγεμονίη καταιρεθεῖσα ὑπὸ Κύρου τοῦ Καμβύσεω, καὶ τὰ τῶν Περσέων πρήγματα

1 Hospitalem & sodalitium, eundem illum deum appellans. 2. *Legit*, ὁ Μίδεω τοῦ Γορδίεω, *ut in præcedentibus.* 3. Sese existimans omnium hominum quos unquam vidisset, esse miserrimum, seipsum sup. 4. Postea vero Astyagis Cyaxaris filii principatus à Cyro Cambysæ filio sublatus, Crœsi luctum inhibuit, cumque in solicitudinem conjecit quomodo posset, priusquam Persæ——

ἀξανόμυκα, πένθεϊ δὲ μοὶ Κροῖσον ἀπέπαυσε, ἐπέβησε δὲ ἐς φρεντίδα, εἰκὸς δὴ αὐτὸν, πρὶν μεγάλους γενέσθαι τοὺς Πέρσας, καταβαλεῖν αὐτοῦ αὐξανομένου τινὰ δύναμιν. μετὰ ὧν τὴν διάνοιαν ταύτην αὐτίκα ἀπεπειρᾶτο τό τε ἐν Ἕλλησι, καὶ τὸ ἐν Λιβύῃ ἀναπέμψας ἄλλους ἄλλῃ, τοὺς μὲν ἐς Δελφοὺς ἰέναι, τοὺς δὲ ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων, τοὺς δὲ ἐς Δωδώνην. οἱ δὲ πέμποντο ἐπὶ μαντήιον τοῦτο τε Ἀμφιάρεων καὶ Τροφώνιον οἱ δέ, τῆς Μιλησίης ἐς Βραγχίδας. Ταῦτα μὲν νυν τὰ Ἑλληνικὰ μαντήια, ἐς τὰ ἀπέπεμψε μανθάνοντα Κροῖσος. Λιβύης δὲ τοῦ Ἄμμωνα ἀπέστειλε ἄλλους χρησομένους. διέπεμπε δὲ πειρεώμενος τοῦ μαντηίου ὅ, τι φρονέοιεν. ὡς εἰ φρονέοντα τε ἀληθείην εὑρεθείη, ἐπείρητό σφεας δεύτερα πέμπων, εἰ ἐπιχειρέοι ἐπὶ Πέρσας στρατεύεσθαι. Ἐντειλάμενος δὲ τοῖσι Λυδοῖσι τάδε, ἀπέπεμπε ἐς τὰ διάπειραν τοῦ χρηστηρίου. ἀπὸ ἧς ἂν ἡμέρης ὁρμηθέωσι ἐκ Σαρδίων, ἀπὸ ταύτης ἡμερολογέοντας τὸν λοιπὸν χρόνον ἔκαστον τῇ ἡμέρῃ χρᾶσθαι τοῖσι χρηστηρίοισι, ἐπειρωτέοντας ὅ, τι πτίεων τυγχάνει ὁ Λυδῶν βασιλεὺς Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω. ἅσσα δ' ἂν ἕκαστα τοῦ χρηστηρίων θεσπίσῃ, συγγραψαμένους ἀναφέρειν παρ' ἐωυτόν. ὅ, τι μὲν νυν τὰ λοιπὰ τοῦ χρηστηρίου ἐθεσπίσθη, οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμοῦ· ἐν δὲ Δελφοῖσι ὡς ἐσῆλθον τάχιστα ἐς τὸ μέγαρον οἱ Λυδοὶ χρησόμενοι τῷ θεῷ, καὶ ἐπιρρώτεον τὸ ἐντεταλμένον, ἡ Πυθίη ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει τάδε,

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν, καὶ μέτρα θαλάσσης,
Καὶ κωφοῦ συνίημι, καὶ οὐ φωνοῦντος ἀκούω.
Ὀσμή μ' ἐς φρένας ἦλθε κραταιρὶ οἷα χελώνης
Ἐν χύτρῃσιν ἐν χαλκῷ ἅμ' ἀρνείοισι κρέασιν,
Ἦ χαλκὸς μὲν ὑπέστρωται, χαλκὸν δ' ὄπιθεν.

Ταῦτα οἱ Λυδοὶ θεσπισάσης τῆς Πυθίης συγγραψάμενοι, οἴχοντο ἀπιόντες ἐς τὰς Σάρδις. Ὡς δὲ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ σταλέντες πανταχοῦ ἀπίκατο φέροντες τὰς χρησμούς, ἐνθαῦτα ὁ Κροῖσος ἔκαστα ἀναπτύσσων ἐπῴεσε τοῦ συγγράμματος. τῶν μὲν δὴ ἄλλων οὐδὲν προσίετο μιν ὁ ὅ, ὡς τὸ ἐκ Δελφῶν ἤκουσε, αὐτίκα προσηύχετό τε καὶ προσεδέξατο, νομίσας μοῦνον εἶναι μαντήιον τὸ ἐν Δελφοῖσι, ὅτι οἱ ἐξεῦρε τὰ αὐτὸς ἐποίησε. Ἐπεί τε γὰρ δὴ διέπεμψε τοὺς θεσπίσοντας, φυλάξας τὴν κατὰ τὸν χρόνον τοῦ ἡμερέων, ἐμηχανήσατο τοιάδε· ἐννοήσας τι ἀμήχανον ἐξευρεῖν τε καὶ ἐπιφράσασθαι· χελώνην καὶ ἄρνα

augescentes: atque in solicitudinem venit, siqua ratione posset, potentiam Persicam, priusquam magna efficeretur, occupare. Sub hanc ergo cogitationem, statim tentare statuit vaticinia, quæque apud Græcos quæque in Africa essent, aliis aliò dimissis, quibusdam Delphos, 1 quibusdam Dodonam: nonnulli etiam ad Amphiaraum ac Trophonium, & alii quidam jerunt ad Branchidas oræ Milesiæ. Atque hæc sunt Græca ad quæ consulenda Cræsus misit oracula. In Africa vero ad Ammonem alios responsa petituros dimisit. Omnes autem misit exploratum oracula quid sentirent: ut, si consentanea in vero deprehenderentur ea, secundò per suos tentaret nunquid in Persas expeditionem moliretur. Mittens XLVII. itaque ad oracula tentanda Lydos, hæc dedit eis mandata, ut qua die proficiscerentur ex Sardibus, ab ea reliquum tempus supputantes, 2 quotidie oraculis uterentur, sciscitantes quidnam faceret Lydorum Rex Crœsus Alyattæ filius: & quod singula oracula respondissent, id omne conscriptum ad se referrent. Quid porro cætera responderint oracula, à nemine commemoratur: apud Delphos autem, simulatque ingressi sunt Lydi domum, consulturi Deum, & sciscitaturi quod sibi esset injunctum, Pythia hexametro tenore hæc inquit,

AEquoris est spatium & numerus mihi notus arenæ.
Mutum percipio, fantis nihil audio vocem.
Venit ad hos sensus nidor testudinis acris,
Quæ simul agnina coquitur cum carne lebete,
AEre infra strato, & stratum cui desuper est es.

His oracuIis quæ Pythia reddidit, con- XLVIII.
scriptis, Lydi digressi, Sardis rediere. Quumque alii quos circummiserat Crœsus, affuissent, tunc singula resignans, quod scriptum esset inspexit: quorum quidem nullum probavit. Ubi autem illud Delphicum audivit, protinus veneratus est, & excepit: existimans solum esse Delphicum illud oraculum: quippe quod comperisset quod ipse fecerat. Nam posteaquam ad petenda oracula nuntios dimiserat, statuto illo die observato, tale quiddam est machinatus, commentando ea quæ ad deprehendendum & explicandum perdifficilia forent: testudinem pariter & agnum

——magni facti essem, crescentem eorum potentiam subvertere. 1 Quibusdam ad Phocensium urbem, Abas, quibusdam. 2 Singuli eodem die oraculum consulerent.

conci-

XLIX conciſos in aheno coxit, operculo aheneo impoſito. Atque ita è Delphis Cræſo reſponſum eſt. Ex Amphiarai vaticinio quidnam reſponſum ſit Lydis, quum in ſacro illo rite ſacrificaſſent, non queo dicere. Nam de eo nil fertur aliud quam quod & hoc Cræſus verax vaticinium
L ſe nactum eſſe exiſtimavit. Poſt hæc autem ingentibus hoſtiis deum qui eſt apud Delphos exorandum ſtatuit. Immolavit enim lecta pecora numero ter mille: præterea lectos aureos & argenteos, phialas aureas, & amictus purpureos, ac tunicas ingenti pyra extructa concremavit, ſperans ſeſe aliquanto magis his rebus poſſe deum illum ſibi adjungere, juſſis etiam Lydis omnibus, ut ſua ipſorum, quicquid tale haberet quiſque immolaret. 1 Quo ex ſacrificio quum immenſa vis auri defluxiſſet, ex ea dimidiatos lateres conflavit, longiores quidem, ſex palmorum, breviores autem, trium, craſſitudine palmari, numero centum decem & ſeptem: quorum quatuor erant auri excocti, ſinguli pondo duorum & dimidii talenti: cæteri vero, auri albidi, pondo binûm talentorum. Fecit quoque leonis effigiem ex auro excocto, decem talentorum pondo. qui leo dum templum Delphicum deflagravit, à ſemilateribus decidit: (ſuper illos enim erat collocatus) & nunc in Corinthiorum theſauro repoſitus eſt, pondo ſex talentorum atque dimidii, eliquatis tribus ta-
LI lentis ac dimidio. Hæc Cræſus ubi perfecit, Delphos miſit, cumque eis hæc alia, duas grandi forma pateras, auream argenteamque: quarum aurea intrantibus templum ad dexteram poſita erat, argentea ad ſiniſtram. Quæ & ipſæ, quum templum incenſum eſt, amotæ fuerunt, aureaque in Clazomeniorum theſauro poſita, pondo talentorum octo & dimidii, præterea minarum duodecim: argentea ad ſuggrundam anguli templi, ſexcentarum amphorarum capax: in quam miſcebatur vinum à Delphis theophaniæ feſto: opus (ut Delphi aiunt) Theodori Samii, ut & ego arbitror: non enim mihi videtur opus vulgare. Miſit præterea dolia argentea quatuor, quæ in Corinthiorum theſauro ſunt collocata. Donavit item aquiminaria duo, aureum argenteumque: quorum in aureo inſcriptum eſt, donarium eſſe Lacedæmoniorum: non recte, quoniam

κατακόψας, ὁμοῦ ἓψεε αὐτὸς ἐν λέβητι χαλκέῳ, χάλκεον ὑπόθημα ὑπιθείς. Τὰ μὲν δὴ ἐκ Δελφῶν ὕστερα τῷ Κροίσῳ ἐχρήσθη· τῷ δὲ τὸν Ἀμφιάρεω τὸ μαντήϊον ἀπίκεσιν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὅ, τι τοῖσι Λυδοῖσι ἔχρησε, ποιήσασι ταῦτά τε τὰ ἱρὰ τὰ νομιζόμενα. ὡς γὰρ ὧν οὐδὲ τοῦτο λέγεται ἄλλο γε, ἢ ὅτι καὶ τοῦτο ἐνόμισε μαντήϊον ἀψευδὲς ἐκτῆσθαι. Μετὰ δὲ ταῦτα θυσίῃσι μεγάλῃσι τὸν ἐν Δελφοῖσι θεὸν ἱλάσκετο. Κλινέα τε γὰρ τὰ δύσιμα πάντα τρισχίλια ἔδωσε, κλίνας τε ὑπογρύσους, καὶ ἐπαργύρους, καὶ φιάλας χρυσέας, καὶ ἐσθῆτα πορφύρεα, καὶ κιδῶνας, " νήσας πυρὴν μεγάλην, κατέκαιε· ἐλπίζων τὸν θεὸν μᾶλλόν τοι τούτοισι ἀνακτήσασθαι· Λυδοῖσί τε πᾶσι προεῖπε θύειν πάντα τινὰ αὐτῶν τοῦτο, τι ἔχοι ἕκαστος. ὡς δὲ ἐκ τῆς θυσίης ἐγένετο, καταχεάμενος χρυσὸν ἄπλετον, ἡμιπλίνθια ἐξ αὐτοῦ ἐξήλαυνε· ἦσαν δὲ τὰ μακρότερα, πεντεπαλαιστιαῖα· ἦσαν δὲ τὰ βραχύτερα, τριπαλαιστιαῖα· ὕψος δὲ, παλαιστιαῖα. ἀριθμὸν δὲ, ἑπτακαίδεκα καὶ ἑκατόν. καὶ τετρέων, ἀπέφθου χρυσοῦ τέσσερα, τρία ἡμιτάλαντα ἕκαστον ἕλκοντα· τὰ δὲ ἄλλα, ἡμιπλίνθια, λευκοῦ χρυσοῦ, σταθμὸν δίταλαντα. ἐποιέετο δὲ καὶ λέοντος εἰκόνα χρυσοῦ ἀπέφθου, ἕλκουσαν σταθμὸν τάλαντα δέκα. ταύτην ὁ λέων, ἐπεί τε κατεκαίετο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηός, κατέπεσε ἀπὸ τῶν ἡμιπλινθίων· (ἔκειτο γὰρ τούτοισι ἱδρυμένος) καὶ νῦν κεῖται ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, ἕλκων σταθμὸν ἕβδομον ἡμιτάλαντον. ἀπετάκησε δὲ αὐτοῦ τέταρτον ἡμιτάλαντον. Ἐπιτελέσας δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα, ἀπέπεμπε ἐς Δελφοὺς καὶ τάδε ἄλλα ἅμα τοῖσι, κρητῆρας δύο μεγάθεϊ μεγάλους, χρύσεον καὶ ἀργύρεον· τῶν ὁ μὲν χρύσεος ἐκέετο ἐπὶ δεξιὰ ἐσιόντι ἐς τὸν νηόν· ὁ δὲ ἀργύρεος, ἐπὶ ἀριστερά· μετεκιβήσησαν δὲ καὶ οὗτοι ὑπὸ τὸν νηὸν κατακαέντα. καὶ ὁ μὲν χρύσεος κεῖται ἐν τῷ Κλαζομενίων θησαυρῷ, ἕλκων σταθμὸν " ἔννατον ἡμιτάλαντον, καὶ ἔτι δυώδεκα μνέας· ὁ δὲ ἀργύρεος, ἐπὶ τῇ περιπλύσι τῆς γωνίης, χωρέων ἀμφορέας ἑξακοσίους. ἐπικίρναται γὰρ ὑπὸ Δελφῶν θεοφανίοισι· φασὶ δὲ μιν Δελφοὶ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ἔργον εἶναι· καὶ δοκέω· ἐγὼ γὰρ τὸ σωτυχὸν φαίνεται μοι ἔργον εἶναι. καὶ πίθους τε ἀργυρέους τέσσερας ἀπέπεμψε, οἳ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ ἑστᾶσι· καὶ περιῤῥαντήρια δύο ἀνέθηκε, χρυσόν τε καὶ ἀργύρεον, τὸν χρυσεόν τε ὑπερφιάλως Λακεδαιμονίων φαμένων εἶναι ἀνάθημα· οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. ἔστι γὰρ

LVII.

" νήσας.

1 Quum autem huic ſacrificio finem impoſuiſſet, magnam auri vim liquefecit, & ex ea dim.

καὶ τοῦτο Κροίσῳ. Ἐπήγαγε δ' ὅτι τις Δελφῶν, Λακεδαιμονίοισι βουλόμενος χαρίσασθαι τῷ δωτίνῃ μνήσεσθαι. τὸ οὔνομα, οὐκ ὅσιον μνήσεσθαι· ἀλλ' ὁ μὲν παῖς δι' οὗ τῆς χειρὸς ῥέει τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμονίων ἐστί· οὐ μέντοι τῆς γε πειρήσεται ἥδε τέχνης. ἄλλα τε ἀναθήματα οὐκ ὀλίγα πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα τούτοισι ὁ Κροῖσος, καὶ φιάλας ἀργύρεα κυκλοτερέα· καὶ δὴ καὶ γυναικὸς εἰκόνα χρύσεον τελαμῶνι, τὸ Δελφοὶ τὴν ἀρτοκόπου τὴν Κροίσου εἰκόνα λέγουσι εἶναι. πρὸς δὲ καὶ τὰ ἑωυτοῦ γυναικὸς τὰ ἀπὸ τῆς δειρῆς ἀνέθηκε ὁ Κροῖσος, καὶ τὰς ζώνας. Ταῦτα μὲν ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψε. τῷ δὲ Ἀμφιάρεῳ, τὸν δόρυ καὶ αὐτοῦ τοῦ τε ἀρετὴν καὶ τὰ πάθεα, ἀνέθηκε σάκος τε χρύσεον πᾶν ὁμοίως, καὶ αἰχμὴν στερεὴν πᾶσαν χρυσέην, καὶ τὸ ξυστὸν τῇσι λόγχῃσι, ἐὸν ὁμοίως χρύσεον. τὰ ἔτι ἀμφότερα ἐς ἐμὲ ἔτι κείμενα ἐν Θήβῃσι, καὶ Θηβαίων ἐν τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνι. Τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλουσι τὰ δῶρα ἐς τὸ ἱρὸν, ἐπειρώτεε ὁ Κροῖσος ἐπειρωτᾶν τὸ χρηστήριον εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσποιέηται φίλον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἀπεπέμψθησαν οἱ Λυδοὶ, ἀνέθεσαν τὰ ἀναθήματα, ἐχρέωντο τοῖσι χρηστηρίοισι, λέγοντες, Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεύς, νομίσας τοῦδε μαντήια εἶναι μοῦνα ἐν ἀνθρώποισι, ὑμῖν τε ἄξια δῶρα ἔδωκε τοσαῦτα ὁπόσα ἐξεῦρημάτων, καὶ νῦν ὑμέας ἐπειρωτᾷ εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσποιέηται σύμμαχον. οἱ δὲ ταῦτα ἐπειρώτεον. τοῦ δὲ μαντηίων ἀμφοτέρων ἐς ταὐτὸ αἱ γνῶμαι συνέβαλον, προλέγουσαι Κροίσῳ, ὡς στρατευόμενος ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν μὲν καταλύσει. τοὺς δὲ Ἑλλήνων δυνατωτάτους συνεβούλευον οἱ ἐξευρόντα, φίλους ποιεῖσθαι. Ἐπεί τε δὲ ἀνενειχθέντα τὰ θεοπρόπια ἐπύθετο ὁ Κροῖσος, λίην ἥσθη τε τοῖσι χρηστηρίοισι· πάγχυ τε ἐλπίσας καταλύσειν τὴν Κύρου βασιληίην, πέμψας αὖτις ἐς Πυθὼ Δελφοὺς, διζήσεσθαι, πυθόμενος αὐτοῦ τὸ πλῆθος, καὶ ἄνδρα, δύο στατῆρσι ἕκαστον χρυσοῦ. Δελφοὶ δὲ ἀντὶ τούτων ἔδοσαν Κροίσῳ καὶ Λυδοῖσι μαντηίην, καὶ ἀγελείην, καὶ προεδρίην, καὶ ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ αὐτέων γενέσθαι Δελφῶν ἐς τὸν ἀεὶ χρόνον. Δωρησάμενος δὲ τοὺς Δελφοὺς ὁ Κροῖσος, ἐχρηστηριάζετο τοσοῦτον. ἐπεί τε δὴ παρέλαβε τὴν μαντηίην ἀληθέα, ἐσεφοίτα ἐς αὐτήν.

& hoc Croesi est. Sed quidam Delphorum gratificari Lacedæmoniis volens, hoc inscripsit: cujus nomen ego cognitum habens, non tamen promam. Verum puer per cujus manus fluit aqua, Lacedæmoniorum est: sed eorum neutrum aquiminare. Alia quoq; cum his permulta Croesus dona misit non insignia: item fusilia ex argento orbiculata: nec non mulieris simulacrum tricubitale, quod Delphi narrant esse effigiem pistricis Croesi. Super hoc donavit uxoris suæ monilia à collo pendentia, ac Zonas, 1 quæ Delphos Croesus transmisit. Amphiarao insuper, cujus & LII virtutem audierat & cladem, donavit clypeum ex auro totum, totamque ex auro solido hastam, & 2 xystum cum suis jaculis aureum. quæ ambo ad meam usque memoriam apud Thebas reposita fuerunt in Ismenii Apollinis templo. Hæc dona LIII Lydis portaturis ad oracula Croesus injunxit ut interrogarent an adversus Persas Croesus sumeret expeditionem, & aliquorum hominum auxilia adsciscerent. Lydi ubi eò quò dimittebantur pervenerunt, donariis oblatis, oracula consuluerunt his verbis, Cræsus Lydorum aliarumque nationum Rex, 3 ista in hominibus sola esse vaticinia sentiens, idcirco qualia debita sunt dona dat, vosque percontatur an adversus Persas sit profecturus in expeditionem, & socialem aliquem exercitum sibi adjuncturus. Atque hi quidem hæc interrogarunt. Oraculi autem utriusque in idem concurrebant sententiæ, prædicentes Croeso fore ut si arma Persis inferret, magnum imperium everteret. Consulebant etiam ut potentissimos Græcorum ad comparandos sibi socios exquireret. His responsis relatis atque auditis, LIV Croesus ita elatus animo est ut omnino conciperet spem se eversurum esse imperium Cyri: ac rursus mitteret Delphos ad Pythiam dona, in singulos viros, quos illic multos esse audiebat, binos auri stateres. Ob quæ munera Delphi vicissim Croeso Lydisque donarunt primas in consulendo 4 oraculo partes, primumq; in sedendo locum, & jus perpetuum cuique volenti adscribi in numerum Delphorum. Cæterum donis Croesus prosequutus Delphos, tertio vaticinium consuluit, 5 quod videlicet illud verax sibi esse comperisset.

1 Et hæc quidem Delphos Croes. 2 Hastile cum suis spiculis. 3. Existimans sola hæc esse inter homines oracula, mittit vobis dona vestris inuentis convenientia. 4 Et renuntiando orac. *Valla legit ἀπαλὴν pro ἀγελείαν.* 5 Postquam enim oraculum illud verax esse comperisset, eo ad satietatem usque abutebatur. *Q. d. to se ad saturitatem usque implebat.*

Quæ

Quærebat autem an diuturnum ſibi foret imperium. Cui Pythia in hæc verba reſpondit,

Regis apud Medos mulo jam ſede potito,
Lyde fugam mollis ſcrupoſum corripe ad Hermum,
Neve mane: ignavus poſito ſis Lyde pudore.

LVI. His ex verſibus, quum allati eſſent, multo magis quam ex ceteris voluptatem Crœſus accepit, ſperans fore ut nunquam apud Medos mulus pro viro regnaret: & proinde nec ipſe nec poſteri ſui principatu abrogarentur. Poſt hæc putavit ſibi curandum ut potentiſſimos Græcorum ſibi conciliaret. Idque veſtigando, comperit Lacedæmonios atque Athenienſes, eos eſſe: quod alteri in Dorico genere, alteri in Ionico antecellerent. 1 Nam de his ita antea judicabatur, quum ab initio altera gens foret Pelaſgica, altera Hellenica, *hoc eſt Græca*: quarum hæc nunquam ſolum mutavit, illa aſſidue multumque eſt peruagata. Etenim ſub Deucalione Rege oram Phthiotidem incoluit, ſub Doro Hellenis filio regionem quæ ad Oſſam & Olympum jacet, nomine Iſtiæotim: unde à Cadmæis ejecta, coluit in Pindo locum quem vocant Macednum. Inde rurſus in Dryopidem commigravit, atque ita in Peloponneſum venit, Doricaque cognominata

LVII eſt. Cæterum qua lingua Pelaſgi ſint uſi, pro certo affirmare non poſſum: 2 ſed conjectura ſignorum licet dicere eandem qua nunc Pelaſgi utuntur qui ſupra Tyrrhenos urbem Creſtonem incolunt, quodam tempore finitimi eorum qui nunc Dores vocantur, tunc incolentes regionem quæ nunc Theſſalia nominatur, & Placiam, & Scylacem: quum Pelaſgi habitarent ad Helleſpontum, qui contermini Athenienſium erant: aliaque omnia Pelaſgica oppida nomen immutarunt. Quibus ſignis conjectantes oportet dicere, Pelaſgos barbara lingua fuiſſe: & ſi tota gens Pelaſgica talis erat, gentem Atticam utpote Pelaſgicam, quum in Hellenes, *id eſt Græcos*, tranſiit, linguam ſimul iſtorum perdidiſſe. Etenim neque Creſtoniatarum loquela cum ullo circà populorum conſentit, & Placianorum ne ſecum quidem ipſa.

ἐπειρώτα ἦ τάδε χρηστηριάζομένῳ, εἰ οἱ πολυχρόνιος ἔσται ἡ μοναρχίη. ἡ δ' Πυθίη οἱ χρᾶ τάδε,

Ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,
Καὶ τότε Λυδὲ πόδαρσὶ πολυψήφιδα παρ' Ἕρμον
Φεύγειν μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

Τούτοισι ἐλθοῦσι τοῖσι ἑπτὰ ὁ Κροῖσος πολλόν τι μᾶλλον πάντων ἥδη, ἐλπίζων ἡμίονον βασιλεύσειν Μήδων ἀντ' ἀνδρὸς βασιλεύοντος Μήδων· ἐκ τῶν δὴ αὐτὸς, καὶ οἱ ὀξὺ ἐσκόπει, παυσόμενοί ποτε τῆς ἀρχῆς. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐφρόντιζεν ἰσορρόπους τοὺς ἂν Ἑλλήνων δυνατωτάτους ἐόντας προσκτήσαιτο φίλους. ἰσορρόπους δὲ, οὗτοι ἐσκε Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους προέχοντας τοὺς μὲν, τῇ Δωρικῇ γενεῇ, τοὺς δὲ, τῇ Ἰωνικῇ. ταῦτα γὰρ ἦν τὰ περικεκριμένα ἐόντα τὸ ἀρχαῖον· τὸ μὲν, Πελασγικὸν, τὸ δὲ, Ἑλληνικὸν ἔθνος· καὶ τὸ μὲν, ὑδαμῇ κω ἐξεχώρησε· τὸ δὲ, πουλυπλάνητον κάρτα. ἔτι μὲν γὰρ Δευκαλίωνος βασιλεύοντος οἴκεε γῆν τὴν Φθιῶτιν· ἔτι δὲ Δώρου τοῦ Ἕλληνος, τὴν ὑπὸ τὸν Οὐσσαν τε καὶ τὸν Οὐλυμπον χώρην, καλεομένην δὲ Ἱσταιῶτιν. ἐκ δὲ τῆς Ἱσταιώτιδος ὡς ἐξανέστη ὑπὸ Καδμείων, οἴκεεν ἐν Πίνδῳ Μακεδνὸν καλεόμενον. ἐνθεῦτεν δὲ αὖτις ἐς τὴν Δρυοπίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος ἧκεν ἐς Πελοπόννησον ἐλθὸν, Δωρικὴν ἐκλήθη. Ἥν τινα δὲ γλῶσσαν ἵεσαν οἱ Πελασγοὶ, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· εἰ δὲ χρεὼν ἐστὶ τεκμαιρόμενον λέγειν τοῖσι νῦν ἔτι ἐοῦσι Πελασγῶν τῶν ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρηστῶνα πόλιν οἰκεόντων, οἵ ὁμουρέοντες ποτὲ ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεομένοισι· οἶκον δὲ τινα κατῆστο τὴν νῦν Θεσσαλιῶτιν καλεομένην, καὶ τὸν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην, Πελασγῶν οἰκησάντων ἐν Ἑλλησπόντῳ, οἳ σὺν τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐγένοντο Ἀθηναῖοι· καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικὰ ἐόντα πολίσματα, τὰ οὔνομα μετέβαλε· εἰ τούτοισι τεκμαιρόμενον δεῖ λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλῶσσαν ἱέντες. εἰ τοίνυν ἦν καὶ πᾶν τοιοῦτον τὸ Πελασγικὸν, τὸ Ἀττικὸν ἔθνος ἐὸν Πελασγικὸν, ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Ἕλληνας, καὶ τὰ γλῶσσαν μετέμαθε. καὶ γὰρ δὴ οὔτε οἱ Κρηστωνῖται γλώσσῃ τῇ νῦν σφέας περιοικεόντων εἰσὶν ὁμόγλωσσοι, οὔτε οἱ Πλακιηνοὶ, σφισὶ δὲ ὁμόγλωσσοι.

1 Nam hæ duæ gentes antiquitus præcellere judicabantur, una videlicet Pelaſgica, altera vero Hellenica: quarum iſta quidem nunquam alio demigrarit, illa vero valde multumque ſit vagata. 2 *Totum hunc locum ſic interpretor, qui in Græco etiam exemplari prorſus iſt perturbatus.* Sed ex conjectura licet dicere, ejus linguæ fuiſſe cujus ſunt hodie ii ex Pelaſgis qui ſupra Tyrrhenos Crotona civitatem incolunt, & olim finitimi erant iis quos nunc Dores vocant: tum videlicet quum eam quam nunc appellant Theſſalicam Regionem incolebant: & ii quoque Pelaſgi qui Placiam & Scylacen condiderunt, & Athenienſium contubernales fuerunt. Ex his, inquam, conjectura facta, dicere licet, Pelaſgos olim barbare fuiſſe loquutos. Nam & Crotoniatæ & Placieni lingua quidem diſſident à ſuis vicinis, inter ſe vero conveniunt:——

14 δηλῶσί τε ὅτι τὸν εἰνείκαντο γλῶσσαν χαρακτῆρα μεταβαίνοντες ἐς ταῦτα τὰ χωρία, τοῦτον ἔχουσιν ἐν φυλακῇ. Τὸ δὲ Ἑλληνικὸν γλῶσσαν μὲν, ἐπεί τε ἐγένετο, ἀεὶ κατὰ τὴν αὐτὴν χρέεται, ὡς ἐμοὶ καταφαίνεται εἰκάζοντι· ἀποχιεῦδεν μὲν τοι ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ, ἐὸν ἀσθενές, ἀπὸ σμικροῦ τέως τὴν ἀρχὴν ὁρμεώμενον, αὔξηταί τε ἐς πλῆθος, καὶ ἐθνέων πολλῶν μάλιστα προσκεχωρηκότων αὐτῷ, καὶ ἄλλων ἐθνέων βαρβάρων συχνῶν. ὡς δὲ οὐκ ἐμοί τε δοκέει, οὐδὲ τὸ Πελασγικὸν ἔθνος ἐὸν βάρβαρον, οὐδαμῇ μεγάλως αὐξηθῆναι.

Τούτων δὴ ὦν τῶν ἐθνέων τὸ μὲν Ἀττικὸν, κατεχόμενόν τε καὶ διεπρησμένον ἐπωδῇσι νέλοι ὁ Κροῖσος. ὑπὸ Πεισιστράτου τοῦ Ἱππο- Vid. Herod. lib. 5. c. 32. κράτους, τύραννον τὸν χρόνον τοῦτον τὸν Ἀθηναίων. Ἱππικράτεϊ γὰρ, ἰδιώτῃ, καὶ θηωρέοντι τὰ ὀλύμπια, τέρας ἐγένετο μέγα. θύσαντι γὰρ αὐτῷ τὰ ἱρὰ, οἱ λέβητες ἐπεσεῶτες, καὶ κρεῶν ἐόντες ἔμπλεοι καὶ ὕδατος, ἄνευ πυρὸς ἔζεσαν, καὶ ὑπερέβαλλον. Χείλων ὁ Λακεδαιμόνιος θωμάσας τοῦτο τὸ τέρας, συνεβούλευε Ἱππικράτεϊ, πρῶτα μὲν γυναῖκα τεκνοποιὸν μὴ ἄγεσθαι ἐς τὰ οἰκία· εἰ δὲ τυγχάνει ἔχων, ἀπέμπειν· καὶ εἴ τις οἱ τυγχάνει ἤδη παῖς, τοῦτον ἀπείπασθαι. ἔκων ταῦτα θωμάσαντος Χείλωνος πείθεσθαι θέλειν τὸν Ἱπποκράτεα· γενέσθαι οἱ μετὰ ταῦτα τὸν Πεισίστρατον τοῦτον, ὃς, στασιαζόντων τῶν θωμαίων καὶ τῶν ἐκ τοῦ πεδίου Ἀθηναίων, καὶ τῶν μὲν προσεσεῶτος Μεγακλέος τοῦ Ἀλκμαίωνος, τῶν δὲ ἐκ τοῦ πεδίου, Λυκούργου Ἀριστολαΐδεω, καταφρόνησας τὴν τυραννίδα, ἤγειρε τρίτην στάσιν. συλλέξας δὲ " στασιώτας, καὶ τῷ λόγῳ τῶν Ὑπερακρίων προστὰς, μηχανᾶται" τοιάδε· τραυματίσας ἑωυτόν τε καὶ ἡμιόνους, ἤλασεν ἐς τὴν ἀγορὴν τὸ ζεῦγος, ὡς ἐκπεφευγὼς τοὺς ἐχθρούς, οἱ μὲν ἐλαύνοντα ἐς ἀγρὸν ἐβούλοντο ἀπελέσαι δῆθεν. ἐδέετο τε τοῦ δήμου φυλακῆς τινος πρὸς αὐτοῦ γενέσθαι· πρότερον δὲ δοκιμήσας ἐν τῇ πρὸς Μεγαρέας στρατηγίῃ, Νίσαιάν τε εἷλε, καὶ ἄλλα ἀποδεξάμενος μεγάλα ἔργα. ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων, ὑπαπατηθεὶς, ἔδωκέ οἱ τῶν ἀστῶν καταλέξαι ἄνδρας τινάς, οἳ δορυφόροι μὲν οὐκ ἐγένοντο Πεισιστράτου, κορυνηφόροι δέ. ξύλινα γὰρ κορύνας ἕψοντες εἵποντό οἱ ὀπισθεν. συνεπαναστάντες δὲ ἔσχον ἅμα Πεισιστράτῳ, ἔχον τὴν ἀκρόπολιν. ἔνθα δὲ ὁ Πεισίστρατος ἦρχεν Ἀ-

Per quod declarant, quam linguæ figuram obtinebant quum in hæc loca transierunt, eandem se nunc conservare. At natio Hellenica, *id est Græca*, ex quo exiſtit, eadem lingua ſemper eſt uſa, ut mihi videtur: ideo imbecillis, quod ex Pelaſgica fuit abſciſſa, & ab exiguo initio profecta, mox in multas gentes augeſcens, tum aliarum, tum præcipue barbararum frequentia ſe ad illam conferente. Quæ cauſſa mihi videtur fuiſſe cur gens Pelaſgica, quod Græca eſſet, nequaquam magnos profectus fecerit. ¶ Ex his igitur gentibus, Atticam quidem Crœſus audiebat obtineri, oppreſſamque eſſe à Piſiſtrato Hippocratis filio. Hic enim ea tempeſtate tyrannus Athenis erat. Cujus patri, quum privatus ſpectaret olympia, ingens contigit portentum. Nam quum hoſtiam immolaſſet, ahena (ut poſita erant) plena & carne & aqua, abſque igne efferbuerunt, ita ut aqua redundaret. Quod portentum conſpicatus Chilon Lacedæmonius, qui forte aderat, ſuaſit ei primum, ne uxorem fecundam duceret domum: ſecundo loco, ſi uxorem haberet, ejiceret: & ſiquidem ex ea filium ſuſtuliſſet, abdicaret. Hujus conſilio non perſuaſus Hippocrates, hunc poſtea Piſiſtratum filium ſuſtulit, qui in ſeditione litoralium, quibus præerat Megacles Alcmæonis filius: & campeſtrium, quibus præerat Lycurgus Ariſtolaidis filius, tertiam ſeditionem excitavit, tyrannidem affectans: contractiſque ſeditioſis, per cauſſam tutandi montanos, hujuscemodi rem machinatur: Seipſum ac mulos quum vulneraſſet, agitavit vehiculum in forum, tanquam elapſus ex hoſtibus, quem rus proficiſcentem illi prorſus interimere voluiſſent: & populum precatus eſt ut aliquid cuſtodiæ circa ſe obtineret, quum prius ſpecimen ſui edidiſſet in expeditione contra Megarenſes, cui præfuerat, capta Niſæa, aliiſque præclaris operibus editis. Populus igitur Athenienſis, ita deceptus, dedit ei quoſdam è civibus delectos pro ſatellitibus, non qui haſtas ſed clavas ferrent, Piſiſtratum ſectantes. Cum quibus ille impetu facto arcem occupavit: & in de Athenienſium imperio poti-

LVIII

LIX

1 & ſatis oſtendunt ſe eam ipſam linguæ formam conſervaſſe quam habebant quum in eas regiones migrarent. Itaque ſi tota gens Pelaſgica talis erat, Atticæ regionis incolæ Pelaſgi, & quæcunque aliæ Pelaſgicæ civitates nomen mutarunt, quum in Hellenas mutarentur, ſuam etiam linguam dedidicerunt. Gens autem Hellenica ſemper ex quo extitit, eadem lingua uſa eſt, ut mihi videtur: quumque à Pelaſgis abſciſſa, imbecilla eſſet, a tenuibus quibuſdam principiis progreſſa, valde multis gentibus & frequentibus etiam barbaris cum ea ſeſe conjungentibus, in multitudinem excrevit. Et ſic quoque mihi videtur Pelaſgica gens, quum barbara eſſet, magnopere non creviſſe.

tus,

tus, nullis qui tum erant magistratibus perturbatis, néq; legibus mutatis, sed in præsenti statu manens, urbem bene ac pulchre exornavit. Sed non multo post tempore milites Megaclis & Lycurgi con-
LX. cordibus animis eum ejecerunt. Hunc igitur in modum Pisistratus primum obtinuit Athenas, & tyrannidem nondum valde stabilitam amisit: cujus ejectores rursus inter se seditiones redintegrarunt. Hæc autem seditione Megacles fatigatus, Pisistratum misso caduceatore invitat nunquid velit filiam capere uxorem, addita tyrannidis conditione. Accipiente vero conditionem Pisistrato, machinati sunt ad illum restituendum, rem (ut ego comperio) longe stultissimam: (quandoquidem jam olim dijudicatum est Græcam gentem dexteriórem esse quam barbaram, & magis ab ineptiis abhorrentem) præsertim si isti ex Athenienſium numero, qui inter Græcos feruntur sapientia primi, talia machinati sunt. Erat in tribu Pæanica mulier nomine Phya, tribus digitis minus statura quatuor cubitorum: alioqui formosa. Hanc mulierem omni armatura quum instruxissent, in currumque sustulissent, compositam in eum habitum quo venustissima videnda esset, in urbem agunt, præmissis qui præcurrerent præconibus, quique quum in urbem venissent, hæc mandata exequerentur, his verbis, Athenienses bona mente excipite Pisistratum, quem Minerva ipsa præcipuo inter homines honore prosequuta, in suam reducit arcem. Isti igitur passim euntes talia prædicaverunt: & statim rumor in tribus emanavit, Pisistratum à Minerva reducti. Qui vero in urbe erant, persuasi hanc mulierem esse deam ipsam, feminæ supplicarunt pariter,
LXI. & Pisistratum acceperunt. Hunc in modum quem diximus, recuperata tyrannide, Pisistratus, ex pactione quam inierat cum Megacle, filiam ejus duxit uxorem. Verum quum & filii essent ei adolescentes, & Alcmæonidæ dicerentur obnoxii esse crimini piaculari, nolens ex novo conjugio liberos tollere, 1 haud legitime coibat cum uxore. Quam rem quum inter illicita occultasset, postea ad matrem retulit, enuntiaret id necne. Mater viro indicavit. Iste vero siniquo animo ferens se à Pisistrato contumelia affici, ut erat irratus, 2 milites homini infensos reddidit.

Θηναίων, ἔτε πεμφθεὶς ταῦτα ἐποίησε σωφρονέξας, ἔτε θέσμια μεταλλάξας· ὅθεν τε τοῖσι καταλεχθεῖσι ἔμελλε, τὴν πόλιν κοσμέων καλῶς τε καὶ δικαίως· μετ' ὃ πολλὸν χρόνον τοιῶνδε φοιτησάντων τε καὶ τοῦ Μεγακλέος" στασιάζειν ἤρξαντο
τῇ στασιώτῃ
τε καὶ οἱ τοῦ Λυκούργου ἐξελαύνουσι μιν.

Οὕτω μὲν Πεισίστρατος ἔσχε τὸ πρῶτον Ἀθήνας, καὶ τὴν τυραννίδα ἔτι οὐκω κάρτα ἐρριζωμένην ἔσχε, ἀπέβαλε. οἱ δὲ ἐξελάσαντες Πεισίστρατον, αὖτις ἐκ νέης ἐπ' ἀλλήλοισι ἐστασίασαν. ἐπείτε δὲ ὁ Μεγακλέης, ἐπεκηρυκεύετο Πεισιστράτῳ, εἰ βούλοιτο οἱ τὴν θυγατέρα ἔχειν γυναῖκα· ὅπως τῇ τυραννίδι· ἐνδεξαμένου δὲ τὸν λόγον, καὶ ὁμολογησάντων ἐπὶ τούτοισι Πεισιστράτου, μηχανῶνται δὴ ἐπὶ τῇ κατόδῳ πρῆγμα δοκιμώτατον, ὡς ἐγὼ διείπω, μακρῷ· ἐπεὶ γε ἀπεκείθη ἐκ παλαιτέρου
τὸ βάρβαρον ἔθνεος τὸ Ἑλληνικὸν, ἐὸν
τὸ βέλτιον ἔθνος τῷ
καὶ δεξιώτερον, καὶ δοκιμώτερον ἀπηλλαγμένον μᾶλλον· εἰ καὶ τότε γε ἦσαν ἐν Ἀθηναίοισι τοῖσι πρώτοισι λεγομένοισιν εἶναι Ἑλλήνων σοφίῃσι, μηχανῶνται τοιάδε. ἐν τῷ δήμῳ τῷ Παιανιεῖ ἦν γυνὴ τῇ ὄνομα ἦν Φύη, μέγεθος ἀπὸ πηχέων τεσσάρων ἀπολείπουσα τρεῖς δακτύλους, καὶ ἄλλως εὐειδής. ταύτην τὴν γυναῖκα σκευάσαντες πανοπλίῃ, ἐς ἅρμα ἐσβιβάσαντες, καὶ προσδεξάμενοι σχῆμα οἷόν τι ἐμέλλετε ὀπτηρεσιάζεσθαι φανεῖσθαι ἔχουσα, ἤλαυνον ἐς τὸ ἄστυ, πρόδρομους κήρυκας προπέμψαντες, οἳ τὰ συντεταλμένα ἠγόρευον ἐς τὸ ἄστυ ἀπικόμενοι λέγοντες τοιάδε, Ὦ Ἀθηναῖοι, δέχεσθε ἀγαθῷ νόῳ Πεισίστρατον, τὸν αὐτὴ ἡ Ἀθηναίη τιμήσασα ἀνδρῶν πάντων μάλιστα, κατάγει ἐς τὴν ἑωυτῆς ἀκρόπολιν. οἱ μὲν δὴ ταῦτα διαφοιτέοντες ἔλεγον· αὐτίκα δὲ ἐς τε τοὺς δήμους φάτις ἀπίκετο ὡς Ἀθηναίη Πεισίστρατον κατάγει· καὶ ὃν τρόπον πειθόμενοι τῇ γυναῖκα ἔσεσθαι τὴν θεὸν, προσδέχοντό τε τὸν ἄνθρωπον, καὶ δεκόμενοι τὸν Πεισίστρατον. Ἀπολαβὼν δὲ τὴν τυραννίδα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ὁ Πεισίστρατος, καὶ τὴν ὁμολογίην τὴν πρὸς Μεγακλέα γενομένην, γαμέει τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. οἷα δὲ παίδων τε οἱ ὑπαρχόντων ἐνηβεόντων, καὶ λεγομένων ἐναγέων εἶναι τῶν Ἀλκμαιωνιδέων, καὶ βουλόμενος οἱ γενέσθαι ἐκ τῆς νεογάμου γυναικὸς τέκνα, ἐμίσγετο οἱ κατὰ τὸ νόμιον. τὰ μὲν νυν πρῶτα ἔκρυπτε ταῦτα ἡ γυνὴ μήτε ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς μήτε ὑπὸ τοῦ δεινόν τι ἔχειν, ἀπεμάζετο πρὸς Πεισίστρατον. ὀργὴν δὲ ὡς εἶχε καταλλάσσεται τῇ ἐωυτῆς μητρί· ἡ δὲ τῷ ἀνδρί· τῇ δὲ εἶπε τὰ παρεόντα.
στασιώτης.

1 Non coibat cum uxore ut moris est. Et illa quidem initio hoc tegebat, postea vero matri, sive percontanti, sive minus, exposuit: & ista rursus marito. 2 Positis inimicitiis in gratiam rediit cum seditiosis.

μαθὼν δὲ ὁ Πεισίστρατος τὰ ποιεύμενα ἐπ' ἑωυτῷ, ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς χώρης τὸ πρῶτον. ἀπικόμενος δὲ ἐς Ἐρέτρειαν, ἐβουλεύετο ἅμα τοῖσι παισὶν Ἱππίεω ☞ γνώμην νικήσαντος, ἀνακτᾶσθαι ὀπίσω τὴν τυραννίδα, ἐνθαῦτα ἤγειρον δωτίνας ἐκ τῶν πολίων, αἵ τινές σφι περιεδέατο καὶ τι. πολλῶν δὲ μεγάλα προσχόντων χρήματα, Θηβαῖοι ὑπερέβαλλοντο τῇ δόσει τῶν χρημάτων. μετὰ δὲ, ἐν πολλῷ λόγῳ εἰπεῖν, χρόνου διέφυ, καὶ πάντα σφι ἐξήρτυτο ἐς τὴν κάθοδον. καὶ γὰρ Ἀργεῖοι μισθοτοὶ ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου· καὶ Νάξιός σφι ἀνὴρ ἀπιγμένος ἐθελοντὴς, τῷ ἔνομα ἦν Λύγδαμις, προθυμίην πλείστην παρείχετο, χρημάτα καὶ ἄνδρας. Ἐξ Ἐρετρείης δὲ ὁρμηθέντες, ἅμα ἐνδεκάτῳ ἔτεϊ ἀπίκοντο ὀπίσω· καὶ πρῶτον τῆς Ἀττικῆς ἔσχον Μαραθῶνα· ἐν τούτῳ τῷ ☞ χώρῳ σφι στρατοπεδευομένοισιν, οἵ τε ἐκ τοῦ ἄστεος κατιόντες ἀπίκοντο, ἄλλοι τε ἐκ τοῦ δήμου προσέρρεον, οἷσιν ἡ τυραννὶς περὶ ἐλαυθερίης ἦν ἀπωτέρω. ☞ ἔτι ἦν. οὕτω μὲν δὴ συνελίζοντο. Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος, ἕως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρήματα ἤγειρε, καὶ μεταῦτις ὡς ἔσχε Μαραθῶνα, λόγον οὐδένα εἶχον· ἐπεί τε δὲ ἐπύθοντο ἐκ τοῦ Μαραθῶνος ὁρμᾶσθαι τὸν ☞ περιὼν ἄσω στρατὸν ἐπ' αὐτούς, ὥστε δὴ βοηθέοντες ἐπ' αὐτούς. καὶ ὅτοι τε πανστρατιῇ ἦσαν ἐπὶ τοὺς κατιόντας· καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ὡς ὁρμηθέντες ἐκ Μαραθῶνος ἦσαν ἐπὶ τὸ ἄστυ ἐς τωὐτὸ συμιόντες, ἀπεναντίαι ἐπὶ Παλληνίδος Ἀθηναίης ἱρὸν, καὶ ἀντία ἐστάθησαν τὰ ὅπλα. ἐνθαῦτα θείῃ πομπῇ χρεώμενος παρίσταται Πεισίστρατος Ἀμφίλυτος ὁ Ἀκαρνάν, χρησμολόγος· ἀνὴρ, ὃς οἱ πρόσθεν χρᾷ ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ, τάδε λέγων,

Ἐρρίπται δ' ὁ βόλος, τὸ δὲ δίκτυον ἐκπεπέτασαι·
Θυνοὶ δ' ἰμήσουσι σεληναίης ἅμ' ἀκτίνος.

Ὁ μὲν δὴ οἱ θεάζων χρᾷ τάδε· Πεισίστρατος δέ, συλλαβὼν τὸ χρηστήριον, καὶ φὰς δέκεσθαι τὸ χρηστὸν, ἐπῆγε τὴν στρατιήν. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος πρὸς ἄριστον τετραμμένοι ἦσαν δὴ τυγχάνοντα· καὶ μετὰ τὸ ἄριστον μετεξέτεροι αὐτῶν, οἱ μὲν, πρὸς κύβους, οἱ δὲ, πρὸς ὕπνον. οἱ δὲ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ἐπιστάντες,

Quæ fieri Piſiſtratus contra ſe animadvertens, regione prorſus abſcedit: & ubi Eretriam pervenit, una cum filiis deliberat. Quum autem ſententia Hippiæ prævaluiſſet, de tyrannide rurſus recuperanda, 1 aliquot civitates excitaverunt, quæ ipſis nonnihil benevolæ erant. Et cum aliæ complures contulerunt pecuniæ multum, tum vero Thebani plurimum. 2 Poſt hæc non ita multo interjecto tempore, omnia ad reditum eis in expedito fuerunt. Nam & ex Peloponneſo Argivi aderant mercede conducti, & Naxius quidam, nomine Lygdamis, ultro adveniens, multum alacritatis addidit, allatis & pecuniis & copiis. Profecti autem Eretria, LXII anno undecimo vertente redierunt, & primum in Attica Marathonem occuparunt. Ad quos interea ibi caſtra habentes cum ſeditioſi ex urbe ſe conferebant, tum alii ex tribubus confluebant, quibus erat tyrannis quam libertas jucundior: atque ita congregabantur. Cæterum Piſiſtratus, quandiu pecuniam cogebat, & poſtea Marathonem tenebat, Athenienſes qui intra urbem degebant, rem nihili fecerunt: ſed ubi acceperunt eum ex Marathone urbem verſus movere, ita domum ad ſe defendendos obviam tendunt. Iſti igitur cum omnibus copiis inſeſti in illos redeuntes tendebant. Quum autem qui cum Piſiſtrato erant è Marathone digreſſi, ſimul contra urbem irent, & in eundem locum conveniſſent, perrexerunt ad Minervæ Pallenidis fanum, 3 altrinſecuſque arma poſuerunt. Hic divina pompa fungens Amphilytus Acarnan ariolus, 4 Piſiſtratum cui aſſiſtebat adiit, & hexametro carmine vaticinatus eſt, inquiens,

5 *Eſt nummus projectus, item ſunt retia tenta:*
Nocte meant thynni claro ſub ſidere lunæ.

Hoc ille oraculum divino afflatus ſpiritu reddidit. LXIII Piſiſtratus vero, eo percepto, & ſe illud accipere affirmavit, & in Athenienſes urbe egreſſos copias duxit. At illi tunc ad prandium ſe converterant, & ſecundum prandium partim ad talos, partim ad ſomnum. In hos igitur impetu facto, qui cum Piſiſtrato erant,

1 Munera collegerunt ex urbibus antea ſibi utcunque cognitis. 2 Poſtea vero (ut paucis abſoluam) tempus emerſit, & omnia ad reditum fuerunt ipſis parata. 3 pervenit, & arma ex adverſo poſuit. Ibi vero divino impetu fretus Amph. 4 Piſiſtrato adfuit, & ad eum accedens, hex. 5 Verriculum jactum eſt, expanſaque retia, nocte Mox aderunt thynni cl.

cos

eos in fugam vertunt. Ipsis autem fugientibus solertissimum consilium Pisistratus excogitavit [1] ut Athenienses nec amplius caperentur, & tamen dissiparentur: Pueros, jussos conscendere equos, præmisit, qui assequendo fugientes, mandata Pisistrati dicerent, juberentque eos bono animo esse, & ad sua quemque abLXIV ire. Ita audientibus dicto Atheniensibus, Pisistratus tertio potitus Athenis, tyrannidem stabilivit, tum auxiliariorum copiis, tum pecuniarum proventibus, partim indidem, partim à flumine Strymone comparatis. Filios quoque eorum Athenensium qui perstiterant, nec è vestigio fugam fecerant, pro obsidibus sumptos, in Naxum transtulit. Hanc enim insulam bello subegerat, Lygdamidique permiserat, quum antehac etiam Delum insulam ex oraculis expiasset. Expiavit autem, quatenus prospectus à templo ferebatur, eatenus ex omni loco cadaveribus effossis, & in alium ejusdem insulæ locum translatis. Itaque Pisistratus tyrannide potitus est, Athenensium aliis in proelio cæsis, aliis una cum Alcmæonidis
LXV domo profugis. ¶ [2] Hunc ita Athenensibus imperantem ea tempestate Crœsus audiebat: Lacedæmonios quoque magnis è cladibus ereptos, & jam Tegeatibus bello superiores esse. Quippe sub Leonte & Hegesicle Spartæ regnantibus, Lacedæmonii quum cætera bella prospere gessissent, adversus solos Tegeates cladem acceperant. Et antea fere ex omnibus Græcis pessime morati fuerant, [3] tam circa se quam circa hospites nullo consuetudinis conversationisque commercio. Quæ instituta in melius mutavere, Lycurgo, viro inter Spartiatas probato, Delphos ad oraculum profecto: cui, simulatque in ædem ingressus est, Pythia hæc inquit,

Ad mea venisti præpinguia templa Lycurge,
Grate Jovi & cunctis qui tecta tuentur Olympi.
Ambigo vaticiner sis utrum, virne deusne:
Sed multo magis esse deum te credo Lycurge.

Nonnulli præter hæc aiunt Pythiam ei exposuisse instituta quæ nunc à Spartiatis servantur. Ipsi tamen Lacedæmonii volunt, Lycurgum, quum esset tutor & idem patruus Leobotæ Spartiatarum regis

τὺς Ἀθηναίους τρέπυσι. Φοβηθέντων δὲ τούτων, βυλὴ ἐνθαῦτα σοφωτάτη Πεισίστρατος ἐπιτεχνᾶται, ὅκως μήτε ἀλισθείεν ἔτι οἱ Ἀθηναῖοι, διεσκεδασμένοί τε εἶεν. Ἀναβιβάσας τὺς παῖδας ἐπὶ ἵππους, προέπεμπεν· οἱ δὲ, καταλαμβάνοντες τὺς φεύγοντας, ἔλεγον τὰ ἐντεταλμένα ὑπὸ Πεισιστράτου, θαρσέειν τε κελεύοντες, καὶ ἀπιέναι ἔκαστον ἐπὶ τὰ ἑωυτῦ. Πειθομένων δὲ τῷ Ἀθηναίων, οὕτω δὴ Πεισίστρατος τὸ τρίτον σχὼν Ἀθηνέων, ἐρριζώσατο τὴν τυραννίδα, ἐπικούροισί τε πολλοῖσι, καὶ χρημάτων συνόδοισι· τῶν μὲν, αὐτόθεν, τῶν δὲ, ἀπὸ Στρυμόνος ποταμῦ συνιόντων· ὁμήρους τε τῶν προσμενάντων Ἀθηναίων καὶ μὴ αὐτίκα φυγόντων παῖδας λαβών, καὶ κατασήσας ἐς Νάξον. Καὶ δὴ καὶ τοῦτον ὁ Πεισίστρατος κατεστρέψατο πολέμῳ, καὶ ἐπέτρεψε Λυγδάμει. Πρός γε ἔτι τούτοισι, καὶ Λύγδαμιν τὴν νῆσον Δῆλον καθήρεας ἐκ τῶν λογίων. Καθήρεας δὲ ὧδε· ἐκ ὅσον ἔπορφις τὸ ἱρὸν εἶχεν, ἐκ τούτου τοῦ χώρου παῖδος ἐξορύξας τοὺς νεκρούς, μετεφόρεεν ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Δήλου. Καὶ Πεισίστρατος μὲν ἐτυραννήνευε Ἀθηναίων· Ἀθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ μάχῃ ἐπεπτώκεσαν, οἱ δὲ αὐτῶν μετ' Ἀλκμαιωνίδεω ἔφευγον ἐκ τῆς οἰκίης. Τὺς μὲν νυν Ἀθηναίους τοιαῦτα τὸν χρόνον τοῦτον ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος κατέχοντα· τὺς δὲ Λακεδαιμονίους ἐκ κακῶν τε μεγάλων πεφευγότας, καὶ ἐόντας ἤδη τοῦ πολέμου κατυπερτέρους Τεγεητέων. Ἐπὶ μὲν Λεοντος βασιλεύοντος καὶ Ἡγησικλέος ἐν Σπάρτῃ, τὺς ἄλλους πολέμους δυτυχέοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὸς Τεγεήτας μόνους περιέπαιον. Τὸ δὲ ἔτι πρότερον τούτων, καὶ κακονομώτατοι ἦσαν σχεδὸν πάντων Ἑλλήνων, κατά τε σφέας αὐτὺς, καὶ ξείνοισιν ἀπεόσμικτοι. Μετέβαλον δὲ ὧδε· ἐς δυνομίλεα Λυκούργου τοῦ Σπαρτιητέων δεκίμου ἀνδρὸς ἐλθόντος ἐς Δελφὺς ἔτι τὸ χρηστήριον, ὡς ἐσήιεν ἐς τὸ μέγαρον, δύθυς ἡ Πυθίη λέγει τάδε,

Ἦκεις ὦ Λυκόεργε ἐμὸν πυκὶ πίονα νηὸν,
Ζηνὶ φίλος, καὶ πᾶσιν ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.
Δίζω ἦ σε θεὸν μαντεύσομαι ἦε καὶ ἄνδρα·
Ἀλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαί ὦ Λυκόεργε.

Οἱ μὲν δή τινες πρὸς τούτοισι λέγουσι καὶ φεύσαι αὐτῷ τῷ Πυθίῳ τὸν νῶν κατεστεῶτα κόσμον Σπαρτιήτησιν· ὡς δ' αὐτοὶ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Λυκοῦργον ἐπιτροπεύσαντα Λεωβώτεω, ἀδελφιδέος μὲν ἑωυτῦ, βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητέων,

[1] Ne dispersi Athenienses, amplius conglobarentur. [2] Crœsus igitur per id tempus Athenienses eò redactos esse intellexit: Lacedæmonios autem mag. [3] Nullo neque inter se neque cum peregrinis commercio, sed ad æquam & honestis legibus institutam gubernationem sic transierunt.

ἐκ Κρήτης ἀγαγέσθαι ταῦτα. Ὡς γὰρ ἐπεῖδε τάχιστα, πάντα μετέστησε τὰ νόμιμα πάντα, καὶ ἐφύλαξε ταῦτα μὴ παραβαίνειν. Μετὰ δὲ, τὰ ἐς πόλεμον ἔχοντα, ἐνωμοτίας, καὶ τριηκάδας καὶ συσσίτια· πρός τε τούτοισι, τοὺς ἐφόρους καὶ γερουσίας ἔστησε Λυκοῦργος. Οὕτω μὲν μεταβαλόντες εὐνομήθησαν. Τῷ δὲ Λυκούργῳ τελευτήσαντι ἱρὸν ἱδρύσαντο, καὶ σέβονται μεγάλως. Οἷα δὲ ἐν τε χώρῃ ἀγαθῇ, καὶ πλήθεϊ οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, ἅτε τε εὐεργεσίας μεγάλας ἀπειληφότες παρὰ τοῦ θείου, καὶ δὴ σφι ἐπὶ πολλὸν ἀπέχρη ἡσυχίην ἄγειν, ἀλλὰ καταφρονήσαντες Ἀρκάδων χρέωντες εἶεν, ἐχρηστηριάζοντο ἐν Δελφοῖσι ἐπὶ πάσῃ τῇ Ἀρκάδων χώρῃ. Ἡ δὲ Πυθίη σφι χρᾷ τάδε,

Ἀρκαδίην μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς· οὐ τοι ἔδωτα.
Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν,
Οἵ σ' ἀποκωλύσουσιν· ἐγὼ δέ τοι οὐ φθονέω γε.
Δώσω τοι Τεγέην ποσὶ καλὸν ἐρείσασθαι,
Καὶ καλὸν πεδίον ποσὶν διαμετρήσασθαι.

Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ἀρκάδων μὲν τῶν ἄλλων ἀπείχοντο· οἱ δὲ, πέδας φερόμενοι, ἐπὶ Τεγεήτας ἐστρατεύοντο, χρησμῷ κιβδήλῳ πίσυνοι, ὡς δὴ ἐξανδραποδισμένους τοὺς Τεγεήτας. Ἐσαυθέντες δὲ τῇ συμβολῇ, ὅσοι αὐτέων ἐζωγρήθησαν, πέδας τε ἔχοντες τὰς ἐφέροντο αὐτοὶ, καὶ κοίνῳ διαμετρησάμενοι τὸ πεδίον τὸ Τεγεητέων, ἐργάζοντο. αἱ δὲ πέδαι αὗται ἐν τῇσιν ἐδεδέατο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν σῶαι ἐν Τεγέῃ, περὶ τὸν νηὸν τῆς Ἀλαίης Ἀθηναίης κρεμάμεναι. Κατὰ μὲν δὴ τὸν πρότερον πόλεμον σφέων ἀεὶ κακῶς ἀέθλεον πρὸς τοὺς Τεγεήτας. Κατὰ δὲ τὸν νῦν Κροῖσον χρόνον, καὶ τὸν Ἀναξανδρίδεώ τε καὶ Ἀρίστωνος βασιλήϊον, ἐν Λακεδαίμονι ἤδη οἱ Σπαρτιῆται κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγεγόνεσαν, τρόπῳ τοιῷδε χρώμενοι· ἐπειδὴ αἰεὶ τῷ πολέμῳ ἐσσοῦντο τοὺς Τεγεήτας, πέμψαντες θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτεον τίνα ἂν θεῶν ἱλασάμενοι, κατύπερθε τῷ πολέμῳ Τεγεητέων γένοιατο. Ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, τὰ Ὀρέστεω τοῦ Ἀγαμέμνονος ὀστέα ἐπαγαγομένους. Ὡς δὲ ἀνευρεῖν οὐκ οἷοί τε ἐγίνέατο τὸν δήκτην τοῦ Ὀρέστεω,

LXVI

LXVII

17.

and Creta hæc attuliſſe. Siquidem quum primum tutor factus eſt, omnia jura immutavit: deditque operam nequis ea tranſgrederetur: deinde vero quæ ad bellum pertinent, 1 enomotias, triacadas, & ſyſſitia: ſuper hæc inſtituit *tribunoſplebis*, ephoros ac ſenatores. Ita illi ad rectum vitæ genus tranſlati ſunt à Lycurgo: quem vita defunctum, delubro ædificato egregie colunt. 2 Ex quo, cum bonitate ſoli, tum non exigua hominum copia, diſcurrerunt ſtatim, ac benigne rem geſſerunt. Nec amplius contenti otio frui, quum ſe Arcadibus præſtantiores eſſe arbitrarentur, de omni illorum terra *occupanda* oraculum Delphicum conſuluerunt. Quibus Pythia reſpondit,

Me petis Arcadiam? multum petis: haud tibi tradam.
Multi apud Arcadiam veſcentes glande viri ſunt,
Qui te rejicient. Tibi ego haud invidero quicquam,
Saltandum Tegeam planta plaudente daturus:
Utque queas campum metiri fune feracem.

Hæc reſponſa ubi accepere Lacedæmonii, à cæteris Arcadibus abſtinentes bellum intulere Tegeatibus, ferentes ſecum compedes: videlicet captioſo freti oraculo, tanquam eſſent ipſi redacturi Tegeatas in captivitatem. Verum congreſſi prœlio ac fugati, quicunque eorum vivi ſunt capti, eiſdem quas ipſi attulerunt compedibus induti, campum Tegeatem metiti ſune coluerunt. Compedes autem quibus vincti fuerant, ad noſtram uſque memoriam incolumes fuere circa templum Minervæ Alcæ *apud Tegeam* ſuſpenſæ. Atque ſuperiore quidem bello Lacedæmonii adverſus Tegeatas aſſidue ſemper male pugnaverant: Croeſi tamen ætate & Anaxandridæ Ariſtoniſque, regum ſuorum, longe ſuperiores contra eoſdem extiterunt, hunc in modum tales effecti: Quum ſemper in bello à Tegeatibus ſuperarentur, miſſis Delphos conſultoribus, oraculum ſunt ſciſcitati quemnam deorum placarent ut Tegeatum victores exiſterent. His Pythia reſpondit, id fore ſi oſſa Oreſtis filii Agamemnonis referrent. Cujus urnam quum nequirent invenire,

1 *Enomotiæ erant viginti quinque virorum collegia, & ſecundum alios plurium: eratque hic ſextus à rege magiſtratus. Triacades, triginta virorum collegia. Syſſitia, cœtus in quos diſtributi cives, cibum communiter capiebant.* 2 Quumque in fertili & populoſa regione verſarentur, excurrerunt ſtatim, ac proſpere rem geſſ. vel, ſecunda fortuna uſi ſunt. *Sed* ἅτε τε ἔδαμον *exponitur etiam* ſuccreverunt, *ex Suida quem vide.*

rursus ad deum mittunt de loco scisci-
tatum in quo situs Orestes esset. Hæc
nuntiis interrogantibus, ita Pythia in-
quit,

Est quædam Arcadiæ Tegea, in regione patenti:
Hic duo flant venti vi pervehemente coacti,
1 Forma hostis formæ, & plagæ superindita plaga,
Hic Agamemnonides terra omniparente tenetur,
Quo tu sublato Tegeæ sperabere victor.

Ubi hæc audierunt Lacedæmonii, ni-
hilo tamen minus 2 inventione frustra-
bantur, etsi omnia disquirentes: do-
nec Liches, unus Spartiatarum, eorum
qui benemeriti vocantur, comperit.
3 Sunt autem benemeriti, ex civibus sem-
per militia equestri perfunctis, qui-
ni quotannis, qui quo anno ex equiti-
bus Spartiatis exeunt, ne torpescant, a-
LXVIII lii aliò mittuntur. Ex his Liches quum
esset, rem illam apud Tegeam adinve-
nit, fortuna pariter atque solertia usus.
4 nam cum Tegeates à Lacedæmoniis
hoc anno commercio mutuo adeun-
di essent, & iste in ærariam officinam ve-
nisset, intuebatur ferrum dum procu-
debatur. Quo in spectaculo admira-
bundum animadvertens faber ferrarius,
intermisso opere, Quanto magis Lacon
hospes, inquit, admirarere, si idem quod
ego tu nosses, qui tantopere admiraris
ferrarium opificium. In hac enim corte
puteum facere quum vellem, incidi in
loculum septem cubitorum: & quia
incredulus eram omnino fuisse majores
quàm nunc sunt homines, aperui eum,
& inveni cadaver æquali cum loculo
longitudine: quam ubi mensus sum, iter-
um obrui. Hæc illo referente quæ vi-
derat, Liches considerans, conjectavit
hunc ex oraculo esse Orestem, hac vi-
delicet conjectura: duos quidem quos
cernebat fabri ferrarii folles, totidem
comperit esse ventos: incudem vero &
malleum, 5 formam formæ hostem: fer-
rum vero quod procuderetur, 6 plagam
superinditam plagæ: hac ratione id con-
jectans, quod in plagam hominis ferrum
inventum sit. Hæc itaque secum agitans,
Spartam regressus, rem omnem Lacedæ-
moniis refert. Illi? excomposito hominem

ἔπεμπεν αὖτις ἐς τ Δτὸν ἐπερησομήνυς ἢ χώ-
ρον ἐν τῷ κέοιτο ὁ Ὀρέστης. Εἰρωτῶσι ὃ ταῦ-
τα τοῖσι Δτερέοισι λέγει ἡ Πυθίη τάδε,

Ἔστι τις Ἀρκαδίης Τεγέη" λόφῳ ἐνὶ χώρῳ, λόφῳ
Ἔνθ' ἄνεμοι πνείυσι δύο κατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
Καὶ τύπος ἀντίτυπος, καὶ πῆμ' ἐπὶ πήματι κεῖται· πήματι
Ἔνθ' Ἀγαμεμνονίδην κατέχει φυσίζοος αἶα·
Τὸν σὺ κομισσάμενος, Τεγέης ὑπερτάρροθος ἔσῃ.

Ὡς ὃ μὲν ταῦτα ἤκυσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπεῖχον τῆς ἐξευρέσιος ὐδὲν ἔλασσον, πάντα διζήμενοι· ἐς ὃ δὴ Λίχης τῶν ἀγαθοεργῶν καλεομένων Σπαρτιητέων ἀνδρῶν. Οἱ ὃ ἀγαθοεργοί εἰσι τῶν ἀστῶν, ἐξιόντες ἐκ τῶν ἱππέων αἰεὶ οἱ πρεσβύτατοι, πέντε ἔτεος ἑκάστου. Τοὺς δεῖ τούτων τὸν ἐνιαυτὸν τὸν ἂν ἐξίωσιν ἐκ τῶν ἱππέων, Σπαρτιητέων τῷ κοινῷ διαπεμπομένους, μὴ ἐλαύνειν ἄλλους ἄλλῃ. Τοιούτων δὴ τῶν ἀνδρῶν, Λίχης ἀνοῦρε ἐν Τεγέῃ, καὶ σωτυχίῃ χρησάμενος καὶ σοφίῃ. Βάντος γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον ὑπομίξιος πρὸς τοὺς Τεγήτας, ἐλθὼν ἐς χαλκήιον, ἐθηεῖτο σίδηρον ἐξελαυνόμενον· καὶ ἐνθυμέομαι ἔλεγε, ὁρέων τὸ ποιεόμενον. Μαθὼν δὲ μιν ὁ χαλκεὺς ἀποθωϋμάζοντα, εἶπε" παυσάμενος τῆς ἐργασίης, παυσαμένου
Ἦκες ἂν ὦ ξεῖνε Λάκων, εἴπερ εἶδες τόπερ ἐγὼ, κάρτα ἂν ἐθωϋμάζες, ὅκως νῦν ὕστερον τυγχάνεις θωϋμα ποιεόμενος τῶν ἐργασίμων τῆς σιδήρου. Ἐγὼ γὰρ ἐν τῇδε τῇ αὐλῇ φρέαρ ποιήσασθαι ὀρύσσων, ἐπέτυχον σορῷ ἑπταπήχεϊ. Ὑπολαβὼν δὲ ἀπιστίης μὴ μεγάθεος μηδαμῇ μέζονας ἀνθρώπους τῶν νῦν, ἀνῶιξα αὐτὴν, καὶ εἶδον τὸν νεκρὸν* μήκεϊ ἴσον ἐόντα τῇ σορῷ· μετρήσας δὲ, συνέχωσα ὀπίσω. Ὁ μὲν δὴ ἔλεγε τάπερ ὀπώπεε· ὁ δὲ, ἐννώσας τὰ λεγόμενα, συνεβάλλετο τὸν Ὀρέστεα κατὰ τὸ δευτέρωσιν τοῦτον εἶναι, τῇδε συμβαλλόμενος· τοὺς χαλκέας δύο ὁρέων φύσας, τοὺς ἀνέμους εὑρίσκε ἐόντας· τὸν δὲ ἄκμονα καὶ τὴν σφῦραν, τόν τε τύπον καὶ τὸν ἀντίτυπον τὸν δὲ ἐξελαυνόμενον σίδηρον, τὸ πῆμα ἐπὶ πήματι κείμενον· κατὰ τοιόνδε τι εἰκάζων, ὡς δὴ κακῷ ἀνδρὶ κακὸν σίδηρος ἀνδρὶ ἀπαντήσαι. Συμβαλλόμενος δὲ ταῦτα, καὶ ἀπελθὼν ἐς Σπάρτην, ἔφραζε Λακεδαιμονίοισι πᾶν τὸ πρῆγμα. Οἱ δὲ, ἐκ λόγου πλασθέντος ἐπε-

1 Hic typus antitypus, noxæ & superindita noxa. *Quid autem hoc sibi velit, paulo post exponitur.* 2 Ab inventione aberant. 3 Benemeriti autem isti (seu benefici) sunt quini cives ex equitibus ætate maxime provecti, qui singulis annis exeunt. Quos oportet eo anno quo egrediuntur, communi consilio ex equitibus Spartanis alios aliò dimissos, nusquam moram trahere. 4 Nam quum Lacedæmoniis Tegeatas adeundi facultas hoc tempore esset. 5 Typum esse & antitypum. *Typum vocat malleum ictum incudi impingentem: quem quum vicissim repellat incus, antitypus vocatur, quasi vicissim feriens.* 6 Noxam superinditam noxæ: hac rat. id con. quod in damnum hominis fer. 7 Per simulationem hominem crimine intentato, exil.
* de proceritate Gigantum *A. Gellius* lib. 3. c. 10. & *Hieronymus Magius* lib. 1. Miscellan. c. 4.

ἐδίωκον. γενόμενοι οἱ αἰτίλιοι, " ἐδίωξαν. ὁ δὲ, ἀπικόμενος ἐς Τεγέην, καὶ φράζων τῷ ἑωυτοῦ συμφορῇ πρὸς τὸν χαλκέα, ἐμισθοῦτο παρ' αὐτὸν ἐπὶ δίδυντος τῷ αὐλίῳ. χρόνῳ δὲ ὡς ἀνέγνωσε, ἐνοικίδη. ἀνορύξας δὲ τὸν τάφον, καὶ τὰ ὀστέα συλλέξας, οἴχετο φέρων ἐς Σπάρτην. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου, ὁκόσοι ἐπειρῶντο ἀλλήλων, πολλῷ κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγίνοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἤδη δὲ ὅσῳ καὶ ἡ πᾶλλη τῆς Πελοποννήσου ἐπὶ κατεσταλμένη. Ταῦτα δὴ ὧν πάντα πυθόμενος ὁ Κροῖσος, ἔπεμπε ἐς Σπάρτην ἀγγέλους δῶρά τε φέροντας, καὶ δεησομένους συμμαχίης· ἐπετελάμβανε τε τὰ λέγειν " χρῆν. οἱ δ', ἐλθόντες ἔλεγον, Ἔπεμψε ἡμέας Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεύς, λέγων τάδε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, χρησάντων τῷ θεῷ τὸν Ἕλλησα φίλον προσθεῖναι, (ὑμέας δὲ πυθόμενος προσεκάλεσε τῆς Ἑλλάδος) ὑμέας ὧν κατὰ τὸ χρηστήριον προσκαλέομαι, φίλος τε θέλων γενέσθαι καὶ σύμμαχος. ἄφνω τε δόλῳ καὶ ἀπάτῃ. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτα δι' ἀγγέλων ἐπεκηρυκεύετο. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἀκηκοότες καὶ αὐτοὶ τὸ θεοπρόπιον τὸ Κροίσῳ γενόμενον, ἥδοντό τε τῇ ἀφίξει τῇ Λυδῶν, καὶ ἐποιήσαντο ὅρκια ξεινίης πέρι καὶ ξυμμαχίης. καὶ γὰρ τινες αὐτοῖς εὐεργεσίαι εἶχον ἐκ Κροίσου πρότερον ἔτι γεγονυῖαι. πέμψαντες γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐς Σάρδις, χρυσὸν ἀνέσυρον, ἐς ἄγαλμα βουλόμενοι χρήσασθαι τότε, τὸ νῦν ἵδρυται Ἀπόλλωνος Κροῖσος δὲ σφι ἀντεμβύσοισι ἔδωκε δωτίνην. Τούτων τε ὧν εἵνεκα οἱ Λακεδαιμόνιοι τῷ συμμαχίην ἐδέξαντο, καὶ ὅτι ἐκ πάντων σφέας προκρίναντες Ἑλλήνων, αἱρέοντο φίλους. καὶ τοῦτο μὲν, αὐτοὶ ἦσαν ἕτοιμοι ἐπαγγειλάμενοι· τοῦτο δὲ, ποιησάμενοι κρητῆρα χαλκέον, ζωδίων τε ἔξωθεν πλήσαντες περὶ τὸ χεῖλος, καὶ μεγάθεϊ τεσσερήκοντα ἀμφορέας χωρέοντα, ἦγον, δῶρον βουλόμενοι ἀντιδοῦναι Κροίσῳ. οὗτος ὁ κρητὴρ ἐκ ἀπίκετο ἐς Σάρδις, δι' αἰτίας διφασίας λεγομένας τάδε· οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι ὡς ἐπεί τε ἀγόμενος ἐς τὰς Σάρδις ὁ κρητὴρ ἐγίνετο κατὰ τὸν Σαμίλιον, πυθόμενοι Σάμιοι " ἀπελήσαντο αὐτὸν, νηυσὶ μακρῇσι διαπλώσαντες· αὐτοὶ δὲ Σάμιοι λέγουσι ὡς ἐπεί τε ὑστέρησαν οἱ ἄγοντες τῶν Λακεδαιμονίων τὸν κρητῆρα, ἐπωδύνοντο δὴ Σάρδις τε καὶ Κροῖσον ἁλωκέναι, ἀπέδοντο τὸν κρητῆρα ἐν Σάμῳ· ἰδιῶται δὲ ἄνδρες πελανώσιοι

ἀπελόσαντο

criminis convictum exilio damnant. Qui in Tegeam profectus, & calamitatem ſuam referens fabro ferrario, 1 conducit ab eo nolente vendere cortem. Ibique aliquandiu habitans, ubi rem cognovit, effoſſo ſepulchro oſſa collegit, eaque portans Spartam rediit. Quo ex tempore Lacedæmonii quoties cum Tegeatibus congreſſi ſunt, ſuperiores extitere: præterea vero magna etiam pars Peloponneſi jam eis parebat. Hæc i- LXIX taque omnia Crœſus audiens, miſit nuncios Spartam cum muneribus, ad rogandam belli ſocietatem, juſſos dicere quæ oporteret. Ii poſtquam pervenerunt, Nos (aiunt) Crœſus miſit, Lydorum aliarumque gentium rex, ita inquiens, Lacedæmonii, quoniam deus oraculum reddidit ut Græcam mihi ſocietatem adſciſcerem, & vos inter Græcos antecellere audio, ſtatui vos mihi in ſocietatem ex oraculo provocandos ad ineundam mecum quam cupio amicitiam atque ſocietatem, citra dolum fraudemque. Crœſus hæc per legatos nunciavit, Quorum adventu Lacedæmonii, qui & ipſi oraculum audierant, gavili, fœdus cum eis hoſpitii ſocietatiſque inierunt. Etenim jam antea intercedebant nonnulla Crœſi in Lacedæmonios beneficia. Nam quum illi miſiſſent Sardis ad aurum coemendum, quo uſuri erant in id ſimulacrum Apollinis quod nunc poſitum eſt 2 apud Laconicam in Thornace, eo auro ſunt à Crœſo donati, Qua de re Lacedæmonii, quodque ſe LXX amicos ille præ omnibus Græcis delegiſſet, ſocietatem admiſerunt, & hoc denuncianti ſeſe paratos exhibuerunt. Quod ubi fecerunt, pateram aheneam labiorum tenus frequentibus animalibus extrinſecus cælatam, triginta amphorarum capacem, dono afferebant, volentes Crœſum remunerari: ſed eam Sardis non pertulerunt, propter alteram harum quæ feruntur cauſſarum. Lacedæmonii quidem aiunt hanc pateram dum ferretur Sardis, 3 quum Samum appulſi eſſent, à Samiis fuiſſe interceptam: qui, cognita re, navibus iſtos longis aggreſſi fuere. Ipſi vero Samii aiunt, Lacedæmonios, qui pateram portabant, ſerò venientes, quum audiſſent Crœſum captum eſſe cum Sardibus, illam in Samo vendidiſſe viris privatis,

1 Conducebat, (*id eſt conducere conabatur*) à non locante (*id eſt, à nolente conducere*) cortem. Ubi vero tandem ei perſuaſit *illam locare*, inhabitare cœpit: ac eff. ſep. 2 Apud Thornacem Laconicæ regionis. Et tum denunc. ſeſe par. exhibuerunt: cum etiam fabricati erat. 3 Quum circa Samum eſſent.

qui eam

qui eam Junonis templo dedicavere: & illos qui vendidissent, Spartam reversos, forsitan dixisse à Samiis sibi fuisse ereptam. Ac de patera ita res se habet. ¶ Crœsus autem elusus oraculo: adversus Cappadociam exercitus comparabat, spe & Cyrum & potentiam Persicam evertendi. Cui in hac apparanda expeditione occupato, Lydus quidam, nomine Sandanis, & antehac pro circumspecto habitus, & ob hanc quam dixit sententiam plus nominis apud Lydos consequutus, hunc in modum Crœso consuluit, Adversus tales viros expeditionem paras, Rex, qui [1] coriacea subligacula, qui è corio reliquam vestem ferunt: qui non quibus volunt cibis vescuntur, sed quos habent, utpote regionem asperam incolentes. Ad hæc potu non vini utuntur, sed aquæ: non ficus ad comedendum, nec aliud quicquam boni habentes. Quibus quum nihil sit quod eripias, si victus fueris, animaduerte quot bona amittes. Ubi gustaverunt illi nostra bona, [2] circumsistent nos, nec abigi poterunt. Equidem diis habeo gratiam, qui non induxerunt in animum Persis ut Lydos invaderent. Hæc loquutus, non tamen Crœsum flexit. Etenim Persis, antequam Lydos subigerent, nihil erat neque lautum neque opiparum. Porro Cappadoces à Græcis Syri nominantur: & erant hi Syri, antequam Persæ imperitarent, ditionis Medorum, tunc autem Cyro parebant. Siquidem imperium Medicum ac Lydum differminabat fluvius Halys, qui ex Armeno monte profluens, primum Cilicas, dehinc Matienos qui sunt ad dexteram, & Phrygas qui sunt ad lævam: tum boream adversus tendens, Syros, Cappadoces, Paphlagonesque interfluit: Cappadoces à dextra, Paphlagones à sinistra perstringens. Ita flumen Halys cuncta fere superiora Asiæ, à mari quod Cypro objectum est, ad Euxinum usque Pontum dirimit. Est autem dorsum totius hujus regionis, longitudine quinquè dierum itineris viri expediti. Itaque adversus Cappadociam Crœsus cum exercitu profectus est, cupidus cum hanc partem soli fœcundi suo adjiciendi, tum vel magis, fiducia oraculorum, Cyrum ulciscendi: propter Astyagem, Cyaxaris filium, Medorum regem, affinem suum, quem Cyrus Cambysis filius prœlio

LXXI

LXXII

LXXIII

ἀναθεῖναί μιν ἐς τὸ Ἡραῖον· τάχα ἂν οὖν καὶ οἱ ἀποδόμενοι λέγωσιν ἀπιγμένοι ἐς Σπάρτην, ὡς ἀπαρεθείησαν ὑπὸ Σαμίων. κτῆμά νυν τὸν χρητῆρα ἔστω ἔγω. Κροῖσος δὲ ἁμαρτὼν τοῦ χρησμοῦ, ἐπιστρατεύετο ἐς Καππαδοκίην, ἐλπίσας καὶ Κῦρόν τε καὶ τὴν Περσέων δύναμιν. ὡς δὲ σανδαλιζομένου Κροίσου στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, πρός τις Λυδῶν, νομιζόμενος καὶ πρόσθεν εἶναι σοφὸς, ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς γνώμης καὶ τὸ οὔνομα ἐν Λυδοῖσι ἔσχε, συμβάλλεται Κροίσῳ τάδε, (ἦν δὲ οἱ οὔνομα Σάνδανις) Ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ ἄνδρας ἐπίεσαι ἐπιστέας στρατεύεσθαι ἐσθῆτα μὲν καὶ σανδαλίην ἔχοντας, ἐπὶ σιτίνας μὲν ἀναξυρίδας, σιτίην δὲ τὴν ἄλλην ἐδητὰ φορέοντας· σιτέονται δὲ οὐκ ὅσα ἐθέλουσι, ἀλλ' ὅσα ἔχουσι, χώρην ἐχόντες τρηχείην. πρὸς δὲ, οὐκ οἴνῳ ἀλλ' ὑδρηποτέουσι· σῦκα δὲ ἔχουσι τρώγειν, οὐκ ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν. τοῦτο μὲν δὴ, εἰ νικήσεις, τί σφέας ἀπαιρήσεαι, τοῖσι μηδέν; τοῦτο δὲ, ἢν νικηθῇς, μάθε ὅσα ἀγαθὰ ἀποβαλέεις. γευσάμενοι γὰρ τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν, ἀφέξονται, καὶ ἀπωσονται ἔσονται. ἐγὼ μὲν νυν θεοῖσι ἔχω χάριν, οἳ οὐκ ἐπὶ νόον ποιέουσι Πέρσῃσι στρατεύεσθαι ἐπὶ Λυδούς. ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε τὸν Κροῖσον. Πέρσῃσι γὰρ, πρὶν Λυδοὺς καταστρέψασθαι, ἦν ἔτι ἀβρὸν ἔτι ἀγαθὸν οὐδέν. Οἱ δὲ Καππαδόκαι ὑπ' Ἑλλήνων Σύριοι ὀνομάζονται. ἔσαν δὲ οἱ Σύριοι ἔτι, τὸ μὲν πρότερον ἢ Πέρσαι ἄρξαι, Μήδων κατήκοοι, τότε δὲ, Κύρου. ὁρίζει δὲ τῆς τε Μηδικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς Λυδικῆς, ὁ Ἅλυς ποταμὸς, ὃς ῥέει ἐξ Ἀρμενίων ἐρεῶν διὰ Κιλίκων. μετὰ δὲ, Ματιηνοὺς μὲν ἐν δέξιῃ ἔχει ῥέων· ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου, Φρύγας. παραμειβόμενος δὲ τούτους, καὶ ῥέων ἄνω πρὸς βορέω ἄνεμον, ἔνθεν μὲν Συρίους Καππαδόκας ἀπέργει, ἐξ δεξιοῦ δὲ Παφλαγόνας. οὗτος ὁ Ἅλυς ποταμὸς ἀπεστήμηκε ὁδὸν πολλὴν τῆς Ἀσίης τὴν κάτω ἐκ θαλάσσης τῆς ἀντίον Κύπρου ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον. ἔστι δὲ εὐζώνῳ ἀνδρὶ τῆς χώρης ταύτης ἁπάσης, μηκος ὁδὸν δίζωνα ἀνδρὶ, πέντε ἡμέρας ἀναστιμῶντα. Ἐστρατεύετο δὲ ὁ Κροῖσος ἐπὶ τὸν Καππαδοκίην ἔθνεα, καὶ γῆς ἐμάρψας, προσκτᾶται πρὸς τῷ ἑωυτοῦ μοίρῃσι βιλόμενος, καὶ πόλιας ἑλὼν τῷ χρησμῷ πίσυνος. ἐὼν, καὶ πόλιας ἑλὼν τὰς Ἀσυρίης. Κῦρον δὲ Ἀστυάγεος τὸν Κυαξάρεω ἐόντα Κροίσου μὲν γαμβρὸν, Μήδων δὲ βασιλέα, Κῦρος ὁ Καμβύσεω κατεστρε-

V. Justin. Lib. I. Cap. 3. Edit. Var.

V. Herodotum Lib. I. p. 20 Edit. Vorstii. Strabo Lib. XI. p. 453. Edit. Parisiis.

V. Curtium Lib. V. Cap. 13. Edit. Var.

19.

1 *Vel*, Coriacea femoralia, *Intelligere autem videtur quæ & bracæ dicuntur.* 2 Pertinaciter *ea* retinebunt.

ἐλάμβανε. ἔσχε, γενόμενον γαμβρὸν Κερίσῳ ὧδε. Σκυθέων τῷ νομάδων ἴλη ἀνδρῶν στασιάσασα, ὑπεξῆλθε ἐς γῆν τὴν Μηδικήν· ἐπυνθάνετο δὲ τὸν χείρονα τοῦτον Μήδων Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκεω, ὃς τοὺς Σκύθας τούτους τὸ μὲν πρῶτον ἐδίεπε οὐ, ὡς ἐόντας ἱκέτας· ὥστε δὲ πολλῷ ποιεύμενος. αὐτοὺς, παῖδά σφι παραδοὺς τὴν γλῶσσάν τε ἐκμαθεῖν, καὶ τὴν τέχνην τὴν τόξων. χείμωνι δὲ γενομένῳ, καὶ ἀεὶ φοιτεόντων τῶν Σκυθέων ἐπ' ἄγρην, καὶ ἀεί τι φερόντων, καὶ ποτὲ συμπεσὼν ἐλεῖν σφέας μηδέν· νοσήσαντάς σφεας αὐτὸς " κενῇσι χερσὶ, ὁ Κυαξάρης, (ἦν γὰρ, ὡς δίδεξε, ὀργῇ οὐκ ἀκέρσῃ) τρηχέως κάρτα ἐφέσσατο ἀεικείῃ. οἱ δὲ, ταῦτα πρὸς Κυαξάρεω παθόντες, ὥστε ἀνάξια σφέων ἐωυτέων πεπονθότες, ἐβουλεύσαντο τῶν παίδων σφίσι διδασκομένων παίδων ἕνα κρεωτομήσαι. σκευασάμενοι δὲ αὐτὸν ὥσπερ εἰώθεσαν καὶ τὰ θηρία σκευάζειν, Κυαξάρεϊ δόξαι φέρειν, ὡς ἄγρην δῆθεν· δόντες δὲ, τὴν ταχίστην κομίζεσθαι ἐπὶ Ἀλυάττεα τὸν Σαδυάττεω ἐς Σάρδις. ταῦτα καὶ δὴ ἐγένετο. καὶ δὴ Κυαξάρης καὶ οἱ παρεόντες δαιτυμόνες τῶν κρεῶν τούτων ἐπάσαντο· καὶ οἱ Σκύθαι ταῦτα ποιήσαντες, Ἀλυάττεω ἱκέται ἐγένοντο. Μετὰ δὲ ταῦτα (ἐπεὶ γὰρ δὴ ὁ Ἀλυάττης ἐξεδίδου τοὺς Σκύθας ἑκατέρωθι Κυαξάρεϊ) πόλεμος τοῖσι Λυδοῖσι καὶ Μήδοισι ἐγένετο ἐπὶ ἔτεα πέντε· ἐν τοῖσι πολλάκις μὲν οἱ Μῆδοι τοὺς Λυδοὺς ἐνίκησαν, πολλάκις δὲ οἱ Λυδοὶ τοὺς Μήδους. ἐν δὲ καὶ νυκτομαχίη τις ἐποίησαν. διαφέρουσι δέ σφι ἔτι ἴσης τὸν πόλεμον, τῷ ἕκτῳ ἔτεϊ συμβολῆς γενομένης, συνήνεικε ὥστε τῆς μάχης συνεστεώσης, * τῆς ἡμέρης ἐξαπίνης νὺξ γενέσθαι. τὴν δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τῆς ἡμέρης Θαλῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ἴωσι προηγόρευσε ἔσεσθαι, ἔτος προθέμενος ἐς τὸν αὐτὸν τοῦτον ἐν τῷ δὴ καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή. οἱ δὲ Λυδοί τε καὶ οἱ Μῆδοι ἐπεί τε εἶδον νύκτα ἀντὶ ἡμέρης γινομένην, τῆς μάχης τε ἐπαύσαντο, καὶ μᾶλλόν τι ἔσπευσαν καὶ ἀμφότεροι εἰρήνην ἑωυτοῖσι γενέσθαι. οἱ δὲ συμβιβάσαντες αὐτοὺς, ἦσαν οἵδε, Συέννεσίς τε ὁ Κίλιξ, καὶ Λαβυνήτος ὁ Βαβυλώνιος. ἦτοι σφι καὶ τὸν ὅρκιον οἱ συτύσαντες γενέσθαι ἦσαν, καὶ γάμων " ἐπαλλαγὴν ἐποίησαν. Ἀλυάττεα γὰρ ἐγνωσαν δόντα θυγατέρα Ἀρηνίν Ἀ- ξυάρεω τῷ Κυαξάρεω παιδί. ἀνὴρ γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς συμβάσιες ἰσχυραὶ οὐκ ἐθέλουσι συμπίπτειν. ὅρκια δὲ ποιέεται ταῦτα τὰ ἔθνεα τὰ περ τε Ἕλλησι·

victum ceperat. Erat autem Cræſo Aſtyages hunc in modum affinis: Apud Scythas pecuarios quum eſſet ſeditio, caterva quædam eorum [1] ſeceſſit in terram Medicam, qua tempeſtate Medorum tyrannus erat Cyaxares, Phraortæ filius, Deiocis nepos. qui Scythas hos, utpote ſupplices, initio benignè alloquebatur ac pluriſmi faciebat, adeo ut [2] pueros eis traderet imbuendos tum lingua Scythica, tum artificio arcus utendi. Interjecto deinde tempore, quum Scythæ venatum aſſidue irent & ſemper aliquid afferrent, nonnunquam tamen contingebat ut nihil caperent. Quos ita revertentes manibus inanibus [3] Cyaxares (erat enim, quum ingenti tenebatur ira, peracerbus) probris inſectabatur. Id illi, ut ſe indignum, à Cyaxare pati non ferentes, conſilio habito decreverunt ut aliquem eorum puerorum quos docerent, trucidarent: apparatumque ut feras apparare conſueverant, Cyaxari offerrent, perinde atque ferinam: idque quum obtuliſſent, quam celerrime ſe ad Alyattem Sadyattis filium Sardis conferrent. Quod & factum eſt. nam & Cyaxares & qui aderant convivæ ex his carnibus guſtaverunt: & Scythæ perpetrato hoc, Alyatti ſe ſupplices præbuerunt. Quos poſtea repoſcenti Cyaxari (quod Alyattes reddere abnuerat) bellum inter Lydos Medoſque quinquennale conflatum eſt. Quo in bello ſæpe Medi, ſæpe Lydi victores extiterunt, & nocturnum quoddam prœlium geſſerunt. Sexto autem anno ſignis collatis, quum æquo marte certarent, [4] ſtante pugna contigit ut repente dies nox efficeretur. Quam immutationem hujus diei futuram Thales Mileſius Ionibus prædixerat, hunc ipſum annum præfiniens quo immutatio facta eſt. Lydi ac Medi ubi diem nocteſcere viderunt, à pugnando deſtiterunt: eoque propenſius ad pacem inter ſe conſtituendam feſtinaverunt: autoribus conventionis Syenneſi Cilice & Labyneto Babylonio: qui ut jusjurandum intercederet & reconciliatio affinitate fieret, [5] properarunt: decernentes ab Alyatte Arieniam filiam Aſtyagi Cyaxaris filio nuptum dandam. quoniam ſine vehementi neceſſitudine conventiones ſtabiles iniri non queunt. Ineunt autem hæ gentes fœdera cum cætera ritu Græcorum,

[1] Subduxit ſe. [2] *Legit παῖδας σφέων παρ. Sic autem ſequitur* παιδῶν [3] Cyaxares (erat enim, ut re ipſa oſtendit, iræ impos) aſpere admodum & indigne tractavit. [4] Inter pugnandum. [5] Operam dederunt. * De hac defectione ſolis conſule quæ Scaliger ad Euſebii Chronicon. pag. 89. & Seth. Calvitii opus Chronologicum ad A. M. 3343.

1 tum feriendo brachia qua illa humeris connectuntur, ac mutuum sanguinem delingendo. ¶ Hunc igitur Astyagem avum suum maternum Cyrus bello victum tenebat, ob eam quam in sequentibus indicabo caussam. Quo nomine Croesus ei infensus, nunquid inferret Persis bellum, ad oracula *consulenda* miserat. Et quum responsum reddidisset, 2 haud syncerum, 3 secum facere interpretatus, in expeditionem profectus est 4 adversus quandam Persarum partem. Atque ubi ad Halym fluvium pervenit, tunc (ut ego quidem sentio) pontibus ibi sitis copias traduxit: ut autem Græci dictitant, Thales Milesius traductor extitit. Nam quum incertus animi Croesus foret qua parte fluminis trajiceret exercitum (nullos dum enim ex illis pontibus ea tempestate fuisse) fertur Thales, qui in his castris aderat, fecisse ut fluvius qui ad lævam exercitus fluebat, flueret etiam ad dexteram. Fecisse autem hunc in modum: Fossam peraltam, exorsus supra castra, ductam in speciem lunæ, depressit, quæ castra, ut erant metata, à tergo amplecteretur: in quam quum traduxisset ex pristino alveo fluvium, iterum eum, ubi exercitus trajectus esset, in suum alveum refunderet. Itaq; quum celerrime fluvius divisus esset, utrinque vado meabilis effectus est. Quidam vero aiunt veterem etiam omnino exaruisse alveum. Cui rei equidem non accedo. Quo enim modo qui rursum redierunt, illum transivisset? Croesus igitur exercitu trajecto, LXXVI venit in Cappadociæ locum qui dicitur Pteria, omnium ejus regionis tutissimum, juxta urbem Sinopem, fere ad pontum Euxinum sitam. Hic stativa habens, prædia Syrorum vastat, & urbem Pteriorum expugnat diripitque. Cepit quoque cunctas circa urbes, Syros nihil commeritos exterminans. Hinc Cyrus coacto suo exercitu, sumptisque omnibus qui in medio incolebant, obviam pergit: missis tamen, antequam exercitum educeret, caduceatoribus ad Iones tentandos ut ad se à Croeso deficerent. Illis abnuentibus, profectus castra contra Croesum posuit: ibidemq; in regione Pteria pro se uterque alterum lacessere. Commissaque acri pugna, & multis utrinque cadentibus, ad extremum noctis interventu dirimuntur, neutri victores. Atque hunc

LXXV

ἐς πρὸς τάυτισι, ἐπεὰν τὲς βεβήοναι δι- V. Gallust: 1
τάμωνται, ἐς τὠὺ ὁμόχροΐλιν. τὸ αἷμα Gal. Gall: 22
ἀναλείχυσι ἀλλήλων. Τῦτον δὴ ὧν τὸν Α- G.Gall: 7
στυάγεα Κῦρος ἐόντα ἑωῦτῦ μητροπάτορα
κατεστρεψάμενος ἔχε, δι' αἰτίην τὴν ἐγὼ
ἐν τοῖσι ὀπίσω λόγοισι σημανέω. τὸ Κροῖσος ἐπιμεμφόμενος τῷ Κύρῳ, ἐς τε τὸ
χρηστήρια ἔπεμπε, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας εἰρωτέων. ἐς δὲ ἀπικνεῦται χρησμὸς
κεδνὸς λέγων, ἐλπίσας πρὸς ἑωῦτὸν τὸν χρησμὸν εἶναι, ἐστρατεύετο ἐς τ Περσέων μοίρην. ὡς δ' ἀπίκετο ἐπὶ τὸν Ἅλυν ποταμόν
Κροῖσος, τὸ ἐνθεῦτεν, ὡς ἐμὲ ἐγὼ λέγω,
κατὰ τὰς ἐούσας γεφύρας διεβίβασε τὸν στρατόν· ὡς δὲ ὁ πλεῖστος λόγος Ἑλλήνων, Θαλῆς ὁ Μιλήσιος διεβίβασε οἱ. ἀπορέοντος
γὰρ Κροίσου ὅκως οἱ διαβήσεται τὸν ποταμὸν
ὁ στρατὸς, (οὐ γὰρ δὴ εἶναί κω τῦτον τὸν
χρόνον τὰς γεφύρας ταύτας) λέγεται παρεόντα τὸν Θαλῆν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ποιῆσαι αὐτῷ, τὸν ποταμὸν ἐξ ἀρίστερης χειρὸς
ῥέοντα τῷ στρατῷ, καὶ ἐκ δεξιῆς ῥέειν. ποιῆσαι δὲ ὧδε· ἄνωθεν τῦ στρατοπέδου ἀρξάμενον,
διώρυχα βαθέην ὀρύσσειν, ἀγόντα μηνοειδέα, ὅκως ἂν τὸ στρατόπεδον ἱδρυμένον
ἐκ νώτου λάβοι· ταύτην δὲ τὴν διώρυχα
ἐκλελοιπόμενον ἐκ τῦ ἀρχαίου ῥεέθρου,
καὶ αὖτις συμβαλεόμενον τὸ στρατόπεδον,
ἐς τὸν ἀρχαῖον ἐσβάλλοι. ὥστε ἐπεί τε καὶ
ἐκχύθη τάχιστα ὁ ποταμὸς, ἀμφοτέρη διαβατὸς ἐγένετο. οἱ δὲ καὶ τὸ διῶρυχα λέγουσι καὶ
τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρανθῆναι. ἀλλὰ τῦτο μὲν οὐ πρόσκειται. κῶς γὰρ ὀπίσω
πορευόμενοι διέβησαν αὐτόν; Κροῖσος δὲ,
ἐπεί τε διαβὰς σὺν τῷ στρατῷ ἀπίκετο
ἐς Καππαδοκίης ἐς τὴν Πτερίην καλεομένην; (ἡ δὲ Πτερίη ἔστι ἐπωφερὴς τούτοισι τὰ
ἰσχυρότατον, καὶ Σινώπην πόλιν ἐν Εὐξείνῳ πόντῳ μάλιστά κη κειμένην) ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύετο, φθείρων τῶν
Συρίων τὸς κλήρους· καὶ εἶλε μὲν τῶν Πτερίων τὴν πόλιν, καὶ ἀνδραποδίσατο, εἶλε δὲ
τὰς περιοικίδας αὐτῆς πάσας· Συρίους τε
ἐόντας ἀπαιτίους, ἀναστάτους ἐποίησε. Κῦρος δὲ ἀγείρας τὸν ἑωῦτῦ στρατὸν, καὶ παραλαβὼν τὲς μεταξὺ οἰκεόντας πάντας,
ἤντινα Κροίσῳ. πρὶν δὲ ἐξελαύνειν ὁρμῆσαι τὸν στρατὸν, πέμψας κήρυκας ἐς
τὲς Ἴωνας, ἐπειρᾶτο σφέας ἀπὸ Κροίσου
ἀποστάσας. Ἴωνες μὲν νυν οὐκ ἐπείθοντο. Κῦρος δὲ ὡς ἀπίκετο, καὶ ἀντιστρατοπεδίσατο Κροίσῳ, συνάψαντα ἐν τῇ Πτερίῃ χώρῃ
ἐπειρῶντο καὶ τὸ ἰσχυρὸν ἀλλήλων. μάχης δὲ καρτερῆς γενομένης, καὶ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, τέλος μὲν οὐδέτεροι νικήσαντες διέστησαν, νυκτὸς ἐπελθούσης. καὶ τὰ μὲν

1 Tum secando brachia usquedum sanguis profluat, ac mutuò illum delingendo. *ut legatur* αἱμορροΐην *pro* ὁμοχροΐην. *Vide Tacitum, lib.* 12. 2 Captiosum. 3 A se facere. 4 In Persarum fines.

στρατόπεδα ἀμφότερα ὕστατα ἠγωνίσατο. Κροῖσος δ, μεμφθεὶς τῷ τὸ πλῆθος τὸ ἑωυτοῦ στρατεύμασι ἧσσον γάρ οἱ ὁ συμβαλὼν στρατὸς πολλὸν ἐλάσσων ἦν ὁ Κύρου· τοῦτο μεμφθεὶς, ὡς τῇ ὑστεραίῃ οὐκ ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος, ἀπίλαυνε ἐς τοὺς Σάρδις, ἐν νόῳ ἔχων, προσκαλέσας μὲν Αἰγυπτίους κατὰ τὸ ὅρκιον (ἐποιήσατο γὰρ καὶ πρὸς Ἄμασιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου συμμαχίην πρότερον ἢπερ πρὸς Λακεδαιμονίους) μεταπεμψάμενος δὲ καὶ Βαβυλωνίους (καὶ γὰρ πρὸς τούτους αὖτις ἐπεποίητο συμμαχίην· ἐτυράννευε δὲ τηνικαῦτα Βαβυλωνίων τὸν χρόνον τοῦτον Λαβυνήτος) ἐπαγγείλας δὲ καὶ Λακεδαιμονίοις παρεῖναι ἐς χρόνον ῥητόν. ἀλίσας δὴ τούτους, καὶ τὸν ἑωυτοῦ συλλέξας στρατὸν, ἐνένωτο, τὸν χειμῶνα παρεὶς, ἅμα τῷ ἦρι στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Πέρσας. καὶ ὁ μὲν, ταῦτα φρονέων, ἀπίκετο ἐς τοὺς Σάρδις· ἐπειπάς τε κήρυκας καὶ τοὺς συμμαχίας, περιέπεμπε ἐς πέμπτον μῆνα στρατιὴν ἐς Σάρδις. τοὺς δὲ παρεόντας καὶ μαχεσαμένους στρατὸν Πέρσῃσι, οὓς ἦν αὐτῷ ξεινικούς, πάντας ἀφεὶς, διεσκέδασε· ἐλπίσας μὴ κατὰ ἀγωνισαμένους ἔτι σφᾶς πλησίους Κῦρος ἐλάσει ἐπὶ Σάρδις. Ταῦτα ἐπιλεγομένῳ Κροίσῳ τὸ περάσιον τῶν ὀφίων ἐνεπλήσθη· φανέντων δὲ αὐτέων, οἱ ἵπποι μετέντες τοὺς νομέας νέμεσθαι, φοιτέοντες κατὰ λειμῶνα· ἰδόντι δὲ τῷ Κροίσῳ τοῦτο, (ὥσπερ καὶ ἦν) ἔδοξε πέρας ἔχειν· αὐτίκα δὲ ἔπεμπε θεσπέσπους ἐς τοὺς ἐξηγητὰς Τελμισσέων· ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι θεσπεσίοισι, καὶ μαθεῖν πρὸς Τελμισσέων τὸ θέλει σημαίνειν τὸ τέρας, οὐκ ἐξεγένετο Κροίσῳ ἀπαγγεῖλαι. πρὶν γὰρ ἢ ὀπίσω σφέας ἀναπλῶσαι ἐς τοὺς Σάρδις, ἦλω ὁ Κροῖσος. Τελμισσέες μὲν τοιάδε ἔγνωσαν, στρατὸν ἀλλόθροον προσδόκιμον ἔσεσθαι Κροίσῳ ἐπὶ τὴν χώρην ἀπικόμενον· δὲ ἐκ τούτου καταστρέψεσθαι τοὺς ἐπιχωρίους· λέοντες ὄφιν ἔσεσθαι γῆς παῖδα, ἵππον δὲ, πολεμίους τε ἔσεσθαι καὶ ἐπίλυδα. Τελμισσέες μὲν νῦν ταῦτα ἐπεκείνατο Κροίσῳ ἤδη ἁλωκότι, οὐδέν κω εἰδότες τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι Σάρδισί τε καὶ αὐτῷ Κροίσῳ. Κῦρος δὲ, αὐτίκα ἀπελαύνοντα Κροίσῳ μετὰ τὸ μάχην τὴν γενομένην ἐν τῇ Πτερίῃ, μαθὼν ὡς ἀπελάσαι μέλλει Κροῖσος, βασκεδάσαι τὸν στρατὸν, βουλόμενος· οὐκ ἐλάσσων ἐὼν τὸ πλῆθος τοῦ Κροίσου στρατοῦ, ἐνόμιζε ἧσσον ἔσεσθαι τοὺς Σάρδις, ὁκόσῳ περ ἦν τοσούτῳ καὶ ἐλάσσονας ἐλαύνειν τοὺς Λυδούς· ἐπεὶ δὲ οἱ ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐπείγετο τάχος. ἐλάσας γὰρ τὴν ταχίστην ἐς τὸ Λυδῶν πεδίον, αὐτὸς ἐπυνθάνετο τοὺς Λυδοὺς ἐκ τοῦ Κροίσου.

in modum duo exercitus dimicaverunt. ¶ 1 Cræſus, à ſuo exercitu incuſatus LXXVII quod cum Cyri multo majoribus copiis conflixiſſet, poſtero die quum Cyrus ipſum ſuperſederet invadere, regreſſus eſt Sardis, habens in animo evocare Ægyptios ex fœdere: quorum cum rege Amaſi, antequam cum Lacedæmoniis, ſocietatem inierat: accerſere etiam Babylonios, cum quibus & ipſe fœdus percuſſerat: (erat autem Babyloniorum tyrannus ea tempeſtate Labynetus) denunciare item Lacedæmoniis ut ad certam diem præſto eſſent: hiſque & ſuis copiis coactis, ubi per hyemem quieviſſet, initio ſtatim veris tendere adverſus Perſas. Hæc deſtinans Cræſus, abiit Sardis, dimiſitque caduceatores ad ſocios, edicens uti ad quintum menſem Sardis convenirent. Exercitum vero qui aderat ex militibus conductis, qui cum Perſis dimicaret, miſſum fecit ac diſſipavit: minime ſperans unquam fore ut Cyrus, qui ſic æquo marte pugnaſſet, Sardis copias promoveret. Hæc Cræſo ratiocinante, omnia ſuburbana colubris impleta ſunt: 2 quos, ut exiſtebant, equi inter ambulandum, quum ad paſcua irent, comedebant. Id Cræſo cementi viſum eſt (ut erat) eſſe portentum: ideoque mittendum ad conjectores Telmiſſes. Qui miſſi ſunt ad conſulendos Telmiſſas: ubi accepere reſponſum, didicereque quid ſibi vellet ſignificaretque portentum, non contigit ut Cræſo renunciarent. Nam priuſquam retro Sardis reveherentur, Cræſus eſt captus. Telmiſſes ita cognoverant, exercitum externum Cræſo illuc affuturum, qui quum aſſoret, indigenas ſubigeret: quod dicerent colubrum terræ filium eſſe: equum, hoſtem & advenam. Hæc Telmiſſes Cræſo ſunt interpretati, ſed jam capto: nondum tamen gnari eorum quæ Sardibus ac Cræſo evenerant. Cyrus certior factus, LXXIX Cræſum, qui ſtatim poſt prælium apud Pteriam geſtum abceſſerat, conſtituiſſe diſpergere copias, conſilio inito, comperiebat operæ pretium eſſe quam celerrime poſſet promovere exercitum Sardis, ut hoſtem, priuſquam ille contraheret iterum Lydorum copias, occuparet. Hoc ubi probavit, ſtatim exequutus eſt: propereque ducto in Lydiam exercitu, ipſemet nuncius Cræſo advenit.

φοιτέοντες: Ἡρόδοτος ἐξηγητὰς: Ἡρόδοτος

1 Cræſus autem cauſſatus ſui exercitus paucitatem: (erant enim ipſius copiæ multo minores quam Cyri) hoc, inquam, cauſſatus, quum poſtero die Cyrus non deſcenderet in certamen, regreſſ. &c. 2 Quos prodeuntes equi relictis paſcuis, paſſim comedebant.

advenit. Unde Croesus in magnam sollicitudinem adductus, quod præter opinionem præterque expectationem suam se res haberent, tamen Lydos in prœlium produxit. Lydorum gente in Asia nulla fuit ea tempestate nec fortior nec magis strenua: ex equisque pugnabat, equitandi sane perita, hastas perLXXX longas gestans. Campus in quo concursum est, ante urbem Sardensem jacet, magnus & editus: quem 1 cum alii amnes interfluunt, tum omnium maximus Hermus, palude interruptus, qui è monte Hiro matris Dindymenæ lapsus, infunditur mari juxta Phociam oppidum. Hîc ubi vidit Lydos ad pugnandum instructos Cyrus, eorum equitatum reformidans, constituit admonitu Harpagi Medi, ita faciendum: Coactis omnibus qui ipsius exercitum sequebantur camelis, vel frumentum vel vasa portantibus, sarcinas detraxit: & viros imposuit equestri stola indutos: quibus ornatis præcepit ut præirent cæteras copias adversus Croesi equitatum: peditatum, ut hos subsequeretur. Post hunc collocavit omnem equitatum. Postquam omnes constituit, imperat eis necui cæterorum Lydorum parcerent: sed quemlibet occiderent obsistentem, præter ipsum Croesum, ne si captus quidem repugnaret. Hæc imperans, camelos contra equitatum instruxit, hac ratione quòd camelum equus reformidat, adeo quidem ut nec speciem ejus intueri nec odorem sentire sustineat. Id ideo commentus est ut equitatum Croesi, quo ille se prævaliturum considerabat, inutilem redderet. Simulatque igitur in pugnam itum est, equi, olfactis protinus conspectisque camelis, retro se avertunt. Unde spes Croesi interiit. Verum non protinus Lydi ob id exterriti sunt, sed cognita re, ab equis desiliunt, ac pedites cum Persis confligunt. & tandem, multis utrinque cadentibus, vertuntur in fugam: 2 ac muros ingressi, à Persis obsideri cœperLXXXI. runt. Quam obsidionem in longius processuram ratus Croesus, alios nuncios è muris mittit ad socios. Nam qui antea dimissi erant, hi conventum Sardis ad quintum mensem indixerant. At hos dimittebat, oratum, quam celerrima auxilia mitti sibi utique jam obsesso. Et cum ad alios socios misit, tum vero

ἑλληνὶ δτέ. ἐνθαῦτα Κροῖσος ἐς ἀπορίλν πολλὴν ἀπιγμένος, ὡς οἱ ϖᾷσι δόξαν ἔχε τὰ πρήγματα ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε, ὅμως τὲς Λυδὲς ἐξῆγε ἐς μάχλιν. ἦν δ' τοῦτον τὸν χρόνον ἔθνος ὐδὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ ὔτε ἀνδρειότερον, ὔτε ἀλκιμώτερον τῶ Λυδίω. ἡ δὲ μάχη σφέων λὶὴ ἀπ' ἵππων· δύρατά τε ἐφόρεον μεγάλα, κὴ αὐτοὶ ἦσαν ἱππόβοδες ἀγαθοί. Ἐς τὸ πεδίον δὲ συνελθόντων τοῦτο τὸ περὶ τῦ ἄστεος δξι τῦ Σαρδιηνῦ, ἐὸν μέγα τε κὴ ὐψηλόν, (διὰ δ' αὐτῦ ϖοταμοὶ ῥέοντες κὴ ἄλλοι, κὴ " Ἕλλ. συρρήγνυσι ἐς τὸν μέγιστον, καλεόμενον δ' Ἕρμον ὃς δξ ὄρε. ἱρῆ μητρὸς Δινδυμηνίης ῥέων, ἐκδιδοῖ ἐς θάλασσαν κὴ Φωκίλν πόλιν) ἐνθαῦτα ὁ Κῦρ. εἶδε τὲς Λυδὲς ἐς μάχην τάνυσμένους, καταῤῥωδήσας τ' ἵππον, ἐποίησε, Ἁρπάγυ τὸν Θεομήλιν ἀνδρὸς Μήδυ τοιόνδε· ὅσας τῇ στρατῇ τῇ ἑωϋτῦ ἵπποισι ἑπομένας σιτοφόρους τε κὴ σκευοφόρους καμήλους, ταύτας ϖάσας ἁλίσας, κὴ ἀπελὼν τὰ ἄχθεα, ἄνδρας ἐπ' αὐτὰς " ἔβησε ἱππικὰ σταλίν ἐνεσταλμένους. σκευάσας δ' αὐτὲς, πρόσταξε τ' ἄλλης στρατιῆς προϊέναι πρὸς τὸν Κροῖσυ ἵππον· τῇ δ' καμήλῳ ἕπεσθαι τὸν πεζὸν στρατὸν ἐκέλευε. ὅπισθε δ' τῦ πεζῦ ἐπέταξε τ' ϖᾶσαν ἵππον. ὡς δὲ οἱ ϖάντες διετετάχατο, ϖροσαίνεσθαι μὲν ἄλλων Λυδῶν μὴ φείδεσθαι, κτείνειν ϖάντα τὸν ἐμποδὼν γινόμενον, Κροῖσον δ' αὐτὸν μὴ κτείνειν, μηδ' ἢν συλλαμβανόμενον ἀμύνηται. ταῦτα μὲν ϖροεῖπε. τὰς δ' καμήλας ἔταξε ἀντία τ' ἵππυ τῇδε δ' " εἵνεκα καμήλου ἵππος φοβέεται, κὴ ὐκ ἀνέχεται ἔτε τ' εἴδεΐ αὐτὸς ὁρέων, ἔτε τ' ὀδμὴν ὀσφραινόμενος. αὐτῦ δὴ ὧν τούτυ εἵνεκα ἐστοῦτο ἵνα τῷ Κροίσῳ ἄχρηστον ᾖ τὸ ἱππικὸν, τῷ δ' ἔτοι κὴ ἐπεῖχε ἐλλάμψεσθαι ὁ Λυδός. ὡς δ' κὴ συνῆσαν ἐς τ' μάχην, ἐνθαῦτα ὡσφραντο τάχιστα τ' καμήλων οἱ ἵπποι κὴ ἰδόντες αὐτὰς, ὀπίσω ἀνέστρεφον. διέφθαρτό τε τῷ Κροίσῳ ἡ ἐλπὶς. ὑμῦτοι οἵ γε Λυδοὶ τὸ ἐνθεῦτεν δειλοὶ ἦσαν· ἀλλ' ὡς ἔμαθον τὸ γινόμενον, ἀποθυρέοντες ἀπὸ τῶν ἵππων, ϖεζοὶ τοῖσι Πέρσῃσι συνέβαλλον. χρόνῳ δ' ϖεσόντων ἀμφοτέρων ϖολλῶν, ἐτράποντο οἱ Λυδοί. κὴ εἰληθέντες δ' ἐς τὸ τεῖχος, ἐϖολιορκέοντο ὑϖὸ τ' Περσέων· τοῖσι μὲν δὴ κατεστήκεε ϖολιορκίη. Κροῖσος δ' δυκέων οἱ χρόνον ὅτι " μακρότερον ἔσεσθαι τ' ϖολιορκίην, ἔϖεμϖε ἐκ τ' τείχεος ἄλλυς ἀγγέλυς ἐς τὰς συμμαχίας. οἱ μὲν γὰρ ϖρότερον διεϖέμϖοντο ἐς ϖάμϖαν μάλα ϖερὶ ϖολλὸν συλλέγοντες· ἐς Σάρδις τότυς δ' ἐξέϖεμϖε τ' ταχίστυ δέεσθαι βοηθέειν, ὡς ϖολιορκεομένυ Κροίσυ. ἐς τε δὴ ὧν τὰς ἄλλας ἔϖεμϖε συμμαχίας, κὴ δὴ κα

1 Cum alii amnes permeant, tum vero etiam Hellus in omnium maximum influens, qui Hermus vocatur: & ex monte matri Dindymenæ sacro ortus, infunditur mari, &c. *Pro* Hellus *autem legitur & Hyllus: quod affertur ex Homero & Strabone.* 2 Ac muris inclusi.

ἐς Λακεδαίμονα. Τοῖσι δὲ καὶ αὐτοῖσι Σπαρτήτησι κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον συμπεπτώκεε ἔρις ἐοῦσα περὶ τῆς Ἀργείης τῆδε χώρης καλεομένης Θυρέης. Τὰς γὰρ Θυρέας ταύτας, ἐούσας τῆς Ἀργολίδος μοίρης, ἀποτεμόμενοι ἔσχον οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἦν δὲ καὶ ἡ μέχρι Μαλεάων ἡ πρὸς ἑσπέρης Ἀργείων, ἥ τε ἐν τῇ ἠπείρῳ χώρη, καὶ ἡ Κύθηρα νῆσος, καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν νήσων. Βοηθησάντων δὲ Ἀργείων τῇ σφετέρῃ ἀποταμνομένῃ, ἐνθαῦτα συνέβησαν ἐς λόγους συμβαλόντες, ὥστε τριηκοσίους ἑκατέρων μαχέσασθαι· ὁκότεροι δ' ἂν περιγένωνται, τυτέων εἶναι τὴν χώρην. Τὸ δὲ πλῆθος τοῦ στρατοῦ ἀπαλλαχθῆναι ἑκάτερον ἐς τὠυτό, μηδὲ παραμένειν ἀγωνιζομένων, τῶνδε εἵνεκα, ἵνα μὴ παρεόντων τῶν στρατοπέδων, ὁρῶντες οἱ ἕτεροι ἐσσωμένους τοὺς σφετέρους, ἐπαμύνοιεν. Συνθέμενοι δὴ ταῦτα ἀπαλλάσσοντο. Λοιποὶ δὲ ἑκατέρων ὑπολειφθέντες συμβάλλουσι. Μαχομένων δὲ σφέων, καὶ γινομένων ἰσοπαλέων, ὑπελείποντο ἐξ ἀνδρῶν ἑξακοσίων τρεῖς· Ἀργείων μὲν, Ἀλκίνωρ τε καὶ Χρόμιος· Λακεδαιμονίων δὲ, Ὀθρυάδης. Ὑπελείφθησαν δὲ ἅτε νυκτὸς ἐπελθούσης. Οἱ μὲν δὴ δύο τῶν Ἀργείων ὡς νενικηκότες ἔθεον ἐς τὸ Ἄργος· ὁ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Ὀθρυάδης, σκυλεύσας τοὺς Ἀργείων νεκροὺς, καὶ προσφορήσας τὰ ὅπλα πρὸς τὸ ἑωυτοῦ στρατόπεδον, ἐν τῇ τάξει εἶχε ἑωυτόν. Ἡμέρῃ δὲ δευτέρῃ παρῆσαν πυνθανόμενοι ἀμφότεροι. Τέως μὲν δὴ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔφασαν νικᾶν· λέγοντες, οἱ μὲν, ὡς ἑωυτῶν πλέονες περιγένοντο· οἱ δὲ, τοὺς μὲν ἀπιφαινομένους πεφευγότας, τὸν δὲ σφέτερον παραμείναντα καὶ σκυλεύσαντα τοὺς ἐκείνων νεκρούς. Τέλος δὲ, ἐκ τῆς ἔριδος συμπεσόντες ἐμάχοντο. Πεσόντων δὲ καὶ ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι. Ἀργεῖοι μὲν νυν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου κατακειράμενοι τὰς κεφαλὰς, πρότερον ἐπάναγκες κομῶντες, ἐποιήσαντο νόμον τε καὶ κατάρην, μὴ πρότερον θρέψειν κόμην Ἀργείων μηδένα, μηδὲ τοὺς γυναῖκας σφι χρυσοφορήσειν, πρὶν ἂν Θυρέας ἀνασώσωνται. Λακεδαιμόνιοι δὲ τἀναντία τούτων ἔθεντο νόμον. Οὐ γὰρ κομῶντες πρὸ τούτου, ἀπὸ τούτου κομῶσι. Τὸν δὲ ἕνα λέγουσι τὸν ὑπολειφθέντα τῶν τριηκοσίων, Ὀθρυάδην, αἰσχυνόμενον ἀπιέναι ἐς Σπάρτην, τῶν οἱ συλλοχιτέων διεφθαρμένων αὐτῷ μὲν ἐν τῇσι Θυρέῃσι, καταχρήσαντα ἑωυτόν.

Τοιούτων δὲ τοῖσι Σπαρτιήτῃσι ἐνεστεώτων πρηγμάτων, ἧκε ὁ Σάρδιος κήρυξ, δεόμενος Κροίσῳ βοηθέειν πολιορκεομένῳ. Οἱ δὲ ὅμως ἐπεί τε ἐπύθοντο τὸν κήρυκος, ὡρμέατο βοηθέειν. Καὶ σφι ἤδη παρεσκευασμένοισι, καὶ νεῶν ἐουσέων ἑτοίμων, ἦλθε ἄλλη ἀγγελίη, ὡς ἡλώκοι τὸ τεῖχος τῶν Λυδῶν, καὶ ἑχοίατο Κροῖσος. ζωὸν

ad Lacedæmonios. Cæterum per id tempus & ipsis Spartiatis inciderat cum Argivis contentio de agro qui dicitur Thyrea. Quem locum, etsi terræ Argolicæ partem, tamen Lacedæmonii 1 interciſum tenebant. Etenim Argivorum eſt quicquid regionis Malea tenus ad occaſum vergit in continente: & inſulæ tum aliæ, tum vero Cythera. Quum ergo Argivi ſuo territorio 2 interciſo auxilium ferrent, ibi ab utriſque in colloquium ventum eſt ut triceni utrinque dimicarent: & utri ſuperiores extitiſſent, eorum regio foret: atque ambo exercitus in ſuam uterque terram diſcederent, nec permanerent dum dimicaretur: ea ſcilicet cauſa, ne, ſi adeſſent, parti ſuccumbenti auxilium ſui ferrent. His conventis, in diverſa digrediuntur. Ex utriſque delecti viri qui relicti ſunt conflixerunt: atque illis quidem, ut æquo marte pugnantibus, ex ſexcentis tres omnino reliqui fuerunt: idque noctis interventu. Ex Argivis duo, Alcinor & Chromius, qui tanquam victores Argos curſu contenderunt: ex Lacedæmoniis unus Othryades, qui ſpoliatis Argivorum cadaveribus, eorum arma ad ſuorum caſtra detulit, & ſe in ſuo ordine tenuit. Poſtero die utrique re audita adfuerunt, ſibique victoriam vendicabant: Argivi quidem, quod ſuorum plures ſuperfuiſſe dicerent: Lacedæmonii vero, quod qui eorum ſuperfuerant, fugiſſent: ſuus autem perſtitiſſet, & hoſtium cæſos ſpoliaſſet. Ex contentione tandem concurrentes pugnant: ac poſtquam permulti utrinque ceciderunt, Lacedæmonii vincunt. Quo ex tempore Argivi tonſis capitibus, quum antea neceſſario criniti eſſent, legem condiderunt, ſe devoventes ne prius comam alerent, neve mulieres aurum ferrent, quam Thyreas recuperaſſent. His è diverſo legem tulere Lacedæmonii, ut in poſterum comati eſſent, quum antea non fuiſſent. Othryadem, qui unus è trecentis delectus reliquus fuiſſet, aiunt pudore Spartam revertendi, ob ſocios interfectos, illic apud Thyreas mortem ſibi conſciviſſe. Quum hæc eſſet apud Spartiatas rerum conditio, advenit caduceator Sardianus precatum Croeſo obſeſſo auxilia. Illi, caduceatore audito, ſtatuerunt Croeſo ſtatim ſuccurrendum. Quibus jam ſe apparantibus, ac navibus paratis, alius affertur nuncius, murum Lydorum expugnatum, Croeſumque vivum

LXXXII

LXXXIII

1 Interceptum. 2 Intercepto.

eſſe

esse captum. Sic Lacedæmonii magno se affectos detrimento rati, supersedeLXXXIV runt. Sardis autem hunc in modum sunt expugnatæ. Quartodecimo quàm obsideri cœptæ sunt die, Cyrus, missis passim equitibus, suis copiis edicit se dona daturum ei qui primus muros conscendisset. Posteaquam id conato exercitu res non processit, ibi, quiescentibus cæteris, Mardus quidam, cui nomen erat Hyrœades, id aggredi est ausus à parte arcis ubi nullus ad excubandum erat collocatus, quia illinc nequando urbs caperetur haud suspectum erat, utpote loco prærupto atque inoppugnabili: quaque una parte Leonem Meles primus Sardium rex non circumtulerat, ex pellice sua genitum: qui Leo quacunque parte murorum circumlatus esset, ex ea parte Sardis inexpugnabiles fore Telmisses judicaverant. Eum Meles per cæteram partem murorum circumduxit, quacunque poterat arx oppugnari: per hanc partem, tanquam inoppugnabilem atque præcisam, circumducere prætermisit: quæ ad Tmolum vergit. Ab hac igitur parte iste Hyrœades Mardus conspicatus quendam Lydum pridie descendisse ad recipiendam galeam illuc devolutam, advertit animum, atque consideravit: dehinc ipse conscendit, & post eum alii Persæ subinde, atque alii frequentes. Ita urbs Sardis capta est, atque omnis direpta.
LXXXV Ipsi autem Cræso hoc contigit. Erat ei filius cujus superius habui mentionem, habilis ad cætera, sed mutus. 1 ad cujus vitium emendandum Cræsus pro viribus omnia fecerat, cum alia excogitando, tum vero Delphos mittendo ad oraculum scisciscitandum: atque ei Pythia talibus respondit,

Lyde gemus, Rex multorum, valde insscie Crœse:
Ne cura gnati exoptatam audisse loquentis
Intra ædes vocem: fine qua potior tibi longe.
Ille die quoniam primum infelice loquetur.

Porro captis mœnibus quidam Persa in Cræsum 2 sibi ignotum ut occisurus vadebat. Quem invadentem se Cræsus quum videret, tamen præsenti clade affectus devitare negligebat: nihil putans differre an percussus oppeteret

γρηθείς. Οὕτω δὴ ἔτοι μὲ συμφορὴ ποτε πάμψαι μεγάλη, ἐπέπαυτο. Σάρδιες ℨ " ἑλώκεσαν ὧδε· ἐπειδὴ τεσσαρεσκαιδεκάτη ἐγένετο ἡμέρη πολιορκουμένῳ Κροίσῳ, Κῦρος τῇ στρατιῇ τῇ ἑωυτοῦ διαπέμψας ἱππέας, προεῖπε, τῷ πρώτῳ ἐπιβάντι τοῦ τείχεος δῶρα δώσειν. Μετὰ ℨ τοῦτο, πειρησάμενος τῆς στρατιῆς, ὡς ὐ " προσεχώρεε, ἐνδαῦτα τῷ ἄλλων πειθαυμένων, ἀνὴρ Μάρδος ἐπειρᾶτο προσβαίνων, τῷ ἔνεμα λὴ Ὑρωιάδης, κ τοῦτο τῆς ἀκροπόλιος τῇ ἐδεὶς ἐπετείχιστο φύλακος. Οὐ γὰρ λὴ δεινὸν κ τοῦτο μὴ ἁλῶ κατά. Ἀπότομός τε γὰρ ἔξι τούτῳ ἡ ἀκρόπολις, κ ἄμαχος· τῇ ὧδε Μήλης ὁ πρότερος βασιλεὺς Σαρδίων μὴν οὐ ἐφιλιώσατο τὸν Λέοντα, τὸν οἱ ἡ παλλακὴ ἔτεκε, Τελμισσέων δυνασσάντων, οἳς ἐφ' ἑνὸς ἐχθέντος τοῦ Λέοντος τὸ τεῖχος, ἴσυνται Σάρδιες ἀνάλωτοι. Ὁ δὲ Μήλης κ τὸ ἄλλο τεῖχος ἐφιεκέναι, τῇ λὴ ἔδοξε τὸ χωρίον τῆς ἀκροπόλιος, καταλογισθεὶς τοῦτο, ὡς ἐὸν ἄμαχόν τε κ ἀπότομον. Ἔστι δὲ πρὸς τοῦ Τμώλου τετραμμένον τῆς πόλιος. Ὁ ὧν δὴ Ὑρωιάδης αὐτὸς ὁ Μάρδος, ἰδὼν τῇ προτεραίῃ τῷ τινὰ Λυδῶν κ τοῦτο τῆς ἀκροπόλιος καταβάντα ἕνεκα κυνέην ἀνωδὲν καταυκλιδεῖσαν, κ ἀνελόμενον, ἐφράσθη, κ ἐς νοῦν ἐβάλετο. Τότε ℨ δὴ ὁ αὐτός τε ἀναβεβήκεε, κ μετ' αὐτὸν ἄλλοι Περσέων ἀνέβαινον. Προσβάντων ℨ συχνῶν, ἔσα Σάρδις τε ἑλώκεσαν, κ πᾶν τὸ ἄστυ ἐπορθέετο. Καῖ' αὐτὸν ℨ Κροῖσον τάδε ἐγίνετο. Ἦν οἱ παῖς, (τοῦ κ πρότερον ἐπεμνήσθην) τὰ μὲ ἄλλα ὀπιεικὴς, ἄφωνος δέ. Ἐν τῇ ὧν παρελθέσῃ " δυσὶ θνίοισι ὁ Κροῖσος τὸ πᾶν ἐς ἑωυτὸν ἐπεποιήκεε, ἄλλά τε ὀπφαζόμενος, κ δὴ κ ἐς Δελφοὺς πρὸ αὐτοῦ ἐπεπόμφεε χρησόμενος. Ἡ δὲ Πυθίη οἱ ἔπε τάδε,

Λυδὲ γηθόσυνε, πολλῶν βασιλεῦ, μέγα νήπιε Κροῖσε,
Μὴ βούλου παλύδαιτον ἰέμεν ἀνὰ δώματ' ἀκούειν
Παιδὸς φωνεῦντος. τόδε σοι πολὺ λωίτερον ἀμφίς
Ἔμμεναι. αὐδήσει γὰρ ἐν ἤματι πρῶτον ἀνόλβῳ.

Ἁλισκομένου ℨ τὸ τείχεος (ἦιε γάρ τις Περσέων ἄλλον γνώσας Κροῖσον) ὡς ἀπολεσόμενον. Κροῖσος μὲν νυν ὁρέων ὀλίγα, ὑπὸ τῆς παρεούσης συμφορῆς παρημελήκεε, ὧδέ τι οἱ διέφερε πλησίον ἀπο-

1 Itaque antea Cræsus, dum secundæ ipsius res essent, omnia pro viribus fecerat ipsius caussa, cum alia excog. &c. 2 *Pro ἄλλον γνώσας, suspicor scribendum ἀλλογνώσας & ita legisse videri hic potest.*

Da-

δαιμόνειν. Ὁ δὲ παῖς ἐὼν ὁ ἄφωνος, ὡς εἶδε θλιβόντα τὸν Πέρσην, ὑπὸ δέους τε καὶ κακοῦ ἔρρηξε φωνὴν. Εἶπε δέ, Ἄνθρωπε, μὴ κτεῖνε Κροῖσον. Οὗτος μὲν δὴ τοῦτο πρῶτον ἐφθέγξατο. Μετὰ δὲ τοῦτο ἦδη ἐφώνεε τὸν πάντα χρόνον τῆς ζόης. Οἱ δὲ Πέρσαι τάς τε δὴ Σάρδις εἶχον, καὶ αὐτὸν Κροῖσον ἐζωγρησαν, ἄρξαντα ἔτεα τεσσαρεσκαίδεκα, καὶ τεσσαρεσκαιδέκα ἡμέρας πολιορκηθέντα κατὰ τὸ χρηστήριόν τε, καὶ καταπαύσαντα τὴν ἑωυτοῦ μεγάλην ἀρχήν. Λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ Πέρσαι ἤγαγον παρὰ Κῦρον. Ὁ δὲ, σωρὸν πυρὴν μεγάλην, ἀνεβίβασε τόν τε Κροῖσον ἐν πέδῃσι δεδεμένον, καὶ δὶς ἑπτὰ Λυδῶν παρ' αὐτὸν παῖδας· ἐν νόῳ ἔχων εἴτε δὴ ἀκροθίνια ταῦτα καταγίειν θεῶν ὁτεῳ δή, εἴτε καὶ ἀγάλμα θελήσας θέλων, εἴτε καὶ πυθόμενος τὸν Κροῖσον εὐσεβέα ἄνδρα ἐόντα, τοσόνδε εἵνεκα ἀνεβίβασε ἐπὶ τὴν πυρὴν βουλόμενος εἰδέναι εἴ τις μιν δαιμόνων ῥύσεται τοῦ μὴ ζῶντα κατακαυθῆναι. Τὸν μὲν δὴ ταῦτα ποιέειν. Τῷ δὲ Κροίσῳ ἐσελθεῖν δὴ τὸ πυρὸς, ἐσπλωθεῖν (καίπερ ἐν κακῷ ἐόντι τοσούτῳ) τὸ τοῦ Σόλωνος, ὡς οἱ εἴη σὺν θεῷ εἰρημένον, τὸ Μηδένα θνητῶν ζώντων ὄλβιον. Ὡς δὲ ἄρα μιν ταῦτα ἐσῆλθε, ἀνενεικάμενόν τε καὶ ἀναστενάξαντα ἐκ πολλῆς ἡσυχίης λιπ. " λειποψυχίης, ἐς τρὶς ὀνομάσαι τὸ Σόλων. Καὶ τὸν Κῦρον ἀκέσαντα, κελεῦσαι τοὺς ἑρμηνέας ἐπείρεσθαι τὸν Κροῖσον, τίνα τοῦτον θλίψαλόεθλον. Καὶ τοὺς, προσελθόντας ἐπειρωτᾶν. Κροῖσον δὲ τέως μὲν σιγὴν ἔχειν " ἐρωτεώμενον· μετὰ δὲ, ὡς ἠναγκάζετο, εἰπεῖν, Τὸν ἂν ἐγὼ πάσι τυραννοισι προετίμησα μεγάλων χρημάτων ἐς " λόγους ἐλθεῖν. Ὡς δὲ σφι ἄσημα ἔφερε, πάλιν ἐπειρώτεον τὰ λεγόμενα. Λιπαρεόντων δὲ αὐτῶν, καὶ ὄχλον παρεχόντων, ἔλεγε δὴ, ὡς ἦλθε ἀρχαίῳ ὁ Σόλων ἐὼν Ἀθηναῖος, καὶ θησαύρους πάντα τὸν ἑωυτοῦ ὄλβον, ἀποφλαυρίσειε οἱ. Ἃ δὲ ἔπειτα, τῇ αὐτῇ πάντα ἀπέβη τῇπερ ἐκεῖνος εἶπε· οὐδέν τι μᾶλλον ἐς ἑωυτὸν λέγων, ἢ ἐς ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον, καὶ μάλιστα τοὺς παρὰ σφίσι αὐτοῖσι δοκέοντας ὀλβίους εἶναι. Τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα ἀπομνημονεύσαντα τὸν ἔπαινον ἦδη ἀμείβεσθαι, καίεσθαι τε ἤδη ἐγκελεύοντα τοῖσι ἐπέρχουσι. Καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα τῶν ἑρμηνέων τὰ εἶπε Κροῖσος, μεταγνόντα τε, καὶ ἐνώσαντα ὅτι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ἐὼν, ἄλλον ἄνθρωπον, ἡμιμόλιον ἑωυτοῦ εὐδαιμονίῃ ἐκ ἐλάσσονα, ζῶντα πυρὴ διδοίη· πρός τε τούτοισι, δείσαντα τὴν τίσιν, καὶ θνητὸν ἐόντα μὴ τίσιν ἄλλην ἐπιτείσῃ τοῖσι ὄπισθε γενομένοισι, λογιζόμενόν τε ἐκ τῶν παρεόντων ὡς οὐδὲν εἴη ἀσφαλὲς ἀνθρώπῳ, καὶ ἅμα ἀναμιμνήσκοντα τὰ τοῦ Σόλωνος ἔπεα, ὡς οἱ πάντα ἐκεῖνα ἐπετελέετο, οὐ τι μοῦνον ἐς αὐτὸν Κροῖσον ἀλλὰ καὶ ἐς πᾶσαν τὴν γλῶσσαν, ἐνθυμηθέντα τοῦτο, καὶ ὁρέοντα ἐόντα ἑωυτὸν ἤδη ἐπὶ τῇ πυρῇ, ἐνενόησε τὸν Σόλωνα ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ τῷ ἐπ' ἐκείνου ἐόντος θεῖον ἄνδρα ἐόντα, ὅτι ἐχρηστηριάζετο πᾶσι Ἕλλησι. Ἐνθυμηθέντα δὲ καὶ γελάσαντα, ἐλπίσαντα ὑπὸ τῶν χρηστηρίων τῶν ἐς αὐτὸν ἐνεχθέντων ἀπαλλάξεσθαι τὸν πόλεμον, ἀναβοῆσαι τρὶς τὸν Σόλωνα ὀνομαστί. Ἀκούσαντα δὲ τὸν Κῦρον τοῦ Κροίσου, ἐλπόμενον τὸν ἄνδρα τοῦτον εἶναι τὸν ἐβοᾶτο, ἐπειρέσθαι τὸν Κροῖσον τίς ἐστι οὗτος καὶ τί μιν βοᾷ. Τὸν δὲ, οὐκ ἐθέλειν πρόθυμον ἐόντα πρὸς οὐδένα λόγον οὐδένα, ἀναγκαζόμενον δὲ εἰπεῖν, Τὸν ἐγὼ βασιλεῦ, ἐβουλόμην πάσῃ συμβουλίῃ χρήσασθαι ἐς τὸν πάντες ἐσμὲν ἐκτημένοι τὸν ὄλβον τὸν ἡμέτερον, οὗτος ἦν ὁ Ἕλλην τῶν τις ἐθέλει ἐκ ἐθέλων ἀπαλλάσσεσθαι. Ἐπειρωτᾶν δὲ τὸν Κῦρον τὸν Κροῖσον τίς εἴη καὶ ποδαπός. Τὸν δὲ, Ἀλυάττεω μὲν ἔφη εἶναι παῖδα, ἄνδρα δὲ Λυδὸν, βασιλεύσαντα δὲ ἐθνέων πολλῶν, αὐτὸν δὲ ἑωυτῷ ἐόντα δεσπότην τὸν νῦν ἐστεῶτα ἐγγὺς, ἐπωνυμίην δὲ ἔχειν ἑωυτοῦ τὴν ἐμὲ ἐπίστασθαι ἐκείνου παῖδα ἐόντα ἀτέρπεα. Τὸν δὲ Κῦρον ἐνθυμηθέντα τὰ αὐτὰ ταῦτα καὶ ἐννώσαντα ὅτι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ἐὼν, ἄνθρωπον ἄλλον ἀνθρώπινον ἄσ.

mortem, an non. Id ubi filius ejus mutus aspexit, timens patri, erupit in vocem, inquiens, Homo, ne perimas Crœsum. Atque hoc ille primum effatus, posthodum per omne vitæ tempus vocalis extitit. Persæ & Sardibus potiti sunt, & Crœso vivo, quum regnasset annos quatuordecim, toridemque dies fuisset obsessus, amisso magno imperio, ut ei fuerat responsum. Eum captum Persæ ad Cyrum perduxerunt: quem ille vinctum compedibus super ingentem quam struxerat lignorum struem imponit, circaque eum bis septem Lydorum filios: sive habens in animo primitias has alicui deo offerre, sive volens votum persolvere, sive cupidus sciendi num quis dæmonum liberaret Crœsum, (quem religiosum esse audierat) quominus pyræ impositus vivus concremaretur. Hæc quidem Cyrum fecisse aiunt. Crœso autem super pyram stanti, etsi in tanta calamitate posito, tamen venisse in mentem Solonis, quod ab eo sibi nutu dei fuisset dictum, Ex viventibus beatum esse neminem. Quod dictum ubi 1 subiit Crœso, ferunt eum ex vehementi defectione animi victum, ingemiscentem, ter Solonem nominasse: & Cyrum, quum audisset, jussisse interpretes eum percontari quemnam invocaret. Illoque accedentes fuisse percontatos, & hunc interrogatum silentium tenuisse. Deinde quum loqui cogeretur, dixisse, *Illum nominavi*, quem cum omnibus tyrannis colloqui, ego quàm ingentem pecuniam præoptassem. Eum non planè loquentem, rursus interrogant quidnam esset quod dixisset. Efflagitantibus atque infestantibus, 2 inquit quemadmodum Solon, qui esset Atheniensis, ad ipsum à principio venisset, & intuitus omnes ejus opes coram, pro nihilo duxisset. Adeo quæ de ipso dixerat, omnia ea eveniſſe: neque hæc magis de seipso quàm de omni hominum genere, & de iis præsertim qui sibiipsis beati viderentur. Hæc Crœso referente, jam pyra incensa ardere extrema cœpisse: & Cyrum, auditis per interpretem quæ Crœsus dixisset, pœnituisse: quum se quoque hominem esse cognosceret, qui alium hominem, qui se inferior non fuisset opibus, vivum rogo traderet. Præterea veritum ob id pœnam, ac reputantem nihil esse in rebus humanis

LXXXVI

1 *Hæc interpretatio convenit potius verbo* θλασῦναι, *ut & puto legendum.* 2 Inquit Solonem Atheniensem olim ad ipsum venisse, & intuitum omnes ejus opes, pro nihilo duxisse.

huma-

humanis ſtabile, juſſiſſe ignem celerrime extingui jam incenſum, Crœſumque deponi & quæ cum eo erant. Verùm eos qui juſſi fuerant, non potuiſſe amplius
LXXXVII vim ignis ſuperare. Ibi fuerunt Lydi Crœſum cognita Cyri ſententiæ mutatione, quum cerneret unumquemque extinguendo devolvendoque ignii incumbentem, nihil tamen profici, exclamando invocaſſe Apollinem, ut ipſi adeſſet, ſiquod ab eo donum illi gratum fuiſſet oblatum, ipſumque præſenti malo liberaret. Ita cum lacrymis Crœſo deum invocante, nimbos repente, quum ſerenum ac tranquillum eſſet, 1 conſractos eſſe, imbreſque erupiſſe, ac vehementiſſima aqua pluiſſe,& rogum extinxiſſe. Ita Cyrum, cognito deorum cultorem ac bonum virum eſſe Crœſum, è pyra depoſuiſſe: atque hunc in modum interrogaſſe, Crœſe, quiſnam tibi hominum perſuaſit ut cum exercitu invaderes fines meos, ex amico factus hoſtis? Cui Crœſus, Ego, (inquit) rex, iſtud feci tuo proſpero, meo infauſto fato, Græcorum deo autore, qui me ad bellum tibi inferendum impulit. Neque enim quiſpiam ita amens eſt ut bellum quàm pacem præoptet. Nam in pace filii patres, in bello patres filios ſepeliunt. Sed ut iſta fierent, dæmoni cordi fuit.
LXXXVIII Hæc Crœſus loquutus eſt: quem Cyrus ſolutum juxta ſe collocavit, ac in multa ſane obſervantia habebat: intuenſque eum admirabatur, tam ipſe quam omnis circa eum cœtus. Ille cogitabundus ſilentium tenebat. Mox converſus, ac cernens Perſas Lydorum diripientes urbem, Utrum debeo, inquit, rex, tibi loqui quod ſentio, an tacere hoc tempore? Cyrus vero eum, quæcunque liberet, audacter proloqui juſſit. Tunc ille Cyrum percontatur, 2 Quidnam (inquiens) tanta frequentia properat agere? Cui Cyrus, Tuam, inquit, urbem diripit, tuaſque opes abſumit. Atqui (Crœſus excipit) neque urbem meam diripis, neque meas opes, nihil enim mihi jam cum iſtis rebus eſt: ſed tua ferunt agunt-
LXXXIX que. His verbis injecta cura, Cyrus Crœſum ſemotis arbitris interrogat quidnam in his quæ fierent, ſibi conſtituendum cenſeret. Ad quem Crœſus, Quoniam me dii ſervum tibi tradiderunt, jure debeo, ſiquid amplius animadvertero, id tibi indicare. Perſæ, ait, natura proterva ſunt, & iidem inopes. Quos ſi diripientes tu ac potientes magnis opibus negli-

Θρώπιοι ἀσφαλέως ἔχον, κελεύειν σβεννύναι τὸν ταχίστην τὸ καιόμενον πῦρ, καὶ καταβιβάζειν Κροῖσόν τε καὶ τοὺς μετ' Κροίσου. καὶ τοὺς, περιῳμώξας ὁ Θώμαξ ἔτι τῶν πρὸς βιηκεατῆναι. Ἐνθαῦτα λέγεσθαι ὑπὸ Λυδῶν Κροῖσον μαθόντα τὸν Κύρου μετάγνωσιν, ὡς ὥρα πάντα μὲν ἄνδρα σβεννύτα τὸ πῦρ, δυναμένους δὲ ἐκεῖνο καταλαβεῖν, βοηθώσαντας, τὸν Ἀπόλλωνα βοηκαλεόμενον, εἴ τί οἱ κεχαρισμένον ἐξ αὐτοῦ" ἐδωρήθη, ὄμβρους λιπαρεῖς, καὶ ῥύσαντος μὲν ἐκ τοῦ παρεόντος κακοῦ τὸν μὲν, δακρύοντα βοηκαλέεσθαι· τὸν δὲν ἐκ δὴ αἰθρίης τε καὶ νηνεμίης σωσθέντα ἐξαπίνης νέφεα, καὶ χειμῶνα τε καταῤῥαγῆναι, καὶ ὕσαι ὕδατι λαβρότατῳ· καλασβεσθῆναί τε τὸ πυρὸν. Οὕτω δὴ μαθόντα τὸν Κῦρον ὡς εἴη Κροῖσος καὶ σοφιλὴς καὶ ἀνὴρ ἀγαθὸς, καλαβιβάσαντα αὐτὸν ἀπὸ τῆς πυρῆς, εἰρέσθαι τάδε, Κροῖσε, τίς σε" ἀνθρώπων ἀνέγνωσε, ἐπὶ γῆν τὴν ἐμὴν" στρατεύσαμενον, πολέμιον ἀντὶ φίλου ἐμοὶ" καλαστῆναι; ὁ δ' εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ ταῦτα ἔπραξα τῇ σῇ μὲ εὐδαιμονίῃ, τῇ ἐμεωυτοῦ δὲ κακοδαιμονίῃ. αἴτιος δὲ" τούτων ἐγένετο ὁ Ἑλλήνων θεὸς, ἐπάρας" ἐμὲ" στρατεύεσθαι. οὐδεὶς γὰρ οὕτω ἀνόητός ἐστι ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἱρέεται· ἐν μὲν γὰρ τῇ οἱ παῖδες τοὺς πατέρας θάπτουσι, ἐν δὲ τῷ, οἱ πατέρες τοὺς παῖδας. ἀλλὰ ταῦτα" δαιμονίῳ κου φίλον" ἦν οὕτω γένεσθαι. Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. Κῦρος δὲ αὐτὸν λύσας κάτισόν τε ἐγγὺς ἑωυτοῦ, καὶ κάρτα ἐν πολλῇ θερμηνίῃ εἶχε· ἀπεθωύμαζέ τε ὁρέων καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ ὡρὲ ἑωυτὸν ἐόντες πάντες. ὁ δὲ, σιωπὴν εἶχε, ἦν. μετὰ δὲ, βλεψάμενός τε καὶ ἰδόμενος τοὺς Πέρσας τὸ τῶν Λυδῶν ἄστυ κεραΐζοντας, εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, κότερα" λέγειν πρός σε τὰ νοέων τυγχάνω, ἢ σιγᾶν ἐν τῷ παρεόντι" χρή; Κῦρος δέ μιν θαρσέοντα κελεύει λέγειν ὅ, τι βούλοιτο. Ὁ δὲ αὖτον εἰρώτα, λέγων, Οὗτος ὁ πολλὸς ὅμιλος τί ταῦτα σπεύδει πολλῇ" ἐργάζεται; ὁ δὲ εἶπε, Πόλιν τε τὴν σὴν" διαρπάζει, καὶ χρήματα τὰ σά" διαφθορέει. Κροῖσος δὲ ἀμείβετο, Οὔτε" πόλιν τὴν ἐμὴν, ἔτε χρήματα τὰμὰ" διαρπάζει (οὐδὲν γὰρ ἐμοὶ ἔτι τούτων μέλει)" ἀλλὰ φέρουσί τε καὶ ἄγουσι τὰ σά. Κύρος δὲ βαθυμελὴς ἐγένετο τὰ Κροῖσος. εἶπε. μεταπεσάμενος δὲ τοὺς ἄλλους, εἴρετο Κροῖσον ὅ, τι οἱ ἐνορᾷ ἐν τοῖσι ποιεομένοισι. ὁ δὲ εἶπε, Ἐπεί τέ" με θεοὶ δοῦλον δ' ἄλλον σοι, δικαιῶ, εἴ τι ἐνορῶ πλέον, σημαίνειν σοι. Πέρσαι φύσιν ἐόντες ὑβρισταὶ, εἰσὶ ἀχρήματοι· ἢν ὦν σὺ τούτους περιίδῃς διαρπάσαντας καὶ καταχόντας χρήματα με-

1 Concurriſſe, *vel* ingruiſſe. 2 Quidnam, inquiens, tanta iſta turba tanto ſtudio agit?

" χάλα, παῖδε τοι ἐξ αὐτέων ἔπιδοξα γλυ-
" ἐσθαι ὃς ἂν αὐτέων πλεῖστα κατάσχῃ, τῶ-
" τον προσδέχεσθαί τοι ἐπαναστρόμμον.
" Νῦν ὦν ποιέοντι ὧδε, εἰ τοι ἀρέσκει τὰ ἐγὼ
" λέγω· κρήτισον πρῶτ ὁρυφόρων ἔπι ποίσι-
" σι τῇσι πύλῃσι φυλάκους, οἳ λεγόντων προς
" τοὺς ἐκφέροντας τὰ χρήματα ἀπαιρεό-
" μενοι, ὡς σφέα ἀναγκαίως ἔχει δεκα-
" τοῦσθαι τῷ Διΐ. Καὶ σὺ τέ σφι ἐκ ἀ-
" πεχθήσεαι, βίῃ ἀπαιρεόμενος τὰ χρή- 10
" ματα, ἐκεῖνοι συγγνόντες ποιέειν σε δί-
" καια, ἐκόντες ποιήσουσι. Ταῦτα ἀκούων
ὁ Κῦρος, ἐχάρη τε, ὡς οἱ ἐδόκεε δι' ἑωυτὸ-
ντος. Αἰνέσας δὲ πολλὰ, καὶ ἐντειλάμενος
τοῖσι ὁρυφόροισι τὰ Κροῖσος ἐκελεύσθη καὶ ὁ
βουτελέων, εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε,
" Κροῖσε, ἀνηρτημένε σεῦ ἀνδρὸς βασιλέ-
" ως χρηστὰ ἔργα καὶ ἔπεα ποιέων, αἰτίο τεῳ
" δοσιν τεῳ τινα βούλεαί τοι ἡμέας χαρί-
" τίσαι. Ὁ δὲ εἶπε, Ὦ δέσποτα, ἐάσας 20
" με χαρεῖν μάλιστα τὸν θεὸν τῶν Ἑλλή-
" ων, τὸν ἐτίμησα ἐγὼ θεῶν μάλιστα, ἐπεί-
" ρεός, πέμψαντα τοὺς δὲ τοὺς πέδας, εἰ
" ἐξαπατᾷν τε δὴ ποιεῦντας νόμος ἐστὶ
οἱ. Κῦρος δὲ εἴρετο ὅ, τι οἱ τοῦτο ἐπηγ-
ρόμενον χρηστήριον. Κροῖσος δὲ οἱ ἐπανη-
λόγησε πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ διάνοιαν, καὶ τῶν
χρησηρίων τὰς ἀποκρίσιας, καὶ μάλιστα τὰ
ἀναθήματα· καὶ ὡς ἐπαρθεὶς τῇ μαντηίῃ,
ἐστρατεύσατο ἐπὶ Πέρσας. Λέγων δὲ ταῦ- 30
τα, κατέβαινε αὖτις χρηστόμενος. Ἐ-
πεῖναί οἱ τῷ θεῷ τῶν ὀνειδίσαι. Κῦρος
" δὲ γελάσας εἶπε, Καὶ τόδε τοι παρ'
" ἐμοῦ Κροῖσε, καὶ ἄλλου παντὸς τοῦ ἂν ἐκέ-
στοτε δέῃ. Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουε Κροῖσος, πέμ-
πων τῶν Λυδῶν ἐς Δελφοὺς, ἐντέλλετο, τι-
θέντας τοὺς πέδας ἐπὶ τῇ πύλῃ τῶν ὀπίσω, εἰ-
ρωτᾷν εἰ ἔτι ἐναισχύνεται, τοῖσι μαντηίοι-
σι ἐπαείρας Κροῖσον στρατεύσασθαι ἐπὶ Πέρ-
σας, ὡς καταπαύσοντα τὴν Κύρου ἀρχήν, 40
ἀπ' ἧς οἱ ἀκροθίνια τοιαῦτα ἡμέας δεί-
κνυσι τοὺς πέδας. Τοιαῦτά τε ἐπειρω-
τᾶν, καὶ εἰ ἀρεσίοισι νόμος εἴη τοῖσι Ἕλ-
λησι τοῖσι θεοῖσι. Ἀπομνήσασά τε τοῖσι
Λυδοῖσι, λέγουσι ταῦτα δὴ τὰ ἐντεταλ-
μένα, τῷ Πυθίῳ λέγεται εἰπεῖν τάδε,
" Τὴν πεπρωμένην μοίρην ἀδύνατά ἐστι
" ἀποφυγέειν καὶ θεῷ. Κροῖσος μὲν γὰρ
" ἡμέων ἁμαρτάδα ἐξέπλησε, ὃς ἐὼν δρυ-
" φόρων Ἡρακλειδέων, δούλῳ γυναικείῳ 50
" δεσπόσυνον, ἐφόνωσε τὸν δεσπότεα, καὶ ἔχει τῶν ἐκείνου τιμῶν ὀλέν οἱ προσήκουσαν·
" προδυμεομένου δὲ Λοξίεω ὅκως ἂν κατὰ τοὺς παῖδας τοῦ Κροίσου γένοιτο τὸ Σαρδίων πάθος,

gis, id tibi ex hoc credibile eſt eventurum, ut quiſque iſtorum plurimis opibus potietur, ita maxime in te rebellaturum, eſſe expectandum. Nunc igitur, ſi tibi placent hæc quæ ego dico, ita facito: Siſte ad ſingulas portas aliquot ex tuis ſatellitibus cuſtodes, qui vetent exportari opes, ut earum decimæ Jovi neceſſario reddantur. Ita neque tu odium illorum contrahes, vi opes eripiendo: & ipſi agnoſcentes ſe juſta agere, non inviti facient. Hæc audiens Cyrus, majorem in modum gaviſus eſt tali admonitu, eaque vehementer approbavit: & juſſis ſatellitibus id exequi quod Crœſus ipſi ſubjeciſſet: his verbis eum affatus eſt, 1 Crœſe, quandoquidem & facta & dicta tua egregia viri regis ſunt, pete quid muneris à me velis impræſentiarum tibi dari. Ad quem Crœſus, 2 Here, inquit, ſine me gratum eſſe erga deum Græcorum, quem ego maxime omnium veneratus ſum, ut miſſis ad eum his vinculis perconter nunquid ei fas ſit bene de ipſo merentes decipere. Et Cyro interroganti quidnam id eſſet quod incuſaret, altius repetens omnem ſuum apperuit animum, redditaque ſibi oracula, & præcipue donaria ſua, quibus rebus fretus ſuſcepiſſet adverſus Perſas expeditionem. Hæc commemorando rediit rurſus ad petendam veniam iſta deo exprobrandi. Ad quem ridens Cyrus, Et hoc, inquit, Crœſe à me impetrabis, & quicquid aliud: 3 atque id quoties tibi opus erit. Ubi hæc audivit Crœſus, Delphos miſit quoſdam Lydos, juſſos, quum ad limen templi vincula depoſuiſſent, ſciſcitari deum nunquid eum puderet ob oracula quibus Crœſum induxiſſet ad bellum Perſis inferendum, tanquam Cyri potentiam everſurum: unde tales primitiæ offerrentur: compedes ſcilicet oſtendendo. Et ſciſcitari cum hæc, tum nunquid Græcis diis foret fas eſſe ingratis. Lydis illuc profectis, & hæc mandata executis, Pythia fertur ita reſpondiſſe, Sortem fato deſtinatam defugere, deo quoque eſt impoſſibile. Crœſus autem quintæ retro ætatis crimen luit, 4 *hoc eſt abavi*: qui quum eſſet ſatelles Heraclidarum, mulieris dolo inductus, dominum interemit: illiuſque dignitate potitus eſt, nihil ad ipſum pertinente. Verum Apollo, quum ſtuduerit ut hæc Sardium clades liberis Crœſi,

XC

XCI

1 Crœſe, quum ſis rex ad bene agendum & dicendum comparatus, pete, &c. 2 Here, inquit, maxime gratum mihi feceris, ſi permiſeris ut deum Gr. q. e. max. o. veneratus ſum, miſſis, &c. 3 Et quicquid aliud tibi opus erit. 4 Tritavi. i. *Gygis, à quo quintus erat Crœſus.*

non ipſi

non ipsi Crœso contingeret, tamen transferre fata non potuit: sed quatenus illa permiserunt, annixus est, atque ei gratiam retulit, utpote dilata Sardium expugnatione tres annos. Et hoc Crœsus discat, tribus annis serius quam fata destinarant, se fuisse captum. Secundo loco, quod ipsi ardenti opem tulit. Nam quod ad oraculum pertinet, haud recte Crœsus conqueritur: quoniam Apollo prædixit, eum esse magnum imperium, si bellum Persis inferret, eversurum: de qua re ipsum consultare volentem, decuerat mittere scisciatum utrum ipsius Apollo diceret imperium, an Cyri. Sed quod dictum erat, nec considerans, nec interrogans, sibiipsi acceptum referat. Quod autem ultimo responso ait Apollinem dixisse de mulo, ne hoc quidem discussit. Nam mulus hic, Cyrus erat: quippe qui duobus diversarum gentium parentibus ortus sit, generosiore matre quam patre. Nam illa quidem, Meda erat, Astyagis Medorum regis filia: hic autem, Persa, & Medis subjectus: & licet omnium infimus, tamen dominam suam in matrimonium duxit. Hæc Lydis Pythia respondit: quæ illi Sardis reversi Crœso nunciarunt. Quibus auditis Crœsus suam ipsius agnovit culpam esse non
XCII dei. De Crœsi igitur imperio & prima Ioniæ subactione ita res se habent. ¶ Porro Crœsi non hæc solum quæ jam diximus, sed alia quoque permulta donaria in Græcia extant. Siquidem apud Thebas Bœoticas tripus est aureus, quem illic Apollini nuncupavit Ismenio: apud Ephesum quoque buculæ aureæ, atque columnæ pleræque. Quinetiam in vestibulis templi apud Delphos clypeus visitur aureus ingens. Atque hæc etiamnum ad nostra usque tempora supererant: nonnulla tamen interciderunt. Ac vero quæ apud Branchidas Milesiorum à Crœso dedicata fuerunt, pondere (quantum intelligo) æquali erant iis quæ sunt Delphis. Cæterum ea quæ tum Delphos, tum etiam ad Amphiarai misit templum, hæc sibi, veluti domestica bona, paternarumque facultatum primitias, divis consecravit. Quandoquidem cætera donaria è facultatibus erant adversarii, qui Crœso, priusquam regno inauguraretur, repugnans, Pantaleontis partibus impense studebat: hunc in regni potestatem provehere conatus. Pantaleon enim, & ipse, Alyattis filius erat, Crœsi frater,

κὴ μὴ κατ' αὐτὸν Κροῖσον, ἐκ οἷόν τε ἐγένετο παραγαγεῖν μοίρας· ὅσον δ' ἐνέδωκαν αὗται, λυσάσατο, κὴ ἐχαρίσατό οἱ· τρία γὰρ ἔτεα ἐπανεβάλλετο τὴν Σαρδίων ἅλωσιν· καὶ τοῦτο δηπάδω Κροῖσος, ὡς ὕστερον τοῖσι ἄλλοισι τούτοισι ἀλοὺς τῆς περπωμένης. Δεύτερα δ' τούτων, χαριεμένῳ αὐτῷ ἐπήκεσε. Κατὰ δὲ τὸ μαντήϊον τὸ ἡμίμυον, ἐκ ὀρθῶς Κροῖσος μεμφέται. πρηγόρδυε γὰρ οἱ Λοξίης, ἵνα στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν καταλύσειν. Τὸν δ', περὶ ταῦτα χρὴν εὖ μέλλοντα βουλεύεσθαι, ἐπείρεσε πέμψαντα, πότερα ἑωυτοῦ ἢ τοῦ Κύρου λέγει ἀρχήν. Οὐ συλλαβὼν δὲ τὸ ῥηθὲν, εὐδὲ ἐπανειρόμενος, ἑωυτὸν αἴτιον ἀποφαίνεται. ὧ κὴ τὸ τελευταῖον χρησμολογεόμενον εἶπε τὰ εἶπε Λοξίης τῷ ἡμιόνῳ· ὠδὲ τοῦτο συμβαλέειν ἦν γὰρ δὴ ὁ Κῦρος ἐκ ἡμίονος· ἐκ γὰρ δυοῖν ἐκ ὁμοεθνέων ἐγεγόνεε, μητρὸς μὲν ἀμείνονος, πατρὸς δὲ κακοδεστέρου. ἡ μὲν γὰρ ἦν Μηδὶς, κὴ Ἀστυάγεος θυγάτηρ τοῦ Μήδων βασιλέος· ὁ δὲ, Πέρσης τε ἦν, κὴ ἀρχόμενον ἐπ' ἐκείνοισι κὴ ἔνερθε ἐὼν τοῖσι πᾶσι, δεσποίνῃ τῇ ἑωυτοῦ συνῴκισε. Ταῦτα μὲν ἡ Πυθίη ἐπεκείνατο τοῖσι Λυδοῖσι· οἱ δὲ ἀνήκεστα ἐς Σάρδις, κὴ ἀπήγγειλαν τῷ Κροίσῳ. ὁ δὲ, ἀκούσας, συμφορὴν ἑωυτοῦ τὴν ἐπὶ τῷ ἀμαρτάδι, κὴ ἐς τοῦ θεοῦ καλὰ μὲν δὴ τὴν Κροίσου τε ἀρχὴν, κὴ Ἰωνίης τὴν πρώτην κατεστροφὴν, ἔχε ὕπνου. Κροίσῳ δὲ ἔστι κὴ ἄλλα ἀναθήματα ἐν τῇ Ἑλλάδι πολλά, κὴ ἐν τὰ εἰρημένα μοῦνα· ἐν μὲν γὰρ Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, τρίπους χρυσέη, τὸν ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἰσμηνίῳ· ἐν δὲ Ἐφέσῳ, αἵ τε βόες αἱ χρύσεαι, κὴ τῶν λίθων αἱ πολλαὶ· ἐν δὲ προνηΐοισι τοῖσι ἐν Δελφοῖσι, ἀσπὶς χρυσέη μεγάλη. Ταῦτα μὲν κὴ ἔτι ἐμὲ ἦν θωμαζόμενα, τὰ δ' ἐξαπόλωλε τὰ τῶν ἀναθημάτων. τὰ δ' ἐν Βραγχίδῃσι τῇσι Μιλησίων ἀναθήματα Κροίσῳ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἴσα τε σταθμὸν κὴ ὁμοῖα τοῖσι ἐν Δελφοῖσι, τὰ μὲν νεῷ ἔς τε Δελφοὺς, καὶ ἐς τοῦ Ἀμφιάρεω, ἀνέθηκε, οἰκηΐδά τε ἐόντα, κὴ τῶν πατρώων χρημάτων ἀπαρχήν· τὰ δὲ ἄλλα ἀναθήματα ἐξ ἀνδρὸς ἐχθροῦ, ὃς οἱ περὶ τὴν βασιληΐην ἐπαναστάντας κατεστήκεε, σὺν τοιῷδε Παντάλεοντι ἡμέρῃ τὴν Λυ-

δῶν ἀρχήν. ὁ δὲ Παντάλεων, ἦν Ἀλυάττεω μὲν παῖς, Κροίσου δὲ ἀδελφεὸς

ὑπ᾽ ὁμομητρίων. Κροῖσος μὲν νυν ἐκ Καρίης ἦν γυναικὸς Ἀλυάττεω, Πανταλέοντος δὲ τοῦ Ἰάδος. Ἐπεί τε δὲ ἐπὶ τοῦ πατρὸς ἐκράτησε τῆς ἀρχῆς ὁ Κροῖσος, τὸν ἄνδρωπον τὸν ἀντιωσάμενον ἐπὶ κναφηίῳ ἄλκην διέφθειρε. Τὰ μὲν οὐσίην αὐτοῦ ἔτι πρότερον καταρώσας, τότε τρόπῳ τοῦ εἰρημένου ἀνέδησε ἐς τὰ ἱρήτας. Καὶ τοῦτο μὲν ἀναθημάτων τοσαῦτα εἰρήσθω. Θωῦμα δὲ γῆ Λυδίη ἐς συγγραφὴν ὐ μάλα ἔχει, οἷά τε κῆ ἄλλη χώρη, πάρεξ τοῦ ἐν τῷ Τμώλῳ καταφερομένου ψήγματος. Ἐν δὲ ἔργον πολλὸν μέγιστον παρέχεται, χωρὶς τοῦ τε Αἰγυπτίων ἔργων καὶ τοῦ Βαβυλωνίων. Ἔστι αὐτόθι Ἀλυάττεω τοῦ Κροίσου πατρὸς σῆμα, τοῦ ἡ κρηπὶς μέν ἐστι λίθων μεγάλων, τὸ δὲ ἄλλο σῆμα, χῶμα γῆς. Ἐξεργάσαντο δέ μιν οἱ ἀγορηοὶ ἀνδρωπωνοὶ καὶ οἱ χειρώνακτες καὶ αἱ ἐνεργαζόμεναι παιδίσκαι. Οὗροι δὲ πέντε ἐόντες, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν ὅτι τοῦ σήματος. ἄνω· καὶ σφι γεγράμματα ἐνεκεκόλαπτο, τὰ ἔκαστοι ἐξεργάσαντο. Καὶ ἐφαίνετο μετρεόμενον τὸ τῶν παιδισκέων ἔργον, εὖν μέγιστον. Τοῦ δὲ Λυδῶν δῆμοι αἱ θυγατέρες πορνεύονται πᾶσαι, συλλέγουσαι σφίσι φερνάς· ἐς ὃ ἂν συνοικήσωσι τοῦτο ποιέουσαι. Ἐκδιδόασι δὲ αὐταὶ ἑωυτάς. Ἡ μὲν δὴ περίοδος τοῦ σήματος, εἰσὶ σταδίοι ἓξ, καὶ δύο πλέθρα· τὸ δ᾽ εὖρος, ἓξι πλέθρα τετρακαίδεκα. Λίμνη δὲ ἔχεται τοῦ σήματος μεγάλη, τὴν λέγουσι Λυδοὶ ἀείναον εἶναι. Καλέεται δὲ αὕτη Γυγαίη. Τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτόν ἐστι. Λυδοὶ δὲ νόμοισι μὲν παραπλησίοισι χρέωνται καὶ Ἕλληνες· χωρὶς ἢ ὅτι τοὺς παῖδας τέκνα καταπρήθουσι· πρῶτοι δὲ ἀνδρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, νόμισμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κοψάμενοι ἐχρήσαντο· πρῶτοι δὲ καὶ κάπηλοι ἐγένοντο. Φασὶ δὲ αὐτοὶ Λυδοὶ καὶ τὰς παιγνίας τὰς νῦν σφίσι τε καὶ Ἕλλησι κατεστεώσας, ἑωυτῶν ἐξεύρημα γενέσθαι. Ἅμα δὲ ταύτας τε ἐξευρεθῆναι φασὶ σφίσι λέγουσι, καὶ Τυρσηνίην ἀποικίσαι· ὧδε δὲ αὐτῆς λέγοντες· ὑπὸ Ἄτυος τοῦ Μάνεω βασιλεῦος σιτοδείην ἰσχυρὴν ἀνὰ τὴν Λυδίην πᾶσαν γενέσθαι· καὶ τοὺς Λυδοὺς τὸν μὲν διάγειν λιπαρέοντας, μέχρι δὲ, οὐ παύεσθαι, ἄλλα δ᾽ ἄλλα μηχανᾶσθαι. Ἄλλον δὲ ἄλλο ἐπιμηχανᾶσθαι αὐτῶν. Ἐξευρεθῆναι δὴ τότε ὑπ᾽ αὐτῶν τῶν κύβων καὶ τῶν ἀστραγάλων καὶ τῆς σφαίρης, καὶ

at non germanus: *matres enim habebant diversas.* Nam Croesus matre fuit Carica, Alyattis uxore: Pantaleon ex Iade fuit susceptus. Quum autem tradito à patre imperio Croesus potiretur, hominem illum qui ante sic pertinaciter sibi restitisset, in fullonis officinam pertractum interemit. Bona autem ejusdem jam ante divis destinata, tunc uti diximus iis locis consecravit. Atque de donariis hactenus dictum sit. ¶ Porro Lydia quod scribatur nihil sane mirandum habet, prout aliæ regiones, præter auri ramenta è Tmolo provenientia. Unum tamen nobis exhibet multo maximum præter Ægyptiorum & Babylonicorum opera. Ibi enim est Alyattis Croesi parentis sepulchrum, cujus basis è grandioribus est lapidibus: reliqua sepulchri pars, 2 aggestio est terræ. Quod sepulchrum construxisse feruntur hominum 3 emptitii atque operarii, & una cum his adjuvantes ancillæ. Cæterum ad nostram usque ætatem in summo tumulo quinque termini stabant, quibus literæ insculptæ indicant quæ singuli elaboraverint: apparebatque ex mensura, ancillarum opus esse maximum. Lydorum enim filiæ omnes meretricantur, atque hoc quæstu tantisper dotem colligunt dum nupserint: se autem ipsæmet locant. Sepulchri hujus ambitus, stadiorum est sex, & duorum 4 jugerum: latitudo, 5 jugerum tredecim. Confinis est eidem sepulchro lacus ingens, quem Lydi referunt esse perennem. Vocatur autem Gygæus. Atque hoc quidem sic habet, Lydi legibus propemodum utuntur Græcorum similibus, nisi quod Lydi filias suas prostituunt. Hi, primi eorum quos novimus, nummum aureum argenteumque ad utendum percusserunt, & primi caupones institoresque extiterunt. Aiunt & ipsi se ludos inveniisse qui etiamnum apud Græcos cum illis communes sunt: simul autem hæc inveniisse, & in Tyrrheniam, *hoc est* 6 *Thusciam*, colonos deduxisse. Id quod hunc in modum accidisse referunt: Tempore Atyis, Manis regis filii, annonæ difficultatem per universam Lydiam valde grassatam esse, & initio quidem Lydos vitam assiduis laboribus toleravisse, postea vero, quum non cessaret *malum*, remedia quæsiviisse, & alium aliud excogitasse. Tum igitur inventum ab iisdem 7 aleæ tesserarumque ludum, & pilæ, cæte-

1 Ionica. 2 Terræ aggestæ moles est. 3 Circumforanei. 4 Plethrorum. 5 Plethrorum. 6 Hetruriam. 7 Tesserarum & talorum.

rorum-

rorumque ludorum omnium genera, præterquam 1 talorum. Horum enim inventionem sibi non vendicant Lydi. Porro ad famem discutiendam, altera quidem dierum in totum lusibus occupatos fuisse, ne videlicet ciborum quærendorum sollicitudine distorquerentur: altera vero à lusibus abstinentes, vesci consueviſſe. Atque hoc modo vixisse annis duodeviginti. Ubi autem malum non remitteret, sed magis etiam sæviret, tum regem universos Lydos bifariam divisisse, 2 & hos quidem in sedibus suis permisisse, illos vero aliquò ablegasse colonos. Ac vero iis qui in sedibus suis permanerent, regem ipsum perrexisse imperare: illis autem qui deducendæ coloniæ destinati erant, filium suum præfecisse, cui nomen Tyrrheno. Hos è Lydia excedentes, primum divertisse Smyrnam: & mox fabricatis navigiis, nimirum quibus ea quæ navigationi accommoda videbantur, imponerent, ad victum sedesque quærendas oram solvisse: donec varias nationes prætervecti, ad Umbros perveniſſent: ubi civitatibus constructis, ad hunc usque diem habitaverint. Atque pro Lydis, propter regii filii qui eos deduxit, nomen, appellatione quoque commutata, nominatos fuisse Tyrrhenos. Lydi itaque
XCV à Persis in servitutem redacti fuerunt.
¶ Hinc jam nobis exequetur oratio tum quisnam fuerit *Cyrus* ille qui Crœsi evertit imperium, tum quomodo Persæ Asiæ imperio potiti sint. 3 Igitur quemadmodum quidam memorant Persarum, non qui res Cyri illustrare, sed prout illa se habent, referre studeant, ita ego conscribam: gnarus trifarias alias esse de Cyro narrandi vias. Quum Assyrii annis quingentis viginti superiorem Asiam obtinuissent, primi Medi ab ipsis deficere cœperunt: qui cum Assyriis pro libertate prœliati, strenue se gesserunt: excussoque servitutis jugo, in libertatem sese
XCVI asseruerunt. Post quos & aliæ nationes idem fecerunt quod & Medi. Cæterum quum jam per continentem, in universum propriis uterentur legibus, hac demum occasione rursus tyrannidi subjecti fuerunt. Fuit apud Medos vir sapiens, cui nomen erat *Deioces*, filius Phraortis, qui quum ad tyrannidem aspiraret, hujusmodi quædam excogitavit.

ἄλλων παιδιῶν παιγνιέων τὰ εἴδεα, πλὴν
" πεσσῶν. Τούτων γὰρ ὦν τὴν εὕρεσιν ἐκ Φρυγίων.
οἰκηιοῦνται Λυδοί. Ποιέειν ὦν ὧδε πρὸς
τὸν λιμὸν ἐξευρόντας· τὴν μὲν ἑτέρην τῆς
ἡμερέων παίζειν πᾶσαν, ἵνα δὴ μὴ ζητέ-
οιεν σιτία· τὴν δ' ἑτέρην σιτέεσθαι, παυομέ-
νους τῆς παιγνιέων. Τοιούτῳ τρόπῳ διαγειν
ἐπ' ἔτεα δυῶν δεόντα εἴκοσι· ἐπεί τε δ'
ἐκ ἀνιέναι τὸ κακὸν, ἀλλ' ὅτι μᾶλλον ἔτι
10 βιάζεσθαι, οὕτω δὴ τὸν βασιλῆα αὐτῶν, δύο
μοίρας διελόντα Λυδῶν πάντων, κληρῶσαι
τὸν μὲν ὅτι μενῇ, τὸν δὲ ὅτι ἐξόδῳ ἐκ τῆς χώρης· καὶ
ὅτι μὲν τῇ μοίρῃ αὐτὸς λαγχανοιτο τὸν μοιρέοντα,
ἑωυτὸν τὸν βασιλέα προσδόκιμον, ὅτι δὲ τῇ
ἀπαλλασσομένῃ, τὸν ἑωυτοῦ παῖδα, τῷ οὔνο-
μα ἦν Τυρσηνός. Λαχόντας δὲ αὐτῶν τοὺς
ἑτέρους ἐξιέναι ἐκ τῆς χώρης, καὶ καταβαίνειν ἐς
Σμύρνην, καὶ μηχανήσασθαι πλοῖα, ἐς τὰ ἐσθε-
μένους τὰ πάντα ὅσα σφι ἦν χρηστὰ ὅτε-
20 πλοα, ἀποπλέειν καὶ βίου τε καὶ γῆς ζήτησιν.
Ἐς ὃ ἔθνεα πολλὰ παραμειψαμένους, ἀπι-
κέσθαι ἐς Ὀμβρικούς. Ἐνταῦθα σφέας ἱδρύ-
σασθαι πόλιας, καὶ οἰκέειν τὸ μέχρι τοῦδε.
Ἀντὶ δὲ Λυδῶν μετονομασθῆναι αὐτοὺς ὅτι
τοῦ βασιλέος τοῦ παιδὸς, ὃς σφέας ἀπήγαγε·
ἐπὶ τούτου τοῦ ἐπωνυμίου ποιησαμένους, ὀνο-
μασθῆναι Τυρσηνούς. Λυδοὶ μὲν δὴ ὑπὸ
Πέρσῃσι δεδούλωντο. " Ἐπιδίζεται δὲ δὴ Ἐπιδί-
τὸ ἐνθεῦτεν ἡμῖν ὁ λόγος τὸν τε Κῦρον, ζηται
30 ὅστις ἐὼν τὴν Κροίσου ἀρχὴν κατέλυσε, καὶ
τοὺς Πέρσας, ὅτεῳ τρόπῳ ἠρήσαντο τῆς
Ἀσίης. Ὡς μὲν οὖν Περσέων μετεξέτεροι λέ-
γουσι, οἱ μὴ βουλόμενοι σμικρὰ τὰ περὶ
Κῦρον, ἀλλὰ τὸν ἐόντα λέγειν λόγον, κα-
τὰ ταῦτα γράψω· ὑπεκθήσομαι δὲ περὶ Κύρου
καὶ τριφασίας ἄλλας λόγων ὁδοὺς φήνας.
Ἀσσυρίων ἀρχόντων τῆς ἄνω Ἀσίης ἐπ'
ἔτεα εἴκοσι καὶ πεντακόσια πρῶτοι ἀπ' V. Notas Graevii
αὐτῶν Μῆδοι ἤρξαντο ἀπίστεως καὶ κατ' ad Justini l. 1.
40 ὅτου περὶ τῆς ἐλευθερίης μαχεσάμενοι Aur. Vict. de
τοῖσι Ἀσσυρίοισι, ἐκράτησαν· ἀνδρες ἀγα- Caes. p. m. 2.
θοὶ καὶ ἀπωσάμενοι τὴν δουλοσύνην,
ἠλευθερώθησαν. Μετὰ δὲ τούτους, καὶ τἄλλα
ἔθνεα ἐποίεε τὠυτὸ Μήδοισι. Ἐόντων δὲ
αὐτονόμων πάντων ἀνὰ τὴν ἤπειρον, ὧδε
αὖτις ἐς τυραννίδας περιῆλθον· ἀνὴρ
ἐν τοῖσι Μήδοισι ἐκρίνετο σοφὸς, τῷ οὔνομα
ἦν Δηιόκης, παῖς δὲ ἦν Φραόρτεω. Οὗτος
ὁ Δηιόκης, ἐρασθεὶς τυραννίδος, ἐποίεε τοιάδε·

1 Calculorum. 2 Et forte legisse, alteram quidem partem ad manendum, alteram vero ad exeundum è regione. Et parti quidem illi cui sortitò obtigisset ut maneret, seipsum regem, migranti autem, suum filium præfecisse, cui nomen Tyrrheno. Alteros porro quibus sorte obtigerat ut emigrarent, Smyrnam descendisse. Hic mox &c. 3 Ita autem de his scribam ut Persæ quidam narrant, qui res Cyri gestas verbis augustiores reddere nolunt, sed id quod res est dicere: gnarus triplicem aliam esse de Cyro narrandi viam.

42

ἐν τῇ ἑωυτῶν

κατοικημένων περὶ Μήδων καὶ κώμας, " ἐν γῇ ἑωυτῆ ἐὼν καὶ πρότερον δόκιμος, καὶ μᾶλλόν τε καὶ προθυμότερον δικαιοσύνην ἐπεδείκνυτο, ἤσκεε. Καὶ ταῦτα μέντοι, ἐόντος ἀνομίης πολλῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Μηδικὴν, ἐποίεε, ἐπισάμενος ὅτι τῷ δικαίῳ τὸ ἄδικον πολέμιόν ἐστι. Οἱ δ' ἐκ τῆς αὐτῆς κώμης Μῆδοι, ὁρῶντες αὐτὸ τὸ τέρπτυς, δικαστὴν μὲν ἑωυτῶν αἱρέοντο· ὁ δὲ δὴ, οἷα μνεόμενος ἀρχὴν, ἰθύς τε καὶ δίκαιος ἦν. Ποιέων τε ταῦτα, ἔσχε ἐκ ὀλίγου περὶ πολιτέων οὕτω, ὥστε

περὶ συνθαινόμενα ἐν τῇσι

" πανθανόμενοι οἱ ἐν τῇσι ἄλλῃσι κώμῃσι ὡς Δηϊόκης εἴη ἀνὴρ μετὰ δίκης τὸ ὀρθὸν δικάζων, πρότερον πεπαυμένοι ἀδικίῃσι γνώμῃσι, τότε ἐπεί τε ἤκουσαν, ἀσμένοι ἐφοίτεον παρὰ τὸν Δηϊόκεα καὶ αὐτοὶ δικασόμενοι· τέλος δὲ, οὐδενὶ ἄλλῳ ἐπετρέποντο. Πλεῦνες δὲ ἀεὶ γινόμενοι τῷ ὑπερφοιτέοντι, οἷα πανθανομένων τὰς δίκας ἀπιβαίνειν καὶ τὸ ἐόν, γνοὺς ὁ Δηϊόκης ἐς ἑωυτὸν πᾶν ἀνακείμενον, οὔτε κατίζειν ἔτι ἤθελε ἐνθάπερ πρότερον προκατίζων ἐδίκαζε, οὔτ' ἔφη δικᾶν ἔτι. οὐ γὰρ οἱ λυσιτελέειν, περὶ ἑωυτῷ ἐξημελημένα, τοῖσι πέλας δι' ἡμέρης δικάζειν. Ἐούσης ὦν ἁρπαγῆς καὶ ἀνομίης ἔτι πολλῷ μᾶλλον ἀνὰ τὰς κώμας ἢ πρότερον ἐν, συνελέχθησαν οἱ Μῆδοι ἐς ταὐτὸ, καὶ ἐδίδοσάν

27 σφισι λόγον, λέγοντες πρὸς περὶ κατηκόντων. Ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, " κάλλιστα ἔλεγον οἱ τοῦ Δηϊόκεω φίλοι, Οὐ γὰρ δὴ τρόπῳ τῷ παρεόντι χρεώμενοι, δυνατοὶ ἐσμὲν οἰκέειν τὴν χώρην, φέρε ἵσταμεν ἡμέων αὐτῶν βασιλέα. Καὶ οὕτω ἥ τε χώρη εὐνομήσεται, καὶ αὐτοὶ πρὸς ἔργα τρεψόμεθα. Ταῦτά κη λέγοντες, πείθουσι ἑωυτοὺς βασιλεύεσθαι. Αὐτίκα δὲ προβαλλομένων ὁντινα χρὴ ποιέεσθαι βασιλέα, ὁ Δηϊόκης λίην πολλὸς ἦν παντὸς ἀνδρὸς καὶ προβαλλόμενος καὶ αἰνεόμενος· ἐς ὃ τέλος κατανεύσαι βασιλέα σφίσι εἶναι. Ὁ δ' ἐκέλευε αὐτοὺς οἰκία τε ἑωυτῷ ἄξια τῆς βασιληΐης οἰκοδομῆσαι, καὶ κατίην αὐτὸν δορυφορήσοντι. Ποιέουσι δὴ ταῦτα οἱ Μῆδοι.

Quum Medi per vicos paſſim habitarent; Deioces 1 cum ante apud ſuos probatus, tum magis ſtudioſiuſque æquitatem affectitabat venditabatque, quod videret apud Medos univerſos magnam quandam licentiam: ſat ſciens æquitati iniquitatem eſſe inviſam. Medi vero qui eundem habitabant vicum, intuentes hominis mores judicem ipſum controverſiarum ſibi conſtituunt. Hic, ut qui principatum ambiret, rectum ſe æquumque præbuit. Quæ quum faceret, laudem apud populares ſuos obtinuit haudquaquam exiguam: 2 adeo ut hæc intelligentes qui apud cæteros pagos habitabant, nempe Deiocem ſolum eſſe qui incorrupte judicaret, læti undique affluerent quotquot prius iniquis ſententiis fuerant ſuperati, ad Deiocem, & ipſi lites finiendas tranferrent: poſtremo nulli alii hanc provinciam permitterent. Quum vero numerus accurXCVII rentium creſceret, utpote qui intelligerent ſententias juſte terminari, Deioces animadvertens, univerſa in ſe unum incumbere, neque amplius illic conſidere ubi prius jus dicere conſueverat, volebat, neque omnino judicare amplius. Siquidem non è re ſua eſſe inquiebat ſi totos dies rebus ſuis domi neglectis, dirimendis aliorum litibus operam impenderet. Quum igitur rapinæ ſceleraque paſſim per vicos multo etiam magis quam prius patrarentur, Medi habito concilio, de communi rerum ſtatu colloqui cœperunt. 3 Et quantum mihi videtur, Deiocis amici ex compoſito in hanc ſententiam loquebantur, Nequaquam, inquientes, hiſce modis uſuri hanc noſtram regionem poterimus diu habitare: Agite igitur, conſtituamus nobiliſſimum regem, ut videlicet ditio noſtra bonis legibus adminiſtretur, 4 & nos, ad ſua quiſq; opera divertentes, nuſquam impunitate ſceleratorum violemur. Quæ quum ſic referrentur, perſuaſi Medi regibus ſeſe ſubjiciunt. ¶ Continuo XCVIII conſultatum eſt quemnam regem crearent: Deioces adeo ab omnibus commendatus, productuſque in medium ut omnium ſuffragio rex comprobaretur. At ille juſſit ædificia ſibi erigi imperio digna, ſtipatoreſq; ad cuſtodiam corporis ſui adjungi. 5 Huic Medi hæc prætiterunt,

1 Ipſe, quum jam ante apud ſuos celebris eſſet, tum vero magis etiam quam antea juſtitiam ſectari aggreſſus eſt: quod videret apud Medos univerſos mag. q. licentiam, & ſatis ſciret juri injuriam adverſari. 2 Adeo ut quum in aliis pagis intellexiſſent Deiocem ſolum eſſe qui incorrupte judicaret, qui prius iniqua judicia erant experti, ad Deiocem diſceptaturi ultro accurrerent: poſtremo nulli alii arbitrium deferrent. Quum autem in dies ventitarent plures, utpote q. 3 Hic (ut ego quidem exiſtimo) Deiocis amici belliſſimum ſermonem ſunt exorſi. Enimvero (inquiebant) ſi pergamus his moribus vivere, hanc noſtram regionem diu non poterimus incolere. 4 Et nos res noſtras agamus, neque male agendi licentia noſtris ſedibus pellamur. His verbis perſuaſi Medi regio imperio ſe ſubjicere, ſtatim conſultant quemnam regem creent. Tum Deioces ab omnibus nominari & prædicari, adeo ut omnium tandem ſuffragio rex approbaretur. 5 Hæc in ejus gratiam Medi fecerant, eique &c.

eique

eique ædificia ingentia probeque munita extruxerunt in ea quam designaverat regione: permiserunt quoque satellites ex universis Medis quos vellet, sibi deligeret. Deioces igitur imperio potitus, Medos compulit unum oppidum condere: ut hoc uno communito exornatoque, aliorum non ita magnam curam haberent. Obsequentibus quoque hac in re Medis, mœnia constituit ampla simul & valida, quæ nunc Ecbatana appellantur, in quibus murus unus alteri veluti confinis erat: sic nimirum constitutis mœnibus, 1 ut ambitus singuli alteris gradatim essent sublimiores, solisque pinnis prominerent. 2 Adjuvabat huc loci ipsius commoditas, ut qui collis instar esset elevatus. Sed accessit etiam majus quiddam data opera factum. Siquidem ambitus illi numero erant septem contigui, in quorum postremo regia est & thesauri. Hæc mœnia quum amplissima sint magnitudine, prorsus illum Athenienſium æquant ambitum. *Atque singulæ quidem pinnæ suis atque hunc in modum distinctis fulgent coloribus.* Nempe primi ambitus pinnæ colore sunt albicanti, secundi nigro, tertii purpureo, quarti cæsio, quinti sandaracino: postremi vero duo, alter argentatas, alter inauratas habet
XCIX pinnas. Et his quidem munimentis 1 Deioces se suamque regiam circumsepsit, ac reliquum populum seorsum circumquaque habitare jussit. Cæterum universis hoc ornatu constructis, primus Deioces cavit ne cui ad regem ingredi liceret, sed per internuncios cuncta transigerentur: adeo ut nec conspici regem à quoquam fas esset. 3 Ad hæc nec ridere, nec expuere (propterea quod omnibus factu deformia essent) coram liceret. Hæc ideo faciunt apud regem, ne videlicet eum cementes æquales & una cum eo educati strenui & fortes, indoleant atq; insidientur: quin potius quiddam à reliquis hominibus diversum ipsis esse videatur, si coram ipsum
C non intueantur. Quibus quum sese Deioces jam adornasset, atque in imperio confirmasset, in exercenda justitia valde severum se præbuit. Etenim litigantes causas suas conscriptas intro per internuncios mittebant, quas ille decisas

οἰκοδομέσαί τε τὸ αὐτῷ οἰκία μεγάλα τε καὶ ἰσχυρά, ἵνα αὐτὸς ἔφεσος τῆς χώρης· καὶ δορυφόρους αὐτῷ ἐπιτρέψαι ἐκ πάντων Μήδων κατὰλέξασθαι. Ὁ δέ, ὡς ἔσχε τὴν ἀρχήν, τοὺς Μήδους ἠνάγκασε ἓν πόλισμα ποιήσασθαι, καὶ τοῦτο προεστέλλοντας, τῶν ἄλλων πάντων ὀλιγωρέοντας. Πειθομένων δὲ καὶ τούτοισι τῶν Μήδων, οἰκοδομέει τείχεα μεγάλα τε καὶ ἰσχυρά, ταῦτα τὰ
10 νῦν *[a] Ἐκβάτανα κεκλῆσθαι, ἕτερον ἑτέρῳ κύκλῳ ἐνεσῶντα. Μεμηχάνηται δὲ οὕτω τὸ τεῖχος· ὥστε ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου κύκλος τοῖσι προμαχεῶσι μούνοισι δέδι ὑψηλότερος. Τὸ μὲν δή τι καὶ τὸ χωρίον συμμαχέει, κολωνὸς ἐὼν, ὥστε ταὐτὸ εἶναι· τὸ δὲ καὶ μᾶλλόν τι ἐπετηδεύθη, κύκλων ἐόντων τῶν σωματούντων ἑπτά, ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τὰ βασιλήια ἔνεστι καὶ οἱ θησαυροί. Τὸ δ' αὐτῶν μέγιστόν δέδι τεῖχος,
20 κατὰ τὸν Ἀθηναίων κύκλον μάλιστά κη τὸ μέγαθος. Τοῦ μὲν δὴ πρώτου κύκλου οἱ προμαχεῶνες εἰσὶ λευκοί· τοῦ δὲ δευτέρου, μέλανες· τρίτου δὲ κύκλου, φοινίκεοι· τεταρτουδὲ, κυάνεοι· πέμπτου δὲ σανδαρακινοί. Οὕτω πάντων τῶν κύκλων οἱ προμαχεῶνες ἀνδισμηνοι εἰσὶ φαρμάκοισι. Δύο δὲ οἱ τελευταῖοί εἰσι, ὁ μὲν καταργυρεομένους, ὁ δὲ κατακεχρυσωμένους ἔχων τοὺς προμαχεῶνας. Ταῦτα μὲν δὴ
30 ὁ Δηϊόκης ἑωυτῷ τε ἐτείχεε, καὶ ὡς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία. Τὸν δὲ ἄλλον δῆμον περιῷκισε ἐκέλευε τὸ τεῖχος οἰκέειν. Οἰκοδομηθέντων δὲ πάντων, κόσμον τόνδε Δηϊόκης πρῶτος ἔδέ βασιλέα μηδένα συγχωρέειν, δι' ἀγγέλων δὲ πάντα χρέεσθαί τε βασιλέα τὸν μηδενός. Μετά τε τούτοισι ἐπεγελᾶν τε καὶ πτύειν ἀντίον, καὶ ἄπασι τοῦτό γε εἶναι αἰσχρόν. Ταῦτα δὴ ὡς ἑωυτὸν
40 πτισσόμενον, ὅκως μὴ ὀφθήσονται οἱ ὁμήλικες ἐόντες καὶ σιτότροφοι, ἀγαθοί τε καὶ ἄλκιμοι, λυπροίατο, καὶ ὀλιγωρήσουσι, ἀλλ' ἑτερογενῆ σφι δοκέοι εἶναι καὶ ὀφθήσεσθαι. Ἐπεί τε δὴ ταῦτα διεκόσμησε, καὶ ἐκράτυνε ἑωυτὸν τῇ τυραννίδι, καὶ τὸ δίκαιον φυλάσσων χαλεπός. Καὶ τοῖς τε δίκας γραφούσας, ἔσω παρ' ἑωυτὸν ἐσεπέμπεσκον καὶ ἐκεῖνος ἀπαρνεόμενος, τοὺς ἐσφερομένους

---

1 Ita ut ambitus alter alterum amplectatur. 2 Adjuvante ipso loci situ, ut qui collis esset. Sed accessit major etiam ars & industria, factis septem ambitibus inter se contiguis, in quorum postr. regia est & thesauri. Eorum autem amplissimus magnitudine plus minus circuitum Athenarum exæquat. Suntque primi ambitus pinnæ albæ: secundi, nigræ: tertii, puniceæ: quarti, cæruleæ: quinti, sandaracenæ. 3 Præterea ne ridere coram vel excreare in quoquam honestum haberetur. Et hæc à Medis apud regem observantur, ne videlicet, &c. * Plinius verò, Ecbatatana caput Mediæ Seleucus condidit, (i. e.) ut exponit Scaliger, priùs diruta, posteà a Seleuco instaurata.

ὀκτέμπεσκε. Ταῦτα μὲν κατὰ τὰς δίκας ἐποίεε. Τὰ δὲ ἄλλα διεκεκοσμήκατο· οἴ εἴ τινα παραβαίνοιτο ὑβρίζοντα, τοῦτον ὅκως μεταπέμψαιτο κατ' ἀξίωμα ἑκάστου ἀδικήματος ἐδικαίου. Καὶ οἱ κατάσκοποί τε καὶ κατήκοοι ἦσαν ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώρην τοῦ ἤρχε. Δηϊόκης μὲν νυν τὸ Μηδικὸν ἔθνος συνέστρεψε μοῦνον, καὶ τούτου ἦρξε· ἔστι δὲ Μήδων τοσάδε γένεα, Βουσαί, Παρητακηνοί, Στρύχατες, Ἀριζαντοί, Βούδιοι, Μάγοι. Γένεα μὲν Μήδων ὅδε ταῦτα. Δηϊόκεω δὲ παῖς γίνεται Φραόρτης, ὃς, τελευτήσαντος Δηϊόκεω, βασιλεύσαντος τρία καὶ πεντήκοντα ἔτεα, παρεδέξατο τὴν ἀρχήν. Παραδεξάμενος δὲ, οὐκ ἀπέσχετο μένων ἀρχεῖν τῶν Μήδων· ἀλλὰ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Πέρσας, πρώτους τε τούτους ἐπεδέξατο, καὶ πρώτους Μήδων ἐπεκράτησε. Μετὰ δὲ, ἔχων δύο ταῦτα ἔθνεα, καὶ ἀμφότερα ἰσχυρά, κατεστρέφετο τὴν Ἀσίην, ἀπ' ἄλλου ἐπ' ἄλλον ἰὼν ἔθνος. Ἐς ὃ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους, καὶ Ἀσσυρίων τοὺς οἱ Νῖνον εἶχον, καὶ ἦρχον πρότερον πάντων, τότε δὲ πᾶσαν μεμενωμηκότες μὲν συμμάχων, ἀπεστεώτων, ἀλλοῖοι μέντοι ἐωυτῶν δὲ ἦσαν εὖ διαιτώμενοι· ἐπὶ τούτους δὴ στρατευσάμενος ὁ Φραόρτης, αὐτός τε διεφθάρη, ἄρξας δύο καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ὁ πολλός. Φραόρτεω δὲ τελευτήσαντος, ἐδέξατο Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκεω παῖς. Οὗτος λέγεται πολλὸν ἔτι γενέσθαι ἀλκιμώτερος τοῦ πρὸ τοῦ πρόσθεν· καὶ πρῶτός τε ἐλόχησε κατὰ τέλεα τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ πρῶτος διέταξε χωρὶς ἑκάστους εἶναι, τούς τε ἀκοντιστὰς, καὶ τοὺς ἱππέας, καὶ τοὺς τοξοφόρους. Πρότερον δὲ ἀναμὶξ ἦν πάντα ὁμοίως ἀναπεφορμένα. Οὗτος ὁ τοῖσι Λυδοῖσι δὴ μαχεσάμενος, ὅτε νὺξ ἡ ἡμέρη ἐγένετο σφι μαχομένοισι. Καὶ ὁ τοῦ Ἄλυος πόταμος ἄνω Ἀσίην πᾶσαν συνήσας ἐωυτῷ. Συλλέξας δὲ τοὺς ὑπ' ἑωυτῷ ἀρχομένους πάντας, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Νῖνον, τιμωρέων τε τῷ πατρὶ, καὶ τὴν πόλιν ταύτην θέλων ἐξελεῖν. Καί οἱ, ὡς συμβαλὼν ἐνίκησε τοὺς Ἀσσυρίους, τετραμμένῳ τὴν Νῖνον, ἐπῆλθε Σκυθέων στρατὸς μέγας. Ἦρχε δὲ αὐτῶν βασιλεὺς ὁ Σκυθέων Μαδύης, Προτοθύεω παῖς· οἳ ἐσέβαλον μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, Κιμμερίους ἐκβαλόντες ἐκ τῆς Εὐρώπης, τούτοισι δὲ ὀπισσομηλουσι φεύγουσι, οὕτω ἐς τὴν Μηδικὴν χώρην ἀπίκοντο. Ἔστι δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος τὸν Φᾶσιν ποταμὸν καὶ ἐς Κόλχους τριήκοντα ἡμερέων διζώνῳ ὁδός. Ἐκ δὲ τῆς Κολχίδος ἐς πολλὸν ὑπερβεβλωκασι ἐς τὴν Μηδικὴν, ἀλλὰ διὰ τοῦ μέσου ἔθνος

remittebat. Et hæc quidem in judiciis factitabat. Cæteris autem in rebus hunc ordinem instituerat: Si quem intellexisset injuriam cuipiam facere, hunc ad se ascitum, indicta pro delecti modo pœna multabat: in quem usum exploratores auscultatoresque per universam suam ditionem dispposuerat. Deioces igitur solam Medicam subegit nationem, eique soli imperavit. Cujus nationis tot numero gentes sunt, Busæ, Paretaceni, Struchates, Arizanti, Budii, Magi. Tot sunt in Media gentes. Deioce defuncto, qui annos tres & quinquaginta regnavit, filius ejus *Phraortes* susceptit imperium. Qui solo imperio Medorum non contentus, bellum ante omnes intulit Persis, eosque primos in potestatem Medorum redegit. Quibus nationibus potitus, valida utraque, mox Asiam subegit, aliam deinceps atque aliam invadendo gentem: donec ad Assyrios oppugnandos pervenit, ad eos inquam Assyrios qui Ninum incolebant, quondam omnium principes, sed tunc à sociis per defectionem desertos: alioqui per se bene habentes. Adversus hos expeditione susceptâ *Phraortes*, secundo ac vicesimo quàm regno potitus est anno, cum pleraque exercitus parte periit. Post obitum ejus, *Cyaxares* filius, Deiocis nepos, successit: qui dicitur multo majoribus suis fortior fuisse, & primus Asiaticos populos [1] in provincias distinxisse, primusque in suum quosque ordinem distribuisse, hastatos, equites, sagittarios: quum prius omnia [2] promiscua fuissent atque implicita. Hic est qui cum Lydis bellum gessit: quo tempore in ipsa pugna dies in noctem est conversus: quique tota supra Halym flumen Asia sibi conciliata, collectis suis omnibus, copias duxit adversus Ninum, simul & patrem ulturus, & civitatem ipse eversurus: Ipsi porro, Assyriis prœlio superatis, Ninum obsidenti ingruit ingens Scytharum exercitus, duce Scytharum rege Madye Protothyæ filio. Qui Cimmeriis ex Europa ejectis in Asiam eruperunt: & dum illos fugientes persequuntur, ita in Mediam penetrarunt. Est autem à lacu Mœotide ad Phasim usque & Colchos, expedito viatori iter triginta dierum: è Colchis vero non ita longo itinere perveniri potest in Mediam: sed una duntaxat natio inter-

CI CII CIII CIV

1 In turmas decuriasse. 2 Promiscue fuissent confusa.

jecta

jecta est, Saspires: quos ubi transieris, continuò occurrit Media. Scythæ tamen hâc non irruperunt, sed alia via superiore & multo longiore deflectentes, Caucaso monte ad dextram relicto. Hîc Medi cum Scythis congressi, prœlioque fusi, Asiæ imperium amiserunt. Porro Scythæ universa Asia potiti, hinc recta in Ægyptum contendunt. Quibus jam Syriam Palæstinam ingressis Psammitichus occurrens Ægypti rex, muneribus precibusque effecit ne ulterius progrederentur. 1 Scythæ, ubi retrocedentes in urbe essent Palæstinæ Ascalone, bonaque parte Scytharum nullam injuriam inferente, pauci aliquot relicti Veneris Uraniæ fanum depecularunt, inter cætera (quantum equidem scio) hujus deæ fana vetustissimum. Siquidem quæ in Cypro est *ejusdem deæ* ædes ex hac prodiit: id quod ipsi etiam Cyprii referuntur. Quinetiam illud apud Cythera delubrum Phœnices ex hac Syriæ regione orti condiderunt. Ac vero dea ipsa templi spoliatoribus eorumque posteris morbum immisit fœmineum: quemadmodum & ipsi fatentur Scythæ, se videlicet illo morbo ob id laborare. 2 Et videre licet apud Scythas hunc morbum curantes, quos Enareas appellant Scythæ. Postquam vero jam vigintiocto annis Asiæ imperium Scythæ obtinuissent, omniaque jam pœne ex negligentia licentiaque depopulata essent (nam præter tributum exactionesque, diripiebant, extorquebantque à quibuslibet quæcunque possidebant) tandem horum potiorem partem Cyaxares atque Medi hospitio acceptam inebriatamque interemerunt. Et sic quidem Medi recuperarunt imperium, receptis iis quibus prius potiebantur, & Ninum expugnaverunt: (ut autem ceperint, in aliis mox scriptis indicabo) Assyriosque, excepta Babylonica quapiam portione, subegerunt. Post hæc Cyaxares, ubi quadraginta annis 3 una cum Scythis imperasset, vita functus est.

CV CVI CVII

¶ Cujus regnum suscepit ASTYAGES filius. Hic filiam sustulit, appellavitque eam Mandanen: quæ visa est ei per

ἀυτῶν ἔζει, Σάσπειρες· τοῦτο μὲν παραμειβομένοισι, ἐς ἐν τῇ Μηδικῇ. Οὐ μέντοι οἵγε Σκύθαι ταύτῃ ἐσέβαλον, ἀλλὰ τὴν κατύπερθεν ὁδὸν πολλῷ μακροτέρῃ" ἐκ τεαπόμοι, ἐν δεξιῇ ἔχοντες τὸ Καυκάσιον ὄρος. Ἐνθαῦτα οἱ μὲν Μῆδοι συμβαλόντες τοῖσι Σκύθῃσι, καὶ ἡσσωθέντες τῇ μάχῃ, τῆς ἀρχῆς κατελύθησαν· οἱ δὲ Σκύθαι τὴν Ἀσίην πᾶσαν ἐπέσχον. Ἐνθεῦτεν δὲ ἦσαν ἐπ' Αἴγυπτον· καὶ ἐπεί τε ἐγένοντο ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ. Ψαμμίτιχος μὲν σφέας Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἀντιάσας δώροισί τε καὶ λιτῇσι ἀπετρέπει προσωτέρω μὴ προϊέναι. Οἱ δὲ, ἐπεί τε ἀναχωρέοντες ὀπίσω, ἐγένοντο τῆς Συρίης ἐν Ἀσκάλωνι πόλει, τῶν πλεόνων Σκυθέων παρεξελθόντων ἀσινέων, ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ἐπολέμησαν ἐσύλησαν τῆς θεοῦ Ἀφροδίτης τὸ ἱρόν. Ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν, (ὡς ἐγὼ πυνθανόμενος διέζηκα) πάντων ἀρχαιότατον ἱρῶν ὅσα ταύτης τῆς θεοῦ. Καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱρὸν ἐνθεῦτεν ἐγένετο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Κύπριοι· καὶ τὸ ἐν Κυθήροισι, Φοινικές εἰσιν οἱ ἱδρυσάμενοι, ἐκ ταύτης τῆς Συρίης ὄντες. Τοῖσι δὲ τῶν Σκυθέων συλήσασι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἀσκάλωνι, καὶ τοῖσι τουτέων αἰεὶ ἐκγόνοισι ἐνέσκηψε ὁ θεὸς θήλειαν νοῦσον· ὥστε ἅμα λέγουσί τε οἱ Σκύθαι πάσχειν τοῦτο σφέας νοσέειν, καὶ ὁρᾶν παρ' ἑωυτοῖσι τοὺς ἀπικνεομένους ἐς τὸν Σκυθικὸν χῶρον ὡς πάσχουσι, τοὺς καλέουσι Ἐναρέας οἱ Σκύθαι. Ἐπὶ μὲν νυν ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα ἦρχον τῆς Ἀσίης οἱ Σκύθαι, καὶ τὰ πάντα σφι ἐκ τοῦ τε ὕβριος καὶ ὀλιγωρίης ἀνάστατα ἦν· Χοινέες μὲν γὰρ φόρων, ἐπρήσσον παρ' ἑκάστων τὰ ἑκάστοισι ἐπέβαλλον. Χοινέες δὲ τῷ φόρῳ, ἥρπαζον ὠφειλημένοισι τοῦτο" ὅπερ εἶχον ἕκαστοι. Καὶ τούτων μὲν τοὺς πλεύνας Κυαξάρης τε καὶ Μῆδοι ξείνισάντες καταμεθύσαντες κατεφόνευσαν. Καὶ οὕτω ἀνεσώσαντο τὸν ἀρχὸν Μῆδοι, καὶ ἐπεκράτεον τῶν περ καὶ πρότερον· καὶ τὴν τε Νίνον εἷλον, (ὡς δὲ εἷλον, ἐν ἑτέροισι λόγοισι δηλώσω) καὶ τοὺς Ἀσσυρίους ὑποχειρίους ἐπιπάντο, πλὴν τῆς Βαβυλωνίης μοίρης. Μετὰ δὲ ταῦτα, Κυαξάρης μὲν, βασιλεύσας τεσσεράκοντα ἔτεα, σὺν τοῖσι Σκύθῃσι ἦρξαν, τελευτᾷ. Ἐκδέκεται δὲ Ἀστυάγης ὁ Κυαξάρεω παῖς τὴν βασιληίην. Καὶ οἱ ἐγένετο θυγάτηρ, τῇ ἔνομα ἔθετο Μανδάνην. Τὴν ἐδόκεε Ἀστυάγης ἐν

29

1 Scythæ vero regredientes, quum in urbem Syriæ Ascalonem perveniissent, plerisque nullo illato damno prætergressis, pauci aliquot rel. Ven. Uraniæ fanum spoliarunt, omnium (quantum quidem intelligo) hujus deæ templorum vetustissimum. 2 Et ab iis qui in Scythiam veniunt, eo morbo affectos conspici: quos Scythæ ipsi enareas, *id est execrabiles, seu execrationi obnoxios*, appellant. Itaque octo & viginti annos Scythæ imperium Asiæ tenuerunt, quo tempore omnia injuriosè & superbe imperitando vastarunt. Siquidem præter tributa, tantum a singulis exigebant quantum iis impositum esset: & tributis non contenti, singulorum etiam bona passim prædabantur. Plerosque igitur ipsorum Cyaxares & Medi hospitio acceptos & inebriatos interemerunt. Et hoc modo recepto imperio, iis quæ prius obtinebant sunt potiti, & Ninum ceperunt. Quomodo autem ceperint, & Assyrios (excepta Babylonia) sibi subjecerint, alibi declarabo. 3 Comprehenso Scytharum imperio, regnasset.

Vide Justin: Lib. Cap. 4. N. 2. Edit. Var. N. 6.

τῷ ὕπνῳ ὑρῆσαι τοσοῦτον ὥστε πλῆσαι ἂν τὴν ἑωυτοῦ πόλιν, ὑπερκαταλύσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην πᾶσαν. Ὑποδεξάμενοι δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνιον, ἐφοβήθη, παρ' αὐτέων αὐτὰ ἕκαστα ἐκμαθών. Μετὰ δὲ, τὴν μὲν Μανδάνην ταύτην ἐοῦσαν ἤδη ἀνδρὸς ὡραίην, Μήδων μὲν τῶν ἑωυτοῦ ἀξίων ἐδενὶ διδοῖ γυναῖκα, δεδιὼς τὴν ὄψιν· ὁ δὲ Πέρσῃ διδοῖ, τῷ ἔνομα ἦν Καμβύσης· τὸν εὖ μὲν ἐπιστάμενος οἰκήιον μὲν ἐόντα ἀγαθῆς, τρόπου δὲ ἡσυχίου· πολλῷ ἔνερθε ἄγων αὐτὸν μέσου ἀνδρὸς Μήδου. Σωοικέοντος δὲ τῷ Καμβύσῃ τῆς Μανδάνης, ὁ Ἀστυάγης τῷ πρώτῳ ἔτεϊ εἶδε ἄλλην ὄψιν· ἐδόκεε οἱ ἐκ τῶν αἰδοίων τῆς θυγατρὸς ταύτης φυῆναι ἄμπελον· τὴν δὲ ἄμπελον ἔσχειν τὴν Ἀσίην πᾶσαν. Ἰδὼν δὲ τοῦτο, καὶ ὑπερθέμενος τοῖσι ὀνειροπόλοισι, μετεπέμψατο ἐκ τῶν Περσέων τὴν θυγατέρα ἔτεκα ἐοῦσαν. ἀπικομένην δὲ ἐφύλασσε, βουλόμενος τὸ γινόμενον ἐξ αὐτῆς διαφθεῖραι· ἐκ γὰρ οἱ τῶν μάγων ὀνειροπόλοι ἐσήμαινον ὅτι μέλλει ὁ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ γόνος βασιλεύσειν ἀντ' ἐκείνου. Ταῦτα δὴ ὦν φυλασσόμενος ὁ Ἀστυάγης, ὡς ἐγίνετο ὁ Κῦρος, καλέσας Ἅρπαγον, ἄνδρα οἰκήιον, καὶ πιστότατόν τε Μήδων, καὶ πάντων ἐπίτροπον τῶν ἑωυτοῦ, "ἔλεγέ οἱ τοιάδε, Ἅρπαγε, πρῆγμα τὸ "ἂν τοι" περ θέων, μηδαμῇ παραχρήσῃ· "μηδὲ ἐμέ τε παρὰ βάλῃ, καὶ ἄλλος ἐλό- "μενος, ἐξ ὑστέρης σεωυτῷ περιπέσῃς. "Λάβε τὸν ἂν Μανδάνης τέκῃ παῖδα· "φέρων δὲ ἐς ἑωυτοῦ, ἀπόκτεινον· μετὰ δὲ θάψον τρόπῳ ὅτεῳ αὐτὸς βούλεαι. Ὁ δὲ "ἀμείβεται, Ὦ βασιλεῦ, οὔτε ἄλλοτέ κω "παρεῖδες ἀνδρὶ τῷδε ἀχαρι ἐόντι, φυ- "λασσόμενος δὲ ἐς σὲ καὶ ἐς τὸν" μετέπει- "τα χρόνον μηδὲν ἐξαμαρτεῖν· ἀλλ' εἴ "τι φίλον τοῦτο ὕτω γίνεται, χρὴ δὴ τόγε "ἐμὸν ὑπηρετέοντος ὑπάρχειν. Τούτοισι ἀμειψάμενος ὁ Ἅρπαγος, ὡς οἱ παρεδόθη τὸ παιδίον κακοσμηθὲν τῷ ἐπὶ θανάτῳ, ἦλθε κλαίων ἐς τὰ οἰκία. Παρελθὼν δὲ ἔφραζε τῇ ἑωυτοῦ γυναικὶ τὸν πάντα Ἀστυάγεος ῥηθέντα λόγον. Ἡ δὲ πρὸς αὐτὸν λέγει, Νῦν ὦν τί σοι ἐν νόῳ ἔστι ποιέειν; ὁ δὲ ἀμείβετο ἐκ τῆς ἐωυτοῦ γνώμης. Ἀστυά- "γης, Οὐδ' εἰ ὠμότερόν σε καὶ μανίης "κάκιον ἢ νῦν μαίνεται, ἔτι οἱ ἐγὼ πειθήσομαι τῇ γνώμῃ, οὐδὲ ἐς φόνον τοιοῦτον

quietem tantum urinæ fundere ut omnem ipsius urbem oppleret, atque universam Asiam inundaret. Quod somnium quum magi, somniorum interpretibus, exposuissent, conterritus est, singula quæque ab illis edoctus. Ideoque visum hoc reformidans, Mandanen jam viro maturam, nulli Medorum qui ea dignus esset, tradendam statuit, sed Persæ cuidam nomine Cambysi, quem compertum habebat familia quidem bona ortum, cæterum ingenio sedato, 1 gerentemque se multo infra mediocris Medi alicujus conditionem. Eodem quo Cambysi collocaverat filiam CVIII anno, visionem alteram vidit: videbatur ei ex genitalibus filiæ vitis enasci, quæ omnem occuparet Asiam. Quod visum quum retulisset ad interpretes somniorum, filiam jam prægnantem & partui vicinam ex Persis accersit, eique, quum venisset, custodiam apponit, volens quod illa peperisset interimere. Etenim magi somniorum interpretes visionem illam portendere dicebant Astyagi, prolem filiæ pro ipso regnaturam. Hoc igitur observans Astyages, ubi genitus est Cyrus, adscito Harpago familiari suo, & inter Medos fidissimo, atque omnium rerum suarum procuratori, Hæc inquit, Harpage, negotium quod tibi injungo cave prætermittas, aut ullo modo exequi supersedeas: 2 neve committas ut alios præponendo, postea tibiipsi perniciem crees. Capito quem Mandane peperit puerum, in domumque tuam ferto, atque occidito: postmodum quoquo modo voles ipse sepelito. Cui respondit ille, 3 Neque alias unquam rex huic viro rem injunxisti ingratam, & in posterum dabimus operam ne quid in te delinquamus. Quod si tibi cordi est hoc ita fieri, 4 mea interest id industrie CIX exequi. Hæc quum respondisset Harpagus, eique 5 puer traditus esset ornatus ad necem, contulit se domum, flens, adiensque uxorem, refert omnem habitum secum ab Astyage sermonem. Ad quem uxor, Quid igitur, inquit, facere tibi in animo est? Ego vero (respondet vir) quanquam Astyages mandavit, etiamsi desipiet, pejusque insanict quam nunc insanit, non tamen ejus voluntati parebo, neque ad hanc necem

---

1 Et quem ipse infra mediocris conditionis Medos duceret. 2 Neque me decipito, & *ne* aliis *ad hoc agendum* delectis tandem tibi ipse malum crees. 3 Neque alias unquam animadvertisti in hoc viro quidquam injucundum [*vel* molestum] & in post. ut παρεῖδες *eum usum habeat quem antea* περιεῖδον. *Legit autem in proxime sequentibus hic interpr.* φυλαξόμεθα. 4 Meum est. 5 Puerulus cum ornatu traditus esset ad necem.

obsequar:

obsequar: idque multis de causis, tum quod puer ipsi mihi cognatus est, tum quod Astyages grandis natu est, & virili prole orbus: quo defuncto, si tyrannis ad ejus perventura est filiam, cujus nunc filium per me interimit, quid aliud restat hinc mihi quam periculum maximum? Enimvero securitatis meæ causa expedit hunc puerum interire, sed per aliquem ipsius Astyagis, non per aliquem meorum. Hæc loquutus, è vestigio nuncium mittit ad bubulcum Astyagis, quem norat 1 pascuorum maxime idoneorum, & montium feris frequentissimorum esse gnarissimum: cui nomen erat Mitradates: cujus contubernalis & eadem conserva erat, nomine Cyno, Græca lingua, *id est canis*, Medica, Spaco. Nam canem Medi spaca appellant. Locus ubi boum pascua ille habebat, montium radices erant, ad ventum boream Ecbatanorum, & ad pontum Euxinum. Hoc enim tractu ad Saspires vergente, Media valde montosa est & edita, ac nemoribus frequens, reliqua vero tota admodum plana. Hic itaque accersitus, propere quum venisset, inquit ad eum Harpagus, Jubet te Astyages hunc capere infantem, quem in desertissimo montium exponas, ut celerrime pereat. Et hæc ut tibi dicerem mihi injunxit: & nisi hunc interemeris, sed aliquo pacto servaveris, 2 pessimo exitio te occubiturum, cui expositioni infantis inspector ego præpositus sum. Hæc ubi audivit bubulcus, sumpto infante, rediit quà venerat 3 ad bovile suum. Ei dum in urbem abiit, uxor sua, quæ erat prægnans, per totam diem parturiens, è voluntate dæmonis enixa est filium. Absente marito utrique mutua tenebantur sollicitudine: hic quidem uxori parturienti metuens, illa vicissim marito timens, propterea quod præter consuetudinem ab Harpago accersitus esset. Ubi autem reversus affuit, eum uxor, utpote ex improviso cernens, prior interrogavit quid ita studiose ipsum Harpagus accersisset. Cui ille, Uxor, inquit, ubi in urbem veni, & vidi & audivi 4 quod nec visum oportuit nec agi circa dominos nostros, Harpagi domus omnis luctu tenebatur: in quam ego perterrefactus simulatque introii, video puerulum in medio

CX

CXI

ὑπηρετήσω. πολλῶν δὲ εἵνεκα ἐ φονεύσω μιν· ᾗ ὅτι αὐτῷ μοι συγγλμής ἔζτιν ὁ παῖς, ᾗ ὅτι Ἀσυάγης μὴ ἔζτι γήρων, ᾗ ἄπαις ἔρσεν. γόνε· εἰ δὲ θελήσει τέτε τελευτήσαν ἐς τὴν θυγατέρα ταύτην ἀναβλῶαι ἡ τυραννὶς, ἧς νῦν τὸν υἱὸν κτείνει δι' ἐμεῦ, ἄλλο τί ἢ λείπεται τὸ ἐνδεῦτεν ἐμοὶ κινδυνώων ὁ μέγις.; ἀλλὰ τῷ μὲ ἀσφαλέ. εἵνεκα ἐμοὶ, δεῖ τῦτον τελευτᾶν τὸν παῖδα· δεῖ μὴν τοι τῷδέ τινα Ἀσυάγε., ἀυτῷ φονέα γενέζ, ᾗ μὴ τ' ἐμῷ. Ταῦτα εἰπας, αὐτίκα ἄγγελον ἔπεμπε ἐπὶ τὸν βυκόλον τὸν Ἀσυάγε., τὸν ἀπίσατο νομάς τε ἔπιτηδεωτάτας νέμονλα, ᾗ ἔρεα θηελωδέζαλα· τῷ ἔνομα λῶ Μιτραδάτης. Συνοίκεε δὲ τῇ ἑωϋτῦ συνδέλῳ. Οὔνομα δὲ τῇ γυναικὶ λῶ τῇ συνοίκεε, Κυνὼ, κ' τιλὶ τῶν Ἑλλήνων γλῶσαν· κ' ἢ τιλὶ τῶ Μηδικῶ, Σπακώ. Τιλὶ γὰ κύνα καλέυσι σπάκα Μῆδοι· αἱ ἢ ὑπόρεαι εἰσὶ ἥ ὀρέων ἔνθα τὰς νομὰς τῶν βοῶν εἶχε ἔζαί δὴ ὁ βυκόλ., πρὸς βορέω τε ἀνέμυ τ' Ἐκβατάνων, ᾗ πρὸς τῦ πόντυ τῦ Εὐξείνυ. Ταύτη μὲ γὰ ἡ Μηδικὴ χώρη πρὸς Σαπείρων ὀρεινή ἔζτι κάρτα, ᾗ ὑψηλή τε, ᾗ ἴδησι σιμπερφὴς· ἡ ᾗ ἄλλη Μηδικὴ χώρη, ἔζτι πᾶσα ἄπεδ. ἐπεὶ ὧν ὁ βυκόλ. σαυδῇ πολλῇ καλεόμεν. ἀπίκετο, ἔλεγε ὁ Ἅρπαγ. παῖδε, Κελεύει σε Ἀσυάγης τὸ παιδίον τῦτο λαβόντα, θεῖναι ἐς τὸ ἐρημώταλον τῶν ὀρέων, ὅκως ἂν τάχιζα ἀφαφθαρείη· καὶ παῖδέ τοι ἐκέλευσε εἰπεῖν, Ἢν μὴ ἀποκτείνῃς αὐτὸ, ἀλλά τεῳ τρόπῳ κακίζῳ σε μεγαχρήσας· ἐπορᾶν ᾗ ἐκκείμενον μεγάταγμαι ἐγώ. Ταῦτα ἀκύσας ὁ βυκόλ., ᾗ ἀναλαβὼν τὸ παιδίον, ἤιε τιλὶ αὐτιλὶ ὀπίσω ὁδὸν, ᾗ ἀπικνέεται ἐς τιλὶ ἔπαυλιν· τῷ δ' ἄρα ᾗ αὐτῷ ἡ γυνὴ ἐλήλυθε ἔδσα πᾶσαν ἡμέρλιν, τότε κως κ' δαίμονα τίκλει, οἰχομένυ τῦ βυκόλυ ἐς πόλιν· ἦσαν ᾗ ἐν φρονίδι ἀμφότεροι ἀλλήλων πέρι· ὁ μὲ, τῦ τόκυ τῆς γυναικὸς ἀῤῥωδέων, ἡ δὲ γυνὴ, ὅτι ἐκ ἐωδῶς ὁ Ἅρπαγ. μετεπέμψατο αὐτὸς τὸν ἄνδρα· ἐπείτε δὲ ἀπονοήσας ἐπέζη, οἷα ἐξ ἀέλπτυ ἰδοῦσα ἡ γυνὴ, εἴρετο πρότερη ὅτι μιν ὧτω προθύμως Ἅρπαγ. μετεπέμψαλο. Ὁ ᾗ εἶπε, Ὦ γυναι, εἶδόν τε ἐς πόλιν ἐλθὼν ᾗ ἦκυσα τὸ μήτε ἰδεῖν ὄφελον, μήτε κῆλε ἡμέτερυς. Οἴκ. μὲ πᾶς Ἅρπάγυ κλαυθμῷ κατείχετο· ἐγὼ ᾗ ἐκπλαγεὶς, ἦια ἔπω· Ὡς ᾗ τάχιζα ἐσῆλθον, ὁρέω παιδίον προκει-

1 Pascua & montes feris oppletos quam opportunissime incolere. 2 Fore ut pessimo supplicio te interficiat. Expositum autem intueri sum jussos. 3 Ad casam suam. Huic porro etiam uxor quæ per totum diem parturierat, tunc forte numinis voluntate filium pepererat, dum ipse in urbem proficisceretur: erantque alter de altero solliciti. 4 Quod utinam neque vidissem, neque unquam dominis nostris eveniat.

μῦον

" μῆνον, ἀσπαιῆρόν τε καὶ κραυγανόμμον,
" κεκοσμημένον χρυσῷ τε καὶ ἐσθῆτι ποικί-
" λῃ. Ἅρπαγος ὦ ὡς εἶδέ με, ἐκέλευε
" τοὶ ταχίστῳ ἀναλαβόντα τὸ παιδίον,
" οἴχεσθαι φέροντα, καὶ θεῖναι ἔνθα θηρίω-
" δέστατον εἴη τῶν ὀρέων· φὰς Ἀσυάγεα
" ἢ τὸν τοιαῦτα ὑπεμβλημόν μοι· πολλὰ
" ἀπειλήσας εἰ μὴ σφέα ποιήσαιμι· καὶ
τῶν ποιῶν. " ἐγὼ ἀναλαβών, ἤφερον, δικέων τι τῶν
τῶν ἔνθεν γε ἦν. " οἰκετέων ἢ. ὁ γὰρ ἂν πρῶτε κατέδοξα 10
" ἔνδην ἡμέλει. ἐσθήμεσον δὲ ὀρέων
" χρυσῷ τε καὶ εἵμασι κεκοσμημένον· περὶ
" δὲ, καὶ κλαυθμὸν κατιδὼν ἐμφανέα ἐν
" Ἅρπαγου. καὶ δὴ κατ' ὁδὸν πυνθανόμαι
" τὰ πάντα λόγον παρὰ τοῦ ἀγγέλου, ὃς ἐμὲ προ-
" πέμπων ἔξω πόλιος, ἐνεχείρισε τὸ
" βρέφος· ὡς ἄρα Μανδάνης τε εἴη παῖς
" τῆς Ἀσυάγεω θυγατρὸς, καὶ Καμβύσεω
τοῦ Κύρου. καί μιν Ἀσυάγης ἐντέλλεται
ἀποκτεῖναι· νῦν τε ὧδε ἔχει. Ἅμα δὲ ταῦ- 20
τα ἔλεγε ὁ βουκόλος, καὶ ἐκκαλύψας ἀπε-
δείκνυσο. ἡ δὲ, ὡς εἶδε τὸ παιδίον μέγα τε
καὶ εὐειδὲς ἐὸν, δακρύσασα, καὶ λαβομένη
τῶν γονάτων τοῦ ἀνδρὸς, ἐχρῆζε μηδεμιῇ
τέχνῃ ἐκθεῖναι μιν. ὁ δὲ οὐκ ἔφη οἷός τ'
ἔσεσθαι ἄλλως ἢ ταῦτα ποιέειν. Ἐπιφοιτήσειν γὰρ
τοῦ ἐπιτο- καλασκόπους δὴ Ἅρπάγου " κατοψομένους·
μένους ἀπολέεσθαί τε κάκιστα, εἰ μὴ σφέα ποιήσοι.
ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε ἄρα τὸν ἄνδρα, δεύ- 30
" τερα λέγει ἡ γυνὴ τάδε, Ἐπεὶ τοίνυν
" οὐ δύναμαί σε πεῖσαι μὴ ἐκθεῖναι, σὺ δὴ
" ὧδε ποίησον, εἰ δὴ πάσῃ γε ἀνάγκη
" ὀφθῆναι ἐκκείμενον. τέτοκα γὰρ καὶ ἐγὼ,
" τέτοκα δὲ τεθνεός· τοῦτο μὲν φέρων πέ-
" μψες τὸν ἢ τῆς Ἀσυάγεω θυγατρὸς
" παῖδα ὡς ἐξ ἡμέων ἐούσα τρέφωμεν. καὶ
" ὅτω ὅτε σὺ ἀλώσεαι ἀδικέων τὸς δε-
" σπότεας, ὅτε ἡμῖν κακῶς βεβουλευμένα
" ἔσαι. ὅ, τε γὰρ τεθνεὼς βασιλικῆς ταφῆς
" κυρήσει, καὶ ὁ ζωσεὼν οὐκ ἀπολέσει τὼ 40
ψυχώ. Κάρτα τε ἔδοξε τῷ βουκόλῳ πρὸς
τὰ παρεόντα δὺ λέγειν ἡ γυνὴ, καὶ αὐτίκα
ἐποίεε ταῦτα. τὸν μὲν ἔφερε θανατώσων
παῖδα, τοῦτον μὲν ζωγρήσας τῇ ἑωυτοῦ γυ-
ναικὶ· τὸν δὲ ἑωυτοῦ ἐόντα νεκρὸν λαβὼν
ἔθηκε ἐς τὸ ἄγγος. ἐν τῷ ἔφερε τὸν ἕτερον.
κοσμήσας δὴ τῷ κόσμῳ παντὶ τοῦ ἑτέρου
παιδὸς, φέρων ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν
ὀρέων τιθεῖ· ὡς δὲ τρίτη ἡμέρη τῷ
τοῦ φύλα- παιδίῳ ἐκκείμενῳ ἐγίνετο, ἦλθε ἐς πόλιν ὁ βουκόλος τῶν τινα προβόσκων " φύ-
κων λακα αὐτοῦ καταλιπών. ἐλθὼν δὲ ἐς τοῦ Ἅρπάγου, ἀποδεικνύσι ἔφη ἑτοῖμος
εἶναι τοῦ παιδίου τὸν νέκυν. πέμψας δὲ ὁ Ἅρπαγος τῶν ἑωυτοῦ δορυφόρων

positum, palpitantem vagientemque, auro ac verſicolori veſte ornatum. Eum Harpagus, ubi me vidit, juſſit celerrime ſumere, atque exponendum aſportare, in montem quammaxime feris abundantem: dicens Aſtyagem eſſe qui hæc mihi injungeret: magnopere minatus, niſi ea facerem. Ego acceptum puerum attuli, ratus alicujus illum domeſticorum eſſe, 1 non autem illius generis. Admirabar tamen quòd viderem auro veſtibuſque ornatum: præterea quod planctus manifeſtus fiebat in Harpagi domo. 2 Atqui inter viam, ex omni oratione famuli qui me extra urbem deduxit, mihique infantem tradidit, percepi eum Mandanes Aſtyagis natæ & Cambyſis Cyro geniti eſſe filium, & ab Aſtyage juſſum interfici: atque is hic eſt. Hæc loquens bubulcus, puerum detectum oſtendit: quem illa intuita procerum ac ſpecioſum, genua viri cum lacrymis amplexa, obſecrat nequa ratione puerum exponat. Hic negare aliter iſta fieri poſſe: ſuperventuros enim ab Harpago ſpeculatores ad rem explorandam: ſeque, niſi id exequatur, miſerrime periturum. Mulier ubi id viro non perſuadet, 3 Quandoquidem, inquit, te nequeo inducere, quod ſecundum eſt facito, ſi modo neceſſitas prorſus eſt aſpici puerum dum exponitur. Quoniam ego quoque peperi, peperi autem mortuum: ablatum hunc expone, & iſtum ex Aſtyagis filia, tanquam ex nobis genitum, alamus. Ita neque tu injurius in dominos eſſe deprehenderis, neque nobis male conſuluerimus. Nam & hic qui obiit, regale ſepulchrum nanciſcetur, & iſte qui ſupereſt, animam non amittet. Sane quam commode viſa eſt bubulco mulier loqui pro præſenti conditione: atque ita continuo fecit. Igitur quem necaturus attulerat, eum uxori tradidit: ſuum autem, qui mortuus erat, acceptum, collocavit in eo vaſe in quo alterum portaverat: Omnique alterius pueri cultu ornatum, in deſertiſſimo monte expoſuit. 4 Ideoque poſt pueri expoſitionem, relicto quodam pecuariorum pro ſe illic vicario, in urbem ſe contulit, & ad domum Harpagi: aitque ſeſe paratum illi oſtendere pueri cadaver. Harpagus, miſſis ſuorum ſatellitum

CXII

CXIII

1 Nunquam enim cogitaſſem ex eo genere eſſe. 2 Cæterum in via rem totam ex miniſtro intellexi qui mihi extra urbem deducto puerulum in manus tradidit: filium eſſe videlicet Mandanes Aſtyagis filiæ, & Cambyſis Cyri filii: & Aſtyagem jubere illum interfici. Nunc igitur hic eſt. 3 Secundò hæc dixit, Quandoquidem igitur tibi non poſſum perſuadere ut non exponas, tu ſaltem hoc facito: ſi quidem omnino neceſſe eſt expoſitum cerni. 4 Tertio vero die quàm puer expoſitus fuerat.

fideliſſi-

fidéliſſimis, rem per eos inſpexit, ac bubulci filium ſepelivit. Et hic quidem infans humatus eſt. Alterum vero, qui poſtea Cyrus appellatus eſt, uxor bubulci ſibi ſumptum, educavit, impoſito illi alio quopiam ac non Cyri nomine. CXIV Qui poſteaquam decennis fuit, eum res iſta quæ illi contigit, palam fecit: Ludebat in pago ubi armenta illa erant, & ludebat cum æqualibus in via: quem inter ludendum cæteri pueri quum pro rege ſibi elegiſſent, cognominatum bubulci filium, 1 ipſe eos muniis diſtinguebat: ut alii domorum ſtructores eſſent: aliis, ut ſatellites: alii, ut oculus regis eſſet: alii, ut mandatorum renunciator, tanquam ſuum ſingulis munus aſſignans. Horum puerorum quidam colluſor Artembaris filius erat, viri inter Medos clari, quem Cyrus, quod imperata non feciſſet, juſſit ab aliis pueris comprehendi: & quum illi paruiſſent, multis verberibus affecit. Quæ puer tanquam ſe indigna paſſus, iniquiſſimo animo ferens, ubi primum dimiſſus eſt, in urbem ad patrem perrexit, & quæ à Cyro pertuliſſet deploravit: non tamen Cyrum nominans (nondum enim ejus hoc erat nomen,) ſed filium bubulci Aſtyagis. Artembares, ut erat ira percitus, ad Aſtyagem, ducens filium ſecum, contendit: & rem intolerandam paſſum eſſe inquiens, ejuſque humeros oſtendens, Siccine indigne (ait) accipimur, rex, 2 à filio bubulci ſervi tui? CXV Audiens hæc atque cernens Aſtyages, volens Artembaris, honoris gratia, ulciſci puerum, juſſit accerſi bubulcum & filium. Qui quum ambo adfuiſſent, intuens in Cyrum Aſtyages, Tune (inquit) hoc tali patre genitus, auſus es hujus filium, viri apud me primarii, tam indignis concidere verberibus? Cui ille, Iſtud, inquit, here, huic ego jure feci. Pueri enim pagani, quorum hic unus erat, me regem ſuum ludentes conſtituerant: quippe qui videbar eis ad hoc maxime eſſe idoneus. At iſte, quum cæteri pueri juſſis obtemperarent, audiens dicto eſſe nolebat, ac me nihili faciebat: propter quod pœnas dedit. Quod ſi ego propterea ullo malo ſum dignus, hîc tibi præſto ſum. CXVI Hæc loquente puero, ſubiit Aſtyagi agnitio ejus, viſaque eſt figura oris referre ac repræſentare ipſum, & geſtus eſſe liberalior, & tempus expoſitionis cum pueri ætate congruere. His perculſus Aſtyages, aliquandiu ſine voce manſit.

τὲς πιςοτάτυς, εἰδέ τε ἄμα τύτων, καὶ ἔνδα-
ψα τῦ βυκόλυ τὸ παιδίον. καὶ τὸ μὲ ἐνδά-
πετο τὸν ὃ ὕςερον τύτων Κῦρον ὀνομα-
σάντα, ὠνομακαῖα ἔτρεφε ἡ γυνὴ τῦ
βυκόλυ, ὄνομα ἄλλο κω τὶ καὶ ἢ Κῦρον δι-
μυήν. Καὶ ὅτε δὴ ἰῶ δεκαέτης ὁ παῖς, πρῆ-
γμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε ἠμόμενον ἐξέφηνέ μιν.
ἔπαιζε ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ ἐν τῇ ἦσαν καὶ αἱ
βυκολίαι αὗται· ἔπαιζε δὲ μετ' ἄλλων ἡλί-
κων ἐν ὁδῷ καὶ οἱ παῖδες παίζοντες εἵλοντο
ἐωυτῶν τὸν βασιλέα εἶναι, τῦτον δὴ τὸ τῦ βυκό-
λυ ἐπίκλησιν παῖδα. ὁ δὲ ἐκείνων διέταξε
τὲς μὲ, οἰκίας οἰκοδομέειν, τὲς δὲ, δορυφόρυς
εἶναι· τὸ δέ κω τινὰ αὐτῶν, ὀφθαλμὸν βα- 31
σιλῆος εἶναι· τῷ δὲ τινι, τὰς ἀγγελίας ἐσφέ-
ρειν ἐδίδυ γέρεας, ὡς ἐκάςῳ ἔργον προ-
σήκοντος. ἐκ δὴ τύτων τῶν παιδίων συμπαί-
ζων, ἐὼν Ἀρτεμβάρεω παῖς, ἀνδρὸς δεκά-
μυ ἐν Μήδοισι (ὁ γὰρ δὴ ἐπίπνοος τὸ πρό- ἐπίπνοος ἐκ
σχθεν ἐκ τῦ Κύρυ) ἐκέλευε αὐτὸν τὲς ἄλ- θεοῦ ἐπ-
λυς παῖδας φοβεῖσθαι. πειθομένων δὲ οἰνοσε
τῶν παίδων, ὁ Κῦρος τὸ παῖδα τρηχέως
κάρτα" πρὸς ταῦτα μαστιγίων ὁ ὅ, ἐπεί τε περίεσε
ἐμετέλαβε τάχιςα, ὡς γε δὴ ἀναξίᾳ ἐωυτῦ
παίδων, μᾶλλόν τι πρηνέα ἐκέλευε. κἀκελευθὼν
δὲ ἐς πόλιν, πρὸς τὸν πατέρα ἐποικίζετο
τὸν ἀπὸ Κύρυ, λώβην. λέγων δὲ ὁ Κύρυ (ὁ
γὰρ κω λῶ τῦτο τὄνομα) ἀλλὰ πρὸς τὸ βυ-
κόλυ τὸ Ἀσυάγεος παῖδός. ὁ δὲ Ἀρτεμβά-
ρης ὀργῇ ὡς εἶχε, ἐλθὼν πρὸς τὸ Ἀσυάγεα,
καὶ ἅμα ἀγόμενός τε παῖδα, ἀνάρσια πρήγ-
ματα ἔφη πεπονθέναι, λέγων, Ὦ βασιλῶ, "
ὑπὸ σῦ δέλυ, βυκόλυ δὲ παῖδός, ὧδε πρηνι- "
ζόμεθα (δείκνυς τὲς παῖδος τὲς ὤμυς.) "
Ἀκέσας δὲ καὶ ἰδὼν ὁ Ἀσυάγης, θέλων τιμω-
ρῆσαι τῷ παιδὶ τιμῆς τῆς Ἀρτεμβάρεω
ἕνεκα, μετεπέμπετο τόν τε βυκόλον καὶ τὸν
παῖδα. ἐπεί τε δὲ παρῆσαν ἀμφότεροι, βλέ-
ψας πρὸς τὸν Κῦρον ὁ Ἀσυάγης ἔφη, Σὺ "
δὴ ἐὼν τῦδε τοιῦτυ ἐόντος παῖς, ἐτόλμησας "
τὸν τῦδε παῖδα ἐόντος πρώτυ παρ' ἐμοὶ "
ἀεικίην τοιῆδε πρῆσαι ἔν; ὁ δὲ ἀμείβετο, ὦδε, "
Ὦ δέσποτα, ἐγὼ ταῦτα τῦτον ἐποίησα "
σὺ δίκη. οἱ γάρ μιν ἐν τῆς κώμης παῖδες, "
τὸ καὶ ὅδε ἰῶ, παίζοντες, σφέων αὐτῶν ἐξή- "
σανλο βασιλέα. ἐδόκεον γάρ σφι εἶναι ἐς "
τῦτο ὀπιτηδεώτατος· οἱ μὲν νῦν ἄλλοι παῖ- "
δες τὰ ἐπιτασσόμενα ἐπετέλεον, σὺ δὲ ἀνη- "
κόεσέ τε καὶ λόγον εἶχε ἐδένα· ἐς ὃ ἔλαβε τὸ "
δίκης. εἰ ὧν δὴ τῦδε εἵνεκα ἄξιός τυ κα- "
κῦ εἰμι, ἄδε τοι πάρειμι. Ταῦτα λέγοντος τὸ
παιδὸς, τὸν Ἀσυάγεα ἐσῆκε ἀναγνῶναι αὐτῦ· καὶ οἱ ὅ, τε γαραχλὴρ τὸ προσώπυ προσφέ-
ρεως ἐδόκεε ὡς ἑωυτὸν, καὶ ἡ ἀποκρισις ἐλευθερωτέρη εἴη, ὅ, τε χρόνος τῆς ἐκθέσεως τῷ
ἡλικίῃ τῷ παιδὸς ἐδόκεε συμβαίνειν, ἐκπλαγεὶς δὲ τύτοισι, δι' μὲν χρόνος ἄφθογγος· λῶ-

1 Ipſe quibuſdam eorum præcipiebat ut domorum ſtr. 2 A ſervi tui, & quidem bubulci, filio?

μόγις ὦ δή ποτε ἀνενειχθεὶς, εἶπε (θέλων ἐκπέμψαι τὸ Ἀρτεμβάρεα, ἵνα τὸ βυκόλου "μοῦνον λαβὼν βασανίσῃ) Ἀρτέμβαρες, ἐγὼ "ταῦτα ποιήσω, ὥστε μὴ παῖδα τὸν σὸν μηδὲν "δυμεμφεῖς. τὸ μὲν δὴ Ἀρτεμβάρεα πέμπει· τὸ δὲ Κῦρον ἦγον ἔσω οἱ διὰ πυλέες κελεύσαν- τες τὸ Ἀσυάγεω. ἐπεὶ δὲ ἀπελέλειπτο ὁ βυκόλος μοῦνος, μυρωδέστατα παῖδα αὐτὸν εἵρε- το ὁ Ἀσυάγης, πυθόμενος λάβοι τὸν παῖδα, μὴ τίς εἴη ὁ ἐκθρέψας. ὁ δὲ ἐξ ἑωυτοῦ τε ἔφη γεγονέναι, μὴ τὴν τεκοῦσαν αὐτὸν ἔτι εἶναι παρ' ἑωυτῷ. Ἀσυάγης δὲ μιν ἐκ δὴ βυκολιάδος ἔφη, ὀπο- δυμεόντα ἐς ἀνάγκας μεγάλας ἀπικνέεσθαι. ἅμα τε λέγων ταῦτα, ἐσήμαινε τοῖσι δορυ- φόροισι λαμβάνειν αὐτόν. ὁ δὲ, ἀγόμενος ἐς τὰς ἀνάγκας, ὅτῳ δὴ ἔφαμε τὸν ἐόντα λόγον. ἀρχόμενος δὴ ἀπ' ἀρχῆς διεξῄει, τῇ ἀληθείῃ χρεώμενος. μὴ κατέβαινε ἐς λιτάς τε, μὴ συγ- γνώμην ἑωυτῷ κελεύειν ἔχειν αὐτόν. Ἀσυά- γης δὲ, ὡς τὸ βυκόλου τὸ ἀληθείῃ ἐκφήνατο, λόγον ἤδη μὴ ἐλάσσω ἐπιτίθεται· Ἁρπάγῳ δὲ μεγάλως μεμφόμενος, καλέειν αὐτὸν τοὺς δορυφόρους ἐκέλευε. ὡς δέ οἱ παρῆν ὁ Ἅρπαγος, "εἴρετο μιν ὁ Ἀσυάγης, Ἅρπαγε, τέῳ δὴ "μόρῳ τὸ παῖδα κατεχρήσαο, τόν τοι παρ- "έδωκα ἐκ θυγατρὸς γεγονότα τὴν ἐμήν; ὁ δὲ Ἅρπαγος, ὡς εἶδε τὸ βυκόλου ἔνδον ἐόντα, ἐὼ τρέπεται δὴ ψυδέα ὁδὸν, ἵνα μὴ ἐλεγ- χόμενος ἁλίσκηται· ἀλλὰ λέγει τάδε, Ω "βασιλεῦ, ἐπεί τε παρέλαβον τὸ παιδίον, "ἐβούλευον σκοπῶν ὅκως σοί τε ποιήσω κατ- "νόον, μὴ ἐγὼ πρός σε γενόμενος ἀναμάρ- "τητος, μήτε θυγατρὶ τῇ σῇ, μήτε αὐτῷ "σοι εἶναι ἀνδέκτης. ποιέω δὴ ὧδε· καλέ- "σας τὸν βυκόλου τόνδε, παραδίδωμι τὸ "παιδίον, φὰς σέ τε εἶναι τὸν κελεύοντα "ἀποκτεῖναι αὐτό. καὶ λέγων τοῦτο, ἐκ "ἐφοβεόμην, οὐ γὰρ ἐνετέλλεο ἄλλα. πα- "δίδωμι μὲν δὴ τοι τῷδε κατὰ τάδε, ἐντειλά- 32 "μενος θεῖναι μιν ἐς ἔρημον ἔρος, καὶ φυ- "λάσσοντα αὐτὸν ἀκρὶς οὗ τελεύτησε· "ἀπειλήσας παντοῖα τῷδε, ἢν μὴ τάδε "ἐκτελέα ποιήσῃ. ἐπεί τε δὲ ποιήσαντα "τοῦτο τὰ κελευόμενα, ἐτελεύτησε τὸ παι- "δίον, πέμψας τοὺς δυνήκοντας τοὺς πιστοτάτους, "καὶ εἰδον δὴ ἐκείνων, καὶ ἐδάφη μιν. ἔχε, ὦ βασιλεῦ, ὡς τοῦ πρήγματος τούτου "καὶ τοιούτῳ μόρῳ ἐχρήσατο ὁ παῖς. Ἅρπαγος μὲν δὴ τὸ ἰδιοῦ ἔφαινε χόλον. Ἀσυάγης δὲ, κρύ- ψας τὸν οἱ ἐνεῖχε λόγον πρὸ τοῦ γεγονότος, πρῶτα μὲν κατάπερ ἔκειτο πρὸς τοῦ βυκόλου τὸ πρῆγμα, πάλιν ἀπηγέετο τῷ Ἁρ- πάγῳ· μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπαλλιλόγητο, κατέβαινε λέγων ὡς τοῦ μὲν παῖς, καὶ τὸ γεγονὸς "ἔχει καλῶς. τῷ τε δὴ πεποιημένῳ (ἔφη λέγων) ἐς τὸν παῖδα τοῦτον ἔκαμον μεγάλως,

vixque tandem ad se reversus, volens à se Artembarem dimittere, 1 ut bubulcum submotis arbitris rimaretur, Ego (inquit) Artembares, efficiam ut filius quoque tuus ob hoc nihil conqueri possit. Dimisso igitur Artembare, & ejus jussu per famulos Cyro introducto, bubulcum (qui solus erat relictus) percontatur unde puerum accepisset, quisve ei tradidisset. Ille ex se genitum respondere, & genitricem ejus apud se esse. Astyages dicere, non bene sibi illum consulere qui 2 cuperet ad ingentes devenire necessitates. Simulque hæc dicens, satellitibus innuit ut caperent ipsum. Hic autem ad necessitates redactus, ita demum rem patefecit: ab initioque exorsus, vera referendo, descendit ad preces & petendam sibi veniam. 3 Bubulco veritatem eloquuto, Astyages pau- CXVII ciora jam verba fecit: sed Harpagum, cui valde succensebat, vocari à satellitibus jussit. Quem, ubi adfuit, percontatur Astyages, Harpage, qua nece interemisti quem tibi tradidi puerum è filia mea genitum? Harpagus (ut vidit pastorem interesse) noluit tergiversari mendacio, ne argumentis convinceretur: sed ita respondit, Ego, posteaquam infantem accepi, rex, cogitavi quo pacto ex animi tui sententia facerem: 4 & tamen, quum apud te innoxius extitissem, ne forem aut filiæ tuæ aut tibi ipsi carnifex. Eoque ita statui agendum: Accersito huic bubulco infantem tradidi, inquiens te esse qui juberes illum interfici. In quo dicendo mentitus non sum. Tu enim ita præceperas. 5 Atque huic, dum puerum trado ex tuo præcepto, jussi exponeret in deserto monte, perstaretque in eo observando tantisper dum expirasset: comminatus isti extrema quæque nisi hæc effecta reddidisset. Ubi hic fecit imperata, & infans obiit, missis eunuchorum fidissimis, rem cognovi, & per eosdem mortuum sepelivi. Ita res habet, rex: atque hac morte defunctus est puer. Et Harpagus quidem CXVIII 6 directam habuit orationem. Astyages autem dissimulata qua illi infensus erat causa, ob id quod contigerat, primum rem ei enarrat quemadmodum ipse ex bubulco audierat: deinde ea narrata, eò devenit ut diceret, Quod puer vivit, & quod accidit, bene habet. De eo enim (inquit) quod in hunc puerum factum erat, valde laborabam,

1 Ut de bubulco seorsum accepto quæstionem haberet, Ego, &c. 2 Ac si ultro vellet in maximas angustias sese dare. 3 Astyages bubulci veritatem eloquuti non magnam rationem habuit: sed Harp. 4. Et tamen, quum in te nihil peccassem, neque filiæ tuæ, neque tibiipsi essem carnifex. 5 Tradidi igitur isti hoc modo: addito mandato ut eum expon. 6 Simplicem.

& à

& à filia meâ insimulatus, haud leviter ferebam. Igitur in bonum conversa fortuna, tum filium tuum mitte ad puerum hunc qui recens venit: tum vero ad cœnam mihi adesto. Siquidem constitui pro recepto filio diis quibus
CXIX honor hic convenit, sacrificare. Harpagus, quum hæc audisset, adorato rege, ac sibi majorem in modum gratulatus quod peccatum suum commode cessisset, & propter sortem prosperam ad convivium vocaretur, domum abiit. Quam ingressus, properanter filium qui ipsi unicus erat, tredecim circiter natum annos, mittit domum Astyagis, jubens exequi quæcunque ille imperaret. Ipse gestiens, quid sibi successisset uxori exponit. Ejus porro filium, ubi advenit, Astyages jugulatum & in frusta concisum partim torruit, partim elixavit, & probe conditum, paratum habuit. Dehinc sub horam cœnæ, postquam adfuerunt cum cæteri convivæ, tum vero Harpagus, convivis quidem aliis atque ipsi Astyagi mensæ appositæ sunt ovilla refertæ carne: Harpago autem, præter caput & manus extremas ac pedes, reliquis filii sui partibus. Nam illa in canistro operta, separatim reposita erant. Eum autem, postquam satis depastum illo cibo putavit Astyages, interrogat nunquid sit illis oblectatus epulis. Se vero valde oblectatum dicenti Harpago, ii quibus negotium erat datum, adferunt caput filii cum extremis manibus ac pedibus tectum: & adstantes jubent detegere, ac sumere quod vellet ex eis. Harpagus obtemperans, ubi detexit, cernit reliquias filii: non tamen eo spectaculo consternatus est, [1] sed apud seipsum mansit. Et percontanti Astyagi nunquid agnosceret cujus feræ carne pastus esset, se agnoscere respondit: sibique quicquid rex ageret, placere. Hoc reddito responso, receptisque reliquiis carnium, domum abiit,
CXX eas (ut ego opinor) illic collectas humaturus. Et Harpagum quidem hac ultione Astyages prosequutus est. De Cyro autem deliberans, eosdem ex Magis accersivit qui fuerant ipsius somnium sic interpretati. Postquam venerunt, sciscitatur eos [2] quid censeant de visione sibi agendum. Illi necessario fore inquiunt ut puer, si superstes esset, nec hactenus periisset, regnaret.

καὶ δυστυχεῖ τῇ ἐμῇ ἀμαθεθλημμένῳ, οὐκ ὢν ἐλαφρῷ ἐπιδύμιλω. ὡς ὧν τῆς τύχης δὴ μετεσεώσης, τοῦτο μὲ, τὸν σεωυτοῦ παῖδα ἀπόπεμψον ὡδὲ τὸν παῖδα τὸν νεήλυδα· τοῦτο δὲ (σωτρα τοῦ παιδὸς ἦν μέλλω θύειν τοῖσι θεῶν τιμὴ αὕτη προσκέεται) πάρειδί μοι δῆπνον. Ἅρπαγος μὲν, ὡς ἤκουσε ταῦτα, προσκυνήσας, καὶ μεγάλα ποιησάμενος ὅτι τε ἡμαρτάς οἱ ἐς δέον ἐγεγόνεε, καὶ ὅτι δὴ τύχησι χρησῆσι ἔδη δεῖπνον ἐκέκλητο, ἦιε ἐς τὰ οἰκία. ἐσελθὼν δὲ τλῶ ταχίστω, ὡς γάρ οἱ παῖς εἷς μοῦνος, ἔτεα τρία καὶ δέκα κου μάλιστα γεγονὼς, τοῦτον ἐκπέμπει, ἑνά τε κελεύων ἐς Ἀσυάγεα, καὶ πιέειν ὅ, τι ἂν ἐκεῖνος κελεύοι. αὐτὸς δὲ ὠειχαρὴς ἐὼν, φεάζει τῇ γυναικὶ τὰ συγκυρήσαντα. Ἀσυάγης δὲ, ὡς οἱ ἀπίκετο ὁ Ἅρπαγος παῖς, σφάξας αὐτὸν, καὶ κατὰ μέλεα διελὼν, τὰ μὲν ὤπτησε, τὰ δὲ ἕψησε τῷ κρεῶν. δυστυχέα δὲ ποιησάμενος, εἶχε ἑτοῖμα. ἐπείτε δὲ, τῆς ὥρης γινομένης δείπνου, παρῆσαν οἵ τε ἄλλοι δαιτυμόνες, καὶ ὁ Ἅρπαγος· τοῖσι μὲν ἄλλοισι καὶ αὐτῷ Ἀσυάγει παρετέθεατο τράπεζαν ἐπιπλέαν τεράπεζα ἐπιπλέων θοίνης πλέα μηλίων κρεῶν· Ἅρπάγῳ δὲ, τοῦ ἑωϋτοῦ παιδὸς, πλὴν τῆς κεφαλῆς τε καὶ ἄκρων χειρῶν τε καὶ ποδῶν, τἄλλα πάντα· ταῦτα δὲ ἦν ἐν κίστῃ ἔκειτο δὴ κανέῳ κατακεκαλυμμένα· ὡς δὲ τῷ Ἅρπάγῳ ἐδόκεε ἄλις ἔχειν τῆς βορῆς, Ἀσυάγης εἴρετό μιν εἰ ἡδείη τι τῇ δοίνῃ. φαμένου δὲ Ἅρπάγου καὶ κάρτα ἡδέως, παρέφερον τοῖσι προὐκείτο τλῶ κεφαλῷ τοῦ παιδὸς κατακεκαλυμμένῳ, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. Ἅρπαγον δὲ ἐκέλευον προσάντες ἀποκαλύπτειν τε καὶ λαβεῖν τὸ βούλεται αὐτέων. πεισθέντος δὲ ὁ Ἅρπάγου, καὶ ἀποκαλύψαντος, ὁρᾷ τοῦ παιδὸς τὰ λείμματα· ἰδὼν δὲ, ἔτε ἐξεπλάγη, ἐντός τε ἑωϋτοῦ γίνεται. εἴρετο δὲ αὐτὸν ὁ Ἀσυάγης εἰ γινώσκοι ὅτου θηρίου κρέα βεβρώκει. ὁ δὲ καὶ γινώσκειν ἔφη, καὶ ἀρεστὸν εἶναι πᾶν τὸ ἂν βασιλεὺς ἔρδοι. τοιούτοισι δὲ ἀμειψάμενος, καὶ ἀναλαβὼν τὰ λοιπὰ τοῦ κρεῶν, ἦιε ἐς τὰ οἰκία. ἐνθεῦτεν δὲ ἔμελλε (ὡς ἐγὼ δοκέω) ἁλίσας θάψειν τὰ πάντα. Ἅρπάγῳ μὲν Ἀσυάγης δίκην τοιαύτην ἐπέθηκε. Κύρου δὲ περὶ βουλεύων, σκάλεε τοὺς αὐτοὺς τοῦτον τὸν Μάγων οἵ τὸ ὀνείρατα οἱ ταῦτα ἐκρίναν· ἀπικομένους δὲ εἴρετο ὁ Ἀσυάγης τῇ ἔκρινάν οἱ τλῶ ὄψιν. Οἱ δὲ τοῦ ταὐτὰ εἶπαν, λέγοντες ὡς βασιλεύσαι χρῆν τὸ παῖδα εἰ ἐπέζησε, καὶ μὴ ἀπέθανε πρότερον.

[1] Sed mentis compos fuit. [2] Quomodo sibi visum illud essent interpretati. Illi idem responsum reddiderunt *quod antea*, oportere puerum regnare, si superstes esset, nec prius obiisset. Atqui, &c.

"ὁ δὲ ἀμείβεται αὐτὸς τοῖσδε, Ἔστι τε ὁ
"παῖς καὶ ζώει· καί μιν ἐὼν ἀγρῶ Μάγι-
"κόμβυον οἱ ἐκ τῆς κώμης παῖδες ἐσηναν-
"το βασιλέα. ὁ δὲ πάντα ὅσαπερ οἱ ἀλη-
"θεῖ λόγῳ βασιλῆες, ἐτελέωσε ποιήσας·
"καὶ γὰρ δορυφόρους, καὶ θυρωρούς, καὶ ἀγγελιη-
"φόρους, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα διατάξας
"ἦρχε. καὶ νῦν ἐς τί ὑμῖν ταῦτα φαίνεται
"φέρειν; εἶπαν οἱ μάγοι, Εἰ μὴ σφέας τί
"τι, καὶ ἐβασίλευσε ὁ παῖς μὴ ἐκ προνοίης
"τινός, δαίμονί τε τούτῳ εἶναι, καὶ θυμῷ
"ἔχε ἀγαθόν. ἔτι γὰρ καὶ τοῦδε τοῦ ὀνείρου ἄρξει
"ὥσπερ σμικρὰ γὰρ καὶ ἀπὸ λογίων ἡμῖν ἔνια
"κεχώρηκε. καὶ τάχα τῶν ὀνειράτων ἐχό-
"μενα, πλέως ἐς ἀσθενὲς ἔρχεται. ἀμείβε-
"ται Ἀστυάγης τοῖσδε καὶ αὐτός, Ὦ μάγοι,
"ταύτῃ μὲν ἐγὼ τῇ γνώμῃ εἰμί, βασι-
"λῆος ὀνομαστὴς τοῦ παιδός, ἐξεῖναι τε
"τὸν ὄνειρον, καὶ μοι τὸν παῖδα τοῦτον εἶ-
"δεινὸν ὐδὲν ἔτι. ὅμως μὴ τοι συμβουλεύ-
"σατέ μοι, δι' ὑμεῖς ἐφάμυοι, τὰ μέλλει
"ἀσφαλέστατα εἶ) οἴκῳ τε τῷ ἐμῷ καὶ ὑμῖν.
εἶπαν πρὸς ταῦτα οἱ μάγοι, Ὦ βασιλεῦ,
"καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν δεῖ πολλῷ δεῖ κατορ-
"ᾶσθαι ἀρχὴν τὴν σήν. κεῖνος μὲν γὰρ ἀλ-
"λοτελὴς τα, ἐς τὸν παῖδα τοῦτον ὑπερέσα
"ἐόντα Πέρσην· καὶ ἡμεῖς ἐόντες Μήδοι,
"δουλήμεθά τε καὶ λόγου οὐδενὸς γινόμεθα
"πρὸς Περσέων, ἐόντες ξεῖνοι· σέο δ' εἵνεσε-
"ὠτοῦ βασιληος, ἐόντος πολίτεω, καὶ
"ἀρχομεν τὸ μέρος, καὶ τιμὰς πρὸς σέο μεγά-
"λας ἐχόμεθα. ὥστε ὦν πάντως ἡμῖν σέο τε καὶ
"τῆς σῆς ἀρχῆς προοπτέον ἐστί. καὶ νῦν εἴ
"φοβερόν τι ἑωρῶμεν, πᾶν ἂν σοι προ-
"έφερόμεν· νῦν δὲ ἀποκνίφαντος τοῦ
"ἐνυπνίου ἐς φλαῦρον, αὐτοί τε σαρσόμεθα,
"καὶ σοὶ ἕτερα τοιαῦτα διακελευόμεθα.
"τὸν δὲ παῖδα τοῦτον ἐξ ὀφθαλμῶν ἀπό-
"πεμψαι ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς γεναμένους.
Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, ἐχάρητε
καὶ καλέσας τὸν Κῦρον, ἔλεγέ οἱ τοιάδε,
"Ὦ παῖ, σὲ γὰρ ἐγὼ δι' ὄψιν ὀνείρου ἐτε-
"λέω ἀδικέων, τῇ σεωυτοῦ δὲ μοίρῃ σῴζεαι·
"νῦν ὦν ἰὼν χάρων ἐς Πέρσας (πομ-
"πὸς δ' ἐγὼ ἅμα πέμψω) εὑρήσεις τε
"πατέρα καὶ μητέρα δίκαιος, οὐ τὴν
"Μιτραδάτεω τε τὸν βουκόλον καὶ τὴν
γυναῖκα αὐτοῦ. Ταῦτα εἶπας ὁ Ἀστυάγης,
ἀπέπεμπε τὸν Κῦρον. νοσήσαντα δὲ μιν ἐς τοῦ
Καμβύσεω τοῦ οἰκία, ἐδέξαντο οἱ γεναμένοι καὶ δεξάμενοι, ὡς ἐπύθοντο, μεγάλως ἠσπάζοντο, οἷα δὴ ὀπισάμενοι αὐτίκα τότε τελευτῆσαι· ἰσχύρον τε ὅτεῳ τρόπῳ ἐδεδήμιοτο. ὁ δὲ σφι ἔλεγε, φὰς πρωτοῦ μὲν

Atqui puer & vivit & incolumis est, (Astyages excepit) & quum ipsum ruri agentem pueri ejus pagi, regem delegissent, quæ faciunt qui revera sunt reges, ea omnia hic fecit. Nam satellitibus, janitoribus, internunciis, ac cæteris muniis institutis, imperium exercuit: quæ vobis quonam videntur spectare? Si superest puer (Magi respondent) atque regnavit 1 nulla ex providentia, confidito ob id, ac bono sis animo, jam non eum regnaturum iterum. Nam quædam vaticinationes nostræ in exigua recidérunt, 2 & velut insomnia in imbecillum quiddam tandem redactæ sunt. Ego (inquit Astyages respondens) istius vestræ, magi, fere sum sententiæ, 3 me somnio esse defunctum, puero jam rege nominato, nihilque mihi amplius eum esse reformidandum. Vos tamen probe considerantes, quænam futura sint & meæ domui & vobis tutissima consulite. Ad hæc magi, Nostra etiam, rex, (inquiunt) magni interest, tuum stare principatum: 4 qui si immutetur, & ad hunc puerum qui Persa est transeat, nos quoque qui Medi sumus, in servitutem redigemur apud Persas, & extranei nullius erimus pretii: te vero regnante, cujus populares sumus, tum ex parte imperamus, tum magnos apud te honores obtinemus. Quo magis per nos & tibi & regno tuo prospiciendum est: & nunc, siquid cerneremus quod timendum esset, tibi aperiremus: verum quum in rem frivolam nunc evaserit somnium, & ipsi confidimus, & te itidem confidere jubemus, & hunc ablegare puerum ab oculis tuis in Persidem ad parentes. His auditis Astyages CXXI gavisus est: accitoque Cyro hæc inquit, Fili, quum ego propter quandam haud sanam somnii visionem in te fuissem injurius, tuo tamen ipsius fato superstes es. Nunc itaque lætus ad Persas ito cum iis quos ad te deducendum mittam. Eo perveniens, parentes tuos offendes: patrem, non qualis est Mitradates bubulcus, & matrem, non qualis est uxor ejus. Hæc loquutus Astyages, Cyrum CXXII dimittit. Quem ad domum Cambytis reversum, acceperunt sui parentes, & audita re vehementer amplexati sunt & quem statim mortem obiisse crediderant. Scisitabantur igitur quonam modo superstes esset. Hic se vero ait eos antea

1 Non de industria & absque ullo consilio, confid. 2 Et quæ ex insomniis pendent, prorsus ad leve quidpiam deveniunt. 3 Hunc esse somnii exitum, puero, &c. 4 Alioqui enim alienatus, ad hunc puerum qui Persa est, deveniret: ac tum nos qui Medi sumus, in servitutem redigeremur, nulliusque pretii essemus apud Persas, utpote extranei, At permanente rege, cujus pop.

×V. Notas Gravii ad Justin: L. I. Cap: 5. N. 1. Edit: Var:

non

non noviſſe, 1 & ob id maximè erraſſe. Inter viam tamen omne ſuum infortunium audiſſe. credidiſſe enim ſe bubulci Aſtyagis eſſe filium: verum in illo itinere omnem rem geſtam, ab iis qui ipſum deduxerant accepiſſe. Commemorabat autem ſe ab uxore bubulci fuiſſe educatum, ſemper eam laudibus proſequens, ita ut in omni ejus ſermone eſſet Cyno. Quod nomen accipientes ejus parentes, (ut magis divinitus videretur Perſis filius ſuus fuiſſe ſervatus) divulgarunt, à cane Cyrum, quum eſſet expoſitus, fuiſſe educatum. CXXIII unde hæc fabula emanavit. ¶ Ubi Cyrus in virilem adolevit ætatem, & inter æquales viriliſſimus evaſit & idem dilectiſſimus, 2 conſtituit Harpagus ad eum dona mittere, Aſtyagis ulciſcendi cupidus. Nam per ſeſe, qui privatus eſſet, non videbat futuram de Aſtyage vindictam: ſed Cyrum cernens adultum, cujus caſus ſuis aſſimilabat, ſibi ſocium comparabat. Præterea vero hæc ab eo facta erant. Quum eſſet acerbus Aſtyages in Medos, Harpagus ſingulis quibuſque eorum ſe inſinuans primoribus, perſuadebat oportere Aſtyagem à regno ſummoveri, Cyro delecto. Harpagus, his tranſactis ac paratis, ita demum volens Cyro apud Perſas agenti ſuam aperire ſententiam, quum aliter non poſſet, utpote itineribus cuſtoditis, hujuſmodi rem comminiſcitur: 3 Exenterato quem ſolerter obtinuerat lepore, ut nihil omnino reſcinderetur, indidit libellum in quo quæ libuit conſcripſerat: reſutoque ventre, leporem una cum retibus tradidit venatori cuidam ſuorum domeſticorum fidiſſimo: miſitque ad Perſas, 4 præcipiens, ſuo ore, quum daret leporem, Cyro diceret ut ipſe ſuis manibus aperiret, CXXIV idque ſine arbitris faceret. Hæc exequuto nuncio, Cyrus acceptum leporem aperuit, inventumque libellum qui in eo inerat, legit, in hæc verba: Fili Cambyſis, quem dii reſpiciunt (nam aliter nunquam in tantum fortunæ perveniſſes) ulciſcere nunc Aſtyagem tuæ necis autorem, Quoniam ex hujus tu quidem ſtudio perieras, deorum tamen beneficio & meo ſuperſtes es. Quæ omnia quemadmodum circa te geſta ſunt, opinor te olim jam reſciviſſe: & item, qualia ego ab Aſtyage paſſus ſim quod te non occidiſſem, ſed bubulco tradidiſſem.

ἐκ εἰδέναι, ἀλλὰ ἡμαρτηκέναι πλεῖστον· καὶ ὁδὸν δὲ πυθέσθαι πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ παθέων. Ἐπίσασθαι μὲν γὰρ ὡς βουκόλου τοῦ Ἀσυάγεω εἴη παῖς· ἀπὸ δὲ τῆς κεῖθεν ὁδοῦ τὸν πάντα λόγον τῶν πομπῶν πυθέσθαι. τρεφῆναι δὲ ἔλεγε ὑπὸ τῆς τοῦ βουκόλου γυναικός· ἥτις τε ταύτῃ αἰνέων ἀμπαύετο· λέγειν τε οἱ ἐν τῷ λόγῳ τὰ πάντα ἡ Κυνώ. οἱ δὲ τυκέες ὑπολαβόντες τὸ ὄνομα τοῦτο, (ἵνα θειότερος δοκέῃ τοῖσι Πέρσῃσι σωθεῖναι σφι ὁ παῖς) καταβαλεῖν φάτιν ὡς ἐκκείμενον Κῦρον κύων ἐξέθρεψε. ἐνθεῦτεν μὲν ἡ φάτις αὕτη κεχωρήκεε. Κύρῳ δὲ ἀνδρωθέντι, καὶ ἐόντι τῶν ἡλίκων ἀνδρειοτάτῳ καὶ περισφιλεστάτῳ, προσέκειτο ὁ Ἅρπαγος, δῶρα πέμπων, τίσασθαι Ἀσυάγεα βουλόμενος ἀπ' ἑωυτοῦ· ὁρέων γὰρ ἐόντα ἰδιώτεα ἐκ ἐνεώτερα τιμωρέειν ἐωυτῷ ἐς Ἀσυάγεα. Κῦρον δὲ ὁρέων ὑπερφόμενον, ἐποιέετο σύμμαχον, τὰς πάσας τοῦ Κύρου τῇ ἑωυτοῦ ὁμιλέοντι· περὶ δὲ ἔτι τούτῳ τάδε οἱ κατήργαστο· ἐόντι τῷ Ἀσυάγεω πικρῷ ἐς τοὺς Μήδους, συμμίσγων ἑνὶ ἑκάστῳ ὁ Ἅρπαγος τῶν πρώτων Μήδων, ἀνέπειθε ὡς χρὴ Κῦρον προσποιεῦντας, Ἀσυάγεα παῦσαι τῆς βασιληίης. κατεργασμένῳ δέ οἱ τούτῳ καὶ ἑτοίμῳ, ὅτε δὴ τῷ Κύρῳ διαπεμπομένῳ ἐν Πέρσῃσι βουλόμενος ὁ Ἅρπαγος δηλῶσαι τῷ ἑωυτοῦ γνώμην, ἄλλως μὲν ὑδαμῶς εἶχε, ἅτε τῶν ὁδῶν φυλασσομένων· ὁ δὲ ἐπιτεχνᾶται τοιόνδε· λαγὼν μηχανησάμενος, καὶ ἀναρρίσας τοῦτον τῷ γαστέρα, καὶ ὦδὶν ἀποτείλας, ὡς ἦν εἶχε, ὅτω ἐπέδησε βιβλίον, τά οἱ ἐβούλετο ἐγγράψας. ἀπορράψας δὲ τοῦ λαγοῦ τὴν γαστέρα, καὶ δίκτυα δούς, ἅτε θηρευτῇ, τῷ οἰκετέων τῷ πιστοτάτῳ, ἀπέστειλε ἐς τοὺς Πέρσας· ἐντειλάμενός οἱ, ἀπὸ γλώσσης, διδόντα τὸν λαγὸν Κύρῳ, ἐπιειπεῖν, αὐτοχειρὶ μὲν διελεῖν, καὶ μηδένα οἱ ταῦτα ποιεῦντι παρεῖναι. Ταῦτα μὲν δὴ ὧν ὑπετελέα ἐγίνετο καὶ ὁ Κῦρος ὑπολαβὼν τὸν λαγὸν ἀνέσχισε. δόρων δὲ ἐν αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐὸν, λαβὼν ἐπελέγετο. τὰ δὲ γράμματα ἔλεγε τάδε, Ὦ παῖ Καμβύσεω, σὲ γὰρ θεοὶ ἐπορέωσι (οὐ γὰρ ἂν κω ἐς τοσοῦτον τύχης ἀπίκνεο.) σὺ νῦν Ἀσυάγεα τὸν ἑωυτοῦ φονέα τίσαι. κατὰ μὲν γὰρ τοῦτο προαδυμίῃ τεθύμηκας, τὸ δὲ κατὰ θεούς τε καὶ ἐμὲ ὀφείλεις. τά σε καὶ πάλαι δοκέων πάντα ἐκμεμαθηκέναι, σέο τε αὖτις πέρι ἐπρήχθη, καὶ οἷα ἐγὼ ὑπὸ Ἀσυάγεος πέπονθα· ὅτι σε οὐκ ἀπέκτεινα, ἀλλὰ δώδεκα τῷ βουκόλῳ·

1 Et in maximo errore verſatum fuiſſe. 2 Et inſtabat Harpagus, dona mittendo. *Vel ejus ſtudioſus erat.* 3 Quum leporem arte compoſuiſſet, ejuſque ventrem reſcidiſſet nihil lacerando, indidit libell. 4 *Vel*, Præcipiens ut quum leporem Cyro daret, ſuo ore diceret ut, *&c. Vel, Cyrum admoneret etiam ut &c.*

" σὺ νῦν ἐμοὶ βούλῃ πείθεσθαι, περ Ἀσυ-
" άγεος ἄρχει χώρης, ταύτης ἀπάσης ἄρξεις.
" Πέρσας γὰρ ἀναπείσας ἀπίσασθαι, στρατη-
" λάτεε ὅτι Μήδους. καὶ οὗτος τε ἐγὼ τοῦτο
ἢ ἀντῆσαι, " Ἀσυάγεω ἀποδεχθῶ στρατηγὸς " ἀντία
" σεῦ, ἔσαι τοι τοῦτο βάλεσθαι, οὗτός τε τῆς
" δοκίμου ἄλλος Μήδων. πρῶτοι γὰρ
" ὕστεροι ἀποστάντες ἀπ' ἐκείνου, καὶ ἡμύμε-
" οι περὶ σέο, Ἀσυάγεα καταιρέειν πει-
" ρήσονται. ὡς ὦν ἑτοίμου τοῦ γε ἐνδιδόν-
" έοντος, ποίεε ταῦτα, καὶ ποίεε κατὰ τά-
χος. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος ἐφρόντι-
ζε ὅπῃ τεῴῳ σοφωτάτῳ Πέρσας ἀνα-
πείσει ἀπίσασθαι. φροντίζων δ', εὕρισκε
ταῦτα καιρεώτατα εἶ· ἐπίεε δὴ τάδε·
βιβλίον γράψας ἐς βιβλίον τὰ ἐβούλετο, ἀλλίῃ τ'
Περσέων ἐπουήσατο· μετὰ δ', ἀναπτύξας τὸ
βιβλίον, καὶ διπλεγόμενος, ἔφη, Ἀσυάγεά
μιν στρατηγὸν Περσέων ἀποδεικνύω.
" Νῦν, ἔφη τε λέγων, ὦ Πέρσαι, πρᾶ-
" γμα ὑμῖν, παρεῖναι ἔκαστον ἔχοντα
δρέπανον. Κῦρος μὲν ταῦτα προηγόρευ-
σε. Ἔστι δὲ Περσέων συχνὰ γένεα· καὶ τὰ
μὲν αὐτέων ὁ Κῦρος συνάλισε, καὶ ἀνέπεισε
ἀπίσασθαι ἀπὸ Μήδων· ἔστι δὲ ταῦτα, ἐξ ὧν
ἄλλοι πάντες, Ἀρτεάται, Πέρσαι, Πα-
σαργάδαι, Μαράφιοι, " Μάσιοι. τούτων
Πασαργάδαι εἰσὶ ἄριστοι· ἐν τοῖσι καὶ Α-
χαιμενίδαι εἰσὶ φίτρης ἔνθεν οἱ βασιλέες οἱ
Περσεῖδαι γεγόνασι. ἄλλοι δὲ Πέρσαι εἰσὶ
οἵδε, Παντιάλαιοι, Δηρουσιαῖοι, Γερμάνιοι.
πάντες μὲν πάντες ἀροτῆρες εἰσὶ οἱ δὲ ἄλλοι,
νομάδες, Δάοι, Μάρδοι, Δροπικοί, Σα-
γάρτιοι. Ὡς δὲ παρῆσαν ἅπαντες ἐγκύλιες
τὸ προειρημένον, ἐνδαῖτυε ὁ Κῦρος· καὶ
γάρ τις καὶ Περσικὴς ἀγαθοῦδης ὅσον
τε δὴ ὀκτωκαίδεκα σταδίους, ἢ εἴκοσι· πάν-
τη τοῦτον σφι ὁ χῶρον προεῖπε " ἐξημε-
ρῶσαι ἐν ἡμέρῃ. διατελεσάντων δὲ τῆς
Περσέων τὸν προκείμενον ἄεθλον, δεῖπνα σφι προεῖπε, ὡς τῇ ὑστεραίῃ παρεῖναι λε-
λουμένους. ἐν δὲ τούτῳ τά τε αἰπόλια καὶ τοὺς
ποίμνας καὶ τὰ βουκόλια ὁ Κῦρος πάντα τῶν
πατρὸς συναλίσας ἐς ταὐτό, ἔθυε, καὶ παρε-
σκεύαζε ὡς δεξιωσόμενος τὴν Περσέων τὸν
στρατόν· ἐπὶ δὲ, οἶνόν τε καὶ σιτίοισι ὡς ἐπι-
πλεοτάτοισι. ἀπικομένους δὲ τῇ ὑστεραίῃ
τοὺς Πέρσας κατακλίνας ἐς λειμῶνας, δεί-
πνιζε. ἐπεὶ τε δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, εἴρετο
σφέας ὁ Κῦρος κότερα τὰ τῇ προτεραίῃ
εἶχον, ἢ τὰ παρεόντα σφι εἴη αἱρετώτερα·
οἱ δὲ ἔφασαν πολλὸν εἶναι αὐτέων τὸ μέσον. τὰ μὲν γὰρ πρότερα ἡμέρῃ πάντα σφι κακὰ
ἔχειν, τὰ δὲ τότε παρεῦσαν, πάντα ἀγαθά. ταῦτα δὲ ἐπιλαβὼν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος ὁ Κῦρος, παρεγ-
" μυθεόμενος πάντα λόγον· λέγων, " Ἄνδρες Πέρσαι, ὑμῖν ἔρχεται βουλομένοισι μὲν ἐμέο πείθεσθαι,

Nunc, si mihi auſcultare vis, omni tu cui Aſtyages imperat regioni imperabis: Quum enim Perſis ut deficiant perſuaſeris, expeditionem adverſus Medos ſuſcipe: utpote ad votum tibi re ſucceſſura, ſive ego dux ab Aſtyage ad tibi occurrendum creatus fuero, ſive alius quiſpiam Medorum illuſtrium. Horum enim primi quique ab illo ad te deficientes, Aſtyagem conabuntur evertere. Tanquam igitur cuncta tibi ſint hîc in expedito, illa exequere ſine mora. Cyrus, his auditis, conſiderabat quonam ſolertiſſimo modo Perſas induceret ad rebellandum. Cogitando tandem comperit hunc eſſe appoſitum, ut ita faceret: Scripto libello de iis quæ volebat, concilium Perſarum coegit. Deinde reſignato libello atque lecto, ducem ſe inquit Perſarum ab Aſtyage eſſe deſignatum. Et nunc Perſæ (ait) edico vobis ut præſto mihi ſitis cum ſingulis falcibus. Hoc Cyrus Perſis præcepit: quorum complura ſunt genera. Eorum quædam Cyrus congregavit, & à Medis ad deficiendum induxit, 1 ſub quibus alia omnia. Ea autem hæc ſunt Arteatæ, Perſæ, Paſargadæ, Meraphii, Maſii. Sed horum Paſargadæ ſunt præſtantiſſimi, in quibus & Achæmenidarum 2 cognatio eſt, unde reges Perſidæ ſunt oriundi. Alii Perſæ hi ſunt, Panthelæi, Deruſiæi, Germani: atque hi omnes, aratores. Alii vero, pecuarii, Dai, Mardi, Dropici, Sagartii. Ubi cuncti adfuerunt habentes quod eis erat præceptum, ibi Cræſus jubet locum quendam dumoſum (erat in Perſide is locus circiter decem & octo aut viginti ſtadiorum) totum detergant intra diem. Quo labore perfectis Perſis, iterum præcipit in poſterum diem ut lauti adſint. Interim coactos in unum caprarum, ovium, boum greges patris ſui mactat atque apparat, tanquam Perſarum exercitum accepturus vinoque ac cibariis quam lautiſſimis. Poſtero die ubi convenerunt Perſæ, jubet eos diſcumbere in prato atque epulari. Deinde cœnatos interrogat utrum pridianam an præſentem conditionem præoptarent. Illis reſpondentibus, multum eſſe inter hæc duo 3 intervalli: pridianam enim omnia mala habuiſſe, præſentem vero omnia bona habere: excepit Cyrus, & omnem rem denudavit, inquiens, Viri Perſæ, ita res veſtræ habent: volentibus vobis mihi obtemperare,

CXXV

CXXVI

1 Sunt autem hæc, à quibus alii omnes dependent. 2 Tribus 3 diſcriminis.

& hæc

& hæc & alia infinita commoda aderunt sine ullo servitutis labore: nolentibus vero, innumerabiles, quales hesternæ, ærumnæ. Nunc itaque obtemperando mihi, efficiamini liberi. Nam & divina quadam sorte ipse genitus hæc bona videor in manus vestras esse allaturus, & vos non arbitror inferiores esse Medis, cum in aliis tum vero in bellicis rebus. Quæ quum ita sint rebellate quam-
CXXVII primum ab Astyage. Persæ, ut qui jampridem 1 dedignarentur parere Medis, nacti 2 præsidem, libenter se in libertatem vindicarunt. Hæc moliri Cyrum Astyages quum accepisset, nisso nuncio accersit. Iste nuncium jubet renunciare, se prius illuc venturum quam Astyages ipse velit. His auditis, Astyages Medos cunctos armat, hisque 3 adverso numine Harpagum præficit, oblitus eorum quæ illi fecisset. Comparato exercitu, ubi Medorum copiæ 4 cum Persicis prœlium conseruerunt, quicunque eorum 5 sermonis Harpagi erant expertes, prœliabantur: qui vero participes, ad Persas transibant. Plerique de industria ignaviter agebant,
CXXVIII fugamque faciebant. Dilapso turpiter Medico exercitu, Astyages ut primum rem cognovit, minitans Cyro, inquit, Ne sic quidem Cyrus gaudebit. Hactenus loquutus, ante omnia eos magos somniorum interpretes qui suasissent ipsi Cyrum dimittendum, patibulis affigit. Deinde reliquos Medorum qui in urbe erant, adolescentes pariter & senes armat. Quibus eductis, cum Persis confligens fugatur: vivusque ca-
CXXIX pitur, amissis quos eduxerat Medis. Ei captivo astans Harpagus insultavit, eumque dicteriis lacessivit, cum alia quæ homini dolerent, dicens, tum vero percontando eum de cœna sua in qua ille ipsum carnibus filii pavisset: 6 quoniam regnum ejus ad servitutem decidisset. Eum intuens Astyages vicissim interrogat nunquid 7 ipsius foret Cyri opus. Harpagus vero, suum esse dicere: idque merito, quoniam ipse ad Cyrum scripsisset. 8 Tum Astyages eum improvidissimum atque iniquissimum omnium hominum compellavit. Improvidissimum quidem, quòd, si facultas ei aderat ut rex efficeretur,

ἔσαι τάδε τε καὶ ἄλλα μυρία ἀγαθά, "
ἀδέκα πόνον δυλοπρεπέα ἔχοισ· μὴ δε- "
λομένοισι ἦ, εἰσὶ ὑμῖν πόνοι τῷ χθιζῷ "
παραπλήσιοι ἀναρίθμητοι. νῦν ὦν ἐμέο "
πειθόμενοι, γίνεσθε ἐλεύθεροι· αὐτός τε "
γὰρ δικαίῳ θείῃ τύχῃ χρεώμενος, τάδε ἐς "
χεῖρας ἄγεσθαι καὶ ὑμέας ἠνέμωσα ἀνδρας "
Μήδων εἶναι φαυλοτέρους, ἔτε τἄλλα, ἔτε "
τὰ πολέμια. ὡς ὦν ἐγόντων ταῦτα, ἀπί- "
σασθε ἀπ' ἀσυάγεω τὸν ταχίστην. Περ-
σας μὲν νυν προσάτεω ὁπλισόμενοι, ἀσ-
μένοι ἐλευθερώσιο, καὶ πάλαι δεινὸν ποιεύ-
μενοι τοὺς Μήδων ἄρχειν. Ἀσυάγης δὲ ὡς
ἐπύθετο Κῦρον πρήσσοντα ταῦτα, πέμψας
ἄγγελον ἐκάλεε αὐτόν. Ὁ δὲ Κῦρος ἐκέ-
λευε τὸν ἄγγελον ἀπαγγέλλειν ὅτι πρό-
τερον ἥξοι παρ' ἐκεῖνον ἢ αὐτὸς Ἀσυάγης
βουλήσεται. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἀσυάγης,
Μήδους τε ὥπλισε πάντας καὶ στρατηγὸν
αὐτέων, ὡς τε θρασυνομένης ἐόν, ἀπέδεικνυε
Ἅρπαγον· λίθῳ πυθόμενος τὰ μὲν
ἔδρασε. ὡς δὲ οἱ Μῆδοι στρατευσάμενοι
τοῖσι Πέρσῃσι συέμισγον, οἱ μὲν τινες
αὐτέων ἐμαχέσαντο, ὅσοι μὴ τῆς λόγου μετέ-
σχον· οἱ δὲ αὐτομόλεον πολλοὶ τοὺς Πέρσας, οἱ
δὲ πλέονες ἐθελοκάκεόν τε ἔφευγον. Διαλυθέντος δὲ τοῦ Μηδικοῦ στρατεύματος
αἰσχρῶς, ὡς ἐπύθετο τάχιστα ὁ Ἀσυάγης,
ἔφη, ἀπειλέων τῷ Κύρῳ, Ἀλλ' οὐδ' ὡς "
ὁ Κῦρος γε χαιρήσει. Τοσαῦτα εἰπὰς,
πρῶτον μὲν τοὺς μάγους τοὺς ὀνειροπόλους, οἳ
μιν ἀνέγνωσαν μετεῖναι τὸν Κῦρον, τούτους
ἀνεσκολόπισε. μετὰ δὲ, ὥπλισε τοὺς
καταλειφθέντας τοὺς Μήδων ἐν τῷ ἄστει, νέ-
ους τε καὶ πρεσβύτας ἄνδρας· ἐξαγαγὼν
δὲ τούτους, καὶ συμβαλὼν τοῖσι Πέρσῃσι, ἐσ-
σώθη· καὶ αὐτός τε Ἀσυάγης ἐζωγρήθη, καὶ
τοὺς ὀξήναγε τοὺς Μήδων ἀπέβαλε. Βόν-
τι δὲ αἰχμαλώτῳ τῷ Ἀσυάγει προσὰς ὁ
Ἅρπαγος καταχαίρετε καὶ κατεκερτόμεε·
καὶ ἄλλα λέγων ἐς αὐτὸν θυμαλγέα
ἔπεα· καὶ δὴ καὶ εἰρετό μιν πρὸς τὸ ἑωυ-
τοῦ δεῖπνον, τὸ μὲν ἐκείνου σαρξὶ τοῦ
παιδὸς ἐδοίνισε, ὅτι εἴη ἡ ἐκείνου δυλο-
σύνη ἀντὶ τῆς βασιληίης. ὁ δὲ μιν πρόσθεν ἀντείρετο εἰ ἑωυτῷ πιθέσθαι τὸ
Κύρου ἔργον. Ἅρπαγος ἦ ἔφη, αὐ-
τὸς γὰρ γεάψαι, καὶ τὸ πρῆγμα δὴ
ἑωυτοῦ δικαίως ἔχει. Ἀσυάγης δὲ μιν ἀπέφαινε τοῦ λόγου σαιότατόν τε καὶ ἀδικώ-
τατον ἐόντα πάντων ἀνθρώπων· σαιότατον μὲν γε, εἰ παρεὸν αὐτοῦ βασιλέα γενέσθαι,

1 Graviter ferrent 2 Ducem, 3 Tanquam divinitus mente captus, Harp. 4 Cum Persicis junctæ fuerunt, *Vel*, Persicis occurrerunt, 5 Propositum Harpagi ignorabant, prœliabantur: cet. ad Pers. 6 Quod esset illius servitus pro regno. *Id est, Quod propter illud ex rege servus factus esset.* 7 Sibi vendicaret Cy. 8 Tum Astyages demonstrare cœpit illum omnium hominum & stultissimum esse & iniquissimum. Stultissimum quidem, quod quum ipsi liceret regem esse, (si modo per ipsum res ea gesta esset) alteri imperium tribuisset: iniquissimum *&c.*

εἰ δὴ δι' ἑωυτῶν ἐπρήχθη τὰ παρεόντα, ἄλλῳ περιέδηκε τὸ κράτος· ἀδικώτατον ὄν, ὅτι γε δείπνου εἵνεκα Μήδους κατεδούλωσε. εἰ γὰρ δὴ δεῖν πάντως περιιδεῖναί ἄλλῳ τέῳ τιλὶ βασιλήϊον, καὶ μὴ αὐτὸν ἔχειν, δικαιότερον ἦεν Μήδων τέῳ περιβαλεῖν τοῦτο τὸ ἀγαθὸν ἢ Περσέων. νῦν ὦν Μήδους μὲν, ἀναιτίους τότε ἐόντας, δοῦλους ἀντὶ δεσποτέων γεγενέναι· Πέρσας ὦν, δούλους ἐόντας πρὶν Μήδων, νῦν γεγενέναι δεσπότας. Ἀστυάγης μὲν νυν βασιλεύσας ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ τριήκοντα, ὕστερον τῆς βασιληΐης καλεόμενος Μήδοισι ὦν ὑπέκυψαν Πέρσῃσι ἀφ' τοῦ τότε πικρότερα, ἄρξαντες τῆς ἄνω Ἁλυος ποταμοῦ Ἀσίης ἐπ' ἔτεα τριήκοντα καὶ ἑκατὸν δυοῖν δέουτα, πάρεξ ἢ ὅσον οἱ Σκύθαι ἦρχον· ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετεμέλησέ τέ σφι ταῦτα ποιήσασι, καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ Δαρείου. ἀποστάντες δὲ, ὀπίσω κατεστράφησαν, μάχῃ νικηθέντες. τότε δὴ ἔτι Ἀστυάγεος οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Κῦρος ἐπαναστάντες τοῖσι Μήδοισι, ἦρχον τὸ ἀπὸ τούτου τῆς Ἀσίης. Ἀστυάγεα δὲ Κῦρος, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, εἶχε παρ' ἑωυτῷ, ἐς ὃ ἐτελεύτησε. ὕστερον δὲ Κῦρος νεμεσήσας τε καὶ τεραφείς, καὶ ἐβασίλευσε, καὶ Κροῖσον ὕστερον τούτων ἄρξαντα ἀδίκως, κατεστρέψατο, ὡς εἴρηταί μοι τοπρόσθεν. τοῦτον δὲ καλαστρεψάμενος, ὕστερον πάσης τῆς Ἀσίης ἦρξε. Πέρσας δὲ οἶδα νόμοισι τοισίδε χρεωμένους. ἀγάλματα μὲν καὶ νηοὺς καὶ βωμοὺς ἐκ ἐν νόμῳ ποιεύμενοι ἱδρύεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιέουσι μαλακῶς ὑπαφέρουσι· ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, ὅτι μὴ ἀνθρωποφυέας ὀνόμασαν τοὺς θεούς, καθάπερ οἱ Ἕλληνες, ἔδει. οἱ δὲ νομίζουσι Διὶ μὲν, ὅταν τὰ ὑψηλότατα τῶν ὀρέων ἀναβαίνοντες, θυσίας ἕρδειν, τὸν κύκλον πάντα τὸν οὐρανὸν Δία καλέοντες· θύουσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ, καὶ γῇ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τούτοισι μὲν δὴ μούνοισι θύουσι ἀρχῆθεν. ὑπεμεμαθήκασι δὲ καὶ τῇ Οὐρανίῃ θύειν, παρά τε Ἀσσυρίων μαθόντες καὶ Ἀραβίων, καλέουσι δὲ Ἀσσύριοι μὲν Ἀφροδίτην, Μύλιττα· Ἀραβίοισι δὲ, Ἀλίττα· Πέρσαι δὲ, Μίτραν. Θυσίην δὲ τοῖσι Πέρσῃσι τοιήδε τις εἰρημένους θεοὺς ἔδεε καλέσηκε. οὔτε βωμὸν ποιεῦνται, οὔτε πῦρ ἀνακαίουσι, μέλλοντες θύειν· οὐ σπονδῇ χρέωνται, οὐκὶ αὐλῷ, οὐ στέμμασι· οὐκὶ ἀλφοῖ. ἕκαστος δὲ ὡς ἐκέλευσε θύειν θέλει, ἐς χῶρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτῆνος, καλέει τὸν θεὸν, ἐστεφανωμένος τὴν τιάρην μυρσίνῃ μάλιστα.

alteri tribuerit imperium, si modo illa per ipsum gesta essent: iniquissimum vero, quod cœnæ causa Medos in servitutem redegisset. Si enim oportebat omnino eum comparare alteri regnum, nec sibi habere, satiùs futurum fuisse Medorum alicui id bonum comparare quam Persarum. Nunc Medos, qui hujus peccati affines non extitissent, ex dominis factos esse servos: & Persas qui fuissent hactenus servi, nunc dominos effectos esse Medorum. Hunc in modum Astyages, quum quinque & triginta regnasset annos, regno amotus est: ob cujus acerbitatem Medi subjecti fuere Persis, centum ac duodetriginta annos omni supra Halym fluvium Asiæ dominati, excepto tempore quo Scythæ regnaverunt. Iidem sequentibus temporibus, quum horum factorum pæniteret, à Dario defecerunt: sed prœlio victi, iterum subacti sunt, Persæque qui tunc cum Cyro adversus Astyagem rebellaverunt, deinceps Asiæ imperitaverunt Cyrus nullo alio malo afficiens Astyagem, penes se habuit quoad vita excessit. Ita Cyrus genitus educatusque, regno potitus est. Et mox Crœsum injuriæ illatorem subegit, quemadmodum à me superius commemoratum est. Quo subacto, ita omnem Asiam adeptus est. CXXXI. ¶ Porro ritus quibus utuntur Persæ, tales esse comperi. Neque statuas, neque templa, neque aras extruere consuetudo est, quinimmo hoc facientibus insaniæ tribuere, ob id (ut mea fert opinio) quod non, quemadmodum Græci, sentiunt deos ex hominibus esse ortos. Moris habent, editissimis quibusque consensis montibus, Jovi hostias immolare, omnem gyrum cœli, Jovem appellantes. Soli Lunæque sacrificant, & telluri, igni, aquæ atque ventis: hisque solis sacra faciunt jam inde ab initio. 1 Uraniæ quoque sacrificant, sic nimirum ab Assyriis Arabibusque edocti. Vocant autem Assyrii Venerem Mylittam, Arabes eandem Alitam appellant, Persæ Metram. Sacrorum autem ritum CXXXII. circa hosce jam dictos deos hujusmodi quondam instituerunt. Persæ quippe sacrificaturi, nec aras erigunt, neque ignem incendunt prorsus, sed neque libamentis utuntur, aut tibiis, infulisve, aut molis: verum, ut quisque divis hisce sacra facere statuit, in locum mundum victimam sistens, deum illum implorat, myrto maxime cinctam gestens tiaram

1 Postea vero didicerunt Uraniæ etiam sacrificare, & ab Assyriis & ab Arabiis edocti.

1 Sacrifi-

1 Sacrificans autem, non prò se solo privatimque vota nuncupat, sed communiter universis Persis bene precatur. In primis quidem regi: quoniam 2 inter Persas omnes idem quoque comprehenditur. Ubi vero jam in minutas portiunculas membratimque hostiam concidit, carnibus elixis herbam substernit quam mollissimam, maxime trifolium. Huic impositis carnibus, magus astans, theogoniam accinit. Siquidem hanc illi dicunt esse incantationem efficacissimam. Citraque Magum nullum illis fit legitimum sacrificium. Mox sacrificus subCXXXIII latis carnibus utitur in quemcunque usum illi fert animus. Ex omnibus diebus præcipue colendum censent suum quique natalem: nimirum hoc die plus aliis æquum censentes ciborum apponere. Et ditiores, integros boves, camelos, equos, asinos, eosque in fornacibus tostos, isto die in mensam apponunt: pauperes natalem minoribus pecoribus honorant. Cibis autem utuntur perpaucis, bellariis multis, neque iis admodum bonis. Hinc est quòd Persæ dicunt, 3 Græcos pastos jam demum non esurire amplius. Nempe ipsis à cœna cibi apponuntur pretii nullius, & siquid apponatur non cessant quin edant. Vinum largius illis apponitur. Eisdem nec vomere coram, nec urinam facere licet: quæ etiam nunc ita observantur. Poti, de rebus maxime seriis consultare consueverunt. 4 Nam siquando ipsis consultandum videtur, tum postera die jejunant, proponitque is qui ædibus illis in quibus forte consultatur præest: & si placuerit, atque jejunaverint, utuntur ipso: sin minus comprobetur, abrogant, & de quibus jejuni deliberaCXXXIV verint, de eisdem poti pronunciant. Quum in via invicem sibi occurunt, ex hoc quis cognoscat an pares sint: nam salutationis loco se mutuo osculantur. Quod si alter fuerit inferior paulo, malas osculantur duntaxat: sin autem alter fuerit multo ignobilior, prostratus adorat honoratiorem. In primis autem illos observant reverenter qui proxime habitant: secundas tribuunt iis qui à primis proximi: atque sic deinceps progredientes, quo viciniores, hoc arctiori necessitudine junctos existimant:

ἑωϋτῷ μὲν δὴ τῷ Διόνυσι ἰδίῃ μούνῳ ἕ οἱ ἐγγίνεται ἀρᾶσθαι ἀγαθά· ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι Πέρσῃσι κατόλκεται δι' γίνεσθαι, ἢ τῷ βασιλεῖ. ἐν γὰρ δὴ τοῖσι ἅπασι Πέρσῃσι καὶ αὐτὸς γίνεται. ἐπεὰν δὲ Ζαμόλξιλας κατὰ μέρεα τὸ ἱρήϊον, ἑψήσῃ τὰ κρέα, ὑποστορέσας ποίην ὡς ἁπαλωτάτην, βάλλισε δὲ τὸ τρίφυλλον, ἐπὶ ταύτης ἔθηκε ὧν πάντα κρέα. Ζαμόλξιος δὲ αὐτῦ, μάγος ἀνὴρ παρεσκευάσατο ἐπαείδει θεογονίην, οἵην δὴ καὶ ἐκεῖνοι λέγουσι εἶναι τὴν ἐπαοιδήν. ἄνευ γὰρ δὴ μάγου ἔ σφι νόμος ἐστὶ θυσίας ποιέεσθαι. βούλεται δὲ ὀλίγον χρόνον, ἀποφέρεται ὁ θύσας τὰ κρέα, καὶ χρᾶται ὅ, τι μὲν ὁ λόγος αἱρέει· Ἡμέρην δὲ ἁπασέων μάλιστα σφέων τιμᾶν νομίζουσι τῇ ἑαυτοῦ γενέτῃ. ἐγένετο. ἐν ταύτῃ δὲ πλέω δαῖτα τῆσι ἄλλων δικαιεῦσι παρατίθεσθαι· ἐν τῇ οἱ δυσάμμορες αὐτῇσι, βοῦν καὶ ἵππον καὶ κάμηλον καὶ ὄνον παρατιθέασι ὀπτοὺς ἐν καμίνοισι· οἱ δὲ πένητες αὐτέων τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων παρατιθέασι· οὕτω δὲ ὀλίγοισι χρέωνται, διαφορήμασι δὲ πολλοῖσι, καὶ ἐ καλοῖσι. καὶ διὰ τοῦτο φασὶ Πέρσαι τοὺς Ἕλληνας σιτευμένους, πεινῶντας παύεσθαι, ὅτι σφι ἀπὸ δείπνου ἐπιφορέεται οὐδὲν λόγου ἄξιον· εἰ δέ τι ἐπιφέροιτο, ἐδιόντας ἂν ἐ παύεσθαι. οἶνον δὲ κάρτα προσκέαται· καί σφι ἐκ ἐμέσας ἔξεστι, ὀκὶ ἐρέσθαι αὐτίον ἄλλο. ταῦτα μὲν νεωτέρου φυλάσσεται· μεθυσκόμενοι δὲ ἐώθασι βουλεύεσθαι τὰ σπουδαιότατα τῶν πρηγμάτων· τὸ δ' ἂν ἄδῃ σφι βουλευομένοισι, τοῦτο τῇ ὑστεραίῃ νήφουσι προτίθεῖ ὁ οἰκήιος δεσπότης, ἐν τῷ ἂν ἐόντες βουλεύωνται. καὶ ἢν μὲν ἄδῃ καὶ νήφουσι, χρέωνται αὐτῷ· ἢν δὲ μὴ ἄδῃ, μετίασι. τὰ δ' ἂν νήφοντες προβουλεύσωνται, μεθυσκόμενοι ὀπτῶσι. Ἐντυγχάνοντες δ' ἀλλήλοισι ἐν τῇσι ὁδοῖσι, τῇδε ἄν τις γνοίη εἰ ὁμοῖοι εἰσὶ οἱ ἐντυγχάνοντες. ἀντὶ γὰρ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους, φιλέουσι τοῖσι στόμασι. ἢν δ' ἢ ὕτερος ποδαπώτερος ὀλίγῳ, τοὺς παρειὰς φιλέονται· ἢν δὲ πολλῷ ἢ ὕτερος ἀπημονέστερος, προσπίπτων προσκυνέει τὸν ἕτερον. τιμῶσι δὲ ἐκ πάντων τοὺς ἄγχιστα ἑωϋτῷ οἰκέοντας, μετὰ γε ἑωϋτούς· δεύτερα δ', τοὺς δευτέρους· μετὰ δ', κατὰ λόγον προ-

συν-τυγχάνοντες

ἕκαστον

Καινοῦντες τιμῶσι. ἥκιστα δὲ τοὺς ἑωϋτῷ ἐνασσάτους οἰκημένους ἐν τιμῇ ἄγουσι,

---

1 Illi autem qui sacrificat, non licet sibi privatim precari bona, sed commun. 2 Inter cunctos Persas ipse etiam *qui sacrificat* comprehend. 3 Græcos finem edendi facere dum adhuc esuriunt, quod à cœna nihil apponatur illis quod sit alicujus pretii: quod siquid tale apponeretur, non esse finem facturos quoad satiati essent. Vini valde appetentes sunt. 4 Quod autem ipsis placuerit deliberantibus *inter pocula*, id postridie proponit dominus illius domus in qua deliberaverint: & siquidem placuerit sobriis etiam, eo utuntur: sin minus relinquunt. De quibuscunque autem sobrii consulteverint, mebriati ea in disquisitionem revocant. Si in via &c.

νομίζον-

νομίζοντες ἑωυτὲς εἶ) ἀνθρώπων μακρῷ τὰ πάντα ἀείσυς· τὲς ὃ ἄλλυς, κ τ λόγον τῷ λεγομένῳ τῆς ἀρετῆς ἀντίχεσθ. τὲς ὃ ἑκαστάτω οἰκέοντας ἀπ' ἑωυτῶν, κακίσυς εἶ). ὅτι ὃ Μήδων ἀρχόντων κ ἦρχε τὰ ἔθνεα ἀλλήλων, σωματάνται μὲ Μῆδοι, κ τῶν ἄγχιστα οἰκεόντων σφίσι· ἔτοι ὃ κ τῶν ὁμούρων· οἱ ὃ, μάλα τῶν ἐχομένων. κ τὸν αὐτὸν ὃ λόγον κ οἱ Πέρσαι τιμῶσι. προέβαινε γὰ δὴ τὸ ἔθνος ἄρχον τε καὶ ὑπερφέρον. Ξεινικὰ ὃ νόμαια Πέρσαι προσίενται ἀνδρῶν μάλιστα. κ γὰ δὴ τοὶ Μηδικοὶ ἐσθῆτα νομίσαντες ἑωυτῶν εἶ) καλλίω, φορέυσι, κ ἐς τὲς πολέμυς, τὲς Αἰγυπτίυς θώρηκας. καὶ ὑπαθείας τε παντοδαπὰς πυθανόμενοι ὑπερβάλλυσι, καὶ δὴ καὶ ἀπ' Ἑλλήνων μαθόντες, παισὶ μίσγονται. γαμέυσι δ' ἕκαστ. ἀυτῶν πολλὰς μὲ κυρίδιυς γυναῖκας, πολλῷ δ' ἔτι πλέυνας παλλακὰς κτῶνται. Ἀνδραγαθίη δ' αὕτη ἀποδέδεκται, μ τὸ μάχεσθ εἶ) ἀγαθὸν, ὃς ἂν πολλὲς ἀποδέξῃ παῖδας. τῷ δὲ τὲς πλείυς ἀποδεικνύτι, δῶρα ἐκπέμπει ὁ βασιλεὺς ἀνὰ πᾶν ἔτ. τὸ πολλὸν δ' ἡγέαται ἰσχυὸν εἶ). παιδεύυσι δὲ τὲς παῖδας, ἀπὸ πενταέτ. ἀρξάμυοι, μέχρι εἰκοσαέτ., τρία μοῦνα, ἱππεύειν, καὶ τοξεύειν, καὶ ἀληθίζεσθ. τὸν δὲ ἢ πενταετὴς γίνηται, ἐκ ἀπικνέεται ἐς ὄψιν τῷ πατρὶ, ἀλλὰ μετὰ τῆσι γυναιξὶ δίαιταν ἔχει. τοῦδε εἵνεκα " τοῦτο ποιέεται, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ τρεφόμεν., μηδεμίην ἄσην ἀηδὴ τῷ πατρὶ προσβάλλῃ. Αἰνέω μὲν νυν τόνδε τὸν νόμον· αἰνέω ὃ καὶ τόνδε, τὸ μὴ μιῆς αἰτίης εἵνεκα μήτε αὐτὸν τὸν βασιλέα μηδένα φονεύειν, μήτε τῶν ἄλλων Περσέων μηδένα τῶν ἑωυτοῦ οἰκετέων ὅτι μὴ αὐτίῃ ἀνήκεσον πάθ. ἔρδειν. ἀλλὰ λογισάμεν. μὴ δυείσκῃ πλέω τε καὶ μέζω τὰ ἀδικήματα ἐόντα τῶν ὑπουργημάτων, ὕτω τῷ θυμῷ χρέωνται. ἀποκτεῖναι δὲ ὀδένα φασὶ τὸν ἑωυτοῦ πατέρα, ἢ μητέρα. ἀλλὰ ὁκόσα ἤδη τοιαῦτα ἐγίνετο, πᾶσαν ἀνάγκην φασὶ ἀναζητεόμενα ταῦτα ἀνευρεθῆναι ἤτοι ὑποβολιμαῖα ἐόντα, ἢ μοιχόμενα. ὃ γὰ

se nimirum omnium longe optimos arbitrantes: 1 alios vero, quo remotius dissiti sunt, hoc à virtute magis esse alienos. atque illos demum secundum dictam proportionem pessimos esse colligentes qui à Persis absint quam remotissime. Sub Medis imperium obtinentibus, pleræque nationes quoque imperitabant: sed quibus omnibus præerant Medi. Iidem & affines perinde atque Persæ colunt. Quæ gens imperii curam gerens, late progressa fuit. Externorum autem CXXXV morum Persæ maxime omnium hominum sunt studiosi. Nam & Medicam vestem propria elegantiorem arbitrantes, gestant: & in pugnis thorace utuntur Ægyptio. Quin voluptatibus etiam omnis generis quas semel rescire potuerunt, frui student. A Græcis edocti, puerorum quoque indulgent amoribus. Virgines multas ducunt uxorum loco, sed multo plures pallacas habent. Secundum bel- CXXXVI licam fortitudinem potior ducitur numerosæ sobolis procreatio: & illi qui quamplurimos liberos ediderit, 2 huic rex tanquam strenuum quippiam præstiterit, singulis annis munera mittit. Liberos suos, à quinto anno incipientes usque ad vicesimum, tribus duntaxat instituunt, equitare, arcu sagittas excutere, vera loqui. Ante quinquennium filius in conspectum patris non venit, sed apud fœminas degit. Quod ea gratia sic fit ut si inter educationem decedat, nullam hæc prolis jactura patri afferat molestiam. Equidem CXXXVII hunc morem laudo: laudo item illum, ne ob unam tantum culpam liceat vel ipsi regi occidere quempiam, neque alicui aliorum Persarum atrocius aliquid in familiam suam exercere ob unum solum delictum: 3 sed expendere jubetur quisque, si plura ac magna patrarit, atque tum demum justa utatur indignatione. Suum autem patrem aut matrem aiunt neminem unquam occidisse: verum quotquot horum forte acciderunt, omni necessitate excussa, hos tandem deprehensos tradunt aut subdititios, aut spurios. Quippe

1 Minime autem eos qui sedes à se remotissimas incolunt, honore afficiunt: seipsos omnium hominum longe præstantissimos esse arbitrantes in omnibus rebus: cæteros autem, prout propius incolunt, (ut dictum est) virtutem amplecti. At qui longissime ab ipsis habitent deterrimos esse. Porro Medis imperium obtinentibus, quædam etiam gentes mutuo imperabant, *id est, imperium in quasdam obtinebant, & vicissim aliarum imperio suberant.* Medi enim universis imperabant, & maxime sibi propinquis: hi autem, etiam finitimis: isti vero, iis qui maxime vicini erant. Eadem autem ratione & Persæ vicinos suos colunt. Late enim progrediebatur illa gens, imperans & præfecturas obtinens. Externorum aut. 2 Huic rex munera quotannis mittit. In multitudine autem positum esse robur existimant. Lib. 3 Sed ubi consideraverit, si peccata commissa plura majoraque esse comperiat quam obsequia præstita, tum demum iram suam exercet. Suum autem patr. aut m. aiunt nem. unq. occidisse: sed quicunque tales fuerint *filii*, necesse esse ut si de illis inquiratur, aut suppositicii, aut spurii comperiantur. Quippe veris.

veris

verisimile nequaquam videri aiunt ut is qui verus parens sit, à proprio filio in-
CXXXVIII terimatur. Quæcunque apud eos fas non est facere, ea nec dicere. Turpissimum apud eos ducitur, mentiri: secundo loco, æs alienum debere, cum ob alias multas causas, tum quod necessum sit eundem qui debet, mendacio quoque obnoxium esse. Siquis è civibus lepra aut vitiligine infectus sit, huic in civitatem accedere non conceditur, neque cum aliis Persis consuetudinem habere. Dicunt enim hos morbos illis immissos quod in solem peccaverint. Externum vero qui iisdem correptus fuerit, è regione sua exigunt: atque 1 ob eandem causam albas columbas in regionem illam afferunt. In flumen nec immeiunt, nec inspuunt, nec manus abluunt, nec denique simile quippiam faciunt, sed flumina inter omnia religiosissime co-
CXXXIX lunt. Hoc quoque Persis accidit peculiare, quod quanquam illos lateat, nobis minime est obscurum: nempe quæcunque apud illos nomina vel corporibus vel magnificentiæ sunt similia, ea omnia in eadem terminari litera, quam Dores san appellent, Iones sigma. Et, si animadvertas attentius, deprehendes nomina Persarum non quædam,
CXL sed omnia similiter claudi. Equidem hæc probe sciens de Persis possum indubitatò affirmare. At ista quæ de mortuis produntur, obscuriora, neque perinde certò: cadavera videlicet defunctorum Persarum non prius humari quam aut ab alite aut cane trahantur. 2 Medos tamen sat scio hæc facitare: quandoquidem aperte faciunt. Persæ igitur mortuum 3 cera involventes in terram condunt. Magi vero cum ab aliis hominibus tum à sacerdotibus Ægyptiis differunt. Siquidem hi nullius animantis occisione se polluunt præter ea duntaxat quæ diis immolant: Magi suis ipsorum manibus, excepto homine atque cane, quidvis occidunt: immo hoc palmarii loco ducunt, si formicas serpentesque, & breviter reptilia atque volatilia plurima necaverint. Atque de horum ritibus hunc in modum dictum sit: nos ad institutam nar-
CXLI rationem recurrimus. ¶ PORRO Iones atque Æoles, ubi audierunt Lydos citra negotium à Persis victos, legatos Sardis miserunt ad Cyrum, 4 ultro postulantes ut iisdem conditionibus eos

δὴ φασι εἰκὸς εἶ) τὸν γε ἀληθῶς τοκέα ὑπὸ τῦ ἐωϋτῦ παιδὸς ἀποθνήσκειν. " Ὁκόσα δὲ σφι πιέειν ἐκ ἔξεστι, ταῦτα δὲ λέγειν ἔξεστι. αἴσχιστον δὲ αὐτοῖσι τὸ ψεύδεσθαι νενόμισαι· δεύτερα δὲ, τὸ ὀφείλειν χρέω· πολλῶν μὲ εἵνεκα, μάλιστα δὲ ἀναγκαίω φασὶ εἶ) τὸν ὀφείλοντα, καὶ τι ψεῦδεσθαι λέγειν. ὃς ἂν δὲ τῶν ἀστῶν λέπρῃ ἢ λεύκῃ ἔχῃ, ἐς πόλιν μὲν οὐκ ἔρχεται, οὐδὲ συμμισγέται τοῖσι ἄλλοισι Πέρσῃσι. φασὶ δέ μιν ἐς τὸν ἥλιον ἁμαρτόντα τι, ταῦτ' ἔχειν· ξεῖνον δὲ πάντα, τὸν λαμβανόμενον ὑπὸ τετέων, πολλοὶ ἐξελαύνουσι ἐκ τῆς χώρης· καὶ τὰς λεύκας ταύτισι ἀπίησι διαφέροντες. ἐς ποταμὸν δ' ἔτε οὐρέουσι, ἔτε ἐμπτύουσι, ἐ χέρας ἐς ἀπονίζονται, οὐδὲ " ἄλλο τι οὐδὲν ποιεῦσι, ἀλλὰ σέβονται ὑπερβαλλόντως ποταμὸς πᾶσι πάντων μάλιστα. Καὶ τόδε ἄλλο σφι ὠνδρὶ συμπίπτει γίνεσθαι, τὸ Πέρσας μὲ αὐτὸς λέληθε, ἡμέας δ' οὔ. τὰ οὐνόματα σφι ἐόντα ὅμοια τοῖσι σώμασι καὶ τῇ μεγαλοπρεπείῃ, τελευτῶσι πάντα ἐς τὠυτὸ γράμμα, τὸ Δωριέες μὲν σὰν καλέουσι, Ἴωνες δ', * σίγμα. ἐς τοῦτο διζήμενος εὑρήσεις τελευτῶντα τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα, ἐ τὰ μέν, τὰ δ' οὔ, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως. Ταῦτα μὲ ἀτρεκέως ἔχω φράσαι αὐτῶν εἰδὼς εἰπεῖν. τάδε μέντοι ὡς κρυπτόμενα λέγεται, καὶ ἐ σαφηνέως φράζει τὸ ἀποθανόντος· ὡς ἐ πρότερον θάπτεται ἀνδρὸς Πέρσεω ὁ νέκυς, πρὶν ἂν ὑπ' ὄρνιθος ἢ κυνὸς ἑλκυσθῇ. μάγους μέν γε ἀτρεκέως οἶδα ταῦτα ποιέοντας· ἐμφανέως γὰρ δὴ ποιεῦσι. καταπρώσαντες δὴ ὧν τὸν νέκυν Πέρσαι, γῇ κρύπτουσι. μάγοι δὲ κεχωρίδηται πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱρέων. οἱ μὲν γὰρ ἁγνεύουσι ἐμψυχον μηδὲν κτείνειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσι· οἱ δὲ δὴ μάγοι αὐτοχειρίῃ πάντα, πλὴν κυνὸς καὶ ἀνθρώπου, κτείνουσι. καὶ ἀγώνισμα τοῦτο μέγα ποιεῦνται, κτείνοντες ὁμοίως μύρμηκάς τε καὶ ὄφις, καὶ τἄλλα ἑρπετὰ καὶ πετεινά. καὶ ἀμφὶ μὲν τῷ νόμῳ τούτῳ ἐχέτω ὡς καὶ ἀρχῆθεν ἐνομίσθη. ἄνειμι δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον. Ἴωνες δὲ καὶ Αἰολέες, ὡς οἱ Λυδοὶ τάχιστα κατεστρέφατο ὑπὸ Περσέων, ἔπεμπον ἀγγέλους ἐς Σάρδις πρὸς Κῦρον, ἐθέλοντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι

---

1 Columbas *exigunt, vel expellunt* eandem causam prætendentes. In flum. 2 Magos quidem certe fat sc. 3 *Vel, cera circumlinentes, aut integentes.* 4 Volentes iisdem conditionibus stare quibus & Crœso fuerant subjecti. Verum Cyr. * Atqui Mithridates, Oxydates & similia, quæ Græci per Σ terminant Persice desinunt in A. Scalig. de Emendatione Temporum Lib. 6.

εἶ) τοῖσι

ἐπὶ τοῖσι ἐν Κρίσῳ ἦσαν κατήκοοι. ὁ δὲ, ἀκούσας αὐτέων τὰ προέχοντο, ἔλεξέ σφι λόγον, ἄνδρα φὰς αὐλητὴν ἰδόντα ἐν ἠπείρῳ ἰχθῦς ἐν τῇ θαλάσσῃ, αὐλέειν, δοκέοντά σφεας ἐξελεύσεσθαι ἐς γῆν· ὡς δὲ ψευδέα τὴν ἐλπίδα ἔλαβε, λαβεῖν ἀμφίβληστρον, καὶ περιβαλεῖν τε πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων καὶ ἑλκύσαι. ἰδόντα δὲ πάλλομένους, εἰπεῖν ἄρα αὐτὸν πρὸς τοὺς ἰχθῦς, Παύεσθέ μοι ὀρχεόμενοι, ἐπεὶ οὐκ ἐμέο αὐλέοντος ἠθέλετε ἐκβαίνειν ὀρχεόμενοι. Κῦρος μὲν τοῦτον τὸν λόγον τοῖσι Ἴωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι τοῖσι δὲ εἵνεκα ἔλεξε, ὅτι δὴ οἱ Ἴωνες πρότερον αὐτοῦ Κύρου δεηθέντος δι' ἀγγέλων ἀπίσασθαί σφεας ἀπὸ Κροίσου, οὐκ ἐπείθοντο· τότε δὲ κατεργασμένων τῶν πρηγμάτων, ἦσαν ἑτοῖμοι πείθεσθαι Κύρῳ. ὁ μὲν δὴ, ὀργῇ ἐχόμενος, ἔλεγέ σφι τάδε. Ἴωνες δὲ ὡς ἤκουσαν τούτων, ἀνενειχθέντες ἐς τὰς πόλιας, τείχεά τε περιεβάλλοντο ἕκαστοι, καὶ συνελέγοντο ἐς Πανιώνιον οἱ ἄλλοι πλὴν Μιλησίων· (πρὸς μούνους γὰρ τούτους ὅρκιον Κῦρος ἐποιήσατο, ἐπ' οἷσίπερ ὁ Λυδός) τοῖσι δὲ λοιποῖσι Ἴωσι ἔδοξε καινῷ λόγῳ πέμπειν ἀγγέλους ἐς Σπάρτην, δεησομένους Ἴωσι τιμωρέειν. Οἱ δὲ Ἴωνες εἰσὶ, τῶν καὶ τὸ Πανιώνιον ἔστι, τὸ ἐγὼ νέμομαι, καὶ τῶν ἑρέων ἐν τῷ καλλίστῳ ἐτύγχανον ἱδρυσάμενοι πόλιας πάντων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. οὔτε γὰρ τὰ ἄνω αὐτῆς χωρία τοῦτο ἐπιείκεα Ἰωνίη, οὔτε τὰ κάτω, οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἠῶ, οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἑσπέρην· τὰ μὲν, ὑπὸ τοῦ ψύχεός τε καὶ ὑγροῦ πιεζόμενα, τὰ δὲ, ὑπὸ τοῦ θέρμεω καὶ αὐχμώδεος· γλώσσαν δὲ οὐ τὴν αὐτὴν ἕκαστοι νενομίκασι, ἀλλὰ τετράς τε τετραχῇ διαλελειμμένους. Μίλητος μὲν αὐτῶν πρώτη κέεται πόλις πρὸς μεσαμβρίην· μετὰ δὲ, Μυοῦς τε καὶ Πριήνη· αὗται μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοίκηνται, κατὰ ταὐτὰ διαλεγόμεναί σφι. αἵδε δὲ ἐν τῇ Λυδίῃ Ἔφεσος, Κολοφών, Λέβεδος, Τέως, Κλαζομεναὶ, Φώκαια. αὗται δὲ αἱ πόλιες τῇσι πρότερον λεχθείσῃσι ὁμολογέουσι κατὰ γλῶσσαν οὐδὲν, σφὶ δὲ ὁμοφωνέουσι. ἔτι δὲ τρεῖς τοὺς λοιποὺς Ἰάδας πόλιες, τῶν αἱ δύο μὲν, νήσους οἰκέαται, Σάμον τε καὶ Χίον· ἡ δὲ μία ἐν τῇ ἠπείρῳ ἵδρυται Ἐρυθρεῶν. Χῖοι μὲν νυν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ ταὐτὸ

admitteret quibus Cræsi subjectos in ditionem accepisset. Verum Cyrus ad eorum postulata per hujusmodi *similitudinem atque* apologum respondit, Tibicen, inquiens, quidam ubi pisces in mari conspexisset, canere tibia cœpit, ratus nimirum eos *ad cantus suavitatem* in terram progressuros: at spe sua frustratus, misso in mare virriculo, ingentem piscium vim complexus est traxitque. Et quum palpitantes cerneret in sicco, dixit ad pisces, Temperate, inquit, nunc mihi quæso à saltationibus: quando non libuit vobis me canente saliendo progredi. Quæ verba Cyrus Ionibus Æolibusque ideo dixit, quod Iones prius ipso Cyro per legatos *ad amicitiam invitante*, & flagitante ut à Cræso rebellarent, constanter recusaverant: ac tum demum, 1 rebus non ex sententia succedentibus, parati essent Cyri imperata facere. Hac occasione ira commotus, dicto responso eos dimisit. Iones, his auditis, ad suas quique civitates revertuntur, mœniaque communiunt. Congregabantur autem in Panionio alii omnes, præter Milesios. Quippe cum his solis fœdus inierat Cyrus, iisdem conditionibus quibus & 2 Lydos receperat. Porro reliquis Ionibus communi sententia videbantur legati in Spartam mittendi, qui *simul & præsentem rerum statum nunciarent &* auxilium rogarent. ¶ Iones vero illi ad CXLII
38 quos Panionium quoque pertinet, civitates habent cum cæli bonitate, tum montium commoditate omnium optime sitas quas nos noverimus, adeo ut neque superior regio, neque inferior, neque ea quæ orientem nec quæ occidentem spectat plaga, Joniam hac in parte æmulari possit. Siquidem hæc vel frigore riget, vel premitur aquis: illa rursus colore ac situ squalet. Lingua utuntur non eadem, 3 sed ejus quatuor proprietates ducunt. Miletus, prima apud ipsos civitas, ad meridiem vergens. Post hanc Myus & Priene: hæ in Caria sitæ sunt, eadem lingua utentes. Illæ vero in Lydia, Ephesus, Colophon, Lebedus, Teos, Clazomenæ, Phocea, quæ cum jam dictis civitatibus, quantum ad linguam attinet, non conveniunt, inter se tamen eadem sonant lingua. Reliquæ sunt tres civitates Ionicæ, quarum duæ insulas habitant, Samum videlicet & Chium: tertia in continenti sita, Erythræ. Ex his Chii & Erythræi eandem

1 Rebus confectis. 2 *Legit hic interpres* λυδὸς, *non* λυδίος. 3 *Ad verbum*, Sed quatuor modos deductionum usurpant. i. *Ea utuntur in quatuor modos & proprietates deducta.*

sermo-

sermonis proprietatem sibi vendicant: Samii vero ab his discrepantes, propriam quandam receperunt loquendi formam. Atque hunc in modum quatuor omnino linguarum fiunt proprietates. CXLIII Ac vero ex iisdem Ionibus Milesii erant qui cum Cyro metus prætextu fœdus pepigerant. Insularibus autem nihildum gravius fuit metuendum, quod Persis Phœnices nondum essent subjecti, & ipsi Persæ navigiis non uterentur. Porro hi non aliam ob causam ab Ionibus defecerunt quam quod cum imbecilles essent omnes alii Græci, tum Iones oppido quam infirmissimi, & nullius propemodum momenti. Siquidem præter unas Athenas, nulla urbs alia insignis erat. 1 Jam enim alii Iones, atque ipsi Athenienses, Ionum nomen refugerant, nolentes Iones appellitari. Quinetiam nunc plerosque ex illis videas quos nominis istius pudeat. Cæterum duodecim istæ civitates nomine ipso gloriabantur: & *quum semel nomen sibi Panioniis indidissent*, fanum quoque de suo nomine construxerunt Panionium. Cujus nullos participes facere in animum sibi induxere: nec erant qui magnopere postularent ejusdem participes fieri, exceptis tantum Smyrnæis. CXLIV Tale quippiam Dorienses accidit qui Pentapolin incolunt, quæ ante Hexapolis vocabatur. Nam & hi cavent ne quem è finitimis Dorensibus ad Triopium 2 sacrum admittant: adeo ut etiam ex popularibus suis, qui sacri legem transgressi essent, à ludorum communicatione excluserint. Nam in certamine Apollinis Triopii tripodes victoribus constituebantur ærei: quos acceptos non è 3 sacro efferre, sed deo ipsi donare ibidem oportebat. At vir quidam Halicarnasseus, nomine Agasicles, in eodem certamine victoria potitus, ausus est legem hanc violare, tripodemque domum ferens 4 sibi asservare. Propter quod commissum, quinque hæ civitates, Lindos, Ialysius, Cameirus, Cos atque Cnidus, sextam civitatem Halicarnassum à sacrorum participatione removerunt; hac videlicet CXLV pœna Halicarnasseos multantes. Atqui mihi sane videntur Iones duodecim fecisse civitates: nec voluisse plures recipere, propterea quod eorundem Peloponnesum habitantium totidem fuerint partes: quemadmodum nunc quoque

Δωριέων τοῖσι νῦν τὴν Πεντάπολιν οἰκέουσι, Σάμιοι ὦν ἐπὶ ἰωνικῇσι μοῦσι. ὅτι χαρακτῆρες γλώσσης τέσσαρες γίνονται. Τούτων δὴ ὧν τῶν Ἰώνων οἱ Μιλήσιοι μὲν ἦσαν ἐν σπουδῇ τῇ φόβῳ ὅρμια ποιησάμενοι· τοῖσι δὲ αὐτέων νησιώτῃσι ἦν δεινὸν ὀδόν. ὅτι γὰρ Φοίνικες ἦσάνκω Περσέων κατήκοοι, ὅτι αὐτοὶ οἱ Πέρσαι ναυβάται. ἀπεχίδνασαν δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰώνων ὅτοι κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, ἀδενέος δὲ ἐόντος τοῦ παντὸς τότε Ἑλληνικοῦ ἡλικος πολλῷ δὴ ἦν ἀδενέσατον τὸ Ἰωνικόν, καὶ λόγῳ ἐλαχίστῳ. ὅτι γὰρ μὴ Ἀθηναῖοι, ἦν οὐδὲν ἄλλο πόλισμα λόγιμον. οἱ μὲν νῦν ἄλλοι Ἴωνες καὶ Ἀθηναῖοι ἔφυγον τὸ οὔνομα, οἱ βουλόμενοι Ἴωνες κεκλῆσθαι. ἀλλὰ καὶ νῦν φαίνονταί μοι οἱ πολλοὶ αὐτῶν ἐπαισχυνόμενοι τῷ ὀνόματι· αἱ δὲ δυώδεκα πόλιες αὗται τῷ τε ὀνόματι ἠγάλλοντο καὶ ἱρὸν ἱδρύσαντο, ὅκου τε σφέων αὐτῶν τέμενος ἔστιν ἔστιν τὸ Πανιώνιον· ἐβουλεύσαντο δὲ αὐτὸ μεταδοῦναι μηδαμοῖσι ἄλλοισι Ἰώνων. οὐδ' ἐδεήθησαν δὲ ὑδαμοὶ μεταδοῦναι, ὅτι μὴ Σμυρναῖοι. Καταπερ οἱ ἐκ τῆς Πενταπόλιος νῦν χώρης Δωριέες, πρότερον δὲ Ἑξαπόλιος τῆς αὐτῆς ταύτης καλεομένης, φυλάσσονται ἐν μηδαμοῖς ἐσδέξασθαι τῷ περσικῶν Δωριέων ἐς τὸ Τριοπικὸν ἱρόν· ἀλλὰ καὶ σφέων αὐτῶν τοὺς δὴ τὸ ἱρὸν ἀνομήσαντας ἐξεκλῄσιαν τῆς μετοχῆς. ἐν γὰρ τῷ ἀγῶνι τῷ Τριοπίῳ Ἀπόλλωνος ἔπι θεσαν τυπάλαι τρίποδας χαλκέους τοῖσι νικῶσι· καὶ τούτους χρυσῶ τοὺς λαμβάνοντας ἐκ τοῦ ἱροῦ μὴ ἐκφέρειν, ἀλλ' αὐτοῦ ἀνατιθέναι τῷ θεῷ. ἀνὴρ ὦν Ἁλικαρνησσεὺς, τῷ οὔνομα ἦν Ἀγασικλέης, νικήσας, τὸν νόμον κατελόγησε· φέρων δὲ πρὸς τὸ ἑωυτοῦ οἰκία προσεπαοτάλυσε τὸν τρίποδα. Διὰ ταύτην τὴν αἰτίην αἱ πέντε πόλιες, Λίνδος, καὶ Ἰηλυσός τε καὶ Καμειρος, καὶ Κῶς τε καὶ Κνίδος, ἐξεκλῄσιαν τῆς μετοχῆς τὴν ἕκτην πόλιν Ἁλικαρνησόν. τούτοισι μὲν νῦν ταύτην τὴν ζημίην ἔθεσαν ἐπέθηκαν. Δοκέουσι δέ μοι δυώδεκα πόλιας ποιήσαι οἱ Ἴωνες, οὐκ ἐκ ἐλάσσας πλεύνας ἐσδέξασθαι, τοῦδε εἵνεκα· ὅπι καὶ ὅτε ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον, δυώδεκα μοῖραι αὐτῶν μέρεα, καταπερ νῦν

1 Adeo quidem ut cum alii Iones, tum ipsi Athenienses hoc nomen refugerent, Ionesque appellari nollent. Sed etiamnum multi eorum nomen hoc sibi pudendum ducere videntur. At hæ duodecim civit. 2 Templum. 3 Templo. 4 Ad clavum suspendere. Propt.

Ἀχαιῶν, τῶν ἐξελασάντων Ἴωνας, δυώδεκα ἐστὶ μέρεα. Πελλήνη μὲν πρώτη πρὸς Σικυῶνος· μετὰ δὲ, Αἴγειρα, καὶ Αἰγαὶ· ἐν τῇ Κρᾶθις ποταμὸς ἀέναός ἐστι, ἀπὸ τοῦ ὁ ἐν Ἰταλίῃ ποταμὸς τὸ οὔνομα ἔσχε· καὶ Βοῦρα, καὶ Ἑλίκη, (ἐς τὴν κατέφυγον Ἴωνες ὑπὸ Ἀχαιῶν μάχῃ ἡσσων γενόμενοι) καὶ Αἴγιον, καὶ Ῥύπες, καὶ Πατρέες, καὶ Φαρέες, καὶ Ὠλενος, ἐν τῷ Πείρου ποταμῷ μέγας· ἐστὶ· καὶ Δύμη, καὶ Τεριταιέες, οἱ μοῦνοι τυτθέων μεσόγαιοι οἰκέουσι. Ταῦτα δυώδεκα μέρεα νῦν Ἀχαιῶν ἐστι, καὶ τότε γε Ἰώνων ἦν. τυτθέων δὴ εἵνεκα καὶ οἱ Ἴωνες δυώδεκα πόλιας ἐποιήσαντο, ἐπεὶ ὡς γέ τοι μᾶλλον ἔτι Ἴωνές εἰσι πρὸς ἄλλων Ἰώνων, ἢ κάλλιόν τι γεγόνασι, μωρίη πολλὴ λέγειν· πρὸς Ἄβαντες μὲν ἐξ Εὐβοίης εἰσὶ οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα, τοῖσι Ἰωνίης μέτα οὐδὲ τοῦ ὀνόματος οὐδέν. Μινύαι δὲ Ὀρχομενίοισι ἀναμεμίχαται καὶ Καδμεῖοι, καὶ Δρύοπες, καὶ Φωκέων ἀπόδασμοι, καὶ Μολοσσοί, καὶ Ἀρκάδες Πελασγοί, 39 καὶ Δωριέες, Ἐπιδαύριοι, ἄλλά τε ἔθνεα πολλὰ ἀναμέμιχται· οἱ δὲ αὐτέων, ἀπὸ τοῦ πρυτανηίου τοῦ Ἀθηναίων ὁρμηθέντες, καὶ νομίζοντες γενναιότατοι εἶναι Ἰώνων. ἦσαν δὲ οὗτοι οἱ γυναῖκας ἠγάγοντο ἐς τὴν ἀποικίην, ἀλλὰ Καείρας εἶχον, τῶν ἐφόνευσαν τοὺς γονέας. Διὰ τοῦτο δὲ τὸν φόνον αἱ γυναῖκες αὗται, νόμον θέμεναι, σφίσι αὐτῇσι ὅρκους ἐπήλασαν, καὶ παρέδοσαν τῇσι θυγατράσι μή κοτε ὁμοσιτῆσαι τοῖσι ἀνδράσι, μηδὲ ἐνόματι βῶσαι τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα, τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ἐφόνευσαν σφέων τοὺς πατέρας καὶ ἄνδρας καὶ παῖδας· καὶ ἐπεί τε ταῦτα ποιήσαντες, αὐτοῖσι συνοίκεον. ταῦτα δὲ ἦν γινόμενα ἐν Μιλήτῳ. Βασιλέας δὲ ἐστήσαντο, οἱ μὲν αὐτῶν, Λυκίους, ἀπὸ Γλάυκου τοῦ Ἱππολόχου γεγονότας· οἱ δὲ, Καύκωνας Πυλίους, ἀπὸ Κόδρου τοῦ Μελάνθου· οἱ δὲ, καὶ συναμφοτέρους· ἀλλὰ γὰρ πρέπει τοῦ οὐνόματος μᾶλλόν τι τῶν ἄλλων Ἰώνων. ἔσχασαν δὲ καὶ οἱ καθαρῶς γεγονότες Ἴωνες. εἰσὶ δὲ πάντες Ἴωνες, ὅσοι ἀπὸ Ἀθηναίων γεγόνασι, καὶ Ἀπατούρια ἄγουσι ὁρτήν. ἄγουσι δὲ πάντες, πλὴν Ἐφεσίων καὶ Κολοφωνίων, ἕτοι γὰρ μοῦνοι Ἰώνων οὐκ ἄγουσι Ἀπατούρια· καὶ ἕτοι κατ' φόνου τινὰ σκῆψιν. Τὸ δὲ Πανιώνιόν ἐστι τῆς Μυκάλης χῶρος ἱερὸς, πρὸς ἄρκτον τετραμμένος, κοινὴ

Achæorum, qui Ionas è ſedibus ſuis exegerunt, duodecim ſunt partes. Nempe prima ante Sicyonem eſt Pellena, deinde Ægiræ & Ægæ, ad quam Crathis fluvius perennis labitur: à quo & Italicus ille vocatus eſt. Poſt Ægas Bura eſt & Helice: quo ab Achæis bello fracti Iones confugerunt. Poſt hanc Ægion eſt, & Rhypes, & Patrenſes, & Pharenſes, atque Olenus quam Pirus ingens fluvius præterfluit. Poſtea Dyma & Tritæenſes, qui ſoli mediterranea colunt. Hæ ſunt duodecim Achæorum illæ portiones quæ tum quidem Ionum erant: hæcque cauſa fuiſſe videtur quapropter Ionibus duodecim civitates conſtituere placuerit. Nam iſtos præcipue magiſque aliis Iones eſſe, aut præſtantius quippiam geſſiſſe, magna inſania eſſet aſſeverare: quum ex his Abantes ſint, Euboeæ haudquaquam minima portio, qui tamen nec cum Ionum nomine quicquam habent commune: & Minyæ Orchomeniis ſint admixti, Cadmæi quoque, Dryopes, 1 Phocenſes, Moloſſi, Arcades, Pelaſgi, Dores, Epidaurii, atque aliæ pleræque nationes inter ſe commixtæ ſint. 2 Quorum alii ex Athenienſium Prytaneo progreſſi, nobiliſſimos ſe Ionum exiſtimaverunt. Hi coloniam ducentes, loco uxorum Caricas habebant mulieres, quarum jam ante parentes interemerant. Propter quam cædem mulieres Caricæ legem tulerant, quam jurejurando inter ſe firmaverant, tradideruntque ſuis deinceps filiabus, quod videlicet cum maritis nunquam cibum ſumerent, neque propriis nominibus compellarent: propterea quod eorum patres, maritos atque filios trucidaſſent, & quum hæc patraſſent, ſimul orbas ad concubitum violenter rapuiſſent. Hæc Mileti fiebant. Reges autem creaverant, partim Lycios, Glauco Hippolochi filio oriundos: partim Cauconas Pylios, Codro Melanthi progenie ortos: partim ex utriſque. Sed nomen Ionum inter cæteros maxime amplectuntur. Et ſunt quidem illi veri atque genuini Iones: omnes tamen Ionum nomenclaturæ communicant quotquot Athenis oriundi Apaturia feſta concelebrant. Concelebrant autem omnes, præter Epheſios & Colophonios, qui ſoli ex Ionibus ab Apaturiis arcentur, idque ob cædis patratæ cauſam. Porro Panionium locus eſt Mycales ſacer, ad Septentrionem vergens, communiter ab univerſis

CXLVI CXLVII LXLVIII

1 Omittit ἀποδάσμοι, veſtigales. 2 Ex quorum numero, illi qui ex Prytaneo Athenienſium profecti ſunt, & ſe Ionum nobiliſſimos exiſtimarunt, hi uxores ſecum non adduxerunt quum in coloniam migrarent, ſed Caricas habuerunt, quarum &c.

Ionibus

Ionibus Neptuno Heliconio dicatus, Mycale autem promontorium est in continenti situm: quod quâ zephyro vento expositum est, ad Samum pertinet. Ad hunc montem collecti universi Iones sacrificium celebrabant quod Panionia vocant. Accidit hoc sane non Ionum sacris duntaxat, verum communiter omnibus Græcorum festivitatibus, ut in eandem literam finiant, perinde atque
CXLIX Persarum nomina. Et hæ quidem Ionicæ sunt civitates. Æolicæ autem civitates sunt, Cumæ, quæ & Phriconis vocatur, Larissæ, Novus murus, Tenus, Cilla, Notium, Ægiroessa, Pitana, 1 Ægæa Myrina, Grynia. Atque hæ XI Æolicæ fuerunt priscæ civitates. Una autem Smyrna (Æolica & ipsa civitas) ab Ionibus 2 diruta fuit. Alioqui & hæ, duodecim erant numero, in continenti sitæ, quæ ditionem habebant Ionibus præstantiorem, at quæ tamen ad illius cœli temperiem nequaquam accederet. Smyrnam vero hac occasione amiserunt Æoles, quod Colophonios per seditionem è sedibus submotos recepissent: qui postea Smyrnæos observantes, dum extra urbem Bacchi sacra celebrarent, occlusis portis urbem occuparunt. Succurrentibus autem Æolibus universis, sic inter eos transigebatur, ut si Iones utensilia bonaque mobilia Æolibus redderent, Æoles Smyrna cederent. Hanc conditionem quum Smyrnæi accepissent,
CL
3 distributæ sunt undecim hæ civitates,
CLI suos quæque constituens cives. Hæ itaque continentis sunt civitates, exceptis iis quæ Idam habitabant: nam illæ ad has non referuntur. Insulares vero quinque civitates Lesbum colebant. sextam enim in Lesbo Arisbam Methymnæi jam sibi subjecerant, tanquam consanguinitate junctam. In Tenedo autem una habitabatur civitas, & altera quædam in Centum appellatis insulis. Jam vero Lesbiis Tenediisque 4 nihil gravius, perinde atque cæteris Ionibus insulas tenentibus, erat metuendum: at reliquis civi-
CLII tatibus communiter placuit Iones sequi, quocunque illi duxissent. ¶ Porro ubi Ionum Æolumque legati Spartam appulissent (id quod fiebat properanter) ex omnibus delegarunt Phocensem quendam, cui nomen Pythermo, qui postulata proponeret. Hic purpurea veste indutus, 5 in Spartiatarum conventum, qui ad famam legatorum collectus fuerat,

ἐξαιρημένῳ. ὑπὸ Ἰώνων Ποσειδέωνι Ἑλικωνίῳ· ἡ δὲ Μυκάλη ὄρος τῆς ἠπείρου ἄκρη, πρὸς ζέφυρον ἄνεμον κατήκουσα Σάμῳ. ἐς τοῦτο συλλεγόμενοι ἀπὸ τῶν πολίων Ἴωνες, ἄγαλμα ὁρτάζουσι, τῇ ἐόντι οὔνομα Πανιώνια. πεπύσθαι δὲ ἔστι μούνας αἱ Ἰώνων ὁρταὶ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ Ἑλλήνων ὁμοίως πάσας ἐς τωὐτὸ γεγάμμα τελευτώσας, κατάπερ τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα. αὗται μέν, αἱ Ἰαδὲς πόλιες εἰσί. ¶ Αἰόλιδες δέ, αἱ Αἰολίδες, Κύμη, ἡ Φρικωνὶς καλεομένη, Λάρισαι, Νέον τεῖχος, Τήμνος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγιρέεσσα, Πιτάνη, Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρύνεια· αὗται ἔνδεκα Αἰολέων πόλιες ἀρχαῖαι. μία γὰρ σφεων παρελύθη ὑπὸ Ἰώνων, Σμύρνη. ἦσαν γὰρ κὴ αὗται δυώδεκα ἐν τῇ ἠπείρῳ. ἔστι δὲ οἱ Αἰολέες χώρῃ μὲν ἔτυχον κλίσαντες ἀμείνονι Ἰώνων, ὡρέων δὲ ἥκησιν οὐκ ὁμοίως. Σμύρνῃ δὲ ὧδε ἀπέβαλον Αἰολέες. Κολοφωνίους ἄνδρας φάσει ἐστασιάκεναι, κὴ ἐκπεσόντας ὑπὸ τῆς πατρίδος, ὑποδέξασθαι. μετὰ δέ, οἱ φυγάδες τῶν Κολοφωνίων φυλάξαντες τὴν Σμυρναίην ὁρτῇ ἔξω τείχεος ποιευμένην Διονύσῳ, τὰς πύλας ἀποκληίσαντες, ἔσχον τὴν πόλιν. βοηθησάντων δὲ πάντων Αἰολέων, ὁμολογίην ἐποιήσαντο, τὰ ἔπιπλα ἀποδόντων τῶν Ἰώνων, ἐκλιπεῖν Σμύρνην Αἰολέας. ποιησάντων δὲ ταῦτα Σμυρναίων, ὑπολειπόμενοι σφέας αἱ ἔνδεκα πόλιες, κὴ ἐποιήσαντο σφέων αὐτέων πολίτας. Αὗται μὲν νυν αἱ ἠπειρωτίδες πόλιες ἔξω τῶν ἐν τῇ Ἴδῃ οἰκημένων. κεχωρίδαται γὰρ αὗται. αἱ δὲ τὰς νήσους ἔχουσαι, πέντε μὲν πόλιες τὴν Λέσβον νέμονται. τὴν γὰρ ἑκκαίδεκα ἐν τῇ Λέσβῳ οἰκεομένην Ἀρίσβαν ἐνδεκάτην ἐποίησαν Μεθυμναῖοι, ἐόντας ὁμαίμους. ἐν Τενέδῳ δὲ μία οἰκέεται πόλις, κὴ ἐν τῇσι Ἑκατὸν νήσοισι καλεομένῃσι ἄλλη μία. Λεσβίοισι μὲν νυν κὴ Τενεδίοισι κατάπερ Ἰώνων τοῖσι τὰς νήσους ἔχουσι, ἐπὶ δεινὸν οὐδέν· τῇσι δὲ λοιπῇσι πόλισι ἔσαδε κοινῇ Ἴωσι ἔπεσθαι, τῇ ἂν ἅπαντες ἐξηγέωνται. Ὡς δὲ ἀπίκεατο ἐς τὴν Σπάρτην τῶν Ἰώνων κὴ Αἰολέων οἱ ἄγγελοι, (κατὰ γὰρ δὴ τάχος. ἐπὶ ταῦτα τρηχόμενα) εἵλοντο τοῦ πάντων λέγειν τὸν Φωκαέα, τῷ ὄνομα ἐπὶ Πυθέρμῳ. ὁ δέ, πορφυρέου τε εἵματα πε-
ριβαλλόμενος, (ὡς ἂν πυνθανόμενοι πλεῖστοι συνέλθοιεν Σπαρτιητέων)

CXLIX ὁμοίως 43

1 Ægæa, αἰγαῖαι. 2 Direpta fuit. 3 Distribuerunt, vel inter se partitæ sunt ipsos illæ undecim &c. 4 Nihil periculi, per. 5 Ut plurimi ex Spartiatis, quum hoc audissent, accurrerent, processit, hort.

καὶ κατασὰς, ἔλεγε πολλὰ, τιμωρέειν ἑωυτοῖσι χρῄζων· Λακεδαιμόνιοι δ' ἔκπλους ἦκον, ἀλλ' ἀπέδοξέ σφι μὴ τιμωρέειν Ἴωσι. οἱ μὲν δὴ ἀπαλλάσσοντο· Λακεδαιμόνιοι δ' ἀπικόμενοι πρὸς Ἰώνων τοὺς ἀγγέλους, ὅμως ἀπέστειλαν πεντηκοντέρῳ ἄνδρας, ὡς ἐμοὶ δοκέει, κατασκόπους πρῆγμα τὸ Κύρου πρηγμάτων, καὶ Ἰωνίης. ἀπικομένους δ' ὅτι ἐς Φώκαιαν, ἔπεμπον ἐς Σάρδις σφέων αὐτῶν τὸν δοκιμώτατον, τῷ οὔνομα ἦν Λακρίνης, ἀπερέοντα Κύρῳ Λακεδαιμονίων ῥῆσιν, μὴ τῆς Ἑλλάδος μηδεμίαν πόλιν σινάμορέειν, ὡς αὐτῶν ἐπιστομένων. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ κήρυκος, λέγεται Κῦρον ἐπειρέσθαι τοὺς παρεόντας οἱ Ἕλληνας, τίνες εἰσὶ ἄνθρωποι Λακεδαιμόνιοι, καὶ κόσοι πλῆθος, ταῦτα ἑωυτῷ προαγορεύσι. πυθόμενον δὲ μιν εἰπεῖν πρὸς τὸν κήρυκα τὸν Σπαρτιήτην, Οὐκ ἔδεισά κω ἄνδρας τοιούτους, τοῖσί δεῖ χῶρος ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἀποδεδεγμένος, ἐς τὸν συλλεγόμενοι, ἀλλήλους ὀμνύντες ἐξαπατῶσι. τοῖσι, ἢν ἐγὼ ὑγιαίνω, ἢ τὰ Ἰώνων πάθεα ἔσαι ἄλλα, ἀλλὰ τὰ οἰκήια. Ταῦτα ἐς τοὺς πάντας Ἕλληνας ἀπέρριψε ὁ Κῦρος τὰ ἔπεα, ὅτι ἀγορὰς κλισίμενοι, αὐτὸς καὶ πρήσει χρεωνται. αὐτοὶ γὰρ οἱ Πέρσαι ἀγορῇσι οὐδὲν ἐώθασι χρῆσθαι, οὐδέ σφι ἔστι τὸ παράπαν ἀγορή. Μετὰ ταῦτα ἐπιτρέψας τὰς μὲν Σάρδις Ταβάλῳ ἀνδρὶ Πέρσῃ, τὸν δὲ χρυσὸν τόν τε Κροίσου καὶ τὸν τῶν ἄλλων Λυδῶν Πακτύῃ ἀνδρὶ Λυδῷ κομίζειν, ἀπέλαυνε αὐτὸς ἐς Ἐκβάτανα, Κροῖσόν τε ἅμα ἀγόμενος, καὶ τοὺς Ἴωνας ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιησάμενος τῷ πρώτῳ ἐΐ). ἤ τε γὰρ Βαβυλὼν οἱ ἦν ἐμπόδιος, καὶ τὸ Βακτήριον ἔθνος, καὶ Σάκαι τε καὶ Αἰγύπτιοι, ἐπ' οὓς ἐστεῖχέ τε στρατηλατέειν αὐτὸς, ὅκα δὲ Ἴωνας ἄλλον πέμπειν στρατηγόν. Ὡς δὲ ἀπήλασε ὁ Κῦρος ἐκ τῆς Σαρδίων, τοὺς Λυδοὺς ἀπέστησε ὁ Πακτύης ἀπό τε Ταβάλου καὶ Κύρου· καταβὰς δὲ ὅκα θαλάσσαν, ἄτε τὸ χρυσὸν ἔχων πάντα τὸν ἐκ τῆς Σαρδίων, ὅκα κήρυκος τε ἐμιεῖτο καὶ τοὺς ὅκα θαλασσίους ἀνθρώπους ἐποιέετο σφὶ ἑωυτῷ στρατιήν· ἐλάσας δὲ ὅκα τὰς Σάρδις, ἐπολιόρκεε Τάβαλον, ἀπεργμένον ἐν τῇ ἀκροπόλει. Πυθόμενος δὲ κατ' ὁδὸν ταῦτα ὁ Κῦρος, εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε, "Κροῖσε, τί ἔσαι τὸ τέλος τῶν γινομένων τούτων ἐμοί; ὃ παύσονται Λυδοὶ, ὡς ἔοικασι, πρήγματα παρέχοντες, καὶ αὐτοὶ ἔχοντες.

proceſſit: hortatuſque eſt Lacedæmonios multis verbis ad auxilium Ionibus ferendum. 1 Illis quamvis Ionum legatos repulisſent, tamen myoparonem ablegarunt, quantum ego conjicio, hominibus inſtructum qui rerum Cyri Ionumque ſucceſſum explorent. Hi Phocæam appulſi, Sardis mittunt ſpectatiſſimum ipſorum, nomine Lacrinem, qui Cyro Lacedæmoniorum mandata perferret: ni- mirum ne ulli Græciæ civitati damnum inferret: utpote ſe id minime toleraturis. CLIII Cyrus audiens quæ Lacrines proferret, rogaſſe fertur circumſtantes Græcos quinam homines eſſent Lacedæmonii, & quam multi numero. Mox ubi hæc cognoviſſet, ad Spartiatam dixiſſe, Equidem non extimui unquam homines illos quibus locus eſt in media urbe vacuus, in quem collecti mutuis ipſi ſibi juramentis imponunt. Atque his, (ſi modo ſuperi me ſervaverint incolumem) non Ionum, ſed propria ſua incommoda erunt deploranda. Hæc in univerſos Græcos verba detorſit Cyrus: quòd fora ampla haberent in quibus negotiationes exercerent. Nam Perſæ ipſi horum nullo diſtinentur, neque illis ullum eſt forum. Poſt hæc Sardis Tabalo homini Perſæ commiſit: Cræſi autem cæterorumque Lydorum theſaurum Pactyæ Lydo tradidit deferendum. Ipſe verſus Ecbatana condidit, Cræſum una ſecum ducens: Ionum interim non magna habita ratione, 2 etiamſi primi adorendi fuiſſent. Quandoquidem Babylon ei obſtaculo eſſe videbatur, & Bactriana quoque natio, item Sacæ atque Ægyptii, in quos ipſe expeditionem facere in animo habebat, in Ionas autem alium quempiam imperatorem mittere. ¶ 3 At vero ubi Cyrus è Sardis CLIIII Lodos exegiſſet, Pactyas à Tabalo atque Cyro deſciſcit. Et quia Lydorum theſaurum habebat, conſcenſis navibus auxiliarios mercede conduxit, maritimiſque omnibus perſuaſit ut communem ſecum expeditionem ſuſciperent. Atque *his ſuccedentibus*, Sardis caſtra movit, Tabalumque in arce undique concluſum obſedit. Cyrus hæc ex itinere intelligens, Cræ- CLV ſum hunc in modum alloquutus eſt, Quiſnam, inquit, Cræſe, finis erit eorum quæ nunc mihi accidunt? 4 quando non ceſſabunt Lydi (ut videntur) tantiſper & ſibi & mihi negotium faceſſere,

1 *Adde ex vet. cod. Græcis*, Lacedæmonii vero illis autem præbere noluerunt, imo non ferendum eſſe auxiliu mIonibus ſtatuerunt. Hi igitur. Illi, *&c.* 2 *His mendoſum eſſe videtur Græcum exemplar.* 3 Verum ſimulatque Cyrus Sardibus eſt profectus, Pactyas Lydos ad deſciſcendum à Tabalo & Cyro impulit. Et quia Sardium theſaur. 4 Non videntur Lydi faceſſendi mihi & ſibi negotium finem facturi.

dum eos

1 dum eos prorsus delere aggrediar. Videor equidem perinde fecisse atque is qui occiso patre, filiis pepercerit. Siquidem ego te cepi, qui plus quam Lydorum pater eras, iptis autem urbem suam reddidi: adeo ut nunc mirer eos à me deficere. Quum hanc suam sententiam Cyrus exposuisset, Crœsus excepit, veritus nimirum ne Sardis funditus everteret, Rex, inquit, Cyre, quanquam prudenter tu rectèque dixeris, moderaberis tamen furori, neque patieris antiquam hanc civitatem ita excindi, quæ cum superiorum tum eorum quæ nunc acciderunt, rea non est. Nam priorum ego autor fui, id quod meopte hoc capite pendo: præsens factum Pactyas designavit, cui tu Sardis commiseras: hic tibi pœnas det. Lydis autem veniam dans, hæc illis impera. Ne *videlicet aliquando viribus aucti*, vel defectionem meditari ausint, vel molesti esse possint. interdicito illis ne arma bellica possideant, jubetoque supra tunicam pallium gestare, induere item cothurnos. Adhæc impera ut liberos citharam pulsare, psallere, cauponari doceant. Et mox comperies, ô rex, viros in mulieres degenerasse, nihilque metuendum ne rebelles unquam à te desciscant. Hæc ideo Crœsus suggessit, quod optabiliorem Lydis hanc esse conditionem existimaret, quam semel subactos venundari: sat sciens se, nisi prætextum idoneum comminisceretur, non persuasurum illi ut institutum detrectaret. Adde etiam quod formidabat ne in posterum aliquando Lydi, si imminentem calamitatem effugissent, rebellantes à Persis funditus extinguerentur. Cyrus hac Crœsi admonitione gavisus, remissaque iracundia, respondit ei se pariturum. Accersitoque continuo Mazare, homine Medo, eadem illi præcepit quæ Crœsus suggesserat, Lydis imperanda. Atque præter hæc mandavit, illos omnes sub corona venundari, quotquot una cum Lydis Sardis oppugnassent: Pactyam autem vivum ad se perduci. Et ista quidem ex itinere quum præcepisset, 2 Lydos compulit ad Persarum mores recipiendos. Pactyas, intelligens exercitum non procul abesse, conterritus confugit Cumam. Mazares vero nihil cunctatus, Cyri exercitus partem quam secum ducebat, Sardis promovit. Verum ubi Pactyam jam una cum suis commilitonibus Sardis abiisse cognovit, primum Lydos adegit Cyri mandatis obsecundare.

φροντίζω μὴ ἄρειον ἢ ἐξανδραποδίσα- “
σθαι σφέας. ὁμοίως γάρ μοι νῦν γε φαίνο- “
μαι πεπουηκέναι, ὡς εἴ τις πατέρα ἀπο- “
κτείνας, τοῖσι παίδων αὐτὸς φείσαιτο. ὡς “
ὦ Κῦ ἐγὼ Λυδῶν τὸν μὲν πλέον τι ἢ πατέ- “
ρα ἐόντα σε λαβὼν ἄγω, αὐτοῖσι δὲ Λυ- “
δοῖσι τὴν πόλιν παρέδωκα· καὶ ἔπειτα “
θωυμάζω εἴ μοι ἀπεσῆσι. ὁ μὲν δὴ τάῦ- “
τερ νόεε, ἔλεγε· ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, “
δείσας μὴ ἀνασάντες ποιήσῃ τὰς Σάρδις, “
Ὦ βασιλεῦ, τὰ μὲν εἰκότα ἔρηκας· σὺ “
μέντοι μὴ πάντα θυμῷ χρέω, μηδὲ πό- “
λιν ἀρχαίην ἐξανασήσῃς, ἀναμάρτητον “
ἐοῦσαν καὶ τοῖσι πρότερον, καὶ τοῖσι νῦν ἑστῶ- “
τον. τὰ μὲν δὴ πρότερον ἐγώ τε ἔπρηξα, “
καὶ ἐμῇ κεφαλῇ ἀναμάξας φέρω· τὰ δὲ ὃ νῦν ἐγὼ
νῦν παρεόντα, Πακτύης γάρ ἐστι ὁ ἀδικέ- “
ων, τῷ σὺ ἐπέτρεψας Σάρδις, σοὶ δόκεε “
τοι δίκαιον. Λυδοῖσι δὲ συγγνώμην ἔχων, “
τάδε αὐτοῖσι ἐπίταξον, ὡς μήτε ἀποσέ- “
ωσι, μήτε δεινοί τε ἔωσι. ἄπειπε μὲν “
σφι πέμψας, ὅπλα ἀρήια μὴ ἐκτῆσθαι· “
κέλευε δὲ σφέας κιδῶνάς τε ὑποδύεσθαι “
τοῖσι εἵμασι, καὶ κιθάρῃσι ὑποδέεσθαι. τοῦτο “ V. Curtium. L.
εἰπὼ δ' αὐτοῖσι κελεύειν τε καὶ ψάλ- “ Cap. 8. N. 15. pag.
λειν, καὶ καπηλεύειν παιδεύειν τοὺς παῖδας “ 61. Var.
καὶ ταχέως σφέας, ὦ βασιλεῦ, γυναῖκας “
ἀντ' ἀνδρῶν ὄψεαι γεγονότας. ὥστε οὐδὲν “
δεινοὶ τοι ἔσονται μὴ ἀποστέωσι. Κροῖσο- “
μὲν δὴ ταῦτα οἱ ὑπετίθετο, αἱρετώτερα
ταῦτα δοκέοντα Λυδοῖσι, ἢ ἀνδραποδι-
σθέντας ὑπὸ δούλων πωλεῖσθαι σφέας· ὑπεθημόνα ὅτι
οὐ μὴ ἀξιόχρεων τὸν φόβον ποιήσεται, ἐκ
ἀναπαίσει μὲν μεταβουλεύσασθαι ἀρρωδέων
ὅ μὴ καὶ ὕστερόν κοτε οἱ Λυδοὶ, οὐ τὸ παρεὸν ὑπεκδεήμωσι, ἀποστάντες ἀπὸ τῆς
Περσέων ἀπόλωνται. Κῦρο- ὃ ἡσθεὶς τῇ
ὑποθήκῃ, καὶ ὑπεὶς τῆς ὀργῆς, ἔφη οἱ πεί-
θεσθαι. καλέσας ὦν Μαζάρεα ἄνδρα Μῆ-
δον, τοῦτό οἱ ἐπετείλατο ποιῆσαι Λυ-
δοῖσι τὰ ὁ Κροῖσο- ὑπετίθετο· καὶ προ-
στάξας ἐκπωλέειν τοὺς ἄλλους πάντας, οἳ μὲν
Λυδῶν ὅσοι Σάρδις ἐξεστρατεύσαντο, αὐτὸν ὃ 41
Πακτύην πάντως ζώοντα ἀγαγεῖν παρ' ἑωυ-
τόν. Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐπετειλά-
μενο-, ἀπήλαυνε ἐς ἥδεα τὰ Περσέων.
Πακτύης ὃ πυθόμενο- ἀγχοῦ εἶναι στρατὸν,
ἐὼν ἐωυτὸν ἐόντα, δείσας ὑπῆκτο φεύγων ἐς
Κύμην. Μαζάρης δὲ ὁ Μῆδο- ἐλάσας
ὅσον τὰς Σάρδις, τῷ Κύρου στρατῷ μοίραν
ὁπουδήκοτε ἔχων, ὡς ἐκ δύρε ἐπὶ ἐόντας τοὺς
ἀμφὶ Πακτύην ἐν Σάρδισι, πρῶτα μὲν τοὺς Λυδοὺς ἠνάγκασε τὰς Κύρου ἐπιταλὰς ὑπιτελέειν·

1 Cogito nunquid maxime expediat eos in servitutem redigere. Mihi enim videor nunc perinde fecisse &c. 2 In Persiam ad sedes suas perrexit. Pact.

ἐκ τούτου ὦν κελδόμενοισι Λυδοὶ τὴν πᾶσαν δίαιταν τῆς ζόης μετέβαλον. Μαζάρης ὦν μετ' ταῦτα ἔπεμπε ἐς τὴν Κύμην ἀγγέλους, ἐκδιδόναι κελεύων Γακτύην. οἱ δὲ Κυμαῖοι ἔγνωσαν συμβουλῆς περὶ ἐς θεὸν ἀνοίσαι τὸν ἐν Βραγχίδῃσι. ἦν γὰρ αὐτόθι μαντήιον ἐκ παλαιοῦ ἱδρυμένον, τῷ Ἰωνές τε πάντες καὶ Αἰολέες ἐχώρεον χρησμούς. ὁ δὲ χῶρος οὗτος, ἔστι τῆς Μιλησίης ὑπὲρ Πανόρμου λιμήν. Πέμψαντες ὦν οἱ Κυμαῖοι ἐς τοὺς Βραγχίδας θεοπρόπους, ἠρώτεον περὶ Πακτύεω ὅτεῳ τι ποιέοντες, θεοῖσι μέλλοιεν χαριεῖσθαι. ἐπειρωτῶσι δὲ σφι ταῦτα χρηστήριον ἐξέφερε, ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. Ταῦτα δὲ ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, ὡρμέατο ἐκδιδόναι· ὁρμεωμένων δὲ ταύτῃ τοῦ πλήθεος, Ἀριστόδικος ὁ Ἡρακλείδεω, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν ἐὼν δοκιμος, ἔχε μὴ ποιῆσαι ταῦτα Κυμαίους, ἀπιστέων τε τῷ χρησμῷ, καὶ δοκέων τοὺς θεοπρόπους οὐ λέγειν ἀληθέως. ἐς ὃ, τὸ δεύτερον περὶ Πακτύεω ἐπειρησόμενοι, ἦσαν ἄλλοι θεοπρόποι, τῶν καὶ Ἀριστόδικος ἦν. Ἀπικομένων δὲ ἐς Βραγχίδας, ἐχρηστηριάζετο ἐκ πάντων Ἀριστόδικος, ἐπειρωτέων τάδε, "Ὦναξ, ἦλθε "παρ' ἡμέας ἱκέτης Πακτύης ὁ Λυδὸς, "φεύγων θάνατον βίαιον παρὰ Περσέων· οἱ "δὲ μιν ἐξαιτέονται, πορεῖναι κελεύοντες "Κυμαίους. ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὴν Περ- "σέων δύναμιν, τὸν ἱκέτην ἐς τόδε οὐ τε- "τολμήκαμεν ἐκδιδόναι, πρὶν ἂν τὸ ἀπὸ "σεῦ ἡμῖν δηλωθῇ ἀτρεκέως ὁκότερα ποι- "ήσωμεν. ὁ μὲν ταῦτα ἐπειρώτα· ὁ δ' αὖτις τὸν αὐτὸν σφίσι χρησμὸν ἔφαινε, κελεύων ἐκδιδόναι Γακτύην Πέρσῃσι. πρὸς ταῦτα ὁ Ἀριστόδικος ἐκ περιοίκων ἑστοίσε τάδε· περιιὼν τὸν νηὸν κύκλῳ, ἐξαίρεε τοὺς στρουθοὺς καὶ ἄλλα ὅσα ἦν νενοσσευμένα ὀρνίθων ἡμέα ἐν τῷ νηῷ. ποιέοντος δ' αὐτοῦ ταῦτα, λέγεται φωνὴν ἐκ τοῦ ἀδύτου ἡμέας, φέρουσαν μὲν πρὸς τὸν Ἀριστόδικον, λέγουσαν δὲ τάδε, "Ἀνοσιώτατε "ἀνδρῶπων, τί τάδε τολμᾷς ποιέειν; τοὺς "ἱκέτας μου ἐκ τοῦ νηοῦ κεραΐζεις; Ἀριστόδι- "κον δ' ἐκ ἀπορήσαντα, πρὸς ταῦτα εἰ- "πεῖν, "Ὦναξ, αὐτὸς μὲν οὕτω τοῖσι ἱκέτῃσι βοηθέεις, Κυμαίους δὲ κελεύεις τὸν ἱκέτην ἐκδιδόναι; τὸν δὲ αὖτις ἀμείψασθαι "τοῖσδε, Ναὶ κελεύω, ἵνα γε ἀσεβήσαντες, θᾶσσον ἀπόλεσθε, ὡς μὴ τοὐντεῦθεν περὶ "ἱκετέων ἐκδόσιος ἔλθοιτε δὴ τὸ χρηστήριον.

Et jam inde Lydi omnem vitæ rationem commutarunt. Deinde Mazares nuncios Cumam misit qui Pactyam repoſcerent. Cumæi vero conſilio inito ſtatuerunt ad deum apud Branchidas referendum quid facto opus eſſet. Erat enim illic oraculum pervetuſtum quo Æoles Joneſque communiter uti conſueverant. Oraculum hoc in Mileſiorum agro eſt ſitum ſupra Panormum portum. Miſſis CLVIII igitur ad Branchidas conſultoribus rogabant quidnam facientes hac in re deo gratificaturi eſſent. Conſulentibus reſpondebatur Pactyam Perſis eſſe permittendum. Quæ quum relata audirent [1] Cumæi, putaverunt oraculo quieſcendum, Pactyamque reddendum. Cæterùm quum huc bona pars propenſa eſſet, Ariſtodicus, Heraclidis filius, vir inter cæteros Cumæos clarus, ſeu oraculo parum fidens, ſive ipſos conſultores oraculi reſponſum non recte perferre exiſtimans, conſtanter obſtabat quominus oraculo Cumæi obtemperarent. Unde factum eſt ut iterum de Pactya interrogaturi alii mitterentur ſacerdotes conſultores, inter quos CLIX ipſe quoque Ariſtodicus erat. Hi quum ad Branchidas perveniſſent, unus ex omnibus Ariſtodicus conſulebat oraculum, ſciſcitans in hæc verba, O rex, venit ad nos ſupplex Pactyas Lydus, mortem fugiens violentam: Perſæ eundem repoſcentes, jubent Cumæos hominem dimittere. Nos Perſarum potentiam formidantes, tamen ſupplicem nondum reddere auſi ſumus, donec intelligeremus ex te indubitato quid facere nos conveniret. Hunc in modum ſciſcitanti Ariſtodico, idem rurſus reſpondebatur quod priores retulerant, nempe Pactyam Perſis permittendum. Poſt hæc Ariſtodicus tale quippiam de induſtria aggreditur: Templum circumiens, paſſeres aliaſque aviculas quæ forte in templo iſtic nidulabantur, è nidis exemit. Quæ quum ille faceret, memorant vocem ex adyto auditam quæ ad Ariſtodicum ferretur, atque hujuſmodi quædam ſonaret, Hominum ſceleſtiſſime, quænam libido inceſſit ut auderes meos ſupplices diripere? Ariſtodicum nihil dubitaſſe ad hunc modum reſpondere, Tune rex ſic auxilium fers ſupplicibus, & Cumæos jubes ſupplicem Pactyam tradere Perſis? Cui deus reſpondens, Equidem, inquit, jubeo ut impii male pereatis, neque deinde oraculum hoc de reddendis veſtris ſupplicibus laceſſatis.

[1] Cumæi, Pactyam tradere decreverant. *vel, in animo habebant.* Quum autem vulgus hoc decreviſſet, Ariſtod.

Porro

CLX Porro ubi responsum hoc postremum relatum audiverunt Cumæi, neque volentes Pactyam Persis tradere interimendum, neque eundem penes se detinendo, Cyrum ad civitatis suæ expugnationem excitare, hominem ablegant in Mitylenam. Mitylenæi, quum Mazares subinde per nuncios Pactyam flagitaret, paciscuntur pro certa mercede mittendum: 1 quod tamen nolim indubitato asseverare, quandoquidem non fuit persoluta. Cumæi cognoscentes ea quæ circa Pactyam à Mitylenæis gesta essent, misso ad Lesbum navigio, Pactyam deportant in Chium. Indidem vero ex Minervæ tutelaris deæ templo violenter raptus, à Chiis redditur. Reddiderunt autem pro Atarnei mercede. Atarneus autem locus est Mysiæ, è regione Lesbi situs. Et sic quidem in custodia Persæ habebant Pactyam, ut Cyro quum primum liceret traderetur. Atque multo exinde tempore, Chiorum nullus ex Atarneo neque molis libabat hordeaceis deo cuiquam, 2 neque secundæ mensæ fructibus inde decerptis utebatur. Breviter omnia à sacrorum usu

CLXI removebantur quæ ex agro illo proveniret. Postquam vero Pactyas jam à Chiis traditus fuit, Mazares mox in illos castra promovit qui una cum Pactya Tabalum oppugnassent: & partim Prienenses subegit, partim Mæandri campum incursavit, 3 frumentationem militibus faciens: Magnesiam etiam pari modo

CLXII Postremo Mazares morbo correptus, vita defungitur. ¶ In defuncti vero locum suffectus Harpagus, & ipse Medus: nimirum quem Medorum tyrannus Astyages indignis epulis exceperat, quique 4 Cyrum in regni potestatem invexerat. Hic, inquam, à Cyro institutus dux, simulatque in Joniam venit, urbes ductis aggeribus cepit. 5 Nam ubi mœnia civesque undique exercitu clausisset, aggere ad murum objecto *citra negotium* expugna-

CLXIII bat: atque sic 6 Phocæa prima Jonum civitate potitus est. ¶ Hi Phocenses, primi Græcorum 7 longis navibus usi feruntur: Adriamque simul & Tyrrheniam, Iberiam atque Tartessum 8 occupaverunt. Navigiis autem utebantur non rostratis, sed penteconteris, *hoc est lembis quinquagenûm remorum.* Hi quum primum Tartessum venirent, grati admodum fuerunt regi, cui nomen erat

Ταῦτα ὡς ἀπενεχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, ἐβουλεύοντο ὅτε ἐνδοῦναι ἀπολέδα, ὅτε παρ' ἑωυτοῖσι ἔχοντες πολιορκέεσθαι, ἐς Μιτυλήνην αὐτὴν ἐκπέμπουσι. οἱ δὲ Μιτυληναῖοι, ὑπισχνεῦντο τῷ Μαζάρεϊ ἀργύρεια ἐνδώσειν τὸν Πακτύην, παρεκελεύοντο ἐπὶ μισθῷ ὁσῳδή. ὡς δὲ ἔχω τοῦτον εἰρτέν ἀτρεκέως· ὡς δὲ ἐπλώιζον Κυμαῖοι δὲ οὐκ ἔμελλον τοῦτο πρηνέα ποιήσειν ἐν τῷ Μιτυληναίων, πέμψαντες πλοῖον ἐς Λέσβον, ἐκκομίζουσι Πακτύην ἐς Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ ἐξ ἱροῦ Ἀθηναίης πολιούχου ἀποσπασθείς, ὑπὸ Χίων ἐξεδόθη· ἐξέδοσαν δὲ οἱ Χῖοι ὅτι τοῦ Ἀταρνεῖ μισθόν· τὸ δὲ Ἀταρνέος τοῦτο ἔστι χῶρος τῆς Μυσίης, Λέσβου ἀντίος. Πακτύην μὲν νυν ἐνδεδεγμένοι οἱ Πέρσαι εἶχον ἐν φυλακῇ, θέλοντες Κύρῳ ἀποδόξαι. ἐν δὲ χρόνῳ ὀλίγῳ ὕστερον ἐκ ὀλίγου ἠράμενοι, ὅτι Χίων οὐδεὶς ἐκ τοῦ Ἀταρνέος τούτου, ὅτι ἀλφὶ κριθέων πέρνησαν ἐπούητο θεῶν οὐδενί, ὅτε πέμμασι ἐπουλοῦντο καρπῶν τῶν ἐνδετέων, ἀπείχετό τι τοῦ παντὸς ἱρῶν τοὺ πάντα ἐκ τῆς χώρης ταύτης γινόμενα. Χῖοι μὲν νυν Πακτύην ἐξέδοσαν. Μαζάρης δὲ μὴ ταῦτα ἐξεργάζετο ὅτι τοὺς συμπολιορκήσαντας Τάβαλον. καὶ τοῦτο μὲν, Πριηνέας ἐξεδεκατώσατο· τοῦτο δὲ, Μαιάνδρου πεδίον πᾶν ἐπέδραμε, λαφύρου ποιεύμενος τοῦ στρατοῦ. Μαγνησίην δὲ ὡσαύτως. μετὰ δὲ ταῦτα, αὐτίκα νόσῳ τελευτᾷ. Ἀποθανόντος δὲ τούτου, Ἅρπαγος κατέβη ἀρχὸς δοχὸς τῆς στρατιῆς, γένος καὶ αὐτὸς ἐὼν Μῆδος, τὸν ὁ Μήδων βασιλεὺς Ἀστυάγης ἀνόμῳ τραπέζῃ ἔδαισε, ὁ τοῦ Κύρου τὴν βασιληίην συγκαταργασάμενος. ἐπεὶ ὦν μὴν τότε ὑπὸ Κύρου στρατηγὸς ἀποδεχθείς, ὡς ἀπίκετο ἐς τὴν Ἰωνίην, αἱρέει τὰς πόλιας χώμασι. ὅκως γὰρ τειχήρεας ποιήσειε, τὸ ὑπόδεσιν χώματα χῶν πρὸς τὰ τείχεα ἐπόρθεε. πρώτη δὲ Φωκαίη Ἰωνίης ἐπεχείρησε. Οἱ δὲ Φωκαιέες ἦσαν ναυτιλίῃσι μακρῇσι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, καὶ τόν τε Ἀδρίην καὶ τὴν Τυρσηνίην καὶ τὴν Ἰβηρίην καὶ τὸν Ταρτησσὸν ἦσαν οἱ κατάδεξαντες. σκαφίδι δὲ οὐ χρεωμένοι ναυσὶ, ἀλλὰ πεντηκοντέροισι. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν Ταρτησσὸν, προσφιλέες ἐγένοντο τῷ βασιλέϊ τῷ Ταρτησσίων, τῷ οὔνομα μὲν ἦν

---

1 Haud enim possum id certo dicere, quum res ad exitum perducta non fuerit. 2 Neque bellaria ex fruge inde collecta pinsebantur. Denique omnia *&c.* 3 Illo in prædam suis militibus exposito: Magnes. 4 Cyrum ad regnum obtinendum adjuverat. Hic, *&c.* 5 Postquam enim cives intra mœnia compulerat, aggere, *&c.* 6 Phocæam primam Ionum civitatem oppugnavit. Hi Phoc. 7 Longinquis navigationibus usi sunt: Adr. 8 Ostenderunt. *vel*, *Patefecerunt.*

Ἀργανθώνιος ἐτυράννευσε Ταρτησσοῦ ὀγδώκοντα ἔτεα, ἐβίωσε δὲ πάντα, εἴκοσι καὶ ἑκατόν. τούτῳ δὴ τῷ ἀνδρὶ προσφιλέες οἱ Φωκαιέες ἔτι δή τι ἐγένοντο, ὡς τὰ μὲν πρῶτα σφέας ἐκλιπόντας Ἰωνίλιν, ἐκέλευε τῆς ἑωυτοῦ χώρης οἰκῆσαι ὁκῇ βούλονται· μὴ δέ, ὡς τοῦτο οὐκ ἔπειθε τοὺς Φωκαιέας, ὁ δὲ πυνθάμενος τὸν Μῆδον παρ' αὐτῶν ὡς αὔξοιτο, ἐδίδου σφὶ χρήματα τεῖχος περιβαλέσθαι τῷ πόλιν. ἐδίδου δὲ ἀφειδέως. καὶ γὰρ καὶ ἡ περίοδος τοῦ τείχεος οὐκ ὀλίγοι σταδίοι εἰσί· τοῦτο δὲ πᾶν, λίθων μεγάλων, καὶ δὴ συναρμοσμένων. Τὸ μὲν δὴ τεῖχος τοῖσι Φωκαιεῦσι τρόπῳ τοιῷδε ἐξεποιήθη. ὁ δὲ Ἅρπαγος ὡς ἐπόλιορκε τῷ στρατιῇ, ἐπολιόρκεε αὐτὸς, περιέχόμενος ἔπεα, ὡς οἱ καλαχρᾷ εἰ βούλονται Φωκαιέες στρατιὴν ἕνα μοῦνον τοῦ τείχεος ἐρεῖψαι, καὶ οἴκημα ἓν κατρῶσαι· οἱ δὲ Φωκαιέες, περιημεκτέοντες τῇ δουλοσύνῃ, ἔφασαν θέλειν βουλεύσασθαι ἡμέρην μίην, καὶ ἔπειτα ὑποκινέεσθαι· ἐν ᾧ δὲ βουλεύονται αὐτοὶ, ἀπαγαγεῖν ἐκεῖνον ἐκέλευον τῷ στρατιῷ ἀπὸ τοῦ τείχεος. ὁ δ' Ἅρπαγος ἔφη εἰδέναι μὲν δὴ τὰ ἐκεῖνοι μέλλοιεν ποιέειν, ὅμως δέ σφι παρεῖναι βουλόσασθαι· ἐν ᾧ ὦν ὁ Ἅρπαγος ἀπὸ τοῦ τείχεος ἀπήγαγε τὴν στρατιήν, οἱ Φωκαιέες ἐν τούτῳ καταναυπάσαντες τὰς πεντηκοντόρους, ἐσεμβάλλοντο τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ ἐπίπλα πάντα, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἀγάλματα τὰ ἐκ τῶν ἱρῶν, καὶ τὰ ἄλλα ἀναθήματα, χωρὶς ὅτι χαλκὸς ἢ λίθος ἢ γραφὴ ἦν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἐσβάντες, ἔπλεον ἐπὶ Χίου. τὴν δὲ Φωκαίην ἐρημωθεῖσαν ἀνδρῶν ἔσχον οἱ Πέρσαι. Οἱ δὲ Φωκαιέες, ἐπεί τε σφι Χῖοι τὰς νήσους τὰς Οἰνούσσας καλεομένας ἐκ ἐβούλευσαν ὠνεομένοισι πωλέειν, δείμαίνοντες μὴ σφὶ ἐμπόριον ἡγέωνται, ἢ δὲ ὠνητέων νῆσος ἀπεκληίδη, τούτου εἵνεκα, πρὸς ταῦτα οἱ Φωκαιέες ἐστέλλοντο ἐς Κύρνον. ἐν γὰρ τῇ Κύρνῳ εἴκοσι ἔτεσι πρότερον τούτων ἐκ θεοπροπίου ἀνεσκευάσατο πόλιν τῇ οὔνομα ἦν Ἀλαλίη. Ἀργανθώνιος δὲ τοσοῦτον ἤδη τετελευτήκεε. στελλόμενοι δὲ ἐπὶ τὴν Κύρνον, πρῶτα καταπρήσαντες ἐς τὸν Φωκαίων τὸν φυλακὸν ἢ ἐφρούρεε πρόσθε Ἀραβίην τὸν πόλιν. μετὰ δὲ ὡς τοῦτο σφι ἐξέργασο, ἐποιήσαντο ἰσχυρὰς κατάρας τῷ ὑπολειπομένῳ ἑωυτῶν τὸν πόλιν.

Arganthonio, quique jam octoginta annis Tarteſſiorum regno præfuerat. Vixit autem annos centum viginti. Atque 1 Phocenſes Arganthonio iſta occaſione redditi ſunt amici, quod videlicet Phocenſes Joniam relinquentes, juſſit in ſua ditione ſedes deligere ubicunque illis liberet. Verum quum hoc non perſuaſiſſet Phocenſibus, intelligeretque interim Medum in eos exercitum ducere, pecunias numeravit liberaliter. Siquidem ipſius muri ambitus non paucorum eſt ſtadiorum, totuſque à majuſculis lapidibus, iiſque affabre concinnatis. Et murus quidem ille à Phocenſi- CLXIII
bus hoc pacto fuit conſtructus, Porro Harpagus exercitum promovens, urbem oppugnavit: quum 2 poſtulaſſet prius ſibi ſat eſſe, ſi vellent Phocenſes unum duntaxat muri propugnaculum demoliri, ubi habitationem extrueret, *cæterà illis ſe permiſſurum intacta*. Phocenſes ſervitutem averſantes, reſponderunt diem unum ſe ad conſultandum ſumpturos: ſed iterum dum conſultaretur, illum exercitum ab urbe jubebant abducere. Harpagus autem, quanquam ſe ſcire diceret quid facturi eſſent, tamen ſe illis ut conſultarent permittere. Simul atque igitur ille exercitum abduxit, Phocenſes continuo lembos inſtruxerunt, quibus liberos una cum uxoribus atque ſupellectile univerſa imponerent: ad hæc ſtatuas quoque templorum & cætera donaria, nili quæ vel ferrea vel lapidea aut denique picta eſſent, & reliqua omnia impoſuerunt. Quas & ipſi conſcendentes, ſolverunt, trajeceruntque in Chium. Phocæam autem jam defertam hominibus occupaverunt Perſæ. Pho- CLXV
cenſes autem, quum ipſis Chii inſulas quæ OEnuſæ vocantur, licitantibus addicere nollent, metuentes ne illuc emporium transferretur, obque hanc cauſam hæc eorum inſula excluderetur, conceſſerunt in Cyrnum. Hîc enim jam ante viginti annos civitatem ex vaticinio condiderant, nomine Alaliam. Interea autem Arganthonius fatis conceſſerat. Porro Cyrnum trajecturi Phocenſes, prius deverterunt Phocæam, præſidiaque illic Perſarum quæ ab Harpago forte cuſtodiæ cauſa relicta fuerant, trucidarunt. Quibus patratis, 3 quotquot ex claſſica ſodalitate ſupererant communi conſilio ſeſe mutuis execrationibus diriſque devotionibus aſtringunt.

1 Phocenſes huic viro adeo fuerunt accepti, ut primum quidem ipſos relicta Ionia quam vellent ſuæ regionis partem incolere juſſerit: deinde vero quum id non perſuaderet, & ex illis audiret Medi vires crescere, pecuniam illis ad urbem muro circumvallandam dedit: & quidem large. Siquidem &c. 2 Propoſuiſſet *illis*. 3 Diras atroces imprecati ſunt omnibus ſuæ claſſis qui illic remanerent.

Ad hæc

1 Ad hæc massam ferri candentem in mare demergunt, juramentoque confirmant non prius se de repetenda patria cogitaturos, quam massa ista vadis imis levata renarit. 2 Commodum vero, profectionem molientibus, plusquam medietatem desiderium cepit ingens paterni soli morumque Phocensium: & plerique etiam violato juramento remigrarunt in Phocæam: alii autem jurijurando satisfacientes, solventesque ex OEnesus, Cyrnum
CLXVI recta petierunt. Quo quum appulissent communiter habitarunt una cum superioris temporis colonis, annis quinque, sacraque erexerunt. Cæterum quum jam vicinos circumquaque hostili more popularentur, communi sententia bellum in eos adornant Tyrrheni atque Carthaginenses, utrique sexaginta navibus instructi. Phocenses ex adverso sexaginta & ipsi naves milite implent, obviamque illis procedunt in mare quod appellatur Sardanium. Commissa navali pugna, Phocensibus Cadmea quædam contigit victoria. Nam quadraginta illis naves perierunt, reliquæ viginti contusis rostris factæ inutiles. Regressi igitur Alaliam, sumptis liberis uxoribusque, atque reliquis facultatibus quantas naves ferre poterant, relicta Cyrno, demigrarunt
CLXVII Rhegium. Verum è navibus illis quæ perierant, quotquot homines in Carthaginensium Tyrrhenorumque manus pervenerant, (capti enim plurimi) hi omnes protracti è navibus, lapidibus obruebantur. Deinceps vero quæcunque ex Agyllensium vel pecoribus vel jumentis atque hominibus locum illum accedebant, ubi Phocenses lapidati fuerant, continuo 3 morbida fiebant, stupore atque igne corripiebantur sacro. Quare Agyllenses Delphos miserunt, volentes commissum illud expiare. Pythia hæc jussit facere, quæ etiam nunc ab Agyllæis observantur. Nam & justa illis persolvunt magnifice, & gymnicu celebrant certamen. Et Phocenses quidem hujusmodi fato usi sunt. Illi autem qui hinc progressi Rhegium confugerant, civitatem condiderunt in agro OEnotriæ quæ nunc appellatur 4 Hyela. Atque Pho-
CLXVIII censium in Ionia res sic habent. ¶ Simile quiddam accidit Teiis, quos simul-

ωρὸς ὃ ταύτησι, καὶ μύδρον σιδήρεον κατεπόντωσαν· καὶ ὤμοσαν μὴ πρὶν ἐς Φωκαίλω ἥξειν, πρὶν ἢ τὸν μύδρον τοῦτον ἀναφῆναι. σελλομένων δ' αὐτῶν ὅπι τιλὼ Κύρνον, ἵκαρ ἡμίσεας τῶν αἰεὶ ἔλαβε πόθος τε καὶ οἴκτος τῆς πόλιος, καὶ τῶν ἀστέων τῆς χώρης· ψοδδρησι δ' ἠμόμοτοι, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τιλὼ Φωκαίην· οἱ δ' αὐτῶν τὸ ὅρκιον ἐφύλασσον, ἀερθέντες ἐκ τῆ Οἰνωσέων, ἔπλεον. Ἐπεί τε δὲ ἐς τιλὼ Κύρνον ἀπίκοντο, οἴκεον κοινῇ μετὰ τῶν πρότερον ἀπικομένων, ἐπ' ἔτεα πέντε· καὶ ἱερὰ 43
ἰδρύσαντο. καὶ ἄρξαν δὴ ἤδη καὶ ἔφερον τὰς πρησίοικους ἀπάσας· στρατεύοντο δὲ ἐπ' αὐτὰς κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι Τυρσηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι, νησοι ἑκάτεροι ἐξήκοντα. οἱ δὲ Φωκαιέες, πληρώσαντες καὶ αὐτοὶ τὰ πλοῖα, ἐόντα ἀριθμὸν ἐξήκοντα, ἀντίαζον ἐς τὸ Σαρδόνιον καλεόμενον πέλαγος. συμμισγόντων δὲ τῇ ναυμαχίῃ, Καδμείη τις νίκη τοῖσι Φωκαεῦσι ἐγένετο. αἱ μὲν γὰρ τεσσεράκοντα σφισι νῆες διεφθάρησαν, αἱ δὲ εἴκοσι αἱ πρόσθεν, ἦσαν ἄχρηστοι. ἀπεστόμωτο γὰρ τοὺς ἐμβόλους. καταπλώσαντες δὲ ἐς τιλὼ Ἀλαλίλω, ἀνέλαβον τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τιλὼ ἄλλω κτῆσιν ὅσην οἷαί τε ἐγένοντο αἱ νῆες σφι ἄγειν· καὶ ἔπειτα ἀφέντες τιλὼ Κύρνον, ἔπλεον ἐς Ῥήγιον. Τῶν δὲ ἁλισκομένων ἀνδρῶν τοὺς μὲν Καρχηδόνιοι καὶ οἱ Τυρσηνοὶ ἔλαχόν τε αὐτέων πολλῷ πλείους, καὶ τούτους ἐξαγαγόντες κατέλευσαν. μετὰ δὲ Ἀγυλλαίοισι πάντα τὰ παρεόντα τὸν χῶρον ἐν τῷ οἱ Φωκαιέες κατελιθωθέντες ἐκέατο, ἐγίνετο διάστροφα καὶ ἕμπυρα καὶ ἀπόπληκτα ὁμοίως πρόβατα καὶ ὑποζύγια, καὶ ἄνθρωποι. οἱ δὲ Ἀγυλλαῖοι ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, βουλόμενοι ἀκέσασθαι τιλὼ ἁμαρτάδα. ἡ δὲ Πυθὴ σφέας ἐκέλευσε ποιέειν τὰ καὶ νῦν οἱ Ἀγυλλαῖοι ἔτι ὀπτελέουσι. καὶ γὰρ σφι ἀγίζουσί σφι μεγάλως, καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἵππιόν τε ἐπιτελέουσι. καὶ γυμνικὸν καὶ ἱππικὸν ἐπ.
τοι μὲν τῶν Φωκαιέων τοιούτῳ μόρῳ διεχρήσαντο. οἱ δὲ αὐτῶν ἐς τὸ Ῥήγιον καταφυγόντες, ἐνθεῦτεν ὁρμώμενοι, ἐκλῄσαντο πόλιν γῆς τῆς Οἰνωτρίης ταύτην, ἥτις νῦν Ὑέλη καλέεται. ἔκτισαν δὲ ταύτην, πρὸς ἀνδρὸς Ποσειδωνιήτεω μαθόντες ὡς τὸν Κῦρνον σφι ἡ Πυθίη ἔχρησε κτίσαι, ἥρων ἐόντα, ἀλλ' οὐτὶ νῆσον. Φωκαίης μὲν νῦν περὶ τῆς ἐν Ἰωνίῃ οὕτω ἔσχε. Παραπλήσια δὲ τούτοισι καὶ Τήιοι ἐποίησαν· ἐπεί τε γὰρ σφέων

1 Ad hæc ferri massam candentem in mare projecerunt, seque non prius Phocæam reversuros jurarunt quam hæc massa emergeret. Commod. &c. *Hæc autem verba*, Saxum vadis imis levatum renarit, *sumpsit Valla ex Horatio.* 2 At quum Corsicam navigarent, majorem illorum partem desiderium ac commiseratio cepit ipsius urbis, ac sedium suæ regionis. Quare violato jurejurando Phocæam remearunt. Alii autem jur. 3 Mente alienabantur. 4 Hyela Eam autem condiderunt, à quodam Posidoniate edocti, Pythiæ oraculo jussos fuisse Cyrnum condere, qui heros esset, non ipsam insulam. Atque Phoc.

εἶλε χώμαζι τὸ τεῖχος. Ἅρπαγος, ἐσβάντες πάντες ἐς τὰ πλοῖα, οἴχετο πλέοντες ἐπὶ τῆς Θρηικίης. καὶ οἰκίζουσι ἔκτισαν πόλιν Ἄβδηρα· τὸν πρότερον τούτων Κλαζομένιος Τιμήσιος κτίσας, ἐκ ἀπώνητο, ἀλλ' ὑπὸ Θρηίκων ἐξελαθεὶς, τιμὰς νῦν ὑπὸ Τηίων ἐν Ἄβδηρισι ὡς ἥρως ἔχει. Οὗτοι μὲν νυν Ἰώνων μοῦνοι τὴν δουλοσύνην ἐκ ἀνεχόμενοι, ἐξέλιπον τὰς πατρίδας. οἱ δ' ἄλλοι Ἴωνες, πλὴν Μιλησίων, ἅμα μάχης μὲν ἀπέκατο Ἅρπάγῳ, καθάπερ οἱ ἐκλιπόντες καὶ ἄνδρες ἐγένοντο ἀγαθοὶ, περὶ τῆς ἑωυτῶν ἕκαστος μαχόμενοι· ἑωυτῶν δὲ καὶ ἁλόντες, ἔμενον ἐπὶ χώρῳ ἕκαστος, καὶ τὰ ἐπιτασσόμενα ἐποίεον. Μιλήσιοι μὲν (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) αὐτῷ Κύρῳ ὅρκιον ποιησάμενοι, ἡσυχίην ἄγον. οὕτω δὴ τὸ δεύτερον Ἰωνίη ἐδεδούλωτο. ὡς δὲ τὲς ἐν τῇ ἠπείρῳ Ἴωνας ἐχειρώσατο Ἅρπαγος, οἱ τὰς νήσους ἔχοντες Ἴωνες, καταρρωδήσαντες ταῦτα, σφέας αὐτοὺς ἔδοσαν Κύρῳ. Κεκακωμένων δὲ Ἰώνων, καὶ συλλεγομένων ἐδὲν ἧσσον ἐς τὸ Πανιώνιον, πυνθάνομαι γνώμην Βίαντα ἄνδρα Πριηνέα ἀποδέξασθαι Ἴωσι χρησιμωτάτην, τὴν εἰ ἐπείθοντο, παρεῖχε ἂν σφι εὐδαιμονέειν Ἑλλήνων μάλιστα· ὃς ἐκέλευε πλωίζω σόλῳ Ἴωνας ἀειρθέντας πλέειν ἐς Σαρδὼ, καὶ ἔπειτα πόλιν μίαν κτίζειν πάντων Ἰώνων. καὶ ὕτω ἀπαλλαχθέντας σφέας δουλοσύνης, εὐδαιμονήσειν, νήσων τε ἁπασέων μεγίστην νεμομένους, καὶ ἄρχοντας ἄλλων. μὴ γὰρ σφι ἐν τῇ Ἰωνίῃ ἐκ ἔφη ἐνορᾶν ἐλεύθερίην ἔτι ἐσομένην. αὕτη μὲν Βίαντος τοῦ Πριηνέος γνώμη ἦν ἀφθάρτου ἐπὶ ἐσομένη. χρηστὴ δὲ, καὶ ὡς ἐν ἦν ἀφθαρτοῦσθαι Ἰωνίην, * Θάλεω ἀνδρὸς Μιλησίου ἐγένετο, ἀνέκαθεν ὑπάρχοντος Φοίνικος· ὃς ἐκέλευε ἓν βουλευτήριον Ἴωνας ποιεῖσθαι τὸ δὲ εἶναι ἐν Τέῳ. Τέων γὰρ, μέσην δὲ Ἰωνίης. τὰς δὲ ἄλλας πόλιας οἰκεομένας, μηδὲν ἧσσον νομίζειν, κατάπερ εἰ δήμους εἶεν οὕτω μὲν δὴ σφι γνώμας τοιάσδε ἀπεδέξαντο. Ἅρπαγος δὲ καταστρεψάμενος Ἰωνίην, ἐποιέετο στρατηίην ἐπὶ Κᾶρας καὶ Καυνίους καὶ Λυκίους, ἅμα

atque aggerum beneficio cepisset Harpagus, omnes conscensis navibus trajecerunt in Thraciam, ibidemque urbem condiderunt Abdera, cujus fundamenta prius jecerat Temesius Clazomenius: sed nihil pro hac sua opera fructus reportans, à Thracibus expulsus fuerat: nunc tamen à Teiis apud Abdera heroum colitur honoribus. Hi igitur CLXIX Ionum soli servitutem non ferentes, patrium solum reliquere. 1 Verum alii Iones, præter Milesios, prœlio superati tandem, accesserunt Harpago, perinde atque illi qui defecerunt, virosque se strenuos declararunt, pro suis quisque fortiter pugnans, Superati autem & capti in sua quisque patria remanserunt: eaque quæ imperabantur subibant. Milesii qui jam Cyro fœdere astricti erant, (quemadmodum superius à me commemoratum est) quietem agebant. Hunc itaque in modum Ionia secundo in servitutem fuit redacta. Porro quum Ionibus iis potitus esset Harpagus qui continentem habitabant, insulani horum exemplo conterriti, ultro sese dediderunt Cyro. Jam verò Ionibus, CLXX etiamsi afflictis, nihilominus sese ad Panionium recipientibus, audio Biantem Prienæum saluberrimum dedisse consilium: cui si obtemperassent, licuisset Græcorum omnium felicissimos vivere. Siquidem ille suadebat ut communi classe solventes, Sardiniam peterent, & ibi unam civitatem omnium Ionum construerent. Hoc enim pacto eos servitute liberatos feliciter esse victuros, omnium insularum maximam incolentes, & cæterarum imperio potientes. Sin autem manerent in Ionia, nullam inquit sibi apparere libertatis spem. Hæc Biantis sententia ipsis Ionibus subactis prodita fuit. Verum Thaletis quoq; sanum illud consilium, jam ante subactam Ioniam datum, nempe qui jusserit Ionas unam quandam communem curiam habere, eamque esse in Teo: propterea quod Teos in media esset Ionia: cæteras autem civitates habitatas, 2 nihilominus huic parituras quàm aliarum civitatum tribus legibus parerent. Atque hi quidem CLXXI hujusmodi consilia dederunt. ¶ Harpagus, subacta Ionia, in Caras exercitum traduxit, & Caunios atque Lycios, una

1 At cæteri Iones (exceptis Milesiis) prœlium quidem & ipsi cum Harpago commiserunt, sicut & qui *solum patrium* reliquerunt: seque fortiter gesserunt: pro sua quisque patria pugnantes: sed superati capti que, in suis sedibus remanserunt, imperata facientes. Milesii autem, qui *&c. Fortasse tamen possit & aliter exponi* ἔμενον κατὰ χώρην. 2 Nihilominus eodem loco haberi quo tribus. *Sed* νομιζόντων *aliam etiam interpretationem admittit.* * Hæc verba omisit Valla, & Stephanus, qui tralationem ejus recognovit. Ità reddit Joh. Gerard. Vossius L. 3. de Historicis Græcis. Hæc sententia Thaletis, viri Milesii; sed qui generis origine esset Phœnix.

ducens

ducens Ionas atque Æoles. 1 Nam Cares ab his oriundi ex insulis progressi sunt in continentem. Olim enim Minoi parebant, appellabanturque Leleges, & insulas habitabant. tributum autem nullum pendebant, quantum equidem possim superiora repetendo è longissimo auditu conjectare: sed 2 quum Minos flagitabat, naves ei implebant. 3 Ille felici usus belli successu, multos agros populabatur. Caricæ gentis omnium quæ illis temporibus claruerunt ingeniosissimæ, memorantur tria inventa. quippe galeis cristas imponendas primi ostenderunt Cares, clypeis 4 signa adjunxere, 5 postremo lora quoque scutorum excogitaverunt. antea nanque citra habenas gestabant quotquot clypeis utebantur, ac balteis duntaxat coriaceis sufficientes, collo sinistroque humero sustinebant. Post Caras vero tempore longo succedente, Dores atque Iones ex insulis egredientes, in continenti sedes posuerunt. Hunc in modum Cretenses de Caribus referunt. Quanquam his non assentiuntur Cares qui se aborigines atque indigenas esse memorant, eodemque nomine usque usos, atque apud Mylassos Jovis Carii delubrum ostentant vetustissimum, quo communiter quoque Mysi atque Lydi utuntur, ut qui Caribus sint germani. Quippe Lydum & Mysum Caris fratres esse dicunt, atque ob id eodem utuntur sano: at quotquot alterius sunt gentis, etiamsi Carum lingua utantur, non tamen sacro participant.

CLXII Caunii vero, quantum mihi videtur, indigenæ sunt: etsi ipsi se è Creta oriundos affirmant. Linguam sane aut ipsi ad Caricam accommodaverunt, aut Cares ad Caunicam. 6 id quod ægre dijudicari posset. At legibus utuntur cum ab aliis gentibus tum à Carum moribus multum diversis. Nam apud illos laudatissimum habetur, 7 juventutem frequenter amoris gratia ad compotationes convenire, tam viros quam mulieres atque pueros. Sacra principio sibi constituerant externa, quorum postea pertæsi, quum patriis duntaxat videretur utendum diis, Caunii 8 omnis ætatis sumptis armis, *sacerdotem* ad Calyndicos usque montes persequebantur, fustibus cædentes,

ἀγόμενοι. καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας. εἰσὶ δὲ τούτων Κᾶρες μὲν ἀπιγμένοι ἐς τὸ ἤπειρον ἐκ τῆς νήσου. τὸ γὰρ παλαιὸν ἐόντες Μίνω κατήκοοι, καὶ καλεόμενοι Λέλεγες, εἶχον τὰς νήσους, φόρον μὲν οὐδένα οὐκ ἐπιτελέοντες, οὕτω γὰρ ἂν ἐπιτελέοντες, ὅσον γε ἐγὼ δύναμαι τεκμαίρεσθαι ἐξ ἱκανοῦ ἀκοῆς· οἱ δὲ, ὅκως Μίνως δέοιτο, ἐπλήρουν οἱ τὰς νέας. ἅτε δὲ Μίνω κατεστεραμμένου γὰρ πολλῷ, καὶ εὐτυχέοντος τῷ πολέμῳ, τὸ Καρικὸν ἦν ἔθνος λογιμώτατον τῶν ἐθνέων ἁπάντων καὶ τόδε μὲν τὸν χρόνον, καὶ μακρῷ μάλιστα. καὶ σφι τρία ἐξευρήματα ἐγένετο, τοῖσι οἱ Ἕλληνες ἐχρήσαντο. καὶ γὰρ δὴ τὰ χράνεα λόφους ἐπιδέειν Κᾶρές εἰσι οἱ καταδέξαντες· καὶ δὴ τοὺς ἀσπίδας τὰ σημεῖα πυιέεσθαι. καὶ ὄχανα ἀσπίσι ἔτοι εἰσὶ οἱ πεποιημένοι πρῶτοι· πρὸς δὲ ἄνδρα ὀχάνων ἐφόρεον τοὺς ἀσπίδας πάντες οἵπερ ἐώθεισαν ἀσπίσι χρέεσθαι, τελαμῶσι σκυτίνοισι οἰηκίζοντες ἐπὶ τοῖσι ἀριστερῇσι ὠμοισι περικείμενοι. μετὰ δὲ τοὺς Κᾶρας, χρόνῳ ὕστερον πολλῷ Δωριέες τε καὶ Ἴωνες ἐξανέστησαν ἐκ τῆς νήσου, καὶ ἕως τοῦ ἐς τὸ ἤπειρον ἀπικνέο. μετὰ μὲν δὴ Κᾶρας ὧδε Κρῆτες λέγουσι ἡμέας· ἐς μὲν τὰ αὐτοὶ μὲν ὁμολογέουσι τούτοισι οἱ Κᾶρες, ἀλλὰ νομίζουσι αὐτοὶ ἑωυτοὺς εἶναι αὐτόχθονας ἀνθρώπους, καὶ τῷ ὀνόματι τῷ αὐτῷ ἀεὶ ἐχρεωμένους τῷπερ νῦν. ἀποδεικνῦσι δὲ ἐν Μυλάσοισι Διὸς Καρίου ἱρὸν ἀρχαῖον, τῷ Μυσοῖσι μὲν καὶ Λυδοῖσι μέτεστι, ὡς κασιγνήτοισι ἐοῦσι τοῖσι Καρσί. τὸν μὲν Λυδὸν καὶ τὸν Μυσὸν λέγουσι εἶναι Καρὸς ἀδελφεούς· τούτοισι μὲν δὴ μέτεστι· ὅσοι δὲ ἐόντες ἄλλου ἔθνεος, ὁμόγλωσσοι τοῖσι Καρσὶ ἐγένοντο, τούτοισι δὲ οὐ μέτα. Οἱ δὲ Καύνιοι, αὐτόχθονες, δοκέειν ἐμοὶ, εἰσί. αὐτοὶ μὲν γὰρ οὐκ Κρῆτης φασὶ εἶναι. περισκεχωρήκασι δὲ γλῶσσαν μὲν πρὸς τὸ Καρικὸν ἔθνος, ἢ οἱ Κᾶρες πρὸς τὸ Καυνιακόν· τοῦτο μὲν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διαμαρτυρέσθαι. νόμοισι δὲ χρέωνται περισσοτέροισι πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων καὶ Καρῶν. τοῖσι γὰρ κάλλιστόν ἐστι κατ' ἡλικίην τε καὶ φιλότητα ἑλκόμενον συγγίνεσθαι ἐς πόσιν, καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ καὶ παισί. ἱδρυνθέντων δὲ σφι ἱρῶν ξεινικῶν, μετέπειτα ὡς σφι ἀπέδοξε, (ἔδοξε δὲ τοῖσι πατρίοισι μοῦνον χρᾶσθαι θεοῖσι) ἐνδυόντες τὰ ὅπλα ἅπαντες Καυνίοι ἤλασαν τύπτοντες δόρασι τὸν πέριξ, μέχρι ὅρων τῶν Καλυνδικῶν ἔφυντο,

1 Inter hos autem Cares ex insulis in continentem venerunt. Olim &c. 2 *Vel*, Quum Minoi opus erat, naves &c. 3 Quum autem Minos magna ditione potitus esset, prosperaque in bello fortuna uteretur, longe Carica gens supra omnes alias celebris erat. Tribusque rebus quas illi excogitarant, usi sunt Græci. Quippe gal. 4 *Vel.* insignia, *picta videlicet.* 5 Ansas quoque scut. excog. Antea nanque absque ansis gestab. clypeos quicunque illis uti soliti erant: colloque & dextro humero circumpositos vinculis coriaceis tenentes agitabant. Post Caras, &c. 6 Haud enim certo dijudicare possim. 7 Prone ferunt gradus ætatum, & amicitia intercedit, ad compotationes turmatim convenire viros, mulieres ac pueros. 8 Sumptis armis petulanter aerem ferientes hastis, ad Calynd. usque montes pervenerunt,——

καὶ ἔφα-

καὶ ἔφασαν ἐκβάλλειν τὲς ξεινικὲς θεές. καὶ ὅτοι μὲ τρόπῳ τοιούτοισι χρέωνται. Οἱ δὲ Λύκιοι ὁκ Κρήτης τὸ ἀρχαῖον γεγόνασι· τῷ γὰρ Κρήτῳ εἴχον τοπαλαὸν πᾶσαν βάρβαροι. διενειχθέντων δὲ ἐν Κρήτῃ τῶν περὶ τῆς βασιληίης τῆς Εὐρώπης παίδων, Σαρπηδόνος τε καὶ Μίνῳ, ὡς ἐπεκράτησε τῇ ἕδρῃ Μίνως, ἐξήλασε αὐτόν τε Σαρπηδόνα καὶ τὲς στασιώτας αὐτοῦ· οἱ δέ, ἀπαωθέντες, ἀπίκοντο τῆς Ἀσίης ἐς γῆν τὴν Μιλυάδα. τὴν γὰρ νῦν Λύκιοι νέμονται, αὐτὴ τοπαλαὸν ἦν Μιλυάς. οἱ δὲ Μίλυαι, τότε Σόλυμοι ἐκαλέοντο. τέως μὲν δὴ αὐτέων Σαρπηδὼν ἦρχε. οἱ δὲ ἐκαλέοντο τόπερ τε καὶ νῦν ἔτι καλέονται ὑπὸ τῶν περοίκων οἱ Λύκιοι, Τερμίλαι. ὡς δὲ ἐξ Ἀθηναίων Λύκος ὁ Πανδίονος, ἐξελασθεὶς καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Αἰγέως, ἀπίκετο ἐς τὲς Τερμίλας πρὸς Σαρπηδόνα, ὥστε δὴ κατὰ τοῦτο τὸ χρόνον ἐπωνυμίην, Λύκιοι ἀνὰ χρόνον ἐκλήθησαν. νόμοισι δὲ, τὰ μὲν Κρητικοῖσι, τὰ δὲ Καρικοῖσι χρέωνται. ἓν δὲ τόδε ἴδιον νενομίκασι, καὶ ἐδαμοῖσι ἄλλοισι συμφέρονται ἀνθρώπων· καλέουσι ἀπὸ τῆς μητέρων ἑωυτὲς, καὶ οὐκὶ ἀπὸ τῶν πατέρων. εἰ δὲ ερμένευ δὲ ἕτερος τὸν πλησίον τίς εἰη, καταλέξει ἑωυτὸν μητρόθεν, καὶ τῆς μητρὸς ἀναμνήσεται τὰς μητέρας. καὶ ἢν μὲν γυνὴ ἀστὴ δήμῳ σωοικήσῃ, ἡμυναῖα τὰ τέκνα νενόμισται· ἢν δὲ ἀνὴρ ἀστὸς, καὶ ὁ πρῶτος αὐτέων, γυναῖκα ξείνην ἢ παλλακὴν ἔχῃ, ἄτιμα τὰ τέκνα γίνεται. Οἱ μὲν νυν Κᾶρες ὠδὲν λαμπρὸν ἔργον ἀποδεξάμενοι, ἐδουλώθησαν ὑπὸ Ἁρπάγου· ὅτε αὐτοὶ οἱ Κᾶρες ἀποδεξάμενοι ὧδε, ὅτε ὦν οἱ Ἑλλήνων ταύτην τὴν χώρην οἰκέουσι. οἰκέουσι δὲ καὶ ἄλλοι, καὶ Λακεδαιμονίων ἄποικοι Κνίδιοι, τῆς χώρης τῆς σφετέρης τετραμμένης ἐς πόντον, τὸ δὴ Τριόπιον καλέεται. ἀρξαμένης δὲ ἐκ τῆς Χερσονήσου τῆς Βυβλικῆς, ἐούσης τε πάσης τῆς Κνιδίης, πλὴν ὀλίγης, θωμάζω· (τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς βορέην ἄνεμον, ὁ Κεραύνιος κόλπος ἀπείργει, τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ ἐπὶ Σύμην τε καὶ Ῥόδον θάλασσα) τὸν ὦν δὴ ὀλίγον τοῦτο, ἐὸν ὅσον τε ξὺν πέντε σταδίοισι, ὄρυσσον οἱ Κνίδιοι, ἐν ὅσῳ Ἁρπαγος τὴν Ἰωνίην κατεστρέφετο, βουλόμενοι νῆσον τὴν χώρην ποιῆσαι. ἐν τοῖσι δὲ πᾶσι σφι ἐχώρεε. τῇ γὰρ ἡ Κνιδίη χώρη ἐς τὴν ἤπειρον τελευτᾷ, ταύτῃ ὁ ἰσθμός ἐστι τὸν ὄρυσσι.

Καρικὸς

exclamantesque externos se exigere deos. Et hujusmodi moribus illi utebantur. Lycii autem è Creta ab initio originem traxerunt. Cretam enim primum universam barbari incolebant: deinde contendentibus de imperio Europæ filiis Sarpedone atque Minoe, Minos superior factus expulit Sarpedonem 1 ejusque conspiratores. Hi expulsi, Asiæ regionem occupaverunt Milyada. Quam enim nunc Lycii incolunt, olim erat Milyas: & Milyæ tunc appellabantur Solymi. Dum igitur ipsis imperitaret Sarpedon, eo quod attulerant nomine vocabantur, & nunc adhuc vocantur à vicinis, Termilæ. Quum vero Lycus Pandionis filius à fratre Ægæo Athenis pulsus, ad Sarpedonem in Termilas abiisset, factum est temporis progressu ut de Lyci nomine Lycii vocarentur. Legibus utuntur partim Cretensium partim Carum. 2 Quanquam hoc unum, præter cæteros homines, pro lege habent peculiare, quod à matribus nomina sibiipsis induunt. Et si quis obvium percontetur quisnam sit, quave familia ortus, à matribus aviisque protinus genus suum repetet. Adde quod siqua ingenua servo nupserit, liberi qui ex his suscipiuntur, ingenui existimabuntur: sin autem vir ingenuus, & quidem inter eos primarius, uxorem duxerit externam aut pallacam, suscepti ex his liberi reputabuntur 3 minime ingenui. Enimvero hujus tempestatis Cares nullo præclaro facinore edito, ab Harpago subacti sunt. Nec Cares tantum nullum ediderunt, sed nec Græci quotquot illam regionem tenebant. Tenebant autem cum alii tum Lacedæmoniorum coloni Cnidii, quorum regio declinat ad mare appellatum Triopium. Nam quum initium Byblesiæ ex peninsula auspicetur, sintque Cnidii propemodum circumflui: (eam enim partem quæ boream spectat, Ceraunius claudit sinus, australem vero Symanum Rhodiumque mare) reliquum quod perquam exiguum est, nempe quinque stadiorum, Cnidii tentaverunt perfodere interea dum Harpagus Ioniam everteret, volentes suam ditionem in insulæ formam redigere. 4 Eratque hic isthmus quem perfodere statuerant, ea parte qua continentem spectat Cnidia.

CLXXIII

CLXXIV

---

se expellere deos externos dicentes. Et hi quidem moribus, *vel ritibus*, hujusmodi utuntur. At Lycii &c. 1 Et quos habebat suæ conspirationis, *vel factionis*, socios. 2 Sed hunc morem peculiarem habent, & cum aliis nullis convenientem, *vel communem*, quod se de nominibus matrum appellent, non patrum. Adeo ut si quis vicinum suum roget quis sit, recenseat se ipsum, *id est*, *genus suum*, *vel gentem suam* à matre: matrisq; suæ matres enumeret. Adde quod &c. 3 Infames. *Vel*, *Honoribus indigni*. 4 Erat autem intra *ipsum isthmum* tota ipsorum ditio. Nam qua parte in continentem desinit, isthmus est, quem perfodere statuerant.

Id ergo

LXXIII

1 Id ergo multa manu conantibus divinitus arbitror aliquid repugnasse, quod nimirum omnes qui manum admoverent læderet, cum alias corporis partes, tum præcipue oculos infestante petra. Cnidii, missis nunciis Delphos, rogant quidnam istuc esset quod tantopere conatibus eorum adversaretur. Pythia, ut ipsi referunt Cnidii, senario versu respondit in hanc sententiam,

Isthmum neque aggerate, neque fodite: Jupiter nanque ipse, si placuisset, fecisset Insulam.

Quum respondisset hunc in modum Pythia, Cnidii à perfodiendo isthmo destiterunt, & invadenti cum exercitu Harpago, ultro sese non commisso prælio dediderunt. 2 Pedasiii qui mediterraneam supra Halicarnassum colunt, aliique vicini maximam diligentiam adhibere feruntur ut eorum sacerdos Palladis sacram barbam habeat. id quod ter illis accidisse putatur. Hi soli in Caria populi Harpago diu reluctati sunt, multumque negotii exhibuerunt, 3 montem extruendo cui nomen Lyda. Tandem tamen & ipsi expugnati fuerunt.

CLXXV

CLXXVI Cæterum ubi in Xanthium campum exercitum produxisset Harpagus, Lycii contra procedentes, paucique cum multis confligentes, strenue sese gesserunt. Superati autem prælio fugatique, in urbem sese receperunt, uxores, liberos atque pecunias una cum familia tota in arcem cogentes: admotoque igne arcem una cum cæteris rebus incenderunt. Quæ ubi fecissent, ipsi regressi jurejurando se mutuo astringentes, eoque horrendo, cum hostibus iterum congressi sunt, fortiterque pugnando omnes oppetierunt. Ex Lyciis autem, qui Xanthii dicuntur esse, hi omnes, 4 præter octoginta quosdam, Istiæorum sunt convenæ. qui octoginta tum emigrantes, superstites remanserant. Xanthum igitur hunc in modum obtinuit Harpagus: pari modo Caunum. Nam Caunii Lycios insequuti sunt magna ex parte.

CLXXVII ¶ Tum igitur inferiorem Asiam Harpagus evertebat, superiorem ipse Cyrus, universam gentem subigens nihilque relinquens. At ego in præsentia illorum gestorum pleraque prudens omittam, ea

ἢ δὴ πολλῇ χειρὶ ἐργαζομένων τῷ Κνιδίων· μᾶλλον γάρ τι ἢ δεισόπερον ἐφαίνοντο τιτρώσκειν οἱ ἐργαζόμενοι τὸ εἰκὸς, τά τε ἄλλα τῶν σωμάτων, καὶ μάλιστα τὰ περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, θραυομένης τῆς πέτρης· ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους τὸ ἀντίξοον. ἡ δὲ Πυθίη σφι (ὡς αὐτοὶ Κνίδιοι λέγουσι) χρᾷ ἐν τετράμετρῳ τόνῳ τάδε,

Ἰσθμὸν μὴ πυργοῦτε, μηδ' ὀρύσσετε·
Ζεὺς γὰρ κε ἔθηκε νῆσον, εἰ κ' ἐβούλετο.

Κνίδιοι μὲν, ταῦτα τῆς Πυθίης χρησάσης, τῷ τε ὀρύγματος ἐπαύσαντο, καὶ Ἅρπαγῳ βλαπτομένῳ σὺν τῷ στρατῷ, ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρέδοσαν. Ἦσαν δὲ Πηδασέες, οἰκέοντες ὑπὲρ Ἁλικαρνησσοῦ μεσόγαιαν· τοῖσι ὅκως τι μέλλοι ἀνεπιπόνητον ἔσεσθαι, αὐτοῖσί τε καὶ τοῖσι περιοικοῦσι, ἡ ἱερεὴ τῆς Ἀθηναίης πώγωνα μέγαν ἴσχει. τρὶς σφι τοῦτο ἐγένετο. ὕστερον τῶν περὶ Καρείλεω ἀνδρῶν μοῦνοί τε ἀντίσχον χρόνον Ἅρπαγῳ, καὶ πρῶτοι μάλα παρέσχον πλεῖσα, ὀρθώσαντες τὸ ἔνορμα ὃ δὴ Λιδὴ. Πηδασέες μὲν νυν χρόνῳ ὑξαιρέθησαν. Λύκιοι δὲ, ὡς ἐς τὸ Ξάνθιον πεδίον ἤλασε ὁ Ἅρπαγος τὸν στρατὸν, ὑπεξιόντες, καὶ μαχόμενοι ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς, ἀρετὰς ἀπεδείκνυντο· ἐκπεσόντες δὲ, καὶ κατειληθέντες ἐς τὸ ἄστυ, συνέλεξαν ἐς τωὐτὸ ἀκρόπολιν τάς τε γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ χρήματα καὶ τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ὑπῆψαν τὴν ἀκρόπολιν πᾶσαν ταύτην καίεσθαι. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, καὶ συνομόσαντες ὅρκους δεινοὺς, ὑπεξελθόντες ἀπέθανον πάντες Ξάνθιοι μαχόμενοι. τῶν δὲ νῦν Λυκίων φαμένων Ξανθίων εἶναι, οἱ πολλοὶ, πλὴν ὀγδώκοντα ἱστέων, εἰσὶ ἐπήλυδες· αἱ δὲ ὀγδώκοντα ἱστίαι αὗται ἔτυχον τηνικαῦτα ἐκδημέουσαι, καὶ ὕστερον παρεγένοντο. τὴν μὲν δὴ Ξάνθον ὧδε ἔσχε ὁ Ἅρπαγος. παραπλησίως δὲ καὶ τὴν Καύνον ἔσχε· καὶ γὰρ οἱ Καύνιοι τὸν Λυκίων ἐμιμήσαντο τὸν πλέω. Τὰ μὲν νυν κάτω τῆς Ἀσίης Ἅρπαγος ἀνάσσετο ἐποίεε· τὰ δὲ ἄνω αὐτῆς, αὐτὸς Κῦρος, πᾶν ἔθνος καταστρεφόμενος, καὶ οὐδὲν παριείς. τὰ μὲν νυν αὐτέων πλέω παρήσομαι· τὰ δὲ

---

1 Id ergo multa manu conantibus, quia qui operi incumbebant, vehementius & divinius quam ut commune quiddam id videri posset, tum aliis corporis partibus, tum præcipue circa oculos, dum rupes feriretur, vulnerari videbantur. Cnid. 2 Porro Pedasei, *vel Pedasenses*, supra Halic. medit. incolebant: apud quos illi quæ Minervæ sacerdos est, prolixa barba nascitur quoties ipsis aut ipsorum vicinis aliquid mali imminet. Quod ter illis usu venit. Hi soli &c. 3 Munito operibus monte. 4 Sunt advenæ, præter octoginta familias: quæ tum in urbe non erant, atque ita superstites fuerunt. Xan. &c. *Decepit autem Vallam ἱστίαν, quod pro ἱστίων perperam scriptum fuisse, manifestissimum est ex his proxime sequentibus, ai δ' ἱστίαι.*

νὶ παρέχε πόνον τὰ πλεῖστον ἀξιαπηγήτων
πάντων ἐστί, τούτων δηλωτὴρ ἔσομαι. Κῦρος μὲν δὴ,
ἐπεὶ τά τε πλησία τὴν ἤπειρον ἅπασαν χειρία ἐποιήσατο,
Ἀσσυρίοισι ἐπεστρατεύετο. Τῆς δὲ Ἀσσυρίης
ἔστι μὲν καὶ ἄλλα πολίσματα μεγάλα
πολλά· τὸ δὲ ὀνομαστότατόν τε καὶ ἰσχυρότατον,
καὶ ἔνθα τότε, Νίνου ἀναστάτου γενομένης, τὰ
βασήια κατεστήκεε, νῦν Βαβυλὼν, ἔουσα τοι-
αύτη δή τις πόλις· κεῖται ἐν πεδίῳ μεγάλῳ,
μέγεθος ἔουσα, μέτωπον ἕκαστον, ἔχουσι καὶ ἕκα-
τὸν σταδίων, ἐούσης τετραγώνου. Ἕνεκα σταδίου τὸ
περίοδος τε πόλιος γίνονται σταδίων ὀλίγῳ
δεῦτερα καὶ τετρακόσιοι. τὸ μὲν νυν μέγαθος
τοσοῦτόν ἐστι τῶν ἄστεων τῶν Βαβυλωνίων. ἐκεκό-
σμητο δὲ ὡς ἐγὼ ἴδον ἄλλο πόλισμα τῶν ἡμεῖς ἴσ-
μεν. τάφρος μὲν πρῶτα βαθέα τε καὶ εὐρέα καὶ
πλέη ὕδατος ἐστί· μετὰ δὲ, τεῖχος, πεν-
τήκοντα μὲν πηχέων βασιληίων ἐὸν τὸ εὖρος,
ὕψος δὲ, διηκοσίων πηχέων. ὁ δὲ βασιλήιος πῆ-
χυς τῷ μέλει ἐστὶ πήχεος μέζων τρισὶ δα-
κτύλοισι. Δεῖ δή με πρὸς τούτοισι δηλῶσαι ἵνα τι ἐκ τῆς τάφρου ἡ γῆ ἀναισιμώθη, καὶ
τὸ τεῖχος ὁκοῖσι τρόπου ἐργάσθη. ὀρύσσοντες
ἅμα τὴν τάφρον, ἐπλίνθευον τὸν γιγνόμενον ἐκ τῆς
ὀρύγματος ἐκφερομένην· ἁλισκόμενοι δὲ πλίν-
θοι ἱκαναὶ, ὤπτησαν αὐτὰς ἐν καμίνοισι.
μετὰ δὲ, τέλμασι χρεώμενοι ἀσφάλτῳ θερ-
μῇ, καὶ ἀνὰ * τριήκοντα δόμους πλίν-
θου τοῦτον καλάμων διαστοιβάζοντες,
ἔδειμαν πρῶτα μὲν τῆς τάφρου τὰ χεί-
λεα· δεύτερα δὲ, αὐτὸ τὸ τεῖχος τὸν αὐ-
τὸν τρόπον. ἐπάνω δὲ τοῦ τείχεος οἰκήματα δικαστικὰ μονόκωλα ἔδειμαν, πε-
ρισσὰ ἐς ἄλληλα. τὸ μέσον δὲ τῶν οἰκη-
μάτων ἔλιπον τεθρίππῳ διέλασιν. πύ-
λαι δὲ ἐν ἑξήκοντα περὶξ τὸ τεῖχος ἑκατὸν, χάλ-
κεαι πᾶσαι, καὶ σταθμοί τε καὶ ὑπέρθυρα ὡσαύ-
τως. ἔστι δὲ ἄλλη πόλις ἀπέχουσα ὁκοσον ἡμε-
ρέων ὁδὸν ἀπὸ Βαβυλῶνος. Ἴς ὄνομα αὐ-
τῇ. ἔνεστι δὲ ποταμὸς ὁ μέγας Ἴς καὶ
τῷ ποταμῷ τὸ ὄνομα· ἐσβάλλει δὲ οὗτος ἐς τὸν
Εὐφρήτεω ποταμὸν τὸ ῥέεθρον. οὗτος δὲν
ὁ Ἴς ποταμὸς, ἅμα τῷ ὕδατι θερμὰ βύει ἀσ-
φάλτου ἀναδιδοῖ πολλὸν, ἔνθεν ἡ ἄσφαλτος
ἐς τὸ ἐν Βαβυλῶνι τεῖχος ἐκομίσθη. Ἐτειχί-
σθη μὲν νυν ἡ Βαβυλὼν τρόπῳ τοιῷδε. ἔστι
δὲ διττὸν φάρσεα τῆς πόλιος. τὸ γὰρ μέσον
αὐτῆς ποταμὸς διείργει, τῷ οὔνομα ἔστι
Εὐφρήτης· ῥέει δὲ ἐξ Ἀρμενίων, ἐὼν μέγας,
καὶ βαθὺς, καὶ ταχύς. ἐκδίδει δὲ οὗτος
ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. τὸ δὴ τεῖχος ἑκάτερον τὸ ἀγκῶνας ἐς τὸν ποτα-
μὸν ἐλήλαται. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, αἱ δικαμπαὶ τῶν ἑκάτερον τοῦ ποταμοῦ,

duntaxat prodituri quæ illi quamplurimo constiterunt labore, suntque memoria dignissima. Quum igitur Cyrus continentem universam suæ ditionis fecisset, Assyriis bellum intulit. ¶ ASSYRIÆ CLXXVIII autem cum alia multa sunt magna oppida, tum vero celeberrimi nominis ac validissimum est BABYLON, ubi post eversam ab ipsis Ninum, regia erat. quod oppidum situm est in planitie ingenti, forma quadrata, magnitudine quoquoversus centenûm vicenûm stadiorum, in summa quadringentorum & octoginta, in circuitu quatuor laterum urbis. Tanta est Babylonici oppidi magnitudo: quod ita exornatum est ut aliud nullum eorum quæ nos novimus. Jam primum fossa ambit alta atque lata, aquæ plena. Deinde murus quinquaginta cubitorum regiorum crassitudine, ducentorum celsitudine. Est autem regius cubitus, quàm is quo pro mensura utimur, tribus digitis major. Operæ pretium certe est me CLXXIX præter hæc 1 differere in quem usum sit consumpta terra ex fossa egesta, & quomodo fuerit murus conditus. Ut quidque terræ 2 in deprimenda fossa efferebant, ex eo lateres ducebant: quorum postquam magnam vim duxissent, eos in fornacibus coquebant. Postea cœno utentes, asphalto ferventi per tricesimum quemque laterum ordinem 3 summitates arundinum instipatas conglutinabant. Et primum labra fossæ, deinde ipsum murum ad eundem modum ædificarunt: super quem circa oras extruxerunt domunculas unius contignationis inter se obversas: inter quas tantum intercapedinis relinquebatur ut quadriga interagi posset. Ejus per ambitum centum portæ stabant, æreæ omnes, cum cardinibus itidem postibusque. Babylone octo dierum itinere abest alia urbs nomine Is, ubi fluvius est haud magnus, ejusdem nominis, qui se devolvit in flumen Euphratem. Hic itaque fluvius Is, una cum aqua permultos reddit asphalti bituminis grumos: quæ asphaltus ad murum Babylonis comportabatur. Hunc autem in modum Baby- CLXXX lon extructa est. Ejus duæ sunt 4 plagæ, quas interfluit fluvius nomine Euphrates, qui magnus & altus & celer, ex Armeniis in rubrum mare decurrit. In hunc uterque murus lacertos exporrigit, ejusque 5 incurvæ utrinque ripæ

1 Exponere ubi sit consi. 2 In effodienda ad fossam faciendam terra, effer. 3 *Quas vocat* summitates arundinum, *quidam ex Corintho interpr.* arcolas arundinum, *sive* arundineas. *Super his autem lateres siccabantur.* 4 Portiones, *sive* partes. 5 Incurvæ ripæ, *pro* ἐπικαμπαὶ. *quæ vox sonat q. d.* incurvaturæ. *sed esse irreptitia videtur.* * ἰσοδόμων πλίνθων *Salmasius Exercit. Plin.* alii διὰ τῶν ἑκάστων δόμων πλίνθου, inter singulas lateris structuras.

coctilibus

coctilibus lateribus pro maceria prætexuntur. Ipsa urbs plena domibus est ternarum quaternarumque contignationum, secta in vias cum rectas tum vero transversas, quæ ad flumen pertingunt: ad quarum singulas pro numero vicorum portulæ factæ sunt in maceria quæ flumen sepiebat, & ipsæ æreæ, & ad flu-
CLXXXI men idem ferentes. Et hic quidem murus lorica est. Alius vero intus non multo quam hic debilior, sed exilior, inque utriusque civitatis plagæ medio murus est erectus, quorum hic regiam comprehendit ambitu prægrandi atque valido: in altero vero Jovis Beli templum æreis portis, id quod mea etiam nunc ætate exiſtit, duorum undecunque stadiorum amplitudine, figura quadrata. 1 In sacri medio turris solida, crassitudine simul & altitudine stadii cui alia rursus superimposita turris & huic subinde alia, ad octavam usque. His forinsecus scalæ sunt in circuitu adhibitæ, per quas ad singulas conscenditur turres 2 In mediis gradibus ductus, sellæque in hoc factæ, in quibus 3 ascensuros liceat sedere ac conquiescere. In postrema turri sacellum est aliud, in quo lectus est splendide stratus, & appositа mensa aurea. Statua tamen in hoc sacello nulla est: neque hîc noctu cubat hominum aliquis, præter mulierem unam ex indigenis, quam ex omnibus deus delegerit, uti narrant Chaldæi hujus dei
CLXXXII sacerdotes. Narrant enim illi (tametsi mihi parum credibilia referre videntur) deum ipsum ingredientem templum, in hoc cubili conquiescere, perinde atque Thebis Ægyptiacis, ut ferunt Ægyptii. Ibi enim in Thebani Jovis fano mulier quoque cubat: 4 quæ utraque mulier cum viris putatur non habere consuetudinem: sicut etiam dei antistita Pataris Lyciæ civitate, 5 quando ita accidit. Neque enim oraculum ibi celebratur perpetuo: ubi autem id futurum est, antistita noctu in templum
CLXXXIII concluditur. 6 Porro in Babylonis templo aliud etiam est sacellum inferius, quod 7 magnam habet Jovis statuam, eamque auream, 8 ponè mensam, & ipsam auream, simul & sustentaculum cum sella, omniaque aurea: adeo ut Chaldæi octingentorum talentorum auri opus æstiment. Extra sacellum altare est, & ipsum aureum: atque præter hoc,

αἱμασιὴ πλίνθων ὀπτέων ἐστεῖνε. τὸ δ' ἄρυ αὐτὸ ἐὸν πλῆρες οἰκιῶν τριωρόφων τε καὶ τετρωρόφων, κατατέτμηται τὰς ὁδοὺς ἰθείας, τάς τε ἄλλας, καὶ τὰς ἐπικαρσίας τὰς ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἀγούσας. κατὰ δὴ ὧν ἑκάστην ὁδὸν ἐν τῇ αἱμασιῇ τῇ πρὸς τὸν ποταμὸν πυλίδες ἐπῆσαν, ὅσαιπερ λαῦραι, τοσαῦται ἀριθμὸν. ἦσαν δὲ καὶ αὗται χάλκειαι, φέρουσαι καὶ αὐταὶ ἐς αὐτὸν τὸν ποταμόν. Τοῦτο μὲν δὴ τὸ τεῖχος, ὥσπερ ἕτερον ἔστι· ἕτερον δὲ ἔσωθεν τεῖχος περιβέβληται, ὀλίγῳ τέῳ ἀδενέστερον τοῦ ἑτέρου τείχεος, σφενδονητέον δέ. ἐν δὲ φάρσει ἑκατέρῳ τῆς πόλιος ἑστήκεσο ἐν μέσῳ, ἐν τῷ ἦεν τὰ βασιλήια, περιβόλῳ τε μεγάλῳ καὶ ἰσχυρῷ. ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, Διὸς Βήλου ἱερὸν χαλκόπυλον, καὶ ἐς ἐμὲ τοῦτο ἔτι ἐὸν, δύο σταδίων, πάντη ἐὸν τετράγωνον. ἐν μέσῳ δὲ τοῦ ἱροῦ πύργος στερεὸς οἰκοδόμηται, σταδίου καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ εὖρος· καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ πύργῳ ἄλλος πύργος ἐπιβέβηκε καὶ ἕτερος μάλα ἐπὶ τούτῳ, μέχρις ἑπτὰ ὀκτὼ πύργων. ἀνάβασις δὲ ἐς αὐτοὺς ἔξωθεν κύκλῳ ᾗ πάντας τοὺς πύργους ἔχουσα πεποίηται. μεσοῦντι δέ κου ἀναβάσιος, ἕζεται καταγωγή τε καὶ δῶκοι ἀμπαυσήιοι, ἐν τοῖσι καταζόντες ἀμπαύονται οἱ ἀναβαίνοντες. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ πύργῳ νηὸς ἔπεστι μέσαι· ἐν δὲ τῷ νηῷ κλίνη μεγάλη κέεται εὖ ἐστρωμένη· καὶ ἡ τράπεζα πρόσκειται χρυσέη. ἄγαλμα δὲ οὐκ ἔνι ἐνθὸν αὐτόθι οὐδενὸς ἐπιξυμβολήν· οὐδὲ νύκτα οὐδεὶς ἐναυλίζεται ἀνθρώπων, ὅτι μὴ γυνὴ μούνη τῶν ἐπιχωρίων, τὴν ἂν ὁ θεὸς ἑλληται ἐκ πασέων, ὡς λέγουσι οἱ Χαλδαῖοι, ἐοῦσες ἱρέες τούτου τοῦ θεοῦ. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) τὸν θεὸν αὐτὸν φοιτᾶν τε ἐς τὸν νηὸν, καὶ ἀμπαύεσθαι τῆς κλίνης, καθάπερ ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. ὡς λέγουσι οἱ Αἰγύπτιοι. καὶ γὰρ δὴ ἐκεῖθι κοιμᾶται ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Θηβαίος γυνή. ἀμφότεραι δὲ αὗται λέγονται ἀνδρῶν οὐδαμῶν ἐς ὁμιλίαν φοιτᾶν· καὶ καθάπερ ἐν Πατάροισι τῆς Λυκίης, ἡ πρόμαντις τοῦ θεοῦ ἐπὰν γένηται· ἐς γὰρ δὴ ἀεὶ ἔστι χρηστήριον αὐτόθι· ἐπὰν δὲ γένηται, τότε ὦν συγκαταικλήιεται τὰς νύκτας ἐν τῷ νηῷ. Ἔστι δὲ τοῦ ἐν Βαβυλῶνι ἱροῦ καὶ ἄλλος κάτω νηὸς, ἔνδα ἄγαλμα μέγα τοῦ Διὸς ἕνι κατήμενον χρύσεον. καὶ οἱ τράπεζα μεγάλη πρόσκεται χρυσέη, καὶ τὸ βάθρον οἱ καὶ ὁ θρόνος χρύσεός ἐστι· καὶ, ὡς ἔλεγον οἱ Χαλδαῖοι, ταλάντων ὀκτακοσίων χρυσίου πεποίηται ταῦτα. ἔξω δὲ τοῦ νηοῦ, βωμός ἐστι χρύσεος. ἔστι δὲ καὶ

1 In templi m. *ut in præced.* 2 In med. gr. statio, 3 Ascendentes 4 Quarum mulierum utraque cum v. 5 *Intellige, Quando contingit ut antistita debeat fungi munere.* 6 Porro illo Bab. 7 Magnum hab. Jovis simulacrum sedens. *Vel sedentis, legendo καθημένου.* 8 Et illi magna mensa adjacet aurea: cujus scamnum & sella sunt ex auro.

ἄλλος βωμὸς μέγας, ὅπου δυεῖαι τὰ πάλαια πᾶσι περιέασιν. ὅτι γὸ τῷ χρυσέῳ βωμῷ οὐκ ἔξεστι θύειν ὅτι μὴ γαλαθηνὰ μόνα. ὅτι ὃ τῷ μέζονι βωμῷ ἐπὶ καταλίβουσι λιβανωτὸν χίλια τάλαντα ἑκάστου ἐτεος. ἐκάστῳ δὲ οἱ Χαλδαῖοι, τότε ἐπὰν τὴν ὁρτὴν ἄγωσι τοῦ θεοῦ τούτου. ἦν δὲ ἐν τῷ τεμένεϊ τούτῳ ἔτι τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἐὼν ἀνδριὰς δυώδεκα πήχεων, χρύσεος, τερεός. ἐγὼ μὲν αὐτὸν οὐκ εἶδον· τὰ δὲ λεγόμενα ὑπὸ Χαλδαίων, ταῦτα λέγω τοῦτον τὸν ἀνδριάντα Δαρεῖος μὲν ὁ Ὑστάσπεος ἐπεβουλεύσας, οὐκ ἐτόλμησε λαβεῖν· Ξέρξης δὲ ὁ Δαρείου ἔλαβε, καὶ τὸν ἱρέα ἀπέκτεινε, ἀναγορεύσαντα μὴ κινέειν τὸν ἀνδριάντα. τὸ μὲν δὴ ἱρὸν τοῦτο ὕστερον κεκόσμηται. ἔστι δὲ καὶ ἴδια ἀναθήματα πολλά. Τῆς δὲ Βαβυλῶνος τούτης πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι ἐνῆρξαν βασιλέες, (τοὺς ἐν τοῖσι Ἀσσυρίοισι λόγοισι μνήμης ποιήσομαι) οἳ τά τε τείχεα ἐπεκόσμησαν καὶ τὰ ἱερά· ἐν δὲ καὶ γυναῖκες δύο· ἡ μὲν πρότερον ἄρξασα, τῆς ὕστερον ἡλικίης * πέντε πρότερον γενεῇσι· τῇ οὔνομα ἦν Σεμίραμις. αὕτη μὲν ἀπέδεξε τὰ χώματα ἀνὰ τὸ πεδίον ἐόντα ἀξιοθέητα· πρότερον δὲ ἐὸν ὁ ποταμὸς ἀνὰ τὸ πεδίον πᾶν πελαγίζειν. Ἡ δὲ δεύτερον ἡμείρη ταύτης βασίλεια, τῇ οὔνομα ἦν Νίτωκρις (αὕτη δὲ σοφωτέρη ἐγένετο τῆς πρότερον ἄρξάσης) τοῦτο μὲν, μνημήϊα ἐλίσσετο τὰ ἐγὼ ἀπηγήσομαι· τοῦτο δὲ, τὸν Μήδων ὁρῶσα ἀρχὴν μεγάλην τε καὶ οὐκ ἀτρεμίζουσαν ἀλλὰ τε ἀεὶ αἱρημένην ἔθνεα ἀντ' ἐωυτῶν, ἐν δὲ δὴ καὶ τὴν Νίνον, προεφυλάξατο ὅσα ἐδυνάτο μάλιστα· πρῶτα μὲν τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν, ὀόντα πρότερον ἰθὺν, ὡς σφι ἀπὸ τῆς πόλιος μέσης ῥέει, τοῦτον, ἀνωθεν διώρυχας ὀρύξασα, ὥστε δή τι ἐπιστρέψαι σκολιὸν, ὡς τε δὴ τρὶς ἐς τωὐτὸ κάμπτοντα τῶν ἐν τῇ Ἀσσυρίῃ ἀπικνέεσθαι ῥέων. τῇ δὲ κώμῃ οὔνομά ἐστι ἐς τὴν ἀπικνέεσθαι ὁ Εὐφρήτης, Ἀρδέρικα· καὶ νῦν οἱ ἂν κομίζωνται ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἐς Βαβυλῶνα, καταπλέοντες ἐς τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν, τρὶς τε ἐς τωὐτὸ ταύτην κώμην προσίνεται, καὶ ἐν τρισὶ ἡμέρῃσι. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτο ἐποίησε. χῶμα δὲ παρέχουσι παρ' ἑκάτερον τῆς ποταμοῦ τὸ χεῖλος, ἄξιον θώματος, μεγάθεϊ καὶ ὕψεϊ· ὄντι τι δεῖ. κατύπερθε δὲ πολλῷ Βαβυλῶνος ὤρυξαν ἕλυτρον λίμνης, ἀλίγον τι προσταθέντα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ. βάθεϊ μὲν ἐς τὸ ὕδωρ ἀεὶ ὀρύσσουσα, εὐρεῖ δὲ τὸ περίμετρον αὐτοῦ ποιεῦσα, ἑκατὸν τε καὶ τετρακοσίων σταδίων. τὸν δὲ ὀρυσσόμενον χοῦν ἐν τούτῳ τῷ ὀρύγματι ἀνακτίσαντα πρὸς τοῖσι χείλεσι τοῦ ποταμοῦ προσχέουσα. ἐπεὶ τε δὲ οἱ ὦρυκτο,

aliud altare ingens, in quo integræ ætatis 1 hostiæ immolantur: quandoquidem supra aureum illud non licet hostias mactare, præterquam lactentes. Insuper in hoc majusculo altari Chaldæi 2 quotannis centum millia talentorum libanoti adolent quando huic suo deo 3 sacra faciunt. Eratque in hoc templo etiamdum illo tempore statua duodecim cubitorum è solido auro: quamquam ego hanc non viderim, sed ea referam quæ à Chaldæis referuntur. Hanc statuam Darius Hystaspis filius insidiose captans, non ausus tamen fuit diripere: sed eam postea Xerxes Darii filius abstulit, sacrificio, qui prohibuerat statuam loco dimovendam, interempto. Atque illud templum hoc pacto constructum fuit ornamentis: etiamsi alia sint peculiaria pleraque ejusdem donaria. ¶ Hujus Babylonis multi quoque CLXXXIV aliquando reges extitere, (quorum in exponendis rebus Assyriis mentionem faciam) qui & muros ornaverunt & templa: & inter eos duæ fœminæ. Harum prior, quæ quinque ætatibus ante posteriorem regnavit, vocata est SEMIRAMIS. Hæc per planitiem aggeres extruxit spectaculo dignos, quum antehac flumen eam omnem restagnare solitum esset. Posterior regina, NITOCRIS CLXXXV nomine, extitit superiore solertior. cujus cum alia monumenta extiterunt, quæ ego commemorabo, tum vero hoc, quod animadvertens imperium Medorum ingens ac pacatum, subactaque ab his multa oppida, & inter hæc Ninum, præmunivit se omnibus quàm potuit maxime. Ante omnia fluvium Euphratem, qui prius mediam ipsorum urbem interfluens, rectus erat, tortuosum reddidit, fossis superius depressis, adeo ut quendam Assyriæ pagum, nomine Ardericam, ter fluit, & qui nunc è mari per Euphratem Babylonem versus subvehuntur, ter ad hunc eundem pagum applicent, idque triduo. Et hunc quidem talem reddidit. Aggerem vero ex utroque fluminis labro aggestit visu mirandum: tantæ est & magnitudinis & sublimitatis. Multo supra Babylonem, aliquantulum seorsum à flumine, effodit 4 paludis eluviem, profunditate quidem 5 ad aquam usque semper ducta: latitudine vero ejus quoquoversus 6 trecentorum viginti stadiorum. Hæc fossitia humus ad fluminis ripas aggesta est. Quem locum

1 Pecudes jumm. 2 Vel, Quotannis libanotum ad pondus centum mill. tal. adolent. 3 Festum diem celebrant. 4 Paludis receptaculum. 5 *Id est, quoad aquæ fodiendo inveniretur.* 6 Quadringentorum vig.
* pro γενεῇσι πέντε alii legunt πεντεκαίδεκα.

ubi de-

ubi depressit, crepidinem ambitus ejus lapidibus induxit. Hæc duo, ut flumen flexuosum & lacuna tota, fossa esset, ideo fecit ut fluvius per multos anfractus retentus, sedatior mearet, & navigationes Babylonem versus essent tortuosæ, & ex ipsis navigationibus longus ambitus lacunæ exciperetur. 1 Ad hæc, quæcunque erat regio ad invadendum opportuna, & compendiaria ex Medis via, hanc interseptit, ne Medi commercio Assyriorum ipsius negotia cognoscerent.

CLXXXVI 2 Et hæc quidem ex profundo circumjecit. Cæterum ex eis talem fecit communitionem, Quum sit urbs in duas dirempta regiones, fluvio medium tenente, quoties aliquis ex altera in alteram regionem transire volebat sub regibus superioribus, is necesse habebat navigio transire: quod erat (ut reor) molestum. Huic autem etiam rei ista prospexit. siquidem ubi effodit 3 effluvium paludis, aliud opere eodem monumentum sui reliquit. Lapides prægrandes incîdit, qui ubi parati fuerunt, & locus depressus, in locum ipsum quem deprresserat, omnem fluminis cursum avertit. Qui locus effossus dum impleretur, interea pristino alveo arefacto, oras fluminis intra urbem, ac descensus qui ex portulis ad flumen ferunt, extruxit coctis lateribus, eadem qua muros ratione. Extruxit item circa mediam ferme urbem pontem ex iis quos effoderat lapidibus, ferro eos ac plumbo devinciens. Hunc sublicis quadratis, per quas Babylonii transirent, interdiu committebat, easdem noctu tollebat: hac videlicet causa ne per noctem transeuntes mutua furta exercerent. Ubi porro lacuna repleta fuit flumine, & opus pontis exornatum, tunc fluvium Euphratem ex palude in pristinum alveum revocavit: atque ita palus quam effoderat, 4 visa est necessario facta, & pons in

CLXXXVII usum civium extructus. Eadem autem regina hunc etiam machinata est dolum: Supra portas urbis celeberrimas, loco edito atque conspicuo, sepulcrum sibi extruxit, atque his literis inscripsit: SICUI REGUM BABYLONIS POST ME FUTURORUM FUERIT PECUNIÆ PENURIA, APERTO SEPULCRO SUMITO QUANTUNCUNQUE LIBUERIT PECUNIÆ. NE TAMEN NISI INDIGUERIT, ALIOQUI APERITO. NON ENIM IN REM EJUS FUERIT. Hoc se-

ὥρυκτο, λίθοις ἀγομένοις, κρηπῖδα κύκλῳ τῇ αὐτῇ ἤλασε. ἐποίει δὲ ἀμφότερα ταῦτα, τόν τε ποταμὸν σκολιὸν, καὶ τὸ ὄρυγμα πᾶν, ἕλῃ, ὡς ὅ, τε ποταμὸς βραδύτερος εἴη, καὶ καμπὰς πολλὰς ἀγνύμενος, καὶ οἱ πλόοι ἐῶσι σκολιοὶ ἐς τὴν Βαβυλῶνα· ἔκ τε τῶν πλόων ἐκδέκηται τὸ εἰσὶ τῆς λίμνης μακρή. καὶ τοῦτο δὲ ἐργάζετο τῆς χώρης τῇ αἵ τε ἐσβολαὶ ἦσαν, καὶ τὰ σύντομα τῆς ἐκ Μήδων ὁδοῦ, ἵνα μὴ ὁμιλοῖεν οἱ Μῆδοι ἐκμανθάνοιεν αὐτῆς τὰ πρήγματα. Ταῦτα μὲν δὴ ἐκ βάθεος περιεβάλετο τοιῇδε δὲ ἐξ αὐτῶν παρενθήκην ἐποιήσατο· τῆς πόλιος ἐούσης δύο φαρσέων, ἡ δὲ ποταμοῦ μέσον ἔχει, ἐπὶ τὰ πρότερον βασιλέων ὅκως τις ἐθέλοι ἐκ τοῦ ἑτέρου φάρσεος ἐς τὸ τέρεον ἀφορμᾶσθαι, χρῆν πλοίῳ ἀναβαίνειν. καὶ ἦν ἡ (ὡς ἐγὼ δικαίως) ὀχληρὸν τοῦτο· αὖτις δὲ καὶ τοῦτο περιῆδε. ἐπεί τε γὰρ ὤρυξε τὸ ἕλυτρον τῇ λίμνῃ, μνημόσυνον τόδε ἄλλο ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔργου ἐλίπετο· ἐτάμνετο λίθους ἀξιμήκεας· ὡς δὲ οἱ ἦσαν οἱ λίθοι ἕτιμοι, καὶ τὸ χωρίον ὠρώρυκτο, ἐκτρέψασα τὸν ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον τῶν ἐς τὸ ὤρυγμα χωρίον, ἐν τῷ ἐπλήμπλατο τοῦτο, ἐν τούτῳ ἀπεξηραμμένῳ τῷ ἀρχαίῳ ῥέεθρῳ, τοῦτο μὲν τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ καὶ τὴν πόλιν καὶ τὰς καταβάσιας τὰς ἐκ τῶν πυλίδων ἐς τὸν ποταμὸν φερούσας, ἀνοικοδόμησε πλίνθοισι ὀπτῇσι καὶ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ τείχει· τοῦτο δὲ, καὶ μέσην κου μάλιστα τὴν πόλιν, τοῖσι λίθοισι τοῖσι ἀρύξαντο. οἰκοδόμεε γέφυραν, δέουσα τοὺς λίθους σιδήρῳ τε καὶ μολίβδῳ. ἐπετείνεσκε δὲ ἐπ' αὐτῇ, ὅκως μὲν ἡμέρη" γένοιτο, ξύλα τετραγωνα, ἐπ' ὧν τὰ διάβασιν ἐποιεῦντο τοὶ Βαβυλώνιοι. τὰς δὲ νύκτας τὰ ξύλα ταῦτα" ἀπαιρέσκον, τῶνδε εἵνεκα, ἵνα μὴ" φοιτέοντες τὰς νύκτας κλέπτοιεν παρ' ἀλλήλων. ὡς δὲ τό, τε ὀρυχθὲν λίμνη πλήρης ἐγεγόνεε καὶ ὁ ποταμός, καὶ τὰ περὶ τὴν γέφυραν ἐκατήσαντο, τὸν Εὐφρήτεα ποταμὸν ἐς τὰ ἀρχαῖα ῥέεθρα ἐκ τῆς λίμνης ἐξάγαγε· καὶ ἕως τὸ ὀρυχθὲν ἕλῃ. ἡμόμενον, ἐς δέον ἐδόκεε γεγονέναι. καὶ τοῖσι πολίηται γέφυρα ἐν κατεσκευασμένη. Ἡ δ' αὐτὴ βασίλεια καὶ ἀπάτην τοιήνδε τινα ἐμηχανήσατο· ὑπὲρ τῶν μάλιστα λεωφόρων πυλέων τοῦ ἄστεος, τάφον ἑωυτῇ κατεσκευάσατο μετέωρον ὑπερθε τῶν πυλέων. ἐς δὲ τὸν τάφον γεγράμματα λέγοντα τάδε, ΤΩΝ ΤΙΣ ΕΜΕΤ' ΥΣΤΕΡΟΝ ΓΙΝΟΜΕΝΩΝ ΒΑΣΤΛΕΩΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, ΗΝ ΣΠΑΝΙΣΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΑΝΟΙΞΑΣ ΤΟΝ ΤΑΦΟΝ, ΛΑΒΕΤΩ ΟΚΟΣΑ ΒΟΥΛΕΤΑΙ ΧΡΗΜΑΤΑ. ΜΗ ΜΕΝΤΟΙ ΓΕ ΜΗ ΣΠΑΝΙΣΑΣ ΓΕ, ΑΛΛΩΣ ΑΝΟΙΞΗ. ΟΥ ΓΑΡ ΑΜΕΙΝΟΝ.

γίνονται

ἀπαίρεσκον διαφοραὶ τίθεσι

Ctesias: Justin: Oros: Val. Max: Plin. Solin. Amm. Marc. Eutrop. Vict. Aur. Vict.

1 Hæc autem extruxit qua parte aditus erant & viæ compendia quæ ex Medis ducit: nè Medi &c. 2 Et his quidem munitionibus ab imo usque urbem circumdedit. Sed & has munitiones obiter ad hunc usum accommodavit: Quum sit &c. 3 Receptaculum. 4 Comperta fuit opportune facta: & pons &c.

ὁ τάφος. ἐν ἀκινήτῳ, μέχρι οὗ ἐς Δαρεῖον τὸν ἐξελάσαντα ἡ βασιληΐη. Δαρείῳ δὲ ἐνθυμηθέντι μὲν ἐδόκεε οὐ χρῆσθαι τοῖσι πύλῃσι ταύτῃσι μηδὲν χρέεσθαι, οὐδὲ χρημάτων κειμένων, οὐδὲ αὐτῶν τῶν χρημάτων ἐπικαλεομένων, μηδὲ λαβεῖν αὐτά. τοῖσι δὲ πύλῃσι ταύτῃσι ὧδε ἐχρέωτο τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ἐπ' ἀνδρὶ κεφαλῆς οἱ ἐφέρετο ὁ νεκρὸς διεξελαύνοντι. ἀνοίξας δὲ τὸν τάφον, οὐδὲν χρήματα εὗρε ἄλλα, τὸν νεκρὸν δὲ, καὶ γράμματα λέγοντα τάδε, ΕΙ' ΜΗ' ΑΠΛΗΣΤΟΣ ΤΕ ΗΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΚΑΙ' ΑΙΣΧΡΟΚΕΡΔΗΣ, ΟΥ'Κ ΑΝ ΝΕΚΡΩΝ ΘΗ'ΚΑΣ ΑΝΕ'ΩΓΕΣ. αὕτη μὲν νυν ἡ βασίλεια, τοιαύτη τις λέγεται γενέσθαι. Ὁ δὲ δὴ Κῦρος τῆς γυναικὸς τὸν παῖδα ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τοῦ πατρὸς τοῦ ἑωυτοῦ τὸ νόμισμα. Λαβυνήτου δὲ καὶ τοῦ Ἀσσυρίων ἀρχοῦ στρατεύεται ὁ βασιλεὺς ὁ μέγας καὶ στρατοῖσι εὖ ἐσκευασμένοισι ἐξ οἴκου, καὶ περβάτῃσι· καὶ δὴ καὶ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεω ποταμοῦ ἅμα ἄγεται τοῦ ῥέει Σοῦσα ῥέοντος, τοῦ μόνου πίνει βασιλεὺς, καὶ ἄλλου οὐδενὸς ποταμοῦ. τούτου δὲ τοῦ Χοάσπεω ὕδατος ἀπεψημμένου πλλαὶ κάρτα ἅμαξαι τετράκυκλοι ἡμιόνεαι κομίζουσαι ἐν ἀργυρέοισι ἀγγείοισι, ἕπεται ὅπῃ ἂν ἐλαύνοι ἐκάστοτε. Ἐπεί τε δὲ ὁ Κῦρος πορεύμενος ἔδη τοῦ Βαβυλῶνα ἐγίνετο ἔδη τοῦ Γυνδου ποταμοῦ, τοῦ αἱ μὲν πηγαὶ ἐν Μαρτιηνοῖσι ἔρχεται, ῥέει δὲ διὰ Δαρδανέων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς ἕτερον ποταμὸν Τίγριν, ὁ δὲ, παρὰ Ὦπιν πόλιν ῥέων, ἐς τὸν Ἐρυθρὸν θάλασσαν ἐκδιδοῖ· τοῦτον δὴ τὸν Γυνδον ποταμὸν ὡς διαβαίνειν ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος, ἐόντα νηυσὶ περητὸν, ἐνθαῦτά οἱ τῶν τοῦ ἱρῶν ἵππων τῶν λευκῶν ἀπὸ ὕβριος ἐσβὰς ἐς τὸν ποταμὸν, διαβαίνειν ἐπειρᾶτο. ὁ δὲ μιν συμφήσας, ἀπορρύτον οἰχώκεε φέρων. κάρτα δὲ δὴ ἐχαλέπηνε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦρος τούτῳ ὑβρίσαντι καὶ οἱ ἐπιπείλησε, ὥστε τοῦ λοιποῦ καὶ γυναῖκας μιν δυπετέως, τὸ γόνυ μὴ βρεχόσας, διαβήσεσθαι. μετὰ δὲ τὴν ἀπειλὴν, μετεὶς ἔδη Βαβυλῶνα στρατεύσειν, διαιρέει τοῦ στρατιοῦ δίχα. διελὼν δὲ, κατέτεινε σχοινοτενέας ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ἑξήκοντα διώρυχας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν, παρ' ἑκάτερον τὸ χεῖλος τοῦ Γυνδου τετραμμένας πάντῃ τρόπον. διατάξας δὲ τὸν στρατὸν, ὀρύσσειν ἐκέλευε. οἷα δὲ ὁμίλῳ πολλῷ ἐργαζομένῳ, ἐτελέετο μὲν τὸ ἔργον, ὁμως μέντοι τοῦ θέρεος πᾶσαν αὐτῷ ταύτην διέτριψαν ἐργαζόμενοι. Ὡς δὲ τὸν Γυνδον ποταμὸν ἐτρέψατο Κῦρος, ἐς τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντα μὲν διώρυχας διαλαβών, καὶ τὸ δεύτερον ἔαρ ἐπέλαμπε, ὥστε δὴ ἤλασε ἔδη τοῦ Βαβυλῶνα.

pulcrum tam diu fuit immotum dum regnum pervenit ad Darium. Is indignum esse ratus se neque uti quippiam his portis, (ideo autem non utebatur, 1 quod supra caput ipsius transeuntis mortuus situs esset) neque sumere pecunias repositas, & eas quidem ipsum provocantes, reseravit monumentum: in quo non quidem pecunias invenit, 2 sed literas ita dicentes: NISI PECUNIÆ ESSES INEXPLEBILIS ET TURPIS LUCRI CVPIDUS, DEFUNCTORUM SEPULCRA NON APERUISSES. Talis extitisse hæc regina memoratur. ¶ Adversus cujus filium Labynitum, patris nomen & Assyriæ imperium habentem, Cyrus exercitum duxit. 3 Ducit autem rex magnus exercitum, probe domi comparata re frumentaria atque pecuaria. Portatur etiam aqua ex flumine Choaspe, Susa præterfluente, ex quo uno ex omnibus fluminibus rex potat. Cujus Choaspis aquam decoctam, & in argentea vasa diffusam, ferentes permultæ carrucæ quatuor rotarum, mulis trahentibus, assidue comitantur quocunque ille proficiscitur. Cyrus igitur Babylonem tendens, ubi venit ad Gyndem amnem (qui in Mantienis ortus montibus, 4 per Dardaneos in Tigrim alterum amnem fluit, qui Opin urbem præterlabens, rubro infunditur mari) conabatur hunc trajicere, quum non posset nisi navibus trajici. Interim ei quidam è sacris equis candidis petulanter ingressus fluvium, transire conabatur. Hunc fluvius vorticibus contorquens, submersum abripuit. Cyrus autem perquam ægre ferens hanc fluminis injuriam, illi comminatus est, se sicredditurum eum tenuem ut in posterum facile vel à mulieribus transiri posset, ne genua quidem tingentibus. Hæc minatus, expeditione in Babylonem intermissa, copias suas bifariam divisit. Dehinc alveos ad funiculum designavit centenos & octogenos, utrinque ad Gyndis labra omnino conversos: quos distributis copiis effodi jussit. Et opus quidem, ut quod à tanta multitudine fieret, perficiebatur: tamen in eo faciendo eam æstatem triverunt. Cyrus ergo quum Gyndem mulctasset in trecentos & sexaginta rivos diductum, & alterum ver illuxisset, ita porro ire Babylonem pergit,

CLXXXVIII

CLXXXIX

CXC

49

1 Quod transiens habiturus esset cadaver supra caput suum situm) Sed cadaver, & literas quibus hoc dicebatur: 3 *Hæc verba*, Ducit autem rex *&c. usque ad*, Cyrus igitur *&c. paulo inferius videntur collocanda.* 4 Per Darneos. *Darnam enim numerat Ptolemæus inter Assyriæ urbes mediterraneas.*

Babylo-

Babyloniis eum producto exercitu præstolantibus. Qui, ubi propius urbem ille promovit, cum eo conflixerunt, prælioque fugati, in oppidum compulsi fuerunt. Ii tamen, quia Cyrum jampridem animadverterant inquietum esse, viderantque omnes pariter gentes aggredientem, comportaverant permultorum annorum commeatus: ideoque tunc obsidionem nihili faciebant. Et Cyrus, quum jam longo tempore nihil admodum res ipsius proficerent, inops
CXCI consilii erat. Tandem sive alius ei anxio suggessit, sive ipsi in mentem venit quid in rem esset, sic statuit faciendum: Instructis universis copiis partim quâ fluvius urbem ingreditur, partim à tergo quâ egreditur, præcipit ut, quum cernerent alveum posse transiri, illac urbem invaderent. Ita instructis atque admonitis suis, cum inutiliori exercitus parte abiit ad paludem. Eo ubi pervênit, quæ Babyloniorum regina fecerat circa flumen & circa paludem, eadem & ipse fecit. 1 Nam revocato flumine, alveum ejus pristinum vado transibilem reddidit. Quod quum ita factum esset, Persæ qui ad hoc ipsum instructi erant, per alveum unde fluvius EUphrates abscesserat, 2 mediorum fere femorum tenus fortiter Babylonem introierunt. Quos Babylonii si factum Cyri prius aut audissent aut sensissent, haud dubie 3 contempto eorum ingressu, pessimo exitio affecissent. Nam obseratis omnibus quæ ad flumen ferunt portulis, conscensisque septis, ipsi pro ripis stantes illos progressos veluti in cavea excepissent. 4 Nunc ex inopinato eis Persæ astiterunt: & quum capti essent qui media urbis incolebant Babylonii, propter ejus tamen magnitudinem non sentiebatur (ut fertur) ab iis qui circa extrema habitabant. Sed quod forte dies festus eis esset, exercendis choreis atque oblectationibus operam dabant, donec planè hoc resciverunt. Atque
CXCII ita primò capta est Babylon. ¶ CUJUS civitatis quanta sit potentia, cum ex aliis multis declarabo, tum vero ex hoc. Quum regi magno omnis plaga cui imperat, sit 5 distributa in ipsius atque exercitus ejus alimentum, præter tributa, ex duodecim quibus annus constat mensibus quatuor regio Babylonica, octo

οἱ ὁ Βαβυλώνιοι ἐκ τῶν παρεστώτων ἔμυον αὐτόν. ἐπεὶ ὁ ἐγίνετο ἐλαύνων ἀγχοῦ τῆς πόλεως, σωέβαλόν τε οἱ Βαβυλώνιοι, καὶ ἐκπλαγέντες τῇ μάχῃ, κατειλήφθησαν ἐς τὸ ἄστυ. οἷα δὲ ἐξεπεπαίμυοι ἔτι πρότερον τὸν Κῦρον ἐκ ἀτρεμίζοντα, ἀλλ' ὀρέοντες αὐτὸν παντὶ ἔθνεϊ ὁμοίως ἐπιχειρέοντα, προσέξαντο σπλα ἐτέων κάρτα πολλῶν. ἐνδαῦτα ὅτοι μὲ λόγον εἶχον τῆς πολιορκίης ὠδέν. Κῦρος ὁ ἀπορίῃσι ἐνέκειτο, ἄτε χρόνου τε ἐγγινομένου συχνοῦ, καὶ οὐδὲν τῶν προγεγραμμένων προκοπτομένων. Εἴτε δὴ ὧν ἄλλος οἱ ἀπρέποντα ὑποδηκαίετο, εἴτε καὶ αὐτὸς ἐμάθε τὸ ποιητέον οἱ ἦν, ἐποίεε δὴ τοιόνδε· τάξας τὸ στρατιὴν ἅπασαν ἔξω ἐμβολῆς τοῦ ποταμοῦ τῇ ἐς τὴν πόλιν ἐσβάλλει, καὶ ὁπόθεν αὐτὸς τῆς πόλεως τάξας ἕτερος, τῇ ἐξίει ἐκ τῆς πόλεως ὁ ποταμός· περεῖπε τῷ στρατῷ, ὅταν βαθύτατον τὸ ῥέεθρον ἰδωνται γιγνόμενον, ἐσιέναι ταύτῃ ἐς τὴν πόλιν. ὕτω δὴ τάξας, καὶ κατὰ ταῦτα διαπλώσας, ἀπίλαυνε αὐτὸς σὺν τῷ ἀχρηίῳ τοῦ στρατοῦ. ἀπικόμενος ὁ ὅθι ἡ λίμνη, τὰ περ ἦν τῶν Βαβυλωνίων βασίλεια ἐποίησε κατά τε τὸν ποταμὸν καὶ κατὰ τὴν λίμνην, ἐποίεε καὶ ὁ Κῦρος ἕτερα τοιαῦτα. τὸν γὰρ ποταμὸν διώρυχα εἰσαγαγὼν ἐς τὴν λίμνην ἐοῦσαν ἕλος, τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον βαθύτατον ἐόν ἐποίησε, ὑπονοστήσαντι τοῦ ποταμοῦ. γιγνομένῳ ὁ τοῦτο, οἱ Πέρσαι οἵπερ ἐπετάχαλο ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατὰ τὸ ῥέεθρον τοῦ Εὐφρήτεω ποταμοῦ, ὑπονενοσηκότος ἀνδρείως ἐς μέσον μηρὸν μάλιστά κη, κατὰ τοῦτο ἐσήεσαν ἐς τὴν Βαβυλῶνα. εἰ μὲν νυν περιπύστιος ἦν ἔμαθον οἱ Βαβυλώνιοι τὸ ἐκ τοῦ Κύρου ποιεύμενον, οὐδ' ἂν ὡς ἐσιόντας τοὺς Πέρσας ἐσελθεῖν ἐς τὴν πόλιν, διέφθειραν κάκιστα κατακληίσαντες γὰρ ἂν πάσας τὰς ἐς τὸν ποταμὸν πυλίδας ἐχούσας, καὶ αὐτοὶ ὅθι τὰς αἰμασιὰς ἀναβάντες τὰς κατὰ τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ ἑλληλαμμένας, ἔλαβον ἂν σφέας ὡς ἐν κύρτῃ νέῃ ὀλίγοισι ἐξαπροσδοκήτοισι παρέσχον οἱ Πέρσαι. νῦν δὲ μεγάθεος τῆς πόλεως, ὡς λέγεται ὑπὸ τῶν ταύτῃ οἰκημένων, τῷ ὡς τὰ ἔσχατα τῆς πόλεως ἁλισκόμενα, τοὺς τὸ μέσον οἰκέοντας τῶν Βαβυλωνίων, ἐμανθάνειν ἁλισκόμενα, ἀλλὰ (τυχεῖν γὰρ σφι ἐοῦσαν ὀρτὴν) χορεύειν τε τότον τὸν χρόνον, καὶ ἐν εὐπαθείῃσι εἶναι. ἐς ὃ δὴ καὶ τὸ κάρτα ἐπύθοντο. καὶ Βαβυλὼν μὲν ὕτω πρῶτον ἀναιρητο. Τὴν δὲ ὑπαμπτὸν τῶν Βαβυλωνίων πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι δηλώσω ὅση τις ἐστί, ἐν ᾧ δὲ καὶ τῷδε. βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ ἐς τροφὴν αὐτοῦ τε καὶ τῆς στρατιῆς διαραίρηται πάρεξ τοῦ φόρου χώρη πᾶσα ὅσης ἄρχει. δυώδεκα ὧν μηνῶν ἐόντων ἐς τὸν ἐνιαυτὸν, τέσσερας τρέφει μὲν ἡ Βαβυλωνίη χώρη, τοὺς δὲ ὀκτὼ

1 Nam fluvio in paludem, *sive stagnum*, ducta fossa immisso, pristinum ejus alveum, fluvio subsidente, *vel abscedente*, pervium reddidit. 2 Mediorum femorum tenus, ad summum, fortit. 3 Ingredi non permisissent, sed pess. 4 Nunc ex inopinato illis Persæ supervenerunt. Tantaque urbis erat magnitudo, ut (quemadmodum narrant accolæ) quum capti essent qui extremas urbis partes incolebant, ii qui mediam urbem incolerent id nescirent. Sed quod &c. 5 *Intelligit, singulis regionibus indici solitum quid alendo regi & ejus copiis persolverent.*

τῆς μὲν ὧν Π. χωρέης τῆς Ἀτ. καὶ τῆς πολεμ. ἡ λοιπὴ πᾶσα Ἀσίη ὕστω τριτημοιρίη ἡ Ἀσσυρίη χώρη τῇ δυνάμει τ' ἄλλης Ἀσίης. καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς χώρης ταύτης, τὴν οἱ Πέρσαι σατραπήιην καλέουσι, ἔστι ἀπασέων τῶν ἀρχέων πολλῶν τι κρατίστη, ὅκου Τριταίχμῃ τῷ Ἀρταβάζου ἐκ βασιλέως ἔχοντι τὸν νόμον τοῦτον, ἀρυσείου μὲν προσέφερε ἑκάστης ἡμέρης ἀρτάβη μεστὴ ἡ ὃ ἀρτάβη, μέτρον ἐστὶ Περσικὸν, χοῖνιξι τρισὶ Ἀττικῇσι πλέον χοίνιξι τρισὶ Ἀττικῇσι. ὅσοι δὲ οἱ αὐτοῦ ἦσαν ἰδίη, πύρεξ τῶν πελεμιστηρίων, οἱ μὲν ἀναβαίνοντες τὰς ἡλείας, ὀκταχόσιοι· οἱ δὲ βαρβάμυλαι, ἑξακισχίλιαι καὶ μύριαι. ἀνέβαινε δὲ ἕκαστος τῶν ἑρτέων τούτων εἴκοσι ἵππους. κυνῶν δὲ Ἰνδικῶν τοσοῦτον δή τι πλῆθος ἐτρέφετο, ὥστε τέσσαρες τῶν ἐν τῷ πεδίῳ κώμαι μεγάλαι, τῶν ἄλλων ἔξωσαι ἀπλέες, τοῖσι κυσὶ τοῖσι περιπάλαλο σιτία παρέχειν. τοιαῦτα μὲν τῷ ἄρχοντι τῆς Βαβυλῶνος ὑπῆρχε εἶναι. Ἡ δὲ γῆ τῶν Ἀσσυρίων οὖσα μὲν ὀλίγῳ, καὶ τὸ ἐκπρέφον τὴν ῥίζαν τοῦ σίτου, δεῖ τοῦτο· ἀρδόμενον μὲν ποταμοῦ ἀδρωμένη τε τὸ λήϊον, καὶ ταχέως τελέη ὁ σῖτος, ὡς κατάπερ ἐν Αἰγύπτῳ, αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἀναβαίνοντος ἐς τὰς ἀρούρας, ἀλλὰ χερσί τε καὶ κηλωνίοισι ἀρδόμενος. ἡ δὲ Βαβυλωνίη χώρη πᾶσα, καλαπερ ἡ Αἰγυπτίη, καταλέτμηται ἐς διώρυχας· καὶ ἡ μεγίστη τῶν διωρύχων δεῖ ταύτῃσι περητός, πρὸς ἥλιον τετραμμένη τὸν χειμερινόν. ἐσέχει δὲ ἐς ἄλλον ποταμὸν ἐκ τοῦ Εὐφρήτεω, ἐς τὸν Τίγριν, παρ' ὃν Νῖνος πόλις ἦν οἰκέαλ. ἔστι δὲ χωρέων αὕτη ἁπασέων μακρῷ ἀρίστη, τὴν ἡμεῖς ἴδμεν, Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν· τὰ γὰρ δὴ ἄλλα δένδρεα ὧδε πιεζόμενα ἀρχέειν φέρειν, ὥστε συκέην, ὥστε ἄμπελον, ὥστε ἐλαίην. τὸν δὲ τῆς Δήμητρος καρπὸν ὧδε ἀγαθὴ ἐκφέρειν ἐστί, ὥστε ὅτε δεκάπλασιον μὲν τοὐφθάσαν ἀποδιδοῦ· ἐπὰν δὲ ἄριστα αὕτη ἑωυτῆς γένηται, ὅτε τριηκόσια ἐκφέρει. τὰ δὲ φύλλα αὐτόθι τοῦ τε πυρῶν καὶ τοῦ κριθέων τὸ πλάτος γίνεται τεσσάρων δακτύλων. ἐκ δὲ κέγχρου καὶ σησάμου ὅσον τι δένδρον μέγα γίνεται, ἀξιεπισάμβλως, μνήμην ἐποιησάμην· οἶδα δὲ εἰδὼς ὅτι τοῖσι μὴ ἀπιγμένοισι ἐς τὴν Βαβυλωνίην χώρην, καὶ τὰ εἰρημένα καρπὸν ἐκφέρειν, ἐς ἀπιστίην πολλὴν ἀπίκται. χρέωνται δὲ οὐδὲν ἐλαίῳ, ἀλλ' ἐκ τῶν σησάμων ποιεῦντες. εἰσὶ δὲ σφι φοίνικες πεφυκότες ἀνὰ πᾶν τὸ πεδίον, οἱ πλεῦνες αὐτέων καρποφόροι· ἐκ τῶν καὶ σῖτα καὶ οἶνον καὶ μέλι ποιεῦνται.

reliquis eum omnis Asia alit. Ita hujus regionis potentia tertiam Asiæ partem æquiparat, & ejus principatus, (quem satrapiam Persæ vocant) omnium provinciarum longe est optimus, adeo ut Tritæchmæ Artabazi filio (1 qui pro rege tributum hoc exigebat) singulis diebus singulæ argenti plenæ artabæ penderentur. Est autem artaba mensura Persica, capacior quam Atticus meditmnus, tribus chœnicibus Atticis. Ad hæc erant ei peculiares equi, præter bello destinatos, admissarii octingenti, cum equarum à quibus admittebantur, sexdecim millibus. nam singuli à vicenis admittebantur. Præterea canum Indicorum tanta alebatur multitudo, ut ad præbenda eis cibaria, quatuor in eadem planitie magni vici attributi essent, aliorum tributorum immunes. 2 Atque hæc præsidis Babylonis peculiaria erant. 3 Porro in Assyriorum terra pa- CXCIII
rum pluit. Quod in ea frumenti germinat, id demum est quod ex flumine irrigatur. Irrigatur autem seges provenitque frumentum, non quemadmodum in Ægypto, flumine sua sponte in arva ascendente, sed manibus atque scrobibus irrigatum. Etenim Babylonica regio omnis (quemadmodum Ægyptiaca) dissecta est in fossas, quarum maxima navibus transiri potest, 4 ad solem hybernum vergens: 5 exit autem ex Euphrate in Tigrim alterum flumen, ad quod urbs Ninus sita erat. Hæc regio omnium quas nos vidimus, 6 longe optima est, duntaxat ferendo frumento. Nam in arboribus ferendis, ficu, vite, olea, nequaquam de principatu contendit. Cereris autem fructu procreando adeo ferax est ut nusquam non ad ducena reddat: ubi autem bonitate sese ipsa vincit, etiam ad tricena. Quaternûm autem digitorum maximorum latitudo est tritici atque hordei foliis. 7 Milii vero ac sesami proceritatem instar arborum, etsi mihi compertam, tamen memorare supersedeo, probe sciens, iis qui nunquam Babylonicam regionem adierunt, quæ de frugiferis dicta sunt, perquam incredibilia visum iri. Oleo autem non utuntur nisi quod ex sesamis faciunt. Sunt eis passim per omnem regionem palmæ sua sponte nascentes, pleræque fructiferæ: ex quibus & cibos & vinum & mel conficiunt,

1 Quem rex huic tractui præfecerat) 2 Atque hæc ad eum qui Babylonis præfectus erat, pertinebant. Porro &c. 3 Porro in Assyriorum regione parum pluit: & hoc ipsum est quod frumenti radicem alit: seges tamen fluvio rigata fit lætior: provenitque &c. 4 *Id est, Ad solstitium hybernum.* 5 Pertingit autem initio quidem ferre potest, veluti ficum, vitem, oleam. Cereris &c. 7 In quam autem altitudinem milium & sesamum arboresceant, etsi probe norim, tamen id non referam: quum sciam, iis qui n.

colentes

colentes ficuum more. Harum, ut aliarum arborum, Græci masculas vocant, quarum fructum iis quæ palmulas ferunt alligant, ut illinc prodiens culex, palmulas penetrans cogat matureſcere, alioqui occaſuras. Maſculæ enim in fructu culices [1] ferunt, quemadmodum
CXCIV caprifici. Venio ad id quod ex omnibus quæ ſunt in ea regione, ſecundum ipſam urbem, mihi ſummo miraculo eſt diſſerendum. ¶ Navigia illorum quæ per flumen commeant Babylonem, omnia ſunt orbiculata atque coriacea, quæ pecuarii Armenii, qui ſupra Aſſyrios incolunt, ex cæſis ſalicibus faciunt, inſtruuntque pellibus, nudo illarum extrinſecus poſito in modum ſoli: neque puppe diſcreta, neque prora acuminata, ſed in ſpeciem clypei magis orbiculata. Tale navigium ſtramentis ſtipatum fluvio deferendum permittunt, cum aliis rebus, tum vero doliis è palmularum vino onuſtum, dirigentibus illud duobus, cum totidem palis: quorum alter introrſum palum trahit, alter exterius pellit. Fiunt autem navigia hæc & magna admodum & minora: quorum maxima quæque ferunt pondus quinque millium talentorum, ſingula ſingulos aſinos vivos intus habentia, majora etiam plures. Poſtquam igitur navigantes Babylonem pervenerunt, onuſque expoſuerunt, ſignis navigii atque omnibus ſtramentis venundatis, pelles aſinis imponunt, coſque in Armeniam agitant. Adverſo enim flumine navigari præ illius rapiditate nullo pacto poteſt. Propterea enim non ex lignis, ſed ex pellibus navigia fiunt. Iidem, ubi aſinos agitando in Armeniam redierunt, alia ad eundem modum navigia comparant. Et naves quidem
CXCV eorum tales ſunt. ¶ Amictu autem tali utuntur: Duabus amiciuntur tunicis, una linea uſque ad pedes demiſſa, cui alteram laneam ſuperinduunt: poſtremo candidam penulam circumjiciunt. Calceos gerunt gentis more, ſoleis Thæbanis pæne ſimiles. Capita habentes comata, mitris rediminiunt, unguentis toto corpore delibati. Anulum ſignatorium ſinguli geſtant, & ſceptrum

τὺς σικέων τρόπον διαπάσσουσι τὰ τε ἄλλα, καὶ φοίνικων τὺς ἔρσενας Ἕλληνες καλέουσι, τοῦτον τὸν καρπὸν ἐνδέουσι τῇσι βαλανηφόροισι τῶν φοινίκων, ἵνα περαίνηται σφι ὁ ψὴν τὸν βάλανον ἐς δύνων, καὶ μὴ ἀπορρέῃ ὁ καρπὸς ὁ τῆς φοινικος. ψῆνας γὰρ δὴ φέρουσι ἐν τῷ καρπῷ οἱ ἔρσενες, καθάπερ δὴ οἱ ὄλισθοι. Τὸ δὲ ἀπὸ τούτων θῶυμα μέγιστόν μοι ἔδοξε παρέχεσθαι τούτῳ, μετὰ γὰρ τὴν ἀπόλειαν, ἔρχεται φερόμεναι. τὰ πλοῖα αὐτοῖσι ἔξι τὰ κύκλῳ τὸν πύλαμβον παρδύμενα ἐς τὸν Βαβυλῶνα ἐόντα κυκλοτερέα, πάντα σκύτινα. ἐπεὰν γὰρ ἐν τοῖσι Ἀρμενίοισι τοῖσι κατύπερθε Ἀσσυρίων οἰκημένοισι νομέας ἱτέης ταμόμενοι πιήσωνται, διατείνουσι τούτοισι διφθέρας σεσαγεσμένας ἔξωθεν, ἐδάφεος τρόπον, ὕστε πρύμνην ἀποκρινοῦντες, ὕστε πρῴρην σωιζοντες, ἀλλ' ἀσπίδος τρόπον κυκλοτερέα ποιήσαντες, καὶ καλάμης πλήσαντες πᾶν τὸ πλοῖον τοῦτο, ἀπάσῃ κατὰ τὸν ποταμὸν φέρεσθαι, φορτίων πλήσαντες· μάλιστα δέ, βίκας φοινικηίας κατάγυσι οἶνου πλέας. ἰθυωρίαι δὲ δύο τε διὰ πλήκτρων, καὶ δύο ἀνδρῶν ὀρθῶν ἑστεώτων. καὶ ὁ μὲν ἕτερος ἕλκει τὸ πλῆκτρον, ὁ δὲ ἕτερος ὠθέει. ποιέεται δὲ καὶ κάρτα μεγάλα ταῦτα τὰ πλοῖα, καὶ ἐλάσσω· τὸ δὲ μέγιστα αὐτέων, καὶ πενταχιχιλίων ταλάντων φόρτου ἔχει. ὄν ἑκάστῳ δὲ πλοίῳ ὄνος ζωὸς ἔνεστι, ἐν δὲ τοῖσι μέζοσι, πλεῦνες. ἐπεὰν δὲ ὦν ἀπικνέωνται πλέοντες ἐς τὸν Βαβυλῶνα, καὶ διαθέωνται τὸν φόρτον, νομέας μὲν τὸ πλοίου καὶ τὸ καλάμου πᾶσαν ἀπεκπυρέουσαν· τὰς δὲ διφθέρας ἐπισάξαντες ἐπὶ τὺς ὄνους, ἀπελαύνουσι ἐς τὺς Ἀρμενίους. ἀνὰ τὸν ποταμὸν γὰρ δὴ οὐκ οἷά τε ἔξι πλέειν οὐδενὶ τρόπῳ, ὑπὸ τάχεος τοῦ ποταμοῦ. Διὰ γὰρ ταῦτα, καὶ οὐκ ἐκ ξύλων ποιεῦνται τὰ πλοῖα, ἀλλ' ἐκ διφθερέων. ἐπεὰν δὲ τοὺς ὄνους ἐλαύνοντες ἀπίκωνται ὀπίσω ἐς τὺς Ἀρμενίους, ἄλλα τρόπῳ τῷ αὐτῷ ποιεῦνται πλοῖα. τὰ μὲν δὴ πλοῖα αὐτοῖσι ἔξι τοιαῦτα. Ἐσθῆτι δὲ τοιῇδε χρέωνται. κιθῶνι ποδηνεκεῖ λινέῳ· καὶ ὅπι τούτου ἄλλον ἐρεοῦν κιθῶνα ἐπενδύσαντες. καὶ χλανίδιον λευκὸν περιβαλλόμενοι, ὑποδήματα ἔχουσι ἐπιχώρια, παραπλήσια τῇσι Βοιωτικῇσι ἐμβάσι. κομῶσι δὲ τὰς κεφαλὰς· μίτρῃσι ἀναδέονται, μεμυρισμένοι πᾶν τὸ σῶμα. σφρηγῖδα δ' ἕκαστος ἔχει, καὶ σκῆπτρον

[1] Producunt, [2] *Hunc locum ita vertit Bayf. in lib. De re Navali.* Navigia illis ſunt quæ ſecundo flumine deferuntur Babylonem verſus, omnia circulari forma, eaque ex aluta. Ubi enim Armenii qui ſupra Aſſyrios habitant, ligna circularia è ſalice coeperunt, obtendunt extrorſus tegumenta è pellibus, quibus ſoli vice utuntur carinæque loco, nulla neque puppis neque proræ formæ diſcreta, verum ſcuti inſtar, in orbem compoſita: deinde ſtipula refercium, illudque navigium fluminii permittunt, mercibus onuſtum: præcipue autem bicos è palmarum foliis comportant vino refertos. Reguntur autem gubernaculis duobus, cum totidem hominibus qui ſtant: quorum alter introrſum trahit, alter extrinſecus propellit. Fiuntque hæc navigia valde magna, nonnulla & minora: eorum autem maxima ferunt onus talentorum quinque millium. Ineſt & in unoquoque navigio aſinus vivus, in majoribus etiam plures. *Pro* Bicos è palmarum foliis, *alii* Dolia palmea *interpretantur.*

Vid. Virg. Æn. L. 6. v. 302. Edit. Var.

χειρο-

χειροποίητον· ἐπ' ἑκάστῳ δὲ σκίπῤῥῳ ἔπεσι πεποιημένον ἢ μῆλον, ἢ ῥόδιν, ἢ κρίνον, ἢ αἰετὸς, ἢ ἄλλό τι. ἄνδρ γὰρ ὅτι σοφὶ νόμῳ ὄφελ ἔχειν σκῆπτρον. αὕτη μὲν δὴ σφὶ ἄρτιστις ὧδε τὸ σῶμ ὄφελ. Νόμοι δ' αὐτοῖσι ὧδε κατεστέαται· ὁ μὲν σοφώτατος· ὧδε, κατ' γνώμην τὴν ἡμετέρην, τῷ γὰρ Ἰλλυριῶν Ἐνετὸς πανδαίνομαι χρῆσθ· κατ' κώμας ἑκάστας ἅπαξ τῦ ἔτεος ἑκάστ ἐπιέστο τάδε· ὡς ἂν αἱ παρθένοι ἡλικίαν γάμων ὡραίαν, ταύτας ὅκως συναγάγοιεν πάσας, ἐς ἓν χωρίον ἐσάγεσκον ἁλέας· πέριξ δ' αὐτὰς ἵστατο ὄμιλος ἀνδρῶν. ἀνίστας δὲ κατ' μίαν ἑκάστην κήρυξ πωλέεσκε, πρῶτα μὲν τὴν εὐειδεστάτην ἐκ πασέων· μετ' δὲ, ὅκως αὕτη δύρῶσα πολλὸν χρυσίον περάθειη, ἄλλην ἀνεκήρυσσε, ἣ μετ' ἐκείνην ἔσκε εὐειδεστάτη. ἐπωλέοντο δ' ὅμη συνοικήσει. ὅσοι μὲν δὴ ἔσκον εὐδαίμονες τῶν Βαβυλωνίων ἐθέλοντες ἀλλήλους ἐξωνέοντο τὰς καλλιστευούσας· ὅσοι δὲ τῶν δήμου ἔσκον εὐπρεπίαν, ἔτοι δὲ εἶδος, μὲν ἐδέοντο χρηστῦ, οἱ δ' ἂν χρήματά τι κατ' αἰσχίονας παρθένους ἐλάμβανον. ὡς γὰρ δὴ οἱ ἐξέλαυνε ὁ κήρυξ πωλέων τὰς εὐειδεστάτας τῶν ἀμορφοτάτων παρθένων, ἀνίστ ἂν τὴν ἀμορφοτάτην, ἢ εἴ τις αὐτέων ἐμπορος ἦε. κατ' ταύτην ἀνεκήρυσσε, ὅστις θέλει ἐλάχιστον χρυσίον λαβὼν, συνοικέειν αὐτῇ· ἐς ὃ τῷ τὸ ἐλάχιστον ἐσαμμῷ τῶν ἐκέκειτο. τὸ μὲν δὴ ἂν χρυσίον ἐγίνετο ἀπὸ τῶν εὐειδέων παρθένων. κατ' οὕτω αἱ δύμορφοι τὰς ἀμόρφους κατ' ἐμπίπρης ἐξεδίδοσαν. ἐκδοῦναι δὲ τὴν ἑωυτῦ θυγατέρα ὅτεῳ βούλοιτο ἕκαστος, οὐκ ἐξὸν, οὐδὲ ἄνδρ ἐγγυητέων ἀπαγαγέσθαι τὴν παρθένον πρὶν ἐγγυητὰς χρὴν κατασήσαντα, ἢ μὴν συνοικήσειν αὐτῇ, ἔτω ἀνάγκης· εἰ δὲ μὴ συμφερόαται, ἀποφέρειν τὸ χρυσίον ἔκεῖνο νόμος. ἐξὸν δ' κατ' ἐγγυητέων ἀπαγαγέσθαι τὴν βουλόμενον ὠνέεσθ. ὁ μὲν δὴ νῦν κάλλιστος νόμος, τῶν ἀντιλεσβίων ἔτός σφι κατ' ἐὼν· ἐ μέντοι νῦν γε διετέλεε ἐών. ἄλλο δέ τι ἐξεύρήκασι νεωστὶ ἠμφέσθ, ἵνα μὴ ἀδικῆσιεν αὐτὰς, μηδ' ἐς ἑτέρην πόλιν ἀγωνίαν. ἐπεὶ τε γὰρ ἁλόντες κακωθησαν κατ' οἰκοφθορήσαντες, πᾶς τις τῶν δήμου βίου πανίζων κατ' πορνεύει τὰ θήλεα τέκνα. Δεύτερον δὲ σοφὴν ὧδε ἄλλος σφι νόμος κατεσκεύ-

affabrefactum, cui ſuperſtat aut malum, aut roſa, aut lilium, aut aquila, aut aliud quippiam. Nam abſque inſigni geſtare ſceptrum ipſis nefas eſt. Atque hic eorum corporis eſt cultus. ¶ Leges vero quæ conſtitutæ ab ipſis, hæ ſunt: CXCVI
Una quidem, prudentiſſima, altera autem (quantum ego ſentio) qua Enetos qui ſunt ex Illyriis, audio uti per ſingulos pagos. Semel enim quotannis iſta fiebant. Ubi virgines effectæ eſſent nubiles, eas quum congregaſſent, univerſas unum in locum recipiebant, quas circumſiſtente virorum frequentia, ſurgens præco ſigillatim vendebat: ſed primum pulcherrimam omnium, 1 ſecundum hanc (ut quamplurimo venditur auro) aliam evocabat quæ poſt illam eſſet ſpecioſiſſima. Vendebatur autem in contubernium. Babylonii igitur qui locupletes, & iidem cælibes erant, pulcherrimas quaſque mercabantur, ut quiſque licitando alterum ſuperaverat. At iis ex plebe qui eſſent cælibes, his non opus erat pulchra forma: ideo turpiores virgines ſimulque pecunias accipiebant. Nam præco, ubi virginum ſpecioſiſſimarum peregiſſet venditionem, 2 excitabat deformiſſimam, ſiquis illorum mercari volens exiſteret: edicebatque quiſquis vellet quamminimo auri ſumpto eam in matrimonium habere, donec illi qui minimo contentus eſſet, fœmina addiceretur. Ita aurum ex ſpecioſis virginibus conficiebatur, & ſic ſpecioſæ deformes ac 3 debiles collocabant. 4 Quarum nullam cuique emptori fas erat ſine fidejuſſoribus abducere, ſed datis fidejuſſoribus de ducenda illa in uxorem, ita demum licebat abducere. ſi de hoc non conveniebat, lex lata erat ut aurum illi redhiberet. Quinetiam ex alio pago venientibus licebat uxorem mercari ſi vellent. 5 Hæc apud eos honeſtiſſima lex erat, quæ tamen non perſeveravit. Sed noviſſime aliud quiddam excogitaverunt, ne quis fœminas injuria afficiat, neve quis aliam in urbem abducat. Nam poſteaquam expugnati male accepti ſunt, remque domeſticam abſumpſerunt, unuſquiſque plebeius qui victus inopia premitur, filias ſuas adigit ad quæſtum corpore faciendum. Alteram CXCVII
item ſapienter condiderunt legem,

1 Ubi autem hæc auro multo vendita erat, aliam addicebat, quæ ſecundum illam eſſet ſpec. Vendebantur autem ea conditione ut uxores eſſent *emptoribus*. Babylonii igitur qui, *&c.* 2 Surgere jubebat. 3 Debilitatas aliqua parte corporis. *Vel*, Quæ aliquo vitio corporis laborarent. 4 Nec vero cuique ſuam filiam collocare licebat cui vellet, neque emptori ſine fid. 5 *Videntur in Gr. exemplaribus præpoſtere collocata eſſe quædam verba, & eſſe hic ſenſus*, Et hæc quidem apud illos honeſtiſſima conſuetudo erat, ne injuria illas afficerent, neque in aliam urbem abducerent. Verum ad hæc uſque tempora non permanſit: ſed noviſſ. aliud q. excogitaverunt. Nam poſteaquam in *ſuæ urbis* expugnatione vexati fuerunt & bonis everſi, unuſquiſ.

ægrotos

ægrotos efferendi in forum: (neque enim medicis utuntur) ut de eorum languore consultant 1 qui eos adeunt, siquis & ipse eundem passus est morbum, aut alium vidit patientem. Hæc viri qui illos adeunt consulunt, hortanturque ad ea quæ ipsi faciendo effugerint similem morbum, aut alium noverint effugisse. Nec fas est cuiquam ægrotantes præterire silentio, nec antequam exploraverit quonam ille morbo laboret. CXCVIII Sepulcra eisdem in melle sunt: luctus funebres Ægyptiacis persimiles. Quoties autem cum uxore miscetur vir Babylonius, adhibito thymiamati assidet, & ex altera parte mulier idem facit. Quinetiam sub diluculum abluuntur ambo, nullum vas priusquam se abluerint tacturi. Eadem & hæc Arabes faciunt. CXCIX Una iisdem Babyloniis lex est omnibus modis fœda. nempe omnibus mulieribus indigenis commune est, semel in vita ad Veneris templum desidentibus, cum externis viris consuetudinem habere. Cæterum quum pleræque sint divitiis tumentes, 2 quæ sui copiam facere recusent, hæ vehiculis cameratis vectæ, pro templo consistunt, relicta interim à tergo magna famulitii turba. Pleræque etiam hunc in modum faciunt. Ad templum Veneris sedent nodis corollisque tempora revinctæ multæ mulieres, è quibus aliæ accedunt, aliæ discedunt. Nam diverticula undecunque sic funiculis distincta aditum præbent externis ad mulieres illas quam cuique libuerit deligendam. Porro quum semel illic consederint, non prius domum regrediuntur quam hospitum aliquis pecuniam mulieri in sinum injecerit, & cum eadem à fano seorsum abducta rem habuerit. Hospitem autem illum qui pecuniam obtulit, dicere oportet, Ego tibi deam Mylittam imploro. Mylittam enim Assyrii Venerem appellant. Ac vero pecuniam illam, quantulacunque sit, non fas est rejicere, 3 siquidem in sacrum convertitur usum. Neque mulieri etiam permittitur hospitem aliquem repudiare: sed quicunque is est qui pecuniam objecerit primus, hunc illa sequitur citra delectum. Postremo ubi jam congressa fuerit cum externo mulier, 4 dea expiata, domum revertitur. At deinceps 5 haud ita multo conduxeris. Jam, quæ forma sunt elegantiori, citius discedunt: quæ vero deformes, diutius coguntur desidere pro templo

τὺς κάμνοντας ἐς τὴν ἀγορὴν ἐκφορέουσι· (οὐ γὰρ δὴ χρέωνται ἰητροῖσι) προσιόντες οὖν πρὸς τὸν κάμνοντα, συμβουλεύουσι τῷδε τῇ νούσῳ, εἴ τις ἢ αὐτὸς τοιοῦτον ἐπαθε ὁκοῖον ἂν ἔχει ὁ κάμνων, ἢ ἄλλον εἶδε παθόντα. ταῦτα προσιόντες συμβουλεύουσι, καὶ παραινέουσι ἅπερ αὐτὸς ποιήσας ἐξέφυγε ὁμοίαν νοῦσον, ἢ ἄλλον εἶδε ἐκφυγόντα. οὐδὲ ἔξεστι παρελθεῖν τὸν κάμνοντα ἄνευ σφι ἔρξεως, πρὶν ἂν ἐπείρηται ὁκοίῃσι νοῦσον ἔχει. Ταφαὶ δὲ σφι ἐν μέλιτι. Θρηνέουσι δὲ παραπλήσια τοῖσι ἐν Αἰγύπτῳ. ὁκόταν δ' ἂν μιχθῇ γυναικὶ τῇ ἑωυτοῦ ἀνὴρ Βαβυλώνιος, θυμίημα καταγιζόμενον ἵζει, ἑτέρωθι δὲ ἡ γυνὴ ταὐτὸ τοῦτο ποιέει. ὄρθριοι δὲ λουόμενοι, λούονται ἀμφότεροι· ἄλουτος γὰρ οὐδεὶς ἄλλοσε πρὶν ἂν λουσάμενος. ταῦτα δὲ ταὐτὰ καὶ Ἀραβίοι ποιέουσι. Ὁ δὲ δεινότατος τῶν νόμων ἔστι τοῖσι Βαβυλωνίοισι, ὧδε· δεῖ πᾶσαν γυναῖκα ἐπιχωρίην ἱζομένην ἐς ἱρὸν Ἀφροδίτης, ἅπαξ ἐν τῇ ζόῃ μιχθῆναι ἀνδρὶ ξείνῳ. πολλαὶ δὲ καὶ ἐκ ἀξιοδύμου ἀναμίσγεσθαι τῆσι ἄλλῃσι, οἷα πλούτῳ ὑφορώμεναι, δηλαὶ ζυγὸν οὐ καμάρῃσι ἐλάσασαι, πρὸς τὸ ἱρὸν ἑστᾶσι· διατριβὴ δέ σφι ἔπεται πολλὴ ὁπωδιήν. αἱ μὲν πλεῦνες ποιεῦσιν ὧδε· ἐν τεμένεϊ Ἀφροδίτης κατῆνται στέφανον σφέων περὶ τῇσι κεφαλῇσι ἔχουσαι θώμιγγος. πολλαὶ γυναῖκες. αἱ μὲν γὰρ προσέρχονται, αἱ δὲ ἀπέρχονται. στοιναὶ τενέες δὲ διέξοδοι πάντα τέμενος ὁδὸν ἔχουσι ἅλα τῶν γυναικῶν, δι' ὧν οἱ ξεῖνοι διεξιόντες ὀκλήζονται. ἔνθα ἐπὰν ἵζηται γυνή, ἐ περτέρω ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία, ἢ τις οἱ ξείνων ἀργύριον ἐμβαλὼν ἐς τὰ γόνατα, μιχθῇ ἔξω τοῦ ἱροῦ. ἐμβαλόντα δὲ δεῖ εἰπεῖν τοσόνδε, Ἐπικαλέω τοι τὴν θεὸν Μύλιττα. Μύλιττα δὲ καλέουσι τὴν Ἀφροδίτην Ἀσσύριοι. τὸ δὲ ἀργύριον, μέγαθος ὁτι ὅσον ὤν. ἐ γὰρ μὴ ἀπώσηται. ἐ γὰρ οἱ θέμις ἐστί. γίνεται γὰρ ἱρὸν τοῦτο τὸ ἀργύριον· τῷ δὲ πρώτῳ ἐμβαλόντι ἕπεται, οὐδὲ ἀποδοκιμᾷ οὐδένα· ἐπὰν δὲ μιχθῇ, ἀπισωσαμένη τῇ θεῷ, ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία· καὶ τοῦ ἐπὸ τούτου ἐκ ἔστιν μέγα τί οἱ δώσεις ὥς μιν λάμψεαι. ὅσαι μὲν νυν εἰδεός τε ἐπαγλαΐαι εἰσὶ καὶ μεγάθεος, ταχὺ ἀπαλλάσσονται· ὅσαι δὲ ἄμορφοι εὐπώλων εἰσὶ, χρόνον πολλὸν παραμένουσι,

1 Accedentes igitur ad ægrotum siqui aut eodem morbo laboraverint, aut laborantem alium viderint, de illo consilium dant, hortant. 2 Quæ se aliis immiscere dedignantur, hæ veh. 3 Siquidem illa sit sacra. 4 Rite factis deæ sacris. 5 Nihil tam magnum est quo dato potiri illis possis.

ἐ δυνά-

ἓ δωώδμυας τ νόμον ὑκπλῆσας ϗ γὸ τελ-
τεα ϗ τετρᾴτεα μετεξέτεροι χρόνον μέ-
νυσι. ὀνιαχῇ ὃ ϗ τῆς Κύπρυ ἐξὶ ϖλατλίν-
σιον. τύτῳ νόμῳ. Νόμοι μὲ δὴ τοῖσι Βαβυ-
λωνίοισι ἕτοι καλεόμασι. εἰσὶ ὃ ἀυλίων πα-
ῖρι ἀὶ τρεῖς, ἀϕ ὠδὲν ἄλλο σιτίονται εἰ μὴ ἰχθῦς
μοῦνον· τὲς ἐπεὶ τε ἂν ϑηρεύσαντες ἀυήνωσι
πρὸς ἥλιον, ποιεῦσι τάδε. ἐσβάλλυσι ἐς ὄλ-
μον, ϗ λειήναντες ϗτέροισι, σῶσι ϕλῷ σινδό-
νος. ϗ ὃς μὲ ἂν ϐούληται ἀυτίων, ἄτε μάζαν
μαξάμενος ἔχει· ὁ ὃ, ἄρτυ τρόπον ὀπῶσα.
Ὡς ὃ τῷ Κύρῳ ϗ τῦτο τὸ ἔθνος καταίρασε,
ἐπεθύμησε Μασσαγέτας ὑφ' ἑωυτὸν ποιή-
σασθαι τὸ ὃ ἔθνος τῦτο, ϗ μέγα λέγεται ἔϊ ϗ
ἄλκιμον, οἰκημένον ὃ πρὸς ἠῶ τε ϗ ἥλιόν ἀνα-
τολάς, πέρην ϖ Ἀράξεω ϖοταμῦ, ἀντίον ὃ
Ἰσσηδόνων ἀνδρῶν. εἰσὶ ὃ οἵτινες ϗ Σκυθι-
κὸν λέγυσι τῦτο τὸ ἔθνος ἔϊ. Ὁ ὃ Ἀράξης
μέζων ϗ ἐλάσσων ἔϊ ϖ Ἴστρυ· νήσυς δ' ἐν αὐτῷ Λέσβῳ μεγάθεα ϖλατλησίας
συχνὰς ϕασὶ ἔϊ. ἐν ὃ ἀυτῇσι, ἀνθρώπυς οἳ
σιτίονται μὲ ῥίζας τὸ θέρος ὀρύσσοντες ϖαντοίας· καρπὸς ὃ ἀπὸ δενδρέων ἐξδυρημένυς σφι
ἐς φορβὴν καταθιθεῖς ὡραίυς, ϗ τύτυς σῖτέε-
σθαι ϖ χειμερινῶν. ἄλλα δὲ σφι ἐξδυρᾶς
δενδρεα καρπὲς τοιύς δὲ τινας φέροντα, τὺς,
ἐπεί τε ἂν ἐς τὠυτὸ συνέλθωσι πυκνὰ ϗ ἕλας, ϗ
πῦρ ἀναϰαύσαντες, κύκλῳ ϖεριζομένυς
ὄπῃ ϐάλλειν ὄπι τὸ πῦρ· ὀσφραινομένυς δὲ
καταγλυζομένυς τῦ καρπῦ τῦ ὑπϐαλλο-
μένυ, μεθύσκεσθαι τῇ ὀδμῇ, καπάτερ Ἕλ-
λυνας τῷ οἴνῳ. πλεῖον ὃ ὑπϐαλλομένυ ϖ
καρπῦ, μᾶλλον μεθύσκεσθαι. ἐς ὃ ἐς ὄρχησίν
τε ἀνίσασθαι, ϗ ἐς ἀοιδὴν ἀπικνέεσθαι. τύτων
μὲ αὖτη λέγεται διαῖτα εἶναι. ὁ ὃ Ἀράξης
ϖοταμὸς ῥέει μὲ ἐκ Ματιηνῶν, ὅθεν περ
ὁ Γύνδης, τὸν ἐς τοὺς διώρυχας τοὺς ἑξήκον-
τά τε ϗ τριηκοσίους διέλαβε ὁ Κῦρος· σύμ-
ϖασι ὃ ἐξερεύγεται ϖοταμοὺς ἑξήκοντα, ἐκ τῶν
πάντων πλὴν ἑνός, ἐς ἕλεά τε ϗ πενάγεα
ἐκδιδύναι. ἐν τοῖσι ἀνδρώπυς καλοικεῖσθαι
λέγυσι ἰχθῦς ὠμοὺς σιτεομένυς, ἐσθῆτι ὃ νο-
μίζοντας χρᾶσθαι ϕωκέων δέρμασι. τὸ ὃ ἓν
τῷ σομφῶν τῷ Ἀράξεω ῥέει μέγα καθαρῶν
ἐς τὴν Κασπίην θάλασσαν. Ἡ ὃ Κασπίη θά-
λασσα ἐξὶ ἐπ' ἑωυτῆς, ϗ συμμίσγυσα τῇ ἑτέ-
ρῃ θαλάσσῃ. τὴν μὲ γὸ Ἕλληνες ϗαντὶ λόγῳ
ϖᾶσαν. ϗ ἡ ἔξω ϖυλέων θάλασσα ἡ Ἀτ-
λαντὶς καλεομένη, ϗ ἡ Ἐρυθρὴ, μία τυγχάνει
ἐῦσα· ἡ ὃ Κασπίη, ἐξὶ ἑτέρη ἐπ' ἑωυτῆς, ἐῦσα
μῆκος μὲ πλόυ, εἰρεσίῃ χρεωμένῳ, πενθεκαίδεκα ἡμερέων· ϐύρος ὃ, τῇ ϐυρυλάτῃ ἐξὶ αὐτὴ ἑωυ-
τῆς, ὀκτὼ ἡμερέων. ϗ τὰ μὲ πρὸς τ ἑσπέρην φέροντα τ θαλάσσης ταύτης ὁ Καύκασος ϖα-

antequam legi faciant satis. Fitque interdum ut uno atque altero anno aut etiam triennio atque diutius expectare oporteat miseras. 1 Alicubi, nempe in Cypro, CC
similis quædam lex est. Hæc sunt Babyloniorum instituta. quorum tres sunt
2 familiæ, quæ nullo alio nisi piscibus victitant. quos captos ubi arefecerunt
ad solem, hoc faciunt: In pilam conjiciunt, ac pistillis pinsunt: 3 deinde
linteis conservant, unde quisquis vult
consper git, offamque facit quam in modum panis torreat. ¶ CYRO, post CCI
hanc gentem ab eo subactam, incessit
cupido MASSAGETAS in suam potestatem redigendi. Quæ gens fertur &
magna esse & strenua, ad auroram solisque ortum sita, trans Araxem fluvium eregione Issedonorum. Sunt etiam
qui eam Scythicæ nationis esse dicant.
Araxes Istro major & idem minor esse CCII
memoratur: & in eo frequentes insulæ
Lesbo pares magnitudine: & homines
qui illas incolunt, æstate vesci radicibus
quibuslibet quas ipsi evellunt: arborum
autem fructus quos maturos comperiunt,
in cibum reponere, quo per hyemem
vescantur. Ab illis inventas etiam esse
arbores talem fructum ferentes, qui jactus ab illis in ignem quem turmatim
collecti accenderint, odore suo eos circumquaque considentes perinde inebriat ac vinum Græcos: & eo vehementius quo plus ejus fructus fuerit injectum, donec ad tripudiandum cantandumque consurgant. Atque hæc fertur
eorum esse vivendi consuetudo. Araxes
porro fluvius à Mantienis quidem, unde & Gyndes (quem Cyrus in trecentos ac sexaginta diduxit rivos) fluit, sed
per quadraginta ora prorumpens, quæ,
uno excepto, in paludes eluviesque evolvuntur. ubi feruntur homines habitare qui crudis vectitent piscibus, & pro
vestibus utantur vitulorum marinorum
pellibus. Reliquum illud per apertum fluit in mare Caspium, quod mare CCIII
per sese est, nec ullo cum alio commiscetur. Nam & illud quod Græci omne
pernavigant, & id quod extra columnas est, Atlanticum dictum & rubrum,
idem est mare. Caspium vero est alterum, ac per seipsum, longitudinis quindecim dierum, cursui navis quæ remis utatur: latitudinis, ubi spatiosissimum est, octo dierum. Est autem, qua ex
parte ad vesperum vergit, Caucaso præ-

1 Sed & in aliqua Cypri parte simil. 2 Tribus, 3 *Legit σώζυσι, quum σῶζε vera sit scriptura. id est,* incernunt per linteum.

tentum

tentum monte, cujus cum maxima vaſtitas tum ſumma eſt altitudo, multaſque atque omnifarias gentes habet, ac pleraſque omnes agreſti materia victitantes: ubi arborum frondes [1] iis quæ ſunt apud nos ſimiles feruntur eſſe. quibus contuſis & aqua dilutis illi animalia in ſuis veſtibus pingere dicuntur: eaque animalia nunquam elui, ſed perinde ac ſi ab initio eſſent intexta, ſic cum reliqua lana veteraſcere. Horum quoque hominum concubitus, ſicuti pecorum, in propatulo eſſe. Et hujus quidem maris quod Caſpium vocatur, partem quæ ad veſperam vergit, Caucaſus diſterminat: qua vero parte vergit ad auroram orientemque ſolem, planities excipit proſpectu immenſæ magnitudinis. Quam ſpatioſam planitiem non ex minima parte Maſſagetæ poſſident, quibus bellum Cyrus inferre cupiebat, multis ac magnis ſolicitatus incitatuſque cauſis. Primum ſua genitura, quod videbatur majus quiddam homine eſſe: ſecundo loco, felicitate qua fuerat uſus adverſus hoſtes. quamcunque enim gentem Cyrus invaſerat, ea gens nullo pacto poterat evadere. ¶ Erat autem Maſſagetarum regina defuncto viro, TOMYRIS nomine, [2] ad quam in conjugium petendam Cyrus miſit verbo duntaxat, volens eam habere uxorem. at illa animadvertens non ſe in conjugium, ſed regnum Maſſagetarum peti, acceſſum Cyro interdicit. Poſtea Cyrus, quum dolus non procederet, progreſſus uſque ad Araxem, aperte infeſto cum exercitu in Maſſagetas tendit. Flumen pontibus jungit, quibus copias trajiciat, factiſque navibus turres deſuper ædificat. Ad quem in hoc labore occupatum, Tomyris caduceatorem miſit, qui diceret, Rex Medorum deſine incumbere in quæ incumbis, neſcius an iſta quæ conſtituiſti, tibi conducibilia erunt. Omiſſo incepto, apud tuos ipſius regna, & nos ſine finium quorum ſumus principes, eſſe. Verum tu admonitionibus his uti noles, & omnia males quam quietem. [3] Quod ſi tantopere affectas laceſſere Maſſagetas, fer quam ſuſtines ærumnam. Sed deſiſte jungere fluvium: à quo nobis tridui itinere digreſſis, trajicito in noſtram regionem: aut, ſi mavis, nos excipere in veſtram: tu hoc idem facito. Hæc ubi Cyrus audivit, accitis Perſarum primoribus coa-

CCIV

CCV

CCVI

τείνει, ἐὰν ὀρέων καὶ πολύθεα μέγιστα, καὶ μεγάθει ὑψηλότατος. ἔθνεα δὲ ἀνθρώπων πολλὰ καὶ παντοῖα ὀνέμησε ἔχειν ὁ Καύκασος· τὰ πολλὰ, πάντα δὲ ὕλη ἀγρίη ζώουσα. ἐν τοῖσι καὶ δένδρεα φύλλα τοιῆσδε ἰδέης παρεχόμενα. ἐξ λέγεται, τὰ τρέβοντάς τε καὶ ἐσβαπτίζοντας ὕδωρ, ζῶα ἑωυτοῖσι ἐς τὰ εἵματα ἐγγράφειν. τὰ δὲ ζῶα ἐκ ἐπιμιξίης, ἀλλὰ συνήθεα γενέσιος τῇ ἄλλῃ εἰλέχθη, καταπερ ἐνθαῦτα ἀρχὴν μίξιος τοῦτον τῶν ἀνθρώπων ἐξ ἐμφανέα, καταπερ τοῖσι προδύτοισι. Τὰ μὲν δὴ πρὸς ἑσπέρην τῆς Δηλέδωνος ταύτης τῆς Κασπίης καλεομένης ὁ Καύκασος ἀπέργει· τὰ δὲ πρὸς νότου τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, πεδίον ἐκδέκεται, πλήθος ἄπειρον ἐς ἄποψιν. τοῦ δὴ πεδίου τοῦ μεγάλου ἐκ ἐλαχέος μοίρην μετέχουσι οἱ Μασσαγέται, ἐπ' ἐς ὁ Κῦρος ἔχε προθυμίην στρατεύεσθαι. πολλά τε γὰρ μιν καὶ μεγάλα τὰ ἐπαείροντα καὶ ἐπιτρώποντα ἦν. πρῶτον μὲν ἡ γένεσις, τὸ δοκέειν πλέοντι ἐξ ἀνθρώπου δοῦναι. δεύτερον δὲ, ἡ εὐτυχίη ἡ κατὰ τοὺς πολέμους γενομένη· ὅκη γὰρ ἰθύσειε στρατεύεσθαι Κῦρος, ἀμήχανον ἦν σκῆνος τὸ ἔθνος ἀλαφυγέειν. Ἦν δὲ τῇ ἀνδρὸς ἀποθανόντος γυνὴ τῇ Μασσαγετέων βασίλεια Τόμυρις· οἱ ἦν ἔνορμα. ταύτῃ πέμπων ὁ Κῦρος ἐμνᾶτο τῷ λόγῳ, θέλων γυναῖκα ἧν ἔχειν. ἡ δὲ Τόμυρις, σαφέως ἐπαΐουσα οὐκ αὐτὴν μιν μνώμενον, ἀλλὰ τὴν Μασσαγετέων βασιληΐην, ἀπεπάλε τὴν πρόσοδον. Κῦρος δὲ μετὰ τοῦτο, ὡς οἱ δόλῳ ἐπερονήθη, ἐλάσας δὴ τὸν Ἀράξεα, ἐπυιέετο ὀκὼ τῷ ἐμφανέϊ. ἔπι τε Μασσαγέτας στρατιὴν, γεφύρας τε ζευγνύων ἔπι τοῖσι ποταμοῖσι διέβαινε τῷ στρατῷ, καὶ πύργους ἔπι πλοίων τῶν διαπορθμευόντων τὸν ποταμὸν οἰκοδομέετο. Ἔχοντι δὲ οἱ τοῦτον τὸν πόνον, πέμψασα ἡ Τόμυρις κήρυκα, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ Μήδων, παῦσαι σπεύδων τὰ σπεύδεις. εὖ γὰρ ἂν εἰδείης εἶναι ἐς χαμὸν ἔσαι ταῦτα τελεόμενα. παῦσαι δὲ, βασίλευε τῆς σεωυτοῦ, καὶ ἡμέας ἀνέχου ὁρέων ἀρχούσας τῆσπερ ἄρχομεν. ἔχων ἐπελήσεις τάδε πάσχοι τοιόνδε χρηέσας, ἀλλὰ πάντως μᾶλλον ἢ δὶ ἀτυχίης ἔῃ· σὺ δὲ εἰ μεγάλως προθύμεαι Μασσαγετέων πειρηθῆναι, φέρε, μάχην μὲν, τὸν ἔχεις ζεύγνυς τὸν ποταμὸν, ἄφες. σὺ δὲ, ἡμέων ἀναχωρησάντων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τριῶν ἡμερέων ὁδὸν, διάβαινε ἐς τὴν ἡμετέρην· εἰ δ' ἡμέας βούλεαι ἐσδέξασθαι μᾶλλον ἐς τὴν ὑμετέρην, σὺ τῶνδε τοῦτο ποίεε. ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ Κῦρος συνεκάλεσε Περσέων τοὺς πρώτους· συναγείρας δὲ

ἢ ὧν ὀρέων καὶ πολυθεμεγίστων, καὶ μεγίστων, καὶ μ. ὑψηλοτάτων.

53

ἢ τελευτῶντα.

ἢ παίων

[1] *Græca verba ſuſpecta hic ſunt.* [2] Hanc Cyrus per quoſdam quos miſerat, ſimulatis verbis ambiebat, uxorem ſibi habere volens. At Tomyris ubi non ſe ſed Maſſagetarum regnum ab illo ambiri animadvertit, acceſſ. &c. [3] Quid? admonitionibus his uti noles & omnia quieti antepones? Atqui, ſi tanto laceſſendi Maſſagetas deſiderio teneris, agedum omitte quem fers in conſternendo pontibus fluvio laborem & nobis trid.

τότυς, ἐς μέσον σφι προεβαλλετο τὸ πρῆγμα συμβουλευόμενος. ὀκότερα ποιέοντες ἐν δὲ κι τοιοῦτο αἱ γνῶμαι συνεξέπιπτον, καλεόντων ἐσβαίνειν Τόμυριν τε καὶ τὸν στρατὸν αὐτῆς ἐς τὴν χώρην. Παρεὼν δὲ, καὶ μεμφόμενος τῇ γνώμῃ τοιούτῳ Κροίσῳ. ὁ Λυδὸς, ἀπεδείκνυτο σφι πρὸς ἑωυτὸν τῇ περσεμβολῇ, λέγων τάδε, Ὦ βασιλεῦ, εἰπὶν μὲ ἢ μὴ πρότερόν τοι, ἐπεὶ μοι Ζεὺς ἔδωκέ τοι, τὸ ἂν ἁρῶ σφάλμα ἐὸν οἰκῳ τῷ σῷ, κεῖ δ' ὠφάμην ἀποτρέψειν. τὰ δὲ μοι παθήματα τὰ ἐόντα ἀχάρεστα, μαθήματα γεγόνασι. εἰ μὲ ἀθανατίζεις δοκέειν εἶναι, ἐπιτηδεύειν χρεὸν εἶναι τοιαύτης ἀρχῆσι, ὦδέ κε εἴη πρῆγμα γνώμῃσι ἐμοὶ σοὶ ἀποφαίνεσθαι· εἰ δ' ἐγνωκαι ὅτι ἄνθρωπος ἐὼν σὺ εἰς, καὶ ἑτέρων τοιῶνδε ἄρχεις, ὀκεῖνον πρῶτον μάθε, ὡς κύκλος τὰ ἀνθρωπήια δεῖ πρήσσοντα. ὠφελερόμυος ἦν, οὐκ ἐᾷ ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς εὐτυχέειν. ἔδη ὦν γνώμῃσι ἔγωγε τοιῇδε τῇ περσεμβολῇ πρήγματι. τὰ ἔμπαλιν ἢ ἔστι. ἃ γὰρ ἐνθλίσομαι ἐσοδέξασθαι τοὺς πολεμίους ἐς τὴν χώρην, ὅδε τοι ἐν αὐτῷ κίνδυνος ἔνι. ἐοικυίας μὲ, πρὸς πολλὰς πᾶσαν τὴν ἀρχὴν. δῆλα γὰρ δὴ ὅτι νικήσαντες Μασσαγέτας, ἐς τὸ οὐτέω φεύξονται, ἀλλ' ἐπ' ἀρχὰς τὰς σὰς ἐλῶσι. νικῶν δὲ ὑπαρῆς τοσοῦτον, ὅσον εἰ Μασσαγέτας ἐς τὴν οἰκείην, νικῶν Μασσαγέτας, ἔπειο φεύγοντας. πρῶτον γὰρ ἀνιηρὸν ἐστὶ ἐκείνῳ, ὅτι νικήσας τοὺς ἐναντιομένους. ἐλάσας ἐνδὺς τὴν ἀρχὴν τῆς Τομύριδος. χωρὶς τε τοῦ ἀπιθήμου, αἰσχρόν τε καὶ οὐκ ἀναγκαῖον, τὸν Κῦρόν γε τὸν Καμβύσεω γυναικὶ εἰξαντα ἀποχωρῆσαι τῆς μάχης. νῦν ὦν μοι δοκέει, Μασσαγέτας περελθεῖν ὅσον ἂν οἰκεῖνοι διεξίωσι ἐνθεῦτεν ἐπὶ τόδε πυνθανόμενοι, πειρᾶσθαι ἐκείνων ἐπιόντες. ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, Μασσαγέται εἰσὶ ἀλκιμοι τε Περσικῶν ἀνδρῶν, καὶ πολλῶν μεγάλων ἀπαντέες. τούτοισι ὦν τοῖσι ἀνδρείοισι τῆς θοίνης ἀφειδέως πολλὰ κρεα ἀκήρατα, καὶ σκευάσαντας, προθεῖναι ἐν τῇ στρατοπέδῳ τῷ ἡμετέρῳ δαῖτα· μετὰ δὲ, καὶ κρητῆρας οἴνου ἀκρήτου καὶ ποτία παντοῖα. ποιήσαντας δὲ ταῦτα, ὑπολειπομένους τῆς στρατιῆς τὸ φλαυέστατον, τοὺς λοιποὺς αὐτῆς ἐξαναχωρέειν ὀπίσω ἐπὶ ποταμόν. ἐμοὶ γὰρ ἐσὶ γνώμης μὴ ἁμάρτανε, κεῖνοι ἐόντες ἀλαθὰ πολλὰ, τρέφονται τε περὶ ὠμὰ, καὶ ἡμῖν τὸ ἐνθεῦτεν λείπεται ἀπόδεξις ἔργων μεγάλων. Γνώμας μὲν αὐτίσι συνέσασαν. Κῦρος δὲ, μεθεὶς τὴν πρότερον γνώμην, τὴν Κροίσου δὲ ἑλόμενος, προηγόρευε

ctisque, in medium rem proponit, consulens utrum sibi agendum constituerent. Illorum in idem convenere sententiæ, jubentium recipi in ipsorum regionem cum suo exercitu Tomyrin. Quam sententiam Croesus Lydus quum adesset, improbat, contrarium differens his verbis. Equidem tibi, rex, etiam antea dixi, quandoquidem Jupiter tibi me tradidit, quicquid animadvertero errati in tua domo, id omne me pro viribus aversurum. nam mei casus, etsi ingrati, mihi tamen extitere disciplinæ. Si tibi esse videris immortalis, & ejusmodi exercitui præesse, nihil est opus ut meam tibi dicam sententiam: sin vero te quoque agnoscis hominem esse, & aliis talibus præesse, illud in primis discito, humanarum rerum circulum esse, qui rotatus, semper eosdem fortunatos esse non sinit. Ideoque de hac quam proposuisti re, secus ego atque isti sentio. Si enim hostes in hanc terram volemus excipere, id tibi ex hoc periculum erit, ne fugatus omne amittas imperium: quia haud dubie victores Massagetæ, non se retro fuga recipient, sed tuas provincias adorientur. Victor autem tu non adeo multum vincis quàm multum si trajiciens in terram illorum, victis Massagetis instabis fugientibus. 1 Hoc enim pro illo substituito consilium, 2 ut victo hoste, recta pergas ad subigendum Tomyridis regnum, & quidem sine duce. Turpe est enim atque intolerabile, Cyrum, Cambysis filium, mulieri cedentem detrectare pugnam. Itaque mihi placet, trajectis copiis procedere eousque dum illi in occursum prodeant: atque dehinc 3 ita faciendo, dare operam ut illos superemus. Namque, ut ego audio, Massagetæ bonorum sunt Persicorum insueti, & magnorum commodorum expertes. his ergo viris propone in nostris castris magnam instructarum epularum copiam, magna vi pecorum interfecta, cum magna etiam vi poculorum vini meri, atque omnis cibariorum generis. Hoc ubi fecerimus, imbecillissimis quibusque militum ibi relictis, cum reliquis ad flumen nos recipiamus. Tantis enim bonis conspectis illi (nisi me fallit opinio) se ad ea convertent: unde nobis supererit facultas magnas res perpetrandi. Atque hæc quidem 4 in discussionem venere sententiæ. Cyrus autem, priore repudiata, Croesique probata sententia, indixit

CVII

CVIII

1 Etenim idem ipsum opponam illi *quod dixi, illos, ô vicerint, adorituros tuas provincias*, fore ut victo hoste, &c. 2 Te, victo hoste, recta perrecturum ad Tomyridis regnum. Ac præter illud quod est commemoratum, turpe est atque intol. 3 Ita *ut dicam fac.* 4 Propositæ fuerunt sen.

Tomyridi

Tomyridi ut retrocederet, utpote ſe adverſus illam trajecturo. Illa, quemadmodum à principio ſpoſponderat, retroceſſit. Cyrus in Cambyſis filii ſui (cui regnum tradebat) manus præbuit Croeſum, ac majorem in modum ut hominem honore beneficiiſque proſequeretur, præcepit, ſi ſua adverſus Maſſagetas trajectio non recte cederet. Hæc ubi præcepit, eoſque remiſit in Perſidem, ipſe cum
CCIX copiis ſuis flumen trajecit. Tranſmiſſo Araxe ubi non advenit, vidit per quietem talem viſionem: Videbatur Cyrus in ſomnis cernere maximum natu filiorum Hyſtaſpis, habentem in humeris alas, quarum altera Aſiam, altera Europam inumbraret. Hyſtaſpi (qui Achæmenides erat, 1 Arſamenis filius) erat ex liberis natu maximus Darius, tunc ferme viceſimum ætatis annum agens, in Perſide relictus quod non maturus militiæ eſſet. Expergefactus Cyrus viſum ſuum 2 intra ſe retractabat: quod quum ei magni momenti videretur, vocato Hyſtaſpi remotis arbitris, inquit, Filius tuus, Hyſtaſpes, mihi atque regno meo inſidiari deprehenſus eſt: hoc 3 unde proculdubio noverim, per me noſcas licet. Dii mihi, quod mei curam gerunt, quæcunque eventura ſunt, oſtendunt. Siquidem proxima nocte inter quietem vidi liberorum tuorum natu maximum, in humeris habentem alas, quarum altera Aſiam, altera Europam inumbraret. Ex quo viſo 4 nulla tergiverſatio eſt quin ab illo mihi tendantur inſidiæ, Quapropter tu quamprimum in Perſidem revertere: facitoque ut quum ego ſubactis Maſſagetis illuc rediero, filium tuum mihi ſiſtas ad cauſam
CCX dicendam. Et Cyrus quidem hæc loquutus eſt, ſcilicet quod ſibi inſidiari Darium ſuſpicabatur. Ad dæmon ei portendebat ipſum ibi mortem oppetiturum, & ejus regnum ad Darium eſſe perventurum. Reſpondens illi Hyſtaſpes, Abſit, inquit, rex, ut quiſpiam vir genere Perſes, tibi moliatur inſidias: quod ſiquis ſit, is primo quoque tempore morte mulctetur. tu enim Perſas ex ſervis liberos, ex ſubditis, aliorum hominum dominos effeciſti. Quod ſiqua tibi viſio filium meum indicat rebus novis contra te ſtudere, ego tibi eum 5 exhibeo pro tuo arbitratu tractandum. Hoc reddito reſponſo, Hyſtaſpes trajecto Araxe in Perſidem contendit, Cyro filium ſuum Darium cuſtoditurus.

Τόμυρι ἐξαναχωρέειν, ὡς αὐτῷ ἁλώσιος μηδὲν ἔσ' ἐκείνην. ἡ μὲν δὴ ἐξαναχώρεε, κατὰ περ τὸ πρῶτα. Κῦρος δὲ Κροῖσον ἐς τὰς χεῖρας ἐσθεὶς τῷ ἑωυτοῦ παιδὶ Καμβύσῃ, * (τοῦπερ τὴν βασιληΐην ἐδίδου) καὶ πολλὰ ἐνετειλάμενος οἱ τιμᾶν τε αὐτὸν καὶ δοῦ ποιέειν, ἐὰν ἡ διάβασις ἡ ὀπὶ Μασσαγέτας μὴ ὀρθωθῇ· ταῦτα ἐντειλάμενος, καὶ ἀποστείλας τοῦτους ἐς Πέρσας, αὐτὸς διέβαινε τὸν ποταμόν, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ. Ἐπεί τε δὲ ἐπεραιώθη τὸν Ἀράξεα, νυκτὸς ἐπελθούσης, εἶδε ὄψιν δοῦσαν ἐν τοῖσι Μασσαγετέων τῇ χώρῃ, τοιήνδε. ἐδόκεε ὁ Κῦρος ἐν τῷ ὕπνῳ ὁρᾶν τὸν Ὑστάσπεος παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ἑκάτερον τῶν ὤμων πτέρυγας· καὶ τοῦτων τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην σκιάζειν. Ὑστάσεϊ δὲ τῷ Ἀρσάμεος, ἐόντι ἀνδρὶ Ἀχαιμενίδῃ, ὃν τοῖσι παίδων Δαρεῖος πρεσβύτατος, ἐὸν τότε ἡλικίην ἐς εἴκοσι καὶ μάλιστα ἔτεα. καὶ σφεας καταλελειπὼς ἐν Πέρσῃσι, (ἦν γὰρ εἰκὸς καὶ ἡλικίην στρατεύεσθαι) ἐπεὶ δὲ ἐξηγέρθη ὁ Κῦρος, ἐδίδου λόγον ἑωυτῷ περὶ τοῦ ὄψιος. ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μεγάλη εἶναι ἡ ὄψις, καλέσας Ὑστάσπεα, καὶ ἀποστὰς ὀλίγον μοῦνον, εἶπε, Ὑστάσπες, παῖς σὸς ὑπόβουλός ἐμοί τε καὶ τῇ ἐμῇ ἀρχῇ ἐάλωκε. ὡς δὲ ἀτρεκέως ταῦτα οἶδα, ἔξεστι σημανέω. ἐμεῦ θεοὶ κήδονται, καί μοι πάντα προδεικνύουσι τὰ ὑποφερόμενα· ἤδη ὦν ἐν τῇ παροιχομένῃ νυκτὶ εἶδον τοῦ σοῦ παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ὑπὲρ τῶν ὤμων πτέρυγας. καὶ τούτων τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην ὑποσκιάζειν. ἔστιν ὅτι μηχανὴ ἀπὸ τοῦ ὄψιος ταύτης ἐξεύρηται, τὸ μὴ κεῖνον ὑπόβουλόν ἐμοὶ εἶναι. σὺ τοίνυν τὴν ταχίστην πορεύεο ὀπίσω ἐς Πέρσας, καὶ ποιέε ὅκως, ἐπὰν ἐγὼ παῖδα καταστρεψάμενος ἔλθω ἐκεῖ, ὡς μοι καλέσῃσι τὸν παῖδα ἐς ἔλεγχον. Κῦρος μὲν δοκέων Δαρεῖον οἱ ὑποβουλεύειν, ἔλεγε τάδε· τῷ δ' ὁ δαίμων προέφαινε ὡς αὐτὸς μὲν τελευτήσειν αὐτοῦ ταύτῃ μέλλοι, ἡ δὲ βασιληΐη αὐτοῦ περιχωρέοι ἐς Δαρεῖον. ἀμείβετο δὴ ὧν δὴ ὁ Ὑστάσπης τοιοῖσδε· Ὦ βασιλεῦ, μὴ εἴη ἀνὴρ Πέρσης γεγονὼς, ὅστις τοι ὑποβουλεύει· εἰ δ' ἔστι, ἀπόλοιτο ὡς τάχιστα· ὃς ἀντὶ μὲν δούλων, ἐποίησας ἐλευθέρους Πέρσας εἶναι· ἀντὶ δὲ ἀρχομένων ὑπ' ἄλλων, ἄρχειν ἁπάντων· εἰ δέ τις τοι ὄψις ἀπαγγέλλοι παῖδα τὸν ἐμὸν νεώτερα βουλεύειν περὶ σέο, ἐγώ τοι παραδίδωμι χρῆσθαι αὐτῷ τούτῳ ὅτι σὺ βούλεαι. Ὑστάσπης μὲν τοῦτο ἀμειψάμενος, καὶ διαβὰς τὸν Ἀράξεα, ἤιε ἐς Πέρσας, φυλάξων Κύρῳ τὸν παῖδα Δαρεῖον.

Ἀρσάμεος

1 Arſacis. *nam & vet. cod. pro* ἀρσάμεος *habent* ἀράσκου. 2 Apud ſe examinabat: *Vel, in diſquiſitionem vocabat. Ad verbum, ſibi ipſi rationem illius viſi reddebat.* 3 Unde certo compererim, 4 Nulla ratione negari poteſt quin *&c.* 5 *Id eſt, Offero. Vel, exhibere paratus ſum.* * Mos erat Regum Babyloniæ & Perſidis, ut aut profecturi in expeditionem filios, reges declararent, aut in expeditionem mitterent cum regio nomine, tanquam deſignatos, ſi contigiſſet ipſum Patrem mori, abſente filio, ne ullus de rege futuro tumultus oriretur. *Scaliger* Prolegom. de Em. Temp.

Κῦρος ὁ περελθὼν ἀπὸ τ̃ Ἀράξεω ἡμέρης ὁδὸν, ἐποίεε τὰς Κροίσου ὑποθήκας. μετὰ δὲ ταῦτα, Κύρου τε καὶ Περσέων τῆς στρατιῆς ἀπελάσαντος ὀπίσω δὴ τ̃ Ἀράξεα, λειφθέντες ὑπ̃ αὐτῆς, ἐπελθοῦσα τ̃ Μασσαγετέων τελήμορος τ̃ στρατῦ, τοὺς τε λειφθέντας τ̃ Κύρου στρατιῆς ἐφόνευε ἀλεξομένους, καὶ τ̃ προκειμένην ἰδόντες δαῖτα, ὡς ἐχειρώσαντο τοὺς ἑωυτῶν, κλιθέντες ἐδαίνυντο. πλησθέντες δὲ φορβῆς καὶ οἴνου, δῦσαν. οἱ δὲ Πέρσαι ἐπελθόντες πολλοὺς μὲν σφέων ἐφόνευσαν, πολλῷ δ' ἔτι πλείονας ἐζώγρησαν, καὶ ἄλλους, καὶ τὸν τ̃ βασιλείης Τομύριδος παῖδα, στρατηγέοντα Μασσαγετέων, τῷ οὔνομα ἦν Σπαργαπίσης. Ἡ δὲ, πυθομένη τά τε περὶ τὸν στρατὸν γεγονότα καὶ τὰ περὶ τὸν παῖδα, πέμψασα κήρυκα πρὸς Κῦρον, ἔλεγε τάδε, "Ἄπληστε αἵματος Κῦρε, μηδὲν ἐπαρθῇς τῷ γεγονότι τῷδε πρήγματι, εἰ ἀμπελίνῳ καρπῷ, τῷπερ αὐτοὶ ἐμπιπλάμενοι μυροι μαίνεσθε ὕπα, ὡς τε καπιόντος τοῦ οἴνου ἐς τὸ σῶμα, ἐπαναπλέειν ὑμῖν ἔπεα κακὰ τοιούτῳ φαρμάκῳ δολώσαντα, ἐκ τῆς χώρης παιδὸς τοῦ ἐμοῦ, ἀλλ' ὑμφχὶ καὶ τὸ καρτερόν. νῦν ὧν μάλα σὺ παραινέσεως τοιῆσδε λαβὲ τ λόγον. ἀπόδος μοι τὸν παῖδα, καὶ ἄπιθι ἐκ τῆσδε τ χώρης ἀζήμιος, Μασσαγετέων τετιμωρημένος τοῦ στρατοῦ κατυβρίσας. εἰ δὲ μὴ ταῦτα σὺ ποιήσεις, ἥλιον ἐπόμνυμί τοι τὸν Μασσαγετέων δεσπότεω, ἢ μιν σὲ ἐγὼ καὶ ἄπληστον ἐόντα, αἵματος κορέσω. Κῦρος μὲν νυν, τῇ ἐπέων τοιούτων ἀνενειχθέντων, οὐδένα ἐποιέετο λόγον. ὁ δὲ τ̃ βασιλείης Τομύριδος παῖς Σπαργαπίσης, ὡς μιν ὁ τε οἴνος ἀνῆκε, καὶ ἐμάνθανε ἐὼν ἐν τοῖσι κακοῖσι, δεηθεὶς Κύρου ἐκ τ̃ δεσμ̃ λυθῆναι, ἔτυχε ὡς ἐλύθη τε ταύτης, καὶ τ̃ χειρῶν ἐκράτησε, διεργάζεται ἑωυτόν· καὶ δὴ οὕτω μὲν τρόπῳ τοιούτῳ τελευτᾷ. Τόμυρις δὲ, ὡς οἱ ὁ Κῦρος οὐκ ἐπῄκουσε, συλλέξασα πᾶσαν τ ἑωυτ̃ δύναμιν, συνέβαλε Κύρῳ. ταύτην τὴν μάχην, ὅσαι δὴ βαρβάρων ἀνδρῶν μάχαι ἐγένοντο, κρίνω ἰσχυροτάτην εἶναι, καὶ ἐγὼ πυνθάνομαι οὕτω τοῦτο γενόμενον. πρῶτα μὲν γὰρ λέγεται αὐτοὺς ἀπὸ σταδίων ἐς ἀλλήλους τοξεύειν. μετὰ δὲ, ὡς σφι τὰ βέλεα ἐξετετόξευτο, συμπίπτουσι τῇσι αἰχμῇσί τε καὶ τοῖσι ἐγχειριδίοισι συνέχεσθαι. χρόνον τε δὴ πολλὸν συνεστάναι μαχόμενοι, καὶ οὐδετέρους ἐνδέλειν φεύγειν· τέλος δὲ οἱ Μασσαγέται ὑπερεφρόνησαν τ̃ στρατιῆς ταύτης διεφθαρμένης· καὶ δὴ καὶ αὐτὸς Κῦρος τελευτᾷ, βασιλεύσας τὰ πάντα ἐνὸς δέοντα τεσσερεσκαίδεκα ἔτεα. ἀσκὸν δὲ πλήσασα αἵματος ἀνθρωπηίου Τόμυρις, ἐδίζητο ἐν τοῖσι νεκροῖσι τῶν Περσέων τὸν Κύρου νέκυν. ὡς δὲ εὗρε, " ὀνειδίσασα αὐτοῦ τῷ κεφαλῷ ἐς τὸν ἀσκὸν λυμαινομένη δὲ τῷ νεκρῷ, ἐπελέγετο τάδε, Σὺ μὲν ἐμοῦ ζώσης τε καὶ νικώσης ἐς μάχην,

¶ Cyrus autem Araxe trajecto progressus unius diei iter, quæ Crœsus admonuerat exequitur: relictaque illic imbelli parte copiarum, mox cum expedita manu ad Araxem revertitur. Hos itaque relictos ex Cyri exercitu aggrediens tertia Massagetani exercitus pars, sese defensantes interimit. Eadem, conspecto epularum apparatu, post adversariorum cædem, ad epulandum discumbit: refertaque cibo ac vino soporatur. Persæ supervenientes horum multos occidunt, multoque plures vivos capiunt, cum alios, tum vero ducem eorum, reginæ Tomyridis filium, cui nomen erat SPARGAPISES. Tomyris, cognito exercitus ac filii sui casu, misso ad Cyrum caduceatore, ita inquit, Inexplebilis cruore Cyre ne spiritus tollas ex hoc quod actum est. Si fructu vitino, quo ipsi distenti adeo delipitis ut descendente in corpus vino improba à vobis verba fundantur, si tali veneno filium meum vicisti, dolo, non prœlio, es superior. Quare meum admitte consilium, bene tibi consulentis: Abi, reddito mihi filio, ex hac regione, ferens impune quod tertiam Massagetarum partem profligasti. Quæ nisi feceris, per Solem juro Massagetarum dominum, fore ut ego te, etsi insatiabilem cruoris, tamen saticm. Hæc verba ad se perlata Cyrus pro nihilo habuit. Filius reginæ Tomyridis Spargapises, ubi à vino relaxatus didicit [1] se in malo esse, exoravit à Cyro ut vinculis solveretur. Statimque quum solutus est ac manuum compos effectus, seipsum interemit: atque hic quidem talem obiit mortem. ¶ Tomyris autem, quum Cyrus ipsi non auscultaret, contractis suis copiis ita conflixit cum Cyro, ut hanc pugnam ex omnibus quæ inter barbaros extiterunt, acerrimam censeam extitisse. Eam autem ita gestam fuisse accipio: Primum utrosque spatio inter se distantes, sagittas misisse: deinde sagittis absumptis concurrentes, lanceis pugionibusque [2] fuisse confertos: ac diu pugnantes perstitisse, neutris fugere volentibus: ad extremum Massagetas superiores extitisse: ibique cum permagnam exercitus Persici partem tum vero Cyrum ipsum occubuisse, quum unum de triginta omnino regnasset annos. Cujus cadaver inter cæsorum Persarum stragem Tomyris perquisitum quum invenisset, caput in utrem demisit quem humano cruore complevera: mortuoque insultans inquit, Tu quidem meum viventis & in pugna victricis

CCXI CCXII CCXIII CCXIV

1 In quod malum incidisset. *Vel*, Quantum malum sibi accidisset. 2 Manus conseruisse.

filium

filium perdidisti dolo captum: at ego te (prout interminata sum) cruore saturabo. Hæc de Cyri vitæ exitu: de quo quum multa referantur, is qui mihi maxime verisimilis videtur à me commemoratus est.

CCXV ¶ Massagetæ & amictum gerunt & victum habent Scythico similem. Ex equis prœliantur, 1 & pedibus. utroque enim genere valent. Sagittarii item sunt atque hastati, sagares, 2 *hoc est pugiones*, è more gestantes: in omnibus auro utentes & ære. Utuntur nanque ære in omnibus quæ ad hastas, ad pharetras, ad sagares pertinent: auro autem in cunctis quæ ad capitis, ad balteorum, ad axillarum ornamentum spectant. Equorum itidem pectoribus æreos thoraces circumdant. 3 Circa frenum, frenaque & phaleras, aurum adhibent: ferro atque argento nihil prorsus utentes: nam quum in eorum regione immensa sit auri atque æris copia,

CCXVI ferri tamen atque argenti nihil est. Moribus his utuntur: Singuli quidem uxorem ducunt, sed ea communiter utuntur. Nam quod Græci memorant facere Scythas, id non Scythæ faciunt, sed Massagetæ. Siquidem vir Massageta quoties cupidine capitur mulieris, suspensa ad plaustrum pharetra, sine pudore concumbit. Terminus vitæ nullus eis propositus est: sed ubi quis admodum senuit, convenientes propinqui eum immolant, & cum eo aliquot pecudes: quarum carnibus pro epulo, ubi coxerunt, vescuntur. quod genus obitus apud eos beatissimum habetur. Languore extinctos non edunt, sed terra operiunt, loco damni putantes quod ad immolationem non pervenerint. Nihil omnino serunt: sed pecoribus victitant, piscatuque, quem eis abunde Araxes fluvius suppeditat: lac autem potitant. Ex diis unum Solem venerantur, cui equos immolant. 4 Hic autem eis mos sacrificandi, ut deorum perniciissimo è quadrupedibus omnibus perniciissimum mactent.

ἀπώλεσας παῖδα τ' ἐμήν, ἑλὼν δόλῳ. σὺ δ' ‘‘ ἐγώ, καθάπερ ἠπείλησα, αἵματί σε κορέ- ‘‘ σω. τὰ μὲν δὴ κατὰ τὸν Κύρου τελευτὴν τὸν βίου, πολλῶν λόγων λεγομένων, ὅ δέ μοι ὁ πιθανώτατος ἔρχεται. Μασσαγέται ὦν ἐσθῆτί τε ὁμοίῃ τῇ Σκυθικῇ φορέουσι, καὶ δίαιταν ἔχουσι. ἱππόται δὲ εἰσὶ καὶ ἀνιππότι ἀμφοτέρων δὲ μετέχουσι. καὶ τοξόται τε καὶ αἰχμοφόροι, σαγάρεις νομίζοντες ἔχειν. χρυσῷ τε καὶ χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται. ὅσα μὲν γὰρ ἐς αἰχμὰς καὶ ἄρδεις καὶ σαγάρεις, χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται· ὅσα δὲ περὶ κεφαλὴν, καὶ ζωστῆρας καὶ μασχαλιστῆρας, χρυσῷ κοσμέοντας. ὡς δ' αὕτως καὶ ἵππων τοὺς μὲν περὶ τὰ στέρνα, χαλκέους ἀσπίδας περιβάλλουσι. τοὺς δὲ περὶ τοὺς χαλινοὺς καὶ στόμια καὶ φάλαρα, χρυσῷ. σιδήρου δὲ καὶ ἀργύρου χρέωνται οὐδέν· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ σφι ἔξεστι ἐν τῇ χώρῃ· ὁ δὲ χαλκὸς καὶ ὁ χρυσὸς, ἄπλετος. Νόμοισι δὲ χρέωνται τοιοῖσδε· γυναῖκα μὲν γαμέει ἕκαστος, ταύτῃσι δὲ ἔπι κοιναὶ χρέωνται. ὃ γὰρ Σκύθας φασὶ Ἕλληνες ποιέειν, οὐ Σκύθαι εἰσὶ οἱ ποιέοντες, ἀλλὰ Μασσαγέται· τῆς γὰρ ἂν θυμώσει γυναικὸς Μασσαλέτης ἀνὴρ, τὸν φαρέτρεῶνα ἀποκρεμάσας πρὸ τῆς ἁμάξης, μίσγεται ἀδεῶς. ἔρχεται δὲ ἡλικίης σφι προκειμένης ἄλλος μὲν οὐδεὶς, ἐπεὰν δὲ γέρων γήμῃται κάρτα, οἱ πρόσοικοντες οἱ πάντες συνελθόντες θύσι μὲν, καὶ ἄλλα πρόβατα ἅμα αὐτῷ· ἑψήσαντες δὲ τὰ κρέα, κατευωχέονται. ταῦτα μὲν τὰ ὀλβιώτατα σφι νενόμισται. τὸν δὲ νόσῳ τελευτήσαντα οὐκ ἔθελον σιτέονται, ἀλλὰ γῇ κρύπτουσι, συμφορὴν ποιεύμενοι ὅτι οὐκ ἐκέλο ἐς τὸ τυθῆναι. σπείρουσι δὲ οὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων ζώουσι καὶ ἰχθύων· οἱ δὲ, ἄφθονοί σφι ἐκ τοῦ Ἀράξεω ποταμοῦ προσγίνονται. γαλακτοπότας δὲ ἐόντας. θεῶν δὲ μοῦνον ἥλιον σέβονται, τῷ θύσι ἵππους· νόμος δὲ οὗτος τοῖσι θεοῖσι τοῖσι τάχιστον θνητῶν τὸ τάχιστον διατέονται.

Ἱππόται δὲ εἰσὶ καὶ ἀνιππότι ἀμφοτέρων δὲ μετέχουσι. — Hippotæ & equis & pedibus utroque enim genere valent.

σιτέονται — edunt

1 Et absque equis. 2 *Alii sagarin securis genus esse putant, & ipsemet Valla sic alibi vertit.* 3 Circum habenas fr. 4 Est autem institutum hoc sacrificium ut deorum perniciissimo omnium mortalium perniciissimum mactent. *Sed Valla κλεινῶν legit pro θνητῶν.*

56

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΑ ὀνομαζομένη ΕΥΤΕΡΠΗ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM Liber ſecundus, qui inſcribitur EUTERPE.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Κύρου, παρέλαβε τὴν βασιληίην Καμβύσης, Κύρου ἐὼν παῖς καὶ Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρός. τῆς περαποθανόσης, Κῦρος αὐτός τε πένθος μέγα ἐποιήσατο, καὶ τοῖσι ἄλλοισι περεῖπε πᾶσι τοῖσι ἦρχε, μέγα πένθος ποιέων. ταύτης δὴ τῆς γυναικὸς ἐὼν παῖς καὶ Κύρου Καμβύσης, Ἴωνας μὲν καὶ Αἰολέας ὡς δέλους πατρωίους ἐόντας ἐνόμιζε· ὅκως δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο στρατηλασίην, ἄλλους τε ἐπαγάλεται καὶ δὴ καὶ Ἕλληνας, τοῖσι ἐπικρατέει. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, περὶ μὲν ἦν Ψαμμήτιχον σφέων βασιλεῦσαι, ἐνόμιζον ἑωυτοὺς πρώτους γινέσθαι πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ Ψαμμήτιχος βασιλεύσας, ἠθέλησε εἰδέναι οἵ τινες γηγενέες εἶεν πρῶτοι, ἀπὸ τούτου νομίζουσι Φρύγας πρότερον γενέσθαι ἑωυτῶν, τοὺς δὲ ἄλλων, ἑωυτούς. Ψαμμήτιχος μὲν ὡς οὐκ ἐδυνάσθη πυνθανόμενος οὐδὲν τούτου ἀνευρεῖν οἵ γηγενέες πρῶτοι ἀνθρώπων, ἐμηχανήσατο τοιόνδε· παιδία δύο νεογνὰ ἀνθρώπων τοὺς δίδωσι τοῖσι ποιμέσι τρέφειν ἐς τὰ ποίμνια τροφὴν τοιήνδε· ἐντειλάμενος μηδένα φωνὴν ἱέναι, ἐν στέγῃ δὲ ἐρήμῃ ἐν ἑωυτῶν κέειν, ἀγινέειν δὲ τὰ ὥρια καὶ ἐπαγινέειν σφίσι αἶγας· πλησάντα δὲ τὸν γάλακτος, τἄλλα ἀκέοντα προπαρίστασθαι. ταῦτα δὲ ἐποιέετο καὶ ἐνετέλλετο ὁ Ψαμμήτιχος, θέλων ἀκοῦσαι τοῦ παιδίων, ἀπαλλαχθέντων τοῦ ἀσήμων κνυζημάτων, ἐσάντινα φωνὴν ῥήξουσι πρώτην. τοῦτο μὲν ὦν καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ διέτης χρόνος ἐγεγόνεε, ταῦτα τοῦ ποιμένος πρήσσοντος, ἀνοίγοντί τε τὴν θύρην καὶ εἰσιόντι, τὰ παιδία ἀμφότερα προσπίπτοντα, βέκος ἐφώνεον, ὀρεγόντα τὰς χεῖρας.

CYRO vita functo, regnum ſuſcepit CAMBYSES, ejus & Caſſandanæ Pharnaſpo genitæ filius: quam ante virum defunctam Cyrus ingenti luctu & ipſe proſequutus eſt, & cæteris quibus imperabat, eam ingenti luctu proſequi præcepit. His parentibus ortus i Cambyſes, quum Iones & Æoles pro hereditariis ſuis ſervis haberet, adverſus Ægyptios fecit expeditionem, comparato cum ex aliis tum vero è Græcis quibus dominabatur, exercitu. ¶ Egyptii autem, priuſquam apud eos regnaret PSAMMETICHUS, omnium hominum ſe primos extitiſſe arbitrabantur: verum Pſammeticho regnum adepto, quum inceſſiſſet cupido noſcendi quinam primi hominum extitiſſent, ex eo tempore putaverunt Phrygas quam ſe priores extitiſſe, ſe vero quam cæteros. Enimvero Pſammetichus, quum ſciſcitando quinam primi hominum extitiſſent, 2 nullum exitum invenire poſſet, hujuſmodi rem machinatur: Pueros duos ex humilibus parentibus recens natos, tradit paſtori inter pecora educandos hunc in modum: jubens *videlicet* neminem coram eis vocem ullam edere, ſed in deſerta caſa ambos ſeorſum collocari, 3 eiſdemque in tempore capras adduci: ubi autem lacte expleti forent, alia adminiſtrari. Hæc ideo faciebat jubebatque 4 Pſamnetichus, quod quæ vox prima ex his pueris erumperet, ubi inarticulate vagire deſiſſent, audire cuperet: prout & contigit. Nam bimatus exacto tempore, paſtori qui hæc adminiſtrabat, aperienti januam atque intranti, ambo infantes porrectis manibus occurrentes, beccos clamabant.

1 Cambyſes, Iones quidem & Æoles pro paternis ſervis habebat, ſed adverſus Ægypt. *Sonabit autem* paternis, *à patre relictis.* 2 Nullam rationem inire poſſet, 3 Eiſdemque certis temporibus capr. 4 *Valla ita vertirat*, Jubebatque Pſammet. quòd cuperet ex pueris, ubi inarticulate vagire deſiſterent, audire : *legens ἢν τινὰ φωνὴν, pro ἥντινα φωνήν.*

Quod pri-

Quod primo audiens paſtor obticuit: quum verò crebrius adeunti & obſervanti idem verbum frequentaretur, ita demum re domino indicata, juſſus ab eo, pueros attulit exhibuitque. Quos quum & ipſe Pſammetichus audiſſet, percontabatur quinam homines beccos quippiam appellarent. Hæc percontans comperit Phrygas ſic panem appellare. 1 Tali negotio argumentati, Phrygas ſe prio-
III res extitiſſe Ægyptii conceſſerunt. Quod ita actum eſſe equidem ex ſacerdotibus Vulcani, qui ſunt Memphi, audiebam. Græci tamen cum alia multa inepta memorant, tum vero Pſammetichum pueros educandos curaſſe apud mulieres quarum linguas præciſiſſet. Hactenus de puerorum educatione referebant. Alia quoque apud Memphim audivi ex Vulcani ſacerdotibus, cum quibus in colloquium veni. Quinetiam harum ipſarum rerum gratia & Thebas & Heliopolin, *id eſt Solis urbem*, me contuli, animo cognoſcendi nunquid conſentanea dicturi eſſent iis quæ Memphi dicerentur. Nam Heliopolitani feruntur Ægyptiorum eſſe ſolertiſſimi. 2 Atque ex iis narrationibus, quæ ad rem divinam pertinentia audivi, ea non libenter enunciaverim, niſi ipſorum tantummodo nomina, exiſtimans omnes homines idem ſentire de his. quorum quicquid commemorabo, id oratione coactus commemorabo.
IV 3 ¶ Quæ autem humanarum rerum ſunt, hæc ita referebant inter ſe conſtare: Omnium hominum primos Ægyptios annum comperiſſe, 4 diſtinguentes eum in duodecim temporum menſes. Et hæc comperiſſe ex aſtris: qui eo prudentius (ut mihi videtur) 5 hoc agunt quam Græci: quod Græci quidem tertio quoque anno intercalarem menſem introducunt, temporum gratia: Ægyptii vero numero tricenorum dierum, quibus duodecim menſes taxant, adjiciunt quotannis quinos dies. unde eis ratio circuli temporum conſtat eôdem redeuntis. Ægyptios quoque primos, duodecim deorum cognomina in uſu habuiſſe, & ab illis Græcos fuiſſe mutuatos. Item primos diis & aras & ſimulacra & delubra ſtatuiſſe: quinetiam animalia in ſaxis ſculpſiſſe: 6 quarum rerum pleraque ita effecta opere demonſtrabant. Præterea primum mortalium regnaſſe Menem,

τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἀκούσας, ἤνιχθ. λιῶ ὁ πιμλιὼ· ὡς δὲ πολλάκις φοιτῶντι καὶ ὑπομενμβίῳ πολλὸν λιῶ τοῦτο τὸ ἔπθ., ὕτω δὴ σημήνας τῷ θεσπότῃ, ἦγαγε τὰ παιδία καλέοντος ἐς ὄψιν τὴν ἐκείνου. ἀκούσας δὲ καὶ ὑοτὸς ὁ Ψαμμήτιχθ., ἐπυνθάνετο οἵτινες ἀνθρώπων "βέκκος τι καλέουσι. πυνθανόμενθ. δὲ, ἔμαθε Φρύγας καλέοντας τὸν ἄρτον. ὕτω σωεχώρησαν Αἰγύπτιοι, καὶ τοιούτῳ παθμησαίμβοι πράγματι, τὸς Φρύγας πρεσβυτέρους εἶναι ἑωυτῶν. Ὧδε μὲν ἠμέας ἤκουσα ἱρέων τοῦ Ἡφαίστου ἐν Μέμφι ἥκουον. Ἕλληνες δὲ λέγουσι ἄλλά τε μάταια πολλὰ, καὶ ὡς γυναικῶν τὰς γλώσσας ὁ Ψαμμήτιχθ. ἐκτεμών, τὴν δίαιταν ὕτως ἐποιήσατο πρὸς "παίδων παιδίων τοιαύτῃσι γυναιξί. κατὰ μὲν δὴ τὸν προφητὸν πρὸς παίδων τοσαῦτα ἔλεγον. ἤκουσα δὲ καὶ ἄλλα ἐν Μέμφι, ἐλθὼν ἐς λόγους τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ Ἡφαίστου· καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας τε καὶ ἐς Ἡλιούπολιν ἀυτίων εἵνεκεν ἐτεραπόμιλα, ἐθέλων εἰδέναι εἰ συμβήσονται τοῖσι λόγοισι τοῖσι ἐν Μέμφι. οἱ γὰρ Ἡλιοπολῖται λέγονται Αἰγυπτίων εἶναι λογιμώτατοι. τὰ μὲν νυν θεῖα πρὸς 57 ἀπομνημάτων οἷα ἤκουον, οὐκ εἰμὶ προθυμθ. ἐξηγέεσθαι ἔξω ἢ τὰ ὀνόματα αὐτίων μοῦνον· νομίζων πάντας ἀνθρώπους ἴσον περὶ αὐτῶν βλήσεσθαι. τὰ δ' ἂν δηλωθῶ αὐτῶν, ὑπὸ τῆς λόγης "ἀναγκαζόμθ. δηλωθήσομαι. Ὅσα δὲ ἀνθρωπήια πρήγματα, ὧδε ἔλεγον ὁμολογεόμλες σφίσι πρώτους Αἰγυπτίους ἀνθρώπων ἁπάντων ἐξευρέειν τε ἑωυτῶν, δυώδεκα μέρεα δασαμένους τὸν ὡρέων ἐς αὐτόν. ταῦτα δὲ ἐξευρέειν ἐκ τῶν ἀστέρων ἔλεγον. ἄγυσι δὲ τοσῷδε σοφώτερον Ἑλλήνων (ὡς ἐμοὶ δοκέει) ὅσῳ Ἕλληνες μὲν ἀμφὶ τέτρυ ἔτθ. ἐμβόλιμον ἐπεμβάλλυσι, τῶν ὡρέων εἵνεκεν· Αἰγύπτιοι δὲ τριηκοντήμερους ἄγοντες τοὺς δυώδεκα μῆνας, ἐπάγυσι ἀνὰ πᾶν ἔτθ. πέντε ἡμέρας παρεξ τοῦ ἀριθμοῦ. καὶ σφι ὁ κύκλθ. τῶν ὡρέων ἐς τωὐτὸ ἀφικνέεται. δυώδεκα τε θεῶν ἐπωνυμίας ἔλεγον πρώτους Αἰγυπτίους νομίσαι, καὶ Ἕλληνας ἀπὸ σφέων ἀναλαβεῖν. βωμούς τε καὶ ἀγάλματα καὶ νηοὺς θεοῖσι ἀπενεῖμαι σφέας πρώτους, καὶ ζῶα ἐν λιθοισι ἐγλύψαι. τυτέων μὲν νυν τὰ πλέω ἐρέω ἐδήλωσε ὕτω ἡμόμνα. βασιλεῦσαι " δὲ πρώτων ἀνθρώπων ἔλεγον Μῆνα. 58 δὲ Αἰγύπτε πρ.

1 Ex hac re conjecturam facientes, Phr. *Vtl*, Quum hanc rem examinaſſent. 2 Verum quæ mihi ad deos pertinentia narrarunt, ea ſcriptis mandare non libet, præter illorum nomina: quod idem de illis omnes homines ſcire exiſtimem. Quæ autem præterea de his commem. 3 Quæ autem ad res humanas ſpectant, hæc ita communi conſenſu referebant. Omn. 4 Atque illi duodecim tempora diſtribuiſſe. Et hæc comp. 5 Annuum ſpatium exigunt ita diſtinctum. 6 Quæ ita ſe habuiſſe re ipſa comprobant magna ex parte. Præt.

δὴ τούτου, πλὴν τοῦ Θηβαϊκοῦ νομοῦ, πᾶσαν Αἴγυπτον εἶναι ἔλος· καὶ αὐτῆς εἶναι ὑδὸν ἐνθεῦτεν ἡμέρῃσι τρισὶ πλοῦν ἄνω ἔχειν τὴν νῦν ἔρημον λίμνης τῆς Μοίριος ἐούσης, ἐς τὴν ἀναπλέας ἀπὸ θαλάσσης ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀνὰ τὸν ποταμόν. Καὶ δή μοι εὐδόκιμον λέγειν περὶ τῆς χώρης. δῆλα γὰρ δὴ καὶ μὴ περ ἀκούσαντι, ἰδόντι γε (ὅς τις γε σώφρονα ἔχει) ὅτι Αἰγυπτίοισι, ἐς τὴν Ἕλληνες ναυτιλλόμενοι, ἔστι Αἰγυπτίοισι δηλητός τε γῆ, καὶ δῶρον τοῦ ποταμοῦ καὶ τὰ κατύπερθε ἔτι τῆς λίμνης ταύτης, μέχρι τριῶν ἡμερέων πλόου, τῆς πέρι ἐκεῖνοι οὐδὲν ἔτι τοιόνδε ἔλεγον. Ἔστι δ' ἔτερον τοιοῦτον. Αἰγύπτῳ γὰρ φύσις τῆς χώρης ἔστι τοιήδε. πρῶτα μὲν παραπλέων ἔτι, καὶ ἡμέρης δ' ἔμπροσθεν ἀπέχων ἀπὸ γῆς, κατεὶς καταπειρητήριον, πηλόν τε ἀνοίσεις, καὶ ἐν ἑπτὰ ὀργυῇσι ἔσεαι. τοῦτο μὲν δὴ πρόσω ἔστι τὸ πρόχυσιν τῆς γῆς ἐοῦσαν. Αὐτῆς δὲ τῆς Αἰγύπτου ἔστι μῆκος τὸ παρὰ θάλασσαν, ἑξήκοντα σχοῖνοι, τοῖσι ἡμεῖς ἀναιρέομεν εἶναι Αἰγύπτου ἀπὸ τοῦ Πλινθινήτεω κόλπου μέχρι Σερβωνίδος λίμνης. παρ' ἣν τὸ Κάσιον ὄρος τείνει. τοσοῦτος ὦν οἱ ἑξήκοντα σχοῖνοί εἰσι ὅσοι μὲν γὰρ γεωπεῖναί εἰσι ἀνθρώπων, ὀργυῇσι μετρήσασι τὴν χώρην ὅσοι δὲ πολὺν γεωπεῖναι, σταδίοισι· οἱ μὲν πολλὴν ἔχουσι, παρασάγγῃσι· οἱ δὲ ἄφθονον λίην, σχοίνοισι. δυνατὸν μὲν ὁ παρασάγγης τεσσεράκοντα στάδια· ὁ δὲ σχοῖνος ἕκαστος, τριάκοντα ἐόντα Αἰγύπτια στάδια. ὥστε ἂν εἴησαν Αἰγύπτῳ στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, τὸ παρὰ θάλασσαν. Ἐνθεῦτεν δὲ μέχρι Ἡλιουπόλιος ἐς τὴν μεσόγαιαν, ἔστι εὐρέα Αἴγυπτος, ἔδαφος πᾶσα ὁμοίη τε καὶ ἄνυδρος, καὶ ἰλύς. ἔστι δὲ ὁδὸς ἐς τὴν Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης ἄνω ἰόντι, σχεδὸν πλησίη τὸ μῆκος τῇ περ ἐξ * Ἀθηναίων ὁδὸς τῇ ἀπὸ τῶν δυώδεκα θεῶν τοῦ βωμοῦ φέρουσα ἐς τε Πίσαν καὶ ὅπῃ τὸν νηὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου. σμικρόν τι Ἁλφειοῦ ὕδατος τὸ διάφορον ἔστι ἰσόμηκες εἶναι, ὅστις γε κρίνοι τὰς ἀμφοτέρας ὁδοὺς ἐπιστάμενος. ἡ μὲν γὰρ ἐς Πίσαν ἐξ Ἀθηναίων καταδεῖ πεντεκαίδεκα σταδίων, ὡς μὴ ἔλαττον ἑξακοσίων καὶ χιλίων· ἡ δὲ ἐς Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης, πλεονάζει ἐς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον. Ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἄνω ἰόντι, στενὴ ἔστι Αἴγυπτος· τῇ μὲν γὰρ τῆς Ἀραβίης ὄρος παρατέταται, φέρον ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον, αἰεὶ ἄνω τεῖνον ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν.

ac ſub eo omnem Ægyptum, prætet Thebaicam provinciam, paluſtrem fuiſſe: ex eaque nihil eorum quæ nunc ſunt ſupra ſtagnum Myrios, extitiſſe: in quod ſtagnum à mari per flumen ſeptem diebus navigatur. Atque de regione bene mihi dicere videbantur. manifeſtum enim eſt ei qui, ſi antea non audierit, tamen inſpexerit, (modo ſit ſolertia præditus) Ægyptum in quam Græci navigant, acceſſionem eſſe terræ, ac fluminis donum: quinetiam loca quæ ſupra ſtagnum hoc ſunt, ad trium uſque dierum navigationem. De qua non jam tale quicquam commemorabant. Eſt autem & aliud tale: Ægyptiacæ regionis hujuſcemodi natura eſt: Jam primum quum Ægyptum verſus in alto curſum tenens, abes procul ab ea adhuc diurnæ navigationis ſpatio, 1 patieris ſenſum cæni, etiam in aqua undecim alta 2 paſſus: quæ res declarat eatenus eſſe humum aggeſtam. Ipſius autem Ægypti longitudo ſecundum mare, ſexaginta eſt ſchænorum, *id eſt funiculorum*: quemadmodum nos Ægyptum diſtinguimus à ſinu Plinthinete, *id eſt lateritio*, uſque ad ſtagnum Selbonidis: ad quod mons Caſſius uſque pertingit. Itaque ab hac parte ſexaginta ſchœni ſunt. Etenim qui modicum terræ poſſident, metiuntur illam 3 paſſibus: qui minus inopes terræ ſunt, metiuntur ſtadiis: qui multum poſſident, paraſangis: qui plurimum, ſchœnis. Conſtat autem paraſanga tricenis, ſchœnus, (qui menſura eſt Ægyptiaca) ſexagenis ſtadiis. Ita erat Ægyptus ſecundum mare ſtadiorum trium millium ſexcentorum. Hinc ad Heliopolin mediterranea verſus Ægyptus ſpatioſa eſt, 4 ſupina omnis & aquarum inops ſimul ac limoſa. A mari ad Heliopolin eundo per ſuperiora, iter eſt ejuſdem ſpatii cujus id quod ab Athenis ab ara duodecim deorum fert Piſam & ad delubrum Jovis Olympii: quæ itinera ſi quis computet inveniet parum quiddam differre quo minus paria ſint, ac non amplius quindecim ſtadiis. Nam viæ quæ ex Athenis Piſam fert, quindecim ſtadia deſunt quominus ſit mille & quingentorum ſtadiorum: at ea quæ à mari ad Heliopolin ducit, hunc ſtadiorum numerum complet. Ab Heliopoli autem per ſuperiora eundo Ægyptus anguſta eſt. nam ab una parte mons Arabiæ exporrigitur, ab aquilone ferens ad meridiem atque ad auſtrum, ſemper ſurſum tendens ad mare quod rubrum vocatur.

I 2. Justin: l. 2. Diod: l. 1. c. 2. Strab:

I

II

III

IV

V

VI

VII

VIII

1 Demiſſa bolide, *id eſt nautico perpendiculo*, cænum erues, etiam in aq. 2 Ulnas. Gr. *orgyas*. 3 Ulnis. Gr. *orgyis*. 4 Depreſſa. i. *campeſtris, non montoſa*. * Ἀθηνέων *Æmilius Portus*.

Ibi inſunt

ibi insunt & lapidicinæ, ad pyramides quæ sunt apud Memphin, excisæ. Ab hac quidem parte desinens mons, [1] declinat in quæ dictum est. Qua vero parte productior seipso est, duorum ego audiebam mensium itineris esse ab aurora ad hesperum: & ejus extrema quæ ad auroram vergunt, feracia thuris esse. Atque hic quidem mons talis est. Quo autem latere Africam Ægyptus spectat, alius mons saxeus extenditur, in quo pyramides sunt, fabulo obsitus, eodem modo quo Arabici montis tractus qui ad meridiem fert. Itaque ab Heliopoli non ita multorum spatiorum est iter quod modò Ægypti sit, sed angusta est, & quatuor duntaxat dierum navigationem habet. Inter eos quos dixi montes quod est intercapedinis, campestris est terra, stadiorum ferme (ut mihi videtur) qua parte arctissima est, non amplius ducentorum, è monte Arabico ad eum qui dicitur Libycus. Illinc rursus Ægyptus laxa est. Atque ita
IX situs regionis natura comparatus est. Ab Heliopoli autem ad Thebas novem diebus navigatur, spatio quatuor millium octingentorum & sexaginta stadiorum, hoc est, unius & octoginta schœnorum: quæ Ægyptia stadia collecta, secundum quidem mare sunt, (prout à me superius indicatum est) tria millia sexcenta: quantum vero à mari ad Thebas mediterraneum sit, indicabo. sunt enim sex millia ac centum viginta stadia: à Thebis autem ad urbem nomine Elephantinam,
X octingenta viginti. Hujus igitur regionis quæ à me dicta est, pleraque pars (ut & sacerdotes aiebant, & mihi ipsi esse videbatur) acquisititia Ægyptiis est. Siquidem quod inter prædictos montes, supra Memphim urbem positos, medium est, videtur mihi sinus maris aliquando fuisse, quemadmodum ea quæ sunt circa Ilium & Teuthraniam, & Ephesum, & Mæandri planitiem, ut hæc parva magnis comparentur. quoniam nullum eorum fluminum quæ has regiones oblimaverunt, dignum est comparari uni ex septem ostiis Nili, magnitudine. Sunt & alii fluvii nequaquam magnitudine Nili, qui magna opera ediderunt, quorum nomina possem referre: cum aliorum tum vero Acheloi, qui per Acarnaniam fluens in Echinadum insularum mare, jam eas media ex parte fecit continen-
XI tem. ¶ Est autem Arabicæ regionis, non procul ab Ægypto, sinus maris, exiens ex eo quod rubrum vocatur, ita longus atque arctus ut differendo ostendam.

ἐν τῷ ἡ λιθοτομίαι ἔνεισι, αἱ ἐς τὰς πυραμίδας καταῖ μηθεῖσαι τὰς ἐν Μέμφι. ταύτῃ μὲ λῆγον, ἀνακάμπτει ἐς τὰ εἰρηται, τὸ ὄρ Θ. τῇ ὃ αὐτὸ ἑωυτῇ ὄρ ι " μακρότερον, ὡς ἐγὼ ἐπυνθανόμην δυὸ μηνῶν αὐτὸ εἶ) τῆς ὁδῦ ἀπὸ " ἠῶ πρὸς ἑσπέρην. τὰ ὃ πρὸς γῆλιὸ " ἠῶ, λιβανωτοφόρα αὐτῇ τὰ τέρματα ἔχ). τῦτο μὲν νυν τὸ ὄρ Θ. ταύτην ὄρ ι τὸ ὃ πρὸς Λιβύης τ Αἰγύπτ ὄρ Θ. " ἄλλο πέτρινον τείνει, ἐν τῷ αἱ πυραμίδες ἔνεισι, ψαμμῳ κατειλημμένον, τεταμμένον, τ αὐτὸν τρόπιν τῇ τ Ἀραβίν τὸ πρὸς μεσαμβρίην φέροντα. τὸ ὧν δὴ ἀπὸ Ἡλιουπόλιος, ἐκέτι πολλῶν χιλίων, ὡς ἔχ) Αἰγύπτ, ἀλλ' ὅσον τε ἡμερέων τεσσέρων ἀναπλόν τυγχάν ὄρ ι, Αἰγυπτίοις ἐοῦσα. πρῶ ὃ ὀρέων τ εἰρημένον τὸ μεταξύ, πεδιὰς μὲ γῆ, σταδίους ὃ μάλιστα εὐδοκέον μι εἶ), τῇ στενότατόν ὄρ ι, διηκοσίων ὑ πλείους, ὀκ τῦ Ἀραβίν ὄρεος ἐς τὸ Λιβυκὸν καλεόμενον. τὸ δ' ἐνθεῦτεν αὖτις εὐρέα Αἰγυπτός ὄρ ι. Γέφυκε μὲ ὧν ἡ χώρη αὕτη ἔτω. ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἐς Θήβας ἔστ ἀναπλόν. εἰνέα ἡμερέων. σταδίοι δὲ τ ὁδῦ ἑξήκοντα ὑ ὀκτακόσιοι ὑ τετρακισχίλιοι, χοινίκων ἑνὸς ὑ ὀγδώκοντα ἐόντων. ὅτοι σωστεθειμμένοι σταδίοισι Αἰγυπτίοις, τὸ μὲ πρὸς θάλασσαν, ἤδη μοι ὑ πρότερον δεδήλωται ὅτι ἑξακοσίων τέ ὄρ ι σταδίων ὑ τριχιλίων· ὅσον δ' τῇ ἀπὸ θαλάσσης " μέχρι Θηβαίων μεσόγαιαν ὄρ ι σημανέω. σταδίοι γάρ εἰσι εἴκοσι ὑ ἑκατὸν ὑ ἑξακισχίλιοι. τὸ δὲ ἀπὸ Θηβαίων ἐς Ἐλεφαντίνην καλεομένην πόλιν, σταδίοι εἴκοσι ὑ ὀκτακόσιοι εἰσί. Ταύτης ὧν τῆς χώρης τῆς εἰρημένης ἡ πολλὴ, κατά περ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἐδόκεε ὃ ὑ αὐτὸ μοι εἶ) ἐπικλυστ Θ. Αἰγυπτίοισι. πρῶ γὰ ὀρέων τῶν εἰρημένων τῶν ὑπὸ Μέμφιν πόλιν κειμένων τὸ μεταξύ γ' ἐφαίνετό μοι εἶναί κοτε κόλπ Θ. θαλάσσης, ὥσπερ τό τε πρὸς Ἴλιον ὑ Τευθρανίην, ὑ Ἔφεσόν τε ὑ Μαιάνδρου πεδίον· " ὡς εἶ) σμικρὰ ταῦτα μεγάλοισι συμβαλέειν. τῶν γὰρ ταῦτα τὸ χοῖρα περχωσάντων ποταμῶν, ἑνὶ τῶν στομάτων τῷ Νείλῳ ἐόντ Θ. ἑπτὰ στόμε, ὐδὲ ἐστῶν πλήθ Θ. πρὸς ἄξι Θ συμβληθῆναί ὄρ ι. εἰσὶ ὃ ὑ ἄλλοι ποταμοὶ ὀλίγῳ κῦ τὸν Νεῖλον ἐόντες μεγάθεα, οἵ τινες ἔργα ἀποδεξάμενοι μεγάλα εἰσί· τῶν ἐγὼ φέρειν ἔχω ὀνόματα, ὑ ἄλλων, ὑ ὀκ ἥκιστα Ἀχελῶος ὃς ῥέων δι' Ἀκαρνανίης, ὑ " ἐξίων ἐς τέλμ θάλασσαν, τῶν Ἐχινάδων νήσων τὰς ἥμισυ ἤδη πόρτεσσι ποιήκε. Ἔστι ὃ τῆς Ἀραβίης χώρης, Αἰγύπτῳ δὲ ὁ πρότερος, κόλπ Θ. θαλάσσης ἐσέχων ὀκ τῆς Ἐρυθρῆς " καλεομένης, μακρὸς ἔτω δή τι ὑ στενός, ὡς ἔρχομαι φράσων.

[1] Reflectitur versus ea quæ dixi *loca*.

μῆκ Θ.

μῆκος ἅμ, πλόυ ἀρξαμβύῳ ὀκ μυχῦ διεκπλῶσαι ἐς τὸν ὑρείλιν θάλασσαν, ἡμέρας ἀναισιμῶνται πόσας εἰκοσι, εἰρεσίη χρεωμβύῳ· εὖρος δὲ τῇ σύρτας ὅσον ὁ πλόος, ἥμισυ ἡμέρης πλόυ. ῥηχίη δ' ὀν αὐτῷ κὴ ἀμπωτις ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. ἕτερον τοιῦτον πλόον κὴ ὅδε τὸν Αἴγυπτον δοκέω ῥυέδης· τὸν μὲν, ὀκ τῆς Βορέης θαλάσσης ἐχόμενα ἔωντα Αἰθιοπίης· τὸν δ', Ἀραβίον, τὸν ἔρχεται λέξων, ὀκ τῆς νοτίης φέροντα ὅδε Συρίης· κεδὸν μὲν ἀλλήλοισι συμπεσαίνοντας τὰς μυχὰς, ὀλίγον δέ τι παραλλάσσοντας τῆς χώρης. εἰ ὦν δὴ ἐθελήσει ὀκτρέψαι τὸ ῥέεθρον ὁ Νεῖλος ἐς τοῦτον τὸν Ἀραβίον πόλπον, τί μὲν κωλύει ῥέοντος τούτου, χωθλιῶν ὀντὸς γε δισμυρίων ἐτέων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἔλπομαί γε μυρίων ὀντὸς χωθλιῶν ἄν κε γε δὴ ὀν τῷ περαναισιμωμβύῳ χρόνῳ πρότερον ἢ ἐμὲ ῥηθέντα, ὀκ ἂν χωθείη πόλπος, κὴ πολλῷ μέζων ἔτι τούτου, ὑπὸ ποταμοῦ τε ποταμῶ κὴ ὕπνος ἐργατικοῦ; Τὰ μὲν Αἰγύπτου ὦν, κὴ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ πείθομαι, κὴ αὐτὸς ὥρων κόρτα δοκέω εἶ), ἰδών τε τὸν Αἴγυπτον προχειμβύλον τῆς ἐρυθρῆς γῆς, κογχύλιά τε φαινόμβυα ὅτι τοῖσι ὄρεσι, κὴ ἅλμιν ἐπανθέουσαν· ὥστε κὴ τὰς πυραμίδας ὁρέων ὁτεύμενος· κὴ ψάμμον μοῦνον Αἰγύπτου ὁρέων τοῦτο τὸ ὑπὲρ Μέμφιος ἔχον. πρὸς δὲ τῇ χώρῃ, ἔτι τῇ Ἀραβίῃ προσούρῳ ἐούσῃ τὸν Αἴγυπτον προσεκέλλει, ἔτι τῇ Λιβύῃ, ἐ μὲν ὀδὲ τῇ Συρίῃ, (τῆς δ' Ἀραβίης τὰ πρὸς θάλασσαν Σύριοι νέμονται) ἀλλὰ μελαγγεόν τε κὴ κατερρηγνυμβίνην, ὥστε ἐοῦσαν ἰλύος τε κὴ πόχυσιν ὀκ Αἰθιοπίης κατενενειγμβίνην ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ. τὸν δὲ Λιβύην ἰδρῶ ἐρυθροτέρῳ τε γῇ κὴ ὑποψαμμοτέρῳ· τὸν δ' Ἀραβίην τε κὴ Συρίην ἀργιλωδεστέρῳ τε κὴ ὑποπετρον ἐοῦσαν. Ἔλεγον δὲ κὴ τόδε μοι μέγα τεκμήριον περὶ τῆς χώρης ταύτης οἱ ἱρέες, ὡς ἐπὶ Μυρέος βασιλῆος, ὅκως ἔλθοι ὁ ποταμὸς ἐπὶ ὀκτὼ πήχεας τὸ ἐλάχιστον, ἀρδεῖσκε Αἴγυπτον τὸν ἔνερθε Μέμφιος· κὴ Μύρις ὀκω λιῶ ἔτεα ὀντα κεῖσε τετελεύτηκε, ὅτε τοῦ ἱρέων ταῦτα ἐγὼ ἤκουον. νῦν δὲ ἐπ' ἐκκαίδεκα ἢ πεντεκαίδεκα πήχεας ἀναβῇ τὰ ἐλάχιστα ὁ ποταμός, ὀκ ὑποβαίνει ἐς τὸν χόρτον. δοκέουσι δέ μοι Αἰγυπτίων οἱ ἔνερθε τῆς λίμνης τῆς Μύρος, οἰκέοντες τά τε ἄλλα χωρία κὴ τὸ καλεόμβυον Δέλτα, λιῶ ὅτω ἡ χώρη αὕτη κὴ λόγον ὀπωδοῦ ἐς ὕψος, κὴ τὸ ὄμβριον ἀποδιδοῦ ἐς αὔξησιν, μὴ καλακλύζοντος αὐτὸν Νείλου,

Prolixitas quidem, inchoando navigationem 1 ex Inacho in amplum æquor, consumit quatuor dies remigationis: latitudo vero, ubi sinus amplissimus est, dimidiatum diem navigationis. In quo sinu quotidie reciprocatio aquarum & vadosum æstuarium est. Porro alium hujusmodi arbitror sinum extitisse qui in Ægyptum ferretur, à mari septentrionali Æthiopiam versus tendens: sicut Arabicus (de quo à me sermo institutus est) ab austrino Syriam versus tendit: qui prope inter se suos recessus terminant, exiguo quodam terræ intervallo diremptí. Quod si in hunc Arabicum sinum Nilus velit alveum suum convertere, quid prohibebit assidue fluentem, quin intra viginti millia annorum illum oblimet? 2 Ego enim credo, intra decem millia annorum qui ante me natum transierunt, sicubi siccanea facta sunt, nimirum & sinum siccaneum fieri posse, etiam multo quam hic est majorem, à tanto flumine atque ita operoso. Itaque quæ de Ægypto XII
à referentibus audivi, ea & ipse ita habere existimo. quippe quum videam & Ægyptum esse exporrectam à terra contigua, & conchylia existere in montibus, ac salsuginem exudare, quæ etiam pyramides corrumpat: & solum hunc montem qui in Ægypto imminet Memphi, arenas habere. Præterea regionem hanc nulli alteri conterminæ, aut Arabiæ, aut Libyæ, aut Syriæ assimilem esse (etenim Arabiæ maritimam oram Syrii incolunt) sed nigram terram & 3 fragilem habere, utpote limo ex alluvionibus ab Æthiopia flumine devecto. Nam Libyam humum scimus magis rubram esse, & magis 4 subarenaceam: Arabicam vero atque Syriacam, argillosiorem ac suppetrosam. Quinetiam hoc XIII
magnum hujus regionis documentum aiebant sacerdotes, sub rege Myri fluvium, quoties octo cubitis, dum minimum, influebat, irrigasse Ægyptum quæ infra Memphim est. necdum ab obitu Myris nongenti erant anni ad tempus quo hæc ego à sacerdotibus audiebam. At nunc, nisi ad sedecim aut ad quindecim saltem cubitos ascendat fluvius, in regionem non transcendit. Quæ regio, si proportione in altum surgat, & tantundem ad incrementum tendat, non restagnante eam Nilo, videntur mihi Ægyptii utique qui infra paludem Myridis incolunt cum alia loca tum vero eum qui vocatur Delta,

1 Ab ejus recessu usque ad latum mare. *Legendum est enim ex vet. cod.* μυχῦ, *non* ἰχθύι, *ut legit Valla: nec* μάχι, *ut in vulg. edit. habetur.* 2 *Hic Græca exempl. mendosa esse videntur.* 3 In rimas fissam. 4 Subarenaceam *vocat cui arena subest: suppetrosam (vel potius subpetrosam) cui petræ subsunt. i. lapides. q. d. petricosam. i. lapidosam. Sic exprimere voluit* ὑποψαμμοτέρην *&* ὑποπετρον.

idem

idem paſſuri omni futuro tempore, quod aiebant ipſi paſſuros aliquando Græcos. Nam quum audirent omnem Græcorum terram pluvia perfundi, non fluminibus, ut ſuam, dicebant fore ut decepti aliquando magna ſpe, male 1 eſurirent. Qui ſermo hoc dicere vult, Græcos ſi nolit eis deus pluere, ſed ſiccitatem immittat, fame extinctum iri, utpote quibus nihil
XIV aquæ, niſi tantum à Jove, ſuppetat. Atque hæc quæ ab Ægyptiis in Græcos dicuntur, recte ſe habent: age, nunc viciſſim dicam quomodo res ipſis Ægyptiis ſe habeant. Si, ut ſuperius dicebam, quæ infra Memphim eſt regio, (hæc enim eſt quæ augeſcit) velit in altum augeſcere proportione præteriti temporis, 2 quid aliud Ægyptios, qui illic incolunt, quam eſurituros? ſi neque guſtare ea quæ ab Jove ſunt, neque à flumine reſtagnari queant rura ipſorum? Iſti nanque ex omnibus hominibus, atque ex omnibus Ægyptiis, maxime illaboratum percipiunt fructum, qui neque proſcindendis aratro ſulcis, neque ſubigendo ſolo, neque aliud quicquam exercendo eorum quæ in arvis colendis cæteri mortales, laborem tolerant: ſed poſtquam fluvius ſua ſponte ſuperveniens irrigavit rura, irrigataque reliquit rurſus, tunc in ſuum quiſque rus jacto ſemine ſues immittit, conculcatoque ſuibus ſemine, meſſem deinde expectat: atque ubi 3 ſuibus ſemen verſaverit,
XV ita demum frumentum percipit. Quod ſi vellemus de Ægypto Ionum uti ſententiis, qui ſolum Delta Ægyptum eſſe aiunt, à Perſei ſpecula appellata, dicentes illam ſecundum mare, ad Peluſiacas uſque taricheas, quadraginta ſchœnorum eſſe: à mari autem mediterranea verſus, pertingere ad Cercaſorum urbem, juxta quam ſcinditur Nilus in Peluſium fluens & in Canobum: cætera vero Ægypti, partim eſſe Africæ, partim Arabiæ: oſtenderemus, hac ratione utentes, nullam Ægypti primitus fuiſſe regionem. Nam Delta eis (ut ipſi dicunt, & mihi videtur) 4 defluxa humus eſt, & quæ nuper (ut ſic dicam) extitit. Itaque ſi nulla eis terra erat, quid curioſi ſunt, putantes ſe primos homines extitiſſe? 5 qui ne in puerorum quidem experimentum, qui primam linguam proderent, ire debebant. Ego certe Ægyptios opinor neque

πείσειεν τ πάντα χρόνον τ ἔπιλοιπον Αἰγύπτιοι, τό περ αὐτοὶ Ἕλληνας ἔφασαν πείσεσθαι. ἀτὰρ τὰ μὲν ἐμὲ πυθόμενον γε οὐκ εἰκὸς πᾶσαν τὴν χώρην τ Ἑλλήνων, ἀλλ' ἢ πολλαχοῦ μὲν ἀρδεσθαι, κατάπερ ἡ σφετέρη, ἔφασαν Ἕλληνας ψευδεῖς εἶναι ἐλπίδας· μεταλλὰς, κακῶς ἀπεικάσειν. τὸ δ' ἔπος τοῦτο ἐθέλει λέγειν, ὡς οἱ μὴ ἐθελήσει σφίσι ὕειν ὁ Ζεὺς, ἀλλ' αὐχμῷ διαχρήσονται, λιμῷ οἱ Ἕλληνες ἀπολοῦνται· εἰ γὰρ δὴ σφι ἔχει ὕδατος ὁδὸς ἐπὶ τὴν ἄλλην ἀποστροφὴ ὅτι μὴ ἐκ τοῦ Διὸς μένον. Καὶ ταῦτα μὲν ἐς Ἕλληνας Αἰγυπτίοισι ὀρθῶς ἔχοντα εἰρήσθω· φέρε δὴ καὶ αὐτοῖσι Αἰγυπτίοισι ὡς ἔχει φράσω. εἰ σφι ἐθελήσει (ὡς καὶ πρότερον εἶπον) ἡ χώρη ἡ ἔνερθε Μέμφιος (αὕτη γὰρ δὴ ἡ αὐξανομένη) κατὰ λόγον τ παρεχομένου χρόνου ἐς ὕψος αὐξήσεται, ἄλλο τί ἢ αἱ ταύτῃ οἰκέουσαι Αἰγυπτίων πεινήσουσι; εἰ μήτε γὰρ σφίσι ἡ χώρη τὰ ἀπὸ Διὸς, μήτε ὁ ποταμὸς οἷός τε ἐστὶ ἀρόσιμα ὑποβαίνειν; ἢ καὶ δὴ νῦν γε ὅτοισι ἀπονητότατα καρπὸν θερίζουσι, ἐκτὸς τ τε ἄλλων ἀνθρώπων ἁπάντων, καὶ τ λοιπῶν Αἰγυπτίων· οἳ ἔτι ἀρότρῳ ἀναρρηγνύντες αὔλακας, ἔχουσι πόνους, ἔτι σπάλλοντες, ἔτι ἄλλο ἐργαζόμενοι ὧνπερ, τοῦ ἄλλοι ἄνθρωποι δεῖσθαι λήϊον πινέσι. ἀλλ' ἐπεὰν σφι ὁ ποταμὸς αὐτόματος ἐπανελθὼν ἄρσῃ τὰς ἀρούρας, ἄρσας δ', ἀπολείπῃ ὀπίσω, τότε σπείρας ἕκαστος τ ἑωυτοῦ ἄρουραν, ἐσβάλλει ἐς αὐλῖνα ὗς. ἐπεὰν δ' καταπατηθῇ τοῖσι ὑσὶ τὸ σπέρμα, τ ἀμείλιον τὸ ἀπὸ τούτου μίσει. ἀποδρησάσας δὲ τοῖσι ὑσὶ τ ὄπτον, τῷ χρέωνται. Εἰ ὧν βουλόμεθα γνώμῃσι τοῖσι Ἰώνων χρᾶσθαι περὶ Αἰγύπτου, οἵ φασι τὸ Δέλτα μοῦνον εἶναι Αἰγύπτου, ἀπὸ Περσέος καλεόμενον σκοπῆς, λέγοντες τὸ κατὰ θάλασσαν εἶναι αὐλῖνα, μέχρι ταριχείων τ Πηλουσιακῶν, τῇδε τεσσεράκοντα εἰσὶ σχοῖνοι. τὸ δ' ἀπὸ θαλάσσης λεγόμενον ἐς μεσόγαιαν τείνειν αὐλῖνα, μέχρι Κερκασώρου πόλιος, κατ' ἣν σχίζεται ὁ Νεῖλος, ἔς τε Πηλούσιον ῥέων καὶ ἐς Κάνωβον, τὰ δ' ἄλλα λεγόμενα τ Αἰγύπτου, τὰ μὲν Λιβύης, τὰ δ' Ἀραβίης εἶναι· ἀποδεικνύοιμι ἄν, τούτῳ τῷ λόγῳ χρεώμενος, Αἰγυπτίοισι ἐκ ἐόντα πρότερον χώρην. ἤδη γὰρ σφι τὸ γε Δέλτα (ὡς αὐτοὶ λέγουσι Αἰγύπτιοι, καὶ ἐμοὶ δοκέει) ἔστι καταῤῥυτόν τε, καὶ νεωστὶ, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, ἀναπεφηνός. εἰ τοίνυν σφι χώρη γε μηδεμίη ὑπῆρχε, τί περιεργάζονται δοκέοντες πρῶτοι ἀνθρώπων γεγονέναι; οὐδὲ ἔδει σφέας ἐς διάπειραν τ παιδίων ἰέναι, τίνα γλῶσσαν πρώτην ἀφήσουσι. ἀλλ' ὅτε Αἰγυπτίης δοκέω

πυθόμενος

πεινήσειν.

θέλων

παρεμμένῃ

χωμένῃ

ἔστι ἀπὸ τῶν

ἐπελθὼν

καταπατήσῃ τῇσι

τὰ περὶ

καλεομένης

αὐτῆς

περιεργάζονται

1 *Recte legit Valla* πεινήσειν (*ut habent vtt. cod.*) *non* πεινήσειν. 2 Nonne Ægyptios qui hanc partem incolunt, eſurire neceſſe fuerit, ſi neque Jupiter illorum regioni pluet, neque fluvius in arva illorum tranſcendere poſſit? Nunc enim iſti minore labore quam omnes alii homines, atque adeo quam cæteri Ægyptii, fructum è terra percipiunt: qui neque ſe fatigant proſcindendis aratro ſulcis, neque ſarriendo ſolo, neque aliud q. *Lego autem* θέλαι *pro* γαίζεται. 3 Suum ope frumentum è ſpicis excuſſerit, tum demum colligit. Quod ſi &c. *Sunt enim qui* ὄπτον ἀποδιώσας *id ſignificare hic putent, ut id loco ſit triturationis.* 4 Humus eſt alluvie fluvii devecta. 5 Nil ſane neceſſe fuit eos in infantibus experiri quam primam vocem emitterent. Ego certe Ægyp. &c. *Hujus autem facti meminit libro eodem ſupra.*

ἀμμα-

ἅμα τῷ Δέλτα τῷ ἀπ' Ἰώνων καλεομένῳ γῆς ἐούσης, αἰεί τε ἓξ ἐξ ἀνθρώπων ἠμέας ἐπλήρετο. περιέουσης δὲ τῆς χώρης, πολλὰς μὲν τὰς ἀπολειπομένας αὐτῶν γενεὰς, πολλὰς δὲ τὰς ἀποκαταβαινούσας. τὸ δὲ ὧν πάλαι αἱ Θῆβαι Αἰγύπτου. ἐκαλέετο τῆς τὸ περίμετρον ἑξακισχίλιοι εἰσὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. Εἰ δὲ ὧν ἡμεῖς ὀρθῶς περὶ αὐτῶν γινώσκομεν, Ἴωνες ἐκ δὲ φρονέουσι περὶ Αἰγύπτου· εἰ δὲ ὀρθὴ ἔστι ἡ τῶν Ἰώνων γνώμη, Ἑλλήνων τε καὶ αὐτὸς Ἴωνας ἀποδείκνυμι ἐκ διημαμμένους λογίζεσθαι· οἱ φασι τρία μέρεα ἐόντα τὴν γῆν πᾶσαν, Εὐρώπην τε καὶ Ἀσίην καὶ Λιβύην. πέπαρτον γὰρ δὴ σφέας παρελογίζεσθαι Αἰγύπτου τὸ Δέλτα, εἰ μήτε γε ἔστι τῆς Ἀσίης, μήτε τῆς Λιβύης. ἐστὶ γὰρ δὴ ὁ Νεῖλος γε ἔστι καὶ τοῦτο. τὸν λόγον, ὁ τὴν Ἀσίην ἐρίζων τῇ Λιβύῃ. τῷ Δέλτα ἐστὶ τοῦτο καὶ τὸ ὀξὺ διαῤῥήγνυσι ὁ Νεῖλος· ὥστε ἐν τῷ μεταξὺ Ἀσίης τε καὶ Λιβύης γίνοιτ' ἄν. Καὶ τὴν μὲν Ἰώνων γνώμην ἀπίεμεν· ἡμεῖς δὲ ὧδε καὶ περὶ τούτων λέγομεν. Αἴγυπτον μὲν πᾶσαν ἐπὶ ταύτην τὴν Ἀιγυπτίων οἰκεομένην, κατάπερ Κιλικίην, τὴν ἀπὸ Κιλίκων, καὶ Ἀσσυρίην, τὴν ἀπὸ Ἀσσυρίων. ἔρασμα δὲ Ἀσίης καὶ Λιβύης οἶδα μὲν ἐὸν ὀρθῷ λόγῳ, εἰ μὴ τὴν Αἰγυπτίων ἔρυσι. εἰ δὲ τῷ ἀπ' Ἑλλήνων νενομισμένῳ χρησόμεθα, νομέωμεν Αἴγυπτον πᾶσαν ἀρξαμένην ἀπὸ Καταδούπων τε καὶ Ἐλεφαντίνης πόλιος, δίχα διαιρεόντων, καὶ ἀμφοτέρων τῶν ἐπωνυμιέων ἐχόντων τὸ μὲν δὴ αὐτῆς, ἐπὶ τῆς Λιβύης. τὸ δὲ, τῆς Ἀσίης. ὁ δὲ δὴ Νεῖλος ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν Καταδούπων, ῥέει, μέσην Αἴγυπτον χίζων, ἐς θάλασσαν. μέχρι μὲν νυν Κερκασώρου πόλιος ῥέει ἐὼν ὁ Νεῖλος· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς πόλιος, χίζεται τριφασίαι ὁδοί· καὶ ἡ μὲν πρὸς νότου τρέπεται, καλέεται Πηλούσιον στόμα· ἡ δὲ ἑτέρη τῶν ὁδῶν πρὸς ἑσπέρην ἔχει. τοῦτο δὲ Κανωβικὸν στόμα κέκληται. ἡ δὲ δὴ ἰθέα τῶν ὁδῶν τῷ Νείλῳ ἔρχεται ἥδε· ἄνωθεν φερόμενος, ἐς τὸ ὀξὺ τοῦ Δέλτα ἀπικνέεται. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου χίζων μέσον τὸ Δέλτα ἐς θάλασσαν ἐξίει, ἔστε ἐλαχίστῳ μοίρῃ τοῦ ὕδατος παρεχόμενος. ταύτῃ δὲ ἔστι ἐκβεβηκὸς ἀνόμασται. τὸ καλέεται Σεβεννυτικὸν στόμα. ἔστι δὲ καὶ ἕτερα διφάσια στόματα ἀπὸ τοῦ Σεβεννυτικοῦ ἀποχωρέοντα, φέρονται ἐς θάλασσαν, τοῖσι ἐνόμασται κέκληται τάδε· τῷ μὲν, Σαϊτικὸν αὐτῶν, τῷ δὲ, Μενδήσιον. τὸ δὲ Βολβίτινον καὶ τὸ Βουκολικὸν ἐκ ἰθαγενέα στόματά ἐστι, ἀλλ' ὀρυκτά. Μαρτυρέει δέ μοι τῇ γνώμῃ ὅτι τοσαύτη ἐστὶ Αἴγυπτος, ὅσον τινὰ ἐγὼ ἀποδείκνυμι τῷ λόγῳ, καὶ τὸ Ἀμμωνος χρηστήριον ἠκούσθην· τὸ ἐγὼ τῆσι ἐμεωυτοῦ γνώμῃσι ὕστερον ὧδε Αἴγυπτον

ἐκαλέοντο.

cum loco quem Delta Iones vocant, pariter extitisse, sed semper fuisse ex quo genus humanum extitit, 1 progressuque terræ multos ex eis reliquos fuisse, multos aliunde subingressos. Ideoque olim Thebæ Ægyptus vocabatur, cujus ambitus est stadiorum sex millium ac centum viginti. Itaque si nos de eis recte sentimus, Iones non recte sentiunt de Ægypto: sin recte Iones sentiunt. ostendo neque Græcos neque Iones scienter computare: qui aiunt tria membra totam esse terram, Europam, Asiam, Africam. quartum enim membrum annumerare debent Delta Ægypti, si non sit neque Asiæ, neque Africæ. Nam secundum hanc rationem non est Nilus qui Asiam ab Africa disterminat: qui quum 2 divortia faciat circa acumen Deltæ, id quod in medio est, Asiæ & Africæ esset. Sed nos Ionum sententiam missam facientes, ita de his dicimus: Ægyptum quidem eam omnem esse quæ ab Ægyptiis incolitur: quemadmodum Ciliciam, eam quæ à Cilicibus, & Assyriam, quæ ab Assyriis. Sed Asiæ & Africæ scimus recta ratione nullum esse terminum, nisi terminos Ægyptiorum. Si vero quod Græcis persuasum est sequemur, sentiemus omnem Ægyptum quæ à Catadupis & Elephantina urbe incipit, bifariam dividi, & utrunque cognomen obtinere. aliam enim ejus partem, esse Africæ, aliam Asiæ. Quippe Nilus à Catadupis incipiens, mediam interfluens Ægyptum in mare influit: uno quidem alveo usque ad Cercasorum urbem, inde autem tripartito. Et alveus quidem ad auroram vergens, Pelusium ostium: alter ad vesperam tendens, Canobicum ostium nominatur. Tertius, quo rectà Nilus meat, talis est: Delatus per superiora, ad acumen Deltæ pervenit, dehinc medium Delta scindens, in mare exit: non minimam huic alveo portionem aquæ præbens, nec minime celebrem, quod Sebennyticum ostium appellatur. A Sebennytico item duo alia dividuntur ostia, in mare ferentia, quibus hæc sunt imposita nomina, una Saiticum, alteri Mendesium. Nam quæ Bolbitinum & Bucolicum nominantur, non sunt nativa ostia, sed effossa. Huic meæ opinioni, tantam esse Ægyptum quantam ratione demonstravi, testimonium etiam dat oraculum quod ab Hammone est redditum: quod ego posterius quàm ita in animum induxeram, circa Ægyptum

XVI

XVII

XVIII

1 Terraque *fluvii decursu* accrescente multos ex eis remansisse, multos item in inferiorem regionem descendisse. 2 *Plinius scissuram vocat.*

audivi.

audivi. Nam qui ſunt ex urbe Marea & Apia, incolentes Ægypti fines Libyam verſus, quod ſibi Lydes non Ægyptii viderentur, quodque peroſi ſacrorum ceremonias, nollent bobus fœminis prohiberi, miſerunt ad Hammonem, negantes quicquam cum Ægyptiis ſibi eſſe commune. Habitare enim ſe extra Delta, [1] nullumque ſibi cum illis linguæ eſſe commercium, ac velle ſibi fas eſſe omnia guſtare. Hæc eos deus facere non permiſit, inquiens Ægyptum eſſe eam quam Nilus ſupergreſſus irrigaret: quique infra urbem Elephantinam incolentes, ex hoc flumine potarent, eos eſſe Ægyptios. Hæc illis ita oraculo reſponſa ſunt. XIX ¶ PORRO NILUS ubi inflatus eſt, non modo Delta inundat, verumetiam plagam quæ dicitur Libyca eſſe, aliquoties & Arabicam: idque utroque verſus duorum dierum itinere, & amplius eo vel minus. De cujus fluminis natura neque à ſacerdotibus quippiam, neque ab alio ullo percipere potui: quum promptiſſimo forem animo ad hæc ab illis audienda, cur Nilus aquis inflatus labatur, inchoans ab æſtivo ſolſtitio, ad centum uſque dies, & prope totidem diebus retrocedat, relinquens fluenta: ita ut per omnem hyemem tenuis eſſe perſeveret ad ſolſtitium rurſus æſtivum. De his nihil omnino potui percipere ab Ægyptiis ſciſcitando, num aliquam vim Nilus haberet natura diverſam cæteris fluviis. Hæc ego noſcendi cupidus, eos interrogabam, & cur ſolus omnium amXX nium nullas ex ſe auras remitteret. De qua tamen aqua quidam Græcorum, quum inſignes vellent effici ſapientia, trifariam diſſeruerunt. quarum opinionum duas ne mentione quidem dignas exiſtimo, niſi eatenus ut illas tantum ſignificem. Earum una ait, ventos eteſias eſſe in cauſa cur Nilus inflетur, prohibentes eum effluere in mare. Atqui nonnunquam eteſiæ nondum ſpiraverunt quum Nilus id agit. Ad hæc, ſi eteſiæ in cauſa forent, oporteret alia quoque flumina quæcunque eteſiis obnoxia ſunt, idem quod Nilus pati: & eo magis quo tenuiora ſunt, minores gurgites exhibentia. Sunt autem multa in Syria, multa in Africa flumina, quæ nihil tale patiuntur quale patitur XXI Nilus. Altera opinio eſt [2] incredibilior quidem quam hæc quæ dicta eſt, dictu tamen admirabilior, quæ ait illum, quod ab Oceano fluat, iſtud efficere: ipſum vero Oceanum orbem terrarum XXII circumfluere. Tertia opinio, ut multo

ἐπιδόμιμι. οἱ γὰρ δὴ ἐκ Μαρέης τε πόλιος καὶ Ἀπίου οἰκέοντες Αἰγύπτου τοῦ πρόσω Λιβύης, ἀστοί τε δοκέοντες εἶναι Λίβυες, καὶ ἐκ Αἰγύπτιοι, καὶ ἀχθόμενοι τῇ περὶ τὰ ἱερὰ θρησκείῃ, βουλόμενοι ἀπολέων βοῶν μὴ ἔχεσθαι, ἔπεμψαν ἐς Ἄμμωνα, φάμενοι οὐδὲν σφίσι τε καὶ Αἰγυπτίοισι κοινὸν εἶναι. οἰκέειν τε γὰρ ἔξω Δέλτα, καὶ οὐδὲν ὁμολογέειν αὐτοῖσι· βούλεσθαί τε πάντων σφίσι ἐξεῖναι γεύεσθαι. ὁ δὲ θεὸς σφέας οὐκ ἐᾶ ποιέειν ταῦτα, φὰς Αἴγυπτον εἶναι ταύτην τὴν ὁ Νεῖλος ὑπὸν ἀρδεῖ· καὶ Αἰγυπτίους εἶναι τούτους, οἳ ἔνερθε Ἐλεφαντίνης πόλιος οἰκέοντες, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τούτου πίνουσι. ὕστω σφι ταῦτα ἐχρήσθη. Ἐπήρχετο δὲ ὁ Νεῖλος, ἐπεὰν πλησθῇ, οὐ μοῦνον τὸ Δέλτα, ἀλλὰ καὶ τῆς Λιβυκῆς τι λεγομένης χώρης εἶναι, καὶ τῆς Ἀραβίης σταδίους. καὶ ἔστι ὄρος ἡμερέων ἑκατέρωθι ὁδὸν, καὶ πλεῦν ἔστι τοῦτο, καὶ ἔλασσον. τοῦ ποταμοῦ δὲ φύσιος πέρι, ἔτι τι ἱρέων, ἔτι ἄλλου οὐδενὸς ἐδυνάσθην πυθέσθαι. περὶ δὴ τούτου παρ' αὐτῶν ἐπειρώμην. ἔχω τοίνυν παρ' αὐτῶν πυθέσθαι, ὅτι καταρχέται μὲν ὁ Νεῖλος πλησθέων ἀπὸ τροπέων τῶν θερινῶν ἀρξάμενος. ἔστι ἑκατὸν ἡμέρας· πελάσας δ' ἐς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον τῶν ἡμερέων, ὀπίσω ἀπέρχεται, ἀπολείπων τὸ ῥέεθρον. ὥστε βραχὺς τὸν χειμῶνα ἅπαντα διατελέει ἐών, μέχρι οὗ αὖτις τροπέων τῶν θερινέων. τούτεων ὦν πέρι, ὁκοῖός τ' ἐστὶ θέλομεν παραλαβεῖν παρὰ τῶν Αἰγυπτίων, ἰσορέων αὐτὸς ἰδίην δύναμιν ἔχει ὁ Νεῖλος τὰ ἔμπαλιν πεφυκὼς τῶν ἄλλων ποταμῶν. ταῦτά τε δὴ τὰ λεγόμενα βουλόμενος εἰδέναι, ἰσόρεον. καὶ ὅτι αὔρας ἀποπνεούσας μούνος πάντων ποταμῶν οὐ παρέχεται. 61

Ἀλλὰ Ἑλλήνων μέν τινες ὀλίσπομοι βουλόμενοι ἡμέας σοφίην, ἔλεξαν περὶ τοῦ ὕδατος τούτου τρεῖς ὁδούς. τὴν μὲν δύο τῶν ὁδῶν οὐδ' ἀξιῶ μνησθῆναι, εἰ μὴ ὅσον σημῆναι βουλόμενος μοῦνον. τῶν ἡ ἑτέρη μὲν λέγει τοὺς ἐτησίας ἀνέμους εἶναι αἰτίους πλημμυρέειν τὸν ποταμὸν, κωλύοντας ἐς θάλασσαν ἐκρέειν τὸν Νεῖλον. πολλάκις δὲ ἐτησίαι μὲν οὐκ ἔπνευσαν, ὁ δὲ Νεῖλος ποιεῦντὸ ἐρεθίζεται. ἔστι δὲ, εἰ ἐτησίαι αἴτιοι εἶεν, καὶ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, ὅσοι τοῖσι ἐτησίῃσι ἀντίοι ῥέουσι, ὁμοίως πάσχειν καὶ κατὰ ταὐτὰ τῷ Νείλῳ· καὶ μᾶλλον ἔτι τοσούτῳ, ὅσῳ ἐλάσσονες ἐόντες, ἀσθενέστερα τὰ ῥεύματα παρέχονται. εἰσὶ δὲ πολλοὶ μὲν ὧν τῇ Συρίῃ ποταμοὶ, πολλοὶ δὲ ἐν τῇ Λιβύῃ, οἳ οὐδὲν τοιοῦτον πάσχουσι οἷόν τι καὶ ὁ Νεῖλος. Ἡ δ' ἑτέρη, ἀνεπισημοτέρη μὲν ἔστι τῶν λελεγμένων, λόγῳ δὲ θωυμασιωτέρη· ἡ λέγει ἀπὸ τοῦ Ὠκεανοῦ ῥέοντα αὐτὸν ταῦτα μηχανᾶσθαι. τὸν δ' Ὠκεανὸν γεῖναι πᾶσαν ῥέειν. Ἡ δὲ τρίτη τῶν ὁδῶν, πολλὸν

1 Nec ſe cum illis conſentire, ac velle &c. 2 Indoctior.

ὀλιγοχρόνιη ἐοῦσα, μάλιστα ἐφάνη λέγων δὲ δὴ οὐδ' αὐτὴ οὐδέν, φαμένη τὸν Νεῖλον ῥέειν ἀπὸ τηκομένης χιόνος. ὃς ῥέει μὲν ἐκ Λιβύης διὰ μέσων Αἰθιόπων, ὀκνηδὸν δὲ ἐς Αἴγυπτον. πῶς ἂν δῆτα ῥέοι ἂν ἀπὸ χιόνος, ἀπὸ τῶν θερμοτάτων ῥεόντων ἐς τὰ ψυχρότατα; ἔστι τῶν πολλὰ ἔτι ἀνδρὶ λογίζεσθαι τοιούτων πέρι οἴῳ τε ἐόντι, ὡς οὐδὲ εἰκὸς ἀπὸ χιόνος μὴν ῥέειν. πρῶτον μὲν μέγιστον μαρτύριον οἱ ἄνεμοι παρέχονται, πνέοντες ἀπὸ τῶν χωρέων τουτέων θερμοί. δεύτερον δέ, ὅτι ἄνομβρος ἡ χώρη, καὶ ἀκρύσταλλος. μετὰ τελέει ἐοῦσα. ὅκου δὲ χιόνι πιεσθῇ, πᾶσα ἀνάγκη ἐξεῖναι ἐν πέντε ἡμέρῃσι ὥστε εἰ ἐχιόνιζε, ὕετ' ἂν τοῦτο τὰ χωρέα. τρίτον δέ, οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τῶν καυμάτων μέλανες ἐόντες. ἰκτῖνοί τε καὶ χελιδόνες δὲ ἔτεος ἐόντες ἐκ ἀπολείπουσι. γέρανοι δὲ φεύγουσαι τὸν χειμῶνα τὸν ἐν τῇ Σκυθικῇ χώρῃ ἡγεόμενον, φοιτῶσι ἐς τοὺς τόπους. εἰ τοίνυν ἐχιόνιζε καὶ ὁσουνοῦν ταύτῃσι τῇ χώρῃ δι' ἧς τε ῥέει καὶ ἐκ τῆς ἀρχαίης ῥέων ὁ Νεῖλος, λόγῳ ἄν τι τοιοῦτον εἶδεν, ὡς καὶ ἀνάγκη ἐλέγχει. Ὁ δὲ περὶ τοῦ Ὠκεανοῦ λέξας, ἐς ἀφανὲς τὸν μῦθον ἀνενείκας, ἐκ ἔχει ἔλεγχον. οὐ γάρ τινα ἔγωγε οἶδα ποταμὸν Ὠκεανὸν ἐόντα· Ὅμηρον δέ, ἢ τινα τῶν πρότερον γεγονότων ποιητέων, δόκιμον τὸ οὔνομα διεθέντα ἐς τὴν ποίησιν ἐσενείκαντας. Εἰ δὲ δεῖ μεμψάμενον γνώμας τὰς προκειμένας, αὐτέων περὶ τῶν ἀφανέων γνώμιον ἀποδέξασθαι, φράσω δι' ὅτι μοι δοκέει πλημμυρίδας ὁ Νεῖλος. Ἥκιστα. τὸ χειμερινὸν ὅρμον ἀπελαυνόμενος ὁ ἥλιος ὀκ τῆς ἀρχαίης διεξόδου τοῦ τῶν χειμώνων, ἔρχεται τῆς Λιβύης ἐς τὰ ἄνω. ὡς μὲν νῦν ὀλιγίστῳ δηλώσω, πᾶν εἰρήσεται· τῆς γὰρ ἀγχοτάτω γῆς χώρης ἐστὶ ὁ θεός, καὶ κατὰ λῶτινα, ταύτῃσι εἰκὸς δηλῶν τε ὑδάτων μάλιστα, καὶ τὰ ἐγγύτερα ῥάισταλα μαραίνεσθαι τῶν ποταμῶν. Ὡς δὲ ὀλίγοισι λόγῳ δηλώσω, ὧδε ἔχει. δεξιὸν τῆς Λιβύης τὰ ἄνω ὁ ἥλιος, τοῦδε ποιέει, ἅτε ἀεὶ παντὸς τοῦ χεῦνος αἰθρίης τε ἐόντος καὶ θέρεος. τοῦτο μὲν τοίνυν ταῦτα τὰ χωρέα, καὶ ἀλεεινῆς τῆς χώρης ἐούσης, καὶ ἀνέμων ψυχρῶν, διεξιόντων, ποιέει οἷόντερ καὶ τὸ θέρος ἐώθεε ποιέειν, ἐὼν τὸ μέσον τοῦ ἐνιαυτοῦ. ἕλκει γὰρ ἑωυτῷ τὸ ὕδωρ· ἑλκύσας δέ, ἀποδίδωσι ἐς τὰ ἄνω χωρέα· καταλαμβάνοντος δὲ οἱ ἄνεμοι, καὶ διασκιδνάντες, τήκουσι. καὶ εἰσὶ εἰκότως οἱ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρης πνέοντες, ὅ, τε νότος καὶ ὁ λίψ, ἀνέμων πολλὸν τῶν πάντων ὑετωτάτοι. δοκέει δέ μοι οὐδὲ πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐπέτειον ἐκλείπειν ἀποπέμπειν τὸν Νεῖλον ὁ ἥλιος, ἀλλὰ καὶ ἀπολείπεσθαι καὶ ἑωυτόν. πρηνόμενος δὲ τοῦ χειμῶνος,

modestissima, ita longe falsissima est: quippe quæ & ipsa nihil dicit, inquiens è nivibus liquescentibus manare Nilum: qui quum ex Africa per medios Æthiopes fluens in Ægyptum evadat, ex locis calidissimis ad frigidissima, quomodo ex navibus flueret? De qua re multa sane sunt quæ quis conjectare possit, non esse credibile, eum qui talis sit, manare de nivibus: primum ac maximum testimonium perhibentibus ventis, qui ab his regionibus calidi spirant: secundum, ea plaga quæ sine imbribus & sine glacie perpetuo est. (super nivem autem quæ accidit necesse omnino est intra quinque dies pluere: quare si in his regionibus ningeret, etiam pluereret.) tertium hominibus qui ab æstu solis nigri sunt, & milvis, atque hirundinibus, quæ illic perennant. Grues quoque, Scythicæ plagæ hyemem fugientes, ad hæc loca se conferunt hybernatum. Si igitur vel quantulumcunque ningeret in ea plaga per quam fluit & ex qua incipit Nilus, profecto nihil tale esset, quemadmodum necessitas arguit. At is qui de Oceano loquitur, ad occultam fabulam referens, caret argumento. Neque enim ego ullum novi fluvium qui sit Oceanus, sed hoc nomen opinor Homerum, aut aliquem priscorum poetarum, quum inveniſſet, in poeticam intulisse. Quod si opiniones quas proposui, improbantem me oportet de occultis ferre sententiam, dicam quare mihi videatur impleri Nilus æstate. Hyberno tempore sol abscedens à pristino cursu subter hyemale sidus, meat in superiora Africæ. 1 Totum ut quidem brevissime demonstretur, à me dictum est. Etenim deum hunc, ut cuique terræ proxime accedit, ita eam maxima siti afficere credibile est, & scaturigines indigenarum amnium arefacere. Ut autem pluribus verbis demonstretur, ita habet: Sol Africæ superiora permeans, ista afficit. nam quum omne veris tempus sit serenum in his regionibus, & ipsæ regiones sint calidæ ac venti frigidi, transiens sol facit quemadmodum medio cœlo means æstate facere consuevit. ad se enim trahit aquam, attractamque in superna abjicit loca. quam excipientes venti ac dissipantes liquefaciunt, hi videlicet, qui (ut credibile est) ab hac regione flant, auster & africus, multo omnium fluviosissimi. Quanquam mihi videtur non omnem sol humorem ejus anni Nilo remittere, sed penes seipsum reversare. Idem, mitigata hyeme,

χειμασείην

τότων

XXIII

XXIV

XXV

ὑπολείπεσθαι

1 *i. Actem certe totam (ut maxima brevitate agam) hisce verbis comprehendi.*

rursus

rursus in medium cœli regreditur, atque illinc jam itidem ex cunctis fluminibus trahit humorem: quæ flumina mox, multarum aquarum imbre commixto, terram madefaciente utique [1] lacunosam, magna decurrunt: at æstate, quum destituantur ab imbribus, & à sole attrahantur, exiliora sunt. Nilus autem qui imbribus caret, quum attrahitur à sole, merito solus fluviorum eo tempore fluit multo exilior quam solet per æstatem. Tunc enim peræque attrahitur atque cæteræ aquæ, per hyemem vero solus attrahitur. Ita
XXVI solem censui hujus rei esse causam. Idem, mea sententia, autor est aëreæ siccitatis in ea regione, 2 dum exæquat transitum suum. Ita semper Africæ superiora æstas obtinet. Quod si 3 finium ac cœli situs immutaretur, ut ubi nunc aquilo situs & hyems, ibi austri situs esset & meridiei: & ubi auster, illic aquilo collocatus esset: si hæc ita haberent, profecto sol 4 amotus è medio cœlo, sub hyemem & aquilonem mearet supra Europam, quemadmodum nunc supra Africam: pertransiliensque nobis omnem Europam, faceret (opinor) eadem in Istro quæ nunc facit in
XXVII Nilo. De aura autem quæ nulla è Nilo efflat, hoc mea fert opinio: Consentaneum esse, è locis valde fervidis nihil respirare auræ: quippe quæ ab aliquo frigido loco flare gaudet. Verum hæc ita sint quemadmodum & sunt, & ab initio fuere.
XXVIII ¶ Nili tamen fontes nemo neque Ægyptiorum neque Græcorum, neque Afrorum, cum quibus in colloquium veni, se nosse professus est, præter scribam sacrarum Minervæ pecuniarum apud Ægyptum, in urbe Sai: qui mihi jocari videbatur, affirmans se id proculdubio nosse. Sic autem dicebat, geminos esse montes, cacuminibus in acutum tendentibus, inter Syenem positos urbem Thebaidis, & Elephantinam: quorum uni nomen esset Crophi, alteri Mophi, & ex eo medio Nili fontes abyssos, *hoc est*, *immensæ altitudinis*, emanare. cujus aquæ dimidium Ægyptum versus & ventum aquilonem flueret, reliquum dimidium Æthiopiam versus atque austrum. Quod autem abyssi forent fontes, aiebat Psammetichum Ægypti regem periculum hujus rei fecisse: qui funibus multorum millium passuum connexis, & in fontes demissis, tamen ad fundum non deveniisset. Scriba hic, si modo gesta fuerant quæ dicebat, affirmando faciebat πολλέων γὰρ ἀυτὸν χιλιάδων ὀργυιέων πλεξάμενον κάλον, κατεῖναι ταύτῃ, καὶ οὐκ ἐξικνέεσθαι ἐς βυσσόν. οὕτω μὲν δὴ ὁ γραμματιστὴς εἰ ἄρα ταῦτα ἠμόλγησε ἔλεγε, ἀπέφαινε

ἀπαρχέλαι ὁ ἥλιος ἐς μέσον τὸν οὐρανὸν ὀπίσω καὶ τὸ εἰθεῦτεν ἤδη ὁμοίως ἀπὸ πάντων ἕλκει τῆσι πολλῆσι. τέως δὲ οἱ μὲν, ὁμβρέιν τε ὕδατα συμμισγομένα πολλῇ αὐλοῖσι, (ἄπο ὑομένης τε τῆς χώρης καὶ κεχαραδρωμένης) ῥέουσι μεγάλοι. τοῦ δὲ θέρεος τῆσι τε ὄμβρων βλαπτόντων αὐτὸς, καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐλκόμενοι, ἀσθενέες εἰσί. ὁ δὲ Νεῖλος, ἐὼν ἄνομβρος, ἑλκόμενος ὑπὸ τοῦ ἡλίου, μούνου πολλῆσι τοῦτον τὸν χρόνον εἰκότως αὐτὸς ἑωυτοῦ ῥέει πολλὸν ταπεινότερος ἢ τοῦ θέρεος. τότε μὲν γὰρ μετὰ πάντων τῆσι ὑδάτων ἴσον ἕλκεται, τὸν δὲ χειμῶνα, μούνου πίζεται. οὕτω τὸν ἥλιον νενόμικα τοῦτο αἴτιον εἶναι. Αἴτιος δὲ ὡυτὸς οὗτος καὶ γινώμην τὴν ἐμὴν, καὶ τὸν πέρα ξηρὸν ταύτην εἶναι, διὰ τὸ ἐκεῖνον τὸν τὴν ἔξοδον αὐτοῦ. οὕτω τῆς Λιβύης τὸ ἄνω θέρος αἰεὶ κατέχει. εἰ δὲ ἡ στάσις ἠλλάκτο τῆσι ὡρέων καὶ τοῦ θέρεος, τῇ μὲν νῦν ὁ βορέης τε καὶ ὁ χειμὼν ἴσασι, ταύτῃ μὲν τοῦ νότου ἂν ἡ στάσις, καὶ τῆς μεσαμβρίης, τῇ δὲ ὁ νότος νῦν ἔσχε, ταύτῃ δὲ ὁ βορέης· εἰ ταῦτα οὕτως εἶχε, ὁ ἥλιος ἂν ἀπελαυνόμενος ἐκ μέσου τοῦ θέρεος ὑπὸ τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ βορέου, ἦιε ἂν τὸ ἄνω τῆς Εὐρώπης κατάπερ νῦν τὰ Λιβύης ἔρχεται. διεξιόντα δὲ μιν πᾶσα Εὐρώπη, (ἔλπομαι) ποιέειν ἂν τὸν Ἴστρον τάπερ νῦν ἐργάζεται τὸν Νεῖλον. Τῆς αὔρης δὲ πέρι, ὅτι οὐκ ἀποπνέει ἀπὸ τοῦ Νείλου, τοιόνδε ἔχω γνώμιον, ὡς κάρτα ἀπὸ θερμῶν χωρέων οὐκ εἰκὸς ἐστὶ ἄνεμον ἀποπνέειν. αὔρη δὲ ἀπὸ ψυχροῦ τινὸς φιλέει πνέειν. Ταῦτα μὲν νυν ἔστω ὡς ἔστι τε καὶ ὡς ἀρχὴν ἐγένετο. τοῦ δὲ Νείλου τὰς πηγὰς ὅτι Αἰγυπτίων, οὔτε Λιβύων, οὔτε Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἀπικομένων ἐς λόγους, οἷός τε ἐγένετο εἰδέναι, εἰ μὴ ἐν Αἰγυπτίῳ ἐν Σαΐι πόλει ὁ γραμματιστὴς τῶν ἱρῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίης. οὗτος δέ μοι παίζειν ἐδόκεε, φάμενος εἰδέναι ἀτρεκέως. ἔλεγε δὲ ὧδε εἶναι δύο ὄρεα ἐς ὀξὺ τὰς κορυφὰς ἀπιγμένα, μεταξὺ Συήνης τε πόλιος κειμένης τῆς Θηβαΐδος, καὶ Ἐλεφαντίνης. ὀνόματα δὲ εἶναι τοῖσι ὄρεσι, τῷ μὲν, Κρῶφι, τῷ δὲ, Μῶφι. τὰς ὦν δὴ πηγὰς τοῦ Νείλου ἐούσας ἀβύσσους, ἐκ τοῦ μέσου τῶν ὀρέων τουτέων ῥέειν. καὶ τὸ μὲν ἥμισυ αὐτοῦ ὕδατος, ἐπ' Αἰγύπτου ῥέειν, καὶ πρὸς βορέην ἄνεμον· τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ, ἐπ' Αἰθιοπίης τε καὶ νότου. ὡς δὲ ἄβυσσοι εἰσὶ αἱ πηγαὶ, ἐς διάπειραν ἔφη τούτου Ψαμμήτιχον Αἰγύπτου βασιλέα ἀπικέσθαι.

[1] Torrentibus abundantem. [2] *Videtur aliter legisse quam* διακαίων. [3] Gr. ὡρέων. *sunt autem* ὧραι *stata anni tempora. Sed videtur aliam lectionem sequutus esse.* [4] Expulsus è medio cœlo ab hyeme & aquilone.

(ὡς ἐμὲ καταναοέειν) δίνας πυκὰς ταύτῃ εἶσας ἰσχυρὰς, ϗ παλιρρόους. οἷα ϗ ἐμβαλόντα τῦ ὕδατος τοῖσι ἕρσι, μὴ δυνάμενον κατιέμενόν κα ἐς βυσσὸν ἱέναι. Ἄλλυ ϗ ὑδενὸς ὑδὲν ἐδυνάμην πυθέσθαι· ἀλλὰ ποσσὸν μὲν ἄλλο ἔτι μακρότατον ἐπυθόμην, μέχρι μὲν Ἐλεφαντίνης πόλιος· αὐτόπτης ἐλθών, τὸ δ' ἀπὸ τῦδε, ἀκοῇ ἤδη ἱστορέων. ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πόλιος ἄνω ἰόντι, ἀναντές ἐστι χωρίον· ταύτῃ ὦν δὴ τὸ πλοῖον ζεύξαντα ἀμφοτέρωθεν, κατάπερ βοῦν, πορεύεσθαι· λῦσαι δὲ ἀπορρᾶξαι τὸ πλοῖον, ἤν τις φερόμενον ὑπὸ ἰσχύος τῦ ῥοῦ. τὸ ϗ χωρίον τῦτο, ἐστὶ ἔτεα ἡμέρας τεσσερας πλόος. σκολιὸς ϗ ταύτῃ, κατάπερ ὁ Μαίανδρος, ἐστὶ ὁ Νεῖλος. χοῖνοι ϗ δυώδεκά εἰσι ὗτοι, τὰς δεῖ τούτῳ τῷ τρόπῳ διεκπλῶσαι. ϗ ἔπειτα ἀπίξεαι ἐς πεδίον λεῖον, ἐν τῷ νῆσον περιῤῥέει ὁ Νεῖλος, Ταχομψὼ ὄνομα αὐτῇ ἐστι. οἰκέουσι ϗ τὰ ἀπὸ Ἐλεφαντίνης ἄνω Αἰθίοπες ἤδη, καὶ τῆς νήσου τὸ ἥμισυ· τὸ δὲ ἥμισυ, Αἰγύπτιοι. ἔχεται δὲ τῆς νήσου λίμνη μεγάλη, τὴν περιοικέουσι Αἰθίοπες νομάδες. τὴν διεκπλώσας, ἐς τὸν Νεῖλον τὸ ῥέεθρον ἵξεαι, τὸ ἐς τὴν λίμνην ταύτην ἐκδιδοῖ. ϗ ἔπειτα ἀποβὰς παρὰ τὸν ποταμὸν, ὁδοιπορέων ποιήσεαι ἡμερέων τεσσεράκοντα. σκόπελοί τε γὰρ ἐν τῷ Νείλῳ ὀξέες ἀνέχουσι, ϗ χειμάδες πολλαὶ εἰσι, δι' ὧν οὐκ οἷά τέ ἐστι πλέειν. διεξελθὼν δὲ τῆσι τεσσεράκοντα ἡμέρῃσι τοῦτο τὸ χωρίον, αὖτις ἐς ἕτερον πλοῖον ἐμβὰς, δυώδεκα ἡμέρας πλώσεαι· ϗ ἔπειτα ἵξεαι ἐς πόλιν μεγάλην, τῇ ὄνομα ἐστὶ Μερόη. λέγεται δὲ αὕτη ἡ πόλις εἶναι μητρόπολις τῶν ἄλλων Αἰθιόπων. οἱ δὲ ἐν ταύτῃ, Διὰ θεῶν ϗ Διόνυσον μούνυς σέβονται, τούτυς τε μεγάλως τιμῶσι· καὶ σφι μαντήιον Διὸς κατέστηκε. στρατεύονται δ' ἐπεὰν σφέας ὁ θεὸς ἐῶ κελεύῃ ἔκ τε ἀποσημάτων ϗ τῆ ἂν κελεύῃ, ἐκεῖσε. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς πόλιος πλέων ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἄλλῳ, ἵξεαι ἐς τὴν Αὐτομόλων, ἐν ὅσῳπερ ἐξ Ἐλεφαντίνης ἦλθες ἐς τὴν μητρόπολιν τῶν Αἰθιόπων. τοῖσι δὲ Αὐτομόλοισι τούτοισι ὄνομα ἐστὶ Ἀσμάχ. δύνανται δὲ τοῦτο τὸ ἔπος, κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, οἱ ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς παρισάμμοι βασιλέϊ. ἀπέστησαν δὲ αὐτοῖσι τεσσερες ϗ εἴκοσι μυριάδες Αἰγυπτίων τῶν μαχίμων ἐς τὴν Αἰθιοπα τούτους, δι' αἰτίην τοιήνδε· ἐπὶ Ψαμμητίχου βασιλέος φυλακὰς κατέστασαν ἔν τε Ἐλεφαντίνῃ πόλει πρὸς Αἰθίοπας, ϗ ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσίῃσι·

ut egò opinarer vortices quosdam illic esse rapidos, ac refluxus, quemadmodum præcipitantis è montibus aquæ, unde nequeat funis ad explorandum demissus pervenire in fundum. Aliud ab ullo XXIX quoquam audire non potui: 1 nisi (quum ipse inspiciundi gratia ad Elephantinam usque urbem profectus sum) quiddam longissimæ narrationis, quod ex fama illic jam inquirendo accepi: eum ab urbe Elephantina ad superiora esse locum acclivem, ubi necesse sit, navigio utrinque alligato, tanquam bove, pergere: &, si funis abrumpatur, abire navigium, rapiente fluminis impetu. Abesse autem hunc locum quatuor dierum navigatione: esseque ibi Nilum tortuosum veluti Mæandrum, & duodecim schœnorum, per quos hunc in modum navigare oportet, & postea 2 pervenire planum in locum, ubi sit insula Nilo circumflua, nomine Tachompso. Ab Elephantina desuper jam Æthiopes incolere & dimidium insulæ: nam alterum dimidium incolere Ægyptios. 3 Insulam contineri ingenti stagno, accolentibus circum Æthiopibus pastoribus: in quod è Nilo subvectus, pervenias in alveum qui in stagnum diffunditur. Deinde egressus, itinere pedestri quadraginta dierum pergas propter flumen. nam in Nilo acutos scopulos existere & saxa frequentia, per quæ navigare non licet. Peragrato quadraginta diebus eo loco, alterum rursus ingressus navigium, duodecim diebus subveheris, dum venias in oppidum magnum nomine Meroen, quæ fertur aliarum urbium esse metropolis. Cujus incolæ solos deorum colunt Jovem & Liberum, eosque magnopere venerantur. Jovi etiam constituerunt oraculum, cujus responsis, posteaquam jubentur, & quocunque jubentur, eo sumant expeditionem. Ab hac urbe, intra tantundem temporis XXX intra quantum ad ipsam ex Elephantina pervenitur navigando, pervenies ad Automolos, *id est*, *transfugas*, quibus nomen est Asmach: quod verbum Græca in lingua idem pollet quod Sinistræ regiæ assistentes. Isti quum essent Ægyptii bellatores, ducenta & octo millia, ad hos Æthiopes transiere hac de causa: Sub rege Psammeticho fuerant in præsidiis collocati, alii ad urbem Elephantinam & ad Daphnas Pelusias adversus Æthiopes,

1 Sed quicquid præterea audivi, *vel accepi*, (ad Elephantinam quidem usque urbem spectatum ipsemet profectus: ab eo autem loco, ex auditu habens) id est hujusmodi, penitissime *indagatum*. Ab Elephantina urbe in superiora tendenti acclivis est locus, adeo ut necesse *&c.* 2 Pervenies. *Sic & sequentia per indicativum, non infinitivum.* 3 Insulæ contiguum est ingens stagnum. *Potest λίμνη etiam palus vel lacus exponi.*

alii ad-

alii adversus Arabes & Syros, alii ad Maream adversus Libyam. (Quibus in locis, quemadmodum sub rege Psammetichо erant, ita mea ætate Persarum præsidia excubabant. nam & apud Elephantinam & apud Daphnas Persæ excubias agunt,) Quum igitur triennium in præsidio fuissent Ægyptii, neque illinc ab aliquo dimitterentur, communi usi consilio, à Psammetichо ad Æthiopiam sibi transeundum putaverunt. Quos, re audita, Psammetichus insequutus, ubi est assequutus, multis verbis obsecrabat, vetabatque patrios deos ac liberos uxoresque deserere. Ibi quidam illorum fertur ostenso veretro dixisse, ubicunque id esset, sibi uxores & liberos fore. Hi posteaquam in Æthiopiam profecti sunt, sese Æthiopum regi tradiderunt: quos ille ita remuneratus est. Erant ei nonnulli Æthiopum adversarii, quorum terram eripientes istos jussit incolere. Æthiopes, his colonis inter se collocatis, facti sunt mansuetiores, moribus Ægyptiacis imbuti. Ad quatuor igitur mensium partim navigationem, partim iter, cognoscitur Nilus: præter id quo fluit per Ægyptum. Tot enim menses in summa reperientur impendi ab iis qui ex Elephantina ad hos Automolos pergant. Fluit autem ab hespero & occasu: dehinc quod sit, nemo potest pro comperto narrare. est enim deserta præ fervore ea regio. ¶ Accepi tamen hoc ex quibusdam Cyrenæis, qui se ad Ammonis oraculum isse commemorarent, colloquutosque cum Etearcho Ammoniorum rege, & ex aliis sermonibus deveniisse in confabulationem de Nilo, cujus nemo nosceret fontes: Etearchumque narrasse, aliquando quosdam ad se venisse Nasamonas, quæ gens sit Libyca, Syrtim incolens, & oram Syrtis quæ vergit ad auroram, [1] non multum supra Syrtim. Eos, quum venissent, interrogarenturque nunquid amplius haberent quod referrent de Africæ desertis, retulisse, apud se fuisse quosdam virorum præpotentium filios petulantes: eos, quum in virilem ætatem adolevissent, cum alia supervacua fuisse machinatos, tum vero ex sese quinque sortitos ad inspiciundas Libyæ solitudines, & siquid amplius cernerent quam ii qui longissima inspexissent. Oram enim maritimam Libyæ aquiloni obnoxiam Libyas & Lybium permultas gentes ab Ægypto incipientes omnem obtinere usque ad promontorium Soloentem, quod Libyam terminat,

XXXI

XXXII

ἄλλη δὲ πρὸς Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων, καὶ ἐν Μαρέῃ πρὸς Λιβύης ἄλλη. ἔτι δὲ ἔτι ἐμεῦ καὶ Περσέων ἐς τοῦτο αἱ φυλακαὶ ἔχουσι ὡς καὶ ἐπὶ Ψαμμητίχου ἦσαν. καὶ γὰρ ἐν Ἐλεφαντίνῃ Πέρσαι φρουρέουσι, καὶ ἐν Δάφνῃσι. τοὺς ὦν δὴ Αἰγυπτίους τρία ἔτεα φρουρήσαντας ἀπέλυε ἐς δὲ τῆς φρουρῆς· οἱ δὲ, βουλευσάμενοι, καὶ κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι, πάντες ἀπὸ τοῦ Ψαμμητίχου ἀπέστησαν, ἦισαν ἐς Αἰθιοπίην. Ψαμμήτιχος δὲ πυθόμενος, ἐδίωκε. ὡς δὲ κατέλαβε, ἐδέετο, πολλὰ λέγων, καὶ σφέας θεοὺς πατρώους ἀπολιπεῖν μὴ ἐᾶ, καὶ τέκνα, καὶ γυναῖκας. τὸν δέ τινα λέγεται δείξαντα τὸ αἰδοῖον, εἰπεῖν, ἔνθα ἂν τοῦτο ᾖ, ἔσεσθαι αὐτοῖσι σύν θεοῖσι καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας. οἵτινες ἐπεί τε ἐς Αἰθιοπίην ἀπίκοντο, διδοῦσι σφέας αὐτοὺς τῷ Αἰθιόπων βασιλέϊ. ὁ δὲ σφέας τάδε ἀντιδωρέεται. εἶναι οἱ διάφορόι τινες γεγονότες τῷ Αἰθιόπων· τούτους ἐκέλευε ἐξελόντας, τὴν ἐκείνων γῆν οἰκέειν. τούτων δὲ ἐσοικιζόντων ἐς τὴν Αἰθιοπίαν, ἡμερωτέρους γενέσθαι Αἰθίοπες, ἤθεα μαθόντες Αἰγύπτια. Μέχρι μὲν νυν τεσσέρων μηνῶν πλόος καὶ ὁδῷ, γινώσκεται ὁ Νεῖλος, πάρεξ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ῥέεθρα. ἔστι γὰρ συμβαλλόμενα μῆνες διεξιοῦσι ἀναστομώμενοι, ἐξ Ἐλεφαντίνης πορευομένῳ ἐς τοὺς Αὐτομόλους τούτους. ῥέει δὲ ἀπὸ ἑσπέρης τε καὶ ἡλίου δυσμέων. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, οὐδεὶς ἔχει σαφέως φράσαι. ἔρημος γὰρ οὕτω ἐστὶ ὑπὸ καύματος. Ἀλλὰ τάδε μὲ ἤκουσα ἀνδρῶν Κυρηναίων, φάμενόν τε ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ Ἀμμωνος χρηστήριον, καὶ ἀπικέσθαι ἐς λόγους Ἐτεάρχῳ τῷ Ἀμμωνίων βασιλέϊ· καί κως ἐκ λόγων ἄλλων ἀπικέσθαι ἐς λόγους περὶ τοῦ Νείλου, ὡς οὐδεὶς αὐτοῦ οἶδε τὰς πηγάς. καὶ τὸν Ἐτέαρχον φάναι ἐλθεῖν κοτε παρ' αὐτὸν Νασαμῶνας ἀνδρας. τὸ δὲ ἔθνος τοῦτο ἐστὶ μὲν Λιβυκὸν, νέμεται δὲ τῆς Σύρτιος τε καὶ τῆς πρὸς νότον χώρης τῆς Σύρτιος οὐκ ὀλίγον. ἀπικομένους δὲ τοὺς Νασαμῶνας, καὶ εἰρωτεωμένους εἴ τι ἔχουσι πλέον λέγειν περὶ τῆς ἐρήμου τῆς Λιβύης, φάναι σφίσι ἡλικίδας ἀνδρῶν δυναστέων παῖδας ὑβριστὰς· τοὺς ἄλλά τε μηχανᾶσθαι ἀνδρωθέντας φρενοβλαβέας, καὶ δὴ καὶ ἀπικληρώσαι πέντε ἑωυτῶν, ὀψομένους τὰ ἔρημα τῆς Λιβύης, καὶ εἴ τι πλέον ὄψιον τῶν μερόντων ἰδομένους. τῆς μὲν Λιβύης τὴν μὲν πρὸς βορέην θάλασσαν, ἀπ' Αἰγύπτου ἀρξάμενοι μέχρι Σολοέντος ἄκρης, τὴν τελευτᾷ τῆς Λιβύης, παρήκουσι πᾶσαν Λίβυες, καὶ Λιβύων ἔθνεα πολλὰ,

1 Non longe penetrando, *vel*, *progrediendo*. Eos, q.

πλὴν ὅσον Ἕλληνες καὶ Φοίνικες ἔχουσι. τὰ δ' ὑπὲρ θαλάσσης τε καὶ τῆς ἐπὶ θάλασσαν
64 κατηκόντων ἀνθρώπων, τὰ κατύπερθε ἠπειρώδης ἐστὶ ἡ Λιβύη. τὰ μὲν κατύπερθε τῆς ἠπειρώδεος, φάρμακα τὰ ἐστὶ, καὶ ἄνυδρα δεινῶς, καὶ ἔρημα πάντων. ἐπεὶ ὦν τοὺς νεηνίας ἀποπεμπομένους ἐκ τῆς ἡλίκων, ὕδατί τε καὶ σιτίοισι δὲ ἐξηρτυμένους, ἰέναι τὰ πρῶτα μὲν διὰ τῆς οἰκεομένης· ταύτην δὲ διεξελθόντας, ἐς τὰ ἠπειρώδεα ἀπικέσθαι. ὁκόσα δὲ ταύτης, τὰ ἔρημον διεξιέναι, τὰ ὁδὸν ποιεύμενους πρὸς ζέφυρον ἄνεμον. διεξελθόντας μὲν χώρον πολλὸν φάμμου δεῖα, καὶ ὄρεα πολλῆσι ἡμέρῃσι, ἰδεῖν δὴ κοτὲ δένδρεα ἐν πεδίῳ πεφυκότα. καὶ σφέας προσελθόντας, ἄπτεσθαι τοῦ ἐπικάρπου τοῦ δενδρέων καρποῦ. ἀπτομένοισι δὲ σφι ἐπελθεῖν ἄνδρας μικροὺς, μεγάθεα ἐλάσσονας ἀνδρῶν· λαβόντας δὲ ἄγειν σφέας. φωνῆς μὲν ἔτι τι τὴν ἐκείνων τοὺς Νασαμῶνας γινώσκειν, ἔστε τοὺς ἄγοντας τοὺς Νασαμώνων. ἄγειν τε αὐτοὺς διὰ ἑλέων μεγίστων· καὶ διεξελθόντας ταῦτα, ἀπικέσθαι ἐς πόλιν, ἐν τῇ πάντας τοῖσι ἄγεσι τὸ μέγαθος ἴσους, χρῶμα δὲ μέλανας. παρὰ δὲ τὴν πόλιν ῥέειν ποταμὸν μέγαν. ῥέειν δὲ ἀπὸ ἑσπέρης αὐτὸν, πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα· φαίνεσθαι δὲ ἐν αὐτῷ κροκοδείλους. Ὁ μὲν δὴ τοῦ Ἀμμωνίου Ἐπάρχου λόγος. ἐς τοῦτό μοι δεδηλώσθω· πλὴν ὅτι ἀπονοσήσαί τε ἔφασκε τοὺς Νασαμῶνας, ὡς οἱ Κυρηναῖοι ἔλεγον· καὶ ἐς τοὺς ἔτι ἀπικέσθαι ἀνθρώπους, γόητας εἶναι πάντας. τὸν δὲ ποταμὸν τοῦτον τὰ παραῤῥέοντα καὶ Ἔπαρχος συμβάλλειν εἶναι τὰ Νεῖλον· καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος ἔοικε αἰρέειν. ῥέει γὰρ ἐκ Λιβύης ὁ Νεῖλος, καὶ μέσην τέμνων Λιβύην· καὶ (ὡς ἐγὼ συμβάλλομαι, τοῖσι ἐμφανέσι τὰ μὴ γινωσκόμενα τεκμαιρόμενος) τῷ Ἴστρῳ ἐστὶ ἴσον μέτρον ὁρμᾶσθαι. Ἴστρος τε γὰρ ποταμὸς ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν καὶ Πυῤῥήνης πόλιος, ῥέει μέσην χίζων τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ Κελτοὶ εἰσὶ ἔξω Ἡρακλείων στηλέων· ὁμουρέουσι δὲ Κυνησίοισι, οἳ ἔσχατοι πρὸς δυσμέων οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένων. πλωίζει δὲ ὁ Ἴστρος ἐς θάλασσαν ῥέων διὰ τοῦ Εὐξείνου πόντου διὰ πάσης Εὐρώπης, τῇ Ἰηνοὶ Μιλησίων οἰκέουσι ἄποικοι. Ὁ μὲν δὴ Ἴστρος (ῥέει γὰρ διὰ οἰκεομένης) πρὸς πολλῶν γινώσκεται. πρὸς δὲ τοῦ Νείλου πηγέων οὐδεὶς ἔχει λέγειν. ἀοίκητός τε γάρ ἐστι καὶ ἔρημος ἡ Λιβύη, δι' ἧς ῥέει. πρὸς δὲ τοῦ ῥεύματος αὐτοῦ, ἐπ' ὅσον μακρότατον ἱστορεῦται λοιπὸν ἐξικέσθαι, εἴρηται· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. ἡ δὲ Αἴγυπτος τὸ ὀρεινὸς Κιλικίης μαλιστά κη ἀντίη κέεται. ἐνθεῦτεν δὲ, ἐς Σινώπην τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ πέντε ἡμερέων ἰθέα ὁδὸς εὐζώνῳ ἀνδρί· ἡ δὲ Σινώπη τοῦ Ἴστρου ἐκδιδοῦσα ἐς θάλασσαν

præter id demum quod aut Græci obtineant, aut Phœnices: ac ſupra maritimam oram, & eos qui ad mare incolunt, feris ulteriora habitari: at quæ ulteriora ſunt parte à feris habitata, arenoſa eſſe, vehementerque arida, ac prorſus vaſta. Igitur eos juvenes ab æqualibus dimiſſos, aqua atque cibariis probe inſtructos, primum per regionem hominibus habitatam perrexiſſe: hanc permenſos, in illam à feris habitatam perveniſſe. Ex ea per ſolitudines iter feciſſe ad ventum zephyrum: peragratoque multo ſpatio ſabuloſi loci pluribus ſane diebus, aſpexiſſe demum arbores in planitie quadam enatas, ad eaſque acceſſiſſe, ac fructum qui inerat decerpſiſſe. Eiſque inter decerpendum ſuperveniſſe quoſdam infra mediocrem virorum ſtaturam puſillos: quorum linguam Naſamones non intelligerent, ut nec ipſi Naſamonum: & ab his deprehenſos ductoſque fuiſſe per maximas paludes: atque illas tranſgreſſos perveniſſe in urbem in qua univerſi forent æquali ſtatura illis qui adduxiſſent, colore nigro. Eam urbem præterlabi grande flumen, ab heſpero ad orientem ſolem fluens, in quo conſpicerentur crocodili. Hactenus à me ſermo Ammonii Etearchi commemoratus ſit: niſi quod is aiebat Naſamones (ut Cyrenæi referebant) revertiſſe, & eos homines ad quos illi perveniſſent, omnes eſſe præſtigiatores. Flumen autem quod præterfluebat, & Etearchus conjectabat Nilum eſſe, & ratio ſic dictat. Ex Libya enim Nilus fluit, eamque mediam ſecat: & (ut ego ex apertis ignota conjecto) pari tractu atque Iſter meat. Iſter nanque fluere incipiens à Celtis atque urbe Pyrene (Celtæ autem ſunt extra cippos Herculis, Cyneſiis finitimi, omnium in Europa ad occaſum habitantium ultimi) mediam Europam ſcindit: totamque permenſus quam Iſtriani Mileſiorum coloni incolunt, mari Euxino finitur. Et Iſter (fluit enim per terram habitatam) inter primos cognoſcitur: de Nili vero fontibus nemo habet quod referat: & merito, utpote Libya per quam fluit, deſerta. De ejus fluxu, quam potuit longiſſime repetendo narrari, dictum eſt. exit autem in Ægyptum. Porro Ægyptus montanæ Ciliciæ fere oppoſita eſt. Hinc rectà ad Sinopem in ponto Euxino ſitam, quinque dierum eſt rectum iter vito expedito. Sinope autem Iſtro mare irrumpenti

XXXIII

XXXIV

D. Salluſt. Hiſt. Imag. Theatr. Philoſ. p. 93. n. 1. Edit. Thuſcan.

Impoſtores, *vel præſtigiatores.* 2 Verum Iſter à multis cognoſcitur, quippe qui per terram habitatam fluat.

exad-

ex adverso est sita. Ita Nilus totam permeans Africam, videtur mihi æquiparandus Istro. Hactenus de Nilo dictum
XXXV sit. ¶ VENIO ad plura de Ægypto referenda: quia plura quam alia omnis regio mirabilia habet, & præter omnem regionem exhibet opera relatu majora. Horum gratia plura de ea commemorabuntur. Ægyptii, quemadmodum & cœlo eorum & flumine diversam ab aliis naturam ostendente, ita ipsi pleraque omnia à cæteris hominibus diversa constituerunt & instituta & jura. Apud hos fœminæ quidem negociantur cauponanturque, & institoriis operis vacant: viri autem intra domos texunt. Alii villum subtegminis desuper trahant, Ægyptii subter. Onera viri capitibus, fœminæ humeris bajulant. Fœminæ, stantes mingunt: viri, sedentes. Domi ventrem exonerant, foris in viis comedunt: reddentes rationem, quæ sunt turpia, sed necessaria, ea in occulto fieri debere: palam vero, quæ non sunt turpia. Mulier neque dei neque deæ ulla sacerdos est, sed viri deorum omnium & dearum. Alendi parentes filiis nulla, nolentibus: filiabus, etiamsi nolint,
XXXVI summa necessitas est. Deorum sacerdotes alibi comati sunt, in Ægypto derasi. 1 Apud alios ritus est, statim in funere proximi capita deglabrare: Ægyptii in funeribus finunt capitis crines augescere, barbam tamen tondent. Apud cæteros mortales victus à feratum secretus est consortio: Ægypti cum feris vescuntur. Alii frumento atque hordeo victitant: Ægyptiis 2 victitare iis quæ ex his facta sunt, maximo probro est: sed cibis è farre confectis, quod quidam siliginem appellant. 3 Conspersionem pedibus, lutum manibus 4 subigunt. Virilia, alii talia relinquunt qualia natura sunt, præter eos quæ rb istis didicerunt: Ægyptii circumcidunt. Viri binas vestes habent, fœminæ singulas. Alii velorum ansulas & funes extrinsecus assiunt, Ægyptii intrinsecus. Græci literas scribunt & calculis computant, à sinistro in dextrum manum ferentes, Ægyptii à dextro in sinistrum: & hoc facientes aiunt se in dextrum, Græcos facere in sinistrum. Literis bifariis utuntur, quarum unas, sacras
XXXVII vocant, populares alteras. ¶ In deos

" ἀντίη κέεται. ὕτω τ Νεῖλον δοκέω ἅλλῳ τῷ ἀντίον
παίσῃ τῆς Λιβύης διεξιόντα ἐξισοῦσθαι τῷ Ἴστρῳ. Νείλου μὲν νυν πέρι τοσαῦτα εἰρήσθω.
Ἔρχομαι δὲ περὶ Αἰγυπτίων μηκυνέων τ λόγον, ὅτι πλέω θωϋμάσια ἔχει ἢ ἄλλη πᾶσα χώρη, καὶ ἔργα λόγου μέζω παρέχεται πρὸς πᾶσαν χώρην· τούτων εἵνεκα πλέω περὶ αὐτῆς εἰρήσεται. Αἰγύπτιοι ἅμα τῷ ἀέρι τῷ κατ' σφέας ἐόντι ἑτερίῳ, καὶ τῷ ποταμῷ φύσιν ἀλλοίην παρεχομένῳ ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοί, τὰ πολλὰ πάντα ἐμπαλὶν τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι ἐσήσαντο ἤθεά τε καὶ νόμους. ἐν τοῖσι, αἱ μὲν γυναῖκες ἀγορεύουσι καὶ καπηλεύουσι· οἱ δὲ ἄνδρες, κατ' οἴκους ἑόντες, ὑφαίνουσι. ὑφαίνουσι οἱ μὲν ἄλλοι, ἄνω τ κερκίδα ὠθέοντες, Αἰγύπτιοι δὲ, κάτω. τὰ ἄχθεα οἱ μὲν ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλέων φορέουσι· αἱ δὲ γυναῖκες, ἐπὶ τῶν ὤμων. ἐρέουσι, αἱ μὲν γυναῖκες, ὀρθαί, οἱ δὲ ἄνδρες, κατήμενοι. οὐμαρείη χρέωνται ἐν τοῖσι οἰκίοισι, ἐσθίουσι δὲ ἔξω ἐν τῇσι ὁδοῖσι· ὀπλέγοντες ὡς τὰ μὲν αἰσχρὰ, ἀναγκαῖα δὲ, ἐν ἀπορρύτῳ ἔξι ποιέειν χρεών· τὰ δὲ μὴ αἰσχρὰ, ἀναφανδόν. ἱρῆται γυναικὶ μὲν οὐδεμιῇ ἔστε ἔρσενος ἐτέων, ἔστε ἀπολέσῃ· ἄνδρες δὲ, πάντων τε καὶ πασέων. τρέφειν τὰς τοκέας τοῖσι μὲν παισὶ οὐδεμιὴ ἀνάγκη, μὴ βουλομένοισι· τῇσι δὲ θυγατράσι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ μὴ βουλομένῃσι. Οἱ ἱρέες τῶν θεῶν, τὴν μὲν ἄλλην κομέουσι, ἐν Αἰγύπτῳ δὲ ξυρεῦνται. τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος ἅμα κηδεύῃ κεκάρθαι τὰς κεφαλάς, τοὺς μάλιστα ἐπιτρέπεται Αἰγύπτιοι δὲ κατὰ τοὺς θανάτους ἀνιεῖσι τὰς τρίχας αὔξεσθαι, τάς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τὰς γνώθου, τέως ἐξυρημένοι. τοῖσι μὲν ἄλλοισι ἀνθρώποισι χωρὶς θείων διαίτη ἐπιτέτραπται, Αἰγυπτίοισι δὲ ὁμοῦ θείοισι καὶ διαίτη ἔζει. ἀπὸ πυρέων καὶ κεφαλέων οὐ λλοι ζώουσι· Αἰγυπτίων δὲ τὸν ποιεύμενον ἀπὸ τούτων τ ζόλον ὀνειδος μέγιστον ἔζει· ἀλλὰ ἀπὸ ὀλυρέων ποιεῦνται σιτία, τὰς ζειὰς μετεξέτεροι καλέουσι. φυρῶσι τὸ μὲν σαῖς τοῖσι ποσὶ, τὸν δὲ πηλὸν τῇσι χερσὶ καὶ τὸ κύτερον ἀναιρέονται. τὰ αἰδοῖα οὐ λλοι μὲν ἐῶσι ὡς ἐγένοντο, πλὴν ὅσοι ἀπὸ τούτων ἔμαθον· Αἰγύπτιοι δὲ περιτάμνονται. εἵματα, τῶν μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχει δύο· τῶν δὲ γυναικῶν ἓν ἑκάστη. τῶν ἱστίον τὰς κώπας καὶ τὰς κάλως οἱ μὲν ἄλλοι ἔξωθεν περιδέουσι, Αἰγύπτιοι δὲ, ἔσωθεν.

γεάμματα γεάφουσι, καὶ λογίζονται ψήφοισι, Ἕλληνες μὲν, ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα, Αἰγύπτιοι δὲ, ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά. καὶ ποιεῦντες ταῦτα, ἀντιὰ μὲν φασι ἐπὶ τὰ δεξιὰ ποιέειν, Ἕλληνας δὲ ἐπ' ἀριστερά. διφασίοισι δὲ γράμμασι χρέωνται· καὶ τὰ μὲν ἀνυπὸ, ἱερά, τὰ δὲ, δημοτικά καλέονται. Θεο-

1 Apud alios homines more receptum est ut in luctu statim capita tondeantur ab iis quos potissimum is attingit: at Ægyptii, in morte suorum, finunt capitis barbæque pilos crescere quum alioqui antea tonsi fuerint. Apud c. 2 Victitare his, maxime probrosum est. sed ex olyris cibaria conficiunt, quas alii zeas appellant. 3 Farinam aqua maceratam subigunt pedibus, lutum autem manibus. *Fortasse autem intelligit lutum ex quo intritum conficitur, quod Gall. mortier.* 4 Subigunt, & *iisdem* stercus accipiunt.

σεβέες ὃ περισσῶς ἐόντες μᾶλλον πάντων ἀνθρώπων, νόμοισι τοισίδε χρεώμενοι. ὀκ χαλκέων ποτηρίων πίνουσι, διαξυόμενοι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην· ὐκ ὁ μέν, ὁ δ' ὔ, ἀλλὰ πάντες. εἵματα ὃ λινέα φορέουσι αἰεὶ νεόπλυτα, ἐπιμελεόμενοι τοῦτο μᾶλιστα. τά τε αἰδοῖα περιτάμνονται, κάθαρσιν ποιεύμενοι ἢ εἵνεκεν περιμπρῶτες κάθαροί εἶεν ἢ συμπεσέωσι. οἱ ὃ ἱρέες ξυρέωνται πᾶν τὸ σῶμα διὰ τρίτης ἡμέρης, ἵνα μήτε φθεὶρ, μή τι ἄλλο μυσαρὸν μηδὲν ἐγγίνηται σφι θεραπεύουσι τοὺς θεούς. ἐσθῆτα ὃ φορέουσι οἱ ἱρέες λινέην μούνην, καὶ ὑποδήματα βύβλινα. ἄλλην δέ σφι ἐσθῆτα οὐκ ἔξεστι λαβεῖν, οὐδὲ ὑποδήματα ἄλλα. λοῦνται ὃ δὶς τῆς ἡμέρης ἐκάστης ὕδατι ψυχρῷ, καὶ δὶς ἐκάστης νυκτός. ἄλλας τε θρησκείας μυρίας ὑπερτελέουσι, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. πάσχουσι ὃ καὶ ἀγαθά· οὐκ ὀλίγα. * ἔτεϊ τι γὰρ τῶν οἰκηίων τελέουσι, ἔτε δαπανέωνται, ἀλλὰ καὶ σιτία σφι ἕψει ἱερὰ πεποιέμενα. καὶ χηνέων καὶ βοέων κρεῶν πλῆθός τι ἑκάστῳ γίνεται πολλὸν ἑκάστης ἡμέρης. δίδοται δέ σφι καὶ οἶνος ἀμπέλινος· ἰχθύων ὃ ὔ σφι ἔξεστι πάσασθαι. κυάμους ὃ οὐδὲ τι μάλα σπείρουσι Αἰγύπτιοι οὐδ' ἐν τῇ χώρῃ, τούς τε γηγομένους ἔτε τρώγουσι, ἔτε ἑψοντες" δατέονται. οἱ ὃ δὴ ἱρέες, οὐδὲ ὁρέοντες ἀνέχονται, νομίζοντες ἐκ καθαρὸν μιν εἶναι σπέρμα. ἱεροῦται ὃ ὑπ' ἑνὸς ἑκάστου τῶν θεῶν, ἀλλὰ πολλοί, τῶν εἷς ἐστὶ ἀρχιερεύς. ἐπεὰν δέ τις ἀποθάνῃ, τότε ὁ παῖς ἀντικαθίσταται. τοὺς ὃ βοῦς τοὺς ἄρσενας, τοὺς Ἐπάφου εἶναι νομίζουσι, καὶ τούτου εἵνεκα δοκιμάζουσι αὐτοὺς ὧδε· τρέχα ἢν μέλαν ἴδηται ἓν ἐπιὸν μέλαιναν, ἐκ καθαρὸν εἶναι νομίζει. δίζεται ὃ ταῦτα ὑπ' ἑτέρου τετραμμένου τῶν τις ἱρέων, καὶ ὀρθοῦ ἑστεῶτος τὸν κλῶνα καὶ τὴν τρίχα, καὶ τὴν γλῶσσαν ἐξερεύσας, εἰ καθαρὴ τὰ περκειμένων σημηίων τὰ ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἐρέω. κατοπτᾷ ὃ καὶ τὰς τρίχας τῆς οὐρῆς, εἰ κατὰ φύσιν ἔχει τὴν ψυχήν. ἢν ὃ τούτεων πάντων ἡ καθαρσὶς, σημαίνεται βύβλῳ περὶ τὰ κέρεα ἑλίσσων· καὶ ἐπειτα γῆν σημαντρίδα ὑπαλείψας, ὑπεβάλλει τὸν δακτύλιον· καὶ οὕτω ἀπάγουσι. ἀσήμαντον ὃ θύσαντι θανάσιμον· ἢ ζημίη ὑπόκειται. δοκιμάζεται μὴ μοῦνον τὸ κλῆσιν τοιῶδε τρόπῳ τινὶ δεῖ. θυσίη δέ σφι ἥδε κατέστηκε. ἀγαγόντες τὸ σεσημασμένον κλῆσιν πρὸς τὸν βωμὸν ὅκου ἂν θύσωσι, πυρὴν κάουσι. ἔπειτα δὲ ἐπ' αὐτῇ οἶνον κατὰ τὲ ἱρηίου ὑπαπειλήσαντες, καὶ ἐπικαλέσαντες τὸν θεὸν, σφάζουσι. σφάξαντες ὃ, ἀποτάμνουσι τοῦ κεφαλοῦ. σῶμα μὲν δὴ τῷ κτίναντι δείρουσι· κεφαλὴν δ' ἐκείνου πολλὰ" καταρασάμενοι, φέρουσι τοῖσι μὲν ἂν ἡ ἀγορὴ, καὶ

πατέονται.

καταρησάμενοι.

supramodum supraque omnes homines religiosi sunt, talibus moribus utentes: Aheneis in poculis potant, singulis ea diebus extergentes, non eorum aliquot, etiam aliquot non: sed universi. Linea ferunt vestimenta semper recens ablu-ta, huic rei præcipue vacantes. Virilia circumcidunt munditiæ gratia, pluris facientes se mundos esse quam decoros. Sacerdotes tertio quoque die totum corpus eradunt, nequis pediculus deos colentibus aut alia sordes creetur. Iidem vestem tantummodo lineam, calceos 1 papyraceos gestant: nec aliam vestem aut alios calceos induere eis fas est. Lavantur quotidie frigida, interdiu 2 ter, noctu bis. Alias præterea ceremonias (prope dixerim infinitas) exercent. Qui etiam non exiguis afficiuntur commodis. nam neque è re domestica aliquid conterunt, neque impendunt, sed eorum singulis quotidie 3 cibi sacri cocti præsto sunt, & carnis bubulæ & anserinæ satis abundeque. Vinum quoque vineale illis datur. De piscibus gustare nefas est illis. Fabas Ægyptii in sua terra nec admodum serunt, nec eas quæ provenerint, aut 4 crudas aut in aqua coctas, edunt. Sacerdotes vero ne aspicere quidem eas sustinent, arbitrantes haud mundum illud legumen esse. Initiantur non sigillatim cuique deorum, sed gregatim: quorum unus est pontifex. ubi quis defunctus est, filius ejus subrogatur. Boves mares, Epaphi esse censent: eaque de re hunc in modum explorant, Si pilum in eo nigrum vel unum viderint, nequaquam mundum censent. Explorat autem hæc sacerdotum aliquis ad id constitutus, pecude cum stante & erecta tum etiam resupinata: lingua etiam exerta *explorans* an pura sit iis signis quæ ego alio referam in libro. Inspicit & caudæ pilos, nunquid eos habeat secundum naturam procreatos. Eum, si fuerit his omnibus mundus, notat alligato cornibus byblo: deinde applicita terra sigillari anulo impressa, abducitur. Nam immolanti eo sigillo non notatam, pœna morte sancita est. Et hunc quidem in modum pecus exploratur. Sacrificandi autem is eis est ritus. Pecude quæ obsignata est, ad aram ubi immolatur abducta, pyram incendunt: deinde 5 supra pecudem libato *contra templum* vino, ac deo invocato, eam mactant: 6 mactatæ caput asportant in forum, si nundinæ sint, & 66

1 Byblinos. 2 Eis. *Dis, non τρὶς.* 3 *Sunt qui sacrificia exponant, alii panes sacros.* 4 *Videtur aliud legisse quam habeant vulg. edit.* 5 Supra hostiam, 6 Mactatæ caput amputant, & reliquum corpus excoriant. Capiti autem illius multa imprecati, asportant. Asportant, inquam, in forum quidem, illi quibus forum est, & —— * Vide Diodorum Sicul. & quæ Pererius annotavit ad Genes. cap. 47. v. 22, 26. de immunitate Sacerdotum Ægypt.

eis Græci

cis Græci negotiatores adfuerint: atque illis vendunt: qui si non adfuerint, in flumen abjiciunt. Execrantur autem capita in hæc verba, ut siquid mali aut ipsis immolantibus aut universæ Ægypto futurum sit, id in caput hoc convertatur. Eodem porro ritu circa capita pecudum immolandarum, & vini libamina, omnes pariter Ægyptii in omnibus templis utuntur. Atque ex hoc ritu fit ut nemo Ægyptiorum de capite ullius animantis
XL degustet. Est tamen sacrorum delectus, & alius apud alia templa adolendi modus ab eis institutus. Quam igitur deam maximam esse censeant, & cui maximum festum celebrent, jam nunc dicam. Posteaquam jejunaverunt pridie festi, 1 atque obdormierunt, bovem immolant, eumque corio exuunt, & alvo tota vacuant. Intestina intra ventrem adipemque linquunt, crura truncant, & extremos lumbos armosque, ac cervicem. His actis, reliquum bovis corpus illipant panibus puris & melle, & uva passa, & ficis, & thure, & myrrha, atque aliis odoribus. Ubi hæc infarserunt, adolent, multum vini oleique infundentes: jejuni tamen priusquam sacrificent. Dum sacrificium ardet, omnes 2 verberantur. Posteaquam vapulaverunt, dapes ex sacrificii
XLI reliquiis proponuntur. Boves mares eosdemque mundos, ac vitulos universi Ægyptii immolant: at fœminas eis immolare non licet, utpote Isidi consecratas. Nam Isidis simulacrum muliebre est, bubulis præditum cornibus quemadmodum Io Græci describunt. Bovesque fœminas omnes itidem Ægyptii venerantur ex omnibus pecudibus longe plurimum: eoque nemo Ægyptius Ægyptiave Græci viri aut os suaviaretur, aut cultro, vel veru, vel olla illius uteretur, aut pura bovis carne Græco cultro incisa vesceretur. Boves qui demortui sunt hunc in modum sepeliunt: Fœminas quidem in flumen abjiciunt, mares autem in suburbanis singuli defodiunt, uno aut altero cornu extante, signi gratia. Ubi computruerunt, & statum tempus advenit, præsto est ad singulas urbes navis ex insula nomine Prosopitide, quæ est in Delta, habetque novem schœnorum ambitum. In qua cum aliæ sunt frequentes urbes tum ea unde proficiscuntur naves ad ossa tollenda, nomine Atarbechis, ubi templum Veneris

Ἕλλωσι σφι ἔωσι ὀνήϊδεμοι ἐμποροι, οἵδε φέροντες ἐς τὠυτὸ ἀγορὴν, ἀπ' ὧν ἐδόντο. τοῖσι δ' ἂν μὴ παρέωσι Ἕλληνες, οἷσι δ' ἐκβάλλυσι ἐς τὸν ποταμόν. καταρῶνται δ', τόδε λέγοντες τῇσι κεφαλῇσι, εἴ τι μέλλοι ἢ σφίσι τοῖσι θύουσι, ἢ Αἰγύπτῳ τῇ συναπάσῃ κακὸν γενέσθαι, ἐς κεφαλὴν ταύτην τρεπέσθαι. κτλ. μὴν νυν τὰς κεφαλὰς τῶν θυομένων κλῆνέων, καὶ τὴν ἐπίσπεισιν τοῦ οἴνου, πάντες Αἰγύπτιοι νόμῳσι τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται ὁμοίως ἐς πάντα τὰ ἱρά. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ νόμου, οὐδὲ ἄλλο οὐδενὸς ἐμψύχου κεφαλῆς γεύσεται Αἰγυπτίων οὐδείς. Ἡ δὲ δὴ ἐξαίρεσις τῶν ἱρῶν, καὶ ἡ καῦσις, ἄλλη τε ἄλλο ἱρὸν σφι κατέστηκε· τὴν δ' ὧν μεγίστην τε δαίμονα ἡγεῦνται εἶναι, καὶ μεγίστην οἱ ὄρτην ἀνάγουσι, ταύτην ἔρχομαι ἐρέων. ἐπὴν τορνεύσωσι τὴν Ἶσιν, καὶ ἐπὴν κατόξωνται, θύουσι τὸν βοῦν· καὶ ἀποδείραντες, κοιλίην μὲν κείνην πᾶσαν ἔξω εἶλον, ἀπολείχνα δὲ αὐτοῦ λείπουσι ἐν τῷ σώματι καὶ τὸ πιμελέν. σπλέεα δὲ ἀποτάμνουσι, καὶ τὸ ὀσφὺν ἄκρην, καὶ τοὺς ὤμους τε καὶ τὸ τελαγκον. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τὸ ἄλλο σῶμα τοῦ βοὸς πιμπλᾶσι ἄρτων καθαρῶν, καὶ μέλιτος, καὶ ἀσαφίδος, καὶ σύκων, καὶ λιβανώτου, καὶ σμύρνης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων. πλησάντες δὲ τούτων, καταλίζουσι, ἔλαιον ἄφθονον καταχέοντες. περνῆς δὲ καυλοὺς δὲ, θύουσι· κατομνύων δὲ τὴν ἱρῶν, τύπτονται πάντες. ἐπεὰν δὲ ἀποτύψωνται, δαῖτα προτίθενται, τὰ ἐλίποντο τὴν ἱρῶν. Τοὺς μὲν νυν καθαροὺς ἔρσενας τῶν βοῶν καὶ τοὺς μόσχους οἱ πάντες Αἰγύπτιοι θύουσι· τοὺς δὲ θηλέας οὐ σφι ἔξεστι θύειν, ἀλλὰ ἱερὰ εἰσι τῆς Ἴσιος. τὸ γὰρ τῆς Ἴσιος ἄγαλμα ἐὸν γυναικήιον. βουκεροῦ ἐόντι, κατάπερ Ἕλληνες τὴν Ἰὼ γράφουσι. καὶ τοὺς βοῦς τοὺς θηλέας Αἰγύπτιοι πάντες ὁμοίως σέβονται προβάτων πάντων μᾶλλον μακρῷ. τοῦ εἵνεκα οὔτ' ἀνὴρ Αἰγύπτιος, οὔτε γυνὴ ἀνδρὸς Ἕλληνος φιλήσειε ἂν τὸ στόμα τοῦ ἀνδρὸς Ἕλληνος χρήσασθαι, οὐδ' ὀβελοῖσι, οὐδὲ λέβητι, οὐδὲ κρέως καθαροῦ βοὸς θηλέος γεύσεται. Θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας βοῦς, τρόπον τοιόνδε. τοὺς μὲν θηλέας ἐς τὸν ποταμὸν ἀπάσας· τοὺς δὲ ἄρσενας, κατορύσσουσι ἕκαστοι ἐν τοῖσι περάτεσι, τὸ κέρας τὸ ἕτερον ἢ καὶ ἀμφότερα ὑπερέχοντα, σημηίου εἵνεκα· ἐπεὰν δὲ σαπῇ, καὶ περσίῃ ὁ πυταγμὸς χρόνῳ, ἀπικνέεται ἐς ἑκάστην πόλιν βάρις ἐκ τῆς Προσωπίτιδος καλεομένης νήσου. ἡ δ' ἔστι ἐν τῷ Δέλτα, περίμετρος δὲ αὐτῆς εἰσὶ χοίνικες ἐννέα. ἐν ταύτῃ δὴ ὧν τῇ Προσωπίτιδι νήσῳ ἔνεισι μὲν καὶ ἄλλαι πόλιες συχναί· ἐκ τῆς δὲ αἱ βάρεις φορέονται ἀναιρησόμεναι τὰ ὀστέα τοῦ βοός· ἔνομα τῇ πόλει Ἀτάρβηχις. ἐν δ' αὐτῇ Ἀφροδίτης ἱρὸν ἅγιον ἵδρυται.

ἂν

χώρης

—apud quos mercatores Græci diversantur, ibique illis vendunt: illi vero quibus non adfuerint Græci, in flum.

1 Et precati sunt. *καὶ εὐξάμενοι pro quo aliud legit.* 2 Omnes seipsos verberant. Postquam autem verberare desierunt, dapes *&c. Ex vulg. edit. hujus interpret. Valla*, epulaverunt *legitur pro* vapulaverunt.

ἵδρυται. ἐκ ταύτης τῆς πόλιος πλανέονται πολλοὶ ἄλλοι ἐς ἄλλας πόλιας· ἀνορύξαντες δὲ τὰ ὀστέα ἀπάγουσι, καὶ θάπτουσι ἐς ἕνα χῶρον πάντες. καὶ ταυτὰ δὲ τοῖσι βουσὶ καὶ τἆλλα κτήνεα ἅπαντα θάπτουσι ἀποθνήσκοντα. καὶ γὰρ δὴ ταῦτα ὧν σφι νενομοθέτηται. κτείνουσι γὰρ δὴ οὐδὲ ταῦτα.

τοῖς Θηβαίοις

Ὅσοι μὲν δὴ Διὸς Θηβαίου ἱδρυνται ἱρόν, ἢ νομῷ τῷ Θηβαίῳ εἰσί, ἔστι μὲ πάντες οἰῶν ἀπεχόμενοι, αἶγας θύουσι. θεοὺς γὰρ δὴ οὐ τοὺς αὐτοὺς ἅπαντες ὁμοίως Αἰγύπτιοι σέβονται, πλὴν Ἶσιός τε, καὶ Ὀσίριος, τὸν δὴ Διόνυσον εἶναι λέγουσι. τούτους δὲ ὁμοίως ἅπαντες σέβονται. ὅσοι μὲν δὴ τοῦ Μένδητος ἔκτηνται ἱρόν, ἢ νομῷ τῷ Μενδησίῳ εἰσί, ἔστι δὲ αἰγῶν ἀπεχόμενοι, οἷς θύουσι. Θηβαῖοι μέν νυν, καὶ ὅσοι ἀφ' οὗτοι οἰῶν ἀπέχονται, ἀφ' οὗ τάδε λέγουσι τὸν νόμον τόνδε σφι τεθῆναι. Ἡρακλέα θελῆσαι πάντως ἰδεῖν τὸν Δία, καὶ τὸν οὐκ ἐθέλειν ὀφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. τέλος, ἐπεί τε λιπαρέειν

67 τοῦ προσχεδα

τὸν Ἡρακλέα, τὸν Δία μηχανήσασθαι, κριὸν ἐκδείραντα, καὶ περικλάσαντα τε τὴν κεφαλὴν ἀποταμόντα τοῦ κριοῦ, καὶ ἐνδύντα τὸ νάκος, οὕτω οἱ ἐωυτὸν ἐπιδεῖξαι. ἀπὸ τούτου, κριοπρόσωπον τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς ποιεῦσι Αἰγύπτιοι. ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων, Ἀμμώνιοι, ἐόντες Αἰγυπτίων τε καὶ Αἰθιόπων ἄποικοι, καὶ φωνὴν μεταξὺ ἀμφοτέρων νομίζοντες. θύειν δ' ἐμοὶ, καὶ τοὔνομα Ἀμμώνιοι ἀπὸ τοῦδε σφι τὴν ἐπωνυμίην ἐποιήσαντο. Ἀμμῶν γὰρ Αἰγύπτιοι καλέουσι τὸν Δία. τοὺς δὲ κριοὺς οὐ θύουσι Θηβαῖοι, ἀλλ' εἰσί σφι ἱροὶ ἀφ' οὗτου. μιῇ δὲ ἡμέρῃ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ὀρτῇ τοῦ Διὸς, κριὸν ἕνα καταγόντες, καὶ ἀποδείραντες, καὶ τοῦτο ἐνδύουσι τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς· καὶ ἔπειτα ἄλλο ἄγαλμα Ἡρακλέος προσάγουσι πρὸς αὐτό. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τύπτονται οἱ περὶ τὸ ἱρὸν ἅπαντες τὸν κριὸν, καὶ ἔπειτα ἐν ἱρῇ θήκῃ θάπτουσι αὐτόν. Ἡρακλέος δὲ περὶ τόνδε τὸν λόγον ἤκουσα, ὡς ἑνὸς ὄντος τῶν δυώδεκα θεῶν. τοῦ ἑτέρου δὲ περὶ Ἡρακλέος, τὸν Ἕλληνες οἴδασι, ἥδομαι Αἰγύπτιον ἐδωκάθιον ἀκῦσαι. καὶ μιὴ ὅτι γε ἦν παρ' Ἑλλήνων ἔλαχον τοὔνομα τοῦ Ἡρακλέος Αἰγύπτιοι, ἀλλὰ Ἕλληνες μᾶλλον παρ' Αἰγυπτίων, καὶ Ἑλλήνων ὅτι οἱ θέμενοι τῷ Ἀμφιτρύωνος γόνῳ ἔνομα Ἡρακλέα, πολλά μοι καὶ ἄλλα τεκμήρια ἔστι τοῦτο οὕτω ἔχειν, ἔν γε δὴ καὶ τόδε· ὅτι τε τοῦ Ἡρακλέος τούτου οἱ γονέες ἀμφότεροι, ἦσαν Ἀμφιτρύων, καὶ Ἀλκμήνη, γηγενότες τὸ ἀνέκαθεν ἀπ' Αἰγύπτου· καὶ διότι Αἰγύπτιοι οὔτε Ποσειδέωνος οὔτε Διοσκόρων τὰ οὐνόματα φασὶ

extructum est. ex qua urbe alii permulti vagantur in alias urbes. Ubi autem effoderunt ossa, asportant, eaque uno in loco cuncti sepeliunt. Quem porro in modum boves, in eundem defuncta alia pecora sepeliunt. ita enim apud eos circa hæc legibus comparatum est. nam ne hæc quidem interimunt. Cæterum qui XLII Jovis Thebani templum incolunt, aut Thebanæ 1 provinciæ sunt, ii omnes ab ovibus se abstinentes, capras immolant. Non enim eosdem deos similiter colunt universi Ægyptii, præter Isidem & Osirin, quem Bacchum esse aiunt. hos peræque universi colunt. Qui vero Mendetis templum obtinent, sive Mendesiæ provinciæ sunt, hi capris abstinentes, immolant oves. Itaque Thebani, & quicunque propter illos ovibus parcunt, aiunt ideo sibi conditam hanc legem, quod Jupiter, quum ab Hercule cernere eum volente, cerni nollet, tandem exoratus hoc commentus sit, ut amputato arietis capite, pelleque villosa quam illi detraxerat, induta sibi, ita sese Herculi ostenderet: & ob id Ægyptios instituisse Jovis simulacrum facere arietina facie: & ab Ægyptiis Ammonios accepisse, qui sunt Ægyptiorum atque Æthiopum coloni, & 2 linguam inter utrosque usurpantes. Qui etiam mihi videntur ideo se Ammonios cognominasse quod Ægyptii Jovem 3 Ammonem appellant. Ob hanc rem arietes non mactantur à Thebanis, sed eis sacrosancti sunt. Certo tantum die quotannis in festo Jovis, unum demum arietem obtruncant, cujus pellem detractam, hunc in modum Jovis simulacro induunt: ad illudque deinde aliud ducunt Herculis simulacrum. Hoc acto, cuncti qui circa templum sunt, arietem verberant, deinde sacra eundem urna sepeliunt. ¶ De Her- XLIII cule autem hunc ego audivi sermonem, quod sit unus ex diis duodecim. nam de altero Hercule quem Græci norunt, nulla in parte Ægypti quippiam potui audire: cujus nomen non Ægyptii à Græcis acceperunt, sed Græci potius ab Ægyptiis, & ii quidem Græci qui hoc nomen filio Amphitryonis imposuere. Quod ita se habere, cum multa mihi indicia sunt, tum vero istud, quod hujus Herculis uterque parens, Amphitryon & Alcmena, fuerunt ab Ægypto oriundi: & quod Ægyptii negant se aut Neptuni aut 4 Tyndaridarum

1 *Vel*, præfecturæ, *& sic statim post. Valla utrobique*, ritus. *id est.* νόμι, *non* νομῶ. 2 *Id est*, *Linguæ utentes quæ aliquid cum utrorumque lingua commune habet.* 3 Ammon. 4 Dioscurorum.

nomen

nomen nosse: neque hos deos inter cæteros admiserunt. Quod si nomen dæmonis ullius à Græcis mutuati essent, non minus, imo vel magis, istorum mentionem fuissent habituri: si etiam tunc navicularia exercebant, & ulli Græcorum navicularii erant, ut credo, & mea fert opinio, Istorum igitur potius deorum quam Herculis nomen Ægyptii percepissent. Atqui vetustus quidam deus est apud Ægyptios Hercules, & (ut ipsi aiunt) decem & septem annorum millia sunt ad Amasin regem, ex quo Herculem 1 ex octo diis, qui duodecim erant, unum esse arbitrantur. XLIV Quibus ego de rebus certior fieri 2 cupiens, à quibus possem, in Tyrum Phœniciæ *urbem* navigavi, quod ibi templum Herculis esse audirem: quod & vidi opulenter exornatum cum aliis multis donariis, tum vero duobus cippis, altero ex auro excocto, altero ex lapide smaragdo majorem modum splendente per noctem. Venienſque in colloquium cum dei sacerdotibus, percontabar quantum temporis foret ex quo id templum fuisset extructum: sed comperi ne hos quidem congruere cum Græcis, quippe dicentes ab urbe condita fuisse dei templum pariter extructum: esse autem à Tyro condita annorum duo millia ac trecentos. Vidi præterea Tyri etiam aliud Herculis templum cognomine Thasii. Quinetiam in Thasum profectus sum, ubi inveni templum à Phœnicibus conditum, qui ad investigandam Europam navigantes, Thasum condiderunt: quod quinque virorum ætatibus prius fuit quam Hercules Amphitryonis in Græcia existeret. Hæc quæ commemorantur, plane declarant Herculem vetustum deum esse. eoque videntur hi rectissime facere è Græcis, qui bifaria Herculi templa ædificanda colendaque censuerunt: uni quidem, ut immortali, cognomine Olympio, immolantes: alteri vero, ut heroi parentantes. XLV Alia quoque multa inconsiderate Græci loquuntur, quorum & hæc inepta fabula est, quam de Hercule ferunt: Eum, quum in Ægyptum perveniſſet, ab Ægyptiis redimitum, tanquam Jovi immolendum, cum pompa fuisse eductum, ac tantisper 3 quietem 4 tenuisse dum illi ante aram cum stetissent: 5 ibi ad vim conversum, omnes interemisse. Quæ quum dicunt Græci, videntur mihi se & naturæ Ægyptiorum & morum

ἀιδέναι, ὡδὶ σφι θεοὶ ἕτοι ἐν τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι ἀποδεδέχαται. ἡμεῖς δὲ γε παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον ὄνομα τεῦ δαίμονος, τούτων οὐκ ἥκιστα ἀλλὰ μᾶλλον ἔμελλον μνήμην ἕξειν, εἴπερ καὶ τότε ναυτιλίῃσι ἐχρέωντο, καὶ ἦσαν Ἑλλήνων τινὲς ναυτίλοι, ὡς ἔλπομαί τε καὶ ἐμοὶ γνώμη αἱρέει. ὥστε τοίνυν ἂν καὶ μᾶλλον τῷ θεῶν τὰ ὀνόματα ἐξεπίστατο Αἰγύπτιοι ἢ τῷ Ἡρακλέος. ἀλλά τις ἀρχαῖός ἐστι θεὸς Αἰγυπτίοισι Ἡρακλείης· ὡς ὦν αὐτοὶ λέγουσι, ἔτεα ἐστὶ ἐπτακισχίλια καὶ μύρια ἐς Ἄμασιν βασιλεύσαντα, ἐπεί τε ἐκ τῶν ὀκτὼ θεῶν οἱ δυώδεκα θεοὶ ἐγίνοντο, τῶν Ἡρακλέα ἕνα νομίζουσι. Καὶ θέλων δὲ τούτων περὶ σαφές τι εἰδέναι ἐξ ὧν οἷόν τε ἦν, ἔπλευσα καὶ ἐς Τύρον τῆς Φοινίκης, πυνθανόμενος ἀυτόθι εἴ[a] ἱερόν Ἡρακλέος ἄγιον· καὶ ἰδὼν πλυσίως κατεσκευασμένον ἄλλοισί τε πολλοῖσι ἀναθήμασι, καὶ ἐν αὐτῷ ἦσαν στῆλαι δύο, ἡ μὲν, χρυσοῦ ἀπέφθου· ἡ δὲ, σμαραγδίτιδος λίθου, λάμπουσα τὰς νύκτας μεγάλως. ἐς λόγους δὲ ἐλθὼν τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ θεοῦ, ἐπειρόμην ὁκόσος χρόνος εἴη ἐξ οὗ σφι τὸ ἱρὸν ἵδρυται· εὗρον δὲ καὶ τούτους τοῖσι Ἕλλησι συμφερομένους. ἔφασαν γάρ, ἅμα Τύρῳ οἰκιζομένῃ καὶ τὸ ἱρὸν τοῦ θεοῦ ἱδρυθῆναι. εἶεν δὲ ἔτεα ἀφ' οὗ Τύρον οἰκέουσι, τριηκόσια καὶ δισχίλια. εἶδον δὲ ἐν τῇ Τύρῳ καὶ ἄλλο ἱερὸν Ἡρακλέος, ἐπωνυμίην ἔχοντος Θασίου εἶναι. ἀπικόμην δὲ καὶ ἐς Θάσον, εὗρον ἱερὸν Ἡρακλέος ὑπὸ Φοινίκων ἱδρυμένον, οἳ κατ' Εὐρώπης ζήτησιν ἐκπλώσαντες, Θάσον ἔκτισαν. καὶ ταῦτα πέντε γενεῇσι ἀνδρῶν πρὸ τεσσερακοστῶν ἐστὶ τῶν Ἀμφιτρύωνος Ἡρακλέα ἐν τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι. τὰ μὲν νυν ἱστορημένα δηλοῖ σαφέως παλαιὸν θεὸν τὸν Ἡρακλέα ἐόντα. καὶ δοκέουσι δέ μοι ἕτοι ὀρθότατα Ἑλλήνων ποιέειν, οἳ δισσοὺς Ἡρακλέας ἱδρυσάμενοι ἐκτίσθαι, καὶ τῷ μὲν, ὡς ἀθανάτῳ, Ὀλυμπίῳ ἐπωνυμίην θύουσι· τῷ δ' ἑτέρῳ, ὡς ἥρωϊ, ἐναγίζουσι. λέγουσι δὲ πολλὰ καὶ ἄλλα ἀνεπισκέπτως οἱ Ἕλληνες· διήκοος δὲ αὐτέων καὶ ὅδε ὁ μῦθός ἐστι, τὸν περὶ τοῦ Ἡρακλέος λέγουσι· ὡς αὐτὸν ἀπικόμενον ἐς Αἴγυπτον στέφαντες οἱ Αἰγύπτιοι, κατὰ πομπὴν ἤγαγον ὡς θύσοντες τῷ Διΐ· τὸν δέ, χρόνον μὲν τινὰ ἡσυχίην ἔχειν ἐπεὶ δὲ αὐτοῦ πρὸς τῷ βωμῷ κατάρχοντο, ἐς ἀλκὴν τραπόμενον, πάντας σφέας κατα-

φονεῦσαι. ἐμοὶ μὲν νυν δοκέουσι ταῦτα λέγοντες τῆς Αἰγυπτίων φύσιος καὶ τῶν νόμων

1 Ex quo è diis octo facti fuerunt duodecim, quorum unum Herculem censent. 2 Studens pro viribus, Tyr. 3 Se continuisse. 4 Tenuisse dum ad aram admoto molam inspergerent. *Bud.* 5 Ibi viribus uti cœpisse, omnesque interem. *Ad verbum*, Ibi ad vires se convertisse.

πάμπαν

πάμπαν ἀπείρως ἔχειν οἱ Ἕλληνες. τοῖσι γὰρ ὁσίη κτίλεα οὐσίην θύειν ἐστί, (χωρὶς ὑῶν, καὶ ἐρσένων βοῶν, καὶ μόσχων, ὅσοι ἂν καθαροὶ ἔωσι, καὶ χιμάρων) κῶς ἂν ἔτι ἀνθρώπους θύοιεν; ἐπὶ ἕνα οὖν λέγεται τὸν Ἡρακλέα, καὶ ἔτι ἄνδρωπον (ὡς δή φασι) κῶς φύσιν ἔχει πλέας μυριάδας φονεῦσαι; καὶ τοῦδε μὲν τούτων τοσαῦτα ἡμῖν εἰπῆσι, καὶ τοῦδε τῶν θεῶν καὶ τοῦδε τῶν ἡρώων δύμβυλα εἴη. Τὰς δὲ αἶγας καὶ τοὺς τράγους τῶνδε εἵνεκα οὐ θύουσι Αἰγυπτίων οἱ εἰρημένοι. τὸν Πᾶνα τῶν ὀκτὼ θεῶν λογίζονται εἶναι οἱ Μενδήσιοι. τοὺς δὲ ὀκτὼ θεοὺς τούτους, πρεσβυτέρους τῶν δυώδεκα θεῶν φασὶ γεγονέναι. γράφουσι δὲ δὴ καὶ γλύφουσι οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ ἀγαλματοποιοί, τοῦ Πανὸς, καπάπερ Ἕλληνες, τὠγάλματα, αἰγοπρόσωπον καὶ τραγοσκελέα· ἔτι τοιοῦτον νομίζοντες εἶναί μιν, ἀλλ' ὅμοιον τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅτου δὲ εἵνεκα τοιοῦτον γράφουσι αὐτὸν, οὐ μοι ἡδιόν ἐστι λέγειν. σέβονται δὲ πάντας τοὺς αἶγας οἱ Μενδήσιοι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἔρσενας τῶν θηλέων· καὶ τούτων οἱ ποιμένες τιμὰς μέζονας ἔχουσι. ὃν δὲ τούτων εἷς μάλιστα, ὅστις ἐπεὰν ἀποθάνῃ, πένθος μέγα πάντι τῷ Μενδησίων νομῷ τίθεται. καλέεται δὲ ὅ, τε τράγος καὶ ὁ Πὰν Αἰγυπτίοισι, Μένδης. ἐλθόντος δ' ἐς τὸν νομὸν τοῦτον ἐπ' ἐμεῦ τοῦτο τὸ τέρας· γυναικὶ τράγος ἐμίσγετο ἀναφανδόν. τοῦτο ἐς ἐπίδειξιν ἀνθρώποισι ἀπίκετο. Τὴν δὲ Αἰγύπτιοι μαιὴν ἡγηνται θεῖον εἶναι). καὶ τοῦτο μὲν, ὅτις φαύσηται αὐτῶν παρὰ ἱροῖσι τοῖσι ἱματίοισι ἀπαν ἔβαψε ἑωυτὸν, βὰς ἐς τὸν ποταμόν· τοῦτο δὲ, οἱ συβῶται, ἐόντες Αἰγύπτιοι ἐγχωρίοι, ἐς ἱερὸν οὐδὲν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐσέρχονται μοῦνοι πάντων. οὐδὲ σφι ἐκδίδοται θυγατέρα οὐδεὶς ἐθέλει, οὐδ' ἄγεται ἐξ αὐτέων· ἀλλ' ἐκδίδονται οἱ συβῶται, καὶ ἄγονται ἐξ ἀλλήλων. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι θεοῖσι θύειν ὗς ὁ δικαιεῦσι Αἰγύπτιοι· σελήνῃ δὲ καὶ Διονύσῳ μούνοισι, τοῦ αὐτοῦ χρόνου, τῇ αὐτῇ πανσελήνῳ τοὺς ὗς θύσαντες, πατέονται τῶν κρεῶν. διότι δὲ τοὺς ὗς ἐν μὲν τῇσι ἄλλῃσι ὁρτῇσι ἀπεχθήκασι, ἐν δὲ ταύτῃ θύουσι, ἔστι μὲν λόγος περὶ αὐτοῦ τοῦτ' Αἰγυπτίων λεγόμενος· ἐμοὶ μέντοι οὐδαμῶς ἐστὶ εὐπρεπὴς ὁ λόγος. θύουσι δὲ ὧδε τῶν ὑῶν τὴν σελήνην ποιέεσθαι· ἐπεὰν θύσῃ τὸ ἱρήϊον ἄκρην, καὶ τὸν σπλῆνα, καὶ τὸν ἐπίπλοον συνθεὶς ὁμοῦ, κατ' ὧν ἐκάλυψε πάσῃ τῇ κτηνέος τῇ πιμελῇ τῇ περὶ τὸ νηδὺν γινομένῃ καὶ ἔπειτα καίουσι πυρί· τὰ δὲ ἄλλα κρέα τῇ θυσῃ σιτέονται ἐν τῇ πανσελήνῳ, ἐν τῇ αὐτὰ τὰ ἱερὰ θύουσι· ἐν ἄλλῃ δὲ ἡμέρῃ οὐκ ἂν ἔτι γεύσαιατο.

ignaros prorsus ostendere. Quibus enim nullam pecudem fas est immolare, præter sues, præterque boves mares, & vitulos (dummodo mundos) & anseres: ii qua ratione immolarent homines? Aut quomodo Hercules, quum unus esset, & adhuc (ut aiunt) homo, tot milia virorum interemisset? Hæc tamen tot quæ de his rebus diximus, sint & à diis & ab heroibus in bonam partem accepta. ¶ Porro captas & hircos ea de causa ii quos diximus Ægyptiorum non mactant, quod Pana inter octo deos Mendesii numerant, quos octo aiunt priores duodecim diis extitisse. Panos autem simulacrum & pictores pingunt & statuarii scalpunt, quemadmodum Græci, caprina facie, hirciniſque cruribus: haudquaquam existimantes eum esse talem, sed similem cæteris diis. Qua tamen eum causa talem pingant, non est mihi relatu jucundum. Verum hi omnes cum capras, tum vero maxime capros venerantur. Et inter Mendesios caprarii præcipuo honore afficiuntur, & ex his unus maxime: qui quum decesſit, ingens toti Mendesiæ provinciæ luctus proponitur. Vocatur autem & hircus & Pan, Ægyptiacè, Mendes. In hac regione contigit hoc mea memoria prodigium: Hircus cum muliere coiit propalam, quod in [1] ostentationem hominum pervenit. Suem autem Ægyptii spurcam beluam arbitrantur: quam siquis vel transeundo contigerit, abit [2] lotum sese cum ipsis vestimentis ad flumen. Eoque soli omnium subulci, Ægyptii indigenæ, nullum ingrediuntur in templum: nemoque aut filiam cuipiam eorum nuptum dare vult, aut cujuspiam eorum filiam in matrimonium ducere: sed ipsi inter se subulci dant accipiuntque filias. Aliis diis immolare sues jus Ægyptiis non est, præterquam Lunæ & Libero: quibus quum per tempus plenilunii sues immolarunt, eorum carne vescuntur. Cur autem aliis diebus festis sues oderint, at in isto mactent, hujus rei ab Ægyptiis ratio redditur: sed quam mihi notam magis decorum est non referre. Sacrificium autem de suibus Lunæ hunc in modum fit, Immolata sue, extremam ejus caudam, & lienem, & omentum simul componunt, & adipe qui circa alvum pecudis existat, ea operiunt, ac deinde igni adolent: reliqua carne plenilunii die vescuntur, quo die sacra faciunt: alio die non amplius gustarent.

XLVI

XLVII

[1] Sunt qui ἐπίδειξιν pro ostento hic accipiunt. [2] Immersum se flumini cum ipsis vest.

Qui sunt

Qui ſunt ex eis inopes, propter tenuitatem facultatum, 1 aſſimilatos quoſdam
XLVIII ſues coquunt, quos immolent. Baccho quoque in ejus feſto ſinguli in cœnam porcam pro foribus mactant, redduntque ſubulco qui illam vendiderat. 2 Quin & alium diem feſtum Baccho Ægyptii agunt ſine porcis, fere per omnia Græco feſto ſimilem. Sed loco phallorum, *id eſt ficulneorum veretrorum à collo pendentium*, ſunt ab eis excogitatæ ſtatuæ cubitales
3 è nervis compactæ, quas fœminæ circumferunt per pagos, mentula nutante, quæ propemodum inſtar eſt reliqui corporis: & tibia præeunte, quam fœminæ, Bacchum canentes, ſequuntur. Cur autem mentulam habeat juſto majorem *ſtatua* & unum corporis membrum agi-
XLIX tet, redditur ab eis ratio ſacra. adeo ut jam Melampus Amytheonis filius non imperitus hujus ſacri ſed peritus fuiſſe videatur. Siquidem Melampus fuit qui Græcis Dionyſi, *id eſt Liberi patris vel Bacchi*, nomen & ſacrificium, & pompam phalli 4 enarravit, non tamen omnem plane rationem complexus. Verum ii qui poſt hunc extiterunt 5 ſophiſtæ, rem in majus explicavertunt. 6 Itaque phallum Dionyſo miſſum narrandi Melampus autor extitit: à quo edocti Græci faciunt ea quæ faciunt. Equidem Melampodem virum fuiſſe ſapientem aio, 7 divinationemque ſibiipſi comparaſſe: eundemque cum alia multa ab Ægypto accepta Græcis enarraſſe, tum vero non nulla de Dionyſo, tamen commutata. 8 Neque enim dixerim quæ in Ægypto fiunt huic deo, congruere cum iis quæ in Græcia. nam conſentanea eſſent Græcis, non autem nuper introducta. Neque tamen dicam Ægyptios à Græcis fuiſſe mutuatos 9 aut hoc aut aliud quippiam. Videtur autem mihi Melampus quæ ad Dionyſum pertinent audiſſe ex Cadmo, aliiſque Tyriis qui cum eo è Phœnice venerunt in ter-
L ram quæ nunc Bœotia appellatur. Ac omnia fere deorum nomina ex Ægypto in Græciam pervenerunt. 10 Idque ego ex barbaris ſciſcitatus, ita rem habere comperio, ac reor ex Ægypto præcipue veniſſe 11 & idcirco illic non eſſe uſquam

οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ἀντ' ἀνδρείης εἰσὶν, σταλίνας πλάσαντες ὗς, καὶ ὀπήσαντες ταύτας, θύουσι· τῷ δὲ Διονύσῳ τῆς ὁρτῆς τῇ δορπίῃ, χοῖρον πρὸ τῶν θυρέων σφάξας ἕκαστος, διδοῖ ἀποφέρειν τὸν χοῖρον αὐτῷ τῷ ἀποδομίῃ τῶν συβωτέων. τλλὰ δὲ ἄλλῃσι ἀνάγουσι ὁρτὴν τῷ Διονύσῳ οἱ Αἰγύπτιοι, πλὴν χοίρων, καὶ ταυτὰ χαδὸν πάντα Ἕλλησι. ἀντὶ δὲ φαλλῶν, ἄλλα σφι ἔξεστι ἐξευρημένα ὅσον τε πηχυαῖα ἀγάλματα νευρόσπαστα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κώμας ταὶ γυναῖκες, νεῦον τὸ αἰδοῖον, καὶ πολλῷ τεῳ ἐλάσσονα ἐὸν τοῦ ἄλλου σώματος. ἕπεται δὲ αὐλός. αἱ δὲ ἔποισι ταῦτα ἀείδουσαι τὸν Διόνυσον. διότι δὲ μέζον τε ἔχει τὸ αἰδοῖον, καὶ κινέει μοῦνον τοῦ σώματος, ἔστι λόγος περὶ αὐτοῦ ἱερὸς λεγόμενος. Ἤδη ὦν δοκέει μοι Μελάμπους ὁ Ἀμυθέωνος τῆς θυσίης ταύτης οὐκ ἐὸν ἀδαὴς, ἀλλ' ἐμπειρος. Ἕλλησι γὰρ δὴ Μελάμπους ἔξεσι ὁ ἐξηγησάμενος τοῦ Διονύσου τὴν ὁρτὴν, καὶ τλὺ θυσίην, καὶ τλὺ πομπὴν τοῦ φαλλοῦ· ἀτρεκέως μὲν ὁ πάντα συλλαβὼν τὸν λόγον ἔφηνε· ἀλλ' οἱ ὕστερον μαθόμενοι τούτῳ σοφισαὶ μέζονος ἐξέφηναν. τὸν δ' ὦν φαλλὸν τὸν τῷ Διονύσῳ πεμπόμενον Μελάμπους ἔξεσι ὁ ἐξηγησάμενος· καὶ ἀπὸ τούτου μαθόντες ποιεῦσι τὰ ποιεῦσι Ἕλληνες. ἐγὼ μὲν νυν φημὶ Μελάμποδα γλῶσσάν τε ἑωυτῷ συῶσαι, καὶ πυθόμενον ἄπο Αἰγύπτου, ἄλλα τε πολλὰ παρηγήσασθαι Ἕλλησι, καὶ τὰ περὶ τὸν Διόνυσον, ὀλίγα αὐτῶν παραλλάξαντα. οὐ γὰρ δὴ συμπεσεῖν γε φήσω τὰ τε ἐν Αἰγύπτῳ ποιεύμενα τῷ θεῷ, καὶ τὰ ἐν τοῖσι Ἕλλησι. ὁμότροπα γὰρ ἦν τοῖσι Ἕλλησι, καὶ οὐ νεωστὶ ἐσηγμένα. οὐ μὲν οὐδὲ φήσω ὅκως Αἰγύπτιοι παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον ἢ τοῦτο, ἢ ἄλλο κου τι νόμαιον. πυθέσθαι δέ μοι δοκέει μάλιστα Μελάμπους τὰ περὶ τὸν Διόνυσον παρὰ Κάδμου τε τοῦ Τυρίου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐκ Φοινίκης ἀπικομένων ἐς τλὺ νῦν Βοιωτίην καλεομένην χώρην. Σχεδὸν ὅ κου πάντα τὰ ἐνόματα τῶν θεῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐλήλυθε ἐς τὴν Ἑλλάδα. διότι μὲν γὰρ ἐκ τῶν βαρβάρων ἦκε, πυθανόμενος εὗρον μάλιστα ἀπ' Αἰγύπτου ἀπιχθαι. ὅτι γὰρ δὴ μὴ

1 Sues farinaceas fingunt, quas coctas immolant. *Ut legatur* σαυτίνας *pro* τὰ τινας. 2 Reliquum autem feſtum Baccho celebrant Ægyptii, exceptis porcis, pariter fere cæteris in rebus ac Græci. 3 Quæ fidiculis tractæ moventur tanquam vivæ. 4 *Videtur potius ſignificare* ὁ ἐξηγησάμενος, *qui autor illis fuit. Vel, Qui introduxit. Alii*, Qui invexit. *Sic ſtatim poſt* ὁ ἀπηγησάμενος *&* ἀπηγήσασθαι. *Q. d. Qui illis præivit & viam oſtendit. Id eſt, Qui magiſter illis fuit.* 5 Philoſophi, 6 Phallum certe qui Baccho circumfertur, Melampus introduxit: & ab eo edocti Gr. 7 Artemque divinandi ſibi comparaſſe: & cum alia multa quæ ex Ægyptiis audiverat, Græcis introduxiſſe, tum verò quæ ad Dionyſum pertinent, paucis tamen ex illis commutatis. Neque en. 8 *Sunt qui hunc locum ita interpretentur*, Neque enim dixerim caſu contigiſſe ut eadem tum in Ægypto tum in Græcia huic deo ſacra fierent. Sunt enim unius modi apud Græcos, neque recens introducta. 9 Aut hunc aut aliam ritum. Vid. 10 Nam à barbaris profecta eſſe audiens, ita r
11 Nam præterquam——

Ποσειδέωνα, καὶ Διοσκούρων (ὡς γὰρ πρότερόν μοι ταῦτα εἴρηται) καὶ Ἥρης, καὶ Ἱστίης, καὶ Θέμιος, καὶ Χαρίτων, καὶ Νηρηίδων, καὶ τῶν ἄλλων θεῶν, Αἰγυπτίοισι αἰεὶ ἦστε τὰ ὀνόματα ἴδρις ἐν τῇ χώρῃ. λέγω δὲ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Αἰγύπτιοι· τῶνδε δ' ἔφασι θεῶν γινώσεσθαι τὰ ὀνόματα. ἔπι δέ μοι δοκέουσι πάντα Πελασγῶν ὀνομαδὶ ἐπωνομάσθαι, πλὴν Ποσειδέωνος. τοῦτον δὲ τὸν θεὸν παρὰ Λιβύων ἐπύθοντο· ἐόντων γὰρ ἀπ' ἀρχῆς Ποσειδέωνος. ἔνομα ἔχεσθαι, εἰ μὴ Λίβυες· καὶ πρός τινων ἥρωας τιμᾶσθαι τὸν θεὸν τοῦτον αἰεί. νομίζουσι δ' οὐκ Αἰγύπτιοι θεοὺς ἥρωας εἶναι. ταῦτα μὲν νυν, καὶ ἄλλα πρὸς τούτοισι, τὰ ἐγὼ φράσω, Ἕλλησι ἀπ' Αἰγυπτίων νενομίκασι. τοῦ δὲ Ἑρμέω τὰ ἀγάλματα ὀρθὰ ἔχειν τὰ αἰδοῖα ποιεῦντες, οὐκ ἀπ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι, ἀλλ' ἀπὸ Πελασγῶν, πρῶτοι μὲν Ἑλλήνων ἁπάντων Ἀθηναῖοι παραλαβόντες, παρὰ δὲ τούτων οἱ ἄλλοι. Ἀθηναίοισι γὰρ δὴ τοισικαῦτα ἐς Ἕλληνας τελέουσι Πελασγοὶ συνοικοῦσι ἐνέμοντο ἐν τῇ χώρῃ· ὅθεν περ καὶ Ἕλληνες ἤρξαντο νομίζειν. ὅστις δὲ τὰ Καβείρων ὄργια μεμύηται, τὰ Σαμοθρήικες ἐπιτελέουσι λαβόντες παρὰ Πελασγῶν, οὗτος ὦν μοι οἶδε τὰ λέγω. τότε γὰρ Σαμοθρήικα οἴκεον πρότερον Πελασγοὶ οὗτοι, τοὶ περ Ἀθηναίοισι συνοικήσαντες ἐνέμοντο, καὶ παρὰ τούτων Σαμοθρήικες τὰ ὄργια παραλαμβάνουσι. ὀρθὰ ὦν ἔχειν τὰ αἰδοῖα τὰ τοῦ Ἑρμέω, Ἀθηναῖοι πρῶτοι Ἑλλήνων παρὰ Πελασγῶν μαθόντες, ἐποιήσαντο. οἱ δὲ Πελασγοὶ ἱερόν τινα λόγον περὶ αὐτῶν ἔλεξαν, τὰ ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθρηίκῃ μυστηρίοισι δεδήλωται. Ἅπαντα δὲ καὶ πάντα πρῆσσον οἱ Πελασγοὶ θεοῖσι ἐπιχώμιοι, ὡς ἐγὼ ἐν Δωδώνῃ οἶδα ἀκούσας. ἐπωνυμίην δ' οὐδ' ὄνομα ἐπιεσθῆναι οὐδενὶ αὐτέων· οὐ γὰρ ἀκηκόεσάν κω. θεοὺς δὲ πρόσωνόμασαν σφέας ἀπὸ τοῦ τοιούτου, ὅτι κόσμῳ θέντες τὰ πάντα πρήγματα καὶ πάσας νομὰς εἶχον. ἔπειτα δὲ χρόνου πολλοῦ διελθόντος, ἐπύθοντο ἐκ τῶν Αἰγυπτίων τὰ ἀπηγμένα τὰ ὀνόματα πρὸ θεῶν πρὸ ἄλλων. Διονύσου δὲ ὕστερον πολλῷ ἐπύθοντο· καὶ μετὰ χρόνον ἐχρησμῳδέοντο περὶ τῶν ὀνομάτων ἐν Δωδώνῃ. τὸ γὰρ δὴ μαντήιον τοῦτο νενόμιστο ἀρχαιότατον τῶν ἐν Ἕλλησι χρηστηρίων εἶναι· καὶ τότε τὸν χρόνον τοῦτον μοῦνον. ἐπεὶ ὦν ἐχρησμῳδέοντο

nomina neque Neptuni, neque Caſtoris, quemadmodum à me ſuperius dictum eſt, neque Junonis, neque Veſtæ, neque Themidis, neque Gratiarum, neque Nereidum, neque aliorum deorum. Dico autem quæ ipſi dicunt Ægyptii, qui ſe negant deorum illorum, *Neptuni & Dioſcurorum*, agnoſcere nomina. Videntur autem mihi iſti à Pelaſgis fuiſſe nominati, præter Neptunum, quem à Libybus audierunt. Nam Neptuni nomen ab initio nulli uſurpaverunt, niſi Libyes, qui ſemper hunc deum in honore habent. 1 Eum Ægyptii igitur putant eſſe, ſed nullo honore proſequuntur. Hos itaque ritus & alios præterea quos ego referam, Græci ſunt ab Ægyptiis mutuati: ſed ut Mercurii ſtatuam facerent porrecto cum veretro, non ab Ægyptiis, ſed à Pelaſgis didicerunt, & primi quidem ex omnibus Græcis Athenienſes acceperunt, & ab his deinceps alii. 2 Nam præſtabant inter Græcos ea tempeſtate Athenienſes, in quorum regione permixti Pelaſgi habitant, ex quo cœperunt pro Græcis haberi. Hæc quæ dico, quiſquis Cabirorum ſacra initiatur, quibus Thraces initiantur, novit à Pelaſgis eſſe ſumpta. Nam Samothraciam quondam incoluerunt hi Pelaſgi, qui cum Athenienſibus una habitaverunt, à quibus orgia Samothraces acceperunt. Itaque primi è Græcis Athenienſes à Pelaſgis edocti, ſtatuas Mercurii erecta virilia habentes fecerunt. De qua re Pelaſgi ſacrum quendam ſermonem retulerunt, qui in Samothraciæ myſteriis declaratus eſt. Iidem antea in deorum invocatione tum omnia immolabant, (quemadmodum ego apud Dodonam audiendo cognovi) tum nulli deorum aut cognomen aut nomen imponebant, quippe quod nondum audiſſent. 3 Quos autem cognominaverunt, eos ob id cognominaverunt, quod omnes res atque omnes regiones illi tenerent redactas in ordinem. Multo deinde progreſſu temporis, aliorum deorum nomina audierunt ex Ægypto allata: poſt quos diu nomen Dionyſi acceperunt. Itemque aliquanto poſt de illorum nominibus in Dodona oraculum petiverunt. Namque hoc oraculum omnium quæ apud Græcos ſunt oraculorum vetuſtiſſimum eſſe exiſtimatur, atque adeo ſolum erat ea tempeſtate. Conſulentibus igitur

Vid. Nap. ad h. l. prog. Edit. Var.

ἢ ἀνοίμενα ἢ καὶ, ἀνοικόμενα

— Neptuni & Dioſcurorum, (quemad. à me ſ. dict. eſt) & Junonis, & V. & Themidis, & Gratiarum, & Ner. & aliorum deorum nomina Ægyptii ſemper olim in ſua regione habuerunt. Dico autem &c. 1 *Quidam ſic*, Ægyptii vero heroas nullis ſacris dignantur. Vel, *Pro diis non habent.* 2 Athenienſium enim, qui tunc inter Hellenas cenſebantur, Pelaſgi connubiales fuere in ea regione: unde etiam cœp. pro Gr. haberi. Quiſquis autem Cabirorum ſacris fuit initiatus (quæ Samothraces peragunt à Pelaſgis ſumpta) is quæ dico intelligit. Nam Samothr. 3 Θεὸς autem eos vocant, *id eſt deos*, quod res omnes omneſque regiones, *vel provincias*, θέντες εἶχον κόσμῳ, *id eſt diſpoſuerant, ſive collocarant ordine.*

Pelaſgis

Pelasgis apud Dodonam munquid nomina quæ à barbaris adveniſſent aſciſcerent, oraculum redditum eſt ut illis uterentur. Atque ita ex eo tempore ſacrificaverunt, deorum nomina nuncupantes, & ea deinceps è Pelaſgis Græci acceperunt. LIII ¶ Unde autem ſinguli deorum extiterint, an cuncti ſemper fuerint, aut qua ſpecie, hactenus ignoratum eſt, niſi nuper atque heri, ut ſic dicam. Nam Heſiodus atque Homerus (quos quadringentis non amplius annis ante me opinor extitiſſe) fuere qui Græcis theogoniam introduxerunt, eiſque & 1 cognomina & honores, & diverſa artificia & figuras attribuerunt. 2 Quibus & poſteriores videntur extitiſſe hi poetæ, qui fuiſſe priores feruntur. Et prima quidem illa Dodonææ ſacerdotes meminerunt: poſteriora autem ad Heſiodum uſque & Homerum, ego LIV referam. At de oraculis quæ in Græcia, & de illo quod in Libya eſt, talia Ægyptii commemorant. Narrabant ſacerdotes Jovis Thebani duas fœminas, quæ eſſent ſacerdotes, Thebis à Phœnicibus fuiſſe abductas: & harum unam in Libya fuiſſe venundatam, ſe audiſſe, alteram in Græcia: atque has fœminas eſſe quæ primæ apud dictas gentes oracula conſtituiſſent, Percontantique mihi unde id quod commemorarent, adeo compertum haberent, ad hæc reſponderunt, majorem in modum ſe inſtitiſſe veſtigare de his mulieribus, nec tamen unquam invenire potuiſſe: ſed poſtea hæc quæ dicebant de LV eis audiſſe. Hæc igitur Thebis è ſacerdotibus audivi. Antiſtites autem Dodonæorum hæc aiunt: Geminas Thebis Ægyptiis columbas nigras advolaviſſe, utramque nigram, unam quidem in Libyam, alteram ad ipſos: quæ fago inſidens, humana voce eloquuta ſit, eo loci Jovis oraculum condi 3 debere: & ſe interpretatos eſſe, quod ipſis annunciaretur id eſſe divinitus, & ob id ſe ita feciſſe. Eam vero quæ ad Libyas abiſſet columbam, juſſiſſe illis ut Ammonis oraculum conderent: quod & ipſum Jovis eſt. Ita referebant Dodonæorum ſacerdotes, cum aſſenſu cæterorum Dodonæorum 4 templo vicinorum: quarum antiquiſſimæ nomen erat Promeneæ: proxime, Timaretæ: LVI minimæ natu, Nicandræ. De quibus ita mea fert opinio: Si re vera Phœnices abduxerunt fœminas ſacerdotes, & earum alteram in Libya, alteram in Græcia

ἐν τῇ Δωδώνῃ οἱ Πελασγοὶ εἰ ἀνήλωσάν τι τὰ ὀνόματα τὰ ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἥκουσα, ἀνεῖλε τὸ μαντήϊον χρᾶσαι. ἀπὸ μὲν δὴ τούτου τοῦ χρόνου ἔθυον, τοῖσι ὀνόμασι τῶν θεῶν χρεώμενοι. ὧδε δὲ Πελασγῶν Ἕλληνες ἐδέξαντο ἐξαναστὸν ὕστερον. Ὅθεν δὲ ἐγένετο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτε ἀεὶ ἦσαν πάντες, ὁκοῖοί τινες τὰ εἴδεα, οὐκ ἠπιστέατο μέχρι οὗ πρώην τε καὶ χθές, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τελέσαντας ἔτεσι δυκέως μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι, καὶ οὐ πλέοσι. οὗτοι δέ εἰσι οἱ ποιήσαντες θεογονίην Ἕλλησι, καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες, καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἴδεα αὐτῶν σημήναντες. οἱ δὲ πρότερον ποιηταὶ λεγόμενοι τῶν τούτων τοῦ ἀνδρῶν γενέσθαι, ὕστερον, ἐμοὶ δοκέειν, ἐγένοντο τούτων. καὶ τὰ μὲν πρῶτα αἱ Δωδωνίδες ἱρηΐαι λέγουσι τὰ τε ὕστερον, τὰ ἐς Ἡσίοδόν τε καὶ Ὅμηρον ἔχοντα, ἐγὼ λέγω. Χρηστηρίων δὲ περὶ τοῦ τε ἐν Ἕλλησι καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ τόνδε Αἰγύπτιοι λόγον λέγουσι. ἔφασαν οἱ ἱρέες τοῦ Θηβαιέος Διὸς, δύο γυναῖκας ἱρηΐας ἐκ Θηβαίων ἁρπασθῆναι ὑπὸ Φοινίκων· καὶ τὴν μὲν αὐτέων πυθέσθαι ἐς Λιβύην πρηθεῖσαν, τὴν δὲ, ἐς τοὺς Ἕλληνας. ταύτας δὲ τὰς γυναῖκας εἰκὸς τὰς ἱδρυσαμένας τὰ μαντήϊα πρώτας ἐν τοῖσι εἰρημένοισι ἔθνεσι. ἱερομνήμων δέ μου ἐπεύδετο οὕτω ἀτρεκέως ὑπισάμενος λέγειν, ἔφασαν πρὸς ταῦτα ζήτησιν μεγάλην ἀπὸ σφέων γενέσθαι τῶν γυναικῶν τουτέων· καὶ ἀνευρεῖν μὴ σφέας ὑπὸ δυνατοὶ γενέσθαι πυθέσθαι δὲ ὕστερον ταῦτα περὶ αὐτέων τάπερ δὴ ἔλεγον. Ταῦτα μὲν νυν τῶν ἐν Θήβῃσι ἱρέων ἤκουον. τὰς δὲ Δωδωναίων φασὶ αἱ προμάντιες, δύο πελειάδας μελαίνας ἐκ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἀναπτάμενας, τὴν μὲν αὐτέων, ἐς Λιβύην, τὴν δὲ ταύτας σφέας ἀπικέσθαι. ἱζομένην δέ μιν ἐπὶ φηγοῦ, ἀνθρωπηίῃ φωνῇ ἀνθρωπίνην, ὡς χρεῶν εἴη μαντήϊον αὐτοῦ θεσπίζειν Διὸς γενέσθαι. καὶ αὐτὴν ἐπιστᾶσαν θεῖον εἶναι τὸ ἐπαγγελλόμενον αὐτοῖσι, καὶ σφέας ἐκ τούτου ποιῆσαι. τὴν δὲ ἐς τοὺς Λίβυας οἰχομένην πελειάδα, λέγουσι Ἄμμωνα χρηστήριον κελεῦσαι τοὺς Λίβυας ποιέειν. ἔστι δὲ καὶ τοῦτο Διός. Δωδωναίων δὲ αἱ ἱρηΐαι (τῶν τῇ πρεσβυτάτῃ ὄνομα ἦν Προμένεια, τῇ δὲ μετ' αὐτὴν, Τιμαρέτῃ, τῇ δὲ νεωτάτῃ, Νικάνδρῃ) ἔλεγον ταῦτα. συνωμολόγεον δέ σφι καὶ ἄλλοι Δωδωναῖοι οἱ περὶ τὸ ἱρόν. Ἐγὼ δ' ἔχω περὶ αὐτέων γνώμην τήνδε· εἰ ἀληθέως οἱ Φοίνικες ἐξήγαγον τὰς ἱερὰς γυναῖκας, καὶ τὴν μὲν αὐτέων, ἐς Λιβύην, τὴν δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα

1 Cognomina dederunt, honoreſque & artificia diſtribuerunt, *id eſt, ſingulis aſſignarunt*, ac eorum figuras etiam effinxerunt, *vel ſimulacris repræſentarunt. Vel ſimplicius, figuras eorum indicarunt.* 2 Qui vero iſtis priores poetæ fuiſſe dicuntur, poſteriores (ut mihi quidem videtur) fuerunt. Et prima q. illa Dod. ſacerdotes dicunt: ea vero quæ ad Heſiodum & Homerum ſpectant, ego is ſum qui dico. At de orac. 3 In fatis eſſe. 4 Qui templi curam gerunt. *Vel, Quibus templi cura demandata eſt.*

ἀπέδοντο, δοκέειν ἐμοὶ ἡ γυνὴ αὕτη τῆς νῦν Ἑλλάδος, πρότερον δὲ Πελασγίης καλουμένης τῆς αὐτῆς ταύτης, πρηθεῖσαν ἐς Θεσπρωτούς. ἔπειτα δὲ ἐλθοῦσαν αὐτόθι, ἱδρύσασθαι ὑπὸ φηγῷ πεφυκυίῃ Διὸς ἱρόν· ὥσπερ ἐν Θήβῃσι ἱρὸν Διός, ἔνθα ἀπίκετο, ἐνθαῦτα μνήμεα αὐτῆς ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου, χρηστήριον κατηγήσατο, ἐπεί τε συνέλαβε τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, φάναι δὲ οἱ ἀδελφεὴν ἐν Λιβύῃ πεπρῆσθαι ὑπὸ τῶν αὐτῶν Φοινίκων ἀπ' ὧν καὶ αὐτὴ ἐπρήθη. Πελειάδες δέ μοι δοκέουσι κληθῆναι πρὸς Δωδωναίων διὰ τοῦτο αἰ γυναῖκες, διότι βάρβαροι ἦσαν· ἐδόκεε δέ σφι ὁμοίως ὄρνισι φθέγγεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν πελειάδα ἀνθρωπίνῃ φωνῇ ἀναδέξασθαι λέξαι, ἐπεί τε τὰ συνεβάλετο σφι πρῆγμα ἡ γυνή· ἕως μὲν ἐβαρβάριζε, ἐδόκεε σφι ὄρνιθος τρόπον φθέγγεσθαι. ἐπεὶ δὲ τρόπῳ ἄν πελειὰς ἀνθρωπίνῃ φωνῇ φθέγξαιτο; μέλαιναν δὲ λέγουσι εἶναι τὴν πελειάδα, σημαίνουσι ὅτι Αἰγυπτίη ἡ γυνὴ ἦν. Ἡ δὲ μαντικὴ αὕτη ἡ ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι καὶ ἐν Δωδώνῃ, σχεδὸν πλησίαι ἀλλήλῃσι τυγχάνουσαι ἐοῦσαι. ἔτι δὲ καὶ τὴν ἱρὴν ἡ μαντικὴ αὕτη Αἰγύπτιος ἀπεμάθομεν· πανηγύρεις δὲ καὶ πομπὰς καὶ προσαγωγὰς πρῶτοι ἀνθρώπων Αἰγύπτιοι εἰσὶ οἱ ποιησάμενοι. καὶ σφέων τούτων Ἕλληνες μεμαθήκασι. τεκμήριον δέ μοι τούτου, τόδε· αἱ μὲν γὰρ φαίνονται ἐκ πολλοῦ τεοῦ χρόνου ποιεύμεναι, αἱ δὲ Ἑλληνικαὶ νεωστὶ ἐποιήθησαν. Πανηγυρίζουσι δὲ Αἰγύπτιοι οὐκ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, πανηγύρεις δὲ συχνάς· μάλιστα μὲν καὶ προθυμότατα ἐς Βούβαστιν πόλιν, τῇ Ἀρτέμιδι· δεύτερα, ἐς Βούσιριν πόλιν τῇ Ἴσι. (ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ τῇ πόλει ἐστὶ μέγιστον Ἴσιος ἱρόν. ἵδρυται δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς Αἰγύπτου ἐν μέσῳ τῷ Δέλτα. Ἶσις δὲ ἐστὶ κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Δημήτηρ) τρίτα δ', ἐς Σαΐν πόλιν τῇ Ἀθηναίῃ πανηγυρίζουσι· τέταρτα δὲ, ἐς Ἡλιούπολιν τῷ ἡλίῳ· πέμπτα δὲ, ἐς Βουτοῦν πόλιν τῇ Λητοῖ· ἕκτα δὲ, ἐς Πάπρημιν πόλιν τῷ Ἄρεϊ. Ἐς μὲν νυν Βούβαστιν ἐπεὰν χωμίζωνται, ποιεῦσι τάδε. πλέουσί τε δὴ ἅμα ἄνδρες γυναιξί, καὶ πολλόν τι πλῆθος ἑκατέρων ἐν ἑκάστῃ βάρει. αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν, κρόταλα ἔχουσαι, κροταλίζουσι· οἱ δὲ αὐλέουσι κατὰ πᾶσαν τὴν πλόον· αἱ δὲ λοιπαὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες ἀείδουσι, καὶ τὰς χεῖρας κροτέουσι. ἐπεὰν δὲ πλέοντες κατά τινα πόλιν ἄλλην γένωνται, ἐγχείμψαντες τὴν βάριν τῇ γῇ, ποιεῦσι τάδε·

vendiderunt: 1 hanc, quæ in Græcia illa quæ Pelasgia vocabatur, veniit, eam esse quæ apud Thesprotos veniit: atque deinde ancillantem ibidem, condidisse sub fago enata fanum Jovis, quemadmodum mos erat Thebis ministrare in Jovis templo. Hinc processit ut hîc memoria ejus haberetur: atque hinc oraculum institutum. Et posteaquam illa linguam Græcam accepit, dixisse aiunt, sororem suam in Africa ab eisdem Phœnicibus (ut ipsa fuisset) venundatam. Quod autem mulieres à Dodonæis columbæ vocatæ sunt, ob id mihi videtur factum quia barbaræ essent, quod videlicet simile quiddam avibus sonare ipsis viderentur. Interjecto deinde tempore columbam humana voce loquutam aiunt, postquam quæ ipsi intelligere possent mulier loquuta est, tamdiu volucris modo sonare visa quamdiu barbare loquebatur. nam columba quomodo humanam vocem sonaret? Nigram autem columbam esse dicentes, Ægyptiam fœminam significant. Suntque pæne simillima inter se oracula, & illud apud Thebas Ægyptias, & hoc apud Dodonam. estque divinandi in templis ratio ab Ægypto ascita. Ipsi igitur Ægyptii extiterunt principes conventus & pompas & 2 conciliabula factitandi, & ab eis Græcis didicerunt. Cujus rei hoc apud me argumentum est, quod illa constet priscis temporibus, Græcanica vero recens fuisse instituta. Nec vero semel quotannis conventum agunt Ægyptii, sed frequenter, cum alibi tum præcipue ac studiosissime in urbe Bubasti, in honorem Dianæ. Secundo loco in urbe Busiri, in honorem Isidis. In qua urbe maximum est templum Isidis, ipsa in medio Delta Ægypti sita. Est autem Isis quæ Græca lingua dicitur Δημήτηρ, *id est Ceres*. Tertio gradu in urbe Sai, in honorem Minervæ. Quarto, Heliopoli, in honorem Solis. Quinto in urbe Buti, in honorem Latonæ. Sexto in urbe Papremi, in honorem Martis. ¶ Cæterum quum se conferunt in urbem Bubastin, hæc faciunt: Navigant viri pariter & mulieres, magnaque est in singulis navibus utrorumque multitudo. Inter navigandum assidue mulieres aliquot, crepitacula tenentes plaudunt, viri tibiis canunt: cæteri cæteræque modulantur manusque complodunt. Atque ut ad quamque urbem perveniunt navigando, talia agunt:

LVII

LVIII

LIX

LX

1 Videtur mihi hæc mulier venundata apud Thesprotos in ea regione quæ nunc Hellas est, quæ eadem prius Pelasgia vocabatur: deinde ancillans ibidem, sub fago quæ *ibi* nata esset constituisse Jovi sacrum, *id est, sagum quæ ibi erat, Jovi consecrasse*, sicut par erat eam quæ Thebis sacra Jovis obiisset, eo loco ad quem pervenerat, monimentum ipsius habere. Atque hinc orac. 2 Collocutiones cum diis per sequestrem & interpretem.

Appulsa

Appulsa ad terram navi, mulierum aliæ ea quæ dixi faciunt, aliæ compellantes ejus urbis fœminas, ingerunt probra, aliæ saltant, aliæ surgentes 1 retrahunt illas. Talia in singulis civitatibus ad flumen sitis agunt. Quum ad urbem Bubastin perventum est, diem festum celebrant magnis hostiis offerendis. quo in festo plus vini vinealis absumitur quam in reliquo anni tempore. Commeant illuc (ut indigenæ aiunt) virorum ac mulierum, præter pueros, ad septingenta millia. Atque hæc
LXI quidem in ea urbe fiunt. At in urbe Busiri quomodo diem festum Isidi agant, superius à me dictum est. Verberantur enim post sacrificium cuncti & cunctæ, multa sane hominum millia: quo autem verberentur, non est mihi fas dicere. 2 Sed ex omnibus præcipue hoc faciunt Cares qui Ægyptum incolunt: adeo quidem ut gladiis quoque frontes concidant. Ex quo facto datur intelligi eos hospites esse, non
LXII Ægyptios. Ubi vero in Sain urbem sacrificatum convenerunt, noctu sub dio universi circum domos frequentes lucernas accendunt, imbutas sale & oleo plenas 3 cum multo lychno, quod tota ardet nocte. Cui festo nomen impositum est, Accensio lucernarum. Ad hunc conventum quicunque Ægyptiorum non ierint, observantes sacrificii noctem, & ipsi universi lucernas accendunt: atque ita accenduntur lucernæ non in Sai modo, sed etiam per universam Ægyptum. Qua vero gratia nox hæc lumen & honorem sortita sit, sacra quædam ratio com-
LXIII memoratur. Ad Heliopolin & ad Butin qui veniunt, tantum sacrificasse contenti sunt. In Papremi vero, quemadmodum alibi, & sacrificia & res divinas peragunt, 4 sed quoad sol circumfertur, pauculi sacerdotes circa simulacra exercentur: quum plures eorum tenentes ligneas clavas stant pro foribus templi, alii eregione, plus mille virorum qui vota exequuntur, cum singulis fustibus frequentes alia ex parte consistunt. Porro simulacrum ligneum ex ligneo sacello deaurato in alias sacras ædes pridie exportant, paucis illis qui ministerio simulacri relicti sunt, trahentibus plaustrum quatuor rotarum, quo vehitur sacellum cum simulacro quod intus est. Hos ingredi prohibent ii qui in vestibulo stant. At ii qui vota exequuntur, opitulantes deo, percu-

αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν ποιεῦσι τάπερ εἴρηκα· αἱ δὲ τωθάζουσι, βοῶσαι τὰς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γυναῖκας· αἱ δ' ὀρχέονται, αἱ δ' ἀνασυρόνται αἰνισάμεναι. ταῦτα μὲν δὴ πᾶσαν πόλιν Βουβαστιν ποιεῦσι. ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὴν Βούβαστιν, ὀρτάζουσι μεγάλας ἀνάγοντες θυσίας. καὶ οἶνον ἀμπέλινον ἀναισιμοῦται πλέον ἐν τῇ ὀρτῇ ταύτῃ ἢ ἐν τῷ ἄπαντι ἐνιαυτῷ τῷ ὑπολοίπῳ συμφοιτέουσι δὲ ὅ, τι ἀνὴρ καὶ γυνὴ ἔζει, πλεῦνες παίδων, καὶ ἐς ἑβδομήκοντα μυριάδας, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι. ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ ποιέεται. Ἐν δὲ Βουσίρι πόλι ὡς ἀνάγουσι τῇ Ἴσι τὴν ὀρτήν, εἴρηται πρότερόν μοι. τύπτονται δὲ δὴ μετὰ τὴν θυσίην πάντες καὶ πᾶσαι, μυριάδες κάρτα πολλαὶ ἀνθρώπων. τῷ δὲ τύπτονται, ἔχω μὲν ὁσίην οὐ λέγειν· ὅσοι δὲ Καρῶν εἰσὶ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες, ὅτι δὲ τοσούτῳ ἔτι πλέω ποιεῦσι τούτων, ὅσῳ καὶ τὰ μέτωπα κόπτονται μαχαίρησι· καὶ τούτῳ εἰσὶ δῆλοι ὅτι εἰσὶ ξεῖνοι καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι. Ἐς Σαΐν δὲ πόλιν ἐπεὰν συλλεχθῶσι τῇσι θυσίῃσι ἐν τῇ νυκτί, λύχνα κάουσι πάντες πολλὰ ὑπαίθεια πᾶσι τοῖσι δώμασι κύκλῳ. τὸ δὲ λύχνα, ἔστι ἐμβάφια ἔμπλεα ἁλὸς καὶ ἐλαίου· θρῖπολλὶς δὲ ἐπέστι αὐτὸ τὸ ἐλλύχνιον· καὶ τοῦτο κάεται παννύχιον. καὶ τὴν ὀρτὴν ταύτην οὔνομα κέεται λυχνοκαΐη. οἱ δ' ἂν μὴ ἔλθωσι τῶν Αἰγυπτίων ἐς τὴν νύκτα τῆς θυσίης, κείνοι καὶ αὐτοὶ πάντες τὰ λύχνα. καὶ οὐ μόνον ἐν Σαΐ μούνῃ κάεται, ἀλλὰ καὶ ἀνὰ πᾶσαν Αἴγυπτον. ὅτου δὲ ἕνεκα φῶς ἅλαρπε καὶ τιμιόν ἐστι ἐκείνη ἡ νὺξ αὕτη, ἔστι ἱρὸς λόγος λεγόμενος. Ἐς δὲ Ἡλίου τε πόλιν καὶ Βουτοῦν θυσίας μούνας ὑπιτελέουσι φοιτέοντες. ἐν δὲ Παπρήμι θυσίας μὲν καὶ ἱερὰ καὶ τὰ Παπρήμι καὶ τῇ ἄλλῃ, ποιέουσι. οὐ τὰ μὲν δὴ πολλὰ γίνηται καταφερὴς ὁ ἥλιος, ὀλίγοι μέν τινες τῶν ἱρέων περὶ τὸ ἄγαλμα πεπονέαται, οἱ δὲ πολλοὶ αὐτέων, ὀκτὼ ξύλων κορυφὰς ἔχοντες, ἑστᾶσι τοῦ ἱροῦ ἐν τῇ ἐσόδῳ. ἄλλοι δὲ συχνοὶ ὑπιτελέοντες πλεῦνες χιλίων ἀνδρῶν, ἕκαστοι ἔχοντες ξύλα, καὶ ὅτοι ὀπὶ τὰ ἕτερα ἀλέες ἑστᾶσι. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐὸν ἐν νηῷ μικρῷ ξυλίνῳ κατακεχρυσωμένῳ, προεκκομίζουσι τῇ προτεραίῃ ἐς ἄλλο οἴκημα ἱρόν. οἱ μὲν δὴ ὀλίγοι οἱ περὶ τὸ ἄγαλμα λελειμμένοι ἕλκουσι τετράκυκλον ἅμαξαν, ἄγουσαν τόν τε νηὸν καὶ τὸ ἐν τῷ νηῷ ἐνεὸν ἄγαλμα· οἱ δὲ οὐκ ἐῶσι, ἐν τοῖσι προπυλαίοισι ἑστεῶτες, ἐπεύχονται· οἱ δὲ συχνοὶ, τιμωρέοντες τῷ θεῷ, παί-

1 Pudenda revelant. 2 Quotquot autem Cares Ægyptum incolunt, in eo plus etiam faciunt istis quod & feriant frontem gladiis. 3 Quibus superstans incumbit ipsum ellychnium, 4 Sole autem jam inclinante, pauci quidam ex sacerdotibus circa simulacrum occupati sunt, plurimi autem eorum, *vel, major autem pars,* tenentes lign. cl. st. pro s. templi. Alii vero qui vota exequuntur, plures quam mille homines, cum singu-

ωσι αὐτὼς ἀλεξόμυοι. ἐνθαῦτα μάχη ξύλοισι καρτερὴ γίνεται· κεφαλάς τε σωαεφοσυλᾶς, ὡς ἐγὼ δοκέω, πολλοὶ καὶ ἀποθνήσκουσι ἐκ τῆς τρώματων. ὑ μὴν τοί γε οἵ τε Αἰγύπτιοι ἔφασαν ἀποθνήσκειν οὐδένα. Τῇ δὲ πανήγυριν ταύτην ἐκ τῶνδε νομίσαι φασὶ οἱ ἐπιχώριοι· οἰκέειν ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ, τῷ Ἄρεος τὴν μητέρα, καὶ τὸν Ἄρεα ἀπότροφον γνώμυον, ἐλθεῖν ἐξανδρωμένον, ἐθέλοντα τῇ μητρὶ συμμίξαι, καὶ τοὺς περσοώτλους τῆς μητρὸς, οἷα ἐκ ὀπωπότας αὐτὸν πρότερον, ἐ παρεόντα παρείναι, ἀλλ' ἀπερύκειν· τὸν δ' ἐξ ἄλλης πόλιος ἀγαγόμενον ἀνθρώπους, τούς τε περσοώτλους τρηχέως ἐσελάσαι, καὶ ἐσελθεῖν ὧδε τὴν μητέρα. ἀπὸ τούτου τοῦ Ἄρεϊ ταύτην τὴν πανήγυριν ἐν τῇ ὁρτῇ νενομικέναι φασί. καὶ τὸ μὴ μίσγεσθαι γυναιξὶ ἐν ἱεροῖσι, μηδὲ ἀλούτους ἀπὸ γυναικῶν ἐς ἱερὰ ἐσιέναι, ἕτοι εἰσὶ οἱ πρῶτοι θρησκεύσαντες. οἱ μὲ γὰρ ἄλλοι κεδὸν πάντες ἀνθρωποι, πλὴν Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων, μίσγονται ἐν ἱεροῖσι· καὶ ἀπὸ γυναικῶν ἀνισάμενοι, ἄλουτοι ἐσέρχονται ἐς ἱερὸν, νομίζοντες ἀνθρώπους εἶναι κατάπερ τὰ ἄλλα κτήνεα. καὶ γὰρ τὰ ἄλλα κτήνεα ὁρᾶν καὶ ὀρνίθων γλύφεα ὀχλούμενα ἔν τε τοῖσι νηοῖσι τῶν θεῶν καὶ ὃν τοῖσι τεμένεσι. εἰ ὦν καὶ τῷ θεῷ τοῦτο μὴ φίλον, οὐκ ἂν ὑδὲ τὰ κτήνεα ποιέειν. ἕτοι μέν γε τοιαῦτα ποιεῦντες ὑπολέγουσι, ἐμοὶ γε οὐκ ἀρεσά. Αἰγύπτιοι δὲ θρησκεύσι σφισὶ τά τε ἄλλα καὶ τὰ ἱερά, καὶ δὴ καὶ τάδε. ὅσα μὲ Αἴγυπτος ὁμουρέει τῇ Λιβύῃ, ἐ μάλα θηριώδης ἐστί· τὰ δὲ ἐόντα σφι, ἅπαντα ἱερὰ νενόμισαι· καὶ τὰ μὲ, σωτερφα αὐτοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι, τὰ δὲ, ὑ· τῶν δὲ εἵνεκα ἀνείται τὰ ἱερά, εἰ λέγοιμι, καταβαίλω ἂν τῷ λόγῳ ἐς τὰ θεῖα πρήγματα, τὰ ἐγὼ φεύγω μάλιστα ἀπηγέεσθαι· τὰ δὲ καὶ εἴρηκα αὐτῶν ὑπαύσας, ἀναγκαίῃ καταλαμβανόμενος εἶπον. νόμος δέ ἐστι τῶνδε τῶν θηρίων ὧδε ἔχων· μελεδωνοὶ ἀποδεδέχαται τῆς τροφῆς γένεα ἑπτὰ, καὶ ἕρσενες καὶ θήλεαι τῶν Αἰγυπτίων, τῶν παῖς ὧδε παρὸς ἐκδέκεται τὴν τιμήν. οἱ δὲ ἐν τῇσι πόλισι ἕκαστοι σφὰς τοὺς δὲ σφι ἀποτελέουσι, συχνὰ μυρίοι τῷ θεῷ τῷ ἂν ἢ τὸ θηρίον ξυρῶντες τῶν παιδίων ἢ πᾶσαν τὴν κεφαλὴν, ἢ τὸ ἥμισυ, ἢ τὸ τρίτον μέρος τῆς κεφαλῆς, ἐσάσι σταθμῷ πρὸς ἀργύριον τὰς τρίχας· τὸ δ' ἂν ἐλκύσῃ, τοῦτο τῇ μελεδωνῷ τῶν θηρίων δίδοῖ. ἢ δ' αὖτ' αὐτῷ τάμνουσα ἰχθῦς, παρέχει βορὴν τοῖσι θηρίοισι. τροφὴ μὲν δὴ αὕτη τοιαύτη ἀπόκειται. τὸ δ'

tiunt hos, ſeſe ipſi defenſantes. Hîc vehemens exiſtit fuſtuaria pugna mutuo capita ferientium: multique ex vulneribus (ut ego opinor) pereunt, etſi Ægyptii quemquam mori negant. Aiunt LXIV autem indigenæ conventum hunc ideo inſtitutum: Templum id incoluiſſe matrem Martis, & ad eam Martem jam adultum ac virilis ætatis veniſſe gratia coeundi cum matre: quem maternos miniſtros, 1 ut qui eum à principio non agnoſcerent, quum ingredi ad matrem non ſinerent, hunc, ex alia civitate adductis hominibus, illos male mulctaſſe, & ad matrem fuiſſe introgreſſum. 2 Et ob hanc rem aiunt ſolennem eſſe Marti die feſto hanc rixam, & inſtitutum ne in templo cum fœminis coiretur, neve à venere niſi ablutis templa adirentur. Hi ſunt qui primi ceremoniis vacaverunt. nam cæteri fere mortales, præter Ægyptios ac Græcos, coeunt in templis: & à venere ſurgentes, non abluti introeunt templum, putantes hominem eſſe ut cæteras animantes. Etenim videre licet & pecudes omnes & volucrum greges coire in deorum templis atque in fanis: quod ſi non eſſet deo gratum, ne pecudes quidem id eſſe facturas *dicunt*. Mihi autem iſta facientes non probantur. ¶ Ægyptii porro LXV cum in aliis ad ſacra pertinentibus, tum vero in his ſuperſtitioſe agunt. Ægyptus, quum ſit Libyæ finitima, non tamen admodum beſtiis abundat: quæ vero illic ſunt, eæ omnes pro ſacris habentur, 3 partim manſuetæ, partim immanſuetæ. Qua autem cauſa pro ſacris habentur, ſi dixero, ad res divinas oratio mea deſcendet, quas ego in primis enarrare devito: quarumque quicquid dixi, id neceſſitate coactus delibando dixi. Conſuetudo quæ de beſtiis eſt, ita habet: Eas ſeorſum ſingulas educandi curam Ægyptii atque Ægyptiæ ſuſcipiunt: in quo honore filius patri ſuccedit. His beſtiis omnes qui in urbibus ſunt, vota perſolvunt, ſupplicantes illi deo cujus illa beſtia eſt, hunc in modum: Deraſis filiorum capitibus aut in totum, aut ex media, aut ex tertia parte, appendunt crines una in lance, & altera tantundem argenti: quæ pecunia quum lancem traxerit, eam tradunt curatrici beſtiarum. Illa pro hoc conciſos piſces præbet beſtiis eſcam. 4 talis enim cibus illis præbetur. Quarum

1 Ut qui antea ipſum non vidiſſent, non ſiviſſe ingredi, ſed abegiſſe. 2 Et ob hanc rem Marti hanc verberationem die feſto ſolennem ſe inſtituiſſe aiunt. Sed & ne in templo cum f. congrederentur, neve à congreſſu, *ad verbum, à fœminis*, niſi abl. tem. adir. hi primi religioſe caverunt. *Vel, Sed in templo congredi, &c. his primis religio fuit.* 3 Quarum aliæ inter ipſos homines aluntur, aliæ non item. Cur autem abſtineatur ab iis quæ ſacra ſunt, ſi dix. 4 Et hujuſcemodi quidem educatio ipſis eſt conſtituta. Quarum &c.

ſiquam

siquam quis necaverit, si volens, morte mulctatur: sin nolens, plectitur ea multa quam sacerdotes statuerint. Quisquis tamen ibin aut accipitrem necaverit, sive volens sive nolens, necessario morte
LXVI afficitur. Quum autem multæ sint bestiæ quæ una cum hominibus victitant, multo tamen plures essent 1 nisi res hæc officeret felibus. Feles postquam sunt enixæ, non amplius adeunt masculos: eas isti coeundi gratia indagantes, tamen potiri nequeunt: 2 ergo contra illas talia comminiscuntur: Ereptos & subreptos earum fetus occidunt, non tamen occisos edunt. Illæ fetibus orbatæ, cupiditate aliorum (amantissima enim fetuum bestia est) ita demum ad mares se conferunt. 3 Felem incensa strue divina res occupat. nam quoties ignem extinguere neglexerunt Ægyptii, custodias felium dispositi agunt. At illæ aut intrudendo sese hominibus, aut transiliendo in ignem insiliunt. Hoc dum contingit, ingenti luctu afficiuntur Ægyptii. Quibuscunque autem in domibus felis oppetit mortem, earum domorum habitatores cuncti sola supercilia eradunt: totum autem corpus & caput, in quorum domibus *moritur* ca-
LXVII nis. Efferuntur autem feles mortuæ ad sacra tecta, ubi sale conditæ sepeliuntur in urbe Bubasti. Canes fœminas in sua quisque urbe tumulant, sacratis in loculis. Eodem modo quo canes fœminæ, 4 ichneutæ sepeliuntur. Nam mygalas, *id est mures araneos*, & accipitres in urbem Butum asportant. Ursos autem, qui sacri sunt, & lupos non multo vulpibus grandiores, eo loci sepeliunt ubi jacen-
LXVIII tes inveniunt. ¶ At Crocodilo talis ineſt natura: Quatuor mensibus maxime hybernis nihil omnino edit: & quum sit *animal* quadrupes, tamen terrestre & aquatile est. Nam ova parit humi, excluditque: & plerumque dici in sicco agit, sed totam noctem in flumine, quippe calidiore aqua quam nocturno sereno & roscido. Ex omnibus quæ novimus 5 animalibus, hoc maximum exsistit ex minimo. siquidem ova gignit haud multo majora anserinis, & proportione ovi fetus excluditur: at excrescens, ad decem & septem & amplius cubitos pervenit. oculos habet suillos, dentes magnos proportione corporis, & prominentes atque serratos: cui ex omnibus bestiis soli lingua innata non est. Idem inferiorem

ἂν τις τῶν θηρίων τούτων ἀποκτείνῃ ἑκὼν μὲν ἑκών, θανάτῳ ζημιοῦται· ἢν δὲ ἄκων, ἀποτίνειν ζημίην τὴν ἂν οἱ ἱρέες τάξωνται. ὃς δ' ἂν ἴβιν ἢ ἱέρακα ἀποκτείνῃ, εἴτε ἑκών, εἴτε ἄκων, τεθνάναι ἀνάγκη. Πολλῶν δὲ ὄντων ὁμοτρόφων τοῖσι ἀνθρώποισι θηρίων, πολλῷ ἂν ἔτι πλέω ἐγίνετο, εἰ μὴ κατελαμβανε τοὺς αἰλούρους τοιάδε. ἐπὰν τέκωσι αἱ θήλεαι, οὐκέτι φοιτέουσι πρὸς τοὺς ἄρσενας. οἱ δὲ, διζήμενοι μίσγεσθαι αὐτῇσι, οὐκ ἔχουσι. πρὸς ὧν ταῦτα σοφίζονται τάδε· ἁρπάζοντες ἀπὸ τῶν θηλέων, καὶ καταιρεόμενοι τὰ τέκνα, κτείνουσι· κτείναντες μέντοι, οὐ πατέονται. αἱ δὲ, στερισκόμεναι τῶν τέκνων, ἄλλων δὲ ἐπιθυμέουσαι, ἵνα δὴ ἀπικνέωνται πρὸς τοὺς ἄρσενας. φιλότεκνον γὰρ τὸ θηρίον. πυρκαιῆς δὲ γινομένης, θεῖα πρήγματα καταλαμβάνει τοὺς αἰλούρους· οἱ μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι ἀμελήσαντες φυλακὰς ἔχουσι τῶν αἰλούρων, ἀμελήσαντες σβεννύουσι τὸ καιόμενον· οἱ δὲ αἰλουροι, ἁλδιδύοντες, καὶ ὑπερθρώσκοντες τοὺς ἀνθρώπους, ἐσάλλονται ἐς τὸ πῦρ. τούτων δὲ γινομένων, πένθεα μεγάλα τοὺς Αἰγυπτίους καταλαμβάνει. ἐν οἰκίῃσι δ' ἂν οἰκίῃσι αἴλουρος ἀποθανὼν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, οἱ ἐνοικέοντες πάντες ξυρέονται τὰς ὀφρύας μόνας· παρ' ὁτέοισι δ' ἂν κύων, πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλήν. Ἀπάγονται δ' οἱ αἴλουροι ἀποθανόντες ἐς ἱερὰς στέγας, ἔνθα θάπτονται ταριχευθέντες ἐν Βουβάστι πόλι. τοὺς δὲ κυνὰς ἐν τῇ ἑωυτῶν ἑκάστοι πόλι θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. ὡσαύτως δὲ τῇσι κυσὶ οἱ ἐχνεῦται θάπτονται. τοὺς δὲ μυγαλέας καὶ τοὺς ἱρηκας ἀπάγουσι ἐς Βουτοῦν πόλιν. τοὺς δὲ ἄρκτους ἐόντας λασίους, καὶ τοὺς λύκους, οὐ πολλῷ τεῳ ἐόντας ἀλωπέκων μέζονας, αὐτοῦ θάπτουσι τῇ ἂν εὑρεθέωσι κείμενοι. Τῶν δὲ κροκοδείλων φύσις ὧδε τοιήδε· τοὺς χειμερινωτάτους μῆνας τέσσερας ἐδέδεκ οὐδέν. οὗτος δὲ τετράπους, χερσαῖος καὶ λιμναῖός ἐστι. τίκτει μὲν γὰρ ὠὰ ἐν γῇ, ἐκλέπει καὶ τὸ πολλὸν τῆς ἡμέρης διατρίβει ἐν τῇ ξηρῇ, τὴν δὲ νύκτα πᾶσαν ἐν τῷ ποταμῷ. θερμότερον γὰρ δὴ ἐστι τὸ ὕδωρ τῆς τε αἰθρίης καὶ τῆς δρόσου. πάντων δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν θνητῶν, τοῦτο ἐξ ἐλαχίστου μέγιστον γίνεται· τὰ μὲν γὰρ ὠὰ, χηνέων ὀ πολλῷ μέζω τίκτει. καὶ ὁ νεοσσὸς κατὰ λόγον τοῦ ὠοῦ γίνεται· αὐξανόμενος δὲ, γίνεται καὶ ἐς ἑπταπήχεα καὶ πλέω μήκεα, καὶ μέζων ἔτι. ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς μὲν, ὑός· ὀδόντας δὲ, μεγάλους καὶ χαυλιόδοντας, κατὰ λόγον τοῦ σώματος. γλῶσσαν δὲ μοῦνον θηρίων οὐκ ἔφυσε· οὐδὲ τὴν κάτω

1 Nisi tale quiddam felibus accideret. 2 Ergo adversus hoc *malum* tali uruntur versutia: 3 Orto autem incendio divinum quiddam felibus accidit. Ægyptii enim recedentes & ignem extinguere negligentes, feles observant: feles autem subeuntes & supersilientes homines, in ignem insiliunt. *Vel, salientes supra homines.* 4 *Id est, Canes masculi ferarum indagatores.* 5 *Ad verbum, mortalibus.*

κινεῖ γνάθον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μοῦνον θηρίων τὴν ἄνω γνάθον προσάγει τῇ κάτω· ἔχει 73
δὲ καὶ ὄνυχας κρατηρὰς, καὶ δέρμα λεπιδωτὸν ἄρρηκτον ἐπὶ τοῦ νώτου. τυφλὸν δὲ ἐν ὕδατι, ἐὸν δὲ τῇ αὐθερίῃ ὀξυδερκέστατον. ἅτε δὴ ὢν ἐν ὕδατι διαιτᾶται πουλύμυον, τὸ στόμα ἔνδοθεν φορέει πᾶν μεστὸν βδελλέων. τοὺς μὲν δὴ ἄλλα ὄρνεα καὶ θηρία φεύγει μιν· ὁ δὲ τροχίλος εἰρηναῖόν οἱ ἐστι, ἅτε ὠφελεόμενός πρὸς αὐτοῦ. ἐπεὰν γὰρ ἐς τὸ γῆιον ἐκβῇ ὁ κροκόδειλος, καὶ ἔπειτα χάνῃ, (ἐώθασι γὰρ τοῦτο ὡς τὸ πολλὸν πρὸς τὸν ζέφυρον) ἐνδαῦτα ὁ τροχίλος ἐσδύνων ἐς τὸ στόμα αὐτοῦ, κατατρώγει τὰς βδέλλας· ὁ δὲ, ὠφελεόμενος, ἥδεται, καὶ οὐδὲν εἰνεται τὸν τροχίλον. Τοῖσι μὲν δὴ τῶν Αἰγυπτίων ἱροί εἰσι οἱ κροκόδειλοι, τοῖσι δ' οὔ, ἀλλ' ἅτε πολεμίους ἀπειπασι. οἱ δὲ περὶ τε Θήβας καὶ τὴν Μοίριος λίμνην οἰκέοντες καὶ κάρτα νομίζουσι αὐτοὺς εἶναι ἱρούς. ὃν μὲν γὰρ τῶν ἅμα ἕνα ἐκτρέφουσι κροκόδειλον, δεδιδαγμένον εἶναι χειροήθεα· ἀρτήματά τε λίθινα καὶ χρύσεα ἐς τὰ ὦτα ἐνδύντες, καὶ ἀμφιδέας περὶ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας, καὶ σιτία ἀπὸ τακτοῦ διδόντες, καὶ ἱρήια, καὶ περιέπουσι ὡς κάλλιστα ζῶντας· ἀποθανόντας δὲ ταριχεύσαντες, θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. οἱ δὲ περὶ Ἐλεφαντίνην πόλιν οἰκέοντες, καὶ ἐσθίουσι αὐτοὺς, οὐκ ἡγεόμενοι ἱροὺς εἶναι. καλέονται δὲ οὐ κροκόδειλοι, ἀλλὰ χάμψαι. κροκοδείλους δὲ Ἴωνες ὠνόμασαν, εἰκάζοντες αὐτῶν τὰ εἴδεα τοῖσι παρὰ σφίσι γινομένοισι κροκοδείλοισι τοῖσι ἐν τῇσι αἰμασιῇσι. Ἄγρας δὲ σφέων πολλὰς κατεστᾶσι, καὶ παντοίας. ἡ δ' ὧν ἔμοιγε δοκέει ἀξιωτάτη ἀπηγήσιος εἶναι, ταύτην γράφω· ἐπεὰν νῶτον σὺς δελεάσῃ παρὰ ἄγκιστρον, μετίει ἐς μέσον τὸν ποταμόν. αὐτὸς δὲ ἔχων χείλεος πρὸς πόλαμον ἔχων δέλφακα ζωὸν, ταύτην τύπτει. ἐπακούσας δὲ τῆς φωνῆς ὁ κροκόδειλος, ἴεται κατὰ τὴν φωνήν· ἐντυχὼν δὲ τῷ νώτῳ, κατατρώγει· οἱ δὲ ἕλκουσι. ἐπεὰν δὲ ἐξελκωθῇ ἐς γῆν, πρῶτον ἁπάντων ὁ θηρευτὴς πηλῷ κατ' ὦν ἔπλασε αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. τοῦτο δὲ ποιήσας, κάρτα εὐπετέως τὰ λοιπὰ χειρώσεται· μὴ ποιήσας δὲ τοῦτο, σοὶ πόνος. Οἱ δὲ ἵπποι οἱ ποταμοὶ νομῷ μὲν τῷ Παπρημίτῃ ἱροί εἰσι, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι οὐχ ἱροί. φύσιν δὲ παρέχονται ἰδέης τοιῇδε. τετράπηχυ ἔστι, δίχηλον· ὁπλαὶ βοός· σιμὸν, λοφιὴν ἔχον ἵππου, χαυλιόδοντας φαίνον ὑὸς μεγάλους, ἵππιον, καὶ φωνήν. μεγάθεος, ὅσον τε βοῦς ὁ μέγιστος.

maxillam ſolùm non movet, ſed ſuperiorem inferiori admovet. Ungues quoque robuſtos habet, pellemque ſquamatam circa tergum impenetrabilem. Inter aquas cæcus, ſub dio perſpicaciſſimus. Itaque quod in aqua vitam degat, os ſert introrſum hirudinibus refertum. Quumque eum cæteræ volucres ac beſtiæ fugiant, 1 ſolus ipſi trochilus pacatus eſt, quod videlicet ei eſt utilis. Etenim poſteaquam crocodilus ex aqua in terram egreſſus eſt, ac deinde hiavit (ſemper enim fere hoc ad zephyrum facere ſolet) tunc in ejus os trochilus penetrans, devorat illas ſanguiſugas. Qua utilitate delectatus crocodilus, nihil omnino trochilum lædit. Quibuſdam Ægyptiorum crocodili ſacroſancti ſunt: quibuſdam non ſunt, ſed veluti hoſtes exagitant. Sacros admodum eſſe eos exiſtimant qui circa Thebas & Mœrios ſtagnum incolunt: quorum utrique unum ex omnibus crocodilis alunt cicurem & edoctum manu tractari, appendentes ejus auribus vel gemmas, vel ex auro fuſiles inaures, & primoribus pedibus catenam innectentes: cibaria quoque 2 accommodata ac ſacra præbentes, 3 conſectantur tanquam pulcherrime viventem. At ubi mortem obiit, ſale conditum ſacris in urnis ſepeliunt. At qui circa Elephantinam urbem incolunt, quod ſacros eſſe non cenſeant, etiam comedunt. Neque vero crocodili vocantur, ſed champſæ: verum Iones appellavere crocodilos, illi generi crocodilorum quod apud eos in ſepibus gignitur, 4 ipſorum formam comparantes. Hos capiendi quum ſint complura & multiplicia genera, unum tantum hoc mihi, quod maxime dignum relatu videtur, puto ſcribendum. Ubi tergum ſuillum hamo circumdatum, ad alliciendum crocodilum, pertulit in medium fluminis venator, ipſe ad oram fluminis porcellum, quem vivum tenet, verberat. cujus vocem crocodilus audiens, ſecundum illam tendit, nactuſque tergum devorat. Et poſteaquam attractus eſt, ante omnia ejus oculos venator cœno opplet. Hoc acto, cætera facile ſane obtinet, alioqui cum labore adepturus. ¶ Jam vero fluviales equi in plaga Papremitana ſacri ſunt, in cætera Ægypto non ſacri: talem ſpeciem naturamque habentes: Quadrupedes ſunt, bifidis pedibus: ungulis bovinis, ſimo naſo, equina juba, 5 eminentibus & cancellatis dentibus, fulgida cauda, equina voce, magnitudine maximi tauri,

LXIX

LXX

LXXI

θηρευτὴς

1 Cum ſolo trochilo pacem habet, utpote à quo juvetur. Etenim poſ. 2 Conſtituta, *vel* decreta. 3 Et vivum honeſtiſſime tractantes. 4 *Vallæ interpretatio habet tantum*, comparantes. 5 Exertos dentes oſtentantes, cauda & voce equina.

tum craſſo

tam crasso corio ut ex eo arefacto fiant
LXXII pila missilia. Gignuntur præterea fluvio
1 aquatilia quædam quæ Ægyptii sacrata esse arbitrantur. 2 Arbitrantur item sacrum esse genus piscium quod vocatur squamosum, atque etiam anguillam. Hos pisces aiunt sacros esse: ex volucri-
LXXIII bus vero vulpanseres. Est & alia volucris sacra, nomine Phœnix, quam equidem nunquam vidi nisi in pictura. etenim perrara ad eos commeat, quingentesimo quoque (ut aiunt Heliopolitani) anno, & tunc demum quum pater ejus decessit. Is si picturæ assimilis est, talis tantusque est: Pennæ coloris partim aurei, partim rubei, maxima ex parte cum habitu tum magnitudine simillimus aquilæ. Eum aiunt (quod mihi non sit verisimile) hoc excogitare: Ex Arabia proficiscentem in templum Solis, gestare patrem myrrha obvolutum, & in eo templo humare. sic autem gestare: primum ex myrrha ovum componere, quantum ipse ferre possit: deinde ferendo illud experiri: hoc expertum, ita demum ovum exenterare, atque in illud parentem referre: & qua parte ovum exinanivit, patremque intulit, eam partem alia myrrha inducere: & quum tantundem ponderis impositio parente effectum sit, obstructo rursus foramine, bajulare illud in Ægyptum in templum Solis. Hæc facere hanc avem commemo-
LXXIV rant. At circa Thebas sunt sacri serpentes, nihil omnino hominibus noxii, pusillo corpore, binis præditi cornibus, è summo vertice enatis: quos defunctos in Jovis æde sepeliunt. huic enim deo
LXXV sacros illos esse prædicant. Est autem Arabiæ locus, ad Butum urbem fere positus: ad quem locum ego me contuli, quod audirem volucres esse serpentes. Eo quum perveni, ossa serpentum aspexi, & spinas multitudine supra fidem ad enarrandum, quarum acervi erant magni, & his alii atque alii minores, ingenti numero. Est autem hic locus ubi spinæ projectæ jacebant, hujusmodi. Ex arctis montibus exporrigitur in vastam planitiem Ægyptiæ contiguam. Fertur ex Arabia serpentes alatos ineunte statim vere in Ægyptum volare, sed eis ad ingressum planitiei occurrentes aves ibides, non permittere, sed ipsos interimere: & ob id opus ibin magno in honore ab Ægyptiis haberi Arabes aiunt, confitentibus & ipsis Ægyptiis

τὸ δ' ἔρμα δ' αὐτῦ ὕτω δή τι παχὺ ἔῃ, ὥστε αὖὸν ἡμομένον, ξυσὰ ποιέεται ἀκόντια ὀξ αὐτῦ. Γίνονται ἢ καὶ ἰχθύες ἐν τῷ ποταμῷ, τὰς ἱερὰς ὀνομάζουσι ἢ καὶ τὸν ἐχιδνέων τὸν καλεόμενον λεπιδωτὸν, ἱερὸν ἔῃ, καὶ τιμὰ ἔγχελυς. ἱρὰς ἢ τύτους ἔῃ τῦ Νείλυ φασί· καὶ τῶν ὀρνίθων τὰς χιμαιρώπεκας. Ἔστι ἢ καὶ ἄλλο ὄρνις ἱερὸς, τῷ ὄνομα φοῖνιξ. ἐγὼ μὲν ὐκ εἶδον, εἰ μὴ ὅσον γραφῇ· καὶ γὰρ δὴ καὶ σπανίο ὄπτοιτᾶ σφι, δι' ἐτέων (ὡς Ἡλιοπολῖται λέγυσι) πεντακοσίων. φοιτᾶν ἢ τύτε φασὶ ἐπεὰν οἱ ἀποθάνῃ ὁ πατήρ. ἔστι ἢ ἐν τῇ γραφῇ παρόμοιος, τοσόσδε καὶ τοιόσδε τὰ μὲν αὐτῦ * χρυσόκομα τῶν πτερῶν, τὰ ἢ, ἐρυθρά. ἐς τὰ μάλιστα αἰετῷ προσήκουσι ἰδέαι καὶ τὸ μέγαθο. τύτον ἢ λέγυσι μηχανᾶσθαι τάδε (ἐμοὶ μὲν ὐ πιθανὰ λέγοντες) ὀξ Ἀραβίης ὁρμώμενον, ἐς τὸ ἱερὸν τῦ ἡλίυ κομίζειν τὸν πατέρα, ἐν σμύρνῃ ἐμπλάσαντα, καὶ θάπτειν ἐν τῷ ἡλίυ τῷ ἱρῷ. κομίζειν ἢ ὧδε· πρῶτον, τῆς σμύρνης ὠὸν πλάσειν ὅσον δυνατός ἔῃ φέρειν. μετὰ ἢ, πειρᾶσθαι αὐτὸ φορέοντα· ἐπεὰν ἢ ἀποπειρηθῇ, ὕτω δὴ κοιλήνασθαι τὸ ὠὸν, τὸν πατέρα ἐς αὐτὸ ἐντιθέναι. σμύρνῃ ἢ ἄλλῃ ἐμπλάσαι τῦτο, καθότι τῦ ὠῦ "ἐγκοιλίωσι ἐνέθηκε τὸν πατέρα. ἐγκεκλῖσθαι ἢ τὸ πατερὸς, γίνεσθαι πρὸς τὸ βάρος. ἐμπλάσαντα ἢ, κομίζειν ἐπ' Αἰγύπτυ ἐς τὸ ἡλίυ τὸ ἱερόν. ταῦτα μὲν τῦτον τὸν ὄρνιν λέγυσι ποιέειν. Εἰσὶ ἢ καὶ ὄφιες ἱεροὶ ὄφιες, ἀνθρώπων ὐδαμῷ δηλήμονες· οἳ μεγάθει ἐόντες μικροὶ, δύο κέρεα φορέυσι, πεφυκότα ὀξ ἄκρης τῆς κεφαλῆς. τὺς ἀποθανόντας θάπτυσι ἐν τῷ ἱρῷ τῦ Διός. τύτυ γὰρ σφέας τῦ θεῦ φασὶ ἔῃ ἱρέας. Ἔστι ἢ χώρος τῆς Ἀραβίης κατ' Βυτῶν πόλιν μάλιστά κη κείμενος· καὶ ἐς τῦτο τὸ χωρίον ἦλθον πευσόμενος. καὶ σφι πτερωτῶν ὀφίων· ἀπιγμένος ἢ, εἶδον ὀστέα ὀφίων, καὶ ἀκάνθας· πλῆθει μὲν ἀδύνατα ἀπηγήσασθαι· σωροὶ δὲ ἦσαν ἀκανθέων καὶ μεγάλοι, καὶ ὑποδέστεροι, καὶ ἐλάσσονες" ὅθι τέτων. πολλοὶ ἢ ἦσαν ἔτι. ἔστι ἢ ὁ χῶρος οὗτος ἐν ᾧ αἱ ἀκανθαι κατακεχύαται, τοιόσδε τις· ἐσβολὴ ὀξ ὀρέων στεινῶν ἐς πεδίον μέγα· τὸ ἢ πεδίον τῦτο συνάπτει τῷ Αἰγυπτίῳ πεδίῳ. λόγος δέ ἔῃ, ἅμα τῷ ἔαρι πτερωτὰς ὄφις ἐκ τῆς Ἀραβίης πέτεσθαι ἐπ' Αἰγύπτυ. τὰς δ' ἴβις τὰς ὄρνιθας ἀπαντώσας ἐς τὸ ἔσοδον τῦ χώρυ, ἀπὸ παντὸς κωλύειν, καὶ τιμωρεῦσι λέγυσι Ἀραβίοι μεγάλως πρὸς Αἰγυπτίων. ὁμολογέυσι ἢ καὶ Αἰγύπτιοι

74

ἰχνευμόνας

1 Lutræ, *sive* lutriæ, quas Æg. sacras esse arbitr. 2 Arbitrantur autem, etiam ex piscibus eum qui squamosus vocatur, sacrum esse, necnon anguillam. Hos autem pisces Nilo sacros esse aiunt. * χρυσόκομα legit Cl. Salmasius.

Ἀρα

Ἀφ' ταῦτα τιμᾶν τὰς ὄρνιθας ταύτας. Εἶδος δὲ τῆς ἰβὶος τόδε· μέλαινα δεινῶς πᾶσα, σκέλεα δὲ φορέει γεράνου, πρόσωπον δὲ ἐς ταμάλισα ὅμοιον γρυπόν, μέγαθος, ὅσον κρέξ. τοῦτο μὲν δὴ μελαινέων τοῦ μαχιμωτέων πρὸς τοὺς ὄφις, οἷα δ' ἰδέη. τοῦτο ὦν ὅσοι μάλιστα εἰλήμμεθα τοῖσι ἀνθρώποισι, (δίξαι γὰρ δὴ εἰσὶ αἱ ἴβιες) ψιλὴν τὴν κεφαλὴν, καὶ τὴν δειρὴν πᾶσαν λευκὴν πτεροῖσι, πλὴν κεφαλῆς, καὶ αὐχένος, καὶ ἄκρων τῶν πτερύγων, καὶ πυγαίου ἄκρου. ταῦτα δὲ τὰ εἶπον πάντα, μέλανά ἐστι δεινῶς. σκέλεα δὲ καὶ πρόσωπον, ὁμοίως τῇ ἑτέρῃ. τοῦ δὲ ὄφιος ἡ μορφὴ, οἵηπερ τοῦ ὕδρου. πίλα δὲ ἐ πέρνατὰ φορέει, ἀλλὰ τοῖσι τῆς νυκτερίδος. πτεροῖσι μάλιστά κη ἐμφερέσταῖα πᾶσι ταῦτα μὲ θηείων πέρι ἱρῶν εἰρήσθω. Αὐτῶν δὲ δὴ Αἰγυπτίων οἱ μὲν περὶ τὸ σπειρόμενον Αἴγυπτον οἰκέουσι, μνήμας ἀνθρώπων πάντων ἐπασκέοντες, μάλιστα λογιώτατοί εἰσι μακρῷ τῶν ἐγὼ ἐς διάπειραν ἀπικόμην. τρόπῳ δὲ ζόης τοιῷδε ἄγαχρέωνται· συρμαίζουσι τρεῖς ἡμέρας ἑπτῆς μηνὸς ἑκάστου, ἐμέτοισι ἠρῳόμενοι τὸν ὑγιείην καὶ κλύσμασι, νομίζοντες ἀπὸ τῶν τρεφόντων σιτίων πάσας τὰς νόσους τοῖσι ἀνθρώποισι γίνεσθαι. εἰσὶ μὲν δὴ καὶ ἄλλως Αἰγύπτιοι μετὰ Λίβυας ὑγιέστατοι πάντων ἀνδρῶν, τῶν ὡρέων (ἐμοὶ δοκέειν) εἵνεκεν, ὅτι ἐ μεταλλάσσουσι αἱ ὧραι. ὀπτοὶ γὰρ τοῖσι μεταβολῇσι τοῖσι ἀνθρώποισι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται, τῶν τε ἄλλων εἵνεκα πάντων, καὶ δὴ καὶ τῶν ὡρέων μάλιστα. ἀρτοφαγέουσι δὲ ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τοὺς ἐκεῖνοι "κολλῆτις ὀνομάζουσι. οἶνον δ' ἐκ κριθέων πεποιημένον ἄγαχρέωνται· ἐ γὰρ σφι εἰσὶ ἐν τῇ χώρῃ ἄμπελοι. ἰχθύων τοὺς μὲν, πρὸς ἥλιον αὐήναντες, ὠμοὺς σιτέονται, τοὺς δ', ἐξ ἅλμης "πταριχηθέντας· ὀρνίθων τοὺς τε ὑρλεύας, καὶ τοὺς νήσας, καὶ τὰ μικρὰ τῶν ὀρνιθίων ὠμὰ σιτέονται, προλαειχθέντες. τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἢ ὀρνίθων ἢ ἰχθύων ἐστὶ σφι ἐκτέτμηται, χωρὶς ἢ ὁκόσοι σφι ἱροὶ ἀπεδεδέχαται, τοὺς λοιποὺς ὀπτοὺς καὶ ἑφθοὺς σιτέονται. Ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι τοῖσι ὑδαίμοσι ἀυτέων, ἐπεὰν ἀπὸ δείπνου γένωνται, περιφέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν στρῷ ξύλινον πεποιημένον, μεμιμημένον ἐς τὰ μάλιστα καὶ γραφῇ καὶ ἔργῳ. μέγαθος ὅσον τε πήχυν ποιηχαῖον, ἢ δίπηχυ. δεικνὺς δὲ "ἑκάστῳ τῶν συμποτέων, λέγει, Ἐς τοῦτον ὁρέων, πῖνέ τε καὶ τέρπευ· ἔσεαι γὰρ ἀποθανὼν τοιοῦτος. ταῦτα μὲν ποιέεται τὰ συμπόσια ποιεῦσι. πάτριοισι δὲ χρεώμενοι νόμοισι, ἄλλον οὐδένα δίκαιόωνται. Τοῖσι ἄλλα τε πολλὰ ἐπαξιᾶ ἔστι νόμιμα,

idcirco ſe his avibus honorem exhibere. Ejus avis ſpecies talis eſt: Nigra tota vehementer eſt, cruribus gruinis, roſtro maxima ex parte adunco, eadem qua crex magnitudine. Et hæc quidem ſpecies eſt nigrarum quæ cum ſerpentibus pugnant. 1 At earum quæ pedes humanis ſimiles habent (nam bifariæ ibides ſunt) gracile caput ac totum collum, pennæ candidæ, præter caput cervicemque, & extrema alarum & natium. quæ omnia quæ dixi ſunt vehementer nigra, crura & roſtrum alteri conſentanea. Serpentis porro figura qualis hydrarum: alas pennatas non gerit, ſed *glabras* & alis veſpertilionis valde ſimiles. Hactenus de ſacris beſtiis dictum ſit. ¶ Ipſorum autem Ægyptiorum, ii qui circa partem Ægypti frumentariam habitant, 2 memoriam omnium hominum commentantes, ſunt fere eorum in quorum ego veni experimentum, longe excellentiſſimi. Tali autem vitæ genere utuntur: Singulis menſibus triduo purgant ſe, vomendo atque inteſtina diluendo, gratia ſanitatis conſervandæ: exiſtimantes omnes languores hominibus creari ex cibis quibus aluntur. Nam ſunt alioqui Ægyptii omnium hominum, ſecundum Libyas, maxime ſalubri corpore, 3 aeris (ut mihi videtur) beneficio, qui nunquam immutatur: ex cujus mutationibus præcipue exiſtunt in hominibus morbi. Pane veſcuntur quem 4 ex farre conficiunt, quem *panem* colleſtem nominant. Vino utuntur facto ex hordeo: deſunt enim in ea regione vites. Victitant quoque tum piſcibus (partim crudis ad ſolem arefactis, partim ſalſugine conditis) tum avibus crudis, prius tamen ſale conditis, coturnicibus anatibuſque atque aviculis. 5 cæteris autem vel volucribus vel piſcibus qui ipſis in proximo ſunt, (præter illos qui ab eis ſunt recepti pro ſacris) partim aſſis, partim elixis. Apud locupletes eorum, quum multi convenerunt, & à cœna diſceſſum eſt, circumfert aliquis in loculo mortuum è ligno factum, ſed pictura & opere verum maxime imitantem, longitudine cubitali omnino, aut bicubitali, oſtendenſque ſingulis convivarum, ait, In hunc intuens pota & oblectare, talis poſt mortem futurus. Hæc illi apud convivia faciunt, contentique moribus patriis, nullum alium aſciſcunt. Quibus cum alia ſunt egregia inſtituta,

κολλῆτις

πταριχευμένους

1 Earum vero quæ hominibus magis obſervantur, 2 In prodendis memoriæ factis omnium hominum ſe exercentes. 3 Tempeſtatum. 4 Ex olyris, *id eſt*, ζεια. Cæteris autem quæ cum avibus aut piſcibus affinitatem aliquam habent,

tum ve-

1 tum vero illud, adhibendi modulatorem, qui & in Phœnice & in Cypro, & alibi nomen pro differentia gentium habet. Idem tamen congruit cum eo quem Græci decantant, appellantes Linum. ut ego admirer cum alia multa quæ sunt apud Ægyptum, tum vero unde id nomen Lini acceperint, quem semper quodammodo decantare cognoscuntur. Vocatur autem Linus Ægyptiace Maneros: quem Ægyptii tradiderunt, quum filius unicus extitisset primi ipsorum regis, præmaturaque morte decessisset, his lamentis ab Ægyptiis fuisse decoratum: & cantilenam hanc eamque
LXXX solam ipsis institutam. Congruunt præterea in hoc cum solis Græcorum Lacedæmonibus Ægyptii, quod minores majoribus natu obvii cedunt via, ac declinant, advenientibusque è sedili assurgunt: qua in re cum nullis aliis Græcorum conveniunt. 2 Invicem compellandi se mutuo in viis adorant, genu te-
LXXXI nus demissa manu. Vestibus amiciuntur lineis, circa crura fimbriatis, quas calasiris appellant, super quas candida 3 ferunt amicula lanea superjecta. Laneæ tamen vestes neque in ædes sacras gestantur, neque una cum cadavere sepeliuntur: profanum enim est. Consentanea vero hæc sunt iis quæ Orphica & Bacchica appellantur: sunt autem Ægyptia & Pythagorea. Nam his quoque ceremoniis participantem, laneis indutum vestibus humari religiosum est. de
LXXXII quibus sacra redditur ratio. Alia insuper sunt ab Ægyptiis excogitata, quis mensis, dies ve cujus deorum sit, & quo quis die genitus, qualia sortietur, & quam mortem obibit, & qualis existet. Quibus rebus qui in poeti versati sunt usi fuerunt. Plura quinetiam ab eis prodigia comperta sunt quam à cæteris omnibus hominibus. Nam quum prodigium extitit, scribunt id, observantes quomodo evenerit: &, si quando postmodum hujus simile
LXXXIII extiterit, exemplo prioris putant eventurum. Divinatio apud eos ita est constituta ut ejus artificium nulli mortalium vendicetur, sed certis diis. Siquidem Herculis illic oraculum est, & Apollinis, & Minervæ, Dianæque ac Martis, & Jovis. sed quod præcipuo honore colunt ex omnibus oraculis, Latonæ est, in urbe Buti. Verum hæc vaticinia non eodem modo

ἢ δὴ καὶ ἄεισμα ἔνεστι Λῖνον, ὅπερ ἔν τε Φοινίκῃ ἀοίδιμός ἐστι καὶ ἐν Κύπρῳ, καὶ ἐν ἄλλῃ· χῦ μὴν τοῦτο ἔθνεα ὄνομα ἔχει. συμφέρεται ὦν αὐτὸς ἑωυτῷ τὸν οἱ Ἕλληνες Λῖνον ὀνομάζοντες, ἀείδυσι· ὥστε πολλὰ μὲ καὶ ἄλλα ἀποθωϋμάζειν με τῶν περὶ Αἴγυπτον ἐόντων· ἐν δὲ δὴ καὶ τὸν Λῖνον ὁκόθεν ἔλαβε τὸ νόμα. φαίνονται δὲ ἀεί κοτε τοῦτον ἀείδοντες· ἔστι δὲ Αἰγυπτίοισι ὁ Λῖνος καλούμενος. Μανέρωτα ἔφασαν δέ μιν Αἰγύπτιοι τὸν πρώτου βασιλεύσαντα σφι Αἰγυπτίων παῖδα μουνογενέα γενέσθαι, ἀποθανόντα δ' αὐτὸν ἄνωθεν, θρηνέεσθαι τοῦτον τὸν τρόπον Αἰγυπτίων πρώτους καὶ μούνους τε καὶ τοῦτο μοῦνον ἔτι, καὶ πρώτους σφίσι γενέσθαι. Συμφέρονται δὲ καὶ τάδε ἄλλα Αἰγύπτιοι Ἕλλησι μούνοισι Λακεδαιμονίοισι· οἱ νεώτεροι αὐτῶν τοῖσι πρεσβυτέροισι συντυγχάνοντες, εἴκουσι τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐκτραπόμενοι καὶ δι' ὁδῶν, ἐξ ἕδρης ἀνανιστέαται· τάδε μὴν τοῦτο ἄλλο Ἑλλήνων ὁμοιοῦσι συμφέρονται· ἀντὶ τοῦ προπαροξύνειν ἀλλήλους ἐν τοῖσι ὁδοῖσι, παρσπεύουσι, χιτῶνας μέχρι ποδέων γαλάους ἐπὶ ἑωυτῶν ἕλκουσι. Ἐνδεδύκασι δὲ κιθῶνας λινέους, περὶ τὰς σκέλεας θυσανωτούς, οὓς καλέουσι καλασίρις· ἐπὶ τούτοισι δὲ εἰρίνεα ἐμάτια λευκὰ ἐπαναβλήδην φορέουσι. οὐ μέντοι ἐς γε τὰ ἱερὰ ἐσφέρεται εἰρίνεα, οὐδὲ συνταφιάζεται σφι. οὐ γὰρ ὅσιον. ὁμολογέουσι δὲ ταῦτα τοῖσι ὀρφικοῖσι καλεομένοισι καὶ βακχικοῖσι, ἐοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι καὶ Πυθαγορείοισι. οὐδὲ γὰρ τούτων τῶν ὀργίων μετέχοντα, ὅσιόν ἐστι ἐν εἰρινέοισι εἵμασι θαφθῆναι. ἔστι δὲ περὶ αὐτῶν ἱερὸς λόγος λεγόμενος. Καὶ τάδε ἄλλα Αἰγυπτίοισι ἐστὶ εὐξυμβολώτατα· μετά τε ἡμέρην ἑκάστην ἄστρων ὅτου ἐστί· καὶ τῇ ἑκάστου ἡμέρῃ γεγόμενος, οἵοισι ἕξεσι χρήσεται, καὶ ὅκως τελευτήσει, καὶ οἱ ἐκείνου τοιοῦτος ἔσται. καὶ τούτοισι τῶν Ἑλλήνων οἱ ἐν πυθόμενοι γεγόμενοι ἐχρήσαντο. πρόσεστί τε πλέον σφι περὶ θηρίων ἢ τοῖσι ἄλλοισι ἅπασι ἀνθρώποισι. γεγόμενα γὰρ θεράπτει, φυλάσσουσι γενεθλιώμενοι τὸν πεδεινόν· καὶ ὧν κοτε ὕστερον ἐξεγένετο τούτῳ γενέσθαι, κατὰ ταὐτὰ νομίζουσι ἀπεδήσειν. Μαντικὴν δὲ αὐτοῖσι ὧδε ἀσκέουσι. ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ προσκέεται ἡ τέχνη, θεῶν δὲ θεοῖσι μετεξετέροισι. καὶ μὲν Ἡρακλέος μαντήιον αὐτόθι ἐστί, καὶ Ἀπόλλωνος, καὶ Ἀθηναίης, καὶ Ἀρτέμιδος, καὶ Ἄρεος, καὶ Διός. καὶ ὅσε μάλιστα ἐν τιμῇ ἄσονται πάντων τὸ μαντήιον, λατοῦς ἐν Βουτοῖ πόλι ἐστί. οὐ μέντοι αὕτη μαντικὴ σφι κατὰ τὠυτὸ

1 Tum vero etiam Linus cantio in Phœnice & Cypro & aliis locis decantata: quæ varium quidem pro singularum gentium differentia nomen habet: sed (ut inter omnes convenit) eadem illa est quam Græci canunt, & Linum appellant. ut cum alia multa quæ sunt in Ægypto, tum etiam illud admirer, unde Lini illis quem videntur jam ind: ab omni ævo cecinisse, nomen sit exortum. Vocatur porro Linus &c. 2 In viis pro mutua salutatione, ador. 3 *Valla*, ferunt amicula tanquam superjecta: *emittens aëtrea, id est*, lanea.

ἐσθῆτι

ἐξῆσι, ἀλλὰ διάφοροί εἰσι. Ἡ δὲ ἰητρικὴ κατὰ τάδε σφι δέδεκται. μιῆς νούσου ἕκαστοι ἰητρός ἐστι, καὶ οὐ πλεόνων· πάντα δ' ἰητρῶν ἔστι πλέα. οἱ μὲν γὰρ, ὀφθαλμῶν ἰητροί κατεστέασι· οἱ δὲ, κεφαλῆς· οἱ δὲ, ὀδόντων· οἱ δὲ, περὶ τὰ νηδύα· οἱ δὲ, περὶ ἀφανέων νούσων. Θρηνοι δὲ καὶ ταφαὶ σφέων, εἰσὶ αἵδε. τοῖσι ἂν ἀποθάνηται οἰκηίων ἀνδρῶν μέγα, τῇ τις καὶ λόγον ἔχει, τὸ δηλυ πᾶν τοῦ οἰκήματος τούτων κατ' ὧν ἐπλάσατο τὴν κεφαλὴν πηλῷ καὶ τὸ πρόσωπον. κατθεῖσα δὲ τοῖσι οἰκηίοισι λιποῦσα τὸν νεκρὸν, αὐτὴ ἀνὰ τὴν πόλιν περιφοιτᾷ μετὰ τύπτουσα ἐπιζωσμένη, καὶ φαίνουσα τοὺς μαζοὺς· συνὸς δὲ σφι αἱ προσήκουσαι πᾶσαι. ἑτέρωθεν δὲ οἱ ἄνδρες τύπτονται, ἐπιζωσμένοι καὶ αὐτοί. ἐπεὰν δὲ ταῦτα πρήσσωσι, ὕστερον ἐς τὰ ταριχεύσιν κομίζουσι. Εἰσὶ δὲ οἱ ἐπὶ τούτῳ κατέαλα, καὶ τέχνην ἔχουσι ταύτην. ὅταν ἐπεὰν σφι κομισθῇ ὁ νεκρὸς, δεικνύουσι τοῖσι κομίσασι ξύλινα δοκοὶ εἰκασμένα νεκρῶν ξύλινα, τῇ γραφῇ μεμιμημένα. καὶ τὰ μὲν ὑπὸ ἀριστέην αὐτέων φασὶ εἶναι ὃς ἐκ θείου ποιεύμενος τὸ ἔνομα ἔχει πρὸς τοῦτο πρήγματι ὀνομάζειν· τὰ δὲ δευτέρην δεικνύουσι ὑποδεεστέρην τε ταύτης καὶ εὐπελεστέρην· τὰ δὲ τρίτην, εὐπελεστάτην. φρασάντων δὲ, συνθέωνται παρ' αὐτέων καὶ ὧν τινα βούλονται σφι σκυθισθῆναι τὸν νεκρόν. οἱ μὲν δὴ ἐκπλώσαντες μισθοῦ ὁμολογήσαντες, ἀπαλλάσσονται. οἱ δὲ ἐπιλειπόμενοι ἐν οἰκήμασι, ὧδε τὰ πάντα σκυθίζουσι. ὁκόταν τὰ ταριχεύσιν. πρῶτα μὲν σκολιῷ σιδήρῳ ἀγκιστρώσαντες τῶν μυξωτήρων ἐξαιροῦσι τὸν ἐγκέφαλον, τὰ μὲν αὐτῆς ὕπτω ἐξάγοντες, τὰ δὲ φάρμακα ἐγχέοντες. μετὰ δὲ λίθῳ Αἰθιοπικῷ ὀξέϊ παρακόψαντες παρὰ τὰ λαπάρην, ἐξ ὧν εἶλον τὰ κοιλίην πᾶσαν ἐκκαθήραντες δὲ αὐτὴν, καὶ διαθήσαντες οἴνῳ φοινικηίῳ, αὖτις διαθέουσι θυμιήμασι τετριμμένοισι. ἔπειτα τὰ νηδὺν σμύρνης ἀκηράτου τετριμμένης, καὶ κασίης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων πλὴν λιβανωτοῦ, πλήσαντες, συρράπτουσι ὀπίσω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ταριχεύουσι νίτρῳ, κρύψαντες ἡμέρας ἑβδομήκοντα· πλεύνας δὲ τούτων οὐκ ἔξεστι ταριχεύειν. ἐπεὰν δὲ παρέλθωσι αἱ ἑβδομήκοντα, λούσαντες τὸν νεκρὸν, κατειλίσσουσι πᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα σινδόνος βυσσίνης πλαμῶσι κατατεθυμιένοισι, ἐσοχρίοντες τῷ κόμμι, τῷ δὴ ἀντὶ κόλλης ταπολλὰ χρέωνται Αἰγύπτιοι. ἐνθεῦτεν δὲ ὠδαδεξάμενοι μὲν οἱ προσήκοντες, ποιεῦνται ξύλινον τύπον ἀνθρωποειδέα· ποιησάμενοι δὲ, ἐσέρχνυσι τὸν νεκρόν. καὶ καλινήσαντες ὕπτω, θησαυρίζουσι ἐν οἰκήματι θηκαίῳ, ἑστάντες ὀρθὸν πρὸς τοῖχον. ὕπτω μὲν τὰς τὰ πολυτελέστατα σκυθίζουσι νεκρὸς

sunt omnia inſtituta, ſed differenter. Jam vero medicina apud eos hunc in modum eſt diſtributa, ut ſingulorum morborum ſint medici, non plurium. itaque omnia referta ſunt medicis. Alii enim ſunt oculorum, alii capitis, alii dentium, alii 1 alvi partium, alii morborum occultorum. Luctus eorundem ac ſepulturæ tales ſunt: Quibuſcumque aliquis ex domeſticis deceſſit, homo alicujus momenti, ibi omnes fœminæ illius familiæ caput ſibi & vultum oblinunt luto. deinde relicto 2 domi cadavere, ipſæ per urbem vagantes ſe plangunt, ſuccinctæ, nudatis mammillis, & cum eis 3 proximæ quæque. Altera ex parte viri, & ipſi 4 expectorati ſe verberant. His actis, ita demum ad condiendum portant. Sunt autem certi ad hoc ipſum conſtituti, qui hoc artificium factitant: qui, quum ad ipſos cadaver portatum eſt, oſtendunt iis qui portaverunt, exemplaria mortuorum lignea, pingendo aſſimilata. Et eorum unum accuratiſſime fabrefactum eſſe aiunt, (cujus ego 5 nomen ſi nuncupavero, haud faciam ſancte) alterum illo inferius, ac vilioris pretii: tertium, viliſſimi. Quibus expoſitis ſciſcitantur ab iis ad quod exemplum velint effingi mortuum ſuum. Iſti ubi de pretio convenerunt, illinc abeunt. At hi relicti in ædibus, hunc in modum diligentiſſime condiunt corpus: Ante omnia incurvo ferro cerebrum per nares educunt, 6 ut quamque partem educentes, ita locum ejus medicamentis explentes. Dehinc acutiſſimo lapide Æthiopico circa ilia conſcindunt, atque illac omnem alvum protrahunt: quam ubi repurgarunt, ac vino palmeo eluerunt, rurſus odoribus contuſis proluunt: tum alvum complentes contuſa myrrha pura, & caſia, & aliis (excepto thure) odoribus, iterum conſuunt. Ubi hæc fecere, ſaliunt nitro abditum ſeptuaginta dies. nam diutius ſalire non licet. Exactis ſeptuaginta diebus cadaver ubi abluerunt, ſindone byſſina totum inciſis loris involvunt, gummi illinentes: quo Ægyptii glutinis loco plerunque utuntur. Eo deinde recepto, propinqui ligneam hominis effigiem faciunt, in qua mox inſerunt mortuum, incluſumque ita, 7 reponunt.

2 Alvi & vicinarum partium, 2 Inter cognatos, *vel neceſſarios. niſi* οἰκήιους *depravatum eſt, aut pro* οἰκήμασι *poſitum.* 3 Affines omnes. 4 Succincti 5 Nomen nuncupare nefas eſſe duco) 6 Ipſum quidem ſic educentes, pharmaca vero infundentes. 7 Reponunt in loculo, *vel potius in loco ſepulchrorum loculis dicato,* & rectum ſtatuunt ad parietem. Siquidem mortuos ſumptuoſiſſime apparant, *vel adornant.* Eos autem &c.

Eos au-

LXXXVII Eos autem qui mediocria volunt, nimium fugientes sumptum, ita apparant: Clysterem unguine quod è cedro gignitur complent: deinde ex hoc alvum mortui, ipsam neque scindentes neque extrahentes, sed per secessum, prehenso viæ posterioris hiatu, inferciunt: & tot quot dixi diebus sale condiunt. quorum dierum ultimo cedrinum ungen, quod prius ingesserant, ex alvo egerunt: quod tantam habet vim ut una secum alvum atque intestina tabefacta educat. Nitrum autem carnes tabefacit, mortuique tantum cujus & ossa relinquuntur. Ubi ista fecere, 1 ex quo sic tradidere mortuum, nihil amplius negocii suscipiunt.

LXXXVIII Tertia conditura hæc est qua adorantur eorum mortui qui tenuiore sunt fortuna: Ablutionibus ventrem abstergunt, arefaciuntque sale septuaginta per dies,

LXXXIX deinde tradunt reportandum. Uxores tamen insignium virorum, non statim vita defunctas tradunt condiendas, ac ne eas quidem fœminas quæ formosæ valde & 2 majoris momenti fuerint, sed triduo atque quatriduo ante defunctas. Ea de causa facientes, ne cum fœminis isti salinarii concumbant. Deprehensum enim quendam aiunt coeuntem cum recenti cadavere muliebri, delatumque

XC ab ejusdem artificii socio. Quisquis autem vel ipsorum Ægyptiorum vel exterrum compertus, sit mortuus, sive à crocodilo raptus, sive ab ipso flumine, necessarium prorsus est ei civitati ad quam ejectus est, condire, & quam honestissimo funere sepelire, in sacris monumentis. quem necontingere quidem fas est alteri aut proximorum aut amicorum, 3 nisi ipsis Nili sacerdotibus, utpote majus quiddam quam hominem mortuum tractantibus ad sepe-

XCI liendum. Græcanicis institutis uti recusant, & (ut semel dicam) nullorum hominum aliorum institutis uti volunt. Et hoc quidem cæteri Ægyptii observant. Est autem Chemmis oppidum grande Thebaicæ provinciæ, prope Neam urbem: quo in oppido est templum Persei, Danaæ filii, quadratum ac palmeto circumdatum, ingenti sane è saxis vestibulo, stantibus desuper duabus grandibus è lapide statuis. In hoc ambitu est templum, & in eo simulacrum Persei: quem Chemmitæ memorant sibi apparare frequenter è terra exeuntem, frequenter intra templum. Ejusque sandalium quod ge-

Τὲς ϑ τὰ μέσα βιλδυμμύες τλοὶ δὲ πολυτε-
λείλει" ἐκφυζοντας, σκυάζυσι ὧδε. ἐπε- Ἢ φύγον-
ὰν κλυσῆρας πλήσωνται τῦ ἀπὸ τῦ κέδρυ ται,
ἀλείφαϑ. γινομένυ, ἐν ὧν ἔπλησαν τῦ νε-
κρῦ τλοὶ χειλείλει, ἔτι ἀνατεμόντες αὐτὸν,
ἔτε ὀξελοίτες τλοὶ νηδυὶ κ᾽ ϑ τλοὶ ἔδρλοι
ἐσπλήποντες, κ᾽ ἐπλαβόντες τὸ κλύσμα τῆς
ὀπισω ὁδῦ, ταριχόυσι τὰς προκειμένας
ἡμέρας· τῇ ϑ τελδυταίῃ ὀξιεῖσι ἐκ τῆς χει-
λίης τλοὶ κερδίλοι, τλοὶ ἐσπλησαν πρότερον· ἢ
ϑ ἔχει τοσαύτλοι δυνάμιν, ὥσε ἅμα ἑωϋτῇ
τλοὶ νηδυὶ κ᾽ τὰ σπλάγχνα καταπετηκότα
ὀξάγει. τὰς ϑ σάρκας τὸ νίτρον καταπέ-
κει· κ᾽ δὴ λείπεται τῦ νεκρῦ τὸ δέρμα μῦ-
νον, κ᾽ τὰ ὀσέα. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι,
ἀπὸ ὧν ἔδωκαν τὸν νεκρὸν, ὠδὲν ἔτι
πρηγματοῦδεντες. Ἡ ϑ τείτη ταριχύ-
σις ἔστι ὅδε, ἢ τὰς χρήμασι ἀσθενέστερυς σκυ-
άζει. συριγμὸν ὑποδησάντες τλοὶ χειλείλει,
ταριχόυσι ἑβδομήκοντα ἡμέρας, κ᾽ ἔπειτα
ἀπὸ ὧν ἔδωκαν ἀποφέρεδς. Τὰς ϑ γυναῖ-
κας τῶ ὀνομαστέων ἀνδρῶν, ἐπεὰν τελυ-
τήσωσι, ὐ παραυτίκα διδῦσι ταριχύειν, ὐδὲ
ὅσας ἂν ὧσι εὐειδέες κάρτα κ᾽ λόγυ πλεῦ-
νϑ. γυναῖκες· ἀλλ᾽ ἐπεὰν τριταίας ἢ τε-
ταρταίας γλύωνται, ὕτω παραδιδῦσι τοῖσι
ταριχύυσι. τῦτο ϑ ποιέυσι ὕτω τῆδε εἵνε-
κα, ἵνα μή σφι αἱ ταριχύται μίσγωνται
τῆσι γυναιξί. λαμφθλῶαι γάρ τινα φασὶ
μισγόμενον νεκρῷ προσφάτῳ γυναικός·
κατεῖπαι ϑ τ᾽ ὁμότεχνον. Ὅς δ᾽ ἂν ἢ αὐ-
τὸς Αἰγυπλίων ἢ ξείνων ὁμοίως ὑπὸ κρο-
κοδείλυ ἁρπαχθεὶς, ἢ ὑπ᾽ αὐτῦ τῦ πλαμῦ
φαίνηται τεθνηώς, κατ᾽ λὼ ἂν πόλιν ἐξενει-
χθῇ, τότυς πᾶσα ἀνάγκη ἔξι ταριχύσαν-
λας αὐτὸν, κ᾽ παρειλανται ὡς κάλλιστα,
θάψαι ἐν ἱρῆσι θήκῃσι. ὐδὲ φαῦσαι ἔξεστι
αὐτῦ ἄλλυν ὐδένα ὔτε τ᾽ προσηκόντων, ὔτε τ᾽
φίλων· ἀλλά μιν οἱ ἱρέες αὐτοὶ οἱ τῦ Νείλυ,
ἄτε πλέον τι ἢ ἄνθρωπον νεκρὸν, χειρατά-
ζονλες θάπλυσι. Ἑλλήνικοῖσι ϑ νομαίοισι
φύγυσι χρᾶδς· τὸ ϑ σύμπαν εἰπεῖν, μηδ᾽
ἄλλων μηδαμᾶ μηδαμῶν ἀνθρώπων νομαί-
οισι. οἱ μέν νυν ἄλλοι Αἰγύπλιοι ὕτω τῦτο
φυλάσσυσι. ἔστι ϑ Χέμμις πόλις μεγάλη νο-
μῦ τῦ Θηβαϊκῦ, ἐγγὺς Νέης πόλιος. ἐν
ταύτῃ τῇ πόλι ἔστι Περσέος. τῦ Δανάης
ἱρὸν τετράγωνον· πέριξ ϑ αὐτὸ φοίνικες πε-
φύκασι. τὰ ϑ πρόπυλα τῦ ἱρῦ, λίθινά ἐστι,
μεγάλα· ἐπὶ ϑ αὐτοῖσι ἀνδριάντες δύο ἑστᾶσι λίθινοι μεγάλοι. ἐν ϑ τῷ ὀπισϑοβλη-
μένῳ τύτῳ νηός τε ἔνι, κ᾽ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ· ἐνέσπκε Περσέος ὄνυι οἱ Χεμμῖται λέγυσι· Περσέα
πολλάκι μὲ ἀνὰ τὴν γὴν φανῆναι σφι, πολλάκι ϑ ἔσω τῦ ἱρῦ. σανδαλιὸν τε αὐτῦ πεφο-

1 Sic mortuum *propinquis* reddunt, nulla re alia facta. Tert. 2 In pretio habitæ f. 3 Sed cum sacerdotes ipsi Nili, veluti majus quiddam quam humanum cadaver, manibus contrectantes sepeliunt.

ρημίον δύεσκεδς, ἐὸν τὸ μέγαθος, ὅτι πλημυ-
τὸ ἐπεὰν φανῇ, δύθλιύειν ἅπασαν τὴν Αἴ-
γυπτον. ταῦτα μὲν λέγυσι πιείσι ὦν τάδε
Ἑλλησικὸ τῷ Περσέϊ. ἀγῶνα γυμνικὸν πι-
θεῖσι ἀμφὶ πάσης ἀγωνίης ἔχοντα· παρέχον-
τες ἆθλα, κλιῦέα, καὶ χλαίνας, καὶ δέρμαθα·
77 εἰερομένυ δέ μυ ὅτι σφι μύνοισι ἔωθε ὁ Περ-
σεὺς ἐπιφαίνεσθαι, καὶ ὅτι κεχωρίδαται Αἰγυ-
πτίων τε ἄλλων, καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν πιθέντες,
ἔφασαν τὸν Περσέα ἐκ τῆς ἐωυτῶν πόλιος
γεγενέναι. τὸν μὲν γὰρ Δαναὸν καὶ τὸν Λυγκέα
ἐόντας Χεμμίτας, ἐκπλώσαι ἐς τὴν Ἑλλάδα.
ἀπὸ δὲ τούτων ἠμεληλογήσαντες, καταβαίνειν ἐς
τὸν Περσέα. ἀπικόμενον δὲ αὐτὸν ἐς Αἴγυ-
πτον, κατ' ἁτίλιν τὴν καὶ Ἕλληνες λέγυσι,
εἰσόντα ἐκ Λιβύης τὴν Γοργοῦς κεφαλήν,
ἔφασαν ἐλθεῖν καὶ πρὸς σφέας, καὶ ἀναγνῶναι
τοὺς συγγενέας πάντας. ἐκμεμαθηκότα δέ
μιν, ἀπιπέδς ἐς Αἴγυπτον, τό τε τῆς Χέμμι-
ος ὄνομα πεπυσμένον παρὰ τῆς μητρός· ἀγῶνα
δὲ οἱ γυμνικὸν αὐτὸν κελεύσαι θῆκαι.
Ταῦτα μὲν πάντα οἱ κατύπερθε τῆς
ἑλέων οἰκέοντες Αἰγύπτιοι νομίζυσι. οἱ δὲ
ἐν τοῖσι ἕλεσι κατοικημένοι, τοῖσι μὲν αὐτοῖσι
νόμοισι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ἄλλοι Αἰγύπτιοι·
καὶ τἄλλα, καὶ γυναικὶ μιῇ ἔνεκα. αὐτέων
σιτοικέει, καπάπερ Ἕλληνες. ἀταρ πρὸς
ὑπερπλείῃ τῆς στέων, τάδε σφι ἄλλα ἐξεύ-
ρηται· ἐπεὰν πλήρης γένηται ὁ ποταμὸς, καὶ
τὰ πεδία πλαγίσῃ, φύεται ἐν τῷ ὕδατι
κρίνεα πολλά, τὰ Αἰγύπτιοι καλέυσι λω-
τόν. ταῦτ' ἐπεὰν ἀρέψαντες, αὐαίνυσι
τῷ ἡλίῳ. καὶ ἔπειτα τὸ ἐκ τῆ μέσυ τῆ
λωτῆ, τῇ μήκωνι ἐὸν ἐμφερὲς, ὀπτήσαντες,
πιείσι· ἐξ αὐτῆ ἄρτυς ὀπτὸς πυρὶ ἔστι
ὃ καὶ ἡ ῥίζα τῆ λωτῆ τέτυ ἐδώδιμα καὶ ἐγ-
γλύσει ὀπωρέως ἐὸν εὐεγγύλυν, μέγαθος
καὶ μῆλον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα κρίνεα ῥόδοισι
ἐμφέρεα, ἐν τῷ ποταμῷ γινόμενα καὶ ταῦ-
τα· ἐξ ὧν ὁ καρπὸς ἐν ἄλλῃ κάλυκι φυ-
φυομένῃ ἐκ τῆς ῥίζης γίνεται κηρίῳ σφηκῶν
ἐδέλῳ ὁμοιότατον. ἐν τέτῳ τρωκτὰ ὄντα πο-
πυρίῃ ἐλαίης ἐγγίνεται συχνά. τρώγεται δὲ
καὶ ἅπαλα ταῦτα καὶ αὖα. τὴν δὲ βύβλον τὴν
ἐπέτειον γινομένην, ἐπεὰν ἀναστάσωσι
ἐκ τῆς ἑλέων, τὰ μὲν ἄνω ἀυτῆς ἀποτάμνον-
τες, ἐς ἄλλό τι τεράτωσι· τὸ δὲ κάτω
λελειμμένον ὅσον τε δύο πήχεως, τρώγυσι,
καὶ πωλέυσι. οἱ δὲ ἂν καὶ κάρτα βύλωνται
χρηστῇ τῇ βύβλῳ χρᾶσθαι, ἐν κλιβάνῳ
ἀναφανέϊ πυίξαντες, ὕστω τρώγυσι. οἱ δέ τινες ἀυτῆς ζώσι ἀπὸ τῆς ἰχθύων μόνων.
τοὺς ἐπεὰν λάβωσι, καὶ ἐξέλωσι τὴν κοιλίην, αὐαίνυσι πρὸς ἥλιον, καὶ ἔπειτα αὖυς ἐόν-
τας σιτέονται. Οἱ δὲ ἰχθύες οἱ ἀγελαῖοι ἐν μὲν τοῖσι ποταμοῖσι ὐ μάλα γίνονται·

stabat, inveniri, bicubitali magnitudine: quod postquam apparuerit, exuberare omnem Ægyptum. Hæc quidem illi aiunt. Faciunt autem Perseo Græcanice gymnicos ludos, per omne certandi genus, propositis præmiis tum pecorum, tum palliorum, tum pellium. Percontantique mihi cur eis solis consuevisset apparere Perseus, & cur in edendo gymnico certamine ab Ægyptiis discreparent, aiebant Perseum ex ipsorum civitate esse oriundum. Danaum enim & Lynceum, qui essent Chemmitæ, navigasse in Græciam: 1 à quibus originem gradatim ducendo, deveniebant ad Perseum. Hunc in Ægyptum profectum eam ob causam quam & Græci dicunt, gratia afferendi ex Libya caput Gorgonis, venisse quoque ad ipsos, ac cognatos omnes agnovisse. quos postquam agnovisset, & nomen Chemmis ex matre audisset, in Ægyptum venisse, 2 & gymnicum certamen celebrari jussisse. Hæc XCII
omnia opinantur Ægyptii qui supra paludes incolunt. ¶ Qui vero in paludibus, utuntur eisdem quibus cæteri Ægyptii moribus, cum in aliis tum in habendis singulis uxoribus, quemadmodum Græci. Cæterum ad victus facilitatem alia sunt eis excogitata. Siquidem quum fluvius plenus campos inundavit, in ipsa aqua exoritur ingens vis liliorum, quæ loton Ægyptii vocant. Ea ubi demessuerunt, ad solem exiccant: deinde quod medium loti est, papaveri assimile, postquam coxerunt, ex eo faciunt panes assos. Est autem hujus loti radix quoque esculenta, etiam suavitate præstanti, orbiculata, mali magnitudine. Sunt & alia lilia rosis similia, & ipsa in flumine nascentia: quorum fructus in alio 3 calice germinans è terra, simillimus specie est favo vesparum. In eo esculenta quædam instar nuclei olivæ coagmentata innascuntur, quæ & tenera comeduntur & arefacta. Jam vero byblum annuum ubi è paludibus excerpserunt, superiorem ejus partem amputant, quam in aliud quiddam convertunt: quod relictum est inferius, longitudine cubitali, id edunt pariter, ac venundant. Eo siqui admodum suavi uti cupiunt, in luculento furno torrefactum ita comedunt. Sunt præterea ex eis qui solùm piscibus victitant, quos ubi ceperunt, exenteratos ad solem desiccant, exiccatisque deinde vescuntur. In fluminibus non fere gignuntur pisces gregales: XCIII

1 Quorum genealogiam describentes, deven. 2 Se igitur certamen gymnicum ipsius jussu peragere. Et hi quidem sunt ritus Ægyptiorum qui sup. 3 Calice adnascente è radice, simil. *πλισαντες, Salmasius. sed nu-

sed nutriuntur in stagnis. qui hæc faciunt: simulac incessit eis libido gignendi, gregatim in mare enatant, ducibus masculis genituram spargentibus, quam fœminæ 1 consectantes, recurvando se ex ea concipiunt. Eædem ubi prægnantes in mari sunt effectæ, remeant omnes rursus ad loca sibi consueta, non amplius eorundem ductu, sed fœminarum. Gregatim autem præeuntes, faciunt quemadmodum fecerant mares, ova fundentes instar milii parva, quæ mares venientes devorant: Sunt autem ea tanquam milii grana, pisces: quum ex illorum granorum reliquis non devoratis, sed nutritis, pisces fiant. Ex his piscibus qui capiuntur, dum in mare meant, 2 his detrita dextra: quod ea de causa patiuntur, quod in mare dum tendunt, à sinistra terram legunt: rursus eadem via revertentes, incursant atque offensant contingendo terram plerumque, ne itinere aberrent propter aquæ decursum. Nilo incipiente augescere, in primis depressa *loca* terræ & lacunæ fluvio proximæ impleri incipiunt. Confestimque redundante à flumine aqua, hæc plena fiunt, & continuo cuncta pisciculis minutis opplentur. Unde autem verisimile sit eos gigni, hoc mihi videor causæ intelligere, quod superiore anno postquam Nilus abscessit, pisces qui ova in cœno peperarant, una cum postremis abeunt aquis: circumacto rursus anno, ubi aqua restagnavit, protinus ex his ovis gignuntur pisces. Et ad pisces quidem quod attinet,
XCIV ita se res habet. Porro Ægyptii qui palustria accolunt, unguento utuntur ex fructu sillicypriorum, quod appellant Ægyptii 3 kiki, hunc in modum conficientes. Sillicypria hæc, quæ apud Græcos ultro nascuntur, ad oras fluminum stagnorumque serunt, multum quidem fructum ferentia, sed graveolentem. Hunc ubi collegerunt, alii contusum, ad ignem, alii in sartagine coquunt, & quod ex eo defluit excipiunt, pingue quiddam, & non minus ad lucernas idoneum quam oleum,
XCV sed graveolentiam exhibens. Sunt autem adversus culices, quorum magna vis est, hæc ab eis excogitata. Illos quidem qui supra paludes incolunt, juvant turres quas dormituri ascendunt. nam culices ventus prohibet in altum volare.

τρεφόμενοι ὃ ἐν τῇσι λίμνῃσι, τοιάδε ποιέουσι· ἐπεὰν σφέας ἐσίῃ οἴστρος κυίσκεσθαι, ἀγεληδὸν ἐκπλώουσι ἐς τὸ θάλασσαν· ἡγέονται ὃ οἱ ἔρσενες, ἀποῤῥαίνοντες τὸ ὑγρόν· αἱ δὲ, ἐπύθμυαι ἀνακάπτουσι, καὶ ὄπισθε αὐτῶν κυίσκονται· ἐπεὰν δὲ πλήρεες γένωνται ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἀναπλώουσι ὀπίσω ἐς ἤθεα τὰ ἑωυτῶν ἔκαστοι. ἡγέονται μὲν τοι γε οὐκέτι οἱ αὐτοὶ, ἀλλὰ τὰ θηλέων γίνεται ἡ ἡγεμονίη. ἡγεμόνα δὲ ἀγεληδὸν, ποιεῦσι οἷόνπερ ἐποίησαν οἱ ἔρσενες. τῷ δὲ ὠῶν ἀποῤῥαίνουσι κατ' ὀλίγους τὸ κέγχρου· οἱ ὃ ἔρσενες καταπίνουσι ἐρχόμενοι εἰσὶ ὃ οἱ κέγχροι οὗτοι, ἰχθύες. ἐκ δὲ τῶν ῥιπτεομένων καὶ μὴ καταπινομένων κέγχρων οἱ τρεφόμενοι, ἰχθύες γίνονται· οἱ δ' ἂν αὐτέων ἀλῶσι ἐκπλώοντες ἐς θάλασσαν, φαίνοντες τὸ ἐπ' ἀριστερὰ τῷ κεφαλέων· οἱ δ' ἂν ὀπίσω ἀναπλώοντες, τὸ ὀπὶ δεξιὰ τετρίφαται. πάσχουσι δὲ ταῦτα διὰ τόδε· ἐρχόμενοι τῆς γῆς, ἐπ' ἀριστερὰ καταπλώουσι ἐς θάλασσαν· καὶ ἀναπλώοντες ὀπίσω, τῆς αὐτῆς ἀντέχονται ἐξοχείμπτόμενοι, καὶ ψαύοντες ὡς μάλιστα, ἵνα δὴ μὴ ἁμάρτοιεν τῆς ὁδοῦ διὰ τὸν ῥόον· ἐπεὰν ὃ πληθύσῃ ἀρχήν ὁ Νεῖλος, τὰ τε κοῖλα τῆς γῆς, καὶ τὰ τέλματα τὰ ἀμφὶ τὸν ποταμὸν, πρῶτα ἄρχεται πίμπλασθαι, διηθέοντος τοῦ ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ. καὶ αὐτίκα τε πλέα γίνεται ταῦτα, καὶ ἀμφαχρῆμα ἰχθύων σμικρῶν πίμπλαται πάντα. κόθεν ὃ εἰκὸς αὐτοὺς γίνεσθαι, ἐγώ μοι δοκέω καταυοεῖν τοῦτο. τὸ πρότερον ἔτος, ἐπεὰν ἀπολίπῃ ὁ Νεῖλος, οἱ ἰχθύες ἐκτεκόντες ᾠὰ ἐς τὸ ἑλώδεα, ἅμα τῷ ἐκάστῳ ὕδατι ἀπαλλάσσονται· ἐπεὰν δὲ ἐπελθὼν ὁ χειμὼν πάλιν ἐπέλθῃ τὸ ὕδωρ, ἐκ τῶν ᾠῶν τούτων ἀναβιοῦσι γίνονται οἱ ἰχθύες οὗτοι. καὶ διὰ τί μὲ τῶν ἰχθύων οὕτω ἔχει. Ἁλείφατα δὲ χρέωνται Αἰγυπτίων οἱ μὲν τὸ ἔλαιον οἰκέοντες, ἀπὸ τῶν σιλλικυπρείων τοῦ καρποῦ, τὸ καλεῦσι μὲ Αἰγύπτιοι κίκι· ποιεῦσι ὃ ὧδε· θλάσαντες τὸ χείλεα τῶν τε ποταμῶν καὶ τῶν λιμνέων ἀείρυσι τὰ σιλλικύπρεια ταῦτα. τὰ γὰρ ἐν Ἕλλησι αὐτόματα ἄγρια φύεται, ταῦτα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ ἀνιέρμενα, καρπὸν φέρει πολλὸν μὲν, δυσώδεα δέ. τοῦτον ἐπεὰν συλλέξωνται, οἱ μὲν, κήσαντες, ἀποπνεῦσι· οἱ δὲ καὶ φρύξαντες ἀπέψυσι, καὶ τὸ ἀπῤῥέον αὐτοῦ συγκομίζονται. ἔστι δὲ πιον, καὶ οὐδὲν ἧσσον τοῦ ἐλαίου τοῦ λύχνου πρόσοδος· ὀδμὴν δὲ βαρέαν παρέχεται. Πρὸς δὲ τὰς κάνωπας ἀφθόνους ἐούσας τάδε σφι ἔστι μεμηχανημένα· τὰς μὲν τὰ ἄνω τῶν ἑλέων οἰκέοντας οἱ πύργοι ὠφελέουσι, ἐς οὓς ἀναβαίνοντες, κοιμέονται· οἱ γὰρ κάνωπες διὰ τῶν ἀνέμων οὐκ οἷοί τε εἰσὶ ὑψοῦ πέτεσθαι.

1 Consectantes, absorbent, & ex ea conc. *Legendum enim* ἀναπίπτουσι *ex ver. cod. non* ἀναλάμπτουσι *cum Valla, nec* ἀναλάμπτουσι, *cum vulg. edit.* 2 His capita similtram versus attrita apparent: qui vero capiuntur dum remeant, dextram habent attritam. idque ob eam causam pat. 3 *Vulgo ricinus esse existimatur.*

τοῖσι δὲ ἐνοικέουσι τάδε ἀντὶ πύργων ἄλλα μεμηχάνηται. πᾶς ἀνὴρ αὐτέων ἀμφιβλήστρον ἐκτῆται, τῷ πρὸς ἡμέρης μὲν ἰχθῦς ἀγρεύει, τούτῳ δὲ νύκτα ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ· ἐπὶ ταύτῳ ἕζηται τὸ ἀμφιβλήστρον. καὶ ἢν ἐνδὺς ἐν ἐσθῆτα, καθεύδῃ· οἱ δὲ κάνωπες, ἢν μὲν ἐν ἱματίῳ ἑλιξάμενον δύνῃ, ἢ σινδόνι, διὰ τούτων δάκνουσι· διὰ δὲ τοῦ δικτύου ἐπὶ πειρῶνται ἀρχήν. Τὰ δὲ πλοῖα σφι τοῖσι φορτηγέουσι, ἔστι ὅτε πρὸς ἀκάνθης πιδύμεα, τῆς ἡ μορφὴ μάλιστα ἐστὶ ὁμοίη τῷ Κυρηναίῳ λωτῷ· τὸ δὲ δάκρυον, κόμμι ἐστί. ἐκ ταύτης ὦν τῆς ἀκάνθης κοψάμενοι ξύλα ὅσον τε δεκάπηχα, πλινθοῦσι σωτηθεῖσι, ναυπηγέονται τρόπον τοιόνδε· ἐπὶ γόμφους πυκνοὺς καὶ μακροὺς ἐνείρουσι τὰ δεκάπηχα ξύλα· ἐπεὰν δὲ τρίψῃ τούτῳ ναυπηγήσωνται, ζυγὰ ὑπερθύρης τείνουσι ἀντίμολα. νομεῦσι δὲ ἐδὲν χρέωνται· ἔσωθεν δὲ τὰς ἁρμονίας ἐν ὧν ἐπάκτωσαν τῇ βύβλῳ. πηδάλιον δὲ ἐν πιεῦνται, καὶ τοῦτο διὰ τῆς τρόπιος διαβαίνεται. ἱστῷ δὲ ἀκανθίνῳ χρέωνται, ἱστίοισι δὲ βυβλίνοισι. ταῦτα τὰ πλοῖα ἀνὰ τὸν ποταμὸν οὐ δύναται πλέειν, ἢν μὴ λαμπρὸς ἀνεμος ἐπέχῃ· ἐκ γῆς δὲ παρέλκεται. κατὰ ῥόον δὲ ἔλκεσθαι ὧδε· ἔστι ὁκοίης πεπιημένη θύρη, καὶ πρόβαμμα λίθου τετρημμένου διτάλαντον μάλιστα καὶ σαθμόν. τούτων τὸν μὲν θύρῃ δεδεμένῃ κάλῳ ἔμπροσθε τῆς πλοίης ἀπίει ὄπισθε, τὸν δὲ λίθον ἄλλῳ κάλῳ ὄπισθε· ἡ μὲν δὴ θύρη, τῷ ῥόῳ ἐμπίπτουσα, φέρεται ταχέως, καὶ ἕλκει τὸν βαίριν (τοῦτο γὰρ δὴ ἐνόμασται τοῖσι πλοίοισι τούτοισι) ὁ δὲ λίθος ὄπισθε ἐπελκόμενος, καὶ ἐὼν ἐν βυσσῷ, κατευθύνει τὸν πλόον. ἔστι δὲ σφι τὰ πλοῖα ταῦτα πλήθεϊ πολλά, καὶ ἄγει ἔνια πολλὰς χιλιάδας talάντων. Ἐπεὰν δ' ἐπέλθῃ ὁ Νεῖλος τὴν χώρην, αἱ πόλιες μοῦναι φαίνονται ὑπερέχουσαι, μάλιστα κατὰ ἐμφερέες τῇσι ἐν τῷ Αἰγαίῳ κάλπῃ νήσοισι. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῆς Αἰγύπτου, πέλαγος γίνεται· αἱ δὲ πόλιες μοῦναι ὑπερέχουσι. πορθμεύονται ὦν, ἐπεὰν τοῦτο γίνηται, ἐπὶ κατὰ τὰ πρόσθεν τῆς πόλιος, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ πεδίου. ἐς μέν γε Μέμφιν ἐκ Ναυκράτιος ἀναπλώοντι, παρ' αὐτὰς τὰς πυραμίδας γίνεται ὁ πλόος. ἔστι δὲ οὐ κατὰ ταύτας, ἀλλὰ κατὰ τὸ ὀξὺ τοῦ Δέλτα, καὶ διὰ Κερκάσωρον πόλιν. ἐς δὲ Ναύκρατιν ἀπὸ θαλάσσης καὶ Κανώβου διὰ πεδίου πλέοντι,

At qui intra paludes habitant, alii turrium vice sunt machinati, hæc videlicet: Singuli sua habent retia, quibus per diem pisces capiunt, 1 eisdem noctu utuntur cubili in quo requiescunt. Circundatis illis, deinde operti somnum capiunt. qui si in vestimento involuti aut in sindone dormirent, eos per ipsa indumenta culices morderent: per retia vero ne tantulum quidem mordere conantur. 2 Naves eorum onerariæ sunt factæ è spina, cujus figura simillima est loto Cyrenæo, & cujus lacryma gummi est. Ex hac spina ligna concidunt, quæ magnitudine bicubitali, 3 tanquam lateritio opere componunt, hunc in modum compingentes: Ligno cubitali circum densos ac longos stipites appendunt: ubi hunc in modum compegerunt, desuper frequentia transtra extendunt. 4 Commissuris nequaquam utuntur, sed introrsum compages byblo innectunt. Gubernaculum 5 scite faciunt, & hoc per carinam transit. Malo quoque spinaceo, & velis ex byblo utuntur. Hæc navigia contra flumen meare non possunt, nisi luculentus ingruat ventus, verum à terra protrahuntur. Secundum decursum hoc pacto feruntur: Est 6 janua ex myrica facta, 7 putaminibus arundinaceis strata, & lapis politus duorum fere talentorum pondo. hujusmodi 8 januam fune alligatam, in anteriore parte navis sinunt deferri: lapidem vero retrorsum alio fune. 9 Ita janua, impetu aquæ insidente, protinus meat & trahit barim: hoc enim his navigiis est nomen. Lapis autem dum retrorsum trahitur, fundo admotus dirigit navim. Horum navigiorum ingens apud illos est copia, quorum quædam ferunt multa millia talentorum pondo. Quum regionem supergressus est Nilus, solæ urbes apparent, eatenus extantes ut insulis Ægæi maris fere similes esse videantur. Nam cætera Ægypti, pelagus efficiuntur: ipsæque urbes, solæ extant, *quæ stationes navium faciunt*. Nec jam, quum hoc contingit, per alveum fluminis, sed per medium campi navigatur. Ex Naucrate quidem 10 Memphin versus, non jam juxta pyramides ipsas, sed juxta acumen Deltæ & urbem Cercasorum. A mari autem & Canobo Naucratem versus per campum

XCVI

XCVII

ὁμοιότατα

δύναται

ἑλκόμενος

πόντῳ

1 Nocte vero sic utuntur: Cubile in quo quiescunt, reti circumdant, deinde op. *ut legatur* ὅτῳ, *non* ᾧτῳ. 2 Navigia eorum oneraria sunt facta è sp. 3 In formam lateris comp. hunc in m. compingentes: Cuneis frequentibus & longis circumnectunt bicubitalia ligna. ubi hunc in m. 4 Curvatis autem in gyrum lignis non ut. 5 Unum faciunt, ἓν, *pro quo hic legit* ᾧ. 6. Cratis. 7 Ex arundinum resegminibus consuta, *vel contexta*, & lapis perforatus, duorum f. *&c.* 8 Cratem. 9 Cratis itaque imp. 10 Memphin versus naviganti, juxta ipsas pyramidas est cursus, *id est tenetur, vel dirigitur.* at ne hic quidem est *tum*, sed, *est alius* juxta ac.

ad An-

ad Anthyllam urbem venies, & ad urbem
XCVIII quæ vocatur Archandri. Harum urbium Anthylla, quæ est insignis, datur peculiaris in calceamenta uxori semper ejus qui in Ægypto regnat. quod factum est ex quo Ægyptus fuit ditionis Persarum. Altera videtur mihi nomen habere ab Archandro Danai genero Phthii Achæi filio. Archandri enim urbs nominatur. 1 Quod si alius quisquam Archander esset, nequaquam Ægyptium nomen foret.
XCIX Hactenus quæ vidi, quæ novi, quæ interrogavi, dicta sunt: hic pergam differere de Ægypto quæ audivi, addens & aliquid quod ipse viderim. ¶ MENEM, qui primus apud Ægyptum regnavit, aiebant sacerdotes 2 junxisse pontibus Nilum ad Memphin. nam eum, Libyam versus totum præterlabi montem Psammium: & supra Memphin centum circiter stadia meridiem versus aggesta humo ad anfractum fluminis arefecisse pristinum alveum. ita flumen facto alveo per medium montium fluere. Adeo nunc quoque sub Persis iste anfractus Nili qui coercitus fluit, magnis præsidiis custoditur, quotannis obseptus aggeribus. Quos si refringens flumen velit ea parte redundare, omnis Memphis adibit periculum ne aquis operiatur. Ab hoc Mene, qui primus extitit rex, 3 id unde fluit amnis effectum terrestre, ibique ab eodem urbem hanc conditam quæ nunc Memphis appellatur (est enim Memphis in angustiis Ægypti sita) & exterius aquilonem versus & vesperum, ex flumine effossum esse stagnum, (nam ab aurora ipse Nilus coercet) & ab eodem in ea urbe extructum hoc templum Vulcani tum magnum tum memoratu dignissimum.
C Post hunc recensebant è libro sacerdotes nominatim alios trecentos ac triginta reges. In quibus tot ætatibus hominum, decem & octo fuissent Æthiopes, & una mulier alienigena: cæteri, viri Ægyptii. Mulieri quæ regnavit, fuit nomen idem quod reginæ Babylonicæ, NITOCRIS. Quam dicebant ultam fuisse fratrem, ab Ægyptiis, apud quos regnabat, interemptum: quum eo interempto, regnum ad hanc detulissent. ultam autem fratrem, multis Ægyptiorum dolo absumptis. 4 Nam extruxisse eam permagnum ædificium subterraneum, per causam quidem novi operis, animo autem aliud agitantem: & convocatis

ἥξεις κατ' Ἀνθυλλάν τε πόλιν, καὶ τιὼ Ἀρχάνδρου καλουμένου. Τούτων δὴ ἡ μὲν Ἀνθυλλα, εὖσα λογίμη πόλις, ἐς ὑποδήματα ἐξαίρετα δίδοται τῇ αἰεὶ βασιλεύοντι Αἰγύπτου τῇ γυναικί. τοῦτο δὴ γίνεται ἐξ ὅσου ὑπὸ Πέρσῃσι ἐστὶ Αἴγυπτος. ἡ δ' ἑτέρη πόλις δοκέει μοι τὸ οὔνομα ἔχειν ἀπὸ τοῦ Δαναοῦ, γαμβρὸν Ἀρχάνδρου τοῦ Φθίου, τοῦ Ἀχαιοῦ. καλέεται γὰρ δὴ Ἀρχάνδρου πόλις. εἴη δ' ἂν καὶ ἄλλος τις Ἀρχανδρος· ὁ μέντοι γε Αἰγύπτιον τὸ οὔνομα. Μέχρι μὲν τούτου, ὅ τε ἐμοὶ, καὶ γνώμῃ, καὶ ἱστορίῃ ταῦτα λέγουσι ἐστί· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, Αἰγυπτίων ἔρχομαι λόγους ἐρέων, καὶ ἤκουσα. πρὸς δέ τοι καὶ αὐτοῖσι τι καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. Τὸν Μῆνα πρῶτον βασιλεύσαντα Αἰγύπτου, οἱ ἱρέες ἔλεγον τοῦτον μὲν ἀποσφυρῶσαι τῷ Μέμφιν. τὸν γὰρ ποταμὸν πάντα ῥέειν πρὸς τὸ ὄρος τὸ Ψάμμιον πρὸς Λιβύης· τὸν δὲ Μῆνα πρῶτον ἀνωθεν, ὅσον τε ἑκατὸν σταδίους ἀπὸ Μέμφιος, τὸν πρὸς μεσαμβρίης αἰγιῶνα προσχώσαντα, τὸ μὲν ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρᾶναι, τὸν δὲ ποταμὸν ὀχετεῦσαι, τὸ μέσον τῶν ὀρέων ῥέειν. ἔτι δὲ καὶ νῦν ὑπὸ Περσέων ὁ ἀγκὼν οὗτος τοῦ Νείλου ὃς ἀπερχόμενος ῥέει, ἐν φυλακῇσι μεγάλῃσι ἔχεται, φρασσόμενος ἀνὰ πᾶν ἔτος. εἰ γὰρ ἐθελήσει ῥῆξαι ὑπερβαλὼν ὁ ποταμὸς ταύτῃ, κίνδυνος πάσῃ Μέμφι καταμυδαναι ἐστί. ὡς δὲ τῷ Μηνὶ τούτῳ τῷ πρώτῳ ἡγεμονεύσαντι ἀπερχόμενον, τοῦτο μὲν, ἐν αὐτῷ πόλιν κτίσαι ταύτην, ἥτις νῦν Μέμφις καλέεται. ἔστι γὰρ καὶ ἡ Μέμφις ἐν τῷ στεινῷ τοῦ Αἰγύπτου. ἔξωθεν δὲ αὐτῆς περιορύξαι λίμνην ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ πρὸς βορέην τε καὶ ἑσπέρην. τὸ γὰρ πρὸς τὸ νῶτος αὐτὸς ὁ Νεῖλος ἀπέργει. τοῦτο δὲ, τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν ἱδρύσασθαι ἐν αὐτῇ, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιαπηγητότατον. Μετὰ δὲ τοῦτον, καταλέλεγον οἱ ἱρέες ἐκ βύβλου, ἄλλων βασιλέων τεσσεράκοντα ὀνόματα. ἐν τοσαύτῃσι δὴ γενεῇσι ἀνθρώπων, ὀκτωκαίδεκα μὲν Αἰθίοπες ἦσαν, μία δὲ γυνὴ ἐπιχωρίη· οἱ δὲ ἄλλοι, ἄνδρες Αἰγύπτιοι. τῇ δὲ γυναικὶ οὔνομα ἦν, ἥτις ἐβασίλευσε τότε τῇ Βαβυλωνίῃ, Νίτωκρις. τὴν ἔλεγον τιμωρέουσαν ἀδελφεῷ, τὸν Αἰγύπτιοι βασιλεύοντα σφέων ἀπέκτειναν· ἀποκτείναντες δέ, οὕτω σφι ἐκείνη ἀπέδωκαν τὴν βασιληίην· τούτῳ τιμωρέουσαν, πολλοὺς Αἰγυπτίων δόλῳ φθεῖραι δόλῳ. ποιησαμένην γὰρ μιν οἴκημα εὐρύχωρον, ὑπόγαιον, καινὸν τοῦ λόγου, νόῳ δὲ ἄλλα μηχανᾶσθαι· καλέσασαν δὲ μιν

1 Sed fieri potest ut aliquis alius Archander fuerit: non tamen Ægyptium est hoc nomen. 2 Aggessisse Memphin. fluvium enim totum præterlabi solitum montem sabulosum Libyam versus: Menem autem supra stadia circiter centum à Memphi, fr[illegible]ui meridiem versus ferebatur obstructo, aref. pr. 3 Quum ea pars à qua fluvium arcuerat, continens facta esset, *vel terrestris*, ibi ab e. 4 Nam quum domum conderet, specum subterraneum & eum quidem valde longum excavasse, ut ipsa quidem dicebat, mente autem aliud machinatam esse. & convoc. *ut legatur* κενὸν, *non* καινὸν.

Αἰγυπτίων τὺς μάλιστα μεταρσίους τῶν φόνου ἥδεε, πολλὺς ἐτέων ἀοινυμένοισι ὦν, ἐπείνας τὸν πόλεμον δι' αὐλῶνος κρυπτῆς μεγάλου παύσας μιν πέρι πεσαῦτα ἔλεγον. πλοῖ ὅπ αὐτὸν ἐμ, ὡς τοῦτο ἐξέργασο, ῥίψαι ἐς οἴκημα σανίδων πλέον, ὅκως ἀπιμόρπη. ἠμύνατο. Τῶν ὦν ἄλλων βασιλέων, ὃ μὲν ἔλεγον ἐδεμίλιν ἔργων ἀπίδεξιν, κατ' ἐὸν ἓν λαμπρότητα, πλοῖ ἑνὸς τοῦ ἐκάτερθε αὐτοῦ Μοίριος. τοῦτον ὦν ἀπιδέξασθαι μνημόσυνα, τοῦ Ἡφαίστου τὸ πρὸς βορέην ἄνεμον τετραμμένα πρόπυλα, λιμένα τε ὀρύξαι· τοῦ ἡ θάλασσα ὅσον δύο σταδίων ὕστερον δηλώσω. πυραμίδας τε ἐν αὐτῇ οἰκοδομήσαι, τῆς μὲν μεγάθεος πέρι, ὁμοῦ αὐτῇ τῇ λίμνῃ δύο μνήσομαι. τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀπιδέξασθαι· τῆς ὦν ἄλλων ἐδὲν ἐδέν. Παραμείψαμενος ὧν τοῦτον, τὸν ὅσοι τούτοισι ἡγεμόνευσε βασιλέων, τὸ ὄνομα ἔλεγον Σέσωστριν, τοῦτον μνήμην ποιήσομαι· τὴν ἔλεγον οἱ ἱρέες πρῶτον μὲν πλοίοισι μακροῖσι ὁρμηθέντα ἐκ τοῦ Ἀραβίου κόλπου, τοὺς τὸν Ἐρυθρὴν θάλασσαν κατοικημένους κατεστρέφεσθαι. ἐς ὃ πλέοντά μιν πρόσω, ἀπικέσθαι ἐς θάλασσαν, μηκέτι πλωτὴν ὑπὸ βραχέων. ὀνθεῦτεν ὦν, ὀπίσω ἀπίκετο ἐς Αἴγυπτον καὶ τὸν ἱρέων τινὰ φάσιν, στρατὸν πολλὸν τῶν λαῶν ἠλαύνειν ἀπὸ τῆς ἠπείρου, πᾶν ἔθνος τὸ ἐμποδὼν καταστρεφόμενον. ὁκόσοισι μὲν αὐτέων ἀλκίμοισι ἐνετύγχανε, καὶ δεινῶς γλιχομένοισι περὶ τῆς ἐλευθερίης, τούτοισι μὲν στήλας ἀνίστη ἐς τὰς χώρας, ἀπὸ γράμματα λέγουσα τό, τε ἑωυτοῦ ὄνομα καὶ τὴν πάτρην, καὶ ὡς δυνάμει τῇ ἑωυτοῦ κατεστρέψατο σφέας· ὁκόσοισι δὲ ἀμαχητὶ καὶ εὐπετέως παρέλαβε τὰς πόλις, τούτοισι δὲ ἐνέγραφε ἐν τῇσι στήλῃσι καὶ ταυτὰ καὶ τοῖσι ἀνδρηίοισι καὶ τοῖσι τῶν ἐθνέων ἡγεμονίοισι· καὶ δὴ καὶ αἰδοῖα γυναικὸς περισανέγραφε, δῆλα βουλόμενος ποιέειν ὡς εἶεν ἀνάλκιδες. Ταῦτα δὴ ποιέων, διεξῆιε τὴν ἤπειρον. ἐς ὃ ὁκ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην διέβαινε, τούς τε Σκύθας κατεστρέψατο καὶ τοὺς Θρήικας. ἐς τούτους δέ μοι δοκέει καὶ ἡ περσωτάτω ἀπικέσθαι ὁ Αἰγύπτιος στρατός. ἐν μὲν γὰρ τῇ τούτων χώρῃ φαίνονται σταθεῖσαι αἱ στῆλαι· τὸ δὲ περαιτέρω τούτων, οὐκέτι ἐνδεῦτεν δὲ ὀπίσω ἐπορεύετο ὁμοίως τε ἐνέβαλλε ὁμοίως φάσι πολλοί, ἐκ ἔχω τὸ ἐνδεῦτεν στρατεύεσθαι, εἰκεῖν εἴτε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Σέσωστρις ἀπέδωκε τῆς ἑωυτοῦ στρατιῆς μέρος ὁπόσον

ad convivium multis, quos principe noverat fraternæ cædis autores fuisse, per occultum quendam specum immisisse flumen discumbentibus. Hæc demum de illa referebant, præterquam quod, ubi hoc fecisset 1 conspersisse eam multo cinere ædificium, quò impunita esset. Aliorum autem regum nullum referebant clarum opus editum, nisi unius, qui postremus horum extitit, MOERIS. Hunc enim ædificasse memoratu digna Vulcani vestibula, ad ventum aquilonem vergentia: & stagnum effodisse, cujus quot sint in ambitu stadia, posterius aperiam: & pyramides in eo extruxisse, de quarum magnitudine simul cum ipsius lacu mentionem faciam. Hunc itaque tantum operum edidisse: alios autem nihil prorsus. CI

¶ Quos ego prætergressus, ejus qui his successit, nomine SESOSTRIS, mentionem habebo. Istum dicebant sacerdotes, 2 primùm longis navibus ex Arabico sinu profectum, rubri maris accolas in suam potestatem redegisse: progressumque longius, venisse in mare jam vadosum, & proinde non navigabile. Illinc ubi retro se ad Ægyptum recepisset, secundum sacerdotum commemorationem, coacto ingenti exercitu per continentem perrexisse: omnesque gentes, ut in quamque incidebat, subegisse. Et quascunque earum nanciscebatur feroces & vehementer studiosas libertatis, in earum regionibus cippos statuebat, inscriptos literis sui nominis & patriæ, & quæ referrent ipsum illos vi subegisse: quarum vero urbes nullo prælio nulloque negotio cepisset, his cippis inscripsit tum easdem literas quas scripserat eis gentibus quæ viriles extiterant, tum muliebria genitalia: planum facere volens, illos haud quaquam viriles extitisse. Hæc fa- CII
ciendo peragrabat continentem, donec ex Asia in Europam transgressus, Scythas subegit & Thraces: ad quos usque & non ulterius mihi videtur Ægyptius exercitus perveniisse, quoniam in istorum terra tituli, non ultra, posiri apparent. Hinc digressus retro abiit, & posteaquam ad Phasin subsedit, 3 quid deinceps, non habeo quod dicam, an ipse rex Sesostris, diviso suo exercitu, aliquantulum copiarum

1 Sese conjecisset in domum cinere plenam, quò imp. 2 *Hunc locum Budæus ita vertit*, Primum omnium regum longis navibus Arabicum sinum prætervectum, & populos rubri maris accolas in potestatem suam redegisse: indeque retro iisdem vestigiis reversum, & coactis ingentibus copiis transgressum in continentem infesto exercitu obvias ubique gentes subegisse: Quascunque autem earum nactus gentes strenuas, & pro libertate tuenda acriter ac percupide dimicantes, per horum ille regiones [illegible], *id est*, *cippos lapideos*, statuebat, literis significantes ipsius regis nomen & patriam, & ut copiis eos prorsus ac viribus subegerat. Quorum verò urbes nullo negocio aut incruento certamine cepisset, apud hos itidem ut apud illos qui strenuitatis specimen ediderant, cippos quoque statuebat, atque eo amplius muliebria genitalia adsculpebat, significare volens eos ignavos esse. 2 Deinceps pro comperto dicere non possum an ipse r. reliquerit

reliquerit ad eam regionem incolendam, an aliqui militum pertæsi peregrinationis, circa fluvium Phasin subsiderint.
CIV Nam Colchi videntur Ægyptii esse: quod ipse prius notum quàm ex aliis auditum refero. Cujus rei quum mihi cupido incessisset ut utrosque percontarer, magis Colchi reminiscebantur Ægyptiorum, quam Ægyptii Colchorum. Dicebant autem Ægyptii se opinari Colchos è Sesostris esse exercitu. 1 Ipse autem ex hoc conjecturam capiebam, quod atro colore sunt & crispo capillo, (tametsi hoc pro nihilo putari posset, quum & alii sint hujuscemodi) 2 sed quod isti præcipue. Præterea quod soli omnium hominum Colchi & Ægyptii & Æthiopes ab initio statim pudenda circumcidunt. Nam & Phœnices & Syrii qui sunt in Palæstina, didicisse id ab Ægyptiis & ipsi confitentur. Syrii vero qui fluvium Thermodontem & Parthenium accolunt, & horum confiniini Macrones, à Colchis se nuper didicisse aiunt. Hi enim ex hominibus soli sunt qui circumciduntur: & in hoc faciendo, agnoscuntur Ægyptii esse. Ægyptii vero atque Æthiopes, non queo dicere utri ab utris didicerint. nam videtur esse perantiquum. Sed quod ex Ægypto quum illic commercium haberent, didicerint, magnum mihi fit hoc testimonium: quod hi Phœnices qui cum Græcis commercium habent, non amplius circa virilia imitantur Ægyptios, nec eorum qui nascuntur,
CV virilia circumcidunt. Agedum & aliud de Colchis dicam, in quo sint similes Ægyptiorum. Hi soli atque Ægyptii linum eadem ratione 4 operantur: omnisque utrorumque vita pariter & lingua similis est. Linum autem Colchicum à Græcis Sardonicum appellatur, quum illud quod ab Ægypto venit, appelletur
CVI Ægyptiacum. Titulorum quos Sesostris rex Ægypti 5 regionatim erexit, plerique jam incolumes non extant. quosdam in Syria Palæstina ipse vidi inscriptos, tum quibus dixi literis, tum muliebribus genitalibus. Circa Ioniam quoque duæ hujus viri figuræ visuntur in petris incisæ: una quidem quâ ex Epheso in Phocæam itur, altera vero, quâ è Sardibus Smyrnam versus. In quarum utraque insculptus est vir magnitudine quinûm palmorum, dextra spiculum tenens: sinistra arcus, cæteramque item armaturam & Ægyptiacam

ἀυτῶ κατέλιπε τῆς χώρης οἰκήτορας· εἶπε δ' τινες στρατιωτέων ἐν τῇ πλάνῃ ἀυτῶ ἀχθεσθέντες, ὡδὶ φάσιν πλαμὸν κατιέναι. Φαίνονται δὲ ἐόντες οἱ Κόλχοι Αἰγύπτιοι. νοήσας δ πρότερον ἀυτὸς, ἢ ἀκούσας ἄλλων, λέγω. ὡς δέ μοι ἐν φρεντὶ ἐγένετο, ἠρόμην ἀμφοτέρους· καὶ μᾶλλον οἱ Κόλχοι ἐμεμνέατο τῶν Αἰγυπτίων, ἢ οἱ Αἰγύπτιοι τῶν Κόλχων. νομίζειν δ' ἔφασαν Αἰγύπτιοι τῆς Σεσώστριος στρατιῆς ἔῃ τοὺς Κόλχους. ἀυτὸς δ' εἰκάσα τῇδε, καὶ ὅτι μελάγχροές εἰσι καὶ ὀλότριχες. καὶ τοῦτο μὲν ἐς οὐδὲν ἀνίκει· εἰσὶ γὰρ καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι. ἀλλὰ τοῖσι δὴ μᾶλλον, ὅτι μοῦνοι πάντων ἀνθρώπων Κόλχοι, καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθιοπες ὠσταμένοντα ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοίνικες δὲ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, καὶ ἀυτοὶ ὁμολογέουσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι· Σύριοι δὲ οἱ ὠδὶ Θερμώδοντα καὶ Παρθένιον ποταμὸν, καὶ Μάκρωνες οἱ τούτοισι ἀσυγγείτονες ἐόντες, ἀπὸ Κόλχων φασὶ νεωστὶ μεμαθηκέναι· ὅτοι γάρ εἰσι οἱ ὠδὶ ταμνόμενοι ἀνθρώπων μοῦνοι· καὶ ὅτοι Αἰγυπτίοισι φαίνονται ποιεῦντες κατὰ ταυτά. ἀυτῶ δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιόπων οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὁκοτέροισι ὠδὶ τὸ ἕτερον ἐξέμαθον. ἀρχαῖον γὰρ δή τι φαίνεται ἐὸν· ὡς δ' ὑπεμιμήσαντο Αἰγυπτίους ἐξέμαθον, μέγα μοι καὶ τοῦτο μαρτύριον γίνεται· Φοινίκων ὁκόσοι τῇ Ἑλλάδι ὑπεμίσγοντο, οὐκέτι Αἰγυπτίους μιμέονται κατὰ τὰ αἰδοῖα, ἀλλὰ τοὺς ὑπολοιπομένους ἐν ὠδὶ τέμνουσι τὰ αἰδοῖα.

" Φέρε δὴ καὶ ἄλλο εἶπω ὠδὶ τῶν Κόλχων, ὡς Αἰγυπτίοισι περισφερέες εἰσί. λίνον μοῦνοι ὅτοι τε καὶ Αἰγύπτιοι ἐργάζονται κατὰ ταυτά. καὶ ἡ ζόη πᾶσα καὶ ἡ γλῶσσα ἐμφερὴς ἔστι ἀλλήλοισι. λίνον δὲ τὸ μὲν Κολχικὸν, ὑπὸ Ἑλλήνων Σαρδονικὸν κέκληται· τὸ μέντοι ἀπ' Αἰγύπτου ἀπικνεύμενον, καλέεται Αἰγύπτιον. Αἱ δὲ σῆλαι, τὰς ἔστησε " κατὰ χώρας ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς Σέσωστρις, αἱ μὲν πλεῦνες ἐκέτι φαίνονται περιεοῦσαι· ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ ἀυτὸς ὥρεον εἶσας, καὶ τὰ γράμματα τὰ εἰρημένα ἐνεόντα, καὶ γυναικὸς αἰδοῖα. εἰσὶ δὲ καὶ ὠδὶ Ἰωνίδων δύο τύποι ἐν πέτρῃσι ἐγκεκολαμμένοι τούτου τοῦ ἀνδρός, τῇ τε ἐκ τῶν Ἐφεσίων ἐς Φώκαιαν κατήκοντα, καὶ τῇ ἐκ Σαρδίων ἐς Σμύρνην. ἑκατέρωθεν δὲ ἀνὴρ ἐγγεγλυμμένος, μεγάθεϊ πέμπτης σπιθαμῆς, τῇ μὲν δεξιῇ χεὶρ ἔχων αἰχμὴν, τῇ δὲ ἀριστερῇ τόξον· καὶ τἄλλα ἄλλῃσι σκευῇσι ὡσαύτως. καὶ γὰρ Αἰγυπτίων

τέμνουσιν

κατὰ τὰς χώρας

1 Ipse partim ex hoc. 2 Sed ex istis magis, quod soli &c. 3 Et in eo istos Ægyptiorum constitudinem sequutos constat. 4 Elaborant. *Vel*, Apparant. 5 Per singulas regiones.

χὴ Αἰθιοπίδα ἔχει. ἐκ τοῦ δὲ ὦμυ ἐς τὸ ἕτερον ὦμον ἀμφὶ τῶν σηθέων γεάμματα ἱερὰ Αἰγύπτια δύκει ἐγκεκολαμμένα, λέγοντα τάδε, ΕΓΩ ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΧΩΡΗΝ ΩΜΟΙΣΙ ΤΟΙΣΙ ΕΜΟΙΣΙ ΕΚΤΗΣΑΜΗΝ. ὅστις δὲ χὴ ἀκόθεν ἔξι, ἐνθαῦτα μὲ ὑ δηλοῖ, ἐτέρωθι δὲ δεδήλωκε. τὰ δὴ χὴ μετεξέτεροι τῶν θεησαμένων, Μέμνονος εἰκόνα εἰκάζουσί μιν εἶναι, πολὺ τοῦ ἀληθέος ἀπολελειμμένοι. Τοῦτον δὴ τὸν Αἰγύπτιον Σέσωστριν ἀναχωρέοντα, χὴ ἀνέγοντα πολλέας ἀνθρώπους τῶν ἐθνέων τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο, ἔλεγον οἱ ἱρέες, ἐπεί τε ἐγίνετο ἀνακωμιζόμενος ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσίῃσι, τὸν 81 ἀδελφεὸν αὐτοῦ, τῷ ἐπέτρεψε Σέσωστρις τὸν Αἰγύπτιον, τοῦτον ἐπὶ ξείνια αὐτὸν καλέσαντα, χὴ περὶ αὐτῷ τοὺς παῖδας, ὡς ἐνήνησαν ἔξωθεν τὴν οἰκίην ὕλῃ· ὡς ἐνήνησαντα δέ, ἐκαυτερήσαι. τὸν δὲ ὡς μαθεῖν τοῦτο, αὐτίκα συμβουλεύεσθαι τῇ γυναικί· χὴ γὰρ δὴ χὴ τὴν γυναῖκα αὐτὸν ἅμα ἄγεσθαι. τὴν δὲ οἱ συμβουλεῦσαι, τοὺς παῖδας ἐόντας ἓξ, τοὺς δύο ἐπὶ τὸν πυρὸν ἐκτείναντα, γεφυρῶσαι τὸ καιόμενον, αὐτὸν δ' ἐφ' ἑκείνων διαβαίνοντα ἐκσωζεσθαι. ταῦτα πιθόμενον τὸν Σέσωστριν χὴ δύο μὲν τῶν παίδων κατακαῆναι τρόπῳ τοιῷδε, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀποσωθῆναι ἅμα τῷ πατρί. Νοσήσαντα δὲ τὸν Σέσωστριν ἐς τὸν Ἥφαιστον, χὴ πισύμενον τὸν ἀδελφεόν, τῷ μὲν ὁμίλῳ τὸν ἐπῆγαγετο, τῷ δὲ τὰς χώρας κατεστρέψατο, τούτῳ μὲν τάδε ἐχρήσατο. τοὺς τε οἱ λίθους τοὺς ἐπὶ τούτου τοῦ βασιλέος κομιδέντας ἐς τὸ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν, ἐόντας μεγαθεϊ θωμηκέας, ὅτι ἦσαν οἱ ἑλκύσαντες. χὴ τὰς διώρυχας τὰς νῦν ἐούσας ἐν Αἰγύπτῳ, πάσας ὅτι ἀναγκαζόμενοι ὤρυξαν. ἐποίεον τε ἐκ ἐκόντες Αἰγύπτιον, τὸ πρὶν ἐὸν ἱππάσιμόν, χὴ ἅμαξιδρομέεσθαι πᾶσαν, διὰ δὲ τόνδε. ἀπὸ γὰρ τούτου τοῦ χρόνου Αἴγυπτος ἐοῦσα πεδιὰς πᾶσα, ἀνίππος καὶ ἀναμάξευτος ἐγένετο. αἴτιαι δὲ τούτων αἱ διώρυχες γεγόνασι, ἐοῦσαι πολλαί, χὴ παντοίως τρόπους ἔχουσαι. κατέταμνε δὲ τοῦδε εἵνεκα τὴν χώρην ὁ βασιλεύς· ὅσοι τῶν Αἰγυπτίων μὴ ἐπὶ τῷ πλαμῷ ἔκλινον πόλιος, ἀλλ' ἀναμέσους, ὅτι ὅκως τεάπιοι ὁ πλαμὸς σανίζοντες ὑδάτων, πλατυτέροισι ἐχρέωντο τοῖσι πόμασι ἐκ φρεάτων χρεώμενοι. Τούτων μὲν δὴ εἵνεκα κατελήφθη ἡ Αἴγυπτος. κατανείμαντα δὲ τὴν χώρην Αἰγυπτίοισι ἅπασι τοῦτον ἔλεγον τὸν βασιλέα, κλῆρον ἴσον ἑκάστῳ τετράγωνον διδόντα. χὴ ἀπὸ τούτου τὰς προσόδους ποιήσασθαι, ἐπιτάξαντα ἀποφορὴν ἐπιτελέειν κατ' ἐνιαυτόν. εἰ δέ τινος τὴν κλῆρον ὁ πλαμὸς τι παρέλοιτο, ἐλθὼν ἂν πρὸς αὐτὸν, ἐσήμαινε τὸ γενόμενον· ὁ δὲ,

& Æthiopicam geſtans: & ex altero ad alterum humerum euntes ſacræ literæ Ægyptiacæ ſunt inſculptæ in hæc verba, HANC EGO REGIONEM MEIS OBTINUI HUMERIS. Quis tamen aut cujas fuerit, 1 ab hac parte non indicant, ſed ab altera. Ea quidam conſpicati, Memnonis imaginem eſſe conjectant, multum à veritate deficientes. Hunc igi- CVII tur Seſoſtrin Ægyptium ſacerdotes dicebant, redeuntem, multoſque mortales earum gentium ac regionum quas ſubegerat, reportantem, eundem, 2 poſteaquam ad Daphnas Peluſias ſe receperat, fuiſſe à fratre, quem Ægypto præfecerat, una cum liberis invitatum: & quum ille domum exterius materia circumſtipaſſet, ſtruemque incendiſſet, re hunc intellecta extemplo cum uxore deliberaſſe, (nam & uxorem ſecum duxerat) & ea ſuadente ut duos è ſex liberis ſuper ardentem pyram extendens, pontem faceret, ſuper quos ipſi tranſeuntes evaderent, ita feciſſe: & duobus filiis ita incenſis, cæteros una cum patre fuiſſe ſervatos. Soſoſtrin in Ægy- CVIII ptum reverſum, ultionem de fratre ſumpſiſſe: quam vero multitudinem è terris in poteſtatem redactis abduxerat, ea uſum in hæc fuiſſe. Nempe iſti fuerunt qui ſub hoc rege immenſæ magnitudinis lapides in templum Vulcani portatos pertraxerunt, quique ad divortia aquarum, quæ nunc in Ægypto ſunt, cuncta effodienda ſunt adacti, 3 quia inviti faciebant ut Ægyptum, prius equis & plauſtris agendis ubique idoneam, redderent non idoneam. Nam ab eo tempore Ægyptus, quæ omnis plana eſt, tamen inequitabilis & plauſtris inhabilis extitit, propter multiplices foſſas 4 univerſa loca occupantes: quas ideo rex fodiendas putavit, ut civitatis quæ non accolerent flumen, ſed in medio Ægypti eſſent, refluente flumine non laborarent penuria aquæ ad potandum, ſed ea ſuppeditaretur è puteis. Hac de cauſa Ægyptus in- CIX terciſa eſt, & ab hoc rege, ut dicebant, in omnes Ægyptios diſpartita, ſoli quadrati æqua portione viritim per ſortem data: atque hinc proventus inſtituti, impoſita certa penſione, quam illi quotannis ſolverent. Quod ſi cujus portionem alluvione flumen decurtaſſet, is adiens regem, rei quæ contigerat certiorem faciebat. rexque ad prædium

1 Hîc quidem non declaratur, ſed alibi declaratum eſt. 2 Quum in reditu Daphnas Peluſias veniſſet, 3 Et per imprudentiam fecerunt ut Ægyptus pr. e. & pl. agendis ubique idonea, commoditate iſta careret. Nam &c. 4 Et varias formas, *vel varia diverticula* habentes. Regionem autem idcirco rex incidit ut civitat. *Hic pro* τρόπους *legit* τόπους.

inſpici-

inſpiciendum mittebat qui metirentur quanto deterius factum eſſet, ut ex reſiduo pro portione taxatum vectigal penderetur: atque hinc geometria orta videtur in Græciam tranſcendiſſe. Nam polum & gnomonem, *id eſt*, *normam*, & duodecim diei partes à Babyloniis Græci
CX didicerunt. Solus hic Ægyptius rex imperio potitus eſt Æthiopiæ: monumentum quoque ſui reliquit ante ædem Vulcani, lapideas ſtatuas, duas quidem tricenûm, unam ſuam, alteram uxoris: quatuor autem, vicenûm cubitorum, totidem filiorum. Huic ſtatuæ longo poſt tempore quum Darii Perſæ ſtatua antepone-
10 retur, non tulit id ſacerdos Vulcani, negans Darium tales res geſſiſſe quales geſſiſſet Seſoſtris Ægyptius: quippe qui cum alias nationes non pauciores quam Darius, tum vero Scythas ſubegiſſet: 1 eoque iniquum eſſe hujus ante illius ſiſti donaria, qui rebus geſtis non eſſet illum ſupergreſſus. Hæc loquuto ſacerdoti tamen 20
CXI ignoviſſe Darium ferunt. ¶ Defuncto Seſoſtre, regnum ſuſcepiſſe PHERONEM ejus filium aiebant, & hunc nullam ſumpſiſſe expeditionem, ſed ei contigiſſe ut luminibus caperetur, idque hac de cauſa: Quum flumen eo tempore copioſiſſimum manaret, ita ut ſupra decem & octo cubitos rura transenderet, vento ingruente, qui fluctus cieret, ferunt hunc regem 2 facinus admiſiſſe, quod ſumptum ſpiculum in medios fluminis vortices contorſerit: ſtatimque laboraſſe ex oculis, ac viſum amiſiſſe, decennioque cæcum fuiſſe. Undecimo autem anno ex urbe Buti ei oraculum adveniſſe, jam exactum eſſe tempus 3 calamitatis: viſumque ei reditu-
30 rum, ſi oculos abluiſſet lotio mulieris quæ ad ſuum ſolius virum acceſſiſſet, aliorum virorum expers. Eum ergo ante omnia urinam uxoris expertum, quùm nihil amplius cerneret, cæterarum deinceps urinam expertum, tandem vidiſſe. Tumque omnes mulieres quas fuiſſet ex-
40 pertus (præter eam cujus lotio lotus viſum recepiſſet) unam in urbem coegiſſe, quæ ἐρυθρὴ βῶλος, *id eſt*, *rubra gleba*, dicitur, & eas illic coactas cum ipſa urbe omnes concremaſſe: & eam cujus lotio lotus viſum recepiſſet, uxorem duxiſſe. Ergo ea clade liberatus cum alia in aliis templis donaria poſuit, omnia memoratu digna, tum maxime memorabilia ac ſpectaculo digna in templo Solis, gemina ſaxa, quos obelos vocant, *à figura ferri*,
50 εἶχε αὐτὸς γυναῖκα· ἀναθήματα δὲ, ἀποφυγὼν τὸ πάθημα τῷ ὀφθαλμῷ, ἄλλα τε ἀνὰ τὰ ἱερὰ πάντα τὰ λόγιμα ἀνέθηκε, καὶ τῶν ἀξιολογώτατα ἔργα, ὀβελοὺς δύο λιθίνους ἐξ ἑνὸς ἑκάστους ἐκάτερον λίθου,

ἔπεμπε τοὺς ἐπισκεψομένους, καὶ ἀναμετρήσοντας ὅσῳ ἐλάσσων ὁ χοῦς ἐγένετο, ὅκως τῷ λοιπῷ κατὰ λόγον τῆς τεταγμένης ἀποφορῆς πλέοι. δοκέει δέ μοι ἐνθεῦτεν γεωμετρίη εὑρεθεῖσα, ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπανελθεῖν. πόλον μὲν γὰρ, καὶ γνώμονα, καὶ τὰ δυώδεκα μέρεα τῆς ἡμέρης παρὰ Βαβυλωνίων ἔμαθον Ἕλληνες. Βασιλεὺς μὲν δὴ ἐκ τούτου δὴ μοῦνος Αἰγύπτιος Αἰθιοπίης ἦρξε. μνημόσυνα δὲ ἐλίπετο περὶ τῷ Ἡφαιστείῳ, ἀνδριάντας λιθίνους· δύο μὲν, τεσσερηκοντάπηχέων, ἑωυτόν τε καὶ τὴν γυναῖκα· τοὺς δὲ παῖδας ἑσσονας τεσσέρας, εἴκοσι πήχεων ἕκαστον. τῷ δὲ ὁ ἱρεὺς τοῦ Ἡφαίστου χρόνῳ μετέπιπτε πυλέων Δαρείων τῶν Πέρσεω ἐν προαιρέσθαι ἱστάντα ἔμπροσθεν ἀνδριάντα, φὰς οἱ πεπιῶσθαι ἔργα οἷά περ Σεσώστρει τῷ Αἰγυπτίῳ. Σέσωστριν μὲν γὰρ ἄλλα τε καταστρέψασθαι ἔθνεα ἐκ ἐλάσσω ἐκείνου, καὶ δὴ καὶ Σκύθας· Δαρεῖον δὲ ἀδικαδίλλιαι Σκύθας ἐλεῖν. ἔφη ὦν δίκαιον εἶναι κατὰ ταῦτα ἔμπροσθεν τῷ ἐκείνου ἀναθήματα, μὴ ἐκ ὑπερβαλλόμενον τοῖσι ἐκείνου ἔργοισι. Δαρεῖον μὲν νυν λέγουσι πρὸς ταῦτα συγγνώμην ποιήσασθαι. Σεσώστριν δὲ τελευτήσαντα, ἐκδέξασθαι τὴν βασιλήιον τὸν παῖδα αὐτοῦ Φίρωνα· τὸν ἀποδεξάμενον μὲν οὐδεμίαν στρατηίην, συμπεσεῖν δὲ οἱ τυφλὸν γενέσθαι τοιόνδε πρῆγμα· τοῦ ποταμοῦ κατειλυόντος μέγιστα δὴ τότε ἐπ' ὀκτωκαίδεκα πήχεας ὡς ὑπερέβαλε τὰς ἀρούρας, πνεύματος σφοδροῦ, κυματίης ὁ πόλεμος ἐγίνετο. τὸν δὴ βασιλέα λέγουσι τῶν ἀταυδαλίη χρησάμενον, λαβόντα αἰχμὴν, βαλεῖν ἐς μέσας τὰς δίνας τοῦ ποταμοῦ. μετὰ δὲ, αὐτίκα κάμνοντα αὐτὸν τὰς ὀφθαλμίας, τυφλωθῆναι. δέκα μὲν δὴ ἔτεα εἶναί μιν τυφλὸν· ἐνδεκάτῳ δὲ ἔτει ἀπικέσθαι οἱ μαντήιον ἐκ Βυτοῦς πόλιος, ὡς ἐξήκει τέ οἱ ὁ χρόνος τῆς ζημίης, καὶ ἀναβλέψει, γυναικὸς ἄρα νιψάμενος τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἥτις πρὸς τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα μοῦνον πεφοίτηκε, ἄλλων ἀνδρῶν ἔσσα ἄπειρος. καὶ τὸν πρώτιστα τῆς ἑωυτοῦ γυναικὸς πειρᾶσθαι· μετὰ δὲ, ὡς ἐκ ἀνέβλεψε, ἐπεξῆς πασέων πειρᾶσθαι· ἐπεὰν δὲ ἀναβλέψασα δὴ, συναγαγεῖν τὰς γυναῖκας πρὸς ἐπιστήθη, πλὴν ἢ τῆς τοῦ ἄρα νιψάμενος ἀνέβλεψε, ἐς μίαν πόλιν, ἣν νῦν καλέεται Ἐρυθρὴ βῶλος· ἐς ταύτην συναλίσαντα, κατέπρησε πάσας σὺν αὐτῇ τῇ πόλι. τῷ δὲ νιψάμενος τοῦ ἄρα ἀνέβλεψε, ταύτην δὴ ἄλλα τε

1 *Hæc adde poſt* Subegiſſet, Darium autem Scythas vincere non potuiſſe, ideoque in. 2 Proteritate quadam ſump. 3 Pœnæ qua mulctaretur.

μὴν ὁ

Φερῶν; V. Juſtin: Euſeb. l. 1. c. 6. Vat.

πεπομπὼς

ἀνέβλεψε,

μῆκος μὲν ἑκάτερον, πήχεων ἑκατόν, εὖρος ὁμοίως, ὀκτώ. Τούτῳ ὦν τῷ ἀνδρὶ ἔλεγον ἄνδρα Μεμφίτην, τῷ οὔνομα εἶναι Ἑλλήνων γλῶσσαν ἕνομα Πρωτέα εἶναι· τοῦ νῦν τέμενός ἐστι ἐν Μέμφι κάρτα καλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, τοῦ Ἡφαιστίου πρὸς νότον ἄνεμον κείμενον. Φοινίκων δὲ τοῖσι κατοικέουσι τὸ τέμενος τοῦτο Φοινίκων Τύριοι. καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὁ σωφάτης, Τυρίων στρατόπεδον. ἔστι δὲ ἐν τῷ τεμένεϊ τοῦ Πρωτέος ἱρὸν, τὸ καλέεται ξείνης Ἀφροδίτης· συμβάλλομαι δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν Ἑλένης τῆς Τυνδάρεω, καὶ τὸν λόγον ἀκηκοὼς, ὡς διατρίβοι Ἑλένη παρὰ Πρωτέϊ, καὶ δὴ καὶ ὅτι ξείνης Ἀφροδίτης ἐπώνυμόν ἐστι. ὅσα γὰρ ἄλλη ἄλλης Ἀφροδίτης ἱρά ἐστι, ἐδαμοῦ ξείνης ἐπικαλέεται. Ἔλεγον δέ μοι οἱ ἱρέες ἱστορέοντι τὰ περὶ Ἑλένην ἡμέας ὧδε· Ἀλέξανδρον ἁρπάσαντα Ἑλένην ἐκ Σπάρτης, ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωυτοῦ· καί μιν ὡς ἐκπλώετο ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἐξῶσαι ἀνέμοισι ἐκβάλλουσι ἐς τὸ Αἰγυπτίων πέλαγος. ἐνθεῦτεν δὲ (ἐπιγινέται γὰρ καὶ ταῦτα) ἀποικέεται ἐς Αἴγυπτον, καὶ Αἰγύπτου ἐς τὸ νῦν Κανωβικὸν καλούμενον στόμα καὶ Νείλου, καὶ ἐς Ταριχείας· ἦν δὲ ἐπὶ τῆς ἠιόνος, ὡς καὶ νῦν ἔστι, Ἡρακλέος ἱρόν. ἐς τοῦτο καταφυγὼν οἰκέτης ὅτεῳ ἀνθρώπων ἐμβάλητα στίγματα ἱρά, ἑωυτὸν διδοὺς τῷ θεῷ, ἐκ ἔξεστι τούτου ἅψασθαι. ὁ νόμος οὗτος διατελέει ἐὼν ὁμοίως μέχρις ἐμεῦ τῷ ἀπ' ἀρχῆς. τοῦ ὦν δὴ Ἀλεξάνδρου ἀπιστέαται θεράπαινες, πυνθόμενοι τὸν περὶ τὸ ἱρὸν ἔχοντα νόμον. ἱκέται δὲ ἐζόμενοι τοῦ θεοῦ, κατηγόρεον τοῦ Ἀλεξάνδρου, βουλόμενοι βλάπτειν αὐτόν· πάντα λόγον ἐξηγεύμενοι ὡς εἴη περὶ τοῦ Ἑλένου τε καὶ τοῦ ἐς Μενέλεων ἀδικίου· κατηγόρεον δὲ ταῦτα πρός τε τοὺς ἱρέας καὶ τὸν τοῦ στόματος τούτου φύλακον, τῷ οὔνομα ἦν Θῶνις. Ἀκούσας δὲ τούτων ὁ Θῶνις, πέμπει τοῦ ταχίστου ἐς Μέμφιν πρὸς Πρωτέα ἀγγελίου, λέγων "σὺν τάδε, Ἥκει ξεῖνος, γένος μὲν, "Τεῦκρος, ἔργον δὲ ἀνόσιον ἐν τῇ Ἑλ- "λάδι ἐργασμένος. ξείνου γὰρ τοῦ ἑωυτοῦ "ἐξαπατήσας τοῦ γυναῖκα, αὐτοῦ τε "ταύτου ἄγων ἧκει, καὶ πολλὰ κάρτα "χρήματα, ὑπὸ ἀνέμων ἐς γῆν τὴν σὴν "ἀπενειχθείς. κότερα δῆτα τοῦτον ἐῶμεν "ἀσινέα ἐκπλέειν, ἢ ἀφελώμεθα τὰ ἔχων "ἦλθε; ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ὁ Πρωτεὺς "λέγοντα τάδε, Ἀνδρα τοῦτον, ὅστις ποτὲ "ἐστὶ ἀνόσια ἐξεργασμένος ξεῖνον τὸν ἑωυτοῦ, συλλαβόντες, ἀπάγετε παρ' ἐμέ, ἵνα ἰδὼν τί κοτε καὶ λέξει. Ἀκούσας δὲ τοῦτο ὁ Θῶνις, συλλαμβάνει τε Ἀλέξανδρον, καὶ τὰς νέας αὐτοῦ κατέχει. μετὰ δὲ, ὑστέρῳ τε τοῦτον ἀνήγαγε ἐς Μέμφιν, καὶ τήν τε Ἑλένην καὶ τὰ χρήματα· πρὸς δὲ καὶ

centenûm cubitorum longitudinis, octonûm latitudinis. ¶ Huic in regno succeſſiſſe aiebant virum Memphiten cui nomen eſſet lingua Græca PROTEUS. cujus nunc apud Memphin viſitur fanum, decorum ſane ac valde adornatum, ad auſtralem partem templi Vulcani poſitum, circumquaque Phœnicibus Tyriis habitantibus: qui locus omnis caſtra Tyriorum appellatur. In hoc fano Protei eſt ædes quæ vocatur Veneris hoſpitæ: quam conjicio eſſe Helenæ Tyndari filiæ: tum quia apud Proteum fuiſſe diverſatam audivi, tum etiam quod cognomine Veneris hoſpitæ appellatum eſt. Nam quæcunque ſunt alterius Veneris. templa, neutiquam hoſpitæ appellantur. Et ſane percontanti mihi ſacerdotes de Helena, referebant ita rem eſſe geſtam: Alexandrum, rapta è Sparta Helena, quum renavigaret domum, in mari Ægæo ventis curſu excuſſum in Ægyptiacum pelagus: atque illinc, non remittentibus flatibus appulſum, in Ægyptum, ad oſtium Nili quod vocatur Canobicum, atque ad Taricheas. Erat in eo litore, Herculis templum, quod nunc quoque eſt: ad quod ſiquis cujuſcunque hominis ſervus confugiens capiat ſacras notas, ſeſe deo tradens, eum nefas eſt tangere. Quæ ſanctio ad meam uſque ætatem prorſus immutata perſeveravit. Eam templi legem mancipia Alexandri quum audiſſent, ab eo profugerunt: aſſidenteſque deo ſupplices, Alexandrum inſimulabant, eum deſtructum volentes: remque omnem exponebant ut circa Helenam geſta erat, & illatam Menelao injuriam. Inſimulabant autem de his apud ſacerdotes & apud hujus oſtii Nili præfectum, nomine Thonin. His auditis, Thonis quam raptiſſime Memphin ad Proteum mittit hæc nunciatum, his verbis: Peregrinus quidam venit genere Teucer, qui rem nefariam in Græcia perpetravit: quippe ſeduxit hoſpitis uxorem, quam ſecum ducens cum multis admodum opibus, in tuam terram ventis appulſus eſt: utrumne ſinemus eum abire impunem, an ea quæ attulit ſecum eripiemus? Ad hæc remiſit Proteus qui diceret. Virum iſtum, undecunque is ſit qui rem nefariam in hoſpitem ſuum perpetravit, comprehenſum ad me deducite, ut quidnam dictutus ſit ſciam. Hoc ubi accepit Thonis, Alexandrum comprehendit, naveſque ejus diſtinet: dehinc illum Helenamque cum opibus, atque etiam

[1] ſervos

1 servos Memphin ducit. Quibus omnibus repræsentatis, Proteus percontatus est Alexandrum quisnam esset, & unde cum navibus profectus. Alexander illi & genus suum commemoravit, & patriæ nomen, & unde navigasset, & quo. Sed interrogante Proteo unde Helenam accepisset, titubantem in loquendo ac a tergiversantem coarguebant ii qui fuerant supplices, exponentes omnia quæ in scelere admittendo gesta essent. Tandem Proteus apud eos hanc sententiam tulit, inquiens, Ego, nisi magni interesse arbitrarer de nullo peregrino supplicium capitis sumere, ad terram meam ventis appulso, supplicium pro Græco illo de te sumerem. 3 omnium hospitum deterrime, scelestissimum facinus admisisti, à tuo ipsius hospite erepta uxore: 4 neque his contentus, cum ea abisti. Ac ne his quidem satis habens, compilata hospitis domo venisti. Itaque quoniam magni momenti esse duco necare hospitem, mulierem hanc atque opes tibi ut abducas non sinam, sed ego hæc Græco hospiti reservabo, dum ille ipse constituerit venire ad ista reportanda. Tibi vero ipsi, tuisque convectoribus, ut è mea terra in aliam triduo transfretetis præcipio, alioqui vos pro hostibus persequuturus. Hunc Helenæ ad CXVI Protea adventum fuisse sacerdotes referebant. Quam famam videtur mihi & Homerus accepisse: sed quia non perinde decora res erat in carmine, alio loquendi modo est usus, in quem transtulit, declarans se hunc famæ sermonem notum habuisse. Id manifestum est ex eo quod in Iliade facit mentionem ejusdem erroris Alexandri: nec usquam alibi retractat, Alexandrum abducentem Helenam, cum alibi fuisse errabundum, tum etiam Sidonem Phoeniciæ applicuisse. Meminit enim hujus rei in laudanda virtute Diomedis: ita versibus inquiens,

Iliad. ζ.

Pictarata inerant ibi pallia, opus mulierum
Sidonidum, quas ipse Paris formosus ab urbe
Sidonia duxit, sulcans freta lata carinis,
Quum retulit magnis Helenam natalibus ortam.

Odyss. δ. Meminit quoque in Odyssea his versibus,

Hoc habuit Jove nata probum præsensque venenum,

τὸς ἱκέτας. ἀναχρμαδόντας δ᾽ πάντων, ἠρώτα τ᾽ Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεύς, τίς τε εἴη, κ᾽ ὁκόθεν πλέοι. ὁ δὲ οἱ κ᾽ τὸ γ᾽ ἡμῦ. κατέλεξε, κ᾽ τῆς πάτρης εἶπε τ᾽ νομα. κ᾽ δὴ κ᾽ τὸν πλόον ἀπηγήσατο ὁκόθεν πλέοι. μ᾽ δὲ, ὁ Πρωτεὺς ἠρώτα αὐτὸν ὁκόθεν τ῀ι Ἕλένῃ λάβοι· πλανωμένῳ δὲ τῦ Ἀλεξάνδρυ ἐν τῷ λόγῳ, κ᾽ ὑ λέγοντ῀ι. τ῀ι ἀληθέϊ, ἤλεγχεν οἱ γ᾽ ὁμώμοι ἱκέται, ἐξηγεύμενοι πάντα 10 λόγον τῦ ἀδικήμα῀τ. πέλ. δὲ σφι λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεύς, λέγων ὅτι, Εἰ μὴ τῷ πολλῦ ἠγεύμενος μηδένα ξεί- " 83
νων κτείνειν, ὅσοι ὑπ᾽ ἀνέμων ἦδη ἀπελαμ- "
φθέντες ἦλθον ἐς χώρην τ῀ὴν ἐμήν, ἐγώ ἄν "
σε ὑπὲρ τῦ Ἕλλην. ἐτισάμην. ὃς, ὦ κά- "
κιστε ἀνδρῶν, ξεινίων τυχών, ἔργον ἀνοσι- "
ώτατον ἐργάσαο· πρῶτ᾽ τὸ σεωῦτῦ ξείνυ ἢ "
γυναῖκα, τ῀ὴν ἔχων ἦλθες. κ᾽ μάλα ἐκ "
ἤρκεσέ τοι τὸ συγγενέϊ αὐτῇ, ἀλλ᾽ ἀνα- "
πείρασας αὐτ῀ήν, " οἴχε λαβών. κ᾽ ὧδε " οἴχεαι ἔχων ἐκ-
τεῦτό τοι μοῦνα ἤρκεσε, ἀλλὰ κ᾽ οἰκία τῦ " κλέψας.
ξείνυ καρτύσας ἥκεις. νῦν ὧν ἐπειδὴ πρῶτ "
πολλῦ ἤγημαι μὴ ξεινοκ῀ονέειν, γυναῖκα "
μ᾽ ταύτ῀ην κ᾽ τὰ χρήματα ἔ τοι περήσω "
ἀπάγειν, ἀλλ᾽ αὐτὰ ἐγὼ τῷ Ἕλλην ξεί- "
νῳ φυλάξω, ἐς ὃ ἂν αὐτὸς ἑλθὼν ἐκεῖν. "
ἀπαγαγέσθαι ἐθέλῃ. αὐτὸν δέ σε κ᾽ τὰς σὺς "
συμπλόυς τρισσῶν ἡμερέων περαιοῦσθαι ὀπ "
τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μετορμίζεσθαι. "
εἰ δὲ μή, ἅπερ πολεμίυς πρέψει. Ἑλένης 30
μ᾽ ταύτ῀ην ἄπιξιν πρῶτα Πρωτέα ἔλεγον οἱ
ἱρέες ἡμέας. δοκέει δέ μοι κ᾽ Ὅμηρ. τὸν
λόγον τῦτον πυθέσθαι· ἀλλ᾽ ὑ γὰρ ὁμοίως ἐς
τ῀ὴν ἐποποιΐην συνάρεπτε τῷ ἑτέρῳ, τῷ-
περ ἐχρήσατο ἐς ὃ μετῆκε αὐτόν, δηλώσας
ὡς κ᾽ τῦτον ἐπίστατο τὸν λόγον. δῆλον
δὲ κ᾽ γὰρ ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι, κ᾽ ἐθέλων
ἄλλῃ ἀνεπόδισε ἑωῦτὸν πλάνῃσι τ῀ῆς Ἀλε-
ξάνδρυ, ὡς ἀπηνείχθη ἄγων Ἑλένην· τῇ
τε δὴ ἄλλῃ πλαζόμεν. κ᾽ ὡς ἐς Σιδῶ- 40
να τῆς Φοινίκης ἀπίκετο. ἐπεμέμνητ᾽ αι δὲ
αὐτῆ ἐν Διομήδ. ἀριστεί. λέγει δὲ τὰ
ἔπεα ὧδε,

Ἔνθ᾽ ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς
Ἤγαγε Σιδονίηθεν, διὴν ἁλὸς εὐρέα πόντον,
Τ῀ὴν ὁδὸν ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγε δῖα γυναικῶν.

ἐπεμέμνητ᾽ αι δὲ κ᾽ ἐν Ὀδυσσείῃ, ἐν τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

Τοῖα Διὸς Κρονίδαο φάρμακα μητιόεντα,

---

1 Supplices ἱκέτας, *pro quo hic legit,* οἰκέτας. 2 *Ad verbum,* Non dicentem veritatem 3 Qui (ὃ omnium hominum deterrime) hospitio exceptus, scelestiss. *At hic pro* ξεῖνων *legit* ξείνυ, *jungens cum* ἀνδρῶν, *& omittens* τυχών. 4 Neque vero tibi satis fuit cum illa rem habuisse, sed etiam sublata illa abiisti. Ac ne his quidem contentus, direpta hosp. *Potest & aliter exponi* ἀναστρώσας.

Ἑλλάς

Ἑλλὰ, τὰ οἱ Πολυδάμνα πόρε Θῶν Θ-
ωνος γυνὴ Θῶνις,
Αἰγυπτίη τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα
Φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά.

καὶ τάδε ἕτερα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλαος λέγει,

Αἰγύπτῳ μ' ἔτι δεῦρο θεοὶ μενεώνατο νέεσθαι
Ἔχον, ἐπεὶ οὔ σφιν ἔρεξα τελήεντας ἑκατόμβας.

ἐν τούτοισι τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ ὅτι ἠπίστατο τὴν ἐς Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρου πλάνην. ὁμορέει γὰρ ἡ Συρίη Αἰγύπτῳ. οἱ δὲ Φοίνικες, τῶν ἐστὶ Σιδὼν, ἐν τῇ Συρίῃ οἰκέουσι. Κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἕπεα καὶ τόδε τι χωρίον οὐκ ἥκιστα, ἀλλὰ μάλιστα δηλοῖ ὅτι ἐκ Ὁμήρου τὰ Κύπρια ἔπεα ἐστὶ, ἀλλ' ἄλλου τινός. ἐν μὲν γὰρ τοῖσι Κυπρίοισι εἴρηται ὡς τριταῖος Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐκ Σπάρτης ἐς τὸ Ἴλιον ἄγων τὴν Ἑλένην, εὐαέϊ τε πνεύματι χρησάμενος καὶ θαλάσσης λείης· ἐν δὲ τῇ Ἰλιάδι λέγει ὡς ἐπλάζετο ἄγων αὐτήν. Ὅμηρος μὲν νυν καὶ τὰ Κύπρια ἔπεα χαρίεντα. εἰρομένῳ δέ μοι τοὺς ἱρέας εἰ μάταιον λόγον λέγουσι οἱ Ἕλληνες τὰ περὶ Ἴλιον γινόμενα, ἢ οὔ, ἔφασαν πρὸς ταῦτα, τάδε ἰσορέοντι φαμένοισι εἰδέναι παρ' αὐτοῦ Μενέλεω. ἐλθεῖν μὲν γὰρ μετὰ τὴν Ἑλένης ἁρπαγὴν ἐς τὴν Τευκρίδα τὴν Ἑλλήνων στρατιὴν πολλὴν βοηθήσασαν Μενέλεῳ. ἐκβάσαν δὲ ἐς γῆν καὶ ἱδρυθεῖσαν τὴν στρατιὴν, πέμπειν ἐς τὸ Ἴλιον ἀγγέλους σὺν δὲ σφι εἶναι καὶ αὐτὸν Μενέλεων. τοὺς δ' ἐπεί τε ἐσελθεῖν ἐς τὸ τεῖχος, ἀναιτέειν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα, τά οἱ ἔχετο κλέψας Ἀλέξανδρος, τῷ τε ἀδικημένῳ δίκας αἰτίειν. τοὺς δὲ Τεύκρους τε αὐτὸν λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ ὀμνύοντας, καὶ ἀνωμοτὶ, μὴ μὲν ἔχειν Ἑλένην, μηδὲ τὰ ἐγκαλούμενα χρήματα, ἀλλ' εἶναι ταῦτα πάντα ἐν Αἰγύπτῳ. καὶ οὐκ ἂν δικαίως αὐτοὺς δίκας ἐπέχειν, ἃ Πρωτεὺς ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἔχει. οἱ δὲ Ἕλληνες καταγελᾶν δοκέοντες ὡς ἐπαύρισκον, οὕτω δὴ ἐπολιόρκεον, ἐς ὃ ἑξεῖλον. ἑλοῦσι δὲ τὸ τεῖχος, ὡς οὐκ ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη, ἀλλὰ τὠυτὸν λόγον τῷ πρὸτερον ἐπυνθάνοντο, οὕτω δὴ πιστεύσαντες τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ οἱ Ἕλληνες, αὐτὸν Μενέλεων ἀπέστειλαν πρὸς Πρωτέα. Ἀπικόμενος δὲ ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἀναπλώσας ἐς τὸν Μέμφιν, εἰπὰς τὰληθέα τὰ πρηγμένα, καὶ ξεινίων ἤντησε μεγάλων, καὶ Ἑλένην ἀπέδοτα καὶ τὰ ἑωυτοῦ χρήματα πάντα. τυχὼν μὲν τούτων ἐγίνετο αἰνὴρ Μενέλεως ἄδικος ἐς Αἰγυπτίους. ἀπιπλέειν γὰρ ὁρμημένον αὐτὸν ἔχων ἀπλοίας

Quod Polydamna sibi Thonis donaverat uxor:
Ægypti quæ terra ferax fert plurima mixtim,
Multa quidem proba, multa autem damnosa venena.

Hæc quoque alia ad Telemachum Menelaus inquit, *Odyss. Δ*

Huc etiam Ægypto dii me tenuere reverti
Conantem, quibus haud tuleram solennia sacra

In his carminibus fatetur Homerus se nosse errationem Alexandri in Ægyptum. Est enim Syria Ægypto contermina, & Phœnices (quorum Sidon est) in Syria incolunt. Itaque cum hi, versus, tum vero hic locus, non minimum, imo maxime probant, Cyprios versus, non Homeri, sed cujusvis alterius esse: in quibus dicitur Alexander ex Sparta Helenam ducens, triduo Ilium pervenisse, secundo vento usus ac tranquillo mari: quum in Iliade dicat illum, quum Helenam duceret, erravisse. Sed Homerus & Cypria carmina valeant. Cæterum, nunquid Græci vana quæ circa Ilium gesta memorarent necne, percontanti mihi, sacerdotes ita respondebant, se cognovisse ex ipso Menelao, rapta Helena magnas Græcorum copias auxilio venisse Menelao in regionem Teucriam: quæ in terram egressæ, locoque communito, miserunt Ilium legatos, cumque eis & ipsum Menelaum isse. Hos, postquam ingressi sunt mœnia, tum Helenam, [1] opesque quas Alexander furto asportasset, repoposcisse, tum injuriæ satisfactionem. Teucros autem tunc eadem narrasse, deinde & juratos negasse habere se Helenam atque opes de quibus arguerentur, sed ea in Ægypto esse omnia: neque se jure reatum sustinere earum rerum quas Proteus Ægyptius rex teneret: Græcos, quum se ab illis derideri arbitrarentur, ita obsedisse Ilium, donec expugnaverunt. Urbe capta, quum Helena non appareret, & eandem orationem quam prius audirent Græci: ita demum habita prioribus verbis fide, ipsum Menelaum ad Proteum mittunt. Hic ubi ad Ægyptum pervenit, & Memphin appulit, exposita rei gestæ veritate, honorificentissime hospitio exceptus, Helenam malorum immunem recepit, & insuper omnes [2] pecunias suas. Et quum hæc assequutus esset Menelaus, tamen injurius in Ægyptios extitit. nam quum proficisci conaretur, nec per ventos posset, CXVII CXVIII CXIX

1 *Vel*, Resque, 2 *Vel*, Res suas.

idque

t Idque jam diu, rem nefariam excogitavit. Sumptis enim duobus pueris quorundam indigenarum filiis, exectisque, haruspicinam fecit. Quod ubi eum fecisse rescitum est, invisus & exagitatus 1 fuga in insulas Africæ objacentes. Eo postcaquam se contulit, nihil amplius quod referrent Ægyptii habebant. Atque horum alia sese ex historiis nosse dicebant, alia ut apud ipsos gesta, sese magis habere comperta. CXX Et hæc quidem aiebant Ægyptiorum sacerdotes. Ego vero 2 ad ea quæ de Helena commemorata sunt, & ipse adjicio hoc conjecturæ, Si intra Ilium fuisset Helena, utique fuisset Græcis tradita, sive volente Alexandro sive invito. Neque enim ita desipiebat Priamus, aut alii ejus propinqui, ut suis ac liberorum corporibus, atque etiam urbe periclitari vellent, quo Alexander Helenæ contubernio potiretur. Quod si inter initia ita sensissent, tamen, postcaquam cum multi aliorum Trojanorum, tum vero Priami filiorum duo trese aut plures perierant cum Græcis prœliantes, siquid referentibus credi verificatoribus debet: hæc, inquam, omnia quum contigissent, ego crediderim, Priamum, vel si ipse in contubernio Helenam habuisset, Achæis redditurum fuisse, cupiditate præsentia mala devitandi. Neque vero regnum ad Alexandrum erat perventurum, ut jam sub eo res essent, seniore Priamo, quum Hector & natu major & virtute præstantior quàm ille, regnum esset defuncto Priamo susceperus: quem haudquaquam decuisset fratri injuste agenti indulgere, quum præsertim tanta mala propter eum, tum privatim ipsi, tum cæteris Trojanis omnibus evenirent. Sed nec poterant reddere Helenam, nec verum dicentibus eis Græci fidem habebant, numine (ut quod sentio dicam) disponente, ut funditus eversi planum facerent hominibus, Magnarum injuriarum magnas à diis esse ultiones. Et hæc quidem, 3 ut CXXI mihi videntur, dicta sunt. ¶ Protei autem regnum dicebant susceptisse RHAMPSINITUM, qui 4 memoriam sui reliquit vestibula ob occasu spectantia templum Vulcani: & eregione vestibulorum statuit duo simulacra quinûm & vicenûm cubitorum longitudinis: quorum quod aquilonem spectat, 5 id Æstatem: quod austrum, id Hyemem Ægyptii vo-

ἐπειδὴ ὃ τοῦτο ἐπὶ πολλὸν τοιοῦτο ἦν, ἐπιτεχνᾶται πρῆγμα ἐκ ὅσιον. λαβὼν γὰρ δύο παιδία ἀνδρῶν ἐπιχωρίων, ἐντομά σφεα ἐποίησε. μὴ ὦν, ὡς ἐπάδις ἐγένετο τοῦτο ἐργασμένον, μισηθείς τε καὶ διωκόμενος, οἴχετο φεύγων τῆσι νηυσὶ ἐπὶ Λιβύης. τὸ ἐνθεῦτεν ὦν "ὅκου ἑτεροιοῦτο, ἐκ ἔσχε εἰπεῖν Αἰγύπτιοι. τούτων ὦν τὰ μὲν ἰσορέοντα ἔφασαν ἐπιστᾶσθαι, τὰ δὲ, παρ' ἑωυτοῖσι γλυφόμενα, ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγειν. Ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ ἱρέες ἔλεγον. ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ περὶ Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς προστίθεμαι, τάδε ἐπιλεγόμενος. εἰ ἦν Ἑλένη ἐν Ἰλίῳ, ἀποδοθεῖσα ἂν αὐτὴ τοῖσι Ἕλλησι, ἤτοι ἑκοῦσά γε ἢ ἄκουσα Ἀλεξάνδρου. οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβὴς ἦν ὁ Πρίαμος, οὐδὲ οἱ ἄλλοι προσήκοντες αὐτῷ, ὥστε τοῖσι σφετέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλει κινδυνεύειν ἐβούλοντο, ὅκως Ἀλέξανδρος Ἑλένῃ συνοικήσει. εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρώτοισι χρόνοισι τοῦτο ἐγίνωσκον, ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρώων, οὐκότε συμμίσγοιεν τοῖσι Ἕλλησι ἀπόλλυντο. αὐτῷ γὰρ Πριάμῳ ἐκ ἔξεστι ὅτε ὑὸν, ἢ τρεῖς, ἢ καὶ ἔτι πλείους τῶν παίδων μάχης γινομένης ἀπέθνησκον, εἰ χρὴ τοῖσι ἐποποιοῖσι χρεώμενον λέγειν· τούτων δὲ τοιούτων συμβαινόντων, ἐγὼ μὲν ἔλπομαι, εἰ καὶ αὐτὸς Πρίαμος συνοίκεε Ἑλένῃ, ἀποδοῦναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε δὴ τῶν παρεόντων κακῶν ἀπαλλαγήσεσθαι. ὑμῖν δὲ οὐδὲ ἡ βασιλητὴς Ἀλέξανδρον ἔφιε, ὥστε γέροντος Πριάμου ἐόντος, ἐπ' ἐκείνῳ τὰ πρήγματα ἔχειν, ἀλλ' Ἕκτωρ, καὶ πρεσβύτερος, καὶ ἀνὴρ ἐκείνου μᾶλλόν γε ἐὼν ἐμελλε αὐτῷ Πριάμῳ ἀποθανόντος τὰ πρήγματα παραλαμψεσθαι, τὸ δὲ προσῆκε ἀδικέοντι τῷ ἀδελφεῷ μὴ ἐπιτρέπειν. καὶ ταῦτα, μεγάλων κακῶν δι' αὐτὸν συμβαινόντων, ἰδίῃ τε αὐτῷ, καὶ τοῖσι ἄλλοισι πᾶσι Τρωσί. ἀλλ' οὐ γὰρ εἶχον Ἑλένην ἀποδοῦναι, οὐδὲ λέγουσι αὐτοῖσι τὴν ἀληθείην ἐπίστευον οἱ Ἕλληνες· ὡς μὲν ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, τῷ δαιμονίῳ παρασκευάζοντος, ὅκως παντελεθρίῃ ἀπολόμενοι, καταφανὲς τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποισι ποιήσωνται, ὡς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν. καὶ ταῦτα μὲν τῇ ἐμοὶ δοκέει εἰρῆσθαι. Πρωτέα δὲ ἐκδέξασθαι τὸν βασιλητὴν Ῥαμψίνιτον ἔλεγον, ὃς μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ προπύλαια τὰ πρὸς ἑσπέρην τετραμμένα. ἦσαν δὲ τῶν προπυλαίων ἕστηκε ἀνδριάντες δύο, ἐόντες τὸ μέγαθος πέντε καὶ εἴκοσι πήχεων. τὸν Αἰγύπτιοι τὸν μὲν πρὸς βορέην ἑστεῶτα καλέουσι "Ἤδρην, τοῦτον μὲν προσκυνέουσί τε καὶ εὖ ποιεῦσι· τὸν δὲ πρὸς νότον, χειμῶνα καλοῦμεν-

1 Navibus in Libyam profugit. Inde quonam iter converterit, nihil ampl. *Hic interpr. pro* νηυσὶ *legit* νήσοισι. 2 Et ipse assentior iis quæ de Hel. &c. his adjectis. Si &c. 3 Ex opinione mea d. 4 Monimenta 5 Id Æstatem vocant, & eum quidem adorant atque beneficiis prosequuntur: ei autem qui ad notum est & Hyemis vo——

νον,

γον, τὰ ἐμπαλιν τούτων ἔρδωσι. πλοῦτον ὦν τούτῳ τῷ βασιλέϊ ἡμέας ἀργύρου μέγαν, τὸν ἐνδέκα τῷ ὕστερον διηγεαφέντων βασιλέων δυώδεκα ὑπερβαλέεσθαι, ἐς δ' ἐγκὺς ἐλθεῖν. βουλόμενον ὦν αὐτὸν ἐν ἀσφαληίῃ τὰ χρήματα θησαυρίζειν, οἰκοδομέεται οἴκημα λίθινον τῇ περὶ τοίχων ἕνα ἐς τὸ ἔξω μέρος τῆς 85 οἰκίης ἔχειν. τὸν δὲ ἐργαζόμενον, διαβουλεύοντα, παῖδε μηχανᾶσθαι· τὴν λίθων ἀραιοῦσθαι ἕνα ἐξαίρετον εἶναι ὑπὸ τῇ τοίχῳ ῥηϊδίως καὶ ὑπὸ δύο ἀνδρῶν καὶ ὑπὸ ἑνός. ὡς δὲ ἐπετελέσθη τὸ οἴκημα, τὸν μὲν βασιλέα θησαυρίσαι τὰ χρήματα ἐν αὐτῷ· χρόνου δὲ παρεόντος, τὸν οἰκοδόμον περὶ τελευτῆσαι τὸν βίον ἐόντα, ἀνακαλέσασθαι τοὺς παῖδας (εἶναι γὰρ αὐτοῦ δύο) τούτοισι δὲ ἀπηγήσασθαι, ὡς ὑπὸ ἐκείνων περιορέων, ὅκως βίον ἄφθονον ἕξουσι, τεχνήσαιτο οἰκοδομέων τὸν θησαυρὸν τῷ βασιλέϊ· σαφέως δὲ αὐτοῖσι πάντα ἐξηγησάμενον τὰ περὶ τὴν ἐξαίρεσιν τοῦ λίθου, δοὺς τοὺς μέτρα αὐτῷ, λέγοντα ὡς ταῦτα ἀσφαλέστατα κτήσονται, ταμίας τοῦ βασιλέος χρημάτων ἐσόμενα· καὶ τὸν μὲν τελευτῆσαι τὸν βίον, τοὺς δὲ παῖδας αὐτοῦ ἐκ τοῦ "μακροῦ ἔργου ἔχεσθαι. ἐπελθόντας δὲ ὀλίγα τὰ βασιλήια νυκτός, καὶ τὸν λίθον ὀπὶ τῷ οἰκοδομήματι ἀνευρόντας, ῥηϊδίως μεταχειρίσασθαι, καὶ τῶν χρημάτων πολλὰ ἐξενείκασθαι. ὡς δὲ τυχεῖν τὸν βασιλέα ἀνοίξαντα τὸ οἴκημα, θωϋμάσαι ἰδόντα τῶν χρημάτων καταδεᾶ τὰ ἀγγήια· ἐκ ἔχειν ὅ τι ὄν τινα ἐπαιτιᾶται, τῶν τε σημάντρων ἐόντων σώων, καὶ τοῦ οἰκήματος κατακεκλεισμένου. ὡς δὲ αὐτῷ καὶ δὶς καὶ τρὶς ἀνοίξαντι, αἰεὶ ἐλάσσω φαίνεσθαι τὰ χρήματα (τοὺς γὰρ κλέπτας ἐκ ἀνιέναι κερδαίζοντας) ποιῆσαί μιν τάδε· πάσας πρηστάξαι ἐργάσασθαι, καὶ ταύτας ὅθεν τὰ ἀγγήια ἐν τοῖσι τὰ χρήματα εἰλίῃσαν· τῆσι δὲ φωρῶν ὥσπερ ἐν τῷ πρόσθε χρόνῳ ἐλθόντων, καὶ ἑνδυομένου θατέρῳ αὐτέων, ἐπεὶ πρὸς τὸ ἄγος περισπλῶτ, συνδέειν τῇ πολλῇ ἐνέχεσθαι. ὡς δὲ γνῶναι αὐτὸν ἐν οἷῳ κακῷ ἐών, ἰθέως καλέειν τὸν ἀδελφεόν, καὶ δηλοῦν αὐτῷ τὰ παρεόντα, καὶ κελεύειν τινὶ ταχέϊ χρᾶσθαι ἐσδυόντα, ἀποτάμνειν αὐτοῦ τὴν κεφαλήν· ὅκως μὴ αὐτὸς ὀφθεὶς, καὶ γνωρισθεὶς ὃς εἴη, περισπλέοιη καὶ ἐκείνων τῷ δὲ δόξαι εὖ λέγειν, καὶ ποιῆσαι μιν πειθόμενον ταῦτα. καὶ καταρμόσαντα τὸν λίθον, ἀπιέναι ἐπὶ 94 φέρουσα οἶκον, "ἀπάγοντα τινὶ κεφαλὴν τοῦ ἀδελφεοῦ. ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ἐσκυδόντα τὸν βασιλέα ἐς τὸ οἴκημα, ἐκπεπλῆχθαι, ὁρέοντα τὸ σῶμα τοῦ φωρὸς ἐν τῇ πολλῇ ἄνευ τῆς κεφαλῆς ἐόν. τὸ δὲ οἴκημα, ἀσινές, καὶ ὔτε ἔσοδον, ὔτε ἔκδυσιν ὑδεμίλιν ἔχον. ἀπορρίμμενον δέ μιν, ταῦτα ποιῆσαι· τὸν φωρὸς τὸν νέκυν

cant, præpostere facientes. Huic regi ingentem etiam pecuniarum vim fuisse, quam nemo regum qui deinceps scripti sunt, superare potuerit, ac ne proxime quidem accedere. Et quum in tuto eam pecuniam collocare vellet, ædificium extruxisse lapideum, cujus parietum unus in exteriorem ædium partem pertingebat. sed structorem insidiantem hoc fuisse machinatum: Is unum è lapidibus ita struxit ut è pariete facile tolli à duobus viris atque adeo ab uno posset. Ædificio absoluto, regem in eo pecuniam reposuisse: interjecto tempore, structorem illum, quum esset vita excessurus, vocasse ad se filios (nam duos huic fuisse) eisque narrasse, se illis prospicientem, ut affluenter vitam degerent, astute ædificasse regis ærarium: 1 denique omnia illis exposuisse plane, mensurasque ad lapidem amovendum docuisse, ac dixisse, illos hæc observantes, regii ærarii quæstores fore. Patre vita functo, haud in longum filios rem distulisse. noctu enim ad regiam accedentes, lapidem ædificii inventum nullo negocio amovisse, multumque pecuniæ expilasse. Quum autem rex forte fuisset ædificium ingressus, videretque vasa nummorum imminuta, obstupuisse: nec habuisse quem insimularet, quum & signa salva & ædificium obseratum esset. Ubi autem iterum ac tertio aperienti minor assidue pecunia 2 apparebat, hoc feciisse, ne fures cum furto abirent: Laqueos faciendos curasse, & cos circa vasa in quibus pecuniæ inerant collocasse: fures, quemadmodum superiori tempore, quum venissent, & alter eorum penetrans ad vas rectà perrexisset, eum fuisse laqueo retentum: & ubi agnovit quo in malo esset, protinus fratrem vocasse, & præsentis condicionis suæ certiorem fecisse: jussisseque ut quamcelerrime introgressus sibi caput abscinderet: ne ipse conspectus agnitusque quis esset, etiam illum vita perderet. Qui quum visus esset probe dicere, fratrem ei obsequentem ita fecisse: & adaptato lapide domum abiisse, fratris caput asportantem. Ubi dies illuxit, ingressum in ædificium regem expavisse, cernentem corpus furis in laqueo sine capite, & ædificium incorruptum, nullumque neque ingressum neque egressum habens. Ita abisse, atque ita faciendum statuisse ut furis cadaver

1 2 3 4

—— catur, contraria istis faciunt. 1 Denique quum illis omnia quæ ad lapidem amovendum pertinerent, aperte exposuisset, ejus mensuram dedisse, ac fore dixisse ut si hæc observarent, regii ær. 2 Apparebat (nam fures non desinebant diripere) ipsum hæc feciisse: Laqueos, &c. *Vel (utpote furibus assidue diripientibus)*

è muro

è muro ſuſpenderet: cuſtodeſque illic appoſuiſſe, juſſos ut ſiquem plorantem aut miſerantem animadvertiſſent, eum ad ſe perducerent. Suſpenſo cadavere matrem indigne tuliſſe, alloquutamque filium qui ſupererat, imperaſſe ut quacunque ratione machinari poſſet, corpus fratris reſolveret aſportaretque: id ſi negligeret, minatam ſe regem eſſe adituram ad eum indicandum quod pecu-
4 nias regias haberet. Adverſus hanc quum filius multa verba faceret, nec perſuaderet, quod illa rem graviter accipiebat, eum talem rem fuiſſe commentum: Inſtratis aſinis utres vino plenos impoſuiſſe: & poſtquam agendo aſinos juxta cuſtodes, fuit ante ſuſpenſum cadaver [1] revulſis ligaculis, duos treſve pedes reſolviſſe: & quum vinum profluëret, tum caput cædentem, vehementer vociferatum eſſe, tanquam neſcientem ad quem prius aſinorum ſe converteret. Cuſtodes quum multum vini profluere viderent, concurriſſe cum vaſis in viam: & id quod profluëret lucrifacientes comportaſſe. Iſtum ſimulata iracundia omnibus maledixiſſe, aliquantoque poſt illis conſolantibus, finxiſſe ſe mitigatum, & ab iraſcendo deſiſſe. Tandem ſeduxiſſe à via aſinos atque inſtruxiſſe: & quum plura verba inter eos fierent, & quidam faceto dicto hominem laceſſeret, ut riſum eliceret, donaſſe illis unum ex utribus. Atque eos illic, ut erant diſcumbentes, potare conſtituiſſe, prehenſantes hominem ac jubentes ut ſecum ad compotandum maneret: atque iſtum obſequutum remanſiſſe: & quum inter potandum comiter acciperetur, donaſſe inſuper alterum utrem. Ita ſe vino ingurgitantes cuſtodes, admodum temulentos eſſe factos, ſomnoque oppreſſos, ibidem ubi potaverant obdormiſſe. Iſtum, ubi multum noctis erat, tunc corpus fratris diſſolviſſe, & cuſtodum malas dextras in contumeliam deraſiſſe, & aſinos impoſito cadavere domum verſus agitaſſe, exequutumque imperia
5 matris. Regem, ubi ei renunciatum eſt furem cadaver ſurripuiſſe, acerbe tuliſſe: & quum vellet quoquomodo invenire quiſnam eſſet iſta machinatus, hoc feciſſe, quod apud me caret fide: Filiam ſuam domi proſtituiſſe, juſſam omnes indifferenter excipere: ſed priuſquam coirent, adigere ad ſibi dicendum quidnam in vita eſſet actum à ſe ſolertiſſimum ac ſceleſtiſſimum: & qui narraret quæ

κὴ τῦ τείχ Θ. καταπρεμάσαι· φυλάκους ὃ αὐτῦ καταστήσαντα, ἐντειλαμθαί σφι, τὼν ἂν ἴδωνται " ἀποκλαύσαντα, ἢ κατοικτίσαντα μιν, συλλαβόντας ἄγειν πρὸς ἑωυτόν. ἀναπρεμαμένυ ὃ τ νέκυ Θ., τὴν μητέρα δεινῶς φέρειν. λόγυς ὃ πρὸς τὸν ϖδειούλα παῖδα ποιθομένην, ϖροστάσσειν αὐτῳ, ὅπῃ τρόπῳ δύναται μηχανᾶθαι ὅκως τὸ σῶμα τῦ ἀδελφεῦ καταλύσας κομιεῖ. εἰ ὃ τούτων ἀμελήσει, ϖαραπειλέειν αὐτῳ, ὡς ἐλθοῦσα πρὸς τὸν βασιλῆα, μηνύσει αὐτὸν ἔχοντα τὰ χρήματα. ὡς δὲ χαλεπῶς ἐπιλαμβάνετο ἡ μήτηρ τῦ ϖδειούλ Θ. παιδός, κὴ πολλὰ πρὸς αὐτὴν λέγων ἐκ ἔπειθε, ὅπῃ τοιάδε μιν ὄνος καταλαμβάνει· ἀποκτείνας τοιάδε μιν· ὄνος καταλαμβανόμενον, κὴ ἀσκοὺς πλήσαντα οἴνυ, ὑπθεῖναι ὅκη πλῆθος ὄνων, κὴ ἔπειτα ἐλαύνειν αὐτύς. ὡς ὃ τ φυλάσσοντας λῦσαι τ τρεμάμενον νέκυν, ὑποσχόμενον τ ἀσκῶν δύο ἢ τρεῖς ποδεῶνας αὐτὸν, λύειν ἀπαμμένους. ὡς ὃ ἔῤῥεε ὁ οἶνος, τ κεφαλὴν μιν κόπτεσθαι μεγάλα βοῶντα, ὡς ἐκ ἔχοντα πρὸς ὁκοῖον τ ὄνων πρῶτον τελάπηται. τὸς ὃ φυλάκους, ὡς ἰδεῖν πολὺν ῥέοντα τ οἶνον, σωτρέχειν ἐς τ ὁδὸν, ἀγγήια ἔχοντας, κὴ τ ἐκκεχυμένον οἶνον συλλέγειν, ὡς ἐρδεῖ ποιθομένους. τ ὃ διαλοιδορέεσθαι πᾶσι, ὀργὴν ϖροποιθόμενον· ϖδὲ μυθαμένων ὃ αὐτὸν τ φυλάκων, χέρνῃ πρηύνεσθαι προποιέεσθαι, κὴ " ὑπείκεσθαι τῆς ὀργῆς. τέλ Θ. δὲ, ἐξελάσαι αὐτὸν τὸς ὄνους ἐκ τῆς ὁδῦ, κὴ κατασκιάζειν. ὡς ὃ λόγυς τε πλείυς ἐγίνετο, καί τινα κὴ σκῶψαι μιν, κὴ ἐς γέλωτα προαγαγόντας, ὑπθῦναί σφι τ ἀσκὸν ἕνα αὐτοῖσι. τὸς ὃ αὐτῦ ὥσπερ εἶχον καταικλιθέντας, πίνειν ἀμυνέεσθαι, κὴ σκεῖνον ϖδὲ λαμβάνειν, κὴ καθεύδειν μετ' ἑωυτῆς μείναντα σιμπίνειν· τὸν κὴ πειθῆναί τε δὴ, κὴ καταμεῖναι. ὡς δὲ μιν ϖδὲ τῶν πάσιν φιλοφρόνως ἠσπάζοντο, ὑπθῦναι αὐτοῖσι κὴ ἄλλων τῆς ἀσκῶν. διαφλέι ὃ τῳ ποτῳ χρησαμένυς τὸς φυλάκους, καταμεθυσθῆναι· κὴ κρατηθέντας ὑπὸ τῦ ὕπνυ, αὐτῦ ἐνθαῦτερ ἔπινον κατακοιμηθῆναι. τ ὃ, ὡς πρόσω ἦν τῆς νυκτὸς, τό, τε σῶμα τ ἀδελφεῦ καταλύσαι, κὴ τ φυλάκων ὑπὸ λύμην πάντων ξυρῆσαι τὰς δεξιὰς παρηίδας. ὑπθέντα ὃ τ νέκυα ὑπὸ τὸς ὄνους, ἀπελαυνέειν ἐπ' οἴκυ, ὑπτελέσαντα τῇ μητρὶ τὰ προσταχθέντα. τὸν δὲ βασιλέα, ὡς αὐτῷ ἀπηγγέλθη τῦ φωρὸς ὁ νέκυς ἐκκεκλεμμένος, δεινὰ ποιέειν. πάντων ὃ βυλόμυον δύρεσθαι ὅς τις κατὰ εἴη ὁ ταῦτα μηχανώμενος, ποιῆσαι μὲν τάδε, ἐμοὶ μὲ ἐ πιστά· τ δυγατέρα τ ἑωυτῦ καπίσας ἐπ' οἰκήματος, ἐντειλάμενον πάντας τὸν μοῦ ἐπ' ὀνείδεϊ, κὴ πρὸς συγγενέας, ἀναγκάζειν λέγειν αὐτῇ ὃ, τι δὴ ἐν τῷ βίῳ ἔργασαι αὐτῷ σοφώτατον κὴ ἀνοσιώτατον· ὃς δ' ἂν ἀπηγήσηται τὰ

[1] Detractis utrium duobus aut tribus peronibus, ſeu ſacculis, reſolviſſe illos laxatis vinculis:

περὶ τὸν φῶρα γεγονυῖα, τῶν τον συλλαμβάνειν, καὶ μὴ ἀπέναι ἔξω. ὡς δὲ τῷ παῖδα πυθέσθαι τὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς πρόσταχθέντα, τὸν φῶρα πυθόμενον τοῦ εἵνεκα ταῦτα ἐπρήσσετο, βουληθέντα πλυτερπίῃ τῇ βασιλῆϊ. τοῦτον ἐπιμηθέα, πάσεων ἐπιτήδεα, νεκροῦ προσφάτου ἀποταμόντα τῷ χεῖρα ὑπὸ τῇ ὠμῳ, εἶναι αὐτὸν ἔχοντα αὐτῷ ὑπὸ τῇ ἱματίῳ· ἐσελθόντα δὲ ἐς τοῦ βασιλῆος τῷ θυγατέρα, καὶ εἰρωτώμενον τὸ περ καὶ οἱ ἄλλοι, ἀπηγήσασθαι ὡς ἀνοσιώτατον μὲν εἴη ἐργασμένος, ὅτι τοῦ ἀδελφεοῦ ὑπὸ τῇ θησαυρῷ τοῦ βασιλῆος ὑπὸ πάγης ἀλόντος ἀποτέμοι τῷ κεφαλήν· συφώτατον δέ, ὅτι τοὺς φυλάκους καταμεθύσας, καταλύσειε τοῦ ἀδελφεοῦ κρεμάμενον τὸν νέκυν. τὰ δέ, ὡς ἤκουσε, ἄπλεως αὐτοῦ τὸν δὲ φῶρα ὑπὸ τῷ σκότει περτέαναι αὐτῇ τὸ νεκροῦ τῷ χεῖρα. τὰ δέ, ὑπολαβομένῳ, ἔχειν, νομίζουσαν αὐτοῦ ὑπείνου τοῦ χειρὸς ἀντέχεσθαι. τὸν δὲ φῶρα περέμενον αὐτῇ, οἴχεσθαι ἀπὸ θυρέων φεύγοντα. ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἐς τὸν βασιλέα ἀνενείχθη, ὑπερπλῆσθαι μὲν ὅτι τῇ πολυφρεσύνῃ τε καὶ τόλμῃ τ' ἀνδρός. πέμψαντα ἐς πάσας τὰς πόλις, ἐπαγγέλλεσθαι ἀδειάν τε δώσειν, καὶ μεγάλα ὑποδεήσεσθαι ἐλθόντι ἐς ὄψιν τῷ ἑωυτοῦ. τὸν δὲ φῶρα, πιστώσαντα, ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν. Ῥαμψίνιτον δὲ μεγάλως θωυμάσαι, καὶ οἱ τὸν θυγατέρα ταύτῳ συνοικίσαι, ὡς πλεῖστα δὴ σοφισμῷ ἀνθρώπων. Αἰγυπτίους μὲν δὴ τοὺς ἄλλους περκερεύειν, ἀνεῖνον δὲ, Αἰγυπτίων. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἔλεγον τοῦτον τὸν βασιλέα ζωὸν καταβῆναι κάτω ἐς τὸν οἱ Ἕλληνες ἀΐδεω νομίζουσι εἶναι, καὶ κατακυβδεύειν τῇ Δήμητρι καὶ τὰ μὲν, νικᾷν αὐτεῦ, τὰ δὲ ἑωυτῷ ὑπ' αὐτοῦ. καὶ μιν πάλιν ἀπικέσθαι δῶρον ἔχοντα παρ' αὐτῆς χειρόμακτρον χρύσεον. ἀπὸ δὲ τοῦ Ῥαμψίνιτα καταβάσιος, ὡς πάλιν ἀπίκετο, ὀρτεῦ δὴ ἀνάγειν Αἰγυπτίους ἔφασαν, τεῦ καὶ ἐγὼ οἶδα ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ὑπερβολὴν ἐούσας αὐτοῦς. ἐμοὶ μὲν νυν εἴτε δι' ἄλλο τι, εἴτε διὰ ταῦτα ὀρτάζουσι, ἔχω λέγειν· φαίνεται δὲ αὐτημερὸν ἐξευφήναντες οἱ ἱρέες, κατ' ὧν ἔδησαν ἑνὸς αὐτοῦ μίτρῃ τὸ ὀφθαλμέε. ἀγαγόντες δὲ μιν ἔχοντα τὸ φάρος ἐς ὁδὸν φέρουσαν ἐς ἱρὸν Δήμητρος, αὐτοὶ ἀπαλλάσσονται ὀπίσω. τὸν δ' ἱρέα τοῦτον καταδεδεμένον τὸ ὀφθαλμέε, λέγουσι ὑπὸ δύο λύκων ἄγεσθαι ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Δήμητρος. ἀπέχον τῆς πόλεος ἑξήκοντα σταδίους. καὶ αὖτις ὀπίσω ὑπὸ τοῦ ἱροῦ ἀπάγειν μιν τοὺς λύκους ἐς τοὐυτὸ χωρίον. Τοῖσι μὲν νυν Αἰγυπτίων λεγομένοισι γε ἔστω ὅτῳ τὰ τοιαῦτα πιστὰ ἔστι· ἐμοὶ δὲ

circa furem acta essent, eum comprehenderet, neque exire permitteret. Quum itaque filia patris imperia faceret, furem, 1 quod audisset quamobrem ista fierent, cupientem evadere versutiam regis, hoc egisse: Recentis mortui amputatam ex humero manum sub pallio ferentem isse, atque ingressum ad filiam regis, quum interrogatus esset eadem quæ cæteri, enarrasse, hoc se sceleſtissimum perpetrasse, quod fratris in ærario regis laqueo capti caput amputasset: solertissimum autem, quod cadaver fratris suspensum resolvisset, custodibus prius ebriis factis. Illam, quum hæc audisset, manum in hunc injeciſſe: eique furem in tenebris manum mortui porrexisse. quam mulier quum apprehendisset, manum se hujus tenere rata, istum per fores se proripuisse, muliere delusa. Postquam & hæc renunciata sunt regi, stuporem incussisse tum astutiam, tum audaciam hominis. Ad extremum, dimissis per omnes urbes nunciis, regem edixisse, non modo veniam sed etiam magna munera manere furem, si in conspectum ipsius veniret: ita furem, fide habita, ad eum venisse: eique Rhampsinitum, magna viri admiratione ductum, filiam suam collocasse, tanquam ex omnibus mortalibus plurima scienti. Nam Ægyptios quidem cæteris, hunc autem Ægyptiis antecellere. ¶ Post hæc CXXII aiebant regem hunc descendisse vivum sub terram, eo ubi Græci opinantur sedes infernas esse, & ibi cum Cerere alea lusisse: & aliquando victorem, aliquando victum fuisse: & sursum iterum fuisse reversum, munus ab ea obtinentem mantile aureum. Quod tempus à Rhampsiniti descensu ad reditum, dicebant feriatum esse apud Ægyptios. Idque ego ad meam memoriam scio observatum. Verum 2 an ob id sic feriati sint Ægyptii, asserere non possum: sed sacerdotes pallium quoddam, quod intra unum diem detexuerunt, uni ex suis induere, & oculos mitra obducere: quem gestantem pallium ubi in viam deduxerunt quæ fert ad Cereris templum, ipsos redire illo relicto. Hunc autem sacerdotem oculos velatos habentem aiunt à geminis lupis agi ad Cereris templum, quod ab urbe viginti stadia abest: & rursus à templo in eundem locum à lupis reduci. 3 Quæ ab CXXIII Ægyptiis referuntur, cuicunque credibilia videntur, is eis utatur. mihi autem

1 *Vel*, Qui intelligeret. 2 An ob id, an ob aliud quippiam sic ferientur Ægyptii, asserere non possum. Sacerdotes autem pallium quoddam eo ipso die contextum uni ex suis induunt, & oculos mitra obducunt: quem gest. pall. ubi in v. dedux. q. s. ad C. templum, ipsi redeunt illo relicto. 3 Et hæc quidem tum ab Ægyptiis relata sunt, quæ cuic. cr. vid. is eis utatur. Mihi autem ———

in omni

in omni ſermone conſtitutum eſt ea ſcribere quæ auditu cognovi. Inferiorum principatum tenere Cererem & Liberum Ægyptii aiunt. Hi denique primi extiterunt qui dicerent animam hominis eſſe immortalem, quæ de mortuo corpore ſubinde in aliud atque aliud corpus, ut quodque gigneretur, immigraret. Atque ubi per omnia ſe circumtuliſſet, terreſtria, marina, volucria, rurſus in aliquod hominis corpus genitum introire. atque hunc ab ea circuitum fieri intra annorum tria millia. Hanc rationem ſunt è Græcis qui uſurpaverint tanquam ſuam ipſorum, alii prius, alii poſterius, quorum ego nomina ſciens, non
CXXIIII duco ſcribenda. ¶ Ad Rhampſinitum uſque regem aiebant in Ægypto viguiſſe ſane 1 jus omne. Poſt hunc autem, qui in regno ſucceſſit CHEOPEM in omne flagitium fuiſſe prolapſum. Omnibus namque eum templis obſeratis, ante omnia Ægyptiis ne ſacrificarent interdixiſſe. Deinde juſſiſſe ut in ſuis ipſius operibus exercerentur: aliis, ut ex lapidicinis Arabici montis ſaxa exciperent, & illinc ad Nilum uſque protraherent: aliis, ut tranſmiſſo flumine, illa acciperent, & ad montem qui dicitur Libycus traherent. Faciebant autem opus circiter decem hominum myriades, *id eſt, centum millia*, ternis ſuper menſibus ſingulæ. In ea via populus dum trahendis ſaxis atteritur, decenne tempus trivit, quod non multo minoris operis mihi videtur quam pyramidem extruxiſſe. Cujus longitudo eſt quinque ſtadiorum, latitudo decem paſſuum: 2 altitudo (ubi maxima eſt) octo paſſuum, lapide polito & animalibus inſculpto. In hac decem annos fuiſſe conſumptos, & in ſubterraneis ædibus in tumulo, ſupra quem pyramides ſtant, quas fecit ſibi pro ſepulcro, in inſula, intromiſſo per foſſam Nilo. Verum in pyramide hac annos viginti abſumptos: cujus ſingulæ frontes (nam eſt formæ quadratæ) ſunt 3 octogenûm jugerum pari altitudine, ſaxis dolatis decentiſſimeque coagmentatis, quorum nullum eſt
CXXV minus triginta pedum. Fuit autem extructa hæc pyramis in ſpeciem graduum, quas quidem ſcalas, quidam arulas vocant. Poſteaquam eam principio talem feciſſent, attollebant reliquos lapides brevibus machinis è ligno factis, ex humo in primum ordinem graduum levantes. 4 Ubi ſuper hunc gradum lapis erat, ἐς δὲ πάντα τὸν λόγον τοῦτον κεῖται, ὅτι τὰ λεγόμενα ὑπ' ἐκάστων ἀκριβῶς γεγραφα. ἀρχηγετεύειν δὲ τῆς κάτω Αἰγύπτιοι λέγουσι Δήμητρα καὶ Διόνυσον. πρῶτοι δὲ καὶ τόνδε τὸν λόγον Αἰγύπτιοι εἰσὶ εἰπόντες, ὡς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι. τῷ σώματι δὲ καταφθινόντι, ἐς ἄλλο ζῶον αἰεὶ γινόμενον ἐσδύεται· ἐπεὰν δὲ περιέλθῃ πάντα τὰ χερσαῖα καὶ τὰ θαλάσσια καὶ τὰ πτηνά, αὖτις ἐς ἀνθρώπου σῶμα γινόμενον ἐσδυῆναι. τὴν περιήλησιν δὲ αὐτῇ γίνεσθαι ἐν τρισχιλίοισι ἔτεσι. τούτῳ τῷ λόγῳ εἰσὶ οἱ Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, οἱ μὲν πρότερον, οἱ δὲ ὕστερον, ὡς ἰδίῳ ἑωυτῶν ἐόντι· τοῦτον ἐγὼ εἰδὼς τὰ ὀνόματα, οὐ γράφω. Μέχρι μὲν νυν Ῥαμψινίτου βασιλέος ἦν ἐν Αἰγύπτῳ πᾶσαν εὐνομίαν ἔλεγον, καὶ διαβῆναι Αἴγυπτον μεγάλως· μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι τοῦτον τὸν Χέοπα, ἐς πᾶσαν κακότητα ἐλάσαι. κατακλήσαντα γὰρ μιν πάντα τὰ ἱρά, πρῶτα μὲν σφέας θυσιέων τυτθίων ἀπέρξαι· μετὰ δὲ, ἐρλάζεσθαι ἑωυτῷ κελεύειν πάντας Αἰγυπτίους. τοισι δὴ ἀποδεδέχθαι, ὀκόσοι τῶν λιθοτομιέων τῶν ἐν τῷ Ἀραβίῳ ὄρεϊ, ἐκ τούτων ἕλκειν λίθους μέχρι τοῦ Νείλου· διαπεραιωθέντας δὲ τὸν ποταμὸν πλοίοισι, τοὺς λίθους ἑτέροισι ἔταξε ἐκδέκεσθαι, καὶ πρὸς τὸ Λιβυκὸν καλεόμενον ὄρος, πρὸς τοῦτο ἕλκειν. ἐργάζοντο δὲ κατ' δέκα μυριάδας ἀνθρώπων αἰεὶ τὸν τρίμηνον ἐκάστοτε χρόνον. τῆς δὲ ἐθλιμέθαι τὸν λαὸν δέκα μὲν ἔτεα τὴν ὁδὸν κατ' ἣν εἵλκον τοὺς λίθους, τὴν ἐδείμαν, ἔργον ἐὸν οὐ πολλῷ τεῳ ἔλασσον τῆς πυραμίδος, ὡς ἐμοὶ δοκέειν. τὸ μὲν γὰρ μῆκός ἐστι πέντε σταδίοι· εὖρος δέ, δέκα ὀργυιαί· ὕψος δέ, τῇ ὑψηλοτάτη ἐστὶ αὐτὴ ἑωυτῆς, ὀκτὼ ὀργυιαί· λίθου τε ξεστοῦ καὶ ζώων ἐγγεγλυμμένων. τούτου δὴ τοῦ δέκα ἔτεα ἐθλίμεθαν. καὶ τὸ μὲν ἐπὶ τῷ λόφῳ, ἐπ' ᾧ ἕστασι αἱ πυραμίδες, τῆς ἄνω γῆς οἰκημάτων, τοὺς ἐποιέετο δαίκας ἑωυτῷ ἐν νήσῳ, διώρυχα τοῦ Νείλου ἐσαγαγών. τῇ δὲ πυραμίδι αὐτῇ χρόνον γεγονέναι εἴκοσι ἔτεα ποιεομένῃ, τῆς ἐστι παντακῇ μέταπαν ἕκαστον ὀκτὼ πλέθρα, εἰσὶ τετράγωνος, καὶ ὕψος ἴσον. λίθου δὲ ξεστοῦ τε καὶ ἁρμοσμένου τοιμάλιστα· οὐδεὶς τῶν λίθων τριηκόντορος ποδῶν ἐλάσσων. Ἐποιήθη δὲ ὧδε αὕτη ἡ πυραμὶς ἀναβαθμῷ τρόπον, τὰς μετεξέτεροι κρώσσας, οἱ δὲ βωμίδας ὀνομάζουσι. τοιαύτῳ τοπορῶτιν, ἐπεὶ τε ἐποίησαν αὐτῷ, πεῖρον τῆς ὑπολοίπου λίθους μηχανῇσι ξύλων βραχέων πεποιημένησι· χαμόθεν μὲν δὴ τὴν πρῶτον στοιχὸν ἀναβαθμὸν αἴροντες· ὅκως δὲ ἀνίοι ὁ λίθος ἐπ' αὐτόν,

87 Δήμητρα

87 γινόμενον

——toto hoc opere, *vel hac narratione*, conſtitum 1 Omnem legum æquitatem &c. 2 Altitudo autem, qua parte eſt altior ſeipſa. *Sic ad verbum. Intelligit autem faſtigium ipſius pyramidis.* 3 Octogenûm pedum. 4 Atque prout in eum lapis attollebatur,

εἰς ἑτέρην μηχανὴν ἐπῆιδετο, ἑστεώσαν δὴ τὴν πρώτην στοίχου· ἀπὸ τούτου δὴ τὸν δεύτερον εἵλκυσε στοῖχον, ἐπ' ἄλλης μηχανῆς. ὅσοι γὰρ δὴ στοῖχοι ἦσαν φῶς ἀναβαθμοῦ, τοσαῦται καὶ αἱ μηχαναὶ ἦσαν· εἴτε καὶ τὴν αὐτὴν μηχανὴν ἐοῦσαν μίλον τι καὶ εὐκαταφόρητον δὴ στοῖχον ἕκαστον, ὅκως τὸν λίθον ἐξέλοιεν. λελέχθω γὰρ ἡμῖν ἐπ' ἀμφότερα, καθάπερ λέγεται. ἐξεποιήθη δ' ὦν τὰ ἀνέσταται αὐτῆς πρῶται· μετὰ δέ, αἱ τὰ ἐπόμενα τούτων ἐξεποίευν· πολυτελέστατα δὲ, αὐτῆς τὰ ὀλίγιστα καὶ τὰ καταγτάτω ἐξεποίησαν. στήλη δὲ φέρ' εἰπεῖν γράμμασι Αἰγυπτίοις ἐν τῇ πυραμίδι, ὅσα ἐς πυρμαίλιον καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα ἀναισιμώθη τοῖσι ἐργαζομένοισι· καὶ, ὡς ἐμὲ εὖ μεμνῆσθαι τὰ ὁ ἑρμηνεὺς μοι, ὅπ. λεγόμεν. τὰ γράμματα, ἔφη, ἐξακόσια καὶ χίλια τάλαντα ἀργυρίου πεπλέωκε. εἰ δ' ἔστι ὕπως ἔχοντα ταῦτα, ἡσσα εἰκὸς ἄλλα δεδαπανῆσθαι ὅτι ἐς τε σίδηρον, τῷ ἐργάζοντο, καὶ σιτία καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἐργαζομένοισι; ὁκότε χρόνον μὲν οἰκοδόμεον τὰ ἔργα τὸν εἰρημένον. ἄλλον δὲ (ὡς ἐγὼ δοκέω) ἐν τῷ τὸς λίθους ἔταμνον, καὶ ἄγον καὶ τὸ κάτω γῆν ὄρυγμα ἐργάζοντο ὐκ ὀλίγον χρόνον. Ἐς τοῦτο δὴ ἐλθεῖν Χέοπα κακότητος, ὥστε τὴν θυγατέρα τὴν ἑωυτοῦ, χρημάτων δεομένην, κατίσαντα ἐπ' οἰκήματος, προστάξαι πρήκτας ἀργύριον ὁκόσον δή τι. ἠνδρὶ δὲ τούτῳ ἐλέγετο. τὴν δὲ, τά τε κατὰ τὸν πατέρα ταχθέντα πρήκτας ἰδίη δὴ καὶ αὐτὴ 88
Ἀφρωνοθλῆαι μνημόσυνον καταλιπέσθαι. καὶ τοῦ μνημείου
τοῦτο οἰκοδομήσασθαι πρὸς αὐτὴν ἐκέλευε δέεσθαι ὅκως ἂν αὐτῇ ἕνα λίθον ἐν τοῖσι ἔργοισι δωρέοιτο. ὐκ τούτων δὲ τῶν λίθων ἔφασαν τὴν πυραμίδα οἰκοδομηθῆναι, τὴν ἐν μέσῳ τῶν τριῶν ἑστηκυῖαν, ἐμπροσθεν τῆς μεγάλης πυραμίδος· τῆς τὸ κῶλον ἕκαστον, τῆς ἐστὶ
ὅλης καὶ ἡμίσεος πλέθρου. Βασιλεῦσαι δὲ τῶν Χέοπα τοῦτον Αἰγύπτιοι λέγουσι πεντήκοντα ἔτεα. τελευτήσαντος δὲ τούτου, ἐκδέξασθαι τὴν βασιληίην τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Χεφρῆνα. καὶ τοῦτον δὲ τὰ αὐτὰ τούτῳ ἔρξαι τά τε ἄλλα, καὶ πυραμίδα ποιῆσαι, ἐς μὲν τὰ ἐκείνου μέτρα οὐκ ἀνήκουσαν. ταῦτα γὰρ ὧν καὶ ἡμεῖς ἐμετρήσαμεν. ὔστερον δὲ οὐ πρὸς οἰκήματα κάτω γῆν, ἔστε ὐκ τοῦ Νείλου διώρυξ ἥκει ἐς αὐτήν, ὥσπερ ἐς τὴν ἑτέρην, ῥέουσα. διοικοδομημένη δὲ αὐλῶνι ἔστω, νῆσον περιῤῥέειν, ἐν τῇ αὐτὸν λέγουσι κεῖσθαι Χέοπα. κατοικέιας δὲ τὴν πρώτην δόμον λίθου Αἰθιοπικοῦ ποικίλου, τεσσεράκοντα πόδας

alteri machinæ imponebatur, quæ in ipsâ primo gradu stabat. Ab hoc deinde in alterum ordinem trahebatur, super alteram machinam. Nam quod ordines graduum, totidem machinæ erant, sive eandem machinam, quæ una & facilis ad ferendum esset, transferebant ad singulos ordines, quoties saxum amoliebantur. 1 Dictum sit à Nobis de utroque, quemadmodum refertur. Effecta sunt igitur ita prima quæque ex pyramide, quæ erant altissima: deinde gradatim sequentia: novissime vero quæ solo sunt juncta & infima. In ipsa pyramide literæ Ægyptiacæ scriptæ, indicant quantum sit erogatum in operarios pro 2 apio, cæpis, & alliis: quod interpres earum literarum (ut probe reminiscor) aiebat in summa mille & sexcenta talenta pecuniæ esse. Quod si ita se habet, quantum in alia credibile est fuisse consumptum, vel in ferramenta, vel in cibos, vel in 3 vestiarium operariorum? Atque per id quod dixi tempus opera extruebant. Alio item tempore (ut ego opinor) lapides exciderunt atque portarunt, & alio non exiguo subterraneam fossam effecerunt. Propter quod eo flagitii deveniſſe Cheopem, ut pecunia defectus, filiam suam in quodam ædificio prostituerit, imperans quantumcunque faceret quæstum. (non enim dicebatur quantum) eamque cum patris jussa fecisse, tum vero privatim de relinquenda sui memoria cogitasse, itaque singulos ad se intrantes orasse ut sibi ad opera singulos lapides donarent. Ex his lapidibus aiebant extructam fuisse pyramidem quæ stat in medio trium, in conspectu pyramidis magnæ, cujus unumquodque latus 4 sesquijugerum est. ¶ Quinquaginta annos regnasse hunc Cheopem Ægyptii dicebant: eoque defuncto accepisse regnum fratrem CHEPHRENEM: & hunc eodem instituto usum cum in aliis tum vero in faciendâ pyramide, non tamen quæ ad magnitudinem fraternæ accederet. eas nanque & nos sumus dimensi. Nam subterranea non subsunt ædificia, neque per fossam derivatus in eam Nilus (quemadmodum in alteram) influit, sed extructo aquæductu introrsum insulam circumluit, in quâ situm esse ipsum Cheopem aiunt. 5 Fulsisse tum ex Æthiopico lapide versicolore primùm domum, quadraginta pedibus

CXXVI

CXXVII

1 Dictum enim fit à nobis quod aiunt in utramque partem. 2 Raphano, 3 Vestem, *id est, vestitum*, operariorum, dum per id quod dixi tempus operâ extruerent. 4 Sesquiplethri spatium habet. *Ad verbum, Sesquiplethrum est, id est*, 150 *pattis pedes.* 5 Primo autem ædificio ex lapide Æthiopico versicolore ædificato, quadraginta pedibus ——

depres-

depressiorem altera, sed habentem idem quod grande ædificium magnitudinis. Stant autem super eundem tumulum ambæ, centum fere pedum celsitudinis. Porro quinquaginta sex annos regnasse Chephrenem aiebant. Ita centum & sex anni CXXVIII supputantur quibus Ægyptii in omni calamitate versati sunt, nec templa aperta, sed semper fuerunt occlusa. Hos reges Ægyptii præ odio ne nominare quidem volunt, sed eorum pyramidas vocant pastoris Philitionis, qui ea tempestate pecudes per hæc loca pascebat. ¶ Post hunc regnasse in Ægypto dicebant MYCERINUM Cheopis filium, CXXIX eumque paterna perosum facta, & templa reseraſſe, & populo ad ultimum calamitatis afflicto fecisse potestatem res agendi & sacrificandi: quinetiam super omnes reges justitiam exercuisse. Quo nomine ex universis regibus hunc Ægyptii maxime prædicabant, tum ob alia quæ bene judicabat, tum vero quod conquerenti de ipsius sententia, de suo donabat, ut indignationi hominis satisfaceret. Quum autem esset in cives ita clemens Mycerinus, atque 1 ita studiosus principium ei malorum contigisse obitum filiæ, quæ domi unica soboles erat. Qua clade supramodum dum doleret, velletque filiam excellentiori aliquo genere sepelire quam cæteri, fecisse ligneam bovem cavam, quam quum inauraſſet, in ea filiam CXXX sepelisse defunctam. Neque humo bos hæc condita est, sed ad meam usque memoriam in propatulo 2 fuit in urbe Sai apud regiam in conclavi quodam exornato posita. Cui singulis diebus omnifarii odores 3 inferuntur: noctibus autem perpetuo incensa lucerna astat. In altero contiguo conclavi imagines stant concubinarum Mycerini, ut in urbe Sai sacerdotes aiebant. Stant enim colossi, *id est grandia simulacra*, circiter viginti, è ligno fabricati, nudi plerique: qui quarum sint mulierum non possum dicere, præCXXXI terquam quæ narrantur. Sunt qui de hac bove & colossis hæc referant: Mycerinum amore filiæ suæ captum, vim ei intulisse: deinde illam quum præ mœrore se suspendisset, patrem in hac bove sepelisse: matrem autem manus ministrarum quæ filiam patri prodidissent, præcidisse, & nunc earum hæc esse simulacra ejus mali quod vivæ passæ fuissent. Hæc (ut ego opinor) dicunt nugatores, ut alia, ita & de manibus colossorum: quippe quas

ὑπὸ βοὸς τῆς ἐτέρης, τῷ ὑπὸ τὸ μέγαθος ἐχομένῃ τῆς μεγάλης οἰκοδομῆς. ἐσὶ δὲ ἐν λόφῳ ἡ αὐτὴ ἀμφοτέρη, μάλιστα ἐς ἑκατὸν πόδας ὑψηλή. βασιλεύσας δὲ ἔλεγον Χεφρηνα ἔτεα ἓξ καὶ πεντήκοντα ἔτεα. Ταῦτα ἓξ τε καὶ ἑκατὸν λογίζονται ἔτεα, ἐν τοῖσι, Αἰγυπτίοισί τε πᾶσαν εἶναι κακότητα, καὶ τὰ ἱερὰ χρόνου τοσούτου κατακληισθέντα, μὴ ἀνοιχθῆναι. τούτους ὑπὸ μίσεος ὀνομάζειν μάλιστα Αἰγυπτίους ὀνομάζειν, ἀλλὰ καλέουσι τὰς πυραμίδας τοῦ ποιμένος Φιλιτίωνος, ὡς τοῦτον τὸν χρόνον ἔνεμε κτήνεα καὶ αὐτὸς τὰ χωρία. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεύσαι Αἰγύπτου Μυκερῖνον ἔλεγον, Χέοπος παῖδα. τοῦ τὰ μὲν τοῦ πατρὸς ἔργα ἀπαδέειν. ἐπιδὲ τά τε ἱερὰ ἀνοῖξαι, καὶ τὸν λαὸν τετρυμένον ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ, ἀνεῖναι πρὸς ἔργα τε καὶ θυσίας. δίκῃσι δὲ σφι πάντων βασιλέων δικαιοτάτους κρίνειν. καὶ τοῦτο μὲν νυν τὸ ἔργον, ἀπάντων ὅσοι ἤδη βασιλεῦς ἐγένοντο Αἰγυπτίων, αἰνέσαι μάλιστα τοῦτον. τά τε γὰρ μὴν ἄλλα κρίνειν εὖ, καὶ δὴ καὶ τῷ ὀπιμεμφομένῳ ἐκ τῆς δίκης περὶ ἑωυτοῦ διδόντα ἄλλα, ἀποτιμπλάναι αὐτοῦ τὸ θυμόν. ἐόντι δὲ ἠπίῳ τῷ Μυκερίνῳ καὶ τὰς πολίτας, καὶ ταῦτα ὑπερθύοντι, πρῶτον κακῶν ἀρξαι τὴν θυγατέρα ἀποθανοῦσαν αὐτοῦ, τὴν μούνην οἱ ἐοῦσαν ἐν τοῖσι οἰκηίοισι τέκνων. τὸν δή, ἀσθαλγήσαντά τε τῷ περιεσπάσθαι πρήγματι, καὶ βουλόμενον περισσότερόν τι τῆς ἄλλων θάψαι τὴν θυγατέρα, ποιῆσαι ἐκ ξυλίνην βοὸς κοίλην, καὶ ἐπείτα καταχρυσώσαντά μιν ταύτῃ, ἐν τῇ αὐτὴν θάψαι τὴν ἀποθανοῦσαν θυγατέρα. Αὕτη ὦν ἡ βοῦς γῆ οὐκ ἐκρύφθη, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν φανερὴ ἐν Σάι μὲν πόλει οὖσα, κειμένη δὲ ἐν τοῖσι βασιλείοισι, ἐν οἰκήματι ἠσκημένῳ. θυμιήματα δὲ παρ' αὐτὴν παντοῖα καταγίζουσι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην. νύκτα δὲ ἑκάστην λύχνος κατακαίεται ἀγχοῦ τῆς βοός· ταύτης ἐν ἄλλῳ οἰκήματι εἰκόνες τριήκοντα τῶν παλλακέων τοῦ Μυκερίνου ἑστᾶσι, ὡς ἔλεγον οἱ ἐν Σάι πόλει ἱρέες. ἑστᾶσι μὲν δὴ ξύλινοι κολοσσοί, ἔοῦσαι ἀριθμὸν ὡς εἰκάσαι μάλιστα πυγμαῖαι κείμεναι. αἵτινες μέντοι εἰσὶ, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ἢ τὸ λεγόμενα. Οἱ δέ τινες λόγῳσι καὶ τῆς βοὸς ταύτης, καὶ τῶν κολοσσῶν, τοιόνδε τὸν λόγον. ὡς Μυκερίνος ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ θυγατρὸς, καὶ ἐπειτα ἐμίγη οἱ ἀεκούσῃ, μετὰ δέ, λέγουσι ὡς ἡ παῖς ἀπήγξατο ὑπὸ ἄλγεος· ὁ δὲ μιν ἔθαψε ἐν τῇ βοῒ ταύτῃ· ἡ δὲ μήτηρ αὐτῆς τὸν ἀμφιπόλων τὸν προδόσιον τὴν θυγατέρα τοῦ πατρὸς ἀπέτεμε τὰς χεῖρας καὶ νῦν τὰς εἰκόνας αὐτῶν ἐν πομπῇσι τοῖσι ζωοῖσι ἔπεσι δίκην ζωὰς ἐούσας. ταῦτα δὲ λέγουσι φλυηρέοντες, ὡς ἐγὼ δοκέω, τά τε ἄλλα, καὶ δὴ καὶ τὰς χεῖρας τῶν κολοσσῶν. τούτων γὰρ ἐστὶ κατὰ

———infra, alteram ædificavit eadem magnitudine, magnæ contiguam. *ut legatur* οἰκοδόμησε *pro* οἰκοδομῆς. 1 Ita se gereret, 2 Extabat in urbe *&c. vel, visebatur.* 3 Adolentur:

89 ἡμεῖς ὡρέομεν ὅτι ὑπὸ χρόνου τὰς χεῖρας ἀποβεβλήκασι, αἱ ἐν τοῖσι αὐτέων ἐφαίνοντο ἔτι καὶ ἐοῦσαι. ἔστι δὲ ἐς ἐμέ. Ἡ δὲ βοῦς τὰ μὲν ἄλλα κατακέκρυπται φοινικέῳ εἵματι· τὸν αὐχένα δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν φαίνει κεχρυσωμένα παχέα κάρτα χρυσῷ. μεταξὺ δὲ τῶν κεράων, ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος μεμιμημένος ἔστηκε χρύσεος. ἔστι δὲ ἡ βοῦς οὐκ ὀρθή, ἀλλ' ἐν γόνασι κειμένη· μέγαθος δὲ ὅσσπερ μεγάλη βοῦς ζωή. ἀναφέρεται δὲ ἐκ τοῦ οἰκήματος ἀνὰ πάντα τὰ ἔτεα· ἐπεὰν τύπτωνται οἱ Αἰγύπτιοι τὸν ἐκ ὀνομαζόμενον θεὸν ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι, τότε ὦν καὶ τὴν βοῦν ἀναφέρουσι ἐς τὸ φῶς. φασὶ δὲ αὐτὴν δεηθῆναι τοῦ πατρὸς Μυκερίνου ἀποθνήσκουσαν, ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἅπαξ μιν τὸν ἥλιον καταιδεῖν. Μετὰ δὲ τῆς θυγατρὸς τὸ πάθος, δεύτερα τούτῳ τῷ βασιλεῖ τάδε γενέσθαι· ἐλθεῖν οἱ μαντήιον ἐκ Βουτοῦς πόλεος, ὡς μέλλοι ἓξ ἔτεα μοῦνον βιοὺς, τῷ ἑβδόμῳ πλαυτήσειν. τὸν δὲ, δεινὸν ποιησάμενον, πέμψαι ἐς τὸ μαντήιον τῷ θεῷ ὀνείδισμα, ἀντιμεμφόμενον ὅτι ὁ μὲν αὐτοῦ πατὴρ καὶ πάτρως, ἀποκληίσαντες τὰ ἱερὰ, καὶ θεῶν τε μεμνημένοι, ἀλλά τε τοὺς ἀνθρώπους φθείροντες, ἐβίωσαν χρόνον ἐπὶ πολλόν· αὐτὸς δ' εὐσεβὴς ἐών, μέλλει ταχέως οὕτω τελευτήσειν. ἐκ δὲ τοῦ χρηστηρίου αὖτις δεύτερα ἐλθεῖν λέγοντα, τούτων εἵνεκα καὶ συμφορὴν αὐτὸν καὶ οὐκ αὐτῷ τὸν βίον· ἐκλῦσαι μὲν τὸ χρεὼν οὐ δυνατὸν εἶναι θεῷ· Αἴγυπτον γὰρ ἓξ ἐπὶ ἔτεα πεντήκοντά τε καὶ ἑκατὸν κακωθῆναι· καὶ τοὺς μὲν πρὸ ἐκείνου γενομένους βασιλέας, μαθεῖν τοῦτο, κεῖνον δὲ οὔ. ταῦτα δὴ ἀκούσαντα τὸν Μυκερῖνον, ὡς οἱ καταμεμελημένον ἤδη οἱ τούτων, λύχνα ποιησάμενον πολλὰ, ὅκως γένοιτο νύξ, ἀναψάντα αὐτὰ, πίνειν τε καὶ εὐπαθέειν, οὔτε ἡμέρης, οὔτε νυκτὸς ἀνιέντα, ἐς τε τὰ ἕλεα καὶ τὰ ἄλσεα πλανώμενον, καὶ ἵνα πυθοίατο εἰ ἐνθυμητήρια ὀπισθεώτερα. ταῦτα δὴ ἐμηχανᾶτο, θέλων τὸ μαντήιον ψεύδεσθαι, ἵνα οἱ δυώδεκα ἔτεα ἀντὶ ἓξ ἐτέων ἡμέρῃσι, αἱ νύκτες ἡμέραι ποιεύμεναι. Πυραμίδα δὴ καὶ ταύτην ἀπελίπετο πολλὸν ἐλάσσω τῆς πατρὸς, * εἴκοσι ποδῶν καταδέουσαν, κῶλον ἑκάστου τετρώρου πλέθρου, ἐούσης τετραγώνου· λίθου δὲ ἐς τὸ ἧμυ Αἰθιοπικοῦ. τὴν δὴ μετέξεσι φασὶ Ἑλλήνων Ῥοδώπιος ἑταίρης γυναικὸς εἶναι, ἐκ ὀρθῶς λέγοντες. οὐδὲ ὦν οὐδὲ εἰδότες μοι φαίνονται λέγειν ὅστις ἦν ἡ Ῥοδῶπις. οὐ γὰρ ἂν οἱ πυραμίδα ἀνέθεσαν ποιησασθαι τοιαύτην, ἐς τὴν ταλάντων χιλιάδες ἀναρίθμητοι, ὡς λόγῳ εἰπεῖν,

ipſi vidimus temporis diuturnitate delapſas, quæ ad meam uſque ætatem ad pedes eorum ſtratæ viſebantur. Bos CXXXII
quoque cum cæterum corpus operta eſt Phœniceo pallio, tum vero cervicem & caput craſſo admodum auro: cujus inter media cornua 1 circulus annexus ineſt, ſoli aſſimilatus. Neque ſtans eſt bos, ſed in genua cubans, magnitudine quanta eſt grandis vacca viva. Effertur autem è conclavi quotannis. & poſtquam Ægyptii verberarunt deum quendam, quem in tali negocio non puto mihi nominandum, tunc & bovem in lucem proferunt. Aiunt enim eam oraſſe patrem Mycerinum, ut defuncta quotannis ſemel ſolem intueretur. Huic re- CXXXIII
gi, poſt calamitatem filiæ, ſecundo loco hæc accidiſſe: Ex urbe Buti veniſſe oraculum, fore ut ſex omnino annos viveret, ſeptimo defuncturus. Id hunc ægre ferentem, viciſſim miſiſſe ad oraculum contumelioſas querimonias; quod, quum pater ſuus & patruus qui deorum immmemores templa clauſerant, homineſque perdiderant, tamdiu vixiſſent, ipſe pie faciens tam cito foret vita defuncturus. Rurſus ei veniſſe dicuntur ex oraculo reſponſa, eapropter ipſum propere vitam finituram quod non id faceret 2 quod deberet. Oportuiſſe enim Ægyptum centum quinquaginta annis affligi: idque duos qui ante eum fuiſſent reges didiciſſe, ipſum vero, nequaquam. Hæc ubi accepit Mycerinus, ſe jam à numinibus damnatum, lucernas feciſſe permultas, quibus quum nocteſceret accenſis, potaret ac ſe oblectaret: neque diu neque noctu intermittentem quin per paludes perque nemora vagaretur, 3 utque audiretur juvenilibus in rebus ſtudioſiſſime verſari. Hæc autem idcirco excogitarat, quod vellet oraculum convincere mendacii, ut duodecim pro ſex fierent anni, diebus factis ex noctibus. Pyramidum & hic reli- CXXXIV
quit longe minorem paterna, vicenis pedibus ex omni parte (nam eſt quadrangularis) breviorem, 4 quæ eſt trium jugerum, Æthiopico ex lapide ad medium uſque. Hanc quidam Græcorum volunt eſſe Rhodopis mulieris proſtantis, non recte ſentientes: qui ne noſſe quidem videntur quænam fuerit Rhodopis de qua loquuntur. Neque enim talem pyramidem illa ſibi facere deſtinaſſet, in qua talentorum infinita (ut ſic dicam) millia

1 Orbis eſt ſolis aureus aſſimilatus. 2 Quod in fatis eſſet ut faceret. 3 Et ubi intelligeret cœnacula eſſe commodiſſima. 4 Trium plethrorum, *id eſt pedum* 300. * σαρανταπόδων, Greavius de Pyramid.

conſum-

consumpta sunt. Ad hæc, non istius sed Amasis regis temporibus Rhodopis floruit. Multis enim post hos reges annis qui istas pyramides reliquerunt, Rhodopis extitit, genere Thracia, ancilla Iadmonis Samii, ex urbe Vulcani, conserva Æsopi fabularum scriptoris (1 nam & hic Iadmonis fuit) postquam is huic mulieri non minimum cordi fuit. Siquidem quum sæpenumero Delphi ex oraculo pronunciarent, siquis sumere pœnas vellet 2 animæ Æsopi, alius nullus extitit qui sumere vellet nisi Iadmonis ex filio nepos, alius Iadmon. ita &
CXXXV Æsopus Iadmonis fuit. Rhodopis autem in Ægyptum abiit, à Xantho Samio transportata. Et quum eo ad quæstum faciendum veniisset, magna pecunia fuit redempta à Charaxo, viro Mitylenæo, Scamandronymi filio, Sapphûs poematum conditricis fratre. Hunc in modum Rhodopis libertatem nacta est, & in Ægypto remansit: gratioſaque vehementer effecta ingentes opes 3 comparavit, quæ Rhodopin transcenderent, non quæ ad talem pyramidem faciendam ascenderent. 4 Ex quarum opum decima parte cuicunque etiam hoc volenti cognoscere licet, non magnam ab illa pecuniam fuisse repositam. Quum enim optaret memoriam sui in Græcia relinquere, fecit opus quod ab alio excogitatum non est neque donatum, idque donavit in templo Delphico monumentum sui. E decima enim suarum opum tot è ferro verua ad boves torrendos fecit, ad quot facienda sufficeret decima ipsa: quæ Delphos misit: quæ nunc quoque posita sunt exregione templi, post aram quam Chii donaverunt. Gaudent autem quodammodo in Naucrate prostibula fieri gratioſa. nam hæc de qua mentio habetur, adeo nobilitata est fama, ut nemo Græcorum non edidicerit Rhodopis nomen. Alterius quoque quæ posterior fuit nomine Archidice, fama per Græciam celebris extitit, sed minus quam prioris: 5 cujus amore Charaxus insaniens, Mitylenen rediit, ut meminit Sappho, conviciis eum infectata. & de Rhodope quidem hactenus.

CXXXVI ¶ Post Mycerinum autem Ægypti regem fuisse dicebant sacerdotes ASYCHIN, eumque fecisse Vulcano porticum ad solem orientem, longe pulcherrimam

ἀναθήμασι. πρὸς δὲ, ὅτι κατ' Ἄμασιν βασιλεύοντα ἐκ τῶν ἀπημάξωσε Ῥοδῶπις, ἀλλ' ὑπὸ κατ' αὐτῶν. ἔτεσι γὰρ πολλοῖσι ὕστερον τούτων τῶν βασιλέων τῶν τὰς πυραμίδας ταύτας λιπόντων, ἐκ Ῥοδῶπις ἠμελέω μὲν, ἀπὸ Ὀρμίκης δὲ ἦλθε ἐκ Ἰάδμονος τοῦ Ἡφαιστοπόλιος, ἀνδρὸς Σαμίου, συώδυλος δὲ Αἰσώπου τοῦ λογοποιοῦ. καὶ γὰρ οὗτος Ἰάδμονος ἐγένετο, ὡς διέδεξε τῇδε ἐκ ἧσσα. ἐπεί τε γὰρ πολλάκις κατὰ χρησμὸν τῶν Δελφῶν ἐκ ἀποτεροπᾶτο, ὃς βούλοιτο ποινὴν τῆς Αἰσώπου ψυχῆς ἀνελέσθαι, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἐφάνη, Ἰάδμονος δὲ παιδὸς παῖς ἄλλος Ἰάδμονος ἀνείλετο, ὕστερος καὶ Αἴσωπος Ἰάδμονος ἐγένετο. Ῥοδῶπις δὲ ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο, Ξάνθεω τοῦ Σαμίου κομίσαντός μιν. ἀπικομένη δὲ κατ' ἐργασίην, ἐλύθη χρημάτων μεγάλων ὑπ' ἀνδρὸς Μιτυληναίου Χαράξου, Σκαμανδρωνύμου παιδὸς, ἀδελφεοῦ δὲ Σαπφοῦς τῆς μουσοποιοῦ. ὕστερον δὲ ἡ Ῥοδῶπις ἐλεύθερώθη, καὶ κατέμεινέ τε ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ κάρτα ἐπαφρόδιτος ἦν μοῖρα, μεγάλα κτησαμένῳ χρήματα, ὡς ἂν εἰ Ῥοδῶπιν, ἀτὰρ ὅκως γε ἐς πυραμίδα τοιαύτην ἐξικνέεται. τῆς γὰρ πάντων ἀνθρώπων τὰ χρήματα ἰδέειν ἔστι ἐπὶ καὶ ἐς τόδε πάντα τὰ βουλόμενα, ὧδέ κου μεγάλα οἱ χρήματα ἀναθεῖναι. ἐπιθυμήσασα γὰρ Ῥοδῶπις μνημήιον αὐτῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι καταλιπέσθαι, ποιήματα ποιησαμένη τοῦτο, τὸ μὴ τυγχάνει ἄλλῳ ἐξεργασμένον, καὶ ἀνακείμενον ἐν ἱρῷ, τοῦτο ἀναθεῖναι ἐς Δελφοὺς μνημόσυνον ἑωυτῆς. τῆς ὧν δεκάτης τῶν χρημάτων ποιησαμένη ὀβελοὺς βυτίνους πολλοὺς σιδηρέους, ὅσον ἐνεχώρεε ἡ δεκάτη οἱ, ἀπέπεμπε ἐς Δελφούς. οἱ δὲ νεὼ ἔτι συνεστέατο, ὅπισθε τοῦ βωμοῦ τὸν Χῖοι ἀνέθεσαν, ἀντίον δὲ αὐτοῦ τοῦ νηοῦ. φιλέουσι δὲ κως ἐν τῇ Ναυκράτι ἑταῖραι γίνεσθαι αἱ ἑταῖραι. τοῦτο μὲν δὴ, αὕτη, τῆς περὶ λέγεται· ὧδε δὲ ὁ λόγος, ὅτε δή τι κλεινὴ ἐγένετο, ὡς δὴ πάντες Ἕλληνες Ῥοδώπιος τέκνα ἐξέμαθον· τοῦτο δὴ, ὕστερον ταύτης, τῇ οὔνομα ἦν Ἀρχιδίκη, ἀοίδιμος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἐγένετο, ἧσσον δὲ τῆς ἑτέρης εὐδοκιμήσασα. Χάραξος δὲ ὡς λυσάμενον Ῥοδῶπιν, ἀπενόστησε ἐς Μιτυλήνην, ἐν μέλεϊ Σαπφὼ πολλὰ κατεκερτόμησέ μιν. Ῥοδώπιος μὲν νεῶ περὶ πέπαυμαι. Μετὰ δὲ Μυκερῖνον ἐβασίλευσε Αἰγύπτου βασιλέα, ἔλεγον οἱ ἱρέες ἐβασίλευσε Ἄσυχιν, τὸν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ποιῆσαι τοῦ Ἡφαίστου προπύλαια, ἐόντα πολλῷ τε κάλλιστα

1 Nam & hic Iadmonis fuit, ut hinc maxime ostendit Sig. 2 Id est vitæ, vel pro vita. 3 Comparavit, pro Rhodopes quidem conditione, neque tamen ad potentiam tantam pervenit. Vel, ad tantum regnum. At Valla pro τυραννίδα legit πυραμίδα. Quam lectionem sequendo (quæ & in aliquot vet. quibusdam cod. habetur) ita verte, Sed non quæ tantæ pyramidis sumptus ferre posset: 4 Nam quum ipsius opum decimam partem quivis etiam nunc cernere possit, non est cur magnas ipsi opes tribuamus: 5 Charaxus autem quum liberata Rhodope Mitylenen rediisset, Sappho versibus suis illum est valde infectata.

τὴν τυραννίδα

90

κῆ

καὶ πολλῷ μέγιστα. ἔχει μὲν γὰρ καὶ τὰ πάντα περιπύλαια τύπους τε εὖ γεγλυμμένους, καὶ ἄλλου ὄφιν οἰκοδομημάτων μυρίου, ἐκείνα ὁ καὶ μακρῷ μάλιστα. ὕστερον τούτου βασιλεύοντος, ἔλεγεν ἀμήχανος εἶναι πολλῆς χρημάτων, χρεώς νόμον Αἰγυπτίοισι, ἀπὸ εἰκηνώτου ἐόντα τοιόνδε. ἦν νέκυν, ὅτου λαμβάνειν τὸ χρέος. περιτεθεῖναι δὲ ἐπὶ τούτῳ τῷ νόμῳ τόνδε, τὸν διδόντα τὸ χρέος, καὶ ἁπάσης κρατέειν τῆς ταφῆς λαμβάνοντα δίκης. τῷ δ' ὑποτιθέντι τοῦτο τὸ ἐνέχυρον τοιόνδε ἐπεῖναι ζημίην, καὶ μὴ βουλομένῳ ἀποδοῦναι τὸ χρέος, μήτε αὐτὸν ἐκείνῳ τελευτήσαντι ἐς ταφὴν κηδῆσαι μήτε ἐν ἐκείνῳ τῷ πατρῴῳ τάφῳ, μήτε ἐν ἄλλῳ μηδενί, μήτε ἄλλον μηδένα τὸν ἐωυτοῦ ἀποκηδόμενον θάψαι. ἀφορμηθεὶς δὲ βουλόμενον τοῦτον τὸν βασιλέα τὸν πρότερον ἐωυτοῦ βασιλέας ὑπερβαλέσθαι μνημόσυνον πυραμίδα λιπέσθαι ἀπὸ πλίνθων ποιησάμενα. ἐν τῇ γεγράμμαται ἐν λίθῳ ἐγκεχαραγμένα τάδε λέγοντά δεῖ, ΜΗ' ΜΕ ΚΑΤΟΝΟΘΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΛΙΘΙΝΑΣ ΠΥΡΑΜΙΔΑΣ, ΠΡΟΕΧΩ ΓΑΡ ΑΥΤΕΩΝ ΤΟΣΟΥΤΟΝ, ΟΣΟΝ Ὁ ΖΕΥΣ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΘΕΩΝ. ΚΟΝΤΩ ΓΑΡ ΥΠΟΤΥΠΤΟΝΤΕΣ ΕΣ ΛΙΜΝΗΝ, Ο, ΤΙ ΠΡΟΣΧΟΙΤΟ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥ ΤΩ ΚΟΝΤΩ, ΤΟΥΤΟ ΣΥΛΕΓΟΝΤΕΣ, ΠΛΙΝΘΟΥΣ ΕΙΡΥΣΑΝ· ΚΑΙ ΜΕ ΤΡΟΠΩ ΤΟΙΟΥΤΩ ΕΞΕΠΟΙΗΣΑΝ. τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀπολέξαι. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι ἄνδρα τυφλὸν ἐξ Ἀνύσιος πόλιος, τῷ οὔνομα Ἄνυσιν εἶναι· δεῖ τούτου βασιλεύοντος, ἐλάσαι ἐς Αἴγυπτον χειρὶ πολλῇ Αἰθιοπάς τε καὶ Σαβακῶν τὸν Αἰθιόπων βασιλέα. τὸν μὲν δὴ τυφλὸν τοῦτον οἴχεσθαι φεύγοντα ἐς τὰ ἕλεα· τὸν δὲ Αἰθίοπα βασιλεύειν Αἰγύπτου ἔτεα ἕπτα πεντήκοντα. ἐν τοῖσι ἀυτὸν τάδε ἀποδέξασθαι. ὁκως τῶν τις Αἰγυπτίων ἁμάρτοι τι, κλείνειν μὲν ἀυτῶν οὐδένα, ἐθέλειν δὲ τὸν μέν, κατὰ μέγαθος τοῦ ἀδικήματος ἑκάστῳ δικάζειν, ὁπόσα ἐόντα χώματα χοῦν περὶ τῇ ἑωυτῶν πόλι, οὕτω ἕκαστος ἐῶν τῶν ἀδικεόντων. καὶ ὅτου ἔτι αἱ πόλιες ἐβούοντο ὑψηλότεραι. τὸ μὲν δὴ πρῶτον, ἐχώσθησαν ὑπὸ τῶν τὰς διώρυχας ὀρυξάντων, δεῖ Σεσώστριος βασιλέος· δεύτερα δὲ, ὅτε Αἰθιοπος ἦρτο ὑψηλαὶ ἐβούοντο. ὑψηλέων δὲ καὶ ἑτέρων γινομένων ἐν τῇ Αἰγύπτῳ πολίων, ὡς ἐμοὶ δοκέει, μάλιστα ἡ ἐν Βουβάστι πόλις ἐξεχώσθη, ἐν τῇ καὶ ἱρόν ἐστι Βουβάστιος.

longeque maximam. 1 Habere enim ubique cum figuras insculptas, tum aliam infinitam ædificiorum speciem. Illud vero maximum ab hoc rege fuisse factum, ut quum vehementer laboraretur ex ære alieno, legem hanc Ægyptiis promulgaverit, ut ita demum quis pecuniam mutuo acciperet, si cadaver patris pignori traderet. Hunc autem ad hanc legem adjecisse, ut penes creditorem esset potestas omnis sepulcri debitoris, utque hæc irrogaretur mulcta pignus deponenti: cui, si dissolvere æs alienum recusaret, fas non esset sepeliri aut in paterno aut ullo in alio sepulcro: ac ne alium quidem ex seipso progenitorum sepulturæ mandare. Hunc præterea regem superiores antecellendi cupidum, reliquisse memoriam sui pyramidem lateritiam, incisis lapidi literis in hæc verba, NE ME LAPIDEIS PYRAMIDIBUS 2 COMPARES, QUÆ TANTUM ILLIS PRÆCELLO QUANTUM JUPITER CÆTERIS DIIS. NAM FUNDUM LACUS CONTO VERBERANTES, QUICQUID LUTI CONTO ADHÆRESCEBAT, ID COLLIGENTES,3 ME COMPOSUERUNT, ET IN TALEM MENSURAM REDEGERUNT. atque id demum operis hunc regem edidisse. ¶ Post hunc regnasse cæcum quendam ex CXXXVII urbe Anysi, nomine ANYSIN: atque eo regnante, excurrisse in Ægyptum magna cum manu Æthiopum SABACUM regem: & quum cæcus hic fuga se in palustria propipuisset, illum regnasse in Ægypto quinquaginta annos: idque intra tempus ista edidisse: Quoties Ægyptiorum quisquam aliquid deliquisset, neminem voluisse morte afficere: sed pro sui quenque delicti magnitudine, damnare ad aggerendam certam mensuram aggerum intra urbem unde quisque 4 incolentium erat. Atque ita urbes sunt etiam sublimiores effectæ. nam primum humus aggesta fuerat ab iis qui sub rege Sesostre rivos effoderant: iterum sub rege Æthiope valde sunt urbes factæ excelsæ, cum cæteræ quæ in Ægypto sunt, tum vero (ut mihi videtur) Bubastis urbs, ubi præcipue terra exaggerata. In qua urbe templum est Bubastis,

καὶ κάρτα

1 Habere enim cum alias porticus, figurasque bene sculptas, & alias infinitas ædificiorum species, tum vero ista longe plura. Hoc regnante quum non sine magna difficultate pecunias alii cum aliis communicarent, legem hanc Ægyptiis fuisse dicebant, ut ita demum &c. *ut distinguatur post μάλιστα. ista tamen ut hæc verba ad sequentia referri possint. q.d. Ista quæ sequuntur. quamvis sit ἐκεῖνα non ταῦτα, aut τάδε.* 2 *Videtur aliud legisse quam κατονοθῆς.* 3 Lateres duxerunt, & me in talem formam redeg. 4 Nocentium

1 quæ

t quæ noſtra lingua dicitur Diana, omnium maxime memorabile. Quo etſi alia ſunt tum grandiora tum ſumptuoſiora, nullum tamen eſt aſpectu jucundius.

CXXXVIII Id ita ſe habet: Cætera præter acceſſum inſula eſt: cujus ad ingreſſum uſque duo è Nilo fluenta vicina currunt, nec confluunt, hinc atque illinc præterfluentia, centum utrunque pedum latitudinis, arboribus inumbrata. Ejus veſtibulum decem paſſibus ſublime eſt figuris ſenûm cubitorum adornatum. Id templum in media urbe ſitum, undique circumeuntium oculis ſubjicitur. nam quum urbs ſit aggeſtu terræ ſublimis, templum quemadmodum à principio conditum, nec loco motum, pro ſpeculo eſt. illud 2 materia figuris exculpta ambit. Interius delubrum, ingenti proceriſſimarum arborum manu conſitarum luco ambiente, in quo delubro ſtatua eſt. 3 Longitudo templi quoquoverſus unius eſt ſtadii. Ab ejus ingreſſu via per forum orientem verſus, quæ fert ad Metcurii templum, tria circiter ſtadia longitudinis, & 4 quatuor jugerum latitudinis, ſtrata lapide eſt, utrinque arboribus manu conſitis in cœlum euntibus: Atque hunc quidem in modum templum habet. Ve-

CXXXIX rum ſe ita ad extremum liberatos Æthiope referebant, quod ille per quietem oblata ſibi viſione, fugæ ſe mandaverit. Viſus eſt ſibi videre quendam aſtantem, qui ſuaderet ipſi ut congregatos cunctos Ægypti ſacerdotes incideret medios. Hac eum viſione conſpecta dixiſſe, videri ſibi deos demonſtrare hanc occaſionem, ut piaculo in ſacra commiſſo, aliquid cladis aut à diis aut ab hominibus acciperet: ſe vero nequaquam iſta facturum, ſed abiturum: quoniam exceſſiſſet jam tempus quod ipſi à diis vaticinatum eſſet, quouſque foret in Ægypto regnaturus. Etenim quum in Æthiopia ageret, oraculis quibus utuntur Æthiopes, reſponderat deus, fore ut is in Ægypto quinquaginta regnaret annos. Id tempus quum exceſſiſſet, & viſo inſomnii perturbatus eſſet Sabacus, ultro ex Ægypto con-

CXL ceſſit. Eo profecto ex Ægypto, rurſus cæcum è paluſtribus egreſſum accepiſſe imperium: ubi quinquaginta annos habitaſſe inſulam, cinere atque humo aggeſta. Nam ut quiſque Ægyptiorum juſſus illuc ibat portans frumentum, ei mandabat ut clam Æthiope ad ſe dono etiam cinerem ferret. Hanc inſulam nemo ante Amyrtæum invenire potuit, ſed

ἀξιαπηγητότατον. μέζω μὲν γὰρ καὶ ἄλλα, καὶ πολυδαπανώτερά ἐστι ἱερά· ἡδονὴ δ' ἰδεῖν ὐδὲν τούτου μᾶλλον. ἡ δὲ Βούβαστις, κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἔστι Ἄρτεμις. Τὸ δ' ἱερὸν αὐτῆς ὧδε ἔχει. πλὴν τῆς ἐσόδου, τὸ 91
ἄλλο νῆσός ἐστι· ἐκ γὰρ τοῦ Νείλου διώρυχες
ἐσόχεοι, ἃ συμμίσγουσαι ἀλλήλῃσι, ἀλλ' ἄχρι τῆς ἐσόδου τοῦ ἱροῦ ἑκατέρη ἑστήκει. ἡ μὲν, τῇ πορεύεται, ἡ δὲ, τῇ οὐρῶ· ἑκάστη
ἑκατέρη ἑκατὸν ποδῶν, δένδρεσι κατάσκιος.
τὰ δὲ προπύλαια, ὕψος μὲν δέκα ὀργυιέων ἐστί, τύποισι δὲ ἐξαπήχεσι ἐσκυλάδαται ἀξίοισι λόγου. ἐὸν δ' ἐν μέσῃ τῇ πόλι τὸ ἱερόν, καταοᾶται πάντοθεν περιιόντι. ἄτε γὰρ τῆς πόλεως μὲν ἐπηκεχωμένης ὑψηλῶς, τοῦ δ' ἱροῦ ἐπηκεχωμένης
ἀεὶ κεκινημένου ὡς ἀρχῆθεν ἐποιήθη, ἔστι τοῦτο
ἐστὶ, περιιδεῖν δ' αὐτὸ αἰμασιὴ ἐγγεγλυμμένη
τύποισι. ἔστι δ' ἔσωθεν ἄλσος δενδρέων
μεγίστων περφυκότων περὶ νηὸν μέγαν, ἐν
τῷ δὴ τὸ ἄγαλμά ἐστι. εὖρος μὲν τοῦ περιβόλου τοῦ
ἱροῦ, πάντη σταδίου ἐστί· κατὰ μὲν δὴ τὴν ἔσοδον ἐστί, ἐστρωμένη ἐστὶ ὁδὸς λίθου ἔστι σταδίου τρεῖς
μάλιστά κη, ἀφ' ἑσπέρης φέρουσα ἐς τὸ
πρὸς ἠῶ· εὖρος ἐστὶ, ὡς πλεθρων
τῇ δὲ καὶ τῇ τὴν ὁδὸν, δένδρεα ὑψηλὰ
πέφυκε· φέρει δ' ἐς Ἑρμέω ἱερόν· τὸ μὲν δὴ
ἱερὸν τοῦτο οὕτω ἔχει. Τέλος δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ Αἰθιοπος ὧδε ἔλεγον γηρᾶσ ὄψιν
ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε ἰδόντα οἱ δοκεῖν
φοιτῶντα. ἐδόκεέ οἱ ἄνδρα ἐπιστάντα, συμκαλέειν τοὺς ἱρέας τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ συλλέξαντα πάντας, μέσους διαμετρῆσαι. ἰδόντα δὲ τοὶ ὄψιν ταύτην λέγειν αὐτὸν, ὡς
βούλοιτό οἱ δοκέοι ταύτην τοὺς θεοὺς πρόφασιν ποιέεσθαι, ἵνα ἀσεβήσας περὶ τὰ ἱερὰ, κακόν τι πρὸς θεῶν ἢ πρὸς ἀνθρώπων λάβοι· ἔωκεν δὲ ποιήσειν ταῦτα. ἀλλά γὰρ οἱ ἐξελιλυθέναι τὸν χρόνον, ὀκόσον κεχρῆσθαι ἄρξαντα Αἰγύπτου ἐκχωρέειν. ὁ γὰρ τῇ Αἰθιοπίῃ ἐόντι αὐτῷ τὰ μαντήια, τοῖσι χρέωνται Αἰθίοπες, ἀνέλε ὡς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα· ὡς ὦν ὁ χρόνος ἦν ἐξήιε, ἦλθε αὐτὸν ἡ ὄψις ἡ ἐνυπνίη ἐπιλάεσθαι, ἑκὼν ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ὁ Σαβακώς. Ὡς δ' ἄρα οἱ ἐχρήσθη ἐξ Αἰγύπτου, αὖτις τὸν τυφλὸν ἄρχειν ἐπὶ τοῦ ἑλέου ἀπικόμενον. ἔνθα πεντήκοντα ἔτεα νῆσον χώσας σοφίῃ τε καὶ γῇ, οἴκεε. ὅκως γὰρ οἱ φοιτέων τις Αἰγυπτίων, ὡς ἐκέλευσε προστεταχθαι σφι τῷ Αἰθιοπι ἐς τοὺς διαρέοντας κελεύειν σφέας καὶ σοφὸν νομίζειν. ταύτην τοὺς νῆσον οὐκ εἰς πρότερον ἐδυνάσθη Ἀμυρταίου ἐξευρεῖν· ἀλλὰ

ἐκχωρήσειν.

ἔτεα

1 Eſt autem Bubaſtis, ea quæ lingua Græca Artemis dicitur. *id eſt, Diana. Sed hæc verba habentur in cod. Gr. poſt iſta,* Nullum tamen eſt aſpectu jucundius. 2 Septem figuris exculptum 3 Latitudo autem & longitudo t. 4 Quatuor plethrorum, *id eſt,* 400. *pedum.*

ἔπα δὴ πλέω ἢ ἑπτακόσια ἐκ οἵοί τε ἦσαν
αὐτλὼ ἀνδρεῖν οἱ περὶ τοὺς ἡμιμόλους βασι-
λῆες Ἀμυρταίου. ὄνομα δὲ τῇ νήσῳ
Ἐλβώ. μέγαθος δέ κου πάντη δέκα σταδίων.
Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεύσαι τὸν ἱρέα τοῦ Ἡ-
φαίστου, τῷ ὄνομα ἦν Σεθών. τὸν ἐν ἀλογίῃ
σφι ἔχειν τῶν μαχίμων Αἰγυπτίων, ὡς οὐδὲν δεησόμενον αὐτῶν. ἄλλά τε
δὴ ἄτιμα πιεῦντα ἐς αὐτὸν, καὶ σφέας ἀπε-
λέδεν τὰς ἀρούρας, τοῖσι ἐπὶ τοῦ πρότερον βα-
σιλέος δεδῶδες ἑξαρέτους ἑκάστῳ δυώδεκα
ἀρούρας. μετὰ δὲ, ἐπὶ Αἴγυπτον ἐλαύνειν στρα-
τὸν μέγαν Σαναχάριβον βασιλέα Ἀραβίων
τε καὶ Ἀσσυρίων. ἔκαν δὴ ἐνδέλειν τοὺς
μαχίμους τῶν Αἰγυπτίων βοηθέειν. τὸν δ'
ἱρέα ἐς ἀπορίην ἀπειλημμένον, ἐσελθόντα
ἐς τὸ μέγαρον, πρὸς τὸν ἄγαλμα ἀπδύρεσθαι
οἷα κινδυνεύει παθέειν. ὀλοφυρόμενον δ'
ἄρα μιν ἐπελθεῖν ὕπνον, καὶ οἱ δόξαι ἐν τῇ
ὄψει ἑστάναι τὸν θεὸν παρσυίειν ὡς οὐδὲν
πείσεται ἄχαρι, ἀντιάζων τὸν Ἀραβίων
στρατόν. αὐτὸς γάρ οἱ πέμψειν τιμωρούς.
τούτοισι δὴ μὲν πίσυνον τοῖσι ὀνυπνίοισι,
συλλαβόντα Αἰγυπτίων τοὺς βουλομένους οἱ
ἕπεσθαι, στρατοπεδεύσασθαι ἐν Πηλουσίῳ. ταύ-
τῃ γάρ εἰσι αἱ ἐσβολαί. ἕπεσθαι δέ οἱ τῶν μα-
χίμων οὐδένα ἀνδρῶν, καπήλους δὲ καὶ χει-
ρώνακτας, καὶ ἀγορέους ἀνθρώπους, τοὺς δαῦτα
ἀπικομένους, τοῖσι ἀντίοισι αὐτοῖσι ἐλθὼ-
ντας νυκτὸς μυῖας ἀγρίας, καὶ μὲν φαγέειν
τοὺς φαρετρεῶνας αὐτέων, καὶ δὲ τὰ τόξα·
ὡς δὲ, τοῦ ἀσπίδας τὰ ὄργανα. ὥστε τῇ ὑστε-
ραίῃ φόβου ὄντων σφέων γυμνῶν ὅπλων, πεσέ-
ειν πολλούς. καὶ νῦν ἔστᾶ ὁ βασιλεὺς ἑστηκὼς ἐν
τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου λίθινος, ἔχων δὴ τῆς
χειρὸς μυῦν· λέγων διὰ γραμμάτων τοῦδε,
ΕΣ ΕΜΕ ΤΙΣ ΟΡΕΩΝ, ΕΥ ΣΕΒΗΣ
92 ΕΣΤΩ. Ἐς μὲν τοσόνδε τοῦ λόγου Αἰγύπτιοί
τε καὶ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἀποδεικνύντες, ἀπὸ τοῦ
πρώτου βασιλέος, ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸν ἱρέα
τοῦτον τὸν τελευταῖον βασιλεύσαντα, μύρια
τε καὶ τετρακόσια καὶ χιλιάδας ἀνθρώπων
ἡμέας ἡμομύσαι, καὶ ἐν τούτοισι ἀρχιρέας καὶ
βασιλέας ἑκατέρους τοσούτους ἡμομύσαι. καὶ
οὐ τελησίσιαι μὲν ἀνδρῶν, ἡμέαι δυώδεκα
μύρια ἔτεα. ἡμέαι γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν, ἑκατὸν
ἔτεα ἔστί. μοῦνοι δὲ καὶ τετρακόσιαι ἐπὶ τοῖσι
πρόσθε ἡμέων, αἱ ἐπῆσαν τῇσι τελησίῃσι, ἔστι τετρακόσιαι καὶ τελησίαι καὶ χίλιαι
ἔτεα. ἐν τοσούτῳ δὲ μιν ἐξίοισι τε ἔτεσι καὶ χιλίοισι καὶ τελησίοισι τε καὶ τετρακοσίοισι
οὐδένα ἔλεγον θεὸν ἀνθρωποειδέα γενέσθαι· ἐν δὲ τοῖσι τοῦτον τὸν χρόνον τετράκις ἔλεγον ἐξιέναι τὸν ἥλιον

septingentis & amplius annis ſuperiores Amyrtæo reges nequierunt eam invenire: cui inſulæ nomen eſt Elbo, decem omnino ſtadiorum magnitudinis. Poſt hunc CXLI
regnaſſe ſacerdotem Vulcani, nomine SETHON: eumque bellatoribus Ægyptiis abuſum fuiſſe, contemptui habens tanquam ſibi non opportunos, & cum aliis ignominiis affeciſſe, tum vero 1 agris exuiſſe quibus fuerant à ſuperioribus regibus ſinguli donati duodeni. Ex quo factum eſt, ut, quum poſtea Senacharibus Arabum Aſſyriorumque rex cum magnis copiis invaſiſſet Ægyptum, 2 noluerint ei opitulari. Tunc ſacerdotem conſilii inopem, in cœnaculum ſe contuliſſe: ibique apud ſimulacrum comploraſſe quanta pati periclitaretur: eique inter lamentationem obrepſiſſe ſomnum; & inter quietem viſum aſtare deum, exhortantem nihil eum moleſti paſſurum, ſi copiis Arabum obviam iret: ſe enim auxiliarios ei miſſurum. His inſomniis fretum ſacerdotem, ſumptis Ægyptiorum iis qui ſequi vellent, caſtra in Peluſio poſuiſſe. (hâc enim Ægyptus invaditur) nec eum fuiſſe quempiam bellatorum ſequutum, ſed inſtitores, & operarios, & forenſes homines. Eo quum perveniſſent noctu, effuſam ipſis hoſtibus vim agreſtium murium, qui illorum tum pharetras, tum arcus, tum ſcutorum habenas abederunt, ita ut poſtera die hoſtes armis exuti fugam fecerint, multis amiſſis. Eoque nunc iſte rex in templo Vulcani lapideus ſtat, manu murem tenens, atque hæc per literas dicens, IN ME QUIS INTUENS, PIUS ESTO. ¶ Ad hunc CXLII
uſque narrationis locum & Ægyptii & ſacerdotes referebant, demonſtrantes à primo rege ad Vulcani ſacerdotem hunc qui poſtremus regnavit, progenies hominum fuiſſe trecentas quadraginta unam, & totidem interea pontifices totidemque reges. Trecentæ autem progenies decem millia annorum valent. (nam tres virorum progenies, centum anni ſunt,) una & quadraginta, quæ reliquæ ſunt ultra trecentas, ſunt anni mille trecenti quadraginta. Ita intra decem millia trecentoſque & quadraginta annos, negabant ullum deum forma humana extetiſſe: ac ne in regibus quidem Ægypti qui aut prius aut poſterius extiterint, aliquid tale dicebant fuiſſe: ſed intra hoc tempus quater ſolem præter conſue-

1 Aruris exuiſſe. *Quæ menſura pedes quinquaginta capit, dimidium plethri.* 2 Noluerint ei milites Ægypti opitulari. *Vel, Bellatores Ægyptii. Videtur ſignificare eos qui rei militaris ſcientiam profiterentur. Ipſe Valla* bellatores *paulo ante interpretatur, & alibi* pugnatores. * Habet tamen implicitam ſpeciem veri. nam in unâ magna periodo Sol mutat ſedem in menſibus Ægyptiacis, ut qui principio in *Thoth* ſolſtitium ingrederetur, poſt 730 annos in brumam incideret in aliquâ parte ejus menſis. Sed hoc non fuerit occatum & orientem mutari. *Scalig. de emend. Templ.* l. 3.

tudi-

tudinem fuisse ortum. bis quidem illinc exortum ubi nunc occidit: bis autem unde nunc oritur, illic occidisse: nec tamen sub hæc aliquid in Ægypto esse immutatum, nec ea quæ ex terra, nec ea quæ è flumine ipsis proveniunt, nec quæ ad morbos aut quæ ad mortes pertinent.

CXLIII 1 Atque ante Hecatæum sermonum scriptorem, apud Thebas originem generis sui recensentem, ac progenitores familiæ suæ repetentem ad sextumdecimum deum, sacerdotes Jovis tale quiddam fecerant: & mihi non recensenti originem familiæ meæ, introducto in quoddam grande cœnaculum, enumerando demonstrabant tot è ligno colossos quod dixi. Ibi nanque stabant pontifices sub imagine vitæ qua quisque vixerat. enumerantes itaque sacerdotes ostendebant mihi unumquenque eorum esse filium proxime defuncti sacerdotis, imagines eorum singulas gradatim percensendo, donec omnes exposuerant. Atque Hecatæo originem suam recensenti, & ad sextumdecimum deum referenti, occurrebant è diverso progeniem recensentes, & in enumeratione non admittentes id quod ab illo diceretur, hominem progenerari è deo. Occurrebant autem in repetenda progenie hunc in modum, quod dicerent unicuique colossorum fuisse Piromin ex Piromi genitum, donec trecentos quadraginta quinque 2 commemorarent: Piromin alidue ex Piromi procreatum, non referentes ad deum illos aut ad heroa. Est autem

CXLIV Piromis Græca lingua expositum καλὸς κἀγαθὸς, *id est*, *honestus & bonus*. Eos itaque quorum imagines erant, demonstrabant tales omnes extitisse, sed multum à diis distantes. Priores tamen his viris fuisse deos in Ægypto principes, 3 una cum hominibus habitantes, & eorum semper unum extitisse dominatorem: & postremum illic regnasse Orum Osiris filium, quem Græci Apollinem nominant. Hunc, postquam extinxit Typhonem, regnasse in Ægypto postremum. Osiris autem Græca

CXLV lingua est Dionysus, *id est*, *Liber*. Atqui apud Græcos novissimi deorum esse censentur Hercules, Dionysus & Pan: at apud Ægyptios Pan vetustissimus est etiam ex octo diis, qui primi dicuntur: Hercules, ex iis qui secundi,

λιον ἀνατεῖλαι· ἔνθα τε νῦν καταδύεται, ἐνθεῦτεν δὶς ἐπαντεῖλαι· καὶ ἔνθεν νῦν
" ἀντέλλει, ἐνθαῦτα δὶς καταβλῶσαι. καὶ ἀπελέλ-
ὧδε τῶν κατ' Αἴγυπτον ἅπαντα ἑτεροιωθῆναι, ἔτε τὰ ἐκ τῆς γῆς, ἔτε τὰ ἐκ τοῦ ποταμοῦ σφι γινόμενα, ἔτε τὰ ἀμφὶ νούσους, ἔτε τὰ ἐς τοὺς θανάτους. Πρότερον δὲ Ἑκαταίῳ τῷ λογοποιῷ ἐν Θήβῃσι γενεηλογήσαντι ἑωυτὸν, καὶ ἀναθήσαντι τε τὸν πατρήιον ἐς ἑκκαιδέκατον θεὸν, ἐποίησαν οἱ ἱρέες τοῦ Διὸς, οἷον τι καὶ ἐμοὶ
" συγγενεηλογήσαντι ἐμεωυτόν. ἐσαγαγόντες γὰρ ἐς τὸ μέγαρον ἕσον ἐὸν μέγα, ἐξηρίθμεον δεικνύοντες κολοσσοὺς ξυλίνους τοσούτους ὁσουσπερ εἶπον, ἀρχιρέους γὰρ ἕκαστος ἀποδείκνυται ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ ζόης εἰκόνα ἑωυτοῦ. ἀριθμέοντες δὴ καὶ δεικνύοντες οἱ ἱρέες ἐμοὶ, ἀπεδείκνυσαν παῖδα παιδὸς " ἕκαστον ἑωυτῶν ἐόντα, ἐκ τοῦ ἄγχιστα ἀποθανόντος τῆς εἰκόνος, διεξιόντες ἀρξάμενοι πάντων, ἕως ἐπέδεξαν ἁπάσας αὐτάς. Ἑκαταίῳ δὲ γενεηλογήσαντι ἑωυτὸν, καὶ ἀναθήσαντι ἐς ἑκκαιδέκατον θεὸν, αὐτεγενεηλόγησαν ἐπὶ τῇ ἀριθμήσει, οὐ δεκόμενοι παρ' αὐτοῦ, ἀπὸ θεοῦ γεγεάς ἀνθρώπων. αὐτεγενεηλόγησαν δὲ ὧδε, φάμενοι ἕκαστον τῶν κολοσσῶν Πίρωμιν ἐκ Πιρώμιος γεγονέναι. ἐς ὃ τε πέντε καὶ τεσσερακοστὸν καὶ τριηκοσίους ἀπέδεξαν κολοσσοὺς, Πίρωμιν ἐπονομαζόμενον· καὶ ἔτε ἐς θεὸν, ἔτε ἐς ἥρωα ἀνέδησαν αὐτούς. Πίρωμις δέ ἐστι κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, καλὸς κἀγαθός. Ἤδη ὦν τοσοῦτοι αἱ εἰκόνες ἦσαν, τοσούτους ἀπεδείκνυσάν σφεας πάντας ἐόντας, θεῶν δὲ πολλὸν ἀπαλλαγμένους. τὸ δὲ πρότερον τῶν ἀνδρῶν τούτων, θεοὺς ἔφη τοὺς Αἰγυπτίῳ ἄρχοντας, οἰκέοντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι· καὶ τούτων αἰεί ἕνα τὸν κρατέοντα εἶναι· " ὕστατον δὲ αὐτῶν βασιλεῦσαι τοῦ ὕστερον
Ὧρον τὸν Ὀσίριος παῖδα, τὸν Ἀπόλλωνα Ἕλληνες ὀνομάζουσι· τοῦτον καταπαύσαντα Τυφῶνα, βασιλεύσαντα ὕστατον Αἰγύπτου. Ὀσιρις δέ ἐστι Διόνυσος καλεόμενος Ἑλλάδα γλῶσσαν. Ἐν Ἕλλησι μὲν νυν νεώτατοι τῶν θεῶν νομίζονται εἶναι Ἡρακλῆς τε καὶ Διόνυσος καὶ Πάν. παρ' Αἰγυπτίοισι δὲ, Πὰν μέν, ἀρχαιότατος λεγόμενος, καὶ τῶν ὀκτὼ τῶν πρώτων λεγομένων θεῶν εἶναι· Ἡρακλῆς δὲ, τῶν δευτέρων,

---

1 Jam prius autem Hecatæo historiographo apud Thebas originem generis sui recensenti, ac progen. fam. suæ ad sextumdecimum usque deum repetenti, sacerdotes Jovis tale quiddam fec. quod mihi recens. originem. fam. meæ. Introducto in q. gr. cœn. en. demonstr. tot è ligno colossos quot dixi. Illic enim singuli pontifices adhuc vivi imaginem suam collocant. Enumer. itaque &c. *Legitur autem & ita, ἐμοὶ ἐ γενεηλογήσαντι. quam lectionem hic sequitur.* 2 Commemorarent Piromidas cognominatos, neque tamen refert. *Legendo πίρωμις ἐπονομαζόμενος.* 3 Minime cum hominibus versantes,

ἡμῖν δυώδεκα λεγομένων. Διόνυσον δ', τὸν τρίτον, οἱ ἐκ τῶν δυώδεκα θεῶν ἐνόμιζον. Ἡρακλέα δὲ ὅσα αὐτοὶ Αἰγύπτιοι φασὶ ἔτεα ἐς Ἄμασιν βασιλέα, δεδήλωταί μοι πρόσθε. Πανὰ δ' ἔτι τούτων πλείονα λέγονται, Διονύσῳ δ' ἐλάσσονα τούτων· καὶ τούτῳ πεντακισχίλια καὶ μύρια λογίζονται ἐς Ἄμασιν βασιλέα. καὶ ταῦτα Αἰγύπτιοι αὐτόχθονας φασὶ ἐπίστασθαι, αἰεί τε λογιζόμενοι, καὶ αἰεὶ ἀπογραφόμενοι τὰ ἔτεα. Διονύσῳ μὲν νυν τῷ ἐκ Σεμέλης τῆς Κάδμου λεγομένῳ ἡμιθέῳ, καὶ ἑξακόσια ἔτεα καὶ χίλια, μάλιστά ἐστι ἐς ἐμέ. Ἡρακλέϊ δὲ τῷ Ἀλκμήνης, καὶ ἐνακόσια. Πανὶ δὲ τῷ ἐκ Πηνελόπης (ἐκ ταύτης γὰρ καὶ Ἕρμεω λέγεται ἡμιθέους γενέσθαι Ἑλληνίων ὁ Πάν) ἐλάσσω ἔτεα ἐστὶ τῶν Τρωϊκῶν, καὶ ὀκτακόσια μάλιστα, ἐς ἐμέ. Τούτων ὦν ἀμφοτέρων πάρεστι χρεῶν τοῖσι τὰ πρώτερα λεγομένοισι μᾶλλον ἐμοὶ δ' ὦν ἡ περὶ αὐτῶν γνώμη ἀποδέδεκται. εἰ μὲν γὰρ φανεροί τε ἐγίνοντο, καὶ κατεγήρασαν καὶ ὅτοι ἐν τῇ Ἑλλάδι, καπάτωρ Ἡρακλέης ὁ ἐξ Ἀμφιτρύωνος ἡμιθεὸς, καὶ δὴ καὶ Διόνυσος ὁ ἐκ Σεμέλης, καὶ Πὰν ὁ ἐκ Πηνελόπης γενόμενος, ἦν ἄν τις καὶ τούτους ἄλλους ἡμιθέους ἀνδρας ἔχειν τὰ ἐκείνων ὀνόματα τῶν περιγενομένων θεῶν. νῦν δὲ Διόνυσόν τε λέγουσι οἱ Ἕλληνες ὡς αὐτίκα ἡμίμηνον, ἐς τὸν μηρὸν ἐπερράψατο Ζεύς, καὶ ἤνεικε ἐς Νύσαν τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου, ἔνεσαν ὦν τῇ Αἰθιοπίῃ. καὶ Πανός γε περὶ οὐκ ἔχουσι αἰτέειν ὅκη ἐτελεύτησε ἡμίμοιρος. δῆλα μοι ὦν ἦν ὅτι ὕστερον ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες τούτων τὰ ὀνόματα ἢ τὰ τῶν ἄλλων θεῶν. ἀπ' ὧν δὲ ἐπύθοντο χρόνου, ἀπὸ τούτου ἡμεν λογέοντο αὐτῶν τε ἡμέων. ταῦτα μὲν νυν αὐτοὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι. Ὅσα δὲ οἵ τε ἄλλοι ἄνθρωποι, καὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι, ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοισι καὶ ταύτῃ τῇ χώρην ἡμέων, ταῦτ' ἤδη φράσω· πρόσθε δέ τι αὐτοῖς καὶ τῶν ἐμῶν ὄψιος. Ἐλευθερωθέντες Αἰγύπτιοι μετὰ τὸν ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου βασιλεύσαντα, (ὑδέν γὰρ χρόνον οἷοί τε ἦσαν ἄνευ βασιλέων ἅμα διαιτᾶσθαι) ἐποίησαντο δυώδεκα βασιλέας, ἐς δυώδεκα μοίρας διασταθμώσαντες Αἴγυπτον πᾶσαν. οὗτοι δὲ ἐπιγαμίαις πυκνοῖσι ἐχρέωντο, ἐξαναστέοντες νόμοισι τοῖσδε χρεώμενοι, μήτε καταιρέειν ἀλλήλους, μήτε πλέον τι δίζησθαι ἔχειν τὸν ἕτερον τοῦ ἑτέρου. εἶναί τε φίλους ταμφίλεον. τῆσδε δὲ εἵνεκα

numero duodecim: Dionyſus, ex iis qui tertii vocantur, ab illis duodecim procreati. Ab Hercule autem quantum annorum ad Amaſin regem eſſe ipſi Ægyptii aiunt, ſuperius à me patefactum eſt. A Pane vero plus annorum eſſe dicitur: minimum inter hos, à Dionyſo: quanquam ab hoc ad Amaſin regem quindecim millia annorum ſupputantur. Et hæc Ægyptii pro compertis aſſeverant, ſeque ſcire aſſidue ſupputando, ſemperque annos deſcribendo. A Dionyſo quidem certe, qui ex Semele Cadmi genitus fertur, ad meam ætatem ſunt anni ferme mille ſexcenti: ab Hercule vero Alcmenæ filio, ferme nongenti. A Pane autem Penelopes (ex hac enim & Mercurio Pan genitus dicitur à Græcis) minus annorum eſt quam à bello Trojano, octingenti fere ad me anni. Utrum horum probabilius ſibi videtur, eo quiſque utatur licet: 1 mihi autem de his recepta opinio probatur. Nam ſi & iſti in Græcia cum celebres fuiſſent tum ſenuiſſent, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, Dionyſus ex Semele, & Pan ex Penelope natus, dixiſſet aliquis & hos alios habere illorum deorum nomina qui prius geniti fuerant: nunc Græci aiunt Dionyſum, ſtatim, editum, ab Jove inſutum in femore, portatumque in Nyſſam quæ eſt ſupra Ægyptum in Æthiopia. De Pane ne habent quidem quod dicant, ubinam à partu ſit educatus. ex quo fit mihi manifeſtum, Græcos audiviſſe poſterius horum quàm aliorum deorum nomina: & ex eo tempore illorum progenies recenſuiſſe quo primum de iis audierant. atque hæc quidem Ægyptii aiunt. ¶ QUÆ vero cæteri homines cum Ægyptiis conſentientes memorant in hac regione fuiſſe geſta, hæc jam explicabo, 2 aliquid etiam his quæ ego vidi conferentibus. Poſt Vulcani ſacerdotem regem ſunm Ægyptii libertatem adepti, duodecim ſibi reges (nullo enim temporis momento poterant ſine rege vivere) deligunt, in totidem partes omni Ægypto diſtincta. Iſti junctis inter ſe affinitatibus regnabant, pactionibus initis ne mutuo auferre imperium conarentur, neve quis plus alio quippiam obtinere quæreret, ſed ut eſſent inter ſe quam amiciſſimi. Atque ea de cauſa

93 CXLVI CXLVII

1 A me vero quæ ſit de illis ſententia commemoratum eſt. Quod ſi & iſti, videlicet Dionyſus & Semele, & Pan ex Penelope genitus, in Græcia celebres fuiſſent ac conſenuiſſent, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, dicere etiam poſſet aliquis & hos alios &c. 2 Quibus aliquid etiam adjicietur ex iis quæ ipſe conſpexi. Poſt Vulc.

has pa-

has pactiones arctas, accurataſque fecerunt, quod eis inter initia, ſimulatque tyrannides invaſerunt, reſponſum fuerat, Qui in templo Vulcani ærea phiala libaſſet, eum totius Ægypti regno potiturum. CXLVIII 1 Ubi omnia ſacra exequuti ſunt, placitum eſt eis aliquod relinquere ſui commune monumentum: ex eoque placito fecerunt labyrinthum, paulo ſupra ſtagnum Mœrios, maxime urbem verſus quæ dicitur crocodilorum: quem ego aſpexi fama majorem. Si quis enim ex Græcorum narratione muros & operis ſpeciem 2 ratiocinetur, minus concipiet quam pro labore & ſumptu hujus labyrinthi. Tametſi enim Epheſi templum eſt memoratu dignum, & in Samo, tamen pyramides erant narratione majores, quarum ſingulæ multis ac magnis operibus Græcis æquiparandæ ſunt. Sed eas quoque labyrinthus antecellit. Etenim duodecim ejus aulæ ſunt tecto opertæ, portis oppoſitis altrinſecus: ſex ad aquilonem contiguæ, totidem ad auſtrum vergentes, eodem extrinſecus muro præcluſæ. Biſaria in eo ſunt domicilia, una ſubterranea, altera ſuperiora 3 illis impoſita, utraque numero tria millia, quingenta. Quorum ea quidem quæ ſuperiora ſunt, ipſi vidimus, & quæ aſpeximus enarramus, ſubterranea vero auditu didicimus. 4 Nam præpoſiti Ægyptiorum nolebant ullo pacto illa monſtrari, quod dicerent illic ſepulcra eſſe tum eorum regum qui ædificandi labyrinthi fuere autores, tum ſacrorum crocodilorum. Ita de inferioribus ædificiis fando cognita referimus. Superiora ipſi aſpeximus humanis operibus majora. nam egreſſus per tecta, & 5 regreſſus per aulas diverſiſſimi, infinita me admiratione afficiebant. Ex aula in conclavia tranſitur, ex conclavibus in cubicula, è cubiculis in ſolaria alia, è conclavibus in alias aulas. Horum omnium lacunar, quemadmodum parietes, lapideum eſt, ſculptilibus paſſim figuris ornatum. Singulæ aulæ maxima ex parte digeſto lapide albo, columnarum ambitu redimitæ. Angulo quo finitur labyrinthus, adhæret pyramis quadraginta paſſuum, in qua grandia ſunt inſculpta animalia, ad quam iter ſub terra CXLIX fit. Et quum talis ſit labyrinthus, tamen ſtagnum Mœrios, ad quod labyrinthus ædificatus eſt, plus præbet admirationis.

τὺς νόμυς πάντυς ἐποιεῦντο, ἰσχυρῶς ἀφειλόμενοι· ἐπέχρησέ σφι, κατ' ἀρχὰς αὐτῶν, ἐπισαμβύοισι ἐς τὰς τυραννίδας, τὴ χαλκέη φιάλη ἀπείσαντα αὐτέων ἐν τῷ ἱρῷ τῦ Ἡφαίςυ, τῦτον ἀπάσης βασιλεύσειν Αἰγύπτυ. ἐς γὰρ δὴ τὸ πάντα ἱερὰ συμβολέοντο. Καὶ δὴ ἀφι μνημόσυνα ἔδοξε λιπέσθαι κοινῆ. δόξαν δὲ σφι ἐποιήσαντο λαβύρινθον, ὀλίγον ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς Μοίριος, τῆ κροκοδείλων καλεομένη πόλις μάλιστά κη κείμενον. τὸν ἐγὼ ἦδη εἶδον λόγυ μέζω. εἰ γάρ τις τὰ ἐξ Ἑλλήνων τείχεά τε καὶ ἔργων ἀπόδεξιν συλλογίσαιτο, ἐλάσσονα πόνυ τε ἂν καὶ δαπάνης φανείη ἐόντα τῦ λαβυρίνθυ τύτυ· καίτοι καὶ τὰ αἰξιόλογός γε καὶ ὁ ἐν Ἐφέσῳ ὅδε νηός, καὶ ὁ ἐν Σάμῳ. ἦσαν μὲν νυν καὶ αἱ πυραμίδες λόγυ μέζονες, καὶ πολλῶν ἑκάςη αὐτέων Ἑλλήνικῶν ἔργων καὶ μεγίσων ἀνταξίη. ὁ δὲ δὴ λαβύρινθος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλει· τῦ γὰρ δυώδεκα μὲν εἰσὶ αὐλαὶ κατάστεγοι, αὐτίπυλοι ἀλλήλῃσι· ἕξ μὲν πρὸς βορέω, ἕξ δὲ πρὸς νότον τετραμμέναι συνεχέες· τοῖχος δὲ ἔξωθεν ὁ αὐτὸς σφέας περιέργει. οἰκήματα δ' ἔνεστι διπλᾶ, τὰ μὲν, ὑπόγαια· τὰ δὲ, μετέωρα ὑπὲρ ἐκείνων· τειχίλια, ἀριθμὸν πεντακοσίων καὶ χιλίων ἑκάτερα. τὰ μὲν νυν μετέωρα τῶν οἰκημάτων αὐτὸς τε ἐπῆλθον διεξιὼν, καὶ φυτοὶ δεσπόμενοι λέγομεν· τὰ δὲ ὑπόγαια λόγῳ ἐπυνθανόμεθα. οἱ γὰρ ἐπιστεῶτες τῶν Αἰγυπτίων δεκτικώτατα αὐτὰ ἐδάμῶς ἤθελον φάμενοι δηκαὶ αὐτόθι εἶναι τῶν τε ἀρχιλέω τὸν λαβύρινθον τῦτον οἰκοδομησαμένων βασιλέων, καὶ τῶν ἱρῶν κροκοδείλων. ὥστε τῶν μὲν κάτω τῶν οἰκημάτων ἀκοῇ τὰ παραλαβόντες λέγομεν· τὰ δὲ ἄνω, μέζονα ἀνθρωπηίων ἔργων αὐτοὶ ὁρέομεν. αἱ τε γὰρ ἔξοδοι διὰ τῶν στεγέων, καὶ οἱ ἑλιγμοὶ διὰ τῶν αὐλέων ἐόντες ποικιλώτατοι, θωῦμα μύριον παρέχοντο, ἐξ αὐλέης τε ἐς τὰ οἰκήματα διεξιοῦσι, καὶ ἐκ τῶν οἰκημάτων ἐς περιστάσεις ἐς στέγας τε ἄλλας ἐκ τῶν περιστάσεων, καὶ ἐς αὐλὰς ἄλλας ἐκ τῶν οἰκημάτων. ὀροφὴ δὲ πάντων τούτων λιθίνη, κατάπερ οἱ τοῖχοι. οἱ δὲ τοῖχοι, τύπων ἐγγεγλυμμένων παντοίων αὐλὴ δὲ ἑκάστη περίκλῳ, λίθῳ λευκῷ ἁρμοσμένῳ παμφύλῳ. τῆς δὲ γωνίης τελευτῶντι τῷ λαβυρίνθυ ἕστηκε πυραμὶς τεσσερακοντόργυιος, ἐν τῇ ζῶα μεγάλα ἐγγέγλυπται, ὁδὸς δ' ἐς αὐτὴν διὰ γῆν πεποίηται. Τῷ δὴ λαβυρίνθῳ τούτῳ εὐρὺς τοιοῦτος, θωῦμα ἔτι μέζον παρέχεται ἡ Μοίριος καλεομένη λίμνη, παρ' ἣν ὁ λαβύρινθος οὗτος οἰκοδόμηται·

1 Nam in omnibus templis convenire ſolebant. Viſum autem eſt eis &c. 2 Æſtimet. *Vel, colligat.* 3 Illis *aulis* impoſita numero tria millia, ſingula *videlicet* mille quingenta. 4 Nam qui ex Ægyptiis præfecti erant *labyrintho.* 5 Anfractus, *vel, implicitæ viæ*, per aulas diverſiſſimæ infinitam admirationem afferebant, ex aula in conclavia tranſeuntibus, ex conclavibus in cub.

τῆς τὸ περίμετρον τῆς περιόδου εἰσὶ στάδιοι ἑξακισχίλιοι καὶ τετρακισχίλιοι, ἀριθμὸν ἐξήκοντα ἐόντων, ἴσοι καὶ αὐτῆς Αἰγύπτου τὸ παρὰ θάλασσαν. κέεται δὲ μακρὴ ἡ λίμνη πρὸς βορέην τε καὶ νότον, ἐοῦσα βάθος, τῇ βαθυτάτῃ αὐτὴ ἑωυτῆς, πεντηκοντόργυος. ὅτι δὲ χειροποίητός ἐστι καὶ ὑρυκτὴ, αὐτὴ δηλοῖ. ἐν γὰρ μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστά κη ἑξήκοντα πυραμίδες, τὸ ἓν ἥμισυ ὕδατος. ὑψηλὸν ἔχουσαι πεντήκοντα ὀργυὰς ἑκατέρη· καὶ τὸ κατ' ὑδατος οἰκοδόμηται ἕτερον τοσοῦτον καὶ ἐπὶ ἀμφοτέρῃσι ἕπεσι κολοσσοὶ λίθινοι, κατήμενοι· ἐν δὲ σηκῷ. ἕστηκε αἱ μὲν πυραμίδες εἰσὶ ἑκατὸν ὀργυιέων, αἱ δ' ἑκατὸν ὀργυαὶ δίκαιαι εἰσὶ στάδιον ἑξάπλεθρον. " ἑξαπόδου μὲν τῆς ὀργυῆς μετρεομένης καὶ τετραπήχεος, τοῦ ποδὸς μὲν τετραπαλαίστων ἐόντων, τοῦ δὲ πήχεος, ἑξαπαλαίστου. τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἐν τῇ λίμνῃ, ἀνθρωπήϊόν ἐστι οὐκ ἔστι (ἄνυδρος γὰρ δὴ δεινῶς ἐστὶ ταύτη) οὐκ ἐὸν Νείλου δὲ καὶ διώρυχα ἐσπεσὸν καὶ ἐξ ἐκείνου μισέοντα ἴσον ῥέει ἐς τὸν λιμνῶν, ἐξ οὗ μισέοντα ἔξω ἐς τὸν Νεῖλον αὖτις. καὶ ἐπὰν μὲν ἐκρέῃ ἔξω ἴδε, τότε τὸν ἐξ μισέοντα ἐς τὸ βασιλήϊον καταβάλλει ἐπ' ἡμέρῃσι ἑπτὰ ἀπὸ τάλαντον ἀργυρίου ἐκ τῶν ἰχθύων· ἐπὰν δὲ ἐσέῃ τὸ ὕδωρ ἐς αὖτις, εἰκοσὶ μνέας. Ἔλεγον δὲ οἱ ἱρηγέοι καὶ ὡς ἐς τὸν Σύρτιν τὸν ἐν Λιβύῃ ἐκδιδοῖ ἡ λίμνη αὕτη κατὰ νοτέων, τετραμμένη τὸ πρὸς ἑσπέρην ἐς τὸν μεσόγαιαν παρὰ τὸ ὄρος τὸ κατὰ Μέμφιν. ἐπεὶ τε δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐκ ὤρεον τὸν χοῦν ἐδαμοῦ ἐόντα, δῆλα μὲν δὴ μοι ἦν, ἐόντα τοῦτον ἐν τῇ λίμνῃ οἰκέεται τῆς λίμνης ὄκου εἴη ὁ χοῦς ὁ ἐξορυχθείς· οἱ δὲ ἔφασάν μοι ἵνα ἐξεφορήθη. καὶ εὐπετέως ἐπείθοντο· ἤδεα γὰρ λόγῳ καὶ ἐν Νίνῳ τῇ Ἀσσυρίων πόλι ἡμόρμενον ἔπεόν τι τοιοῦτο. τοῦ γὰρ Σαρδαναπάλου τοῦ Νίνου βασιλέος χρήματα ἐόντα μεγάλα, καὶ φυλακοσύρματα ἐν θησαυροῖσι κατηγαίοισι, ἐπενόησαν κλῶπες ἐκφορῆσαι. ἐκ δὴ ὧν τῆς σφετέρων οἰκιῶν ἀρξάμενοι οἱ κλῶπες, ὑπὸ γῆν καθυμεώμενοι, ἐς τὰ βασιλήϊα οἰκία ὤρυσσον. τὸν δὲ χοῦν τὸν ἐκφερόμενον ἐκ τοῦ ὀρύγματος, ὅκως ἡμέρη γένοιτο, ἐς τὸν Τίγριν ποταμὸν, παραῤῥέοντα τὴν Νίνον, ἐξεφόρεον· ἐς ὃ κατεργάσαντο ὃ, τι ἐβούλοντο. τοιοῦτον ἕτερον ἤκουσα καὶ τὸ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ λίμνης ὄρυγμα γενέσθαι· πολὺ γὰρ τοῦτο ἄλλα μετ' ἡμέρην τοιοῦμενον. ὀρύσσοντας γὰρ τὸν χοῦν τὸν Αἰγυπτίους, ἐς τὸν Νεῖλον φορέειν· ὁ δὲ, ὑπολαμβάνων, ἔμελλε διὰ χρόνου

Cæſus in circuitu menſura trium millium & ſexcentorum ſtadiorum eſt, ſchœnorum ſexaginta, quanta videlicet ipſius Ægypti ad mare menſura eſt. Jacet autem ſtagnum longo ſitu aquilonem verſus auſtrumque: altitudine, ubi ejus profundiſſimum eſt, quinquaginta paſſuum. Quod autem manu facta ſit ac depreſſa, indicat, quod in ejus ferme medio ſtant duæ pyramides, quinquaginta paſſus ab aqua extantes, altero tanto ædificii aquis tecto. Super quarum utraque lapideus eſt coloſſus in ſolio ſedens: ita pyramides ſunt centum paſſuum. Centum autem juſti paſſus ſunt ſtadium unum 1 ſex jugerum. Paſſus, inquam, menſuræ ſex pedum, ſive quatuor cubitorum: pedes autem, quatuor palmorum: cubiti vero, ſex palmorum. Aqua ſtagni nativa non eſt, utpote ſolo illo admodum arido, ſed è Nilo derivata, ſex menſibus in ſtagnum fluens, totidem retro in Nilum refluens. Illiſque ſex menſibus quibus effluit, 2 augens regium fiſcum talentis argenti ſingulis, in ſingulos dies, proventu piſcium, quum influit, viginti minis. Hoc ſta- CL.
gnum dicebant etiam indigenæ evadere in Syrtin Africæ, perforato ſub terram meatu in mediterranea 3 Heſperiam verſus, ſecundum montem Memphi imminentem. Verum quum humum è lacu egeſtam nuſquam viderem (hoc enim mihi indagare curæ erat) percontabar proximos accolarum ubinam eſſet humus illinc defoſſa. 4 Illi dicere fuiſſe deportatam, facile id mihi perſuadentes: quippe qui ſimile quiddam factum eſſe apud Ninum urbem Aſſyriorum auditu cognoveram. Siquidem fures quidam magnam vim pecuniæ Sardanapali, qui Nini rex erat, in theſauris ſubterraneis abſtruſam, compilare quum conſtituiſſent, è ſuis domibus fodere exorſi ſunt, dimenſi viam ſub terra ad regias ædes, eamque humum è cuniculis effoſſam, ubi nox aderat, in flumen Tigrim (qui Ninum præterfluit) exportabant, donec id quod optabant perfecere. Eodem modo audivi in Ægypto hanc alteram fuiſſe factam lacunam, præterquam quod non noctu hæc, ſed interdiu eſt facta. Ægyptios enim humum quam effodiebant, in Nilum extuliſſe, quam ille acceptam diſſiparet.

1 Sex plethrorum. *Id eſt, centum pedum.* 2 In regium fiſcum talenta argenti ſingula ſingulis diebus ex proventu piſcium perſolvit: quum influit, viginti minas. 3 Occidentem verſus 4 At illi quonam eſſet deportata, mihi expoſuerunt.

Et hic

Et hic quidem lacus ita fertur fuisse de-
CLI pressus. Duodecim autem reges quum
juste degerent, ac statо tempore in
templo Vulcani sacrificassent, & ulti-
mo die festo libaturi essent, porrexit
eis pontifex aureas phialas, quibus li-
bare consueverant, aberrans numero,
duodecim videlicet viris undecim phia-
las. Ibi PSAMMITICHUS, qui po-
stremus eorum stabat, quum non haberet
phialam, detractam sibi æream galeam
tenuit, libavitque. Ferebant autem &
cæteri omnes reges, & tunc quoque gesta-
bant galeas. Nec tum quidem dolo malo
Psammitichus galeam tenuit. 1 Cæteri
tamen id consulto factum esse à Psam-
miticho existimantes, & in memoriam
redeuntes, oraculum ipsis esse redditum,
qui ærea in phiala libasset, eum solum
regem Ægypti futurum, non censuerunt
quidem æquum esse Psammitichum morte mulctari, postquam 2 ri-
mando compererunt non id illum feciſſe
industria: sed maxima potentiæ suæ par-
te exutum in palustria relegandum, ne
illinc egressus, cæteræ Ægypto se immi-
CLII sceret. Hunc Psammitichum, 3 quum
Sabacum Æthiopem, qui patrem ejus
Necon interemerat, fugisset in Syriam,
postquam Æthiops ex insomnii visio-
ne abiit, reduxerunt ii Ægyptii qui sunt
4 è tribu Saitana. Deinde quum regna-
ret una cum undecim regibus, con-
tigit ei ut fugeret iterum propter illam
galeam in paludes. Igitur intelligens
quam ignominiosè tractatus ab illis es-
set, statuit ultum ire qui ipsum perse-
quuti essent. Itaque ex oraculo Latonæ,
quod in urbe Buti apud Ægyptios ve-
racissimum est, ad quod ipse miserat,
redditum est responsum, affuturam ul-
tionem ei è mari viris æreis 5 existenti-
bus. Quod responsum ei magnam in-
credulitatem offudit, viros æreos ipsi
in auxilium venturos. Non longo tem-
pore interjecto, Iones quosdam & Ca-
res prædandi gratia navigantes, neces-
sitas compulit applicare ad Ægyptum.
Hi quum in terram exissent ære arma-
ti, Ægyptiorum quidam nuncium fert
Psammitichо ad paludes: & quia nun-
quam viderat aliquos ære armatos, ait,
egressos è mari æreos viros campestria
populari. Ille agnoscens oraculum es-
se perfectum, amicitiam cum Ionibus

ἡ μὴ νῦν λίμνη αὕτη ὕστω λέγεται ἀφυχ-
θῆναι. Τῶν δὲ δυώδεκα βασιλέων δικαιο-
συνῇ χρεωμένων, ἀνὰ χρόνον ὡς ἔθυσαν ἐν
τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου, τῇ ὑστάτῃ τῆς ὀρτῆς
μελλόντων καλὰ ποιήσειν, ὁ ἀρχιερεὺς ἐξένεικε
σφι φιάλας χρυσέας, τῇσπερ ἐώθεσαν
σπένδειν (ἁμαρτὼν τοῦ ἀριθμοῦ) ἐνδεκα,
δυώδεκα ἐόντων. ἐνθαῦτα ὡς ὁ Ψαμμίτιχος, τοῦ-
περ ὁ ἕκτος ἦν ἑστεὼς αὐτέων, οὐκ εἶχε φιάλην
τὴν κυνέην ἐόσαν χαλκέην, ἀλλὰ
ἔσχε τε καὶ ἔσπενδε κυνέης· ἦν δὲ καὶ οἱ ἅπαντες
πάντες ἐφόρεόν τε βασιλῆες, καὶ ἐτύγχανον
τότε ἔχοντες. Ψαμμίτιχος δὲ νεωστὶ μὲν
δηλήτερον νόον χρεώμενος, ἀλλ' ἔσχε τὴν κυνέ-
ην. οἱ δέ, ἐν φρενὶ λαβόντες τό, τε ποιηθὲν
ἐκ Ψαμμιτίχου, καὶ τὸ χρηστήριον, ὅτι ἐκεί-
χρησέ σφι, τὸν χαλκέην ἀπείσαντα αὐτῶν
φιάλῃ, τοῦτον βασιλέα ἔσεσθαι μοῦνον Αἰγύ-
πτου· ἀναμνησθέντες τοῦ χρησμοῦ, κτείναι μὲν
οὐκ ἐδικαίωσαν Ψαμμίτιχον, ὡς ἀνδρὶ σοφὸν
βεβαν[ι]ζονῖες ἐξ ὠδεμπῆς πρόνοίης αὐτὸν
πεπαυκέναι· ἐς δὲ τὰ ἕλεα ἐδόξεέ σφι δίωξαι,
φυλώσαντας τὰ πλεῖστα τῆς δυνάμεως· ἐκ
δὲ τῶν ἑλέων ὁρμεώμενον μὴ ὁμιλέεσθαι τῇ
ἄλλῃ Αἰγύπτῳ. Τὸν δὴ Ψαμμίτιχον τοῦτον
πρότερον φεύγοντα τὸν Αἰθίοπα Σαβακῶν,
ὃς οἱ τὸν πατέρα "Νεκὼν ἀπέκτεινε, τοῦ-
τον φεύγοντα τότε ἐς Συρίην, ὡς ἀπαλλά-
χθη ἐκ τῆς ὄψεος τοῦ ὀνείρου ὁ Αἰθίοψ,
κατήγαγον Αἰγυπτίων ὅτοι οἱ ἐκ νομοῦ τοῦ
Σαΐτεω εἰσί. μετὰ δὲ βασιλεύοντα τοδεύ-
τερον πρὸς τῶν ἑνδεκα βασιλέων, κατα-
λαμβάνει μιν ἀμφὶ τοῦ κυνέῃ" φεύγοντα
ἐς τὰ ἕλεα. ὑπεξαμυνόμενος ὦν ὡς ἠδικεύμε-
νος εἴη πρὸς αὐτῶν, ἐπενόεε τίσασθαι τοὺς δι-
ώξαντας. πέμψαντι δὲ οἱ ἐς Βυτῶν πόλιν ὡς τὸ
χρηστήριον τῆς Λητοῦς, ἔνθα δὴ Αἰγυπτίοισι
ἔστι μαντήιον ἀψευδέστατον, ἦλθε χρησμός,
ὡς τίσις ἥξει ἀπὸ θαλάσσης χαλκέων ἀνδρῶν
ὑπεφανέντων. καὶ τοῦ μὲν δὴ ἀπίστη μεγάλη
ὑπεκέκυτο, χαλκέας οἱ ἄνδρας ἥξειν ὑπε-
κπρὸς· χρόνου δέ οἱ πολλοῦ διελθόντος, ἀνα-
γκαίη κατέλαβε Ἰωνάς τε καὶ Καρας ἄνδρας,
κατὰ λήϊον ἐκπλώσαντας, ἀπενειχθέντας ἐς
Αἴγυπτον· ἐκβάντας δὲ ἐς γῆν, καὶ ὁπλισάν-
τας χαλκῷ, ἀγγέλλει τις Αἰγυπτίων ἐς
τὰ ἕλεα ἀπιγμένον τῷ Ψαμμιτίχῳ, (ὡς
ἐκ ἰδὼν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὁπλισάν-
τας) ὡς χάλκεοι ἄνδρες ἀπιγμένοι ἀπὸ θα-
λάσσης λεηλατεῦσι τὸ πεδίον. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ χρηστήριον ὑπετελέσθη, φίλα τε τοῖσι Ἴωσι

1 At illi mente comprehenso facto Psammitichi, atque oraculo ipsis reddito. *Vel, Quum Psammitichi factum & sibi redditum oraculum apud se considerassent.* 2 Quæstione habita comper. 3 Quum Sab. Æth. antea fugiens, qui patr. ejus N. interemerat, in Syriam venisset, postq. *Sed vulgatam lect. ἐκὼν sequendo, interpretandum esset,* qui patrem ejus volens interemerat. *id est,* non per imprudentiam. 4 E præfectura 5 Repente apparentibus. *Vel, In conspectum venientibus.*

καὶ Καρσὶ πίστεας καὶ σφέας, μεγάλα ἰσχυόμενος, πείθει μετ' ἑωυτοῦ ἡμέας. οἱ δ' ἐπείσθησαν, ὥστε ἅμα τοῖσι μετ' ἑωυτοῦ βουλομένοισι Αἰγυπτίοισι, καὶ τοῖσι ἐπικούροισι, κατελθεῖν τοὺς βασιλέας. Κρατήσας δὲ Αἰγύπτου πάσης ὁ Ψαμμίτιχος, ἐποιήσατο τῷ Ἡφαίστῳ πρόπυλα ἐν Μέμφι, τὰ πρὸς νότον ἄνεμον τετραμμένα· αὐλήν τε τῷ Ἄπι, (ἐν τῇ τρέφεται ἐπὰν φανῇ ὁ Ἄπις,) οἰκοδόμησε, ἀντίον τοῦ προπυλαίου, πάσσοφόν τε θέης ἐοῦσαν, καὶ τύπων πλέων. ἀντὶ δὲ κιόνων, ἑστᾶσι κολοσσοὶ δυωδεκαπήχεες τῇ αὐλῇ. ὁ δὲ Ἄπις κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν ἐστὶ Ἔπαφος. Τοῖσι δὲ Ἴωσι καὶ τοῖσι Καρσὶ τοῖσι συστρατευσαμένοισι αὐτῷ, ὁ Ψαμμίτιχος δίδωσι χώρους οἰκήσας ἀντίους ἀλλήλων, τοῦ Νείλου τὸ μέσον ἔχοντος· τοῖσι ἐνόμασι ἐστὶ δὲ Στρατόπεδα. τούτους τε δὴ σφι τοὺς χώρους δίδωσι, καὶ πάντα τὰ ὑπέσχετο πάντα ἀπέδωκε. καὶ δὴ καὶ παῖδας παρέβαλε αὐτοῖσι Αἰγυπτίους, τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐκδιδασκέσθαι. ἀπὸ δὴ τούτων ἑρμηνέων τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, οἱ νῦν ἑρμηνέες ἐν Αἰγύπτῳ γεγόνασι· οἱ δὲ Ἴωνές τε καὶ οἱ Κᾶρες τούτοις τοὺς χώρους οἴκησαν χρόνον δὴ πολλόν· εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ χῶροι πρὸς ὀλίγον θαλάσσης ἐνερθε Βουβάστου πόλιος, ἐπὶ τοῦ Πηλουσίου καλεομένου στόματος τοῦ Νείλου· τούτους μὲν δὴ χρόνῳ ὕστερον βασιλεὺς Ἄμασις ἐξανάστασε, ἐνθεῦτεν κατοικίσας ἐς Μέμφιν, φυλακὴν ἑωυτοῦ πρόμαχον πρὸς Αἰγυπτίων. τούτων δὲ οἰκιωθέντων ἐν Αἰγύπτῳ οἱ Ἕλληνες οὕτω δὴ μισγόμενοι τούτοισι, καὶ τὰ περὶ Αἴγυπτον γινόμενα, ἀπὸ Ψαμμιτίχου βασιλέος ἀρξάμενοι, πάντα καὶ τὰ ὕστερον ἐπιστάμεθα ἀτρεκέως. πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλόγλωσσοι κατοικίδησαν. ἐξ ὧν δὲ ἀνέστησαν χῶρων, ἐν τούτοισι δὴ οἵ τε ὁλκοὶ τῶν νεῶν καὶ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκημάτων τὸ μέχρι ἐμεῦ ἦσαν. Ψαμμιτίχου μὲν νυν οὕτω ἔσχε Αἴγυπτος. Τῷ δὲ χρηστηρίῳ τῷ ἐν Αἰγύπτῳ πολλὰ ἐπεμνήσθην ἤδη· καὶ δὴ λόγον περὶ αὐτοῦ ὡς ἀξίου ἐόντος ποιήσομαι. τὸ γὰρ χρηστήριον τοῦτο τὸ ἐν Αἰγύπτῳ, ἔστι μὲν Λητοῦς ἱρὸν, ἐν πόλι δὲ μεγάλῃ ἱδρυμένον, κατὰ τὸ Σεβεννυτικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου, ἀναπλέοντι ἀπὸ θαλάσσης ἄνω. ὄνομα δὲ τῇ πόλι ταύτῃ, ὅκου τὸ χρηστήριόν ἐστι, Βουτώ, ὡς καὶ πρότερον ἐνόμασαί μοι. ἱρὸν δέ ἐστι ἐν τῇ Βουτοῖ ταύτῃ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος. καὶ ὅκως νηὸς τῆς Λητοῦς ἐν τῷ δὴ τὸ χρηστήριον ἔνι, αὐτός τε τυγχάνει ἐὼν μέγας, καὶ τὰ περιπύλαια ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυιέων. τὸ δέ μοι τῶν φανερῶν ἐν θώυμα μέγιστον παρεχόμενον,

& Caribus facit: eosque magnis pollicitationibus hortatur ad secum manendum. Ubi persuasit, ita demum una cum iis Ægyptiis qui secum sentiebant, cumque auxiliariis, reges sustulit. Omni potitus Ægypto, fecit in Memphi tum Vulcano vestibula ad ventum austrum vergentia, tum eregione vestibulorum aulam Api, (in qua Apis educatur, quum apparuerit) undique columnis cinctam, ac figuris refertam: in qua aula stant loco columnarum colossi duodenûm cubitorum: Apis autem Græca lingua Epaphus est. His Ionibus Caribusque, quibus fuerat usus adjutoribus, Psammitichus dedit ad habitandum posita altrinsecus prædia, Nilo medio dirempta, quibus nomen impositum est Castra. Et cum hæc eis loca dedit, tum vero cætera quæ fuerat pollicitus repræsentavit. Pueros quinetiam Ægyptios commisit lingua Græca imbuendos, à quibus linguam Græcam edoctis oriundi qui nunc in Ægypto interpretes sunt. Incoluerunt autem Iones & Cares diu hæc loca 1 contra mare, aliquantulum supra urbem Bubastin, ad ostium Nili quod dicitur Pelusiacum sita. Unde postea Amasis rex Memphin eos transtulit, in sui tutelam adversus Ægyptios. Post sedes ab istis in Ægypto collocatas. Græci cum illis ita commercium habuerunt, & nos res in Ægypto gestas, à Psammitticho rege exorti, & quæ deinceps extiterunt, omnia sine ambiguitate nota habemus. Hi enim primi Ægyptum, qui diversæ linguæ essent, incoluerunt. Atque unde demigrarunt illuc, 2 & vestigia navalium, & domorum rudera, ad meam usque ætatem ostendebantur. Atque hunc quidem in modum Psammitichus Ægypto potitus est. ¶ De oraculo autem quod est in Ægypto, cum feci multa verba, tum faciam, utpote de re memoratu digna. Est enim oraculum hoc in Ægypto, sacrum Latonæ, positum in magna urbe cui nomen est (ut superius à me dictum est) Buto, contra ostium Nili quod Sebennyticum appellatur, à superiori parte maris flumen subeuntibus. In hac urbe templa sunt Apollinis Dianæque. Et illud Latonæ in quo redduntur oracula, grande est, & porticum habens decem passibus sublimem. Ubi quid mihi ex iis quæ in aperto erant, maximo miraculo fuerit,

CLIII CLIV CLV

1 Propemodum ad mare, infra urbem Bub. 2 Et canales quibus deducebantur naves,

referam:

refertam: Est in hoc fano Latonæ, delubrum ex uno factum lapide, cujus parietes æquali celsitudine ad longitudinem quadragenûm cubitorum: cujus lacunari pro tecto impositus est alius lapis quatuor cubitorum per oras crassitu-
CLVI dinis. Itaque eorum quæ circa templum hoc sunt in propatulo positorum, admirabilissimum apud me fuit id delubrum. Secundo loco insula quæ vocatur Chemmis, in lacu profundo ac spatioso sita propter templum quod Buti est: quæ insula ab Ægyptiis fertur innare. Ego tamen eam neque innantem vidi, neque se moventem: & hoc audire admiratus sum, si verum est insulam natare posse. In hac igitur templum Apollinis magnum est, & aræ trifarie extructæ, & palmæ frequentes enatæ: aliæque partim fructiferæ, partim steriles arbores. Cur autem ea innatans sit, hanc Ægyptii rationem reddunt: quod Latona (quæ ex octo numinibus quæ primi extiterunt, unum est) quum in urbe Buti, ubi hoc ejus oraculum est, habitaret. Apollinem ab Iside sibi commendatum, occultavit in hac insula nondum innatante, ac sospitem reddidit: quo tempore Typhon omnia indagans ut Osiris filium inveniret, advenisset. Nam Apollinem & Dianam aiunt Dionysi & Isidis filios esse: Latonam vero, nutricem horum ac liberatricem. Et Apollo quidem Ægyptiace Orus dicitur: Ceres autem Isis, Diana vero Bubastis. Atque hinc solum non aliunde Æschylus Euphorionis filius, rapuit quod dicam: ut
CLVII solus [1] omnium qui poetæ dicuntur, fecerit Dianam Cereris filiam, ideoque insulam redditam esse natantem. Hæc illi sic aiunt. Psammitichus vero in Ægypto quatuor & quinquaginta regnavit annos: per quorum undetriginta magnam Syriæ urbem obsidens oppugnavit, donec expugnavit. Hæc est Azotos, quæ diutissimam inter omnes urbes (*duntaxat* quas novimus)
CLVIII sustinuit obsidionem. ¶ Psammitichi filius qui regnum Ægypti suscepit, extitit NECUS, qui fossam ad rubrum mare ferentem primus aggressus est, quam Darius Perses secundo loco depressit, longitudinis quidem quatuor dierum navigationis, latitudinis, ut per eam duæ possent simul agi triremes. Aqua quæ in hanc è Nilo deducitur, paulo supra Bubastin urbem,

φερόσω. ἔστι ἐν τῷ τεμένεϊ τούτῳ Λητοῦς νηός, ἐξ ἑνὸς λίθου πεποιημένος, ἔς τε ὕψος, καὶ ἐς μῆκος καὶ τοῖχος ἑκάτερος τούτοισι ἴσος. ποταμοῦ ἐκκοπὴ πήχεων τετρήκοντα ἑκάστων ἔστι. τὸ 96
δὲ καὶ ἀγάλασμα τῆς ὀροφῆς, ἄλλος ὀπικέεται λίθος, ἔχων τιλὶ παρωροφίδα τετράπηχυν. Οὕτω μὲν νυν ὁ νηὸς τῶν φανερῶν μοι τῶν ἐπὶ τούτου τοῦ ἱροῦ ἔστι θωυμασιώτερον· τῶν δὲ ἑτέρων, νῆσος ἡ Χέμμις καλεομένη· ἔστι μὲν ἐν λίμνῃ βαθέῃ καὶ πλατείῃ, κειμένη παρὰ τὸ ἐν Βουτοῖ ἱρόν, λέγεται δὲ ὑπ' Αἰγυπτίων αὕτη ἡ νῆσος ἐπὶ πλωτή. αὐτὸς μὲν ἔγωγε οὔτε πλέουσαν, οὔτε κινηθεῖσαν εἶδον. πάνυ δὲ ἀκούων εἰ νῆσος ἀληθέως ἔστι πλωτή. ἐν δὲ ὧν ταύτῃ νηός τε Ἀπόλλωνος μέγας ἔνι, καὶ βωμοὶ τριφάσιοι ἐνιδρύαται. ἐμπέφυκασι δ' ἐν αὐτῇ φοίνικες συχνοί, καὶ ἄλλα δένδρεα, καὶ καρποφόρα καὶ ἄφορα πολλά. λόγον δὲ τόνδε ἐπιλέγοντες οἱ Αἰγύπτιοι, τὴν νῆσον φασὶ ἐπὶ πλωτὴν αὐτιλιὴν πλωτιλιὴν· ὡς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ οὐκ ἐούσῃ πρότερον πλωτῇ, Λητὼ, ἐοῦσα τῶν ὀκτὼ θεῶν τῶν πρώτων γεγονότων, οἰκέουσα δὲ ἐν Βουτοῖ πόλι, ἵνα δὴ οἱ τὸ χρηστήριον τοῦτό ἔστι, Ἀπόλλωνα παρὰ Ἴσιος παραλαβοῦσα δέξαμένη, διέσωσε κρύψασα ἐν τῇ νῦν πλωτῇ λεγομένῃ νήσῳ· ὅτε τὸ πᾶν διζήμενος ὁ Τυφὼν ἐπῆλθε, θέλων ἐξευρεῖν τοῦ Ὀσίριος τὸν παῖδα. Ἀπόλλωνα δή, καὶ Ἄρτεμιν, Διονύσου καὶ Ἴσιος λέγουσι εἶναι παῖδας. Λητὼ δὲ, τροφὸν αὐτοῖσι καὶ σώτειραν γενέσθαι. Αἰγυπτιστὶ δὲ Ἀπόλλων μέν, Ὧρος· Δημήτηρ δὲ, Ἶσις· Ἄρτεμις δέ, Βούβαστις. ἐκ τούτου δὲ τοῦ λόγου καὶ ἄλλος, Αἰσχύλος ὁ Εὐφορίωνος ἥρπασε τὸ ἐγὼ φέρω, μοῦνος δὴ ποιητῶν τῶν πρὸ ἐμεῦ γενομένων. ἐποίησε γὰρ Ἄρτεμιν εἶναι θυγατέρα Δήμητρος, τιλὶ δὲ νῆσον, διὰ τοῦτο γενέσθαι πλωτιλιήν. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω λέγουσι. Ψαμμίτιχος δὲ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου τεσσαράκοντα καὶ πεντήκοντα ἔτεα. τῶν τὸ ἐνὸς δέοντα τεσσαράκοντα, Ἄζωτον, τῆς Συρίης μεγάλην πόλιν, πολιορκήσας ἐκαθεῖλε· αὕτη δὲ ἡ Ἄζωτος ἀπασέων πολίων δὴ πλεῖστον χρόνον πολιορκεομένη ἀντέσχε, τῇ ἡμεῖς ἴδμεν. Ψαμμιτίχου δὲ Νεκὼς παῖς ἐγένετο, καὶ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου, ὃς τὴν διώρυχα ἐπεχείρησε πρῶτος τὴν ἐς τιλὶ Ἐρυθρὴν θάλασσαν φέρουσαν· τιλὶ Δαρεῖος ὁ Πέρσης δεύτερος διώρυξε· τῆς μῆκος ἐστὶ πλοῦς ἡμέρας τέσσερας· εὖρος δὲ ὀρύχθη, ὥστε τριήρεας δύο πλέειν ὁμοῦ ἐλαυνομένας. πλῆσαι δὲ ἀπὸ τοῦ Νείλου τὸ ὕδωρ ἐς αὐτιλιὴν. πλῆσαι δὲ κατύπερθε ὀλίγον Βουβάστιος πόλιος

[1] Omnium superioris ætatis poetarum.

παρὰ Πάτυμον τὴν Ἀραβίην πόλιν. ἐσέχει δ' ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. ὠρυχίαι δ' πρῶτον μὲν ἀπὸ πεδίου ἀπὸ Αἰγυπτίου τὰ πρὸς Ἀραβίην ἔχουσα· ἔχεται δ' κατύπερθε τοῦ πεδίου τὸ κατ' Μέμφιν τεῖνον ὄρος, ἐν τῷ αἱ λιθοτομίαι ἔνεισι. τοῦ ὦν δὴ ὄρεος τούτου παρὰ τὸν ὑπώρεα ἦκται μακρὴ διώρυξ ἀπ' ἑσπέρης μακρὴ πρὸς τὸν νότον, καὶ ἔπειτα τείνει ἐς θάλασσαν φέρουσα ἀπὸ τοῦ ὄρεος πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον, ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον. τῇ δὴ ἐλαχίστη ὄρος ἐστὶ διαμωτάτου ἀπὸ βορέω τῆς θαλάσσης τῆσδε ἐς τὸν Νότιον καὶ Ἐρυθρὸν τὸν αὐτὸν τοῦτον καλεόμενον, ἀπὸ Κασίου ὄρεος τοῦ ἐόντος Αἰγυπτίου τε καὶ Συρίου, ἀπὸ τούτου εἰσὶ σταδίοι χίλιοι ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. τοῦτο μὲν τὸ διωμότατον· ἡ δὲ διώρυξ πολλῷ μακροτέρη, ὅσῳ σκολιωτέρη ἔστι. τὸν ἐπὶ Νεκὼ βασιλέος ὀρύσσοντος, Αἰγυπτίων ἀπόλοντο δυώδεκα μυριάδες. Νεκὼς μὲν γὰρ μεταξὺ ὀρύσσων ἐπαύσατο, μαντηίου ἐμποδίου γλωμένου τοιοῦδε, τῷ βαρβάρῳ αὐτὸν περισεργάζεσθαι. βαρβάρους δὲ πάντας οἱ Αἰγύπτιοι καλέουσι τοὺς μὴ σφι ὁμογλώσσους. Παυσάμενος δὲ τῆς διώρυχος ὁ Νεκὼς, ἐτράπετο πρὸς στρατιάς· καὶ τεμένεες αἱ μέν, ἐπὶ τῇ Βορηίῃ θαλάσσῃ ἐπῳκίδησαν, αἱ δ' ἐν τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· ὧν ἔτι οἱ ὁλκοὶ ἐπίδηλοί. καὶ ταύτῃσί τε ἐχρᾶτο ἐν τῷ δέοντι· καὶ *Σύροισι πεζῇ ὁ Νεκὼς συμβαλὼν ἐν †Μαγδώλῳ ἐνίκησε. μετὰ δὲ τὴν μάχην, Κάδυτιν πόλιν τῆς Συρίης ἐούσαν μεγάλην εἷλε. ἐν τῇ δὴ ἐσθῆτα ἔτυχε ταύτην καταπρησάμενος, ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι, πέμψας ἐς Βραγχίδας τὰς Μιλησίων. μετὰ δὲ, ἐκκαίδεκα ἔτεα τοῦ πάντα ἄρξας, τελευτᾷ, τῷ παιδὶ Ψαμμὶ παραδοὺς τὴν ἀρχήν. Ἐπὶ τούτου δὴ τὸν Ψάμμιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου ἀπίκοντο Ἠλείων ἄνδρες ἄγγελοι, αὐχέοντες δικαιότατα καὶ κάλλιστα πάντων ἀνθρώπων θεμένους τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα πάντων ἀνθρώπων· καὶ δοκέοντες παρὰ ταῦτα οὐδ' ἂν τὸν σοφώτατον Αἰγυπτίων οὐδὲν ἐπεξευρεῖν. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὴν Αἴγυπτον οἱ Ἠλεῖοι ἔλεγον τῷ εἵνεκα ἀπίκοντο, ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς ἔφη συγκαλέσεσθαι Αἰγυπτίων τοὺς λεγομένους εἶναι σοφωτάτους. συνελθόντες δὲ οἱ Αἰγύπτιοι, ἐπυνθάνοντο παρὰ Ἠλείων, λεγόντων ἅπαντα τὰ κατήκει σφέας ποιεῖν περὶ τὸν ἀγῶνα. ἀπηγησαμένων δὲ τὰ πάντα, ἔφασαν ἥκειν ἐπιμαθησόμενοι εἴ τι ἔχοιεν

juxta oppidum Arabiæ Patumon deducitur, evadens in mare rubrum. Initium fodiendi ſumptum eſt à planitie Ægypti, Arabiam verſus. Nam quæ ſupra planitiem ſunt 1 continens prope Memphin occupat mons, in quo lapidicinæ ſunt. Itaque ad hujus montis ima ducta eſt foſſa ab occidente orientem verſus longo tractu: & deinde pertingit divortio montis tenus (quod divortium ad meridiem & ventum auſtrum fert) in ſinum Arabicum. Quâ igitur breviſſimus tractus & maxime compendiarius eſt à mari ſeptentrionali aſcenſus ad auſtrale, quod idem rubrum vocatur, à monte Caſio, qui Ægyptum Syriamque diſterminat, ſtadia mille ſunt in Arabicum ſinum. Et hoc quidem breviſſimum eſt: verum foſſa multo longior, ſcilicet quanto eſt 2 confragoſior. In qua fodienda ſub rege Neco centum viginti millia Ægyptiorum perierunt. Inque ejus medio opere Necus deſtitit, hoc 3 interpellatus oraculo, eum id opus barbaro præmunire. Ægyptii autem barbaros omnes vocant qui non ipſorum linguâ loquuntur. Superſedens itaque à faciCLIX enda foſſa Necus, 4 ad militum copias ſe convertit, atque ad claſſes quæ partim in mari ſeptentrionali, partim in ſinu Arabico ad rubrum mare ſunt ædificatæ: quarum adhuc 5 veſtigia navalium oſtendunt. Et claſſibus quidem Necus, dum opus fuit, eſt uſus. Terreſtri autem acie congreſſus cum Syris in Magdolo, victoria potitus eſt, & poſt prælium, Cadyti, magna Syriæ urbe. 6 In veſtitu autem curioſus quum fuiſſet, illum Apollini dicatum ad Branchidas Mileſiorum miſit. Hic perfectis decem & ſeptem imperii ſui annis deceſſit, tradito imperio PSAMMI filio ſuo. Eo apud Ægyptum re-CLX gnante, nuncii Eleorum advenerunt, jactantes à ſe in Olympia juſtiſſimum 7 ac maximum inter mortales propolitum eſſe certamen, rati ne Ægyptios quidem hominum ſapientiſſimos aliquid ultra hæc eſſe inventuros. Iſti ubi in Ægyptum pervenerunt, eaque expoſuerunt quorum gratia venerant, rex convocavit ex Ægyptiis eos qui ſapientiſſimi haberentur. Qui quum conveniſſent, & Eleos audiſſent omnia commemorantes quæ par erat ab eis fieri in edendo certamine, & ſe veniſſe dicentes ſciſcitatum num quid poſſent

1 Contiguus. 2 Obliquior. 3 Impeditus. *Vel*, *Revocatus*. 4 Ad bellicas copias & triremes partim in m. ſept. 5 Canales quibus deducebantur naves, *ut paulo ante*. *Alii navalia interpret.* 6 Eum autem veſtitum quo uſus erat quum iſta conficerentur, miſſum ad Branchidas Mileſiorum, Apollini dicavit. Poſtea vero decem & ſeptem omnino annos quum imperaſſet, deceſſit, trad. 7 Ac optima ratione præter omnes mortales.
* Per Syros intelligit Judæos ſine dubio, qui ita vocabantur etiam à vicinis Phœnicibus. *Scalig.* not. in Fragmenta ſelecta. † Magdolum (Mageddo, 2 Regum c. 23.) urbem Ægypti fuiſſe, ex notitiâ imperii conſtat, & numiſmate Antonini Pii ΜΑΓΔΩΛΙΤΩΝ. *Scalig.* Animadv. in *Euſeb.*

Ægyptii

Ægyptii reperire justius, habito inter se consilio, interrogarunt Eleos numquid apud eos certarent cives. Et illis respondentibus, sine discrimine & suorum & ceterorum Græcorum, cuicunque volenti certare fas esse. Atqui, inquiunt, illos quum tale certamen proponerent, ab omni jure [1] excedere. Nullo etenim pacto posse fieri quin concivi pugnanti cives faverent, facientes injuriam hospiti. Sed si vellent justum proponere certamen, & si ejus gratia venissent in Ægyptum, jusserunt hospitibus ponere certamen, nullo Eleorum certare permisso. Hæc CLXI Ægyptii Eleis subjecerunt. ¶ Psammis autem, quum sex tantum regnasset annos in Ægypto, facta in Æthiopiam expeditione, mox vita defunctus est. Cujus regnum APRIES filius accepit, qui secundum Psammitichum avum suum, fortunatissimus extitit omnium ad eam ætatem regum, quinque & viginti dominatus annos. Quod intra tempus & bellum Sidoni intulit, & cum Tyro pugna navali dimicavit. Sed quum calamitas eum maneret, contigit ea occasione quam ego pluribus, dum res Libycas exequar, exponam, paucis contentus impræsentiarum. Quum adversus Cyrenæos Apries exercitu misso magnam cladem accepisset, id ei imputantes Ægyptii rebellaverunt, opinati se ab illo in apertam perniciem fuisse dimissos: ut his internecione deletis, ipse ceteris Ægyptiis imperitaret securius. Hæc perquam graviter ferentes tum ii qui redierunt, tum eorum qui interierant CLXII amici, ingenue desciverunt. Id ubi rescivit Apries, mittit ad eos verbis sedandos Amasin. Qui quum perveniisset, reprehendensque dissuaderet ne talia facerent, quidam Ægyptiorum ei à tergo stans galeam circundat: eaque circundata, inquit se illam ob regnum imposuisse. Neque hoc eo invito factum fuit, ut ostendit. nam simulatque ab iis qui desciverant Ægyptiis declaratus est rex, sese apparabat tanquam adversus Aprien moturus. His cognitis Apries mittit ad Amasin ex iis qui secum erant Ægyptiis, spectatum quendam hominem nomine Patarbemin, jussum ut ad se vivum Amasin perduceret. Hic ubi pervenit, Amasin ad se vocat. [2] Amasis (sedebat autem in equo ad suos cohortandos, insolenter) stolide jubet hunc ad se adducere Aprien,

Αἰγυπτίοι τότων δικαιότερον ἐπεξέρχειν. οἱ δὲ βουλευσάμενοι, ἐπειρώτων τοὺς Ἠλείους εἰ σφι οἱ πολῖται ἀγωνίζονται. οἱ δὲ ἔφασαν καὶ σφέων καὶ ἄλλων Ἑλλήνων ὁμοίως τῷ βουλομένῳ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἔφασαν σφέας ἔτι τοῦτο ποιέοντας, παντὸς τοῦ δικαίου ἡμαρτηκέναι. οὐδαμῶς γὰρ εἰκὸς μισθωτοὺς ὄχλους τοῦ ἀγωνιζομένου περιστάντας, ἀδικέοντες τὸν ξεῖνον. αὐτοὺς δὲ εἰ βούλονται δικαίους πρήγειν, καὶ τότε εἶναι ἕτοιμα ἀπιέναι ἐξ Αἰγύπτου, ξείνοισι ἀγωνιζησομένους ἐκέλευον τὸν ἀγῶνα ποιέειν, Ἠλείων δὲ μηδενὶ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα μὲν Αἰγύπτιοι Ἠλείοισι κατεδικάσαντο. Ψαμμιτιχος δὲ ἐξ ἐτέων μοῦνον βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, καὶ στρατευσαμένου ἐς Αἰθιοπίην, καὶ μετανίκα πλωτὸν ἐποιήσαντο, ἐξεδέξατο τὴν βασιληίην Ἀπρίης ὁ Ψαμμιτιχου ὃς μετὰ Ψαμμήτιχον τὸν ἑωυτοῦ πρωπάτορα ἐγένετο εὐδαιμονέστατος. τὸν πρότερον βασιλεύσαντα, ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ εἴκοσι ἄρξαι. ἐν τοῖσι δὴ τε Σιδῶνα στρατὸν ἔπλωσε, καὶ ἐς συμβολὴν τῇ Τυρίῃ. ἐπεὶ δὲ οἱ ἐδέετο κακῶς ἡμέας ἔχειν, ἐγένετο ἀπὸ προφάσιος, τὴν ἐγὼ μέζονα ἐν τοῖσι Λιβυκοῖσι λόγοισι ἀπηγήσομαι, μετρίως δ' ἐν τῷ παρεόντι ἀπαγορεύσας γὰρ στρατεύματα ὁ Ἀπρίης μέγα ἐπὶ Κυρηναίους, μεγάλωσι περιέπεσε. Αἰγύπτιοι δὲ ταῦτα ἐπημεμφόμενοι, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, δικαίους τοὺς Ἀπρίεω ἐκ προφάσιος αὐτὸς ἀποπέμψαι ἐς φανερὸν μάχην, ἵνα δὴ σφέων φθορὴ γένηται, αὐτὸς δὲ τῷ λοιπῷ Αἰγυπτίων ἀσφαλέστερον ἄρχῃ, ταῦτα δὲ δεινὰ ποιεύμενοι ἔτοιτε οἱ ἀπιόντες, καὶ οἱ τῷ ἀπολομένων φίλοι, ἀπέστησαν ἐκ τῆς Ἰθείης. Πυθόμενος δὲ ὁ Ἀπρίης ταῦτα, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Ἄμασιν καταπαύσοντα λόγοισι. ὡς δέ, ἐπεί τε ἀπικόμενος κατελάμβανε τοὺς Αἰγυπτίους, ταῦτα μὴ ποιέειν λέγοντα, αὐτῷ τῷ τις Αἰγυπτίων ὄπισθε στὰς ἔθηκε οἱ κυνέην, καὶ θέσθαι δείς, ἔφη ἐπὶ βασιληίῃ θέσθαι τιμήν. καὶ τῷ ὄχλῳ ἀρεσκόμενον ἐγίνετο τὸ ποιούμενον, ὡς δὲ ἔδεικνυε. ἐπεί τε δὲ ἐστήσαντό μιν βασιλέα τῷ Αἰγυπτίων οἱ ἀπεσταλκότες, παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐπὶ τὸν Ἀπρίεα. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ἔπεμπε ἐπ' Ἄμασιν ἄνδρα δόκιμον τῶν ἐωυτοῦ Αἰγυπτίων, τῷ ἔνομα ἦν Πατάρβημις· ἐντειλάμενος αὐτῷ, ζῶντα Ἄμασιν ἀγαγεῖν παρ' ἑωυτόν. ὡς δὲ ἀπικόμενος ὁ Πατάρβημις, τὸν Ἄμασιν ἐκάλεε. ὁ δὲ Ἄμασις (ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου καθήμενος) ἐπόεας ἀπεπαίετο καὶ τοῦτό μιν ἐκέλευσε Ἀπρίῃ ἀπάγειν·

[1] Abernasse. [2] At Amasis (sedebat enim forte in equo) crure sublato pedit, & illud Aprie asferri jussit. *Ita Camerar. Assertar & tertia interpretatio: sed Camerario assentior.*

ὁμῶς

ὅμως δὲ αὐτὸν ἀξιοῦν τὸν Πατάρβημιν, βασιλέως πατάπεμπτον, ἰέναι πρὸς αὐτόν. τὸν δὲ αὐτὸν ὑπακηκοέναι ὡς ταῦτα πάλαι παρεσκευάζετο ποιέειν, καὶ αὐτὸν μὲν μεταπέμψασθαι Ἀπρίην· παρεῖναι γὰρ καὶ αὐτὸς, καὶ ἄλλους ἄξειν. τὸν δὲ Πατάρβημιν ἐκ τῶν πρὸ λεγομένων ἐκ ἀγνοεῖν τὴν διάνοιαν· καὶ θρασυνόμενον ὁρόωντα ἀνδρὶ ἀπιέναι, βουλόμενον τὴν ταχίστην βασιλεῖ δηλῶσαι τὸ πρηνεόμενον. ὡς δὲ ἀπικέσθαι τὸν Ἄμασιν, ἐδόκεε αὐτῷ λόγον δοῦναι, ἀλλὰ θωϊδύμους ἔχοντα, θωϊσταμένην περοπαίσαι αὐτοῦ τά τε ὦτα καὶ τὴν ῥῖνα. ἰδόμενοι δὲ οἱ λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, οἱ ἐπὶ τὰ ἐκείνου ἐφέροντο, ἄνδρα τὸν δεκυμάτων ἐωυτῶν ὧν αἰσχρῶς λύμῃ θωκεόμενον, ἐδόκεον δὴ χρεὸν ἔσεσθαι, ἀπιστάτεον πρὸς τοὺς ἐπέρχεσθαι, καὶ ἐδίδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἄμασι. Πυθόμενος δὲ καὶ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ἀπέπεμπε τοὺς ἐπικούρους, καὶ ἤλασε ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους. εἶχε δὲ καὶ ἐωυτὸν Κᾶρας τε καὶ Ἴωνας, ἄνδρας ἐπικούρους τετιμυρίους. ἦν δὲ οἰκὸς τὰ βασιλήια ἐν Σαΐ πόλι μεγάλα ἐόντα, καὶ ἀξιοδέητα· καὶ οἵ τε δὴ τοὺς Αἰγυπτίους ἦσαν, καὶ οἱ δὴ τὸν Ἄμασιν, ἐπὶ τοὺς ξείνους. ἔν τε δὴ Μέμφι πόλι ἐγίνοντο ἀμφότεροι, καὶ πειρήσεσθαι ἔμελλον ἀλλήλων. Ἔξι δὲ Αἰγυπτίων ἐπλα ἐστί. καὶ τούτων, οἱ μὲν, ἱρέες, οἱ δὲ, μάχιμοι κεκλέαται· οἱ δὲ, βουκόλοι· οἱ δὲ, συβῶται· οἱ δὲ, κάπηλοι· οἱ δὲ, ἑρμηνέες· οἱ δὲ, κυβερνῆται· ἐστὶ μὲν Αἰγυπτίων τοσαῦτά ἐστι. ἐνόμασται δὲ σφι κέατα ἀπὸ τῶν τεχνέων. οἱ δὲ μάχιμοι αὐτέων καλέονται μὲν Καλασίριές τε καὶ Ἑρμοτύβιες. ἐκ νομῶν δὲ τῶνδε εἰσὶ. κατὰ δὲ νομὸς Αἰγυπτίου. ἄπασα διῃρέαται· Ἑρμοτύβιαι μὲν οἴδε εἰσὶ νομοί· Βουσίριτης, Σαΐτης, Χεμμίτης, Παπρημίτης, νῆσός τε Προσωπίτις καλεομένη, Νάθω τὸ ἥμισυ. ἐκ μὲν τουτέων τῶν νομῶν Ἑρμοτύβιες εἰσὶ ἐπιλεγόμενοι, ὅτι ἐπὶ πλείστους ἔθνεα ἐλαύνοντο, ἐκ καίδεκα μυριάδες. καὶ τούτων βαναυσίης ὐδεὶς δεδάηκε ὐδέν, ἀλλ' ἀνέσεσι ἐς τὸ μάχιμον. Καλασιρίων δὲ οἵδε ἄλλοι νομοί εἰσι· Θηβαϊκὸς, Βουβαστίτης, Ἀφθίτης, Τανίτης, Μενδήσιος, Σεβεννύτης, Ἀθριβίτης, Φαρβαιθίτης, Θμουίτης, Ὀνουφίτης, Ἀνύσιος, Μυεκφορίτης. τοῦτο δὲ ὁ νομὸς ἐν νήσῳ οἰκέει, κατὰ τὸ Βουβάστιος πόλιος· ἔστι δὲ οἱ νόμοι Καλασιρίων

& quum Patarbemis eum rogaret ut regem adiret, accitus, respondit se jamdudum dare operam ut id ageret: nec de seipso Apriem esse questurum. se enim illi præsto futurum & alios adducturum. Patarbemis, non ignarus propositi illius, tum ex oratione tum ex apparatu quem videbat, statuit suæ diligentiæ esse quamcelerrime regem rerum quæ agerentur facere certiorem. Huic redeunti, quod Amasin non adduceret, nullo verbo edito Apries ira percitus præcidi aures nasumque jussit. Id intuentes cæteri Ægyptii qui cum eo hactenus senserant, virum inter eos probatissimum ita fœde indigneque affectum, ne tantisper quidem differentes, ad cæteros transeunt, seseque Amasi tradunt. His quoque auditis, Apries armatis auxiliaribus (habebat autem auxiliariorum circa se ex Ionibus & Caribus triginta millia) in Ægyptios tendit. Erat autem ei regia in urbe Sai ingens ac spectatu digna. 1 Itaque utrique adversus alteros Apriani & Amasiani in Memphi urbe constiterunt, tentaturi pugnæ discrimen. Sunt autem in Ægypto septem hominum genera: quorum alii sunt sacerdotes, alii qui pugnatores appellantur, alii bubulci, alii subulci, alii institores, alii interpretes, alii gubernatores navales. Tot sunt Ægyptiorum genera, à suo quodque artificio appellata: sed pugnatores vocantur Calasiries, & Hermotybies, qui 2 harum regionum sunt: (nam in regiones distincta est omnis Ægyptus.) Hermotybiorum quidem hæ sunt plagæ, Busiritana, Saitana, Chemmitana, Papremitana, insula Prosopitis, quæ vocatur Natho ex dimidia parte. Ex his tractibus Hermotybies, quum plurimi, centum ac sexaginta millia sunt: quorum nemo quippiam opificii quæstuarii didicit, sed omnes rei militari vacant. Calasirium hæ aliæ plagæ sunt, Thebana, Bubastiana, Aphthitana, Tanitana, Mendesia, Sebennitana, Athribitana, Pharbæthitana, Thmuitana, Onuphitana. 3 Anysia, Myecphoritana. Hæc tribus insulam incolit ex adverso Bubastis urbis. Hæ tribus Calasirium,

CLXIII CLXIIII CLXV CLXVI

1 Apries igitur in Ægyptios, Amasis in externos tendebat. Quumque Memphin utrique pervenissent, tentare pugnæ discrimen parabant. Cæterum sunt & in *Ad verbum; Mutuo alter alterum experturus erat, vel, experiri parabat. Potest etiam verti non male forsasse, cum Valla,* Apriani & Amasiani. 2 Harum præfecturarum sunt. (nam in præfecturas distincta est omnis Ægyptus) Hermotybiorum quidem hæ sunt præfecturæ, *Et paulo post,* Ex his præfecturis, *pro* Ex his tractibus. *Item paulo post* Præfecturæ, *pro* Plagæ, *& pro* Tribus. *nisi quis malit vocem Græcam nomos ubique retinere.* 3 Anyxia.

qui dum

qui dum quoad possunt plurimi coguntur, ducenta quinquaginta millia virorum sunt: quibus nec iptis licet ulli artificio operam dare, sed solum rei militari,
CLXVII filio discenti à patre. Hoc ab Ægyptiis ne mutuati sint Græci non possum procerto dijudicare, quum videam & apud Scythas Persasque & Lydos, denique apud omnes fere barbaros haberi pro ignobilioribus civibus eos qui artificia discunt, eorumque liberos: generosiores autem eos qui à manuariis operibus abstineant, præsertim qui 1 cessent ob bellum. Hoc itaque cum cæteri Græci didicerunt, tum præcipue Lacedæmonii. 2 Corinthii quoque minimi faciunt
CLXVIII opifices. His solis Ægyptiorum præter sacerdotes, hoc eximii honoris habebatur, ut singulis duodecim aruræ essent exemptæ & immunes. est autem arura centum cubitorum Ægyptiorum quoquoversus. Ægyptius vero cubitus Samio par est. Hæc tamen universis exempta erant: istis vero per vices in orbem fruebantur, & nunquam iidem. Calasirium milleni & Hermothybium, alii totidem circa regem fungebantur annuo satellitum munere. Istis præter aruras dabantur viritim hæc alia, panes octi pondo quinæ minæ, carnis bubulæ binæ, vini 3 sextarii quaterni. Hæc
CLXIX assidue satellitibus præbebantur. Ubi igitur ediverso venientes, Apries cum auxiliariis, Amasis cum universis Ægyptiis in urbem Memphin pervenere, congressi sunt. Et peregrini quidem egregie pugnaverunt, tamen quod erant multo inferiores numero, victi sunt. Fertur Apries ea fuisse persuasione, 4 ut nullus neque deorum neque hominum posset sibi adimere regnum: adeo videbatur sibi illud stabilisse. Et tamen tunc congressus, prælio fugatus est, vivusque captus ad urbem Saim ductus est in ædes quæ ipsius antea fuissent, tunc autem Amasis regia. Ibique 5 quamdiu in regia pascebatur, eum Amasis honeste asservavit. Tandem inculcantibus Ægyptiis non juste agere qui suum & ipsorum inimicissimum aleret, ita illis Aprien tradidit. Eum ifti ubi strangulavere, paternis in monumentis sepelierunt, quæ sunt in templo Minervæ, proxime 6 cœnaculum ad lævam manum intranti.

οἱ ἡμύμμοι, ὅτι ὑπὸ πλείστους ἐγένετο πάντα χρόνον ἄνθρωπον ἀνδρῶν. ἐπὶ τούτοισι ἔξεστι τέχνην ἐπασκέοντα μὴ ἐργάζεσθαι, ἀλλὰ τοῦ ἐς πόλεμον ἐπισκήνια μοῦνα, παῖς παρὰ πατρὸς παιδεύμενος. Εἰ μὲν νυν καὶ τοῦτο παρ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κρῖναι· ὁρέω γὰρ Θρήϊκας καὶ Σκύθας καὶ Πέρσας καὶ Λυδοὺς, καὶ σχεδὸν πάντας τοὺς βαρβάρους, ἀτιμοτέρους τῶν ἄλλων ἡγεομένους πολιητέων τοὺς τὰς τέχνας μανθανόντας, καὶ τοὺς ἐκγόνους τούτων. τοὺς δὲ ἀπαλλαγμένους τῶν χειρωναξιέων, μάλιστα Ἕλληνας νομίζοντας εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ἐς τὸν πόλεμον ἀνειμένους. μεμαθήκασι δ' ὦν τοῦτο πάντες οἱ Ἕλληνες, καὶ μάλιστα Λακεδαιμόνιοι. ἥκιστα δὲ Κορίνθιοι ὀνοσέουσι τοὺς χειροτέχνας. Γέρεα δέ σφι καὶ τάδε ἐξῃρημένα μούνοισι Αἰγυπτίων παρέξ τῶν ἱρέων· ἄρουραι ἐξαίρετοι δυώδεκα ἑκάστῳ ἀτελέες. ἡ δὲ ἄρουρα ἑκατὸν πήχεών ἐστι Αἰγυπτίων πάντη. ὁ δὲ Αἰγύπτιος πῆχυς τυγχάνει ἴσος ἐὼν τῷ Σαμίῳ. ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι ἄπασι καὶ ἐξῃρημένα· τάδε δὲ ἐν περιτροπῇ ἐκαρπῶντο, καὶ οὐδαμὰ αὐτά· Καλασιρίων χίλιοι, καὶ Ἑρμοτυβίων ἄλλοι, ἐδορυφόρεον ἕκαστον τῶν βασιλέα· τούτοισι δ' ὦν τάδε πάρεξ τῶν ἀρουρέων ἄλλα ἐδίδοτο ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ· ὀπτοῦ σίτου ἀρτάβης, οἴνου μετρητὰς δύο μνέας, ὄρνιθας ἑκάστῳ, κρεῶν βοέων δύο μνέας, οἴνου πεμπτῆρες ἀρυστῆρες. ταῦτα τοῖσι αἰεὶ δορυφορέουσι ἐδίδοτο. Ἐπεὶ ὦν συνιόντες, ὅ, τε Ἀπρίης, ἄγων τοὺς ὁπλίτας, καὶ ὁ Ἄμασις πάντας τοὺς Αἰγυπτίους, ἀπίκοντο ἐς Μέμφιν πόλιν, συνέβαλον καὶ ἐμαχέσαντο. οἱ μὲν δὴ ξεῖνοι, πλήθεϊ ἐόντες, καὶ πολλῷ ἐλάσσονες ἐόντες, καὶ τοῦτο ἐπιστάμενοι· Ἀπρίεω γὰρ λέγεται εἶναι οὐδὲ ἢ διάνοια, μηδ' ἂν θεὸν μιν μηδένα ἀναστῆσαι παύσασθαι τῆς βασιληΐης· ὕτω ἀσφαλέως ἑωυτῷ ἱδρύσθαι ἐδόκεε. καὶ δὴ τότε συμβαλὼν ἐκακώθη· καὶ ζωγρηθεὶς, ἀπήχθη ἐς Σαΐν πόλιν, ἐς τὸν ἑωυτοῦ οἶκον πρότερον ἐόντα, τότε δὲ Ἀμάσιος. ἔνθα βασιλεύων ἐνδεδυκὼς δὲ τέως μὲν ἐτρέφετο ἐν τοῖσι βασιληΐοισι, καὶ μιν Ἄμασις εὖ θεραπεύων· τέλος δή, μεμφομένων Αἰγυπτίων οἱ τὰ οὐ δίκαια τρέφων τόν τε σφέων καὶ ἑωυτοῦ ἐχθρὸν ἐτύγχανε, ὅτε δὴ καὶ παραδιδοῖ τὸν Ἀπρίην τοῖσι Αἰγυπτίοισι. οἱ δὲ μιν ἀπήγαγον, καὶ ἔπειτα ἔδαψαν ἐν τῇσι πατρῴῃσι ταφῇσι. οἰκὶ δὲ εἶσι ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ μεγάρου, ἐσόντι ἀριστερῆς χειρός.

99

1 Qui rei militari vacant. 2 At Corinthii minime contemptui habent opifices. *Intelligit autem* Minime *vel pro* Non, *vel comparative pro* Minime omnium. 3 Ἀρυστῆρες, *ab aliis* Cyathi: *ab aliis notatissimum vocabuli sequentibus* Hausfus *vel* Hausfra. 4 Ne deum quidem ullum posse sibi adimere reg. 5 Aliquandiu quidem in regia nutritus fuit, & cum Amasis honeste observavit: *vel*, honesti observantia prosequutus est: tandem autem incusent. *Vel. antea quidem in regia nutriebatur: & cum dem. honeste observabat: at postquam incusarunt Ægyptii, &c.* 6 Palatium. * Quæ Jeremias denunciat Apriæ ventura. c.44.v.30, ea omnino fideliter narrat Herodotus, & plane illi cum verbo divino convenit. *Salig. in Fragmenta Isaiæ, & in Euseb. Chronicon.*

ἔδαψαν

ἔθαψαν δὲ Σαΐται πάντας τοὺς ἐκ νομοῦ τούτου ἡγεμόνας βασιλέας ἔσω ἐν τῷ ἱρῷ. καὶ γὰρ τὸ τοῦ Ἀμάσιος σῆμα, ἐκ δὲ τέρω μὲν ἐστὶ τοῦ μεγάρου ἢ τὸ τοῦ Ἀπρίεω καὶ τῶν τούτου προπατόρων. Ἔστι μὲν τοι καὶ τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἱροῦ, παστὰς λιθίνη μεγάλη, καὶ ἡσκημένη σύλοισί τε φοίνικας τὰ δένδρεα μεμιμημένοισι, καὶ τῇ ἄλλῃ δαπάνῃ. ἔστω δ' ἐν τῇ παστάδι δι' ἃ θυρώματα ἕστηκε· ἐν δὲ τοῖσι θυρώμασί ἐστι δίκη. εἰσὶ δὲ καὶ αἱ ταφαὶ τοῦ ἐκ ὅσιον πιεῦμαι ἔστι τοῦτο πρήγματι ἐξαγορεύειν τὄνομα· ἐν Σάι, ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ὄπισθε τοῦ νηοῦ παντὸς τοῦ τῆς Ἀθηναίης ἐκτέταται τοίχου· καὶ ἐν τῷ τεμένεϊ ὀβελοὶ ἑστᾶσι μεγάλοι λιθίνοι. λίμνη τέ ἐστι ἐκτμημένη λιθίνη, κρηπῖδι κεκοσμημένη, καὶ ἐργασμένη εὖ κύκλῳ, καὶ μέγαθος (ὡς ἐμοὶ ἐδόκεε) ὅσον περ ἡ ἐν Δήλῳ, ἡ τροχοειδὴς καλεομένη. ἐν δὴ τῇ λίμνῃ ταύτῃ τὰ δείκηλα τῆς παθέων αὐτοῦ νυκτὸς ποιεῦσι, τὰ καλέουσι μυστήρια Αἰγύπτιοι. Περὶ μὲν νυν τούτων, εἰδότι μοι ὅστι πλέον ὡς ἔχεται αὐτέων ἔχει, σῦτμα κείσθω. καὶ τῆς Δήμητρος τελετῆς περὶ, τὴν οἱ Ἕλληνες θεσμοφόρια καλέουσι, καὶ ταύτης μοι πέρι σῦτμα κείσθω, πλὴν ὅσον αὐτῆς ὅσιόν ἐστι λέγειν. αἱ Δαναοῦ θυγατέρες ἦσαν αἱ τὴν τελετὴν ταύτην ἐξαγαγοῦσαι, καὶ διδάξασαι τὰς Πελασγιώτιδας γυναῖκας. μετὰ δὲ, ἐξαναστάσης πάσης Πελοποννήσου ὑπὸ Δωριέων, ἐξεπάλετο ἡ τελετή. οἱ δ' ὑπολειφθέντες Πελοποννησίων, καὶ ἐκ ἐξαναστάντες Ἀρκάδες, διέσωζον αὐτὴν μοῦνοι· Ἀπρίεω δὲ ὧδε καταραιρημένου, ἐβασίλευσε Ἄμασις, γόμου μὲν Σαΐτεω ἐών· ἐξ τῆς δὲ ὧν πόλεος, ἐνόμῳ οἱ ἔστι Σιούφ. τοῦτον δὴ πρῶτα κατωνόντο τὸν Ἄμασιν Αἰγύπτιοι, καὶ ἐν ὀλιγωρίῃ μοίρῃ μεγάλῃ ἦγον, ἅτε δὴ δημότην τὸ πρότερον ἐόντα, καὶ οἰκίης ἐκ δοκίμου· μετὰ δέ, στρηνίῃ, αὐτὸς ὁ Ἄμασις ἐκ συγγνωμοσύνης προσηνάγκασε. καὶ οἱ ἄλλα τε ἀγάλματα μυρία, ἐν δὲ καὶ παστὰς χρυσέη. ἐν τούτῳ αὐτός τε ὁ Ἄμασις καὶ οἱ δαιτυμόνες οἱ πάντες τὸν πόδα ἐνέφυσε ἐναπονίζεσθαι. τοῦτον κατ' ὧν κήψας, ἄγαλμα δαίμονος ἐξ αὐτοῦ ἐποίησε, καὶ ἵδρυσε τῆς πόλεος ὄκου ἦν δοκιμώτατον. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι φοιτέοντες πρὸς τὸ ἄγαλμα, ἐσέβοντο μεγάλως. μαθὼν δὲ ὁ Ἄμασις τὸ ἐκ τῶν ἀστῶν πεπρηγμένον, συγκαλέσας Αἰγυπτίους, ἐξέφηνε, φὰς ἐκ τοῦ ποδανιπτῆρος τὸ ἄγαλμα γεγονέναι, ἐς τὸν πρότερον οἱ τοῦτον Αἰγυπτίους, ἐνεμεῖν τε καὶ ἐνυρέειν, καὶ πόδας ἐναπονίζεσθαι, τότε δὲ, μεγάλως σέβεσθαι. ἤδη ὦν ἔφη λέγων ὁμοίως αὐτὸς τῷ ποδανιπτῆρι πεπρηγέναι. εἰ γὰρ πρότερον

Nam Saitani 1 cunctos qui tribules eorum fuere reges, intra templum sepelierunt. Etenim Amasis monumentum 2 ex altera parte cœnaculi est quàm illud Apriæ ejusque progenitorum. In ejus- CLXX
dem templi aula hoc quoque est ingens cubiculum lapideum, tum columnis excultum, palmarum arbores imitantibus, tum alio sumptu. Intra id cubiculum gemini postes stant, in quibus urna est. Sunt etiam sepulcra, (cujus nomen si nuncupavero hac in re, haud sancte fecero) apud Sain in templo Minervæ post totum delubrum prope parietem: atque in fano stant ingentes obeli, lacusque contiguus lapidea crepidine adornatus, & circumquaque probe elaboratus, magnitudine (ut mihi videtur) quanta in Delo, qui dicitur trocheides. In hoc lacu imagines suorum quisque affectuum noctu faciunt, quæ vocant Ægyptii mysteria: De quibus quum permulta CLXXI
ego norim, quo pacto se habeant singula, tamen ablit ut proloquar. De Cereris quoque initiatione, quam Græci thesmophoria vocant *à ferendis legibus*, absit ut eloquar, nisi quatenus sanctum est de illa dicere. Danai filiæ ritum hunc ex Ægypto attulerunt, eoque Pelasgicas fœminas imbuerunt. Sed deinde omni Peloponneso à Doribus ejecta sedibus suis, ritus initiandi abolitus est, à solis Arcadibus (qui à Peloponnensibus non ejecti sunt, sed relicti) conservatus.
¶ Aprie sublato, regnavit AMASIS CLXXII
è 3 tribu Saitana, & urbe cui nomen est Siuph. Eum inter initia Ægyptii contemnere, nec ullius sane momenti ducere, ut qui plebeius fuisset, nec insigni familia ortus. Eos vero postea Amasis ad se solertia, non 4 asperitate, perduxit. Erant ei cum alia bona infinita, tum vero pelvis aurea, in qua tam ipse quam omnes convivæ semper pedes abluebant: hanc ille confregit, ex eaque 5 dæmonis statuam fecit, & in aptissimo urbis loco statuit: Ægyptii simulacrum adeuntes, magnopere venerari. Id Amasis fieri à popularibus edoctus, convocatis Ægyptiis aperit, Ex illa pelui in qua primo Ægyptii evomere immingereque, & in qua pedes abluere consuessent, factum esse simulacrum quod tunc tantopere venerarentur. Itaque se aiebat perinde atque peluim esse factum: etsi enim antehac

τὸν τυραννίδα τὸν ἀγνωμοσύνην

1 Cunctos ex ea præfectura reges 2 Longius quidem abest à palatio quam illud Apriæ ejusque progenitorum: est tamen in septo templi hoc quoque porticus lapidea & columnis ornata palmarum arb. imitant. & alio sumptu. In ipsa porticu geminæ stant fores, intra quas est conditorium. Sunt etiam sep. 3 Præfectura. *Vel, provincia.* 4. *Non legit* ἀγνωμοσύνῃ (*ut in Vulg. edit.*) *sed* ἀγνωμοσύνῃ, *ut in vet. cod.* 5. Numinis stat.

fuisset

fuisset plebeius, impræsentiarum tamen esse ipsorum regem, eoque jubere ut sibi honor haberetur atque reverentia. Hunc in modum ad se traduxit Ægyptios, ita utæ quum censerent ei servire.

CLXXIII Idem hoc usus est in rebus agendis instituto: ab aurora usquedum refertum esset forum, accurate negocia oblata agebat: deinde potabat, & inter compotores jocabatur, morionem agens ac scurram. Quibus rebus offensi amici, talibus eum verbis 1 castigabant, Rex, dicentes, non è dignitate tua degis, qui ad tantam te dimittis nequitiam. Nam deberes 2 augusto in solio sedens, auguste interdiu res administrare. ita & Ægyptii cognoscerent à magno sibi viro præsideri, & tu melius audires. Nunc haudquaquam facis è regia dignitate. His ille respondit, 3 arcus ab iis quorum sunt, quum est opus, intendi: eos, si semper intenti sint ruptum iri, nec posse eis illos, quum indigeant, uti: ita & hominis institutum esse: si assiduo laborare studio, nec ullam partem ad lusum sibi indulgere velit, fore ut pedetentim aut mente captus sit aut membris. Quod ego intelligens, utrique rei tempus impertio. Hæc Amasis amicis respondit.

CLXXIV Etenim fertur Amasis, quum privatus foret, fuisse potandi jocandique cum dicacitate studiosus, & vir neutiquam rerum agendarum anxius. Et quoties eum potantem ac se oblectantem necessaria defecissent, solitum circumeundo furari: & quum reposceretur ab iis qui dicerent eum ipsorum habere pecuniam, ac negaret, adduci solitum ad oraculum quodcunque eo in loco erat: & frequenter ab oraculis convictum, frequenter absolutum. Postquam vero etiam assequutus est regnum, ista egit: quicunque dii eum furti absolverant, horum templa neque curæ habuit, neque ulla re ad ornamentum donavit, neque adiens sacrificavit, tanquam nihil mererentur, quod reddderent falsa responsa: qui autem eum 4 pronunciaverant furem, hos tanquam vere deos, nec mendacia reddentes oracula, maxime coluit.

CLXXV Præterea in Sai vestibulum Minervæ fecit, opus admirandum, & longe superans cætera tum sublimitate tum magnitudine. tanta est vastitas lapidum atque substructionum. Quinetiam ingentes colossos, & immanes androsphingas ibidem posuit.

" ἦεν δημότης, ἀλλ' ἐν τῷ παρεόντι εἶ) αὐ- ϗ εἶναι
τέων βασιλεύς· ϗ τιμᾶν τε ϗ περιηδέως
ἐωῦτὸν ἐκέλευε. τοιούτῳ μὲ τρόπῳ περιη-
γάγετο τοὺς Αἰγυπτίους, ὥστε δικαίων δυναθύ-
ειν. Ἐχρῶτο δὲ καταστάσει πρηγμάτων
τοιῇδε· τὸ μὲ ὄρθριον, μέχρι οὗ πληθώ-
σης ἀγορῆς, περιδύμως ἔπρησε τὰ προσφε-
ρόμενα πρήγματα· τὸ δ' ἀπὸ τούτου ἔπινε τε
ϗ καταγίνωσκε τοὺς συμπότας· ϗ λὼ μά-
ταιός τε ϗ παιγνιήμων. ἀχθεσθέντες δ' τού-
τοισι οἱ φίλοι αὐτῷ, ὑπεδέκοντο αὐτὸν, τοιάδε
λέγοντες, Ὦ βασιλεῦ, οὐκ ὀρθῶς σεωυτῷ
περήσεαι, ἐς τὸ ἄγαν φαῦλον περαίνων
σεωυτόν. σὲ γὰ χρὴ ἐν θρόνῳ σεμνῷ
σεμνῶ διατέοντα, δι' ἡμέρης πρήσσειν τὰ
πρήγματα. ϗ οὕτω Αἰγύπτιοί τ' ἂν εὖ ἐδίσε-
αντο ὡς ὑπ' ἀνδρὸς μεγάλου ἄρχοντες, ϗ
ἄμεινον σὺ ἂν ἤκουες. νῦν δ' πιέεις ἐκδαμῶς
βασιληΐ. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε αὐτούς,
Τὰ τόξα οἱ κεκτημένοι, ἐπεὰν μὲ δέωνται, 100
χεδὸς, ἐντανύουσι· ἐπεὰν δὲ χρήσωνται,
ἐκλύουσι. εἰ γὰ δὴ τὸν πάντα χρόνον ἐν-
τεταμμένα εἴη, ἐκρᾳγεῖη ἄν. ὥστε ἐς τὸν
δέον ἐκ ἂν ἔχοιεν αὐτοῖσι χρῆσθαι. οὕτω δὴ
ϗ ἀνθρώπῳ κατάστασις· εἰ ἐθέλοι κατ-
αωθάδης αἰεὶ, μηδὲ ἐς παιγνίδιον τὸ μέρος
ἑωῦτὸν ἀνιέναι, λάθοι ἂν ἤτοι μανείς, ἢ
ὄλῳ ἀποπληκτέος ἡμόμεθα. τὰ ἐγὼ ἐπισά-
μενος, μέρος ἑκατέρῳ νέμω. ταῦτα μὲ
τοὺς φίλους ἀμείψατο. Λέγεταί δὲ ὁ Ἄμασις,
" ὅτι λὼ ἰδιώτης, ὡς φιλοπότης λὼ ϗ φιλο- ϗ καὶ ὅτε
σκώμμων, ϗ ἐθάμβως καταπαθάσμενος
ἀνὴρ· ὅκως δέ μιν ὀπλείποι πίνοντά τε ϗ
ὑποπαθέοντα τὰ ὀπιτήδεια, κλέπτεσκε ἂν
ἀφειών. οἱ δ' ἄν μιν φάμενοι ἔχειν τὰ
σφέτερα χρήματα, ἀρνούμενον ἄγεσκον ἐπὶ
μαντήιον, ὅκως ἐκφύσοισι εἶη. πολλὰ μὲ δὴ κα-
τηλίσκετο ὑπὸ τῶ μαντηίων, πολλὰ δ' ϗ " ὑπ- ϗ ἀπέ-
έρυγε. ἐπεί τε δὲ ϗ ἐβασίλευσε, ἐποίησε φευγε.
τάδε· ὅσοι μὲ αὐτὸν πρὸ θεῶν ἀπέλυσαν μὴ
φῶρα εἶ), τούτων μὲ τῶ ἱρῶν οὔτε ἐπεμέλετο,
οὔτε ἐς ὀπισθόλιθον ἐδίδου ἐδέν· ὡς δὲ φοιτέων ἔ-
δυε· ὡς ἐδενὸς ἐόντας ἀξίους, ψεύδεά τε μαν-
τήια κεκτημένους· ὅσους δέ μιν κατέδησαν
φῶρα εἶ), τούτων δὲ ὡς ἀληθέων ἐόντων ϗ
ἀψευδέα μαντήια παρεχομένων, ταμίλε-
τα ἐπεμέλετο. Καὶ τοῦτο μέν, ἐν Σάϊ τῇ
Ἀθηναίῃ πυλῶνα θαυμάσιον οἱ ἐξ-
εποίησε, πολλὸν πάντας ὑπερβάλλόμενος
τῷ τε ὕψεϊ ϗ τῷ μεγάθεϊ, ὅσων τε τὸ μέγαθος,
λίθων ἔστι, ϗ ὁκοίων τέων· τοῦτο δ', κολοσσοὺς μεγάλους ϗ ἀνδροσφίγγας ἀξιμήκεας ἀνέθηκε.

1 Admonebant, non teipsum recte regis, ô rex, qui &c. 2 Augustus augusto in solio sedens per totum diem res administr. 3 Qui arcum possident, quum illo opus habent, intendunt: postquam autem usi sunt, remittunt. Nam si perpetuo intentus esset, frangeretur, ut, quum opus esset, uti jam illo non possent. Talem & hominis conditionem esse: si assidue seria tractare, nec ull. 4 Ad verbum, Constrinxerant. id est, Convicerant.

λίθους τε ἄλλους ἐς ὑπερθυρίδιον καὶ φυέας τὸ μέγαθος. ὀκόμισε. ἠγάγετο δὲ τυπέων τὲς μὲ, ὀκ πλῆθος κζ' Μέμφιν ἐυσέων λιθοτομίων, τὲς δὲ καρμεγάθεας, ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, πλόον εἰκοσι ἡμερέων ἀπεχούσης ἀπὸ Σαΐος. τὸ δὲ ὀκ ἧκιστα ἀυτέων, ἀλλὰ μάλιστα θωϋμάζω, ἔστι τόδε· οἴκημα μονόλιθον ὀκόμισε ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος· καὶ τοῦτο ἐνθρμζε μὲ ἐτῶν ἕτεα τρία, διοχίλιοι δὲ οἱ προσετεταγμένοι ἄνδρες ἀγωγέες, καὶ ἔτι ἄπαγλες ἦσαν κυβερνῆται. τῆς δὲ στέγης ταύτης τὸ μὲ μῆκος. ἔξωθέν ἐστι, εἰς τε καὶ εἴκοσι πήχεες· εὖρος δὲ, τεσσαρεσκαίδεκα· ὕψος δὲ, ὀκτώ. ταῦτα μὲ τὰ μέτρα ἔξωθέν τῆς στέγης τῆς μονολίθου ἐστί. ἀπαρ ἔσαθεν τὸ μῆκος, ὀκτωκαίδεκα πήχεων, καὶ πηχέος· τὸ δὲ εὖρος, δώδεκα πήχεων· τὸ δὲ ὕψος, πέντε πήχεων ἐστί. αὐτὴ μὲ ἱρῆ κέεται παρὰ τοῦτο ἔσοδον. ἔσω γάρ μιν ἐς τὸ ἱρὸν φασὶ πᾶν δ' εἵνεκα ὀκ ἐσελκύσαι τὸ ἀρχιτέκτονα· ἀυτῆς ἑλκομένης τῆς στέγης, ἀναστενάξαι, οἷά τε χρόνου ἐγγενομένου· πολλῷ, καὶ χθόμενον τῷ ἔργῳ· τὸ δὲ Ἄμασιν, ὀνδυμενον ποιησάμενον, ὀκ ἐᾶν ἔτι περαιτέρω ἑλκύσαι. ἤδη δέ τινες λέγουσι ὡς ἄνθρωπος διεφθάρη ὑπ' ἀυτῆς τῶν τις ἀυτοῦ μοχλευόντων, καὶ ἀπὸ τότε ὀκ ἐσελκυσθῆναι. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ὁ Ἄμασις πᾶσι τοῖσι ἄλλοισι ἱροῖσι ὁ Ἄμασις πᾶσι τοῖσι ἑλλογίμοισι ἔργα τὸ μέγαθος ἀξιοθέητα. ὁ δὲ καὶ ὁ ἐν Μέμφι, τὸ ὕπτιον κείμενον κολοσσὸν, τῷ Ἡφαιστείῳ ἔμπροσθε· τῶν πόδες πέντε καὶ ἑβδομήκοντά εἰσι τὸ μῆκος. ὅμοιοι δὲ τῷ αὐτῷ βάθρῳ ἑστᾶσι, τῶν αὐτῶν ἐόντες λίθου, δύο κολοσσοὶ, εἰκοσι ποδῶν τὸ μέγαθος. ἐὼν ἑκάτερος· ὁ μὲν, ἔνδεν, ὁ δ' ἔνδεν τῷ μεγάρῳ. ἔστι δὲ λίθινος. ἕτερος τοσοῦτος καὶ ὁ ἐν Σαΐι, κείμενος κατὰ τὰ αὐτὰ τέγος τῷ ἐν Μέμφι. τῇ Ἴσι τε τὸ ἐν Μέμφι ἱρὸν Ἄμασίς ἐστι ὁ ἐξοικοδομήσας, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιοθεητότατον. Ἐπ' Ἀμάσιος βασιλῆος λέγεται Αἴγυπτος μάλιστα δὴ τότε εὐδαιμονῆσαι, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῇ χώρῃ γινόμενα, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρης τοῖσι ἀνθρώποισι. καὶ πόλις ἐν αὐτῇ ἐκτήατο τὰς ἁπάσας τότε δισμυρίας τὰς οἰκεομένας. νόμον τε Αἰγυπτίοισι τόνδε Ἄμασις ἔστι ὁ κατάσησας· ἀποδεκνύναι ἕτεος ἑκάστου τὸν νομάρχην πάντα τινὰ Αἰγυπτίων, ὅθεν βιῶναι μηδὲ ποιεῦντα ταῦτα, μηδὲ ἀπαφαίνοντα δικαίην ζόην, ἐπιθνητὸν θανάτῳ. Σόλων δὲ ὁ Ἀθηναῖος λαβὼν ἐξ Αἰγύπτου τοῦτον τὸν νόμον, Ἀθηναίοισι ἔθετο, τῷ ἐκεῖνοι ἐς αἰεὶ χρεώμενοι, εὐνομέονται· μέμφεται νόμῳ.

Alia quoque saxa prægrandia in apparatum comportavit, ducta partim è lapidicinis quæ juxta Memphin sunt, partim utique quæ majoris molis erant, ex urbe Elephantina, quæ Sai distat viginti dierum navigatione. Adhæc, quod non minime sed maxime omnium admiror, attulit ædificium ex solido saxo ab urbe Elephantina, in quo asserendo triennium* consumpserunt duo millia delectorum virorum, qui omnes erant gubernatores. Hujus autem domus extrinsecus est unius & viginti cubitorum longitudo: quatuordecim, latitudo: octo, sublimitas. Hæc est dimensio exterior tecti ex uno lapide. Introrsum autem 1 duodeviginti & amplius cubitorum est longitudo: quinque, sublimitas. Domus hæc ad ingressum templi collocata est. nam ob id aiunt in templum non fuisse pertractam, quod quum suspirasset architectus dum illa adveheretur, utpote pertæsus diutini temporis operæ, 2 ea de re stomachatus Amasis, non permiserit hominem ulterius trahere. Nonnulli aiunt quendam ex iis qui vectibus lapidem agebant, ab illo fuisse oppressum, ideoque lapidem non introductum. Donavit præterea operibus ob magnitudinem spectaculo dignis cum alia templa insignia, tum in Memphi templum Vulcani, coloſſo supino ante illud posito, longitudinis quinque & septuaginta pedum. Superque idem pavimentum gemini colossi stant 3 ex Æthiopico lapide, vicenûm pedum magnitudinis, hinc & hinc magno illi assistentes: cujus instar est alter in Sai lapis, eodem habitu jacens. Illud etiam quod in Memphi est templum Isidis ingens & spectatu digniſſimum, Amasis ædificavit. Sub Amasi rege dicitur Ægyptus fuisse maxime beata, in iis quæ vel regioni ex flumine, vel hominibus ex regione proveniunt, & urbes quæ incolerentur tunc, fuisse numero illic mille & viginti. 4 Amasis quoque extitit qui legem hanc apud Ægyptios condidit, ut singulis annis apud provinciarum præsides Ægyptii omnes demonstrarent unde viverent: & qui aut hoc non faceret, aut non demonstraret sese legitime vivere, is morte afficeretur. Quam legem Solon ab Ægyptiis mutuatus, Athenienſibus tulit, quam illi, quod sit castissima, assidue usurpant.

CLXXVI

CLXXVII

1 Duodeviginti cubitorum, & digitorum XX est longitudo: latitudo vero, cubitorum duodecim: quinque, subl. 2 Hoc in religionem vertens Amas. 3. Ex eodem lapide. 4 Hic est autem Amasis qui legem hanc tulit, demonstrare unumquemque apud præsidem cujusque loci, unde vivat: quod qui non fecerit, aut demonstrare vitæ suæ rationem justam non poterit, hunc morte mulctandum. Solon autem Atheniensis sumptam hanc legem ex Ægypto Athenienſibus promulgavit, qua illi semper usi sunt, lege sane inculpata. *Ita hunc locum vertit Budæus.*

Amasis

CLXXVIII Amasis porro, quoniam Græcorum erat studiosus, cum alia in quosdam Græcos officia contulit, tum iis qui in Ægyptum concederent, dedit facultatem Naucratin urbem incolendi. Qui vero eorum nollent illic habitare, sed navigando negociari, fecit potestatem certis in locis aras & fana extruendi, Et maximum quidem eorum fanum atque [1] celeberrimum vocatur Hellenium: civitates autem quæ communiter illud extruxerunt, sunt, Ionum quidem, Chius, Teus, Phocæa, Clazomenæ: Dorum autem, Rhodus, Cnidus, Halicarnassus, Phaselis: Æolum vero, una Mitylene. Harum civitatum hoc fanum est, & ab his præfecti emporii præbentur. Cæteræ civitates quæ consortes hujus rei sunt, rei ad ipsos minime pertinentis consortes sunt. Separatim tamen ædificaverunt, Æginetæ quidem, Jovis: Samii autem, Junonis: Milesii vero, Apollinis fanum. Nam vetus emporium erat sola Naucratis: præter hoc in Ægypto aliud nullum. Quod siquis in aliud aliquod Nili ostium applicuisset, is necesse habebat dejerare se venisse invitum, datoque jurejurando eadem navi ad Canobicum navigare: &, si id minus per contrarios ventos posset, onera fluvialibus navigiis circumagere lustrando Delta, donec perveniret Naucratin. ita Naucratis in honore CLXXX erat. Jam vero quum Amphictyones templum quod nunc Delphis est, (quia illud prius sua sponte deflagraverat) trecentis talentis constituendum locassent, Delphi, quos quarta pars sumptus contingebat, circa civitates vagi, cum aliunde tum vero non minimum ex Ægypto retulerunt. nam Amasis quidem eis mille talenta aluminis, Græci autem qui Ægyptum incolebant, vicenas mnas CLXXXI donaverunt. Cum Cyrenæis quoque Amasis amicitiam societatemque iniit, ita ut illinc uxorem etiam putaret sibi esse ducendam, sive fœminæ Græcæ amore captus, sive alias ob benevolentiam Cyrenæorum. Uxorem quam duxit, alii volunt filiam fuisse Batti, alii Arcesilai, alii Critobuli, inter suos populares viri spectati, nomine Ladicen: cum qua dum in toro cubaret, concumbere non poterat, quum tamen aliis mulieribus uteretur. Id quum diu fieret, ad eam Amasis. Tu vero, inquit, uxor veneficio me fassisti: ideoque nullo machinamento vales effugere ἐχεᾶτο. ἐπεί τε δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγένετο, εἶπε δὴ ὁ Ἄμασις πρὸς τὴν Λα-
" δίκην ταύτην καλεομένην, Ὦ γύναι, κατά με ἐφάρμαξαι, καὶ ἔστι οὐδεμίη μηχανὴ

Φιλέλληνι δὲ ἐόντι μούνῳ ὁ Ἄμασις, ἄλλά τε ἐς Ἕλληνας μετεξετέρους ἀπεδέξατο, καὶ δὴ καὶ τοῖσι ἀπικνεομένοισι ἐς Αἴγυπτον ἔδωκε, Ναύκρατιν πόλιν οἰκημένοισι· τοῖσι δὲ μὴ βουλομένοισι αὐτόθι οἰκέειν, αὐτοῖς δὲ ναυτιλλομένοισι, ἔδωκε χώρους ἐνιδρύσασθαι βωμούς καὶ τεμένεα θεοῖσι. τὸ μὲν νεῶν μέγιστον ἀνιστέων τέμενος, καὶ ἐπιφανέστατον ἐὸν καὶ χρησιμώτατον, καλέεται Ἑλλήνιον, ἄνδρα πόλιες εἰσὶ αἱ ἱδρυμέναι τοῦτο, Ἰώνων μὲν, Χίη, καὶ Τέως, καὶ Φώκαια, καὶ Κλαζομεναί· Δωριέων δὲ, Ῥόδος, καὶ Κνίδος, καὶ Ἁλικαρνησσός, καὶ Φάσηλις· Αἰολέων δὲ, ἡ Μυτιλήνη μούνη. τιτθίων μὲν δεῖ τὸ τέμενος τοῦτο καὶ προστάτας τοῦ ἐμπορίου αὗται αἱ πόλιες εἰσὶ αἱ παρέχουσαι. ὅσαι δὲ ἄλλαι πόλιες μεταποιεῦνται, οὐδέν σφι μετὸν μεταποιεῦνται. χωρὶς δὲ, Αἰγινῆται ἑωυτοῖσι ἱδρύσαντο τέμενος Διός· καὶ ἄλλο Σάμιοι, Ἥρης· καὶ Μιλήσιοι, Ἀπόλλωνος. Ἦν δὲ τὸ παλαιὸν μούνη ἡ Ναύκρατις ἐμπόριον, καὶ ἄλλο οὐδὲν Αἰγύπτου. εἰ δέ τις ἐς τὰ ἄλλα στόματα τοῦ Νείλου ἀπίκοιτο, χρῆν ὀμόσαι, μὴ μοῦνος ἐκὼν ἐλθεῖν. ἀπομοσάντα δὲ, τῇ σφὶ αὐτῇ πλέειν ἐς τὸ Κανωβικόν. ἢ εἰ μή γε οἷά τε ἐπὶ πρὸς ἀνέμους αὐτίους πλέειν, τοὺς φορτία ἔδει περιάγειν ἐν βάρεσι περὶ τὸ Δέλτα, μέχρι οὗ ἀπίκοιτο ἐς Ναύκρατιν. οὕτω μὲν δὴ Ναύκρατις ἐτετίμητο. Ἀμφικτυόνων δὲ μισθωσάντων τὸν ἐν Δελφοῖσι νεὼ ἐόντα πρότερον τριηκοσίοις ταλάντοις ἐξεργάσασθαι (ὁ γὰρ πρότερον ἐὼν αὐτόθι, αὐτομάτως κατέκαη) τοὺς Δελφοὺς ἐπέβαλε τεταρτημόριον τοῦ μισθώματος φορέειν. πλανήμενοι δὲ οἱ Δελφοὶ περὶ τὰς πόλις, ἐδωτίναζον. ποιεῦντες δὲ τοῦτο, ἐκ ὀλίγου ἐξ Αἰγύπτου ἐμοιρήσαντο. Ἄμασις μὲν γὰρ σφι ἔδωκε χίλια συμπλεῖνς τάλαντα· οἱ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες Ἕλληνες, εἴκοσι μνέας. Κυρηναίοισι δὲ ἐς ἀλλήλους Ἄμασις φιλότητά τε καὶ συμμαχίην συνεθήκατο. ἐδικαίωσε δὲ καὶ γῆμαι " αὐτόθι, εἴτ' ὀλυμπιάσας Ἑλλησίδος γυναικὸς, εἴτε καὶ ἄλλως φιλότητος Κυρηναίων εἵνεκα. γαμέει δ' ὧν, οἱ μὲν λέγουσι Βάττεω, οἱ δ' Ἀρκεσίλεω θυγατέρα, οἱ δὲ, Κριτοβούλου, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου· τῇ οὔνομα ἦν Λαδίκη. τῇ ἐπεί τε συγκλίνοιτο Ἄμασις, μίσγεσθαι ἐκ οἷός τε ἐγίνετο. τῆσι δὲ ἄλλῃσι γυναιξὶ ἐχεᾶτο. ἐπεί τε δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγένετο, εἶπε δὴ ὁ Ἄμασις πρὸς τὴν Λα-
" δίκην ταύτην καλεομένην, Ὦ γύναι, κατά με ἐφάρμαξαι, καὶ ἔστι οὐδεμίη μηχανὴ

[1] Maxime frequentatum. *Vel*, Quo maxime utuntur.

" μὴ ἐκ ἀπολωλέναι κάκιστα γυναικῶν πασέων. ἡ δὲ Λαδίκη, ἐπεὶ τὰ οἱ ἀναμάξιμα ἐδόκεε ἐγγίνεσθαι πρηγτέρω Ἄμασιν, εὐχεται ἐν τῷ νόῳ τῇ Ἀφροδίτῃ, ἢν οἱ ἐπ' ἐκείνῃσι τῇσι νύκτα μιχθῇ ὁ Ἄμασις, (τοῦτο γὰρ οἱ κάκιστ' ἦν μήχω.) ἀγαλμά οἱ ἀποπέμψειν ἐς Κυρήνην. μιγεὶς δὲ τῇσι ἐγκλισι αὐτίκα οἱ ἐμίχθη ὁ Ἄμασις. καὶ τὸ ἐνθεῦτεν πολλὸν ὁκότε ἐλθοι Ἄμασις πρὸς αὐτὴν, ἐμίσγετο· καὶ χάριτα μιν ὑστέρῃ μετὰ τοῦτο. ἡ δὲ Λαδίκη ἀποδοῦσα τῇσι ἐγκλισι τῇ θεῷ, ποιησαμένη γὰρ ἄγαλμα, ἀπέπεμψε ἐς Κυρήνην, τὸ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐὸν σῶον, ἔξω τετραμμένον τῆς Κυρηναίων ἄστεος. τοῦτο τὸν Λαδίκην, ὡς ἐπεκράτησε Καμβύσης Αἰγύπτου, καὶ ἐπύθετο αὐτῆς ἥτις εἴη, ἀπέπεμψε ἀσινέα ἐς Κυρήνην. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα ὁ Ἄμασις πέμψας ἐς τὴν Ἑλλάδα· τοῦτο μὲν, ἐς Κυρήνην ἄγαλμα ὁλόχρυσον Ἀθηναίης, καὶ εἰκόνα ἑωυτοῦ, γραφῇ ἐπαμφίεσμα· τοῦτο δὲ, τῇ ἐν Λίνδῳ Ἀθηναίῃ δύο τε ἀγάλματα λίθινα, καὶ θώρηκα λίνεον ἀξιοθήτητον· τοῦτο δ' ἐς Σάμον τῇ Ἥρῃ, εἰκόνας ἑωυτοῦ διφασίας ξυλίνας, αἳ ἐν τῷ νηῷ τῷ μεγάλῳ ἱδρύατο ἔτι καὶ τὸ μάλιστα ἐμεῦ, ὄπισθε τῶν θυρέων. ἐς μὲν νυν Σάμον ἀνέθηκε κατὰ ξεινίην τὴν ἑωυτοῦ τε καὶ Πολυκράτεος τοῦ Αἰάκεος· ἐς δὲ Λίνδον, ξεινίης μὲν οὐδεμιῆς εἵνεκεν· ὅτι δὲ τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Λίνδῳ τὸ τῆς Ἀθηναίης λέγεται τοὺς τοῦ Δαναοῦ θυγατέρας ἱδρύσασθαι προσχόσας, ὅτε ἀπεδίδρησκον τοὺς Αἰγύπτου παῖδας. ταῦτα μὲν ἀνέθηκε ὁ Ἄμασις. εἶλε δὲ Κύπρον πρῶτος ἀνθρώπων, καὶ κατεστρέψατο ἐς φόρου ἀπαγωγήν.

quominus inter omnes mulieres teterrima pereas morte. Ladice, quum pernegando nihilo placatiorem redderet Amasin, vovit intra se Veneri, si ea nocte secum coiret, Amasis, (hoc enim ipsius fuisse machinamentum adversus illud malum) statuam Cyrenas se illi missuram. Concepto autem voto, coiit statim cum ea Amasis, ac deinceps quoties adiret, cum ea coibat: ac postmodum eam perquam valde dilexit. Et Ladice votum deæ persolvit, facta statua Cyrenasque missa, quæ ad meam usque memoriam incolumis erat extra urbem Cyrenensem posita. Hanc Ladicen Cambyses, posteaquam Ægypto potitus est, cognito quænam esset, Cyrenas illæsam remisit. Donavit item Amasis dona quæ CLXXIII
misit in Græciam: Cyrenas quidem, statuam Minervæ inauratam, & sui imaginem pictura [1] adumbratam: Lindum autem, duo lapidea Minervæ simulacra, & thoracem lineum spectaculo dignum: Samum vero, Junoni bifarias sui imagines, quæ magno in templo erectæ erant post januas, ad meam usque ætatem. Samum quidem, propter hospitium quod inter ipsum erat & Polycratem Æacis filium: Lindum autem, nullius hospitii gratia, sed quia templum quod Lindi est, Minervæ feruntur extruxisse Danai filiæ, [2] postquam agnitæ sunt quum filios Ægypti fugerent. Hæc quidem donaria dedicavit Amasis, primusque mortalium Cyprum cepit, tributariamque fecit provinciam.

1 Ad vivum expressam: 2 Eò appulsæ quum f.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM

Liber tertius, qui inscribitur

THALIA.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ, ἐπιγεγραμμένη ΘΑΛΕΙΑ.

DVERSUS hunc Amasin CAMBYSES Cyri filius, comparato cum ex aliis quibus imperabat, tum ex Græcis Ionibus Æolibusque, exercitu, bellum movit ob hanc causam: Misso in Ægyptum 1 legato, Cambyses petiit ab Amasi filiam, & petiit consilio cujusdam Ægyptii, qui Amasi erat infensus quod se potissimum ex omnibus Ægypti medicis Amasis ab uxore & liberis abstraxisset, amandando in Persas, quo tempore Cyrus ad Amasin miserat petitum ocularium medicum, omnium qui in Ægypto essent præstantissimum. Ob id infensus Amasi ille Ægyptius, instituit suadere Cambysi ut ab Amasi filiam peteret: ut ille aut mærore afficeretur data filia, aut non data, Cambysi redderetur invisus. 2 Amasis eam nec dare audebat, nec abnuere. nam & Cambysem intelligebat non habiturum illam uxoris loco, sed pellicis: & Persarum potentiam gravabatur horrebatque. Hæc reputans, ita sibi faciendum statuit: Erat Apriæ superioris regis filia, nomine 3 Nitetis, unica domi relicta, grandis atque speciosa. Hanc puellam Amasis vestitu pariter & auro exornatam, pro sua in Persas dimittit. Quam quum post aliquantum tempus Cambyses salutasset, filiam Amasis appellans, ipsa ad eum, Rem, inquit, rex, ignoras, ab Amasi elusus, qui me ornatu comptam transmisit, tradens tibi pro sua, quum revera sim Apriæ filia, quem ille dominum suum cum Ægyptiis rebellans interemit. 4 Hic sermo extitit causa quæ Cambysem Cyri filium vehementer indignatum induceret adversus Ægyptum.

ΕΠΙ τοῦτον δὴ τὸν Ἄμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου ἐστρατεύετο, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἦρχε, καὶ Ἑλλήνων Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε. πέμψας Καμβύσης ἐς Αἴγυπτον κήρυκα, αἴτεε Ἄμασιν θυγατέρα. αἴτεε δὲ ὑπ' βουλῆς ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς μεμφόμενος Ἄμασιν, ἐπρηξε ταῦτα, ὅτι μιν ἐξ ἁπάντων τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἰητρῶν ἀποσπάσας ἀπὸ γυναικός τε καὶ τέκνων, ἐκδόλον ἐποίησε ἐς Πέρσας, ὅτε Κῦρος πέμψας ἐδέετο Ἄμασιν αἴτεε, ἰητρὸν ὀφθαλμῶν ὃς εἴη ἄριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὴ ὑπεμεμφόμενος ὁ Αἰγύπτιος, ἐνῆγε τῇ συμβουλίῃ, κελεύων αἰτέειν τὸν Καμβύσεα Ἄμασιν θυγατέρα. ἵνα ἢ δοὺς ἀνιῷτο, ἢ μὴ δούς, Καμβύσῃ ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἄμασις τῇ δυνάμει τῶν Περσέων ἀχθόμενος καὶ ἀρρωδέων, ἐκ εἶχε ὅτε δῶναι, ὅτε ἀρνήσασθαι. εὖ γὰρ ἠπίστατο ὅτι οὐκ ὡς γυναῖκα μιν ἔμελλε Καμβύσης ἕξειν, ἀλλ' ὡς παλλακήν. ταῦτα δὴ ἐκλογιζόμενος, ἐποίησε τάδε· ἦν Ἀπρίεω τοῦ προτέρου βασιλέος θυγάτηρ κάρτα μεγάλη τε καὶ εὐειδὴς, μούνη τοῦ οἴκου λελειμμένη. οὔνομα δὲ οἱ ἦν Νίτητις. ταύτην δὴ τὴν παῖδα ὁ Ἄμασις κοσμήσας ἐσθῆτι καὶ χρυσῷ, ἀπέπεμπε ἐς Πέρσας ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνον ὡς μιν ἠσπάζετο, πατρόθεν ὀνομάζων, λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ παῖς, Ὦ βασιλεῦ, διαβεβλημένος ἔοικας Ἀμάσιος ὑπὸ μαθόντος, ὃς σὲ ἐμέ τοι κόσμῳ ἀσκήσας ἀπέπεμψε, ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα δῆθεν, ἐοῦσαν τῇ ἀληθείῃ Ἀπρίεω· ἐκεῖνος ἐόντα ἑωυτοῦ δεσπότεα, μετ' Αἰγυπτίων ἐπαναστὰς ἐφόνευσε. τοῦτο δὴ τὸ ὅπως καὶ αὕτη ἡ αἰτίη ἐγεγενημένη ἤγαγε Καμβύσεα τὸν Κύρου, μεγάλως θυμωθέντα, ἐπ' Αἴγυπτον.

1 Caduceatore. *Sic alibi κήρυκα* recte *vertit* caduceatorem, *non* legatum. 2 Amasis, quum Pers. potentiam gravaretur atque exhorresceret, nec dare nec abnuere audebat. nam & Camb. 3 Nicetis, valde procera & formosa, sola ex ea familia relicta, 4 Hic sermo & hæc causa *vel* occasio intervenions Camb. Cyri fil. veh. stomachatum adversus Ægyptum impulit.

ἕπω μὴν νυν λέγυσι Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκειεῦνται Καμβύσεα· φάμενοι μὲν ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίεω θυγατρὸς γενέσθαι. Κῦρον γὰρ ἔπεμψαι τὸν πέμψαντα ἐπ' Ἄμασιν ἐπὶ τοῦτο τοῦ θυγατέρα, ἀλλ' ἐὰ Καμβύσεα. λέγοντες ἢ ταῦτα, οὐκ ὀρθῶς λέγυσι. ἐὰ μὲν ἐπὶ τοῦτο ἐπιστάμενοι λέγω (εἰ γάρ τινες καὶ ἄλλοι τὰ Περσέων νόμαια ὀρθῶς διηγέαται, καὶ Αἰγύπτιοι) ὅτι πρῶτα μὲν νόμον ἔστι βασιλεῦσαι, γνησίου παρεόντος· αὖθις δέ, ὅτι Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρὸς οὐκ παῖς Καμβύσεω, ἀνδρὸς Ἀχαιμενίδεω, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίης. ἀλλὰ παντάπασι τὸν λόγον, περιπεπτωκότες τῇ Κύρου οἰκίῃ συγχρύσεες ἔσι, καὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχει. Λέγεται δὲ καὶ ὧδε λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· ὡς ἡ τῶν Περσίδων γυναικῶν ἐσελθοῦσά τις παρὰ τὰς Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τὴν Κασσανδάνην παρεσεῶτα τέκνα εὐειδέα τε καὶ μεγάλα, πολλῷ ἐχρᾶτο τῷ ἐπαίνῳ, ὑπερθωυμάζουσα. ἡ δὲ Κασσανδάνη, ἐοῦσα τοῦ Κύρου γυνὴ, εἶπε τάδε· Τοιῶνδε μύτοι ἐμὲ παίδων μητέρα ἐόσαν Κῦρος ἐν ἀτιμίῃ ἔχει· τίω δ' ἀπ' Αἰγύπτου ἐπίκλητον, ἐν τιμῇ τίθεται. τίω μὲν ἀχθομένῳ, τῇ Νιτήτι εἰπεῖν ταῦτα. τὸν δὲ οἱ παίδων τὸν πρεσβύτερον εἰπεῖν Καμβύσεα, Τοιγάρ, ὦ μῆτερ, ἐπεὰν ἐγὼ γένωμαι ἀνὴρ, Αἰγύπτου τὰ μὲν ἄνω, κάτω θήσω· τὰ δὲ κάτω, ἄνω. ταῦτα εἰπεῖν αὐτὸν ἔπα ὡς δὲ καὶ γενόντα, καὶ τὰς γυναῖκας ἐν θωυμάτι ἐποιέετο· τὸν δὲ, ἀναμνησθέντα ἐπὶ τοῦτο, πρῆγμα ποιέεσθαι ἐπὶ τοῦτο. Συνήνεικε δὲ καὶ ἄλλο τι τοιόνδε πρῆγμα γενέσθαι ἐς τίω Ἕλληνας ταύτῃσι. ἦν τοῦ ἐπικούρου Ἄμασις ἀνὴρ γένος μὲν Ἁλικαρνησσεύς, οὔνομα δέ οἱ Φάνης, καὶ γνώμῃ ἱκανὸς, καὶ τὰ πολέμια ἄλκιμος. οὗτος ὁ Φάνης μεμφόμενός κου τὶ Ἄμασι, ἐκδιδράσκει πλοίῳ ἐς Αἴγυπτον, βουλόμενος Καμβύσῃ ἐλθεῖν ἐς λόγους. οἷα δὲ ἐόντα αὐτὸν ἐν τοῖσι ἐπικούροισι λόγου μικροῦ, ἐπισήμου τε καὶ ἐς Αἴγυπτον ἀπερεκέσασθαι, μεταδιώκει ὁ Ἄμασις, σπουδὴν ποιεύμενος ἑλεῖν. μεταδιώκει δὲ, τὸν εὑρόντα τὸν πιστότατον ἀπιστείλας τριήρεα κατ' αὐτῶν, ὃς αἱρέει μὲν ἐν Λυκίῃ, ἑλὼν δὲ, οὐκ ἀνήγαγε ἐς Αἴγυπτον. σοφίῃ γάρ μιν ὑπερῆλθε ὁ Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς φυλάκους, ἀπαλλάσσετο ἐς Πέρσας. ὁρμημένῳ δὲ Καμβύσῃ στρατεύεσθαι ἐπ' Αἴγυπτον,

Atque ita quidem memorant Persæ. II
Ægyptii autem Cambysem suum vendicant, asserentes ex hac Apriæ filia illum esse genitum. Cyrum enim fuisse qui ad Amasin miserit super filia, non Cambysem. Quod quum dicunt, non recte dicunt: etsi eos hoc non latet. nam siqui alii, profecto & Ægyptii recte norunt mores Persarum: 1 apud quos illud in primis nefas est, illegitimum obtinere regnum, si adsit legitimus. Præterea Cassandanes filius erat Cambyses, Pharnaspe viro Achæmenida genitæ, non mulieris Ægyptiæ. Sed Ægyptii 2 rem gestam transferunt, fingentes sibi cum Cyri familia intercedere cognationem. & hæc quidem ita se habent. Cæterum ille sermo mihi non probatur, quo dicitur mulierem quandam Persidem ad uxores Cyri introgressam, quum liberos Cassandanes assistentes forma ac statura egregia conspicaretur, supramodum admirabundam magnis tulisse illam laudibus: eique Cassandanem (quæ Cyri esset uxor) ita dixisse, Me, quæ talium filiorum sum mater, Cyrus contemptui habet, præponens quandam ex Ægypto ancillam. Videlicet infensam Niteti ista dixisse: & ei maximum natu filiorum Cambysem subjecisse, Ego vero tibi mater, quum in virilem ætatem adolevero, summa Ægypti reddam ima, & ima, summa. idque dixisse circiter decem natum annos, admirantibus mulieribus. Et quum in virilem adolevisset ætatem, & regnum obtinuisset, hujus rei memorem, Ægypto bellum intulisse. Accessit huc & aliud quiddam, ad hanc sumendam expeditionem. Erat quidam auxiliariorum Amasis, nomine Phanes, genere Halicarnasseus, vir consilio præstans, & in re bellica strenuus. hic Phanes nescio quid Amasi succensens, navigio profugit ex Ægypto, volens in colloquutionem venire Cambysi. Eum Amasis (quod inter auxiliares non parvi momenti esset, quodque de rebus Ægypti nonnihil compertissimum haberet) insequi statuit, adhibita diligentia assequendi. Itaque ad hominem insequendum mittit cum triremi eunuchorum fidissimum, qui Phanem assequutus in Lycia cepit, sed non reduxit in Ægyptum, 3 ab illo prudentia superatus. Nam Phanes inebriatis custodibus abiit in Persas, Cambysemque molientem adventus Ægyptum expeditionem,

1 Primum quidem per legem non licere ut illegitimus regnum obtineat, quum legitimus adest: deinde Cassand. filium fuisse Cambysem, Phar. 2 Rem ita narrant ut invertant, 3 Phanes enim eum astutia circumvenit. Nam inebriat. custod.

& quo

& quo pacto carentia aquis loca transmitteret ambigentem, adiit. Eique cum alias Amasis res exposuit, tum vero quæ ad transmittendum pertinebant, suadens, ad regem Arabum mitteret oratum ut sibi tutum præberet transitum.
V Hâc enim duntaxat patet ingressus in Ægyptum. Nam à Phœnice [1] usque ad montes Cadytis, quæ est urbs eorum Assyriorum qui nunc Palæstini vocantur: ab urbe Cadyti non minore (ut mea fert opinio) quam Sardis, emporia secundum mare usque ad urbem Ienysum, Arabicæ ditionis sunt. Ab urbe Ienysò rursus Syriacæ, usque ad lacum Serbonidis, juxta quem Casius mons pertingit ad mare, A Sarbonidis lacu in quo Typho fertur occultatus, deinceps jam Ægyptus est. Hoc tamen intercapedinis quod est inter urbem Ienysum & montem Casium & lacum Serbonidis, non exiguus tractus est, sed itineris instar
VI trium dierum, vehementer aridus. Verum quod pauci eorum qui in Ægyptum navigant, notum habent, hoc dicere instituì: Ex omni Græcia, & præterea ex Phœnice, portatur in Ægyptum bis quotannis [2] vas fictile vini plenum: & tamen ibi ne unum quidem numero (ut sic dicam) vas vinarium fictile aspici [3] vacuum potest. Ubinam (dicat aliquis) hæc vasa consumuntur? hoc quoque ego depromam. Præfecti provinciarum necesse habent ex sua quisque urbe colligere vasa testacea quæ Memphin portentur: eadem è Memphi alii aqua impleta portare in hæc arida Syriæ loca, [4] ita hydriæ supervenientes in Ægypto sumptæ, ad veteres, in Syriam portantur.
VII Atque hunc in modum quem dixi aqua contracta, Persæ usi fuerunt, qui hoc ingressu apparato quamcelerrime Ægypto potiti sunt. Sed tunc, quum in expedito aqua non esset, Cambyses, audito hospitis Halicarnassei consilio, missis ad regem Arabum nunciis tutum iter precatus, obti-
VIII nuit, data acceptaque invicem fide. Servant autem fidem Arabes inter homines ut qui maxime, quam hunc in modum dant: Quoties fœdus inire volunt, alius quidam medius inter utrosque stans, acuto lapide ferit volam, juxta majores digitos eorum qui fœdus ineunt. Deinde sumpto flocco ex utriusque vestimento,

ἐς ἀπορέοντι τῷ ἔλασιν ὅκως τῷ ἄνυδρον διεκπερᾷ, ἐπελθὼν φράζει μὲ ἐς τἄλλα τὰ Ἀμάσιος πρήγματα· ἐξηγέεται δὲ ἐς τῷ ἔλασιν, ὧδε παραινέων· πέμψαντα ὧδε τὸν Ἀραβίων βασιλέα, δέεσθαι τῷ διέξοδον οἱ ἀσφαλέα ὧδε παρέξειν. Μέχρι δὲ ταύτης εἰσὶ φανεραὶ ἐσβολαὶ ἐς Αἴγυπτον. ἀπὸ μὲν Φοινίκης μέχρι ἔρεος τῆς Κασίου πόλιος, ἡ ἔστι Συρίων τῶν Παλαιστινῶν καλεομένων· ἀπὸ δὲ Κασίου πόλιος, ἐόσης πόλιος (ὡς ἐμοὶ δοκέει) Σαρδίων ἐς πολλῷ ἐλάσσονος· ἀπὸ ταύτης τὰ ἐμπόρια τὰ [1] ὅλη θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πόλιός ἐστι τῆς Ἀραβίης. ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου, αὕτη Συρίων μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὄρος τείνει ἐς θάλασσαν. ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν τῇ δὴ λόγος τὸν Τυφῶ κεκρύφθαι, ἀπὸ ταύτης ἤδη Αἰγύπτου. τὸ δὴ μεταξὺ Ἰηνύσου πόλιος, καὶ Κασίου τε ἔρεος καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐὸν τοῦτο οὐκ ὀλίγον χωρίον. ἀλλ' ὅσον τε δὴ τρεῖς ἡμέρας ὁδόν, ἄνυδρόν ἐστι δεινῶς. Τὸ δὲ ὀλίγοι τῶν ἐς Αἴγυπτον ναυτιλλομένων ἐγνώκασι, τοῦτο ἔρχομαι φράσων. ἐς Αἴγυπτον ἐκ πάσης Ἑλλάδος καὶ [2] ἐκ Φοινίκων, κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου δὶς τοῦ ἔτεος ἑκάστου· καὶ ἐν κεράμου οἰνηρεὸν ἀριθμῷ κείμενον οὐκ ἔστι, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, εἰδέναι. καὶ δῆτα (εἴποι τις ἄν) ταῦτα ἀναισιμοῦνται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω. δεῖ τὸν μὲν δήμαρχον ἕκαστον συλλέξαντα ἐκ τῆς ἑωυτοῦ πόλιος πάντα τὰ κέραμον, ἄγειν ἐς Μέμφιν· τοὺς δὲ ἐκ Μέμφιος ἐς ταῦτα δὴ τὰ ἄνυδρα τῆς Συρίης κομίζειν, πλησαντας ὕδατος. οὕτω ὁ ὑποφοιτέων κέραμος, καὶ ἐξαιρεόμενος ἐν Αἰγύπτῳ ἐπὶ τῶν παλαιῶν, κομίζεται ἐς Συρίην. Οὕτω μὲν νυν Πέρσαι εἰσὶ οἱ τῷ ἐσβολῇ ταύτῃ ὧδε σκευάσαντες ἐς Αἴγυπτον, καὶ δὴ τὰ εἰρημένα, ἑλξάντες ὕδατι, ἐπεί τε τάχιστα παρέλαβον Αἴγυπτον· τότε δὲ ἐκ ἐόντος [3] καὶ ὕδατος ἑτοίμου, Καμβύσης πυθόμενος τοῦ Ἁλικαρνησσέος ξείνου, πέμψας ὧδε τὸν Ἀραβίων ἀγγέλους, καὶ δεηθεὶς τῆς ἀσφαλείης, ἔτυχε· πίστις δέ τε καὶ δεξαμενὸς παρ' αὐτῶν. Σέβονται δὲ Ἀράβιοι πίστις ἀνθρώπων ὁμοίως τοῖσι μάλιστα. ποιεῦνται δὲ αὐτὰς τρόπῳ τοιῷδε· τῶν βουλομένων τὰ πιστὰ ποιέεσθαι, ἄλλος ἀνὴρ ἀμφοτέρων αὐτῶν ἐν μέσῳ ἑστεὼς, λίθῳ ὀξέϊ τὸ ἔσω τῶν χειρῶν ὧδε τοὺς δακτύλους τοὺς μεγάλους ὀπταμνεῖ τῶν ποιεομένων τοὺς πίστις· καὶ ἔπειτα λαβὼν ἐκ τοῦ ἱματίου ἑκατέρου [4] κροκύδα,

1 Usque ad fines Cadytis, quæ est urbs eorum Assyriorum qui Palæst. 2 *Vel, Amphora vini plena. sic & in sequentibus. Vel potius, Amphoræ vini plenæ, ut sit positus singul. pro plurali.* 3 *Vox respondens huic in textu Gr. non habetur: sed ex κείμενον, quod ibi legitur, factum fuit κενὸν, id est, vacuum.* 4 Ita amphoræ quæ invehuntur, sumptæ in Ægypto, ultra veteres in Syriam portantur. Et quidem Persæ ii sunt qui hunc in Ægyptum transitum apparârunt, contracta, ut modo dixi, aqua, simulatque occuparunt Ægyptum. *Intellige autem* Ultra veteres, *pro eo quod est, ultra eas quæ jam antea ibi erant.*

ἀλείφει τῷ αἵματι ἐν μέσῳ κειμένους λίθους
ἑπτά. τοῦτο δὲ ποιέων, ἐπικαλέει τόν τε Δι-
104 όνυσον καὶ τὴν Οὐρανίην. ἐπικαλεόμενος δὲ
τούτω τούτω, ὁ τὰς πίστις ποιησάμενος τοῖσι
φίλοισι, παρεγγυᾷ τὸν ξεῖνον, ἢ καὶ τὸν ἀστὸν,
ἢν πρὸς ἀστὸν ποιέηται. οἱ δὲ φίλοι, καὶ αὐτοὶ
τὰς πίστις διαιεῦσι σέβεσθαι. Διόνυσον δὲ τὸν
μοῦνον καὶ τὴν Οὐρανίην νομίζουσι εἶναι. καὶ
πρὸς τελέων τὴν κεφαλὴν κείρεσθαι φασὶ, κα-
τάπερ αὐτὸν τὸν Διόνυσον κεκάρθαι. κεί-
ρονται δὲ περιτροχάλα, περιξυρέοντες τοὺς κρο-
τάφους. ἐνομάζουσι δὲ τὸν μὲν Διόνυσον, Οὐ-
ροτάλτ· τὴν δὲ Οὐρανίην, Ἀλιλάτ. Ἐπεὶ
ὦν τὴν πίστιν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι παρὰ Καμ-
βύσεω ἀπιγμένοισι ἐποιήσατο ὁ Ἀραβίων,
ἐμηχανᾶτο τοιάδε· ἀσκοὺς καμήλων πλήσας
ὕδατος, ἐπέσαξε ὄπι τὰς ζωὰς τῶν καμή-
λων πάσας· τοῦτο δὲ ποιήσας, ἤλασε ἐς τὴν
ἄνυδρον, καὶ κατέμεινε ἐνθαῦτα τὸν Καμ-
βύσεω στρατόν. ἔστι μὲν ὁ πιθανώτερος τῶν
λόγων εἰρῆσθαι. δεῖ δὲ καὶ τὸν ἧσσον πιθανὸν
(ἐπεί γε δὴ λέγεται) ῥηθῆναι. ποταμὸς ἔστι
μέγας ἐν τῇ Ἀραβίῃ τῷ οὔνομα Κόρυς·
ἐκδιδοῖ δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομέ-
νην θάλασσαν. ἀπὸ τούτου δὴ ὧν τοῦ ποτα-
μοῦ λέγεται τὸν βασιλέα τῶν Ἀραβίων,
ῥαψάμενον ὠμοβοέων καὶ τῶν ἄλλων δερμά-
των οἰκητὸν μηκεῖ ἐξικνεόμενον ἐς τὴν ἄνυ-
δρον, ἀγαγεῖν διὰ δὴ τούτων τὸ ὕδωρ. ὀ-
πίσω δὲ τῇ ἀνύδρῳ μεγάλας διξαμενὰς ὀρύξαντα,
ἵνα δεκόμενα τὸ ὕδωρ σώζωσι. ὁδὸς δ' ἔστι
δυώδεκα ἡμερέων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐς ταύ-
την τὴν ἄνυδρον. ἄγειν δὲ μιν διὰ οἰκητῶν
τριῶν ἐς τρεῖς χώρους. Ἐν δὲ τῷ Πηλουσίῳ
καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου ἐστρατοπε-
δεύετο Ψαμμήνιτος ὁ Ἀμάσιος παῖς, ἐπομ-
μύων Καμβύσεα. Ἄμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε
ζώοντα Καμβύσης ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον.
ἀλλὰ βασιλεύσας ὁ Ἄμασις πέντε καὶ τε-
σσερεσκαίδεκα ἔτεα, ἀπέθανεν. ἐν τοῖσι οὐδὲν
οἱ ἀνάρσιον πρῆγμα συνεπέσχε. ἀποθανὼν
δὲ, καὶ ταριχευθεὶς, ἐτάφη ἐν τῇσι ταφῇσι
τῇσι ἐν τῷ ἱρῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο.
ὅτε Ψαμμήνιτος ὁ τοῦ Ἀμάσιος βασιλεύ-
σαντος Αἰγύπτου, φάσμα Αἰγυπτίοισι μέ-
γιστον δὴ ἐγένετο. ὗσαι γὰρ Θήβας αἱ Αἰ-
γύπτιαι, ὅτι πρότερον ἐβδομᾶ ὕσθεῖσαι, ἔτι
ὕστερον, τοῦ μέχρι ἐμεῦ, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θη-
βαῖοι. ἐς γὰρ δὴ ὕσεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου
τοῦτο τότε οὐκ ὗσαι· ἀλλὰ καὶ τότε ὗσαι αἱ Θῆβαι
ψεκάσι. Οἱ δὲ Πέρσαι, ἐπεί τε διεξελάσαντες τὴν ἄνυδρον, ἵζοντο πέλας τῶν Αἰ-
γυπτίων, ὡς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οἱ ἐπίκουροι οἱ τοῦ Αἰγυπτίου, ἐόντες ἄνδρες Ἕλλη-
νές τε καὶ Κᾶρες, μεμφόμενοι τῷ Φάνῃ ὅτι στρατὸν ἤγαγε ἐπ' Αἴγυπτον ἀλλόθροον,

ἢ ὅτι οἱ μέγα ἀράσσειν

inungit eo ſanguine ſeptem lapides in medio poſitos, inter inungendum invocans Dionyſum & Uraniam. Hoc acto, idem qui fuit ſequester fœderis inter amicos contrahendi, vadatur hoſpitem, aut forte civem, ſi cum eive res agitur. Quod fœdus & ipſi qui amicitiam contraxerunt, ſervare juſſum cenſent. Dionyſum quem Urotalt, & Uraniam quam Alilat appellant, ſolos deos eſſe arbitrantur. 1 Et quemadmodum Dionyſum, ita puellarum capillum tondere aiunt. tondentur autem in rotundum, tempora ſubradentes. Igitur poſtquam IX fœdus cum nunciis iniit Arabs, talem rem commentus eſt: Camelos omnes, poſteaquam utribus camelinis aqua completis oneraverit, egitque ad loca humore carentia, ibi Cambyſis exercitum præſtolabatur. Ex iis quæ narrantur, hoc quod dixi propius fidem eſt, tamen id quoque quod minus credibile eſt, quandoquidem refertur, commemorare debeo. Eſt magnum in Arabia flumen nomine Corys, exiens in mare quod dicitur rubrum: ab hoc flumine fertur Arabum rex canalem ex bovinis aliiſque crudis coriis conſutum, tanta longitudine produxiſſe, ut ad loca arida per illum aquam produceret: inque ipſo arido ſolo ingentes ciſternas fodiſſe, qua recepta aqua potum ſuppeditarent. Et quum ſit à flumine ad terram aridam duodecim dierum via, per tres aquæ ductus in totidem partes aquam deduxiſſe. ¶ Cæterum X apud Nili oſtium quod dicitur Peluſium, habebat caſtra PSAMMENITUS Amaſis filius, Cambyſem opperiens. Nam Amaſim Cambyſes in Ægyptum progreſſus non vivum nactus eſt, ſed defunctum, quum quatuor & quadraginta annis regnaſſet: per quos nihil admodum calamitatis eſt expertus. defunctuſque & ſale conditus eſt, & in ſepulchris quæ ipſe ædificaverat, ſitus intra templum. Sub ejus autem filio Pſammenito maximum extitit Ægyptiis portentum: Apud Thebas Ægyptias (quod neque prius unquam neque poſtea ad meam uſque ætatem contigit, ut ipſi Thebani aiunt) pluit. 2 Thebis tamen tunc pluit guttis. Perſæ porro ubi ſic- XI canea peragraverunt, ſubſedere, vicini Ægyptiis, tanquam jam 3 congreſſuri. Ibi Ægyptiorum auxiliarii Græci & Cares, Phani qui externum exercitum in Ægyptum adduxiſſet, infenſi,

1 Eodemque modo quo tonſus eſt Dionyſus, tonderi ſe aiunt. 2 Nam in ſuperiore Ægypto penitus non pluit. Thebis tamen &c. 3 *Legit συμβαλέοντες, ut & vet. noſtri cod. habent.*

hoc rei

hoc rei in illum sunt machinati: Filios qui erant à Phane relicti in Ægypto, in castra perduxerunt, atque in conspectum patris, positoque in medio duorum exercituum cratere: dehinc productos singulos puerorum super craterem obtruncaverunt. Omnibus interfectis, vinum & aquam in craterem intulerunt: quo sanguine epoto, auxiliares ita conflixerunt, Acri proelio commisso, perquam multis utrinque cadentibus, in
XII fugam vertuntur Ægyptii. Ibi ego rem mirandam vidi, ab indigenis edoctus: Ossa eorum qui in acie ceciderunt, quum jacerent fusa, ut ab initio distincta steterant, seorsum erant Persarum, aliorsum Ægyptiorum: sed Persarum capita adeo fragilia sunt, ut si velis ferire, vel solo calculo perforare possis: Ægyptiorum autem ita firma, ut ea vix ictu lapidis 1 elidas. Cujus rei causam hanc illi reddebant, (facile mihi persuadentes) quod Ægyptii statim à pueris radere capita incipiunt, & os capitis ad solem redditur compactum. Quæ eadem causa est non calvescendi. nam ex omnibus hominibus paucissimos quis Ægyptios calvos videat. His igitur hoc causæ est cur robusta capita gestent. At Persis cur fragilia sint capita, id in causa est quod à principio affluefiunt operire capita, gestantes pilea tiarasque. 2 Hæc ego hujuscemodi ossa vidi. Vidi item alia istis similia in Papremi, eorum qui una cum Achæmene filio Darii ab
XIII Inaro Libye sunt cæsi. Ægyptii quoque postquam ex acie terga dederunt, nullo ordine fugam capessunt. Ad quos, quum se recepissent Memphin, misit Cambyses adverso flumine navim Mitylenæam cum caduceatore viro Persa, qui illos ad deditionem hortaretur. Isti ubi navim adventare Memphin vident, frequentes ex urbe effusi, navim corrumpunt, virosque frustatim dilaniatos in oppidum asserunt. Et Ægyptii quidem 3 post hæc obsessi aliquamdiu restiterunt. Libyes vero id animadvertentes, eadem sibi quæ Ægypto contigissent veriti, sese citra pugnam dediderunt, tributumque inter se partiti dona miserunt. Cyrenæi quoque ac Barcæi iisdem ut Libyes timentes, similia & ipsi fecere. Cambyses munera quæ à Libybus venere, perbenigne accepit: quæ autem à Cyrenæis, succensens, ut opinor, quod exigua erant. quingentas enim minas argenti miserant, quas

μηχανῶνται πρῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε. παῖδας τῶν Φάνη παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ καταλελειμμένους. τοὺς ἀγαγόντες ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἐς ὄψιν τοῦ πατρὸς, κρητῆρα ἐν μέσῳ ἑσσαν ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων· μετὰ δὲ ἀγχινέοντες καὶ ἕνα ἕκαστον τῶν παίδων, ἔσφαζον ἐς τὸν κρητῆρα. ἅμα δὲ πάντων δὴ διεξελθόντων τῶν παίδων, οἶνόν τε καὶ ὕδωρ ἐσεφόρεον ἐς αὐτόν. ἐμπόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες οἱ ἐπίκουροι, ὕστερον δὴ συνέβαλλον. μάχης δὲ γενομένης καρτερῆς, καὶ πεσόντων δὴ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι. θῶυμα δὲ μέγα εἶδον πυνθόμενος ἀμφὶ τῶν ὀστεογέων. τῶν μὲν γὰρ ὀστίων διεσκεδασμένων χωρὶς ἑκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ πεσόντων (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἐκέατο τὰ ὀστέα, ὡς ἐχωρίσθη κατ' ἀρχάς, ἑτέρωθι δὲ, τῶν Αἰγυπτίων) εἰ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαί εἰσι ἀδαμάντινοι οὕτω ὥστε εἰ θέλεις ψάφῳ μούνῃ βαλέειν, διατετρήνιαι· εἰ δὲ τῶν Αἰγυπτίων, οὕτω δή τι ἰσχυραί, ὡς μόγις ἂν λίθῳ παίσας διαρρῆξαι. αἴτιον δὲ τούτου τόδε ἔλεγον (καὶ ἐμέ γ' εὐπετέως ἔπειθον) ὅτι Αἰγύπτιοι μὲν, αὐτίκα ἀπὸ παιδίων ἀρξάμενοι, ξυρεῦνται τὰς κεφαλάς, καὶ πρὸς τὸν ἥλιον παχύνεται τὸ ὀστέον. τοῦτο δὲ τοῦτο καὶ μὴ φαλακρῶσι αὐτῶν ἕξει. Αἰγυπτίων γὰρ ἂν τις ἐλαχίστους ἰδοίη φαλακροὺς πάντων ἀνθρώπων. τοιοῦτοι μὲν δὴ τοῦτό ἕξει αἴτιον ἰσχυρὰς φορέειν τὰς κεφαλάς. τῶν δὲ Πέρσῃσι ὅτι ἀδαμάντινας φορέουσι, αἴτιον τόδε· σκιητροφέουσι ἐξ ἀρχῆς, πίλους πάσσας τε φορέοντες. ταῦτα μὲν νυν τοιαῦτα. εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τούτοισι ἐν Παπρήμι, τῶν ἅμα Ἀχαιμένεϊ τῷ Δαρείου ἀδελφεῷ τοῦτον τὸν Ἰνάρῳ τῷ Λίβυϊ. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ τῆς μάχης ὡς ἐστρατοπεδεύοντο, ἐπεὶ τάχιστα ὑπὸ κόσμῳ κατειλήθησαν δὲ ἐς Μέμφιν, ἔπεμπε ἀνὰ πόλεμον Καμβύσης νέα Μυτιληναίην κήρυκα ἄγουσαν ἀνδρὸς Πέρσεω ἐς ὁμολογίην προκαλεόμενος. Αἰγύπτιοι. οἱ δὲ, ἐπεί τε τάχιστα νέα εἶδον ἐσπλέουσαν ἐς τὸν Μέμφιν, ἐκχυθέντες αὐτέων ἐπὶ τὸ τεῖχος, τήν τε νέα διέφθειραν, καὶ τοὺς ἄνδρας περιερρήξαντες διαπρησάμενοι, ἐφόρεον ἐς τὸ τεῖχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν μέχρι τούτου πολεμιώτατοι ἐγένοντο· παρέσησαν δὲ οἱ περοικέες Λίβυες, δείσαντες τὰ κατὰ σφέας αὐτοὺς Αἰγυπτίων γενόμενα, παρέδοσαν σφέας αὐτοὺς ἀμαχητί· καὶ φόρον τε ἐπέξεσαν, καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὡς δὲ Κυρηναῖοι καὶ Βαρκαῖοι, δείσαντες ὁμοίως ἃ καὶ οἱ Λίβυες, τοιαῦτα ἐποίεον. Καμβύσης δὲ τῶν μὲν φῶτ τῇ φιλοτίμων Λιβύων ἐλθόντα δῶρα, φιλοφρόνως ἐδέξατο· τὰ δὲ τῶν Κυρηναίων ἀνασπάσας μακρηγορήσας, μιν ὡς ἐμοὶ δοκέει, ὀπὴν ὀλίγα ἔπεμψαν γὰρ δὴ πεντακοσίας μνέας ἀργυρίου οἱ Κυρηναῖοι· ταύτας

1 Perfringas. 2 Et hæc quidem ita se habent. 3 Obsessi tandem ad deditionem venerunt. At Libyes vicini eadem &c.

δεκαστά-

δεκαταίῳ, αὐτοχειρίῃ διέφειρε τῇ ϛρατῇ. Ἡμέρῃ δὲ δεκάτῃ ἀπ' ἧς παρέλαβε τὸ τεῖχος τὸ ἐν Μέμφι Καμβύσης, κατίσας ἐς τὸ περάϛειον δὴ λύμῃ τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων Ψαμμήνιτον, βασιλεύσαντα μῆνας ἕξ, τοῦτον κατίσας σὺν ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι, διεπειρᾶτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς, ποιέων τάδε. ϛείλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐδωκε δουλείην, ἐξέπεμπε ἐν ὑδρηΐῃ, ἔχουσαν ὑδρήϊον, σὺν πέμπε δὲ καὶ ἄλλας παρθένους ἀπολέξας ἀνδρῶν τῶν πρώτων, ὁμοίως ἐσαλμυίας τῇ τοῦ βασιλέος. ὡς δὲ βοῇ τε καὶ κλαυθμῷ παρῆσαν αἱ παρθένοι ἐπὶ τοὺς πατέρας, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἀνεβόων τε καὶ ἀνέκλαιον, ὁρόωντες τὰ τέκνα κεκακωμένα· ὁ δὲ Ψαμμήνιτος, περιϊδὼν καὶ μαθών, ἔκυψε ἐς τὴν γῆν. παρελθουσέων δὲ τῶν ὑδροφόρων, δευτερεῖα οἱ τὸν παῖδα ἐξέπεμπε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων διχιλίων τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἐχόντων. τοὺς δὲ αὐχένας καὶ φῶν δεδεμένους ἦγον, καὶ τὰ σώματα ἐγκεκαλινωμένους. ἄγοντο δὲ ποινὴν τίσοντες Μιτυληναίων τοῖσι ἐν Μέμφι ἀπολομένοισι σὺν τῇ νηΐ. ταῦτα μὲν ἐδίκασαν οἱ βασιλήϊοι δικασταί, ὑπὲρ ἀνδρὸς ἑνὸς δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρώτων ἀνταπόλλυσθαι. ὁ δέ, ἰδὼν παρεξιόντας, καὶ μαθὼν τὸν παῖδα ἀγόμενον δὴ θάνατον, τὸν ἄλλων Αἰγυπτίων τὸν συνεκπεμφθέντων αὐτῶν κλαόντων, ταῦτὸ ἐποίησε τὸ καὶ ὁ δὴ τῇ θυγατρὶ. παρελθόντων δὲ καὶ τούτων, σιωπέοντα ὥστε τῶν συμποτέων οἱ ἄνδρα ἀπολιπάσεσθαι ὀκτωπλωκότα ἐκ τῶν ἑόντων, ἔχοντά τε οὐδέν, εἰ μὴ ὅσα πίνουσι, καὶ προσαιτέοντα τὴν ϛρατιὴν παρεῖναι, Ψαμμήνιτόν τε τὸν Ἄμασιος, καὶ τοὺς ἐν τῷ περάϛῃ κατημένους Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ψαμμήνιτος ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα, καὶ καλέσας ὀνομαϛὶ τὸν ἑταῖρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλήν· ἦσαν δ' ἄρα αὐτοῦ τρεῖς φύλακοι, οἳ τὸ ποιδύμενον πᾶν ἐξ ἐκείνου ἐὼν ἐκάϛῃ ἐξόδῳ, Καμβύσῃ ἐσήμαινον. θωυμάσας δὲ ὁ Καμβύσης τὸ ποιδύμενον, πέμψας ἄγγελον, ἤρετο αὐτὸν, λέγων τάδε, Δεσπότης σε Καμβύσης Ψαμμήνιτε ἐρωτᾷ διότι δὴ τὴν μὲν θυγατέρα ὁρέων κεκακωμένην, καὶ τὸν παῖδα δὴ θάνατον ϛείχοντα, ἔτε ἀνέβωσας, ἔτε ἀνέκλαυσας, τὸν δὲ πλησίον, (ὃς ἐστὶ πενιχρὸς, ὡς ἄλλων πυνθάνομαι) ἐτίμησας. ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπηρώτα. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ παῖ Κύρου, τὰ μὲν οἰκήια λῶ μέζω κακὰ ἔσχε ὥστε ἀνακλαύσαι· τὸν δὲ τοῦ ἑταίρου πάθος,

suâ manu prehensas, dispersit in milites. ¶ Decimo autem die quàm muros Memphis cepisset Cambyses, Psammenito Ægyptiorum rege, qui sex omnino regnarat menses, collocato in suburbanis, ignominiæ gratia, cum Ægyptiis aliis, hoc fecit ut ejus animum experiretur: Filiam illius, vestitu servili circumdatam, cum hydria ad aquam emisit: & cum ea similiter indutas alias quas delegerat, primorum virorum filias virgines. Quæ ubi ad patres pervenerunt cum ejulatu ploratuque, cæteri quidem patres conspectis filiabus tam male acceptis, vicissim vociferati sunt atque flêverunt: Psammenitus autem intuens atque intelligens, humi vultum demisit. Prætergressis puellis aquam ferentibus, secundo loco Cambyses ante oculos Psammeniti misit filium ejus cum duobus millibus Ægyptiorum æqualis ætatis, vinctas fune cervices & frenata ora habentibus. Ducebantur autem luituri poenas his Mitylenæis qui cum navi fuerant ad Memphin obtruncati. Ita enim censuerant regii judices, pro singulis suorum interfectis denos primorum Ægyptiorum interficiendos. Psammenitus prætereuntes intuens, & filium animadvertens duci ad mortem, aliis Ægyptiis qui circumsedebant comploarantibus, *ac indigne ferentibus*, ipse idem quod erga filiam fecit. His quoque prætergressis, accidit ut quidam 2 compotorum ejus natu grandior, pristinis bonis delapsus, ac nihil habens nisi quæ inops mendicabat, obiret exercitum, necnon Psammenitum aliosque Ægyptios in suburbanis considentes. Quem ut conspexit Psammenitus erumpente ingente fletu, compellans nomine amicum, caput suum cædebat. Aderant autem ei tres observatores, qui ut quicquid ab illo fiebat, ex omni viarum exitu Cambysi renunciarent. 3 Ea quæ fiebant admiratus Cambyses, misso nuncio Psammenitum percontatus est, inquiens, Psammenite, herus te Cambyses interrogat quamobrem tu, qui visa filia indigne affecta, viso etiam filio ad mortem eunte, neque ejulasti neque flevisti, pauperem tanti feceris, tibi (ut ab aliis audivit) non propinquum. Et Cambyses quidem ita interrogavit; Psammenitus autem his verbis respondit, Fili Cyri, domestica mala erant majora quam ut possem ea deflere: at lamentatio amici

τοιάδε

παρὰ

ἠγεόμενον

κλαιόντων, καὶ δεινὰ ποιούντων, ταῦτὸ

ἀπέκλαυσας,

πυνθάνεται,

1 Menses. *nam μῆνας & in vulg. edit. & in vet. cod. legitur.* 2 Convictorum. 3 Quod factum admir.

digna

digna lacrymis fuit, qui è multis ac fortunatis opibus ad inopiam recidit, in extremo limine senectutis. 1 Hæc ubi responsa ab hoc renunciata sunt, visus est illis Psammenitus, ut ab Ægyptiis fertur, recte respondisse. Crœsusque dicitur illacrymasse, item qui aderant Persæ, ipsique Cambysi commiserationem subiisse, ut protinus jusserit & filium ex his qui morti addicti essent liberari, & patrem è suburbanis excitatum ad se
XV perduci. Sed filium quidem qui adierunt, non jam superstitem invenerunt, sed primo loco truncatum: ipsum vero Psammenitum excitatum ad Cambysem perduxerunt: ubi reliquum vitæ vixit, nihil violentum passus. Qui si compertus fuisset non affectasse res novas, accepisset Ægyptum ut eam procuraret. Nam consueverunt Persæ in honore habere filios regum: & etiamsi qui ab eis defecerint, tamen illorum filiis restituere principatum. Quod eos ita facere consuesse, cum aliis permultis potest probari documentis, tum vero hoc, quod Thannyra Inari Libyis filius recepit quem pater obtinuerat, principatum: quodque Pausiris Amyrtæi filius & ipse paternum recuperavit imperium. a Nec ipsis Inaro & Amyrtæo quicquam amplius à Persis irrogatum est. Nunc Psammenitus male cogitans, mercedem accepit. nam quum ad defectionem Ægyptios induxisset, captus est: ac deinde à Cambyse convictus, epoto cruore taurino, statim expiravit. Atque hunc in modum iste
XVI decessit. ¶ Cambyses autem è Memphi urbem Sain abiit, animo faciendi quæ fecit. Etenim simulatque in ædes Amasis ingressus est, imperavit cadaver Amasis è conditorio afferri: deinde prolatum verberibus cædi ac vellicari, & stimulis pungi, 3 omni denique contumelia infestari. Quod facientes postquam defatigati erant, (nam cadaver utpote salitum resistebat, nec quicquam omnino elidebatur) jussit cremari: haudquaquam sancta jubens: quia Persæ deum ignem esse arbitrantur, & apud neutros moris est cremare cadavera: apud Persas quidem, propter id quod dictum est, quia nefas esse aiunt deo depasci cadavere hominis: apud Ægyptios autem, quia persuasum habent ignem

ἄξιον ἐὼν δακρύων· ὃς ἐκ πολλῶν τε καὶ εὐ-
δαιμόνων ἐπιτρόπων, ἐς πλουτέειν ἀπίκετο, 106
ὅτι μὴ μεγάθεϊ ἐδάφεϊ καὶ τούτῳ ὡς ἀπαντι-
χθέντα ὑπὸ τούτου, εὐδοκέειν οἱ ἐρᾶσθαι. τὰ αὐτὰ δὴ καὶ εἰρ.
ὡς ὁ λόγος ἐστὶ, Αἰγυπτίων, δακρύσαι μὲν
Κροῖσον (ἐπιτυχεῖν γὰρ καὶ τοῦτον ἐπιστάμενος
Καμβύσης ἐκ Αἰγύπτου) δακρύσαι δὲ
Περσέων τοὺς παρεόντας. αὐτὸν τε Καμβύ-
σεα ἐσελθεῖν οἰκτίρον τινά· καὶ αὐτίκα κελεύειν
τῶν τοι παίδα ὀκ τῆϊ ἀπολυμένων σώζειν,
καὶ αὐτὸν ὀκ τῇ περαιτέω ἀναστοιήσαι,
ἄγειν παρ' ἑωυτόν. Τὸν μὲν δὴ παῖδα τοῦ-
τον αὐτοῦ οἱ μετιόντες, ἐκεῖτι φερεσόντα, ἀλ-
λὰ πρώτων κατακοπέντα. αὐτὸν δ' Ψαμ-
μήνιτον ἀναστήσαντες, ἦγον ἐπὶ Καμβύσεα·
ἔνθα τῇ λοιπῇ ἀρχαιτάτῳ, ἦκον ὧδε βίᾳ.
εἰ δὲ καὶ ἐπιχείρη μὴ πολυπραγμονεῖν,
ἀπέλαβε ἂν Αἴγυπτον, ὥστε δὶς τεροδίην
αὐτῆς. ἐπεὶ πολλὰ ἐώθασι Πέρσαι τῆϊ βα-
σιλέων τοὺς παῖδας· τῆϊ, ἢν καί σφεων ἀπο-
στέωσι, ὅμως τοῖσί γε παρὰ ἐωυτῆϊ ἀποδιδοῦσι
τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν νυν καὶ ἄλλοισι
ἔστι γνῶναι ὡς ποιέουσι τοῦτο ἐόντα· καὶ
Ἰνάρῳ παρὰ Θαννύρᾳ, ὃς ἀπέλαβε τὴν οἱ
ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν· καὶ τῷ Ἀμυρταίῳ
Παυσίρι· καὶ γὰρ δὴ οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ πα-
τρὸς ἀρχήν. καί τοι Ἰνάρου τε καὶ Ἀμυρ-
ταίου ἔδαμοί νυν Πέρσαι κακὰ πλέα ἐρ-
γάσαντο. νῦν δὲ μηχανώμενος κακὰ ὁ Ψαμ-
μήνιτος, ἔλαβε τὸν μισθόν· ἀπιχὰς γὰρ Αἰ-
γυπτίους ἦλαυνε. ἐπεί τε δὲ ἐπύθετο
ταῦτα Καμβύσεω, αἷμα ταύρου πιὼν, ἀπέ-
θανε αὐτοχρήμα. οὕτω δὴ οὗτος ἐτελεύτησε.
Καμβύσης δὲ ὀκ Μέμφιος ἀπίκετο ἐς Σαΐν
πόλιν, βουλόμενος ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐποίη-
σε. ἐπεὶ τε γὰρ ἐσῆλθε ἐς τὰ τοῦ Ἀμάσιος
οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ὀκ τῆς ταφῆς
τὸν Ἄμασιν νέκυν ἐκφορέειν ἔξω. ὡς δὲ
ταῦτα ἐτετέλεστο ἐγίνετο, μαστιγοῦν τὸν νέ-
κυν ἐκέλευε, καὶ τοὺς τρίχας ἀποτίλλειν, καὶ
κεντῶν, καὶ πάλλα πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπεί
τε δὲ καὶ ταῦτα ἐκαμον ποιεῦντες, (ὁ γὰρ δὴ
νεκρὸς, ἅτε τεριχριμένος, ἀντεῖχέ τε
καὶ οὐδὲν διεχέετο) ἐκέλευσε μιν ὁ Καμ-
βύσης κατακαῦσαι ἐπιτελλόμενος ὀκ ὅσια.
Πέρσαι γὰρ θεὸν νομίζουσι εἶναι τὸ πῦρ·
τὸ ὦν κατακαίειν τοὺς νεκροὺς, ἐδαμῶς ἐν
νόμῳ ἐστὶ ἑκατέροισι· Πέρσῃσι μὲν, διότι περ εἴρηται, θεῷ οὐ δίκαιον φάσκοντες εἶναι δεῖπνον νέμειν νεκρὸν ἀνθρώπου· Αἰγυπτίοισι δὲ νενόμισται πῦρ

1 Hæc quum ab isto renunciata essent, visus est Psammenitus recte respondisse. feruntque Ægyptii, Crœsum (nam hic quoque à Cambyse in Ægyptum adductus fuerat) eosque qui aderant Persas illacrymasse. 2 Quamvis nulli Persæ pluribus malis quam Inarus & Amyrtæus affecissent. Verum Psammenitus quum fraudem molitus esset, mercedem accepit. Deprehensus enim Ægyptios ad defectionem sollicitare, ac deinde à Cambyse convictus, &c. 3 *Vel, omnibus denique modis vexari.*

δηλον

θηρίον ἔϊ) ἐμφυχον πάντα ὃ αὐτὸ κατεδιειν ὅκοτερ ἂν λάβῃ πλησθὲν ὃ αὐτὸ τῆς βορῆς, συναποθνήσκειν τῷ κατεδιομένῳ. ἔχειν δὲ θηρίοισι νόμ☉. ὠδαμῶς σφὶ δοκέειν τὸν νέκυν διὰ τοῦτο ταριχεύσι, ἵνα μὴ κείμ☉. ὑπὸ σκωλήκων καταβρωθῇ. ὕτω ὠθετέρισι νομιζόμενα ἐκετέλλετο ποιέειν ὁ Καμβύσης. ὡς μυθέονται Αἰγύπτιοι λέγουσι, ὁκ Ἄμασις ἦν ὁ ταῦτα παθών, ἀλλὰ ἄλλός τις τῶν Αἰγυπτίων, ἔχων τὴν αὐτὴν ἡλικίην Ἀμάσι· τῷ λυμαινόμενοι Πέρσαι, ἐδόκεον Ἀμάσι λυμαίνεσθαι. λέγουσι δὲ ὡς πυθόμ☉. ὁκ μαντηίου ὁ Ἄμασις τὰ περὶ ἑωυτὸν ἀποθανόντα μέλλοντα γίνεσθαι, ὕτω δὴ ἀκεόμ☉. τὰ ὑπαφειμένα, τὸν μὲν ἄνθρωπον τοῦτον τὸν μαστιγωθέντα, ἀποθανόντα ἔθαψε ἐν τῇσι θύρῃσι ἐντὸς τῆς ἑωυτοῦ οἰκήσης, ἑωυτὸν δὲ ἐνετείλατο τῷ παιδὶ ἐν μυχῷ τῆς οἰκήσης ὡς μάλιστα θεῖναι. αἱ μὲν νυν ὁκ τοῦ Ἀμάσι☉. ἐντολαί εἰσι, ἀμφὶ δὲ τοῦ ἀνθρώπου ἔχουσι, ἐς εἰς ταφλοῦ τε καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔχουσαι, ἔμοι δοκέουσι ἀρχὴν ἡμέας, ἄλλως δ' αὐτὰ Αἰγύπτιοι σημῆναι. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλεύσατο στρατηίας στρατηίας, ἔπι τε Καρχηδονίους, καὶ ἔπι Ἀμμωνίους, καὶ ἔπι τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημένους ἐν Λιβύῃ ἔπι τῇ νοτίῃ θαλάσσῃ. βουλευομένῳ δέ οἱ ἔδοξε, ἔπι μὲ Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν στρατὸν ἀποστέλλειν· ἔπι δὲ Ἀμμωνίους, τοῦ πεζοῦ ἀπικνεῖσθαι· ἔπι δὲ τοὺς Αἰθίοπας, κατόπτας πρῶτον, ὀψομένους τε τὴν ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθίοψι λεγομένην ἔϊ) ἡλίου τράπεζαν, εἰ ἔστι ἀληθέως, καὶ πρὸς ταύτῃσι τὰ ἄλλα κατοψομένους· δῶρα δὲ τῷ λόγῳ 107 φέροντας τῷ βασιλεῖ αὐτέων. Ἡ δὲ τράπεζα τοιήδέ τις λέγεται ἔϊ) λειμών ἐστι ἐν τῷ περάσεϊ, ἔπιπλεόν☉. κρεῶν ἑφθῶν πάντων τῶν τετραπόδων· ἐς τὸν τοὺς μὲν νύκτας ἔπιτηδεύοντας τιθέναι τὰ κρέα τοὺς ἐν πόλεϊ ἐκάστους ἐόντας τῶν ἀστῶν, τὰς δὲ ἡμέρας δαίνυσθαι προσιόντα τὸν βουλόμενον. φάναι δὲ τοὺς ἐπιχωρίους ταῦτα τιθέναι γῆν αὐτὴν ἀναδιδοῦναι ἑκάστοτε. ἡ μὲν δὴ τράπεζα τοῦ ἡλίου καλεομένη, λέγεται ἔϊ) τοιήδε. Καμβύσης ὃ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, αὐτίκα μετεπέμπετο ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλι☉. τῶν ἰχθυοφάγων ἀνδρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσσαν. ἐν ᾧ δὲ τούτους μετῆσαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἔπι τὴν Καρχηδόνα πλέειν τὸν ναυτικὸν στρατόν. Φοίνικες δὲ οὐκ ἔφασαν ποιήσειν ταῦτα· ὁρκίοισί τε γὰρ μεγάλοισι ἐνδεδέσθαι, καὶ οὐκ ἂν ποιέειν ὅσια ἔπι τοὺς παῖδας τοὺς ἑωυτῶν στρατεύσαντας. Φοινίκων δὲ ἀποστάντων, οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγένοντο. Καρχηδόνιοι μὲν νυν ὕτω

animatam beluam esse, & omnia quæ nascuntur devorare, & postquam devorando fuerit expleta, una cum ipsa re devorata emori. Non esse vero apud eos consuetudinem mortuum beluis tradendi, sed saliendi, tum ob id, tum ne humatus devoretur à vermibus. Ita neutris consuetam rem jussit agi Cambyses. Quanquam (ut ipsi aiunt Ægyptii) non Amasis fuit qui ista passus est, sed alius quidam Ægyptius eadem qua Amasis ætate: quem Persæ Amasin arbitrantes vexaverunt. Memorant enim, Amasin, quum ex oracuło audisset quæ circa se defunctum futura essent, hoc modo rei venturæ medendum putasse, ut hunc hominem qui flagellatus erat, mortuum 1 ad postes sepeliret extra conditorium suum, se autem in conditorii quam intimo recessu collocari filio mandaret. Mihi tamen non videntur hæc ab initio Amasis fuisse mandata de sua & alterius hominis sepultura, sed aliàs ab Ægyptiis adornata. ¶ SECUNDUM hæc Cambyses constituit 2 trifarium movere bellum, adversus Carthaginienses, adversus Ammonios, adversus Æthiopes macrobios, *id est longævos*, qui Africam ad australe mare incolunt. & adversus quidem Carthaginienses, nauticas copias: adversus autem Ammonios, peditatum: adversus vero Æthiopes, prius exploratores mittere, per speciem dona ferendi illorum regi, spectatum illic mensam Solis, nunquid revera esset: simulque res Æthiopicas exploratum. Solis autem mensa talis esse memoratur: est in suburbanis pratum, omnium quadrupedum assa refertum carne, quam per noctem singuli civium magistratus properant ponere: ad eamque, ubi illuxit, cuilibet epulatum licet accedere. Hæc autem ipsa à terra reddi assidue indigenæ aiunt. Et mensa quidem quæ Solis vocatur, talis esse fertur. Cambyses autem ubi statuit exploratores dimittere, continuo ab urbe Elephantina accersit ex Ichthyophagis, *id est, pisce vescentibus*, maxime gnaros Æthiopicæ linguæ. 3 Usquedum isti veniunt, interea navales copias Carthaginem versus navigare jubet. verum hæc exequuturos se Phœnices negaverunt. esse enim magno cum illis jurejurando se devinctos: præterea non facturos sancte si adversus liberos suos militarent. nam cæteri Phœnicibus ire recusantibus, ad pugnandum haud idonei erant. Ita Carthaginienses quomi-

XVII XVIII XIX

1 Ad fores intra conditorium suum, 2 Triplex 3 Et interim dum istos accerseret, navales cop.

nus in

nus in ſervitutem Perſarum redigerentur evaſerunt: quoniam Cambyſes haud æquum ducebat vim afferre Phœnicibus, qui ſeipſos Perſis dediderant, ex quibus nauticus omnis conſtabat exercitus. Sed & Cyprii qui adverſus Ægyptum in militia erant, ſeſe & ipſi dediderant.

XX Porro Cambyſes Poſteaquam ex urbe Elephantina advenerunt Ichthyophagi, eos ad Æthiopes miſit, juſſis cum ea dicere quæ oporteret, tum dona ferre, amiculum purpureum, aureumque torquem tortilem, & armillas, ac unguenti alabaſtrum, cadumque vini 1 Phœnicei. ¶ Æthiopes autem ii ad quos miſit Cambyſes, feruntur eſſe maximi omnium hominum atque pulcherrimi: diverſiſque uti à cæterorum hominum ritibus, cum aliis, tum vero hoc circa regnum: quod quem è popularibus maximum & pro magnitudine validum judicant,

XXI hunc regem deligendum cenſent. Ad hos itaque viros Ichthyophagi venerunt, offerenteſque regi munera, ita loquuti ſunt, Cambyſes, Perſarum rex, cupiens amicus tibi fieri atque hoſpes, nos miſit, jubens ut in colloquium tuum veniremus, tibique hæc dona daremus, quorum ipſe uſu maxime delectatur. Ad hos Æthiops, gnarus ad explorandum veniſſe, talia reſpondit, Neque rex Perſarum vos ideo cum donis miſit quod magni faciat hoſpitium meum, neque vos vera loquimini, quippe qui ad explorandum noſtrum imperium veniſtis: neque juſtus ille vir eſt. ſi enim juſtus foret, non alienam regionem affectaret, ſed eſſet ſua contentus, nec homines à quibus nihil laceſſitus eſt in ſervitutem redigeret. Ei nunc vos hunc arcum date, ita dicentes, Rex Æthiopum regi Perſarum conſilium dat, 2 quando Perſæ tam facile trahent in tanta magnitudine arcus, tunc adverſus macrobios Æthiopes cum majoribus copiis moveat bellum: interim diis gratias habeat, qui non inducunt 3 filiis Æthiopum ut præter ſuam velint aliam

XXII comparare regionem. Hæc loquutus, arcum laxavit, eiſque qui venerant dedit. Tum ſumpto purpureo amiculo, rogavit quidnam eſſet & quomodo confectum. & quum Ichthyophagi veritatem de purpura deque tinctura dixiſſent, Doloſi, inquit, homines, doloſa ſunt veſtimenta. Secundo loco de auro ſciſcitatus, de tortili monili atque armillis,

δυλοσυμίλω διέφυγον πρὸς Περσέων. Καμβύσης γὰρ βίλω ἐκ δικαίου περισφέρειν Φοινίξι, ὅτι σφέας τε αὐτὸς ἐνδεδώκεσαν Πέρσῃσι, καὶ πᾶς ἐκ Φοινίκων ἤρτητο ὁ ναυτικὸς στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύπριοι σφέας αὐτὸς Πέρσῃσι, ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυπτον. Ἐπεί τε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἐλεφαντίνης ἀπίκατο οἱ ἰχθυοφάγοι, ἔπεμπε αὐτὸς ἐς τὺς Αἰθίοπας, ἐντειλάμενος τὰ λέγειν χρεών· καὶ δῶρα φερόντας, πορφυρέόν τε εἶμα, καὶ χρύσεον στρεπτὸν περιαυχένιον, καὶ ψέλλια, καὶ μύρου ἀλάβαστρον, καὶ φοινικηΐου οἴνου κάδον. οἱ δὲ Αἰθίοπες ἔστι ἐς τὺς ἀπέπεμψε ὁ Καμβύσης, λέγονται ἐπὶ μέγιστοι καὶ κάλλιστοι ἀνθρώπων πάντων. νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι χρέωνται αὐτὺς κεχωρισμένοισι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὸν βασιλήιον τιμῶσι τὸν ἂν τῶν ἀστῶν κρίνωσι μέγιστόν τε εἶναι, καὶ κατὰ τὸ μέγαθος ἔχειν τῷ ἰσχυΐ, τούτων ἀξιῶσι βασιλεύειν. Ἐς τούτους δὴ ὧν τὺς ἄνδρας ὡς ἀπίκατο οἱ ἰχθυοφάγοι, δόντες τὰ δῶρα τῷ βασιλέϊ αὐτέων, ἔλεγον τάδε, Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμενος φίλος τοὶ καὶ ξεῖνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμπε ἐς λόγους τοὶ ἐλθεῖν κελεύων, καὶ δῶρα ταῦτά τοι διδοῖ, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἥδεται χρεώμενος. ὁ δὲ Αἰθίοψ, μαθὼν ὅτι κατόπται ἥκοιεν, λέγει πρὸς αὐτὺς τοιάδε, Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς δῶρα ὑμέας ἔπεμψε φερόντας, τεοτιμᾷ πολλῶ ἐμοὶ ξεῖνος γενέσθαι· ἔστε ὑμεῖς λέγεσθε ἀληθέα· πείθεται γὰρ κατόπτας τῆς ἐμῆς ἀρχῆς. ἔστε δὲκεῖνος οὐκ ὀρθῶς δικαιος· εἰ γὰρ καὶ δίκαιος, ἔστ' ἂν ἐπεθύμησε χώρης ἄλλης ἢ τῆς ἑωυτοῦ, ἔστ' ἂν ἐς δυλοσυίλω ἀνθρώπους ἦγε τούτων μηδὲν ἀδικέοντας. νῦν ὦν αὐτὸς τόξον τόδε διδοῦς, τάδε ἔπεα λέγετε, Βασιλεὺς ὁ Αἰθιόπων συμβουλεύει τῷ Περσέων βασιλέϊ, ἐπειδὰν ὕτω εὐπετέως ἕλκωσι τὸ τόξα Πέρσαι ἐόντα μεγάθεϊ τοσούτα, τότε ἐπ' Αἰθιόπας τὺς μακροβίους στρατεύεσθαι πλήθεϊ καταβάλλοντα στρατιήν. μέχρι δὲ τούτων, θεοῖσι εὐδέναι χάριν, οἳ οὐκ ἐπὶ νόον τρέπουσι Αἰθιόπων παισὶ γῆν ἄλλην προσκτᾶσθαι τῇ ἑωυτῶν. Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ ἀνεὶς τὸ τόξον, παρέδωκε τοῖσι ἥκουσι. λαβὼν δὲ τὸ εἶμα τὸ πορφύρεον, ἠρώτα ὅ, τι εἴη, καὶ ὅκως πεποιημένον. εἰπόντων δὲ τῶν ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθείην περὶ τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολερὰς μὲν τὰς ἀνθρώπους ἔφη εἶναι, δολερὰ δὲ αὐτέων τὰ εἵματα. δεύτερα δέ, τὸν χρυσὸν ἠρώτα στρεπτόν τε καὶ περιαυχένιον, καὶ τὰ ψέλλια,

1 Palmei. 2 Quum Perſæ tam facile tendent tantæ magnitudinis arcus, *quam facile hunc à me tendi videtis*, tunc copiis ſupramodum magnis inſtructus macrobiis Æthiopibus bellum inferat. 3 *Id eſt*, Æthiopibus.

ἐξηγεομένων ὁ τὴν ἰχθυοφάγων τὸν νόμον
ἀϊστέων, γελάσας ὁ βασιλεὺς, καὶ νομίσας
εἶναι σφέα πέδας, εἶπε ὡς παρ' ἑωυτοῖσι
εἰσὶ ῥωμαλεώτερα τυτθῶν πέδαι. τρίτην
δὲ, πρώτῳ τὸ μύρον. ἐπόντων δὲ τῆς ποιή-
σιος. περὶ καὶ ἀλείψιος., τὴν αὐτὴν λόγον τ'
ἔχει τῷ εἵματος. εἶπε. ὡς δὲ ἐς τὸν οἶνον
ἀπίκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτῶν τίνι πώσιν,
ὑφηδεὶς τῷ πόματι, ἐπείρετο ὅ, τι τε σι-
τέεται ὁ βασιλεὺς, καὶ χρόνον ὁκόσον μα- 10
κρόταῖον ἀνὴρ Πέρσης ζώει. οἱ δὲ, σιτέεσθαι
108 μὲ τὸν ἄρτον εἶπαν, ἐξηγεόμενοι τὴν πυ-
ρῶν τίνι φύσιν· ὀγδώκοντα δ' ἔτεα ζόης
πλήρωμα ἀνδρὶ μακρόταῖον περικέεσθαι.
πρὸς ταῦτα ὁ Αἰθιοψ εἶφη, οὐδὲν θωϋμάζειν εἰ σιτεόμενοι κόπρον, ἔτεα ὀλίγα ζώ-
οιεν. οὐδὲ γὰρ ἂν τοσαῦτα δύνασθαι ζώειν
σφέας, εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφυρον. φεσ-
ζόμενοι τοῖσι ἰχθυοφάγοισι τὸν οἶνον. τοῦτο γὰρ
ἐπύθοντο παρὰ Περσέων ἐπεσθαι. Ἀντειρομέ- 20
νων δὲ τὸν βασιλέα τὴν ἰχθυοφάγων τῆς
ζόης καὶ διαίτης πέρι, ἔτεα μὲ ἐς εἴκοσι καὶ
ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτέων ἀπικνέεσθαι, ὑπερ-
βάλλειν δέ τινας καὶ ταῦτα. σίτησιν δὲ εἶναι
κρέα τε ἑφθὰ, καὶ πόμα, γάλα. θωϋμα δὲ
ποιεύμενον τὴν καλαμώπην ἐπὶ τῷ ἐτέ-
ων, δὴ κρήνην σφι ἐξηγήσασθαι, ἀπ' ἧς λυό-
μενοι, λιπαρώτερόν ἐκείνου, καταπερ εἰ
ἐλαίου εἴη· ὄζειν δὲ ἀπ' αὐτῆς ὡσεὶ ἰῶν. 30
ἀδενὲς δὲ τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης εἶναι
δή τι ἔλεγον εἶναι οἱ κατασκοποι, ὥς τε μη-
δὲν οἷόν τε εἶναι ἀπ' αὐτῆς ἐπιπλέειν, μήτε
ξύλου, μήτε τῶν ὅσα ξύλῳ ἐστὶ ἐλαφρότε-
ρα. ἀλλὰ πάντα σφέα χωρέειν ἐς βυσσόν.
τὸ δὲ ὕδωρ τοῦτο, εἰ σφί ἐστι ἀληθέως οἷόν τι
λέγεται, ἀφ' τοῦτο ἂν εἶεν τοῦτῳ τὰ πάν-
τα χρεώμενοι μακρόβιοι. ἀπὸ τῆς κρήνης
δὲ ἀπαλλαξομένων, ἀγαγεῖν σφέας ἐς
δεσμωτήριον ἀνδρῶν, ἔνθα τοὺς πάντας ὁν 40
πέδῃσι χρυσέῃσι δεδέαται. ἔστι δὲ ἐν τούτοισι
τοῖσι Αἰθιόψι πάντων ὁ χαλκὸς σπανιώ-
τατον καὶ τιμιώτατον. ἐνθεῦτεν δὲ καὶ τὸ
δεσμωτήριον, ἐθηήσαντο καὶ τὴν τῶν Ἡλίου
λεγομένην τράπεζαν. Μετὰ δὲ ταύτην,
τελευταίαν ἐθηήσαντο τὰς θήκας αὐτέων,
αἳ λέγονται σκευάζεσθαι ἐξ ὑέλου, τρόπῳ
τοιῷδε. ἐπεὰν τὸν νεκρὸν ἰχνήνωσι, εἴτε δὴ
καταπερ Αἰγύπτιοι, εἴτε ἄλλως κως, γυ-
ψώσαντες ἅπαν αὐτὸν, γράφῃ χρωμένοισι,
ornatum ejus rei exponentibus Ichthyophagis, risit, atque existimans vincula esse, inquit robustiora apud se vincula esse. Tertio scisciatus de unguento, quum illi de confectura ungendique ratione dixissent, idem dixit quod de vestimento. Ubi 1 ad vinum pervenit, ejusque conficiendi rationem audivit, majorem in modum delectatus potu, percontatus est quibusnam rebus vesceretur rex, & quod longissimum tempus à viro Persa viveretur. Isti dixerunt vesci regem pane, (exposita tritici natura) perfectissimumque diu vivendi spatium homini Persæ proponi octoginta annos. Ad hæc Æthiops, Nihil se mirari inquit si stercore vescentes, paucis viverent annis. nam ne tot quidem annis victuros 2 nisi hoc potui acceptum referrent. affirmantibus Ichthyophagis ita esse de vino. (hoc enim ipsos Persis subdidisse.) Interrogatus vicissim rex ab Ichthyophagis de vita & victu, plerosque è suis ait ad centum viginti annos pervenire, nonnullos etiam hos transcendere: dixit cibum eis esse carnem coctam: & potum, lac. Et quum exploratores de numero annorum mirarentur, ad fontem quendam eos deduxit, in quo loti efficiuntur perinde atque oleo inuncti, violam olentes. Eam aquam aiebant exploratores adeo invalidam ut in ea nihil innatare posset, ne lignum quidem, & quæ leviora sunt ligno: sed omnia pessum ire in profundum. Hæc aqua si vere apud illos est qualis commemoratur, ideo macrobii, *id est longævi*, existunt, quod ea semper utuntur. Deinde à fonte rex istos ad carcerem deduxit, ubi viri omnes aureis vinculis erant alligati. est enim apud hos Æthiopes omnium rarissimum ac pretiosissimum æs. Inspecto carcere, exploratores inspexerunt & mensam quæ dicitur solis. Post hanc ad extremum inspexere eorum sepulcra quæ dicuntur è vitro esse constructa, hunc in modum: Posteaquam mortuum sive Ægyptiorum sive aliorum more arefecerunt, totum gypso inducunt, picturaque exornantes repræsentant quoad fieri potest effigiem ejus: deinde cippum ei cavum è vitro, quod apud illos multum est & facile effoditur, circumdant: in cujus medio mortuus interlucet, nihil neque odoris ingrati, neque fœditatis ullius exhibens, sed

I ἀϊστέων. 2 ἐπεὰν τὸν νεκρὸν ἰχνήνωσι, εἴτε δὴ καταπερ Αἰγύπτιοι, εἴτε ἄλλως κως, γυψώσαντες ἅπαν αὐτὸν, γράφῃ χρωμένοισι ἐξομοιεῦντες τὸ εἶδος ἐς τὸ δυνατόν· ἔπειτα δὲ οἱ περιέστασι κίλλιν ἐξ ὑέλου πεποιημένην κοίλην. ἡ δὲ σφι πολλὴ μὲν ἐνεργὸς ὁρῶσι· ἐν μέσῃ δὲ τῇ κίλλῃ ἐνεόν ἀφανέ-
νεται ὁ νέκυς, ἔτε ὀδμὴν ἐδεμίην ἀχαρὲς παρεχόμενον, ἔτε ἄλλο ἀεικὲς ἐδέν· καὶ

I *Id est, Ad sermonem de vino.* 2 *Legit* ἀνάγκην, *ex qua lectione videtur & hic sensus elici posse,* Nisi potu illo vires refocillarent: Ichthyophagis vinum innuens. in hoc enim se à Persis vinci. Quum autem vicissim regem interrogarent Ichthyophagi de vita &c.

omnia

omnia ipsi illi mortuo similia habens. Hunc cippum qui maxime sunt propinqui, intra ædes annum tenent, offerentes ei omnium rerum primitias, hostiasque: anno exacto efferunt, circaque urbem statuunt. Omnibus exploratores inspectis reversi sunt. Qui quum ista renunciassent Cambysi, continuo ira percitus adversus Æthiopes exiit in expeditionem, neque rei frumentariæ apparatu indicto, neque secum ipso ratione inita quod in extrema terrarum faceret expeditionem: sed veluti vesanus, nec mentis compos, simulatque Ichthyophagos audiit, profectus est cum omni peditatu, Græcis qui aderant illi, manere imperatis. Ubi ad Thebas est ventum, delegit de exercitu quiquaginta circiter millia, quibus præcepit ut Ammonios diriperent, deinde oraculum Jovis incenderent: ipse cum reliquis copiis adversus Æthiopes contendit. Sed antequam quintam itineris partem confecissent, exercitum ejus protinus commeatus omnis quem secum habebat, defecit: mox & jumenta ad vescendum defecerunt. Quibus rebus cognitis Cambyses si respuisset ac retroduxisset exercitum, in eo quod prius admiserat peccato, vir sapiens extitisset: nunc autem nihil pensi habens, assidue processit ulterius. Milites, quamdiu quod de terra sumerent habuerunt, herbis victitaverunt: at ubi ad sabulum pervenere, ibi nonnulli diram rem perpetraverunt. nam sortiti ex scipsis decimum quemque comederunt. Id audiens Cambyses, veritus suorum mutuam depastionem, intermissa adversus Æthiopes expeditione, retro rediit, Thebasque pervenit, multis de exercitu amissis. 1 Et quum è Thebis descendisset Memphin, Græcos missos fecit, ut illinc enavigarent. Et exercitus quidem
XXVI adversus Æthiopes ita se gessit. ¶ Copiæ autem quæ adversus Ammonios missæ erant, è Thebis moventes, itineris duces sequebantur: 2 ac nisi sunt usquedum ad urbem Oasin pervenerunt, quam incolunt Samii ii qui feruntur è tribu Æschrionia esse, septem dierum per arenas itinere distantem Thebis: quæ regio vocatur lingua Græca *makárōn nēsos, id est, beatorum insula.* in hunc locum dicitur pervenisse exercitus. Deinceps quid de eo actum sit, præter Ammonios & eos qui ab his audierunt, *ōn odòn apò Thēbaiōn hexa̓ hēmerōn gluōsan, Makárōn nēsos.* *es mèn dḕ tēuton ton chōron legetai apikésthai ton stratón.* *to d' entheuten dé, hóti mḕ autoì Ammōnioi, kaì oi toútōn akḗkoantes,*

ἔχει πάντα φανερὰ ὁμοίως αὐτῷ τῷ νεκρῷ. ὀνομάζουσι δὲ ἑαυτὸν μὲ δὴ ἔχυσι τὴν φωνὴν ἐν τοῖσι οἰκήοισι οἱ μάλιστα περισσήονες, πάντων ἀπαρχόμενοι, καὶ θυσίας οἱ περισσήονες. μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκομίσαντες, ἐς ὧσι περὶ τὴν πόλιν. Θεησάμενοι δὲ τὰ πάντα οἱ κατάσκοποι, ἀπεμάλασσοντο ὀπίσω· ἀπαγγελάντων δὲ ταῦτα τούτων, αὐτίκα ὁ Καμβύσης ὀργὴν πιησάμενος, ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας· οὔτε προεπιστέλλων σίτου ἐδεμίλλετο φορβαγέλας, οὔτε λόγον ἐωυτῷ δοὺς ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα γῆς ἔμελλε στρατεύεσθαι. οἷα δὲ ἐμμανὴς τε ὢν καὶ ὁ φρενήρης, ὡς ἤκουε τοὺς ἰχθυοφάγων, ἐστρατεύετο· Ἑλλήνων μὲ τοὺς παρεόντας αὐτοῦ τάξας ναυμαχέειν, τὴν δὲ πεζὸν πᾶσαν ἅμα ἀγόμενος. ἐπεί τε δὲ στρατόμενος ἐφοίτα ἐν Θήβῃσι, ἀπέκεινε τῆς στρατιῆς ὡς πέντε μυριάδας· καὶ τούτοισι μὲ ἐπέστελλε Ἀμμωνίους ἐξανδραποδισαμένους, τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρήσαντας αὐτοὺς δὴ τὴν λοιπὴν ἄγειν στρατιήν, πρὸς δὴ τοὺς Αἰθίοπας. πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διεληλυθέναι τὴν στρατιήν, αὐτίκα πᾶσα αὐτοῖς τοῦ εἶχον σιτίων ἐχόμενα, ἐπελελοίπεε. μετὰ δὲ τὰ σιτία, καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθιόμενα. εἰ μὲν νῦν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε, καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατὸν δὴ τῆς ἀρχῆθεν ἡμαρτάδι, ὦν ἂν σοφὸς ἀνήρ. νῦν δὲ οὐδένα λόγον ποιεύμενος, ἦιε αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω. οἱ δὲ στρατιῶται ἕως μὲν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφαγέοντες διέζωον· ἐπεὶ δὲ ἐς τὴν ψάμμον ἀπίκοντο, δεινὸν ἔργον αὐτέων τινὲς ἐργάσαντο. ἐκ δεκάδος γὰρ ἕνα σφέων αὐτῶν ἀποκληρώσαντες, κατέφαγον. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης, δείσας τὴν ἀλληλοφαγίην, ἀπεὶς τὸν ἐπ' Αἰθιοπας στόλον, ὀπίσω ἐπορεύετο. καὶ ἀπικνέεται ἐς Θήβας, πολλοὺς ἀπολέσας τῆς στρατιῆς. ἐκ Θηβέων δὲ ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγές. καὶ καταβὰς ἐς Μέμφιν, τοὺς Ἕλληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν. ὁ μὲ ἐπ' Αἰθιοπας στόλος οὕτω ἐπρηξε. Οἱ δ' αὐτέων ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες στρατεύεσθαι, ἐπεί τε ὁρμηθέντες ἐκ τῆς Θηβαίων, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγὰς, ἀπικνέονται μὲν φανεροὶ εἰσὶ ἐς Ὄασιν πόλιν, τὴν ἔχουσι μὲν Σάμιοι τῆς Αἰσχριωνίης φυλῆς λεγόμενοι εἶναι). ἀπέχουσι δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θηβαίων ἓξ διὰ ψάμμου. ἐνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ Ἑλλήνων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσος. ἐς μὲν δὴ τοῦτον τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατόν. τὸ δὲ ἐνθεῦτεν δὲ, ὅτι μὴ αὐτοὶ Ἀμμώνιοι, καὶ οἱ τούτων ἀκούσαντες,

1 Thebis autem iter faciebant, itineris duces habentes, & quum descendiss. 2 Ac perveniſſe quidem eos usque ad urbem Oasin constat, quam incolunt &c.

ἄλλοι δὲ ἐόντες ἔδεν ἔχυσι εἰπεῖν περὶ αὐτέων. ἔστε γὰρ ἐς τοὺς Ἀμμωνίους ἀπίκηλο, ἔστε ὀπίσω ἐνόσησαν. λέγεται δὲ καὶ παῖδα τὸν ἀυτέων Ἀμμωνίων ἐπειδὴ ὁκ τῆς Οἀσιος ταύτης εἶναι ἀφ' ἧς ἡμέης μιν ἔδει σφέας, ἡμιάδαί τε αὐτὸς μεταξὺ καὶ μάλιστα αὐτέων τε καὶ τῆς Οἀσιος. ἄειρον δὲ αἰρεομένοισι αὐτοῖσι, ὑπερευσαμένου μέγαν τε καὶ ἐξαίσιον. φορέονται δὲ θῖνας τῆς Ψάμμιος καταχεύσαι σφέας, καὶ τείχεα τοιαῦτα ἀφανίσαι. Ἀμμώνιοι μὲν ὕτω λέγουσι ἡμέας περὶ τῆς στρατιῆς ταύτης. Ἀπικομένου δὲ Καμβύσεω ἐς Μέμφιν, ἐφάνη Αἰγυπτίοισι ὁ Ἆπις, τὸν Ἕλληνες Ἔπαφον καλέουσι. φανέντος δὲ τούτου ἱμερθέος, αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι εἵματα ἐφόρεον τὰ κάλλιστα, καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι. ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους πιεύσας ὁ Καμβύσης, παρεῖχε σφέας καταδόξας, ἰούσης κακῆς πρήξαντος, καλέσας τοὺς ἐπιτρόπους τῆς Μέμφιος. ἀπικομένους δὲ ἐς ὄψιν εἴρετο ὅτι περιεὸν μὴ εὐφραίνοιτο αὐτὸς ἐὼν Μέμφι, ἐπείτε τοῦτον ἔδει Αἰγύπτιον, τότε δή, ἐπεὶ αὐτὸς παρεὼν τῆς στρατιῆς πλῆθός τι ἀπέβαλεν. οἱ δὲ ἔφασαν ὡς ἀφιδρὸς παρεὼν φανείς, ἅμα χρόνου πολλοῦ ἐωθὼς ὀφαίνεσθαι καὶ ὡς ἐπεὰν φανῇ, τότε πάντες οἱ Αἰγύπτιοι μεγαλωστὶ ὀρτάζοιεν. ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, ἔφη ψεύδεσθαι σφέας, καὶ ὡς ψευδομένους, θανάτου ἔζημίου. Ἀποκτείνας δὲ τούτους, δεύτερα τοὺς ἱρέας ἐκάλεε ἐς ὄψιν. λεγόντων δὲ καὶ τὰ αὐτὰ περὶ ἱρέων, ὡς λύσειν ἔφη αὐτῶν εἰ θεός τις χειρώδης ἀπικνέοιτο εἰς Αἰγυπτίοισι. τοσαῦτα δὲ εἰπὰς, ἐπαίγειν ἐκέλευε τὸν Ἆπιν τοὺς ἱρέας. οἱ μὲν δὴ μετέωσαν ἄξοντες. ὁ δὲ Ἆπις ἐὼν ὁ Ἔπαφος, γίνεται μόχθος ἐκ βοὸς ἥτις ἐκείνη οἵη τε γίνεται ἐς γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον. Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι σέλαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατιόντα, καὶ μιν ἐκ τούτου τίκτειν τὸν Ἆπιν. ἔχει δὲ σημήϊα τοιάδε· ἐὼν μόσχος καλέεται σημήϊα τοιάδε· ἐὼν μόσχος καλέεται ὁ Ἆπις λευκόν τετράγωνον φορέει· ὅτι δὲ φορέει νοῦτον, αἰετὸν ἐπασμένον· ἐν δὲ τῇ οὐρῇ, τὰς τρίχας διπλᾶς· ὅτι δὲ τὴν γλῶσσαν, καθαρσίην. Ὡς δὲ ἤγαγον τὸν Ἆπιν οἱ ἱρέες, ὁ Καμβύσης, οἷα ἐὼν ἀπαμαρτήμων, σπασάμενος τὸ ἐγχειρίδιον, θέλων τύψαι τὸν γαστέρα τοῦ Ἆπος, παίει τὸν μηρόν. γελάσας δὲ, εἶπε πρὸς τοὺς ἱρέας, Ὦ κακοὶ κεφαλαί, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται ἔναιμοί τε καὶ σαρκώδιες, καὶ ἐπαΐοντες σιδηρείων;

nulli alii habent quicquam dicere. Nam neque ad Ammonios pervenerunt, neque retro reverterunt. Ab ipsis autem Ammoniis demum fertur, quum illi ex urbe Oasi per arenam iter facerent, jamque medio fere spatio inter Oasin & Ammonios pranderent, ingruisse magnum ac validum austrum, & ingestis arenæ cumulis eos obruisse, atque hunc in modum illos è conspectu sublatos. ita actum esse de hoc exercitu Ammonii memorant. ¶ Cambyse autem XXVII Memphin regresso, Apis (quem Græci vocant Ἔπαφον) apparuit. Ægyptii, quum Apis extitisset, vestimenta quampulcherrima ferebant, & celebrando festo operam dabant. Id tunc facientes Ægyptios Cambyses intuens, 1 ratusque ob res à se male gestas prorsus illos esse in his gaudiis: præpositos accersit Memphis, quos, ubi præsto fuerunt, interrogabat quid ita, quum antea se apud Memphin agente, nunquam aliquid tale fecissent, nunc id facerent, posteaquam ipse rediisset parte copiarum amissa. Illi dicere, dum illis deus appareret (longo autem temporis intervallo apparere solitum) tunc omnes Ægyptios solennem celebrare lætitiam. Hæc ubi audiit Cambyses, mentiri eos respondit, ac tanquam mentientes morte mulctavit. His interemptis, jussit XXVIII sacerdotes in conspectum venire. quibus eadem referentibus, dixit, Siquis deus mansuetus ad Ægyptios veniret, fore ut se non lateret. 2 Hactenus loquutus jussit sacerdotes adducere Apin. illi ad eum adducendum perrexerunt. Est autem hic Apis, idemque Epaphus, è vacca genitus quæ nullum dum alium potest concipere fetum: quam Ægyptii aiunt fulgure ictam concipere ex eo Apin. Habet autem hic vitulus qui appellatur Apis, hæc signa: 3 *Toto corpore* est niger, in fronte habens candorem figuræ quadratæ: in tergo effigiem aquilæ, 4 cantharum in palato, duplices in cauda pilos. Posteaquam Apin sacerdotes adduxere, XXIX Cambyses veluti vecordior, educto mucrone quum vellet ferire ventrem, femur percussit, cachinnansque ad sacerdotes inquit, O capita nequam, hujuscemodi dii existunt, sanguine atque carne præditi, & ferrum sentientes?

1 *Vel*, Valdè, *aut omnino*, hoc eorum factum improbans, quod in ejus rebus adversis ita se exhilararent, Memphidis præfectos accersivit: quos, ubi in conspectum prodierunt, interrogavit cur antea, quum &c. 2 Nec plura loquutus 3 Non μέλας, *sed* μέσας, (*id est*, magnus) *habent nostra exempl. Magistratum placet illud quam hoc: ut dicat Herodotus, eum, quum sit alioqui niger, habere candorem fig. quadr. Valla autem de suo addidit illa, Toto corpore* 4 In Lingua scarabeum.

dignus

dignus nimirum Ægyptiis hic deus. nos certe ludibrio habuisse non juvabit. Hæc loquutus imperavit iis quorum hoc munus erat, ut sacerdotes quidem flagris cæderent: cæteros autem Ægyptios ut quemque feriantem adipiscerentur, occiderent. Ita festum solutum est, sacerdotes mulctati: Apis sauciatus femur, in templo jacens extabuit: quem è vulnere extinctum tumulavere sacerdotes clam
XXX Cambyse. ¶ Ob hoc scelus, (ut Ægyptii aiunt) continuo Cambyses insaniit: 1 quum ne compos mentis quidem fuisset, exorsus primum perpetrare facinus in Smerdin, ex eisdem sibi parentibus fratrem, quem ex Ægypto remiserat in Persas, livore commotus quod solus ille Persarum arcum quem Ichthyophagi ab Æthiope attulerant, 2 ad duos digitos traheret: quod nemo alius è Persis poterat. Smerdi in Persidem profecto, hanc vidit in somnis Cambyses visionem: Nuncius quidam è Persis veniens, ei nunciare est visus, Smerdin in regio sedentem solio cœlum contingere vertice. Ob id Cambyses sibi metuens, ne se necato à fratre occuparetur imperium, mittit in Persas ad illum interemendum Prexaspem, sibi ex omnibus Persis virum fidelissimum. Hic ubi Susa conscendit, Smerdin necandum curavit, (ut quidam aiunt) quum eum eduxisset venatum: quidam inquiunt, quum ad mare rubrum produxisset, ibi eum demersisse. Et hoc quidem initium scelerum Cambysis extitisse ferunt: secundum autem scelus, sororis necationem, in Ægyptum eum sequutæ: quæ ex eisdem parentibus erat soror, atque eadem uxor: quam hunc in modum acceperat uxorem. Quum antehac Persæ sorores in matrimonium accipere nequaquam consuevissent, Cambyses unius sororum amore captus, cupidusque deinde ducendi illam uxorem,
XXXI 3 quum propter rei insolentiam laboraret efficere, accersit eos qui regii judices nominantur. Fiunt autem delecti è Persis viri, suntque 4 perpetui, nisi delicti alicujus comperti fuerint. Isti apud Persas jus dicunt, & legum patriarum sunt interpretes, & ad eos omnia referuntur. Hos Cambyses percontatur, num qua lex sit quæ sinat volentem cum sorore contrahere matrimonium.

ἄξιος μὴν γε Αἰγυπτίων ἔτι ὁ θεός. ἀτ- "
ἄρ τοι ὑμεῖς γε ὦ ζαίροντες, γέλωτα ἐμὲ "
ἐποιεῦτε. ταῦτα εἰπὰς, ἐνετείλατο τοῖσι
ταῦτα πρήσσουσι, τὲς μὲ ἱρέας ἀπομαστιγῶσαι, Αἰγυπτίων δὲ τῷ ἄλλων τὸν ἂν λάβωσι ὀρτάζοντα κτείνειν. ὀρτὴ μὲ διελέλυτο Αἰγυπτίοισι· οἱ δὲ ἱρέες ἐδικαιεῦντο. ὁ δὲ Ἆπις πεπληγμένος τὸν μηρὸν, ἔφθινε ἐν τῷ ἱρῷ κατακείμενος. ἐν τὸν μὲ, τελευτήσαντα ἐκ τῦ τρώματος, ἔθαψαν οἱ ἱρέες λάθρη Καμβύσεω. Καμβύσης δὲ (ὡς λέγυσι Αἰγύπτιοι) ἀφ' τῦτο τὸ ἀδίκημα αὐτίκα ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ πρότερον φρενήρης. ἐν πρῶτα μὲ τῷ κακῶν ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν Σμέρδιν, ἐόντα πατρὸς ἐν μητρὸς τῆς αὐτῆς· τὸν ἀπέπεμψε ἐς Πέρσας φθόνῳ ἐξ Αἰγύπτυ, ὅτι τόξον μῦνον Περσέων ὅσον τε ἐπὶ δύο δακτύλους εἵρυσε, τὸ πρὸ τῦ Αἰθιοπικὸν ἤνεικαν οἱ ἰχθυοφάγοι τῷ ἄλλων Περσέων· οὐδεὶς οἷός τε ἐτύγχανε. ἀπικομένου ὧν ἐς Πέρσας τῦ Σμέρδιος, ὄψιν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε. ἔδοξε οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περσέων ἀγγέλλειν ὡς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιληίῳ ἱζόμενος Σμέρδις, τῇ κεφαλῇ τῦ ἑρανῦ ψαύσειε. πρὸς ὧν ταῦτα, δείσας μὴ ἐωῦτῦ μή μιν ἀπικτείνας ὁ ἀδελφεὸς ἄρξῃ, πέμπει Πρηξάσπεα ἐς Πέρσας (ὅς οἱ ἦν ἀνὴρ Περσέων πιστότατος) ἀπικτενέοντά μιν. ὁ δὲ, ἀναβὰς ἐς Σῦσα, ἀπέκτεινε Σμέρδιν. οἱ μὲ λέγυσι, ἐπ' ἄγριον ἐξαγαγόντα· οἱ δὲ, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν περσαγαγόντα, κατακυκλῶσαι. Πρῶτον μὲ δὴ λέγυσι Καμβύσην τῷ κακῶν ἄρξαι τῦτο· δεύτερα δ', ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεήν, " ἐπισωρευμένου οἱ ἐς Αἴγυπτον, τῇ ἐν συνοίκεε. καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεή. ἔγημε δὲ αὐτὴν ὧδε· (ἐδόκεε γὰρ ἐωθέσαν πρότερον τῆσι ἀδελφῇσι συνοικέειν οἱ Πέρσαι) ἠράσθη μιῆς τῷ ἀδελφεῶν Καμβύσης· ἐν ἔπειτα βυλόμενος αὐτὴν γῆμαι, ὅτι ἐκ εἰωθότα ἐποιέετο ποιήσειν, εἴρετο καλέσας τὲς βασιληίυς δικαστὰς, εἴ τις ἐστὶ κελεύων νόμος τὸν βυλόμενον ἀδελφῇ συνοικέειν. οἱ δὲ βασιλήιοι δικασταὶ, κατειλημμένοι ἄνδρες γίνονται Περσέων, ἐς ἃ ἀποδιδόναι, ἢν σφι μὴ παράπεται τι ἄδικον μέχρι τότων. ἔστι δὲ τοῖσι δίκας δικάζυσι καὶ ἐξηγηταὶ τῷ πατρίων νομῷ γίνονται, καὶ πάντα ἐς τότυς ἀνακέεται. εἰρομένυ ὧν τῦ Καμβύσεω,

1 Quum ne prius quidem compos mentis fuisset. *Quæ verba non jam sunt Ægyptiorum, sed ipsius autoris. q.d. Dicunt illum Ægyptii hinc furore correptum. atqui ne antea quidem mentis compos erat,* exorsus *&c.* 2 Pro Traheret *autem, vertendum potius* Adduceret *aut* Tenderet, *sive* Intenderet. *hæc enim de arcu potius dicuntur, ut & ipse Herodotus in sequentibus dicit* διατείνειν τὸ τόξον. 3 Quum rem novam facere in animo haberet, 4 Donec moriantur.

a Justin. Lib. Cap. 9. N. 4. Edit. Var. b Justin. Lib. Cap. 9. N. 5. Edit. Var. c Justin. Lib. Cap. 1. N. 2. Edit. Var. d Justin. Lib. Cap. 9. N. 7. e Justin. Lib. Cap. 3.

ὑπερεκείνατο αὐτῷ ἔτοι κ᾽ δίκαια κ᾽ ἀσφαλέα· φάμβυι, νόμον ὧδένα ἐξευρίσκειν ὃς κελεύει ἀδελφεῇ συνοικέειν ἀδελφεόν· ἄλλον μέντοι ἐξευρημένα νόμον, τῷ βασιλεύοντι Περσέων ἐξεῖναι ποιέειν " τὰ ἂν βούληται. ἔστω ἔτε τὸν νόμον ἔλυσαν, δείσαντες Καμβύσεα. ἵνα τε μὴ αὐτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον παρεξεῦρον ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμέειν ἀδελφεάς· τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἔγημε τὴν ἐρωμένην. μετὰ μέντοι ὁ πολὺν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελφεήν. τουτέων δὴ τὴν νεωτέρην ὑπαπομένην οἱ ἐν Αἰγύπτῳ κλείνει. Ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διχόος (ὥσπερ καὶ Σμέρδι.) " ἐκφέρεται λόγος. Ἕλληνες μὲν γὰρ λέγουσι Καμβύσεα συμβαλέειν σκύμνον λέοντος σκύλακι κυνός· θεωρέειν δὲ κ᾽ τὴν γυναῖκα ταύτην. νικωμένου δὲ τοῦ σκύλακος, ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλακα, ἀπορρήξαντα τὸν δεσμὸν, ἐπελθεῖν οἱ· δύο δὲ γενομένους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ὑπεκδέκεσθαι τοῦ σκύμνου. κ᾽ τὸν μὲν Καμβύσεα ἥδεσθαι θεωμένου· τὴν δὲ, παρημένην, δακρύειν. Καμβύσεα δὲ μαθόντα τοῦτο, ἐπείρεσθαι διότι δακρύοι· τὴν δ᾽ εἰπεῖν, ὡς ἰδοῦσα τὸν σκύλακα τῷ ἀδελφεῷ τιμωρήσαντα, δακρύσειε, μνησθεῖσά τε Σμέρδιος, κ᾽ μαθοῦσα ὡς κείνῳ οὐκ εἴη ὁ τιμωρήσων. Ἕλληνες μὲν δὴ λόγῳ τούτῳ τῷ ἔπεται φασὶ αὐτὴν ἁπαλέσθαι ὑπὸ Καμβύσεω. Αἰγύπτιοι δὲ, ὡς τραπέζῃ παρεστημένων, λαβοῦσαν θρίδακα τὴν γυναῖκα παρεῖναι· κ᾽ ἐπανερέσθαι τὸν ἄνδρα, κότερα παρεστιμένη ἡ θρίδαξ, ἢ δασεῖα, εἴη ἀμείνων. κ᾽ τὸν φάναι, δασεῖα. τὴν δ᾽ εἰπεῖν, Ταύτην μὲν δὴ οὐκ οὔτω τὴν θρίδακα ἐμιμήσαο, τὸν Κύρου οἶκον ἀπολωλώσας. τὸν δὲ, δυμωθέντα, ἐμπηδῆσαι αὐτῇ ἐχούσῃ ἐν γαστρί. καί μιν ἐκλοώσασαν ἀποθανεῖν. Ταῦτα μὲν δὴ ἐς τοὺς οἰκηίους ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη, εἴτε δὲ δι᾽ ἄλλην τινὰ αἰτίην· ἔνεστι γὰρ δὴ καὶ μάλα πολλὰ ἀνθρώποισι κακὰ καταλαμβάνειν. κ᾽ γάρ τινα ἐκ γενεῆς νοῦσον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἱερὴν ὀνομάζουσί τινες. ὡς νοῦ τι αἰεκὲς ὠδὲν ἐκεῖ, τὸ σῶμα. νοῦσον μεγάλην νοσέοντος, μηδὲ τοὺς φρένας ὑγιαίνειν. Τάδε δ᾽ ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάνη. λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν πρὸς Πρηξάσπεα, τὸν εἶμα τε μάλιστα, καὶ οἱ τοὺς ἀγγελίας ἐφόρεε ἔτος. τότε τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἐὼν τοῦ Καμβύσεω τιμὴν

Judices & juſte & 1 ingenue reſpondentes, negant ullam ſe invenire legem quæ ſinat fratri nubere ſororem: quandam tamen invenire legem, qua liceat regi Perſarum facere quicquid libeat. Ita neque legem abrogarunt metu Cambyſis: & ne legem tuentes ipſi perirent, aliam invenerunt adjutricem ejus qui ſororem in matrimonium ducere vellet. Tunc itaque Cambyſes 2 eam quam dixi accepit uxorem, aliquantoque poſt & alteram. Harum juniorum quæ ipſum in Ægyptum comitata eſt, interemit. Cujus mors quemadmodum illa Smerdis, anceps refertur. nam Græci quidem aiunt, dum Cambyſes duos catulos, alterum leonis, alterum canis, committit, hanc interfuiſſe ſpectaculo: & quum à leunculo catulus ſuperaretur, alterum catulum hujus canis fratrem, abrupto loro ſuperveniſſe: & quum duo eſſent, ita ſuperiores leunculo extitiſſe. Et Cambyſe, dum id cernit, capiente voluptatem, hanc ei aſſidentem illacrymaſſe. Ea re animadverſa, Cambyſem interrogaſſe quidnam lacrymaretur: & mulierem dixiſſe, ſe viſo catulo ſuppetias fratri ferente, ideo flere quod ſubierit memoria Smerdis, cujus ſciret neminem fore ultorem, Ob hoc dictum Græci illam à Cambyſe fuiſſe interemptam memorant: Ægyptii vero ob id quod quum ad menſam diſcumberetur, mulier lactucam ſumpſit, ejuſque decerptis foliis, virum interrogavit utrum diſcerpta lactuca an denſa pulchrior foret: quum hic reſpondiſſet, Denſa: Hanc, inquit, lactucam aliquando imitatus es, qui Cyri domum denudaſti. Ibi Cambyſem indignatione percitum, inſiliiſſe calcibus in prægnantem, eamque abortu edito deceſſiſſe. 3 Ita Cambyſes in præcipuos domeſticorum inſaniit, ſive id propter Apin, ſive aliunde, qualia multa in rebus humanis mala contingere conſueverunt. Etenim fertur Cambyſes ab ipſis natalibus grandi laboraſſe morbo, quem quidam ſacrum nominant: ut haud ab re fuerit, cujus corpus magna ægritudine invalidum eſſet, ejus ne mentem quidem ſanam fuiſſe. 4 Atque in alios quoque Perſas inſaniſſe, veluti in Prexaſpem, quem præcipuo honore proſequebatur, & qui ad eum nuncios perferebat: & 5 cujus filius Cambyſis vina miſcebat:

1 Et caute reſpond. 2 Eam quam diligebat. *vel*, *Amicam illam.* 3 *Id eſt*, *Talia per inſaniam fecit præ cæteris*, &c. 4 Hæc autem adverſus alios Perſas inſaniit. *Id eſt*, *Per inſaniam egit.* Fertur enim ad Prexaſpem dixiſſe, quem præcip. 5 Cujus filius à poculis ei erat.

qui honos

qui honos & ipſe non parvus eſt: ad hunc (*inquam*) fertur dixiſſe Cambyſes, quemnam virum Perſæ me eſſe cenſent, aut qualem de me ſermonem habent? Et ille ei reſpondiſſe, Here, cætera quidem omnia in te magnis laudibus ferunt, ſed nimis te 1 vino deditum aiunt eſſe. Hæc Prexaſpes de Perſis reſpondit. Quibus ille indignatus, Siccine, inquit, Perſæ me aiunt vino deditam deſipere, nec mentis eſſe compotem? ergo in eo quod prius dixerunt, non veri fuere. Nam ſenatum Perſarum (cui intererat Cræſus) aliquando interrogarat Cambyſes qualis ipſe videretur eſſe vir ad patrem Cyrum adæquandum. Et illi reſponderant, eum patre eſſe præſtantiorem, qui & omnia illius haberet, & Ægypti ac maris acceſſionem adjeciſſet. hæc quidem Perſæ dicebant. Sed Cræſus qui aderat, diſplicente ei quæ dicebatur ſententia, ad Cambyſem inquit, Mihi tu quidem Cyro genite, non videris adæquandus eſſe patri: nondum enim tibi eſt filius qualem ille te reliquit. Hoc audito Cambyſes delectatus,
XXXV Cræſi ſententiam approbavit, Quorum nunc reminiſcens, ad Prexaſpem iratus inquit, Intellige nunc ipſe per te nunquid Perſæ vera dicant, an hæc dicentes ipſi deſipiant. Nam ſi filii tui qui in veſtibulo ſtat, medium cor non fruſtrato ictu percuſſero, conſtabit 2 nihil eſſe quod Perſæ dicunt: ſin aberravero, conſtabit Perſas vera loqui, 3 & me eſſe intemperantem. Hoc loquutus, intendit arcum, puerumque percuſſit: atque eum collapſum juſſit diſcindi, & inſpici ictum. quumque in corde ſagitta eſſet inventa, ob id lætabundus atque cachinnans, ad patrem pueri inquit, Prexaſpes, facta eſt tibi fides non me inſanire, ſed Perſas. Verum nunc mihi dicito quemnam ex omnibus hominibus jam noris ita ad deſtinatum emittere ſagittas. 4 Prexaſpes hominem advertens eſſe veſanum, & in ipſum quoque inſanientem, Here, inquit, ego ne deum quidem arbitror tam probe jaculari. Et tunc quidem hoc pepetravit. Altero die, duodecim Perſas, primoribus 5 pares, 6 ob nullius momenti cauſam necavit, vivos in caput defodiens. ¶ Hæc
XXXVI eum facientem Cræſus Lydus cenſuit his verbis admonendum, Rex, cuncta noli ætati atque iræ indulgere: ſed

δὲ αὖτη ἡ σμικρή. εἰπεῖν δὲ λέγεται τάδε, Πρηξάσπες, ποῖον μέ τινα νομίζουσι Πέρσαι εἶναι ἄνδρα ; τίνας τε λόγους περὶ ἐμέο ποιεῦνται ; τὸν δὲ εἰπεῖν, Ὦ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως ἐπαινέεσι, τῇ δὲ φιλοινηίῃ σε φασὶ πλεόνως περκάζειν. τὸν μὲν δὴ λέγειν ταῦτα περὶ Περσέων· τὸν δὲ, ἀγριωθέντα, τοῖσδε ἀμείβεσθαι, Νῦν ἄρα με φασὶ οἴνῳ προσκείμενον, καὶ ἐκφρονέοντα, καὶ οὐκ εἶναι νεήμονα. ἐξ ἀρχῆς ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι οὐκ ἦσαν ἀληθέες. πρότερον γὰρ δὴ ἄρα Περσέων οἱ συνήβηροι ἐόντων, καὶ Κροίσου, εἴρετο Καμβύσης κοῖός τις δοκέοι ἀνὴρ εἶναι πρὸς τὸν πατέρα τελέσαι Κῦρον· οἱ δὲ, ἀμείβοντο ὡς ἔστι ἀμείνων τοῦ παρεόντος. τά τε γὰρ ὀπίσω πάντα ἔχειν αὐτὸν, καὶ περισσῆσαι Αἴγυπτόν τε καὶ τὴν θάλασσαν. Πέρσαι μὲν ταῦτα ἔλεγον. Κροῖσος δὲ παρεών τε καὶ ἐκ ἀρεσκομένου τῇ κρίσει, εἶπε πρὸς τὸν Καμβύσεα τάδε, Ἐμοὶ μὲν νυν ὦ παῖ Κύρου ἐδόκεες ὁμοῖος εἶναι τῷ πατρί· ἐγὼ γάρ κω τοι ἔχω υἱὸν οἷόν σε ἐπεῖν κατέλιπε· ἔπαθε τε ταῦτα ἀκέσας ὁ Καμβύσης, καὶ ἐπῄνεε τὴν Κροίσου κρίσιν. Τότεων δὴ ὦν ὀλιγωθέντα, ὀργῇ λέγειν πρὸς τὸν Πρηξάσπεα, Σὺ νῦν μάθε εἰ λέγουσι Πέρσαι ἀληθέα, ἢ τε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέουσι. εἰ μὲν γὰρ τοῦ παιδὸς τοῦ σοῦ τόνδε ἐστεῶτα ἐν τοῖσι προδυσίοισι βαλὼν τύχιμι μέσης τῆς καρδίης, Πέρσαι φανέονται λέγοντες ἐς ἐόν· εἰ δὲ ἁμάρτω, φάναι τε Πέρσας λέγειν ἀληθέα, καί με μὴ σαφρονέειν. ταῦτα δὲ εἰπόντα, καὶ ἀγκαζόμενον τὸ τόξον, βαλέειν τὸν παῖδα· πεσόντος δὲ τοῦ παιδὸς, ἀνασχίζειν αὐτὸν κελεύειν, καὶ σκέπτεσθαι τὸ βλῆμα· ὡς δὲ ἐν τῇ καρδίῃ εὑρεθῆναι ἐπεόντα τὸ ἰὸν, εἰπεῖν πρὸς τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς, γελάσαντα, καὶ εὐφημήσαντα μάλιστα, Πρήξασπες, ὡς μὲ ἔγνωκας ὑπομάντιν, Πέρσῃσι τε ἀφραίνουσι, δῆλά τοι γέγονε. ταῦτα δέ μοι εἶπε τίνα εἶδες ἤδη πάντων ἀνθρώπων ἔντος εὐνοσπόρια τοξεύοντα ; Πρηξάσπεα δὲ ὑπολαβόντα ἄνδρα οὐ φρενήρεα, καὶ τοῦ ἐόντος δεσποτικοῦ, εἰπεῖν, Δέσποτα, ἐγὼ μὲν οὐδὲ τὸν ἔγγονα δοκέω ἢ θεὸν ἄλλον ἐν καλῶς βαλέειν. τότε μὲν ταῦτα ἐξεργάσατο· ἑτέρωθι δὲ τῶν Περσέων ἐμμανέως τοῖσι πρώτοισι δυοῖν δέοντα δὴ πεφαλὸν κατώρυξε. Ταῦτα δὲ μὲν ποιεῦντα ἐπῃνέεσε Κροῖσος ὁ Λυδὸς νουθετέοντα τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι, Ὦ βασιλεῦ, μὴ πάντα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ὀλίγρεπε· ἀλλ'

1 *Non legit φιλοινίῃ, ſed φιλονίῃ, quam lectionem ſequentia comprobare videntur.* 2 Id eſt, Vanum eſſe, *vel, frivolum.* 3 Et me non ſapere. 4 At Prexaſpem, quum animadverteret hominem mente eſſe captum, & ſibi nocuiſſet, dixiſſe, Hunc, ego, *&c.* 5 Non legit ὁμοίους, ſed ὁρμίους: *ut & in vitt. edd.* 6 Ob nullum morte dignum crimen. *Vel, nullo crimine mortem commeritos. Sic & ſtatim paſſ.*

" ἴσχε καὶ καταλάμβανε σεωυτόν, ἀγαθῶν τε
" πρόνοον εἶναι. σοφὸν δὲ ἡ προμηθείη. σὺ
" δὲ κτείνεις μὲν ἄνδρας σεωυτῶ πολιήτας
" ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρέῳ ἑλών, κτείνεις
" δὲ παῖδας. ἢν δὲ πολλὰ τοιαῦτα ποι-
" ήσῃς, ὄρα ὅκως μή σοι ἀπιστήσωσι Πέρσαι.
" ἐμοὶ δὲ πατὴρ σὸς Κῦρος ἐνετείλετο τοῦ-
" δε, καὶ κελεύων σε νουθετέειν, καὶ ταυτὶ πάντα
ὅ, τι ἂν εὑρίσκω ἀγαθόν. ὁ μὲν δὴ εὔνοιαν
φαίνων σωτηρίην οἱ ταῦτα· ὁ δ' ἀμείβε-
" το τοῖσδε, Σὺ καὶ ἐμοὶ τολμᾷς συμβουλεύ-
" ειν, ὃς χρηστῶς μὲν τὰ σεωυτῶ πατρίδα
" ἐπετρόπευσας, εὖ δὲ τῷ πατρὶ τῷ ἐμῷ
" συμβέβουλευσαι, κελεύων αὐτὸν Ἀραξέα
" περαιῶσαι Μασσαγέ-
" τας, βουλομένων ἐκείνων ἐσβαίνειν ἐς
" τὰ ἡμέτερα; καὶ ἀπὸ μὲν σεωυτὸν ὤλεσας,
" τῆς σεωυτῶ πατρίδος κακῶς περσάς,
" ἀπὸ δὲ ὤλεσας Κῦρον, πειθόμενόν σοι. ἀλλ'
" ἔτοι χαίρων· ἐπεί τοι καὶ πάλαι ἔσο περ-
" φάσιός τοι ἐδεόμην ἐπιβαλέσθαι. ταῦτα
δὲ εἰπὰς, ἐλάμβανε τὸ τόξον ὡς κατα-
τοξεύσων αὐτόν. Κροῖσος δὲ ἀναδραμὼν
ἔδρε ἔξω. ὁ δέ, ἐπεί τε τοξεύσας ἐπέσχε,
ἐνετείλατο τοῖσι θεράπουσι λαβόντας
μιν ἀποκτεῖναι. οἱ δὲ θεράποντες, θωμάσαν-
τες τὸ τέρπον αὐτοῦ, κατακρύπτουσι τὸν Κροῖσον· ἢν τῷδε τῷ λόγῳ, ὥστε εἰ μὲν μεταμελήσει τῷ Καμβύσῃ, καὶ ζητοίη τὸν Κροῖσον, οἱ δέ, ἐκφήναντες αὐτὸν, δῶρα λάμ-
ψεσθαι, ζωὸν Κροῖσον· ἢν δὲ μὴ μεταμελῆται, μηδὲ ποθῇ μιν, τότε καταχρῆσθαι. ἐπόθησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν Κροῖσον
112 ὑπολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕστερον, καὶ οἱ θεράποντες, μαθόντες τοῦτο, ἐωυτοὺς ἐλλοντο αὖτις ὡς περιεῖν. Καμβύσης δὲ Κροίσῳ μὲν συμβουλεύσαι ἔφη φρενοῦντι, ἐκείνους μέντοι τοὺς φρενώσαντας καὶ κατα-
φρονήσεσθαι, ἀλλ' ἀποκτενέειν· καὶ ἐποίησε ταῦτα. Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐξεμαίνετο, μένων ἐν Μέμφι· καὶ δίκας τε παλαιὰς ἀνοίγων, καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκρούς. ἐς δὲ καὶ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν ἦλθε, καὶ πολλὰ κατεγέλασε· ἔστι γὰρ τοῦ Ἡφαίστου πάλαμα τοῖσι Φοινικηίοισι Παταικοῖσι ἐμφερέστατον, τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πρῴρῃσι τῶν τριήρεων φορέουσι. ὃς δὲ τούτους μὴ ὁπώπεε, ἐγὼ δέ οἱ σημανέω· πυγμαίου ἀνδρὸς μίμησίς ἐστι. ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐς τὸν Κα-
βείρων τὸ ἱρὸν, ἐς τὸ ἀπέμοι ἔστι ἐσιέναι ἄλλον γε ἢ τὸν ἱρέα. ταῦτα δὲ τὰ ἀγάλματα καὶ ἐνέπρησε, πολλὰ κατασκώψας. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ὅμοια τοῖσι τοῦ Ἡφαίστου.

cohibe & compeſce teipſum. Conducit tibi te providum eſſe: & ſapientis eſt proſpicere: tu vero viros interficis tuos populares ob nullius momenti cauſam, interficis etiam pueros: qualia ſi multa facies, conſidera ne abs te deficiant Perſæ. Enimvero pater tuus Cyrus, etiam atque etiam mandans, mihi præcepit ut te commonefacerem, ſubjiciendo quicquid boni comperirem. Hoc illi Croeſus benevolentiam præ ſe ferens conſulebat. Ad quem Cambyſes reſpondens, Etiam mihi tu, inquit, dare conſilium audes, tanquam bene aût tuam ipſius patriam adminiſtraris, aut patri meo conſulueris, jubens eum trajecto flumine Araxe tendere adverſus Maſſagetas, quum illi vellent tranſire in terram noſtram. Imo & teipſum male præſidentem patriæ tuæ, & Cyrum tibi credentem perdidiſti. ſed ob id nequaquam gaviſurus: quia olim jam debebam captare in te occaſionem. 1 Arcumque corripiebat tanquam hominem confixurus. at Croeſus curſu ſe foras proripuit. 2 Hic ubi non habet in quem telum dirigat, mandat miniſtris ut illum comprehenſum interimant. Miniſtri, qui mores ejus noſſent, Croeſum abdiderunt: hac ratione, ut ſi Cambyſes facti pœnitens requireret Croeſum, eo producto donis afficerentur quod illum ſervaſſent: ſi non pœniteret, nec deſideraret, tunc hominem interficerent. Nec ita multo poſt quum Cambyſes deſideraret Croeſum, miniſtri hoc animadvertentes, enunciant ei hominem ſupereſſe. Cambyſes ſe quidem inquit Croeſo ſuperſtite gaudere, ſed iis qui illum ſervaſſent, veniam non daturum, ſed mortem allaturum: prout & fecit. Multa hujuſ- XXXVII
modi tam in Perſas quam in ſocios, quum Memphi moratus eſt, Cambyſes faciebat 3 inſania. adeoque vetuſta recludens ſepulcra, mortuos inſpiciebat. Etiam templum Vulcani adiens, multo deriſu ſimulacrum illius cavillatus eſt. ſiquidem ſtatua Vulcani ſimillima eſt iis diis quos Pataicos vocant Phœnices, quos in triremium proris Phœnices circumferunt: quos qui non vidit, ego ſic ei indicabo, eſſe illos Pygmæi viri imagine. In templum quoque Cabirorum, inacceſſum alteri quàm ſacerdoti, ingreſſus eſt: & quæ illic erant ſimulacra, multis in ea jocatus verbis, concremavit. Sunt enim & hæc illis Vulcani ſimilia, & hæc illis ſimilia.

1 Hæc quum dixiſſet, arcum corripiebat &c. qui ſe foras proripuiſſet. 2 At hic quum illum configere non poſſet, utpote 3 Vel, Per inſaniam.

à quo

à quo se hi homines aiunt esse oriundos.

XXXVIII Cum multa igitur apud me documento sunt, Cambysem vehementer insanisse, tum vero illud, quod alioqui non tentasset templa 1 legesque habere ludibrio. Nam siquis universis hominibus præbeat facultatem optimas ex omnibus leges eligendi, profecto cunctas unusquisque rimatus, suas eligeret. Non igitur credibile est alium quam dementem, talia ludibrio habere. At ita de suis quemque legibus sentire, licet cum aliis conjecturis colligere, tum etiam hac: Darius accitos qui in sua ditione erant Græcos percontatus est quanta pecunia vellent defunctis parentibus vesci: illis negantibus ulla se pecunia hoc esse facturos, Darius dehinc Græcis præsentibus, & quæ dicebantur per interpretem discentibus, interrogavit eos Indos qui Callatiæ nominantur, qui vescuntur parentibus, quantum accipere pecuniarum vellent ut patres defunctos igne comburerent. Indi vehementer reclamantes, meliora illum ominari jubebant. Atque ita moribus comparatum est: recteque mihi videtur 2 Pindarus fecisse ut diceret Morem omnium esse regem.

XXXIX ¶ CÆTERUM dum Cambyses in Ægyptum contendit, Lacedæmonii quoque intulere bellum Samo & Polycrati Æacis filio, qui Samum vi occupaverat, eamque inter initia trifariam partitus erat cum fratribus, Pantagnoto & Syloſonte: quorum deinde altero necato, altero qui erat junior, ejecto, totam solus obtinebat, inito fœdere cum Amasi rege Ægypti, cum quo hospitium habebat, mittens munera, viciſſimque accipiens. Brevique ſtatim tempore res ejus adeo processerunt ut per Ioniam cæteramque Græciam celebrarentur. Quocunque enim 3 bellum intulerat, cuncta ei prospere cedebant, quum haberet 4 centum biremes, mille sagittarios, invadens omnes fine ullo cujusquam discrimine: quod diceret se magis gratificari amico si ei quæ abstulisset redderet, quam si 5 nihil adhuc auferret. Multas itaque hic insulas, multa etiam incontinente oppida capiebat. Lesbios enim cum omnibus copiis opem Milesiis ferentes, navali prælio vicit cepitque, qui omnem fossam mœnia Sami abientem vincti foderunt.

XL Atque res Polycratis tantopere secundas esse non latuit Amasin, cui hoc

τέτω δέ σφεας παῖδας λέγυσι εἶ). Πανταχῆ ὦν μοι δῆλά ἐςι ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ Καμβύσης· ἐ γὰ ἂν ἱεροῖσί τε κὴ νομαίοισι ἐπεχείρησε καταγελᾶν. εἰ γάρ τις περθείη πᾶσι ἀνθρώποισι ἐκλέξασθαι κελεύων νόμους τὺς καλλίςυς ἐκ πάντων νόμων, ἀγασσάμενοι ἂν ἑλοίατο ἕκαςοι τὺς ἑωῦτῶν· ὕτω νομίζυσι πολύ τι καλλίςυς τὺς ἑωῦτῶν νόμυς ἕκαστοι εἶ). ὧν εἰκὸς ἐςὶ ἄλλο γε ἢ μαινόμενον ἄνδρα γέλωτα τὰ τοιαῦτα τίθεσθαι. ὡς δὲ ὕτω νενομίκασι τὰ περὶ τὺς νόμυς πάντες ἄνθρωποι, πολλοῖσί τε κὴ ἄλλοισι τεκμηρίοισι πάρεςι μαθεῖν, ἐν ᾧ δὴ κὴ τῷδε· Δαρεῖος ἐπὶ τῆς ἑωῦτῦ ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τὺς παρεόντας, εἴρετο ὁπὶ πόσῳ ἂν χρήματι βυλοίατο τὺς πατέρας ἀποθνήσκοντας κατασιτέεσθαι· οἱ δὲ ἐπ' ὀδενὶ ἔφασαν ἔρδειν ἂν τῦτο. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας Ἰνδῶν τὺς καλεομένυς Καλλατίας, οἳ τὺς γονέας κατεσθίυσι, εἴρετο, παρεόντων τῶν Ἑλλήνων, κὴ δι' ἑρμηνέος μανθανόντων τὰ λεγόμενα, ὁπὶ τίνι χρήματι δεξαίατ' ἂν τελευτήσαντας τὺς πατέρας κατακαίειν πυρί· οἱ δὲ, ἀμβώσαντες μέγα, εὐφημεῖν μιν ἐκέλευον. ὕτω μὲν νυ τῦτα νενόμισαι· κὴ ὀρθῶς μοι δοκέει Πίνδαρος πυῖσαι, νόμον πάντων βασιλέα φήσας εἶ). Καμβύσεω δὲ ἐπ' Αἴγυπτον ςρατευομένυ, ἐποιήσαντο κὴ Λακεδαιμόνιοι ςρατιὴν ὁπὶ Σάμον τε κὴ Πολυκράτεα τὸν Αἰάκεος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπαναςάς. κὴ τὰ μὲν πρῶτα τειχῆ διασάμενος τρισὶ πόλι, τοῖσι ἀδελφεοῖσι Πανταγνώτῳ κὴ Συλοσῶντι ἔνειμε· μετὰ δὲ, τὸν μὲν αὐτέων ἀπικτείναι, τὸν δὲ νεώτερον Συλοσῶντα ἐξελάσαι, ἔσχε πᾶσαν τρισὶ Σάμον. ἴσχων δὲ, "ξεινίῃ Ἀμάσι τῷ" Αἰγυπτίων βασιλεῖ συνεδήκατο, πέμπων τε δῶρα, κὴ δεκόμενος ἄλλα παρ' ἐκείνυ. ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐτίκα τὸν Πολυκράτεα τὰ πρήγματα αὔξετο, κὴ λόγος ἐβεβώκεε ἀνά τε τρισὶ Ἰωνίῃ, κὴ τρισὶ ἄλλῃ Ἑλλάδι· ὅκως γάρ ἐπύσεσθαι ςρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρεε εὐτυχέως. ἑκατὸν δὲ πεντηκοντόρυς τε ἑκατὸν, κὴ χιλίυς τοξότας. ἔφερε δὲ κὴ ἦγε πάντας, ἀδιακρίτως ὀδένα. τῷ γὰρ φίλῳ ἔφη χαριεῖσθαι μᾶλλον ἀποδιδὺς τὰ ἕλαβε, ἢ ἀρχλὺ μηδὲ λαβών. σινχνὰς μὲν δὴ τρισὶ νήσυς εἵρηκε, πολλὰ δὲ κὴ τῆς ἠπείρυ ἄςεα. ἐν δὲ δὴ κὴ Λεσβίυς πανςρατιῇ βοηθέοντας Μιλησίοισι, ναυμαχίῃ κρατήσας εἷλε, οἳ τρισὶ πίφερον ὦδε τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ πᾶσαν δεδεμένοι ὀρυξαν. Καί κως τὸν Ἄμασιν εὐτυχέων μεγάλως ὁ Πολυκράτης ἐκ ἐλάνθανε· ἀλλά οἱ τῆτ'

1 Ritusque 2 Pindarus ceciniſſe, Morem &c. nam νομῶσαι de pecudis dicitur, ut Lat. canere. 3 Bellum inferre cogitaret, 4 Centum naves quinquaginta remorum. 5 Nihil ab initio abſtulisset.

τρισὶ φιλίην
τρισὶ Αἰγυπτίῳ

τρισὶ

λῶ ὀπιμελές. πολλῷ δέ τι πλεῦός οἱ σύ-
τυχίης γινομένης, γράψας ἐς βιβλίον τάδε, ἐπέστειλε ἐς Σάμον. ΑΜΑΣΙΣ ΠΟ-
"ΛΥΚΡΑΤΕΙ ΩΔΕ ΛΕΓΕΙ. Ἡδὺ μὲν
"πυνθάνεσθαι ἄνδρα φίλον καὶ ξεῖνον εὖ
"πρήσσοντα· ἐμοὶ δὲ αἱ σαὶ μεγάλαι σύν-
"χυσαι οὐκ ἀρέσκουσι, τὸ θεῖον ἐπισταμένῳ ὡς
"ἔστι φθονερόν. καὶ κατ' ἐμεωυτὸν βούλομαι καὶ
"τοὺς πρήγματα, τοῦ δὲ περισσαίνειν καὶ ὃ- 10
113 "τῳ μοίρῃ φέρειν τὸν αἰῶνα, ἢ ἀλλάξ πρή-
"σσοντα," συντυχέων τὰ πάντα. ὑδένα γὰρ
συντυχέειν "κω λόγῳ οἶδα ἀκούσας, ὅστις ἐς τέλος εὐ
"κατὰ ἐτελεύτησε περίρρυτος, συντυχέων
"τὰ πάντα. σὺ ὦν νῦν ἐμοὶ πείθεο, καὶ
"πτῖσον περὶ τὰς συντυχίας τοιάδε· φέρ-
"τίσας τὸ ἂν εὕρῃς ἐόν τοι πλεῖστον ἄξιον,
"καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολομένῳ μάλιστα τὴν ψυ-
"χὴν ἀλγήσεις, τοῦτο ἀπόβαλε ὥστε, ὅκως
"μηκέτι ἥξῃ ἐς ἀνθρώπους, εἰ μὴ σὺν 20
"ἀλλαξ ἤδη αἱ συντυχίαι τοι τῶν πρὸ τοῦδε
συντυχέειν "αὐτοῖσι παθήμασι περιπίπτωσι, τούτῳ
"τῷ ἐξ ἐμεῦ ἀποκειμένῳ ἀχέο. Ταῦτα ὃ βα-
λεξάμενος ὁ Πολυκράτης, καὶ νόῳ λαβὼν
ὡς οἱ εὖ ὑποτίθοιτο Ἄμασις, ἐδίζετο ἐπ'
ᾧ ἂν μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀσηθείη ἀπολο-
μένῳ τῶν κειμηλίων. διζήμενος δ' εὗρε-
σκε τόδε· εἶχε οἱ σφρηγὶς τὴν ἐφόρεε χρυ-
σόδετος, σμαράγδου μιν λίθου ἐοῦσα, εἶχε δὲ
ἔργον Θεοδώρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου. 30
ἐπεὶ ὦν ταύτην οἱ ἐδόκεε ἀποβαλέειν, ἐπ-
οίεε τάδε. πεντηκόντερον πληρώσας ἀν-
δρῶν, ἐσέβη ἐς αὐτήν. μετὰ δὲ, ἀναγαγεῖν
ἐκέλευσε ἐς τὸ πέλαγος· ὡς δὲ ἀπὸ τῆς
νήσου ἐκὰς ἐγένετο, περιελόμενος τὴν σφρη-
γῖδα, πάντων ὁρεόντων τῶν συμπλόων, ῥί-
πτει ἐς τὸ πέλαγος. τοῦτο δὲ ποιήσας ἀπ-
έπλεε· ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰ οἰκία, συμφο-
ρῇ ἐχρᾶτο. Πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ
ταύτης, τάδε οἱ συνήνεικε γενέσθαι· ἀνὴρ 40
ἁλιεὺς, λαβὼν ἰχθῦν μέγαν τε καὶ
καλὸν, ἠξίου μιν Πολυκράτεϊ δῶρον δοθῆναι.
φέρων δὲ "ὃ ὅτι τὰς θύρας, Πολυκράτεϊ
ἔφη ἐνδέλειν ἐλθεῖν ἐς ὄψιν, χωρήσαντα δὲ
δέ οἱ τοῦτο, ἔλεγε, δίδοὺς τὸν ἰχθῦν, Ὦ
"βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἑλὼν, οὐκ ἐδικαιω-
"σα φέρειν ἐς ἀγορὴν, καίπερ ἐὼν ἀπο-
"χειροβιώτης, ἀλλά μοι ἐδόκεε σεῦ τε
"εἶναι ἄξιος καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς. σοὶ δή μιν
"φέρων δίδωμι. ὁ δὲ, ἥσθεις τοῖσι ἔπεσι, ἀμείβεται τοῖσδε, Κάρτα τε εὖ ἐποίησας καὶ
"χάρις διπλέη τοι τε λόγων καὶ τοῦ δώρου· καί σε ἐπὶ δεῖπνον καλέομαι. ὁ μὲν δὴ ἁλι-
εὺς, μέγα ποιεύμενος ταῦτα, ἤιε ἐς τὰ οἰκία. τὸν δὲ ἰχθῦν τάμνοντες οἱ θεράποντες,

curæ erat. Sed quum assidue forent multo secundiores, Amasis libellum Samum misit in hæc verba scriptum, AMASIS POLYCRATI ITA INQUIT, Mihi quidem, fœliciter agi cum viro amico meo & hospite, audire voluptati est: tamen tuæ magnæ prosperitates mihi non placent, qui intelligo quam invidum numen sit. Quod ad me attinet, malim tum meas ipsius tum eorum qui mihi curæ sunt 1 res nunc prospere ire, & ita *per varias fortunæ vices* ævum traducere, quam in omnibus mihi prospere cedere. Tu itaque mihi obtemperando, hoc adversus prosperitates agito: dispice quid tibi sit quod plurimi facias, quodque amissum tibi maxime doleret: id ubi inveneris, ita abjicito ut nunquam 2 ad homines veniat. Quod si prospere tua deinceps non variabuntur adversis, medeare tu tibi subinde eo modo quem tibi subjeci. Hæc quum legisset Polycra- XLI
tes, & in animum demisisset, tanquam bene sibi ab Amasi præcepta, disquirebat quodnam suorum ornamentorum esset quo amisso maxima ipse molestia afficeretur: atque hoc tandem quæritando invenit: Erat ei gemma signatoria smaragdus, quam gestabat auro inclusam, opus Theodori Samii Telecle geniti. hanc ubi abjiciendam statuit, ita abjicere libuit: 3 Biremem conscendit: eam dehinc viros quibus illam instruxerat, in pelagus educere jubet. Et postquam ab insula procul aberat, detractum sibi sigillum, iis qui una navigabant inspectantibus, abjecit in pelagus: hoc acto renavigavit. Reverso domum, quum ex jactura XLII
afficeretur, quinto sextove quam hæc acta sunt die, hoc ei casu evenit. Piscator quidam captum à se piscem, grandem sanè ac pulchrum, putavit dignum quo Polycratem donaret. eum ad fores quum attulisset, dixit se in conspectum Polycratis ire velle: à janitore permissus, donans Polycrati piscem, Rex, inquit, hunc ego quem cepi piscem, etsi operis manuariis vitam tolero, tamen non judicavi ferendum à me esse in forum, sed te tuaque potentia dignum. Eum itaque affero tibi, donoque. His verbis iste delectatus ita respondit, Tu vero probe, nec facto solo, sed etiam oratione apud me inisti gratiam: ad cœnamque te vocatum volo. Hæc magni faciens piscator domum abiit. piscem ministri rescindentes,

1 Res nunc prospere ire, nunc infœliciter cedere, *Vel potius, Ex rebus alias fœliciter, alias infœliciter cedere.* Post cedere, *adde*, Nec enim adhuc de quoquam audisse me puto, qui quum in omnibus fœlix fuisset, non tandem male perierit funditus. 2 *Id est, in hominum conspectum.* 3 Quinquaginta remorum navem

offendunt

offendunt in ejus alvo ſigillum Polycratis. Quod ubi viderunt ſumpſeruntque, ad Polycratem lætabundi quamcelerrime pertulerunt. Eoque illi reddito, referebant quo pacto fuiſſet inventum. 1 Polycrates, quemadmodum res divinitus contigit, ſingula quæque à ſe geſta retulit in libellum: & qua ratione quod amiſerat recepiſſet. Hæc ubi ſcripſit, in
XLIII Ægyptum miſit. Quibus tabellis Amaſis perlectis quæ à Polycrate venerant, 2 intellexit non poſſe præſtare hominem ut alterum hominem fato impendenti eripiat: utque Polycrates bene jam moreretur, bonam fortunam ſemper expertus, qui ea quoque reperiret quæ abjeciſſet. Miſſo itaque Samum caduceatore, dixit ſe jus cum illo hoſpitii ſolvere. Quod ideo fecit ne in triſtem aliquem gravemque caſum incidente Polycrate, animi dolorem veluti de hoſpite ipſe
XLIV contraheret. ¶ Adverſus hunc igitur Polycratem in omnibus bene agentem, Lacedæmonii ſumpſere expeditionem, acciti ab iis Samiis qui poſt hæc Cydoniam in Creta condiderunt. Polycrates, miſſo clanculum caduceatore ad Cambyſem Cyri filium, adverſus Ægyptum copias comparantem, oravit ut nunciis ad ſe in Samum miſſis, rogaret aliquid copiarum. Quod audiens Cambyſes, libenter in Samum miſit ad rogandas à Polycrate nauticas copias, quas ſecum ille mitteret in Ægyptum. Polycrates, delectis quos maxime ſuſpicabatur è popularibus ſuis ad rebellionem ſpectare, quadraginta triremes miſit Cambyſi, mandans ne retro eos dimitXLV teret. Et alii quidem negant Samios à Polycrate miſſos, in Ægyptum perveniſſe: ſed quum in Carpathio mari curſum tenerent, inter ſe colloquutos decreviſſe ne porro tenderent. Alii vero aiunt perveniſſe in Ægyptum, ac retentos inde fugam feciſſe: & in Samum redeuntes, Polycratem cum claſſe occurrentem ſuperaſſe, atque in inſulam exiſſe: ſed pugna pedeſtri commiſſa repulſos, ita Lacedæmonem navigaſſe. Sunt qui dicant penes eoſdem, ab Ægypto redeuntes adverſus Polycratem, extitiſſe victoriam: non recte dicentes mea opinione. Neque enim oportuiſſet illos aſciſcere Lacedæmonios, ſi per ſe ad reſiſtendum Polycrati validi erant. Præterea nec ratio dictat ut cui

εὑρίσκουσι ἐν τῇ νηδύϊ ἀυτῆ ἐνεοῦσαν τὴν Πολυκράτεος σφρηγῖδα. ὡς δ' εἶδόν τε καὶ ἔλαβον, τότε δὴ ἔρεον κεχαρηκότα πρὸς τὸν Πολυκράτεα. διδόντες δέ οἱ τὴν σφρηγῖδα, ἔλεγον ὅτῳ τρόπῳ " εὑρεθείη. τὸν δὲ ὡς ἐσῆλθε θεῖον εἶ τὸ πρῆγμα, γράφει ἐς βιβλίον πάντα, καὶ τιθεὶς μιν, οἷα κατελελάβηκε γράψας δ, ἐς Αἴγυπτον ἐπέδησε. Ἐπιλεξάμενος δὲ ὁ Ἄμασις τὸ βιβλίον τὸ πρὸς τοῦ Πολυκράτεος ἦκον, ἔμαθε ὅτι ἐκκομίσαι τε ἀδύνατός εἴη ἀνθρώπῳ ἄνθρωπον ὃν τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρήγματος, καὶ ὅτι ὡς ἐκ εὖ τελευτήσειν μέλλει Πολυκράτης εὐτυχέων τὰ πάντα· ὃς καὶ τὰ ἀποβαλλόμενα εὑρίσκει. πέμψας δὲ οἱ κήρυκα ἐς Σάμον, ἀγγελέειν φὴ τοῦ ξεινίου. τοῦδε εἵνεκα ταῦτα ἐποίεε, ἵνα μὴ σωτηρίης δ' εἴης τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεα καταλαβόσης, αὐτὸς ἀλγήσειν ψυχρείῃ, ὡς " οὐδὲ ξείνῳ. Ἐπὶ τούτοισι δὴ τῶν τὸν Πολυκράτεα εὐτυχέοντα τὰ πάντα, ἐξεπολέμωσαν Λακεδαιμόνιοι, ὀπιθαλασσαμίων τῷ μὴ ταῦτα Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων Σαμίων. πέμψας δὲ κήρυκα λάθρη Σαμίων Πολυκράτης πρὸς Καμβύσεα τὸν Κύρου συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδέετο ὅκως ἂν καὶ παρ' ἑωυτοῦ πέμψας ἐς Σάμον, δέοιτο στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων, προθύμως " ἔπεμπε ἐς Σάμον, δεησόμενος. Πολυκράτης στρατὸν ναυτικὸν ἅμα πέμψαι ἑωυτοῦ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δ', ὑπολέξας τῶν ἀστῶν τοὺς ὑπώπτευε μάλιστα ἐς ἐπανάστασιν, ἀπέπεμπε πεντηκόντορους τριήρεσι· ἐντελλόμενος Καμβύσῃ ὅπισω τούτους μὴ ἀποπέμπειν. Οἱ μὲν δὴ λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος, ἐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον· ἀλλ' ἐπεί τε ἐγένοντο ἐν Καρπάθῳ πλέοντες, δῆναί σφι λόγον, καὶ σφι ἀδέειν τὸ περαιτέρω μηκέτι πλέειν. οἱ δὲ λέγουσι ἀπικομένους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φυλασσομένους, ἐνθεῦτεν αὐτοὺς ἀποδρῆναι. καταπλέυσι δὲ ἐς τὴν Σάμον Πολυκράτεος νηυσὶ ἀντιάσαι, ἐς μάχην κατίστη νικήσαντες δ οἱ κατιόντες, ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον. πεζομαχήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ, ἐσταδίησαν· καὶ ἔστι δὴ ἔπλεον ἐς Λακεδαίμονα. εἰσὶ δ οἳ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἰγύπτου νικῆσαι Πολυκράτεα· λέγοντες, ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ ὀρθῶς. οὐδὲν γὰρ ἔδει σφέας Λακεδαιμονίους ὀπιθαλασσεύεσθαι, ὅπερ αὐτοὶ ἱκανοὶ ἦσαν Πολυκράτεα φῶσασθαι. πρὸς δὲ τούτοισι, οὐδὲ λόγος αἱρέει, τὸ

XLIII ἐξέφηνε.

XLIV τοῦ περὶ ἀνδρὸς ξείνου.

XLV ἔπεμψε ἐς Σάμον, δεησόμενος

114

1 Polycrates, quum eum ſubiiſſet divinum quiddam id eſſe, ſcribit quæ feciſſet, & quæ poſt illa à ſe facta ſibi contigiſſent. *Vid. quicquid ſibi poſt eam rem factam accidiſſet.* 2 Didicit fieri non poſſe ut homo hominem à re quæ eventura eſt retraheat: & Polycrati non felicem fore tandem rerum exitum, qui per omnia proſperam fortunam experiretur: adeo ut ea etiam reper.

ὅπ-

δηκυροί τε μοῦνοι καὶ πεζέται οἰκήιοι ἦσαν πλήθεϊ πολλοί, τούτων ὑπὸ τῶν κατιόντων Σαμίων ἐόντων ὀλίγων ἐσωθέωσαν· τῶν δ' ὑπ' ἐωυτῷ ἐόντων πολιητέων τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺς νεωσοίκους συνειλήσας, εἶχε ἑτοίμους, ἵνα ἅμα περιδιδῶσι ἤτοι περὶ τοὺς κατιόντας, ὑποπρήσαι αὐτοῖσι τοῖσι νεωσοίκοισι. Ἐπεὶ τε δὲ οἱ ἐξελαθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος ἀπίκοντο ἐς τὴν Σπάρτην, καταστάντες δὴ τὰς ἀρχαίας, ἔλεγον πολλὰ, οἷα κήρτα δεόμενοι. οἱ δὲ σφι τῇ πρώτῃ καταστάσει οὐκ ἐπείθοντο, τὰ μὲν πρῶτα λεχθέντα ὑπολελῆσθαι, τὰ δὲ ὕστατα ὑσωιέναι. μετὰ δὲ ταῦτα, δευτέρῃ καταστάντες, ἄλλο μὲν εἶπον οὐδέν, δύλακον δὲ φέροντες, ἔφασαν" τὸν ἀλφίτων δέεσθαι. οἱ δὲ σφι ὑπεκρίναντο, τῷ δυλάκῳ προειργάσθαι. βοηθέειν δ' ὦν ἔδοξε αὐτοῖσι. Καὶ ἔπειτα παρασκευασάμενοι ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ Σάμον, ὡς μὲν Σάμιοι λέγουσι, ἀνεργασίας ἐκτίνοντες ὅτι σφι πρότεροι αὐτοὶ νηυσὶ ἐβοήθησαν ἐπὶ Μεσσηνίους· ὡς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκ αὐτοῖσι τιμωρήσαι βουλόμενοι Σαμίοισι ἐστρατεύοντο, ὡς τισάσθαι βουλόμενοι τὸν κρητῆρα τῆς ἁρπαγῆς, τὸν ἦγον Κερσίου, καὶ τὸ θώρηκα τὸν αὐτοῖσι Ἄμασις ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἐπέμψε δῶρον. καὶ γὰρ θώρηκα ἐληίσαντο τῷ πρότερῳ ἔτεϊ ἢ τὸν κρητῆρα, οἱ Σάμιοι· ἐόντα μὲν λίνεον, καὶ ζώων ὑφασμένων συχνῶν, κεκοσμημένον δὲ χρυσῷ καὶ εἰρίοισι, ἀπὸ ξύλου τῶνδε εἵνεκα θωϋμάσαι ἄξιον ἀρπεδόνη ἑκάστη τοῦ θώρηκος ποιεῖ. ἔστι γὰρ λεπτὴ, ἔχει ἀρπεδόνας ἐν ἑωυτῇ τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντα, πάσας φανερὰς. τοιοῦτος ἕτερός ἐστι καὶ τὸν ἐν Λίνδῳ ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἄμασις. Συνεπολέμησαν δὲ τῷ στρατεύματι τῷ ἐπὶ Σάμον ὥστε ἡμύνασθαι, καὶ Κορίνθιοι προθύμως. Ὕβρισμα γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε ἐκ τῶν Σαμίων ἡμύνατο γὰρ πρότερον τῷ στρατεύματι τούτῳ, καὶ δὴ τὸν αὐτὸν χρόνον τῷ κρητῆρος τῇ ἁρπαγῇ γενομένου. Κερκυραίων γὰρ παῖδας τριηκοσίων ἀνδρῶν τῶν πρώτων, Περίανδρος ὁ Κυψέλου ἐς Σάρδις ἀπέπεμψε πρὸς Ἀλυάττεα ἐπὶ ἐκτομῇ· προσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυθόμενοι οἱ Σάμιοι τὸν λόγον, ἐπ' οἷσι ἀγοράσθη οἱ παῖδες ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν τοὺς παῖδας ἐδίδαξαν ἱρῷ ἅψασθαι Ἀρτέμιδος

permulti aderant, cum auxiliarii mercede conducti, tum domestici sagittarii, is à Samiis redeuntibus numero paucis fuerit superatus: quum præsertim liberi civium atque uxores sub Polycrate essent, quos iste inter navalia coactos tenebat, ideo paratos ut si ii qui secum erant, cum redeuntibus aliis prodidissent, una cum ipsis navalibus combureret. Posteaquam vero Samii qui à Polycrate XLVI exacti erant, Spartam venerunt, adeuntes principes multa sane (qualia supplices) commemorabant. Quibus illi primo congressu responderunt, eorum quæ isti dixissent, priorum quidem oblitos esse se, posteriora vero non intelligere. Secundo deinde congressu nihil isti dixerunt, nisi allato panario, illud pane indigere. Quibus iidem responderunt 1 panario superfuturum. 2 Itaque opem ferendam eis censuerunt. Atque XLVII ubi rem apparavere, cum exercitu in Samum se contulere, referendæ gratiæ causa, ut Samii aiunt, quia illis aliquando Samii adversus Messenios auxilio fuissent: ut vero Lacedæmonii aiunt, non tam quia tutari deberent Samios, quam ut eosdem ulciscerentur ob interversum craterem, quem Crœso portabant, & ob thoracem ab Amasi rege Ægypti ipsis missum. Interceperant enim Samii priore quàm craterem anno, thoracem lineum quidem, sed frequentibus animalium figuris ex auro lanaque versicolore, 3 è ligno intertextum: ob id admiratione dignum, quod quum inscriptæ ejus venationes essent exiles, tamen singulæ in se habebant tricenas ac sexagenas bestiolas, singulasque evidentes: hoc mirum reddebat thoracem. Qualis alter est quem in Lindo Minervæ idem Amasis dedicavit. Comparaverunt itaque XLVIII Lacedæmonii exercitum adversus Samum, ut Corinthios quoque solicitarent. ¶ In quos etiam Samiorum extabat injuria ætate quæ præcessit hanc expeditionem, circa idem tempus facta quo crater interversus est. Nam quum Periander Cypseli filius, Sardis ad Alyattem castrandos mitteret trecentos primorum Corcyræorum liberos, Corinthiique qui illos ducebant, Samum appulsi essent, audita Samii causa cur Sardis pueri ducerentur, primum edocuere pueros ut 4 pulvinar Dianæ contingerent:

τὸν δύλακον

1 Illos panario supervacaneam orationem curiose addidisse. *Q. d. Debuisse illos contentos esse panario seu saccum ostendere. Videtur hic verus esse hujus loci sensus, cui tamen fortasse vox aliqua deest.* 2 Ferendam tamen illos opem censuerunt. 3 Ex xylo intertextum, quem admiratione dignum reddebant singula ejus fila, quæ quum exilia essent, tamen singula in se tricena ac sexagena fila, & quidem evidentia singula, habebant: Talis & alter est quem in Lindo Min. idem Am. dedicavit. Ad hanc vero in Samum expeditionem adjuverunt etiam Coriathii lubenter. 4 Templum.

deinde

deinde non ſinentes 1 abſtrahi eoſdem è pulvinari, quum prohiberent Corinthii præbere illis alimenta, ipſi diem ſolennem egerunt, quem nunc quoque per id tempus celebrant. Quum enim nox advenerat, quamdiu pueri precabantur, tamdiu exercebant choros virginum atque adoleſcentium. Tunc autem choros exercentes, eſculenta fecerunt ex ſeſamo ac melle, quæ diſtribuenda ferrentur: ut ea Corcyræorum filii rapientes, alimenta haberent. idque eouſque factum eſt dum Corinthii pueris quos aſſervabant omiſſis abierunt. Ita Samii pueros Corcyram
XLIX reduxerunt. Quod ſi defuncto Periandro, Corinthiis cum Corcyræis amicitia extitiſſet, non ob hanc cauſam Corinthii 2 adverſus Samios expeditionem ſumpſiſſent: nunc ab ipſa urbe Corcyrenſi à ſe condita, Corinthii ſemper cum Corcyræis diſcordes mutuo fuere. Hujus igitur rei memores Corinthii, exulcerato in Samios animo erant. Mittebat autem Periander ad caſtrandum Sardis primorum Corcyræorum delectos pueros, ulciſcendi facinoris gratia quod Corcyræi priores in eum admiſerant.
L Nam poſteaquam uxorem ſuam Meliſſam necavit Periander, accidit ut ad ſuperiorem calamitatem hæc quoque accederent: Erant ei ex Meliſſa liberi duo, unus decem & ſeptem, & alter duodeviginti natus annos. hos avus maternus Procles Epidauri tyrannus, ad ſe accitos, ea proſequebatur charitate qua debebat nepotes ex filia. Quos ubi remittendos ſtatuit, priuſquam dimitteret, Scitis, inquit, pueri, quiſnam matrem veſtram interemit? Hoc dictum, ei qui major natu erat, nullius momenti habitum eſt: at minori, cui nomen erat Lycophroni, ita doluit, ut reverſus Corinthum, patrem neque prior affatus ſit, neque affantem reaffari, ac ne interroganti quidem reſponſum reddere voluerit. Eum Periander tandem ſane indignatus à la-
LI ribus ejecit. Quo ejecto, majorem natu percontatur quænam cum eis avus eſſet colloquutus. Ille narrare ut ſe avus amantiſſime accepiſſet: non tamen facere mentionem dicti illius quod Procles in eis dimittendis dixiſſet, 3 quippe quod in mentem non admiſerat. Periander dicere, nulla ratione fieri poſſe quin aliquid illis ab avo ſit ſuggeſtum: itaque percontando inſtare.

μᾶ δὲ, ὑ ὡϛιορέοντες ἀπέλκειν τὺς ἱκέτας ἐκ τῦ ἱρῦ, φαγίων δὲ τὺς παῖδας ἐρῳόντων Κορινθίων, ἐποιήσαντο οἱ Σάμιοι ὁρτὴν, τῇ καὶ νῦν ἔτι ἄγυσι καὶ ταυτά. νυκτὸς γὰρ ἐπιγινομένης, ὅσον χρόνον ἱκέτευον οἱ παῖδες, ἐποίεον χορὺς παρθένων τε καὶ νεηνιέων· ἐποίεον δὲ τὺς χορὺς, τραγήματά σησάμιά τε καὶ μέλι ἐνθέντες. ἐποιήσαντο νόμον φέρεσθαι· ἵνα ἁρπάζοντες οἱ τῶν Κερκυραίων παῖδες ἔχοιεν τροφήν. ἐς τῦτο δὲ οἱ ἐχώρεε ἐς ὃ οἱ Κορίνθιοι τῶν παίδων οἱ φύλακοι οἴχοντο ἀπολιπόντες. τὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυραν οἱ Σάμιοι. Εἰ μὲν νῦν Περίανδρῳ τελοῦσι ξυμφοραὶ ἐγένοντο τοῖσι Κορινθίοισι φίλα ἐόντα πρὸς τὺς Κερκυραίους, οἱ δὲ οὐκ ἂν συνελάβοντο τῇ στρατηλασίῃ τῇ ὅπι Σάμιον ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίης· νεῶν δὲ αἰεὶ ἐπέτεα ἔσχισαν τὴν νῆσον, εἰσὶ ἀλλήλοισι διάφοροι ἐόντες ἐωυτοῖσι. τούτων ὦν εἵνεκα ἀπεμνησικάκεον τοῖσι Σαμίοισι οἱ Κορίνθιοι.

"Ἐπεμπε δὲ ἐς Σάρδις ἐὼν ἐκτομὴν Περίανδρος, τῶν πρώτων Κερκυραίων ἔπλεξαι τὺς παῖδας, τιμωρούμενος· πρότεροι γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἤρξαν ἐς αὐτὸν πρῆγμα ἀτάσθαλον ποιήσαντες. Ἐπεί τε γὰρ τὴν ἑωυτῦ γυναῖκα Μέλισσαν Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν τοιήνδε οἱ ἄλλην συνέβη πρὸς τῇ γεγονυίῃ ἠνίῃ· ἦσαν οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν ἑπτακαίδεκα, ὁ δὲ ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγονώς. τούτυς ὁ μητροπάτωρ * Πρόκλης, ἐὼν Ἐπιδαύρου τύραννος, μετεπέμψατο πρὸς ἑωυτόν· "ἐφιλοφρονέετό τε, ὡς εἰκὸς ἦν, ὡϛ ἐωυτῦ ἐόντας τῆς ἑωυτῦ παῖδας. ἐπεί τε δὲ σφέας ἀπεπέμπετο, εἶπε πρὸς τῶν ἀστῶν, "Ἆρα ἴστε ὦ παῖδες ὃς ὑμέων "τὴν μητέρα ἀπέκτεινε; τῦτο τὸ ἔπος ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν ἐν ὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ ἔνομα ἦν Λυκόφρων, ἤλγησε ἀκέσας ὕστω, ὥστε ἀπικόμενος ἐς τὴν Κόρινθον, ἅτε φονέα τῆς μητρὸς τὸν πατέρα ἔτι προσεῖπε, ἀγαλλομένῳ τε " ὑ προσδιελέγετο, ἰσορέοντί τε τελεύτιον ὐδένα ἐδίδυ. τέλος δέ μιν ὠδὲ ἐνυμᾷ ἐκόμιζε. ὁ Περίανδρος ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίων. Ἐξελάσας δὲ τῦτον, ἐπειρώτεε τὸν "πρεσβύτερον τά σφι ὁ μητροπάτωρ διελέχθη· ὁ δέ οἱ ἀπηγέετο ὡς σφέας φιλοφρόνως ἐδέξατο. ἐκεῖνος δὲ τῷ ἔπος· τό σφι ὁ Πρόκλης ἀπιστέλλων εἶπε, ἅτε ὑ νόῳ λαβὼν, ἐκ ἐμέμνητο. Περίανδρος δὲ ἐδέετο μηχανῶ ἔφη εἶ μὴ ἔ σφι ἐκεῖνον ἐπιθέσθαί τι· ἐλιπαρέε τε ἐπειρώτων.

ἐκ τῶν ἱρῶν
ἐφιλοφρονέετό τε,
πρεσβύτατον

1 Abſtrahi ſupplices è templo, quum prohib. 2 Ad ſumendam in Samios expeditionem operas contuliſſent. 3 Quippe qui ejus non meminiſſet, quod animum ad id non advertiſſet. * ita noſtet, & Ciceros aliqui ταχυγραφίαν hanc eſſe putabant pro Patrocles. ſic enim apud Strabonem & Plutarchum inventias.

ὁ δὲ, ἀναμνησθεὶς, εἶπε καὶ τοῦτο· Περίανδρε. ἦ νόῳ λαβὼν καὶ τοῦτο, καὶ μελανίην ἐνδιδόναι βουλόμενος· ἰόντα, ἢ ὃ ἐξελαθεὶς ὑπ' αὐτοῦ παῖς διάπυρα ἐπιείσετο, ἐς τούτους πέμψων ἄγγελον, ἀπηγόρευε μή μιν δέχεσθαι οἰκίοισι. ὁ δ', ὅκως ἀπελαυνόμενος· ἔλθοι ἐς ἄλλην οἰκίην, ἀπελαυνέτο ἂν καὶ ἀπὸ ταύτης· ἀπειλέοντός τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι δεξαμένοισι, καὶ ἐξέργειν κελεύοντος. ἀπελαυνόμενος δ' ἂν ἦιε ἐπ' ἑτέρην ἑστίην ἑταίρων. οἱ δ', ἅτε Περιάνδρου ἐόντα παῖδα, καίπερ δεδιμαίνοντες, ὅμως ἐδέχοντο. Τέλος δὲ, ὁ Περίανδρος κήρυγμα ἐποιήσατο, ὃς ἂν οἰκίοισι καὶ δέξηταί μιν, ἢ προσδιαλεχθῇ, ἱρὴν ζημίην τοῦτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὁσίην δή εἶπας. πρὸς ὧν δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα, ἔστε τὶς οἱ προσηγόρευε, ἔστε οἰκίοισι δέκεσθαι ἤνδανε. πρὸς δὲ, οὐδὲ αὐτὸς ἐκεῖνος ἐδοκίμου πειρᾶσθαι ἀπειρημένην, ἀλλὰ διακαρτερέων ἐν τῇσι στοῇσι ἐκαλινδέετο. τετάρτῃ δ' ἡμέρῃ ἰδὼν μιν ὁ Περίανδρος ἀλυσκόμενόν τε καὶ ἀστόμως συμπεπωκότα οἴκτειρε· ἰὼν δὲ τῆς ὀργῆς, ἧιε ἄσσον, καὶ ἔλεγε, Ὦ παῖ, πότερα τούτων αἱρετώτερά ἐστι, ταῦτα τὰ νῦν ἔχων πρὸς σεωυτοῦ, ἢ τὴν τυραννίδα, καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ νῦν ἐγὼ ἔχω, ταῦτα, ἐόντα τοῦ πατρὸς βλητήιον, διαλαμβάνειν; ὃς ἐὼν ἐμός τε παῖς, καὶ Κορίνθου τῆς εὐδαίμονος βασιλεύς, ἀλητεύειν βίον εἵλευ· ἀντιστατέων τε καὶ ὀργῇ χρεώμενος ἐς τὸν σε ἔπεμψα ἐγχρίμπτειν. εἰ γάρ τις συμφορὴ ἐν αὐτοῖσι ἐγένετο ἐξ ἧς ἐπονείδιστα ἐς ἐμὲ ἔχεις, ἐμοί τε αὕτη γέγονε, καὶ ἐγὼ αὐτῆς τὸ πλεῖστόν μέτοχός εἰμι, ὅσῳ αὐτός σφε ὀξύτερα ἐμάλωσα. σὺ δὲ μαθὼν ὅσῳ φθονερέστερον κρέσσον ἐστὶ ἢ οἰκτρέστερον, ἅμα τε οἰκηΐον τι ἐς τοὺς τοκέας καὶ ἐς τοὺς κρείσσονας τετυμμένους, ἄπιθι ἐς τὰ οἰκία. Περίανδρος μὲν τοιούτοισι αὐτὸν κατελάμβανε. ὁ δ' ἄλλο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται τὸν πατέρα, ἔφη δέ μιν ἱρὴν ζημίην ὀφείλειν τῷ θεῷ, ἑωυτὸν ἐς λόγους ἀπικόμενον. μαθὼν δὲ ὁ Περίανδρος· ὡς ἄπορόν τι τὸ κακὸν εἴη τῇ παιδὸς καὶ ἀνίκητον, ὀξὺ ὀφθαλμῷ μὲν ἀπεπέμπετο, στείλας πλοίῳ ἐς Κέρκυραν· ἐπεκράτεε γὰρ καὶ ταύτης. ἀποστείλας δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος, ἐς ἐπεδέετο ἐπὶ τὸν πενθερὸν Πρόκλεα, ὡς τὸν παρεόντων οἱ πρηγμάτων ἐόντα αἰτιώτατον· καὶ εἶλε μὲν τὴν Ἐπίδαυρον, εἶλε δὲ αὐτὸν Πρόκλεα, καὶ ἐζώγρησε· Ἐπεὶ δὲ τῷ χρόνῳ περιαινοῦντος, ὅ, τε Περίανδρος παρηβήκεε, καὶ συνεγινώσκετο ἑωυτῷ

Tunc adolescens in memoriam rediens, id quoque dictum fuisse narravit. 1 Quod Periander in animum accipiens, tamen nolens aliquid filio concedere indulgentius, mittit ad eos apud quos filius ab ipso expulsus degebat, prohibitum ne adolescentem in domum excipiant. Iste illinc ejectus, in alteram se domum conferebat: sed ab hac quoque abjiciebatur, Periandro iis qui acceperant comminante, atque ut arcerent imperante. Expulsus hinc in aliam sodalium domum se contulit. Illi etsi formidantes, tamen quod esset Periandri filius, hominem excipiebant. Ad postremum LII Periander edictum proposuit, quisquis hunc in domum reciperet, aut alloqueretur, eum sacram 2 poenam Apollini debiturum, quantam ipse nuncupabat. Ad hoc edictum quum nemo illum in domum reciperet, nemo affari vellet, ne ipse quidem putavit rem desperatam esse tentandam: sed intra porticus se tenens, assidue versabatur. Quem die quarta Periander illuvie & inedia enectum cernens, misertus est, depositaque ira, propius accedens, Fili, inquit, utrum est optabilius, istudne quod faciendo pateris, an patri obtemperando, tyrannidem atque opes accipere quæ ego habeo? qui quum tis & meus filius & beatæ Corinthi rex, præoptasti mendicam vitam, obsistendo atque irascendo illi cui minime debebas. Nam siquid calamitatis illinc accidit unde suspicionem in me habes, id mihi accidit, ejusque ego particeps eo magis sum quod ipse id perpetravi. Tu vero, edoctus quanto satius sit, 3 invidiosum quam miserabilem esse, & simul quid sit in parentes & in meliores se irasci, abi domum. Periander quidem his verbis filium 4 castigabat: ille autem nihil patri respondit, nisi ipsum sacram 5 poenam deo debere, quod in ipsius colloquium veniisset. Ibi Periander animadvertens malum filii 6 vehementius esse quam ut corrigi posset, ab oculis eum sibi amandandum putavit, navigio in Corcyram misso. nam Corcyræ quoque imperitabat. Eo autem amandato, bellum socero Procli intulit, tanquam præcipuo harum rerum autori. Expugnataque Epidauro, Proclem cepit, quem tamen vivum servavit. LIII Interjecto deinde tempore quum senuisset Periander, sibique esset conscius

1 Ad quod Per. animum advertens, 2 Mulctam 3 Invidiam quam commiserationem movere, 4 Corripiebat: 5 Mulctam 6 Ejusmodi esse cujus sanandi ratio nulla iniri posset. *Vel, Nulla via esse sanabile. Magis ad verbum, Nullum exitum habere.*

se non

se non esse amplius parem administrandis obeundisque rebus, mittit Corcyram accersitum Lycophronem ad tyrannidem administrandam. Nam in majore filio non erat indoles, hebetiorque esse ei videbatur. Lycophron ne 1 responsione quidem est dignatus eum qui sibi nuncium afferebat. At Periander in amorem adolescentis propensus, rursus ad eum misit sororem filiam suam, sperans fore ut ille huic præcipue auscultaret. Hæc, ubi venit, Fili, inquit, mavis tyrannidem recidere in alios, & domum patris tui ad alienos dispergi, quàm tu ipse habere illuc reversus? Redi quæso ad penates, desine tibimet officere. 2 Læva possessio est pervicacia: noli malum medicari malo. Multi mansuetiora 3 justioribus præponunt. multi materna sectantes, paterna perdiderunt. Lubrica res est tyrannis, cujus multi sunt amatores. Pater senex est provectæque ætatis: tua ipsius bona ne aliis tradas. His illa verbis ad inducendum appositis fratrem alloquebatur, à patre edocta. Cui iste respondens, negat se iturum Corinthum quoad patrem superesse audiret. Hoc quum mulier renunciasset, tertio Periander caduceatorem mittit, qui dicat se quidem in Corcyram velle concedere, sed ut hic Corinthum proficiscatur ad tyrannidis successionem. Id approbante filio, Periander Corcyram ipse veniebat, juvenis Corinthum mittebatur. Hæc omnia edocti Corcyræi, ne ad ipsorum regionem Periander accederet, adolescentem interimunt. Ob hæc igitur Periander de Corcyræis ultionem sumebat.

LIV ¶ Lacedæmonii ingenti cum classe ubi pervenere, Samum obsederunt, succedentesque muro, turrem mari imminentem juxta suburbana transcenderunt. Sed mox cum magna manu suppetias ipso ferente Polycrate, rejecti sunt. Sed quum à superiore turri (quæ tergo montis prominebat) erupissent tum auxiliarii, tum ipsorum Samiorum permulti, & aliquantisper Lacedæmonios sustinuissent ipsi, retro fugam fecerunt, insequentique ab hoste cædebantur. LV Quod si Lacedæmonii qui aderant, Archiæ, & Lycopæ similes extitissent, eo die capta Samus fuisset. Siquidem Archias & Lycopes soli cum Samiis ad murum refugientibus irrumpentes, intercluſa ad redeundum via,

ἐκέτι ἐξ) δυνατὸς τὰ πράγματα ἐπιρρᾶν τε 116
καὶ διέπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρκυραν, ἐπεκάλεε τὸν Λυκόφρονα ἐπὶ τὴν τυραννίδα. ἐν γὰρ δὴ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων οὐκ εὐφυέα, ἀλλά οἱ καταφαίνετο ἐξ) νωθέστερος. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ ἀνακρίσιος ἠξίωσε τὸν φέροντα τὴν ἀγγελίην. Περίανδρος δ', ὡς ἐχόμενος τῆς νεωτέρου, δεύτερα ἀπέστειλε ἐς αὐτὸν τὴν ἀδελφήν, εἰδυῖα δὲ δυ-
10 νατέστερα. δοκέων μὲν μάλιστα ταύτῃ ἂν πάσχειν. ἀποκρινομένης δὲ ταύτης, καὶ λεγούσης, Ὦ πάτερ, βάλεαι τὴν τε τυραννίδα ἐς ἄλλους πρήσσειν, καὶ τὸν οἶκον τὸν πατρὸς ἀφορητότερα μᾶλλον, ἢ αὐτὸς σφέ ἀπελθὼν ἔχειν; ἄπιθι ἐς τὸν οἶκον, παῦσαι σεωυτὸν ζημιῶν. φιλοτιμίη, κτῆμα σκαιόν. μὴ τὸ κακὸν τῷ κακῷ ἰῶ. πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ὑπερεκτέρεα προτιθεῖσι. πολλοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῷα διζήμενοι, τὰ πατρῷα ἀπέβαλον. τυραννὶς, χρῆμα σφαλερόν· πολλοὶ δὲ αὐτῆς ἐρασταὶ εἰσι. ὁ δὲ, γέρων τε ἤδη καὶ παρηβηκώς. μὴ δῶς τὰ σεωυτῆς ἀγαθὰ ἄλλοισι. ἢ μὲν δὴ τὰ ἐπαγορευόμενα διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἔλεγε πρὸς αὐτόν. ὁ δ', ὑποκρινόμενος, ἔφη ἐνθάμαδε ἥξειν ἐς Κόρινθον ἐστ' ἂν πυθόμενος τελευτήσαντα τὸν πατέρα. ἀπαγγειλάσης δὲ ταύτης ταῦτα, τὸ τέλευτον ὁ Περίανδρος κήρυκα πέμπει, βουλόμενος αὐτὸς μὲν ἐς Κέρκυραν ἦκειν· ἐκεῖνον δὲ ἐκέλευε ἐς Κόρινθον ἀποκόμιζον, διαδέξασθαι ἀρχὰς τῆς τυραννίδος. καταινησάντος δ' ὑπὸ τούτοισι τοῦ παιδὸς, ὁ μὲν Περίανδρος ἐστέλλετο ἐς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ ἐς τὴν Κόρινθον. μαθόντες δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα, ἵνα μή σφι Περίανδρος ἐς τὴν χώρην ἀπίκηται, κτείνουσι τὸν νεηνίσκον. ἀντὶ τούτου μὲν Περίανδρος Κερκυραίους ἐτιμωρέετο. Λακεδαιμόνιοι δὲ σφῶν μεγάλῳ ὡς ἀπίκοντο, ἐπολιόρκεον Σάμον· προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος, τῷ μὲν πρὸς θαλάσσης ἑωυτῶν πύργῳ καὶ τοῦ περάσεια τῆς πόλιος ἐκράτησαν μὲν δὲ, αὐτῶν βοηθησάντων. πολυχειρίῃ πολλῇ, ἀπελάσθησαν. καὶ δὲ τὸν ἑπόμενον πύργον τὸν ἐπὶ τῆς ῥάχιος τοῦ ὄρεος ἐπεόντα ἐπεξῆλθον οἵ τε ὁπλῖται καὶ αὐτῶν Σαμίων συχνοί. δεξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ὀλίγον χρόνον, ἔφευγον ὀπίσω· οἱ δὲ, ὑποστρωφώμενοι, ἐκλείπουσι. Εἰ μὲν νυν οἱ παρεόντες Λακεδαιμονίων ὅμοιοι ἐγίνοντο ταύτῃσι τὴν ἡμέρῃ Ἀρχίῃ τε καὶ Λυκώπῃ, αἱρέθη ἂν Σάμος. Ἀρχίης γὰρ καὶ Λυκώπης μούνοι σωσασπιστάντες φεύγουσι ἐς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ἀποκληιόμενοι τῆς ὀπίσω ὁδοῦ,

1 Interrogatione. *vel*, compellatione. 2 Sinistra. *vel*, infausta. 3 Justis æquitatem anteponunt. 4 Æquum & bonum summo juri præferunt.

ἀπέθανον ἐν τῇ πόλι τῇ Σαμίων. τρίτῳ δ' ἀπ' Ἀρχέω τούτου γενομένῳ ἄλλῳ Ἀρχίῃ τῷ Σαμίῳ τῷ Ἀρχέω, αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συνεγιγόμενος (δήμου γὰρ τούτου ἦν) ὃς ξείνων πάντων μᾶλιστα ἐτίμα τε Σαμίους, καὶ οἱ τὸν πατρὸς ἔφη Σάμιον τὄνομα τεθῆναι, ὅτι οἱ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ ἀριστεύσας ἐτελεύτησε. τιμᾶν δὲ Σαμίους ἔφη, διότι παρὰ σφίσι αἱ τε πάππων δημοσίῃ ἐκ Σαμίων εὖ. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφι πεπρήκοντα ἐγένοντο ἡμέρῃσι πολιορκέοντες Σάμον, ἐς τὸ πέρσαι τε ὧδε περιεκήδετο· τῷ πρήγματων, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Πελοπόννησον. ὡς δὲ ὁ ματαπόντιος λόγος ὧρμηται, λέγεται Πολυκράτεα ὄγκωμα μέγιστον νόμισμα κόψαντα πολὸν μολίβδου, καὶ ἀχρυσώσαντα, δοῦναί σφι· τοὺς δὲ, δεξαμένους, ὕστερον δὴ ἀπαλλάσσεσθαι. ταύτῃσι πρώτῃσι στρατιῇσι ἐς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμονίοισι Δωριέες ἐπεβώσαντο. Οἱ δὲ ἐπὶ τὸν Πολυκράτεα στρατευσάμενοι Σαμίων, ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοὺς ἀπολείπειν ἔμελλον, καὶ αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐς Σίφνον. χρημάτων γὰρ ἐδέοντο. τὰ δὲ τῆς Σιφνίων πορτγμάτα ἤκμαζε τότων τὸν χρόνον, καὶ νησιωτέων μᾶλιστα ἐπλούτεον, ἅτε ἐόντων αὐτοῖσι ἐν τῇ νήσῳ χρυσέων καὶ ἀργυρέων μεταλλων ὕστερον, ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινομένων αὐτόθεν χρημάτων, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνακέεται, ὅμοια τοῖσι πλουσιωτάτοισι. αὐτοὶ δὲ τὸ γινόμενον τῷ ἐνιαυτῷ ἑκάστῳ χρήματα διενέμοντο. ὅτε ὧν ἐπιειμένοι τὸν θησαυρὸν, ἐχρέωντο τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αὐτοῖσι τὰ παρεόντα ἀγαθὰ οἷά τε ἔσται πολλὸν χρόνον ἐκδαμβίειν. ἡ δὲ Πυθίη ἐχρήσατο τάδε,

Ἀλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανηΐα λευκὰ γένηται,
Λευκοφρύς τ' ἀγορὴ, τότε δὴ δεῖ φράδμονος ἀνδρὸς,
Φράσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.

τοῖσι δὲ Σιφνίοισι τότε μὲν ἡ ἀγορὴ καὶ τὸ πρυτανήιον παρίῳ λίθῳ ἐκεκόσμητο. τοῦτον τὸν χρησμὸν οὐκ οἷοί τε ἦσαν γνώναι, οὔτε τότε εὐθὺς, οὔτε τῶν Σαμίων ἀπιγμένων. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα πρὸς τὴν Σίφνον περιέσχον οἱ Σάμιοι, ἔπεμπον τῶν νεῶν μίαν πρέσβεας ἄγουσαν ἐς τὴν πόλιν. τὸ δὲ παλαιὸν ἅπασαι αἱ νῆες ἦσαν μιλτηλιφέες. καὶ μὲν τοῦτο τὸ ἡ Πυθίη προεμήνυσε τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάξα-

intra urbem Samiorum occubuerunt. Equidem ipse cum alio Archia Samii filio, eodemque tertio ab hoc Archia, congressus sum 1 apud Pitanen (hujus enim tribus erat, quæ ex omnibus hospitibus maxime Samios honorabat) sibi dicente Samio nomen à patre fuisse inditum, quod ejus pater Archias strenue pugnans, Sami mortem oppetisset: se vero ideo Samiis honorem habere quod avus suus fuisset à Samiis publice affectus egregiâ sepultura. Lacedæmonii, quadraginta diebus in obsidendo absumptis, quum in suscepta re nihil admodum proficerent, in Peloponesum redierunt. Fertur, Polycratem, (ut rumor quidam temerarius emanavit) magnum numerum monetæ patriæ è plumbo percussisse, eamque auro induxisse, ac Lacedæmoniis dedisse: atque ea accepta illos recessisse. Hanc primam expeditionem Dores adversus Asiam per Lacedæmonios suscepperunt. Samii, qui Polycrati bellum intulerant, posteaquam à Lacedæmoniis se relictum iri vident, & ipsi transmiserunt in Siphnum. deficiebant enim pecuniæ. ¶ Vigebant autem ea tempestate Siphniorum res, eratque hæc insularum locupletissima, ut in qua auraria & argentaria metalla essent, unde tantum pecuniæ fiebat ut ex decima ejus parte reponeretur apud Delphos thesaurus locupletissimo cuique par, Siphniis pecuniam quæ quotannis conficiebatur, distribuentibus. Qui ubi thesaurum confecerunt, nunquid diu permanere possent ipsis præsentia bona, consuluere oraculum. Eis ita Pythia respondit,

2 *Quum tamen Siphno fuerint prytaneia cana,*
Cana fori facies, tunc vir vafer adsit oportet,
Qui notet è ligno agmen, legatumque rubentem.

Erant eo tempore Siphniis 3 prytaneium forumque Pario lapide exculta: Hoc autem oraculum Siphnii neque tunc statim, neque post adventum Samiorum intelligere potuerunt. Nam Samii 4 quum velocissime ad Siphnum adplicuissent, miserunt ad urbem cum legatis unam è navibus. Veteri autem instituto naves omnes erant rubrica delibutæ: atque hoc erat quod Siphniis Pythia prædixerat, ut observa-

LVI LVII LVIII

117

1 Apud Pitanen (hujus enim trib. erat) qui ex omn. hosp. Samios potissimum honorabat, suoque patri impositum Samii nomen dicebat, quod suus pater Archias str. &c. *Valla autem ita vertit quasi ὃς, quod ejs ante ξείνων, referat δῆμον, quum referas Ἀρχίην.* 2 *Hæc explicantur statim post.* 3 *Id est, domus publica.* 4 Quum primum Siph. ap plicuerunt,

rent

ſent ligneum agmen ac rubrum legatum. Nuncii igitur ubi pervenere, decem ſibi talenta mutuari precabantur. Negantibus Siphniis ſe mutuaturos, Samii eorum agros populabantur. Id audientes Siphnii, continuo occurrentes, commiſſa pugna fugati ſunt: eorumque multi ab urbe intercluſi, quos poſtea centum talentis recuperavere. Ab Hermioneis quoque Samii pecuniarum loco inſulam Thyream acceperunt, Peloponneſo adjacentem, quam Troezeniis commendaverunt: ipſi Cydoniam in Creta condiderunt, quum illuc non ea de cauſa navigaſſent, ſed ut Zacynthios ex inſula ſummoverent. In hac urbe quinquennium degentes, ita rem bene geſſerunt ut templa quæ nunc in Cydonia viſuntur, iſti fecerint, & Dictynnes præterea delubrum. Sexto eos anno Æginetæ navali prælio victos cum Cretenſibus diripuerunt, ac roſtratas naves mutilaverunt, eaque roſtra apud Minervæ templum in Ægina affixerunt. Hæc Æginetæ Samiis fecere, infenſi quod illi antea ſub Amphicrate rege, bello Æginæ illato, magnis cladibus illos affeciſſent, & invicem affecti fuiſſent. & hæc quidem fuit cauſa. Protraxi autem ſermonem de Samiis ob hoc magis, quod tria ſunt apud eos opera Græcanicorum omnium maxima. Unum, montis in centum quinquaginta paſſus editi, à cujus imo foſſa incipiens ad contrarium os deducta eſt, longitudinis ſeptem ſtadiorum: celſitudinis autem ac latitudinis, utrinque octonûm pedum. Item per eam totam altera foſſa depreſſa eſt 1 viginti cubitorum, triplo majoris latitudinis, per quam derivata à magno fonte aqua fiſtulis in urbem deducitur. Hujus foſſæ architectus extitit Megarenſis Eupaſinus Nauſtrophi filius. Alterum è tribus operibus eſt agger circa portum in mari, ad viginti paſſus altitudinis, duobus amplius ſtadiis longitudinis. Tertium opus eſt templum omnium quæ nos vidimus ampliſſimum, cujus architectus primus extitit Rhœcus, Philei filius, indigena. Horum operum gratia ſermonem aliquanto magis extendimus. ¶ CAMBYSE Cyri circa Ægyptum immorante, ac deſipiſcente, duo magi iidemque fratres 2 conjuraverunt: quorum alterum

LIX

LX

LXI

ωδαι τὸν ξύλινον λόχον κελεύσα, ϗ κήρυκα ἐρυθρόν. ἀπικόμενοι δ' ὧν οἱ ἄγγελοι ἐδέοντο τῶν Σιφνίων, δέκα τάλαντα σφι χρῆσαι. ὑποφασκόντων δ' χρήσειν τῶν Σιφνίων αὐτοῖσι, οἱ Σάμιοι τὰς χώρας αὐτῶν ἐπόρθεον. πυθόμενοι δ' ταῦτα οἱ Σίφνιοι βοηθέοντες, ϗ συμβαλόντες αὐτοῖσι, ἐνικήθησαν ϗ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκλήισθησαν τῆ ἄσεω ὑπὸ τῶν Σαμίων· ϗ αὐτὲς μὲν ταῦτα ἑκατὸν τάλαντα ἔπραξαν. Παρὰ δὲ Ἑρμιονέων νῆσον ἀντὶ χρημάτων παρέλαβον, Θυρέην τὴν ἐν Πελοποννήσῳ, ϗ αὐτὴν Τροιζηνίοισι ἔθεντο. αὐτοὶ δὲ Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν· οὐ χρηίζοντες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελῶντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμειναν δ' ἐν ταύτῃ ϗ εὐδαιμόνησαν ἐπ' ἔτεα πέντε. ὥς τε τὰ ἱερὰ τὰ ἐν Κυδωνίῃ ἐόντα νεῶ, ἔτοι εἰσὶ οἱ ποιήσαντες, ϗ τὸν τῆς Δικτύνης νηόν. ἕκτῳ δὲ ἔτεϊ Αἰγινῆται αὐτὲς " ναυμαχίῃ νικήσαντες, ἠνδραποδίσαντο μὲν Κρητῶν. ϗ τῶν νεῶν καπρέους ἐχυσέων τὰς πρῴρας ἐκρωτηρίασαν, ϗ ἀνέθεσαν ἐς τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθηναίης ἐν Αἰγίνῃ. ταῦτα δὲ ἐπίσαν ἔγκλον ἔχοντες Σαμίοισι Αἰγινῆται. " πέντερον ῥὰ ϗδὲ Σάμιοι ἐπ' Ἀμφικράτεϊ βασιλεύοντι ἐν Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ' Αἴγιναν, μεγάλα κακὰ ἐποίησαν Αἰγινήτας, ϗ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνων. ἡ μὲν αἰτίη αὕτη. Ἐμήκυνα δ' τῶδε Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τρία ἐστὶ μέγιστα ἁπάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα, ὄρεός τε ὑψηλοῦ ὄρυγμα ἐς πεντήκοντα ϗ ἑκατὸν ὀργυιάς. τούτου τοῦ ὀρύγματος κάτωθεν ἀρξάμενον, ἀμφίστομόν. τὸ μὲν μῆκος τοῦ ὀρύγματος, ἑπτὰ σταδίους εἶσι. τὸ δὲ ὕψος ϗ εὖρος, ὀκτὼ ἑκάτερον πόδες. ἄλλο δὲ παντὸς δὴ αὐτοῦ ἄλλο ὄρυγμα εἰκοσίπηχυ βάθος ὀρώρυκται, τέτρηνε δὲ τὸ εὖρος· δι' οὗ τὸ ὕδωρ μεγαλχεδύμου διὰ τῶν σωλήνων, ἀγόμενον ἐς τὴν πόλιν ἀγόμενον, ἀπὸ μεγάλης πηγῆς. ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγαρεὺς Εὐπαλῖνος Ναυστρόφου. τοῦτο μὲν δὴ ἓν τῶν τριῶν ἐστι· δεύτερον δὲ τοῦ λιμένος χῶμα ἐν θαλάσσῃ, βάθος ϗ εἴκοσι ὀργυιέων· μῆκος δὲ τοῦ χώματος, μέζον δύο σταδίων. τρίτον δὲ σφι ἐξεργασαι νηὸς μέγιστος πάντων νεῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τοῦ ἀρχιτέκτων πρῶτος ἐγένετο Ῥοῖκος Φίλεω ἐπιχώριος. τούτων εἵνεκα μᾶλλόν τι τοῦδε Σαμίων ἐμήκυνα. Καμβύσῃ δὲ τῷ Κύρου, χειμάζοντι τοῦδε Αἴγυπτον, ϗ ἀφραινομένῳ, ἐπανίστασθαι ἄνδρες μάγοι δύο ἀδελφεοὶ τῷ τὸν ἕτερον

1 Viginti cubitorum altitudinis. *i. profunditatis*, trium autem pedum latitudinis. *Valla autem pro τρίτον legit τριπλοῦν.* 2 Rebellaverunt. *Vel, Inſurrexerunt.*

καταλελοίπεε τῶν οἰκίων μελεδωνὸν ὁ Καμβύσης. ἔδοξε δὴ ὧν οἱ ἐπανέξη μαθών τε τὸν Σμέρδιν θάνατον, ὡς κρύπτοιτο ὀλίγοισι, καὶ ὡς ὀλίγοι τινὲς εἶεν οἱ ὁρῶσαι μιν τῶν Περσέων, οἱ δὲ πολλοὶ περιεόντα μιν εἰδείησαν. πρὸς ταῦτα βουλεύσας τάδε, ἐπεχείρησε τοῖσι βασιληίοισι. ἰδὼν οἱ ἀδελφεὸς τὸν εἶπά οἱ συνεπαναστάσιον, οἰκὼς μάλιστα τὸ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τοῦτον ὁ Καμβύσης ἐόντα ἐωυτοῦ ἀδελφεὸν ἀπ- 10
ἔκτεινε. ἰδὼν τε δὴ ὅμοιον εἶδος τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ ὄνομα τοῦτο εἶχε Σμέρδις. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης, ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἶσε ἄγων ἐς βασιλήιον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο, κήρυκας διέπεμπε τῇ τε ἄλλῃ καὶ δὴ καὶ ἐς Αἴγυπτον, προερέοντα τῷ στρατῷ ὡς Σμέρδις τοῦ Κύρου ἀκούειν εἴη τοῦ λοιποῦ, ἀλλ' ὁ Καμβύσεω. Οἵτε δὴ ὦν ἄλλοι κήρυκες περιήρρησαν ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ἐπ' Αἴγυπτον 20
ταχθείς, (εὗρισκε γὰρ Καμβύσεα καὶ τὸν στρατὸν ἐόντα τῆς Συρίης ἐν Ἐκβατάνοισι) περιήρρησε τὰς ἐν μέσοισι τὰ ἐντεταλμένα ἐκ τοῦ μάγου. Καμβύσης δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος, καὶ ἐλπίσας μιν λέγειν ἀληθέα, αὐτός τε προδιδοὺς ἐκ Πρηξάσπεος (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀποκτενέοντα Σμέρδιν, ἐποίησε ταῦτα) βλέψας ἐς τὸν Πρηξάσπεα, εἶπε, Πρή- 30
"ξασπες, ἔτι μοι διεπράξαο τὸ τοι πρὸς "ἐώθεα πρῆγμα. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ δέσποτα, "οὐκ ἔστι ταῦτα ἀληθέα ὅκως κοτὲ αὐτῷ "Σμέρδις ἀδελφεὸς ὁ σὸς ἐπανέσηται, οὐδὲ "ὅκως τι ὀξὺ ἐκείνου ἐς ἀνδρὸς νεικέος τι "ἔσται ἢ μέγα ἢ σμικρόν. ἐγὼ γὰρ αὐτός, "ποιήσας τὰ σύ με ἐκέλευες, ἔθαψά μιν "χερσὶ τῇσι ἐμεωυτοῦ. εἰ μὲν νεκροὶ τεθνε- "ῶτες ἀνίστανται, προσδέκεό τοι καὶ Ἀστυ- "άγεα τὸν Μήδον ἐπαναστήσεσθαι· εἰ δ' ἔστι 40
"ὥσπερ πρότερον, ἀπὸ μὴ τοι ἔτι ἔκηλα ἐκείνῳ "νεώτερον κακὸν ἀναβλάστῃ. νῦν ὦν μοι "δοκέει, μεταδιώξαντας τὸν κήρυκα, ἐξε- "τάζειν εἰρωτεῶντας παρ' ὅτου ἔπεων προ- "αγορεύει ἡμῖν Σμέρδιος βασιλῆος ἀκούειν. Ταῦτα εἶπαντος Πρηξάσπεος, (ἦρσε γὰρ Καμβύσῃ) αὐτίκα μεταδιωκτὸς ἦν ὁ κῆρυξ ἔτι. ἀπιγμένον δέ μιν εἴρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε, Ὦ ἄνθρωπε, φῂς γὰρ ἥκειν ἄγγελος παρὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου "ἄγγελος· νῦν ὦν ἔφασκες τὰ ἀληθέα ἥξειν, ἄπιθι χαίρων· ἦλθε γὰρ αὐτός τε Σμέρδις φαι- "νόμενος" ἐν ὑμῖν ἐντέλλεται ταῦτα, ἢ τῶν τις ἄλλος ὑπηρετέων. ὁ δὲ εἶπε, Ἐγὼ Σμέρδιν μὲν

Carnbyſes reliquerat rei domeſticæ curatorem. Hic cognita Smerdis nece, quæ occultabatur, pauciſque Perſarum erat nota, pleriſque eum vivere arbitrantibus, 1 rebellandum ſibi putavit, atque ita rem eſſe aggrediendam. Erat ei in regia germanus, quem dixi una 2 conjuraſſe, corporis habitu quamſimillimus Smerdi, Cyri filio, quem Cambyſes fratrem ſuum interemerat, nec ſpecie tantum corporis Smerdi aſſimilis, ſed etiam cognominis. Hunc virum magus Patizithes inſtructum quemadmodum ipſe illi omnia peracturus eſſet, in regium ſolium perducit. Hoc acto, caduceatores cum alia in loca, tum vero in Ægyptum dimittit ad exercitum, qui ediceret ut Smerdi Cyri filio deinceps obedirent, non Cambyſi. Hæc caduceatores alii alibi edixere. Is quoque LXII
qui ad Ægyptum delegatus erat, (invenit autem Cambyſem atque exercitum in Echatanis Syriæ agentem) ſtans in medio, præcepta magi expoſuit. Hæc audiens Cambyſes, vera loqui caduceatorem ratus, ſeque à Prexaſpe eſſe proditum, quod miſſus ad occidendum Smerdin, rem non peregiſſet, intuens in eum Prexaſpes, inquit, rem mihi non exequutus es quam injunxeram. Ad quem ille, Iſta here, ait, haudquaquam vera ſunt, ut aut frater tuus aliquando rebellet in te 3 aut quippiam ex illo viro certaminis exiſtat magni exiguive. quippe quum ego ſim exequutus quæ tu mihi imperaſti, quique hominem meis ipſius humarim manibus. 4 Quod ſi defuncti rebellant, expecta ut etiam Aſtyages Medus in te rebellet: ſin autem ita habet ut antea habebat, nihil tibi ex illo novum amplius germinabit. Igitur mitte mecum qui aſſequantur caduceatorem, qui percontando indagent 5 nunquid à quo Smerdi rege nobis denunciatum venit, eum audierit. Hæc loquentem Prexaſpem Cam- LXIII
byſes audiens, quum ei placuiſſent, confeſtim ad aſſequendum caduceatorem miſit. Eum, ubi rediit, Prexaſpes his verbis interrogavit, O homo, quandoquidem te ais à Smerdi Cyri filio venire nuncium, dicito veritatem: qua dicta, abito ſoſpes. Utrum Smerdis ipſe in conſpectum datus tibi iſta mandavit, an quiſpiam ejus miniſtrorum? Tum ille, Equidem, inquit, ego Smerdin

1 Invadendum regnum 2 Rebellaſſe. *Vel, inſurrexiſſe.* 3 Aut ulla contentio, *vel, diſceptatio*, magna, aut parva ex illo adverſus te oriatur. 4 Si forte tamen mortui reſurrexerunt, puta fore ut etiam Aſtyages Medus rebellet; ſin res ita ſe habent ut antea, *i. ſi mortui nihilo magis nunc reſurgunt quam antea*, fieri non poteſt ut novum aliquod malum ab illo tibi repullulet. 6 Eo audientes eſſe jubeat. A quo veniens, *id eſt*, *miſſus*, nos Smerdi di-

Cyri

Cyri filium, ex quo Cambyſes adverſus Ægyptum fecit expeditionem, nunquam conſpexi: ſed magus quem Cambyſes rerum ſuarum familiarium procuratorem conſtituit, is mihi iſta mandavit, dicens Smerdin Cyri filium 1 optare hæc apud vos dici. Hæc ille loquens, nihil ementitus eſt. Tum Cambyſes, Prexaſpes, inquit, tu quidem quia ut vir bonus imperata fecisti, culpam effugiſti: verum quiſnam fuerit è Perſis qui contra me rebellavit, occupato Smerdis nomine? Ad quem Prexaſpes, Ego, inquit, hoc quod actum eſt mihi videor intelligere. Magi ſunt qui adverſus te inſurrexerunt, Patizithes quem tu rerum familiarium curatorem reliquiſti, & frater ejus Smer-
LXIV dis. Ibi Cambyſem, quum Smerdis audiſſet nomen, percuſſit veritas ſermonis, ac ſomnii, per quod ei quidam viſus fuerat nunciare, Smerdin regio inſidentem ſolio, ad cœlum uſque pertingere vertice. Agnoſcens itaque ſine cauſa fratris interemptorem ſe fuiſſe, deflebat Smerdin. Quem ubi 2 deflevit (ut erat omni clade afflictus) in equum inſiliit, habens in animo 3 quamraptiſſime Suſa verſus exercitum ducere in magum. Inſilienti in equum 4 vagina gladii excidit unde nudatus gladius perſtrinxit ejus femur, in ea ſcilicet parte in qua prius ipſe tanquam opportuna ad feriendum (ut ſibi videbatur) percuſſerat Apin Ægyptiorum deum. Vulneratus Cambyſes, quodnam illi oppido nomen eſſet interrogavit. Illi aiunt Ecbatana. Sed quum fuiſſet jam antea Cambyſi redditum ex urbe Buti oraculum, eum in Ecbatanis deceſſurum, ipſe interpretabatur ſe in Ecbatanis Mediæ (ubi res ejus omnis erat) ſenem vita functurum: at oraculum in Ecbatanis Syriæ loquebatur. Tunc 5 poſtquam ſciſcitatur, reſipuit, oppidi nomen audiens, tum magi injuria perculſus, tum vulnere: verbaque oraculi expendens, Hoc in loco, inquit, fatale eſt Cambyſem Cyri decedere. Hactenus tunc loquutus.
LXV Viceſimo dehinc die accitis Perſarum qui aderant præſtantiſſimis quibuſque, ita inquit, Quod maxime occultum volebam Perſæ, 6 id cogor apud vos efferre. ego enim quum apud Ægyptum agerem, inter quietem viſum vidi,

τὸν Κύρου ἐξ ὅτου βασιλεὺς Καμβύσης ἤλα- "
σε ἐς Αἴγυπτον, ἐκ ὀπιστέω· ὁ δὲ μοι μά- "
γος τὸν Καμβύσεω ἐπίτροπον τῶν οἰκηΐ- "
ων ἀπέδεξε, τοῦτά τε ταῦτα ἐνετείλατο, φὰς "
Σμέρδιν τὸν Κύρου ἔτι τὸν ταῦτα ὀπιτιθέμε- "
νον εἶναι πρὸς ὑμέων. ὁ μὲν δὴ σφι ἔλεγε, "
ἐδὲν ὑπερεφρόνεε. Καμβύσης δ' "
εἶπε, Πρήξασπες, οὐ μὲν, οἷα ἀνὴρ ἀγαθὸς, "
ποιήσας τὰ κελεύομεν, ἐπιτέλεα ἐκπέφευγας· "
ἐμοὶ δ' τίς ἀνὴρ Περσέων ὁ ἐπανεστεὼς, ὅτε- "
ρατεύων τῷ Σμέρδιϊ· ὀνόματος δὲ "
εἶπε, Ἐγώ μοι δοκέω συνιέναι τὸ γεγονὸς "
τοῦτο, ὦ βασιλεῦ. οἱ μάγοι εἰσί τοι οἱ ἐπ- "
ανεστεῶτες, τόν τε ἔλιπες μελεδωνὸν τῶν "
οἰκίων, Πατιζείθης, καὶ ὁ τοῦτο ἀδελφεὸς "
Σμέρδις. Ἐνθαῦτα ἀκούσαντα Καμβύσεα "
τὸ Σμέρδιος ὄνομα, ἔπτυσε ἡ ἀληθείη τῶν "
τε λόγων καὶ τῆς ὀνείρου· ὃς ἐδόκεε ἐν τῷ "
ὕπνῳ ἀπαγγελίην τινά οἱ ὡς Σμέρδις ἱζό- "
μενος ἐς τὸν βασήιον θρόνον, ψαύσειε "
τῇ κεφαλῇ τῷ ἠρανῷ. μανθὼν δ' ὡς μάτην "
ἀπολωλεκὼς εἴη τὸν ἀδελφεόν, ἀπέκλαιε "
Σμέρδιν· ἀποκλαύσας δὲ, καὶ ἐπιμεληθεὶς "
τῇ ἀτέῃ συμφορῇ, ἀναθρώσκει ἐπὶ τὸν "
ἵππον, ὡς νέας ἐχόν τινα τάχιστα ἐς Σῦ- "
σα στρατεύσασθαι ἐπὶ τὸν μάγον. καί οἱ ἀνα- "
θρώσκοντι ἐπὶ τὸν ἵππον, τῷ κολεῷ τοῦ "
ξίφεος ὁ μάγυς ἀποπίπτει. γυμνωθὲν δ' "
τὸ ξίφος παίει τὸ μηρόν. τρωματισθεὶς δ' "
καὶ τοῦτο αὐτὸς τῇ πρότερον τὸν Αἰγυπτίων "
θεὸν Ἆπιν ἔπληξε, ὡς οἱ καιρίη ἔδοξε τε- "
τύφθαι, εἴρετο ὁ Καμβύσης ὅ, τι τῇ πόλι "
ὄνομα εἴη. οἱ δὲ εἶπον ὅτι Ἐκβάτανα. τῷ "
δὲ ἔπι πρότερον ἐκέχρηστο ἐκ Βυτοῦς πόλιος "
ὡς ἐν Ἐκβατάνοισι τελευτήσειεν τὸν βίον. ὁ "
μὲν δὴ ἐν τοῖσι Μηδικοῖσι Ἐκβατάνοισι ἐδό- "
κεε τελευτήσειν γηραιός, ἐν τοῖσί οἱ ἦν "
πάντα τὰ πρήγματα. τὸ δὲ χρηστήριον "
τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἐκβατάνοισι ἔλεγε ἄρα· "
καὶ δὴ ὡς τότε ἐπειρώμενος ἐπυθέλο τῆς "
πόλιος τὸ ὄνομα, ἐκ τῆς συμφορῆς τῆς "
ἐν ἐκ τοῦ μάγου ἐπιπλησσόμενος, καὶ τοῦ "
τρώματος, ἐσαφρόνησε· συλλαβὼν δ' τὸ "
θεοπρόπιον, εἶπε, Ἐνθαῦτα Καμβύ- " 119
σεα τὸν Κύρου δεῖ περιμήνιον τελευτᾶν. "
Τότε μὲν τοσαῦτα· ἡμέρῃσι δὲ ὑστερον οὐ "
πολλῇσι μετεπεμψάμενος Περσέων τοὺς "
παρεόντων τοὺς λογιμωτάτους, ἔλεγε σφι "
τάδε, Ὦ Πέρσαι, κατάλελάβηκά με, τὸ πάντων μάλιστα ἐκρυπτὸν φρονεόν- "
των, τοῦτο ἐς ὑμέας ἐκφῆναι. ἐγὼ γὰρ ἐὼν ἐν Αἰγύπτῳ, εἶδον ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ "

1 Injunxiſſe. *Vel, mandaſſe.* 2 Deflevit, & de tota calamitate queſtus eſt, in equum inſ. 3 Quamprimum. *Vel, primo quoque tempore.* 4 Gladius vagina excidit. 5 Poſtquam ſciſcitatus, oppidi nomen reſcivit, tum magi injuria perculſus, tum ex vulnere, reſipuit, *vel*, ad ſe rediit, & intellecto oraculo, *vel*, *& quum mente complexus eſſet oraculum*, dixit, Hoc in loco fatale eſt Camb. 6 Eo redactus ſum ut id apud vos efferam.

" τὼ μηδαμῶ ὄφελον ἰδεῖν. ἐδόκεον δέ
" μοι ἄγγελον ἐλθόντα ἐξ οἴκου ἀγγέλλειν
" ὡς Σμέρδις ἰζόμενος ἐς τ βασιλήϊον θρό-
" νον, ψαύσειε τῇ κεφαλῇ τῷ οὐρανῷ. δείσας
" ὦ μὴ ἀπαρεόντεω τ ἀρχέω πρὸς τοῦ ἀδελ-
" φεοῦ, ἐποίησα ταχύτερα ἢ σοφώτερα. ἐν
" τῇ γὰρ ἀνθρωπίνῃ φύσει οὐκ ἐνέστι ἄρα τὸ
" μέλλον γενέσθαι ἀποτρέπειν. ἐγὼ δὲ ὁ μάταιος
" Πρηξάσπεα ἀπέπεμπον ἐς Σοῦσα ἀποκτε-
" νέοντα Σμέρδιν. ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ
" τοσούτου, ἀδεῶς ἤδη ἐπόμενον, οὐδενὶ ὁπλε-
" ξέμυλος, μή κοτέ τις μοι, Σμέρδιος
" ὑπαρπηθείς, ἄλλος ἐπαναστὰς ἀνθρώπων.
" πάντων δὴ τῶν μέλλοντος ἔσεσθαι ἁμαρ-
" τάνων, οὐδενὸς ἀδελφεοκτονώτατος τε οὐδὲν δέον γέγονα,
" καὶ τ βασιληΐης οὐδὲν ἧσσον ἐστέρημαι. Σμέρ-
" δις γὰρ δὴ ἦν ὁ μάγος, τὸν μοι ὁ δαίμων
" προέφαινε ἐν τῇ ὄψει ἐπαναστήσεσθαι. τὸ μὲν
" δὴ ἔργον ἔρχασαί μοι, καὶ Σμέρδιν τὸν Κύρου
" μηκέτι ὑμῖν ἐόντα λογίζεσθε· οἱ δὲ ὑμῖν
" μάγοι κρατέουσι τ βασιληΐων, τόν τε ἕλι-
" πον ὁπίστερον τ οἰκίων, καὶ ὁ ἐκείνου ἀδελ-
" φεὸς Σμέρδις. τὸν μὲν νυν μάλιστα χρῆν
" ἐμεῦ αἰσχρὰ πρὸς τ μάγων πεπονθότος
" τιμωρέειν ἐμοὶ, ἔπειτα μὲν ἀνοσίῳ μόρῳ τετε-
" λεύτηκε ὑπὸ τ ἑωυτοῦ οἰκηϊοτάτων. τούτου
" δὲ μηκέτι ἐόντος, δεύτερα τ λοιπῶν ὑμῖν
" ὦ Πέρσαι γίνεταί μοι ἀναγκαιότατον ἐν-
" τέλλεσθαι, τὸ δέλω μοι γενέσθαι, τελευτῶν
" τ βίον· καὶ δὴ ὑμῖν τάδε δέομαι τῶ, θεοὺς
" τοὺς βασιληίους δεδιδάλεων, καὶ πᾶσιν ὑμῖν,
" καὶ μάλιστα Ἀχαιμενιδέων τοῖσι παρεῦσι,
" μὴ περιιδεῖν τ ἡγεμονίην αὖτις ἐς Μήδους
" περιελθοῦσαν· ἀλλ' εἴτε δόλῳ ἔσχον αὐτὴν
" κτησάμενοι, δόλῳ " ὑπαιρεθῆναι ὑπὸ ὑ-
" μέων· εἴτε καὶ ἀνεῖ τῷ " κατεργασάμενοι,
" ἀνεῖ κατὰ τὸ καρτερὸν ἀνασώσασθε. καὶ
" ταῦτα μὲν ποιεῦσι ὑμῖν γῆ τε καρπὸν ἀν-
" φέρει, καὶ γυναῖκές τε καὶ ποίμνια τίκτοιεν
" ἐσσόμενα ἐς τὸν ἀπαντα χρόνον ἐλευθέροισι·
" μηδ' ἀνασωσαμένοισι ἀρχήν, μηδ' ὁπόσον
" ῥῆσαι ἀνασῶζειν, τὰ ἐναντία τούτοισι ἀρέ-
" ομαι ὑμῖν ἡμέων. καὶ περισσὰ τούτοισι, τὸ
" τέλος Περσέων ἑκάστῳ ὁκοῖῳ οἶός ἐμοὶ
" δοκέουσι. ἅμα τε εἰπὰς ταῦτα ὁ Καμβύ-
σης, ἀπέκλαιε πᾶσαν τ ἑωυτοῦ πρῆξιν. Πέρ-
σαι δὲ ὡς τ βασιλέα εἶδον ἀνακλαυσάμενα, πάν-
τες τά τε ἐσθῆτος ἐχόμενα εἶχον, ταῦτα
κατείρεσιν τε καὶ οἰμωγῇ ἀφθόνῳ διεχρέων-
το. μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐσφακέλισέ τε τὸ ὀστέον, καὶ ὁ μηρὸς τάχιστα ἐσάπη, ἀπέλιπε Καμβύσεα
τ Κύρου, βασιλεύσαντα μὲν τὰ πάντα ἔτεα καὶ μῆνας πέντε, ἄπαιδα δὲ τοῦδε ἐόντα
ἔρσενος καὶ θήλεος γόνου. Περσέων δὲ τοῖσι παρεῦσι ἀπιστίη πολλὴ ὑπεκύκητο,

1 quod quidem minime visum oportuit Videbatur mihi nuncius quidam domo advenien s, nunciare Smerdin in regio sedentem solio, cœlum capite contingere. Ex quo veritus ne è fratre exuerer principatu, properantius quam prudentius feci. neque enim in hominis natura situm est avertere quod eventurum est. Itaque demens ego Prexaspem Susa ad Smerdin interimendum misi. Quo tanto scelere perpetrato securius degebam, nequaquam conjectans fore ut Smerdi sublato, alius quispiam mortalium in me exurgeret. Unde prorsus eventu rerum frustratus, & parricida fratris incassum extiti, & nihilominus regno exutus sum. nam Smerdis magus erat is quem dæmon mihi per quietem demonstravit in me arma sumpturum. Hoc opus quum ego perpetrarim, jam vobis Smerdin Cyri non superesse existimetis, sed magos vobis regnum occupasse: quorum alterum rerum domesticarum procuratorem reliqueram, alter ejus frater est Smerdis. Quem igitur decebat præcipue vicem meam ulcisci, indigna à magis passi, is 2 immerita morte à proximis suis affectus est. 3 Secundo loco (quod reliquum est Persæ) necessariissimum mihi demandare vobis quod è vita exiens effici mihi cupio atque opto, per regios deos obtestans cum omnes vos, tum maxime Achæmenidas qui adestis, ne per socordiam permittatis ut imperium rursus redeat ad Medos. Sed si dolo occupatum est, illud dolo surripiatis: sin Vi præreptum, 4 vi recuperetis. Hæc vobis facientibus, & tellus fructum proferat, uxoresque & pecua pariant in omne tempus libertate fruentibus: secus facientibus, contraria his quæ dixi imprecor: & præterea unicuique Persarum eum finem qualis mihi contigit. Simul hæc loquutus Cambyses, 5 deflevit omnem suam condicionem. Persæ, ut regem lamentantem LXVI conspexere, universi tum vestimenta rescindere, tum effuso ploratu uti. Post hæc ubi femoris os 6 vitiatum est, femurque celerrime contabuit, Cambysi vita erepta est, Cyri filio, quum regnasset septem omnino annos & menses quinque, nulla unquam prole suscepta virili femineave. At Persis qui aderant magna offusa est incredulitas,

1 Quod utinam minime vidissem. 2 Impia 3 Quum vero iste superstes non sit, hoc mihi secundo loco relinquitur imprimis necessarium, ut vobis mandata dem de iis quæ mihi vita excedenti præstari volo. Hæc igitur à vobis extremum peto, per regios deos obt. 4 Ut recuperetis pro virili. *Vel, Pro viribus.* 5 Omne illud factum suum deflevit. 6 *Alii,* Carie exesum fuit. *Alii etiam aliter.*

rerum

rerum potiri magos, interpretantibus potius, Cambyſem, quæ de nece Smerdis dixiſſet, ea dixiſſe ut illi omne nomen Perſicum redderetur hoſtile. Itaque pro certo habebant Smerdin Cyri per rebellionem regnare. utpote Prexaſpe uſque pernegante à ſe fuiſſe Smerdin interfectum. Neque enim tutum ei erat poſt Cambyſis obitum fateri, ipſius manu filium Cyri interemptum. LXVII ¶ MAGUS defuncto Cambyſe ſimulando ſe Smerdin eſſe Cyri filium, qui ipſi fuerat cognominis, ſecurus regnavit menſes ſeptem, qui reliqui erant ad implendum octavum annum regni Cambyſis: per quos menſes omne genus liberalitatis in ſubditos munificentiæque exhibuit, adeo ut ejus defuncti magnum ceperit deſiderium omnes Aſiam incolentes, ipſis Perſis exceptis. Nam miſſis ad ſingulas quibus imperabat nationes edictis, magus immunitatem tributorum ac vacationem militiæ in triennium tribuit: atque hoc quidem LXVIII ſtatim adeptus imperium edixit. Octavo autem menſe, quiſnam eſſet compertus eſt hunc in modum: Erat Otanes quidam Pharnaſpis filius, ſed genere atque opibus primo cuique Perſarum par. Hic Otanes magum non eſſe Smerdin filium Cyri, primus ſuſpicatus eſt, ſed eum qui erat, hac conjectura, quod neque ex arce progrediebatur, neque Perſarum procerum quempiam ad conſpectum ſuum vocabat. Itaque [1] eum ſuſpicatus eſſe, hoc ſibi ſtatuit faciendum: Quum haberet filiam nomine Phædymam, quam Cambyſes tenuerat, cujuſque tunc magus contubernio utebatur, ut aliarum omnium Cambyſis uxorum: miſit ad eam quendam ſciſcitatum quocum homine cubaret, cum Smerdi Cyri, [2] an cum altero. Illa remiſſo nuncio negat ſe id ſcire, quippe quæ nec Smerdin filium Cyri vidiſſet unquam nec eum cum quo cubaret noſſet quiſnam eſſet. Ad hanc rurſus mittit Otanes, inquiens, Si ipſa Smerdin Cyri non habes cognitum, ſaltem ſciſcitare ab Atoſſa quocum viro tu atque illa cubitatis. non enim illa ſuum ipſius ignorat fratrem. Filia ad hoc reſpondit, Ne in Atoſſæ quidem colloquium venire poſſum, aut ullam aliam cernere mulierum cum illo cubantium. Namque hic vir, quiſquis eſt quum primum adeptus eſt regnum, nos LXIX diſperſit, aliam alibi collocans. Audienti hæc Otani res eſt viſa manifeſtior. ἄνθρωπος, ὅστις ποτέ ἐστι, παρέλαβε τὴν βασιληΐην, διέστειρε ἡμέας, ἄλλην ἄλλῃ τάξας. Ἀκούσαντι δὲ ταῦτα τῷ Ὀτάνῃ, μᾶλλον κατεφαίνετο τὸ πρῆγμα.

τὸς μάγους ἔχειν τὰ πρήγματα· ἀλλ' ὑπέστατο ὅτι ἀβουλίῃ εἰπεῖν Καμβύσεα τὸ εἶπε περὶ τοῦ Σμέρδιος θανάτου, ἵνα οἱ ἐκπολεμωθῇ πᾶν τὸ Περσικόν. ἔστι μὲν νυν ὑπέστατο Σμέρδιν τὸν Κύρου βασιλέα ἀνεστεῶτα. δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Πρηξάσπης ἔξαρνος ἦν μὴ οἱ ἀπεκτάνατο Σμέρδις· ἐπεὶ γὰρ οἱ ἀσφαλὲς, Καμβύσεω τετελευτηκότος, φάναι τὸν Κύρου υἱὸν ἀπολωλεκέναι αὐτὸν χεροῖν. Ὁ δὲ δὴ Μάγος, τελευτησάντος Καμβύσεω, ἀδεὼς ἐβασίλευσε, ἐπιβατεύων τοῦ ὀνόματος Σμέρδιος τοῦ Κύρου μούνους τοὺς ἄλλους ἐπὶ τοὺς ὑπολοίπους Καμβύσῃ ἐς τὸν ἅπαντα ἕτεα τῆς πληρώσιος· ἐν τοῖσι ἀπέδεξε τοὺς ὑπηκόους πάντας εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχειν πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, πάρεξ αὐτῶν Περσέων. Ἀποπέμψας γὰρ ὁ μάγος ἐς πᾶν ἔθνος τῶν ἦρχε, περιεῖπε ἀτελείῃσι τῇ στρατιῇ τῇ φόρου ἐπ' ἔτεα τρία. περιεῖπε μὲν δὴ ταῦτα αὐτίκα ἀνισάμενος ἐς τὴν ἀρχήν. Οὐδόν- 120 δὲ μιν ἐλύετο κατιδόντι τρόπῳ τοιῷδε. Ὀτάνης γὰρ Φαρνάσπεω μὲν παῖς, γένεϊ δὲ καὶ χρήμασι ὁμοίως τῷ πρώτῳ Περσέων ἐὼν ὁ Ὀτάνης πρῶτος ὑπώπτευσε τὸν μάγον, ὡς οὐκ εἴη ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλ' ὅστερ ἐγώ· τῇδε συμβαλλεόμενος, ὅτι τε οὐκ ἐξεφοίτα ἐκ τῆς ἀκροπόλιος, καὶ ἅτε οὐκ ἐπέλεε ἐς ὄψιν ἑωυτῷ ἐόντα τῶν λογίμων Περσέων. ὑποπτεύσας δέ μιν, ἐποίεε τάδε. ἔσχε αὐτοῦ ὁ Καμβύσης δυγατέρα, τῇ οὔνομα ἐγένετο Φαιδύμη· τὴν αὐτὴν δὴ ταύτην εἶχε τότε ὁ μάγος, καὶ ταύτῃ συνοίκεε, καὶ τῇσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῇσι τοῦ Καμβύσεω γυναιξί. πέμπων δὴ ὧν ὁ Ὀτάνης παρ' αὐτὴν τὴν δυγατέρα, ἐπυνθάνετο παρ' ὅτεῳ ἀνθρώπων κοιμῷτο, εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου, εἴτε μετ' ἄλλου τευ. ἡ δέ οἱ ἀντιπέμπει, φαμένη οὐ γινώσκειν· ἔστε γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιν ἰδέσθαι ὀδαμᾷ, ἔστε ὅς τις εἴη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἔπεμπε δὐτερα ὁ Ὀτάνης, λέγων, Εἰ μὲν αὐτὴ "Σμέρδιν τὸν Κύρου γινώσκεις, σὺ δὲ φράζε "Ἀτόσσης πυθομένου ὅτεῳ τούτῳ συνοικέει "αὐτή τε ἐκείνῃ, καὶ σύ. πάντως γὰρ δή "κου τόν γε ἑωυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει. ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ἡ δυγάτηρ, Οὔτε "Ἀτόσσῃ δυνάμεναι ἐς λόγους ἐλθεῖν, ἔστε "ἄλλοισι ὠδεμίλεε ἰδίῃσι τῶν συγκατημέ- "νων γυναικῶν. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἔσεσθαι

---

1 Quum eum ſuſpectum *impoſturæ* haberet, ita egit: Quum hab. 2 An cum alio quopiam.

τεκτλω

τρίτῳ δὲ ἀγγελίην ἐσπέμπει παρ' αὐ-
τὴν, λέγουσαν ταῦτα, Ὦ θύγατερ, δεῖσε
γενομένην εὖ, κινδυνον ἀναλαβέσθαι τὸν
ἂν ὁ πατὴρ ὑποδύειν κελεύῃ. ἢν γὰρ δὴ
μὴ ἔστι ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλὰ τὸν ἂν ὑπο-
λαδτεύω ἐγὼ, ἔστί τοι μὲν σοὶ τε συγκοιμᾶ-
σθαι μέγα, καὶ τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα,
δεῖ χαίροντα ἀπαλλάσσειν, ἀλλὰ δοῦ-
ναι δίκην. νῦν ὦν ποίησον τάδε· ἐπεάν
σοι σωθείσῃ, καὶ μάθῃς αὐτὸν καταπυν-
θάνου, ἄφασον αὐτῇ τὰ ὦτα. καὶ ἢν μὲν
φαίνηται ἔχων ὦτα, νόμιζε σεωυτῇ
Σμέρδι τῷ Κύρου συνοικέειν· ἢν δὲ μὴ
ἔχῃ, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι. ἀντιπέμπει
πρὸς ταῦτα ἡ Φαιδύμη, φαμένη κινδυνεύ-
σειν μεγάλως ἢν πιῇ ταῦτα. ἢν δὲ δὴ
μὴ τυγχάνῃ τὰ ὦτα ἔχων, δόλῳ λαμπρῷ
δὲ ἀφαιρεθεῖσα ἔσαι, εὖ εἰδέναι ὡς αἰτήσει μιν
ὅμως μὴ πιεῖν ταῦτα. ἡ μὲν δὴ
ὑποδέξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργά-
σασθαι. τῷ δὲ μάγῳ τούτῳ τῷ Σμέρδι Ο-
κῦρος ὁ Καμβύσεω ἄρχων τὰ ὦτα ἀπέ-
τεμε· ἐὼν αὐτὴ δὴ τινι ἐν σμικρῇ. ἡ ὦν δὴ
Φαιδύμη αὕτη ἡ τοῦ Ὀτάνεω θυγάτηρ,
πάντα δόκιμώσασα τὰ ὑποδέξατο τῷ πα-
τρὶ, ἐπεί τε αὐτῇ μέρος ἐγένετο τῆς
αἰτήσιος. ἦλθε τὸν μάγον (ἐν δευτέρῃ
δὲ δὴ γυναῖκες φοιτέουσι τοῖσι Πέρσῃσι) ἐλ-
θοῦσα παρ' αὐτὸν κῦδε. ὑπονώμα δ' ὁ κα-
πρῶς τῷ μάγῳ, φάσι τὰ ὦτα. μαθοῦ-
σα δὲ ἐν μαλεπῶς ἀλλ' ἐυπετέως ἐκ ἔχον-
τα τὸν ἄνδρα ὦτα, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐγε-
νέτο, πέμψασα ἐσήμηνε τῷ πατρὶ τὰ
γενόμενα. Ὁ δὲ Ὀτάνης θαλαβὼν
Ἀσπαθίνεα καὶ Γωβρύεα, Περσέων τε
πρώτους ἐόντας καὶ ἐωυτῷ δοκιμωτάτους
ἐς πίστιν, ἀπηγήσατο πᾶν τὸ πρῆ-
γμα. οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ ἄρα ὑπώπτευόν
ὕπῃ τοῦτο ἔχειν. ἀνενείκαντος δὲ τοῦ
Ὀτάνεω τοὺς λόγους, ἐδέξαντο· καὶ ἔδοξέ
σφι ἕκαστον ἄνδρα Περσέων προσλαμέσα-
σθαι τοῦτον ὅτῳ πιστεύει μάλιστα· Ὀτάνης
μὲν νυν εἰσάγεται Ἰνταφέρνεα· ὁ δὲ Γω-
βρύης, Μεγάβυζον· Ἀσπαθίνης δὲ, Ὑδάρνεα. γενομένων δὲ τούτων ἓξ, ἐσβαίνε-
ται ἐς τὰ Σοῦσα Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος
ἐκ Περσέων ἥκων· τούτων γὰρ δὴ ἦν οἱ
ὁ πατὴρ ὕπαρχος. ἐπεὶ ὦν αὐτὸς ἀπίκετο,
τοῖσι ἓξ τοῖσι Περσέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον
προσεταιρίσασθαι. συνελθόντες δὲ ἔστι
ἑόντες ἑπτὰ, ἐδίδοσάν σφι πίστις καὶ λόγους.
ἐπεί τε δὲ ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο γνώμην
ἀποφαίνεσθαι, ἔλεγε σφι τάδε, Ἐγὼ ταῦτα ἐδόκεον αὐτὸς μοῦνος ὀπῖσαι, ὅτι
τε ὁ μάγος εἴη ὁ βασιλεύων, καὶ Σμέρδις ὁ Κύρου τετελεύτηκε· καὶ αὐτοῦ τούτου εἵ-
νεκεν ἥκων ἀνδρὶ, ὡς συφέσων ὅπῃ τῷ μάγῳ δόκιμον. ἐπεί τε δὲ συμφέρεσθε ὥστε καὶ ὑμέας

itaque tertio nuncium ad eandem mittit in hæc verba, Filia, decet te bonis ortam natalibus, suscipere periculum quod te subire pater hortatur. Si enim iste Smerdis, filius Cyri non est, sed is quem ego suspicor, non debet neque tuo frui contubernio, neque quod potentiam Persarum obtinet, impune lætari, sed pœnas luere. Nunc igitur hoc agito: quum tecum cubabit, animadverteque soporatum, palpa ejus auriculas: quas si habentem compereris, cum Smerdi filio Cyri te cubare existima: sin minus, cum Smerdi mago. Ad hæc Phædyma respondet, se, si id faciat, magnum adire discrimen, quoniam probe scit, si ille careat auribus, & ipsa in palpando deprehendatur, fore ut ipsa ab illo trucidetur: tamen se id facturam. Et Phædyma quidem recipit se patri hoc esse perfecturam. Huic autem Smerdi mago Cyrus, quum regnaret, aures præciderat, non exigua de causa. Ergo Phædyma hæc Otanis filia, quæcunque receperat patri exequuta est. nam ubi vices ejus fuerunt adeundi magum, (etenim uxores Persarum per vices in orbem ad illos pergunt) adiens magum, una cubuit, ejusque, dum vehementer soporatus esset, aures palpavit: quibus carere hominem, non difficulter sed facile sane deprehendit. Ubi illuxit, celerrime patrem certiorem rei gestæ facit. Iste, sumptis Aspathine LXX
& Gobrya Persarum primoribus, & ad fidem sibi servandam accommodatissimis, rem omnem exponit, qui & ipsi sua sponte rem ita se habere suspicabantur. eoque verba quæ Otanes attulerat, admiserunt: constitueruntque ut singuli sibi singulos in societatem deligerent è Persis quibus maxime confiderent. Ascivit itaque sibi Otanes Intaphernem, Gobryas Megabyzum, Aspathines Hydarnem. hi quum sex forent, Darius à Persis (nam his pater ejus Hystaspes præerat) Susa advenit. qui quum advenisset, placuit sex Persis hunc in societatem adscisere. Qui LXXI
quum septem essent, congressi colloquutique, fidem mutuo dederunt. Quumque ad Darium ordo dicendæ sententiæ venisset, ita apud cæteros verba fecit, Equidem mihi videbar ego solus nosse magum regnare, & Smerdin, filium Cyri, mortem oppetiisse: atque ob id ipsum dedita opera huc me contuli, ad necem mago comparandam. Verum quandoquidem contigit ut vos quoque

121 rem sci-

rem ſciatis & non ſolum ego, videtur mihi confeſtim eſſe tranſigendum neque differendum. differre enim ſatius non eſt. Ad hæc Otanes, Fili, inquit, Hyſtaſpis, & patre egregio ortus es, & te nihilo inferiorem eſſe patre tuo, indolem præfers: noli tamen ita properare ad rem aggrediendam inconſulto, ſed conſiderantius illam capeſſe: quam ita demum aggredi debemus quum plures fuerimus. Tum Darius, Viri, inquit, qui adeſtis, ſi eo quem Otanes dixit utemini modo, ſciatis vos teterrime perituros. aliquis enim privati lucri ratione habita rem ad magum deferet. Et vos quidem debebatis potius per voſmet qui cœperatis, iſta exequi: ſed quoniam ſtatuiſtis ad plures referendum & me adhibendum, aut hodie tranſigamus, aut ſcitote, ſi nobis hodiernus elabatur dies, non alium occupaturum ut me apud magum accuſet, ſed me ut vos
LXXII accuſem. Ad hæc Otanes, quum cerneret Darium properare, Quoniam, inquit, nos maturare compellis, nec finis differre, age, expone nobis ipſe quonam pacto regiam introire poſſimus, & illos aggredi. excubias nanque diſpoſitas eſſe, ipſe quoque, etſi non viſu certe auditu noſti: quas qua ratione penetrabimus? Cui reſpondens Darius, Multa ſunt, inquit, Otanes, quæ nequeunt oratione declarari, ſed facto: alia, quæ oratione declarari poſſunt, ſed unde nihil clari operis exiſtit. Vos vero noſtis, excubias quæ diſpoſitæ ſunt, 1 haud-quaquam difficiles eſſe ad penetrandum. nam quum nos tales ſimus, nemo non (quiſquis ille ſit) cedet nobis, partim ob reverentiam, partim ob timorem. Adde quod habeo prætextum 2 accommodatiſſimum cui innitamur. ſiquidem è Perſis veniſſe me dicam, ac velle quædam à patre mandata regi nunciare. Ubi enim expedit mendacium dicere, dicatur. nam idem optamus, quique mendacium dicimus quique veritatem: quippe quum ii qui mentiuntur, tunc mentiantur quum perſuadendo ſunt quippiam lucri facturi: & qui verum dicunt, ideo dicant ut verum dicendo aliquod lucrum 3 conſequantur. Et alius huc, alius illuc magis propenſus eſt. ita non idem facitando, idem tamen obtinemus. quod ſi nihil lucri faciendum eſſet, peræque & verax foret mendax, & mendax verax.

εἰδέναι, ϗ μὴ μοῦνον ἐμέ, ποιέειν αὐτίκα μοι δοκέει, ϗ μὴ ὑαββαλέεϑαι. ὁ γὰρ ἄμεινον. εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης, Ὦ παῖ Ὑστάσπεος, εἰς τε πατρὸς ἀγαϑοῦ, καὶ ἐκφαίνειν ἔοικας σεωϋτὸν ἐόντα πατρὸς ὐδὲν ἧσσω· τῷ μήντοι ὑπερίεσθαι ταύτῳ μὴ ὕτω σωτάχυνε ἀβούλως, ἀλλ' ὅπῃ τὸ σαφρονέστερον αὐτὴν λάμβανε. δεῖ γὰρ πλεῦνας ἡμομμένους, ὕτω ὑπερίεσθαι. λέξει πρὸς ταῦτα Δαρεῖος, Ἄνδρες οἱ παρεόντες, τέτῳ τῷ εἰρημένῳ ἔξ Ὀτάνεω. εἰ χρήσεσϑε, ὑπίσασϑε ὅτι ἀπολέεσϑε κάκιστα. ἐξοίσει γάρ τις πρὸς τὸν μάγον, ἰδίῃ ὠφελεόμενος· ἑωϋτῷ κέρδεα. μάλιστα μὲν νῦν ὀφείλετε ἕπεσϑαι ὑμέων αὐτῶν βουλόμενοι ποιέειν ταῦτα· ἐπεί τε ἢ ὑμῖν ἀναφέρειν ἐς πλεῦνας ἐδόκεε, ϗ ἐμοὶ ὑαρίεσϑαι, ἢ ποιέωμεν σήμερον, ἢ ἴσϑι ὑμῖν ὅτι ἓν ὑαρπάσῃ τις νυκτὶ ἡμέρῃ, ὡς ἐκ ἄλλου φϑάσεμεῦ κατηγορήσας, ἀλλὰ σφέας αὐτὸς ἐγὼ κατερέω πρὸς τὸν μάγον. Λέγει πρὸς ταῦτα Ὀτάνης, ἐπειδὴ ὥρα σπερχόμενον Δαρεῖον, Ἐπεί τε ἡμέας σωϊζαχωίειν ἀναγκάζεις, ϗ ὑαρβάλλεαις ἐκ ἐᾷς, ἴϑι ἐξηγεῦ αὐτὸς ὅτεῳ τρόπῳ παιεμμεν ἐς τοὺς βασιλήϊα, ϗ ὑπερίσομεν αὐτοῖσι. φυλακὰς γὰρ δὴ διεστώσας οἶδά κω ϗ αὐτὸς, εἰ μὴ ἰδὼν, ἀλλ' ἀκούσας, ὡς τέῳ τρόπῳ περήσομεν; ἀμείβεται Δαρεῖος τοισίδε, Ὀτάνη, ἢ πολλὰ ἔστι τὰ λόγῳ μὲ ἐκ οἷά τε δηλῶσαι, ἔργῳ δὲ ἄλλα δ' ἔστι τὰ λόγῳ μὲ οἷά τε, ἔργον ἦ ὐδὲν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεται. ὑμεῖς ἦ ἴστε φυλακὰς τὰς καϑεστεώσας, ἐούσας ὐδὲν χαλεπὰς παρελθεῖν. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡμέων ἐόντων τοίων, ὐδεὶς ὅστις ἐ παρίσει· τὰ μὲν κω καϑαρδόμενος ἡμέας, τὰ δέ κω ϗ δειμαίνων. τοῦτο ἦ, ἔχω αὐτὸς σοφίην ὑπερπεσάτην, τῇ πορευόμεϑα φὰς ἄρτι τε ἥκειν ἐκ Περσέων, ϗ ὑϑέλεσϑαί τι ἔπος πρὸς τοὺς παῖδας σημῆναι τῷ βασιλέϊ. ἔνϑα γὰρ τι δεῖ ψεῦδος λέγειν, λεγέσϑω. τοῦ γὰρ αὐτοῦ ὑλισχόμεϑα οἵ τε ψευδόμενοι ϗ οἱ τῇ ἀληϑείῃ ἀϑροχρεώμενοι. οἱ μὲν γὰρ ψεύδονται τότε, ἐπεάν τι μέλλωσι τοῖσι ψεύδεσι πείσαντες, κερδήσειν· οἱ δ' ἀληϑίζονταί τι, ἵνα τῇ ἀληϑείῃ ὑπισταίσωνται κέρδος, ϗ τις μᾶλλον σφέσι" ὑπιτεάωνται. ὕτω ὦν ταῦτα ἀσκέοντες, τοῦτῳ τῷ ἐπεχόμεϑα. εἰ δὲ μηδὲν κερδήσεσϑαι μέλλοιεν, ὁμοίως ἂν ὅ, τε ἀληϑιζόμενος, ψευδὴς εἴη, ϗ ὁ ψευδόμενος, ἀληϑής.

1 Haud difficulter poſſe pertranſiri. Nam q. 2 Accomm. quo innitentes pertranſeamus. ſiquidem è P. 3 Conſequantur, & aliquis magis ipſis convertatur, vel, flectatur. id eſt, Morigerum ſe præbeat. Q. d. ut aliquis magis animum ad eorum voluntatem convertat. In iis autem quæ proxime ſequuntur, aliam lectionem ſiquitur interpres.

ὃς ἂν

"ὃς ἂν μοῦνον τῆσδε πυλωρῶν ἐκὼν παρείῃ, "αὐτοῖσι οἱ ἄμεινον ἐς χρόνον ἔσαι· ὃς δ' ἂν "ἀντιβαίνειν πειρᾶται, δεικνύω σὶ θανάτου ἐὸν πολέμιον, καὶ ἐπείγω ὠσάμενοι ἔσω, "ἔργου ἐχώμεθα. Λέγει Γοβρύης μετὰ ταῦτα, "Ἄνδρες φίλοι, ἡμῖν κότε κάλλιον "παρέξειν ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχήν, ἢ, εἰ γε "μὴ οἷοί τε ἐσόμεθα αὖτιν ἀναλαβεῖν, "ἀποθανεῖν. ὅτι γὰρ ἀρχόμεθα ἢ, ἐόντες "Πέρσαι, ὑπὸ Μήδου ἀνδρὸς μάγου, καὶ τὸ "τε ὦτα οὐκ ἔχοντος, ὅσοι τε ὑμέων Καμ- "βύσῃ νοσέοντι παρεγένοντο, πάντως κου "μέμνησθε τὰ ἐπέσκηψε Πέρσῃσι τελευτῶν "τὸν βίον, μὴ πειρεωμένοισι ἀνακτᾶσθαι "τὴν ἀρχήν. τὰ τότε οὐκ ἐπιεδεκόμεθα, "ἀλλ' ἐπὶ Σμέρδι βουλῇ ἐδουλεύσαμεν εἰπεῖν Καμ- "βύσεα. νῦν ὦν τόδε μοι δοκέει εἶναι πρῆγμα, "Δαρείῳ, καὶ μὴ Σμερδὶς οὐκ τῇ συλλόγου "τῇδε ἄλλοθι ἰούσας ἢ ὅπῃ τὸν μάγον ἰδέ- "ως. ταῦτα εἶπε Γοβρύης. καὶ πάντες ταύ- "τῃ αἶνεον. Ἐν ᾧ δὲ ἔτι ταῦτα ἐβουλεύοντο, ἐγίνετο κατὰ συντυχίην τάδε· τοῖσι μάγοισι ἔδοξε βουλομένοισι Πρηξάσπεα φίλον ποιησάσθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθεσαν πρὸς Καμ- βύσεω ἀνάρσια, ἐὸς οἱ τὸν παῖδα τοξεύσας ἀπολωλέκεε· καὶ διότι μοῦνος ἠπίστατο τὸν Σμέρδιν τῷ Κύρῳ δόκιμον, αὐτοχειρίῃ μιν ἀπολέσας· πρὸς δ' ἔτι, ἐόντα ἐν αἰεὶ μεγίστῃ τὸν Πρηξάσπεα ἐν Πέρσῃσι. τού- των δή μιν εἵνεκα καλέσαντες, φίλον ποιη- 122 σεσθαί τε λαβόντες καὶ ὅρκοισι, ἢ μὴν ἕξειν παρ' ἑωυτῷ, μηδ' ἐξοίσειν φῶς μηδενὶ ἀνθρώπων τῶν ἀπὸ σφέων ἀπάν- τῶν ἐς Πέρσας γεγονέων· ὑποσχομένου δὲ τοῦ Πρηξάσπεω ποιήσειν ταῦτα, ὡς ἀν- έπεισάν μιν οἱ μάγοι, δόντες προσέφερον, αὐτοὶ μὲν φάμενοι Πέρσας πάντας συλ- καλέειν ὑπὸ τὸ βασιλήιον τεῖχος, κεῖνον δ' ἐκέλευον ἀναβάντα ἐπὶ πύργον, ἀγο- ρεῦσαι ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου Σμέρδιος ἄρχονται, καὶ ὑπ' ἐκείνου ἄλλου. ταῦτα δὲ ὅτου ἐνετέλ- λοντο, ὡς πιστὰ τὰ δὴν ἐόντα. αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμένου γνώ- μην ὡς ἄριστα ὁ Κύρου Σμέρδις, καὶ ἐξαρνη- σαμένου τὸν φόνον αὐτοῦ. Φαμένου δὲ καὶ ταῦτα ἑτοίμου εἶναι ποιέειν τοῦ Πρηξάσπεω, συλ- καλέσαντες τοὺς Πέρσας οἱ μάγοι, ἀνεβίβασαν αὐτὸν ἐπὶ τὸν πύργον, καὶ ἀλοησόμενον ἐκέλευον

Quod autem ad janitores attinet, ſiquis eorum libenter cedet nobis, utilius ei ſuo tempore erit: ſiquis reſiſtere conabitur, ut erit hoſtis, ita tunc pro hoſte habeatur: deinde intro irrumpentes, rem tranſigamus. Poſt hæc Gobryas, Viri LXXIII amici, inquit, nobis pulchrius erit recuperare imperium. aut, ſi recuperare non poterimus, mortem oppetere, quàm, quum ſimus Perſæ, viro Medo parere, & quidem aures non habenti. Quum præſertim quicunque veſtrûm Cambyſi ægrotanti adfuiſtis, memoria teneatis quæ ille dum vita excederet, Perſis imprecatus eſt, niſi imperium recuperare tentarent: quæ nos tunc non admittebamus, 1 invidioſe dici à Cambyſe exiſtimantes. Nunc igitur calculum pono in Darii ſententiam: 2 neque hunc cœtum diſſolvendum cenſeo, ſed ſtatim adverſus magum adeundum. Hæc dicta à Gobrya cæteri comprobarunt. ¶ In- LXXIV terea vero dum ab iſtis conſultatur, forte hoc contigit, ut magi inito inter ſe conſilio ſtatuerent conſiliandum ſibi amicum Prexaſpem, quod indigna paſſus à Cambyſe eſſet, occiſo ejus filio ictu ſagittæ, & ſolus mortem Smerdis Cyro geniti noſſet, quem ipſe ſuapte manu interemiſſet: quod 3 præterea *ob id* apud Perſas maxima flagrabat invidia. His de cauſis accitum hominem, ſibi amicum comparabant: accipientes fidem ac jusjurandum, fallaciam quæ ab ipſis in Perſas facta eſſet intra ſe habiturum, neque cuiquam mortalium patefacturum, 4 pollicitantes innumerabilia ſe ei daturos. Recipiente Prexaſpe facturum ſe quæ magi ſuaſerant, iterum illi dicere, in animo ſe habere omnes Perſas ſub murum arcis convocare: ideoque jubere hunc conſcenſa turri prædicare, à Smerdi Cyri Perſis imperari, & ab alio nemine. Hæc illi præcipiebant, veluti homini ſummæ apud Perſas authoritatis, & qui ſæpenumero aſſeveraſſet eum eſſe Smerdin Cyri, ac cæ- LXXV dem à ſe factam pernegaſſet. Hæc quoque Prexaſpe ſe paratum exequi dicente, magi convocatis Perſis, hominem in turrim perductum jubent habere orationem. Prexaſpes, ea quæ ab iſtis oratus fuerat ſponte obliviſcitur: exorſuſque ab Achæmene, ſeriem familiæ Cyri recenſet: & ubi tandem devenit ad Cyrum,

ἀπελάθετο.
ἐγκωμιάζει.

ὃ ἦν, τοῦ μοῦ τι ἐκείνου προσεδέετο αὐτοῦ, τούτων μὲν ἐκὼν" ἐπελήθετο. ἀρξάμενος δὲ ἀπ' Ἀχαι- μένεος, " ἐγκωμιάζειν τοῦ πατρὸς τοῦ Κύρου. μετὰ δὲ, ὡς ἐς τοῦτο κατέβη τελευτῶν,

1 Calumnioſe 2 Neque hoc cœtu diſſoluto, eundem aliò cenſeo quam recta ad magum. 3 Præterea apud Perſas in maxima exiſtimatione eſſet. 4 Pollicitantes ſe decies millies ipſius bona multiplicaturos.

comme-

commemoravit illius in Persas beneficia. His expositis, prompsit veritatem, causatus ideo se hactenus occultasse quod sibi tutum non fuisset proferre rem gestam, sed impræsentiarum necessitate coactum proferre: dixitque se à Cambyse adactum Smerdin Cyri occidisse, & magos esse qui regnent. Multis quoque verbis Persas devovit nisi rursus imperium recuperarent, ac magos ulciscerentur. Hæc loquutus, sese in caput à turri præcipitem dedit. Hunc in modum Prexaspes, vir per omne tempus
LXXVI vitæ spectatus, occubuit. ¶ At septem Persæ, ubi constituerunt aggredi protinus magos, neque rem differre, deos comprecatum ierunt, ignari omnino eorum quæ circa Prexaspem acta essent: sed hæc inter eundum in medio itineris audierunt: eoque à via secedentes, [1] iterum colloquuti sunt. Quorum qui cum Otane optaverant rem prorsus differri, videbant negantes tunc esse adoriendam: qui vero cum Dario, confestim eundum, & quod decretum esset peragendum. Eis concertantibus, apparuerunt septem accipitrum paria, insectantium duo paria vulturum, eosque vellicantium atque infestantium. Quod intuentes septem Persæ, sententiam Darii comprobarunt: & mox freti avibus ad regiam cum fiducia perrexe-
LXXVII runt. Ubi ad portas adfuerunt, prout Darius senserat, ita evenit. nam custodes reveriti Persarum primarios, nec aliquid hujusmodi suspicantes ex his fore, qui venirent divina cum pompa, ne interrogaverunt quidem. Ubi in aulam introgressi sunt, offendunt eunuchos qui erant à nunciis, & ab his qua gratia venirent interrogantur. Simulque inter percontandum janitoribus minitabantur quod homines ingredi permisissent: atque ulterius pergere volentes eosdem prohibebant. Illi se mutuo cohortati, eductis gladiis, eos à quibus arcebantur, ibidem, trucidant: iisdemque cursu in conclave contendunt, intra quod tunc forte ambo magi agebant, & de iis quæ à Prexa-
LXXVIII spe erant acta consultabant. Qui quum vidissent tumultuantes eunuchos atque vociferantes, procurrerunt uterque: & quod hebat animadvertentes, [2] ad vires conversi sunt: quorum unus occupat arcum, alter lanceam sumit.

ἔλεγε ὅσα ἆσαθα Κῦρ. Πέρσας πεπτώκοι· διεξελθὼν ὃ ταῦτα, ἐξέφαινε τῷ ἀληθεῖ λόγῳ, φάμενος. πρότερον μὲν κρύπτειν· οὐ γὰρ οἱ ἐξ ἀσφαλὲς λέγειν τὰ γεγενημένα· ἐν ὃ τῷ παρεόντι ἀναγκαίως μιν καταναμβάνειν φαίνειν. καὶ δὴ ἔλεξε, ὡς μὲ Κύρου Σμέρδιν ὡς αὐτὸς ὑπὸ Καμβύσεω ἀναιρεζόμενος. ἀπεκτείνειε, τοὺς μάγους ὃ βασιλεύειν. Πέρσῃσι ὃ πολλὰ ἐπαρησάμενος, εἰ μὴ ἀνακτησαίατο ὀπίσω τὴν ἀρχὴν, καὶ τοὺς μάγους πεσαίατο, ἀπῆκε ἑωυτὸν ἐπὶ κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω. Πρηξάσπης μὲν νυν ἐὼν ἐπὶ πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκιμος, οὕτω ἐτελεύτησε. Οἱ ὃ δὴ ἑπτὰ τῶν Περσέων, ὡς ἐβουλεύσαντο αὐτίκα ἐπιχειρέειν τοῖσι μάγοισι, καὶ μὴ ὑποβάλλεσθαι, ἦσαν ἐνθάμβιοι τοῖσι σημηίοισι, καὶ τῷ τε Πρηξάσπεα προηγμένων εἰδότες ἔργα. ἔν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέσῃ ἐγένοντο, καὶ τὰ τῷ τε Πρηξάσπεα γεγονότα ἐπυνθάνοντο. ἐνθαῦτα ἀναστάντες τὴν ὁδὸν, ἐδίδοσαν αὐτοῖσι σφίσι λόγους· οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνεα, πάγχυ κελεύοντες ὑποβάλλεσθαι, μηδὲ οἰδόντων τῶν πρηγμάτων, ἐπιτίθεσθαι· οἱ ὃ ἀμφὶ τὸν Δαρεῖον, αὐτίκα τε ἰέναι, καὶ τὰ δεδογμένα ποιέειν, μηδ' ὑποβάλλεσθαι. ὡνειζομένων δ' αὐτῶν, ἐφάνη ἱρήκων ἑπτὰ ζεύγεα, δύο αἰγυπιῶν ζεύγεα διώκοντά τε καὶ πίλλοντα καὶ ἀμύσσοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ, τήν τε Δαρείου πάντες αἶνεον γνώμην, καὶ ἔπειτα ἦσαν ἐπὶ τὰ βασιλήια τεθαρρηκότες τοῖσι ὄρνισι. Ἐπισᾶσι ὃ ἐπὶ τὰς πύλας ἐγένετο οἷόν τι Δαρείῳ ἡ γνώμη ἔφερε. καταδεόμενοι γὰρ οἱ φύλακοι ἄνδρας τοὺς Περσέων πρώτους, καὶ ὄφιν τοιοῦτον ὑποπτύοντες ἐξ αὐτῶν ἔσεσθαι, παρίεσαν, δείσαντες μὴ πομπὴ χρεωμένους, ὦδ' ἐπηρώτα ἕκαστος. ἐσιέναι τε ὃ καὶ παρῆλθον ἐς τὴν αὐλὴν, ἐπῆκταν τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐσφέρουσι δυνέχοισι, οἳ σφέας ἰσόρεον ὅ, τι θέλοντες ἥκοιεν· καὶ ἅμα ἰσορέοντες τότε, τοῖσι πυλωροῖσι ἀπείλεον ὅτι σφέας παρῆκαν. ἴσχον τε βουλόμενοι τοὺς ἑπτὰ ἐς τὸ πέρσω παριέναι· οἱ ὃ, διακελευσάμενοι, καὶ συνασάμενοι τὸ ἐγχειρίδιον, τότε μὲν τοὺς ἴσχοντας, αὐτῶν ταύτῃ συγκεντέουσι· αὐτοὶ ὃ ἦσαν δρόμῳ ἐς τὸν ἀνδρεῶνα. Οἱ ὃ μάγοι ἔτυχον ἀμφότεροι τηνικαῦτα ἐόντες ἔσω, καὶ τὰ ἀπὸ ἑωυτῶν εἶδον τοὺς δυνέχους τεθορυβημένους τε καὶ βοῶντας, ἀνά τε ἕλκουσι πάλιν ἀμφότεροι, καὶ ὡς ἔμαθον τὸ ποιεύμενον, πρὸς ἅλκιμα ἐτράποντο. ἁ μὲ δὴ αὐτέων φθάνει τὰ τόξα καταλόμενος, ὁ ὃ, πρὸς τὴ αἰχμὴν ἐτράπετο.

1 Rem iterum in disquisitionem vocaverunt. Ex quibus Otanes omnino autor erat ut differrent, neque rebus flagrantibus incœptum capesserent: (*vt legatur* οἰδέντων) at Darius contra. 2 Vires suas adversus illos experiri cœperunt. *Vel*, Pro viribus illis obsistere cœperunt.

ὀνθαύνα ᾗ συνθήκην ἀλλήλοισι. τῷ μὲν δὴ τὰ τέλεα ἀναλαβόντι αὐτίκα, ἐόντων τε αὐχέν ἀμφὶ τῷ πολεμίων, καὶ προσεπιθώων, ἦν χρησὰ ᾖδειν. ὁ δ' ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἠμύνετο· καὶ τοῦτο μὲν, Ἀσπαθίνεω παῖει ἐς τὸν μηρόν. τοῦτο δ', Ἰνταφέρνεα ἐς τὸν ὀφθαλμόν. καὶ ἐτερείδη μὲν τῷ ὀφθαλμῷ ἐκ τοῦ θρώματος. ὁ Ἰνταφέρνης, ὑμῖν ἀπέθανε γε. τῷ μὲν δὴ μάγον ἔτερος τρωματίζει τέτες· ὁ δ' ἕτερος, ἐπεὶ τέ οἱ τὰ τάξα ᾖδεν" χρησὰ ἐλάμετο, ἦν γὰρ δὴ θάλαμος ἐσέχων ἐς τὸν ἀνδρεῶνα, ἐς τοῦτον καταφεύγει, θέλων αὐτῷ προσθεῖναι τὰς θύρας· καὶ οἱ συνεσπίπτουσι ἑπτὰ δύο, Δαρεῖός τε καὶ Γοβρύης. συμπλακεὶς ὁ Γοβρύεω τῷ μάγῳ, ὁ Δαρεῖος ἐπισχὼν ἐπορᾷ, οἷα ἐν σκότεϊ, προμηθεόμενος μὴ πλήξῃ τὸν Γοβρύην. ὁρέων δέ μιν ἀργὸν ἑστεῶτα ὁ Γοβρύης, εἴρετο ὅτι οὐ χρῆται τῇ χερί· ὁ δ' εἶπε, Προμηθεόμενος σέο, μὴ πλήξω" Γοβρύης δ' ἀμείβετο, "Ὦθει καὶ δι' ἀμφοτέρων τὸ ξίφος. Δαρεῖος δ' πιθόμενος, ὥσπερ τε τὸ ἐγχειρίδιον, καὶ ἔτυχε κατὰ τοῦ μάγου. Ἀποκτείναντες δὴ τοὺς μάγους, καὶ ἀποταμόντες αὐτίκα τὰς κεφαλὰς, τοὺς μὲν τρωματίας ἐωυτῶν αὐτοῦ λείπουσι, καὶ ἀδυνασίης εἴνεκεν, καὶ φυλακῆς τῆς ἀκροπόλιος· οἱ δὲ πέντε αὐτίκα, ἔχοντες τοὺς μάγων τὰς κεφαλὰς, ἔθεον, βοῇ τε καὶ παταγῳ χρεώμενοι. καὶ Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπεκαλέοντο, ἐξηγεόμενοί τε τὸ πρῆγμα, καὶ δεικνύοντες τὰς κεφαλάς· καὶ ἅμα ἐκτείνον πάντα τινὰ τῶν μάγων τὸν ἐν ποσὶ γινόμενον. οἱ δὲ Πέρσαι, μαθόντες τὸ γεγονὸς ἐκ τοῦ ἐπαΐειν, καὶ τὸν μάγων τὸν ἀπάτην, ἐδικαίευν καὶ αὐτοὶ ἑωυτοῖσι τοιαῦτα ποιέειν. σωσαμένοισι δὲ τὸ ἐγχειρίδιον, ἐκτείνον ὅκου τινὰ μάγον εὕρισκον. εἰ δὲ μὴ νὺξ ἐπελθοῦσα ἔσχε ἐλίπον ἂν οὐδένα μάγον. ταύτην τὴν ἡμέρην θεραπεύουσι Πέρσαι κοινῇ μάλιστα τῶν ἡμερέων καὶ ἐν αὐτῇ, κορὴ ὁρτὴν μεγάλην ἄγουσι, ἣν κέκληται ὑπὸ Περσέων" μαγοφονίαν· ἐν τῇ μάγον οὐδένα ἔξεστι φανῆναι ἐς τὸ φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἑωυτοὺς οἱ μάγοι ἔχουσι τὴν ἡμέρην ταύτην. Ἐπεί τε δὲ κατέσχε ὁ δόρυβος, καὶ ἐντὸς πέντε ἡμερέων ἐγένετο, ἐβουλεύοντο οἱ ἐπαναστάντες τοῖσι μάγοισι περὶ τῶν πρηγμάτων πάντων· καὶ ἐλέχθησαν λόγοι ἄπιστοι μὲν ἐνίοισι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὦν. Ὀτάνης μὲν ἐκέλευε ἐς μέσον Πέρσῃσι καταθεῖναι τὰ πρήγματα, λέγων τάδε, Ἐμοὶ δοκέει, ἕνα μὲν ἡμέων μούναρχον μοῦνον μηκέτι γενέσθαι· οὔτε γὰρ ἡδύ, οὔτε ἀγαθὸν.

atque inde 1 miſcentur invicem. Verum arcus ei qui illum ſumpſerat, quum hoſtes juxta eſſent, nulli uſui fuit: alter qui ſe lancea tuebatur, tum Aſphathinis femur percuſſit, tum oculum Intáphernis: oculoque ex vulnere Intaphernes, non tamen & vita privatus eſt. Hos igitur alter magorum vulneravit: alter vero, quando arcus ei nulli uſui erat, in thalamum qui erat conclavi contiguus, ſe proripuit, fores occluſurus. Sed illuc duo de ſeptem cum eo irrumpunt, Darius & Gobryas: 2 quum autem Gobryas eſſet implicitus cum mago, Darius adhuc ſtans atque hærens, conſiderabat ne Gobryam feriret in tenebris. Eum cernens Gobryas ociosum ſtantem, interrogavit cur non uteretur manu. Reſpondenti Dario, Diſpicio ne te feriam, tu vero, inquit, vel per utrumque exige gladium. Cui Darius obtemperans, pugionis ictu vibrato magum caſu percuſſit. Interfectis magis capita demunt, eaque geſtantes quinque eorum duobus reliquis qui ſaucii erant illic relictis, tum quod invalidi eſſent, tum arcis tuendæ cauſa, foras procurrunt cum vociferatione ac tumultu: cæteroſque Perſas compellando, rem geſtam exponebant, capita oſtentantes: & ſimul quicunque magorum ipſis occurrebat mactabant. Perſæ, cognito quod actum ab his erat, ac dolo magorum, & ipſi facienda ſibi eadem conſuerunt: eductiſque gladiis, ut quenque reperiebant magum, interficiebant: &, niſi noctis interventu cohibiti fuiſſent, neminem magorum reliquiſſent. Hunc diem Perſæ maxime ſolennem publice obſervant, & in eo ingens celebrant feſtum, vocantes id *magophonian, id eſt, magorum cædem.* quo die nulli magorum fas eſt prodire in lucem, ſed cuncti ſe intra domum continent. ¶ Ubi reſedit tumultus, dieſque quinque exceſſere, ii qui magos invaſerant, de omni rerum ſtatu conſultabant. Quorum orationes etſi apud nonnullos Græcorum fide carent, tamen hujuſmodi fuerunt: Otanes hortabatur ut rem Perſicam in medium conſtituerent, ita inquiens, 3 Unum è nobis principem fieri, amplius mihi non videtur: neque enim id aut jucundum eſt, aut bonum.

LXXIX

LXXX

---

1 Manus conferebant. 2 Quum autem pedem conferret cum m. *Vel*, Quum autem manum confereret, *Vel*, Quum adortus eſſet Gobryas magum. 3 Ego certe, ut poſthac noſtrum unus rerum ſolus potiatur, *vel*, ut totum imperium uni noſtrum poſthac deferatur, autor non fuerim. *Q. d. Non cenſeo poſthac de hoc cogitandum ut imperium uni deferatur. Neque enim dicit*, Poſthac deferatur, *quaſi jam antea delatum fuerit. Sic* intelligendum *paulo poſt* μετίσης ἡμέας μοναρχίης.

1 Nam

1 Nam & quo licentiæ Cambyſes proceſſerit, noſtis, & quo magus. 2 Quid igitur nobis opus eſt monarchia, quam ſuſtulimus: in qua licet pro libidine agere omnia impune? quæ virum, etiamſi optimus omnium fuerit, tamen quum in ea poſitus eſt, extra conſuetos abjecerit ſenſus? Quippe quum præter invidiam ab initio ingenitam homini, ingeneretur ex præſentibus bonis inſolentia. 3 Itaque hæc duo mala habens, nimirum omnem malitiam habet, tum per inſolentiam, quod expletus omnibus rebus eſt, tum per invidiam multa facinora admittens. Atenim vir tyrannus, ut qui omnia bona obtineat, debebat ſine livore eſſe: verum ita natura comparatum eſt 4 ut is ſit adverſarius popularibus ſuis. ſiquidem eorum optimis quibuſque qui ſuperſtites ſunt atque vivunt, invidet, 5 deterrimis delectatur: &, quod indecentiſſimum eſt, criminationes admittere optimum putat. Nam ſive admireris eum modeſte, offenditur quod non effuſe hoc facias: ſive effuſe facias, offenditur, quaſi ſibi aſſenteris. Et ut exequar dicendo quæ maxima ſunt, jura patriæ labefactat, fœminis vim affert, indemnatos interimit. At quum dominatur multitudo, primum quidem nomen obtinet omnium pulcherrimum, iſonomian, *id eſt juris æquibilitatem*: deinde vero nihil eorum agit quæ monarchus: *hoc eſt unicus princeps*. nam magiſtratus tum ſorte deliguntur, tum adminiſtratorum rationem reddunt: omnia denique conſilia in commune referuntur. 6 Itaque (ut meam dicam ſententiam) cenſeo nobis monarchiæ dejectoribus ſtatum multitudinis eſſe optandum. in multitudine enim omnia inſunt. Otanes quidem hanc ſententiam dixit.

LXXXI Megabyſus autem ad oligarchiam *i. ad ſtatum paucorum*, rem traducens, ad eam ſocios hortabatur, his verbis, Quæ Otanes dixit de abolenda tyrannide, ea ſint pro dictis à me quoque: ſed quatenus hortabatur ſummam rerum deferri ad multitudinem, in hoc ab optima erravit ſententia. Etenim populari multitudine nihil eſt neque inſipientius, neque inſolentius. Itaque eos 7 qui tyranni ſæ-

εἰδετε μὲν γὰρ τὰ τῷ Καμβύσεω ὕβρεις
ἐπ' ὅσον ἐπεξῆλθε, μετεχέατε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος. κῶς δ' ἂν
εἴη χρῆμα κατηρτημένον μοναρχίη, τῇ
ἔξεστι ἀνευθύνως ποιέειν τὰ βέλεται; καὶ
γὰρ ἂν τὸν ἄριστον ἀνδρῶν πάντων
στάντα ἐς τοιοῦτο τὰ ἀρχαίου, ἐκτὸς τοῦ
εἰωθότος νοημάτων στήσειε. ἐγγίνεται
μὲν γὰρ οἱ ὕβρις ἅμα τῇ παρεόντων
ἀγαθῶν, φθόνος δὲ ἀρχῆθεν ἐνεμφύεται ἀνθρώπῳ. δύο δ' ἐχων ταῦτα, ἔχει
πᾶσαν κακότητα. τὰ μὲν γὰρ ὕβρει κεχορημένος ἔρδει πολλὰ καὶ ἀτάσθαλα·
τὰ δὲ, φθόνῳ. καίτοι ἄνδρα γε τύραννον, ἄφθονον εἶναι χρεόν, ἐχοντά γε πάντα τὰ ἀγαθά· τὸ δ' ἐναντίον τούτου
ἐς τοὺς πολίτας πέφυκε· φθονέει γὰρ τοῖσι ἐοῦσι μετρίως τε καὶ ζώουσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίστοισι τῇσι ἀστῶν. ἄμα
δὲ κολακὰς ἄριστον ἐνδέκεται ἥκειν. ἀναρμοστότατον δὲ πάντων· λίην τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θωυμάζεις, ἀχθεται ὅτι
οὐ κάρτα θεραπεύεται· λίην τε θεραπεύη τις κάρτα, ἄχθεται ὅτι δωπεῖ
αὐθέκτης ἐστί. τὰ δὲ δὴ μέγιστα ἔρχομαι
ἐρέων· νόμαιά τε κινέει πάτρια, καὶ
βιᾶται γυναῖκας, κτείνει τε ἀκρίτους.
πλῆθος δὲ ἄρχον, πρῶτα μὲν, οὔνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσονομίη·
δεύτερα δὲ, τέτων τῶν ὁ μούναρχος
ποιέει οὐδέν. πάλιν μὲν γὰρ ἀρχὰς ἄρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, βουλεύματα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. τίνεμεν ὦν γνώμην, μετεῖναι ἡμέας μοναρχίης, τὸ πλῆθος αἴξειν.
ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἔνι τὰ πάντα.
Ὀτάνης μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην
ἐσέφερε. Μεγάβυζος δὲ ὀλιγαρχίην συνέλυε ὧδε παραινέων, λέγων τάδε, Τὰ μὲν
Ὀτάνης, εἶπε, τυραννίδα παύων, λέλεχθω καὶ ἡμῖν ταῦτα· τὰ δ' ἐς τὸ
πλῆθος ἄνωγε φέρειν τὸ κράτος,
γνώμης τῆς ἀρίστης ἡμάρτηκε. ὁμίλου 124
γὰρ ἀχρηίου οὐδὲν ἔστι ἀξυνετώτερον,
οὐδὲ ὑβριστικώτερον. καὶ τυραννίδος ὑ-

ἐπ' ὅσον ἐπεξῆλθε, μετεχέατε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος.

---

1 Nam quo progreſſa ſit Cambyſis inſolentia vidiſtis, & magi inſolentiam experti eſtis. 2 Quomodo autem monarchia ſit res bene ordinata, in qua licet pro lib. &c. *Vel*, Quomodo autem in monarchia res bene compoſitæ eſſe poſſint? 3 Hæc autem duo habens, omne vitium habet. 4 Ut contrario modo ſe in populares ſuos gerat. *Vel*, Contrariis moribus erga ſuos populares præditus ſit. *Vel brevius*, Sed contra comparatus eſt in cives. *ut ἐναντίον ſumatur adverbialiter.* 5 Deterrimis delectatur: criminationibus etiam, *vel calumniis*, locum dare optimum putat. Et (quod eſt quiddam minime omnium ſecum conſentiens) ſiquidem eum mediocri, *vel, modica*, admiratione proſequaris, infenſus eſt quod non impenſe colatur: ſin impenſe quis eum colat, eo cultu, tanquam aſſentatione, offenditur. 6 Nobis igitur cenſeo, miſſam facientibus tyrannidem, evehendam, *vel, provehendam*, eſſe multitudinem in multitud. &c. *id eſt, miſſam facientibus de tyrannide deliberationem.* 7 Qui tyranni inſo——

" θεειν φθόνον ἴλαι ἄνδρας, ἐς δήμου ἀκολά-
" σιν ὕβριν πεσεῖν, ἔστι ἐδαμῶς ἀναεκτέον.
" ὁ μὲν γὰρ, εἴ τι ποιέει, γινώσκων ποιέει· τοῦ
" δὲ οὐδὲ γινώσκειν ἔνι. κῶς γὰρ ἂν γινώσκοι, ὃς
" οὔτ' ἐδιδάχθη, οὔτε οἶδε καλὸν οὐδὲν, οὐδ' οἰ-
" κήιον· ὠθέει τε ἐμπεσὼν τὰ πρήγματα
" ἄνδυ νόου, χειμάρρῳ ποταμῷ ἴκελος. δήμῳ
" μὴ νυν οἱ Πέρσησι κακὴν νοέουσι, ὅτι χρέ-
" ωὸν. ἡμεῖς γὰρ ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ὁπλέξαν-
" τες ὁμιλίην, τούτοισι περιθέωμεν τὸ κράτος.
" ἐν γὰρ δὴ τούτοισι καὶ αὐτοὶ ἐνεσόμεθα· ἀρίστων
" γὰρ ἀνδρῶν εἰκὸς ἀρίστα βουλεύματα γίνεσθαι.
τῷ μὲν νυν Μεγάβυζος " ταῦτα δὴ ταύτῃ γνώμῃ εἰς-
ἐφερε. Τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀποδείκνυτο
" γνώμην, λέγων, Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Με-
" γάβυζος, ἐς τὸ πλῆθος ἔχοντα, δοκέει
" ὀρθῶς λέξαι· τὰ δ' ἐς ὀλιγαρχίην, οὐκ
" ὀρθῶς. τριῶν γὰρ προκειμένων, καὶ πάν-
" των τῶν λέγω ἀρίστων ἐόντων, δήμου τε
" ἀρίστου, καὶ ὀλιγαρχίης, καὶ μουνάρχου, πολ-
" λῷ τοῦτο προέχειν λέγω. ἀνδρὸς γὰρ ἑνὸς
" τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἀμεινον ἂν φανείη. γνώ-
" μῃ γὰρ τοιαύτῃ χρεώμενον, ἄπιστος ἂν εἴη
" ἂν ἀμφιμήτως τοῦ πλήθεος· σιγῶντά τε
" ἂν βουλεύματα ὀπὶ δυσμενέας ἄνδρας ἥ-
" κιστα μάλιστα· ἐν δὲ ὀλιγαρχίῃ, πολλοῖσι
" ἀρετὴν ἐπασκέουσι ἐς τὸ κοινὸν, ἔχθεα
τῶν αὐτῶν γὰρ " ἴσχυρὰ φιλέει ἐγγίνεσθαι. " αὐτὸς γὰρ
" ἕκαστος βουλόμενος κορυφοῦσθαι ἔπεα, γνώ-
" μησί τε νικᾶν, ἐς ἔχθεα μεγάλα ἀλλή-
" λοισι ἀπικνέονται. ἐξ ὧν στάσιες ἐγγί-
" νονται· ἐκ δὲ τῶν στάσιων, φόνος· ἐκ τοῦ
" φόνου, ἀπέβη ἐς μουναρχίην. καὶ ἐν
τούτῳ δηλοῖ τοῦτο ὅσῳ " ὅσον ἔστι τοῦτο ἄριστον.
" δήμου τε αὖ ἄρχοντος ἀδυνατέειν μὴ ἐ
" κακήτεα ἐγγενέσθαι· κακήτεος δὲ τοῦτο
" ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ, ἔχθεα μὲν ἐκ ἐγ-
" γίνεται τοῖσι, φιλίας δὲ ἰσχυράς. οἱ γὰρ
" κακοῦντες τὰ κοινὰ, συγκρύπτοντες πι-
" εῦσι. τοῦτο δὲ τοιοῦτο γίνεται, ἐς ὃ ἂν τῳ-
" τὰς τις τοῦ δήμου τοὺς τοιούτους παύσῃ. ἐκ δὲ
" αὐτοῦ θωυμάζεται ὑπὸ δὲ τοῦ δήμου δή-
τοῦ δὲ, " μου θωυμαζόμενος " δὴ, ἐν ὧν ἐφάνη μέν-
" αρχος ἐών. καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος
" ὡς ἡ μουναρχίη κράτιστον. ἑνὶ δὲ ἔπει πάν-
" τα συλλάβοντα εἰπεῖν, πόθεν ἡμῖν ἡ ἐλευ-
" θερίη ἐγένετο; καὶ τοῦ δόντος; πότερα πα-
" ρὰ τοῦ δήμου, ἢ ὀλιγαρχίης, ἢ μουνάρχου;

vitiam fugiunt, ad intemperantis plebis recidere sævitiam, nequaquam tolerandum est. Nam tyrannus, siquid facit, intelligens facit: 1 at plebi suum est nihil intelligere, quo enim pacto sciat, qui neque edoctus est, neque honestum novit, ne domesticum quidem? & qui ad res agendas sine consilio præceps ruit torrenti flumini similis? Quare siqui male consultum Persis cupiunt, ii statu populari utuntur: nos vero cœtu virorum optimorum delecto, ad eos imperium deferamus. nam inter eos & ipsi erimus, & ex optimis viris credibile est optima existere consilia. Hanc Megabyzus sententiam dixit. Tertio loco suam Darius, inquiens, Quæ Megabyzus dixit, quatenus ad statum popularem pertinent, recte mihi videtur dixisse: quatenus autem ad statum paucorum, non recte. propositis enim tribus statibus, & his omnibus optimis, ut optime imperet populus, optime pauci, optime unus, inter hæc multo antecellere unius imperium sentio. imperio enim unius viri qui optimus sit, nihil melius esse constat. 2 Quod qui sentit, non immerito statum popularem missum faciat. ut taceam sic præcipue consilia in adversarios trahi solere. At in statu paucorum, quum plures virtuti incumbant in publicum, vehementiora privatim odia excitari consueverunt. quum enim quisque princeps esse optet, & in dicenda sententia vincere, ad ingentia inter se odia evadunt. Ex quibus seditiones existunt, è seditionibus cædes, è cædibus ad unius imperium devenitur. unde intelligi datur quanto sit hoc illo præstantius. Jam vero, plebe imperante, fieri non potest quin malitia exoriatur: exorta malitia in republica inter malos, non odia fiunt, sed amicitiæ validæ. qui enim adversus rempublicam facinorosi sunt, mutuo se occultant: idque tamdiu sit dum aliquis populo præpositos tales homines compescat, is videlicet quem populus inter cæteros admiretur. Hic quum admirationi est, tunc vere 3 monarchus ostenditur, declarans in hoc monarchiam esse rem omnium præstantissimam. Atque ut in summam omnia colligam, unde nobis libertas extitit, & à quo data? à populone, an ab oligarchia, an à monarcho?

LXXXII

---

lentiam fugiunt, in plebis effrenæ insolentiam incidere, neque. 1 At plebi nulla intelligentia ineſt. quomodo enim intelligat [*vel*, unde enim intelligentia ei adsit] qui nec edoctus est nec novit honestum quicquam, ne in sua quidem familia: & qui ad res ag. *&c. Sed οἰκήιον potest & aliter exponi.* 2 Nam qui hoc animo præditus sit, sine ulla reprehensione multitudinem gubernaverit: ut tac. *Sequentis autem proxime loci scriptura mendi suspecta est. Videtur tamen posse ita reddi,* Atque hac potissimum ratione [*vel*, hoc potissimum modo] consilia taceri apud adversarios queant. 3 Monarchus evadit,

Ego igi-

Ego igitur 1 sentio, quum sitis per unum virum liberati, vos debere talem rem complecti, ne alioqui leges patrias dissolvatis bene conditas: quod nequaquam
LXXXIII satius est. Hæ tres dictæ fuerunt sententiæ, quarum ultimæ quatuor reliqui assenserunt. Otanes, qui juris æquabilitatem facere Persis studebat, ubi ipsius sententia rejecta est apud alios, ita in medium loquutus est, 2 Viri seditiosi, quoniam constat necesse esse unum aliquem è nobis regem fieri, sive per sortem, sive permissu Persarum per multitudinis electionem, sive qua alia ratione, equidem ego 3 vobis non refragor: quippe qui neque præesse volo, neque subesse. Et hac lege cædo vobis jus meum imperii, ut nulli vestrûm aut ipse ego, aut ullus unquam meorum subsit. Otane hæc loquuto, cæteri sex ejus postulatis assenserunt. Ita hic aliis non refragatus, è me-
LXXXIV dio abiit alio sessum. 4 Cæteris autem septem de rege justissime deligendo consultantibus, visum est, si ad aliquem ex ipsorum numero regnum perveniret, Otanem donari debere peculiariter ejusque deinceps posteros cum omni alio magnificentiæ genere apud Persas honorificentissimo, tum Medica quotannis veste. Quæ ideo decreverunt ei donanda quod primus rem agitaverat, & ipsos in cœtum coegerat. Et hæc quidem peculiariter Otani decreverunt: illa vero in commune, ut regiam introire unicuique è septem sine internuncio liceret, nisi forte cum uxore cubaret rex: neve regi fas esset aliunde quam è familia conjuratorum uxorem ducere. De regno autem hunc in modum: ut sub ortum solis conscensis equis, dum in suburbanis vectarentur, cujus equus vocem primum ediditset, is regnum Cambysis obtineret. E-
LXXXV rat autem Dario quidam equiso, vir solers, nomine OEbares: ad quem Darius, postquam è cœtu digressi sunt, ita inquit, OEbares, de regni negocio sic inter nos convenit: Sub ipsum statim solis ortum equis conscensis, ut cujus equus vocem primus ediderit, is regno potiatur. quare siquid solertiæ habes, nunc comminiscere, ut nos obtineamus hoc decus, & nemo alius. Ad eum respondens OEbares, Here, inquit, si in

ἐγὼ τοίνυν γνώμην, ἡμέας ἐλευθερώθεν- "
τας ἀφ' ἑνὸς ἀνδρὸς, τὸ τοιοῦτο μὴ ἐπεισέλκειν. "
χωρὶς τε τούτου, πατρίους νόμους μὴ λύειν "
ἐχόντας εὖ. ἐ γὰρ ἄμεινον. Γνώμας μὲν δὴ
τρεῖς αὗται προσηέχτο. οἱ δὲ ἑπτὰ ἀνδρῶν προσέθεντο ταύτῃ. ὡς δὲ ἐσ-
ώθη τῇ γνώμῃ ὁ Οτάνης, Πέρσῃσι ἰσονο-
μίην ἀποδιδοὺς πιθόμενος, ἔλεξε ἐς μέσον αὐ-
τοῖσι τάδε, Ἄνδρες ξασιῶται, δῆλα γὰρ δὴ "
ὅτι δεῖ ἕνα γέ τινα ἡμέων βασιλέα γενέσθ "
ἤτοι κλήρῳ γε λαχόντων, ἢ ὑπιτρεψάντων "
τῷ Περσέων πλήθεϊ τὸν ἂν" ὀκεῖνοι ἕλων- "
ται, ἢ ἄλλῃ τινὰ μηχανήν. ἐγὼ μὲν νυν "
ὑμῖν οὐκ ἐναγωνιεῦμαι. οὔτε γὰρ ἄρχειν οὔτε "
ἄρχεσθαι ἐθέλω. ὅτι τούτῳ δὲ ὑποξισαμαι "
τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ᾧ τε οὐδ' ὑμέων ἄρ- "
ξομαι, οὔτε αὐτὸς ἐγὼ, οὔτε οἱ ἀπ' ἐμεῦ "
αἰεὶ γινόμενοι. τούτῳ εἰπαντι ταῦτα, συνε-
χώρεον οἱ ἑξ ὅτι τούτοισι. ἔνθ' ἂν δὴ σφι οὐκ
ὀνηγωνίζετο, ἀλλ' ὃν μέσῳ κάθηρο. καὶ νῦν
αὕτη ἡ οἰκίη διατελέει μούνη ἐλευθέρη οὖσα
Περσέων, καὶ ἀρχείαν τοσαύτην ὅσην αὐτὴ
θέλει, νόμους οὐκ ὑποβαίνουσα τοὺς Περσέων.
Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἑπτὰ ἐβουλεύοντο ὡς βασι-
λέα δικαιότατα γήσονται· καί σφι ἔδοξε,
Ὀτάνῃ μὲν καὶ τοῖσι ἀπὸ Ὀτάνεω αἰεὶ γινο-
μένοισι, ἰέναι ἐς ἄλλόν τινα τῶν ἑπτὰ ἔλθῃ ἡ
βασιληίη, ἐξαίρετα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μη-
δικὴν ἔτεϊ· ἐνδέειν δὲ καὶ τὰ πᾶσαν δωρεὴν
ἣ γίνεται ὃν Πέρσῃσι τιμιωτάτη. τοῦδε δὲ
εἵνεκεν ἐβούλοντο οἱ ἑπτὰ ταῦτα, ὅτι ἐβου-
λεύσατο τε πρῶτος τὸ πρῆγμα, καὶ συνέστησε
αὐτός. ταῦτα μὲν δὴ Ὀτάνῃ ἐξαίρετα. τάδε δὲ ἐς τὸν κοινὸν ἐβούλευσαν, παρείναι ἐς
τὰ βασιλήια πάντα τὸν βουλόμενον τῶν
ἑπτὰ ἄνευ ἐσαγγελέος, ἢν μὴ τυγχάνῃ εὕδων
μετὰ γυναικὸς βασιλεύς· γαμέειν δὲ μὴ ἐξεῖ-
ναι ἄλλοθεν τῶν βασιλέϊ ἢ ὃν τῶν συνε-
παναστάντων. τοῦδε δὲ τῆς βασιληίης ἐβού-
λευσαν τοιόνδε· ὅτεῳ ἂν ὁ ἵππος πρῶτος
ἐπανατέλλοντος πρώτου φθέγξηται ἐν τῷ
προαστείῳ, αὐτῶν ἐπιβεβηκότων, τοῦτον
ἔχειν τὴν βασιληίην. Δαρείῳ δὲ ἦν ἱππο-
κόμος, ἀνὴρ σοφός, τῷ οὔνομα ἦν Οἰβάρης. πρὸς τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐπεί τε διε-
λύθησαν, ἔλεξε Δαρεῖος τάδε, Οἰβαρες, "
ἡμῖν δέδοκται περὶ τῆς βασιληίης οὕτω "
ἔχειν καὶ τάδε· ὅτῳ ἂν ὁ ἵππος πρῶτος "
φθέγξηται ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι, αὐτῶν ἐπαναβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασι- "
ληίην. νῦν ὦν εἴπερ ἔχοις σοφίην, μηχανῶ ὡς ἂν ἡμεῖς οἰχώμεθα τοῦτο τὸ γέ- "
ρας, καὶ μὴ ἄλλος τις. ἀμείβεται Οἰβάρης τοῖσδε, Εἰ μὲν δὴ, ὦ δέσποτα, ἐν

"τούτῳ

1 Sentio, quum per unum *nobis imperantem* simus liberati, hoc *unius imperium* nobis esse tuendum. ac præterea, leges patrias non esse solvendas, quæ rectæ sunt, *vel, bonæ*. non enim consultum *nobis hac fuerit*. Hæ tres dict. 2 Conspirationis socii, *vel, factionis*. 3 Vobiscum non contendam. *i. Me competitorem non habebitis*. Sic & *paulo post*, ὐκ ἀνηγωνίζετο. 4 *Ante* Cæteris *adde*, Atque ad hunc usque diem sola hæc familia inter Persas libertatem retinet, nec imperio *regis* nisi quantum ei visum fuerit, paret, leges Persarum non transgrediens.

ad Justin. L. I. Cap. 10. n. 4. Hils. Var.

Περὶ τῆς βασιλείης, ὅδεσσι

"τούτῳ τοι" ἦ δ' ἢ βασιλέα ἔῃ ἢ μή, σκόπεο "σὺ τοῦτο αἰνέω, καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν. ὡς βασιλεὺς οὐδεὶς ἄλλος περὶ σοῦ ἔσαι τοιαῦτα "ἔχω φάρμακα. λέγει Δαρεῖος, Εἰ τοίνυν "τι τοιοῦτον ἔχεις σόφισμα, ὄφρα μηχανᾶσθαι καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι· ὡς τῆς ὀπιζόμης ἡμέρης ὁ ἀγὼν ἡμῖν ἔσται. ἀκούσας ταῦτα ὁ Οἰβάρης, ποιέει τοιόνδε. ὡς ἐγίνετο ἡ νύξ, ὄφρ' ἀπολέων ἵππων μάλιστα, τοῦ ὁ Δαρείου ἵππος ἔσηρε μάλιστα, ταύτην ἀγαγὼν ἐς τὰ περ- 10 ἀστια, καταδήσας, καὶ ἐπαγαγὼν τὸν Δαρείου ἵππον. καὶ τὰ μὲν πολλὰ τοιήσαντα ἀγχοῦ τῆς ἵππου, ἐγχρίμψαντα τῇ θηλείῃ, τέλος ἐπῆκε ὀχεύσαι τοῦ ἵππον. Ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἀμφοτέρους, οἱ ἕξ, καὶ συνεδήκαντο, παρῆσαν δὴ σὺν ἵπποις. διεξελαυνόντων δὲ καὶ τὸ περαίτερον, ὡς καὶ τοῦτο τὸ χωρίον "ἐκαλέετο "ἵνα τῆς παρικυμίης νυκτὸς κατεδέδετο ἡ θήλεα ἵππος, ἐνθαῦτα ὁ Δαρείου ἵππος περιδραμὼν ἐχρεμέτισε. ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τούτου πτήσαντι, καὶ ἐκ αἰθρίης καὶ βροντὴ ἐκλύετο. ὁπλομόμυα δὲ ταῦτα τῷ Δαρείῳ, ἐτελέωσε μιν, ὥσπερ ὁκ συνθέτῳ τοῦ ἡλόμυα. οἱ δὲ, καταδυομένης ἀπὸ τῶν ἵππων, περσεύμενόν μιν τὸν Δαρεῖον ὡς βασιλέα. Οἱ μὲν δὴ φασι τὸν Οἰβάρεα ταῦτα μηχανήσασθαι· οἱ δὲ, τιμᾶσθαι. (καὶ γὰρ ἐν ἀμφοτέροις λέγεται ὑπὸ Περσέων.) ὡς τῆς ἵππου ταύτης πρὸ ἄρθρων ὁπλαύσαι τῇ χειρὶ, ἔχει αὐτὴν κρύψας ὑπὸ τῇσι ἀναξυρίσι· ὡς δὲ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι ἀπέδος μέλλειν τὸς ἵππους, τὸν Οἰβάρεα τῶν ἀξείης ἑωυτὸ τῷ χειρὶ, πρὸς τὸ Δαρείου ἵππου τὰς μυκτῆρας προσενεῖκαι· τὸν δὲ αἰσθόμενον, φερομφέσθαί τε καὶ χρεμετίσαι. Δαρεῖός τε δὴ ὁ Ὑστάσπεος βασιλεὺς ἀπεδέδεκτο, καὶ οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι, πλὴν Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον αὖτις Καμβύσεω. Ἀραβίοι δὲ οὐδαμῶ κατήκουσαν δουλοσύνῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένοντο, παρέντες Καμβύσῃ ἐς Αἴγυπτον. ἀεκόντων γὰρ Ἀραβίων, οὐκ ἂν ἐσέβαλλον Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. ἐγάμεε τε τὰς πρώτας ἐγάμετο Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν δύο θυγατέρας, Ἀτοσσάν τε καὶ Ἀρτυστώνην· τὴν μὲν Ἀτοσσαν, περσωνοικήσασαν Καμβύσῃ τε τῷ ἀδελφεῷ, καὶ αὖτις τῷ μάγῳ· τὴν δὲ Ἀρτυστώνην, παρθένον. ἐτέρην δὲ Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγατέρα ἔγημε, τῇ οὔνομα ἦν Πάρμυς. ἔχε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ὀτάνεω θυγατέρα, ἣ τὸν μάγον κατάδηλον ἐποίησε. δυνάμιός τε πάντα οἱ ὑπερέπλεε. πρῶτον μὲν νυν τύπον πτησάμενος λίθινον, ἔστησε, ζῶον δὲ οἱ ὀνόμα, ἀνὴρ ἱππεύς. ἐπέγραψε δὲ γράμματα λέγοντα τάδε, ΔΑΡΕΙΟΣ Ο ΥΣΤΑΣΠΕΟΣ ΣΥΝ ΤΕ ΤΟΥ ΙΠΠΟΥ ΤΗΙ ΑΡΕΤΗΙ, τὸ

hoc versaris ut rex sis vel non, 1 hujus rei causa considere te jubeo, & bonum habere animum, ante te fore regem neminem: ejusmodi habeo medicamenta. Si igitur, inquit Darius, habes ejusmodi commentum, adest tempus comminiscendi, nec differendi rem, utpote crastino die nobis futuro certamine. Hæc ut audivit OEbares, ita facit: Ubi nox advenit, unam equarum quam equus Darii maxime adamabat, in suburbana adducit, ibique alligat: tum equum Darii eodem ducit: eumque circumagens, identidem equæ admovet, ac tandem admittit. Postero die, simulat- Lxxxvi
que illuxit, sex Persæ ex convento adfuerunt equis intidentes. & quum in suburbanis ultro citroque vectarentur, ubi ad locum pervenerunt ubi superiore nocte equa fuerat alligata, ibi Darii equus accurrens hinnitum edidit: & hinnitu edito, protinus fulgur sereno cœlo tonitruque extitit. Hæc quum Dario tanquam ex composito accidissent, eum compotem voti fecerunt. nam cæteri ex equis desilientes, Darium adoraverunt. Sunt qui hoc dicant OE- Lxxxvii
barem fuisse machinatum, sunt qui aliud. utroque enim modo refertur à Persis. Volunt nanque OEbarem attrectatis manu hujus equæ genitalibus, ipsam manum intra subligaculum tenuisse abditam: & sub ipsum statim solis ortum, quum equi digressuri essent, eam naribus equi Dariani admovisse, equumque ad odores sensum infremuisse atque hinnisse. ¶ DARIUS itaque, Lxxxviii
Hystaspis filius, declaratus est rex: eique omnes Asiani audientes dicto fuerunt, præter Arabes, qui à Cyro & rursus à Cambyse subacti, nunquam tamen in servitutem redacti sunt, sed hospites extiterunt. 2 Hi Cambysi adversus Ægyptum præsto fuerant: quibus invitis haudquaquam fuissent ingressi Persæ Ægyptum. Darius matrimonia ex Persis auspicatus est, ductis duabus Cyri filiabus, Atossa, quæ Cambysi fratri & rursus mago nupserat, & Artystona virgine. Præterea alteram Smerdis, filii Cyri, filiam, nomine Parmyn, necnon filiam Otanis duxit, quæ magum prodidit. Idem, viribus omni ex parte stabilitis, ante omnia simulacrum è lapide factum statuit, hominis equo insidentis, inscriptis in hæc verba literis, DARIUS, HYSTASPIS FILIUS TUM EQUI VIRTUTE (cujus

1 De hac re securum esse te velim. 2 Quum Cambysi adirum in Ægyptum permisissent:

nomen

nomen legebatur) TUM OEBARIS EQUISONIS, PERSARUM REGNUM ADEPTUS EST. His apud
LXXXIX Persas actis, viginti provincias (quas ipsi satrapeias vocant) constituit: earumque singulis præsides præfecit: taxato quod penderetur tributo per nationes, 1 aliis finitimos transcribens, aliis transferens, aliis remotiores gentes attribuens, distributo provinciis hunc in modum tributo, quod exigebatur cum hoc edicto, ut qui argentum, ii Babylonici talenti pondere: qui aurum, ii Euboico pondere afferrent. Valet autem Babylonicum talentum septuaginta minas Euboicas. Etenim sub Cyro atque deinde sub Cambyse nihildum fuerat circa tributa institutum, sed munera afferebantur. Ob hanc tributi ordinationem & alia hujusmodi, Persæ aiunt Darium fuisse institorem: Cambysem autem, dominum: Cyrum vero, patrem. quoniam Darius res omnes quæstui habebat: Cambyses, asper erat ac morosus: Cyrus, mitis, & omni ratione de illis bene mereri studens. Ab
XC Ionibus igitur & Magnetibus qui in Asia incolunt, & Æolibus & Caribus & Lyciis & Melyensibus & Pamphyliis (unum enim erat idemque impositum his tributum) pendebantur quadringenta argenti talenta. Hæc erat ab eo prima portio instituta. A Mysis & Lydis & Alysoniis & Cabaliis & Hygennensibus quingena talenta. Secunda portio hæc erat. Ab Hellespontiis qui ad dextram illuc navigantium siti sunt, & Phrygibus & Thracibus qui Asiam incolunt, & à Paphlagonibus & Mariandenis & Syris, trecenta & sexagena talenta, Hæc erat tertia portio. A Cilicibus, equi albi triceni sexageni in dies singulos singuli, necnon talenta argenti quingenta: quorum centena & quadragena erogabantur in eam Ciliciæ regionem quæ equos producebat: trecena autem & sexagena Dario obve-
XCI niebant: Hæc quarta portio. Ab urbe Posideio, quam coloniam Amphilochus Amphiarai filius deduxit 2 finibus Cilicum ac Syriorum, ab hac ad Ægyptum usque, præter Arabum partem, (hæc enim erat immunis) trecenta & quinquagena erat tributum:

ὄνομα λέγων, ΚΑΙ ΟΙ ΒΑΡΕΟΣ ΤΟΥ ΙΠΠΟΚΟΜΟΥ, ΕΚΤΗΣΑΤΟ ΤΗΝ ΠΕΙΣΕΩΝ ΒΑΣΙΛΗΙΗΝ. Ποιήσαι δὲ ταῦτα ὁ Πέρσησι, ἀρχὰς κατεστήσατο εἴκοσι, τὰς ὑπαρχὰς καλέουσι σατραπίας. κατιστήσας δὲ τὰς ἀρχὰς, καὶ ἀρχοντας ἐπιστήσας, ἐπέταξε φόρους οἱ προσιέναι κατ' ἔθνεα τε, καὶ πρὸς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς πλησιοχώρους περοικέοντας, καὶ ὑποβαίνοντας τοὺς μὲν ἐπὶ τοὺς ἑκάστοις ἀλλοισι ἄλλα ἔθνεα νέμων. ἀρχὰς δὲ καὶ φόρων πρόσοδον τῷ ἐπέτεον κατὰ δὴ τόνδε διεῖλε· τοῖσι μὲν ἐνθεῦτεν ἀργύριον ἀπαγινέουσι εἰρητο Βαβυλώνιον ταλαντον πάλαιον ἀπαγινέειν· τοῖσι δὲ χρυσίον ἀπαγινέουσι, Εὐβοεικὸν τὸ δὲ Βαβυλώνιον τάλαντον δυώδεκα Εὐβοίδας ἑβδομήκοντα μνέας. ἐπὶ μὲν Κύρου ἄρξαντος, καὶ αὖτις Καμβύσεω, ἐὼν κατεστηκὼς ἐδὲν φόρου πέρι, ἀλλὰ δῶρα ἀγίνεον. ἐπὶ δὲ τούτῳ τῷ ὑπάρξαντι τῷ φόρου, καὶ πολλὰ πλήσια ταύτης ἄλλα, λέγουσι Πέρσαι ὡς Δαρεῖος μὲν ἐὼν κάπηλος· Καμβύσης δὲ, δεσπότης· Κῦρος δὲ, πατήρ· ὁ μὲν, ὅτι ἐκαπήλευε πάντα τὰ πρήγματα· ὁ δὲ, ὅτι χαλεπός τε ἐὼν καὶ ὀλίγωρος· ὁ δὲ, ὅτι πᾶσι τε, καὶ ἀλαθέα σφι πάντα ἐμηχανήσατο. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων, καὶ Μαγνήτων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Αἰολέων, καὶ Καρῶν, καὶ Λυκίων, καὶ Μηλυέων, καὶ Παμφύλων, (εἰς γὰρ ἐὼν οἱ τεταγμένος φόρος ἦεν) προσῆκε τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου. ἦεν μὲν δὴ πρώτη οἱ νομὴ κατεστέκεε. ἀπὸ δὲ Μυσῶν, καὶ Λυδῶν, καὶ Ἀλυσσονίων, καὶ Καβαλίων, καὶ Ὑγεννέων, πεντακόσια τάλαντα ἀργυρίου· νομὴ δεύτερος ἦεν. ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων τῶν ἐπὶ δεξιὰ ἐσπλέοντι, καὶ Φρυγῶν, καὶ Θρηίκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριανδηνῶν, καὶ Σύρων, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια ἐπὶ τάλαντα φόρος· νομὸς τρίτος ἦεν. ἀπὸ δὲ Κιλίκων, ἵπποι τε λευκοὶ ἑξήκοντα καὶ τετρηκόσιοι, ἐκάστης ἡμέρης εἰς γενομένης, καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια. τούτων δὲ τεσσεράκοντα μὲν καὶ ἑκατὸν ἐς τὸν φρουρέουσαν ἵππον τὸν Κιλικίην χώρην ἀναισιμοῦντο, τὰ δὲ τετρηκόσια καὶ ἑξήκοντα Δαρείῳ ἐφοίτα· νομὸς τέταρτος ἦεν. Ἀπὸ δὲ Ποσειδηίου πόλεος, τὸν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρεω οἴκισε ἐπ' ὅροισι τοῖσι Κιλίκων τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενον ἀπὸ ταύτης μέχρι Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων (ταύτη γὰρ ἦν ἀτελέα) πεντηκόντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν.

126

1 *Sunt qui ita hunc locum exponant*, Adjunctis ad nationes, *vel*, *gentes*, vicinarum regionum incolis, atque etiam transgressus vicinos, iis qui longius erant dissiti, aliis alias gentes tribuens. Distribuit igitur provinciis hunc in modum tributum, quod quidem exigebatur *&c.* *ut legatur* ἄλλοις ἄλλα ἔθνεα νέμων, ἀρχαῖς δὲ *&c.* 2 In montibus. *Valla legit* ἐπ' ὄρεσι *pro* ἐπ' ὄρεσι.

ἔστι ὃ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πᾶσα, καὶ Συρίη ἡ Παλαιστίνη καλεομένη, καὶ Κύπρος· νομὸς πέμπτος οὗτος. ἀπ' Αἰγύπτου δέ, καὶ λιβύων τῶν προσοίκεων Αἰγύπτῳ, Κυρλώνης τε καὶ Βάρκης (ἐς γὰρ τοῦτο τὸ Αἰγύπτιον νομὸν αὗται ὀνεμεμέτρηνται) ἐπακόσια προσήιει τάλαντα, πάρεξ τοῦ ἐκ τῆς Μύριος λίμνης γινομένου ἀργυρίου, τὸ ἐγίνετο ἐκ τῶν ἰχθύων· τούτου τε δὴ χωρὶς τῆς ἀργυρίου, καὶ τῆς ὀπωρηθείσης σίτου προσήιει ἑπτακόσια τάλαντα. σίτου γὰρ δυώδεκα μυριάσι Περσέων τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τείχεϊ τῷ ἐν Μέμφι κατοικημένοισι καταμετρέουσι, καὶ τοῖσι τούτων ὑπηκόοισι· νομὸς ἕκτος οὗτος. Σαττα γύδαι δέ, καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς ταὐτὸ τελεσθέντες, ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα προσέφερον· νομὸς ἕβδομος οὗτος. ἀπὸ Σούσων δέ, καὶ τῆς ἄλλης Κισσίων χώρης, τριηκόσια· νομὸς ὄγδοος οὗτος. Ἀπὸ Βαβυλῶνος δέ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυρίης χώρης, χίλιά οἱ προσήιε τάλαντα ἀργυρίου, καὶ παῖδες ἑκτομίαι πεντακόσιοι· νομὸς εἷς οὗτος. ἀπὸ δὲ Ἐκβατάνων, καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς καὶ Παρυκανίων, καὶ Ὀρθοκορυβαντίων, τετρήκοντά τε καὶ τετρακόσια τάλαντα· νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Παυσίκαι, Παντίμαθοί τε καὶ Δαρεῖται, ἐς ταὐτὸ συμφέροντες, διηκόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἑνδέκατος ἔτος. ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἴγλων, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν· νομὸς δυωδέκατος ἔτος. Ἀπὸ Πακτυϊκῆς δέ, καὶ Ἀρμενίων, καὶ τῶν προσοίκεων μέχρι τοῦ Εὐξείνου, τετρακόσια τάλαντα· νομὸς τρίτος καὶ δέκατος ἔτος. ἀπὸ δὲ Σαραγγαίων, καὶ Θαμαναίων, καὶ Οὐτίων, καὶ Μήκων, καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοισι οἰκεόντων τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ, ἐν τῇσι τὰς Ἀναστάσεως καλεομένους κατοικίζει βασιλεύς, ἀπὸ τούτων πάντων ἑξακόσια τάλαντα ἐγίνετο φόρος· νομὸς τεσσαρτεσκαιδέκατος καὶ δέκατος ἔτος. Σάκαι δὲ καὶ Κάσπιοι πεντήκοντα καὶ διηκόσια ἀπαγίνεον τάλαντα· νομὸς πέμπτος καὶ δέκατος ἔτος. Πάρθοι δέ, καὶ Χορασμιοι, καὶ Σογδοί τε καὶ Ἄρειοι, τριηκόσια τάλαντα· νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος ἔτος. Παικάνιοι δέ, καὶ Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης, τετρακόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἕβδομος καὶ δέκατος ἔτος. Ματιηνοῖσι, καὶ Σαρπειροῖσι, καὶ Ἀλαροδίοισι διηκόσια ἐπετέτακτο τάλαντα· νομὸς ὄγδοος καὶ δέκατος ἔτος. Μόσχοισι δέ, καὶ Τιβαρηνοῖσι, καὶ Μάκρωσι, καὶ Μοσυνοίκοισι, καὶ Μάρδοισι, τριηκόσια τάλαντα προείρητο· νομὸς ἔνατος καὶ δέκατος ἔτος. Ἰνδῶν δὲ πληθός τε πολλῷ πλεῖόν ἐστι πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώπων, καὶ φόρον ἀπαγίνεον πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα

Quinta portio hæc. 1 cui annumeratur omnis Phœnicia & Syria quæ dicitur Palæstina, & Cyprus. Ab Ægypto & Libybus Ægypto conterminis, & Cyrena & Barca (in portione nanque Ægypti istæ ordinantur) septingenta proveniebant talenta, præter pecuniam è piscario proventu lacus Mœrios. Excepta hac pecunia & certo frumenti numero, septingenta talenta obveniebant. Nam centum viginti millibus Persarum, qui in Albo muro Memphitico stationem habent, & eorum auxiliariis admetiuntur illi frumentum. Sexta portio hæc. Sattagydæ & Gandarii & Dadicæ & Apparitæ, in idem constituti, centena & septuagena talenta pendebant: septima portio hæc. A Susa & cætera Cissiorum regione, trecena: Octava hæc portio. A Babylone vero cæteraque Assyria millena talenta argenti proveniebant, & præterea pueri castrati quingeni: Nona portio hæc. Ab Ecbatanis & ab reliqua regione Medica & Parycaniis & Orthrocoribantibus, quadringena & quinquagena talenta: Decima portio hæc. Caspii & Pausicæ & Panthimati & Daritæ simul conferentes, ducena talenta afferebant: Undecima hæc portio. A Bactrianis ad Æglos usque, trecentorum & sexagenorum talentorum erat tributum: Portio duodecima hæc. A Pactyica & Armeniis, eorumque conterminis, Euxino tenus ponto, talenta quadringenta: Tertiadecima hæc. A Sagartiis & Sarangæis & Thamanæis & Utiis & Mecis, & iis qui rubri mari insulas incolunt, ubi rex eos qui Relegati vocantur collocat: ab his omnibus sexcentorum talentorum proveniebat tributum: Quartadecima portio hæc. Sacæ & Caspii ducena & quinquaginta talenta afferebant: Quintadecima portio hæc. Parthi Chorasmiique & Sogdi & Arii, trecenta talenta: Sextadecima portio hæc. Paricanii & qui ex Asia sunt Æthiopes, quadraginta talenta: Decimaseptima portio hæc. Mantienis & Saspiribus & Alarodiis ducena injuncta talenta erant: Duodevicesima portio hæc. Moschis & Tibarenis & Macronibus & Mosynœcis & Mardis trecenta talenta præcepta erant: Undevicesima hæc portio. Indi, ut sunt multitudine multo numerosissimi inter omnes quos novimus mortales, ita tributum super cæteros omnes afferebant tricena sexagena talenta

XCII

XCIII

XCIV

Ὀρθοκορυβάντων, Μύκων, Ματιηνοῖσι, καὶ Σαρπειροῖσι, Μάρδοισι,

1 Est autem in hac portione omnis Phœnicia. *Nam Valla in præcedentibus* νομὸν portionem *vertit.* * Μαρσί. Is. Vossius in observationibus ad Pompon. Melam. Μάρδοι ἔθνος προσοίκοις Μοσυνοίκοις. *Stephanus.*

aureorum

aureorum ramentorum: Viceſima portio hæc. Quod ſi Babylonica pecunia ad pondus Euboicum redigatur, fiunt novies millena quingenaque & quadraginta talenta argenti. 1 Aurum vero ſi terdecies tanto ramentorum taxetur, in ſumma reperietur ad rationem Euboicam eſſe ſex millia talentorum, ſexcentaque & octoginta. Quibus in unum contractis ad Euboicum computum exigebantur in ſummam annui tributi à Dario, talentorum quatuordecim millia quingenta & ſexaginta. Minorem his ſummam omittendam mihi, non referendam puto. Hoc tributum Dario ex Aſia obveniebat, & aliquantulum ex Lybia: cæterum procedente tempore & ab inſulis obvenit aliud tributum, & ab iis qui Europam Theſſalia tenus incolunt. Id tributum rex hunc in modum theſaurizat, *hoc eſt reponit*. Liquefactum aurum argentumque fictiles fidelias infundit: expletas mox fidelias ſubinde frangit: ex eoque auro argentove, quoties pecunia indiget, tantum concidit quantum uſus poſtulat. Atque hæ quidem provinciæ erant ac tributorum taxationes. ¶ Sola autem Perſis ideo inter tributarias à me prætermiſſa eſt, 2 quod eam minime Perſæ colunt: Iſti autem ad ferendum ullum tributum non adigebantur, ſed munera portabant: Æthiopes Ægypto contermini, quos Cambyſes in expeditione contra macrobios Æthiopes ſumpta ſubegit, quique ſacram Niſam incolunt, & Dionyſo dies feſtos agunt. Iſti Æthiopes eorumque finitimi, eodem quo Indi Calandiæ ſemine utuntur ſubterraneaſque habent domos. horum utrique tertio quoque anno munera portabant, portantque ad meam uſque memoriam, 3 binos ſemodios auri rudis, & ducenos faſces ebeni, & quinos Æthiopes pueros, & vicenos grandes elephantorum dentes. Colchi quoque inter dona ferentes repoliti erant, eorumque finitimi ad montem uſque Caucaſum. Ad hunc enim montem imperitatur à Perſis. nam qui ad aquilonem Caucaſi habitant, eorum jam nulli Perſas curant. Iſti igitur dona ſibi imperata, etiam ad meam uſque ætatem,

XCV

XCVI

XCVII

ψήγματος· νομὸς εἰκοστὸς οὗτος. Τὸ μὲν δὴ ἀργύριον τὸ Βαβυλώνιον πρὸς τὸ Εὐβοϊκὸν συμβαλλόμενον τάλαντον, εὑρίσκεται τεσσερακοντάλαντα καὶ πεντακόσια καὶ εἰνακισχίλια τάλαντα. τὸ δὲ χρυσίον τρισκαιδεκαπλάσιον λογιζόμενον, τὸ ψῆγμα διαίσκεται ἐὸν Εὐβοϊκῶν ταλάντων ὀγδωκοντάκις καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων. τούτων ὦν πάντων συντιθεμένων τὸ πλῆθος, Εὐβοϊκοὶ τάλαντα συνελέγοντο ἐς τὸν ἑπτέτεον φόρον Δαρείῳ, μύρια καὶ τετρακισχίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἑξήκοντα. τὸ δ' ἔτι τούτων ἔλασσον ἀπαιτέω, οὐ λέγω. Οὗτος Δαρείῳ προσήιε φόρος ἀπό τε τῆς Ἀσίης, καὶ τῆς Λιβύης ὀλιγαχόθεν. περιόντος μέντοι τοῦ χρόνου, καὶ ἀπὸ νήσων προσήιε ἄλλος φόρος, καὶ τῶν ὑπὸ τὴν Εὐρώπην μέχρι θεσσαλίης οἰκεομένων. τοῦτον τὸν φόρον θησαυρίζει βασιλεὺς τρόπῳ τοιῷδε. ἐς πίθους κεραμέους τήξας καταχέει. πλήσας δὲ τὸ ἄγγος, ἀφαιρέει τὸν κέραμον. ἐπεὰν δὲ δεηθῇ χρημάτων, κατακόπτει τοσοῦτον ὅσου ἂν ἑκάστοτε δέηται. Αὗται μὲν νυν ἀρχαί τε ἦσαν, καὶ φόρων ὑποτάξιες· ἡ Περσὶς δὲ χώρη μούνη μοι οὐκ εἴρηται δασμοφόρος. ἀτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώρην. οὐδὲ δὲ φόρον μοι ἐδόθη τινὰ ἐπιταχθῆναι φέρειν, δῶρα δὲ ἀγίνεον Αἰθίοπες οἱ πρόσουροι Αἰγύπτῳ, τοὺς Καμβύσης ἐλαυνέων ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας, κατεστρέψατο· οἵ τε Νύσηιον τὸν ἱρὸν κατοικίσαντες, καὶ τῷ Διονύσῳ ἀνάγουσι τὰς ὀρτάς. εἰσὶ δὲ οἱ Αἰθίοπες καὶ οἱ πλησιόχωροι τούτοισι, σπείρματι μὲν χρέωνται τῷ αὐτῷ τῷ καὶ οἱ Καλαντίαι Ἰνδοί· οἰκήματα δὲ ἐκλίνιά κατάγαια. εἰσὶ συναμφότεροι ἀπὸ τρίτου ἔτεος ἀγίνεον, ἀγινέουσι δὲ καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, δύο χοίνικας ἀπύρου χρυσίου, καὶ δίκαιας φάλαγγας ἐβένου, καὶ πέντε παῖδας Αἰθίοπας, καὶ ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλους ἑκατόν. Κόλχοι δ' ἐπαξάν οἱ ἐς τὸν δωρεόν, καὶ οἱ προσεχέες μέχρι τοῦ Καυκάσου ὄρεος. ἐς τοῦτο γὰρ τὸ ὄρος ἐστὶ τὸ ὑπὸ Πέρσῃσι ἀρχόμενον. τὰ δὲ πρὸς βορέω ἄνεμον τοῦ Καυκάσου, Περαίων οὐδὲν ἔτι φροντίζει. εἰσὶ ὦν δῶρα τὰ ἐπάξαντο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ

---

1 Aurum autem ramentitium invenitur eſſe talentum Euboicorum quatuor millium ſexcentorum & octoginta, ſi ita ratio ineatur ut pſegma. *i. ramentum*, terdecies tanto argenti rependatur. His igitur omnibus in unum coagmentatis, Euboica talenta numero quatuordecim millia quingenta ſexaginta annuo tributo colligebantur. *Ita Budæus hunc locum interpretatur lib. 4. De aſſe, admonens legendum* τρισκαιδεκαπλάσιον. *quam lectionem & in vet. cod. reperimus. Idem aliis verbis hunc locum ita reddit circa initium ejuſdem libri.* Aurum vero ramentitium ſi terdecies expendatur ad argentum, in ſumma reperietur ad rationem Euboicam eſſe quatuor millia talentorum, ſexcentaque & octoginta. Quibus in unum coactis, fit ſumma eorum quæ quotannis colligebantur, quaterdecies millena quingena & ſexagena talenta Euboica. 2 Quod Perſæ immunes agros colant. Iſti porro ad fer. 3 Binos chœnices auri igni non experti,

ἀφ᾽ πεντετηρίδ Θ. ἀγίνεον, ἑκατὸν παῖδας, ϗ ἑκατὸν παρθένους. Ἀεσβιοι ὦ χίλια τάλαντα ἀγίνεον λιβανωτῦ ἀνὰ πᾶν ἔτ Θ.. ταῦτα μὲ ὧν ἔτοι δῶρα πάρεξ τῦ φόρυ βασιλέϊ ἐκόμιζον. Τὸν ὦ χρυσὸν τῦτον τὸν πολλὸν οἱ Ἰνδοὶ, ἀπ᾽ ὅ τὸ ψῆγμα τῷ βασιλέϊ τὸ εἰρημένον κομίζυσι, τοιῷδε κλέωνται. ἔσι τῆς Ἰνδικῆς χώρης τὸ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ψάμμ Θ.. τῶν γὸ ἡμεῖς ἴδμεν, τῶ ϗ πέρι ἀτρεκές τι λέγεται, πρῶτοι πρὸς πῶ ϗ ἡλίυ ἀναπλὰς οἰκέυσι ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἰνδοί. Ἰνδῶν γὸ τὸ πρὸς τλὼ πῶ ἐρημίη ἔζι, ἀφ᾽ τλὼ ψάμμυ. ἔσι ὦ πολλὰ ἔθνεα Ἰνδῶν, ϗ ἐκ ὁμόφωνα σφίσι. ϗ οἱ μὲ αὐτῶν, νομάδες εἰσί· οἱ δὲ, ὃ· οἱ δὲ, ἐν τοῖσι ἕλεσι οἰκέυσι τῦ ποταμῦ· ϗ ἰχθύας σιτέονται ὠμὺς, τὺς αἱρέυσι ἐκ πλοίων καλαμίνων ὁρμεώμενοι. καλάμυ ὦ ἕν γόνυ πλοῖον ἕκαστον ποιέεται. ἔστι μὲ δὴ τῶν Ἰνδῶν φορέυσι ἐσθῆτά τε φλοΐνλυ· λῶ, ἑπὰν ἐκ τῦ ποταμῦ φλοῦν ἀμήσασι, ϗ κήψασι, τὸ ἐνθεῦτεν φορμῦ τρόπν καλαπλέξανλες ὡς θώρηκα ἐνδυνέυσι. Ἄλλοι ὦ τῶ Ἰνδῶν πρὸς πῶ οἰκέοντες τύτων, νομάδες εἰσὶ, κρεῶν ἐδεσὶ ὠμοῖσι καλέονλαι ὦ * Παδαῖοι. νόμιοισι ὦ τοιῖσδε λέγονλαι χρᾶσθ. ὃς ἂν κάμῃ τῶν ἀστῶν, λῶ τε ἀνὴρ, λῶ τε γυνὴ, τὸν μὲ ἄνδρα ἄνδρες οἱ μάλισά οἱ ὁμιλέοντες κλείνυσι, φάμυοι ἀυτὸν, ὡς ἐμοῦ γε τῇ νόσῳ, τὰ κρέα σφίσι ἀφθείρειν· ὁ ὦ, ἀπορρεόμυός ἔζι μὴ μὲ νοσέειν· οἱ δὲ, ὑ συγγινωσκόμενοι, ἀποκλείνοντες κατθωχέονται. λῶ δὲ γυνὴ κάμῃ, ὡσαύτως αἱ ὁμοχρεώμυαι μάλισα γυναῖκες ταυτὰ τοῖσι ἀνδράσι ποιέῦσι. τὸν γὸ δὴ ἐς γῆρας ἀποικόμενον θύσαντες, κατθωχέονται. ἐκ ὦ τύτυ τῦ λόγυ ὑ πολλοί τινες αὐτέων ἀποκτέονται· πρὸ γὸ τῦ τὸν ἐς ἰῆσιν πάντα ποιῆσαι κλείνυσι. Ἑτέρων δέ ἔζι Ἰνδῶν ὅτε ἄλλ Θ. τρόπ Θ.· ἔτε κλείνυσι ὠδὲν ἐμψυχον, ἔτε σπείρυσι, ἔτε οἰκίας νομίζυσι σκηπδαι. ποιφαγέυσι ὦ, ϗ αὐτοῖσι ἔζι ὅσον κέγχρ Θ. τὸ μέγαθ Θ. ἐν κάλυκι, αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς γινόμυον· τὸ συλλέγονλες, αὐτῇ τῇ κάλυκι ἕψυσί τε ϗ σιτέονται. ὃς δ᾽ ἂν ἐς νῦσον αὐτέων πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τλὼ ἔρημον κέεται. φερντίζει δὲ ὐδεὶς ἔτ᾽ ἀποθανόντ Θ., ἔτε κάμνονλ Θ.. Μίξις δὲ τέτων τῶ Ἰνδῶν τῶν κατέλεξα πάντων, ἐμφανής ἔζι, καπερ τῶν προβάτων. καὶ τὸ χρῶμα φορέυσι ὁμοῖον πάντες ϗ σχεδὸν πλησίον Αἰθίοψ. ἡ γυνὴ δὲ αὐτῶν, τλὼ ἀπίενται ἐς τὰς γυναῖκας, ὑ, καπερ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἔζι λάκτη, ἀλλὰ

quinto quoque anno afferebant, centenos pueros, totidemque virgines. Afferebant & Arabes millena quotannis talenta thuris. Hæc isti dona, præter tributum, regi portabant. Sed Indi id aurum tam multum, unde ramenta quæ dixi, regi afferunt, hac ratione comparant. Indicæ regionis id quod ad solem vergit, fabulosum est. nam Indi, duntaxat eorum quos scimus, de quibus aliquid pro certo narratur, primi sunt hominum qui in Asia ad auroram & solis ortum habitant. ¶ INDORUM autem tractus qui auroram spectat, propter arenam vastus est. Eorum autem complures sunt gentes, atque eæ lingua inter se dissonæ: & eorum alii sunt dediti rei pecuariæ, alii non: item alii in paluſtribus fluminis habitant, crudis victitantes piscibus, quos aggressi ex arundineis navigiis exceptant. Singula autem navigia è singulis arundinis internodiis fiunt. Isti ex Indis ferunt vestem è tegete: quam ubi è flumine messuerunt inciderunteque, plectentes in modum floreæ, tanquam thoracem sibi induunt. His finitimi auroram versus sunt Indi pecuarii, carnibus crudis vescentes, nomine Padæi, qui talibus uti moribus narrantur: Quoties civium 1 aliquis aliquave ægrotat, virum quidem sui maxime familiares interimunt: quod dicant illum morbo tabescentem, carnes ipsis corrupturum: & licet se neget ille ægrotare, nihilominus isti non ignoscentes necant eum, epulanturque. Mulieri vero, suæ maxime necessariæ, idem quod viri viro faciunt. Qui autem ad senium pervenit, eo itidem mactato pascuntur. Ideoque cum hac de causa, tum quia omnes qui in morbum incidunt, necantur, non multi sane eorum ad senectutem perveniunt. Est aliorum Indorum hæc diversa consuetudo, ut nullam animantem interimant, utque nihil serant, nec domos parandas existiment, atque herba victitent. Estque eis semen quoddam milii instar, sua sponte nascens è terra, suo in calice: quod cum ipso calice lectum coquunt, eduntque. Eorum quisquis in morbum incidit, is in locum desertum pergit, ibique decumbit, ejus vel decumbentis vel defuncti curam gerente nemine. Horum omnium quos recensui Indorum coitus in propatulo est, sicut pecorum: color similis ac proximus Æthiopico. genitura quam in mulieres emittunt, non alba, quemadmodum cæterorum hominum, sed

128 XCVIII XCIX C CI

χ νομαίσι

χ ἄσαρκος

χ ἢ δὲ ἂν γυνὴ

1 Seu vir seu fœmina ægr. * Mendosè pro Παυδαῖοι. Salmas. exercit. Plinian.

atra,

atra, ut color corporis: qualem Æthiopes quoque emittunt. Hi Indi longius à Persis absunt, 1 & vento Austro obnoxii: eoque Dario neutiquam obtemperabant. ¶ 2 Cæteri Indi Caspatyro urbi & Pactyicæ regioni contermini
CII sunt, ad ventum Aquilonem habitantes. Et ex aliis Indis ii qui proximam Bactrianis vitam degunt, pugnacissimi sunt, & qui 3 ad aurum præcipue mittunt. Circa hanc enim plagam vasta sunt propter arenam loca in ea solitudine arenosa formicæ gignuntur, canum quidem magnitudine minores, vulpium vero majores. Earum nonnullæ & apud eos & apud regem Persarum visuntur, hinc venatu captæ. Hæ formicæ in faciendis sub terra domiciliis egerunt arenam, ut apud Græcos formicæ, atque eodem modo, ipsa specie corporis simillima. Ea autem quæ egeritur arena, auracea est: 4 pro qua in desertum mittentes Indi, ternos singuli camelos jungunt: mares à lateribus, quos frenatos trahunt, fœminam in medio, in quam ipsi ascendunt: data opera ut à recentissimis fœtibus abstractas jungant. Etenim apud eos cameli cum nihilo sunt minori pernicitate quam equi, tum vero ad ferenda onera multo valentiores. Qualem autem habeat camelus speciem, Græcis, utpote scientibus, non puto scribendum: sed quod de eo animali nescitur. Camelus in posterioribus cruribus gerit quatuor femora, & totidem genua, & veretrum inter posteriora crura caudam versus
CIV spectans. Hunc in modum junctis camelis, Indi ad aurum *legendum* tendunt, 5 ut quum ferventissimus fuerit æstus, sint in rapina: siquidem præ æstu formicæ sub terra se occultas tenent. Est autem illis hominibus sol ardentissimus matutinus, non quemadmodum tempus est à foro discedendi: per quod spatium multo magis urit quam meridianus in Græcia, adeo ut dicantur illi tum in aqua se abluere. Meridies vero fere Indos urit peræque atque alios homines: declinante meridie, talis est illic sol qualis alibi matutinus: ac deinceps magis ac magis frigescens, dum ad occasum pervenit: quo tem-
CV pore præcipue friget. Ubi ad locum Indi pervenere, culeis quos attulere,

μέλαινα, κατάπερ τὸ χρῶμα. τοιαύτην δὲ καὶ Αἰθίοπες ἀπίενται δορά. ὕστοι μὲν δὴ Ἰνδῶν ἐκτὸς τοῦ Περσέων νόμου εἰσί, καὶ τοῖσι τότε ἀνέμου καὶ Δαρείου βασιλεῦσι οὐκ ἐπείθοντο. Ἄλλοι δὲ Ἰνδῶν Κασπατύρου τε πόλι καὶ τῇ Πακτυϊκῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσοικοι, πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορέω ἀνέμου κατοικημένοι, καὶ τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἳ βαλιστέουσι ἀβληχροῖσι ἔχουσι διαγωγήν. ὕστοι καὶ μαχιμώτατοί εἰσι Ἰνδῶν. καὶ οἱ δὴ τὸν χρυσὸν συλλόμβοι εἰσὶ ὕστοι· κατὰ δὲ τοῦτό ἐστι ἐρημίη ψάμμου. ἐν δὴ ἐν τῇ ἐρημίῃ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες, μεγάθεα ἐχόντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, ἀλωπέκων δὲ μέζονα. εἰσὶ γὰρ ἐξ αὐτέων καὶ ἐν βασιλέι τῷ Περσέων, ἐνθεῦτεν θηρευθέντες. ὕστοι ὦν οἱ μύρμηκες πτιδίμβοι οἰκέουσι κάτω γῆν, ἀναφορέοντες τὴν ψάμμον κατάπερ οἱ ἐν τοῖσι Ἕλλησι μύρμηκες, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον. εἰσὶ δὲ καὶ τὸ εἶδος ὁμοιότατοι ὕστοι. ἡ δὲ ψάμμος ἡ ἀναφερομένη ἔστι χρυσῖτις. ἔστι δὲ ταύτην τὴν ψάμμον συλλογαὶ οἱ Ἰνδοὶ, ζεύξαμβοι ἕκαστος καμήλους τρεῖς, σειρηφόρεον μὲν ἑκατέρωθεν ἔρσενα παρέλκειν, θήλεα δὲ, ἐς μέσον. ἔστι ταύτην δὲ αὐτὸς ἀναβαίνει, ἔστι πεδήσας ὅκως ἀπὸ τέκνων ὡς νεωλάτων ἀπουσάσας ζεύξῃ. αἱ γὰρ σφι κάμηλοι, ἵππων οὐκ ἧσσονες ἐς ταχυτῆτα εἰσι. χωρὶς δὲ, ἤν θέῃ δυνατώτερον πολλῷ φέρειν. Τὸ μὲν δὴ εἶδος ἐκεῖόν τι ἔχει ἡ κάμηλος, ὅτι περ ἐμοὶ δοκέουσι τοῖσι Ἕλλησι ἐς γε τοῦτο. τὸ δὲ μὴ ὑπόστεγα αὐτῆς, τοῦτο φράσω. κάμηλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοισι σκέλεσι ἔχει τέσσερας μηρούς, καὶ γόνατα τέσσερα· τὸ δὲ αἰδοῖον, ἤν τε ὀπισθίων σκελέων, πρὸς τὰ ἐμπρόσθια τεταγμένα. Οἱ δὲ Ἰνδοὶ τέρψιν τοιαύτην καὶ ζεύξει τοιαύτῃ χρεώμενοι, ἐλαύνουσι ἐπὶ τὸν χρυσὸν λελογισμένως, ὅκως ἂν καύματος τὰ θερμότατα ἐόντα ἔσονται ἐν τῇ ἁρπαγῇ. τότε γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφανέες γίνονται κάτω γῆς. θερμότατος δέ ἐστι ὁ ἥλιος τούτοισι τοῖσι ἀνθρώποισι τὸ ἑωθινόν. ἐς κατάπερ τοῖσι ἄλλοισι μεσαμβρίης, ἀλλ' ὑποστέλλει μέγεις ἐς ἀγορῆς διαλύσιος. " τὸν δὲ τὸ χρόνον καίει πολλῷ μᾶλλον ἢ τῇ μεσαμβρίῃ τὴν Ἑλλάδα. ἔστω ὧδε· ἐν ὕδατι λόγος αὐτὸς ἔστι βρίχεσθαι πυκνούμενα. μεσοῦσα δὲ ἡ ἡμέρη, οὐδὸν ὠφελέει ἄνθρωπον οὐδὲ τὰς ἄλλας ἀνθρώπων καὶ τοὺς Ἰνδούς. ἀποκλινομένης δὲ τῆς μεσαμβρίης, γίνεται ὅτι ὁ ἥλιος κατάπερ τοῖσι ἄλλοισι ὁ ἑωθινός. καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἔστιν ἔτι μᾶλλον ψύχει, ἐς ὃ ἔστι δυσμῶν ἰέναι, καὶ τὸ κάρτα ψύχει. Ἐπεὰν δὲ ἔλθωσι ἐς τὴν χώρην οἱ Ἰνδοὶ, ἔχοντες δυλάκια,

a *Curtium. l. 8. Cap. 9. n. 3. p. 621. Var:*

a *Curtium. l. 8. Cap. 9. n. 18. p. 624. Var:*

Virg: Georg: l. 4. v. 418. Var:

127

1 Et versus Austrum venum: 2 Alii ex Indis Caspatyro urb. 3 Ad aurum *colligendum* præcipuè mittuntur. *In aliis edit. interpret. Valle legitur*, Qui ad Austrum mittunt, *pro*, Qui *ad aurum mittuntur aut, proficiscuntur.* 4 Ad quam *colligendam* qui in desertum mittuntur Indi, &c. 5 Sic inita *itineris* ratione ut quum ferven. &c. *Vtl*, Hoc *prudenter prævisso ut quum* &c.

ἐμπλή-

ἐμπλήσαντες ταῦτα τῆς ψάμμου, τῷ ταχέϊ-
στῳ ἐλαύνουσι ὀπίσω. αὐτίκα γὰρ οἱ μύρ-
μηκες ὀδμῇ, ὡς δὴ λέγεται ὑπὸ Περσέων,
μανθάνοντες διώκουσι ἓξ ἢ τάχιστα ὑδενὶ
ἑτέρῳ· ὁμοίαν τούτῳ· ὥστε εἰ μὴ προλαμ-
βάνειν τῆς ὁδοῦ τοὺς Ἰνδοὺς ἐν ᾧ τοὺς μύρμη-
κας συλλέγουσι, ὑδένα ἂν σφέων ἀποσῶσαι.
τοὺς μὲν νυν ἔρσενας τῶν καμήλων, (ἓξ γὰρ
ἥσσονας θεῖν τῶν θηλέων) καὶ ἀβαλύους
ἐπελαύνουσι, ὑπὸ ὁμοῦ ἀμφοτέρους· τοὺς δὲ θη-
λέας ἀναμιμνησκομένους τοῦ ἕλκους τέκνων,
ἐνδιδόναι μαλακὴν ὑδέν. τὸν μὲν δὴ πλέω τοῦ
χρυσοῦ οὗτοι οἱ Ἰνδοὶ κλῶνται, ὡς Πέρσαι
φασί· ἄλλῳ δὲ σπανιώτερός ἐστι ἐν τῇ χώ-
ρῃ ὀρυσσόμενος. Αἱ δ' ἐσχατιαὶ νόων τῶν οἰ-
κεομένης τὰ κάλλιστα ἔλαχον, καπερ ἡ
Ἑλλὰς τὰς ὥρας πολλόν τι κάλλιστα κε-
κραμένας ἔλαχε. τοῦτο μὲν γὰρ πρὸς τὸν ἥω
ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων ἡ Ἰνδικὴ ἐστί, ὥσπερ ὀλί-
γῳ πρότερον εἴρηκα. ἐν ταύτῃ τοῦτο μέν, τὰ
ἔμψυχα τετράποδά τε καὶ τὰ πτηνὰ πολλῷ
μέζω ἢ ἐν τοῖσι ἄλλοισι χωρηίοισί εἰσι, πάρεξ
τῶν ἵππων (ἔστι γὰρ ἐναντία ὑπὸ τῶν Μηδι-
κῶν, Νισαίων καλουμένων ἵππων) τοῦτο
δὲ χρυσὸς ἄπλετος αὐτόθι ἐστί, ὁ μὲν ὀρυσσό-
μενος· ὁ δέ, καταφορούμενος ὑπὸ ποτα-
μῶν· ὁ δέ, ὥσπερ ἐσήμηνα, ἁρπαζόμενος. τὰ
δὲ δένδρεα τὰ ἄγρια αὐτόθι φέρει καρπὸν
ἔρια καλλονῇ τε περφέροντα, καὶ ἀρετῇ τῇ
ἀπὸ τῶν οἰῶν· καὶ ἐδητὶ οἱ Ἰνδοὶ ἀπὸ τούτων τῶν
δενδρέων χρέωνται. Πρὸς δὲ αὖ μεσαμβρίης
ἐσχάτη Ἀραβίη τῶν οἰκεομένων χωρίων ἐστί.
ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τε ἐστὶ καὶ μύρη χω-
ρέων πασέων φυόμενον, καὶ σμύρνη, καὶ κα-
σίη, καὶ κινναμωμον, καὶ λήδανον. ταῦτα γὰρ
πάντα πλὴν τῆς σμύρνης, εὐπετέως κτέωνται οἱ Ἀραβιοι. τὸν μὲν γὰρ λιβανωτὸν συλ-
λέγουσι, τῷ σύραγα θυμιῶντες, τὴν ἐς Ἕλ-
λησι Φοίνικες ἐξάγουσι· ταύτῃσι θυμιῶντες
λαμβάνουσι. τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λι-
βανωτοφόρα, ὄφιες ὑπόπτεροι, μικροὶ τὰ
μεγάθεα, ποικίλοι τὰ εἴδεα, φυλάσσουσι,
πλήθει πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον. ὅτοι
οἵπερ ἐπ' Αἴγυπτον θέλουσι ἐλαύνοντα, ὑδενὶ
δὲ ἄλλῳ ἀπαλαιοῦνται ἀπὸ τῶν δενδρέων,
ἢ τῆς σύραγος τῷ καπνῷ. Λέγουσι δὲ καὶ
τόδε Ἀραβιοι, ὡς πᾶσα ἂν γῆ θυμιήλετο
τοῖσι ὄφισι τούτοισι, εἰ μὴ γένεος κατ' αὐτοὺς
οἷόν τι καὶ τοὺς ἐχίδνας ἐπισάμου γένεος.
καὶ κως τῷ θείῳ ἡ προνοίη, ὥσπερ καὶ εἰκός
ἐστι, ἔδωσε σοφὴν, ὅσα μὲν ψυχρά τε δειλὰ καὶ ἐδώδιμα, ταῦτα μὲν πάντα πολύγονα πεποιη-
κεν, ἵνα μὴ παντελέως ἀπολέωνται· ὅσα δὲ θρασέα καὶ ἀνιηρὰ, ὀλιγόγονα. τοῦτο μέν, ὅτι

arena completis, 1 raptissime retro se recipiunt. Quos protinus formicæ (ut à Persis fertur) olfactu perceptos insequuntur tanta pernicitate quanta in alio est nullo: ita ut nisi viam 2 ad quam formicæ congregantur, anticipent Indi, nemo sit ipsorum inde evasurus. Ideoque camelos mares, quod impares fœminis sunt in currendo, 3 ne trahantur, dissolvunt: sed non utrumque pariter. fœmina vero, pulli quem reliquit memor, nihil sibi remittit. Hac ratione Indi majorem auri partem nanciscuntur, ut Persæ memorant. nam quod effoditur in eadem regione aurum, rarius est. Et CVI sane pulcherrimas quodammodo res extrema orbis habitati pars sortita est, quemadmodum 4 Græcia (quod præstantissimum judicatur) pulcherrimas regiones. Nam, ut paulo ante dixi, ultima plagarum quæ ad orientem vergentes habitantur, Indica est: in qua & animantes tam quadrupedes quam volucres, multo sunt grandiores quam cæteris in locis, præterquam equi: (nam ab equis Medicis vincuntur qui Nisæi vocantur) & infinita vis auri, partim effossi, partim per flumina devecti, partim ut indicavi surrepti. præterea agrestes arbores pro fructu lanam ferentes, ovillæ tum pulchritudine tum bonitate præcellentem: qua in vestiarium Indi utuntur. ¶ Ad meridiem ultima è regio- CVII nibus quæ habitantur, Arabia est: in qua sola omnium nascuntur thus, myrrha, casia, cinnamomum, & ledanum. cuncta hæc facilia ad nanciscendum, præter myrrham. Nam thus Arabes styrace suffientes legunt, ea quam Phœnices ad Græcos exportant. hac suffitum thus capiunt. Etenim thuriferas arbores observant colubri subalati, exiguo corpore, 5 discolori specie, permagno numero circa singulas arbores, iidem videlicet qui adversus Ægyptum facto ex- CVIII ercitu tendunt. Nec ullo alio ab arboribus quam styracis fumo submoventur, universam terram oppleturi, ut Arabes aiunt, nisi (ut iidem narrabant) simile quiddam istis contingeret ei quod novimus contingere viperis, idque (6 ut credere debemus) solerti divinitatis prudentia. nam quæ & timido animo sunt & esculenta, ea omnia fetuosa fecit, ne assiduo esu deperirent: contra, quæ sæva & maligna sunt, ea voluit parum esse fetuosa. Unde fit ut

1 Quamprimum. *Vel, primo quoque tempore.* 2 Interim dum formicæ congregantur, 3 Dissolvunt, si una non trahantur utrique. *Id est, Si utrique assequi pari gradu non possint. Ita quidam hunc locum interpretantur: qui & aliam interpretationem admittere videtur.* 4 Græcia longe temperatissimas nacta est anni tempestates. 5 Versicolori 6 Ut rationi consentaneum est,

lepus,

lepus, quem omnia venantur, fera, ales, homo, tam ferax sit: solaque ex omnibus bestiis, quum gravida est, etiam 1 impleatur, & alium fœtum in utero gestet pilis vestitum, alium nudum, alium tantum non formatum: alium concipiat. Et lepus quidem talis est. At leæna validissimum ferocissimumque animal, semel in vita unum parit. nam una cum fœtu uterum emittit. Cujus rei causa est hæc, quod catulus leoninus, ubi moveri in utero incipit, quum habeat ungues longe acutissimos ex omnibus feris, uterum lacerat, augescensque magis ac magis, ungues imprimendo exulcerat: ita ut ad postremum, quum partus instat, nihil CIX uteri relinquatur incolume. Sic quoque si viperæ & alati Arabiæ serpentes gignerentur ut ipsorum natura fert, non esset hominibus vivendi facultas: nunc autem, quum libidine agitantur, & per paria coeunt, fœmina collum maris in emittenda genitura comprehendit, 2 sorbensque non prius dimittit quam devoraverit. & mas quidem hoc modo perit. Fœmina vero talem luit masculo pœnam: quod filii dum adhuc intra uterum sunt, patrem ulciscentes matricem ambedunt: ejusque alvo ambesa, ita partum faciunt. Cæteri serpentes qui non sunt hominibus pernicioſi, ova pariunt & magnam vim fœtuum excludunt. Porro viperæ per universum orbem terrarum visuntur: alati vero serpentes nusquam alibi nisi in Arabia, aut certe non adeo frequentes. CX Hunc in modum Arabes thus comparant. Casiam autem sic: Postquam sibi cum cæterum corpus, tum faciem præter oculos obligaverunt coriis aliisque pellibus, ad casiam pergunt. Ea nascitur in palude non alta, circa quam & in qua degunt feræ alatæ, vespertilionibus simillimæ, stridore diro, & viribus prævalentibus: quas ab oculis arcentes CXI Arabes sic casiam metunt. Cinnamomum etiam quam superiora mirabilius legunt. nam aut quomodo aut qua in terra gignatur, illud nequeunt dicere: nisi quod probabili ratione utuntur, quod quidam volunt id gigni in iis regionibus ubi Dionysus educatus est: & ipsas cinnamomi festucas afferri à grandibus quibusdam alitibus ad nidos è luto constructos in præruptis montium & homini inaccessis. Contra quas hoc Arabes excogitaverunt: boum 3 asinorumque desectorum & aliorum jumentorum membra minutatim concisa,

ὁ λαγωὸς ὑπὸ παντὸς θηρεύεται θηρίου, καὶ ὄρνιθος, καὶ ἀνθρώπου· ὥστε δὴ τὸ, πολυγονόν ἐστι, βραχυαίωνα μοῦνον πάντων τῶν θηρίων καὶ τὸ μὲν δασὺ τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρὶ, τὸ δὲ, ψιλόν· τὸ δὲ, ἄρτι ἐν τῇσι μήτρῃσι πλάσσεται τὸ δὲ, ἀναρρέεται. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. ἡ δὲ * λέαινα, ἐὸν ἰσχυρότατον, καὶ θρασύτατον, ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκτει ἕν. τίκτουσα γὰρ, συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας· τὸ δὲ αἴτιον τοῦτο τόδε ἐστί· ἐπεὰν ὁ σκύμνος ἐν τῇ μήτρῃ ἐὼν ἄρχηται διακινέεσθαι, ὁ δὲ, ἔχων ὄνυχας θηρίων πολλὸν πάντων ὀξυτάτους, ἀμύσσει τὰς μήτρας, " αὐξανόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον " ἐγκινέεται καὶ λαραφῶν πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστὶ, καὶ τοῦτο δὴ παν λείπεται αὐτέων ὑλίης ἐὸν ἕν. Ὡς δὲ καὶ αἱ ἔχιδναί τε καὶ οἱ ἐν Ἀραβίοισι ὑπὸ πτεροὶ ὄφιες, εἰ ἐγίνοντο ὡς ἡ φύσις αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἦν βιώσιμα ἀνθρώποισι νῦν δ' ἐπεὰν θορνύωνται καὶ ζεύξεα, καὶ ἐν αὐτῇ ἡ ὁ ἔρσην τῇ ἐκποιήσει, ἀπιεμένου αὐτοῦ τὸν γονέα, ἡ θήλεα ἀπεῖσα τοῦ ἔρσενος, καὶ ἐμφύσα, οὐκ ἀνίει πρὶν ἂν διαφάγῃ. ὁ μὲν δὴ ἔρσην ἀποθνήσκει τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ. ἡ δὲ θήλεα τίσιν τοιῇδε ἀποτίνει τοῦ ἔρσενος· τῷ γονεῖ τιμωρέονται ἔτι ἐν τῇ γαστρὶ ἐοῦσαι τὰ τέκνα," διεσθίουσι τὴν μήτρεον. διαφαγοῦσαι δὲ τὸ ὑδὺν αὐτῆς, οὕτω τὴν ἔκδυσιν ποιέονται. οἱ μὲν ἄλλοι ὄφιες, ἐόντες ἀνθρώπων βλαβερώτατοι, τίκτουσί τε ὠά, καὶ σκληρύνουσι πολλόν τι χρῆμα τοῦ " ὀφίος. αἱ μέντοι νυν ἔχιδναι καὶ πανταχῇ τῆς γῆς εἰσὶ οἱ δὲ ὑπὸ πτεροὶ, ἐόντες ἀθρόοι, εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ, καὶ ἐδαμῇ ἄλλῃ καὶ τοῦτο δικαίως πολλοί εἰσι. Τὸν μὲν δὴ λιβανωτὸν τοῦτον οὕτω κομῶσι Ἀράβιοι. τὰ δὲ κασίην, ὧδε· ἐπεὰν καταδήσωνται βύρσῃσι καὶ δέρμασι ἄλλοισι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον, πλὴν αὐτοῖσι τοῖσι ὀφθαλμοῖσι, ἔρχονται ἐπὶ τὴν κασίην· ἡ δὲ ἐν λίμνῃ φύεται ἐν βαθέϊ· ταύτῃ δὲ αὐλίζεται καὶ θηρία πτερωτὰ, τῇσι νυκτερίσι προσεικελα μάλιστα· καὶ τρομερὸν δεινόν, καὶ ἐς ἀλκὴν ἄλκιμα. τὰ δὲ ἀπαμυνομένους ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ, οὕτω δρέπειν τὴν κασίην. Τὸ δὲ κιννάμωμον ἔτι τούτων θωϋμαστότερον συλλέγουσι. ὅκου μὲν γὰρ γίνεται, καὶ ὅστις μιν γῆν ἡ τρέφουσά ἐστι, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν, πλὴν ὅτι λόγῳ εἰκότι χρεώμενοι. ἐν τοῖσι δὲ χωρίοισι φασί τινες αὐτὸ φύεσθαι ἐν τοῖσι ὁ Διόνυσος ἐτράφη. ὄρνιθας δὲ λέγουσι μεγάλας φορέειν τοῦτο τὰ κέρεα τὰ ἡμεῖς, ἀπὸ Φοινίκων μαθόντες, κιννάμωμον καλέομεν. φορέειν δὲ τὰς ὄρνιθας ἐς νεοσσιὰς " πεπλασμένας πηλῷ πρὸς ἀπορρήνοισι ἔρεσι, ἔνθα περ ἐσβαίνουσι ἀνθρώπῳ ἐδεμάλιον οὐδὲν). πρὸς ὧν δὴ ταῦτα τὰς Ἀραβίους σοφίζεσθαι τάδε· βοῶν τε καὶ ὄνων τῶν ἀπογινομένων καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων τὰ μέλεα διατεμόντας ὡς μέγιστα,

1 Superfetet, 2 Et arcte amplexa. *Vel*, Et arcte constringens. *Vel*, Et inhærens. 3 Asinorumque mortuorum & al. jumentorum memb. in quam maxima frusta concisa, * Gellius lib. 13. c. 7.

κομίζειν ἐς παῦτα τὰ χωρία· καὶ σφέα δέντας ἀγχοῦ τῶν νεοσσιέων, ἁπαλλάσσεσθαι ἐκὰς αὐτέων. τὰς δ' ὀρνιθας καταπετομένας, ἁρπᾶν τὰ μέλεα τῶν προζυγίων ἀναφορέειν ὅπη τὰς νεοσσιάς· τὰς δ', ὑπομυσὰς ἴσχειν, καταρρήγνυσθαι" ὅπη τοι γλοιοί. τὰς δ', ὅπόνταις, συλλέγειν ὅτῳ μὴ τὸ κινάμωμον· συλλεγόμενον δ' ἐκ τούτων, ἀπικνέεσθαι ἐς τὰς ἄλλας χώρας. Τὸ δὲ δὴ λήδανον, τὸ Ἀραβιοι καλέυσι λάδανον, ἐκ τούτου δυσωδεστέρου γίνεται. ἐν γὰρ δυσοδμοτάτῳ γινόμενον, εὐωδέστατόν ἐστι. τῶν γὰρ αἰγῶν τῶν τράγων ἐν τοῖσι πώγωσι εὑρίσκεται ἐγγινόμενον, οἷόν γλοιὸς ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δ' ἐς πολλὰ τῶν μύρων ἐστί· θυμιῶσί τε μάλιστα τοῦτο Ἀραβιοι. Τοσαῦτα μὲν θυμιαμάτων περὶ εἰρήσθω. ἀπίζει δὲ τῆς χώρης τῆς Ἀραβίης θεσπέσιον ὡς ἡδύ. δύο δὲ γένεα οἷον σφι ἐστὶ θωυμάτων ἄξια, τὰ ὐδαμοῦδι ἑτέρωδι ἐστί. τὸ μὲν αὐτῶν ἕτερον ἔχει τὰς ὐρὰς μακράς," τεσσήκοντα ὐκ ἐλάσσονας· τὰς εἴ τις ἐῶντα σφι" ἀπέλκειν, ἕλκεα ἂν ἔχοιεν, ἀνατειβομένων πρὸς τὴν γῆν τῶν ὀρέων. νῦν δ' ἅπας τις τῶν πιμένων ὑπίσχεται ξυλουργέειν ἐς ποσθετον· ἁμαξίδας γὰρ ποιεῦντες, ὑποδέουσι αὐτὰς τῇσι ὀρῇσι, ἑνὸς ἑκάστου κύνεον τοῦ ὀρέος ὅπη ἁμαξίδα ἑκάστην καταδέοντες. τὸ δὲ ἕτερον γένος τῶν οἷον τὰς ὐρὰς πλατέας φορέουσι, καὶ ὅπη πάχος πλάτος. " Ἀπικνεομένῳ δὲ μεσαμβρίης, παρήκει πρὸς δυσμὰς ἥλιον ἡ Αἰθιοπίη χώρη, ἐκάστη τῶν οἰκεομένων. αὕτη δὲ χρυσόν τε φέρει πολλὸν, καὶ ἐλέφαντας ἀμφιλαφέας, καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια, καὶ ἔβενον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μακροβιωτάτους. Αὗται μὲν νυν ἔν τε τῇ Ἀσίῃ ἔσχαται εἰσὶ καὶ ἐν τῇ Λιβύῃ. ὧδε δὲ τῷ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῷ πρὸς ἑσπέρην ἐσχατιέων ἔχω μὲν ὐκ ἀτρεκέως λέγειν. ἔστι γὰρ ἔγωγε ἐνδέκομαι Ἠριδανὸν καλέεσθαι πρὸς βαρβάρων ποταμὸν, ἐκδιδόντα ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς βορέην ἄνεμον, ἀπὸ τοῦ τὸ ἤλεκτρον φοιτᾶν λόγος ἐστί, ἔστε νήσους οἶδα" καστιτερίδας ἐούσας, ὐκ ὧν ὁ καστίτερος ἡμῖν φοιτᾷ. τοῦτο μὲν γὰρ, ὁ Ἠριδανὸς αὐτὸ κατωνόμακε τὸ ὄνομα, ὡς ἔστι Ἑλλήνικον, καὶ" ἔστι βαρβαρικόν· ὑπὸ ποιητοῦ δέ τινος ποιηθέν. ἔστε δὲ ὐδενὸς αὐτόπτεω γνωμένου ἐγὼ δυνάμενος ἀκοῦσαι τοῦτο μελετῶν, ὅκως θάλασσά ἐστι τὰ ἐπέκεινα Εὐρώπης. 129 ἐσχάτη δ' ὧν ὁ καστίτερος ἡμῖν φοιτᾷ, καὶ τὸ ἤλεκτρον. Πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλῷ τι πλεῖστος χρυσὸς φαίνεται ἐών· ὅκως μὲν γινόμενος,

in ea loca portant: & ubi juxta nidos posuere, procul abscedunt. Ad hæc frusta delapsæ volucres, ad nidos suos carnem comportant: cui sustinendæ impares nidi ad terram discessi labuntur: tunc Arabes ad eos colligendos accedunt. Hac ratione cinnamomum ab illis legitur, & illinc in alias regiones dimittitur. At ledanum (quod Arabes ladanum vocant) etiam cinnamomo mirabilius comparatur: quippe quod in graveolentissimo loco nascens, tamen fragrantissime olet. In barbis hircorum invenitur innatum, veluti mucor ligni, cum ad conficienda multifaria unguenta utile, tum præcipue ad suffitionem qua Arabes utuntur. Hactenus de thymiamatis dictum sit. Redolet Arabica regio mirifice jucundo quodam odore. Suntque in ea ovium duo genera admiratione digna, quæ nusquam alibi visuntur. Quorum unum caudas habet tam longas ut non sint tribus breviores cubitis: 1 siquis trahi sinat, ulcera contracturæ, dum per terram atteruntur: nunc unusquisque pastorum hactenus est doctus arte fabrili, ut plostella faciant quæ singularum ovium caudis subligent, superque plostella caudas ipsas alligent. Alterum genus ad cubitalem latitudinem caudas gerit. Huic, qua parte meridies ad solem occidentem vergit, contermina est Æthiopia, terrarum habitarum ultima. Hæc & auri multum fert, & vastos elephantes, prominentibus utrinque dentibus: & cum agrestes omnes arbores, tum vero ebenum, necnon viros maximos pulcherrimosque & ævi longissimi. Atque hæc quidem extrema sunt Asiæ Libyæque. De extremitatibus autem Europæ quod pro comperto referam non habeo. neque enim assentior fluvium quendam esse Eridanum à barbaris vocitatum, qui subit mare ad septentrionem spectans, unde electrum venire narratur. Ne Cassiteridas quidem novi insulas, *hoc est stannarias*, unde ad nos venit cassiteros, *id est stannum*. nam vel ipsum coarguit nomen Eridanus, quod Græcum est, non barbarum, ab aliquo poetarum fictum. Sed etsi hoc studiose quæsivi, à nemine qui ipse viderit accipere potui, quomodo se habeat mare ad illam Europæ partem. Ab extrema itaque ad nos venit stannum electrumque. Cæterum ad septentrionem Europæ quamplurimam auri vim esse constat: sed quomodo fiat, CXII CXIII CXIV CXV CXVI

εἰς γῆν. τριῶν πηχέων. ἐπέλκειν. ἀποκληρομένης. καστιτερίνας. ὑ βάρβαρον. ἐσχάτων.

1 Quas si permittantur trahere, *id est demittere ad terram, vel demissas affricare terræ*, ulcera contracturæ sint dum illæ ad terram atterentur: verum unusq.

ne hoc

ne hoc quidem pro comperto dicere queo. Dicuntur tamen id à gryphibus auferre Arimaſpi, viri unoculi. quod nec ipſum crediderim, ut viri naſcantur unoculi, cæterum naturam habentes aliis hominibus parem. Porro extrema terrarum concludunt aliam regionem, intuſque cohibent ea quæ nobis pulcherrima putantur, illiſque rariſſima. CXVII Eſt in Aſia planities quædam undique cincta monte quinque in locis interciſo, quæ aliquando fuit 1 Choraſmiorum cum ipſorum finibus & Hyrcanorum & Parthorum & Sarangæorum & Thomaniorum: ſed poſteaquam Perſæ rerum potiti ſunt, facta eſt regis. Ex hoc circumjecto monte ingens amnis profluit, nomine Aces: qui quondam per ſingulas undique interciſiones ductus ac diſtributus, totidem quas dixi gentium regiones irrigabat: ubi vero in poteſtatem regis Perſæ venerunt, hoc ab illo ſunt paſſæ, quod anfractibus montium ab rege obſtructis, & ad eorum ſingulos portis inditis, aqua ab exitu intercluſa eſt: interfluenteque introrſum amne, planities quæ intra montes erat, pelagus facta, quum fluat in interiora amnis nulla ex parte exitum habens: atque ita ipſæ gentes priſtino aquæ uſu fraudatæ afficiuntur permagno detrimento. Nam hyberno tempore deus illis, quemadmodum aliis hominibus, pluit: ſed æſtate quum ſerunt 2 piſum & ſeſamum, aquam deſiderant. Igitur quum nihil eis aquæ tribueretur, ad Perſas venerunt viri atque mulieres: ſtanteſque 3 pro foribus regis, cum ejulatu vociferabantur. Tunc rex iis qui maxime indigebant portas reſerari juſſit, utique eas quæ ad illos ferrent: eaſdem, quum illorum terra humore hauſto ſatiata eſſet, rurſus obſerari: ita deincepes alias, ut quique cæterorum populorum maxime aqua indigerent. id faciens (quantum ego auditu cognovi) pecuniæ exigendæ gratia præter tribuum. Atque CXVIII hæc quidem ita ſe habent. ¶ CÆTERUM rex unum è ſeptem viris qui adverſus magum conſpiraverunt, Intaphernem, cepit ac capite damnavit ob hanc noxam: Intaphernes, ſtatim poſt oppreſſos magos regiam ingreſſus, volebat admitti ad colloquium regis. etenim hac lege conventum erat inter magi oppreſſores ut eis ad regem foret aditus ſine internuncio, nili cubantem cum uxore. Itaque non oportere ſibi intervenire nuncium cenſens Intapherns,

οὐκ ἔχω ὐδὲ τοῦτο ἀτρεκέως εἰπεῖν· λέγεται δὲ ὑπὸ τῶν γρυπῶν ἁρπάζειν Ἀριμασπούς, ἄνδρας μονοφθάλμους· πείθομαι δ' ὐδὲ τοῦτο, ὅκως μονόφθαλμοι ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τὴν ἄλλην ὁμοίην τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι. αἱ δὲ ὧν ἐσχατιαὶ οἰκησιν ἀπεκληίουσαι τὴν ἄλλην χώρην, καὶ ἐντὸς ἀπέργουσαι τὰ κάλλιστα δοκέουσι ἡμῖν εἶναι, καὶ σαρνιώτατα ἔχειν αὐτά. Ἔστι δὲ πεδίον ἐν τῇ Ἀσίῃ ἀπεκλεισμένον ὄρεϊ πάντοθεν· ἀμφοφάγος δὲ τοῦ ὄρεος εἰσὶ πέντε. τοῦτο τὸ πεδίον τὸ μὲν πρὸ Χοασμίων, ἐστὶ δὲ ὄρεσι ἐόντων Χοασμίων τε αὐτῶν καὶ Ὑρκανίων, καὶ Πάρθων, καὶ Σαραγγαίων, καὶ Θωμανίων· ἐπεὶ τε δὲ Πέρσαι ἔσχον τὸ κράτος, ἔστι τοῦ βασιλέος· ἐκ δὴ ὧν τοῦ ἀπεκληίοντος ὄρεος τόδε ῥέει ποταμὸς μέγας, ἔνομα δέ οἱ ἐστὶ Ἄκης. ἐπὶ πρότερον μὲν ἀρδεσκε ἀμφελαμμένος παντοίῃ τῇ εἰρημένων τουτέων τὰς χώρας, ἀμφὶ ἀμφοφάγος ἀγόμενος ἐκβάσιος ἐκβασιος· ἐπεί τε δὲ ἐπὶ τῇ Πέρσῃ εἰσὶ, πεπύνθασι τοιόνδε· τὰς ἀμφοφάγας τοῦ ὄρεος ἐπείρας ὁ βασιλεὺς, πύλας ἐπ' ἐκβάσῃ ἀμφοφάγι ἔζευξε. ἀπεκεκλημένου δὲ τοῦ ὕδατος τὰς διεξόδους, τὸ πεδίον τὸ ἐντὸς τοῦ ὄρεος, πέλαγος γενέσθαι, ἐνδιδόντος μὲν τοῦ ποταμοῦ, ἔχοντος δὲ ὐδαμοῦ ἐξίλυσιν. ὅτου ὧν οἷπερ ἔμπροσθεν εἰώθεσαν χεάδες τοῦ ὕδατος ἐκ ἔχοντες αὐτοῦ χεάδος, συμφορῇ μεγάλῃ ἀμαχρέοντο· τὸν μὲν γὰρ χειμῶνα ὗει σφι ὁ θεὸς, ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι· τοῦ δὲ θέρεος ἀσπείροντες μελίνας, καὶ σήσαμον, χρηίσκοντο τοῦ ὕδατος. ἐπεὰν ὧν μηδέν σφι προσιδῶνται τοῦ ὕδατος, ἐλθόντες ἐς τὰς Πέρσας αὐτοί τε καὶ γυναῖκες, στάντες κατὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέος, βοῶσι ὠρυόμενοι. ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοισι αὐτῶν μάλιστα ἐντέλλεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς ἐς τοῦτο φερούσας· ἐπεὰν δὲ διάκορος ἡ γῆ σφέων γένηται πίνουσα τὸ ὕδωρ, αὖται μὲν αἱ πύλαι ἀποκλείονται, ἄλλας δ' ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοισι τοῖσι δεομένοισι μάλιστα τῶν λοιπῶν. ὡς δ' ἐγὼ οἶδ' ἀκούσας, χρήματα μεγάλα πρήσσομαι ἀνοίγων, παρεξ τὸν φόρον. ταῦτα μὲν δὴ ἔχει οὕτω. Τῶν δὲ τοῦ μάγου ἐπαναστάντων ἑπτὰ ἀνδρῶν, ἕνα αὐτῶν Ἰνταφέρνεα κατέλαβε ὑβρίσαντα τάδε, ἀπροσκεῖν αὐτίκα μιν τοῦ ἐπανάστασιν ἤθελε ἐς τὰ βασίλεια ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τοῦ βασιλέος. καὶ γὰρ δὴ ὁ νόμος οὕτω εἶχε, τοῖσι ἐπαναστᾶσι τοῦ μάγου ἔσοδον εἶναι ἄνευ βασιλέα ἄνδρα ἀγγέλλειν, ἢν μὴ γυναικὶ τυγχάνῃ μισγόμενος ὁ βασιλεύς. ἔκυρσε δὴ Ἰνταφέρνης ἐδικαίου ἐόντα οἱ ἐσαγγελίας ἐπιτελέσαι τῶν φίλων τῶν

1 Choraſmiorum montes incolentium, Choraſmiorum inquam & Hirc. 2 Panicum. 3 i. In aulæ regia. ſic & in ſequentib. locis.

ἀλλ' ὅτι ἐκ τοῦ πρώτου ἐπέβη, ἤθελε ἐσιέναι. ὁ δὲ πυλωρὸς καὶ ὁ ἀγγελιηφόρος ἐς πρόσωπον, φάμενοι τὸν βασιλέα γυναικὶ μίσγεσθαι. ὁ δὲ Ἰνταφέρνης, δεινῶν σφέας φόνον λέγειν, πιέσει παῖδε συναράσσει τὸν ἀκινάκεα, ἀποτάμνει αὐτοῖσι τά τε ὦτα καὶ τὰς ῥῖνας· καὶ ἀνείρας τὸν χαλινὸν τῷ ἵππῳ, ὧδε τὰς αὐχένας σφέων ἔδησε, καὶ ἀπῆκε. οἱ δὲ τῷ βασιλέϊ δεικνύσι ἑωυτούς, καὶ τλῆναι εἶπον, δι' ἣν πεπονθότες εἶησαν. Δαρεῖος δέ, ἀρρωδήσας μὴ κοινῷ λόγῳ οἱ ἓξ πεπιεσμένοι ἔωσι ταῦτα, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον, ἀπεπειρᾶτο γνώμης, εἰ συναίνοι εἶσι τῷ πεποιημένῳ. ἐπεὶ τε δὲ ἐξέμαθε ὡς ἐκ συγκειμένοισι εἴη ταῦτα πεποιημένα, ἔλαβε αὐτόν τε τὸν Ἰνταφέρνεα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς οἰκηίους πάντας ἐλπίδας πολλὰς ἔχων μὴ πρὸς συγγενέων μιν δόλῳ βουλεύειν οἱ ἐπανάστασιν. συλλαβὼν δὲ σφέας, ἔδησε τοῖσι θανάτου ἀξίους. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Ἰνταφέρνεος φοιτέουσα ἐπὶ τὰς θύρας τοῦ βασιλέος, κλαίουσά τε καὶ ὀδύρετο· ποιεῦσα δὲ αἰεὶ τοῦτο τὸ αὐτὸ τέλος, τὸν Δαρεῖον ἔπεισε οἰκτεῖραί μιν· πέμψας δὲ ἄγγελον, ἔλεγε τάδε, Ὦ γύναι, βασιλεύς τοι Δαρεῖος δίδωσι ἕνα τῶν δεδεμένων οἰκηίων ῥύσασθαι, τὸν βούλεαι ἐκ πάντων. ἡ δὲ, βουλευσαμένη, ἀποκρίνεται τάδε, Εἰ μὲν δή μοι δίδωσι βασιλεὺς ἑνὸς ψυχήν, αἱρέομαι ἐκ πάντων τὸν ἀδελφεόν. πυθόμενος δὲ Δαρεῖος ταῦτα, καὶ θωυμάσας τὸν λόγον, πέμψας ἠρώτα, Ὦ γύναι, εἰρωτᾷ σε βασιλεύς, τίνα ἔχουσα γνώμην, τὸν ἄνδρά τε καὶ τοὺς τέκνα ἐγκαταλιποῦσα, τὸν ἀδελφεὸν εἵλευ σωθῆναι τοῦ ὁς καὶ ἀλλοτριώτατός τοι τῶν παίδων, καὶ ἧσσον κεχαρισμένος τῷ ἀνδρός ἐστι. ἡ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ βασιλεῦ, ἀνὴρ μέν μοι ἂν ἄλλος γένοιτο, εἰ δαίμων ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλλα εἰ ταῦτα ἀπόβαλλοιμι· πατὴρ δὲ καὶ μήτηρ ἐκ ἔτι μοι ζωόντων, οὐδεὶ τέρπω γένοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη, ἐξέλεξα ταῦτα. εὖ τε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰπεῖν ἡ γυνὴ, καὶ οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν πρεσβύτατον, καὶ τῶν παίδων ἦν πρεσβύτατον, ἅπαντας αὐτῇ· τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε πάντας. πρῶτα μὲν δὴ ἐπὶ τοῖσι ἐξ αὐτίκα τεσσεράκοντα τῷ εἰρημένῳ ἀπολώλεε. Κατὰ δὲ καὶ μάλιστα τὸν Καμβύσεω νοῦσον ἐγίνετο τάδε· ἐκ Κύρου καταστὰς ἐπὶ Σαρδίων ὕπαρχος Ὀροίτης, ἀνὴρ Πέρσης, ἔρα ἐπιθύμησε πρήγματος οὐκ ὁσίου. οὔτε γάρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας μεγάλου ἔπος πρὸς Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου, οὔτε ἰδὼν πρότερον, ἐπεθύμησε λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι· ὡς μὲν οἱ πλεῦνες λέγουσι, δι' τοιόνδε τινα

quia foret unus è ſeptem, introire utique volebat. ſed quum janitor & qui à reſponſis erat introire non ſinerent, quod regem dicerent rei uxoriæ dare operam, eos mentiri ratus, educto acinace, aures utrique nareſque præcidit, ac lora freni equini ad cervices ipſorum alligavit, homineſque dimiſit. Qui quum ſeſe CXIX regi exhibuiſſent & cur id paſſi fuerant expoſuiſſent, Darius ſigillatim quemque Perſarum acceiſivit, veritus ne id communi ſex Perſarum conſilio factum eſſet: exploravitque nunquid id quod actum foret comprobarent. Ubi comperit ſine horum conſenſu Intaphernem hæc feciſſe, hominem comprehendit ejuſque liberos atque omnem familiam: multis de cauſis credens illum cum ſuis propinquis rebellionem fuiſſe molituru: hos comprehenſos ad necem vinciri juſſit. Tunc uxor Intaphernis ad regias fores accedens, plorabat atque lamentabatur. Id aſſidue faciendo ad ſui miſericordiam Darium quum adduxiſſet, miſſo ad eam nuncio, rex inquit, Mulier, offert tibi Darius unius electionem, ex vinctis domeſticis tuis quem velis liberari. Illa poſtquam ſecum deliberavit, ita reſpondit, Si unius *omnino* animam rex mihi gratificatur, eligo ex omnibus fratrem. Hæc audiens rex, miratus hujus orationem, miſſo nuncio, inquit, Percontatur te rex qua de cauſa, viro filiiſque prætermiſſis, fratrem delegiſti ut ſupereſſet, qui & remotiore abs te eſt gradu quam filii, & minus jucundus quam maritus. Cui illa reſpondens, Rex, inquit, maritus mihi alius, ſi dæmon voluerit, atque alii liberi, ſi hos amiſero, eſſe poſſunt: alius frater, parentibus meis jam vita defunctis, nulla ratione poteſt eſſe. 1 Hanc ſequuta cauſam, ita loquuta eſt. viſaque eſt Dario probe dixiſſe. itaque ea re delectatus rex, & eum quem mulier optaverat miſſum fecit, & filiorum natu maximum, cæteris omnibus interfici juſſis. Ita unus è ſeptem Perſis ſtatim initio occubuit. ¶ Enimvero CXX illud fere circa Cambyſis ægrotationem contigit: Erat Sardibus præfes quidam à Cyro præfectus, nomine Orœtes, Perſa, cui nefariæ rei cupido inceſſit: ſiquidem Polycratem Samium, à quo nullo nec facto nec dicto quantulocunque læſus eſſet, quemque ne vidiſſet quidem unquam, tamen concupivit capere ad interimendum, ob hanc (ut plerique aiunt)

Justin. l. 10. Val. 2. M. C. Cicer. Orat.

1 Hanc rationem in iſta electione ſequuta fuit.

cauſam:

tausam: Quum aliquando pro foribus regis considerent Oroetes & alter quidam Persa nomine Mitrobates, præfectus gentis quæ est in Dascylio, è verbis ad jurgia pervenerunt. Et quum de virtute disceptaretur, Mitrobates objiciens Oroeti inquit, 1 Tune in pretio virorum es, qui insulam Samum tuæ provinciæ adjacentem, regi non acquiris, ita facilem captu ut quidam è popularibus quindecim armatis fretus occuparit, ejusque tyrannide potiatur? Hoc jurgium audienti Oroeti adeo doluisse quidam aiunt, 2 ut affectaverit non de objurgante vindictam, sed Polycratem prorsus occidere, propter quem male audisset. Alii (sed pauciores) inquiunt, caduceatorem in Samum ab Oroete missum cujusdam rei rogandæ causa: (cujus autem, non dicitur) Polycratem autem tunc forte in conclavi cubantem fuisse, assistente ei Anacreonte Teio, sive id consulto, quod res Oroetis contemptui haberet, sive forte aliqua hujusmodi factum. ad quem quum accedens Oroetis caduceator, ejus mandata exponeret, Polycratem neque se ad hominem convertisse (erat enim ad parietem versus) neque quicquam respondisse. Hæ bifariæ causæ mortis Polycratis fuisse memorantur, quarum utrilibet accommodare fidem quis potest. Itaque Oroetes in *urbe* Magnesia degens, quæ est ad Mæandrum flumen sita, misit Myrsum quendam Lydum, Gygis filium, cum nuncio in Samum ad Polycratem, cujus animum noverat. Etenim Polycrates primus extitit Græcorum, *dunaxat* eorum quos novimus (secundum Minoem, & siquis alius isto prior maris imperio potitus est) qui in animum induxerit ut mari potiretur. Primus, inquam, extitit 3 ex eo genere quod humanum vocatur, qui multam conciperet spem Ioniæ atque insulis dominandi. Hoc igitur eum in animo habere certior Oroetes factus, misit nuncium in hæc verba, OROETES POLYCRATI ITA INQUIT, Audito te res excellentes agitare animo, sed proposito rem pecuniariam non suppetere. Quod si ita feceris ut suadeo, prospexeris & tibi & saluti meæ. Nam rex Cambyses (ut mihi pro comperto renunciatur) de me interficiendo cogitat, nunc igitur meipsum recipito, atque pecunias, earum partem tibi habiturus, partem mihi permissurus: & ipsarum pecuniarum beneficio

CXXI

CXXII

ἀιτίλιν. ὃν τῷ βασιλέϊ. δυρέων κατήμενον τόν τε Ὀροίτεω καὶ ἄλλον Πέρσεω τῷ ἔνομα ἦν Μιτροβάτεα, νομοῦ ἄρχοντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ τάτυς ὀκ λόγων ἐς νείκεα συμπεσεῖν. κερτομέων δὲ τῷδε ἀρετῆς, εἰπεῖν τὸν Μιτροβάτεα τῷ Ὀροίτῃ πρὸφέροντα, Σὺ γὰρ ἐν "ἀνδρὸς λόγῳ, ὃς βα- "σιλέϊ νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σῷ νομῷ "προσκειμένην ὑπ' ἀνδρῶν "προσκεκλημένων ὑπὸ σεῦ, ὧδε δή τι "ἔωσαν ἀπτερέα χειρωθῆναι, τλῆ τῷδε τις "δεκαπηχέων πεντεκαίδεκα ὁπλίτῃσι ἐπα- "νάστας ἔχε, καὶ νῦν αὐτῆς τυραννεύει; οἱ μὲν δή μιν φασὶ τοῦτο ἀκοῦσαι τὰ, καὶ ἀλγήσαντα τῷ ὀνείδεϊ, ὑπερθυμήσαι ἐκ ὅτου τὸν εἰπάντα ταῦτα τίσασθαι, ὡς Πολυκράτεα πάντως ἀπολέσαι, "ἵνα μή τι' ἄ κακῶς ἤκουσε. Οἱ δὲ ὀλίγοι τῶν λέγουσι πέμψαι Ὀροίτεα ἐς Σάμον κήρυκα ὅτου δὴ χρήματος δεησόμενον· ὑπὸ γὰρ ὧν δὴ τοῦτο λέγεται) καὶ τὸν Πολυκράτεα τυχεῖν κατακείμενον ἐν ἀνδρεῶνι· παρεῖναι δέ οἱ καὶ Ἀνακρέοντα τὸν Τήϊον. καί κως εἴτ' ὀκ περνοίης αὐτὸν κατηλογέοντα τὰ Ὀροίτεω πρήγματα, εἴτε καὶ σωτυχίη τις τοιαύτη ἐπεγένετο. τόν τε γὰρ κήρυκα τὸν Ὀροίτεω παρελθόντα ἀκροήσασθαι, καὶ τὸν Πολυκράτεα (τυχεῖν γὰρ ἐπεστραμμένον πρὸς τὸν τοῖχον) εἴτε τι μέλλοντα ἐκφωνῆσαι, εἴτε καὶ κενεάζοντα. Αἰτίας μὲν δὴ αὐτὰς διφασίας λέγονται τῷ θανάτῳ τῷ Πολυκράτεος· ἡμῖν δὲ πειθέσθω ὁκοτέρῃ τις βούλεται αὐτέων. ὁ δὲ ὧν Ὀροίτης ἰζόμενος ἐν Μαγνησίῃ τῇ ὑπὲρ Μαιάνδρου τοῦ ποταμοῦ οἰκεομένῃ, ἔπεμπε Μύρσον τὸν Γύγεω ἄνδρα Λυδὸν ἐς Σάμον ἀγγελίην φερόντα, μαθὼν τὸν Πολυκράτεος τὸ νόον. Πολυκράτης γὰρ ὄρνι πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατέειν ἐπενοήθη, πάρεξ Μίνωός τε τοῦ Κνωσσίου, καὶ εἴ δή τις ἄλλος πρότερος· τάτου ἦρξε τῆς θαλάσσης. τῆς δὲ ἀνθρωπίνης λεγομένης ἡμέρης Πολυκράτης "μοῦνος ἐλπίδας πολλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἄρξειν. μαθὼν ὦν ταῦτα μηνοδύμενον ὁ Ὀροίτης, πέμψας ἀγγελίην, ἔλεγε τάδε, "ΟΡΟΙΤΗΣ ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΙ "ΩΔΕ ΛΕΓΕΙ, Πυθάνομαι βουλεύειν "σε πρήγμασι μεγάλοισι, καὶ χρήματά "τοι ὀκ ἔᾳ κατὰ τὰ φρονήματα." σὺ νῦν "ὧδε ποιήσας, ὀρθώσεις μὲν σεωυτόν, σώσεις "δὲ καὶ ἐμέ. ἐμοὶ μὲν γὰρ βασιλεὺς Καμβύσης "βουλεύεται θανάτου, καί μοι τοῦτο ἀγγέλλεται σαφηνέως. σὺ νῦν ἐμὲ ὀκομίσας αὐτὸν, καὶ χρήματα, τὰ μὲν, αὐτέων αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ, ἐμὲ ἔα ἔχειν· εἵνεκά τε χρημάτων, "ἄρξεις

1 Itane tu vir censendus es qui insu. 2 Ut non tam eum qui hæc dixisset ulcisci affectaverit quam Polycr. 3 *Id est, Primus inter homines. Hoc addit quod Minos haberetur Jovis filius.*

" ἄρξεις ἁπάσης Ἑλλάδος. εἰ δέ μοι ἀπι-
131 " στέεις τὰ τῷ τοι τ' χρημάτων, πέμψον ὁστὶς
" τοι πιστότατος τυγχάνει ἐών, τῷ ἐγὼ
ἀποδέξω. Ταῦτα ἀκούσας Πολυκράτης,
ἤνδα τε κὴ ἐβούλετο· καὶ κως (ἰμείρετο γὰρ
χρημάτων μεγάλως) ἀπιπέμπει πρῶτα
κατοψόμενον Μαιάνδριον Μαιανδρίου, ἄν-
δρα τῶν ἀστῶν, ὃς οἱ ἦν γραμματιστής· ὃς
χρόνῳ ὑστέρῳ πολλῷ τέκτων, τὸν κόσμον
τὸν ἐν τῷ ἀνδρεῶνος τῷ Πολυκράτεος
ἐόντα ἀξιοθέητον ἀνέθηκε πάντα ἐς τὸ Ἡ-
ραῖον. ὁ δὲ Ὀροίτης, καθεὼς τὸν μαλάκο-
πιν ἐόντα προσδόκιμον, ἐποίεε τάδε· λάρ-
νακας ὀκτὼ πληρώσας λίθων, πλὴν κάρτα
βραχέος τοῦ ὦθι αὐτὰ τὰ χείλεα, ὅπ-
πουλῆς τῶν λίθων, χρυσὸν ἐπέβαλε. καλα-
δήσας δὲ τὰς λάρνακας, εἶχε ἑτοίμας. ἐλ-
θὼν δὲ ὁ Μαιάνδριος, καὶ θεησάμενος, ἀπήγ-
γειλε τῷ Πολυκράτεϊ. Ὁ δὲ, πολλὰ μὲν τῶν
μαντηίων ἀπαγορευόντων, πολλὰ δὲ τῶν
φίλων, ἐστέλλετο αὐτόσε. ὡς δὲ, καὶ ἰδύσης
τῆς θυγατρὸς ὄψιν συμπνίγουσαν τοιήνδε· ἐδό-
κεέ οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἠέρι μετέωρον
ἐόντα, λοῦσι μὲν ὑπὸ τοῦ Διὸς, χρίεσι δὲ
ὑπὸ τοῦ ἡλίου. ταύτην ἰδοῦσα τὴν ὄψιν, παν-
τοίη ἐγίνετο μὴ ἀποδημῆσαι τὸν Πολυκρά-
τεα ἐς τὴν Ὀροίτεα· καὶ δὴ καὶ ἰόντος
αὐτοῦ δὶς τὴν πεντηκόντορον, ἐπεφημίζετο.
ὁ δὲ οἱ ἀπείλησε, λίην σὺς ἀπονοσέσῃ, πολλὸν
μὲν χρόνον παρθενεύσεσθαι. ἡ δὲ ἠρήσατο ὅπ-
πελέα ταῦτα γενέσθαι. βούλεσθαι γὰρ παρθε-
νεύεσθαι πλέω χρόνον ἢ τοῦ πατρὸς ἐστερῆσθαι.
Πολυκράτης δὲ, πάσης συμβουλίης ἀλογήσας, ἔπλεε ἐς τὴν Ὀροίτεα, ἅμα ἀγόμενος. ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἑταίρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημοκήδεα τὸν Καλλιφῶντος, Κροτωνιήτεα, ἄνδρα ἰητρὸν τ' ἐόντα, καὶ ἐς τὰ μάλιστα ἐπασκέοντα τὴν ἰητρικήν. ἐπασκέοντα ἄρισα τῶν κατ' ἑωυτόν. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκράτης, διεφθάρη κακῶς, ἔστε ἑωυτοῦ ἀξίως ἔστε τῶν ἑωυτοῦ φρονημάτων. τὰ μὲν οἱ Συρηκουσίων ἡγεμόνες τύραννοι, οὐδὲ εἷς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν τυράννων ἄξιός ἐστι Πολυκράτεϊ μεγαλοπρεπείην συμβληθῆναι. ἀποκτείνας δὲ μιν ἐκ ἀξίως ἀνωνήστως Ὀροίτης ἀνεσταύρωσε. τοὺς δὲ οἱ ἑπομένων ὅσοι μὲν ἦσαν Σάμιοι, ἀπῆκε, κελεύων σφέας ἑωυτῷ χάριν εἰδέναι, ἐόντας ἐλευθέρους. ὅσοι δὲ ἦσαν ξεῖνοί τε καὶ δοῦλοι τοῦ ἑπομένων, ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ποιεύμενος εἶχε. Πολυκράτης δὲ ἀνακρεμάμενος, ἐπετέλεσε πᾶσαν τὴν ὄψιν τὴν θυγατρός.

omni Græciæ imperaturus. De quibus si mihi fidem non habes, mittito quempiam tibi fidissimum, 1 cui ego fidem faciam. Quo audito Polycrates gavisus est, atque obsequi volebat. majorem enim in modum pecuniam avebat. Mittit itaque prius ad rem inspiciendam quendam è popularibus suis, 2 Mæandrium Mæandrii filium, scribam suum: qui non longo post hoc tempore ornatum conclavis Polycratis spectatu dignum templo Junonis omnem dicavit. 3 Hunc Oroetes quum cognovisset speculatorem esse circumspectunt, ita sibi agendum putavit: Octo scrinia lapidibus implet, præter admodum parvam partem circa ipsas oras, ac superficiem lapidum auro inducit: eaque scrinia alligata in expedito habet. Quæ adveniens Mæandrius quum inspexisset, Polycrati renunciavit. 4 Enimvero ne illuc se conferret, magnopere dehortabantur tum oracula & amici, tum præcipue somnium hoc, quod ejus filia viderat. Videbatur sibi cernere patrem in aere sublimem esse, qui à Jove quidem lavaretur, à sole autem inungeretur. Hanc visionem conspicata, 5 instabat omnino dissuadere patri ne à patria proficisceretur ad Oroetem: quinetiam 6 ad biremem eunti male ominabatur. Cui quum ille minitaretur si sospes rediret, fore ut hæc perdiu maneret virgo: ipsa ut ita contingeret, sibi imprecata est. malle enim se diutius virginem esse quam patre orbari. Polycrates omne consilium pro nihilo habens, ad Oroetem navigavit, cum alios secum ducens, tum vero Democedem Calliphontis filium, Crotoniensem medicum, qui eam artem apud suos 7 præclarissime omnium exercebat. Ubi Magnesiam pervenit Polycrates, tetra morte est affectus, indignaque sua persona 8 & suis cogitationibus. nam neque eorum qui Syracusis tyranni extiterunt, neque aliorum Græciæ tyrannorum ullus est magnificentia cum Polycrate comparandus. Eum Oroetes (quod indignum relatu est) cruci suffixit: ex illis vero qui illum comitati fuerant, Samios quidem dimisit, jubens eos gratiam sibi habere quod liberi essent: peregrinos autem atque servos jure captivitatis sibi vendicans, retinuit. Polycrates ergo suspensus omnem filiæ visionem exoluit.

CXXIII

CXXIV

CXXV

1 Cui ego ostendam. *Vel*, repræsentabo. 2 Mæandrum Mæandrii fil. 3 At Oroetes quum exploratorem adventare audisset, ita egit. *Ad verbum*, Expectari audisset. 4 At ille, tum oraculis tum amicis multum exhortantibus, illuc profectus est. quum etiam *ejus* filia somnium hoc vidisset. Cernere sibi videbatur &c. 5 Omnibus modis, *vel*, *omni arte* dissuadebat. 6 Ad navem quinquaginta remorum. *Sunt qui vertant*, ad navem actuariam. 7 Optime omnium suæ ætatis exerc. 8 Et suo ingenti animo, *vel*, excelso. Nam præter Syrac. nullus est Gr. tyr. magnif.

nam ab

nam ab Jove quidem, quum pluceret, lavabatur: à sole autem,1 exudante è membris abdomine, unigebatur. Hunc exitum habuerunt tot prosperæ res Polycratis, quem vaticinatus ei fuerat Amasis rex
CXXVI Ægypti. Verum non multo post tempore Polycratis ultio Orœtem excipit. quippe post Cambysis obitum occupato à magis regno, Orœtes quum esset Sardibus, nihil de Persis qui à Medis imperio fraudati erant, bene meritus est:
2 sed in ea perturbatione Mitrobatem Dascylii præfectum (3 qui illi de Polycrate exprobraverat) interemit, & ejus filium Cranapem, spectatos in Persis viros: & cum alia quoque omnifaria flagitia commisit, tum quendam è nunciis qui ad ipsum à Dario venerat, quod parum jucunda nunciasset, trucidandum curavit, summissis quibusdam qui redeuntem aggrederentur, quique trucidatum
CXXVII cum ipso equo occultarent. Darius, ubi principatu potitus est, Orœtem ulcisci cum ob alia scelera, tum præcipue ob Mitrobatem filiumque, cupiebat: sed adversus eum 3 è professo mittere copias consilii non erat, 4 utique rebus nondum satis fundatis, & imperio recens parto: quum præsertim audiret Orœtem multa vi nixum, quum mille Persarum satellitibus stipatus esset. nam suæ provinciæ habebat Phrygiam, Lydiam, Ioniam. Itaque Darius adversus hæc hanc rationem inivit: Accitis Persarum summis quibusque proceribus, his loquutus est verbis, Persæ, quis hoc vestrûm mihi repromittat, & exequuturus & prudentia duntaxat, nulla vi, nullisque copiis? Ubi enim opus prudentia est, ibi vi agere nihil attinet. Ergo 5 quis vestrûm mihi Orœtem vel adducat vivum, vel interficiat, qui de Persis nihil omnino meruit, sed cum alia multa scelera admisit, tum hæc duo: unum, quod duos è nobis, Mitrobatem ejusque filium interemit: alterum, quod à me missos ad se accersendum, 6 necandos curat, facinus profecto non tolerandum. ideoque priusquam majora in Persas scelera admittat, 7 comprehendendus est ad necem.
CXXVIII Hæc Darius interrogabat Persas. Eorum triginta extiterunt qui repromitterent, singuli volentes ipsi id exequi. Quos invicem contendentes Darius reprehendens, sortiri jussit. id quum fecissent, sors

ἐλοῦτο μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ Διὸς ὅκως ὕοι, ἐχρίετο δ' ἀπὸ τοῦ ἡλίου, ἀνιεὶς αὐτὸς ἐκ τοῦ σώματος ἱκμάδα. Πολυκράτεος μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυχίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν, τῇ οἱ Ἄμασις ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς προεμαντεύσατο. Χρόνῳ δὲ ὑ πολλῷ ὕστερον ἀμὸ Ὀρόιτεα Πολυκράτεϊ πίσις μετῆλθεν. μετ' γὰρ τὸν Καμβύσεω θάνατον, καὶ τῆς μάγων τιμὴ βασιληίης, μόνων ἐν τῇσι Σάρδισι Ὀρόιτης, ὠφείλει μὲν ἐὼν Πέρσας, ἀπὸ Μήδων ἀπαραιρημένους τιμὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ ἀρχῇ κατ' μὲν ἔκτεινε Μιτροβάτεα τὸν ἐκ Δασκυλείου ὕπαρχον, ὃς οἱ ἀνείδισε τὰ ἐς Πολυκράτεα ἔχοντα. κατὰ δὲ, τὸν Μιτροβάτεω παῖδα " Κρανάπεω ἄνδρας ἐν Πέρσῃσι δυνάμους. ἄλλά τε ἐξύβριζε παντοῖα, καὶ τινα ἀγγελιηφόρον ἐλθόντα Δαρείου παρ' αὐτὸν, ὡς ἑ πρὸς ἡδονὴν οἱ ἦν τὰ ἀγγελλόμενα, ἔκτεινε μιν ὀπίσω κομίζόμενον, ἄνδρας οἱ " ὑποστείσας κατ' ὁδόν. ἀποκτείνας δέ μιν, ἠφάνισε αὐτῷ ἵππον. Δαρεῖος δ' ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, ἐπεδύμησε τὸν Ὀρόιτεα τίσασθαι, πάντων τῶν ἀδικημάτων εἵνεκα, καὶ μάλιστα Μιτροβάτεω, καὶ τοῦ παιδὸς· ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείης ἐώντων ἐπ' αὐτὸν ἐκ ἐδόκεε πέμπειν, ἅτε οἰδαινόντων ἔτι τὰ πρήγματα, καὶ νεωστὶ ἔχων τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν Ὀρόιτεα μεγάλην τὴν ἰσχὺν πανδαμόμους ἔχειν· τὸν χίλιοι μὲν Περσέων ἑδορυφόρεον· εἶχε δὲ νομὸν τὸν τε Φρύγιον, καὶ Λύδιον, καὶ Ἰωνικήν. πρὸς ταῦτα δὴ ὧν ὁ Δαρεῖος τάδε ἐμηχανήσατο· συγκαλέσας Περσέων τοὺς " δοκιμωτάτους, ἔλεγε σφι τάδε, Ὦ Πέρσαι, τίς ἂν μοι τοῦτο ὑμέων ἐπιτρόπους ἀπ- " τελέσειε σοφίη τε, καὶ μὴ βίη τε καὶ ὁμ- " λῶ· ἔνθα γὰρ σοφίης δεῖ, βίης ἔργον ἐδέν. " ὑμέων δὲ ὧν τίς μοι Ὀρόιτεα ἢ ζώοντα " ἀγάγοι, ἢ ἀποκτείνειε· ὃς ὠφέλησε μὲν ἐμὲ " Πέρσας ἐόντα, κακὰ δὲ μεγάλα ἔοργε· τοῦ- " τον μὲν, δύο ἡμέων πίσσοντε, Μιτροβάτεά τε " καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ· τοῦτο δὲ, τὸν ἀναπαλέ- " σαντα αὐτὸν, καὶ πεμπομένους ἐπ' ἐμοῦ, κλείσαντα, ὕβριν ἐκ ἀναχωρέοντων φανῶν. πρίν τι ὧν " μεῖζον ἐξεργάσασθαί μιν Πέρσας κακὸν, " καταλαμπέϊ ὅτι ἡμῖν θανάτῳ. Δα- ρεῖος μὲν ταῦτα ἐπηρώτα, τῷ δ' ἄνδρες τεπρωμένα " ὑπέστησαν, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλων ποιέειν ταῦτα· ἐβούλοντο δὲ Δαρεῖος κατελάμβανε, κελεύων πάλλεσθαι. παλλομένων δὲ, λα-

1 Quum ipse humorem è corpore emitteret, 2 *Legit* ἐν ταύτῃ τῇ παραχῇ. 3 Qui ei illa ad Polycratem pertinentia exprobraverat) 4 Aperte. *Gr.* ἐκ τῆς ἰθείης *q. d. recta via.* 5 Utpote rebus adhuc turbulentis. *Vel*, Rebus nondum compositis. *Ad verbum*, Rebus adhuc tumentibus. *q. d. Quum nondum tumor rerum resedisset. id est, turbulentus status.* 6 Aliquis vestrûm. *Potest & interrogative legi.* 7 Necat, insolentiam intolerabilem exhibens. 8 Morte nobis est occupandus.

χάνει ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρτόντεω. λαχὼν δὲ ὁ Βαγαῖος, ποιέει τοιάδε· βιβλία γεγραμμένα πολλὰ, καὶ δὴ καὶ πολλῶν ἔχοντα πρηγμάτων, σφρηγῖδί σφι ἐπέβαλε τῇ Δαρείου. μετὰ δὲ ἧκε ἔχων ταῦτα ἐς τὰς Σάρδις. ἀπικόμενος δὲ, καὶ ὁ Ὀροίτεω ἐς ὄψιν ἐλθὼν, τοῖσι βιβλίοισι ἓν ἕκαστον διαιρεόμενος, ἐδίδου τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιλήϊῳ ὁπολέγοντα. (γραμματισταὶ δὲ βασιλήϊοι οἱ πάντες ὕπαρχοι ἔχουσι) ἀπαιτειρεόμενος δὲ τὸν δορυφόρων, ἐδίδου τὰ βιβλία ὁ Βαγαῖος, εἰ οἱ ἐνδέξαιατο ἀπόφασιν τοῦ Ὀροίτεω. ὁρέων δὲ σφέας τά τε βιβλία σεβομένους μεγάλως, καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων, ἔτι μέζονας, διδοῖ ἄλλο, ἐν τῷ ἐτύγχανε ἐπὶ τοιάδε, Ὦ Πέρσαι, βασιλεὺς Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δορυφορέειν Ὀροίτεα. οἱ δὲ, ἀκούσαντες τάδε, μετῆκάν οἱ τὰς ἁρμάς. ἰδὼν δὲ τοῦτο σφέας ὁ Βαγαῖος πειθομένους τῇ βιβλίῳ, ἐνθαῦτα δὴ διδοῖ τῷ γραμματιστῇ, ἐν τῷ ἐτύγχανε ἐπὶ λο, Βασιλεὺς Δαρεῖος Πέρσῃσι τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐντέλλεται κτείνειν Ὀροίτεα. οἱ δὲ δορυφόροι ὡς ἤκουσαν ταῦτα, σασαίμενοι τὰς ἀκινάκας, κτείνουσι παραυτίκα μιν. οὕτω δὴ Ὀροίτεα τὸν Πέρσῃσι Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου τίσιες μετῆλθον. Ἀπικομένων δὲ καὶ ἀναπομπὴν τῶν Ὀροίτεω χρημάτων ἐς τὰ Σοῦσα, συμβαίνει χρόνῳ ὑστέρῳ πολλῷ ὕστερον βασιλέα Δαρεῖον, ἐν ἄγρῃ θηρῶν ἀπιθρώσκοντα ἀπ' ἵππου, στρεβλῶσαι τὸν πόδα. καὶ κακῶς ἰσχυρότερος ἐστράφη· ὁ γὰρ οἱ ἀστράγαλος ἐξεχώρησε ἐκ τοῦ ἄρθρου. νομίζων δὲ καὶ πρότερον οὐδὲν ἐωυτὸν ἔχειν Αἰγυπτίων τοὺς δοκίμους εἶναι πρώτους τῷ ἰητρικῷ, τότε ἐχρᾶτο. οἱ δὲ, στρεβλοῦντες καὶ βιώμενοι τὸν πόδα, κακὸν μέζον ἐργάζοντο· ἐπ' ἐπτὰ δὲ ἡμέρας καὶ ἐπτὰ νύκτας ἀπὸ τοῦ παρεόντος κακοῦ ὁ Δαρεῖος ἀγρυπνίῃσι εἶχετο. τῇ δὲ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔχοντι οἱ φλαῦρος, ὡς ἐκέκαστο τὸ πρότερον ἐπὶ ἐν Σάρδισι τοῦ Κροτωνιήτεω Δημοκήδεος τὸ τέχνῃ, ἀγγέλλει τῷ Δαρείῳ. ὁ δὲ ἄγειν μιν τῷ ταχίστῳ παρ' ἑωυτὸν ἐκέλευσε. τὸν δὲ ὡς ἐξεῦρον ἐν τοῖσι Ὀροίτεω ἀνδραπόδοισι ὀκνοῦντά τε ἀπιμελημένον, παρῆγον ἐς μέσον, πέδας τε ἑλκόντα, καὶ ῥάκεσι ἐσθημένον. Σταθέντα δὲ ἐς μέσον, ἠρώτα ὁ Δαρεῖος τῷ τέχνῃ εἰ δύναιτο. ὁ δὲ ὐκ ὑποδεκόμενος, ἀρρωδέων μὴ ἑωυτὸν ἐκφήνας, πειρᾶτο τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπεστερημένος. καταφάνη τε τῷ Δαρείῳ τεχνάζειν δοκέοντι· καὶ τὰς ἀγαγόντας αὐτὸν, ἐκέλευσε μάστιγάς τε καὶ κέντρα προσφέρειν ἐς τὸ μέσον. ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ὧν ἐκφαίνει, φὰς ἀτρεκέως μὲν οὐκ εἰδέναι, ὁμιλήσας δὲ ἰητρῷ, φλαύρως ἔχειν τῷ τέχνῃ.

Bagæum Artontis filium ex omnibus contigit. Hic ſorte delectus, hac ratione uſus eſt: Complures literas variis de rebus ubi ſcripſit ſigilloque Darii impreſſit, cum his profectus eſt Sardis. Eas, poſteaquam in conſpectum Oroetis venit, dedit ſeparatim recitandas regio ſcribæ. (regios autem ſcribas cuncti præſides habent.) Reddebat autem ſeparatim Bagæus literas, explorandi gratia animos ſatellitum, nunquid annuerent ad rebellandum ab Oroete. Quos animadvertens magnopere venerari literas, & ea quæ in illis dicerentur, etiam vehementius, reddidit aliam epiſtolam in hæc verba, Perſæ, Darius rex interdicit vobis ne apud Oroetem fungamini ſatellitum officio. Hoc illi audito lanceas depoſuerunt. Tunc Bagæus cernens illos obtemperantes epiſtolæ, ſumpta fiducia reddidit ſcribæ ultimum libellum in hæc verba ſcriptum, Rex Darius mandat Perſis qui in Sardibus ſunt ut Oroetem interimant. Id ubi audiere dotyphori, *id eſt haſtati ſatellites*, eductis acinacibus ſine mora Oroetem interemerunt. Ita vindicta Polycratis Samii Oroetem perſequuta eſt. ¶ Traductis atque comportatis CXXIX
Suſa bonis Oroetis, contigit non diu poſt ut in venatu ferarum Darius rex, dum ab equo deſilit, pedem intorſerit vehementerque luxaverit. nam talus è juncturis amotus eſt. Se itaque exiſtimans, ut etiam prius, habere ex Ægyptiis eos qui primi putarentur arte medicinæ, eorum opera utebatur. At iſti retorquendo pedem ac violenter tractando, plus mali faciebant: adeo quidem ut ſeptem dies totidemque noctes Darius præ moleſtia qua afficiebatur tranſegerit inſomnes. Octavo die eidem male habenti quidam Democedis Crotonienſis mentionem facit: cujus de artificio prius jam inde in Sardibus audiſſet. Darius hominem quamcelerrime accerſi ad ſe jubet. Ille, ut inter captivos Oroetis fuit inventus, ubi pro neglecto habebatur, in medium adductus eſt, ſicut erat pannoſus ac compedes trahens. In medio poſitum Darius CXXX
interrogavit nunquid eam noſſet artem. Democedes, veritus ne ſi ſe proderet, uſquequaque Græcia privaretur, diſſimulare: ſed quum videretur notitiam artis præ ſe ferre, Darius juſſit eos qui hominem adduxerant, verbera & tormenta afferre in medium. Tunc ille diſſimulatione miſſa, ſe plane ſcire artem illam negavit, ſed aliquantulum, ob eam conſuetudinem quam cum medico habuiſſet.

Factaque

Factaque ei potestate curandi, Græcis medicamentis utens, 1 & lenia, post acria, admovens, Darium compotem somni fecit, & brevi tempore incolumem reddidit, quum jam se posthac validum fore ad incedendum desperasset. Ob quam curationem postea quum eum Darius duobus aurearum compedum paribus donasset, interrogavit Democedes nunquid ideo se duplici malo remunerandum putaret, quod ab eo sospes ipse foret effectus. Hoc dicto Darius delectatus, ad suas uxores hominem misit. Eunuchi qui eum deduxerunt ad fœminas, dicebant hunc esse qui restituisset animam regi. tunc earum singulæ auream phialæ thecam suffringentes, Democedem donaverunt tam amplo munere, ut famulus nomine Sciton qui sequebatur, excidentes ex percussione phialarum stateres colligens, non parvam auri summam

CXXXI coegerit. 2 Hic Democedes hunc in modum è Crotone profectus, cum Polycrate consuetudinem habuit: quum à patre sane iracundo Crotone cohiberetur, nec eum tolerare posset, illo relicto abiit in Æginam: ubi commoratus unum annum, primos medicos transcendit, etsi imparatus erat, & nihil instrumentorum habens quæ ad artem medicinæ pertinerent. Ex quo factum est ut insequenti anno Æginetæ conduxerint eum talento, Athenienses tertio anno centum minis, Polycrates quarto anno talentis duobus. ita Samum profectus est. A quo viro non minimum medici 3 Crotonienses primi numerabantur, secundi, Cyrenæi. Qua etiam tempestate Argivi cæteris Græcis præstare musica ferebantur.

CXXXII Tunc itaque Democedes Dario sanato Susis, maximas ædes obtinebat, & cum rege ad mensam sedebat, omnibus rebus affluens, præter hanc unam quod in Græciam redire non poterat. Quinetiam Ægyptios medicos regem curare solitos, quum essent patibulis suffigendi, quod à Græco medico superati forent, impetrata ab rege venia liberavit: item vaticinum quendam Eleum, qui Polycratem sequutus fuerat, & inter captivos pro neglecto relictus. Denique 4 maximi apud regem momenti

CXXXIII Democedes erat. Interjecto deinde brevi tempore, inter alia contigit ut Atossæ Cyri filiæ (quæ erat Darii uxor)

μὴ ᾖ, ὡς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλληνικῇσι ἰήμασι χρεώμενος, ἢ ἐπιμηχᾶται τὰ ἰσχυρὰ περιάγων, ὕπνου τέ μιν λαγχάνειν ἐποίεε, καὶ ὀν χρόνῳ ὀλίγῳ ὑγιέα μιν ἐόντα ἀπέδεξε, ὑδαμῶς ἔτι ἐλπίζοντα ἀρτί ποτε ἔσεσθαι. δωρέεται δέ μιν μετὰ ταῦτα ὁ Δαρεῖος πεδέων χρυσέων δύο ζεύγεα. ὁ δὲ μιν ἐπείρετο, εἰ οἱ δοκήσιον τὸ κακὸν ὑπέτηδες νέμει, ὅτι μιν ὑγιέα ἐποίησε. καὶ εἰς ἢ τῆς ἐπὶ ὁ Δαρεῖος, ἀποπέμπει μὲν ἐς τὰς ἑωυτοῦ γυναῖκας. ἐσαγόμενοι δὲ οἱ εὐνοῦχοι, ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας ὡς βασιλεῖ ἐστὶ εἴη ὃς τὸν ψυχὸν οἱ ἀπέδωκε. ἑκαστάτω δὴ ἕκαστα ἢ ἀντέων ἑκάστη, φιάλεον τὸ χρυσοῦν σὺν δίκῃ ἐδωρέετο τὸν Δημοκήδεα· ὥστε δή τι δαψιλέϊ δωρεῇ, ὡς τὸν ἀπορίπτοντα ἀπὸ τῶν φιαλέων στατῆρας ἐπόμενος ὁ οἰκέτης τῷ ὄνομα ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο, καὶ οἱ χρῆμα πολλόν τι χρυσοῦ συνελέχθη. Ὁ μὲν Δημοκήδης οὗτος, ὧδε ἐκ Κρότωνος ἀπορμώμενος, Πολυκράτεϊ ὡμίλησε πατρὶ, ὃς συνείχετο ἐν τῇ Κρότωνι, ὀργὴν χαλεπῷ τύραννον ἐπεὶ τὰ μὲν ἐδυνάστευε φέρων, ἀπολιπὼν, οἴχετο ἐς Αἴγιναν. κατασὰς δὲ ἐς ταύτην, τῶν πρώτων ἔτεϊ ἐκαρπᾶτο τοὺς πρώτους ἰητρούς, ἀσκέων περ ἐὼν, καὶ ἔχων οὐδὲν τῶν ὅσα πρὸς τὴν τέχνην ἦν ἐργαλήϊα· καί μιν δεύτερον ἔτεϊ ταλάντου Αἰγινῆται δημοσίᾳ μισθοῦνται· τρίτῳ δὲ ἔτεϊ Ἀθηναῖοι, ἑκατὸν μνέων· τετάρτῳ δὲ ἔτεϊ, Πολυκράτης δυοῖν ταλάντοιν. ὥστε δὴ ἀπίκετο ἐς τὴν Σάμον. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἐκ ἅπασα Κροτωνιῆται ἰητροὶ εὐδοκιμέουσι· ἐγένετο γὰρ ὧν τοῦτο ὅτε πρῶτοι μὲν Κροτωνιῆται ἰητροὶ ἐλέγοντο ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι, δεύτεροι δὲ, Κυρηναῖοι. καὶ τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον χρόνον καὶ Ἀργεῖοι ἤκουον μουσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρῶτοι. Τότε δὴ ὁ Δημοκήδης ὢν τοῖσι Σούσισι ὀξυηκοώμενος. Δαρεῖον, οἷόν τε μέγιστον εἶχε, καὶ ὀμορέοντος βασιλεῖ ἐγγύθεν· πλήν τε ὅσα τοῦ ἐς Ἕλληνας ἀπέναι, πάντα πάλλακα οἱ παρεῖν· καὶ τοῦτο μὲν, τοὺς Αἰγυπτίους ἰητροὺς, οἳ βασιλέα πρότερον ἐόντα, μέλλοντας ἀνασκολοπιεῦσθαι, διότι σφέων Ἕλλην ἰητρὸς ἐὼν ἐκωλύθησαν, τοῦτο, βασιλέα καταπύσαντα· καὶ ἐρρύσατο τοῦτο ᾗ, μέγιστον Ἡλέων Πολυκράτεϊ ὀνησάμενον, καὶ ἐπιμελημένον ἐν τοῖσι ἀνδραποδίοισι, ἐρρύσατο. λέγεται δὲ μέγιστον πρῆγμα Δημοκήδης ὧδε τῷ βασιλεῖ. Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα, τάδε ἄλλα συνήνεικε γενέσθαι. Ἀτόσσῃ τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δαρείου δὲ γυναικὶ,

1 *Hæc interpretatio ostendit eum legisse,* ἥπια μετὰ τὰ ἰσχυρά. *Aliqui sequendo nostram lectionem, vertendum esset,* Et fomenta valida adhibens. 2 Hic autem Democedes ita Crotone *Samum* venerat. Cum Polycrate patre versatus, quum asperam ejus iracundiam ferre non posset, illo relicto ab. Ὀρ. 3 Crotonienses inclaruerunt. hinc enim tempus fuit quum primi quidem medici Græciæ Crotoniatæ esse dicerentur, secundi vero, Cyrenæi. 4 In maximo pretio à rege Democedes habebatur.

ἔδη ᾗ μαζῷ ἕφυ φῦμα· μὴ ᾖ, ἀκεσαμένῃ, ἐπίμηδε πέσσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἐλάσσων, ἡ ᾖ, κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη, ἔφερε ἐδενί· ἐπεὶ τε ᾖ ἐν κακῷ ἰῷ, μετεπέμψατο τὸν Δημοκήδεα, καὶ οἱ ἐπέδειξε· ὁ δέ, φὰς ὑγιέα ποιήσειν, ἐξορκεῖ μιν, ἢν μιν οἱ ἀντιτιμωρήσειν ἀκείνῳ τοῦτο τὸ ἂν αὐτὴς δεηθῇ· δείσασα δὲ ἐδενὸς ἧσσον ὅσα αἰσχύλλει δοκὶ φέρονῖα. Ὡς μὲν δὴ ἄρα μιν μὴ ταῦτα ἐώμνυ. ὑγιέα " ἀπεδέξατο, ἐνθαῦτα δὴ διδαχθεῖσα ὑπὸ ᾗ Δημοκήδεος ἡ Ἀτοσσα, περιφέρε ἐν τῇ κοίτῃ Δαρείῳ λόγον " τοιόνδε, " Ὦ βασιλεῦ, ἔχων δύναμιν το- " σαύτην κεκτησαι, ἔτι τι εὖη. περιείδω- " μεν, ἔστε δύναμιν Πέρσῃσι. εἰκὸς δέ " δοκι ἄνδρα καὶ νέον, καὶ χρημάτων δεσπό- " τεω μεγάλων, φαίνεσθαί τι ἀποδεικνύ- " μενον, ἵνα καὶ Πέρσαι ἐκμάθωσι ὅτι ὑπ' " ἀνδρὸς ἄρχονται. ἐπ' ἀμφότερα δέ τοι " " φέρει ταῦτα ποιέειν, καὶ ἵνα σφέων Πέρ- " σαι ὅπισθονται ἄνδρα ἔτι τὸν περεσεῶ- " τα, καὶ ἵνα τελέωνται πολέμῳ, μηδὲ σχο- " λὴν ἄγοντες, ὅπως ἐλθόντοί τοι. νῦν γὰρ ἄν " τι καὶ ἀποδέξαιο ἔργον, ἕως νέος εἰς ἡλικί- " ην. " αὐξανομένῳ γὰρ τῷ σώματι συναύ- " ξονται καὶ αἱ φρένες, γεγάσκοντα δ' συγγη- " εάσκουσι, καὶ ἐς τὰ πρήγματα πάντα ἀπα- μβλωδύνται. ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ διδαχῆς " ἔλεγε· ὁ δ' ἀμείβεται τοῖσδε, " Ὦ γύναι, " πάντα ὅσαπερ αὐτὸς ὄφελον ποιήσειν, " ἔρρηκας. ἐγὼ γὰρ βεβούλυμαι " ζεῦξαι γέ- " φυραν, ἐκ δ' ἧς ἠπείρου ἐς τὴν ἠπειρον ὄφελον Σκύθας στρατόσειας, καὶ ταῦ- τα ὀλίγου χρόνου ἔσαι τελεύμενα. λέγει δ' " Ἀτοσσα τάδε. " Οἶδα νυν, ὄφελ Σκύθας μὲν " τὴν πρώτην ἴέναι ἔασον (ἔστι γὰρ, ἐπεὰν " σὺ βέλῃ, ἔσονταί τοι) σὺ δέ μοι ὄφελ τὴν " Ἑλλάδα στρατεύσεαι. ὄφελμαι γὰρ, λό- " γῳ πιθανομένη, Λακαίνας τέ μοι γνω- " σεαι στρατεύσασα καὶ Ἀργείας καὶ Ἀτθίδας καὶ " καὶ Κορινθίας. ἔχεις δ' ἄνδρα ὄφελμεσό- " ταῖον ἀνδρῶν πάντων δέξαι τε ἐκασε τῆς " Ἑλλάδος καὶ κατιδέσθαι, τοῦτον ὃς σοὶ τὸν πόδα ἐξέπαλτο. ἀμείβεται Δαρεῖος, " " Ὦ γύναι, ἐπεὶ τοίνυν τοι δοκέει τῆς Ἑλ- " λάδος ἡμέας πρῶτα ἀπόπειρα ἄσαι, καὶ ἐ- " σκόπεας μοι δοκέει Περσέων πρῶτον ἄμει- " νον εἶναι· ὁμῶς τούτῳ τῷ σὺ λέγεις, πέμψαι " ἐς αὐτὸς οἳ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἕκασα " αὐτοῦ, ἐξαγγελέουσι ἡμῖν. καὶ ἔπειτα ἐξ- επισκήψω, ἐπ' αὐτὸς τρέψομαι. Ταῦ- τα εἶπε. καὶ ἅμα ἔπος τ' εἶπε, καὶ ἔργον ἐποίεε. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἡμέρη ἐπέ- λαμψε, καλέσας Περσέων ἄνδρας δοκίμους πεντεκαίδεκα, ἐνετέλλετό σφι, ἐπο- μόσας Δημοκήδεϊ, διεξελθεῖν τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος· ὅκως τε μὴ

in mamilla ulcus exoriretur, deinde re-ſciſſum porro graſſaretur. quod iſta, quoad fuit exiguum, præ pudore occultans, nemini indicavit: ſed ubi male jam ſe habebat, accerſito Democedi rem oſtendit. Ille ſe redditurum ſanam affirmans, adjurat eam ut ſibi viciſſim ipſa inſerviat in eo quod oraverit, oraturum autem nihil unde dedecus redundaret. A quo, poſteaquam curata eſt, edocta, CXXXIV Darium, dum cum eo cubat, his verbis alloquuta eſt, Rex, quum tantum tu habeas copiarum, deſides, nullam neque gentem neque potentiam Perſis acquirens. atqui par eſt virum & juvenem & magnarum opum dominum, aliquid operis edendo ſe oſtendere, quo etiam Perſæ cognoſcant ſibi virum præeſſe. Quod ut facias, duabus de cauſis intereſt, ut Perſæ & eum qui ipſis præeſt, virum eſſe intelligant, & bello atterantur: ne ocium agentes tibi inſidias tendant. Nunc ergo aliquod opus edas quoad in ætate juvenili es. nam augeſcente corpore ingenium pariter augeſcit, & conſeneſcente conſeneſcit, & ad res omnes elanguescit. Hæc Atoſſa ex admonitu Democedis. Ad quam Darius reſpondens, Quæ, inquit, uxor, ipſe facere deſtinaveram, ea omnia dixiſti. ego enim conſtitueram Scythis bellum inferre, junctoque mari è noſtra continente in alteram ponte: & hæc brevi tempore perficientur. Ad eum Atoſſa, Animadverte, inquit, nunc: omitte primum Scythis bellum inferre, qui, quandocunque voles, tui erunt: adverſus Græciam mihi tu eas in expeditionem. concupiſco enim Lacænas & Argivas & Atticas & Corinthias, fando cognitas, mihi fieri ancillas. Et ad hoc virum habes ex omnibus maxime idoneum 1 ad demonſtrandas Græciæ res atque exponendas, hunc qui pedem tuum ſanavit. Cui Darius, Quandoquidem, inquit, uxor, tibi videtur nos primum Græciam tentare debere, mihi videtur ſatius ante omnia mitttere illuc exploratores Perſas, una cum iſto quem dicis, qui percepta omnia illic & viſa renuncient: & mox ego ab illis edoctus, adverſus Græcos tendam. Hæc loquutus, Da- CXXXV rius, & quod eſt loquutus, re quoque aggreſſus eſt. nanque ubi primum illuxit, accitis quindecim viris Perſarum ſpectatis, præcepit ut ſequentes Democedem omnia Græciæ maritima loca colluſtrarent, neve committerent ut

ᾗ ἀπίδεξιν.

ᾗ συμφέρει

ᾗ αὐξομένῳ

ᾗ ζεύξαι γέφυραν, ἐκ τῆσδε τῆς

134

1 Ad oſtendenda ſingula Græciæ loca & ad deducendum,

Demo-

Democedes ab illis aufugeret, ſed rurſus eum omnino reducerent. Hæc illis ubi præcepit, ſecundo loco Democedem ipſum ad ſe accerſitum orat ut 1 expoſita atque demonſtrata Perſis omni Græcia, rurſus redeat: jubetque eum dono ferre patri ac fratribus omnia ſua utenſilia, affirmans ſe alia multo plura 2 illi invicem donaturum. 3 ac præter dona miſſurum ait, quæ una iter faciat onerariam navim, omnifariis bonis refertam. Quæ Darius nullo doloſo conſilio (ut mea fert opinio) 4 mandabat: ille tamen veritus 5 ne ſe Darius tentaret, tanquam fugitivum, ſi cuncta ſibi oblata caperet: reſpondit ſe quidem ſua illic velle relinquere, ut ea reverſus ſibi haberet: verum navim onerariam quam Darius promitteret, dono fratribus accipere. Darius poſtquam hæc Democedi præcepit, homines ad
CXXXVI mare dimiſit. Iſti, quum in Phœnicem deſcendiſſent, & ex Phœnice in urbem Sidonem, confeſtim duas triremes inſtruxerunt, & ſimul ingentem onerariam omnifariis bonis impleverunt. Comparatiſque omnibus, in Græciam trajiciunt. & adeuntes maritima ejus loca intuebantur atque deſcribebant. Tum pleraque ac celeberrima Græciæ loca contemplati, in Italiam Tarentum tranſmiſerunt. Ibi Ariſtophilides Tarentinorum rex, 6 & ipſe Crotonienſis, gubernacula Medicarum navium reſolvit, pariter & ipſos Perſas detinuit, tanquam certos exploratores. Interea dum illi patiuntur hæc Democedes Crotonem abiit ad domum ſuam. 7 Quo abeunte Ariſtophilides Perſas miſſos fecit, reſtitutis iis quæ de navibus abſtu-
CXXXVII liſſet. Illinc Perſæ navigantes, ac Democedem perſequentes, Crotonem perveniunt: nactique in foro Democedem prehendunt. Eum Crotonienſium quidam, res Perſicas reformidantes, tradere parati erant: quidam injectis è diverſo manibus, fuſtibus cædebant Perſas, 8 qui his verbis commonefaciebant, Viri Crotonienſes conſiderate quid faciatis, qui hominem regis fugitivum eripitis. An ex uſu erit vobis hanc injuriam regi Dario intuliſſe, ac vobis bene cedet iſta feciſſe,

ἀλλὰ δρήσηλαί σφεας ὁ Δημοκήδης, ἀλλά μιν πάντως ὀπίσω ἀπάξωσι. ἐντειλάμενος δὲ τούτοισι ταῦτα, δεύτερα καλέσας αὐτὸν Δημοκήδεα, ἐδέετο αὐτῷ ὅκως ἐξηγησάμενος πᾶσαν τὴν ὑπόδεξας τὴν Ἑλλάδα τοῖσι Πέρσῃσι, ὀπίσω ἥξει. δῶρα δέ μιν τῷ πατρὶ καὶ τοῖσι ἀδελφεοῖσι ἐκέλευε πάντα τὰ ἐκείνου ἔμπλα λαβόντα ἄγειν, φὰς ἄλλα οἱ πολλαπλήσια ἀντιδώσειν. πρὸς δὲ, ἐς τὰ δῶρα, ὁλκάδα οἱ ἔφη συμβαλέεσθαι, πλήσας ἀγαθῶν παντοίων, τὴν ἀμὰ οἱ πλώσεσθαι. Δαρεῖος μὲν δὴ, δοκέειν ἐμοὶ, ἀπ' ὑδενὸς δολερῆς νόου ἐπαγγέλλετο οἱ ταῦτα. Δημοκήδης δὲ, δείσας μὴ εὖ ἐκπειρῷτο Δαρεῖος, ἔτι ὑπόδεγμα, " πάντως τὰ δι- πάντως
δύμωα ἐδέκετο. ἀλλὰ τὰ μὲν ἑωυτῷ, καὶ χώρῳ ἔφη καταλείψειν, ἵνα ὀπίσω σφέα ἀπελθὼν ἔχοι τὴν μητρὶ ὁλκάδα" τὴν δὲ τὴν
οἱ Δαρεῖος ἐπαγγέλλετο ἐς τὴν δωρεὴν τοῖσι ἀδελφεοῖσι, δέκεσθαι ἔφη. ἐντειλάμενος δὲ καὶ τούτῳ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἀποστέλλει αὐτοὺς ἐπὶ θάλασσαν. καταβάντες δ' ἔνθεν ἐς Φοινίκην, καὶ Φοινίκης ἐς Σιδῶνα πόλιν, αὐτίκα μὲν τριήρεας δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτοῖσι, καὶ γαῦλον μέγαν, παντοίων ἀγαθῶν. παρεσκευασμένοι δὲ πάντα, ἔπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα. περιάγοντες δὲ αὐτὴν, τὰ μὲν θαλάσσια ἐθηεῦντο, καὶ ἀπεγράφοντο. ἐς ὃ, τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ ἐνομασμένα θηησάμενοι, ἀπίκοντο τῆς Ἰταλίης ἐς Τάραντα. ἐνθαῦτα δὲ ἐκ Κρησώνης τῆς Δημοκήδεος, Ἀριστοφιλίδης τύραννος Ταραντίνων ὁ βασιλεύς, τοῦτο μὲν, τὰ πηδάλια παρέλυσε τῶν Μηδικέων νεῶν, τοῦτο δὲ, αὐτοὺς τοὺς Πέρσας ἔρξε, ὡς κατασκόπους δῆθεν ἐόντας. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἔπασχον, ὁ Δημοκήδης ἐς τὴν Κρότωνα ἀπικνέεται. ἀπιγμένῳ δὲ ἤδη τούτῳ ἐς τὴν ἑωυτοῦ, ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔλυσε τοὺς Πέρσας, καὶ τὰ παρέλαβε τῶν νεῶν, ἀπέδωκέ σφι. Πλέοντες δὲ ἐνθεῦτεν οἱ Πέρσαι, διώκοντες Δημοκήδεα, ἀπικνέονται ἐς τὴν Κρότωνα. εὑρόντες δὲ μιν ἀγορεύοντα, ἅπτοντο αὐτοῦ. τῶν δὲ Κροτωνιητέων οἱ μὲν, καταῤῥωδέοντες τὰ Περσικὰ πρήγματα, περιέναγ ἑτοῖμοι ἔσαν· οἱ δὲ ἀντάπτοντό τε καὶ τῇσι σκυτάλῃσι ἔπαιον τοὺς Πέρσας, περιαγομένους ἔπεα τάδε, "Ἄνδρες Κροτωνιῆται, " ὁρᾶτε τὰ πιέσετε ἄνδρα βασιλῆϊ δρηπέτῃ ἀγομόμενον ἐξαιρέεσθε; κῶς ταῦτα " βασιλέϊ Δαρείῳ ἐκχρήσει ὑβριεῖ ἔζας; κῶς δὲ ὑμῖν τὰ πιδύμωα ἔξει καλῶς, "

1 Ut quum Perſis oſtenderit univerſam Græciam & per eam deduxerit, revertatur: 2 Pro illis donaturum. 3 Præterea vero ad dona *portanda* navem onerariam ei ſe ſuppeditaturum dixit, eamque ſe bonis omnifariis impleturum, quæ cum ipſo navigaret. 4 Pollicebatur: *Legit hic interpres ὑπὲ, quæ lectio magis placet.* ille tamen veritus ne Darius ejus animum tentaret, nequaquam omnia quæ dabantur percurrit, *id eſt recenſuit*, & accepit: ſed ſua quidem ſuo in loco relicturum ſe dixit, ut ea reverſ. *&c. ut legatur* πάντα *ex vet. cod. pro* πάντως, *&* ἐπιδραμὼν *active ſumatur, quaſi dicat non percurriſſe numerum, tanquam nihil omittere volentem. Fortaſſe tamen & aliter exponi poſſit* ἐπιδραμὼν. 6 *Non ſequitur lectionem edit. vulg. quæ tamen & ipſa ſuſpecta eſt.* 7 Interim vero dum iſte domum revertitur, Ariſtoph. 8 Qui hæc verba obtendebant. *Vel*, Hæc illis allegabant, *vel*, proponebant.

τὴν ἀπέ-

λῶ ἀπέληδε ἡμέας; ὅδε τίνα ὃ ταύτης πρότερον στρατεύσομεθα πόλιν; τίνα ὃ πρότερον ἀνδραποδίζεως πειρεσόμεθα; ταῦτα ὃ λέγοντες, τὰς Κροτωνίητας ἔπεισαν ἔπειθον· ἀλλ' ἐξαιρεθέντες τε τὸν Δημοκήδεα, καὶ τὸν γαυλὸν τὸν ἅμα ἄγοντο ἀπαιρεθέντες, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην, ὑδέ τι ἐζήτησαν τὸ πρόσω τῆς Ἑλλάδος ἀπικόμενοι ἐκμαθεῖν, ἐστερημένοι τῶν ἡγεμόνων. τισὶ δὲ μύοισι ἐστείλατο σφι Δημοκήδης, ἀναγομένοισι κελεύων εἰπεῖν Δαρείῳ σφέας, ὅτι ἁρμόσαι τὴν Μίλωνος θυγατέρα Δημοκήδης γυναῖκα. ἦν γὰρ δὴ παλαιτέῳ Μίλων ὄνομα πολλὸν ὦν παρὰ βασιλεῖ. καὶ δὴ τοῦτό μοι δοκέει σωθῆσαι τὸν γάμον τοῦτον, τελέσας χρήματα μεγάλα Δημοκήδης, ἵνα φανῇ πρὸς Δαρείου ἐὼν καὶ ἐν τῇ ἑωυτοῦ δόκιμος. Ἀναχθέντες δὲ ἐκ τῶν Κροτωνιητέων οἱ Πέρσαι, ἐμπίπτουσι τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην. καί σφεας κελεύουσι ἐνθαῦτα, Γίλλος ἀνὴρ Ταραντῖνος φυγὰς ῥυσάμενος, ἀπάγειν παρὰ βασιλέα Δαρεῖον. ὁ δὲ ἀντὶ τούτων ἔτιμα. λῶν δὲ δώσειν τούτῳ ὅ, τι βούλοιτο αὐτός· Γίλλος δὲ αἰρέεται κάτοδον οἱ ἐς Τάραντα γενέσθαι, πρόφασιν συμφορήν· ἵνα δὲ μὴ σωτηρίην ἔχῃ τὴν Ἑλλάδα, λῶν δι' αὐτῆς σόλον μέγαν πλέειν ἔδοξε τὴν Ἰταλίην, Κνιδίους μούνους ἀποχρῶν οἱ ἕψεσθαι τὴν κατήκουσαν γένεσθαι· δικαίως ἀπὸ τούτων ἐόντων τοῖσι Ταραντίνοισι φίλων μάλιστα τὴν κάτοδον οἱ ἔσεσθαι. Δαρεῖος δὲ ὑποδεξάμενος ἐπετέλεε. πέμψας γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον, κατάγειν σφέας ἐκέλευε Γίλλον ἐς Ταραντα. πειθόμενοι δὲ Δαρείῳ Κνίδιοι Ταραντίνους ἔκαον ἐπειρῶντο, βίλῳ δὲ ἀδυνάτοι ἦσαν προσφέρειν. ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐπρήχθη. ὕστερον δὲ πρῶτοι ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀπίκοντο Πέρσαι, καὶ ὕστερον δι' τοιόνδε πρῆγμα κατάσκοποι ἐγίνοντο. Μετὰ δὲ ταῦτα, Σάμον βασιλεὺς Δαρεῖος αἱρέει, πολίων πασέων πρώτην Ἑλληνίδα καὶ βαρβάρων, δι' τοιήνδε τινὰ αἰτίην· Καμβύσεω τοῦ Κύρου στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτον, ἄλλοι τε συχνοὶ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἑλλήνων, οἱ μὲν, ὡς εἰκός, καὶ' ἐμπορίην στρατευόμενοι, οἱ δέ τινες, καὶ αὐτῆς τῆς χώρης θηταὶ τρόπον τινά· καὶ Συλοσῶν ὁ Αἰακοῦ, Πολυκράτεός τε ἐὼν ἀδελφεός, καὶ φεύγων ἐκ Σάμου. τοῦτον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε εὐτυχίη τοιήνδε τις· λαβὼν χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυρρὴν ἠγόραζε ἐν τῇ Μέμφι· ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δορυφόρος τε ἐὼν Καμβύσεω, καὶ λόγου ὑδενός κω μεγάλου, ἐπεθύμησε τῆς χλανίδος, καὶ αὐτῶν πρὸς λαβὰν ὠνέετο. ὁ δὲ Συλοσῶν ὁρέων τὸν Δαρεῖον μεγάλως ὠνεόμενον τὴν χλανίδα,

1 si nos dimiseritis? Cui enim prius quam huic urbi bellum inferemus? aut quam priorem diripere conabimur? Hæc dicendo nihil magis Crotonienſibus perſuaſerunt. quinimo non modo Democede, ſed etiam oneraria navi quam una duxerant, privati ſunt: atque in Aſiam reverſi, emiſſo jam ſtudio diſcendi ulteriora Græciæ, quod duce eſſent fraudati. Quibus tamen in digreſſu Democedes mandavit ut Dario dicerent, Democedem ducere uxorem Milonis filiam. erat enim apud regem celebre nomen Milonis luctatoris. Quas nuptias videtur mihi eo tempore properaſſe magna erogata pecunia ut ipſum etiam in patria ſua ſpectatum eſſe Dario appareret. Profecti Crotone Perſæ, ad Iapygiam in quaſdam naves inciderunt, à quibus in ſervitutem redactos Gillus quidam Tarentinus exul redemit, & ad regem Darium reportavit. Ob quod meritum quum rex paratus eſſet donare ei quicquid vellet, optavit ſe in patriam reduci, expolita prius ſua calamitate, dicens, ne omnem Græciam conturbaret, ſi claſſis ingens ipſius cauſa in Italiam mitteretur, contentum ſe eſſe ut per ſolos Cnidios reduceretur: exiſtimans, pro amicitia quæ Cnidiis erat cum Tarentinis, ſe præcipue reductum iri. Id Darius pollicitus effecit. nam miſſo Cnidum nuncio juſſit ut Gillum Tarentum reducerent. Cnidii Dario obſequentes, id tamen à Tarentinis non impetraverunt: nam ad vim inferendam invalidi erant. Atque hæc hunc in modum adminiſtrata ſunt. hique Perſæ primi extitere qui in Græciam trajecerunt explorandi gratia, & ob hanc rem. ¶ SAMUM vero poſt hæc rex Darius omnium urbium tam Græcarum quam barbararum primam, evertit, ob hanc cauſam: Dum Cambyſes in expeditione adverſus Ægyptum ageret, permulti ſe illuc Græcorum conferebant, partim (ut credibile eſt) negociandi, partim militandi, partim ipſius regionis oculis ſubjiciendæ gratia. E quibus fuit Syloſon Æacis filius, Polycratis germanus, extorris patria. Huic Syloſonti fœlicitas hujuſmodi contigit: Sumpto hic amiculo rutilo ac ſibi circundato, apud forum Mempheos ſpatiabatur. quem quum vidiſſet Darius Cambyſis ſatelles, a nullius admodum conditionis vir, captus amore amiculi, adit hominem ut mercetur amiculum. Syloſon, animadvertens Darium magnopere amiculum cupere,

CXXVIII

CXXIX

1 Si nobis hunc eripueritis? 2 Nullius adhuc admodum magnæ autoritatis vir amiculi deſiderio captus.

divina

divina quadam fortuna usus, Ego, inquit, amiculum hoc nulla pecunia vendo, 1 sed tibi largior, si modo tuum perpetuo debet esse. Hæc approbans Darius, accepit indumentum. Syloson, qui
CXL putarat sibi illud stulte perisse, interjecto tempore, quum Cambyses decessisset, & septem illi magum oppressissent, & ex septem Darius regnum adeptus esset, ubi certior factus est ad eum virum
perveniſſe regnum cui ipse roganti dedisset in Ægypto illud amiculum, Susa ascendit, sedensque in vestibulo regiæ, ait se eum esse qui de rege sit bene meritus. hæc audiens janitor, regi nunciavit: ad quem admirabundus rex, Et quis est, inquit, Græcorum qui in me beneficus extiterit, cui ego reverentiam debeam, recens regno potitus? Necdum multi aut nulli eorum ad nos ascenderunt: 2 nec ullo Græcorum quicquam (ut sic dicam) opus habeo. tamen hominem introducite, ut sciam quid hæc dicendo velit sibi. Ubi à janitore introductus est Syloson, ac stetit in medio, interrogatur ab interpretibus quisnam esset, aut quo facto beneficus in regem extitisset. Ipse rem omnem gestam circa amiculum refert, seseque illum esse qui id donasset. Ad hæc respondens Darius, O, inquit, virorum generosissime, tune ille es qui mihi nullam dum potentiam habenti donasti ea, quamvis parva, tamen perinde grata ac si nunc aliquid
magnum acciperem? Qua de re immenso te auro argentoque remunerabor, ut nunquam pœniteat te liberalem in Darium Hystapis filium extitisse. Cui Syloson, Mihi inquit, rex, neque aurum neque argentum dederis, sed patriam meam Samum, ubi eam liberaveris: quam nunc post necem fratris mei Polycratis ab Oroete interfecti, occupat servus noster: hanc mihi donato citra cædem atque
CXLI direptionem. His Darius auditis, misit exercitum duce Otane uno è septem
viris, jusso ut quæ Syloson rogasset, ea effecta redderet. Otanes ad mare descen-
CXLII dens, contrahebat exercitum. ¶ At Samii imperium obtinebat Mæandrius Mæandrii filius, acceptum à Polycrate, ut illud procuraret. Cui justissimo virorum volenti esse, non licuit. nam ubi de Polycratis interitu allatus est nuncius, ante omnia Jovi liberatori statuit aram, eique fanum in circuitu delignavit, quod nunc quoque

θείη τύχη χρεώμενος, λέγει, Ἐγὼ ταύτην τὴν πωλέων μὲν οὐδενὸς χρήματος· δίδωμι δὲ ὅτεῳ ἄλλῳ, εἴπερ ὕστερον δεῖ γε ἡμέων. πάντως τοι αἰνέσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἐδέξατο ἐσθῆτα. Ὁ μὲν δὴ ὦν Συλοσῶν ἐπίσατο οἱ τοῦτο ἀπολωλέναι δι' ἀνηθείην· ὡς δὲ τῷ χρόνῳ περφαίνεται. Καμβύσης τε ἀπέθανε, καὶ τῷ μάγῳ ἐπανέστησαν οἱ ἑπτά, καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ Δαρεῖος τὴν βασιληΐην ἔσχε, πυνθάνεται ὁ Συλοσῶν ὡς ἡ βασιληΐη περιελήλυθοι ἐς τοῦτον τὸν ἄνδρα τὸν κοτὲ αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ δεηθέντι τὸ εἷμα. ἀναβὰς δὲ ἐς τὰ Σοῦσα, ἵζετο ἐς τὰ πρόθυρα τοῦ βασιλέος οἰκίων, καὶ ἔφη Δαρείου εὐεργέτης εἶναι. ἀναγγέλλει ταῦτα ἀκούσας ὁ πυλωρὸς τῷ βασιλεῖ· ὁ δέ, θωυμάσας λέγει πρὸς ἑωυτόν, Καὶ τίς δή τι Ἑλλήνων εὐεργέτης, ὃν ἐγὼ περιδεύομαι; νεωστὶ μὲν τὴν ἀρχὴν ἔχων· ἀναβέβηκε δέ τις ἢ οὐδείς κω παρ' ἡμέας αὐτῶν. ἔχω δὲ χρέος ὡς εἰπεῖν, οὐδὲν ἀνδρὸς Ἕλληνος. ὅμως δὲ αὐτὸν παράγετε ἔσω, ἵνα εἰδέω τί θέλων λέγει ταῦτα. παρῆγε ὁ πυλωρὸς τὸν Συλοσῶντα. φάντα δὲ ἐς μέσον πρώτους οἱ ἑρμηνέες τίς τε εἴη, καὶ τί ποιήσας, εὐεργέτης φησὶ εἶναι) βασιλῆος. εἶπε ὦν ὁ Συλοσῶν πάντα τὰ περὶ τὴν χλανίδα γενόμενα, καὶ ὡς αὐτὸς εἴη κεῖνος. ὁ δὲς ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος, Ὦ γενναιότατε ἀνδρῶν, σὺ κεῖνος εἰ ὃς ἐμοὶ δεδεμένῳ ἐχοντί κω δύναμιν ἔδωκας; εἰ καὶ σμικρά, ἀλλ' ὦν ἴσθι γε ἡ χάρις ὁμοίως ὡς εἰ νῦν κοτέ τι μέγα λάβοιμι. ἀντὶ ὧν τοι χρυσόν τε ἄφθονον καὶ ἄπλετον δίδωμι, ὡς μή κοτέ τοι μεταμελήσῃ Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος εὖ ποιήσαντι. λέγει πρὸς ταῦτα ὁ Συλοσῶν, Ἐμοὶ μήτε χρυσὸν ὦ βασιλεῦ μήτε ἄργυρον δίδου, ἀλλ' ἀναπωσάμενός μοι δὸς τὴν πατρίδα Σάμον· τὴν νῦν, ἀδελφεῦ τῷ ἐμῷ Πολυκράτεϊ ἀπηνδρωμένην ὑπὸ Ὀροίτεω, ἔχει δοῦλος ἡμέτερος· ταύτην μοι δὸς ἄνευ τε φόνου καὶ ἐξανδραποδίσιος. Ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος, ἀπέστειλε στρατιήν τε καὶ στρατηγὸν Ὀτάνεα, τὸν ἐπιλαμψόμενον ὅσων ἐδέησε τὸν Συλοσῶντα, ταῦτά οἱ πιέειν ἐπιτελέα. καταβὰς δ' ὁκοῖ τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης, ἔστελλε τὴν στρατιήν. Τῆς δὲ Σάμου Μαίανδρος ὁ Μαιανδρίου εἶχε τὸ κράτος, ὑπεροφρονέων μὲν Πολυκράτεος λαβὼν τὴν ἀρχήν· τῷ δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλομένῳ γενέσθαι, οὐκ ἐξεγένετο· ἐπειδὴ γὰρ οἱ ἐξαγγέλθη ὁ Πολυκράτεος θάνατος, ἐποιέετο τοιάδε· πρῶτα μὲν, Διὸς ἐλευθερίου βωμὸν ἱδρύσατο, καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν ἔρυσε τοῦτο τὸ νῦν

1 Sed alioqui dono (si hoc quidem ut fiat necesse est) certe tibi. *Q. d. Sed quod ego vendere nolim, id alioqui dono, tibi quidem certe libentius quam cuiquam alii, quandoquidem donare non vendere statui. Non immerito tamen suspectus alicui fuerit hic locus.* 2 Nec ulli Græcorum ullo fum beneficio obstrictus. *vel, devinctus.*

136 ἐν τῷ περασπίῳ ἔξι. μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπεπίπλο, ἐκκλησίην συναγείρας πάντων τῶν ἀστῶν, "ἔλεξε τάδε, Ἐμοὶ (ὡς ἴστε καὶ ὑμεῖς) σκῆ- "πτρον καὶ δύναμις πᾶσα ἡ Πολυκράτεος "δεδιήτηται, καί μοι παρέχει νῦν ὑμέ- "ων ἄρχειν· ἐγὼ δὲ τὰ τῷ πέλας δεσπόή- "σιμα, αὐτὸς κατ' δύναμιν ὑ ποιήσω. ἔστε "γάρ μοι Πολυκράτης ἤρεσκε δισσοὺς ζων "ἀνδρῶν ὁμοίων ἐωϋτῷ, ἔστε ἄλλῳ ὅστις "τιαῦτα ποιέει. Πολυκράτης μὲν νῦν "ἐξέπλησε μοίρην τὴν ἑωϋτοῦ· ἐγὼ δὲ ἐς "μέσον τὴν ἀρχὴν τιθεὶς, ἰσονομίην ὑμῖν "περαγορεύω. τισάσθω μέντοι δικαιοῦ γέ- "ρεα ἐμεωϋτῷ ἡμέας. ἐκ μὲν γε τῆς Πο- "λυκράτεω χρημάτων, ἐξαίρετα ἓξ τά- "λαντά μοι ἡμέας· ἱεροσυλέω δὲ πρὸς "τάδε αἱρεῦμαι αὐτός τ' ἐμοὶ καὶ τῶν ἀπ' "ἐμεῦ αἰεὶ γινομένοισι, τῷ Διὸς τῷ ἐλευ- θερίῳ· τῷ αὐτός τε ἱρὸν ἱδρυσάμην, καὶ τὴν ἐλευθερίην ὑμῖν ἀποδίδωμι. ὁ μὲν δὴ ταῦτα τοῖσι Σαμίοισι ἐπαγγέλετο· τῷ δέ "τις ἐξαναστὰς εἶπε, Ἀλλ' οὐδ' ἄξιος εἶ "σύ γε ἡμέων ἄρχειν, γεγονὼς τε κακὸς, καὶ "ἐὼν ὀλέθρος· ἀλλὰ μᾶλλον ὅκως λό- "γον δώσεις τῆς μετιχείρισας χρημάτων. ταῦτα εἶπε, ἐὼν ἐν τοῖσι ἀστοῖσι δόκιμος, τῷ οὔνομα ἦν Τελεσάρχῳ. Μαιάνδριος δὲ νόῳ λαβὼν ὡς εἰ μετήσει τὴν ἀρχὴν, ἄλλος τις ἀντ' αὐτοῦ τύραννος καταστήσεται, ὃ δή τι ἐν νόῳ εἶχε μετιέναι αὐτήν· ἀλλ' ὡς ἀνεχώρησε ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μέλα πεμπτίμνῳ. ἕνα ἕκαστον ὡς δὴ λόγον τῆς χρημάτων δώσων, συνέλαβέ σφεας, καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὴ ἐδέδεατο. Μαιάνδριον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος· ἐλπίζων δέ μιν ἀποθανέεσθαι ὁ ἀδελφεὸς τῷ οὔνομα ἦν Λυκάρητος, ἵνα ἀσπετίστερος κατάσχῃ τὸν ἐν τῇ Σάμῳ πρήγματα, καταπλέοντες τοὺς δεσμώτας πάντας. ὁ δὲ δή, ὡς ἔοικε, ἐβουλήατο εἶναι ἐλεύθεροι. Ἐπειδὴ δὲ ἀπέπλωσε ἐς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι, κατάγοντες Συλοσῶντα, ἔστε τι σφι χέρας ἀνταείρεται, ἐπισπόνδοι τε ἔφασαν εἶναι τοῦ ἑτοῖμοι οἱ τοῦ Μαιάνδριος ἔστιν, καὶ αὐτὸς Μαιάνδριος, ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς νήσου. κατανεύσαντος δ' ὧδε τούτοισι Ὀτάνεω, καὶ ἀπειπαμένου, τῷ Περσέων οἱ πλείστου ἄξιοι θρόνους θέμενοι, κατέναντίον τῆς ἀκροπόλιος ἑκάτερος. Μαιάνδριος δὲ τῷ τυφλῷ μὲν οὐδὲν ἐπῆν ἀδελφεὸς ἐπιμορφότερος, τῷ οὔνομα ἦν Χαρίλεως. οὗτος ὑπὸ ἀξιοχρεώτου, ἐν χορ-

in ſuburbanis extat. Deinde ubi hoc perfecit, advocata omnium civium concione, ita verba fecit, Mihi ſceptrum atque omnis potentia Polycratis (ut vos etiam noſtis) demandata fuit: in meo quoque arbitrio ſitum eſt vobis dominari: ſed quod 1 in vicino reprehendo, id ipſe quoad potero non faciam. Nam neque Polycrates placebat mihi, in viros ſibiipſi pares dominatum habens, neque alius quiſpiam talia faciens. Et Polycrates quidem fatum ſuum explevit: ego autem, depoſito in medium dominatu, juris æquabilitatem ſuadeo: poſtulans jure optimo mihi ipſi hoc honoris tantummodo ut è pecunia Polycratis ſex demum talenta peculiariter mihi cedant. & præterea Jovis liberatoris (cui ego templum extruxi) ſacerdotium tam meis in perpetuum liberis, quam mihi qui libertatem vobis reſtitui. Hæc Mæandrius à Samiis poſtulabat. Tunc eorum quidam ſurgens, Tu vero, inquit, indignus es qui nobis imperes, tu qui malus extitiſti ac funeſtus, ſed dignus potius qui pecuniarum quas intervertiſti, rationem reddas. Hæc Teleſearchus (ita enim vocabatur) dixit, quod inter cives 2 erat expertæ virtutis. Quæ Mæandrius in animum accipiens, reputanſque fore ut ſi dominatum ipſe deponeret, alius quiſpiam in ejus locum tyrannus conſtitueretur, non deponendum ſibi dominatum ſtatuit: ſed in arcem regreſſus, accitum unumquemque eorum, tanquam rationem pecuniarum redditurus, comprehendit, alligavitque. Poſt hæc, dum hi in vinculis ſunt, Mæandrius morbo corripitur: quem deceſſurum credens frater ſuus, nomine Lycaretus, quo facilius Sami rerum potiretur, omnes vinctos interemit. neque enim videbantur, velle liberi eſſe. Igitur ubi Samum tenuere Perſæ, Syloſontem reducentes, nemo 3 adverſus eos manum levavit. 4 Atque ii qui contrariæ Mæandrio factionis erant, deditionem ſe facere velle dixerunt: quin & ipſe Mæandrius ex inſula diſcedere. Approbante hæc Otane, atque inito fœdere, eminentiſſimi quique Perſarum politis ſellis eregione arcis ſedebant. Erat autem Mæandrio germanus vecordiuſculus, nomine Charileus, 5 qui quod delinquere ſolebat, in ſubterraneo

CXLIII

CXLIV

CXLV

ψ Λυκάρητος

ψ εἶναι οἱ τῶν ψ στρατιῶται,

1 In alio repr. 2 Erat ſpectatus. 3 *Id eſt, illis ſe oppoſuit.* 4 Quinetiam & Mæandrii milites & ipſe Mæandrius, ſe paratos eſſe data ſibi fide inſula excedere dixerunt. Quum autem hanc conditionem admiſiſſet Otanes, fidemque dediſſet, ſpectatiſſimi-quique *Perſarum &c. Lego autem στρατιῶται ex vet. cod. pro* στασιῶται. 5 Qui ob neſcio quod delictum in ſubterranea

loco

loco erat alligatus. Hic quum audisset quæ agebantur, & per specum suspiciens vidisset Persas quiete sedentes, vociferando dicebat velle se in colloquium venire Mæandrii. Eum audiens Mæandrius, jussit solutum ad se adduci. ubi adductus est, confestim conviciando maledicendoque illi suadebat ut impetum daret in Persas: hæc inquiens, Me tu, ô deterrime virorum, qui sum tuus frater, quique nihil vinculis dignum peccavi, in subterraneo carcere alligandum putasti: Persas autem, quos cernis te adorientes, atque extorrem facientes, ulcisci non audes, tam faciles tibi ad capiendum? Quos si tu reformidas, præbe mihi auxiliares tuos, ut istos ob suum huc adventum ulciscar: paratus etiam teipsum ex
CXLVI insula ejicere. Hæc Charileus. Quem sermonem Mæandrius admisit, quantum ego sentio, non quia eo insipientiæ venisset ut putaret suas vires regiis superiores esse: sed quia invidens Sylosonti si civitatem & integram & sine labore esset accepturus, maluerit res Samias debilitari Persis irritatis, atque ita tradi: probe intelligens, Persas prius injuria lacessitos, sævituros esse in Samios, & sibi tutum ex insula excelsum esse quandocunque vellet. foderat enim sibi occultum cuniculum, ex arce ferentem ad mare. itaque ipse quidem Mæandrius è Samo profectus est. Charileus autem, armatis cunctis auxiliariis, patefactisque portis egreditur in Persas nihil tale expectantes, sed 2 omnia pacata existimantes. 3 In hos Persas qui sellas attulerant, & plurimi momenti erant, dato impetu auxiliarii grassabantur. Dum hæc isti agunt, cæteræ Persarum copiæ auxilio veniunt: à quibus repulsi auxiliarii, rur-
CXLVII sus in arcem se recipiunt. Otanes imperator, cernens tantam cladem accepisse Persas, etsi memor erat præceptorum Darii, dum ipsum mittebat, ne quem Samiorum aut occideret aut caperet, sed insulam immunem malorum Sylosonti traderet; tamen horum præceptorum oblitus est, jussitque milites ut quemque Samium adipiscerentur, occidere, virum pariter & puerum. Tunc pars copiarum arcem obsidebat, pars obvium quemque sine discrimine trucidabat, tam in delubris quam extra delubra.
CXLVIII Mæandrius è Samo profugiens, Lacedæmonem navigavit. eo ubi pervenit,

γύρη ἐδέδετο· καὶ δὴ τότε ἐπακούσας τε τὰ πρηνόμμνα, καὶ ἀκούσας ἀφ' ἧς γεργύρης, ὡς εἶδε τοὺς Πέρσας εἰρηναίως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέγων, Μαιανδρίῳ θέλειν ἐλθεῖν ἐς λόγους. ἐπακούσαι δὲ ὁ Μαιάνδριος, λύσαντας αὐτὸν ἐκέλευε ἄγειν παρ' ἑωυτόν· ὡς δὲ ἄχθη ταχέως, λοιδορέων τε καὶ κακίζων μιν, ἀνέπειθε δεινοῖσι τοῖσι Πέρσῃσι, λέγων τοιάδε, Ἐμὲ μὲν, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ἐόντα σοὶ αὐτῷ ἀδελφεόν, καὶ ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ, δῆσαι γεργύρης ἠξιώσας· ὁρέων δὲ τοὺς Πέρσας ἐκβάλλοντάς τί σε καὶ ἀνοίκειον ποιέοντας, ἐκ τολμᾷς τίσασθαι, ὅτεῳ δή τι ἐόντας ὑποπτέας χειρώσῃαι; ἀλλ' εἰ τι σύ σφεας καταρρώδηκας, ἐμοὶ δὸς τοὺς ἐπικούρους, καὶ σφεας ἐγὼ τιμωρήσομαι τῆς ἐνθάδε ἀπάξιος. αὐτόν τε σε ἐκπέμψαι ἐκ τῆς νήσου ἕτοιμός εἰμι. ταῦτα δὲ ἔλεξε ὁ Χαρίλεως. Μαιάνδριος δὲ ὑπέλαβε τὸν λόγον, ὡς μὲ ἐγὼ δοκέω, ἐκ ἐς τοῦτο ἀφροσύνης ἀπικνέμμνος. ὡς δόξαι τῷ ἑωυτοῦ δυνάμιν ὑφιέσθαι τὸ βασιλέος, ἀλλὰ φθονήσας μᾶλλον Συλοσῶντι, εἰ ἀπονητὶ ἔμελλε ἁπαλάμψας ἀνέρατον τὴν πόλιν. ἐρεθίσας ὦν τοὺς Πέρσας, ἔδρα ὡς ἀδεησόμενα ποιῆσαι τὰ Σάμια πρήγματα, καὶ ὅτω ὑφιδοῦναι· εὖ ἐξεπεπάμμνος. ὡς παθόντες οἱ Πέρσαι κακῶς, προσεμπεσεόντες ἔμελλον τοῖσι Σαμίοισι· εἰδώς τε ἑωυτῷ ἀσφαλέα ἐκδυσιν ἐοῦσαν ἐκ τῆς νήσου, τότε ἢν ἐπεὰν αὐτὸς βούληται. ἐπεπτοήκει γὰρ οἱ κρυπτὴ διώρυξ ἐκ τῆς ἀκροπόλιος φέρουσα ἐπὶ θάλασσαν. αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆς Σάμου. τοὺς δὲ ἐπικούρους πάντας ὁπλίσας ὁ Χαρίλεως καὶ ἀναπετάσας τὰς πύλας, ἐξῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας, ἅτε προσδεκημμένους τοιοῦτο οὐδέν, δουλοσύνης τε δὴ πάντα σπουδὴν ἐμβεβάναι. ἐμπεσόντες δὲ οἱ ἐπίκουροι, τῶν Περσέων τοὺς διαφθορόμμνούς τε καὶ λόγου πλείω ἐόντας ἐκτείνον. καὶ ὅτι μὲ ταῦτα ἐποίευν, ἢ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἡ Περσικὴ ἐπεβοήθεε. πεζόμμνοι δὲ οἱ ἐπίκουροι οὐκέτι κατειλήθησαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν. Ὀλάνης δὲ ὁ στρατηγὸς, ἰδὼν παῖδος μέσα Πέρσας πεπονθότας, ἐνετέλλετο, μήτε κτείνειν μηδένα Σαμίων, μήτε ἀνδραποδίζεσθαι, ἀπαυδέα τε κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νῆσον Συλοσῶντι, τιτύσκων μὲν τὸν ἐνθλεόντων μεμνημμένος, ἐπελανθάνετο· ὁ δὲ παρήγγειλε τῇ στρατιῇ πάντα τὸν ἂν λάβωσι, καὶ ἄνδρα καὶ παῖδα, ὁμοίως κτείνειν. ἐνθαῦτα τῆς στρατιῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρκεον, οἱ δὲ ἐκλείνον πάντα τὸν ἐμποδὼν γινόμμνον, ὁμοίως ἔν τε ἱρῷ καὶ ἔξω ἱροῦ. Μαιάνδριος δὲ ἀποδρὰς ἐκ τῆς Σάμου, ἐκπλέει ἐς Λακεδαίμονα. ἀπικόμμνος δὲ ἐς αὐτὴν,

137

——— fossa vinctus detinebatur. *Sic paulo post*, Et ex illa subterranea fossa suspiciens, *&c. Nec tamen* γοργύρη *est simpliciter subterranea fossa, sed cœnosa etiam, sive limosa.* 1 De omnibus convenisse exist. 2 Irruenteſque auxiliarii Persas eos qui sellis insidebant, & maximæ auctoritatis erant, interfecerunt.

habens quæ in discessu exportaverat;
1 dat negocium famulis ut pocula argentea & aurea proponant. Dum illi ea promunt interea ipse Cleomenem, Anaxandridæ filium, Spartæ regem, colloquendo deducit ad ædes suas. Cleomenes ubi pocula inspexit, præ admiratione attonitus erat. Mæandrius eum jubero, quæcunque liberet, illinc asportaret: a idque quum etiam atque etiam Mæandrius diceret, tamen Cleomenes virorum justissimus extitit, qui ea quæ sibi donabantur, recipienda non putavit. 3 Sed quum sensit eadem nonnullis civium Mæandrium elargiri, quomodo puniri deberet excogitavit. aditis enim ephoris, *hoc est tribunis plebis*, dixit satius esse Spartæ hospitem Samium è Peloponneso ablegari, necui Spartanorum aut ipsi aut alii cuipiam persuaderet fieri malum. Illi, Cleomeni obsequentes, Mæandrium ablegaverunt. Persæ ubi diripue- CXLIX
re Samum, Solysonti tradiderunt viris desolatam. Interjecto tamen tempore Otanes imperator frequentem incolis effecit, 4 è vitione per quietem morbo correptus, quo laboravit circa pudenda. ¶ CÆTERUM, interim dum Samum CL
nauticus proficiscitur exercitus, interea Babylonii rebellaverunt, rebus probe admodum comparatis. nam quandiu magus imperavit, & septem conjurati rem aggrediuntur, per hoc omne tempus & per occasionem rerum turbatarum, se ad ferendam obsidionem instruxerunt, & in his apparandis usque latuerunt: verum ubi è professo defeciverunt, hæc sibi facienda statuerunt: 5 Matres expellunt: mulierum unam, quam sibi quisque voluit, è domesticis deligit, itemque unam ad panem sibi faciendum: cæteras in unum contractas strangulant. hoc idcirco facientes ne rem frumentariam ipsorum illæ absumerent. His re- CLI
bus cognitis Darius aduersus eos contractis omnibus copiis contendit: & postquam pervenit, urbem obsidione cingit. Sed illi nihili pendere obsidionem. nam conscensis propugnaculis, tripudiare probraque ingerere Dario atque exercitui. quorum quidam ita inquit, Quid istic desidetis Persæ? quin potius absceditis, quippe qui tunc expugnaturi nos estis quum pepererint mulæ.

---

1 Ita egit: Quum argentea pariter & aurea pocula prompsisset, *vel protulisset*, ea famuli extergebant, interea autem ipse cum Cleomene Anaxand. filio Spartæ rege colloquens, eum ad ædes suas deducit. 2 Quum bis atque adeo ter dixisset. 3 Sed quum intellexit eum hæc aliquibus aliis civium donaturum, & inde mulctatum iri, aditis ephoris dixit &c. 4 Ex insomnii visione & morbo quo illum circa pudenda laborare contigit. *Id est, Quod facere in mentem illi venit quum somnium quoddam vidisset, & in morbum incidisset.* 5 Matribus suis exemptis. *vel, Quum matres secrevissent aut segregassent.*

Hoc

Hoc quidam Babyloniorum dicebat, credens nunquam parere mulam. Anno
CLII ac ſeptum menſibus in obſidione conſumptis, jam Darium, atque univerſum exercitum, tædere quod Babylonios expugnare non poſſet: etſi adverſus illos omnia machinamenta atque omnes inſidias expertus, cum alias, tum illas quibus eoſdem Cyrus expugnaverat. Omnia hæc fruſtra fuerunt, quia Babylonii
CLIII vehementer excubias incumbebant. Sed quum ne ſic quidem capi poſſent, vicesimo quam circumvallati ſunt menſe, Zopyro, Megabyzi filio, unius è ſeptem qui magum ſuſtulerunt, hoc contigit portentum, ut quædam mularum ejus quæ frumentum ſubvectabant, pareret. Quod ubi ei renunciatum fuit, non credens, fetum ipſe inſpicere voluit. eo viſo, vetuit ſervos cuipiam rem aperire, reputans illius Babylonii verba, qui inter initia dixiſſet, poſtquam mulæ peperiſſent, fore ut muri expugnarentur. 1 Ex hac fama Zopyro viſa eſt expugnabilis Babylon. divino enim numine & illum loquutum & ſuam mulam eſſe enixam.
CLIV Igitur ubi viſum eſt fatale eſſe jam Babylonem capi, adiens Darium, ſciſcitatus eſt nunquid perquam magni faceret expugnare Babylonem. Audiens perquam magni ab illo fieri, aliud conſultat, quomodo ipſe foret urbis expugnator, & ſuum hoc eſſet opus, 2 beneficia enim apud Perſas permultum ad incrementa honorem conſequenda valent. 3 Eoque nemini expromens ſe ſuffecturum rei faciendæ, ſi ſeipſum quum mutilaſſet, ad hoſtes transfugeret, ſeſe deformiſſima mutilatione affecit, prorſus quum id minimi faceret. quippe nares ubi præcidit auriculaſque, comamque deformiter circumtondit, 4 plagas impoſuit: atque ita ad Darium perrexit.
CLV Quem ille intuens, virum videlicet ſpectatiſſimum ſic mutilatum, adeo graviter tulit ut exiliens è ſolio exclamaret, interrogando quis eum & ob quod facinus mutilaſſet. Ad eum reſpondens Zopyrus, Nemo, inquit, rex præter te, cujus tanta potentia eſt, ita me potuiſſet afficere. neque alienus quiſpiam hoc mihi fecit, ſed ipſe ego: quod indigne animo fero Aſſyrios Perſis illudere. Cui rex, O virorum miſerrime, inquit, turpiſſimo facto pulcherrimum nomen impoſuiſti, inquiens, propter eos qui

τῦτο εἶπε πρὸς τὸς Βαβυλωνίων ἐλπίζων ἡμόνον τέκειν. Ἐπεὶ δὲ μιῶν χ' ἐνιαυτῦ διελελυθότος ἤδη, ὁ Δαρεῖός τε ἤχαλέ, χ' ἡ στρατιὰ πᾶσα, ὃ δυνατὸν ἦσα ἑλεῖν τὸς Βαβυλωνίους· καίτοι πάντα σοφίσματα χ' πάσας μηχανὰς ἐπεπυίκει ἐς αὐτὸς Δαρεῖος. ἀλλ' ὑδ' ὡς ἐδύνατο ἑλεῖν σφεας, ἀλλοιοί τε σοφίσμασι περιφαίμενος, χ' δὴ χ' τῷ Κύρῳ ἑλὼ σφεας, χ' τύτῳ ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὸ δεινῶς ἔσαν οἱ φυλακῆσι οἱ Βαβυλώνιοι, ὑδὲ σφεας οἷός τε ἲν λῆν. Ἐνδεῦτα εἰκοστῷ μιῶ Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζυ, τότε ὃς τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν τὸν μάγον κατελόντων, τότῳ τῷ Μεγαβύζυ παιδὶ Ζωπύρῳ ἐγένετο τέρας τόδε· τῶν οἱ σιτοφόρων ἡμιόνων ἡ μία ἔτεκε. ὡς δέ οἱ ἐξαγγέλθη, χ' ὐπὸ ἀπιστίης ἐωυτὸς ὁ Ζώπυρος εἶδε τὸ βρέφος, ἀπέπεμψε τοῖσι ἰδίοισι μηδενὶ φράζειν τὸ γενόμενον, ἐβούλετο. καί οἱ πρὸς τὸ τῶν Βαβυλωνίων ῥῆμα, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπεὰν περ ἡμίονοι τέκωσι, τότε τὸ τεῖχος ἁλώσεσθαι, πρὸς τοῦτο τὸν φίλον Ζώπυρον ἐδόκεε ἁλώσιμος εἶναι ἡ Βαβυλών. συὶ γὸ δὴ τῷ ὀνείρου τε εἶπεν, χ' ἑωυτῷ τεκεῖν τὸν ἡμίονον. Ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μέρεσμον εἶναι ἤδη τὴν Βαβυλῶνι αἵλισιν, προσελθὼν Δαρείῳ ἀπεπαυδᾶτο εἰ ὦ πολλῶ κέρτα πιέσειε τὸν Βαβυλῶνα ἑλεῖν. πυθόμενος δὲ ὡς πολλῶ τιμῶτο, ἄλλο ἐβουλεύετο, ὅκως αὐτός τε ἔσαι ὁ ἑλὼν αὐτὴν, χ' ἑωυτῷ τὸ ἔργον ἔσαι. κέρτα γὸ ἐν τοῖσι Πέρσῃσι αἰχαθυμία ἐς τὸ πρόσω μεγάθεϊ τιμᾶται. ἄλλῳ μὲν δὴ ὐκ ἐφράζετο ἔργῳ δυνατὸν εἶναι μιῶ "αὐτοχειρίῃ πιθήσας, εἰ δ' ἑωυτὸν λωβησάμενος. αὐτομολήσειε ἐς αὐτὸς. ἐνδεῦτα ἐν ἐλαφρῷ ποιησάμενος, ἑωυτὸν λωβᾶται λωβίῃ αἰσχίστῃ. ἀποταμὼν γὸ ἑωυτῷ τὴν ῥῖνα χ' τὰ ὦτα, χ' τὴν κόμην κακῶς διαπείρας, χ' μαστιγώσας, ἦλθε πρὸς Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ κέρτα βαρέως ἤνεγκε, ἰδὼν ἄνδρα δοκιμώτατον λελωβημένον ἔκ τε τοῦ θρόνου ἀναπηδήσας, ἀνέθωσέ τε χ' εἴρετο μιν ὅστις εἴη ὁ λωβησάμενος, καί ὅ, τι ποτὲ πάθοι. ὁ δὲ εἶπε, Οὐκ ἔστι ὅστις ὦνὴρ "ὅτι μὴ σὺ, τῷ ἔστι δύναμις τοσαύτη ἐμὲ "δὴ ὧδε λωβᾶσαι. ὑπὸ τις ἀλλοτρίων ὧ "βασιλεῦ πάθε ἔργασαι, ἀλλ' αὐτὸς ἐγὼ "ἐμεωυτόν· δεινὸν γὰ ποιήσαντα Ἀσσυρίους Πέρσῃσι καταγελᾶν. ὁ δ' ἀμείβετο, "Ὦ ζητιώτατε ἀνδρῶν, ἔργῳ τῷ αἰσχίστῳ ἔπεμψε τὸ κάλλιστον ἔπος, φὰς ἔχειν τὰς

1 Ex hoc omine. 2 Fortia enim facta, *vel*, *Res enim fortiter geſtæ*. 3 Alio enim nullo facto illam ſe ſubjugaturum cogitabat quam ſi à ſeipſo mutilatus ad illos transfugeret. Tum igitur ſi parvi pendens, ſeipſum atrociſſima mutilatione afficeret: *vel*, *ſeipſum modis atrociſſimis mutilat.* 4 Et ſe flagris cecidit.

Justin. l. 1. p. 10. l. 15. Edit. Var.

Justin. l. 1. p. 10. l. 15. Edit. Var.

138

πρὸς ἐλθὼν, Δαρεῖος ἀπεπ.

πολυ-

" πολιορκεόμενος σεωυτόν ἀτηκέστως διαθεῖ-
" ναι. τί δ' ἂν μάτην, λελωβημένε σύ,
" δόξαντα οἱ πολέμιοι ἀφαιρήσονται; πῶς
" οὐκ ἐξέπλωσας τὸ φρενῶν, σεωυτὸν διαφθεί-
" ρας; ὁ δὲ εἶπε, Εἰ μὴ τοιαῦτα ἐβουλεύσατο τὰ
" ἐμέλλον ποιήσειν, οὐκ ἄν με ἐκέλευες
" νῦν δ' ἐὼν ἐμεωυτῷ βαλλόμενος, ἔπρηξα
" ἤδη ὧν ἵνα μὴ τῶν δεινῶν, αἱρεόμεθα Βα-
" βυλῶνα· ἐγὼ μὲν γὰρ ὡς ἔχω, αὐτομολήσω
" ἐς τὸ τεῖχος, καὶ φήσω πρὸς αὐτοὺς ὡς ὑπὸ
" σεῦ τάδε ἔπαθον, καὶ δοκέω, πείσας σφέας
" ταῦτα ἕξειν οὕτω, τὸ ξεῖνος στρατιῆς. σὺ
" δὲ, ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης ἐγὼ ἐσέλθω ἐς τὸ
" τεῖχος, ἀπὸ ταύτης ἐς δεκάτην ἡμέρην
" τῆς σεωυτοῦ στρατιῆς, τῆς ὑδεμίη ἔσαι ὄφελος
" ἀπολλυμένης, ταύτῃ ἡλίκους πάσσον κατὰ τὰς
" Σεμιράμιος καλεομένας πύλας· μετὰ
" δὲ, αὖτις ἀπὸ τῆς δεκάτης ἐς ἑβδόμην,
" ἄλλους μοι πάσσον διχηλίους κατὰ τὰς Νινίων
" καλεομένας πύλας· ἀπὸ δὲ τῆς ἑβδόμης
" ἀλαλειπτῶν εἴκοσι ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἄλ-
" λους κάτισον, ἀγαγὼν κατὰ τὰς" Χαλκι-
" δέων καλεομένας πύλας, τετρακισχιλίους.
" ἐχόντων δὲ μήτε οἱ πρότεροι μηδὲν τῶν
" ἀμυνόντων, μήτε ὕστοι, πλὴν ἐγχειρι-
" δίων. τοῦτο δὲ ἐᾶν ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν εἰκο-
" στὴν ἡμέρην, ἰθέως τὴν μὲν ἄλλην στρα-
" τιὴν κελεύειν περιξ περιβάλλειν πρὸς
" τὸ τεῖχος· Πέρσας δέ μοι τάσσον κατὰ
" τε τὰς Βηλίδας καλεομένας πύλας καὶ
" Κισσίας. ὡς γὰρ ἐγὼ δοκέω, ἐμέο μεγά-
" λα ἔργα ἀπιδεξαμένου, τά τε ἄλλα ὅπλι-
" τεφυλίην ἐμοὶ Βαβυλώνιοι, καὶ δὴ καὶ τῶν
" πυλέων τὰς βαλανάγρας· τὸ δ' εἰθεῦ-
" τεν, ἐμοί τε καὶ Πέρσῃσι μελήσει τάδε
ποιέειν. Ταῦτα εἰπὼν ἐλαύνων ἦιε ὅκη τὰς
πύλας, ὅκως ἀποστρεφόμενος· ὡς δὴ ἀληθέως αὐ-
τόμολος· ὁρεόντες δὲ ἀπὸ τῶν πύργων οἱ κα-
τὰ τοῦτο τεταγμένοι, κατέτρεχον κάτω
καὶ ἀλίγον τι ἀποκλινάντες τὴν ἑτέρην πύ-
λην, πρώτεον τίς τε εἴη, καὶ ὅτευ δεόμενος
ἦκοι. ὁ δὲ σφι ἐπόρθμευε ὡς εἴη τε Ζώπυρος,
καὶ αὐτομολέοι ἐς ἐκείνους. ἦγον δή μιν οἱ πυ-
λωροὶ, ταῦτα ὡς ἤκουσαν, ὅκη τὰ κοινὰ τῶν
Βαβυλωνίων. καλεσάς δὲ ἐπ' αὐτὰ, κατοικτίζετο, φὰς ὑπὸ Δαρείου πεπονθέναι τὰ
πεπόνθατε ὑπ' ἐωυτοῦ· παθεῖν δὲ ταῦτα διότι
συμβουλεύσαι οἱ ἀπανιστάναι τὸ στρατιὴν,
ἐπεί τε οὐδὲν ἐς πόρον ἐφαίνετο τῆς ἀλώσιος.

139 "Νῦν τε (ἔφη λέγων) ἐγὼ ὑμῖν ὦ Βαβυλώνιοι ἦκω μέγιστον ἀγαθὸν, Δαρείῳ δὲ καὶ στρατιῇ καὶ
"Πέρσῃσι μέγιστον κακόν. οὐ γὰρ δὴ, ἐμέ γε οὐδὲ λωβησάμενος, κάλλιπεροῖξεῖας ὅπλισμαι δ' αὐτὸ

obsidentur, temetipsum indigne lacerasse. Nunquid, ô demens, te mutilato hostes citius deditionem facient? quid in teipsum laniando sensus amisisti? Ad eum Zopyrus, Si, inquit, tecum communicassem quæ eram facturus, tu me non permisisses: nunc memet ego adhibens in consilium, id feci. Itaque jam Babylonem capiemus, 1 nisi tu tuis parces. ego enim ita uti sum ad muros ut transfuga fugiam: dicamque ad illos me hæc abs te esse passum: &, 2 ut opinor, ex hoc corporis habitu fidem eis faciens, consequar exercitus præfecturam. At tu decimo die quàm muros fuero ingressus, mille milites ex eo genere cujus amissione nihil admodum damni fiat, colloca ad portam quæ vocatur Semiramidis: rursus interjectis septem diebus, colloca mihi duo millia ad portas quæ dicuntur Niniotum: atque tertio, viginti diebus interjectis, eregione portarum quæ dicuntur 3 Chaldæorum, alios statue, numero quatuor millia: dum neque priores neque posteriores habeant quo se defendant, præter gladios: hoc tantum sinas eos habere. Post diem vicesimum reliquas copias jube recta muros undique subire. Verum ad portas quæ Belides ac Cissiæ vocantur Persas mihi statuito. etenim (ut ego arbitror) Babylonii mihi, qui magna opera ediderim, committent cum alia, tum vero portarum claves. illinc mihi atque Persis curæ erit operam navare. Hæc ubi mandavit, ad muros perrexit, subinde respectans tanquam vere perfuga. Eo conspecto qui in turribus ad id dispositi erant, deorsum decurrerunt, & alteram portam aliquantulum reclinantes, sciscitabantur quisnam esset, & cujus rei indigens veniret. Quumque hic dixisset se Zopyrum esse, & se ad illos transfugere, eum 4 ad Babyloniorum magistratus deduxerunt. Ante quos ubi stetit Zopyrus, conditionem suam miserabatur, referens à Dario se passum quæ à semetipso passus erat: idque ob eam causam quod suasisset illi discedere cum exercitu, quoniam nulla via ostenderetur urbis expugnandæ. At nunc, inquit, ad vos venio Babylonii, futurus vobis maximo bono, Dario autem & copiis ejus maximo malo. Neque enim quod ita me mutilavit feret impune, quum habeam exploratos

CLVI

1 Nisi per tuos steterit. 2 Ut opinor, fide eis facta hæc ita se habere, militum copias impetrabo. 3 *Recte legit* Χαλδαίων, *ut in vet. cod. non* Χαλκιδέων. 4 Ad publicas ædes Bab. eum deduxerunt. Quo quum venisset, conditionem suam misere deplorabat, refer. &c.

omnes

omnes consiliorum ejus exitus. Hæc
CLVII Zopyrus commemorabat. Quem Babylonii virum utique apud Persas spectatissimum cernentes, naribus atque auribus privatum, vibicibus ac sanguine conspersum, sperantes omnino vera loqui, & ad ipsos venire 1 socium, inducti sunt 2 ad permittenda ei quæcunque postulasset. Iste postulavit copias militum: quas ut accepit, perfecit 3 ea quæ cum Dario composuerat. Siquidem decimo die eductis Babyloniorum copiis, mille Darianos quos collocari primos mandarat, circumventos trucidavit. Eum Babylonii animadvertens consentanea verbis facta præstare, majorem in modum lætabantur, parati omni in re homini parere. Iste rursus interjectis diebus de quibus erat conventum, cum delectis Babyloniorum egressus, duo millia Darianorum militum interfecit. Babylonii cernentes hoc alterum opus, nihil aliud quam Zopyrum in ore habere, eum laudibus tollere. Hic rursus constitutis diebus supersedens ad prædictum locum copias educit, circumventaque quatuor millia occidit: quo tertio opere edito, Zopyrus omnia apud Babylonios erat, adeo ut & dux exercitus & murorum custos declararetur. Ubi vero è composito Darius
CLVIII copias undique muris admovit, ibi Zopyrus omnem dolum patefecit. nam quum Babylonii conscensis muris copias Darii adorientes arcerent, ipse apertis Cissiis ac Belidibus portis, Persas in urbem introduxit. Quod factum qui Babyloniorum videbant, hi in 4 pulvinar Jovis Beli cònfugerunt: qui non videbant, hi in suo quisque loco permanserunt, donec & ipli se proditos intellexerunt. Ita Babylon iterum capta est. qua
CLIX potitus Darius muros ejus circumcidit, & portas omnes amolitus est: quorum neutrum Cyrus fecerat prius eidem à se captæ. Babyloniorum quoque procerum tria millia patibulis affixit, data cæteris venia urbem incolendi. Atque ut iidem uxores haberent unde succresceret soboles providit. nam fœminas Babylonii (ut superius demonstratum est) rei frumentariæ consulentes, strangulaverant. Itaque Darius vicinis undique populis negocium dedit ut fœminas Babylone repræsentarent, pro injuncto quisque numero. In summa igitur quinquaginta millia fœminarum convenerunt.

πάσας τὰς διεξόδους τῷ βυλδμάχῳ. ταῦτα ἔλεγε. Οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ὁρέωντες ἄνδρα τῷ ἐν Πέρσῃσι δικμώτατον μιὸς τε καὶ ὠτῶν ἐστερημένον, μάστιξί τε καὶ αἵματι ἀναπεφυρμένον, πάγχυ ἐλπίσαντες λέγειν μὲν ἀληθέα, καὶ σφι ἥκειν σύμμαχον, ἐπιτεραπέαν ἔτοιμα ἔσαν τοῦτῳ ἐδίδοσαν σφέων ἐδίδοσαν δὲ στρατιῆς. ὁ δέ, ἐπεί τε αὐτίκα τοῦτο παρέλαβε, ἐπιλέξας πάντα τὸν Δαρείῳ συνεθήκατο. ἐξαγαγὼν δὲ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὸν στρατὸν τὸν Βαβυλωνίων, καὶ κυκλωσάμενος τοὺς χιλίους, τοὺς πρώτους ἐκέλευσε Δαρείῳ τάξαι, τούτους κατεφόνευσε. μανθάνοντες δὲ μιν οἱ Βαβυλώνιοι τοῖσι ἔπεσι τὰ ἔργα παρεχόμενον ὁμοῖα, πάγχυ ἥδεσθαι ἐόντες, πᾶν δὴ ἕτοιμοι ἦσαν ὑπηρετέειν. ὁ δέ, ἀναλιπὼν ἡμέρας τὰς συγκειμένας, αὖτις διελεξάμενος τοῖσι Βαβυλωνίοισι, ἐξήγαγε καὶ κατεφόνευσε τοῖσι Δαρείου στρατιώτας τοὺς διακοσίους. ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλώνιοι, πάντες Ζώπυρον εἶχον ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δέ, αὖτις ἀναλιπὼν τὰς ἐγκειμένας ἡμέρας, ἐξήγαγε ἐς τὸ προειρημένον καὶ κυκλωσάμενος κατεφόνευσε τοὺς πεντακισχιλίους. ὡς δὲ καὶ τοῦτο κατήργασε, πάντα δὴ ἦν ἐν τοῖσι Βαβυλωνίοισι Ζώπυρος, καὶ στρατάρχης τε ἦεν σφι καὶ τειχοφύλαξ ἀπεδέδεκτο. Περσέων δὲ Δαρείου καὶ τὰ συγκείμενα ποιευμένων πρὸς τὸ τεῖχος, ἐνθαῦτα δὴ πάντα τὸν δόλον ὁ Ζώπυρος ἐξέφαινε. οἱ μὲν γὰρ δὴ Βαβυλώνιοι ἀναβάντες ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἡμύνοντο τὸν Δαρείου στρατὸν περιβάλλοντα· ὁ δὲ Ζώπυρος τάς τε Κισσίας καὶ Βηλίδας καλεομένας πύλας ἀναπετάσας, ἐσῆκε τοὺς Πέρσας ἐς τὸ τεῖχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιηθέν, ὅτι ἐφρόντιζον ἐς τοῦ Διὸς τοῦ Βήλου τὸ ἱερόν· οἱ δὲ οὐκ εἶδον, ἔμενον ἐν τῇ ἐωυτοῦ τάξει ἕκαστοι, ἐς ὃ δὴ καὶ ὅτι ἐμάθον περιεδεδγμένοι. Βαβυλὼν μὲν νυν ὅτε τὸ δεύτερον αἱρέθη. Δαρεῖος δὲ ἐπεί τε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο μὲν, σφέων τὸ τεῖχος περιεῖλε, καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασε. (τὸ γὰρ πρότερον ἑλὼν Κῦρος τὴν Βαβυλῶνα, ἐποίησε τοὐτέων οὐδέτερον) τοῦτο δὲ, ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς κορυφαίνεσθαι μάλιστα ἐς τεσσερακοντάρχους ἀνεσκολόπισε, τοῖσι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκέειν. ὡς δ' ἔξωσι γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφι ὀλίγαι καταλίπωνται, τόνδε Δαρεῖος περιεῖδε ἐποίησε. (τὰς γὰρ ἑωυτῶν, ὡς καὶ κατ' ἀρχὰς δεδήλωται, ἀπέπνιξαν οἱ Βαβυλώνιοι, τῷ σίτῳ περορέωντες) ἐπέταξε τοῖσι περιοίκοισι ἔθνεσι γυναῖκας ἐς Βαβυλῶνα κατιέναι, ὅσας δὴ ἕκαστοι δύνανται. ὥστε πέντε μυριάδων τὸ κεφαλαίωμα τῶν γυναικῶν συνῆλθε

1 Auxiliatorem, 2 Ad ea illi committenda parati erant quæ ab ipsis postulasset. Ille mil. cop. postulavit: 3 Ea de quibus cum Dario convenerat. 4 Templum.

ὑπ τυτέων ἢ ἀφ' ὧν αἰχμαχῶν οἱ νῦν Βαβυλώνιοι γεγόνασι. Ζωπύρου ἢ ὐδεὶς ἀγαθοεργήσας Περσέων ὑπερέβαλετο οὔθ' Δαρείῳ κριτῇ, ὅτι πρὸ ὕστερον γεγονόσιν, ὅτι πρὸ πρότερον, ὅτι μὴ Κύρος μοῦνος. τούτῳ γὰρ οὐδεὶς Περσέων ἠξίωσε κω ἑωυτὸν συμβαλέειν. πολλάκις δὲ Δαρεῖον λέγειν γνώμην τοιήνδε ἀποδέξασθαι, ὡς βάλοιτο ἂν Ζωπύρου ἐστὶ) ἀπαθέα τῆς ἀεικείης μᾶλλον, ἢ Βαβυλῶνάς οἱ εἴκοσι πρὸς τῇ ἐούσῃ περσηγενέας. ἐτίμησε δέ μιν μεγάλως. κατὰ γὰρ δὴ ἐτος οἱ τινά πάν ἐστι. ἐδίδου τοῦτο τὰ Πέρσῃσι δῶρα τιμιώτατα, καὶ τοιοῦτο Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμειν μέχρι τῆς ἐκείνου ζόης καὶ ἄλλα πολλὰ ἀπέδωκε. Ζωπύρου δὲ τοῦτο γενέσθαι Μεγάβυζον, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ ἀντία Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε. Μεγαβύζου δὲ τοῦτο γενέσθαι Ζώπυρον, ὃς ἐς Ἀθήνας αὐτομόλησε ἐκ Περσέων.

ex quibus qui sunt Babylonii originem duxerunt. Zopyri autem præstantia facta nemo Persarum, Darii judicio, supergressus est, neque eorum qui prius neque eorum qui posterius extiterunt, præter unum Cyrum: cui comparari nullus unquam Persarum dignum se existimavit. Feruntque Darium hoc dictum sæpenumero usurpasse, præoptaturum se Zopyrum nihil esse cladis passum, quam viginti sibi Babylones ultra illam quam haberet acquiri. Egregie vero eum remuneratus est, cum dando quotannis quæ apud Persas sunt honorificentissima, atque alia permulta, tum tradita Babylone immuni, quoad viveret, in peculiarem portionem. Hujus Zopyri filius fuit Megabyzus, qui dux exercitus extitit in Ægypto adversus Athenienses & socios: atque hujus Megybyzi filius Zopyrus ille qui ad Athenienses transfugit a Persis. CLX

HERO-

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM

Liber quartus, qui inscribitur

MELPOMENE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ, ἐπιγεγραμμένη ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

I POST Babylonis expugnationem, Darius adversus Scythas expeditionem fecit. Nam quum floreret viris Asia & magno pecuniæ proventu, cupido incessit ei Scythas ulciscendi: quippe qui priores injuriam intulissent, quum Mediam ingressi essent, & eos qui 1 occurrerant, prælio vicissent. Etenim Scythæ (quemadmodum superius à me dictum est) duodetriginta annos superiori Asiæ imperitaverunt. siquidem persequentes gentem Cimmeriam, ingressi Asiam, abrogarunt imperio Medos, qui ante ipsorum adventum Asiam obtinuerant. Sed Scythas, quum octo & viginti annos peregre abfuissent, 2 in patriam revertentes, excepit non minor quam Medicus fuerat, labor. Offenderunt enim non exiguum exercitum sibi occurrentem. Uxores namque eorum, in diuturna virorum absentia 3 ad servos
II accesserant visu orbatos. Orbant autem Scythæ servos omnes lactis gratia, quod potant, ita id facientes: Sufflatoria ossa fistulis simillima sumuntur, eaque genitalibus equarum imposita ore instantur. hoc aliis facientibus, alii equas emulgent. Hoc ideo se facere aiunt, quod venæ equarum sufflatæ implentur & mammæ descendunt. Posteaquam emulxere lac, in concava vasa lignea diffundunt. His circumpositi cæci lac agitant. cujus quod summum est delibatur, pretiosiusque habetur: vilius autem, quod subsidit. Hujus rei gratia Scythæ quemcunque capiunt, visu orbant. non enim agri-
III colatores sunt, sed 4 pastores. Ex his igitur servis & uxoribus Scytharum progenita est juventus: quæ suorum natalium conditione cognita, obviam perrexit iis qui revertebantur à Medis. Et primum

ΜΕΤΑ' δὲ τὴν Βαβυλῶνος ἅλωσιν καὶ ἀπαίρεσιν ἐστρατεύετο ἐπὶ Σκύθας αὐτὸς Δαρεῖος ἔλασις. ἀνθρώπων γὰρ τῆς Ἀσίης ἀνδρήϊα, καὶ χρημάτων μεγάλων συνιόντων, ἐπεθύμησε ὁ Δαρεῖος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκεῖνοι "πρότεροι" ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικὴν, καὶ νικήσαντες μάχῃ τοὺς ἀντιστρατευομένους, ἐκράτησαν ἀδίκως. τῆς γὰρ ἄνω Ἀσίης ἦρξαν (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) Σκύθαι ἔτεα δυῶν δέοντα τεσσαράκοντα. Κιμμερίους γὰρ διαδιώκοντες ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τὴν ἀρχὴν Μήδους. ἔστι γὰρ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ἀπὸ Σκυθέων ἀποδημήσασι ἐς σφέτερον, ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ ἀφ' ὅτου χρόνου τοσούτου κατιόντας ἐς τὴν Μηδικὴν εὗρον γὰρ ἀντιστρατευομένην σφι στρατιὴν οὐκ ὀλίγην. αἱ γὰρ τῶν Σκυθέων γυναῖκες, ὡς σφι οἱ ἄνδρες ἀπῆσαν χρόνον πολλόν, ἐφοίτεον πρὸς τοὺς δούλους. Τοὺς δὲ δούλους οἱ Σκύθαι πάντας τυφλοῦσι, διὰ γάλακτος εἵνεκα, διὰ πίνουσι· ποιεῦντες δὲ ὧδε· ἐπεὰν φυσητῆρας λάβωσι ὀστέινους, αὐλοῖσι προσεμφερεστάτους, τούτους ἐσιέντες ἐς τὰ θήλεα ἵππων παρὰ ἄρθρα, φυσῶσι τοῖσι σώμασι· ἄλλοι δὲ ἄλλων φυσώντων ἀμέλγουσι. φασὶ δὲ τοῦδε εἵνεκα τοῦτο ποιεῖν· τοὺς φλέβας τε πιμπλάσθαι φυσωμένας τῆς ἵππου, καὶ τὸ οὖδαρ κατιέναι. ἐπὰν δὲ ἀμέλξωσι τὸ γάλα, ἐσχέαντες ἐς ξύλινα ἀγγήϊα κοῖλα, καὶ περισπάσαντες κύκλῳ τοὺς ἀγγηΐους τοὺς τυφλοὺς, δυνέουσι τὸ γάλα. καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ βουτυρούμενον ἀπαρύσαντες, ἡγέονται εἶναι τιμιώτερον· τὸ δ' ὑποϊζάμενον, ἧσσον τοῦ ἑτέρου. Τούτων μὲν εἵνεκα ἅπαντα τὸν ἂν λάβωσι οἱ Σκύθαι, ἐκτυφλοῦσι. ἐπὶ γὰρ ἀρότου εἰσὶ, ἀλλὰ νομάδες. Ἐκ τουτέων δὴ ὧν σφι τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν ἐτράφη νεότης· οἳ ἐπεί τε ἔμαθον τοῦ σφετέρου ἡμφισβήτησιν, ἀντεῖντο τοῖσι κατιοῦσι ἐκ τῶν Μήδων· καὶ πρῶτα

[illegible] V. Nas. l. 2. p. 18. Ital. Var. Hist. l. 2. c. 2. Justin. l. 2. c. 5. Val. Max. l. 1. c. 1. Exter. n. 1. Plutarch. de Fort. Alex. Orat. 2. p. 341. Gell. l. 2. c. 2. Suid. l. 2. c. 1. Hesych. l. 1. c. 2. n. 1.

πρῶτον μὲν ἐμέλλοντες

V. Justin. l. 2. c. 5. Val. Max. l. 1. c. 1. Exter. n. 2.

1 *Intellige de iis qui in occursum ad resistendum illis venerant.* 2 In patriam post tam longum temporis intervallum revert. 3 Cum servis rem habuerant. 4 Nomades.

τὰ τῶν

μῷ τῷ χώρῳ ἀπετάμοντο, τάφρον ὀρυξάμενοι εὐρέαν, καὶ τατείνουσαν ἀπὸ τῶν Ταυρικῶν ὀρέων ἐς τὴν Μαιῶτιν λίμνην, ἥτις ἔστι μεγίστη· μὴ ὦν, πειρωμένοισι ἐσβάλλειν τοῖσι Σκύθῃσι ἀντικατιζόμενοι ἐμάχοντο. γινομένης δὲ μάχης πολλάκις, καὶ οὐδὲν μᾶλλον ἐδύναντο ἐκ τοῦ πρόσω ἔχειν τῶν Σκυθέων τῇ "μάχῃ, εἷς ἀνὴρ ἔλεξε τάδε, Οἷα πιθόμενοι "μῦν, ἄνδρες Σκύθαι, ἄλλοισι τοῖσι ἡμετέ- "ροισι μαχόμενοι ἢ αὐτοί τε ἐλάσσονες κλεί- "νόμενοι γινόμεθα, καὶ ἐκείνους κλείνοντες "ἐλασσόνων τοὐλοιπὸν ἀρξόμεθα. νῦν ὦν μοι "δοκέει αἰχμὰς μὲν καὶ τόξα μετεῖναι, λα- "βόντα δὲ ἕκαστον τὸν ἵππον τοῦ μάχεσθαι, ἐπὶ- "ναι δ' ἄσσον αὐτῶν. μάχεσθαι μὲν γὰρ ὅκου ἡμέ- "ας ὅπλα ἐχόντας, οἱ δὲ ἀνόμεζον ὁμοίους τε "καὶ ἐξ ὁμοίων ἡμῖν ἔσεσθαι· ἐπὰν δὲ ἴδωσι ἡμέας "μάχεσθαι ἀντὶ ὅπλων ἐχόντας, μαθόντες ὡς "εἰσὶ ἡμέτεροι δοῦλοι, καὶ συνγινόντες τοῦτο, οὐκ "ὑπομενέουσι. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι, 141
ἐποίευν ὅπερ ἐλεγον. οἱ δ' ἐκπλαγέντες ὅτι τῷ γινομένῳ, τῆς μάχης τε ἐπελάσσονος, καὶ ἐφοβήθησαν. ἦσαν οἱ Σκύθαι τῆς τε Ἀσίης πρῶτοι, καὶ ἐξελασθέντες αὐτῆς ὑπὸ Μήδων, κατιόντα τρόπῳ τοιῷδε ἐς τὴν σφετέρην. τὴν δὲ εἵνεκα ὁ Δαρεῖος παισὶ βουλόμενος, συμήνεικε ἐπ' αὐτοὺς στρατόπεδα. Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον ἁπάντων ἐθνέων ἐστὶ τὸ σφέτερον. τοῦτο δὲ γενέσθαι ὧδε· ἄνδρα γενέσθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐούσῃ ἐρήμῃ, τῷ οὔνομα ἦν Ταργίταον. τοῦ δὲ Ταργιτάου τούτου τοὺς γονέας λέγουσι εἶναι (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, λέγουσι δ' ὦν) Δία τε καὶ Βορυσθένεος τοῦ ποταμοῦ θυγατέρα. γενέσθαι μὲν τοιούτου δή τινος γενέσθαι τὸν Ταργίταον· τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λιποξαΐην, καὶ Ἀρποξαΐην καὶ νεώτατον Κολαξαΐην. ἐπὶ τούτων ἀρχόντων, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φερόμενα χρύσεα τορεύματα, ἄροτρόν τε καὶ ζυγὸν καὶ σάγαρην καὶ φιάλην, πεσεῖν ἐς τὴν Σκυθικήν. καὶ τὸν ἰδόντα πρῶτον τὸν πρεσβύτατον ἄσσον ἰέναι, βουλόμενον αὐτὰ λαβεῖν· τὸν δὲ χρυσὸν, ἐπιόντος καιόμενον, ἀπαλλαχθῆναι δὲ τούτου, προσιέναι τὸν δεύτερον· καὶ τὸν αὐτὸν ταῦτα ποιῆσαι. τοὺς μὲν δὴ καιόμενον τὸν χρυσὸν ἀποσβέσαι· τρίτῳ δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπελθόντι κατασβῆναι, καί μιν ἐκεῖνον κομίσαι ἐς ἑωυτοῦ. καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἀδελφεοὺς πρὸς ταῦτα συγγνόντας, τὴν βασιληίην πᾶσαν ἐπιδοῦναι τῷ νεωτάτῳ. Ἀπὸ μὲν δὴ Λιποξαΐος γενέσθαι τοὺς Σκυθέων οἱ Αὐχάται γένος καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξάου, οἱ Κατιάροί τε καὶ Τράσπιες καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ νεωτάτου αὐτέων, τοὺς βασιλέας οἱ καλέονται Παραλάται. σύμπασι δὲ ἔνεστι οὔνομα Σκολότοισι, τὸ βασιλέος· ἐπωνυμίην. Σκύθαι δὲ

quidem regionem interfepsit ducta lata fossa, quæ à Tauricis montibus pertingebat ad Mæotin paludem omnium maximam: 1 deinde in his consistens, Scythis introire conantibus repugnabat. Sæpe committa pugna, quum nihil tamen Scythæ proficerent, quidam ex eis inquit, Quidnam rei facimus viri Scythæ, cum nostris ipsorum servis dimicantes? qui & quum interficimur, ipsi pauciores efficimur; & illos interficiendo, paucioribus deinceps imperabimus. Mihi videtur hastis arcubusque omissis sumenda flagella quibus equos verberamus, & ad illos propius eundum. Nam quoad vident nos arma habentes, arbitrantur se similes nobis, atque è similibus esse: ubi nos pro armis verbera tenentes viderint, tunc se nostros servos esse intelligentes, atque id agnoscentes, non perstabunt. Hoc Scythæ IV
quum audissent, ita sibi faciendum putaverunt. Qua ex re perculsi illi, pugnæ immemores, fugam capesserunt. Ita Scythæ imperio sunt Asiæ potiti: & rursus à Medis ejecti, ad terram hanc in modum reversi. Hac de causa Darius ulciscendi cupidus, comparavit exercitum. ¶ Scythæ gentem suam omnium V
novissimam esse aiunt, idque hoc modo extitisse. Virum quendam in hac terra, quum deserta esset, primum fuisse, nomine Targitaum, & ejus parentes (quod tamen mihi 2 non probatur) Jovem, Borysthenisque fluvii filiam. Tali genere ortum aiunt Targitaum: ejusque tres liberos fuisse, Lipoxain, Arpoxain, & 3 novissimum Colaxain. His regnantibus, demissa cœlitus in Scythicam regionem, ex auro facta, aratrum, jugum, securim, phialam. Quæ quum primus omnium inspexisset natu maximus, accessisse animo illa sumendi: sed eo accedente, aurum arsisse: hoc digresso, secundum accessisse, & itidem aurum arsisse. Ambobus ab ardenti auro summotis, quum minimus natu accederet tertius, aurum fuisse extinctum, & ab illo asportatum. eaque re majores fratres animadversa, totum regnum ad VI
minimum detulisse. Et à Lipoxai quidem progenitos esse Scythas, quorum genus Auchatæ appellatur: ab Arpoxai vero, qui medius fuit, eos qui Catiari & Trafpies nominantur: à minimo autem natu, reges qui Paralatæ vocantur. Omnibus autem nomen esse Scolotis, regis cognomen. sed Scythas

1 Deinde vero conantibus irrumpere Scythis se prœlio opponebat. 2 Non fit verisimile) 3 Natu minimum.

Græci

VII Græci appellavere. Hunc in modum se extitisse Scythæ memorant, & ex quo extiterunt, à primo rege Targitao, usque ad Darii adversus ipsos transitum, annos omnino mille non amplius fuisse. Aurum vero illud sacrum 1 in primis custoditur à regibus, placaturque majoribus hostiis, & aditur quotannis solenniter. & qui aurum sacrum habens, die festo dormierit sub dio, is nunquam perennare fertur: & ob id dari ipsi tantum soli quantum uno die vectus equo peragrare potest. Quum autem regio sit ingens, Colaxain constituisse trifarium filiis suis regnum: eorumque unum & quidem maximum, ubi aurum asservatur. 2 Superiora autem ad ventum aquilonem vergentia, ultra quam regionem nulli incolere possint, neque prospicere neque transire, propter interfusas pennas. Pennis enim tum terram tum aerem oppletum esse: & has
VIII præpedire visum. Hæc Scythæ de seipsis pariter ac de regione superiore narrant. ¶ At Græci qui Pontum incolunt, ad hunc modum: Herculem, Geryonis vaccas agentem, in hanc perveniisse terram, quæ deserta esset, quam nunc Scythæ incolunt. Geryonem autem habitasse extra Pontum in terra quam Græci insulam Erythiam vocant, contra Gades, quæ sunt extra columnas Herculis in Oceano. (Oceanum vero, ab ortu solis incipientem, circumfluere terram, verbis quidem affirmant, sed re tamen non demonstrant.) Herculem, quum illinc ad regionem quæ nunc Scythica vocatur venisset, substrata sibi pelle leonis obdormisse (deprehenderat enim eum vehemens pluvia & gelu) & dum dormit, interea equas ejus à curru pascentes,
IX divina quadam sorte amotas, non comparuisse. Eas experrectus quum indagaret, omnem regionem collustrans, tandem in terram quæ dicitur Hylæa devenisse: ibique in antro quandam inveniisse virginem ancipitis naturæ, humanæ ac serpentinæ: superne quidem, 3 femorum tenus, fœminam: inferius autem, viperam. Eam conspicatum Herculem atque admiratum, interrogasse nuncubi suas equas errabundas vidisset. Illamque respondisse, Se quidem illas habere: sed non prius redditurum ei quam cum ipsa coiisset: Herculem pro ea mercede cum fœmina concubuisse.

Ἕλληνες ἐνόμασαν. Γενενέσθαι μὲν νυν σφέας, οὕτω λέγουσι οἱ Σκύθαι· ἔπεα δὲ σφι, ἐπεί τε γηγόνασι, τὰ σύμπαντα, λέγουσι εἶναι ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλῆος. Ταργιτάου ἐς τὸν Δαρείου διάβασιν τὸν ἐπὶ σφέας, χιλίων ἐτέων ἐλάσσω ἢ πλέω, ἀλλὰ τοσαῦτα. τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱρὸν φυλάσσουσι οἱ βασιλῆες ἐς ταμεῖλιον, καὶ θυσίῃσι μεγάλῃσι ἱλασκόμενοι μετέρχονται ἀνὰ πᾶν ἔτος. ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱρὸν ἐν τῇ ὁρτῇ ὑπαίθριος κατακοιμηθῇ, οὗτος λέγεται ὑπὸ Σκυθέων ὀλιγανδρίζειν· δίδται δέ οἱ ὅσα τοῦτο ὅσα ἂν ἵππῳ ἐν ἡμέρῃ μιῇ ὠφελάσῃ αὐτός. τῆς δὲ χώρης ἐούσης μεγάλης, τριφασίας τὰς βασιληίας τοῖσι παισὶ τοῖσι ἑωυτοῦ κατασκευάσαι Κολάξαϊν· καὶ τούτων μέν μιν μείζω ποιῆσαι, ἐόντα τὸν χρυσὸν φυλάσσοντα· τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βορέην λέγουσι ἄνεμον τὸν ὑπερβορέων τῆς χώρης, ἐκ οὗ τε εἶναι ἔτι περαιτέρω οὔτε ὁρᾶν, οὔτε διεξιέναι, ὑπὸ πτερῶν κεκρυμένων· πτερῶν γὰρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἠέρα εἶναι πλέον, καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἀποκληίοντα τὴν ὄψιν. Σκύθαι μὲν ὧδε ὑπὲρ σφέων τε αὐτῶν, καὶ τῆς χώρης τῆς κατύπερθε λέγουσι. Ἑλλήνων δὲ οἱ τὸν πόντον οἰκέοντες, ὧδε· Ἡρακλέα ἐλαύνοντα τὰς Γηρυόνεω βοῦς, ἀπικέσθαι ἐς γῆν ταύτην τὴν νῦν μὲν Σκύθαι νέμονται. Γηρυόνεα δὲ οἰκέειν, ἔξω τοῦ πόντου, κατοικημένον, τὴν Ἕλληνες λέγουσι Ἐρύθειαν νῆσον, τὴν πρὸς Γηδείρισι τοῖσι ἔξω τοῦ Ἡρακληίου στηλέων ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν λέγουσι ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων ἀρξάμενον, γῆν μὲν πᾶσαν ῥέεσθαι, ἔργῳ δὲ οὐκ ἀποδεικνῦσι. ἐνθεῦτεν τὸν Ἡρακλέα ἀπικέσθαι ἐς τὴν νῦν Σκυθίην χώρην καλεομένην. καταλαβεῖν δὲ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ κρυμόν. ἐπειρυσάμενον δὲ τὴν λεοντῆν, κατυπνῶσαι. τὰς δὲ οἱ ἵππους τὰς ἀπὸ τοῦ ἅρματος νεμομένας ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, ἀφανισθῆναι θείῃ τύχῃ. ὡς δὲ ἐγρέσθαι τὸν Ἡρακλέα, διζήσασθαι. Γάντα δὲ τὰ τῆς χώρης ἐπεξελθόντα, τέλος ἀπικέσθαι ἐς τὴν Ὑλαίην καλεομένην γῆν. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὑρεῖν ἐν ἄντρῳ μιξοπάρθενόν τινα Ἐχιδναν διφυέα. τῆς τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν γλουτέων, εἶναι γυναικός· τὰ δὲ ἔνερθεν, ὄφιος. ἰδόντα δὲ καὶ θωυμάσαντα, ἐπείρεσθαι μιν εἰ κου ἴδοι ἵππους πλανωμένας. τὴν δὲ φάναι ἑωυτὴν ἔχειν, καὶ οὐκ ἀποδώσειν σφέα πρὶν ἢ οἱ μιχθῆναι. τὸν δὲ Ἡρακλέα μιχθῆναι τῇ μάντι τούτῳ. 142

---

1 Studiosissime. 2 Quæ vero sunt Boream versus, ultra eos qui supremam regionis partem incolunt, ea nec prospici nec transiri posse propter interf. &c. 3 Natium.

κείνῃ

κείνδω τε δὴ ἀναβαλέσθαι τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἵππων, βουλομένῳ ὡς πλείστον χρόνον συνεῖναι τῷ Ἡρακλέϊ· ἐν τούτῳ, χρησιμώμενον, ἐθέλειν ἀπαλλάσσεσθαι· τὸν δ', ἀποδιδόσαν "σιν αὐτῷ εἰπεῖν, Ἵππους μὲν δὴ ταύτας "ἀπεσώμεθα ἐνθάδε, ἔστω τοι ἐγὼ σῶ "σαι τε σὺ παρέχεις. ἐγὼ γὰρ ἐκ σεῦ τρεῖς "παῖδας ἔχω. τούτους, ἐπεὰν ἡβώοντας τρέ "φωμαι, ὅ, τι χρὴ ποιέειν, ἐξηγέο σύ· εἴτε "αὐτοῦ κατοικίζω (χώρης γὰρ τῆσδε ἔχω τὸ "κράτος αὐτὴ) εἴτε ἀποπέμπω σοὶ δώσω σε. τῷ μὲν δὴ ταῦτα ἐπειρωτᾶν. τὸν δ' εἰπεῖν "πρὸς ταῦτα εἰπεῖν, Ἐπεὰν ἀνδρωθέντας "ἴδωμαι τοὺς παῖδας, τάδε ποιεῦσα ἐκ ἂν ἁ "μαρτάνοις. τὸν μὲν ἂν ὁρᾷς αὐτέων τόδε "τὸ τόξον ὧδε διατεινόμενον, καὶ τῷ ζω "σῆι τῷδε κατακοσμέοντα, τοῦτον μὲν τῆσδε "τῆς χώρης οἰκήτορα ποιεῦ. ὃς δ' ἂν τε "τέων τὰ ἔργα τὰ ἐπετέλεσα λίπηαι, ἐκ "πεμπε ἐκ τῆς χώρης. καὶ ταῦτα ποιεῦσα, αὐτή τε ὄνησεαι, καὶ τὰ ἐντεταλμένα ποιήσεις. Τὸν μὲν δὴ εἰρύσαντα τὰ τόξων τὸ ἕτερον (δύο γὰρ δὴ φορέειν τέως Ἡρακλέα) καὶ τὰ ζωστῆρα περιδείξαντα, θέμενα τὸ τόξον τε καὶ τὰ ζωστῆρα, ἔχοντα ἐπ' ἄκρης τῆς συμβολῆς φιάλην χρυσέην· διδόντα δὲ ἀπαλλάσσεσθαι. τὴν δ', ἐπεὶ οἱ ἡβώοντας τοὺς παῖδας ἀνδρωθῆναι, τοῦτο μὲν σφι ἐνόμησε δεῦ, τῷ μὲν, Ἀγάθυρσον, αὐτέων· τῷ δ' ἐπιμήνιον, Γελωνόν· Σκύθην δὲ, τῷ νεωτάτῳ· τοῦτο δὲ, τῆς δοκοῦσης μεμνῆσθαι αὐτῆς, ποιῆσαι τὰ ἐντεταλμένα. καὶ δὴ δύο μὲν οἱ τῶν παίδων τόν τε Ἀγάθυρσον καὶ τὸν Γελωνόν ἐκ οἷοί τε ἐγένοντο ἐξικέσθαι πρὸς τὸ προκείμενον ἆεθλον, οἰχόμενοι ἐκ τῆς χώρης, ἐκβληθέντας ὑπὸ τῆς γειναμένης. τὸν δὲ νεώτερον αὐτέων Σκύθην δοκιμάσαντα, καταμεῖναι ἐν τῇ χώρῃ. καὶ ἀπὸ μὲν Σκύθεω τοῦ Ἡρακλέος ἡμέας τοὺς ἀεὶ βασιλέας γινομένους Σκυθέων. ἀπὸ δὲ τῆς φιάλης, ἔτι δὲ καὶ ἐς τόδε, φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων φορέειν Σκύθας. τοῦτο δὲ μοῦνον "μηχανᾶσθαι τὴν μητέρα Σκύθῃσι. Ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ τὸν πόντον οἰκέοντες λέγουσι. ἔστι δὲ καὶ "ἄτερος λόγος ἔχων ὧδε· (τῷ μάλιστα λεγομένῳ αὐτὸς προσκεῖμαι) Σκύθας τοὺς νομάδας, οἰκεόντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολέμῳ παθόντας ὑπὸ Μασσαγετέων, οἴχεσθαι διαβάντας ποταμὸν Ἀράξεα ἐπὶ γῆν τὴν Κιμμερίην. τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὐτοπλέθειαν τοπαλαιὸν ἐοῦσαν Κιμμερίων. τοὺς δὲ Κιμμερίους, ὁρμώντων Σκυθέων, βουλεύεσθαι, ὡς στρατοῦ ὁμοίου μεγάλου. καὶ δὴ τὰς γνώμας σφέων κεχωρισμένας, ἐνίστασθαι μὲν ἀμφοτέρας, ἀμείνω δὲ τὴν τῶν βασιλέων. τὴν μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν γνώμην, ὡς ἀπαλλάσσεσθαι πρήγμα εἶη, μηδὲ "περὶ πολλοῦ δέομενον κινδυ-

Sed quum illa differret reddere equas, cupida diutissime cum Hercule concumbendi, at hic cuperet receptis equis abire, ad postremum illis redditis mulierem dixisse, Has ego tibi equas quæ huc venerant, servavi: tu earum servatarum pretium mihi persolvisti. Concepi enim ex te filios tres: qui ubi adoleverint, expone quid facere debeam: nunquid hîc habere domicilium, (nam ipsa hujus regionis imperium teneo) an ad te mitti. Hæc percontatæ respondisse, Posteaquam eos in virilem ætatem adoleviſſe videris, si ita facies non delinques: quem animadverteris eorum hunc arcum ita tendentem, & hoc balteo ita præcinctum, eum tu hujus regionis incolam effice: qui autem his operibus quæ mando non erit par, eum hinc ablegabis. Hæc exequendo & ipsa lætaberis, & præceptis meis obtemperabis. Atque ita loquutum Herculem tetendisse alterum arcum, (duos enim gestabat) & balteum præmonstrasse, atque utrunque mulieri tradidisse, arcum & balteum, qui balteus in extrema commissura haberet auream phialam: & his donatis abiisse. Illam pueris natis nomina imposuisse, uni, Agathyrso: 2 sequenti, Gelono: 3 novissimo, Scythæ. Et quum in virilem ætatem adoleverunt, eandem mandatorum memorem illa peregisse: & duos quidem filiorum, Agathyrsum ac Gelonum, qui proposito certamini non sufficissent, à matre ablegatos è regione excessisse: Scytham vero qui rem complexus esset, ibidem remansisse: & ab illo Scytha Herculis *filio* progeneratos qui deinceps fuerint reges Scytharum: ab illa autem phiala, Scythas ad hanc usque ætatem phialas in balteis ferre: & id solum Scythæ matrem excogitasse. Hæc Græci qui habitant in Ponto referunt. ¶ Fertur & alius sermo ita habens, cui ipse præcipue assentior: Scythas 4 pecuarios, qui Asiam incolunt, quum à Massagetis bello vexarentur, Araxe transmisso, in Cimmeriam abiisse. nam regio quam nunc Scythæ incolunt, ea fertur olim fuisse Cimmeriorum. Sed invadentibus Scythis Cimmerios, quum deliberarent, tanquam qui à magno invaderentur exercitu, in sententia discrepasse, hinc reges, inde plebem: utraque quidem valida, sed regum meliore. nam populus sentiebat abstinendum bello, nec oportere adversus multos *pugnando* adire

ἡ ιωχανήσεσθαι

ἄλλος

Justin. l. 2. c. 1. n. 6.

πρὸς πολλὸς

1 Dare illis domic. 2 *Id est*, Ætate proxima. 3 Natu minimo, 4 Nomadas,

periculum:

periculum: at reges, pro regione cum invaſoribus dimicandum. Ita quum neutris alteri obtemperare vellent, & populus cenſeret ſine prœlio demigrandum, tradita invaſoribus regione: reges vero, in ſua potius patria occumbendum, nec una cum plebe fugiendum cenſuiſſe, quot bona habuiſſent, & quot mala evidentia habituri eſſent patria profugi, reputantes: hæc illos ſentientes, inter ſe decertaſſe, utroſque numero pares: & omnes qui mutuis ictibus concidiſſent, fuiſſe à populo Cimmeriorum ſepultos ad flumen Tyrem: (& eorum adhuc ſepulcrum extat.) Sepultis his, illum è regione migraſſe: quam deſertam ſupervenientes Scythas occupaviſſe. Extantque XII adhuc in Scythia tum muri Cimmerii, tum portoria Cimmeria, tum regioni cuidam nomen Cimmeriæ eſt, & Boſphorus qui Cimmerius appellatur. Conſtat autem Cimmerios [1] in Aſiam fugiſſe Scythas, & Cherſonneſum condidiſſe, ubi nunc Synope Græca urbs ſita eſt. Apparet etiam Scythas in perſequendis illis Mediam intraſſe, via aberrantes. nam Cimmerii quidem fugientes, iter ſemper ſecundum mare tenebant: Scythæ autem ad eos dexteram Caucaſum habentes inſequebantur, donec ingreſſi ſunt Mediam, itinere in mediterranea con- XIII verſo. ¶ Alia quoque fertur communis Græcorum barbarorumque narratio: Ariſteus quidam Proconneſius, verſificator, Caſtrobii filius, memoravit ſe Phœbo inſtinctum veniſſe ad Iſſedonas: & ſupra hos incolere Arimaſpos, viros unoculos: & item ſupra hos eſſe grypas, qui aurum aſſeruent: ac ſuper hos eſſe Hyperboreos, *id eſt ſuperaquilonares*, ad mare pertingentes. Hos autem omnes, præter Hyperboreos, Arimaſpis autoribus, aſſidue finitimis bellum inferre, & ab Arimaſpis exterminari Iſſedones, ab Iſſedonibus Scythas. A Scythis autem vexatos Cimmerios, qui ad auſtrale mare incolebant, regionem relinquere. Itaque ne Ariſteus quidem cum Scythis de ea regione conſentit. XIV Qui unde fuerit, qui hæc retulit, dictum eſt à me: ſed à me dicetur item quænam de eodem viro in Proconneſo & Cyzico audierim. Ariſteum aiunt, quum nullo ſuæ civitatis eſſet inferior genere, ingreſſum in Proconneſo fullonicam officinam, deceſſiſſe: fullonemque, occluſa officina, abiſſe denunciatum rem propinquis defuncti.

νδύειν· τῷ δ' τῷ βασιλήων, ἁμαχέεσθαι τῶν τῆς χώρης τοῖσι ἐπήλυσι. ἔκων δὴ ἐθέλειν πείθεσθαι ἔφη τοῖσι βασιλεῦσι τὸν δῆμον, ἔφη τῷ δήμῳ τοὺς βασιλέας. τοὺς μὲν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βουλόμενος ἀμαχητί, τῷ χώρῳ ἐκδιδόναι τοῖσι ἐπήλυσι· τοῖσι δὲ βασιλεῦσι δόξαι ἐν τῇ ἑωυτῶν κέεσθαι ἀποθανόντας, μηδὲ συμφεύγειν τὸν δήμον· λογισαμένους ὅσα τε ἀγαθὰ πεπόνθασι, καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρίδος. καὶ ἐπὶ δόξα καταλαμβάνει. ὡς δὲ δόξαι σφι ταῦτα, διαστάντας, καὶ ἀριθμὸν ἴσους γενομένους, μάχεσθαι πρὸς ἀλλήλους. καὶ τοὺς μὲν ἀποθανόντας πάντας ὑπ' ἑωυτῶν, θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων ἐπὶ ποταμῷ Τύρῃ· καὶ σφέων ἔτι δῆλός ἐστι ὁ τάφος. θάψαντας δὲ, οὕτω τῷ ἔξοδον ἐκ τῆς χώρης ποιέεσθαι. Σκύθας δὲ ἐπελθόντας, λαβεῖν ἐρήμην τὴν χώρην. Καὶ νῦν εἰσὶ μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμέρια τείχεα, ἔστι δὲ πορθμηίη Κιμμερίη. ἔστι δὲ καὶ χώρη οὔνομα Κιμμερίη. ἔστι δὲ Βόσπορος, Κιμμέριος καλεόμενος. 143 φαίνονται δὲ οἱ Κιμμέριοι φεύγοντες ἐς τὴν Ἀσίην τοὺς Σκύθας, καὶ τὴν Χερσόνησον κτίσαντες, ἐν τῇ νῦν Σινώπη πόλις Ἑλλὰς οἴκισαι. φανεροὶ δέ εἰσι καὶ οἱ Σκύθαι διώξαντες αὐτοὺς, καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν τὴν Μηδικὴν, ἁμαρτόντες τῆς ὁδοῦ. οἱ μὲν γὰρ Κιμμέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ θάλασσαν ἔφυγον· οἱ δὲ Σκύθαι, ἐν δεξιῇ τὸν Καύκασον ἔχοντες, ἐδίωκον· ἐς ὃ ἐσέβαλον ἐς τὴν Μηδικὴν γῆν, ἐς μεσόγαιαν τῆς ὁδοῦ τραφθέντες. Οὗτος ὁ ἄλλος ξυὸς Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων ἡμόμμος λόγος εἴρηται. ἔφη δὲ Ἀριστέης ὁ Καυστροβίου, ἀνὴρ Προκοννήσιος, πιθέων ἔπεα, ἀπικέσθαι ἐς Ἰσσηδόνας, φοιβόλαμπτος ἡμόμμος. Ἰσσηδόνων δ' ὑπερβορέους μὲν οἰκέειν Ἀριμασπούς, ἄνδρας μουνοφθάλμους· ὑπὲρ δὲ τούτων, τοὺς χρυσοφύλακας γρύπας· τούτων δὲ, τοὺς ὑπερβορέους, κατικομένους ἐπὶ θάλασσαν. τούτους ὦν πάντας, πλὴν Ὑπερβορέων, ἀρξάντων Ἀριμασπῶν, αἰεὶ τοῖσι πλησιοχώροισι δηϊοῦσθαι· καὶ ὑπὸ μὲν Ἀριμασπῶν ἐξαναστέας ἐκ τῆς χώρης Ἰσσηδόνας· ὑπὸ δὲ Ἰσσηδόνων, Σκύθας. Κιμμερίους δὲ οἰκέοντας ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσσῃ, ὑπὸ Σκυθέων πιεζομένους, ὀλίγωσιν ἑωυτοὺς χώρῳ. οὕτω δὴ δοκέει συμφέρεται καὶ τῆς χώρης ταύτης Σκύθῃσι. Καὶ ὃν μὲν δὴ τὸν Ἀριστέην ὁ ταῦτα εἰπὰς, οὐκ ἔχω εἰπεῖν. τὸν δὲ καὶ αὐτὸς ἤκουσα λόγον ἐν Προκοννήσῳ καὶ Κυζίκῳ, λέξω. Ἀριστέα γὰρ λέγουσι, ἐόντα τῶν ἀστῶν εὐδοκιμώτατον γενόμενον, ἐστελθόντα ἐς κναφήιον ἐν Προκοννήσῳ, ἀποθανεῖν. καὶ τὸν κναφέα κλήσαντα τὸ ἐργαστήριον, οἴχεσθαι ἀγγελέοντα τοῖσι προσήκουσι τοῦ νεκροῦ.

[1] *Id eſt, In Aſiam veniſſe quum fugerent Scythas.*

λεγόμενος

ποιήσας, εἶπε καὶ

ἐσκεδασμένου ᾗ ἤδη τῷ λόγῳ ἀνὰ τὴν πόλιν ὡς τεθνηκὼς εἴη ὁ Ἀριστέης, ἐς ἀμφισβασίας τοῖσι λέγουσι ἀπικνέεσθαι ἄνδρα Κυζικηνὸν, ἥκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος· φάντα συντυχεῖν τέ οἱ ἰόντι ὁδὸν Κυζίκου, καὶ ἐς λόγους ἀπικέσθαι. καὶ τοῦτον μὲν ἐντελαμβάνεσθαι ἀμφισβητέοντα· τοὺς δὲ περιόντας τῷ νεκρῷ ὅτι τὸ κναφήιον παρεῖναι, ἔχοντας τὰ περόφορα, ὡς ἀναιρησομένους· ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ οἰκήματος, ἔστε τεθνεῶτα, ἔστε ζῶντα φανέντα Ἀριστέα· μετὰ δὲ ἑβδόμῳ ἔτεϊ φανέντα αὖτον ἐς Προκόννησον, ποιῆσαι τὰ ἕπεα ταῦτα τὰ νῦν μὲν Ἑλλήνων Ἀριμάσπεα καλέεται. ποιήσαντα δὲ, ἀφανισθῆναι τοὐπίσω δεύτερον. Ταῦτα μὲν αἱ πόλιες αὗται λέγουσι. τὰ δὲ οἶδα Μεταποντίνοισι τοῖσι ἐν Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὴν ἀφάνισιν τὴν δεύτερον Ἀριστέω τοῦ Προκοννησίου ἔτεσι τεσσεράκοντα καὶ διακοσίοισι, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος εὗρισκον Προκοννήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ εὑρίσκον. Μεταποντῖνοι γάρ φασι αὐτὸν Ἀριστέα φανέντα σφι ἐς τὴν χώρην πολιν, κελεῦσαι βωμὸν Ἀπόλλωνι ἱδρύσασθαι, καὶ Ἀριστέω τοῦ Προκοννησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν ἱστάναι. φάναι γάρ σφι τὸν Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μούνοισι δὴ ἀπικέσθαι ἐς τὴν χώρην, καὶ αὐτὸς οἱ ἕπεσθαι ὁ νῦν ἐὼν Ἀριστέης· τότε δὲ ὅτε εἵπετο τῷ θεῷ, εἶναι κόραξ· καὶ τοῦτον, εἰπόντα ταῦτα, ἀφανισθῆναι· σφέας δὲ Μεταποντῖνοι λέγουσι ἐς Δελφοὺς πέμψαντας, τὸν θεὸν ἐπειρωτᾶν ὅ, τι τὸ φάσμα τοῦ ἀνθρώπου εἴη· τὴν τε Πυθίην σφέας κελεύειν πείθεσθαι τῷ φάσματι· πειθομένοισι δέ, ἄμεινον συμβῆναι. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα, ποιῆσαι ὁκοῖα ἐκέλευε. καὶ νῦν ἔστηκε ἀνδριὰς ἐπωνυμίην ἔχων Ἀριστέω, παρ' αὐτὸ τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος. τοὺς δὲ αὐτὸν διαφθαρῆναι ἐπὶ τοῦτο τὸ ἄγαλμα ἐν τῇ ἀγορῇ ἱδρυται. Ἀριστέω μὲν νυν περὶ τοσαῦτα εἰρήσθω. τῆς δὲ γῆς τῆς περὶ ὁ λόγος ὅδε ὥρμηται λέγεσθαι, ὑπ' εἰδὼς οἷα δὴ ἀπὸ πάντων μάλιστα ἐπιδεδημηκὼς ἐνθαῦτα· ὑπὲρ γὰρ Βορυσθενείτας οἰκέουσι πρῶτοι Σκυθέων ἄνθρωποι, παρὰ δὲ τούτους Ἀργιπαῖοι, ἐς οὓς ἐγὼ ἀπικόμενος ἐπυνθανόμην τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, φὰς Ἰσσηδόνας ἔτι τοὺς ταῦτα λέγοντας. ἀλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως ὅτι μακρότατον οἷοί τ' ἐγενόμεθα ἀκοῇ ἐξικέσθαι, πάντα εἰρήσεται. Ἀπὸ τοῦ Βορυσθενειτέων ἐμπορίου (τοῦτο γὰρ πρὸς θαλάσσης μεσαίτατον ἐστὶ πάσης τῆς Σκυθίης·)

Dissipatoque jam per urbem rumore Aristeum esse vita functum, 1 superveniſſe sermoni de hac re disputantium; quendam Cyzicenum, ex urbe Artacia profectum, qui diceret sese fuisse congressum cum Aristeo apud Cyzicum, atque colloquutum. Et quum id iste contendendo asseveraret, propinquos mortui ad fullonicam præsto fuisse, habentes quæ ad efferendos homines expediunt: sed aperta domo, Aristeum nec vivum comparuisse nec mortuum. septimoque deinde anno, quum in Proconneso comparuisset, eos versus feciſſe qui nunc à Græcis Arimaspei vocantur: quibus conditis, rursus evanuisse. Hoc iste civitates commemorant: 2 quod scio congruisse cum Metapontinis qui sunt in Italia, trecentis & quadraginta annis postquam iterum evanuit Aristeus, quemadmodum conjiciens & in Proconneso & apud Metapontinos inveni. Metapontini enim aiunt Aristeum, quum apud ipsos apparuisset, jussisse aram Apollini extrui, & juxta eam erigi statuam quæ cognomen Aristei Proconnesii haberet: quod diceret Apollinem ad eos 3 solos ex Italiotis in ipsorum terram veniſſe, se illum assectante, & qui nunc Aristeus esset, tum fuisse corvum quum deum assectaretur. Et hæc loquutum evanuisse. Eoque aiunt Metapontini se Delphos ad deum misisse scisitatum quodnam illud hominis esset 4 proloquium, sibique jussisse Pythiam ut dicto audientes essent. melius enim cum ipsis actum iri, si parerent. Se igitur hæc admittentes 5 perfeciſſe. Et nunc statua extat cognomine Aristei, juxta aram ipsam Apollinis, in foro extructam: circumstantibus utrinque lauris. Hæc de Aristeo hactenus. ¶ Regione autem de qua nos dicere instituerámus, quænam sunt ulteriora, nemo exploratum habet. neque enim id ego ab aliquo audire potui, qui se diceret nosse quod ipse vidisset. Ac ne Aristeus quidem ipse (cujus paulo ante feci mentionem) in iis quos fecit versibus, ait se ultra Issedones processisse: sed ulteriora fando sibi esse cognita, quod Issedones diceret ista commemorare. Verum nos, quoad 6 longissime rem investigare potuimus, omnem referemus: Ab emporio Borysthenarum (hoc enim ex maritimis totius Scythiæ est maxime medium)

144

Cyzicenum quendam, ex Artace urbe venientem, altercatum fuisse cum illis qui *id* dicerent: affirmantem se Aristeo occurrisse, eunti Cyrizum, & cum eo colloquutum esse. Qua de re dum pertinaciter contenderet, propinquos mort. 2 At ista Metapontinis qui sunt in Italia, contigisse scio trecent. 3 Solos ex Italiotis esse in quorum terram Apollo venisset, 4 Visum, 5 Præstitisse. *Vel*, effecta reddidisse. 6 Pœnitissime primi

primi incolunt Callipidæ, qui ſunt Græcoſcythæ, *id eſt*, *è Græcis facti Scythæ*: ſuper hos aliud genus eorum qui vocantur Halizones. Horum utrique cum 1 in cæteris ſervant ritum Scytharum, tum in ſerendo, atque veſcendo cæpe, allio, lente, milio. Supra Halizones autem incolunt Scythæ aratores, 2 qui non ad panem conficiendum ſerunt triticum, ſed ad illud torrendum. Supra hos incolunt Neutri: quorum tractus qui ad aquilonem vergit, quantum nos ſcimus, deſertus eſt. Atque hæ quidem nationes juxta flumen Hypanin colunt, ac occidentalem partem Boryſthenis. Verum tranſmiſſo Boryſthene, à mari prima eſt Hylæa: dehinc habitant Scythæ agricolæ, quos Græci qui 3 ſub Hypane incolunt, Boryſthenitas appellant, ipſi vero ſe Olbiopolitas. Hi igitur agricolæ Scythæ 4 colunt eum quidem tractum qui vergit ad auroram, trium dierum itinere, pertingentes ad flumen nomine Panticapem: 5 eum vero qui ad ventum aquilonem, undecim dierum navigatione, Boryſthenem verſus. tractus autem qui ulterior eſt, in multum ſane ſpatii deſertus eſt. Vltra quam ſolitudinem habitant Androphagi, *id eſt*, *virorum carne veſcentes*, ſeparata natio, ac nequaquam Scythica. At ſupra hos deſerta jam proculdubio omnia, nec ulla gens, quantum nos ſcimus. At horum Scytharum qui agricolæ ſunt plagam quæ ad auroram vergit, tranſmiſſo flumine Panticape, Scythæ nomades, *id eſt*, *pecuarii*, incolunt, neque ſerentes quicquam neque arantes. Nuda autem arboribus eſt omnis hæc plaga præter Hylæam. Nomades autem iſti incolunt tractum quatuordecim dierum longitudinis, auroram verſus, ad Gerrhum uſque flumen. Trans Gerrhum autem ſunt 6 ea quæ vocantur regia, & Scythæ optimi pariter & plurimi, & qui ſuos ſervos eſſe cæteros Scythas arbitrantur: à meridie quidem ad Tauricam regionem pertingentes: ab aurora vero, ad foſſam 7 quam dixerunt iſti qui à cæcis geniti fuerunt, Oryxam: & ad emporium paludis Mæotidis, quod vocatur Cremni, *id eſt*, *prærupta*: quorum pars ad flumen Tanain porrigitur. At quæ ſuperiora ſunt, ad ventum aquilonem, Scythis regiis, ea incolunt Melanchlæni, alia gens non Scythica. Et ſupra Melanchlænos paludes ſunt, & deſerta

XVIII

XIX

XX

ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπίδαι νέμονται, ἐόντες Ἕλληνες Σκύθαι. ὑπὲρ δὲ τούτων, ἄλλο ἔθνος, οἱ Ἀλαζόνες καλέονται. ἔστι δὲ καὶ οἱ Καλλιπίδαι τὰ μὲν ἄλλα καὶ ταυτὰ Σκύθῃσι ἐπασκέουσι· σῖτον δὲ καὶ σπείρουσι, καὶ σιτέονται καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα καὶ φακοὺς καὶ κέγχρους. ὑπὲρ δὲ Ἀλαζόνων οἰκέουσι Σκύθαι ἀροτῆρες, οἳ οὐκ ἐπὶ σιτήσει σπείρουσι τὸν σῖτον, ἀλλ' ἐπὶ πρήσει. τούτων δὲ κατύπερθε οἰκέουσι Νευροί. Νεύρων δὲ τὸ πρὸς βορέην ἄνεμον, ἔρημον ἀνδρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν ὧδε τὸν Ὕπανιν ποταμὸν ἔστι ἔθνεα πρὸς ἑσπέρην τοῦ Βορυσθένεος. Ἀπὸ δὲ Ἀβαύντεω τὸν Βορυσθένεα ἀπὸ θαλάσσης, πρῶτον μὲν ἡ Ὑλαίη· ἀπὸ δὲ ταύτης, ἄνδρωποι οἰκέουσι Σκύθαι γεωργοί· τοὺς Ἕλληνες οἱ οἰκέοντες ἐπὶ τῷ Ὑπάνι ποταμῷ καλέουσι Βορυσθενείτας· σφέας δὲ αὐτοὺς, Ὀλβιοπολίτας. ἔστι ὧν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι νέμονται τὸ μὲν πρὸς τὴν ἕω, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδοῦ κατήκοντες ἐπὶ ποταμὸν τὸν οὔνομα κεῖται Παντικάπης· τὸ δὲ πρὸς βορέην ἄνεμον, πλόον ἀνὰ τὸν Βορυσθένεα ἡμερέων ἕνδεκα. ἤδη δὲ κατύπερθε τούτων ἡ ἔρημος ἐστὶ ἐπὶπολλόν. μετὰ δὲ τὴν ἔρημον Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι, ἔθνος ἴδιον, καὶ οὐδαμῶς Σκυθικόν. τὸ δὲ τούτων κατύπερθε, ἔρημον ἤδη ἀληθέως, καὶ ἔθνος ἀνδρώπων οὐδέν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἕω τῶν γεωργῶν τούτων Σκυθέων, Ἀβαύντι τὸν Παντικάπην ποταμὸν, νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, οὔτε τι σπείροντες οὐδὲν, οὔτε ἀρώντες· ψιλὴ δὲ δενδρέων ἡ πᾶσα αὕτη γῆ, πλὴν τῆς Ὑλαίης. οἱ δὲ νομάδες ἔστι τὸ πρὸς τὴν ἕω, ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδὸν νέμονται χώρην κατατείνουσαν ἐπὶ ποταμὸν Γέρρον. Πέρην δὲ τοῦ Γέρρου ταῦτα δὴ τὰ καλεόμενα βασιλήϊά ἐστι, καὶ Σκύθαι οἱ ἄριστοί τε καὶ πλεῖστοι· καὶ τοὺς ἄλλους νομίζοντες Σκύθας, δούλους σφετέρους εἶναι. κατήκουσι δὲ ἔστι τὸ μὲν πρὸς μεσαμβρίην, ἐς τὴν Ταυρικήν· τὸ δὲ πρὸς ἠῶ, ἐπί τε τάφρον, τὴν δὴ οἱ ἐκ τῆς τυφλῶν γλυφθεῖσαν ὤρυξαν, καὶ ἐπὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος τὸ ἐμπόριον, τὸ καλέεται Κρημνοί. τὰ δὲ αὐτῆς κατήκουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν. Τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βορέην ἄνεμον τούτων βασιλητῶν Σκυθέων οἰκέουσι Μελαγχλαίνοι, ἄλλο ἔθνος, καὶ οὐ Σκυθικόν. Μελαγχλαίνων δὲ τὸ κατύπερθε, λίμναι, καὶ ἔρημος γῆ

1 In cæteris quidem ritum Scytharum ſervant, ſed frumentum ſerunt & edunt, necnon cæpe, & allium, & lentem, & milium. 2 Qui frumentum non ad veſcendum ſerunt, ſed ad vendendum. Sup. 3 Ad Hypanin fluvium incol. 4 Colunt, orientem quidem verſus, trium dierum iter. 5 Boream autem verſus, dierum undecim, ſecundo flumine Boryſthene. 6 *Vel*, Ea quæ vocantur regiæ, *ſub.* domus. 7 Quam foderunt qui è cæcis illis orti fuerunt. *E cæcis illis quorum videlicet facta fuit ſupra mentio.*

V. Dacier. sur Hor. Lib. 3. Od. 10. V. 1.

ἔστι ἀν-

ἔξι ἀνθρώπων, κατόσον ἡμεῖς ἴδμεν. Τάναϊν δὲ πρῶτα μὲν διαβάντι, ἐκέτι Σκυθικὴ, ἀλλ' ἡ μὲν πρώτη τῇ Λαξίων, Σαυροματέων ἔξι, οἳ ἐκ τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς Μαιήτιδος λίμνης, νέμονται τὰ πρὸς βορέην ἄνεμον, ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδὸν, πᾶσαν ἔυσαν ψιλὴν καὶ ἀγρίων καὶ ἡμέρων δενδρέων. Ὑπερνεμένους δὲ τούτους δευτέρη λάξις ἔχοντες Βουδῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν δασέην ὕλῃ παντοίῃ. Βουδίνων δὲ κατύπερθε πρὸς βορέην, ἔξι πρώτη μὲν ἔρημος, ἐπ' ἡμερέων ἑπτὰ ὁδὸν. Μετὰ δὲ τὴν ἔρημον ἀποκλίνασι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον, νέμονται Θυσσαγέται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον. Ζώουσι δὲ ἀπὸ θήρης. συνεχέες δὲ τούτοισι οἰκέουσι τοῖσι αὐτοῖσι τύποισι κατοικημένοισι εἰσὶ τοῖσι ἔνερθε κατοικημένοισι τοῖσι Ἴυρκαι. καὶ ἔστι ἀπὸ θήρης ζώοντες τοιῇδε· λοχᾷ δὴ δενδρέου ἀναβάς. τὰ δὲ ἔξι πυκνὰ ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώρην. ἵππος δὲ ἑκάστῳ δεδιδαγμένος ἔπι γαστέρα κεῖσθαι, ταπεινότατος εἶναι, ἕνεκα, ἕτοιμος ἔξι, καὶ κύων. ἐπεὰν δὲ ἀπίδῃ τὸ θηρίον ἀπὸ τοῦ δενδρέου, πεζεύσας, ἕπεται τὸν ἵππον, διώκει· καὶ ὁ κύων ἕπεται. ὑπὸ δὲ τούτων, τὸ πρὸς τὴν ἠῶ πετρήμυλον οἰκέουσι Σκύθαι ἄλλοι, ἀπὸ τῶν βασιληίων Σκυθέων ἀποστάντες, καὶ ὕστερον ἀποκληισθέντες ἐς τοῦτον τὸν χῶρον. Μέχρι μὲν δὴ τῆς τούτων τῶν Σκυθέων χώρης, ἔξι ἡ καταλεχθεῖσα πᾶσα, πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγεως· τὸ δ' ἀπὸ τούτου, λιθάδης τ' ἔξι καὶ τρηχείη. διεξελθόντι δὲ καὶ τῆς τρηχείης χώρης πολλόν, οἰκέουσι ὑπώρεαν ὀρέων ὑψηλῶν ἄνθρωποι λεγόμενοι εἶναι πάντες φαλακροί, ἐκ γενετῆς γινόμενοι, καὶ ἕρσενες καὶ θήλεαι ὁμοίως· καὶ σιμοί· καὶ γένεια ἔχοντες μεγάλα· φωνὴν δὲ ἰδίην ἱέντες. ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ· ζῶντες δὲ ἀπὸ δενδρέων. Ποντικὸν μὲν ἔνομα τῷ δενδρέῳ ἀπὸ τοῦ ζῶσι, μέγαθος δὲ κατὰ συκέην μάλιστά κη· καρπὸν δὲ φορέει κυάμῳ ἴσον, περιττὴν δὲ ἔχει τοῦτο ἐπεὰν γένηται πέπον, σακκέουσι ἱματίοισι· ἀπορρέει δ' ἀπ' αὐτοῦ παχὺ καὶ μέλαν. ἔνομα δὲ τῷ ἀπορρέοντι ἔξι ἄσχυ· τοῦτο δὲ καὶ λείχουσι, καὶ γάλακτι συμμίσγοντες πίνουσι· καὶ ἀπὸ τῆς παχύτητος αὐτοῦ τῆς τρυγὸς πλάσσουσι, καὶ ταύτας σιτέονται. πρόβατα γὰρ σφι ὀλίγα ἔξι· ὑπὸ γὰρ τοι ἀγαθὰς αἱ νομαὶ αὐτόθι εἰσί. ὑπὸ δενδρέῳ δὲ ἕκαστος οἰκέει, τὸν μὲν χειμῶνα, ἐπεὰν τὸ δένδρεον ἀποκαλύψῃ πίλῳ στεγανῷ λευκῷ· τὸ δὲ θέρος, ἄνευ πίλου. τούτους οὐδεὶς ἀδικέει ἀνθρώπων· ἱροὶ γὰρ λέγονται εἶναι. οὐδέ τι ἀρήϊον ὅπλον κέκτηνται. καὶ τοῦτο μὲν, πᾶσι τοῖσι κύκλῳ αὐτοῖσι εἶναι οἱ τὰς διαφορὰς διαιρέοντες· τοῦτο δὲ, ὃς ἂν καταφύγῃ ἐς τούτους,

hominibus regio, quantum nos ſcimus. ¶ Trans flumen autem Tanain non eſt regio Scythica, [1] ſed prima Laxiorum Sauromatarum, qui à receſſu Mæotidos paludis incipientes, incolunt tractum qui ſpectat aquilonem, itinere dierum quindecim, vacuum prorſus arboribus tam agreſtibus quam fructiferis. Supra hos habitant (quæ ſecunda portio eſt) Budini, terram colentes totam omni arborum genere abundantem. Supra Budinos ad aquilonem ſtatim excipit ſolitudo octo dierum itineris. Poſt hanc ſolitudinem declinando magis ad ventum ſubſolanum, incolunt Thyſſagetæ, natio copioſa & [2] propria, & è venatu victitans. His contigui, & in eiſdem habitantes locis, ii quibus nomen inditum eſt Iyrcæ, & ipſi è venatione victitantes, hunc in modum: Conſcenſis arboribus quæ per omnem regionem frequentes ſunt, inſidiantur. ſingulis autem adeſt canis, & item equus, in ventrem cubare edoctus, humilius ſubſidendi gratia. Ubi quis igitur ab arbore feram viderit, ſagittaque percuſſerit, conſcenſo equo illam perſequitur, comitante cane. Super hos auroram verſus, incolunt alii Scythæ, qui à regiis Scythis deficientes, ita in hunc locum pervenerunt. Ad hos uſque Scythas omnis regio Scythica eſt campeſtris, & ſpiſſi ſoli: reliqua dehinc lapidoſa atque ſalebroſa. Cujus regionis magno tranſmiſſo ſpatio, incolunt ſub excelſorum montium radicibus homines qui ab ipſo natali dicuntur eſſe calvi, mares pariter & fœminæ, ſimis quoque naribus, & ingenti mento: propriam quandam vocem edentes, Scythicam geſtantes veſtem, ex arboribus victitantes. cui generi arboribus nomen eſt Ponticum, magnitudo fere eadem quæ fico, fructus fabæ inſtar nucleum habens. Id ubi maturaverit, veſtibus [3] imprimunt, & quod ab eo craſſum & nigrum defluit, nomine aſchy, id & lingunt, & lacte commixtum potant. ex ipſius quoque craſſitudinis fæce maſſas ad eſum componunt. Neque enim multum eſt iis pecorum, utpote non ſtudioſis rei pecuariæ. Sub arbore quiſque cubat: per hyemem quidem, ubi arborem pileo albo firmoque contexerint: per æſtatem vero, ſine hoc pileo. His nemo mortalium injuriam infert. ſacri enim dicuntur eſſe: nihilque Martiorum armorum poſſident. Iidem & finitimorum controverſias dirimunt, & quiſquis ad eos confugit,

XXI

XXII

XXIII

[1] Sed prima quidem portio eſt Sauromat. *vel, fors.* [2] Ἴδιον. *quod ſupra vertit* ſeparata. [3] Excolant. is à ne-

is à nemine læditur. Nomen eis eſt Ar-
XXIV gippæi. Ad hos uſque calvos ingens quoquoverſus proſpectus eſt regionis & gentium, quæ in conſpectu ſunt ex Boryſthenis atque ex aliis Ponticis emporiis. Scythæ qui ad eos commeant, per
XXV ſeptem interpretes totidemque linguas perveniunt. Horum tenus notitia rerum habetur: at quod ſupra illos calvos eſt, nemo pro comperto referre poteſt. nam montes editi atque prærupti tranſitum interdicunt, quos nemo tranſcendit. Iſti tamen calvi referunt, (quæ apud me fidem non habent) incoli montes ab hominibus capripedibus: quos ubi tranſieris, eſſe alios qui ſenos menſes dormiant. quod ego in primis non admitto. Sed tractum illum qui ad auroram calvis eſt, ab Iſſedonibus habitari ſine ambiguitate compertum eſt. Ille vero ſuperior qui vergit ad aquilonem, 1 tam Iſſedonibus quam calvis ignotus eſt, niſi quate-
XXVI nus iſti ipſi dicunt. ¶ Iſſedones porro talibus moribus uti feruntur: Quoties pater alicui deceſſit, omnes ejus propinqui pecora adducunt, quæ ubi mactaverunt concideruntque, concidunt & mortuum patrem illius à quo in convivium accipiuntur, commixtiſque omnibus carnibus, convivium exhibent. Caput autem defuncti 2 denudatum purgatumque inaurant, eoque pro ſimulacro utuntur, agentes illi quotannis majores hoſtias ceremoniaſque. Hæc filius patri facit, quemadmodum Græci natalitia. Dicuntur præterea & iſti juſti eſſe, & ipſorum uxores peræque fortes ac viri. Hi & ipſi cog-
XXVII noſcuntur. Quod ſupra hos eſt, ibi aiunt Iſſedones eſſe homines unoculos, & grypes auri cuſtodes. Hoc ab eis acceperunt Scythæ, à Scythis nos cæteri accipientes, verum putamus, ac Scythice eos appellamus Arimaſpos. nam arima Scythæ unum vocant, ſpu vero oculum.
XXVIII Omnis autem quam dixi regio, adeo infeſtatur hyberna ſævitia ut octo menſibus tolerari non poſſit: tale illic gelu eſt. 3 ſicubi aquam effundas, modo facias ibi lutum, facies autem ſi illic ignem accenderis. Ibidem quoque mare glaciatur, & omnis Cimmerius Boſphyrus: ſuper quam glaciem omnes qui intra foſſam incolunt Scythæ exercitus ducunt, & plauſtra agunt trans mare uſque ad Indos. Ita vis Hyberna octo menſibus perſtat, quatuor tamen menſibus reliquis frigora illic ſunt. Ubi etiam quam in cæteris regionibus conditionem habet hyems.

ὑπ' ὑδενὸς ἀδικέεται· ὄνομα δὲ σφι ὄζοι *Ἀργιπαῖοι. Μέχρι μέν νυν τῶν Φαλακρῶν τουτέων, πολλὴ φανερή ἐστι καὶ σαφὴς ἡ χώρη ἐοῦσα, καὶ ἔμπειρον ἐόντων. καὶ γὰρ Σκυθέων τινὲς ἀπικνέονται ἐς αὐτοὺς, τοὺς ἐκδέκονται πολλὰ ἐπιστάμενοι· καὶ Ἑλλήνων τὸν ἐν Βορυσθενεῖ τε ἐμπορίῳ καὶ τῶν ἄλλων Ποντικῶν ἐμπορίων. Σκυθέων δὲ οἱ ἂν ἔλθωσι ἐς αὐτοὺς, δι' ἑπτὰ ἑρμηνέων καὶ δι' ἑπτὰ γλωσσέων διαπρήσσονται. Μέχρι μὲν δὴ τούτων γινώσκεται. τὸ δὲ τῶν Φαλακρῶν κατύπερθε οὐδεὶς ἀτρεκέως οἶδε φράσαι· ὄρεα γὰρ ὑψηλὰ ἀπιστάμενα ἄβατα, καὶ οὐδεὶς σφεα ὑπερβαίνει. οἱ δὲ Φαλακροὶ οὗτοι λέγουσι, (ἐμοὶ μὲ οὐ πιστὰ λέγοντες) οἰκέειν τοὺς ὄρεα ἀνθρώπους αἰγίποδας ἄνδρας· ὑπερβάντα δὲ τούτους, ἄλλους ἀνθρώπους οἰκέειν, οἳ τὰ ἑξάμηνον καθεύδουσι. τοῦτο δὲ οὐκ ἐνδέκομαι τὰ ἀρχίω· ἀλλὰ τὸ μὲν πρὸς νότου τῶν Φαλακρῶν γινώσκεσθαι ἀτρεκέως ὑπὸ Ἰσσηδόνων οἰκεόμενον· τὸ μέν τοι κατύπερθε πρὸς βορέην ἄνεμον, ἡ γινώσκεται, ἔστι τε Φαλακρῶν, ἔστε τε Ἰσσηδόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτῶν τουτέων λέγονται. Νόμοισι δὲ Ἰσσηδόνες, τοῖσιδε λέγονται χρᾶσθαι. ἐπὰν ἀνδρὶ ἀποθάνοι πατὴρ, οἱ προσήκοντες πάντες προσάγουσι πρόβατα· καὶ ἔπειτα ταῦτα θύσαντες, καὶ κατατάμοντες τὰ κρέα, κατατάμνουσι καὶ τὸν δεκομένου τεθνεῶτα γονέα· ἀναμίξαντες δὲ πάντα τὰ κρέα, δαῖτα προτίθενται. τὸν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ φιλώσαντες καὶ ἐκκαθήραντες, ἀποχρυσοῦσι· καὶ ἔπειτα ἅτε ἀγάλματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπετείους θυηλεόντες. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιέει, κατάπερ οἱ Ἕλληνες τὰ γενέσια. ἄλλως δὲ δίκαιοι καὶ ἔστι λέγονται εἶναι. ἰσοκρατέες δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι. γινώσκονται μὲν δὴ καὶ ὧδε. Τὸ δὲ ἀπὸ τούτων τὸ κατύπερθε, Ἰσσηδόνες εἰσὶ οἱ λέγονται μουνοφθάλμους ἀνθρώπους καὶ χρυσοφύλακας γρύπας εἶναι. ὧνπερ δὲ τουτέων Σκύθαι φασὶ παραβόντες λέγειν· ὧνπερ δὲ Σκυθέων ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νενομίκαμεν, καὶ ὀνομάζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἀριμασπούς. ἄριμα γὰρ ἓν καλέουσι Σκύθαι, σπὺ δὲ, τὸν ὀφθαλμόν. Διαχείμερος δὲ αὕτη ἡ καταλειφθεῖσα πᾶσα χώρη ὧδε δή τοι ἔχει· ἔνθα τὲς μὲν ὀκτὼ τῶν μηνῶν ἀφόρητος οἵη γίνεται κρυμὸς, ἐν τοῖσι ὕδωρ χεηθὲν, πηλὸν οὐ ποιήσεις· πῦρ δὲ ἀνακαίων, ποιήσεις πηλόν· ἡ δὲ θάλασσα πήγνυται, καὶ ὁ Βόσπορος πᾶς ὁ Κιμμέριος. καὶ δὴ καὶ κρυσταλλοῦται οἱ ἐπὶ τοῖσι πάροδοι Σκύθαι καὶ οἱ νομάδες τραπέονται. καὶ τὰς ἁμάξας ἐπελαύνουσι πέρην ἐς τὴν Ἰνδύην. ὄτου μὲν δὴ τὲς ὀκτὼ μῆνας διατελέει χειμὼν ἐών· τὲς δὲ δυοκαίδεκα τέσσερας ψύχεα αὐτοῦδι ἔχει. κεχώρισται δὲ οὐδὲ ὀχειμώνων τὲς τρόπους πᾶσι τοῖσι ἐν ἄλλοισι χωρίοισι γινομένοισι χειμῶσι. 146

1 Neque ab illis calvis neque ab Iſſedonibus *habitari* comperitur, 2 Pilis nudatum 3 Quibus ſi aquam eff. lutum non facies: facies au. *Ἀργιμπαῖοι. Salmaſius Exercit. Plinian. p. 209.

ἐν τῷ τλὺ ἢ ὠραίλω ἐκ ὕει λόγυ ἄξιον ἐδὲν, τὸ ᾗ Ἀτρῷ., ὕον ἐκ ἀνίει. βερνταί τι ἦμῷ. τῇ ἄλλῃ γίνονται, τινικαῦτα ἢ ὑ γίνονται, Ἀτρεος ᾗ ἀμφιλαφίες. λὺ ᾗ χειμῶνῷ. βερντὴ γῆνται, ὡς τέρας νενόμιται δαϋμάζεδς· ὡς ᾗ ϗ λὺ σεισμὸς γῆνται λὺ τι Ἀτρεος λὺ τε χειμῶνος ἐν τῇ Σκυθικῇ, ὡς τέρας δαϋμάζεται. ἵπποι ᾗ ἀνεχόμενοι φέρυσι τὸν χειμῶνα τῦτον, ἡμίονοι ᾗ ἐδὲ ὄνοι ἀνέχονται τλὺ ἀρχλύ. τῇ ᾗ ἄλλῃ ἵπποι ἢ ἐν κρυμῷ ἑστῶτες ἀποσφακελίζυσι, ὄνοι ᾗ ϗ ἡμίονοι ἀνέχονται. Δοκέει δέ μοι ϗ τὸ γῆνος τῆ βοῶν τοιῦδε λέγω ταῦτα ὑ φύειν κέρεα αὐτόθι. μαρτυρέει δέ μυ τῇ γνώμῃ ϗ Ὁμήρυ ἔπ. ἐν Ὀδυσσείῃ, ἔχον ὧδε,

Καὶ Λιβύλω, ὅθι τ' ἄρνες ἄφαρ κεραοὶ πλέθυσι·

ὀρθῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ φθαίνεδς τὰ κέρεα· ἐν ᾗ τοῖσι ἰχυροῖσι ψύχεσι ἢ ὑ φύειν κέρεα τὰ κίνεα ἀρχήν, ἢ φύσις, φύειν μᾶλλον. Ἐνθαῦτα μὲν νυν λέγω τὰ ψύχεα γίνεται ταῦτα· δαϋμάζω ᾗ (περὶ ἐξαίσιος γὰρ δή μοι ὁ λόγ. ἐξ ἀρχῆς ἐδίζετο) ὅτι ἐν τῇ Ἠλείῃ πάσῃ χώρῃ ὑ δυνέαται γίνεδς ἡμίονοι, ἔστι ψυχρὸν τὸ χώρυ ἐόντος, ἔστι ἄλλυ φανερὸν αἰτίυ ἐδενός. φασὶ ᾗ αὐτοὶ Ἠλεῖοι ἐκ κατάρης τὸν ὑ γίνεσθαί σφι ἡμίονυς· ἀλλ' ἐπεὰν ὥρεσίη ἡ ὥρη κυίσκεσθαι τὰς ἵππυς, ἐξελαύνυσι ἐς τὸν πλησιοχώρυς ἀυτός· ϗ ἕως τοῦ σφι ἐν τῇ τῆ πέλας ὄπωσι τὸς ὄνυς, ἐς ἃ ἂν χώσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρί· ἔπειτα ᾗ ὀπίσω ἀπελαύνυσι. Περὶ ᾗ τῆ πέρην, τῆ Σκύθαι λέγυσι ἀναπλέων ἓξ τὸν ποταμὸν, ϗ τυτέων εἵνεκα ἐκ οἷοί τε ἓξ ἔτι ἰδεῖν τὸ πέρην τ ἠπείρυ, ὅτε διεξέυαι, τλιῦδε ἔχω ὧδε· ἀυτέων τλὺ γνώμλυ· τὰ κατύπερθε ταύτης τῆς χώρης αἰεὶ νίφεται, ἐλάσσονι ᾗ τῦ Ἀτρεος ἢ τῷ χειμῶνι, ὥσπερ ϗ εἰκός. ἤδη ὧν ὅστις ἀγχόθεν χιόνα ἀδρὴν πεπυσμένος εἰδέ, οἶδε τὸ λέγω. ἔοικε γὰρ ἡ χιὼν πτερωτοῖσι. ϗ διὰ τὸν χειμῶνα τῦτον ἐόντα τοιῦτον ἀοίκητα τὰ πρὸς βορέω ἔδι τ ἠπείρυ ταύτης. τὰ ὧν πτερὰ, εἰκάζοντας τλὺ χιόνα, τυὺς Σκύθας τε καὶ τὺς περιοίκυς δικαίως λέγειν. ταῦτα μὲν νυν τὰ λεγόμενα, μακρότατα εἰρηται. Ὑπερβορέων ᾗ περὶ ἀνθρώπων ἔτε τι Σκύθαι λέγυσι ἐδὲν, ἔτε τινες ἄλλοι πρὸς ταύτῃ οἰκημένων, εἰ μὴ ἄρα Ἰσσηδόνες. ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, ἐδ' ἔτοι λέγυσι ἐδέν. ἔλεγον γὰρ ἂν ϗ Σκύθαι,

nam quum tempus pluendi eſt, nihil ibi quod ſit ullius momenti, pluit: æſtate pluere non ceſſat. 1 Quinetiam tonitrua cum alibi, tum ibi nulla exiſtunt, æſtas nubila eſt: hyeme ſi fiant tonitrua pro oſtento habetur. terræmotus in Scythia ſi exiſtat ſeu æſtate ſeu hyeme, tanquam prodigium admirantur. Eam vim hyemis equi perferunt, muli aſinique neque incipientem quidem ferunt: quum tamen alibi ſtantes in gelido equi tabeſiant, aſini vero ac muli durent. Et hæc mihi videtur eſſe cauſa cur omnino cornua bovino generi non ſuccreſcant: aſtipulante ſententiæ meæ Homeri carmine in Odyſſea, quod ita habet, XXIX

Et Libyen, ubi ſunt cornuti protinus agni.

Quod recte dictum eſt, in locis calidis mature cornua, exiſtere. at in vehementibus frigoribus aut non oriuntur ſtatim pecoribus cornua aut ſi oriuntur, vix oriuntur. In Scythia itaque hoc propter frigora contingit. Quo magis miror (ab initio enim oratio mea indagare inſtituit) cur in omni Eleo agro muli nequeant gigni, quum neque locus ſit frigidus, neque ulla alia cauſa appareat. Aiunt Eleenſes ipſi ex imprecatione quadam id ſibi contigiſſe: quumque tempus adventat conceptus equarum, ſe in loca finitima illas educere: ibi poſtquam admiſerint aſinos, 2 dumque conceperint, tunc rurſus eas reducere. De pennis autem quibus aiunt Scythæ oppletum eſſe aerem, & idcirco non poſſe proſpici longius continentem, nec ulterius tranſiri, hæc eſt mea ſententia: 3 Quod ultra eam regionem aſſidue ningit, & (ut credibile eſt) minus æſtate quam hyeme. nam, (prout cuilibet eminus intuenti cadentem nivem copioſam liquet quod dico) nix pennis aſſimilis eſt: & propter hanc talem hyemem inhabitabilia ſunt ejus continentis loca quæ ad aquilonem ſpectant. Eoque opinor, pennas nivem eſſe interpretantes Scythas ac circumjectas gentes, ita loqui. Verum 4 ea quæ reperiuntur, longiſſime dicta ſunt. ¶ De Hyperboreis autem hominibus neque Scythæ quippiam, neque alii ulli illic incolentium memorant, præter Iſſedones: ne ipſi quidem (ut mihi videtur) dicentes aliquid. dicerent enim & Scythæ de hoc, XXX XXXI XXXII

1 Tonitrua quo tempore ſunt alibi, ibi non ſunt, at æſtate frequentia exiſtunt. Quòd ſi hyeme &c. 2 Et gravidæ fuerint, tunc rurſ. 3 Quæ ſunt ultra hanc regionem loca, ſemper nivoſa ſunt, minus tamen (ut rationi conſentaneum eſt) æſt. quàm hyeme. Jam vero quiſquis cadentem copioſam nivem intuitus eſt comminus, intelligit quod dico. nix enim pennis ſimilis eſt. 4 Quæ commemorantur *ab aliis*, latiſſimè expoſita ſunt.

quem-

quemadmodum de unoculis dicunt. Quanquam & ab Hesiodo de Hyperboreis mentio fit: quinetiam ab Homero in Epigonis, si tamen Homerus re vera
XXXIII fecit hos versus. Sed multo plurima de his Delii memorant, sacra alligata in triticea stipula ex Hyperboreis delata veniſſe ad Scythas, à Scythis deinceps finitimos accepiſſe, gradatimque per ſingulos ad 1 occaſum uſque: atque illinc meridiem verſus dimiſſa, à primis Græcorum Dodonæis eſſe accepta, & ab his deſcendiſſe ad Melienſem ſinum, pervaſiſſeque in Euboeam, & oppidatim uſque ad Caryſtum: ab hac vero reliquiſſe Andrum. Caryſtios enim eſſe qui in Tenum portarint, Tenios vero in Delum: atque ita hæc ſacra in Delum aiunt perveniſſe. Sed primum Hyperboreos miſiſſe duas puellas quæ ferrent hæc ſacra, quas Delii aiunt Hyperochen & Laodicen: & cum his tutelæ gratia quinque è ſuis popularibus, qui eas deducerent: nunc Peripherees vocatos in Delo, ubi in magno honore habentur. Sed quum iſti ab Hyperboreis miſſi, rurſus non redirent, indigne ipſos Hyperboreos tuliſſe, ſi eos quos aſſidue mitterent non reciperent. Ita miſiſſe qui ferrent ad confines ſuos ſacra in ſtipula tritici ligata, juberentque illos conſiderate mittere ad aliam nationem: atque ita hæc gradatim miſſa, aiunt deveniſſe in Delum. His ego ſacris ſimile quiddam fieri animadverti à fœminis Thraciis atque Pæoniis, quæ in ſacrificando regiæ Dianæ, non ſine ſtipula triticea id faciunt: atque ipſe vidi eas facientes.
XXXIV Cæterum his virginibus Hyperboreis vita functis in Delo parentant puellæ Deliæ ac pueri, tonſis utrique crinibus: quas 2 puellæ quidem fuſo involutos, ſupra monumentum deponunt: pueri autem ad quandam herbam applicantes, & ipſi ſepulchro imponunt. Eſt autem monumentum intra Artemiſium ad ſiniſtram intrantibus, oleaque ſupra ipſum eſt nata. Hoc honore ab incolis Deli afficiuntur hæ
XXXV virgines. Aiunt vero iidem Argin & Opin virgines ex Hyperboreis eorundem hominum ætate, in Delum veniſſe, etiam priores Hyperoche & Laodice: & has quidem veniſſe ad reddendum Lucinæ tributum quod pro partu muturando inſtituerant, Argin vero & Opin una cum ipſis deis adveniſſe, αὗται μὲν δὴ ταύτην τὴν τιμὴν ἔσχον παρὰ Δηλίων οἰκητόρων. Φασὶ δὲ οἱ Ὑπερβόρεοι καὶ τὰς ἄλλας θυσίας τὰς ἑαυτῶν πέμπειν ἐς Δῆλον, ἐπὶ τοῦτο μὲν Ὑπερόχην τε καὶ Λαοδίκην. ταύτας μὲν νυν τῇ Εἰλειθυίῃ ἀντὶ τῶν ὠκυτόκων τὸν ἐτάξαντο φόρον ἀποπέμπεσθαι. τὴν δὲ Ἄργιν τε καὶ τὴν Ὦπιν ἅμα αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι ἀπικέσθαι λέγουσι.

ὡς δὲ οὐδὲ τῶν μυνοφθάλμων λέγουσι. ἀλλ' Ἡσιόδῳ μὲν δοκέει Ὑπερβορέων εἰρημένα, ἔστι δὲ καὶ Ὁμήρῳ ἐν Ἐπιγόνοισι, εἰ δὴ τῷ ὄντι γε Ὅμηρος ταῦτα τὰ ἔπεα ἐποίησε. Πολλῷ δ' ἔτι πλείονα τοῦδε αὐτῶν Δήλιοι λέγουσι, φάμενοι ἱερὰ ἐνδεδυμένα ἐν καλάμῃ πυρῶν, ὑπὸ Ὑπερβορέων φερόμενα, ἀπικνέεσθαι ἐς Σκύθας. ἀπὸ δὲ Σκυθέων ἤδη δεκομένους αἰεὶ τοὺς πλησιοχώρους ἐκάστους, κομίζειν αὐτὰ τὸ πρὸς ἑσπέρης ἑκάστοτε ἔθνος μέχρι τοῦ Ἀδριέος. ἐνθεῦτεν δὴ πρὸς μεσαμβρίην προπεμπόμενα πρώτους Δωδωναίους Ἑλλήνων δέκεσθαι· ἀπὸ δὲ τούτων καταβαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιέα κόλπον, καὶ διαπορεύεσθαι ἐς Εὔβοιαν. πόλιν δ' ἐς πόλιν πέμπειν, μέχρι Καρύστου· τὸ δ' ἀπὸ ταύτης, ἐκλιπεῖν Ἄνδρον. Καρυστίους γὰρ δὴ τοὺς κομίζοντας ἐς Τῆνον· Τηνίους δέ, ἐς Δῆλον. ἀπικνέεσθαι μὲν νυν ταῦτα τὰ ἱερὰ ὕστατα λέγουσι ἐς Δῆλον· πρώτην δὲ τὴν Ὑπερβορέην πέμψαι φερούσας τὰ ἱερὰ δύο κόρας, τὰς ἐνομάζουσι Δήλιοι δὲ) Ὑπερόχην τε καὶ Λαοδίκην. ἅμα δὲ αὐτῇσι ἀσφαλείης εἵνεκεν πέμψαι τοὺς ὑπερβορέους τῶν ἀστῶν ἄνδρας πέντε πομπούς, τοὺς οἱ νῦν Περιφερέες καλέονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Δήλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ τοῖσι Ὑπερβορέοισι τοὺς ἀποπεμφθέντας ὀπίσω οὐκ ἀπονοστέειν, δεινὰ ποιεύμενοι, εἰ σφέας αἰεὶ καταλαμψόμενοι, ἀποστέλλοντας μὴ ἀποδέκεσθαι, ἔτω δὴ φερομένας ἐς τοὺς ὅρους τὰ ἱερὰ ἐνδεδυμένα ἐν πυρῶν καλάμῃ, τοὺς πλησιοχώρους θησαυρίζειν, κελεύοντας προπέμπειν σφέας ἀπ' ἑωυτῶν ἐς ἄλλο ἔθνος. καὶ ταῦτα μὲν ἔτω προπεμπόμενα, ἀπικνέεσθαι λέγουσι ἐς Δῆλον· Οἶδα δὲ αὐτὸς τούτοισι τοῖσι ἱεροῖσι τόδε ποιεύμενον προσφερὲς τοῖσι Θρήϊσσαι καὶ τῇσι Παιονίδῃσι γυναῖκας, ἐπεὰν θύωσι τῇ Ἀρτέμιδι τῇ Βασιλείῃ, ἐκ ἄνθρυ πυρῶν καλάμης θυώσας τὰ ἱερά. καὶ ταῦτα μὲν δὴ οἶδα ταύτας ποιεύσας. Τῇσι δὲ παρθένοισι ταύτῃσι τῇσι ἐξ Ὑπερβορέων τελευτησάσῃσι ἐν Δήλῳ, κέαται καὶ αἱ κόραι καὶ οἱ παῖδες οἱ Δηλίων· αἱ μὲν, περὶ γάμου πλόκαμον ἀποταμνόμεναι, καὶ περὶ ἄτρακτον εἱλίξασαι, ἔθηκε τὸ σῆμα πιθεῖσι. τὸ δὲ σῆμα ἔστι ἔσω ἐς τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός. ἔπιπέφυκε δέ οἱ ἐλαίη· οἱ δὲ παῖδες τῶν Δηλίων, περὶ χλόην τινὰ εἱλίξαντες πρὸς τειχέων, τιθεῖσι καὶ ἔστι ἔθηκε τὸ σῆμα.

αὗται μὲν δὴ ταύτην τὴν τιμὴν ἔσχον παρὰ Δηλίων οἰκητόρων. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ καὶ τὴν Ἄργιν τε καὶ τὴν Ὦπιν ἅμα θεοῖσι ἀπικέσθαι λέγουσι.

1 Occaſum verſus longiſſime Adriam uſque. 2 Puellæ quidem ante nuptias. fuſo involut.

καὶ σφι τιμὰς ἄλλας διδόασι πρὸς σφέων. ἀγείρειν γὰρ σφι τὰς γυναῖκας, ἐπονομαζούσας τὰ ἐνόμαλα ἐν τῷ ὕμνῳ, τὸν σφι Ὀλλὶς ἀνὴρ Λύκιος ἐποίησε. ᾠδὰς δὲ σφέων μαθόντας νησιώτας τε καὶ Ἴωνας, ὑμνέειν Ὦπίν τε καὶ Ἄργην, ὀνομάζοντάς τε καὶ ἀγείροντας. ἔφη δὲ ὁ Ὀλλὶς καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παλαιοὺς ὕμνους ἐποίησε ἐκ Λυκίης ἐλθών, τοὺς ἀειδομένους ἐν Δήλῳ. καὶ τῷ μηρίων καταγιζομένων ἐπὶ τῷ βωμῷ, τοῦτο σποδὸν ταύτην ἐπὶ τοῦτο θήκην τῆς Ὦπίος τε καὶ Ἄργης. ἀναστεμμένῳ ἐπιβαλλομένην. ἡ δὲ θήκη αὐτέων ἔστι ὄπισθεν τοῦ Ἀρτεμισίου, πρὸς νότου τετραμμένη, ἀγχοτάτω τοῦ Κηίων ξυνεδρείου. Καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων περὶ εἰρήσθω. τὸν γὰρ περὶ Ἀβάριος λόγον τοῦ λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέου, οὐ λέγω, λέγων ὡς τὸν οἰστὸν περιέφερε καθ' ὅλης τῆς γῆς, ἐδὲν σιτεόμενος. εἰ δὲ εἰσί τινες Ὑπερβόρεοι ἄνθρωποι, εἰσὶ καὶ ὑπερνότιοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὁρῶν γῆς περιόδους γεγραμμένας πολλὰς ἤδη, καὶ οὐδένα νόον ἔχοντας ἐξηγησάμενον· οἳ Ὠκεανόν τε ῥέοντα γεγράφασι πέριξ, τήν τε γῆν εἶναι κυκλοτερέα ὡς ἀπὸ τόρνου, καὶ τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιεῦσι ἴσην. ἐν ὀλίγοισι γὰρ ἐγὼ δηλώσω μέγαθός τε ἑκάστης αὐτέων, καὶ οἵη τίς ἐστι ἐς γεγραφὴν ἑκάστη. Πέρσαι οἰκέουσι κατήκοντες ἐπὶ τὴν νοτίην θάλασσαν, τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην. τυτέων δ' ὑπερνοτιδίους οἰκέουσι πρὸς βορέην ἄνεμον, Μῆδοι· Μήδων δ', Σάπειρες· Σαπείρων δ', Κόλχοι, κατήκοντες ἐπὶ τὴν βορηίην θάλασσαν, ἐς τὴν Φάσις ποταμὸς ἐκδιδοῖ. ταῦτα τέσσερα ἔθνεα οἰκέει ἐκ θαλάσσης ἐς θάλασσαν. Ἐνθεῦτεν δὴ τὸ πρὸς ἑσπέρην ἀκταὶ διφασίαι ἀπ' αὐτῆς κατατείνουσι ἐς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπηγήσομαι. ἔνθεν μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἑτέρη τὰ πρὸς βορέην ἀπὸ Φάσιος ἀρξαμένη, διατείνει ἐς θάλασσαν διά τε τοῦ πόντου καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, μέχρι Σιγείου τοῦ Τρωϊκοῦ. τὰ δὲ πρὸς νότου, ἡ αὐτὴ αὕτη ἀκτὴ ἀπὸ τοῦ Μαριανδυνῶν κόλπου τοῦ πρὸς Φοινίκην κειμένου τείνει τὰ ἐς θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἄκρης. οἰκέει δ' ἐν τῇ ἀκτῇ ταύτῃ ἔθνεα ἀνθρώπων τεσσερήκοντα. αὕτη μὲν νυν ἡ ἑτέρη τῶν ἀκτέων. Ἡ δὲ δὴ ἑτέρη, ἀπὸ Περσέων ἀρξαμένη, διατείνει ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν· ἥ τε Περσικὴ καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἐκδεκομένη Ἀσσυρίη καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης, ἡ Ἀραβίη· λήγει δὲ αὕτη ἡ λήγω-

Ὦπις Ἄργη

Σάσπειρες· Σασπείρων

hoſque illis alios honores donaſſe. Ad eas enim 1 congregari cœtum mulierum quæ hymnum canant, ab Olene Lycio conditum: in quo hymno nomina Argis & Opis nuncupantur. Deinde à Deliis edoctos inſulanos & Ione, cœtus agere inſtituiſſe, & nominatim Argin & Opin decantare. (hic Olen è Lycia profectus, alios quoque vetuſtos fecit hymnos, qui cantantur in Delo) 2 dum cinis qui ſupra ſepulchrum eſt Argis & Opis, diſpergitur ſuper infinitam ægrotorum turbam qui ad aram ſunt. Eſt autem ſepulchrum earum poſt Artemiſium, ad auroram ſpectans, proxime Ceiorum cœnaculum. Hactenus de Hyperboreis dictum ſit. Nam de fabula Abaris, qui fertur eſſe Hyperboreus, nihil dico: qui ſagittam dicitur per univerſam terram circumtuliſſe, nihil comedens. Quod ſiqui ſunt Hyperborei, *id eſt ſuperaquilonares*, erunt & alii hypernotii, *id eſt ſuperauſtrales*. Nempe rideo quum multos video jam deſcripſiſſe ambitum terræ, nullum habentes in exponendo ſenſum, qui Oceanum ſcribunt circumfluere, & terram, tanquam tornum, factam eſſe orbiculatam, & Aſiam faciunt Europæ parem. Nam ego ſingularum magnitudinem brevi patefaciam, 3 & quanta ſint ſingula ad deſcribendum. ¶ UBI Perſæ incolunt, id ad auſtrale protenditur mare quod dicitur Rubrum. Super hos ad ventum aquilonem habitant Medi, ſuper Medos Sapires, ſuper Sapires Colchi, ad ſeptentrionale pertingentes mare, in quod influit flumen Phaſis. Hæ quatuor nationes à mari ad mare incolunt. Dehinc veſperam verſus ab ea duæ oræ terrarum ad mare protenduntur, quas ego exponam. Hinc aquilonem verſus, ora una à Phaſi incipiens porrigitur ad mare per Pontum & Helleſpontum, uſque ad Sigeum Troicum: auſtrum autem verſus, eadem ora à ſinu Mariandyno, qui Phœnicæ adjacet, protenditur ſecundum mare ad promontorium uſque Triopium. Incolunt autem in ora hac hominum nationes triginta. talis eſt una ora. Altera vero, à Perſis incipiens porrigitur ad rubrum mare, quod & Perſicum vocatur: deinde gradatim Aſſyria, atque inde Arabia: deſinitque in ſinu Arabico. etſi non deſine-

XXXVI XXXVII XXXVIII XXXIX

1 *Videtur potius* ἀγείρειν *ita ſumi ut quum de matre deorum dicitur, unde* μητραγύρτας. *Sic & ſtatim poſt.* 2 Et dum femora ad aram adolentur, cinerem hunc conſumi in conſpergendo Opidis & Argidis ſepulcro. Eſt autem ſep. 3 Et quales ſint ſingulæ, quantum ad deſcriptionem attinet.

ret, niſi

ret, nisi ob id quod Darius è Nilo rivos in illum sinum induxit. A Persis ad Phœnicem tractus amplus est ac multus. A Phœnice hæc ora tendit secundum hoc mare per Syriam Palæstinam & Ægyptum, in qua terminatur: intra quam tres sunt duntaxat nationes. Atque hæc sunt
XL quæ à Persis occasum versus in Asia continentur. Quæ supra Persas sunt & Medos & Sapires & Colchos, auroram versus & solem orientem, hinc mari rubro alluuntur: aquilonem autem versus, à mari Caspio, & flumine Araxe, qui contra solem orientem fluit. Porro India tenus habitatur Asia. Illinc jam auroram versus deserta sunt: nec qualia sint dicere
XLI quispiam potest. Et Asia quidem talis & tanta est. ¶ Libya autem in altera ora est. ab Ægypto enim jam excipitur. Hæc ora circa Ægyptum jam angusta est, nam ab hoc mari ad rubrum intercapedo est centum millium ulnarum, quæ efficiunt mille stadia. Ab his deinceps angustiis spatiosa sane ora excipit quæ Libya dici-
XLII tur. Itaque admiror eos qui dittermina-runt atque distinxerunt Libyam, Asiam, Europam: inter quas non parum est differentiæ. Siquidem Europa longitudine quidem cæteras assequitur, latitudine vero non videtur mihi comparari digna. nam Libya seipsam monstrat circumfluam mari esse, excepto duntaxat ubi Asiæ contermina est, Neco Ægyptiorum rege, eorum quos novimus primo in hoc demonstrando. Is postquam destitit à deprimenda fossa à Nilo ad Arabicum sinum, misit navibus quosdam Phœnices, præcipiens ut transvecti columnas Herculeas penetrarent ad septentrionale usque mare, atque ita ad Ægyptum remearent. Phœnices igitur è rubro mari solventes, abierunt in mare australe: qui quum autumnus advenisset, applicitis ad terram navibus sementem faciebant 1: ut assidue Libyes legerent, ac messem expectarent. deinde messo frumento navigabant. Ita biennio consumpto, anno tertio ad Herculeas columnas dèclinantes in Ægyptum remearunt, referentes quæ apud me fidem non habent, sed forte apud aliquem alium: prætereuntes Africam, se habuisse solem ad dextram. Atque hunc in modum Libya pri-
XLIII mum est cognita. Secundo loco fuere Carthaginenses, qui dixerunt quendam Sataspem, Teaspis filium, virum

σα, εἰ μὴ νόμῳ, ἐς τ' κόλπον τ' Ἀραβίον, ἐς τ' Δαρεῖος ἐκ τ' Νείλου διώρυχα ἐσήγαγε. μέχρι μὲν νυν Φοινίκης ἀπὸ Περσέων, χώρ(ος) πλατὺς κ) πολλός ἐστι· τὸ δ' ἀπὸ Φοινίκης παρήκει δι' ἁ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη ἐκδὰ τε Συρίλυ τλὺ ἐκδὰ τλὺ Παλαιστίνλυ, κ) Αἴγυπτον, ἐς τλὺ τελευτᾷ· ἐν τῇ ἔθνεά ἐστι τρία μόνα. ταῦτα μὲ ἀπὸ 148
Περσέων τὰ πρὸς ἑσπέρλυ τ' Ἀσίης ἔχοντά ἐστι. Τὰ δ' κατύπερθε Περσέων, κ) Μήδων, κ) Σαπείρων, κ) Κόλχων, τὰ πρὸς ἠῶ τε κ) ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἔνθεν μὲ ἡ Ἐρυθρὴ παρήκει θάλασσα, πρὸς βορέω δ' ἡ Κασπίη τε θάλασσα, κ) ὁ Ἀράξης ποταμός, ῥέων πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα· μέχρι δ' τῆς Ἰνδικῆς οἰκέεται Ἀσίη· τὸ δ' ἀπὸ ταύτης," ἔρημον ἤδη ἔρημος
τὸ πρὸς τλὺ ἕω, οὐδ' ἔχει ὁδοὺς φράσαι οὐδέ τι ἔστι. Τοσαύτη μὲ κ) τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστί. ἡ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκλῇ τῇ ἑτέρῃ ἐστί. ἀπὸ γὰ Αἰγύπτλυ Λιβύη ἤδη ἐκδέκεται· κ) μὲ νυν Αἴγυπτον ἡ ἀκτὴ αὕτη στεινή ἐστι· ἀπὸ γὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς τλὺ Ἐρυθρλὺ θάλασσαν, δέκα μυριάδες εἰσὶ ὀργυιέων· αὗται δ' ἂν εἶεν χίλιοι στάδιοι. τὸ δ' ἀπὸ τοῦ στεινοῦ τούτου, κάρτα πλατέα τυγχάνει ἐοῦσα ἀκτή, ἥτις Λιβύη κέκληται. Θωϋμάζω ὧν τοὺς διορισαντας κ) διελόντας Λιβύλυς τε κ) Ἀσίλυ καὶ Εὐρώπην. ἐ γὰ σμικρὰ τὰ προσφέροντα αὐτέων ἐστί. μήκει μὲ γὰ παρ' ἀμφοτέρας παρήκει ἡ Εὐρώπη· εὖρος δ' οὐ πάνυ, οὐδὲ συμβαλέειν ἀξίη φαίνεταί μοι εἶναι. Λιβύη μὲν γὰρ δηλοῖ ἑωυτλύ, ἐοῦσα περίῤῥυτος, πλλὺ ὅσον ὑπὸ πρὸς τλὺ Ἀσίλυ ἁλίζεται· Νεκὼ τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέος πρώτου τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, καταδέξαντος· ὃς ἐπεί τε τλὺ διώρυχα ἐπαύσατο ὀρύσσων τλὺ ἐκ τοῦ Νείλου διέχουσαν ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέπεμψε Φοίνικας ἄνδρας πλοίοισι, ἐντειλάμενος ἐς τὸ ὀπίσω δι' Ἡρακλήιων στηλέων σκπλέειν ἕως ἐς τὴν βορηίλυ θάλασσαν, κ) ὕπως ἐς Αἴγυπτον ἀπικνέεσθαι. ὁρμηθέντες ὦν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης, ἔπλεον τὴν Νοτίλυ θάλασσαν. ὅκως δὲ "γλυκὺς γίνοιτο
οἱτο φθινόπωρον, προσχόντες ἂν ἀσείρεσκον τλὺ γλῦ, ἵνα ἐκφύσωσι τῆς Λιβύης πλέονες γλυκέα τε, καὶ μύεσκον τὸν ἀμητόν· θερίσαντες δ' ἂν τὸν σῖτον, ἔπλεον· ὥστε δύο ἐτέων διεξελθόντων, τείτῳ ἔτεϊ κάμψαντες Ἡρακλήιας στήλας, ἀπίκοντο ἐς Αἴγυπτον. κ) ἔλεγον ἐμοὶ μὲ ὑ πιστά, ἄλλῳ δὲ δὴ τέῳ, ὡς περιπλώοντες ἐς τλὺ Λιβύλυ, τὸν ἥλιον ἔχον ἐς τὰ δεξιά. ὕτω μὲ αὕτη ἐγνώσθη τὸ πρῶτον. Μετὰ δὲ, Καρχηδόνιοι εἰσὶ οἱ λέγοντες, ἐπεὶ" Σατάσπης γὰ ὁ Τεάσπιος Σατάσπης γὰ ὁ Τεάσπιος

1 In quamcunque Libyæ partem navigantes pervenissent: messemque expectabant. Quum autem messuissent, oram solverunt. Ita bienn.

Ἀχαι-

Ἀχαιμενίδης ὁ περιέπλωσε Λιβύην, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεμφθείς· ἀλλὰ δείσας τό, τε μῆκος τοῦ πλόου καὶ τὴν ἐρημίην, ἀπῆλθε ὀπίσω, οὐδ' ἐπιτέλεσε τὸν ἐπέταξέ οἱ ἡ μήτηρ ἆεθλον. θυγατέρα γὰρ Ζωπύρου ἐβιήσατο τοῦ Μεγαβύζου παρθένον. ἔπειτα μέλλοντα αὐτὸν ἀνὰ ταὐτὰ τὰ αἴτια ἀνασκολοπιεῖν ὑπὸ Ξέρξεω βασιλέος, ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπεος, ἐοῦσα Δαρείου ἀδελφεή, παρῃτήσατο, φᾶσά οἱ αὐτὴν μέζω ζημίην ἐπιθήσειν ἢπερ ἐκεῖνον. Λιβύην γὰρ οἱ ἀναστρέψαντι ἔσεσθαι περιπλώειν, ἐς ὃ ἂν ἀπίκηται, περιπλέων αὐτήν, ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. συνεχωρήσαντος δὲ Ξέρξεω ταῦτα, ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νέα τε καὶ ναύτας ἀπὸ τούτων, ἔπλεε ἀπὸ Ἡρακληίας στήλας. διεκπλώσας δὲ, καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λιβύης, τῷ ἔνομα Σολόεις Συλόεις ἐστί, ἔπλεε πρὸς μεσαμβρίην. περήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι μησὶ, ἐπεί τε τοῦ πλόου τοσαῦτος αἰεὶ ἔδεε, ἀπαγρέψας ὀπίσω, ἀπέπλεε ἐς Αἴγυπτον. ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμενος ἀπὸ βασιλέα Ξέρξεα, ἔλεγε, φὰς τοὺς πρωσωτάτω ἀνθρώπους μικροὺς ἀπαπλέειν, ἐσθῆτι φοινικηίῃ ἀμφιεσμένους· οἳ, ὅκως σφέας κατὰ σοίατο τὴν νηῦν, φεύγεσκον πρὸς τὰ ὄρεα, καὶ ἁλιπόλιες τὰς πόλιας· αὐτοὶ δὲ οὐδικέειν ἐόντες, ἰσιοντες, πρόβατα δὲ, βρωτὰ δὲ μοῦνα ἐκ αὐτέων λαμβάνειν. τοῦτο δὲ μὴ περιπλῶσαι Λιβύην παντελῶς, αἴτιον τόδε ἐλέγετο· τὸ πλοῖον τὐπρόσω ὑπὸ δίνεων οὐκ εἶα προβαίνειν, ἀλλ' ἐνίκα δίνη. Ξέρξης δὲ οἱ ὑπὸ συνετὸν ἐκ λέγειν ἀληθέα, ἐκ ὑπετέλεσε τὸν προκείμενον ἆεθλον, ἀνεσκολόπισε, τοῦτο ἀρχαίῳ δίκῃ ὑπεμμένει.

149 Τότε δὲ τοῦ Σατάσπεος ἐνεῖχε ἀπέδρη ἐς Σάμον, ἐπεί τε ἐπύθετο τάχιστα τὸν δεσπότεα τετελευτηκότα, ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος ἀνὴρ κατέχε· τοῦ ὄνομα, ἐκὼν ὑπελήθομαι. Τῆς δὲ Ἀσίης τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξευρέθη· ὃς βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλους δεύτερος ἐστὶ ποταμῶν πάντων παρέχεται, τοῦτον τὸν πόταμον εἰδέναι τῇ ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, πέμπει πλοίοισι ἄλλους τε τοῖσι ἐπίστευε τὰ ἀληθέα ἐρέειν, καὶ δὴ καὶ Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα. οἱ δὲ, ὁρμηθέντες ἐκ Κασπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυϊκῆς γῆς ἔπλεον κατὰ πόταμὸν πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολάς ἐς θάλασσαν. διὰ θαλάσσης δὲ πρὸς ἑσπέρην πλέοντες, τριηκοστῷ μηνὶ ἀπικνέονται ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ὅθεν ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς

1 Achæmenidem, qui Libyam non circumnavigavit quum esset ad hoc ipsum missus: sed cum navigationis longitudine, tum terræ solitudine deterritus retro rediit, non impleto labore quem ei mater injunxerat. Etenim vitiaverat filiam virginem Zopyri, filii Megabyzi, quem ad hanc causam à Xerxe rege suffigendum cruci mater sua, quæ erat Darii soror, liberavit: quod diceret se majus illi supplicium irrogaturam quam rex pararet. quippe necesse ei fore pernavigare omnem Africam, dum perveniret ad Arabicum sinum. His annuente Xerxe, Sataspes in Ægyptum abiit, sumptaque illinc nave ac sociis, navigavit ad columnas Herculis: quibus transmissis, circumvectus Africæ promontorium nomine Syleos, in meridiem cursum tenebat. Emensusque permultum maris intra complures menses, quum assidue pluri tempore opus esset, converso cursu in Ægyptum rediit. Et illinc ad regem Xerxem regressus, aiebat se in pernaviganda remotissima ad quam isset ora, vidisse homines pusillos Phœnicea utentes veste, qui, quum ipsi terræ navim applicarent, ad montes se fuga proriperent relictis urbibus. Ipse autem ingressus nihil illis injuriæ intulisse, pecora tantum illinc accepisse. Quod autem totam Africam non pernavigasset, hanc causam afferebat, quod navigium ulterius procedere non posset, sed retineretur. 2 Hunc Xerxes negans loquutum vera, 3 quod certamen sibi propositum non exolvisset, in crucem sustulit, irrogata quam destinaverat pœna. Hujus Sataspis enunchus, audita domini nece, Samum cum magna pecunia profugit, quam Samius quidam intervertit: cujus nomen quum sciam, tamen volens 4 obliviscor. ¶ Cæterum XLIV Asiæ bona pars à Dario pervestigata est. Is cupidus cognoscendi ubinam Indus (qui secundus omnium fluminum crocodilos præstat) mare influat, misit navibus cum alios quosdam, quos vera renunciaturos confidebat, tum Scylacem quendam Caryandeum. Isti è Caspatyro urbe & è terra Pactyia solventes, secundo flumine auroram versus atque solem orientem navigantes in mare dehinc per ipsum mare occasum versus, tricesimo demum mense tenuerunt eum locum unde rex Ægyptiorum

1 Achæmenidem Libyam non circumnavigasse, *id est, navigando obiisse: quasi legeretur* λέγοντες ὅτι. *Vel,* λέγοντες *separandum à sequentibus. Deinde,* Deterritum retro rediisse. 2 At Xerxes, non assentiens ipsi, vera esse quæ diceret, 3 Quod labore sibi proposito non defunctus esset, 4 *Id est, silentio præterito.*

eos Phœ-

eos Phœnices quos antea dixi, miſerat ad Libyam circumnavigandam. Poſt horum circumnavigationem Darius Indos ſubegit, & eo mari potitus eſt. Ita Aſiam (præter eam quæ orientem ſolem ſpectat) compertum eſt parem Libyæ eſſe. XLV At Europa à nemine inveſtigata eſt, neque qua ad orientem neque qua ad aquilonem vergit, an 1 mari claudatur. Longitudine tamen cognoſcitur ad utranque accedere. Neque poſſum conjectura colligere unde, quum una ſit terra, trifaria ſint ei nomina indita è mulierum cognominibus: ejuſque fines ponantur Nilus fluvius Ægyptiacus & Phaſis Colchus. Alii aiunt eſſe fines Tanain & 2 Mæotidem, fretumque Cimmerium: ſed negant ſe audiſſe nomina eorum qui hæc diſtinxerunt, & unde nomina impoſuerint. Jam enim Libya quidem à pleriſque Græcorum fertur ſortita nomen à Libya quadam muliere indigena: Aſia vero, ab uxore Promethei quanquam Lydi hoc ſibi nomen vendicant, aſſerentes ab Aſio filio Cotys, filii Manei, Aſiam appellatam, non ab uxore Promethei. unde & Sardibus 3 familiam quandam eſſe vocatam Aſiadem. Europa autem neque an ſit mari circumflua, neque unde hoc nomen acceperit, neque quis nominis autor extiterit, ab aliquo mortalium compertum eſt: niſi dicamus ab Europa 4 Tyria nomen accepiſſe regionem: 5 nec ante, ſicut cæteras, nomen habuiſſe. Tamen illam ex Aſia fuiſſe conſtat, neque in hanc commeaſſe terram quæ nunc à Græcis vocatur Europa, ſed è Phœnice tantum in Cretam, & è Creta in Africam. Hæc hactenus de his dicta ſint. 6 nam quæ XLVI ſentimus de his, ea dicimus. ¶ PONTUS autem Euxinus, in quem Darius fecit expeditionem, nationes exhibet omnium imperitiſſimas, Scythica duntaxat excepta. nullius enim nationis eorum quæ ſunt intra Pontum, aut aliquid ad ſapientiam pertinens proferre poſſumus, aut aliquem virum pro erudito habitum novimus, præter Scythicam gentem & Anacharſin. In gente autem Scythica 7 ex omnibus humanis negotiis unum maximum, quantum nos ſcimus, excogitatum eſt. at cætera non admiror. Quod maximum ab eis excogitatum, id eſt, ut neque quiſpiam qui ad eos ſe contulerit, aufugere,

τὺς Φοίνικας, τὺς πρότερον εἶπα, ἀπέστειλε περιπλώειν Λιβύλιν. μὴν ὦν τούτους περιπλώσαντας, Ἰνδόν τε καταστρέψατο Δαρεῖος, καὶ τῇ θαλάσσῃ ταύτῃ ἐχρᾶτο. ἡ δὲ ἀπὸ τῆς Ἀσίης, πλὴν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα ἀνθρώπου ὁμοίως παρεχομένη τῇ Λιβύῃ. Ἡ δὲ Εὐρώπη πρὸς οὐδαμῶς φανερή ἐστι γινωσκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα, οὔτε τὰ πρὸς βορέην, εἰ περίρρυτός ἐστι· μήκεϊ δὲ γινώσκεται παρ' ἀμφοτέρας παρήκουσα. οὐδ' ἔχω συμβαλέσθαι ἐπ' ὅτεῳ μιῇ ἐούσῃ γῇ, ἐνόμασται τριφάσια κέεται, ἐπωνυμίας ἐχούσα γυναικῶν· καὶ ὁρίσματα αὐτῇ Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἔτεκε, καὶ Φάσις ὁ Κόλχος· οἱ δὲ Τάναϊν ποταμὸν τὸν Μαιῆτιν καὶ πορθμηΐα τὰ Κιμμέρια λέγουσι. οὐδὲ τοῦτο διαρρήδην τῶν τὰ ὀνόματα πυθέσθαι, καὶ ὅθεν ἔθετο τὰς ἐπωνυμίας. ἤδη γὰρ Λιβύη μὲν ἀπὸ Λιβύης λέγεται ὑπὸ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἔσχον τὸ ὄνομα γυναικὸς αὐτόχθονος· ἡ δὲ Ἀσίη, ἀπὸ τῆς Προμηθέος γυναικὸς τοῦ ὀνόματος. Λυδοὶ, φάμενοι ἀπὸ Ἀσίεω, τοῦ Κότυος, τοῦ Μάνεω, κεκλῆσθαι τοῦ Ἀσίου, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς Προμηθέος Ἀσίης· ἀπὸ τοῦ δὲ τοῦ ἐν Σαρδίσι φυλλοῦ κεκλῆσθαι Ἀσιάδα. ἡ δὲ δὴ Εὐρώπη ὅδ' εἰ περίρρυτός ἐστι γινώσκεται πρὸς οὐδαμῶς ἀνθρώπων, οὔτε ὁκόθεν τὸ ὄνομα ἔλαβε τοῦτο· οὔτε ὅστις οἱ ἦν ὁ δέμας· φαίνεται, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Συρίης φήσομεν Εὐρώπην λαβεῖν τὸ οὔνομα τοῦ χώρου· πρότερον δὲ ἦν ἄρα ἀνώνυμος, ὥσπερ αἱ ἕτεραι. ἀλλ' αὕτη γε ἐκ τῆς Ἀσίης τε φαίνεται ἐοῦσα, καὶ ἐκ ἀποικμηΐη ἐς τοῦτο γοῦν τοῦτο πω ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπη καλέεται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης, ἐς Κρήτην· ἐκ Κρήτης δὲ, ἐς Λιβύην. ταῦτα μὲν νυν ὅδε τοσοῦτον εἰρήσθω. τοῖσι γὰρ νομιζομένοισι αὐτέων χρησόμεθα. Ὁ δὲ Πόντος ὁ Εὔξεινος ἐστὶν ὃν ἐστρατεύετο Δαρεῖος, χωρέων πασέων παρέχεται, ἔξω τοῦ Σκυθικοῦ, ἔθνεα ἀμαθέστατα. οὔτε γὰρ ἔθνος αὐτοῦ σοφίης πέρι. οὔτε ἄνδρα λόγιον οἰδαμοῦ γῆς μοῦνον παρέξ τοῦ Σκυθικοῦ ἔθνεος, καὶ Ἀναχάρσιος. τοῦτο δὲ Σκυθικῷ γνώμει ἓν μὲν τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπηΐων πρηγμάτων σοφώτατα πάντων ἐξεύρηται, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τὰ μέντοι ἄλλα οὐκ ἄγαμαι. τὸ δὲ μέγιστον οὕτω σφι ἀνεύρηται ὥστε ἀποφυγέειν τε μηδένα ἐπελθόντα ὅστις σφέας

1 Mari alluatur. 2 *Diverſam videtur ſequutus lectionem ab ea quæ in vulg. edit. & in noſtris vet. cod. habetur.* 3 Tribum 4 *Non Συρίης legit Valla, ſed* Τυρίης *cui lectioni aſſentiuntur nonnulli etiam vet. cod.* 5 Antea vero nomine carebat, ſicut & cæteræ. Utemur enim opinionibus de his receptæ ſunt. *Poteſt tamen & alius eſſe ſenſus.* 7 Una rerum humanarum maxima, omnium quas quid em noverimus, ſolertiſſime excogitata eſt.

μὴ

Ἀσιεω

Τυρίης

προσαλέσθαι

λογιμον

λεγόμενον

μὴ βουλομένους τι ἐξευρεθῆναι, καὶ ἁλῶναι οὐ μὴν οὐδ' ἁλῶναι μὴ οἷόν τε ἐστί. τοῖσι γὰρ μήτε ἄστεα μήτε τείχεα ἢ ὀπισθόμενα, ἀλλὰ φερέοικοι ἐόντες πάντες ἵππόται, ζώοντές τε μὴ ἀπ' ἀρότρου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματα τέ σφι ἢ ὑπὸ ζυγέων, κῶς ἂν εἶησαν οὗτοι ἄμαχοί τε καὶ ἄπειροι περσμάχεσθαι; Ἐξευρήματα δέ σφι ταῦτα, τῆς τε γῆς ἐούσης δεκτηδέος καὶ τῶν ποταμῶν ἐόντων σφι συμμάχων. ἥ τε γὰρ γῆ ἐοῦσα πεδιὰς αὕτη, πώεσι τε καὶ δυσερός ἐστι· ποταμοί τε δι' αὐτῆς ῥέουσι ὐ πολλῷ τεῳ ἀριθμῷ ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διωρυχων. ὅσοι δὲ ὀνόματοί τέ εἰσι αὐτῶν, καὶ περσπλωτοὶ ἀπὸ θαλάσσης, τούτους ὀνομανέω. Ἴστρος μέν, πεντάστομος· μετὰ δὲ, Τύρης τε καὶ Ὕπανις, καὶ Βορυσθένης, καὶ Παντικάπης, καὶ Ὑπάκυρις, καὶ Γέρρος, καὶ Τάναϊς. ῥέουσι γὰρ οἵδε κατὰδε. Ἴστρος μὲν ἐὼν μέγιστος ποταμῶν πάντων, τῷ ἡμεῖς ἴδμεν, ἴσος· αἰεὶ αὐτὸς ἑωυτῷ ῥέει καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος. πρῶτος δὲ τῶν ἐσωτέρης τῆς ἐν τῇ Σκυθικῇ ῥέων καὶ τοιόνδε μέγιστος γέγονε, ποταμῶν καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ δὲ οἵδε οἱ μέγαν αὐτὸν ποιεῦντες. Ἁμαξοβίους γε τῆς Σκυθικῆς χώρης, πέντε μὲν οἱ ῥέοντες τόν τε Σκύθαι Πόρατα καλέουσι, Ἕλληνες δὲ Πυρετόν· καὶ ἄλλος Τιαραντός, καὶ Ἀραρός τε καὶ Νάπαρις, καὶ Ὀρδησσός. ὁ μὲν πρῶτος λεχθεὶς τῶν ποταμῶν, μέγας, καὶ πρὸς ἑσπέρην ῥέων, ἀναμίσγεται τῷ Ἴστρῳ τὸ ὕδωρ· ὁ δὲ δεύτερος λεχθεὶς Τιαραντός, πρὸς ἑσπέρης τε μᾶλλον, καὶ ἐλάσσων· ὁ δὲ Ἀραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησσός, ἅμα μέσῃ τῇ χώρῃ ῥέοντες, ἐσβάλλουσι ἐς τὸν Ἴστρον. ἔτι δὲ ἀντιμάχους ποταμοὶ Σκυθικοὶ συμπληθύουσι αὐτόν. Ἐκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρις ποταμὸς ῥέων συμμίσγεται τῷ Ἴστρῳ· ἐκ δὲ τῶν Αἵμου τῶν κορυφέων τρεῖς ἄλλοι μεγάλοι ῥέοντες πρὸς βορέην ἄνεμον, ἐσβάλλουσι ἐς αὐτόν, Ἄτλας, καὶ Αὖρας, καὶ Τίβησις. ἅμα δὲ Θρηΐκης καὶ Θρηϊκῶν τῶν Κερκυζόντων ῥέοντες, Ἄθρης, καὶ Νόης, καὶ Ἀταύρης, ἐκδιδοῦσι ἐς τὸν Ἴστρον· ἐκ δὲ Παιόνων, καὶ ὄρεος Ῥοδόπης, Χίος ποταμὸς μέσον σχίζων τὸν Αἷμον, ἐσδιδοῖ ἐς αὐτόν. ἐξ Ἰλλυριῶν δὲ ῥέων πρὸς βορέην ἄνεμον Ἄγγρος ποταμός, ἐσβάλλει ἐς πεδίον τὸ Τριβαλλικόν, καὶ ἐς ποταμὸν Βρόγγον. ὁ δὲ Βρόγγος ἐς τὸν Ἴστρον· οὕτω ἀμφοτέρους ἐόντας μεγάλους ὁ Ἴστρος διαδέκεται. ἐκ δὲ τῶν κατύπερθε χώρης Ὀμβρίκων, Κάρπις ποταμὸς, καὶ ἄλλος Ἄλπις, πρὸς βορέην ῥέοντες ἄνεμον, καὶ οὗτοι ἐσδιδοῦσι ἐς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ ἅμα πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ Ἴστρος, ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, οἳ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου δυσμέων μετὰ Κυνήτας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ. ῥέων δὲ ἅμα πάσης τῆς Εὐρώπης, ἐς τὰ πλάγια τῆς Σκυθίης ἐσβάλλει.

1 ἀρότου,

1 neque ipſi capi poſſint, aut ne inveniri quidem, ſi nolint, atque deprehendi. Siquidem nullæ ſunt eis urbes, nulla mœnia extructa: domos ſecum ferunt ſinguli: equeſtreſque ſunt ſagittarii, non pane victitantes, ſed ex pecoribus: pro domibus plauſtra habentes: quidni imbelles alioqui futuri, & ad dimicandum inhabiles? Hæc autem ſunt ab eis inventa cum opportunitate terræ, tum fluminum beneficio. nam hæc terra, quum ſit campeſtris, ſua ſponte uliginoſa eſt & humida, eamque interfluunt flumina non multo pauciora numero quam in Ægypto foſſæ. Quotum quæ ſunt celeberrima & à mari navigabilia, ea recenſebo. Iſter, quinque oſtia habens: poſt hunc Tyres & Hypanis & Borysthenes & Panticapes & Hypacyris & Gerrhus & Tanais. Iſti hunc in modum fluunt. Iſter, omnium quos novimus fluviorum maximus, ſemper ſibiipſi par tam æſtate quam hyeme fluit, ab occaſu primus omnium qui ſunt in Scythia. ob id omnium maximus quod alii in eum influunt, qui ipſum ingentem reddunt: per Scythiam quidem delapſi, numero quinque. unus quem Porata Scythæ appellant, Græci Pyreton: alius, Tiarantus: tertius, Ararus: quartus, Napares: quintus, Ordiſſus. Horum primo loco dictus fluvius, magnus eſt, & ad auroram fluens, cum Iſtro aquam communicat: minor eſt Tiarantus, ad occaſum magis vergens. 2 Inter quos cæteri fluentes, Ararus, Naparis & Ordiſſus, in Iſtrum infunduntur. Hi ſunt vernaculi Scythiæ amnes, qui illum augent. Ex Agathyrſis autem fluens unus, Maris, Iſtro ſe immiſcet: ex Hæmi vero jugis tres alii ingentes ad aquilonem ventum, Atlas & Auras & Tibeſis: per Thraciam vero & Crobyzos Thraces, Athres & Noes & Atarnes: at ex Pæoniis ac monte Rhodope, medium interſcindens Hæmum Cius in ipſum erumpit. Quin ex Illyriis in aquilonem tendens Angrus, planitiem Triballicam interfluens, Brongum intrat, Brongus iſte Iſtrum. ita utrumque per ſe magnum Iſter excipit. Præterea ex regione quæ eſt ſupra Umbricos, Carpis, & alius ad ventum aquilonem Alpis, in Iſtrum exeunt. Omnem enim Europam Iſter emetitur (ſumpto ex Celtis initio, qui omnium in Europa ad ſolis occaſum extremi ſunt, poſt Cynetas) totamque permenſus Europam, ex tranſverſo ingreditur Scythiam.

XLVII

XLVIII

XLIX

ἐκδιδοῖ

1 Neque poſſit eos quiſquam nanciſci, ſi inveniri nolint. Quibus enim nulla condita ſint mœnia, ſed qui domos portent, ſintque ex equis ſagittandi periti, ac non ex meſſe ſed ex pecoribus victum habeant, ac in plauſtris habitent, quî non hi fuerint inexpugnabiles & inacceſſi? Hæc autem &c. 2 Per quorum medium cæt. ſl. vel quos cæteri interſl.

His quæ

L His quæ dixi fluminibus, & aliis aquas ſuas communicantibus, Iſter fit omnium maximus. nam ſi alterius cum alterius aqua comparetur, profecto Nilus copia aquæ antecellit, quod in eum nullus neque fluvius neque fons ingrediens, ad incrementum aquæ confert. Quod autem Iſter ſibi ſemper par fluit tam æſtate quam hyeme, ob id fit (ut mihi videtur) quod hyeme eſt quantus eſt, aliquantulo major quam ſua natura fert. nam per hyemem paululum in ea regione pluit, ſed ubique ningit. Æſtate vero nix, quæ ſub hyemem decidit permulta, undique in Iſtrum liquefacta dilabitur: eumque implet: nec ipſa ſolum, ſed cum ea imbres multi atque vehementes. Quippe per æſtatem pluit: quo tempore quanto plus aquæ ſol ad ſe attrahit quam hyeme, tanto plus aquæ cum Iſtro miſcetur æſtate quam hyeme. Ita quum paria faciat Iſter datis aquis & acceptis, fit ut ſemper videatur ſibi eſſe ſimilis.

LI Ex fluviis ergo qui apud Scythas ſunt, unus eſt Iſter. Poſt hunc Tyres, qui ab aquilone means, ortum trahit ex ingenti palude, quæ Scythicam terram à Nebride ſeparat. ad oſtium hujus incolunt

LII Græci qui Tyritæ vocantur. Tertium flumen eſt Hypanis ex Scythica veniens, & ex magna palude profluens, circum quam paſcuntur equi ſylveſtres candidi: rectèque vocatur hæc palus, mater Hypanis. Ex hac igitur ortus Hypanis fluit fere quinque dierum navigatione, anguſtus, & adhuc dulcis, ſed mox quatuor à mari dierum navigatione ſane quam amarus, propter amarum qui in eum fluit fontem: adeo, inquam, amarum, ut quum ſit exiguus magnitudine, tamen inficiat Hypanin flumen, in paucis magnum. Eſt autem hic fons in finibus regionis Scytharum aratorum, & Alizonum, eodem nomine quo locus unde emanat, Scythica lingua, Amaxampeus, Græca autem lingua, *ἱραὶ ὁδοὶ, id eſt, ſacræ viæ.* Apud Alizones autem contrahunt terminos ſuos Tyres & Hypanis: mox deinde in diverſum abeuntes, mediam intercapedinem laxant.

LIII Quartus fluvius eſt Boryſthenes, ſecundum Iſtrum omnium maximus, & noſtra ſententia, non modo Scythicorum fluviorum longe uberrimus, ſed etiam cæteris uberior, præter Ægyptium Nilum, cum quo non licet alium comparare. Cæterorum autem uberrimus eſt Boryſthenes, paſcua præbens amœniſſima & accommodatiſſima pecoribus,

τυτέων ὧν τ' καλαλεχθέντων, καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων τὸ σφέτερον ὕδωρ, γίνεται ὁ Ἴστρος ποταμὸς μέγιστος· ἐπεὶ ὕδωρ γε, ἓν πρὸς ἓν συμβάλλειν, ὁ Νεῖλος πλήθει δεκατεύει. ἐς γὰρ δὴ τοῦτον οὔτε ποταμὸς, οὔτε κρήνη ἐοῦσα ἐσδιδοῦσα, ἐς πλῆθός οἱ συμβάλλεται οἰ. ἴσον δ' αἰεὶ ῥέει ἔν τε θέρεϊ καὶ χειμῶνι ὁ Ἴστρος, κατὰ τοιόνδέ τοι, ὡς ἐμοὶ δοκέει. τοῦ μὲν χειμῶνος δεῖ ὀλίγῳ τε μέζονα τῆς ἑωυτοῦ φύσιος γίνεται. ὕεται γὰρ ἡ γῆ αὕτη τοῦ χειμῶνος πάμπαν ὀλίγον· νιφετοῦ δ' πάντα κρατέει. τοῦ δὲ θέρεος ἡ χιὼν ἡ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα ἀμφιλαφὴς, πλημμύρη πάντοθεν ἐσδιδοῦ ἐς τὸν Ἴστρον. αὕτη τε δὴ ἡ χιὼν ἐσδιδοῦσα ἐς αὐτὸν, συμπληθύει, καὶ ὄμβροι πολλοί τε καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ. ὕει γὰρ δὴ τὸ θέρος. ὅσῳ δὲ πλέον ἐστὶν ἑωυτὸν ὕδωρ ὁ ἥλιος ἀπέλκεται ἐν τῷ θέρεϊ ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσούτῳ τὰ συμμισγόμενα τῷ Ἴστρῳ, πολλαπλήσια δεῖ τοῦ θέρεος ἢπερ τοῦ χειμῶνος. ἀντιπλήθεα δὴ ταῦτα, ἀντισήκωσις γίνεται, ὥστε ἴσον μὲν αἰεὶ φαίνεσθαι ἐόντα. Εἷς μὲν δὴ τοῖσι Σκύθῃσι δεῖ ὁ Ἴστρος μοῦνος δὲ τούτων, Τύρης. ὃς ἀπὸ βορέω μὲν ἀνέμου ὁρμᾶται, ἔρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης, ἣ θηρίζει τὴν τε Σκυθικὴν καὶ Νομηΐδα γῆν. ὅδε δὲ τῷ στόματι αὐτοῦ κατοίκηται Ἕλληνες, οἱ Τυρῖται καλέονται. Τέταρτος δὲ Ὕπανις ποταμὸς ὁρμᾶται μὲν ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης, τὴν πέριξ νέμονται ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλέεται δ' ἡ λίμνη αὕτη ὀρθῶς, μήτηρ Ὑπάνιος· ἐκ ταύτης ὦν ἀνατέλλων ὁ Ὕπανις ποταμὸς ῥέει. ὅδε μὲν πέντε ἡμερέων πλόον βραχὺς καὶ γλυκύς ἐστι· ἀπὸ δὲ τούτου, πρὸς θαλάσσης τεσσέρων ἡμερέων πλόον, πικρὸς καὶ ἀνιηρός. ἐσδιδοῖ γὰρ ἐς αὐτὸν κρήνη πικρή. ὕδωρ δὲ τὸ ἐοῦσα πικρὴ, ἡ μεγάθεϊ σμικρὴ ἐοῦσα, κιρνᾷ τὸν Ὕπανιν, ἐόντα ποταμὸν ἐν ὀλίγοισι μέγαν. ἔστι δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν ὁρίοισι χώρης τῆς τε ἀροτήρων Σκυθέων καὶ Ἀλαζώνων. οὔνομα δὲ τῇ κρήνῃ, καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χώρῳ, Σκυθιστὶ μέν, Ἐξαμπαῖος· Ἑλληνίων δὲ γλῶσσαν, Ἱερὰ ὁδοί. συνάγουσι δὲ τὰ τέρματα ὅ, τε Τύρης καὶ ὁ Ὕπανις Ἀλαζώνας· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, ἀποστρέψας ἑκάτερος ῥέει εὐρυμέων τὸ μέσον. Τέταρτος δὲ, ὁ Βορυσθένης ποταμὸς, ὃς ἔστι μέγιστος τε μετ' Ἴστρον τετέων καὶ πολυαρκέστατος, κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας, ἔστι μοῦνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, πλὴν Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου. τούτῳ γὰρ ἐκ οἷά τε ἔστι συμβαλέειν ἄλλον ποταμόν. τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἔστι πολυαρκέστατος, ὃς νομάς τε καλλίστας καὶ εὐνομωτάτας κτήνεσι παρέχεται,

151

Ἀμαξάμπαιος

ἰχθύας τε ἀρίστους ἁπάντων καὶ πλείστους· πίνεται τε ἥδιστός ἐστι· ῥέει τε καθαρὸς παρὰ λιμνηρῆσι· σώρου τε παρ' αὐτὸν ἀρίστου γίνεται. ποίη τε, τῇ περ ἀπείρητός ἐστι χώρη, βαθυτάτη. ἄλες τε δὴ τῷ σώματι αὐτοῦ αὐτόματοι πήγνυσι ἄπλετοι· κνιτέά τε μεγάλα ἀνάκαρθα, τὰ ἀντακαίους καλέουσι, παρέχεται ἐς ταρίχευσιν, ἀλλά τε πολλὰ θαυμάσαι ἄξια. μέχρι μὲν νυν Γερρέων χώρης, ἐς τὴν πορεύεται ἡμερέων δέκα πλόος ἐστί, γινώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέω ἀνέμου· τὸ δὲ κατύπερθε, δι' ὧν ῥέει οὐδενὶ ἀνθρώπων ἔτι ἔστι φράσαι. φαίνεται δὲ ῥέων διὰ ἐρήμου ἐς τὴν γεωργέων τὴν Σκυθέων τὴν χώρην. ἔστι γὰρ οἱ Σκύθαι παρ' αὐτὸν ἔτι δέκα ἡμερέων πλόον νέμονται. μέχρι δὲ τούτου τοῦ πόλεως καὶ Νείλου ἐκ ἔχω φράσαι τοὺς πηγάς· δοκέω δέ, οὐδὲ ἔστι Ἑλλήνων. ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης ῥέων γίνεται, καὶ οἱ συμμίσγονται ὁ Ὕπανις ἐς ταὐτὸ τέλος ἐκδιδούς. τὸ δὲ μεταξὺ τῆς ποταμῆς τουτέων ἐὸν ἔμβολον τῆς χώρης, Ἱππολέων ἄκρη καλέεται. ἐν δὲ αὐτῇ ἱερὸν Δήμητρος ἐνίδρυται· πέρην δὲ τοῦ ἱροῦ οἰκέουσι τὴν Ὑπάνι Βορυσθενῖται κατοικίδιοι. ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τουτέων τῶν ποταμῶν. μετὰ δὲ τούτους πέμπτος ποταμὸς ἄλλος, τῷ οὔνομα Παντικάπης. ῥέει μὲν δὴ καὶ οὗτος ἀπὸ βορέω τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ τὸ μεταξὺ τούτου τε καὶ Βορυσθένεος νέμονται οἱ γεωργοὶ Σκύθαι· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὸν Ὑλαῖον. διαμειψάμενος δὲ ταύτην, τὴν Βορυσθενεῖ συμμίσγεται. ἕκτος δὲ Ὑπάκυρις ποταμός, ὃς ὁρμᾶται μὲν ἐκ λίμνης, διὰ μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθέων ῥέων, ἐκδιδοῖ κατὰ Καρκινῖτιν πόλιν, ἐς δεξιὸν ἀπέργων τόν τε Ὑλαῖον καὶ τὸν Ἀχιλλήιον καλεόμενον δρόμον. ἕβδομος δὲ Γέρρος ποταμὸς ἀπέχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθενέος, κατὰ τοῦτο τῆς χώρης ἐς ὃ γινώσκεται ὁ Βορυσθένης· ἀπέχεται μὲν νυν ἐκ τούτου τοῦ χώρου οὔνομα δὲ ἔχει τὸ, περ ὁ χῶρος αὐτός, Γέρρος. ῥέων δ' ἐς θάλασσαν, ἐρίζει τόν τε τῆς Νομάδων χώρην, καὶ τὸν τῆς βασιληίων Σκυθέων. ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὸν Ὑπάκυριν. Ὄγδοος δὲ δὴ Τάναϊς ποταμός, ὃς ῥέει πάνυ πολλὸν ἐκ λίμνης μεγάλης ὁρμώμενος, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς μέζω ἔτι λίμνην καλεομένην Μαιῆτιν, ἣ ἐρίζει Σκύθαι τε τοῖσι βασιληίοις καὶ Σαυρομάτῃσι· ἐς δὲ Τάναϊν τοῦτον ἄλλος ποταμὸς ἐσβάλλει τῷ οὔνομα ἐστὶ Ὕργις. τοῖσι μὲν δὴ ἑνὸς ποταμοῖσι ποταμοῖσι οὕτω δή τι οἱ Σκύθαι ἐκδιδάσκαλοι· τοῖσι δὲ κτήνεσι τὴν ποίην ἀναφυομένην ἐν τῇ Σκυθικῇ, ἐξ ἁπάντων ποιέων τὴν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀνοίσομεν δὲ τοῖσι κτήνεσι ἐξ ἀριθμοῦ ὡς ὅτι πλείστους ἐστὶ ἑκάστοισι ἔχειν. τὰ μὲν δὴ

necnon optimorum ac ſingularium piſcium affatim: idem ad potandum ſuaviſſimus, limpidus inter turbidos fluens, juxta quem ſementis optima fit, 1 & herba non ſativa, etiam altiſſima. In hujus quoque oſtio ingens vis ſalis ſua ſponte concreſcit. Præbet idem ingentia cete ad ſalſuram, ſpinis carentia, quæ antacæos appellant. Alia præterea præſtat admiratione digna. Porro quadraginta quidem dierum navigatione uſque ad locum nomine Gerrhum, cognoſcitur ab aquilone fluere: at ſuperiora per quæ fluit, nemo hominum eloqui poteſt: videtur tamen fluere per ſolitudinem ad Scytharum agricolantium plagam. nam hi Scythæ decem dierum navigatione accolunt hoc flumen. Cujus tantum ac Nili fontes nec ipſe poſſum, nec ullum Græcorum reor poſſe dicere. Idem quum ad mare advenit, Hypanis cum eo miſcetur eodem in loco mare irrumpens. Quod inter hos amnes in confluentem tendentes intercapedinis eſt, 2 Hyppoleo promontorium vocitatur, ubi delubrum Cereris extructum eſt. Ultra quod delubrum ſub Hypani incolunt Borysthenitæ. Hactenus quæ ab his fluviis. Poſt hos alius, qui quintus eſt, nomine Panticapes, & ipſe ab aquilone fluens, atque è palude: inter quem & Borysthenem incolunt Scythæ agricolatores. Idem in Hylæam ingreditur, qua tranſmiſſa, Borysthenì immiſcetur. Sextus eſt Hypacaris, qui è palude manans, medioſque Scythas nomadas influens, in mare volvitur, juxta Carcinitin oppidum, ad dexteram coercens Hylæam, & curſum qui dicitur Achillis. Septimus eſt Gerrhus, nomen à loco obtinens, qui à Borysthene dirimitur circa ea loca apud quæ Borysthenes cognoſcitur: cui loco nomen eſt Gerrho, diſterminatque regionem Scytharum nomadum ac regiorum. & *dum in mare fluit* in Hypacarin dilabitur. Octavus eſt Tanais, qui ſuperius è vaſta palude profluens, in aliam vaſtiorem defunditur, nomine Mæotin, quæ diſcludit regios Scythas à Sarmatis. In hunc Tanain alius influit, nomine Hyrgis. His celeberrimis amnibus Scythæ muniti ſunt. ¶ Gramen quod in Scythia germinat, omnium quæ nos novimus germinum 3 aridiſſimum eſt: quod ita ſe habere diſſectis pecoribus licet diſcernere. Et ea quidem

Γερρέων

ἐς τὸ ἕλος ἐκδιδοῖ

Ὑπάκυρις

Ὑπάκυριν.

LIV LV LVI LVII LVIII LIX

1 Et gramen, qua parte non ſeritur regio, altiſſimum. *Ad verbum*, profundiſſimum. 2 Hippoleon

3 *Videtur aliud legiſſe quam* ἐπιχολωτάτη.

ut quam

ut quammaxima ſunt, ita apud eos abundant. cætera autem vulgaria ſunt. Atque hunc in modum 1 res ſunt eis inſtitutæ. 2 Deorum hos ſolos propitiantur: Veſtam ante omnes, deinde Jovem ac Tellurem: exiſtimantes Tellurem Jovis conjugem eſſe. Poſt hos Apollinem, & cœleſtem Venerem, & Martem & Herculem. Hos cuncti Scythæ deos arbitrantur. Sed qui regii Scythæ vocantur, etiam Neptuno ſacrificant, appellantes Veſtam lingua ſua Tabiti: Jovem, Papæum: mea ſententia rectiſſime: Tellurem, Apiam: Apollinem, OEtoſyrum: cœleſtem Venerem, Artimpaſam: Neptunum, Thamimaſadem. Simulacra & aras & delubra 3 facienda non putant, præterquam Marti. Idem ſacrificium prorſus apud omnia templa fieri eodem modo eſt inſtitutum, qui talis eſt: Victima ipſa primoribus implicita pedibus ſiſtitur, cujus à tergo ſtans immolator, amota in primis inſula, pecudem ferit, eaque concidente deum invocat cui illam mactat: deinde circumdat laqueum collo, tum injecto baculo circumducit, hoſtiamque ſtrangulat non incenſo igni, 4 non votis nuncupatis, non ſumptis libamentis, ſed ubi pecudem ſtrangulavit, eique pellem detraxit, ad coquendum ſe convertit. Verum quum Scythica regio lignorum ſit admodum inops, hoc ab illis ad carnem coquendam excogitatum eſt: Ubi victimam pelle denudarunt, denudant quoque oſſa carnibus, dehinc illas in lebetes ejus gentes (Leſbiis crateribus aſſimiles, niſi quod ſunt multo capaciores) injiciunt: ſubjectis atque ſuccenſis oſſibus hoſtiarum, coquunt. Si autem non adfuerit lebes, omnes carnes hoſtiarum in alvos illarum & cum aqua commiſcent, atque oſſa ſuccendunt. Quibus pulcherrime ardentibus, & alvis facile capientibus carnes oſſibus ſeparatas, ita fit ut bos ſe ipſe coquat: & item cætera pecora immolata, per ſemetipſum quodque elixum fit. Coctis carnibus, is qui immolavit, earum atque inteſtinorum 5 libamenta ante ſe porricit. Immolant autem alia pecora, tum præcipue equos. Et aliis quidem diis hunc in modum & alias pecudes immolant. Marti vero ſic priſco ritu apud quoſque tale extruitur templum: Sarmentorum faſces aggeruntur trium in longum latumque ſtadiorum, minoris tamen ſublimitatis: deſuper quadrata

LX

LXI

LXII

μέγισα ἕτω σφι εὖ τοῖσι ἐοῦσι· τὰ δὲ λοιπὰ νόμια κεῖται τοῖσι Σκύθῃσι. Θεοὺς μοῦνους τοῦσδε ἱλάσκονται, Ἱστίην μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ, Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τήν γε Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι γυναῖκα. μετὰ δὲ τούτους, Ἀπόλλωνά τε καὶ οὐρανίην Ἀφροδίτην καὶ Ἡρακλέα, καὶ Ἄρεα. τούτους μὲν πάντες οἱ Σκύθαι νενομίκασι· οἱ δὲ καλεόμενοι βασιλήιοι Σκύθαι καὶ τῷ Ποσειδέωνι θύουσι. ὀνομάζονται δὲ Σκυθιστὶ, Ἱστιμπασὶ, Ταβιτί· Ζεὺς δὲ ὀρθότατα κατὰ γνώμην γε τὴν ἐμὴν καλεόμενος Παπαῖος· Γῆ δὲ, Ἀπία· Ἀπόλλων δὲ, Οἰτόσυρος· οὐρανίη δὲ Ἀφροδίτη, Ἀρτιμπασά· Ποσειδέων δὲ Θαμιμασάδης. ἀγάλματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιέειν, πλὴν Ἄρεϊ τούτῳ δὲ νομίζουσι. Θυσίη δὲ ἡ αὐτὴ πᾶσι κατέστηκε τοῖσι πάντα τὰ ἱρὰ ὁμοίως ἑρδομένη δὲ ὧδε· τὸ μὲν ἱρήιον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς δύο πόδας τοὺς ἐμπροσθίους ἔστηκε· ὁ δὲ θύων, ὄπισθεν τοῦ κτήνεος ἑστεὼς, σπάσας τὴν ἀρχὴν τοῦ τρόφου, καταβάλλει μιν· πίπτοντος δὲ τοῦ ἱρηίου, ἐπικαλέεται τὸν θεὸν τῷ ἂν θύῃ· καὶ ἔπειτα βρόχῳ περιὸν ἔβαλε τὸν αὐχένα· σκυτάλιδα δὲ ἐμβαλὼν περιάγει, καὶ ἀποπνίγει· ἔστε μὲν πῦρ ἀνακαύσας, ἔστε καταρξάμενος, ἔστ' ὀπαπείσας ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας, τρέπεται πρὸς ἕψησιν. Τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου ἐούσης, ὧδέ σφι ἐς τὴν ἕψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἐπεὰν ἀποδείρωσι τὰ ἱρήια, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα δ' ἐσβάλλουσι, ἢν μὲν τύχωσι ἔχοντες λέβητας ὀπισθωμίους, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι περισκέλεσι, χωρὶς ἢ ὅτι πολλῷ μέζονας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες, ἕψουσι ὑποκαίοντες τὰ ὀστέα τῶν ἱρηίων· ἢν δὲ μή σφι παρῇ λέβης, οἱ δὲ ἐς τὰς γαστέρας τῶν ἱρηίων ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα, καὶ συμμίξαντες ὕδωρ, ὑποκαίουσι τὰ ὀστέα· τὰ δὲ αἴνυται καλλιστα. αἱ δὲ γαστέρες χωρέουσι εὐπετέως τὰ κρέα ἐφαλωμένα τῶν ὀστέων· καὶ οὕτω βοῦς τε ἑωυτὸν ἑψέει, καὶ τἄλλα ἱρήια ἑωυτὰ ἕκαστον. ἐπεὰν δὲ ἑψηθῇ τὰ κρέα, ὁ θύσας, τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχνων ἀπαρξάμενος, ῥίπτει ἐς τὸ ἔμπροσθεν. θύουσι δὲ καὶ τἄλλα πρόβατα, καὶ ἵππους μάλιστα. Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν οὕτω θύουσι, καὶ ταῦτα τῶν κτηνέων· τῷ δὲ Ἄρεϊ ὧδε κατὰ νόμους· ἐκ τῶν ἐπιχωρίων τοιόνδε φρυγάνων φάκελοι συνενέαται ὅσον τε ἐπὶ σταδίους τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ, ἔλασσον· ἄνω δὲ τούτου, τετράγωνον

---

1 Ritus ſunt eis inſtituti. 2 His ſolis diis litant, *vel* ſacrificant. 3 Facere non eſt illis uſu receptum, 4 Non oblatis primitiis, 5 Primitias.

ἐπίπτω λον ἄπεδον πεπτίπτας· καὶ τὰ μὲν τέσσερα τῶν κώλων ἐστὶ ἀπότμημα, τὸ δὲ ἓν, ὅθι βατόν. ἐπὶ τοῦτο ἐπὰς ἀμάξας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἀποτίθενται φρυγάνων. ἐξαινοῖσι γὰρ δὴ αἰεὶ ἀπὸ τοῦ χειμῶνος. ὑπὸ τούτῳ δὲ τῷ ὄγκῳ ἀκινάκεος σιδήρεος ἵδρυται ἀρχαῖος· ἐκφέρουσι· καὶ τοῦτο ἐστὶ τοῦ Ἄρεος τὸ ἄγαλμα. τούτῳ τῷ ἀκινάκει θυσίας ἐπετείους προσάγουσι προβάτων καὶ ἵππων. καὶ δὴ καὶ τοῖσδε ἔπι πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅσους δ' ἂν τῶν πολεμίων ζωγρήσασι, ἀπὸ τούτων ἑκατὸν ἀνδρῶν ἄνδρα ἕνα θύουσι, τρόπῳ δὲ τῷ αὐτῷ ᾧ καὶ τὰ πρόβατα, ἀλλ' ἑτεροίῳ. ἐπὰν γὰρ οἶνον σπασάμενοι καὶ τὰ κεφαλέων, ἀποσφάζουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐς ἄγγος· καὶ ἕπειτα ἀνενείκαντες ἄνω σὺν τὸν ὄγκον τῶν φρυγάνων, καταχέουσι τὸ αἷμα τῷ ἀκινάκεϊ. ἄνω μὲν δὴ φορέουσι τοῦτο. κατὰ δὲ τὸ ἱρὸν ποιεῦσι τάδε· τὴν ἀποσφαγὴν ἀνδρῶν τοὺς δεξιοὺς ὤμους πάντας ἀποτάμνοντες σὺν τῇσι χερσὶ, ἐς τὸν ἦρα ἱεῖσι· καὶ ἕπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀπέρξαντες ἱρήια ἀπαλλάσσονται. χεὶρ δὲ τῇ ἂν πέσῃ κέεται, καὶ χώρης ὁ νεκρός. θυσίας μὲν νυν αὐτὰς σφι κατεστέασι. ὑσὶ δὲ ὅτι οὐδὲν νομίζουσι, οὐδὲ τρέφειν τοιοῦτόν ἐν τῇ χώρῃ θέλουσι. τὰ δ' ἐς πόλεμον ἔχοντα ὧδέ σφι διακέεται· ἐπὰν τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλῃ ἀνὴρ Σκύθης, τοῦ αἵματος ἐμπίνει. ὅσους δ' ἂν φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τούτων τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ· ἀπενείκας μὲν γὰρ κεφαλὴν, τῆς λείης μεταλαμβάνει τόσου ἂν λάβωσι· μὴ εἰσενείκας δὲ, οὔ. ἀποδείρει δὲ αὐτὴν τρόπῳ τοιῷδε· περιταμὼν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα, καὶ λαβόμενος τῆς κεφαλῆς, ἐκτίνει. μετὰ δὲ, σεισάμενος βοὸς πλευρὴν, δέφει τῇσι χερσί. ὀργήσας δὲ αὐτὸ, ἅτε χειρόμακτρον ἐκτήσατο. ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν τῶν ἵππου τὸν ἂν αὐτὸς ἐλαύνῃ, ἐκ τούτου ἐξάπτει, καὶ ἀγάλλεται. ὃς γὰρ ἂν πλείστα δέρματα χειρόμακτρα ἔχῃ, ἀνὴρ ἄριστος· οὗτοι δὲ κέχρηνται. πολλοὶ δὲ αὐτέων ἐκ τῶν ἀνδρηϊκῶν καὶ χλαίνας ἐπείνυδας ποιεῦσι, συρράπτοντες κατάπερ βαίτας. πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τοὺς δεξιοὺς χέρας νεκρῶν ἐόντων ἀποδείραντες, καὶ διατείναντες αὐτοῖσι ὄνυξι, καλύπτρας τῶν φαρετρέων ποιεῦνται. δέρμα δὲ ἀνθρώπου, καὶ παχὺ καὶ λαμπρόν. ἦν ἄρα σφέων δέρματα πάντων λαμπρότατον λευκότητα. πολλοὶ δὲ καὶ ὅλους ἀνδρὸς ἐκδείραντες, καὶ διατείναντες ὅσον ξύλων, ἐπ' ἵππων φορέουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι νενόμισται. αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, ἔστι μὲν τῶν, ἀλλὰ τὸ ἐχθίσσον, ποιεῦσι τάδε· ἀποπρίσας ἕνας ὁκόσον τι τῶν ὀφρύων, καὶ

153

planities efficitur: tria latera prærupta ſunt, quartum acclive, per quod aſcendatur. Eo quotannis comportant centum quinquaginta plauſtra ſarmentorum. nam ſemper propter cæli tempeſtatem illa marceſcunt. Sub hac congerie ferreus acinacis, qui ſingulis vetuſtus eſt, ſtatuitur. Idque eſt Martis ſimulacrum, cui annuas hoſtias offerunt cum aliorum pecorum, tum equorum, & plus 1 huic acinaci quam cæteris diis. Ex captivis centeſimum quemque immolant, non eodem quo pecora modo, ſed diverſo. nam ubi eorum capitibus vinum libaverunt, ipſos intra quoddam vas jugulant: dehinc eiſdem in congerien ſarmentorum ſublatis, acinacem cruore perfundunt. Hæc quidem ſupra conferunt. inferius autem in templo iſta faciunt: Virorum interemptorum omnes humeros dextros præcidunt, quos una cum manibus in aerem jaciunt. & quocunque deciderit manus, ibi jacet, ſeorſum autem mortuus. 2 Cæteris deinde ſolennibus confectis abeunt. Et ſacrificia quidem hæc ab eis ſunt inſtituta. LXIII
3 Sues pro nihilo putant, quas nec alere omnino in ſua regione volunt. ¶ Quæ vero ad bellum attinent, hunc in modum ſunt ab eis comparata. Quem primum virum ceperit vir Scytha, ejus ſanguinem potat: quoſcunque in prœlio interemerit, eorum capita regi offert. nam capite allato, fit prædæ quamcunque ceperint particeps, alioqui expers. Caput hoc modo præcidit: In orbem illud amputat circa aures, verticeque ſumpto excutit, deinde pellem detrahit: & ubi ſicut bovis corium manibus mollivit, tanquam mantile poſſidet, eaque ex habenis equi ſibi appenſa gloriatur: qualia mantilia ut quiſque plurima habet, ita vir judicatur præſtantiſſimus. Sunt quoque multi qui coria hæc humana tanquam brutorum conſuant, quibus pro amiculis induantur. Multi etiam cæſorum hoſtium manus dextras cum unguibus excoriant, 4 eiſq; opercula pharetrarum integunt. Eſt autem inter omnia coria humanum fere & craſſum maxime & candore ſplendidum. Multi etiam totos homines excoriatos, & ſuper ligna extentos, ſupra equos circumferunt. Hæc ab illis in mores ſunt recepta. 5 Non tamen de omnium, ſed de inimiciſſimorum capitibus hoc faciunt, ut quiſque illud quod eſt infra ſupercilia, reciſum prorſus LXV

excutiat:

---

2 His. *Intelligit forte Marti & acinaci.* 2 *Videtur aut diverſam à noſtra lectionem ſequutus eſſe, aut noſtram non intellexiſſe. quæ tamen ἀπέρξαντες habet pro eo quod vet. cod.* ἀπάρξαντες. 3 Suum nullus eſt illis uſus. 4 Eiſque pharetras integunt. *Vil*, Et ex eis opercula pharetrarum conficiunt. 5 At capitibus non quidem omnium, ſed inimiciſſimorum, hoc faciunt.

excutiat: & crudo tantum bovis corio, si pauper sit, sin dives, non modo exterius inducat bovino corio, verumetiam interius inauret, & sic uterque pro poculo utatur. Idem agunt de familiaribus, si inter eos extiterint discordiæ, & apud regem victoria sint potiti. Hæc capita hospitibus qui ad eos veniunt viri alicujus existimationis, exhibent: referuntque, illos, quum essent domestici, & ad pugnam lacessissent, ab ipsis esse superatos: id strenuitatis loco ponentes.

LXVI Semel autem quotannis 1 singuli regionum principes miscent vinum crateri, de quo 2 Scythæ omnes hostium homicidæ bibunt, at non gustant qui nihil præclari operis ediderint, sed sine honore seorsum sedent: quæ res apud eos maximæ est ignominiæ. Qui vero complures cædes fecerunt, hi duobus pariter

LXVII quos habent calicibus potant. Apud eosdem permulti sunt vaticinatores, qui pluribus virgis salignis divinant, ad hunc modum: Grandes virgarum fasces quum attulerunt, humi positos dissolvunt, ac separatim ponentes illarum singulas, vaticinantur. 3 ad hæc dicendo, viceversa virgas prehendunt, ac rursus sigillatim componunt. Hæc est illis tradita à majoribus divinatio. Sed Enaries, 4 qui sunt androgyni, aiunt sibi à Venere traditam divinationem: qui tiliæ fronde vaticinantur. Tiliam ubi quis trifariam sciderit, digitis suis eam implicando ac resolvendo tractat, at-

LXVIII que in hunc modum vaticinatur. Horum tres maxime probatos accersit rex quoties ægrotat: cui isti semper fere dicunt hunc aut illum civem (nominant autem hominem de quo loquuntur) pejerasse, jurantem per regium 5 solium: est autem Scythis mos plerunque jurandi per regium solium, quum maximum volunt interponere jusjurandum) protinusque is quem dixerint pejerasse, adductus, coarguitur scientia divinandi, tanquam compertus falso dejerasse per regium solium, & ob id regem ægrotare. Si ille inficians se negat pejerasse, atque rem graviter fert, rex duplum vaticinorum accersit: qui inspecta divinandi ratione, si & ipsi hominem perjurii convicerint, sine mora caput excidunt: ejusque facultates inter se partiuntur primi vaticini. Sin vero

ἐκκαθαίρει· καὶ ἢν μὲν μὴ ἡ πένης, ὃδ' ἐξωθεν ὠμβοέην μύνην ἐσβάλεται, ἢν τῳ χρᾶται· ἢν δὲ πλούσιος, τὸ μὲν ὠμβοέην ἐσβάλεται· ἔσωθεν δὲ ‖ ἐσβαλόντες χρυσώσας, ἢν τῳ χρᾶται ποτηρίῳ. ‖ κατεχρυσώσας, ποιεῦσι δὲ τοῦτο καὶ ὀκ τῷ οἰκηίων, ἢν σφι διάφοροι γένωνται, καὶ ἢν τις ὑπερκρατήσῃ αὐτῶν καὶ τῷ βασιλέϊ. ξείνων δὲ οἱ ἐλθόντων τὸν ἂν λόγον πυθέωνται, τὰς κεφαλὰς ταύτας ἐσφέρει, καὶ ὑπολέγει ὡς οἱ ἐόντες οἰκηῖοι πόλεμον προσεδήκαντο, καὶ σφεων αὐτὸς ἐπεκράτησε ταύτῃσι τῇσι ἀνδραγαθίῃσι λέγετον. Ἄπαξ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου ἐνομάρχης ἑκάστῳ ἐν τῷ ἑωϋτοῦ νομῷ κρητῆρα κεραίνει οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν Σκυθέων ὅσοι δὴ ἄνδρες πολέμιοι ἀνῃρημένοι ἔωσι· ‖ τοῖσι δὲ τοῖσι μὴ κατεργασμένον ἢ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ οἴνου τούτου, ἀλλ' ἀτιμεμένοι ἀποκάτηνται. ὄνειδος δὲ σφι ἔστι μέγιστον τοῦτο· ὅσοισι δὲ καὶ αὐτῶν καὶ πάρα πολλοὺς ἄνδρας ἀναιρηκότες ἔωσι, τούτοισι δὲ δύο κύλικας ἔχοντες, πίνουσι ὁμοῦ. Μάντιες δὲ Σκυθέων εἰσὶ πολλοί, οἱ μαντεύονται ῥάβδοισι ἰτέῃσι πολλῇσι ὧδε· ἐπὰν φακέλους ῥάβδων μεγάλους σκεδάσωνται, δένντες χαμαί, διεξελίσσουσι αὐτοὺς καὶ ἐπὶ μίαν ἑκάστοτε ῥάβδον τιθέντες, διστοιχεῦσι. ἅμα τε λέγοντες ταῦτα, συνειλέουσι τὰς ῥάβδους ὀπίσω, καὶ αὖτις κατὰ μίαν συντιθεῖσι. αὕτη μὲν μαντικὴ πατρωίη ἐστί. οἱ δὲ ἐναρέες καὶ οἱ ἀνδρόγυνοι τῇ Ἀφροδίτῃ φασὶ λέγεσι μαντικὴν δοῦναι· φιλύρης ὧν φλοιῷ μαντεύονται, ἐπὰν τὸν φιλύρου τρίχα χίσῃ ἀμφιλέγων ἐν τοῖσι δακτύλοισι τοῖσι ἑωϋτοῦ, καὶ ἀμφιλύων, χρᾷ. Ἐπὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυθέων νοσήσῃ, μεταπέμπεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς τοὺς εὐδοκιμέοντας μάλιστα, οἱ τέχνῃ τῇ εἰρημένῃ μαντεύονται. καὶ λέγουσι ὅτι ὡς τοεπίταν μάλιστα τάδε, ὡς τὰς βασιληίας ἑστίας ὀμόρκησε οὐ καὶ ὃς λέγοντες τοῦτ' ἀσῶν τὸν ἂν δὴ λέγωσι· (τὰς δὲ βασιληίας ἑστίας νόμῳ Σκύθησι ταμάλιστά ἐστι ὀμνύναι τότε ἐπὰν τὸν μέγιστον ὅρκον ἐθέλωσι ὀμνύναι) αὐτίκα δὲ ἁλισκόμενον ἄγονται ἐπὶ τὸν ἂν δὴ φῶσι ὀμορκῆσαι. ἀπολυμένου δὲ ἐλέγχουσιν οἱ μάντιες ὡς ὀμορκήσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιληίας ἑστίας, καὶ διὰ ταῦτα ἀλγέει ὁ βασιλεύς. ὃ δὲ ἀρνέεται, ἐφαμένου ὀμορκῆσαι, καὶ δεινολογέεται. ἀρνεομένῳ δὲ τούτου, ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους δυώδεκα μάντιας· καὶ ἢν μὲν καὶ οὗτοι καταδήσωσι ὀμορκῆσαι, τοῦτον ἤδεως τὸν κεφαλὸν ἀποτάμνουσι, καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ διαλαγχάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἢν δὲ

1 Unusquisque provinciæ præfectus in sua provincia craterem vini temperat, de quo &c. 2 Scythæ omnes bibunt à quibus hostes sui interfecti fuerint: at qui hoc facinus non ediderint, hoc non gustant, sed &c. 3 Simulque dum hæc dicunt, virgas rursum convolvunt, *quas videlicet evolverant*, & in unum componunt. 4 *Legit* οἱ καὶ ἀνδρόγυνοι, *pro* καὶ οἱ ἀνδρ. 5 *Aut*, *Larem*.

οἱ ἐπελθόντες μάντιες ἀπολύσωσι, ἄλλοι παρεῖσι μάντιες, καὶ μᾶλλα ἄλλοι. ὧν ὦν οἱ πλεῦνες τὸν ἄνθρωπον ἀπολύσωσι, δέδεκται τοῖσι πρώτοισι τῶν μαντίων αὐτοῖσι ἀπόλλυσθαι. Ἀπολλῦσι δὲ αὐτὸν τοιῷδε ἐπεὰν ἅμαξαν καμάρης φρυγάνων πλήσωσι, καὶ ὑποζεύξωσι βοῦς, ἐμπεδήσαντες τοὺς μάντιας, καὶ χεῖρας ὀπίσω δήσαντες, καὶ στομώσαντες, κατεργνῦσι ἐς μέσα τὰ φρύγανα. ὑποπρήσαντες δ' αὐτὰ, ἀπεῖσι, φοβήσαντες τοὺς βοῦς. πολλοὶ μὲν δὴ συγκαλακαίονται τοῖσι μάντισι βόες, πολλοὶ δὲ ῥωικκαυμένοι ἀποφεύγουσι, ἐπεὰν αὐτέων ὁ ῥυμὸς καταλακαυθῇ. καταλακαίουσι δ' τέρπω τῷ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας, ψευδομάντιας καλέοντες. Τοὺς δ' ἂν ἀποκτείνωσι βασιλεύς, τούτων οὐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα τὰ ἔρσενα κτείνει, τὰ δὲ θήλεα ἐκ ἀδικέει. ὅρκια δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὧδε, πρὸς τοὺς ἂν ποιέωνται· ἐς κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχέαντες, αἷμα συμμίσγουσι τῶν τοῦ ὁρκίου ταμνομένων, τύψαντες ὑποκάτω ἢ ὀδυνηθέντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος. καὶ ἔπειτα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεα, καὶ ὀιστοὺς, καὶ σάγαριν καὶ ἀκόντιον· ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, κατεύχονται πολλά· καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοί τε οἱ τὸ ὅρκιον ποιεύμενοι, καὶ τῶν ἑπομένων οἱ πλείστου ἄξιοι. Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γέρροισι εἰσί. ἐς ὃ δ' ὁ Βορυσθένης ἔξεστι περιπλωτὸς, ἐνθαῦτα, ἐπεὰν φύσι ἀποθάνῃ ὁ βασιλεύς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετράγωνον. ἑτοῖμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες, ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν καταπεπρωμένον τὸ σῶμα· τὴν δὲ κοιλίην ἀναχισθεῖσαν, καὶ καθαρθεῖσαν, πλέην κυπέρου κεκομμένου, καὶ θυμιήματος, καὶ σελίνου σπέρματος, καὶ ἀνήσου, συνερράμμένην ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν ἁμάξῃ ἐς ἄλλο ἔθνος. οἱ δ' ἂν παραδέξωνται κομιδέντα τὸν νεκρὸν, ποιεῦσι τάπερ οἱ βασιλήιοι Σκύθαι· τοῦ ὠτὸς ἀποτάμνονται, τρίχας περικείρονται, βραχίονας περιτάμνονται, μέτωπον καὶ ῥῖνα καταμύσσονται, διὰ τῆς τε ἀριστερῆς χειρὸς ὀιστοὺς βάλλουσι. ἐνθεῦτεν δὲ κομίζουσι ἐν ἁμάξῃ τὸν νέκυν τοῦ βασιλέος ἐς ἄλλο ἔθνος. τῶν ἄρχουσι. οἱ δὲ σφι ἕπονται, ἐς τὸ πρότερον ἐλθόν. ἐπεὰν δὲ πάντας περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες, ἐν Γέρροισι ἔσχατα κατοικημένοισι εἰσὶ τῶν ἐθνέων τῶν ἄρχουσι, καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι. καὶ ἔπειτα ἐπεὰν θέωσι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκῃσι, ὅτι σφέας περιπέξαντες αἰχμὰς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ νεκροῦ, ξύλα ὑποτείνουσι, καὶ ἔπειτα ῥιπὰ καταστεγάζουσι. ἐν δὲ τῇ λοιπῇ

illi qui supervenerunt vaticini homines absolverint, alii atque alii præsto sunt: quorum si plures absolverint, decernitur primis illis vaticinis esse pereundum. Eosque hunc in modum necant: LXIX
Plaustrum concameratum ubi sarmentis referserunt, bobusque junxerunt, vaticinos pedibus implicatis, & manibus post tergum revinctis, atque ore obstructo, extendunt in medium sarmentorum: incensisque sarmentis territando agitant boves. quorum boum multi cum vaticinis concremantur, multi ambusti, cremato utique plaustri temone, aufugiunt. Hoc quem dixi modo comburunt *μάντιας, id est, vaticinos*, etiam ob alias causas, appellantque *ψευδομάντιας, id est, falsos vaticinos*. Sed quos morte rex afficit, eorum ne liberos quidem relinquit, sed universos mares interficit, fœminis nihil læsis. Fœdera cum quibuscunque ineunt Scythæ, hoc modo ineunt: Infuso LXX
in grandem calicem fictilem vino, commiscent eorum sanguinem qui feriunt fœdus, percutientes [1] cultello aut incidentes gladio aliquantulum corporis. deinde in calice tingunt acinacem, sagittas, securim, [2] gladium. Hæc ubi fecerunt, sese multis verbis devovent: postea vinum epotant non modo ii qui fœdus fecerunt, sed etiam comites ii qui sunt maximæ dignitatis. LXXI
¶ Regum autem sepulcra apud Gerrhos sunt. Ubi Borysthenes jam navigabilis est, ibi, quum rex eorum decessit, ingentem scrobem effodiunt forma quadrata. hoc ubi præparârunt, accipiunt mortuum corpore incerato, alvo evulsa atque expurgata, quam silere contuso & thymiamate apiique semine & anisi quum expleverunt, resuunt rursus, impositumque plaustro cadaver ad aliam gentem ferunt. Quod qui excipiunt, eadem agunt quæ regii Scythæ: [3] aurem decidunt, crinem circumtondent, brachia circumcidunt, frontem nasumque consauciant, sinistram manum sagittis trajiciunt. Postmodum regis cadaver carpento ferunt ad aliam gentem cui imperitant, quæ ipsos comitatur ad eos unde primum venerant. Ubi jam mortuum circumferentes, lustraverunt singulas gentes quibus imperavit, apud eos deponunt qui in extremis Gerrhis habitant, & in sepulcris. Quem postquam super torum in loculo posuerunt, hastis hinc atque hinc defixis, desuper ligna disponunt, deinde pallio contegunt. In reliqua

1 *Sunt qui vocem Græcam ὑπὸτι suspectam habeant.* 2 Jaculum. 3 Auris *partem* amputant,

loculi

loculi ſpatioſitate aliquam ejus pallacam ſtrangulatam ſepeliunt, & eum qui vinum miſcebat, & cocum & equiſonem & miniſtrum &. eum qui erat à nunciis, necnon equos & aliarum rerum omnium primitias, quinetiam phialas aureas. nam argentum aut æs nihil in uſu habent. His actis, humum certatim atque avide injiciunt, cupientes tumulum quam maLXXII ximum efficere. Circumacto anno, rurſus hoc agunt: E famulis regis intimos ſumunt. (ſunt autem famuli regum, 1 ingenui Scythæ, & quos ipſe rex juſſerit. nam nullus venalitius ei miniſtrat.) Horum miniſtrorum quinquaginta quum ſtrangulaverunt, ac totidem præſtantiſſimos equos, 2 eductis inteſtinis & expurgatis, paleis implent, ac conſuunt: & ubi dimidium fornicis ſuper duo ligna reſupinatum ſtatuerint, alterumque dimidium ſuper altera duo ligna, & item alia multa hujuſcemodi dexerint, tum ſuper ea equos imponunt, craſſis tignis in longum ad cervicem uſque trajectos, ita ut priores fornices ſuſtineant armos equorum, poſteriores vero juxta femora ſuſcipiant uteros, utriſque cruribus ſuperne pendentibus. Equos autem infrenant, eorumque habenas ad palos extentas alligant: dehinc ſuper eorum ſingulos ſtatuunt ſingulos quinquaginta juvenum ſtrangulatorum, hunc in modum, Unicuique eorum rectum ſtipitem per ſpinam ad cervicem uſque transfigunt: quod inferius ſtipitis extat ultimum, infigunt tigno illi quo equus trajectus eſt. His equitibus ſepulcro circumpoſitis abeLXXIII unt. Hunc in modum reges ſepeliunt. Alios autem Scythas, quum deceſſerunt, proximi quique in plauſtris collocatos ad amicos circumferunt. eos ſinguli amicorum excipientes, epulum cadaver comitantibus præbent, tam propinquis quam cæteris. Ad hunc modum quadraginta diebus privati homines circumaguntur: dehinc 3 humantur, tali tamen ratione prius purgati: Ubi caput exinaniverunt, ablueruntque, circa corpus ita agunt. Tria ligna ſtatuunt mutuo inclinata, circa hæc prætendunt lanea pilea, quam maxime poſſunt conſtipantes, & in 4 ſcapham in medio lignorum pileorumque poſitam lapides conjiciunt LXXIV ex igne 5 perſpicuos. Naſcitur autem, apud eos cannabis lino ſimillima, præterquam craſſitudine ac magnitudine:

οὐρυχοφύλακα τῆς δίκης, τὸ παλλακέων τε μίην ἀποπνίξαντες θάπτουσι, καὶ τὸν οἰνοχόον, καὶ μάγειρον, καὶ ἱπποκόμον, καὶ διήκονον, καὶ ἀγγελιηφόρον, καὶ ἵππους, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπαρχάς, καὶ φιάλας χρυσέας. ἀργύρῳ δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται. ταῦτα δὴ ποιήσαντες, χώσι πάντες χῶμα μέγα, ἀμιλλώμενοι, καὶ προθυμεόμενοι ὡς μέγιστον ποιῆσαι. Ἐνιαυτῷ δὲ περιφερομένῳ, αὖτις ποιεῦσι τοιάδε. λαβόντες τῶν λοιπῶν θεραπόντων τοὺς ὀπτιδεωτάτους, (οἵδε εἰσὶ Σκύθαι ἐγγενέες· ἔστι γὰρ εἰσὶ θεράποντες τοὺς ἂν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυρώνητοι δὲ οὐκ εἰσὶ σφι θεράποντες) τούτων ὦν τῶν διηκόνων ἐπεὰν ἀποπνίξωσι πεντήκοντα, καὶ ἵππους τοὺς καλλίστους πεντήκοντα, ἐξελόντες αὐτέων τὴν κοιλίην, καὶ καθήραντες, ἐμπλάσι ἀχύρων, καὶ συρράπτουσι. ἀψίδα δὲ ἡμισυ ἐπὶ ξύλα δύο, ἥμισυ κάτω ἐς τὴν ἑτέρην ἡμισυ τῆς ἀψίδος. ἔπειτα ἑτέρα δύο καταπήξαντες τέρπω τοιῶδε, πολλὰ ταῦτα ἕωθεν τὰ ἵππων καταμήκεα ξύλα παχέα διελάσαντες μέχρι τοῦ τραχήλου, ἀναβιβάζουσι αὐτοὺς ἐπὶ τὰς ἀψίδας. τῶν δὲ αἱ μὲν πρόσθιαι ὑπέχουσι τοὺς ὤμους τῶν ἵππων· αἱ δὲ, ὀπίσθιαι μὲν τοὺς μηροὺς, τοὺς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι. σκέλεα δὲ ἀμφότερα κατακρέμαται μετέωρα. χαλινοὺς δὲ καὶ στόμια ἐμβαλόντες ἐς τοὺς ἵππους, καταλείουσι ἐς τὸ πρόσθεν αὐτέων, καὶ ἕπειτα ὀπισθίων ἵππων δέουσι· τῶν δὲ νεηνίσκων τῶν ἀποπνιγμένων τὰ πεντήκοντα ἕνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσι ἐπὶ ἵππων· ὧδε δὲ ἀναβιβάζοντες· ἐπεὰν νεκρῷ ἑκάστῳ ὧδε τὴν ἄκανθαν ξύλον ὀρθὸν διελάσωσι μέχρι τοῦ τραχήλου, κάτωθεν δὲ ὑπέχει τοῦτο ξύλον τοῦ ἑτέρου ξύλου τοῦ διὰ τοῦ ἵππου διήκοντος δὲ κύκλῳ τὸ σῶμα, ἱππέας τοιούτους ἀπελαύνουσι. Οὕτω μὲν τοὺς βασιλέας θάπτουσι. τοὺς δὲ ἄλλους Σκύθας, ἐπεὰν ἀποθάνωσι, περιάγουσι οἱ ἀγχοτάτω προσήκοντες κατὰ τοὺς φίλους ἐν ἁμάξῃσι κειμένους. πρῶτα δὲ ἐκάς[θ]α ἀποδημέμυ[θ]α. σὺν- 155
χέει τοὺς ἑπομένους, καὶ παρὰ νεκρῷ ἀπάντων παρέχεται πλησίον παρεχόμενοι ἕστι τοῖσι ἄλλοισι. ἡμέρας δὲ τεσσεράκοντα ὕστερον οἱ ἰδιῶται περιάγονται, ἔπειτα θάπτονται. θάψαντες δὲ οἱ Σκύθαι, καθαίρονται τέρπω τοιῶδε· σμηνάμενοι τὰς κεφαλὰς καὶ ἀπονιπτόμενοι, ποιεῦσι δὲ περὶ τὸ σῶμα τάδε· ἐπεὰν ξύλα στήσωσι τρία ἐς ἄλληλα κεκλιμμένα, περὶ ταῦτα πίλους εἰρινέους περιτείνουσι· συμφέξαντες δὲ ὡς μάλιστα, λίθους ἐπιπί- ἐπὶ
πτουσι ἐς ἀφανείαν ἐσχάλλουσι ἐς σκάφιον κεκλιμένον ἐν μέσῳ τῷ ξύλων τε καὶ τῶν πίλων. Ἔστι δέ σφι κώνεια φυομένη ἐν τῇ χώρῃ πλήθει παχύτητός τε καὶ μεγάθεος, παρὰ λίνῳ ἐμφερεστάτη.

1 Sunt autem Scythæ indigenæ. nam famuli ſunt quos rex juſſerit: nec ullus venal. *Legiſſe autem videtur hic interpr.* ἐυγενέες *pro* ἐγγενέες. 2 Vacuata & purgata alvo. 3 Humantur. Poſtquam autem humarunt Scythæ, ita ſe purgant. Ubi caput abſterſerunt & laverunt, hæc circa corpus faciunt. 4 Alveum 5 Fulgentes. *Vel*, candentes.

ταύτῃ ὃ πολλῷ ἐκφέρει ἡ κάνναβις αὐτῆς· καὶ αὐτομάτη καὶ σπειρομένη φύεται· καὶ ἐξ αὐτῆς Θρῆικες μὲν καὶ εἵματα πιεῦνται τοῖσι λινέοισι ὁμοιότατα· εὖ δ' ἂν, ὅστις μὴ κάρτα τρίβων εἴη αὐτῆς, διαγνοίη λίνεα ἢ κανναβίδος ἔστι· ὃς δὲ μὴ εἶδέ κω τὴν κάνναβιν, λίνεον δοκήσει εἶναι τὸ εἷμα. Ταύτης ὦν οἱ Σκύθαι τῆς καννάβιος τὸ σπέρμα ἐπεὰν λάβωσι, ἑρπετὰ ὑπὸ τοὺς φίλους, καὶ ἔπειτα ἐκβάλλουσι τὸ σπέρμα· δεῖ τοὺς διαφανέας λίθους τῷ πυρί. τὸ δὲ θυμιᾶται δεδεγμένον, καὶ ἀτμίδα παρέχεται τοσαύτην, ὥστε Ἑλληνικὴ οὐδεμία ἂν μιν περιφθάσειε· οἱ δὲ Σκύθαι ἀλαμένοι τῇ περιωρύονται. τοῦτό σφι ἀντὶ λουτροῦ ἐστί. οὐ γὰρ δὴ λοῦνται ὕδατι πολλῷ τὸ σῶμα. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτέων ὕδωρ πολλὸν χέουσαι, κατασσόουσι πρὸς λίθον τρηχὺν τὴν κυπαρίσσου, καὶ κέδρου, καὶ λιβάνου ξύλου· καὶ ἐπεὰν τὸ κατασσηχόμενον τοῦτο, παχὺ ἐὸν, καταπάσσουσι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον· καὶ ἅμα μὲν εὐωδίην σφέας ἀπὸ τούτου ἴσχει. ἅμα δὲ ἀπαιρέουσαι τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ τὴν κάταπλασιν, γίνονται καθαραὶ καὶ λαμπραί. Ξεινικοῖσι δὲ νομαίοισι καὶ οὔτοι αἰνῶς χρᾶσθαι φαίνονται, μήτι γε ὧν ἀλλήλων, Ἑλληνικοῖσι δὲ οὐκ ἔμαθε, ὡς δηλοῦται Ἀνάχαρσίς τε καὶ δεύτερος αὖτις Σκύλης. τοῦτο μὲν γὰρ Ἀνάχαρσις, ἐπεὶ τε γῆν πολλὴν θεωρήσας, καὶ ἀποδεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίην πολλὴν, ἐκομίζετο ἐς ἤθεα τὰ Σκυθέων, πλέων δι' Ἑλλησπόντου, περιῆλθε ἐς Κύζικον· καὶ εὑρὼν μὲν τὴν μητέρα τῶν θεῶν ἀνάγουσαν τοὺς Κυζικηνέας ὀρτήν μεγαλοπρεπέα κάρτα, εὐξάμενος τῇ μητρὶ ὁ Ἀνάχαρσις, ἢν σῶς καὶ ὑγιὴς ἀπικνέηται ἐς ἑωυτοῦ, θύσειν τε κατὰ ταὐτὰ κατὰ ὥρην τοὺς Ζυζικηνοὺς πιεύντας, καὶ παννυχίδα στήσειν. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Σκυθικὴν, καταδὺς ἐς τὴν καλεομένην Ὑλαίην ἡ δ' ἔστι μὲν πᾶσα τὴν Ἀχιλλήιον δρόμον, τυγχάνει δὲ πᾶσα ἐοῦσα δενδρέων παντοίων πλέη· ἐς ταύτην δὴ καταδὺς ὁ Ἀνάχαρσις, τὴν ὀρτὴν πᾶσαν ἐπετέλεε τῇ θεῷ, τύμπανόν τε ἔχων, καὶ ἐκδησάμενος ἀλάλματα. καί τις τῶν Σκυθέων καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα πιεύντα, ἐσήμηνε τῷ βασιλέϊ Σαυλίῳ· ὁ δὲ, καὶ αὐτὸς ἀπικόμενος, ὡς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποιεύντα ταῦτα, τοξεύσας αὐτὸν ἀπέκτεινε. καὶ νῦν λέγει τις ἐρήσεται περὶ Ἀναχάρσιος, ἕκαστοι μὲν Σκύθαι γινώσκειν, διὰ τοῦτο ὅτι ἐξεδήμησέ τε ἐς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ξεινικοῖσι ἔθεσι

κατα-πλάσσον-ται

μεγαλοπρεπέα

sed multo quam noſtra eſt præſtantior, vel ſua ſponte naſcens, vel ſata: ex qua Thraces veſtimenta conficiunt lineis ſimillima: quæ 1 niſi quis admodum terat, linea ſint an cannabea, non queat dignoſcere: & qui non viderit cannabem, exiſtimet lineum eſſe veſtimentum. Hujus cannabis ſumptum ſemen Scythæ ſub pileis occulunt, ſupra lapides igne 2 perſpicuos: unde fit thymiama, tantum reddens vaporem quantum apud Græcos nullum thuribulum reddit. Hoc odore ſtupentes Scythæ ejulant: quod apud ipſos loco lavacri eſt. 3 neque enim lavant omnino corpus, ſed uxores eorum infundentes aquam, corpora ad lapidem aliquem ſcabrum conterunt cypreſſo & cedro & thuris ligno: deinde pertrictum corpus quum intumuerit, illud faciemque medicamentis oblinunt. Id eas ſimul bene olentes facit, ſimul poſtero die, 4 medicamentis amotis, mundas ac ſplendidas. ¶ Externis hi ritibus uti magnopere cavent, ne mutuo quidem inter ſe: ſed Græcorum præcipue, 5 utique poſteaquam deprehenderunt Anacharſin, & deinde iterum Scylem. Siquidem Anacharſis quum multum orbis terrarum contemplatus eſſet, & multum in ſapientia profeciſſet, eam ad mores Scytharum pertulit. Is dum per Helleſpontum navigans tenuiſſet Cyzicum, vovit matri deorum, (offendit enim Cyziceños ejus diem feſtum magnifico ſane apparatu celebrantes) ſi ſalvus ſoſpeſque domum revertiſſet, ſacrificaturum ſe eodem ritu quo Cyzicenos ſacrificantes vidiſſet, & pervigilium noctis inſtituturum. Quum igitur in Scythiam veniſſet, 6 venit ad locum qui dicitur Hylæa, juxta Achillis curſum ſita, ubique omnifariis arboribus referta. In hanc abſtrudens ſe Anacharſis, omnem feſti ceremoniam deæ perſolvit, tympanum tenens, 7 exutiſque ſimulacris. Hæc cum agentem quidam Scytha animadvertens, indicium detulit Saulio regi. Rex quum & ipſe contuliſſet ſe eo, & Anacharſin ea facientem inſpexiſſet, excuſſa ſagitta necavit. Et nunc ſiquis de Anacharſi interroget, Scythæ negant ſe noviſſe hominem, ob id quod in Græciam peregrinatus externoſque ſit mores

LXXV

LXXVI

1 Niſi quis ſit valde exercitatus, lin. 2 Fulgentes. *vel*, Candentes. 3 Corpus enim nullo pacto lavant. At uxores eorum effundunt aquam, deinde cupreſſi & cedri & thuris lignum ad ſcabrum aliquem lapidem atterunt: eo autem quod ita fuerit atterendo abraſum (eſt autem craſſum) corpus totum faciemque oblinunt. 4 Ramentis quibus ſe obleverant, 5 Ut oſtendit Anacharſis, & deinde iterum Scyles. Anacharſis enim, quum multo orbis ſpatio perluſtrato, magnaque ſapientia ſibi inde comparata, Scythicas ſedes repeteret, per Helleſp. navigans, Cyzicum appulit. ubi vovit matri d. 6 Clam ingreſſus eſt Hylæam, *Vil*, in Hylæam ſe abdidit. 7 *Legit Valla* ἐκδυσάμενος, *pro* ἐκδησάμενος *pro quo perperam legitur in vulg. edit.* ἐκδυρεύσεις.

ſectatus,

sectatus. 1 Licet (ut ego accepi) tutor fuerit Mimnis, filii Spargapithis, patruusque Indathyrsi Scytharum regis, filius Gnuri, nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Itaque si ex hac familia extitit Anacharsis, constat eum à patruele fuisse interemptum. Indathyrsus enim fuit filius Saulii, Saulius autem fuit qui Ana-
LXXVII charsin interemit. Quanquam & aliud quiddam Peloponnenses audivi referentes, Anacharsin à rege Scytharum missum, Græciæ factum esse discipulum: & quum rediisset, dixisse ad eum qui ipsum miserat, cunctos Græcos esse in omni sapientia occupatos, Lacedæmonis exceptis, qui soli rationem haberent dandi & accipiendi prudenter. Verum hæc narratio aliter ab ipsis Græcis delusa est. Hic igitur vir 2 (quemadmodum antea dictum est) mortem oppetiit. 3 & ipse quidem ita egit propter externos ritus & Græcorum consuetu-
LXXVIII dinem. Multis autem sane annis postea interjectis ita passus est Scyles, Aripithis filius. etenim Aripithes Scytharum rex, cum alios filios multos, tum Scylem sustulit ex uxore Istrina, haudquaquam indigena, quæ filium Græcam linguam literasque edocuit. Interjecto deinde tempore, Aripithe per dolum occiso à Spargapithe Agathyrsorum rege, Scyles regnum suscepit, & uxorem patris, nomine Opoeam. Erat autem Opoea hæc civis, ex qua erat Aripithi filius Oricus. Scyli regnum Scytharum obtinenti Scythicus tamen vivendi mos nihil prorsus cordi erat, sed Græcus, in quo fuerat imbutus à puero: ideoque multo magis ad hunc exercendum se convertebat. Vtique quum ad urbem Borysthenitarum Scythicum ducebat exercitum, Borysthenitæ autem se à Milesiis aiunt esse oriundos.) ad hos, *inquam*, quoties Scyles veniebat, relicto in suburbanis exercitu, ipse muros ingressus portas observabat, depositaque Scythica stola, Græcum sumebat vestimentum, & eo indutus, per forum spatiabatur, nullo neque satellitum neque populi comitatu, appositis qui portas custodirent, nequis Scytharum cerneret eum gestantem hujusmodi stolam: & cum cæteris Græcorum institutis utebatur, tum in faciendis deorum sacris. Et quum ibi

διεχρήσατο. ὡς δ' ἐγὼ ἤκουσα Τίμνεω τοῦ Σπαργαπίθεω ὀπιτέρπω, εἶ) αὐτὸν Ἰνδαθύρσεω τοῦ Σκυθέων βασιλέω πάτρωνα, παῖδα δ εἶ) Γνύρεω τοῦ Λύκεω τοῦ Σπαργαπίθεω. εἰ ὦν ταύτης ἰῶ τῆς οἰκίης Ἀνάχαρσις, ἴσον ἐστὶ τοῦ ἀδελφιδέος ἀποθανεῖν. Ἰνδαθύρσεω γὰρ ἰὼ παῖς Σαυλίου, Σαύλιος δ ἰὼ ὁ ἀποκτείνας Ἀνάχαρσιν. Καίτοι πρὸ ἤδη ἤκουσα λόγον ἄλλον ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ Σκυθέων βασιλέω Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθεὶς, τῆς Ἑλλάδος μαθητὴς γένοιτο· ὀπίσω τε ἀπονοστήσας, φαίη πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα, Ἕλληνας πάντας ἀσχόλως εἶ) πρὸς πᾶσαν σοφίην, πλὴν Λακεδαιμονίων· τούτοισι δ εἶ) μένοισι σωφρόνως δ' εἶναί τε καὶ δέξασθαι λόγον. ἀλλ' οὕτω μὲ ὁ λόγος ἄλλως πεπλάσθαι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. ὅδ' ὦν αἰνὴρ, ὥσπερ πρότερον εἰρέθη, διεφθάρη. οὗτος μὲν νυν ἔστω δή τι ἐπρηξε ἐς ξεινικά τε νόμαια καὶ Ἑλληνικὰς ὁμιλίας. Πολλοῖσι δὲ ὕστερον ἔτεσι Σκύλης ὁ Ἀριπείθεω ἔπαθε τοιάδε πλανήσια τόδε. Ἀριπείθεϊ γὰρ τῷ Σκυθέων βασιλέϊ γίνεται μετ' ἄλλων παίδων Σκύλης. ἐξ Ἰστριηνῆς δ γυναικὸς οὗτος γίνεται, καὶ ἐδάμως ἐγχωρίης· τὸν ἡ μήτηρ αὕτη γλῶσσάν τε Ἑλλάδα καὶ γράμματα ἐδίδαξε. μετὰ δ, χρόνῳ ὕστερον, Ἀριπείθης μὲ τελευτᾷ δόλῳ ὑπὸ Σπαργαπίθεω τοῦ Ἀγαθύρσων βασιλῆος· Σκύλης δ τήν τε βασιληίην παρέλαβε, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς, τῇ ὄνομα ἰῶ Ὀπυίη. ἰῶ δὲ αὕτη ἡ Ὀπυίη ἀπ' ἧς ἰῶ Ὄρικος Ἀριπείθεϊ παῖς. βασιλεύων δ Σκυθέων ὁ Σκόλης, ἀμαθίῃ μὲν ἐδάμως ἠρέσκετο Σκυθικῇ, ἀλλὰ πολλὸν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ μᾶλλον ἐτετραμμένος. ἰῶ ἀπὸ παιδὸς ὢν τῆς ἐπεπαίδευτο. ἐποίεέ τε τοιῶνδε· ἐπεὰν τὴν στρατιὴν τὴν Σκυθέων ἐς τὸ Βορυσθενειτέων ἄστυ (οἱ δ Βορυσθενεῖται ἔστι λέγουσι σφέας αὐτοὺς εἶ) Μιλησίους) ἐς τούτους ὅκως ἔλθοι ὁ Σκύλης, τὴν μὲν στρατιὴν κατελίπεσκε ἐν τῷ πρασσείῳ, αὐτὸς δ ὅκως ἔλθοι ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὰς πύλας ἐγκλήισειε, τὴν στολὴν ἀποθέμενος τὴν Σκυθικὴν, λάβεσκε ἂν Ἑλληνίδα ἐσθῆτα· ἔχων δ' ἂν ταύτην, ἠγόραζε, οὔτε δορυφόρων ἐπομένων, οὔτε ἄλλου ἐδενός. τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσον, μή τις μιν Σκυθέων ἴδοι ἔξω τὰ τοιαῦτα τὴν στολήν. καὶ ταῦτα ἐποίεε μάλιστα Ἀθηναίοισι, καὶ στρατὸν ἐπ' αὐτοὺς ἐποίεε καὶ νόμους τοὺς Ἑλλήνων. ὅτε δὲ

1 Ut autem ego ex Timne tutore Spargapithis audivi, fuisse eum Indathyrsi regis Scytharum, patruum, filium autem Gn. n. L. pron. Sp. si ex hac fam. fuit Anach. se à patruele interemptum fuisse sciat. Indathyrsus &c. *Est autem aliqua ἀνακολουθία in verbis Græcis, quam expressimus.* 2 *Vel*, eo quo dictum est modo, interemptus fuit. Et huic quidem propter externos ritus & propter consuetudinem quæ illi cum Græcis fuerat, talia contigerunt. Mult. &c. *Q. d. Ut autem huic ita damnosa fuit rituum externorum cognitio &c. ita Scylî multis postea annis.*

Ἀγαθύρσεα

ἀφικνέεται μιῇ ἢ πλέον τούτου, ἀπαλλάσσετο, ἐσθῆτα τὴν Σκυθικὴν στολὴν ποιεύμενος. οἰκία τε ἐδείματο ἐν Βορυσθενείῃ, καὶ γυναῖκα ἔγημε ἐς αὐτὰ ἐπιχώριον. Ἐπεί τε δὲ οἱ κακῶς ἐγένετο, ἐθέλοντι ἀπὸ περφάσεως τοιῇδε ἐπιθύμησε Διονύσῳ βακχείῳ τελεσθῆναι· μέλλοντι δέ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετὴν, ἐθηήσατο φάσμα μέγιστον. ἦν οἱ ἐν Βορυσθενειτέων τῇ πόλι, οἰκίης μεγάλης καὶ πλουσίης περιβόλῳ λιθίνῳ, (τῆς καὶ ὀλίγῳ τι πρόσθεν τούτων μνήμην ἐποιεύμην) τὴν πέριξ λάκκοι λίθου σφίγγες τε καὶ γρύπες ἑστᾶσαν. ἐς ταύτην ὁ θεὸς ἐσήκησε βέλεμνον· καὶ ἡ μὲν κατέχουσα πᾶσα, Σκύλης δὲ ὁδὸν τοιῶν εἵνεκα τοῦτον ἐπετέλεσε τὴν τελετήν. Σκύθαι δὲ τὸν βακχεύειν περὶ Ἕλλησι ὀνειδίζουσι. οὐ γὰρ φασὶ εἰκὸς εἶναι θεὸν ἐξάγειν τοῦτον ὅστις μαίνεσθαι ἀγάγει ἀνθρώπους. ἐπεί τε δὲ ἐτελέσθη τῷ βακχείῳ ὁ Σκύλης, διεπρήξατο τοιῇδε τις Βορυσθενειτέων πρὸς τοὺς Σκύθας, λέγων, Ἡμῖν μὲν καταγελᾶτε ὦ Σκύθαι, ὅτι βακχεύομεν, καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· νῦν δὲ καὶ ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακχεύει, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνεται. εἰ δέ μοι ἀπιστέετε, ἕπεσθε, καὶ ὑμῖν ἐγὼ δείξω. εἵποντο τῷ Σκυθέων οἱ πρεσβύτατοι· καὶ αὐτοὺς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενείτης, λάθρῃ ὅκως πύργον ὑπάτιον. ἐπεί τε ἐσῆλθε σὺν τῷ θάσσῳ ὁ Σκύλης, καὶ εἶδον μιν βακχεύοντα οἱ Σκύθαι, κάρτα συμφορῇ μεγάλῃ ἐπισχόντα. ἐξελθόντες δὲ ἐσήμαινον πᾶσι τῇ στρατιῇ τὸ ἐγένετο. Ὡς δὲ μετεπαύετο ἐξήλασε ὁ Σκύλης ἐς ἤθεα τὰ ἑωυτοῦ, οἱ Σκύθαι περισπόμενοι τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γενόμενον ἐκ τῆς Τυρέω θυγατρός, ἐπανίστανται τῷ Σκύλῃ. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ γινόμενον ἐπ' ἑωυτῷ, καὶ τὴν αὐτίκα δι' ἣν ἐποιέετο, καταφεύγει ἐς τὴν Θρηϊκίην. πυθόμενος δὲ ὁ Ὀκταμασάδης ταῦτα, στρατεύεται ἐπὶ τὴν Θρηϊκίην· ἐπεί τε δὲ ἐπὶ τὸν Ἴστρον ἐξήλασε, ἀντιάσαν μιν οἱ Θρηϊκες. μελλόντων δὲ αὐτέων συνάπτειν, ἔπεμψε Σιτάλκης πρὸς τὸν Ὀκταμασάδην, λέγων τοιάδε, "Τί δεῖ ἡμέας ἀλλήλων περιημεκτέειν; εἰς μὲν μοὶ τῆς ἀδελφεῆς παῖς, ἔχεις δέ μου ἀδελφεόν· σύ τε μοι ἀπόδος τοῦτον, καὶ ἐγώ σοι τὸν σὸν Σκύλην παραδίδω μοι. στρατιὴ δὲ μήτε σὺ κινδυνεύσῃς, μήτ' ἐγώ. ταῦτα οἱ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπεκηρυκεύετο. ἦν γὰρ παρὰ τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεός, Σιτάλκεω, πεφευγὼς τοῦτον· ὁ δὲ Ὀκταμασάδης καταινέει ταῦτα.

tempus menſtruum aut amplius triverat, abſcedebat, induta ſibi Scythica ſtola. Idque ſæpenumero faciebat, extructis ſibi ædibus illic, & uxore illinc accepta. Sed quum foret ei male eventurum, ex LXXIX hac occaſione male evenit. 1 Affectanti ei Dionyſum Bacchanalem initiari, ac hoſtiam initiationis jamjam ſumpturo in manibus, oblatum eſt ingens oſtentum. Erant ei in urbe Boryſthenitarum circum ædes ſuas, (quarum paulo ante habui mentionem) magnas atque magnificas, è lapide candido ſphinges & grypes ſtantes. in has ædes deus fulmen jaculatus eſt, totæque deflagraverunt. Scyles nihilominus initiationem peragit. Enimvero Scythæ Græcis probro dant 2 bacchandi conſuetudinem, negantes eſſe credibile deum inveniſſe quo homines ad dementiam adigantur. Poſteaquam bacchanalibus ſacris initiatus eſt Scyles, quidam Boryſthenitarum Scythis indicium detulit, inquiens, Vos quidem Scythæ nos irridetis quod bacchanalia agamus, quodque nos deus occupet: at nunc demum hic veſtrum quoque regem occupavit. nam bacchanalia exercet à deo in dementiam actus. Quod ſi mihi non habetis fidem, ſequimini me, rem vobis oſtenſurum. Primores Scytharum hominem ſequuti ſunt: quos Boryſthenita ille deductus clanculum in turri collocavit. Ubi adfuit Scyles cum thiaſo, Scythæ eum bacchabundum conſpicati, rem ingentis calamitatis eſſe duxerunt: digreſſique, ea quæ viderant omni exercitui indicarunt. Poſt hæc LXXX ubi ad lares ſuos rediit Scyles, defecerunt ab eo Scythæ, delecto fratre ejus Octamaſade, ex filia Teris genito. 3 Scyles cognito quid de ſe haret, & quam ob cauſam, profugit in Thraciam. Id quum audiſſet Octamaſades, cum exercitu adverſus Thraciam contendit: cui ad Iſtrum progreſſo Thraces occurrerunt. Et quum conflicturi eſſent, Sitalces ad Octamaſadem miſit caduceatorem, cum his mandatis, Quid opus eſt inter nos tentare fortunam? Tu quidem ſororis meæ es filius, ſed habes germanum meum, quem ſi mihi reddideris, ego viciſſim Scylem tradam tibi. Ita neque tu, neque ego periclitabor exercitu. Erat enim apud Octamaſadem frater Sitalcis ab eo profugus. Hanc à Sitalce oblatam condicionem Octamaſades accepit,

157

1 Ei Dionyſi Bacchici ſacris initiari cupienti, & jamjam initiationis ritum aggreſſuro, oblat. 2 Agendi bacchanalia conſuetudinem, negantes rationi conſentaneum eſſe excogitare deum, qui homines ad inſaniam adigat. 3 Scyles quum ita ſe tractari videret, & cauſam ſciret. *Vel*, Quum videret ita in ſe conſuli.

reddi-

redditoque Sitalci fratre, eodemque avunculo ſuo, Scylem recepit fratrem. Et Sitalces quidem recepto fratre reduxit exercitum: Octamaſades autem eodem die caput Scyli dempſit. Adeo ſua inſtituta Scythæ obſervant: & iis qui externos ritus aſciſcunt, tales irrogant poLXXXI nas. ¶ Multitudinem autem Scytharum non potui exacte indagare, quum de ejus numero varia referentes audiam, & permultos illos, & rurſus paucos eſſe utique Scythas. Quantum autem ſub aſpectum meum venit: Eſt inter Boryſthenem & Hypanin flumina, locus nomine Exampæus: cujus etiam aliquanto antea habuimus mentionem, quum dicebam fontem in eo eſſe aquæ amaræ, Hypanin in quem fluit, impotabilem reddentis. Hoc in loco jacet ahenum ſexies tantum quantus crater qui eſt in oſtio Ponti, à Pauſania Cleombroti filio dedicatus. Quod ſiquis illum non inſpexit, hunc ei in modum declarabo: Sexcentarum eſt amphorarum facile capax, craſſitudine digitorum ſex. id aiunt indigenæ ex aculeis ſagittarum eſſe factum: regem enim ſuum, nomine Ariantem, quum numerum Scytharum ſcire vellet, juſſiſſe ſingulos Scythas conferre ſingulos ſagittarum aculeos, propoſita morte ei qui non ferret. Ita magnam vim collatam eſſe aculeorum: & ex his confectum ahenum illud placuiſſe ei pro monumento relinquere, & in hoc Exampæo dedicare. Hoc de multitudine Scy-
LXXXII tharum audiebam. Miracula autem hæc regio nulla habet, præter flumina cum multo maxima, tum numero plurima. Siquid tamen, præter flumina & magnitudinem campi exhibetur admiratione dignum, id dicetur: Veſtigium Herculis oſtendunt petræ impreſſum, virili veſtigio ſimile, bicubitali magnitudine, juxta fluvium Tyrem.
LXXXIII Et hoc ita ſe habet. ¶ REDEO ad eam quam ab initio inſtitueram orationem: Dario adverſus Scythas exercitum comparanti, dimiſſis nunciis ad imperandum, aliis ut peditatum, aliis ut claſſem præſtarent, aliis ut Boſphorum Thracium [1] jungerent: Artabanus, Hyſtaſpis filius, Darii frater, nolebat illum ullo pacto Scythis inferre bellum, commemorans Scytharum inopiam, utilia ſuadens: quum tamen non perſuaderet illi, deſtitit à diſſuadendo. Darius, ubi omnia ei in expedito fuere, copias eduxit

" ὀκδὲς ὃ τὸν ἑωυτῦ μήτρωα Σιτάλκεω, ἔλαβε τ' ἀδελφεὸν Σκύλλιν. ἢ Σιτάλκης μὲ ἀγαλαβὼν τ' ἀδελφεὸν, ἀπῆγε. Σκύλεω ὃ Ὀκταμασάδης αὐτῦ ταύτῃ ἀπέταμε τ' κεφαλήν. ὕτω μὲ ἐξεπέλλουσι τὰ σφέτερα νόμαια Σκύθαι, τοῖσι δὲ ἀλλοκτονμόοισι ξεινικὲς νόμες, τοιαῦτα ἐπιτίμια διδοῦσι. Πλῆθ. ὃ τὸ Σκυθέων ἐκ οἷός τε ἐγενόμεν ἀτρεκέως πυθέσθαι, ἀλλὰ ψευδόμενοι λόγες ἀκοῇ τῇ ἀριθμῷ ἤκουον. ἢ γὰ κέφαλαι πολλὲς εἶναι σφέας, ἢ ὀλίγες, ὡς Σκύθας ἔϊ). τοσόνδε μὴν τὰ ἀπεφαίνον μοι ἐς ὄψιν ἐς. μεταξὺ Βορυσθενέος τε ποταμῦ ἢ Ὑπάνιος. χῶρος. ἔνομα δ' ἔστ οἱ Ἐξαμπαῖος. τῦ ἢ " ὀλίγον τι πρότερον τύτων μνήμιον ἐποιεύμην, φάμενος. ἐν αὐτῷ κρήνην ὕδατος πικρῦ ἔϊ), ἀπ' ἧς τὸ ὕδωρ ἀποῤῥέον τ' Ὑπάνιν ἄπυτον ποιέει. ἐν τύτῳ τῷ χώρῳ κέεται χαλκήϊον, μεγάθεϊ ἐξαπλήσιον τῷ ὅπι τῷ στόμαπι τῷ Πόντυ κρητῆρος, τὸν Παυσανίης ὁ Κλεομβρότυ ἀνέθηκε. ὃς μὴ εἰδὼς κω τῦτον, ὧδε δηλώσω· ἑξακοσίας ἀμφορέας ἐνεστίας χωρέει τὸ ἐν Σκύθῃσι χαλκήϊον. πάχος ὃ τὸ Σκυθικὸν τῦτο χαλκήϊον ἕξι δακτύλων ἕξ. τῦτο ὦν ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι ἀπὸ ἀρδίων γεγενῆσθαι. βυλόμενον γὰ τ' σφέτερον βασιλέα, τῷ ἔνομα ἔϊ) Ἀριαντέν, τῦτον εἰδέναι τὸ πλῆθ. τῶν Σκυθέων, κελεύειν μιν πάντας Σκύθας ἄρδην ἥκειν μίλιν ἀπὸ τῦ οἴκε ἕκαστον· ὃς δ' ἂν μὴ κομίσῃ, δεκάτων ἀπείλεε. κομιδῇσί τε δὴ χρῆμα πολλῶν ἀρδίων, καὶ οἱ δόξαι ἐξ αὐτέων μνημόσυνον ποιήσαντι λιπέσθαι. ἐκ τεσσέων δὴ μιν τὸ χαλκήϊον ποιῆσαι τῦτο, ἢ ἀναθεῖναι ἐς τ' Ἐξαμπαῖον τῦτον. ταῦτα δὴ ὡς ἐπὶ τῷ πλήθ. τ' Σκυθέων ἤκουον. Θωϋμάσια δ' ἡ χώρη αὕτη ἐκ ἔχει, χωρὶς ἢ ὅτι ποταμός τε πολλῷ μεγίστυς, ἢ ἀριθμὸν πλείστυς. ὁ δὲ ἀποθωϋμάσαι ἄξιον, πάρεξ τῶν ποταμῶν, ἢ τῦ μεγάθεος τῦ πεδίυ, παρέχεται, εἰρήσεται. ἴχνος Ἡρακλέος φαίνεσι ἐν πέτρῃ σέον, τὸ ἔοικε μὲ βήματι ἀνδρὸς, ἔστι δὲ τὸ μέγαθος δίπηχυ, ὡδὰ τὸν Τύρλιν ποταμόν. τῦτο μὲν νυν τοιῦτό ἐς. Ἀναβήσομαι ὃ ἐς τὸν καὶ' ἀρχὰς ἤια λέξων λόγον. ἐπιστάμενος Δαρεῖον ὅτι τὲς Σκύθας, ἢ ὑπεμνησθεὶς ἀγγέλυς ὑπιόντας τοῖσι μὲ πεζὸν στρατὸν, τοῖσι δὲ νέας παρέχειν, τοῖσι ὃ ζεύγνυσθαι τὸν Θρηϊκιον Βόσπορον· Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, ἀδελφεὸς ἐὼν Δαρείυ, ἔχρηζε μηδαμῶς αὐτὸν στρατηλατεῖν ὅπι Σκύθας ποιέεσθαι, καταλέγων τὴν Σκυθέων τὴν ἀπορίην. ἀλλ', ἐπειδὴ οἱ πὰ πάντα παρεσκεύαστο, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν

1 *id eſt, Pontibus conſternerent.*

ἐκ Σέσων.

ὐκ Σέσων. Ἐνθαῦτα τῷ Περσέων Οἰόβαζος ἐδεήθη Δαρείου, τριῶν ἐόντων οἱ παίδων, καὶ πάντων στρατευομένων, ἕνα αὐτῷ καταλειφθῆναι. ὁ δέ οἱ ἔφη, ὡς φίλῳ ἐόντι, καὶ μετρίων δεομένῳ, πάντας τοὺς παῖδας χαλεύσειν. ὁ μὲν δὴ Οἰόβαζος ὡδὶ χαρεὶς ἦν, ἐλπίζων τοὺς ἑωυτοῦ στρατηίης ἀπολελύσθαι· ὁ δὲ κελεύει τοὺς ὅσοι τυτθίων ἐπεστεῶτας, ἀποκτεῖναι πάντας τοὺς Οἰοβάζου παῖδας. καὶ ὕπῃ μὲν ἀποσφαγέντες, αὐτοῦ ταύτῃ ἐλίποντο· Δαρεῖος δὲ ἐπείτε προβούλῳ ἐκ Σέσων ἀπίκετο τῆς Καλχηδονίης ὅθι τὸν Βόσπορον, ἵνα ἔζευκτο ἡ γέφυρα, ἀνθεῦτον ἐσβὰς ἐς νέα, ἔπλεε ὅθι τὰς Κυανέας καλεομένας, τὰς πρότερον πλαγκτὰς Ἕλληνες φασὶ εἶναι. ἐζόμενος δὲ ὅθι τοῦ ἱροῦ, ἐνθεῦτεν τὸν Πόντον εἶδε· τὸ δὴ πάντων ἐστὶ θωμαστότατον. πελαγέων γὰρ ἁπάντων πεφυκε διαφερόντως· τοῦτο μέν, μῆκος εἰσὶ σταδίων ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι· τοῦτο δέ, τῇ εὐρύτατός ἐστι, σταδίων δισχιλίων καὶ τριχιλίων. τούτου τοῦ πελάγεος τὸ στόμα, ἔστι εὖρος ὅσον σταδίων μῆκος. ἡ δὲ στόμα καλέεται, ὁ αὐχήν, τὸ δὴ Βόσπορος κέκληται, κατ' ὃ δὴ ἔζευκτο ἡ γέφυρα, ὅθι σταδίους εἴκοσι, καὶ ἑκατὸν ὀργυιάς. τείνει δ' ἐς τὴν Προποντίδα ὁ Βόσπορος ἡ δὲ Προποντὶς, ἥτις εὖρος μέν, σταδίων πεντακοσίων, μῆκος δὲ πεντακοσίων καὶ χιλίων, καταδιδοῖ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐόντα στεινότητι μὲν ἑπτὰ σταδίους, μήκεος δὲ πεντακοσίους. ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσμα πελάγεος τὸ δὴ Αἰγαῖον καλέεται. Μεμέτρηται δὲ καὶ τοῦτα ὧδε· νηῒ ὅτι μάλιστα καὶ κατανύει ἐν μακρῇ ἡμέρῃ ὀργυιέων ἑπτακισμυρίων, νυκτὸς δὲ, ἑξακισμυρίων. ἥδη ὦν ἐς μὲν Φάσιν ἀπὸ τοῦ στόματος, (τοῦτο γὰρ ὄψις τοῦ Πόντου μακρότατον) ἡμερέων ἑνέα πλόος ἐστὶ, καὶ νυκτέων ὀκτώ· αὗται, ἑνδεκα μυριάδες καὶ ἑκατὸν ὀργυιέων γίνονται. ἐκ δὲ τῶν ὀργυιέων τυτθίων, σταδίοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι εἰσι. ἐς δὲ Θεμίσκυραν τὴν ὅθι Θερμώδοντι ποταμῷ ἐκ τῆς Ἰονίης, (καὶ τοῦτο γὰρ ὄψις τοῦ Πόντου εὐρύτατον) τριῶν τε ἡμερέων καὶ δύο νυκτέων πλόος. αὗται δὲ, τρεῖς καὶ τεσσερεσκαίδεκα μυριάδες ὀργυιέων γίνονται, σταδίοι δὲ, τεσσερεσκαίδεκα καὶ τριχίλιοι. ὁ μὲν νυν Πόντος οὗτός τε καὶ Βόσπορός τε καὶ Ἑλλήσποντός ὕτω τοι μεμετρέαται, καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πεφύκασι. παρέχεται δὲ καὶ λίμνην ὁ Πόντος οὗτος ἐκδιδοῦσαν ἐς ἑωυτὸν, ἐὸ πολλῷ τεῳ ἐλάσσω ἑωυτοῦ. ἡ Μαιῆτις τε καλέεται, καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου. Ὁ δὲ Δαρεῖος, ὡς ἐθηήσατο τὸν Πόντον, ἔπλεε ὀπίσω ὅθι τὴν γέφυραν, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μανδροκλέης Σάμιος. θηησά-

ex urbe Susis. Ibi eum OEbazus quidem Persa, cui tres filii erant, omnes in militiam euntes, obsecrabat ut unum sibi ex illis relinqueret. Cui Darius tanquam amico 1 & modesta obsecranti, respondit se omnes ejus liberos relicturum. Eo responso OEbazus magnopere lætabatur, sperans liberos suos missionem habere militiæ. At ille 2 præpositos filiis OEbazi, jussit ut omnes eos interimerent. Ita filii OEbazi, obtruncati, illic sunt relicti. Darius Susis movens, pervenit ad Bosphorum Chalcedonis, ubi pons junctus erat. Illic conscensa navi, transmisit in insulas nomine Cyaneas, quas Græci prius errabundas fuisse aiunt. Ibi sedens in templo subjiciebat oculis Pontum, rem spectaculo dignam. nam inter omnia maria est maxime admirabile. Cujus longitudo est undecim millium ac centum stadiorum: latitudo (qua latissimum est) trium millium ducentorum. Hujus pelagi os latitudinis est quatuor stadiorum: longitudo oris (quod est collum) quæ Bosphorus dicitur, ubi pons connectebatur, circiter centum viginti stadia, ad Propontidem usque pertingens. Propontis autem quingentorum stadiorum est, mille & quadringentorum longitudinis, influens in Hellespontum. Ipse Hellespontus, ubi angustissimus, stadiis septem quadringentis longus, intrans pelagi vastitatem quod Ægæum vocatur. Hæc autem ita dimensa sunt. Navis fere meat omnino septuaginta millia passuum longo die, nocte vero sexaginta millia. Itaque è faucibus Ponti ad Phasin (hoc est enim Ponti longissimum) novem dierum est navigatio, & octo noctium, quæ fiunt mille centum ac decem millia passuum, hoc est stadiorum undecim millia ac centum. E Scythica autem ad Themiscyram, quæ est super flumen Thermodontem (hîc nanque Ponti latissimum est) trium dierum duarumque noctium est navigatio, quæ sunt passuum trecenta ac tria millia, stadiorum vero tria millia & trecenta. Hunc igitur in modum Pontus ac Bosphorus & Hellespontus à me dimensa sunt, & secundum ea quæ dixi, situm habent. Quinetiam pontus hic paludem habet influentem in se non multo quam ipse est minorem, quæ 3 Mæotis appellatur, & mater Ponti. Darius, ubi Pontum contemplatus est, renavigavit ab pontem, cujus architectus extitit Mandrocles Samius. Contempla-

LXXXIV LXXXV LXXXVI LXXXVII

1 Et non nimia petenti. *Vel*, Rem non nimis magnam. 2 *Vel potius*, Eos quorum id officium erat jussit. 3 Mæetis

tus item Bosphorum, duos super eum cippos erexit è candido lapide, literis incisis, in unum quidem Assyriis, in alterum vero Græcis, 1 omnes gentes quas secum ducebat. Ducebat autem omnes gentes quibus imperabat, continentes numero septingenta millia hominum cum equitatu, præter classem, quæ constabat è navibus sexcentis. His postea cippis Byzantii in urbem suam translatis usi sunt ad aram Dianæ Orthosiæ, præter unum lapidem, qui apud Bacchi delubrum in eadem urbe relictus est literis Assyriis oppletus. Cæterum Bosphori locus quem rex Darius ponte commisit, conjectanti mihi videtur medius inter Byzantium & templum quod supra fauces

LXXXVIII est. Post hæc Darius ponte sublicio delectatus, authorem ejus Mandroclem Samium donavit 2 decuplo. Ex ejus primitiis Mandrocles pictis animalibus commissionem Bosphori & regem Darium in Medico solio sedentem, ac suas copias traducentem, effinxit, eamque picturam templo Junonis dedicavit, cum hac inscriptione,

Qui rate piscosum conjunxit Bosphoron, implens
Darii regis vota, jubentis opus,
Junoni Mandrocles hæc monumenta dicavit,
Esset honor Samiis unde, corona sibi.

Hæc igitur monumenta extiterunt ejus

LXXXIX qui pontem compegit. Quem ubi remuneratus est Darius, transmisit in Europam, jussis Ionibus navigare in Pontum usque ad Istrum, atque ubi eo pervenissent, se illic præstolari, fluvium ponte jungentes. Ducebant enim classem Iones & Æolos & Hellespontii. Hi prætervecti Cyaneas, recta ad Istrum navigarunt, subvectique duorum dierum itinere à mari ad fauces fluminis, ubi in diversa scinditur, illud ponte jungunt. Darius, transmisso per ratem Bosphoro, faciebat per Thraciam iter, & quum ad fontes Teari amnis perventum esset, triduo hîc habuit stativa. Tearus fertur ab accolis omnium amnium esse optimus cum ad alios morbos, tum ad scabiem curandam vel hominum vel equorum. Ejus enim fontes duodequadraginta sunt, ex eadem petra manantes, partim frigidi, partim calidi. Ad hos tantundem viæ est à Junonis templo ejus urbis quæ juxta Perinthum est, & Apolloniæ quæ est in Ponto Euxino, duorum dierum utraque

μμος ὁ καὶ τὸ Βόσπορον, στήλας ἔστησε δύο ἐπ' αὐτῷ, λίθου λευκοῦ, ἐπὶ λαμῶν γεγραμμένας, ἐς μὲν τὸ ἕτερον, Ἀσσυρίοις· ἐς ὃ τὸ, Ἑλλησι καὶ, ἔθνεα πάντα ὅσα περ ἦρχε. ἦγε δὲ πάντα τὰ ἔθνεα ἀπὸ τῶν μυριάδες ἑξηκοντήκοντα σὺν ἱππεῦσι· νέες δὲ ἑξακόσιαι συνελέχθησαν. τῆσι μέν νυν στήλῃσι ταύτῃσι Βυζάντιοι, κομίσαντες ἐς τὴν πόλιν, ὕστερον τούτων ἐχρήσαντο πρὸς τὸν βωμὸν τῆς Ὀρθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἑνὸς λίθου. οὗτος δὲ καταλειφθεὶς ἐστὶ ἐν τῷ Διονύσου τῷ νῦν ἐν Βυζαντίῳ, γεγραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. τὸ δὲ Βοσπόρου τὸ χῶρος, τὸ ἔζευξε βασιλεὺς Δαρεῖος, ὡς ἐμοὶ δοκέει συμβαλλομένῳ, " μέσον ἐστὶ Βυζαντίου τε καὶ τοῦ ἱροῦ. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα ἥσθεὶς τῇ γεφύρῃ, τὰ ἀρχιτεκτόνα αὐτῆς Μανδροκλέα τὸν Σάμιον ἐδωρήσατο " παισὶ δέκα· ἀπ' ὧν δὴ Μανδροκλέης ἀπαρχὴν ζωαγραφήσας πᾶσαν τὴν ζεῦξιν τοῦ Βοσπόρου, καὶ βασιλέα τε Δαρεῖον ἐν προεδρείῃ κατήμενον, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα γραψάμενος, ἀνέθηκε ἐς τὸ Ἡραῖον, ἐπιγράψας τάδε,

Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε
Μανδροκλέης Ἥρῃ μνημόσυνον σοφίης·
Αὐτῷ μὲν στέφανον περιθεὶς, Σαμίοισι δὲ κῦδος·
Δαρείου βασιλέος ἐκτελέσας κρῆνν.

ταῦτα μὲν νυν τοῦ ζεύξαντος τὴν γέφυραν μνημόσυνα ἐγένετο. Δαρεῖος δὲ ὁ δωρησάμενος Μανδροκλέα, διέβαινε ἐς τὴν Εὐρώπην, τοῖσι Ἴωσι πρὸς ναυτέλας πλέειν ἐς τὸν Πόντον, μέχρι Ἴστρου ποταμοῦ· ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὸν Ἴστρον, κατθοῦται αὐτὸν περαιμένειν, ζευγνύντας τὸν ποταμόν. τὸ δὲ δὴ ναυτικὸν ἦγον Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Ἑλλησποντιοι. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς τὰς Κυανέας διεκπλώσας, ἔπλεε ἰθὺ τοῦ Ἴστρου· ἀναπλώσας δὲ ἀνὰ τὸν ποταμὸν δυῶν ἡμερέων πλοῦν ἀπὸ θαλάσσης, τοῦ ποταμοῦ τὸν αὐχένα, ὅκου διχάζεται τὰ στόματα τοῦ Ἴστρου, ἔζευγνυε. Δαρεῖος δὲ, ὡς διέβη τὸν Βόσπορον καὶ τὸν ζεῦγλα, ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρηίκης. ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τὰς πηγὰς τοῦ Τέαρος ποταμοῦ τὰς πηγάς, ἐστρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς. Ὁ δὲ Τέαρος λέγεται ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων εἶναι ποταμῶν ἄριστος, τά τε ἄλλα ἐς ἄκεσιν φέροντα, καὶ δὴ καὶ ἀνθρώποισι καὶ ἵπποισι ψώρῃσι

ἀκέσασθαι. εἰσὶ γὰρ τούτου αἱ πηγαὶ δυῶν δέουσαι τεσσερήκοντα, ἐκ πέτρης τῆς αὐτῆς ῥέουσαι· καὶ αἱ μὲν αὐτέων, εἰσὶ ψυχραί· αἱ δὲ, θερμαί. ὁδὸς δ' ἐστὶ αὐτόθι ἴση ἐξ Ἡραίου τε πόλιος τῆς ἐπὶ Περίνθῳ, καὶ ἐξ Ἀπολλωνίης τῆς ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ, δυῶν ἡμερέων ἑκατέρη.

1 *Indicantibus omnes* g. *Hæc aut aliud hujusmodi participium subaudiendum videtur.* 2 *Hic mendosus est Græcus textus.*

ἐκδιδοῖ ὁ Τέαρος οὗτος ἐς τὸν Κοντάδεσδον πόταμον· ὁ δὲ Κοντάδεσδος, ἐς τὸν Ἀγριάνιν· ὁ δὲ Ἀγριάνης, ἐς τὸν Ἕβρον· ὁ δέ, ἐς θάλασσαν τὴν παρ' Αἶνον πόλιν. Ἐπὶ τούτων δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρεῖος, ὡς ἐς γαυτιπεδώσατο, ἡσθεὶς τῷ ποταμῷ, στῆλον ἔστησε καὶ ἐνθαῦτα γράμματα ἐγγράψας, λέγοντα τάδε, ΤΕΑΡΟΣ ΠΟΤΑΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙ· ΥΔΩΡ ΑΡΙΣΤΟΝ ΤΕ ΚΑΙ· ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΠΑΝΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ. ΚΑΙ· ΕΠ' ΑΥΤΑΣ ΑΠΙΚΕΤΟ, ΕΛΑΥΝΩΝ ΕΠΙ· ΣΚΥΘΑΣ ΣΤΡΑΤΟΝ, ΑΝΗΡ ΑΡΙΣΤΟΣ ΤΕ ΚΑΙ· ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ ΠΑΝΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ, ΔΑΡΕΙΟΣ Ὁ ΥΣΤΑΣΠΕΟΣ, ΠΕΡΣΕΩΝ ΤΕ ΚΑΙ· ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. ταῦτα δὴ ἐνθαῦτα ἐγράφη. Δαρεῖος δὲ ἐνθεῦτεν ὁρμηθείς, ἀπίκετο ἐς ἄλλον ποταμὸν τῷ οὔνομα Ἀρτισκός ἐστι, ὃς δὴ διὰ Ὀδρυσέων ῥέει. ὅτε δὴ τούτων τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ἐποίησε τοιόνδε· ἀποδέξας χωρίον τῇ στρατιῇ, ἐκέλευε πάντα ἄνδρα λίθον ἕνα παρεξιόντα, τιθέναι ἐς τὸ ἀποδεδεγμένον τοῦτο χωρίον· ὡς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέλεσε, ἐνθαῦτα κολωνοὶ μεγάλοι ἦσαν λίθων καταλιπών, ἀπήλαυνε τὴν στρατιήν. Πρὶν δὲ ἀπικέσθαι τὸν Ἴστρον, πρώτους αἱρέει Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας. οἱ μὲν δὴ τὸν Σαλμυδησσὸν ἔχοντες Θρῆικες, καὶ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ Μεσαμβρίης πόλιος οἰκημένοι, καλεύμενοι δὲ Κυρμιανοί, καὶ Μυψαῖοι, ἄμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρέδοσαν Δαρείῳ. οἱ δὲ Γέται, πρὸς ἀγνωμοσύνῃ τετραμμένοι, αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηίκων ἐόντες ἀνδρειότατοι καὶ δικαιότατοι. Ἀθανατίζουσι δὲ τόνδε τὸν τρόπον· ἤτε ἀποθνήσκειν ἐωυτοὺς νομίζουσι, ἱέναί τε τὸν ἀπελλύμενον παρὰ Ζάμολξιν. οἱ δὲ αὐτέων τὸν αὐτὸν τοῦτον νομίζουσι Γεβελείζιν. Διὰ πεντετηρίδος δὲ τὸν πάλῳ λαχόντα αἰεὶ σφέων αὐτέων ἀποπέμπουσι ἄγγελον τῷδε τὸν Ζάμολξιν, ἐντελλόμενοι τῷδε ἂν ἔκαστοτε δέωνται. πέμπουσι δὲ ὧδε· οἱ μὲν αὐτέων ταχθέντες, ἀκόντια τρία ἔχουσι· ἄλλοι δὲ διαλαβόντες τὸν ἀποπεμπόμενον τῷδε τὸν Ζάμολξιν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀνακινήσαντες αὐτὸν μετέωρον, ῥίπτουσι ἐς τὰς λόγχας. ἢν μὲν δὴ ἀποθάνῃ ἀναπαρείς, τοῖσι δὲ ἵλεως ὁ θεὸς δοκέει εἶναι· ἢν δὲ μὴ ἀποθάνῃ, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φάμενοι μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι. αἰτιησάμενοι δὲ τοῦτον, ἄλλον ἀποπέμπουσι· ἐτίλλονται δὲ ἔτι ζώοντι. ἔστι δὲ οἱ αὐτοὶ Θρῆικες καὶ πρὸς βροντήν τε καὶ ἀστραπὴν τοξεύοντες ἄνω πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἀπειλέουσι τῷ θεῷ,

χῶρον

Ister Ptolemæo dictus, l. 3. c. 3. p. 13. p. 88. Edit. Basil.

Ζάμολξιν δαίμονα. Ζάλμοξιν. ἔτω καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς.

Fluit autem Tearus hic in flumen Contadesdum, Contadesdus in Agrianem, Agrianes in Hebrum, Hebrus in mare juxta urbem Ænum. Ad hunc igitur XCI amnem quum perveniſſet Darius, caſtraque poſuiſſet, oblectatus amne, cippum erexit, his literis inſcriptum, TEARI AMNIS 1 CAPITA OPTIMAM AQUAM ATQUE PULCHERRIMAM CUNCTORUM AMNIUM 2 CONTINENT, ET AD EA PERVENIT, EXERCITUM DUCENS ADVERSUS SCYTHAS, VIR OPTIMUS ATQUE PULCHERRIMUS CUNCTORUM HOMINUM, DARIUS HYSTASPIS FILIUS, PERSARUM CUNCTÆQUE CONTINENTIS REX. Hæc ſunt illic inſcripta. Darius hinc movens venit ad alium amnem XCII nomine Artiſcum, qui per Odryſas fluit: quo ubi perventum, ita agendum ſibi putavit: Oſtenſo certo loco copiis ſuis, juſſit illic ſingulos quoſque prætereuntes ponere ſingulos lapides. Id quum omnis exercitus feciſſet, grandes acervi lapidum effecti ſunt: quibus relictis, Darius illinc movit. ¶ Sed priuſquam ad XCIII Iſtrum perveniret, primos ſubegit Getas, 3 qui immortales agunt. Nam Thraces qui Salmydeſſum, quique ſupra Apolloniam & Meſambriam urbem incolunt, & qui Cyrmianæ & Mypſæi vocantur, ſine pugna ſeſe Dario dediderunt. Getæ vero per imperitiam reſiſtentes, in ſervitutem redacti ſunt, quum ſint fortiſſimi Thracum atque juſtiſſimi. Im- XCIV mortales autem agunt hoc modo: Mori ſe non putant, ſed eum qui defunctus eſt, meare ad Zamolxin *dæmonem*, quem nonnulli eorum opinantur eundem eſſe Gebeleizin. 4 Ad hunc mittunt aſſidue cum navi quinque remigum nuncium quempiam, ex ſeipſis ſorte delectum, præcipientes ea quibus ſemper indigent. eumque ita mittunt: Quibuſdam eorum datur negocium ut tria jacula teneant: aliis, ut comprehenſis ejus qui ad Zamolxin mittitur, manibus pedibuſque, hominem agitantes in ſublime, jactent ad jacula. Qui ſi impræſentiarum extinguitur, propitium ſibi deum arbitrantur: ſin minus, ipſum nuncium inſimulant, aſſeverantes malum illum eſſe virum. Hoc inſimulato, alium mittunt, dantes adhuc viventi mandata. Iidem Thraces, dum tonat fulguratque, in cœlum ſagittas excutiunt, deo minitantes

1 *Sic vocare videtur ejus fontes quos eſſe dixit duodequadraginta.* 2 PRÆBENT, 3 Ἀθανατίζοντας, *id eſt, ad verbum, Immortalizantes: quod ſtatim poſt ab ipſo autore exponitur.* 4 Semper autem ſolent quinto quoque anno quempiam è ſuorum numero ſorte delectum, nuncium illi mittere, mandata ei dantes de eis quæ ſibi opus ſint.

quod

quod nullum alium præter ſuum eſſe ar-
CXV bitrantur. Verum (ut ego à Græciis ac-
cepi, Helleſpontum & Pontum incolen-
tibus) Zamolxis hic, homo fuit, Samique
ſervitutem ſervivit Pythagoræ Mneſarchi
filio. Illinc nactus libertatem, quum
multum pecuniæ comparaſſet, in patri-
am rediit. qui quum animadverteret
Thraces male viventes & inſcite, ipſe
edoctus Ionicum vivendi genus & mo-
res liberaliores quam Thracum, ut qui
10 converſatus eſſet cum Græcis, 1 cumque
Pythagora non infirmiſſimo inter Græ-
cos ſophiſta, domicilium extruxit in
quod primos quoſque popularium in
convivium accipiebat, & inter convi-
vandum docebat, neque ſe neque ſuos
convivas, 2 neque illos qui illic aſſidue
gignerentur, interire: ſed in eum lo-
cum ire ubi ſuperſtites omnium bono-
rum compotes eſſent. Dum ea quæ com-
memorata ſunt ageret atque diceret in-
terim ſubterraneum ædificium ſtruc-
20 bat. Quo prorſus abſoluto, è Thracum
conſpectu ſe ſubducit, deſcendens in
illud ſubterraneum ædificium. ubi cir-
citer triennium egit, deſiderantibus eum
Thracibus, ac deflentibus tanquam mor-
tuum. quarto anno ſe eiſdem in conſpe-
ctum dedit. atque ita credibilia ſunt ef-
fecta quæ illis expoſuerat. Hæc Zamol-
xin aiunt feciſſe. Cujus ſubterraneo æ-
dificio neque fidem detraho, neque val-
XCVI de credo, ſed multis eum ante Pytha-
30 goram annis extitiſſe arbitror. Verum ſi-
ve Zamolxis fuerit homo quiſpiam, ſi-
ve ſit dæmon Getarum indigena, vale-
at. Getæ hoc ritu utentes, ubi à Perſis
ſubacti fuerunt, cæterum ſunt exercitum
ſequuti. Darius ubi ad Iſtrum pervenit,
XCVII & una pedeſtres copiæ, cunctique flumen
tranſmiſerunt, tunc vero juſſit Iones,
poſtquam ratem ſolviſſent, ſequi ſe pede-
ſtri itinere cum nauticis copiis. Qui quum
3 ratem ſoluturi eſſent & imperata factu-
ri, Coes Erxandri filius, Mitylenæo-
rum dux, ita apud Darium verba facit,
ſciſcitatus antea nunquid ei gratum foret
4 audire ſententiam dicere volentis:
Quum adverſus eam terram rex facias
expeditionem, in qua fertur nihil arari,
nullas urbes coli, finito nunc pontem hoc
loci ſtare, relictis ad ejus tutelam cuſtodi-
bus iis qui eum contexuerunt: per quem
ſive ex ſententia rem geremus, Scythis
inventis, ſive illos invenire nequibimus,

ἕνδεκα ἄλλων θεῶν νομίζοντες εἶναι μὴ τὸν
σφέτερον. Ὡς δὲ ἐγὼ πυνθάνομαι τὸν
Ἑλλήσποντον τὸν οἰκεόντων Ἑλλήνων καὶ Πόν-
του, τὸν Ζάμολξιν τοῦτον ἐόντα ἄνθρωπον,
δουλεῦσαι ἐν Σάμῳ· δουλεῦσαι δὲ Πυθα-
γόρῃ τῷ Μνησάρχου. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμώμενον
ἐλθεῖν, "χρήματα πλήσαντα" συχνά. κλίμα-
κλησάμενον δὲ, ἀπελθεῖν ἐς τὠυτῷ ἔθνος. ἅτε τα
δὲ μεγά-
δὲ καταβιόντων τε ἐόντων τὸν Θρήικων καὶ ὑπανα- λω.
φρονεστέρων, τὸν Ζάμολξιν τοῦτον δόξαντα
δίαιτόν τε Ἰάδα, καὶ ἤθεα βαθύτερα ἢ
κατὰ Θρῆικας (οἷα Ἕλλησί τε ὁμιλήσαντα, καὶ
Ἑλλήνων τῷ σοφιστῇ Πυθα-
γόρῃ) καταασκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, ἐς τὸν
πανδοκεύοντα τῶν ἀστῶν τοὺς πρώτους, καὶ συν- 160
έοντα, ἀναδιδάσκειν ὡς οὔτε αὐτὸς, οὔτε οἱ
συμπόται αὐτοῦ, οὔτε οἱ ἐκ τούτων αἰεὶ γινό-
μενοι ἀποθανέονται, ἀλλ' ἥξουσι ἐς χῶρον
τοῦτον ἵνα ἀεὶ εὐδαιμονέοντες ἕξουσι τὰ πάντα
ἀγαθά· ἐν ᾧ δὲ ἐποίεε τὰ καταλεχθέντα,
καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ καταγαιον οἴκη-
μα ἐποιέετο· ὡς δέ οἱ παντελέως εἶχε τὸ
οἴκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηίκων ἠφανίσθη· κα-
ταβὰς δὲ κάτω ἐς τὸ κατάγαιον οἴκημα,
διαιτᾶτο ἐπ' ἔτεα τέσσερα· οἱ δέ μιν ἐπόθεόν
τε καὶ ἐπένθεον ὡς τεθνεῶτα. τετάρτῳ
δὲ ἔτεϊ ἐφάνη τοῖσι Θρήιξι, καὶ οὕτω πειθανά
σφι ἐγένετο τὰ ἔλεγε ὁ Ζάμολξις. ταῦτα
φασὶ μὲν ποιῆσαι. Ἐγὼ δὲ οὔτε μὲν τούτῳ καὶ
τῷ καταγαίῳ οἰκήματι θῶμα ἔθηκα, οὔτε
πάνυ λίην δοκέω δεκτὸν πολλοῖσι ἔτεσι πρό-
τερον τὸν Ζάμολξιν τοῦτον γενέσθαι Πυθαγό-
ρεω. εἴτε δὲ ἐγένετό τις Ζάμολξις ἄνθρω-
πος, εἴτε καὶ ἔστι δαίμων τις Γέτῃσι τούτοισι ἔπι-
χώριος, χαιρέτω. ἕτοιμοι μὲν δὴ τέρπω τοιούτῳ
χρεώμενοι, ὡς ἐχειρώθησαν ὑπὸ Δαρείου
καὶ Περσέων, εἵποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ.
Δαρείου δὲ, ὡς ἀπίκετο καὶ ὁ πρῶτος ἀμὰ αὐτῷ
στρατὸς ὅδε τὸν Ἴστρον, ἐνθαῦτα θω-
σάντων πάντων, Δαρεῖος ἐκέλευσε τοὺς Ἴωνας
τὸν σανίδιον λύσαντας, ἕπεσθαι κατ' ἤπειρον
ἑωυτῷ, καὶ τὰ ἐκ τῶν νεῶν στρατόν. μελλόντων δὲ
τῶν Ἰώνων λύειν, καὶ ποιέειν τὰ κελευόμενα, Κώ-
ης, ὁ Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἐὼν Μιτυλη- Ἐξάν-
ναίων, ἔλεξε Δαρείῳ τάδε, πυθόμενος πρότε- δρου.
ρον εἰ οἱ φίλον εἴη γνώμῃ ἀποδέξασθαι τῇσι
παρεούσῃσι βουλομένῳ ἀποδείκνυσθαι, Ὦ βασιλεῦ, "
ἐπὶ γῆν τε μέλλεις στρατεύεσθαι, τῆς ἔτε "
ἀρηρομένον φανήσεται ἐόν, ἔτε πόλις οἰκε- "
ομένη. σὺ νῦν μεφύρισον ταῦτα ἔα κατὰ χώ- "
ρους ἑσάναι, φυλάκους ἀυτῆς λιπὼν τούτους οἵπερ μιν ἔζωσαν. καὶ ὦν τε κατὰ νόον πρή- "
ξωμεν δεόντες Σκύθας, "ἔστι ἀποδεῖναι ἡμῖν· ὦν τε καὶ μὴ σφέας εὑρεῖν δυνάμενοι, ἔστι

1 Et quidem cum Pythagora philoſophorum non infimo. 2 Nec eos qui ex ipſis in omne tempus naſcerentur, interituros. ſed in eum locum venturos ubi &c. 3 Pontem *vocat ſtatim poſt.* 4 Admittere ſententiam, *vel, conſilium*, ab eo qui proponere vellet. *Id eſt, Aurem præbere conſiliis.*

" ἦγε ἄπιθι. ἡμῖν ἀσφαλὴς ἔσῃ· ἢν δὲ ἔδ εισά
" κω μὴ ἐόντα δέομαι ὑπὸ Σκυθέων μάχης
" ἀλλὰ μᾶλλον μὴ ὑπ' ἀνιάμενοι σφέας εὑ-
" ρεῖν, πάντα μέν τι ἀλώμενοι. καὶ τάδε λέ-
" γειν φαίη τις ἄν με ἑωυτοῦ εἵνεκεν, ὡς κατα-
" μένω· ἐγὼ δὲ γνώμῃ σῇ τε εὑρίσκον ἀεί-
" ζω σοι βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω αὐτὸς
" μηδέτι ἧσσαι τοι, καὶ ἐκ ἂν λειφθείην.
κάρτα τε ἥδη τῇ γνώμῃ Δαρεῖος, καί μιν
" ἠμείψατο τοῖσδε, Ξεῖνε Λέσβιε, σωτῆρος 10
" ἐμεῦ ὀπίσω ἐς οἶκον τὸν ἐμὸν, ἐπιφανὴς
" μοι πάντως, ἵνα σε αἰ ἢ χρῃσῆς συμβολῇς
χρῃσοῖσι ἐρδοισι ἀμείψωμαι. Ταῦτα εἶπας,
καὶ ἀπάψας ἄμματα ἐξήκοντα ἐν ἱμάντι, κα-
λέσας ἐς λόγους τοὺς Ἰώνων τυράννους, ἔλεγε
" τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώ-
" μη ἀποδεχθεῖσα ἐς τὴν ἤφυσαν, μετείσθω
" μοι. ἔχοντες δὲ τὸν ἱμάντα τόνδε, ποιέετε
" τάδε· ἐπεάν με ἴδητε πρὸς τοῖσι πορευόμενον
" ὅπῃ Σκύθας, ἀπὸ τούτου ἀρξάμενοι τῶν χεό- 20
" νου, λύετε ἄμμα ἓν ἑκάστης ἡμέρης· ἐν δὲ
" ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ παρέω, ἀλλὰ
" διεξέλθωσιν ὑμῖν αἱ ἡμέραι τῶν ἀμμάτων,
" ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέρην αὐτέων. μά-
" χεσθαι δὲ τότε, ἐπεί τε ὕστω μετίδοξε, φυ-
" λάσσετε δὲ χρέων, πᾶσαν προθυμίην σω-
" τηρίης τε καὶ φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦ-
τα δὲ ποιεῦντες, ἐμοὶ μεγάλως χαριεῖσθε.
Δαρεῖος μὲν ταῦτα εἰπὰς ἐς τὸ πρόσω ἐπε-
είγετο. Τῆς δὲ Σκυθικῆς γῆς ἡ Ὀρικὴν τὸ 30
ἐς θάλασσαν πρόκειται κόλπου ἀρχομένη
τῆς γῆς ταύτης, ἡ Σκυθικὴ τε ἐκδέκεται,
καὶ ὁ Ἴστρος ἐκδιδοῖ ἐς αὐτὴν, πρὸς βορέην
ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένος. τὸ δὲ ἀπὸ
Ἴστρου ἔρχομαι σημανέων, τὸ πρὸς θάλα-
σσαν αὐτῆς Σκυθικῆς χώρης ἐς μέτρησιν
ἀπὸ Ἴστρου. αὕτη ἤδη ἀρχαίη Σκυθὶς ἔσχε
πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον κα-
τήκουσα, μέχρι πόλιος καλεομένης Καρκινί-
τιδος. τὸ μὲν ἀπὸ ταύτης, ἡ μὲν ἔτι θάλα- 40
σσαν τὴν αὐτὴν φέρουσαν, ἔχουσαν ὀρεινήν τε
χώρην καὶ περικαμπίην τὸ ἐς Πόντον, " νέ-
μεται τὸ Ταυρικὸν ἔθνος, μέχρι Χερσονή-
σου τῆς τρηχέης καλεομένης. αὕτη δὲ ἐς θά-
λασσαν τὴν πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον κατή-
161 κει. ἔστι δὲ τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρεα τὰ
ὕρων ἐς θάλασσαν φέροντα, τήν τε πρὸς
μεσαμβρίην, καὶ τὰ πρὸς ἠῶ, κατάπερ τῆς
Ἀττικῆς χώρης. καὶ ὧδε πλόσια ταύτη καὶ οἱ
Ταῦροι νέμονται τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰ τῆς 50
Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νε-
μοίατο τὸν γυνὸν τὰ Σουνιακόν, μᾶλλον ἐς τὸν πόντον τὴν ἄκρην ἀνέχοντα τὰ ἀπὸ Θορικοῦ
μέχρι Ἀναφλύστου δήμου. λέγω δὲ, ὡς ἔοικε, ταῦτα σμικρὰ μεγάλοισι συμβάλλειν. τοιοῦτο
ἡ Ταυρικὴ ἐστί. ὅσα δὲ τῆς Ἀττικῆς ταύτα μὴ ὧδε πέπλωκε, ἐγὼ δὲ ἄλλως δηλώσω·

tutus nobis ſit reditus. Neque enim vereor ne prœlio commiſſo à Scythis ſuperemur: ſed potius ne eis non inventis aliquid patiamur errabundi. At enim credat me quiſpiam mea ipſius cauſa hæc dicere, ut hic ſubſiſtam: ego vero, quod in tuam rem eſſe ſentio, rex, id in medium profero. ipſe te ſequi volo, neque hic relinqui. Delectatus admodum eo conſilio Darius, ita reſpondit, Hoſpes Lesbie, fac omnino quum ſoſpes domum rediero, 1 præſto mihi ſis, ut te ob egregium conſilium egregiis factis remunerem. Hæc loquutus, ubi ſexaginta nodis lorum innodavit, accitis ad colloquium tyrannis Ionibus, ita loquutus eſt, Viri Iones, quam prius habueram de ponte ſententiam, eam miſſam facio. vos ſumpto hoc loro, hæc ita velim agatis: 2 quo ex tempore videritis me raptiſſime iter intendentem in Scythas, ex eo tempore incipientes ſolvite ſingulis diebus ſingulos nodos: intra quod tempus niſi adfuero, ſed dies nodorum exierit, vela facite in patriam veſtram. interea, quoniam conſilium mutavi, agite cuſtodiam ratis, & omne ſtudium illi & conſervandæ & cuſtodiendæ adhibete: quod facientes, majorem in modum mihi gratificabimini. Hæc loquutus Darius, promovet exercitum. ¶ Thracia tellus in mare tendens, Scythicæ prætenditur, qua ſinum faciente Scythica excipit: & illic Iſter mare ſubit, oſtio in ventum Eurum converſo. Quod autem ab Iſtro ſoli Scythici ſecundum mare eſt id metiendo, indicare aggrediar: Ab Iſtro hæc jam vetus Scythia eſt, meridiem verſus & auſtrum poſita, uſque ad urbem Cracinitidem. ejuſdem deinceps quod ad mare fert montoſæ regionis, & in pontum porrectum, incolit gens Taurica uſque ad Cherſoneſum dictam tracheam, *id eſt*, *aſperam*. Hæc ad mare pertingit quod ad ventum ſubſolanum vergit. Sunt autem finium Scythicæ partes duæ, ferentes ad maria, una ad meridianum, altera ad orientale, quemadmodum Atticæ regionis. quod ſic partem Scythiæ Tauri incolunt ut ſi Atticæ jugum Suniacum alia gens non Athenienſis incoleret, quod a tribu Thorica uſque ad Anaphlyſtam magis in Pontum porrigit promontorium. talis eſt (ut parva cum magnis comparem) Taurica regio. Qui autem non eſt hanc Atticæ partem prætervectus, huic alio modo planum faciam:

XCVIII

XCIX

1 Des te mihi in conſpectum, 2 Simulatque videritis me in Scyth. proficiſci, ex eo temp.

ut ſi

ut si Iapygiæ non Iapyges sed alia gens imperans, divisa terra à Brundusio usque Tarentum, promontiorum incoleret. Quum hæc duo dico, multa alia similia dico, quibus Taurica gens est comparanda. C A gente Taurica deinceps Scythæ supra Tauros & orientale versus mare incolunt, & quæ Bosphori Cimmerii sunt ad vesperam vergentia, & quæ paludis 1 Mæotidis Tanai tenus, qui influit in hujus paludis fecessum. Itaque ab Istro jam quæ superiora sunt ferentia in mediterranea, discludunt Scythiam ab Agathyrsis, deinde à Neuris, deinde ab Androphagis, postremo à CI Melanchlænis. Itaque Scythiæ veluti formam quadratam habentis, duæ partes quæ ad mare pertingunt, altera, & mediterranea ferens, altera ad maritima, usquequaque sunt pares. nam ab Istro ad Borysthenem, decem dierum est iter, tantundem à Borysthene ad 2 Mæotidem paludem. A mari mediterranea versus, usque Melanchlænos qui supra Scythas habitant, viginti dierum iter. Supputantur autem à me in singulos dies itineris ducena stadia. Ita transversa Scythiæ erunt quatuor millium stadiorum: recta quæ ad mediterranea ferunt, totidem stadiorum. Tantæ est hæc CII terra magnitudinis. 3 ¶ Scythæ inter se colloquuti, quum soli impares essent copiis Darii prœlio repellendis, nuncios ad finitimos misere. Eorum reges ubi convenere, consultabant, ut ingenti exercitu invadente. Erant autem qui convenerant reges, Taurorum, & Agathyrsorum, & Neurorum, & Androphagorum, & Melanchlænorum, & Gelonorum, & Bubinorum, & Sauromatarum. CIII E quibus Tauri hujusmodi moribus utuntur: Virgini naufragos immolant, & quoscunque Græcos illuc delatos: hoc modo, Postquam preces peregerint, hominis caput clava feriunt, truncum ejus quidam aiunt deturbari è rupe. nam in rupe prærupta templum est eorum situm. cruci affigunt caput. Quidam de capite *suffigendo* consentiunt, sed truncum è præcipitio dejici negant, sed humo contegi dicunt. Dæmonem cui immolant, ipsi Tauri aiunt esse Iphigeniam, Agamemnonis filiam. In hostes autem quos ceperint, hoc agunt: Amputatum quisque caput hostis domum reportat, & fusti suffixum admodum sublime supra tecta statuit, & plerunque Ταῦροι Ἰφιγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος ἔχει. πολεμίους δὲ ἄνδρας τοὺς ἂν χειρώσωνται, ποιεῦσι τάδε· ἀποταμὼν ἕκαστος κεφαλὴν, ἀποφέρεται ἐς τὰ οἰκία. ἔπειτα δὴ ξύλῳ μεγάλῳ ἀναπείρας ἱστᾷ ὑπὲρ τῆς οἰκίης ὑπερέχουσαν πολλὸν, μάλιστα δὲ

ὡς εἰ τῆς Ἰηπυγίης ἄλλο ἔθνος ἐὸν, καὶ μὴ Ἰήπυγες, ἀρξάμενοι ἐκ Βρεντεσίου λιμένος, ἀποταμνηται μέχρι Τάραντος, καὶ νεμοίατο τὴν ἄκρην· δυοῖν ἐόντοιν ταῦτα, πολλὰ λέγω παρόμοια, τοῖσι ἄλλοισι ἔοικε ἡ Ταυρική. Τὸ δ' ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς, ἤδη Σκυθαι τὸ κατύπερθε τῆς Ταύρων καὶ τὰ πρὸς θαλάσσης τῆς ἠοίης νέμονται· τῷ τε βοσπόρῳ τῷ Κιμμερίῳ τὰ πρὸς ἑσπέρης, καὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος, μέχρι Τανάιδος πόταμου. ὃς ἐκδιδοῖ ἐς μυχὸν τῆς λίμνης ταύτης. ἤδη ὦν ἀπὸ μὲν Ἴστρου τὰ κατύπερθε ἐς τὸ μεσόγαιαν φέροντα ἀποκληίεται ὑπὸ πρώτων Ἀγαθύρσων· μετὰ δὲ, Νεύρων· ἔπειτα δὲ, Ἀνδροφάγων· τελευταίων δὲ, Μελαγχλαίνων. Ἔστι ὦν τῆς Σκυθικῆς, ὡς ἐόσης τετραγώνου, τὰ δύο μερέων κατηγόντων ἐς θάλασσαν, πάντα ἴσον τό, τε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέρον καὶ τὸ παρὰ τὴν θάλασσαν. ἀπὸ γὰρ Ἴστρου ἐστὶ Βορυσθένεα δέκα ἡμερέων ὁδός· ἀπὸ Βορυσθενέος τε ἐστὶ τὸ λίμνην τὴν Μαιῆτιν, ἑτέρων δέκα. καὶ τὸ ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν ἐς τοὺς Μελαγχλαίνους τοὺς κατύπερθε Σκυθέων οἰκημένους, εἴκοσι ἡμερέων ὁδός. ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἡμερησίη ἀνὰ διηκόσια σάδια συμβέβληται μοι. ὥστε ἂν εἴη τὰ Σκυθικῆς τὰ ἐπικάρσια, τετρακισχιλίων σταδίων· καὶ τὰ ὀρθια τὰ ἐς τὸ μεσόγαιαν φέροντα, ἑτέρων τοσούτων σταδίων. ἡ μὲν νυν γῆ αὕτη ἐστὶ μεγάθεος τοσαύτη. Οἱ δὲ Σκύθαι δόντες σφίσι λόγον ὡς οὐκ οἷοί τε εἰσὶ τὴν Δαρείου στρατὸν ἰδίῃ μαχόμενοι διώσασθαι μοῦνοι, ἔπεμπον ἐς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους. τῶνδε καὶ δὴ οἱ βασιλῆες συνελθόντες ἐβουλεύοντο ὡς στρατῷ ἐπελαυνομένῳ μεγάλῳ. ἦσαν δὲ οἱ συνελθόντες βασιλῆες, Ταύρων, καὶ Ἀγαθύρσων, καὶ Νεύρων, καὶ Ἀνδροφάγων, καὶ Μελαγχλαίνων, καὶ Γελωνῶν, καὶ Βουδίνων, καὶ Σαυροματέων. Τούτων Ταῦροι μὲν νόμοισι τοιοισίδε χρέωνται· θύουσι μὲν τῇ παρθένῳ τούς τε ναυηγοὺς, καὶ τοὺς ἂν λάβωσι Ἑλλήνων ἐπαναχθέντας, τρόπῳ τοιῷδε κατάρξαμενοι, ῥοπάλῳ παίουσι τὴν κεφαλήν. οἱ μὲν δὴ λέγουσι ὡς τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ ἀθέουσι (δὴ γὰρ κρημνοῦ ἵδρυται τὸ ἱρὸν) τὴν δὲ κεφαλὴν ἀνασταυροῦσι. οἱ δὲ, οὐ μὲν τὴν κεφαλὴν ὁμολογέουσι, τὸ μέντοι σῶμα οὐκ ὠθέεσθαι ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ λέγουσι, ἀλλὰ γῇ κρύπτεσθαι· τὴν δὲ δαίμονα ταύτην τὴν θύουσι, λέγουσι αὐτοὶ

1 Mæetidis. *Illa tamen altera appellatio frequentior est.* 2 Mæetin 3 Porro Scythæ, quum inita apud se ratione se solos impares esse animadvertissent copiis Dar.

ὑπὲρ τῆς καπνοδόκης. φασὶ δὲ τέτους φυλάκους τῆς οἰκίης πάσης ὑφαιρεθέντας. ζῶσι δὲ ἀπὸ λητίης τε καὶ πολέμου. Ἀγαθυρσοὶ δέ, ἀβρότατοι ἀνδρῶν εἰσι, καὶ χρυσοφόροι παμπάλαιοι. ὁμήγυιον δὲ σφι γυναικῶν τιλῶ μίξιν ποιεῦνται, ἵνα κασιγνητοί τε ἀλλήλων ἔωσι, καὶ οἰκήιοι ἐόντες πάντες, μήτε φθόνῳ, μήτ' ἔχθεϊ χρέωνται ἐς ἀλλήλους. τὰ δ' ἄλλα νόμαια Θρηΐξι περισκεχωρήκασι. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρέωνται τοῖσι Σκυθικοῖσι, ὀλυγὴ δὲ μιῆ πρότερον σφέας τῆς Δαρείου στρατηλασίης, κατέλαβε ἐκλιπεῖν τιλῶ χώρῳ πᾶσαν ὑπὸ ὀφίων. ὄφιας γὰρ σφι πολλὲς μὲν ἡ χώρη ἀνέφαινε, οἱ δὲ πλεῦνες ἄνωθέν σφι ἐκ τῆς ἐρήμων ἐπέπεσον. ἐς ὃ πιεζόμενοι, οἴκησαν μετὰ Βυδίνων τιλῶ ἐωϋτῶν ἐκλιπόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι ὅτι γόητες ἔϊ). λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθέων καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ κατοικημένων. ὡς ἔτεος ἑκάστου ἅπαξ τῶν Νευρῶν ἕκαστος, λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας, καὶ αὖτις ὀπίσω ἐς τωὐτὸ κατίσταται. ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα λέγοντες οὐ πείθουσι· λέγουσι δὲ οὐδὲν ἧσσον, καὶ ὀμνύουσι γε λέγοντες. Ἀνδροφάγοι δὲ ἀγριώτατοι πάντων ἀνθρώπων ἔχουσι ἤθεα· ἔτε δίκιλυ νομίζοντες, ἔτε νόμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι. νομάδες δέ εἰσι. ἐσθῆτα μὲν φορέουσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίην, γλῶσσαν δὲ ἰδίην. Μελάγχλαινοι δὲ εἵματα μὲν μέλανα φορέουσι πάντες, ἀπ' ὧν καὶ τὰς ἐπωνυμίας ἔχουσι. ἀνδροφαγέουσι δὲ μοῦνοι τούτων· νόμοισι δὲ Σκυθικοῖσι χρέωνται. Βυδῖνοι δέ, ἔθνος ἐὸν μέγα, καὶ πολλὸν, γλαυκόν τε πᾶν ἰσχυρῶς ἔξι καὶ πυῤῥόν. πόλις δὲ ἐν αὐτοῖσι πεπόλισται ξυλίνη· ἕνομα δὲ τῇ πόλι ἔξι Γελωνός. τεῖ δὲ τείχος μέγα καὶ κάλον ἔκαστον, τριήκοντα σταδίων ἔξι. ὑψηλὸν δέ, καὶ πᾶν ξύλινον· καὶ οἰκίαι αὐτοῖσι ξύλιναι, καὶ τὰ ἱρά· ἔστι γὰρ δὴ αὐτόθι Ἑλληνικῶν θεῶν ἱρὰ, Ἑλληνικῶς κατεσκευασμένα ἀγάλματά τε καὶ βωμοῖσι καὶ ναοῖσι ξυλίνοισι. καὶ τῷ Διονύσῳ τελετὴν ἄγουσι, καὶ βακχεύουσι. εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἕλληνες. ἐκ δὲ τῶν ἐμπορίων ἐξαναστάντες, οἴκησαν ἐν τοῖσι Βυδίνοισι· καὶ γλώσσῃ τὰ μὲν, Σκυθικῇ, τὰ δὲ, Ἑλληνικῇ χρέωνται. Βυδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ χρέωνται καὶ Γελωνοί· οὐδὲ δίαιτα ἡ αὐτή. οἱ μὲν γὰρ Βυδῖνοι, ἐόντες αὐτόχθονες, νομάδες τε εἰσὶ καὶ φθειροτραγέουσι μοῦνοι τῶν ταύτῃ· Γελωνοὶ δέ, γῆς τε ἐργάται, καὶ σιτοφάγοι, καὶ κήπους ἐκτημένοι, οὐδὲ τιλῶ ἰδίῳ ὁμοῖοι, οὐδὲ τὸ χρῶμα. ὑπὸ μέντοι Ἑλλήνων καλέονται καὶ οἱ Βυδῖνοι, Γελωνοὶ,

supra fumarium: ideo in ſublimi locantes quod dicant eos totius domus eſſe cuſtodes. Vivunt autem è rapto & ex bello. At Agathyrſi [1] exoultiſſimi viri CIV ſunt, & aurum plerunque geſtantes.' In commune cum mulieribus coeunt, ut inter ſe germani ſint ac domeſtici omnes, nihil neque livoris neque odii mutuo exercentes: in cæteris ad Thracum conſuetudinem accedunt. At Neutri CV Scythicis quidem utuntur moribus, qui una ante Darii expeditionem ætate coacti fuerant ſolum vertere propter ſerpentes. nam ſerpentum cum magna vis ex ipſorum ſolo eſt edita, tum major ſuperne è locis deſertis ingruerat: quibus uſque adeo infeſtati fuerunt, ut relicto ſuo ſolo cum Budinis habitaverint. [2] Iidem periculum faciunt ſe homines eſſe maleficos, quod dicuntur à Scythis & ab iis qui in Scythia incolunt Græcis ſemel quotannis ſinguli ad aliquot dies effici lupi, & rurſus in priſtinum habitum redire. quod tamen dicentes mihi non perſuadent: nihilominus tamen illi aiunt ita eſſe, ac dejerant. An- CVI drophagi agreſtiſſimos omnium hominum mores habent, non judiciis, non legibus utentes, [3] pecuariam exercentes, veſtem Scythicæ ſimilem geſtantes, propriam linguam habentes. Me- CVII lanchlæni omnes indumenta nigra gerunt, unde & cognomen habent, qui ſoli ex his humana carne veſcuntur, inſtitutis Scythicis utentes. Budini, in- CVIII genis natio atque numeroſa, vehementer cæſiis oculis omnis ac rufa: quorum urbs nomine Gelonus è materia conſtructa eſt, muro alto è materia toto: cujus ſingula latera tricenorum ſtadiorum ſunt magnitudinis. Ædes quoque cum privatæ tum ſacræ ſunt è materia. Nam viſuntur ibi deorum Græcorum templa Græcanice extructa, ſimulacris, aris, delubris ligneis. Dionyſo trieterica, *id eſt*, *triennalia*, agunt, & bacchanalia exercent. quippe Geloni quondam Græci fuere, non ſummoti inter Budinos habitaverunt: lingua partim Scythica, partim Græca utentes. Budini à Gelo- CIX nis & lingua & victu ſunt diſpares. nam quum indigenæ ſint, [4] pecuariæ operam dant, ſoliqae ejus regionis pedunculos edunt. at Geloni agriculturæ operam dantes frumento victitant, & hortos poſſident, nihil illis neque aſpectu neque colore ſimiles. Vocantur autem à Græcis Geloni, etiam Budini iſti,

[1] *Vel*, Luxui deditiſſimi ſunt. [2] Videntur autem hi incantatores eſſe, quod dic. [3] Sunt autem Nomades, [4] Nomades ſunt,

non recte

non recte vocantibus. Horum regio omnis est arboribus frequens, & ubique plurimum consita, ubi est lacus ingens & multus, & palus, ac multum circa arundinis. Ex quo lacu lutræ capiuntur, & castores, & aliæ feræ, forma oris quadrata, quorum pelles ad renones faciendos consuuntur, & testiculi 1 ad curanda posteriora sunt. ¶ De Sauromatis vero ita memoratur: Quum Græci prœliati sunt cum Amazonibus (quas Scythæ Æorpata vocant, quod nomen potest transferri, Viricidæ: æor enim virum dicunt, pata autem, occidere) feruntur post victoriam prœlii ad Thermodontem facti, abiisse, portantes tribus in navibus quascunque potuerant ex Amazonibus vivas capere: quibus illæ in pelago insidiatæ, cunctos trucidavere. Sed quum naves haberent incognitas, nec gubernaculo aut velis aut remis uti scirent, interfectis viris, ferebantur secundum tempestatem & ventum. Delatæque sunt ad paludis Mæotidis puerupta, quæ Scytharum liberorum telluris sunt. Ibi è navibus egressæ Amazones, ad loca habitata iter facientes, quod primum nactæ sunt equorum armentum, diripiunt, conscenduntque: & obequitantes, è Scythis prædas agunt. Scythæ quid hoc rei esset conjicere nequibant, quum neque vocem, neque vestem, neque gentem agnoscerent: admirabundi unde venirent, & rati cunctos esse viros ejusdem ætatis. Sed commissa cum eis pugna potiti quibusdam illarum, ita demum fœminas esse cognoverunt. Itaque consilio habito visum est eis, nullo pacto posthac quampiam illarum esse occidendam: sed ex se qui maxime juvenes essent, ad eas esse mittendos, eodem numero quo illas esse conjectabant, qui sua prope earum castra haberent, & eadem quæ illæ facerent. 2 Si invaderentur, pugnarent, neu subterfugerent: ubi subsisterent illæ, ipsi etiam proxime accedentes castra ponerent. Hoc Scythæ idcirco decreverunt quod prolem ex illis susciperе cupiebant. Adolescentes qui missi sunt, mandata peregerunt. quos ubi Amazones intellexerunt neutiquam ad se lædendas veniisse, valere sinebant. quotidie tamen castra castris propius admovebantur. Cæterum ne ipsi quidem adolescentes quicquam habebant, quemadmodum Amazones, præter

CX

CXI

CXII

ἐκ ὀρθῶς καλεόμενοι. ἡ δὲ χώρη σφέων, πᾶσά ἐστι δασέη ἴδῃσι παντοίῃσι. ἐν δὲ τῇ ἴδῃ τῇ πλείστῃ ἔστι λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλή, καὶ ἕλεα, καὶ κάλαμος. περὶ αὐτὴν ἐὸν ταύτῃ ἐπίδρυες ἁλίσκονται, καὶ κάστορες, καὶ ἄλλα θηρία τετραγωνοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα ᾽ περὶ τὰς σισύρας παρὰ τὰ παρ- ᾽ βάλλονται· καὶ οἱ ὄρχεες αὐτέων εἰσὶ χρήσιμοι ἐς ὑστερέων ἄκεσιν. Σαυροματέων δὲ περὶ ὧδε λέγεται· ὅτι Ἕλληνες Ἀμαζόσι ἐμαχέσαντο, (τὰς δὲ Ἀμαζόνας καλέουσι Σκύθαι Ὀἰορπατά· δύναται τὸ ἔνομα τοῦτο κατ᾽ Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι· οἰὸρ γὰρ καλέουσι τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ πατὰ, κτείνειν) τότε λέγεται τοὺς Ἕλληνας νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμωδόντι μάχῃ, ἀποπλέειν ἄγοντας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας ἠδυνάατο ζωγρήσασι· τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγεϊ ἐπιθυμήσας, ἐπιθέσθαι τοῖσι ἀνδράσι. πλοῖα δὲ οὐ γνώσασαι αὐτὰς, οὐδὲ πηδαλίοισι χρεωμένας, οὐδὲ ἱστοῖσι, οὐδὲ εἰρεσίῃ· ἀλλ᾽ ἐπεὶ ὑπέλαβον τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο κατὰ κῦμα καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπαντήσαντας τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος, ἔπλησαν ἁρπαγῆς. (οἱ δὲ χρημνοὶ, εἰσὶ τῆς γῆς τῶν Σκυθέων τῶν ἐλευθέρων.) ἐνθαῦτα ἀποβᾶσαι ἀπὸ τῶν πλοίων αἱ Ἀμαζόνες, ὡδοιπόρεον ἐς τὴν οἰκεομένην. ἐντυχοῦσαι δὲ πρώτῳ ἱππηφορβίῳ, τοῦτο διήρπασαν· καὶ ἐπὶ τούτων ἱππαζόμεναι, ἐλᾴζοντο τὰ τῶν Σκυθέων. Οἱ δὲ Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ πρῆγμα. οὔτε γὰρ φωνὴν, οὔτε ἐσθῆτα, οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον, ἀλλ᾽ ἐν θωύματι ἦσαν ὁκόθεν ἔλθοιεν. ἐδόκεον δ᾽ αὐτὰς εἶναι ἄνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας, μάχῃ τε δὴ πρὸς αὐτὰς ἐπιεσῶντο· ἐκ δὲ τῆς μάχης τοὺς τῶν νεκρῶν ἐκράτησαν οἱ Σκύθαι, καὶ ὅτε ἐγνωσθεῖσαι γυναῖκας. βουλομένοισι δὴ αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μὲν μηδένα τέκνῳ ἔτι αὐτὰς, ἐκ δὲ τῶν ἐπιτεταμένα· ἐπεὶ ἤμαθον αὐτὰς αἱ Ἀμαζόνες ἐπ᾽ ἡμέρῃ ἑκάστῃ. εἶχον δὲ οὐδὲν οὐδ᾽ οἱ νεηνίσκοι, ὥσπερ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ μὴ

μάχης, τῶν νεκρῶν ἐκράτησαν

163

νεηνίσκοι, ἐποίευν τὰ ἐντεταλμένα· ἐπεὶ δὲ ἤμαθον αὐτὰς αἱ Ἀμαζόνες ἐπ᾽ ἡμέρῃ δηλήσεϊ ἀπημύνειν, ἐῶν χαίρειν. προσεχάρησαν δὲ πλησιαίτερω τὸ στρατόπεδον τῷ στρατοπέδῳ ἐπ᾽ ἡμέρῃ ἑκάστῃ. εἶχον δὲ οὐδὲν οὐδ᾽ οἱ νεηνίσκοι, ὥσπερ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ μὴ

1 Morbis matricis auxiliantur. *Ad verbum, Ad medelam matricum conferunt.* 2 Si *illæ* ipsos invaderent, ne pugnarent, sed subterfugerent;

τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς ἵππους· ἀλλὰ ζόλου ἔζωον τῇ αὐτῶν οἰκείῃσι, πορθέοντές τε, καὶ λεηζόμενοι. Ἐπιέων δὲ αἱ Ἀμαζόνες ἐς τὸ μεσαμβρίῃ τοιόνδε· ἐγίνοντο σποράδες κατὰ μίην τε καὶ δύο, πέρσω ἀπ' ἀλληλέων ἐς ὁμιλέῃ ἀποσκιδνάμεναι. μαθόντες δὲ καὶ οἱ Σκύθαι, ἐπίεσαν τοῦτο τοῦτο· καί τις μοναθεισέων αὐτέων τινὶ οἰ ἐχείμπεσε, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπαλλάσσετο, ἀλλὰ σημανέουσα χρήσασα, καὶ φωνήσασα μιῇ ἐκέλευε, (οὐ γὰρ συνίεσαν ἀλλήλων) τῇ δὲ χειρὶ ἔφερε ἐς τὸν ὑστεραίην ἐλθεῖν ἐς τωὐτὸ χωρίον, καὶ ἕτερον ἄγειν· σημαίνουσα δύο ἡμέας, καὶ αὐτὴ ἑτέρην ἄξειν. ὁ δὲ νεηνίσκος ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε πάντα πρὸς τοὺς λοιπούς. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἦλθε ἐς τὸ χωρίον αὐτός τε οὗτος, καὶ ἕτερον ἦγε· καὶ τὴν Ἀμαζόνα εὗρε δευτέρην αὐτὸν ποιησαμένην. Οἱ δὲ λοιποὶ νεηνίσκοι ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, καὶ αὐτοὶ ἐκτιλώσαντο τὰς λοιπὰς τῶν Ἀμαζόνων. μετὰ δὲ, συμμίξαντες τὰ γεραίτερα, οἴκεον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔχων ἕκαστος ταύτην τὴν πρώτην συνεμίχθη. τὴν δὲ φωνὴν τὴν μὲν τῶν γυναικῶν, οἱ ἄνδρες οὐκ ἐδυνάατο μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν ἀνδρῶν, αἱ γυναῖκες συνέλαβον. ἐπεὶ δὲ συνῆκαν ἀλλήλων, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας τάδε

" οἱ ἄνδρες, Ἡμῖν εἰσὶ μὲν τοκέες, εἰσὶ δὲ κτήσεις. νῦν ὦν μηκέτι πλεῦνα χρόνον ζόην τοιήνδε ἔχωμεν· ἀλλ' ἀπελθόντες ἐς τὸ πλῆθος, διαιτώμεθα. γυναῖκας δὲ ἕξομεν ἄλλας, καὶ ἐδαμοῖς ἄλλας. αἱ δὲ πρὸς ταῦτα ἔλεξαν τάδε, Ἡμεῖς οὐκ ἂν δυναίμεθα οἰκέειν μετὰ τῶν ὑμετέρων γυναικῶν. οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ νόμαια ἡμῖν τε καὶ ἐκείνῃσί ἐστι. ἡμεῖς μὲν τοξεύομέν τε καὶ ἀκοντίζομεν, καὶ ἱππάζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικήια οὐκ ἐμάθομεν· αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες, τούτων μὲν οὐδὲν τῶν ἡμεῖς κατελέξαμεν πεποίηνται, ἔργα δὲ γυναικήια ἐργάζονται, μένουσαι ἐν τῇσι ἁμαξῇσι, οὔτε ἄλλῃ ἰοῦσαι, οὔτε ἀλλὴ ἀδαμῇ οὐκ ἂν οὖν δυναίμεθα ἐκείνῃσι συμφέρεσθαι. ἀλλ' εἰ βούλεσθε γυναῖκας ἕξειν ἡμέας, καὶ δοκέειν ἂν δίκαιοι, ἐλθόντες ὧδε τοὺς τοκέας, ἀπολάχετε τῶν κτημάτων τὸ μέρος· καὶ ἔπειτα ἐλθόντες, οἰκέωμεν ἐφ' ἡμέων αὐτέων. Ἐπειθύνετο καὶ ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. ἐπεί τε δὲ ἀπολαχόντες τῶν κτημάτων τὸ ὁπόσον ἄλλον, ἦλθον ὀπίσω ὧδε πρὸς τὰς Ἀμαζόνας, ἔλεξαν αἱ γυναῖκες πρὸς αὐτοὺς τάδε, Ἡμέας ἔχει φόβος τε καὶ δέος ὅκως χρὴ οἰκέειν ἐν τῇδε τῇ χώρῃ· τοῦτο μὲν, ὑμέας ἀποστερησάσας πατέρων, τοῦτο δὲ, τῇσι γῇσι τῇσι ὑμετέρῃσι δηλησαμένας πολλά. ἀλλ' ἐπεί τε ἀξιοῦτε ἡμέας γυναῖκας ἔχειν, τάδε ποιέετε ἅμα ἡμῖν,

arma & equos: & eandem vitam quam illæ vivebant, venando atque prædando. Circa meridiem Amazones solebant aut singulæ aut binæ separatim à reliquis ad ventrum levandum longius vagari. ea re Scythæ cognita, & ipsi idem faciunt. 1 quorum cuidam una illarum, quæ solivaga erat propinqua quum fuisset, non se avertit, sed de colloquendo deliberabat: nec appellare poterat eum quocum non esset prius congressa, tamen manu significavit ut ad eundem locum postridie rediret, adducto secum altero, ut duo essent: se quoque alteram adducturam. Digressus ab ea adolescens hæc enarrat cæteris: posteroque die socium secum ducens, ad locum præfto fuit, ac reperit 2 Amazonem expectantem sociam. Ejus rei certiores facti reliqui adolescentes, & ipsi 3 seducunt cæteras. Post hæc commixtis castris pariter habitarunt: eam quisque uxorem cum qua primum coierat, habentes. Earum vocem quum ipsi discere non possent, ipsorum illæ discebant. Et quum utrique inter se convenissent, viri ad Amazones ita dixerunt, Nobis parentes sunt pariter & facultates: proinde non agamus diutius hanc vitam, sed hinc digressi, in hominum frequentia degamus, ubi nos habebimus uxores, nequaquam alias. Ad hæc illæ responderunt, Nos vero non possumus vestris cum fœminis habitare, quibus non iidem qui nobis sunt mores. nos enim arcu tela excutimus, & jaculamur, & equitamus, muliebria opera non edoctæ: vestræ fœminæ nihil eorum quæ recensuimus, sed opera muliebria factitant, desidentes in plaustris, non ad venationem atque alia hujusmodi prodeuntes. 4 proinde non possumus illis esse similes. Quod si vobis cordi est habere nos conjuges, & justi videri vultis, ite ad parentes vestros, & facultatum sortiti partem, rursus redite, ut deinde semoti ab illis habitemus. Id approbantes adolescentes ita fecere, acceptaque facultatum quæ ipsis contingebat portione, rursus ad Amazones redierunt. Ad quos illæ, 5 Duplex, inquiunt, metus nos tenet in his locis habitandi: unus quod nos parentibus vestris vos privavimus: alter, quod terram vestram magnopere vastavimus. Sed quoniam dignamini nos habere uxores, hoc una nobiscum agatis.

CXIII CXIV CXV

ἢ δευτεραίην

1 Quum autem quidam uni Amazoni seorsim à cæteris vaganti corpus jungeret, illa minime repulit, sed copiam sui fecit: manuque significavit, quum voce non posset (neque enim se mutuo intelligebant) ut ad eund. 2 Amazonem alteram ipsum expectantem. 3 In matrimonium sibi cæteras conciliarunt. 4 Proinde nobis convenire non potest cum illis. 5 Duo sunt quæ ab incolendo hoc loco nos deterrent: unum, quod, &c. alterum quod terr.

Agedum

Agedum proficiſcamur è regione hac, & Tanai tranſmiſſo illic habitemus.
CXVI Huic quoque rei obtemperavere adoleſcentes. Trajectoque Tanain, & à Tanai trium dierum orientem verſus, totidemque à Mæotide palude & aquilonem, itinere confecto, pervenerunt ad eum locum quem nunc incolunt, ibique ſubſederunt. Ideoque priſca conſuetudine vivendi fœminæ Sauromatarum utuntur. nam ad venationem una cum viris ac ſine viris, equis inſidentes, & ad prœlium proficiſcuntur, eandem-
CXVII que quam viri ſtolam gerunt. 1 Sauromatæ putantur lingua Scythica ſoloecizare, *id eſt*, *corrupte uti*, quod eam ab initio non probe didicerint Amazones. Quod ad conjugia pertinet, ita ab eis eſt inſtitutum: Nulla virgo nubit priuſquam aliquem hoſtium interemerit: ideoque nonnullæ earum decedunt jam vetulæ, antequam nubant, quod
CXVIII legi ſatisfacere nequeant. Ad harum igitur quas dixi gentium coactos reges nuncii Scytharum quum perveniſſent, certiores eos fecerunt, Perſam, ubi omnia quæ ſunt in interiore continente in ſuam ditionem redegit, faucibus Boſphori ponte junctis, in citeriorem trajeciſſe continentem: ſubactiſque illic Thracibus, fluvium Iſtrum ponte junxiſſe, animo hæc omnia in ſuam redigendi poteſtatem. Proinde vos (inquiunt) nolite ullo pacto de media cedere, ſinentes ad perniciem nos devenire, ſed idem ſentientes, obviam eamus invadenti: quod niſi facitis, nos in ultimum diſcrimen adducti, aut regionem deſeremus, aut manentes deditionem faciemus. quid enim cladem ſubeamus, nolentibus vobis auxilio nobis eſſe? Quanquam non commodius agetur vobiſcum, adverſus quos non minus venit Perſa, quam adverſus nos: neque, nos ſubegiſſe contentus, à vobis abſtinebit. Cujus rei magnum hinc accipite documentum, quod ſi nobis ſolis inferret ille bellum, animo ſuperioris ſervitutis ulciſcendæ, debebat à cæteris hominibus abſtinere, & ſic in noſtram tendere regionem, oſtendens omnibus ſe adverſum alios ire: at nunc, ubi primum trajecit in hanc continentem, ut quiſque ſibi occurrit, pacat: cæteros, veluti Thraces & nobis conſines Getas, ſuo ſubjectos imperio habet.
CXIX ¶ Hæc quum Scythæ denunciaſſent,

φέρετε, ἐξαναστέωμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσδε, καὶ "
περήσαντες Τάναϊν πόλεμον οἰκέωμεν. "
Ἐπειθοντο καὶ ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. Ἀναβάντες δὲ τὸν Τάναϊν, ὡς τριπόρευον πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τελέων μὲν ἡμερέων ἀπὸ τοῦ Τανάϊδος ὁδὸν, τελέων δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος, πρὸς βορέην ἄνεμον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ἐν τῷ νῦν κατοίκηνται, οἴκησαν τοῦτον, καὶ ἀπὸ τούτου χρεώνται τῇ παλαιῇ τῷ Σαυροματέων αἱ γυναῖκες, καὶ ἔτι διὰ παντὸς ἔτεσι ἐκφοιτῶσι ἅμα τοῖσι ἀνδράσι, καὶ ἐκφοιτῶσαι
χωρὶς τῶν ἀνδρῶν· καὶ ἐς πόλεμον φοιτῶσι. καὶ γάμου τοῦ αὐτοῦ τοῖσι ἀνδράσι φοιτῶσαι,
φορέουσι. Φωνὴν δὲ οἱ Σαυρομάται νομίζουσι Σκυθικήν, σολοικίζοντες αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ οὐ χρηστῶς ἐξέμαθον αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. τὰ δὲ περὶ γάμων δὲ ὧδε σφι ἔχει· παρθένος παρθένῳ οὐδεμίη, πρὶν ἂν τῷ πολεμίων ἄνδρα ἀποκτείνῃ. αἱ δέ τινες αὐτέων καὶ τελευτῶσι γηραιαὶ πρὶν γήμασθαι, ἀδυνάμενα τὸν νόμον ἐκπλῆσαι. Ἐπὶ τούτων δὴ τῶν καταλεχθέντων ἐθνέων τοὺς βασιλέας ἁλισμένους ἀπικέσθαι τοὺς Σκυθέων οἱ ἄγγελοι, ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ οἱ τοὺς ἐν τῇ ἠπείρῳ τῇ ἑτέρῃ πάντα κατεργάσται, γέφυραν ζεύξας τοῦ μὲν Βοσπόρου, διαβέβηκε ἐς τήνδε τὴν ἤπειρον. διαβὰς δὲ, καταστρεψάμενος Θρήϊκας, γέφυραν ποιέεται τοῦ Ἴστρου, βουλόμενος καὶ τούσδε πάντας ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι, "Ὑμεῖς ὦν "
μηδενὶ τρόπῳ ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι, περιίδητε ἡμέας διαφθαρέντας· ἀλλὰ τοῦτο " νομίσαντες, ἀντιάζωμεν τὸν ὁμόνοον· " ἔκων ποιήσετε ταῦτα; ἡμεῖς μὲν πιέζομε- " νοι, ἢ ἐκλείψομεν τὴν χώρην, ἢ μολόντες, " ὁμολογίην χρησόμεθα. τί γὰρ πάθωμεν, μὴ " βουλομένων ὑμέων τιμωρέειν; ὑμῖν δὲ ὧδε " δῆτα τοῦτο ἔσται ἐλαφρότερον. ἥκει γὰρ ὁ " Πέρσης οὐδέν τι μᾶλλον ἐπ' ἡμέας" ἢ καὶ " ὑμέας. ὡδὲ οἱ καταχρήσει ἡμέας κα- " τασταμένους, ὑμέων ἀπεχθής. μέγα γὰρ " ὑμῖν λόγων τῷδε μαρτύριον ἐρέομαι. εἰ " γὰρ ἐπ' ἡμέας μοῦνους ἐστρατεύετο ὁ Πέρ- " σης, τίσασθαι τῆς πρόσθε δουλοσύνης βουλό- " μενος, χρεὸν ἦν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλλων " ἀπεχόμενον, οὕτω ἰέναι ἐπὶ τοὺς ἡμετέρους· " καὶ ἂν ἐδήλου πᾶσι ὡς ἐπὶ Σκύθας ἐλαύ- " νει, καὶ ἂν οὗτοι τοὺς ἄλλους. νῦν δ' ἐπεί τε τάχιστα διέβη τοῦδε τοῦ ἠπείρου, τοὺς αἰεὶ " ἐμπίπτοντας νομίσας ἡμέτερα πάντας· τόν τε δὴ ἄλλους ἔχει ὑπ' ἑωυτῷ Θρήϊκας, " καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἐόντας πλησιοχώρους Γέτας. Ταῦτα Σκυθέων ἐπαγγελλομένων,

164

1 Voce porro Scythica utuntur Sauromatæ, jam inde à priſco tempore ea ſoloecizantes, quod *&c.* *Vel*, Uſitata eſt autem Sauromatis vox Scythica, ea ſoloecizantibus jam inde à prima origine, quod eam *&c.*

ἐβουλόν-

ἐβουλεύοντο οἱ βασιλῆες οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνέων ἕκηλες. καὶ σφεων ἐχώρησαν αἱ γνῶμαι· ὁ μὲν γὰρ Γελωνὸς, καὶ ὁ Βουδῖνος, καὶ ὁ Σαυρομάτης, κατὰ ταὐτὸ ἡμέρωσαν· ὑποδέκεσθαι Σκύθῃσι προφήσειν· ὁ δὲ Ἀγάθυρσος, καὶ
ℵ καὶ ὁ Νευρὶς, καὶ Ἀνδροφάγος, " καὶ οἱ ὑπὲρ Μελαγχλαίνων καὶ Ταύρων, τάδε Σκύθῃσι
" ἀντεκελεύοντο, Εἰ μὲν μὴ ὑμεῖς ἤατε οἱ
" πρότερον ἀδικήσαντες Πέρσας, καὶ ἄρξαν-
" τες πολέμου, τούτων δεόμενοι τῶν νῦν δέεσθε,
" λέγειν τε ἂν ἐφαινεσθε ἡμῖν ὀρθὰ, καὶ
" ἡμεῖς ὑπακούσαντες, ταὐτὰ ἂν ὑμῖν ἐπρή-
" σσομεν. νῦν δὲ ὑμεῖς τε ἐς τὴν ἐκείνων ἐσ-
" βαλόντες γῆν, ἀνδρῶν ὑμέων, ἐπεκρατέετε
" Περσέων, ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ θεὸς παρε-
" δίδου· καὶ ἐκεῖνοι, ἐπεὶ σφέας αὖτις θεὸς
" ἐγείρει, τὰ ὡμοίως ὑμῖν ἀποδίδοσι. ἡμεῖς
" δ' ἔτε πώποτε ἠδικήσαμεν τοὺς ἄνδρας τού-
" τους ἐδέν, οὔτε νῦν πρότερον πειρησόμεθα
" ἀδικέοντες· ἕως μὴ πρὸς ἐκείνους, καὶ ὅκως τὰ ἡ-
" μετέρων ἄρξηται ἀδικέων, καὶ ἡμεῖς ὑπο-
" σόμεθα. μέχρι δὲ τούτου ἡσυχίην ἄγομεν,
" μηδὲν παρ' ἡμῶν αὐτίους. οὐκων ἐδικαίευν
" ἐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' ὅκως τοὺς
αὐτοὺς ἀδικήσ ἡμομένους. Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἐβουλεύοντο ἰθυμαχίῃ μὲν μηδεμίῃ πιέσαι ἐκ τοῦ ἐμφανέος, ὅτι δή σφι ἕτοιμοι γε σύμμαχοι ὑπεξιόντες δὲ καὶ ὑποξελαύνοντες, τὰ φρέατα τὰ παρεξίοιεν αὐτοὶ, καὶ τὰς κρήνας συγχοῦν, τὴν ποίλην τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτελέειν, διζῆσθαι διελόντες· καὶ πρὸς μὲν τὴν μίαν τῶν μοιρέων τῆς βασιλέος Σκώπασις, προχωρέειν Σαυρομάτας. τούτους μὲν δὴ ὑπάγειν, ἢν ὅτι τοῦτο τράπηται ὁ Πέρσης, ἰθὺ Ταναΐδεω ποταμοῦ καὶ τὴν Μαιῆτιν λίμνην ὑποφεύγοντας· ἀπελαύνοντός τε τοῦ Πέρσεω, ὄπισθε διώκειν. αὕτη μὲν σφι μία ἦν μοῖρα τῆς βασιληΐης, τεταγμένη ταύτην τὴν ὁδὸν ἥπερ εἴρηται. τὰς δὲ δύο τῶν βασιληΐων, τήν τε μεγάλην, τῆς ἦρχε Ἰνδάθυρσος, καὶ τὴν τρίτην τῆς ἐβασίλευε Τάξακις, συμβαλέσθαι ἐς ταὐτὸ, καὶ Γελωνῶν τε καὶ Βουδίνων προσγενομένων, ἡμέρης καὶ τούτους ὁδῷ προέχοντας τῶν Περσέων, ὑποξελαύνειν, ὑποδύντας τε καὶ ποιεῦντας τὰ βεβουλευμένα. πρῶτα μὲν νυν ὑποτρέπειν σφέας ἰθὺ τῶν χαρέων τῶν ἀπειλημένων τῶν σφετέρων συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπολεμώσωσι· εἰ δὲ μὴ ἐκόντες γε ὑπεδύσαν τὸν πόλεμον τὸ πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἄκοντας ἐκπολεμῶσαι. μετὰ δὲ τοῦτο, ὑποστρέφειν ἐς τὴν σφετέρην,

ii qui è naticnibus venerant reges deliberabant, ſed diſcordes eorum erant ſententiæ. 1 Nam Geloni quidem & Budini & Sauromatæ concordi animo receperunt ſe Scythis auxilio futuros: Agathyrſus autem & Neurus & Androphagus & Taurorum Melanchlænorumque reges ita Scythis reſponderunt, Si vos in injuria facienda ac bello inferendo priores non fuiſſetis, recte videremini precari quæ precamini: & nos veſtris precibus morem gerentes, idem quod vos ageremus: nunc vos ſine nobis illorum terram ingreſſi, imperitaſtis Perſis, quoad deus vobis indulſit: illi itidem, quandoquidem eos idem deus in vos excitat, vicem vobis reddunt. At nos neque tunc quicquam intulimus injuriæ his viris, neque nunc quicquam conabimur priores inferre. Quod ſi hic noſtram regionem invaſerit, & prior injuriam fecerit, nos haudquaquam tolerabimus. id donec cernamus, apud noſmet ipſos manebimus. neque enim in nos venire Perſæ videntur, ſed in eos qui fuerunt autores injuriæ. Scythæ, ubi hæc relata audiere, ſtatuerunt nullam ſibi pugnam recta atque ex aperto conferendam, quando ipſis iſti ad ſocietatem non accedebant. 2 Itaque digreſſi clam, ac longius progreſſi, puteos quos ipſi offendunt, ac fontes, obſtruunt, biſariamque diviſi herbam è regione atterunt, Et ad unam è partibus, ubi regnabat Scopaſis, jubent Sauromatas pergere, qui ſe ſubducerent, ſi eo Perſa declinaret, fugientes recta ad flumen Tanain, ſecundum Mæotidem: iidem Perſam abſcedentem invadendo perſequerentur. Hæc erat una pars regni ordinata ad hanc viam, quemadmodum dictum eſt. Reliquarum duarum unam, cui imperabat rex Indathyrſus, quæ magna erat, & tertiam in qua regnabat Taxacis, in unum coeuntes, accedentibus Gelonis atque Budinis, jubent hos uno die prægreſſos exercitum Perſarum 3 ſeducere, hoſtem laceſſendo, & ea quæ decreviſſent exequendo: & ante omnia hoſtem ſeducere in agros illorum qui ſocietatem ipſorum abnuiſſent, ut eos, ſi minus volentes bellum adverſus Perſas ſuſciperent, certe invitos redderent iſtis hoſtes. deinde in ſuam terram reflectere,

CXX

165

---

1 Nam Gelonus quidem *rex* & Budinus & Sauromata conc. 2 Sed ſe ſubducendo obſtruendos ſibi eſſe puteos & fontes quos in itinere offenderent, gramenque è terra exterendum, *vel, eradendum*, & ex duabus partibus in quas ſeipſos diviſiſſent, ad unam, ubi Scopaſis regnabat, Sauromatas conferre ſe debere: ſed ſubducere ſe, ſi illuc ſe converteret Perſa, fugient. r. ad fl. T. ſ. M. quum autem Perſa pedem referret, invadere & perſequi. 3 Subducere ſe, *vel, Paulatim aut clam progredi ſe ſubducendo. Sic & paulo poſt, repone pro* Seducere.

& ten-

& tentare, si quid ipsis tentandum esse
CXXI videretur ac liberet. Hæc ubi decrevere Scythæ, copiis Darii ex occulto occurrebant, præstantissimis equitum præcursoribus missis. Carros autem in quibus eorum filii uxoresque omnes degunt, una cum pecoribus, 1 præterquam ad victum suppetentibus, remiserant, dato suis mandato ut semper aquilonem
CXXII versus tenderent. Hoc quum 2 præparassent Scythæ, eorum emissarii, posteaquam compererunt Persas ab Istro trium fere dierum & ante se unius diei itinere abesse, positis castris, germina terræ vastant. Persæ, ubi Scytharum equitatus in conspectum se dedit, eum insequi maturant, à via sese semper subducentem: & quum ad unam partium ventum est, auroram versus & Tanain, Scythis tendentibus, & insequentibus Persis, Scythæ Tanain trajiciunt: eo & Persæ trajecto, illos insequuntur, donec peragrata Sauromatum plaga, pervenI-
CXXIII unt in Budinicam. Cæterum quandiu Persæ fuerunt in Scythica ac Sauromatide regione, nihil ei detrimenti inferre potuerunt, utpote vastæ: ubi vero Budinicam ingressi sunt, ibi nacti lignea mœnia à Budinis deserta, & omnibus rebus vacua, incenderunt. His actis, ipso itinere ire porro tendunt, dum eam regionem pervagati, in vastam solitudinem deveniunt. Hæc solitudo à nemine hominum colitur, posita supra Budinorum regionem, septem dierum itineris magnitudine: ultra quam Thyssagetæ incolunt, à quibus quatuor ingentes amnes per Mæoteos fluunt, & in paludem nomine Mæotin se insinuant: quibus hæc sunt indita nomina, Ly-
CXXIV cus, Oarus, Tanais, Syrges. Darius, ut ad solitudinem pervenit, cursu omisso copias super fluvium Oarum locavit. Post hæc, octo urbes easque ingentes condidit, pari inter se spatio distantes, sexagenorum fere stadiorum, quarum ad meam usque memoriam adhuc ruinæ extabant. Dum in his Darius occupatur, interim Scythæ (quos ille insequebatur) circumitis locis superioribus, reverterunt in Scythiam. Quibus è conspectu omnino semotis, non se amplius exhibentibus, ita Darius urbibus illic relictis dimidiatis, convertit iter ad occasum, ratus & hos esse cunctos Scythas & ad occasum fugere. Proinde cum exercitu maturans ire in Scythiam, eo devenit ubi in duas Scytharum incidit partes.

ἢ βουλομένοισι
ἢ βουλομένοισι δοκέῃ. Ταῦτα οἱ Σκύθαι βουλευσάμενοι, ὑπωλιπάζον τὸν Δαρεῖον στρατιῇ, προδόμους ἀπὸ στρατοῦ εἰλαντες τοὺς ἱππέων τοὺς ἀρίστους. τοὺς δὲ ἁμάξας ἐν τῇσι σφι βασιτάτη, τὰ τέκνα τε καὶ αἱ γυναῖκες πᾶσαι καὶ τὰ πρόβατα πάντα, πλὴν ὅσα σφι ἐς φορβὴν ἱκανὰ ἦν, τοσαῦτα ἀπολιπόμενοι, τὰ ἄλλα ἅμα τῇσι ἁμάξῃσι προέπεμψαν, ἐντελάμενοι αἰεὶ τὸ πρὸς βορέω ἐλαύνειν. Ταῦτα μὲν δὴ προεκομίζοντο. τῆς δὲ Σκυθέων οἱ πρόδρομοι ὡς εὗρον τοὺς Πέρσας ὅσον τε τριῶν ἡμερέων ὁδὸν ἀπεχοντας ἀπὸ Ἴστρου, ἐπεὶ μὲν τούτους εὑρόντες ἡμέρης ὁδῷ προέχοντας, ἐστρατοπεδεύοντο, τὰ ἐκ τῆς γῆς φυόμενα λεαίνοντες. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον ἐπιφανέοισαν τῆς Σκυθέων τὴν ἵππον, ἐπήισαν κατὰ σίγον αἰεὶ ὑποχωρέοντων. καὶ ἐπειτα (πρὸς γὰρ τὸν μέσον τῶν μοιρέων ἴδυσαν οἱ Πέρσαι) ἐδίωκον πρὸς ἡῶ τε καὶ τὸν Τανάϊν δρόον. διαβάντων δὲ τούτων τὸν Τάναϊν ποταμὸν, οἱ Πέρσαι ἐπιδιαβάντες ἐδίωκον ἐς ὃ τῆς Σαυροματέων τὴν χώρην διεξελθόντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν τῆς Βουδίνων. Ὅσον μὲν δὴ χρόνον οἱ Πέρσαι ἦισαν διὰ τῆς Σκυθικῆς καὶ τῆς Σαυρομάτιδος χώρης, οἱ δὲ εἶχον ἐδὲν σίνεσθαι, ἅτε τῆς χώρης ἐούσης χέρσου· ἐπεί τε δὲ ἐς τὴν τῆς Βουδίνων χώρην εἰσέβαλον, ἐνθαῦτα δὴ ἐντυχόντες τῷ ξυλίνῳ τείχεϊ, ἐκλελοιπότων τῆς Βουδίνων, καὶ κεκενωμένῳ τοῦ τείχεος πάντων, ἐνέπρησαν αὐτό. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, εἵποντο αἰεὶ τὸ πρόσω κατὰ σίγον· ἐς ὃ διεξελθόντες καὶ τοῦτο, ἐς τὴν ἔρημον ἀπίκοντο. ἡ δὲ ἔρημος αὕτη ὑπὸ ὐδαμῶν νέμεται ἀνδρῶν, κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς Βουδίνων χώρης, ἑπτὰ πλῆθος ἡμερέων ὁδοῦ. ὑπὲρ δὲ τῆς ἐρήμου Θυσσαγέται οἰκέουσι. ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτέων τέσσερες μεγάλοι ῥέοντες διὰ Μαιητέων ἐκδιδοῦσι ἐς τὴν λίμνην τὴν καλεομένην Μαιῆτιν· τοῖσι ὀνόματα κέεται τάδε, Λύκος, Ὄαρος, Τάναϊς, Σύργις. Ἐπεὶ ὦν ὁ Δαρεῖος ἦλθε ἐς τὴν ἔρημον, παυσάμενος τοῦ δρόμου, ἵδρυσε τὸ στρατιὴν ὅπου ποταμὸν Ὄαρον. τοῦτο δὲ ποιήσας, ὀκτὼ τείχεα ἐτείχεε μεγάλα, ἴσον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα, σταδίους ὡς ἑξήκοντα μάλιστα κατ' ἐμὲ τὸν ἐρείπια σῶα ἦν. ἐν ᾧ δὲ οὗτοι πρὸς ταῦτα ἐτράπετο, οἱ διωκόμενοι Σκύθαι διελθόντες τὸν κατύπερθε, κατέστρεφον ἐς τὴν Σκυθικήν.

ἀφανισθέντων δὲ τούτων τοσοῦτον, ὡς ἐκέτι ἐφαντάζοντό σφι, ὅτω δὴ ὁ Δαρεῖος τείχεα μὲν ἐκεῖνα ἡμίεργα μετῆκε· αὐτὸς δὲ κατὰ στρέψας ἦιε πρὸς ἑσπέρην· δοκέων τούτους τε πάντας τοὺς Σκύθας εἶναι, καὶ πρὸς ἑσπέρην σφέας φεύγειν. ἐλαύνων δὲ τὴν ταχίστην τὸ στρατὸν, ἐς τὴν Σκυθικὴν ἀπίκετο· ἐς ὃ ἐνέκυρσε ἀμφοτέρῃσι τῇσι μοίρῃσι τῶν Σκυθέων.

1 Præterquam iis quæ ad victum satis esse possint. 2 Præmisissent

ἐντυχὼν

τὴν χώρην

τὰς τε κεῖ παυσάμενος πλείστης μάχεσθαι. εἰ δὲ συγχώρεσκαι εἶναι ἴσοσαν, σὺ δὲ καὶ ὧτω παυσάμενος

συτυχὼν δὲ, ἐδίωκε ὑπεκφερόντας ἡμέρης ὁδῷ. καὶ (ἐπεὶ δὲ ἀνίεε διηνεκὲς ὁ Δαρεῖος) οἱ Σκύθαι καὶ τὰ βεβηλήμενα ὑπεφόλγον ἐς τὴν ἀπειπαμένων " τιμὴν σφετέρην συμμαχίην. πρώτην μὲν ἐς τὴν Μελαγχλαίνων γῆν ἐσβαλόντες τούτους ἐτάραξαν οἵ τε Σκύθαι καὶ οἱ Πέρσαι, κατηγέοντο δὲ οἱ Σκύθαι ἐς τὴν Ἀνδροφάγων τὲς χώρης· ταραχθέντων δὲ καὶ τούτων, ὑπῆγον ἐπὶ τὲ Νευρίδα. ταραττομένων δὲ καὶ τούτων, ἠι- σαν ὑποφυγόντες οἱ Σκύθαι ἐς τὲς Ἀγαθύρσους. Ἀγάθυρσοι μὲν ὁρέοντες καὶ τὲς ὁμούρους φόβῳ ὑπὸ Σκυθέων, καὶ πεπαυμένους πρὶν ἢ σφι ἐμβαλέειν τὲς Σκύθας, πέμψαντες κήρυκα, ἀπηγόρευον Σκύθῃσι μὴ ἐσβαίνειν τὴν σφετέρων ὅρων· προλέγοντες ὡς εἰ πειρήσονται ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα ἔσεσθαι μαχησόμενα. Ἀγάθυρσοι μὲν προείποντες ταῦτα, ἐβοήθεον ἐπὶ τὲς ὅρους, ἐν νῷ ἔχοντες ἐρύκειν τὲς ἐπιόντας. Μελάγχλαινοι δὲ καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ, ἐσβαλόντων τὴν Περσέων ἅμα Σκύθῃσι, ἔπε πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο· ἡττηθέντες τε τῆς ἀπειλῆς, ἔφευγον αἰεὶ τὸ πρὸς βορέω ἐς τὸ ἔρημον τεταραγμένοι. οἱ δὲ Σκύθαι ἐς μὲν τὲς Ἀγαθύρσους ἐκέτι ἀπείπαντας ἀπεκίεον· οἱ μὲν ἐκ τῆς Νευρίδος χώρης ἐς τὸ σφετέρην κατηγέοντο τοῖσι Πέρσῃσι. Ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, καὶ ἐκ ἐπαύετο, πέμψας Δαρεῖος ἱππέα πρὸς τὸν Σκυθέων βασιλέα Ἰνδαθύρσεα, ἔλεγε τάδε, " Δαιμόνιε ἀνδρῶν, τί φεύγεις αἰεὶ, ἐξὸν " τοι τῆνδε τὰ ἕτερα ποιέειν; εἰ μὲν ἀξι- " όχρεως δοκέεις εἶναι σεωυτῷ, τοῖσι ἐμοῖσι " πρήγμασι ἀντιωθεῦαι, σὺ δὲ " στῆθι, καὶ " μάχεο· εἰ δὲ μὴ, καὶ ὧτω παυσάμενος " τῆς δεύρο, δεσπότῃ τῷ σῷ δῶρα φέρων " γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἐλθὲ ἐς λόγους. Πρὸς ταῦτα ὁ Σκυθέων βασιλεὺς Ἰνδαθύρσης " ἔλεγε τάδε, Οὕτω τοι ἐμὸν ἔχει ὦ Πέρ- " σα· ἐγὼ οὐδένα κω ἀνθρώπων δείσας ἔφυ- " γον, οὔτε πρότερον, οὔτε νῦν σε φεύγω " οὐδὲ τι νεώτερον εἰμὶ ποιήσας νῦν ἢ καὶ ὅτ' " εἰρώτη ἔωνδα ποιέειν. ὅπι δὲ ἐκ αὐτίκα " μάχομαί τοι, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· ἡμῖν " οὔτε ἄσεα, οὔτε γῆ πεφυτευμένη ἔστι, τῶν " πέρι δείσαντες μὴ ἁλῴη ἢ καρῇ τάχιον " συμμισχοιμεν ἂν ἐς μάχην ὑμῖν. εἰ δ' ἔστι " πάντως ἐς τοῦτο κῦρος ἀπικνέεσθαι τυ- " χόντες ἡμῶν ἐόντες τάφοι πατρώιοι φέρετε, τούτους ἀνορύσσοντες, συμμίσγειν πειρᾶσθε αὐτούς·

Hos nactus insequebatur unius diei spatio, nunquam intermittens subterfugientes. Subterfugiebant autem de industria in terram eorum qui societatem ipsorum respuerant, & primum in Melanchlænorum. Quos quum perturbassent tam Persæ quam Scythæ, eorum terram ingressi Scythæ in loca Androphagorum Persas adducunt. Perturbatis autem & Androphagis, hostem in Neuridem ducunt. Neuris quoque consternatis, tendunt subterfugiendo ire ad Agathyrsos. Sed Agathyrsi cernentes fugari finitimos à Scythis ac perturbari, priusquam à Scythis ager ipsorum invaderetur, misso caduceatore, Scythis ingressum suorum finium prohibent, prædicentes, si conarentur invadere agrum suum, cum eis primum se prœlium commissuros. Hoc interminati Agathyrsi, in fines procurrunt, animo arcendi ingredi volentes. At Melanchlæni & Androphagi & Neuri, invadentibus Persis una cum Scythis, neque virium neque minarum memores, sed timore perpulsi, fugam capessunt aquilonem versus ac solitudinem. 1 Scythæ partim ad Agathyrsos, jam non recusantes societatem, se conferebant, partim è Neuride regione in suam Persis præibant. Id quum diu factitaretur, CXXVI neque desisteretur, Darius ad Indathyrsum Scytharum regem misso equite, inquit, 2 Virorum dæmonie, *id est*, *beate*, quid assidue fugam facis, quum liceat tibi horum facere alterutrum? si tibi videris idoneus ad resistendum negociis meis, siste cursum, ac perstans, mecum fac prœlium: sin agnoscis te imparem esse, sic quoque siste cursum, & hero tuo munera offerens terram atque aquam, in colloquium veni. Ad hæc CXXVII Scytharum rex Indathyrsus ita respondit, Sic res meæ habent, ô Persa, ut neque ullum mortalium ego metuens ante fugerim, neque nunc fugiam te, neque quicquam faciam diversum nunc atque in pace facere consueveram. 3 Quod autem non protinus tecum ineo prœlium, hujus rei te certiorem faciam: Nobis neque oppida sunt neque agri culti, quos invadi aut vastari metuentes, properemus vobiscum conferre pugnam. ad quam si opus est continuo devenire, sunt paterna sepulcra, quæ vos quum nacti fueritis, agedum tentate labefactare:

1 At Scythæ non jam ad Agathyrsos (quippe qui *ingressu suæ regionis* interdixissent) tendebant, sed ex Neuride regione in suam Persis præibant. *Valla putavit ἀπειπάσθαι esse pro ἀπειπαμένους συμμαχίην (ut paulo ante loquutus erat Herodotus) quum referatur ad κατηγορέω præcedens paulo ante.* 2 *Budæus vertit,* O miserrime hominum. 3 Cur autem non pr. tecum ineam prœlium, hoc quoque tibi declarabo:

& tunc

& tunc intelligetis, pugnaturi vobiscum simus pro sepulcris, necne: prius autem (nisi nos ratio traxerit) tecum prœlium non conseremus. Hactenus, quod ad pacem pertinet, dictum sit. quod autem ad cætera, ego solos mihi heros arbitror Jovem progenitorem meum, 1 ad solium Scytharum regium. Tibi autem pro terra & aqua, quæ dona poscis, mittam quæ decet ad te venire dona: pro eo quod herum te meum esse dixisti, jubeo te flere. Hoc à Scythis responsum est: quod caduceator reversus Dario renunciavit.

CXXVIII Scytharum reges, audito nomine servitutis, indignatione perfusi, partem illam quæ cum Sauromatis ordinata erat, cui præerat Scopasis, mittunt ad colloquendum cum Ionibus qui Istrum ponte junctum asservabant. ¶ 2 At Persæ non amplius sibi vagandum esse statuerunt, ut hospitibus, qui ipsorum commeatum eripiebant, insidias tenderent, distributis qui adversus ereptores frumentariæ rei jussa exequerentur. Enimvero equitatus Scytharum semper in fugam vertebat equitatum Persarum, sed fugientes incidendo in peditatum, ab eo defensabantur. Ita Scythæ summoto equitatu hostili, tamen metu peditum abscedebant, & nihilominus noctibus quo-

CXXIX que tales incursiones faciebant. 3 Adversus quos quid Darianis auxilio fuerit referam: res in primis admirabilis, asinorum vox ac mulorum species. Nam (ut superius à me demonstratum est) nullus in terra Scythica neque asinus neque mulus gignitur, ac ne ullus quidem visitur, propter frigora. Itaque rudentes asini perturbabant Scytharum equos: & quum Scythæ sæpenumero Persas adorirentur, eorum equi exaudita asinorum voce, consternati avertebantur, arrectis auribus stupefacti, utpote insolentia tum vocis quam prius non audissent, tum formæ quam nunquam inspexissent. Atque hoc quidem paululum quiddam

CXXX momenti ad bellum afferebat. Cæterum Scythæ ubi animadverterunt Persas tumultuantes, quo diutius in Scythia illi commorarentur, 4 & commorantes ad omnium necessariarum rerum inopiam redigerentur, faciendum ita sibi putarunt, ut pecoribus suis una cum pastoribus relictis, in alium ipsi abscederent locum. Persæ illuc se confe-

ϗ γνώσεσθε τότε εἴτε ὑμῖν μαχησόμεθα ϗ ὧδε· εἰ τῷ τάφων, εἴτε ϗ ὲ μαχησόμενα. πρότερον δὲ ἢν μὴ ἡμέας λόγος αἱρῇ, ὲ συμμιξομῷ τοι. ἀμφὶ μὲ μάχης τοσαῦτα εἰρήσθω. δεσπότας δ' ἐμὲς, Δία τε ἐγὼ νομίζω τὸν ἐμὸν πρόγονον, ϗ Ἰσσὼ τὴν Σκυθέων βασίλειαν, μάνυς εἶ. σοὶ δ' ἀντὶ μὲ δώρων γῆς τε ϗ ὕδατος, δῶρα πέμψω τοιαῦτα οἷά σοι πρέπει ἐλθεῖν· ἀντὶ δὲ τοῦ ὅτι δεσπότης ἔφησας εἶ ἐμός, κλαίειν λέγω. τοῦτό ὅζι ἡ ἀπὸ Σκυθέων ῥῆσις. ὁ μὲ δὴ κήρυξ οἰχώκεε ἀγγελέων ταῦτα Δαρείῳ. Οἱ δὲ Σκυθέων βασιλῆες, ἀκούσαντες τῆς ὑλοσυρίης τὸ ἄνομα, ὀργῆς ἐπλήσθησαν. τὴν μὲ δὴ μετ' Σαυροματέων μοῖραν ταχθεῖσαν, τῆς ἦρχε Σκώπασις, πέμπουσι, Ἴωσι κελεύοντες ἐς λόγους ἀπικέσθαι τούτοισι· οἱ τὸν Ἴστρον ἐζευγμένον ἐφρούρεον. μιτρῷ ὃ τοῖσι ὑπολειπομένοισι ἔδοξε πλανᾶν μὲ μηκέτι Πέρσας, ὅπως δὲ ἐκφεύξεσθε ἀναμαθόμενοισι ὅτι τάχιστα. νομίσαντες ὦν ὅτα ἀναμαθόμενοι τὸν Δαρεῖον, ἐπίεσαν τὰ βεβουλευμένα. ἡ μὲ δὴ ἵππος τὴν ἵππον αἰεὶ τρέπεσκε ἡ τῶν Σκυθέων· οἱ ὃ τῶν Περσέων ἱππόται φεύγοντες ἐσέπιπτον ἐς τὸν πεζόν. ὁ ὃ πεζὸς αἰεὶ ἐπεκούρεε. οἱ ὃ Σκύθαι ἐσαράξαντες τὴν ἵππον, ὑπέστρεφον, τὸν πεζὸν φοβεόμενοι. ἐποιεύντο ὃ ϗ τὰς νύκτας πολλῷ πλησίας περιβολὰς οἱ Σκύθαι. Τὸ ὃ τοῖσι Πέρσῃσί τε ἦν σύμμαχον ϗ τοῖσι Σκύθῃσι ἀντίξοον, ὄνοι τοῖσι μὲν τοῦ Δαρείου στρατοπέδου, θῶυμα μέγιστον ἐρέω· τῆ τε ὄνων ἡ φωνὴ, ϗ τῶν ἡμιόνων τὸ εἶδος· ἔστε γὰρ ὄνος ἔστε ἡμίονος γῆ ἡ Σκυθικὴ φέρει, ὡς ϗ πρότερόν μοι δεδήλωται· ἐνθεῦτεν ἔστι ἐν τῇ Σκυθικῇ πολλῷ χώρῃ τοσοῦτον ἔστε ὄνος, ἔστε ἡμίονος, ὅσῳ τὰ ὦτα. ὑπερέζοντες ὦν οἱ ὄνοι ἐτάραξαν τὸν ἵππον τῶν Σκυθέων· πολλάκις ὃ ἐπελαυνόντων ὅκως τοὺς Πέρσας, μεταξὺ ὅκως ἀκούσειαν οἱ ἵπποι τῶν ὄνων τὴν φωνὴν, ἐταράσσοντό τε ὀρθοφρόμενοι, ϗ ἐν θαύματι ἦσκον, ὁρῶντες ἰσοῦντας τὰ ὦτα· ἅτε ἔτε ἀκούσαντες πρότερον φωνῆς τοιαύτης, ἔτε ἰδόντες τὸ εἶδος. παῦτα μὲν νυν ὀλίγον τι σμικρόν τι ἐφέροντο τοῦ πολέμου. Οἱ ὃ Σκύθαι ὅκως τοὺς Πέρσας ἴδοιεν τεθυρυβημένους, ἵνα θῶμα μέγιστοί τε ὦσι ϗ πλέω χρόνον ἐν τῇ Σκυθικῇ, ϗ θωμάζοντες ἀνιῶντο, τῶν πάντων ὄκνιδέες ἐόντες, ἐπίεσαν τοιόνδε· ὅκως τοὺς πρόσθεν τοῦ σφετέρων ἀυτῶν καταλίποιεν μετ' τῶν νομέων, ἀυτοὶ ἂν ὑπεξέλαυνον ἐς ἄλλον χῶρον· οἱ δὲ ἂν Πέρσαι ἐπελ-

1 Et Vestam Scytharum reginam. *Fortasse tamen & aliam interpretationem verba Græca admittunt.* 2 At Scythæ qui ibi relinquebantur, *vel*, *remanebant*, non amplius censuerunt Persas cogendos esse vagari, sed adoriendos esse quoties cibum sumerent. Observantes igitur tempus quo ab illis cibus sumebatur, faciebant quod statuerant. Enimvero *&c.* 3 Verum quod Persis auxiliabatur, Scythis vero adversabatur, Darii exercitum invadentibus, id referam, maximum miraculum. *Nimirum id faciebat* asinorum vox & mulorum species. 4 Et commorantes angerentur ob rerum omnium penuriam,

ἄγοντες ἐλάβεσκον τὰ πρόβατα, καὶ λαβόντες, ἐπήεσαν τῷ πεπιημένῳ. Πολλάκις δὴ τοιοῦτο γινομένου, τέλος Δαρεῖός τε ἐν ἀποφήσι εἶχετο, καὶ οἱ Σκυθέων βασιλῆες μαθόντες τοῦτο, ἔπεμπον κήρυκα δῶρα Δαρείῳ φέροντα, ὀρνιθά τε καὶ μῦν καὶ βάτραχον καὶ οἰστοὺς πέντε. Πέρσαι δὲ τὰ φέροντα τὰ δῶρα ἐπειρώτεον τὸν νόον τῆς διαδρομῆς. ὁ δὲ ὧδε ἔφη οἱ ἐπεσταλθαι ἄλλο ἢ δόντα τινὰ ταχίστην ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας σκέλλειν, εἰ σοφοί εἰσι, γνῶναι τὸ θέλει τὰ δῶρα λέγειν. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Πέρσαι, ἐβουλεύοντο. Δαρείῳ μὲν νυν ἡ γνώμη ἦν, Σκύθας ἑωυτῷ διδόναι σφέας τε αὐτοὺς, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· εἰκάζοντο δὲ τάδε, ὡς μῦς μὲν ἐν τῇ γῇ γίνεται, καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ σιτεόμενον· βάτραχος δὲ, ἐν ὕδατι· ὄρνις δὲ μάλιστα ἔοικε ἵππῳ· τοὺς δὲ οἰστοὺς, ὡς τῇ ἑωυτῆς ἀλκῇ ὡμοιοῦσι. αὕτη μὲν Δαρείῳ ἡ γνώμη ἀπεδέδεκτο. συνεπίνευε δὲ ταύτῃ ἡ γνώμη Γοβρύεω, τῶν ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ ἑνὸς τὸν μάγον κατελόντων, εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν, "Ην μὴ ὄρνιθες γενόμενοι ἀναπτῆσθε εἰς τὸν οὐρανὸν ὦ Πέρσαι, ἢ μῦες γενόμενοι, κατὰ τῆς γῆς καταδύητε, ἢ βάτραχοι γενόμενοι, ἐς τὰς λίμνας ἐκπηδήσητε, οὐκ ἀπονοστήσετε ὀπίσω, ὑπὸ τῶνδε τῶν τοξευμάτων βαλλόμενοι. Πέρσαι μὲν δὴ οὕτω τὰ δῶρα εἰκάζον. Ἡ δὲ Σκυθέων μία μοῖρα ἡ ταχθεῖσα πρότερον μὲν ὁδὸν τὴν Μαιῆτιν λίμνην φρουρέειν, τότε δὲ ὅτε τὸν Ἴστρον Ἴωνες ἐς λόγους ἐλθεῖν, ὡς ἀπίκετο ὅτε τὸν γέφυραν, ἔλεγε τάδε, "Ανδρες Ἴωνες, ἐλευθερίην ὑμῖν ἡμέρῃ φέρουσι, ἤν περ νῦν ἐθέλητε ἐσακοῦσαι. πυθανόμενα γὰρ Δαρεῖον ἐντείλασθαι ὑμῖν, ἑξήκοντα ἡμέρας μούνας φρουρήσαντας τὴν γέφυραν, αὐτοῦ μὴ ἀπαλλαγομένους ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἀπαλλάσσεσθαι ἐς τὴν ὑμετέρην. νῦν ὦν ὑμεῖς τάδε ποιεῦντες, ὀκτὼ μὲν ἔστε πρὸς ὀκείνων ἄρτιοι, ὀκτὼ δὲ πρὸς ἡμέων· τὰς περκειμένας ἡμέρας ὡς μάλιστα μείναντες, τὸ ἀπὸ τούτου ἀπαλλάσσεσθε. ὅτι μὲν νυν, ὑπὸ δεξαμένων Ἰώνων ποιήσειν ταῦτα, ὀπίσω τε ταχίστην ἐπείγοντο. Πέρσησι δὲ μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Δαρείῳ, ἀνετέλαχθησαν οἱ ὑπολειφθέντες Σκύθαι πεζῷ καὶ ἱππῳσι, ὡς συμβαλέοντες. τεταγμένοισι δὲ τοῖσι Σκύθῃσι λαγὸς ἐς τὸ μέσον διήλατο· τῆς δὲ, ὡς ἔκαστοι ὄρεον τὸν λαγὸν, ἐδίωκον. παραχθέντων δὲ τῶν Σκυθέων, καὶ βοῆ χρεωμένων, εἴρετο ὁ Δαρεῖος τῶν ἀντιπολεμίων τὸν θόρυβον. συνθέμενος δὲ σφέας τὸν λαγὸν διώκειν, εἶπε "Ανδρες τοσοῦτον καὶ τὰ ἄλλα λέγειν, Οὗτοι ὦ "νδρες ἡμέων πολλὸν καταφρονέονται. καὶ μοι νῦν

rentes, excipiebant pecora. Quo facto quum sæpius idem tentarent, ad ultimum Darius inopia rerum laboravit. Id reges Scytharum intelligentes, mittunt ad eum cum muneribus caduceatorem, ave, mure, rana, & quinque sagittis. Persæ, eum qui munera ferebat, percontabantur quid illa significarent. Iste negare sibi aliud esse mandatum nisi ut quum illa tradidisset, celerrime rediret. jubere tamen ipsos Persas, si solertes forent, interpretari quid sibi dona vellent. Hoc quum audissent Persæ, consultabant. Et Darii quidem sententia erat, Scythas seipsos ei donare, & terram atque aquam: hæc ratione conjectans, quod mus quidem in terra gignatur, & eodem quo homines fructu victitet, rana autem in aquis nascatur, avis vero sit equo assimilis: at sagittis dandis, quod [1] seipsos tradere viderentur. In hanc sententiam Darius interpretabatur. At Gobryas unus è septem qui magos sustulerunt, hoc dicere dona conjectabat, O Persæ, nisi effecti ut aves, subvoletis in cœlum, aut effecti ut mures, subeatis terram, aut effecti ut ranæ, insiliatis in paludes, non remeabitis unde venistis, his sagittis confecti. Et Persæ quidem illa munera sic interpretabantur. At una pars Scytharum cui datum ante erat negocium Mæotidis paludis custodiendæ, tunc autem cum Ionibus qui ad Istrum erant colloquendi, ubi ad pontem venit, ita verba fecit, Viri Iones, libertatem vobis afferentes venimus, si modo nos exaudire volueritis. Accepimus enim, Darium vobis præcepisse ut ad sexaginta duntaxat dies custodiam pontis ageretis, &, si intra id tempus ipse non afforet, domum abiretis. [2] Itaque si id feceritis, & apud illum & apud nos culpam devitaveritis. proinde quum ad præstitutam idem permanseritis, jam abscedite. Hæc se facturos recipientibus Ionibus, Scythæ [3] raptim retro abiere. At cæteri Scythæ, post missa Dario dona, cum peditatu ac equitatu adversus Persas in acie instructi steterunt tanquam conflicturi. quum interim lepus in medium profiliit, quem ut quisque vidit, insequebatur. Perturbatis Scythis ac vociferantibus, scisitabatur Darius unde hostium tumultus existeret: & quum audisset illos leporem insectari, inquit ad eos Persas cum quibus cætera colloqui consueverat, Hi viri videntur mihi magno nos habere contemptui, & nunc

CXXXI CXXXII CXXXIII CXXXIV

[1] Suam potentiam. [2] Itaque si hoc feceritis, culpa & apud illum & apud nos vacabitis: *nimirum* si quum ad pr. diem permanseritis, jam abscedatis. [3] Primo quoque tempore redierunt.

Gobryas

Gobryas recte dixisse de Scythicis donis. Quo magis, quum mihi quoque ipsi res ita se habere videantur, bono consilio est opus, ut tutus nobis eo unde venimus sit receptus. Ad hæc Gobryas, Equidem, inquit, ô rex, horum ego virorum inopiam videbar mihi fere fama habere cognitam, sed ubi adveni, evidentius intellexi, animadvertens eos habere nos ludibrio. Proinde mihi videtur, quum primum nox advenerit, [1] incensis è more ignibus, & aliis quæ consueverunt fieri, actis, imbecillissimis quibusque militum ad hostem fallendum relictis, asinisque omnibus alligatis, abeundum, priusquam ad Istrum recta pergant Scythæ ad pontem solvendum, [2] aut Ionibus solvere lubeat: quod nobis factu facile erit. Hoc Gobryas consilium dabat. Cui assentiens Darius, ubi nox adfuit, reliquit in castris [3] viros languore præditos, & eos quorum amissio minimi facienda esset, necnon omnes asinos *alligatos*: asinos quidem, ut vocem ederent: [4] infirmos autem homines, hoc titulo, ut dum ipse cum flore copiarum adoriretur hostem, isti interea castra tutarentur. Hæc persuadens iis qui relinquebantur Darius, accensis ignibus quammaturrime ad Istrum contendit. [5] Asini, quod multitudine destituti essent, eo magis rudere. quos audientes Scythæ, credere omnino Persas in eisdem permanere castris. Verum ubi illuxit, ii qui relicti erant, cognito se proditos esse à Dario, [6] manus extendere ad Scythas, & quæ contigerant referre. His illi auditis, repente retractis duabus Scytharum partibus, & una Sauromatarum, cum Budinisque ac Gelonis, Persas recta ad Istrum via persequuntur, utpote plerosque pedites & itinera nescientes, ea præsertim quæ divortia habebant: ipsi equites & compendia viarum scientes. Sed quum utrique ab alteris aberrarent, multo priores ad pontem Scythæ pervenere quam Persæ. Ibi cognito se prævertisse Persas, ita ad Ionas qui in navibus erant verba fecerunt, Viri Iones, quum dierum numerus jam pertransierit, injurii estis qui adhuc permaneatis: sed quoniam hactenus præ timore permansistis, nunc

CXXXV

CXXXVI

φαίνεται Γοβρύης εἰπας περὶ τῶ Σκυθικῶν δώρων ὀρθῶς· ὡς ὧν ὕτως ἤδη δοκεόντων χρῆναι μοι ἔχειν, βουλῆς ἀγαθῆς δεῖ, ὅκως ἀσφαλέως ἡ κομιδὴ ἡμῖν ἔσται ὀπίσω. πρὸς ταῦτα Γοβρύης εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ μὲν οὐ λόγῳ πιστὰ μιῆ τῶν ἀνδρῶν τὴν ἀπορίην ἐλθὼν ἔμαθον, ὁρέων αὐτὸς ἐμπαίζοντας ἡμῖν. νῦν ὦν μοι δοκέει, ἐπεὰν τάχιστα νὺξ ἐπέλθῃ, ἀνακαύσαντας τοὺς πυρὸς (ὡς καὶ ἄλλο τε ἐώθαμεν ποιέειν) τοὺς φαυλοτάτους ἐς τὰς παλαιπωρίας ἐξαπατήσαντας, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσαντας, ἀπαλλάσσεσθαι πρὶν ἢ κῆ δὴ τὸν Ἴστρον ἰθύσαι Σκύθας λύσοντας τὴν γέφυραν, ἢ καί τι Ἴωσι δόξαι, τὸ ἡμέας οἷόν τε ἔσται ἐξεργάσασθαι. Γοβρύης μὲν ταῦτα συνεβούλευε. μετὰ δέ, νύξ τε ἐγίνετο, καὶ Δαρεῖος ἐκέατο τῇ γνώμῃ ταύτῃ· τοὺς μὲν καμάτους τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν ἰῶν ἀλαχίζοντας ἀπολλυμένων λόγον, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσας, κατέλιπε αὐτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ· κατέλιπε δὲ τούς τε ὄνους καὶ τοὺς ἀδυνέας τοῦ στρατοῦ, τῶνδε εἵνεκα· ἵνα οἱ μὲν ὄνοι βοὴν παρέχωνται. οἱ δὲ ἄνδρωποι ἀδυνείης μὲν εἵνεκα κατελίποντο, πρόφασιν δὲ τήνδε δηλαδὴ· αὐτοὺς μὲν σὺν τῷ καθαρῷ τοῦ στρατοῦ διωσόμενος μέλλοι τοῖσι Σκύθῃσι, ἕτοιμοι δὲ τὸ στρατόπεδον τοῦτον τὸν χρόνον ῥυοίατο. ταῦτα τοῖσι καταλειπομένοισι ἐπετήδευε Δαρεῖος, καὶ περὶ σκαύσας, τῷ ταχίστῳ ἐπείγετο διὰ τοῦ Ἴστρου· οἱ δὲ ὄνοι ἐρημωθέντες τοῦ ὁμίλου, ὥστε μᾶλλον πολλῷ ἔτι τῆς φωνῆς. ἀκούσαντες δὲ οἱ Σκύθαι τοὺς ὄνους, παρῆκαν κατὰ χώρην ἔλπιζον τοὺς Πέρσας εἶναι. Ἡμέρης δὲ γενομένης γνόντες οἱ καταλειφθέντες ὡς προδεδομένοι εἶεν ὑπὸ Δαρείου, χεῖράς τε προέτεινον τοῖσι Σκύθῃσι, καὶ ἔλεγον τὰ κατήκοντα. οἱ δὲ ὡς ἤκουσαν ταῦτα, τὸ ταχίστῳ συνεφέντες, αἵ τε δύο μοῖραι τῶν Σκυθέων, καὶ ἡ μία, Σαυρομάται καὶ Βουδῖνοι καὶ Γελωνοί, ἐδίωκον τοὺς Πέρσας ἰθὺ τοῦ Ἴστρου. ἅτε δὲ τοῦ Περσικοῦ μὲν τοῦ πολλοῦ ἐόντος πεζοῦ στρατοῦ, καὶ τοὺς ὁδοὺς οὐκ ἐπισταμένου, ὥστε ἐκ πολλημυρίων τὰς ὁδῶν, τοὺς δὲ Σκυθικοῦ, ἱππότεω, καὶ τὰ συντόμα τῆς ὁδοῦ ἐπισταμένου, ἁμαρτάνοντες ἀλλήλων, ἔφθησαν πολλῷ οἱ Σκύθαι τοὺς Πέρσας ἐπὶ τὴν γέφυραν ἀπικόμενοι. μαθόντες δὲ τοὺς Πέρσας ἔκπαλαι ἀπιόντας, ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἴωνας ἐόντας ἐν τῇσι νηυσί, Ἄνδρες Ἴωνες, αὔτε ἡμέρας ὑμῖν τὸ ἀριθμοῦ διοίχεται, καὶ ἐμεῖς ποιέετε δίκαια ἔτι φοβεόμενοι. ἀλλ' ἐπεὶ πρότερον δειμαίνοντες ἐμένετε, νῦν

168

X

V. Rasp: N. 5. p. 19
Edit. Var:

1 Accensis ignibus, ut & alias facere consuevimus, & imbecill. 2 Aut Iones aliquid in nos moliantur quod efficere illis non difficile futurum sit. 3 *Eadem est vox pro quareddidit paulo ante* Imbecillissimis quibusque *: nisi quod hic est positivus gradus, quum ibi esset superlativus.* 4 Homines vero propter imbecillitatem quidem relinquebantur, sed hoc tamen prætextu ut dum ipse cum fl. cop. 5 Asini à cœtu segregati. 6 Manus ad Scythas tendere, & iis quibus decebat verbis apud eos uti. Quibus illi auditis, in unum agmen conglobatæ tum illæ duæ Scytharum partes, tum illa Sauromatum una, necnon Budini & Geloni, Persas recta ad Istr. via persequuntur. Sed quum Persarum exercitus magna ex parte pedites haberet, viasque ignoraret, utpote *in certa diverticula, vel in certa itinerum divortia* non sectas: at Scythicus equitibus constaret, & iis quidem itinerum compendia scientibus, quum utrique ab alt. aberr.

" λύσαντες τὸν πόρον, τῷ ταχίστῳ ἄπιτε
" χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσί τε καὶ Σκύ-
" θῃσι εὐδόκιμα ἐργάσαντες. τὸν δὲ πρότερον
" ἐόντα ὑμέων δεσπότην ἡμεῖς οὕτω κατεστή-
" σαμεν, ὥστε οὐδὲν μηδαμοὺς ἐπ' ἀνθρώ-
" πους αὐτὸν στρατεύσασθαι. Πρὸς ταῦτα οἱ
Ἴωνες ἐβουλεύοντο. Μιλτιάδεω μὲν τοῦ Ἀ- Herod. lib. 4. p. 34. Vat.
θηναίων στρατηγέοντος, καὶ τυραννεύοντος
Χερσονησιωτέων τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐλευ-
γνώμην πείθεσθαι Σκύθῃσι, καὶ ἐλευθεροῦν
Ἰωνίην. Ἱστιαίου δὲ τοῦ Μιλησίου στασιά-
ζοντος τούτῳ, λέγοντος, ὡς νῦν μὲν ἄρχει Δαρείου Herod. lib. 4. p. 19. Vat. lib. 4. p. 20.
τυραννεύει πόλιος, τῆς
Δαρείου δὲ δυνάμεως καταιρεθείσης, οὔτε
αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε ἔσται ἄρχειν, οὔτε
ἄλλον ἑδένα ἑδαμῶν. βουλήσεσθαι γὰρ ἕκαστον τῶν πολίων δημοκρατέεσθαι μᾶλλον ἢ
τυραννεύεσθαι. Ἱστιαίου δὲ γνώμην ταύτην
ἀποδεικνυμένου, αὐτίκα πάντες ἦσαν τε-
τραμμένοι πρὸς ταύτην τὴν γνώμην, CXXXVIII
πρότερον τὴν Μιλτιάδεω αἱρεόμενοι. Ἦσαν
δὲ οὗτοι οἱ ἀποφέροντες τε τὴν ψῆφον,
καὶ ἐόντες λόγου πρὸς βασιλῆος, Ἑλλησποντίων μὲν τύραννοι, Δάφνις τε Ἀβυδηνὸς,
καὶ Ἱππόκλος Λαμψακηνὸς, καὶ Ἡρόφαντος Παριηνὸς, καὶ Μητρόδωρος Προκοννήσιος, καὶ Ἀρισταγόρης Κυζικηνὸς, καὶ Ἀρίστων Βυζάντιος. οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ ἐξ Ἑλλησπόντου. ἀπὸ δὲ Ἰωνίης, Στρατίης τε Χῖος,
καὶ Αἰακίδης Σάμιος, καὶ Λαοδάμας Φω-
καιεύς, καὶ Ἱστιαῖος Μιλήσιος· τούτῳ μὲν γνώ-
μην προκειμένην ἑτοίμην τῇ Μιλτιάδεω.
Αἰολέων δὲ παρῆν λόγιμος μοῦνος Ἀρισταγόρης ὁ Κυμαῖος. Οὗτοι ὦν ἐπεί τε
τῷ Ἱστιαίῳ αἱρέοντο γνώμην, ἔδοξέ σφι
πρὸς ταύτῃ τάδε ἔργα τε καὶ ἔπεα προσθεῖναι· τῆς μὲν γεφύρης λύειν τὰ κατ' τοὺς
Σκύθας ἐόντα, λύειν δ' ὅσον τόξευμα ἐξικνέεται· ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέοντες, ποιεῦντες μηδέν· καὶ οἱ Σκύθαι μὴ πειρῶντο
βιώμενοι, καὶ βουλόμενοι διαβαίνειν τὸν Ἴστρον κατὰ τῷ γεφυρέαν. ἐπεῖτε λύοντας
τῆς γεφύρης τὸ ἐς τὴν Σκυθικὴν ἦγον, ὡς
πάντα πιθήσεσθαι τὰ Σκύθαι δοκέοντες ἂν ἡδονῇ. ταῦτα μὲν προσέθηκαν τῇ γνώμῃ· μετὰ
δὲ, ὡς πάντων ὑπεκρίνατο Ἱστιαῖος, τάδε
" δὲ λέγων, Ἄνδρες Σκύθαι, χρησὰ ἥκετε
" φέροντες, καὶ ἐς καιρὸν ἐπείγεσθε. καὶ τάδε
" μὲν ὑμῖν ἡμέων χρηστῶς ὁδοῦται, καὶ τὰ
" ἀπ' ὑμέων ἐς ὑμέας ὀρθωθέως ὑπηρετέεται. ὡς γὰρ ὁρᾶτε, καὶ λύομεν τὸν πόρον,
" καὶ περιδυμέομεν πᾶσαν ἔξοδον, θέλοντες ὑμῖν ἐλευθέροι. ἐν ᾧ δὲ ἡμεῖς τάδε λύομεν,

solvite quamcelerrime trajectum, atque abite sospites liberique, diis pariter ac Scythis gratiam habentes. Nam eum qui antea dominus vester erat, ita tractabimus ut adversus nullum mortalium sit facturus expeditionem. De hac re consultantibus Ionibus, Miltiadis quidem Athenienſium ducis & Chersonenſium (qui sunt in Hellesponto) tyranni sententia erat, Scythis obtemperandum esse, & Ioniam servitute liberandam. At Hiſtiæi Milesii diversa, quod diceret nunc quidem eos suæ quemque urbis tyrannos esse ob Darium: potentia vero Darii sublata, neque se Milesiis, neque alium quemquam usquam præesse posse. Fore enim ut singulæ civitates popularem statum quam tyrannicum mallent. Hanc sententiam quum dixisset Hiſtiæus, omnes consestim qui Miltiadi assenti fuerant: in eam transierunt. Fuere autem qui disceptaverunt, CXXXVIII duntaxat alicujus apud regem existimationis, Hellespontinorum quidem tyranni, Daphnis Abydenus, & Hippoclus Lampsacenus, & Erophantus Parienus, & Metrodorus Proconnesius, & Aristagoras Cyzicenus, & Ariston Byzantius: & isti quidem ex Hellesponto. Ab Ionia autem, Stratias Chius, & Æacides Samius, & Laodamas Phocensis, & Hiſtiæus Milesius: cujus sententia prælata est sententiæ Miltiadis. Æolum vero unus affuit qui esset alicujus authoritatis, Aristagoras Cymæus. Hi, posteaquam Hiſtiæi pro- CXXXIX bavere sententiam, hoc sibi præterea agendum dicendumque censuerunt, ut pontem 1 quidem ab ulteriore ripa eatenus solverent ut extra sagittæ jactum essent, ne nihil facere viderentur, quum tamen nihil facerent, neve Scythæ vim afferre tentarent, & Iſtrum ponte transire, 2 sed solventes illinc pontem, quasi omnia ad votum Scytharum facerent. Hoc sententiæ Hiſtiæi addendum quum decreviſſent, ita pro universis ad Scythas Hiſtiæus verba fecit, Viri Scythæ, jucundam nobis rem attuliſtis, & opportune iniſtatis: atque ut vos nobis probe viam ostendiſtis ita nos vobis obsequenter obtemperabimus. Ut enim cernitis, trajectum rescindimus, adhibituri omnem diligentiam, cupiditate assequendæ libertatis. Cæterum dum nos hæc dissolvimus,

1 Pontis partem solverent quæ versus Scythas spectaret: solverent autem non amplius quam ad jactus teli spatium, ne nihil fac. 2 Sed solventes illam pontis partem quæ Scythiam versus spectabat, omnia pro arbitrio Scytharum se facturos dicerent.

interea

interea vos illos inquirere tempus admonet, & inventos, tam vestro quam nostro nomine ita ulciſci ut merentur.
CXL Scythæ, Ionibus iterum fidem habentes, tanquam vera eloquutis, ad inquirendos Perſas reverterunt: atque ab omni illorum itinere aberrarunt, 1 ipſi ſibi hujus rei cauſa, quod pabula equorum illis in locis corruperant, fonteſque obſtruxerant. quod niſi feciſſent, facile ſi voluiſſent Perſas inveniſſent: nunc ita faciendo, viſi ſibi fuerant optime conſuluiſſe, ob quæ tamen eos res fruſtrata eſt. Quippe eam ſuæ regionis partem conſectantes in qua cibaria equis atque aquæ forent, hoſtem indagabant, rati illum eadem parte fugam intendiſſe: at ille obſervato quod prius tenuerat itinere, abierat, atque ita quoque ægre trajectus reperit locum. Et quum noctu perveniſſet, nactus pontem ſolutum, animo prorſus concidit,
CXLI veritus ne ſe relicto Iones abiiſſent. Erat autem apud Darium Ægyptius quidam, omnium hominum vocaliſſimus: hunc Darius ſupra ripam Iſtri poſitum jubet inclamare Hiſtiæum Mileſium: Hiſtiæus *eum ſæpius inclamantem, tamen* ad primam inclamationem exaudiens, omnes naves admovit, & ad trajiciendum
CXLII exercitum pontem junxit. Atque hunc in modum Perſæ effugerunt, quos indagantes Scythæ, iterum aberraverunt. 2 & ob id Iones tanquam non liberos, ſed peſſimos & ignaviſſimos omnium hominum judicant, deque eis tanquam de ſervis loquentes, mancipia dominos amantia eſſe aiunt, & inſectatione digniſſimos. Hæc in Io-
CXLIII nes Scythæ probra jaciunt. Darius per Thraciam iter faciens, Seſtum Cherſoneſi pervenit, atque illinc in Aſiam navibus ipſi tranſivit, relicto in Europa exercitus duce 3 Megabyzo, viro Perſa; cui Darius aliquando hunc honorem habuit, ut hoc verbum inter Perſas diceret: quum eſſet eſurus mala punica, ſimulac primum malum aperuit, interrogatus à fratre Artabano 4 nunquid tantum hominum ſibi optaret quantum illic eſſet acinorum, reſpondit, Se præoptare tot ſibi eſſe Megabyzos quàm Græciam ſubditam. His verbis apud Perſas hominem hono-

ὑμέας καιρὸς ἔζεσι δίζεσθαι ἐκείνους· εὑρόντας δὲ, ὑπὲρ τε ἡμέων καὶ ὑμέων ἀνταπόδοσιν τίσασθαι ὕττως ὡς ἐκείνοισι πρέπει. Σκύθαι μὲν τοσόνδε τὸ δεύτερον Ἴωσι πιθόμενοι λέγειν ἀληθέα, ὑστέρεον ἔτι ζήτησιν τῶν Περσέων, καὶ ἁμάρτανον πάσης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἴτιοι δὲ τούτου αὐτοὶ οἱ Σκύθαι ἐγένοντο, τὰς νομὰς τῶν ἵππων τὰς ταύτῃ διαφθείραντες, καὶ τὰ ὕδατα συγχώσαντες. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ἐποίησαν, παρεῖχε ἂν σφι, εἰ ἐβούλοντο, εὐπετέως ἐξευρίσκειν τοὺς Πέρσας· νῦν δὲ τὰ σφι ἐδόκεε ἄριστα βεβουλεῦσθαι, καὶ ταῦτα ἐσφάλησαν. Σκύθαι μὲν νυν τὴν σφετέρην χώρην τῇ ἵππῳ τε καὶ οἱ ἵπποισι καὶ ὕδατα ἔνι, ταύτῃ διεξιόντες, ἐδίζηντο τοὺς ἀντιπολεμίους δουλουμένους καὶ ἐκείνους ἀμφὶ τοιούτων τινὶ ἀποδρήσιν ποιήσασθαι. οἱ δὲ Πέρσαι τὸ πρότερον ἑωυτῶν ἡμόμενον σίβον, τοῦτον φυλάσσοντες ἦσαν. καὶ ὕττω μάγις εὗρον τὸν πόρον. οἱ δὲ, νυκτός τε ἀπικόμενοι, καὶ λελυμένης τῆς γεφύρης σιτυχόντες, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκοντο μή σφεας οἱ Ἴωνες ἔωσι ἀπολελοιπότες. Ἦν δὲ ὧδε Δαρείου ἀνὴρ Αἰγύπτιος, φωνέων μέγιστον ἀνθρώπων· τοῦτον δὴ τὸν ἄνδρα καλέσαντα ἐπὶ τὸ χείλεος τὸ Ἴστρου, ἐκέλευε Δαρεῖος καλέειν Ἱστιαῖον Μιλήσιον. ὁ δὲ ἐπιέσε ταῦτα· Ἱστιαῖος, ἐπακούσας τῆς πρώτης κελεύσιος, τάς τε νέας ἁπάσας παρεῖχε διαπορθμεύειν τῷ στρατιῷ, καὶ τὴν γέφυραν ἔζευξε. Πέρσαι μὲν ὦν ὕττω ἐσφεύγεσι. Σκύθαι δὲ δίζήμενοι, καὶ τοσόνδε τὸ δεύτερον ἥμαρτον τῆς Περσέων. καὶ τοῦτο μέν, ὡς ἐόντας Ἴωνας ἐλευθέρους, κακίστους τε καὶ ἀνανδροτάτους κρίνουσι ἐν ἁπάντων ἀνθρώπων· τοῦτο δέ, ὡς δῆλων Ἰώνων τὸν λόγον ποιεύμενοι, ἀνδραπόδων φιλοδέσποτα φασὶ εἶναι, καὶ ἄδρηστα μάλιστα· ταῦτα μὲν δὴ Σκύθησι ἐς Ἴωνας ἀπέρριπται. Δαρεῖος δὲ ἅμα τῆς Θρηίκης πορευόμενος, ἀπίκετο ἐς Σηστὸν τῆς Χερσονήσου. ἔστι δὲ οὗτος μὲν διέβη τῆσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐν τῇ Εὐρώπῃ Μεγάβαζον, ἄνδρα Πέρσην τῷ Δαρεῖός ποτε ἔδωκε γέρας, τοιόνδε εἰπὰς ἐν Πέρσῃσι ἔπος· ὡρμημένῳ Δαρείῳ ῥοιὰς τρώγειν, ὡς ἄνοιξε τάχιστα τὴν πρώτην τῶν ῥοιέων, εἴρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβανος, ὅ,τι βούλοιτ' ἂν οἱ τοσοῦτον πλῆθος ἡμέας ὅσοι ἐν τῇ ῥοιῇ κόκκοι. Δαρεῖος δὲ εἶπε, Μεγαβάζους ἂν οἱ τοσούτους ἀριθμὸν ἡμέας βούλεσθαι μᾶλλον ἢ τὴν Ἑλλάδα ὑπήκοον. ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι ταῦτά μιν εἶπας ἐπ-

1 Cujus *mali* ſibi autores fuerant. 2 Et *propterea* modo Iones, ut qui liberi ſint, peſſim. hom. judicant: modo de illis tanquam de ſervis loquentes, mancipia dominorum amantia & minime fugitiva eſſe aiunt. *Vel*, Et propterea alias Iones *&c. Sic & in altera parte*, Alias vero de illis, *&c. Solet tamen* τοῦτο μὲν, τοῦτο δὲ, *potius exponi*, Partim quidem, Partim vero. *ſed hic non ſatis convenire videtur* Partim. *ſenſus eſt enim*, Iones (Scytharum judicio) *ſi ut liberi conſiderentur, ſe in illa re ignaviſſimos oſtendiſſe: ſin ut ſervi, officio mancipiorum dominos amantium functos fuiſſe.* 3 Megabazo, *in vulg. edit. Gr. & in noſtris vet. cod. Sic in ſequentibus locis.* 4 Cujus rei tantam multitudinem ſibi optaret.

μὰ· τότε δὲ αὐτὸν κατέλιπε στρατηγὸν, ἔχοντα τῆς στρατιῆς τῆς ἑωυτοῦ ὀκτὼ μυριάδας. Οὗτος ὦν ὁ Μεγάβαζος, εἶπας τόδε ἔπος, ἐλίπετο ἀθάνατον μνήμην πρὸς Ἑλλησποντίων. ἠνώμυος γὰρ ἐν Βυζαντίῳ, ἐπύθετο ἑπτακαίδεκα ἔτεσι πρότερον Χαλκηδονίους κτίσαντας τὸν χῶρον Βυζαντίων. πυθόμενος δὲ, ἔφη Χαλκηδονίους τοῦτον τὸν χρόνον τυγχάνειν ἐόντας τυφλούς. οὐ γὰρ ἂν τοῦ καλλίονος παρεόντος κτίζειν χώρην, τὸν αἰσχίονα ἑλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. ἔσται δὴ ὧν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λειφθεὶς ἐν τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων, τοὺς μὴ μηδίζοντας καταστρέφετο. ἔστι δέ μοι καὶ ταῦτα ἐπιμνησθῆναι. Τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον χρόνον ἐγένετο ὅτε Λιβύων ἄλλος στρατὸς μέγας στόλος, ἅμα πρόφασιν τῷ ἐγὼ ἀπηγήσομαι, περιδιηγησάμενος πρότερον τάδε· τῶν ὑπὸ τῆς Ἀργοῦς ὁρμηθεισῶν παίδων παῖδες, ἐξελασθέντες ὑπὸ Πελασγῶν ἐκ Βραυρῶνος, ληϊσαμένων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ τυτθῶν ἐξελασθέντες ἐκ Λήμνου, οἴχοντο πλέοντες ἐς Λακεδαίμονα. ἱζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ταϋγέτῳ, πῦρ ἀνέκαιον. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἰδόντες, ἄγγελον ἔπεμπον, πυθόμενον τίνες τε καὶ ὁκόθεν εἰσί. οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτῶντι ἔλεγον, ὡς εἶησαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ πλεόντων ἡρώων· προσχόντας δὲ τούτους ἐς Λῆμνον, φυτεῦσαι σφέας. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκηκοότες τὸν λόγον τῆς ἡγεμονίης τῆς Μινυέων, πέμψαντες τοὐτέρου, πρῶτον τί θέλοντες ἥκοιέν τε ἐς τὴν χώρην, καὶ πῦρ ἀνθοιεν. οἱ δὲ ἔφασαν, ὑπὸ Πελασγῶν ἐκβληθέντες, ἥκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιότατον γὰρ εἶναι ὕστερον τοῦτο γενέσθαι. δέεσθαί τε οἰκέειν ἅμα τούτοισι, μοίρῃσί τε τιμέων μετέχοντες, καὶ τῆς γῆς ἀπολαχόντες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἔδοξε δέκεσθαι τοὺς Μινύας, ἐπὶ οἷσι θέλουσι αὐτοί· μάλιστα δὲ ἐνῆγε σφέας ὥστε ποιέειν ταῦτα, ὅτι Τυνδαρεΐδεων ἡ ναυτιλίη ἐν τῇ Ἀργοῖ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδοσαν, καὶ ἐς φυλὰς διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμους ἔγημαν, τὰς δὲ ἐκ Λήμνου ἤγοντο, ἐξέδοσαν ἄλλοισι. Χρόνου δὲ ὁ πολλὸς διεξελθόντος, αὐτίκα οἱ Μινύαι ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιληΐης μετασχόντες, καὶ ἄλλα ποιέοντες οὐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐτοὺς ἀποκτεῖναι· συλλαβόντες δὲ σφέας κατέβαλον ἐς φρέαρ. μέσους, νυκτὸς· μετ' ἡμέρην δὲ, ἑνδέκα. κείνους δὲ τοὺς ἂν κτείνωσι Λακεδαιμόνιοι, ἐπὶ οἷς ἔμελλον σφέας καταχρήσεσθαι, ἐκέλευον ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ἀπιέναι· ἐπεὶ δὲ ἀπῆλθον, ἐκήρυσσον, εἴ τις ἐντὸς ἡμέρης μὴ ἐκκομίσειε τὸν νεκρὸν, ἀποθανέεσθαι. ταῦτα δὲ ἐποίεον, ὅτι ἐδόκεον τοὺς Μινύας ἐπιβουλεύειν σφίσι. ἐπὶ τούτοισι δὲ ἐκήρυσσον, ἐλευθέρους εἶναι τοὺς ἂν κτείνωσι, καὶ τοὺς ἐλευθέρους ἐόντας ἐπιτρέπειν ἐπὶ τὰ ἐκείνων ἔχειν.

ravit: quem tunc prætorem reliquit cum octoginta millibus militum. Megabyzus autem hic immortalem sui memoriam apud Helleſpontios reliquit, hoc dicto, quod quum apud Byzantium agens audiſſet Chalcedonios decem & ſeptem annis ante Byzantios urbem condidiſſe, inquit Chalcedonios eo tempore cæcos fuiſſe, qui, quum pulchrior adeſſet locus ad urbem condendam, nequaquam turpiorem elegiſſent niſi cæci fuiſſent. Hic igitur Megabyzus in Helleſpontia plaga pro prætore relictus, eos qui diverſarum à Medis partium erant, ſubigebat. & iſte quidem talia agebat. ¶ PER idem autem tempus alia ingens adverſus Libyas extitit expeditio, ob eam quam ego commemorabo cauſam, his prius expoſitis: Argonautarum poſteri quum à Pelaſgis qui fœminas Athenienſium ex Brauron prædati ſunt, eſſent ejecti à Lemno, Lacedæmonem navigaverunt, conſidenteſque apud Taygetum ignes accenderunt. Quos Lacedæmonii quum aſpexiſſent, nuncium miſere. ſciſcitatum quinam & unde eſſent. Illi, nuncio ſciſcitanti reſponderunt ſe Minyas eſſe, ab iis heroibus oriundos qui in Argo navigaſſent, quique quum Lemnum appuliſſent, illic eos procreaſſent. Hanc mentionem ſtirpis Minyarum quum audiſſent Lacedæmonii, miſſo iterum nuncio ſciſcitantur quid ſibi velit ipſorum adventus, atque ignis accenſio. Illi vero ſe reſpondent à Pelaſgis ejectos, redire ad parentes, (æquiſſimum enim id factu eſſe) oraréque ut ſibi liceat una cum eis habitare, tum bonorum tum agrorum participes. Eos recipere [1] in ea quæ ipſi vellent, Lacedæmoniis placuit, cum ob alia ad hoc faciendum inductis, tum præcipue quod Tyndaridæ Caſtor & Pollux in Argo navigaverant. Receptos Minyas & agris impertierunt & in tribus cooptarunt. Ibi confeſtim ablocatis in alios quas in Lemno duxerant uxoribus, matrimonia contraxerunt. Non longo deinde interjecto tempore, ſtatim elati ſuperbia, cum alia flagitioſa perpetrarunt, tum regnum affectarunt. Quo nomine eos Lacedæmonii morte mulctandos quum cenſuiſſent, comprehenſos in carcerem conjecerunt. Quoſcunque autem Lacedæmonii morte plectendos cenſent, eos noctu plectunt, interdiu neminem. Quum igitur eſſent in illos animadversuri,

CXLIV

CXLV

CXLVI

[1] Quibus ipſi conditionibus vellent,

verſuri, exorati ſunt ab eorum uxoribus (quæ cives erant & primorum Spartanorum filiæ) veniam ingrediendi carcerem, & cum ſuo cujuſque viro colloquendi, nullum in illis dolum eſſe ſuſpicantes. Horum permiſſu, Minyarum uxores ingreſſæ carcerem, omni [1] veſte quam geſtabant viris tradita, illorum veſtem illæ ſumpſerunt. Ita Minyæ muliebri veſte amicti, veluti mulieres è carcere prodierunt, rurſuſque apud Taygetum conſederunt. ¶ Hac eadem tempeſtate Theres, Auteſionis filius, Tiſameni nepos, Therſandri pronepos, Polynicis abnepos, miſſus eſt in coloniam Lacedæmonis, genere Cadmeo, avunculus Ariſtodemi filiorum, Euryſthenis & Proclis: quorum, quum pupilli eſſent, tutelam gerebat regni Spartani. Adultis mox pupillis, ac recepto imperio, Theras ita graviter tulit ſibi ab aliis imperari, quoniam imperium deguſtaſſet, ut negaret ſe Lacedæmone moraturum, ſed ad cognatos navigaturum. Erant autem in inſula quæ nunc Thera vocatur, quondam Callifta, viri Phœnices à Membliare Pœcilis filio oriundi. Cadmus enim Agenoris filius Europam quæritans, in inſulam quæ nunc Thera vocatur quum appulſus eſſet, ſive regionis amore captus, ſive qua alia voluntate, reliquit illic cum alios quoſdam Phœnices, tum Membliarem conſanguineum ſuum. Iſti hominum ætatibus octo antequam Theras Lacedæmone veniſſet, inſulam quæ Calliſta, *id eſt pulcherrima*, vocabatur, incoluerunt. Ad quos Theras cum multitudine tribulium miſſus eſt, nequaquam ad illos ejiciendos, ſed ad una habitandum, & ad inſulam valde frequentandam. Poſtea vero quàm Minyas è carcere elapſos & apud Taygetum conſidentes, Lacedæmonii tamen necare ſtatuerant, Theras necem ebrum deprecabatur, recipiens ſe illos ex ea regione abducturum. Et huic poſtulato Lacedæmoniis aſſentientibus, cum tribus biremibus ad poſteros Membliaris navigavit, ducens ſecum non univerſos Minyas (plerique enim ex ipſis ad Paroreatas Cauconaſque diverterunt) ſed paucos, [2] quos in ſex partes diſtribuerunt, & totidem illic oppida condiderunt, Lepreum, Magiſtum, Thrixas, Pyrgum, Epium, Nudium. quorum pleraque

CXLVII

CXLVIII

σπας, ἐδεήθησαν αἱ γυναῖκες τῶν Μινυέων (ἦσαν γὰρ αἵδε τε, καὶ τῶν πρώτων Σπαρτιητέων θυγατέρες) ἐσελθεῖν ἐς τὸν ἑρκτὸν, καὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν ἑκάστη τῷ ἑωυτῆς ἀνδρί· αἱ δὲ σφέας παρῆκαν, ὑπόπτους λόγου δεκόντες ἐξ αὐτέων ἔσεσθαι. αἱ δὲ ἐπείτε ἐσῆλθον, ποιέυσι τάδε· πᾶσαν τὴν εἶχον ἐσθῆτα ἐκδυσάμεναι τοῖσι ἀνδράσι, αὐταὶ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινύαι, ἐνδυόμενοι τὴν γυναικηίην ἐσθῆτα, ἅτε γυναῖκες, ἐξῆϊσαν ἔξω. ὀκφυγόντες δὲ τῷ τρόπῳ τούτῳ ἵζοντο αὖτις ἐς τὸ Ταΰγετον. Τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσίωνος, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος, ἔστελλε ἐς ἀποικηίην ὑπὸ Λακεδαιμονος· τῶν δὲ ὁ Θήρας ἦν μήτρωος· ἦν γὰρ Καδμεῖος, τῆς μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι παισὶ Αἰσοδήμου, Εὐρυσθένεϊ καὶ Προκλέϊ. ἐόντων δ' ἔτι τούτων παίδων τούτων νηπίων, ἐπετροπάκει ὁ Θήρας τῷ ἐν Σπάρτῃ βασιληίῳ. αὐξηθέντων δὲ τούτων ἀδελφιδέων, καὶ παραλαβόντων τὸ ἀρχεῖον, ὅτω δὴ ὁ Θήρας δεινὸν ποιεύμενος ἀρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπείτε ἐγεύσατο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μενεῖν ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ἀλλ' ἀποπλώσεσθαι ἐς τοὺς συγγενέας· ἦσαν δὲ ἐν τῇ νέῳ Θήρῃ καλεομένῃ νήσῳ πρότερον δὲ Καλλίστῃ τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μεμβλιάρεω τοῦ Ποικίλεω, ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος δὲ ὁ Ἀγήνορος, Εὐρώπην διζήμενος, προσέσχε ἐς τὴν νῦν Θήρην καλεομένην· προσχόντι δέ, εἴτε δὴ οἱ ἡ χώρη ἤρεσε, εἴτε καὶ ἄλλως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, καταλείπει ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων, καὶ δὴ καὶ τῶν ἑωυτοῦ συγγενέων Μεμβλίαρον. ὕστερον δὲ ἐνέμοντο τὴν Καλλίστην καλεομένην ὀγδώκοντα ἔτεα, πρὶν ἢ Θήραν ἐλθεῖν ἐκ Λακεδαίμονος, ὀκτὼ ἀνδρῶν. Ἐπὶ τούτου δὴ ὧν ὁ Θήρας λαὸν ἔχων ἀπὸ τῶν φυλέων, ἔστελλε σποικίσων τοῦτο τοῖσι· καὶ ὐδαμῶς ἐξελῶν αὐτούς, ἀλλὰ χρήσιμα αἰεννηόμενος. ἐπεί τε δὲ καὶ οἱ Μινύαι ἐκδεχθέντες ἐκ τῆς ἑρκτῆς ἵζοντο ἐς τὸ Ταΰγετον, τῶν Λακεδαιμονίων βουλομένων σφέας ἀπολλύναι, παραιτέεται ὁ Θήρας ὅκως μήτε φόνος γένηται, αὐτός τε ὑποδέκεται σφέας ἐξάξειν ἐκ τῆς χώρης. συγχωρησάντων δὲ τῇ γνώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, τριηκοντέρησι ἐς τὰς Μεμβλιάρεω ἀπονόους ἔπλωσε· ἔτι πάντας ἄγων τοὺς Μινύας, ἀλλ' ὀλίγους τινάς. οἱ γὰρ πλεῦνες αὐτῶν ἐτράποντο ἐς τοὺς Παρωρεάτας καὶ Καύκωνας. τούτους δ' ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρης, σφέας ἑωυτοὺς ἐς ἓξ μοίρας διείλον· καὶ ἔπειτα ἔκτισαν πόλιας τοσάδε ἐν αὐτοῖσι, Λέπρεον, Μάγνον, Θραξάς, Πύργον, Ἔπιον, Νούδιον. τουτέων δὲ τοὺς πλεύνας

[1] Veſtitu quem geſt. v. trad. illorum veſtitum ſumpſ. [2] Quum autem hos expulſſent, ſeipſos in ſex partes diſtrib.

ἐπ' ἐμέο Ἠλεῖοι ἐπόρθησαν· τῇ δὲ νήσῳ ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω Θήρα ἡ ἐπωνυμίη ἐγένετο. Ὁ δὲ παῖς ἐὼν ἔφη οἱ συμπλεύσεσθαι, τοιγαρῶν ἔφη ἀυτὸν καταλείψειν ὄϊν ἐν λύκοισι· ἀπὸ τοῦ ἔπος. τοῦτο τὸ ὄνομα τῷ νεηνίσκῳ τούτῳ Οἰόλυκος ἐγένετο· καὶ κως τοῦτο ἐπεκράτησε. Οἰόλυκος δὲ γίνεται Αἰγεύς· ἀφ' οὗ Αἰγεῖδαι καλεῦνται, φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρτῃ. τοῖσι δὲ ἐν τῇ φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι (οὐ γὰρ ὑπέμειναν τὰ τέκνα) ἱδρύσαντο ἐν Θεοπροπίῃ Ἐρεννύων τῇ Λαΐῃ τε καὶ Οἰδιπόδεω ἱρόν· καὶ μέχρι τούτου, ὑπέμεινε πᾶσι τοῦτο καὶ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ τῆς ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι. Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θηραίοισι κατὰ ταῦτα λέγουσι· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μοῦνοι Θηραῖοι ὧδε ηὐδᾶσι λέγουσι. Γρῖνος ὁ Αἰσανίου ἐὼν Θήρα τούτου ἀπόγονος, καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς νήσου, ἀπίκετο ἐς Δελφοὺς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκατόμβην. εἵπετο δέ οἱ καὶ οἱ ἄλλοι τῆς πολιητέων, καὶ δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἐὼν ἡμίεος. * Εὐθυμίδης τῶν Μινυέων. χρεωμένῳ δὲ τῷ Γρίνῳ τῷ βασιλέϊ τῆς Θηραίων περὶ ἄλλων, χρᾷ ἡ Πυθίη κτίζειν ἐν Λιβύῃ πόλιν. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἐγὼ μέν, ὦ ναξ, πρεσβύτερός τε ἤδη εἰμὶ, καὶ βαρὺς ἀείρεαι· σὺ δέ τινα τῆσδε τῆς νεωτέρων κέλευε ποιέειν ταῦτα. ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα, καὶ ἐδείκνυε ἐς τὸν Βάττον. τότε μὲν τοσαῦτα· μετὰ δὲ, ἀπελθόντες, ἀλογίην εἶχον τοῦ χρησμοῦ, ἔτι Λιβύην οἰδόντες ὅκου γῆς ἐστὶ, ἔτε τολμῶντες ἐς ἀφανὲς χρῆμα ἀπιστέλλειν ἀποικίην. Ἐπὰ δὲ ἐτέων μετὰ ταῦτα ἐκ τῆς Θήρης ἐν τοῖσι τὰ δένδρεα πάντα σφι τὰ ἐν τῇ νήσῳ, πλὴν ἑνός, ἐξαυάνθη. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι περέφερε ἡ Πυθίη τὴν ἐς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεὶ τε δὲ κακοῦ οὐδὲν εἶχε σφι μῆκος, πέμπουσι ἐς Κρήτην ἀγγέλους, διζημένους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπεγένετο. εἶπε ἐς Λιβύην. περιπλανώμενοι δὲ αὐτὴν ἔτυχον, ἀπίκοντο καὶ ἐς Ἴτανον πόλιν. ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσγουσι ἀνδρὶ πορφυρέϊ, τῷ οὔνομα ἦν Κορώβιος· ὃς ἔφη ὑπὸ ἀνέμων ἀπενειχθεὶς ἀπικέσθαι ἐς Λιβύην· καὶ Λιβύης, ἐς Πλάταιαν νῆσον. μισθῷ δὲ τοῦτον πείσαντες ἦγον ἐς Θήρην. ὁ δὲ Θήρης ἔπλεον καταίσκοποι ἄνδρες, ταχρῶτα δὲ πολλοί. κατηγεμονεύων δὲ τοῦ Κορωβίου ἐς τὴν νῆσον ταύτην δὴ τὴν Πλάταιαν, τὸν μὲν Κορώβιον

Elei memoria mea deleverunt. Insulæ autem à conditore Thera nomen est inditum. 1 Hic filio, quod negaret se CXLIX navigaturum cum eo, Relinquam ergo, inquit, ovem lupis. ex quo dicto nomen adolescenti impositum est Oiolycus, *id est Ovilupus*, & id nomen alteri prævaluit. Oiolyco natus est filius Ægeus, à quo vocantur Ægidæ, in Sparta ingens tribus. Ex hac tribu viri, quum sibi non permanerent filii, ex Erinnyum oraculo delubrum Laio & OEdipodi extruxerunt: quod postea apud eos Theræos mansit qui ex his viris procreati fuere. Hactenus Lacedæmo- CL monii cum Theræis consentiunt: quod deinceps extitit, soli Theræi factum hoc modo esse memorant: Grinus, Æsanii filius, ab hoc Thera oriundus quum esset Theræ insulæ rex, contulit se Delphos, 2 ducens ex urbe solennes hostias, comitantibus eum cum aliis civibus, tum vero Batto 3 qui erat de genere Polymnesti, apud Minyas gratiosus. Consulenti autem Grino Theræorum regi de aliis rebus, Pythia respondit ut urbem in Libya conderet. Cui vicissim iste, Equidem (inquit) ego ô princeps, senior sum & gravis ad moliendum: tu vero quempiam horum jube ista facere. Simul hæc dicens, Battum ostendebat, Hæc hactenus. Tunc ubi reversi sunt, pro nihilo habuere responsum: neque ubi terrarum Libya esset gnari, neque ex incerto oraculo coloniam mittere audentes. Septem CLI post hæc annos quum in Thera non pluisset, & omnes, præter unam, arbores exaruissent, consulentibus Theræis Pythiam, 4 respondit, mittendam in Libyam esse coloniam. Illi, quoniam nullum mali remedium erat, mittunt in Cretam nuncios investigatum siquis aut indigenarum aut advenarum illic esset qui in Libyam navigasset. Nuncii, quum Cretam pererrassent, & ad urbem Itanum pervenissent, in ea contraxerunt cum purpurario quodam, cui nomen erat Corobio. is aiebat se ventis abreptum in Libyam applicuisse, & ad Platæam insulam Libyæ. Hunc nuncii mercede inductum in Theram duxerunt. Verum non multi ad rem explorandam ex Thera initio profecti sunt, duce ipso Corobio: quo in ea insula

1 At filius, quum ei se una navigaturum neganti dixisset pater se itaque eum relicturum ὄϊν ἐν λύκοισι, *id est ovem inter lupos*, ex hoc dicto vocatus fuit Οἴολυκος atque adeo nomen hoc invaluit. 2 Afferens ex urbe hecatomben, comit. 3 Qui filius erat Polymnesti, Euthymedes genere ex Minyis. 4 Objecit illam coloniæ deductionem in Libyam. * Depravatè pro Εὐφημίδης. Simpson. Chronicon Catholicum.

relicto

relicto cum aliquot mensium cibariis, ipsi quamcelerrime reverterunt ad cæ-
CLII teris de insula renunciandum. Quibus ultra præstitutum tempus redire differentibus, omnia Corobio deficiebant: sed appulsa eo navi Samia quæ ab Ægypto redibat (cujus gubernator erat Colæus) Samii, omni re gesta à Corobio audita, in annum homini cibaria reliquerunt. Ipsi ex hac Insula quum solvissent, Ægyptum optantes, vento subsolano abrepti ferebantur: nec intermittente flatu, Herculeas transvecti columnas, pervenerunt in Tartessum, 1 pompam ferentes ad rem divinam. Erat ea tempestate id emporium intemeratum, adeo ut inde revertentes isti ex mercibus quæstum maximum fecerint, 2 inter omnes quos novimus Græcos, duntaxat post Sostratum Laodamantis filium Æginetam, cum quo nemo possit contendere. Ex hoc quæstu Samii decima (id est sex talentis) selecta, fecerunt ahenum ad exemplum crateris Argolici, gryphinis capitibus in circuitu altrinsecus obversis: & in templo Junonis collocarunt, sustinentibus illud tribus colossis, *id est humanis simulacris*: septenûm cubitorum, genu nixis: & hoc primum facto ingens amicitia Cyrenæis Theræisque cum Samiis
CLIII contracta est. Theræi, ubi relicto in insula Corobio ad Theram reversi renunciarunt esse illis insulam eregione Libyæ sitam, placuit Theræis ut è singulis oppidis, quæ septem erant, viri mitterentur, fratribus inter se sortitis quis potius mitteretur, duce eorum rege Batto. Ita duas biremes
CLIV in Platæam miserunt. Hæc Theræi memorant. Cætera jam Theræis cum Cyrenæis constant. nam quod ad Battum pertinet, Cyrenæi nequaquam cum Theræis consentiunt. sic enim narrant: Est in Creta oppidum Oaxus, in quo fuit Etearchus rex. hic amissa uxore, induxit filiæ, nomine Phronimæ, novercam: quæ domum ingressa, ut erat, ita re ipsa se novercam præstitit, cum lædendo atque omne genus injuriarum excogitando, tum ad extremum 3 impudicitiam impingendo: atque ita rem habere viro persuasit. Iste ab uxore deceptus rem de filia nefariam commentus est. Erat

λείπουσι, σιτία καὶ ἁλιπόντες ὅσον δύο μῆνας· αὐτοὶ δὲ ἔπλεον τὴν ταχίστην ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς νήσου. Ἀποδημεόντων δὲ τούτων πλέω χρόνον τῷ συγκειμένῳ, τὸν Κορώβιον ἐπέλιπε τὰ πάντα. "μετὰ δὲ νῆας Σαμίη, τῆς ναύκληρος Κωλαῖος, πλέουσα κατ' Αἴγυπτον, ἀπλωείχθη ἐς τὴν Πλάταιαν ταύτην. πυνθόμενοι δὲ οἱ Σάμιοι παρὰ τοῦ Κορωβίου τὸν πάντα λόγον, σιτία οἱ ἐνιαυτοῦ καταλείπουσι· αὐτοὶ δὲ ἀναχθέντες ὀκ τῆς νήσου, ἐγλιχόμενοι Αἰγύπτου, ἔπλεον, ἀποφερόμενοι ἀπηλιώτῃ ἀνέμῳ. καὶ ἐ γὰ ἀνίει τὸ πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερήσαντες, ἀπίκοντο ἐς Ταρτησσόν, θείῃ πομπῇ χρεώμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον τοῦτο ἦν ἀκήρατον τοῦτον τὸν χρόνον· ὥστε ἀπονοσήσαντες ἔτεα ὀπίσω, μέγιστα δὴ Ἑλλήνων πάντων, τήν ἡμεῖς ἀτρεκίδα ἴσμεν, ὀκ φορτίων ἐπέρδησαν, μετὰ γε Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος Αἰγινήτεω. τούτῳ γὰ ὀκ οἷά τε ἔξισαι ἄλλον. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δεκάτην τῶν "ὑπερδέων ἐξελόντες ἐξ τάλαντα, ἐποίησαν χαλκήιον, κρητῆρος Ἀργολικοῦ τρόπον. περὶξ δὲ αὐτοῦ, γρυπῶν κεφαλαὶ περίκεινται εἰσὶ καὶ ἀνέθηκαν ἐς τὸ Ἥραιον, ὑποστήσαντες αὐτοῦ τρεῖς χαλκέας κολοσσοὺς ἑπταπήχεας, τοῖσι γόνασι ἐρηρεισμένους. Κυρηναίοισι δὲ καὶ Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου πρῶτα φιλίαι μεγάλαι συνεκέχυνται. Οἱ δὲ Θηραῖοι, ἐπεί τε, τὸν Κορώβιον λιπόντες ἐν τῇ νήσῳ, ἀπίκοντο ἐς τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὡς σφι εἴη νῆσος ἡ Λιβύη ἐκλιμένη. Θηραίοισι δὲ ἔδοξε ἀδελφεόν τεφ ἐωυτῶν ἀδελφεῷ πέμπειν πάλῳ λαχόντα, καὶ ἀπὸ πάντων χώρων ἀπάντων ἐπὶ ἑπτὰ ἐόντων, ἀνδρας. ἦν δὲ σφέων καὶ βασιλέα καὶ ἡγεμόνα Βάττον. οὕτω δὴ στέλλουσι δύο πεντηκοντέρους ἐς τὴν Πλάταιαν. Ταῦτα δὲ Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δ' ἄλλοισι τοῦ λόγου, συμφέρονται ἤδη Θηραίοισι Κυρηναίοισι. Κυρηναῖοι γὰ τὰ περὶ Βάττον ἐδαμῶς ὁμολογέουσι Θηραίοισι. λέγουσι γὰ ὧδε· ἔστι τῆς Κρήτης Ὄαξος πόλις· ἐν τῇ ἐβασίλευε Ἐτέαρχος βασιλεύς. ὃς δὴ συγατρὶ ἀμήτορι, τῇ οὔνομα ἦν Φρονίμη, δὴ ταύτῃ ἔγημε ἄλλην γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπεσταλθοῦσα ἐδικαίου ἦ καὶ τῷ ἔργῳ μητρυιὴ τῇ Φρονίμῃ, παρέχουσά τε κακὰ καὶ πᾶν ἐς αὐτὴν μηχανωμένη· καὶ τέλος, μαχλοσύνῃ ἐπεικάσαι οἱ, πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω· ὁ δὲ, ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικός, ἔργον ὁκ ὅσιον ἐμηχανᾶτο δὴ τῇ συγατρί. ἦν γὰρ δὴ

μετὰ δὲ ταῦτα, νῆς

ἐπικερδίων

1 Deducente eos numine. Erat &c. 2 Inter omnes Græcos de quibus certo nobis compertum est, 3 Impudicitiæ crimen impingendo. *Vel, impudicitiam objiciendo.*

Θεμίστην

Θεμίσων ἀνὴρ Θηραῖος. ἔμπορος ἐς τὴν Ὀ-
ξῶ· τοῦτον ὁ Ἐτέαρχος τῶν Θηλαβέων ὅτι ξε-
νίῃ, ἐξορκοῖ ἢ μιν οἱ διηκονήσειν ὅ, τι ἂν δε-
172 ηθῇ. ἐπεί τε ὀμόσαι ἐξώρκωσε, αἰσχύνων οἱ τῶν
θυγατέρα· καὶ τοιόνδε τι ἐπιμηχανᾶται. ὁ δὲ Θε-
μίσων, ὑποδεξιωσάμενος τὴν ἀπάτην τοῦ ὅρκου,
θηλυσάμενος τὸν ξεῖνον, ἐποίεε τοιάδε.
τῶν Θηλαβέων τὴν παῖδα ἀπέπλεε. ὡς δὲ ἐνέβη-
σέ τε ἐν τῷ πελάγεϊ, ἀπαγαγόμενος τὸν ἐξ- 10
όρκωσιν τοῦ Ἐτεάρχου, χοίνοισι αὐτὸν θη-
θήσας κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος· ἀναπαύσας
δὲ ἀπῆγε ἐς τὴν Θήρην. Ἐνθεῦτεν δὲ τὴν Φρο-
νίμῃ τῶν Θηλαβέων Πολύμνηστος, ἐὼν τῶν
Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλακεύετο·
χρόνῳ δὲ ὑστερίσας ἐξεγένετο οἱ παῖς ἰαχνό-
φωνος καὶ τραυλός, τῷ οὔνομα ἐτέθη Βάττος,
ὡς Θηραῖοί τε καὶ Κυρηναῖοι λέγουσι. ὡς μέν-
τοι ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι· Βάττος δὲ μετωνο-
μάσθη ἐπεί τε ἐς Λιβύην ἀπῆλθε, ἀπό τε τῆς 20
χρησηρίης τῆς ἠλισμένης ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ, καὶ
ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ ἔσχε, τῷ ἐπωνυμίῃ τοι-
αύτῃ χρέωνται. Λίβυες γὰρ τὸν βασιλέα Βάττον
καλέουσι· καὶ τότε εἵνεκα δουλέων θεσπίζουσαν
τῷ Πυθίῃ, καλέσαι μιν Λιβυκῇ γλώσσῃ, εἰδυῖαν ὡς βασιλεὺς ἔσται ἐν Λιβύῃ. ἐ-
πεί τε γὰρ ἀνδρώθη ἐὼν, ἦλθε ἐς Δελφοὺς
περὶ τῆς φωνῆς· ἐπειρωτῶντι δέ οἱ χρᾷ ἡ
Πυθίη τάδε,

Βάττ', ὅτι φωνῇσι ἦλθες· ἄναξ δέ σε Φοῖ- 30
βος Ἀπόλλων

Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοβόσκον οἰκησόμεναι.
ὥσπερ εἰ εἴποι Ἕλλάδι γλώσσῃ χρεωμένῃ,
Ὦ βασιλεῦ, ὅτι φωνῇσι ἦλθες. ὁ δ' ἀ-
μείβετο τοῖσδε, Ὦναξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον
περὶ σέο χρησόμενος περὶ τῆς φωνῆς· σὺ
δέ μοι ἄλλα ἀδύνατα χρᾷς, κελεύων
Λιβύῃ ἀποικίζειν. τέῳ δυνάμει; κείῃ
χειρί; ταῦτα λέγων, ἤ κη ἔπειθε ἄλ-
λα οἱ χρᾷν. ὡς δὲ οὐ ταυτὰ ἐδέσποζέ οἱ 40
ἢ ἐν πρότερον, οἴχετο μεταξὺ ἀπολιπὼν
ὁ Βάττος ἐς τὴν Θήρην. Μετὰ δέ, αὐτῷ
τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοισι συμ-
εφέρετο θαλίγκιτος. ἀγνοεῦντες δὲ τὰς
συμφορὰς οἱ Θηραῖοι, ἔπεμπον ἐς Δελ-
φοὺς περὶ τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυ-
θίη σφι ἔχρησε, συγκτίζουσι Βάττῳ Κυ-
ρήνην τῆς Λιβύης ἄμεινον οἰκήσειν. ἀτὰρ ἄλλον μὲν ταῦτα τὸν Βάττον οἱ Θηραῖοι

in Oaxo negociator quidam Theræus, nomine Themiſon: 1 hunc in familiaritatem acceptum Etearchus adjurat ut quam rem oraretur, in ea ſe miniſtrum præberet. Ubi hominem jurejurando adegit, adductam ei tradidit filiam ſuam: jubens ut eam abductam in mare demergeret. Themiſon ancipiti animo inter nefas operis & hoſpitii perfidiam, ita ſibi faciendum putavit: accepta puella mare ingreſſus, quum in alto fuit, 2 ut jurijurando Etearchi ſatisfaceret, revinctam funibus puellam demiſit in pelagus: ea deinde retracta Theram pervenit. Ibi Polymneſtus, vir inter Theræos ſpectatus, in concubinatum Phronimam accepit, ex qua interjecto tempore natus eſt ei filius, ſono vocis exili ac balbutienti, cui nomen impoſitum eſt Batto, ut Theræi & Cyrenæi aiunt: ut autem ego ſentio, aliud aliquod: ſed eum cognominatum Battum poſtquam in Libyam abiit, cum propter oraculum apud Delphos ſibi redditum, tum propter honorem quem aſſequutus eſt. Battum enim Libyes regem appellant, & ob id reor 3 Pythiam lingua Libyca quam noverat, quum oraculum reddidit, vocaſſe Battum, quod futurus rex eſſet in Libya. Hic, ubi in virilem adolevit ætatem, Delphos adiit ob linguæ vitium. Cui conſulenti Pythia reſpondit,

Batte venis vocis cauſa: dux te jubet ire
Lanigeram in Libyen habitatum Phœbus Apollo.

4 Ad hæc Battus ſic viciſſim inquit, O princeps, ego ad te veni gratia conſulendi de voce: tu de aliis mihi reſpondes quæ nequeunt fieri, jubens migrare in Libyam. 5 qua copia? quave manu? Hæc loquens non perſuaſit illi ut alia reſponderet, ſed eadem quæ prius reſpondente Pythia, illinc digreſſus abiit in Theram. 6 Mox deinde quum & huic ipſi & cæteris Theræis male contingeret, nec mali cauſa deprehenderetur, ob hæc mittunt Delphos ſciſcitatum. Quibus quum reſpondiſſet Pythia, melius cum ipſis actum iri ſi Cyrenen in Libya conderent cum Batto, miſerunt Theræi Battum cum

1 Hoſpitio exceptum adigit jurejurando, ipſum operam ſuam ei præſtiturum quamcunque ad rem illi opus ea eſſet. 2 Defungi jurisjurandi religione volens, demiſſam in mare puellam funiculis alligatam, ſtatim extraxit, ut promiſſo ſatisfaceret. *Ita Budæus hunc locum vertit.* 3 Pythiam in ſuo vaticinio lingua Libyca eum ita vocaſſe, quoniam eum Libyæ regem futurum noverat. 4 *Ante hæc verba adde,* Perinde ac ſi lingua Græca oraculum reddens dixiſſet, O rex, vocis cauſa veniſti. *Si verbum verbo reddatur, O rex, ad vocem veniſti. Sequentur autem illa.* Ad hæc Batt. 5 Qua potentia? *Vel,* Quibus copiis? 6 Ab eo tempore autem quum *illa* tum in hunc ipſum tum in cæteros Theræos iram exerceret, hi calamitates ſuas ignorantes, *id eſt, calamitatum ſuarum cauſam,* Delphos miſerunt, *quo* de malis illis *ſciſcitarentur.*

duabus

duabus biremibus. Isti Libyam profecti (quandoquidem non aliud habebant quod agerent) retro ad Theram se receperunt. Sed eos Theræi arcentes accessu Theræ repellebant, ac rursus reverti jubebant. ita necessitate adacti, remenso iterum mari, condiderunt oppidum in insula Libyæ adjacenti, nomine ut prius dictum est, Platæa, quæ fertur Cyrenæorum urbi quæ
CLVII nunc est, par esse magnitudine. Hanc biennio incolentibus, quum nihilo melius secum ageretur, uno è suis relicto, cæteri Delphos navigaverunt ad oraculum consulendum. Eo postquam venerunt, sciscitantibus quid ita secum in Libyam profectis nihilo tamen melius ageretur, Pythia respondit his verbis,

Lanigeræ Libyes scis quam nec adiveris urbem,
Me melius: tuum ego ingenium mirabor euntis.

His auditis, ii qui cum Batto erant, rursus redierunt. neque enim sinebat eos deus alio migrare priusquam in Libyam concessissent. Reversi ad insulam, recepto quem reliquerant, incoluerunt locum in Libya, eregione insulæ, nomine Aziristum, amœnissimis collibus utrinque concluſum, & utrinque flumine
CLVIII præterlabente. Hunc locum sex annis quum incoluissent, septimo deferendum putaverunt, admonitu Libyum, ut Inmeliorem transirent. Ita illinc eos Libyes vesperum versus & ad locorum speciosissimum abduxerunt, & quidem noctu, ne Græci interdiu facientes iter, diurnum spatium metiendo animadverterent. Est autem huic loco nomen Irasa. Eos, ubi ad fontem qui Apollinis esse fertur, duxerunt, inquiunt, Viri Græci, hic vobis incolere commodum
CLIX est ubi cœlum 1 vocaliter sonat. Sub Batto igitur, qui condidit 2 Zoam, & annos quadraginta regnavit, & sub ejus filio Arcesilao, qui regnavit annos sexdecim, Cyrenæi habitaverunt tot omnino quot in coloniam initio missi fuerant. Sub tertio autem Batto, qui felix est appellatus, cunctos Græcos ad navigandum in Libyam cum Cyrenæis habitatum induxit suo oraculo Pythia. Nam accersebant eos Cyrenæi ad agri partitionem. Induxit autem, hæc verba respondens,

Serior in Libyen quisquis pervenerit alman,

Λιβύλω. ἐπεκαλέοντο γὰρ οἱ Κυρηναῖοι ὅπη γῆς ἀναδασμῷ. ἔχρησε ᾗ ὧδε ἔχοντα,

Ὅς δέ κεν ἐς Λιβύλω πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ

δύο πεντηκοντέροισι. πλώσαντες δὲ ἐς τὠυτὸ Λιβύλω ἔτυι, (ἐκ γὰρ εἶχον ὅ, τι ποιέωσι ἄλλο) ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο ἐς τὠυτὸ Θήρλω. οἱ δὲ Θηραῖοι καταγομένους ἔβαλλον, καὶ ἐκ ἐων τῆι γῆι προσίσχειν, ἀλλ' ὀπίσω πλώειν ἐκέλευον· οἱ δὲ, ἀναγκαζόμενοι, ὀπίσω ἀπέπλεον. καὶ ἐκλισαν νῆσον ὅπῃ Λιβύῃ κειμένῳ, τῇ οὔνομά ἐστι (ὡς καὶ πρότερον ἐρρήθη) Πλάτεια. λέγεται δὲ ἴση εἶναι ἡ νῆσος τῇ νῦν Κυρηναίων πόλι. Ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτεα, οὐδὲν γάρ σφι χρηστὸν συνεφέρετο, ἕνα αὐτῶν καταλιπόντες, οἱ λοιποὶ πάντες ἀπέπλεον ἐς Δελφούς. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τὸ χρηστήριον, ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην, καὶ οὐδὲν ἄμεινον πρήσσειν οἰκεῦντες. ἡ δὲ Πυθίη σφι πρὸς ταῦτα χρᾷ τάδε,

Ἄσσυ ἐμεῦ Λιβύην μητροτρόφον οἶδας ἄμεινον,
Μὴ ἐλθών. ἐλθόντι δ' ἄγαν ἄγαμαί σο φίλον σεῦ.

ἀκούσαντες τούτων οἱ ἀμφὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλωον ὀπίσω. ὡς γὰρ δὴ σφέας ἀπίει ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης, περὶν δὴ ἀπικέσθαι ἐς αὐτὴν Λιβύην. ἀπικόμενοι ᾗ ἐς τὴν νῆσον, καὶ ἀναλαβόντες τὸν ἔλιπον, ἔκλισαν αὐτῆς τῆς Λιβύης χῶρον αὐτίον τῆς νήσου τῇ οὔνομα ἐστὶ Ἀζίριτον. νάπαι τε καλλισται ἐσ' ἀμφότερα συγκλείουσι, καὶ ποταμὸς τὰ δὴ δεύτερα ῥυόμενος. Τοῦτον οἴκεον τὸν χῶρον ἓξ ἔτεα· ἑβδόμῳ δὲ σφέας ἔτεϊ ὠθισαμένους Λίβυες, ὡς ἀμείνονα χῶρον ἄξουσι, ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δὲ σφέας ἐνθεῦτεν οἱ Λίβυες, ἀνασώσαντες πρὸς ἑσπέρην· καὶ τὸν καλλιστον τῶν χώρων, ἵνα διεξιόντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδοιεν, συμμετρησάμενοι τὴν ὥρην τῆς ἡμέρης, νυκτὸς παρεξῆγον. ἔστι δὲ τῷ χώρῳ τούτῳ οὔνομα Ἴρασα. ἀγαγόντες δέ σφεας ἔνθα κρωμύην λεγομένην ἐστί· Ἀπόλλωνος, εἶπαν, Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῖν ἔνθα πίδεον οἰκέειν· ἐνθαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται. Ἐπὶ μὲν νυν Βάττου τοῦ οἰκιστέω τῆς ζόης ἄρξαντος ἔνθα τεσσερακοντέτεα ἔτεα, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλεω ἄρξαντος ἐννεακαίδεκα ἔτεα, οἴκεον οἱ Κυρηναῖοι, ἐόντες τοσοῦτοι ὅσοι περ ἀρχὴν ἐς τὴν ἀποικίην ἐστάλησαν· ἔνθα δὴ τοῦ τρίτου Βάττου, τοῦ Εὐδαίμονος καλεομένου, Ἕλληνας πάντας ὥρμησε χρήσασα ἡ Πυθίη πλέειν, συνοικίσαντας Κυρηναίοισι

---

1 Cœlum perforatum est. 2 *Suspecta hic sunt Græca exempl. quorum alia* ζόης, *alia* ζώης *habent.*

Γᾶς

Γᾶς ἀναδασμοῖσι, μετὰ οἱ πύκα φαμὶ μελήσειν.

Discernendi agri, mox hunc, affirmo, pigebit

συλλεχθέντος δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐς τὠυτὸ Κυρηναίων, ἐδῄωντο γῆν πολλὴν οἱ ἐπείοικοι Λίβυες, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτέων, τῷ ἔνομα ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χώρης στερισκόμενοι, καὶ ὑβριζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρηναίων, πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀπρίῃ τῷ Αἰγύπτου βασιλέι. ὁ δέ, συλλέξας στρατὸν Αἰγυπτίων πολλόν, ἔπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρηναίην· οἱ δὲ Κυρηναῖοι ἐκστρατευσάμενοι ἐς Ἱρασὰ χώρου, καὶ τὴν κρημνὴν θέσιν, συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. ἄπειροι δὲ ἐόντες πεπειρημένων πρότερον Αἰγυπτίων Ἑλλήνων, καὶ ἀδόκητοι, διεφθάρησαν ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτέων ἀπενόσησαν ἐς Αἴγυπτον. ἀντὶ τούτων Αἰγύπτιοι πάντα ὁμιλεμφόμενοι Ἀπρίῃ, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ. Τούτου δὲ τοῦ Βάττου γίνεται παῖς Ἀρκεσίλαος, ὃς βασιλεύσας πρῶτα τοῖσι ἑωυτοῦ ἀδελφεοῖσι, ἐξασίασε, ἐς ὃ μὲν ὅτοι ἀπολιπόντες οἴχοντο ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Λιβύης· καὶ ἐπ' ἑωυτῷ βαλλόμενοι, ἐξέλιπον πόλιν ταύτην, ἣ τότε καὶ νῦν Βάρκη καλέεται. κλίζοντες δ' ἅμα αὐτοῖσι, ἀπίσω ἀπὸ τῶν Κυρηναίων τοὺς Λίβυας. μὴ δὲ, Ἀρκεσίλαος ἐς τοὺς ὑποδεξαμένους τε τῶν Λιβύων, καὶ ἀποστάντας τοὺς αὐτοὺς τούτους, ἐστρατεύετο· οἱ δὲ Λίβυες δείσαντες αὐτὸν, οἴχοντο φεύγοντες πρὸς τοὺς πρώους τῶν Λιβύων. ὁ δὲ Ἀρκεσίλαος ἔπεμπε φεύγουσι ἐς ὃ ἐν Λιβύῃσι τε τῆς Λιβύης ἐγίνετο ὀκτωκαίδεκα, καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι ὀκτὼ δὴ θεοὺς οἱ συμβαλόντες δὴ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους τοσούτους, ὥστε ἑκατοντάδας χιλίους ὁπλίτας Κυρηναίων ἐνθαῦτα πεσεῖν. μὴ δὲ τὸ τρῶμα τοῦτο, Ἀρκεσίλεων μὲν κήδοντά τε καὶ Φάρμακον πεπωκότα, ὁ ἀδελφεὸς Ἁλιάρχου ἀπέπνιγε· Ἁλιάρχου δὲ ἡ γυνὴ Ἀρκεσίλεω δόλῳ κτείνει, τῇ ἔνομα ἦν Ἐρυξώ. Διεδέξατο δὲ τὴν βασιληΐδα τότε τοῦ Ἀρκεσίλεω ὁ παῖς Βάττος, χωλὸς ἐὼν, καὶ ἐκ ἀρτίπους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι πρὸς τὴν καταλαβοῦσαν συμφορὴν, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὅν τινα τρόπον κατασταίμενοι, κάλλιστα ἂν οἰκέοιεν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε ἐκ τῆς Μαντινέης τῆς Ἀρκαδίων καταρτῆσαι ἀγαγέσθαι. αἰτεόντων δὲ οἱ Κυρηναῖοι, καὶ οἱ Μαντινέες ἔδοσαν ἄνδρα τῶν ἀστῶν δοκιμώτατον, τῷ ἔνομα ἦν Δημώναξ. οὗτος δὴ ὦν ὡς ἀπικόμενος ἐς τὴν Κυρήνην, καὶ μαθὼν ἕκαστα, τοῦτο μὲν, τριφύλους ἐποίησε σφέας, τῇδε διαθείς· Θηραίων μὲν γὰρ καὶ τῶν ἄλλοικων μίαν μοίρην ἐποίησε· ἄλλην δὲ, Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν· τρίτην

Quum ergo ingens multitudo Cyrenam se contulisset, finitimorum Libyum agros vastabant, atque inter se partiebantur. At illi eorumque rex, nomine Adicran, agris exuti à Cyrenæis, missis in Ægyptum quibusdam, sese dediderunt Apriæ Ægyptiorum regi. Iste comparatum grandem Ægyptiorum exercitum misit adversus Cyrenas. Cyrenæi, instructa apud Irasa locum & ad fontem Thestin acie, cum Ægyptiis conflixerunt, eosque superaverunt, upote inexpertos antea atque contemptores Græcorum: adeoque profligarunt ut pauci ex eis in Ægyptum redirent. Qua de re Ægyptii succensentes Apriæ ab eo defecerunt. Hujus autem Batti filius extitit CLX Arcesilaus, qui regnum adeptus, inter initia cum fratribus suis seditiones exercuit, donec illi relicto eo in alium Libyæ locum migraverunt, ubi contracti urbem hanc condiderunt quæ, ut tunc, Barce nunc appellatur. Et inter condendum Libyas 1 solicitabant ad deficiendum à Cyrenæis. Arcesilaus tam suis defectoribus quam eorum receptoribus bellum intulit: quem reformidantes Libyes, fugam ad orientales Libyes intenderunt. Sed fugientibus Arcesilaus usque institit insequendo, dum ad Leucönem Libyæ perveniret, 2 & Libybus videretur opportunus ad invadendum. Itaque congressi cum eo Libyes, adeo superavere Cyrenæos, ut ex illis septem millia ceciderint. Post hanc cladem, Arcesilaum ægrotantem epoto medicamento frater suus Aliarchus strangulavit: sed hunc dolo uxór Arcesilai interfecit, nomine Eryxo. Arcesilao successit in CLXI regno Battus, pedibus non valens, sed claudus. Cyrenæi ob acceptam calamitatem, Delphos miserunt per quosdam interrogatum, quam rationem ineuntes præclarissime habitarent. His Pythia respondens, jussit ex Mantinea Arcadum adducerent moderatorem. Itaque petentibus Cyrenæis Mantinei dederunt quendam nomine Demonacem, virum inter populares probatissimum. Hic igitur vir Cyrenen profectus, ubi singula quæque edoctus est, in tres tribus distribuens illos, ita digessit ut unam quidem partem faceret Theræorum atque confinium: alteram autem, Peloponnensium atque Cretensium: tertiam

1 Impulerunt ad defic. 2 Et invadendum esse eum Libyes censerent.

vero,

vero, cunctorum insulanorum. Qui etiam 1 huic Batto regi cum alia omnia quæ superiores reges obtinuerant contulit, tum vero peculiaria fana ac ceremonias in media civitate instituit. Quæ CLXII instituta sub hoc quidem Batto sincera permanserunt, verum sub ejus filio Arcesilao vehementer sunt perturbata, negante Arcesilao Batti illius claudi & Pheretimæ filio se laturum quæ Mantineus Demonax constituisset, ac reposcente honores suorum majorum. Hinc seditione orta, ejectus profugit in Samum, mater ejus in Salaminem Cypri. Obtinebat ea tempestate Salaminis imperium EUelthon, qui Delphis dedicavit thuribulum spectaculo dignum, quod in thesauro Corinthiorum situm est. Ad hunc profecta Pheretima precabatur ut se filiumque Cyrenen cum exercitu reduceret. Ille omnia potius quam exercitum huic dabat. Pheretima id quod dabatur accipiens, dicere bonum id quidem esse, sed melius facturum eum si ei petenti daret exercitum. Quumque identidem ad omnia quæ dabantur, hoc diceret, tandem milit ad eam EUelthon dono fusum aureum, atque colum penso circumdatam. 2 dicentique quæ consueverat verba Pheretimæ, inquit talibus rebus donari fœminas, CLXIII non exercitu. Arcesilaus interea Sami agens, unumquemque solicitabat ad spem rei agrariæ: coactoque ingenti exercitu, missus est Delphos ad consulendum de reditu in patriam. Cui Pythia ita respondit, Ad quatuor Battos, ac totidem Arcesilaos, octo hominum ætates dat vobis Apollo Cyrene regnare: ulterius vos conari dehortatur. Tibi vero suadet ut ingressus in domum tuam, quietem agas. Quod si fornacem inveneris plenam amphorarum, ne eas excoquas, sed ad auram emittas. Sin fornacem incenderis, ne committas ut circumfluam introeas: alioqui peribis tu pariter & taurus optime opus faciens. Hæc CLXIV Arcesilao Pythia respondit. Iste sumptis iis quos contraxerat è Samo, rediit Cyrenen: recuperatoque rerum statu, immemor oraculi factus, vocatis ad dicendam causam iis qui contra ipsum in partibus fuerant, objecit culpam fugæ suæ. At illorum alii exilio solum vertebant, alii ab eo comprehensi, in Cy-

ἦ, νησιωτέων πάντων. τοῦτο ἦ, τῷ βασιλεῖ Βάττῳ πεμφθὲα ἐξελών, καὶ ἱρωσύνας, τἄλλα πάντα τὰ πρότερον εἶχον οἱ βασιλῆες, ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε. Ἐπὶ μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττεω, ἔτεα διετέλεε ἐόντα· ὅτε δὲ τοῦ τούτου παῖδος Ἀρκεσίλεω πολλὴ ταραχὴ ἦεν τῶν τιμέων ἐγίνετο. Ἀρκεσίλεως γὰρ ὁ Βάττου τε τοῦ χωλοῦ καὶ Φερετίμης, οὐκ ἔφη ἀνέξεσθαι τὰ ὁ Μαντινεὺς Δημώναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαίτεε τὰ τῶν προγόνων γέρεα. ὡς θεῦτεν ταραίζων ἑωυτόν, καὶ ἔφυγε ἐς Σάμον· ἡ δὲ μήτηρ οἱ ἐς Σαλαμῖνα τῆς Κύπρου ἔφυγε. τῆς δὲ Σαλαμῖνος τύτων τὸν χρόνον ἐπεκράτεε Εὐέλθων, ὃς τὸ ἐν Δελφοῖσι θυμητήριον ἐὸν ἀξιοθέητον ἀνέθηκε, τὸ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ κέεται. ἀπικομένη δὲ πρὸς τοῦτο ἡ Φερετίμη, ἐδέετο τε τῆς, καὶ κατάξει σφέας ἐς τὴν Κυρηνίην· ὁ δὲ Εὐέλθων πάντα μᾶλλον ἢ τοῦτο οἱ ἐδίδου. ἡ δὲ, λαμβάνουσα τὸ διδόμενον, καλὸν μὲν ἔφη καὶ τοῦτο εἶναι, κάλλιον δὲ εἶναι, τὸ δοῦναί οἱ δέοντι στρατιήν. τοῦτο γὰρ ἐπὶ παντὶ τῷ διδομένῳ ἔλεγε. πλησταρόν οἱ ἐξέπεμψε δῶρον ὁ Εὐέλθων ἄτρακτον χρύσεον καὶ πλανήτην περοῦν δέ οἱ καὶ εἰρίου. ἐπεὶ πάσης δὲ αὐτῆς τῆς Φερετίμης τοῦτο ἔπος, ὁ Εὐέλθων ἔφη, τοιούτοισι γυναῖκας δωρέεσθαι, ἀλλ' οὐ στρατιῇ. Ὁ δὲ Ἀρκεσίλεως τοῦτον τὸν χρόνον ἐὼν ἐν Σάμῳ, συμπαγέρε πάντα ἄνδρα ὃς ἐπὶ γῆς ἀναδασμῷ συλλεγομένῳ δὲ στρατῷ πολλῷ, ἐσῆλθε ἐς Δελφοὺς Ἀρκεσίλεως, χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ περὶ κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη χρᾷ τάδε, Ἐπὶ μὲν τέσσερας Βάττους, καὶ Ἀρκεσίλεως τέσσερας, ὀκτὼ, ἀνδρῶν ἡλικίας, ὅδε δοῦναι ὑμῖν Λοξίης βασιλεύειν Κυρηνίης. πλέον μηδὲν τούτου ἐᾶν πειρᾶσθαι σοφίζεσθαι. σὺ μηδὲ ἥσυχος ἦν, κατελθὼν ἐς τὴν σεωυτοῦ. τὸν δὲ τὴν κάμινον εὑρῇς πλέην ἀμφορέων, μὴ ἐκκαίσῃς τοὺς ἀμφορέας, ἀλλ' ἀποπεμπε κατ' ἕνα. εἰ δὲ ἐκκαίσῃς τὴν κάμινον, μὴ εἰσέλθῃς ἐς τὴν ἀμφίῤῥυτον· εἰ δὲ μὴ, ἀπολέαι καὶ αὐτὸς, καὶ ταῦρος ὁ καλλιστεύων. Ταῦτα ἡ Πυθίη Ἀρκεσίλεῳ χρᾷ. ὁ δὲ, συλλαβὼν τοὺς ἐκ τῆς Σάμου, κατῆλθε ἐς τὴν Κυρηνίην· καὶ δικαιεσάμενος τῶν πρηγμάτων, τοῦ μαντηίου ἐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκας τοὺς ἀναστασιώτας αἴτε τῆς ἑωυτοῦ φυγῆς. τῶν δὲ οἱ μὲν τοσοῦτον ἐκ τῆς χώρης ἀπαλλάσσοντο, τοὺς δέ τινας χειρωσάμενος ὁ Ἀρκεσίλεως ἐς Κύ-

174

---

1 Quum Batto regi peculiaria fana & ceremonias secrevisset, cætera omnia quæ antea regum erant, populo in commune dedit. Quæ instit. 2 Eadem autem verba *ad hoc munus* dicenti, *id est, inter accipiendum hoc munus*, ie talibus muneribus, non autem exercitu fœminas donare respondit.

περον ἀπέστειλε ὑπὸ Ἀφροδίρῃ. τούτους μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενειχθέντας πρὸς τὴν σφετέρην, ἐρρύσαντο, καὶ ἐς Θήρην ἀπέστειλαν. ἕτερος δέ τινας τῶν Κυρηναίων ἐς πύργον μέγαν Ἀγλωμάχου καταφυγόντας ἰδιωτικὸν, ὕλην περιθέντας, Ἀρκεσίλεως ἐνέπρησε. μαθὼν δὲ ἐπεξεργασμένους τὸ μαντήιον ἐὸν τοῦτο, ὅτι μὲν ἡ Πυθίη οὐκ ἔα εὑρόντα ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπῆσαι, ἔργετο ἐκὼν τῆς Κυρηναίων πόλιος, δείμαίνων τε τὸν κεχρημένον θάνατον, καὶ δικέων ἀμφίῤῥυτον τὴν Κυρήνην εἶναι. εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἑωυτοῦ, θυγατέρα δὲ τοῦ τῆς Βαρκαίων βασιλῆος, τῷ οὔνομα ἦν Ἀλαζείρῃ· ταύτην τῶν ἀστικέεται· καί μιν Βαρκαῖοί τε ἄνδρες, καὶ τῆς οἰκ Κυρηναίης φυγάδων τινὲς καταμαθόντες ἀγοράζοντα, κτείνουσι πρὸς ἅ, καὶ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Ἀλαζῆρα. Ἀρκεσίλεως μὲν νυν εἴτε ἑκὼν εἴτε ἄκων ἐξαμαρτὼν τοῦ χρησμοῦ, ἐξέπλησε μοῖραν τὴν ἑωυτοῦ. Ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, τέως μὲν ὁ Ἀρκεσίλεως ἐν τῇ Βάρκῃ ἐστὶ τοῦτο ἐξεργασμένος, ἑωυτῇ κακὸν, οὐ δὲ εἶχε αὐτὴ τοῦ παιδὸς τὸ γέρεα ἐν Κυρήνῃ, καὶ πάντα νεμομένη, καὶ ἐν βουλῇ παρεζομένη· ἐπεὶ τε ἅ ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀπολωλεκότα οἱ τὸν παῖδα, φεύγουσα οἰχώκεε ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐκ τοῦ Ἀρκεσίλεω ὑπεργασίαι ἐς Καμβύσεα τὸν Κύρου πεποιημέναι· ἦσαν γὰρ δὴ τῷ Ἀρκεσίλεως ὃς Κυρήνην Καμβύσῃ ἔδωκε, καὶ φόρους ἐτάξατο. ἀπικομένη ἅ ἐς Αἴγυπτον ἡ Φερετίμη, Ἀρυάνδεω ἱκέτις ἵζετο, τιμωρήσασα ἑωυτῇ κελεύουσα· περιχωμένη τε φάσιν, ὡς Δαρεῖος τὸ μηδισμὸν ὁ παῖς οἱ τέθνηκε. Ὁ δὲ Ἀρυάνδης ἦν ἔσχατος τῆς Αἰγύπτου ὑπαρχος ὑπὸ Καμβύσεω κατεστεώς· ὃς ὕστερον χρόνῳ τούτων παρεσκεύαζε Δαρείῳ διαφθαρῆναι. πυθόμενος γὰρ ἰδὼν Δαρεῖον ὀπιθυμέοντα μνημόσυνον ἑωυτοῦ λιπέσθαι τοῦτο τὸ μὴ ἄλλῳ εἴη βασιλεῖ κατεργασμένον, ἐμιμέετο τοῦτον· ἐς ὃ ἔλαβε τὸν μισθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπεψήσας ἐς τὸ δυνατώτατον, νόμισμα ἐκόπα· Ἀρυάνδης ἅ ἄρχων Αἰγύπτου, ἀργύριον τοιοῦτο τοῦτο ἐποίεε. καὶ νυν ἔτι ἀργύριον καθαρώτατον τὸ Ἀρυανδικήν. μαθὼν ἅ Δαρεῖος μὲν ταῦτα ποιεῦντα, αἰτίην οἱ ἄλλην ἐπενείκας, ὡς οἱ ἐπανιστάτο, ἀπέκτεινε. Τότε ἅ δὴ ὁ Ἀρυάνδης καταλιπὼν Φερετίμῃ, διδοῖ αὐτῇ στρατὸν τὸ ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὸν ναυτικόν. στρατηγὸν ἅ τοῦ μὲν πεζοῦ, Ἅμασιν ἀπέδεξε,

prum ad necem mittebantur: quos Cnidii ad ſuam terram appulſos liberaverunt, ad Theramque dimiſerunt. Quoſdam, qui in grandem quandam & privatam Aglomachi turrim refugerant, circumdata materia Arceſilaus igni cremavit. Hoc perpetrato, agnoſcens id eſſe oraculum quo Pythia non ſinebat eum inventas in fornace amphoras excoquere, exceſſit ultro ex urbe Cyrene, extimeſcens necem oraculo prædictam, 1 & quod Cyrenen exiſtimaret circumfluam. 2 Contulitque ſe ad regem Barcæorum nomine Alazerin, cujus filius in matrimonio habebat cognatam ſuam. Et quidam tum Barcæi, tum exules Cyrenæi quum in foro agentem animadvertiſſent, obtruncarunt, & inſuper ejus ſocerum Alazerin. Ita Arceſilaus, ſive volens ſive invitus oraculo non obſequutus, fatum ſuum implevit. Mater ejus CLXV Pheretima, dum filius ſuus mali ſui ſibi author Barcæ agit, ipſa interea honoribus filii Cyrænę fungebatur, ac munera obibat cum alia, tum in ſenatu præſidendo. Ubi autem cognovit filium in urbe Barca oppetiſſe mortem, fuga ſe proripuit in Ægyptum. nam Arceſilaus fuerat de Cambyſe Cyri bene meritus: quod is extitiſſet qui Cyrenen Cambyſi tradiderat, ac tributum inſtituerat. Hæc in Ægyptum quum perveniſſet, ſupplex Aryandi aſſedit: hortanſque eum ad ſe ulciſcendam, & prætendens titulum quod ideo filius ſuus, quia cum Medis ſentiret, interemptus eſſet. Erat hic Aryandes Ægypti prætor CLXVI à Cambyſe conſtitutus, qui aliquando poſt tempore quum amulari Darium vellet, ab eo eſt interfectus. Siquidem audiens atque animadvertens Dario cordi eſſe memoriam ſui relinquere opere quod à nullo alio regum factum eſſet, id ſibi imitandum putavit: doneç mercedem accepit. Etenim Darius ex auro quàm potuit purgatiſſimo monetam percuſſit: Aryandes autem Ægypti prætor idem ex argento fecit, & nunc quoque extat puriſſimum argentum Aryandicum. Ea re comperta Darius inſimulatum quaſi rebellaret, morte affecit. Tunc autem Aryandes hic miſertus CLXVII Pheretimæ, omnes ei copias Ægypti tradidit, pedeſtres ſimul & nauticas, præpoſito quidem pedeſtribus Amaſi

1 Et quod exiſtimaret circumfluam eſſe Cyrenen. *Id eſt, appellatione circumfluæ Cyrenen ſignificatam fuiſſe.* 2 Uxor autem ei erat genere propinqua, Barcæorum regis filia, qui Alazer vocabatur: ad hunc ſe contulit. At quidam Bar.

viro

viro Maraphio, nauticis autem Badre, qui genere Pasargades erat. Sed priusquam copias mitteret, caduceatore Barcam misso percontabatur quisnam percussor Arcesilai extitisset. Barcæi se omnes extitisse respondent: multa enim se ab illo mala esse perpessos. His auditis Aryandes ita exercitum una cum Pheretima mittit. Atque hic quidem 1 ti-
CLXVIII tulus inferendi belli extitit. ¶ Verum (ut mea fert opinio) exercitus mittebatur ad Libyas subigendos. Libyum enim multæ sunt & variæ nationes, quarum paucæ regi obtemperabant, pleræque Darium contemnebant. Colunt autem Ægyptum versus (ut hinc incipiamus) Libyum primi Adyrmachidæ, qui eisdem fere quibus Ægyptii moribus utuntur. Vestem gestant qualem & alii Libyes, uxores eorum in utroque crure armillam æream. Eædem capitis comam alunt: quarum quæque suos quos capit pedunculos 2 præmordet, atque ita abjicit. Hoc illi ex omnibus Libybus soli factitant: solique virgines nupturas regi exhibent, & quæ illi placuerit, eam devirginat. Pertingunt hi Adyrmachidæ ab Ægypto ad
CLXIX portum usque nomine 3 Plynum. His confines sunt Gigamæ, locum qui occasum spectat incolentes, Aphrodisiade tenus insula. In hujus loci medio est insula Platæa, ubi urbem condidere Cyrenæi. Atque in continente est portus Menelaius & Aziris, quam Cyrenæi incoluere. Et dehinc Silphium incipit, ab insula Platæa pertingens usque ad fauces Syrtis. Apud hos iidem pe-
CLXX ne ritus qui apud alios sunt. Gigamas ab occasu contingunt Asbystæ, qui supra Cyrenen incolentes non pertingunt ad mare. nam maritima Cyrenæi incolunt. Iidem non postremi sed præcipui Libyum sunt qui quadrigis vehantur, studiosi in Cyrenæorum moribus ma-
CLXXI xima ex parte imitandis. Horum sunt occasum versus confines AUschisæ, qui supra Barcam incolentes ad mare pertingunt ad EVesperidas. Circa mediam AUschisarum plagam habitant Cabales, exigua natio, ad mare pertingentes, ad Tauchiram oppidum agri Barcæi, eisdem quibus ii qui supra Cyrenen sunt,
CLXXII moribus utentes. AUschisarum quod ad occasum vergit, contingunt Nasamones, grandis natio, qui sub æstatem relictis

ἄνδρα Μαραφίον· τῷ ὃ ναυτικῷ Βάδρῃ, ἐόντα Πασαργάδην γένος. πρὶν ὃ ἀποστεῖλαι τὴν στρατιὴν ὁ Ἀρυάνδης πέμψας ἐς τὴν Βάρκην κήρυκα, ἐπυνθάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσιλέων ἀποκτείνας· οἱ ὃ Βαρκαῖοι αὐτὸν ὑπεδέκαντο πάντες. πολλά τε γὰρ καὶ κακὰ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ. πιθόμενος ὃ ταῦτα ὁ Ἀρυάνδης, οὕτω δὴ τὴν στρατιὴν ἀπέστελλε ἅμα τῇ Φερετίμῃ. αὕτη μὲν νυν αἰτίη πρόφασις τοῦ λόγου ἐγένετο. Ἀπεπέμπετο ὃ ἡ στρατιὴ, ὡς ἐμοὶ δοκέει, ἐπὶ Λιβύων καταστροφῇ. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνεα πολλὰ καὶ παντοῖα ὄζει· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα, βασιλέος οὐ κατήκοα, τὰ ὃ πλέω ἐφρόνιζε βασιλέος Δαρείου ὀλίγον. οἰκέουσι ὃ κατ' ταῦτα Λίβυες ἀπ' Αἰγύπτου ἀρχόμενοι πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι, οἳ νόμοισι μὲν τὰ πολλὰ Αἰγυπτίοισι χρέωνται, ἐσθῆτα ὃ φορέουσι οἵην οἱ ἄλλοι Λίβυες. αἱ ὃ γυναῖκες αὐτῶν, ψέλλιον ὑπὲρ ἑκατέρης τῶν κνημέων φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς ὃ κομῶσαι, τοὺς φθεῖρας ἐπὰν λάβωσι τοὺς ἐωυτῶν ἑκάστη ἀντιδάκνει, καὶ οὕτω ῥίπτει. ὅτοι ὃ μοῦνοι Λιβύων τοῦτο ἐργάζονται. καὶ τῷ βασιλέϊ μοῦνοι τὰς παρθένους μελλούσας συνοικέειν ὑπεδεικνύουσι· ἥ ὃ ἂν τῷ βασιλέϊ ἀρέσκῃ ἡλικίῃ, ταύτην παρθενοδυτέει. παρήκουσι ὃ ὅτοι οἱ Ἀδυρμαχίδαι ἀπ' Αἰγύπτου μέχρι λιμνάδος, τῇ ἔνορμα Γλαυκὸς λιμήν. ὀγδώκοντα ὃ ἔχοντα γιγάμας, νεμόμενοι τὴν πρὸς ἑσπέρην χώρην, μέχρι Ἀφροδισιάδος νησου. ἐν ὃ τῷ μεταξὺ χώρῳ τούτῳ ἥ τε Πλατέα νῆσος ὑπῆκέεται, τὴν ἔκτισαν Κυρηναῖοι· καὶ ἐν τῇ ἠπείρῳ Μενελάϊον λιμένα ὄζει, καὶ Ἄζιρις, τὰ οἱ Κυρηναῖοι οἰκέουσι· καὶ τὸ Σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ τούτου. παρήκει δὲ ἀπὸ Πλατέης νήσου μέχρι τοῦ στόματος τῆς Σύρτιος τὸ Σίλφιον. νόμοισι ὃ χρέωνται ὅτοι πρὸς πλησίοισι τοῖσι ἑτέροισι. γιγάμεων ὃ ἔχονται τὰ πρὸς ἑσπέρης Ἀσβύσται. ὅτοι τὰ ὑπὲρ Κυρηναίης οἰκέουσι. ὑπὲρ θάλασσαν ὃ ἡ κατήκουσι Ἀσβύσται. τὰ γὰρ πρὸς θάλασσαν Κυρηναῖοι νέμονται. πεντηκοντόρους ὃ ἐκπέμπουσι Ἀσβύσται οὐκ ὀλίγας ἀλλὰ μάλιστα Λιβύων εἰσί. νόμους δὲ τοὺς Πλεύνας μιμέεσθαι ὑπισχνεύονται τοὺς Κυρηναίων. Ἀσβυστέων ὃ ἔχονται τὰ πρὸς ἑσπέρης Αὐσχίσαι. ὅτοι ὑπὲρ Βάρκης οἰκέουσι, καταήκοντες ὑπὲρ θάλασσαν καὶ Εὐεσπερίδας. Αὐσχισέων δὲ κατ' μέσον τῆς χώρης οἰκέουσι Κάβαλες, ὀλίγον ἔθνος, καταήκοντες ὑπὲρ θάλασσαν κατὰ Ταύχειρα πόλιν τῆς Βαρκαίης. νόμοισι ὃ τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρήνης. Αὐσχισέων δὲ τετέων τὰ πρὸς ἑσπέρης ἔχονται Νασαμῶνες, ἔθνος ἐὸν πολλόν· οἳ τὸ θέρος καταλείποντες

1 Prætextus 2 Vicissim mordet, 3 *Sic in vet. cod. Gr.* πλυνὸς *legitur, non* πλεῦνος.

ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ τὰ πρόβατα, ἀναβαίνουσι ἐς Αἴγιλα χῶρον ὀπωρευσόμενοι τοὺς φοίνικας· οἱ δ', πολλοὶ καὶ ἀμφιλαφέες πεφύκασι, πάντες ἐόντες καρποφόροι. τοὺς δὲ ἀτελεύτους ἐπεὰν θηρεύσωσι, ἀμήναντες πρὸς τὸν ἥλιον, καταλέουσι· καὶ ἔπειτα γάλα βυπαίοντες, πίνουσι. γυναῖκας δὲ νομίζουσι πολλὰς ἔχειν ἕκαστοι, ὁμίχλιον αὐτέων τρόπον μίξιν ποιεύμενοι. τέρπω δὲ πλησίον τῶν Μασσαγετέων, ἐπεὰν σκιμπανὸν περήσωνται, μίσγονται· πρῶτον δὲ γαμέουσι. Νασαμώνων ἀνδρὸς, νόμος ἐστὶ τὸν νυμφίον νυκτὶ τῇ πρώτῃ ἀπὸ πάντων διεξελθεῖν τῷ δαιτυμόνων μισγομένῳ. τῷ δὲ ὡς ἕκαστος οἱ μιχθῇ, δίδει δῶρον τὸ ἂν ἔχῃ φερόμενος ἐξ οἴκου. ὅρκοισι δὲ μαντικῇ χρέωνται τοιῇδε. ὀμνύουσι μὲν τοὺς ἀποφθιμένους ἀνδρας δικαοτάτους καὶ ἀρίστους λεγομένους γενέσθαι τούτους, τῶν τύμβων ἅπτόμενοι. μαντεύονται δὲ ἐπὶ τῶν προγόνων φοιτέοντες τὰ σήματα· καὶ κατευξάμενοι, ἐπικατακοιμέωνται. τὸ δ' ἂν ἴδωσι τῇ ὄψει ἐνύπνιον, 176
τούτῳ χρῶνται. πίσιος δὲ τοῖσι χρέωνται· ἢν τῆς χειρὸς διδοῖ πιεῖν, καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῆς τοῦ ἑτέρου πίνει. ἢν δὲ μὴ ἔχωσι ὑγιὲς μηδὲν, οἱ δὲ τῆς χαμάθεν σωδοῦ λαβόντες λείχουσι. Νασάμωσι δὲ περσόμενοί εἰσι Ψύλλοι. ἔπειτα ἐξαπολώλασι τρόπῳ τοιῷδε· ὁ νότος σφι πνέων ἄνεμος τὰ ἕλυτρα τῶν ὑδάτων ἐξηύηνε. ἡ δὲ χώρη σφι πᾶσα ἐντὸς ἔασα τῆς Σύρτιος, ἢν ἄνυδρος· οἱ δὲ βεβουσαμένοι κεινῷ λόγῳ, ἐστρατεύοντο ἐπὶ τὸν νότον· (λέγω δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι Λίβυες) καὶ ἐπεί τε ἐγίνοντο ἐν τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νότος κατέχωσε σφέας. ἐξαπολομένων δὲ τούτων, ἔχουσι τὸν χῶρον οἱ Νασάμωνες. Τούτων δὲ κατύπερθε πρὸς νότον ἄνεμον, ἐν τῇ θηριώδεϊ οἰκέουσι Γαραμάντες, οἳ πάντα ἄνθρωπον φεύγουσι, καὶ παντὸς ὁμιλίου· καὶ ἔτε ὅπλων ἐκτέαται ἀρηΐον ἐόντες, ἔτε ἀμυνέεσθαι ἐπίστανται. Οὗτοι μὲν δὴ κατύπερθε οἰκέουσι Νασαμώνων. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ θαλάσσεω ἔχονται τοῦ πρὸς ἑσπέρης Μάκαι, οἳ λόφους κείρονται· τὸ μὲν μέσον τῆς τριχῶν ἀνιέντες αὔξεσθαι, τὰ δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν κείρονται ἐκ χειρός· ἐς δὲ τὸν πόλεμον, θρηΐων καὶ λαγαίων δορὰς φορέουσι περιβλήματα. Ἀπὸ δὲ τοῦ θαλάσσεω τοῦ Μακέων ἔχονται τὸ πρὸς ἑσπέρης, ὁ Κίνυψ ποταμὸς ῥέων ἐκ λόφου καλεομένου Χαρείτεω ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ὁ δὲ λόφος οὗτος ὁ Χαρείτεων δασὺς ἰδεῖν ἐστι, ἐὼν τῆς ἄλλης τῆς περιβαλεχθείσης Λιβύης ψιλῆς. ἀπὸ θαλάσσης δὲ ἐς αὐτὸν σταδίοι δισχίσιοί εἰσι. Μακέων δὲ τούτων ἔχουσι Γινδανέες εἰσὶ·

ad mare pecoribus, conſcendunt ad locum Ægilen, decerpturi palmulas. nam palmæ illic & permultæ ſunt, & ſpatioſæ, & fructiferæ omnes. ex quibus ubi palmulas præmaturas decerpſerunt, ad ſolem ſiccantes maturefaciunt, deinde lacte maceratas ſorbillant. Uxores plures ſinguli è conſuetudine habent, & cum eis in propatulo coeunt, eodem pæne quo Maſſagetæ modo, prius ſcipione prætento. Naſamonibus mos eſt, quum quis primum ducit uxorem, prima nocte ut ſponſa ſingulos convivas obeat concubitus gratia, & ut quiſque cum ea concubuit, donum det illi quod ſecum habet domo allatum. Jurejurando ac divinatione tali utuntur: Per eos viros qui juſtiſſimi atque optimi apud illos fuiſſe dicuntur, jurant, illorum ſepulcra tangentes. Divinant, ad ſuorum accedentes monumenta, & illis, ubi preces peregerunt, indormiunt: ubi quodcunque per quietem inſomnium viderunt, eo utuntur. Fidei dandæ conſuetudo hæc eſt: De manu alterius uterque ſumpto invicem poculo bibit. quod ſi nihil humoris habuerint, ſumptum è terra cinerem lingunt. Naſamonibus confines ſunt Pſylli, qui hunc in modum interciderunt: Auſter eis omnia receptacula aquarum arefecerat: erat autem omnis eorum regio quæ intra Syrtin eſt, aquarum inops. Ob id iſti publico colloquio atque conſilio expeditionem fecere adverſus auſtrum. (quæ Libyes memorant refero) hos quum ad arenas veniſſent, auſter ſpirans illic obruit. Pſyllis extinctis eorum terram Naſamones obtinent. Super hos auſtrum verſus, in loco feris frequenti, Garamantes habitant, qui omnium hominum commercium, aſpectumque refugiunt, nihil bellicæ armaturæ habentes, ac ne defendere quidem ſeſe audentes. Hi ſupra Naſamones incolunt. Circa maritima vero, occaſum verſus confines ſunt Macæ, qui ſummum capitis verticem radunt, in medio capillos creſcere ſinentes, hinc atque hinc in orbem tondentes. In bellum pelles ſubterraneorum ſtruthionum ferunt pro tegumento. Per eos flumen Cinyps è colle qui vocatur Gratiarum, fluens, in mare influit. Hic collis Gratiarum nemoribus frequens eſt, quum cætera cujus memini Libya ſit arboribus nuda. ducentorum ab eo ad mare ſtadiorum eſt intercapedo. Horum Macarum finitimi ſunt Gindanes:

CLXXIII CLXXIV CLXXV CLXXVI

quorum

D. Curtium. L. 4. c. 7. n. 6. in 193. Edit. Var.

quorum uxores ferunt fimbrias pelliceas ſingulæ multas, ob hoc (ut memoratur) quod ut à quoque viro venerem paſſa eſt, fimbriam nodat, & ut quæque plurimas habet, ita præclariſſima cenſetur, tanquam à pluribus viris
CLXXVII adamata. Horum Gindanorum oram in mare porrectam incolunt Lotophagi, qui è ſolo loti fructu victitant: qui fructus eſt inſtar fructus lentiſci, ſuavitate aſſimilis fructui palmarum. Ex hoc
CLXXVIII fructu Lotophagi vinum conficiunt. Lotophagis ſecundum mare vicini ſunt Machlyes, loto & ipſi veſcentes, ſed minus quàm ſuperiores. Pertingunt autem uſque ad ingentem amnem nomine Tritonem, qui in grandem paludem Tritonidem influit, in qua eſt inſula quæ dicitur Phla. 1 Hanc inſulam aiunt di-
CLXXIX ci à Lacedæmoniis habitari debere. Aiunt autem & hæc: Iaſonem, poſteaquam ſub Pelio, Argo exædificavit, impoſitis in ea 2 cum aliis ſolennibus hoſtiis, tum vero tripode æreo, circuiſſe Peloponneſum, animo Delphos eundi: eumque, quum teneret curſum circa Maleam, abreptum à vento aquilone, & abductum in Libyam, & priuſquam tellurem cerneret, in 3 aſpretis paludis Tritonidis aſtitiſſe: eique hæſitanti de egreſſu apparuiſſe Tritonem, ac juſſiſſe dari ſibi tripodem, quod diceret oſtenſurum ſe illis exitum, atque incolumes remiſſurum. Aſſentiente Jaſone, ita demum Tritonem oſtendiſſe qua ratione è brevibus enavigarent, & tripodem in ſuo templo poſuiſſe, in eoque tripode oraculum reddidiſſe, & iis qui cum Jaſone erant, omnem rationem indicaſſe. Fore enim ut quum quis tripodem accepiſſet 4 ex omnibus qui in Argo navigarent, neceſſario centum Græcæ civitates accolerent paludem Tritonidem. hæc quum audiſſent Libyes qui montem Gratiarum
CLXXX colunt, tripodem occultaſſe. Juxta hos Machlyes habitant Auſes: & circum paludem Tritonidem utrique habitant, ita ut medio Tritone dirimantur. Quorum Machlyes quidem occiput crinitum geſtant, Auſes vero ſinciput. Horum virgines anniverſario Minervæ feſto, in honorem ipſius deæ inter ſe bifariam diviſæ, prœliantur lapidibus fuſtibuſque, dicentes ſe 5 morem patrium ſervare ei quam Minervam no-

τὴν αἱ γυναῖκες ᾧ εἰσφύεια δερμάτων πολλὰ ἐκάστη φορέει κῆ τοιόνδε τι, ὡς λέγεται· κατ' ἄνδρα ἕκαστον μιχθέντα ᾧ εἰσφύειον ᾧ εἰδέεται· ἡ δ' ἂν πλείστα ἔχῃ, αὕτη ἀείσῃ δεδικαίται ἔῃ), ὡς ὑπὸ πλείστων ἀνδρῶν φιληθεῖσα. Ἄχλιδι ὃ περέχουσαν ἐς τὸν Πόντον τέτων τὴν Γινδάνων νέμονται Λωτοφάγοι· οἱ τὸν καρπὸν μοῦνον τῷ λωτῷ τρώγυσι. ὁ δ' τῷ λωτῷ καρπὸς, ἔστι μέγαθος ὅσον τὸ τῆς σχίνου· γλυκύτητα δ', τῷ φοινικηίῳ τὸν καρπὸν ᾧ ἐκεῖνος. ποιεῦνται δ' ἐκ τέτου τοῦ καρποῦ οἱ Λωτοφάγοι καὶ οἶνον. Λωτοφάγων δ' τὸ πρὸς θάλασσαν ἔχοντας Μάχλυες, λωτοῦ μὲν καὶ ὅσοι χρεώμενοι, ἀταρπὸν γε τὸ πρότερον λεχθέντων. κατήκουσι δ' ἐπὶ ποταμὸν μέγαν, τῷ ὄνομα Τρίτων ἐστί· ἐκδιδοῖ δ' οὗτος ἐς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα. ἐν δ' αὐτῇ νῆσός ἐστι, τῇ ὄνομα Φλά. ταύτην δὴ τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι φασὶ λόγιον εἶπαι κτίσαι. Ἔστι δὲ καὶ λόγος λεγόμενος· Ἰήσονα, ἐπεί τε οἱ ἐξειργάσθη ὑπὸ τοῦ Πηλίου ἡ Ἀργώ, ἐσθέμενον ἐς αὐτὴν ἄλλα τε ἑκατόμβην, καὶ δὴ καὶ τρίποδα χάλκεον, πλώειν Πελοποννησον, βουλόμενον ἐς Δελφοὺς ἀπικέσθαι. καὶ μιν ὡς πλέοντα ἠλεύδης ὑπολαβεῖν ἄνεμον βορέην, καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λιβύην. περὶ δὲ κατιδέσθαι γῆν, ἐν τοῖσι βραχέσι ἠλεύδης λίμνης τῆς Τριτωνίδος. καὶ οἱ ἀπρέποντι τὴν ἐξαγωγὴν λόγος ἐστὶ φανῆναι Τρίτωνα, καὶ κελεύειν τὸν Ἰήσονα ἑωυτῷ δῦναι τὸν τρίποδα· φάμενόν σφι καὶ τὸν πόρον δείξειν, καὶ ἀπήμονας ἀπεξελέειν· πειθομένῳ δὲ τῷ Ἰήσονι, ὕτω δὴ τόν τε διέκπλοον τῆς βραχέων δεικνύαι τὸν Τρίτωνα σφι, καὶ τὸν τρίποδα θεῖναι ἐν τῷ ἑωυτοῦ ἱρῷ· ὑμνηκοτάναι τε τῷ τρίποδι, καὶ τοῖσι σὺν Ἰήσονι σημῆναι τὸν πάντα λόγον, ὡς ἐπεὰν ὁ τρίποδα κομίσηται ὁ ἐκγόνων τις τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμπλεόντων, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκῆσαι περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην Ἑλλάδος, πᾶσαν εἶναι ἀνάγκην. ταῦτα ἀκέσαντας τοὺς ἐπιχωρίους τῶν Λιβύων, κρύψαι τὸν τρίποδα. Τέτων δὲ ἔχονται τῶν Μαχλύων Αὔσης. ἔστι δὲ καὶ οἱ Μάχλυες περὶξ τὴν Τριτωνίδα λίμνην οἰκέουσι. τὸ μέσον δέ σφι ῥέζει ὁ Τρίτων. καὶ οἱ μὲν Μάχλυες τὰ ὀπίσω κομέουσι τῆς κεφαλῆς· οἱ δὲ Αὔσης, τὰ ἔμπροσθεν. ὁρτὴ δέ σφι αὐσίη Ἀθηναίης· αἱ παρθένοι αὐτῶν δίχα διστᾶσαι μάχονται πρὸς ἀλλήλας λίθοισί τε καὶ ξύλοισι, τῇ πατρίῳ θεῷ λέγουσαι τὰ πάτρια ἀποτελέειν τὴν Ἀθηναίην κα-

177

1 Aiunt autem editum eſſe Lacedæmoniis oraculum de deducenda in hanc inſulam colonia. 2 Cum reliqua hecatombe, tum, &c. 3 *Statim poſt tandem vocem vertit* brevia. *Lego autem* ζεάχεσι *&* βραχέων *cum vet. cod.* 4 Ex poſteris eorum qui &c. *Fortaſſe Valla ſcripſerat* ex nepotibus. 5 Ritus patrios ei peragere.

ἢ τῶν παρθένων

λέγουσι. τὰς δὲ ἀπιθανησκούσας " παρθένους ἐκ τῶν τρωυμάτων, ψευδοπαρθένους καλέουσι. πρὶν δ' ἀνεῖναι αὐτὰς μάχεσθαι, τάδε ποιεῦσι. κοινῇ παρθένον τὴν καλλιστεύσαν ἑκάστοτε κοσμήσαντες κωπῇ τε Κορινθίῃ καὶ πανοπλίῃ Ἑλληνικῇ, καὶ ἐπ' ἅρμα ἀναβιβάσαντες, περιάγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὁπόσοισι δὲ τοπάλαι κόσμεον τὰς παρθένους πρὶν ἢ σφι Ἕλληνας παροικισθῆναι, ἐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δ' ὦν Αἰγυπτίοισι ὅπλοισι κοσμέεσθαι αὐτάς· ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ κράνεον φημὶ ἀπῖχθαι ἐς τοὺς Ἕλληνας. τὴν δὲ Ἀθηναίην φασὶ Ποσειδέωνος καὶ θυγατέρα καὶ τῆς Τριτωνίδος λίμνης· καί μιν μεμφθεῖσάν τι τῷ πατρὶ, δοῦναι ἑωυτὴν τῷ Διΐ. τὸν δὲ Δία ἑωυτῆς μιν ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι. μίξιν δὲ ἐπήκριον τῇσι γυναιξὶν ποιέονται, ὅτε σωοικέοντες, κλινηδόν τε μισγόμενοι. ἐπεὰν δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἀδρὸν ἡβήσῃ, συμφοιτέουσι ἐς τωὐτὸ οἱ ἄνδρες τρίτῳ μηνὸς, καὶ τὸν ἂν ἴδῃ τῇσι ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτῳ παῖς νομίζεται. Οὗτοι μὲν οἱ περὶ τὴν Νομάδων Λιβύων ἐρέαται. ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιαν ἡ θηριώδης ἔστι Λιβύη. ὑπὲρ δὲ τῆς θηριώδεος, ὀφρύη φαίνεται κατὰ τεῖνον, " τὸ δὲ τείνουσα ἀπὸ Θηβέων τῆς Αἰγυπτίων ἔστι Ἡρακλήας στήλας. ἐν δὲ τῇ ὀφρύῃ ταύτῃ μάλιστα ἡμέρας ὁδὸς ἀλὸς ἔστι τρύφεα καὶ χόνδρους μεγάλους ἐν κολωνοῖσι, καὶ ἐν κορυφῇσι ἐκφύσει τῆς κολωνοῦ ἀναπηδᾷ ἐκ μέσου τοῦ ἁλὸς ὕδωρ ψυχρὸν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἔσχατοι πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ ὑπὲρ τῆς θηριώδεος, πρῶτοι μὲν ἀπὸ Θηβέων ἡμερέων ὁδὸν Ἀμμώνιοι, ἔχοντες τὸ ἱρὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαίου Διός. καὶ γὰρ τὸ ἐν Θήβῃσι (ὡς καὶ πρότερον εἰρηταί μοι) κελοπόρωπον τοῦ Διὸς τὸ ἄγαλμά ἐστι. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι ὕδωρ κρηνάιον ἐόν· τό τε τὸν μὲν ὄρθρον γίνεται χλιαρὸν, ἀγορῆς δὲ πληθούσης ψυχρότερον. μεσαμβρίη τέ ἐστι, καὶ τὸ κάρτα γίνεται ψυχρόν. τηνικαῦτα δὲ ἄρδουσι τοὺς κήπους. ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπίεται τοῦ ψυχροῦ, ἐς ὃ δύεταί τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρόν. ἔτι δὲ μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας νύκτας πελαγίζει. τηνικαῦτα δὲ ζέει ἀμβολάδην. παρέρχονταί τε μέσαι νύκτες καὶ ψύχεται μέχρι ἐς πρωΐ. ὑπίκλησιν δὲ αὕτη ἡ κρήνη καλέεται ἡλίου.

minavimus: & quæ virgines è vulneribus decedunt, eas falsas virgines appellant. Sed priusquam à pugnando desistant, hoc faciunt: Quæ virgo in pugnam optimam operam navavit, eam semper communi consensu cæteræ virgines exornant cum cætera armatura Græca, tum cristà Corinthia, & currui impositam circa paludem circumferunt. Quibus autem rebus ornarentur olim hæ virgines antequam accolerent Græci, non habeo dicere. arbitror autem ornari suetas armis Ægyptiis. nam ab Ægypto affirmarim & scutum & galeam Græcis esse tradita. Aiunt autem Minervam Neptuni esse filiam ac paludis Tritonidis, eamque 1 nescio quid à patre reprehensam donasse seipsam Jovi, & Jovem, sibi illam asciviisse filiam. Hæc illi aiunt. Iidem promiscue cum mulieribus, non una habitantes, sed pecudum more concumbunt. Ubi apud mulierem puer robustus est factus, apud quem virum habitare sustinet, (nam tertio quoque mense viri conveniunt) ejus filius censetur. Isti quidem maritimi Libyum Nomadum dicti sunt. Supra hos autem ad partem mediterraneam Libya est theriodes dicta, *id est, feris abundans*. Supra hanc therioden supercilium soli fabulosum est, porrectum à Thebis Ægyptiis ad columnas Herculis. In hoc supercilio ferme decem dierum itinere 2 sunt grumi grandes salis jucundi in collibus, & singulorum collium vertices è medio sale ejaculantur aquam dulcem pariter & gelidam. Circa quam homines habitant ultimi, solitudinem versus, & supra *plagam* therioden *dictam*, à Thebis itinere dierum decem, primi Ammonii, habentes templum ad Thebani Jovis effigiem. etenim Thebis (quemadmodum à me memoratum est) aspectu arietino Jovis simulacrum est. Apud hos est alia quoque aqua fontana, quæ sub matutinum quidem tepet, sub horam autem qua forum frequentissimum est, frigescit: sub meridiem multo frigidior est. eaque hora hortos irrigant. Declinato jam die remittitur frigus, donec sol occidit: tunc tepescit, magis ac magis calescens, ad mediam usque noctem, quo tempore fervens exæstuat: præterita nocte media, ad auroram usque refrigescit. cognominatur autem fons iste, Solis.

CLXXXI

1 Nescio quid de parte conquestam 2 Sunt frusta salis veluti grumi magni in tumulis: & in singulorum tumulorum verticibus è medio sale aqua frigida & dulcis erumpit.

Post

CLXXXII Post Ammonios autem per supercilium sabuli, decem rursus dierum itinere est collis salis, & aqua illi Ammoniæ par, hominibus circum habitantibus: cui loco nomen est Ægila, ad quem locum Nasamones veniunt palmulas decerptum.

CLXXXIII Rursus decem dierum spatio ab Ægilæis alius 1 collis est salis, & aqua, & palmularum fructiferarum magna vis, quemadmodum apud alios: incolentibus illic hominibus quibus nomen est Garamantibus, natione sane magna, qui inducta super salem humo, ita serunt. Ab his ad Lotophagos brevissimum iter. A quibus triginta dierum spatium est ad eos apud quos giguuntur boves præpostere pascentes. Ideo autem præpostere pascuntur quod cornua inflexa anterius habent, & ob id cessim euntes pascuntur. nam offensantibus in terra cornibus, progrediendo pasci nequeunt: alioqui nihil differentes à cæteris bobus, præter crassitudinem pellis atque duritiem. Garamantes hi Troglodytas Æthiopes quadrigis venantur. nam Troglodytæ Æthiopes, omnium quos fando cognovimus, pernicissimis pedibus sunt, serpentibus, lacertisque & aliis id genus reptilibus vescentes, lingua nulli alteri simili utentes, sed vespertilionum more stridentes.

CLXXXIV A Garamantibus decem quoque dierum itinere alius collis est salis, & aqua: accolentibus hominibus quibus nomen est Atlantibus, solis omnium hominum, quos ipsi novimus, innominatis. 2 nam sales quidem apud eos vacantur Atlantes, singulis autem eorum nullum nomen imponitur. Hi solem transcendentem execrantur, eique præterea omnia convitia ingerunt, quod torridus & ipsos & regionem perdat. Post totidem dierum iter alius tumulus salis est, cum aqua, & hominibus accolentibus. Cui confinis est mons nomine Atlas, angustus, & undique teres: & (ut fertur) adeo celsus ut ejus cacumen nequeat cerni, quod à nubibus nunquam relinquatur, neque hyeme neque æstate: quem esse columnam cœli indigenæ aiunt. Ab hoc monte cognominantur hi homines: nam Atlantes vocantur. dicunturque nec ulla animante vesci, nec ulla somnia cernere. Ad hos

CLXXXV usque Atlantes possum recensere nomina eorum qui in supercilio *Libyæ* habitant, post hos non amplius. Porrigitur

Μετὰ δ' Ἀμμωνίους, διὰ τ' ὀφρύος τ' ψάμμου δ' ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδὸν, χῶλωνός τε ἄλλος ἔστι ὁμοῖος. τῷ Ἀμμωνίῳ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι οἳ περὶ αὐτὸν οἰκέουσι· τῷ δ' χώρῳ τούτῳ ὄνομα * Αἴγιλά ἐστι. ἐς τοῦτον τὸν χῶρον οἱ Νασάμωνες ὀπωριεῦντες τοὺς φοίνικας φοιτέουσι. Ἀπὸ δ' Αἰγίλων, διὰ δέκα ἡμερέων ἀλλέων ὁδὸν, ἕτερος ἄλος χῶλωνός, καὶ ὕδωρ, καὶ φοίνικες καρποφόροι πολλοί, καλάπερ καὶ ἐν τοῖσι ἑτέροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ὧν αὐτοῦ τοῖσι οὔνομα Γαραμάντες ἐστί, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς· οἵ βάλλα γῆν ὑποφορέοντες, ὕστερον εἰρύσι. συνόμοιόν δ' ἐστὶ ἐς τοὺς Λωτοφάγους· ἐκ τῶν τριήκοντα ἡμερέων ἐς αὐλῖνας ὁδὸς ἐστί. ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθοτόμοι βόες γίνονται. ὀπισθοτόμοι δὲ διὰ τόδε εἰσί· τὰ κέρεα ἔχουσι κεκυφότα ἐς τὸ ἔμπροσθεν. διὰ τοῦτο ὀπίσω ἀναχωρέοντες νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθεν ἐκ οἵοί τε εἰσί, προεμβαλλόντων ἐς τὴν γῆν τῶν κερέων. ἄλλο δὲ οὐδὲν διαφέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν ὁτιμὴ τοῦτο, καὶ τὸ δέρμα ἐς παχύτητά τε καὶ τρίψιν. οἱ Γαραμαντες δὲ ἅρμασι τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθιοπας θηρεύουσι· οἱ γὰρ Τρωγλοδύται Αἰθίοπες πόδας τάχιστοι ἀνθρώπων πάντων εἰσὶ, τῶν ἡμεῖς περὶ λόγου ἀποφερομένου ἀκούομεν. σιτέονται δὲ οἱ Τρωγλοδύται ὄφις καὶ σαύρους, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἑρπετῶν. γλῶσσαν δὲ οὐδεμιὴ ἄλλῃ παρομοίην νενομίκασι, ἀλλὰ τετρύζασι, καλάπερ αἱ νυκτερίδες. Ἀπὸ δὲ Γαραμάντων δι' ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδὸν, ἄλλο ἄλος τε χῶλωνός, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι οἳ περὶ αὐτὸν οἰκέουσι, τοῖσι οὔνομα ἐστί· † Ἀτλαντες· οἱ ἀνώνυμοί εἰσι μοῦνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀλέσι μὲν γὰρ σφι ἐστὶ Ἄτλαντες ὄνομα, ἑνὶ δὲ ἑκάστῳ αὐτέων ὄνομα οὐδὲν κέεται. ὅτι τῷ ἡλίῳ καταδαλλόντι καταρῶνται, καὶ περὶ τούτοισι πάντα τὰ αἰσχρὰ λοιδορέονται, ὅτι σφέας καίων ὀδυτείδει, αὐτούς τε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὴν χώρην αὐτέων. μετὰ δὲ, δι' ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδὸν, ἄλλος χῶλωνός ἄλος, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι οἳ περὶ αὐτὸν οἰκέουσι. ἐπὶ δὲ τῷ ἄλος τούτῳ ὄρος ἐστὶ τῷ ὄνομα Ἄτλας· ἐστὶ δὲ στεινὸν καὶ γυκλοτερὲς πάντη· ὑψηλὸν δὲ ὥστε δή τι λέγεται ὡς τοῦ κορυφὰς αὐτοῦ ἐκ οἷά τε εἴη ἰδέσθαι. ὐδέκοτε γὰρ αὐτὰς ἀποδείκνυσι νέφεα ἔτε θερεῖόν ἔτε χειμῶνός. τοῦτο κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι οἱ ἐγχώριοι εἶναι. ὄνομα τούτῳ τῷ ὄρεϊ. οἱ ἄνθρωποι ἔτοι ἐπώνυμοί ἐκλήθησαν· καλέονται γὰρ δὴ Ἄτλαντες. λέγονται δὲ οὔτε ἔμψυχον οὐδὲν σιτέεσθαι, οὔτε ὀνείρατα ὁρᾶν. Μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων, ἔχω τὰ οὐνόματα τούτων ἐν τῇ ὀφρύῃ κατονομήνας καταλέξαι· τὸ δ' ἀπὸ τούτων, οὐκέτι δύνομαι

1 Agger. *Paulo post ipse* tumulum *vertit.* 2 Nam omnibus quidem simul nomen est Atlantes. *Id est, commune quidem universæ genti nomen est Atl.* * Perperam pro Αὔγιλα. & fortasse an etiam Αὔγυλα. circa locum hunc incolentes sunt *Augylæ, Græcis* Αὐγύλαι. *Cl. Salmasius.* † Nominari debent Ἀτλαντες. hi sunt qui Ἀτάραντες aliis dicuntur. *Salmas.*

δ' ὧν ἡ ὀφρὺη μέχρι Ἡρακληίων στηλέων, καὶ τὸ ἔξω τουτέων. ἔστι δὲ ἁλός τε μέταλλον ἐν αὐτῇ ἁμᾶ δέκα ἡμερέων ὁδῷ, καὶ ἄνθρωποι οἰκέοντες· τοῖσι δὲ οἰκία τέτυπται πᾶσι ἐκ τῶν ἁλίνων χόνδρων οἰκοδομέαται. ταῦτα γὰρ ἤδη τῆς Λιβύης ἄνομβρά ἐστι. ὑπὸ γὰρ ἂν ἐπομβρήσαιτο μοῦνον οἱ τοῖχοι ἐόντες ἅλινοι, εἰ ὗε. ὁ δὲ ἅλς αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ πορφύρεος. τὸ εἶδος ὀρύσσεται. ὑπὲρ δὲ τῆς ὀφρύος ταύτης, τὸ πρὸς νότον καὶ μεσόγαιαν τῆς Λιβύης, ἔρημος καὶ ἄνυδρος καὶ ἄθηρος καὶ ἄνομβρος καὶ ἄξυλος ἐστι καὶ χώρη· καὶ ἐκμάδος ἐστὶν ἐν αὐτῇ ὐδέν. Οὕτω μὲν μέχρι τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἀπ' Αἰγύπτου νομάδες εἰσὶ κρεοφάγοι τε καὶ γαλακτοπόται Λίβυες· καὶ ἐλλέων τε βοῶν οὐκ ἔστι γυμνῶν, διότιπερ ὐδὲ Αἰγύπτιοι, καὶ ὑς ἐκτρέφονται. βοῶν μὲν νυν ἐλλέων οὐδ' αἱ Κυρηναίων γυναῖκες δικαιεῦσι πατέεσθαι, ἁμᾶ τῷ ἐν Αἰγύπτῳ Ἶσιν, ἀλλὰ καὶ νηστείας αὐτῇ καὶ ὁρτὰς ὀρτάζουσι αἱ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες οὐδὲ ὗαν πρὸς τῆσι βυσὶ γυΐσκονται. ταῦτα μὲν δὴ ὕτω ἔχει. Τὸ δὲ πρὸς ἑσπέρης τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἤδη νομάδες εἰσὶ Λίβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι, οὐδὲ κατὰ παιδία ποιεῦντες οἷόν τι καὶ οἱ νομάδες ἐώθασι ποιέειν. οἱ γὰρ δὴ πρὸς Λιβύων νομάδες, εἰ μὴ πάντες, ἐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἰπεῖν· ποιεῦσι δὲ αὐτῶν συχνοὶ τοιάδε. πρὸς παιδίων πρὸς σφετέρων, ἐπὰν τετραετέα γένηται, οἰσύπῃ περθάτων καίουσι τὰς ἐν τῇσι κορυφῇσι φλέβας· μετεξέτεροι δὲ αὐτέων, τὰς ἐν τοῖσι κροτάφοισι, τοῦδε εἵνεκα, ὡς μὴ σφέας ἐς τὸν πάντα χρόνον καταῤῥέον φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς δηλῆται. καὶ ἁμᾶ τοῦτο σφέας λέγουσι εἶναι ὑγιεστάτους. (εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθέως οἱ Λίβυες ἀνθρώπων πάντων ὑγιηρότατοι, τὸ ἡμεῖς ἰδμὲν· εἰ μὲν ἁμᾶ τοῦτο, ἐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν, ὑγιηρότατοι δ' ὧν εἰσὶ) τοῖσι δὲ καὶ τὰ παιδία σωσμοὺς ὀπυίουσι, ἐξορύσσαντες σφι ἄκρον τερηδόνα γὰρ ἔφασαν ὠφελοῦντες ῥοῦσαι σφέας. λέγω δὲ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβυες. Θυσίας δὲ τοῖσι νομάσι εἰσὶ ἅδε. ἐπὰν τοὺς ὠτὸς ἀπάρξωνται τοῦ κλίνεσθαι, ῥιπτέουσι ὀπίσω τὸν δόμον. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἀπαγχόνουσι τὸν αὐχένα αὐτοῦ. θύουσι δὲ ἥλιόν τε καὶ σελήνην μούνοισι. τούτοισι μὲν νυν πάντες Λίβυες θύουσι· ἀτὰρ οἱ περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμοντες, τῇ Ἀθηναίῃ μάλιστα. μετὰ δέ, τῷ Τρίτωνι καὶ τῷ Ποσειδέωνι.

autem id ſupercilium ad columnas uſque Herculeas, atque ulterius. Intra quod eſt ſalis metallum, *id eſt*, 1 *effoſſio*, decem dierum itinere, & homines incolentes, qui domicilia ſua faciunt ex 2 micis ſalis. iſti enim jam tractus Libyæ vacant imbribus. nam ſi plueret illic, non poſſent manere parietes 3 ſalis. Supra autem hoc ſupercilium, auſtrum verſus ac mediterranea Libyæ, deſerta jam plaga eſt, & ſine aqua feriſque, ſine pluvia ac lignis, omni prorſus humore vacans. Ita ab Ægypto ad Tritonidem paludem, 4 paſtoritii Libyes ſunt carne victitantes ac lacte, nihil vaccinum guſtantes, quia nec Ægyptii guſtant ſuem, nec alentes quidem vaccam. Sed nec Cyrenææ fœminæ 5 ferire ſibi fas putant, ob Iſidem quæ eſt in Ægypto, cui etiam jejunia & dies feſtos ſtudioſe agunt. At mulieres Barcææ non modo guſtu vaccinæ carnis, ſed etiam ſuillæ abſtinent. Atque hæc quidem ita habent. Ad occaſum vero Tritonidis paludis jam non ſunt 6 paſcuales Libyes, neque eiſdem moribus utentes, neque idem circa infantes quod paſcuales ſolent, factitantes. Nam Libyum qui paſtorales ſunt plerique hoc faciunt, an omnes, non queo pro certo dicere. Ubi filii ipſorum quadrimi effecti ſunt, venas verticis illorum lana ſuccida inurunt, nonnulli venas temporum: eam videlicet ob cauſam ne ullo unquam tempore phlegma, *id eſt*, *pituita*, defluens è capite, officiat. eaque de re ſe aiunt eſſe optima valetudine. Et ſunt revera Libyes inter omnes quos nos novimus homines ſaluberrimo corpore: incertum mihi an ob hanc cauſam, certe optima valetudine ſunt. Quod ſi pueris inurendis ſpaſmus exiſtat, inventa eſt ab eis medicina. urina enim hirci aſperſa eos liberant. Ea autem refero quæ ipſi Libyes narrant. Porro ſacrificia apud 7 paſtoritios Libyes talia ſunt: Ubi pro primitiis aurem pecudis præciderunt, eam ſupra domum abjiciunt: hoc acto, cervicem ejus avertunt. Solis autem omnium deorum immolant Soli & Lunæ. & his quidem univerſi Libyes ſacrificant: at qui circa Tritonidem paludem incolunt, etiam Minervæ Tritonique ac Neptuno: ſed Minervæ præcipue.

CLXXXVI

CLXXXVII

CLXXXVIII

1 Fodina. 2 Grumis 3 *Poſt* Salis, *addi*, Ibi autem & albus & purpureus ſal effoditur. 4 Nomades Libyes ſunt, qui carne & lacte veſcuntur, ſed ab eſu vaccarum abſtinent ſicut & Ægyptii, ſueſque non alunt. 5 *Suſpecta eſt hîc vox Græca.* 6 Nomades Libyes, 7 Nomades. *Sic & in ſequent. pro* paſtorales.

A qui-

CLXXXIX A quibus Libybus Græci veſtem & ægidas ſimulacrorum Minervæ mutuati ſunt, præterquam quod ægides apud Libyes, & pendentes ex eis fimbriæ non ſunt ſerpentes, ſed è loris factæ: cætera vero omnia ad idem exemplar efficta ſunt: nomine quoque ipſo teſtificante veniſſe ex Libya 1 Palladiorum ſtolam. Quippe Libyſſæ mulieres ſuper veſtem amiciuntur nudis ægeis, *id eſt*, *caprinis pellibus non villoſis*, fimbriatis, ac rubrica delibutis, à quibus ægeis, *id eſt*, *caprinis pellibus*, ægidas denominavere Græci. Quinetiam hinc primum mihi videtur ejulatus in templis extitiſſe, quod eo Libyſſæ mulieres vehementer utuntur ac belle. Et à Libybus quadrijugos
CXC equos jungere Græci didicere. Sepeliunt autem paſtorales Libyes defunctos ut Græci, præter Naſamones, qui illos ſedentes ſepeliunt, obſervantes ut dum quis cœpit agere animam, eum ſedentem conſtituant, ne ſupinus expiret: Domicilia eorum ſunt virgultis compacta ſuſpenſis circa lentiſcos, & ea quoquoverſus verſatilia. Et iſti quidem talibus utuntur moribus. Contingunt autem hos ab 2 orientali parte
CXCI Tritonis fluminis ii Auſes qui ſunt aratores: 3 qui vero Libyes domos poſſidere conſueverunt, iis nomen impoſitum eſt Maxyes, qui dextram capitis partem comatam geſtant, ſiniſtram radunt, corpus minio tingunt, aſſerentes ſe à Trojanis eſſe oriundos. Regio autem hæc & reliqua ad occidentem vergens, multo frequentior eſt feris ſylviſque quàm regio paſtoralium. Nam quæ ad auroram reſpicit, quam paſtorales incolunt, Tritone flumine tenus & depreſſa eſt & arenoſa: hinc deinceps quæ aratorum eſt, veſperam ſpectans, montana valde eſt ac nemoroſa, ferisque frequens. Siquidem apud hos & ſerpentes ſunt ſupramodum grandes ac leones, elephantes quoque & urſi, & aſpides, & aſini cornibus præditi. Et 4 cynocephali, *id eſt*, *capita canina habentes*, & acephali, *id eſt*, *non habentes capita*, qui in pectoribus oculos habent, ut Libyes memorant: necnon viri fœminæque agreſtes, & aliæ permultæ feræ haud ementitæ.
CXCII Quorum nihil apud paſtorales eſt, ſed alia, veluti pygargi, & capreæ, & bubali, & aſini, non illi quidem cornua habentes, ſed alii impoti: nunquam

Τλὼ δὲ ἄρα ἐδῆτα καὶ τὰς ἀγίδας τῶν ἀγαλμάτων τῆς Ἀθηναίης ἐκ τῶν Λιβυσταίων ἐποιήσαντο οἱ Ἕλληνες. πλὴν γὰρ ὅτι σκυτίνη ἡ ἐσθὴς τῶν Λιβυστέων ἐστί, καὶ οἱ θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων ὠυτῆσι, ἐκ ὄφιές εἰσι, ἀλλὰ ἱμάντινοι· τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατ' τὠὐτὸ ἔσταλται. καὶ δὴ καὶ τὄνομα κατηγορέει ὅτι ἐκ Λιβύης ἥκει ἡ στόλη τῶν Παλλαδίων. αἰγίδας γὰρ τῶν- αἰσίας
τες βάλλονται φιλὰς περὶ τλὼ ἐσθῆτα θυσανωτὰς αἱ Λίβυσται, κεχειμβύας ἐρυθρεδάνῳ. ἐκ δὲ τῶν αἰγίων τετέων αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετωνόμασαν. δύναται δ' ἔμοιγε καὶ ὀλολυγὴ ἐν ἱρῆσι ἐνθαῦτα πρῶτον ἡμέθαι. κάρτα γὰρ παύτη χρέωνται καλὰς αἱ Λίβυσται. καὶ τέτρασι ἵπποισι ζεύγνυσι παῦτη Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασι. Θάπτουσι δὲ τοὺς 179
ἀποθνήσκοντας οἱ Νομάδες, κατάπερ οἱ Ἕλληνες, πλὴν Νασαμώνων. ἔστι δ' οἳ κατημένους θάπτουσι, φυλάσσοντες, ἐπὰν ἀπίῃ τλὼ ψυχλὼ, ὅκως μὴν κατίσωσι, μηδὲ ὕπνῳ ἀποθανέεται. οἰκήματα δ' σύμπηκτα ἐξ ἀνδρείκων ἑρμυίνων περὶ χοίνυες ἔχει, καὶ ταῦτα περιφορητά. νόμισι μὲν τοιούτοισι ἔστι χρέωνται. Τὸ δ' πρὸς ἑσπέρλω τῷ Τρίτωνος ποταμῷ, Λυσέων ἔχονται ἀροτῆρες ἤδη Λίβυες, καὶ οἰκίας νομίζοντες ἐκτῆσθαι, τοῖσι οὔνομα κέεται Μάξυες· οἱ τὰ δεξιὰ τῶν κεφαλέων κομόωσι, τὰ δ' ἐπαείρεσθαι κείρυσι· τὸ δὲ σῶμα μίλτῳ χρίονται. φασὶ δὲ ἔστι εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. ἡ δὲ χώρη αὕτη τε καὶ ἡ λοιπὴ τῆς Λιβύης ἡ πρὸς ἑσπέρλω, πολλῷ θηριωδεστέρη τε καὶ δασυτέρη ἐστὶ τῆς τῶν Νομάδων χώρης. ἡ μὲν γὰρ δὴ πρὸς τλὼ νότου τῆς Λιβύης, τλὼ οἱ Νομάδες νέμονται, ἔστι ταπεινή τε καὶ ψαμμώδης, μέχρι τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ. ἡ δὲ ἀπὸ τούτου τὸ πρὸς ἑσπέρλω, ἡ τῶν ἀροτήρων, ὀρεινή τε κάρτα καὶ δασέα καὶ θηριώδης. καὶ γὰρ οἱ ὄφιές οἱ ὑπερμεγάθεες, καὶ οἱ λέοντες κατοῦτοι εἰσί, καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ ἄρκτοι, καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι οἱ τοὺ κέρεα ἔχοντες· καὶ οἱ κυνοκέφαλοι, οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντες (ὡς δὴ λέγεταί γε ὑπὸ Λιβύων) καὶ ἄγριοι ἄνδρες, καὶ γυναῖκες ἄγριαι, καὶ ἄλλα πλῆθος πολλὰ θηρία ἀκατάψυχα. Κατὰ τοὺς Νομάδας δὲ ἔστι τοιέων ὐδέν, ἀλλ' ἄλλα τάδε, πύγαργοι, καὶ ζορκάδες, καὶ βουβάλιες, καὶ ὄνοι οὐκ οἱ τὰ κέρεα ἔχοντες, ἀλλὰ ἄλλοι ἄπυτοι· (ἀ

1 *Id eſt, ſimulacrorum Minervæ. dicit enim Herodotus* παλλαδίων *quod dixerat* τῶν ἀγαλμάτων τῆς Ἀθηναίης. 2 *Occidentali* 3 *Lectionem ſequutus videtur diverſam ab ea quæ eſt in vulg. edit.* 4 *In vulg. Gr. edit. Cynocephalorum tantum fit mentio, ſed quidam vet. codices pro* κυνοκέφαλοι *habent* ἀκέφαλοι, *hoc modo,* καὶ οἱ ἀκέφαλοι οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι *&c.*

γὰρ δὴ

γδ δὴ πίνυσι) καὶ ὄρυες, (τῇσι κέρεα τοῖσι Φοινίξι οἱ πήχεες ποιεῦνται· μέγαθ. δὲ τὸ θηρίον τοῦτο κατὰ βοῦν ὄζει) καὶ βασσάρεα, καὶ ὕαιναι, καὶ ὕστριχες, καὶ κριοὶ ἄγριοι, καὶ δίκτυες, καὶ θῶες, καὶ πάνθηρες, καὶ βόρυες, καὶ κροκόδειλοι ὅσον τε τετράπηχες χερσαῖοι, τῇσι σαύρῃσι ἐμφερέστατοι καὶ στρουθοὶ καταγαιοι, καὶ ὄφιες μικροὶ, κέρας ἓν ἕκαστος ἔχοντες. ταῦτά τε δὴ αὐτόθι ὄζει θηρία, καὶ ἅπερ τῇ ἄλλῃ, πλὴν ἐλάφου τε καὶ ὑὸς ἀγρίου. ἔλαφ. γὰρ καὶ ὗς ἄγρ. ἐν Λιβύῃ πάμπαν οὐκ ἔασι. μυῶν δὲ τρία γένεα τετράχα αὐτόθι ὄζει· οἱ μὲν, δίποδες καλέονται· οἱ δὲ, ζεγέρες· (τὸ δὲ οὔνομα τοῦτο ἔστι μὲν Λιβύων, δώσαται δὲ καὶ Ἑλλάδα γλῶσσαν, βυνοί) οἱ δὲ ἐχῖνες. εἰσὶ δὲ καὶ γαλαῖ ἐν τῷ Σιλφίῳ γινόμεναι, τῇσι Ταρ-

Λιβυκὸν.

ἐ Sallust. Bell. Jug. c. 17. p. 22. Edit. Steph.

πησσίῃσι ὁμοιόταται. πεσαῦτα μὲν νυν θηρία ἡ τῶν Νομάδων Λιβύων γῆ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστορέοντες, δύνη μακρότατον οἷοί τε ἐγενόμεθα διζήσεσθαι. Μαξύων δὲ Λιβύων Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ γυναῖκες ἡνιοχεῦσι τὰ ἅρματα ἐς τὸν πόλεμον. Τέτων δὲ Ζύγαντες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν πολλὸν μέλισσαι κατεργάζονται, πολλῷ δ' ἔτι πλέον λέγεται δημιουργὲς ἄνδρας ποιέειν. μαλτῶνται δ' ὦν πάντες ἅπτι, καὶ πιθηκοφαγέουσι. οἱ δὲ σφι ἄφθονοι, ὅσοι ἐν τοῖσι ὄρεσι γίνονται. Κατὰ τέτους δὲ λέγουσι Καρχηδόνιοι κεῖσθαι νῆσον τῇ οὔνομα εἶναι Κύρανιν. μῆκος μὲν, διηκοσίων σταδίων, πλάτος δὲ, στεινὴ, διάβατον ἐκ τῆς πρώρης ἐλαιέων τε μεστὴ καὶ ἀμπέλων. λίμνην δὲ ἐν αὐτῇ εἶναι, ἐκ τῆς αἱ παρθένοι τῶν ἐπιχωρίων, πτερῶσι ὀρνίθων κεχρισμένοισι πίσσῃ, ἐκ τῆς ἰλύος ψῆγμα ἀναφέρουσι χρυσοῦ. ταῦτα εἰ μὴ ὄζει ἀληθέως, ἐκ οἶδα, τὰ δὲ λέγεται γεγράφω. εἰσὶ δ' ἂν πᾶν, ὅκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσσαν ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ ὥρεον. εἰσὶ μὲν καὶ πλεῦνες αἱ λίμναι αὐτόθι· ἡ δ' ὦν μεγίστη αὐτέων, ἑβδομήκοντα ποδῶν πάντη, βάθος δὲ, διόργυιός ὄζει· ἐς ταύτην κοντοὺς καταπήσαντες, ἐπ' ἄκρῳ μυρσίνην περιδήσαντες, καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρσίνῃ πίσσαν, ὀδμὴν μὲν ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δ' ἄλλα, τῆς Γιεριχῆς πίσσης ἀμείνω. ἐχέουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρωρυγμένον ἀγχοῦ τῆς λίμνης. ἐπεὰν δὲ ἀθροίσωσι συχνὴν, ὕτω ἐς τὰς ἀμφορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι. ὃ, τι δ' ἂν ἐσπέσῃ ἐς τὴν λίμνην, ὑπὸ γῆν ἰὸν, ἀναφαίνεται ἐν τῇ θαλάσσῃ. ἡ δὲ ἀπέχει ὡς πεντεκαίδεκα σταδίους ἀπὸ τῆς λίμνης. ὕτω ὦν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου

enim bibunt. & oryes, 1 quibus ulnales palmæ pro cornibus fiunt. (hujus feræ magnitudo eſt ad æquiparationem bovis) & baſſaria, & hyænæ, & hyſtriches, & arietes agreſtes, & dictyes, & thoes, *id eſt, ex hyæna & lupo geniti*, & pantheræ, & boryes, & corcodili tricubitali ad ſummum magnitudine, terreſtres, lacertis aſſimiles, & ſtruthi ſubterranei, & ſerpentes puſilli cum ſingulis cornibus. Hæ ſunt illic feræ, & item cæteræ quæ alibi, præter cervum & aprum. cervus enim & aper prorſus in Libya nullus eſt. Sunt ibidem quoque tria murium genera, quorum alii bipedes vocantur, alii zegeries, Libyca lingua (quod in Græca pollet idem quod *βυνοί*, *id eſt*, *colles*) alii, echines. Sunt præterea muſtelæ quæ in Silphio naſcuntur, 2 murænis ſimillimæ. Tot habet feras Libyum paſtoralium regio, quantum nos maxime ſcrutando longiſſime inveſtigare potuimus. Maxyum autem Libyum confines ſunt CXCIII 3 Zabeces, ubi fœminæ aurigantur currus in bellum. His finitimi ſunt Zygan- CXCIV tes, ubi magnam vim mellis apes conficiunt, ſed multo plus opifices viri facere dicuntur. omnes autem minio inficiuntur, ac ſimiis veſcuntur, quarum affatim gignitur iis qui in montibus degunt. Juxta hos aiunt Carthaginenſes ſitam eſ- CXCV ſe inſulam nomine Cyranin, ducentorum ſtadiorum longitudine, arctam latitudine, in quam tranſiri è continente poteſt, oleis refertam ac vitibus. Et in ea eſſe lacum unde virgines indigenarum pennis volucrum pice illitis ramenta auri referunt è limo. Hæc an vera ſint haud equidem ſcio, ſed quæ narrantur ſcribo. 4 Fuerit autem totum, ut ipſe ego in Zacyntho vidi picem è lacu referri. Sunt eo loci complures lacus, quorum qui maximus, ſeptuaginta quoquoverſus pedum eſt, altitudinis duûm paſſuum. in hunc *virgines* contum, cujus in ſummitate myrtus alligata eſt, demittunt, deinde referunt myrto picem, odorem quidem aſphalti habentem, ſed cætera præſtantiorem pice Pieria: eamque in ſcrobem quam juxta lacum foderunt, effundunt, & ubi multum illius aggeſſerunt, ita è ſcrobe in amphoras transfundunt. Quicquid autem in lacum decidit, id ſub terram means 5 redditur in mari quod à lacu quatuor ſtadiis abeſt. Ita quæ de inſula

1 Ad quarum cornua Phœnices cubitos *menſuras faciunt*. *Id eſt*, *Phœnices ſuas menſuras dictas cubitos illarum*, *cornibus magnitudine faciunt pares*. *Fortaſſe tamen & alius ſit ſenſus*. 2 Tarteſſiacis ſimiles. 3 Zaûeces, 4 Fieri autem poſſit ut id omnino ita ſe habeat, quum ipſe viderim *&c.* 5 Conſpicitur. *Vel*, *apparet*.

adja-

adjacenti Libyæ dicuntur, consentanea
CXCVI sunt veritati. Aiunt præterea Carthaginenses, locum esse Libyæ extra columnas Herculis habitatum hominibus: eo quoties ipsi applicuere, se merces è navibus exponere, easque in crepidine terræ deinceps collocare: tum conscensis navibus fumum excitare: fumo autem conspecto, indigenas ad mare contendere: dehinc auro pro mercibus depositio, 1 rursus illinc abscedere, sed non extra conspectum: tum se illinc è navibus egressos *pretium* considerare, & si dignum mercibus 2 videatur, eo sumpto abire: sinminus, conscensis iterum navibus considere. illos vero accedentes, plus auri ad id quod deposuerunt addere, donec 3 persuadeant. Neutros autem alteris injuriam inferre: 4 neque aut se contingere merces priusquam ip-
CXCVII si sumpserint aurum. Atque hi sunt Libyum quos nominare possum. quorum plerique neque tunc de rege Medorum curabant quicquam, neque nunc curant. De qua regione eatenus queo dicere, à quatuor eam nationibus (quantum nos scimus) & non à pluribus incoli: quarum duæ sunt indigenæ, totidem non indigenæ. Indigenæ quidem, Libyes atque Æthiopes: quorum alteri ad aquilonem Libyæ, alteri ad austrum incolunt: advenæ vero, Phœnices & Græ-
CXCVIII ci. Neque vero videtur mihi bonitas Libycæ terræ cum bonitate Asiæ atque Europæ comparanda, præter unam Cinypem, quæ tellus fluvio cognominis est. Hæc autem optimæ cuique telluri par est proventu fructus cerealis 5 omnino cæteræ Libyæ. Est enim pulla & uda fontibus, ac secura siccitatis aeris: ac ne imbre quidem, qui sit vehementior, læditur. nam in eo tractu Libyæ pluit. Ex proventibus autem fructuum terræ, totidem mensuræ illic quot è Babylonica tellure percipiuntur. Bonum solum & illud est quod EVesperitæ colunt. nam quoties id eximie seipsum ubertate superat, centuplum reddit: at illud Cinypum, circi-
CXCIX ter trecenta. Porro Cyrenaica regio quæ hujus Libyæ editissima est, quam pastorales incolunt, tres in se 6 plagas continet admiratione dignas. Primam, quæ maritima est, quod in ea jam fructus maturi metuntur vindemianturque: his compositis, in plaga quæ supra maritæ, ἀξίας δωύμαΘ. πρῶτα μὲ γὰ τὰ παραθαλάσσια τ καρπῶν οργᾶ ἀμᾶσθαί τε καὶ τρυγᾶσθαι. τυλέων τε δὴ συγκεκομισμένων, " τὰ ὑπὲρ τῶν θαλασσι- "

τῆς ἔπι Λιβύη κειμένης εἰκότα ἔστι ἀληθείη. Λέγουσι δὲ καὶ τάδε Καρχηδόνιοι, ἔς τῆς Λιβύης χῶρόν τε καὶ ἀνθρώπους ἔξω Ἡρακλείων στηλέων καταοικημένους, ἐς τοὺς ἐπὰν ἀπίκωνται καὶ ἐξέλωνται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐφεξῆς παρὰ τὴν κυματώγην, ἐσβάντες ἐς τὰ πλοῖα, τύφειν καπνόν· τοὺς δ' ἐπιχωρίους, ἰδόμενους τὸν καπνόν, ἰέναι ἐπὶ τὴν θάλασσαν· καὶ ἔπειτα ἀντὶ τῶν φορτίων χρυσὸν τιθέναι, καὶ ἐξαναχωρέειν πέρσω ἀπὸ τῶν φορτίων. τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκβάντας, σκέψασθαι. καὶ ἢν μὲν φαίνηται σφι ἄξιον ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀναλόμενοι ἀπαλλάσσονται· ἢν δὲ μὴ ἄξιον, ἐσβάντες ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα καθέαται· οἱ δέ, προσελθόντες, ἄλλον πρὸς ὃν ἔθηκαν χρυσόν, ἐς ὃ ἂν πείσωσι. ἀδικέειν δὲ οὐδετέρους· ἔστι γὰρ αὐτοὺς τῷ χρυσῷ ἀπέχεσθαι πρὶν ἂν σφι ἀντισωθείη τῇ ἀξίῃ τῶν φορτίων, αὖτ' ἐκείνους τῶν φορτίων ἅπτεσθαι πρότερον ἢ αὐτοὺς τὸ χρυσίον λάβωσι. Οὗτοι μὲν εἰσὶ τοὺς ἡμεῖς ἤκουμεν Λιβύων ὀνομάσαι· καὶ τυτέων οἱ πολλοὶ βασιλῆΘ τῶν Μήδων ἔτέ τι νῦν ἔτι τότε ἐφρόντιζον οὐδέν. τοσοῦτον δὲ ἔτι ἔχω εἰπεῖν περὶ τῆς χώρης ταύτης, ὅτι τέσσερα ἔθνεα νέμεται αὐτῶν, καὶ ὀλίγον πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· καὶ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο, οὔ. Λίβυες μὲν καὶ Αἰθιοπες, αὐτόχθονες· οἱ μὲν, τὰ πρὸς βορέω, οἱ δέ, τὰ πρὸς νότου τῆς Λιβύης οἰκέοντες· Φοίνικες δὲ καὶ Ἕλληνες, ἐπιλυδὲς. Δοκέει δέ μοι καὶ ἀρετὴν εἶναί τις ἡ Λιβύη παυδαίην, ὥστε ἡ Ἀσίη ἢ Εὐρώπη παραβληθῆναι, πλὴν Κίνυπος. μάνης. τὸ γὰρ δὴ αὐτὸ οὔνομα ἡ γῆ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίη τῇ ἀείστῃ γαιῶν, Δήμητρος καρπὸν ἀναφέρειν· ἐδὲ οἷκε ἐδὲν τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ. μελάγγλαιός τε γάρ ἐστι, καὶ ἔπυδρος πίδαξι. καὶ ἔτε ὑηχμῷ φερόντιζουσα ἐδὲν, ἔτε ὄμβρον πλέω ποιεῦσα, δεδήληται. ὕεται γὰρ δὴ ταῦτα τῆς Λιβύης. τῶν δὲ ἀναφορίων τὸ καρπῷ ταυτὰ μέτρα τῇ Βαβυλωνίων γῇ κατίσασι. ἀγαθὴ δὲ γῆ καὶ τὴν Εὐεσπερίτας νέμονται. ἐπ' ἑκατοστὰ γὰρ, ἐπὰν αὐτὴ ἑωυτῆς ἄριστα ἀνείκῃ, ἀναφέρει· ἡ δὲ ἐν τῇ Κίνυπι, ὅπη τελεωτάτη. Ἔχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη χώρη, ἥτις ὑψηλοτάτη ταύτης τῆς Λιβύης τοῖσι Νομάδες νέμονται, τρεῖς χώρας ἐν ἑωυτῇ, ἀξίας θωύμαΘ. πρῶτα μὲν γὰρ τὰ παραθαλάσσια τ καρπῶν οργᾶ ἀμᾶσθαί τε καὶ τρυγᾶσθαι. τυλέων τε δὴ συγκεκομισμένων, " τὰ ὑπὲρ τῶν θαλασσι- "

τῷ Βαβυλωνίῃ

τῷ τῶν ὑπερθαλασσιδίων

1 Procul à mercibus retrocedere. *Hic autem interpres aliter legisse videtur. sed hanc lectionem καὶ ἐξαναχωρέειν πρόσω ἀπὸ τῶν φορτίων sequentia confirmant.* 2 Videatur aurum, 3 Faciant illos acquiescere. 4 Neque enim illos aurum attingere priusquam mercium pretio id æquaverint, *id est, priusquam tam multum exhibuerint quantum mercium pretio respondeat*, neque illos merces attingere, *vel*, contingere priusquam *&c.* 5 Nec quicquam omnino similis est reliquæ Libyæ. 6 *Sunt qui in Græco contextum pro χώρας legendum censeant ὥρας. quam lectionem sequendo, aliter fuerit interpretandus hic locus.*

δίων χώρων τὰ μέσα ὀργᾷ συγκομίζεσθαι, τοὺς βυνοὺς καλέοντες. συγκεκόμισταί τε οὗτος ὁ μέσος καρπὸς, καὶ ὁ ἐν τῇ κατυπερτάτῃ τῆς γῆς πεπαίνεταί τε καὶ ὀργᾷ. ἅστε ἐκπέπνυταί τε καὶ καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρπὸς, καὶ ὁ πλούταιος συμφορηγίνεται. οὕτω ἐπ' ὀκτὼ μούνας Κυρηναίους ὀπώρη ἐπέχει. ταῦτα μὲν νυν δὴ τοσαῦτα εἰρήσθω. Οἱ δὲ Φερετίμης πρηγέες Πέρσαι, ἐπεί τε ἐκ τῆς Αἰγύπτου σαλεύθησαν ὑπὸ Ἀρυάνδεω, ἀπικνέονται ἐς τὴν Βάρκην, ἐπολιόρκεον τὴν πόλιν, ἐπαγγελλόμενοι ἐκδιδόναι τοὺς αἰτίους τοῦ φόνου τοῦ Ἀρκεσίλεω. τῶν ἦν, (πᾶν γὰρ ἦν τὸ πλῆθος μεταίτιον) οὐκ ἐδέχοντο τοὺς λόγους. ἐνθαῦτα δὴ ἐπολιόρκεον οἱ Βάρκην δὴ μούνας ἐννέα, ὀρύσσοντές τε ὀρύγματα ὑπόγαια, φέροντα ἐς τὸ τεῖχος, καὶ περισκοπέοντες καρπηρὸς πυθόμενοι. τὰ μὲν νυν ὀρύγματα ἀνὴρ χαλκεὺς ἀνεῦρε, διὰ χάλκου ἀσπίδος, ὧδε διαφανεύς· περιφέρων αὐτὴν ἐντὸς τοῦ τείχεος, περσίζε πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πόλιος. τοῦ μὲν δὴ ἄλλα ἔσκε κωφὰ πρὸς ἃ περσίζε, ἔνθα δὲ τὰ ὀρυσσόμενα ἤχεσκε ὁ χαλκὸς διὰ τὴν ἀσπίδος. ἀντιρύσσοντες δ' ἂν ταύτῃ οἱ Βαρκαῖοι ἐκλείνον τοὺς Πέρσας τοὺς γεωρυχέοντας. τοῦτο μὲν δὴ οὕτω ἐξευρέθη· τοὺς δὲ προσβολὰς ἀπεκρέοντο οἱ Βαρκαῖοι. Χρόνων δὲ δὴ πολλῶν τριβομένων, καὶ πιπτόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, καὶ οὐκ ἧσσον τῶν Περσέων, Ἄμασις, ὁ στρατηγὸς τοῦ πεζοῦ, μηχανᾶται τοιάδε· μαθὼν τοὺς Βαρκαίους, ὡς κατὰ μὲν τὸ ἰσχυρὸν οὐκ αἱρετοὶ εἶεν, δόλῳ δὲ αἱρετοί, ποιέει τάδε· νυκτὸς τάφρον ὀρύξας διρέλιον, ἐπέτεινε ξύλα ἀδηνέα ἐπ' αὐτῆς· κατύπερθε δὲ ὀπτοπλίνθου τοῦ ξύλων χοῦν γῆς ἐπεφόρησε, ποιέων τῇ ἄλλῃ γῇ ἰσόπεδον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐς λόγους προεκαλέετο τοὺς Βαρκαίους· οἱ δὲ ἀσπασίως ὑπήκουσαν, ἐς ὅ σφι ἔαδε ὁμολογίῃ χρήσασθαι. τῷ δὲ ὁμολογίῃ ἐποιεῦντο τοιῳδέ τινα. ὅτι τῆς κρυπτῆς τάφρου τάμνοντες ὅρκια, ἔστ' ἂν ἡ γῆ αὕτη οὕτω ἔχῃ, μένειν τὸ ὅρκιον τοῦ χώρου· καὶ Βαρκαίους τε ὑποτελέειν φόρον ἀξίην βασιλέϊ, καὶ Πέρσας μηδὲν ἄλλο νεοχμοῦν τοὺς Βαρκαίους. μετὰ δὲ τὸ ὅρκιον, Βαρκαῖοι μὲν πιστώσαντες τούτοισι, αὐτοί τε ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἄστεος, καὶ τῶν πυλεμίων ἐόντων παρεῖναι ἐς τὸ τεῖχος τὸν βουλόμενον, τὰς πύλας πάσας ἀνοίξαντες. οἱ δὲ Πέρσαι καταῤῥήξαντες τῷ κρυπτῷ γέφυραν, ἔδυτον ἔσω ἐς τὸ τεῖχος· κατέῤῥηξαν δὲ τοῦδε εἵνεκα τῷ ἐποίησαν γέφυραν, ἵνα ἐμπεδορκέοιεν, παμβύλες τοῖσι Βαρκαίοισι χρόνον μένειν αἰεὶ τὸ ὅρκιον ὅσον ἂν ἡ γῆ μένῃ

timam est, medios fructus legunt, quos bunos appellant: dum hi fructus adornantur, ii qui sunt in editissima plaga, coquuntur atque matureſcunt. Itaque dum primi fructus bibuntur atque eduntur, ultimi adventant. Atque hunc in modum ad octo menses perceptio fructuum Cyrenæos occupat. Hæc hactenus de his dicta sint. ¶ Persæ autem ad ulciscendam Pheretimam ab Aryande missi, ex Ægypto Barcen pervenerunt, oppidum obsederunt, missis illico qui denunciarent dedi autores necis Arcesilai. 1 Eos oppidani, ut qui cædis omnes participes essent, in colloquium non admiserunt. Ita octo menses Barcen quum obsedissent Persæ, nono mense cuniculos suffoderunt ad murum ferentes, & valida tormenta admoverunt. sed cuniculos quidem faber quidam ærarius deprehendit æreo scuto, hunc in modum: Circumferens illud intra murum, admovebat pavimento urbis: quod ubicunque admovebatur alibi, illinc è solo nihil soni reddebatur: ad locum autem qui suffodiebatur, æs clypei resonabat. ubi è diverso fodientes Barcæi, Persas suffossores interemerunt. Tormenta autem Barcæi ipsi repulsabant. Verum quum multum temporis contrivissent, & multi utrinque caderent, nec pauciores ex Persis, Amasis, dux peditatus, talem rem commentus est: Animadvertens Barcæos vi non posse superari, sed dolo, latam fossam per noctem depressit, eique fragilia superstravit ligna, & super ea humum induxit, reddens solum cætero æquabile. simulatque illuxit, Barcæos in colloquium evocat. Illi libenter obtemperavere, quod eis cordi erat ad pactionem devenire. Pactionem autem in hanc formulam inierunt, ferientes fœdus super illam occultam fossam: ut quoad humus ea ita se haberet, tamdiu fœdus in ea regione ratum foret, Barcæis, quod æquum foret se pensuros regi, & Persis, se nihil rerum novarum adversus Barcæos esse molituros, promittentibus. Barcæi dehinc fœderibus freti, & ipsi ex urbe prodibant, & ex hostibus cuicunque libebat intrandi urbem faciebant potestatem, patefactis omnibus portis. At Persæ resciſso ponte occulto in urbem proruperunt: ideo autem pontem quem fecerant resciderunt, ut fœdus solverent quod cum Barcæis percusserant, tamdiu ratum fore fœdus quamdiu maneret terra

1 Eorum oppidani, ut qui &c. orationem non admiserunt. *id est, eorum petitioni non acquieverunt, vel assensi non sunt.*

ut tunc

tunc manebat: refracto enim ponte, non manere fœdus in ea regione amplius.
CCII Pheretima traditos sibi à Persis Barcæos qui faciendæ cædis principes fuerant, sudibus suffixit per ambitum murorum. Fœminarum quoque decisas mamillas circa muros appendit. Cæteros Barcæos Persis ut diriperent imperavit, præter Battiadas, & qui cædis affines non extiterant.
CCIII His urbem permisit: reliquis in servitutem abreptis Persæ redierunt. qui quum ad urbem Cyrenen rediissent, Cyrenæi eos oraculi cujusdam servandi gratia, per urbem deduxerunt. sed inter transeundum præfectus navalis exercitus Bares illis præcepit ut urbem diriperent: recusante Amasi peditum duce. se enim adversus unam Barcen Græcam civitatem esse missos. Verum postquam transierunt, & ad ripam Lycæi Jovis subsederunt, pœnitentia eos subiit quod Cyrenen non occupassent: eamque iterum adoriri conati sunt, Cyrenæis non permittentibus. Et licet nemo contra ferret arma, tamen incessit eis metus: illincque cursu se proripientes, sexaginta circiter stadia consederunt. ubi stativa habentibus, ab Aryande nuncius advenit ad eos revocandos. Quum igitur à Cyrenæis commeatum sibi præberi precati essent, & eum accepissent, in Ægyptum revertebantur. Quos deinde Libyes excipientes, vestitus atque utensilium gratia, ut quisque relinquebatur trahebaturque, interficiebant, donec in Ægyptum perventum est.
CCIV Hic Persarum exercitus in Libyam longissime ad Hesperidas processit. Quos autem Barcæorum cepere, 1 quosque ex Ægypto ejecere ad regem, iis Darius rex ad incolendum dedit vicum Bactrianæ regionis, (cui vico nomen imposuere Barcæ) ad meam usque memoriam etiam incolis
CCV frequentem. Verum ne ipsa quidem Pheretima 2 probe vita excessit. nam posteaquam ulta Barcæos celerrime in Ægyptum rediit, male periit. 3 ut enim exiistunt acres admodum & invidiosæ ultiones deorum in homines, vivens vermibus computruit. Talis ac tanta Pheretimæ Batti filiæ in Barcæos vindicta extitit.

κῦ τὰ τότε εἶχε· καταρρήξασι ᾗ, ἐκ ἔτι ἔμιμνε τὸ ὅρκιον κῦ χώρλιν. Τὲς μὴν νῦν αἰτιωτάτες τῆσι Βαρκαίων ἡ Φερετίμη, ἐπεί τε οἱ ἐκ τῆς Περσέων παρεδόθησαν, ἀνεσκολόπισε κύκλῳ τῷ τείχεϊ. τῆσι δὲ σφι γυναικῶν τὲς μαζὲς ἀποταμοῦσα, ταῦτα ἐξέπεξε ἐν τέτοισι τὸ τεῖχος. τὲς ᾗ λοιπὲς τῶν Βαρκαίων, πλήν ὅσοι αὐτέων ἦσαν Βατταιάδαι τε καὶ τῷ φόνῳ ἐμεταίτιοι· τέτοισι ᾗ τὴν πόλιν ἐπέτραψε ἡ Φερετίμη. Τὲς ὦν δὴ λοιπὲς τῆσι Βαρκαίων οἱ Πέρσαι ἐξανδραποδισάμενοι ἀπῆγαγον ὀπίσω· καὶ ἐπεί τε ἐπὶ τὴν Κυρηναίων πόλι ἐπέσησαν, οἱ Κυρηναῖοι λόγόν τι ἀπαιθύμενοι διεξῆκαν αὐλὲς διὰ τῆς ἀσεος. διεξιόσης ᾗ τῆς στρατιῆς, Βάρης μὲν ὁ τῦ ναυτικῦ στρατῦ στράτηγὸς ἐκέλευε αἱρέειν τὴν πόλιν, Ἄμασις ᾗ ὁ τῦ πεζῦ, ἐκ ἔα. ἔφη Βάρκλιν γὰρ ἀποσταλῆναι μέν ὑπ' Ἑλλήνων πόλιν. ἐς ὃ διεξελθῶσι, καὶ ἱζομένοισι ἔφη Διὸς Λυκαίε ὄχθην, μεταμελήσει σφι ὑπὸ ἀχθῆσι τὴν Κυρλίνην, καὶ ἐπειρῶντο τὸ δεύτερον παρελέναι ἐς αὐτλίν. οἱ ᾗ Κυρηναῖοι ὑπ' ὠθιόρεον. τοῖσι ᾗ Πέρσῃσι, ὑδενὸς μαχομένε, φόβος ἐνέπεσε· ἀποδραμόντες ᾗ ὅσον ἑξήκοντα στάδια, ἵζοντο. ἱδρυθέντι ᾗ τῷ στρατοπέδῳ ταύτῃ ἦλθε ὦδε Ἀρυάνδεω ἄγγελος, ἀποκωλύων αὐτές. οἱ ᾗ Πέρσαι, Κυρηναίων δεηθέντες ἐπὶ σφι δύναι, ἔτυχον λαβόντες ᾗ ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Αἴγυπτον. ὡς δὲ λαβόντες ᾗ τὸν ἐνδεῦτεν αὐτὲς Λίβυες, τῆς τε ἐόντος εὐρέος καὶ τῆς σκυθῆς, τὲς ὑπολειπομένους αὐτέων καὶ ἐπελκομένους ἐφόνευον, ἐς ὃ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο. Οὗτος ὁ Γερσέων στρατὸς τὴν Λιβύης ἐκάστῃ ἐς Εὐεσπερίδας ἦλθε. τὲς ᾗ ὠθεραποδίσαντο τῆσι Βαρκαίων, τέτους ᾗ ὐκ τὴν Αἰγύπτιοι " ἀνάστατες ἐποίησαν ὦδε βασιλῆα. βασιλεὺς δὲ σφι Δαρεῖος ἔδωκε τὴν Βακτρίης χώρης κώμην ἔκατοικῆσαι. οἱ ᾗ τῇ κώμῃ ταύτῃ ὄνομα ἔθετο Βάρκλιν, ἥπερ ἔτι ἐς ἐμὲ ὠνομένη ἐν τῇ γῇ τῇ Βακτρίῃ. Οὐ μὲν ὐδὲ ἡ Φερετίμη δὴ τὴν ζόλον κατέπλεξε. ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ὐκ τῆς Λιβύης πεσαμένη τὲς Βαρκαίες ἀπενόστησε ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς. ζῶσα γὰρ δὴ λέων " ἐξέζεσε. ὡς ἄρα ἀνθρώποισι αἱ λίην ἰσχυραὶ τιμωρίαι παρὰ θεῶν ὀλίφορνοι γίνονται. ἡ μὲν δὴ Φερετίμης τὴν Βάττεω τοιαύτη τε καὶ τοσαύτη τιμωρίη ἐγένετο ἐς Βαρκαίες.

" ἀναστάτους

" ἐζέζεσε

1 Hos ex Ægypto ad regem transportarunt: rex autem Darius iis ad incol. *Legendo ἀναστάτους pro ἀνεστάτες.* 2 Feliciter vitam finivit. quumprimum enim ulta Barc. in Ægypt. rediit, miserè periit. 3 Ut enim diis odiosæ sunt nimium acres hominum ultiones. *Perinde acsi dicat, deos illi tam miserabilem vitæ exitum immisisse, odio prosequentes eam qua usa fuerat in ultione sumenda crudelitatem, ut & alias adeo atroces ultiones odio prosequi solent. Valla autem sensum invertit.*

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ, ὑπογεγραμμένη ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM Liber quintus, qui inscribitur TERPSICHORE.

Οἱ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέντες ὑπὸ Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, πρώτους μὲν Περινθίους Ἑλλησποντίων, ἐόντας βωλομένους οὐκέτι Δαρείου, κατεστρέψαντο, ἀδικηθέντας πρότερον ὑπὸ Παιόνων τρηχέως. οἱ γὰρ ὦν ἀπὸ Στρυμόνος Παίονες, χρήσαντος τοῦ θεοῦ σφεάς, δὴ Περινθίους, ἐπὶ ἑωυτοὺς μὴ ἀντικατιζόμενοι ὑπεκαλέσαντο σφέας οἱ Περίνθιοι, ὀνομαστὶ βώσαντες, τοὺς δὲ ὑπεχέρεον· ἐπὶ δὲ μὴ ὑπεδώσαντο, μὴ ὑπεχέρεον· ἐποίεον οἱ Παίονες τάδε. ἀντιζομένων δὲ τῶν Περινθίων ἐν τῷ περιστείῳ, ἐνθαῦτα μονομαχίη τριφασίη ἐκ προκλήσιος σφι ἐγίνετο· καὶ γὰρ ἄνδρα ἀνδρὶ καὶ ἵππον ἵππῳ συνέβαλλον, καὶ κύνα κυνί. νικώντων δὲ τὰ δύο τῶν Περινθίων, ὡς ἐπαιώνιζον μεγαρηκότες, συνεβάλλοντο οἱ Παίονες τὸ χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο εἶναι· καὶ "εἶπαν καὶ αὐτοὶ σφίσι αὐτοῖσι, Νῦν ἂν "εἴη ὁ χρησμὸς ὑπιπτεύμενος ἡμῖν, νῦν "ἡμέτερον τὸ ἔργον. οὕτω τοῖσι Περινθίοισι παιωνίσασι ὑπεχείρησαν οἱ Παίονες, καὶ πολλόν τε ἐκράτησαν, καὶ ἔλιπόν σφεων ὀλίγους. Τὰ μὲν δὴ ἀπὸ Παιόνων πρότερον ἡμύμμεθα, ὧδε ἐγίνετο. τότε δὲ ἀνδρῶν ἀγαθῶν αὖτε τῆς ἐλευθερίης γινομένων τῶν Περινθίων, οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθεϊ. ὡς δὲ ἐχειρώθη ἡ Περινθος, ἤλασε τὸν στρατὸν ὁ Μεγάβαζος διὰ τῆς Θρηϊκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερέοντα βασιλεῖ Δαρείῳ. ταῦτα γὰρ οἱ ἐνετέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηϊκίην καταστρέφεσθαι. Θρηϊκῶν δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι, μετὰ γὰρ Ἰνδούς, πάντων ἀνθρώπων· εἰ δὲ ὑπ' ἑνὸς ἄρχοιτο, ἢ φρονέοιτο κατὰ ταὐτό, ἄμαχόν τ' ἂν εἴη, καὶ

ΑΤ PERSÆ qui in Europa sub [1] Megabyzo relicti à Dario erant, primos ex Hellespontiis Perinthios, Dario subesse recusantes, subegerunt, antea quoque à Pæonibus male affectos. Siquidem Pæones qui sunt à Strymone, admoniti divino responso ut bellum Perinthiis inferrent: & si quidem à Perinthiis ex adverso confidentibus provocarentur, nominatim compellantibus, eos invaderent: sinminus, ab invadendo abstinerent: ita fecerunt. Enimvero confidentibus Perinthiis eregione Pæonum in suburbanis, ibi singulare certamen triplex ex provocatione commissum est, viri cum viro, equi cum equo, canis cum cane. Et quum victores duobus certaminibus Perinthii præ gaudio carmen Pæana cantarent, tunc Pæones hoc ipsum esse responsum dei conjectantes, inter se dixere, Nunc oraculum dei perfectum est, nunc nostrum est opus. Atque ita in Perinthios canentes impetum fecerunt, egregieque vincentes ex illis paucos reliquere. [2] Quæ quondam à Pæonibus gesta fuerant, hunc in modum gesta sunt. Tunc autem Perinthii pro libertate strenue pugnantes, tamen multitudine à Megabyzo superati sunt. Perintho capta, Megabyzus per Thraciam arma circumferens, omnes ejus urbes atque omnes nationes pacatas regi reddebat. Hoc enim illi à Dario fuerat imperatum, ut omnem Thraciam subigeret, ¶ Gens Thracum, secundum Indos, omnium maxima est: quæ si aut unius imperio regeretur, aut idem sentiret, ut mea fert opinio, inexpugnabilis foret, &

I

II

III

[1] *Vel*, Megabazo, *si nostra exempl. sequaris: itidemque in sequentibus*, Megabazo, *&* Megabazus. *Verum & apud alios istud nomen non hoc sed illo scriptum modo invenitur.* [2] Quæ quondam à Pæonibus acciderant *Perinthiis*, ita se habuerant. *Vel*, Talem quidem olim cladem *Perinthii* à Pæonibus acceperant. Tunc tamen pro libertate stren.

omnium

omninm gentium multo validiſſima: ſed quia id nimis arduum illis eſt, & nulla ratione contingere poteſt, ideo imbecilles ſunt. Habent autem multa nomina ſingularum regionum ſinguli. Moribus tamen ac opinionibus conſimilibus imbuti ſunt, præter Getas & Trauſos, 1 & qui ſupra Creſtonæos incolunt. Ex quibus quæ à Getis fiant IV qui 2 ſe pro immortalibus gerunt, à me commemoratum eſt. Trauli vero in cæteris quidem omnibus idem quod Thraces, verum circa natalia ſuorum atque obitus hoc factitant: Edito puero, propinqui eum circumſidentes cum ploratione proſequuntur, ob ea mala quæ neceſſe eſt illi, quod vitam ingreſſus ſit, perpeti: humanas omnes calamitates recenſentes. Hominem autem fato functum, per luſum atque lætitiam terræ demandant, referentes quod malis liberatus in omni ſit felicitate. At qui ſupra V Creſtonæos incolunt, iſta agunt: Singuli plures uxores habent: quorum ubi quis deceſſit, diſceptatio magna fit inter uxores, acri amicorum circa hanc rem ſtudio, quænam dilecta fuerit à marito præcipue. Quæ talis judicata eſt & hunc honorem adepta, ea à viris ac mulieribus exornata, ad tumulum à ſuo propinquiſſimo mactatur, unaque cum viro humatur, cæteris uxoribus id ſibi pro ingenti calamitate ducentibus. nam id eis VI ſummo dedecori datur. Reliquis Thracibus hic mos eſt: Liberos in mercato venundant. Virgines autem non aſſervant, ſed quibus libuerit cum viris concumbere ſinunt. at uxores aſſervant vehementer, eaſque magno ære à parentibus coemunt. Punctas 3 notis eſſe frontes, nobile judicatur: non eſſe notatas punctis, ignobile. Otioſum eſſe, pro honeſtiſſimo habetur: agricolatorem vero, pro contemptiſſimo. E bello atque rapto vivere, pulcherrimum. Atque hi quidem ſunt eorum inſigniſſimi mores. VII Deos autem hos ſolos colunt, Martem, Liberum, Dianam: ſed reges, præter populares, etiam Mercurium, eumque è diis præcipue: per quem ſolum jurant, VIII à quo progenitos quoque ſe aiunt. Optimatibus eorum tales ſunt ſepulturæ: Prolato triduum cadavere, mactatiſque omniſariis hoſtiis, convivantur. illudque deflctum prius, deinde combuſtum ſepeliunt, aut aliter humo contegunt. Aggeſtoque deſuper tumulo, certamina gymnica proponunt, præmiaque maxima victoribus ſtatuunt.

πολλῷ κράτιστον πάντων ἐθνέων, κτ᾽ ἀνω-
μάλῳ τῷ ἐμοί. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο ἄπορόν σφι
καὶ ἀμήχανον μή κοτε ἐξηύρηται. εἰσὶ δὴ κτ᾽
τοῦτο ἀδρανέες. ὀνόματα δὲ πολλὰ ἔχουσι
κτ᾽ χώρας ἕκαστοι νόμισι δὲ ἕτοι πλὴν
πλησίοισι πάντες χρέωνται κατὰ πάντας
μᾶλλα Γετέων, καὶ Τραυσῶν, καὶ τῶν κατύ-
περθε Κρηναιέων οἰκεόντων. Τετέων δὲ
τοὺς μὲν Γέτας οἱ ἀθανατίζοντες καλεῦσι,
εἰρηταί μοι· Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάν-
τα κτ᾽ ταὐτὰ τοῖσι ἄλλοισι Θρηιξὶ ἐπιτε-
λέουσι, κτ᾽ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀπογινό-
μενον, ποιεῦσι τάδε· τὸν μὲν γινόμενον πε-
ριίζόμενοι οἱ προσήκοντες ὀλοφύρονται,
ὅσα μιν δεῖ, ἐπεί τε ἐγένετο, ἀναπλήσαι
κακά· ἀνοιχόμενοι τὰ ἀνθρωπήια πάντα
" πάθεα· τὸν δ᾽ ἀπογινόμενον, παίζοντές τε καὶ πρήθυμοι, γῇ " καλύπτουσι, ἐπιλέγον-
τες ὅσων κακῶν ἐξαπαλλαχθεὶς, ἔσι ἐν
πάσῃ ὀυδαιμοσύνῃ. Οἱ δὲ κατύπερθε Κρη-
ναίων, ποιεῦσι τάδε· ἔχει γυναῖκας ἑ-
κάσ. πολλάς· ἐπεὰν ὦν τις αὐτέων ἀπο-
θάνῃ, κρίσις γίνεται μεγάλη περὶ γυναι-
κῶν, καὶ φίλων ἀνδρικαὶ ἰσχυραὶ περὶ τοῦδε,
ἥ τις αὐτέων ἐφίλεετο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀν-
δρός. ἡ δ᾽ ἂν κριθῇ καὶ τιμηθῇ, ἐγκωμα-
σθεῖσα ὑπό τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, σφά-
ζεται ὑπὸ τοῦ τάφου ὑπὸ τοῦ οἰκηιοτάτου
ἑωυτῆς. σφαχθεῖσα δὲ, συνθάπτεται τῷ
ἀνδρί. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην
ποιεῦνται. ὄνειδος γὰρ σφι τοῦτον μέγιστον
γίνεται. Τῶν δὲ δὴ ἄλλων Θρηίκων ἔστι ὅδε
νόμος· πωλεῦσι τὰ τέκνα ἐπ᾽ ἐξαγωγῇ·
τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουσι, ἀλλ᾽ ἐῶσι
οἵσι αὐταὶ βέλονται ἀνδράσι μίσγεσθαι.
τὰς δὲ γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσσουσι, καὶ ὠ-
νέονται τὰς γυναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρη-
μάτων μεγάλων. καὶ τὸ μὲν ἐστίχθαι, εὐ-
γενὲς κέκριται· τὸ δ᾽ ἄστικτον, ἀγενές. ἀρ-
γὸν εἶδος, κάλλιστον· γῆς δὲ ἐργάτην, ἀτι-
μώτατον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ λη-
ΐσυ, κάλλιστον. ἕτοι μὲν σφέων οἱ ἐπι-
φανέστατοι νόμοι εἰσί. Θεοὺς δὲ σέβονται
μούνους τούσδε, Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρ-
τεμιν. οἱ δὲ βασιλῆες αὐτέων, παρεξ τῶν
ἄλλων πολιητέων, σέβονται Ἑρμέω μάλιστα θεῶν· καὶ ὀμνύουσι μοῦνον τοῦτον, καὶ
λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ Ἑρμέω ἑωυτούς. Τα-
φαὶ δὲ τοῖσι βασιλεῦσι αὐτέων εἰσὶ αἵ-
δε· τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθέασι τὸν νε-
κρόν· καὶ πανταχοῦ σφάξαντες ἱρήια,
συνεχέονται, προκλαύσαντες πρῶτον. ἔπει-
τα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῇ κρύψαντες. χώμα δὲ χεάντες.

1 *Vel*, Et Creſtonæos qui ſuperiorem regionem incolunt. *ſic & paulo poſt.* 2 *De his vide lib. præcedente locum Herodoti, ſimulque annotationem in eum.* 3 Stigmatis. *Cicero σιχθέντα interpretatur* compunctum notis.

ἀγῶνα πᾶσι παντοῖον· ὃν τῷ τὰ μάγιστα ἆεθλα τέθεται κῆ λόγον μεγίστην μονομαχίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρηικῶν εἰσι αἵδε. Τὸ δὲ πρὸς βορέω ἔτι τῆς χώρης ταύτης, ὑπὲρ εἶχε φέρουσαι τὸ ἀτρεκὲς οἵ τινες εἰσὶ ἀνθρώπων οἱ οἰκέοντες αὐτλώ· ἀλλὰ τὰ πέρην ἤδη τοῦ Ἴστρου ἔρημος χώρη φαίνεται ἐοῦσα καὶ ἄπειρος· μένος δὲ ἱππικὸν μοῦνον πυθέσθαι οἰκέοντας πέρην τοῦ Ἴστρου ἀνθρώπους, τοῖσι ἔνομα ἐστὶ Σιγυνναί, ἐσθῆτι χρεωμένους Μηδικῇ. τοὺς δὲ ἵππους αὐτέων φασὶ λασίους ἅπαν τὸ σῶμα, δέκα πέντε δακτύλους τὸ βάθος· σμικρὰ τέλεα· μικροὺς δὲ καὶ σιμούς, καὶ ἀδυνάτους ἀνδρας φέρειν· ζευγνυμένους δὲ ὑπ' ἅρματα, εὖ μάλα ταχέας· ἀρματηλατέειν δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους. κατήκειν δὲ τετέων τοὺς ὅρους ἀπὸ τοῦ Ἐνετοῦ πόλιος ἐπὶ τὸν Ἀδρίην· εἶναι δὲ Μήδων ἀποίκους λέγουσι. ὅκως δὲ ἔστι Μήδων ἄποικοι γεγόνασι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ὅτι φράσω· γένοιτο δ' ἂν ὅκως ἂν τῷ μακρῷ χρόνῳ. Σιγυνὰς δὲ ὧν καλέουσι Λιγυες οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλίης οἰκέοντες, τοὺς καπήλους· Κύπριοι δέ, τὰ δόρατα. Ὡς δὲ Θρηίκιες λέγουσι μάλιστα κατέχουσι τὰ πέρην τοῦ Ἴστρου· καὶ ὑπὲρ τετέων οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ πρόσω τὸ πρότερον. ἐμοὶ μὲν νυν, ταῦτα λέγοντες, δοκέουσι λέγειν οὐκ εἰκότα. τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται ὑπὸ δύσχιμα· ἀλλά μοι τὰ ὑπὸ τὸν ἄρκτον ἀοίκητα δοκέει εἶναι, ἀπὸ τὰ ψύχεα. ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρης ταύτης πέρι λέγεται· τὰ δὲ Θρᾳδικὰ ἐόντα δ' ὧν αὐτῆς Μεγάβαζος Περσέων κατήκοα ἐποίεε. Δαρεῖος δέ, ὡς Μεγάβαζος τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον, ἀπίκετο ἐς Σάρδις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰσιαίου τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίης, καὶ τῆς φρονήσιος τῆς Μιτυληναίου Κώεω. μεταπεμψάμενος δέ σφεας ἐς Σάρδις, ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὴ Ἰσιαῖος, ἅτε τυραννεύων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν ἰδιωτικῆς προσεχρήζε· αἱρέεται δὲ Μύρκινον τὴν Ἡδωνῶν, βουλόμενος ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσας. ὁ δὲ Κώης, οἷά τε ὑὸς τυραννεύσας, δημότης τε ἐών, αἱρέεται Μιτυλήνης τυραννεῦσαι. πλεωνέκτεων δὲ ἀμφοτέροισι, ἔστι μὲν καὶ τὰ εἴλοντο ἐτελέσθη. Δαρεῖος δὲ συνιώνεκε, πρᾶγμα τοιόνδε ἰδόμενος, δεδυμένους ἐς Σάρδις Μεγαβάζῳ, Παίονας ἑλόντα ἀναστάσιος ποιῆσαι ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην. ἦν Πίγρης καὶ Μαστύης, ἄνδρες Παίονες· οἳ ἐπεί τε Δαρεῖος διέβη ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην αὐτοὶ ἐνθελοντες Παιόνων τυραννεύειν, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν μεγάλην τε καὶ

cum alia omnis generis certamina proponunt, tum præcipue certa cum ratione monomachiam, *id est, singulare certamen.* Et sepulturæ quidem Thracum hujusmodi sunt. Quod autem hujus regionis ad aquilonem vergit, nemo potest pro comperto referre quinam homines eam incolant: sed illam quæ trans Istrum plaga est, constat vastam esse atque ignotam: 1 ubi solos audio habitare homines nomine Sigynas, veste Medica utentes, eorumque equos toto corpore hirsutos esse, ad quinque digitos altitudine pilorum, eosdemque pusillos ac simos, invalidosque ad viros gestandos, sed currui junctos esse pernicissimos: atque his curribus indigenas invehi. Horum fines proxime accedere ad Enetos, qui sunt in Adria. Eos quoque se colonos Medorum dicere: qui quo pacto coloni Medorum fuerint, equidem non queo dicere: sed 2 fiat quidlibet intra longum tempus. 3 Sigynas Libyes qui supra Massiliam incolunt, institores appellant: Cyprii jacula. Verum, ut Thraces aiunt, apes loca quæ sunt trans Istrum, obtinent, & ob illas ulterius pergi non potest. Quæ quum dicunt, haud credibilia apud me dicunt, quoniam hoc animal constat frigoris intolerans esse. Sed mihi videntur loca quæ septemtrionibus subsunt, ob gelu inhabitabilia esse. Hactenus de hac regione: cujus oram maritimam Megabyzus Persis obedientem reddidit. ¶ Darius, 4 transmisso rapidissime Hellesponto, postquam Sardis venit, recordatus est beneficii in se ab Histiæo collati, & consilii Cois Mitylenæi. Quibus accersitis Sardis, obtulit electionem. Histiæus, ut qui esset Mileti tyrannus, nullam sibi tyrannidem popposcit: sed Myrcinum Edonidem, animo urbis in ea condendæ. Et iste quidem hanc elegit. Coes autem, ut qui non tyrannus sed privatus esset, optavit Mitylenes tyrannidem. Impetrato uterque quod optaverat, eo se contulit. ¶ At Dario res hujuscemodi oblata est, ut illam videnti incesserit cupido jubendi Megabyzo ut Pæonas ex Europæ sedibus in Asiam transportaret. Erant Pigres & Mastyes viri Pæones, qui postquam Darius transmisit in Asiam, & ipsi Sardis venere, cupidi tyrannidis apud Pæonas potiundæ, ducentes una sororem procera statura atque

I. ὦν τοῦτο.

II. ἢ ἐξυπάτυος.

III. Mastyes.

1 De nullis autem possim quicquam accipere qui trans Istrum habitent præterquam de Sigynis. 2 Nihil est quod non contingere possit intra long. 3 Sigynas quidem certe Ligures qui supra Mass. &c. At hic legit Λίβυες pro Λίγυες. 4 Quumprimum Sardis transmisso Hellesponto pervenit,

speciosa.

ſpecioſa. Obſervato tempore dum in ſuburbanis Lydorum Darius præſideret, talem rem ſibi agendam putarunt: Sororem quamoptime poterant quum exornaſſent, ad aquam mittunt, vas capite tenentem, equumque è brachio trahentem, linumque nentem. Eam prætereuntem Darius attente conſiderabat, quod neque Perſica erant illa quæ ageret mulier, neque Libyca, neque ullarum ex Aſia fœminarum. Hæc conſiderans, miſit quoſdam ſuorum ſatellitum, juſſos obſervare in quam rem uteretur mulier equo. Iſtis obſequentibus, fœmina ubi pervenit ad flumen, 1 equo ſatisfecit, vas aqua implevit. His actis, eadem via regreditur, aquam capite ſuſtinens, equum è brachio trahens, ac fuſum verſans. XIII Admiratus Darius, tum iis quæ ab exploratoribus audiſſet, tum iis quæ ipſe vidiſſet, adduci coram fœminam jubet. Ea adducta, adoleſcentes fratres qui aderant, non procul rem ipſam ſpeculantes, interroganti Dario cujas illa eſſet, aiunt ſe Pæones eſſe, & illam ſuam ſororem. Ad quos Darius quinam homines eſſent Pæones, & ubi locorum habitarent, & cujus rei gratia illi veniſſent Sardis, percontari. Adoleſcentes, ſe vero veniſſe dicere ut ſeſe ei donarent. Pæoniam autem eſſe ad flumen Strymonem ſitam, qui Strymon non procul abeſſet ab Helleſponto. Eſſe vero Pæones coloniam Teucrorum qui è Troja fuerunt. Hæc ſingulatim illi referebant. Interrogantique Dario nunquid omnes illic fœminæ tam laborioſæ eſſent, affirmare prompte id ita ſe habere. hujus enim rei gratia illud fiebat. XIV Ibi Darius literas ad Megabyzum dat, quem in Thracia præfectum reliquerat, jubens è ſedibus ſuis Pæones ad ipſum transferri cum liberis pariter & uxoribus. Eques cum hoc nuncio confeſtim ad Helleſpontum cucurrit, Helleſpontoque tranſmiſſo literas Megabyzo reddidit. Quibus ille lectis, ſumpto è Thracia duce, adverſus Pæoniam XV exercitum ducit. Pæones, cognito Perſarum in ſe adventu, contractis copiis proceſſere ad mare, rati illac Perſas ingreſſuros ad dimicandum. Et Pæones quidem ad arcendum. exercitus Megabyzi ingreſſum parati erant: Perſæ autem certiores facti Pæonas convenisſe ad intercludendum ab ora maritima ingreſſum, ſumptis ducibus, iter ad ſuperiora convertunt, hoſtemque latentes

ἐυειδέα. φυλάξαντες ὦ Δαρεῖον πρηγματεζόμενον ἐς τὸ περάτειον τὸ πρὸς Λυδῶν, ἐποίησαν τοιόνδε· σκυλάσαντες τὸν ἀδελφεὸν ὡς εἶχον ἄρεισα, ἐπ' ὕδωρ ἔπεμψαν, ἄγγος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσαν, καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππον ἑπέλκουσαν καὶ κλώθουσαν λίνον. ὡς ὦ παρεξήιε ἡ γυνὴ, θωμάσας πρῶτα 184
Δαρείῳ ἐγένετο. ἔτι γὰρ Περσικὰ ἐστὶ ταῦτα Λύδια. καὶ τὰ παιδόμια οὐκ ἐστὶ γυναικός, ἔτε πρὸς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης ἐδαμῶς. θωμάσας δ' ὦν οἱ ἐγένετο, πρὸς δορυφόρων τινὰς πέμπει, κελεύων φυλάξαι ὅ, τι χρήσαιτο τῷ ἵππῳ ἡ γυνή. οἱ μὲν δὴ ὄπισθεν εἵποντο· ἡ δ' ἐπεί τε ἀπίκετο ἐπὶ τὸν ποταμὸν, πρῶτα τὸν ἵππον ἄρσασα ὦ, καὶ τὸ ἄγγος τῷ ὕδατι ἐμπλησαμένη, τὴν αὐτὴν ὁδὸν παρεξῆιε, φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον, καὶ στρέφουσα τὸν ἄτρακτον. Θωϋμάζων ὦ ὁ Δαρεῖος τά τε ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων, καὶ τὰ αὐτὸς ὤφθη, ἄγειν αὐτὴν ἐκέλευε ἐς ὄψιν. ὡς ὦ ἄχθη, παρῆσαν καὶ οἱ ἀδελφεοὶ αὐτῆς, ἅ κου πρόσω σκοπὴν ἔχοντες τυγχάνων. ἐρωτέωντος ὦ τοῦ Δαρείου ποδαπὴ εἴη, ἔφασαν οἱ νεηνίσκοι εἶναι Παίονες, καὶ ἑωυτέων εἶναι σφέων ἀδελφεήν. ὁ δ' ἀμείβετο τίνες ὦ οἱ Παίονες εἰσὶ, καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι καὶ τί δὴ κέονοι ἐληλύθοιεν ἐς Σάρδις. οἱ δὲ οἱ ἔφραζον ὡς ἐληλυθοιεν μὲν ἐκείνῳ δώσοντες σφέας αὐτούς· εἴη ὦ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ Στρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη· ὁ ὦ Στρυμὼν ἐὼν πρόσω τοῦ Ἑλλησπόντου εἴησαν ὦ Τευκρῶν τε ἐκ Τροίης ἄποικοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔφασαν ἕκαστα ἔλεγον. ὁ ὦ ἠρώτα εἰ καὶ πᾶσαι εἶησαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐρσάτιδες. οἱ ὦ καὶ τοῦτο ἔφασαν προθύμως οὕτω ἔχειν. αὐτοῦ γὰρ ὧν τούτου εἵνεκα καὶ ἐποιέετο. Ἐθαῦτα Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς Μεγάβαζον, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγὸν· ἐντέλλόμενος ἐξανασπάσαι ἐξ ἑωυτέων Παίονας, καὶ παρ' ἑωυτὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας αὐτέων. ἀνὴκε δὲ ἱππεὺς ἔνθεε φέρων τὴν ἀγγελίην ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. περαιωθεὶς ὦ, διδοῖ τὸ βιβλίον τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος, καὶ λαβὼν ἡγεμόνας ἐκ τῆς Θρηίκης, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιονίην. Πυνθόμενοι δὲ οἱ Παίονες τὴν Πέρσας ἐπὶ σφέας ἰέναι, ἀλισθέντες ἐξεστρατεύσαντο πρὸς θαλάσσης· ἐνθεόντες ταύτῃ ἐπιχειρήσειν τοῖσι Πέρσῃσι ἐσβαλοῦσι. οἱ μὲν δὴ Πέρσαι ἐσεβάλοντο. οἱ δὲ Παίονες πυνθόμενοι σφέας ἰέναι, καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσσοντες, ἔχοντες ἡγεμόνας, τὴν ἄνω ὁδὸν τραπόντα. λαθόντες δὲ τοὺς Παίονας,

ὄντες ἕτοιμοι τὸν Μεγάβαζον στρατὸν ἐπόντα ἐρύκειν· οἱ δὲ Πέρσαι πυνθόμενοι σφέας παλινδρόμους τοὺς Παίονας, καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσσοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας, τὴν ἄνω ὁδὸν τραπόντα. λαθόντες δὲ τοὺς Παίονας,

1 Equum aquavit. vel, adaquavit.

ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλιας αὐτέων, ἐούσας ἀνδρῶν ἐρήμους. οἷα δὲ κενησι ὑπεσύλεες, δυπελέως κατέχον. οἱ δὲ Παίονες ὡς ἐπύθοντο ἐκπλώσας τὰς πόλιας, αὐτίκα ἀθροισθέντες, καὶ ἐωυτὲς ἕκαστοι ἐτεφάνωσαν, καὶ παρεδίδοσάν σφεας αὐτὲς τοῖσι Πέρσῃσι. ὕτω δὴ Παιόνων Σιρροπαίονές τε καὶ Παιόπλαι, καὶ οἱ μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης, ἐξ ἠθέων ἐξανασπάντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην. Οἱ δὲ ὡς τὸ Πάγγαιον ὄρος, καὶ Δόβηρας, καὶ Ἀγριᾶνας, καὶ Ὀδομάντους, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα, ἐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ἐπὶ Μεγαβάζου. ἐπειρήθη δὲ καὶ τὲς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαιρέειν ὧδε· ἰκρία ἐστὶ σανίδων ὑψηλῶν ἐζυγωμένα ἐστήκεε ἐν μέσῃ τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἐκ τῆς ἠπείρου στεινὴν ἔχοντα μιῇ γεφύρῃ. τὲς δὲ σανίδας τὲς ὑποστεώτας τοῖσι ἰκρίοισι τὸ μὲν κου ἀρχαῖον ἔσπεσε κοινῇ πάντες οἱ πολῖται· μετὰ δὲ, νόμῳ χρεώμενοι ἐσάσι τοιῷδε· κομίζοντες ἐξ ὄρεος τῆς ὄνομα ἐστὶ Ὄρβηλος, καὶ γυναῖκα ἑκάστην ὁ γαμέων τρεῖς σανίδας ὑποίσησι· ἀτὰρ συχνὰς ἕκαστος ἔχει γυναῖκας· οἰκέουσι δὲ τοιῆνδε τρόπον· καλέων ἕκαστος ἐπὶ τῆς ἰκρίων καλύβης τε ἐν ἧ ἁλίσκεται, καὶ δύρης καταπάκτης διὰ τῶν ἰκρίων κάτω φερούσης ἐς τὴν λίμνην· τὰ δὲ νήπια παιδία δέουσι τοῦ ποδὸς σπάρτῳ, μὴ καταπλωσιδῆ δειμαίνοντες· τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χόρτον ἰχθύς. τοῦ δὲ πλῆθός ἐστι τοσοῦτον, ὥστε ὅταν τὴν δύρην τὴν καταπάκτην ἀνακλίνῃ, κατιεῖ χοίνικα σπυρίδα κενὴν ἐς τὴν λίμνην· καὶ ὃ πολλόν τινα χρόνον ὀκνήσῃ, ἀναιρέει πλήρεα ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένεα δύο, τὰ καλέουσι παπρακάς τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην. Μεγαβάζος δὲ ὡς ἐχειρώσατο τὲς Παίονας, πέμπει ἀγγέλους ἐς Μακεδονίην, ἄνδρας ἑπτὰ Πέρσας, οἳ μετ' ἐκεῖνον ἦσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἐπέμποντο δὲ ὅτι παρ' Ἀμύντην, αἰτήσοντες γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. ἔστι δὲ ἐκ τῆς Πρασιάδος λίμνης σύντομος κάρτα ἐς τὴν Μακεδονίην. πρῶτα μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης τὸ μέταλλον, ἐξ οὗ ὕστερον τάλαντον ἀργυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἑκάστης ἐφοίτα. μετὰ δὲ μέταλλον, Δύσορον καλεόμενον ὄρος, ὑπερβάντα εἶ ἐν Μακεδονίῃ. Οἱ ὦν Πέρσαι οἱ πεμφθέντες ἦτοι κατὰ τὴν Ἀμυντέην, ὡς ἀπίκοντο, αὐτέων, ἐλθόντες ἐς ὄψιν τὴν Ἀμυντέω, Δαρείῳ βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτα ἐδίδου, καὶ σφέας ἐπὶ ξεινίῃ ἐκάλεε. κατασκευασάμενος δὲ δεῖπνον μεγαλοπρεπὲς, ἐδέκετο τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο κατὰ-

in ejus oppida irrumpunt, & illa, utpote vacua, facile occupant. Quod ubi resciverè Pæones, protinus dispersi, ad sua quisque dilabuntur, seque Persis dedunt. Ita è Pæonibus Syropæones & Pæoplæ, & qui ad Prasiadem usque paludem incolunt, è suis sedibus emoti, in Asiam sunt abducti. Qui vero circa Pangæum montem incolunt, Doberasque & Agrianas & Odomantos, & ipsam Prasiadem paludem, à principio non cepit Megabyzus. Tentavit tamen eos etiam expugnare qui paludem incolunt. incolunt autem hunc in modum: In media palude compactæ stant sublicæ, angustum à continente ingressum uno ponte habentes. Has sublicas tabulata sustinentes, olim communiter omnes cives statuebant: mox è lege hunc in modum statuendas censuerunt, ut pro singulis uxoribus quas quisque duceret (ducunt autem singuli multas uxores) ternas defigeret sublicas, è monte sumptas cui nomen est Orbelus. Hoc habitantes modo, obtinent singuli super ea tabulata tugurium in quo degunt, & fores inter tabulata compactas, deorsum ad paludem ferentes. Parvulos autem liberos per pedem reste illigant, metuentes ne illi in aquam devolvantur. Equis autem & subjugalibus pisces pro pabulo præbent. Porro piscium tanta est copia ut quoties quis januam compactam reclinaverit, demissam sune sportam vacuam, aliquanto post retrahat piscium plenam. quorum duo sunt genera, unum quod vocant Papraces, alterum Tilones. Cæterum è Pæonibus ii qui capti fuere, in Asiam sunt abducti. ¶ Pæonibus captis, Megabyzus nuncios in Macedoniam, septem Persas, qui post eum erant in exercitu spectatissimi, misit ad Amyntam, petituros regi Dario terram & aquam. Est à palude Prasiade brevis admodum in Macedoniam via. nam in primis paludi confine est metallum, *id est*, 1 *fossa æris*: unde post ea tempora Alexandro in singulos dies singula talenta proveniebant. Post metallum, superato monte quem vocant Dysorum, Macedonia intratur. Eo Persæ ubi pervenere, & in conspectum Amyntæ, ad quem mittebantur, regi Dario terram & aquam petiere: Amyntas & ea dedit, & homines in hospitium vocavit: instructaque splendide cœna, percomiter accepit. Persæ, postquam à cœna ad potum

1 Fodina, unde &c.

perve-

pervenere, Hospes, inquiunt, Macedo, nobis Persis consuetudinis est, quodcumque magnam exhibuimus cœnam, tunc etiam concubinas 1 & adolescentulas uxores ad assidendum introducere. Proinde tu nunc, quoniam libenter excepisti nos, & liberali hospitio prosequutus es, regique Dario & terram das & aquam, sectare consuetudinem nostram. Ad hæc Amyntas, Nobis, inquit, Persæ, ista consuetudo non est, sed viros à fœminis semovendi: verum quandoquidem vos exigitis qui domini estis, hoc quoque vobis præstabitur. Hæc loquutus Amyntas, fœminas accersit. Illæ, ut jussæ, præsto fuerunt, & eregione Persarum deinde consederunt. Quas Persæ conspicati formosas, Amyntam alloquuntur, negantes omnino id factum esse sapienter. satius enim futurum fuisse, ab initio non venire fœminas, quam, postquam venerant, non assidere, sed ex adverso sedere in oculorum dolorem. Ira coactus Amyntas illas assidere jussit. Quæ quum obtemperassent, illico Persæ mamillas illarum tractare, utpote plusculo vino temulenti, non-
XIX nulli etiam tentare suaviari. Hæc Amyntas intuens etsi iniquo ferebat animo, tamen præ metu Persici nominis quiescere. Verum ejus filius Alexander quum adesset, atque hæc aspiceret, utpote adolescens, & malorum inexpertus, nequaquam amplius tolerare posse. itaque graviter ferens, ad Amyntam inquit, Tu quidem pater 2 cede ætati, abique hinc ad requiescendum, 3 neque indulgeas nimium potationi: ego vero hîc remanens, omnia hospitibus quæ oportet exhibebo. Amyntas eum rei novæ aliquid facturum animadvertens, ad hæc respondit, Fili, inquiens, 4 verba tua hinc me summoventis pæne intelligo. ideo enim me dimittis quod aliquid novi agere in animo habes. Quare nolo te quicquam novi in hos viros perpetrare, futurum in perniciem nostram: sed tolera expectans quæ geruntur. nam quod ad discessum meum pertinet, parebo.
XX His responsis Amyntas abiit. Tum Alexander ad Persas, 5 Vobis, inquit, hospites, cum his fœminis vel omnibus, si libet, facillime licet concumbatis: sed cum qua earum concumbere libeat indite. Nunc enim fere tempus cubandi

νοῖες, εἶπαν οἱ Πέρσαι παῖδε, Ξεῖνε Μακεδών, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρσῃσι, ἐπεὰν δεῖπνον μεγαλοπρεπὲς παρατιθώμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναῖκας εἰσάγειν παρέδρους. σὺ νυν, ἐπείπερ προθύμως μιν ἐδέξαο, μεγάλως σε ξεινίζεις, Δαρείῳ δὲ βασιλέϊ διδοῖς γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἕπεο νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ. εἶπε πρὸς ταῦτα Ἀμύντης, Ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γε ἔστι οὐκ οὕτος, ἀλλὰ κεχωρίδας ἄνδρας γυναικῶν· ἐπεί τε δὲ ὑμεῖς ἐόντες δεσπόται προχρήζετε τοιέων, παρέσται ὑμῖν καὶ ταῦτα· εἶπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύντης μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας· αἱ δ' ἐπεί τε καλεόμεναι ἦλθον, ἐπεξῆς αὐτίαι ἵζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ὡς θαῦτα οἱ Πέρσαι ἰδόμενοι γυναῖκας εὐμόρφους, ἔλεγον πρὸς Ἀμύντην, φάμενοι τὸ πυνθάνεσθαι τοῦτο, οὐδὲν εἶναι σφόνδρα κρέσσον· καὶ εἶναι ἀρχὴν μὴ ἐλθεῖν τὰς γυναῖκας, ἢ ἐλθούσας καὶ μὴ παρεζομένας, αὐτίας ἵζεσθαι, ἀλγηδόνας σφι ὀφθαλμῶν. ἀναγκαζόμενος δὲ ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρεζέσθαι· πειθομένων δὲ τῶν γυναικῶν, αὐτίκα οἱ Πέρσαι μαζῶν τε ἅπτοντο καὶ οἷα πλούνως οἰνωμένοι, καί κου τις καὶ φιλέειν ἐπειρᾶτο. Ἀμύντης μὲν δὴ ταῦτα ὁρέων, ἀτρέμας εἶχε, καίπερ δυσφορέων, οἷα καταδεδιημένων τῶν Περσέων· Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Ἀμύντεω, παρεών τε καὶ ὁρέων ταῦτα, ἅτε νέος τε ἐὼν καὶ κακῶν ἀπαθὴς, ἐδαμῶς ἔτι κατέχειν οἷός τ' ἦν· ὥστε δὴ βαρέως φέρων, εἶπε πρὸς Ἀμύντην παῖδε, Σὺ μὲν ὦ πάτερ εἶκε τῇ ἡλικίῃ, ἀπιὼν τε ἀνάπαυέο, μηδὲ λιπάρεε τῇ πύσει· ἐγὼ δὲ προσμένων αὐτῇ τῇδε, πάντα τὰ ὀνητήδεα παρέξω τοῖσι ξείνοισι. πρὸς ταῦτα συνεὶς Ἀμύντης ὅτι νεώτερα πρήγματα πρήξειν μέλλει Ἀλέξανδρος, λέγει, Ὦ παῖ, χρεὸν γάρ σοι ἀνακαμψαι συνίημι τοὺς λόγους, ὅτι ἐθέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιέειν τι νεώτερον· ἐγὼ ὦν σοῦ χρήζω μηδὲν νεοχμῶσαι πρὸς ἄνδρας τούτους, ἵνα μὴ ἐξεργάσῃ ἡμέας· ἀλλὰ ἀνέχου ὁρέων τὰ πιθύμηά. ἀμφὶ δὲ ἀπόδῳ τῇ ἐμῇ πείσομαί τοι. Ὡς δὲ Ἀμύντης χρήσας τοιοῦτον οἰχώκεε, ἔλεγε ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας, Γυναῖκων τοιέων ὦ ξεῖνοι πολλή ἐστι ἐν ὑμῖν εὐπετείη, καὶ εἰ πάσῃσι βούλεσθε μίσγεσθαι, καὶ ὁκόσῃσι ὦν αὐτέων. τοῦτο μὲν πέρι αὐτοὶ ἀποσημανέετε. νῦν δὲ χρεὸν γὰρ ἤδη τῆς κοίτης ὥρη προσέρχεται

1 Et legitimo virginitatis jure nuptas. 2 Morem gere ætati, 3 Neque per totum potationis tempus hîc maneas: 4 Ex tuis verbis te ira propemodum ardere intelligo. *Potest etiam χρεὸν cum συνίημι jungi.* 5 Vobis, hospites, his fœminis potiri, *vel frui*, facile est, sive cum omnibus, sive cum aliquot earum, *vel, cum quantacunque earum parte* concumbere libeat. Verum id *postea* nobis significabitis: at nunc quum & tempus petendi lecti

" προσέρχεται ὑμῖν, καὶ καλῶς ἔχοντας ὑμέ-
" ας ὁρέω μέθης) γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑ-
" μῖν φίλον ἐστί, ἄφετε λουσαμένας· λουσαμένας
δέ, ὀπίσω προσδέκεσθε. ἔπαινος ταῦτα (συνέ-
παινοι γὰρ ἔσαν οἱ Πέρσαι) γυναῖκας μὲν ἐξ-
ελθούσας ἀπέπεμπε ἐς τὸν γυναικήϊον· 10
αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναιξὶ
ἀριθμὸν ἄνδρας λειογλωσσίης τῇ περὶ γυναι-
κῶν ἐδωδῇ σκυλάσας, καὶ ἐγχειρίδια δούς,
παρῆγε ἔσω. παρελθόντες δὲ τούτους, ἔλεγε τοῖσι
" Πέρσῃσι τάδε, Ὦ Πέρσαι οἰκάτε πανδαι-
" σίῃ τελέῃ εἰσιῶσι. τά τε γὰρ ἄλλα ὅσα
" εἴχομεν, καὶ περὶ, τὰ οἷά τε ἦν ἐλευθερίης
186 " παρέχειν, πάντα ὑμῖν πάρεστι. καὶ δὴ καὶ τό-
" δε τὸ πάντων μέγιστον, τάς τε ἐκείνων μη-
" τέρας καὶ τὰς ἀδελφεὰς ὁρῶντα φιλεύμεθα
" ὑμῖν· ὡς παντελέως μήτε τιμεώμενοι
" περὶ ἡμέων περ ἔστε ἄξιοι. περὶ δέ, καὶ
" βασιλεῖ τῷ πέμψαντι ἀπαγγείλητε, ὡς
" ἀνὴρ Ἕλλην Μακεδὼν ὕπαρχος εὖ ὑμέ- 20
ας ἐδέξατο καὶ τραπέζῃ καὶ κοίτῃ. ταῦτα εἰ-
πὰς Ἀλέξανδρος, παρίζει Πέρσῃ ἀνδρὶ
ἄνδρα Μακεδόνα, ὡς γυναῖκα τῷ λόγῳ.
οἱ δέ, ἐπεί τε σφέων οἱ Πέρσαι ψαύειν ἐπε-
ρῶντο, διεργάζοντο αὐτούς. Καὶ ὅτοι μὲν τό-
τῳ τῷ μόρῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ θε-
ραπείη αὐτέων. εἵπετο γὰρ δὴ σφι καὶ ὀχή-
ματα, καὶ θεράποντες, καὶ ἡ πᾶσα πολλὴ
παρασκευή. πάντα δὴ ταῦτα, ἅμα πᾶσι
κείνοισι ἠφανίσθη. μετὰ δὲ χρόνῳ οὐ πολλῷ 30
ὕστερον, ζήτησις περὶ ἀνδρῶν τυτθῶν μεγάλη
ἐκ περὶ Περσέων ἐγένετο· καὶ σφέας Ἀλέ-
ξανδρος κατέλαβε σοφίῃ, χρήματά τε δοὺς
πολλὰ, καὶ τὴν ἑωυτοῦ ἀδελφεὴν, τῇ οὔνομα
ἦν Τυγαίη. δοὺς δὲ ταῦτα κατέλαβε ὁ Ἀ-
λέξανδρος Βυβάρη ἀνδρὶ Πέρσῃ τὸ διζη-
μένων τοὺς ἀπολομένους περὶ στρατηγῶν. ὁ
μὲν νυν τῶν Περσέων τυτθῶν θάνατος οὕτω
καταλαμφθεὶς ἐσιγήθη. Ἕλληνας δὲ τού-
τους ἐόντας τοὺς ἀπὸ Περδίκκεω γεγονότας, κα- 40
τάπερ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτός τε οὕτω τυγ-
χάνω ὑπισάμενος, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπι-
σθε λόγοισι ἀποδέξω ὡς εἰσὶ Ἕλληνες.
περὶ δὲ, καὶ οἱ τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες
ἀγῶνα ἑλλανοδίκαι οὕτω ἔγνωσαν ἔσεσθαι.
" Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀεθλεύειν ἐλομένου, καὶ
καταβάντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ ἀντιθυ-
σόμενοι Ἑλλήνων ἐξειρύον μὲν, φάμενοι
δὲ βαρβάρων " ἀρωνιστέον εἶναι τὸν ἀγῶνα,
ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δὲ, ἐπειδὴ ἀπέδεξε ὡς ἦν Ἀργεῖος, ὀνομάδην τε
ἦν Ἕλλην, καὶ ἀγωνίζόμενος ταχὺς, συνεξέπιπτε τῷ πρώτῳ. Ταῦτα μὲν νυν οὕτω
κη ἐγένετο. Μεγάβαζος δὲ ἄγων τοὺς Παίονας, ἀπίκετο δὴ τὸν Ἑλλήσποντον·

adgentat, & vos bene potos esse temulentosque video. Proinde has fœminas, si vobis cordi est, sinite ire ad se lavandum, quas, quum lotæ fuerint, accipiatis. Hæc autem loquutus Alexander, approbantibus Persis, egressas fœminas in muliebre remittit conclave: ac totidem 1 viros lævas malas habentes, muliebribus vestibus exornat, traditisque pugionibus introducit: admonetque Persas, inquiens, Vos vero Persæ, à nobis in convivium estis omni munificentia accepti: quippe quibus & quæ habemus, & quæ invenire potuimus, ea omnia repræsentavimus: &, quod omnium maximum est, etiam nostras ipsorum matres & sorores liberaliter exhibemus: 2 ut omni honore affecti à nobis, intelligatis quibus rebus digni estis: utque regi qui vos misit, à Græco quodam Macedonum principe vos & mensa & lecto bene acceptos esse renuncietis. Hæc loquutus Alexander, singulos Macedonas quos fœminas esse aiebant, assidere jussit singulis Persis. qui posteaquam à Persis attrectari cœpere, illos obtruncavere. Et hac quidem morte affecti sunt Persæ ipsi pariter & eorum comitatus. Comitabantur enim eos & vehicula, & famulitia, & omnis generis apparatus, quæ cuncta cum illis omnibus pariter intercepta sunt. Non multo deinde interjecto tempore, quum magna horum virorum à Persis inquisitio fieret, Alexander illos 3 prudenter occupavit, tum multa pecunia, tum sorore sua nomine Gygæa, Bubari data, viro Persæ, uni ex inquisitoribus interfectorum. Ita horum Persarum cædes 4 deprehensa, sed silentio suppressa est. Esse autem Græcos hos qui à Perdicca progeniti sunt, quemadmodum ipsi aiunt, & ego scio, & ostendam in iis quæ postea dicam. Quinetiam & ii qui in Olympia certaminibus Græcorum præsunt, *Græcos esse eos*, ita cognoverunt. Nam quum Alexander certandi gratia ad hoc ipsum descendisset, à concursoribus prohibebatur, quod negarent barbarorum id esse certamen, sed Græcorum. at ubi palam fecit sese Argivum, Græcus esse judicatus est: & stadium currens, proximus primo extitit. Et hæc quidem ita gesta sunt. ¶ Megabyzus autem Pæones ducens, abiit in Hellespontum:

ἠφανίσθη. Cum Justino d. 7. cap. 3. & Q. Curt. lib. 8.

Ἑλλανοδίκαι. Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀεθλεύειν, καὶ καλὸς ἀγωνιστὴς

XXI

XXII

XXIII

---

instet, & vos, ut video, egregie poti sitis, has (si grave non est) lotum ire sinite: & lotarum reditum expectate. 1 *Id est*, imberbes juvenes, *quels lævia fulgent ora, ut loquitur Tibul.* 2 Ut nos vobis omnem quo digni estis honorem exhibere intelligatis: 3 Astutia circumvenit. 4 Inquisitoribus astu circumventis, fil. suppr. est. *Ad verbum, ita circumventa est. Voluit enim autor retinere idem vocabulum: etsi minus posteriori loco conveniens.*

& illo

& illo tranſmiſſo, pervenit Sardis. quum interim Hiſtiæus Mileſius jam muris cingeret locum, quo à ſe petito donatus à Dario fuerat in pretium ſervatæ ratis, qui locus eſt ad flumen Strymonem nomine Myrcinus. At Megabyzus, cognito quod fiebat ab Hiſtiæo, quumprimum venit Sardis, ducens Pæones, ita eſt Darium alloquutus, Rex, quidnam tu rei feciſti, dato loco ad urbem condendam in Thracia viro Græco, eidemque ſolerti atque induſtrio? ubi affatim materia eſt ad naves ædificandas, multumque remigum atque pecuniæ? multis etiam cum barbaris tum Græcis incolentibus? qui nacti ducem, facient quicquid ille vel die vel nocte præceperit. Nunc igitur tu virum hunc ita facientem inhibe, ne domeſtico bello afflicteris. Inhibe autem miti modo accerſitum; quem quum acceperis, da operam nequando in Græciam revertatur. XXIV Hæc loquutus Megabyzus, perfacile Dario perſuaſit, tanquam probe proſpiciens quod eſſet eventurum. Darius miſſo in Myrcinum nuncio ad Hiſtiæum, hæc inquit, Hiſtiæe, rex Darius hæc dicit, Mihi rebusque meis melius conſulentem quam te invenio neminem: quod non verbis, ſed factis compertum habeo. proinde quum res magnas agere deſtinem, præſto mihi ſis ut eas tibi aperiam. His verbis fidem habens Hiſtiæus, & ſimul magni faciens conſiliarium regis fieri, Sardis profectus eſt. Cui advenienti Darius, Hiſtiæe, ego (inquit) ea de cauſa te accerſivi, quod [1] poſteaquam à Scythis redire maturavi, & tu ab oculis meis abfuiſti, nullius rei deſiderium tam me tenuit brevi, quam ut tu in aſpectum & colloquium meum venires: quum ſciam omnium poſſeſſionum pretioſiſſimam eſſe virum amicum, ſolertem, bene ſentientem: quæ tibi ambo adeſſe, ego teſtimonio eſſe poſſum è rebus meis. Quare tibi ego, qui feciſti probe quod veneris, [2] hoc gratificandum putavi, ut omiſſa Mileto, & recens condita in Thracia urbe, me ſequaris Suſa, eadem quæ ego habiturus, meuſque convictor ac conſiliarius futurus. XXV Hæc loquutus Darius, una ſecum Hiſtiæum ducens, Suſa verſus iter intendit, præfecto Sardibus Artapherne, fratre ſuo ex eodem patre. Item præfecto Otane oræ maritimæ: cujus patrem Siſamnem,

ἐνθεῦτεν διαπεραιωθεὶς, ἀπίκετο ἐς Σάρδις. ἅτε δὲ τειχέοντος ἤδη Ἱστιαίου τῷ Μιλησίῳ τὸν ὑπὸ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν διωρεὴν φυλακῆς τῆς χώρης· ἔστι δὲ τὸ χωρίον τοῦτο ὑπὸ Στρυμόνα ποταμὸν, τῷ οὔνομα ἐστὶ Μύρκινος. μαθὼν δὲ ὁ Μεγάβαζος τὸ ποιεύμενον ἐκ τοῦ Ἱστιαίου, ὡς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδις ἄγων τοὺς Παίονας, ἔλεγε Δαρείῳ τάδε, Ὦ βασιλεῦ, οἷόν τι χρῆμα ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἕλλησι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δὲς ἐγκτίσαντι πόλιν ἐν Θρηίκῃ, ἵνα ἴδῃ τε ναυπηγήσιμός ἐστι ἄφθονος, καὶ πολλοὶ κωπέες, καὶ μέταλλα ἀργύρεα· ὁ δὲ μισλός τε πολλὸς καὶ Ἕλλην περιοικέει, πολλοὶ δὲ βάρβαροι· οἱ περὶ τούτων ὁπηλαδὸν μισθοὶ, ποιήσουσι τοῦτο τὸ ἂν ἐκεῖνος ἐξηγήσηται καὶ ἡμέρης καὶ νυκτός. σὺ τοίνυν τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦτα ποιεῦντα, ἵνα μὴ οἰκηίῳ πολέμῳ συνέχηαι. τρόπῳ δὲ ἠπίῳ μεταπεμψάμενος, παῦσον. ἐπὰν δὲ αὐτὸν περιλάβῃς, ποιέειν οὐκέτι κείνῳ ἐς Ἕλληνας ἀπίξηαι. Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος, δόκησιν ἔπεσθε Δαρεῖον, ὡς δὴ προορέων τὸ μέλλον γενέσθαι· μετ' ὃ ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐς τὴν Μύρκινον, ἔλεγε τάδε, Ἱστιαῖε, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει, Ἐγὼ φροντίζων διὰ σοὶ ἐμοί τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πράγμασι οὐδένα εὑρίσκω ἄνδρα δινοέστερον. τοῦτο δὲ οὐ λόγοισι ἀλλ' ἔργοισι οἶδα μαθών. νῦν ὦν (δοκέω γὰρ πρήγματα μεγάλα καὶ ἐργάσασθαι) ἀπίκεό μοι παντάπασι, ἵνα τοι αὐτὰ καταθέωμαι. τούτοισι τοῖσι ἔπεσι πιθόμενος ὁ Ἱστιαῖος, καὶ ἅμα μέγα ποιεύμενος βασιλέος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπικνέετο ἐς Σάρδις. ἀπικομένῳ δέ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε, Ἱστιαῖε, ἐγώ σε μετεπεμψάμην τῇδε εἵνεκεν· ἐπεί τε τάχιστα ἐνόησα ἀπὸ Σκυθέων, καὶ σύ μοι ἐγένεο ἐξ ὀφθαλμῶν, οὐδέν κω ἄλλο χρῆμα οὕτω ἐν βραχεῖ ἐπεζήτησα ὡς σὲ ἰδέειν τε καὶ ἐς λόγους μοι ἀπικέσθαι· ἐγνωκὼς ὅτι κτημάτων πάντων ὑπερτιμιώτατον ἀνὴρ φίλος, συνετός τε καὶ εὔνους. τά τοι ἐγὼ καὶ ἀμφότερα συνειδὼς, ἔχω μαρτυρέειν ἐς τὰ πρήγματα τὰ ἐμά. νῦν ὦν (εὖ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμενος) τάδε τοι ἐγὼ προτείνομαι· Μίλητον μὲν ἔα, καὶ τὴν νεόκτισιν 187
ἐν Θρηίκῃ πόλιν· σὺ δέ μοι ἕπεο ἐς Σῦσα, ἵνα περ ἂν ἐγὼ ἦμαι, ἐμός τε σύσσιτος ἐὼν καὶ σύμβουλος. Ταῦτα Δαρεῖος εἰπὼν, καὶ καταστήσας Ἀρταφέρνεα ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ ὁμοπάτριον, ὕπαρχον εἶναι Σαρδίων, ἀπήλαυνε ἐς Σῦσα, ἅμα ἀγόμενος Ἱστιαῖον. Ὀτάνεα δὲ ἀποδέξας στρατηγὸν ἐπὶ τοὺς παραλαίους ἀνδρῶν. τοῦ τὸν πατέρα Σισάμνην

1 Quamprimum à Scythis redii, 2 Hæc propono, *vel*, offero.

Βασιλεὺς

βασιλεὺς Καμβύσης, ἁλόμενον τῶν βασηίων δικαστέων, ὅτι ἐπὶ χρήμασι δίκην ἄδικον ἐδίκασε, σφάξας, ἀπέδειρε πᾶσαν τὴν ἀνθρωπέην σπαδίξας δ' αὐτῷ τὸ δέρμα, ἱμάντας ἐξ αὐτοῦ ἔταμε, καὶ ἐτείνε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἵζων ἐδίκαζε. ἐνταῦθα δὴ ὁ Καμβύσης, ἀπέδεξε δικαστὴν (εἶ) ἀντὶ τοῦ Σισάμνεω, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σισάμνεω, ἐντειλάμενός οἱ μεμνῆσθαι ἐν τῷ κατίζων θρόνῳ δικάζει. Οὗτος ὦν ὁ Ὀτάνης ὁ ἑλκαλιζόμενος ἐς τάττην τὸν θρόνον, τότε διάδοχος ἡρώμενος Μεγαβάζῳ τὸν στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἶλε καὶ Καλχηδονίους. εἶλε δὲ Ἄντανδρον, τὸν ἐν τῇ Τρωάδι γῇ· εἶλε δὲ Λαμπώνιον. λαβὼν δὲ ὧδε Λεσβίων νέας, εἶλε Λῆμνόν τε καὶ Ἴμβρον, ἀμφοτέρας ἔτι τότε ὑπὸ Πελασγῶν οἰκεομένας. Οἱ μὲν δὴ Λήμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο δοῦ, καὶ ἀμυνόμενοι, ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν. τοῖσι δὲ περιεοῦσι αὐτέων οἱ Πέρσαι ὕπαρχον ἔδησαν Λυκάρητον, τὸν Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελφεόν. ἔσχε δὲ ὁ Λυκάρητος ἀρχὴν ἐν Λήμνῳ, τελευτᾷ. αἰτίη δὲ τούτου ἥδε· πάντας ἰώδρα ποδίζετο καὶ κατεστρέφετο τοὺς μὲν, λειπεστρατίης ἔτι Σκύθας αἰτιώμενος, τοὺς δὲ, σινεδὸς τὸν Δαρείου στρατὸν τὸν ἀπὸ Σκυθέων ὀπίσω ἀποκομιζόμενον. ἔσχε μὲν νυν τοσαῦτα ἐξεργάσατο στρατηγήσας· μετὰ δὲ ὁ πολλὸν χρόνον ἄνεως κακῶν ἰώ. Καὶ ἤρχετο τοδεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωσι γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡ Νάξος διδαμωνίης πρὸς μέσον περέφερε· τοῦτο δὲ, καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡ Μίλητος αὐτή τε ἐωυτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσασα, καὶ δὴ καὶ τὰ Ἰωνίης ἰῶ πρήγματα. κατύπερθε δὲ τειχέων, ἔτι δύο γλυφὰς ἀνδρῶν νοσήσασα ἐς παμφλιγα φάσει, μέχρι ἧς μὲν Πάριοι καθηρτίσαντο. τότε γὰρ καταρτισηρας ἐκ πάντων πρὸς Ἑλλήνων εἵλοντο οἱ Μιλήσιοι. Κατήλλαξαν δὲ σφέας ὧδε Πάριοι· ὡς ἀπίκοντο αὐτέων ἄνδρες ἄρεστοι ἐς τὴν Μίλητον (ὥρεον γὰρ δὴ σφέας δεινῶς οἰκοφθορημένους.) ἔφασαν αὐτέων βούλεσθαι διεξελθεῖν τὴν χώρην. ποιεῦντες δὲ ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὁκόσους τινὰς ἴδοιεν ἀνεστραμμένη τῇ χώρῃ ἀρὸν δοῦ ἐξεργασμένον, ἀπεγραφέατο τὸνομα τοῦ δεσπότεω τοῦ ἀρροῦ. διεξελάσαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώρην, καὶ σανίδας δόντες τούτους, ὡς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ, ἀλλίλους ποιησάμενοι, ἀπέδεξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν νέμειν τοῦ δοῦλου τοὺς ἀγροὺς δὲ ἐξεργασμένους. δικαίως γὰρ ἔφασαν καὶ τὰ δημόσια οὕτω δὴ σφέας ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ καὶ τὰ σφετέρων. τοὺς δὲ ἄλλους Μιλησίους

unum è regiis judicibus, quod injuste ob pecuniam judicasset, rex Cambyses interemerat: interemptoque detractum corium in lora concidit, quibus tribunal in quo ille sedens judicaret, intendit: ibidemque ejus filium Otanem sedere judicem præcepit, atque in memoria habere in quo tribunali judicaret. Hic igitur Otanes in eo tribunali sedens, tunc Megabyzi successor exercitus, Byzantios ac Chalcedonios cepit: cepit item Antandrum, quæ est in terra Troade, cepit quoque Lamponium. Sumpta etiam à Lesbiis classe, cepit Lemnum & Imbrum, à Pelasgis tunc quoque utranque habitatam. Sed Lemnii quoniam prælio contenderant, & aliquamdiu repugnaverant, mala perpessi sunt: quorum qui superfuere, iis præfectum Persæ imposuere Lycaretum, Mæandrii ejus qui Sami regnavit, germanum. Hic Lycaretus quum Lemno præesset, hac de causa mortem oppetiit, quod omnes in captivitatem redigebat, atque evertebat, alios insimulans desertores Scythicæ expeditionis, alios vexatores copiarum Darii à Scythis revertentium. Hæc iste in sua præfectura perpetrabat: sed non diu 1 in malis faciendis delituit. ¶ ET cœperunt iterum è Naxo atque Mileto calamitates Ionibus fieri. 2 è Naxo quidem, quod inter insulas felicitate præstabat: è Mileto autem, quod ea tempestate prope seipsa superata maxime florebat, eratque Ioniæ prætextum: quum laborasset duabus superioribus ætatibus morbo seditionis, donec eam seditionem Parii 2 sedaverunt, ex omnibus Græcis correctores à Milesiis delecti. Hunc autem in modum eos Parii correxere: Quum Miletum veniissent viri inter Parios præstantissimi, cernerentque 4 domos vehementer labefactatas, dixerunt velle se regionem ipsorum peragrare. Id facientes, & omnem agrum Milesium lustrantes, ut quemque fundum animadvertebant bene cultum *fructumque emittentem*, conscribebant domini nomen. Peragrata omni regione, quum paucos hujusmodi fundos comperissent, quammaturrime ad urbem descenderunt: coactoque cœtu, decreverunt urbem ab iis esse incolendam quorum fundos bene cultos invenissent. videri enim illos ita curaturos publica ut sua ipsorum curavissent. Cæteros Milesios,

XXVI

XXVII

XXVIII

XXIX

καθήρτισαν.

1 *Sunt qui* ἄνεως *hic suspectum habeant, nec immerito fortasse.* 2 Etenim Naxus quidem inter ins. felic. præstabat, Miletus vero eodem tempore magis, quam unquam antea florens, Ioniæ ornamentum erat: quum laborass. 3 *Vel Composuerunt, ex omnibus Gr. compositores à Mil. delecti. Hunc autem in modum eos ad concordiam Parii revocarunt.* 4 Eos plane fortunis eversos.

qui prius

qui prius seditionem movissent, jusserunt horum dicto audientes esse. Ita
XXX 1 Milesios Parii correxerunt. Ex his tunc urbibus hoc modo cœperunt Ioniæ mala contingere: Ex Naxo quidam locupletes è plebe in exilium missi, Miletum se contulerunt. Miletum autem procurabat Aristagoras, Molpagoræ filius, idemque gener ac consobrinus Histiæi, Lysagoræ filii, quem Darius Susis distinebat. nam Histiæus Mileti erat tyrannus, & per id tempus Susis degebat quum Naxii venere jampridem Histiæi hospites. Quum autem Miletum Naxii advenere, obsecrarunt Aristagoram ut aliquantulum copiarum ipsis præstaret ad redeundum in patriam. Ille colligens, si per eum isti in patriam redirent, fore ut Naxo imperaret, tamen prætendens Histiæi 2 hospitium, ita eos est alloquutus, Meæ quidem vires ad tantum copiarum præbendum non suppetunt, ut invitis iis qui Naxum tenent, vos possim reducere: quum audiam octo millia scutatorum Naxiis ac multum longarum navium esse: tamen omne studium ad istud efficiendum adhibebo, hoc scilicet in animo versans: Est mihi amicus Artaphernes, Hystaspis filius, Darii regis frater, qui præses est omnium in Asia maritimorum, multo exercitu præditus ac multa classe: hunc ego virum opinor facturum omnia ex animi nostri sententia. His auditis Naxii 3 instare Aristagoræ utrem quamoptime posset conficeret: utque munera homini polliceretur, dicere, & se exercitui sumptum suppeditaturos, ut ipsi paciscerentur, magnam videlicet spem habentes, quum ipsi in Naxo apparuissent, Naxios omnia quæ ipsi juberent esse facturos, atque adeo cæteros insulanos. nulla dum enim Cycladum insularum
XXXI sub Dario erat. Profectus Sardis Aristagoras, ait Artapherni esse insulam Naxum, non spatiosam illam quidem, sed pulchram alioqui & bonam, Ioniæque vicinam, multis præterea & pecuniis & mancipiis refertam. Proinde tu adversus hanc regionem ducito exercitum, exules illuc reducens. 4 Quod facienti tibi magnæ sunt penes me in expedito pecuniæ. præter illas quæ in exercitum erogabuntur. has enim æquum est nos

τὸς πρὶν στασιάζοντας, " τούτοις ἔταξαν πείθεσθαι. Γάριοι μὲν νυν ὕστερον Μιλησίους καλήρτισαν. Τότε δὲ ἐκ τῶν ἐόντων τῶν πολίων ὧδε ἤρξατο κακὰ γίνεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. ἐκ Νάξου ἐφυγον ἄνδρες τῶν παχέων ὑπὸ τοῦ δήμου φυγόντες δὲ ἀπικνέονται ἐς Μίλητον. ἡ δὲ Μίλητος ἐτύγχανε βασιλευομένη ὑπὸ Ἀρισταγόρεω τοῦ Μολπαγόρεω, γαμβεοῦ τε ἐὸν καὶ ἀνεψιὸν Ἱστιαίου τοῦ Λυσαγόρεω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι κατεῖχε. ὁ γὰρ Ἱστιαῖος, τύραννος ὢν Μιλήτου, καὶ ἐτύγχανε τοῦτον τὸν χρόνον ἐὼν ἐν Σούσοισι ὅτε οἱ Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι πρὶν ἐόντες τοῦ Ἱστιαίου. ἀπικόμενοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν Μίλητον, ἐδέοντο τοῦ Ἀρισταγόρεω, εἴ κως αὐτοῖσι ὠφελίην δύναμίν τινα, καὶ κατέλθοιεν ἐς τὴν ἑωυτῶν· ὁ δὲ, ὑπολαβὼν· ὡς ἐὼ δι' ἑωυτοῦ κατέλλωσι ἐς τὴν πόλιν, ἄρξει τὴν Νάξου· σκῆψιν δὲ ποιεύμενος τὴν ξεινίην τὴν Ἱστιαίου, τόνδε σφι λόγον προσέφερε, Αὐτὸς μὲν ὑμῶν ἐγὼ φερέγυος εἰμὶ δυνάμιν τοσαύτην παρασχεῖν, ὥστε κατάγειν ἀέκοντας τοὺς τὴν πόλιν ἐχόντων Ναξίων· πυνθάνομαι γὰρ ὀκτακισχιλίην ἀσπίδα Ναξίους ἔχειν, καὶ πλοῖα μακρὰ πολλὰ· μηχανήσομαι δὲ, πᾶσαν ταύτην ποιεύμενος· ὑπερβήσεσθαι δὲ τήνδε. " Ἀρταφέρνης, μοι τυγχάνει ἐὼν φίλος. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης Ὑστάσεος μὲν ἐστὶ παῖς, Δαρείου δὲ τοῦ βασιλέος ἀδελφεός· τῶν δ' ὑπὲρ θαλασσίων τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ ἀρχει πάντων, ἔχων στρατιήν τε πολλὴν καὶ πολλὰς νέας. τοῦτον ὦν δεῖ ἐμὲ ποιέειν τοῦτο ἂν χρῄζωμεν. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Νάξιοι, προσέθεντο τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήσσειν ἢ δύναιτο ἄριστα· καὶ σφι ἐπέλπεται δώρα σπουδὴν, καὶ δαπάνην τὴν στρατιῆς, ὡς αὐτοὶ διαλύσοντες· ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅταν φανέωσι ἐς τὴν Νάξον, πάντα ποιήσειν τοὺς Ναξίους τὰ ἂν αὐτοὶ κελεύωσι· ὡς δὴ, καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας. τῶν δὲ νήσων τυτθαὶ μὲν αἱ Κυκλάδων ἐοῦσαι κατὰ λὸν Δαρεῖον. Ἀποπέμπουσι δὴ ὁ Ἀρισταγόρης ἐς τὰς Σάρδις, λέγει πρὸς τὸν Ἀρταφέρνεα, ὡς Νάξος εὖη νῆσος μεγάθεϊ μὲν μεγάλη, ἄλλως δὲ, καλή τε καὶ ἀγαθὴ, καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης· χρήματα δ' ἔχει πολλὰ, καὶ ἀνδραποδα. Σὺ ὦν δὴ ταύτην τὴν χώρην στρατηλάτεε, κατάγων ἐς αὐτὴν τοὺς φυγάδας ἐξ ἀνάγκης. καὶ τοι ταῦτα ποιήσαντι τοῦτο μέν ἐστι ἕτοιμα παρ' ἐμοὶ χρήματα μεγάλα πάρεξ τῶν ἀναισιμωμάτων τῇ στρατιῇ· ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια ἡμέας

" τοῦτο τὸ τέταρτον

" 188

" τὸ τρίτον ἐστὶ Ἀρταφέρνης. " τὸ δὲ ὕστερον καὶ ἐν τοῖς ὑστέροις.

1 Res Milesiorum Parii compotuerunt. At tunc ex his urbib. 2 *Id est, Hospitii consuetudinem: Vel, Hospitalem amicitiam quæ illis cum Histiæo intercedebat. Intelligit autem hunc prætextu hujus amicitiæ voluisse Naxiis operam navare, quum potius id ea spe quam declarat, faceret.* 3 Rem Aristagoræ commendarunt ut eam quam posset optime administraret. *Vel Negocium Aristagoræ dederunt rem quam posset commodissime gerendi.* quinetiam munera eum polliceri jubebant, & sumptus in exercitum, ut qui eos reddituri essent. quod magna spe tenerentur fore ut, quum in Naxiorum conspectum venissent, illi omnia quæ ab ipsis juberentur facerent. 4 Quod tu quum feceris, non solum magnam pecuniarum vim, quæ tibi paratæ apud me erunt, consequeris, præter sumptus exercitus: (hos enim à nobis———

" τὺς

" τὺς ἄγοντας παρέχειν· τοῦτο δ', ἦσας
" προσκτήσεαι βασιλέϊ, αὐτῷ τε Νάξον
" καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἠρτημένας, Πάρον τε καὶ
" Ἄνδρον καὶ ἄλλας τὰς Κυκλάδας καλεο-
" μένας. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενος, ἐπ' οἰκοτέων
" ἐπὶ Εὐβοίην νῆσον μεγάλην τε καὶ ὀλβίην,
ἐπ' αἰσι- " μηνι, ἐκ ἐλάσσονι Κύπρου, καὶ χάρτα ἐπι-
θήναι. " τέϊ" χειρωθῆναι. ἀπεχρῶσι δὲ ἑκατὸν νέες
παύτας πάσας χειρώσασθαι. ὁ δ', ἀμείβετο ἀν-
" τὸν τοῖσδε, Σὺ ἐς οἰκηίην τὴν βασιλήϊον ἐξη-
" γῆτης γίνεαι πρηγμάτων ἀγαθῶν. καὶ παῦ-
" τα μὲν πάντα ἐπαινέεις πάντα, πλὴν τῶν νεῶν τῶν
" ἀριθμῶ. ἀντὶ γὰρ τῶν ἑκατὸν νεῶν, δεκάδες
" τοι ἑτοῖμοι ἔσονται ἅμα τῷ ἔαρι. δεῖ δὲ τού-
τοισι καὶ τὰ βασιλήϊα σωφρονέοντα γίνεσθαι. Ὁ
μὲν δὴ Ἀρισταγόρης ὡς ταῦτα ἤκουσε, ἐπεχα-
ρὴς ἐὼν, ἀπῆκε ἐς Μίλητον. ὁ δὲ Ἀρταφέρ-
νης, ὡς οἱ πέμψαντι ἐς Σοῦσα, καὶ καταθέντι
τὰ ἐκ τοῦ Ἀρισταγόρεω λεγόμενα, σωφρονέοντα
καὶ αὐτὸς Δαρεῖος ἐφαίνετο, παρεσκευάσατο
μὲν δεκάδας τριήρεας, πολλὸν δὲ κάρτα ὄμι-
λον Περσέων τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων.
στρατηγὸν δὲ τούτων ἀπέδεξε Μεγαβάτην, ἄν-
δρα Πέρσην τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἐωυτοῦ τε καὶ
Δαρείου ἀνεψιόν· τοῦ Παυσανίης ὁ Κλεομβρό-
του ἐπὶ ἁλ- Λακεδαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθὴς γε " ὁ λό-
γος, ὑστέρῳ χρόνῳ τυραννίδος ἤρμοσατο θυγα-
τέρα, ἔρωτα σχὼν τῆς Ἑλλάδος τύραννος
γενέσθαι. ἀπέδεξαι δὲ Μεγαβάτῃ στρατηγὸν
Ἀρταφέρνης, ἀπέστειλε τὸν στρατὸν ἐπὶ τὸν
Ἀρισταγόρεα. Παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβά-
της ἐκ τῆς Μιλήτου τόν τε Ἀρισταγόρεα καὶ τὴν Ἰάδα στρατιὴν, καὶ τοὺς Ναξίους,
ἔπλεε πρόφασιν ἐπ' Ἑλλησπόντου· ἐπεί
τε δὲ ἐγίνετο ἐν Χίῳ, ἔχε τὰς νέας ἐς
Καύκασον, ὡς ἐνθεῦτεν βορέῃ ἀνέμῳ ἐς
τὴν Νάξον διαβάλοι. καὶ (ἐπὶ γὰρ ἔβδε
τούτῳ τῷ χρόνῳ Ναξίους ἀπολέσθαι) συμ-
βῆναι τοιόνδε συμπεσόντα γενέσθαι πρή-
γεϊ τοιῷνδε. Μεγαβάτεω τὰς δὴ νεῶν φυλα-
κὰς, ὅτε νεὸς Μιλησίης ἔτυχε ὑστέρης φυ-
λάσσων· ὁ δ', δεινόν τι ποιησάμενος, ἐκέλευσε τοὺς δορυφόρους ἐξευρόντας τὸν ἄρ-
χοντα ταύτης τῆς νεὸς, τῷ οὔνομα ἦν Σκύ-
λαξ, τοῦτον δήσαντας διὰ θαλαμίης διε-
λόντας τῆς νεὸς κατὰ τοῦτο· ἔξω μὲν κεφαλὴν
ποιεῦντας, ἔσω δὲ τὸ σῶμα. δεθέντος δὲ τοῦ
Σκύλακος, ἐξαγγέλλει τις τῷ Ἀρισταγό-
ρῃ ὅτι τὸ ξεῖνον οἱ τὸ Μίνδιον Μεγαβάτης
δήσας λυμαίνοιτο. ὁ δ' ἐλθὼν ἐβοήθεε τῷ Πέρσῃ. τυγχάνων δὲ ἐδεδεκὼς τὸν ἐδέετο, αὐτὸς ἐλ-
θὼν ἔλυσε· πυθόμενος δὲ, κάρτα δεινὸν ἐποιήσατο ὁ Μεγαβάτης, καὶ ἐστόμωσε τῷ Ἀρισταγόρῃ.

prædere, qui adventus veſtri autores ſumus: & te inſulas regi acquirere, ipſam Naxum & quæ ex hac pendent, Parum & Andrum, cæteraſque quæ Cyclades nominantur. Unde proficiſcens, haud difficile invades Euboeam, inſulam magnam ac beatam, nec inferiorem Cypro, ac facilem ſane ad capiendum, centum omnino navibus ad has omnes occupandas ſuffecturis. Huic reſpondens Artaphernes, Tu vero, inquit, quæ ſunt ex utilitate regiæ domus exponis, & probe iſta ſuades omnia, præterquam de numero navium, nam pro centum de navibus, ducentæ tibi ineunte ſtatim vere in promptu erunt. Oportet tamen in his rebus authoritatem quoque regis accedere. His auditis Ariſtagoras XXXII
lætus Miletum rediit. Artaphernes autem miſſo Suſa ad Darium nuncio, per quem de rebus ab Ariſtagora dictis eum certiorem faceret, ubi ille rem approbavit, ducentas naves inſtruxit tum Perſarum tum aliorum ſociorum magna ſane multitudine, præfecto eis duce Megabate, viro Perſa, familia Achæmenidarum, ſuo ac Darii conſanguineo: 1 qui (ſi vera ſunt quæ poſt hoc tempus geſta) filiam deſponderat Pauſaniæ Lacedæmonio, Cleombroti filio, Græciæ tyrannidem affectanti. Delecto itaque duce Megabate, exercitum Artaphernes ad Ariſtagoram miſit è Mileto. Megabates Ari- XXXIII
ſtagora aſſumpto atque Ionum exercitu cum Naxiis profectus eſt per ſimulationem eundi in Helleſpontum. Atque ubi Chium pervenit, claſſem continuit apud Caucaſum, ut illinc vento aquilone trajiceret in Naxum. Sed quoniam non erat fatale Naxios ea claſſe deleri, hoc contigit: Megabates in circumeundis navium excubiis offendit navem Myndiam à nemine cuſtodiri. quam rem indigne ferens, juſſit ſatellites inventum ejus navis principem, nomine Scylacem, vincire trajectum per thalamiam, *id eſt, foramen per quod remus extat*: ita ut caput extaret, corpus intus eſſet. Ariſtagoras autem à quodam factus certior, hoſpitem ſuum Myndium à Megabate vinctum afflictari, Perſam adit & hominem excuſans repoſcit: quum nihil exoraret, ipſe accedens Scylacem ſolvit. Id ubi reſcivit Megabates, 2 graviter admodum ferens, Ariſtagoram invaſit.

———qui ducimus, ſuppeditari par eſt) verum etiam ditioni regis adjicies inſulas, & ipſam Nax.
1 Cujus filiam poſtea (ſi vera fama eſt) ſibi deſponſatam habuit Pauſ. Lacedæmonius, Cl. filius, Gr. tyrannus evadere cupiens. 2 Id magnæ injuriæ loco ducens, Ariſtagoræ ſuccenſuit.

Cui Ari-

Cui Aristagoras, Quid tibi, inquit, est cum istis negociis? nonne te misit Artaphernes ut me sequereris, atque eo navigares quocunque ego juberem? quid multa agis? His verbis indignatus Megabates, ubi nox adfuit, misit Naxum quosdam cum navi, ad rem Naxiis quæ im-
XXXIV penderet exponendam. Naxii, ut qui nihil minus quam hanc adversus se classem venturam expectabant, ubi id audierunt, omnia confestim ex agris in urbem comportare: & se, ut qui obsidendi essent, instruere cibariis, potu, murorum refectione. Et isti quidem tanquam instante sibi bello sese apparabant: illi vero, posteaquam è Chio in Naxum trajecerunt, jam præmunitos aggressi sunt. Consumptisque quatuor in obsidione mensibus, assumptaque à Persis quam secum attulerant pecunia, & maxima etiam ab Aristagora, quum plura desideraret obsidio, ubi mœnia Naxiis exulibus ædificaverunt, in continentem
XXXV reverterunt male affecti. Aristagoras, quando quod Artapherni receperat præstare non poterat, nec exercitui stipendium exigenti dare, præsertim Megabate insimulante apud milites male affectos, verebaturque præterea ne regno Mileti fraudaretur, his de causis trepidus, de defectione cogitabat. Contigit enim è Susis ab Histiæo venire quendam compuncto notis capite, quibus Histiæus Aristagoram commonefaciebat ut ab rege deficeret. Id namque volens Histiæus Aristagoræ indicare, quia alia ratione facere non poterat, utpote itineribus custoditis, fidelissimo è servis caput erasit, literasque impressit, & hominem retinens quoad capilli renascerentur, ubi illi renati sunt, raptissime dimisit Miletum, nihil aliud mandans nisi ut quum Miletum perveniisset, juberet Aristagoram eraso suo capite inspicere. Ea autem stigmata significabant (ut à me superius dictum est) defectionem. Hoc ideo Histiæus faciebat quod magnam sibi jacturam ducebat se Susis distineri: etiam atque etiam sperans fore ut si ab Aristagora rebellaretur, ad mare proficisceretur: sin Miletus nil novi moliretur, nullam sibi viam amplius esse ad eam revertendi in-
XXXVI telligebat. Eum quidem nuncium Histiæus hæc considerans mittebat. Aristagoras autem, quum ei hæc omnia consentanea per idem tempus contigissent, retulit [1] ad seditiosos tam de sua sententia

ὁ δ' εἶπε, Σοὶ δ' οὐ τούτοισι τοῖσι πρήγμασι τί δοκέει; ὡδὲ ἀπέστειλε Ἀρταφέρνης ἐμέο πείθεσθαι, καὶ πλέειν τῇ ἂν ἐγὼ κελεύω τί πολλὰ πρήσσεις; ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δ', ὑμωθεὶς τούτοισι, ὡς νὺξ ἐγένετο, ἔπεμπε ἐς Νάξον πλοῖα ἀνδρας φερέοντας τοῖσι Ναξίοισι πάντα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα. Οἱ γὰρ Νάξιοι ἐδέκοντο πάντως περιεδέκοντο δὴ σφέας τὸν χόλον τοῦτον ὁρμήσειν. ἐπεὶ μέντοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσενείκαντο τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δή, ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ σῖτα καὶ ποτὰ, καὶ τεῖχος ἐσάξαντο. καὶ ὅτοι μὲν παρεσκευάδατο ὡς παρεσομένου σφι πολέμου· οἱ δ' ἐπεί τε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τοὺς νέας ἐς τὴν Νάξον, πρὸς πεφραγμένους προσφέροντο, καὶ ἐπολιόρκεον μῆνας τέσσερας. ὡς δὲ τά τε ἔχοντες ἤλθον χρήματα οἱ Πέρσαι, καὶ αὐτῷ τῷ Ἀρισταγόρῃ προσαναισιμώσατο πολλά, τό τε πλεῦνος ἐδέετο ἡ πολιορκίη, ἐνθαῦτα τείχεα τοῖσι φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομέοντες, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν ἤπειρον, κακῶς πρήσσοντες. Ἀρισταγόρης δὲ ὦν εἶχε τὸ ὑπόκρισιν τῷ Ἀρταφέρνεϊ ἐκπληρώσας. ἅμα δὲ ὁκοίη μὲν ἡ δαπάνη τῆς στρατιῆς ἀπαιτιομένη, ἀρρώδεέ τε, καὶ στρατὸν πρήξαντι· κακῶς· καὶ Μεγαβάτην ἐξαπατήσαντι, ἐδόκεέ τε τὸν βασιλήιον τὸν Μιλήτου ἀπαιρήσεσθαι. ἀρρωδέων τε τυτέων ἐκάστοτε, ἐβουλεύετο ἀπόστασιν. συνέπιπτε γὰρ καὶ τὸν ὀξυμβούλου τὸν κεφαλὴν ἀποκεῖσθαι ἐκ Σουσέων παρ' Ἰσταίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀρισταγόρεω ἀπὸ βασιλέος. ὁ γὰρ Ἰσταῖος βουλόμενος τῷ Ἀρισταγόρῃ σημῆναι ἀποστῆναι, ἄλλως μὲν εὐδαμῶς εἶχε ἀσφαλέως σημῆναι, ὥστε φυλακτηρίων τὰς ὁδοὺς· ὁ δὲ, τὸν δέλτον τὸν ποδότατον ἀποξυρήσας τὸν κεφαλὸν ἔστιξε, καὶ ἀνέμεινε ἀναφυσῶσας τοὺς τρίχας. ὡς δὲ ἀνέφυσαν, τοῦτο ἀπέπεμπε ἐς Μίλητον, ἐντειλάμενος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδέν· ἐπεὰν δὲ ἀπίκηται ἐς Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρην ξυρήσαντά μιν τοὺς τρίχας, κατιδέσθαι ἐς τὸν κεφαλήν. τὸ δὲ σίγμα ἐσήμαινε (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) ἀπόστασιν. ταῦτα δὲ ὁ Ἰσταῖος ἐποίεε, συμφορὴν ποιεύμενος μεγάλην τὴν ἐωυτοῦ κατοχὴν τὴν ἐν Σούσοισι. ἀποστάσιος δὲ ὧν γινομένης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσεσθαι, μηδὲ νεώτερόν τι ποιεύσης τῆς Μιλήτου, βουλόμενος ἐς αὐτὴν ἥξειν ἔτι ἐλογίζετο. Ἰσταῖος μὲν νυν Ἀρισταγόρῃ δὲ συνέπιπτε ἀπὸ χειρὸς πάντα ταῦτα συνελθόντα. ἐβουλεύετο ὧν μὴ τὸν στασιωτέων, ὁκφήνας τὴν τε ἑωυτοῦ γνώμην

189

1 Ad suæ factionis homines

V. Gellium. L. 17. Cap. 9. N. 17. Edit. Gronov.

καὶ τοὺς ἄλλους Ἴωνας ἀπιγμένα. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμῃσι τῇ αὐτῇ ἐξεφέροντο, κελεύοντες ἀπίστασθαι· Ἑκαταῖος δ' ὁ λογοποιὸς πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλέϊ τῷ Περσέων ἀναιρέεσθαι, καταλέγων τὰ τε ἔθνεα πάντα τὰ ἦρχε Δαρεῖος, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ· ἐπεί τε οὐκ ἔπειθε, δεύτερα συνεβούλευε πειρᾶν ὅκως ναυκρατέες τῆς θαλάσσης ἔσονται. ἄλλως μέν νυν ὑδαμῶς ἔφη λέγων συνορᾶν ἐσμεμον τοῦτο. βδήσασθαι γὰρ τὴν δύναμιν τῶν Μιλησίων ἐοῦσαν ἀδυνέα· εἰ δὴ τοὺς χρήματα καταιρεθείη τοὺς ἐκ τοῦ ἱροῦ τοῦ ἐν Βραγχίδῃσι, τοὺς Κροῖσος ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ὅπως κρατήσειν τῆς θαλάσσης· καὶ ὅτῳ αὐτός τε ἔξειν χρήμασι χαίρων, καὶ τοὺς πολεμίους ἧκιστα συλήσειν αὐτά. τὰ δὲ χρήματα λέγει ταῦτα μεγάλα, ὡς δεδήλωταί μοι ἐν τῷ πρώτῳ λόγων. αὕτη μὲν δὴ ἐκ ἐνίκα ἡ γνώμη. ἐδόκεε δὲ ὅμως ἀπίστασθαι· ἵνα τε αὐτέων πλώσαντα ἐς Μυοῦντα ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νάξου ἀπελθὼν, ἐὸν ἐνδαῦτα, σιλλαμβάνειν πειρᾶσθαι τοὺς δὴ τῶν νεῶν δημοτέλεας στρατηγούς. Ἀποπεμφθεὶς δὲ Ἰατραγόρεω κατ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ συλλαβὼν δόλῳ Ὀλίατον Ἰβανώλιος Μυλασέα, καὶ Ἰσιαῖον Τύμνεω Τερμηρέα, καὶ Κώϊον Ἐρξάνδρου, τοῦ Δαρείου Μιτυλήνην ἐδωρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρην Ἡρακλείδεω Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συχνούς· ὅτῳ δὴ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεστήκεε, πᾶν δὴ Δαρείῳ μηχανώμενος. καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεὶς τὴν τυραννίδα, ἰσονομίην ἐποίεε τὴν Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἑκόντες αὐτῷ οἱ Μιλήσιοι συναπίσαιτο· μετὰ δὲ, καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ ταὐτὸ τοῦτο ἐποίεε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυράννων, τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμπλυσασέων δὴ Νάξον, τούτους δὲ φίλα βουλόμενος ποιέεσθαι τῇσι πόλισι, ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πόλιν παραδιδούς, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κώϊοι μέν νυν Μιτυληναῖοι, ἐπεί τε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες κατέλυσαν· Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτέων ἀπῆκαν. ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῖνες ἀπὸ πλεῖνες δὲ αὐτῶν ἀπέσαν, τυράννων μὲν νυν κατάπαυσις ἐγίνετο ἀνὰ τὰς πόλιας· Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος, ὡς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγὸς ἐν ἑκάστῃ τῶν πολίων κελεύσας ἑκάστους καταχῆσαι, δεύτερα αὐτὸς ἐς Λακεδαίμονα τεμπρεῖ ἀπόστολος ἐγίνετο. ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινὸς οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι. Τῆς δὲ Σπάρτης Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος ἐκέτι ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκεε· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδεω εἶχε τοῦ βασιληΐου,

quam de Hiſtiæi mandatis. Cui quum cæteri omnes aſſenſiſſent, jubentes ut rebellaret, Hecatæus tamen hiſtoriographus initio diſſuadere bellum ſumi adverſus regem Perſarum, enumerans cunctas nationes quibus Darius imperaret, omnemque illius potentiam: ſed quum hoc perſuadere non poſſet, ſecundo loco ſuadere ut claſſe mare occuparent, negans ſe videre qua alia ratione id eſſet eventurum. ſcire enim ſe Mileſiorum vires eſſe imbecillas: ſi tamen pecuniæ è templo quod eſt in Branchidis tollerentur, quas Crœſus Lydus repoſuiſſet, multum ſpei recipere maris potiundi, atque ita pecuniam & ipſos habituros ad utendum, nec hoſtes eam ſpoliaturos. Erant autem hæ ingentes pecuniæ quemadmodum à me in primo libro declaratum eſt. Verum ne hæc quidem ſententia obtinuit, ſed illa, ut omnino rebellaretur: utque unus eorum Mountem navigaret ad exercitum qui è Naxo reverſus illic agebat, ut conaretur duces claſſiariorum comprehendere. Miſſus XXXVII autem ad hoc ipſum Iatragoras, dolo cepit Oliatum Ibanolis filium Milaſſenſem, & Hiſtiæum Tymnis Termenenſem, & Coem Erxandri filium, quem Darius Mitylene donaverat, & Ariſtagoram Heraclidis filium Cymæum, compluresque alios. Ita ex profeſſo Ariſtagoras defecit, omnia in Darium comminiſcens: & primum quidem, verbo duntaxat tyrannidem [1] immutans, ſtatum reipublicæ Mileti conſtituit, ut ſecum libenter Mileſii rebellarent. Idem dehinc in reliqua Ionia fecit, tyrannorum alios ejiciens, ex aliis autem quos ceperat è navibus iis quæ adverſus Naxum una ierant, ut civitatibus gratificaretur, alium in alia urbe divendens, ex qua quiſque illorum erat. Quorum Co- XXXVIII em Mitylenæi ut acceperunt, ſine mora productum lapidibus interemerunt: Cymæi ſuum dimiſerunt. Poſteaquam autem & alii complures tyranni fuga ſolum vertêre, paſſim per civitates tyrannorum abdicatio facta eſt. Tyrannis ſummotis, Ariſtagoras Mileſius ſecundo loco juſſit in ſingulis civitatibus conſtitui ſingulos magiſtratus, moxque ipſe Lacedæmonem triremi pro legato miſſus eſt. opus enim erat magnam aliquam comparare ſocietatem. Spartæ regnum XXXIX jam non tenebat Anaxandrides, Leontis filius, quia non ſuperſtes erat, ſed ejus obitu filius Cleomenes regnabat:

[1] *Aut aliud legit quam nos, aut male vertit.* [2] Alium alii urbi tradens,

non ille

non ille quidem propter virtutis ſpecimen, ſed propter genus. Etenim Anaxandrides duxerat in matrimonium ſororis filiam, quæ etſi cordi erat, tamen ex ea liberos non ſuſcipiebat. Id quum ita eſſet, 1 ephori his eum verbis incuſaverunt: Si tu tibi non proſpicis, at certe nobis hoc non eſt deſpiciendum. Euryſthei genus labefieri. Tu igitur quandoquidem uxorem habes quæ non concipit, ea repudiata aliam ducito, gratiſſimam rem in hoc Spartiatis facturus. His ille reſpondens, negat ſe earum rerum alterutram eſſe facturum: & hos non recte conſulere ait, qui ipſum hortentur repudiata quam habeat uxore innoxia, alteram ducere, eoque ſe non eſſe paritu-
XL rum. Cui ephori atque optimates conſilio inter ſe habito retulerunt: Quoniam te cernimus amore conjugis quam habes implicitum, facito quod dicemus, ac noli repugnare, nequid de te Spartiatæ gravius conſulant. Conjugem quam habes ut repudies non poſtulamus: quæcunque ei præſtas nunc, ea omnino præſtato: alterum tamen ducito præter hanc uxorem, quæſit fœcunda. Hæc dicentibus aſſenſus eſt Anaxandrides: qui duas dehinc uxores habens, binis ædibus habitabat, haudquaquam Spar-
XLI tiatice faciens. Non longo interjecto tempore, uxor quæ poſterius ducta eſt parit hunc Cleomenem, 2 quem mater ſucceſſorem regni Spartiatarum nuncupabat. At uxor prior quæ hactenus ſterilis fuerat, & ipſa concepit, hoc fato uſa: quæ quum revera prægnans eſſet, domeſtici tamen poſterioris uxoris id audientes, ac moleſte ferentes, dicere, jactari hoc ab illa animo ſubjiciendi ſibi partum. Itaque his indigne ferentibus, exacto tempore pariendi, ephori increduli fœminæ parturienti 3 cuſtodes appoſuerunt: quæ Dorieum peperit, moxque Leonidem, & poſt hunc gradatim Cleombrotum. Sunt etiam qui dicant Cleombrotum atque Leonidem fuiſſe geminos. At quæ Cleomenem peperit, ſecundo loco in matrimonium ducta, filia Perinetadæ, filii Demarmeni, ali-
XLII um filium amplius non genuit. Et Cleomenes quidem non compos (ut fertur) ſed inops mentis, Dorieus autem inter æquales omnes primus erat, meritoque putans ſe ob virilitatem regno potiturum. hoc ita opinione præſumens, defuncto Anaxandrida quum Lace-

ὑ χῦ ἀνδρεαγαθίαν ἔχων, ἀλλὰ χῦ ἡλίκος. Ἀναξανδρίδῃ γὰρ ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἑωυτῦ θυγατέρα, χ ἐούσης ταύτης οἱ καταθυμίης, παῖδες ἐκ ἐγίνοντο. τέτῳ δὴ τοιῦτῳ ἐόντι, οἱ ἔφοροι εἶπαν, ἐπικαλεσάμενοι αὐτόν, Εἴ τι σύ γε σεωυτῦ μὴ προορᾷς, ἀλλ' ἡμῖν τῦτ' ὄκι ὑ ῥᾴιον ἐστὶ, ἡλίκ. τὸ Εὐρυσθέ. ἡμέας ὀφείλειν. σύ νυν τοῖσι μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπεί τε τι ὑ τίκτει ἐκ σέο, ἄπες, ἄλλην δὲ ἠμῖν. χ ποιέων ταῦτα, Σπαρτιήτῃσι ἀδήσεις. ὁ δ' ἀμείβετο, φὰς τὰ τοιέων ἥδε περ ποιήσειν· ἐκείνως τε ὑ καλῶς συμβουλεύειν, ῥᾳδιηνέουλας, τοῖσι ἔχει γυναῖκα, ἐοῦσαν ἀναμφίρρητον ἑωυτῷ, ταύτῃσι ἀπέντα, ἄλλην ἐσαγαγέσθαι· ὑδὲ σφι πείσεσθαι. Πρὸς ταῦτα οἱ ἔφοροι χ οἱ γέροντες συμβουλευσάμενοι, πρόσφερον Ἀναξανδρίδῃ τάδε, Ἐπεὶ τοίνυν τοι ῥᾳδιεχόμενόν σε ὁρέομεν τῆς ἔχεις γυναικὸς, σὺ δὲ ταῦτα ποίεε, χ μὴ ἀντίβαινε τοῖσι, ἵνα μή τι ἀλλοῖον ῥᾳδὶ σεῦ οἱ Σπαρτιῆται βουλεύσωνται. γυναικὸς μὲν τῆς ἔχεις ὑ προσδεόμεθά σου τῆς ἐξέσιος· σὺ δὲ ταύτῃ τε πάντα ὅσα νῦν παρέχεις πάρεχε, καὶ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐσάγαγε γυναῖκα τεκνοποιόν. ταῦτα κη λεγόντων, συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης. μετὰ δὲ, γυναῖκας ἔχων δύο, δίξας ἰσίας οἴκεε, ποιέων ὐδαμᾷ Σπαρτιητικά. Χρόνῳ δὲ ὑ πολλῷ διελθόντι, ἡ ὑστέρη ἐπελθοῦσα γυνὴ τίκτει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. χ αὕτη τε ἔφερε βασιλέα Σπαρτιήτῃσι ἀπέφαινε· χ ἡ πρότερον γυνὴ τὸν πρότερον χρόνον ἄτοκος ἐοῦσα, τότε κως ἐκύησε, συντυχίῃ ταύτῃ χρησαμένη. ἔφασαν δὴ αὐτῇ ἀληθέϊ λόγῳ, οἱ τῆς ἐπελθούσης γυναικὸς οἰκήϊοι πυθόμενοι ὠχλέον, φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως βουλομένην ὑποβαλέσθαι. δεινὰ δὲ ποιεύντων αὐτέων, τῷ χρόνῳ συντάμνοντος, ὑπ' ἀπιστίης οἱ ἔφοροι τίκτουσαν τὴν γυναῖκα πρόσφορα ἐφύλαξαν. ἡ δὲ ὡς ἔτεκε Δωρέα, ἰθέως ἔφη Λεωνίδην· χ μετὰ τοῦτον, ἰθέως ἔφη Κλεόμβροτον. οἱ δὲ χ δίδυμοι λέγουσι Κλεόμβροτον χ Λεωνίδην ἡλικιώτας. ἡ δὲ, Κλεομένεα τεκοῦσα, χ τοδεύτερον ἐπελθοῦσα γυνὴ, ἔσσα θυγατέρα Πεισιννιτάδεω τοῦ Δημαρμένου, ὀκέτι ἔτικτε τοδεύτερον. Ὁ μὲν δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἦν τε ὑ φρενήρης, ἀκρομανής τε· ὁ δὲ Δωρεὺς ἦν τῶν ἡλίκων πάντων πρῶτος. δὴ τε ἔλπετο κατ' ἀνδραγαθίην αὐτὸς χήσων τὴν βασιληίην. ὥστε ὢν οὕτω φρονέων, ἐπειδὴ ὁ, τε Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε, χ οἱ Λακε-

1 Ephori ei accerſito dixerunt: 2 Atque ipſa quidem produxit eum qui deinceps regni adminiſtrationem ſuſciperet. *Ita Camerar.* 3 *Dicitur tamen ἐφύλαξαν, perinde acſi ipſimet fuerint cuſtodes.*

191 δαμόνιοι χρεώμενοι τῷ νόμῳ, ἐσήσαντο βασιλῆα τὸν πρεσβύτατον Κλεομένεα, ὁ Δωριεὺς δεινόν τι πιθόμενος, ἢ ἐκ ἀξιῶν ὑπὸ Κλεομένεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας λαὸν, Σπαρτιήτας ἄγε ἐς ἀποικίην· ἔστι τῷ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίῳ χρησάμενος, ἐς λιπαρὴν γῆν κτίσειν ἔφη, ἔστε ποιήσας ἑδρὴν τὸν νομίζομένων, οἷα βαρέως φέρων, ἀπίει ἐς τὴν Λιβύην τὰ πλοῖα· κατηγέοντο δέ οἱ ἄνδρες Θηβαῖοι. ἀπικόμενος δ' ἐς Κίνυπα, οἴκησε χώρον κάλλιστον τῶν Λιβύων ὧδε σωζόμενον. ἐξελαθεὶς ὑπ' ἐνδεύτερα τρίτῳ ἔτεϊ ἐκ Μακέων τε καὶ Λιβύων καὶ Καρχηδονίων, ἀπίκετο ἐς Πελοπόννησον. Ἐνθαῦτα δὲ οἱ Ἀντιτάρης, ἀνὴρ Ἐλεώνιος, σωεβάλλετό οἱ ἐκ τοῦ Λαΐου χρησμοῦ, Ἡρακλείην τὴν ἐν Σικελίῃ κτίζειν, φὰς τὴν Ἐρυκίνην πᾶσαν εἶναι Ἡρακλειδέων, αὐτῷ Ἡρακλέϊ κτησαμένῳ. ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα, ἐς Δελφοὺς οἴχετο χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἱρέει ἐκεῖνα τὰ κέλεται χώρια. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ αἱρήσειν. ἀναλαβὼν δὲ ὁ Δωριεὺς τὸ στόλον τὸν καὶ ἐς Λιβύην ἦλθε, ἐκομίζετο ὡρμημένος ἐπὶ τὴν Ἰταλίην. Τὸν χρόνον δὲ τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρῖται, σφέας τε αὐτοὺς, καὶ Τῆλυν τὸν ἑωυτῶν βασιλῆα δεῖν Κρότωνα μέλλειν στρατεύεσθαι· τοὺς δὲ Κροτωνιήτας ἀμυνομένους δεηθῆναι Δωριέος σφίσι τιμωρῆσαι, καὶ τυχεῖν δεηθέντας. συστρατεύεσθαί τε δὴ σὺν Συβαρίτῃσι Δωριέα, καὶ συνελεῖν τὴν Συβαριν. ταῦτα μὲν νυν Συβαρῖται λέγουσι ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ· Κροτωνιῆται δὲ ἑνὸς σφίσι φασὶ ξεῖνον γενέσθαι τοῦ πρὸς Συβαρίτας πολέμου, εἰ μὴ Καλλίην τῶν Ἰαμιδέων μάντιν Ἠλεῖον μοῦνον· καὶ τοῦτον τρόπῳ τοιῷδε· θύοντι Τήλυϊ τὰ Συβαριτέων τυφάνια ἀποδράντα ἀπικέσθαι σφέας, ἐπεί τε οἱ τὰ ἱερὰ ἐπιτερέα χρηστὰ δυομένῳ δὴ Κρότωνα. ταῦτα δὲ ἔκ γε ἑτοῖ λέγουσι. Μαρτύρια δὲ τούτων ἑκάτεροι ἀποδεικνύουσι τάδε. Συβαρῖται μὲν τέμενός τε καὶ νηὸν ἐόντα ἀπὸ τῶν ξηρῶν Κεφαλίων, τὸν ἱδρύσασθαι σωθέντα τὴν πόλιν Δωριέα λέγουσι Ἀθηναίῃ ἐπωνύμῳ Κρασίῃ. τοῦτο μὲν, αὐτοῦ Δωριέος. τὸν δὲ θάνατον μαρτύριον μέγιστον ποιεῦνται, ὅτι ἀπὸ τοῦ μεμαντευμένα ποιέων διεφθάρη. εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέπρηξε μηδὲν, ἐπ' ᾧ ἦλθε ἐποίεε. εἶλε ἂν τὴν Ἐρυκίνην χώρην, καὶ ἑλὼν κατέσχε, οὐδ' ἂν αὐτός τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. οἱ δ' αὖ Κροτωνιῆται ἀποδεικνῦσι Καλλίῃ μὲν τῷ Ἠλείῳ ἐξαίρετα ἐν γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τοῦ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι ἐνέμοντο οἱ Καλλίεω ἀπόγονοι· Δωριεῖ δὲ καὶ τοῖσι Δωριέος ἀπογόνοισι, οὐδέν. καίτοι εἰ συνεπελάβετο τοῦ Συβαριτικοῦ πολέμου Δωριεύς,

dæmonii Cleomenem ex lege, quod maximus natu esset, creassent, indigne id tulit, sibi à Cleomene imperari. Igitur petita à Spartiatis plebe, coloniam duxit, neque Delphico usus oraculo, in quam terram ad urbem condendam tenderet, neque quippiam consuetorum exequutus: adeo rem indigne ferebat. In Libyam autem navigans ducibus Thebanis ad Cinypen delatus, locum incoluit totius Libyæ pulcherrimum, juxta flumen. Sed illinc tertio ejectus anno à Macis & Libybus & Carthaginensibus, in Poloponnesum abiit. Ubi Antichares vir Eleonius ei consilium dedit ex Laii oraculis, ut Heracleam in Sicilia conderet, affirmans Erycis regionem esse Heraclidarum, ab ipso Hercle, *id est*, *Hercule*, conditore. Hoc ille audito Delphos se contulit ad oraculum consulendum nunquid regione ad quam mittebatur potiturus esset. Pythia eum potiturum respondit. Sumptaque Dorieus classe quam & in Libyam duxerat, Italiam prætervehebatur. Ea tempestate (ut ferunt) Sybaritæ cum Tely rege suo bellum Crotoniatis erant illaturi: id metuentes Crotoniatæ Dorieum ut sibi opem ferret oravere. Hic precibus inductus, una cum illis adversus Sybarin contendit, eamque cepit. Hæc Sybaritæ Dorieum & qui cum illo erant feciisse aiunt. at Crotoniatæ negant quempiam se peregrinum in bello adversus Sybaritas asciviisse, præter unum Calliam Eleum Iamideorum vaticinum: & hunc à Tely Sybaritarum tyranno ad ipsos transfugisse, hoc modo, quod sacrificans de eundo adversus Crotonem, non litaret. Hæc isti aiunt, quarum rerum utrique testimonia hæc adferunt: Sybaritæ quidem, partim fanum ac templum prope Crastin, quod Dorieum capta urbe ajunt extruxisse Minervæ cognomine Crastiæ: partim ipsius Doriei necem, quam volunt esse maximum testimonium, quoniam contra vaticinia agens interemptus fuit. Si enim nihil nisi id ad quod mittebatur feciisset, nec transgressus esset, Erycinam regionem obtinuisset, & obtentam possediisset, non ipse cum exercitu absumptus esset. At Crotoniatæ multa monstrant peculiariter donata Calliæ Eleo in agro Crotoniensi, quæ etiam ad meam usque memoriam prognati Calliæ colebant: Dorieo autem & ejus posteris nihil omnino fuisse donatum. cui tamen, si in bello Sybaritano fuisset Crotoniatis auxilio,

XLIII

XLIV

XLV

multo

multo plura quam Calliæ fuissent donata. hæc pro se utrique eorum testimonia referunt: quorum utris accedere
XLVI quisque mavult, his accedat licet. Navigarunt autem cum Dorieo & alii Spartiatarum, deducendæ coloniæ socii, Thessalus, & Paræbates & Celees & EUryleon: qui quum omni classe Siciliam tenuerunt, separati à Phœnicibus atque Ægestanis, in prœlio occubuerunt, uno tantum ex hac diversa pugna superstite EUryleonte: qui collectis eorum reliquiis, occupavit Minoam Selinusiorum coloniam, Selinusiosque liberavit monarchia Pythagoræ. Hunc quum sustulisset, ipse tyrannidem Selinuntis invasit. Sed ad breve tempus eam obtinuit. nam Selinusii impetu in eum facto, quum ad Jovis forensis aram confu-
XLVII gissent, obtruncarunt. Dorieo & viæ & mortis socius fuit Philippus Butacides, vir Crotoniata, qui desponsa sibi filia Telys Sybaritæ, [1] Crotone profugerat, abnegatoque matrimonio transmisit Cyrenen. Ex hac discedens, sectatus est familiarem triremem, ac familiarium virorum sumptum, quod esset olympionices, *id est*, *victor certaminis ad Olympia*, & [2] omnium illinc Græcorum speciosissimus. Ob quam corporis speciem ab Ægestanis ea quæ nemo alius reportavit. nam sepulturæ ejus heroico monumento extructo, Ægestani hostias of-
XLVIII ferunt. Hunc in modum Dorieus vita functus est. qui si in animum induxisset ferre Cleomenis regnum, & in Sparta permansisset, regno fuisset Lacedæmoniorum potitus. Neque enim diu Cleomenes imperavit: ac sine liberis decessit, una duntaxat relicta filia,
XLIX cui nomen Gorgo. ¶ Cleomene igitur imperium tenente, Spartam venit Aristagoras Mileti tyrannus: Cleomenemque alloquuturus convenit, habens (ut Lacedæmonii aiunt) æream tabellam, in qua totius terræ ambitus erat incisus, cunctumque mare, atque omnia flumina. Hujus in colloquium ubi venit, ita ad eum inquit, [3] Studium meum Cleomenes qui huc advenerim, ne mireris. non enim ab re hoc fit. Prolem Ioniam pro libera servam esse, cum nobis ipsis dedecus dolorque maximus est, tum vero vobis, & eo major quo magis cæteros in Græcia antecellitis. proinde nunc

δοθλῶαι ἂν οἱ πλλαπλάσια ἢ Καλλίη ταῦτα μὴ νῦν ἐκφέρει ἀυτέων μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ πάρεσι ὁκοτέροισί τις πείθεται ἀυτέων, τούτοισι προχωρέειν. Σωέπλεον δὲ Δωριεῖ καὶ ἄλλοι συγκτίσαι Σπαρτιητέων, Θεσσαλὸς καὶ Παραιβάτης καὶ Κελεὴς καὶ Εὐρυλέων. οἳ ἐπεί τε ἀπίκοντο παντὶ σόλῳ ἐς τὴν Σικελίην, ἀπέθανον μάχῃ ἐσσωθέντες ὑπό τε Φοινίκων καὶ Αἰγεσταίων. μούνῳ δέ κῳ Εὐρυλέων τῶν συγκτισέων ὑπερέβαλε τοῦτο τὸ πάθος· συλλαβὼν δὲ ὀλίγους τῆς στρατιῆς τοὺς περιγενομένους, ἔσχε Μινώην τὴν Σελινουσίων ἀποικίην· καὶ σωελευθέρωσε Σελινουσίους τὸν μυναρχέοντα Πυθαγόρεω. μετὰ δέ, ὡς τὸν κατεῖλε, αὐτὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινοῦντος· καὶ ἐμυνάρχησε χρόνον ἐπ' ὀλίγον. οἱ γὰρ μιν Σελινέσιοι ἐπαναστάντες ἀπέκτειναν καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βωμόν. Σωέσωιτο δὲ Δωριεῖ καὶ συναπέθανε Φίλιππος ὁ Βουτακίδεω, Κροτωνιήτης ἀνήρ· ὃς ἁρμοσάμενος Τήλυος τοῦ Συβαρίτεω θυγατέρα, ἔφυγε ἐκ Κρότωνος· ψοφηθεὶς δὲ τοῦ γάμου ἐχρήσατο πλέων ἐς Κυρλιήνην· ἐκ ταύτης δὲ ὁρμεώμενος σωέσωιτο οἰκηίη τε τελέσας καὶ οἰκηίη ἀνδρῶν δοκίμη, ἐών τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλλιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἑωυτόν· τοῦτο δὲ τὸ ἑωυτοῦ κάλλος ἐνείκατο καὶ Αἰγεσταίων τὰ εἴδεα ἄλλος· ἐπὶ γοῦν τοῦ τάφου αὐτοῦ ἥρωον ἱδρυσάμενοι, θυσίῃσι αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριέος μὲν νυν τέρματα τοιούτῳ ἐπελεύτησε. εἰ δὲ ἤνεγκε τὸν βασιλεύοντα ὑπὸ Κλεομένεος, καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευε ἂν Λακεδαίμονος. ἐὼ γάρ τινα πολλὸν χρόνον ἦρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ' ἀπέθανε ἄπαις, θυγατέρα μούνην λιπὼν τὴν ἔνομα οἱ Γοργώ. Ἀπικνέεται δ' ὦν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένεος ἔχοντος τὴν ἀρχήν. τῷ δὴ ἐς λόγους ἦλθε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων χάλκεον πίνακα, ἐν τῷ γῆς ἁπάσης περίοδος ἐνετέτμητο, καὶ θάλασσά τε πᾶσα καὶ πόταμοὶ πάντες. ἀπικνεόμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν τοιάδε, Κλεόμενες, μὴ θωύμαζε τὴν σπουδὴν ἣν τοῦδε τοῦ ἔργου ἀπέχομαι· τὰ κατήκοντα γὰρ ἔστι τοιαῦτα. Ἰώνων παῖδας δούλους ἔχειν ἀντ' ἐλευθέρων, ὀνείδος καὶ ἄλλος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, ἔτι δὲ καὶ τοῖσι λοιποῖσι ὑμῶν, ὅσῳ περιέσατε τοὺς Ἕλλαδος. νῦν ὦν

1 Crotone exulavit: frustratusque matrimonio Cyrenen transmisit. ex qua profectus *Dorieum* propria triremi propriisque in suos milites sumptibus, sequutus est, quum esset ol. 2 Omnium sui temporis Græcorum. 3 Ne meum in conficiendo hoc ad vos itinere studium admireris Cleomenes, de eo enim nunc agitur, ut Iones ex liberis servi fiant. quod cum nobis ipsi d. dol. max. est, tum inter cæteros vobis, eo præsertim nomine quod Græciæ præstis. *vel, præsidetis estis.*

" πρὸς θεῶν τῶν Ἑλλησίων ῥύσασθε Ἴωνας
" ἐκ τῆς δουλοσύνης, ἄνδρας ὁμαίμονας.
" εὐπετέως ἂν ὑμῖν ταῦτα χωρέειν οἷά τε
" ἐστί. ἔστι γὰρ οἱ βάρβαροι ἄλκιμοί εἰσι, ὑ-
" μεῖς τε τὰ ἐς τὸν πόλεμον, ἐς τὰ μέγιστα
" ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι. ἔστι μάχη ἀστέων,
" ἔστι τοιήδε, τόξα, καὶ αἰχμὴ βραχέα. ἀνα-
" ξυρίδας δὲ ἔχοντες ἔρχονται ἐς τὰς μάχας,
" καὶ κυρβασίας ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι. ὕτω
" εὐπετέες χειρωθῆναί εἰσι. ἔστι δὲ καὶ ἀγαθὰ 10
" τοῖσι τῶν ἤπειρον ἐκείνων νεμομένοισι,
" ὅσα ἐσθὲ τοῖσι σωμάτεσι ἄλλοισι· ἀπὸ
" χρυσοῦ ἀργυρέου, καὶ χαλκοῦ,
" καὶ ἐσθῆτος ποικίλης, καὶ ὑποζυγίων τε καὶ ἀν-
" δραπόδων. τὰ δυμῷ βουλόμενοι, αὐτοὶ ἂν
" ἔχοιτε. κατοικίωνται δὲ ἀλλήλων ἐχόμε-
" νοι, ὡς ἐγὼ φράσω. Ἰώνων μὲν τῶνδε ὅδε
" Λυδοί, οἰκεόντες τε χώρῃ ἀγαθῇ καὶ πο-
" λυαργυρώτατοι ἐόντες. δεικνὺς δὲ ἔλεγε
ταῦτα ἐς τῆς γῆς τὸν εἶδον, τῆς ἐφέρετο 20
" ἐν τῷ πίνακι ἐντετμημένῃ. Λυδῶν δὲ
" (ἔφη λέγων ὁ Ἀρισταγόρης) οἵδε ἔχονται
" Φρύγες οἱ πρὸς τῇ ἠοῖ, πολυπερβατώ-
" τατοί τε ἐόντες ἁπάντων τῶν ἐγὼ οἶδα καὶ
" πολυκαρπότατοι. Φρυγῶν δ' ἔχονται Καπ-
" παδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν.
" τούτοισι δὲ πρόσουροι Κίλικες, κατήκοντες
" ἐπὶ θάλασσαν τήνδε, ἐν ᾗ ἥδε Κύπρος
" νῆσος κέεται· οἳ πεντακόσια τάλαντα
" βασιλέϊ τὸν ἐπέτειον φόρον ὑπετέλεσαν. 30
" Κιλίκων δὲ τῆσδε ἔχονται Ἀρμένιοι οἵδε,
" καὶ ἔστι ἐόντες πολυπερβατοί· Ἀρμε-
" νίων δὲ, Ματιηνοί, χώρην τήνδε ἔχοντες.
" ἔχεται δὲ τούτων γῆ ἥδε Κισσίη, ἐν τῇ δὴ
Χοάσπην " ῥέεθρα πόλαμὸν τόνδε " Χοάσπια κείμενα
" ἔστι· ταῦτα, ἔνθα βασιλεύς τε
" μέγας δίαιταν ποιέεται, καὶ τὰ χρημάτων
" οἱ θησαυροὶ ἐνθαῦτά εἰσι. ἑλόντες δὴ ταύ-
Θαρβόντες " την τὴν πόλιν," θαρσέοντες ἤδη τῷ Διΐ
" πλούτου πέρι ἐρίζετε. ἀλλὰ πῶς μὲν χώ- 40
" ρης ἄρξαι ὑπόπλοης, ὑδὲ ὅτου χρῃσῆς, καὶ
" ὅρων σμικρῶν, χρεών ἐστι ὑμέας μάχας
" ἀναβάλλεσθαι πρός τε Μεσσηνίους ἐόντας
" ἰσοπαλέας, καὶ Ἀρκάδας τε καὶ Ἀργείους·
" τοῖσι ἔστε χρυσοῦ ἐπόμενον ἐστὶ ἐόν, ἔστε
" ἀργύρου, τῶν πέρι καί τινα ἐνάγει περ-
παρέχω " δυμὸν μαχόμενον ἀποθνήσκειν. " παρε-
" ὸν δὲ τῆς Ἀσίης πάσης ἄρχειν ὑμετέ-
" ως, ἄλλό τι αἰτήσεσθε; Ἀρισταγόρης
" μὲν ταῦτα ἔλεξε. Κλεομένης δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀναβάλ-
" λομαί τοι ἐς τρίτην ἡμέρην ἀποκρινέεσθαι. Τότε μὲν ἐς τοσοῦτον ἦλασαν·
ἐπείτε δὲ ἡ κυρίη ἡμέρη ἐγένετο τῆς ἀποκρίσιος, καὶ ἦλθον ἐς τὸ συγκείμενον,

per deos Græcos eripite Ionas à ſervitute, 'conſanguineos veſtros. quod facile eſt ad præſtandum: nam neque barbari ſunt viri ſtrenui, & vos in ſummum rei bellicæ per virtutem evaſiſtis, 1 & genus pugnandi eorum hujuſcemodi eſt: breves arcus ac brevia ſpicula, longaſque in capitibus criſtas (unde faciles captu ſunt) gerentes, in pugnam eunt. Ad hæc, tantum bonorum eſt iis qui eam incolunt continentem, quantum non eſt cæteris univerſis, tum auri, (ut ab hoc incipiamus) tum argenti, tum æris, tum variæ veſtis, tum jumentorum, tum mancipiorum: quibus, vos, ſi potiri libuerit, potiemini. Sunt quoque inter ſe confines, ut ego diſſeram. His Ionibus confines ſunt Lydi, qui terram incolunt tum aliarum rerum tum vero argenti feraciſſimam. Hæc autem dicebat, oſtendens in ambitu terræ in tabella quam attulerat deſcripto. Lydis vero (dicebat Ariſtagoras) confines ſunt hi Phryges, auroram verſus, pecorum copia & terræ ubertate, omnium quos ego novi longe beatiſſimi. Phrygibus confines ſunt Cappadoces, quos nos Syros appellamus. His confines ſunt Cilices, hujus maris accolæ, ubi hæc Cyprus inſula eſt ſita: qui tributum annuum regi pendunt quingena talenta. His Cilicibus confines ſunt hi Armenii, & ipſi re pecuaria abundantes. Armeniorum hanc regionem contingunt Matieni, quorum terræ Ciſſia hæc confinis eſt: in qua juxta fluvium hunc Choaſpem ſita ſunt hæc Suſa, ubi rex magnus domicilium habet, atque hic pecuniarum theſauri ſunt. 2 Hanc vos urbem ſi animoſe ceperitis, jam cum Jove de divitiis licet certetis. Neque vero operæpretium eſt vos ſuſcipere prœlia pro terra neque multa neque ita feraci, & pro exiguis finibus, adverſus Meſſenios 3 veſtros conſortes, & Arcades & Argivos, quibus nihil eſt neque auri neque argenti, quarum rerum cupiditate quis inducitur ad mortem periclitandam: at quum offeratur occaſio totius Aſiæ facile potiundæ, aliud quippiam præoptabitis? Hæc Ariſtagoras dicebat. Cui reſpondens Cleomenes, Mileſie, inquit, hoſpes, in triduum tibi differo reſpondere. Tunc quidem hactenus proceſſum eſt. ubi vero dies reſponſioni præſtituta adfuit, & ad locum de quo convenerant, ventum eſt,

1 Eorumque pugna talis eſt, Arcus & breve ſpiculum. Quinetiam bracas induti, & pileis capita operti, in pugnam prodeunt. adeo eos ſuperare facile eſt. *Alii κυρβασίας, aliter exponunt.* 2 Hanc vos urb. ſi ceperitis, jam cum Jove audacter de divitiis certetis. 3 Viribus vobis pares.

inter-

interrogavit Aristagoram Cleomenes quot dierum ab Ionio mari ad regem esset iter. Aristagoras, alioqui solers, & valde illum antecellens prudentia, in hoc tamen lapsus est: qui quum non deberet rem ut se habebat illi aperire, volens Spartiatas in Asiam educere, dixit trium mensium esset iter. Cleomenes, interpellata hujus quam ordiri instituerat oratione de itineris spatio, inquit, Hospes Milesie abscede è Sparta ante solem occidentem. nihil enim rationis dicis, quum istud facile non fit Lacedæmoniis, qui vis eos trimestri itinere abducere à mari. Hæc loquutus Cleo-
LI menes, domum abiit. Aristagoras, sumpto 1 oleæ ramo ad domum Cleomenis se contulit, 2 eamque ingressus, jubebat precabundus ad se audiendum mitti illius filiam. Assistebat enim Cleomeni filia cui nomen erat Gorgo, unica proles, eaque octo aut novem annos nata. Cleomene jubente. eum dicere quæ vellet: filiolæ enim gratia nolle prohibere: tunc Aristagoras incepit polliceri illi 3 undecim talenta, si precibus suis annueret. Abnuente Cleomene, subinde adjiciendo eo pervenit ut quinquaginta talenta polliceretur. Ad quod puella, Pater, inquit, hospes te corrumpet, nisi hinc abis. Consilio puellæ delectatus Cleomenes, in aliud conclave abiit: & Aristagoras è Sparta prorsus abscessit, non facta ei amplius potestate indicandi itineris quod erat usque ad re-
LII gem. Ea nanque itineris ratio ita habet. Ubique sunt regii stathmi, *id est*, *mansiones*, ac diversoria pulcherrima. Iter omne per loca culta, ac tutum. id nunquam intermissum per Lydiam & Phrygiam, viginti est mansionum, *hoc est*, *vicinorum castrorum*, parasangarum nonaginta quatuor & dimidiati. E Phrygia excipit fluvius Halys, cui imminent portæ, quas transire omnino necesse, atque ita fluvium transmittere. est & 4 præsidium magnum supra illum. Transgresso in Cappadociam, & eam permetienti usque ad fines Cilices, duodetriginta stathmi sunt, parasangæ centum quatuor. In horum 5 montibus positas duplices portas ac totidem præsidia pertransis. Hæc tibi transgresso, & per Ciliciam iter facienti, tres stathmi sunt,

εἴρετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρεω ὁκοσέων ἡμερέων ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰώνων ὁδὸς εἴη τῷ βασιλέϊ. ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, πάλλα ἐὼν σοφὸς, καὶ ἀμφὶ βάλλων ἐκεῖνον εὖ, ἐν τούτῳ ἐσφάλη. χρεὼν γὰρ μιν μὴ λέγειν τὸ ἐὸν, βουλόμενον γε Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν Ἀσίην, λέγει δ' ὧν, τριῶν μηνῶν φὰς εἶ τὴν ἄνοδον. ὁ δὲ, ὑπαρπάσας τὸν ἔπειτα λόγον, τὸν ὁ Ἀριστα-
10 γόρης ὥρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε, Ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀπάλλαξο ἐκ Σπάρτης πρὸ δυτῶν ἡλίου. οὐδένα γὰρ λόγον ἐπέπεα λέγεις Λακεδαιμονίοισι, ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν ἀγαγεῖν. ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἰπὰς, ἤιε ἐς τὰ οἰκία. Ὁ δὲ Ἀρισταγόρης λαβὼν ἱκετηρίην, ἤιε ἐς τὴν Κλεομένεω. ἐσελθὼν δὲ εἶπε, ἄτε ἱκετεύων, ἐπακέσας, ἐκέλευε τὴν Κλεομένεα ἀποπέμψαι τὸ παιδίον. παρεστήκεε γὰρ τῷ
20 Κλεομένεϊ ἡ θυγάτηρ τῇ οὔνομα ἦν Γοργώ τοῦτο δὲ οἱ καὶ μοῦνον τέκνον ἐτύγχανε, ἐὸν ἐτέων ὀκτὼ ἢ ἐννέα ἡλικίην. Κλεομένης δὲ λέγειν μὲν ἐκέλευε τὰ βούλεται, μηδὲ ὄκνεειν τοῦ παιδὸς εἵνεκα. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀριστα-
γόρης ἄρξασθαι ἐκ δέκα ταλάντων ὑπισχνεόμενος, ἢν οἱ ὀπίσω πρήξῃ τὸ ἐδέετο. ἀνανδρούτου δὲ τοῦ Κλεομένεος, προσέβαινε τοῖσι χρήμασι ὑπερβάλλων ὁ Ἀριστα-
γόρης· ἐς ὃ πεντήκοντά τε τάλαντα ὑπεδέδεκτο, καὶ τὸ παιδίον ἠνώγεε
30 Ὦ πάτερ, ἀφθερέει σε ὁ ξεῖνος, ἢν μὴ ἀπίῃς ἤδη. ὁ τε δὴ Κλεομένης ἡδεῖ τῇ παιδὶ τῇ φθαινέσῃ, ἤιε ἐς ἕτερον οἴκημα· καὶ ὁ Ἀριστα-
γόρης ἀπαλλάσσετο τοῦ φάσγανον ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδέ οἱ ἐξεγένετο ὀπίσω ἔτι σημῆναι περὶ τῆς ἀνόδου τῆς βασιλέος. Ἔχει γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὧδε· σταθμοί τε πανδοχῆι εἰσὶ βασιλήιοι, καὶ καλαὶ οἰκήσιες κάλλισται· ἅμα δὲ οἰκομένης τε ἡ ὁδὸς ἅπασα καὶ ἀσφαλέος· ἅμα μὲν γὰρ Λυδίης καὶ Φρυγίης σταθμοὶ τεσσερεσκαίδεκα εἰκοσί εἰσι, φᾶσαι γὰρ τέσσερες καὶ ἐννενήκοντα καὶ ἥμισυ. ἐκδέκεται δὲ ἐκ τῆς Φρυγίης ὁ Ἅλυς ποταμὸς, ἐπ' ᾧ πύλαι τε ἔπεισι, τὰς διεξελάσαι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ ὕστω διεκπερᾶν τὸν ποταμόν· καὶ φυλακτήριον μέγα ἐστὶ αὐτοῦ. ἅμα δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην, καὶ ταύτῃ πορευομένῳ μέχρι ἔρων τῶν Κιλίκων, σταθμοὶ δυώδεκα δέοντες εἰσὶ τεσσερεσκαίδεκα, φᾶσαι γὰρ τέσσερες καὶ ἑκατόν. δι' ἧς δὲ τῶν τούτων ὁδῶν διεξάς τε πύλας διεξελᾶς, καὶ διξὰ φυλακτήρια φᾶμείψας. ταῦτα δὲ διεξελάσαντι, καὶ ἅμα τὴν Κιλικίης ὁδὸν ποιεομένῳ, τρεῖς εἰσι σταθμοὶ,

1 *Oleæ ramo lana obvoluto, quo supplicantes utebantur. unde deducta est vox Græca quasi* supplicatoriam *dicas.* 2 Eamque ingressus, à Cleomene contendebat ut filiam amitteret, quippe qui ab eo ut aurem sibi accommodaret, suppliciter peteret. Assistebat enim *&c.* (*vel adstabat. legendo potius* παρεστήκεε *quam* προεστήκεε) Cleomene eum jub. dicere quæ vellet, neque differre propter filiolam, tunc Aristag. *Lego autem* ἱκετεύων ἐπακοῦσαι, *ex vet. cod.* 3 Decem. *Sed Valla ex* ἐκ δέκα *fecit* ἐνδεκα, *quum* ἐκ *regatur ab* ἄρξασθαι, 4 *Vel, arx, aut castellum, vel, propugnaculum. Sic & in seq.* 5 Finibus.

ἐπακέσας ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα ἀποπέμψαι

παρασάγγαι ὃ πεντεκαίδεκα, καὶ ἥμισυ. ἔρος ὃ Κιλικίης καὶ τὸ Ἀρμενίης ἔστι ποταμὸς νηυσὶ περητός, τῷ ἄνομα Εὐφρήτης. ἐν ὃ τῇ Ἀρμενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγωγέων πεντεκαίδεκα, παρασάγγαι ὃ, ἐξ καὶ πεντήκοντα, καὶ ἥμισυ· καὶ φυλακτήριον ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ ὃ νηυσὶ περητοὶ τέσσερες διὰ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθμεύσασθαι ἐστί. πρῶτος μέν, Τίγρης μὲν ὃ, δεύτερος τε καὶ τρίτος οὗτος ὀνομαζόμενος. ἐκ οὗτος ἐὼν ποταμὸς, ἐκδιδοῖ οὐκ τὠυτὸ ῥέων. ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτέων καταλεχθεὶς, ἐξ Ἀρμενίων ῥέει· ὁ ὃ ὕστερον, ἐκ Ματιηνῶν. ὁ ὃ τέταρτος τῶν ποταμῶν, οὔνομα ἔχει Γύνδης, τὸν Κῦρος διέλαβε κατὰ ἑξήκοντα καὶ τριηκοσίας. ἐκ ὃ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλοντος ἐς τὴν Ματιηνὴν γῆν, σταθμοί εἰσι τέσσερες. ἐκ ὃ ταύτης ἐς τὴν Κισσίην χώρην μεταβαίνουσι, ἑνδεκα σταθμοί, παρασάγγαι δὲ δύο καὶ πεντεκαίδεκα καὶ ἥμισυ ἐστὶ ἐπὶ ποταμὸν Χοάσπην, ἐόντα καὶ τοῦτον νηυσὶ περητόν. ἐπ' ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. ἔστι οἱ πάντες σταθμοὶ εἰσὶ ἑνδεκα καὶ ἑκατόν. καταλῶσαι μὲν νυν σταθμοὺς τοσαύτας εἰσὶ ἐκ Σπαρδίων ἐς Σοῦσα ἀναβαίνουσι. Εἰ ὃ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιληίη τοῖσι παρασάγγῃσι, καὶ ὁ παρασάγγης δύναται τριήκοντα στάδια, (ὥσπερ ἔστὶ γε δύναται ταῦτα) ἐκ Σαρδίων στάδιά ἐστὶ ἐς τὰ βασιλήια τὰ Μεμνόνεια καλέομενα, πεντακόσια καὶ τρισχίλια καὶ μύρια, παρασαγγέων ἐόντων πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων. πεντήκοντα ὃ καὶ ἑκατὸν στάδια ἐστὶ ἡμέρῃ ἑκάστῃ διεξιοῦσι, ἀνασιμοῦνται ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐννενήκοντα. Οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀρισταγόρῃ, εἰπάντι πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, εἰ τριῶν μηνῶν ἡ ἄνοδον ἐς παρὰ βασιλέα, ὀρθῶς εἰρῆσθο. εἰ δέ τις τὸ ἀτρεκέστερον τούτων ἔτι διζήσεται, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω. τοῦτο γὰρ ἔξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτῃ. καὶ δὴ λέγω σταδίους εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς μέχρι Σούσων (τοῦτο γὰρ Μεμνόνειον ἄστυ καλέεται) πεντακόσια καὶ τετρακισχίλιοι καὶ μύριοι. οἱ γὰρ ἔξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις εἰσὶ πεντακόσιοι καὶ πεντακισχίλιοι· καὶ ἕκαστον τρισὶ ἡμέρῃσι μηκυνέεται ἡ τρίμηνος ὁδός. Ἀπελαυνόμενος ὃ ὁ Ἀριστάγορης ὑπὸ τῆς Σπάρτης, ἦλθε ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐλευθερωθείσας ὧδε τυράννων ἐλευθέρας. ἐπεὶ Ἱππάρχου τοῦ Πεισιστράτου, Ἱππίεω ὃ τοῦ τυράννου ἀδελφεὸν, ἰδόντα ὄψιν ἐνυπνίου τῷ ἐωυτοῦ παθεῖ ἐναργεστάτην, κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἁρμόδιος, γένος ἐόντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦτα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἔτεα ἕπτα τὰ ἄλλα, ἐόντες οὐκ ἐλάσσονες οὐδὲν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἢ πρότερον.

parasangæ quindecim ac dimidiatus. Ciliciam autem ab Armenia disterminat flumen quod navibus transitur, nomine Euphrates. In Armenia stathmi sunt diversoriorum quindecim, parasangæ quinquaginta sex & dimidiatus, in quibus & præsidium est. Eam fluvii qui navibus transeuntur quatuor influunt, quos transmittere prorsus necessarium est: primus, Tigris: secundus dehinc ac tertius ejusdem nominis, etsi non idem fluvius, nec ex eodem fluens loco. nam horum quos enumeravi primus Tigris ex Armeniis fluit, alter ex [1] Mantienis. quartus fluvius nominatur Gyndes, quem Cyrus aliquando in trecentos ac sexaginta diduxit alveos. Ex hac Armenia in terram Mantienam tendenti stathmi sunt quatuor: unde in regionem Cassiam transeunti sunt undecim stathmi, parasangæ vero quadraginta duo & dimidiatus, ad fluvium Choaspem, qui & ipse navibus transmittitur. supra quem urbs Susa est sita. Omnes autem hi stathmi, sunt centum undecim. Tot diversoria stathmorum sunt ascendenti Sardibus Susa. Quod si inter regium recte metiamur parasangis, & parasanga valet tringinta stadia, (ut valet) sunt è Sardibus ad regiam quæ dicitur Memnonia, tredecim millia stadiorum & quingenta: quum sint parasangæ quadringentæ quinquaginta. Itaque peragrando singulis diebus centena & quinquagena stadia, consumuntur solidi nonaginta dies. Hunc in modum ab Aristagora Milesio apud Cleomenem Lacedæmonium dicente trium mensium iter esse, recte dicebatur. Quod siquis exploratius ista inquirat, hoc quoque ego indicabo. nam iter ab Epheso ad Sardis [2] hac ratione decet computari. A Græco igitur mari ad Susa (hæc enim urbs Memnonis vocatur) dico esse [3] tredecim millia stadiorum & quadraginta. Ex Epheso enim ad Sardis, quingenta & quadraginta stadia: atque ita tribus omnino diebus producitur iter trimestre. ¶ 4 DIGRESSUS è Sparta Aristagoras Athenas contendit, tyrannis liberatas, hoc modo: Postquam Hipparchum Pisistrati filium, Hippiæque tyranni fratrem, qui in somnis visionem cladis suæ evidentissimam vidisset, interfecere Aristogiton & Harmodius, prisco genere Gephyræi, post hæc nihilominus Athenienses, imo magis quam prius, tyrannidem quadriennio pertulerunt.

LIII LIV LV

[1] Matienis, *& paulo post* Matienam. [2] Huc oportet annumerare. [3] Quatuordecim [4] Exactus autem Sparta.

LVI Visio autem insomnii Hipparchi hæc erat: Pridie Panathenæorum videbatur Hipparchus cernere virum assistentem sibi procerum atque speciosum, hos versus per ænigma dicentem,

Intoleranda leo tolera, tolerans animo ægro.

1 *Nemo viris pœnas injustis jure rependet.*

2 Ubi dies illuxit, confestim præ se ferebat referre hæc velle ad somniorum conjectores: sed mox spreta visione, misit pompam, ubi mortem oppetiit.

LVII Gephyræi autem è quibus erant percussores Hipparchi, fuere à principio ex Eretria oriundi, ut ipsi aiunt: verum, ut ego interrogando comperio, fuere Phœnices, ex iis qui cum Cadmo in terram quæ nunc vocatur Bœotia venere, atque eam incoluere, sortiti Tanagricum tractum. unde Cadmeis primum per Argivos exactis, iterum per Bæotos hi Gephyræi expulsi, Athenas diverterunt. Ab Athenienſibus autem recepti sub conditionibus sunt, ut cives inter eos essent, multis 3 nec memoratu dignis quas agerent rebus impositis. Phœnices isti qui cum Cadmo advenerunt,

LVIII quorum Gephyræi fuere, dum hanc regionem incolunt, cum alias multas doctrinas in Græciam introduxere, tum vero literas, quæ apud Græcos, ut mihi videtur, antea non fuerant. Et primæ quidem illæ extiterunt quibus omnes Phœnices untur: progressu vero temporis, una cum sono mutaverunt, & modulum pristinum. Et quum ea tempestate in plerisque circa locis eorum accolæ Iones essent, 4 qui literas à Phœnicibus discendo acceperant, eas illi cum suis pauculis collocantes, in usu habuerunt: & in utendo confessi sunt, ut ratio ferebat, vocari Phœnices, quod essent à Phœnicibus in Græciam illatæ. Priscaque consuetudine biblos Iones appellant pelles, quod aliquando penuria biblorum, *hoc est* 5 *sirporum*, pellibus caprinis ovillisque utebantur: adhuc quoque ad meam usque memoriam multi barbarorum talibus in pellibus scri-

LIX bunt. Quin ipse vidi apud Thebas Bœotias in Ismenii Apollinis templo, literas Cadmeas in tripodibus quibusdam incisas, magna ex parte consimiles Ionicis. quorum tripodum unus habet hoc epigramma,

Ἡ μὲν ἰδὼν ὄψις τὸν Ἱππάρχου ἐνυπνίου ἦν ἥδε· ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῇ Παναθηναίων ἐδόκεε ὁ Ἵππαρχος ἄνδρα οἱ ὑπερφέροντα μέγαν καὶ εὐειδέα αἰνιασσόμενος τάδε τὰ ἔπεα,

Τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν τετληότι θυμῷ.

Οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδίκων τίσιν ἐκφυγέσθω.

ταῦτα ἰδών, ὡς ἡμέρη ἐγίνετο τάχιστα, φανερὸς ἦν ὑφιέμενος ὀνειροπόλοισι. μετὰ δὲ, ἀπεπέμπετο τὸν ὄψιν, ἔπεμπε τὸν πομπὸν ἐν τῇ δὴ πλούτᾳ. Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῷ ἔσαν οἱ φονέες Ἱππάρχου, ὡς καὶ Ἱππ. αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγόνεσαν ἐξ Ἐρετρίης τὸν ἀρχὸν· ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπυθανόμενος εὑρίσκω, ἔσαν Φοίνικες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπηγμένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην. οἴκεον δὲ τῆς χώρης ταύτης ἀπολαχόντες τὸν Ταναγρικὸν μοῖραν. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων πρότερον ἐξαναστάντων ὑπὸ Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι ἔτεϊ δευτέρῳ ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες ἐτράποντο ἐπ' Ἀθηναίων. Ἀθηναῖοι δὲ σφέας δόκιμα ἐποιήσαντο, σφέων αὐτῶν εἰς πολίτας. πολλῶν τέων καὶ ἐκ ἀξιαπηγήτων διατάξαντες ἔργεσθαι. Οἱ δὲ Φοίνικες ἔστι οἱ σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἔσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλλα τε πολλὰ, οἰκήσαντες ταύτῃσι τῇσι χώρῃσι, ἐσήγαγον διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα, ἐκ ἐόντα πρὶν Ἕλλησι, ὡς ἐμοὶ δοκέει. πρῶτα μὲν, τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ δὲ, χρόνου προβαίνοντος, ἅμα τῇ φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων. περιοίκεον δὲ σφέας τὰ πολλὰ τῆς χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες· * οἱ παραλαβόντες διδαχῇ παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, μεταῤῥυθμίσαντές σφεων ὀλίγα, ἐχρέωντο. χρεώμενοι δὲ, ἔφατισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἐσαγαγόντων Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικήια κεκλῆσθαι. καὶ τὰς βύβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ Ἴωνες, ὅτι κοτὲ ἐν σπάνει βίβλων ἐχρέωντο διφθέρῃσι αἰγείῃσί τε καὶ οἰείῃσι. ἔτι δὲ καὶ τὸ καθ' ἐμὲ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι. Ἶδον δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήια γράμματα ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, ἐπὶ τρίποσί τισι ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ἐόντα τοῖσι Ἰωνικοῖσι· ἓν δὲ δὴ εἰς τῶν τριπόδων ἐπίγραμμα ἔχει,

1 Injustus nemo est quem non sua pœna sequetur. 2 Quum primum autem dies illuxit, hæc ad somniorum conjectores aperte retulit. *Vel*, *Hæc somn. conjectoribus palam communicavit.* sed postea repudiata visione, *vel quum visioni illi renunciasset*, pompam solennem celebravit. 3 Nec memoratu dignis rebus illis interdicentes. 4 Qui quum à Phœnicibus literas didicissent, forma paucarum quarundam immutata, utebantur, & utentes famam sparserunt, (ut æquitas etiam postulabat) quum Phœnices in Græciam eas introduxissent, Phœnicias esse nominandas. 5 *Per biblum videtur intelligenda potius papyrus Ægyptia.* * Exemplum literarum, quibus prisci Iones usi sunt, habes apud *Jos. Scalig.* in Animadv. suis ad *Euseb.* p. 110.

* Ἀμφι-

* Ἀμφιτρύων μ' ἀνέθηκεν, ἐὼν ἀπὸ Τηλεβοάων.

Obtulit Amphitryon me gentis Teleboarum.

ταῦτα ἡλικίῃ ἂν εἴη Λάϊον τοῦ Λαβδάκου τοῦ Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. Ἕτερος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει,

Hæc fuere circa ætatem Laii, qui fuit filius Labdaci, nepos Polydori, pronepos Cadmi. Alter tripus hexametro carmine ait, LX

Σκαὸς πυγμαχέων με ἑκηβόλῳ Ἀπόλλωνι
Νικήσας ἀνέθηκε τέϊν ἀργυρέοις ἄγαλμα.

Scæus in assueto pugilum certamine victor,
Me tibi sacravit speciosum munus Apollo.

Σκαὸς δ' ἂν εἴη ὁ Ἱπποκοωντίδεω· εἰ δὴ οὗτός γ' ἐστὶ ὁ ἀναθείς, καὶ μὴ ἄλλος τωὐτὸ ὄνομα ἔχων τῷ Ἱπποκοωντίδεω, ἡλικίῃ κατὰ Οἰδίπουν τὸν Λαΐου. Τρίτος δὲ τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ,

Scæus autem hic Hippocoontis filius fuerit: si quidem hic est qui tripodem dicavit, & non alius idem Hippocoontis *filii* nomen habens circa ætatem OEdipodis Laio geniti. Tertius tripus, & is LXI hexametro carmine, ait,

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν εὐσκόπῳ Ἀπόλλωνι
Μοναρχέων ἀνέθηκε τέϊν ἀργυρέοις ἄγαλμα.

Laodamas ipsum tripodem sua in urbe monarchus,
Hoc insigne decus tibi magne dicavit Apollo.

Sub hoc Laodamante Eteoclis filio, qui monarchus fuit, *id est, solus principatu est potitus*, ejecti sunt Cadmei ab Argivis, & se ad Encheleas contulerunt. Gephyræi autem postea 1 in suspicionem Bœotiorum quum venissent, Athenas commigrarunt: ubi sunt ab eis templa extructa seorsum à cæteris, cum alia quædam, tum Cereris Achæiæ & templum & orgia. Quod igitur fuerit visum LXII Hipparchi in somnis, & unde fuerint oriundi Gephyræi, ex quibus fuere percussores Hipparchi, à me commemoratum est. Unde oportet ad eum redire sermonem quem à principio instituera, qua ratione sint Athenienses liberati tyrannis. Hippia tyrannidem obtinente, 2 & infenso eis propter cædem Hipparchi, Alcmæonidæ, qui genere sunt Athenienses, profugi patria propter Pisistratidas, quoniam ipsis una cum cæteris exulibus res de redeundo tentata omni ope, frustrata fuit, conatique Athenas revertendo liberare, vehementer spe deciderunt, Lipsydrium super Pæoniam communierunt: dehinc omnia adversus Pisistratidas comminiscendo, mercede conduxerunt ab Amphictyonibus templum Delphis ædificandum, id quod nunc est, tunc autem non erat. Enimvero quum bene nummati essent, ac viri spectati jam inde à suis majoribus, extruxerunt templum exemplari pulchrius, 3 ac cætera omnia, nam quum ex lapide Porino conventum esset ut illud facerent, tamen anteriora ejus Pario lapide effecerunt.

195 ὅτι τούτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μοναρχέοντος ἐξανιστέαται Καδμεῖοι ὑπ' Ἀργείων, καὶ τρέπονται ἐς τοὺς Ἐγχελέας. οἱ δὲ Γεφυραῖοι ὑπολειφθέντες ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν, ἀναχωρέουσι ἐς Ἀθήνας. καί σφι ἱρὰ ἔδρυται ἐν Ἀθήνῃσι ἱδρυμένα, τῷ ἄλλων μέτα τοῖσι λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλα τε κεχωρισμένα τῶν ἄλλων ἱρῶν, καὶ δὴ καὶ Ἀχαιΐης Δήμητρος ἱρόν τε καὶ ὄργια. Ἡ μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἱππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ Γεφυραῖοι ὅθεν ἐγένοντο, τῶν ἦσαν οἱ Ἱππάρχου φονέες, ἀπήγηταί μοι. δεῖ δὲ πρὸς τούτοισι ἐπ' ἀνάλαβεῖν τὸν κατ' ἀρχὰς ἥντινα λέξιν λόγου, ὡς τυραννέων ἐλεύθερωθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἱππίεω τυραννεύοντος, καὶ ἐμπικραινομένου Ἀθηναίοισι, διὰ τὸν Ἱππάρχου θάνατον, Ἀλκμαιωνίδαι, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι, καὶ φεύγοντες Πεισιστρατίδας, ἐπεί τε σφι ἅμα τῆσι ἄλλοισι Ἀθηναίων φυγάσι πειρωμένοισι κατὰ τὸ ἰσχυρὸν ἐπειρέχρεε κάτοδος, ἀλλὰ πρόσθεν μεγάλως, πειρώμενοι κατέναι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας λιψύδριον τὸ ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες, ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμαιωνίδαι πᾶν ὅτι τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι, παρ' Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν νῦν ἐόντα, τότε δὲ οὔκω, τοῦτον ἐξοικοδομήσαι. οἷα δὲ χρημάτων δὴ ἥκοντες, καὶ ἐόντες ἄνδρες δόκιμοι ἀνέκαθεν ἔτι, τόν τε νηὸν ἐξεργάσαντο τῷ προσηκε εἴδεϊ πολλῷ κάλλιον, τά τε ἄλλα, καὶ συγκειμένου σφι Παρίνῳ λίθῳ ποιέειν τὸν νηόν, Παρίῳ τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξεποίησαν.

veniens vel rediens victor de Teleboais. vid. Amphit. Natal.

---

1 *Legit* ὑποπλευθέντες *pro* ὑπολειφθέντες. Qui exacerbatus in Athenienses erat ob cædem Hipp. 3 Atque inter cætera, quum ex lapide Por. * Epigraphas hasce, (quibus habet Græcia nihil antiquius,) characteribus Ionicis describit *Scaliger* Animadv. in *Eusebii* Chronicon.

Ut igi-

LXIII Ut igitur Athenienſes aiunt, hi viri Delphis ſedentes, Pythiam pecunia perſuaſerunt ut & quoties viri Spartiatæ venirent, ſive privato ſive publico agmine, petentes oraculum, proponeret ipſis liberare Athenas. Lacedæmonii autem, quum ſibi idem ſemper diceretur, mittunt Anchimolium, Aſteris filium, inter populares eximium, cum exercitu ad expellendos Athenis Piſiſtratidas, tametſi hoſpites ſuos & in primis amicos. antiquiora enim duxerunt quæ ad deum quam quæ ad homines pertinent. Hos itaque mari navibus miſerunt: cum quibus Anchimolius ad Phalerum appulſus, copias eduxit. Id præſciſcentes Piſiſtratidæ auxilia Theſſalia evocaverunt. ſocietatem enim cum Theſſalis fecerant. quibus rogantibus, communi decreto Theſſali miſerunt mille equites cum ſuo rege Cinea, viro Coniæo. Hos ſocios ubi habuere Piſiſtratidæ, hoc excogitavere: planitiem Phalereorum detergunt, eumque locum equitabilem reddunt, atque illac equitatum in caſtra hoſtium immittunt. Equitatus in Lacedæmonios irruens, cum alios multos, tum vero Anchimolium interemit: cæteros qui ſuperfuere, ad naves repulit. 1 Hunc in modum primus Lacedæmoniorum exercitus abſceſſit. Extatque in Alopecis Atticæ buſtum Anchimolii, juxta Herculis templum quod eſt in Cynoſargi. Poſtea vero Lacedæmonii majores copias contra Athenas miſerunt, non mari, ſed terra, præfecto illis duce Cleomene Anaxandridæ filio: cum quibus oram Atticam invadentibus congreſſus primum Theſſalorum equitatus, non diu poſt in fugam verſus eſt, cæſis ſupra quadraginta è ſuis qui ſuperfuere, qua quiſque potuit, recta in Theſſaliam rediere. Cleomenes ad urbem pergens, una cum iis Athenienſibus qui liberi eſſe cupiebant, obſedit tyrannos intra murum Pelaſgicum redactos. 2 Neque tamen omnino Piſiſtradas ejicere Lacedæmonii, quippe qui de facienda obſidione non cogitabant, & Piſiſtratidæ cibo potuque bene inſtructi erant. Itaque quum aliquot dies Lacedæmonii tyrannos obſediſſent, Spartam abiere. Hic tamen caſus qui aliis infauſtus, idem aliis fauſtus extitit.

LXIV

LXV

Ὡς ὦν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, ἔστι οἱ ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι χατήμυοι ἀνέπειθον τῷ Πυθίῃ χρήμασι ὅκως ἐλευθερώσουσι Σπαρτιητέων ἄνδρες, εἴ τε ἰδίῳ σόλῳ εἴτε δημοσίῳ χρησόμενοι, προφέρειν σφι τὰς Ἀθήνας ἐλευθερῶν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφι αἰεὶ τωὐτὸ προφαντεύοιτο ἐλθόντι πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀστέρος, ἐόντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δόκιμον, σὺν στρατῷ, ἐξελῶντα Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηναίων ὁμοίως καὶ ξεινίους σφι ἐόντας παμπλείστα. τὰ γὰρ τοῦ θεοῦ πρόσθυτερα ἐποιεῦντο ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι δὲ τούτους κατὰ θάλασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ προσχὼν ἐς Φάληρον τῷ στρατιῷ ἀπέβησε. οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προπυθανόμενοι ταῦτα, ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσαλίης ὑπηκοΐῃσι, ἐπεπίστευτο γὰρ σφι συμμαχίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δὲ σφι δεομένοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, χιλίην τε ἵππον, καὶ τὸν βασιλέα τὸν σφέτερον Κινέην, ἄνδρα Κονιαῖον. τοὺς ἐπεί τε ἔσχον συμμάχους οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐμηχανέατο τοιάδε· κείραντες τῶν Φαληρέων τὸ πεδίον, καὶ ἱππάσιμον ποιήσαντες τοῦτον τὸν χῶρον, ἐπῆκαν τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἵππον. ἐμπεσοῦσα δὲ διέφθειρε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχιμόλιον· τοὺς δὲ ὑπεκφυγόντας αὐτέων ἐς τὰς νέας κατέρξαν. ὁ μὲν δὴ πρῶτος σόλος ἐκ Λακεδαίμονος ὅτων ἀπήλλαξε· καὶ Ἀγχιμόλιός εἰσι ταφαὶ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρακληίου τοῦ ἐν Κυνοσάργεϊ. μετὰ δὲ, Λακεδαιμόνιοι μέζω σόλον στείλαντες, ἀπέπεμψαν ὅτι τὰς Ἀθήνας, στρατιὴν τῆς στρατιῆς ἀποδέξαντες βασιλέα Κλεομένεα τὸν Ἀναξανδρείδεω, ὑιέτι καὶ θάλασσαν στείλαντες, ἀλλὰ κατ' ἤπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὸν Ἀττικὸν χῶρον ἡ τῶν Θεσσαλέων ἵππος πρώτη προσέμιξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπετο. καί σφεων ἔπεσον ὑπὲρ πεντεκόντα ἄνδρες· οἱ δὲ ὑπολειφθέντες, ἀπαλλάσσοντο ὡς εἶχον ἰθὺς ὅτι Θεσσαλίης. Κλεομένης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομένοισι ἔτι ἐλευθερίοισι, ἐπολιόρκεε τοὺς τυράννους, ἀπεργμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχεϊ. Καί κου τι πάντως ἂν ἐξεῖλον τοὺς Πεισιστρατίδας οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἔτεσι γὰρ ἐπέδρην ἐπενόεον ποιήσασθαι, οἵ τε Πεισιστρατίδαι σίτοισι καὶ πόμασι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκήσαντές τε ἂν ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὸν Σπάρτου νεών· ἢ συντυχίη τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο, τοῖσι δὲ, ἡ αὐτὴ αὕτη σύμμαχος.

V. Justin. Lib. 2. cap. 9. Trog. Lib. 26. Diodor. Curtium. Lib. 4. cap. 25. p. 200.

196

1 Hic fuit primæ expeditionis Laced. exitus. 2 Nec vero Piſiſtratidas ulla ratione ejeciſſent, *vel profligaſſent* Lacedæmonii, quippe qui de trahenda in longum obſidione non cogit. & Piſiſtr. commeatu bene inſtructi erant: ideoque ubi per aliquot dies obſediſſent, Spartam reverſi fuiſſent. Sed res contigit quæ ut illis pernicioſa, ita his adjumento fuit.

ὑπεκπί-

ὑπεξέπιπτον· οἱ γὰρ ἔξω τῆς χώρης οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδέων ἤλωσαν. τοῦτο δὲ ὡς ἐγένετο, πάντα αὐτίων τὰ πρήγματα συνεπιτάρακτο. παρέσχοντο γὰρ δὴ μαλθῶ τοῖσι τέκνοισι, ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι. ὥστε ἐν πέντε ἡμέρῃσι ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. μετὰ δὲ, ἐξεχώρησαν ἐς Σίγειον τὸ δὴ τῷ Σκαμάνδρῳ, ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων ἔτεα ἕξ καὶ τεσσεράκοντα, ἐόντες δὲ καὶ ὅτι ἀγένηθεν Πύλιοί τε καὶ Μηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτέων γηγενόντες, καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον· οἳ πρότερον ἐπήλυδες ἐόντες, ἐβασίλευσαν Ἀθηναίων βασιλῆες. δὴ τότε δὲ καὶ τοὔνομα ἐπεμνημόνευσε Ἱπποκράτης τῷ παιδὶ θέσθαι τὸν Πεισίστρατον, δὴ τοῦ Νέστορος Πεισιστράτου ποιούμενος τιμὴν ἐπωνυμίην. τὰ μὲν Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπηλλάχθησαν. ὅσα δὲ ἐλευθερωθέντες ἔρξαν ἢ ἔπαθον ἀξιόχρεα ἀπηγήσιος, πρὶν Ἰωνίην τε ἀποστῆσαι ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρεα τὸν Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας χρῆσαι σφέων βοηθέειν, ταῦτα πρῶτα φράσω. Ἀθηναῖοι, ἐοῦσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλαχθεῖσαι τυράννων, ἐγίνοντο ἐγένοντο ἐγένοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτοῖσι δύο ἄνδρες ἐδυνάστευον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ Ἀλκμαιωνίδης, ὅστις δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπείσαι· καὶ Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, οἰκίης μὲν ἐὼν δοκίμου, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι. θύουσι δὲ οἱ συγγενέες αὐτῷ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐστασίασαν περὶ δήμου· ἡττήθη δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν δῆμον προσεταιρίζεται· μετὰ δὲ, τετραφύλους ἐόντας Ἀθηναίους, δεκαφύλους ἐποίησε, τῶν Ἴωνος παίδων Γελέοντος καὶ Αἰγικόρεος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὁπλητος, ἀπαλλάξας τὰς ἐπωνυμίας· δεκαχοίνια δ' ἑτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας ἐξευρών, πάρεξ Αἴαντος. τοῦτον δὲ, ἅτε ἀσυγγείτονα καὶ σύμμαχον ξεῖνον ἐόντα, προσέθεντο. Ταῦτα δὲ, δοκέειν ἐμοὶ, ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης τοῦτο τὸν ἑωυτοῦ μητροπάτορα Κλεισθένεα τὸν Σικυῶνος τύραννον. Κλεισθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας, τοῦτο μὲν, ῥαψῳδοὺς ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τὰ Ὁμηρείων ἐπέων εἵνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ πάντα πάντων ὑμνέαται. τοῦτο δὲ (ἡρῷον γὰρ καὶ ἔστι ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἀδράστου τοῦ Ταλαοῦ) τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης ἐόντα Ἀργεῖον ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρης. ἐλθὼν δὲ ἐς Δελφοὺς, ἐχρηστηριάζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἄδρηστον· ἡ δέ μιν Πυθίη χρᾷ οἱ φᾶσα, Ἄδρηστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλέα, ἐκεῖνον δὲ, λιθοβολέα. ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτό μιν ἀπεδίδου,

1 nam filii Pisistratidarum qui clam extra regionem supponebantur, intercepti sunt. Quo ex facto omnes eorum res perturbatæ sunt, & pro redimendis filiis ad voluntatem Athenienſium transegerunt ut intra quinque dies ex Attica excederent. Moxque in Sigeum quod est supra Scamandrum concesserunt, quum sex & triginta annos regnassent, oriundi è Pylo atque à Nelco, ex eisdem prognati 2 ex quibus ii qui fuere cum Codro ac Melantho, qui prius adventitii, tamen Athenienſium reges evasere. Eaque de re Hippocrates Pisistrati pater, repetita memoria Pisistrati filii Nestoris, idem nomen filio suo imposuit. Hoc Athenienses modo tyrannis liberati sunt. Qui recepta libertate, quæcunque aut fecere aut passi sunt memoratu digna, antequam Ionia defecerit à Dario, & Aristagoras Milesius Athenas oratum auxilia venerit, hæc prius edisseram. ¶ Athenæ, quum LXVI magnæ fuissent antea, tunc tamen tyrannis liberatæ, extitere majores. in quibus duo viri præpollebant, Clisthenes, vir Alcmæonides, qui (ut fama fert) 3 Pythiam persuaserat: & Isagoras, Tisandri filius, illustri quidem familia, sed quam vetusta non queo affirmare: ejus tamen cognati Jovi Cario immolant. Hi viri per factiones de potentatu contendebant. Clisthenes, quum vinceretur, populum amplectendo, ex quatuor tribubus mox decem effecit, cognominibus Ionis filiorum, 4 Peleontis & Ægicoris & Argadei & Hopletis, in alia commutatis quæ ipse invenit, aliorum heroum indigenarum, præterquam Ajacis: quem etsi hospitem, tamen adjecit, utpote finitimum ac socium. Qua in re videtur mihi Clisthenes hic avum LXVII suum maternum Clisthenem Sicyonis tyrannum fuisse imitatus. ille enim, quum bellum gessisset cum Argivis, summovit è Sicyone certamina canentium poemata, ob Homeri carmina, in quibus Argos atque Argivi tantopere celebrantur. Neque hæc modo summovit, sed etiam optavit monumentum Adrasti, Talai filii, quod erat in ipso Sicyoniorum foro, quia fuerat Argivus, exterminare: ideoque Delphos adiit ad oraculum consulendum nunquid Adrastum ejiceret. Cui Pythia respondens, inquit, Adrastum quidem Sicyonium regem esse, ipsum vero, lapidatorem. Id non concedente sibi deo, Clisthenes

1 Pisistratidarum enim liberi dum clam è regione subducerentur, deprehensi fuerunt. Quo &c. 2 Ex quibus Codrus & Melanthus, qui prius advenæ, &c. 3 Pythiæ persuasérat ut id faceret quod paulo ante narratum est. 4 Geleontis.

reversus

reversus excogitabat quo pacto Adrastus ipse demigraret. Quod ubi excogitasse sibi visus est, misit ad Bœotias Thebas nunciatum, velle se 1 afferre Sicyonem Melanippum Astaci filium. Eumque tribuentibus Thebanis, in urbem intulit: atque ei fanum in ipsa curia designatum exædificavit munitissimo in loco, in quem intulit Melanippum. 2 Quod factum deberet existimari inimicissimum Adrasto, quod & Mecistem fratrem ejus & Tydeum generum Melanippus interfecisset. Clisthenes ubi fanum extruxit, hostias & dies festos Melanippo dedit ab Adrasto ereptos, quibus illum Sicyonii magno cum honore prosequi consueverant. Etenim regio Polybi fuerat, qui, quum sine liberis decederet, imperium Adrasto legavit nepoti suo ex filia. eum igitur Sicyonii cum aliis honoribus prosequebantur, tum vero 3 tragicis choris, ita ut non Dionysum, sed Adrastum venerarentur. at Clisthenes choros quidem Libero, cæteras vero ceremonias Melanippo dicavit. Hæc ille in Adrastum
LXVIII egit. Tribus autem Dorienſium ne forent eædem Sicyonis quæ Argivis, in alia nomina commutavit: ex quibus Sicyonios plurimum ridiculos reddidit. quippe hyos & on, *id est, suis & asini*, 4 ultima nomina pro pristinis imposuit, præterquam tribui suæ, cui à sua arche, *id est, à suo imperio*, nomen indidit. itaque hi tribules Archelai vocabantur: cæterorum autem alii, Hyatæ, *id est suales*: alii, Oneatæ, *id est asinales*: alii, Chœreatæ, *id est porcales*. His tribuum nominibus Sicyonii, & Clisthene imperante, & eo defuncto, ad sexaginta annos usi sunt, quæ postea 5 inter se reputantes, in alia transtulerunt, Hylleas, Paphylos, Dymanates: quartæ tribui quam adjecerunt,
LXIX impolito cognomine Ægiales, ab Ægialo Adrasti filio. Hæc Sicyonius Clisthenes: 6 & ipse (ut mihi videtur) præ contemptu Ionum, ne forent eædem ipsis & Ionibus tribus, Clisthenem sibi cognominem imitatus est. Quum enim populus Athenienſis fuisset antea exagitatus, posteaquam omnium autoritatem ad suam unius redegit, tum tribuum nomina censuit immutanda, & plures ex paucioribus faciendas, decem pro quatuor, & totidem phylarchos, *id est tribuum præfectos*. Ita populo in tribus distributo atque composito, erat

ἀπελθὼν ὀπίσω, ἐβουλεύετο μηχανὴν τῇ αὐτὸς ὁ Ἄδρηστος ἀπαλλάξεται. ὡς δέ οἱ ἐξ Δελφῶν ἐδόκεε, πέμψας ἐς Θήβας τὰς Βοιωτίας, ἔφη θέλειν ἐπαγαγέσθαι Μελάνιππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδοσαν. ἐπαγαγόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον, τέμενός οἱ ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανηίῳ, καὶ μιν ἵδρυσε ἐνθαῦτα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπωνόμαζε δὲ τὸν Μελάνιππον ὁ Κλεισθένης (τὸ δὲ τοῦτο δεῖ ἀπιστέεσθαι) ὡς ἐχθιστον ἐόντα Ἀδρήστῳ· ὃς τόν τε ἀδελφεὸν οἱ Μηκιστέα ἀπεκτόνεε, καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα. ἐπεὶ τά γε δὴ οἱ τὸ τέμενος ἀπέδεξε, θυσίαι τε καὶ ὁρτὰς Ἀδρήστου ἀπελόμενος, ἔδωκε τῷ Μελανίππῳ. οἱ δὲ Σικυώνιοι ἐώθασι μεγαλωστὶ κήρτα τιμᾶν τὸν Ἄδρηστον. ἡ γὰρ χώρη ἦν αὕτη Πολύβου· ὁ δὲ Ἄδρηστος ἦν Πολύβου θυγατριδέος· ἅπαντα δὲ Πόλυβος τελευτῶν διδοῖ Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν. τά τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυώνιοι ἐτίμων τὸν Ἄδρηστον, καὶ δὴ καὶ πρὸς, τὰ πάθεα αὐτοῦ τραγικοῖσι χορηγοῖσι ἐγέραιρον· τὸν μὲν Διόνυσον οὐ τιμέοντες, τὸν δὲ Ἄδρηστον. Κλεισθένης δὲ χορὸς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὰ δὲ ἄλλα θυσίας τῷ Μελανίππῳ. ταῦτα μὲν ἐς Ἄδρηστον οἱ ἐπεποίηντο· Φυλὰς δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ μὴ αἱ αὐταὶ ἔωσι τοῖσι Σικυωνίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι, μετέβαλε ἐς ἄλλα ἐνόματα. ἔνθα καὶ πλεῖ- 197
ον κατεγέλασε τῶν Σικυωνίων. ὄνους τε καὶ ὗας τὰς ἐπωνυμίας μεταθεὶς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε, πλὴν τῆς ἑωυτοῦ φυλῆς. ταύτην δὲ τύνομα ἀπὸ τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς ἔθετο. ὅτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέοντο· ἕτεροι δὲ, Ὑᾶται· ἄλλοι δὲ, Ὀνεᾶται· ἕτεροι δὲ, Χοιρεᾶται. τέτοισι τοῖσι ἐνόμασι τῶν φυλέων ἐχρέωντο οἱ Σικυώνιοι, καὶ δὴ Κλεισθένεος ἄρχοντος, καὶ ἐκείνου τεθνεῶτος, ἔτι ἐπ' ἔτεα ἑξήκοντα. μετέπεσε δὲ μετὰ ταῦτα μετὰ λόγον σφίσι δόντες, μεταβαλὸν ἐς τὲς Ὑλλέας καὶ Παμφύλους καὶ Δυμανάτας. τετάρτῃ δὲ αὐτοῖσι προσέθεντο δὴ τῷ Ἀδρήστου παιδὸς Αἰγιαλέος, τῷ ἐπωνυμίῃ ποιησάμενοι κεκλῆσθαι Αἰγιαλέας. Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυώνιος Κλεισθένης ἐπεποιήκεε. ὁ δὲ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἐὼν τῶν Σικυωνίου τούτου θυγατριδέος, καὶ τοὔνομα δὴ τούτου ἔχων, δικάζειν ἐμοὶ, καὶ οὐκ ἐπαινέειν Ἴωνας, ἵνα μὴ σφίσι αἱ αὐταὶ ἔωσι φυλαὶ καὶ Ἴωσι, τὸν ὁμώνυμον Κλεισθένεα ἐμμησάμενος. ὡς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον πρότερον ἀπωσμένον, τότε πάντων πρὸς τὸν ἑωυτοῦ μοῖραν προσεθήκατο, τὰς φυλὰς μετωνόμασε, καὶ ἐποίησε πλεονάσας ἐξ ἑλασσόνων. δέκα τε δὴ φυλάρχους ἀντὶ τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δήμους κατένειμε ἐς τὰς φυλάς. ἦν τε τὸν δῆμον προσθέμενος

1 Reducere. *Sic in seq.* 2 Reduxit autem Melanippum Clisthenes (hoc enim narrandum est) ut Adrasto inimicissimum, quod & Mecist. 3 Ejus infortunia choris tragicis decorabant, 4 Cognomina enim eorum mutans in alia quibus *ὑὰς & ὄνε, id est, suis, & asini*, appellationes præfixæ essent, ultimas syllabas addebat. 5 Quum apud se expendissent, 6 *Post* Clisthenes *addi*, fecerat. Athenienſis autem Clisthenes, quum hujus Sicyonii esset ex filia nepos, & ab eo nomen haberet, *&c.*

πολλῷ κατύπερθε τῆς ἀντιστασιωτέων. Ἐν τῷ μέρεϊ δὲ ἑτέρῳ. ὁ Ἰσαγόρης ἀντιτεχνᾶται τάδε· ὑπεκκαλέεται Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, ξεῖνον ἑωυτῷ γενόμενον ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδέων πολιορκίης. τὸν δὴ Κλεομένεα εἶχε αἰτίη φοιτᾶν παρὰ τὴν Ἰσαγόρεω τῷ γυναῖκα. τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς Ἀθήνας κήρυκα, ἐξέβαλε Κλεισθένεα, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων, τοὺς ἐναγέας ὑπελέγων. ταῦτα δὲ πέμπων, ἔλεγε ἐκ διδαχῆς τῆς Ἰσαγόρεω. οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμαιωνίδαι καὶ οἱ συστασιῶται αὐτῶν εἶχον αἰτίην τῷ φόνῳ τούτῳ· αὐτὸς δὲ ὑπεξέχε, καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ. Οἱ δ' ἐναγέες Ἀθηναίων ὧδε ὠνομάσθησαν· Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμπιονίκης εὐπατρίδης ἐπεθύμησε τυραννίδι ἑπόμενος· πρόσωπα μάλα τῷ ἡλικιώτεα, καταλαβεῖν τὴν ἀκρόπολιν ἐπειρήθη· οὐ δυνάμενος δὲ ἐκβῆναι τοῦτο, ἱκέτης ἵζετο πρὸς τὸ ἄγαλμα. τούτους ἀνιστάσι μὲν οἱ πρυτάνιες τῶν Ναυκραρέων, οἵπερ ἔνεμον τότε τὰς Ἀθήνας, φονέας γενομένους, πλὴν θανάτου. φονεύσαντας δὲ αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκμαιωνίδας. ταῦτα μὲν τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης ἐγένετο. Κλεομένης δὲ ὡς πέμπτον ἐξέβαλε Κλεισθένεα καὶ τοὺς ἐναγέας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ὑπεξέβη· μὴ δέ, οὐδὲν ἧσσον παρῆν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρί. ἀπικόμενος δὲ ἀγηλατέει ἑπτακόσια ἐπίσια Ἀθηναίων, τὰ οἱ ὑπέθετο ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα δὲ ποιήσας, δεύτερα τὸν βουλὸν καταλύειν ἐπειρᾶτο. τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρεω στασιώτῃσι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντισταθείσης δὲ τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι, ὅ, τε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ στασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν· Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ τὰ αὐτὰ φρονήσαντες, ἐπολιόρκεον αὐτοὺς ἡμέρας δύο. τῇ δὲ τρίτῃ ὑποσπόνδοι ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρης ὅσοι ἦσαν αὐτέων Λακεδαιμόνιοι. ἐπετελέετο δὲ τῷ Κλεομένεϊ ἡ φήμη. ὡς γὰρ ἀνέβη ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μέλλων δὴ αὐτὴν καταχήσειν, ἴεται ἐς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ, ὡς προσερέων. ἡ δὲ ἱρείη ἐξαναστᾶσα ἐκ τοῦ θρόνου, πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμεῖψαι, εἶπε, Ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χώρει, μηδ' ἐσθ' ἐς τὸ ἱρόν. οὐ γὰρ θέμιτόν Δωριεῦσι παριέναι ἐνδαῦτα. ὁ δ' εἶπε, Ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δωριεύς εἰμι, ἀλλ' Ἀχαιός. ὁ μὲν δὴ τῇ κλεηδόνι ὐδὲν χρεώμενος,

multo ſuperior iis qui erant contrariæ factionis. 1 Superatus in partibus Iſagoras, hoc invicem excogitavit, ut Cleomenem Lacedæmonium advocaret, jam inde ab obſidione Piſiſtratidarum ſibi hoſpitem factum: qui quidem culpabatur quod ad uxorem Iſagoræ ventitaret. is miſſo primum Athenas caduceatore, Cliſthenem ejecit, & cum eo alios complures Athenienſes, eos enageas vocans, *q. d. piaculares*, videlicet admonitu Iſagoræ hæc dicens. nam Iſagoras atque amici ejus non erant affines cædis cujus inſimulabantur 2 Alcmæonidæ, & qui Athenienſium erant enagees, ita nominabantur, *qui piaculo obſtricti erant*. Cylon quidam Athenienſis vir olympionices, affectatæ tyrannidis compertus eſt. Simulato nanque æqualium ſodalitio arcem occupare conatus eſt. Id quum efficere non potuiſſet, aſſedit ſimulacro dei ſupplex, ipſe ac ſocii. hos illinc ſubmoverunt quidem magiſtratus Naucratiorum, qui tunc Athenas incolebant, date fide puniendi eos citra mortem: ſed culpa horum mox interfectorum fuit penes Alcmæonidas. Hæc ante Piſiſtrati ætatem geſta ſunt. Ubi autem Cleomenes per nuncium ejecit Cliſthenem atque piaculares, quamvis Cliſthenes ipſe profugiſſet, nihilo ſecius Athenas venit, non magna cum manu, atque illinc ſeptingentas familias *militares* Athenienſium, tanquam piaculo contaminatas, relegavit, quas ei ſuggerebat Iſagoras. Hoc acto conabatur ſecundo loco ſenatum diſſolvere, & magiſtratus trecentis Iſagoræ militibus mandare: verum reluctante ſenatu, atque obtemperare nolente, Cleomenes Iſagoraſque cum ſuæ factionis hominibus arcem occuparunt. quos cæteri Athenienſes cum ſenatu ſentientes, biduo obſederunt: tertio die quicunque Lacedæmoni ibi erant accepta fide, regione diſceſſerunt, 3 rato effecto quod Cleomeni dictum eſt. nam ei ad occupandam arcem aſcendenti, & ad dei penetrale conſulendi gratia eunti, exurgens è ſella ſacerdos, antequam ille valvas referaret, Lacedæmonie, inquit, hoſpes, retro redeas, neve templum introeas. non enim Doribus huc introire fas eſt. Cui Cleomenes, Ego, inquit, mulier, Dores non ſum, ſed Achæus. Itaque admonitu uti nolens,

LXX

LXXI

LXXII

ἔνεμον

τῆς

ἔσελθε

1 Superatus autem vicissim Isagoras, hoc contra excogit. 2 Alcmæonidæ enim & qui earundem partium erant, cædis hujus invidiam sustinebant, at ipse *Isagoras* nequaquam, nec ejus amici. Enagees autem inter Athenienses ita nominati fuerunt. 3 Omine Cleomeni rato effecto. *Id est, Rato effecto eo quod omine portendebatur Cleomeni. vel Exitu omen approbante Cleomeni. Quod autem hic φήμην, statim post, κληδόνα vocat, quod Valla interpret.* admonitum.

atque

atque in conatu pergens, tunc quoque iterum à proposito cum Lacedæmoniis decidit. Cæteros autem ad necem vinxere Athenienses, & in iis Timesitheum fratrem ejus, cujus manualia opera atque strenuitatem maximam referre possem. Atque hi quidem in vincula conjecti mortem oppetiere. Athenienses autem post hæc revocatis cum Clisthene septingentis *militum* familiis, quas Cleomenes exegerat, Sardis mittunt ad contrahendam cum Persis societatem. Intelligebant enim sibi cum Cleomene atque Lacedæmoniis esse bellandum. Ut Sardis venere nuncii, mandataque exposuere, percontatus est eos Artaphernes Hystaspis filius, Sardium prætor, quinam homines essent Athenienses, & ubi terram incolentes, qui socii Persarum fieri orarent. Ubi id ex nunciis audivit, ita eis ingenue respondit, Si regi Dario terram darent & aquam, se contracturum cum eis societatem: sinminus, illos abscedere præcepit. Nuncii inter se colloquuti, quod societatem facere cuperent, daturos se esse dixerunt. quo nomine, ubi reversi sunt domum, vehementer accusati sunt. Cleomenes, intelligens ab Athenien sibus se & verbis & factis lædi, ex omni Peloponneso copias coegit, dissimulans quem ad finem, quum haberet in animo tum populum Athenienſem ulcisci, tum Isagoram constituere tyrannum, qui una cum eo ex arce decesserat. Comparato exercitu ingenti, ipse Eleusina invalit, & ex compolito Bœotii OEnoem occuparunt & Hysias, ultimos Atticæ populos: & ab altera parte Chalcidenses oræ Atticæ loca populabantur. Athenienses etsi ancipiti bello districti, Bœotiorum & Chalcidensium ultione dilata, arma contra Peloponnenses in Eleusine agentes ferunt. Dumque ambo exercitus conserturi prœlium essent, Corinthii, primi omnium secum reputantès injuste à se agi, 1 averterunt se, atque abscesserunt. Secundum hos idem fecit Demaratus Aristonis filius, qui & ipse erat rex Spartiatarum, & è Lacedæmone copias contraxerat, nec à Cleomene superiori tempore dissenserat. Ob quam regum dissensionem lex apud Spartam lata est, non licere utrique regi cum exercitu prodire. (nam prius prodibant) & his sejunctis, alterum quoque è Tyndaridis relinqui: qui & isti antehac ab eis evocati, exercitum ambo comitabantur. Porro tunc

LXXIII

LXXIV

LXXV

ἐπεχείρησέ τι, χ τότε πάλιν ἐξέπιπτε μ᾽ πρὸ Λακεδαιμονίων. τὸς ὃ ἄλλυς Ἀθηναῖοι κατέδησαν τιλὶ θῆι θανάτῳ· ἐν ὃ αὐτοῖσι, χ Τιμησίθεον τὸν ἀδελφεόν, τὸ ἔργα χειρῶν τε χ λήμματ᾽ Θ. ἔχειμ᾽ ἂν μάλιστα καταλέξαι. ὅτι μὴ πω δεδεμένοι ἐτελεύτησαν. Ἀθηναῖοι ὃ μ᾽ ταῦτα Κλεισθένεα χ τὰς ἑπτακόσια ἑστίας τὰς διωκισμένυς ὑπὸ Κλεομένεϊ Θ. μεταπεμψάμενοι, πέμπυσι ἀγγέλυς ἐς Σάρδις, συμμαχίην βυλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρσας. ἐπύθετο γὰρ σφι πρὸς Λακεδαιμονίυς τε χ Κλεομένεα ἐκπεπολεμῶσθαι. ἀπικομένων ὃ τῶν ἀγγέλων ἐς τὰς Σάρδις, χ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, Ἀρταφέρνης ὁ Ὑστάσπεος Θ., Σαρδίων ὕπαρχος Θ., ἐπηρώτα τίνες ἐόντες ἄνθρωποι, χ ποῖ γῆς, οἰκεόμενοι, δεοίατο Περσέων σύμμαχοι γενέσθαι. πυθόμενος ὃ περὶ τῶν ἀγγέλων, ἀπεκρίνατο σφι τάδε· εἰ μὲ διδοῦσι βασιλεῖ Δαρείῳ Ἀθηναῖοι γῆν τε χ ὕδωρ, ὁ ὃ συμμαχίην σφι ἐποιήσατο· εἰ ὃ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτὺς ἐκέλευε. οἱ ὃ ἄγγελοι δεῖν σφέων αὐτίων βαλλόμενοι, διδόναι ἔφασαν, βυλόμενοι τιλὶ συμμαχίην ποιήσασθαι. ὅτι μὲ δὴ ἀπελθόντες ἐς τὴν ἑωυτῶν, αἰτίας μεγάλας ἔσχον. Κλεομένης δὲ ὑπεξάμυνε Θ. θεοῦ βουλεύσαντος ἐπ᾽ ἔργοισι τοῖσι Ἀθηναίων, συμβαλὼν ἐκ πάσης Πελοποννήσυ τὸ στρατὸν, οὐ φράζων ἐς τὸ συλλέγει· πασθαί τε ἐθέλων τῶν δήμων τῶν Ἀθηναίων, χ Ἰσαγόρεα βυλόμενος Θ. τύραννον καταστῆσαι. συνεξῆλθε γὰρ οἱ ὁ Ἰσαγόρης ἐκ τῆς ἀκροπόλι Θ.. Κλεομένης τε δὴ τὸν μὲν ἐσέβαλε ἐς τὴν Ἐλευσῖνα, χ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ σωδήμα Θ. Οἰνόην αἱρέυσι, χ Ὑσίας, δήμυς τὺς ἐσχάτυς τῆς Ἀττικῆς. Χαλκιδέες τε δὴ τὰ ἕτερα ἐσίνοντο, ὁπόσην χώρην τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι ὃ, καίπερ ἀμφιβολίην ἔχομενοι, Βοιωτῶν μὲ χ Χαλκιδέων ἐσύτερον ἔμελλον μνήμην ποιήσασθαι, Πελοποννησίοισι ὃ ἐοῦσι ἐν Ἐλευσῖνι αὐτίοις ἔδεντο τὰ ὅπλα. Μελλόντων ὃ συνάψειν τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην, Κορίνθιοι μὲ πρῶτα σφι αὐτοῖσι δόντες λόγον ὡς ἐ ποιοῖεν τὰ δίκαια, μετέβαλλόν τε χ ἀπαλλάσσοντο· μ᾽ ὃ, Δημάρητ Θ. ὁ Ἀρίστωνος Θ., ἐὼν χ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτιητέων, χ συνεξαναστὰς τε τὴν στρατιὴν ἐκ Λακεδαίμονος, χ οὐκ ἐὼν διάφορος Θ. ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεομένεϊ. ἀπὸ ὃ ταύτης τῆς διχοστασίης, ἐτέθη νόμος Θ. ἐν Σπάρτῃ, μὴ ἀξιοῦν ἕνα ἑκάτερον ἀμφοτέρους τὺς βασιλέας, ἀξιούσης τῆς στρατιῆς. τέως γὰρ ἀμφότεροι εἵποντο. παραλυομένης ὃ τυτέων τῆς ἑτέρης, καταλείπεσθαι καὶ τῶν Τυνδαριδέων τὸν ἕτερον. πρότερον γὰρ δὴ χ ὅτι ἀμφότεροι, ὑπόκλητοί σφι ἐόντες, εἵποντο. τότε δὴ

198

1 Sententiam mutaverunt,

ἐν τῇ Ἐλευσῖνι ὁρέωντες οἱ λοιποὶ τ̃ στμμάχων τὸς τε βασιλῆας τ̃ Λακεδαιμονίων ἐκ ὁμολογέοντας, καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν, οἴχοντο καὶ αὐτοὶ ἀπαλλαξόμενοι. Τέταρτον δὴ τοῦτο ἐλθὸν τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριέες, δίς τε δὴ πολέμῳ ἐσβάλοντες, καὶ δὶς ἐπ' ἀγαθῷ τ̃ πληθεος τ̃ν Ἀθηναίων. πρῶτον μέν, ὅτε καὶ Μέγαρα κατοίκισαν, ὅτε ὁ σὺν Κόδρῳ βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὀρθῶς ἂν καλέοιτο· δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρατιδέων ἐξέλασιν ὁρμηθέντες, ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο· τέταρτον δ τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσῖνα Κλεομένης ἄγων Πελοποννησίους ἐσέβαλε. ὕστερον τέταρτον τότε Δωριέες ἐσέβαλον ἐς Ἀθήνας. Διαλυθέντος δ̃ν τ̃ σόλου τούτου ἀκλεῶς, εἰθαῦτα Ἀθηναῖοι τίννυσθαι βουλόμενοι, πρῶτα στρατιλλω ποιεῦνται ἐπὶ Χαλκιδέας. Βοιωτοὶ δ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοηθέουσι ἐπὶ τὸν Εὔριπον. Ἀθηναίοισι δ ἰδόντες τὲς Βοιωτὲς, ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι ἐπιχειρέειν. συμβάλλουσί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ πολλῷ ἐκράτησαν· κάρτα δ πολλὲς φονεύσαντες, ἑπτακοσίους αὐτῶν ἐζώγρησαν. τῆς δ αὐτῆς ταύτης ἡμέρης οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν Εὔβοιαν, συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι. νικήσαντες δὲ καὶ τούτους, τετρακισχιλίους κληρούχους ἐπὶ τ̃ν ἱπποβοτέων τ̃ν χώρην λείπουσι· οἱ δ' ἱππόβοται ἐκαλέοντο οἱ πάχες τ̃ν Χαλκιδέων. ὅσους δ καὶ τούτων
199 ἐζώγρησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτ̃σι ἐζωγρημένοισι εἶχον ἐν φυλακῇ, ἐς πέδας δήσαντες. χρόνῳ δ ὕστερον ἔλυσάν σφεας διμνέως ἀποτιμησάμενοι. τὰς δ πέδας αὐτέων, ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἀνεκρέμασαν ἐς τὸν ἀκρόπολιν, ἅπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἔσαν τετευχυῖαι, κρεμάμεναι ἐκ τειχέων τετρωμένων περὶ ὑπὸ τ̃ Μήδου. ἀντίον δὲ τ̃ μεγάρου τ̃ πρὸς ἑσπέρην τετραμμένου, καὶ τ̃ν λύτρων τὸν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τέθριππον χάλκεον· τὸ δ, ἀείρεσθαι χρὸς ἔσπεμπε πρῶτα ἐσιόντι ἐς τὸ προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλι. ἐπιγέγραπται δέ οἱ τάδε,

Ἔθνεα Βοιωτ̃ν καὶ Χαλκιδέων δαμασάντες
Παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμου,
Δεσμῷ ἐν ἀχλυόεντι σιδηρέῳ ἴσχεσφι ὕβριν·
Τ̃ν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τὰς δ' ἔθεσαν.

Ἀθηναίοισι μὲν νυν κῦδος ἐπῆλθε. δηλοῖ δ ἐμοὶ οὐκ ὀλίγα ἐν μέσῳ, ἀλλὰ πανταχῇ ἰσχυρὴ ὡς ἔστι χρῆμα ἀνδρὸς ἑωυτ̃ ἐπαρκέειν, εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τότε ἀνδρὸς ἐπαρκεσάμενοι μὲν, ἐόντες τ̃ν σφέας περιοικεόντων ἔσαν τὰ πολέμια ἀμείνους,

cæteri ſocii qui erant in Eleuſine, cernentes non convenire inter reges, & Corinthios aciem deſeruiſſe, & ipſi dilapſi abierunt. Quarto tunc Dores in Atticam profecti ſunt, bis ad bellandum ingreſſi, bis ob Athenienſium multitudinis commodum. Primo, quum Megaram coloniam deduxerunt, hæc expeditio recte vocetur, ſub Codro Athenienſium rege: iterum ac tertio, quum ad expellendos Piſiſtratidas ex Sparta ventum eſt: quarto, quum Cleomenes Peloponnenſes ducens, Eleuſinen invaſit. Ita quarto tunc Dores adverſus Athenas expeditionem ſumpſerunt. Dilapſo igitur indecore hoc exercitu, ibi Athenienſes volentes ûltum ire injurias, primam expeditionem fecerunt adverſus Chalcidenſes: quibus Bœotii ad Euripum iere ſuppetias. His conſpectis Athenienſes putarunt ſibi cum eis prius quam cum Chalcidenſibus pugnam conſerendam. itaque congreſſi cum illis egregie ſuperarunt, permultiſque eorum cæſis, ſeptingentos capiunt. Eodem die tranſgreſſi Eubœam, cum Chalcidenſibus conflixere: quibus etiam victis, quatuor millia colonorum in prædiis hippobatarum, *q. d. equitum*, reliquerunt. hippobatæ autem apud Chalcidenſes vocabantur locupletes. Horum quoſcunque ceperunt, una cum Bœotiorum captivis vinctos in carcerem conjecerunt: quos aliquanto poſt binis mulctatos minis ſolverunt: eorumque vincula quibus alligati fuerant, in arce ſuſpenderunt: quæ ad meam uſque memoriam extabant, pendentia è muris à Medo ambuſtis, eregione cœnaculi ad occaſum ſpectantis. Decimam quoque 1 redemptionis conſecrarunt, facta ærea quadriga, quæ ad ſiniſtram manum intrantium ſtatim in propylæa arcis ſtabat, cum hac inſcriptione,

Attica perdomitis acri ſub marte juventus
Bœotûm populis Chalcidicaque manu,
Damna rependerunt vinclis & carcere cæco,
Quorum he de decima ſtant tibi Pallas equæ.

Ea Athenienſes quidem augeſcebant. Juris autem æquabilitatem eſſe rem bonam, non ex uno tantum, ſed undique datur intelligi: ſi Athenienſes etiam quamdiu tyrannis ſubjecti fuerunt, nullis finitimorum in bello præſtantiores erant:

1 Pecuniarum à ſingulis in pretium redemptionis perſolutarum

liberati

liberati verò tyrannis, multo omnium primi extitere. Unde liquet, eos, dum tyrannis parebant, 1 de industria peccasse, tanquam domino laborantes: at libertate parta, sibiipsi quisque rem gerere properabat. 2 Athenienses ita age-
LXXIX bant. ¶ Thebani autem post hæc ulciscendi illos cupidi, sciscitatum ad deum miserunt. Quibus respondens Pythia, negabat per sese eos posse illos ulcisci, jubebatque ut 3 ad famæ celebritatem referentes rogarent sibi proximos. 4 Reversis qui missi ad oraculum erant, ac responsum exponentibus, Thebani illud nihili facientes quod referebatur, ut rogarent proximos, dicebant, Nunquid non proxime nos incolunt Tanagræi Coronæique & Thespienses, qui nostri assidue commilitones, alacri atque concordi in partes animo bella nobiscum tolerant? quid hos rogari oportet? 5 nunquid potius hoc non habendum pro ora-
LXXX culo? Hæc illis ratiocinantibus, quidam re audita, inquit, Ego quid nobis significare velit oraculum videor mihi intelligere. Asopi duæ filiæ fuisse traduntur, Thebe & Ægina, quæ quoniam sorores sunt, opinor deum respondere nobis ut Æginetas rogemus vicem nostram ulciscí. Thebani, quoniam nulla quam hæc visa est dici potior sententia, protinus misere ad Æginetas orandos auxilia, tanquam proximos, ex dei oraculo. Illi petentibus his auxilia dixe-
LXXXI re se mittere cum eis Æacidas. Societate Æacidarum freti Thebani, quum lacessissent Athenienses, accepta offensione adversæ pugnæ, iterum auxilia virorum remissis Æacidis oraverunt, Quorum prece moti Æginetæ, tum magnitudine opum inflati, tum pristinæ inimicitiæ quam gessere cum Athenensibus memores, bellum illis haud indictum intulerunt. Nam quum Athenienses 6 Bœotiis incumberent, ipsi longis navibus in Atticam trajicientes, cum alios multos populos in cætera ora maritima, tum Phalerum diripuerunt, magnam ex hac re calamitatem Athe-
LXXXII nienses afferentes. Inimicitia autem quam Æginetæ adversus Athenienses habebant, ex hoc initio extitit: Epidaurii, quum sua ipsis terra nihil redderet, de hac calamitate Delphicum consuluere oracuium. Quibus Pythia jussit ut Damiæ & Auxesiæ simulacra erige-

ἀπαλλαχθέντες δὲ τυράννων, μακρῷ πρῶτοι ἐξενόνλο. δηλοῖ ὧν ταῦτα ὅτι κατεχόμενοι μέν, ἐθελοκάκεον, ὡς δεσπότῃ ἐρξαζόμενοι· ἐλεύθερωθέντων δέ, αὐτὸς ἕκαστος ἑωυτῷ προὐθυμέετο κατεργάζεσθαι. ὅτοι μὲν νυν ταῦτα ἔπρησσον. Θηβαῖοι δὲ μὴ ταῦτα ἐς σφέων ἔπεμπον, βυλόμενοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυθίη ἀπὸ σφέων μὲ ἀυτέων, ἐκ ἔφη αὐτοῖσι δίκη τίσιν, ἐς Πολύφημον δὲ ἀξενείκαντας, ἐκέλευε σφὶ αἴτησαι δέεσθαι. ἀπελθόντων ὧν σφὶ ἀποπέμπων, ἐξέφερον τὸ χρηστήριον, ἀλίλων ποιησάμενοι. ὡς ἐπωιθάνοντο δὲ λεγόντων αὐτέων σφὶ αἴτησαι δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι ἀκούσαντες τάδε· Οὐκ ὧν αἴτησα ἡμέων οἰκέους Τα- “ναγραῖοί τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Θεσπιέες, καὶ “ὅτοί γε ἅμα ἡμῖν αἰεὶ μαχόμενοι, προ- “θύμως συνδιαφέρουσι τὸν πόλεμον; τί δεῖ “τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλλον μὴ ὑ τού- “του γε τὸ χρηστήριον. Τοιαῦτα δὴ διαλεγομένων, εἶπε δή τις μαθών τις, Ἐγώ μοι “δοκέω συνιέναι τὸ ἐνθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ “χρηστήριον· Ἀσωπὸς λέγονται θυγατέρες δυ- “γατέρες Θήβη τε καὶ Αἴγινα· τιμέων ἀδελ- “φεῶν ἐυσεόν, δοκέω ἡμῖν Αἰγινητέων δέε- “σθαι τὸν θεὸν χρῆσαι “ πιμφρητήρων γὰρ ἐγὼ, ὑ γάρ τις γνώμη ταύτης ἀμείνων ἐδόκεε φαίνεσθαι, αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἰγινητέων, βοηθεῖν καλεόμενοι κατὰ τὸ χρηστήριον σφι βοηθέειν, ὡς ἐόντων ἀγχιτέων. οἱ δὲ σφι αἰτέοντι βοηκυρίλιν τὸν Αἰακίδας συμπέμπειν ἔφασαν. Γειρησαμένων δὲ τὴν Θηβαίων κατὰ τὰ συμμαχίην τὴν Αἰακιδέων, καὶ τρηχέως προσφερθέντων ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, αὖθις οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες, τοὺς μὲ Αἰακίδας σφι ἀπεδίδοσαν, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο. Αἰγινῆται δέ, δύσαμμηνίη τε μεγάλη ἐπαρθέντες, καὶ ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέντες “ ἕνεκα πρὸς Ἀθηναίους, τότε Θηβαίων δεηθέντων, πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι ἐπέφερον. Ὁπλισαμένων γὰρ αὐτέων βοιωτοῖσι, ὁπλώσαντες μακρῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν, καὶ μὲ ἔσπεσαν Φάληρον, καὶ δὲ τῆς ἄλλης παραλίης πολλὸν δῆμον. ποιεύντες δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθηναίους ἐσινέοντο. Ἡ δὲ ἔχθρη ἡ προοφειλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν Αἰγινητέων, ἐνθεῦτεν ἦρξε ἀρχῆς τοιῆσδε· Ἐπιδαυρίοισι ἡ γῆ καρπὸν οὐδένα ἀπεδίδου· ἐπὶ ταύτῃ ὧν τῇ συμφορῇ οἱ Ἐπιδαύριοι ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Δαμίης τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα ἱδρύ-

1 Remisse agere voluisse. *Vel. Operam sedulo non navasse.* 2 Horum igitur res ita se habebant. *Vel, Hic igitur erat rerum Atheniensium status.* 3 Ad Polyphemum. 4 Reversi consultores oraculi, quod ab eo responsum erat exposuerunt, convocata concione. Thebani, quum audirent quod illi dicebant, *nimirum* ut proximos rogarent, Nonne, inquiunt, proxime nos habitant Tanagr. 5 Imo *videndum* ne aliud potius sibi velit oraculum. 6 Bœotos bello premerent,

σαδς· καὶ σφι ἱδρυσαμβύοισι, ἄμεινον σωισεσδς. ἐπηρώτεον ὧν οἱ Ἐπιδαύριοι κότερα χαλκῆ ποιέονται τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθυ. ἢ ὃ Πυθίη ἐδέκετο τέτων ἕα, ἀλλὰ ξύλυ ἡμέρης ἐλαίης. ἐδέοντο ὧν οἱ Ἐπιδαύριοι Ἀθωναίων ἐλαίῃ σφι δῦναι τεμέσδς, ἱρωτάτας δὴ κείνας νομίζοντες εἶ. (λέγεται δ' ἐκ ὡς ἐλαίας ἔσαν ἄλλοδι γῆς ἐδαμῦ καὶ ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἢ Ἀθωνῃσι) οἱ δὲ δὴ τοῖσδε δώσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ ἀπάξυσι ἐπὶ ἐκείῃ τῇ Ἀθωναίῃ τε τῇ πολιάδι ἐσ, καὶ τῷ Ἐρεχθέϊ. καὶ ταινέσαντες δ' ὃ δὴ τούτοισι οἱ Ἐπιδαύριοι, τῷ τε ἐδέοντο ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῆς ἐλαιέων τυτέων ποιησάμβυοι, ἱδρύσαντο. καὶ ἤ τε γῆ σφι ἔφερε καρπόν, καὶ Ἀθωναίοισι ἐπετέλεον τὰ συνέθεντο. Τοῦτον δὲ τὸν χρόνον, καὶ τὸν πρὸ τούτυ, Αἰγινῆται Ἐπιδαυρίων ἦκυον, τά τε ἄλλα, καὶ δίκας, ἀμφισβαινοντες ἐς Ἐπίδαυρον, ἐδίδοσάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων οἱ Αἰγινῆται. τὸ δ' ἀπὸ τοῦδε, νηάς τε πεξάμενοι, καὶ ἀγνωμοσυνῃ χρησάμβυοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῆς Ἐπιδαυρίων· ἅτε δὴ ἐόντες διάφοροι, ἐδηλέοντο αὐτές. ὥστε δὴ θαλασσοκράτορες ἐόντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα ταῦτα τά τε Δαμίης καὶ τῆς Αὐξησίης ἐξ Ἁπιδαυρέοντα αὐτέων. καὶ σφεα ἐκόμισαν τε καὶ ἱδρύσαντο τῆς σφετέρης χώρης ἐς τιὼ μεσόγαιαν, τῇ Οἴη μὺ δῆτι ἔνομα, ἐνθαῦτα ὃ μάλιστά κη ἀπὸ τῆς πόλιος ἐς εἴκοσι ἀπέχει. ἱδρυσάμβυοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, θυσίησί τέ σφεα καὶ χορῖσι γυναικηίοισι κερτόμιοισι ἱλάσκοντο, χορηγῶν ἀπὸ ἑκατέρης τῆς δαμόνων δέκα ἀνδρῶν. κακῶς δὲ ἠγόρδουν οἱ χορεὶ ἄνδρα μὲ ἑκάστην, τὰς δὲ θηλείας γυναῖκας. ἔσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι αἱ τοιαῦται ἱρωσύναι· εἰσὶ δέ σφι καὶ ἄῤῥητοι ἱρωσύναι. Κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων, οἱ Ἐπιδαύριοι τοῖσι Ἀθωναίοισι τὰ ξυνέθεντο, ἐκ ἐπετέλεον. πέμψαντες δὲ οἱ Ἀθωναῖοι ἐμιώουν τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι. οἱ δὲ ἀπέφαινον λόγῳ ὡς ἐκ ἀδικηίεν. ὅσον μὲ γὰρ χρόνον εἶχον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ὅπτελέειν τὰ συνέθεντο. ἐπεὶ δὲ ἐξερπῶς αὐτέων, ἐδίκαιον εἶ ἀποφέρειν ἔτι, ἀλλὰ τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας πρήσσεως ἐκέλευον. πρὸς ταῦτα Ἀθωναῖοι, ἐς Αἴγιναν πέμψαντες, ἀπαιτέον τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν σφίσι τε καὶ Ἀθωναίοισι εἶ ἐδὲν πρῆγμα. Ἀθωναῖοι μὺ νῦν λέγυσι, μετὰ τιὼ ἀπαίτησιν ἀποσαλλῦαι τελήρεϊ μῆ τῆς ἀσῶν τότυς· οἱ ἀποπεμφθέντες ἀπὸ τῆς κοινῆς, καὶ ἀποκόμυοι ἐς Αἴγιναν, τὰ ἀγάλματα ταῦτα, ὡς σφετέρων ξύλων ἐόντα, ἐπειρῶντο ἐκ τῶ βάθρων ἐξαναστᾶν, ἵνά σφεα ἀνακομίσωνται.

rent: & poſtquam erexiſſent, melius ſecum actum iri. Sciſcitantibuſque Epidauriis utrum ex ære facerent illa an ex lapide, reſpondit ſe è neutro fieri ſinere, ſed è ligno oleagino, oleæ tamen, non oleaſtri. Rogabant igitur Epidaurii Athenienſes ut ſibi permitterent oleam incidere, qui ſcilicet oleas illas ſacratiſſimas eſſe exiſtimarent. (fertur etiam nuſquam gentium niſi Athenis illa tempeſtate oleas fuiſſe.) Athenienſes ſe vero dixerunt conceſſuros, hac tamen lege, ſi quotannis illi ſacra Minervæ urbanæ & Erechtheo afferrent. Accepta condicione Epidaurii quæ rogabant impetraverunt, & ſimulacra ex his oleis fabricata ſtatuerunt: terraque ſua fructum eis ferente, quod convenerat Athenienſibus proſolvebant. Eo tempore atque ſuperiori Æginetæ Epidauriis parebant tum in aliis tum vero in litibus, quas Æginetæ inter ſe vel actores, vel rei, illuc ſe conferentes agebant: verum ex eo tempore fabricatis navibus, nullo tonſilio uſi, ab Epidauriis deſciverunt. Factique hoſtes, ac mari potiti, cum alias clades inferebant, tum ſimulacra Damiæ & Auxeſiæ ſurripuerunt: eaque aſportata, in regionis ſuæ mediterraneo loco ſtatuerunt, cui nomen eſt OEæ, viginti ferme procul ab urbe ſtadiis. Hoc in loco illis erectis, ſupplicabant ſacrificiis atque jocabundis choris mulierum, denis viris utrique dæmonum aſſignatis, qui choris præeſſent. Chori autem neminem virum [1] nuncupabant, ſed indigenas fœminas: quæ ceremoniæ apud ipſos quoque Epidaurios fuerant. Surreptis ſtatuis Epidaurii quod fuerant pacti Athenienſibus non ſolvebant: cujus rei quum à nunciis Athenienſium admonerentur, reddere rationem cur injurii non eſſent: ſe enim quamdiu apud ſe ſtatuas habuiſſent, quod conventum erat exolviſſe, eiſdem jam viduatos, non debere exolvere, ſed Æginetas, qui illas haberent: à quibus id exigi jubebant. Ad eas repetendas Æginam Athenienſes miſere. Æginetæ negare quicquam negocii eſſe ſibi cum Athenienſibus. Athenienſes autem aiunt, poſt repetita ſimulacra, triremem miſſam publice cum civibus quibuſdam: qui Æginam quum venerunt, ſimulacra, tanquam è ſuis lignis facta, conati ſint ſuis ſedibus emoliri ut aſportarent:

200 10 Lxxxiii 20 Lxxxiv 30 Lxxxv 40 50

[1] Probris inſectabantur,

quumque

quumque eo pacto auferre nequirent, circumdatis funibus trahere tentasse. Sed dum trahunt, tonitrum & cum tonitruo terræmotum extitisse: eaque de re illos remiges qui trahebant simulacra, ab his in amentiam esse conversos: & ex hoc morbo sese tanquam hostes mutuo trucidasse, donec unus ex omnibus relictus est, qui ad Phalerum se recepit. Athenienses quidem ita rem gestam esse memorant. Æginetæ vero negant illos una cum navi venisse, (facile enim se unam navim; atque adeo compluscula, etiamsi sibi nullæ fuissent naves, fuisse propulsaturos) sed cum compluribus in ipsorum terram invasisse, se vero cessisse, nec pugna navali contendere voluisse. Qui tamen planum facere nequeunt, an quia impares se esse ad pugnandum agnoscerent, cesserint: an volentes permiserint illos facere quod fecerunt. Athenienses certe, quod nulli propugnatores obstarent, egressos è navibus ad simulacra se convertisse: & quum ea è suis vestigiis amoliri nequirent, circumdatis restibus trahere ita conatos, donec illic ambo simulacra, dum traherentur, fecere rem apud me fide carentem, alicui alteri credibilem. aiunt enim illa procubuisse sibi in genua, atque ex eo tempore semper genu nixa permansisse. Et hæc quidem Athenienses fecisse: Se vero, quod audirent sibi bellum ab Athenien-sibus illatum iri, præparasse Argivos ut sibi adversus Athenienses in Æginam descendentes adessent auxilio. Eosque, quum latuissent hostem in trajiciendo ex Epidauro in insulam, in Athenienses, qui nihil præscissent, à navibus discluſos irruisse: & interea tonitrum ipsis terræmotumque extitisse. Hæc ab Argivis Æginetisque commemorantur. Athenienses quoque confitentur unum omnino è suis incolumem in Atticam revertisse, quem tamen Argivi aiunt superstitem fuisse ex Attico exercitu quem ipsi profligassent. Eundem Athenienses, dæmonio incolumem, nihilo secius periisse referunt, hunc in modum: Quum Athenas se recepisset, clademque renunciasset, uxores eorum qui adversus Æginam profecti fuerant, indigne ferentes unum ex omnibus esse reducem, circumfusas hominem prehendisse, ac fibulis vestimentorum pupugisse, percontantes singulas ubi suus vir esset, atque hoc modo hunc fuisse

LXXXVI

LXXXVII

οὐ δυναμένους δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτέων κρατῆσαι, περιβαλόντας σχοινία ἕλκειν τὰ ἀγάλματα. καί σφι ἑλκυσι, βροντῇ τε, καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπιγενέσθαι· τοὺς δὲ τελεχθέντας τοὺς ἕλκοντας, ὑπὸ τυτέων ἀλλοφρονῆσαι· παθόντας δὲ τοῦτο, κλείνειν ἀλλήλους ἅτε πολεμίους· ἐς ὃ ὀκ πάντων ἕνα λειφθέντα, ἀνακομισθῆναι αὐτὸν ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν ὧδε λέγουσι γενέσθαι· Αἰγινῆται δὲ, οὐ νηὶ μιῇ ἀπικέσθαι Ἀθηναίους, (μάλα γὰρ, καὶ ὀλίγῳ πλεῦνας μιῆς, καὶ εἰ σφι μὴ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες, ἀπαμυνέεσθαι ἂν ὑπετέως) ἀλλὰ πολλῆσι νηυσὶ ἐπιπλέειν σφι ἐπὶ τὴν χώρην· αὐτοὶ δέ σφι εἴξαι, καὶ οὐ ναυμαχῆσαι. ἐκ ἔχουσι δὲ τοῦτο ἀσφαλῆναι ἀτρεκέως, ἅτε εἰ ἐόντες συγγινωσκόμενοι εἴη τῇ ναυμαχίῃ, καὶ τοῦτο εἶξαι, ἅτε εἰ βουλόμενοι πιῆσαι οἰόντι καὶ ἐπιήσαν. Ἀθηναίους μέν νυν, ἐπεί τέ σφι ἐδόκεε ἐς μάχην καθίστασθαι, ἀποβάντας ἀπὸ τῶν νεῶν, τραπέσθαι πρὸς τὰ ἀγάλματα. οὐ δυναμένους δὲ ἀνασπάσαι ἐκ τῶν βάθρων αὐτά, οὕτω δὴ περιβαλομένους σχοινία, ἕλκειν, ἐς ὃ ἑλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφότερα τῶϊτὸ ποιῆσαι· ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλῳ δέ τεῳ. ἐς γόνατα γάρ σφι αὐτὰ πεσέειν, καὶ τὸν ἀπὸ τότε χρόνον διατελέειν οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ ταῦτα ποιέειν. σφέας δὲ Αἰγινῆται λέγουσι πυθομένους τὸν Ἀθηναίους, ὡς μέλλοιεν δὴ σφέας στρατεύεσθαι, ἑτοίμους Ἀργείους ποιέεσθαι. τοὺς 201
τε δὴ Ἀθηναίους ἀποβεβάναι ἐς τὴν Αἰγινέλην, καὶ παρεῖναι βοηθέοντάς σφι τοὺς Ἀργείους, καὶ λαθεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου διαβάντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ οὐ περακηκόσι τοῖσι Ἀθηναίοισι ὑπιπεσέειν διαπεμφθέντας τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν. ἅμα τε ἐν τούτῳ τὴν βροντὴν τε γενέσθαι καὶ τὸν σεισμὸν αὐτοῖσι. Λέγεται μέν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγινητέων τάδε· ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων ἕνα μοῦνον τὸν ἀποσωθέντα αὐτέων ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι. πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι, αὐτέων τὸ Ἀττικὸν στρατόπεδον διαφθειράντων, τὸν ἕνα τυτέων περιγενέσθαι· Ἀθηναῖοι δέ, τῇ δαιμονίῃ. περιγενέσθαι μέντοι οὐδὲ τοῦτον τὸν ἕνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε. κομισθεὶς καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπήγγειλε τὸ πάθος. πυθομένας δὲ τὰς γυναῖκας τὰς ἐπ' Αἴγιναν στρατευσαμένων ἀνδρῶν, δεινόν τι ποιησαμένας, κεῖνον μοῦνον ἐξ ἁπάντων σωθῆναι, περιξέσαι τε ἄνδρωπον τοῦτον λαβούσας, καὶ κεντούσας τῇσι περόνῃσι τῶν ἱματίων, εἰρωτᾶν ἑκάστην αὐτέων ὅκου εἴη ὁ ἐωυτῆς ἀνήρ. καὶ τοῦτον μὲν οὕτω διαφθαρῆναι.

φθαρλῶαι. Ἀθηναίοισι δὲ ἐπὶ τῷ πάθεϊ δεινότερόν τι δόξαι εἶναι τὸ περὶ γυναικῶν ἔργον· ἄλλῳ μὲν δὴ ἐκ ἔχειν ὅτεῳ ζημιώσουσι τὰς γυναῖκας, τῷ δὲ ἐσθῆτα μεταβαλόντι αὐτέων ἐς τὠυτὸ Ἰάδα. ἐφόρεον γὰρ δὴ πρότερον αἱ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα Δωρίδα, τῇ Κορινθίῃ. " Κορινθίων μεταπλησιωτάτην· μιτίβαλον ὦν ἐς τὸ λίνεον κιθῶνα, ἵνα δὴ περόνῃσι μὴ χρέωνται. Ἔστι δὲ, ἀληθέϊ λόγῳ χρεωμένοισι, ἐκ Ἰάδος αὕτη ἡ ἐσθὴς τυγχάνει παλαιόν, ἀλλὰ Κάειρα. ἐπεὶ ἥλιξ Ἑλληνικὴ ἐσθὴς πᾶσα ἡ ἀρχαίη τῆσι γυναιξὶ ἦν, ἡ αὐτὴ ἐοῦσα, τὴν νῦν Δωρίδα καλέομεν. τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι Αἰγινήτῃσι, καὶ πρὸς ταῦτα ἔτι τόδε ποιῆσαι. νόμον ἔθεσαν σφι ἐκατέρῃσι τὰς περόνας ἡμιολίας πιέεσθαι τοῦ τότε κατεστεῶτος μέτρου, καὶ ἐς τὸ ἱρὸν τῆσι θεῶν τυτθίων περόνας μάλιστα ἀναθήσειν τὰς γυναῖκας. Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἱρὸν, μήτε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χοῦ ῥίδων ἔπιχωρίων νόμῳ τοὐλοιποῦ αὐτόθι ἔθεν πίνειν. Ἀργείων μὲν νυν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναῖκες ἔκ τε τούτου κατ' ἔθεν τῆσι Ἀθηναίων περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον μέζονας ἢ πρότερον. Τῆς δὲ ἔχθρης τῆς πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι γνωμοῦται ἀρχὴ κατὶ τάδε ἔρρηξαν ἐγένετο· τότε δὴ Θηβαίων ἐπικαλεομένων προθύμως τε καὶ τὰ ἀσάλαμα γνωμεύοντες, ἀναμιμνησκόμενοι οἱ Αἰγινῆται ἐβούλοντο τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινήτας δὲ ἐδέησε τῆς Ἀττικῆς τὰ θαλάσσια καὶ Ἀθηναίοισι ὁρμεωμένοισι ἐπ' Αἰγινήτας στρατεύεσθαι, ἦλθε μαντήϊον ἐκ Δελφῶν, ἐπικούρας ἀπὸ τῶν Αἰγινητέων αἰτέειν τριήκοντα ἔτεα, τῷ ἑνὶ καὶ τριηκοστῷ, Αἰακῷ τίμωρον ἀποδεξαμένους, ἄρξειν τε πρὸς Αἰγινήτας πλέονα καὶ σφι χωρήσειν τὰ βουλόμενα. ταῦτα δὲ ἐπιστάμενοι ἐβούλοντο, πολλὰ μὲν σφέας ἐν τῷ μέλλοντι χρόνῳ πείσεσθαι, πολλὰ δὲ καὶ ποιήσειν· τέλος μέντοι κατατρέψασθαι. ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἄκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰακῷ τίμωρον " ἀποδέξαντο τοῦτο τὸ νῦν ἔτι τῆς ἀγορῆς ἱδρυται· τριήκοντα δὲ ἔτεα ἐκ ἀνέσχοντο, ἀκέοντες ὅκως χρεὼν εἴη ἐπικούρων πεπονθόται ὑπ' Αἰγινητέων ἀνάρσια. Ἐς τιμωρίην δὲ παρασκευαζομένοισι αὐτοῖσι, ἐκ Λακεδαιμονίων πρῆγμα " ἐγειρόμενον, ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθόμενοι γὰρ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τοῦ Ἀλκμαιωνιδέων ἐς τὠυτὸ Πυθίῃ μεμηχανημένα, καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης

confectum. Idque factum mulierum visum esse Athenienſibus ipſa clade triſtius. in quas quum alia ratione animadvertere non poſſent, veſtem illarum in eadem mutaverunt. nam antea Doridem veſtem gerebant Atticæ fœminæ, ſimillimam Corinthiæ. eam itaque mutaverunt in lineam, ne fibulis uterentur. 1 Quanquam revera ſi ratione utamur, non Ias olim veſtis fuit, ſed Caira. quoniam omnis priſca veſtis fœminarum Græcarum eadem erat quæ nunc, quam Doridem appellamus. Præterea Argivi & Æginetæ idem adhuc factitant. apud quorum utroſque mos eſt fibulas faciendi ſeſcuplas menſura quàm tunc conſueverat: quas præcipuæ fœminæ eorum templis deorum conſecrare ſolent, neque aliud quicquam Atticum illic offerre, ne urceum quidem, ſed ex ollis gentilibus in poſterum ibidem potare. Eoque contentionis proceſſere Argivæ atque Æginææ mulieres cum Atticis, ut ad meam uſque ætatem fibulas geſtaverint quam antea grandiores. Odiorum principium Æginetarum in Athenienſes hoc, quemadmodum commemoratum eſt, extitit. Cujus rei circa ſtatuas geſtæ memoriam retinentes, libenter Thebanorum rogatu auxilium tulere Bœotiis Æginetæ. Qui quum maritima Atticæ vaſtarent, Athenienſeſque adverſus Æginam expeditionem inirent, advenit è Delphis oraculum, ut ab Æginetis lædendis triginta annos abſtinerent, triceſimo anno, quum fanum Æaco dicaſſent, bellum cum Æginetis inchoarent, ad votum eis re ſucceſſura. Sin bellum continuo inferrent, fore ut interea multa detrimenta acciperent & inferrent, ſed ad extremum illos 2 ſubigerent. Hoc oraculum ad ſe Athenienſes allatum ubi audiere, eatenus ei obtemperandum cenſuerunt ut Æaco fanum dicarent, quod nunc in foro extructum viſitur: 3 ſed triginta annis non eſſe abſtinendum, quod videlicet audiſſent eſſe fatale, multa ſe paſſuros indigna ab Æginetis, ſi bello abſtinerent. His tamen ad ulciſcendum ſe parantibus, Lacedæmonium factum extitit impedimento. Siquidem Lacedæmonii, audito commento Alcmæonidarum erga Pythiam, & quæ egiſſet Pythia

Κορινθίῃ

ἀπέδεξαν

γενόμενον,

LXXVIII

LXXIX

XC

1 Ut tamen verum fateamur, non Ionica eſt hæc veſtis ab antiquia origine, ſed Caira. omnis enim priſca veſtis Græcarum mulierum eadem erat cum illa quam nunc Doricam appellamus. At vero Argivis & Æginetis hac de cauſa conſuetudinem iſtam invaluiſſe *aiunt*, ut fibulæ fiant menſuræ ſeſcuplo majoris quam quæ tum recepta erat. quin etiam mulieres apud eos templo deorum fibulas præcipue conſecrare, *vel, fibulas pro donariis offerre*: Atticum vero, nihil, ac ne laterem quidem, templo offerre: atque adeo ut ibi ex urceis ſuæ patriæ potarent, more poſtea receptum fuiſſe. *Animadvertendum eſt autem, in Græco textu interpunctionem quæ eſt poſt ποιῆσαι, inde tranſlatam ponendam eſſe poſt εἶναι, ut ſit,* " τι τόδε ποιῆσαι νόμον εἶναι. 2 *Vel potius*, Ipſi ſubigerentur. 3 Sed annos triginta non abſtinuerunt, *vel, ſupersederunt*, quum audiſſent ſibi eſſe abſtinendum, paſſis hoſtilia ab Æginetis. His tamen ad ulc.

in ipſos

in ipsos atque Pisistratidas, duplicem se jacturam feciſſe animadvertebant: quod & ſuos hoſpites è patria ejeciſſent, & nulla ſibi ex hoc facto gratia ab Athenienſibus haberetur. Præterea oraculis urgebantur, denunciantibus multa ipſis & 1 indigna ex Athenienſibus futura, quorum antehac ſecuri fuiſſent, præſertim ex eo quod à Cleomene Spartam reverſo didicerant. Etenim Cleomenes potitus eſt ex arce Athenienſium oraculis quæ à Piſiſtratidis prius poſſeſſa, quum illi expellerentur, 2 relicta fuerant in templo. Ea Lacedæmonii ubi per Cleomenem accepere, & animadvertebant Athenienſes augeſcentes, nec ad ipſis obtemperandum ullo modo eſſe animatos: præterea genus Atticum quod ſub tyrannis fuiſſet infirmum, & ad parendum promptum, nunc parta libertate ipſis par exiſtere: hæc omnia conſiderantes, accerſierunt Hippiam Piſiſtrati à Sigeo Helleſponti, quo Piſiſtratidæ confugerant. Poſtquam Hippias accerſitus adfuit, accitis etiam aliorum ſociorum nunciis, ita Spartiatæ apud eos verba fecere, 3 Agnoſcimus viri ſocii, nos haud recte egiſſe, qui mentitis oraculis inducti, viros qui erant noſtri in primis hoſpites, 4 quique in animum inducebant præbere nobis Athenas obnoxias, è patria ejecimus, & quum hæc fecerimus, tamen ingrato populo urbem tradidimus: qui poſteaquam per nos 5 liberatus, deſpexit nos, pariter ac regem noſtrum per dedecus detrimentumque ejecit: inflatuſque ſuperbe, famam auget, præcipue quidem Bœotos ſuos finitimos atque Chalcidenſes didiciſſe qui ipſi ſint: ſed fore fortaſſis ut alius quis, ſi peccaverit, idem diſcat. Quare, quoniam in illis agendis peccavimus, nunc demus operam ut illuc una vobiſcum euntes, ſupplicium de illis ſumamus. Hac enim de cauſa Hippiam & vos è ſua quoſque urbe accerſivimus, ut publico conſenſu & communi exercitu reducentes hunc Athenas, reddamus ei
XCII quæ abſtulimus. Hæc Spartiatæ. Quæ quum alii ſocii non probarent, quumque

ἐπὶ σφέας τι ϗ τὰς Πεισιστρατίδας, συμφορὴν ἐποιεῦντο δυπλῆν, ὅτι τε ἄνδρας ξείνους σφι ἐόντας ἐξεληλάκεσαν ἐκ τῆς ἐκείνων, ϗ ὅτι ταῦτα πιθόμενοι χάρις ὠδεμίη ἐφαίνετο πρὸς τῷ Ἀθηναίων. ἔτι τε πρὸς τούτοισι ἐπῆγον σφέας οἱ χρησμοὶ, λέγοντες πολλά τε ϗ ἀνάρσια ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων, τῷ πρότερον μὲ ἔσαν ἀδαήες, τόδε δὴ, Κλεομένεϊ κομισαμένῳ ἐς Σπάρτην, ἐξέμαθον. ἐκτήσατο δὴ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς Ἀθηναίων ἀκροπόλιος τὰς χρησμὰς, τὰς ἔκειντο πρότερον μὴ οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν τῷ ἱρῷ· καταλειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε. Τότε δὴ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰς χρησμὰς, ϗ τοὺς Ἀθηναίους ἐώρων αὐξομένους, ϗ ὀδαμῶς ἑτοίμους ἐόντας πείθεσθαί σφι, νόῳ λαβόντες ὡς ἀλδήτερον μὲ ἐὸν τὸ ἄστυ τὸ Ἀτθικὸν, ἰσόρροπον τῷ ἑωυτῶν ἂν ἴσχυοιτο, καὶ χρῆμα ὂν τυραννίδος, ἀσθενὲς, ϗ πειθαρχέειν ἑτοῖμον· μαθόντες ταῦτα ἔκλεον, μετεπέμποντο Ἱππίην τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ Σιγείου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐς ὃ καταφεύγουσι οἱ Πεισιστρατίδαι. ἐπεί τε δὲ σφι Ἱππίης καλεόμενος ἦκε, μεταπεμψάμενοι ϗ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγγέλους, ἔλεγόν σφι Σπαρτῆται τάδε, Ἄνδρες σύμμαχοι, συγγινώσκομέν “ αὐτοῖσι ἡμῖν ϗ πιθομένοις ὀρθῶς. ἐπαρθέντες γὰρ κιβδήλοισι μαντηίοισι, ἄνδρας ξείνους ἐόντας ἡμῖν ταμιλίσα, ϗ ἀναδεκομένους “ ἐπιχειρίας παρέξειν τὰς Ἀθήνας, “ τούτους ἐκ τῆς πατρίδος ἐξηλάσαμεν, “ ϗ ἔπειτα ποιήσαντες ταῦτα, δήμῳ ἀχαρίστῳ παρεδώκαμεν τὴν πόλιν· ὃς ἐπεί “ τε δὴ ἡμέας ἐλευθερωθεὶς ἀνέκυψε, ἠμέας μὲ ϗ τὸν βασιλέα ἡμέων ὠβρίζε- “ σας ἐξέβαλε, δόξαν δὲ φύσας αὐξάνεται· ὥστε ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὴ “ οἱ ὠθνείοικοι αὐτέων Βοιωτοὶ ϗ Χαλκιδέες, τάχα δέ τις ϗ ἄλλος ἐκμαθήσεται ἁμαρτών. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνα ποιήσαντες ἡμάρτομεν, νῦν πειρησόμεθά σφεας “ ἅμα ὑμῖν ἀπικόμενοι τίσασθαι. αὐτὰ “ γὰρ τοῦτο εἵνεκα τόνδε τε Ἱππίην μετεπεμψάμεθα ϗ ὑμέας ἀπὸ τῆς πολίων, ἵνα ἡμῖν τῷ τε λόγῳ ϗ γνώμῃ σὺν ἐσαγαγόντες αὐτὸν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀποδῶμεν τὰ ἀπελόμεθα. “ Οἱ μὲ ταῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμάχων τὸ πλῆθος οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους· οἱ μὲν νυν ἄλλοι

1 Hoſtilia, *vel*, *atrocia*, ab Athen. fut. quorum *oraculorum* antea quidem ignari fuerant, tum vero cognita habuerant, quum Cleomenes ea Spartam attuliſſet. iis enim potitus eſt ex Athenienſium arce oraculis quæ *&c. ut τῶν πρότερον referat χρησμῶν.* 2 In templo reliquerant: relicta autem Piſiſtratus acceperat. Lacedæmonii igitur, quum hæc oracula in eorum manus perveniſſent, Athenienſium potentiam creſcere & ad parendum ipſorum imperio nullo modo animatos eſſe videntes, quum apud ſe conſideraſſent, gentem Atticam tantiſper dum libertate potiretur, *vel ſui juris eſſet*, viribus parem ſuæ eſſe futuram, at ſi tyrannide coerceretur, infirmam & ad imperata faciendum fore promptam: hæc, *inquam*, omnia quum animadvertiſſent, accerſiverunt Hipp. 3 Conſcii nobis ſumus nos haud recte. 4 Quique ſe Athenas in poteſtatem noſtram redacturos receperant. 5 Liberatus, animo erigi cœpit, nos regemque noſtrum per contumeliam ejecit: atque adeo ſuperbe inflatus, ſuam potentiam auget: ut & jam didicerunt potiſſimum quidem finitimi eorum Bœoti & Chalcid. diſcet vero fortaſſe & alius quem peccare contigerit. *i. non caute ſe erga illos gerere. Quod tamen poteſt aliter etiam exponi, ſtant & illud δίξαν φύσας.*

ἠσυχίην

ἤσυχίαν ἦγεν· Κορίνθιος δὲ ὁ Σωσικλέης
Σωσικλέης
ἔλεξε τάδε, Ἦ δὴ ὅτε ὁ οὐρανὸς ἔσται ἔνερ-
θε τῆς γῆς, ἡ δὲ γῆ μετέωρος ὑπὲρ τοῦ
οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι νομὴν ἐν θαλάσσῃ
ἕξουσι, καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρότερον ἄνθρω-
που, ὅτε ὑμεῖς ὦ Λακεδαιμόνιοι ἰσονομέ-
της καταλύοντες, τυραννίδας ἐς τὰς
πόλιας καταγειν φροντίζεθε. τοῦ
ὅτε ἀδικώτερον οὐδέν ἔστι κατ' ἀνθρώπους,
ὅτε μαφονώτερον. εἰ γὰρ δὴ τοῦτό γε δο-
κέοι ὑμῖν εἶναι χρηστὸν, ὥστε τυραννίδας
τὰς πόλιας, αὐτοὶ πρῶτοι τύραννον κα-
τασπάσμενοι φροντίσαντες αὐτοῖσι, ἵνα καὶ
τοῖσι ἄλλοισι δίζεθε καταιτᾶναι· νῦν γὰρ,
αὐτοὶ ἄπειροι ἐόντες τυράννων, καὶ φυλά-
σσοντες δεινότατα τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ
μὴ γένηται, προσχεῖσθε ἐς τοὺς Συμμάχους.
εἰ δὲ αὐτοῦ ἔμπειροι ἔατε καθάπερ ἡμεῖς,
εἴχετε ἂν περὶ αὐτοῦ γνώμας ἀμείνονας
συμβάλλεσθαι ἢ περ νῦν. Κορινθίοισι γὰρ
λοῦ πόλιος κατάστασις τοιήδε. Λοῦ ὀλιγαρ-
χίη, καὶ ἔστι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνε-
μον τὴν πόλιν· ἐδίδοσαν δὲ καὶ ἤγοντο ἐς
ἀλλήλους. Ἀμφίονι δὲ ἐόντι τυτέων τῶν
ἀνδρῶν, γίνεται θυγάτηρ χωλή· ὄνομα δέ
οἱ Λοῦ Λάβδα. ταύτην (Βακχιαδέων γὰρ
ὐδεὶς ἤνδρε γῆμαι) ἴσχει Ἠετίων ὁ Ἐχε-
κράτεος· δήμου μὲν ἐὼν Πέτρης ἐών, ἀτὰρ
τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινίδης. ὁκ
δέ οἱ ταύτης γυναικὸς, ὡς ἀλλης, οὐ
παῖδες ἐγίνοντο· ἐσάλη ὧν ἐς Δελφοὺς
περὶ γόνου. ἐσιόντα δὲ αὐτὸν, ἰδέως ἡ Πυ-
θίη προσαγορεύει τοῖσιδε τοῖσι ἔπεσι,

"Ἠετίων, ἤτις σε τίει πολύτιτον ἐόντα.
"Λάβδα κύει, τέξει δ' ὀλοίτροχον· ἐν δ'
"πεσεῖται
"Ἀνδράσι μοναρχίσι, δικαιώσει δ' Κό-
"ρινθον.

"ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἠετίωνι, ἐξαγγέλ-
"λεται κως τοῖσι Βακχιάδῃσι, τοῖσι τὸ μὲν
"πρότερον ἡμόμβυον χρηστήριον ἐς Κόρι-
"νθον λοῦ ἄσημον, φέρον τε ἐς τωὐτὸ καὶ τὸ τοῦ
"Ἠετίωνος, καὶ λέγον ὧδε,

"Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει. τέξει δὲ λέοντα
"Καρτερόν, ὠμηστήν· πολλῶν δ' ὑπὸ
"γούνατα λύσει.

"Ταῦτά νυν εὖ φράζεσθε Κορίνθιοι, οἳ περὶ καλλαὶ
"Πειρήνην οἰκεῖτε καὶ ὀφρυόεντα Κόρινθον.

silentium tenerent, Corinthius Soficles ita loquutus est, 1 Eo tempore cœlum sub terra, ac terra superior cœlo erit, hominesque domicilium in mari habebunt, quo tempore vos Lacedæmonii rebus publicis eversis, tyrannides in urbes introducere conabimini. quibus nihil est in rebus humanis neque injustius, neque magis mortiferum. Quod si bonum vobis videtur civitates subesse tyrannidi, ipsi vobis primi tyrannum constituite, atque ita ut aliis constituatis operam date. At nunc ipsi tyrannorum expertes, & ne id in Sparta contingat vehementissime cavente, hoc in socios studetis efficere: qui si essetis, ut nos sumus, experti, meliorem quam nunc facitis, de hac re 2 sententiam diceretis. Nam ista res apud Corinthios civitatis perturbatio fuit. quum esset apud eos paucorum regimen: & ii qui Bacchiadæ vocabantur, urbem incolerent, ultro citroque inter eos matrimonia contrahebantur. Horum uni nomine Amphioni nata est filia clauda, cui nomen erat Labda: quam quoniam nemo Bacchiadarum ducere volebat, duxit Eetion Echecratis filius, è Petra quidem tribu, sed oriundus à Lapithe ac Cæneo. Qui quum neque ex hac muliere, neque ex alia tolleret liberos, missus est Delphos ad consulendum de prole. eum introeuntem statim Pythia his versibus compellavit,

Eetion, te nemo (licet sis tantus) honorat.
Conceptum pariet saxum grave Labda, monarchos
3 *Qui cadet in cives, emendabitque Corinthum.*

4 Hoc oraculum quod Eetioni redditum est, eôdem tendebat quo alterum antea Bacchiadis redditum, haud prius intellectum quam hoc renunciatum est in hæc verba,

Concipit in petris aquila, enixura leonem
Robustum, sævum, genua & qui multa resolvet.
Hæc bene nunc animis versate Corinthia proles,
Qui colitis pulchram 5 Pallenem, altamque Corinthum.

1 Nunc profecto cœlum sub terra erit, terraque cœlo supereminebit, homines mare incolent, pisces domicilium prius hominum accipient, quum vos Laced. reb. pub. evers. t. in urbes reducere conemini. quibus nihil in reb. hum. nec magis injustum est, nec magis sanguinarium. *Perinde ac si diceret cum poeta, Omnia naturæ præposteræ legibus ibunt, Parsque suum mundi nulla tenebit iter. Omnia jam fient fieri quæ posse negabam: quum vos Laced. adeo mutati sitis ut &c. Sed legendum* ἢ δὴ ἅ, τε ὁ οὐρανὸς &c. 2 Sententiam proponeretis. Talis erat Corinthiis urbis status, ut penes paucos imperium esset. Quum igitur ii qui Bacchiadæ cognominabantur, civitatis gubernacula tenerent, & ultro citroque matrimonia inter se contraherent, contigit ut uni ex his, qui Amphion vocabatur, filia nasceretur quæ clauda esset, nomine Labda. Eam quod nullus Bacchiadarum ducere vellet, duxit Eetion &c. 3 Quod cadet. *neque enim videtur posse alio referri* πρότερον quam ad ὀλοίτροχον. 4 Hæc oraculum Eetioni respondisse, Bacchiadis renunciatur, qui quod prius editum de Corintho fuerat oraculum non intelligebant, quum eôdem quo & illud Eetioni redditum, pertineret. 5 Pirenem,

1 Id ora-

3 1 Id oraculum quum ad eam diem fuisset indeprehensum, simulatque ex hoc Eetionis patuit eodem utrumque pertinere, silentio suppressere, animo futurum Eetionis filium extinguendi. Et ut primum mulier enixa est, miserunt è suo numero decem viros ad tribum in qua habitabat Eetion, qui puerum extinguerent. Isti, postquam ad Petram pervenere, & ad Eetionis atrium accessere, puerum petunt. Labda cur venissent ignara, 2 paternæque benevolentiæ causa venisse eos rata, affert filium, & in unius eorum manum porrigit. erat autem inter viam constitutum, ut qui primus eorum puerum cepisset, is humi illum allideret. Verum divina quadam fortuna puer ei viro cui à Labda traditus erat, arrisit. quam rem illi consideranti miserato subiit pueri occidendi. Sic misertus alteri tradidit, & ille tertio, atque ita deinceps per manus traditus infans, per omnes decem transiit: ac nemine interimere volente, rursus matri est redditus. Illi egressi atque ante januam stantes, alius alium incusabant castigabantque, sed primum præcipue, qui ex convento non fecissent: donec interjecto temporis spatio placitum est ut rursus introgressi omnes
4 fierent participes cædis. Sed necesse erat ex Eetionis stirpe germinari Corintho perniciem. nam Labda stans pro foribus, hæc omnia exaudiebat: eoque metuens ne illi immutata voluntate acceptum rursus puerum interimerent, asportavit, & in mensura frumentaria occuluit: qui locus visus est minime investigabilis, quum sciret, illos, si redirent ad investigandum puerum, omnia scrutaturos: ut & contigit. nam introgressis & scrutantibus ubi non apparuit, visum est eis abeundum, atque iis à quibus missi essent, dicendum se cuncta quæ illi mandassent perpetrasse: atque
5 ita reversi dixerunt. Post hæc Eetionis filio crescenti impositum est nomen Cypselo, ob periculum hoc quod devitaverat in cypsela, *id est, mensura frumentaria.* Ubi autem in virilem adolevit ætatem, consulenti oracullum Delphis, anceps est redditum, quo fretus Corinthum aggressus occupavit. oraculum autem hoc erat,

Vir locuples nostras hic qui descendit ad ædes

ἀνδρωθέντι δ᾽ ᾧ μαντευομένῳ Κυψέλῳ ἐγίνετο ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι, τῷ πάσιῳ Θ. νενόμιζο Θ. ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε Κόρινθον. ὁ δ᾽ χρησμὸς, ὅδε ἦν,

Ὄλβιο Θ. οὗτος ἀνὴρ ὃς ἐμὴν δόμον ἐσκαταβαίνει,

τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι πότερον ἠμύμνητο, ἦν ἀτέκμαρτον· τότε δὲ τῷ Ἠετίωνι ἠμύμνητο ὡς ἐπυνθάνοντο, αὐτίκα καὶ τοπρότερον σωθῆναι, ἐὸν συνφδὸν τῷ Ἠετίων Θ. συνέντες δὲ καὶ τοῦτο, εἰ ἦν ἐν ἡσυχίῃ, ἐθέλοντες τὰ μέλλοντα Ἠετίωνι γενέσθαι μόνον διαφθεῖραι. ὡς δ᾽ ἔτεκε ἡ γυνὴ, ταλαντα πέμπουσι σφέων αὐτίων δέκα ἐς τὸν δῆμον ἐν τῷ κατοικηντο Ἠετίων, ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον. ἀπικόμενοι δὲ ἔστησαν ἐς τὸ πέτρῳ, καὶ παρελθόντες ἐς τὸ αὐλιὸ τοῦ Ἠετίων Θ., αἴτιον τὸ παιδίον· ἦν δὲ Λάβδα, εἰδυῖά τε ὀδὸν, τῷ εἵνεκα ἐκεῖνοι ἀπικοίατο, καὶ δοκέουσά σφεας φιλοφρόσυνης τοῦ πατρὸς εἵνεκα αἰτέειν, φέρουσα ἐνεχείρισε αὐτίων ἑνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβεβούλευτο κατ᾽ ὁδὸν, τὸν πρῶτον αὐτίων λαβόντα τὸ παιδίον περισώσαι. ἐπεί τε ὧν ἔλαβε φέρουσα ἡ Λάβδα, τὸν λαβόντα τῷ ἀνδρῶν δεινὴ τύχη περιγέλασε τὸ παιδίον. καὶ τὸ, φεραδόντα τοῦτο, οἰκτός τις ἔσχει ἀπικτεῖναι. κατοικτείρας δὲ ἄλλῳ δίδοῖ τῷ δευτέρῳ· ὁ δὲ, τῷ τρίτῳ. ὕτω δὴ διεξῆλθε διὰ πάντων τῶν δέκα παιδιόθεν διδόμενον, ἐόντος βουλομένου διεργάσασθαι. ἀποδόντες ὦν ὀπίσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον, καὶ ἐξελθόντες ἔξω, ἑστεῶτες ἐπὶ τῇ θυρέων, ἀλλήλων ἄπουτο, καταμωμῶμοι καὶ μάλιστα τοῦ πρώτου λαβόντος, ὅτι οἱ ἐποίησε κοὐδὲν τὰ δεδομένα. ἐς ὃ δή σφι χρόνου ἐγγινομένου, ἔδοξε αὐτοῖς παρελθόντας πάντας τοῦ φόνου μετίχειν. ἔδει δὲ καὶ τοῦ Ἠετίων Θ. γόνου Κορίνθῳ κακὰ ἀναβλαστεῖν· ἡ Λάβδα γὰρ πάντα ταῦτα ἤκουε ἑστεῶσα πρὸς τῇσι θύρῃσι· δείσασα δὲ μή σφι μεταδόξῃ, καὶ τοδευτέρου λαβόντες τὸ παιδίον ἀπεκτείνωσι, φέρουσα καταικρύπτει ἐς τὸ ἀφεαστοταλόν οἱ ἐφαίνετο εἶναι, ἐς κυψέλην· δόξασα ὡς εἰ ἐσπερέφαντες ἐς ζήτησιν ἀπικοίατο, πάντα ἐρευνήσειν μέλλοιεν. τὰ δὲ καὶ ἐγίνετο. ἐσελθοῦσι γὰρ καὶ διζημένοισι αὐτοῖσι ὡς ἐκ ἐφαίνετο, ἐδόκεε ἀπαλλάσσειν, καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἀποπέμψαντας, ὡς πάντα ποιήσειαν τὰ ἐκεῖνοι διετείλαντο. οἱ μὲν δὴ ἀπελθόντες, ἔλεγον ταῦτα. Ἠετίωνι δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς ηὐξάνετο· καὶ οἱ Λαφυγόντι τοῦτον τὸν κίνδυνον, ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπωνυμίην Κύψελο Θ. οὔνομα ἐτέθη.

1 Quum igitur Bacchiadæ hujus oraculi sibi prius redditi mentem assequi non possent, quum audiverunt id quod Eetioni erat redditum, tunc illud etiam prius intellexerunt, cum illo Eetionis congruens. Quum autem & hoc intellexissent, silentio suppresserunt, nascituram Eetioni prolem interficere in animo habentes. 2 Ad gratulandum patri ven.

Κλεητοῖο

" Κύψελος Ἠετίδης, βασιλεὺς " κλεινοῖο
" Κορίνθου·
" Αὐτὸς, καὶ παῖδες παίδων γε μὲν ἐκπε
" παῦδες.

" τὸ μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἐς αὖ. τυραννεύσας
" δὲ ὁ Κύψελος, τοιοῦτος δή τις ἀνὴρ ἐ-
" γένετο· πολλοὺς μὲν Κορινθίων ἐδίωξε,
" πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρησε, πολλῷ
" δ' ἔτι πλείους τῆς ψυχῆς. ἄρξας δὲ

Διαπλέξαντος

" τοῦτο δὴ τελευτᾷ ἔτεα, καὶ " Περίανδρος 10
" σανὸς τὸν βίον εὖ, διάδοχος οἱ τῆς τυ-
" ραννίδος ὁ παῖς Περίανδρος γίνεται.
" ὁ τοίνυν Περίανδρος κατ' ἀρχὰς μὲν ἦν
" ἠπιώτερος τοῦ πατρός· ἐπεὶ τε δὲ ὠμίλη-
" σε δι' ἀγγέλων Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου
" τυράννῳ, πολλῷ ἔτι ἐγένετο Κυψέλου μι-
" αφονώτερος. πέμψας γὰρ κήρυκα πρὸς Θρασύ-
" βουλον κήρυκα, ἐπυνθάνετο ὁντινα τρό-

ἀσφαλέστατον

" πον " ἀσφαλέστερον καθαιρεθείη τῆς 20
" πρηγμάτων, κάλλιστα τὴν πόλιν διοικέο-
" μένου. Θρασύβουλος δὲ τὸν ἐλθόντα
" πρὸς τοῦ Περιάνδρου ἐξήγαγε ἔξω τοῦ ἄστεος.
" ἐσβὰς γὰρ ἐς ἄρουραν ἐσπαρμένην, ἅμα τε
" διεξιὼν τὸ λήϊον, ἐπειρωτῶν τε καὶ ἀναπο-
" δίζων τὸν κήρυκα κατὰ τὰ ἀπὸ Κορίνθου
204 " ἄπιξιν· καὶ ὁκόταν αἰεί τινας ἴδοι τῶν
" ἀσταχύων ὑπερέχοντας τῶν ἄλλων· κο-
" λεόν δὲ, ἔρριπτε· ἐς ὃ τοῦ λητοῦ τὸ κάλ-
" λιστόν τε καὶ βαθύτατον διέφθειρε τρόπῳ
" τοιούτῳ. διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον, καὶ 30
" οὐδένα ἔπος εἰπὼν, ἀπιέναι τὸν κή-
" ρυκα κελεύσας ἀπῆλθε. ἐλθὼν δὲ ὁ κῆρυξ ἐς τὰς
" Κόρινθον, λέγεται πρὸς τῶν ἀστῶν ἀκούσας
" ὑπερφυῶς ἐπιτηδέως τὰ γενόμενα Περίαν-
" δρον· ὁ δὲ ἐνθεν οἱ ἔφη
" Θρασύβουλον ὑποθέσθαι. νουθετέειν τε
" αὐτὸν, παρ' οἷον μιν ἄνδρα ἀποπέμψειε,
" ὡς ἀπαλλάγοιτό τε καὶ τὴν ἑωυτοῦ σωφρο-
" μέστερον ἀπηγορεύοντα πρὸς Θρα-
" συβούλου ἀπαγορεύοντα. Περίανδρον δὲ, συν-
" ιέντα τὸ ποιηθὲν, καὶ νόῳ ἔχοντα ὡς οἱ ὑπετί- 40
" θετο Θρασύβουλον τοὺς ὑπερόχους τῶν
" ἀστῶν φονεύειν, ἐναυτίην δὴ πᾶσαν κα-
" κότητα ἐξέφαινε ἐς τοὺς πολίτας. ὅσα γὰρ
" Κύψελος ἀπέλιπε κλείνων τε καὶ διώκων,
" Περίανδρός σφεα ἀπετέλεσε· μιῇ δὲ ἡμέ-
" ρῃ ἀπέδυσε πάσας τὰς Κορινθίων γυ-
" ναῖκας, δεδωκὼς ἑωυτῷ γυναῖκα Μέλισσαν.
" πέμψαντι γάρ οἱ ἐς Θεσπρωτοὺς ἐπ' Ἀχέ-
" ροντα πόλεμόν τε ἀγγέλλει δή τι τὸ νεκυο-
" μαντήϊον τῆς καλῆς Μήνης τῆς ἐξεινικῆς ὅ- 50
" τεο σημανέειν ἔφη ἡ Μέλισσα δηφανέισα,
" ὅτεο κατερέειν ἐν τῷ κέεται χώρῳ ἡ τῆς καταθήκη. ῥιγῶν τε γὰρ, καὶ εἶναι γυμνὴ τῆς
" χρὴ οἱ συγκατεθάφθαι ἱματίων ὕφελος εἶναι· οὐδὲν, οὐ καλὰ κἀγαθὰ ἐόντα. μαρτύριον δέ οἱ
" εἶναι ὡς ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι δὴ ψυχρὸν τὸν ἰπνὸν Περίανδρος τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε.

Cypſelus Eetides, claræ rex eſto Corinthi,
Ipſe, & eo nati, ſed nulli deinde nepotes.

Et oraculum quidem, hoc erat. Cypſelus vero tyrannide potitus, talis extitit ut Corinthiorum multos inſequutus ſit, multos pecunia, longe plurimos anima privaverit. Cui, quum triginta regnaſſet annos, bene vita defuncto ſucceſſit in tyrannide filius Periander, qui 6
inter initia mitius agebat quam pater: ſed ubi per nuncios conſuetudinem habuit cum Thraſybulo Mileti tyranno, multo magis quam pater crudelis effectus eſt. Miſſo enim præcone, Thraſybulum interrogavit qua ratione ipſe rebus tutius conſtitutis, civitatem pulcherrime gubernaret. Thraſybulus, eo qui à Periandro miſſus erat, extra oppidum educto, ingreſſus eſt rus quoddam ſatum, & una cum eo ſegetem interambulans, ſciſcitabatur hominem de ſuo adventu è Corintho, detruncans atque abjiciens ut quamque videbat ſpicam inter alias extantem, donec ſegetem formoſiſſimam atque denſiſſimam hunc in modum corrupit: prædiumque illud pervagatus, nullo verbo reddito præconem remiſit. Reverſus Corinthum præco, avido præceptionis audiendæ Periandro, negavit ſibi quippiam reſpondiſſe Thraſybulum, & mirari quod ſe ad virum veſanum Periander miſiſſet, & ſua ipſius deſtruentem: exponitque quæ ex Thraſybulo vidiſſet. Periander id quod à 7
Thraſybulo actum erat intelligens, atque interpretans ſibi ab illo præceptum ut eminentiſſimos quoſque popularium interimeret, tunc vero omnem in cives ſævitiam exercuit, interficiendo ac perſequendo conſummans id quod à Cypſelo fuerat omiſſum. Atque adeo die uno univerſas mulieres Corinthias exuit, propter Meliſſam uxorem ſuam. nam quum ad Theſprotos, qui ſunt ad flumen Acherontem, miſiſſet nuncios ſciſcitatum necyomanteon, *id eſt mortuorum oraculum*, de hoſpitis depoſito, Meliſſa apparens negavit ſe indicaturam aut dicturam ubinam depoſitum eſſet collocatum, quoniam ipſa algeret, quia nuda eſſet. nihil enim ſibi prodeſſe veſtes cum quibus ſepulta fuiſſet, utpote non concrematas. Cujus rei, quod vera loqueretur, teſtimonio foret quod Periander in frigidum furnum panes ingeſſiſſet.

Hæc

Hæc Periandro renunciata, ob illud argumentum fidem fecere, quod ipse cum Melissa quamvis defuncta coierat. Itaque statim post eum nuncium per præconem edixit ut omnes Corinthiæ mulieres ad Junonis templum prodirent. Eo, tanquam ad diem festum, quam ornatissime poterant quum essent mulieres istæ, depositis clam satellitibus, eas omnes sine discrimine exuit, ingenuas pariter & ancillas, atque *eas vestes* ad foveam comportatas Melissam precando cremavit. Hæc ubi fecit, & nuncios iterum eosdem misit, tunc ei Melissæ idolum, *hoc est inanis imago*, exposuit ubinam 8 depositum hospitis collocasset. Hujusmodi est tyrannis, Lacedæmonii, vobis, & talium operum. Eoque nos Corinthios cum magna admiratio cepit simulatque vidimus vos accersisse Hippiam, tum vero major nunc dum ista dicitis. Propterea deos Græcorum invocantes 1 testamur apud vos, ne velitis tyrannides in civitatibus constituere, quas non extinguitis, sed excitatis præter æquitatem, dum Hippiam reducitis: in quo scitote Corinthios vobis non assensuros.

XCIII Hæc Soficles Corinthiorum legatus. Quem excipiens Hippias, eosdem quos ille deos invocando dixit, cum cæteros tum præcipue Corinthios desideraturos Pisistratidas, 2 quum venissent dies quibus expiare se ab Athenienſibus nequirent. Hactenus respondit Hippias, quoniam oracula illa ipse præ cæteris nota haberet. Cæteri socii, qui antea silentium tenuerant, audito Soficle, liberius pro se quisque in vocem erumpentes, accedere sententiæ Corinthiorum, obtestarique Lacedæmonios nequid agerent novi adversus Græcam civitatem.

XCIV Ita ab ea re cessatum est. Hippias illinc profectus, offerente sibi Amynta Macedone Anthemuntem, & Thessalis Iolcon, neutrum accipere voluit, sed rursus ad Sigeum concessit, quod armis Pisistratus à Mitylenæis eripuerat. Eoque capto, tyrannum ibi constituerat Hegesistratum, filium nothum ex muliere Argiva, qui tamen, quæ à Pisistrato acceperat, non tenuit sine prœlio. nam diu inter Mitylenæos ac Athenienſes pugnatum est, hos ex oppido Achilleo, illos è Sigeo prodeuntes: hos repetentes regionem, illos refellentes hac ratione, quod dicerent nihilo magis juris esse Æolibus

ταῦτα ᾗ ὡς ὀπίσω ἀπηγγέλθη τῷ Περιάν- "
δρῳ, πιστὸν γὰρ οἱ ἦν τὸ συμβόλαιον, ὃς νε- "
κρᾷ εὐνῇ Μελίσσῃ ἐμίγη, ἐνθεὼς δὴ μετ' ἦ "
ἀγγελίην, κήρυγμα ἐπιποιέετο, ἐς τὸ "
Ἡραῖον ἐξιέναι πάσας τὰς Κορινθίων "
γυναῖκας. αἱ μὲ δὴ, ὡς ἐς ὀρτὴν ἦισαν "
κόσμῳ τῷ καλλίστῳ χρεώμεναι· ὁ δ' "
ἐπισπάσας τοὺς δορυφόρους, ἀπεδύσε σφέας, "
πάσας ὁμοίως τάς τ' ἐλευθέρας καὶ τὰς "
ἀμφιπόλους. συμφορήσας ᾗ ἐς ὄρυγμα, "
Μελίσσῃ ἐπευχόμενος κατέκαιε. ταῦτα "
δέ οἱ ποιήσαντι, καὶ τοδεύτερον πέμψαντι, "
ἔφραζε τὸ εἴδωλον τὸ Μελίσσης ἐς τὸν "
κατάδηλα χῶρον τὸ ξείνε τέλεα ᾧ κατα- "
θήκιε. τοιοῦτο μὲν ὄζοι ὑμῖν ἡ τυραννὶς ὦ "
Λακεδαιμόνιοι, καὶ τοιοῦτον ἔργον. ἡμέας ᾗ "
αὐτὺς τὺς Κορινθίους τότε αὐτίκα δῶρα "
μέγα εἶχε, ὅτι ὑμέας εἶδεμεν μετα- "
πεμπομένους Ἱππίην· νῦν τε δὴ καὶ μεζό- "
νως δαϋμάζομεν λέγοντάς ταῦτα. ὅπι- "
μαρτυρόμεθά τε ἐπικαλεόμενοι ὑμῖν "
θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους, μὴ κατιστάναι τυραν- "
νίδας ἐς τὰς πόλιας. εἰκῆ γὰρ μὴ παύσε- "
αθε, ἀλλὰ πειρήσεσθε ᾧ τὸ δίκαιον κατ- "
έοντες Ἱππίην, ἴσα ὑμῖν Κορινθίους γε οὐ "
σωφρονέοντας. Σωσικλέης μὲ ἀπὸ Κορίνθου
πρεσβεύων ἔλεξε τάδε· Ἱππίης ᾗ αὐτὸν
ἀμείβετο, τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλέσας θεοὺς κεί-
νῳ, ἢ μὴν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπι-
ποθήσειν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφι ἥκωσι
ἡμέραι αἱ κύριαι ἀνιᾶσθαι τοῦ Ἀθηναίων.
Ἱππίης μὲ τούτοισι ἀμείψατο, οἷα τοὺς χρη-
σμοὺς ἀτρεκέα ἐξηπιστάμενος· οἱ ᾗ λοιποὶ τὸ
πρὶν ξυμμάχων ἦσαν μὲ εἶχον
ἐν ἡσυχίῃ σφέας αὐτούς· ἐπεὶ τε ᾗ Σωσικλέ-
ος ἤκουσαν εἰπόντος, ἐλευθέρως ἅπας τις
αὐτίκα φωνὴν ῥήξας, αἱρέετο τῇ Κορινθίῃ
τὴν γνώμην. Λακεδαιμονίοισί τε ἐπεμαρ-
τυρέοντο, μὴ ποιέειν μηδὲν νεώτερον τὴν
πόλιν Ἑλλωίδα. ὧδε μὲ ταῦτα ἐπαύετο.
Ἱππίη ᾗ ἐνθεῦτεν ἀπελαυνομένῳ, ἐδίδου μὲ
Ἀμύντης ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς Ἀνθε-
μοῦντα, ἐδίδουν ᾗ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ ᾗ
τυπέων μὲ ἑωυτέρῳ αἱρέετο, ἀνεχώρεε. ᾗ
ὀπίσω ἐς Σίγειον, τὸ εἶλε Πεισιστρατ-
αἰχμῇ τῇ Μιτυληναίων. κρατήσας ᾗ
αὐτῶν, κατίσησε τύραννον ἐξ) παῖδα τὸν
ἑωυτοῦ νόθον Ἡγησίστρατον, ὁρτὰ ἐξ Ἀρ-
γείης γυναικός· ὃς ἐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ
παρέλαβε τῇ Πεισιστρ. ἐπολέμεον γὰρ, ἔκ τε Ἀχιλληίου πόλιος ὁρμεώμενοι καὶ
Σιγείου, χρόνον δὴ συχνόν, Μιτυληναῖοί τε καὶ Ἀθηναῖοι οἱ μὲ, ἀπαιτέοντες τὴν χώρην·
Ἀθηναῖοι ᾗ, ὅτι συγγινωσκόμενοι, ἀπόδεικνύντές τε λόγῳ ὡδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετέον

1 Obtestamur vos ne tyrannides in civitatibus constituatis. Atque adeo, nisi ab incepto desistatis sed Hippiam contra jus & æquum reducere conemini, scitote non approbaturos vestrum hoc factum Corinthios.
2 Ubi venissent stati dies quibus futurum esset ut illos angerent Athenienses. *Sed ἀνιᾶσθαι suspectum reddit vel ipsa Valla interpretatio.*

τῆς Ἰλιάδ☉ χώρης, ἢ οὐ χὴ σφίσι χὴ τοῖσι Ἕλλησι, ὅσοι συνεπεξέξαντο Μενελάῳ τὰς Ἑλένης ἁρπαγάς. Πολεμεόντων δὲ σφέων, χὴ ἄλλα πολλὰ παντοῖα ἐγίνετο τῇσι μάχῃσι· ἐν δὲ δὴ χὴ Ἀλκαί☉ ὁ ποιητὴς, συμβολῆς γλυκυμύθης, καὶ νικώντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲ φόβῳ ἐκφύγει, τὰ δὲ οἱ ὅπλα ἴσχυσι Ἀθηναῖοι, καὶ σφέ ἀνεκρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθηναῖον τὸ ἐν Σιγείῳ. ταῦτα δὲ Ἀλκαῖ☉ ἐν μέλεϊ ποιήσας, ὕστερον ἐς Μιτυλήνην, ἀγγέλλει ὁμῴῳ☉ τὸ ἑωυτῶ πάθ☉. Μελανίππῳ ἀνδρὶ ἑταίρῳ. Μιτυλαληναίῳ δὲ καὶ Ἀθηναίῳ κατήλλαξε Περίανδρ☉ ὁ Κυψέλου. τούτῳ γὰρ ἀμαιπτὴ ἐπετρέψαντο. κατήλλαξε δὲ ὧδε· νέμεται ἀμφοτέρους τὴν ἔχυσι. Σίγειον μὲν νυν ὕστερον ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι. Ἱππίης δὲ ἐπείτε ἀπίκετο ἐκ Λακεδαίμον☉ ἐς τὴν Ἀσίην, πάν χρῆμα ἐκίνεε, ἀμφάλλων τῆς τε Ἀθηναίης πρὸς τὸν Ἀρταφέρνεα, χὴ πιέων ἄπαντα ὅκως οἱ Ἀθῆναι γλυκαίνοιτο ὑπ' ἑωυτῷ χὴ Δαρείῳ. Ἱππίης τε δὴ ταῦτα ἔπρησσε, χὴ οἱ Ἀθηναῖοι πανδήμοι ταῦτα, πέμπουσι ἐς Σάρδις ἀγγέλους, ἐκ ἐόντας τῆς Πέρσας πειθεσθαι Ἀθηναίων τοῖσι φυγάσι. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐκέλευέ σφεας, εἰ βουλοίατο σῶοι εἶναι, καταδέκεσθαι ὀπίσω Ἱππίην. ἔκαν δὲ ἐκδέκεσθαι τοὺς λόγους ἀπέφερον Ἀθηναῖοι· ἐκ ἐνδεκόμενοισι δέ σφι, ἐδέδοκτο ἐκ τῷ φανερῷ τοῖσι Πέρσῃσι πολεμίους εἶναι. Νομίζουσι δὴ ταῦτα, καὶ Ἀμφιβληστροῦσι ἐς τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ χρόνῳ ὁ Μιλήσι☉ Ἀρισταγόρης ὁ Κλεομένε☉ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐξελασθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης, ἀπίκετο ἐς Ἀθήνας. αὕτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπέων ἐδυνάστευε μέγιστον. ἐπελθὼν δὲ ἔλεγε τὰ καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ, περὶ τῆς ἀγαθῶν πέρι ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ τοῦ Περσικοῦ πολέμου, ὡς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ νομίζουσι, εὐπετέες τε χειρωθῆναι εἰσὶ. ταῦτά τε δὴ ἔλεγε, καὶ πρὸς τοῖσι, τάδε, ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθηναίων εἰσὶ ἄποικοι, καὶ εἰκὸς σφι εἶναι ῥύεσθαι δυναμένους μεγάλα. καὶ ὀδὲν ὅ, τι ἐκ ἐπαίχετο, οἷα χάρτα δεόμ☉· ἐς ὃ ἀνέπεισε σφέας. πολλὸς γὰρ οἶκε εἶναι εὐπετέστερον ἁλῶναι ἕνα, εἰ Κλεομένεα μοῦνον ἐκ οἷός τε ἐγένετο μεταβαλέεσθαι, τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι μὲν δὴ ἀναπειθέντες ἐνέφησαν εἴκοσι νέας ἅμα τοῖσι Ἰωσι στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτέων Μηλάνθιον, ἄνδρα τῶν ἐόντα τὰ πάντα δόκιμον·

in agrum Ilienſem, quam ſibi ac cæteris Græcis qui Menelao in raptu Helenes operam navaſſent. His aſſidue bellantibus, cum alia in prœliis geſta ſunt, tum illud, quod Alcæus poeta in prœlio quod collatis ſignis gerebatur, vincentibus Athenienſibus, ipſe quidem fugæ ſe mandans evaſit: ſed armis ejus potiti ſunt Athenienſes, quæ apud templum Minervæ in Sigeo ſuſpenderunt. Hanc rem Alcæus carmini mandans, in Mitylenem repoſuit, indicans Melanippo ſodali ſuam calamitatem. Mitylenæos tamen atque Athenienſes reduxit in gratiam Periander Cypſeli filius, qui delectus arbiter, ita eos reconciliavit, ut utrique ea colerent quæ haberent. Atque hoc modo Sigeum factum eſt Athenienſium. Hippias, poſteaquam Lacedæmone in Aſiam abiit, cuncta agitabat, inſimulando Athenienſes apud Artaphernem, atque omnem operam dando ut Athenæ in illius ac Darii venirent poteſtatem. Quæ agitare Hippiam quum accepiſſent Athenienſes, mittunt Sardis nuncios ad diſſuadendum Perſis fidem habere exulibus Athenienſibus. Sed Artaphernes jubere Athenienſes (ſi ſalvi eſſe vellent) rurſus Hippiam recipere: Athenienſes eam conditionem recuſare, & malle profeſſi eſſe Perſarum hoſtes. Dum ita apud Perſas inſimulantur, atque ita animati ſunt Athenienſes eam condicionem recuſare, hoc interim tempore Mileſius Ariſtagoras à Cleomene Lacedæmonio rejectus è Sparta Athenas venit. nam ea civitas inter cæteras præpollebat. 1 Ad quam civitatem ubi venit Ariſtagoras, eadem quæ in Sparta commemoravit de commodis quæ eſſent in Aſia, deque Perſico bello, quod neque ſcutum neque lanceam in uſu haberent, 2 faciliſque eſſent ad capiendum. Hæc ille referens, ea quoque addebat, Mileſios eſſe Athenienſium colonos, quos æquum eſſet ab eis liberari qui multum pollerent. Denique nihil non pollicebatur, omnibus precibus obſecrans quod tantopere cupiebat, donec eos induxit. Facilius 3 enim ei viſum eſt multos decipere quam unum: qui ſi Cleomenem ſolum fallere non potuit, id tamen in triginta millibus Athenienſium effecit. Itaque Athenienſes perſuaſi, decrevere viginti naves Ionibus auxilio mittendas, Melanthio illis præfecto, viro inter populares omni in re ſpectato.

Herod. lib. V. cap. 97. p. 422. Vat.

διαβαλέειν.

1 Quum autem ad plebem acceſſiſſet Ariſtag. 2 Expugnariſque facile poſſent. 3 Eſſe videtur mult. decip. q. un. ſi Cleom. quidem Lacedæmonium ſolum fal.

Hæc

XCVIII Hæc classis initium malorum extitit Græcis pariter & barbaris. ante cujus egressum Aristagoras revectus Miletum, excogitavit consilium quod in nullam Ionum utilitatem erat redundaturum. quanquam ne ille quidem hac ratione faciebat, sed ut regi Dario molestiam afferret. Etenim misit quendam in Phrygiam ad Pæones qui à flumine Strymone in captivitatem abducti à Megabyzo erant, locum atque vicum per sese incolentes: ad quos ut pervenit nuncius, ita verba fecit, Viri Pæones, misit me Aristagoras Mileti tyrannus 1 ad ostendendam vobis (si obtemperare velitis) salutem. Nunc enim cuncta Ionia ab rege defecit, 2 eademque vobis præstat facultatem salutis parandæ ad patriam vestram: per vos quidem, usque ad mare, deinceps nobis jam curæ erit. His auditis Pæones magnam sane voluptatem acceperunt: sumptisque liberis atque uxoribus, ad mare fuga se proripuerunt: nonnullis eorum præ metu 3 illinc remeantibus. Ubi ad mare pervenere, illinc in Chium transmisere. quo postquam applicuere, eorum vestigia insequutus adfuit ingens equitatus Persarum: & quia eos assequi non potuit, misit in Chium ad illos ut eodem redirent. Cujus oratione repudiata, à Chiis sunt in Lesbum transportati, mox à Lesbiis in Doriscum, unde terrestri

XCIX itinere se in Pæoniam receperunt. Post hæc ad Aristagoram Athenienses viginti cum navibus venere, ducentes una quinque triremes Eretriorum, qui non Athenienſium gratia commilitium præstabant, sed debitam ipsis Milesiis gratiam reddebant. Nam Milesii aliquando 4 pro Eretriis in bello Chalcidensi præstiterant, quum Samii contra Eretrios atque Milesios Chalcidensibus opem tulissent. Aristagoras, ubi isti atque alii socii adfuere, expeditionem fecit adversus Sardis, non tamen ipse proficiscens, sed Mileti remanens, præfectis aliis ducibus Milesiorum, fratre suo Charopino, &

C cæterorum civium Hermophanto. Hac classe Iones ubi pervenere Ephesum, relictis navibus apud Coresem, quod est agri Ephesii, ipsi cum ingenti manu, sumptis viæ ducibus Ephesiis, ad superiora tendebant, secundum flumen Caystrum tenentes iter. Illinc superato Tmolo

αὗται ᾗ αἱ νέες, ἀρχαὶ κακῶν ἐγένοντο Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ περιπλώσας, καὶ ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξεδυρῶν βούλευμα ἀπ' ὅ τι Ἴωσι ἦν ἔμελλε ὠφελείη ἔσεσθαι, (ἐδ' ὧν οὐδὲ τούτου εἵνεκα ἐποιέετο, ἀλλ' ὡς βασιλέα Δαρεῖον λυπήσειε) ἔπεμψε ἐς τὴν Φρυσίην ἄνδρα ὃς τοὺς Παίονας τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους ηὑρημένους ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκέοντας ᾗ τῆς Φρυσίης χωρίον τε καὶ κώμην ἐπ' ἑωυτῶν, ὡς ὅδε ἀπίκετο ἐς τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Παίονες, ἔπεμψέ με Ἀριστάγορης ὁ Μιλήτου τύραννος, σωτηρίην ὑμῖν ἐπιθησόμενον, ἢν περ βούλησθε πείθεσθαι. νῦν γὰρ Ἰωνίη πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλῆος, καὶ ὑμῖν παρέχει σώζεσθαι ὅτι τὸ ὑμέτερον αὐτέων. μέχρι μὲν θαλάσσης, αὐλοῖσι ὑμῶν τὸ ᾗ ἀπὸ τούτου, ἡμῖν ἤδη μελήσει. ταῦτα ᾗ ἀκούσαντες οἱ Παίονες, χάρτα τε ἀσασάμενοι ἐποιήσαντο, καὶ ἀναλαβόντες παῖδας τε καὶ γυναῖκας, ἀπεδίδρησκον ὅτι θάλασσαν. οἱ δὲ τινες αὐτέων καὶ κατέμειναν, ἀρρωδήσαντες, αὐτοῦ. ἐπείτε δὲ οἱ Παίονες ἀπικέατο ὅτι θάλασσαν, ἐνθεῦτεν ἐς Χίον διέβησαν. ἐόντων ᾗ ἤδη ἐν Χίῳ, κατὰ πόδας ἐλήλυθεε Περσέων ἵππος πολλή, διώκουσα τοὺς Παίονας. ὡς δὲ οὐ κατέλαβον, ἐπηγγέλλοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι Παίοσι, ὅκως ἂν ὀπίσω ἀπέλθοιεν. οἱ ᾗ Παίονες τοὺς λόγους οὐκ ἐνεδέκηντο· ἀλλ' ὅκου Χίοι μὲν Χίοι σφέας ἐς Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ ἐς Δορίσκον ἐκόμισαν. ἐνθεῦτεν δὲ πεζῇ κομιζόμενοι, ἀπικέατο ἐς Παιονίην. Ἀρισταγόρης δέ, ἐπειδὴ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀπικέατο εἴκοσι νηυσί, ἅμα ἀξόμενοι Ἐρετριέων πέντε τριήρεας, οἳ ἐβοήθησαν τῷ Ἀθηναίων χάριν ἐς Εὐβοέων, ἀλλὰ τῶν αὐτέων Μιλησίων, ὀφειλόμενά σφι ἀποδιδόντες. (οἱ γὰρ δὴ Μιλήσιοι πρότερον τοῖσι Ἐρετριεῦσι τῶν πρὸς Χαλκιδέας πόλεμον συνδιήνεικαν, ὅτε περ καὶ Χαλκιδεῦσι αὐτίκα Ἐρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθεον) ὅτου ὧν ἐπεί τε σφι ἀπικοίατο, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι παρῆσαν, ἐποιέετο στρατηίην ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδις· αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ· στρατηγοὺς ᾗ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἶναι, τὸν ἑωυτῶ ἀδελφεὸν Χαραπῖνον, καὶ τῷ ἄλλων ἀστῶν, Ἑρμοφάντου. Ἀπικόμενοι ᾗ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες ἐς Ἔφεσον, νῆας μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσῳ τῆς Ἐφεσίης· αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χειρὶ πολλῇ, ποιεύμενοι Ἐφεσίους ἡγεμόνας. πορευόμενοι ᾗ διὰ ποταμοῦ Καϋστρίου, ἐνθεῦτεν ἐπείτε ἐκράτησαν τὸ Τμῶλου

1 Salutare consilium vobis daturum. 2 Vobisque jam licet incolumes in patriam reverti: vobis quidem ad mare usque: quod autem à mari est, nobis curæ erit. Q. d. *Vestrum est operam dare ut ad mare vos recipiatis, eo quum veneritis, quod iter tenere debeatis, curæ nobis erit.* 3 Illic remanentibus. 4 Eretrios in bello adversus Chalcidenses adjuverant.

ἁπίκηντο, αἱρέυσι Σάρδις, ὐδενός σφι ἀντιωθέντος. αἱρέυσι δὲ χειρὶς τῆς ἀκροπόλιος πάλλα πάντα· τλὼ δ' ἀκρόπολιν ἐρρύετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δυώαμιν ἀνδρῶν ὐκ ὀλίγλιω. Τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἑλόντάς σφεας τλὼ πόλιν, ἔχε τόδε· ἔσαν ὲν τῆσι Σάρδισι οἰκίαι, αἱ μὲ πλεῦνες, καλάμιναι· ὅσαι δ' αὐτέων δὴ πλίνθιναι ἔσαν, καλάμιν εἶχον τὰς ὀροφάς· τυτέων δὴ μίλιω τλὼ τις στρατιωτέων ὡς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ' οἰκίης ἐς οἰκίλιω ἰὸν τὸ πῦρ, ἐπενέμετο τὸ ἄστυ ἅπαν. καιομένυ δὲ τοῦ ἄστος, οἱ Λυδοί τε καὶ ὅσοι Περσέων ἐνῆσαν ἐν τῆ πόλι, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν, ὥστε τὰ πρόσω ἐφάλαια νεμομένυ τοῦ πυρός, καὶ ὐκ ἔχοντος ἐξέλυσιν ὐκ τοῦ ἄστος, συνέρρεον ἐς τε τλὼ ἀγορλὼ καὶ ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποτᾶμὸν, ὃς σφι ψῆγμα χρυσοῦ καταφορέων ὐκ τοῦ Τμώλυ, διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει, καὶ ἐπεῖλα ἐς τὸν Ἕρμον ποτᾶμὸν ὐκδιδοῖ, ὁ δ' ἐς θάλασσαν· ὅπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποτᾶμὸν, καὶ ἐς τὴ ἀγορλὼ ἀθροιζόμυοι οἵ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι, προσαγκάζονλο ἀμυνέειδ. οἱ δὲ Ἴωνες ὁρέωντες τὸς μὲ τλὼ πολεμίων ἀμυνομένυς, τὸς δ', σὺν πλήθεϊ πολλῶ περισφερομένυς, ἐξαναχώρησαν δείσαντες πρὸς τὸ ἕρος τὸ Τμῶλον καλεόμυον· ὐνδεῦτεν δ' ὑπὸ νύκτα ἀπαλλάσσονλο ὅπὶ τὰς νέας. Καὶ Σάρδιες μὲ ὐνεπρήσθησαν, ὐν δὲ αὐτῆσι καὶ ἱρὸν ὅπιχωρίης θεοῦ Κυβήβης· τὸ σκηπτόμυοι οἱ Πέρσαι, ὕστερον ἀντενεπίμπρασαν τὰ ὐν Ἕλλησι ἱρά. τότε δ' οἱ Πέρσαι οἱ ὐντὸς Ἅλυος ποτᾶμοῦ νομὸς ἔχοντες, προπυθανόμυοι ταῦτα, συμπλίζονλο καὶ ἐβοήθεον τοῖσι Λυδοῖσι· καί κως ὐν μὲ Σάρδισι ὀκέτι ἐόντας τὸς Ἴωνας εὑρίσκυσι, ἐπίμυοι δὲ κῦδος εἶχον, αἱρέυσι αὐτὸς ὐν Ἐφέσῳ. καὶ ἀντιτάχθησαν μὲν οἱ Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ, πολλὸν ἐκρώθησαν. καὶ πολλὸς αὐτέων οἱ Πέρσαι φονεύυσι, ὀνομαστός τε ἄλλος· ὐν δὲ δὴ, καὶ Εὐαλκίδεα στρατηγοῦντα Ἐρετριέων, στεφανηφόρυς τε ἀγῶνας ἀναιρεθέντα, καὶ ὑπὸ Σιμωνίδεω τοῦ Κηΐυ πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δ' αὐτέων αὐτίκα ἀπέφυγον τλὼ μάχλω, ἐσκεδασθησαν ἀνὰ τὰς πόλιας. Τότε μὲν δὴ ὕτω νικησαντο. μετὰ δὲ, Ἀθηναῖοι μὲν τοσῷδε κάν ἀπολιπόντες τὸς Ἴωνας ὀπικαλεομένυς σφέας πολλὰ δ' ἀγγέλων Ἀρισαγόρεω, ὐκ ἔφασαν τιμωρήσειν σφίσι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης, στερηθέντες, (ὅπω γὰρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένυ ἐς Δαρεῖον) ὠδὲν ἧσσον τὸν πρὸς τὸν βασιλῆα πόλεμον ἐσκυδάζονλο. πλώσαντες δὲ ἐς τ' Ἑλλήσποντον, Βυζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλιας ἁπάσας τὰς ταύτη, ὑπ' ἑωυτοῖσι ἐποιήσαντο· ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον,

Sardis adveniunt, easque 1 occurrente nemine, capiunt, omniaque ejus urbis loca, præter arcem, quam Artaphernes ipse tutabatur, habens non exiguas virorum copias: 2 Quæ res fuit impedimento quominus qui ingressi erant urbem, diriperent. Erant Sardibus domus pleræque arundinaceæ: quæ autem lateritiæ, tamen ex arundinibus lacunaria habebant. harum unam quidam è militibus quum incendisset, repente ignis è domo in domum elapsus totam urbem absumplit. Ardente urbe, & vastante jam extrema incendio, nec habente regressum, Lydi & Persarum quicunque in urbe erant, undique circumventi, ex urbe in forum confluunt, & ad amnem Pactolum, qui medium forum interfluens, ramenta auri è Tmolo illis defert, deinde flumini Hermo immiscetur, & ille mari. Ad hunc amnem & ad hoc forum conglobati Lydi pariter & Persæ sese defendere adigebantur. Iones, videntes hostium alios sese tutantes, alios magna multitudine se obviam ferentes, metu perculli, ad montem qui dicitur Tmolus sese recipiunt, atque illinc noctu ad naves. Crematis Sardibus, deflagravit una templum Cybeles indigenæ deæ: cujus prætextu postea Persæ templa quæ in Græcia erant cremaverunt. Hoc ubi Persæ qui intra Halyn domicilia habebant, resciverunt, tunc vero ad ferendam Lydis opem convenerunt: nec adepti Sardibus Iones jam illinc profectos, eadem via insequuti, comperiunt Ephesi: congressique cum illis ex adverso instructis, in fugam eos vertunt, multosque occidunt, & in his cum alios illustres viros, tum EUalcidem Eretriorum ducem, qui donatus laurea in certaminibus fuerat, & à Simonide Ceo majorem in modum celebratus. Ex ea pugna qui evasere, per urbes fuere dissipati. Et tunc quidem ita dimicatum est. Athenienses autem, post hæc desertis prorsus Ionibus, etsi per nuncios Aristagoræ magnopere rogabantur, negaverunt se auxilio futuros. Quorum societate fraudati Iones, tamen quoniam ista adversus Darium egerant, nihilo segnius bellum adversus regem parabant: Hellespontumque invecti, Byzantium ac cæteras circa urbes in suam potestatem redegerunt. Inde evecti,

I 2 CII CIII

1 Repugnante nemine, 2 Ne autem urbem hanc à se captam diriperent hoc obstitit: *quod sequitur videlicet. at Valla junxit præcedentibus hæc,* τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι &c.

magnam

magnam Cariæ partem in belli societatem aspiverunt. nam Caunus, quæ prius societatem facere recusaverat, ubi Sardis conflagrarunt, & ipsa Ionibus ac-
CIV cessit. Cyprii quoque omnes ultro, exceptis Amathusiis, accesserunt. Defecerunt autem Cyprii à Medis in hunc modum: Erat Onesilus quidam Gorgi Salaminiorum regis frater, natu minor, Chersis filius, Sironi nepos, Ellelthontis pronepos. hic vir, quum sæpenumero antea Gorgum solicitasset ad rebellandum ab rege; tunc audiens Ionas rebellasse, vehementius urgere hominem instituit. In quo quia nihil proficiebat, observato tempore dum Gorgus oppidum egrederetur una cum suis militibus, eum portis exclusit. Gorgus oppido exutus, ad Medos transfugit: eo potitus Onesilus omnibus Cypriis ut rebellarent suadebat persuasis cæteris, Amathusios rebellare abnuentes obsidione
CV circumdedit. ¶ Dum hic Amathuntem obsidet, Darius, ut ei nunciatum est Sardis captas incensasque ab Athenienſibus atque Ionibus, & hujus comparandæ clarisis atque rei contexendæ fuisse authorem Aristagoram Milesium, fertur, 2 quumprimum hæc audivit, dixisse Iones nihil feciſſe: probe sciens non fuisse illos præ contemptu sui rebellaturos: deinde interrogasse quinam essent Athenienses. Id quum audisset, tum arcum poposciſſe, eoque sumpto, sagittam quam imposuerat, in cœlum excussisse: & ea in aerem excussa, dixisse, O Jupiter, contingat mihi ut Athenienses ulciſcar, Atque hæc loquutus, cuidam famulorum præcepisse ut sibi semper apposita cœna, ter diceret, Here, memento Athenien-
CVI sium. Et quum hoc præcepisset, accito ad suum conspectum Histiæo Milesio, 3 quem ipse diu distinuerat, ita eum fuisse alloquutus: Audio Histiæe procuratorem tuum, cui tu Miletum demandasti, novas adversum me res esse molitum. viris enim ex altera continente persuasit ut Iones sequerentur, (qui mihi commissorum pœnas dabunt) eosque induxit ad me Sardibus privandum. Num igitur videntur hæc tibi bene habere? quorum quidnam sine tuis consiliis actum est? Proinde vide ne rursus teipsum in culpam induas. Ad hæc Histiæus, Quodnam, inquit, rex protulisti verbum? mene consulere rem quæ

Καρίης τὴν πολλὴν περιεπλώσαντο σφίσι σύμμαχον ἔῃ. ἐν γὰρ τῷ Καύνῳ πρότερον οὐ βουλομένῳ συμμαχέειν, ὡς ἐπέτρεψαν τὰς Σάρδις, τότε σφι καὶ αὐτὸ προσεγένετο. Κύπριοι δὲ ἐθελονταὶ σφι πάντες προσ- 207
ἐγένοντο, πλὴν Ἀμαθουσίων. ἀπέστησαν γὰρ καὶ οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων· Ἦν Ὀνήσιλος, Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σίρωμου τοῦ Εὐ-
10 ελθοντίου παῖς. οὗτος ὦν οὗτος πολλάκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παρῃνέετο ἀπίσασθαι ἀπὸ βασιλέος, τότε δὲ ὡς καὶ τοὺς Ἴωνας ἐπύθετο ἀποστάντας, πάγχυ ἐπεῖχε. ὡς δὲ ἐκ ἐπείθετο τὸν Γόργον, ἐνθαῦτά μιν φυλάξας ἐξελθόντα τὸ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος, ἅμα τοῖσι ἑωυτοῦ ξεινοφόροισι, ἀπεκλήισε τῶν πυλέων. Γόργος μὲν δὴ σερηθεὶς τῶν πόλεων, ἔφευγε ἐς Μήδους· Ὀνήσιλος δὲ ἦρχε Σαλαμῖνος, καὶ ἀνέπει-
20 θε πάντας Κυπρίους συναπίσασθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους ἀνέπεισε, Ἀμαθουσίους δὲ οὐ βουλομένους οἱ πείθεσθαι, ἐπολιόρκεε περοσκατήμενος. Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκεε Ἀμαθοῦντα. βασιλέι δὲ Δαρείῳ, ὡς ἐξαγγέλθη Σάρδις ἁλόσας ἐμπρησθεῖσάν τε ὑπό τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, τῶν δὴ ἡγεμόνα ἡμέας τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συνυφανθεῖσαν, τὸ Μιλήσιον Ἀρισταγόρην, πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων ὀδόντα
30 λόγον ποιησάμενον, εὖ εἰδότα ὡς ἕτοί γε ὑπὸ καταπερίξονίαν ἀπουσάντες, εἰρεσθαι οἵτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι. μετὰ δὲ πυθόμενον, αἰτῆσαι τὸ τόξον. λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα οἰστὸν, ἄνω ἐς τὸν οὐρανὸν ἀπεῖναι· καί μιν ἐς τὸν ἠέρα βαλόντα, εἰπεῖν, Ὦ Ζεῦ, ἐκ- "
δώσω μοι Ἀθηναίους τίσασθαι. εἰπάντα δὲ ταῦτα, προστάξαι ἑνὶ τῶν θεραπόντων, δειπνοῦ προκειμένου αὐτῷ, ἐς τρὶς ἐκφοτεῖσθαι εἰπεῖν, Δέσποτα μέμνεο τῶν Ἀθηναίων. "
40 Προσάξαι δὲ ταῦτα, εἰπεῖν, καλέσας ἐς ὄψιν Ἱστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν ὁ Δαρεῖος κατεῖχε χρόνον ἤδη πολλόν, Πυθάνομαί Ἱστιαῖε "
δεύτερον τὸν σὸν, τῷ σὺ Μίλητον ἐπέτρε- "
ψας, νεώτερα ἐς ἐμὲ πεποιηκέναι πρήγμα- "
τα. ἄνδρας γάρ μοι ἐκ τῆς ἠπείρου "
ἐπαγαγών, καὶ Ἴωνας σοὶ αὐτοῖσι, τοὺς δι- "
σσοὺς ἐμοὶ δίκλιν τῶν ἐποίησαν, τούτους ἀν- "
αγνώσας ἅμα σκείνοισι ἔπεμψα, Σαρδιών "
με ἀπεστέρησε. νῦν ὦν κῶς τοι φαίνεται "
50 ταῦτα ἔχειν καλῶς; κῶς δ' ἄνδρ' τῶν "
σῶν ἐναντίων " τοιοῦτόν τι ἐπρήχθη; ἆρα μὴ οὐ ὑπέρης σεωυτὸν ἐν αὐτῇ χρῇ. εἰπὲ δὲ τοῦτον "
πρὸς ταῦτα ὁ Ἱστιαῖος, Βασιλεῦ χρῖον ἐφθέγξαο ἔπος, ἐμὲ βουλεῦσαι πρῆγμα ἐκ τοῦ "

---

1 *Legit* στρατιώτησι *pro* σατιάτησι. 2 Ubi hæc audivit, Iones contempsisse, *vel nihili fecisse*, quippe qui non impunitam illorum fore rebellionem sciret. deinde interr. 3 Quem à longo jam tempore detinebat. *vel*, *retinebat*.

 σοῦ

"σοί τι ἢ μέγα ἢ σμικρὸν ἔμελλε λυπηρὸν
"ἀναχήσειν; τί δ' ἂν δέοιό μευ, ποιέ-
"οιμι ταῦτα; τεῦ δὲ οἱ δεῖς ἐὼν; τῷ πάρε-
"μοὶ πάντα ὅσα περ σοί, πάντων δὲ περὶ σέο
"βουλόμεσθα ἐπακοὴν ἀξιοῦμαι; ἀλλ' εἴ-
"περ τι τοιοῦτον ἔστι σὺ εἰρηκὼς πρήσσει ὁ
"ἐμὸς δεσπότης, ἴσθι αὐτὸν ἐς ἑωυτὸν
"βαλλόμενον πεπρηχέναι. ἀρχὴν δ' ἔγωγε
"γε οὐδὲ ἐνδέκομαι τὸν λόγον, ὁκως τι Μι-
"λήσιοι ἔρδουσι ὁ ἐμὸς δεσπότης. νεώτερον
"πρήσσουσι οὐδὲ πρήγματα τοι σά. εἰ δ' ἄρ'
"ἔα τι τοιοῦτο ποιεῦσι, ἴθι σὺ τὸ τάχος ἀνή-
"κοας ὦ βασιλεῦ, μάθε οἷον πρῆγμα ἤρ-
"γάσαο, ἐμὲ ἀπὸ θαλάσσης ἀνάσπαστον
"ποιήσας. Ἴωνες γὰρ οἵδε εἰσί, ἐμοῦ ἐξ ὀφθαλ-
"μῶν σφι ἠλαμμένου, ποιῆσαι τὴν πάλαι ἐ-
"μεῦ ἐπιχειρέουσι. ἐμέο δ' ἂν ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ
"ἐδεμίη πόλις ἐτετάρακτο. νῦν ὦν ὡς τά-
"χος με ἄφες πρόβλωσι ἐς Ἰωνίην, ἵνα
"τοι κεῖνά τε πάντα καταρτήσω ἐς ταὐτὸ, καὶ
"ἐς Μίλητον δίπτερον τοῦτον τε ταῦτα
"μηχανησάμενον, ἐπιχειρέοντα καὶ δεῦρο
"ταῦτα δὴ καὶ νέον τε σὸν ποιήσαντα, ὡς ἐπό-
"μνυμι τοὺς βασιλήιους μὴ πρότερον ὀκ-
"δύσεσθαι τὸν ἔχω κυβώνα, καταβήσομαι ἐς
"Ἰωνίην, πρὶν ἄν τοι Σαρδὼ νῆσον τῇ
μεγίστῃ, δασμοφόρον ποιήσω. Ἱστιαῖος μὲν λέ-
γων ταῦτα, διέβαλε· Δαρεῖος δὲ, ἐπείθε-
το· καί μιν ἀπέπεμπε, ἐπιταλάμπυος, ἐπεὰν τὰ
προκεχρέωτο οἱ ὀπίσω ἐς τὸν Σοῦσα. Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀγγελίη
τοῦτο τῇ Σαρδίων ἐπὶ βασιλέα ἀνήιε,
καὶ Δαρεῖος τοῦτο τὸ τόξον ποιήσας, Ἱστι-
αίῳ ἐς λόγους ἦλθε, καὶ Ἱστιαῖος μεμελιτωμέ-
νον Δαρείου, ἐκομίζετο δὴ θάλασ-
σαν· ὡς δὲ τότε ταύτῃ τῇ χρόνῳ ἐγίνετο
τάδε. πολιορκέοντι τὴν Σαλαμινίην Ὀνησί-
λῃ Ἀμαθούσιος ἐξαγγέλλεται, νηυσὶ
στρατιὴν πολλὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρ-
τύβιον, ἀνδρα Πέρσῃσι, προσσχόντων ἐς
τὴν Κύπρον ἔξω. τυραννεύοντος δὲ ταύτῃ
τοῦ Ὀνησίλου, κήρυκας διέπεμπε ἐς τὴν
Ἰωνίην, ὀπτασάμενος σφέας. Ἴωνες δὲ
ὡς ἐς μακρὴν βουλευσάμενοι, ἦκον πολ-
λῷ στόλῳ. Ἰωνές τε δὴ παρῆσαν ἐς τὴν
Κύπρον, καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διακοσίῃσι ἐκ
τῆς Κιλικίης, ἦισαν δι' τὴν Σαλαμῖνα
πεζῇ· τῆσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες οὐκέτι ἔπλωον
τὴν ἄκρην, ἀλ καλέοντα κληῖδας τῆς Κύ-
πρου. Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου, ἔδεξαν οἱ τύραννοι τῆς Κύπρου, συγκαλέσαντες
"τῶν Ἰώνων τοὺς στρατηγοὺς, Ἄνδρες Ἴωνες, αἱρεσιν ὑμῶν δίδομεν ἡμεῖς οἱ Κύπριοι,

tibi sit quippiam sive multum sive parum molestiæ allatura? Quid mihi quærens ista facerem? aut cujus rei indigens? cui omnia adsunt quæ tibi? quem tu omnium consiliorum tuorum communione dignaris? Quod si istud quod ais egit procurator meus, sic habeto, id eum fecisse suo consilio. Principio rationem istam non admitto, Milesios ac meum procuratorem quippiam rerum novarum fecisse adversus statum tuum: siquid tamen hujusmodi faciunt, & tu id quod est audisti, rex, intellige quid rei egeris quod me à mari abstrahendum putasti. nam Iones id agere aggressi sunt postquam ego ex ipsorum conspectu sum amotus, cujus aggrediendi jam pridem libidine tenebantur: quod si ego in Ionia fuissem, nulla profecto se civitas commovisset. Proinde nunc propere dimitte me ut in Ioniam contendam, illic omnia negocia tibi in integrum restituturus, & hunc Mileti procuratorem, harum rerum machinatorem, in tuam potestatem redacturus. Hæc, quum ex animi tui sententia confecero, juro per deos regios me non prius exuturum hanc vestem, qua indutus in Ioniam descendam, quam Sardiniam insulam maximam tibi tributariam reddam. Hæc CVII
Histiæus fallendi gratia dicebat. quibus persuasis, Darius hominem dimisit, præcipiens ut postquam ea quæ spoponderat præstitisset, ad se Susa reverteretur. Dum nuncius de Sardibus ad regem vo- CVIII
nit, Dariusque illam rem ancu fecit, & Histiæum est alloquutus, Histiæusque ab eo dimissus ad mare se contulit, hoc interea omni tempore hæc gesta sunt: Onesilo Salaminio Anathusios obsidenti nuncius affertur, a Artybium virum inter Persas eximium cum magna vi Persarum cursum tenere in Cyprum. Quo accepto, Oriesilus legatos passim in Ioniam dimittit ad Iones evocandos: qui non diu in deliberando cunctati, cum magna classe ad eum se contulerunt. Et quum Cyprum tenuissent, Persæ navibus è Cilicia trajecerunt, terrestrique itinere Salaminem contenderunt, Phœnicibus classe circumeuntibus promontorium quæ Claves Cypri vocantur. His CIX
ea facientibus, Cypriі tyranni convocatis Ionum ducibus dixere, Viri Iones, vobis nos Cyprii optionem damus

1 Sed ego prorsus fidem his verbis abrogo, Milesios. 2 Artybium Persam cum numerosa manu Persicæ, Cyprum advenare. *Ad verbum*, Expecturi in Cyprum. *Mallet*, Ejus in Cyprum adventum expectari. Valla autem hoc προσδόκιμον cum δόκιμον confudit.

CIIII

cum utris dimicare velitis, cum Persis cum an Phœnicibus. Si terra mavultis cum Persis acie confligere, jam tempus est è navibus egrediendi, & in acie standi, ut nos veteres ingressi navas, cum Phœnicibus dimicemus: sin eum Phœnicibus fortunam tentare mavultis, facite; quoniam alterutrum opus est eligatis, ut quantum in nobis situm est, Ionia atque Cyprus in libertatem vindicentur. Ad hæc Iones, Commune, inquiunt, Ioniæ concilium nos misit ad mare tutandum, non ad naves tradendas, quo ipsi cum Persis in terra confligeremus. 1 Itaque ubicunque quidem collocabimur, ut operam navemus enitemur: vos vero debetis, qualia ab imperantibus Medis passi estis reminiscentes, viros egregios vos ostendere. Hæc CX Iones responderunt. Post hæc Persis in campum Salaminium tendentibus, Cyprii reges adversus alios hostes constituerunt alios Cyprios: adversus Persas, optimum quenque Salaminiorum ac Soliensium. Adversus Artybium Persarum CXI ducem Onesilus ultro contrivit. Insidebat Artybius equo in armatum erigere se docto. Quid audiens Onesilus, ad satellitem suum (erat enim ei satelles sane quam peritus rei bellicæ, & alioqui a solertiæ plenus) Audio, inquit Artybii equum edoctum se erigere, & pedibus simul atque ore 3 eum in quem agitur, perficere: proinde tu propere inita ratione dicito utrum malis observare, equumne ne tibi feriendum, an ipsum Artybium. Ad quem servus suus, Ego vero, inquit, rex, paratus sum & utrunque & alterutrum, & omnino quicquid imperaveris, facere. promam tamen quod rebus tuis esse conducibilius sentiam, regem ad ducem oportere cum rege ac duce certare, sive enim talem occidas, decori tibi fore: sive (quod secundum est) à tali occidaris, (quod absit) dimidium mali esse. nos vero famulos cum famulis hostium debere confligere. Nam quod ad equum attinet, non est causa cur ejus artificium extimescas. recipio enim tibi eum posthac adCXII versus neminem se erecturum. Hæc illo loquuto, mox exercitus conflixere terrestres navalesque: & classe quidem Iones eo die strenue pugnantes superavere Phœnices: Samiorum tamen præcipua virtus extitit. In terra autem

ὀκοτέροισι βούλεαι περσοφορέειν, Πέρσῃσι, ἢ Φοίνιξι. σὺ μὲν γὰρ πεζὴν βουλεύεαι παρέξειν τῆς Περσέων ἀρχαιρεσίης, αὐτὴ δ' εἰ ἐν ὑμῖν ἐνθεύτεα ἐὸν τὴν νέων, τοιοῦτος πεζὴν; ῥέαι γὰρ ἐς τὰς νέας ἐμβαίνειν τοὺς ὁμοτεύχεας, Φοίνιξι ἀντάγωνιουμένους. εἰ δὲ Φοίνικων μᾶλλον βούλεαι ἀρχαιρεσίης, ποιέειν χρεὼν ὄφι ὑμέας ὡς τάχιστα ἐς τὸ πέλαγος ἐκπλώειν, ὅκως τὸ κατ' ἡμέας ἔσται ἤ τι Ἰωνίη καὶ ἡ Κύπρος ἐλευθέρη. εἶπαν οἱ Ἴωνες πρὸς ταῦτα, Ἡμέας ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἰώνων, φυλακὰς τὰς πρὸς Δήλου ἔχοντας, ἀλλ' οὐχ ἵνα Κυπρίοισι τοὺς νέας παραδόντες, αὐτοὶ Πέρσῃσι πεζὴν περσοφορέωμεν. ἡμεῖς μὲν νυν ὅκως ἐπιτάξομεν, ταύτην πειρησόμεθα χρηστοὶ ἡμέας ὑμέας καὶ χρεὼν ὄφι ἀναμνησθέντας οἷα ἐπάσχετε ὑπὸ Μήδων, γίνεσθε ἄνδρες ἀγαθοί. Ἴωνες μὲν ταῦτα ἀπεκρίναντο. Μετὰ δὲ, ἐπείτε ἐς τὸ πεδίον τὸ Σαλαμίνιον καὶ Πέρσαι, διετάσσοντο οἱ βασιλέες τῆς Κυπρίων, τοὺς μὲν ἄλλους Κυπρίους καὶ τοὺς ἄλλους φρατιώτας ἀντιτασσοντες, Σαλαμινίους δὲ καὶ Σολίους ἀπολεξάντες τὸ ἄριστον, ἀντέταξαν Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν Περσέων ἀνδρῶν ἀντιτάσσετο Ὀνήσιλος. Ἦλαυνε δὲ ἵππον ὁ Ἀρτύβιος δεδαεδρόμον πρὸς ὁπλίτην· ἀντιτασσόμενος ὁρᾷ Ὀνήσιλον. πυνθάνεται δὲ αὐτίκα ὁ Ὀνήσιλος, ἐὼν παρὰ τὰ στασιώτης ἡμιόλιος. μὲ καὶ τὰ πολέμια χάρτα δόκιμος, καὶ ἄλλως λήμματος πλέος, εἶπε πρὸς τοῦτον, Πυνθάνομαι τὸν Ἀρτυβίου ἵππον ἐπαίμονα ὀρθὸν, καὶ ποσὶ καὶ γόμφοισι χαιτηρακέρδεα πρὸς τὸ ἀνθρωπεύχεα· σὺ ὦν βουλεύσιμός μοι, αὐτίκα εἴτε δοκέει βέλεα φυλάξαι πλέω, ἐπὶ τὸν ἵππον, εἴτε αὐτὸν Ἀρτύβιον· εἴτε ὅκως ταῦτα ὁ σὸς ἀνὴρ, Ὦ βασιλεῦ, ἐτοῖμος ἔσται ποιέειν καὶ ἀμφότερα, καὶ τὸ ἕτερον αὐτέων, ὃ πάντως τὸ ἂν ὀπτάσῃς αἰ ἀσφαλέστατοι ἡμῖν δοκέει εἶ τοῖσι σοῖσι πρήγμασι· περισσοφορέεσθαι φρένας. βασιλέα μὲ καὶ ἑωυτῶν χρεὼν εἶναι φημὶ βασιλέι τε καὶ στρατηγῷ περσοφορέειν. λέγε καὶ ἔλαφε ἄνδρα στρατηγὸν, μέλα τοι γένεαι. καὶ δάπτεα, λέγε τι σεῖνος (τὸ μὴ ἡμίολο) τὸν ἀξιόχρεω καὶ ἀναβαίνειν, ἢ μίσεα σημαφορῆ. ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρέτας ἐόντας τι ὑπηρέτησι περσοφόρους, καὶ πρὸς ἵππον, ἢ οὐ τοὺς μηχανὰς μηδὲν φοβηθῆς. ἐγὼ γὰρ δή τοι ὑποδήσομαι μή μιν ἀνδρὸς ἔτι γε μυθιώσεσθαι σπιδὴ ὑπαντίον. Ταῦτα εἶπε, καὶ μελαυτίκα συνέμισγε τὰ στρατόπεδα πεζῇ, καὶ νηυσὶ. νηυσὶ μὲν νυν Ἴωνες ἄκροι ἡμόμφυοι, τοῦτον δὲ ἡμέρεω ὑπερεβάλοντο τοὺς Φοίνικας, καὶ τούτων Σάμιοι ἠρίστευσαν· πεζῇ δὲ,

1 Nos itaque ubi collocati sumus, ut oper. *vel*, In muniri quod nobis injunctum est. 2 Audaciæ plenus. *Vel*, animosus. *Vel*, magnos spiritus gerens. *Sed rectius* λήμαλος *quàm* λήμματος. 3 Eum in quem imperium faciat, interficere. *Vel*, Eum in quem feratur, aut insurgat, conficere. *quod melius respondet verbo* κατεργάζεσθαι.

ὡς συμβλθε τὰ πεζὰ πεδία, συμπεσόντα ἐμάχοντο. κατὰ δὲ τοὺς στρατηλάτας ἀμφοτέρους τάδε ἐγένετο. ὡς περσεφέρετο πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος, ὅτι τὸ ἵππον κατήμενος ὁ Ὀνήσιλος, κατὰ ξυνεδόκησε τῇ ὑπασπιστῇ, παίει περσφερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον. ἐπιβαλόντος δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ὅτι τὸν Ὀνήσιλον ἀσπίδα, ἐνθαῦτα ὁ Καρδοπέρων πλήξας, ἀπαράσσει τοῦ ἵππου τοὺς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηλάτης τῶν Γερσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτῷ ταύτῃ. Μαχομένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων Σπεσίνωρ, τύραννος Κυρήνης, καὶ Δημώνακτος ἀνδρῶν τῶν ἐωυτοῦ 209 μετὰ δισχιλίων ἔχων δυνάμιον ἀνδρῶν τῶν ἐωυτοῦ οὐ μικρῶν. οἱ δὲ Κυπριέες ὅτι λόγιμοι εἰσὶ Ἀργείων ἄποικοι. παραδόντων δὲ τῶν Κυπρίων, αὐτίκα καὶ τὰ Σαλαμινίων πολεμήια ἁρματα. ταῦτα τοῖσι Κυπριεῦσι ἐποιεῦντο μενομένων δὲ τούτων, κατυπέρτεροι ἔσαν οἱ Πέρσαι τῶν Κυπρίων. τετραμμένου δὲ τοῦ στρατοπέδου, ἄλλοι τε ἔπεσον πολλοὶ, καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλός τε ὁ Χέρσιος, ὅσπερ τὴν Κυπρίων ἀπόστασιν ἔπρηξε, καὶ ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος, ὁ Φιλοκύπρου τοῦ Σόλωνος τοῦ Ἀθηναίου ἀστὸς μὲν ἐς Κύπρον, ἐν ἔπεσι αἰνέσας τυγχάνων μάλιστα. Ὀνήσιλον μὲν νυν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρκησε, ἀπιταμόντες τὴν κεφαλὴν, ἐκόμισαν ἐς Ἀμαθοῦντα· καὶ μιν ἀπεκρέμασαν ὑπὲρ τῆς πυλέων. κρεμαμένης δὲ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἔσης ἤδη χοίλης, ἔσμὸς μελισσέων ἐσδὺς ἐς αὐτὴν, κηρίων μιν ἐνέπλησε. τούτου δὲ γνωμένου τοιούτου, ἐχρέωντο δὴ περὶ αὐτῆς οἱ Ἀμαθήσιοι, ἐμαντεύοντο σφι, τὴν μὲν κεφαλὴν κατελόντας θάπτειν, Ὀνησίλεῳ δὲ θύειν ὡς ἥρωϊ ἀγαθῷ· καὶ σφι ποιεῦσι ταῦτα, ἄμεινον συνοίσεσθαι. Ἀμαθήσιοι μὲν νυν ἐποίευν ταῦτα καὶ τὸ μέχρεος ἐμεῦ. Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχήσαντες, ἐπεί τε ἔμαθον τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα, καὶ τὰς πόλιας πλὴν Κυπρίων πολιορκεομένας τὰς ἄλλας, πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτῃσι δὲ Γόργῳ τῷ περσέος βασιλέϊ τῶν Σαλαμινίων ἐπιδιδόντας, αὐτίκα μαθόντες οἱ Ἴωνες ταῦτα, ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ πολίων αὐτίκα χρόνον ὀλιγηπλεῖστον πολιορκεομένη Σόλοι, τὴν περιξ ὑπορύσσοντες τὸ τεῖχος, πέμπτῳ μηνὶ ἑλὸν οἱ Πέρσαι. Κύπριοι μὲν δὴ ἐναυτὸν ἐλεύθεροι ἐγένοντο, αὖτις ὑπ νέης κατεδεδάμασντο· Δαυείσης δὲ ἔχων Δαρείου θυγατέρα, καὶ Γωβρύην τε καὶ Ὀτάνεω, καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοὶ, ἔχοντες καὶ ὅτι Δαρείου θυγατέρας ὑπεδεξάντες τὰς ἐς Σάρδις στρατωσαμένους Ἰώνων, καὶ ἐσαράξαντες σφέας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπεκράτησαν, ἐνθεύτεν δὴ διελόμενοι τὰς πόλιας ἐπόρθεον. Δαυείσης μὲν στρατόμενος πρὸς τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλιας, εἷλε μὲν Δάρδανον, εἷλε δὲ Ἄβυδόν τε καὶ Περκώτην, καὶ Λάμψακον καὶ

ubi cæcurſum eſt, dum acies dimicant, circa imperatores hoc actum eſt: Ubi Artybius equo cui inſidebat in Oneſilum invectus eſt, Oneſilus (uti convenerat cum ſatellite) ipſe invadentem Artybium ferit, ejus ſatelles ſublatos equi pedes in Oneſili ſcutum eos jactantis, falce percutiens abſcidit. quo ictu Artybius Perſarum imperator illic una cum equo corruit. Cæteris autem pugnando occupatis, Steſenor Cunii tyrannus, non parum circa ſe copiarum habens, prodidit ſocios Curienſes. (hi Argivorum coloni dicuntur eſſe.) Poſt horum proditionem, ſtatim Salaminii, qui curribus vehebantur, idem fecere. quo ex facto Perſæ Cypriis ſuperiores extitere. Horum acie in fugam verſa, cum alii multi occubuere, tum vero Oneſilus Cherſis filius, qui Cyprios ad defectionem induxerat, & Soliorum rex Ariſtocypras Philocypri filius, ejus, inquam, Philocypri quem Solon Athenienſis, Cyprum profectus inter tyrannos maxime verſibus celebravit. Oneſili caput Amathuſii, quoniam ipſos obſederat, exciſum in oppidum retulerunt, ac ſupra portas ſuſpenderunt. Quod ſuſpenſum quum jam exinanitum eſſet, ingreſſum apum examen favo refersit. ea de re oraculum Amathuſiis (nam oraculum conſuluere) redditum eſt ut depoſitum caput humarent, Oneſilumque quotannis tanquam heroi ſacrificarent. hoc facientibus, uſque cum eis actum iri. quod Amathuſii ad meam uſque memoriam faciebant. Ione, & alii, qui ad Cyprum pugna navali dimicaverant, ubi didicere res Oneſili perditas, & cæteras Cypriorum urbes obſeſſas præter Salaminem, eam autem Gorgo priſtino regi Salaminios reſtituiſſe, in Ioniam redire maturaverunt. Civitatum autem Cypriarum diutiſſime obſidionem Soli pertulit, ſed eam Perſæ quinto menſe quam obſidere cœperunt, circum ſuffoſſo muro expugnavere. Ita Cypri, quum annum liberi fuiſſent, denuo in ſervitutem ſunt redacti. At Datriſes, qui filiam Darii in matrimonium habebat, Hymeeſque & Otanes, atque alii Perſarum duces, & ipſi filias Darii in matrimonio habentes, perſequuti eos Iones qui adverſus Sardis expeditionem fecerant, poſtquam in naves repulerunt prælio victos, dehinc inter ſe partiti ſunt urbes quas expugnarant. Dauriſes quidem converſus ad urbes in Helleſponto ſitas, cepit Dardanum, cepit Abydum & Percotem, Lampſacum & Paſon

CXIII

CXIV

CXV

CXVI

CXVII

Περκώτην,

Pæſon, ſingulas diebus ſingulis. ¶ Cui à Pæſo ad urbem Parion contendenti nuncius adfertur, Cares cum Ionibus ſentientes, à Perſis defeciſſe. igitur converſo itinere ex Helleſponto adverſus
CXVIII Cariam copias duxit. Sed antequam perveniret, de ejus adventu certiores facti Carii, ad columnas quæ Albæ dicuntur, conveniunt, atque ad amnem Marſyam, qui ex Hydriade regione defluit in Mæandrum. Ibi coactis Cariis, multæ ſunt à multis dictæ ſententiæ: ſed optima omnium, meo judicio, à 1 Pixodora Mauſoli filio, viro Cindyenſi, qui Syennefis Cilicum regis filiam in matrimonio habebat. Ab hoc ſententia dicebatur ut tranſmiſſo Mæandro Cares flumen à tergo habentes, ita demum cum hoſte congrederentur, ut ſublata ſpe retro fugiendi, atque ibidem manere coacti, redderentur 2 meliores quam natura eſſent. Verum hæc ſententia non pervicit, ſed illa, ut Perſis potius à tergo Mæander eſſet, ut ſi Perſæ fugam facientes evaderent, tamen in flumen incidenCXIX dentes, abire non poſſent. Poſt hæc quum adeſſent Perſæ, ac Mæandrum tranſiſſent, ibi ſuper amnem Marſyam Cares prœlium conſeruere cum Perſis acre atque diuturnum: ad poſtremum præ multitudine hoſtium terga vertunt. Quo in prœlio, Perſarum cecidere duo millia, Carum decem millia: ex quibus qui effugerunt, ad Labranda in Jovis militaris templum ſe receperunt, in magnum atque ſacrum lucum platanorum. Solum autem ex iis quos novimus, Cares ſunt qui Jovi militari hoſtias offerant. Huc Cares quum ſe recepiſſent, de ſalute conſultabant, utrum ſeſe Perſis dedere, an Aſiam penitus relinCXX quere ſatius eſſet. De hac re conſultantibus, ſubſidio venere Mileſii cum ſociis. Ibi Cares immutata priori voluntate, rurſus ad bellum inſtaurandum animantur, & cum invadentibus Perſis concurrunt: & quum diutius quam prius dimicatum eſſet, fugantur, multis cæſis, Mileſiorum præCXXI cipue. Poſt acceptam calamitatem hanc Cares copiis reparatis 3 repugnaverunt. Audientes enim urbes ſuas invaſum iri à Perſis, inſidias illis in via quæ in Mylaſſa fert collocaverunt, authore Heraclide Ibanolio, viro Mylaſſenſi. In eas inſidias Perſæ noctu incidentes, obtruncati ſunt cum ducibus ſuis Dauriſe & Amorge & Siſamace, necnon Myrſe Gygis filio. Hunc in
CXXII modum interiere hi Perſæ. Hymees autem

Παισόν. ταύτας μὲν ἐπ' ἡμέρης ἑκάστης ἀΐρεε· ἀπὸ δὲ Πάρου ἐλαυνόντι οἱ ὑπὸ Πάριον πόλιν, ἦλθε ἀγγελίη, τὰς Κάρας τοῦτο Ἴωσι φρονήσαντας, ἀπιστάναι ἀπὸ Περσέων. ἀποτρέψας ὦν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ἐπὶ τὴν Καλύβην. Καὶ κως ταῦτα τοῖσι Καρσὶ ἐξαγγέλθη πρότερον πρὶν ἢ τὸν Δαυλίσιον ἀπικέσθαι. πυθόμενοι δὲ οἱ Κάρες συνελέγοντο ὑπὸ λόφους τε σπλας καλε-
10 ομένους, καὶ πόταμὸν Μαρσύην· ὃς ῥέων ἐκ τῆς Ἱδριάδος χώρης, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ. συλλεχθέντων δὲ τῶν Καρῶν ἐνθαῦτα, ἐγίνοντο βουλαὶ ἄλλαι τε πολλαί, καὶ ἀείση γε δοκέουσα εἶναι ἐμοὶ, Πιξοδάρου τοῦ Μαυσώλου, ἀνδρὸς Κινδυέος, ὃς τὴν Κιλίκων βασιλῆος Συεννέσιος ἔσχε γυναῖκα. τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἡ γνώμη ἔφερε. ἀμβάντας τὸν Μαίανδρον τοὺς Κάρας, καὶ κατὰ νώτου ἐχοντας τὸν πόταμὸν, ὕστω συμβάλλειν· ἵνα μὴ
20 ἔχοντες ὀπίσω φεύγειν οἱ Κᾶρες, αὐτοῦ τε μένειν ἀναγκαζόμενοι, ῥᾳδίως ἔτι ἀμείνονες τῆς φύσεος αὐτῶν μαχέωνται· οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι Πέρσῃσι καὶ νώτου γίνεσθαι τὸν Μαίανδρον μᾶλλον ἢ σφίσι. δηλαδὴ ἵνα λιπόντες φυγὴν τὴν Περσέων ῥήψηται, καὶ ἐναπολέσωσι τῇ συμβολῇ, ὡς οὐκ ἀπενοσφίσαντο ἐς τὸν πόταμὸν ἐσπίπτοντες. Μετὰ δὲ, παρεόντων, καὶ ἀμβάντων τὸν Μαίανδρον τῶν Περσέων, ἐνθαῦτα δὴ τῷ Μαρσύῃ ποταμῷ συνεβάλοντό τε τοῖσι Πέρσῃσι οἱ Κᾶρες, καὶ μάχῃ ἐμαχέσαντο ἰσχυρῇ, καὶ δὴ χρόνον
30 πολλόν. τέλος δὲ, ἐνίκων ἀμβάντες πλῆθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον ἄνδρες ἐς δισχιλίους. Καρῶν δὲ, ἐς μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ οἱ ἀμφιγονέες αὐτέων κατειλήθησαν ἐς Λάβρανδα, ἐς Διὸς στρατίου ἱρὸν, μέγα τε καὶ ἄγιον ἄλσος πλατανίστων. μοῦνοι δὲ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Κᾶρές εἰσι οἱ Διὶ στρατίῳ θυσίας ἀνάγουσι. κατειληθέντες ὦν ὅτι ἐνθαῦτα, 210
40 ἐβουλεύοντο ὡς σωτηρίης, ὁκότερα οἱ ἀμφιγονέες σφέας ἐωῦτοὺς Πέρσῃσι, ἢ ἀναλιπόντες τὸ ἀμφάνταν τὴν Ἀσίλιν, ἄμεινον ποιέωσι. Βουλομένοισι δὲ σφι ταῦτα διαγινόμενα βοηθέοντες Μιλήσιοί τε καὶ οἱ τούτων ξύμμαχοι. ἐνθαῦτα δὲ, τὰ μὲν πρότερον οἱ Κᾶρες ἐβουλεύοντο, μετῆκαν, οἱ δὲ αὖτις πολεμέειν ἐξ ἀρχῆς ἀρτέοντο. καὶ δὴ σὺν τε τοῖσι Πέρσῃσι συμβάλλουσι, καὶ μαχεσάμενοι δηπλέον ἢ πρότερον, ἐνικήθησαν. πεσόντων δὲ πολλῶν. Μετὰ δὲ τοῦτο
50 Μιλήσιοι μᾶλλον ἐπλήγησαν. Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ τρῶμα, ἀνέλαβόν τε καὶ ἀνεμαχέσαντο οἱ Κᾶρες. πυθόμενοι γὰρ ὡς σταδίοισι ὁρμέοιεν οἱ Πέρσαι δὴ τὰς πόλιας σφέων, ἐλοχήσαντο τὴν ἐπὶ Δάσῳ ὁδὸν· ἐς τὴν ἐμπίπτοντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς, διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ, καὶ οἱ στρατηγοὶ αὐτέων, Δαυλίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισαμάκης. σὺν δὲ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσης ὁ Γύγεω. τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἰβανόλιος, ἀνὴρ Μυλασσεύς. ὅτι μὲν νυν τῶν Περσέων ὕστερον διεφθάρησαν. Ὑμέας δὲ

Παισόν. ταύτας μὲν ἐπ' ἡμέρης ἑκάστης ἀΐρεε· ἀπὸ δὲ Πάρου ἐλαυνόντι οἱ ὑπὸ Πάριον πόλιν, ἦλθε ἀγγελίη, τὰς Κάρας τοῦτο Ἴωσι φρονήσαντας, ἀπιστάναι ἀπὸ Περσέων. ἀποτρέψας ὦν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ἐπὶ τὴν Καλύβην. Καὶ κως ταῦτα τοῖσι Καρσὶ ἐξαγγέλθη πρότερον πρὶν ἢ τὸν Δαυλίσιον ἀπικέσθαι. πυθόμενοι δὲ οἱ Κᾶρες συνελέγοντο ὑπὸ λόφους τε σπλας καλε-
10 ομένους, καὶ πόταμὸν Μαρσύην· ὃς ῥέων ἐκ τῆς Ἱδριάδος χώρης, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ. συλλεχθέντων δὲ τῶν Καρῶν ἐνθαῦτα, ἐγίνοντο βουλαὶ ἄλλαι τε πολλαί, καὶ ἀείση γε δοκέουσα εἶναι ἐμοὶ, Πιξοδάρου τοῦ Μαυσώλου, ἀνδρὸς Κινδυέος, ὃς τὴν Κιλίκων βασιλῆος Συεννέσιος ἔσχε γυναῖκα. τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἡ γνώμη ἔφερε. ἀμβάντας τὸν Μαίανδρον τοὺς Κάρας, καὶ κατὰ νώτου ἐχοντας τὸν πόταμὸν, ὕστω συμβάλλειν· ἵνα μὴ
20 ἔχοντες ὀπίσω φεύγειν οἱ Κᾶρες, αὐτοῦ τε μένειν ἀναγκαζόμενοι, ῥᾳδίως ἔτι ἀμείνονες τῆς φύσεος αὐτῶν μαχέωνται· οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι Πέρσῃσι καὶ νώτου γίνεσθαι τὸν Μαίανδρον μᾶλλον ἢ σφίσι. δηλαδὴ ἵνα λιπόντες φυγὴν τὴν Περσέων ῥήψηται, καὶ ἐναπολέσωσι τῇ συμβολῇ, ὡς οὐκ ἀπενοσφίσαντο ἐς τὸν πόταμὸν ἐσπίπτοντες. Μετὰ δὲ, παρεόντων, καὶ ἀμβάντων τὸν Μαίανδρον τῶν Περσέων, ἐνθαῦτα δὴ τῷ Μαρσύῃ ποταμῷ συνεβάλοντό τε τοῖσι Πέρσῃσι οἱ Κᾶρες, καὶ μάχῃ ἐμαχέσαντο ἰσχυρῇ, καὶ δὴ χρόνον
30 πολλόν. τέλος δὲ, ἐνίκων ἀμβάντες πλῆθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον ἄνδρες ἐς δισχιλίους. Καρῶν δὲ, ἐς μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ οἱ ἀμφιγονέες αὐτέων κατειλήθησαν ἐς Λάβρανδα, ἐς Διὸς στρατίου ἱρὸν, μέγα τε καὶ ἄγιον ἄλσος πλατανίστων. μοῦνοι δὲ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Κᾶρές εἰσι οἱ Διὶ στρατίῳ θυσίας ἀνάγουσι. κατειληθέντες ὦν ὅτι ἐνθαῦτα, 210
40 ἐβουλεύοντο ὡς σωτηρίης, ὁκότερα οἱ ἀμφιγονέες σφέας ἐωῦτοὺς Πέρσῃσι, ἢ ἀναλιπόντες τὸ ἀμφάνταν τὴν Ἀσίλιν, ἄμεινον ποιέωσι. Βουλομένοισι δὲ σφι ταῦτα διαγινόμενα βοηθέοντες Μιλήσιοί τε καὶ οἱ τούτων ξύμμαχοι. ἐνθαῦτα δὲ, τὰ μὲν πρότερον οἱ Κᾶρες ἐβουλεύοντο, μετῆκαν, οἱ δὲ αὖτις πολεμέειν ἐξ ἀρχῆς ἀρτέοντο. καὶ δὴ σὺν τε τοῖσι Πέρσῃσι συμβάλλουσι, καὶ μαχεσάμενοι δηπλέον ἢ πρότερον, ἐνικήθησαν. πεσόντων δὲ πολλῶν. Μετὰ δὲ τοῦτο
50 Μιλήσιοι μᾶλλον ἐπλήγησαν. Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ τρῶμα, ἀνέλαβόν τε καὶ ἀνεμαχέσαντο οἱ Κᾶρες. πυθόμενοι γὰρ ὡς σταδίοισι ὁρμέοιεν οἱ Πέρσαι δὴ τὰς πόλιας σφέων, ἐλοχήσαντο τὴν ἐπὶ Δάσῳ ὁδὸν· ἐς τὴν ἐμπίπτοντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς, διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ, καὶ οἱ στρατηγοὶ αὐτέων, Δαυλίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισαμάκης. σὺν δὲ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσης ὁ Γύγεω. τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἰβανόλιος, ἀνὴρ Μυλασσεύς. ὅτι μὲν νυν τῶν Περσέων ὕστερον διεφθάρησαν. Ὑμέας δὲ

1 Pixodaro 2 Fortiores, *vel*, magis ſtrenui 3 *Pro*, Pugnam inſtaurarunt. *vel*, Denuo pugnarunt.

καὶ ἀν-

τὸν δὲ τῶν πάντων πολλῶν,

ἐν Πιλάσῳ Σισαμάκης.

Μύρσος

καὶ αὐτὸς ἐὼν πρῶτος ἐπεδίωξάνταν τοὺς ἐς Σάρδις στρατοσαμψάντας Ἰώνων, στρατηγήσας ἐς τὴν Προποντίδα, εἶλε Κίον τὴν Μυσίην. ταύτην δὲ ἐξελὼν, ὡς ἐπύθετο τὸν Ἑλλήσποντον ὀκλελοιπέναι Δαυείσην, καὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίης, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα, ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἦγε τὸ στρατόν· καὶ εἶλε μὲν Αἰολέας πάντας, ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἶλε δὲ Γέργιθας τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν. αὐτὸς μὲν Ὑμέης αἱρέων ταῦτα τὰ ἔθνεα, νόσῳ πλυθεὶς ἐν τῇ Τρωάδι. ἔθανε μὲν δὴ ὕστερον ἐπλύθησε. Ἀρταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, καὶ Ὀτάνης ὁ τέταρτος στρατηγὸς, ἐστάλθησαν ὑπὸ τὴν Ἰωνίλυ, καὶ τὴν προσεχέα Αἰολίδα στρατιήν. Ἰωνίης μὲν νυν, Κλαζομενὰς αἱρέουσι· Αἰολέων δὲ, Κύμλυ. Ἁλισκομένων δὲ τῶν πολίων, λύη δὴ (ὡς διέδοξε) Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχλὺ ἐὼν ἄκρος, ὃς παρέξας τὴν Ἰωνίλυ, καὶ ἐγκρεσάμενος πρήγματα μεγάλα, δρησμὸν ἐβούλευε, ὀρέων ταῦτα· πρὸς δὲ οἱ καὶ ἀδυνατὰ ἐφαίνετο βασιλῆα Δαρεῖον ὑποβαλέσθαι. πρὸς ταῦτα δὴ ὧν συγκαλέσας τοὺς συνασιώτας, ἐβουλεύετο, λέγων ὡς ἄμεινον σφι εἴη χρηφύγετόν τι ὑπάρχειν ἔξω), λύη ἄρα ἐξωθέουσι ἐκ τῆς Μιλήτυ. εἴτε δὴ ὧν ἐς Σαρδιῶ ἐκ τόπυ τύτυ ἄγει ἐς ἀποικίλυ, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἠδωνῶν, τὴν Ἰστιαῖος ἐτείχεε τῷ Δαρείυ δωρεὴν λαβών. ταῦτα ἐπηρώτα ὁ Ἀρισταγόρης. Ἐκαταίυ μὲν νυν τὴν Ἡγησάνδρυ, ἀνδρὸς λογοποιῦ, τυτέων μὲν ἐς ἑτέρην ἐλλειν ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὴ τῇ νήσῳ τεῖχος οἰκοδομησάμενον ἡσυχίλυ ἄγειν, λύη ἐκπέσῃ ἐκ τῆς Μιλήτυ· ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὁρμεώμενον, καταπλύσεσθαι ἐς τὴν Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἑκαταῖος συνεβούλευε. Αὐτὸς δὲ Ἀρισταγόρη ἡ πλείστη γνώμη λύη ἐς τὸν Μύρκινον ἀπάγειν. τὸν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτρέπει Πυθαγόρῃ, ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δυνάμῳ. αὐτὸς δὲ τῶν λαβὼν πάντα τὸν βυλόμενον, ἔπλεε ἐς τὴν Θρηίκλυ· καὶ ἔσχε τὸν χῶρον ἐπ' λύ ἐστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὁρμεώμενος, ἀπόλλυται ὑπὸ Θρηίκων αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης, καὶ ὁ στρατὸς αὐτῦ πόλιν τῶν Ἐγκτημένων, καὶ βυλομένων τῶν Θρηίκων ὑποσπόνδων ἐξιέναι.

qui & ipſe erat ex inſequentibus Ionas qui adverſus Sardis militaverant) ad Propontidem converſus cepit Cion Myſiam. Hac expugnata, audiens Dauriſcum relicto Helleſponto tendere adverſus Cariam, omiſſa Propontide, in Helleſpontum duxit exercitum, cepitque Æoles omnes qui oram Iliadem incolunt. cepit item Gergithas [1] qui à priſcis Teucris relicti fuerant. Et ipſe quidem Hymees, quum has gentes cepiſſet, morbo deceſſit Troade: & hic quidem ita mortem obiit. Artaphernes autem Sardium præfectus, & Otanes tertius dux, adverſus Ioniam confinemque Æolidem delecti imperatores, cepere ex Ionia quidem Clazomenas, ex Æolia vero Cumam. Quibus oppidis captis Ariſtagoras Mileſius, ubi hoc accepit, non erat compos mentis, ut qui perturbaſſet Ioniam, & magna negocia confudiſſet. Itaque cernens hæc, ubi conſtitit ei rem effici non poſſe, nec Darium rege ſuperari, de fugiendo deliberabat, convocatiſque ſuæ factionis hominibus, [2] conſulebat ſatius fore eis, ſi Mileto expellerentur, in ſeptentrionalia loca aliqua profugere, ducentes coloniam vel in Sardiniam, vel in Myrcinum Edonum, quam Hiſtiæus, à Dario ea donatus, mœnibus ſtruxerat. Hæc Ariſtagoras percontabatur. Verum Hecatæus Hegeſandri filius, [3] vir logopœos, negabat coloniam alterutrò deducendam: ſed, ſi Mileto ejicerentur, mœnia in Lero inſula ædificanda, atque illic quieſcendum: deinde illinc Miletum eſſe remeandum. Hoc conſulebat Hecatæus. Sed Ariſtagoras, cujus ſententia præcipue erat abeundi in Myrcinum, demandata [4] Mileto Pythagoræ filio viro inter populares probato procuratione Mileti, ipſe ſumptis ſecum omnibus voluntariis in Thraciam navigavit, regionemque obtinuit ad quam conceſſerat. Ex ea profectus, dum urbem obſidet, tam ipſe quam ejus exercitus à Thracibus, tametſi illinc accepta fide excedere volentibus, interemptus eſt.

CXXIII CXXIV CXXV CXXVI

ἐφάνη

---

1 Qui ex priſcis T. rel. fuerant, *vel, remanſerant.* 2 *Cum'eis* deliberabat, ſatius eſſe dicens perfugium aliquod ſe habere, ſi forte Mileto expellerentur. anne igitur ſe coloniam in Sard. an in Myrc. Edonorum ducere oporteret, quam Hiſt. *ubi autem Valla ſua illa* ſeptentrionalia loca *inventerit non video, niſi ex* ὑπάρχον *fecerit* ὑπεκτίον. 3 Hiſtoricus, 4 *Mirum ſi Valla ita ſcriptum reliquit, ut Miletus viri illius ſit nomen, quum in noſtris exempl. ſit duntaxat Pythagoræ.*

HERODOTI
HALICARNASSEI
HISTORIARUM
Liber ſextus, qui inſcribitur
ERATO.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ
ΤΟΥ
ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΚΤΗ,
ὑπογεγραμμένη
ΕΡΑΤΩ.

I ARISTAGORAS quidem Ionicæ rebellionis author ita oppetiit. Hiſtiæus autem Mileti tyrannus, 1 à Dario commeatum adeptus, Sardis venit. eo quum veniſſet è Suſis, interrogatus eſt ab Artapherne Sardium præfecto, quidnam ei videretur Iones ad rebellandum induxiſſe: & quum negaret ſe id ſcire, quinimo mirari quod actum eſſet, tanquam ejus rei prorſus ignarus, 2 Artaphernes, qui eum fuiſſe artificem comperiſſet, id ipſum intuens, inquit, Hiſtiæe, ſic res hæc ſe habet, Hunc calceum tu quidem conſuiſti, II Ariſtagoras autem ſibi induit. Hoc Artaphernes ad rebellionem pertinens dixit: quem Hiſtiæus, tanquam rei gnarum, veritus, prima ſtatim nocte fuga ſe ad mare proripuit, 3 regem Darium fruſtratus, cui Sardiniam inſulam maximam in illius poteſtatem redacturum ſe pollicitus, ſubiit primas partes Ionici belli adverſus Darium gerendi. Is quum in Chium tranſmiſiſſet, à Chiis in vincula conjectus eſt, 4 exploratum habentibus eum à Dario illuc iſſe ad res novas moliendas: ſed ubi omnem cognovere rationem, quod regi hoſtis eſſet hominem ſolverunt. III Ibi interrogatus Hiſtiæus ab Ionibus cur ita prompte Ariſtagoræ ut à rege deficeret 5 delegaſſet, & tanta clade Iones affeciſſet, 6 non dixit cauſam penes illos merito fuiſſe, ſed regem Darium conſtituiſſe, Phœnices è ſedibus ſuis amotos in Ioniam transferre, & Iones in Phœnicem, & hac cauſa literas ea de re ſe miſiſſe. *Quibus verbis*, 7 quum nihil omnino rex conſtituiſſet, ipſe Iones terrefaciebat. IV Poſt hæc ad Perſas qui Sardibus erant,

Ἀ ΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ μὲν νυν Ἰωνίλυ ἀποστήσας, ὕτω τελευτᾷ. Ἱσταῖος δὲ ὁ Μιλήτυ τύραννος μεμεμψίμοιρος τοῦ Δαρείυ, παρὴν ἐς Σάρδις. ἀπιγμένον δὲ αὐτὸν ἐκ τῆς Σούσων, εἴρετο Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, εἴ τι χρῆον τι δοκέει Ἴωνας ἀπεστάναι. ὁ δὲ ὡς εἰδέναι ἔφη, ἐθωυμάζε τε τὸ γεγονος, ὡς ὀλίγον δεῦτερον τῶν παρεόντων πρηγμάτων ἐποιήσατο. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ὁρέων αὐτὸν πυνθάνονται, εἶπε, εἰδὼς τὸν ἀτρεκέα τῆς ἀποστάσιος. Οὕτω τοι Ἱσταῖε ἔχει καὶ ταῦτα τὸ πρήγματα· τῦτο τὸ ὑποδημα ἔρραψας μὲν σύ, ὑπεδήσατο δὲ ὁ Ἀρισταγόρης. Ἀρταφέρνης μὲν ταῦτα ἐς τὸν ἀπόστασιν ἔχοντα εἶπε. Ἱσταῖος δέ, δείσας ὡς συνιέντα Ἀρταφέρνεα, ὑπὸ τὸν πρώτον ἐπελθοῦσαν νύκτα ἀπέδρη δὴ θάλασσαν, βασιλέα Δαρεῖον ἐξηπατηκώς· ὃς Σαρδῶ νῆσον τὸν μεγίστην ὑποδεξάμενον κατεργάσασθαι, ὑπέστη τὸν Ἰώνων τὸν ἡγεμονίην τῦ πρὸς Δαρεῖον πολέμυ. διαβὰς δὲ ἐς Χίον, ἐδέδη ὑπὸ Χίων, καταγνωσθεὶς ὑπ' αὐτίων νεώτερα πρήσσειν πρήγματα ἐς ἑωϋτὸν ἐκ Δαρείυ. μαθόντες μέντοι οἱ Χῖοι τὸν πάντα λόγον, ὡς πολέμιον εἴη βασιλέϊ, ἔλυσαν αὐτόν. Ἐνθαῦτα δὴ εἰρωτεωμένυ ὑπὸ τῶν Ἰώνων ὁ Ἱσταῖος κατὰ περ δύμως ἔτω ἐπέστειλε τῷ Ἀρισταγόρῃ ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος, ᾗ κακὸν τοσῦτον εἴη Ἴωνας ἐξεργασμένος. τὸν μὲν γὰρ μέλλυ αὐτοῖσι αἰτίλιον οὐ μέγα ἐξέφαινε, ὁ δὲ ἔλεγέ σφι, ὡς βασιλεὺς Δαρεῖος ἐβυλεύσατο Φοίνικας μὲν ἐξαναστήσας, ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσας, Ἴωνας δὲ, ἐν τῇ Φοινίκῃ· καὶ τυτέων εἵνεκα ὄκως εἰδείη τὸν πάντως ταῦτα βασιλῆος βυλόμενος ἐποιήσατο, ἐδεμάτυ τὸς Ἴωνας. Μετὰ δὲ, ὁ Ἱσταῖος δὶ ἀγγέλυ ποιεύμενος Ἑρμίππυ, ἀνδρὸς Ἀταρνείτεω, τοῖσι ἐν Σάρδισι ἔφη Περσέων

1 A Dario dimiſſus, 2 Artaphernes illum aſſute reſpondere videns, dixit, ut qui veram defectionis cauſam compertam haberet. 3 Rege Dario decepto, in cujus poteſt. quum Sard. inſ. max. ſe redacturum eſſet pollicitus, ſubiit pr. 4 Judicantibus. *vel*, *Exiſtimantibus*. 5 Per literas, *vel per nuncios* ſtatuiſſet, aut *imperaſſet*. 6 Verâm cauſam illis minimè expoſuit, 7 Quum rex hæc *facere* minimè deliberaſſet,

ἔπεμπε

ἔπεμπε βιβλία, ὡς περιελεχθησομένων αὐτῷ ἀπορρήτων. πέρι. ὁ δὲ Ἕρμιππος πρὸς τὰς μὲν ἀπιπέμφθη, οὐ διδοῖ, φέρων δὲ διεχείρισε τὰ βιβλία Ἀρταφέρνεϊ. ὁ δὲ, μαθὼν ἅπαν τὸ γινόμενον, ἐκέλευε τὸν Ἕρμιππον τὰ μὲν ὧδε τῷ Ἰσιαίῃ, δοῦναι φέροντα τοιάδε ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ ὧδε τῆς Περσέων ἀντιπεμπόμενα Ἰσιαίῃ, ἑωϋτῷ δοῦναι. τουτέων δὲ γνωμένων φανερῶν, ἀπέκτεινε συχνοὺς πολλοὺς Περσέων ὁ Ἀρταφέρνης. Περὶ Σάρδις μὲν δὴ ἐγένετο ταραχή. Ἰσιαῖον δὲ, ταύτης ἀπασφαλέντα τῆς ἐλπίδος, Χίοι κατῆγον ἐς Μίλητον, αὐτῷ Ἰσιαίῃ δεηθέντος· οἱ δὲ Μιλήσιοι ἀσμενοι ἀπαλλαχθέντες ὑπ' Ἀρισταγόρεω, ὑδαμῶς πρόθυμοι ἦσαν ἄλλον τύραννον δέκεσθαι ἐς τὸν χῶρον, οἷα ἐλευθερίης γευσάμενοι. καὶ δὴ (νυκτὸς γὰρ ἔσπεσε βίῃ ἐπειρᾶτο κατιὼν ὁ Ἰσιαῖος ἐς τὸν Μίλητον) πειρώσκεται
212 τὸν μὲν ἀπὸ τοῦ τῆς Μιλησίων. ὁ μὲν δὴ ὡς ἀπαγὸς ὑπὸ τῆς ἑωϋτοῦ γίνεται, ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς τὴν Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ (οὐ γὰρ ἔπειθε τοὺς Χίους ὥστε ἑωϋτῷ δοῦναι νέας) διέβη ἐς Μιτυλήνην, καὶ ἔπεισε Λεσβίους δοῦναί οἱ νέας. οἱ δὲ, πληρώσαντες ὀκτὼ τριήρεας, ἔπλεον ἅμα Ἰσιαίῃ ἐς Βυζάντιον. ἐνθαῦτα δὲ ἱζόμενοι, τοὺς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλώσαντας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλὴν ἢ ὅσοι αὐτέων Ἰσιαίῃ ἔφασαν ἑτοῖμοι εἶναι πείθεσθαι. Ἰσιαῖος μὲν νυν καὶ Μιτυληναῖοι ἐποίεον ταῦτα. ὅπως δὲ Μίλητον αὐτῶν ναυτικὸς πολλὸς καὶ πεζὸς ὑπ' ἅπαντος περισθήσεται. συνεφέροντο γὰρ οἱ στρατηγοὶ τῶν Περσέων, καὶ ἐν πεποιημένοι στρατόπεδον, ἤλαυνον ὅπῃ τῶν Μίλητον, πάντα πολίσματα ὧδε ἐλάσσονα. ποιησάμενοι. τῷ δὲ ναυτικῷ Φοίνικες μὲν ἦσαν περιοικήτιοι, σφεες δὲ ἐδίδοσαν δὲ Κύπριοι, νεωστὶ καταστραμμένοι, καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. οἱ μὲν δὴ ὅπῃ τῶν Μίλητον καὶ τὰ ἄλλα Ἰωνίδα ἐστρατεύοντο. Ἴωνες δὲ, πυθανόμενοι ταῦτα, ἔπεμπον πρόβουλους σφέων αὐτέων ἐς Γαναιώνιον· ἀπικομένοισι δὲ τούτοισι ἐς τοῦτον τὸν χῶρον, καὶ βουλομένοισι, ἔδοξε πεζὸν μὲν στρατὸν μηδένα συλλέγειν ἀντίξοον Πέρσῃσι, ἀλλ' ὀκτὼ τείχεος ὡς δυνατὸν ῥύεσθαι αὐτὸς Μιλησίους· τὸ δὲ ναυτικὸν πλῆρες, ὑπολειπομένους μηδεμίαν τῶν νεῶν. πληρώσαντας δὲ, συλλέγεσθαι τὸν ταχθέντα ἐς Λάδην, περιναυμαχήσοντας Μιλησίοις. ἡ δὲ Λάδη, ἔστι νῆσος μικρὴ ὅπῃ τῇ πόλι τῇ Μιλησίων κειμένη. Μετὰ δὲ ταῦτα, πεπληρωμένοισι τῆσι νηυσὶ παρῆσαν οἱ Ἴωνες. σὺν δὲ σφι, καὶ Αἰολέων ὅσοι τὸν Αἰολίδα γῆν νέμονται·

literas dat, tanquam ſecum antea de rebellione colloquutos: quas literas fecit per nuncium quendam Hermippum Atarniteum. Eas Hermippus non iis ad quos dabantur reddidit, ſed Artapherni. Ille, omnibus quæ agebantur cognitis, jubet Hermippum & eas reddere quibus Hiſtiæus mittebat, & quæ viciſſim à Perſis ad Hiſtiæum reſponderentur, ſibi dare. Ita rebus palam factis, Artaphernes de multis Perſarum ſupplicium ſumpſit. Et Sardibus quidem tumultus extitit: Hiſtiæus autem hac ſpe lapſus, exoratis Chiis, Miletum reductus eſt. Sed Mileſij, libenter etiam Ariſtagora liberati, nullo pacto animum inducebant ad alium tyrannum illuc recipiendum, utpotè guſtata libertate. 1 Hiſtiæus ſub noctem conatus introire Miletum, à quodam Mileſio in femore vulneratus eſt. Ita rejectus à patria ſua, rurſus ſe recepit in Chium: atque illinc, quoniam Chios ad tradendas ſibi naves inducere non poterat, trajecit Mitylenen: 2 Lesbiiſque ut ſibi traderent naves perſuaſis, octo illorum triremibus armatis Byzantium remigavit. Ibique ſubſidens, navigia quæ è Ponto prodibant intercipiebat, præter eorum qui ſe paratos obſequi ſibi aſſentiebantur. ¶ Hiſtiæo & Mitylenæis hæc agentibus, adverſus ipſam Miletum ingens exercitus hoſtium claſſiarius patiter & terreſtris 3 in expedito erat. Duces enim Perſarum coactis in unum copiis cuncti in eam contendebant, minoris cætera oppida facientes. Inter claſſiarios promptiſſimi erant Phœnices, cum quibus militabant & Cyprii recens ſubacti, & Cilices, & Ægyptii. Hos adverſus Miletum & cæteram Ioniam venturos quum accepiſſent Iones, miſerunt ſuos quique primores ad commune Græciæ conſilium. Quibus in eum locum coactis, atque deliberantibus, viſum nullas debere terreſtres copias adverſus Perſas contrahi, 4 ſed Mileſios mœnia per ſeipſos pro viribus tutari, cæteros claſſem inſtruere nulla navi prætermiſſa: inſtructaque claſſe, primo quoque tempore contractos apud Ladam ante Miletum pugna navali decernere. Lada autem, parva quædam eſt inſula, urbi Mileſiorum objacens. Poſt hæc impletis navibus Iones prælio fuerunt, comitantibus Æolibus 5 qui incolunt Lesbum:

I V VI VII VIII

1 Atque adeo Hiſtiæus ſub n. 2 Quamquè Lesbiis ut ſibi naves darent perſuaſiſſet. hi triremes octo armarunt, quibus cum illo Byzantium navigarunt. Ibique ſubſidentes navigia q. e. P. pr. intercipiebant, præterquam eorum qui ſe Hiſtiæo paratos obſequi dicebant. 3 Expectabatur. 4 Sed è mœnibus Mileſios hoſtium impetum pro viribus propulſare: claſſem autem inſtruere &c. 5 Quicunque agrum Æolicum incolunt.

atque

atque ita aciem instruxerunt : Cornu quod erat auroram versus, ipsi Milesii cum octoginta navibus tenebant. His contigui Prienenses erant, duodecim cum navibus : Miusii cum tribus navibus. His contigui Teii, decem & septem cum navibus : Chii cum centum. Ultra hos locati erant Erythræi & Phocenses : Erythræi quidem, cum octo navibus, Phocenses vero cum tribus. Phocensibus adhærebant Lesbii cum navibus septuaginta. Ultimo in loco erant Samii cum sexaginta navibus, tenentes cornu occasum versus. Ip summa, omnium numerus, trecentæ sexaginta tres
IX triremes. Tot fuere Ionicæ naves. Barbaræ vero, numero sexcentæ. Quæ ubi & ipsæ in agrum Milesium venere, omnisque eis peditatus adfuit, tum vero duces Persarum, audita multitudine navium jamdudum extimuerunt ne illos superare, neve Miletum, nisi mari potiti essent, capere non possent, simulque ob id apud Darium adirent periculum pœnæ subeundæ. Hæc reputantes, contractis Ioniæ tyrannis, qui ab Aristagora Milesio dejecti principatu, ad Medos perfugerant, & tunc adversus Miletum militabant, horum quicunque aderant convocatis, ita verba fecerunt, Viri Iones, 1 qui vestrûm de domo regia benemeritus est, nunc appareat. Suos enim populares quisque vestrûm conetur abducere à reliquis sociis, eliciendo illos hac promissione, nihil eos, quod rebellarint, molestiæ sensuros, nullas eorum vel sacras vel privatas ædes incensum iri, nihil violentius quam antea passuros : sinminus ista facere sed omnino decernere prœlio voluerint, hæc eis damna dicite eventura, quæ certe evenient : ipsos prœlio victos in servitutem rapiendos, liberos eorum à nobis castrandos, virgines in Bactra asportandas, terram aliis tradendam. Hæc
X loquutus Persarum ducibus, Ionum tyranni sub noctem ad suos quisque populares denunciatum miserunt. Iones ad quos ii nuncii pervenerunt, contemnere hæc, nec animum ad proditionem faciendam inducere, sibi quisque soli illa à Persis denunciari existimantes. Hoc, simulatque Miletum Persæ applicuere, gesXI tum est. ¶ Mox quum ad Ladam Iones coacti essent, conciliaque haberentur, & aliæ ab aliis sententiæ dicerentur, Dionysius Phocensis dux ita loquutus est,

ἐτάσσοντο ὧδε· τὸ μὲν πρὸς τλὼ ἴω εἶχον νέας αὐτοὶ Μιλήσιοι, νέας παρεχόμενοι ὀγδώκοντα. εἶχοντο δὲ τούτεων Πριηνέες δυώδεκα νηυσί, καὶ " Μυήσιοι τρισὶ νηυσί· " Μυησίων δὲ Τήιοι εἶχον ἑπτακαίδεκα νηυσί· Τηίων δὲ εἶχον Χῖοι ἑκατὸν νηυσί. πρὸς δὲ τούτοισι, Ἐρυθραῖοί τε ἐτάσσοντο καὶ Φωκαέες· Ἐρυθραῖοι μὲν, ὀκτὼ νέας παρεχόμενοι, Φωκαέες δὲ, τρεῖς. Φωκαέων δὲ εἶχον Λέσβιοι νηυσὶ ἑβδομήκοντα. τελευταίοι δὲ ἐτάσσοντο ἔχοντες τὸ πρὸς ἑσπέρην κέρας Σάμιοι, ἑξήκοντα νηυσί. πασέων δὲ τουτέων ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγίνετο, τρεῖς καὶ πεντήκοντα καὶ τετρακόσιαι τριήρεες. αὗται μὲν Ἰώνων ἦσαν. Τῶν δὲ βαρβάρων τὸ πλῆθος πρὸ νεῶν ἦσαν ἑξακόσιαι· ὡς δὲ καὶ αὗται ἀπέκοντο πρὸς τλὼ Μιλησίην, καὶ ὁ πεζὸς σφι ἅπας παρῆν, ἐνθαῦτα οἱ Περσέων στρατηγοὶ πυνθόμενοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰάδων νεῶν, καταῤῥώδησαν μὴ οὐ δυνατοὶ γένωνται ὑφαλέως, καὶ ὧδε ἔτεσι τὸ Μίλητον οἷοί τε ἔωσι ἑλεῖν, μὴ ἐκ ἐόντες ναυκράτορες, πρός τε Δαρείου κινδυνοδίκας κακὸν πλαθεῖν. ταῦτα δοκεόμενοι, συλλέξαντες τῶν Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἳ ἦσαν Ἀρισταγόρεω μὲν τοῦ Μιλησίου καταλυθέντες τὸ ἀρχαῖον, ἔφυγον ἐς Μήδους, (ἐτύγχανον δὲ τότε συστρατευόμενοι ἔτι τῷ Μιλησίῳ) τούτων πρὸ ἀνδρῶν τοὺς παρεόντας ξυγκαλέσαντες, ἔλεγον τάδε, "Ανδρες Ἴωνες, νῦν τις ὑμέων εὐποιήσας φανήτω τὸν βασιλῆος οἶκον· " τοὺς γὰρ ἐωϋτοῦ ἔχας θεραπεύων ὑμέων πολίτας " πειρήσομαι ὑποχείριος ἀπὸ τοῦ λοιποῦ συμ- " μαχικοῦ· περιόψομαι δὲ ἐπαγγειλάσθω " τάδε, ὡς πείσονταί τε ἄχαρι ὐδὲν μᾶλλον " ἀπὸ ἐμεῦ, ὐδέ σφι ἔτι τὰ ἐκ ἔτι τὰ ἴδια " ἐμπρήσεται· ὐδὲ βαρύτερον ἔξουσι ὐδὲν, ἢ " πρότερον εἶχον. εἰ δὲ ταῦτα μὲν μὴ ποιή- " σουσι, οἱ δὲ πάντως μάχης ἐλεύσονται, " τάδε σφι λέγετε ἐπιρρέζοντες, τάχιστα " σφέας κατίξει, ὡς ἐνωθέντες τῇ μάχῃ, " ἐλευθεροδιεῦνται, καὶ ὡς σφέων τὰς παι- " δας ὀπλομίας ποιήσομεν, τὰς δὲ παρθένους " ἀναστήσας ἐς Βάκτρα· καὶ ὡς τλὼ χώρῃ τῇ " ἄλλοισι ἐπιδώσομεν. Οἱ μὲν δὴ ἔλεγον ταῦτα· τῶν δὲ Ἰώνων οἱ τύραννοι διέπεμπον νυκτὸς ἔκαστοι ἐς τοὺς ἑωϋτοῦ, ἐξαγγέλλοντες οἱ δὲ Ἴωνες, ἐς τοὺς καὶ ἀπίκοντο αὗται αἱ ἀγγελίαι, ἀγνωμοσύνῃ τε διεχρέωντο, καὶ οὐ προσίεντο τλὼ προδοσίῃ· ἑωϋτοῖσί τε ἕκαστοι ἐδόκεον μένουσι ταῦτα τοὺς Πέρσας ἐξαγγέλλειν. ταῦτα μὲν νυν ἰδέων ἀπικομένων 213
ἐς τὴν Μιλητον τὴν Περσέων ἐγίνετο. Μετὰ δὲ, τῶν Ἰώνων συλλεχθέντων ἐς τλὼ λάδη, ἐγίνοντο ἀγοραί. καὶ δὴ κου σφι καὶ ἄλλοι ἠγορώοντο ἐν οἷσι καὶ ὁ Φωκαιδυσκράτης Διονύσιος, λέγων τάδε,

1 Nunc extent alicujus vestrûm in regiam domum beneficia.

" Ἐπὶ ξυρῇ γὰρ τῆς ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ
" πρήγματα, Ἄνδρες Ἴωνες, ἢ ἐλεύθεροι εἶναι ἢ
" ἐοῦσι ἢ δούλοισι, καὶ τούτοισι ὡς δρηπέτῃσι.
" νῦν ὦν ὑμέας, ἢν μὲν βούλησθε ταλαιπωρίας
" ἐνδέκεσθαι, τὸ παραχρῆμα μὲν πόνος ὑμῖν
" ἔσται, οἷοί τε δ' ἔσεσθε, ὑπερβαλλόμενοι τοὺς
" ἐναντίους, εἶναι ἐλεύθεροι· εἰ δὲ μαλακίῃ τε
" καὶ ἀταξίῃ παραχρήσεσθε, ὀδεμίλου ὑμέων
" ἔχω ἐλπίδα μὴ οὐ δώσειν ὑμέας δίκην τῷ
" βασιλέϊ τῆς ἀποστάσιος. ἀλλ' ἐμοί τε πεί-
" θεσθε, καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ὑπότρεψατε. καὶ
" ὑμῖν ἐγὼ, ἅτε τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποδέ-
" κομαι ἢ οὐ συμμίξειν τοὺς πολεμίους, ἢ συμ-
" μίσγοντας, πολλὸν ἐλαφρώσεσθαι. Ταῦτα
ἀκούσαντες οἱ Ἴωνες ὑπότρεψαν σφέας αὐτοὺς
τῷ Διονυσίῳ· ὁ δὲ, ἀναγαγὼν ἐκάστοτε ὑπὸ νέα
τὰς νέας, ὅκως τοῖσι ἐρέτῃσι χρήσαιτο, διέκπλοον ποιεύμενος τῇσι νηυσὶ δι' ἀλλη-
λέων καὶ τοὺς ὑπολείποι, τὸ λοιπὸν τῆς
ἡμέρης τὰς νέας ἔχεσκε ἐπ' ἀγκυρέων· παρεῖ-
χέ τε τοῖσι Ἴωσι πόνον δι' ἡμέρης. μέχρι
μέν νυν ἡμερέων ἑπτὰ ἐπείθοντό τε καὶ ἐπιτί-
εσαν τὸ κελευόμενον. τῇ δὲ ὀγδόῃ ταύτῃσι, οἱ
Ἴωνες, οἷα ἀπαθέες ἐόντες πόνων τοιούτων,
πυρούμενοί τε ταλαιπωρέοντό τε καὶ πελάγεϊ,
" ἔλεξαν πρὸς ἑωυτοὺς τάδε, Τίνα δαιμόνων
" ὑβρίσαντες, τάδε ἀναπίμπλαμεν; οἵτι-
" νες ὑβριφρονήσαντες, καὶ ἐκπλώσαντες ἐκ
" τοῦ νόου, ἀνδρὶ Φωκαεῖ ἀλαζόνι, παρεχο-
" μένῳ νέας τρεῖς, ὑπότρεψαντες ἡμέας ἑωυ-
" τοὺς ἔχομεν; ὁ δὲ, ὑβρίσας ἡμέας, λυ-
" μαίνεται λύμῃσι ἀνηκέστοισι· καὶ δὴ πολλοὶ
" μὲν ἡμέων ἐς νόσους πεπτώκασι, πολλοὶ δὲ
" ὑπόδυξοι τῶνδε τοῦτο πείσεσθε. πρό τε τέ-
" των τοῦ κακῶν, ἡμῖν γε κρέσσον καὶ ὁτεῳοῦν
" ἄλλο παθέειν δεῖ, καὶ τι μέλλουσαν δουλοσύ-
" νην ὑπομεῖναι, ἥτις ἔσται, μᾶλλον ἢ τῇ παρεούσῃ
" συμφορῇ φέρειν, τῷ λοιπῷ μὴ πειθώμεθα
αὐτῷ. ταῦτα ἔλεξαν. καὶ μὲν ταῦτα αὐτίκα
πείθεσθαι οὐδεὶς ἤθελε, ἀλλ' οἷα φρεσὶν σκιω-
δεΐ τε πεξεύμενοι ὄν τῇ νήσῳ, ἐσκοπεύοντο,
καὶ ἐσβαίνειν οὐκ ἐτέλεσκον ἐς τὰς νέας, πρὶν
ἀναπειρᾶσθαι. Μανθάνοντες δὲ ταῦτα τὰ γινό-
μενα οἱ στρατηγοὶ τῶν Σαμίων, ἐνθαῦτα δὴ παρ' Αἰάκεος τοῦ Συλοσῶντος,
κείνους τοὺς πρότερον ἔπεμπε λόγους Αἰάκης,
κελεύοντων τῶν Περσέων, δεύμενοί σφεων
ἐκλιπεῖν τὸν Ἰώνων στρατὸν· οἱ Σάμι-
οι ὦν, ὁρέοντες ἅμα μὲν ἐοῦσαν ἀταξίην πολ-
λὴν ἐν τοῖσι Ἴωσι, ἐδέκοντό τε τοὺς λόγους· ἅμα
ἠδύναντο ὃ κατεφαίνετο σφι εἶναι " ἀσφαλέστατον τὸ βασιλέος πρήγμασι ὑποβαλέσθαι, εὖ τε ὑπο-
λάμβανον ὡς εἰ καὶ τὸ παρεὸν ναυτικὸν ὑποβαλοίατο τὸν Δαρεῖον, ἄλλο σφι παρέσται
στεν τὰ πλησίον. περφάσιος ὦν ὑπαλεύμενοι, ἐπεί τε τάχιστα εἶδον τοὺς Ἴωνας ὑ
βυλομένους εἶναι χρηστοὺς, ἐν κέρδεϊ ἐποιεῦντο ὑφελκύσαι τά τε ἱερὰ τὰ σφέτερα
καὶ τὰ ἴδια. ὁ δὲ Αἰάκης, παρ' ὅτευ τοὺς λόγους " ἐδέκοντο, παῖς μὲν ἦν Συλοσῶντος

ἠδύναντο

ἐδέκοντο οἱ Σάμιοι, παῖς

Quoniam in ſummo ancipiti res noſtræ ſunt, viri Iones, ut aut liberi ſimus aut ſervi, & quidem tanquam fugitivi, ſi vultis devitare calamitates, ſubeundus eſt vobis impræſentiarum labor: ita ſuperatis hoſtibus liberi eſſe poteritis: ſin autem ignavi fueritis, & ab ordine receſſeritis, nullam veſtri ſpem habeo quominus pœnas regi rebellionis detis. Sed aſſentiamini mihi, & veſipſos mihi permittite, & ego, diis & æquo juvantibus recipio vobis aut non concurſuros hoſtes, aut ſi concurrent, multo inferiores futuros. His auditis, Iones ſeſe Dionyſio permiſere. Ille claſſem aſſidue in cornua producens, ut remiges exerceret, ſubinde loca inter navigandum variare cogitabat, quinetiam propugnatores armatos eſſe, & reliquum diei naves in ancoris ſtare: quotidie laborem Ionibus exhibens, ad ſeptimum uſque diem obtemperantibus atque imperata facientibus. Poſt eum diem Iones, utpote talium laborum inſueti, tum defatigatione, tum ſole afflictati, inter ſe dixere, Quo nos deorum offenſo iſta patimur? qui deſipientes ac mente capti viro Phocenſi ſuperbo tres naves habenti, omnino nos permiſimus, eumque toleramus? quos ille ſumptos perdit intolerabilibus ærumnis? quorum multi in morbum inciderunt, multi idem paſſuri videntur. quibus ſatius eſt quidvis aliud quam hæc mala pati, atque adeo ſervitutem, 1 ſiqua futura eſt, expectare, quam præſenti afflictari. Agite, huic ne deinceps obtemperemus. Hæc inter ſe loquutis, mox deinde nemo illi parere velle, ſed tentoriis more militari in inſula defixis, frui umbraculis, ac nolle naves ingredi, neque ad munia ſua redire. Id animadvertentes Samiorum duces, & magnam Ionum confuſionem, putaverunt ſibi admittendam orationem Perſarum, quam per nuncium aperuerat Æaces Syloſontis filius, rogans ut à ſociis deficerent, quum præſertim non fieri poſſe videretur ut regis potentiam ſuperarent, ac probe ſcirent, ſi præſentem Darii claſſem ſuperaſſent, aliam quincuplo majorem adfuturam. Nacti igitur occationem, ubi primum viderunt Iones negantes ſe in officio futuros, lucrifaciendam putaverunt ſuorum ſacrorum atque privatorum conſervationem. Æaces autem, cujus orationem admiſere Samii, filius Syloſontis

1 Quantacunque futura eſt,

Æacis

Æacis filii fuit, Sami tyrannus, ab Ariſtagora Mileſio exutus principatu, quemadmodum alii Ioniæ tyranni. XIV Itaque poſteaquam Phœnices navigare adverſus Iones cœperunt, Ioneſque & ipſi naves in cornua digeſtas producere, ac propius ventum eſt, prœliumque conſertum, tunc quinam Iones ignavi, quive egregii fuerint, haud quco pro comperto ſcribere, quia alius in alium rejicit culpam. Dicuntur tamen Samii, quemadmodum cum Æace compoſuerant, ſublatis velis ex acie exceſſiſſe, Samumque abiiſſe, præter decem naves, quarum trierarchi permanſerunt, dimicaruntque, nolentes dicto audientes eſſe ſuis ducibus. Quo ex facto commune Samiorum concilium eis donavit ut ipſorum nomina à majoribus repetita, tanquam egregiorum virorum in lapide ſcriberentur: extatque is lapis adhuc in foro. Lesbii videntes Samios qui juxta erant fugam capeſſere, idem fecere quod Samii. XV 1 Quum id plerique Ionum facerent, eorum qui pugnando perſtitere, Chii præcipue circumventi ſunt, & quia nolebant perfide agere, edita egregia opera oppreſſi. Qui (ut ſuperius dictum eſt) centum naves quum præberent, ſingulas cum quadragenis propugnatoribus delectorum civium, etſi cernerent permultos ſociorum eſſe proditores, tamen inique ſe facturos cenſuerunt ſi illorum ſimiles eſſent: ſed relicti cum paucis ſociis diſcurſando dimicaverunt, donec compluribus captis hoſtium navibus, pluribus ſuarum amiſſis, cum cæteris in XVI terram ſuam perfugerunt. Quorum vero naves invalidæ erant, qui laceratæ, iis Chii inſequente hoſte ad Mycalem fugientes, impactis terræ navibus ac relictis, per continentem pedeſtre iter fecerunt. Et quum in agrum Epheſium ingreſſi eſſent, ſub noctem ad urbem contenderunt, quum illic à mulieribus ſacra legiferæ Cereris fierent. quos armatos Epheſii ingreſſos agrum ſuum videntes, quum de eis nihil audiſſent, ſuſpicati fures eſſe & ad mulieres tendere, univerſi ad vim arcendam procurrerunt, Chioſque interemerunt: & hi quidem hoc caſu occiderunt. XVII Dionyſius autem Phocenſis, poſteaquam res Ionum acciſas intellexit, captis tribus hoſtium navibus, abiit non jam in agrum Phocenſem, (probe ſciens eum cum cætera Ionia direptum iri)

τῆ Αἰάκε Θ, τύραννο ὄ ἐὼν Σάμυ, ὑπὸ τε Μιλησίυ Ἀρισαγόρεω ἀπεσέρητο τ ἀρχὶν, καπάπερ οἱ ἄλλοι τῆς Ἰωνίης τύραννοι. Τότε ὦν ἐπεὶ ἐπέπλεον οἱ Φοίνικες, οἱ Ἴωνες ἀνταυήγον κ αὐτοὶ τὰς νέας ἐπὶ κέρας. ὡς ὄ κ ἀγχῦ ἐγένοντο, κ συνίμισαν ἀλλήλοισι, πονθεῦτιν ὐκ ἔχω ἀτρεκέως συγλέξαι οἵτινες τῶν Ἰώνων ἐγένοντο ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν τῆ ναυμαχίη ταύτη. ἀλλήλους γὰ καταλιῶνται. λέγονται ὄ Σάμιοι ἐ θαῦτα, κ τὰ συγκείμενα πρὸς τ Αἰάκεα, ἀειρέμενοι τὸ ἱστία, ἀποπλῶσαι ὐκ τῆς τάξιΘ. ἐς τ Σάμυν, πλὴν ἑνδεκα νεῶν· τουτέων ὄ αἱ τεσσαρχοι ἔμυον κ ἐναυμάχεον, ἀπικυεόμενοι τοῖσι ςρατηγοῖσι. καὶ σφι τὸ κοινὸν τῶν Σαμίων ἔδωκε ἀπὸ τοῦτο τὸ πρῆγμα, ἐν ςήλη ἀναγραφλῶαι πατρόθεν, ὡς ἀνδρεῖοι ἀγαθοῖσι ἠγωμένοισι· κ ἔςι αὕτη ἡ ςήλη ἐν τῆ ἀγορῆ. 214
ἰδρυμένοι ὄ κ Λέσβιοι τὸς περσεχέας φύγοντας, ταὐτὸ ἐποίευν τοῖσι Σαμίοισι· ὡς ὄ κ οἱ πλεῦνες τῶν Ἰώνων ἐποίευν τὰ αὐτὰ ταῦτα. Τῶν ὄ ἀπολαμεινάντων ἐν τῆ ναυμαχίη ἀπεφύγοσαν τριχύτα Χῖοι (ὡς ἀποδεικνύμενοι τὰ ἔργα λαμπρὰ κ ὐκ ἐπιλοχαλέοντες·) οἱ παρείχοντο μὲ, ὥσπερ κ πρότερον ἐρρήθη, νέας ἑκατὸν, κ ἐπ' ἑκάςης αὐτέων, ἄνδρας πεντεκόντορους τῶν ἀςῶν λογάδας ὁπλιτεύοντας· ὁρέοντες ὄ τὸς πολλὸς τῶν συμμάχων προϊδόντας, ὐκ ἐδικαίευν ἡμέας τοῖσι κακοῖσι ὑπέων ὁμοῖοι, ἀλλὰ μετ' ὀλίγων ξυμμάχων μεμνωμένοι, διεκπλώοντες ἐναυμάχεον, ἐς ὅ τ πολεμίων ἐλόντες νέας συχνὰς, ἀπέβαλον τῶν σφετέρων νεῶν τὰς πλεῦνας. Χῖοι μὲ δὴ τῆσι λοιπῆσι τῶν νεῶν ἀπεφύγοσι ἐς τὠυτῶ. Ὅσοισι ὄ τῶν Χίων ἀδυνατοι ἔσαν αἱ νέες ὑπὸ τρωμάτων, ὅτοι ὄ ὡς ἐδιώκοντο, καταφυγάνοσι πρὸς τὸ Μυκάλεον. νέας μὲ δὴ αὐτοῦ ταύτη ἐπικείλαντες κατέλιπον, οἱ ὄ πεζῆ ἀπομάζοντο ἀπὸ τῆς ἠπείρυ. ἐπεὶ ὄ ἐσέβαλον τὸ Ἐφεσίων κωμάζοντες οἱ Χῖοι, κυκλός τε ἀπικέατο ἐς αὐτὸ, κ ἐόντων τῆσι γυναιξὶ αὐτόθι θεσμοφορίων, ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἐφέσιοι, ὅτε περαιτέρω ὄντες ὅπως εἶχε πρὸς τῶν Χίων, ἰδόντες τε ςρατὸν ἐς τὸ χωρίον ἐσεβεβληκότα, πάγχυ σφέας καταδοξάντες εἶναι κλῶπας, κ ἑναγὲς ὂν τὰς γυναῖκας, ἐξεθορόντες πανδημεὶ, κ ἐκτείνον τὲς Χίυς. ὅτοι μὲν νυν τοιαύτησι προσέπιπτον τύχησι. Διονύσιος ὄ Φωκαεὺς, ἐπείτε ἔμαθε τὸν Ἰώνων τὸ πρῆγμα τὸ διεφθαρμένον, νέας ἑλὼν τρεῖς τ πολεμίων, ἀπέπλεε ἐς μὲ Φώκαιαν ἐκέτι, εὖ εἰδὼς ὡς ἀνδραποδιέεται σὺν τῆ ἄλλη Ἰωνίη,

1 Quin & Ionum bona pars idem faciebat. Inter eos vero qui in pugna perſtiterunt, Chii aſperrime tractati fuerunt, quippe qui egregia facinora ederent, nullumque laborem detrectarent. Qui (ut ſupra.)

ὁ δὲ ἰδιώτεω ὡς εἶχε, ἔπλεε ἐς Φοινίκλιν· γαυλὸς δὲ ἐνδαῦτα κατάδυσαι, καὶ χρήματα λαβὼν πολλὰ, ἔπλεε ἐς Σικελίην. ὁρμεώμενος δὲ ἐνθεῦτεν, λῃστὴς κατέστησε Ἑλλήνων μὲν οὐδένος, Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρσηνῶν. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεί τε τῇ ναυμαχίῃ ἐνίκων τοὺς Ἴωνας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ὀπὸ γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ ὑποσκάπτοντες τὸ τεῖχος, καὶ παντοίας μηχανὰς περιφέροντες, αἱρέουσι κατ' ἄκρης, ἕκτῳ ἔτεϊ ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγόρεω· καὶ διόδεα πάσαντο τὴν πόλιν, ὥστε ξυμπεσεῖν τὸ πάθος τῷ χρησμῷ τῷ ἐς Μίλητον ἡκομένῳ. Χρεωμένοισι γὰρ Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτηρίης τῆς πόλιος τῆς σφετέρης, ἐχρήσθη ἐπίκοινον χρηστήριον· τὸ μὲν ἐς αὐτοὺς τοὺς Ἀργείους φέρον, τοῦ δὲ παρενθήκην ἔχρησε ἐς Μιλησίους. τὸ μὲν νυν ἐς τοὺς Ἀργείους ἔχον, ἐπεὰν καὶ τοῦτο ἡκόμενα τοῦ λόγου, τότε μνησθήσομαι. τὰ δὲ τοῖσι Μιλησίοισι ἐς παρεῦσι ἔχρησε, ἔχει ὧδε,

Καὶ τότε δὴ Μίλητε κακῶν ὀπιμήχανε ἔργων,
Πολλοῖσι δ' ἔπεσσί τε καὶ ἄλλοις δῶρα γήσῃ·
Σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νίψουσι κομήτας.

Νῦν δ' ἡμέτερα διδύμοις ἄλλοισι μελήσει.

Τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατέλαμβανε, ὁπότε ἄνδρες μὲν οἱ πλεῦνες ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόντων κομητέων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν ἀνδραποδίσι λόγῳ ἐλάγοντο. ἱρὸν δὲ τὸ ἐν διδύμοισι, ὁ νηός τε καὶ τὸ χρηστήριον, συλησάντα σφέας ἐνεπίμπρασαν. τῶν δὲ ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ χρημάτων πολλάκις μνήμην ἐποιησάμεθα. Ἐνθεῦτεν οἱ ζωγρηθέντες τῶν Μιλησίων ἤγοντο ἐς Σοῦσα· βασιλεὺς δὲ σφέας Δαρεῖος, οἰκὸν ἐόν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, κατοίκισε ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ καλεομένῃ θαλάσσῃ, ἐν Ἄμπῃ πόλι, παρὰ τὸν Τίγρητα ποταμὸν τὸν διαβρέοντα, ἐς θάλασσαν ἐξίει. τῆς δὲ Μιλησίων χώρης αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ πεδίον, τὰ δὲ ὑπερέκεια ἔδοσαν Καρσὶ Πηδασεῦσι ἐκπάγλως. Παδασεῖς δὲ ταῦτα Μιλησίοισι ὧδε Περσέων, ὅκ ἀπέδοσαν τὴν ὁμοίην Συβαρίτῃσι, οἳ Λάον τε καὶ Σκίδρον οἴκεον, τῆς πόλιος ἀποστερημένοι. Συβαρίοις γὰρ ἁλόντος ὑπὸ Κροτωνιητέων, Μιλήσιοι πάντες ἡδονὴν ἀπεκείραντο τὰς κεφαλὰς, καὶ πένθος μέγα προεθήκαντο. πόλλῳ δὲ αὗται μάλιστα δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλήλῃσι ἐξενώθησαν, ἐόντες ὁμοίως καὶ Ἀθηναῖοι.

sed ut erat, recta contendit in Phœnicem: ubi navibus onerariis spoliatis raptaque ingenti pecunia, in Siciliam navigavit: atque illinc prodeundo, latrocinia agitavit, in nullum quidem Græcorum, sed in Carthaginenses ac Tyrrhenos. At Persæ, victis pugna navali Ionibus, Miletum à terra atque mari obsederunt, suffossisque muris, & omni genere tormentorum admoto, eam 1 ab arce ceperunt sexto quàm rebellaverat Aristagoras anno, atque diripuerunt: ut defuncta sit ea calamitate quam oraculum prædixerat. Siquidem Argivis apud Delphos de civitatis suæ salute consulentibus, oraculum promiscuum redditum est, quod in ipsos quidem Argivos tendebat, sed ex adjectione ad Milesios. Quod quatenus ad Argivos pertinet, quum ad eum locum venerimus, referemus: quatenus autem ad Milesios, ita habet,

Tunc quoque commentrix operum Melete malorum,
Permultis cœna & præstantia munera fies,
Crinitisque pedes tua pluribus abluet uxor:
Nostri erit ast aliis delubri cura gemellis.

Hæc tunc Milesiis contigerunt, quum ex iis plerique viri à Persis, qui criniti erant, sunt cæsi, uxores ac liberi in prædam cesserunt, templumque quod erat in geminis, & delubrum, juxta oraculum deflagrarunt. Pecuniarum autem quæ in hoc templo erant, sæpe alibi mentionem fecimus. Milesii conservati à cæde, dehinc Susa perducti sunt. quos rex Darius nulla alia pœna afficiens, collocavit in urbe Ampa ad mare quod rubrum vocatur sita, ubi fluvius Tigris eam præterfluens exit in mare. Agrum Milesium urbi circumjectum atque planitiem ipsi Persæ obtinuere, montana Caribus Pedasensibus possidenda dederunt. 2 Hæc Milesiis à gente Persarum passis non reddiderunt vicem Sybaritæ, qui urbe exuti Laon & Scidron incolebant. nam Sybari à Crotoniatis direpta, universi Milesii qui puberes erant capita deraserunt, & ingentem luctum exhibuerunt. Ex omnibus enim civitatibus (quas novimus) hæ præcipue mutuo hospitio jungebantur. At non item Athenienses,

XVIII

XIX

XX

XXI

1 Funditus everterunt 2 Milesiis autem in hunc modum à Persis affectis, Sybaritæ qui urbe sua exacti Laon & Scidron incolebant, gratiam parem non rependerunt. Siquidem Sybari olim à Crotoniatis capta, Milesii omnes puberes capita rasitare instituerunt, ingentemque luctum præferre ob calamitatem Sybaritarum. Duæ enim illæ civitates omnium quas novimus maxime inter se hospitio conjunctæ fuerunt. Non sic autem Athenienses, ut Sybaritæ:

sed Mi-

ſed Mileti expugnatam ſe permoleſte tuliſſe cum aliis multis rebus declararunt, tum vero hac, quod Phrynicho docente fabulam quam de Mileto direpta fecerat, theatrum illacrymavit, & Athenienſes eum, quod domeſtica mala refricuiſſet, mille drachmis mulctaverunt. adjecto interdicto nequis poſtea
XXII ea fabula uteretur. Et Miletus quidem Mileſiis deſolata eſt. Samiis autem iis qui aliquid habebant. adeo non id quod ſui duces erga Medos fecerant, probabatur, ut initio ſecundum pugnam navalem conſilio, viſum ſit, priuſquam eo tyrannus Æaces veniret, in coloniam proficiſci, ne manentes & Medis ſervirent & Æaci. Etenim per hoc idem tempus Zanclæi (qui ſunt Sicilienſes) miſſis in Ioniam nunciis, ſolicitabant Iones & Pulchrum litus, cupientes illic urbem Ionum condere. Hoc autem litus quod Pulchrum dicitur, Siculorum quidem eſt, ſed ad Tyrrheniam Siciliæ vergit. His ergo ſolicitantibus, ſoli ex Ionibus Samii cum iis qui effugere Mileſiis eo conceſſerunt.
XXIII Quibus in Siciliam tendentibus, jamque appulſis Locros epizephyrios, hoc rei contigit, ut interea Zanclæi una cum ſuo rege (cui nomen erat Scythes) obſiderent urbem Siculorum, ut eam expugnarent. Idque quum audiſſet Anaxileus tyrannus Rheginus, quod erat Zanclæorum hoſtis, adiens Samios, ſuaſit ſatius eſſe ut Pulchrum litus, ad quod navigabant, valere ſinerent, & Zanclam occuparent viris deſertam. Samii perſuaſi Zanclam occuparunt. Id Zanclæi quum audiſſent, urbi ſuæ ſuppetias ferunt, advocato Hippocrate Gelæ tyranno. erat enim is eorum ſocius. Qui poſteaquam ad illos juvandos cum exercitu venit, Scythæ Zanclæorum monárcho, tanquam urbis deſertori, & fratri ejus Pythogeni vincula indidit, eoſque in oppidum Inycum relegavit: at cæteros Zanclæos Samiis (cum quibus publice loquutus fuerat) dato & accepto jurejurando, prodidit, pacta mercede ut
1 dimidium omnis prædæ urbicæ atque captivorum ipſe haberet, item omnia quæ in agris eſſent: quamquam pleroſque Zanclæorum titulo captivorum in vinculis habebat: 2 quorum ſummos quoſque trecentos Samiis occidendos tradidit: quod tamen illi facere noluerunt.

Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησε ἰσχυρὰ χθεσθέντες τῇ Μιλήτῳ ἀλώσει, τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυνίχῳ δρᾶμα Μιλήτου ἅλωσιν, καὶ διδάξαντι, ἐς δάκρυά τε ἔπεσαν τὸ θέατρον, καὶ ἐζημίωσάν μιν, ὡς ἀναμνήσαντα οἰκήια κακὰ, χιλίῃσι δραχμῇσι· καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τούτῳ τῷ δράματι. Μίλητος μὲν νῦν Μιλησίων ἠρήμωτο. Σαμίων δ' οἱ τοῖσι τι ἔσχυσι, τὸ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν στρατηγῶν τῶν σφετέρων ποιηθὲν, εὐδαιμόνως ἤρεσκε· ἐδόκεε δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλομένοισι, πρὶν ἢ σφι ἐς τὴν χώρην ἀπικέσθαι τὸ τύραννον Αἰάκεα, ἐς ἀποικίην ἐκπλέειν, μηδὲ μένοντας, Μήδοισί τε καὶ Αἰάκεσι δουλεύειν. Ζαγκλαῖοι γὰρ οἱ ἀπὸ Σικελίης, τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους, ἐπεκαλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὴν ἀκτήν, βουλόμενοι αὐτόθι πόλιν κτίσαι Ἰώνων· ἡ δὲ Καλὴ αὕτη ἀκτὴ καλεομένη, ἔστι μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνίην τετραμμένη τὸ Σικελικόν. τοιῶν ὦν ὑπεκαλεομένων, οἱ Σάμιοι μοῦνοι Ἰώνων ἐσάλπισαν, σφὶ δὲ σφι Μιλησίων οἱ ἐκπεφοβήμενοι. Ἐν ᾧ τοιόνδε δή τι ξυνηνείκατο ἡμέας· Σάμιοι γὰρ κομιζόμενοι ἐς Σικελίην, ἐφράσθησαν ὑπὸ Λοκροῖσι τοῖσι ἐπιζεφυρίοισι, καὶ Ζαγκλαῖοι, αὐλοί τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτέων, τῷ οὔνομα ἦν Σκύθης, πειρησόμενοι, πόλιν τῶν Σικελῶν ἐξελεῖν βουλόμενοι. μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίου τύραννος Ἀναξίλεως, ὅσα ἐὼν διάφορος τοῖσι Ζαγκλαίοισι συμμίξας τοῖσι Σαμίοισι, ἀναπείθει ὡς χρεὼν εἴη Καλὴν μὲν ἀκτὴν ἐᾶν λιπεῖν, ἐᾶν χαίρειν, τὴν δὲ Ζάγκλην σχεῖν, ἐοῦσαν ἐρήμην ἀνδρῶν. πειθομένων δὲ τῶν Σαμίων, καὶ σχόντων τὴν Ζάγκλην, ἐνθαῦτα οἱ Σαγκλαῖοι ὡς ἐπύθοντο ἐχομένην τὴν πόλιν ἐωυτῶν, βοηθέουσι αὐλῇ, καὶ ἐπεκαλέοντο Ἱπποκράτεα τὸν Γέλης τύραννον· λιπὼν γὰρ δὴ καὶ σφι οὗτος σύμμαχος. ἐπεὶ τε δὲ αὐλοῖσι καὶ ὁ Ἱπποκράτης σὺν τῇ στρατιῇ ἦκε βοηθέων, Σκύθην μὲν τὸν μούναρχον τῶν Ζαγκλαίων, ὡς ἀποβαλόντα τὴν πόλιν, ὁ Ἱπποκράτης πεδήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογένεα, ἐς Ἴνυκον πόλιν ἀπέπεμψε. τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγκλαίους, χειρωσάμενος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ὅρκον δοὺς, καὶ δεξάμενος, περέδωκε· μισθὸς δέ οἱ ἦν ἐρημωθέντων τῶν Σαμίων, πάντων τῶν ἐπιτηδείων καὶ ἀνδραποδέων τὰ ἡμίσεα· λαβεῖν δὲ τὰ μελαλαβεῖν τὴν πόλιν τὰ δ' ἔνδον πάντα, Ἱπποκρατείη λαγχάνειν. τοὺς μὲν δὴ πλεῦνας τῶν Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραποδῶν λόγῳ εἶχε θήσας· τοὺς δὲ κορυφαίους αὐτέων τριηκοσίους, ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι κατασφάξαι· ὑπὸ μύστι οἱ γὰρ Σάμιοι ἐποίησαν ταῦτα.

———qui quum manifeſta alioquin indicia condoleſcentiæ multifariam eam ob cauſam dediſſent, inſuper Phrynicho tragœdiam de Mileto capta ſcribente per ſcenicoſque edente quum theatrum ipſum in lacrymas verſum eſſet, ipſi Athenienſes poematis autorem mille drachmis mulctarunt, tanquam proprias eorum calamitates commemoraſſet. *Ita Bud. hunc locum interpret.* 1 Dimidium totius ſuppellectilis & mancipiorum quæ in urbe eſſent, ipſe hab. 2 Ex quibus Zanclæis trecentos qui primores inter ſuos erant

Σκύθης ὁ τῶν Ζαγκλαίων μέναρχος, ἐκ τῆς Ἰνυκος ἐκδιδράσκει ἐς Ἱμέρην. ἐκ δὲ ταύτης, παρίῃ ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ ἀνέβη παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον. καί μιν ὁ Δαρεῖος πάντων ἀνδρῶν δικαιότατον ἔι ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' ἑωυτὸν ἀνέβησαν. καὶ γὰρ ὧδε ἐπεμάνθανε βασιλῆα, ἐς Σικελίην ἀπίκετο· καὶ αὖτις ἐκ τῆς Σικελίης, ὀπίσω ὧδε βασιλῆα. ἐς ὃ γήρᾳ μέγα ὄλβιος ἐὼν ἐτελεύτησε ἐν Πέρῃσι. Σάμιοι δὲ ἀπαλλαχθέντες Μήδων, ἀπονητὶ πόλιν καλλίστην Ζάγκλην ἀπεβαλέατο. μετὰ δὲ τὴν περιβεβλημένα. ναυμαχίην τὴν ὑπὸ Μιλήτου γενομένην, Φοίνικες, κελευσάντων Περσέων κατῆγον ἐς Σάμον Αἰάκεα τὸν Συλοσῶντος, ὡς πολλῶν τε ἄξιον γενόμενον σφίσι, καὶ μεγάλα κατεργασάμενον. καὶ Σαμίοισι μένοισι τῶν 216 ἀποστάντων ἀπὸ Δαρείου διὰ τὴν ἔκλειψιν τῶν νεῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίῃ, ἔστε ἡ πόλις, ἔστε τὰ ἱερὰ ἐνεπρήσθη. Μιλήτου δὲ ἁλέσης, αὐτίκα Καρίαν ἔχον οἱ Πέρσαι· τὰς μὲν ἑκόντι τῶν πολίων ὑποκυψάσας, τὰς δὲ ἀνάγκῃ προσαγόμενοι. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον ἐγένετο. Ἰσταίῳ δὲ τῷ Μιλησίῳ ἐόντι ὧδε Βυζάντιον, καὶ συλλαμβάνοντι τοὺς Ἰώνων ὁλκάδας ἐκπλέουσας ἐκ τοῦ Πόντου, ἐξαγγέλλεται τὰ ὧδε Μίλητον γενόμενα. τὰ μὲν δὴ ὧδε Ἑλλήσποντον ἔχοντα πρήγματα, ὑπολείπει Βισάλτης Ἀπολλοφάνεος παῖδα Ἀβυδηνῷ· αὐτὸς δὲ ἔχων Λεσβίους, ἐς Χίον ἔπλεε. καὶ Χίων φρουρὴν ἐπιοῦσαν μὲν, συνέβαλε ἐν Κοιλοισι καλεομένοισι τῆς Χίης χώρης. τούτων τε δὴ ἐφόνευσε συχνούς, καὶ τῶν λοιπῶν Χίων, οἷα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίης, ὁ Ἰσταῖος ἔχων τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ πολίχνης τῆς Χίων ὁρμεώμενος. Φιλέει δέ κως προσημαίνειν δύτ' ἂν μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλι ἢ ἔθνεϊ ἔσεσθαι. καὶ γὰρ Χίοισι πρὸ τούτων σημήια μεγάλα ἐγένετο. τοῦτο μὲν σφι πέμψασι ἐς Δελφοὺς χορὸν νεηνιέων ἑκατόν, δύο μούνοι τυτθῶν ἀπενόσησαν, τοὺς δὲ ὀκτὼ καὶ ἐνενήκοντα αὐτέων λοιμὸς ἁπαλλαξάμενος ἀπώλεσε· τοῦτο δὲ, ἐν τῇ πόλι τὸ αὐτὸν τοῦτον χρόνον, ὀλίγον πρὸ τῆς ναυμαχίης, παισὶ γράμματα διδασκομένοισι, ἐνέπεσε ἡ στέγη, ὥστε ἀπ' ἑκατὸν καὶ ἴσους παίδων εἷς μούνος ἀπέφυγε. ταῦτα μὲν σφι σημήια ὁ θεὸς προσέδειξε. μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ ναυμαχίη ὑπολαβοῦσα, ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε. ὅτι δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεγένετο Ἰσταῖος Λεσβίους ἄγων. κεκακωμένων δὲ τῶν Χίων, κατασφρηΐῳ δυπετέος αὐτέων ἐπέπεσε. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Ἰσταῖος ἐς ἑτέρην ὥρμητο, ἐπὶ Θάσον, ἄγων Ἰώνων καὶ Αἰολέων συχνούς. ὡς δὲ καταμαθὼν οἱ Θάσον

Cæterum Scythes Zanclæorum monarchus ex Inyco profugit in Himeram, atque illinc transmisit in Asiam, ascenditque ad Darium regem: quem Darius justissimum virorum omnium censuit qui è Græcia ad se ascendissent. nam quum exorato rege in Siciliam abiisset, rursus è Sicilia ad regem rediit: donec natu grandior ac 1 beatus apud Persas excessit è vita. Samii itaque Medis liberati, Zanclam urbem pulcherrimam nullo negocio adepti sunt. Cæterum post navale prœlium pro Mileto gestum, Phœnices jubentibus Persis Æacem Syloſontis filium tanquam de ipsis bene meritum, & qui egregiam operam navasset, Samum reduxerunt. Quæ civitas, sola ex omnibus quæ à Dario rebellaverant, ea fuit cujus neque urbs neque templa incenderentur, quod in pugna navali à sociis defecisset. Statim expugnata Mileto Persæ Cariam cepere, civitatibus partim se ultro dedentibus, partim vi adactis. Et hæc quidem ita gesta sunt. ¶ Histiæo autem Milesio dum circa Byzantium agit, & Ionum onerarias naves quæ è Ponto cursum tenebant, intercipit, affertur nuncius de rebus ad Miletum gestis. itaque negociis ad Hellespontum pertinentibus Bisaltæ Apollophanis filio Abydeno delegatis, ipse habens Lesbios, Chium navigat, & apud locum quendam agri Chii quem vocant Concava regionis, quod ab ejus præsidio non reciperetur, congressus, permultos eorum interfecit: simulque cæteros Chios, utpote ex pugna navali male affectos, subegit, quodam ex eorum oppidulo cum Lesbiis progrediens. Sed videlicet quoties ingentes sunt eventuræ calamitates vel civitati vel nationi, solent signis prænunciari. etenim Chiis ante hanc cladem ingentia signa contigerant: unum, quod ex choro centum juvenum quos miserant Delphos, duo omnino rediere, nonaginta octo pestilentia absumptis: alterum, quod sub idem tempus, paulo ante navalem pugnam, vectum supra pueros literas discentes corruit, ita ut ex centum viginti pueris unus omnino evaserit. hæc eis signa deus prænonstravit. Post hæc excepit pugna navalis, quæ civitatem in genua dejecit. Accessit ad cladem navalis pugnæ Histiæus cum Lesbiis, qui 2 Chios jam exhaustos facile ad excidium deduxit. Histiæus autem illinc cum multa Ionum & Æolum copia adversus Thasum contendit. Cui Thasum obsidenti quum

XXIV

XXV

XXVI

XXVII

XXVIII

1 Prædives 2 Chios jam malis confectos facile subegit.

esset

esset nunciatum Phœnices à Mileto in reliquam Ioniam profectos esse, Thasum in expugnatam reliquit, atque in Lesbum trajecit cum omnibus copiis: & illinc, 1 quod copias suas formidabat, trajicit in provinciam Atarnis, tanquam frumentandi gratia tam illinc quam ex agro Caico qui erat Mysorum. Erat in his locis forte Harpagus, vir Persa, non parvi exercitus dux: qui cum Histiæo egresso in terram, certamine commisso, & ipsum Histiæum vivum cepit, & majorem exercitus ejus partem occi-
XXIX dit. Hunc autem in modum captus est Histiæus: Dum Græci cum Persis pugnarent apud Malenam regionis Atarnitidis, ac diu perstarent, mox equitatus emissus in Græcos impetum dedit. quo ex facto versis in fugam Græcis, Histiæus haud credens ob præsentem noxam se interfectum iri ab rege, ob quandam vitæ cupiditatem captus est: qui ut fugiens capiebatur à quodam Persa, utque ab eodem erat transfodiendus, sese Milesium Histiæum esse, lingua Per-
XXX sica utens indicavit. Quem opinor, si servatus ad regem Darium perductus fuisset, nihil tale fuisse passurum, 2 remissa ei à Dario culpa: nunc, ne id contingeret, neve fuga elapsus apud regem magnus rursus existeret, Artaphernes Sardium prætor & Harpagus, qui ceperat eum, Sardis perductum, in crucem sustulerunt, *tamen truncum. nam* caput sale conditum Susa ad regem Darium detulerunt. Ea re audita Darius objurgatis qui id fecerant, quod hominem vivum in conspectum suum non adduxissent, jussit Histiæi caput eos elotum atque obvolutum sepelire, tanquam viri de ipso ac de Persis bene meriti. Ita res Histiæi se
XXXI habuerunt. ¶ PERSARUM autem nauticæ copiæ circa Miletum hybernantes, altero à profectione anno haud difficulter insulas continenti adjacentes ceperunt, Chium, Lesbum, Tenedum: quarum insularum ut quamque capiebant, 3 everriculabant. Everriculant autem hunc in modum: 4 Viri manum mutuo tangentes, à mari aquilonari ad australe pertranseunt: post hæc omnem insulam peragrant, venando homines. Ceperunt quoque in continente urbes Iades eadem ratione, præterquam quod non everriculabant homines. neque e-
XXXII nim poterant. Hîc autem non falso cesserunt ea quæ duces Persarum minati sunt

ἦλθε ἀγγελίη ὡς οἱ Φοίνικες ἀναπλώσοι ἐκ τῆς Μιλήτου ὅπι τὴ ἄλλλυ Ἰωνίλυ. πυθόμ-
μυ. ὃ ταῦτα, θάσσον μὲ ἀπόρθητον λείπει, αὐτὸς ὃ ἐς τὴν Λέσβον ἱπτέηται ἄγων πᾶσαν τὴ στρατιήν. ἐκ Λέσβυ ὃ δειμαινόσης οἱ τῆς στρατῆς, πέρην διαβαίνει ἐς τὴν Ἀτα-
ρνέυ, ὡς ἀμήσων τὸν σῖτον τόν τε ἐνθεῦτεν καὶ τὸν ἐκ Καϊκυ πεδίυ τῆς Μυσῶν. ἐν ὃ τούτοισι τοῖσι χωρίοισι ἐτύγχανε ἐὼν Ἅρπα-
10 γυ, ἀνὴρ Πέρσης, στρατηγὸς στρατῆς ἐκ ὀλίγης· ὃς οἱ ἀποβάντι συμβαλὼν, αὐτόν τε Ἱστιαῖον ζωγρίη ἔλαβε, καὶ τὸν στρατὸν αὐτῆ τὸν πλέω διέφθειρε. Ἐζωγρήθη ὃ ὁ Ἱστιαῖος ὧδε· ὡς ἐμάχοντο οἱ Ἕλληνες τοῖσι Πέρσῃσι ἐν τῇ Μαλλώτι τῆς Ἀταρνείτιδος χώ-
ρης, οἱ μὲ σωέσασαν χρόνον ὅπι πολλόν, ἢ ὃ ἵππος ὕστερον ὁρμηθεῖσα ὅπιπίπτει τοῖσι Ἕλλησι. τότε δὴ ἔργον τῆς ἵππυ τόδε ἐγένετο. καὶ τετραμμένων τὴν Ἑλλήνων, ὁ Ἱστιαῖος
20 ἐλπίζων ἐκ ἀπολέεσθαι ὑπὸ βασιλῆος. ἅμα τε παρεῦσαν ἁμαρτάδα, φιλοψυχίῃ τοι-
ῇδε δέ τινα ἀναιρέεται· ὡς φεύγων τε κατελαμβάνετο ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, καὶ ὡς καταιρεόμυος, ὑπ' αὐτῆ ἔμελλε συγκεν-
τηθήσεσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετεὶς, καταμιμεύμενος ἑωϋτόν, ὡς εἴη Ἱστιαῖος ὁ Μιλήσιος. Εἰ μὴ γὰρ, ὡς ἐζωγρήθη, ἄχθη ἀγόμυος παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον, ὃ τι ἂν ἔπαθε κακὸν ὀδὲν, δοκέειν ἐμοί, ἀφικνέεσθαι ἂν αὐτῆ τὴ αἰ-
30 τίλυ· νῦν δέ μιν, αὐτίων τε τυτίων εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ ἀφαφυγών, αὖτις μέγας ἐὼν βασιλῆι ἡμῖν γένηται, Ἀρταφέρνης τε ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, καὶ ὁ λαβὼν Ἅρπαγος, ὡς ἀπὸ κέλο ἀγόμυος ἐς Σάρδις, τὸ μὲ αὐτῆ σῶμα αὐτῆ ταύτῃ ἀνεσταύρωσαν, τὴ ὃ κεφαλὴν ταριχεύσαντες, ἀνέπεμψαν ὠδὲ βασιλῆα Δα-
ρεῖον ἐς Σῦσα. Δαρεῖος ὃ πυθόμενος ταῦτα καὶ ἐπαγμησάμενος τὲς ταῦτα πιήσαν-
τας, ὅτι μιν οὐ ζώοντα ἀνήγαγον ἐς ὄψιν τὴ
40 ἑωϋτῆ, τὴν κεφαλὴν τὴν Ἱστιαίυ λόσαντάς τε καὶ θείς εἰλαντας εὐπρεπῶς ἐνετείλατο θάψαι, ὡς ἀνδρὸς μεγάλως ἑωϋτῆ τε καὶ Πέρσῃσι εὐεργέτεω. τὰ μὲ θεὶ Ἱστιαῖον ὕστερα ἔσχε. Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Περσέων, 217
χειμερίσας θεὶ Μίλητον τὴ δευτέρῳ ἔτεϊ ὡς ἀνέπλωσε, αἱρέει εὐπετέως τὰς νήσυς τὰς πρὸς τῇ ἠπείρῳ κειμένας, Χίον καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὅκως ὃ λάβοι τινὰ τὴν νήσων, ὡς ἐκ ἐφείλκυσε οἱ βάρβαροι ἐσαγλύ-
50 δυον τὲς ἀνθρώπυς. σαγλυδύσι ὃ τῶτον τὸν τρόπον. ἀνὴρ ἀνδρὸς ἁλάμυος τὰ χεῖρε, ἐκ θαλάσσης τὰ βορηΐης ὅπι τὰ νοτίλυ δύκυσι, καὶ ἔστε τὰ πάσης τῆς νήσυ διέρχονται ἐκθηρεύοντες τὲς ἀνθρώπυς. αἴρεον ὃ καὶ τὰς ἐν ἠπείρῳ πόλιας ταύτας Ἰάδας καλ τὰν αὐτὰ πλὴν ἐκ ἐσαγλύδυον τὲς ἀνθρώπυς· ἐ γὰ οἷά τ' ἦν. Ἐνθεῦτεν Περσέων οἱ στρατηλοὶ ἐκ ἐφείσαντο τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐπιπείλησαν

1 Quod ejus copiæ sibi metuerent, 2 Sed Darium culpam ei fuisse remissurum: 3 Tanquam in sagenam includebant. 4 Vir manu viri prehensa. *id est*, Prehensis mutuo manibus.

τοῖσι Ἴωσι γαστροπέδῃ δυομένοισι ἐναντία σφίσι. ὡς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν πλίνων παῖδάς τε τῶν εὐειδεστάτων ἐκλεγόμενοι ἐξέταμον, καὶ ἐποίεον ἀντὶ ὀρχηκτέων, εἰ οὐνοχόους· καὶ παρθένους τὰς καλλιστευούσας ἀναστατώσαντες πρὸς βασιλῆα. ταῦτά τε δὴ ἐποίεον, καὶ τὰς πόλιας ἐνεπίμπρασαν αὐτοῖσι τοῖσι ἱροῖσι. ὕστερον δὲ τετάρτην Ἴωνες καταδουλώθησαν πρῶτον μέν, ὑπὸ Λυδῶν, δὶς δὲ ἐπειτα τότε ὑπὸ Περσέων. Ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπαλλαττόμενος ὁ ναυτικὸς στρατὸς, τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐπλέοντι τῷ Ἑλλησπόντῳ, αἴρεε πάντα. τὰ δὲ δεξιὰ αὐτοῖσι τοῖσι Πέρσῃσι ὑποχείρια ἦν γεγονότα κατ' ἤπειρον. εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αὖδε τῷ Ἑλλησπόντῳ, Χερσόνησός τε, ἐν τῇ πόλιες πολλαὶ εἰσὶ, καὶ Πέρινθος, καὶ τὰ τείχεα τὰ ἐπὶ Θρήικης, καὶ Σηλυβρίη τε καὶ Βυζάντιον. Βυζάντιοι μὲν νυν καὶ οἱ πέραθεν Χαλκηδόνιοι, ὧδ' ὑπεμείναν ἐπιπλέοντας τὰς Φοίνικας, ἀλλ' οἴχοντο φεύγοντες ἀπολιπόντες τὴν πόλιν, ἔσω ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον· καὶ ἐνθαῦτα κτίσαντες Μεσαμβρίην οἴκησαν. οἱ δὲ Φοίνικες καλακρύσαντες ταύτας τὰς χώρας τὰς καλαλελειμμένας, τετραπόλιας δὴ τὴν Περινθίην, καὶ Ἀρτάικλον· πυρὶ δὲ καὶ ταύτας νεμανίσαντες, ἔπλεον αὖτις ἐς τὴν Χερσόνησον, ἑξαιρήσοντες τοὺς ὑπολοίπους τῶν πολίων, ὅσας περιχόντες οὐ κατέσυρον· ὑπὸ δὲ Κύζικον ὧδε ἔπλωσαν τὴν ἀρχήν. αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ ἔτι πρότερον τοῦ Φοινίκων ἔσπλου τούτου, ἐγεγόνεσαν ὑπὸ βασιλέϊ, Οἰβάρεϊ τῷ Μεγαβάζου ὁμολογήσαντες τῷ ἐν Δασκυλίῳ ὑπαρχῳ. τῆς δὲ Χερσονήσου, πλὴν Καρδίης πόλιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχειρώσαντο οἱ Φοίνικες. Ἐτυράννευε δὲ αὐτέων μέχρι τούτου Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος τοῦ Στησαγόρεω, κτησαμένος τὴν ἀρχὴν ταύτην πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κύψελου, τέρπω τινὰ δὲ εἶχον Δόλογκοι Θρήικες τὴν ἀρχὴν ταύτην τῆς Χερσονήσου τοῦτον· ἔστι ὧν οἱ Δόλογκοι πιεσθέντες πολέμῳ ὑπὸ Ἀθηναίων, ἐς Δελφοὺς ἔπεμψαν τὸν βασιλέα ὡδὶ τοῦ πολέμου χρησομένους. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἀνεῖλε οἰκίζειν ἐπάγουσα δὴ τὸ χωρίον τοῦτον, ὃς ἂν σφέας ἀπίοντας ὀκτὼ τοῦ ἱροῦ πρώτους δὴ ξείνια καλέσῃ. ἰόντες δὲ οἱ Δόλογκοι τὴν ἱερὴν ὁδὸν, τὴν Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἦισαν· καὶ σφέας ὡς ὧδε ἐκάλεε, ἐκτεράπολαι ἐπὶ Ἀθηναίων. Ἐν τῇσι Ἀθηνῇσι τυραννεῦντα εἶχε μὲν τὸ πᾶν κράτος Πεισίστρατος ὁ Ἱππόκρατος· τὰ δὲ καὶ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, ἐὼν οἰκίης τῆς εὐπατριδικωτέρης, τὰ μὲν ἀνέκαθεν, ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγονὼς· τὰ δὲ νεώτερα Ἀθηναῖος,

Ionibus, quum ex adverso castra haberent. nam posteaquam potiti sunt urbibus, formosissimos quosque puerorum seligentes castraverunt, exectis testibus facientes eunuchos: virgines q; forma præstantissimas ad regem transportarunt: & super hæc, urbes cum ipsis templis cremaverunt. Ita tertio Iones sunt in servitutem redacti, primum à Lydis, bis deinceps à Persis. Profectus ab Ionia navalis exercitus, omnia quæ ad lævam sunt in Hellespontum navigantibus subegit. nam quæ sunt ad dexteram, jam subacta erant à Persis per continentem. Hellesponti autem hæc in Europa sunt, Chersonesus, in qua frequentes sunt urbes, & Perinthus, & muri super Thraciam, & Selymbria, & Byzantium. Quorum Byzantii, & qui ulteriori in litore sunt Chalcedonii, ne expectaverunt quidem adventum Phœniciæ classis: sed relictis suis urbibus, in interiora Euxini ponti recesserunt, ibique urbem Mesambriam condiderunt. at Phœnices his urbibus quas commemoravi incensis, ad Præconnesum & Artacen se convertunt. Quibus & ipsis igni traditis, rursus in Chersonesum revehuntur, eversuri cæteras urbes quas superiore accessu non everterant. nam Cyzicum ab initio ne accesserant quidem, quod ipsi Cyziceni, jam ante adventum hunc classis Phœnicum sub rege erant, quum se OEbari filio Megabyzi qui Dascylii præses erat, dedissent. Cæteras Chersonesi urbes (præter Cardiam) Phœnices subegerunt: Quarum usque ad id tempus tyrannus erat Miltiades, filius Cimonis, nepos Stesagoræ: cujus imperii autor fuerat Miltiades Cypseli filius, ad hunc modum: Dolonci Thraces qui Chersonesum hanc tenebant, quum ab Absinthiis bello vexarentur, reges suos, ut de bello consulerent, Delphos miserunt. quibus Pythia respondit ut coloniæ in suam terram deducendæ eum autorem ascisceret qui primus eos templo abeuntes hospitio invitasset. Dolonci sacram viam ingressi, per Phocenses atque Bœotios iter fecerunt: à quorum nemine invitati, Athenas divertunt. Ea tempestate Athenis omne quidem imperium tenebat Pisistratus, dominabatur tamen & Miltiades Cypseli filius è familia 1 Tethrippotrophi, 2 ab Æaco & Ægina oriundus, nuper familia facta Athenienſi,

XXXIII

XXXIV

XXXV

1 *Vide quod paulo post dicit de palma quam hic quadrigario curriculo reportaverat. ibi enim est ὁλύμπια ἁνικήσας τεθρίππῳ, ut hic οἰκίης τεθριπποτρόφου. quod (ut verba sonant) significat, Ex familia quadrijugis equos alente. vel, Equos ad quadrigarium cursum. Ex quo videtur voluisse lectores splendorem opulentiamque domus colligere.*

2 Longius quidem repetita origine ab Æaco & Ægina oriundus, at propius repetita Athenienſis, —— * Eâ tempestate Athenis imperii quidem summa penes Pisistratum erat; dominabatur tamen & Miltiades Cypseli è familia quadrigariâ (h.e.) quæ quadrigas ad Olympicum certamen alebat) longiùs quidem repetita origine, ab Æaco & Ægina oriundus, propiùs verò, Athenienſis, à Philæo Ajacis filio, qui primus ex eâ familiâ Athenienſis factus fuit. Ita hunc locum transtulit Janus Rutgerſ. variar. Lection. l. 1. c. 9.

cujus

cujus author extitit Philæus Æaci filius. Miltiades hic, ut ſedebat in domus ſuæ veſtibulo, cernens Doloncos prætereuntes, non illius loci veſtem gerentes, neque tela, homines inclamavit: accedentibuſque obtulit domicilium & hoſpitum congiarium. Illi in domum excepti & hoſpitaliter accepti, aperuerunt ei oraculum, preceſque addiderunt ut deo obſequeretur. Miltiades ea oratione audita, confeſtim perſuaſus eſt, ut qui pertæſus imperium Piſiſtrati, cuperet illinc emigrare: protinuſque Delphos ſe contulit oraculum conſulturus nunquid faceret quod à Doloncis rogare-
XXXVI tur. Jubente Pythia, ita Miltiades Cypſeli filius, (qui quadrigario curriculo prius Olympiacam palmam reportaverat) una cum Doloncis navigavit, aſſumptis Athenienſium voluntariis quibuſque ad expeditionem ineundam: & ubi locum illum tenuit, ab iis qui ſe deduxerant, tyrannus creatus eſt. Is ante omnia Cherſoneſi iſthmum, *id eſt brevem inter duo maria intercapedinem*, ab urbe Cardia ad Pactyam muro præſepſit, ne ab Abſinthiis regionem incurſantibus infeſtari poſſet. ſunt autem iſthmi ſex ac triginta ſtadia. ab hoc autem iſthmo introrſus, omnis Cherſoneſus quadringentorum viginti ſtadiorum eſt lon-
XXXVII gitudinis. Miltiades igitur, interſeptis faucibus Cherſoneſi, atque hoc modo Abſinthiis cohibitis, primis cæterorum Lampſacenis intulit bellum: illi diſpoſitis inſidiis eum vivum cepere. Ea re Cræſus Lydus audita (erat autem Cræſo Miltiades charus) per nuncios Lampſacenis præcepit ut hominem miſſum facerent: alioqui ſe illos in morem pini extriturum comminatus eſt. 1 Hac oratione nutantibus Lampſacenis, quid ſibi vellet quod Cræſus minabatur ſe illos in morem pini extriturum, vix tandem quidam è majoribus natu intelligens, quid illud eſſet expoſuit, inquiens pinum ex omnibus arboribus ſolam eſſe quæ excisa nullam ſobolem remittat, ſed prorſus emoriatur. Eapropter veriti Cræſum Lampſaceni, ſolutum Miltiadem remiſe-
XXXVIII runt. Ita Miltiades ob Cræſum evaſit: qui poſtea ſine liberis moriens, imperium atque opes tradidit Steſagoræ, Cimonis ſui è matre germani filio. Cui defun-

Φιλαίυ τῦ Αἰαν[illegible] παιδὸς ηλιμμένω πρώτυ τ' οἰκίης ταύτης Ἀθηναίων. ἔνθ' ὁ Μιλτιάδης, καλήμενος ἐν τοῖσι πρυτάνηισι τοῖσι ἐωϋτῦ, ὁρέων τὲς Δολόγκυς παριόντας, ἐδόκησε ἐκ ἐγχωρίυ ἔχοντας, καὶ ἀσκμένως προσεβώσατο· καὶ σφι προσελθοῦσι, ἐπυγγείλατο καταγωγὴν καὶ ξείνια. οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ ξεινισθέντες ὑπ' αὐτῦ, ἐξέφηναν πᾶν τὸ μαντήϊον. ἐκφήναντες δὲ, ἐδέοντο
10 αὐτῦ τῷ θεῷ μιν πείθεσθαι. Μιλτιάδεα ἢ ἀκέσαντα, παραυτίκα ἔπεισε ὁ λόγος, οἷα ἀρχομένυ τε τῆ Πεισιστράτυ ἀρχῆς, καὶ βυλόμενον ἐκπλῶσαι ἔτι. αὐτίκα ἢ ἐσβὰς ἐς Δελφὲς, ἐπειρησόμενος τὸ χρηστήριον εἰ ποιοίη ταὐτὰ περ αὐτῦ οἱ Δόλογκοι προσεδέοντο. Κελεύοντος ἢ καὶ τῆς Πυθίης, ὅτω δὴ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλυ ὀλύμπια ἀνηρηκὼς πρότερον τετράρρι τεθρίππω, τότε φυλαξέων Ἀθηναίων πάντα τὸν βυλόμενον μετέχειν τῦ ἄρχυ, ἔπλεε ἅμα τοῖσι Δολόγκοισι, καὶ ἔσχε τινὰ χώρην· καί μιν οἱ ἐπαγόμενοι τύραννον κατεστήσαντο. ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσυ, ἀπὸ Καρδίης πόλιος ἐς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχωσι σφέας οἱ Ἀψίνθιοι δηλέεσθαι ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώρην. εἰσὶ δὲ ὧδε σάδιοι ἔξ τε καὶ τριήκοντα τῦ ἰσθμῦ. ἀπὸ ἢ τῦ ἰσθμῦ τούτυ ἡ Χερσόνησος ἔσω πᾶσά ἐστι σταδίων εἴκοσι καὶ τετρακοσίων τὸ μῆκος. Ἀποτειχίσας ὦν τὸν αὐχένα τῆς Χερσονήσυ ὁ Μιλτιάδης, καὶ τὲς Ἀψινθίυς τρόπῳ τοιῷδε ὠσάμενος, τῇ λοιπῶν πρώτοισι ἐπολέμησε Λαμψακηνοῖσι· καί μιν οἱ Λαμψακηνοὶ οἱ λοχήσαντες αἱρέυσι ζωρίῃ. λῦ ἢ ὁ Μιλτιάδης Κερίσῳ τῷ Λυδῷ ἐνυγκόμη γεγονώς. πυθόμενος ὦν ὁ Κροῖσος ταῦτα, πέμπων περιῴρα τοῖσι Λαμψακηνοῖσι μετιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὴ μὴ, σφέας πίτυος τρόπον ἀπείλεε ἐκτρίψειν. πλανωμένων ἢ τῶν Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τί θέλει τὸ ἔπος ἔχειν, τὸ σφι ἀπείλησεν ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν, μόλις ποτὲ μαθὼν τῶν τις πρεσβυτέρων, εἶπε τὸ ἐὸν, ὅτι * πίτυς μέν ἐστι δενδρέων πάντων ἐκκοπεῖσα, ἕν γε ὀδὸν μετίει, ἀλλὰ πανωλέθρως ἐξαπόλλυται. δείσαντες ὦν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον, λύσαντες μετῆκαν Μιλτιάδεα. Οὗτος μὲν δὴ ὧδε Κροῖσον
218

ἐκφύγει. μετὰ δὲ ταῦτα τελευτᾷ ἄπαις, τὴν ἀρχὴν τε καὶ τὰ χρήματα ὧδε δὲ Στησαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ παιδὶ ὁμομητρίυ. καὶ οἱ τελευτή-

V. Nep: N. 3. p. 15. Edit: Var.

πρότερον V. Nep: N. 4. p. 15. Edit: Var.

---

quum Philæus, Æaci filius, ex hac familia primus, Athenienſis fuiſſet. 1 *Hæc Valla non è ſuo addidit. nam in vulgatis quidem edit. deſunt, in vet. autem codic. leguntur hæc verba, πλανωμένων δὲ Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τί θέλει τὸ ἔπος ἔχειν τὸ σφι ἀπείλησε ὁ Κροῖσος· πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν. qui error ex repetitione ejuſdem verbi ἐκτρίψειν contigit, librarii oculis alterum tranſilientibus.* * Aliter viſum eſt Gellio, ut conſtat ex argumento capitis 3. l. 9. nam reliqua deſiderantur.

a V. Nep: N. 1. p. 10. Edit: Var: V. Justin: L. 2. Cap. 9. Edit. Var. tarti

ταντι Χερσονησῖται δύσει, ὡς ὁ νόμος, οἰκιζῇ, καὶ ἀγῶνα ἱππικόν τε καὶ γυμνικὸν ἔθηκαν, ἐν τῷ Λαμψακηνῶν ἐόντι ἐγγίνεται ἀγωνίζεσθαι. πολέμου δὲ ἐόντος πρὸς Λαμψακηνούς, καὶ Στησαγόρεα κατέλαβε ἀπιέναι ἄπαρδα, πληγέντα τὴν κεφαλὴν πελέκει ἐν πυλαπίῃ, πρὸς ἀνδρὸς αὐτομόλου μὲν τῷ λόγῳ, πολεμίου δὲ καὶ ὑποθερμοτέρου τῷ ἔργῳ. Τελευτήσαντος δὲ καὶ Στησαγόρεω τοῦτον τὸν τρόπον, ἐνθαῦτα Μιλτιάδεα τὸν Κίμωνος, Στησαγόρεω δὲ τοῦ τελευτήσαντος ἀδελφεόν, καταλαμβόμενον τὰ πρήγματα, δεῖ Χερσονησῦ ἀποστέλλουσι τεμένεϊ οἱ Πεισιστρατίδαι· οἱ μὲν γὰρ ἐν Ἀθήνῃσι ἐπίστευον εὖ, ὡς οὐ συνειδότες δῆθεν τῷ πατρὸς Κίμωνος αὐτῷ τὸν θάνατον· τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω ὡς ἐγένετο. Μιλτιάδης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον, εἶχε κατ' οἶκους τὸν ἀδελφεὸν Στησαγόρεα, δηλαδὴ ἐντιμέων· οἱ δὲ Χερσονησῖται πυνθανόμενοι ταῦτα, συνελέχθησαν ἀπὸ πασέων τῶν πολίων οἱ δυνατώτατοι πάντοθεν· κομισθέντας δὲ τοὺς ἄνδρας δεσμίους ἔβαλον ἐς οἴκημα. Μιλτιάδης τε δὴ ἔσχε τὴν Χερσόνησον, πεντακοσίους βοσκῶν δορυφόρους, καὶ γαμέει Ὁλόρου τοῦ Θρηϊκῶν βασιλέος τὴν θυγατέρα Ἡγησιπύλην. Οὗτος δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης, νεωστὶ μὲν ἐληλύθεε ἐς τὴν Χερσόνησον, κατελάμβανε δὲ μὲν ἐλθόντα ἄλλα τε κατέχοντα πρήγματα χαλεπώτερα. τέλεῳ μὲν δὴ ἔτεϊ τυτθόν, Σκύθαι ἐπέφευγε. Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλέος Δαρείου, συνεξέφηναν καὶ ἦλασαν μέχρι Χερσονήσου ταύτης. τούτους δὲ πόνους ἐκπομείνας ὁ Μιλτιάδης, ἔφυγε Χερσόνησον· ἐς δὲ οἱ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν, καὶ ἐκεῖνον Δόλογκοι κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τέλεῳ ἔτεϊ πέρτερον ἐγεγόνεε τοῦτο μὲν κατέχοντος. Τότε δὲ πυνθανόμενος ἔτι τὰς Φοινίκας ἐν Τενέδῳ, πληρώσας χρημάτων τετρήρεας πέντε παρεόντων, ἀπέπλεε ἐς τὰς Ἀθήνας. καὶ ὥσπερ ὡρμήθη ἐκ Καρδίης πόλιος, ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου. παραμείβετό τε τὴν Χερσόνησον, καὶ οἱ Φοίνικες οἱ παρεπίπλεον τῇσι νήυσι. αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι πέντε πρώτῃσι τῶν νεῶν καταφεύγει ἐς Ἴμβρον· τὰς δὲ οἱ τέμπλα τῶν νεῶν κατεῖλον διώκοντες οἱ Φοίνικες· καὶ ὁ νεὸς ταύτης ἔτυχε τοῦ Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος. ἄρχων Μητίοχος, ἐκ τῆς Ὁλόρου τοῦ Θρηϊκος ἐὼν θυγατρὸς, ἀλλ' οὐκ ἄλλης· καὶ τοῦτον ἅμα τῇ νηῒ εἷλον οἱ Φοίνικες· καὶ μιν

219

cto Cherſonitæ, ut mos eſt, conditori urbis, ſacrificant, certamenque equeſtre ac gymnicum ſtatuto tempore celebrant, in quo nulli Lampſacenorum certa re permittitur. Durante autem cum Lampſacenis bello, contigit ut Steſagoras quoque liberis orbus decederet, apud curiam percuſſus ſecuri in capite à quodam qui ſe transfugam verbis ſimulabat, ſed re ipſa [1] quam hoſtis erat atrocior. Steſagora hunc in modum defuncto, tum Piſiſtratidæ Miltiadem Cimonis filium fratrem defuncti, cum trireme ad ſuſcipiendas in Cherſoneſo res dimiſerunt: in quem etiam Athenis beneficia contulerant, tanquam non ſane conſcii mortis Cimonis patris ejus: de qua morte alio in libro qualis fuerit commemorabo. Miltiades ut venit in Cherſoneſum, [2] domi ſeſe continebat, in honorem videlicet Steſagoræ fratris. Quod quum audiſſent Cherſonitæ, undique ex omnibus civitatibus principes congregati ſunt ad lugendam cum Miltiade fratris necem. Hi poſtquam venerunt illuc, in vincula conjecti ſunt, & Miltiades Cherſoneſum obtinuit, [3] conductis auxiliariis: filiamque Olori regis Thraciæ Hegeſipylam duxit uxorem. [4] Quem etſi nuper illuc profectum, tamen non mediocria ſed gravia ſane negocia exceperunt. nam tertio quam hæc geſta ſunt anno è Cherſoneſo profugit, non auſus expectare venientes Scythas Nomades: qui à rege Dario irritati, coactis copiis ad hanc uſque Cherſoneſum proceſſerant. Illis digreſſis eum rurſus Dolonci reduxerat, tribus annis antequam aliis curis implicaretur. Tunc Phœnices apud Tenedum eſſe quum audiſſet, quinque cum triremibus (quas præſentibus facultatibus impleverat) Athenas navigavit, ſolvens ex urbe Cardia. Qui dum per ſinum Nigrum tranſmiſſa Cherſoneſo curſum tenet, Phœnicum claſſe circumventus, ipſe quidem cum quatuor triremibus ad Imbrum evaſit, quintam vero Phœnices inſequuti ceperunt, cui præerat Miltiadis filius natu maximus Metiochus, non ex filia Olori Thracum regis, ſed ex alia muliere. Eum Phœnices quum

XXXIX

XL

XLI

1 Hoſtis erat, & temerarius. *vel, & iræ præcipitis. Ad verbum, Subſervidus.* 2 *Suſpectus iſt hic locus in vulg. edit. Gr. & ἐπιτιμέων eſt potius ulciſcens, quod hic accipiendum fuerit pro ultionem moliens.* 3 Quingentos alens auxiliarios: 4 Huic Cimonis filio Miltiadi, quum nuper in Cherſoneſum veniſſet, moleſtiæ majores quam antea contigerunt. tertio enim quam hæc geſta ſunt anno, à Scythis fugatus fuerat. nam quum Scythæ Nomades à rege Dario irritati, conferto agmine ad hanc Cherſoneſum uſque progreſſi eſſent, illis invadentibus obſiſtere non auſus, è Cherſoneſo aufugit, donec poſt Scytharum diſceſſum, eum Dolonci reduxerunt. Hæc inquam tribus ante annis contigerant quam iſta ei evenerunt. Tunc enim quum Phœnices *&c. Lego autem ex vet. cod.* τῶν καλαλαβόντων *pro* κατεχόντων *in priore loco, ut ſit* κατελάμβανεν ἄλλα τῶν καλαλαβόντων *πρ. χαλ. i. καλεῖχεν ἄλλα, eo ſenſu quo poſtea dicit* τότε μὲν κατεχόντων. *Illud autem,* ἔφευγε Χερσόνησον, *fortaſſe interpr. Cherſoneſo exulabat, quod videlicet cum illis congredi auſus non eſſet. Cui interpretationi quadrat* κατήγαγον. Miltia-

Miltiadis filium esse cognovissent, ad regem perduxerunt, rati se magnam apud eum gratiam inituros: quoniam Miltiades in dicenda apud Iones sententia suasisset ut Iones Scythis rogantibus soluta rate domum abire, obtemperarent. Oblato tamen sibi Metiocho Darius tantum abest ut quicquam mali fecerit, ut permultis eum bonis affecerit. donavit enim domo, facultatibus, uxore etiam Persida: ex qua liberi geniti sunt qui inter Persas censentur.
XLII Miltiades autem ex Imbro Athenas pervenit. 1 Neque hoc anno quicquam est à Persis amplius in Ionas sævitum, sed benigne sane cum eis actum. Hoc anno Artaphernes Sardium præses, accitis hostium nunciis, adegit Iones ad pactiones inter se faciendas, 2 de tradendis mutuo iis qui injurias intulissent: neve quid invicem ferrent aut agerent. Ad hoc adactis Ionibus, per parasangas (ita enim Persæ tricena stadia appellant) regiones divisit: regionatimque vectigal instituit quod regi penderent: quod vectigal ab Artapherne institutum, ad meam usque ætatem qui illic fuere pependerunt, eadem pæne qua prius condicione institutum. Et hæc quidem illis pa-
XLIII cata erant. ¶ Cæterum ineunte statim vere aliis ducibus ab rege abdicatis, Mardonius Gobryæ filius, adhuc adolescens, & recens in matrimonium accepta Darii filia Artozostra, ad mare descendit, permagnas ducens peditum classiariorumque copias. Qui cum exercitu postquam in Siciliam pervenit, ipse consensa navi cum classe abiit, aliis ducibus pedestres copias in Hellespontum ducentibus. Postquam autem prætervectus Asiam in Ioniam pervenit Mardonius, miram hic rem ego referam iis Græcis qui non assentiuntur Otanem inter septem Persas suasisse potiorem esse Persis statum popularem, 3 abdicatis tyrannis Mardonius statum popularem in civitatibus constituit. his actis, in Hellespontum ire contendit: ubi coacta ingenti vi navium ac peditatus, eas copias trajecit Hellespontum, perque Europam inter Eretriam
XLIV versus atque Athenas faciebat. Hæ igitur civitates 4 prætextus à Dario erant belli inferendi: sed in animo habebat

πυθόμενοι ὡς εἴη Μιλτιάδεω παῖς, ἀνήγαγον ἐς βασιλέα, δοκέοντες χαρίσεα μεγάλα καὶ ἀοίστους· ὅτε δὴ Μιλτιάδης γνώμῃ ἀπεδέξατο ἐν τοῖσι Ἴωσι, πείθοντος καλεύοντοι Σκύθῃσι, ὅτε οἱ Σκύθαι προσεδέοντο, λύσαντας τὴν γέφυραν ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωυτῶν· Δαρεῖος, ὡς οἱ Φοίνικες Μητίοχον, τὸν Μιλτιάδεω ἀνήγαγον, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐδὲν Μητίοχον, ἀγαθοὶ δὲ συχνοί· καὶ γὰρ οἶκον καὶ κτῆσιν ἔδωκε, καὶ Περσίδα γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγένετο, τὰ ἐς Πέρσας κεκοσμέαται. Μιλτιάδης δὲ ἐξ Ἴμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων οὐδὲν ἔτι πλέον ἐγένετο τυτθόν, ἐς νεῖκος φέρον Ἴωσι. ἀλλὰ τάδε μὲν χρήσιμα κάρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγένετο. τοῦτο τῷ ἔτεϊ Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, μεταπεμψάμενος ἀγγέλους ἐκ τῶν πολεμίων, σωθῆκαι σφίσι αὐτοῖσι τοὺς Ἴωνας ἠνάγκασε ποιήσασθαι, ἵνα δικαίοισι εἶεν, καὶ μὴ ἀλλήλους φέρειέν τε καὶ ἄγοιεν. ταῦτά τε ἠνάγκασε ποιέειν, καὶ τὰς χώρας σφέων μετρήσας κατὰ παρασάγγας, τοὺς καλέουσι οἱ Πέρσαι τὰ τετρήκοντα στάδια· κατὰ δὴ τοῦτον μετρήσας, φόρους ἔταξε ἐκάστοισι, οἳ κατὰ χώρην ἕκαστοι ἔχοντες ἐκ τούτου τοῦ χρόνου αἰεί, καὶ ἐπὶ ἐμεῦ ὡς ἐτάχθησαν ὑπ' Ἀρταφέρνεος· ἐτάχθησαν δὲ σχεδὸν κατὰ ταὐτὰ τὰ καὶ πρότερον εἶχον. καί σφι ταῦτα μὲν εἰρωνεύετο. Ἅμα δὲ τῷ ἦρι τῶν ἄλλων καταλελυμμένων στρατηγῶν ἐκ βασιλῆος, Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω κατέβαινε ἐπὶ θάλασσαν, στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγόμενος, πολλὸν δὲ ναυτικόν· ἡλικίῃ τε νέος ἐὼν, καὶ γεγαμηκὼς βασιλέος Δαρείου θυγατέρα Ἀρτοζώστρην. ἄγων δὲ τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος, ἐπεί τε ἐγένετο ἐν τῇ Κιλικίῃ, αὐτὸς μὲν ἐπιβὰς ἐπὶ νεὸς, ἐκομίζετο ἅμα τῇσι ἄλλῃσι νηυσί, στρατιὴν δὲ τὴν πεζὴν ἄλλοι ἡγεμόνες ἦγον ἐπὶ τὴν Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ διαπλέων ἦλθε τὴν Ἀσίην ἀπίκετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐνθαῦτα μέγιστον δὴ σύμβολον ἐρέω τοῖσι μὴ ἀποδεκομένοισι Ἑλλήνων, Περσέων τοῖσι ἐπὶ Ὀτάνεα γνώμην ἀποδεξαμένοισι, ὡς χρεὼν εἴη δημοκρατέεσθαι Πέρσας, τοὺς δὲ τυραννεύοντας τῶν Ἰώνων καταπαύσαντα πάντα ὁ Μαρδόνιος, δημοκρατίας κατίσας ἐς τὰς πόλιας. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἠπείγετο ἐς τὴν Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ συνελέχθη μὲν χρῆμα πολλῶν νεῶν, συνελέχθη δὲ καὶ πεζὸς στρατὸς πολλὸς, διαβάντες τῇσι νηυσὶ τὸν Ἑλλήσποντον, ἐπορεύοντο διὰ τῆς Εὐρώπης· ἐπορεύοντο δὲ δὴ τε Ἐρέτρειαν καὶ Ἀθήνας. Αὗται μὲν ὧν σφι πρόφασιν ἔσαν τῷ στόλῳ, ἀτὰρ ἐν νόῳ ἔχοντες

1 Neque hoc anno ulla Persis adversus Iones contentio exitit: imo magno Ionum commodo factum hoc fuit, *quod sequitur videlicet*. 2 Ut rationi injuriarum mutuo reddendæ obnoxii essent, utque à mutuis direptionibus abstinerent. *vel, ut injurias mutuo persequi ex jure possent*. 3 Mardonius enim abdic. tyrannis, *vel, abrogato tyrannis imperio*, statum pop. 4 Prætextus expeditionis ipsis erant:

ἔσαν

ὅσας ἂν πλείστας δυνάμενοι καταγρέφεσθαι τῶν Ἑλλησίδων πολίων, τοῦτο μὲν δὴ τῇσι νηυσὶ Θασίους ὑπὸ χεῖρας ἀναιρεόμενος, κατεγρέψαντο· τοῦτο δέ, τῷ πεζῷ Μακεδόνας πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι δούλους προσεκτήσαντο. τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνεα πάντα σφι ἤδη ὑπήκοα γεγονότα. ἐκ μὲν δὴ Θάσου διαβαλόντες πέρην ὑπὸ τὴν ἤπειρον ἐνόμιζον μέσχειν Ἀκάνθου· ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὁρμεώμενοι, τὸν Ἄθων περιέβαλλον. βορέης δὲ σφι περιπλέουσι βορῆς ἄνεμος, μέγας τε καὶ ἄπειρος, καὶ πολλὰ τριήρεων περιέσσας πλήθεϊ πολλὰς τῶν νεῶν, ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἄθων· λέγεται γὰρ τριηκοσίας μὲν τῶν νεῶν τὰς διαφθαρείσας εἶναι, ἀνδρῶν δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων. ὥστε γὰρ θηριωδέστατος ἐὼν τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἄθων, οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἁρπαζόμενοι· οἱ δὲ, πρὸς τὰς πέτρας ἀραιρεόμενοι· οἱ δὲ ἀτέων νέειν ἐκ ὅπισθε ἦλθον, καὶ τοῦτο διεφθείροντο· οἱ δέ, ῥιγέϊ. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς ὧδε ἐπρηξε. Μαρδόνιος δὲ καὶ τῷ πεζῷ στρατῷ στρατοπεδευομένῳ ἐν Μακεδονίῃ, νυκτὸς Βρύγοι Θρήικες ἐπεχείρησαν· καὶ σφέων πολλοὺς φονεύσαντες οἱ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τρωματίσαντες. ὁ μὲν τότε ὧδε αὐτοὶ δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων, ὁ γὰρ δὴ πρότερον ἀπαγαγὼν ἐκ τῶν χωρέων τούτων Μαρδόνιος, πρὶν ἢ σφέας ὑποχειρίους ἐποιήσατο. τότε μὲν τοιαῦτα στρατευσάμενος, ἀπῆγε τὸν στρατὸν ὀπίσω, ἅτε τῷ πεζῷ τε προσταλαίπωρος πρὸς τοὺς Βρύγους, καὶ τῷ ναυτικῷ μεγάλως δεδιὼς τὸν Ἄθων. οὗτος μὲν νυν ὁ στόλος αἰσχρῶς ἀγωνισάμενος, ἀπηλλάχθη ἐς τὴν Ἀσίην. Δεύτερος δὲ ἔπὶ τούτων ὁ Δαρεῖος, πρῶτα μὲν Θασίους ἀναβιβηθέντας ἀπὸ τῶν ἀσυγκοτόνων ὡς ἀπόστασιν μηχανοῖατο, πέμψας ἄγγελον, ἐκέλευε σφέας τὸ τεῖχος περιαιρέειν, καὶ τὰς νέας ἐς Ἄβδηρα κομίζειν. οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι, οἷα ὑπὸ Ἰσιαίου τε τοῦ Μιλησίου πολιορκηθέντες, καὶ περισσῶν ἐωσέων μεγάλων, ἐχρέωντο τοῖσι χρήμασι, ναῦς τε ναυπηγεύμενοι μακράς, καὶ τεῖχος ἰσχυρότερον περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ περίοδος σφι ἐγίνετο ἔκ τε τῆς ἠπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ μὲν γὰρ τῶν ἐκ Σκαπτῆς ὕλης Σκαπτῆς ὕλη τῶν χρυσέων μετάλλων τεσσεράκοντα ὀγδώκοντα τάλαντα περιῆε· ἐκ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ Θάσῳ, ἐλάσσω μὲν τετρακοσίων, συχνὰ δὲ οὕτω, ὥστε τεσσεράκοντα Θασίοισι ἐπὶ καρπῶν ἀτελέσι, περιῆε ἀπό τε τῆς ἠπείρου, καὶ τῶν μετάλλων ἑξακόσια, δηκόσια τάλαντα· ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον περιῆλθε, τετρακόσια. Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα·

quam plurimas posset Græcarum civitatum subigere. Nam & classe Thasios nec manum ex adverso levantes subegit, & peditatu Macedones, ultra eos qui jam serviebant, in servitutem redegit. etenim quæ intra Macedones sunt nationes, jam subactæ erant. Hæc classis è Thaso transmittens, ac terram legens, ad Acanthum usque processit: & ex Acantho solvens, dum Athon circumvertit, ventus aquilo vehemens atque admodum atrox & intolerandus dicitur in eam ingruisse, naviumque pleraſque 1 in Athon propulsas, ad trecentas afflixisse, ut supra viginti millia hominum interierint: partim quod è feris rapti, partim quod natare nescirent, partim quod petris allisi, (nam sævissimum circa Athon est mare) partim gelu absumpti. Et cum nautico quidem exercitu ita actum est. Mardonium autem cum pedestribus copiis in Macedonia stativa habentem Thraces Brygi sub noctem invasere, & cum alios multos ex eis occiderunt, tum ipsum Mardonium vulneraverunt. Sed non tamen servitutem Persarum devitare potuerunt. nam Mardonius non prius ex iis locis decessit quam illos in suam redegit potestatem. His subactis rursus reduxit exercitum tum ob eam quam adversus Brygos in exercitu terrestri, tum ob majorem quam in classe ad Athon acceperat calamitatem. Ita hic exercitus pugna turpiter gesta rediit in Asiam. ¶ Insequenti anno Darius ante omnia Thasios à vicinis insimulatos tanquam defectionem molientes, misso nuncio jussit diruere muros, & naves in Abdera transportare. nam Thasii, ut qui ab Histiæo Milesio fuerant obsessi, & proventus magnos habebant, 2 pecunia multa utebantur, cum in compingendis navibus longis, tum validioribus muris urbi circumdandis. Erat autem eis proventus ex continenti atque ex metallis. ex fossitia quidem metallorum aureorum materia, 3 septuaginta talentorum: ex Thasiis autem metallis minus, sed tamen ita frequenter, ut si Thasii forent immunes tributorum, fuerint eis in summam proventura quotannis ex continenti atque ex metallis ducenta talenta, & quando plurimum, trecenta. Quæ metalla ipse quoque inspexi,

XLV

XLVI

XLVII

1 In Athon propulisse, & ex navibus quidem trecentas, ex hominibus supra viginti millia interiisse. Quum enim feris abundantissimum sit hoc mare quod circa Athon, (id est, hæc maris pars quæ est circa Athon) alii à feris rapti, alii petris allisi, alii, quod natare nescirent, nonnulli & frigore interibant. Et cum nautico q. ex 2 Pecuniam quam ex illis magnis proventibus habebant, impendebant in comping. 3 Octoginta.

1 & tz-

1 & tamen longe admirabiliora fuere quæ Phœnices ii qui cum Thaſo eam inſulam condiderunt, invenere: quæ inſula ab hoc Thaſo Phœnice nomen obtinuit. Hæc autem Thaſi Phœnicea metalla ſunt inter locum qui vocatur Ænyrorum & Cœnyrorum, ſita: atque eregione Samothraciæ ingens mons in-
XLVIII dagando everſus eſt: Et hoc quidem hujuſcemodi eſt. Thaſii autem jubente Dario, muros ſuos diruerunt, & naves omnes, in Abdera tranſportarunt. Poſt hæc Darius, quid in animo Græci haberent, pugnarene ſecum an ſeſe dedere, tentandum ratus, legatos per Græciam alios alio dimittit, regi terram & aquam petere juſſos. Et hos quidem in Græciam, alios autem ad tributarias ſibi maritimas civitates mittit, imperans longas naves fieri, & hippagogas, *id eſt, naves quibus equi feruntur.*
XLIX Dum hæc iſti comparant, legatis per Græciam euntibus, & quæ Perſes præceperat petentibus, terram multi in continenti populi dederunt: inſulani quoque, cum alii omnes, ad quos eadem petituri legati accerſere, tum vero Ægi-
netæ. Qua de re continuo Athenienſes irritati ſunt, quod putarent hoſtili in ipſos animo dediſſe terram & aquam Æginetas, ut una cum Perſa adverſus Athenas militarent. Itaque libenter occaſionem contra Æginetas amplexi, Spartam profecti illos inſimulaverunt quod ex eo quod fecerant Græci-
L am prodidiſſent. Ad hanc delationem Cleomenes Anaxandridæ filius, Spartiatarum rex, Æginam tranſmiſit, animo præcipuos ejus rei autores comprehendendi. Conanti autem illos comprehendere cum alii Æginetæ interceſſere, tum præcipue Crius Polycriti filius. 2 negans eum gaviſurum ſi quem abduceret Æginetarum: nam id eum facere ſine communi conſilio Spartiatarum, ſed ab Athenienſibus pecunia corruptum: alioqui cum altero rege venturum fuiſſe ad ſe comprehendendos. Hoc autem dicebat ex 3 epiſtola Demarati. Dum Cleomenes ab Ægina diſcedens interrogavit quod ei nomen eſſet, Ille reſpondit quod erat Crios, *id eſt aries.* Cui Cleomenes, Grie, inquit, jam nunc præferrato cornua, tanquam occurſu-
LI rus magno malo. ¶ Spartæ autem per id tempus Demaratus Cleomenem inſimulabat, & ipſe rex Spartiatarum,

καὶ μακρῷ λῷω ἀυτέων θωυμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες ἀνεῦρον οἱ μετὰ Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην, ἤ τις νῦν ἀπὸ τοῦ Θάσου τούτου τοῦ Φοινικηίου τέτυμται ἔσπε· τὰ γὰρ μέταλλα τὰ Φοινικὰ ταῦτα ἔχει τῆς Θάσου, μεταξὺ Αἰνύρων τε χώρης καλεομένης, καὶ Κοινύρων. ἀντίον δὲ Σαμοθρηίκης ὄρος μέγα ἀνέσεσαμμένον, ὃ ζητήσει. τοῦτο μὲν νυν ἔξει τοιοῦτο. Οἱ δὲ Θάσιοι τοῦ βασιλέος κελεύσαντος καὶ τὸ τεῖχος τὸ σφέτερον κατεῖλον, καὶ τὰς νέας πάσας ἐκόμισαν ἐς Ἄβδηρα. μετὰ δὲ τοῦτο, ἀπεπειρᾶτο ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλήνων ὅ, τι ἐν νόῳ ἔχοιεν, ἢ τέρεα πολεμέειν ἑωυτῷ, ἢ δῶρα διδόναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε ὦν κήρυκας, ἄλλυς ἄλλη τάξας, ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλέι γῆν τε καὶ ὕδωρ. τότε μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἔπεμπε· ἄλλυς δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ἑωυτῷ δασμοφόρους πόλιας τὰς παραθαλασσίους, κελεύων νέας τε μακρὰς καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα ποιέεσθαι. Οὗτοί τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα, καὶ τοῖσι ἥκουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι, πολλοὶ μὲν ἠπειρωτέων ἔδοσαν τὰ περιῄκελο αἰτέων ὁ Πέρσης· πάντες δὲ νησιῶται, ἐς τὰς ἀπικνέετο αἰτήσοντες, οἵ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται δίδοσι γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ, καὶ δὴ καὶ Αἰγινῆται. ποιήσασι δὲ σφι ταῦτα, ἐπέως Ἀθηναῖοι ἐπεκέατο, δοκέοντες ἐπὶ σφίσι ἔχειν τοὺς Αἰγινήτας διαβάντας, ὡς ἅμα τῷ Πέρσῃ ἐπὶ σφέας στρατεύσοντας· καὶ ἄσμενοι προφάσιος ἐπελάβοντο. φοιτεόντος τε ἐς τὴν Σπάρτην, κατηγόρεον Αἰγινητέων τὰ πεποιήκοιεν, προδόντες τὴν Ἑλλάδα. Πρὸς ταύτην δὲ τὴν κατηγορίην, Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδεω, βασιλεὺς ἐὼν Σπαρτιητέων, διέβη ἐς Αἴγιναν, βουλόμενος συλλαβεῖν Αἰγινητέων τοὺς αἰτιωτάτους. ὡς δὲ ἐπειρᾶτο συλλαμβάνειν, ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ ἐγίνοντο ἀντίξοοι τῶν Αἰγινητέων, ἦν δὲ καὶ Κριὸς ὁ Πολυκρίτου μάλιστα· ὃς ἐκ ἔφη αὐτὸν ἑκόντα ἄξειν χαίροντα Αἰγινητέων. ἀνὰ χρὸν μὲν Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ πρήσσειν ταῦτα, ὑπὸ Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα χρήμασι. ἅμα δὲ ἂν μιν τῷ ἑτέρῳ βασιλέι ἐλθόντα συλλαμβάνειν. ἔλεγε δὲ ταῦτα ἐξ ὑπομνήσιος τῆς Δημαρήτου. Κλεομένης δὲ ἀπελαυνόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης, εἴρετο τὸν Κριὸν ὅ, τι οἱ εἴη τὸ οὔνομα· ὁ δὲ τὸ ἐὸν ἔφρασέ οἱ, ὁ δὲ Κλεομένης πρὸς αὐτὸν ἔφη, Ἤδη νῦν κατακάλλυε ὦ Κριὲ τὸ κέρεα, ὡς συνοισόμενον μεγάλῳ κακῷ. Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ τὸν χρόνον τοῦτον τῶν ἐχόντων Δημαρήτου ὁ Ἀρίστων, διέβαλε τὸν Κλεομένεα, ἐὼν βασιλεὺς καὶ οὗτος Σπαρτιητέων,

οἰκίης

1 Ex quibus admiratione digna erant ea potiſſimum quæ Ph. 2 *Id eſt, Negans eum impune quemquam Ægin. abducturum.* 3 Mandato.

οἰκίης ὁ τῆς ἀποδεεστέρης· κατ' ἄλλο μὲ οὐδὲν ἦν ἀποδεεστέρης, (ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γεγόνασι) ἢ πρεσβυγμείῳ δὲ καὶ τιμῇσι μᾶλλον ἡ Εὐρυσθένεος. Λακεδαιμόνιοι γὰρ, ὁμολογέοντες οὐδενὶ πιστῇ, λέγουσι αὐτὸν Ἀριστόδημον τὸν Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὕλλου βασιλεύοντα, ἀγαγεῖν σφέας ἐς ταύτην τὴν χώρην τὴν νῦν ἐκτέαται, ἀλλ' οὐ τοὺς Ἀριστοδήμου παῖδας. μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολλὸν, Ἀριστοδήμῳ τελεῖν τὸν γάμον αἶσα, τῇ οὔνομα ἦν Ἀργείη. θυγατέρα δὲ αὐτῶν λέγουσι εἶναι Αὐτεσίωνος, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος. ταύτην δὲ τεκεῖν δίδυμα· βαρυνθῆναι δὲ τὸν Ἀριστόδημον τὰ τέκνα, νούσῳ τελευτᾶν. Λακεδαιμονίους δὲ τοὺς τότε ἐόντας, βουλεῦσαι κατὰ νόμον βασιλέα τῶν παίδων τὸν πρεσβύτερον τιμήσασθαι· ἔκπαγλον δὲ σφέας ἔχειν ὁκότερον ἔλωνται, ὥστε καὶ ὁμοίων καὶ ἴσων ἀμφοτέρων ἐόντων. ἡ δὲ μήτηρ οὐ γνῶναι, οὐδὲ καὶ περὶ τούτου, ἐπειρωτᾶν τὴν τεκοῦσαν. τὴν δὲ, ἐοῦσαν αὐτὴν φάναι διαγινώσκειν, εἰδέναι μὲν καὶ τὰ κάρτα λέγειν ταῦτα, βουλομένην δὲ εἴ κως ἀμφότεροι γνοίατο βασιλέες. τοὺς μὲν δὴ Λακεδαιμονίους ἀπορέειν. ἀπορεόντων δὲ, πέμπειν ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὅ, τι χρήσονται τῷ πρήγματι. τὴν δὲ Πυθίην κελεύειν σφέας ἀμφοτέρους τὰ παιδία ἡγήσασθαι βασιλέας, τιμᾶν δὲ μᾶλλον τὸν γεραίτερον. τὴν μὲν δὴ Πυθίην ταῦτά σφι ἀνελεῖν. τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι ἀπορέουσι ὅντινα ἐξεύρωσι αὐτέων τὸν πρεσβύτερον, ὑποδέξασθαι ἄνδρα Μεσσήνιον, τῷ οὔνομα ἦν Πανίτης. ὑποδεξάμενον δὲ τοῦτον τὸν Πανίτην τάδε τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, φυλάξαι τὴν γειναμένην ὁκότερον τῶν παίδων πρότερον λύει καὶ σιτίζει. καὶ ἢν μὲν κατὰ ταυτὰ φαίνηται αἰεὶ ποιεῦσα, τοὺς δὲ πάντα ἔξειν ὅσον τι καὶ διζῶνται καὶ θέλωσι ἐξευρεῖν· ἢν δὲ πλανᾶται καὶ ὀκείνῃ, ἀλλαλάξ ποιεῦσα, δῆλά σφι ἔσεσθαι ὡς οὐδὲ ἐκείνη πλέον οὐδὲν εἰδυῖα· ἐοῦσαν ἄλλην τε σφέας τεταρτάδα ὁδὸν. ἐνθαῦτα δὴ τοὺς Σπαρτιήτας, κατὰ τὰς τῶν Μεσσηνίων ὑποθήκας, φυλάξαντας τὴν μητέρα τῶν Ἀριστοδήμου παίδων, λαβεῖν καὶ ταυτὰ τιμῶσαν τὸν πρότερον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, ἐκ εἰδύιαν τὸ εἵνεκεν ἐφυλάσσετο. λαβόντες δὲ τὸ παιδίον τὸ τιμώμενον πρὸς τὴν γειναμένην, ὡς ἐὸν πρότερον, τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ. καὶ οἱ οὔνομα τεθῆναι Εὐρυσθένεα· τῷ δὲ νεωτέρῳ, Προκλέα. τούτους ἀνδρωθέντας, αὐτούς τε ἀδελφεοὺς ἐόντας, λέγουσι διαφόρους εἶναι τὸν πάντα χρόνον τὴν ζόην ἀπ' ἀλλήλων ἀλλήλοισι, καὶ τοὺς ἀπὸ τούτων ῥυέντας, ὡσαύτως διατελέειν. Λακεδαιμόνιοι μὲν ταῦτα λέγουσι μοῦνοι Ἑλλήνων·

sed ex familia inferiore, quæ tamen aliæ nulla in re inferior erat, (ab eodem enim oriundi) quam quod familia Eurysthenis, quod primigenius esset, nonnihil honoratior erat. Etenim Lacedæmonii, nulli poetarum assentientes, negant se in eam quam nunc possident regionem deductos à filiis Aristodemi, sed ab ipso Aristodemo regnante, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius. Nec multo pòst Aristodemi uxorem nomine [1] Æginam, (quam dicunt fuisse filiam AUtesionis, qui fuit Tisameni, qui fuit Thersandri, qui fuit Polynicis filius) peperisse geminos: [2] eisque natis Aristodemum morbo decessisse. Lacedæmonios autem qui tum erant, inito consilio creasse regem è pueris eum qui esset primigenius, ut lex jubebat. Sed nescientes utrum puerorum eligerent, quum essent similes ac pares: id quum nequirent ipsi discernere, prius fuisse percontatos genitricem: eaque negante se dignoscere, sed dissimulante, quod videlicet (ut credibile est) magnopere cuperet ambos effici reges: ita de hoc dubitantes Lacedæmonios misisse Delphos sciscitatum quid in ea re agerent: & iis Pythiam respondisse ut utrunque puerorum regem ducerent, sed primigenium magis honorarent. Hoc responso à Pythia edito, Lacedæmonios nihilominus incertos quo pacto primigenium reperirent, admonitos fuisse à quodam Messenio, nomine Panite, ut observarent utrum puerorum mater priorem lavaret cibaretque: quam si deprehenderent eodem semper modo factitare, habituros id omne quod quærerent, & inventuros quod vellent: sin illa alternando erraret, palam fore ne ipsam quidem quippiam magis nosse: & ut isti aliam rationem inirent. Ibique Spartiatas ex admonitu Messenii observantes matrem puerorum, ignaram cur observaretur, animadvertentesque illam præferentem alteri primigenium tum cibando tum lavando, accepisse puerum qui magis honorabatur à matre, tanquam primigenium publiceque alendum curasse, impositoque ei nomine EUrysthene: juniori, Procle. Hos autem fratres, ubi adoleverunt, per omne vitæ tempus inter se dissensisse, & itidem eorum posteros perseverasse. Hæc soli Græcorum Lacedæmonii aiunt. LIII

[1] Argivam, [2] Aristodemum autem liberos hos invitum morbo decessisse.

At hæc

At hæc quæ commemorantur à Græcis, ego ſcribo: hos Dorienſium reges uſque ad Perſeum Danaes à deo genitum, recenſeri recte à Græcis, & oſtendi Græcos eſſe. jam tum enim iſti inter Græcos cenſebantur. Ideo autem dixi, uſque ad Perſeum, nec altius repetii, quod nullum Perſeo cognomentum fuit mortalis patris, quemadmodum Herculi Amphitryon. Itaque à me rectam rationem ſequente dictum recte eſt uſque ad Perſeum. A Danae vero Acriſii filia retrorſum patres eorum recenſendo conſtabit principes Dorienſium 1 ex Ægypto oriundos. Hæc generis recenſio ex commemoratione Græcorum facta eſt.

LIV Ut autem à Perſis fertur, Perſeus ipſe, quum eſſet Aſſyrius, factus eſt Græcus, non tamen progenitores ejus. Nam progenitores Acriſii 2 recenſere ad progeniem Perſei nihil attinet: eoſque (quemadmodum Græci aiunt) Ægyptios fuiſſe.

LV Hæc de his hactenus. Quod autem regnum Dorum, quum Ægyptii eſſent, ſibi traditum acceperint, hoc (quoniam ab aliis dictum eſt) omittemus: quæ vero alii non attigerunt, eorum faciemus mentionem.

LVI 3 Has dignationes regibus Spartiatæ tribuerunt: duo ſacerdotia, Jovis Lacedæmonii & Jovis cœleſtis: & jus belli in quamcunque libuerit regionem inferendi, ut id nulli Spartiatarum prohibere fas ſit, alioqui piaculari crimine teneatur. Ut in expeditionibus adeundis primi eant reges, in abeundo poſtremi ſint. Centum delecti viri eis in militia cuſtodes adſint. 4 In egreſſibus utantur quotcunque pecoribus libuerit: quorum immolatorum pelles omnes ac terga accipi-

LVII ant. Bellica hæc. Alia ſunt quæ pacis tempore eis tribuuntur: Ut quoties aliqua publica eviſceratio fit, primi in cœna reges diſcumbant, & iis primis diſtribui incipiat utrique eorum duplum omnium quàm cæteris convivis: 5 libaminaque immolatorum & coria, eorum ſint. Singulis quoque calendis inſtantis menſis, ſingula pecora utrique è publico dentur Apollini immolanda: & farinæ medimnus, *id eſt, ſex modia*, & vini Laconicus quartarius: & in ſpectaculis ſingulorum certaminum certis lo-

παῖδε δὲ καταλεγόμενα τῶν Ἑλλήνων, ἐγὼ γράφω. " τούτους τοὺς Δωριέων βασιλῆας, μέχρι μὲ Περσέος τοῦ Δανάης τοῦ θεοῦ ἀπεόντος, καταλεγομένους ὀρθῶς τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἀποδεικνυμένους ὡς εἰσὶ Ἕλληνες, ἤδη γὰρ τὸ ἐπὶ τοσοῦτο ἐς Ἕλληνας ἦσαν ἐτέλεον. ἔλεξα δή, μέχρι Περσέος, τοῦδε εἵνεκα, ἀλλ' οὐκ ἀνέκαθεν ἔπι ἔλασσον, ὅτι οὐκ " ἔπεσι ἐπώνυμοι Περσέϊ ἐόντες πατρὸς θνητοῦ, ὥσπερ Ἡρακλέϊ Ἀμφιτρύων. ἤδη ὦν ὀρθῷ λόγῳ χρεωμένῳ, μέχρι τοῦ Περσέος ὀρθῶς εἴρηταί μοι. ἀπὸ δὲ Δανάης τῆς Ἀκρισίου καταλέγοντι τοὺς ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐτέων, φανοίατο ἂν ἐόντες οἱ τῶν Δωριέων, ἡγεμόνες Αἰγύπτιοι ἰθαγενέες. ταῦτα μὲν νυν κατὰ τὰ Ἕλληνες λέγουσι γεγενεηλόγηται. Ὡς δὲ " ὁ Περσέων λόγος λέγεται, αὐτὸς ὁ Περσεὺς ἐὼν Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ' οὐκ οἱ Περσέος πρόγονοι. τοὺς γὰρ Ἀκρισίου γε πατέρας ὁμολογέουσι κατ' οἰκηίωσιν Περσέϊ εἶδεν, τούτους δὲ εἰ, κατάπερ Ἕλληνες λέγουσι, Αἰγυπτίους. Καὶ ταῦτα μὲν νυν ὧδε τετέων εἰρήσθω. ὅτι δὲ ἐόντες Αἰγύπτιοι, καὶ ὅτι ἀποδεξάμενοι ἔλασσον τὰς Δωριέων βασιληίας, ἄλλοισι γὰρ ὧδε αὐτέων εἰρήται, ἐάσομεν αὐτά· τὰ δὲ ἄλλοι οὐ κατελάβομεν, τετέων μνήμην ποιήσομαι. Γέρεά τε δὴ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῆται δεδώκασι, ἱρωσυνάς δύο, Διός τε Λακεδαίμονος, καὶ Διὸς οὐρανίου. καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπὶ τοῦ ἂν βούλωνται χώρου. τούτου δὲ μηδένα εἶναι Σπαρτιητέων ἀφαμαρτυρίην· εἰ δὲ μή, ὦυτὸν ἐν τῷ ἄγει ἐνέχεσθαι. ἐστιητορίων δὲ, πρώτους ἱέναι τοὺς βασιλέας, ὑστάτους δὲ ἀπιέναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λοχαγέας δορυφορέειν αὐτούς. περιάτοισι δὲ χεδίοις ἐν τοῖσι ἐξοδίοισι, ὀκόσοισι ἂν ἐθέλωσι. τῶν δὲ θυομένων ἀπάντων τὰ δέρματά τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας. ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια. Τὰ δὲ ἄλλα τὰ εἰρεσίαι καὶ τάδε σφι δέδοται· ἐν θυσίῃ τινὶ δημοτελεῖ ποιέεσθαι, πρώτους δέκα τὸ δεῖπνον ἴζειν τοὺς βασιλέας· καὶ ἀπὸ τετέων πρῶτον ἄρχεσθαι, διπλησίαν μοῖραν ἑκατέρῳ τὰ πάντα ἢ τοῖσι ἄλλοισι δαιτυμόνεσι. καὶ σπονδαρχίας εἶναι τετέων, καὶ τῶν " τυθέντων προβάτων τὰ δέρματα· νεομηνίας δὲ ἀνὰ πάσας καὶ ἑβδόμας ἰσαμένῳ τοῦ μηνὸς, δίδοσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου ἱρήιον τέλειον ἑκατέρου ἐς Ἀπόλλωνα, καὶ μέδιμνον ἀλφίτων, καὶ οἴνου τετάρτεω Λακωνικεῦ καὶ ἐν τοῖσι ἀγῶσι πᾶσι περιοδείας

---

1 Ægyptios fuiſſe indigenas. 2 Nullam habere cum Perſeo conſanguinitatem: 3 Has dignitates. *Vel*, Hos honores. 4 Quoties in expeditionem proficiſcuntur, utant. 5 Et ut primum in libationibus locum obtineant, coriaque immolatorum pecorum, eorum ſint. Singulis quoque calendis, & ſeptimo quoque die menſis ineuntis, victima perfecta utrique illorum detur in Apollinis æde. *Illud autem ἱρήιον τέλειον, (id eſt, ad verbum, perfecta victima, & quaſi omnibus ſuis numeris abſoluta) varie exponitur.*

ἀξιρέτους, καὶ προξείνους ἀποδεικνύναι τούτοισι περισκεῖσθαι τὰς ἂν ἐνθέλωσι τῶν ἀστῶν, καὶ Πυθίους αἱρέεσθαι δύο ἐκάτερον. (οἱ δὲ Πύθιοι, οἵτινες θεωροί εἰσι ἐς Δελφούς, σιτεόμενοι μετὰ τῶν βασιλέων τὰ δημόσια) μὴ ἐλθοῦσι δὲ ἐπὶ δεῖπνον τοῖσι βασιλεῦσι δύο χοίνικας ἑκατέρῳ, καὶ οἶνον κοτύλας παρεῦσι δὲ διπλήσια πάντα δίδοσθαι. ταὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ πρὸς ἰδιωτέων κληθέντας δεῖπνον πέμπεσθαι. τὰς δὲ μαντηίας τὰς γινομένας, τούτους φυλάσσειν σωιζέσθαι δὲ καὶ τοὺς πυθίους. δικάζειν δὲ μούνους τοὺς βασιλέας τοσάδε μούνα· πατρούχου τε παρθένου περί, ἐς τὸν ἐκνέεσθαι ἔχειν, ἢν μὴ πατὴρ ὁ πατρὶ αὐτὴν ἐγγυήσηι· καὶ ὁδῶν δημοσίων περί· καὶ ἢν τις θέτον παῖδα ποιέεσθαι ἐθέλῃ, βασιλέων ἐναντίον ποιέεσθαι· καὶ παρίζειν βουλεύσι τοῖσι γέρουσι, ἐοῦσι δυοῖν δέουσι τριήκοντα. ἢν δὲ μὴ ἔλθωσι, τοὺς μάλιστά σφι τῶν γερόντων προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλέων γέρεα, δύο ψήφους πλεμμύριον, τρίτον δὲ, τὴν ἐωυτῶν. Ταῦτα μὲν ζῶσι τοῖσι βασιλεῦσι δέδοται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτιητέων· ἀποθανοῦσι δὲ, τάδε· ἱππέες περιαγγέλλουσι τὸ γενεὸς καὶ πᾶσαν τὴν Λακωνικήν. καὶ ἐν τῇ πόλιν γυναῖκες περιοῦσαι, λέβητας κρούουσι. ἐπὰν ὦν τοῦτο γίνηται τοιοῦτο, ἀνάγκη ἐξ οἰκίης ἑκάστης ἐλεύθερους δύο καταμαίνεσθαι ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ ποιήσασι δὲ τοῦτο, ζημίαι μεγάλαι ἐπικέαται. νόμος ἐστὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι καὶ τῶν βασιλέων τοὺς θανάτους ἔξω ὠυτοὺς καὶ τοῖσι βαρβάροισι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ. τῶν γὰρ βαρβάρων οἱ πλεῦνες ταὐτῷ νόμῳ χρέωνται καὶ τοὺς θανάτους τῶν βασιλέων. ἐπὰν γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δεῖ Λακεδαίμονος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῷ τινὶ ἀναγκαίους ἐς τὸ κῆδος ἰέναι. τούτων ὦν καὶ τῶν εἱλωτέων, καὶ αὐτέων Σπαρτιητέων ἐπὰν συλλεχθέωσι ἐς ταὐτὸ πολλαὶ χιλιάδες, σύμμιγα τῇσι γυναιξὶ κόπτονταί τε τὰ μέτωπα προθύμως, καὶ οἰμωγῇ ὑπερβάλλονται ἀπλέτῳ· φάμενοι τὸν ὕστατον αἰεὶ ἀπιγμένον τῶν βασιλέων, τοῦτον δὴ γενέσθαι ἄριστον. ὃς δ' ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλέων ἀποθάνῃ, τούτῳ ὃ εἴδωλον σκιάσαντες, ἐν κλίνῃ εὖ ἐστρωμένῃ ἐκφέρουσι. ἐπὰν δὲ θάψωσι, ἀγορὴ δέκα ἡμερέων ἐκ ἵσταται σφι, ἐν δ' ἀρχαιρεσίη σιτίζει, ἀλλὰ πανδέησι ταύτας τὰς ἡμέρας. Συμφέρονται δὲ ἄλλο ἔτι τόδε τοῖσι Πέρσῃσι· ἐπὰν ἀποθανόντος τοῦ βασιλέος ἄλλος ἐνίσπαται βασιλεύς, οὗτος ὁ ἐσιὼν ἐλεύθερος ὅς τις

cis præſideant. 1 Liceatque quibuſcunque libeat civibus inniti, & utrique binos eligere Pythios. (ſunt autem Pythii qui Delphos ad conſulenda oracula mittuntur, quique publice cum regibus paſcuntur.) Regibus ad cœnam non euntibus mittantur bini farinæ choenices, *id eſt*, *ſemodia*, & vini ſingulæ cotylæ, *id eſt*, *ſextarii*: præſentibus dupla dentur omnia. eadem ratione à privatis quoque invitati ad cœnam, honorentur. 2 Vaticinia quæ de virgine pupilla, utri danda ſit, eine cui mater, an cui pater deſponderat: necnon de viis publicis: & ſiquis adoptivum filium 3 facere velit invitis regibus. Liceat quoque eis pro ſuo arbitrio aſſidere in ſenatu, qui conſtat ex duodetriginta ſenibus: ſi eo non acceſſerint, eorum maxime propinqui duo ſenatores jus regum obtineant, duos calculos ponendi, tertium pro ſeipſis. Viventibus hæc regibus LVIII à republica Spartiatarum tribuuntur: iſta, defunctis: Equites per univerſam Laconicam obitum regis enunciant: fœminæ per urbem circumeuntes ollas pulſitant. Quumque hoc fit, neceſſe eſt ex ſingulis domibus duos ingenuos, marem ac fœminam, luctu fœdari, magnis pœnis (niſi hoc faxint) impoſitis. Eadem autem circa funus regum conſuetudo Lacedæmoniis eſt quæ barbaris Aſianis. Nam plerique barbarorum eodem ritu in mortibus regum ſe gerunt. Siquidem 4 poſteaquam mortem obiit Lacedæmoniorum rex, oportet ejus exequiis adeſſe ex omni Lacedæmonis regione neceſſarios quoſque Spartiatarum, qui ſunt numero vicinorum. Quorum & item ſervorum atque ipſorum Spartiatarum poſteaquam multa millia in unum coacta ſunt, promiſcue cum mulieribus frontes ſuas intrepide pungunt, & ululatu immenſo utuntur, ultimum quenque regum dicentes ſemper fuiſſe optimum. Qui vero regum in bello periit, ejus ſimulacrum quum expreſſerunt, in toro bene ſtrato efferunt, cujus tumulatione decem dies juſtitium eſt, nulluſque magiſtratuum conſeſſus, ſed luctus continens. In hoc quoque cum Perſis iſti conve- LIX niunt, quod defuncto rege alter qui ſuccedit, liberat ære alieno quicunque

223

1 Liceatque iſtis quos velint ex civibus proxenos conſtituere, *vel*, creare. *Erant autem proxeni qui totius urbis nomine hoſpitio excipiebant qui ex aliis civitatibus adveniebant, iisque quæcunque poterant humanitatis officia præſtabant.* 2 Vaticinia autem quæ eduntur, ut ab iis cuſtodiantur, *vel*, *aſſerventur*. Ut ſoli reges de his ſolis judicium ferant: de virgine ad quam tota hæreditas devenerit, quis ex jure illam *in uxorem* ducere debeat, ſi pater eam non deſponderit. *Ad verbum*, Cui obveniat illam habere. *i. in quem cadat.* 3. Facere velit, ut coram regibus faciat. *vel*, *in conſpectu regum.* 4 Mortuo rege Lacedæmoniorum coguntur proſequi funus aperto pectore totius Lacedæmoniæ regionis certi numeri incolæ, exceptis Spartiatis. *Ita Camerar. hunc locum interpret.*

Spar-

Spartiata aliquid aut regi aut reipublicæ debebat: & apud Persas item qui rex creatus est, omnibus civitatibus tributum
LX quod debebant remittit. Cum Ægyptiis etiam Lacedæmonii in hoc congruunt, quod eorum præcones & tibicines & coqui in paterna artificia succedunt: & coquus è coquo, & tibicen è tibicine, & præco ex præcone gignitur: neque ulli propter vocalitatem aliis insidiantes seipsos ingerunt, sed in paterno opere perseverant: atque hæc quidem ita fiunt.
LXI ¶ Cleomenem autem tunc quum apud Æginam esset, communi Græciæ bono operam dantem insimulabat Demaratus, non tam Æginetis studens, quam invidia & odio ductus. Quem Cleomenes ab Ægina reversus consultabat ut regno submoveret, ob hanc rem intendens in eum actionem: Ariston Spartæ regnum obtinens, quum è duabus uxoribus liberos non susciperet, & in se culpam ejus rei non esse agnosceret, tertiam duxit uxorem, & duxit hunc in modum: Erat ei amicus quidam Spartiata, Cujus opera ex omnibus civibus maxime utebatur: cui viro erat uxor speciosissima, ex turpissima talis facta. Siquidem hanc mala forma præditam esse cernens nutrix sua, idque parentes ejus, utpote locupletes, ægre ferre, hoc excogitavit, ut puellam singulis diebus bajularet ad Helenæ templum, quod est in loco qui dicitur Therapne, supra fanum Phœbi. Eo quoties nutrix intulerat puellam, stans ante simulacrum, deam precabatur ut alumnam deformitate liberaret. Cui aliquando exeunti è templo mulier quædam apparuisse fertur, atque interrogasse illam quidnam in ulnis gestaret: & quum nutrix se infantem gestare respondisset, jussisse sibi ostendi. Quumque negaret nutrix id se facturam, quod infantem parentes sui vetuissent ostendi cuipiam, institisse jubere prorsus ut sibi ostenderetur. 1 magni enim facturam illam si à se infans conspiceretur. Ita nutrice puellam ostendente, demulcentem caput puellæ dixisse, futuram eam omnium Spartanarum formosissimam: atque ab eo pristinam speciem decidisse. Hanc, quum ad nubilem pervenit ætatem, duxit uxorem Agetus Alcidis filius, ille amicus Aristonis.
LXII Ejus mulieris amore titillatus quum esset Ariston, hanc rem commentus est:

τι Σπαρτιητέων τῷ βασιλέϊ ἢ τῷ δημοσίῳ ὤφειλε. ὁ δ' αὖ Πέρσησι ὁ κατιὼν βασιλεὺς τὸν περοφειλόμενον φόρον μετίει πάσηισι τῇσι πόλισι. Συμφερονίαι δὲ καὶ τάδε Αἰγυπτίοισι Λακεδαιμονίοισι· οἱ κήρυκες αὐτέων καὶ αὐληταὶ καὶ μαγειροι ἐκδεκονίαι τὰς πατρώας τέχνας. καὶ αὐλητὴς τε αὐλητέω γένεται, καὶ μάγειρος μαγείρου, καὶ κῆρυξ κήρυκος, ἢ κὴ λαμπρόφωνίην ὄπιπθέμενοι ἄλλοι σφέας ὑποκλέψωσι, ἀλλὰ καὶ τὰ πάτρια ὄπιπτεύουσι. ταῦτα μὲν δὴ ὕτω γίνεται. Τόπι δὲ Κλεομένεα ἐόντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ, καὶ κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ περσεργαζόμενον, ὁ Δημάρητος διέβαλε, ὐκ Αἰγινητέων ὕτω κηδόμενος, ὡς φθόνῳ καὶ ἄτῃ χρεώμενος. Κλεομένης δὲ νοσήσας ἀπὸ Αἰγίνης, ἐβούλευε τὸν Δημάρητον παῦσαι τῆς βασιληίης, ἀλλὰ τρῆγμα τοιόνδε ὄπιθασιν ἐς αὐτὸν πιδύμενος· Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν τῇ ἐς Σπάρτῃ, καὶ γήμαντι γυναῖκας δύο, παῖδες Σπάρτην, ὐκ ἐγίνοντο. καὶ, ἐὼ γὰρ σιωπηλότερον ἐκεῖο αὐτὸς τούτου ἕνεκα. ὧδε δὲ γαμέει· ἑωυτοῦ φίλου τῶν Σπαρτιητέων ἀνὴρ, τῷ περσεκέετο τὴν ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων. τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε ἐοῦσα γυνὴ κάλλιστη μακρῷ τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· καὶ ταύτην μούνην κάλλιστος ἐξ αἰσχίστης ἠμορμένην. ἐοῦσαν γὰρ μιν τὸ εἶδος φλαύρην, ἡ τροφὸς αὐτῆς, οἵα ἀνθρώπων τε ὀλβίων θυγατέρα, καὶ δυσειδέα ἐοῦσαν, περὶς δὲ καὶ ὀρέουσα τὲς γονέας συμφορὴν τὸ εἶδος αὐτῆς ποιεύμενους, ταῦτα ἐκάστα μαθοῦσα, ὄπιφερέζελαι τοιάδε· ἐφόρεε αὐτὴν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱρὸν τὸ ὄζει ἐν τῇ Θεράπνῃ κεκλιμένην, ὑπερδὲ τοῦ * Φοιβηίου ἱροῦ. ὁκως δὲ ἐνείκειε ἡ τροφὸς, περί τι τῶν ἄγαλμα ἴσα, καὶ ἐλίσσετο τὸν θεὸν ἀπαλλάξαι τῆς δυσμορφίης τὸ παιδίον. καὶ δοκέειν ἀπιέσθαι ὑπὸ τοῦ ἱροῦ τὴν τροφὸν γυναῖκα λέγειν ὄπιφανεῖσαν· ὄπιφανεῖσαν δὲ, ἐπείρεσθαι μιν ὅ, τι φέρει ἐν τῇ ἀγκάλῃ. καὶ τὴν φέρσαι, ὡς παιδίον φορέει· τὴν δὲ κελεῦσαι οἱ δεῖξαι· τὴν δὲ φάναι· ἀπειρῆσθαι γὰρ οἱ ὑπὸ τῆς γειναμένων μηδενὶ ὄπιδεικνύναι. τὴν δὲ πάντως ἑωυτῇ κελεύειν ὄπιδεῖξαι. ὁρῶσαν δὲ τὴν γυναῖκα πολλῷ πολλῷ ποιεύμενον ἰδέσθαι ὕτω δὴ τὴν τροφὸν δεῖξαι τὸ παιδίον. τὴν δὲ, καταψῶσαν τοῦ παιδὸς τὴν κεφαλὴν, εἰπαι ὡς καλλιστ δύσει πασέων τὴν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρης μεταπεσεῖν τὸ εἶδος. γαμέει δὲ μιν ὡς γάμου ὥρην ἀπικομένην Ἀγήτος ὁ Ἀλκείδεω, ἑωυτοῦ δὲ τοῦ Ἀρίστωνος φίλου. Τὸν δὲ Ἀρίστωνα ἔκνιζε ἄρα τὴ γυναικὸς ταύτης ὁ ἔρως. μηχανᾶται δὴ τοιάδε.

τῶν ἐς Σπάρτην

τούτων

Φοινικίδα

1 Nutricem autem, quum videret puellam illam magni æstimare, infantem à se conspici, ei tandem ostendisse. Hanc autem caput puellæ demulc. dixisse, &c. * supra Phœbæi fanum, ut Dioscurorum id intelligatur, quod dicatum in Phœbæo. Joh. Meursii Miscellan. Laconic. l. 1. c. 5.

αὐτός τε τῷ ἑταίρῳ τῷ ἑωυτοῦ ἐπιτρέψαι τὴν γυναῖκα αὐτῷ, καὶ ἐπιτρέψαντος δὲ τοῦ Ἀγήτεω δοῦναι τῷ ἑωυτοῦ πάντων ἕν τι τὸ ἂν αὐτὸς ἐκεῖνος ἕληται, καὶ τὸν ἑταῖρον ἑωυτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως τῷ ὁμοίῳ δοῦναι. ὁ δέ, ἐὼν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικί, ὁρέων ἐοῦσαν καὶ Ἀριστῶνι γυναῖκα, καταινέει ταῦτα. ἐπὶ τούτοισι δὲ ὅρκους ἐπίλασαν. μετὰ δέ, αὐτός τε ὁ Ἀριστὼν ἔδωκε τοῦτο ὅ, τι δὴ οἱ εἵλετο τῶν κειμηλίων τῶν Ἀγήτεω. ὁ δὲ Ἀγήτεως, καὶ αὐτὸς τῷ ὁμοίῳ ζητέων φέρεσθαι παρ' ἐκείνου. ἐνθαῦτα δὴ τὸν ἑταῖρον τῷ γυναῖκα ἐπιεσάσατο ἀπάγεσθαι. ὁ δέ, πολλῷ τούτου μέν, τἄλλα ἔφη καταινέσαι. ἀναγκαζόμενος μέντοι τῷ τε ὅρκῳ, καὶ τῆς ἀπάτης τῇ προφάσει, ἀπίει ἀπάγεσθαι. Οὕτω μὲν δὴ τῷ τρίτῳ ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ Ἀριστων, τῷ δευτέραν ἀπαπεμψάμενος. ἐν δὲ οἱ χρόνῳ ἐλάσσονι, καὶ ἡ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ γυνὴ αὕτη, τίκτει τοῦτον τὸν Δημάρητον. καί τις οἱ τῶν οἰκετέων ἐν θώκῳ κατημένῳ μετὰ τὸ ἐφόρων, ἐξαγγέλλει ὡς οἱ παῖς γένοιτο. ὁ δέ, ὅτι σαμμοὺς τε τὸν χρόνον τῷ ἠγάγετο γυναῖκα, καὶ ὅτι δαχτύλῳ συμβαλλεόμενος. τοὺς μῆνας, εἶπε ἀπομώσας, Οὐκ ἂν ἐμὸς εἴη. τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἔφοροι. τρῶγμα μέντοι ἐόν ἐποιήσαντο τοιοῦτο. ὁ δὲ παῖς ηὔξετο· καὶ τῷ Ἀριστωνι τὸ εἰρημένον μετέμελε. παῖδα δὲ τὸν Δημάρητον ἐς τοὺς μάλιστα οἱ ἐνόμισε εἶναι. Δημάρητον δὲ αὐτὸν ἐόντα ὄνομα ἔθετο, διὰ τόδε πρότερον τυγχάνον, παραδημεῖ Σπαρτιήτας Ἀριστωνι ὡς ἀνδρὶ δοκιμέοντι διὰ πάντων δὴ τῶν βασιλέων τῶν ὃν τῇ Σπάρτῃ ἡγεμονίων, ἀρὴν ἐποιήσαντο παῖδα ἡγεμόνα. διὰ τοῦτο μέν οἱ τὸ ὄνομα Δημάρητος ἐτέθη. Χρόνῳ δὲ περιόντος Ἀριστωνος μὲν ἀπέθανε, Δημάρητος δὲ ἔσχε τὴν βασιληίην. ἔδεε δὲ (ὡς ἔοικε) ἀνάπυστα γενόμενα ταῦτα, καὶ παῦσαι Δημάρητον τῆς βασιληίης, διὰ τὰ Κλεομένεϊ διεβλήθη μεγάλως, πρότερόν τε ὁ Δημάρητος ἀπαγαγὼν τὴν στρατιὴν ἐξ Ἐλευσῖνος, καὶ δὴ καὶ τότε ἐπ' Αἰγινήτέων τοὺς μηδίσαντας διαβάντος Κλεομένεος. Ὁρμηθεὶς ὦν ἀποτίννυσθαι ὁ Κλεομένης, συνίστη Λευτυχίδῃ τῷ Μενάρεος τοῦ Ἀγιος, ἐόντι οἰκίης τῆς αὐτῆς Δημαρήτῳ, ἐπ' ᾧ τε, ἢν αὐτὸν καταστήσῃ βασιλέα ἀντὶ Δημαρήτου, ἕψεσθαί οἱ ἐπ' Αἰγινήτας· ὁ δὲ Λευτυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γενόμενος, διὰ τρῶγμα τοιόνδε· ἁρμοσαμένου Λευτυχίδεω Πέρκαλον τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημάρητος ὑποβλαδύσας, ἀποστερεῖ Λευτυχίδεα τὴν γαμετὴν, φθάσας αὐτὸς τὴν Πέρκαλον ἁρπάσας καὶ σχὼν γυναῖκα. διὰ τοῦτο μὲν τῷ Λευτυχίδῃ ἡ ἔχθρη

Ageto ſodali ſuo, cujus illa erat uxor, recepit ſe dono daturum unam è ſuis rebus quamcunque ille optaret: atque invicem juſſit illum ſimile munus ſibi dare. Agetus nihil de re uxoria ſuſpicatus quum videret Ariſtoni quoque uxorem eſſe, accepit conditionem, & in eam rem jusjurandum interpoſuit. Cui mox Ariſton è ſuis rebus prætioſis donavit quam ille elegit. Ipſe viciſſim, quum ejus partes petendi muneris ab illo fuerunt, 1 ibi optavit uxorem ejus adferri. Agetus dicere ſe præter hoc unum cætera annuiſſe: jurejurando tamen adactus ac dolo ſeductus, 2 ad eam ducendam abiit. Ita LXIII tertiam hanc Ariſton, repudiata ſecunda, duxit uxorem: 3 quæ circa legitimum pariendi tempus, nondum exactis decem menſibus, hunc ei genuit Demoratum. Ariſton, quum ei ſedenti in baſilica cum ephoris quidam famulus nuncium nati filii attuliſſet, ſciens quo tempore duxiſſet uxorem, deductis in digitos menſibus, dixit cum jurejurando, Hic non eſt filius meus. Quod audientes ephori, haud magni fecere imprævidentiarum: ſed poſteaquam puer adolevit, pernituit Ariſtonem dicti, opinantem utique filium ſuum eſſe Demaratum: cui ideo nomen impoſitum eſt Demaratus, *id eſt, à populo votis petitus*: quod ante eum natum omnis populus voto fecit ut Ariſtoni, omnium ante id tempus regum probatiſſimo, filius gigneretur. Ea de re id nomen impoſitum eſt. Interjecto LXIIII deinde tempore Ariſtone vita functo, Demaratus obtinuit regnum: ſed videlicet neceſſe erat ut id quod auditum fuerat, hominem regno privaret. Eapropter à Cleomene vehementur inſimulabatur, cum antea quod ab Eleuſine abduxiſſet exercitum; tum eo tempore quum adverſus Ægimetas cum Medo ſentientes trajecit Cleomenes. Ergo in- LXV greſſus eum 4 urgere Cleomenes, componit cum Leutychide Menaris filio, Agis nepote, ex eadem qua erat Demaratus familia, ea pactione, ut ſi eum regem in locum Demarati conſtituiſſet, ſe adverſus Ægimetas comitaretur. Erat autem Leutychides Demarato inimicus, ob hanc præcipue cauſam, quod quum Percala filia Chilonis, filii Demarmeni, ei deſponſata eſſet, Demaratus inſidioſe hominem conjugio privavit, præoccupata & prærepta uxore, ac retenta. Ob hanc cauſam Leutychidi inimicitiæ

1 Illius uxorem abducere ſtudebat. 2 Eam abducere permiſit. 3 Quæ intra brevius temporis ſpatium, & non exact. *Id eſt, Intra brevius quam decem menſium ſpatium.* 4 Ulciſci.

cum De-

cum Demarato extitere. Is tunc, Cleomene solicitante, contra Demaratum juravit, negans eum rite Spartanorum esse regem, quod Aristonis filius non esset, deinde quod juraverat institit confirmare: quod Ariston aliquando dixisset, quum ei nunciasset famulus suus filium ei natum, & menses conferens, jurejurando negasset illum esse filium suum. Huic verbo insistens Leutychides, pronunciabat Demaratum neque Aristonis filium esse, neque rite Spartæ regnare: eisdem ephoris adhibitis testibus qui Aristoni assidentes tunc hæc ab illo audierant. LXVI Tandem re in contentionem deducta, visum est Spartiatis oraculum quod Delphis est consulendum an foret Demaratus Aristonis filius necne. Ibi Cleomenes, 1 quum ex ipsius erga Pythiam providentia nihil suspicionis esset, subornat Cobonem quendam Aristophanti filium maxima apud Delphos auctoritate, ut persuadeat Periallæ mulierum vaticinantium antistiti, dicere ea quæ Cleomenes volebat dici. Ita Pythia, scisitantibus iis qui ad oraculum erant missi, negavit Aristonis filium esse Demaratum. Quæ tamen res sequenti tempore palam facta est, & Cobon è Delphis profugit, & Perialla honore LXVII abdicata est. Hactenus quæ ad deponendum regno Demaratum acta sunt. Is è Sparta ad Medos profugit, ob hanc contumeliam quod quum ejectus regno gereret magistratum adesset que spectaculo gymnopædiarum, *id est palæstræ nudorum puerorum*, misit ad eum Leutychides, in locum Demarati rex factus, deridendi insultandique causa, ministrum, qui interrogaret 2 qualis esset præfectura post regnum. Eam interrogationem ægre ferens Demaratus, respondit se utrumque expertum, illum vero non: & eam interrogationem Lacedæmoniis futuram initium plurimæ aut calamitatis aut felicitatis. Hæc loquutus, velato capite è theatro domum abiit, confestimque præparatum Jovi bovem immolavit: quo LXVIII immolato, matrem accersiit. Quæ quum adveniisset, positis in ejus manus extis, mulierem his verbis obsecravit, Per ego te mater cum alios deos, tum Jovem hunc domesticum, quem tango, præcor, promas mihi veritatem: quisnam revera meus est pater? Nam Leutychides inter convicia objecit,

ἢ ἐς τὸν Δημάρητον ἐγηγόεε. τότε ὦ ἐκ τῆς Κλεομένεος προθυμίης ὁ Λευτυχίδης κατώμνυτο Δημάρητον, φὰς αὐτὸν οὐκ ἰκνεομένοιο βασιλεύειν Σπαρτιητέων, οὐκ ἐόντα παῖδα Ἀρίστωνος. μετὰ ὦ τὴν κατωμοσίην, ἐδίωκε ἀναστέζων ἐκεῖνο τὸ ἔπος τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε, ὅτε οἱ ἐξήγγειλε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγονέναι, ὁ ὦ, " συμβαλλόμενος τὰς μῆνας, ἀπώμοσε, φὰς οὐκ ἑωυτῷ μιν εἶναι. τότε δὴ ὀνειδίζων τῷ ῥήματι ὁ Λευτυχίδης, ἀπέφαινε τὸν Δημάρητον ὕστερον ἐξ Ἀρίστωνος γεγονότα, ὕστερον ἰκνεομένου βασιλεύοντα Σπάρτης, τὰς ἐφόρους μάρτυρας παρεχόμενος. ἐκείνους οἱ τότε ἐτύγχανον πάρεδροί τε ἐόντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστωνος. Τέλος ὦ, ἐόντων τῶν αὐτέων νεκρέων, ἔδοξε Σπαρτιήτῃσι ἐπείρεσθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, εἰ ἄρα Ἀρίστωνος εἴη παῖς ὁ Δημάρητος. ἀνοίξαι ὦ ἡμελλε ἐκ προνοίης τῆς Κλεομένεος ἐς τὴν Πυθίην, σύνθεσθαι τὸν Κλεομένεα τὸν Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελφοῖσι δυνατὸν μέγιστον. ὁ δὲ Κόβων Περίαλλαν τὴν πρόμαντιν ἀνέπειθε τὰ Κλεομένης " ἐβούλευτο λέγειν, λέγειν. ὅτε δὲ ἡ Πυθίη, ἀπειρωτώντων τῶν θεοπρόπων, ἔκρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶναι Δημάρητον παῖδα. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα, καὶ Κόβων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν, καὶ Περίαλλα ἡ πρόμαντις ἐπαύσθη τῆς τιμῆς. Κατὰ μὲν δὴ τὴν Δημάρητον κατάπαυσιν τῆς βασιληίης ὅτε ἐγένετο. ἔφυγε ὦ Δημάρητος ἐκ Σπάρτης ἐς Μήδους ἐκ τοιῶνδε ὀνείδεος· μετὰ τῆς βασιληίης τὴν κατάπαυσιν ὁ Δημάρητος ἦρχε αἱρεθεὶς ἀρχὴν. ἤσαν μὲν δὴ γυμνοπαιδίαι θεωμένῳ ὦ τῷ Δημαρήτῳ, ὁ Λευτυχίδης, γηρυὰς ἤδη αὐτὸς βασιλεὺς ἀντ' ἐκείνου, πέμψας τὸν θεράποντα ἐπὶ ἠλωτά τε καὶ λάδα, ἠρώτα τὸν Δημάρητον ὁκοῖόν τι εἴη τὸ ἄρχειν μετὰ τὸ βασιλεύειν. ὁ ὦ, ἀλγήσας τῇ ἐπερωτήματι, εἶπε φὰς, αὐτὸς μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πεπειρῆσθαι, κεῖνον ὦ, ἔ. τὴν μέντοι ἐπερώτησιν ταύτην ἄρξειν Λακεδαιμονίοισι ἢ μυρίης κακότητος, ἢ μυρίης εὐδαιμονίης. Ταῦτα δὲ εἰπὰς, καὶ καταλυψάμενος, ἤιε ἐκ τοῦ θεάτρου ἐς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία. αὐτίκα δὲ ποιησάμενος ἔθυε τῷ Διὶ βοῦν. θύσας ὦ, τὴν μητέρα ἐκάλεσε. Ἀπικομένη ὦ τῇ μετὲ ἐδέησε ἐς τὰς χεῖρας οἱ τῶν σκολάξνων καταπετόντα, λέγων τοιάδε, Ὦ μῆτερ, θεῶν σε " τῶν τε ἄλλων καταπτόμενος ἱκετεύω, καὶ τοῦδε ἑρκείου Διὸς τοῦδε, φράσαι μοι τὴν ἀλη- " θείην, τίς μευ ἐστὶ πατὴρ ὀρθῷ λόγῳ. Λευτυχίδης μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι νείκεσι λέγων, " 225

1 *In Græco exempl. pro* ἀνοίξαι *legendum videtur* ἀνοῖξαι, *cujus lectionis alibi ratio redditur.* 2 Quale illis esset magistratum gerere, qui antea regnavissent.

" κυήσειν σε ὀκ τῷ πρότερον ἀνδρὸς, ἤπω
" ἐλθεῖν πρὸς Ἀρίστωνα. οἱ δὲ καὶ τὸν μα-
" ταιότερον λόγον λέγοντες, φασί σε " ἐστλ-
ἐλθεῖν " θεῖν πρὸς τῆς οἰκετέων τὸν ὀνοφορβὸν, καὶ
" ἐμὲ εἶναι ἐκείνου παῖδα. ἐγὼ δέ σε ὧν μετέρ-
" χομαι πρὸς θεῶν, εἰπεῖν τἀληθέα. ἔπα-
" γε, εἰ πεποίηκάς τι τῆς λεγομένων, μάνη-
" δὲ πεποίηκας, μήτι πολλέων δεῦ. ὁ, τε λό-
" γος. πολλὸς ἦν Σπάρτῃ, ὡς Ἀρίστωνι
" σπέρμα παιδοποιὸν ὀκ ἐνῆεν. τεκεῖν γὰρ
" ἂν οἱ καὶ τὰς πρεσβυτέρας γυναῖκας. ὁ μὲν
δὴ τοιαῦτα ἔλεγε. Ἡ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε,
" Ὦ παῖ, ἐπεί τέ με λιτῇσι μετέρχεαι
" εἰπεῖν τἰὼ ἀληθείῃ, πᾶν εἰς σὲ κατειρή-
" σεται τἀληθές. ὡς μὲ ἠγάγετο Ἀρίστων
" ἐς ἑωυτοῦ, νυκτὶ τρίτῃ ἀπὸ τῆς πρώτης
" ἦλθέ μοι φάσμα εἰδόμενον Ἀρίστωνι·
" στεφάνους ἔφερε, ἐμὲ
" ἐστέφθαι. καὶ τὸ μὲν οἰχώκεε, ἦκε δὲ μετὰ
" ταῦτα Ἀρίστων. ὡς δέ με εἶδε ἔχουσαν σε-
" φάνους, ἤρετο τίς εἴη ὁ, μοι δῶς. ἐγὼ
" δὲ ἐφάμην ἐκεῖνον· ὁ δὲ ὀκ ἐπεδέκετο.
" ἐγὼ δὲ καταμυνύμην, φαμένη αὐτὸν ἐκ κα-
" λῶς ποιέειν ἀπαρνεόμενον. ὀλίγον δὲ
" τι πρότερον ἐλθόντα καὶ στεφθέντα,
" δοῦναί μοι τοὺς στεφάνους. ὁρέων δέ με
" κατομνυμένην ὁ Ἀρίστων, ἔμαθε ὡς θεῖ-
" ον εἴη τὸ πρῆγμα. καὶ τοῦτο μὲν, οἱ στέφα-
" νοι ἐφάνησαν ἐόντες ὀκ τοῦ ἥρωος τοῦ πρὸς
" τῇσι θύρῃσι τῇσι αὐλείῃσι ἱδρυμένου, τὸ
" καλέεσι Ἀστροβάκου· τοῦτο δέ, οἱ μάντιες
" τὸν αὐτὸν τοῦτον ἥρωα ἀναίρεον εἶναι. ἔπα-
ἔχεις " δὲ ὦ παῖ" ἔχει πᾶν ὅσον τι καὶ βέλεαι πυ-
" θέσθαι. ἤ γὰρ ὀκ τοῦ ἥρωος τούτου γέγονας,
" καί τοι πατὴρ ἔφη Ἀστρόβακος ὁ ἥρως, ἢ
" Ἀρίστων. ὀν γάρ σε τῇ νυκτὶ ταύτῃ
" ἀναρέομαι. τῇ δὲ σοῦ μέλλοσι κατά-
" πτονται οἱ ἐχθροὶ, λέγοντες ὡς αὐτὸς
" ὁ Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ ἠγγέλθης γεγόμε-
" νος, πολλῶν ἀκουόντων ἐφησεί σε ἑωυ-
" τοῦ εἶναι· τὸν χρόνον γὰρ τοὺς δέκα μῆνας
" ἐδέκω ἔχεκειν· ἀϊδρηίῃ τῆς τοιούτων κεῖ-
" νος. τοῦτο ἀπέρριψε τὸ ἔπος. τίκτουσι
" γὰρ γυναῖκες καὶ ἕνδεκα καὶ δώδεκα μῆνας
" καὶ ἐς πᾶσαι δέκα μῆνας ἐκτελέσασαι. ἐγὼ
" δέ σε ὦ παῖ ἐπάμμονον ἔτεκον. ἔλεγε δὲ
" καὶ ὁ αὐτὸς Ἀρίστων ὡς μήτι πολλὸν χρόνον
" ὡς ἀνοίη τὸ ἔπος ἐκβάλλοι τοῦτο. λόγους
" δὲ ἄλλους ἐκ ἠμέσιος τῆς σεωυτοῦ μὴ δέ-
" κεο. τὰ γὰρ ἀληθέστατα πάντα ἀκή-
" κοας. ἐκ δὲ ὀνοφορβῶν αὐτῇ τε Λευτυχίδῃ καὶ τοῖσι ταῦτα λέγουσι τίκτοιεν
εἰ γυναῖκες παῖδας. ἢ μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγε. Ὁ δὲ, πυθόμενός τε τὰ ἐβούλετο,

te è priore viro gravidam, ita ad Ariſtonem veniſſe. Alii etiam dementius referentes, aiunt te ad domeſticum aſinarium ventitaſſe, illiuſque me filium eſſe. qua de re ego te adiens obſecro ut verum dicas. Siquid enim eorum quæ dicuntur feciſti, non ſola feciſti, ſed quod multæ. Et multus de hac re Spartæ ſermo eſt, negantium 1 Ariſtoni fuiſſe genituram ad filios procreandos. Nam ſi fuiſſet, priores uxores fuiſſe conceptu- LXIX
ras. Hæc Demaratus. Cui mater ita reſpondens, Fili inquit, quoniam 2 precibus mecum agis ut dicam veritatem, omne tibi verum exponetur: Ut me domum Ariſton duxit, tertia quàm me duxerat nocte ſimulacrum tanquam Ariſtonis ad me venit, quod poſteaquam mecum concubuit, 3 corona quam geſtabat, me circumdedit, atque abiit. Dehinc Ariſton advenit, qui cernens me coronas habentem ſciſcibatur quiſnam me illis donaſſet. Ego ipſum dediſſe reſpondi: eoque id abnuente, juravi, aſſerens non bene illum facere qui negaret, quippe qui paulo ante ingreſſus, ubi mecum coiiſſet, coronis me donaſſet. Ariſton, cernens me jurantem, intellexit eam rem divinam fuiſſe. Compertumque eſt illas coronas fuiſſe ſumptas ex heroico conditorio, quod eſt juxta januam aulæ extructum, quod vocant Aſtrobaci: & vates eſſe hunc eundem heroem reſponderunt. Habes igitur fili ita ut volebas audire, aut enim ex hoc heroe genitus es, paterque tibi eſt Aſtrobabacus heros, aut ex Ariſtone. nam ea te nocte concepi. Verum quod tibi præcipue exprobrant inimici, quod Ariſton, quum ei te natum eſſe nunciatum eſt, multis audientibus negavit te ſuum eſſe, quia tempus decem menſium non exiſſet, per inſcitiam talium rerum illi hoc verbum excidit. nam mulieres novem etiam menſium ac ſeptem menſium partum edunt, non omnes decimum menſem explentes. ego autem fili ſeptimeſtrem te genui. Ipſe quoque Ariſton non diu poſt agnovit 4 ſe per imprudentiam id verbum extuliſſe. Itaque alias orationes de tua genitura noli admittere. omnia enim veriſſime audîſti. Nam quod ad aſinarios attinet, ipſi Leutychidi & iis qui talia loquuntur, ſuæ uxores de aſinariis pariant filios. Hæc illa dixit Demaratus auditis quæ volebat, LXX

1 Ariſtoni fuiſſe prolificum ſemen. Nam ſi fuiſſ. 2 Precibus inſtas mihi ut dic. ver. 3 Coronas quas geſtabat mihi circumpoſuit. Et hoc quidem abiit, Ariſton autem poſtea venit. 4 Se per ſtultitiam id verbum amiſiſſe. Cætera autem quæ de tua genitura dicuntur, ne admittito.

ſumpto

sumpto viatico per speciem eundi Delphos ad oracultum consulendum, Elin contendit. Eum suspicati Lacedæmonii fugam capessiturum, insequuti sunt. Sed Demaratus jam ex Elide Zacynthum trajecerat, quem illuc transgressi Lacedæmonii prehenderunt, ejusque famulos: sed Zacynthiis eum dedere abnuentibus, Demaratus illinc in Asiam ad regem Darium trajecit: à quo magnifice exceptus est, territorioque ac urbibus donatus. Ita in Asiam Demaratus abiit, ac tali fortuna usus est, vir cum aliis in multis factis dictisque apud Lacedæmonios illustris, tum quod illis olympiadem palmam quadrijugo certamine reportaverat, rem ejus solius, ad ea tem-
LXXI pora, regum Spartiatarum. Leutychidi autem Menaris filio, qui in regnum amoti Demarati successerat, natus est filius Zeuxidamus, quem nonnulli Spartiatarum Cynisconem, *id est*, *catulum* vocabant. Is Spartæ non regnavit, ante Leutychidem defunctus, relicto filio, Archidamo. Leutychides orbatus filio, alteram duxit uxorem EUrydamen, Menii sororem, Diactoris filiam, ex qua nullam prolem virilem suscepit, sed filiam nomine Lampito: quam Archidamus Zeuxidami filius in matrimonium acce-
LXXII pit, ab ipso Leutychide datam. At ne Leutychides quidem ipse Spartæ consenuit, sed has pœnas Demarato rependit: In expeditione Thessalica dux quum omnia faciendi jus haberet, multum pecuniæ per corruptelam dono accepit, ipseque in re deprehensus, quum sederet in castris, utraque manu pecuniam tenens, in judicium delatus è Sparta profugit, domusque ejus excisa fuit: & Tegeæ in quam profugerat, mortem obiit. Sed hæc insequenti tempore acta sunt.
LXXIII ¶ Tunc autem Cleomenes, quum sibi res in Demaratum bene cessisset, assumpto protinus Leutychide, contendit adversus Æginetas, majorem in modum illis propter ignominiam infensus. Ita Æginetæ utriusque regis contra se adventu non repugnandum jam sibi esse putaverunt. ex quibus reges adduxere decem, quos delegere, divitiis ac genere eminentissimos, cum alios, tum Crium Polycriti, & Casambum Aristocratis filium, qui plurimum habebant potentiæ. Eos in Atticam adductos, penes inimicissimos Æginetis Athenienses
LXXIV deposuerunt. Post hæc Cleomenes,

ἐς Θετταλίην λαβών, ἐπορεύετο ἐς Ἦλιν τῷ λόγῳ φὰς ὡς ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται. Λακεδαιμόνιοι δέ, ταῦτα πυθόμενοι Δημάρητον δρησμῷ δηλήσεσθαι, ἐδίωκον· καί κως ἔφθη ἐς Ζάκυνθον βιησάμενος ὁ Δημάρητος· ἐκ δὲ Ἦλιδος ἐκβιβασθέντες δὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι, αὐτῶν τε ἀπέστησαν, καὶ τοὺς θεράποντας, αὐτοῦ ἀναιρέοντας. μὴ δέ, (ἦν γὰρ ἐξεδίδοσαν αὐτὸν οἱ Ζακυνθίοι) ἐκβάντες βιησάμενοι ἐκ τῆς Ἀσίης ἔφθασαν παρὰ βασιλέα Δαρεῖον· ὁ δὲ ὑποδεξάμενός τε αὐτὸν μεγαλωσύνῃ καὶ γῆς τε καὶ πόλιος ἔδωκε. ὥστε ἀπικνεόμενος ἐς τῆς Ἀσίης Δημάρητος, καὶ τοιαύτην χρησάμενος τύχῃ· ἄλλά τε Λακεδαιμονίοισι συχνὰ ἔρρηξε τε καὶ γνώμην ἀπολαμπρυνθείς, ἐν δὲ δὴ καὶ ὀλύμπια σφι ἀνελόμενος τεθρίππῳ προσέβαλε, μίην τῶν πάντων δὴ τῶν ἡμεῖς βασιλέων ἐν Σπάρτῃ πυθόμεθα. Ἀδυτεχίδης δὲ Μενάρεος, Δημαρήτου καταπαυσθέντος, διεδέξατο τὴν βασιληίην· καὶ οἱ γίνεται παῖς Ζεξίδημος, τὸν δὴ Σπαρτιητέων μελέξενον Κυνίσκον ἐκάλεον. ὕστερος δὲ Ζεξίδημος ἐκ βασιλέος Σπάρτης τοῦ Ἀδυτεχίδεω δὴ τελευτᾷ, λιπὼν παῖδα Ἀρχίδαμον. Ἀδυτεχίδης δὲ γαμβρεὸς Ζεξιδήμου γαμέει δευτέρῃ γυναῖκα Εὐρυδάμεω, ἔουσαν Μενίου μὲν ἀδελφεήν, Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα· ἐκ τῆς οἱ ἔφυσε μὲν γίνεται θυγατηρ δὲ, Λαμπιτὼ τὴ Ἀρχιδάμου δὲ τοῦ Ζεξιδήμου γαμέεται, δόντος αὐτῆς Ἀδυτεχίδεω. Οὐ μὲν δὲ Ἀδυτεχίδης κατεγνώσθη ἐν Σπάρτῃ, ἀλλά τίσιν τοιῇδέ τινα Δημαρήτῳ ἐξέτισε· ἐξεστήκεε Λακεδαιμονίοισι ἐς Θεσσαλίην παρὸν δέ οἱ ὑποχείρια πάντα παρασχεῖν, ἐδωροδόκησε ἀργυρίου πολλοῦ· ἐπ' αὐτοφώρῳ δὲ ἁλοὺς αὐτῆς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, δικαστηρίῳ κατὰ δίκαιον ἀργυρίῳ, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης, καὶ δικαιότερον ὑπαχθείς· καὶ τὰ οἰκία οἱ κατέσκαψαν. ἔφυγε δὲ ἐς Τεγέην, καὶ ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ. παῖδα μὲν δὴ ἐκέκτητο χρόνῳ ὕστερον. Τότε δὲ ὡς τῷ Κλεομένεϊ συνέβαινε τὰ ἐς τὸν Δημάρητον πρήγματα, αὐτίκα ἐφοβέετο Ἀδυτεχίδεα, μὴ δὴ τὸν Αἰγινήτην, δεινὸν τινα σφι ἐόντα τὸν ἐξ ὑπερτελαμῶνος ἔχειν. ὥστε δὴ ὅτε οἱ Αἰγινῆται ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων ἡκόντων ἐπ' αὐτοὺς ἐδικαίευν ἐπ' αὐτοφώρῳ, ἐκεῖνοί τε ὁπλεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγινητέων τοὺς πλείστου ἀξίους καὶ πλούτῳ καὶ γένεϊ, ἦγον ἄλλους τε καὶ δὴ καὶ Κρεῖόν τε τὸν Πολυκρίτου, καὶ Κασάμβου τὸν Ἀριστοκράτεος, οἵπερ ἔχον μέγιστον κράτος· ἀγαγόντες δὲ σφέας ἐς γῆν τὴν Ἀττικήν, παρέδοσαν κατατιθέναι ἐς τὰς ἐχθίστους Αἰγινήτῃσι Ἀθηναίους. Μετὰ δὲ ταῦτα, Κλεομένεα ἐπαίσιον

ὀλυμπιάδα

ἐπείσθη ἠμύμβιον κακοτεχνήσαντα ἐς Δημάρητον, δεῖμα ἔλαβε Σπαρτιητέων, καὶ ὑπεξέφερε ἐς Θεσσαλίην. ἐνθεῦτεν ὁ ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην, νεώτερα ἔπρησσε πρήγματα, συνιστὰς τοὺς Ἀρκάδας ἐπὶ τῇ Σπάρτῃ, ἄλλους τε ὅρκους προσάγων σφι, ἢν μὴ ἕλωσι σφέας αὐτοὺς τῇ ἂν ἐξηγῆται· καὶ δὴ καὶ ἐς Νώνακριν πόλιν τρέπεται μετὰ τοὺς Ἀρκάδων τοὺς περιοικέοντας Ἀγκαίου, ἵζοντας τοῦ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλι λέγεται εἶναι τοιάδε Ἀρκάδων τὸ Στυγὸς ὕδωρ. καὶ δή καὶ ἔστι τοιόνδε τι· ὕδωρ ὀλίγον φανόμενον ἐκ πέτρης πάλλει ἐς ἄγγος, τὸ δὲ ἄγγος αἰμασιῆς τις περιβέβληται κύκλῳ. ἡ δὲ Νώνακρις, ἐν τῇ ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει ἐοῦσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίης πρὸς Φενεόν. Μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεα ταῦτα πρήσσοντα, κατήγον αὐτὸν [1] δείσαντες δὴ τοῖσι αὐτοῖσι ἐς Σπάρτην τοῖσι καὶ πρότερον ἦρχε. κατελαμφθέντα δὲ αὐτὸν, αὐτίκα ἐπέλαβε μανίης νοῦσος, ἐόντα καὶ πρότερον ὑπομαργότερον. ὅκως γάρ τεῳ συτύχοι Σπαρτιητέων, σιδήρεον ἐχρᾶτο ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον. πιεσθέντα δὲ αὐτὸν ταῦτα, καὶ παραφρονήσαντα, ἤτησαν οἱ προσήκοντες ἐν ξύλῳ. ὁ δὲ, δεηθεὶς, τὸν φύλακον μεταπεμψάμενον ἰδὼν τῶν ἄλλων, αἴτεε μάχαιραν. ὁ βουλομένου δὲ τὰ πρῶτα τῶν φυλάκων διδόναι, ἀπείλεε τοὺς μὲν αὐτὸς ποιήσειν· ἐς ὃν δείσας τὰς ἀπειλὰς ὁ φύλαξ (ἦν γὰρ τῶν εἱλωτέων τις) δίδοῖ οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ λαβὼν τὸν σίδηρον, ἄρξατο ἐκ τῶν κνημέων ἑωυτὸν λωβώμενος. διατάμνων γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας, προῆλθε ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηρούς· ἐκ δὲ τῶν μηρῶν ἐς τὰ ἰσχία, καὶ τοὺς λαπάρους· ἐς ὃ ἐς τὴν γαστέρα ἀπίκετο, καὶ ταύτην κατατορδεύων, ἀπέθανε τρόπῳ τοιούτῳ. ὡς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἑλλήνων, ὅτι τὴν Πυθίην ἀνέγνωσε ἐς τὸ τοὺς Δημάρητον ἠμύμβια λέγειν· ὡς δὲ Ἀθηναῖοι μοῦνοι λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευσῖνα ἐσβαλὼν, ἔκειρε τὸ τέμενος τῶν θεῶν· ὡς δὲ Ἀργεῖοι, ὅτι ἐκ τοῦ ἱροῦ αὐτέων τοῦ Ἄργου, Ἀργείων τοὺς καταφυγόντας ἐκ τῆς μάχης κατηγινέων, κατέκαιε, καὶ αὐτὸ τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίῃ ἔχων, ἐνέπρησε. Κλεομένεϊ δὲ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι, ἐχρήσθη Ἄργος αἱρήσειν· ἐπεὶ τε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων ἀπίκετο ὅθι ποταμὸν Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥέειν ἐκ τῆς Στυμφαλίδος λίμνης. τῇ δὲ λίμνῃ ταύτῃ ἐς χάσμα ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν, ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἄργεϊ, τὸ ἐνθεῦτεν δὲ τὸ

quum eum subiisset metus Spartiatarum, jam manifestus maleficii in Demaratum excogitati, in Thessaliam subterfugit: atque illinc in Arcadiam profectus, res novas moliebatur, solicitans Arcadas adversus Spartam, adigensque eos jurejurando ad se sequendum quocunque ipsos educeret. Quinetiam in animo habebat primores illorum ad urbem Nonacrin ductos adigere ad jusjurandum per aquam Stygis. In hac autem urbe ab Arcadibus fertur esse Stygis aqua: & est videlicet talis ea aqua: E petra emanat aquula, distillans in vas quoddam, in gyrum maceria præseptum. Nonacris autem ubi fons hic visitur, urbs Arcadiæ est, ante Pheneon urbem. Talia molientem Cleomenem Lacedæmonii quum animadvertissent, timentes sibi ipsis, Spartam revocarunt ad pristinam dignitatem. Sed eum reversum statim morbus insaniæ cepit, jam etiam antea subinsanum. nam ut cuique Spartiatarum obvius erat, in ejus faciem infligebat sceptrum. Hæc illum facientem ac desipiscentem propinqui soleis ligneis illigaverunt, Qui custodem digressis aliis solum remansisse cernens, petiit ab eo gladium. custode abnuente dare, ab initio comminabatur quæ mox ei faceret, donec minis conterritus custos (erat enim servus quidam) gladium tradidit. [1] Eo accepto, Cleomenes à furis incipiens sese detruncabat. In longum namque discindens carnes, è tibiis ad femora procedit, è femoribus ad coxarum vertebras atque ilia, quousque pervenit ad uterum, in quo rescindendo, sic expiravit, ut quidem plerique Græcorum memorant, quia Pythiam corruperat ad ea dicenda quæ circa Demaratum acta sunt: ut autem soli Athenienses, quod adortus Eleusinem, fanum deorum fuerat depopulatus: ut Argivi, quia eos qui è pugna fugerant Argivos, ex Argi templo ipsorum abductos obtruncarat: & [2] ipsum lucum quem in Argia occupasset, incenderat. Cleomeni enim Delphis oraculum poscenti responsum fuerat, eum Argos esse capturum. Qui posteaquam ad flumen Erasinum copias Spartiatarum duxit, quod flumen è lacu Stymphalio manare fertur: hunc enim lacum in voraginem condi, & Argis postea exorientem apparere, illincque

[1] Cleomenes vero arrepto ferro cepit à tibiis sese lacerare. Nam conscindens longis vulneribus carnes, à tibiis sursum versus ad femora perrexit, éque femoribus ad coxas & latera atque ventrem pervenit. *Ita Camer. hunc locum Interpret.* [2] Ipsum lucum contemptui habens incend. *Videtur autem hic legisse ἐν ἀφροσύνῃ pro ἐν ἀλογίῃ.*

jam eam

jam eam aquam vocari Erasinum: ad hoc igitur flumen posteaquam pervenit, ei hostias immolavit: & quum læta non essent exta de flumine transmittendo, dixit delectari se quidem Erasino, qui nollet prodere cives suos, non tamen ideo Argivos gavisuros. Moxque illinc motis castris ad Thyream venit, & mari taurum quum mactasset, navibus copias ad regionem Tirynthiam ac Nauplian duxit. Id audientes Argivi ad eos arcendos obviam tendunt ad mare. Et quum adventarent Tirynthum, in loco cui nomen inditum est Sepia, relicta non magna inter duas acies intercapedine, consederunt eregione Lacedæmoniorum. Neque vero illic pugnam ex aperto reformidabant, sed ne dolo exciperentur. Nam ad hanc rem attinebat oraculum quod Pythia ediderat communiter eis atque Milesiis, in hæc verba,

LXXVII

Verum quando marem prævertet fœmina victrix.
Inter & Argivos referet præclustris honorem:
Tunc Argivarum reddet pleraſque gementes,
Ut venturorum aiat quis quandoque virorum.
Telo ſævus obit ſimuſo corpore ſerpens:

Hæc omnia Argivis quum contigissent, metum incutiebant. ideoque eis visum est præcone hostium esse utendum: atque ita esse faciendum, ut quoties præco Spartiata quippiam Lacedæmoniis denunciaret, idem facerent ipsi. Cleomenes autem animadvertens Argivos facientes quicquid apud Lacedæmones præco denunciasset, præcepit suis ut quum præco denunciaret prandendum, tunc raptis armis tenderent in Argivos. Hoc exequuti Lacedæmonii, in Argivos [1] è voce præconis prandentes impetum faciunt, eorumque cum multos occiderunt, tum plures in lucum

LXXVIII

LXXIX

Argi fuga elapsos circumsedernnt. Qui dum asservantur, Cleomenes hoc sibi faciendum putavit: Scisitatus quosdam quos secum habebat perfugas, misit præconem ad evocandum nominatim eos Argivos qui in luco præclusi erant, ad se redimendos. est autem apud Lacedæmonios redemptio in singulos viros, binæ minæ. Ita Argivorum quinquaginta, ut quisque evo-

ὕδωρ ἤδη τοῦτο ὦν Ἀργείων Ἐρασῖνον καλέεσι. ἀπικόμενος δ' ὦν ὁ Κλεομένης ὅτι τὸν ποταμὸν τοῦτον, ἐσφαγιάζετο αὐτῷ. καὶ, ὡ γὰρ ἐδαμῶς ἐκαλλιέρεε διαβαίνειν μιν, ἄγασθαι μὲν ἔφη τὸν Ἐρασῖνα ὡς προδιδόντα τοὺς πολίτας, Ἀργείους μέντοι οὐδ' ὡς χαρήσειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐξαναχωρήσας τὴν στρατιὴν κατῆγε ἐς Θυρέην. σφαγιασάμενος δὲ 227
τῇ θαλάσσῃ ταύρεον, πλοίοισι σφέας ἤγαγε ἔς τε τὴν Τιρυνθίην χώρην καὶ Ναυπλίην. Ἀργεῖοι δ' ἐβοήθεον, πυθανόμενοι ταῦτα, ὅτι θάλασσαν. ὡς δὲ ἀγχοῦ μὲν ἐγίνοντο τῆς Τίρυνθος. χώρῳ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κέεται ἡ Σιπεία τέγεμα, μεταίχμιον δὲ μέγα ἀπολιπόντες, ἵζοντο ἀντίοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἀργεῖοι τὴν μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ μάχην οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δόλῳ αἱρεθέωσι. καὶ γὰρ δὴ σφι ἐς τοῦτο τὸ πρῆγμα εἶχε τὸ χρηστήριον, τὸ ὑπίκοινα ἔχρησε ἡ Πυθίη τοῦτοισί τε καὶ τοῖσι Μιλησίοισι, λέγον ὧδε,

ἀντίον

Ἀλλ' ὅταν ἡ θήλεια τὸν ἄρσενα νικήσασα Ἐξελάσῃ, καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρῃται, Πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφίας τότε θήσει.

Ὡς ποτέ τις ἐρέει καὶ ἐπ' ἐσομένων ἀνθρώπων,

Δεινὸς ὄφις τελέλικτος ἀπώλετο δι' ἐρεὴ δαμασθείς.

ταῦτα δὴ πάντα συμβαλόντα, τοῖσι Ἀργείοισι φόβον παρεῖχε· καὶ δή σφι πρὸς ταῦτα ἔδοξε τὸν κήρυκα τῶν πολεμίων χεῖρας. δόξαν δέ σφι, ἐποίεον τοιόνδε· ὅκως ὁ Σπαρτιήτης κήρυξ προσημαίνοι τι Λακεδαιμονίοισι, ἐποίευν καὶ οἱ Ἀργεῖοι τοῦτο τοῦτο. Μαθὼν δὲ ὁ Κλεομένης ποιεῦντας τοὺς Ἀργείους ὁκοῖόντι ὁ σφέτερος κήρυξ σημήνειε, παραγγέλλει σφι ὅταν σημήνῃ ὁ κήρυξ ποιέεσθαι ἄριστον, τότε ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα, χωρέειν ἐς τοὺς Ἀργείους. ταῦτα δὲ ἐγίνετο ὑπὸ πλέα ἐκ τοῦ Λακεδαιμονίων· ἄριστον γὰρ πρὸ μεσαμβρίης τοῖσι Ἀργείοισι ἐκ τοῦ κηρύγματος, ἐπεκέατο. καὶ πολλὴν μὲν ἐφόνευσαν αὐτέων, πολλῷ δ' ἔτι πλείους ἐς τὸ ἄλσος τοῦ Ἄργου καταφυγόντας περιέζομενοι ἐφύλασσον. Ἐνθαῦτην δὴ ὁ Κλεομένης ἐποίεε τοιόνδε· ἔχων αὐλομάλους ἀνδρας, καὶ πυθανόμενος τοὺς ἐν τῷ ἱρῷ ἀπεργμένους τῶν Ἀργείων, ἐξεκάλεε πέμπων κήρυκα, ὀνομαστὶ λέγων τοὺς ἐν τῷ ἱρῷ ἀπεργμένους τῶν Ἀργείων. ἐξεκάλεε δή, φὰς αὐτέων ἔχειν τὰ ἄποινα. ἄποινα δὲ ἔστι Πελοποννησίοισι, δύο μναῖ πεπαγμέναι κατ' ἄνδρα αἰχμαλώτων ἐκτίνειν. κατὰ πεντήκοντα δ' ὧν τῶν Ἀργείων ὡς ἐκάστους ἐκάλε-

1 *Id est, Prout præco denunciaverat.*

ὁμῶς

ὁμῶς. ὁ Κλεομένης ἀπέκτεινε. ταῦτα δὲ κως γινόμενα ἐλελήθεε τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐν τῷ τεμένεϊ. ἅτε γὰρ πυκνῷ ἐόντος τοῦ ἄλσεος, οὐκ ὥρων οἱ ἐκτὸς τοὺς ἐντός, οὔ, τι ἔωρηντο· πρὶν γε δὴ αὐτέων τις ἀναβὰς ἐπὶ δένδρου, κατεῖδε τὸ ποιεύμενον, ἔκαν δὴ ἔτι καλεόμενοι ἐξήεσαν. Ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πάντα τινὰ τῶν εἱλωτέων περιένειν ὕλην τὸ ἄλσος. τῶν δὲ περιυλεόντων ἐνέπρησε τὸ ἄλσος. καιομένου δὲ ἤδη, ἐπείρετο τῶν αὐτομόλων, τίνος εἴη θεῶν τὸ ἄλσος. ὁ δὲ ἔφη Ἄργεϊ εἶναι. ὁ δέ, "ὦς ἤκουσε, ἀναστενάξας μέγα, εἶπε, Ὦ "Ἀπολλον χρηστήριε, ἦ μεγάλως με ἠπάτηκας, φάμενος Ἄργος μοι αἱρήσειν. συμβάλλομαι δ' ἐξήκειν μοι τὸ χρηστήριον. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ Κλεομένης τὴν μὲν πόλιν ἐπαίτιον ἀπῆκε ἀπέναι ἐς Σπάρτην· χιλίους δὲ ἀυτέων λαβὼν τοὺς ἀρίστους, ἦιε ἐς τὸ Ἡραῖον θύσων. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ὀλίγῳ τῷ βωμῷ, ὁ ἱρεὺς ἀπηγόρευε, φὰς οὐκ ὅσιον εἶναι ξείνῳ αὐτόθι θύειν. ὁ δὲ Κλεομένης τὸν ἱρέα ἐκέλευε τοὺς εἵλωτας ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ἀπαγαγόντας μαστιῶσαι, καὶ αὐτὸς ἔθυσε. ποιήσας δὲ ταῦτα, ἀπῆιε ἐς τὴν Σπάρτην. Νοσήσαντα δὲ μιν ὀλίγον οἱ ἐχθροὶ κατὰ τοὺς ἐφόρους, φάμενοι μιν δωροδοκήσαντα, οὐκ ἐλεῖν τὸ Ἄργος, παρεὸν εὐπετέως μιν ἑλεῖν. ὁ δὲ σφι ἔλεξε, ἔτε εἰ ψευδόμενος, ἔτε εἰ ἀληθέα λέγων, ἔχω σαφηνέως εἰπεῖν· ἔλεξε δ' ὦν φάμενος, ἐπεί τε δὴ τὸ τοῦ Ἄργεος ἱρὸν εἷλε, δοκέειν οἱ ἐξελήλυθέναι τὸν χρησμὸν τοῦ θεοῦ. πρὸς ὦν ταῦτα ὑπ' ἐμεωυτοῦ πειρᾶν τῆς πόλιος, πρίν γε δὴ ἱροῖσι χρήσασθαι, καὶ μάθῃ εἴτε οἱ ὁ θεὸς παραδιδοῖ, εἴτε οἱ ἐμποδὼν ἔσηκε. καλλιερεομένῳ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ. ἐκ τοῦ ἀγάλματος τοῦ ξηπέων φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι. μαθεῖν δὲ αὐτὸς οὕτω τὴν ἀτρεκείην, ὡς ἐκ αἱρέει τὸ Ἄργος. εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε, αἱρέειν ἂν κατ' ἄκρης τὴν πόλιν· ἐκ τῶν ξηπέων δὲ ἐκλάμψαι, πᾶν οἱ πεποιῆσθαι ὅσον ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέσθαι. ταῦτα δὲ λέγων, πισά τε καὶ εἰκότα ἐδόκεε Σπαρτιήτῃσι λέγειν, καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τὸν διώκοντα. Ἄργος δὲ ἀνδρῶν ἐχειρώθη οὕτω ὥστε οἱ δοῦλοι αὐτέων ἔχον πάντα τὰ πρήγματα, ἄρχοντές τε καὶ δεσπόζοντες. ἐς οὗ ἐπῆλθοσαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖδες. ἔπειτα σφέας ὅτοι ἀναχωρήσαντες, ὀπίσω ἐς ἑωυτοὺς τὸ Ἄργος ἐξέβαλον· ἐξωθεόμενοι δὲ οἱ δοῦλοι, μάχῃ ἔσχον Τίρυνθα. τέως μὲν δὴ σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλήλους· ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε

catus fuerat, Cleomenes interimebat. Quod faciens, latebat cæteros qui in fano erant, utpote denso luco interjecto, non cernentes quid illi extrinsecus agerent. nisi postquam quidam conscensa arbore, quod fiebat inspexit: unde non amplius qui evocabantur prodiere. Ibi Cleomenes jussit unumquenque servorum lucum materia circumdare: atque illis obtemperantibus, lucum incendit. Eoque jam ardente, percontatus est quendam deorum esset ille lucus: perfuga, Argi esse respondit. Quo audito Cleomenes vehementer ingemiscens, O Apollon, inquit, vates, quantopere me frustratus es, dicens me Argos esse capturum. Conjicio jam exitum habuisse oraculum. Post hæc majore copiarum parte Spartam rèdire permissa, ipse cum mille delectis perrexit ad templum Junonis, illic sacrificaturus. Sed sacrificare super aram volens, quum à sacerdote vetaretur, negante fas esse externo illic sacra facere, jussit servos abductum verberare: ac posteaquam immolavit, Spartam abiit. Reversum inimici ad ephoros citaverunt, crimini dantes quod pecunia corruptus, Argos, quum facile posset, non cepisset. Quibus respondit Cleomenes (incertum mihi vere an falso) se, posteaquam templum Argi cepisset, putasse dei expletum esse oraculum, & proinde non prius tentandam urbem quam sacris operatus sciret an sibi deus illam traditurus esset, an impedimento futurus. Sibi autem apud Junonis templum litanti effulsisse flammam è pectoribus simulacri: atque ita se intellexisse non expugnaturum se Argos. Si enim è capite simulacri flamma extitisset, 1 fore ut urbem ab arce caperet: quum verò è pectoribus illa extitisset, id omne fuisse confectum quod deus confici voluisset. Hæc dicens, credibilia ac probabilia Spartiatis dicere visus est, multoque majore parte sententiarum absolutus. Cæterum Argos ita viris desolatum est ut servi eorum res omnes susceperint, atque magistratus administrarint, dum filii cæsorum ad puberem adolevere ætatem: qui sese in suum jus asserentes, ac reversi Argos, mancipia ejecere. Servi ejecti, prœlio Tyrinthem obtinuere, 2 eatenus quidem dum fuit in eis mutua benevolentia, & donec ad eos venit

σαφηνέως] "saphenis"

1 Futurum fuisse ut urbem funditus everteret: 2 Fuitque mutua inter eos concordia, donec ad servos venit, &c.

vates

vates quidam Cleander, genere Phigaſeus ab Arcadia, is perſuaſit ſervis ut dominos adorirentur: unde bellum inter eos diuturnum extitit, donec Argivi ægre evaſere victores. Ob hoc igitur aiunt Argivi Cleomenem ad inſaniam redactum, male periſſe. Ipſi autem Spartiatæ negant ab ullo dæmonio Cleomenem ad inſaniam redactum: ſed converſatione Scytharum, intemperantem meri eſſe factum, & idcirco furioſum, Scythas enim Nomades, poſt illatum ſibi á Dario bellum, ad illum ulciſcendum perſtitiſſe, miſſiſque Spartam nunciis ad ſocietatem faciendam, ita pepigiſſe, tanquam ex utrorumque utilitate foret ut ipſi quidem Scythæ juxta flumen Phaſin conarentur Medicam regionem invadere, Spartiatæ vero ab Epheſo aſcendere, & ad certum locum utrique occurrerent. Cum iis Scythis qui ad hoc miſſi ſunt, conſuetudinem habuiſſe Cleomenem aiunt, atque ex eo nimiam didiciſſe potandi intemperantiam: ſeque ob id eum inſaniſſe arbitrari. Unde quoties intemperantius bibere volunt, aiunt, Epiſcythiſon, *id eſt*, *age Scytham*. Ita de Cleomene referunt Spartiatæ. Mihi vero videtur ille has LXXXV. pœnas Demarato pependiſſe. ¶ Eum autem eſſe defunctum ubi audiere Æginetæ, Spartæ nuncios miſere, vociferatum contra Leutychidem de obſidibus qui Athenis tenerentur. His Lacedæmonii conſilio inito, multum injuriæ á Leutychide illatum eſſe cenſuerunt, hominemque dedendum, quem illi Æginam deportarent pro iis qui Athenis tenerentur. Hunc quum eſſent ducturi Æginetæ, tunc ad eos Theaſides Leoprepis filius, vir Spartæ probatus, Quid, inquit, viri Æginetæ facere vultis? regemne Spartiatarum deditum á ſuis civibus abducere? Si nunc præ iracundia Spartiatæ ita decreverunt, cavete nequod exitiale malum in veſtram regionem (ſi hoc feceritis) inferant. His auditis Æginetæ ab illo abducendo ſupereſſederunt, hac tamen condicione ut ſecum profectus Athenas Leutychides redderet ſibi viros qui LXXXVI. illic depoſiti eſſent. Ubi Athenas venit Leutychides, ac depoſitum repopoſcit, Athenienſes (ut qui reddere nollent) tergiverſari, quod dicterent duos in deponendo reges fuiſſe, ideoque iniquum eſſe id alteri ſine altero reddi. Quibus

LXXXIV.

ἀνὴρ μάντις Κλέανδρος, γένος δὲ ἐὼν Φιγασεὺς ἀπ' Ἀρκαδίης· οὗτος τοὺς Δήλιος ἀνέγνωσε ἔπεσθαι τοῖσι δεσπότῃσι ἐκ τούτου· ἢ πόλεμός οἱ ἐπὶ χρόνον συχνὸν. Ἐς ὃ δὴ μῆνις οἱ Ἀργείοισι ἐπεκρέμησε. Ἀργεῖοι μὲν νυν Κλεομένεα φασὶ μανέντα ἀπολέσθαι κακῶς. Αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆται φασὶ οὐκ δαιμονίῳ μιν ἑνὸς μανίῃ Κλεομένεα, Σκύθησι δὲ ὁμιλήσαντά μιν, ἀκρητοπότην γενόμενον, καὶ ἐκ τούτου μανῆναι. Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεί τοι Δαρεῖον ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώρην, μετὰ ταῦτα μεμνημένους μιν τίσασθαι· πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην, συμμαχίην τε ποιεῦντας, καὶ συνθέντας ὡς χρεὼν εἴη αὐτοὺς μὲν τοὺς Σκύθας παρὰ Φᾶσιν ποταμὸν πειρᾶν ἐς τὴν Μηδικὴν ἐσβαλεῖν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κελεύειν ἐξ Ἐφέσου ὁρμεωμένους ἀναβαίνειν, καὶ ἐπὶ εἰς τωὐτὸ ἀπαντᾶν. Κλεομένεα δὲ λέγουσι, ἐπὶ τῶν τοῦ Σκυθέων ἐπὶ ταῦτα, ὁμιλέειν σφι μέζονας ὁμιλέοντα· μᾶλλον δὲ ἐπιτεμόμενα, μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην παρ' αὐτέων· ἐκ τούτου δὲ μανῆναί μιν νομίζουσι Σπαρτιῆται· ἔκ τε τοῦ, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπὰν ζωρότερον βάλωνται πίνειν, Ἐπισκύθισον λέγουσι, ἐπὰν ζωρότερον βάλωνται πίνειν, Ἐπισκύθισον λέγουσι. Οὕτω δὴ Σπαρτιῆται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγουσι· ἐμοὶ δὲ δοκέει τίσιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρήτῳ ἐκτίσασθαι. Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος, ὡς ἐπύθοντο Αἰγινῆται, ἔπεμπον ἐς Σπάρτην ἀγγέλους καταβωσομένους Λευτυχίδεω περὶ τῆς ἐν Ἀθηναίοισι ὁμήρων ἐχομένων. Λακεδαιμόνιοι δὲ δικαιότερον συναγαγόντες, ἔγνωσαν πρεῖναι Αἰγινήτας τοῦτο Λευτυχίδεω· καὶ μὲν καὶ ἐκέλευον, ἐκδόντα ἀγαθὰ ἐς Αἴγιναν ἀντὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ἐχομένων ἀνδρῶν. Μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινητέων τὸν Λευτυχίδεα, εἶπέ σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεος, ἐὼν ἐν τῇ Σπάρτῃ δοκιμος ἀνήρ, Τί βέλεσθε ποιέειν ἄνδρες Αἰγινῆται, τὸν βασιλέα τῶν Σπαρτιητέων ἐκ δόντων ἡμῶν ἄγειν; εἰ νῦν ὀργῇ χρεώμενοι ἔγνωτε ὕστερα μή τι ὑμῖν, λίην πρήσσοντες, παντοίως κακὸν ἐς τὴν χώρην" ἐσβάλωσι. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Αἰγινῆται, ἔρχοντο τὴν ἀγωγήν. Ὁμολογίην δὲ ἐχρήσαντο τοιήνδε, ἐπισπόμενον Λευτυχίδεα ἐς Ἀθήνας, ἀποδόναι Αἰγινήτῃσι τοὺς ἄνδρας. Ὡς δὲ ἀπικόμενος Λευτυχίδης ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπαίτεε τὴν ξυγκατάθηκην, οἱ Ἀθηναῖοι περιφάσιας εἶλκον, ἐθέλοντες ἀποδοῦναι, φάντες δύο σφέας ἐόντας βασιλέας ξυγθέσθαι, καὶ οὐ δικαιοῦν τὸν ἕτερον ἄνευ τοῦ ἑτέρου ἀποδιδόναι. ἐφά-

ἐφαμιόων ἢ ἀποδώσειν τὴν Ἀθηναίων, ἔλεξέ σφι Λύτυχίδης τάδε, Ὦ Ἀθηναῖοι, πιέσεται μὲν ὑμέας βέλεαι αὐτοί. ἢν δὲ ἀποδιδόντες, τὰ ἐναντία τυτέων. Οἰκῆιον μὲν τι ἐν τῇ Σπάρτῃ συνωιλωείχθη ἡμέας ἐμὲ, Γλαύκην Ἐπιδείδεω παῖδα· τοῦτον τὸν ἄνδρα φαμὲν τά τε ἄλλα πάντα ἐπείκειν τὰ πρῶτα, ἢν δὴ καὶ ἀκοῦσαι δικαιοσύνης περὶ, πάντων ὅσοι τὴν Λακεδαίμονα τοῦτον τὸν χρόνον οἴκεον. Σωενεχθῆναι δέ οἱ ἐν χρόνῳ ἱκνεομένῳ τάδε λέγομεν· ἄνδρα Μιλήσιον, ἀπικόμενον ἐς Σπάρτην, βέλεσθαί οἱ ἐλθεῖν ἐς λόγους, περιῳόμενον τι τάδε· Εἰμὶ μὲν Μιλήσιος, ἥκω δὲ τῆς Γλαύκης χρηιζούσης βεβαιώσασθαι· ὡς δὲ δὴ ἀνὰ πᾶσαν μὲν τὴν ἄλλην Ἑλλάδα, ἐν ᾗ καὶ δοκέει εἶναι Ἰωνίην τε σφῆς δικαιοσύνης εἶναι λόγον πολλὸς, ἐμεωυτῷ λογισάμενος ἐθαύμαζον καὶ ὅτι ἐπίνδυνός ἐστι αἰεὶ κοτὲ ἡ Ἰωνίη, ἡ δὲ Πελοπόννησος ἀσφαλέως ἱδρυμένη· καὶ διότι χρήματα ἐν ἀνθρώπων τῶν αὐτῶν ἐστι ὁρᾶν ἔχοντας. Ταῦτά τε ὦν ὁκογλεγομένῳ, καὶ βουλομένῳ ἔδοξέ μοι, τὰ ἡμίσεα πάσης τῆς οἰκίης ἐξαργυρώσαντα, θεῖναι παρὰ σοί· ἔσται παρὰ σοὶ σῶα. Σὺ δή μοι καὶ τὰ χρήματα δέξαι, καὶ τάδε τὰ σύμβολα σῶζε λαβών. Ὅς δ' ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαιτέῃ, τούτῳ ἀποδοῦναι. Ὁ μὲν δὴ ἀπὶ Μιλήτου ἦκον ξεῖνος τοσαῦτα ἔλεξε· Γλαύκος δὲ ἐδέξατο τὼυτῷ τρόπῳ καὶ ἐπὶ τοῦ εἰρημένου λόγου. Χρόνου δὲ πολλοῦ διελθόντος, ἦλθον ἐς τὼυτὸ Σπάρτης τοῦτο τοῦ ἀνδρὸς τὰ χρήματα οἱ παῖδες. Ἐλθόντες δὲ ἐς λόγους τοῦ Γλαύκου, καὶ ἀποδεικνύντες τὰ σύμβολα, ἀπαίτεον τὰ χρήματα. Ὁ δὲ διωθέετο, ἀντυποκρινόμενος τοιάδε, Οὔτε μέμνημαι τὸ πρῆγμα, οὔτε μέ τι φέρει ἐδὲν εἰδέναι τούτων ὧν ὑμεῖς λέγετε. Βούλομαί τε, ἀναμνησθεὶς, ποιέειν πᾶν τὸ δίκαιον. Καὶ δὲ εἰ ἔλαβον, ὀρθῶς ἀποδοῦναι· καὶ ἐγὼ ἀρχὴν μὴ ἔλαβον, νόμοισι τοῖσι Ἑλλήνων χρήσομαι ἐς ὑμέας. Ταῦτα ὦν ὑμῖν ἀναβάλλομαι κυρώσειν ἐς τέταρτον μῆνα ἀπὸ τοῦδε. Οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμφορὴν ποιησάμενοι τὴν χρημάτων. Γλαύκος δὲ ἐπορεύετο ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ. ἐπειρώτα δὲ εἰ ὀμόσας τὰ χρήματα λήσεται, ἢ Πυθίη μετέρχεται τοῖσι δὲ τοῖσι ἔπεσι,

negantibus se reddituros, Leutychides: Facite, inquit, Athenienses utrum ipsi vultis: si reddetis, sancte facturi, è contrario, si non redditis. Qualis autem res circa depositum contigerit Spartæ, volo referre: Dicimus nos Spartiatæ fuisse tertia abhinc ætate quendam Glaucum Epicydidis filium, qui cum aliis summis laudibus excellebat, tum iustitia inter omnes optime audiebat qui per id tempus Lacedæmonem incolebant. Et huic procedente tempore contigisse ut vir quidam Milesius Spartam venerit, hominis conveniendi gratia, atque ita sit loquutus. Ego sum vir Milesius, qui ad tuam Glauce fruendam iustitiam venio. Nam quum esset tua fama celebris cum per omnem aliam Græciam, tum vero per Ioniam, apud memetipsum ratiocinatus sum, Ionia quidem semper obnoxia periculis est, Peloponnesus autem tuto fundata, & ob id videre licet eosdem homines nihil habere pecuniarum. Hæc reputanti mihi atque consultanti visum est dimidium mei census in pecuniam redactum deponere penes te, quod probe intelligo hæc penes te depositæ mihi incolumia fore: tu vero has pecunias accipe, & hanc notam, quam una custodi: quam notam quisquis habens reposcet pecuniam, ei reddito. Hæc hospes qui Mileto venerat dixit: atque ea condicione depositum Glaucus accepit. Multo deinde tempore interjecto, filii eius qui pecuniam deposuerat, Spartam veniunt, Glaucum conveniunt: exhibitaque nota pecuniam reposcunt. Ille enimvero repellere homines, atque his verbis è contrario respondere, Neque istius rei quicquam reminiscor, neque ad me pertinet scire quæ dicitis. Volo tamen, 2 reminiscens, quicquid justum fuerit facere, &, si accepi, jure optimo reddere: sin á principio non accepi, Græcorum legibus in vos uti. Ad quod confirmandum præstituo vobis tempus hinc ad quatuor menses. Ita Milesii 3 facta jactura, tanquam fraudati pecunia, discessere: & Glaucus Delphos se contulit ad oraculum consultandum. Cui consultanti an ὅρκῳ *id est, jurejurando*, pecuniam prædaretur, Pythia respondet his versibus,

ποιησάμενοι

" ποιδύμμοι, ἀνάλλαστον λῶς ἀπεστερημένοι
" ἢ χρημάτων. Γλαῦκος δὲ ἐπορεύετο ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ. ἐπειρώτα δὲ
" ἄμεινον τὸ χρηστήριον εἰ ὅρκῳ τὰ χρήματα λήσεται, ἢ Πυθίη μετέρχεται τοῖσι δὲ τοῖσι ἔπεσι,

1 Et pecunias nequaquam ab iisdem possideri videmus. 2 Si reminiscar. 3 Calamitatem se passos existimantes, ut qui pecunia fraudati essent.

Glauce

Glauce Epicydides equidem expedit ad breve tempus
Sic orco vicisse, intervertisseque nummos:
Dejera, & exorcem quoniam manet exitus idem.
Ast orci natus, qui nomine, qui manibus, qui
Nullis est pedibus, rapide advenit, usque adeo dum
Convolvens omnem perdat prolemque domumque:
Cum sobole exorci melius sed postea agetur.

His auditis Glaucus veniam sibi eorum quæ dixisset ut daret, deum obsecrabat. Cui Pythia inquit, idem pollere, tentare deum & facere. Tunc Glaucus accitis Milesiis hospitibus pecuniam
4 reddidit. Cur autem hæc oratio apud vos instituta est, dicetur: Glauci nunc nulla supereſt neque soboles neque domus, quæ illius censeatur: sed ex Sparta radicitus extrita est. Ita bonum est nihil aliud de depositio cogitare quam
5 ut repetentibus reddatur. Leutychides hæc loquutus, quum nihilo magis ab Athenienſibus audiretur, discessit.

LXXXVII At Æginetæ priusquam superiorum injuriarum, quas Athenienſibus intulerant, gratificantes Thebanis darent pœnas, hæc fecerant: Cuum Athenienſibus succenſerent quod sibi ab illis injuriam fieri arbitrarentur, se ad ulciſcendum apparabant. Erat autem Athenienſium in Sunio quinqueremis quædam, quam Delum *jam inde à Ibeseo quotannis* mittebant: hanc Æginetæ locatis insidiis intercepere, plenam primoribus Athenienſium, viroſque alligavere. Ea clade ab Æginetis accepta, Athenienſes non amplius differendum putaverunt quin omnia in illos excogitarent.

LXXXVIII. Erat igitur quidam nomine Nicodromus Cnœthi filius, vir in Ægina ſpectatus: hic ſuam ipſius priorem abitionem Æginetis imputans, querebatur: qui *prius ſua de miſsione quæm transegisset*, cognito Athenienſes esse animatos ad nocendum Æginetis, quibus ipſe infenſus esset, compoſuit cum illis de prodenda Ægina ad certum diem, quo esset rem aggreſſurus ipſe, & illos oporteret venire ſubſidio. Atque ita ex compoſito urbem quæ vetus vocabatur occupat.

LXXXIX. Sed Athenienſes ad diem non adfuerunt, quia claſſis eorum par Æginetanæ nondum erat comparata. Qui dum à Corinthiis commodari ſibi naves rogant,

Γλαῦκε Ἐπικυδείδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον ἔστω,
Ὅρκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα λητίσασθαι·
Ὅμνυ· ἐπεὶ θάνατός γε καὶ ὔστερον μένει ἄνδρα.
Ἀλλ' ὅρκου παῖς ἔστιν ἀνώνυμος, οὐδ' ἔπι χεῖρες,
Οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μεταΐσσεται, εἰσόκε πᾶσαν
Συμμάρψας ὀλέσῃ γενεὴν καὶ οἶκον ἅπαντα·
Ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γλυκερὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τε
θεὸν ᾔτεε λαβεῖν ἀυτῷ ἔχειν τῶν ῥηθέντων· ἡ
δὲ Πυθίη ἔφη, Τὸ πειρηθῆναί τε θεοῦ, καὶ
τὸ ποιῆσαι, ἶσον δυνάσθαι. Γλαῦκος μὲν δὴ
μεταπεμψάμενος τοὺς Μιλησίους ξείνους, ἀπο-
δίδοῖ σφι τὰ χρήματα. τοῦ δὲ εἵνεκα ὁ λόγος ὧν
Ἀθηναίοι ὧδε ὡρμήθησαν λέγειν ἐς ὑμέας, εἰρή-
σεται. Γλαύκου νῦν ἔτι τι ἀπόγονον ἔστι οὐδέν, οὐδ'
ἐστὶν οὐδαμοῦ νομιζόμενος εἶναι Γλαύκου· ἐκτε-
τμήσθαί τε πρόῤῥιζος ὑπὸ Σπαρτης. οὕτω
ἀγαθὸν μηδὲ δικαιοσύνης πρὸς ὁντινοῦν μηδε-
μίης ἄλλο γε, ἢ ἀπαρτόντων ἀποδιδόναι.
Λευτυχίδης μὲν εἶπας ταῦτα, ὡς οἱ οὐδὲ οὕτω ἐσή-
κουον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλλάσσετο. Οἱ δὲ
Αἰγινῆται, περὶ τῶν πρότερον ἀδικημάτων
δῶρα δίκας, τῶν ἐς Ἀθηναίους ὕβρεις, θηβαί-
οισι χαριζόμενοι, ἐποίεῦν τοιόνδε· μεμφόμε-
νοι τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ ἀξιοῦντες ἀδικέεσθαι, ὡς
τιμωρησόμενοι τοὺς Ἀθηναίους παρεσκευάζοντο·
καὶ, ὧν δὴ τοῖσι Ἀθηναίοισι πεντήρης ἐπὶ Σου-
νίῳ λοχήσαντες ὧν, τὴν θεωρίδα ναῦν εἷλον,
πλήρεα ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων. λα-
βόντες δὲ τοὺς ἄνδρας ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ πυ-
θόντες ταῦτα πρὸς Αἰγινητέων, ἐκέπι ἀνε-
βάλλοντο μὴ οὐ τὸ πᾶν μηχανήσασθαι ἐπ' Αἰγι-
νήτῃσι. Καὶ ὧν δὴ Νικόδρομος Κνοίθου καλεό-
μενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ, ἀνὴρ δόκιμος. οὗτος μεμ-
φόμενος τοῖσι Αἰγινήτῃσι, πρότερον ἐκπίτνα
ἐξέλασε ἐκ τῆσου· μαθὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθη-
ναίους ἀναρτημένους ἔρδειν Αἰγινήτας χαρίσ-
σασθαι Ἀθηναίοισι προδοσίην Αἰγίνης,
φεδόμενος ἐν τῷ τῇ ἡμέρῃ ἐπιχειρήσει, καὶ ἐκεί-
νους ἐς ὧν ἥξειν βοηθείην. μετὰ ταῦ-
τα, καταλαμβάνει μὲν τὸν συνεθήκατο ὁ Νικόδρομος· Ἀθηναίοισι δὲ παλαιὸν
καλεομένῳ πόλιν. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ἐσῆλθον
νηυσὶ ἐς δέον· ἐν γὰρ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες σφι ἀξι-
όμαχοι τῶν Αἰγινητέων συμβαλέειν. ἐν
ᾧ δὲ ὧν Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσθαί σφι νέας,

ἐν τούτῳ διεφθάρη τὰ πρήγματα. οἱ δὲ Κορίνθιοι (ἔτυχε γὰρ σφι τότον τὸ χρόνον φίλοι ἐόντες τὰ μάλιστα) Ἀθηναίοισι διὰ ὅσα δεομένοισι εἴκοσι νέας, διὰ ὅσα δὲ πεντηκοντέρους ἀποδόμενοι. δωρεὴν γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ ἐξεῖναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὰς σφετέρας, πλήρώσαντες ἑβδομήκοντα τὰς πάσας νέας, ἔστελλον δὴ πρὸς Αἴγιναν· καὶ ὑστέρῃ ἡμέρῃ μιῇ τὸ συγκειμένης. Νικόδρομος δὲ, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὸ καιρὸν οὐ παρεγένοντο, ἐς πλοῖον ἐσβὰς, ἐκδιδράσκει ἐκ τῆς Αἰγίνης. σὺν δὲ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν Αἰγινητέων ἐπέπλω, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον οἰκίσαι ἔδοσαν. ἐνθεῦτεν δὲ ὅτοι ὁρμεώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Αἰγινήτας. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον ἐγίνετο. Αἰγινητέων δὲ οἱ παχέες, ἐπαναστάντες τῷ δήμῳ σφι ἅμα Νικοδρόμῳ, ἐπεκράτησαν· καὶ ἔπειτα σφέας χειρωσάμενοι, ἐξῆγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἄλλος σφι ἐγκύκλιος, τὸ ἐκδύσαντες οὐκ οἷοί τε ἐγένοντο θύμιγα ναώμενοι, ἀλλ' ἔφθησαν ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νήσου ἢ σφι ἱλεὸν γενέσθαι τὸν θεόν. ἑπτακοσίους γὰρ τῷ δήμῳ ζωγρήσαντες, ἐξῆγον ὡς ἀπολέοντες· ἐκ δέ τις τυλίου ἐκφυγὼν τὰ δεσμὰ, καταφεύγει πρὸς πρόδυρα Δήμητρος θεσμοφόρου. ὁπλαδόμος δὲ τῷ θύρας ἐπέρων, εἵχετο. οἱ δὲ, ἐπεὶ τε μιν ἀπέσπασαν οὐκ οἷοί τε ἀπέλκοντες ἐγίνοντο, ἀπενόησαν ἀπὸ τοὺς χεῖρας, ἦγον ὅπως. αἱ χεῖρες δὲ κεῖναι ἐμπεφυκυῖαι ἔμενον τοῖσι θύμασι ἥρσι. Ταῦτα μὲν νυν σφέας οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο. Ἀθηναίοισι δὲ πλοῖα ἐναυμαχησε νησοι ἑβδομήκοντα· ἑωυτοὺς δὲ τῇ ναυμαχίῃ, ἐπεκράτεον τότε αὐτοὺς τοὺς πρότερον, Ἀργείους· καὶ δὴ σφι ὅτοι μὲν οὐκέτι βοηθέοντες, μεμφόμενοι ὅτι Αἰγιναίας νέας ἀναγκη λαμφθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένεος, ἔσχον τε ἐς τὴν Ἀργολίδα χώρην, καὶ συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι. συναπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικυωνίων ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ· καί σφι τῶν Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη, χίλια τάλαντα ἐκτίσαι πεντακόσια ἐκατέρους. Σικυώνιοι μὲν νυν συγγνόντες ἀδικήσαι, ὠμολόγησαν, ἑκατὸν τάλαντα ἐκτίσαντες, αἰζήμιοι εἶεν· Αἰγινῆται δὲ ἔτε συνεγινώσκοντο, ἐπί τε ἰσοδαισίοισι. Μέχρι δὲ τούτου δεομένοισι, ἀπὸ μὲν δὴ δημοσίης οὐδεὶς Ἀργείων ἔτι ἐβοήθησε, ἐθελονταὶ δὲ ἐς χιλίους. ἦρχε δὲ αὐτῶν στρατηγὸς Εὐρυβάτης, πεντάεθλον ἐπασκήσας· τυλίων

interea res corrupta est. Corinthii autem per id tempus Athenienſibus amiciſſimi dedere rogantibus naves viginti, ſed dantes vendiderunt ſingulas quinis drachmis: quoniam eas dono dare vetabantur lege. His acceptis Athenienſes, & ſuis inſtructis in ſummam ſeptuaginta numero, in Æginam navigaverunt, perveneruntque poſtridie ejus diei qui erat deſtinatus. Qui quum ad diem non adeſſent, conſcenſo navigio Nicodromus ex Ægina profugit, aliis nonnullis Æginetarum eum comitantibus, quibus Athenienſes Sunium incolendum dederunt. Unde iſti prodeuntes, eos qui in inſula erant Æginetas & ferebant & agebant. ſed hæc poſterius acta ſunt. Ceterum proceres Æginetarum, ſuperata plebe quæ una cum Nicodromo tumultum in ipſis fecerat, mox eos quos ceperant, ad necem abducebant. Unde piaculum admiſere quod nullo ſtudio expiare potuerunt, præoccupatique, prius ex inſula ſunt dejecti quam deum ſibi propitiarent. nam quum ſeptingentos è plebe quos vivos ceperant, ad necem educerent, unus eorum è vinculis elapſus fugit ad Cereris legiferæ veſtibulum, ejuſque cardinibus prehenſis adhærebat: quam illi quum avellere non poſſent, abſciſſis viri manibus ita deduxerunt: quæ manus cardinibus conſertæ manſerunt. Hæc quum ipſis feciſſent Æginetæ, claſſe ſeptuaginta navium cum Athenienſibus qui ſupervenere congreſſi, ſuperantur. Victi navali prælio, eoſdem quos prius Argivos in auxilium vocaverunt: ſed illi noluere eis amplius auxilio eſſe, cauſſati quod & naves Æginææ neceſſario ſumptæ á Cleomene oram Argolidem tenuiſſent, & ipſi cum Lacedæmoniis in terram deſcendiſſent, ut nonnulli quoque è Sicyoniis navibus deſcenderent in eadem contra ipſos expeditione. Quo nomine utriſque mulcta ab Argivis injuncta eſt mille talentorum, quorum quingena uterque populus ſolveret, ſed quum Sicyonii ſuam culpam agnoſcentes, centum talentis cum Argivis deciſſent, Æginetæ ne agnoſcere quidem culpam voluere: erant enim ſuperbiores. Ea propter rogantibus eis nemo amplius Argivorum publice auxilium tulit, ſed voluntariorum circiter mille, duce quodam cui nomen erat Eurybates, quinque palmarum viro. quorum

XC.

XCI.

XCII.

1 Qui quinque gymnaſtica certamina obierat.

plerique

plerique non remeavere, ſed in Ægina ſub Athenienſibus occubuere. Et ipſe dux EVrybates ſingulari certamine ter victor, quarto ſub Sophane Decelis filio oppetiit. XCIII. Verum Æginetæ ſua claſſe adorti incompoſitos Athenienſes ſuperavere, eorumque naves quatuor cum ipſis pugnatoribus cepere. Et Athenienſes quidem bellum cum Æginetis contraxerant. XCIV. ¶ PERSES autem quæ ipſius partes erant exequebatur, cum famulo aſſidue in memoriam redigente ut reminiſceretur Athenienſium, tum Piſiſtratidis aſſidentibus, Athenienſeſque criminantibus, tum cupiditate per hunc prætextum quo nixus erat, ſubigendi Græcos quicunque ſibi terram & aquam denegaſſent. Itaque Mardonium, qui male rem navalem geſſerat præfectura amovit, alioſque deſignatos duces adverſus Eretriam & Athenas miſit, Datin genere Medum, & Artaphernem Artaphernis fratris ſui filium, datis mandatis ut Athenas atque Eretriam diriperent, captivoſque in conſpectum adducerent. XCV. Poſtquam hi duces declarati, ab rege digreſſi, ad planitiem Ciliciæ maritimam devenere cum ingenti ac bene inſtructo exercitu, & ibi caſtra poſuere, advenerunt nauticæ copiæ omnes, ut ſingulis erant imperatæ: ad hæc hippagogæ naves, quas ſuperiore Darius anno mandaverat tributariis ſuis præparandas. In has introductis equis atque terreſtri peditatu, ſexcentis cum triremibus in Ioniam contenderunt. Hîc non recto curſu ſecundum continentem, Helleſpontum & Thraciam verſus navigabant, ſed è Samo unde ſolverant, præter Icarium, interque inſulas: præcipue quidem (ut ego ſentio) metu circumeundi Athon, quem ſuperiori anno circumnavigantes, magnam jacturam fecerant: ſed & coacti propter Naxon, XCVI. quam antea non cepiſſent. Ad quam poſteaquam ex Icario pelago appulſi ſunt (in hanc enim ut primum copiæ ducerentur, Perſæ urgebant) Naxii memores priorum, fuga ſe in montes concitaverunt, non auſi reſiſtere. Eorum autem quos adepti ſunt Perſæ quum in ſervitutem rapuiſſent, delubra atque urbem incenderunt. His actis ad ceteras inſulas redeunt. Hæc dum iſti agunt, Delii relicta & ipſi Delo fuga Tenum abeunt. Eo tendentes naves præcedens Datis non ſinebat ad Delum habere ſtationem, ſed trans Delum

οἱ πλεῦνες ὐκ ἀπενόσησ ὀπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτησ ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ. αὐτὸς ὃ ὁ στρατηγὸς Εὐρυβάτης μονομαχίῃ ἐπασσέων, τρεῖς μὲν ἄνδρας τρόπῳ τοιούτῳ ἀποκτείνει, τὸν δὲ ὃ τέταρτον Σωφάνεα ὃ Δεκελέως ἀποθνήσκει. Αἰγινῆται δὲ, ἔωσι ἀτάκτοισι Ἀθηναίοισι συμβαλόντες τῇσι νηυσὶ, οἰκηΐῃ· καὶ σφέων νέας τέσσερας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἷλον. Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινήτας. Ὁ δὲ Πέρσης τὸ ἐωυτοῦ ἐποίεε, ὥστε ἀναμιμνήσκοντός τε αἰεὶ ὃ θεράποντος, μεμνῆσθαί μιν τῶν Ἀθηναίων, καὶ Πεισιστρατιδέων προσκατημένων καὶ διαβαλλόντων Ἀθηναίους. ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δαρεῖος, ταύτῃσι ἐχόμενος τὸ πρόφασις, καὶ ἅτε φρεσὶ τὸ Ἑλλάδα τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ, Μαρδόνιον μὲν δὴ φλαύρως πρήξαντα τὴν στόλην ἀφαιρέει τὸ στρατηγίης· ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδέξας, ἀπέστειλε ὅδε τε Ἐρέτρειαν καὶ Ἀθήνας, Δᾶτίν τε, ἐόντα Μήδου γένος, καὶ Ἀρταφέρνεα τὸ Ἀρταφέρνεος παῖδα, ἀδελφιδεὸν ἑωυτοῦ. ἐπιστειλάμενος ὃ ἀπέπεμπε ἐξανδραποδισαμένους Ἀθήνας καὶ Ἐρέτριαν, ἄγειν ἑωυτῷ ἐς ὄψιν τοὺς ἀνδράποδα. Ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ ὗτοι οἱ ἀποδεχθέντες πρόδρομοι ἦσαν βασιλῆος, ἀπικνέονται τὸ Κιλικίης ἐς τὸ Ἀλήϊον πεδίον, ἅμα ἀγόμενοι στρατὸν πολλὸν πεζὸν οὗ ἐπιδιασεσμένον, ἐνθαῦτα "στρατοπεδευομένοισι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατὸς ὁ δεδιαχθεὶς ἐκ τῶν ἵππων, παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ ὑπηρετικαὶ νέες, τὰς τῷ πρότερον ἔτεϊ περιέπεμπε τοῖσι ἑωυτοῦ δασμοφόροισι Δαρεῖος ἑτοιμάζειν. ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύτας, καὶ τὸ πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας, ἔπλεον ἑξακοσίοισι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθεῦτεν δὲ ἐκ μὲν τὴν ἠπειρον ἔχον τὰς νέας διὰ τε Ἑλλησπόντου καὶ τὸ Θρηϊκίης, ἀλλ' ἐκ Σάμου ὁρμεώμενοι, διὰ τε Ἰκάρου καὶ διὰ νήσων τὸ πλοῦν ἐποιεῦντο. ὡς μοι δοκέει, δείσαντες μᾶλλον τὸ περίπλοον τὸ "Αθω, ὅτι τῷ πρότερον ἔτεϊ πυθόμενοι ταύτῃσι τὴν κομιδὴν, μεγάλως προσέπταισαν· πρὸς ὃ, καὶ ἡ Νάξος σφέας ἐπαίσχυνε, πρότερον ὐκ ἁλοῦσα. Ἔστι δὲ ἐκ τὸ Ἰκαρίου πελάγεος προσφερόμενοι προσέμιξαν τῇ Νάξῳ (δι' ταύτην γὰρ δὴ πρώτην ἐστεῖχον στρατιὴν οἱ Πέρσαι) μεμνημένοι τῶν πρότερον οἱ Νάξιοι, πρὸς τὰ ὄρεα οἴχοντο φεύγοντες, ὐδὲ ὑπέμειναν. οἱ δὲ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι τοὺς καταλαβον ἀνθρώπους, ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱρὰ καὶ τὸ πόλιν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες δι' τὰς ἄλλας νήσους ἀνάγοντο. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐποίευν, οἱ Δήλιοι, ἐκλιπόντες καὶ αὐτοὶ τὸ Δῆλον, οἴχοντο φεύγοντες ἐς Τῆνον. τὸ δὲ στρατοῦ κατάπλεύσας, ὁ Δᾶτις περιπλώσας, ὡς ἔα τὰς νέας πρὸς τὸ Δῆλον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ πέρην

a *Vat. Pal. N. 6. p. 22 Edit. Vat.*

b *Vat. N. 5. p. 21 Edit. Vat. Augustin. Pal. Edit. Basil. 2. Edit. Vat.*

c *Pal.* στρατευομένοισι

d *Pal.* δεκείαν, *Vat.* δοκείαν

ἐν τῇ Ῥηναίῃ ἀμπτὰς ὁ πεμφθεὶς ἵνα ἔλθοι οἱ Δή-
"λιοι, πάντων κήρυκα. κηρύσσω σφι τάδε, Ἀν-
"δρες ἱεροί, τί φύγετε οἰχόμενοι, κοὐκ ὀρθῶς τάδε
"κατανοήσαντες καὶ ἐμοῦ; ἐγὼ γὰρ κἀμαυτὸν ἔτι
"πρότερον μανικὸν ἐποίησα· ἐν ἣ χώρῃ οἱ δύο θεοὶ ἐγε-
"νοντο, ταύτῃσι μηδὲν σινέειν, μήτε αὐτὴν τὴν
"χώρην μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς. Νῦν ὦν κέλ-
"ομαι ἔτι καὶ τοὺς ὑμέτερους αὐτῶν, καὶ τὴν νῆσον νέ-
"μεσθε. ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκεύσατο τοῖσι Δη-
λίοισι· μετὰ δέ, λιβανωτὸν τερασάμενα πάλαντα
κατανήσας ἔπι τὸν βωμὸν ἐθυμία. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα πιήσας, ἔπλεε ἄμα τῇ στρατιῇ
ἔπι τὴν Ἐρέτριαν πρῶτα· ἄμα ἀναμίξιος καὶ
Ἴωνας καὶ Αἰολέας· μετὰ δὲ τοῦτον ἐνθεῦτεν ἐξ-
αναχθέντα, Δῆλον ἐκίνησε, ὡς λέγουσι Δή-
λιοι, καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα, τὰ μέχρι ἐμέο ἐ-
σεισθεῖσα. καὶ τέτο μὲν καὶ τέρας ἀνθρωπίσι
τῆσι μελλόντων ἔσεσθαι κακῶν ἔφηνε ὁ θεός. ἔπι
γὰρ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, καὶ Ξέρξεω τοῦ Δα-
ρείου, καὶ Ἀρτοξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τοι-
τέων ἐπεξῆς γενεῶν, ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ
Ἑλλάδι ἢ ἔπι εἴκοσι ἄλλαι γενεαὶ ἀνθρώπων
Δαρείου γενομέναι· τὰ μὲν, ἀπὸ τῆς Περσέων
αὐτῇ γενόμενα, τὰ δὲ, ἀπ' αὐτέων τῆσι κορυ-
φαίοισι περὶ τὴν ἀρχὴν πολεμήσασι. ὥστε μηδὲν
λίην ἀεικὲς νομίσαι Δῆλον, πρὶν σεῖσθαι ἐπ'
αὐτῆς. καὶ ἐν χρησμῷ λίην γεγεγραμμένον
περὶ αὐτῆς ὧδε,

Κινήσω καὶ Δῆλον, ἀκίνητόν περ ἐοῦσαν.

δυνατὰ δὲ καὶ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ
ὀνόματα, Δαρεῖος, ἐρξείης· Ξέρξης, ἀρηίφιλος·
Ἀρτοξέρξης, μέγας ἀρηίφιλος, τούτους δὴ τοὺς
βασιλέας ὧδε ἂν ὀρθότατα καλέοι γλῶσσαν τὴν σφε-
τέρην Ἕλλην ἕκαστος. Οἱ δὲ βάρβαροι
ὡς ἀπῆραν ἀπὸ Δήλου, περισχὸν περὶ τὰς
νήσους. ἐνθεῦτεν δὲ στρατιὴν παρελάμβανον,
καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτέων παῖδας ἐλάμβανον· ὡς δὲ περιπλέοντες τὰς νήσους, περᾶσχον
καὶ ἐς Κάρυστον· καὶ δὴ σφι οἱ Καρύστιοι οὔτε ὁμή-
ρους ἐδίδοσαν, οὔτε ἔφασαν ἔπι πόλιν ἀγυγείτονας
στρατιὴν ἄξειν, λέγοντες Ἐρέτριάν τε καὶ Ἀθη-
ναίους, ἐνθαῦτα τότε ἐπιλιπόντας τε καὶ τὴν γῆν
σφέων ἔκαρσαν. ἐς ὃ καὶ οἱ Καρύστιοι παρέσχοντο
ἐς τὴν Περσέων τιμωρίην. Ἐρετριέες δὲ,
πυνθανόμενοι τὴν στρατιὴν τὴν Περσικὴν
ἔπι σφέας ἐπιπλέειν, Ἀθηναίων ἐδεήθησαν
σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀντέ-
παντο τὴν ἐπικουρίην, ἀλλὰ τοὺς παρεσκευασ-
μένους κληρουχέοντας τὴν ἱπποβοτείην Χαλ-
κιδέων τὴν χώρην, τούτοισι σφι διδοῦσι τιμωρέειν.
τὴν δὲ Ἐρετριέων ἐν ὄφρα ὑγιὲς βέλτι-
στον μετεπέμποντο μὴ Ἀθηναίους, ἀφεόντων δὲ διφασίας ἰδίας, οἱ μὲν γὰρ αὐλῶνα ἐκ-
κλήσοντα σκληρὸν τὴν πόλιν ἐς τὸ πέλαγος τὸ Εὐβοϊκὸν·

apud Rheneam. Et simul cognito ubi Delii essent, misso caduceatore his eos verbis affatus est, Viri sacri, quid fuga abiitis, non pro merito de me male opinantes? Ego enim & ipse mea sponte animatus fui, & ab rege jussus, quo in loco duo dii geniti sunt, nequid aut eum locum aut ejus incolas lædam. Redite igitur ad vestra ipsorum, & incolite insulam. Hæc Deliis per caduceatorem dixit: mox trecentas thuris libras super aram aggestas adolevit. His actis adversus Eretriam primum navigavit, simul omnem classem, simul Ionas pariter atque Æoles agens. Statimque ab illius digressu Delos tremuit (ut Delii aiunt) ad meam usq; ætatem tunc & primum & postremum commota, deo mala ventura hominibus portendente. Nam sub Dario Hystaspis, & Xerxe Darii, & Artaxerxe Xerxis filio, tribus iis deinceps ætatibus, plus malorum passa est Græcia quam viginti aliis ante Darium ætatibus, partim a Persis, partim ab ipsis primoribus de principatu bellantibus: ut non abre Delos commota sit, prius immobilis: de qua in oracvlo ita scriptum erat,

Et Delon, quamvis sit adhuc immota, movebo:

Et sane in Græca lingua pollent hæc nomina, Darius, idem quod ἐρξείης, *id est coercitor*: Xerxes, idem quod ἀρήϊος, *id est bellator, adverbum, martius*: Artoxerxes, idem quod μέγας ἀρήϊος, *id est magnus bellator*, Barbari, postquam a Delo ad alias insulas profecti sunt, sumebant illinc tum copias tum liberos insularum obsides. Ut vero insulas præterna vigantes, Carystum appulerunt, Carystiiq; negarunt se vel obsides daturos vel militaturos adversus vicinas civitates (videlicet Athenas & Eretriam significâtes) Carystii tamdiu obsessi sunt, eorumque ager vastatus, donec in deditionem Persarum venerunt. Eretrienses autem audito Persarum exercitum adversum se venire, auxilia ab Athenienſibus imploravere. Quibus non deneganda auxilia rati Athenienses, miserunt sublidio illis ea quatuor millia hominum qui Chalcidensium equitum obtinuerant prædia. Sed Eretriensium haud quaquam syncerum erat consilium, qui tametsi accersebant Athenienses, tamen ancipiti sententia vacillabant: quibusdam eorum censentibus urbem deserendam, & in cacumina Euboeæ eundum: quibus-

dam,

dam, qui propria lucra à Persis expectarent, proditionem molientibus. Horum utrorumque animos animadvertens Æschines Nothonis filius, Eretriensium primarius, patefecit Atheniensibus omnem præsentium rerum statum, oravitque ut domum abirent, ne una cum illis occumberent. Hæc consulenti Æschini obtemperantes Athenienses, illinc in Oropum transgressi,
CI. salutem sibi pepererunt. At Persæ eo advecti, naves oræ Eretricæ ad fanum & Chœreas & Ægilia applicuerunt: potitique his locis, continuo equos exposuere, & tanquam cum hostibus congressuri se instruxere. Adversus quos non decreverunt Eretrienses sibi esse prodeundum: sed quandoquidem sententia de urbe non deserenda evicerat, merito dabant operam ut mœnia custodirent. Adorientibus autem ea Persis, acri pugna per sex dies certatum est: multisque utrinq; cadentibus, septimo die EUphorbus Alcimachi filius, & Philagrus Cynei, inter populares suos viri spectati, filius, urbem hostibus prodidere. Quam ingressi Persæ, postquam templa spoliavere, incenderunt, in ultionem eorum templorum quæ Sardibus deflagraverant, hominibus jus-
CII. su Darii in servitutem captis. ¶ Potiti Eretria, & aliquot illic dies morati, in Atticam navigaverunt, tuncque magnam partem vastaverunt, rati idem facturos Athenienses quod Eretrienses fecissent, etenim erat locus Atticæ Marathon proxime Eretriam ad equitandum opportunissimus, quo illos Hippias
CIII Pisistrati filius deducebat. Eodem Athenienses & ipsi re audita ad vim arcendam processerunt, decem præfectis sibi ducibus: quorum decimus erat Miltiades, cujus patrem Cimonem Stesagoræ filium fugere ex Athenis Pisistratum Hippocratis contigerat, & dum fugit, obtinere Olympiadem quadrijugo certamine: quam victoriam muneris gratia transtulit in Miltiadem ex matre germanum: proximaque Olympiade eisdem equabus aliam Olympiadem quum vicisset, a filiis Pisistrati interfectus est, non jam vivo Pisistrato. Interfectus est autem ad Prytaneum, noctu summissis percussoribus, sepultusque ante urbem trans viam quæ vocatur Diacœle: & è regione sepultæ sunt equæ illæ quæ tres Olympiacas victorias

ἄλλαι ϑ' αὐτίκα, ἵνα μὴ κέρδεα προσδεκήμενοι σφέας τῷ Πέρσῃ οἰσέειν, προδοσίῃ ἐσκυδάζοντο. μαθὼν ϑ' τούτων ἕκαστα ὡς εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἐρετριέων τὼ πρῶτα, φράζει τοῖσι ἥκουσι τῶν Ἀθηναίων πάντα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα. προσδεκτό τε ἀπαλλάσσεσθαι σφέας ἐς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ προσαπόλωνται. οἱ ϑ' Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλεύσαντι πείσαντες, ἐπείτε μὲν ἔβησαν ἐς Ὠρωπόν, ἔσωσαν σφέας αὐτούς. Οἱ ϑ' Πέρσαι πλέοντες κατέσχον τὰς νέας τῆς Ἐρετρικῆς χώρης κατὰ τὴν Ὁλιῶν, καὶ Χοιρίας, καὶ Αἰγίλια. καταχθέντες ϑ' ἐς ταῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα ἵππους τε ἐξεβάλλοντο, καὶ παρεσκευάζοντο ὡς προσιούμενοι τοῖσι ἐχθροῖσι. οἱ ϑ' Ἐρετριέες ἐπεξελθεῖν μὲν καὶ μάχεσθαι οὐκ ἐπιεῖντο βουλῇ, ἕως ϑ' ἀφυλάξαντες τὰ τείχεα, τότε σφι ἔμελε πέρι, ἐπεί τε οὐκ ἐβούλοντο μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν, προσβολῇσι ϑ' ἠνομέσθη χαρτερῇσι πρὸς τὸ τεῖχος, ἐπετέλεον μὲν ἐπὶ ἕξ ἡμέρας πολλοὶ μὲν ἀμφοτέρων· τῇ ϑ' ἑβδόμῃ Εὐφορβός τε ὁ Ἀλκιμάχου, καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέου, ἄνδρες τῶν ἀστῶν δόκιμοι, προδιδοῦσι τοῖσι Πέρσῃσι τὴν πόλιν. οἱ ϑ', ἐπελθόντες ἐς τὴν πόλιν, τότε μὲν, τὰ ἱερὰ συλήσαντες οὐ σφῶν, ἀποτιννύμενοι τῶν ἐν Σάρδισι κατακαυθέντων ἱρῶν· τοῦτο ϑ', τοὺς ἀνδρώτους ἠνδραποδίσαντο, κατὰ τὰς Δαρείου ἐντολάς. Χειμωσάμενοι ϑ' τὴν Ἐρέτειαν, καὶ ἐς γῆν ὀλιγόντες ἡμέρας, ὕστερον ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐπεραιώθησαν, καὶ τέρποντές τε πολλὸν, καὶ δοκέοντες ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους ποιήσειν τὰ καὶ τοὺς Ἐρετριέας ἐποίησε. καὶ, ὡς γὰρ ὁ Μαραθὼν ἐπιδεὼς ἐὼν χωρίον τὸ Ἀττικῶν εὐπρεπέστατον καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἐρετρίης, ἐς τοῦτο σφι κατηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστράτου. Ἀθηναῖοι ϑ' ὡς ἐπύϑοντο ταῦτα, ἐβοήθεον καὶ αὐτοὶ ἐς τὸ Μαραθῶνα· ἦρχον δὲ σφέων στρατηγοὶ δέκα· τῶν ὁ δεκάτος ἦν Μιλτιάδης, τοῦ τὸ πατέρα Κίμωνα τὸ Στησαγόρεω κατέλαβε φυγεῖν ἐξ Ἀθηναίων Πεισιστράτου τοῦ Ἱπποκράτεος· καὶ αὐτὸς φεύγοντι, ὀλυμπιάδα ἀνελέσθαι τεθρίππῳ συνώκησε· καὶ τούτῳ μὲν τῇ νίκῃ ἀνελομένου μὲν, ταύτην ἐξενείκασθαι τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ ϑ', τὴν ὑστέρην ὀλυμπιάδι τοῖσι αὐτοῖσι ἵπποισι νικήσαντα, τῶν ἀδελφοὶ Πεισιστράτου ἀνακαυχᾶσθαι· καὶ τὴν νίκην παρεῖναι τούτῳ, κατήλασε δὴ τὸ ἑωυτοῦ ὑπόστεγον ὁ Κίμων. καί μιν ἀνελόμενον τοῖσι αὐτοῖσι ἵπποισι ἄλλην ὀλυμπιάδα, κατέλαβε ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων, ἐκπεσόντα τῆς Χερσονήσου ὁ Κίμων πρὸς τοῦ Πεισιστράτου κτείνεται ϑ' ὑποστὰς ἐν τῷ πρυτανηίῳ, νυκτὸς ὑπεκπεσόντες ἄνδρες. τάφος ϑ' αὐτοῦ Κίμωνος πρὸς τῷ ἄστει ἐστὶ, πλησίον τῆς Ἀγκυλίδος καλεομένης ὁδοῦ. κεῖνται δ' αὐτοῦ αἱ ἵπποι τεθάφαται πλὴν αἱ τρεῖς ὀλυμπιάδας

233. ἀνελόμεναι· ἐπὶ πᾶσι δὲ ἄλλαι ἵππι ἤδη τῶυτὸ τοῦτο Εὐαγόρεω Λάκωνος· πλέω δὲ τουτέων, ἐδάμαι. ὁ μὲν δὴ πρεσβύτερος τῶν παίδων τῷ Κίμωνι Στησαγόρης ἐὼν τυγχάνει τραφόμενος ἐν τῇ πατρῴῃ Μιλτιάδῃ τρεφόμενος ἐν τῇ Χερσονήσῳ· ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ Κίμωνι Ἀθηναίοισι, τὄνομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω τῆς Χερσονήσου Μιλτιάδεω, Μιλτιάδης. Οὗτος δὴ ὦν τότε ὁ Μιλτιάδης ἦκων ἐκ τῆς Χερσονήσου, ἐκπεφυγὼς δυσὶ πλόοισι θανάτους, ἐστρατήγεε Ἀθηναίων. ἅμα μὲν γὰρ, οἱ Φοίνικες αὐτὸν οἱ ὑποδιώξαντες μέχρι Ἴμβρου, ὡς πολλῷ ἐπιεικῶτο λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν ὡς βασιλέα· ἅμα δὲ, ἐκφυγόντα τε τούτους, καὶ ἀπικόμενον ἐς τὰ ἑωυτοῦ, δικαιοῦσθαί τε ἐν σωτερίῃ ἤδη τὸ ἐνθεῦτεν μὲν οἱ ἐχθροὶ ὑποδεξάμενοι, ὡς δικαστήριον αὐτὸν ἐσαγαγόντες, ἐδίωξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυγὼν δὲ καὶ τούτους, στρατηγὸς ἦτω Ἀθηναίων ἀποδέχθη, αἱρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου. Καὶ πρῶτα μέν, ἐόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστεϊ οἱ στρατηγοὶ, ἀπέπεμψαν ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδεα, Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τὰ τοιαῦτα μελετήσαντα. τοῦ δὴ (ὡς αὐτός τε ἔλεγε Φειδιππίδης, καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελε) περὶ τὸ Παρθένιον ὄρος τὸ ὑπὲρ Τεγέης ὁ Πὰν περιπίπτει. βουλόμενος δὲ τὄνομα τοῦ Φειδιππίδεω τὸν Πᾶνα, Ἀθηναίοισι κελεύσαι ἀπαγγεῖλαι διότι ἑωυτῷ ὑδεμίην δηλ μέλειαν πιεῦσι, ἐόντι δυνατῷ ἤδη Ἀθηναίοισι, καὶ πολλάκις ἤνεμμένῳ ἤδη σφίσι χρησίμῳ, τάδε τε καὶ ἐσομένῳ. καὶ ταῦτα μὲν Ἀθηναῖοι, καίτα πάντων σφίσι ἓν ἤδη τοῦτο πρηγμάτων, πίστιν ἔχοντες εἶναι ἀληθέα, ἱδρύσαντο ὑπὸ τῇ ἀκροπόλι Πανὸς ἱρὸν, καὶ αὖτε ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίῃσι ἐπετείῃσι καὶ λαμπάδι ἱλάσκονται. Τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης οὗτος, ὅτε περὶ ὁ ἔφη καὶ τὸν Πᾶνα φανῆναι, δεύτερα ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἄγει. ἦν δὲ ἐν Σπάρτῃ. "ἀπικόμενος δὲ δὴ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, Ἀθηναῖοι ὑμέων δέονται σφίσι βοηθῆσαι, καὶ μὴ περιιδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἕλλησι δουλοσύνῃ περιπεσοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων· καὶ γὰρ Ἐρέτρια τε νῦν ἀνδραποδίσθη, καὶ πόλι λογίμῳ ἡ Ἑλλὰς γένοντο ἀσθενέστερη. ὁ μὲν δὴ σφι τὰ ἐντεταλμένα ἀπήγγελε· τοῖσι δὲ ἔδοξε μὲν βοηθέειν Ἀθηναίοισι, ἀδυνατέειν δέ σφι ἦν τοιαῦτα παρεῖναι ταῦτα, βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον. ἦν γὰρ ἰσαμένου μηνὸς εἰνάτη· εἰνάτῃ δὲ

CIV. CV. CVI.

reportarant. Idem quod istæ, jam aliæ equæ fecerant, quæ fuerunt Evagoræ Laconis: aliæ præterea nullæ. Per idem tempus major natu filiorum Cimonis Stesagoras, apud Miltiadem patruum in Chersoneso educabatur: minor autem apud ipsum Cimonem Athenis erat, nomen habens à Miltiade Chersoneti conditore. Hic igitur Miltiades è Chersoneso tunc profectus, dux Athenienſium erat, è duplici cæde elapsus: semel, quum eum Phœnices usque ad Imbrum persequuti sunt, magni facientes capere hominem ut ad regem perducerent: iterum, quum ab iis elapsum, domum suam reversum, ac se reducem esse existimantem, inimici sui exceperunt, & ad judicium deduxerunt, accusantes occupatæ in Chersoneso tyrannidis. Hoc reatu liberatus, suffragiis populi dux declaratus est. Duces autem quum adhuc in urbe essent, ante omnia legatum Spartam mittunt Phidippidem, illum quidem Athenienſem, sed tabellariam operam factitantem. Huic Phidippidi, ut ipse refert, & Athenienſibus renunciavit, circa Parthenium montem, qui supra Tegeam est, obvius fuit Pan: compellatoque nominatim Phidippide, jussit nunciari Athenienſibus quid ita illi nullam gererent curam sui, qui bene ipsis vellet, quique jam sæpenumero de eis bène meritus fuisset atque etiam futurus esset. His verbis fide habita, Athenienſes, quod eorum jam status erat bene constitutus, extruxerunt sub arce templum Panis: illique annuis hostiis, ex quo nuncium accepere, sacrificant, & ardenti candelabro supplicant. Phidippides autem hic qui sibi Pana dixit apparuisse tunc quum à ducibus missus est,[1] iterum Athenis egressus, Spartam pervenit, adienſque magistratus, Lacedæmonii, inquit, orant vos Athenienſes ut sibi opem feratis, nec civitatem inter Græcos vetustissimam contemnatis, in discrimen adductam, ne barbaris viris serviat. Etenim Eretria directa est, insigniq; civitate Græcia imbecillior reddita. His mandatis à Phidippide expositis, placebat quidm Lacedæmoniis opem ferre Athenienſibus: sed id sibi impossibile confestim facere erat, nolentibus legem rumpere nam erat nonus dies instantis mensis, quo die

---

1 Postridie quam Athenis egressus est. *Ad verbum, Secundanus ex Athenienſium urbe fuit Sparta. At Valla δευτεραῖος accepit pro δεύτερον. Sic infra in hoc eodem libro, τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐλθόντες ἐς τὴν Ἀττικήν.*

negabant

negabant se progressuros, nec nisi orbe lunari impleto. Et isti quidem plenilunium expectabant. Hippiæ autem Pisistrati filio, qui barbaros in Marathonem perducebat, visum hoc in somnis superiore nocte oblatum est: Videbatur sibi Hippias cum matre concumbere. Quo ex somnio conjectabat fore ut reversus Athenas, ac recepto dominatu senex domi suæ obiret. Hunc in modum interpretabatur visum suum. Dum autem prædam Eretriensem quam deposuerat, in insulam Styreorum nomine Ægileam, reportat, dumque naves ad Marathonem appulsas in stationibus locat, ac barbaros in terram egressos disponit, ei talia administranti contigit ilernutatio, tussisque solito vehementior, vnde concussis ejus, utpote senis, plerisque dentibus, unus illorum ex violentia tussiendi excussus est, & in arenam delapsus: qui magna adhibita ad inveniendum diligentia, quum tamen non appareret, suspirans Hippias, ad eos qui aderant ait, Hæc terra non est nostra, nec eam poterimus nobis subjectam efficere, 1 sed tantummodo partem, quantum spatii dens qui mihi aderat, obtinet. Huc Hippias suam visionem CVIII. interpretabatur evasisse. Athenienſibus autem apud Herculis fanum instructis supervenere auxilio Platæenses, omni cum populo, qui sese Athenienſibus dediderant, & pro quibus frequentes jam labores susceperant Athenienses: dediderant autem sese hoc modo: Quum à Thebanis premerentur Platæenses, primum Cleomeni Anaxandridæ, qui intervenerat, atque Lacedæmoniis sese dediderant: à quibus tamen recepti non sunt, hac oratione utentibus, A nobis qui procul habitamus, frigidum quoddam fuerit vobis auxilium. nam priusquā nostrūm quisquam audiat, possitis occupati ab hostibus sæpe expugnari. Suademus autem ut volipsos Athenienſibus dedatis, vicinis pariter & ad tutandum non invalidis. Hoc Lacedæmonii non tam consulebant Platæensibus quod eis bene vellent, quam quod optarent Athenienses defatigari Bœotio bello. Id suadentibus Lacedæmoniis non adversati Platæenses, aditis Athenienſibus, dum rem divinam duodecim diis faciunt, eis ad aram suppliciter sedentes sese dediderunt. Aduersus quos Thebani re audita

ἐκ ἐξελύσθαις ἔφαϙ, μὴ ὐ πλήρες. ἐοῦ. ϕ V. Nap. N. 4. p. 23. Edit. Ven. Ald. N. 5. p. 35. Edit. Aug. Vind. N. 2. Edit. Vat. N. 9. Edit. Vat.
κύκλε. ὗτοι μὲν νυν τὼ τανσέληνον ἔμενον. Τοῖσι δ βαρβάροισι κατηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστράτε ἐς τ Μαραθῶνα, ϕ παρὰ νυκτὸς ὄψιν ἰδὼν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε· ἐδόκεε ὁ Ἱππίης τῇ μητρὶ τῇ ἑωϋτῦ συνεύνῃσθαι. συνεβάλλετο ὧν ἐκ ϕ ὀνείρε, καὶ ἐλθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἀναστρωμάμενος τὼ ἀρχήν, τελευτήσειν ἐν τῇ ἑωϋτῦ γηραιός. ἐκ μὲν δὴ τ ὄψιος συνεβάλλετο ταῦτα. τότε δ κατηγεόμενος, τῦτο μὲν, τὰ ἀνδράποδα τὰ ἐξ Ἐρετρίης ἀπέβησε ἐς τὼ νῆσον τὼ Στυρέων, καλεομένην δ " Αἰγίλειαν· τῦτο δ, καταγομένας ἐς τ Μαραθῶνα τὰς νέας ἁρμίζε ἔσω. ϕ Αἰγιλίην· ἐκβάντας δ ἐς τὼ γῆν τὺς βαρβάρυς διέτασσε. καί οἱ ταῦτα διέποντι ἐσῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως ἢ ὡς εἰώθεε· ὁκὼς δ πρεσβύτερον ἐόντι, πολλῷ ὀδόντων οἱ πλεῦνες ἐσείοντο. τυλέων ὧν ἕνα πρὸ ὀδόντων ἐκβάλλει κατὰ βίνης βάξας. ἐκπεσόντ δ ἐς τὼ ϕάμμον ἀντῦ, ἐπιζήτεε πολλὴν ἀσπάσιον ἐξευρεῖν. ὡς δ οὐκ ἐφαίνετό οἱ ὁ " ὀδὺς, ἀναστενάξας, εἶπε πρὸς τὺς " παρεστεῶτας, Ἡ γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ, οὐδέ μιν δυνησόμεθα καταχειρίσασθαι. τοσόνδε μέν τι μοι μέρος μετέστι, ὁ " ὀδὼν δὺς μετέχει. Ἱππίης μὲν δὴ τοιῦτῳ τρόπῳ ὄψιν ϐ συνεβάλλετο ἐξεληλυθέναι. ϐ Ἀθηναίοισι δ τετραμμένοισι ἐν τεμένεϊ Ἡρακλέος, ἐπῆλθον βοηθέοντες Πλαταιέες παμπληθέι. καὶ δὴ καὶ ἐνδεδώκεσαν σφέας αὐτὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιέες, καὶ πόνυς κατὰ αὐτέων οἱ Ἀθηναῖοι συνεχέας ἤδη ἀναιρέοντο. ἔδοσαν δ ὧδε. πεζόμαχοι κατὰ Θηβαίων οἱ Πλαταιέες, ἐδίδοσαν πρῶτα μὲν τυχοῦσι Κλεομένεί τε τῷ Ἀναξανδρείδεω καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐτύς. οἱ δ, ἐπείτε ἐνόμισαν, ἔλεγόν σφι τάδε, Ἡμεῖς μὲν ἑκαλέρω τε οἰκέομεν, καὶ ὑμῖν τοιήδε τις γίνοιτ' ἂν ὀπωρείη ψυχρή. φθαίητε γὰρ ἄν πολλάκις ἐξανδραποδιζόντες ἤ τινα πυθέσθαι ἡμέων. συμβαλλόμενοι δ ὑμῖν δοῦναι ὑμέας αὐτὺς Ἀθηναίοισι, πλησιοχώροισί τε ἀνδράσι, καὶ τιμωρέειν ἔοῦσι ἐπικαίροισι. ταῦτα συνεβάλοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἐπὶ δὲ νοίῃ ἦτα τῷ Πλαταιέων, ὡς βουλόμενοι τὺς Ἀθηναίους ἔχειν πόνυς, συνεστεῶτας βαρβάροισι. Λακεδαιμόνιοι μὲν νυν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβάλοντο· οἱ δ οὐκ ἐπίστασαν, ἀλλ' Ἀθηναίων ἱρὰ παιδύοντων τοῖσι δώδεκα θεοῖσι, ἱκέται ἰζόμενοι βωμὸν τὸν βωμὸν, ἐδίδοσάν σφέας αὐτύς. Θηβαῖοι δ πιθόμενοι ταῦτα,

1. Sed eam illius portionem quæ ad me pertinebat, dens possidet.

ἐτεταύοντο δὴ τὰς Πλαταιέας· Ἀθηναῖοι δὲ σφι ἐβοήθεον. μελλόντων δὲ σφέων συνάψειν μάχην, Κορίνθιοι ὑ πρεῖδον· φθάσαντες ὦν, καταλλάξαντες, ὅπη ρεψάντων ἀμφοτέρων, ἤειμεν τὴν χώρην δὴ τοῖς δὲ ἐᾶν Θηβαίους Βοιωτοὺς τοὺς μὴ βουλομένους ἐς Βοιωτοὺς τελέειν. Κορίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἀπιοῦσι ἐπεθήκαντο Βοιωτοί· ὅπλοισι δὲ, ἐοικόσι τὴν μάχην. νικήσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς οἱ Κορίνθιοι ἔδησαν Πλαταιεῦσι ἐλθοῦσι, τοὺς νικήσαντες, τὸν Ἀσωπὸν αὐτῶν ἐποιήσαντο ὅρον Θηβαίοισι πρὸς Πλαταιέας ἐλθόντες καὶ Ὑσιάς. ἔδοξε μὲν δὴ οἱ Πλαταιέες σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ· ἦσαν δὲ τότε ἐς Μαραθῶνα βοηθέοντες. Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἱ γνῶμαι· τῷ μὲ, οὐκ ἐώντων συμβάλλειν· (ὀλίγους γὰρ εἶναι τῇ Μήδων συμβαλέειν) τῷ δὲ, καὶ Μιλτιάδεω, κελευόντων. ὡς δὲ δίχα ἐγίνοντο, καὶ ἐνίκα ἡ χείρων τὰ γνωμέων, ἐνταῦτα, ἦν γὰρ ἐνδέκατος ψηφιδοφόρος ὁ τῷ κυάμῳ λαχὼν Ἀθηναίων πολεμαρχέειν· (τοπαλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν πολέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι) ἐνταῦτα δὴ τότε πολέμαρχος Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος· πρὸς τοῦτον ἐλθὼν Μιλτιάδης, ἔλεγε τάδε, Ἐν σοὶ νῦν Καλλίμαχε ἔστι ἢ καταδουλῶσαι Ἀθήνας, ἢ ἐλευθέρας ποιήσαντα, μνημόσυνον λιπέσθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων βίον, οἷον οὐδὲ Ἁρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων λέλοιπε. νῦν γὰρ δὴ ἐξ οὗ ἐκτήσαντο Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον ἦκουσι μέγιστον· καὶ εἰ μή γε ὑποκύψουσι τοῖσι Μήδοισι, δεδώσονται τὰ πεισόμενα προδεδομένοι Ἱππίῃ· εἰ δὲ τοῦτον ἀνὴρ γένοιτο ἡ πόλις, εἴη τε ἔτι πρώτη τῶν Ἑλληνίδων πολίων ἡγεμών· κῶς ὦν δὴ ταῦτα οἷά τε ἔστι ἡγεμόνα, καὶ κως ἐς ἔτι τελέων ἀνήκει τὸ πρῆγμα τόδε τὸν κῦρον ἔχειν, νῦν ἔρχομαι φράσων. ἡμέων τῶν στρατηγῶν ἐόντων δέκα, δίχα γινομένων αἱ γνῶμαι, τῷ μὲν κελευόντων, τῶν δὲ, ἐς συμβάλλειν. εἰ μὲν νυν μὴ συμβάλωμεν, ἔλπομαί τινα σήσειν μεγάλην ἐμπεσοῦσαν ἀθυμίην τοὺς Ἀθηναίων φρονήματα, ὥστε μηδίσαι· εἰ δὲ συμβάλωμεν πρίν τι καὶ σαθρὸν Ἀθηναίων μετιξελέρισι ἐγκυρέειν, θεῶν τοῖσι νεμομένοισι, οἷοί τε εἰμὲν ἡμεῖς ἡγεμόνες τῇ συμβολῇ. ταῦτα ὦν πάντα ἐς σὲ νῦν τείνει, καὶ ἐκ σέο ἤρτηται.

exercitum duxerunt, in eorumque auxilium Athenienſes venerunt. Sed dum conſerturi prœlium eſſent, Corinthii haud contemnendam ſibi rem putantes, ad eos reconciliandos intervenere: atque utrorumque permiſſu regionem hunc in modum terminarunt, ut Thebani eos Bœotos qui nollent inter Bœotos cenſeri, ſinerent facere quod vellent. Hoc ubi decrevere Corinthii, abſceſſere. Abſcedentes quoque Athenienſes aggreſſi Thebani ſunt, commiſſaque pugna, repulſi. Unde Athenienſes tranſgreſſi quos Corinthii ſtatuerant terminos, [1] Aſopum fecerunt limitem Thebanis. Ergo Platæenſes Athenienſibus ſeſe quum dedidiſſent, ad Marathonem tunc auxilio venerunt. Erant autem in Athenienſium ducibus ancipites ſententiæ, aliis vetantibus fieri prœlium: pauciores enim ſe eſſe quam ut cum Medis conſligerent: aliis (quorum erat Miltiades) ad pugnandum hortantibus. Itaque quum eſſent bifariæ ſententiæ, & deterior vinceret, ibi Miltiades Callimachum Aphidnæum adiit, [2] tunc forte polemarchum, *id eſt, belli principem:* qui magiſtratus per ſuffragia electus in danda faba, *hoc eſt, in declaranda ſententia*, undecimus eſt. Nam quondam Athenienſes in dicenda ſententia parem ducibus faciebant polemarchum. Ad hunc Miltiades, In te, inquit, nunc Callimache ſitum eſt, utrum in ſervitutem Athenæ redigantur, an tu eas liberando memoriam tui in omne ævum relinquas, qualem ne Harmodius quidem atque Ariſtogiton reliquerunt. Nam Athenienſes nunc in maximum omnium ex quo nati ſunt venere diſcrimen: qui ſi Medis ſuccumbant, palam eſt quæ paſſuri ſint, traditi Hippiæ: ſin autem ſuperent, poterit hæc civitas urbium Græciæ effici prima. Quo autem pacto hæc fieri poſſint, & quomodo ad te harum rerum arbitrium redeat, nunc exponam: Noſtræ, qui duces ſumus, bifariæ ſunt ſententiæ de prœlio committendo: aliis id ſuadentibus, aliis diſſuadentibus. Qui niſi prœlium committimus, vereor ne magna exiſtat ſeditio, quæ mentes eorum ſolicitet ad ſentiendum cum Medis: ſin pugnamus antequam aliquid vitii in nonnullis Athenienſium ſubeat, poſſumus diis æquis cum victoria diſcedere. Hæc omnia ad te tendunt, & abs te dependent:

CIX.

1. Aſopum & Hyſias Thebanis adverſus Platæenſes limitem ſtatuerunt. Ergo Pl. 2 Tunc, quod undecimum ſuffragium ad eum pertineret, qui ex facta per fabam ſortitione polemarchus Athenienſium creatus eſſet, *vel, ductis faba ſortibus polem. Ath. cr. eſſet*, (olim enim Athen. in ferendo ſuffragio par. duc. polemarchum faciebant) adiit Callimachum Aphidnæum Miltiades, tunc polemarchum, eique dixit, In te nunc ſitum eſt Callimache, Athenas vel in ſervitutem redigere, vel, illis liberatis, monumentum in omne avum relinquere, quale ne Harmod.

qui ſi

qui si meæ sententiæ accesseris, erit & tibi patria libera, & civitas omnium Græcarum princeps: sin accesseris sententiæ dissuadentium pugnam, eorum quæ recensui bonorum tibi contraria existent. Hæc dicens Miltiades Callimachum induxit. Ita accedente sententia polemarchi, obtentum est ut confligeretur. Post hæc ii duces quorum sententia de confligendo fuerat, ut cujusque dies imperitandi venerat, vicem suam Miltiadi dabant: quam ille accipiens, non tamen prius decertandum putavit quam sua dies imperii advenit.

CX. CXI. Itaq; ubi vices ejus fuere, tunc Athenienses hunc in modum instructi sunt ad confligendum: Dextro cornu præerat Callimachus polemarchus. Ita enim lex apud Athenienses tunc postulabat ut polemarchus dextrum cornu teneret. Hoc duce sequebantur deinceps cæteræ tribus, ut quæq; ordine erat. Novissimi autem sunt collocati Platæenses, siniſtrum cornu tenentes. Quo factum est ut ab huius pugnæ tempore, quoties Athenienses ferunt hostias apud panegyrias, *id est, publicos conventus*, quæ quinto quoque anno fiunt, Athenienſis præco conceptis verbis precetur bona Athenienſibus pariter & Platæenſibus. Igitur Athenienſium acies tunc apud Marathonem Instructa idcirco sic erat quod aciem Medicam imitabatur: sed in medio paucis conferta erat ordinibus, ideoque illic debilior: utroque

CXII. autem in cornu confertior, Quæ posteaquam ita instructa est, ac sacrificium litatum esse Athenienses audierunt, tunc cursu in barbaros tendunt. Erat autē inter utranque aciem non minus octo stadiorum intercapedinis. Quos cursu ferri in se videntes Persæ, optabant se tanquam illos excepturi: insaniæ dantes id quod cernerent eos cursu tendere quum pauci essent, & nec equitatu nec sagittis freti. Hoc ita barbari interpretabantur. At vero Athenienses, posteaquam conferti conflixere cum barbaris pugnam memoratu dignam edebant. Quippe primi omnium Græcorum (quos ipsi novimus) cursu in hostem usi sunt: 1 primi sustinuerunt cernere Medica veste indutos:

CXIII. quum antehac vel audire nomen Medorum Græcis terror fuisset. In Marathone quum diu pugnatum esset, barbari circa mediam aciem vincebant, ubi Persæ stabant & Sacæ, eamq; perrumpentes

"ἢν γὰρ σὺ γνώμῃ τῇ ἐμῇ προσθῇ, ἔστι τοι πάλις
"τε ἐλευθέρη, καὶ πόλις πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι.
"Ἢν δὲ τοῦ ἀπαρνήσηαι τὴν ψηφον, ἐλπίς μοι γίνεται,
"ὑπάρξειν τοι τοῦ ἐγὼ κατέλεξα ἀγαθῶν
"τὰναντία.' Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης, προσετίθετο τῷ Καλλιμάχῳ. Προσγενομένης δὲ τῆς πολεμάρχου γνώμης, ἐκεκύρωτο συμβάλλειν. Μετὰ δὲ, οἱ στρατηγοὶ, τοῦ ἡ γνώμη ἐφέρετο συμβάλλειν, ὡς ἑκάστῃ αὐτέων ἐγίνετο πρυτανηίη τῆς ἡμέρης, Μιλτιάδῃ παρεδίδοσαν. Ὁ δὲ, δεκόμενος, ἔκαε τι συμβολὴν ἐπιείετο, πεῖν γε δὴ αὐτῆ πρυτανηίη ἐήμεε. b

b Ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον ἐξικάθη, ἐνδαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ὧδε Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες. Τῷ μὲν δεξιῷ κέρεϊ ἡγέετο ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος. Ὁ γὰρ νόμος εἶχε τότε τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ δεξιόν· ἡγεομένου δὲ τούτου, ἐξεδέκοντο οἱ ἀεὶ μέσοντο αἱ φυλαὶ, ἐχόμεναι ἀλλήλων. Τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλαταιέες. Ἀπὸ τούτου γὰρ σφι τοῦ μάντιος, θυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων ἐς παναγυρίας τὰς ἐν τῇσι πεντετηρίσι γινομένας, καλέεται ὁ κήρυξ ὁ Ἀθηναίων, ἅμα τε Ἀθηναίοισι λέγων γινεσθαι ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. Τό τε δὴ τοῦτο μοῦνον τῷ Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐγίνετο τοιόνδε τι. Τὸ στρατόπεδον ἐξισόμενον τῷ Μηδικῷ στρατοπέδῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο ὂν τῇσι τάξιας ὀλίγας· καὶ τούτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον. Τὸ δὲ κέρεας ἑκάτερον ἔρρωτο πλήθεϊ. c Ὡς δέ σφι διετέτακτο, καὶ τὰ σφάγια ἐγίνετο καλά, ἐνδαῦτα ὡς ἀπείθεσαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἴεντο ἐς τοὺς βαρβάρους. Ἦσαν δὲ οἱ βάρβαροι ὡς ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐλέων, ἢ ὀκτώ. Οἱ δὲ Πέρσαι, ὁρέοντες δρόμῳ ὁρμέοντας, παρεσκευάζοντο ὡς δεξόμενοι μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπιφέροντες, καὶ πάσχοντες ὀλεθρίην, ὁρέοντες αὐτοὺς ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους, ἔτε ἱππέων ἀρχόντων σφι, ἔτε τοξευμάτων. Ταῦτα μὲν νῦν οἱ βάρβαροι ἐδόκεον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπεὶ τε ἀθρόοι προσέμιξαν τοῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. Πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ ἐς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοί τε ἀνέσχοντο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὁρέοντες, καὶ τοὺς ἄνδρας τοὺτους ἐδεδήμεσαν· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἕλλησι καὶ τρόμος τὸ Μήδων φόβος ἀκούσαι. Μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι, χρόνος ἐγένετο πολλός· καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου εἶκον οἱ βάρβαροι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐπεκράτεον· κατὰ τοῦτο μὲν δὴ εἶκαν οἱ βάρβαροι, καὶ ῥήξαντες,

1 Primique vestem Medicam & eos qui illam gestarent cernere sustinuerunt, quum antea, &c.

ἐδίωκον

a ἦν γὰρ σὺ γνώμῃ τῇ ἐμῇ προσθῇ, ἔστι τοι πάλις τε ἐλευθέρη, καὶ πόλις πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι. Ἢν δὲ τοῦ ἀπαρνήσηαι τὴν ψηφον, ἐλπίς μοι γίνεται, ὑπάρξειν τοι τοῦ ἐγὼ κατέλεξα ἀγαθῶν τὰναντία.' Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης, προσετίθετο τῷ Καλλιμάχῳ. Προσγενομένης δὲ τῆς πολεμάρχου γνώμης, ἐκεκύρωτο συμβάλλειν. Μετὰ δὲ, οἱ στρατηγοὶ, τοῦ ἡ γνώμη ἐφέρετο συμβάλλειν, ὡς ἑκάστῃ αὐτέων ἐγίνετο πρυτανηίη τῆς ἡμέρης, Μιλτιάδῃ παρεδίδοσαν. Ὁ δὲ, δεκόμενος, ἔκαε τι συμβολὴν ἐπιείετο, πεῖν γε δὴ αὐτῆ πρυτανηίη ἐήμεε. b

b Ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον ἐξικάθη, ἐνδαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ὧδε Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες. Τῷ μὲν δεξιῷ κέρεϊ ἡγέετο ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος. Ὁ γὰρ νόμος εἶχε τότε τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ δεξιόν· ἡγεομένου δὲ τούτου, ἐξεδέκοντο οἱ ἀεὶ μέσοντο αἱ φυλαὶ, ἐχόμεναι ἀλλήλων. Τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλαταιέες. Ἀπὸ τούτου γὰρ σφι τοῦ μάντιος, θυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων ἐς παναγυρίας τὰς ἐν τῇσι πεντετηρίσι γινομένας, καλέεται ὁ κήρυξ ὁ Ἀθηναίων, ἅμα τε Ἀθηναίοισι λέγων γινεσθαι ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. Τό τε δὴ τοῦτο μοῦνον τῷ Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐγίνετο τοιόνδε τι. Τὸ στρατόπεδον ἐξισόμενον τῷ Μηδικῷ στρατοπέδῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο ὂν τῇσι τάξιας ὀλίγας· καὶ τούτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον. Τὸ δὲ κέρεας ἑκάτερον ἔρρωτο πλήθεϊ. c Ὡς δέ σφι διετέτακτο, καὶ τὰ σφάγια ἐγίνετο καλά, ἐνδαῦτα ὡς ἀπείθεσαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἴεντο ἐς τοὺς βαρβάρους. Ἦσαν δὲ οἱ βάρβαροι ὡς ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐλέων, ἢ ὀκτώ. Οἱ δὲ Πέρσαι, ὁρέοντες δρόμῳ ὁρμέοντας, παρεσκευάζοντο ὡς δεξόμενοι μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπιφέροντες, καὶ πάσχοντες ὀλεθρίην, ὁρέοντες αὐτοὺς ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους, ἔτε ἱππέων ἀρχόντων σφι, ἔτε τοξευμάτων. Ταῦτα μὲν νῦν οἱ βάρβαροι ἐδόκεον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπεὶ τε ἀθρόοι προσέμιξαν τοῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. Πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ ἐς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοί τε ἀνέσχοντο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὁρέοντες, καὶ τοὺς ἄνδρας τοὺτους ἐδεδήμεσαν· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἕλλησι καὶ τρόμος τὸ Μήδων φόβος ἀκούσαι. Μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι, χρόνος ἐγένετο πολλός· καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου εἶκον οἱ βάρβαροι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐπεκράτεον· κατὰ τοῦτο μὲν δὴ εἶκαν οἱ βάρβαροι, καὶ ῥήξαντες,

ἐδίωκον

ἐδίωκον ἐς τ μεσόγαιαν· τὸ ϑ κέρας ἐκάτερον ἐνίκων Ἀθηναῖοί τε καὶ Πλαταιέες. νικῶντες ϑ, τὸ μὲ τεταγμένον τῶ βαρβάρων φεύγειν ἔων· τοῖσι ϑ τὸ μέσον ἐξέκλασι ἀνδρῶν, συναναγόντες τὰ κέρεα, ἐμάχοντο, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι· φεύγουσι ϑ τοῖσι Πέρσῃσι ἐπίπτοντο κατόπισθε, ἐς ὃ δὴ τ θάλασσαν ἀπικόμενοι, πῦρ τε αἴτιον, καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νεῶν. Καὶ τοῦτο μὲ, ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ ὁ πολέμαρχος. Καλλίμαχος. ἀποφθείρεται, ἀνὴρ γενόμενος. ἀγαθός· ἀπὸ δ ἔθανε τῶν στρατηγῶν, Στησίλεως ὁ Θρασύλεω· τοῦτο ϑ, Κυναίγειρος. ὁ Εὐφορίωνος, ἐνέβαπτε ἐπιλαβόμενος τῶν ἀφλάστων νηός, τὴν χεῖρα ἀποκοπεὶς πελέκει, πίπτει· τοῦτο ϑ, ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοί τε καὶ ὀνομαστοί. Ἑπτὰ μὲ δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησε τρόπῳ τοιῷδε Ἀθηναῖοι· τῇσι ϑ λοιπῇσι οἱ βάρβαροι ἐξαναχρυσάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τ νήσου ἐν τῇ ἔλιπον, τὰ ἐξ Ἐρετρίης ἀνδράποδα, περιπλώσαντες Σούνιον, βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ· αὐτὴ ϑ ἔσχε Ἀθηναίοισι ἐξ Ἀλκμαιωνιδέων μηχανῆς αὐτοὺς ταῦτα ὑπηνοηθῆναι· τότε γὰ σωθεντέας, τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδέξαντας ἀσπίδα, ἔσω ἤδη ἐν τῇσι νηυσί. Οὗτοι μὲ δὴ περιέπλωσαν Σούνιον. Ἀθηναῖοι ϑ ὡς ποδῶν εἴχοντο, τάχιστα ἐβοήθεον ἐς τὸ ἄστυ· καὶ ἔφθησάν τε ἀπικόμενοι, πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἥκειν, καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο, ἀπιγμένοι ἐξ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Κυνοσάργει· οἱ ϑ βάρβαροι τῇσι νηυσὶ παραμειφθέντες Φαλήρου, (τοῦτο γὰ λιμὴν ἦν τότε τῷ Ἀθηναίων) ὑπὸ τούτῳ ἀνακωχεύσαντες τὰς νῆας, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τ Ἀσίην. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραδῶνι μάχῃ ἀπέθανον τ βαρβάρων κατ᾽ ἑξακισχίλιοι καὶ τετρακόσιοι ἄνδρες, Ἀθηναίων ϑ ἑκατὸν ἐνενήκοντα καὶ δύο· ἕπεσον μὲ ἀμφοτέρων τοσοῦτοι· συμβαίνει ϑ αὐτοῦδι δεῦμα τοιόνδε γενέσθαι· Ἀθηναῖον ἄνδρα Ἐπίζηλον τ Κυφαγόρεω ἐν τῇ συρφετῷ μαχόμενόν τε, καὶ ἄνδρα γενόμενον ἀγαθόν, τ ὀμματων στερηθῆναι, ἔτε πληγὴν ἐδὲν τοῦ σώματος, ἔτε βληθέντα· καὶ τὸ λοιπὸν τ ζόης διατελέειν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἐόντα τυφλόν· λέγειν ϑ αὐτὸν ἤκουσα τοῦτο τὸ πάθεα τοιόν δέ τινα λόγον· ἄνδρεα οἱ δοκέειν ὁπλίτεω ἀντιστῆναι μέγαν, τοῦ τὸ γένειον τ ἀσπίδα πᾶσαν σκιάζειν· τὸ ϑ φάσμα τοῦτο ἑωυτὸν μὲ παρελθεῖν, τὸν ϑ ἑωυτοῦ διαπύστιον ἀποκλῖναι· ταῦτα μὲ δὴ Ἐπίζηλον ἐπυθόμην λέγειν. Δᾶτις ϑ πορθούμενος ἅμα τῷ στρατῷ ἐς τὴν Ἀσίην, ἐπεί τε

hoſtem in mediterranea perſequebantur: at in utroque cornu vincentes Athenienſes Platæenſeſque, barbaris, qui terga dederant, fugere permiſſis, contraxerunt cornua, & dum iis qui mediam ipſorum aciem perfregerant, dimicantes, quum ſuperaſſent, fugientes Perſas urgebant cædebantque, donec ad mare pervenientes, petito igne naves corripuere. Quo in certamine CXIV. Callimachus polemarchus interficitur, egregia navata opera. Occubuit quoque é ducibus Steſileus Thraſyli, & Cynægirus Euphorionis filius, qui dum ſummam puppim apprehendit, abſciſſa dipenni manu cecidit: necnon alii Athenienſes multi & clari. Ac ſeptem CXV. quidem naves obtinuerunt Athenienſes hoc modo: cæteris barbari retracti, receptaque præda Eretrienſi ex inſula ubi reliquerant, circumvecti ſunt Sunium, animo prævertendi Athenienſes veſtigio abeuntes. Cæterum Alcmæonidæ ab Athenienſibus 1 inſimulati ſunt, quod videlicet ex compoſito Perſis adhuc apud inſulam agentibus ſcutum oſtenderint. Dum illi Sunium circumvehuntur, CXVI. Athenienſes veſtigio abeuntes celerrime ad ferendam urbi opem properarunt, barbaroſq; eodem tendentes præverterunt: progreſſique ex Herculis templo quod eſt in Marathone, in aliud Herculis fanum quod eſt in Cynoſargi, caſtra poſuerunt. Barbari, quum claſſe Phalerum ſuperaſſent (hic enim Athenienſium navale tunc erat) ſuper eum locum aliquandiu propter tempeſtatem morati, rurſus in Aſiam abierunt. Quorum in hac pugna apud Marathonem geſta occubuere circiter ſex millia trecenta: Athenienſium vero, centum nonaginta duo. Tot ex utriſque cecidere. In qua pugna hæc res mira contigit, ut Athenienſis quidam Epizelus Cuphagoræ filius, dum ſtante acie pugnat ſtrenue, luminibus caperetur, neque ſaucius ulla parte corporis, neque ictus: atque ita cæcus in reliquum vitæ tempus permanſerit. Quem audivi dicere ſolitum de ſua clade, viſum ſibi eſſe ante ſe ſtare virum quendam armatum, procero corpore, cujus 2 mentum omnem clypeum inumbraret: & hanc larvam ipſum prætergreſſam, ſed illum qui ſibi aſſiſteret occidiſſe. Hæc Epizelum ſolitum commemorare audivi. Porro CXVIII. Datis in Aſiam cum claſſe rediens ubi

1 Infimulati ſunt, illis id molientibus Perſas hoc conſilium cepiſſe quod vidēl. 2 Barba totum clyp.

Myca-

Myconum tenuit, vidit in somnis visum, id tamen quod fuerit, non traditur: sed ubi primum dies illuxit, naves rimatus est: compertoque in navi Phœnicia simulacro Apollinis inaurato, scisitatus est quo è templo sublatum esset: & ubi audivit ex quo templo, navigans sua navi in Delum (jam enim Delii in insulam redierant). ibi simulacrum in templo deposuit, præcepitque Delis ut illud in Delium Thebanorum referrent, quod est ad mare è regione Chalcidis. Hoc ubi præcepit Datis, vela illinc fecit. Delii tamen hanc statuam non reportaverunt, sed vicesimo post anno eam Thebani ex oracculo in Delium contulerunt. CXIX. Datis autem & Artaphernes, posteaquam in Asiam navigavere, captivos Eretrienses Susa perduxere, quos Darius rex, etsi in eos ante captivitatem vultum contraxerat acerbitatis, quod se priores injuria lacessissent, tamen ut in conspectum suum adductos vidit ac sibi subjectos, nullo alio malo affecit, sed in suo Cissiæ regionis stathmo collocavit, cui nomen est Anderica: ducentis ac decem stadiis procul à Susis, quadraginta à puteo qui exhibet trifarias rerum species: nam ex eo asphaltum, *id est*, *bitumen*, & salem & oleum hauriunt, ad hunc modum. Hauritur quidem celoneo, *id est*, *instrumento dicto ciconia*, pro situla autem, dimidiato utre ad celoneum alligato: quo in puteum decusso, quicquid hauritur, mox in cisternam diffunditur, atque hinc aliò effusum, triplici varietate concrescit: in asphaltum quidem & salem, protinus: oleum autem (quod Persæ Thadinacen appellant) in vasa colligunt, est autem atrum ac graviter olens. Hoc loci rex Darius locavit Eretrienses, quem CXX. ad meam usq; memoriam tenuere, servantes pristinam linguam. Quod ad Eretrienses attinet, ita habet. ¶ Cæterum post plenilunium duo millia Lacedæmoniorum Athenas venerunt, tanta festinatione adipiscendi hostem, ut triduo quam ex Sparta discessere, in Atticam pervenerint: & licet serius ad pugnam veniissent, tamen intuendi Medos cupidi, ad illos intuendos in Marathonem perrexerunt. Quibus visis, laudatisque Athenienſibus ob præclarum facinus, rursus redierunt. Tenet autem admiratio me, nec rationem inire possum, Alcmæonidas unquam Persis ex composito ostentasse

ἐγίνετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ ἥτις μὲν ἦν ἡ ὄψις, οὐ λέγεται· ὡς δέ οἱ, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῶν νεῶν. εὑρὼν δὲ ἐν Φοινίσσῃ νηὶ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρυσωμένον, ἐπυνθάνετο ὁκόθεν σεσυλημένον εἴη. πυθόμενος δὲ ἐξ ἧς ἱρῆς, ἔπλεε τῇ ἐωυτοῦ νηὶ ἐς Δῆλον· καὶ, ἀπίκοντο μὲν τὴν νῆσον, κατέλιπε τε ἐς τὸ ἱρὸν τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐντέλλεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλμα ἐς Δήλιον τὸ Θηβαίων. τὸ δὲ ἔστι ἐπὶ θαλάσσῃ, Χαλκίδος καταντίον. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα εἰσειλάμενος ἀπέπλεε. τὸν δὲ ἀνδριάντα τοῦτον Δήλιοι οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλὰ μὲν δὴ ἐτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ ἐκ στοπορσπίου ἐκόμισαντο ἐπὶ Δήλιον. Τῶν δὲ τῶν Ἐρετριέων ἀνδραποδισμένους Δᾶτίς τε καὶ Ἀρταφέρνης, ὡς περσέον ἐς τὸν Ἀσίλιον πλόον τοὺς, ἀνήγαγον ἐς Σοῦσα. Βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος, πρὶν μὲν αἰχμαλώτους ἠνδρώδεας τοὺς Ἐρετριέας, ἐνεῖχέ σφι δεινὸν χόλον, οἷα ἀρξάντων ἀδικίης πρότερον τῶν Ἐρετριέων· ἐπεὶ τε δὲ εἶδε σφέας ἀπαχθέντας παρ' ἑωυτὸν, καὶ ὑποχειρίους ἑωυτῷ ἐόντας, ἐποίησε κακὸν ἄλλο οὐδέν, ἀλλά σφεας τῆς Κισσίης χώρης κατοίκισε ἐν σαθμῷ ἑωυτοῦ, τῷ ἔνομά ἐστι Ἀνδερίκα· ἀπὸ μὲν Σούσων δέκα καὶ διηκοσίους σταδίους ἀπέχοντι, τεσσεράκοντα δὲ ἀπὸ φρέατος· τὸ παρέχεται τριφασιαν ἰδέαν. καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἅλας καὶ ἔλαιον ἀρρύσονται ἐξ αὐτοῦ τρόπῳ τοιῷδε· ἀντλέεται μὲν κηλωνηίῳ, ἀντὶ δὲ γαυλοῦ, ἡμισυ ἀσκοῦ περσέος. καταπύσας δὲ τούτῳ ἀντλέει, καὶ ἔπειτα, ἐς χέει ἐς δεξαμενήν. ἐκ δὲ ταύτης ἐς ἄλλο διαχεόμενον, τρέπεται τριφασίας ὁδούς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος· καὶ οἱ ἅλες πήγνυνται ὠθιζυτίκῃ, τὸ δὲ ἔλαιον συνάγουσι ἐν ἀγγείοισι, τὸ οἱ Πέρσαι καλέουσι ῥαδινάκην· ἔστι δὲ μέλαν, καὶ ὀδμὴν παρεχόμενον βαρέαν. ἐνθαῦτα τοὺς Ἐρετριέας κατοίκισε βασιλεὺς Δαρεῖος, οἳ καὶ μέχρι ἐμεῦ εἶχον τὸν χῶρον τοῦτον, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐρετριέας, ἔχει ὧδε. Λακεδαιμονίων δὲ ἦκον ἐς τὰς Ἀθήνας διφάσιοι μυρίοι τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν. ὧδε ὡς τελευταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὕστεροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς ἱμείροντο ὅμως θεήσασθαι τοὺς Μήδους. ἐλθόντες δὲ ἐς τὸν Μαραθῶνα, ἐθηήσαντο. μετὰ δὲ αἰνέσαντες Ἀθηναίους, καὶ τὸ ἔργον αὐτέων, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω. Θωῦμα δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδέκομαι τὸν λόγον, Ἀλκμαιωνίδας ἄν κοτε ἀνασχέσθαι Πέρσῃσι ἐκ συνθήκης ἀσπίδα

ἀσπίδα, βουλομένους ἀπὸ βαρβάρων τε εἶναι
Ἀθηναίους καὶ ἀπὸ Ἱππίεω· οἵ τινες μᾶλλον ἢ
ὁμοίως Καλλίῃ τῷ Φαινίππου, Ἱππονίκου δὲ πα-
τρὶ, φαινόλλαι μισοτύραννοι ἐόντες. Καλλίης
τε γὰρ μοῦνος Ἀθηναίων ἁπάντων ἐτόλμα, ὅ-
κως Πεισιστρατίδαι μοῦνοι ἐκπεσοῦσι τῆς Ἀθηναίων,
τὰ χρήματα αὐτῶν κηρυσσόμενα ἀπὸ τοῦ δη-
μοσίου ὠνέεσθαι, καὶ πάλιν τὰ ἐκδιδοὺς ἐς αὐτὸν
πάντα ἐμηχανᾶτο. Καλλίεω δὲ τούτου ἄξιον
πολλαχοῦ μνήμην ἔχειν ἔστι πάντα τινα ἔχειν. τοῦτο
μὲν γὰρ, τὰ περιελέγμενα, ὡς ἀνὴρ ἄριστος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα· τοῦτο δὲ, τὰ ἐν
Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νικήσας, τεθρίππῳ δὲ, δεύτερος ἡμόμενος· πύθια δὲ πρότερον ἀνελόμενος, ἐφανερώθη ἐς τοὺς Ἕλλη-
237. νας πάντας μεγίστῃσι δαπάνῃσι. τοῦτο δὲ, καὶ
τὰς ἑωυτοῦ θυγατέρας, ἐούσας τρεῖς, οἵας τις
ἀνὴρ ἐκλέξεται. ἐπείδὴ γὰρ ἐκλύοντο γάμου ὥρας,
ἔδωκέ σφι δωρεὴν μεγαλοπρεπέστατα, ἐκεί-
νῃσί τε ἐχαρίσατο. ἐκ γὰρ πάντων τῶν Ἀθη-
αίων τὴν ἐκάστη ἐθέλοι ἄνδρα ἑωυτῇ ἐκλέξασθαι,
ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρί. Καὶ οἱ Ἀλκμαιωνίδαι
ὁμοίως, ἢ ὀδὲν ἧσσον τούτου ἔσαν μισοτύραννοι.
δώρημα ὧν μοι, καὶ ὑποπτεύειν ποιεῦμαι Δημο-
κήδεα, τούτους γὰρ ἀνασχέσθαι ἀσπίδα, οἵ τινες
ἔφηναν τε τὰ πάντα χρόνον τοὺς τυράννους, ἐκ
μηχανῆς τε τῆς τούτων ἐξέλιπον οἱ Πεισιστρα-
τίδαι πολὺ τυραννίδα. καὶ ὅτῳ τοὺς Ἀθηναίους
ὅτοι ἔσαν οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῷ μᾶλλον
ἢπερ Ἁρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων, ὡς ἐγὼ
κρίνω· οἱ μὲν γὰρ ἐξηγερίσαν τὸν ὑπολοίπους
Πεισιστρατιδέων Ἵππαρχον ἀποκτείναντες, ὥ-
στε τι μᾶλλον ἔπαυσε τοὺς λοιποὺς τυραννεύον-
τας. Ἀλκμαιωνίδαι δὲ ἐμφανέως ἐλευθέρω-
σαν, εἰ δὴ ὅτοι γε ἀληθέως ἔσαν οἱ πρὸς Πυ-
θίῃ ἀναπείσαντες τὴν σημαίνειν Λακεδαι-
μονίοισι ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, ὥς μοι
πρότερον δεδήλωται. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως ὀλι-
γωρέμφορμοι τὸν δήμου τὸν Ἀθηναίων τὸν ἐόντα πρὸς
ἀθηναίων τῷ δήμῳ προεδίδοσαν πρὸς πατρίδα; ὁ μὲν ὧν πολὺ
ἄλλοι δοκιμώτεροι ἦν γε Ἀθηναίοισι ἄνδρες,
ἢ δ' οἱ μᾶλλον ἐτετιμέατο. ὅτῳ δὲ λόγῳ
αἱρέει ἀναδεχθῆναι ἔκ γε ἂν τούτων ἀσπί-
δα ὅτι τοιούτῳ λόγῳ. ἀνεδείχθη μὲν γὰρ ἀσπὶς

ς γὰρ τοῦ-

parmam, quod vellent Athenienſes barbaris atque Hippiæ ſubeſſe. [1] quippe quos conſtat in habendis odio tyrannis vehementiores quam ſimiliores fuiſſe Calliæ Phænippi, qui fuit pater Hipponici; nam Callias cum alia omnia in Piſiſtratum inimiciſſime commentus eſt, tum vero ſolus Athenienſium omnium, illius Athenis ejecti quum publice ſub præcone venderentur bona, emere auſus eſt. Cujus Calliæ mentio- CXXII.
nem crebro plerique omnes habere debent, cum ob ea quæ dicta ſunt, ut viri ſummopere patriam liberantis, tum ob hæc quæ in Olympia fecit; nam & in equorum curſu palmam obtinuit, & in quadrigario fuit ſecundus: & in ludis Pythiis quum primas obtinuiſſet, in univerſos Græcos ſumptuoſiſſimus extitit: tum ob id quod talem ſe in filias ſuas quæ tres fuerunt, exhibuit. Nam poſteaquam nubiles extitere, [2] hoc eis magnificentiſſimum munus eſt gratificatus, ut quem ſibi unaquæque vellet ex omnibus Athenienſibus, eum deligeret: atque ita eam illi nuptum dedit. At Alcmæonidæ aut perinde CXXIII.
aut nihil minus quam Callias, peroſi tyrannos fuere. Quo major me admiratio ſubit, minuſque admitto crimi-nationem, eos parmam Perſis oſtentaſſe, qui per omne tempus tyrannos effugerunt, & quorum aſtutia Piſiſtratidæ tyrannidem reliquerunt. Atque ita multo magis Athenarum liberatores extiterunt, meo judico, quam Harmodius & Ariſtogiton. Illi enim Hipparcho interempto, non tam cæteros Piſiſtratidas ab affectanda tyrannide repreſſerunt, quam ad illam irritaverunt: Alcmæonidæ autem proculdubio Athenas liberaverunt, ſi modo ipſi fuere qui Pythiam perſuaſere ad Lacedæmonios commonefaciendos ut Athenas liberarent, quemadmodum ſuperius à me commemoratum eſt. [3] Ate- CXXIV.
nim aliqui forſitan ſuccenſentes quod Athenienſi in populo patriam prodiderunt. Imo nulli erant eis inter Athenienſes viri illuſtriores, neque qui magis eſſent honorati. [4] Neque vero ſerſed tantummodo fuiſſe oſtentatum.

---

1 Quippe qui vel majori vel certe pari odio tyrannos proſequuti eſſe comperiuntur ac Callias Phænippi filius, Hipponici pater *ut autem hîc dicit μᾶλλον ἢ ὁμοίως, ſic paulo poſt, ὁμοίως ἢ ἧσσον ἧσσον.* 2 Dotem eis magnificentiſſimam dedit, atque hoc præterea gratificatus eſt, *vel, indulſit*, ut quem ſibi, *&c.* 3 Atenim fortaſſe Athenienſium populo ſuccenſentes patriam prodebant. *Q. d. Atenim (dicet aliquis fortaſſe) ægre ferentes ſe non eum apud Athenienſes locum obtinere quo ſe dignos exiſtimabant, patriam prodere conabantur. Imo vero nulli ex Athenienſibus majore auctoritate præditi, nulli magis honorati erant: tantum abeſt ut ſua ſorte contenti non eſſent, & de eo Athenienſibus ſuccenſerent.* Poteſt tamen *&* cum interrogatione legi hic locus eodem ſenſu. 4 Quo fit ut rationi conſentaneum nullo modo eſſet poſſit, clypeum ab illis hac de cauſa fuiſſe oſtenſum; oſtenſus enim clypeus fuit.

quod

quod nihil est quàm si id demum diceretur, ostensus quidem est, sed à quo ostensus, incertum. CXXV. [1] Quamquam Alcmæonidæ jam pridem extiterant Athenis clari sane usque ab Alcmæonide atque etiam Megacle. Etenim Alcmæon Megaclis filius, iis Lydis qui Sardibus à Crœso Delphos ad oraculum ierant, administrum sē præbuit, eosque comiter accepit. Cujus beneficentiam Crœsus à Lydis quos ad oraculum miserat quum audisset, hominem accersiit, & ubi advenit, eum donavit tanto auro quantum semel corpore suo ferre posset. Ad istam doni condicionem Alcmæon hanc astutiam attulit: Pergrandem tunicam amictus, ingenti in ea sinu relicto, cothurnisque quos laxissimos reperit calceatus, ad thesaurum perrexit ad quem ducebatur. [2] Ibi in acervum ramentorum procumbens, primum cothurnos quibus erat indutus, auro quantum ferebant refersit: deinde omnem sinum suum atque etiam crines ramentis subigens, & parte in os desumpta, è thesauro processit, ægre trahens cothurnos, cuivis alteri rei quam homini similis: cujus os quum turgidum esset, & omnia onusta, id cernens Crœsus, in cachinnumque erumpens, ea omnia illi donavit: nec minora his alia dona dedit. Ita domus hæc vehementer locupletata est, & Alcmæon quadrijugos equos alens, vicit CXXVI. Olympia. Sed eam deinde secunda ætate Clisthenes Sicyonis tyrannus extulit, ut multo magis quam prius inter Græcos celebris exiterit. Erat enim Clistheni Aristonymi filio, Myronis nepoti, Andrei pronepoti, filia nomine Agarista: quam pater destinabat nuptam dare ei quem præstantissimum Græcorum omnium comperisset. Quum igitur ludi Olympiaci celebrarentur, & ex eis Clisthenes curriculo quadrigali victor extitisset nunciari jussit voce præconis ut quisquis sese dignum putaret qui Clisthenis gener esset, is ad sexagesimum diem aut prius, Sicyonem præsto foret, quod Clisthenes intra annum à sexagesimo die incepturus, exequi nuptias destinasset. Itaque omnes [3] Græci aut sua ipsorum aut familiæ claritate sibi confidentes, eo

τῦτο ἐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν· ἐγίνετο γὰρ) ὃς μὴ ἦν ἐμοὶ ὁ ἀναδέξας, ἐκ ἔχω πρόσω ἔτι εἰπεῖν τυπῶν. οἱ δ' Ἀλκμαιωνίδαι ἦσαν μὲν καὶ τὰ ἀνέκαθεν λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι, ἀπὸ δ' Ἀλκμαίωνος, καὶ ὦν τις Μεγακλέος, ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμπροί. τῦτο μὲν νυν, Ἀλκμαίων ὁ Μεγακλέος τῦσι ἐκ Σαρδίων Λυδοῖσι ἦλθε Κροίσου ἀπικομένοισι ὅτι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, συμπαρῆκται τε ἐγίνετο καὶ συνελάμβανε περὶ δύμως· καὶ μιν Κροῖσος πυθόμενος τῶν Λυδῶν τῶν ἐς τὰ χρηστήρια φοιτεόντων ἐωῦτὸν δῶρα πιέειν, μεταπέμπεται ἐς Σάρδις ἀπικόμενον δ' δωρέεται χρυσῷ, τὰ ἂν δύνηται τῷ ἐωῦτῦ σώματι ἐξενείκαι εἰσάπαξ. ὁ δ' Ἀλκμαίων πρὸς τὸν δωρεὸν ἔσεσθαι τοιῦτόν τοιόνδε ἐπινοήσας, περισφέρε· ἐνδὺς χιτῶνα μέγαν, καὶ κόλπον βαθὺν κατειλήσας τῷ χιτῶνι, κοτόρνας τὰ τῶν θηρευτέων ἐόντας ὑπολαβὼν ἐς τὰ μάλιστα ἐναντίους τοῖσι κατηγέοντο. ἐσελθὼν δ' ἐς σηκὸν ψήγματος, πρῶτον μὲν παρέσεξε τοῖσι κνήμῃσι τὸ χρυσὸν ὅσον ἐχώρεον οἱ κότορνοι· μετὰ δὲ, τὰ κόλπον πάντα πλησάμενος χρυσοῦ, καὶ ἐς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς ἐπασσάμενος τοῦ ψήγματος, καὶ ἄλλο λαβὼν ἐς τὸ στόμα, ἐξῆλθε ἐκ τοῦ θησαυροῦ, ἕλκων μὲν μόγις τοὺς κοτόρνους, παντὶ δὲ τῷ οἰκὸς μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ· τοῦτό τε σῶμα ἐβάδυσε, καὶ πάντα ἐξώλωτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον γέλως ἐπῆλθε· καί οἱ πάντα ὁπόσα ἀδιδοῖ, καὶ πρὸς ἑτέροισι μιν δωρέεται, ἐκ ἐλάσσοσι ἐκείνων. ὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ οἰκίη αὕτη μεγάλως. καὶ ὁ Ἀλκμαίων οὗτος ὕτω πεδεπτεροφόρησε, ὀλυμπιάδα ἀναιρεέται. Μετὰ δὲ, ἦλθε δευτέρη ὕστερον, Κλεισθένης μὲν ὁ τοῦ Σικυῶνος τύραννος ἐξῆρε, ὥστε πολλῷ ὀνομαστότερον γενέσθαι ἐν τοῖσι Ἕλλησι ἢ πρότερον ἦν. Κλεισθένει γὰρ τῷ Ἀριστωνύμου τοῦ Μύρωνος τοῦ Ἀνδρέω, γίνεται θυγάτηρ τῇ οὔνομα ἦν Ἀγαρίστη. ταύτην ἠθέλησε, ἀρίστους Ἑλλήνων πάντων ἐξελόμενος τὸν ἄριστον, τοῦτον γαμβρὸν ποιήσασθαι. Ὀλυμπίων ὦν ἐόντων, καὶ νικῶν ἐν αὐτοῖσι τεθρίππῳ ὁ Κλεισθένης, κηρυγμα ἐποιήσατο, ὅστις Ἑλλήνων ἑωῦτὸν ἀξιοῖ Κλεισθένεος γαμβρὸν γενέσθαι, ἥκειν ἐς ἑξηκοστὸν ἡμέρην, ἢ καὶ πρότερον, ἐς Σικυῶνα, ὡς κυρώσοντος Κλεισθένεος τὰ γάμον ἐν εἰαυτῷ ἀπὸ τῆς ἑξηκοστῆς ἀρξαμένου ἡμέρης. ἐνδαῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἦσαν καὶ πάτρη ἐξωλκωμένοι,

——neque hoc aliter dici potest: factum enim fuit: sed à quo ostensus fuerit, de eo ultra hæc dicere non possum. *Id est, Hac de re non habeo quod dicam: quippe qui sciam quidem ostensum fuisse clypeum, sed nihil ultra, ut sit* οὐκ ἔχω εἰπεῖν πρόσω τοῦτον, *pro* οὐκ ἔχω εἰπεῖν, ἔτι δὲ εἰδὼς εἰδὼς πρόσω τοῦτον. 1 Hi autem Alcmæonidæ cum ab antiqua origine clari extiterant, tum vero ab Alcmæone & rursum à Megacle clari vel maxime fuerunt. 2 Ibi acervo ramentorum *auri* incumbens, primum quidem circa suas tibias tantum aggessit auri quantum cothurni capiebant: deinde vero quum sinum totum auro impleviſſet, & capillos ramentis illis conſperſiſſet, *vel & ramenta illa per capillos ſparſiſſet:* & alia ori indidiſſet, ex theſauro egreſſus eſt, & ægre cothurnos trahens, & cuivis rei magis quam homini ſimilis, utpote cujus os obturatum, & partes omnes inflatæ eſſent. At Crœſſus eum intuitus in riſum prorupit, eique cum hæc omnia, tum vero alia his non minora donavit. 3 Græci qui & de ſeipſis & de patria ſua magnifice ſentiebant, eo.

ἐφοίτων μνηστῆρες· τοῖσι Κλεισθένης ϗ ἀρέμῳ ϗ παλαίστρῃ πεισόμενος, ἐν αὐτῷ
238. τούτῳ εἶχε. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλίης ἦλθε Σμινδυρίδης ὁ Ἱπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς ἔσχε πλεῖστον δὴ χλιδῆς εἰς ἀνὴρ ἀπίκετο· (ἦ γὰρ Σύβαρις ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον μάλιστα) ϗ Σικυῶνος Δάμασις ὁ Σαμυρίδεω τοῦ σοφοῦ λεγομένου παῖς. ὅτευ μὲν ἀπὸ Ἰταλίης ἦλθον· ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμφίμνηστος Ἐπιτρόφου Ἐπιδάμνιος· Αἰτωλὸς δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου Αἰτωλὸς ἦλθε, Τίτορμος τοῦ νοσφιστέος τε Ἑλλήνων ἡμίσεος, ϗ φυγόντος ἀνδρώπους ἐς τὰς ἐσχατιὰς τῆς Αἰολίδος χώρης· τούτου δὲ Τίτορμος ἀδελφεὸς Μάλυος· ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου, Φείδωνος τοῦ Ἀργείων τυράννου παῖς Λεωκήδης. Φείδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα ποιησαμένου Πελοποννησίοισι, ϗ ὑβριστοῦ μάλιστα δὴ Ἑλλήνων ἁπάντων· ὃς ἐξανασήσας τοὺς Ἠλείων ἀγωνοθέτας, αὐτὸς τὸν Ὀλυμπικὸν ἀγῶνα ἔθηκε· τούτου τε δὴ παῖς, ϗ Ἀμίαντος Λυκούργου Ἀρκὰς ἐκ Τραπεζοῦντος, ϗ Ἀζὴν ἐκ Παμφύλου πόλιος Λαφάνης Εὐφορίωνος, τοῦ δεξαμενήν τε (ὡς λόγος ἐν Ἀρκαδίῃ λέγεται) τοὺς Διοσκούρους οἰκίσαι, ϗ ἀπὸ τούτου ξεινοδοκέοντος πάντας ἀνθρώπους· ϗ Ἠλεῖος ὀνομαστὸς Ἀγαΐου· ὅτοι δὴ δὲ ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον. ἐκ δὲ Αἰτωλῶν ἀπίκοντο Μεγακλέης τε ὁ Ἀλκμαίωνος τούτου τοῦ ἐλθόντος Κροῖσον ἀπικόμενον, ϗ ἄλλος Ἱπποκλείδης Τισάνδρου, πλούτῳ ϗ εἴδεϊ περφέρων Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρίης, ἀνθεύσης τότον τὸν χρόνον, Λυσανίης· ἦν δὲ ἀπ' Εὐβοίης μούνος. ἐκ δὲ Θεσσαλίης ἦλθε τῶν Σκοπαδέων Διακτορίδης Κρανώνιος· ἐκ δὲ Μολοσσῶν, Ἄλκων. τοσοῦτοι μὲν ἐμνῶντο οἱ μνηστῆρες. Ἀπικομένων δὲ τεύτεων, ἐς τὴν περειρημένην ἡμέρην, ὁ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τοὺς πατέρας τε αὐτέων ἀνεπύθετο, ϗ γῆν ὁκόθεν ἐκάστῳ· μετὰ δὲ, κατέλεγε ἕνα ἕκαστον, διεπειρᾶτο αὐτέων τε ἀνδρεηγαθίης, ϗ τῆς ὀργῆς, ϗ παιδεύσιός τε ϗ τρόπου, ϗ ἑνὶ ἑκάστῳ ἐὼν ἐς συνουσίην, ϗ σὺν ἅπασι· ϗ ἐς γυμνάσιά τε ἐξηγινέων ὅσοι ἦσαν αὐτέων νεώτεροι. ϗ τὸν χρόνον μέγιστον ἐὼν τῇ συνεσίῃ διεπειρᾶτο· ὅσον γὰρ κατεῖχε χρόνον αὐτοὺς, τοῦτον πάντα ἐποίεε, ϗ ἅμα ἐξεύνιζε μεγαλοπρεπέως· ϗ δή κου μάλιστα τῶν μνηστήρων ἠρέσκοντο οἱ ἀπ' Ἀθηναίων ἀπικνεόμενοι, ϗ τούτεων μᾶλλον Ἱπποκλείδης ὁ Τισάνδρου, ϗ κατ' ἀνδρεαγαθίην ἐκρίνετο, ϗ ὅτι τὸ ἀνέκαθεν τοῖσι ἐν Κορίνθῳ Κυψελίδῃσι τῷ περσέοντι.

pioci contenderiunt: quibus Cliſthenes & curriculum, & palæſtram ad certandum præparaverat. Ex Italia illuc ſe CXXVII.
contulit Smindyrides Hippocratis filius Sybarita, (florebat autem maxime Sybaris ea tempeſtate) qui unus vir in plurimum deliciarum proceſſerat: & Siritatus Damas Samyris filius, ejus qui ſapiens appellabatur, & hi quidem ab Italia venerunt. Ab Jonio autem ſinu Amphimneſtus Epitrophi filius Epidamnius. Ætolus vero Males, germanus Titormi illius qui Græcos robore fuerat ſupergreſſus, & in extrema Æoliæ homines fugerat. E Peloponneſo autem Leocides Phidonis Argivorum tyranni filius, ejus inquam Phidonis qui ſpatia Peloponnenſibus ſtatuit, longe omnium Græcorum inſolentiſſimus: qui ſummotis Elienſium agonothetis, *id eſt*, *muneratiis*, ipſe agonotheta extitit in Olympia, *id eſt*, *certamen præmiumque propoſuit*: necnon Amiantus Lycurgi filius Arcas, ex Trapezunte: & Laphanes Azenus, ex urbe Pæo, filius Euphorionis ejus qui (ut in Arcadia fertur fama) in domum ſuam excepit Caſtorem & Pollucem, 1 & ob id in omnes homines hoſpitalis: 2 Eleus Agæi filius vir præclarus. Iſti ex ipſa Peloponneſo venerunt. Ex Athenienſibus autem, Megacles, Alcmæonis ejus filius qui ad Cræſum ſe contulerat: & alter, Hippoclides, Tiſandri filius, divitiis ac forma inter Athenienſes præcipuus. Ex Eretria autem (quæ per id tempus florebat) Lyſanias: ſolus hic ab Eubœa. E Theſſalia vero à Scopadeis Diactorides Cranonius. Ex Moloſſis autem Alcon. Tot proci fuere. Qui quum ad diem præſtitutam CXXVIII.
adfuiſſent, Cliſthenes ante omnia patriam ſingulorum familiamque percantatur, deinde eos annum apud ſe detinens, exploravit uniuſcujuſque & virilitatem & iracundiam, & eruditionem, & mores: nunc cum ſingulis, nunc cum univerſis congrediens, & juniores in gymnaſia educens: præcipue tamen in conviviis experiebatur: quandiu enim eos apud ſe tenuit, omnia fecit ac magnifice accepit. Sed ei inter procos præcipue cordi erant Athenienſes: 3 & illorum magis Hippoclidem Tiſandri ſtrenuum eſſe judicabat, quum præſertim ejus majores Cypſeli Corinthii propinqui fuiſſent,

---

1 Et ab eo tempore in quos per hoſpitalitatem exercuit: 2 Et Eleus Onomaſtus Agæi filius. Atque hi quidem ex ipſa Pel. &c. *Valla autem putavit ὀνομαστὸς hic, ut vulgo, appellationem eſſe nomen,* ἦλθε, *autem proprium: quum contra ὀνομαστὸς, ſit hoc quidem loco nomen proprium,* ἦλθε *autem nomen à patria.* 3 Et ex illis magis Hippoclides Tiſandri filius: qui & ſtrenuitate cæteris præſtare judicabatur, & eo quod ejus majores à Cypſelidis Corinthiis genus ducerent.

Quum

CXXIX. Quum autem destinatus nuptiis dies illuxit, quo ipse Clisthenes edixerat indicaturum se quem ex omnibus deligeret, mactatis centum bobus, in convivium tum ipsos procos, tum omnes Sicyonios accepit. Postea vero quàm cœnatum est, proci certamen de musica habere cœperunt, 1 pariter & de oratione habenda in medium, procedente autem potatione, Hippoclides, 2 quum longe alios antecederet, jussit tibicinem sibi canere ἐμμέλειαν, *id est, sedatum quoddam saltationis genus.* Tibicine obsequente saltavit, sibi quidem placens, sed Clisthenes omnem rem cernens 3 dissimulabat. Post hæc aliquantulum interquiescens Hippoclides, jussit aliquam sibi inferri mensam: qua illata, primum super eam Laconicos saltavit modulos, mox alios Atticos: tertio super mensam capite statuto, cruribus veluti manibus gesticulabatur. Ad cujus primam ac secundam saltationem, etsi stomachabatur Clisthenes, eum qui tam impudens esset, generum sibi fieri, tamen sese continebat, nolens 4 in eum erumpere: at ubi vidit cruribus veluti manibus gesticulantem, jam se ultra continere non sustinens, inquit, Fili Tisandri, 5 desaltasti matrimonium. Cui excipiens ille ait, Non est istud curæ Hippoclidæ. Unde proverbium factum

CXXX. est, *Non est istud curæ Hippoclidæ.* Tunc Clisthenes silentio impolito, in medium hæc protulit, Viri proci meæ filiæ, vos equidem omnes laudo, vobisque omnibus, si fieri posset, gratificarer, neque unum è vobis præcipuum probans, neque cæteros improbans: 6 verum fieri non potest ut de unica virgine deliberans, omnium voto satisfaciam. Itaque singulis vestrûm, qui compotes huius matrimonii non estis, tanquam dignis meæ filiæ nuptiis, quodque domo peregre abfuistis, singula argenti talenta dono do: Megacli autem Alcmæonis filio meam filiam Agaristam despondeo ritu Athenienſium. Annuente condicioni Megacle, nuptiæ apud Clisthenem celebratæ

CXXXI. sunt. 7 Hactenus quæ judicandis procis gesta sunt: atque hunc in modum Alcmæonidæ per Græciam celebrati fuerunt.

Ὡς δὲ ἡ κυρίη ἐγίνετο τῶν ἡμερέων, ἔτε τε κατακλίσιος ἔτε γάμου, ἐκ ἐφάσκετο αὐτῶν Κλεισθένεος· ἔτε κρίνειν ἐκ πάντων, δύσας βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης, εὐώχεε αὐλούς τε τοὺς μνηστῆρας καὶ τοὺς Σικυωνίους πάντας· ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγίνοντο οἱ μνηστῆρες, εἶχον ἔριν ἀμφί τε μουσικῇ καὶ τῷ λεγομένῳ ἐς τὸ μέσον· πειθομένου δὲ τοῦ αὐλητέω, ὠρχήσατο· καί κως ἐκ τοῦ μὴ ἀρέσκως ὠρχέετο, ὁ δὲ Κλεισθένης ὁρέων ὅλον τὸ πρῆγμα ἐκπώτεται. μετὰ δὲ, ὅπως ὁ Ἱππόκλείδης σχήσει, ἐκέλευσέ τινα τράπεζαν ἐσενεῖκαι· ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέζης, πρῶτα μὲν ἐπ' αὐτῆς ὠρχήσατο Λακωνικὰ σχήματα· μετὰ δὲ, ἄλλα Ἀττικά. τὸ τρίτον δὲ, τῇ κεφαλῇ ἐρείσας δὴ τὴν τράπεζαν τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμεσε. Κλεισθένης δὲ τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχεομένου ἀπεστυγέων γαμβρὸν ἂν οἱ ἐπηβώσασθαι Ἱππόκλείδεα διὰ τήν τε ὄρχησιν καὶ τὴν ἀναιδείην, κατέσχε ἑωυτόν, ἐς βυλόμενος ἐκραγῆναι ἐς αὐτόν· ὡς δὲ εἶδε τοῖσι σκέλεσι χειρονομέοντα, ἐκέτι κατέχειν δυνάμενος, εἶπε, Ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπορχήσαο γοῦν τὸν γάμον· ὁ δὲ Ἱππόκλείδης ὑπολαβὼν εἶπε, Οὐ φροντὶς Ἱππόκλείδῃ· ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο ἐνομάζεται. Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος, ἔλεξε ἐς μέσον τάδε, "Ἄνδρες πάρδος τῶν ἐμῶν μνηστῆρες, ἐγὼ καὶ πάν- 239.
"τας ὑμέας ἐπαινέω, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἷόν
"τ' εἴη, χαριζοίμην ἄν, μήτε ἕνα ὑμέων
"ἐξαίρετον ἀποφαίνων, μήτε τοὺς λοιποὺς ἀπο-
"δοκιμάζων· ἀλλ' ἐπεὶ οὐκ ἔστι τοῦτο, μιῆς πέρι
"παρθένου βουλεύοντα, πᾶσι καὶ νόον ποιέειν
"τοῖσι μὴ ὑμέων ἀπελαυνομένοισι τοῦδε τοῦ γά-
"μου, τάλαντόν τε ἀργυρίου ἑκάστῳ δωρεὴν δίδω-
"μι τοῦ ἀξιώσεως, εἵνεκα τῆς ἐξ ἐμεῦ γήμαι, καὶ τοῦ
"ἐξ οἴκου ἀποδημίης· τῷ δὲ Ἀλκμαίωνος Μεγα-
"κλέι ἐγγυῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην, νόμῳ
τῷ τοῖσι Ἀθηναίων. Γαμθέντος δὲ ἐγγυητοῦ Μεγακλέος, ἐκεκώρωτο ὁ γάμος Κλεισθένει. Ἀμφὶ μὲν κρίσει τῶν μνηστήρων τοσαῦτα ἐγίνετο, καὶ ἔτι τῶν Ἀλκμαιωνιδέων ἐδώδιμον ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα

1 Pariter & de sermone qui in medium proponebatur. *Id est, & de aliis rebus de quibus incidebat sermo.* 2. *Videtur aliud legisse quam κατέχων, aut id perperam accepisse pro προέχων.* 3. Suspectam habebat. 4 Excandescere & in iram præceps erumpere. *ita Bud.* 5 *Bud. hanc interpretationem approbat: perinde est autem ac si diceret, Hac tua impudenti saltatione nuptiis te privasti; vel, spe nuptiarum, vel nuptiis excidisti. q. d. Extra nuptias saltasti.* 6 Sed quum de unica virgine *despondenda* deliberans, omnium voto satisfacere non possim, singulis quidem vestrûm qui circa hasce nuptias repulsam patimini, singula argenti talenta dono, tum quod dignum me censueritis cujus filiam in uxorem duceretis; *vel cujus filiæ nuptias ambiretis*, tum etiam quod domo peregre abfueritis: at Megacli Alcmæonis f. &c. 7 Hactenus de iis quæ in ferendo de procis judicio gesta sunt.

τῶν ὁ συνοικησάντων, γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς φυλὰς καὶ τὴν δημοκρατίαν Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἔχων τὸ οὔνομα ἀπὸ τοῦ μητροπάτορος τοῦ Σικυωνίου· ὅστις τε δὴ γίνεται Μεγακλέι καὶ Ἱπποκράτης· οὗτος δὲ Ἱπποκράτεος Μεγακλέης τε ἄλλος, καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλεισθένους Ἀγαρίστης ἔχουσα τέκνωσε. ἣ συναικήσασά τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος, καὶ ἔγκυος οὖσα, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐδόκεε δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, τίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ. Μετὰ δὲ τὸν ἐν Μαραθῶνι τρῶμα ἠλόμενον, Μιλτιάδης, καὶ πέρτερον εὐδοκιμέων παρὰ Ἀθηναίοισι, τότε μᾶλλον αὔξετο. αἰτήσας δὲ νέας ἑβδομήκοντα, καὶ στρατιήν τε καὶ χρήματα τοῦ Ἀθηναίους, οὐ φράσας σφι ἐπ' ὅτεῳ δῆθεν ἐλαύνει χώρην, ἀλλὰ φὰς αὐτοὺς κατάπλουτον ἕξειν οἷοι ἕπονται· ὅτι γὰρ χώρην τοιαύτην δή τινα ἄξειν, ὅθεν χρυσὸν εὐπετέως ἀφθόνον ἕσονται λέγων τοιοῦτος, ἅτε τοὺς νέους. Ἀθηναῖοι δὲ τότε μὲν ἐπιτρέψαντες παρέδοσαν. Παραλαβὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὸν στρατὸν, ἔπλεε ὡς ἐπὶ Πάρον, πρόφασιν ἔχων ὡς οἱ Πάριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρατεύσαντες τριήρεσι ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρόσχημα λόγων ἦν, ἀπαίρινε δ' ἔγκοτον εἰδὼς τοῖσι Παρίοισι ἀπὸ Λυσαγόρου τοῦ Τισίεω, ἐόντα ἠνδρῶν Πάριον, ἐλθόντα μὲν πρὸς Ὑδάρνεα τὸν Πέρσεω. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὸν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῷ στρατῷ, ἐπολιόρκεε Πάριος, ἐκβεβλημένους ἐκ τοῦ τείχεος· καὶ ἐσπέμπων κήρυκας, ἄτρεστα ἑκατὸν τάλαντα, φὰς, ἦν μή οἱ δῶσι, ἐκ ἀπαναστήσειν τὸν στρατὸν, πρὶν ἢ ἐξέλῃ σφέας. οἱ δὲ Πάριοι, ὅκως μὴ τὰ δώσουσι Μιλτιάδῃ ἀργύριον, ἐμηχανῶντο φυλάξουσι τὸν πύλιν, τοῦτο ἐμηχανῶντο· ἀλλά τι ὑποφερόμενοι, καὶ τῇ μάλιστα ἦσαν ἐπικαιρότατοι ἐπιμηχανῶνται τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξήρεσαν διπλήσιον τοῦ ἀρχαίου. Ἐς μὲν δὴ τοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἕλληνες λέγουσι· τὸ δὲ ἐνθεῦτεν οὐκέτι Πάριοι ἡμέας ὧδε λέγουσι. Μιλτιάδεα ἀπορέοντα ἐλθεῖν ἐς λόγους αἰχμάλωτον γυναῖκα, ἐοῦσαν μὲν Παρίην γένος, οὔνομα δὲ οἱ εἶναι Τιμώ. ἣν δὲ ἱκανὴν ἀνακοῦσαι τὰ χθόνια δρήματα. Ταύτην ἐλθοῦσαν ἐς ὄψιν Μιλτιάδεω, συμβουλεῦσαι οἱ, εἰ θέλει πολλῶν πιέζειν Πάρον ἑλεῖν, τὰ ἂν αὐτὴ ὑποθῆται, ταῦτα ποιέειν· μετὰ δὲ, τὸν μὲν ὑποθέσθαι, τὸν δὲ, ἀπορέοντα ὅτῳ τὸ κλεινὸν τὸ περὶ τὸ πόλεος ἐόντα ἱρὸν θεσμοφόρου Δήμητρος ἀφιδρύεσι, ἐθέλοντα δυνάμενον τὰς θύρας ἀνοῖξαι. ὑπερδρομέοντα δὲ,

Porro ex horum conjugio, cum Cliſthenes, avo materno cognominis, procreatur, (qui Athenienſium tribus populariumque ſtatum inſtituit) tum Hippocrates: ex Hippocrate vero alius Megacles & alia Agariſta, ab Agariſta Cliſthenis nomen habens. quæ nupta Xanthippo Ariphronis filio quum prægnans eſſet, viſa eſt ſibi in ſomnis parere leonem, paucoſque poſt dies peperit Xanthippo Periclem. ¶ Miltiades autem CXXXII. cum antea probatus apud Athenienſes, tum vero poſt rem bene geſtam in Marathone maioribus incrementis auctus, petit ab Athenienſibus ſeptuaginta naves cum propugnatoribus & pecunia, non promens eis cui regioni bellum eſſet illaturus, ſed tantummodo ſe illos locupletaturum ſi ſe ſequerentur. Ad eam enim regionem ſe illos ductaturum unde affatim aurum nullo negocio reportarent. His verbis Athenienſes erectis animis, naves ut petierat tradiderunt. Quibus Miltiades acceptis in Parum na- CXXXIII. vigat, per ſpeciem ulciſcendæ injuriæ, quã intulerant Parii, quod triremi in Marathonem una cum Perſis, veniſſent. Hoc quidem colore orationis utebatur, ſed infenſus erat Pariis ob Lyſagoram Tiſei filium, genere Parium, qui ipſum apud Hydarnem Perſam accuſaverat. Eo poſtquam pervenit Miltiades, Parios intra mœnia coactos obſedit, miſſoque caduceatore popoſcit centum talenta: dicens, ſi ea ſibi non darent, ſe non prius illinc abducturum copias quam eos evertiſſet. At Parii non ut quicquam pecuniæ Miltiadi darent, ſed ut cuſtodirent urbem cogitabant, cum alia loca interſepientes, tum maxime unde ea oppugnari poterat: adeo ut noctu laborantes, murum duplum quam olim fuerat excitarent. Hactenus Græci in hac re CXXXIV. commemoranda conſentiunt: deinceps geſta ipſi Parii referunt hunc in modum: Miltiadem, quum inops conſilii eſſet, adiiſſe atq; alloquutum fuiſſe mulierem captivam, genere Pariam, nomine Timon, quæ eſſet indigenarum deorum adminiſtra: hanc, quum in conſpectum veniſſet, conſilium ei dediſſe ut ſi magni faceret Parum capere, exequeretur quæ à ſe præciperentur. Ejus deinde præceptis auditis Miltiadem acceſſiſſe ad maceriam quandam ante urbem, qua maceria ſepitur templum Cereris legiferæ: eamque, quia fores aperire non poterat, tranſiliiſſe: & illam tranſgreſſum, ſolarium

a V. Herodot. 5. p. 29. Edit. Vat.

b V. Herodot. 5. p. 30 Edit. Vat.

solarium ascendisse ad aliquid intus faciendum, sive ad movendum aliquid quod moveri nefas esset, sive ad aliquid, quodcunq; sit, agendum. Et quum pro foribus esset, subeunte horrore præoccupatum, eadem via revertisse, deque maceria desilientem femur convulsisse, alii in genua procidisse aiunt.

CXXXV. Ita Miltiades male habens, domum remeavit, neque pecuniam Athenienſibus portans, neque Paro parta: urbe tantum per sex & viginti dies obsessa, & agro populato. Parii cognito quod ministra deorum Timo Miltiadem admonuisset, volentes ob id de ea supplicium sumere, postquam obsideri desierunt, Delphos miserunt sciscitatum nunquid ministram deorum condemnarent, quæ rationem capiendæ patriæ hostibus detexisset, quæq; Miltiadi exposuisset sacra quæ ad virilem sexum efferri nefas esset. Id Pythia fieri non permisit, negans Timon earum rerum esse autorem: sed quia Miltiadæ non bene obeundum esset, ideo ei ducem malorum apparuisse. Hæc Pariis Pythia

CXXXVI. respondit. Miltiadem autem é Paro reversum cum alii Athenienſes in ore habebant, tum præcipue Xanthippus Ariphronis filius, qui eum apud populum accusavit quod Athenienſes circumscripsisset. Cui accusationi Miltiades non per se ipse respondit, (neq; enim poterat, qui putrescente femore iaceret in lecto) sed pro eo amici sui, 2 allegantes cum alia multa, & Lemnum expugnatam quam ultus Pelasgos Athenienſibus tradidisset, tum vero pugnam in Marathone gestam. Interventu tamen populi ne capitis damnaretur, quinquaginta talentis culpa mulctata est. Post hæc Miltiades 3 dissoluto atque marcescente femore decessit: quinquaginta autem talenta Cimon filius exoluit.

CXXXVII. Porro Lemnum Miltiades hunc in modum obtinuerat: Pelasgi posteaquam ex Attica ab Athenienſibus exacti sunt, sive jure, sive injuria: nam de hoc nihil habeo præter relata: quia Heraclæus Hegesandri filius 4 in sermonibus ait, injuria. Athenienſes enim, quum viderent regionem quæ erat sub Hymetto, quam illis habitandam dederant, mercedem muri circa arcem ducti, bene excultam, quæ prius mala fuisset, 5 & à nemine accipi digna, livore captos fuisse &

ἰέναι ἐπὶ τὸ μέγαρον, ἐπειδὴ πορίσαντα ἐοντι, εἴτε κινήσοντά τι τῶν ἀκινήτων, εἴτε ὁπόθεν ποτὲ πρήξοντα· περὶ τῆσι θύρησί τε γὰρ ὑπερβὰς τὸν φράκτην ἀμφοτέρας ἀπελθεῖν, ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἰέναι· καταθρώσκοντα δὲ τὸν ἀμαξίτην, τὸ μηρὸν σπασθῆναι· οἱ δέ, αὐτὸν τὸ γόνυ περαπλῆξαι λέγουσι. Μιλτιάδης μὲν νυν φλαύρως ἔχων, ἀπέπλεε ὀπίσω, ὅτε χρήματα Ἀθηναίοισι ἄγων, ὅτε Πάρον προσκτησάμενος, ἀλλὰ πολιορκήσας ἓξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας, καὶ δηώσας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ πυθόμενοι ὡς ἡ ὑποζάκορος τῶν θεῶν Τιμὼ Μιλτιάδεα κατηγήσαιτο, βουλόμενοι μὲν αὐτὴ τυτέων τιμωρήσασθαι, θεοπρόπους μάλιστα ἐς Δελφοὺς, ὡς σφέας ἠρώτεον εἰ τὸν πολιορκίης ἕνεκα· ἔπεμπον δὲ ἐσειρησομένους ἐς κατοχρίσιν τὴν ὑποζάκορον τῶν θεῶν, ὡς "ἐξηγησαμένου τοῖσι ἐχθροῖσι παλαιὸν ἄλωσιν, καὶ τὸν ἐς ἕρσενα γόνον ἄρρητα ἱερὰ ἐκφήνασαν Μιλτιάδεα· ἡ δὲ Πυθὶη οὐκ ἔα, φᾶσα ἐπὶ Τιμοῦν αἰτίην τυγχάνειν, ἀλλὰ, δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα πλοῦτον, μὴ οὐ φανῆναί οἱ τῶν κακῶν κατηγεμόνα. Παρίοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθὶη ἔχρησε. Ἀθηναίοισι δὲ ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπενοστήσαντα ἔργον ἐν στόματι, οἵ τε ἄλλοι, καὶ μάλιστα Ξανθίππου ὁ Ἀρίφρονος, ὃς δεινότητι ὑπαγαγὼν τὸν δῆμον, Μιλτιάδεα ἐδίωκε ἐπ' Ἀθηναίων ἀπάτῃ εἵνεκα. Μιλτιάδης δὲ, ὡς τὸν μὲν παρεὸν οὐκ ἀπελογέετο, (ὑπὸ γὰρ ἀδύνατον, ὥστε σπασθέντος τοῦ μηροῦ) κειμένου δὲ αὐτοῦ ἐν κλίνῃ, παραπλαγέντα οἱ φίλοι, τῆς μάχης τε ἐν "Μαραθῶνι πολλὰ ὑπομεμνημένοι, καὶ τὴν Λήμνου ἅρεσιν· ὡς ἐλὼν Λῆμνόν τε καὶ τισάμενος τοὺς Πελασγοὺς, παρέδωκε Ἀθηναίοισι· πρεσβευομένου δὲ τὸν δῆμον αὐτοῦ καὶ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζημιοῦσι μὲν αὐτὸν πεντήκοντα τάλαντα, Μιλτιάδης μὲν μὴ τοῦτο," σφακελίσαντος αὐτοῦ τοῦ μηροῦ, καὶ τελευτῶντος τὸν βίον· παῖς δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἐξέτισε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων. Λῆμνον δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ὅτε ἔσχε· Πελασγοὶ, ἐπεί τε ἐκπεσὼν Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων "ἐκεκλάδησαν, εἴτε ὦν δὴ δικαίως, εἴτε ἀδίκως, τοῦτο γὰρ ἐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὸ λεγόμενον, ὅτι Ἡσίοδός γε ὁ Ἡγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι λέγων ἀδίκως· ἐπείτε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χώρην τὴν σφίσι ῥυπαίνειν ὑπὸ τὴν Ὑμηττὸν ἐοῦσαν, ἐδίωξαν οἰκήσαντας ὑπὸ τὸ τεῖχος τὸ περὶ τὴν ἀκρόπολιν κοτὲ ἐλιλαμμένοις· ταύτῃσι δὲ ἰδεῖν τοὺς

Ἀθηναίους ἐξεργασμένην δὴ, τὸ πρότερον δὲ κακὴν τε καὶ τὴν μηδενὸς ἀξίην, λαβεῖν φθόνον τε καὶ

---

1 *Id est, misera morte perendum esset.* 2. Marathonii prœlii mentionem subinde facientes, & expugnationis Lemni: quomodo Pelasgos ultus, expugnatam eam Athenienſibus tradidisset. 3 Quum femur ei marcidum, *aut putridum*, & emortuum factum esset. *Vel, Quum ad sideprationem devenisset, ut quidam interpret. ex Celso.* 4 *In suis* narrationibus. *Vel, in suis historicis scriptis; unde alibi vocat* λογοποιοὺς. 5 Et nullo *pretio* digna: *vel nullius pretii.*

ἡμέρον τῆς γῆς, καὶ οὕτω ἐξελαυνέειν αὐτές, ὑδεμίλω ἄλλω πρόφασιν περιχριμένους τὲς Ἀθηναίους· ὡς δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι, δικαίως ἐξελάσαι· κατοικημένους γὰρ τὲς Πελασγὲς ὑπὸ τῷ Ὑμηττῷ, ἐνθεῦτεν ὁρμεωμένους, ἀδικέειν παῖδε· φοιτέων γὰρ ἀεὶ τὰς φρεῖρας ἁπαλωτέρας τε καὶ παῖδας ἐὼν ὕδωρ ἔδη τῷ Ἐννεακρούνῳ· (καὶ γὰρ εἶναι τότων τὸ χρέον σφίσι καὶ ὑδὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι οἰκέτας) ὅκως δὲ ἔλθοιεν αὖται, τὲς Πελασγὲς ὑπὸ ὕβριός τε καὶ ὀλιγωρίης βιᾶσθαι φρεας· καὶ ταῦτα μὴν τοι σφίσι ἐκ ἀποχρᾶν ποιέειν, ἀλλὰ τέλος καὶ ἐπιβουλεύοντας ἐπιχειρῆσαι, ἐπ' αὐτοφώρῳ φανεῖσαι· ἐωυτὲς δὲ ἡμύνασθαι τοσοῦτο ἐκείνων ἄνδρας ἀμείνονας, ὅσον παρεὸν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τὲς Πελασγὲς, ἐπεὶ φρεας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας, ἐκ ἐθέλῆσαι, ἀλλά σφι περιεῖναι ἐκ τῆς γῆς ἐξιέναι. τὲς δέ, ὕτω δὴ ἐκκαὶ καὶ δὴ καὶ χωρήσαντας, ἀλλά τε δὴ σφέων χρήματα καὶ Λῆμνον· ἐκεῖνα μὲν δὴ ἐκατὸν ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι. Οἱ δὲ Πελασγοὶ ἔτυι, Λῆμνον τότε νεμόμενοι, καὶ βουλόμενοι τὲς Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι, εὖ τε ἐξεπισάμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτὰς αὐτῇσι, πεντηκοντέρους κληισάμενοι, ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρῶνι ἀγέουσαι ὁρτὴν τὰς τῇσι Ἀθηναίων γυναῖκας· ἐνθεῦτεν δὲ ἁρπάσαντες τοσέων πολλὰς, οἴχοντο ἀποπλέοντες· καί σφεας ἐς Λῆμνον ἀγαγόντες, παλλακὰς εἶχον· ὡς δὲ τέκνων αὐταὶ αἱ γυναῖκες ἐπεπλήσθησαν, γλῶσσάν τε τὴν Ἀττικὴν καὶ τρόπους τῇσι Ἀθηναίων ἐδίδασκον τὲς παῖδας· οἱ δὲ ὅτε συμμίγνυσθαι τοῖσι ἐκ τῇσι Πελασγίδων γυναικῶν παισὶ ἤνεικον· εἴ τι τούτοισι τισὶ αὐτέων ὑπ' ἐκείνων τινὸς, ἐβοήθεόν τε πάντες, καὶ ἐτιμώρεον ἀλλήλοισι· καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῇσι παίδων οἱ παῖδες ἐδικαίευν, καὶ πολλῷ ἐπεκράτεον· μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ Πελασγοὶ, ἐωϋτοῖσι λόγους ἔδοσαν· καὶ σφίσι βουλομένοισι, δεινόν τι ἐσέδυνε· εἰ δὲ δὴ ἐκγινώσκοιεν σφίσι τε βοηθέειν οἱ παῖδες πρὸς τῇσι κυρίδιον γυναικῶν τὺς παῖδας, καὶ τελέων αὐτίκα ἄρχειν πειρῶντο, τί δὴ ἀνδρωθέντες δὴ ἔδεν ποιήσουσι; ἐνθαῦτα ἔδοξέ σφι κλείειν τὲς παῖδας τὲς ἐκ τῇσι Ἀττικέων γυναικῶν· ποιεῦσι δὴ ταῦτα· προσαπολλύουσι δὲ καὶ τὰς μητέρας αὐτέων· ἀπὸ τούτου δὲ τῷ ἔργῳ, καὶ τῷ προτέρῳ τούτῳ τὸ ἐργάσαντο αἱ γυναῖκες, τὲς ἅμα Θόαντι ἄνδρας σφετέρους ἀποκτείνασαι, νενόμισται ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα τὰ κάκιστα ἔργα πάντα, Λήμνια καλέεσθαι. Ἀποκτείνασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι

libidine terræ potiundæ : & ita illinc exegisse illos, nulla alia re in excusationem allata. Ut autem Athenienses aiunt, jure ejecti, quippe quum essent sub Hymesso habitantes, illinc prodire solitos hanc injuriam intulisse : Quoties filiæ ac filii Athenienſium ad Novem fontes aquarum pergerent (nulledum enim aut eis aut ullis Græcis per id tempus mancipia erant) Pelasgos eis per contumeliam & contemptum vim attulisse, neque hoc fecisse contentos, ad extremum manifesto deprehensos, de invadendis Athenienſibus consilia agitasse. se vero adeo meliores quam illi fuerant, viros fuisse, ut quum haberent facultatem interimendi eos quos sibi insidiatos deprehendissent, tamen noluerint : sed eis præceperint ut è regione excederent : atque ita illos solum vertentes, tum alia loca tum vero Lemnum obtinuisse. Illa Hecatæus, hæc Athenienses aiunt. At Pelasgi hanc Athenien- CXXXVIII
sium injuriam ulciscendi avidi, ii qui Lemnum incolebant, gnari quando dies festi Athenienſium celebrarentur 1 biremibus instructis, insidias manipulatim collocarunt uxoribus Athenienſium diem festum Dianæ apud Brauronem agentibus : permultisq; illarum illinc raptis abierunt, & in Lemnum delatas pro concubinis habuerunt. Hæ feminæ posteaquam filiis abundavere, lingua eos Attica ac moribus Athenienſium imbuerunt. At illi consuetudinem cum Pelasgidum filiis habere abnuebant: & si quis è suis ab illorum ullo vapularet, cuncti auxilio aderant, & mutuo sese tutabantur : ac dignos se qui aliis pueris dominarentur existimabant, atq; adeo longe prævalebant. Qua re animadversa Pelasgi, inter se colloquuti sunt, considerantesque rem esse indignam, inter se dicebant, Si nunc, dum pueri sunt, dignoscunt sibi opitulari adversus filios uxorum legitimarum, quas virgines duximus, & eis continuo præesse conantur, quidnam facient in virilem adulti ætatem ? itaque quum id eis altius insedisset, placitum est ut eos filios è matribus Atticis susceptos necarent, his necatis, addunt & cædes matrum. Ex hoc facinore, & illo superiore fœminarū, quæ viros suos 2 vna cum Thoante interemerunt, usu receptum est per Græciam ut teterrima quæque facinora Lemnia appellentur. Pelasgi, quum eis post necem CXXXIX.
liberorum

liberorum atque uxorum neque tellus fructum redderet, neque uxores neque pecus ut prius gignerent, pariter fame & liberorum orbitate vexati, Delphos miserunt petitum aliquod laxamentum præsentium malorum. Jussi autem Pythia pœnas Athenienſibus quas illi vellent pendere, Athenas iere : pollicitique ſunt daturos ſe pœnas illis omnis injuriæ. Athenienſes, ſtratis in curia toris quam poterant ſplendiſſime, appoſitaque menſa omnium bonorum refertiſſima, juſſerunt Pelaſgos ita ſe habentem regionem ſibi tradere. Tunc Pelaſgi excipientes dicere, Si navis vento aquilone atq; uno die nos è veſtra regione in noſtram provehet, ita demum quod vos petitis trademus. Hoc dixere quod ſcirent fieri non poſſe; nam Attica multo magis ad auſtrum vergit quam Lemnus. Hæc hactenus. Tunc compluribus deinde interjectis annis, ubi Cherſoneſus quæ eſt in Helleſponto, Athenienſium ditionis fuit, Miltiades Cimonis filius, ventis Eteſiis perflantibus, ex Eleunte quæ eſt in Cherſoneſo, ſolvens, in Lemnum delatus eſt, præcepitq; Pelaſgis ut ex inſula excederent : redigens eis in memoriam oraculum, quod nunquam illi expletum iri ſperaſſent. Quorum Hephæſtienſes quidem obtemperaverunt : Myrinæi autem, non agnoſcentes Cherſoneſum eſſe Atticam, tandiu obſeſſi ſunt donec in deditionem venerunt. Ita Lemno potiti ſunt Athenienſes atque Miltiades.

CXL.

τὲς σφετέρους παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, ἔτε γῆ καρπὸν ἔφερε, ἔτε γυναῖκές τε καὶ ποίμναι ὁμοίως ἔτικτον ὡς κατὰ πρότερον· πεζόμενοι δὲ λιμῷ τε καὶ ἀπορίῃ ἐς Δελφοὺς ἔπεμψαν, λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῆς παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας διδόναι ταύτας τὰς ἂν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικάσωσι. ἦλθόν τε δὴ ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοὶ, καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο βουλόμενοι διδόναι παντὸς τοῦ ἀδικήματος. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανηίῳ κλίνας στρώσαντες, ὡς εἶχον κάλλιστα, καὶ τράπεζαν ὑπερπλέαν ἀγαθῶν πάντων παραθέντες, ἐκέλευον τὲς Πελασγὲς τῇδε χώρῃσφίσι παραδιδόναι ὅτου ἔχοιεν· οἱ δὲ Πελασγοὶ "ὑπολαβόντες εἶπαν, Ἐπὰν βορέη ἀνέμῳ αὐ- "τημερὸν νηῦς ἐξανύσῃ ἐκ τῆς ὑμετέρης ἐς τὴν ἡμετέρην, τότε παραδώσομεν· τοῦτο εἶπαν, βουλόμενοι τοῦτο εἰδέναι ἀδύνατον ἐὸν· ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται, πολλὸν δὲ Λῆμνος. Τότε μὲν τοσαῦτα· ἔτεσι δὲ καρπὸν πολλοῖσι ὕστερον τελέων, ὡς ἡ Κερσόνησος ἡ ἐπ' Ἑλλησπόντῳ ἐκέκτητο ὑπ' Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος, ἐτησίων ἀνέμων καταπνεόντων, νηὶ κατανύσας ἐξ Ἐλεοῦντος τῆς ἐν Κερσονήσῳ ἐς τὴν Λῆμνον, περιῆρυε ἐξιέναι ἐκ τῆσδε τοῖσι Πελασγοῖσι, ἀναμιμνήσκων σφέας τὸ χρηστήριον τὸ οὐδαμῇ ἤλπιζε σφίσι οἱ Πελασγοὶ ὄψεσθαι τελεόμενον. Ἡφαιστιέες μὲν νυν ἐπείθοντο. Μυριναῖοι δὲ, ἐὸν συγγινωσκόμενοι ἐν τῇ Χερσονήσῳ Ἀττικὴν, ἐπολιορκέοντο, ἐς ὃ καὶ αὐτοὶ παρέσχον. ὅτω δὴ Λῆμνον ἔσχον Ἀθηναῖοί τε καὶ Μιλτιάδης.

a V. Raf: R. a. f. Edit: Vat.

b V. Raf: R. s. f. Edit: Vat.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΒΔΟΜΗ, ἐπιγεγραμμένη ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM LIBER septimus, qui inscribitur. POLYMNIA.

ΕΠΙ δὲ τῇ ἀγγελίῃ ἀπίκετο ὡδὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλέα Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεω, ὃς πρὶν μεγάλως κεχαρισμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι ἔχων τὸν ἐς Σάρδις ἐσβολὴν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῷ τε δεινότερα ἐποίεε, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλλετο, πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλις, ἑτοιμάζειν στρατιὴν, " πολλῷ τε πλείων ὁπηοσουν ἐκέστισι ἢ πρότερον παρέχειν, καὶ νέας τε καὶ ἵππους, καὶ σῖτον, καὶ πλοῖα. τούτων δὲ ὡδιαγγελλομένων, ἡ Ἀσίη ἐδονέετο πᾶσα ὅλη τρία ἔτεα. καταλεγομένων δὲ τῶν ἀρίστων ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσομένων, καὶ διδασκαλιζομένων, τετάρτῳ ἔτεϊ Αἰγύπτιοι ὑπὸ Καμβύσεω δεδουλωμένοι, ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνδαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὥρμητο ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι. Στελλομένῳ δὲ Δαρείῳ ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Ἀθήνας, τῷ παίδων αὐτοῦ ἔσισι ἐγένετο μεγάλη στάσις τῆς ἡγεμονίης, ὡς δεῖ μιν ἀποδέξαντα βασιλέα καὶ τὰ Περσέων νόμιμα, οὕτω στρατεύεσθαι. ἦσαν γὰρ Δαρείῳ καὶ πρότερον ἢ βασιλεῦσαι γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς πρώτης γυναικὸς Γοβρύεω θυγατρός· καὶ βασιλεύσαντι, ἐξ Ἀτόσσης τῆς Κύρου, ἕτεροι τέσσερες. τῶν μὲν δὴ πρότερον ἐωρέσθη Ἀρτοβαζάνης, τῷ δὲ ὑστερομένων, Ξέρξης. ἐόντες δὲ μητρὸς ἐκ τῆς αὐτῆς, ἐστασίαζον. ὁ μὲν Ἀρτοβαζάνης, κατὰ πρεσβύτατός τε εἴη πάντων τῶν γόνῳ, καὶ ὅτι νομίζεται εἶναι πρὸς πάντων ἀνθρώπων, τὸν πρεσβύτατον τῶν ἀρχὴν ἔχειν· Ξέρξης δὲ, ὡς Ἀτόσσης τε παῖς εἴη τῆς Κύρου θυγατρὸς, καὶ ὅτι Κύρου εἴη ἐλευθερίου Δαρείου δὲ ἐκ ἀπεδεικνυμένου κω γνώμην, ἐτύγχανε κατὰ τοῦτο τούτοισι καὶ Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος

POSTEA vero quàm nuncius pugnæ ad regem Darium Hystaspis filium allatus est ad Marathonem gestæ, quum antea vehementer infensus esset ille Athenienſibus quod Sardis invasissent, longe infensior factus est, ac propensior ad bellum Græciæ inferendum: missisque continuo nunciis ad civitates, edixit ut singulæ multo quam antea maiores copias, necnon naves, navigia, equos, rem frumentariam compararent. 1 His nunciis Asia triennium exagitata est. Ubi dum delectus agitur optimi cujusque adversus Græciam militaturi, & apparatui opera datur, quarto anno Ægyptii qui fuerant à Cambyse subacti, defecere à Persis: quo magis adversus utrosque Darius expeditionem sumere properabat, Ægyptios atque Athenienses. Dum autem hæc comparat, interea ingens inter ejus liberos de principatu exorta dissensio est, quoniam ex instituto Persarum, oportebat ita demum ire in expeditionem quum regni successorem declarasset, Erant autem Dario jam antequam regnaret, liberi tres è priore uxore Gobryæ filia susceptI, & post partum regnum, alii quatuor ex Atossa Cyri filia. Superiorum maximus natu erat Artabazanes, posteriorum Xerxes. qui quum ex eadem matre non essent, disceptabant: Artabazanes quidem, quod omnis paternæ sobolis ipse maximus natu foret, quum apud universos homines sit institutum ut maximus natu liberorum obtineat principatum: Xerxes vero, quod ipse Atossa genitus esset, filia Cyri qui Persis libertatem acquisisset. Dario autem nondum ferente sententiam, aderat forte Demaratus Aristonis filius,

1 Dum autem hæc circumquaque denunciarentur, universa per tres annos Asia agitata fuit.

qui

qui per id tempus altercationis Spartano regno exutus, ac Lacedæmone profugus, Susa ascenderat. Hic vir audita liberorum Darii controversia, adiit (ut fama fertur) Xerxem, admonuitque ut ad cætera quæ pro se dicebat hoc adderet, se quidem genitum è Dario jam rege & Persarum imperium obtinente: Artabazanem vero, è Dario dum erat privatus: proinde neque æquum neque justum esse alium quempiam potius quam se illam dignationem adipisci: quoniam Spartæ quoque sic usurparetur, ut sicui antequam regnet filii nascantur, deinde regnanti alius nascatur, hujus postea nati successio regni sit. Hac à Demarato suggesta ratione utentem Xerxem, tanquam juste dicentem, Darius regem declaravit. Quanquam etiam citra [1] præceptum Demarati Xerxes (ut mea fert opinio) regnavisset: quippe quum omnis potentia penes Atossam esset. Declarato Darius Xerxe rege quum conaretur rebus apparatis exire in expeditionem, altero ab defectione Ægyptiorum anno, supremum diem obiit, sex & triginta annis regni expletis, haud compos voti ut Ægyptios & Athenienses ulciscereturⁱ. ¶ EJUS morte regnum ad Xerxem filium devenit, qui ab initio nequaquam animatus erat ad bellum Græciæ inferendum, sed Ægypto. Cæterum Mardonius consobrinus ejus, Gobryæ & sororis Darii filius, eum adiens, his verbis est alloquutus, Domine, haud decorum est Athenienses tam male jam de Persis meritos non dare pœnas eorum quæ prepetraverunt, tu vero quod in manibus habes perfice: tamen ubi Ægyptum, quæ dignitati tuæ injuriam fecit, domueris, sume adversus Athenas expeditionem: ut & bene de te loquantur homines, & post hac abstineat alius à bello tibi inferendo. Et hæc quidem erat ratio ultionis exigendæ: illa autem rationis accessio, Europam esse regionem admodum speciosam, omniaque genera felicium arborum ferentem, ac summæ bonitatis, & dignam quæ à solo inter mortales rege possideatur. Hæc Mardonius dicebat ut juvenis ac novarum rerum cupidus, imperiique Græciæ pro rege administrandi. Quod etiam regi persuasit, condicione temporum adjutus. Nam alia ut rex ad hoc faciendum induceretur adjumento fuere. Primum è Thessalia nuncii ab Alevadis ad regem invocandum adversus Græciam; se enim omne obsequium præstituros. (Alevadæ autem isti erant Thessaliæ reges:) deinde

IV. V. VI.

ἀναβεβηκὼς ἐς Σῦσα, ἐστερημένος τε τῆς ἐν Σπάρτῃ βασιληΐης, καὶ φυγὴν δηθαλέην ἐωυτῷ ἐπιθέμενος ἐκ Λακεδαίμονος. ἐὼν ὦν ἀνὴρ πυθόμενος τὴν Δαρείου παίδων πέρι διαφορὴν, ἐλθὼν, ὡς ἡ φάτις μιν ἔχει, Ξέρξῃ συνεβούλευε λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεσι, ὡς ἔοντος μὲ γενέσθαι Δαρείῳ ἤδη βασιλεύοντι, καὶ ἔχοντι τὸ Περσέων κράτος, Ἀρτοβαζάνεος δ', ἐπὶ ἰδιώτῃ ἐόντι Δαρείῳ. ἔκαμνε δὲ εἰκὸς εἶναι ἔτι δίκαιον, ἄλλόν τινα τὸ γέρας ἔχειν πρὸ ἑωυτοῦ. ἐπείτε γὰρ καὶ ὁ Σωκάρδης, ἔφη ὁ Δημάρητος, γεγονὼς Δαρείου, πρότερος ἦν Ἀρταξέρξεω τοῦ Δαρείου, οὕτω νομίζεσθαι, ὦ βασιλεῦ, καὶ σὲ μὴ πρεσβυτέρους ἔτι γενομένους τῶν παίδων τῶν σῶν βασιλεύειν. ὁ δὲ βασιλεύοντι ὀφείλων ἐπήινεε, τῇ δὲ ἐπαινεομένῃ τὴν ἐκδοχὴν τῆς βασιληίης γνώσῃ. χρησαμένου δὲ Ξέρξεω τῇ Δημαρήτου ἐπιδοκίμῃ, γνοὺς ὁ Δαρεῖος ὡς λέγει δίκαια, βασιλέα μιν ἀπέδεξε. (δοκέει δέ μοι καὶ ἄνευ ταύτης τῆς ἐπιδοκίμης βασιλεῦσαι ἂν Ξέρξης. ἡ γὰρ Ἀτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος.) Ἀποδέξας δὲ βασιλέα Πέρσῃσι Δαρεῖος Ξέρξεα, ὡρμᾶτο στρατεύεσθαι. ἅμα γὰρ μὲν ταῦτά τε καὶ Αἰγύπτιοι ἀπόστασιν, τῷ ὑστέρῳ ἔτεϊ ἐπιβασκόμενον ζόμῳ συνάψειε ἀυτὸν Δαρεῖον, βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἓξ καὶ τριήκοντα ἔτεα, ἀποθανεῖν· ἐπὶ δὲ οἱ ἐξεγένετο ἔτι τίσασθαι τοὺς ἀπεστεῶτας Αἰγυπτίους ἢ Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι. Ἀποθανόντι δὲ Δαρείῳ, ἡ βασιληὶη ἀνεχώρησε ἐς τὸν παῖδα τὸν ἐκείνου Ξέρξεα. ὁ τοίνυν Ξέρξης ὅτε μὲν τὴν Ἑλλάδα ἐδάμα πεπυσμένος κατ' ἀρχὰς στρατεύεσθαι ὅτι ὁ Αἰγύπτιον ἐποιέετο τὴν στρατηΐης ἔγερσιν. παρεὼν δὲ καὶ δυνάμενος παρ' ἑωυτῷ μέγιστον Περσέων Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω, ὁς οἱ Ξέρξῃ μὲν ἀνεψιὸς, Δαρείου δὲ ἀδελφεῆς παῖς, τοιάδε λόγου ἔσχετο, λέγων, Δέσποτα, οὐκ εἰκὸς ἔστι Ἀθηναίους ἐργασαμένους πολλὰ καὶ ἤδη κακὰ Πέρσας, μὴ ἐκτῖναι δίκην τῆς ἐπιθέσεως. ἀλλὰ τὸ μὲν νῦν τούτου πρήσσοντι τοῦ παρ' ὁμὲν ἔχεις· ἡμερώσας δὲ Αἴγυπτον τοῦτον ἐξυβρίσαντα, στρατηλάτεε ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους, ἵνα λόγον σε ἔχῃ πρὸς ἀνθρώπων ἀγαθὸς, καί τις ὕστερον φυλάσσηται ἐπὶ γῆν τὴν σὴν στρατεύεσθαι. ἐπὶ μὲν οἱ ὁ λόγος μοῦ τιμωρός. τότε δὲ τὸν λόγον παρενθήκατο τοιόνδε, ὡς ἡ Εὐρώπη περικαλλὴς χώρη, καὶ δένδρεα παντοῖα φέρει τὰ ἥμερα, ἀρετήν τε ἄκρη, βασιλέϊ τε μόνῳ ἁρμόζοι ἐκτᾶσθαι. Ταῦτα δὲ ἔλεγε, οἷα νεωτέρων ἔργων ἐπιθυμητὴς ἐὼν, καὶ θέλων αὐτὸς τῆς Ἑλλάδος ὕπαρχος εἶναι. χρόνῳ δὲ κατεργάσατό τε καὶ ἀνέπεισε Ξέρξεα ὥστε ποιέειν ταῦτα. συνέλαβε γὰρ καὶ ἄλλα οἱ σύμμαχα ἡμόμενα πρὸς τὸ πείθεσθαι Ξέρξεα. τοῦτο μὲν, ἀπὸ τῆς Θεσσαλίης ἀγγέλων τῶν Ἀλευαδέων ἀπιγμένοι ἄγγελοι ἐπεκαλέοντο βασιλέα, πᾶσι προθύμως παρεσόμενοι ἔτι ἐόντι Ἑλλάδι· (οἱ δὲ Ἀλευάδαι ἦσαν Θεσσαλίης βασιλέες) τοῦτο δὲ,

[1] Admonitionem

Πεισιστρατιδέων οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σῦσα, τά τε
αὐτέων λόγων ἐχόμενοι τῷ τε οἱ Ἀλευάδαι· τε
δή τι πρὸς τούτοισι ἔτι πλέον προετρέποντο οἱ
ἔχοντες Ὀνομάκριτον, ἄνδρα Ἀθηναῖον χρη-
σμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησμῶν τῶν Μου-
σαίου ἀναβεβηκότες· ἐδ τῷ ἐχθρῷ προκατα-
λυσόμενοι. ἐξηλάθη γὰρ ὑπὸ Ἱππάρχου τοῦ
Πεισιστράτου Πεισιστράτου τοῦ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηναί-
ων, ἐπ' αὐτοφώρῳ ἁλοὺς ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιο-
νέος ἐμποιέων ἐς τὰ Μουσαίου χρησμόν, ὡς αἱ
δεῖ Λήμνου ὑπερκείμεναι νῆσοι ἀφανιζοίατο
καὶ δὴ ὑπὸ θαλάσσης. διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ Ἱππαρ-
χος, πρότερον χρεώμενος τὰ μάλιστα. τότε
δὲ συναναβὰς ὅκως ἀπίκοιτο ἐς ὄψιν τὸν βασι-
λέος, λεγόντων τῶν Πεισιστρατιδέων περὶ αὐτοῦ
σημνὰ λόγων, κατέλεγε τῶν χρησμῶν. εἰ μή τι
ὀνήσοι σφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἔλεγε
ὐδέν, ὃ δὲ τὰ δυτυχέστατα συλλεγόμενος, ἔλεγε
τόν τε Ἑλλήσποντον ὡς ζευχθείη γεφύρεων εἵνε-
κεν ἀνδρὸς Πέρσεω, καὶ τε ἔλασιν ἐξηγεό-
μενος· ὅτος τε δὴ χρησμῳδέων προσεφέρετο,
καὶ οἵ τε Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώ-
μας ἀποδεικνύμενοι. Ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξῃ
στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα δευ-
τέρῳ μὲν ἔτεϊ μετὰ τὸν θάνατον Δαρείου, πρῶτα
στρατιὴν διέβη ἐπὶ τοὺς ἀπεστεῶτας. τούτους
μὲν νυν καταστρεψάμενος, καὶ Αἴγυπτον πᾶ-
σαν πολλῷ δυσκοτέρην ποιήσας ἢ ὅτε Δαρεῖος
εἶχε, διαδέκεται Ἀχαιμένεϊ, ἀδελφεῷ μὲν ἑωυτοῦ,
Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένεα μέν νυν διαφερο-
μένου Αἰγύπτιοι, χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσε Ἰνάρως ὁ Ψαμμιτίχεω, ἀνὴρ Λίβυς. Χέρ-
ξης δὲ μετὰ Αἴγυπτον ἄλωσιν, ὡς ἔμελλε ἐς χεῖ-
ρας ἄξεσθαι τὸ στράτευμα τὸ ὅτι τοὺς Ἀθη-
ναίους, σύλλογον ποιησάμενος τῶν Περσέων τοὺς ἀρίστους ἐ-
ποιέετο, ἵνα γνώμας τε πύθηται σφέων, καὶ αὐ-
τὸς ἐν πᾶσι εἴπῃ τὰ θέλει. ὡς δὲ συνελέχθη-
σαν, ἔλεξε Ξέρξης τάδε, Ἄνδρες Πέρσαι, οὐ τὶ
ἄλλος καταγήσομαι νόμον τόνδε ἐν ὑμῖν τι-
θείς, ὥσπερ δεξάμενός τε, αὐτῷ χρήσομαι. ὡς
γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν πρεσβυτέρων, ἐδαμᾷ
κω ἠτρεμήσαμεν, ἐπεί τε παρελάβομεν
τὴν ἡγεμονίην τὴν δὲ ὑπὸ τοῦ Μήδου, Κύρου
κατελόντα. Ἀσυάγεα. ἀλλὰ θεός τε οὕτω
ἄγει καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπέοικε συμ-
φέρεται ὅτι τὸ ἀμείνον. τὰ μὲν τοῖσι Κύρος
ρεῖα κατεργάσατο καὶ προσεκτήσατο ἔθνεα, ὁκόσα μὲν δὲ ἂν τις λέγοι· ἐγὼ
ὃ ἐπεί τε παρέλαβον τὸν θρόνον, τοῦτο ἐφρόντιζον, ὅκως μὴ

ii Pisistratidæ qui Susa ascenderant: qui cum eadem verba habuerunt quæ Aleuadæ, tum vero prætendebant Onomacritum quendam Athenien-sem, quem secum habebant, sortilegum, & Musæi sortium edissertatorem. Ascenderant autem cum eo [1] reversi in Græciam. nam Onomacritus ab Hipparcho Pisistrati filio Athenis fuerat ejectus, quod à Laso [2] Hermionis filio manifesto deprehensus fuisset. inter Musæi sortes hanc etiam inseruisse, fore ut insulæ Lemno adjacentes mari submergerentur. Ob id Hipparchus hominem ejecerat, quum familiarissime illo antea uteretur. [3] Et tunc cum eodem, ut in conspectum regis veniret, ascenderat: deque eo honorifice cum aliis Pisistratidis loquebatur. Onomacritus, si quæ sortes cladem barbaro nunciabant, earum nullam recitavit. Itaque accedente hoc sortilego, & Pisistratidarum & Aleuadarum suasionibus, Xerxes ad inferendum Græciæ bellum inductus est. VII.
Sed altero à morte Darii anno, primam expeditionem fecit adversus Ægyptios, qui rebellaverant: quos subactos, & in arctiorem quam sub Dario fuerant servitutem redactos, tradidit gubernandos Achæmeni fratri suo, Darii filio: quem præsidem Ægypti interjecto deinde tempore interemit Inarus Psammetichi filius, vir Libys. Xerxes re- VIII.
cepta Ægypto, productus adversus Athenas exercitum, præstantissimos quosque Persarum in concilium vocavit, ut & illorum sententias audiret, & ipse diceret quæ liberet. Quibus coactis, ita loquutus est, ¶ VIRI Persæ, equidem ego non ero hujus instituti author, sed ab aliis traditi imitator; nam quemadmodum à majoribus natu accipio, ex quo imperium hoc à Medis eripuimus, Astyage per Cyrum amoto, nunquam conquievimus, sed ita deus *nos* agit, & multa nobis [4] sibi obsequentibus in melius confert. Atque ea quidem quæ Cyrus Cambysesq; ac pater meus fecere, quas gentes imperio addidere, non attinet referre apud scientes: ego autem posteaquam hanc sedem accepi, dedi operã ne

ab iis

1 *Diversam à nostra lectionem sequutus est; nostram tamen habent & vet. cod. sed quidam pro* προκαλαυσόμενοι, *habent* προκαλαυσόμενος. 2 *Vel potius Hermionensi, id est, ex Hermione.* 3 Tunc autem quum una cum illis *Susa* ascendisset; quoties in conspectum regis veniebat, Pisistratidis honorifice de ipso loquentibus, aliqua ex illis oraculis recitabat; ex quibus ea quæ cladem barbaro portendebant, tacebat, & contra faustissima quæque excerpebat: nimirum in fatis esse ut Hellespontus à viro Persa ponte jungeretur, & ad expeditionem illam pertinentia recensens. Hic igitur oracula commemorando cum rege agebat: Pisistratidæ autem & Alevadæ suas sententias proferendo. Quum autem Xerxi bellum Græcis inferre persuasissent, tunc quum secundus ageretur à Darii morte annus, primam expedit; suscepit adversus Egypt. &c. *Illud autem* χρησμῳδέων προσεφέρετο, *perinde est ac si diceret, Ita se apud regem in hoc negocio gerebat ut oracula duntaxat illi allegarent quibus induceretur.* 4 Se sequentibus

v. Justin. l. 2. cap. 10. n. 2. Edit. Vari.

ab iis qui hoc honore sunt functi degenerarem, neve minus potentiæ Persis acquirerem. Quod animo versans, invenio nobis accessuram gloriam pariter ac honorem, & regionem neque inferiorem neque deteriorem ea quam recuperavimus, sed feraciorem, una cum ultione injuriæ atque vindicta. Ideoque nunc ego vos contraxi, ut id quod agere constitui vobis exponerem: Constituo, juncto Hellesponto, copias per
2. Europam traducere in Græciam, ut Athenienſium ulciſcar injurias, quas cum Perſis aliis, tum patri meo intulere. Noratis autem & Darium adverſus hos viros bellum movere deſtinaſſe: verum ei morte prævento non contigit ut illos ulciſceretur. Ego vero ejus vicem aliorumque Perſarum ulciſcens, non prius deſinam quam expugnavero incenderoque Athenas: cujus cives & me & patrem meum priores injuria affecerunt: primum quum Sardis una cum Ariſtagora Mileſio ſervo noſtro venientes cremaverunt locoſque ac delubra. Deinde in vos quid fecerint terram ſuâ ingreſſos, quum Datis & Artaphernes duces
3. fuere, omnes ſcitis. Harum gratia rerum irritor ad inferendum eis bellum: quos atque ipſorum finitimos, regionem Pelopis Phrygis incolentes, ſi in Poteſtatem redegerimus, tot bona futura eſſe ratiocinando comperio: Terram Perſidem ætheri Jovis conterminam reddemus. nullam enim regionem ſpectabit ſol finitimam noſtræ, ſed ego omnem permenſus Europam, una vobiſcum cunctas regiones in unam redigam. Nam ita rem habere audio, nullam reliquam eſſe hominum neque civitatem, neque gentem, quæ nobiſcum 2 dimicare poſſit. Ita ſubactis his quos dixi, & qui nos lacceſſierunt, jugum ſervile ſuſtinebunt.
4. In quo ſi mihi vos gratificari volueritis, ubi tempus vobis indicavero quo vos præſto eſſe oportet, tunc unuſquiſque debebit impigre adeſſe. Quorum qui ornatiſſimis cum copiis aderit, eum donabo iis quæ in noſtra domo pretioſiſſima habentur. Et hæc quidem ita agenda ſunt. Sed ne ſolus videar in concilio ſententiam dicere, rem pono in medio, jubens unicuique quam libet ſententiam dicere. His dictis loquen-
XI. di finem fecit. Poſt quem Mardonius, Domine, inquit, tu vero non modo ſuperioribus Perſis, ſed etiam venturis es præſtantior: qui cum alia & optima & veriſſima commemoras,

" λείψαμαι τῷ πρώτερον ἡμυμμένων ἐν τιμῇ
" τῇδε, μηδὲ ἐλάσσω προσκτήσωμαι δύναμιν
" Πέρσῃσι. φρονέοντι δέ μοι ἅμα μὲν κῦ-
" δος ἡμῖν τε προσγενόμενον, χώρην τε τῆς
" νῦν ἐκτήμεθα οὐκ ἐλάσσονα ἐδὲ φαυλοτέρην,
" πολλῷ δὲ. ἅμα δὲ τιμωρίην τε καὶ
" τίσιν γινομένην. διὸ ὑμέας ἐγὼ συνέλεξα,
" ἵνα τὸ νεῶν πρήσειν, " ὑποθέομαι ὑμῖν. τὰ ὑποδέ-
" μέλλω, ζεύξας τὸ Ἑλλήσποντον, ἐλᾶν στρα- ομαι.
" τὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα
" Ἀθηναίους τιμωρήσωμαι, ὅσα δὴ πεποίηκα-
" σι Πέρσας τε καὶ πατέρα τὸ ἐμόν. ὡρᾶτε μὲν
" νυν καὶ πατέρα τὸ ἐμὸν Δαρεῖον ἰδόντα στρα-
" τεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἀνδρας τούτους· ἀλλ' ὁ μὲν
" πεπολέμωται, καὶ οὐκ ἐξεγένετο αὐτῷ τιμω-
" ρήσασθαι· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων
" Περσέων τὸν πρώτερον παύσομαι πρὶν ἢ ἔλω
" τε καὶ πυρώσω τὰς Ἀθήνας, οἵ γε ἐμὲ καὶ πα-
" τέρα τὸ ἐμὸν οὐκαῆρξαν ἄδικα πρήσσοντες.
" πρῶτα μὲν, ἐς Σάρδις ἐλθόντες ἅμα Ἀρι-
" σταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ τῷ ἡμετέρῳ, ἐπι-
" κήμους, ἐνέπρησάν τε τὰ ἄλσεα καὶ τὰ ἱερά·
" δεύτερα δέ, ὑμέας οἷα ἔρξαν ἐς τὴν σφετέ-
" ρην ἀποβάντας, ὅτι Δᾶτίς τε καὶ Ἀρταφέρ-
" νης ἐς Ἐρέτριαν, τὰ ἐπίσασθε καὶ πάντες. τι-
" σέων μὴν τίνεκα ἀναρτήμαι ἐών· ὧντινας
" στρατεύσεσθαι. ἀγαθὸν δὲ ἐν αὐτοῖσι τοσόνδε
" διορίσκω ἀναλογιζόμενος, εἰ τούτων τε καὶ τού-
" τοισι πλησιοχώρους καταστρεψόμεθα, οἳ
" Πέλοπος τὸ Φρυγὸς νέμονται χώρην, γῆν
" τὴν Περσίδα ἀποδέξομαι τῷ Διὸς αἰθέρι
" ὁμουρέουσαν. " ὁ γὰρ δὴ χώρην γε ἐδαμίην καὶ ἐπὶ τὴ
" ὑψαυχὴς ὁ ἥλιος ὅμοιον ἕξει τῇ ἡμετέρῃ, ἄλλων
" ἀλλὰ σφέας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν μίαν χώ- χώρην.
" ρην ποιήσω, διὰ πάσης διεξελθὼν τῆς Εὐ-
" ρώπης. πυνθάνομαι γὰρ οὐδὲ ἔχειν· ὅτέ τι-
" να πόλιν ἀνδρῶν ἐδαμίην, ὅτε ἔθνος ἐδὲν
" ἀνθρώπων ὑπολείπεσθαι, τὸ ἡμῖν οἷόν τε
" ἔσται ἐλθεῖν ἐς μάχην, τελέων τῷ καλέσα-
" ξα, ὑποξαιρημένων. ὅτων οἵ τε ἡμῖν αὖ-
" τοι ἔξουσι δίκιον ζυγόν, οἵ τε ἀναίτιοι. ὑμεῖς
" δ' ἂν μοι τάδε ποιέοντες χαρίζοισθε· ἐπεὰν
" ὑμῖν σημήνω τὸν χρόνον ἐς τὸ πλεῖν δεῖ, πρ-
" θύμως πάντα τινα ὑμέων χρήσει παρεῖναι.
" ὃς ἂν δ' ἔχων ἵππῳ παρεσκευασμένον στρα-
" τόλλῃσι, δώσω αἱ δῶρα τὰ τιμιώτατα νο-
" μίζεται εἶ ἐν " ἡμετέρῳ. ποιητέα μὲν νυν ὧδε ὑπο-
" ταῦτα ἔστω. ἵνα δὲ μὴ ἰδιοβουλεύειν ὑ-
" μῖν δοκέω, τίθημι τὸ πρῆγμα ἐς μέσον, γνώ-
" μας κελεύων ὑμέων τὰ βουλόμενον ἀποφαίνεσθαι.
" ταῦτα εἶπας ἐπαύετο. Μετὰ δὲ τοῦτον ὁ Μαρδό-
" νιος ἔλεγε, Ὦ δέσποτα, οὐ μόνον εἰς τὸ ἡμετέ-

1 *Alii*, Animatus ſum ad inſer. e Dimicare poſſit, iis quos dixi ſummotis. Atque ita fiet ut & qui in culpâ ſunt & qui culpa vacant, ſervile jugum ſuſtineant; *vel*, *& qui male de nobis meriti ſunt, & qui non,*

"καὶ Ἴωνας τὲς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένους ἐκ
"ἐόντας καταγελάσαι ἡμῖν, ἐόντας ἀναξίους.
"καὶ γὰρ δεινὸν ἂν ἦν πρῆγμα, εἰ Σάκας μὲ καὶ
"Ἰνδὲς καὶ Αἰθίοπας καὶ Ἀσσυρίους, ἄλλά τε
"ἔθνεα πολλὰ καὶ μεγάλα, ἀδικήσαντας Πέρ-
"σας ὁδὲν, ἀλλὰ δύναμιν προσκτᾶσθαι βουλό-
"μενοι, κατας ρεψάμενοι δῆλοι ἐχεμυθ. Ἕλ-
"λῆνας δ', ὑπάρξαντας ἀδικίης, ὑπερφρο-
"σύνης θαι. τί δείσαντες; κοίλῳ πλήθεος στρα-
"φιῶ; κοίλῳ δ' χρημάτων δύναμιν; τοῦ ὅτι
"ἐσμὲν τὰ μὲν ἐς μάχην, ὁποῖοί τινες ἐσμὲν
"ναῦμαχίην ἐοῦσαν ἀδύνατα· ἐχεμυθ δ' ἀδύ-
"δας κατας ρεψάμενοι, τούτους οἳ ἐν τῇ ἡμε-
"τέρῃ κατοικημένοι, Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ
"Δωριέες καλέονται· ἐπειρήθη δ' καὐτὸς πρὸ
"ἐπελαυνῶν ὅτι τες ἄνδρες τούτους ὑπὸ πα-
"τρὸς τοῦ σοῦ καλυδνείῃ· καί μοι μέχρι Μα-
"κεδονίης ἐλάσαντι, καὶ ὀλίγον ἀπολιπόντι ἐς
"αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι, οὐδεὶς ἐπιτάδε ἐς
"μάχην. καίτοι ἐόντας Ἕλληνας (ὡς πυ-
"θάνομαι) ἀβουλοτάτους πολέμους ἴσασθαι, ὑ-
"πό τε ἀγνωμοσύνης καὶ σκαιότητος. ἐπεὰν γὰρ
"ἀλλήλοισι πόλεμον προείπωσι, ἐξευρόντες
"τὸ κάλλιστον χωρίον καὶ λειότατον, ἐς τοῦτο κα-
"ίοντες μάχονται· ὥστε συὰ καὶ κατὰ μεγάλω
"οἱ νικῶντες ἀπαλλάσσονται. ἐᾷ δ' περὶ ἑωυ-
"τῶν ἐδὲ λόγω ἀρχήν. ἐξώλεες γὰρ δὴ γί-
"νονται. τὲς χρὴ, ὦναξ, ὁμογλώσσους, καὶ
"ῥυξίτε διαχρεωμένους καὶ ἀγγέλοισι, κατα-
"λαμβάνειν τὰς διαφορὰς, καὶ παντὶ μᾶλ-
"λον ἢ μάχῃσι, εἰ δ' πάντως ἔδει πολεμέειν
"σφεας ἀλλήλους, ἐξευρίσκειν χρὴ τῇ ἐκά-
"στοι εἰσὶ δυσεμβατώτατοι, καὶ ταύτῃ πειρᾶν.
"τότε μὲν τοίνυν ὁ χρησθεὶς Ἕλλῆνας διαχρεώ-
"μενος, ἐμέο ἐλάσαντος μέχρι Μακεδονίης γῆς,
"οὐκ ἔπλευσε ἐς τοῦτον λόγον ὥστε μάχεσθαι.
"σοὶ δ' δὴ μέλλει τὰ ὦ βασιλεῦ ἀντιώσεσθαι
"πόλεμον προφέρων, ἄγοντι καὶ πλῆθος τὸ ἐκ
"τῆς Ἀσίης, καὶ νέας τὰς ἁπάσας; ὡς μὲ ἐγὼ
"δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο θεράπων ἀνήκει τὰ Ἕλ-
"λήνων πρήγματα· εἰ δ' ἄρα ἐγὼ ψευδείλεω
"γνώμην, καὶ σφεῖσι ἐπαρθεῖσι ἀβουλίῃ ἔλ-
"θοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν ἂν ὡς ἐμοῦ
"ἀνθρώπων ἄριστοι τὰ πολέμια. ἔστω δ' ὧν
"μηδὲν ἀπειρητον. ἀνὴρ γὰρ ἐδέν, ἀλλ'
"ἀπὸ πείρης πάντα ἀνθρώποισι φιλέει γί-
"νεσθαι. Μαρδόνιος μὲ τοσαῦτα εἰπὼν ἐπέλεκ-
"τρας τοῦ Ξέρξεω γνώμης, ἐπὶ παυτὶ. Σιω-
πῶντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων, καὶ ὑπομόντων
γνώμην ἀποδεικνυσι ἀντίβιον τῇ προκειμένῃ,

tum vero [1] quod Jones qui Europam incolunt, non fines habere ludibrio nos, minus quam ipsi sunt ludibrio dignos. Etenim res indigna est si Sacas & Indos & Æthiopes & Assyrios, aliasque multas ac grandes nationes, quæ nihil Persas læsere, tamen potentiæ prolatandæ gratia in provincias redegimus: Græcos, qui nos lacessere injuria inceperant, non ulciscemur. quidnam metuentes? quas illorum copias? quam pecuniarum vim? Eorum pugnam novimus, eorum novimus vires imbecilles, [2] eorum quos subegimus liberos penes nos habemus, hos qui domi nostræ habitantes, Jones & Æoles & Dores appellantur. Quos ipse quoque expertus sum, quum eis jussu patris tui intuli bellum: ac mihi quum in Macedoniam usque processissem, & pene usque ad ipsas Athenas, nemo pugnaturus occurrit. Quanquam consuevere Græci (ut audio) inconsultissime inire bella, propter imperitiam ac sinisteritatem. nam quum bellum inter eos inductum est, in locum quem pulcherrimum planissimumque invenere descendentes, ibi proelia faciunt ita ut magno cum suo malo victores inde discedant: devicti (ne longius repetam) ad internecionem deveniunt. quos oportebat, quum sint ejusdem linguæ, interpositis caduceatoribus ac nunciis dirimere controversias, & omnia alia potius agere quam pugnare: aut, si necesse habent inter se omnino pugnare, locum aliquem invenire utrisq; expugnatu difficillimum, & ibi fortunam belli tantare. Hoc itaq; ritu haud probo utentes Græci, nunquam mecum verbis egerunt de dimicando, quum Macedonia tenus promovissem, Tibi autem, rex, quis obviam venturus est bellandi caussa, copias Asiæ atque omnem classem agenti? non eo audaciæ procedent (ut reor) Græcorum res. Quod si me fallit (pinio, & illi vecordia elati ad pugnandum nobiscum venient, discant nos esse in re bellica præstantissimos hominum. Nihil igitur sit quod non experiamur. nam sua sponte nihil fit, sed omnia ab experimento hominibus fieri consuerunt. His Mardonius sententiæ Xerxis assentatus, loqui cessavit. Tum silentibus aliis Persis, nec diversam eis quæ dicta esset sententiam dicere audentibus,

1 Ita vertit quasi legeretur ὅτι ἐπ' ἐλάσσω. Sed rectius omitti videtur, quum Xerxes ea non dixerit. 2 Sed & eorum liberos jam habemus, subjugatis iis qui nostram ditionem incolentes, Ionas & Æoles, &c.

Artaba-

Artabanus, Hystaspis filius, Xerxis patruus, vir circumspectus, ita inquit, ¶ REX, nisi diversæ inter se sententiæ dicantur, non potest quis eligere meliorem, sed necesse habet ea quæ dicta est utiliat quum plures dictæ sunt, licet tanquam aurum purum deligere: quod per se discerni quum nequeat, [1] comparatum cum altero discerni potest. Ego patri tuo Dario eidemque fratri meo suadebam ne sumeret adversus Scythas expeditionem, viros nulla usquam oppida incolentes: sed ille sperans Scythas Nomades se subacturum, mihi non est assensus: itaque sumpta expeditione, multis & egregiis viris de exercitu amissis abscessit. Tu vero, rex, bellum inferre destinas viris multo quam Scythæ sunt præstantioribus, quique & mari & terra optimi esse dicuntur: quibus in rebus quid [2] durum sit, hoc me tibi justum est promere. Iuncto pontibus Hellesponto ais te copias per Europam in Græciam deducturum: atqui eos convenit aut in terra aut in mari aut utrobique abs te superari. siquidem feruntur viri esse fortes. Cujus rei licet hinc argumentum capi: Si tot copias ductu Datis & Artaphernis Atticam regionem ingressas soli Athenienses profligaverunt, ergo non utraque in parte succesit. Quod si iidem consensis navibus pugna navali victores ad Hellespontum navigent, ac deinde pontem solvant, hoc [3] durum fuerit rex. Neque verò hoc ex mea unius privata prudentia conjecto, sed eo casu quo aliquando parum abfuit quin opprimeremur, quum pater tuus juncto Bosphoro Thracio, ac flumine Istro pontibus commisso, trajecit ad Scythas: eum trajectum Scythæ omnino institere precari Iones, quibus custodia pontium delegata erat, ut interscinderent. Quo tempore si Histiæus Mileti tyrannus aliorum sententiæ accessisset, ac non contradixisset, actum erat de rebus Persarum. Atqui res est dictu quoque horribilis, omnem regis statum in uno viro positum fuisse. Quare noli tu ullum tale adire discrimen, nulla subsistente necessitate, sed mihi potius obtemperare: hunc cœtum in præsens missum facito, iterumque dum tibi videbitur, reapud teipsum considerata, edicito, quod optimum esse arbitraberis.

Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, πάτρως ἐὼν Ξέρξῃ, τῷ δὴ καὶ πίσιος ἐὼν, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ, μὴ λεχθεισέων μὲ γνωμέων ἀντιέων ἀλλήλῃσι, οὐκ ἔστι τὸν ἀμείνω αἱρεόμενον εὖ λέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρῆσθαι· λεχθεισέων δ', ἔστι ὥσπερ τὸν χρυσὸν τὸν ἀκήρατον, αὐτὸν μὲ ἐόντα ἐὠυτῷ ὅ τι Ἀριαινώσκομεν, ἐπεὰν δὲ παραβληθέωμεν ἄλλῳ χρυσῷ, Ἀριαινώσκομεν τὸν ἀμείνω. ἐγὼ δὲ παραινέω τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, Δαρείῳ, μηχανᾶσθαι μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἄνδρας οὐδαμοῦ γῆς ἄστυ νεμομένους· ὁ δὲ, ἐλπίζων Σκύθας τοὺς Νομάδας καταστρέψεσθαι, ἐμοί τε οὐκ ἐπείθετο, στρατοῦ τε πολλοῦ καὶ ἀγαθοῦ τῆς στρατιῆς ἀποβολὴν ἀπήλαυσε. σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, μέλλεις ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἀμείνονας ἢ Σκύθας· οἱ κατὰ θάλασσάν τε εἶσι κάρτα λῃστῆρες, γῆν τε ἱππεύουσι. τὸ δὲ αὐτοῖσι ἔνεστι δεινόν, ἐμέ σοι δίκαιόν ἐστι φράζειν· ζεύξας φησὶ τὸν Ἑλλήσποντον, ἐλάσας στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἑλλάδα· καὶ δὴ συνίσιεκε ἢ καὶ κατὰ γῆν ἢ καὶ κατὰ θάλασσαν ἐπελθὼν καὶ ἀμφοτέρῃ. οἱ γὰρ ἄνδρες λέγονται εἶναι ἄλκιμοι. παρέσι δὲ καὶ ταῦτα σταθμώσασθαι, εἰ στρατιήν γε τοσαύτην σὺ Δάτις καὶ Ἀρταφέρνης ἐλάσαντες ἐς τὴν Ἀττικὴν χώρην μοῦνοι Ἀθηναίων διέφθειραν, οἳ κου ἀμφὶ ἑρμὴν ἐχώρησαν. ἀλλ' ὦ τῆσι νησοὶ ἐμβάλωσι, καὶ νικήσαντες ναυμαχίῃ πλέωσι ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἔπειτα λύσωσι τὴν γέφυραν, τοῦτο δὴ βασιλεῦ γίνεται δεινόν. ἐγὼ δὲ ὀδεμιῇ σοφίῃ οἰκηίῃ αὐτὸς συμβάλλομαι ταῦτα· ἀλλ' οἷόν κοτε ἡμέας ὀλίγου ἐδέησε καταλαβεῖν πάθος, ὅτε πατὴρ σὸς ζεύξας Βόσπορον τὸν Θρηίκιον, γεφυρώσας δὲ ποταμὸν Ἴστρον, διέβη ἐπὶ Σκύθας· τότε παντοῖοι ἐφοίτων Σκύθαι, δεόμενοι Ἰώνων λῦσαι τὸν πόρον ποιῆσι ἐπιτετραμμένοι ἡ φυλακὴ τῆς γεφυρέων τῆς Ἴστρου. καὶ τότε γε Ἱστιαῖος ὁ Μιλήτου τύραννος, εἰ ἐπέσπετο τῇσι ἄλλων τυράννων τῇ γνώμῃ, μηδὲ λωτιώδη, διέργασε ἂν τὰ Πέρσεων πρήγματα. καί τοι καὶ λόγῳ ἀκοῦσαι δεινόν, ἐπ' ἀνδρὶ γε ἑνὶ πάντα τὰ βασιλέος πρήγματα ἤμελλε. σὺ ὦν μὴ βουλεύου ἐς κίνδυνον μηδένα τοιοῦτον ἀπικέσθαι, μηδεμιῆς ἀνάγκης ἐούσης. ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο· νῦν μὲ τὸν σύλλογον τόνδε διάλυσον· αὖτίς τε ὅταν τοι δοκέῃ, προσκεφάλαιον τὸ σὸν αὐτοῦ, περαιτέρω τά τοι δοκέει εἶναι ἄριστα. 246.

1 Affricatum alteri; *vel, cum mutuo attritu admotum.* 2 Timendum sit; *vel, periculosum.* 3 Timendum fuerit.

"τὸ γὰρ εὖ βουλεύεσθαι, κέρδος μέγιστον εἶναι
"εἰκὸς ἐόν. εἰ γὰρ καὶ ἐναντιωθῆναί τοι θέλει,
"βεβούλευται μὲν ὅδε ἥκιστα εὖ, ἐκπεσὼν δὲ
"ἐκ τύχης τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βουλευσάμενος
"αἰσχρῶς, εἰ οἱ ἡ τύχη ἐπίσποιτο, εὐτρήμων εὖ-
"ρηκε, ἥκιστα δὲ οἱ κακῶς βεβούλευται. ὁ-
"ρᾷς ὡς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα κεραυνοῖ ὁ θε-
"ὸς, οὐδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ, οὐδέ
"μιν κνίζει; ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήμα-
"τα τὰ μέγιστα ἀεὶ καὶ δένδρεα, τὰ
"τοιαῦτα βάσκηπτα βέλεα; φιλέει γὰρ ὁ
"θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολούειν. οὕτω
"δὴ καὶ στρατὸς πολλὸς ὑπὸ ὀλίγου ἔκφθεί-
"ρεται, ἐπεὰν σφι ὁ θεὸς φθονήσας
"βάλῃ κατὰ τοιόνδε· ἐπεὰν σφι ὁ θεὸς φθονή-
"σας φόβον ἐμβάλῃ, ἢ βροντῶν, δι' ὧν ἐ-
"σφάλησαν ἀναξίως ἑωυτῶν. οὐ γὰρ ἐᾷ φρονέειν
"ἄλλον μέγα ὁ θεὸς ἢ ἑωυτόν. ἐπεισηθέων
"μὲν νυν πᾶν πρῆγμα, τίκτει σφάλματα, ἐκ
"τῆς ζημίης μεγάλας φιλέουσι γίνεσθαι· ἐν δὲ
"τῷ δέκεσθαι ἔνεστι ἀγαθὰ, εἰ μὴ σφαλερὰ
"δοκέοντα εἶναι, ἀλλ' ἀνὰ χρόνον δύεσι τις
"ἄν. σοὶ μὲν δὴ ταῦτα ὦ βασιλεῦ συμβουλεύω.
"σὺ δὲ ὦ παῖ Γωβρύεω Μαρδόνιε, παῦσαι λέ-
"γων λόγους μαλακοὺς περὶ Ἑλλήνων, ἐκ ἐόν-
"τας ἀξίους φλαύρως ἀκούειν. Ἕλληνας γὰρ
"Ἀλεξάνδρου, ἐπαίρεις αὐτὸν βασιλέα στρα-
"τεύεσθαι. αὐτὸς δὲ τότε εἵνεκα δικέεις μοι
"πᾶσαν προθυμίην ἐπιδείκνυσθαι. μήνυσον ὅτῳ ἡμῖν
"ταῦτα. ἀλεξάνδρου γὰρ ὅδε γε κίνδυνος ἔσται. ἐν τῇ
"δὲ μοῦνοι εἰσὶ οἱ ἀδικέοντες, εἰς δὲ ὁ ἀδικεό- παρεόν-
"μενος. ὁ μὲν γὰρ Ἀλεξάνδρου, ἀδικέει, ἐ- των ἡμῖν.
"παρεόντων κατηγορέων· ὁ δὲ ἀδικέει ἀνα-
"πευθόμενος. πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐπιφανῆναι. ὁ
"δὲ ἀπεὼν τῷ λόγῳ τάδε ἐν αὐτοῖσι ἀδι-
"κέεται, ἀλαθηθείς τε ὑπὸ τοῦ ἑτέρου, καὶ νο-
"μισθεὶς πρὸς τοῦ ἑτέρου κακὸς εἶναι. ἀλλ' εἰ δὴ
"δεῖ γε πάντας ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους στρα-
"τεύεσθαι, φέρε, βασιλεὺς μὲν αὐτὸς ἐν ἥδεται
"τοῖσι Περσέων μένων· ἡμέων δὲ ἀμφοτέ-
"ρων παραλλομένων τὰ τέκνα, στρατηλά-
"τεε αὐτὸς σὺ ἐπιλεξάμενός τε ἄνδρας τοὺς ἐ-
"θέλεις, καὶ λαβὼν στρατιὴν ὁκόσην τινὰ βέ-
"λεαι. καὶ δὴ μὲν τῇ σὺ λέγεις, ἀναβαίνῃ βα-
"σιλεύς· τὰ πρήγματα, πλεινέωσαν οἱ ἐμοὶ
"παῖδες, πρὸς δὲ αὐτοῖσι, καὶ ἐγώ·
"δὴ δὲ τῇ ἐγὼ προλέγω, οἱ σοὶ ταῦ-
"τα παρόντων, σοὶ δέ σφι καὶ σὺ δὴ ἀπο-
"νοστήσῃς. εἰ δὲ ταῦτα μὲν ὑποδύεσθαι ἐκ
"ἐθελήσεις, σὺ δὲ πάντως στρατόμενος ἀ-
"ναξεις δὴ τὴν Ἑλλάδα, ἀκούσεταί τινα φημὶ αὐτὸς τῇδε ὑπολειπόμενον, Μαρδόνιον

Bene enim consultare, comperio maximum esse lucrum. nam etiamsi quid è contrario eventurum est, nihilo tamen minus bene consultum est, superavitque fortuna consilium: at qui turpiter consultavit, si ei fortuna obsecundavit, ille est quidem voti compos, nihilo tamen minus male consilium cepit. Vides ut prægrandia animalia 5.
fulmine deus ferit, nec sinit insolescere: parva vero [1] nihil lædit? Vides ut
magna semper ædificia magnaque arbores hujusmodi fulminum tela percutiunt? Gaudet enim deus eminentissima quæque deprimere. Unde & ingens exercitus ab exiguo profligatur, quoties deus iis quibus invidet, aut metum incutit aut tonitruum. Propterea quidam secus ac dignitas sua postulabat, in calamitatem inciderunt, quia deus neminem alium quam seipsum sinit magnifice de se sentire. Omnis res properando parit errores, unde magna detrimenta fieri adsolent: in cunctando autem bona insunt, si non talia quæ statim videantur esse bona, certe quæ suo tempore bona quis esse comperiat. Et hoc quidem tibi rex suadeo. Tu vero Gobryæ fili Mardoni desine loqui stulta de Græcis, haud dignis qui male audiant. nam Græcis, detrahendo, ipsum regem vis excitare ad bellum illis inferendum: ad quod tu omni aviditate contendis: [2] quod abest ut fiat, Detractio nanque importunissima res est: in qua duo sunt qui injuriam faciunt, unus cui injuria fit. Qui enim detrahit, injurius est, quod non præsentem accusat: item qui huic credit, injurius est, quod prius credit quam rem compertam habeat. & illi cui absenti detrahitur, ob id fit injuria quod ab altero insimulatur ut malus, ab altero talis putatur. Quod si omnino bellum 8.
his viris inferre oportet, agedum: rex ipse permanet domi apud Persas, nostrûm amborum liberi deponantur: tu in expeditionem ito, delectis quos velis viris ac quantiscunque velis copiis: &, si ex sententia tua res succedent regi, interimantur liberi mei, & insuper ego: sin succedent ut ego dico, interimantur tui, & insuper tu, si redieris. Quod si hanc subire condicionem recusas, cupisque in Græciam prorsus deducere exercitum, affirmo fore ut aliqui eorum qui hic relinquentur, audiant Mardonium

1 Ne vellicat quidem? 2 Absit ut talia fiant à nobis. Detractio enim, *vel, obtrectatio, aut calumnia*, res est deterrima.

post

post allatam Persis magnum aliquam calamitatem, à canibus volucribusque discerpi aut in Athenienſium ſolo aut in Lacedæmoniorum: niſi forte antea inter viam: tunc agniturum adverſus quales viros ſuades regi ut moveat bellum. XI. Hæc Artabano loquuto, Xerxes ira percitus his verbis excepit, Artabane, quod patris mei frater es, hoc te ſublevat ne dignam ſtulta oratione mercedem recipias. hac tamen te notabo ignominia, quia inſtrenuus es & ignavus, ne comes ſis meæ in Græciam expeditionis, ſed hic una cum feminis maneas. Ego etiam ſine te quæ dixi conficiam. neque enim fuerim Darii filius, (qui fuit Hyſtaſpis, qui fuit Arſamis, qui fuit Ariaramnis, qui fuit Teiſpei, qui Cyri, qui fuit Cambyſis, qui fuit Achæmenis filius) niſi Athenienſes ultus fuero: probe intelligens, ſi nos quieverimus, non quieturos illos, ſed noſtram terram cum exercitu invaſuros: prout colligere licet ex iis quæ illi facere cœperunt, qui & Sardis incenderunt, & Aſiam incurſarunt. Itaque neutris fas eſt recedere, [1] ſed utriſque propoſitum eſt certamen aut agendi, aut patiendi, ut aut hæc omnia ſub Græcis, aut illa omnia ſub Perſis ſint. medium enim inimicitiarum nullum eſt. Quare honeſtum erit nos jam injuria laceſſitos exigere ultionem, ut quam calamitatem paſſurus ſum intelligam, profectus adverſus eos viros quos etiam Pelope Phryx noſtrorum majorum ſervus ita ſubegit ut ad hoc uſque tempus & ipſi homines & eorum regio ab illius qui ſubegit cognomine appellentur. XII. Hæc hactenus loquutus eſt. [2] Deinde ſub veſperum, quum fuiſſet ſtomachatus Artabani ſententia, per noctem apud ſe conſultans, comperit prorſus non eſſe ſibi opus inferre Græciæ bellum: immutataque rurſus ſententia, quum obdormiſſet, viſus eſt in ſomnis (ut fertur à Perſis) videre quendam corpore ingenti atque ſpecioſo, qui ſibi aſtans diceret, Revocaſtine ſententiam Perſa de inferendo Græciæ bello, [3] quum prædixeris Perſis te comparaturum eſſe exercitum? Neque ſi revocaveris eam, bene facis, neque

"μέγαί τι κακὸν ἐξεργασάμενον Πέρσας ὑπὸ
"κυνῶν τε καὶ ὀρνίθων διαφορεύμενον, ἢ κε ὃν
"γῆ τῇ Ἀθηναίων, ἢ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαι-
"μονίων· εἰ μὴ καὶ ἄρα καὶ πρότερον κατ' ὁδὸν,
"γνόντα ἐμὲ οἷος ἀνδρας ἀναγινώσκεις στρα-
τεύεσθαι βασιλῆα. Ἀρτάβανος μὲν ταῦτα
ἔλεξε. Ξέρξης δὲ ἀμειβόμενος ἔλεγε τοιάδε,
"Ἀρτάβανε, παλαιὸς ἐὼς τὰ ἐμὰ ἀδελφεός.
"τὰτα δέ σε ῥύσεται μηδένα ἄξιον μισθὸν λα-
"βεῖν ἐπαίων μαλακῶν· καίτοι ταύτῃ γε οὐ
"ἀτιμώσω προσθήσω, ἐόντι κακῷ τε καὶ ἀθύ-
"μῳ, μήτε συστρατεύεσθαι ἐμοί γε ὅτε στρα-
"Ἑλλάδα, ἀντὶ τε μένειν ἅμα τῇσι γυναι-
"ξί. ἐγὼ δὲ καὶ ἄνδρα σέο, ὅσαπερ εἶπα, ὀπτεύ-
"λέα ποιήσω. * μηδὲ εἶναι σὲ Δαρείου τοῦ Ὑστά-
"σεος, τοῦ Ἀρσάμεος, τοῦ Ἀριαραμνέος, τοῦ Ἀρια-
"τοῦ Τεΐσπεος, τοῦ Κύρου, τοῦ Καμβύσεω, εἰμένον
"τοῦ Ἀχαιμένεος γεγονότα, μὴ τιμωρησάμε-
"νόν. Ἀθηναίους· δοκέεις δὲ ὀλιγαμύνους ὅτι εἰ ἐξοσμ.
"μὲς ἡσυχίην ἔξομεν, ἀλλ' ἐκ ἐκείνους, ἀλλὰ
"καὶ μᾶλλον στρατεύσεσθαι ὅτι τάχιστα ἐπὶ
"χρὴ παθήσεσθαι τοῖσι προαρτιμνίοισι ἐκ ἐ-
"κείνων· οἱ Σάρδις τε ἐνέπρησαν, καὶ ἥλασαν
"ἐς τὴν Ἀσίην. ἔκων ἐξαναχωρέειν οὐδεὶ-
"εἰσι δυνατὸς ἔσχει, ἀλλὰ ποιέειν ἢ παθέειν
"περὶ ἐλευθερίης ἀγών· ἵνα ἢ τάδε πάντα ὑπὸ Ἕλ-
"λησι ἢ ἐκεῖνα πάντα ὑπὸ Πέρσῃσι γένηται· τὸ
"γὰρ μέσον οὐδὲν τι ἔχθρης δεῖ. καλὸν ὦν, περ-
"πεπονθότας ἡμέας τιμωρέειν ἔτι μᾶλλον, ἵνα
"καὶ τὸ δεινὸν, τὸ πείσομαι, τοῦτο μάθω, ἐλά-
"σας ἐὼ ἀνδρὸς τούτου· τὸς γὰρ καὶ Πέλοπα ὁ 247.
"Φρυξ, ἐὼν ἐμὸς πάλαι ὂν δοῦλος, κατεργά-
"σατο οὕτω ὡς καὶ ἐς τόδε αὐτοί τε καὶ ἡ γῆ αὐτέων ἐπώνυμα τοῦ κατεργά-
"σαμένου καλέονται. ταῦτα μὲ ὀπτεύσαντα τοσοῦτο
"ἐλέγετο. Μετὰ δὲ, διαφόρου τε γενομένου, καὶ Ξέρ-
"ξεα ἐκνίζειν ἡ Ἀρταβάνου γνώμη. νυκτὶ δὲ βου-
"λευομένῳ δι' ἐωυτοῦ οἱ ἐπῆλθε ἰδέσθαι τοιόνδε ὄνειρον. ἐπὶ
στρατεύεσθαι ὅτι τάχιστα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. διδοῦσι δὲ οἱ ὦπτις τοιόνδε, κατὰ τωὐτὸ γε δὴ καὶ
ὃν τῇ νυκτὶ εἶδε ὄψιν τοιάνδε, ὡς λέγεται ὑπὸ Περσέων· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀνδρὸς οἱ ὑπε-
στάντα μέγαν τε καὶ εὐειδέα εἰπεῖν, Μέδα δὲ
"βουλεύεαι ὦ Πέρσα στρατεύματα ἄγειν ὅτι τὴ
"Ἑλλάδα, περείπας ἁλίζειν Πέρσῃσι στρα-
"τόν; ὕστε ὦν μεταβουλευόμενος ποιέεις δὴ, ὕστε

1 *Quidam ſic*, Sed in eo res vertitur diſcrimine ut aut faciendum aut patiendum aliquid ſit. 2 Ut autem nox advenit, mordere cœpit Xerxem Artabani ſententia. Quum autem in conſilium noctem adhibuiſſet, plane comperiebat è re ſua non eſſe expeditionem in Græciam ſuſcipere. Quum igitur hæc contraria prioribus decreviſſet, obdormiit. Sed ea nocte viſus eſt in ſomnis, &c. *Illud* ἔκνιζε *verti etiam poteſt* Scrupulum injiciebat. *Eodem autem fere modo uſus eſſe videtur Ovidius verbo* mordere. 3 Quum jam Perſis ut copias cogerent denunciaveris? Atqui nec quod ſententiam revoces bene facis, nec ——

* Mendum ſubeſſe ſuſpicatur Cl. Salmaſius, ita corrigendum: μὴ γὰρ εἶναι σὲ Δαρείου τοῦ Ὑστάσεος, τοῦ Ἀρσάμεος, τοῦ Ἀριαμένεω, τοῦ Τεΐσπεος, μηδ' τοῦ Κύρου, τοῦ Καμβύσεω, τοῦ Ἀχαιμένεος γεγονότ. Exercit. Plinian. p. 1183.

"ὁ συγγνωσόμενός τοι πλέα· ἀλλ' ὥσπερ ἡ
ἡμέρη ἐξέλυσας ποιέειν, ταύτῃ ἔνδι τὰ ὁδὸν
τὴν μὲν, ταῦτα ἐπαύλεε, ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀπεω-
τάδαι. Ἡμέρης δὲ ἐπιλαμψάσης, ὀνείρου μὲν τοῦ
λόγου οὐδένα ἐποιήσατο, ὁ δὲ Περσέων συναγείρας
τοὺς αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε, ἔλεγέ σφι
τάδε, "Ἄνδρες Πέρσαι συγγινώσκεμέ μοι ἔλαχ-
"τε ὅτι ἀληθείῃ σφι βουλόμενοι φρενῶν τε δὴ
"ἐς τὰ ἐμεωυτοῦ πρώτου ἔφαμεν ἀνήκειν, καὶ οἱ πα-
"ρηγορέοντες κοινὰ ποιέειν, οὐδένα χρόνον
"μοῦ ἀπὸ τοῦδε· ἀκέοντες μοὶ τοῦτο μοι δ' Ἀρ-
"ταβάνου γνώμης, ἐβουλήθην μὲν ἡ νεότης ἐπέ-
"ζεσε, ὥστε ἀσκέστους ἀπορρῖψαι ἔπεα ἐς ἄν-
"δρα πρεσβύτερον, ἢ χρεών· νῦν μὲν τοι
"συγγνοὺς, χρήσομαί τῇ σῇσι γνώμῃ. ἐς δὲ
"μεταβουλὴν μοὶ μὴ γένηται δόξαι τὴν
"Ἑλλάδα πυθέσθαι ἔτι. Πέρσαι μὲν, ὡς ἥκιστα
"ταῦτα, μεμνημένοι προεστήκειτε. Νυκτὸς δὲ
"γενομένης, αὖτις τοῦτο ὄνειρον ἐλθὸν τῷ Ξέρ-
"ξῃ, κατυπνωμένῳ δόξαι, Ὦ παῖ Δαρείου,
"οὐ δὴ φαίνεαι ἐν Πέρσῃσι τὰ ἀπεστάλμενα.
"τὴν στρατηλασίην, οὐ τὰ ἐμὲ ἔπεα ὄν ὑ-
"δενὶ ποιησάμενον. λόγῳ, ὡς παρ' οὐδενὸς ἀ-
"κούσας. οὐ νῦν τόνδ' ἴσθι, ἵνα περ μὴ αὐτίκα
τοῦ αὐτέων ἀναστήσεαι. στρατηλατήσῃς, τάδε τοι ἐξ "αὐτέων τεράδε-
"κα ἀναφανήσεται· ὡς οὐ μάλα οὐ πολλὸς ἐθλύει
"ὁ ὀλίγῳ χρόνῳ, ὅτου οὐ τάχιστα ἐπίσω οὐ-
πάσῃ. ἔσεαι. Ξέρξης μὲν τοιάδε ὀνειρώσσων
τῇ ὄψει, ἀνά τε ἔδραμε ἐκ τῆς κοίτης, καὶ πέμ-
πει ἄγγελον, Ἀρτάβανον καλέοντα. ἀπιγ-
μένῳ δὲ ἔλεγε Ξέρξης τάδε, Ἀρτάβανε, ἐγὼ τὸ
"πρότερον μὲν ἐκ σωφρόνεον, εἶπάς ἐς σε μά-
"ταια ἔπεα. χρησῆς εἶνεκα σπουδῆς· μετὰ
"μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον μετέγνων. ἔγνων δὲ
"ταῦτά μοι ποιητέα ἐόντα τὰ σὺ παρῄνεες. οὐ.
"ἔκον δυνατός τοι εἰμὶ ταῦτα ποιέειν βουλό-
"μενος. πρὶν μεμνῆσθαι δὲ καὶ μετεγνωκότι
"δαφοίτησε ὄνειρον φανταζόμενον μοι, ὑπαμφὶς
"συνεπαινέον ποιέειν με ταῦτα· νῦν δὲ καὶ
"ἀπαλλαγὴς οἴχεται. εἰ δὲ θεός ἐστι ὁ δεινὰ πέμ-
"πων, καὶ οἱ πάντες ὁμοίως ἐν ἡδονῇ ἔστι ἡμῖν στρα-
"τηλασίην ἔδοξε τὴν Ἑλλάδα, ἐπιπλῆξαι
"καί σοι ταὐτὰ ταῦτα ὀνείρατα, ὁμοίως ὡς καὶ
"ἐμοὶ συντελέσθαι. δύρισκω δὲ ὧδ' ἂν γινό-
"μενα ταῦτα, εἰ λάβοις σὺ ἐμεῦ σκεύεα πά-
"σαν, καὶ σύθις, μετὰ ταῦτα ἴζοιο ἐς τὸν ἐμὸν θρό-
"νον, καὶ ἔστειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ καταπαύσεαι.
Ξέρξης μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε. Ἀρτάβανος δὲ τὸ
πρώτῳ κελεύσματι πειθόμενος, οἷα οὐκ ἀξιεύ-
μενος ἐς τὸ βασιλήιον θρόνον ἵζεσθαι, τέλος ὡς ἠ-
ναγκάζετο, εἵματα τάδε, ἐπυίεε τὸ μελλόμενον,

qui tibi assentiatur adest, quare perge ire eam viam quam interdiu ire destinaveras. Hæc loquutus ille visus est Xerxi ab aspectu evanuisse. Ubi dies illuxit, Xerxes hujus insomnii nulla ratione habita, coacto eorundem Persarum quos pridie cogerat concilio, ita verba fecit, Viri Persæ, veniam mihi date dicenti contrariam superiori sententiam. nam & ego nondum ad summum quo perveniendum est mihi prudentiæ perveni: & qui ut illud faciam suadent, nullo unquam à me tempore abscedunt. Eoque mihi Artabani sententiam audienti, confestim juventus efferbuit ut verba in virum grandem natu effunderem petulantiora quam debui. nunc itaque agnoscens erratum metum, utar illius sententia: & quoniam revocavi expeditionis sumendæ sententiam, vos quieti estote. Hæc ubi audiere Persæ, lætitia affecti regem adoravere. Insequenti nocte idem rursus insomnium quiescenti Xerxi assistens, inquit, Fili Darii, videris expeditionem apud Persas revocasse, verbis meis pro nihilo habitis, quasi illa à nemine audisses. Hoc igitur nunc bene intellige, nisi extemplo inis expeditionem, hoc tibi ex ea re continget: quemadmodum brevi magnus & amplus effectus es, ita brevi rursus humilis eris. Hoc viso perterrefactus, è cubili exiliit pariter & nuncium misit ad accersendum Artabanum, qui ubi advenit, ita ad eum inquit, Artabane, ego statim quum in te bene consulentem mihi stultis verbis invectus sum, non fui compos mentis: sed non multo post pœnitens, cognovi id mihi esse faciendum quod tu præcipiebas. Tamen id volens exequi, non possum. nam mihi jam animo immutato, & prioris sententiæ pœnitenti, apparuit in somnis visio, dissuadens omnino hoc quod posterius facere constitueram: quinetiam nunc interpositis minis abscessit. Quod si Deus est qui insomnium misit, eique prorsus est cordi expeditionem sumi adversus Græciam, continget hoc tibi quod mihi insomnium, itidem ut mihi præcipiens. Quod ita fore conjecto, si omnem meum ornatum sumas, eoque indutus [1] in sella mea consideas, & deinde in cubili meo capias somnum. Hæc loquuto Xerxi, Artabanus initio nolle obsequi, atque negare se dignum qui regio in solio sederet: tandem quum cogeretur, fecit imperata, hæc præloquutus,

XIII.

XIV.

XV.

XVI.

[1] ——adest quispiam qui tibi *hujus rei, id est, revocatæ sententiæ*, conscius futurus sit. *Vel.* Nec adest qui tibi *hoc delictum revocatæ sententiæ* condonaturus sit; q. d. *Nec ego qui tibi adsto impune hac abire finam.* a In solio meo.

Apud

1 Apud me rex tantundem valet bene sentire per se, & alteri bonam dicenti sententiam accedere: quæ ambo tibi quum adsint, malorum tamen hominum colloquia depravant: quemadmodum mare, quod est hominibus omnium utilissimum, ferunt ab ingruentibus ventorum flatibus non sini natura sua uti. Ego vero [1] quum ex te male audivi, non tam meam doloi vicem quam tuam: qui, quum propositæ essent duæ sententiæ Persis, una quæ detrimentum augeret, altera quæ tolleret, dicens perniciosum esse imbui animum usu plura semper expetendi: his propositis sententiis, tu elegisti eam quæ & tibi ipsi & Persis est periculosior. Nunc autem quum ad te mutato in melius consilio de sumenda adversus Græcos expeditione ais accessisse insomnium, alicujus deinde, quod te vetaret dimittere exercitum, hoc non res divina est, fili. insomnia enim ista sunt, quæ ademptia homines frustrantur quemadmodum ego te docebo, multis quam tu annis natu grandior. Consuerunt ipsa somniorum visa plerunq; frustrari ob ea quæ quis per diem mente agitavit, nos autem nudiustertius [2] expeditionem hanc inter manus & quidem vehementer habuimus. Quod si hoc non est cujusmodi ego dico, sed aliquid divini habens, tu ipse omnia in summa dixisti. apparebit enim ut tibi, ita & mihi eadem jubens. Verum nihilo magis apparere mihi debebit tuum amictum gerenti, quam non gerenti, sed meum: neque magis quiescenti in tuo toro quam non, sed in meo: si etiam alias vult se exhibere. Neque eo vesaniæ pervenit illud quicquid est quod sese obtulit in somnis, ut me cernens putet esse te, ducto è vestibus argumento. Id autem si me contemptui habebit, profecto nec aspectu suo dignabitur sive mea gerentem vestimenta, sive tua, sed te adibit: quod jam animadvertendum est. Nam si frequentius accesserit, ipse quoque fatebor divinum esse. Cæterum si ita tibi agendum videtur, neque id revocati potest, en ad cubandum in tuo cubili pergo. Age, mihi quoque, quum

"Ἰσον ἐκεῖνο ὦ βασιλεῦ παρ' ἐμοὶ κέκριται,
"φρονέειν τι δυ, καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν
"πείθεσθαι· τάδε καμφοτέρα ὠφελήκοντα,
"ἀνθρώπων κακῶν ὁμιλίη σφάλλουσι. καίτοι
"πρὸ τοῦ πάντων χρησιμωτάτου ἀνθρώποισι
"θαλάσσαν, πνεύματα φασὶ ἀνέμων ἐμπίπτοντα, ὑπ' ἀβιοφόρου φύσει τῆ ἑωυτῆς χρῆσθαι.
"ἐμὲ δ' ἀκούσαντα πρὸς σοῦ κακῶς, ὑπὸ τοσοῦτον
"ἔδακε λύπη, ὅσον γνωμέων δύο προκειμένων
"Πέρσῃσι, τὴν μὲν, ὕβριν αὐξούσης, τὴν δὲ, κατα-
"παυούσης, καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἴη διδάσκειν
"τὸ ψυχὴ πλέον τι δίζεσθαι αἰεὶ ἔχων τὸ παρεόν· ἐκ τουτέων προκειμένων γνωμέων,
"ὅτι τοῦ" σφαλερωτέρου σεωυτῷ τε καὶ Πέρ- 247.
"σῃσι ἀναίρεο. νῦν δὲ, ἐπειδὴ τετράφαται ἐπὶ
"τὸ ἀμείνω, φής τοι μετανοῆσαι τὸ ἐπὶ Ἕλ-
"λησι στόλον, ὕπνος τις τοῦ ὀνείρου θεῦ τιμός
"τυμπεῖ, οὐκ" ἐῶντός σε καταλύειν τὸν στόλον.
"ἀλλ' ἐστὶ ταῦτά ὄψις θεία, ὦ παῖ. ἐνύπνια
"γὰρ τὰ ἐς ἀνθρώπους πεπλανημένα, τοιαῦτά
"ἐστι οἷά σε ἐγὼ διδάξω, ἔτεσι σεῦ πολλοῖσι πρε-
"σβύτερος ἐών. πεπλανῆσθαι δὲ εἰκὸς μάλιστα
"ἐνύπνια οἱ ὄλβιοι τῶν ὀνειράτων, τὰ τις ἡμέ-
"ρης φροντίζει. ἡμεῖς δὲ τὰς πρότριτα ἡμέρας
"ταύτῃσι τὰ στρατιλασίοισι καὶ τὸ κάρτα εἴχο-
"μεν μετ' χεῖρας. εἰ δὲ ἄρα μὴ ἔστι τοῦτο τοιοῦ-
"τόν οἷον ἐγὼ λέγω, ἀλλά τι θεῖον μετέχον,
"σὺ πᾶν αὐτὸ συμβαλὼν εἰρήκαις." φανήσε- φανήτω
"ται γὰρ δὴ καὶμοὶ ὡς καὶ σοὶ λελεγμένον.
"φανείτω δὲ ὧδέν μᾶλλόν μοι ὀφείλει ἔχοντι τὰ
"σεῦ ἐόντα, ἢ ἐμοὶ τῷ ἐμεῦ· ὧδέ τι μᾶλλον
"ὀν κρίτῃ τῇ σῇ ἀναπαυομένῳ, ἢ οὐ καὶ ἐν τῇ
"ἐμῇ· αὐτέω γὰρ καὶ ἄλλως ἐθέλει φανῆναι. ἐ
"γὰρ δὴ ἐς τοσοῦτό γε δύσθεος ἀνίκηται τοῦτο ὁ, τι-
"δήποτέ ἐστι τὸ ὀφθαρνόμενον τοι ἐν τῷ ὕπνῳ,
"ὥστε δόξει, ἐμὲ ὁρῶν, σὲ εἶναι, τῇ σῇ εἰσῆκτι κε-
"φαλῇμενον. εἰ δὲ ἐμὲ μὲν ἐν ὐδενὶ λόγῳ ποιή-
"σεται, ὐδὲ ἀξιώσει ὀφθαναι, ὅτι μὴ τὰ ἐ-
"μεῦ εἰσῆκτα ἔχω, ὅτι μὴ τὰ σεῦ, ὐδὲ ὀφθή-
"σεσθαι τοῦτο μᾶλλον ἤδη ἐστί. εἰ γὰρ δὴ ὀφ-
"θήσεσθαι σεωυτόν, φαίην ἂν καὶ αὐτὸς θεῖον
"εἶναι. εἰ δέ τοι ὕπνος ἐδόκησε γενέσθαι, καὶ οὐκ οἷά
"τε αὐτῷ σοὶ ἐφάνη, ἀλλ' ἤδη ἔρημι ἐν κρίτῃ
"τῇ σῇ καταπνῶσαι, φέρε, τοῖσιν ἐξ ἐμεῦ ὀφ-
"θεῖσιν, φανήτω καὶ ἐμοί. μέχρι δ' τούτου τῇ
παρεούσῃ γνώμῃ χρήσομαι. Τοσαῦτα εἰπὼν

XVII. ista fecero, appareat; hac tantum condicione tuæ sententiæ acquiescam. Hæc loquutus

---

1 Quum tu me probris es insectatus, non id mihi tam doluit, quam quod ex duabus sententiis quæ Persis propositæ erant, altera insolentiam provehente, altera eam compescente, & perniciosum esse dicente docere animum plura præsentibus semper expetere: ex his sententiis eam tu elegeris, &c. 2 *Id est, de hac expeditione, magna cum animi contentione egimus, vel, tractavimus.*

Ἀρτάβανον, νομίζων Ξέρξεα ἀποδέξειν λέγοντα ὐδέν, ἐποίεε τὸ κελευόμενον. ἐνδὺς δὲ τὴν Ξέρξεω ἐσθῆτα, καὶ ἑζόμενος ἐς τὸν βασιλήιον θρόνον, ὡς μετὰ ταῦτα κοίτην ἐποιέετο, ἤλυθε οἱ κατυπνωμένῳ τοῦτο ὄνειρον· τὸ καὶ αὐτῷ Ξέρξεα ἐφοίτω. ὑπερδὰς δὲ τὸν Ἀρτάβανον, εἶπε τάδε, Ἆρα σὺ δὴ κεῖνος ἦσθα ὁ ἀποστρεφόμενος Ξέρξεα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, ὡς δὴ κινεόμενος αὐτός; ἀλλ' ἔστι ἐς τὸ μέλλοντα, ἔστι ἐς τὸ σφαῦλα νῦν καταπεύσεσθαι, ἀποτρέπων τὸ χρεὼν γενέσθαι. Ξέρξεα δὲ τὰ δεῖ ἀνηκουστέοντα παθεῖν, αὐτῷ σφι ἐκείνῳ δεδήλωται. Τοιαῦτά τε δὴ ἐδόκεε Ἀρτάβανος τὸν ὄνειρον ἀπειλέειν, καὶ θερμοῖσι σιδηρείοισι ἐκκαίειν αὐτοῦ μέλλειν τοὺς ὀφθαλμούς. καὶ ὃς, ἀμβώσας μέγα ἀναδρώσκει· καὶ παρίζομενος Ξέρξῃ, ὡς τὸν ὕπνον οἱ τοῦ ἐνυπνίου διεξῆλθε ἀπηγόρευμα, δεύτερά οἱ λέγει τάδε, Ἐγὼ μέν, ὦ βασιλεῦ, οἷα ἄνθρωπος ἰδών τε πολλὰ καὶ μεγάλα πρήγματα κατὰ νόσους ἐκ ἐῶν σε τὰ πάντα τῇ ἡλικίῃ ἔχειν· βουλευόμενος ὡς κακὸν εἶη τὸ πολλῶν ὀπιθυμέειν· μεμνημένος δὲ τὸν ὑπὸ Μασσαγετέων Κύρου στόλον ὡς ἔσπρηξε, μεμνημένος δὲ καὶ τὸν ἐπ' Αἰθίοπας τὸν Καμβύσεω, στρατευόμενος καὶ αὐτὸς Δαρείῳ ὑπὸ Σκυθέων. βουλευόμενος ὦν ταῦτα, γνώμῃσι εἶχον, ἀτρεμίζοντά σε μακαριστὸν εἶ πρὸς πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ δαιμονίη τις γίνεται ὁρμή, καὶ Ἕλλησι (ὡς ἔοικε) φθορὴ τις καταλαμβάνει θεηλατέουσι, ἐγὼ μὲν καὶ αὐτὸς τεταπεινωμαι, καὶ τὰ γνώμῃ μεταλιθεμαι· σὺ δὲ σήμηνον μὲν Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμενα, χρῆσθαι δὲ κέλευε τοῖσι ἐκ σέο πρώτοισι προειρημένοισι ἐς τὰ σφέτερα βουλεύματα. ποιέων δὲ οὕτω ὁκως τοῦ θεοῦ φθονήσαντος, τῆς σῶν ἐνδείσῃ μηδέν. τυτθὸν λεχθέντων, ἐνθαῦτα ἐπαρθέντες τῇ ὄψει, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχεσι, Ξέρξης τε ταῦτα εἰπὼν διεπέμπετο τοῦτα Πέρσῃσι· καὶ Ἀρτάβανος, ὃς πρότερον ἀποστρεφόμενος μὴν ἐφαίνετο, τότε ἐπεστρατεύετο φανερὸς ἐών. Ὡρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατέειν, μετὰ ταῦτα τρίτῃ ὄψις ἐν τῷ ὑπνῳ ἐγένετο, τὴν οἱ μάγοι ἐκείναν ἀκούσαντες, φέρειν τε δὴ πᾶσαν γῆν, καὶ δουλεύειν τέ οἱ πάντας ἀνθρώπους. ἦν δὲ ὅψις ἐν τῷδε· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἐστεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῷ· ἀπὸ δὲ τῆς ἐ-

Artabanus, [1] quod ſperaret ea à Xerxe ſine ullis verbis admiſſum iri, juſſa exequutus eſt. Et quum induta ſibi Xerxis veſte, regali ſolio reſedifſet, moxque recubuiſſet, idem inſomnium dormientem adiit quod Xerxem adierat, eique ſuperaſſiſtens, ita inquit, [2] Tune ille es qui feſtinantem ire in Græciam Xerxem diſſines, tanquam ejus curator? Tu neque in futurum neque in præſens conſideras, qui diſſuades id quod eſt fatale contingere. Quid autem Xerxem pati neceſſe ſit, niſi dicto audiens fuerit, ei ipſi demonſtratum eſt. His XVIII. verbis Artabano viſus eſt ille vir in ſomnis minitari, candentibuſque ferramentis operari oculos ipſi exurere. Qua de re vehementer exclamans Artabanus exiliit, aditoque Xerxi obſervatam ſibi in ſomnis viſionem expoſuit, ſecundoque loco hæc inquit: [3] Equidem rex, ego, veluti homo, quod multa jam videram, & magna negocia ſub Heſſonibus contigiſſe, non ſinebam te omni ætati indulgere, gnarus rem eſſe malam multa concupiſcere, memoria tenens quomodo cum exercitu Cyri contra Maſſagetas actum eſſet: quomodo cum exercitu Cambyſis contra Æthiopes: qui etiam cum Dario militavi adverſus Scythas. Hæc ſciens ego, ſentiebam te (ſi quieſceres) omnium hominum beatiſſimum. Sed quoniam divinus quidam inſtinctus eſt, & Græcos clades quædam (ut videtur) miſſa divinitus manet, ego quoque cedo, ac ſententiam muto. Tu vero quæ divinitus miſſa ſunt, indicato Perſis, jubetoque ut iis quæ ad apparatum pertinentia ante præceperas, operam dent. Et ita agito ut nihil tuorum, deo tribuente, deſit. His dictis, & ſublatis ex ea viſione animis, ubi dies extitit, ibi confeſtim & Xerxes hæc Perſis exponit, & Artabanus quem conſtabat prius ſolum omnium id fuiſſe dehortatum, tunc exhortabatur. ¶ Poſt hæc ineunti expedi- XIX. tionem Xerxi tertium in ſomnis viſum oblatum eſt: quod magi auditum, conjectarunt ad univerſam terram pertinere, portendereque omnes homines Xerxi ſervituros. Viſum autem tale erat: Videbatur ſibi Xerxes ſurculo oleagino coronatus eſſe, cujus o-

1 Quum ſperaret fore ut quæ à Xerxe dicerentur, vana eſſe probaret, juſſa exeq. 2 Tu nunc ille es qui Xerxem ab inferendo Græcis bello dehortaris, tanquam ejus curam gerens? At nec in præſens nec in poſterum impune tibi erit quod ea diſſuades quæ fata fieri volunt. 3. Ego certe, rex, qui multos quorum res ampliores eſſent, ab illis quorum res anguſtiores erant, ſuperatos vidiſſem, te per omnia morem ætati gerere non ſinebam. *At Valla populum aliquem ſub Heſſonum nomine videtur ſomniaſſe.*

leæ ramis universa tellus occuparetur, & mox corona capiti circundata, evanescere. Hæc magis interpretatis, sine mora Persæ qui in concilio fuerant, ad suam quisque præfecturam digressi, omni studio incubuerunt ad exequenda jussa, cupidi dona quæ proposita fuerant obtinendi. XX. Xerxes, autem ita copias suas contraxit ut omnem continentis locum scrutaretur. si quidem à debellata Ægypto per totum quadriennium comparaverat exercitum, atque ejus apparatum, quinto autem anno ineunte movit cum ingenti copiarum manu. Nam omnium quos novimus exercituum hic multo maximus extitit: adeo ut ad eum nihil fuisse videatur aut ille Darianus, qui adversus Scythas ductus est, aut ille Scythicus, qui Cimmerios insequens Medicam rigionem invasit, ac pæne omnia superiora Asiæ subegit ac tenuit: (quo nomine Darius postea Scythas ivit ultum) aut ille(ut fama fert) Atridæ adversus Ilium, aut ille ante Troicum bellum, Mysorum Teucrorumque,qui per Bosphorum in Europam transgressus, omnes Thraces in deditionem suam redegit, ad Ioniumque Pontum descendens, ad Peneum usq; amnem qui ad meridiem vergit, pro- XXI. cessit. Neq; illi omnes exercitus, neque alii his adjecti, cum uno hoc comparari merentur. [1] Quis enim non attulit ad Xerxem ex Asia copias? quæ aqua præter ingentes amnes potando non defecit? Alii nanque naves præstabant, aliis ut peditatum, aliis ut equitatum,aliis ut navigia ad vectandos equos eorum qui una militabant, aliis ut naves longas in usum pontium præstarent, injunctum erat, aliis ut frumentum & naves. Quæ triennio superiore præparata erant, præcipue propter Athon, ut in quo superior classis dum circumvehitur afflictata fuisset. Ad Eleundem enim Chersonesi classis habebat stationem, illincque omnes copiæ sub verberibus cœperunt Athon effodere, quum per vices alii aliis succederent, adjuvantibus etiam in effodiendo accolis: præpositis operi, Bubare Megabyzi, [2] Artæo & Artachæi filio, viris XXII. Persis. Est autem Athos mons ingens ac nobilis, ad mare pertingens, ab hac parte hominibus cultus, ad continentem desinens in speciem Chersonesi, *id est*, *peninsulæ*, cum isthmo duo-

λαίης τὲς ἁλάδυς γλῶ πᾶσαν διηχεῖν. μὴ
ὃ, ἀφανιωθῶσι ὧδε τῇ κεφαλῇ κείμενον τ σι- 249.
φανον. κελεύοντων ὃ ταυτη τῷ μάγων, Περ-
σέων τε τῶν συλλεχθέντων, ἀτλιχα πᾶς ἀνὴρ
ἐς τ ἀρχλὼ τ ἑωϋτῦ ἀπελάσας, εἶχε περδυ-
μίλιν πᾶσαν δὴ τοῖσι ἀνειρημένοισι, θέλων
αὐτὸς ἔχας Θ. τὰ περικείμενα δῶρα λαβεῖν.
Καὶ Ξέρξης τῦ στρατῦ ὕπω ἐπάγειρον ποιέεται, χῶρον πάντα ἐρευνῶν τ ἠπείρ. ἀπὸ γὸ Αἰγύ-
πτου ἀλώσιΘ., δὴ μὲ πέμπτερα ἔτια πληρέα ὠχαρίζετο στρατιλύ τε καὶ τὰ πρόσφορα τῇ στρατῇ· πέμπτῳ ὃ ἔτεϊ ἀνομβρίᾳ ἐστρατηλάτεε χειμέριμεγάλῃ πλήθεΘ. σόλων γὸ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν πολλῷ δὴ μέγιστΘ. ὧδε ἐγένετο· ὥστε μήτε τ Δαρείυ τ δὴ Σκύθας ὧδε τῦτον μηδὲν φαίνεσθαι, μήτε τ Σκυθικὸν, ὅτε τὴν Σκύθαι Κιμμερίους διώκοντες, ἐς τ Μηδικὸν χῶρον ἐμβαλόντες, σχεδὸν πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀσίης κατεστρεψάμενοι, ἐπέμποντο. τῶν εἴνεκεν ὕστερον ΔαρείΘ. ἐτιμωρέετο. μήτε κὴ τὰ λεχθέντα τῶν Ἀτρειδέων ἐς Ἴλιον, μήτε τ Μυσῶν τε καὶ Τευκρῶν, τ πρὸ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενον· οἱ δεχθάντες ἐς τ Εὐρώπλιν κὴ Βόσπορον, τές τε Θρήϊκας κατεστρέψαντο πάντας, καὶ δὴ τ Ἰόνιον πόντον καλέεσσαν, μέχρι τε Πηνειῦ ποταμῦ τῦ πρὸς μεσαμβρίλν ἔλασαν. Αὗται αἱ πᾶσαι, ὑπ' ἑτέρας πρὸς ταύτησι γενόμεναι αἱ στρατιλασίαι, μὴς τῆς δὲ ἐκ ἀξίας. τὶ γὸ ἐκ ἤγαγε ἐκ τῆς Ἀσίης ἔθνΘ. δὴ τ Ἑλλάδα Ξέρξης; κρῖον ὃ πινόμενον ὕδωρ ἐκ ἐπίλιπε, πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; οἱ μὲ γὸ νέας παρείχοντο, οἱ ὃ ἐς πέζον ἐτετάχατο, τοῖσι ὃ ἵππος προστέτακτο, τοῖσι ὃ ἱππαγωγὰ πλοῖα, ἅμα στρατευομένοισι· τοῖσι δ', ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς νέας παρέχειν· τοῖσι δ', αὖτά τε καὶ νέας. καὶ τῦτο μὲ, ὡς περσαμασάντων τῶν πρώτων ὧδε πλεόντων ὧδε τὸν Ἄθων, περετειμάζετο περὶ τελέων ἐτέων, καὶ μάλιστα ἐς τὸν Ἄθων. ἐν γὸ Ἐλεῦντι τῆς Χερσονήσυ ὥρμεον τελήρεες· ἐνθεῦτεν ὃ ὁρμεώμενοι, ὤρυσσον ὑπὸ μάστιγων παντοδαπῶν τῆς στρατιῆς, ἀμφίδρομοι δ' ἐφοίτων· ὤρυσσον δὲ καὶ οἱ ὧδε τὸν Ἄθων κατοικημένοι. Βυβάρεις ὃ ὁ Μεγαβάζυ, καὶ Ἀρταχαίης ὁ Ἀρταίυ, ἄνδρες Πέρσαι, ἐπεστάτεον τῦ ἔργυ. Ὄρος γὸ Ἄθως ἐστὶ ὀρΘ. μέγα τε καὶ ἐνομαστὸν, ἐς θάλασσαν κατήκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ ὃ τελευτᾷ ἐς τ ἤπειρον τὸ ὄρΘ., χερσονησοειδές τε ἐστι, καὶ ἰσθμὸς ὡς δύο-

ὧδε τῶν μαθόντων. ὡς ἐπεστάτησαν.

---

1 Quam enim ex Asia gentem in Græciam non adduxit Xerxes? 2 Et Artachæo Artæi filio,

διηκο-

δεκα σταδίων· πεδίον δ τοῦτο, καὶ κολωνοὶ ὑ μεγάλοι ἐκ θαλάσσης τ' Ἀκανθίων, ὅτι θάλασσαν τ' ἀντίον Τορώνης· ἐν δ τῷ ἰσθμῷ τούτῳ, ἐς ὃν τελευτᾷ ὁ Ἄθως, Σάνη πόλις Ἑλλὰς οἰκέεται. αἱ δ ἐντὸς Σάνης, ἔσω δ τοῦ Ἄθω οἰκημέναι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώτιδας ἀντὶ ἠπειρωτίδων ὥρμητο ποιέειν, εἰσὶ αἵδε, Δῖον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθοον, Θύσσος, Κλεωναί. πόλιες μὲν αὗται αἱ τὸν Ἄθων νέμονται. Ὡρύσσουν δ ὧδε· δασάμενοι τὸ χῶρον οἱ βάρβαροι κατὰ ἔθνεα, καὶ Σάνιν πόλιν τρηχυτενὲς ποιησάμενοι· ἐντεῦθεν δ ἐγίνετο βαθεῖα ἡ διώρυξ, οἱ μὲν, κατώτατα ἑστεῶτες, ὄρυσσον. ἕτεροι δ παρεδίδοσαν τὰ αἰεὶ ἐξορυσσόμενον χοῦν ἄλλοισι κατύπερθε ἑστεῶσι ἐπὶ βάθρων· οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμενοι, ἑτέροισι, ἕως ἀπίκοντο ἐς τοὺς ἀνωτάτω· ὅτι δ ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέβαλλον· τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι πλὴν Φοινίκων, καταῤῥηγνυμένοισι οἱ κρημνοὶ τοῦ ὀρύγματος, πόνον διπλήσιον παρεῖχον. ἄτε γὰρ τοῦ τε ἄνω στόματος καὶ τοῦ κάτω παύσυτα μέτρα πιεσμένων, ἔμελλέ σφι τοιοῦτον ἀποβήσεσθαι· οἱ δ Φοινίκιες σοφίῃ ἔν τε τοῖσι ἄλλοισι ἔργοισι ἀπεδείκνυντο, καὶ δὴ καὶ ἐν τούτῳ. ἀπολαχόντες γὰρ μέρεος ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλε, ὄρυσσον· τὸ μὲν ἄνω στόμα τῆς διώρυχος πολλῷ διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδει αὐτὴν τὴν διώρυχα γενέσθαι· προβαίνοντος δ τοῦ ἔργου, συνῆγον αἰεί. κάτω τε δὴ ἐγίνετο, καὶ ἐξίσωτο τοῖσι ἄλλοισι τὸ ἔργον. ἐνθαῦτα δὴ λειμών ἐστι, ἵνα σφι ἀγορή τε ἐγίνετο καὶ πρητήριον. ὅτι δὲ σφι πολλὸς ἐφοίτα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀλήσεσθαι. Ὡς μὲν ἐμὲ συμβαλλόμενον δρήσειν, μεγαλοφροσύνης εἵνεκα ἀπὸ 250. Ξέρξης ὄρυσσε ἐκέλευε, ἐθέλων τε δύναμιν ἀποδείκνυσθαι, καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι. παρεὸν γὰρ μηδένα πόνον λαβοῦσαν τὸν ἰσθμὸν τὰς νέας ἁρπάσαι, ὄρυσσειν ἐκέλευε διώρυχα τῇ θαλάσσῃ εὖρος ὡς δύο τριήρεας πλέειν ὁμοῦ ἐλασσομένας. τοῖσι δ αὐτοῖσι τούτοισι τοῖσι περ καὶ τὸ ὄρυγμα, προσέτασσε καὶ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρῶσαι. Ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐποιέετο. παρεσκευάζετο δ καὶ ὅπλα ἐς τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκοῖνα· ἐπιτάξας Φοινίξί τε καὶ Αἰγυπτίοισι καὶ στιὰ τῇ στρατιῇ καταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμήνειε ἡ στρατιὴ, μηδὲ τὰ ὑποζύγια ἐλαυνόμενα ὑπὸ τῶν Ἑλλάδα. ἀναπυθόμενος δ τὰς χώρας, decim ſtadiorum. Hæc planities atque tumuli, è mari Acanthiorum ad mare quod eſt contra Toronem, non ſunt magni. In hoc iſthmo ubi Athos finitur, ſita eſt urbs Græca nomine Sana. Quæ autem extra Sanam & intra Athon ſitæ ſunt urbes, eas tunc Perſa ex continentibus inſulanas facere aggreſſus eſt: quæ ſunt hæ, Dion, Olophyxus, Acrothoon, Thyſus, Cleonæ. Iſtæ quidem ſunt urbes quæ apud Athon incoluntur. Hunc autem in modum barbari locum 1 nationatim effodiebant recto limite Sanam verſus. Poſteaquam depreſſa erat foſſa ab iis qui in imo fodiebant, alii humum effoſſam aſſidue tradebant aliis ſuper ſcalas ſtantibus: & iſti excipientes tradebant deinceps aliis, dum ad ſummos perveniebatur, qui illam efferebant atque abjiciebant. Qua in re 2 tumuli effoſſi duplicem laborem illis, præterquam Phœnicibus, præbebant: nam quum eandem facerent foſſæ menſuram ſuperius in ore quam inferius in fundo, id neceſſe fuit contingere. At Phœnices cum aliis in rebus, tum vero in illa prudentiam ſuam declaraverunt: qui partem quæ ſibi contigerat, ita excavaverunt ut os foſſæ duplum eſſet quàm ipſam foſſam eſſe oportebat, procedenteque opere aſſidue illam coarctabant: ut quum ad imum deventum eſſet, foſſa cæterorum partibus adæquaretur. Eſt autem hoc loco pratum quoddam, ubi illorum erat & forum & mercatus, quo multum etiam ex Aſia frumenti moliti comportabatur. Hanc foſſam Xerxes (ut ego conjectura colligo) jactantiæ gratia deprimi juſſit, potentiæ oſtentandæ cupidus, ac memoriæ ſui relinquendæ. nam quum liceret nullo negocio naves per iſthmum tranſportare, juſſit iſthmum intercidi, ad mare recipiendum in foſſam tantæ latitudinis ut duæ triremes pariter illac agitari poſſent. Eiſdem autem imperatum eſt ut foſſam facerent, quibus fuerat ut flumen Strymonem pontibus jungerent. Iſta Xerxes hunc in modum fecit. Comparavit item ad pontem 3 armaturam, 4 ſirpi atq; albi lini copiam: dato hoc Phœnicibus atq; Ægyptiis negocio ut commeatum exercitui comportarent: ne homines neve jumenta quæ ducebantur in Græciam, 5 abſumerentur. Sed admonitus

XXIII.

XXIV.

XXV.

1 Nationatim diſtributum effoderunt. 2 Prærupta præcipitia foſſæ dupli. 3 Ὅπλα hic vocantur funes nautici. 4 Bybli. 5 Fame laborarent, λιμήνειε, non λυμήνειε.

juſſit

juſſit illum in loca quæ cuique opportuniſſima eſſent, alius alia via comportaret undique ex Aſia navibus onerariis & vectoriis. Verum plurimi comportarunt in oram quæ dicitur Album litus, ut quibuſque præceptum erat: alii in Tyrodizam Perinthiorum oram, alii in Doriſcum, alii in Eionem, quæ eſt ſuper Strymonem: alii in Macedoniam. XXVI. Dum iſti in imperato ſibi trajectu occupantur, interea Xerxes, coactis omnibus pedeſtribus copiis, iter ingreſſus eſt Sardis verſus, movens ex Critalis Cappadociæ. Illuc enim edictum erat ut cunctæ copiæ cogerentur, quæ per continentem erant cum Xerxe ituræ. In quibus quiſnam præfectorum agmen pulcherrime inſtructum ducens, ab rege donatus eſt propoſito præmio, affirmare non poſſum, quia nec à principio, quum res in judicium deducta eſt, cognovi. Poſteaquam autem tranſmiſſo flumine Haly, attigerunt Phrygiam, itinere per eam facto, pervenerunt Celænas, ubi fontes Mæandri exiſtunt: & alterius amnis non minoris Mæandro, nomine Cataractæ, qui ex ipſo foro Celænarum exoriens influit in Mæandrum. In qua urbe & in quo foro viſitur ſuſpenſa Sileni Marſyæ pellis in utrem formata, quâ à Phrygibus ſertur Apollo illi detractum ſuſpendiſſe. ¶ XXVII. In hac urbe reſidens Pythius Atys filius: vir Lydus, omnem regis exercitum atque ipſum Xerxem magnificentiſſimo hoſpitio excepit: ſpopondit; ſe pecuniam ei in bellum ſuppeditaturum. Ob quam ſpontionem Xerxes eos qui aderant Perſas interrogavit quiſnam eſſet Pythius, & quantum poſſidens, qui hoc polliceretur. Illi, Rex, inquiunt, hic ille eſt qui Darium patrem tuum aurea platano ac vite donavit: quique nunc omnium hominum divitiis XXVIII. princeps eſt ſecundum te. Hæc ultima verba Xerxes admiratus, ſecundo loco percontatus eſt ipſe Pythium quantum ei pecuniarum eſſet. Cui ille, Neque te, inquit, celabo rex, neque diſſimulabo me ſcire meas ipſius facultates: ſed ſciens, proinde exacte recenſebo. Etenim poſteaquam accepi, celerrime te ad mare Græcum eſſe deſcenſurum, volens tibi ad bellum pecuniam dono dare, ſubducta ratione comperi mihi eſſe argenti quidem duo millia

καταβάλλειν ἐπείλυε ἵνα ὅτι πλεῖστον εἴη, ἄλλα ἄλλῃ ἀγινέοντας ὁλκάσι τε καὶ πορθμηίοισι ἐκ τῆς Ἀσίης πανταχόθεν. τὸν δὴ πλείστων ἐς Λάκκου ἀχλὺν καλεομένην τῆς Θρηίκης ἀγήνεον, οἱ δὲ ἐς Τυρόδιζαν τὴν Περινθίην, οἱ δὲ ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ ἐς Ἠιόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οἱ δὲ, ἐς Μακεδονίην Ἀγαπταγμνίους. Ἐν τῷ δὲ οὗτοι τὸ προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ὁ μὲν τούτῳ ὁ πεζὸς ἅπας συλλεγόμενος ἅμα ἦρξε, ἐπορεύετο ἐς Σάρδις, ἐκ Κατταόλων ὁρμηθεὶς τῆς ἐν Καππαδοκίῃ. ἐνθαῦτα γὰρ ἐρρήθη συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ' ἤπειρον μέλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορεύεσθαι στρατόν. ὃς μὲν νυν τῆς ὑπάρχων στρατὸν κάλλιστα ἐκαλλώπισε ἀγαγών, τὰ περικείμενα δῶρα βασιλέος ἔλαβε δῶρα, ἐκ ἔχω φράσαι. οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν ἐς κρίσιν τοῦτο περὶ ἐλπόμενος οἶδα. οἱ δέ, ἐπεὶ τε διαβάντες τὸν Ἅλυν ποταμὸν, ἐμείλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐτῆς πορευόμενοι, παρεγένοντο ἐς Κελαινάς, ἔνθα πηγαὶ ἀναδιδοῦσι Μαιάνδρου ποταμοῦ, καὶ ἑτέρου οὐκ ἐλάσσονος. ἡ Μαιάνδρου, τοῦ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν * Καταρράκτης· ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλλων, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιλλέως Μαρσύεω ἀσκὸς ἐστὶ ἀνακρεμάμενος· τὸν λόγος ἔχει ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρέντα ἀνακρεμασθῆναι. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ναοσταθμοῦσι Πύθιος ὁ Ἄτυος, καὶ Λυδὸς ἀνὴρ, ὑπεδέξατο τὸν βασιλέα στρατιὴν πᾶσαν ξεινίοισι μεγίστοισι, καὶ αὐτὸν Ξέρξεα χρήματά τε ἐπαγγέλλετο, βουλόμενος ἐς τὸν πόλεμον παρέχειν. ἐπαγγελλομένῳ δὲ χρήματα Πυθίῳ, εἴρετο Ξέρξης Περσέων τοὺς παρεόντας, τίς τε εἰὼν ἀνδρῶν Πύθιος, καὶ κόσα χρήματα κεκτημένος, ἐπαγγέλλοιτο ταῦτα. οἱ δὲ εἶπαν, Ὦ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι ὃς τοι τὸν πατέρα Δαρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατανίστῳ τῇ χρυσῇ, καὶ τῇ ἀμπέλῳ· ὃς καὶ νῦν ἔστι πρῶτος ἀνθρώπων πλούτῳ τῷ ἡμεῖς ἴδμεν, μετὰ σὲ. Θωυμάσας δὲ τὰ ἐπέων τὸ πελάσιον Ξέρξης, αὐτὸς δεύτερα εἴρετο Πύθιον ὁκόσα οἱ εἴη χρήματα· ὁ δὲ εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, οὐ πρὸς σὲ κρύψω ἀτεκμήρτῳ ἐόντι, ἀλλὰ δηλώσω τοι ἀκριβέως καταλέξω. ἐπεὶ τε γὰρ πρὸς σὲ ἐπυθόμην ἔτι Θάλασσαν καταβαίνοντα ἐς τὴν Ἑλλησπόντου, βουλόμενός τι δῶρα ἐς τὸν πόλεμον χρήματα, ἐξεμάθετον, καὶ δοῦναι λογιζόμενος, ἀργυρίου μὲν δύο χιλιάδας ἐόσας μοι

1 Quum ad mare Græciæ deſcendere te audiſſem, ſtatim opum mearum rationem inire aggreſſus ſum. Jam tum enim in animum induxeram pecuniam tibi dono dare in bellum id gerendum. Subducta igitur ratione, argenti quidem talenta duo——

* Legendum, Μαρσύας Καλαβράκτης ὃς ἐξ αὐλῶνος τῆς ἄκρης, &c. Nam Herodotus Marſyam amnem etiam alibi nominat Musâ quintâ; non igitur nomen proprium illius Καλαβράκτης, ſed ſignificat impetum, quo ex arce ſummâ Celænarum amnis ille manat, vel ruit potius. Exercit. Plin.

παλάντων,

"ταλάντων, χρυσὸν δὲ, τετρακισχίους μυριά-
"δας ταρικῶν Δαρεικῶν, ὀλιγόσας ἑπτὰ χι-
"λιάδων. ἐγὼ τέτυσί σε ἐγὼ δεξιόμαι. αὐτὰρ
τῷ πανε- "δὲ μοι ἀπὸ ἀνδρογαθίδων τε καὶ Φρυγοπόλων ἔστι
λων ἀρ- "βίος. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. Ξέρξης δὲ ἡσθεὶς
χέως ἐστί. "τοῖσι εἰρημένοισι, εἶπε, Ξεῖνε Λυδὲ, ἐγὼ, ἐ-
"πεί τε ἐξῆλθον τὴν Περσίδα χώρην, οὐδένα
"ἀνδρὶ συνέμιξα ἐς τόδε, ὅστις ἠθέλησε ξείνια
"προθεῖναί μοι τῷ ἐμῷ, οὐδὲ ὅστις ἐς ὄψιν
"τὴν ἐμὴν κατασὰς, αὐτοπάγγελος ἐς τὰ 10
"πόλεμον ἐμοὶ ἠθέλησε συμβαλέσθαι χρήμα-
"τα, ἔξω σοῦ. σὺ δὲ καὶ ξείνισάς μεγαλέως
"σεαυτόν τε ἐμοὶ, καὶ χρήματα μεγάλα ἐπαγ-
251. "γέλλεαι. σοὶ ὦν ἐγὼ ἀντὶ αὐλίων γέρεα τοι-
"άδε δίδωμι, ξείνόν τέ σε ποιεῦμαι ἐμὸν, καὶ
"τὰς πεντακισχιλίας μυριάδας τοι τῶν ταρικῶν
"ἀποπλήσω τὰρ ἐμεωυτῷ, δοὺς τὰς ἑπτὰ χι-
"λιάδας· ἵνα μή τοι ὀλιγοστίαι ἔωσι αἱ πεντακόσιαι
"μυριάδες ἑπτὰ χιλιάδων, ἀλλ' ἢ τοι ἀπαρ-
"τιλογίη τῶν ἐμέο πεπληρωμένη. κέκτησό τε 20
"αὖτος τάπερ ἐκτίσαο, ὀπίσασό τε ἀεὶ
"τοιοῦτο. ἐγὼ γάρ τοι ταῦτα ποιέοντι, οὔτε ἐς τὸ
"παρεὸν, οὔτε ἐς τὸ μέλλον μεταμελήσει. Ταῦ-
"τα μὲν εἰπὰς, καὶ ὀπτελέα ποιήσας, ἐπορεύε-
το αἰεὶ τυραεύων. Ἀνάυα δὲ καλεομένην
Φρυγῶν πόλιν διαμειβόμενος, καὶ λίμνην ἐκ
τῆς ἅλες γίνονται, ἀπίκετο ἐς Κολοσσάς, πόλιν
μεγάλην Φρυγίης, ὃν τὴν Λύκος ποταμὸς ἐς
χάσμα γῆς ἐσβάλλων, ἀφανίζεται· ἔπειτα
ἄλλα σταδίους ὡς μάλιστά κη πέντε ἀναφαίνό-
μενος, ἐκδιδοῖ καὶ οὗτος ἐς τὸν Μαίανδρον. ὁκ 30
δὲ Κολοσσέων ὁρμεώμενος ὁ στρατὸς ὅκη τὰς
ὅρους τῆς Φρυγῶν καὶ τῆς Λυδῶν, ἀπίκετο ἐς Κύ-
δρα πόλιν· ἔνθα στήλη κατάκειται λιθίνη, σα-
φέα δηλοῦσα τοῖσι Κροίσου, καταμετρέουσι δὲ γεω-
μέτρεες τὰς ὅρους. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Φρυγίης ἐσέβα-
λε ἐς τὴν Λυδίην, ἐδίζετο τῆς ὁδοῦ,
καὶ τῆς μὲν ἐπὶ ἀριστερὰ, ὅκη Καρίην φέ-
ροισι, τῆς δὲ ἐς δεξιὰ, ἐς Σάρδις, τῇ καὶ πορευ-
τὸν Ἅλυν ποταμὸν πᾶσα 40
ἀνάγκη γίνεται, καὶ ἔστι πύλας Καλλάτηβον πό-
λιν, ἐν τῇ ἄνδρες δημιοεργοὶ ἐκ μυρίκης τε καὶ
πυροῦ μέλι ποιέουσι· ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης τὴν
ὁδὸν, δρυὸς πλατάνιστον, τὴν κάλλεος εἵνεκα,
δωρησάμενος χρυσίῳ καὶ μελεδωνοῖς ἀ-
θανάτοις ἀνδρὶ ὀπτρέψας, δεκάτῃ ἡμέρῃ
ἀπίκετο ἐς τὰς Λυδῶν τὸ ἄστυ. Ἀπικόμενος δὲ ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε κήρυκας

talentorum, auri vero quadragies centena millia nummûm Daricorum, septem millibus minus: quæ tibi dono do. nam mihi ipsi victus è mancipiis atque ex agricolis suppetit. Hæc Pythius. Quibus verbis delectatus Xerxes, Hospes Lyde, inquit, ego ex quo Persidem regionem egressus sum, neminem adhuc nactus sum qui in exercitum meum hospitalitatem exercere voluerit, aut qui in conspectum meum veniens, sua sponte pecuniam mihi ad bellum conferret, præter te: qui & exercitum meum egregia hospitalitate prosequutus es, & ingentem pecuniam polliceris. 1 ob quæ vicissim ego te iis remunerandum duco. Hospitem meum te facio: & ista quadragies centena millia nummûm de meo ipsius explebo, datis septem millibus: ne quadringentæ myriades, *id est, quadragies centena millia*, sint imperfectæ, sed addito è meis supplemento summa sit solida. quæque possides, ipse possideto, ac scito semper talem agere. nam ita agentem te, neque in præsens neque in posterum pœnitebit. XXX. Hæc loquutus & quæ dixerat exequutus, perrexit assidue porro ire: prætergressusque urbem Phrygiam nomine Anava, & stagnum ex quo conficitur sal, pervenit Colossas Phrygiæ oppidum, ubi Lycus amnis hiatum terræ subiens occultur, deinde fere quinque post stadia emergens, elabitur & ipse in Mæandrum. Movens autem è Colossis exercitus, venit ad oppidum Cydra, quod est in finibus Phrygum ac Lydorum: ubi cippus depactus atque erectus à Croeso est, indicans litteris eos fines. XXXI. Ubi autem è Phrygia in Lydiam ventum est, id divortia viarum, quarum sinistra in Cariam fert, dextra Sardis: quam tenentibus necesse est prorsus Mæandrum transire, urbemque Callatebum præterire, in qua sunt opifices mellis è myrica & tritico conficiendi: hanc viam tenens Xerxes, reperit platanum quam ob pulchritudinem aureo monili donavit, eamque tuendam viro 2 immortali delegavit: & ad urbem Lydorum altero die XXXII. pervenit. ¶ Postquam Sardis advenit, principio caduceatores dimisit

---

millia, auri vero myriadas quadringentas staterum Daricorum, septem millibus minus, habere me comperi: quæ tibi dono dare statui. Mihi autem victus ex mancipiis & agricultura suppetet. *Ex Rud. interpr.* 1 Ut tecum pariæ faciam, pro hac liberalitate hospitem te meum facio: quadringentas vero myriadas nummûm de meo explebo, datis tibi chiliadibus septem, ut quadragies centenis millibus Daricorum staterum nihil desit. Proinde quæ hactenus possedisti, possideto: mementoque talem te semper præstare; hæc enim te facientem nec in præsens nec in futurum pœnitebit. *Ex ejusdem Rud. interpr.* 2 *De his viris qui Immortales dicebantur, vide quæ posita traduntur ab Herodoto hoc eodem in libro.*

in Grae-

in Græciam petitum terram & aquam edictumque ut cœnas regi instruerent ad omnes civitates, præter Athenas & Lacedæmonem. 1 Eorum autem causſa mittebat petitum terram & aquam, quia qui hæc ante Dario petenti non miſerant, hos tunc, perterritos omnino daturos arbitrabatur. Id igitur volens ex-
XXXIII. plorare, caduceatores dimiſit. ¶ Secundum hæc ſeſe apparabat tanquam Abydum profecturus, quum interea ii quibus negocium hoc datum erat, Helleſpontum ex Aſia in Europam conjungerent. Eſt autem Cherſoneſi in Helleſponto, Seſtum inter & Madytum urbes, ora ſalebroſa, quæ in mare procurrit eregione Abydi. Ubi non longo poſt tempore ſub Xanthippo Ariphronis filio Athenienſium duce, Artayctem virum Perſam Seſti præfectum cepere vivum, ſtipitique ſuffixerunt: qui in templum etiam Proteſilai quod eſt in Eleunte adductis fœminis nefanda perpe-
XXXIV. trabat. Ad hanc oram ex Abydo jungere pontem inchoavere ii quibus hoc munus erat delegatum: hinc Phœnices albo lino, illinc Ægyptii 2 ſirpo. Eſt autem ex Abydo ad ulteriorem continentem ſeptem ſtadiorum trajectus: quem pontibus junctum ingens adorta tempeſtas ea omnia diruit atque diſſolvit. Quod quum audiſſet Xerxes
XXXV. indigne ferens, juſſit trecenta Helleſponto verbera infligi, & in ejus pelagus par compedum demitti. Jam vero audivi miſiſſe quoque cum his etiam qui ſtigmata Helleſponto inurerent. Certe mandavit ut colaphos Helleſponto incuterent, dicentes barbara verba ac veſana, O aqua amara, dominus hanc tibi irrogat pœnam quod eum læſiſti, qui de te nihil male meritus erat. Te tamen rex Xerxes, velis noliſve, tranſmittet: meritoque nemo hominum tibi ſacrificat, ut doloſo pariter & amaro flumini. Hac pœna mare Xerxes plecti juſſit, atque eis qui præpoſiti operi erant, caput præ-
XXXVI. cidi. Et illos quidem pontes fecerunt ii quibus hæc ingrata merces propoſita erat. At alii architecti qui alios fecerunt, hoc modo junxerunt: Biremes triremeſque trecentas ſexaginta Euxinum verſus Pontum compoſuere: item ab altero latere trecentas quatuordecim, Ponto quidem tranſverſas, Helleſponto autem ſecundum defluxum

ἐς τὴν Ἑλλάδα, αἰτήσοντας γῆν τε καὶ ὕδωρ, καὶ προερέοντας δεῖπνα βασιλέϊ παρασκευάζειν. πλὴν ὅτι ἐς Ἀθήνας, ἤτε ἐς Λακεδαίμονα ἀπέπεμπε δὴ γῆς αἴτησιν, τῇ δ' ἄλλῃ πάντῃ. τῆς δ' εἵνεκα τοῦδε δεύτερον ἀπέπεμπε δὴ γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι πρότερον οὐκ ἔπεμψαν Δαρείῳ πέμψαντι, τούτους πάντας ἐδόκεε τόν τε δασμὸν τίσαντας, δώσειν· βουλόμενος ὧν αὐτὸ τοῦτο σκοπεῖν ἀκριβέως, ἔπεμπε. Μετὰ δὲ ταῦτα, παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐς Ἄβυδον· οἱ δὲ ἐν τούτῳ τὸν Ἑλλήσποντον ἐζεύγνυσαν ἀπὸ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ, Σηστῷ τε πόλιος καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ παχέα ἐς θάλασσαν κατήκουσα, Ἀβύδῳ καταντίον· ἔνθα μετὰ ταῦτα, χρόνῳ ὕστερον ὑπὸ πολλῶν, ὑπὸ Ξανθίππου τοῦ Ἀριφρονος, στρατηγοῦ Ἀθηναίων, Ἀρταΰκτην ἄνδρα Πέρσην λαβόντες Σηστῷ ὕπαρχον, ζῶντα πρὸς σανίδα προσδιεπασσάλευσαν· ὃς καὶ ἐς τοῦ Πρωτεσιλέω τὸ ἱρὸν τὸ ἐς Ἐλαιοῦντα ἀγινεόμενος γυναῖκας, ἀθέμιτα ἔρδεσκε. Ἐς ταύτην δὴ τὴν ἀκτὴν ὀρμεώμενοι ἐγεφύρουν τοῖσι προσέκειτο· τὴν μὲν λινῆν, Φοίνικες· τὴν δ' ἑτέρην τὴν βυσσίνην, Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἐπὰ τάδε ἐξ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον. καὶ δὴ ἐζευγμένου τοῦ πόρου, συγχεόμενος χειμὼν μέγας συνέκοψέ τε ἐκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε. Ὡς δ' ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιεύμενος, τὸν Ἑλλήσποντον κέλευσε τριηκοσίας δικέδας μάστιγι πλῆξαι, καὶ κατεῖναι ἐς τὸ πέλαγος πέδησιν ζεύγεϊ. ἤδη δ' ἤκουσα ὡς καὶ μαστιγίας ἅμα τούτοισι ἀποπέμψαι στιγονίας τὸν Ἑλλήσποντον. συνετέλεστο δὴ ὧν ῥαπιζόντας, λέγειν βάρβαρα ἔπεα τὰ ἀπειλαλα, Ὦ πικρὸν ὕδωρ καὶ ἄλμυρον, δεσπότης τοι δίκην τήνδε τίνει τὸν ὑδρηιεῖ τοι, ὅτι μιν ἠδίκησας, οὐδὲν πρὸς ἐκεῖνα ἀδικέοντα. καὶ βασιλεὺς μὲν Ξέρξης, διαβήσεταί σε, οὐ τι σύγε βέλῃ, οὐ τι μή· σοὶ δὲ κατὰ δίκην ἔα ὡς οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει, ὡς ἐόντι καὶ δολερῷ τε καὶ ἀλμυρῷ ποταμῷ. τὸν τε δὴ θάλασσαν συνέλεσσε τούτοισι ζημιῶν, καὶ οἱ ἐπασεώτατα τῇ ζεύξι τοῦ Ἑλλησπόντου ἀποταμεῖν τοὺς κεφαλάς. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίεον τοῖσι προσέκειτο αὖτη ἡ ἄχαρις τιμή· τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐζεύγνυσαν. ἐζεύγνυσαν δὲ ὧδε· πεντηκοντέρους καὶ τριήρεας συνδέντες, τὰς μὲν τοῦ πρὸς τοῦ Εὐξείνου πόντου, ἑξηκοντέρους τε καὶ τριηκοσίας, τοῦ δὲ πόντου, ἑπτακαιδεκαρσίους· τοῦ δὲ Ἑλλησποντίου, κατὰ ῥοον, 252.

1 *Deſunt hic aliquot verba in vulgar. edit. Græcis, quæ Valla addit, ut etiam in vet. noſtris cod. habentur.* 2 Byblo

ἵνα ἀνακαχόλῃ τὸν τόνον τῷ ὅπλων. συνδέντες δὲ, ἀγκύρας κατῆκαν παρεμπλέας, τὰς μὲν πρὸς τοῦ πόντου τῆς ἑτέρης, τὰ ἀνέμων εἵνεκα τὰ ἔσωθεν ἐκπνεόντων· τὰς δὲ ἑτέρης τὰ πρὸς ἑσπέρης τε καὶ τοῦ Αἰγαίου, δύρου τε καὶ νότου εἵνεκα. διέκπλοον δὲ ἐποιήσαντο τῶν πεντηκοντέρων, καὶ τειχέων, ἵνα καὶ ἐς τὸν πόντον ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, καλώτεινον ἐκ γῆς, τρεβλεῦντες ὀνυξὶ ξυλίνοισι τὰ ὅπλα· ἐκάτερα γὰρ ἐκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λινοκλίνεα διασάμενοι ἐς ἑκατέρωθεν, τεσσερα δὲ τὰ βυβλίνεα. παχύτητι μὲν ἦν αὐτὰ, καὶ κάλλεϊ. τῷ λόγῳ δὲ ἦν ἐμβριθέστερα τὰ λίνεα, τοῦ τάλαντον ὁ πῆχυς εἶλκε. ἐπεὶ δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, κορμοὺς ξύλων κατατεμόντες, καὶ ποιήσαντες ἴσους τὰ χαλίης τῷ δύρει, κόσμῳ ἐπετίθεσαν κατύπερθε τῶν ὅπλων τῶν τόνου. θέντες δὲ ἐπεξῆς, ἐνθαῦτα αὖτις ἐπεζεύγνυον. ποιήσαντες δὲ ταῦτα, ὕλλῳ ἐπεφόρησαν· κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τοῦτο ὕλλῳ, γῆν ἐπεφόρησαν· καταναξάντες δὲ καὶ τοῦτο γῆν, φραγμὸν παρέρυσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑποζύγια τοῦ θαλάσσης ὑποδρῶντα, καὶ οἱ ἵπποι. Ὡς δὲ τά τε τῶν ἡφυρέων κατεσκεύαστο, καὶ τὰ περὶ τὸν Ἄθων, οἵ τε χυτοὶ περὶ τὰ στόματα τῆς διώρυχος, οἱ τῆς ῥηχίης εἵνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα μὴ ἐμπίπλῃται τὰ στόματα ὑπὸ ῥεύματος, καὶ αὐτὴ ἡ διώρυξ παντελέως πεποιημένη ἀγγέλλετο, ἐνθαῦτα χειμερίσας, ἅμα τῷ ἔαρι παρεσκευασμένος ὁ στρατὸς, ἐκ τῶν Σαρδίων ὥρμητο ἐλῶν ἐς Ἄβυδον· ὡρμημένῳ δέ οἱ, ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὸν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἕδρυν, ἀφανὴς ἦν ὕστ' ὂν ἐπὶ νεφέων ἐόντων, αἰθρίης τε τὰ μάλιστα. ἀντὶ ἡμέρης τε νὺξ ἐγένετο. ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ ἐπημελὲς ἐγένετο· καὶ εἴρετο τοὺς μάγους τὸ θέλει προφαίνειν τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφασαν ὡς Ἕλλησι προδείκνυσι ὁ θεὸς ἔκλειψιν τῶν πολίων· λέγοντες ἥλιον εἶναι Ἑλλήνων προδέκτορα, σελήνην δὲ, σφέων. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης, εὐφρανθεὶς ἐὼν, ἐποιέετο τὴν ἐξέλασιν. Ὡς δ' ἐξήλασε τὸν στρατὸν, Πύθιος ὁ Λυδὸς καταρρωδήσας τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ φάσμα, ἐπαρθεὶς τε τοῖσι δωρήμασι, ἐλθὼν "ὦδε Ξέρξεα, ἔλεγε τάδε, Ὦ δέσποτα, χρῆ"σαί μοι ἀντὶ τοῦ βουλοίμην τυχεῖν, τὸ σοὶ μὲ ἐ"λαφρὸν τυγχάνει ἐὸν ὑπουργῆσαι, ἐμοὶ δὲ μέγα ῥυόμενον; Ξέρξης δὲ πᾶν μᾶλλον δοκέων μιν χρήσειν ἢ τὸ ἠιτέετο, ἥδη τε ὑπουργήσειν,

ut ſtabiliret funes armamentorum. Quibus compoſitis, prægrandes ancoras demiſerunt, partim ab hoc latere contra Pontum, ventorum cauſſa qui [1] extrinſecus ſpirant: partim ab altero contra veſperum & Ægeum, Eurum & Auſtri cauſſa: relicto ad auroram tribus in locis inter biremes tranſitu: ut qui vellet in Pontum minutis navigiis & ex Ponto navigare poſſet. His actis, contenderunt à terra armamenta, contorquentes machinamentis ligneis, non jam ſeparatim utraque, ſed bina ex albo lino hinc, quaterna è byblo illinc. Quorum quidem retinaculorum craſſitudo hæc erat & ſpecies: ſed proportione linea, robuſtiora erant, quorum cubitus talentum pendebat. Porro trajectu pontibus juncto, codices lignorum diſciſſos & ad latitudinem ratis adæquatos apte inſtraverunt ſuper armamenta intenta. Hos ubi gradatim diſpoſuerunt, tum vero rurſus deſuper innexuerunt. Quod poſteaquam fecere, materiam attulerunt concinneque impoſuerunt, deinde ſuper materiam aggerem comportarunt: quo injecto, ſepem hinc atque hinc, ne maris aſpectu jumenta & equi terrerentur, prætenderunt. ¶ Perfectis iis quæ ad pontes pertinent, & item circa Athon aggeribus ad fauces foſſæ propter æſtuaria maris, ne ipſæ fauces alvei obſtruerentur: Xerxes nunciato ſibi prorſus alveo abſoluto, Sardibus, ubi hybernaverat, ineunte vere inſtructo cum exercitu profectus eſt Abydum verſus. cui moventi ſol ſuam in cœlo ſedem relinquens apparere deſiit, cũ nullæ nubes, verum ſereniſſimus aer eſſet: & pro die nox extitit. Id animadvertenti quum cura inceſſiſſet percontandi magos quid oſtentum id vellet portendere, illi reſponderunt, deum ſignificare Græcis civitatum defectũ: quod dicerent, ſolem, Græcorum: lunam, ipſorum eſſe præſidem. Ea re audita Xerxes majorem in modum lætatus ire pergebat. Quem procedentem adiens Pythius Lydus cœleſti oſtento perterritus, elato animo propter munera his verbis alloquutus eſt, Domine, indulgebiſne quiddam quod impetrare cupio, tibi leve conceſſu, ſed mihi pro magno futurum? Xerxes nihil non potius illum quàm petebat petiturum ratus, ſe indulturum reſpondit,

[1] Intrinſecus. * De hoc φάσματι, ut certior fias, adi Seth. Calvitii opus Chronologicum A. M. 3470. & 3472. ubi licet à Chronologis communiter eclipſis audit, (ut & ipſe profitetur) ſolus tamen reclamat.

& ut

& ut peteret proloqui jussit. Pythius ubi hoc audivit, sumpta fiducia, Domine, inquit, quinque mihi liberi sunt, quos omnes contingit in militiam tecum ire adversus Græciam: horum uni tu quæso, rex, misertus mei qui huc processi ætatis, indulge militiæ vacationem, ei qui natu est maximus: ut & mei ipsius & census curam gerat: quatuor tecum una ducas. Ita confectis quæ in animo habes, rursus reverXXXIX taris. Rex ob id admodum indignatus, his verbis respondit, Homo improbe, tune, quum ego ipse in expeditionem eam adversus Græciam, filiosque meos & fratres domesticos & amicos ducam, ausus es mentionem filii tui facere, qui meus es servus, quem oportebat cum omni familia & uxore me comitari? Probe nunc discito hoc, animum in hominum habitare auribus. [1] Qui bene audit, ejus corpus voluptate perfunditur: qui vero male, is exacerbatur. Tu itaque quum bene fecisti, & alia ejusdem generis promisisti, non gloriaris te supergressum esse regem munificentia: postea vero quàm ad impudentiora conversus es, non tu quidem pro merito, sed minora quam pro merito accipies. nam te & quatuor liberos liberant tua munera: unius autem quem præcipue complecteris, damno mulctabere. Hæc quum respondisset, subito imperavit iis quibus delegatum erat ista exequi, ut maximum natu filiorum Pythii inventum discinderent medium: ejusq; discissi dimidium ad dexteram viæ, & dimidium ad sinistram disponerent, & illac transiret exXL ercitus. Hoc illi ubi exequuti sunt, illac exercitus pertransivit. In quo præcedebant ii qui sarcinas portabant & impedimenta. Post hos omnigenarum gentium non distinctæ sed promiscuæ copiæ, numero ultra dimidium exercitus. Post has intercedebat intervallum: neque enim cum rege miscebantur. Præcedebant enim mille equites è Persis omnibus delecti: [2] secundum hos totidem hastati, & ii delecti ex omnibus, versis deorsum in terram spiculis. Post hos [3] equi decem quam pulcherrime ornati, qui Nisæi dicuntur, ideo sic dicti quod est ingens Medicæ regionis campus

κὴ δὴ ἀγορεύειν ἐκέλευε ὅτου δέοιτο. ὁ δὲ, ἐπεὶ
"τε ταῦτα ἤκουσε, ἔλεγε θαρσήσας παῖδε, Ω
"δέσποτα, τυγχάνουσί μοι παῖδες ἐόντες πέν-
"τε, καί σφεας καταλαμβάνει πάντας ἅμα
"σοὶ στρατεύεσθαι ὅλη τὴν Ἑλλάδα. σὺ δὲ
"ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τόδε ἡλικίης ἥκοντα οἰκ-
"τίρας, τῶν μοι παίδων ἕνα ἀφίλυσον τῆς
"στρατῆς τὸν πρεσβύτατον, ἵνα αὐτῷ τε ἐμοῦ
"κὴ τῶν χρημάτων ἡ μελεδωνός. τοὺς δὲ τέ-
"σσερας ἄγε ἅμα σεωυτῷ· κὴ πρήξας τὰ νοέ-
"εις, νοστήσειας οἴκοι. Κάρτα τε ἐθυμώθη
"ὁ Ξέρξης, κὴ ἀμείβετο τοῖσδε, Ω κακὲ ἄν-
"θρωπε, σὺ ἐτόλμησας ἐμοῦ στρατευμένου
"αὐτῷ ὅλη τὴν Ἑλλάδα, κὴ ἄγοντος παῖδας
"ἐμοὺς κὴ ἀδελφεοὺς κὴ οἰκηίους κὴ φίλους, μνή-
"σεσθαι περὶ σέο παιδός, ἐὼν ἐμὸς δοῦλος, τὸν
"χρῆν πανοικίῃ αὐτῇ γυναικὶ συμπέμπεσθαι;
"δὴ νῦν τόδ' ἐξεπίστασο, ὡς ἐν τοῖσι ὠσὶ τῶν
"ἀνθρώπων οἰκέει ὀθνμός· ὃς χρηστὰ μὲν ἀκού-
"σας, τέρψιος ἐμπίπλεται τὸ σῶμα· ὑπεναν-
"τία δὲ τούτοισι, ἀνοιδέει. ὅτε μὲν νυν χρη-
"στὰ ποιήσας ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, ὑπερ-
"βησόμενος βασιλέα οὐ καυχήσεαι ὑπερβαλέσθαι·
"ἐπεὶ τε δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτράπεο, τῷ
"μὲν ἀξίῳ οὐ λάμψεαι, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης·
"σὲ μὲν γὰρ κὴ τοὺς τέσσερας τῶν παίδων ῥύε- 253
"ται τὰ ξείνια· τοῦ δὲ ἑνὸς τοῦ πρεσβυτάτου
μέλισσα," τῷ ψυχὴν ζημιώσεαι. ὡς δὲ ταῦ- τῷ ψυχῇ
τα ὑπετέλεατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι περι-
ετέτακτο τοῦτα πρήσσειν, τῶν Πυθίῃ παι-
δῶν ἐξευρόντας τὸν πρεσβύτατον, μέσον διατα-
μεῖν· διαταμόντας δὲ, τὸ ἥμισυ διὰ
θεῖναι, τὸ μὲν, ἐπὶ τὰ δεξιὰ τῆ ὁδοῦ, τὸ δὲ,
ἐπ' ἀριστερά· κὴ ταύτῃ διεξιέναι τὸν στρα-
τόν. Ποιησάντων δὲ τουτέων τοῦτο, μετὰ τοῦτο διεξῆιε ὁ στρατός. ἦγον τῶν πρῶτοι μὲν οἱ σκευοφόροι τε κὴ τὰ ὑποζύγια· μετὰ δὲ τούτους, σύμμικτος στρατὸς παντοίων ἐθνέων ἀναμίξ, ἦν διακεκεμυῖοι· τῇ δὲ ὑπομίσεες ἦσαν, ἐνθαῦτα διελέλειπτο, κὴ ἦν σύμμισγον ἔτοι βασιλέϊ. περιηγεῦτο μὲν δὴ ἱππόται χίλιοι, ἐκ Περσέων πάντων ἀπολελεγμένοι, μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, κὴ οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω ἐς τὴν γῆν τρέψαντες. μετὰ δὲ, ἱεροὶ Νισαῖοι καλεόμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι ὅτι τῇδε ἔστι πεδίον μέγα τῆς Μηδικῆς

1 Qui quum bona audierit, voluptate corpus implet: quum his diversa, molestia afficitur. *Ita Eras. 2. Hæc in vulg. quidem edit. non habentur: sed in vet. cod. leguntur hoc modo, μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι. Hæc autem librariorum culpa fuisse omissa, quorum oculos ex subterjugerint quæ sunt à priori ἀπολελεγμένοι usq; ad posteriora (ut sequentibus apparet, ubi hæc enumeratio repetitur.* 3 Sacri equi decem.

τῷ οὐνόμα ἐστὶ Νίσαιον· τοὺς ὧν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. Ὄπισθεν δὲ τετρώρεος τὸ δέκα ἵππων, ἅρμα Διὸς ἱρὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵππους μὲν εἶλκον λευκοὶ ὀκτώ. ὄπισθε δὲ τοῦ ἅρματος εἵπετο πεζὴ λυσιοχός, ἐχόμενος τοῦ χαλινοῦ. οὐδεὶς γὰρ δὴ ἔτι τοῦτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει. Τότε δὲ ὄπισθεν αὐτοῦ Ξέρξης ἐπ' ἅρματος ἵππων Νισαίων παρεβεβήκεε· δίφρος δὲ οἱ λυσιόχου, τῷ οὔνομα ἦν Πατιράμφης, Ὀτάνεω παῖς, ἀνδρὸς Πέρσεω. Ἐξήλασε μὲν δὴ ἔτι ἐκ Σαρδίων Ξέρξης, μετεκβαίνεσκε δέ, ὁκόσε μὲν ὁ λόγος αἱρέοι, ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς ἅρμαμαξαν. αὐτοῦ δὲ ὄπισθεν αἰχμοφόροι Περσέων οἱ ἄριστοί τε καὶ εὐγενέστατοι, χίλιοι, καὶ νόμον τὰς λόγχας ἔχοντες. μετὰ δέ, ἵππος ἄλλη χιλίη ἐκ Περσέων ἀπολελεγμένη, μετὰ δὲ τὸ ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὗτοι πεζὸς ἦσαν. καὶ τουτέων χίλιοι μὲν δὴ τοῖσι δόρασι οἱ ἀντὶ τοῦ σαυρωτῆρος ῥοιὰς εἶχον χρυσέας, καὶ περιξ συνέκλῃον τοὺς ἄλλους· οἱ δὲ εἰνακισχίλιοι ἐντὸς τουτέων ἐόντες, ἀργυρέας ῥοιὰς εἶχον· εἶχον δὲ χρυσέας ῥοιὰς καὶ οἱ εἰς τὰ γόνατα τρέποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα, οἱ ἀγχίστροφοι ἑπόμενοι Ξέρξῃ. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων μυρίη. μετὰ δὲ τὸ ἵππον διέλειπε καὶ δύο σταδίους, καὶ ἔπειτα, ὁ λοιπὸς ὅμιλος ἦιε ἀναμίξ. Ἐπυιέετο δὲ τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίης ὁ στρατὸς ἐπί τε ποταμὸν Κάϊκον καὶ τὴν γῆν Μυσίην· ἀπὸ δὲ Καΐκου ὀρμεώμενος, Κάνης ὄρεος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, ᾗει διὰ Ἀτάρνεος ἐς Καρήνην πόλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης, διὰ Θήβης πεδίου ἐπορεύετο, Ἀδραμύττειόν τε πόλιν καὶ Ἄντανδρον τὴν Γελασγίδα παραμειβόμενος. τὴν δὲ Ἴδην ἔλαβον ἐς ἀριστερὴν χέρα. ἦιε δὲ τὴν Ἰλιάδα γῆν. καὶ πρῶτα μὲν οἱ ἐσηυλίσαντο τῇ Ἴδῃ νύκτα ἀναμεμιγμένη βρονταί τε καὶ πρηστῆρες ἐπιπίπτουσι, καί τινα αὐτῇ ταύτῃ συχνὸν ὅμιλον διέφθειραν. ἀπικομένῳ δὲ τῷ στρατῷ ἐπὶ ποταμὸν Σκάμανδρον, ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεί τε ἐκ Σαρδίων ὁρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἀπέλιπε τὸ ῥέεθρον, ἐδεήθη τε τῇ στρατῇ καὶ τοῖσι κτήνεσι πινόμενος. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρξης, ἐς τὸ Πελάσγιον Πέργαμον ἀνέβη, ἵμερον ἔχων θηήσασθαι· θηησάμενος δέ, καὶ πυθόμενος κείνων ἐκάστα, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔδυσε βοῦς χιλίας· χρᾶσθαι δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἐχέαντο. τούτων δὲ ποιησαμένοισι, νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθεύτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων Ῥοίτειον πόλιν καὶ Ὀφρύνειον, καὶ Δάρδανον, ὅπερ δὴ Ἀβύδῳ ὁμουρέει ἤδη·

nomine Niſæus qui grandes fert equos. Hos decem equos ſequebatur ſacer Jovis currus, quem octo equi albi trahebant, pone auriga comitante. qui pedibus ingrediens habenas tenebat. hanc enim ſellam nemo mortalium inſcendit. Poſt quem ipſe Xerxes vehebatur curru equorum Niſæorum, præcedente auriga cui nomen erat Patiramphi, Otanis filio, viri Perſæ. Hunc quidem in modum Sardibus proceſſit Xerxes: ſed è curru, quoties ratio exigebat, in eſſedum tranſcendebat. Eum ſequebantur haſtati Perſarum optimi ac nobiliſſimi mille, è more pila geſtantes. Poſt hos alius delectus equitatus mille Perſarum. Dehinc è cæteris Perſis decem millia peditum delecta, quorum mille in lanceis pro [2] coronis geſtabant mala punica argentea: gerebant item aurea ii qui in terram verſus ſpectantia ſpicula habebant: etjam mala, ii qui Xerxem proxime ſequebantur. Hæc decem millia ordine ſubſequebatur equitatus è decem millibus Perſarum. Relicta poſt hos duorum ſtadiorum intercapedine, mox ibat cætera multitudo promiſcua. Ita exercitus è Lydia perrexit ad flumen Caicum & regionem Myſiam: à Caico autem à læva habens montem Canen, per Atarnem ad urbem Carinam. Ab hac per campum Thebanum, urbem Atramyttium & Antandrum Pelaſgidem prætergrediens, & Idam ad ſiniſtram manum ſtringens, ad terram Ilienſem pervenit. cui primùm ſub Ida noctem agenti, tonitrua & fulgura ingruerunt, & complures ex eo exercitu occiderunt. Deinde ad Scamandrum eſt ventum, qui fluviorum omnium erat primus, ex quo iter è Sardibus fieri cœptum eſt. Hunc profluentem ſua aqua deſtituit, nec hominibus jumentiſque potantibus ſuffecit. Eo Xerxes poſtquam pervenit, Priami Pergamum aſcendit, loci viſendi cupidus. Quod ubi contemplatus eſt, & ſingula quæque eorum audivit, Minervæ Iliadi mille boves immolavit: quarum libamine Magi heroibus parentaverunt. His actis terror per noctem exercitum invaſit. Simulatque illuxit, illinc moverunt, à læva ſtringentes Rhœtion urbem, & Ophryneon, & Dardanon, quæ Abydo contermina eſt:

ἔτι δὲ καὶ ἐς τὸ Περκωτὸν καὶ Παισὸν καὶ Ῥαικέλλους ἀπικνέεται.

XLII. XLIII. XLIV.

---

1 *Fortaſſe Valla aliter ſcriptum reliquit. Pòſt pro* Argentea *legendum* Aurea, *ex noſtris exempl. ex quibus etiam ſequi hæc debent,* Et cæteros intercludebant: novem autem millia quæ ab his intercludebantur, argentea mala punica geſtabant. *Poteſt* συνέκλῃον *verti etiam* Includebant, *vel* Circumcingebant.

XLIV. à dextra, Gergitas & Teucros. Ubi Abydon venerunt, Xerxi incessit cupido omnem exercitum oculis subjiciendi. Itaque in prætorio quodam, quod ei Abydeni prius ab illo jussi è candido lapide in tumulo pro dignitate extruxerant, residens prospiciebat litus, & illic terrestres copias atque classem. Quam dum intuetur, subiit eum cupiditas spectandi navale certamen. Id certamen postquam commissum est, in quo Sidonii vicere, voluptatem Xerxes cepit, cum certaminis tum copia-
XLV. rum spectaculo. Et quum intueretur omnem Hellespontum navibus obductum, omnia litora atque Abydenorum plana hominibus referta, ibi se beatum esse jactavit, & post hæc lacry-
XLVI. mas fudit. Quod animadvertens Artabanus ejus patruus, qui primo libere dissuaserat bellum Græciæ inferendum, his verbis interrogavit, Quam diversa, rex, inter se nunc facis & dudum dixisti, qui te beatum esse dixeras, nunc lacrymas fundis. Et ille, Reputantem me, inquit, quam brevis sit omnis humana vita, subiit horum miseratio: quorum, quum tot sint, nemo ad centesimum annum supererit. Excipiens Artabanus, Atqui, inquit, alia, quam istud est, vivendo miserabiliora patimur. Nam in tam brevi vita nullus hominum adeo felix extitit, neq; horum neq; aliorum, cui non crebro, nedum semel, subitura sit animo moriendi voluntas potius quam vivendi. Incidentes enim calamitates & morbi vitam perturbant: efficiuntque ut quum brevis sit, tamen perlonga videatur. Ita mors optatissimum est perfugium ærumnosæ vitæ, quam
XLVII. deus dulci gustu aspergens ob id invidius facere deprehenditur. Cui Xerxes, Artabane, inquit, [1] quoniam humanæ vitæ condicio talis est qualem tu exponis, eam commemorare supersedeamus: neque tristium faciamus mentionem, quum jucunda in manibus habeamus. Hoc mihi potius edissere: nisi tibi ita evidens insomnii visio fuisset oblata, perstaresne adhuc in priore sententia, dissuadens mihi adversus Græciam bellum? an in ea persisteres? agedum aperte hoc mihi dicito. Ei respondens Artabanus, Visio, inquit rex, quæ in sommis objecta est, ad votum succedat amborum: ego tamen adhuc metuo, & adeo metu perculsus sum

ἐν δεξιῇ δὲ, Γέργιθάς τε καὶ Τεύκρους. Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἐν Ἀβύδῳ μέσῃ, ἐνθέλησε Ξέρξης ἰδέσθαι πάντα τὸν στρατὸν, καὶ προεπεποίητο δὴ κολωνοῦ ὑπάρχοντος οἱ τοῦτο ἐκ λίθου λευκοῦ· ἐποίησαν δὲ Ἀβυδηνοὶ, 254
ἐντειλαμένου πρότερον βασιλέος· ἐνθαῦτα, ὡς ἵζετο καταρῶν ὅπῃ τῆς ἠιόνος, ἐπεῖτο καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας· ἐπιθύμιος δὲ, ἡμέρῃ τῇ νεῶν ἅμιλλαν ἠγωνίσατο ἥδεσθαι. ἐπεὶ δ' ἐνίκων Φοίνικες Σιδόνιοι, ἥδετο τῇ ἁμίλλῃ καὶ τῇ στρατιῇ. Ὡς δὲ οἷόν τε πάντα μὲν τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ἐπάπλεα ἀνδρῶν, ἐνθαῦτα Ξέρξης ἐωυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο, ἐδάκρυσε. Μαθὼν δέ μιν Ἀρταβανος, ὁ πάτρως, ὃς τοπρῶτον γνώμην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως, οὐ συμβουλεύων Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οὗτος ὁ ἀνὴρ φρασθεὶς Ξέρξεα δακρύσαντα, εἴρετο τάδε, Ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσω νῦν τε καὶ ὀλίγῳ πρότερον. μακαρίσας μὲν σεωυτὸν, δακρύεις. Ὁ δὲ εἶπε, Ἐπῆλθέ με λογισάμενον κατοικτεῖραι τὴν Ἐπῆλθε
ἐὼς βραχὺς εἰὴ ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ τοιέων γε ἐόντων τοσούτων, ὀδὲις ἐς ἑκατοστὸν ἔτος πρόσεσται. Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἕτερα τούτου πρῆγματα τοῖσι ζώοισι πεπόνηται μακρότερα· ἐν μὲν οὕτω βραχεῖ βίῳ ὀδεὶς οὕτω ἀνθρωπος ἐὼν δυσαίμων πέφυκε, οὔτε τουτέων, οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ φανήσεται πολλάκις, καὶ ἐκὶ ἅπαξ, τεθνάναι βουλόμενος μᾶλλον ἢ ζῆν. Αἵ τε δὲ συμφοραὶ παρεισπίπτουσαι, καὶ αἱ νοῦσοι σωματεούσαι, καὶ βραχὺ ἐόντα, μακρὸν δοκέειν ἐῖ) ποιοῦσι τὸν βίον· οὕτω ὁ μὲν θάνατος, μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζόης, καταφυγὴ ἀρεστοτάτη τῷ ἀνθρώπῳ γέγονε· ὁ δὲ θεὸς, γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶνα, φθονερὸς ἐν αὐτῷ διείρπεται ἐών. Ξέρξης δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νυν ἀνθρωπίνης πέρι, ἐούσης τοιαύτης οἷόν σὺ διαιρέεαι εἶναι, παυσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνώμεθα, χρησὰ ἔχοντες πρήγματα ἐν χερσί. Φέρεσον δέ μοι τόδε, εἴ τοι ἡ ὄψις τῆς ἐνυπνίης μὴ σαφὴς ἦτω ἐφάνη, εἴχες ἂν τὴν αὐχαίνην γνώμην, ἢ ἐὼν μὲ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετίης ἄν; φέρε μοι τοῦτο ἀτρεκέως εἰπέ. Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ὦ βασιλεῦ, ὄψις μὲν ἡ δηφανεῖσα τῷ ὀνείρου,
ὡς βουλόμεθα ἀμφότερα πελάτησειε· ἐγὼ δ' ἔτι καὶ ἐς τόδε δείματος εἰμὶ κατάπλεως,

1 De humana vita quæ talis est qualem tu esse disseris, verba facere desinamus:

"οὐδ' ἐντὸς ἐμεωυτῦ· ἄλλά τε πολλὰ ὀπ-
"λεγόμενος, καὶ δὴ καὶ ὁρέων δύο τὰ μέγι-
"στα πάντων ἐόντα τοι πολεμιώτατα. Ξέρξης
"ὁ πρὸς ταῦτα ἀμείβετο τοῖς δὲ, Δαμάσιε ἀν-
"δρῶν, κῶς ταῦτα λέγεις μοι εἶναι δύο πο-
"λεμιώτατα; ἦ περί τοι ὁ πεζὸς μεμαθὸς
"κατὰ τὸ πλῆθός ἐστι, καὶ τὸ Ἑλληνικὸν στρά-
"τευμα φαίνεται πολλὰ πλήσιον ἐὸν τῦ
"ἡμετέρου; ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λήψε-
"σθαι τῦ σφετέρου; ἢ καὶ συναμφότερα ταῦτα;
"εἰ γὰρ τοι ταῦτη ἐνδεέστερα φαίνεται εἶναι τὰ
"ἡμέτερα πρήγματα, στρατῦ ἂν ἄλλου τις
τιλὺ ταχίστην ἄγερσιν ποιοῖτο. Ὁ δ' ἀμεί-
"βετο λέγων. Ὦ βασιλεῦ, ἔστι στρατὸν τῦ-
"τον, ὅστις γε σύνεσιν ἔχει, μέμφοιτ' ἄν, οὔτε
"τὸ πλῆθος νεῶν τὸ πλῶθος· ἢν δὲ πλεύνας συλλέξῃς,
"τὰ δύο τοι τὰ λέγω, πολλῷ ἔτι πολεμιώ-
"τερα γίνεται. τὰ δὲ δύο ταῦτα ἔστι γῆ τε καὶ
"θάλασσα. Οὔτε γὰρ τῆς θαλάσσης ἔστι λι-
"μὴν τοσοῦτος οὐδαμόθι (ὡς ἐγὼ εἰκάζω)
"ὅστις ἐγειρομένου χειμῶνος, δεξάμενός σέ
"τῦτο τὸ ναυτικὸν, φερέγυος ἔσται σῴσαι
"τὰς νέας. Καίτοι ἀνιέναι αὐτὸν δεῖ ἔς τὸν
"λιμένα, ἀλλὰ πᾶσαν τιλὺ ἤπειρον,
"παρ' ἣν δὴ κομίζεαι. Οὕκων δὲ ἐόντων τῶν
"λιμένων εὐσεβοξίων, μᾶλλόν ὅτι αἱ συμφοραὶ
"τῶν ἀνθρώπων ἄρχουσι, ἢ ἐκεῖ ὦν ἄνθρωποι
"τῶν συμφορέων. Καὶ δὴ τῷ δύο τοι τῦ ἑτέρου
"εἰρημένου, τὸ ἕτερον ἔρχομαι ἐρέων. Γῆ δὲ
"πολεμίη τῇ δέ τοι κατέφατο. Εἰ ἐθέλει τοι
"μηδὲν ἀντίξοον κατασσῶσαι, τοσοῦτόν τοι γί-
"νεται πολεμιωτέρη, ὅσῳ ἂν πεδιάδες ἐκτε-
"τέρω, τὸ πρόσω αἰεὶ κλεπτόμενος. Διαφορ-
"ξὶς γὰρ οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι ὑδεμίη πλη-
"θώρη. Καὶ δή τοι ὡς ὑδενὸς ἐναντιδυμένου, λέ-
"γω τιλὺ χώρην πλεῦσαι ἐν πλέονι χρόνῳ γε-
"νομένην, λιμῶ τήξειας. Ἀνὴρ δὲ οὕτω ἂν εἴη
"ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὴ, ἀρρωδέοι,
"πᾶν ὁπλεόμενος πίσεως χρῆμα, ἐν δὲ
τῷ ἔργῳ θρασὺς εἴη. Ἀμείβεται Ξέρξης
"τοῖς δὲ, Ἀρτάβανε, εἰκότως μὴ σύ γε τοι-
"τέων ἔκαστα διαιρέεο· ἀτὰρ μήτε πάντα
"φοβέο, μήτε πᾶν ὁμοίως ὑπολέγεο. εἰ γὰρ δὴ
"βούλοιο ὑπὲρ τῷ αἰεὶ ἐπισφερομένῳ πρήγμα-
"τι τὸ πᾶν ὁμοίως ὑπολέγεσθαι, τοσούτου ἂν
"οὐδαμῷ εἴδεν. χρεόσον γὰρ πάντα θαρσέοντα,
"ἥκιστα τῶν δεινῶν παθεῖν μᾶλλον, ἢ πᾶν
"χρῆμα προδειμαίνοντα, μηδαμῷ μηδὲν
"πονέειν. Εἰ γὰρ ἐρίζων πρὸς πᾶν τὸ λεγό-
"μενον, μὴ τὸ βέλτιον ἀποδέξῃς, σφάλλεσθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι. Ὁμοίως γὰρ ὁ ἀπει-

ut non ſim apud me. Nam mecum re-
putans, cum alia multa, tum vero duo,
& ea omnium maxima, video tibi eſſe
hoſtiliſſima. Ad hæc Xerxes, [1] Dæmo- XLVIII.
nie virorum, inquit, quænam iſta ais mi-
hi hoſtiliſſima eſſe? utrum horum ti-
bi improbandum videtur, tanquam non
ſatis copioſum? terreſtriſne exercitus,
quaſi multo numeroſior ille Græcus
futurus eſſe videatur? an claſſis, tan-
quam illorum claſſe inferior? an hæc
ambo? Nam ſi ob hoc imbecilliores ti-
bi videntur noſtræ res, celerrime al-
terum quis exercitum compararet. Re- XLIX.
ſpondit Artabanus, Neque hunc, rex,
exercitum improbaverit quiſquam, qui
ſit mentis compos, neque hanc navium
multitudinem, [2] etiam ſi plures coege-
ris. Quæ autem duo dico eſſe tibi mul- t
to hoſtiliora, ea vero hæc ſunt, terra &
mare. Neque enim uſquam maris por-
tus eſt ejuſmodi (ut ego conjecto) qui
ſurgente tempeſtate ſit capax hujus tuæ
claſſis, idoneuſque ad eam tutandam:
neque vero unum tibi portum eſſe o-
portet, [3] ſed univerſam continentem eſ-
ſe portum, quo ſe recipiant naves. Ita-
que quum portus tibi opportuni deſint,
intellige homines in arbitrio fortuito-
rum, non fortuita in arbitrio hominum
eſſe. E duobus uno expoſito, pergam 2
dicere alterum: Terra cum ob alia tibi
hoſtilis eſt, tum eo hoſtilior, ſi nihil ob-
ſtiterit quo longius proceſſeris, aſſidue
ulteriora ſurripiens. Nulla enim eſt ho-
minibus rei bene gerendæ ſatietas. Un-
de etiam, ut nemo tibi occurrat, dico
majorem majori in tempore regionem,
famem eſſe allaturam. At vir ita demum
fuerit optimus ſi in deliberando qui-
dem, omnem rem quamcunque pati
poſſit, reputans extimeſcat, in re au-
tem agenda ſit audax. Cui Xerxes, L.
Artabane, inquit, merito tu quidem ho- 1
rum ſingula commemoraſti: tamen
non eſt ut omnia reformides, omnia-
que peræqs conſideres. Nam ſi velis in
rei conſultatione ſemper omnia perin-
de conſiderare, nunquam aliquid effi-
cias. Satius enim omnia alacriter ag-
gredientem dimidium ærumnarum pa-
ti, quam omni in re præſumpto me-
tu nihil omnino pati. Quod ſi re-
pugnando omnibus quæ dicuntur, non
vis committere ut quod firmum eſt infir-
metur, perinde peccas atque is qui con-
traria

[1] O miſerrime hominum. *Sic Bud. in ſimili loco interpret.* [2] Quod ſi majorem numerum coegeris, duo illa quæ dico, multo etiam hoſtiliora futura ſunt. Sunt autem illa duo, terra & mare. [3] Sed circum univerſam continentem in quam tendis. [4] Non oſtendas quid firmum ſit, *vel*, *tutum*.

traria istis dicat. ' Et hoc æqualiter se habet. Scire vero aliquem (quum sit homo) qua ratione quid firmum esse oporteat, nequaquam arbitror. At iis qui facere quid volunt, consuevit plerunque succedere emolumentum: raro autem iis qui pensant omnia, & quos agere piget. Cernis quo res Persica potentiæ processit: quo nunquam progressam videres, si ii qui ante me extitere reges, istiusmodi consiliis quibus tu usi fuissent: ' aut utentes istis sententiis, non alios suasores tales habuissent: nunc pericula contemnentes, tantopere statum suum provexerunt. Magna enim negocia magnis cum periculis suscipi volunt. Quare nos, illorum facta æmulantes, optimo anni tempore ingredimur: subactaque omni Europa, rursus revertemur, nullam usquam neque famem neque rem tristem passi. Nam & commeatus affatim ipsi nobiscum portamus: & ad quamcunque vel regionem vel gentem veniemus, ejus re frumentaria potiemur. LI. Nam aratoribus viris non nomadibus inferemus bellum. Post hæc Artabanus, Quandoquidem, inquit, non finis ullam rem formidari, ' & tamen meum admittis consilium: necesse est enim de multis negociis in longius extrahi orationem: Cyrus, Cambyse genitus, omnem præter Athenas Ioniam Persis tributariam reddidit. Quare suadeo ne quo pacto hos viros adversus patres suos ducas. Nam sine Ionibus satis superque sufficimus hostem superare: quos necesse est aut injustissimos esse, si metropolim suam in servitutem redigant: aut justissimos, si illius libertatem adjuvent. Si injustissimi erunt, nullo modo certe nobis magno usui futuri sunt: sin justissimi, magnam poterunt tuo exercitui afferre perniciem. Itaque hoc vetus dictum tanquam probum, rex, in mente habe, non statim ab initio exitum omnem esse manifestum. LII. Ad hæc excipiens Xerxes, Artabane, inquit, sententiarum quas dixisti in hac præcipue falleris, qui Ionas metuis ne immutentur: ' quorum maximum habemus commilitium: quorum & tu testis es, & alii qui sub Dario adversus Scythas militaverunt, quum in eorum esset potestate situm universas Persarum copias & perdere & servare,

ἀντία τούτοισι λέξαι, τῦτο μὲν νῦν ὕβρισας ἔχει· εἰδέναι γὰρ ἄνδρωπον ἐόντα κῶς χρὴ τὸ βέλτιον, δικαίως μὲν οὐδαμῶς. Τοῖσι τοίνυν βουλομένοισι πρήσσειν, ὡς τὰ πολλὰ φιλέει γίνεσθαι τὸ κέρδος· τοῖσι δὲ ὑπερορωμένοισι τὰ πάντα καὶ ὀκνέουσι, οὐ μάλα ἐπέλαι. Ὁρᾷς τὸ Περσέων πρήγματα ἐς ὃ μέγεθος προκεχώρηκε; εἰ τοίνυν ἐκεῖνοι οἱ πρὸ ἐμοῦ ἡμέλλησαν βασιλῆες γνώμησι ἐχρέωντο τῇσι καὶ σὺ, ἢ μὴ χρεώμενοι γνώμησι τοιῇδε ἀλλ' ἄλλους συμβούλους εἶχον τοιούτους, ἐκ ἂν πιθόμενοι εἴδεσ ἂν τὰ ἐς τῦτο πρόσθεν ἐπιτήδεα· νῦν δὲ νεηνιεύμενοι ἀναρριπτέοντες ἐς τῦτο σφέα προήγαγον. Μεγάλα γὰρ πρήγματα μεγάλοισι κινδύνοισι ἐπέλαι κατορθέσαι. Ἡμεῖς τοίνυν ὁμοιούμενοι κείνοισι, ὥρην τε τῦ ἔτεος καλλίστην πορευόμενοι, καὶ κατεργασάμενοι πᾶσαν τὴν Εὐρώπην, γεωπονήσομεν ἐπίσω, οὔτε λιμῷ ὀντυχόντες οὐδαμοῦ, οὔτε ἄλλο ἄχαρι ἐπὶ ὀδῷ πεσόντες. Τῦτο μὲν γὰρ αὐτοὶ πολλὰ φορβὴν φερόμενοι πορευόμεθα· τῦτο δὲ, τῷ ἂν κῦ ἐπιβάλωμεν γῆν καὶ ἔθνεα, τῦτον τὸν σῖτον ἐξέσται. Ἐπ' ἀροτῆρας δὲ καὶ οὐ νομάδας στρατεύεσθαι ἀνδρας. Λέγει Ἀρταβανος μετὰ ταῦτα, Ὦ βασιλεῦ, ἐπεί τε ἀρρωδέειν ὀδὲν ἐᾷς πρῆγμα, τὸ δὲ μὴ συμβουλίην ἔνδεξαι. Ἀναγκαίως γὰρ ἔχει περὶ πολλῶν πρημάτων πλεῦνα λόγον ἐπιτείνειν. Κῦρος ὁ Καμβύσεω Ἰωνίην πᾶσαν πλὴν Ἀθηναίων κατεῖλε δασμοφόρον εἶναι Πέρσῃσι. Τούτους ὦν τοὺς ἄνδρας συμβουλεύω τοι μηδεμιῇ μηχανῇ ἄγειν ἐπὶ τοὺς πατέρας. Καὶ γὰρ ἄνευ τῦτων οἷοί τε ἐσμὲν ἡμεῖς ἐχθρῶν κατυπέρτεροι γενέσθαι. Ἢν δὲ σφέας, ἢν ἕπωνται, δεῖ αὐτικα τούτους γενέσθαι καταδυλουμένους τὴν μητέρα πόλιν, ἢ δικαιοτάτους, σωφρονεστέρους. Ἀθηναῖοι μὲν νῦν γινόμενοι, ὀδὲν κέρδος μέγα ἡμῖν περιβάλλουσι· δικαιότατοι δὲ γινόμενοι, οἷοί τε δηλήσασθαι μεγάλως τὴν σὴν στρατιήν γίνονται. Ἐς θυμὸν ὧν βαλοῦ τὸ πάλαιόν ἐπος, ὃς οὐ εἴρηται, τὸ μὴ ἅμα ἀρχῇ πᾶν τέλος καταφαίνεσθαι. Ἀμείβεται περὶ ταῦτα Ξέρξης, Ἀρτάβανε, τῷ ἀποφαίνεο γνωμέων, σφάλλεαι κατὰ ταύτην δὴ μάλιστα, ὃς ἰόνας φοβέεαι μὴ μεταβάλλωσι· τῷ ἐγὼ μὲν γνῶμα μέγιστον, τῷ σὺ τε μάρτυς γίνεαι καὶ οἱ συστρατευσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι ὅτι Σκύθας, ὅσοι, ὅτι τούτοισι ἡ πᾶσα Περσικὴ στρατιὴ ἐκέκτητο ἀλαφρὰ καὶ εὐπετέα ἐσ-

1 Hoc inquam perinde est. 2 Aut non utentes istis sententiis, alios suasores tales habuissent. *Id est, Aut si hæc non fuisset eorum sententia, sed aliorum fuisset, quorum consilium sequerentur.* Valla autem negative particulæ locum mutavit, & Sententia uti *more Græco dixit.* 3 Ad meum admitte consilium. *vel, Meum saltem adm. cons.* 4 Quorum maximum habemus documentum, *id est, quorum fidei*, iis in rebus quarum & tu testis es, & al. *Id est, Qui maximum nobis fidei documentum dederunt in iis rebus &c.*

"οἱ ᾗ δικαιοσύνην καὶ πιστότητα ἐνέδωκαν,
"ἄχαρι ἂν εἴη πιήσαντες· πάρεξ ᾗ τούτου,
"ὃν τῇ ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέκνα, καὶ γυ-
"ναῖκας καὶ χρήματα, οὐδ' ὁπλέηφιν χρηνεώ-
"τερον τι ποιήσειν· οὕτω ᾗ μηδὲ τοῦτο φο-
"βέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθὸν, σῶζε οἶκόν
"τε τὸν ἐμὸν, καὶ τυραννίδα τὴν ἐμοί. σοὶ γὰρ ἐγὼ
"μοῦνῳ ὀπὶ πάντων σκῆπτρα παραδώσω τῶνδε." LIII.
Ταῦτα εἰπὰς, καὶ Ἀρτάβανον ἀποστείλας ἐς
Σοῦσα, δεύτερα μετεπέμψατο Ξέρξης Περ-
"σέων τοὺς δοκιμωτάτους. Ἐπεὶ δὲ οἱ παρῆ-
"σαν, ἔλεγέ σφι τάδε, Ω᾽ Πέρσαι, οὔτε δ᾽
"ἐγὼ ὑμέων χρήζων, ὑμέας συνέλεξα ἄνδρας
"τε γενέσθαι ἀγαθοὺς, καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ
"πρόσθεν ἐργασμένα Πέρσῃσι, ἐόντα μεγά-
"λα τε καὶ πολλοῦ ἄξια· ἀλλ' εἰς τε ἕκαστος καὶ
256 "οἱ σύμπαντες προθυμίην ἔχωμεν· ξυνὸν
"γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν σεσῶσθαι τῶν ᾗ
"εἵνεκα προαγορεύω ἀντέχεσθαι τοῦ πολέμου
"ἐντεταμένως· ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ' 20
"ἄνδρας στρατευόμεθα ἀγαθοὺς· τοὺς δὲ κρα-
"τήσαντες, ἢ μή τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντι-
"στῇ κατὰ ἀνδρῶν. νῦν ᾗ διαβαίνωμεν
"ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι" τοὶ Περσίδα γῆν
λεηλατήσασι. Ταύτην μὲν ᾗ ἡμέρην παρεσκευ-
άζοντο ἐς τὴν διάβασιν τῇ ὑστεραίῃ ἀνέμενον
τὸν ἥλιον, ἐθέλοντες ἰδεῖν ἀνίσχοντα, καὶ θυμιή-
ματά τε πανταχοῦ ἐπὶ τῆς γεφυρέων κατα-
στέψαντες, καὶ μυρσίνῃσι στορνύντες τὴν ὁδὸν·
ὡς δ' ἐπανέτειλε ὁ ἥλιος, σπείσας ἐκ χρυ- 30
σέης φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν, εὔχετο
πρὸς τὸν ἥλιον μηδεμίην οἱ συντυχίην τοιαύ-
την γενέσθαι, ἥ μιν πρόσθεν καταστρέψασα τὴν
Εὐρώπην πρότερον ἢ ὅρια τέρμασι τοῖσι ἐκ-
είνης γένηται. δεξάμενος δ', ἐσέβαλε τὴν φιάλην
ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ χρυσέον κρητῆρα, καὶ
Περσικὸν ξίφος, τὸ ἀκινάκην καλέουσι· ταῦ-
τα οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διαχρίνᾶι, οὔτε εἰ τῷ
ἡλίῳ ἀνατεθεὶς κατῆκε ἐς τὴν θάλασσαν, οὔ-
τε εἰ μετεμέλησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μα- 40
στιγώσαντι, καὶ ἀντὶ ἱητέων τῷ θαλάσσῃ ἐδωρέε-
το. Ὡς δ' ταῦτά οἱ ἐπετοίητο, διέβαινον
κατὰ μὲν τὴν ἑτέρην τῶν γεφυρέων τὴν πρὸς τῷ
Πόντου, ὁ πεζός τε καὶ ἡ ἵππος ἅπασα· κατὰ
δὲ τὴν πρὸς τὸ Αἰγαῖον, τὰ ὑποζύγια, καὶ
ἡ θεραπηίη. ἦγον δὲ πρῶτα μὲν οἱ μυρι-
οι Πέρσαι, ἐστεφανωμένοι πάντες· μετὰ
δὲ τούτους, ὁ σύμμικτος στρατὸς παντοί-
ων ἐθνέων· ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην οὗτοι.
τῇ δὲ ὑστεραίῃ, πρῶτοι μὲν οἵ τε ἱππόται,

fidem tamen juſtitiamque præſtitiſſe, nec quicquam nos læſiſſe. Præterea quum liberos ſuos atque uxores in noſtra terra reliquerint, non eſt cauſa cur eos aliquid rerum novarum moliri ſuſpicemur. Quare ne hoc quidem extimeſcas, ſed bonum habens animum, tutare meam domum atque tyrannidem, tibi enim ſoli ego ſceptra mea permitto. Hæc loquutus Xerxes Artabanum Suſa dimiſit, iterumque illuſtriſſimos quoſque Perſarum accerſiit. Qui poſteaquam præſto fuere, his eos verbis alloquutus eſt, ' Perſæ, ego vos, quorum opera mihi opus eſt, contraxi, ut viri præſtantes exiſtatis, neve res hactenus geſtas a Perſis magnas præclaraſque dedecoretis: ſed cum ſinguli, tum univerſi ² exhibeamus nos alacres, commune enim hoc hominibus bonum eſt, ſtrenuos eſſe. Eaque de re vos cenſui præmonendos, ad bellum conſtanter tolerandum; nam (ut ego audio) adverſus viros egregios tendimus, quos ſi ſuperaverimus, nullus unquam nobis alius exercitus obſtabit. Nunc igitur deos præſides terræ Perſidis precati, tranſeamus. ¶ Ac eodem quidem die ſeſe ad tranſeundum paraverunt. Poſtero autem tantiſper morati ſunt, dum ſolem exorientem cernerent, omnifarios odores in pontibus congerentes, ac myrto iter conſternentes. Ubi ſol exortus eſt, ex aurea phiala Xerxes libans in mare, apud ſolem vota concepit, nequid ſibi adverſi contingeret, quo prius deſiſteret Europam ſubigere quam ad illius terminos perveniſſet. Hæc precatus, phialam in Helleſpontum abjecit, aureumque craterem, ac gladium Perſicum, quem acinacem vocant. Hoc pro comperto dijudicare non poſſum, utrum ſoli dedicans gladium dimiſerit in pelagus: an Helleſpontum, quod eum flagellaſſe poeniteret, in compenſationem gladio donaverit. His actis, per alterum pontium, qui vergebat in Pontum, peditatus omnis equitatuſque tranſivit: per alterum, qui vergebat in Ægeum, jumenta atque ſervitia: prædecentib. ³ decem millibus Perſarum, coronatis omnibus, quos promiſcuus omnium nationum ſequebatur exercitus; et hi quidem eo die. Inſequenti autem primi tranſiere equites, LIV. LV.

1 Ego vos Perſæ coegi, à vobis hæc requirens, ut fortiter, *vel ſtrenue*, vos geratis. 2 Alacriter operam navemus. Ad id enim contendimus quod communem omnibus utilitatem afferet, Ideo autem vos ut gnaviter militetis prænoneo, quod viros adverſus quos tendimus, bellicoſos eſſe audiam. Quos ſi ſuperaver. 3 Illis decem mil. *quorum videlicet facta fuit paulo ante mentio. Sic in ſequent. Illi equites, & Illi equi ſacri, & Ille ſacer currus, & Illi haſtati, & Illi mille equites, & Ille alter exercitus.*

quique

quiq; ſpicula deorſum verſa geſtabant, & hi etiam coronati, dehinc equi ſacri, ac ſacer currus, tum ipſe Xerxes, poſt haſtati,& mille equites, [1] & præterea alius exercitus, quinetiam naves pariter ad ulteriora litora agebantur: quanquam audivi poſtremum omnium pertranſiſſe regem. Xerxes, poſteaquam in Europam trajecit, conſpicabatur exercitum ſub verberibus tranſeuntem. Tranſivit autem ejus exercitus ſeptem per dies totidemque noctes nullo tempore intermiſſo. Ibi jam tranſgreſſo Helleſpontum Xerxe, fertur quidam vir Helleſpontius dixiſſe, O Jupiter, quidnam tu ſub ſpecie viri Perſæ, & accepto Xerxis pro Jovis nomine, Græciam è ſedibus ſuis exturbare vis, omnes homines ducens, quum etiam citra hoc tibi id facere liceret? Tranſgreſſis omnibus & iter ingredientibus, ingens prodigium oblatum eſt. quod Xerxes nihili fecit, etſi [2] conjectura diſcutiendum. ſiquidem equa leporem enixa eſt quod facile erat ad conjectandum: fore enim ut Xerxes exercitum adverſus Græciam cum maximo ſtrepitu & ambitioſiſſime duceret, rurſuſque pro ſeipſo ſolicitus, ad eundem locum fuga recurreret. Alterum quoque ei prodigium, dum Sardibus foret, exhibitum eſt. mula enim mulum edidit ancipitia genitalia habentem, maris & fœminæ, ſed maris ſuperiora. Quorum prodigiorum utrumq; pro nihilo habens, ire Pergebat, comitantibus eum terreſtribus copiis, nauticis extra Helleſpontum navigantibus,ac terram legentibus, & è diverſo atque terreſtres agentibus. nam iſti quidem veſperum verſus ad promontorium Sarpedonis navigabant: quo quum perveniſſent, juſſi erant permanere: illi vero ad auroram & ſolis exortum iter faciebant per Cherſoneſum, dextrorſum habentes ſepulcrum Helles filiæ Athamantis, ſiniſtrorſum Cardiam urbem, per medium oppidi, cui nomen eſt Agora, *id eſt forum*. Illinc deflectentibus ad ſinum nomine Melana, *hoc eſt, nigrum*, fluvius cui idem eſt nomen, non ſuffecit, ſed alveum ſuum deſeruit. Hoc fluvio tranſmiſſo à quo ſinus hic cognominatur, veſperum verſus contenderunt, Ænon urbem Æolidem & lacum Stentoridem prætereuntes, dum

LVI.

LVII.

LVIII.

καὶ οἱ τὰς λόγχας κάτω τρέποντες. ἐστεφάνωντο δὲ καὶ οὗτοι. μετὰ δέ, οἵ τε ἵπποι οἱ ἱεροὶ, καὶ τὸ ἅρμα τὸ ἱερόν. ὅπι δὲ, αὐτός τε Ξέρξης, καὶ οἱ αἰχμοφόροι, καὶ οἱ ἱππόται οἱ χίλιοι. ὅπι δὲ πύτισι, ὁ ἄλλος στρατὸς καὶ αἱ νῆες ἅμα ἀνήγοντο ἐς τὠυτὸ ἀπεναντίον. ἤδη δὲ ἤκουσα καὶ ὕστατον Ἀβδηρίτας βασιλῆα πάντων. Ξέρξης δὲ ἐπεί τε διέβη ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐνθεῦτεν τὸν στρατὸν ἐπὶ μάστιγων Ἀβδήρηνται. διέβη δὲ ὁ στρατὸς ἀπὸ ὧν ἑπτὰ ἡμέρησι καὶ ὧν ἑπτὰ διφορήσι, ἐλιννύσας οὐδένα χρόνον. ἐνθαῦτα λέγεται, Ξέρξεω ἤδη Ἀβδηρίτεω τὸν Ἑλλήσποντον, ἀνδρα εἰπεῖν Ἑλλησπόντιον, Ὦ Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ, καὶ οὐνόμα ἀπὸ Διὸς Ξέρξεα θέμενος, ἀνάστατον τὴν Ἑλλάδα ἐθέλεις ποιῆσαι, ἄγων πάντας ἀνθρώπους, καὶ δὴ ἄνευ τούτεων ἐξὸν τοι ποιέειν ταῦτα. Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, ἐς ὁδὸν ὡρμημένοισι τέρας σφι ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο, καίπερ δυσυμβλητον ἐόν. ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγών. δυσυμβλητον ὦν τοῦδε ἐφαίνετο ὅτι ἔμελλε μὴ ἐλᾶν στρατιὴν ὅπι τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγαυρώτατα καὶ μεγαλοπρεπέστατα, ὀπίσω δὲ αὖτις ἐς τὸν αὐτὸν χῶρον. ἐγένετο δὲ καὶ ἕτερον αὖτις τέρας ἐόντι ἐν Σάρδισι. ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον δίξα ἔχουσαν αἰδοῖα, τὰ μὲν, ἔρσενος, τὰ δὲ, θηλέης· κατύπερθε δὲ ἦν τὰ τῆ ἔρσενι. Τῶν ἀμφοτέρων λόγον οὐδένα ποιησάμενος, τωυτόσι ἐπορεύετο, σὺν δὲ οἱ πεζὸς στρατὸς· ὁ δὲ ναυτικὸς ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον πλέων, ἐπὶ γῆν ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν τρήσσων τῆ πεζοῦ. ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἑσπέρην ἔπλεε, ὅπι Σαρπηδονίης ἄκρης τὴν ἄπιξιν ποιεύμενος, ἐς τὴν αὐτοῦ προείρητο ἀπικνέεσθαι· ὁ δὲ κατ' ἠπειρον στρατὸς πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐποιέετο τὴν ὁδὸν διὰ τῆς Χερσονήσου· ἐν δεξιῆ μὲν ἔχων τὸν Ἕλλης τάφον τῆς Ἀθαμαντίδος, ἐν ἀριστερῆ δ', Καρδίην πόλιν. διὰ μέσης δὲ προδρόμου πόλιος, τῇ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Ἀγορὴ, ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτων, τὸ κόλπον τὸ Μέλανα καλεόμενον καὶ Μέλανα ποταμὸν, ὃς οὐκ ἀντισχόντα τότε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον, ἀλλ' ὑπολιπόντα τοῦτον τὸν ποταμὸν διαβάς, ἀπ' οὗ καὶ ὁ κόλπος τὸ τὴν ἐπωνυμίην ἔχει, ἵκετο πρὸς ἑσπέρην, Αἶνόν τε πόλιν Αἰολίδα καὶ Στεντορίδα λίμνην παρεξιών. ἐς ὃ

[1] Poſt quos alter ille exercitus naveſque ſimul ad ulter. [2] *Eandem vocem videlicet ευσύμβλητον, quam hic male interpretatur*, Conjectura diſcutiendum, *ſtatim poſt bene vertit*, Facile ad conjectandum, *id eſt*, *Cujus ſignificationem conjicere facile erat, vel, conjectura aſſequi.*

752 ἀπίκετο ἐς Δορίσκον. Ὁ δὲ Δορίσκ⊙., ἔστι τῆς Θρηϊκης αἰγιαλός τε καὶ πεδίον μέγα· διὰ δὲ αὐτοῦ ῥέει ποταμὸς μέγας, Ἕβρ⊙., ἐν τῷ πυργός τε ἐδέδμητο βασιλήϊον, τοῦτο τὸ δὴ Δορίσκ⊙. κέκληται, καὶ Περσέων φρουρὴν ἐν αὐτῷ κατεστήκεε ὑπὸ Δαρείου ἐξ ἐκεινου τοῦ χρόνου ἐπεί τε ἔβη Σκύθας ἐστρατώσετο. ἔδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χῶρος εἶναι ἐπίσκεπτ⊙. ἐν Δορίσκῳ τε καταστάξαι καὶ ἐξαριθμῆσαι τὸν στρατόν, καὶ ἐποίεε ταῦτα. τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπικομένας ἐς Δορίσκον, οἱ ναυάρχοι, κελεύσαντ⊙. Ξέρξεω, ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν περσεχέα Δορίσκῳ ἐκόμισαν· ἐν τῷ Σάλη τε Σαμοθρηϊκὴν πεπόλισται πόλις, καὶ Ζώνη. τελευταία δὲ αὐτοῦ, Σέρρειον. ἄκρη ὀνομαστή. ὁ δὲ χῶρος οὗτος ταλαιὸν ἦν Κικόνων. ἐς τοῦτον τὸν αἰγιαλὸν καταράξαντες τὰς νέας ἀνέψυχον ἀνελκύσαντες. ὁ δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τοῦτον τὸν χρόνον τὸν στρατὸν ἐξαριθμῶν ἐποιέετο. Ὅσον μὲν νυν ἕκαστοι παρεῖχον πλήθ⊙. ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· τὸ γὰρ λέγεται ὡς ὑπ' οὐδενὸς ἀνθρώπων) σύμπαντ⊙. δὲ τοῦ στρατοῦ τοῦ πεζοῦ τὸ πλῆθ⊙., ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες· ἐξηριθμήθησαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον· συναγάγοντο ἐς ἕνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ συνάψαντες ταύτην ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραψαν ἔσωθεν κύκλον. περιγράψαντες δὲ, καὶ ἀπέντες τὸν μυρίον, ἀμφοτέρωθεν περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὕψ⊙. ἀνὴκουσαν ἀνδρὶ ἐς τὸ ὀμφαλόν. ταύτῃ δὲ πυκάσαντες, ἄλλους ἐσεβίβαζον ἐς τὸ περιοικοδομημένον. μέχρις οὗ πάντας τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξηριθμησαν. ἀριθμήσαντες δὲ, κατὰ ἔθνεα διετάσσοντο. Οἱ δὲ στρατούμενοι, οἵδε ἦσαν. Πέρσαι μὲν, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον τιάρας, καλεομένους πίλους, ἀπηκέας· περὶ δὲ τὸ σῶμα, κιθῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους, λεπίδ⊙. σιδηρέης ὄψιν ἰχθυοειδέ⊙· περὶ δὲ τὰ σκέλεα, ἀναξυρίδας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων, γέρρα. ὑπὸ δὲ, φαρετρεῶνες κρέμαντο. αἰχμὰς δὲ βραχέας εἶχον, τόξα δὲ μεγάλα, οἰστοὺς δὲ καλαμίνους. περὶ δὲ, ἐγχειρίδιά περὶ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραιωρούμενα ἐκ τῆς ζώνης. καὶ ἄρχοντα παρεῖχοντο Ὀτάνεα τὸν Ἀμήστριο⊙., πατέρα δὲ Ξέρξεω γυναικός. ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ μέντοι σφέων αὐτέων καὶ τῶν περιοίκων, Ἀρταῖοι. ἐπεὶ δὲ Περσεὺς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα τὸν Βήλου, καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην, γίνεται οἱ παῖς τῷ οὔνομα ἦν Πέρσης. τοῦτον δὲ αὐτοῦ κατέλειπε.

ad Doriſcon perventum eſt. Eſt autem Doriſcus Thraciæ litus pariter & campus ingens, quem grande flumen Hebrus interfluit: ubi extructus eſt is murus qui Doriſcus appellabatur, in quo Perſarum erat præſidium à Dario jam inde impoſitum quum Scythis inferebat bellum. Quum igitur locus digerendis recenſendiſq; copiis idoneus videretur, Xerxes ita ſibi faciendum putavit: Ejus juſſu navarchi, quum eo appuliſſent, omnes naves ad litus Doriſco contiguum receperunt, ubi Sala urbs, Samothracia & Zona ſitæ ſunt: cujus ultima Serrium nominatur, celebre promontorium, qui locus quondam fuerat Ciconum. In hoc litus appulſa claſſe ac ſubducta, qui in ea ſubducenda laboraverant reſpiravere. Xerxes autem per hoc tempus apud Doriſcon luſtrabat exercitum. Equidem quantum ſinguli præbuerint copiarum, pro certo affirmare non poſſum: quoniam à nullis prorſus hominibus id refertur: conſtat autem terreſtrium copiarum numerum fuiſſe centum ſeptuaginta myriades, *id eſt decies ſepties centena millia.* Quorum numerum hoc modo inierunt: Contraxerunt unum in locum myriadem hominum, *quæ ſunt decem millia:* qua coarctata quam maxime poterant, circulum extrinſecus deſcripſerunt loco circumſcripto: emiſſaq; illinc myriade, ſepem circumdederunt, eatenus excitantes ut umbilico tenus pertingeret. Eam ubi fecere, aliam ſubinde atque aliam myriadem introduxerunt: donec omnes connumeraverunt: connumeratos autem, nationatim digeſſerunt. Ex quibus qui militabant, hi erant, Perſæ, hunc in modum ornati: Circa capita geſtabant pilea (quas vocant tiaras) impenetrabilia: circa corpus tunicas, variis ſquamis è ferro conſertas in ſimilitudinem piſcium: femoralia circa crura: pro clypeis gerra, *id eſt, cetra,* pharetris ſubter pendentibus: haſtas breves, arcus grandes, ſagittas arundineas: ad dextrum femur, pugiones è balteo ſuſpenſos. Hi ducem habebant Otanem patrem Ameſtris, quæ erat uxor Xerxis. Vocabantur autem quondam Perſæ à Græcis Cephenes: à ſe vero ipſis atq; ab accolis, Artæi: verum poſteaquam Perſeus Danaes & Jovis filius ad Cepheum Beli filium commeavit, & Andromedam ejus filiam duxit uxorem, ſuſtulit ex ea filium quem Perſem appellavit, eumq; illic reliquit: à quo

LIX

LX

LXI

à quo (nam Cepheus carebat virili prole) cognomen sortiti sunt Persæ. Medi eodem ornatu instructi militabant. nam hæc armatura Medica est, non Persica. Habebant autem ducem Tigranem Achæmenidem. Hi quondam ab omnibus vocabantur Arii: sed ubi ad eos concessit ex Athenis Medea Colchis, immutauerunt & ipsi nomen. Ita de seipsis Medi commemorant. Cissii in militia cætero ornatu ut Persæ sunt armati, sed pro pileis mitras ferunt. Eis dux erat [1] Anaphanes Otanis filius. Hyrcani quoque Persica armatura ornati ducem habebant Megapanum, qui postea Babylonis procurator fuit. Assyrii autem qui militabant, hunc habebant ornatum: Ferreas in capitibus galeas, barbarico quodam modo consertas, [2] non facile penetrabiles: clypeos autem, hastas, pugiones Ægyptiacis adsimiles: & præterea ligneas clavas ferro inductas, ac lineos thoraces, Isti à Græcis Syrii vocabantur, sed à barbaris Assyrii sunt vocati. (inter quos Chaldæi sunt.) iis præerat Hotaspes Artachæi filius. Bactrii capitis ornatu in acie simillimo illi Medico muniti erant, sed more gentis, arundineis arcubus & hastis brevibus. Sacæ, qui Scythæ sunt, cristatas in capitibus cassides gestabant, in acutum erectas atque compactiles, induti femoralibus: necnon arcus gentiles atque pugiones, ad hoc dolabras ac bipennes. Hos, quum sint Scythæ Amyrgii, Sacas appellabant: quod cunctos Scythas Persæ Sacas appellant. Bactriis & Sacis præerat Hystaspes, Darii filius & Atossæ Cyri filiæ. Indi vestiti erant amictu è lignis confecto: arcus arundineos gestabant, itemque arundineas sagittas ferro præfixas: ita instructi Indi, erant sub duce Pharnazathre Artabatis filio. Arii Medicis arcubus muniti erant, cæteris quemadmodum Bactrii. Iis præerat Sisamnes Hydarnis filius. Parthi & Chorasmii & Sogdi & Gandarii & Dadicæ eandem in acie quam Bactrii armaturam gestabant. quorum Parthis & Chorasmiis præerat Artabazus Pharnacis filius: Sogdis, Azanes Artæi filius: Gandariis & Dadicis Artyphius Artabani filius. Caspii, sisyris, *quod est genus penulæ*, induti, arcus gentili more arundineos gestabant & acinaces, ducem sui agminis habentes Ariomardum Artyæ, & Dadicæ, Artyphium Artabani. Caspii sisyras quidem induti, & ad hoc falcata gerentes, & ipsi acinaces. Erant autem hi quondam ab omnibus vocati Pactyes, & Pactyicen terram incolebant. Hi Persis auxiliabantur, vestitum habentes ex ferinis pellibus. Arabes zonas gestabant, quibus tergum tegebant, longas. Æthiopes pardalium & leonum pelles induti, arcus habebant ligneos, non minores quam quinquaginta cubitorum, neque nisi valde robustos: sagittas autem breves, & pro cuspide lapide acuto signatas: præterea hastas habebant, quibus cornu antilopis insertum erat, acutum ad modum cuspidis. Habebant & clavas, quibus nodi inserti erant. Quum autem pugnam inirent, dimidium corpus colore minio inficiebant, dimidium cinnabari. Hos Æthiopes, qui Asiam incolebant, Xerxi præerat Arsamenes Darii filius & Artystonæ Cyri filiæ, quam maxime dilexit Darius. Statuas ex auro fecit ei, & Babylone & Susis & Ecbatanis. Hanc Xerxes Vasthi appellabat. Hydarnes Artaphrenis filius Sacis & Hyrcanis præerat, quos Persæ Apasiacas appellant, quum ipsi sint Persæ. Apasiacæ autem vocabulum est, quod omnes Persæ complectitur. Ariæi Medicis armis muniti erant, & Parthis præerat Artabazus Pharnacis filius. Sarangæis præerat Pharusius Erginis filius. Sarangæi cærulea tinctura colorata vestimenta habebant, & ad genua usque ocreas. Arcus & hastas Medicas gestabant. Paricanis & Asiis præerat Hydarnes Hydarnis filius. Paricanis & Asiis Medicis armis muniti erant. Arabibus & Camelitis præerat Arsamenes Darii filius & Artystonæ Cyri filiæ. Libyes currus habebant, quibus binæ equæ jungebantur, & agitatores. Libyes autem Libyæ præerat Massages Oarizi filius. Libyes Libyum more vestiti erant, & arcus habebant ligneos, & hastas breves, & præterea lignea spicula, quæ ad finem usque ferro erant inducta. Cabalis & Hygennis & Maris præerat Leontobates Mithridatis filius. Cabales & Hygennes Lydorum more vestiti erant, & Lydorum more armati. Maris autem Assyrii erant armati. Moschis & Tibarenis & Macronibus & Mossynœcis & Marsis præerat Ariomardus Darii filius & Parmys Smerdomenis filiæ Cyri filii. Moschi & Tibareni & Macrones & Mossynœci & Marsi eandem in acie quam Bactrii armaturam gestabant. Hi autem erant galeas ligneas habentes, & pelles, & hastas breves, & præterea lignea spicula. Mossynœcis præerat Ariomardi filius Darius, Tibarenis Xerxis filius Xerxes, Macronibus Artazostræ Darii filiæ filius Artembares. Marsis præerat Artembares Pharandatis Teaspidis filius. Mycrinis & Pausicis & Tamanæis & Culicibus & Psyllis & Asmachis præerat Arsamenes Darii filius & Artystonæ Cyri filiæ. Mycrini & Pausici & Tamanæi & Culices & Psylli & Asmachi Ægyptiorum more vestiti erant, & Ægyptiorum more armati. Mycrini autem & Pausici & Tamanæi & Culices & Psylli Libyes erant, & Libyum more armati. Asmachi Arabes erant, & Arabum more armati. Hi autem Asmachi Ægyptiorum more armati erant. Hi autem Asmachi Ægyptiorum more armati erant. Hi autem Asmachi Ægyptiorum more armati erant

φίε ἀδελφεόν. Σαραγγαι δ', εἵματα μὲ βεβαμμένα ἔχοντες, ἑτέρωθεν· πέδιλα δ' ἐς γόνυ ἀναλέοντα εἶχον, τόξα δ' καὶ ἀγχμὰς Μηδικάς. Σαραγγέων δ' ἦρχε Φερενδάτης ὁ Μεγαβάζυ. Πάκτυες δὲ, σισυρηφόρεόν τε ἔσαν, καὶ τόξα ἐπιχώρια εἶχον καὶ ἐγχειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρχοντα παρείχοντο Ἀτραύντεω τὸν Ἰτεαμίτεω. Οὖτοι δ' καὶ Μύκοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι ἔσαν κατάπερ Πάκτυες. τυγχάνων δὲ ἦρχον οἵδε· Οὐτίων μὲ καὶ Μύκων, Ἀρσαμένης ὁ Δαρείου Παρικανίων δ', Σιρομίτρης ὁ Οἰβάζυ. Αἰθίοπες δ', ζειρὰς ἀναζωσμένοι ἔσαν, τόξα δὲ παλίντονα εἶχον πρὸς δύσιν, μακρά. Αἰθίοπες δὲ παρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἀναμμένοι, τόξα δὲ εἶχον ἐκ φοινίκινης σπάνιος πεποιημένα μακρά, τεσσαρηχέων ἐκ ἐλάσσω· ἔνθα δὲ, καλαμίνους οἰστοὺς μακρούς. ἀντὶ δὲ σιδήρου ἐπῆν λίθος ὀξὺς πεποιημένος, τῷ καὶ τὰς σφρηγῖδας γλύφουσι. πρὸς δὲ, ἀγχμάς εἶχον, ἔνθα δὲ, κέρας δορκάδος ἐπῆν ὀξύ, πεποιημένον τέρπον λόγχης. εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά. τὰ δὲ σώματος τὸ μὲ ἥμισυ ὑπηλείφοντο ἰόντες ἐς μάχην, γύψῳ, τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ, μίλτῳ. Ἀραβίων δ' καὶ Αἰθιόπων τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης ὁ Δαρείου καὶ Ἀρτυστώνης τῆς Κύρου θυγατρός· τὴν μάλιστα γέρας τῆς γυναικῶν Δαρεῖος, εἰκόνα χρυσείην σφυρήλατον ἐπισσατο. τῆς μὲ δὴ κατάπερ Αἰγύπτου Αἰθιόπων καὶ Ἀραβίων ἦρχε Ἀρσάμης. Οἱ δ' ἀπ' ἡλίου ἀνατολέων Αἰθίοπες (δίξοι γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο) προσετάχατο τοῖσι Ἰνδοῖσι, ἀλλάσσοντες εἶδος μὲ οὐδὲν τοῖσι ἑτέροισι, φωνὴ δ' καὶ τείχωμα μοῦνον. οἱ μὲ γὰρ ἀπ' ἡλίου Αἰθίοπες, ἰδυτείχεες εἰσί· οἱ δ' ἐκ τῆς Λιβύης, ὀλοώτατον τείχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων. ὕστοι δ' οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης Αἰθίοπες, τὰ μὲ πλέω κατάπερ Ἰνδοὶ ἐσσύαντο, περμετωπίδια δ' ἵππων εἶχον ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι, σὺν τε τοῖσι ὠσὶ ἐκδεδαρμένα, καὶ τῇσι λοφιῇσι. καὶ ἀντὶ μὲ λόφου, ἡ λοφιὴ καθέκαστα τὰ δ' ὦτα τῶν ἵππων, ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον. προβλήματα δὲ ἀντ' ἀσπίδων, ἐποιεῦντο γερεάνων δορᾶς. Λίβυες δὲ σκύλακι μὲ σκυτίνῳ ἔσαν ἔχοντες, ἀκοντίοισι δὲ βραχυτοίσι χρεώμενοι. ἄρχοντα δὲ παρείχοντο Μασάγγεα τὸν Ἀορίζυ. Παφλαγόνες δὲ ἐστρατεύοντο, ἔνθα μὲ τῇσι κεφαλῇσι ἔχοντες κράνεα πεπλεγμένα, ἀσπίδας δὲ μικρὰς, ἀγχμάς δὲ καὶ μεγάλας· πρὸς δὲ, ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια. ὑπὲρ δὲ τὰς πόδας, πέδιλα ἔνθεσαν ἐς μέσην κνήμην ἀναλέοντα. Λίγυες δ', καὶ Ματιηνοὶ, καὶ Μαριανδηνοί τε καὶ Σύροι, τὸν αὐτὸν ἔχοντες Παφλαγόσι, ἐστρατεύοντο. οἱ δ' Σύροι ἔπι

phii germanum. Sarangæ indumenta geſtantes verſicoloria decori erant, caligaſque genuum tenus extentas: arma habebant arcus lanceaſque Medicas, duce Pherendate Megabazi filio. Pactyes, & ipſi liſyras ferebant, & vernaculos arcus atque pugiones, quorum dux erat Atrayntes Itramitis filius. Utii LXVIII.
& Myci & Paricanii eodem quo Pactyes modo armati erant. ſub his ducibus: Utii quidem & Myci, ſub Arſamene Darii filio: Paricanii vero ſub Siromitre OEbazi filio. Arabes ſuc- LXIX.
cincti erant ziras, *amiculi genus*, arcuſque recurvos habileſque geſtabant. Æthiopes pardarum pellibus leonumque amicti, arcus è palmarum ſpathis factos gerebant, quatuor non minus cubitis longos: & item prælongas ex arundine ſagittas, pro ferro præfixas eo lapide acuminato quo ſigilla ſculpunt: præterea haſtas capreæ cornu præfixas, in modum ſpiculi acuminato, & clavas præferratas. Hi quum eunt in pugnam, dimidiatum corpus gypſo, dimidiatum minio illinunt. Arabum autem Æthiopumque qui trans Ægyptum incolunt, dux erat Arſames, Darii filius & Artyſtonæ Cyri filiæ: quam Darius ex uxoribus maxime adamans, 1 cum talari ex auro tunica effinxit. Arſames quidem Æthiopibus qui ſunt trans Ægyptum, atque Arabibus præerat. Ii autem Æ- LXX.
thiopes qui ſunt ab ortu ſolis, (nam bifariam militabant) cenſebantur cum Indis, ſpecie nihil admodum à cæteris differentes, ſed ſono vocis duntaxat atque capillatura. Nam Æthiopes qui ab ortu ſolis ſunt, 2 promiſſos crines: qui ex Libya, criſpiſſimos inter omnes homines habent. Æthiopes autem hi qui ex Aſia erant, pleraque arma quæ Indi geſtabant, pelleſque frontium equinarum cum auribus atque jubis, in capitibus, ut ipſæ pro criſtis eſſent, & hirtæ aures equinæ rigerent. in locum clypeorum pelles gruum prætendebant. LXXI.
Libyes autem corio armati iere, ac jaculis præuſtis, duce Maſange LXXII.
Aorizi filio. Paphlagones autem capitibus gerebant compactiles caſſides, ſcuta exigua, haſtas haud longas, præterea jacula, pugioneſque, pedibus 3 caligas more gentis ad media crura ſubtentas. Eandem quam Paphlagones armaturam geſtabant Ligyes & Matieni & Mariandyni & Syri. Iſti autem Syri

259.

1 Imaginem ejus ex auro ſolido compactam habuit. 2 Rectos crines: 3 Calceos patrio more ad media crura extentos.

a Per-

à Perſis Cappadoces vocantur. Paphlagonum & Matienorum dux erat Dotus Megaſidis filius: Mariandynorum & Ligyum & Syrorum, Gobryas Darii filius
LXXIII. & Artyſtonæ. Phryges autem proximam Paphlagonicæ armaturam gerunt, paulum differentes: qui (ut Macedones aiunt) tamdiu vocati ſunt Bryges quamdiu EVropæi fuerunt, Macedonum accolæ: tranſgreſſi autem in Aſiam, una cum loco nomen immutavere in Phryges. Armenii Phrygum cultu armati erant, utique illorum coloni. His utriſque præerat Artochmes, qui Darii
LXXIV. filiam in matrimonio habebat. Lydi proxime ad Græcorum armaturam accedebant, olim Meones vocati: priſtinoque nomine ſublato, à Lydo Atyis filio cognomen acceperunt. Myſi ſuper capita gentiles galeas ferebant, ſcutula quoque ac præuſta jacula. Sunt autem Lydorum coloni, à monte Olympo Olympieni nominati. Horum utriſque præerat Artaphernis filius, qui collega Datis apud Marathonem conflixit.
LXXV. Thraces è pelle vulpina caſſides geſtabant, tunicis induti, & inſuper circumdati variis ſagulis. pedibus ac tibiis indutis caliga è pellibus hinnulorum: ferentes præterea jacula & peltas & pugiunculos. Iſti tranſgreſſi in Aſiam, vocati ſunt Bithyni, prius appellati (ut ipſi aiunt) Strymonii, quod Strymonem accolerent: à ſuiſque ſedibus exacti à Teucris
LXXVI. & Myſis. Thracibus autem qui Aſiam incolunt præerat Bagaſaces Artabani filius, geſtantibus brevia [1] è corio ſcuta, & bina ſingulis [2] veruta ad lupos conficiendos apta, in capitibus æreas caſſides, & ſuper caſſides ex ære factas aures bovis & cornua, impoſitis etiam criſtis. crura autem panno Phœniceo erant induta. Martis oraculum apud hos
LXXVII. viros eſt. Cabelees Meones (qui Laſinii vocantur (eundem cultum geſtabant quem Cilices: quem ego, dum ordine ad Cilices veniam, indicabo. Milyæ autem lanceolas gerebant, & veſtes fibulis ſubſtrictas, & eorum nonnulli Lycios arcus, in capitibus galeas è pellibus factas. Horum autem omnium præfectus erat Badres Hyſtanis filius. Moſchi ligneas circa capita caſſides gerebant, ſcutaque ac haſtilia brevia, ſed longa in haſtilibus ſpicula. Eodem quo
LXXVIII. Moſchi ornatu militabant Tibareni, &

τοῦτο Τερσέων Καππαδόκαι καλέονται. Παφλαγόνων μὲν νυν καὶ Ματιηνῶν Δῶτος ὁ Μεγασίδεω ἦρχε· Μαριανδυνῶν δὲ καὶ Λιγύων, καὶ Σύρων, Γωβρύης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀρτυστώνης. Φρύγες δὲ αἰχρτατώτων τῶν Παφλαγονικῶν σκευὴν εἰχρηόλιγον παλλάσσοντες. οἱ δὲ Φρύγες (ὡς Μακεδόνες λέγουσι) ἐκαλέοντο Βρίγες χρόνον ὅσον Εὐρωπαῖοι ἐόντες συνοίκεον Μακεδόσι· Μεταβάντες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην, ἅμα τῇ χώρῃ καὶ τὸ ἔθνος μετέβαλον ἐς Φρύγας. Ἀρμένιοι δὲ κατάπερ Φρύγες ἐσεσάχατο, ἐόντες Φρυγῶν ἄποικοι. τυτέων συναμφοτέρων ἦρχε Ἀρτόχμης, Δαρείου ἐὼν γαμβρεός. Λυδοὶ δὲ αἰχρότατον τῶν Ἑλλήνων εἶχον ὅπλα. οἱ δὲ Λυδοὶ, Μήονες ἐκαλεῦντο πάλαι· ἐπὶ δὲ Λυδοῦ τοῦ Ἀτυος ἔχον τὴν ἐπωνυμίην, μεταβαλόντες τὸ ἔθνος. Μυσοὶ δὲ, ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον κεράεα ἐπηγέα, ἀσπίδας δὲ μικράς. ἀκρονίοισι δὲ ἐχρέωντο ἐπικαύτοισι. ἔτοι δὲ εἰσι Λυδῶν ἄποικοι· ἀπ' Οὐλύμπου δὲ ὄρεος καλέονται Ὀλυμπιηνοί. Λυδῶν δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνεος, ὃς ἐς Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἅμα Δάτι. Θρῇκες δὲ, ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀλωπεκέας ἔχοντες, ἐκδεδύκασι· περὶ δὲ τὸ σῶμα, νεβρίδας· ἐπὶ δὲ, ζειρὰς ποικιλεβεβλημένοι ποικίλας. ποσὶ δὲ τὰς πέδας τε καὶ τὰς κνήμας, πέδιλα νεβρίων. πρὸς δὲ, ἀκόντιά τε καὶ πέλτας, καὶ ἐγχειρίδια μικρά. ἔθνος δὲ Θρῃκῶν τοῦτο ἐξαβάντες μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, ἐκλήθησαν Βιθυνοί· τὸ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο (ὡς αὐτοὶ λέγουσι) Στρυμόνιοι, οἰκέοντες ἐπὶ Στρυμόνι. ἐξαναστάσας δὲ φασι ἐξ ἠπείρων ὑπὸ Τευκρῶν τε καὶ Μυσῶν. Θρῇκαν δὲ τὴν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε Βαγασάκης ὁ Ἀρταβάνου. ἀσπίδας δὲ ὠμοβοΐνας εἶχον μικράς, καὶ περβόλους δύο Λυκιουργέας ἕκαστος. εἶχε δὲ ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χάλκεα· περὶ δὲ τοῖσι κράνεσι, ὦτά τε καὶ κέρεα περσέων βοὸς χάλκεα. ἐπῆεν δὲ καὶ λόφοι. τὰς δὲ κνήμας ῥάκεσι φοινικέοισι κατείλιξατο. ἐν τοιούτοισι τοῖσι ἀνδράσι Ἄρεός ἐστι χρηστήριον. Καβηλέες δὲ οἱ Μήονες, Λασσόνιοι δὲ καλεύμενοι, τὴν αὐτὴν Κίλιξι εἶχον σκευήν, τὴν ἐγὼ, ἐπεὰν περ τὴν τῶν Κιλίκων τάξιν διέξιον γενόμενος, τότε σημανέω. Μιλύαι δὲ αἰχμὰς τε βραχέας εἶχον, καὶ ἔμματα συνεπεπορπέατο. εἶχον δὲ αὐτῶν τόξα μετεξέτεροι λύκια· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι κυνέας ἐκ διφθερέων πεποιημένας κυνέας. τυτέων πάντων ἦρχε Βάσσης ὁ Ὑστάνεω. Μόσχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας ξυλίνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς σμικράς. λόγχας δὲ ἐπῆεν μεγάλας. Τιβαρηνοὶ δὲ, καὶ

[1] E crudo bovis tergore; ut, paulo poſt vertit eandem vocem. [2] Venabula Lycii operis.

Μάκρωνες, καὶ Μοσύνοικοι, κατάπερ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐστρατίοντο. τούτους δὲ συνέτασσον ἄρχοντες οἵδε· Μόσχους μὲν καὶ Τιβαρηνοὺς, Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ Παρμύος τῆς Σμέρδιος τοῦ Κύρου· Μάκρωνας δὲ καὶ Μοσυνοίκους, Ἀρταύκτης ὁ Χερασμίου, ὃς Σηστῷ πόλι ἐπῆρχε ἐπὶ Ἑλλησπόντῳ. Μάρες δὲ ὅδε μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ὀπλήεια πλεκτὰ εἶχον, ἀσπίδας δὲ δερματίνας μικράς, καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ ὡσαύτως μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ξύλινα, ἀσπίδας δὲ ὠμοβοΐνας μικράς, αἰχμάς τε βραχέας· πρὸς δὲ, καὶ μαχαίρας εἶχον. Μαρῶν δὲ καὶ Κόλχων ἦρχε Φερενδάτης ὁ Τεάσπιος. Ἀλλαρόδιοι δὲ καὶ Σάσπειρες, κατάπερ Κόλχοι ὡπλισμένοι ἐστρατίοντο. τούτων δὲ Μάσιστιος ὁ Σιρομίτρεω ἦρχε. Τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνεα τὰ ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ ἐπίμικτα, νήσων δὲ ἐν τῇσι τὰς ἀνασπάστους καλεομένῃσι κατοικίζει βασιλεὺς, αἰσχροτάτῳ τῶν Μηδικῶν εἶχον ἐσθῆτά τε καὶ ὅπλα. τούτων δὲ τῶν νησιωτέων ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίου. ὃς ἐν Μυκάλῃ στρατηγέων, δευτέρῳ ἔτει τούτων ἐτελεύτησε ἐν τῇ μάχῃ. Ταῦτα μὲν τὰ κατ' ἤπειρον στρατόμικτά τε ἔθνεα, καὶ τεταγμένα ἦν τὸ πεζόν· τούτου δὲ τοῦ στρατοῦ ἦρχον ὅτοι οἵπερ εἰρέαλαι. καὶ οἱ διαταξάντες καὶ ἐξαριθμήσαντες, ὅτοι ἦσαν· καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυριάρχας ἀποδέξαντες· ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχας οἱ μυριάρχαι. τελέων δὲ καὶ ἐθνέων ἦσαν ἄλλοι σημάντορες. ἦσαν μὲν δὴ ὅτοι, οἵπερ εἰρέαλαι, ἄρχοντες. Ἐστρατήγεον δὲ τούτων τε καὶ τοῦ σύμπαντος στρατοῦ τοῦδε, Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω, καὶ Τριτανταίχμης ὁ Ἀρταβάνου, τοῦ γνώμῃ ἥδιστα μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Ἑλλάδα, καὶ Σμερδόμενος ὁ Ὀτάνεω, Δαρείου ἀμφοτέρου ὄντος ἀδελφεῶν παῖδες, Ξέρξῃ δὲ ἐγίνοντο ἀνεψιοί· καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης παῖς, καὶ Γέργις ὁ Ἀριάζου, καὶ Μεγάβυζος ὁ Ζωπύρου. Οὗτοι ἦσαν στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος πεζοῦ, χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δὲ μυρίων τῶν Περσέων τῶν ἀπολελεγμένων ἐστρατήγεε μὲν Ὑδάρνης ὁ Ὑδάρνεος· ἐκαλέοντο δὲ ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι ὅτοι δὴ τοῦδε· εἴ τις αὐτῶν ἔξέλιπε τὸν ἀριθμὸν, ἢ θανάτῳ βιαθείς, ἢ νούσῳ, ἄλλος ἀνὴρ ἀναίρητο· καὶ ἐγίνοντο ἑξακισμύριοι μυρίων, ὅτε ἐλάσσονες. κόσμον δὲ πλείστον παρείχοντο ἀπὸ πάντων Πέρσαι, καὶ αὐτοὶ ἄξιοι ἦσαν. σκευὴν μὲν τοιαύτην εἶχον ἥπερ εἰρήκαμεν· χρυσὸς δὲ χρυσόν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐνέφερον. ἅρμαξάς τε ἅμα ἤγοντο, ἐν δὲ, παλλακὰς καὶ θεραπείην πολλήν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην. σῖτα δὲ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, καμήλοι τε καὶ ὑποζύγια ἤγον. Ἱππεύει δὲ τοῦτο τὸ ἔθνος· πολλὸν δὲ πάντα παρείχετο ἵππον, ἀλλὰ τοσάδε μοῦνα· Πέρσαι μὲν, τὸν αὐτὸν

Macrones, & Moſynœci, quos hi regebant: Moſchos & Tibarenos Ariomardus, Darii filius & Parmyis filiæ Smerdis, filii Cyri: Macrones & Moſynœcos Artayctes, Choraſmis filius, qui Seſti in Helleſponto præſes erat. 1 Mares in capitibus ligneas galeas gerebant, ſcutulaq; LXXIX.
è crudo bovis tergore, atque lanceolas, præterea machæras. Præerat autem Maribus & Colchis Pherendatis Theaſpis filius. Alarodii & Saſpires eodem quo Colchi ornatu militabant, duce Maſiſtio Siro-
metris filio. Inſulanæ gentes, quæ ru- LXXX.
bro è mari ſequutæ ſunt ex iis inſulis ad quas tranſportare rex ſolet quos è ſuis locis ſummovet, gerebant proxima Medis & veſtimenta & arma: quibus præerat Mardontes Bagæi filius, qui apud Mycalem dux ſecundo poſt anno in pugna oppetiit. Hæ erant nationes quæ LXXXI.
per continentem ibant, ex quibus conſtabat pedeſter exercitus: quibus ii præerant qui commemorati ſunt, quique ordinarant milites connumeraverantque, & chiliarchas, *id eſt*, *tribunos qui mille*, & myriarchas, *id eſt*, *qui decem millibus præſunt*, delegerant. nam myriarchæ centuriones decanoſque creaverant. Erant & alii agminum & gentium prætores: verum ii qui nominati ſunt, erant duces. Horum tamen & totius exercitus impe- LXXXII.
ratores erant, Mardonius Gobryæ filius, & Tirintatæchmes filius Artabani, qui diſſuaſerat bellum Græciæ inferendum, & Smerdones Otanis filius, ambo hi fratrum Darii filii, Xerxis patrueles: & Maſiſtes Dario & Atoſſa genitus, & Gergis Ariazi & Megabyzus Zopyri filius. Hi erant imperatores omnium LXXXIII.
pedeſtrium copiarum, præter illa delecta Perſarum decem millia, quibus præerat Hydarnes Hydarnis filius: qui vocabantur immortales, ob hoc, quod ſiquis eorum aut necé aut morbo numerum imminueret, alius ſufficiebatur: nec unquam plures erant paucioreſve decem millibus, præcipuo inter omnes cultu decori, & iidem præſtantiſſimi omnium, ut dictum eſt: & præterea immenſo auro conſpicui, ducentes una carrucas cum pallacis ac familia permulta eaque belle ornata: necnon camelos ac jumenta, præter cæteros milites, quæ commeatum portabant. Equitant autem hæ LXXXIV.
nationes: ſed non omnes habebant equos, verum hæ ſolæ: Perſæ, qui eadem

1 Mares in capitibus quidem galeas more patrio textiles geſtabant, vel, *nexiles*, clypeos autem parvos pelliceos, & jacula. Colchi in capitibus lign.

erant

erant qua peditatus armatura ornati, nisi quod quidam gestabant in capitibus
LXXXV. opera ex ære ferroque ductilia. Sunt autem quidam Nomades homines, qui Sagartii appellantur, & gente & voce Persæ, sed cultu inter Persicum & Pactyicum, qui contulerunt equitatum octo millium equitum, armaturam neque aheneam neq; ferream assueti ferre, præter pugiones, utentes reste è viminibus conserta, qua freti in prœlium eunt. Est autem prœlium eorum virorum hujusmodi: Cum hoste congredientes injiciunt eas restes in summo habentes laqueos, qui quum aut equum aut hominem adepti sunt, eum ad se trahunt: ita illi illaqueati conficiuntur. Talis horum pugna est, iidemque inter Persas censentur. Me-
LXXXVI. di eandem equites quam pedites armaturam gerunt: & item Cissii. Indi quoque eandem quam peditatus suus gestant armaturam. cæterum equos desultorios agebant & currus: quibus curribus suberant & equi & asini agrestes. Bactrii eodem ornatu instructi erant equites quo pedites, & item Caspii. Libyes & ipsi eandem quam pedites armaturam gerebant: curruum autem hi cuncti erant agitatores. Caspii quoque & Paricanii itidem atque suus peditatus instructi erant. Necnon Arabes eo quo pedites ornati cultu agitabant camelos nihilo in-
LXXXVII feriores equis pernicitate. Hæ solæ gentes erant equestres. Fuitque numerus equitum, octo myriades, *id est*, *octoginta millia*, præter camelos & currus. Et alii quidem equites in ordinem redacti erant: Arabes autem in ultimo locati, ob id postremi ne equitatus consterneretur, equis camelos non tolerantibus.
LXXXVIII. Equitatus autem præfecti erant, Harmamithres & Tithæus, filii Datis: quorum tertius collega Pharnuches Sardibus erat relictus ægrotus. Nam quum Sardibus proficisceretur, in calamitatem incidit insciens. equitante enim eo canis sub pedes equi intercurrit: quo equus improviso deterritus atque erectum sese attollens, Pharnuchem excussit. Hic collapsus sanguinem evomuit, nactusque est morbum qui in phthisin, *id est*, *tabem*, evasit. Equo autem, à casu statim domini, fecerunt famuli ut ille jusserat: Abducto nanque in eum locum ubi dominum straverat, crura cum genibus abscideruntItaque Pharnuches ita à præfectura summotus est.

ἐπλυσμένοι καὶ ὁ πέζὸς αὐτέων· πλὴν ἔπὶ τῇσι κεφαλῇσι εἶχον ἔνιοι αὐτέων καὶ χάλκεα καὶ σιδήρεα ἐξεληλαμμένα πτήματα. Εἰσὶ δέ τινες νομάδες ἄνθρωποι Σαγάρτιοι καλεόμενοι, ἔθνεϊ μὲν Περσικῷ καὶ φωνῇ, σκεύεϊ δὲ μεταξὺ ἔχουσι πεποιημένῳ τῆς Περσικῆς τε καὶ τῆς Πακτυϊκῆς· οἱ παρείχοντο μὲν ἵππον ὀκτακισχιλίην, ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν ἔτε χάλκεα, ἔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγχειριδίων. χρέωνται δὲ σειρῇσι πεπλεγμένῃσι ἐξ ἱμάντων, τῇσι πίσυνοι ἔρχονται ἐς πόλεμον. ἡ δὲ μάχη τετέων τρόπῳ ἀνδρῶν, ἥδε· ἐπεὰν συμμίσγωσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σειρὰς, ἐπ' ἄκρῳ βρόχους ἐχούσας· ὅτου δ' ἂν τύχῃ, λαβὼν τε ἵππου, λαβὼν τε ἀνθρώπου, ἐπ' ἑωυτὸν ἕλκει. οἱ δὲ ἐν ἅρμασι ἐμπαλλόμενοι Δαφθειρονται. τελέων μὲν ὦν τὴν μάχην, καὶ ἐπετετάγατο ἐς τοὺς Πέρσας. Μῆδοι δὲ, τὸν περ ἐν τῷ πεζῷ εἶχον σκεύεϊ καὶ Κίσσιοι ὡσαύτως. Ἰνδοὶ δὲ σκευῇ μὲν ἐσεσάγατο τῇ αὐτῇ καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἵππουν δὲ κέλητας καὶ ἅρματα· τοῦτο δὲ τοῖσι ἅρμασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἄγριοι. Βάκτριοι δὲ ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ καταπερ ἐν τῷ πεζῷ· ἵππουν δὲ καὶ ἅρματα πάντες ἅρματα· ὡς δ' αὕτως Κάσπιοι καὶ Παρικάνιοι ἐσεσάγατο ὁμοίως καὶ ἐν τῷ πεζῷ. Ἀραβίοι δὲ σκεύεϊ μὲν εἶχον τῷ αὐτῷ καὶ ἐν τῷ πεζῷ· ἵππουν δὲ πάντες καμήλους, τάχυτῆτι τε καὶ εὐπομπίῃσι ἵππων. Ταῦτα τὰ ἔθνεα μοῦνα ἱππεύει. ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγίνετο ὀκτὼ μυριάδες, πάρεξ τοῦ ἄλλων καμήλων καὶ τῶν ἁρμάτων. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἱππέες ἐτετάγατο κατὰ τέλεα· Ἀραβίοι δὲ, ἔσχατοι ἐτετάγατο. ἅτε γὰρ τοῦ ἵππου ἔτι ἀνεχομένου τὰς καμήλους, ὕστερον ἐτετάγατο ἵνα μὴ φοβέοιτο τὸ ἱππικόν. Ἵππαρχοι δὲ ἦσαν Ἁρμαμίθρης τε καὶ Τιθαῖος, Δάτιος παῖδες· ὁ δὲ τρίτος συνίππαρχος Φαρνούχης κατελέλειπτο ἐν Σάρδισι νοσέων· ὡς γὰρ ὁρμέωντο ἐκ Σαρδίων, ὑπὸ συμφορῆς ἐνέπεσε ἀνεπάληκτον. ἐλαύνοντι γὰρ οἱ, ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου ὑπέδραμε κύων· καὶ ὁ ἵππος ἐκ περιόδων ἐφοβήθη τε, καὶ σφεας ὀρθὸς ἀπέσεισατο τὸν Φαρνούχεα. πεσὼν δὲ, ἄμμά τε ἤμεε, καὶ ἐς φθίσιν ἔξεπλήγη ἡ νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐποίησαν οἱ οἰκέται ὡς σκέλβοι· ἐς τὸν χῶρον ἐν τῷ περ κατέβαλε τὸν δεσπότεα ἀπαγαγόντες, σὺν τοῖσι γόνασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαρνούχης μὲν οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης. 261.

Τῶν δὲ τριήρεων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτακόσιαι καὶ χίλιαι, παρείχοντο δὲ αὐτὸς οἵδε· Φοίνικες μέν, σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, τριηκόσιαι, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας εἶχον ἀλχοτάτω πεπιημένας τρόπον τὸν Ἑλληνικόν· ἐνδεδυκότες δὲ θώρηκας λινέους· ἀσπίδας δὲ ἴτυς οὐκ ἐχούσας εἶχον, καὶ ἀκόντια. ἔστι δὲ οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἴκεον (ὡς αὐτοὶ λέγουσι) ὅκου τῇ Ἐρυθρῇ καλεομένῃ θαλάσσῃ· ἐνθεῦτεν δὲ διαβάντες τὸν Συρίην οἰκέουσι τὸ παρὰ θάλασσαν· τὸ δὲ Συρίης τοῦτο τὸ χωρίον καὶ τὸ μέχρι Αἰγύπτου πᾶν, Παλαιστίνη καλέεται. Αἰγύπτιοι δὲ νέας παρείχοντο διηκοσίας. ἔστι δὲ εἶχον περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κρήνεα ἐπιλυτὰ, ἀσπίδας δὲ πελτας, τὰς ἴτυς μεγάλας ἐχούσας, καὶ δόρατά τε ναύμαχα, καὶ τύχας μεγάλας. τὸ δὲ πλῆθος αὐτέων, διερμηνεφόρους ἔχον, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον. ἔστι μὲν ὅταν ἐσελάσωσι. Κύπριοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἐσκευασμένοι ὧδε· τοὺς μὲν κεφαλὰς εἰλίχατο μίτρῃσι οἱ βασιλέες αὐτέων, οἱ δὲ ἄλλοι εἶχον κιδώνας· τὰ δὲ ἄλλα καθάπερ Ἕλληνες. τυτέων δὲ τοσῶνδε ἔθνεά ἐστι· οἱ μὲν, ἀπὸ Σαλαμῖνος, καὶ Ἀθηναίων· οἱ δ', ἀπ' Ἀρκαδίης· οἱ δὲ, ἀπὸ Κύθνου· οἱ δ', ἀπὸ Φοινίκης· οἱ δ', ἀπὸ Αἰθιοπίης, ὡς αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι. Κίλικες δὲ ἑξήκοντα παρείχοντο νέας· ἔστι δ' οὗ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια, λασήια τε εἶχον ἀντ' ἀσπίδων, ὠμοβοίνης πεποιημένα, καὶ χιτῶνας εἰρινέους ἐνδεδυκότες. δύο δὲ ἀκόντια ἕκαστος καὶ ξίφος ἐκ παρείης μέγα. εἶχον, ἀγχίστα τῇσι Αἰγυπτίῃσι μαχαίρῃσι πεποιημένα. ἔστι δὲ τὸ παλαιὸν Τρῶες οἱ ἐκαλέοντο, ὅτε δὲ Κιλικος τοῦ Ἀγήνορος ἀνδρὸς Φοινίκου ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Πάμφυλοι δὲ τριήκοντα παρείχοντο νέας, Ἑλληνικοῖσι ὁπλοισι ἐσκευασμένοι. οἱ δὲ Πάμφυλοι ἔστι, εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης ἀποσκευαδίντων ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα, θωρηκοφόροι τε ἐόντες καὶ κνημιδοφόροι. εἶχον δὲ τόξα κρανέινα, καὶ οἰστοὺς καλαμίνους ἀπτέρους καὶ ἀκόντια· ὅτι δὲ, αἶγας δέρματα περὶ τοὺς ὤμους ἀμφιβλήδην· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι πίλους πτερῶσι περιεστεφανωμένους ἐξ χειρίδας δὲ καὶ δράπανα εἶχον. Λύκιοι δὲ, Τερμίλαι ἐκαλέοντο ἐκ Κρήτης γεγονότες. ἀπὸ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίονος, ἀνδρὸς Ἀθηναίου, ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Δωριέες δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης, τριήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλληνικὰ ὅπλα, καὶ γεγονότες ἐκ Πελοποννήσου. Καρὲς δὲ, ἑβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα καθάπερ Ἕλληνες ἐσαλμοῦοι· εἶχον δὲ καὶ δράπανα καὶ ἐγχειρίδια. ἔστι δὲ, οἵ τινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν τοῖσι πρώτοισι τῶν λόγων εἰρημένα. Ἴωνες δὲ, ἑκατὸν νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι ὡς Ἕλ-

¶ Porro triremes inito numero fuere mille ducentæ & 1 octo: quas hi præbuere: Phœnices, cum Syris qui Palæstinam incolunt, trecentas, hunc in modum ornati: Circa capita galeas Græcanicis proximas gerebant, induti thoracibus lineis, cum scutis umbone carentibus, cumque jaculis. Hi Phœnices (ut ipsi memorant) quondam mare rubrum accolebant: illinc transgressi, maritima Syriæ habitant. Is autem tractus Syriæ, & quicquid Ægypto tenus est, Palæstina vocitatus. Hi circa capita cassides forcipiculatas gerebant, convexa autem scuta magnis umbonibus prædita, ac grandia pila nautica, & grandes bipennes: eorum turba thoraces gerebat ac magnas machæras. Hunc in modum illi armati erant. Cyprii autem centum quinquaginta naves præbebant, hoc modo armati: Reges eorum mitris redimiti erant: reliqui tunicas gestabant, cætera ut Græci. Quorum gentes sunt partim à Salamine & Athenienlibus, partim ab Arcadia, partim à Cythno, partim à Phœnice, partim ab Æthiopia oriundi, ut ipsi Cyprii aiunt. Cilices, centum naves. hi circa capita ferebant gentiles galeas, pro scutis parmulas è crudo bovis corio factas, laneis vestibus induti: bina singuli jacula gestantes, & ensem machæræ Ægyptiacæ persimilem. Hi quondam Hypachæi appellati fuerant, sed à Cilice Phœnice Agenoris filio illud nomen acceperunt. Pamphylii, triginta naves, Græcanicis armis ornati: qui ab illis originem ducunt qui cum Amphilocho & Calchante è Troja dissecti fuerant. Lycii præbuerunt naves quinquaginta, thoracibus ocreisque armati: arcubus quoque è corno factis, & arundineis sagittis sine pennis atque jaculis: gerentes ex humeris suspensas caprarum pelles, & in capitibus pilea pennis coronata, quinetiam pugiones & falces. Hi è Creta oriundi, quondam Termilæ nominati, sed à Lyco viro Athenienſi Pandionis filio, Lycii fuerunt cognominati. Dores qui sunt Asia, naves triginta. hi Græca gerebant arma, uti è Peloponneſo propagati. Cares, septuaginta naves. cætera Græco more ornati, sed & falces & pugiones gerebant. 2 quos prius appellatos fuisse Hœtines, in superioribus libris dictū est. Iones, centum naves armati Græco ritu:

2 Hi autem quo prius nomine vocati fuerint, in superioribus. *Hic autem ridicule fecit populos ex vocabulo ὅσιος, ut supra, pag. 352. ex nomine ἥκοντες populos Hesiones fecerat.*

co ritu: qui quandiu in Peloponneſo regionem quæ vocatur Achaia incoluerunt, & ante adventum Danai & Xuthi in Peloponneſum, (ut Græci aiunt) vocabantur Pelaſgi Ægialees, *id eſt, litorales*, ſed ab Ione Xuthi filio Iones
XCV. ſunt appellati. Inſulani, naves decem & ſeptem, armati ut Græci: & ipſi Pelaſgica gens, ſed mox Ionica, ob eandem cauſam ob quam & duodecim oppida ſunt Ionica ab Athenienſibus appellata. Æoles, ſexaginta naves, ritu Græco armati, & olim Pelaſgi (ut apud Græcos fertur) vocati. Helleſpontii, centum naves, præter Abydenos: quibus mandatum erat ab rege ut circa locum manerent ad pontes cuſtodiendos. Cæteri è Ponto erant, Græco more
XCVI. armati, Ionum ac Dorum coloni. In omnibus autem navibus epibatæ erant Perſæ & Medi & Sacæ, quarum velociſſimas præbuere Phœnices, & inter Phœnices optimas Sidonii. Harum ſingulis, & item pedeſtribus eorum copiis præfecti erant vernaculi duces: quorum ego (quia ratio hiſtoriæ non exigit neceſſaria) non faciam mentionem. Neque enim ſingularum nationum duces digni memoria fuere, quarum quot urbes, tot duces extitere: ſed non ut ductores, verum ut ſervi (quemadmodum alii qui ducebantur in militiam) venere: quoniam duces penes quos ſumma imperii erat, ut ſingularum gentium principes, quinam eorum Perſæ fuerint, à me commemoratum eſt.
XCVII. Nauticis autem hi copiis præfuere: Ariabignes Darii, & Prexaſpes Aſpathinis, & Megabazus Megabatis, & Achæmenes Darii filius. Ionicæ quidem claſſi & Cariæ Ariabignes, ex Dario & filia Gobryæ genitus: Ægyptiacæ autem Achæmenes, Xerxis ex utroque parente germanus: reliquæ autem claſſi reliqui duo. Porro biremes, lembos quinquaginta aut triginta remorum, & actuaria navigia, & alia minuta, cum hippagogis, *quæ equos vehunt*, contracta conſtat ad trium millium perveniſſe.
XCVIII. Eorum autem qui in claſſe erant, ſecundum duces, illuſtriſſimi fuere, Sidonius Tetramneſtus Alleſi filius, & Tyrius Mapen Sironi, & Aridius Nerbalus Arbali, & Cilix Syenneſis Oromedontis, & Lycius Cybernicus Sicæ filius. Cyprii autem, Gortus Cherſis, & Timonax Timagoræ filius. Carum vero

λίωνες. Ἴωνες δ', ὅσον μὲ χρόνον ἐν Πελοπόννησῳ οἴκεον τὴν νῦν καλεομένην Ἀχαΐην, πρὶν ἢ Δαναόν τε καὶ Ξοῦθιν ἀπικέσθαι ἐς Πελοπόννησον, (ὡς Ἕλληνες λέγουσι) ἐκαλέοντο Πελασγοὶ Αἰγιαλέες· ἐπὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Ξούθου, Ἴωνες. Νησιῶται δὲ, ἓξ καὶ δεκαήρεα παρείχοντο νέας, ὡπλισμένοι ὡς Ἕλληνες· καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὕστερον δὲ Ἰωνικὸν ἐκλήθη διὰ τὸν αὐξῆνα λόγον. καὶ αἱ δυώδεκα πόλιες Ἴωνες οἱ ἀπ' Ἀθηναίων. Αἰολέες δὲ, ἑξήκοντα νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἕλληνες, καὶ τοπάλαι καλεόμενοι Πελασγοί, ὡς Ἑλλήνων λόγος. Ἑλλησπόντιοι δὲ, πλὴν Ἀβυδηνῶν· (Ἀβυδηνοῖσι γὰρ περιεῖτάκτο ἐκ βασιλῆος κατὰ χώρην μένουσι, φύλακας εἶναι τῶν γεφυρέων) οἱ δὲ λοιποὶ ἐκ τοῦ Πόντου στρατιόμενοι, παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας, ἐσκευασμένοι δὲ ἦσαν ὡς Ἕλληνες· ἔθνος δὲ, Ἰώνων καὶ Δωριέων ἄποικοι. Ἐπεβάτευον δὲ τῶν πασέων τῶν νεῶν Πέρσαι, καὶ Μῆδοι, καὶ Σάκαι. τελέων δὲ ἄριστα πλεούσας παρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων, Σιδώνιοι. τούτοισι πᾶσι καὶ τοῖσι ἐς τὸν πεζὸν τεταγμένοισι αὐτέων ἐπῆσαν ἑκάστοισι ἔθνεσι ἡγεμόνες ἐπιχώριοι. τοὺς ἐγὼ (οὐ γὰρ ἀναγκαίη ἐξέρχομαι ἐς ἱστορίης λόγον) οὐ μνημονεύσω ἐξαίρετα. ἔστε γὰρ ἔθνεα ἑκάστου ἀτάκτοισι ἦσαν οἱ ἡγεμόνες, ἓν τ' ἔθνεϊ ἑκάστῳ ὁσαιπερ πόλιες, τοσοῦτοι καὶ ἡγεμόνες ἦσαν. εἵποντο δὲ ὡς ὁ στρατηγοί, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατιόμενοι ὅμιλοι. ἐπεὶ στρατηγοί τε καὶ ἄρχοντες οἱ τὸ πᾶν ἔχοντες κράτος, καὶ ἄρχοντες τῶν ἐθνέων ἑκάστων, ὅσοι αὐτέων ἦσαν Πέρσαι, εἰρέσθαί μοι. Τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον οἵδε· Ἀριαβίγνης τε ὁ Δαρείου, καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω, καὶ Μεγάβαζος ὁ Μεγαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου· τοῦ μὲν Ἰδάλιός τε καὶ Καικῆς στρατηγὸς, Ἀριαβίγνης, ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἰγυπτίων δὲ ἐστρατήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεός· τοῦ δὲ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον οἱ δύο. τριηκόντεροι δὲ, καὶ πεντηκόντεροι, καὶ κέρκυροι, καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα μικρὰ συνελόντα ἐς τὸν ἀριθμὸν, ἐφάνη τρισχίλια. Τῶν δὲ ὁπλιτεόντων μετὰ γε τὰς στρατηγὰς, οἵδε ἦσαν ὀνομαστότατοι, Σιδώνιοι· Τετράμνηστος Ἀλλόσω, καὶ Τύριοι Μάπιλλος Σιρώνι, καὶ Ἀρίδιος Νέρβαλος Ἀρβάλου, καὶ Κίλιξ Μέσσαυλος Συέννεσις Ὠρομέδοντος, καὶ Λύκιοι Κυβερνίσκος Σίκα· καὶ Κύπριοι, Γόρτυς ὁ Χέρσιος, καὶ Τιμώναξ ὁ Τιμαγόρεω· καὶ Καρῶν, Τίξος

Τύρανν. Ἰσιαῖός τε ὁ Τύμνεω, καὶ Πύγρης ὁ Σελδώμυ, καὶ Δαμασίθυμος ὁ Κανδαύλεω. Τῶν μὲν νυν ἄλλων ἐπιμεμνημαι ταξιαρχέων, ὡς οὐκ ἀναγκαζόμενος. Ἀρτεμισίη δὲ, τῆς μάλιστα θώυμα χρύσαι, ὅτι τὴν Ἑλλάδα στρατευσαμένης γυναικὸς, ἥτις ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς, αὐτή τε ἔχουσα τὸ τυραννίδα, καὶ παιδὸς νεηνίεω, ἔτι ἀρχοντος νεωτέρου, ἔτι λήμματός τε καὶ ἀνδρηίης ἐστερημένη ἐδυνήθη εὐσπις ἀναγκαίης. Ὄνομα δὲ οἱ ἦν Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ Λυγδάμιος· γένος δὲ ἐξ Ἁλικαρνησσοῦ, τὸ μὲν πρὸς πατρὸς, τὸ δὲ μητρόθεν δὲ, Κρητικὸν. ἦρχε δὲ Ἁλικαρνησσέων τε καὶ Κώων, καὶ Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη· καὶ συναπάσης τῆς στρατιῆς, μετὰ γε τὰς Σιδωνίων, νέας εὐδοξοτάτας παρείχετο. πάντων δὲ τῶν συμμάχων γνώμας ἀρίστας βασιλεῖ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ καὶ ἔλεξα πολίων ἡγεμονεύειν αὐτὴ, τὸ ἔθνος ἀποφαίνω πᾶν ἐὸν Δωρικόν. Ἁλικαρνησσέας μὲν, Τροιζηνίους· τοὺς δὲ ἄλλους, Ἐπιδαυρίους. ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικὸς στρατὸς εἰρηται. Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἠρίθμησέ τε, καὶ διετάχθη ὁ στρατὸς, ἐπεθύμησε αὐτὸς σφέας διεξελάσας θωήσασθαι· μετὰ δὲ, ἐποίεε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπ' ἅρματος παρ' ἕθνος ἕκαστον, ἐπυνθάνετο. καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμματισταί· ἕως οὗ ἐξ ἐσχάτων ἐς ἔσχατα ἀπίκετο καὶ τοῦ ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, τῶν νεῶν κατελκυσθεισέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης μεταβὰς ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς νέα Σιδωνίην, ἵζετο ὑπὸ σκηνῆς χρυσέης· καὶ παρέπλεε σχεδὸν τὰς πρώρας τῶν νεῶν, ἐπειρώτων τε ἑκάστας ὁμοίως ὡς καὶ τὸ πεζὸν, καὶ ἀπογραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγαγόντες ὅσον τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ ἀγιαλοῦ, ἀνεκώχευον τὰς πρώρας ἐς γῆν, πρέψαντες πάντες μετωπηδὸν, καὶ ἐξοπλισάντες τοὺς ὁπλίτας ὡς ἐς πόλεμον. ὁ δὲ, ἐντὸς τῶν πρωρέων πλέων ἐδέκετο καὶ τοῦ ἀγιαλοῦ. Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε, καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς νεὸς, μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος συστρατήλατον αὐτῷ ὅτι πάντων Ἑλλάδα. καλέσας δ' αὐτὸν, εἶπε τάδε, Ὦ Δημάρητε, σοὶ μὲν σε ἥδυ πᾶσι ἔστι ἐπιστρεφόμενα τὰ θέλω. σὺ εἶς Ἕλλην τε, καὶ (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι σοῦτε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἐς λόγους ἀπικνεομένων) πόλιος οὐ τῆς ἐλαχίστης, οὐτ' ἀδυνατώτατος. νῦν ὦν μοι τόδε φράσον, εἰ Ἕλληνες ὑπομενέουσι χεῖρας ἐμοὶ ἀνταειρόμενοι.

Hiſtiæus Tymnis, & Pygres Seldomi; & Damaſithymus Candaulis filius. Aliorum nunc præfectorum mentionem facere ſupersedeo, tanquam non neceſſe habeam. Verum Artemiſiæ præcipua me tenet admiratio, mulieris expeditionem adverſus Græciam ſequutæ: quæ defuncto viro, ac pupilli filii tyrannidem obtinens, nulla adacta neceſſitate, ſed præſtantia animi atque virilitate in militiam conceſſit. Nomen ei erat Artemiſiæ, Lygdamis filiæ, paternum genus ex Halicarnaſſo, maternum è Creta. Imperans hæc Halicarnaſſeis, & Cois, & Niſyriis, & Calydniis, quinque cum navibus venit omni copia inſtructis: atque poſt Sidonias hæ naves fuerunt illuſtriſſimæ. Eadem apud regem optimas inter omnes ſocios ſententias dixit. Quas civitates recenſui ſub illius imperio fuiſſe, earum univerſam gentem annuo Doricam eſſe, Halicarnaſſeorum quidem Trœzeniam, cæterorum autem Epidauriam. Hactenus de nautico exercitu. ¶ Xerxes, inito copiarum numero, militibus inſtructis, concupivit illos luſtrando oculis obire: quemadmodum & fecit. Itaque inſcenſo curru ſingulas nationes luſtrans, quænam eſſent percontabatur: quarum profeſſionem ſcribæ excipiebant, donec ad extremos equitum peditumque perventum eſt. Hoc perfecto, & navibus in mare deductis, Xerxes è curru in navim Sidoniam tranſcendit: reſidenſque ſub aureo tabernaculo, prætervehenſque navium proras, ſciſcitabatur de ſingulis itidem ut de terreſtri exercitu fecerat, deſcribique jubebat. Enimvero navarchi productas à litore quatuor fere jugerum ſpatio naves ſtabilierant, converſis à terra proris, & in unam frontem digeſtis, epibatis quoque, *id eſt, propugnatoribus*, tanquam ad bellum armatis: quos Xerxes inter proras & litus navigans conſpicabatur. Ubi autem & claſſem luſtravit egreſſus navi accerſit Demaratum Ariſtonis filium, comitem hujus adverſus Græciam expeditionis, eique accerſito ita inquit, Demarate, juvat nunc me quæ cupio abs te interrogare, qui & Græcus es, & non ex minima civitate, ut audio, tam ex te quam ex aliis Græcis qui me alloquendi gratia adeunt. nunc igitur hoc mihi expone, nunquid Græci ſuſtinebunt manus contra me levare.

XCIX.

C.

CI.

1 Qui me alloquuntur: Vel, *Quibuſcum mihi ſermo eſt.*

nam

nam (ut ego opinor) ne omnes quidem Græci ac cæteri mortales qui [1] ad hesperum incolunt, si congregarentur, pares essent nostris armis, nec me invadentem expectarent: quum non sint inter se concordes. Libet tamen mihi abs te audire quid de hoc dicas. His verbis interrogavit. Demaratus autem excipiens, Utra, inquit, apud te rex utar? veritatene an jucunditate? Ille ut veritate uteretur jubere. neque enim sibi ob id eum minus jucundum fore quam antea fuisset. CII. Hoc ubi Demaratus audivit, Quoniam, inquit, me jubes, rex, omnino veritatem proloqui, [2] ea dicam quæ nemo nisi mentiens apud te postea carpet. Græcia semper quidem alumna fuit paupertatis, hospes virtutis, quam à sapientia accivit & à severa disciplina, quam usurpans Græcia, & paupertatem [3] tuetur & dominatum. Ita laudo quidem omnes Græcos qui Dorica illa loca vel circa incolunt: sed non de cunctis eis verba faciam, verum de Lacedæmoniis solis. Jam primum nego fieri posse ut tuã orationem admittant, afferentem Græciæ servitutem: deinde *annuo* venturos tibi obviam ad pugnandum, etiamsi cæteri Græci omnes sentiant tecum. Neque vero de numero eorum quæras, quot illi sint qui hoc facere possint. nam si in exercitu eorum mille fuerint, ii tecum congredientur: & item sive pauciores CIII. sive plures. Hæc quum audisset Xerxes, sublato cachinno inquit, Demarate, quoddam extulisti verbum? mille omnino viros cum tanto exercitu congressuros? Agedum, dic mihi, nonne teipsum ais istorum virorum fuisse regem? visne igitur sine mora tu cum decem viris dimicare? Quod si vestri populares omnes tales sunt quales tu prædicas, profecto secundum vestra instituta debes tu, qui illorum es rex, duplum præstare quàm singuli eorum: qui si denis è meo exercitu pares sint, jure abs te posco ut viginti iis par: ita verba quæ dixisti, comprobabuntur. Atqui si tales sunt illi ac [4] tanta statura qualis quantusque tu, ac cæteri Græci qui in colloquium meum venerunt, videte ne, quum tantopere gloriamini, frustra id insolenterque faciatis. nam age intelligam quocunque argumento, unde fieri queat ut mille aut decem millia atq; quinquaginta millia hominum, qui præsertim omnes liberi,

"ὐ γδ, ὡς δικέω ἐγὰ, ὐδ' εἰ πάντες Ἕλλη- 263.
"νες, ϗ οἱ λοιποὶ οἱ πρὸς ἑσπέρης οἰκέοντες
"ἄνθρωποι συλλεχθείησαν, ἐκ ἀξιόμαχοί
"εἰσι ἐμὲ δεδοκότα ἐπιμεῖναι, μὴ ἐόντες ἀρ-
"ῆμοι. ἐθέλω μὲν τοι ϗ τὸ ἀπὸ σεῦ, οἰκήιον
"πλέγεις ῶδε αἰτίεων, πυθέσθαι. ὁ μὲν ταῦ-
"τα εἰρώτα. ὁ δ', ὑπολαβὼν ἔφη, Ὦ βα-
"σιλεῦ, ϗτε ἀληθείῃ χρήσομαι πρὸς σε,
"ἢ ἡδονῇ; ὁ δὲ μιν ἀληθείῃ χρᾶσθαι ἐκέλευε,
"φὰς οὐδὲν οἱ ὑστερον ἔσεσθαι ἢ πρότερον ἐών.
"Ὡς δ' ταῦτα ἤκουσε Δημάρητος, ἔλεγε
"τάδε, Βασιλεῦ, ἐπειδὴ ἀληθείῃ. "Αἰεί ποτε
"χρήσασθαι πάντως με κελεύεις, ταῦτα λέ-
"γοντα τὰ μὴ φιλοθόρυβός τις ὕστερον ὑπὸ σεῦ
"ἀλώσεται, τῇ Ἑλλάδι πανὶ μὲν αἰεί ποτε σώ-
"τειρά ἐστι· ἀρετὴ δ' ἐπακτός ἐστι, ἀπὸ τε
"σοφίης καὶ ϗραστροφίης ϗ νόμου ἰσχυρῆς· τῇ
"Δαχρεωμένη ἡ Ἑλλὰς, πλὴ τε πενίλου ἀ-
"παμυνέεται, ϗ πλὴ δεσποσύνου. αἰνέω μὲν
"νυν πάσας Ἕλλυνας τὰς ὧδε κείνας τὰς
"Δωρικὰς χώρας οἰκημένας. ἔρχομαι δ' λέ-
"ξων ὐ ὧδε πάντων τύσδε τὰς λόγυς, ἀλλὰ
"ὧδε Λακεδαιμονίων μούνων· πρῶτα μέ,
"ὅτι ἐκ ἔστ' ὅκως ϗτε σοὶ δέξονται λόγυς δ' ὑλο-
"σούσιν φέρουσαι τῇ Ἑλλάδι· αὖτις δ', ὡς
"ἀντιώσονται τοι ἐς μάχλυ, ϗ λὶ οἱ ἄλλοι Ἕλ-
"λυνες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι. ἀριθμεῦ δ'
"πάρι, μὴ πύθῃ ὅσοι τινὲς ἐόντες ταῦτα
"ποιέειν οἷοί τέ εἰσι. λὶ τε γδ τύχωσι δέκα
"ϗραδόμοι χίλιοι, ἴσοι μαχέσονται τι, λὶ
"τε ἐλάσσονες τυλέων, λὶ τε ϗ πλεύνες.
Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, γελάσας ἔφη, Δημά-
"ρητε, οἷον ἐφθέγξαο ἔπος, ἄνδρας χιλί-
"ους ϗρατῇ τοσῇδε μαχέσασθαι; ἄγε, εἰπὲ
"μοι, σὺ φὴς τυλέων τῶν ἀνδρῶν αὐτὸς βασι-
"λεὺς γενέσθαι; σὺ ὧν " ἐθελήσαις αὐτίκα ἐς δέ-
"μέλα πρὸς ἄνδρας δέκα μαχέσασθαι, λησις.
"ϗμὶ τοι εἰ τὸ πολιτικὸν ὑμῖν πᾶν ἔστι τοιῦ-
"τον οἷον σὺ Δαμαρέεις, σέ γε τ' κείνων βασι-
"λέα πρέπει πρὸς τὸ διπλήσιον ἀντιτάσσεσθαι
"ϗ νόμυς τὺς ὑμετέρους. εἰ γδ κείνων ἕκα-
"ϗ δέκα ἀνδρῶν τ' ϗρατιῆς τ' ἐμῆς ἀν-
"ταξιός ἐστι, σέ γε δίζημαι εἴκοσι ἔτι ἀνδρά-
"ξιον· ϗ ὕτω μὲ ὁρδοῖτ' ἂν ὁ λόγος ὁ σός.
"σεῦ εἰρημένος. εἰ δ' τοιοῦτοί τε ἐόντες, ϗ σὺ λε-
"μεγάθεα τοσοῦτοι ὅσοι σύ τε ϗ οἱ παρ λήθης.
"ἐμὲ φοιτῶσι Ἑλλήνων ἐς λόγυς, ἀν-
"χεῖται τοσοῦτον, ὅσα μὴ μάτην κίμ-
"πτος ὁ λόγος ἐστὶ ὁ εἰρημένος. εἶπ. ἐ-
"πεὶ φέρε ἴδω παντὶ τῷ εἰκότι κῶς δυνατά
"κατο χίλιοι, ἢ ϗ μύριοι, ἢ ϗ πεντακισμύριοι, ἐόντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως,

1 Ad occidentem, 2 Ea dicentem ob quæ nemo à te postea mendacii convincetur. vel, *arguetur. Relinquitur autem pendens sententia, ut subaudiatur, Ita res se habet, vel, Audi.* 3 Propulsat. 4 Tantilla.

"κὴ μὴ τὸ ἑνὸς ἀρχόμενοι, στρατῷ πσῴδε
"ἀντισ-ῶσι· ἐπεί τι πλεῦνες τῷδι ἕνα ἑκα-
"στον γινόμεθα, ἢ χίλιοι, ἐόντων πέντε χιλι-
"άδων. τὸ μὲ γὰρ ἑνὸς ἀρχόμενοι κὴ τεθ-
"πυ τὸν ἡμέτερον, ἠναγκάζοντες
"τὸ τον κὴ ὧδε πὸι τὼ ἑωυτῶν φύσιν ἀμείνο-
"νες κὴ ἴοιεν ἀναγκαζόμενοι μάστιγι ἐς πλεῦ-
"ας ἐλάοσσονες ἐόντες· ἀνειμένοι δ' ἐς τὸ ἐ-
"λεύθερον, ἐκ ἂν ποιέοιεν τᾶὐτέωρα.
"δικέω δ' ἔγωγε κὴ ἀνισωθέντας πλήθει,
"χαλεπῶς ἂν Ἕλλησι Πέρσησι μοῦνοισι μά-
"χεσθαι. ἀλλὰ παρ' ἡμῖν μὲ μοῦνοισι τοῦτο
"ἔστι τὸ σὺ λέγεις. ἔστι γὰ μάχιμοι ὁ πολλὸν,
"ἀλλὰ σπάνιον. εἰσὶ γὰ Περσέων τε ἐμοὶ αἰ-
"χμοφόρων, οἳ ἐθελήσουσι Ἕλλησιν ἀν-
"δράσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι. τῶν σὺ εὖν ἄ-
"πειρος, πολλὰ φλυηρέεις. Πρὸς ταῦτα Δη-
"μάρητος λέγει, Ὦ βασιλεῦ, ἀρχῆθεν ἠ-
"πιστάμην ὅτι ἀληθείῃ χρεώμενος, ὑ φίλα
"τοι ἐρέων. σὺ δ' ἐπεὶ ἠναίγκασας λέγειν τε λό-
"γων τὰς ἀληθεστάτας, ἔλεγον τὰ καθήκοντα
"Σπαρτιήτησι. καίτοι ὡς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νῦν
"πάρεὸν ἐσορῶς ἐκείνους, ἀγαθὸς μάλιστα ἐξεπί-
"σταμαι· οἵ με τιμῶσί τε κὴ γέρεα ἀπελόμενοι
"πάτρια, ἀπτλίν τε κὴ φυγάδα πεποιήκασι·
"σωτὴρ δ' σὸς ἐπορθμεύθη., βίον τέ μοι κὴ
"οἶκον δέδωκε. ὅκαν εἰκὸς ἦσι ἄνδρα τὸν σώ-
"φρονα ξυνοίσω φαινομένῳ διαθήσεσθαι, ἀλλὰ
"στέργειν μάλιστα. ἐγὼ δ' οὔτε δέκα ἀνδράσι
"ἐθέλοιμι οἷός τε εἶ μάχεσθαι, οὔτε δυοῖσι
"ἑκών γε εἶ), δὲ' ἂν μνομαχέοιμι. εἰ δ' ἀ-
"ναγκαίη εἴη, ἢ μέγας τις ὁ ἐπιρρώων ἀγών,
"μαχοίμην ἂν πάντων ἥδιστα ἕνι τριήρεσι πρὸ
"ἀνδρῶν, οἳ Ἑλλήνων ἕκας. φησὶ τριῶν
264. "ἄξιος εἶ). ὡς δ' κὴ Λακεδαιμόνιοι, κὴ ἑ
"ἕνα μαχόμενοι, ὐδαμῶς εἰσὶ κακίονες ἀν-
"δρῶν· ἀλκὲς δ', ἄρτιοι ἀνδρῶν ἀπάντων.
"ἐλεύθεροι γὰ ἐόντες, ὐ πάντα ἐλεύθεροί εἰσι.
"ἔπεστι γὰρ σφι δεσπότης, νόμος, τὸν τὸ δει-
"μαίνουσι πολλῷ ἔτι μᾶλλον ἢ οἱ σοὶ, σέ. πει-
"θόμενοι γὰρ τὰ ἂν κεῖνος ἀνώγῃ, ἀνώγει δ'
"τωὐτὸ αἰεί, ὐκ ἐῶν φεύγειν ὐδὲν πλῆθος ἀν-
"δρῶν ἐκ μάχης, ἀλλὰ μένοντας ἐν τῇ τάξει
"νικᾶν ἢ ἀπόλλυσθαι. σὺ δ', εἰ φαίνο-
"μαι ταῦτα λέγων φλυηρέειν, τὰλλα σι-
"γᾶν ἐθέλω τὸ λοιπόν. νῦν δ' ἀναγκασθεὶς
"ἔλεξα. ἠθέλησε μὲν τοι κὴ νόον τοι βασιλεῦ.

nec unius imperio ſubjecti, tanto exercitui obſiſterent: quum ſimus nos plures quam milleni ad ſingulos eorum, ſi fuerint quinque millia. [1] Nam ſub uno (quemadmodum apud nos fit) imperatore milites, illius metu etiam contra ſuam ipſorum naturam meliores efficiuntur, adactique verberibus, vel pauciores adverſus plures eunt: iidem remiſſo libero ſibi arbitrio, neutrum horum facerent. Adeo opinor Græcos etiam pares numero Perſis, ægre cum eis ſolis certaturos. quinimo iſtud apud nos ſolos eſt quod ais: verum non ita multum, ſed rarum. ſunt enim è Perſis meis [2] ſatellitibus qui velint cum ternis Græcis pariter dimicare: quorum tu inexpertus multa blateras. Ad hæc Demaratus, Intelligebam, inquit, rex, ab initio me CIV. vera dicentem, non jucundum tibi futurum: ſed quia tu dicere me veriſſima coegiſti, dixi quæ erant è dignitate Spartanorum. Quanquam ipſe optime intelligis quantopere nunc illos ego amem, qui me honore & dignatione paterna exutum, extorrem profugumque fecerunt: quem pater tuus exceptum, victu ac domicilio donavit. Quare non eſt credibile virum prudentem reſpuere benevolentiam exploratam, ſed maxime obſervare. Ego autem neque cum decem promittam me poſſe dimicare neque cum duobus: ac ne ſingulari quidem certamine volens certaverim. At ſi neceſſe fuerit, aut vehemens diſcrimen inſtiterit, libentiſſime cum uno quolibet iſtorum hominum dimicarem, qui ſe ſingulos aiunt idoneos ad certandum cum ternis Græcorum. Etenim Lacedæmonii pugnando cum ſingulis, non ſunt illi quidem cæteris deteriores viris: at conferti, cunctorum virorum ſunt excellentiſſimi. nam licet ſint liberi, non tamen ſunt uſquequaque liberi: quippe quibus præeſt domina lex, quam multo magis metuunt quam tui te. Faciunt ergo quæcunque illa cogit. cogit autem idem ſemper, vetans ſemper eos ex acie fugere quantamvis hominum multitudinem: ſed jubens ut ordinem non deſerentes, aut vincant aut occumbant. Hæc ego loquens, ſi tibi blaterare videor, volo poſthac in cæteris ſilentium agere. Hactenus loquutus ſum coactus: tibi vero ex ſententia contingat, rex.

1 Nam ſi more noſtro uni parerent, illius metu ſtrenui magis quam pro ſua natura reddi poſſent, & verberibus adacti adorirentur plures quam ipſi eſſent: at nunc quum ſolute & libere vivant, horum certe neutrum fecerint. 2 Haſtatis; *ut ipſe antea eſt interpretatus.*

Hæc

CV. Hæc loquuto Demarato, Xerxes ad risum versus, nulla indignatione permotus est, sed comiter hominem remisit. Post Demarati colloquium, ubi Doriſco præfecit prætorem Maſcamem Megadoſtis filium, amoto eo quem Darius præfecerat, ire cum exercitu adver-
CVI. ſus Græciam pergit. Huic Maſcami, quem illic reliquit Xerxes, uni tanquam omnium prætorum præſtantiſſimo quos aut ipſe aut Darius conſtituiſſet, dona quotannis miſit: & item ejus poſteris Artaxerxes filius Xerxis. Etenim ante hanc expeditionem in Thracia & ubique in Helleſponto prætores fuerant, qui omnes poſt eandem expeditionem à Græcis ejecti ſunt & è Thraçia & ex Helleſponto; præterquam è Doriſco.
[1] unde Maſcamem Græci, permulta cõnati, tamen ejicere nequierunt. ob id huic ab eo qui in Perſis regnat, ſemper
CVII. dona mittuntur. Eorum vero qui à Græcis expulſi ſunt, neminem rex Xerxes virum egregium eſſe dixit, præter unum Bogem ex Eione, quem laudare non deſinebat, ejuſque qui ſuperfuere liberos maximo inter Perſas honore proſequebatur. Siquidem magnis ferri laudibus Boges meruit: qui quum ab Athenienſibus & Cimone Miltiadis filio obſideretur, liceretque ei accepta fide egredi & in Aſiam remeare, tamen abnuit, ne regi præ metu ſuperfuiſſe videretur, ſed ad extremum uſque perſtitit: atq; ubi nihil in mœnibus commeatus reliquum fuit, accenſo ingenti rogo, interemit liberos, conjugem concubinas, familiam: eoſque in rogum dejecit: dehinc omne aurum urbis atque argentum è muris diſperſit in Strymonem. his actis, etiam ſemetipſum conjecit in rogum. Ita hic meritò à Perſis ad hoc uſq;
CVIII. tempus præconio celebratur. ¶ Xerxes è Doriſco in Græciam tendens, ut quoſque populos adibat, ſecum militare cogebat. Erat autem (ut ſuperius à me expoſitum eſt) omnis ad Theſſaliam uſq; tractus in ditionem redactus & regi tributarius effectus à Megabazo & mox à Mardonio. Digreſſus à Doriſco, præteriit primum Samothracios muros, quorum ultimum oppidum ad veſperam ſitum eſt, nomine Meſambria, cui vicinum eſt oppidum Thaſiorum, Stryma: quæ oppida interfluit amnis Liſſus, cujus aqua tunc non ſuffecit copiis Xerxis

Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο. Ξέρξης δὲ ἐς γέλωτά τε ἐτρέψατο, καὶ οὐκ ἐποιήσατο ὀργὴν οὐδεμίαν, ἀλλ' ἥπιος αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν Ξέρξης, καὶ ὑπάρχον ἐν τῇ Δορίσκῳ τούτῳ καταστήσας Μασκάμην τὸν Μεγαδόστεω, τὸν δὲ ὑπὸ Δαρείου ταχθέντα καταπαύσας, ἐξήλασε τὸν στρατὸν ἀπὸ τῆς Θρηίκης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Καλέσας δὲ ἄνδρα τοιόνδε Μασκάμην νομιζόμενον, τῷ μετέπεμπε Ξέρξης δῶρα πέμπεσκε, ὡς ἀεὶ στρατηγέοντι πάντων ὅσους κατέστησε αὐτὸς ἢ Δαρεῖος ὑπάρχους· πέμπεσκε δὲ καὶ παῖδα ἑκάστου. ὡς δὲ καὶ Ἀρταξέρξης ὁ Ξέρξεω, τοῖσι Μασκαμείοισι ἐκγόνοισι. κατέλεσαν γὰρ ἔτι πρότερον ταύτης τῆς ἐλάσιος ὑπάρχοι ἐν τῇ Θρηίκῃ καὶ τῇ Ἑλλησπόντῳ πανταχῇ. ὅτοι ὦν πάντες, οἵ τε ἐκ Θρηίκης καὶ τῆς Ἑλλησπόντου, πλὴν τοῦ ἐν Δορίσκῳ, ὑπὸ Ἑλλήνων ὕστερον ταύτης τῆς στρατηλασίης ἐξηράδησαν· τὸν δὲ ἐν Δορίσκῳ Μασκάμην οὐδαμοί κω ἐδυνήθησαν ἐξελεῖν, πολλῶν πειρησαμένων. Διὸ τοῦτο δέ οἱ τὰ δῶρα πέμπεται ὡς τοῦ βασιλέος ἀεὶ ἐὸν Πέρσῃσι. Τῶν δὲ ἐξαρεθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων οὐδένα βασιλεὺς Ξέρξης ἐνόμισε εἶναι ἄνδρα ἀγαθὸν, εἰ μὴ Βόγην μοῦνον τὸν ἐξ Ἠιόνος· τοῦτον δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι παῖδας ἐτίμα μάλιστα. ἐπεὶ καὶ ἄξιος ἦν μεγάλως ἐπαινέεσθαι Βόγης· ὃς, ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδεω, παρεὼν αὐτὸς ὑπόσπονδον ἐξελθεῖν καὶ νοσήσας ἐς τὴν Ἀσίην, οὐκ ἐθέλησε, μὴ δειλίην δόξειε φυγεῖν βασιλέϊ, ἀλλὰ διεχρήσατο ἑωυτόν. ὡς δ' οἱ ἐπὶ φορβῆς ἐόντι ἐν τῇ τείχεϊ, συνήισαν πυρὶ μεγάλῳ, ἔσφαξε τοὺς τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς, καὶ τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. μετὰ δὲ ταῦτα, τὸ χρυσὸν ἅπαντα τὸ ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ τὸ ἄργυρον ἔσπεισε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸ ῥεῦμα. ποιήσας δὲ ταῦτα, καὶ ἑωυτὸν ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. ὕτω μὲν δὴ δικαίως αἰνέεται ἔτι καὶ ἐς τόδε ὑπὸ Ἑρσέων. Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς Δορίσκου ἐπορεύετο ὅκη τὴν Ἑλλάδα. τοὺς δὲ αἰεὶ νομιζομένους ἐμπροσθὼν, συγκαλέσαντα ἠνάγκαζε. ἐδεδούλωτο γὰρ (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) ἡ μέχρι Θεσσαλίης πᾶσα, καὶ οἱ ὑπὸ βασιλέα διασμοφόρος, Μεγαβάζου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον Μαρδονίου. ἐνθαμείβετο δὲ πορευόμενος ἐκ Δορίσκου, πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρηίκια τείχεα, τὸ ἔσχατον πεπολισμένον πρὸς σωτερὴν πόλις τὴν ἐνοπὴ ἐστὶ Μεσαμβρίη· ἔχεται δὲ ταύτης Θασίων πόλις, Στρύμη· διὰ δὲ σφέων καὶ μέσου Λίσσος ποταμὸς ῥέει· ὃς τότε οὐκ ἀντέσχετο τὸ ὕδωρ παρέχων τῇ Ξέρξεω στρατιῇ

[1] Aſ Maſcamem hunc qui apud Doriſcum erat, nulli ejicere potuerunt, multis licet id conatis.

V. Herod. lib. 5. p. 89. edit. Wech. Francof. 96.

ἀλλ'

ἀλλ' ἐπέλιπε· ἡ δὲ χώρη αὕτη πάλαι μὲν ἐκαλέετο Γαλαϊκή, νῦν δὲ Βριαντική. ἐξιμώτου τῷ δικαιοτάτῳ τῶν λόγων καὶ αὖτη Κικόνων. Διαβὰς δὲ τὸν Λίσον ποταμὸν τὸ ῥέεθρον ἀπεξηραμμένον, πόλιας Ἑλληνίδας παρῆλθε Μαρώνειαν, Δικαίαν, Ἄβδηρα. ταύτας τε δὴ παρεξῆλθε, καὶ λίμνας τὰς ὀνομαστὰς ταύτας· Μαρωνείης μὲν μεταξὺ καὶ Στρύμης κειμένην Ἰσμαρίδα· καὶ δὲ Δικαίαν, Βισαλτίδα, ἐς τὸν ποταμὸν δύο εἰσὶ εἰσὶ τὸ ὕδωρ, Τραῦός τε καὶ Κόμψατος. καὶ δὲ Ἄβδηρα, λίμνην μὲν οὐδεμίην ἐοῦσαν ἐν ὁμαστὸν παρῆλθε Ξέρξης, ποταμὸν δὲ Νέστον, ῥέοντα ἐς θάλασσαν. μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας ἰὼν, τὰς ἠπειρώτιδας πόλις παρῆλθε· τὴν δὲ μὴ λίμνη ἐοῦσα τυγχάνει ὡσεὶ τετρηχυῖα σαθίων μάλιστά κη τὴν περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ κάρτα ἁλμυρή. ταύτην τὰ ὑποζύγια μοῦνα ἀρδόμενα ἀνεξήρανε. τὴν δὲ πόλιν ταύτην ἔνομα ἔχει Πίσουρος. ταύτας μὲν δὴ τὰς πόλις τὰς παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας ἐξ δυνάμεως χειρὸς ἀπέργων παρεξῆλθε. Ἔθνεα δὲ Θρηϊκῶν, δι' ὧν τὴν χώρης ὁδὸν ἐποιέετο, τοσάδε· Παῖτοι, Κικόνες, Βίσονες, Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἠδωνοὶ, Σάτραι. τούτεων οἱ μὲν παρὰ θάλασσαν κατοικημένοι τῆσι νηυσὶ εἵποντο· οἱ δὲ αὐτέων τὸν μεσόγαιαν οἰκέοντες, καταλεχθέντες τε ὑπ' ἐμοῦ, πλὴν Σατρέων, οἱ ἄλλοι πάντες, πεζοὶ ἀναγκαζόμενοι εἵποντο. Σάτραι δὲ οὐδενὸς κω ἀνθρώπων ὑπήκοοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλὰ διατελοῦσι τὸ μέχρι ἐμοῦ αἰεὶ ἐόντες ἐλεύθεροι μοῦνοι Θρηϊκῶν. οἰκέουσί τε γὰρ ὄρεα ὑψηλὰ, ἴδησί τε παντοίῃσι καὶ νιφάσι σύνηρεφέα· καὶ εἰσὶ τοῦ πολέμου ἄκροι. ἔστι δὲ οἱ τοῦ Διονύσου τὸ μαντήϊον εἰσὶ ἐκτημένοι. τὸ δὲ μαντήϊον τοῦτο, ἔστι μὲν ὅκη τῶν ὀρέων τῶν ὑψηλοτάτων, Βησσοὶ δὲ τῶν Σατρέων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες· τοῦ ἱροῦ. πέρμαντις δὲ ἡ χρέουσα, κατάπερ ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποικιλώτερον. Παρεξελήλυθε δὲ ὁ Ξέρξης τὸν ἐρημωθέντα, δεύτερα τούτεων προμείζετο τείχεα τὰ Πιέρων, τῶν καὶ Νιφάγρης ἐστὶ ἄνομα, καὶ ἑτέρω Πέργαμον. ταύτην μὲν δὴ παρ' αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποιέετο, ἐκ δεξιῆς χειρὸς τὸ Πάγγαιον ὄρος ἀπέργων, ἐὸν μέγά τε καὶ ὑψηλὸν, ἐν τῷ χρυσός τε καὶ ἀργύρεα ἔνι μέταλλα· τὰ νέμονται Πιέρες τε καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ μάλιστα Σάτραι. Ὑπερικέονται δὲ τὸ Πάγγαιον πρὸς βορέω ἀνέμου, Παίονες, Δόβηρές τε καὶ Παιόπλαι παρεξιόντι, πρὸς ἑσπέρης· ἐς ὃ ἀπίκετο ἐπὶ ποταμόν τε Στρυμόνα καὶ πόλιν Ἠιόνα. τὰ δὲ ἔτι ζωὸς ἐὼν ἦρχε Βόγης, τὰ περ ὀλίγον πρότερον τῶν λόγων ἐποι-

sed defecit. Hæc olim regio vocabatur Galaica, nunc autem Briantica: quæ tamen optimo jure Ciconum est. Transmisso profluente Lisi arefacto, Xerxes has Græcas urbes prætergressus est: Maroneam, Dicæam, Abdera, eas inquam præteriit, & hos qui juxta eas sunt, famosissimos lacus, Ismaridem, qui Maroneam Strymamque interjacet: Bistonidem Dicæ contiguum, in quem duo flumina ingrediuntur, Travus & Compsatus. Juxta Abdera autem nullum nobilem lacum præteriit Xerxes; sed fluvium Nestum mare subeuntem. Post has regiones perrexit mediterraneas versus urbes: in quarum una est lacus triginta ferme stadiorum in circuitu, piscosus & admodum salsus: quem sola jumenta quum aquarentur exsiccavere. Huic urbi nomen est Pissyrus. Has urbes & maritimas & Græcas sinistrorsum relinquens præteriit Xerxes. Per quas autem gentes Thraciæ provinciæ iter fecit, hæ sunt: Pæti, Cicones, Bistones, Sapæi, Derſæi, Edoni, Satræ. Quorum qui maritimi erant, navibus sequuti sunt: qui vero mediterranei (qui & commemorati sunt à me) præter Satras, cæteri omnes terrestri itinere sequi coacti sunt. Satræ nulli olim hominum, quantum nos scimus, fuere subjecti, sed soli è Thracibus ad meam memoriam liberi semper perstitere. Editos enim montes incolunt omnigenis arboribus ac nivibus obsitos: suntque viri in re bellica eximii. apud quos oraculum est Dionysi, idq; in editissimis montibus. Eorum qui in illo templo prophetant, *id est, vaticinantur*, sunt Bessi: antistes vero quæ reddit responsa, quemadmodum Delphis, & nihilo magis varie. Peragrata autem quam dixi regione, Xerxes secundo loco transiit muros Pierum, quorum uni nomen est Niphagræ, alteri Pergamo. Hac iter præter eos muros faciebat, à manu dextera relinquens montem Pangæum, magnum atque excelsum, in quo aurea sunt & argentea metalla, quæ cum Pieres & Odomanti, tum præcipue Satræ 2 exercent. Super Pangæum ad aquilonem habitantes Paones, Doberes & Pæoples, prætergressus Xerxes, ad vesperam versus contendit, donec ad flumen Strymonem pervenit, & urbem Eionem, cujus prætor Boges (de quo paulo ante fecimus mentionem)

CIX. CX. CXI. CXII. CXIII. CXIIII.

1 *Hæc nomina lacuum, fœminina sunt Græcis, quia λίμνη illis fœminini est generis. Idem & in seq. observandum.* 2 Possident.

nem)

nem) adhuc vivebat. Regio autem hæc Pangæo monti circumjecta nominatur Phillis. Hinc vesperum versus porrecta ad flumen Angitem, quod Strymonem subit: hinc meridiem versus ad ipsum Strymonem, ad quem magi mactatis equis candidis litaverunt.

CXIV. His & aliis compluribus medicamentis in flumen factis, per Novem vias Edonorum iere: juxta quas Strymonem pontibus junctum invenere. Audientes autem eum locum Novem vias Edonorum appellari, totidem illic pueros ac virgines virorum indigenarum vivos defoderunt. Persicum enim est defodere viventes. nam & Amestrin Xerxis uxorem, jam provectæ ætatis, audio bis septem illustrium Persarum liberos defodisse ad referendam pro se gratiam

CXV. deo qui sub terra esse fertur. Ubi à Strymone progressus est exercitus, illic ad solis occasum est litus, in quo sitam urbem Græcam nomine Argilum præteriit. hæc & quæ super eam est regio, vocatur Bisaltia. Illinc autem, sinum Neptuni templi à læva manu habens, perrexit ad campum nomine Syleum, præteriens Stagyrum Græcam urbem, pervenitque Acanthum, ducens una singulas harum gentium, & item ex accolis montis Pangæi, & ex illis quas superius commemoravi: iis qui maritimi erant, classe, qui procul à mari aberant, terrestri itinere sequentibus. Hanc autem viam qua Xerxes duxit exercitum, Thraces neque confundunt, neque serunt, sed ad mea usque tempora magnopere venerantur. Posteaquam autem Acanthum pervenit Xerxes, præcepit Acanthiis ut hospitalitatem exhiberent eosque Medica veste donavit: laudavitque quod alacres cerneret esse ad bellum, quodque audiret fossam esse absolutam. Xerxe autem apud Acanthum agente contigit ut Artachæes, qui fossæ faciundæ præfuerat, morbo decederet, vir Xerxi spectatus, genere Achæmenides, statura inter Persas [1] procerissima. quippe cui quatuor omnino digiti deerant à longitudine quinque regiorum cubitorum. Xerxes magno damno ducens maximum hominem fato functum, apparatissime eum funeravit, exhibito etiam epulo, ejusque tumulum omnis exercitus extruxit: cui tanquam heroi ex oraculo Acanthii sacrificant,

CXVI.

CXVII.

δύμως. ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος, καλέεται Φίλλις, κατατείνουσα, τὰ μὲν πρὸς ἑσπέρην, ὅθι ποταμὸν Ἀγγίτην, ἐκδιδόντα ἐς τὸν Στρυμόνα· τὸ δὲ πρὸς μεσαμβρίην, τείνουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν οἱ μάγοι ἐκαλλιερέοντο, σφάζοντες ἵππους λευκούς. Φαρμακεύσαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμὸν, καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοισι ἐν Ἐννέα ὁδοῖσι τῇσι Ἠδωνῶν, ἐπορεύοντο κατὰ τὰς γεφύρας, τὸν Στρυμόνα διέροντες ἐζευγμένον. Ἐννέα δὲ ὁδὸς πυνθανόμενοι τὴν χώρην τῦτην καλέεσθαι, τυγχάνουσι ἐν αὐτῇ παῖδάς τε καὶ παρθένους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζωοὺς κατωρυσσον. Περσικὸν δὲ τὸ ζωοὺς κατορύσσειν. ἐπεὶ καὶ Ἄμηστριν τὴν Ξέρξεω γυναῖκα πυνθάνομαι γηράσασαν δὶς ἑπτὰ ἐόντων ἐπιφανέων Περσέων παῖδας ὑπὲρ ἑωυτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῷ ἀντιχαρίζεσθαι κατορύσσαι. Ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπορεύετο ὁ στρατὸς, ἐνθαῦτα πρὸς ἡλίου δυσμέων ἔσχε αἰγιαλὸς, ἐν τῷ οἰκημένην Ἄργιλον πόλιν Ἑλλάδα παρεξίησι. αὕτη δὲ, καὶ ἡ κατύπερθε ταύτης, καλέεται Βισαλτίη. ἐνθεῦτεν δὲ κόλπον τὸν ὑπὸ Ποσειδηίου ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ἔχων, ἦιε διὰ Συλέος πεδίου καλεομένου, Στάγειρον πόλιν Ἑλλάδα παραμειβόμενος· καὶ ἀπίκετο ἐς Ἄκανθον, ἅμα ἀγόμενος τυτέων ἕκαστον τῶν ἐθνέων, καὶ τῶν περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος οἰκεόντων ὁμοίως, καὶ τὸ πέρτερον κατέλεξε. τοὺς μὲν δὴ διὰ θαλάσσης ἔχων οἰκημένους, ἐν νηυσὶ στρατοδομένους τοὺς δὲ ὑπὸ θαλάσσης, πεζῇ ἐπεμβύνους. πρὸς δὲ τῇ ὁδῷ ταύτῃ τῇ βασιλεὺς Ξέρξης τὸν στρατὸν ἤλασε, ἔτε συγχέουσι Θρήικες, ἔτ' ὑπασπείρουσι· σέβονταί τε μεγάλως τὸ μέχρι ἐμοῦ. Ὡς δὲ ἄρα ἐς τὴν Ἄκανθον ἀπίκετο, ξεινίων τε ὁ Πέρσης τοῖσι Ἀκανθίοισι μετεῖπε, καὶ ἐδωρήσατό σφεας ἐσθῆτι Μηδικῇ· ἐπαινέσας τε, ὁρέων καὶ τοὺς, προθύμους ἐόντας ἐς τὸν πόλεμον, καὶ τὸ ὄρυγμα ἀκέων. Ἐν Ἀκάνθῳ δὲ ἐόντι Ξέρξεω, ξυνήνεικε ὑπὸ νόσου ἀποθανεῖν τὸν ἐπεστεῶτα τῇ διώρυχι Ἀρταχαίην, δόκιμον ἐόντα παρὰ Ξέρξῃ, καὶ γένος Ἀχαιμενίδην· μεγάθεϊ τε μέγιστον ἐόντα Περσέων· (ἀπὸ γὰρ πήχεων βασιληίων ἀπέλιπε τέσσερας δακτύλους) φωνέοντά τε μέγιστον ἀνθρώπων. ὧν τε Ξέρξεα, συμφορὴν ποιησάμενον μεγάλην, ἐξενεῖκαί τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι. ἐπιμοχθέει δὲ πᾶσα ἡ στρατιή. τύτῳ δὲ τῷ Ἀρταχαίῃ θύουσι Ἀκάνθιοι ὡς ἥρωϊ, ὡς ἤρωϊ,

1 Procerissima (quippe cui quatuor duntaxat digiti, &c.) & cui vox erat præ quovis alio altissima: adeo ut Xerxes, magno damno, &c. funeraverit, exhib.

ἐπινο-

ἐπωνομάζοντες τὸνομα. βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης, ἀπολομένου Ἀρταχαίεω, ἐπύθετο συμφορήν. Οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἕλλησιν πλησίαν ἐσιτέοντες, καὶ δεπνίζοντες Ξέρξεα, ἐς πᾶν κακὸν ἀπικέατο, ὥστε ἀνάστατοι ἐκ τῆς οἰκίης ἐγίνοντο. ὅσα μὲν θασίοισι ὑπὲρ τῆς ἐν τῇ ἠπείρῳ πολίων τῆς σφετέρων δεξαμένοισι τὸν Ξέρξεω στρατὸν, καὶ δεπνίσασι, Ἀδείμαντος ὁ Ὀργέος ἀραιρημένος τῆς αὐτῶν ἀνὴρ δύνατος, ὁμοίως τῷ μέλισσα ἀπέδεξε ἐς τὸ δεῖπνον πλεσιήσια πάλαντα ἀργυρέου τετελεσμένα. Ὡς δὲ Φορβηνοίοισι καὶ ὃν τῇσι ἄλλῃσι πόλισι οἱ ἐπισσεῶντες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον. τὸ μὲν δεῖπνον τοιόνδε τι ἐγίνετο, οἷα ἐκ πολλῶν χρόνου προειρημένου, καὶ ἐκ πολλοῦ ποιεύμενον. τοῦτο μὲν, ὡς ἐπύθοντο πάγχυ σφι κηρύκων τῶν προαγγελλόντων, δασσάμενοι σῖτον ὃν τῇσι πόλισι οἱ ἀστοὶ, ἄλευρά τε καὶ ἄλφιτα ἐποίεον σφίσι τε καὶ ἵπποισι ἐπὶ δύο μούνας συχνὸς· τοῦτο δὲ, κτιλέα ἐσίτευον, ἐξευρίσκοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα, ἔτι τροφόν τε ὄρνιθας χερσαίας, καὶ λιμναίας, ἔν τε οἰκήμασι καὶ λακκοῖσι, ἐς ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δὲ, χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ποτήρια τε καὶ κρητῆρες ἐπεποίητο, καὶ πάντα ὅσα δὴ τραπέζῃσι τιθέασι πάντα. πρῶτα μὲν δὴ αὐτῷ τε βασιλέϊ καὶ τοῖσι ὁμοτίμοισι μετ' ἐκείνου ἐστᾶσι ποιητὸ· τῇ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ, τὰ ἐς φορβὴν μόνα τεταγμένα. ὅκως δὲ ἀπίκοιτο ἡ στρατιὴ, σκηνὴ μὲν ἔσκε πεπηγυῖα ἑτοίμη, ἐς τὴν αὐτὸς σταθμὸν ποιέσκετο Ξέρξης, ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἔσω ἐπαύλεε. ὡς δὲ δεῖπνον γίνοιτο ὥρη, οἱ μὲν, δεκάμηνοι ἐτέκεσκον πόνον, οἱ δὲ, ὅκως πλησθέντες νύκτα αὐτῇ ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τὴν σκηνὴν ἀναιρεόμενοι, καὶ τὰ ἔπιπλα πάντα λαβόντες, ὥστε ἀπελαυνέσκον, λείποντες ὀδὸν, ἀλλὰ φερόμενοι. Ἔνθα δὴ Μεγακρεόντεω ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω ἔπος οὐ εἰρημένον ἐγένετο, ὡς συνεβούλευσε Ἀβδηρίτῃσι, παντοίῃσι αὐτοῖς καὶ γυναιξὶ, ἐλθόντας ἐς τὰ σφέτερα ἱρὰ, ἱζέσθαι ἱκέτας τῶν θεῶν, φθείρεσθαί τε καὶ τῶν λοιπῶν σφι ἀναμύσειν τῶν ὑπόντων κακῶν τὰ ἡμίσεα· τῶν τε παρεοιχομένων ἔχειν σφι μεγάλως χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης ἐν δὴ ἡμέρῃ ἐνὸς μούνου σῖτον αἱρέεται. παρέχειν δὲ ἂν Ἀβδηρίτῃσι, εἰ καὶ ἄλεστον προείρητο ὁμοίως τῷ δείπνῳ φθασκωλεύειν, ἢ μὴ ἐσομένην Ξέρξεα ὑπόνοιαν, ἢ καταμείναντας, κάκιστα πάντων ἀνθρώπων διατεθῆναι. Οἱ μὲν δὴ

nomine eum nuncupantes. Et rex quidem Xerxes amisso Artachæ jacturam se fecisse existimabat. At ii Græci qui CXVIII.
exercitum excipiebant, quum Xerxi cœnam præberent, in omnem miseriam devenere, adeo quidem ut suis laribus efficerentur extorres. Dum autem Thasii pro suis urbibus quæ in continente sunt Xerxianas accipiunt copias, Antipater Orgis filius, elatus animo, vir inter populares illustris, erogavit in cœna quadringenta argenti perfecta talenta. Eam rem ubi qui præerant proposuere CXIX.
aliis circa urbibus, (tale enim convivium jampridem indictum fuerat, & diu celebratum) hoc ubi accepere, præsertim præconibus passim prædicantibus, tunc vero oppidani frumentum quod in urbibus erat, inter se distributum molebant, farinamque triticeam hordeaceamque in comphares menses faciebant. Ad hæc excogitavere ob pretium optima quæque pecora saginare, & altiles aves habere, terrestres palustresque, in cortibus & in vivariis, ad accipiendum exercitum. Quinetiam aurea argenteaque pocula & crateres faciebant, & cætera quæ mensæ imponuntur. Hæc omnia ipsi regi & iis qui cum illo vescebantur, fiebant: cætero autem exercitui, quæ ad esum duntaxat præcepta erant. [a] Sub adventum autem exercitus, tabernaculum ubi exercitus maneret, statuebatur: reliqui sub dio agebant. Ubi tempus cœnæ aderat, tunc CXX.
convivatores quidem laborem sustinebant: isti vero quum expleti noctem illic exegerant, postero die revulso tentorio & omni apparatu sumpto, ita abscedebant, nihil relinquentes, sed omnia asportantes. Unde Megacreontis viri Abderitæ elegans dictum extitit, qui suasit Abderitis ut universi, mares pariter ac fœminæ, sua delubra adirent, supplicesque diis assidentes precarentur ut posthac dimidium futurorum malorum à se propulsaretur, nam de præteritis magnam se gratiam illis habere, quod rex Xerxes non bis quotidie cibum capere consuesset. Fore enim ut Abderitæ, si juberentur ut etiam prandium simile cœnæ instruerent, aut non præstolarentur Xerxem adventientem, aut præstolati, pessime inter omnes homines afflig erentur. Et isti quidem quanquam CXXI.

---

1 Pulcherrimas quasque pecudes pretio comparantes, saginabant, altilesque aves habebant, terrestr.
a Quum autem advenit exercitus, paratum quidem fuit tabernaculum, vel, *tentorium*, quod fixerant, quo ipse Xerxes pro diversorio utebatur: reliquus autem exercitus sub dio agebat. Ubi autem cœnæ tempus adfuit, tunc convivi.

gravate

gravate, tamen quod sibi imponebatur exequebantur. Xerxes vero ex Acantho duces classis à se dimisit, jussos ad Thermam cum classe se opperiri. Est autem Therma in Thermæo sinu sita à qua ipse sinus habet cognomen. Hanc enim compendiarim magis viam esse audiebat. nam è Doriſco ad Acanthum usque ita instructus exercitus iter fecerat, tripartito divisus omnis, jussu Xerxis: ut una pars secundum mare iret pariter cum classe, cui partiprærerant Mardonius & Masistes: altera per mediterranea cui præerant Trintatæcumes & Sergis: tertia inter has media, cum qua Xerxes ipse incedebat, ducibus Smerdone & Megabyzo. ¶ Nauticus porro exercitus ubi à Xerxe discessit, fossam enavigavit in Atho depressam ac perductam ad sinum in quo Assa & Pidorus & Singus & Sarga urbes sitæ sunt. Ex quibus sumpto commilitio, perrexit ire ad sinum Thermæum: circumvectusque Ampelon promontorium Toronæum, præternavigavit has Græcas urbes, (unde & naves & commilitium sumpsit) Toronam, Galepson, Sermylam, Mecybernam, Olynthum: quæ regio nunc Sithonia nominatur. Ab eo promontorio Ampeli præcidens mare usque ad promontorium Canastræum, totam fere Pallenam prætervectus est, illinc quoque & naves & commilitium sumpsit,ex Potidæa, ex Aphyti,exNova urbe,ex Æga, ex Therambo,ex Sciona, ex Menda,ex Sana. Hæ sunt urbes sitæ in Pallena, Phlegra prius appellata. Pernavigata hac regione, ad præstitutum locum pervenit, sumptis etiam militibus è vicinis Pallenæ urbibus ac Thermæo sinui conterminis: quibus hæc nomina sunt, Lipaxus, Combrea, Lissæ, Gigonus, Campsa, Smila, Æneа. quarum regio adhuc Crossæa nominatur, Ab Æneа autem,(in qua finis enumerandarum urbium mihi factus est) jam ad ipsum Thermæum sinum cursus classis extitit, & ad terram Mygdoniam: donec ad Thermam, quo præceptum erat, perventum est,& ad urbem Sindum,& ad Chalestram super Axium sitam flumen, quod Mygdoniam terram dirimit à Bottiæide: cujus terræ Bottiæidis arctum ad mare locum obtinent urbes Ichnæ & Pella. Hic navales copiæ circa flumen Axium & urbem Thermã & alias in medio horum urbes

CXXII. CXXIII. CXXIV.

πεζόμυοι, ὁμοίως τὸ ὄπισθεν τόμυον ἐπιλέλεον. Ξέρξης ὦν ἐκ τῆς Ἀκάνθης ἐνέλαμψε τοῖσι ϛρατηγοῖσι τὸ ναυτικὸν ϛρατὸν ὑπομένειν ἐν Θέρμῃ, ἀπῆκε ἀπ' ἑωυτοῦ τὰς νέας προρρήσας· Θέρμη δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένη, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος οὔνομα τοῦτο ἐπωνυμίην ἔχει. ταύτῃ γὰρ ἐπυνθάνετο σωτερμώτατον εἶναι. μέχρι μὲν γὰρ Ἀκάνθης ὧδε πεπαλμένος ὁ ϛρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποιέετο· τρεῖς μοίρας ὁ Ξέρξης διαπάλμενος πάντα τὸ πεζὸν ϛρατὸν, μίαν αὐτέων ἔταξε παρὰ θάλασσαν ἰέναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ. ταύτης μὲν δὴ ἐϛρατήγεον Μαρδόνιός τε καὶ Μασίϛης. ἑτέρη δὲ πεπαλμένη ἦιε μέσου τοῦ ϛρατοῦ τεταγμένη τὴν μεσόγαιαν, τὴν ἐϛρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ Σέργις. ἡ δὲ τρίτη τῶν μοιρέων μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς ὁ Ξέρξης, ἦιε μετὰ τὸ μέσον αὐτέων, ϛρατηγοὺς δὲ παρείχετο Σμερδόνεά τε καὶ Μεγάβυζον. Ὁ μὲν νυν ναυτικὸς ϛρατὸς ὡς ἀπῳκίσθη ὑπὸ Ξέρξεω, καὶ διέπλωσε τὴν διώρυχα τὴν ἐν τῷ Ἄθῳ ὑπομένων, διέχων δὲ ἐς κόλπον ἐν τῷ Ἀσσά τε πόλις καὶ Πίδωρος καὶ Σίγγος καὶ Σάργη οἰκέουσι, ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ τούτεων τῶν πολίων ϛρατὸν παρέλαβε, ἔπλε ἀπικόμενος ἐς τὸν Θερμαῖον κόλπον. κάμπτων δὲ Ἄμπελον τὴν Τορωναίην ἄκρην, ϛαθμεύεται Ἑλληνίδας τάσδε πόλις, (ἐκ τῶν νέας τε καὶ ϛρατὸν παρέλαβε) Τορώνην, Γαληψὸν, Σερμύλην, Μηκύβερναν, Ὄλυνθον. ἡ μὲν νυν χώρη αὕτη Σιθωνὶς καλέεται. Ὁ δὲ ναυτικὸς ϛρατὸς ὁ Ξέρξεω, σωιλάμενος ἀπ' Ἀμπέλου ἄκρης δὴ Κάνα ϛραφῆν ἄκρην, τὸ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης ἀνέχει μάλιϛα, ἐνθεῦτεν νέας τε καὶ ϛρατὸν παρελάμβανε ἐκ Ποτιδαίης, καὶ Ἀφύτιος, καὶ Νέης πόλιος, καὶ Αἰγῆς, καὶ Θερσάμβω, καὶ Σκιώνης, καὶ Μένδης, καὶ Σάνης. οὗται γὰρ εἰσὶ αἱ τὴν νῦν Παλλήνην, πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην νεμόμεναι. παραπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώρην, ἔπλεε ἐς τὸ προειρημένον, παραλαμβάνων ϛρατὸν καὶ ἐκ τῶν προσεχέων πολίων τῇ Παλλήνῃ, ὁμορεουσέων δὲ τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ· τῇσι ἐνόμαϛαί ἐϛι τάδε, Λίπαξος, Κόμβρεια, Λισαί, Γίγωνος, Κάμψα, Σμίλα, Αἴνεια. ἡ δὲ τουτέων χώρη, Κροσσαίη ἔτι καὶ ἐς τόδε καλέεται. Ἀπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς τὴν ἐπιλοίπων καταλέξων τὰς πόλις, ἀπὸ ταύτης ἤδη ἐς αὐλῶνα τὸν Θερμαῖον κόλπον ἐγίνετο τῷ ναυτικῷ ϛρατῷ πλόος, καὶ γῆν τὴν Μυγδονίην. πλέων δὲ ἀπίκετο ἐς τε τὴν προειρημένην Θέρμην, καὶ Σινδὸν τε πόλιν καὶ Χαλέϛρην, διὰ τῆς Ἀξιὸν ποταμὸν, ὃς ῥέει χώρην τὴν Μυγδονίην τε καὶ Βοττιαίδα· τὰ ἔχουσι τὸ παρὰ θάλασσαν ϛεινὸν χωρίον πόλιες Ἰχναί τε καὶ Πέλλα. Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς ϛρατὸς, αὐτοῦ παρὰ Ἀξιὸν ποταμὸν, καὶ πόλιν Θέρμην, καὶ τὰς μεταξὺ πόλις

Τριταιχμης.

267.

V. Nap. N. 6. f. 242. Old. Var.

πολεμίων βασιλῆα, ἐς ἐστρατοπεδεύετο. Ξέρξης ὦν ἐπ' ὁ πεζὸς στρατὸς ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθης, τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ, βυλόμενος ἐς τὴν Θέρμην ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο ὦν διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρηστωνικῆς ὅπῃ ποταμὸν Χείδωρον, ὃς ἐκ Κρηστωναίων ἀρξάμενος, ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρης, καὶ ὀχέει κατὰ τὸ ἕλος τὸ ἐπ' Ἀξιῷ ποταμῷ. Πορευομένῳ ὦν ταύτῃ, λέοντες οἱ ἐπεδήκαντο τῇσι σιτοφόροισι καμήλοισι. καταφοιτέοντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας, καὶ λείποντες τὰ σφέτερα ἤθεα, ἄλλα μὲν οὐδενὸς ἅπτοντο ἔτε κατζυγίου, ἔτε ἀνθρώπου, οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐκερδαίζον μούνας. θωυμάζω δὲ τὸ αἴτιον, ὅ, τί κοτε ἐὸν, τῶν ἄλλων τὸ ἀναλκέζον ἀπεχομένους τὰς λέοντας, τῇσι καμήλοισι ὁπλίσθησαν. τὸ μήτε πρότερον ὀπώπεσαν θηρίον, μήτ' ἐπειρήσατο αὐτέων. Εἰσὶ δὲ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία καὶ λέοντες πολλοὶ, καὶ βόες ἄγριοι, τῶν τὰ κέρεα ὑπερμεγάθεα ἔδεσι τὰ ἐς τοὺς Ἕλληνας φοιτέοντα. ὅρος δὲ τοῖσι λέουσι ἔδεσι ὅ, τε δὴ Ἀβδήρων ῥέων ποταμὸς Νέστος, καὶ ὁ δὴ Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος. ἔστε γὰρ τοῦ πρὸς τὴν κῶ τοῦ Νέστου ἐθάμβησε πάσης τῆς ἔμπροσθεν Εὐρώπης ἰδοῦσι τὶς ἂν λέοντα, ἔστε πρὸς ἑτέρης τοῦ Ἀχελῴου ἐν τῇ ὑπολοίπῳ πειρῴῃ, ἀλλ' ἐν τῇ μεταξὺ τουτέων τῶν ποταμῶν γινόμενα. Ὡς δὲ ἐς τὴν Θέρμην ἀπίκετο ὁ Ξέρξης, ἱδρυσε αὐτοῦ τὴν στρατιήν. ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδευόμενος τὴν παραθάλασσαν χώρην, τοσήνδε· ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης πόλιος καὶ τῆς Μυγδονίης, μέχρι Λυδίεω τε ποταμοῦ καὶ Ἁλιάκμονος, οἳ ἐρίζουσι γὴν τὴν Βοττιαίδα τε καὶ Μακεδονίδα, ἐς τοῦτο ῥέεθρον τὸ ὕδωρ συμμίσγοντες. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι οἱ βάρβαροι. τῶν δὲ καταλεχθέντων τουτέων ποταμῶν, ἐκ Κρηστωναίων ῥεόντων Χείδωρος, μοῦνος ἐκ ἀντέχρησε τῇ στρατιῇ πινόμενος, ἀλλ' ἐπέλιπε. Ξέρξης δὲ ὁρέων ἐκ τῆς Θέρμης ἔρεα τὰ Θετταλικὰ, τόν τε Ὄλυμπον καὶ τὴν Ὄσσαν, μεγάθεί τε ὑπερμήκεα ἐόντα, διὰ μέσου τε αὐτέων αὐλῶνα στεινὸν πυθανόμενος ἔἶ, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, ἀκέων τε ἔἶ ταύτῃ ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπεθύμησε πλώσας θεήσασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ· ὅτι τὴν ἄνω ὁδὸν ἔμελλε ἐλᾶν διὰ Μακεδόνων τῶν κατύπερθε οἰκημένων ἐς Περαιβοὺς διὰ Γόννου πόλιν· ταύτῃ γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπεπυθάνετο ἔἶ. ὡς δὲ ἐπεθύμησε, καὶ ἐποίεε ταῦτα, ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην νέα, ἐς πλοῖον ἐσέβαινε αἰεὶ ὅκως τοι ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀνέδεξε σημήιον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀναγέσθαι, καταλιπὼν αὐτοῦ τὸν πεζὸν στρατόν. Ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο, καὶ ἐθηήσατο Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ,

stativa habuere, regem opperientes. Huc pervenire volens Xerxes, Acantho profectus cum terrestribus copiis mediterranea præcidebat, peragrans Pæonium agrum atque Crestonicum, super amnem Chidorum, qui è Crestonæis initio sumpto, per terram Mygdoniam fluens, in paludem quæ est supra Axium evolvitur. Hâc iter faciente Xerxe, leones CXXV. impetum dederunt in camelos qui commeatum portabant. Sub noctem enim relictis locis consuetis eo descenderunt, nulloque alio neque jumento neq; homine tacto, in camelos grassati sunt.1 Cujus rei causam admiror, quod leones, quoties aliunde eis est quo indigent, abstinent ab invadendis camelis: quod animal nunquam antea nec experti fuerant illic, nec viderant. Sunt autem CXXVI. per ea loca leones multi, & boves agrestes prægrandibus cornibus, quæ ad Græcos veniunt. Leonum autem terminus est Abderorum flumen Nestus, & Achelous, qui per Acarnaniam fluit. nam nemo aut ad auroram trans Nestum usquam gentium viserit leonem in Europa, aut trans Acheloum ad Hesperum in reliqua continente: sed in horum fluviorum medio leones gignuntur. Post- CXXVII. quam autem Thermam venit Xerxes, ibi substitit, tantum maritimi spatii occupantibus castris quantum est ab urbe Therma & Mygdonia usque ad confluentem Lydei & Haliacmonis, ubi agrum Bottiæicum Macedonicumque disterminant. In his locis stativa habuere barbari: quibus potantibus solus ex iis qui commemorati sunt amnibus Chidorus e Crestonæis fluens non suppetiit, sed defecit. Xerxes è Therma prospici- CXXVIII. ens Thessalicos montes, Olympum & Ossam, præcelsæ magnitudinis, audiensque in medio eorum anfractum angustum esse, per quem fluit Peneus, & illic viam esse quæ in Thessaliam fert, cupidine captus est navigandi ad ostium Penei inspiciundum: quia superiorem viam tenenti erat eundum per Macedones supernè habitantes ad Perræbos, præter Gnonum urbem. nam hâc tutissimum iter esse audiebat. ¶ Atque ut concupivit, ita & fecit. Itaque conscensa navi Sidonia, (quam semper conscendebat quoties ei tale aliquid facere libebat) extulit signum cæteris navibus proficiscendi, relictis illic terrestribus copiis. Eo postquam pervenit, ostia Penei contemplantem

1 Miror autem qui fieret ut leones à cæteris quidem abstinerent, camelos autem invaderent: quod animal, &c.

ingens

ingens admiratio quum subiret, accitos viæ ductores interrogavit nunquid flumen posset averti, ut alibi mare ingrederetur. CXXIX. Narratur autem Thessalia quondam lacus fuisse, utpote conclusa undique prærupta montibus. nam quod Thessaliæ ad auroram spectat, id Pelion & Ossa junctis inter se radicibus præcludunt: quod ad ventum aquilonem, id Olympus: quod ad Hesperum, id Pindus: quod ad meridiem & ventum austrum, id Othrys: quod inter hos montes medium, id Thessalia est, ita devexa ut cum alii frequentes amnes in eam defluant, tum hi quinque præcipui, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamisus: qui è montibus Thessaliam cingentibus in eam planitiem confluentes, per unum anfractum & eum arctum in mare evadunt, in unam aquam omnes redacti: qui simulac confluentem fecerunt, Peneus retento suo nomine cæteros innominatos reddit. Fertur quondam, quum nondum esset hic anfractus per quem flumina mearent, hos fluvios & præterea lacum Bœbeidem non fuisse nominatos quemadmodum nunc, & tamen non minus quam nunc fluxisse, sed suis fluentis omnem Thessaliam effecisse pelagus. Ipsi quidem Thessali memorant Neptunum fecisse convallem per quam meat Peneus, haud absurde sentientes. qui enim arbitratur Neptunum terram quatere, & quæ terræmotu diducta sunt, hujus dei esse opera, ei cernenti hunc locum videtur Neptunus id fecisse. namque diductio illa montium (ut mihi videtur) terræmotus est opus. CXXX. Xerxi autem interroganti nunquid alibi exirent in mare ostia Peuei, deductores sui rem compertam habentes, Rex, inquiunt, nulli sunt huic flumini alibi in mare tendentes exitus quam iste hîc. cuncta enim undique montibus redimita Thessalia est. Ad hoc Xerxes dixisse fertur, Solertes sunt viri Thessali, qui suæ sibi imbecillitatis conscii, jampridem cum alia prævideruntum vero hoc, quod regionem habeant facilem occupatu, & mature expugnabilem. Solum enim hoc esse negocium, flumen, obstructo anfractu, averso que alveo per quem meat, in eorum terram inducere, à quo omnis Thessalia præter montes aquis obduceretur. 1 Hæc ita se habere Xerxes apud filios Alei dixit, quoniam Thessali è Græcis principes regi sese tradiderant,

ἐν δωὑματι μεγάλῳ ἐνίζετο. καλέσας ᾧ τὲς κατηγεμόνας τ ὁδῦ, εἴρετο εἰ τ ποταμὸν ἔςι ἀποτρέψαντα, ἑτέρῃ ἐς θάλασσαν ἐξαγαγεῖν. Τῷ ᾧ Θεσσαλίῃ λόγ ἔςι παλαιὸν ἔη λίμνῃ, ὡς ἐ γὰ συγκεκλῃσμένῃσι πάντοθεν ὑψηλόισι ὄρεσι. τὰ μὲ γὰ αὐτῆς πρὸς τῷ νῶ ἔχοντα, τό, τε Πήλιον ἔρ καὶ ἡ Ὄσσα ἀπεκλείετ, συμμίσγοντα τὰς ὑπωρείας ἀλλήλοισι· τὰ ᾧ πρὸς βορέω ἀνέμ, Οὔλυμπ· τὰ ᾧ πρὸς ἑσπέρῃ, Πίνδ· τὰ ᾧ πρὸς μεσαμβρίῃ τε καὶ ἄνεμον νότον, ἡ Ὄθρυς. τὸ μέσον ᾧ τουτέων τῶν λεχθέντων ὀρέων ἡ Θεσσαλίη ἔςι, ἐοῦσα κοίλη. ὡς τε " ὧν ποταμῶν καὶ ἄλλων συχνῶν ἐς αὐτὸ ἐσβαλλόντων, πέντε ᾧ τῶν δοκίμων μάλιςα τ δε, Πηνειῦ, καὶ Ἀπιδανῦ, καὶ Ὀνοχώνε, καὶ Ἐνιπέ, καὶ Παμίσ· οἱ μὲ νυ ἐς τὸ πεδίον τῦτο συλλεγόμενοι ἐκ τ ὀρέων τ περικλῃόντων τὸ Θεσσαλίῃ ἐνομάζομενοι, δι' ἑνὸς αὐλῶν καὶ τότε ςεινῦ, ἕκερον ἔχοσι ἐς θάλασσαν, προσυμμίσγοντες τὸ ὕδωρ πάντες ἐς τὠϋτό· ἐπεὰν ᾧ συμμιχθέωσι τάχιςα, ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πηνειὸς τῷ ἐνόματι καταλείβων, ἀνωνύμους τὲς ἄλλους ποιέει ἔη. τὸ ᾧ παλαιὸν λέγεται, ἐκ ἑωυτός κα τῦ αὐλῶν καὶ διεκρύη τότε, τὲς ποταμὲς τότες, καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τότοισι τὸ Βοιβηίδα λίμνῃ, ὅτε ἐνομάζεσθαι καταπερ νῦ, ῥέειν τε ὐδὲν ἔλασσον ἡ νῦ· ῥέοντας ᾧ, ποιέειν τὸ Θεσσαλίῃ πᾶσαν πέλαγ. αὐτοὶ μὲ νυ Θεσσαλοί φασι Ποσειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα, δι' ὃ ῥέει ὁ Πηνειός· οἰκότα λέγοντες. ὅς τις γὰ νομίζει Ποσειδέωνα τὸ γῆν σείειν, καὶ τὰ διεςῶτα ὑπὸ σεισμῦ, τῦ θεῦ τότ ἔργα ἔη, κἂν ἐκεῖνο ἰδών, φαίη Ποσειδέωνα ποιῆσαι. ἔργον γὰρ ἔςι σεισμῦ, (ὡς ἐμοὶ φαίνεται) ἡ διάςασις τ ὀρέων. Οἱ ᾧ κατηγεμόνες, ἐρομένῳ Ξέρξεω εἰ ἔςι ἄλλη ἔξοδ ἐς θάλασσαν τῷ Πηνειῷ, ἐξεπίσαμενοι ἀτρεκέως, εἶπον, Βασιλεῦ, ποταμῷ τότῳ ἐκ ἔςι ἄλλη ἐξήλυσις ἐς θάλασσαν καταίκυια, ἀλλ' ἥδε αὕτη. ἔρεσι γὰ πεπυθεσφάνωται πᾶσα ἡ Θεσσαλίη. Ξέρξεα ᾧ λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα, Σοφοὶ ἄν ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοί. ταῦτ' ἄλλα τε πολλὰ ἐφυλάξαντο, γνωσιμαχέοντες καὶ τἆλλα, καὶ ὅτι χώρῃ ἄλλα εἶχον εὐάρετόν τε καὶ ταχυάλωτον. τὸν γὰ ποταμὸν πρῆγμα ἂν ἓν μοῦνον ἐπεῖναι σφέων δοκῆ τῷ χώρῳ, χώμασι ἐκ τῦ αὐλῶν ἐκβιβάσαντα, καὶ πεπυθρέψαντα δι' ὧν νῦ ῥέει ῥεέθρων. ὡς τε Θεσσαλίῃ πᾶσαν ἔξω τῶν ὀρέων ὑπὸ βυχέα ἡμέας. ταῦτα ᾧ ἔχοντα ἔλεγε ἐς τὲς Ἀλεύεω, παῖδας, ὅτι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐόντες Θεσσαλοὶ ἑωυτὲς βασιλεῖ,

1 Hæc autem quæ dicebat, ad Aleuæ liberos spectabant, quod quum Thessali essent, primi inter Græcos regi se tradidissent,——

δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ παντὸς σφέας τοῦ ἔθνεος ἐπαγγέλλεσθαι φιλίην. εἶπας δὲ ταῦτα, καὶ θωμάσας, ἀπέπλεε ἐς τὴν Θέρμην. Ὁ μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς. τὸ γὰρ δὴ στρατόπεδον τὸ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς τεμνόμενος, ἵνα ταύτῃ διεξίῃ ἅπασα ἡ στρατιὴ ἐς Βέροιαν. οἱ δὲ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες ἐς τὴν Ἑλλάδα δόντες γῆς αἴτησιν, ἀπίκοντο, οἱ μὲν, κενοί, οἱ δὲ, φέροντες γῆν τε καὶ ὕδωρ. Τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐγίνοντο οἵδε, Θεσσαλοί, Δόλοπες, Ἐνιῆνες, Περαιβοί, Λοκροί, Μάγνητες, Μηλιέες· Ἀχαιοὶ οἱ Φθιῶται, καὶ Θηβαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοί, πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων. ἔδοσαν τούτοισι οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὅρκιον, οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον ἀειρόμενοι. τὸ δὲ ὅρκιον ὧδε εἶχε· Ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς, Ἕλληνες ἐόντες, καὶ ἀναγκασθέντες, καταξάντων σφι ἓν τῶν πρηγμάτων, τίνυσι δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ. τὸ μὲν δὴ ὅρκιον ὧδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι. Ἐς δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην ἐκ ἀπέπεμψε Πέρσης δόντας γῆς αἴτησιν κήρυκας, τῶνδε εἵνεκα· πρότερον Δαρείου πέμψαντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ μὲν ἀνδρῶν, τοὺς αἰτέοντας ἐς τὸ βάραθρον, οἱ δ' ἐς φρέαρ ἐμβαλόντες, ἐκέλευον γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ τούτων φέρειν ὧδε βασιλέϊ. τούτων μὲν εἵνεκα ἐκ ἀπέπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτήσοντας. ὅ, τι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοῖς κήρυξι συνήνεικε ἀνεθέλητον γενέσθαι ἐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηώθη. ἀλλὰ τοῦτο διὰ ταὐτὰ τῷ αἰτίῳ δοκέω γενέσθαι. Τοῖσι δὲ ὦν Λακεδαιμονίοισι μηνῖσαι καὶ ἐσκῆψαι Ταλθύβιον τὸν Ἀγαμέμνονος κήρυκα. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλθυβίου ἱρόν. εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι Ταλθυβίου, Ταλθυβιάδαι καλεόμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκηΐαι αἱ ἐκ Σπάρτης πᾶσαι γέρεα δίδονται. μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρτιήτῃσι καλλιερῆσαι δυνομένοισι ἐκ ἐθύετο· τοῦτο δὲ ὅτι χρόνον συχνὸν ἦν σφι. ἀχθομένων δὲ καὶ συμφορὴν χρεωμένων Λακεδαιμονίων, ἀλλάς τε πολλάκις συλλεγομένης, καὶ κηρύγματα ποιεύντων ποιεύμενον, εἴ τις βούλοιτο Λακεδαιμονίων πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκειν, Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βούλις ὁ Νικολέω, ἄνδρες Σπαρτιῆται, φύσει τε γενόμενοι εὖ, καὶ χρήμασι ἀνήκοντες ἐς τὰ πρῶτα, ἐθέλοντα ἐπέδυσαν ποινὴν τίσασι Ξέρξῃ τῷ Δαρείου κήρυκαν τὸν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων. οὕτω Σπαρτιῆται τότε ὡς ἀποθανούμενοι ἐς Μήδους ἀπέπεμψαν. Αὖτη τε ἡ

269.

ratus id illos per totam nationem divulgaturos. Hoc loquutus, & locum contemplatus. Thermam renavigavit. Ubi complures dies circa Pieriam est commoratus (nam montem Macedonicum, ut illac in Perœbos omnis transiret exercitus, tertia ejus pars repurgabat) eodem [1] legati qui dimissi in Græciam fuerant ad terram petendam, regressi sunt partim inanes, partim terram & aquam afferentes. Quam qui dederunt eorum, hi fuere, Thessali, Dolopes, Enienses, Perœbi, Locri, Magnetes, Melienses, Achæi, Phthiotæ & Thebani, cæterique Bœoti præter Thespienses & Platæenses: [2] cum quibus ii Græci *Perœbi* percusserant fœdus qui bellum adversus barbarum sumpserant. fœdus autem ita habebat: Quicunque Græci se dedidissent Persæ, non adacti necessitate, [3] eorum decimum quenque, rebus bene constitutis, se deo qui Delphis est, devoturos. Ita apud Græcos jusjurandum se habebat. ¶ Xerxes autem neque Athenas neque Spartam legatos terram petitum miserat, ob id quod quos ante Darius ad hoc ipsum misisset, eorum alios isti in barathrum, alios in puteum dejecerant, jubentes eos illinc terram & aquam ferre ad regem. Hac de causa nullos illuc ad petendum misit. Et Atheniensibus quidem, quod ita [4] legatos tractarint, quid triste contigerit non queo dicere, nisi quod eorum solum cum urbe vastatum est: quod tamen ipsum non ea causa suspicor contigisse. Lacedæmoniis vero ira Talthybii, qui fuit Agamemnonis præco, incubuit. est autem Spartæ Talthybii templum, cum ejus posteris qui Talthybiadæ nominantur, quibus honos [5] legationis Spartanorum semper tribuitur. Itaque post eam rem Spartiatæ, quum læta exta eis non essent, inque diu contingeret, pertæsi hujus calamitatis Lacedæmoniorum, cœtu frequenter coacto hoc edictum proposuere, siquis Lacedæmoniorum vellet pro Sparta occumbere. Tunc Sperthies Aneristi & Bulis Nicolai filius, viri Spartiatæ, & natalibus & opibus inter primos, ultro se obtulerunt ad satisfaciendum sua pœna Xerxi Darii filio, ob legatos apud Spartam interemptos. Ita hos Spartiatæ tanquam mortem obituros, miserunt ad Medos. Digna autem ad-

CXXXI. CXXXII. CXXXIII. CXXXIV. CXXXV.

——existimabatque Xerxes illos à tota natione amicitiam, *vel, confœderationem*, sibi spondere. *Id est, Hæc autem dicebat de Thessalis ratione habita illius quod Alevadæ fecerant. sperabat enim totam nationem factum illorum imitaturam.* 1 Caduceatores 2 Adversus quos ii Græci percusserunt fœd. 3 Hos, rebus bene constit. ad solvendam deo Delphico decimam adigere. *Potest tamen & paulo aliter exponi* Δικαίως. 4 Caduceatores 5 Obeundorum præconiorum ex Sparta

mira-

miratione cum hæc audacia horum virorum, tum verba ab eis habita. nam Susa tendentes, ad Hydarnem Persam Asianæ oræ maritimæ præfectum venerunt: qui eos hospitaliter [illegible]ficeque acceptos, his verbis interrogavit, Viri Lacedæmonii, quid *ita* respuitis effici amici regis? cernite enim ex me & meo statu quam scit honore prosequi rex viros egregios, 1 vos itidem honoraturus si vos ipsi ei dederitis. Videamini modo apud eum viri egregii: quoniam singuli vestrûm rege donante, principatum Græciæ obtinebunt. Ad hæc illi respondentes, Hydarnes, inquiunt, non ex æquo consilium tuum ad nos spectat atque ad te, qui condicionis quam suades expertus es, nostræ inexpertus. nam eam quidem nosti: libertatem autem nondum expertus es, utrum sit dulcis an non: quæ si tibi experta foret, non ut hastis sed ut securibus pro ea dimicaremus, nobis suaderes. Hæc Hydarni CXXXVI. responderunt. Dehinc vero ut ascenderunt Susa, & in conspectum regis venerunt, principio jubentibus satellitibus ac vim afferentibus ut procumbentes regem adorarent, 2 & per capita eos ad id agendum impingentibus, negaverunt se unquam id esse facturos. neque enim sibi esse consuetudinem hominem adorandi, neque se ad id venisse. Posteaquam autem in hoc repugnaverant, secundo loco hæc & his similia dixere, Rex Medorum, nos miserunt Lacedæmonii ad luendam pœnam pro iis 3 legatis qui Spartæ interiere. Hæc istis dicentibus, Xerxes præ magnanimitate negavit se fore Lacedæmoniis similem, illos enim interimendis legatis jus omnium hominum confudisse: se vero quod illis exprobraret, id non esse facturum: neque, eos occidendo, Lacedæmonios culpa soluturum. CXXXVII. Hac re per Spartiatas gesta, impræsens ira Talthybii cessavit: etsi Spartam reversis Sperthie & Bule, 4 longo deinde tempore interjecto excitatum est inter Peloponnenses & Athenienses bellum, ut Lacedæmonii aiunt. quod mihi divinitus maxime videtur esse gestum:

τόλμα τυλέων τ' ἀνδρῶν δευόμεθ'. ἀξίη, ἢ τάδε πρὸς τούτοισι τὰ ἔπεα. πορευόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα, ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνεα. ὁ δὲ Ὑδάρνης λέγει μιν ἡγεόμενος Πέρσης, χρατηρὸς δὲ πρὸς βαρβάρους ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἐὼν, ὡς σφέας, ξείνια προθέμενος, εὐεργέα. ξείνιζων δὲ, εἴρετο τάδε, Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ φεύγετε βασιλέι φίλοι γενέσθαι; ὁρᾶτε γὰρ ὡς ἔστι βασιλεὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγματα ἀποβλέποντες· ὅτεο δὲ καὶ ὑμεῖς εἰ δοίητε ὑμέας αὐτοὺς βασιλέι, (δοκέει γὰρ πρὸς αὐτοῦ ἄνδρες εἶναι ἀγαθοὶ) ἔχετε ἂν ὑμέων ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος, δουλοσύνης βασιλητοῦ. πρὸς ταῦτα ὑποτεκείναντο τάδε, Ὑδάρνες, οὐκ ἐξ ἴσου γίνεται ἡ συμβουλίη ἡμῖν τε καὶ ἐς ἡμέας σέο. τὴν μὲν γὰρ πεπειρημένος συμβουλεύεις, τὴν δὲ ἄπειρος ἐών. τὸ μὲν γὰρ δοῦλος ἔφυς, ἐλεύθερος δὲ οὐκω ἐπείρησο, εἰ γλυκὺ, εἰ δὲ μή. εἰ γὰρ αὐτῆς πειρήσαιο, οὐκ ἂν δόρασι συμβουλεύοις ἡμῖν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πελέκεσι. ταῦτα μὲν Ὑδάρνεα ἀμείψαντο. Ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ἀνέβησαν ἐς Σοῦσα, καὶ βασιλέι ἐς ὄψιν ἦλθον, πρῶτα μὲν, τῶν δορυφόρων κελευόντων, καὶ ἀναγκαζόντων σφι προσφερόντων προσκυνέειν βασιλέα προσιόντας, οὐκ ἔφασαν, ὠθεόμενοι ὑπ' αὐτέων δηὶ κεφαλῆς, ποιήσειν ταῦτα οὐδαμά. ἔστε γὰρ σφι ἐν νόμῳ εἴη ἄνθρωπον προσκυνέειν, ἔστε καὶ ταῦτα ποιέειν. ὡς δὲ ἀπεμαχέσαντο τούτῳ δεύτερα σφι λέγουσι τάδε, καὶ λόγου τοιοῦδε ἐχόμενα, Ὦ βασιλεῦ Μήδων, ἔπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τοῦ ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων κηρύκων, ποινὴν ἐκείνων τίσοντας. λέγουσι δὲ αὐτοῖσι ταῦτα, Ξέρξης ὑπὸ μεγαλοφερσύνης, οὐκ ἔφη ὁμοῖος ἔσεσθαι Λακεδαιμονίοισι· κείνους μὲν γὰρ συγχέαι τὰ πάντων ἀνθρώπων νόμιμα, ἀποκτείναντας κήρυκας· αὐτὸς δὲ, τὰ ἐκείνοισι ὀνειδίσει, ταῦτα οὐ ποιήσειν, οὐδ' ἀνταποκτείνας ἐκείνους, ἀπολύσειν Λακεδαιμονίους τῆς αἰτίης. Οὕτω μὲν Ταλθυβίου μῆνις, καὶ ταῦτα ποιησάντων Σπαρτιητέων, ἐτραύατο τῷ παραυτίκα, καίπερ ἀπονοησάντων ἐς Σπαρτίην Σπερθιέω τε καὶ Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολλῷ ἐπηγέρθη τε τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων πόλεμον, ὡς λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. τοῦτό μοι ἐν τοῖσι θειότατον φαίνεται γενέσθαι.

1 Sic & vos, si regi vos tradatis, ab illo singuli (quippe qui magnam de vestra fortitudine opinionem conceperit) principatum *alicujus* nationis Græcæ sitis consequuturi. Ad quæ illi respondentes, Hydarnes inquiunt, non das nobis par utrinque consilium. tu enim qui nobis consilium das, unum expertus es, alterum nequaquam. nam servus esse didicisti. at libertas dulcis sit necne, nondum es expertus. Si enim illam expertus esses, non ut hastis &c. *Illud* ἐξ ἴσου &c. *potest & ita verti*, Non pari utrinque ratione das nobis consilium, *q. d. Quum suades nobis ut condicionem tuam nostræ anteponamus, res duas inter se comparas non tibi æqualiter notas. Illud autem* ὁρᾶτε *potest etiam verti* Cernitis, *& fortasse melius.* 2 Negaverunt se, vel si in caput protruderentur, hæc ullo modo facturos. *Alioqui phrasis illa* Præcipitem dari *significat. Eo autem sensu non Valla secutus est, videtur dicturus fuisse potius Herodotus,* καὶ ἀνάλλω περιφερέσθων, καὶ δὴ κεφαλῆ αὐτὸς αὐθὶς ἔσονται. *Sed alteri sensui videtur aptius fore* ἐὰν ὠθεώμενοι. 3. Caduceatoribus 4 Sed longo post tempore rursum excitata fuit in bello Peloponnesiorum & Atheniensium, ut Laced. aiunt. quod mihi divinum. contigisse videtur.

ὅτι μὴ γὰρ κατέσκηψε ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μῆνις, οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ ἐξῆλθε, τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε· τὸ δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς παῖδας τῶν ἀνδρῶν τούτων τοὺς ἀναβάντας πρὸς Βασιλῆα Ἀρταΰκτην μᾶλλον, ἐς Νικόλαόν τε τὸν Βούλιος, καὶ ἐς Ἀνήριστον τὸν Σπερθίεω, ὡς εἷλε ἁλιέας τοὺς ἐκ Τίρυνθος, ὁλκάδι καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν, δῆλον ὧν μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ τοῦ μήνιος. οἱ γὰρ πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι ἐς τὸν Ἀσίλεω, προδοθέντες δ' ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω, Θρηίκων βασιλῆος, καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πύθεω ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω, ἁλόντες καὶ Βισάνθῃ τῷ ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ ἀπαχθέντες ἐς τὴν Ἀττικήν, ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων· μοῦνοι δ' Ἀθηναίων, καὶ Ἀριστέας ὁ Ἀδειμάντου, Κορίνθιος ἀνήρ. ταῦτα μὲν νυν πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέος σφάλμα. Ἐπάνειμι δὲ τὸν πρότερον λόγον. ἡ δὲ στρατηλασίη ἡ βασιλέος ἔνορμος μὲν εἶχε ὡς ἐπ' Ἀθηναίους ἐλαύνει, κατίετο δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἐν ὁμοίῳ πάντες ἐποιεῦντο. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων δόντες γῆν τε καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ, εἶχον θάρσος ὡς ὀδὲν πεισόμενοι ἄχαρι πρὸς τοῦ βαρβάρου· οἱ δὲ δόντες, ὅτι δείματι μεγάλῳ καταλάσασαν, ἅτε νεῶν ἐὺ σέων ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀριθμὸν ἀξιομάχων δέκεσθαι τὸ ὑπόντα, ἔτι βωλομένων τῶν πολλῶν ἀντάρτεσθαι τοῦ πολέμου, μηδίζοντων δὲ τὸ πλέον δῆμος. Ἐνθαῦτα ἀναγκαίη ἐξέργομαι γνώμην ἀποδέξασθαι, ὑπίφθονον μὲν πρὸς τὸ πλέον τῶν ἀνθρώπων, ὅμως δ', τῇ γέ μοι φαίνεται εἶναι, ἐκλελεγμένην· οἱ Ἀθηναῖοι καταῤῥωδήσαντες τὸ ὑπόντα κίνδυνον, ἐξέλιπον τὰ σφέτερα, ἢ καὶ μὴ ἐκλιπόντες, ἀλλὰ μείναντες, ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ξέρξῃ καὶ τῇ θαλάσσῃ, ἐδάμησαν ἂν ἐπειρῶντο ἀντιῆσθαι βασιλέϊ. εἰ τοίνυν καὶ τῇ θαλάσσῃ μηδεὶς ἐπῆν Ξέρξῃ, κατά γε ἂν τὰ ἔπεσι ἐγένετο τοιάδε ἐκβαίνοντα· εἰ καὶ πολλοὶ τειχέων κωλύωνες ἦσαν ἑλληνοβάρβαροι ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ Πελοποννησίοισι, προδόντες ἂν Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τῶν συμμάχων ἐκ ἑκόντων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης, καὶ πόλις ἁλισκομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρβάρου, ἐμνωώδησαν. μνωσ μισάλεα, δέντες δ' ἄν, καὶ ἀποδεξάμενοι ἔργα ἀγυναῖα, ἀπέθανον ἀγυναίως. ἢ ταῦτα ἂν ἔπαθον, ἢ

1 quia ira Talthybii nuncios corripuerit, nec prius quieverit. Quod autem ira inciderit in eorum qui ad regem ascenderunt filios, Nicolan Bulis, & Aneristum Spercthiei filium, qui piscatores Tirynthios in navi oneraria plena viris navigantes cepit, manifestum est apud me divinitus id factum esse, ex ira dei: quod nuncii qui in Asiam à Lacedæmoniis mittebantur, proditi à Sitalce Tirei filio Thracum rege, & à Nymphodoro Pythei filio viro Abderita, excepti sunt juxta Bisantem quæ est in Hellesponto, & adducti in Atticam, ab Athenienſibus necati sunt: cumque iis Arifteas Adimanti filius, Corinthius. Verum hæc multis post regis expeditionem annis gesta sunt. ¶ Quæ expeditio (ut ad superiorem orationem redeam) nomine quidem tendebat contra Athenas, re tamen vera contra cunctam Græciam. Eam diu ante Græci quum audissent, non perinde omnes affecti sunt. nam ii qui terram & aquam dederant Persæ, fiduciam animo præsumebant tanquam nihil ingratum passuri à barbaro: qui non dederant, magno in metu versabantur. quippe quum nulla tanta classis esset in Græcia quæ posset excipere invadentem, præsertim plerisque bellum detrectantibus, & libenter ad partes Medorum inclinantibus. Hoc ego loco necesse habeo ferre sententiam apud multos quidem homines invidiosam; [2] non tamen quod mihi videtur verum dissimulabo: an Athenienses formidantes periculum quod impendebat, patriam deseruissent: an, non deserentes, sed permanentes sese dedissent Xerxi, nihil omnino adversus regem in mari facere conati: an nemo mari se opposuisset Xerxi, atque hæc in continenti gesta essent: an etiam multæ loricæ essent muris inductæ à Peloponnensibus per Isthmum: an proditi à sociis Lacedæmonii, iisque non voluntariis, sed per urbes à classe barbara occupatis, ac deserti fuissent: desertique & magna opera aggressi, generose occubuissent: an hæc passi essent: an, CXXVIII CXXIX

1 Talthybii enim iram in nuncios incubuisse, nec cessaviſſe priusquam discessissent, *qui ad luendam pro illis pœnam mittebantur*, id æquitas postulabat: at vero ingruisse illam in eorum filios qui ad regem ob iram illam ascenderant, Nicolan Bulis, *&c. Sed non videtur mendo vel potius mendis carere totus hic locus, præsertimque illud* ἐξῆλθε, *pro quo* ἐξῆλθον *lego; eo sensu quem hic indicavi, qui tamen nec ipse mihi satisfacit.* 2 Non tamen quod mihi ver. esse vid. subticebo. Si Athenienses impendentis periculi metu patriam deseruissent, aut non dess. sed in ea permanentes, se Xerxi dedidissent, regi mari resistere nulli conati fuissent. quod si mari nullus Xerxi restitisset, terra certe ista contigissent: Quamvis muri a Peloponnensibus per Isthmum ducti essent multis loricis fulti, Lacedæmonii (ubi eos socii prodidissent, non sua quidem sponte, sed necessitate adacti, quippe quorum urbes sigillatim à classe barbari caperentur) soli remansissent: soli autem remanentes, præclaris in prœlio facinoribus editis, præclara morte occubuissent, aut, inquam, hic illis exitus contigisset, aut——

priuſ-

priusquam viderent alios Græcos cum Medis sentientes, cum Xerxe depacti essent: atque ita utrinque sub Persis Græcia fuisset. Nam murorum apud Isthmum loricatorum quænam utilitas fuisset rego mari potiente, à nemine quivi audire. Nunc autem siquis Athenienses Græciæ liberatores extitisse dicat, profecto non aberraverit à vero. nam utrò se illi applicassent, hæ partes erant præponderaturæ : quum vero prætulerint Græciam præstare liberam, nimirum ipsi fuere qui quicquid Græciæ reliquum erat cum Medis non sentiens erexerunt: quique secundum deos, regem repulerunt. Ac ne oraculis quidem horrendis ac terribilibus, quæ à Delphis veniebant, inducti ad Græciam deserendam fuerunt, sed persistentes constituerunt
CXL. excipere hostem sua invadentem. Siquidem consulatoribus Delphos missis, uti oraculo volebant : iisque factis apud templum quæ ritus postulabat, ædem ingressi consederunt. Quibus Pythia cui nomen erat Aristonice, ita respondit,

Quid miserande sedes populus? fuge ad extima terræ,
AEdibus & 1 globidæ desertis collibus urbis.
Nam caput & corpus minime sincera manebunt,
Extremive pedis poterunt supereſſe manusve,
Aut medium, sed ea ignis edax deformia reddet,
Et Mars acer equis urgens 2 Asiægena curru.
Atque alias pleraſque, tuas 3 non solius arces ;
Permultasque dehinc sævis dabit ignibus ædes,
Quas ego prævidi jam nunc sudore 4 madentes,
Atque metu tremere, & de laquearibus altis,
Nigrantem cogente malo manare cruorem.
Ite sed ex adyto, atque malis effundite mentem.

CXLII. His auditis Athenienſium consultores maximo sunt mœrore affecti. quibus inter sese agitantibus tam triste responsum, Timon Androbuli filius,

πρὸ τῦ, ὁρῶντες ἂν καὶ τὰς ἄλλυς Ἕλληνας μηδίζοντας, ὁμολογίᾳ ἂν ἐχρήσαντο πρὸς Ξέρξεα. καὶ ὕτω ἂν ἐπ' ἀμφότερα ἡ Ἑλλὰς ἐγίνετο τὸ πάρος. τὴν γὰρ ὠφελίην τὴν τοῦ τείχεων τοῦ ἀμφὶ τὸν Ἰσθμὸν ἑλκυσθέντων ἐν δύναμαι συνιέναι ὅτις ἂν λῷ, βασιλέως ὅκως ἐθέλοντος. ἦν δὲ ἁλῶσι· νῦν γὰρ Ἀθηναίους ἄν τις λέγων σωτῆρας γινέσθαι τῆς Ἑλλάδος, ἐκ ἂν ἁμαρτάνοι τἀληθές. ἔστι γὰρ ὅκῃ ἐκείνοισι τὰ πρήγματα ἐτράποντο, ταῦτα ῥίψειν ἔμελλε· ἐλόμενοι γὰρ τὴν Ἑλλάδα ὠφελεῖναι ἐλεύθερον, τοῦτο τὸ Ἑλληνικὸν πᾶν τὸ λοιπὸν ὅσον μὴ ἐμήδισε, αὐτοὶ ἔστι ἦσαν οἱ ἐπεγείραντες, καὶ βασιλῆα μέγα ἀνώσαμενοι. ἐπὶ δὲ σφέας χρηστήρια φοβερὰ ἐλθόντα ἐκ Δελφῶν, καὶ ἐς δείματα βαλόντα, ἐπείσθη ἐκλιπεῖν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καταμείναντες, ἀνέχοντο τὸν ὄμβρον τὸν ὄμβρον τὴν χώρην δέξασθαι. Πέμψαντες γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, χρησμολογέεσθαι ἦσαν ἕτοιμοι. καί σφι ποιήσασι ταῦτα τὰ ἱρὰ τὰ νομιζόμενα, ὡς ἐς τὸ μέγαρον ἐσελθόντες ἵζοντο, χρᾷ ἡ Πυθίη, τῇ οὔνομα 271.
ἦν Ἀριστονίκη, τάδε,

Ὦ μέλεοι, τί κάθησθε ; λιπὼν φόβυ' ἔκβατα γαίης
Δώματα, καὶ πόλιος τετραδείου ἄκρα κάρηνα.
Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτε τὸ σῶμα,
Οὔτε πόδες νεάται, οὔτ' ὤν χέρες, οὔτέ τι μέσσης
Λείπεται, ἀλλ' ἄζηλα πέλει. κατὰ γὰρ μιν ἐρείπει
Πῦρ τε καὶ ὀξὺς Ἄρης, συνεπηβόλος ἅρμα δι' ὠκέων.
Πολλὰ δ' καλὰ ἀπολεῖ πυργώματα, κοὐ τὸ σὸν οἶον·
Πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῷ πυρὶ δώσει,
Οἵ που νῦν ἱδρῶτι ῥεύμενοι ἑστήκασι,
Δείματι παλλόμενοι. κατὰ δ' ἀκροτάτους ὀρόφοισι
Αἷμα μέλαν κέχυται, περιδὸν κακότητα θεράπνας.
Ἀλλ' ἴτον ἐξ ἀδύτοιο, κακοῖς δ' ὁπικίδνατε θυμόν.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι, συμφορῇ τῇ μεγίστῃ ἐχρέωντο· προβάλλουσι δὲ σφέας αὐτοὺς ὑπὸ τῦ κακῦ τῦ παραμένου, Τίμων ὁ Ἀνδροβούλυ

— ceteros Græcos Medorum partes jam antea sequi videntes, cum Xerxe depacti fuissent : atque ita utrolibet modo Græcia in potestatem Medorum venisset. Neque enim ex quoquam intelligere possum quid profuturi fuissent muri per Isthmum ducti, si rex mari potitus fuisset. Nunc igitur, *i. quæ quum ita se habeant*, siquis Athenienses Græciæ servatores extitisse dicat, prof. *Sed hic locus in vulg. edit. Gr. mendo non caret ; necesse enim est ut initio ante οἱ Ἀθηναῖοι omissam esse dicamus particulam οἱ, & non procul inde interpunctionem quæ est post Ξέρξῃ, inde translatam post Σαλαμῖνα collocemus. Sed & hæc suspecta sunt, ἢ ταῦτα ἂν ἔπαθον, ἢ περὶ Ρ.* 1 *Pro* Globosæ, *id est, rotundæ.* 2 *Legit* ἀσπηβόλε, *pro* συνεπηβόλος · *& pro ablativo,* curru, *reponendus videtur accusativus.* currum, *ut hæc Græcis respondeant ; tunc autem fuerit* Asiægena *dictum pro* Asiægenem, *ut siquis ex* Omnigenis *faciat accusativum* Omnigena *pro* Omnigenam, 3 *Recte legit* τὸ σὸν, *pro quibus in vulg. edit. habetur* τόσον. 4 Madere,

τῷ Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοίως τῷ μάλιστα, συνεβούλευσε ἱκετηρίῃ λαβοῦσι, δεύτερα αὖτις ἐλθόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἱκέτας. πειθομένοισι δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι "σι, καὶ λέγουσι, Ὦναξ, χρῆσον ἡμῖν ἀμείνονά τι "περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθεὶς τὰς ἱκετηρίας "τάσδε τὰς τοι ἥκομεν φέροντες. ἢ ἔ τοι ἀ- "πιμεν ἐκ τοῦ ἀδύτου, ἀλλ' αὐτοῦ τῇδε μεί- "ναντες, ἐς τ' ἂν καὶ τελευτήσωμεν. ταῦτα λέ- "γουσι ἡ Πυθίη χρᾷ δεύτερα τάδε,

Οὐδ' ἀθανάτῃ Παλλὰς Διὶ ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
Λισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῇ.
Σοὶ δὲ τόδ' αὖτις ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας.
Τῶν ἄλλων δὲ ἁλισκομένων ὅσα Κέκροπος ἔρος
Ἐντὸς ἔχει, κοὐθμῶν τε Κιθαιρῶνος ζαθέοιο,
Τεῖχος Τριτογενεῖ ξύλινον διδοῖ ὄρσοπα Ζεύς
Μοῦνον ἀπόρθητον τελέθειν, τό σε τέκνα τ' ὀνήσει.
Μὴ δὲ σὺ γ' ἱππόσσυλλον τε μένειν καὶ πεζὸν ἰόντα
Πολλὸν ἀτειρὴς στρατὸν, ἥσυχος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν,
Νῶτον δὴ τρέψας, ἔπι τοι καὶ κεῖθί γε ἔσται.
Ὦ θεία Σαλαμίς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
Ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

b Vid. Hesych. T. 7. p. 40. edit. Vales.

vir apud Delphos illustris suasit [1] hæc fere, ut sumptis oleæ ramis de integro reverterentur ad consulendum suppliciter oraculum. Obtemperantes ei Athenienses dixere, O princeps, redde nobis oraculum melius de patria, in honorem horum [2] palmitum, quos gestantes ad te venimus. alioqui hinc abs te non abituri sumus, sed in hoc adyto ad obitum usque permansuri. Hæc dicentibus, antistes iterum hoc modo respondit,

Pallas Olympia cum multis hortatibus usa,
Et precibus blandita Jovem placare nequivit,
Hoc tibi fabor item responsum, adamantè propinquans:
Nam captis reliquis quæ limes Cecropis oræ
Intus habet, quodcunque sacer penetrale Citharon,
Juppiter è ligno muris Tritonida donat:
Qui soli invicti tibi sint natisque saluti.
Tu vero adventum peditumque equitumque quietus,
Terrestresque acies ne præstolare: sed hosti
Tergа dato, vel si tibi fors erit obvius usquam,
Divina ô Salamis mulierum pignora perdes,
Usquam vel Cerere sparsa, coeunte vel usquam.

Hæc legati, ut erant, ita arbitrati prioribus mitiora, postquam conscripserunt, Athenas rediere, reversique ad populum recitavere: & quum aliæ multæ sententiæ essent oraculum interpretantium, & eæ plurimum perplexæ, quidam è majoribus natu dixere, videri sibi deum respondere salvam fore arcem. olim enim Athenienſium [3] arcem præseptam vallo fuisse. & ii quidem interpretabantur vallum esse hunc ligneum murum. Alii vero dicebant deum significare naves: easq; cæteris omissis ædificari jubebant. [4] Verum eos qui aiebant naves esse ligneum murum, fallebant, *vel Cerere sparsa, coeunte vel usquam.* Circa hos versus confundebatur eorum sententia qui classem volebant esse ligneum CXLII.

Ὦ θεία Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
Ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο αἱ γνῶμαι τῶν φαμένων τὰς νέας τὸ ξύλινον τεῖχος

1 *Videtur phrasis Græca ὁμοίως τῷ μάλιστα respondere potius Latinæ*, Ut qui maxime; *ut sit*, Vir illustris, *vel potius*, Vir spectatus, ut qui maxime; *ut illa verba Græca cum δόκιμος jungantur non cum συνεβούλευσε.* 2 Olivæ palmitum. *Non tamen simpliciter insulæ sunt olivæ palmites, sed q. d. supplicatorii palmites olivæ.* 3 Arx circumsepta vallo erat. 4 Sed eorum sententiam qui dicebant naves illum esse murum ligneum, evertebant hæc duo postrema quæ Pythia dixerat, Divina at Salamis muliebria pignora perdes. Usquam vel Cerere sparsa, coeunte vel usquam Circa hæc carmina confutabantur *inquam* eorum sententiæ———

qui

murum. nam qui oraculum interpretabantur, in eam ſententiam accipiebant, fore ut ipſi inſtructa claſſe ad Salaminem
CXLIII. pugna navali ſuccumberent. Erat autem inter Athenienſes quidam qui in primores recens pervenerat, 1 nomine Themiſtocles, Neoclis filius, qui negabat interpretes omnia recte conjectare: 2 quod diceret, Si clades quæ prædicitur, ad Athenienſes ſpectaret ullo modo, non ita placide nobis deum fuiſſe reſponſurum, ſed ſic, O Salamis miſera, pro eo quod dixit, O divina Salamis: ſi circa eam ſui incolæ forent oppetituri. Sed recte conjectantibus ſentiendum à deo contra hoſtes editum eſſe oraculum, non contra Athenienſes. Itaque ſuadebat ut ſeſe inſtruerent tanquam prælio navali certaturi, & tanquam hic eſſet ligneus murus. Hanc Themiſtoclis ſententiam Athenienſes potiorem eſſe cenſuerunt quam illorum qui interpretantes oraculum, diſſuadebant apparatum pugnæ navalis: ſed hanc eſſe in ſumma ſententiam dicebant, non levandam in hoſtem manum, ſed ex Attica regione demigrandum, & aliam incolendam.
CXLIV. Extitit & alia ante hanc Themiſtoclis ſententia ad tempus egregia: Quum magna vis pecuniæ è proventu metallorum quæ ſunt è Laureo, eſſet in ærario Athenienſium, eaque eſſet æque dividunda viritim denis in ſingulos puberes drachmis, tunc Themiſtocles hanc diſſuaſit Athenienſibus diſtributionem, ſed ex pecunia claſſem ducentarum navium ad Ægineticum bellum comparare ſuaſit. Hoc enim bellum conflatum Græciæ ſalutem attulit, cogens Athenienſes nauticos fieri. & quanquam hæc claſſis in eum uſum in quem comparata fuerat, non venit, tamen in utilitatem Græciæ ceſſit. Iſta igitur jam præparata quum præſto eſſet, & alteram exædificari oporteret, placuit Athenienſibus, inito poſt oraculum conſilio, barbarum Græciam invadentem cum navibus opperiri univerſos, deo obſequentes, 4 una cum Græcorum voluntariis. Et hæc quide oracula Athenien-

εἶναι. οἱ γὰρ χρησμολόγοι ταύτῃ ταῦτα ἐλάμ- 272.
βανον, ὡς ἀμφὶ Σαλαμῖνα δεῖ σφέας ἐσνη-
θλῶαι, ναυμαχίῃ παρεσκευασμένους. Ἦν δέ
τῶν τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς πρώτους νεωστὶ πα-
ελών, τῷ ὄνομα μὲν ἦεν Θεμιστοκλέης, παῖς δὲ
Νεοκλέος ἐκαλέετο. τοῦτ' ὦν ὁ ἀνὴρ οὐκ ἔφη πάν-
ορθώς τοὺς χρησμολόγους συμβάλλεσθαι, λέγων
τοιάδε, Εἰ ἐς Ἀθηναίους εἶχε τὸ ἔπος, εἰρη-
μένον ἐὸν κως, οὐκ ἂν ὕπτιον μοι δοκέειν πατίσιος
χρηθῆναι, ἀλλὰ ὧδε, Ὦ γείλια Σαλαμὶς,
ἀντὶ τοῦ, Ὦ θεία Σαλαμίς· εἰπέρ γε ἔμελ-
λον οἱ οἰκήτορες ἀμφ' αὐτῇ τελεῦσθαι. ἀλλὰ
γὰρ ἐς τοὺς πολεμίους τῷ θεῷ εἰρῆσθαι τὸ χρηστή-
ριον, συλλαμβάνοντι κατὰ τὸ ὀρθόν, ἀλλ' ὑπὲρ
Ἀθηναίους. ὧδε σκοπέεσθαι ὧν αὐτὸς ὡς ναυ- V. Nap. N. 9. p. 40
μαχήσοντας συνεβούλευε, ὡς τούτου ἐόντος τοῦ Edit. Vat.
ξυλίνου τείχεος. ταύτῃ Θεμιστοκλέης ἀποφαι-
νομένῳ, Ἀθηναῖοι ταῦτά σφι ἔγνωσαν αἱρε- κατὰ ἔδοξαν.
τώτερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν χρησμολόγων, οἳ
οὐκ ἐῶν ναυμαχίῃ ἀρῆσθαι. τὸ δὲ σύμπαν εἶναι,
ὑπὸ χεῖρας ἀνταειρέσθαι, ἀλλὰ ὀκλιπόντας χώρην
τὴν Ἀττικὴν, ἄλλην τινὰ οἰκίζειν. Ἑτέρῃ V. Nap. N. 6. p. 37.
τε Θεμιστοκλέϊ γνώμῃ ἐμπεσόντι ταύτῃ ἐς Edit. Vat.
καιρὸν ἠείδυσε, ὅτε Ἀθηναίοισι χρυσίου
χρημάτων μεγάλων ἐκ τῆς γαίης, τὰ ἐκ τῆς
μεταλλεύσεως περισῆλθε τῆς ἀπὸ Λαυρείου ἐ- V. Nap. N. 9. p. 37.
μέλλον λάξεσθαι ὀργυιὸν ἑκάστῳ δέκα δρα- Edit. Vat.
χμάς, τότε Θεμιστοκλέης ἀνέγνωσε Ἀθηναίους,
τῆς διαρέσιος ταύτης παυσαμένους, νέας τε-
τέων τῶν χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας ἐς τὸν
πόλεμον, τὸν πρὸς Αἰγινήτας λέγω. ἔσωσε γὰρ δὴ τὰ λέγων.
ὁ πόλεμος τοῦτος, ἔσωσε δὲ τότε τὴν Ἑλλάδα, τότε.
ἀναγκάσας θαλασσίους γενέσθαι Ἀθηναίους.
οἳ δὲ ἐς τὸ μὲν ἐπεποίηντο, οὐκ ἐχρήσαντο, ἐς δέον
δὲ οὕτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. αὗται τε δὴ
αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι περιποιηθεῖσαι ὑ-
πῆρχον, ἑτέρας τε ἔδει περισναυπηγέεσθαι.
ἔδοξε τέ σφι μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευ-
μένοισι, ὑπόντα δὴ τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρ-
βαρον δέκεσθαι τῇσι νηυσὶ παυδημεὶ, τῷ θεῷ
πειθομένους, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι.
τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναί-

———qui naves illum eſſe murum ligneum dixerant. Siquidem oraculorum interpretes illa in hunc ſenſum accipiebant, fatale ſibi eſſe circa Salaminem ſuperari, inſtructa pugna navali. Erat autem inter Ath. 1 Cui nomen quidem erat Themiſtocles, ſed vocabatur Neoclis filius. Is negabat &c. 2 Talia dicens, Si ad Athenienſes ſpectaret illud carmen, non videtur mihi tam mite reſponſum redditurus deus fuiſſe, ſed pro eo quod dixit Divina at Salamis, dicturus fuiſſe At Salamis miſera, ſiquidem circa ipſum ſui incolæ eſſent oppetituri. Illi igitur qui recte conjectaret (*id eſt, Illius igitur judicio qui, &c.*) deum adverſus hoſtes hoc oraculum non adverſus Athen. edidiſſe. 3 Cæterum alia quoque Themiſtoclis ſententia ante hanc opportune primas partes obtinuerat. *i. Cæterum opportune cedebat quod antea alii Themiſtoclis ſententiæ primæ partes delatæ eſſent.* 4 Una cum Græcis eadem voluntate præditis.

οισι ἐγεγόνεε. Συλλεγομένων δὲ ἐς τωὐτὸ τῶν ἐν τῷ Ἑλλάδι Ἑλλήνων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεόντων, καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν, ἐνθαῦτα ἐδόκεε βουλευομένοισι αὐτοῖσι, πρῶτον μὲν χρημάτων πάντων καταλλάξεσθαι τάς τε ἔχθρας καὶ τὰς κατ' ἀλλήλους ἐόντας πολέμους. ἐσαν δὲ πρός τινας καὶ ἄλλους ἐγκεχρημένοι· ὁ δὲ ὢν μέγιστος, Ἀθηναίοισί τε καὶ Αἰγινήτῃσι. μετὰ δὲ, πυθομένοισι Ξέρξεα σὺν τῷ στρατῷ ἐπὶ ἐν Σάρδισι, ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν Ἀσίην τῶν βασιλέος πρηγμάτων· ἐς Ἄργος τε ἀγγέλους, ὁμαχμίην συνθησομένους πρὸς τὸν Πέρσην, καὶ ἐς Σικελίην ἄλλους πέμψειν πρὸς Γέλωνα τὸν Δεινομένεος, ἐς τε Κέρκυραν, κελεύοντας ἐπ' οὐλας βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐς Κρήτην ἄλλους· φρονήσαντες εἰ κως ἓν τε γένοιτο τὸ Ἑλληνικὸν, καὶ εἰ συγκύψαντες τωὐτὸ πρήσσοιεν πάντες, ὡς δεινῶν ἐόντων ὁμοίως πᾶσι τοῖσι Ἕλλησι. τὰ δὲ Γέλωνος πρήγματα, μεγάλα ἐλέγετο εἶναι. ἐξαμφὶ Ἑλληνικῶν τῶν ἐς πολλὸν μέζω. Ὡς δὲ ταῦτά σφι ἔδοξε, καταλυσάμενοι τὰς ἔχθρας, πρῶτα μὲν κατασκόπους πέμπουσι ἐς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς. οἱ δὲ, ἀπικόμενοί τε ἐς Σάρδις καὶ καταμαθόντες τὸν βασιλέος στρατὸν, ὡς ἐπαΐοντες ἐκίνεον, βασανιζόμενοι ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τε πεζοῦ στρατοῦ, ἀπήγοντο ὡς ἀπολεόμενοι. καὶ τοῖσι μὲν κατεκέκλειτο θάνατος· Ξέρξης δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὸν γνώμην, πέμπει τῶν τινας δορυφόρων, ἐντειλάμενος, ἢν καταλάβωσι τοὺς κατασκόπους ζωοὺς, ἄγειν παρ' ἑωυτόν· ὡς δὲ ἔτι τούτους ἐόντας αὐτοὺς καταλαβόν, καὶ ἦγον ἐς ὄψιν τὸν βασιλέος, τὸ ἐνθεῦτεν πυνθάμενος ἐκέλευσε σφέας τοὺς δορυφόρους τοὺς ἀγοντας δηλώσαντας πάντα τὸν πεζὸν στρατὸν καὶ τὸν ἵππον· ἐπὶ δὲ ταῦτα διέβη πλήρεες, ἀποπέμψειν ἐς τὸν ἂν αὐτοὶ ἐθέλωσι χώρον ἀσινέας. δηλήσαντος δὲ τὸν λόγον τόνδε, ταῦτα ἐπετέλετο, ὡς εἰ μὴ ἀπόλοιντο οἱ κατάσκοποι, ἔτ' ἂν τὰ ἑωυτοῦ πρήγματα περιεπύθοντο οἱ Ἕλληνες ἐόντα λόγου μέζω, ἔτ' ἄν τι τὸν πολεμίους μέγα ἐστεώτα, ἄνδρας τρεῖς ἀπολέσαντες. νοσησάντων δὲ τούτεων ἐς τὴν Ἑλλάδα, δοκέειν ἔφη ἀκέσασθαι τοὺς Ἕλληνας τὰ ἑωυτοῦ πρήγματα περὶ τοῦ σῦκα τοῦ γινομένου, φήσαντα σφέας τὴν ἰδίην ἐλθεῖν, καὶ οὕτω δὴ δεῦρο ἐπὶ αὐτοὺς στρατηλατέοντας πρήγματα ἔχειν. Οἶκε δὲ αὐτῷ αὕτη ἡ γνώμη τῆσι ἄλλῃ. ἐὼν γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρ-

fibus ſunt reddita. ¶ Coactis autem in eundem locum Græcis qui per Græciam melius ſentiebant, interque ſe colloquutis interpoſita fide, ibi conſilio habito viſum eſt ante omnia miſſas faciendum 1 pecunias debitas, & inimicitias & hoſtilitates. Erant autem cum alia aliorum bella, tum vero maximum inter Athenienſes & Æginetas. Poſteaquam autem Xerxem cum exercitu Sardibus eſſe audiere, Athenienſes decrevere cum aliquos in Aſiam mittendos ad res regis explorandas, tum nuncios partim Argos, ad contrahendam adverſus Perſam belli ſocietatem, partim in Siciliam ad Gelonem Dinomenis filium, partim in Corcyram, partim in Cretam, jubentes opem Græciæ ferri: eo animo ut ſi fieri poſſet, omnis vis Græca unum eſſet, & ad idem agendum omnes incumberent, tanquam calamitate cunctis Græcis impendente. Ferebantur autem res Gelonis magnæ eſſe, nec multo minores quam Græcorum. Ubi hæc eis placuere, & in gratiam inter ſe rediere, principio 2 ſpeculatores in Aſiam tres viros miſere: qui quum Sardis veniſſent, in ſpeculando regis exercitu deprehenſi ſunt, & à ducibus pedeſtrium copiarum torti deducebantur tanquam perituri, lata in eos mortis ſententia. Id ubi Xerxes audiit, reprehenſa ducum ſententia, mittit quoſdam è ſatellitibus, jubens ut ſi vivos adipiſcerentur ſpeculatores, ad ſeſe deducerent. Eos adhuc ſuperſtites adepti ſatellites, prehenſos in regis conſpectum adduxerunt. Sciſcitatus rex qua de cauſſa veniſſent, præcepit ſatellitibus ut homines circumducerent, peditatum omnem equitatumque oſtentantes: & eos, ubi contemplando illa expleti fuiſſent, ſine noxa dimitterent quocunque locorum ire libuiſſet. Hoc Xerxes ea ratione imperavit quod cogitabat fore ut ſi ſpeculatores necati fuiſſent, neque Græci præſciſcerent potentiam ſuam eſſe fama majorem, neque quippiam ipſe læderet hoſtes tribus viris interemptis: at iiſdem in Græciam regreſſis, fore ut Græci (ut ſe opinari dicebat) auditis rebus ſuis antequam exercitum compararent, propriam libertatem tradèrent, atque ita non oporteret ſuſcipere moleſtiam de exercitu in eos ducendo. Hæc ſententia Xerxis cum altera quadam congruit. nam quum Abydi ageret Xer-

CXLV.

CXLVI.

CXLVII.

1 Πρῶτον χρημάτων πάντων. Certe interpretationem Vallæ verba hæc Græca ferre non poſſunt. 2 Recius interpreteris exploratores hic & in ſequ. locis: ut alibi ipſe vocem illam Græcam reddidit: & paulo ante dixit, Adres regis explorandas.

xes, vidit naves cursum tenentes per Hellespontum, quæ frumentum è Ponto in Æginam Peloponnesumque portabant. quas ubi audiere ejus assessores esse hostium, sese ad eas corripiendas accingebant, intuentes in regem, quando id agi præciperet. Xerxes eos interrogavit quonam illæ tenderent: qui quum respondissent, Ad hostes tuos, domine, frumento onustæ: tunc Xerxes excipiens inquit, Nonne eodem quo ilti, & nos navigamus, tum rebus aliis, tum vero frumento instructi? quid igitur hi officiunt nobis, quibus commeatum portant?

CXLVIII. Cæterum speculatores illi rebus inspectis dimissi in Europam rediere. ¶ Post quorum reditum Græci qui contra Persam conjurarant, nuncios iterum Argos miserunt. Quibus Argivi respondere-unt 1 res suas ita habere: Audisse se jam inde ab initio barbarum excitasse adversus Græciam bellum, & quum accepissent intellexissentque Græcos sese colligere, tentaturos Persæ obsistere, principes fuisse mittendi Delphos qui deum consulerent quid sibi optime facientibus esset eventurum. (nuper enim sex millia suorum fuisse interempta à Lacedæmoniis & Cleomene Anaxandridæ filio, eaque de causa se mississe,) & iis qui missi fuerant interrogantibus, sic Pythiam respondisse,

Finitimis invise, deis dilecte beatis,
Interius tutamen habens, impune maneto,
Et tutare caput: nam membra tuebitur illud.

Hæc illis Pythia prius responderat. Postea vero quam nuncii Argos venerunt, senatumque ingressi mandata retulerunt, Argivi responderunt ad ea quæ dicebantur, se promptos esse in triginta annos pacificare cum Lacedæmoniis, percusso fœdere: sed ea condicione ut dimidium imperii penes se esset, quanquam enim jus imperandi ipsorum esset, tamen dimidio imperii se esse contentos.

CXLIX. Hoc aiebant suum senatum responsse, quamvis dissuadente oraculo societatem contrahere cum Græcis. quod etsi formidarent, tamen properare ut fœdus triginta annorum feriretur: intra quos annos liberi sui in virilem ætatem adolescerent: hac videlicet ratione,

ξης, εἰδὲ πλοῖα ἐκ τῦ Πόντυ σιταγωγὰ, διεκπλώοντα τὸν Ἑλλήσποντον, ἔς τε Αἴγιναν, καὶ Πελοπόννησον κομιζόμενα. οἱ μὲν δὴ πάρεδροι αὐτῦ ὡς ἐπύθοντο πολέμια ἔπη τὰ πλοῖα, ἑτοίμοι ἦσαν αἱρέειν αὐτὰ, ἐσβλέποντες ἐς τὸν βασιλῆα, ὁκότε κελεύσει. ὁ δὲ Ξέρξης εἴρετο αὐτὲς ὁκῆ πλέοιεν· οἱ δὲ εἶπαν, Ἐς τὲς σοὺς πολεμίους δέσποτα σῖτον ἄγοντες. ὁ δὲ, ὑπολαβὼν ἔφη, Οὐκῶν καὶ ἡμεῖς ὅκεῖ πλέομεν ἔνθα περ καὶ ὅτοι, τοῖσί τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτῳ. τί δῆτα ἀδικέουσι ὅτοι ἡμῖν σῖτα κομιζοντες; Οἱ μὲν νυν κατάσκοποι ὡς ὑπεμάνθησαν τε καὶ ἀποπεμφθέντες, ἀπόσπασαν ἐς τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ συνωμόται Ἑλλήνων ὅτι τῷ Πέρσῃ, μετὰ τὴν ἀπόπεμψιν τῶν κατασκόπων, δεύτερα ἔπεμπον ἐς Ἄργος ἀγγέλους. Ἀργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ' ἑωυτὲς γενόμενα ὧδε. πυθόμενοι δὲ αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ ἐκ τῦ βαρβάρυ ἐγειρόμενα ὅτι πρὸς Ἑλλάδα. πυνθόμενοι δὲ, καὶ μαθόντες ὡς σφέας οἱ Ἕλληνες παρήσονται κομιζόμενοι ὅτι τὸν Πέρσην, πέμψαι ἀποπειρώμενοι, ἐς Δελφὲς τὸν θεὸν ἐπειρησομένυς ὥς σφι μέλλει ἄριστον πιέεσθαι γενόμενα. νεωστὶ γὰρ σφέων τεθνάναι ἐξακισχιλίυς ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Κλεομένεος τῦ Ἀναξανδρίδεω. τῶνδε δὴ εἵνεκα πέμπειν. τὸν δὲ Πυθίην ἐπειρωτῶσι αὐτοῖσι ἀνελεῖν τάδε,

Ἐχθρὲ μὲν πολιήτῃσι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Εἴσω τὸν περίβολον ἔχων, περφυλασσόμενος πῦρ,
Καὶ κεφαλὴν περύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα σαώσει.

Ταῦτα μὲν τὸν Πυθίην χρῆσαι πρότερον. μετὰ δὲ, ὡς ἐλθεῖν τὲς ἀγγέλυς ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐσελθεῖν ὅτι τὸ βυλευτήριον, καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. τὲς δὲ πρὸς τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι ὡς ἑτοῖμοί εἰσι Ἀργεῖοι ποιέειν ταῦτα, τεσσεράκοντα ἔτεα εἰρήνην παρεσόμενοι Λακεδαιμονίοισι, καὶ ἡγεόμενοι κατὰ τὸ ἥμισυ πάσης τῆς συμμαχίης. καί τοι καλά γε τὸ δίκαιον γίνεσθαι τὸν ἡγεμονίην ἐωϋτῷ, ἀλλ' ὅμως σφι ἀποχρᾶν καὶ τὸ ἥμισυ ἡγεομένοισι. Ταῦτα μὲν λέγουσι τὸν βυλὴν ὑποκρίνασθαι, καί περ ἀπαγορεύοντός σφι τῦ χρηστηρίυ μὴ πιέεσθαι τὸν πρὸς τὲς Ἕλληνας συμμαχίην· ἀτὰρ δὴ ἔχειν σπονδὰς ἡμέρας τεσσερακοντάετίδας, καίπερ τὸ χρηστήριον φοβεομένοισι· ἵνα δή σφι οἱ παῖδες ἀνδρεωθέωσι ἐν τούτοισι τοῖσι ἔτεσι,

---

1 Hanc se rationem in suis rebus tenuisse. *Vel, se ita egisse.* Quum jam inde ab initio audissent quæ barbarus adversus Græciam moliretur, & fore animadvertissent ut Græci ipsos nihilominus quam cæteros adversus Persam assumerent, se Delphos misisse qui deum consulerent, *&c. Sed legendum est ὡ παρήσονται, ut sit ad verbum, Græcos non omissuros ipsos assumere. Sic aliquanto post, ἐπεὶ Ν σφέας παρελαμβάνειν τὲς Ἕλληνας. in quibus etiam interpret. lapsus est Valla.*

μηδὲ

μηδὲ σφονδέων ἐουσέων ὁπλέγεσθαι, ἰὼν ἔφα σφέας καταλάβῃ πρὸς τῷ γεγονότι κακῷ, ἄλλο πάθημα πρὸς τὰ Πέρσῃσι, μὴ τολοιπὸν ἔωσι τῶ Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι. τῶν δ' ἀγγέλων τὲς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ῥηθέντα ἐκ τῆς βουλῆς ἀμείψασθαι τοῖς δε, ὡς μὲ σφονδέων ἀνοίσειν ἐς τὲς πλεῦνας, ὡς δὲ ἡγεμονίης, αὐτοῖσι ἀντιπάλθαι ὑποκείνασθαι· καὶ δὴ λέγειν, σφι μὲ εἶ) δύο βασιλῆας, Ἀργείοισι δὲ ἕνα· ἔκων δ' ἀναγκαίως εἶ) τῶ ἐκ Σπάρτης ἑνὸς τερον παῦσαι τῆς ἡγεμονίης. μὲ δὲ δύο τῶν σφετέρων ὁμόψηφον τὸν Ἀργείων εἶ), κωλύει ἑνός. ὕτω δὴ οἱ Ἀργεῖοι φασὶ ἐκ ἀναχέσθαι
274. τῶν Σπαρτιητέων τὸ πλεονεξίης, ἀλλ' ἑλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἄρχεσθαι ἢ ὑποδέξαι Λακεδαιμονίοισι. περιστεῖλαί τε τοῖσι ἀγγέλοισι, πρὸ δ' ὡτῶ ἡλίου ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρης· εἰ δὲ μὴ, ὡς ἐψεύσθαι ὡς πολεμίους. Αὐτοὶ μὲ Ἀργεῖοι τοσαῦτα τελέων ὡς ἐλέγοσι. ἔστι δὲ ἄλλο λόγο λεγόμενο ἀνὰ τὸ Ἑλλάδα, ὡς Ξέρξης ἔπεμψε κήρυκα ἐς Ἄργο πρότερον ἢπερ ὁρμῶσαι ἐς Ἑλλάδα· ἐλθόντα δὲ τὸν κήρυκα λέγειν τάδε ὑμῖν λέγει· Ἡμεῖς νομίζομεν Πέρσῃ εἶ), ἀπ' οὗ ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖδα Περσέο τῶ Δανάης, γεγόναμεν ἐκ τῆς Κηφέο θυγατρὸς Ἀνδρομέδης. οὕτω ἂν δὴ εἴημεν ὑμέτεροι ἀπόγονοι. οὔτε δὴ ἡμέας εἰκὸς τοὺς ἡμετέρους προγόνους στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ὑμέας ἄλλοισι τιμωρέοντας, οὔτε ὑμέας ἄλλοισι τιμωρέοντας ἡμῖν ἀντιξόους γενέσθαι, ἀλλὰ παρ' ὑμῖν αὐτοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας κατῆσθαι. ἰὼν δὲ ἐμοὶ γνώμας κῦρον νέον, ἐόντας μέζονας ὑμέων ἢ ἄξω. ταῦτα ἀκούσαντας Ἀργείους λέγειν πρῆγμα ποιήσασθαι, καὶ ὡς χρῆμα
ΧΙ ἔφ. μὲ ἐόν ἀπαγγελλομένους μεταίτιον· ἐπεὶ δὲ σφέας ὡς λαμβάνειν τὲς Ἕλληνας, ὕτω δὴ ὁπισαμένους ὅτι ὑ μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λακεδαιμόνιοι, μεταιτέειν, ἵνα δὴ περφάσιο ἠπιχείρω ἄγωσι. Συμπεσεῖν δὲ τούτοισι καὶ τόνδε τὸν λόγον λέγουσί τινες Ἑλλήνων, πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον γενομένων τελέων. τυχεῖν δὲ Σέσωστιν τοῖσι Μεμνονείοισι ἐόντας ἑτέρου πρήγματο εἵνεκα ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίεω τε τὸν Ἱππονίκου, καὶ τὲς μὲ τούτω ἀναβάντας· Ἀργείους δὲ, τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ τούτους ἐς Σοῦσα ἀγγέλους, εἰρωτᾶν Ἀρτοξέρξεα τὸν Ξέρξεω, εἰ σφι ἔτι
ΧΙΙ ἐμμένει τὴν ἐθέλοσι. " ἐμμένει τοῖσι πρὸς Ξέρξεα φιλίοισι συνεκεκεύασαντο, ἢ νομίζοιατο πρὸς αὐτῶ εἶ) πολέμιοι.

ne si qua calamitas ad superiorem accederet in bello Persico, nisi fœdera forent, in posterum subjecti Lacedæmoniis essent. His dictis Argivorum à senatu, quidam è nunciis Spartanorum ita respondit, quod ad fœdera quidem attineret, se ad eos qui plures essent relegare: quod autem ad imperium, id vero sibi demandatum esse, ut responderent dicerentque, Spartanis duos esse reges, Argivis unum, ideo non posse fieri ut alterutri Spartæ regi obrogaretur imperium: & nihil obstare quominus cum iis duobus rex Argivus parem dignitatem obtineret. Ibi Argivi negare se perpessuros insolentiam, sed præoptare à barbaro imperari sibi, quam Lacedæmoniis cedere. Atque ita edixerunt nunciis ut priusquam occideret sol, ex agro Argivo excederent, alioqui hostium loco futuros. Hoc ipsi Argivi sic CL. se habere memorant. aliter tamen per Græciam narratur. Xerxem antequam bellum Græciæ inferret, misisse Argos caduceatorem: quo quum pervenit, ita fertur verba fecisse, Viri Argivi, Xerxes rex hæc vobis inquit, Nos arbitramur, Persem, ex quo nos progeniti sumus, fuisse filium Persei Danaes filii, ex Andromeda genitum, quæ fuit Cephei filia. ita ex vobis oriundi sumus. Quod quum ita sit, nefas est & nos progenitoribus nostris inferre bellum, & vos aliis opem ferendo, nobis adversarios fieri. Sed potius domi vestræ vos considentes otium tenere. nam si mihi ex sententia succedet, nullos pluris quam vos faciam. Hæc Argivi quum audissent, 1 rem confecisse dicuntur, & à principio dissimulantes quod actum esset, nihil popolsciisse Græcos: sed quum ab illis 2 reprehenderentur, tunc partem imperii poposcisse, gnari id Lacedæmonios non concessuros, ut hoc prætextu 3 otium agerent. 4 Cui rei CLI. competit, quod quidam Græcorum multis postea annis gestum fuisse memorant: Quum Susis Memnoniis alterius negotii gratia essent Athenienfium nuncii, Callias Hipponici filius & collegæ qui pariter ascenderant, contigit ut Argivi & ipsi per id tempus Susa mitterent nuncios, qui Artaxerxem filium Xerxis interrogarent an amicitiam quam cum Xerxe contraxissent, putaret adhuc durare, an ab illo pro hostib. haberentur,

1 Pro ἀπαγγελλομένους, autem legitur & ἐπαγγελλομένους. 2 *Vide annot. quæ proximam præcedit.* 3 A bello abstinerent. 4 Cum quibus istud congruisse. *vel,* Quibus consentaneum fuisse quidam Græcorum narrant quod multis post hæc annis contigit:

Quibus

Quibus Artaxerxes, imo vero maxime perdurare respondit, nullamque sibi civitatem amiciorem putare quam Argos.
CLII Verum an caduceatorem Xerxes Argos 1 miserit ad ea dicenda, & an Argivorum nuncii qui Susa ascenderunt, Artaxerxem de amicitia interrogaverint, pro comperto dicere non possum, nec ullam de his aliam proferre sententiam nisi quam Argivi proferunt. Id demum scio, si omnes homines qui domestica mala in medium contulissent, cum vicinis mutare volentes, mala vicinorum intuiti fuissent, libenter reportaturos rursum singulos ea quæ ipsi attulissent. Ita non turpissime ab Argivis actum est. Ego vero quæ dicuntur dicere debeo, attamen non omnino omnibus credere: quod in universum à me dictum sit. quoniam & hoc narratur, Argivos extitisse qui Persam in Græciam accersierunt, posteaquam cum Lacedæmoniis male pugnassent, præ dolore præsenti quidvis præoptantes. Et de Argivis quidem
CLIII dictum est. ¶ In Siciliam autem ad agendum cum Gelone, tum alii nuncii à sociis iere, tum vero à Lacedæmoniis Syagrus. Hujus Gelonis progenitor fuit OEcetor, qui in Gela erat, ex insula Telo quæ Triopio objacet: qui, dum Gela conderetur à Lindiis, qui sunt è Rhodo & Antiophemo, assumptus non est. Interjecto tamen tempore, 2 posteri ejus deorum inferorum sacerdotes illic perseveraverunt, oriundi à Teline, uno ex ea familia, qui eos illic collocavit hunc in modum. Quidam viri Geloi per seditionem ejecti, in Mactorium urbem quæ sita est super Gelam, profugerunt: hos Telines Gelam 3 deduxit nullis virorum copiis adjutus, sed horum deorum sacris. quæ unde acceperit, an ipse posse-derit, id vero dicere non possum. His sacris fretus, 4 eo deduxit illos ubi posteri sui deorum sacrificuli essent. Quæ res mihi admirationi fuit, præter ea quæ audio, tantum opus Telinem effecisse: qualia opera non à quocunque viro effici consueverunt, sed ab eo qui sit 5 casti ingenii, robustæque præstantiæ. Quanquam ut fertur ab incolis Siciliæ, fuisse natura effœminatum ac viro molliorem.

βασιλῆα ὁ Ἀρτοξέρξεα μάλιστα ἐμμένειν φάναι, καὶ ὑδεμίαν νομίζειν πόλιν Ἄργεϊ φιλιωτέρην. Εἰ μὲν νυν Ξέρξης ἀπέπεμψε ταῦτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἄργος, καὶ Ἀργείων ἄγγελοι ἀναβάντες ἐς Σοῦσα ἐπειρώτων Ἀρταξέρξεα τῷ δοκέει φιλίης, ἐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· ὑδὲ τινα γνώμην τῷ δοκέει αὐτέων ἀπαγορεύομαι ἄλλην γε ἢ τὴν ὑστερον αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι· δηλήσασθαι γὰρ τοσοῦτο, ὅτι εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκήια κακὰ ἐς μέσον συνενείκαιεν, ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλησίοισι, ἐσκύψαντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ, ἀστασίως ἔκαστοι αὐτέων ἀπιφερόμενοι ὀπίσω τὰ ἐσενείκαντο. ὅτω δὴ ἐκ Ἀργείοισι ἄρξαι πεποίηται. ἐγὼ μὲν ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι γεμέλλω δὲ παντάπασι ὀφείλω. καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα τὸν λόγον. ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὡς ἄρα Ἀργεῖοι ἔσαν οἱ δηλησάμενοι τὴν Πέρσεω δὴ τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐστήκεε, πᾶν δὴ βουλόμενοι σφι εἶναι περὶ τῆς παρεούσης λύπης, τὰ μὲν τῶν Ἀργείων εἰρηται. Ἐς δὲ πεὶ Σικελίην ἄλλοι τε ἀπικέατο ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων συμμίξοντες Γέλωνι, καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σύαγρος. τοῦ δὲ Γέλωνος τόνδε τὸν πρόγονον, οἰκήτορα ὁ ἐν Γέλῃ ἐόντα τὸν ἐκ νήσου Τήλου τὴν δὴ Τελοπίῳ κειμένην ὀνομαζομένην Γέλης ὑπὸ Λινδίων τῶν ἐκ Ῥόδου, καὶ Ἀντιοφήμου, ἐκ ἐλέφθη. ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτοῦ οἱ ἀπόγονοι ἠνώμενοι, ἱροφάνιαν τῶν χθονίων θεῶν διετέλεον ἐόντες, Τηλινέου ἑνὸς τοῦ τῶν προγόνων κτησαμένου τοιῷδε. ἐς Μακτώριον πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλης οἰκημένην, ἔφυγον ἄνδρες Γελῴων, ἐστασιάκεσι δέ. τούτους ὦν ὁ Τηλίνης καταγαγὼν ἐς Γέλαν, ἔχων οὐδεμίην ἀνδρῶν δύναμιν, ἀλλ' ἱερὰ τελέων τῶν θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε, ἢ αὐτὸς ἐκτήσατο, τοῦτο δὲ ἐκ ἔχω εἰπεῖν. τούτοισι δ' ὦν πίσυνος ἐὼν καταγαγὼν, ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἱροφάνιαν τῶν θεῶν ἔσονται. δώῃσθαι μοι ὦν καὶ τοῦτο γένοσε πρὸς τὰ πυνθάνομαι Γελωνα τὸν Δεινομένεος ἔργον τοσοῦτον. τὰ τοιαῦτα δὲ ἔργα ὑπερβαίνοντα πρὸς τοῦ ἀνθρώπου νενόμικα γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε ἀγαθῆς, καὶ ῥωμης ἀνδρηίης. ὁ δὲ λεγόμενος πρὸς τῆς Σικελίης τῶν οἰκητόρων τὰ ἐναντία τελέων πεφυκέναι, δηλυδείης τε καὶ μαλακώτερος ἀνήρ.

1 Ad ea dicenda remiserit, & an Argivorum nuncii ad interrogandum Artaxerxem de amicitia, Susa ascenderint, pro comp. 2 Ejus posteri continua successione deorum inferorum sacrifici, *vel, antistites sacrorum diu inferis*, fuerunt, quum Telines, unus quidam ex progenitoribus *hanc dignitatem* hoc modo acquisivisset. *At Valla cum in aliis peccavit tum in eo quod ita vertit quasi* κλεομβρότου *legeretur, quum tamen statim post in eadem re alterum lectionem sequatur.* 3 Reduxit, *sic & paulo post emenda.* 4 Eos hac condicione reduxit ut ejus posteri deorum sacrifici essent. *Ad hoc loquendi genus passim impingit hic interpres.* 5 *Sensus hujus loci postulare videtur ut* ψυχὴ ἀγαθὴ *respondeat ad verbum ei quod dicimus Bon esprit: ut totum hunc locum sic interpretemur*, Neque enim in quemlibet talia facta cadere existimo, sed in eum demum qui acuto ingenio virilique robore sit præditus. Atqui eum Siciliæ incolæ contraria his à natura habuisse ferunt, ut qui effœminatus ac mollior fuerit. *Illud quoque* πρὸς τὰ *videtur aliter accipiendum, & eadem modo qua utimur præpositione* Ad, *quum dicimus*, Obstupuit ad has voces.

ἕτω μὲν νυν ἐκτήσατο τοῦτο τὸ γέρας. Κλεάνδρῳ δὲ τῷ Παταρέος τελευτήσαντος ἐν βίῳ, ὃς ἐτυράννευσε μὲν Γέλης ἑπτὰ ἔτεα, ἀπέθανε δὲ ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελῴου, ἐνδαῦτα ἀναλαμβάνει τὴν μυναρχίδα Ἱπποκράτης, Κλεάνδρου μὲν ἀδελφεός, ἔχοντος δὲ Ἱπποκράτεος τὴν τυραννίδα, ὁ Γέλων ἐὼν Τηλίνεω τοῦ ἱεροφάντεω ἀπόγονος, πολλῶν μετ' ἄλλων, καὶ Αἰνησιδήμου τε Παταϊκοῦ, ὃς ἦν δορυφόρος Ἱπποκράτεος, μετὰ δὲ πολλὸν χρόνον δι' ἀρετὴν ἀπεδέχθη πάσης ἵππου ἔξαρχος. πολιορκέοντος δὲ Ἱπποκράτεος Καλλιπολίτας τε καὶ Νάξιους, καὶ Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίνους, καὶ πρὸς, Συρηκουσίους τε καὶ τοὺς βαρβάρων συχνούς, αὐτὸς ἐφαίνετο ἐὼν τούτοισι τοῖσι πολεμίοισι ἐὼν ὁ Γέλων λαμπρότατος. τοὺς δὲ εἶπον πολίων τυράννους, πλὴν Συρηκουσίων, ἐδέμιν πέφυγε δουλοσύνην πρὸς Ἱπποκράτεος. Συρηκουσίους δὲ Κορίνθιοί τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο, μάχῃ ἑκατέρους ἐπὶ ποταμῷ Ἑλώρῳ. ἐρρύσαντο δὲ ὧδε ἐπὶ τοῖσδε καταλέξαντες, ἐπ' ᾧτε Ἱπποκράτεϊ Καμαρίναν Συρηκούσιοι παραδοῦναι. Συρηκουσίων δὲ ἦν Καμαρίνα παρὰ κάρον. Ὡς δὲ καὶ Ἱπποκράτης τυραννεύσαντα ἴσα ἔτεα τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ καὶ ἔλαβε ἀπροσδοκήτως πόλι Ὕβλη, τρισχιλιοσταθμον δὴ τὴν Σικελῶν, ἔστι δὲ ὁ Γέλων τῷ λόγῳ τιμωρέων τοῖσι Ἱπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ, ἐβουλομένων τὴν πολιήτεων κατηκόων ἔτι εἶναι τῷ ἔργῳ, ὡς ἐπεκράτησε μάχῃ τῶν Γελῴων, ἤρχε οὐκ ἀποστερήσας τοὺς Ἱπποκράτεος παῖδας. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ δρῆμα, τοὺς γαμόρους καλεομένους τῶν Συρηκουσίων, ἐκπεσόντας ὑπό τε τοῦ δήμου, καὶ τῶν σφετέρων δούλων, καλεομένων δὲ Κυλλυρίων, ὁ Γέλων καταγαγὼν τούτους ἐκ Κασμένης πόλιος ἐς τοὺς Συρηκούσας, ἔσχε καὶ ταύτας. ὁ γὰρ δῆμος ὁ τῶν Συρηκουσίων ἐκπεσὼν Γέλωνι ἐδουλοῦτο τὴν πόλιν καὶ ἑωυτόν. Ὁ δέ, ἐπεὶ τε παρέλαβε τοὺς Συρηκούσας, Γέλης μὲν ἐκ Γελέων, λόγον ἐλάσσω ἐποιέετο, ἐπιτρέψας αὐτὸ Ἱέρωνι ἀδελφεῷ ἑωυτοῦ· ὁ δὲ τοὺς Συρηκούσας ἐκερδαίνεε, καὶ ἔσεσθαι ἅπαντα αἱ Συρήκουσαι· αἱ δὲ ὡραιότατα ἀνάτ' ἔδεσμον καὶ ἀνέβλαστον. τοῦτο μὲν γὰρ, Καμαρίναν ἁπάσας πόλιας ἐς τοὺς Συρηκούσας ἀγαγών, πολίτας ἐποίησε, Καμαρίνης δὲ τὸ ἄστυ καθέσκαψε· τοῦτο δὲ, Γελῴων ἐλευθερώσας τὴν ἀστῶν ταὐτὸ τοῖσι Καμαριναίοισι ἐποίησε. Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ, ὡς πολιορκέομένους ἐς ὁμολογίην περιεχώρησαν, τοὺς μὲν αὐλέων παχέας, ἀειρομένους τε πόλεμον ἀπ', καὶ προσδοκέοντας ἀπολέεσθαι ἀφ' τούτου, ἄγων ἐς τοὺς Συρηκούσας, πολίτας ἐποίησε.

Hunc in modum ille dignitatem hanc adeptus est. Cleandro autem Patareo, qui septem annos Gelæ tyrannide potitus est, vita functo, (à Sabyllo autem viro Geloo fuit interfectus) ibi frater ejus Hippocrates susceptit imperium. Quo tyrannidem obtinente, erat illic Gelon prognatus à Teline vate, cum aliis multis, quorum unus erat Ænesidemus Pataici filius, satelles Hippocratis: qui non diu post ob virtutem declaratus est totius equitatus præfectus. nam quibus in bellis Hippocrates obsedit Callipolitanos, Naxios & Zanclæos & Leontinos, pugnavitque cum Syracusanis & permultis barbarorum, in iis bellis Gelon extitit vir præclarissimus: adeo ut nulla omnium quas retuli civitatum effugerit Hippocratis dominationem, præter Syracusanos. quos pugna ad flumen Elorum superatos Corinthii Corcyræique liberaverunt: sub hac tamen condicione, ut Syracusani Camarinam, quæ ipsorum quondam fuisset, Hippocrati traderent. Hippocrates autem quum totidem annos quot frater Cleander tyrannidem obtinuisset, illato Siculis bello, ante urbem Hyblam periit. ita Gelon per causam tuendi liberos Hippocratis, Euclidin & Cleandrum, ubi cives, quod abnuerent dicto amplius audientes esse, prælio vicit, ipse Geloorum imperium [1] adeptus est, liberis Hippocratis dominatu fraudatis. [2] Post hoc commentum, quosdam Syracusanos, qui Gamori vocabantur, à plebe suisque servis qui Cyllyrii nominabantur ejectos, in patriam ex urbe Casmena reducendo, potitus etiam est ipsis Syracusis. nam ei venienti plebs Syracusana & urbem & seipsam dedit. Quam Gelon ubi accepit, Gelam quam tenebat minoris faciens, Hieroni fratri demandavit, sibique Syracusas habuit, & quidem pro omnibus urbibus. ideoque ea civitas confestim [3] excurrit atque propagata est. nam deductis eo Camarinæis omnibus Gelon civitatem dedit, Camarina eversa: dimidioque & eo amplius Geloorum itidem ut Camarinæis fecit. Necnon Megarensium qui sunt in Sicilia, quum obsessi ad deditionem venissent, locupletissimos quosque, qui bellum ei intulerant, & ob id se interfectum iri putabant, Syracusas traduxit, ac civitate donavit:

CLIV. CLV. CLVI.

τῶν Κυλλυρίων,

1 *Omittit* ἔργῳ *quod respondet præcedenti* λόγῳ· *q. d. Dum verbo illos ad conferendum suum imperium adjuvat, ipse non jam verbo, sed facto illud invasit.* 2 Post hoc autem insperatum lucrum. *Id est, Quum autem ei nihil tale speranti jam tantum bonum obtigisset.* 3 Incrementum vigoremque assumpsit.

at ple-

at plebem Megarenſem quæ belli movendi fuerat expers, quæque nihil mali ſe paſſuram expectabat, Syracuſas adductam venundedit, ex Sicilia aſportandam. Idem hoc fecit Eubœenſibus qui ſunt in Sicilia, proceres à plebe diſtinguens. Hoc autem ideo de utriſque fecit quod arbitraretur contubernium
CLVII. plebis rem eſſe moleſtiſſimam. Ea ratione magnus tyrannus effectus eſt Gelon. Ad quem legati Græcorum, poſteaquam Syracuſas coramque venerunt: ita loquuti ſunt, LACEDÆMONII pariter & Athenienſes eorumque ſocii nos miſere ad te in ſocietatem aſſumendum adverſus barbarum. nam prorſus audiſti bellum Græciæ inferre, juncto pontibus Helleſponto, virum Perſam, ſecum omnes Eoas ex Aſia copias ducentem: per ſimulationem belli Athenis inferendi nos invadentem, quum in animo habeat omnem Græciam redigere in ſuam poteſtatem. Tu igitur, cui magna potentia adeſt, nec minima Græciæ portio, quum ſis Siciliæ princeps, ferto opem iis qui Græciam à ſervitute vindicant, eamque una cum illis liberato. Coacta enim cuncta Græcia erimus magna manus, pugnaque pares invadentibus nos: quod ſi è nobis alii proditores fuerint, alii otioſi ſedeant, id ſyncerum quod ſupererit Græciæ, exiguum erit. unde periculum eſt ne omnis Græcia peſſum eat. Neque enim ſperaveris Perſam, ſi nos prœlio ſuperaverit, ad te non eſſe venturum: quinimo hoc ante caveris. nobis nanque opem ferendo, temetipſum tutaris. Rei bono conſilio geſtæ lætus plerunque eſt exitus. Hæc legati dixere.
CLVIII. Quibus reſpondens Gelon, [1] multus in hac oratione fuit, Viri Græci, inquit, inſolentem habetis orationem, qui auſi eſtis me adire, hortantes ad ineundam adverſus barbarum ſocietatem: [2] quum ipſi me orantem prius adverſus exercitum barbaricum recuſaveritis ſocium. nam dum mihi erat cum Carthaginenſibus certamen, [3] incumbenti ad ultionem necis Doris Anaxandridæ filii de Ægeſtanis exigendam, offerebamque me adjutorem ad liberanda emporia, unde vobis magna emolumenta atque [4] voluptates provenerant, vos neque mei adjuvandi, neque ultionis de nece Doriana exigendæ gratia venire voluiſtis.

τὸν ᾧ δῆμον τῶν Μεγαρέων, ἐκ ἐόντα μέγιστον τῷ πολέμῳ τούτῳ, ὐδὲ προσδεόμενον κακὸν ὐδὲν πάσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ τούτους ἐς τὰς Συρηκούσας, ἀπέδοτο ἐκ ἐξαγωγῆς ἐκ Σικελίης. τοῦτο δὲ τῶτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίῃ ἐποίησε διακρίνας. ἐποίεε ᾧ ταῦτα τούτους ἀμφοτέρους, νομίσας δῆμον εἶ συνοίκημα ἀχαριστότατον. Τοιούτῳ μὲ τρόπῳ τύραννος ἐγεγόνεε μέγας ὁ Γέλων. ὅτε δ' ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπίκαντο ἐς τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντες αὐτῶν ἐς λόγους, ἔλεγον τάδε, Ἔπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι, καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι, προθυμεόμενοι σε πρὸς τὸν βάρβαρον. τὸν γὰρ δὴ πάντα τὸν ἤδη τῷ Ἕλλάδα πάντως κω πυνθάνεαι, ὅτι Πέρσης ἀνὴρ μέλλει, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἐπάγων πάντα τὸν ἠῶον στρατὸν ἐκ τῆς Ἀσίης, στρατηλατέειν δὴ τῷ Ἑλλάδα· πρόφημα μὲν ποιεύμενος ὡς ἐπ' Ἀθηναίους ἐλαυνέει, ἐν νόῳ δὲ ἔχων πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. σὺ ᾧ δυνάμιός τε ἥκεις μεγάλης, καὶ μοῖρά τοι τῆς Ἑλλάδος ἐκ ἐλαχίστη μέτα 276.
ἀρχοντί γε Σικελίης· βοήθει τε τοῖσι ἐλευθερῶσι τὴν Ἑλλάδα, καὶ συνελευθέρου. ἁλὶς μὲν γὰρ ἠθροισμένη πᾶσα ἡ Ἑλλὰς, χεὶρ μεγάλη συναγείρεται, καὶ ἀξιόμαχοι γινόμεθα τοῖσι ἐκείνοισι· εἰ δὲ ἡμέων οἱ μὲν καταπροδιδοῦσι, οἱ δὲ μὴ θέλωσι πομφέειν, τὸ ᾧ ὑγιαῖνον τῆς Ἑλλάδος ἢ ὀλίγον, τοῦτο ᾧ ἤδη δεινὸν γίνεται, μὴ πᾶσα ἡ Ἑλλὰς. μὴ γὰρ ἐλπίσῃς, εἰ ἡμέας καταστρέψεται ὁ Πέρσης μάχῃ κρατήσας, ὡς ἐπὶ σὲ ἥξει ὠκέως· ἀλλὰ πρὸ τούτου φύλαξαι βοηθέων γὰρ ἡμῖν σεωυτῷ πομφορέεις· τῷ ᾧ δὲ βουλευθέντι πρήγματι τελευτὴ ὡς τὸ πεπρωμένον χρηστὴ εἰθέλει ὑπηγέεσθαι. οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον. Γέλων ᾧ πολλὸς ἐνέκειτο λέγων τοιάδε, Ἄνδρες Ἕλληνες, λόγον ἔχοντες πλεονεκτέειν, ἐπαλμήσατε ἐμὲ σύμμαχον εἶναι τὸν βάρβαρον προκαλέσαντες ἐλθεῖν· αὐτοὶ ᾧ, ἐμοῦ πρότερον δεηθέντος βαρβαρικῷ στρατῷ συνεπάραντος, ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίους ἐπῆκτο συμπλοκὴ ὑπερμάχου τοῦ Δωριέος τοῦ Ἀναξανδρίδεω πρὸς Αἰγεσταίων φόνον ἐκπρήξασθαι, καὶ ἐπιτροπαίους τε τοὺς ἐμπόρια συνελευθερῶσαι, ἀπ' ὧν ὑμῖν μεγάλαι ὠφέλειαί τε καὶ ἐπαυρήσιες γεγόνασι· ὅτε ἐμοῦ εἵνεκα πλεῦσαι βοηθήσοντες, ἅτε τοῦ Δωρικοῦ φόνου ἐκπρηξομένου·

1 His verbis, quibus eos vehementer urgebat, uſus eſt 2 Quum ipſi petenti mihi averſus exerc. barb. ferre opem recuſaveritis. 3 Et obteſtabar ut pœnas necis Dorici Anaxandridæ filii ab Ægeſtanis repoſceretis, offereb. 4 Commoditates provenerunt.

"τὸ ᾧ κατ' ὑμέας, ταῦτα πάντα ὑπὸ βαρβά-
"ρων νέμεται. ἀλλ' δὴ γὰρ ἡμῖν καὶ ὧδε τὸ ἄμει-
"νον κατέστη· νῦν δὲ ἐπειδὴ περιελήλυθε
"ὁ πόλεμος καὶ ἐπὶ ὑμέας, οὕτω δὴ Γέ-
"λωνος μνῆσις γέγονε. ἀτιμίης δὲ πρὸς ὑμέ-
"ων κυρήσας, οὐκ ὁμοιώσομαι ὑμῖν, ἀλλ' ἑτοῖ-
"μός εἰμι βοηθέειν, παρεχόμενος δεκαπλησίας
"τε τριήρεας, καὶ δισμυρίους ὁπλίτας, καὶ δεκα-
"πλήθεα ἵππον, καὶ δεκαπλήθεας τοξότας, καὶ δεκαπλή-
"θεας σφενδονήτας, καὶ δεκαπλήθεας ἱπποδρόμους
"ψιλούς. σῖτόν τε ἀπαίσιον τῇ Ἑλλήνων στρα-
"τιῇ, ἐς τ' ἂν ἀφαπολεμήσωμαι, ὑπισχνέομαι
"παρέξειν. ὅκως δὲ λόγῳ τοιῷδε τάδε ὑπισχό-
"μαι, ἐγὼ ᾧ στρατηγός τε καὶ ἡγεμὼν τῶν Ἑλ-
ΡΗ ἐσομαι "λήνων " ἥκιστα προς τὸν βάρβαρον ἐγὼ
"ἄλλῳ δὲ λόγῳ ἔτ' ἂν αὐτὸς ἔλθοιμι, ἔτ' ἂν
"ἄλλους πέμψαιμι. Ταῦτα ἀκούσας ἔφη ὑπε-
"έχετο ὁ Συάγρος, εἰπέ τε τάδε, Ἦκε μέγ'
"οἰμώξειεν ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέμνων, πυ-
"θόμενος Σπαρτιήτας τῶν ἡγεμονίην ἀπαι-
"εσθαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκουσίων.
"ἀλλὰ τούτου μὲν τοῦ λόγου μηκέτι μνησθῆς, ὅκως
"τῶν ἡγεμονίων τι προσδώσεαι. ἀλλ' εἰ μὲν
"βούλεαι βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, ἴθι ἀρξόμενος
"ὑπὸ Λακεδαιμονίων· εἰ δ' ἄρα μὴ δικαιοῖς
"ἄρχεσθαι. σὺ δὲ μηδὲ βοήθει. Πρὸς ταῦτα
ὁ Γέλων, ἐπειδὴ ὧδε ἀπεστεμμένως τοῖς λό-
γοις τοῦ Συάγρου, τὸν τελευταῖον σφι τόνδε
"ἐξέφηνε λόγον, Ὦ ξεῖνε Σπαρτιῆτα, ὀνείδεα
"κατιόντα ἀνθρώπῳ, φιλέει ἐπαναγειν τὸν
"θυμόν. σὺ μὲν τοι ἀποδεξάμενος ὑβρίσμα-
"τα ἐν τῷ λόγῳ, ἃ με πείσεις ἀχάριστα ἐν
"τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι. ὅκου δὲ ὑμεῖς οὕτω προ-
"έχεσθε τῆς ἡγεμονίης, οἰκὸς καὶ ἐμὲ μᾶλλον
"ὑμέων προέχεσθαι, στρατιῆς τε ἐόντα πολ-
"λαπλασίης ἡγεμόνα, καὶ νηῶν πολὺ πλείνων.
"ἀλλ' ἐπεί τε ὑμῖν λόγος οὕτω προσάντης κα-
"τίσταται, ἡμεῖς τοι ὑπειξόμεθα τὸ ἀρχαῖον λό-
"γον· εἰ τῷ μὲν πεζῷ ἡμεῖς ἡγεόμεθα, τῷ δὲ ναυτικῷ
"ἐγὼ· εἰ δὲ ὑμῖν ἥδονὴ τῷ κατ' θάλασσαν ἡγε-
"μονεύειν, τὸ πεζὸν ἐγὼ θέλω. καὶ ἢ τοῦτοισι ὑ-
μέας χρεὼν ἦσι ἀρέσκεσθαι, ἢ ἀπέναι συμμά-
χων τοιῶνδε ἐρήμους. Γέλων μὲν δὴ ταῦτα
"προείπετο. Φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναίων ἄγ-
ΡΗ ἀμοι- "γελος τὸν Λακεδαιμονίων, " ἀμείβεται
βέται δὲ μιν "τοῖσδε, Ὦ βασιλεῦ Συρηκουσίων, οὐκ ἡμεῖς
"σε ἀπέπεμψεν ἥμενος
"πρὸς σέ, ἀλλὰ στρατιῆς· σὺ δὲ ὅκως μὲν στρατ-
"ιὴν πέμψῃς μὴ ἡγεμονεύσων τῆς Ἑλλάδος, ἐπιφαίνεις· ὡς δὲ στρατηγήσεις αὐτῆς, γλίχεαι.

1 Itaque quantum in vobis est, omnia hæc à barbaris possidentur. Verum nobis hæc in melius reciderunt. 2 nunc quoniam circumvenit vos atque attigit bellum, ita demum Gelonis memoria facta est. Sed contemptus a vobis, non ero vestri similis: sed paratus sum ad opem ferendam ducentarum triremium, & viginti millium armatorum, ac duum millium equitum, *totidemque ferentariorum*, totidemque levis armaturæ, totidem sagittariorum, totidem funditorum. Sed & rem frumentariam cunctis Græciæ copiis, donec fuerit debellatum, suppeditaturum me recipio. Sed ea lege hæc polliceor ut ego sim adversus barbarum Græcorum imperator: aliter neque ipse venirem, neque alios mitterem. Ea Syagrus audiens, non tulit: sed, O quam ejularet, inquit, Pelopides Agamemnon, si audiret Spartiatas imperium subdidisse Geloni atque Syracusanis. Tu vero ne feceris hujus rei mentionem amplius: sed si tibi animus est opem ferendi Græciæ, esto sub imperio Lacedæmoniorum: si dedignaris subesse, non habe animum opem ferendi. Ad hæc Gelon ubi vidit verba Syagri aversa, hanc ad extremum protulit orationem. Hospes Spartiata, contumeliæ homini factæ solent irritare indignationem, verum tu contumeliosis in me verbis invehens, non tamen induces me ad vicem contumeliose reddendam. Sed quando vos ita imperium amplectimini, multo me magis quam vos decet illud amplecti, qui multo majorum copiarum ac plurium navium imperator sum. Cæterum, quoniam ista oratio vestra in contrarium nititur, nos aliquantum a superiore nostra oratione decedemus: Si vos terrestribus copiis præfueritis, ego nauticis præero: sin vos mari imperitare juvat, ego terrestribus copiis imperitare volo. Ex quo oportet vos aut alterutra harum rerum esse contentos, aut his sociis destitutos abscedere. Hanc Gelon condicionem offerebat. Cui nuncius Athenienſis 3 Lacedæmonios antevertens, ita respondit, Rex Syracusanorum, Græcia nos ad te misit, non imperatorum indiga, sed exercitus: tu vero præ te fers non missurum te exercitum, nisi sis Græciæ imperator: videlicet ut illi imperes affectas.

CLIX

CLX

CLXI

1 Itaque per vos quidem hæc omnia barbari possideant licet; *id est, Per vos non stetit quin hæc omnia nunc à barbaris possideantur.* 2 Nunc postquam translatæ sunt ad vos belli gerendi vices, ita demum Gelonis recordati estis. Atenim dedecore à vobis affectus, vos nequaquam imitabor: sed opem ferre paratus sum ducentarum triremium, &c. *Est tamen ad verbum, Suppeditans ducentas triremes, & viginti millia armat. eodemque modo deinceps.* 3 Lacedæmoniorum nuncium antevert.

1 Itaque

1 Itaque quantum ad eam partem pertinet qua cuncto Græcorum exercitui præesse postulas, sufficerit nobis Athenienſibus ſilentium agere, intelligentibus Laconem fore idoneum ad reddendam pro utriſque rationem: quantum autem ad illud attinet, quod poſcis ut univerſæ claſſi præſis, ita habetote nos, etiam ut Lacon permittat, non eſſe permiſſuros præeſſe te claſſi. noſtrum enim munus hoc eſt, niſi Lacedæmonii id velint: quibus præeſſe claſſi volentibus non contradiceremus, alteri vero concederemus nemini. nam alioqui fruſtra 2 plus navium quam cæteri Græci poſſideremus, ſi Syracuſanis imperium cederemus, qui ſummi Athenienſes, & antiquiſſimæ originis, ſolique Græcorum qui nunquam ſolum vertimus: è quibus virum inſtruendo ornandoque exercitu aptiſſimum Homerus etiam 3 verſificator ait Ilium veniſſe ut non ſit dedecus nobis iſta commemorare. His Gelon iſta reſpondit, Hoſpes Athenienſis, 4 apud nos qui præſint habetis, qui ſubſint non habetis. Quocirca quum nihil cedere ſed totum obtinere velitis, quamcelerrime hinc retro abſcedatis, renunciaturi Græciæ ver ex anno illi 5 exaruiſſe. Cujus dicti ſenſus hic eſt, 6 quum conſtet probatiſſimam anni partem eſſe ver, talem eſſe ſuum exercitum innuebat, quo Græcia privaretur, quaſi quodam vere, quod illi exareſceret, non inita ſecum ſocietate. ¶ Hoc reſponſo Gelonis accepto nuncii Græcorum profecti ſunt. Poſt hæc Gelon timens quidem ille Græcis. ne impares barbaro eſſent, tamen indignum atque intolerandum ſibi ratus ut profectus in peloponneſum ſubeſſet Lacedæmoniis, qui Siciliæ tyrannus eſſet, omiſſa hac via aliam iniit. Nam ubi primum audiit Perſam tranſmiſiſſe Helleſpontum, miſit cum tribus 7 biremibus Cadmum Scythis filium Coum, multa cum pecunia ac placidis verbis, ad obſervandum quo caſura eſſet pugna: ut ſi barbarus vinceret, ei pecuniam traderet terramque & aquam eorum locorum quibus Gelon imperaret: ſin vincerent Græci, rurſus pecuniam reportaret. Hic Cadmus ante id tempus quum tyrannidem Coorum à patre accepiſſet

CLXII

CLXIII

CLXIV

" ὅσον μὲν νῦν παντὸς τοῦ Ἑλλήνων στρατοῦ
" ἐδέου ἡγεεσθαι, ὑζηρκει ἡμῖν τοῖσι Ἀθη-
" ναίοισι ἡσυχίην ἄγειν, ὅπισαμβοίοισι ὡς ὁ
" Λάκων ἱκανός τις ἔμελλε ἔσεσθαι, καὶ τὰ δ' ἀμ- 277
" φοτέρων ἀπολογεόμενος. ἐπεὶ τε δ' ἀπώσας
" ἀπελαυνόμενος δέεαι τῆς ναυτικῆς ἀρχῆς
" ἄρχειν, ἄτε ἔχει τοι, ἐδ' ἐμοὶ ὁ Λάκων ἐπίη
" τι ἄρχειν ἀυτῆς, ἡμεῖς ἐωυτοῖσι. ἡμέτερη
" γὰρ δὴ αὕτη γε μὴ αὐλέων βυλομένων Λακε-
" δαιμονίων. τούτοισι μὲν ὦν ἡγέεσθαι βυλο-
" μένοισι οὐκ ἀντιτείνομεν, ἄλλῳ δ' παρίσομεν
" ἐθέλοντι ναυαρχέειν. μάτην γὰρ ἂν ὧδε πάσα-
" λον Ἑλλήνων στρατὸν πλέον ἑπτὰ μοίρας ἐκτη-
" μένοι, εἰ Συρηκουσίοισι εἴοντες Ἀθηναῖοι συσ-
" χωρήσομεν τὴν ἡγεμονίης, ἀρχαιότατον μὲν ἔθ-
" νος παρεχόμενοι, μοῦνοι δ' ἐόντες ἀμετανά-
" στατοι Ἑλλήνων. τῷ καὶ Ὅμηρος ὁ ἐποποιὸς
" ἄνδρα ἄριστον ἔφησε ἐς Ἴλιον ἀπικέσθαι,
" τάξαί τε καὶ διακοσμῆσαι στρατόν. ἔστω δὴ
" ὄνειδος ἡμῖν ἔστι ἐδέν " λέγειν τὰ τοιαῦτα. 2 λέγειν ταῦτα
Ἀμείβετο Γέλων τοῖσδε, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἰ-
" μεῖς οἶκα τε τὰς ἀρχὰς ἔχειν, τὰς δ' ἀρξο- ἀμφ. 2 ἀρχο-
" μένους ἐκτὸς ἐπεὶ πίνυ ἐδὲν ὀπιέντες ἔχειν τὸ μένους ἐκ ἔ-
" πᾶν ἐθέλετε, ἐκ ἂν φθάνοιτε τῷ ταχί- χειν. ἐπεὶ
" στῳ οἴκοθεν ἀπαλλαγέντες, καὶ ἀγγέλλον-
" τες τῇ Ἑλλάδι ὅτι ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ ἀυ-
" τῇ ἐξαραίρηται; ἔοικε δ' ὁ νόος τοῦ ῥήματος
τὸ ἐθέλει λέγειν. δῆλα γὰρ ὡς ἐν τῷ ἐνιαυτῷ
δεῖ τὸ ἔαρ δυσμιγέστατον, τῷ δὴ τῶν Ἑλλήνων
στρατιῇ, τῷ ἐωϋτοῦ στρατιῷ. στασιαζομένῳ
ὧν τῷ Ἑλλάδι τῆς ἐωϋτοῦ συμμαχίης, εἰκα-
ζε ὡδὶ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξαραιρῆσθαι
εἶη. Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι " τοσαῦ- 2 τοιαῦ-
τα τῷ Γέλωνι χρηματισάμενοι ἀπέπλεον. τα
Γέλων δ' περὶ ταῦτα δείσας μὲν ὦδε τοῖσι Ἕλ-
λησι μὴ ἐδωκάζῃ τὸν βάρβαρον ὑποβαλέ-
σθαι δεινὸν δ' καὶ ἐκ ἀναγκαίου ποιησάμενος ἐλ-
θὼν ἐς Πελοπόννησον ἀρχὰς ὑπὸ Λακεδαι-
μονίων, ἐὰν Σικελίης τύραννος, ταύτῃ μὲν τὴν
ὁδὸν ἠμέλησε, ὁ δ' ἄλλης εἶχετο. ἐπεί τε δὲ τάχι-
στα ἐπύθετο τὸν Πέρσεα διαβεβηκότα τὸν
Ἑλλήσποντον, πέμπει πεντηκοντέροισι τρισὶ
Κάδμον τὸν Σκύθεω, ἄνδρα Κῶον, ἐς Δελ-
φούς, ἔχοντα χρήματα πολλά, καὶ φιλίους λό-
γους, χαραδοκήσοντα τὴν μάχην, ἢ πεσέεσθαι·
καὶ ἢν μὲν ὁ βάρβαρος νικᾷ, τά τε χρήματα
αὐτοῦ διδόναι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ, τῶν ἄρ-
χει ὁ Γέλων· ἢν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀναπλέειν.
Ὁ δὲ Κάδμος οὗτος, πρόπεσι τυραννέων παραδεξάμενος παρὰ πατρὸς τὴν τυραννίδα Κώων,

1 At nos ad illam quidem tuam petitionem qua univerſi Græcorum exercitus imperium poſtulabas, ſilentium tenuimus, contenti Lacedæmoniorum reſponſo eſſe volentes, quod pro utriſque ſufficere poſſe ſciebamus: jam vero, quum tu univerſo imperio excluſus. *i. poſtquam denegatum tibi eſt univerſum imperium, navale poſtules, ita habeto, nos ne permittente quidem id Lacedæmonio, permiſſuros.* 2 *Legit* ἀπὸ ἄλλων, *non* πάσχων. 3 Poeta. 4 Vos, qui imperent habere videmini, at quibus imperetur, non item. 5 Exemptum eſſe. *Vel, ablatum eſſe.* 6 Sicut ver in anno præcellere conſtat, ita ſuum exercitum Græco *præcellire.* Ideoque, Græciæ, quæ ſua ſocietate privaretur, idem contingere dicebat ac ſi ei ex anno ver exemptum eſſet. 7 Navibus quinquagenum remorum.

δὴ βεβηκυῖαν, ἐκὼν τε εἶναι, καὶ δεινὸν ὑπόπτην ἐόντα ἑωυτοῦ, ἀλλ' ὑπὸ δικαιοσύνης, ἐς μέσον Κώοισι καταθεὶς τὴν ἀρχὴν, οἴχετο ἐς Σικελίην. ἔνθα μιν Σαμίων ἔρχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγκλην τὴν ἐς Μεσσήνην μεταβαλοῦσαν τὸ νομα. τοῦτον δὴ ὧν ὁ Γέλων τὸν Κάδμον καὶ τοιῶνδε τέρπεσθαι ἀπιγμένον, ἅτε δικαιοσύνῃ, τὴν οἱ αὐτὸς ἄλλοισι σωφρόσι ἐοῦσαν, ἔπεμπε. ὃς δὴ τοῖσι ἄλλοισι δικαίοισι τοῖσι ἑωυτοῦ ἐργασμένοισι, καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τελέων ἐλείπετο. καλήσας γὰρ μεγάλων χρημάτων, τῶν οἱ Γέλων ἐπιτρέψαντο, παρεὸν καταχέσθαι οὐκ ἐθέλησε. ἀλλ' ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίῃ, καὶ Ξέρξης οἰχώκεε ἀπελαυνέων, καὶ δὴ καὶ ὀκείνῳ. ἀπῖκτο ἐς τὴν Σικελίην, ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων. Λέγεται δὲ καὶ τόδε ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίῃ οἰκημένων, ὡς ὅμως καὶ μέλλων ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ὁ Γέλων, εὐοίδησε ἂν τοῖσι Ἕλλησι, εἰ μὴ ὑπὸ Θήρωνος τοῦ Αἰνησιδήμου Ἀκραγαντίνων μουνάρχου ἐξελαθεὶς ἐξ Ἱμέρης Τήριλλος ὁ Κρινίππου, τύραννος ἐὼν Ἱμέρης, ἐπῆγε ἐπ' αὐτὸν ἐπὶ χρόνου τούτου, Φοινίκων, καὶ Λιβύων, καὶ Ἐλυμ- Ἰβήρων, καὶ Λιγύων, καὶ Ἐλισύκων, καὶ Σαρδόνων, καὶ Κυρνίων τριήκοντα μυριάδας, καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδας, Ἀμίλκαν τὸν Ἄννωνος, Καρχηδονίων ἐόντα βασιλέα. τὸν ξεινίλατο τε τῷ ἑωυτοῦ ὁ Τήριλλος ἀναγνώσας, καὶ μάλιστα δὴ τῷ Ἀναξίλεω τοῦ Κρητίνεω τοῦ Ῥηγίου ἐὼν τύραννος, τὰ ἑωυτοῦ τέκνα δοὺς ὁμήρους Ἀμίλκᾳ, ἐπῆγε μὲν δὴ τῷ Σικελίῃ, τιμωρέων τῷ πενθερῷ. Τηρίλλῳ γὰρ ἔσχε θυγάτηρ Ἀναξίλεω, τῇ οὔνομα ἦν Κυδίππη. ὕστερον δὲ ὦν οἷόν τι ἡμύμονα Γέλωνα βοηθέειν τοῖσι Ἕλλησι, ἀποστέλλειν ἐς Δελφοὺς τὰ χρήματα. Πρὸς δὲ, καὶ τόδε λέγουσι, ὡς συνέβη τῆς αὐτῆς ἡμέρης ἔν τε τῇ Σικελίῃ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκαν τὸν Καρχηδόνιον, καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τὸν Πέρσεων. τὸν δὲ Ἀμίλκαν, Καρχηδόνιον ἐόντα πρὸς πατρός, μητρόθεν δὲ Συρηκόσιον, βασιλεύσαντά τε κατ' ἀνδραγαθίην, Καρχηδονίων, ὡς ἡ συμβολή τε ἐγίνετο, καὶ ὡς ἐνίκα τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυθόμενον. ἔτι δὲ ζῶντα, ἔτε ἀποθανόντα φανῆναι ἐδαμοῦ γῆς· τὸ πᾶν δὲ ἐπεξελθεῖν διζήμενον Γέλωνα. Ἔστι δὲ ὧν αὐτῶν Καρχηδονίων ὅδε ὁ λόγος λεγόμενος, εἰκόνι χρεωμένων, ὡς οἱ βάρβαροι τοῖσι Ἕλλησι ὄντες τῇ Σικελίῃ ἐμάχοντο, ἐξ οὗ ἀρξάμενοι μάχεσθαι δείλης ὀψίης· δοκέει τοσοῦτο δὲ λέγεσθαι εἰκῆ σφίσι τὸν σύμπαντα

[1] satis validam, nullo adverso casu, sed ob justitiam, sua sponte eam in media civitate deposuit, atque in Siciliam abiit. ubi una cum Samiis urbem Zanclam (cujus nomen in Messanam mutatum est) tenuit atque incoluit. Hunc Cadmum, eò hunc in modum profectum, Gelon ab justitiam quam illi ex aliis rebus adesse noverat, Delphos misit: cujus hominis inter alia quæ edidit opera justa, hoc non in postremis reponitur, quod tantum pecuniæ à Gelone commissum intervertere quum posset, noluit, sed posteaquam Græci pugna navali superiores extitere, Xerxesque cum exercitu abiit, ipse in Siciliam rediit cum omni pecunia. Fertur autem & hoc ab iis qui Siciliam incolunt, Gelonem inducto ad obtemperandum Lacedæmoniis animo, fuisse laturum Græcis auxilia, nisi Terillus Crinippi filius ejectus ex Himera, ubi erat tyrannus, à Therone Æneſidemi filio Acragantinorum monarcho, adduxisset per id tempus Phœnicum & Libyum & Iberorum & Ligyum & Elisycorum & Sardonum & Cyrniorum trecenta millia, duce eorum Amilcare Hannonis filio Carthaginensium rege: quos Terillus abduxerat cum persuasos hospitii necessitudine, tum præcipue prompta animi voluntate Anaxilai Critinei filii, Rheginî tyranni, qui filios suos Amilcari obsides dedit, ulciscendi soceri causâ. habebat enim Anaxilaus in matrimonio Terilli filiam, nomine Cydippam. Ita Gelonem, quum nequiret auxilia Græcis ferre, Delphos misisse pecuniam. Præterea aiunt iidem contigisse ut eodem die Gelon & Theron Amilcarem Carthaginensem in Sicilia superarint quo Græci in Salamine Persam. Quinetiam Amilcarem, qui à patre quidem Carthaginensis, à matre vero Syracusanus erat, & ob virtutem rex Carthaginensium, quum conflixisset, proelio victum, è conspectu fuisse ablatum audio, nec usquam gentium aut vivum aut mortuum comparuisse. omnia enim Gelonem indagando collustrasse. Apud ipsos autem Carthaginenses illius imaginem colentes, hæc fama est, dum barbari cum Græcis in Sicilia ab aurora ad crepusculum sine intermissione pugnarent, (tandiu enim extractum fuisse proelium)

CLXV

CLXVI

CLXVII

[1] Bene stabilitam, *vel*, *constitutam*, nulla premente calamitate, sed justitiæ exercendæ studio, *vel*, *sed justitiæ amore*, *ad verbum*, *Sed pro justitia*, in medium Cois propositerat, & in Siciliam discesserat.

interea

interea Amilcarem in castris permanentem sacrificasse atque litasse, solida corpora 1 aggerentem in ingentem pyram: sed conspectis suis in fugam versis, ut erat in faciendis sacris occupatus, sese in ignem misisse, atque ita combustum è conspectu sublatum. Cui, sive hoc modo, ut Phœnices, sive alio, ut Carthaginenses & Syracusani memorant, ex oculis ablato, nunc Carthaginenses sacrificant, extructis monumentis, cum alibi in omnibus suis coloniis, CLXVIII tum præcipue in ipsa Carthagine. Hactenus quæ ad Siciliam attinent. ¶ Corcyræi autem aliud nunciis responderunt, aliud fecerunt. nam quum eos iidem nuncii qui in Siciliam ierant, adissent, & iisdem quibus Gelonem verbis alloquuti fuissent, polliciti sunt confestim se auxilia missuros ac præsidio futuros, negantes sibi Græciam neglectui habendam de salute periclitantem: quæ si collaberetur, nihil aliud sibi superesse quam ut primo quoque die servirent: ideoque sibi, quoad possent, illam esse adjuvandam. Hæc illi aspectu speciosa responderunt: at ubi ferre opem oportuit, aliud habentes in animo, sexaginta naves instruxere: ægreq; digressi, Peloponnesо applicavere, ac circa Pylon ac Tænaron oræ Lacedæmoniorum naves in statione statuere: observantes & ipsi bellum quo caderet, desperantes fore ut Græci superarent, sed opinantes Xerxem multo superiorem victæ Græciæ imperaturum. 2 Itaque curavere ut hæc verba apud Persam facerent, Adhortantibus nos Græcis ad hoc bellum, rex, quod non minimum & copiarum & navium, sed plurimum secundum Athenienses habemus, tamen adversum te ire noluimus, aut quippiam tibi molestiæ facere. Hæc dicendo sperabant se plus aliquid quam cæteros, ablaturos. quod etiam (ut mihi videtur) contigisset. Ad Græcos autem excusationem paravere, qua etiam usi sunt. accusantibus enim Græcis quod opem non attulissent, dixere sexaginta se triremes armavisse, sed per ventos etesias superare Maleã nequisse. 3 Atque ita ad Salaminem se non contulere, nec ullius cladis pugnæ navalis participes fuere. Et isti quidè ita Græcos à se summoverunt. ¶ Cretes autem, CLXIX

ὁ δ' Ἀμίλκας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μθύων ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐδύετο καὶ ἐκαλλιερέετο ἐπὶ πυρῆς μεγάλης, σώματα ὅλου καταγίζων· ἰδὼν δὲ τροπὴν τῷ ἑωυτοῦ γινομένην, ὡς ἔτυχε ἐσπασάνδων τοῖσι ἱρηΐοισι, ὥστε ἑωυτὸν ἐς τὸ πῦρ. οὕτω δὴ κατακαυθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλκᾳ τρόπῳ εἴτε τοιούτῳ (ὡς Φοίνικες λέγουσι) εἴτε ἑτέρῳ, (ὡς Καρχηδόνιοι) τοῦτο μὲν οἱ δύσει, τοῦτο δέ, μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλισι τῶν ἀποικίδων· ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνιοι. Τὰ μὲν ἀπὸ Σικελίης, τοσαῦτα. Κερκυραῖοι δὲ τάδε κατεσκευάμβυοι τοῖσι ἀγγέλοισι, τοιάδε ἐποίεον· καὶ γὰρ τούτους παρελάμβανον οἱ αὐτοὶ οἵπερ καὶ ἐς Σικελίην ἀπίκοντο, λέγοντές τε αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. οἱ δὲ ὠδαυλίκᾳ μὲν κατέρχονται πέμψειν τε καὶ ἀμυνέειν, φοβεόμενοι ὡς ἐσφι ἐσπίπτοι ἡ Ἑλλὰς ἀπωλυμένη· (ἦν γὰρ σφαλῇ, σφεῖς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δουλώσονται τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερέων) ἀλλὰ τιμωρητέον εἶη ὡς τὸ δυνατώτατον. ταῦτα μὲν ὦν ἐβουλεύοντο. ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθέειν, ἄλλα νοέοντες, ἐπλήρωσαν νέας ἑξήκοντα. μέλλοντες δὲ ἀνάγεσθαι, περιέμενον τὴν Πελοποννησον. καὶ ὡς ἐπὶ Πύλον καὶ Ταίναρον γῆς τῆς Λακεδαιμονίων ἀνακεκυκλωμένον τὰς νέας, καραδοκέοντες καὶ οὗτοι τὸν πόλεμον, ἢ πεσέεται· ἐλπίοντες μὲν τοὺς Ἕλληνας ὑπερβαλέεσθαι, δοκέοντες δὲ τὸν Πέρσεα, καταλαμβήσεσθαι πολλὸν, ἄρξειν πάσης τῆς Ἑλλάδος. ἐποίεον ὦν ὧδε τοῦτο ἵνα ἔχωσι πρὸς τὸν Πέρσεα "λέγειν τοιάδε, Ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς, ὡς "λαμβανόντων τῶν Ἑλλήνων ἡμέας ἐς τὸν "πόλεμον τοῦτον, ἔχοντες δυνάμιν οὐκ ἐλα"χίστην, οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρεχόμε"θα, καὶ γὰρ ἑξήκοντα· καὶ ἐπὶ τοῖσι οὐκ "ἐθελήσαμεν τοῖσι ἐναντίοισι "θεσι, οὐδέ τι ἀπεύδιμον ποιῆσαι. τοιαῦτα λέγοντες, ἤλπιζον πλέον τι τῶν ἄλλων οἴσεσθαι. τούτων δὲ οὐδὲν ἐμοὶ δοκέει. πρὸς δὲ τοὺς Ἕλληνας σφι σπένδεσθαι ἐπεποίηντο, τότε δὴ καὶ ἐχρήσαντο. αἰτιωμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοήθησαν, ἔφασαν πληρώσαντες μὲν ἑξήκοντα τριήρεας, ὑπὸ δὲ ἐτησίων ἀνέμων οὐκ ἐθελῆσαι Μαλέῃ οὐκ οἵοί τε γενέσθαι. οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμῖνα, καὶ ἐόντες καὶ κατὰ τοῦτο ἀναίτιοι τῆς ναυμαχίης. οὗτοι μὲν οὕτω διεκρίναντο τοὺς Ἕλληνας. Κρῆτες δὲ,

Καρχηδόνιοι τὰ δὲ Συρακόσιοι τάδε

ὑπισχνέο

---

1 Adolentem in pyra ingenti: 2 Operam igitur dabant, *vel, de industria id faciebant*, ut possent hæc Persæ dicere, Nos, ô rex, quum ad hoc bellum Græci assumerent, *pro, advocarent*, licet potentiam non minimam haberemus, & non paucissimas naves suppeditare potuissemus, sed plurimas secundum Athenienses, adversum te ire n. 3 Atque ita factum fuisse ut Salaminem non pervenirent: & quòd à pugna navali abfuissent, in eo se minimè malitia ulla usos fuisse.

ἐπεί τε σφέας παρελάμβανον οἱ ὅτι τάχιστα τούτοισι ταχθέντες Ἑλλήνων, ἐποίησαν τοιόνδε· πέμψαντες κοινῇ θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, τὸν θεὸν ἐπηρώτων εἰ σφι ἄμεινον γίνεται τιμωρέοντι τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυθίη ὑποκρίνατο, Ὦ μῆποι, ὅτι μέμφεσθε ῥᾶον ὑμῖν ἐκ τῆς Μενελάου τιμωρημάτων Μίνως ἔπεμψε, μειλίων δακρύματα. ὅτι οἱ μὲν συνεξεπράξαντο αὐτῷ τὸν ἐν Καμίκῳ θάνατον ἡμύμονα, ὑμεῖς δὲ κείνοισι τίω ἐκ Σπάρτης ἁρπαχθεῖσαν τὰν ἀνδρὸς βαρβάρου γυναῖκα. ταῦτα οἱ Κρῆτες ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν, ἔχοντο τῆς τιμωρίης. Λέγεται γὰρ Μίνω κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικόμενον ἐς Σικανίην, τὴν νῦν Σικελίην καλουμένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ θανάτῳ· ἀνὰ δὲ χρόνον Κρῆτας, θεοῦ σφε ἐποτρύνοντος, πάσας, πλὴν Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισίων, ἀπικομένους στόλῳ μεγάλῳ ἐς Σικανίην, πολιορκέειν ἐπὶ ἔτεα πέντε πόλιν Καμίκον (τὴν κατ' ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι οἰκέεσκον) τέλος δὲ, οὔτε δυναμένους ἔτι ἑλεῖν, ἔτι τε λιμῷ συνεχομένους, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι. ὡς δὲ κατὰ Ἰαπυγίην γενέσθαι πλοίους, χειμὼνα μέγαν ἐκβαλεῖν ἐς τὴν γῆν. συναραχθέντων δὲ τῶν πλοίων, (ἐδεμίην γὰρ σφι ἔτι κομιδὴν ἐς Κρήτην φαίνεσθαι) ἐνθαῦτα Τάραντα πόλιν κτίσαντας, καταμεῖναί τε καὶ μεταβαλόντας, ἀντὶ μὲν Κρητῶν, Ἰαπύγας Μεσσαπίους γενέσθαι, ἀντὶ δὲ νήσου τῆς ἠπειρώτας. ἀπὸ δὲ Τάραντος πολιορκηθέντας τὰς ἄλλας οἰκησάσας, τὰς δὲ Ταραντῖνοι χρόνῳ ὕστερον πολλῷ ἐξανιστάντες, περισπάσαντες μεγάλως. ὥστε φόνου Ἑλληνικοῦ μέγιστου δὴ ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἀνδρῶν τε Ταραντίνων καὶ Ῥηγίνων· οἳ ὑπὸ Μικύθου τοῦ Χοίρου ἀναγκασθέντες τὸν ἀστὸν, καὶ ἀπικόμενοι πρηγέες Ταραντίνοισι, ἀπέδωκαν τεσσερακοντάκις χίλιοι ἄνδρες, ἀνδρῶν δὲ Ταραντίνων οὐκ ἐπέλασε ἀριθμός. ὁ δὲ Μίκυθος, οἰκέτης ἐὼν Ἀναξιλέω, ὃν τεσσοῦ Ῥηγίου κατελέλειπτο στρατηγός. ὅστις ἐκπεσὼν ἐκ Ῥηγίου, καὶ Τεγέῃ τῇ Ἀρκάδων οἰκήσας, ἀνέθηκε ἐν Ὀλυμπίῃ τὰς πολλὰς ἀνδριάντας. Ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ Ῥηγίνους τε καὶ Ταραντίνους, τῷ λόγῳ μοι παρενδιδόντι γέγονε· ἐς δὲ τὴν Κρήτην ἐρημωθεῖσαν, ὡς λέγουσι Πραίσιοι, ἐσοικίζεσθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα Ἕλληνας. τελευτᾷ δὲ ἡμέρῃ μετὰ Μίνωα πολυτλήσαντα, ἡμέρας τὰς Τρωϊκάς· ἐν τοῖσι καὶ φλαυροτάτους φαίνεσθαι ἐόντας Κρῆτας τοὺς μετὰ Μενέλεω. ἀπὸ τουτέων δὲ σφι

postquam aditi sunt ab iis Græcis quibus hoc negocium datum erat, hoc sibi faciendum putarunt, ut certos homines publicitus Delphos mitterent, deum consulturos nunquid sibi satius foret Græciam defendere. Quibus Pythia respondit, O stulti, imputate vobis quascunque lacrymas ob defensionem Menelai vobis Minos gemebundus immilit. Quoniam illi quidem non sunt ulti cædem Minois in Camico factam: vos autem ulti estis illis mulierem è Sparta à viro barbaro raptam. Hæc Cretes allata ubi audiere, ab auxilio ferendo supersedere. Siquidem fertur, Minoem, quum Dædalum vestigans in Sicaniam (quæ nunc Sicilia dicitur) pervenisset, vi ejus vitæ allata occubuisse: interjecto deinde tempore omnes Cretes, præter Polichnitanos & Præsios, divinitus instructos, cum magna classe in Sicaniam trajecisse, & quinquennio obsedisse Camicum, 1 quam (ut mea fert opinio) Acragantini incolunt: ad extremum quum neque illam expugnare possent, neque permanere, fame enectos ea relicta abiisse: & dum circa Iapygiam cursum tenerent, ingenti eos tempestate adorta, in terram fuisse ejectos: laceratisque navibus, quum nullus in Cretam receptus ostenderetur, illic subsidentes urbem Hyriam condidisse: & mutato nomine pro Cretibus Iapyges Messapios esse effectos, & pro insulanis 2 continenticos: & ab urbe Hyria alias incoluisse. quas diu post Tarentini evertentes, magnam in ruinam deuenere, ut hæc maxima cædes omnium quas novimus, extiterit, tum ipsorum Tarentinorum, tum Rheginorum, qui à Micytho Choeri filio ad tria millia civium adacti opem ferre Tarentinis, interiere. Ipsorum autem Tarentinorum qui cæsi sunt, numerus non est initus. Micythus autem, quum Anaxilai famulus esset, procurator Rhegii relictus, ubi ex ea urbe excidit, Tegeam Arcadum incoluit, complureſque statuas in Olympia consecravit. 3 Sed mihi Rheginorum & Tarentinorum excessus ab oratione factus. in Cretam igitur desolatam Præsii aiunt cum alios homines tum præcipue Græcos immigrasse: tertiaque à morte Minois ætate, res Troianas fuisse, in quibus non deterrimos extitisse Cretenses Menelai defensores: & ob id eos

1 Sallust. Hist. Frag. l. 2. p. 412. N. 2. Edit. Thysii.

CLXX

2 Sallust. Hist. Frag. l. 2. p. 411. N. 2. Edit. Thysii.

279

Justin. l. 4. c. 2. n. 5. Edit. Grævii. Ex Trogi Pompeii abbrev.

CLXXI

1 Quam mea ætate Acragantini tenebant: 2 Continentis habitatores: 3 Sed ego ab oratione mea digrediens, hæc de Rheginis & Tarentinis verba intercidi. Porro in Cretam, postquam desolata fuit, Præsii, &c.

Troja

Troja reverſos una cum ſuis ovibus fame peſtilentiaque correptos, iterumque deſolatam Cretam cum reliquis, donec à tertiis Cretenſibus habitaretur. Harum rerum memoriam refricando, Pythia illos ad ferenda Græcis auxilia animatos cohibuit. ¶ At Theſſali neceſſitate ſubacti circa initia Medorum partes foverunt, quum oſtenderent non placere ſibi quæ Aleuadæ excogitaſſent. nam quum primum audiere Perſam trajicere in Europam, nuncios ad Iſthmum mittunt, ubi proviſores Græciæ delecti è civitatibus coacti erant ad rebus Græciæ proſpiciendum. Ad quos poſtquam venere nuncii Theſſalorum, ita verba fecere, Viri Græci Olympicum ingreſſum cuſtodiri expedit, ut Theſſaliæ pariter atque omni Græciæ ſit belli tutamen. Nos equidem ad cuſtodiendum præparati ſumus: ſed vos quoque debetis multum illuc mittere copiarum: quas niſi mittatis, ſcitote nos pactionem inituros eſſe cum Perſa. Neque enim decet nos adeo ante cæteram Græciam poſitos pro vobis ſolos ecumbere. Quibus ferte opem ſi recuſatis, nullam poteſtis injungere neceſſitatem. 1 Nulla namque fortior neceſſitas eſt quam imbecillitatis. Itaque per noſmet aliqua ratione ſalutem nobis comparare conabimur. Hæc Theſſali. Ob quæ Græci illuc mittendum decrevere exercitum pedeſtrem, ad maris ingreſſum cuſtodiendum. Exercitus, ubi coactus eſt, per EUripum navigavit. Qui poſtquam ad 2 Algas Achaiæ pervenit, egreſſus, relictis illic navibus, in Theſſaliam contendit, & ad Tempe pervenit, ad ingreſſum qui ab inferiore Macedonia Theſſaliam fert, juxta amnem Peneum inter Olympum & Oſſam montes. Ibi caſtra poſuere Græci, ad decem millia armatorum coacti: quibus aderat Theſſalorum equitatus, ducibus, è Lacedæmoniis quidem, EUæneto Carini filio, delecto ex polemarchis, quanquam 3 non eſſet è regio genere: ex Athenienſibus autem, Themiſtocle Neoclis filio. Verum paucos illic dies immorati ſunt. advenerunt enim ab Alexandro Amyntæ filio viro Macedone nuncii, ſuaſum eis ut illinc decederent, ne in illo ingreſſu perſtantes, ab exercitu irrumpente proculcarentur: vid elicet σφᾶς, μηδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ,

CLXXII

CLXXIII

ἀπονοσήσαισι ἐκ Κρήτης, λιμῷ τε καὶ λοιμῷ ἠμφέσῃ καὶ αὐτοῖσι καὶ τοῖσι σφετέροισι. ἐς τε τὸ δεύτερον ἐρημωθείσης Κρήτης μετὰ τὴν ἐπολοίπων, τέταρτοι αὖτε νῦν νέμεσθαι Κρῆτες. ἡ μὲν δὴ Πυθίη ὑπομήσασα ταῦτα, ἔσχε βουλομένους πρήσσειν τοῖσι Ἕλλησι. Θεσσαλοὶ δὲ ὑπὸ ἀναγκαίης τυρώσιον ἐμηδίσθησαν, ὡς διέδεξαν, ὅτι ἐσφέων ἐδόκεε τὰ οἱ Ἀλευάδαι ἐμηχανέωντο. ἐπεί τε γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα μέλλοντα διαβαίνειν τὸν Πέρσεα ἐς τὴν Εὐρώπην, πέμπουσι ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἀγγέλους. ἐν δὲ τῷ Ἰσθμῷ ἐόντων ἁλισμένοι πρόβουλοι τῆς Ἑλλάδος, ἀραρημένοι ἀπὸ τῶν πολίων τῶν τὰ ἀμείνω φρονευσσέων περὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀπικόμενοι δὲ οἱ ἄγγελοι, ἔλεγον, Ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ φυλάσσεσθαι τὰ ἐσβολὰ τὰ Ὀλυμπικά, ἵνα Θεσσαλίη τε καὶ ἡ σύμπασα ἡ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ ᾖ πολέμου. ἡμεῖς μὲν νυν ἑτοῖμοι εἰμὲν συμφυλάσσειν. πέμπειν δὲ χρὴ καὶ ὑμέας στρατιὴν πολλήν: ὡς εἰ μὴ πέμψετε, ἔπισθε ἡμέας ὁμολογήσειν τῷ Πέρσῃ. ἐκ γὰρ τοι προκατημένους τοσοῦτο πρὸ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος μούνους πρὸ ὑμέων δεῖ ἀπολέσθαι βοηθέοντας δὲ καὶ βουλομένοισι, ἀναγκαίως ἡμῖν ἐδεμίλιον οἷοί τέ ἐσμεν προσφέρειν. ἐδαμᾷ γὰρ ἀδυνασίης ἀνάγκη κρέσσων ἔφυ. ἡμεῖς δὲ πειρησόμεθα αὐτοί τινα σωτηρίην μηχανεώμενοι. ταῦτα ἔλεγον οἱ Θεσσαλοί. Οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς ταῦτα ἐβουλεύσαντο ἐς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ θάλασσαν πεζὸν στρατὸν φυλάξοντα τὴν ἔσοδον. ὡς δὲ συνελέχθη ὁ στρατός, ἔπλεε δι' Εὐρίπου. ἀπορμηθεὶς δὲ τῆς Ἀχαιΐης ἐς Ἄλον, ἀποβὰς ἐπορεύετο ἐς Θεσσαλίην, τὰς νέας αὐτοῦ καταλιπών. καὶ ἀπικέατο ἐς τὰ Τέμπεα ἐς τὴν ἔσβολὴν, ἥτις ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω ἐς Θεσσαλίην φέρει παρὰ Πηνειὸν ποταμόν, μεταξὺ δὲ Ὀλύμπου τε ἔρεος ἐόντα καὶ τῆς Ὄσσης. ἐνθαῦτα ἐς στρατοπεδεύοντο τὴν Ἑλλήνων καὶ μυρίους ὁπλίτας συλλεγέντες. ἡγήσατο δὲ Λακεδαιμονίων μὲν, Εὐαίνετος ὁ Καρηνοῦς τῶν πολεμάρχων ἀραρημένος, γένεος μέντοι ἐὼν ἐκ τῶν βασιληίων· Ἀθηναίων δὲ, Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος. ἔμειναν δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐνθαῦτα. ἀπικόμενοι γὰρ ἄγγελοι παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντεω, ἀνδρὸς Μακεδόνος, συνεβούλευόν σφι ἀπαλλάσσεσθαι κατάπατηθῆναι ὑπὸ τοῦ στρατοῦ ὑπόνομον·

1 Nullo enim modo neceſſitas impotentiam ſuperare poteſt, *ut accipiamus* impotentiam *pro Non poſſe. Hîc enim eſt ſenſus, Fruſtra nos neceſſitate adigere conabimini, & nos cogere. fieri enim nullâ ratione poteſt ut quis ad id faciendum cogatur quod facere non poteſt.* 2 Allon Achaiæ. *Infra autem pro iiſdem verbis,* Ἄλον τῆς Ἀχαΐης, *habet* Litoralis Achaiæ. 3 *Sic & vet. codd. Gr. addunt negativam particulam.*

σημαί-

σημαίνοντες τὸ πλῆθος τῆς πεζῆς καὶ τὰς νέας. ὡς δὲ ταῦτα συνεβούλευον, (χρηστὰ γὰρ ἐδόκιμον συμβουλεύειν, καὶ οἱ δῦνος ἐφαίνετο ἐὼν ὁ Μακεδών) ἐπείθοντο. δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδίη ἐλῶν τὸ πεῖθον, ὡς ἐπύθοντο καὶ ἄλλην ἐοῦσαν ἐσβολὴν ἐς Θεσσαλοὺς διὰ τῆς ἄνω Μακεδονίης διὰ Περραιβῶν καὶ Γόννου πόλιν, τῆπερ δὴ καὶ ἔσβαλε ἡ στρατιὴ Ξέρξεω. κατιόντες δὲ οἱ Ἕλληνες ὅτι τὰς νέας, ὀπίσω ἐπορεύοντο ἐς τὸν Ἰσθμόν. Αὕτη ἐγένετο ἡ ἐς Θεσσαλίην ἐσβολὴ, Θεσσαλίῃ στρατῷ, βασιλέος τε μέλλοντος διαβαίνειν ἐς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίης, καὶ ἐόντος ἤδη ἐν Ἀβύδῳ. Θεσσαλοὶ δὲ ἐρημωθέντες συμμάχων, ὅτε δὴ ἐμέλλησαν περιόψεσθαι, ὐδέ τι ἐνδιασῶσι, ὥστε ἐν τοῖσι πρήγμασι ἐφαίνοντο βασιλέϊ ἄνδρες εὖντες χρησιμώτατοι. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεί τε ἀπικέατο ἐς τὸν Ἰσθμὸν, ἐβουλεύοντο πρὸς τὰ λεχθέντα ὑπ' Ἀλεξάνδρου, ἤτε στήσονται τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἵοισι χωρίοισι. νικῶσα δὲ γνώμη ἐνέμετο, τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν φυλάξαι. στεινοτέρη γὰρ ἐφαίνετο ἐοῦσα τῆς ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἅμα ἀγχοτέρη τε τῆς ἑωυτῶν. τὴν δὲ ἀτραπὸν δι' ἣν ἥλωσαν οἱ ἁλόντες Ἑλλήνων ἐν Θερμοπύλῃσι, ὐδὲ ἠπίσταντο ἐοῦσαν πρότερον ἢ περ ἀπικόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην ὦν ἐβουλεύσαντο φυλάσσοντες τὴν ἐσβολὴν, μὴ παρελάσῃ ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον, τὸν δὲ ναυτικὸν στρατὸν πλέειν ὅτι ἐς τῆς Ἰσιαφίδος ὅτι Ἀρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστὶ, ὥστε πυνθάνεσθαι τὰ κατ' ἕτερος ἑόντα. Οἵτε χῶροι ὥπως ἔχουσι· τῦτο μὲν τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκ τῦ πελάγεος τῦ Θρηϊκίου ἐξ δύρεος συνάγεται ἐς στεινὸν πόρον, τὸν μεταξὺ ἐόντα νήσου τε Σκιάθου καὶ ἠπείρου Μαγνησίης· ἐκ δὲ τῦ στεινῦ τῆς Εὐβοίης, ἤδη τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκδέκεται ἀγιαλός· ἐν δὲ, Ἀρτέμιδος ἱρόν. ἡ δὲ αὖ ἐξ Τρηχῖνος ἔσοδος ἐς τὴν Ἑλλάδα, ἔστι, τῇ στεινοτάτη, ἡμίπλεθρον· ὐ μὴν κατ' τῦτό γε ἔστι τὸ στεινότατον τῆς χώρης τῆς ἄλλης, ἀλλ' ἔμπροσθέν τε Θερμοπυλέων καὶ ὄπισθε· κατά τε Ἀλπηνοὶ ὄπισθεν ἐοῦσαι ἁμαξιτὸς μούνη, καὶ ἔμπροσθεν κατ' Φοίνικα ποταμὸν, ἀγχοῦ Ἀνθήλης πόλιος, ἁμαξιτὸς ἄλλη μέντοι. πρὸς δὲ Θερμοπυλέων τὸ μὲν πρὸς ἑσπέρης, ὄρος ἀβατόν τε καὶ ἀπόκρημνον, ὑψηλὸν, ἀναβαῖνον ἐς τὴν Οἴτην. τὸ δὲ πρὸς πρὸς ἠῶ τε ὁδῦ, θάλασσα καὶ ἕλεα καὶ τενάγεα.

multitudinem terreſtrem nauticamq; indicando. Horum conſilio Græci (nam & bene ſibi conſuli, & bono erga ipſos animo Macedo eſſe videbatur) obtemperaverunt. Quanquam mihi videntur metu quoque id ſuaſiſſe, quod audierant alium etiam eſſe in Theſſaliam ingreſſum per Perræbos, in ſuperiori Macedonia, juxta urbem Gonnon: quâ & tranſivit exercitus Xerxis. Ita Græci ad naves regreſſi, rurſus ad iſthmum ſe receperunt. Hæc fuit in Theſſaliam CLXXIV. ſumpta expeditio, dum rex in Europam ex Aſia tranſiturus erat, & Abydi jam agebat. A ſociis autem deſerti Theſſali, jam nihil ambigentes, ita prompti ad Medos tranſiere ut in rebus gerendis ſeſe regi præſtiterint utiliſſimos. ¶ Græci CLXXV. autem ad iſthmum reverſi, ob ea quæ ab Alexandro dicta erant, conſultabant & qua ratione bellum gerendum ſtatuerent, & quibus in locis. evicitque hæc ſententia, ut præſidio auditum Thermopylarum cuſtodirent, quippe qui videbatur & anguſtior quam ille Theſſaliæ, & ſolus ipſorum terræ propinquior. Nam ſemitam qua Græci intercepti poſtea fuere apud Thermopylas, haud noverant prius [1] quam ducibus Trachiniis ad Thermopylas hoſtis pervenit. Hunc igitur aditum ut tuerentur decrevere, ne barbarus tranſiret in Græciam, utque claſſis proveheretur in Hiſtiæotidem oram ſuper Artemiſium. Hæc enim loca inter ſe vicina ſunt ut audiri utrinque poſſint quæ apud alteros gerantur. Quæ loca ita ſe habent: Arte- CLXXVI. miſium quidem à pelago Thracio, ex laxitate in arctum cogitur trajectum, qui eſt inter inſulam Sciathum & continentem Magneſiæ: ab anguſtiis autem Eubœæ jam Artemiſium excipit litus, in quo eſt Artemidis, *id eſt, Dianæ* templum. Ingreſſus vero in Græciam per Trachinem, ubi arctiſſimus, dimidii jugeri eſt. quanquam ad dexteram regionem non eſt hic locus arctiſſimus, ſed ante poſtque Thermopylas: juxtaque Alpenos à tergo ſitos, tantummodo ad agendum vehiculum via patet: anterius etiam juxta flumen Phœnicem, prope urbem Anthelam ſolum agendo vehiculo via ſufficit. Thermopylarum autem quod ad heſperum vergit, mons eſt inacceſſus & præalti præcipitii, protentus uſque ad OEtam. quod autem viæ vergit ad auroram, id à mari excipitur ac vadoſis.

1 Quum pervenientes Thermopylas de ea ex Trachiniis audiverunt.

In hoc autem ingressu sunt θερμὰ λέβητες, *id est, calida lavacra*, quæ χύτρους, *id est, ollas*, indigenæ vocant: & desuper ara Herculi exstructa. Ad hos ingressus, murus ædificatus erat, super quem olim πύλαι, *id est, portæ* erant. Eum autem ædificaverant Phocenses metu Thessalorum, ex quo illi ex Thesprotis terram Æolidem iere habitatum, quam nunc possident. & quia Thessali conabantur eos subigere, hoc præsidio impositio se tutabantur: aquamque illam calidam ingressui induxere, ut esset lacunosus locus: omnia excogitantes ne in suam terram Thessali incursarent. Hic tamen murus quondam extructus, majori ex parte jam vetustate erat collapsus: quo rursus excitato, visum est illis faciendum ut illac barbarum arcerent à Græcia. Est autem proxime viam vicus nomine Alpeni, unde frumentari Græci statuerant. Et hæc quidem
CLXXVII. loca visa sunt Græcis opportuna. cuncta enim rimati atque ratiocinati, ubi barbari neque multitudine neque equitatu uti possent, ibi illos Græciam invadentes excipere statuerunt. Postea vero quam Persam in Pieria esse audiere, ex Isthmo digressi sunt, peditatus ad Thermopylas insidendas, cæteri mari,
CLXXVIII. ad Artemisium. Dum autem Græci (ut cuique præceptum erat) propere ad succurrendum tendunt, interea Delphi deum consuluere, de seipsis pariter & de Græcia soliciti. His responsum est ut ventos precarentur: illos enim maximos fore Græciæ auxiliatores. Delphi quod accepere oraculum, cum iis primum Græcis communicavere quibus libertas cordi erat: quo nuncio illos, quod barbarum magnopere timerent, immortali beneficio demeruere. Deinde statuta ventis ara in Thya, ubi fanum Thyæ Cephisi filiæ (à qua & locus hic habet nomen) hostias illi immolavere: propter quod oraculum e-
CLXXIX. tiam nunc Delphi ventos propitiant. ¶ Nauticus autem Xerxis exercitus ex urbe Therma movens, decem ex omnibus navibus velocissimas recta milit in Sciathum, ubi erant tres præsidiariæ naves Græcorum, Trœzenia, Æginetica, Attica: quæ prævisis barbarorum
CLXXX. navibus, in fugam se proripuerunt. Sed ex iis Trœzeniam, cui præerat Praxinus, insequuti barbari, continuo excipiunt. Deinde [1] strenuissimum quemque propugnatorum ejus ad proram adductum,

ἔστι ὦν ἐν τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λέβητες, τὰ χύτρους καλέουσι οἱ ἐπιχώριοι· καὶ βωμὸς ἵδρυται Ἡρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι. ἐδέδμητο δὲ τεῖχος ἐπὶ ταύτας τὰς ἐσβολάς· καὶ τό γε παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἔδεισαν δὲ Φωκέες τὸ τεῖχος, δείσαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτίδος οἰκήσοντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τὴν περ νῦν ἐκτέαται. ἅτε δὴ περιωμμένων τῶν Θεσσαλῶν καταῤῥῆξαί σφεας, τοῦτο προεφυλάξαντο οἱ Φωκέες· καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερμὸν τότε ἐπῆκαν ἐπὶ τὴν ἔσοδον, ὡς ἂν χαλεπὴν ποιήσῃ ὁ χῶρος· πᾶν μηχανεώμενοι ὅκως μὴ σφι ἐσβάλοιεν οἱ Θεσσαλοὶ ἐπὶ τὴν χώρην. τὸ μὲν νῦν τεῖχος τὸ ἀρχαῖον ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο, καὶ τὸ πλέον αὐτοῦ ἤδη ὑπὸ χρόνου ἔκειτο. τοῖσι δὲ ὥστις ὀρθώσασι, ἔδοξε ταύτῃ ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. κώμη δέ ἐστι ἀγχοτάτω τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ οὔνομα· ἐκ ταύτης δὴ βοσιτηΐδαν ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες. Οἱ μὲν νυν χώρεοι ὅτι τοῖσι Ἕλλησι ἐπιφαίνοντο βουλήδεοι ἅπαντα δὴ περισκεψάμενοι καὶ βουλευσάμενοι, ὅτι ἔστε πλήθεϊ ἔῤῥεον οἱ βάρβαροι, ἔστε ἤπειρος, ταύτῃ σφι ἐδόκεε δέκεσθαι τὸν βουλόμενον διὰ τῆς Ἑλλάδος. ὡς δὲ ἐπύθοντο τὸν Πέρσεα ἐόντα ἐν Πιερίῃ, ἀπαλυθέντες ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ, ἐστρατεύοντο αὐτέων οἱ μὲν, ἐς Θερμοπύλας πεζῇ, ἄλλοι δὲ, καὶ στόλῳ ἐπ' Ἀρτεμίσιον. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες καὶ τάχος ἐποιήσαντο ἀπικόμενοι· Δελφοὶ δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρηστηριάζοντο τῷ θεῷ, ὑπὸ 281.
ἑωυτῶν τε καὶ τῆς Ἑλλάδος καταρρωδήσαντες. καί σφι ἐχρήσθη ἀνέμοισι εὐχεσθαι. μεγάλους γὰρ τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμάχους. Δελφοὶ δὲ δεξάμενοι τὸ μαντήϊον, πρῶτα μὲν Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι ἔτι ἐλευθέροισι, ἐξήγγειλαν τὰ χρησθέντα αὐτοῖσι καὶ σφι δεινῶς καταῤῥωδέοντι τὸν βάρβαρον ἐξαγγέλλοντες, χάριν ἀθάνατον καλέσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε ἀπιδρύσαντο ἐόν καὶ θυ-
Θύης, (τῆπερ ἡ Κηφισοῦ θυγατρὸς Θυίης ἔλεγον· τὸ τέμενος ἔστι, ἐπ' ἧς καὶ ὁ χῶρος ἔσχε τοὔνομα) καὶ θυσίησί σφεας μειλίσσαν. Δελφοὶ μὲν δὴ κατὰ τὸ χρηστήριον ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους ἱλάσκονται. Ὁ δὲ ναυτικὸς Ξέρξεω στρατὸς ὁρμεώμενος ἐκ Θέρμης πόλιος, παρέβαλε νηυσὶ τῇσι ἄριστα πλεούσῃσι δέκα, ἐπὶ Σκιάθου· ἔνθα ἦσαν περιφυλάσσουσαι νέες τρεῖς Ἑλλησίδες, Τροιζηνίη τε καὶ Αἰγινήη καὶ Ἀττική. περιιδόντες δὲ ἔτι τοὺς νέας τῶν βαρβάρων, ἐς φυγὴν ὥρμησαν. Τὴν μὲν δὴ Τροιζηνίην, τῆς ἦρχε Πρηξῖνος, αὐλίσκῳ αἱρέσει ἐπισπόμενοι οἱ βάρβαροι. καὶ ἐπείτε τῶν ἐπιβατέων αὐλῆς τὸν καλλιστεύοντα ἀγαγόντες, ἐπὶ τῆς πρῴρης τῆς νηὸς

[1] *Videtur totum hunc locum aliter legisse, aut non intellexisse.*

ἔσφαξαν,

ἔσφαξαν, ἀρξάμενοι πρώτου τοῦ ἑλλοπος τοῦ Ἑλλήνων πρῶτον καὶ κάλλιστον. τῷ μὲν σφαγιαζομένῳ τούτῳ τὄνομα ἦν Λέων. τάχα δ' ἄν τι καὶ τῷ οὐνόματι ἐπαύρετο. Ἡ δὲ Αἰγινήτις, τῆς ἐστρατήγεε Ἀσωνίδης, καί τινα σφι δόρυβον παρέσχε, Πύθεω τοῦ Ἰσχενόου ὑπερβαλλόντως, ἀνδρὸς ἀρίστου γενομένου ταύτην τὴν ἡμέρην· ὃς, ἐπειδὴ ἡ ναῦς ἐλίσκετο ἐς τοῦτο ἀνύσιος μαχόμενος, ἐς ὃ κατεπρήνης ἐγένετο ἅπας. ὡς δὲ πεσὼν ἐκ ἀπέθανε, ἀλλ' ἔτι ἔμπνοον, οἱ Πέρσαι οἵπερ ἐπέβατεύσαν ἔδοξαν τῇσι νέωσι, δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου, ἄξιον ποιήσασθαι μεγάλου πλείστου ἐποιήσαντο, σμύρνῃσί τε ἰώμασι τὰ ἕλκεα, καὶ σινδόνος βυσσίνης τελαμῶσι καταειλίσσοντες. καὶ μὲν, ὡς ὑπῆρχε ἀπιόντα ἐς τὸ ἑωυτῶν στρατόπεδον, ἐπεδείκνυσαν σκοπαγλεόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ, ἄξιόν τε ὂν τὸν ἄνδρα ὡς ἀνδρεῖον. Αἱ μὲν δὴ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχειρώθησαν. ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐστρατήγεε Φίρμος ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φεύγουσα, ἐξοκέλλει ἐς τὰς ἐμβολὰς τοῦ Πηνειοῦ· καὶ τοῦ μὲν σκάφεος ἐκράτησαν οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀνδρῶν, ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐπέκειλαν τὴν νέα οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποθορόντες, καὶ Θεσσαλίδα πορθμὸν ἐκομίσθησαν ἐς τὰς Ἀθήνας. Ταῦτα οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ στρατοπεδευόμενοι πυνθανόμενοι παρὰ πυρσῶν ἐκ Σκιάθου πυθόμενοι δὲ καταρρωδήσαντες, ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου μεταρμίζοντο ἐς Χαλκίδα, φυλάξοντες μὲν τὸν Εὔριπον, λείποντες δὲ ἡμεροσκόπους τοὺς τὰ ὑψηλὰ τῆς Εὐβοίης. τῶν δὲ δέκα νεῶν τῶν βαρβάρων τρεῖς ἐπέλασαν περὶ τὸ ἕρμα τὸ μεταξὺ ἐόν Σκιάθου τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα οἱ βάρβαροι, ὡς σφι τὰ ἐκ τοῦ λιμένος ἐπέδοκεε, κομίσαντες ὅτι τὸ ἕρμα, ὁρμηθέντες αὖτοὶ ἐκ Θέρμης, ὡς σφι τὸ ἐμπρόσθιον ἐγεγόνεε καθαρόν, ἐπέπλεον πάσῃσι νηυσὶ ἑνδεκαήμερος, παρέντες μὲν τὴν βασιλέος ἐξέλασιν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἕρμα σφι κατηγήσαντο ἐὸν ἐν πόρῳ μάλιστα Γάμμων Σκυρίου. παντμερὲς δὲ πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἐξανύουσι τῆς Μαγνησίης χώρης ἔτι Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸ μεταξὺ Καναστραίης πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς. Μέχρι μὲν νῦν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλέων, ἀπαθής τε κακῶν ἦν ὁ στρατὸς· καὶ πλῆθος ἦν τοσοῦτον ἔτι (ὡς

deinceps mactant. Eorum qui capti mactatique sunt, & primo & strenuissimo nomen erat Leoni: quo nomine nonnihil fortasse gloriabatur. Æginetica vero, cujus trierarchus erat Asonides, nonnihil tumultus hostibus præstitit, 1 quod ejus epibata erat Pythius Ischenoi filius, vir eo die præstantissimus: qui capta navi tamen eousque pugnando restitit donec totus 2 dilaniatus est: quem collapsum non mortuum, sed spirantem, Persæ qui navem ceperant admiratione virtutis, magnum operæ pretium putaverunt ut servarent, vulnera smyrna medentes, sindoneque byssina & fasciis obligantes, ac rursus in castra sua reversi, hominem universo exercitui ostentabant admirabundi, 3 ac probe observantes: quum alios quos in eadem jam navi ceperant, tanquam mancipia adservarent. Duabus navibus interceptis, tertia, cui præerat Phirmus vir Atheniensis, dum fugit ad ostia Penei, impacta est: quia sine viris barbari potiti sunt. nam Atheniensis, simulatque navem impegerunt, ab ea desilientes, iter Thessaliam intenderunt, seque Athenas receperunt. Hujus rei per 4 ignes è Sciatho editos facti certiores Græci qui ad Artemisium castra habebant, & ob id perterriti, illinc Chalcidem concesserunt ad EUripum tutandum, relictis per edita EUbœæ loca diurnis speculatoribus. Ex illis autem decem barbarorum navibus, tres ad herma quod est inter Sciathum & Magnesiam, nomine Myrmecem, profectæ sunt. quem locum ubi tenuere barbari, lapideum illic titulum imposuere. Qui ex Therma solverant, 5 ubi litus oculos effugit, cum omni classe navigabant undecim diebus ex quo rex à Therma discesserat, inter se dissipati: sed eos herma deducebat, quod erat in trajectu fere Scyrius Pammon. Hinc totum diem navigantes barbari, oram Magnesiam tenuerunt super Sepiadem, & litus quod est inter urbem Casthanæam & oram Sepiadem. 6 Ad hunc usque locum atque Thermopylas exors malorum Xerxis exercitus fuit: & adhuc classis (quemadmodum

CLXXXI CLXXXII CLXXXIII CLXXXIV

a Justin. l. 2. c. 10. n. 16. Oros. Par.

1 Quod ea vehereturpyth. 2 Velut in laniena concisus est. *Bud.* 3 Ac bene eum tractabant: quum cæteros quos in eadem navi ceperant, tanquam mancipia tractarent. 4 *Legit* πυρσῶν *ut & vet. cod. habent, non* σφῶν. 5 *Locus hic in vulg. edit. Gr. est suspectus: ac certe hunc aliam lectionem & hic & paulo post sequutum esse manifestum est.* 6 Ad Sepiadem usque & Thermopylas exors malorum Xerxis exercitus fuit: multitudo autem adhuc erat (ut———

ego

ego supputando invenio) mille ducentarum septem ex Asia navium. In quibus à principio è singulis nationibus erant millia ducenta & quadraginta unum ac quadringenti, ducenos supputando viros in singulis: & præter indigenas propugnatores, addendo Persarum Medorumque ac Sacarum tricenos epibatas. Reliquis autem hic exercitus constabat ex triginta sex millibus ducentisque ac decem. Adjiciam autem huic & superiori numero 'eos qui sunt ex bitumibus: in quarum singulis plures fecerim octoginta potius quam pauciores viros. Quarum navium summa, ut superius dictum est, trium millium fuit. Ita in eis fuerunt virorum viginti quatuor myriades, *id est, ducenta & quadraginta millia.* Hæc igitur erat classis ex Asia, unius & quinquaginta myriadum virorum in universum, & præterea septem millium sexcentorum decem. Peditatus fuit decies septies centena millia: equitatus, octoginta millia: quibus addo Arabes qui camelos, & Libyes qui currus agitabant, quæ facio viginti millia. Quæ copiæ classiariæ & terrestres in summam redactæ fiunt ter & vicies centena & præterea decem & septem millia, sexcenti & decem. Has copias ex ipsa Asia fuisse contractas dictum est, præter servitia quæ sequebantur, & eos qui CLXXXV in frumentariis vehebantur. Huic omni enumerato exercitui adjiciendus 30 est ille ductus ex Europa, de quo ex opinione dicere oportet. Ii Græci qui sunt è Thracia, & ex insulis Thraciæ objacentibus, præbuerant naves centum viginti, quarum viri fiunt triginta quatuor millia. Terrestres copias præbuerunt Thraces, & Paeones, & Eordi, & Bottiæi, & genus Chalcidicum, & Brygi, & Pieres, & Macedones, & Perrhæbi, & Enienses, & Dolopes, & Magnetes, & Achæi, & qui maritima Thraciæ habitabant. Harum nationum reor triginta myriades, *id est, trecenta millia,* fuisse: quæ myriades illis Asiaticis adjectæ, fiunt in summa virorum pugnantium ducentæ sexaginta quatuor, & præterea mille sexcenti CLXXXVI ac decem. Hoc autem tanto pugnatorum

ἐγὼ συμβαλεόμην. δύο γὰρ τῶν μυριάδων ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης ἐουσέων, ἐπὶ καὶ δισχιλίοισι καὶ χιλίοισι τοῖσι ἀπὸ ἀρχαίων ἑκάστοισι τῶν ἐθνέων ἐόντα ὅμιλον, τέσσερας καὶ εἴκοσι μυριάδας, καὶ πρὸς χιλιάδας τε καὶ πεντακοσίους· ὡς ἀνὰ δισχιλίους ἀνδρας λογιζομένοισι ἐν ἑκάστῃ νηί. ἐπιβάτεον δὲ ἐπὶ τετρήρεσι τῶν νεῶν, χωρὶς ἑκάστων τῶν ὁπλιτεύων ὁπιβατέων, Περσέων τε καὶ Μήδων καὶ Σακέων, τεσσεράκοντα ἄνδρες. οὗτοι ἄλλοι ὅμιλοι γίνεται τεσσερεσκαίδεκα μυριάδες, καὶ ἑξακισχίλιοι, καὶ πρὸς, δισχίλιοι τε καὶ δέκα. προσθήσω δὲ τούτῳ καὶ τῷ προτέρῳ ἀριθμῷ τοὺς ἐκ τῶν πεντηκοντέρων, ποιήσας ὅτι πλέον ἢ ἔλασσον ἂν ὀγδώκοντα ἄνδρας ἐνεῖναι. συνελέχθη δὴ ταῦτα τὰ πλοῖα (ὡς καὶ πρότερόν μοι ἐρρήθη) τετρήρεα. ἦσαν δὴ ὧν ἄνδρες ἂν εἶεν ἐν αὐτοῖσι τέσσερες μυριάδες, καὶ εἴκοσι. τοσοῦτο μὲν νυν τὸ ἐκ τῆς Ἀσίης ναυτικὸν ἦν σύμπαν ἐὸν, πεντήκοντα μυριάδες, καὶ μία. χιλιάδες τε ἕπεισι, ἐπὶ ταύτῃσι ἵππεις, καὶ πρὸς, ἑκατοντάδες ἕξ, καὶ δεκάς. τῷ δὲ πεζῷ, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες ἐγίνοντο· τῷ δ' ἱππέων, ὀκτὼ μυριάδες. προσθήσω δ' ἔτι τούτοισι τοὺς καμήλους τοὺς ἁλαύνοντας Ἀραβίους, καὶ τοὺς τὰ ἅρματα Λίβυας, πλῆθος ποιήσας δισμυρίους ἄνδρας. καὶ δὴ τό, τε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τῷ πεζῷ πλῆθος συντιθέμενον, γίνεται δισχίλιαι τε μυριάδες, καὶ τεσσεράκοντα, καὶ μία, καὶ πρὸς, χιλιάδες ἑπτὰ, καὶ ἑκατοντάδες ἕξ καὶ δεκάδες δύο. τοσοῦτο μὲν τὸ ἐξ αὐτῆς τῆς Ἀσίης στράτευμα ἐξαναχθὲν εἵρηται, ἄνδρα τε τὸν δεκαπλήσιον τῆς ἐπιβάσης, καὶ τῶν συναγωγῶν πλοίων, καὶ ὅσοι ἐνέπλεον τούτοισι. τὸ δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης ἀγόμενον στράτευμα, ἔστι προσλογίσασθαι τούτῳ παντὶ τῷ ἐξηριθμημένῳ. δοκησίν δέ μοι λέγειν. νέας μὲν νυν οἱ ἀπὸ Θρηίκης Ἕλληνες, καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν ὑπηκομένων τῇ Θρηίκῃ, παρείχοντο εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἐκ μὲν νυν τούτεων τῶν νεῶν, ἄνδρες τετρακισχίλιοι, καὶ δισμύριοι γίνονται. πεζὸν δὲ, τὸ Θρηίκιον παρείχοντο, καὶ Παίονες, καὶ Ἔορδοι, καὶ Βοττιαῖοι, καὶ τὸ Χαλκιδικὸν ἔθνος, καὶ Βρύγοι, καὶ Πίερες, καὶ Μακεδόνες, καὶ Περραιβοί, καὶ Ἐνιῆνες, καὶ Δόλοπες, καὶ Μάγνητες, καὶ Ἀχαιοὶ, καὶ ὅσοι τὴν Θρηίκην τὴν παραλίην νέμονται· τούτων τῶν ἐθνέων, τεσσεράκοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι. αὗται μὲν δὴ μυριάδες ἐκείνῃσι προστεθεῖσαι τῇσι ἐκ τῆς Ἀσίης, γίνονται ἀνδρῶν αἱ πᾶσαι μάχιμοι μυριάδες δισχίλιαι, καὶ ἑξήκοντα, καὶ πρὸς. ὅπισθε δὲ τουτέοισι ἑκατοντάδες ἑπτακαίδεκα, καὶ δεκάς. τὸ μὲν μάχιμον δὴ τοῦτο οὕτως

———ego conjectura assequor) ex navibus quidem ab Asia profectis, numero mille ducentis ac septem, eorum duntaxat qui jam inde ab initio convenerunt, millia ducenta & quadraginta unum & quadringenti viri, ducenos scilicet viros in singulas naves numerantibus. Porro inter classiarios indigenas triceni Persæ, Medi & Sacæ in naves easdem ascenderant. quæ multitudo sex & triginta millia & ducentos decem viros prioribus copiis aggregat. *Ita Bud. hunc locum interp.* 1 Eos qui ex penteconteris erant, *id est, ex navibus quinquagenûm remorum:* ita rationem iniens ut fuerint in singulis octogeni viri, majore numero minorem compensante. *Id est, iis in quibus plures erant compensantibus eos in quibus erant pauciores. Adeo ut locum hic non habeat genus illud loquendi* Plus minus. *præsertim quum ἔτι sit pro ἔδι. q. d. in singulis (ubi plus, ubi minus) octogeni viri.*

ἀριθμὸν τοσοῦτο, τῷ δεκαπλασίῳ τῷ ἐπομβρίῳ τούτοισι, καὶ τοὺς ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀκρατέας ἐόντας, καὶ μάλα ἐν τοῖσι ἄλλοισι πλοίοισι, τοῖσι ἅμα πλέουσι τῇ στρατιῇ, τούτους τῷ μαχίμων ἀνδρῶν ὑπὲρ δυκέων ἑπτὰ ἐλάσσονας, ἀλλὰ πλεῦσαι. καὶ δὴ σφέας πυθέσθαι ἴσους ἐκείνοισι ἑπτά, καὶ ὅτι πλοῦνας, ἔστε ἐλάσσονας ὀδέν. ἐξισούμενοι δὲ ἕκαστοι τῷ μαχίμῳ, ἐκπληρῶσι τὰς ἴσας μυριάδας ἐκείνῃσι. οὕτω πεντηκοσίας τε μυριάδας καὶ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ, καὶ χιλιάδας τρεῖς, καὶ ἑκατοντάδας δύο, καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἦγαγε Ξέρξης ὁ Δαρείου μέχρι Σπιτάδος, καὶ Θερμοπυλέων. Οὗτος μὲν δὴ τοῦ σύμπαντος στρατεύματος τοῦ Ξέρξεω ἀριθμός. γυναικῶν δὲ σιτοποιέων, καὶ παλλακέων, καὶ εὐνούχων, ὀδεὶς ἂν εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμὸν· οὐδ' αὖ τοὺς ὑποζυγίων τε, καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων τῶν ἀχθοφόρων, καὶ κυνῶν Ἰνδικῶν τῶν ἑπομβρίων, οὐδ' ἂν τούτεων τὸ πλῆθος ὀδεὶς ἂν εἴποι ἀριθμόν. ὥστε ὀδὲν μοι θωϋμα παρίσταται περὶ τοῦ ἐφθέα τῶν ξεστῶν, καὶ ἑξαμβῶν ἐνίων, ἀλλὰ μᾶλλον ὅκως τὰ σιτία ἀντέχρησε θωϋμά μοι μυριάσι τοσούτῃσι. δύο γὰρ συμβαλλομένῳ, εἰ χοίνικα πυρῶν ἑκάστῳ τὴν ἡμέρης ἐλάμβανε, καὶ μηδὲν πλέον, ἔνδεκα μυριάδας μεδίμνων τελεομμίας ἐς ἡμέρῃ ἑκάστῃ, καὶ πρὸς, τεσσερακοντα τε ἄλλους μεδίμνους, καὶ πεντακοσίους. γυναιξὶ δὲ καὶ εὐνούχοισι, καὶ ὑποζυγίοισι, καὶ κυσὶ, οὐ λογίζομαι. ἀνδρῶν δ' ἐυσθενέων τοσούτων μυριάδων. κάλλεός τε εἵνεκα, καὶ μεγαθεος, ὀδεὶς αὐτέων ἀξιονικότερος ἦν αὐτὸς Ξέρξεω ἔχειν τοῦτο τὸ κράτος. Ὁ δὲ δὴ ναυτικὸς στρατὸς, ἐπεί τε ὁρμηθεὶς ἔπλεε, καὶ κατίσχε τῆς Μαγνησίης χώρης ἐς τὴν αἰγιαλὸν, τὴν μεταξὺ Κασταναίης τε πόλιος ἐόντα καὶ Σπιτάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶτοι τῶν νεῶν ὥρμεον πρὸς τῇ γῇ, ἄλλαι δ' ἐπ' ἐκείνῃσι ἐπ' ἀγκυρέων· ἅτε γὰρ τοῦ αἰγιαλοῦ ἐόντος μεγάλου, προέρεσσαι ὁρμέοντο ἐς Πόντον, καὶ ὅση ὀκτὼ νέες. ταύτῃσι μὲν δὴ τοιῇδε ὑφορώμενοι ἔστω. ἅμα δὲ ὄρθρῳ, ἐξ αἰθρίης τε καὶ νηνεμίης τῆς θαλάσσης ζεούσης, ἐπέπεσε σφι χειμὼν τε μέγας, καὶ πολλὸς ἄνεμος ἀπηλιώτης, τὸν δὴ Ἑλλησποντίην καλέ-

numero [1] non pauciora sed plura fuisse arbitror quæ eos comitabantur servitia, & eos qui frumentariis in navigiis erant, & in aliis navibus una cum militaribus viris vehebantur: quos neque plures neque pauciores facio, sed totidem. Ita æquati numero pugnatorum, explebunt totidem myriadas: sientque quingentæ & viginti octo myriades, & tria millia ducenti & viginti viri, quos Xerxes Darii filius duxit ad Sepiadem & usque ad Thermopylas. Huic est universus copiarum Xerxis numerus. Nam mulierum pinsentium & pallacarum & eunuchorum numerum nemo pro comperto queat dicere: ac ne impedimentorum quidem, aliorumque jumentorum sarcinariorum, neque canum Indicorum exercitum comitantium, præ multitudine quisquam inire numerum possit. [2] Quo minus miror proditum esse, fluenta quædam non suppeditavisse: magis miror unde tot myriadibus cibaria suppetierint. nam subducta ratione comperio, si singuli quotidie singulas frumenti chœnicas, *id est, semodia*, non amplius accepissent, absumpta fuisse singulis diebus centum millia medimnorum, & trecentos ac quadraginta medimnos, *qui singuli constant è senis modiis*: haud annumerando mulieres eunuchosque, & jumenta, atque canes. In quo exercitu quum tot virorum millia essent, nemo erat qui aut specie aut magnitudine corporis cum Xerxe ipso posset contendere, tanquam dignior qui illud imperium obtineret. ¶ Navales autem copiæ, postquam è statione solverunt, provectæque oram terræ Magnesiæ tenuerunt, quæ est inter urbem Casthanæam & oram Sepiadem, primæ quæque naves ad terram habuere stationem, aliæ deinceps in ancoris stetere, ad octavum usque ordinem [3] intra mare procedentes, utpote anguistiore litore quam ut classem caperet: atque ita per noctem stetere. Sub ipsum vero diluculum, ex sereno cœlo & tranquillo quum mare efferbuisset, incidit in eam atrox tempestas, ac vehemens ventus subsolanus, quem Hellespontium nun-

CLXXVII

CLXXVIII

1 Non minorem sed majorem fuisse existimo famulitii numerum, eorumque qui frument. in navigerant, & qui in aliis n.v.c. militibus vehebantur. Sed esto hos illis numero pares esse, ac neque plures, neque pauciores, certè æquati hi numero pugn.

2 Itaque mirum mihi non videtur quorundam amnium fluenta defeciſſe tot hominum millia: sed quonam modo frumentum suppetierit tot hominum millibus, id vero mirum videri potest. Siquidem ut chœnicem frumenti quisque in singulos dies acciperet, ac nihil amplius, subducta ratione invenio centena dena millia medimnûm quotidie absumi potuisse, & trecenta præterea quadraginta medimna. *Ita Bud. hunc locum vertit, addens etiam Amnium fluenta prodidisse, hoc est, destituisse exercitum tantum. Vidi apud eundem De asse lib. 5, in quo sit reprehendenda hic Vallæ interpretatio.* 3 Προέρεσσαι νῆες *vulgo exponitur, Naves sibi junctæ scalarum instar aliæ post alias.*

cupant

cupant qui circa illa loca habitant. Eum ventum quicunque augescere animadverterunt, & quibus per condicionem stationis licuit, ii tempestatem prævenerunt, revulsisque navibus sese atque illas incolumes præstiterunt: at quas naves ventus [1] exteriores nactus est, earum alias ad loca quæ dicuntur ἱπποκίδια *id est, forni*, quæ sunt in Pillia, extulit, alias in litus, alias in ipsam Sepiadem illisit, alias in urbem Casthanæam, alias in Meliboeam expulit. erat enim intoleranda
CLXXXIX vis ejus. Enimvero feruntur Athenienses Boream invocasse ex oraculo alio, quod eis redditum est, ut generum situm ad sibi opitulandum invocarent. Habet autem (ut apud Græcos fertur) Boreas in matrimonio Orithuam, Atticam, Erechthei filiam. Ex hoc conjugio (ut fama est) Athenienses inducti sunt ad conjectandum Boream sibi generum esse, & dum [2] in Chalcide pro Europa excubarent, quum intelligerent auctum iri tempestatem, invocavere Boream, cui prius sacrificaverant, & Orithuam, ut sibi auxilio essent, & barbarorum naves corrumperent, quemadmodum prius fecerant circa Athon. Num autem ob id Boreas ingruerit in barbaros apud stationem agentes, non queo dicere: certe Athenienses aiunt & ante fuisse sibi auxilio Boream, & tunc illud effecisse. atque digressi illinc, delubrum Boreæ extruxere ad amnem Ilissum. In hac
CXC clade qui paucissimas naves, ii non pauciores quadringentis periisse aiunt, viros quoque innumerabiles, ac vim pecuniarum immensam, ut Aminocli [3] Cratineo viro Magneti, majorem in modum fuerit fructuosum hoc naufragium: qui aliquanto post, dum circa Sepiadem humum fodit, multa pocula aurea ejecta, multa argentea percepit, thesaurosque Persarum invenit, affatimque aliarum ex auro rerum lucratus est: & quum alioqui non esset fortunatus, è rebus repertitiis mirifice est ditatus, [4] nam fuit ei utilitas quædam ingrata, ac doloris causa, quod erat filiis orbatus.
CXCI Navium autem onerariarum aliorumque navigiorum quæ perierunt, numerus iniri non potest. Unde præfecti classis, veriti ne sibi post acceptam calamitatem Thessali incursarent, excelsum sibi vallum è naufragiis circumdederunt.

ωσι οἱ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μὲν νυν αὐτέων ἀνῳκόμησαν ἔμαθον τὸν ἄνεμον, καὶ τοῖσι ἔτυχε ὁρμεῦσι, οἵ δ' ἔφθησαν τὸν χειμῶνα, ἀνασωσάμενοι τὰς νέας, καὶ αὐτοί τε ἐσώθησαν καὶ αἱ νέες αὐτέων· ὅσας δὲ τῷ νεῶν μετεωρίσας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς Ἱππίνεω καλεομένους, τὰς ἐν Πηλίῳ, τὰς δὲ, ἐς τὸν ἀγιαλόν· αἱ δὲ περὶ αὐτὸν τὸν Σηπιάδα περιέπιπτον, αἱ δὲ, ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ δὲ ἐς Καθανραίην ἐξεβράσσοντο. ὧν τε τῶν χειμῶνος χρῆμα ἀφόρητον. Λέγεται δὲ λόγος ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορέην ἐκ θεοπροπίου ἐπεκαλέσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλου χρηστηρίου, τὸν γαμβρὸν βοήθεον καλέσασθαι. Βορῆς δὲ, κατὰ τὸν Ἑλλήνων λόγον, ἔχει γυναῖκα Ἀττικὴν, Ὠρειθυίην τὴν Ἐρεχθῆος· κατὰ δὴ τὸ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι (ὡς φάτις ὥρμηται) συμβαλλεόμενοι σφι τὸν Βορέην γαμβρὸν εἶναι, καὶ ναυλοχέοντες τὴν Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι, ὡς ἔμαθον αὐξόμενον τὸν χειμῶνα, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἐθύοντό τε καὶ ἐπεκαλέοντο τόν τε Βορέην καὶ τὴν Ὠρειθυίην, τιμωρῆσαί σφι, καὶ ἀμφὶ σφέτερα τὰ βαρβάρων τὰς νέας, ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἄθων. εἰ μὲν νυν ἀμὰ ταῦτα τοῖσι βαρβάροισι ὁρμέουσι Βορῆς ἐπέπεσε, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οἱ δ' ὧν Ἀθηναῖοί σφι λέγουσι βοηθήσαντα τὸν Βορέην πρότερον, καὶ τότε ἐπεινά κατηρτήσαντο. καὶ ἱρὸν ἀπελθόντες Βορέῃ ἱδρύσαντο παρὰ ποταμὸν Ἰλισσόν. Ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἱ ἐλαχίστας λέγουσι ἀμφὶ βαρβάρων ἑκατὸν καὶ διηκοσίων οὐκ ἐλάσσονας, ἀνδρέας τε ἀναρίθμητους, χρημάτων τε πλῆθος ἄφθονον. ὥστε Ἀμεινοκλέι τῷ Κρητίνεω ἀνδρὶ Μάγνητι, ὑποχέοντι τῇσι Σηπιάδι, μεγάλως ἡ ναυηλὶη αὕτη χρησὴ ἐγένετο· ὃς πολλὰ μὲν χρύσεα ποτήρια ὑστέρῳ χρόνῳ ἀνεσκάψατο, πολλὰ δὲ ἀργύρεα· θησαυρούς τε τῶν Περσέων εὗρε, ἄλλά τε χρύσεα ἄφατα χρήματα περιεβάλετο. ἀλλ' ὁ μὲν, ταῦτα ἐκ δυτυχέων, εὑρήματα μέγα πλούσιος ἐγένετο. τοῦ γάρ τε καὶ [1] τούτῳ ἄχεος συμφορὴ λυπρὸν καὶ παιδοκτόνον. Σιτηγῶν δὲ ὁλκάδων, καὶ τῶν ἄλλων πλοίων ἀμφιθειρομένων, ἐκ ἐλάσσω ἀριθμὸν· ὥστε δύνασθαι οἱ Θεσσαλοὶ τὸ ναυτικὸν στρατὸν μὴ σφι κακακομμένοισι ἐπιθέωνται οἱ Θεσσαλοὶ. ἔρκος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων περιεβάλοντο.

1 Alium tenentes. 2 In Chalcide Eubœæ excubarent, ubi tempestatem oriri intellexerunt, aut prius etiam *quam id intellexissent*, sacrificare coeperunt, & Boream Orithuamque invocare ut sibi auxil. 3 Cretinei filio, *aut Cretini*. 4 Nam & hunc calamitas quædam angebat circa liberorum cædem.

ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχείμαζε τρεῖς. τῇ Θ᾽ ἔντομά τε ποιεῦντες, καὶ καταείδοντες ἤσησι τῷ ἀνέμῳ οἱ μάγοι, τερπόμενοι τε τούτοισι, καὶ τῇ Θέτι καὶ τῇσι Νηρηΐσι δύοντες, ἔπαυσαν πλάστῃ ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως κως αὐτὸς, ἐθέλων ἐκόπασε. τῇ Θέτι ἔδοσαν, πυθόμενοι παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον, ὡς ἐκ τοῦ χώρου τούτου ἁρπασθείη ὑπὸ Πηλέος, εἴη τε ἅπασα ἡ ἀκτὴ ἡ Σηπιὰς οἰκείης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηίδων. ὁ μὲν δὴ τετάρτῃ ἡμέρῃ ἐπέπαυτο. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι οἱ ἡμεροσκόποι ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοϊκῶν κατοπτεύσαντες δὴ τὸν πρῶτον τῆμερ ἡμέρῃ, ἀπ᾽ ἧς ὁ χειμὼν, πρώτων ἐγένετο, ἐσήμαινον πάντα τὰ γεγενημένα περὶ τὴν ναυηγίην. οἱ δέ, ὡς ἐπύθοντο, Ποσειδέωνι σωτῆρι εὐξάμενοι, καὶ σπονδὰς προχέαντες, τῷ ταχίστην ὀπίσω ἐπείγοντο δὴ τὸ Ἀρτεμίσιον· ἐλπίσαντες ὀλίγας τινὰς σφὶ ἀντιξόους ἔσεσθαι νῆας. οἱ μὲν δὴ τοσοῦτον ἐλθόντες ἦλθον ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐναυλόχεον, Ποσειδέωνι σωτῆρι ἐπωνυμίην ἀπὸ τοῦδε ἔτι καὶ ἐς τόδε νομίζοντες. Οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος, καὶ τὸ κῦμα ἔστρωτο, καταπασάντες τὰς νῆας, ἔπλεον τῷ ἦπειρον. κάμψαντες δὲ τὸν ἄκρον τῆς Μαγνησίης, ἰθέαν ἔπλεον ἐς τὴν κόλπον τὸν δὴ Παγασαίων φέρονται. ἔστι δὲ χῶρος ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ τῆς Μαγνησίης, ἔνθα λέγεται τὸν Ἡρακλέα καταλειφθῆναι ὑπὸ Ἰήσονός τε καὶ τῶν συνεταίρων ὅτε τῆς Ἀργοῦς ἐπ᾽ ὕδωρ πεμφθέντα, εὖτ᾽ ὅτι τὸ κῶας ἔπλεον ἐς Αἶαν τὴν Κολχίδα. ἐνθεῦτεν γὰρ ἔμελλον ὑδρευόμενοι, ἐς τὸ πέλαγος ἀφήσειν· ὅτε τούτου δὲ τοῦ χώρου οὔνομα γίγνεται Ἀφέται. ἐν τούτῳ οὖν ὅρμον οἱ Ξέρξεω ἐποιεῦντο. Πεντηκοίσιμα δὲ τῶν νεῶν τυτθὸν ἔτυχόν τι ὕστατα πολλὸν ἐξαναχθεῖσαι, καί κως κατεῖδον τὰς ἐπ᾽ Ἀρτεμισίῳ τῶν Ἑλλήνων νῆας. ἔδοξάν τε δὴ τὰς ἀρετὰς εἶναι οἱ βάρβαροι, καὶ πλέοντες, ἐπέπεσον ἐς τὰς πολεμίους, τῶν ἡγεμὼν ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος ὕπαρχος Σανδώκης ὁ Θωμασίου· τὸν δὴ πρότερον τυτθὸν βασιλεὺς Δαρεῖος ἐπ᾽ αἰτίῃ τοιῇδε λαβὼν, ἀνεσταύρωσε, ἐόντα τῶν βασιλέος δικαστέων· ὅτι ὁ Σανδώκης δὴ χρήμασι ἔδοξεν δίκην ἀδίκως κρῖναι, ἀνακρεμασθέντος· ὧν ἀπὸ, ἀναλογιζόμενος ὁ Δαρεῖος, εὗρε οἱ πλέω ἀγαθὰ τῶν ἁμαρτημάτων πεπομπεύκεα ἐς οἶκον τὸν βασιλήιον· εὑρὼν δὲ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, καὶ γνοὺς ὡς πρηχύτερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἴη, ἔλυσε. βασιλέα μὲν δὴ Λαρεῖον ὕστερον ἀφαφυγὼν μὴ ἀπολέσαι, φεύγων τότε δὲ

Triduo enim tempestas perstitit: quarto tandem die magi [1] incisionis faciendo, & veneficiis incantando ventum, ad haec Thetidi ac Nereidibus sacrificando, tempestatem compescuerunt: sive aliter tempestas ipsa sua sponte cessavit. Thetidi autem ideo magi sacrificavere, quòd ab Jonibus acceperant Thetin ex eo loco raptam fuisse à Peleo, omnemq; eam oram Sepiadem illius esse, aliarumque Nereidum. Et ventus quidem quarto die conquievit. At Græcis diurni CXCII
sui speculatores ex Euboicis verticibus decurrentes, altero ab exorta tempestate die indicarunt omnia quæ circa naufragium contigerant. Quæ illi ubi audiere, fusis prius liberatori Neptuno libamentis, celerime rursus ad Artemisium revehuntur, sperantes sibi paucas aliquas naves fore adversarias. Ita ad Artemisium provecti, iterum stationem habuere ad templum Neptuni cognomine Liberatoris: quod nomen ab illis inditum, ad hoc usque tempus perdurat. Barbari, posteaquam ventus con- CXCIII
quievit, & fluctus constrati sunt, revulsis navibus ad continentem enavigabant, circumvehentesque promonotorium Magnesiæ, rectum cursum in sinum qui ad Pegasæa fert tenebant. In hoc Magnesiæ sinu locus quidam est in quo fertur Hercules, quum è navi Argo aquatum missus esset, derelictus fuisse ab Jasone atque à sociis, dum in terram Colchidem ad vellus navigarent. [2] Illinc enim aquati in pelagus erant abituri, eaque de re nomen loco fertur esse Aphetæ, *id est, dimissæ*. Hoc in loco CXCIV
Xerxiane naves statitionem habuerunt: quarum quindecim, [3] quæ longe ultimæ appellabantur, prospectis Græcorum ad Artemisium navibus, ratæ suas esse, in medium earum & ad hostes delatæ sunt: quarum dux erat Sandoces Thamasii filius, Cumæ Æolidis præfectus: quem ante Darius ob hanc causam captum cruci affixerat, quod quum è regiis judicibus esset, iniquam sententiam ob pecuniam tulerat. sed ejus in cruce suspensi Darius reputans plura peccatis esse beneficia in domum regiam collata, hoc reperiens, agnoscensq; properantius se quam prudentius egisse, hominem solvit. Ita regem Darium elapsus ac vitæ restitutus, tunc

1 *Ipsi alibi* haruspicinam facere *interpr.* 2 Illinc enim aquati ἔμελλον ἐς τὸ πέλαγος ἀφήσειν. *ad verbum, in pelagus erant immissuri.* unde loco illi nomen exstitit ἄφετοι. *Potest autem ἀφήσειν, & aliter reconspectis Græc.* in pelagus vela dare. 3 Quæ multo post alias solvemus.

in Græ-

in Græcos delatus, non iterum erat elapsurus. hos enim ad se cursum tenentes Græci ubi videre, cognito hominum errore, aggressi [1] repente cepere.

CXCV In quarum navium una captus est Aridolis, Alabandensium qui sunt in Caria tyrannus: in altera Penthylus Demonoi filius, dux Paphius, qui è Papho duodecim naves quum duxisset, amissis earum undecim tempestate quæ ad Sepiadem extiterat, cum una quæ superabat tendens ad Artemisium, captus est. Hos Græci quæ volebant de Xerxis exercitu scisciti, vinctos ad Corinthiorum Isthmum dimisserunt.

CXCVI Cætera barbarorum classis præter quindecim naves quibus præfuisse Sandocem dixi, ad Aphetas pervenit. Xerxes cum terrestribus copiis per Thessaliam & Achaiam iter faciens triduo, evasit in Melienses: quum in Thessalia certamen curule fecisset, suas equas experiendi gratia, quod illic optimas Græcarum equas esse audiebat. in eo autem certamine multo inferiores fuerunt Græcæ. Fluviorum porro qui sunt in Thessalia, solus Onochonus potanti exercitui [2] non sufficit. Xerxi

CXCVII [3] ad litoralia Achaiæ tendenti, perductores sui cuncta referre cupientes, enarrabant id quod de templo Jovis Aphyætii ab indigenis enarratur: Athamantem Æoli filium, inito cum Ino consilio necem Phryxo machinatum: deinde Achæos ex oraculo tale certamen illius posteris proposuisse, ut qui ex eo genere maximus natu esset, huic aditu prytanei, *id est*, curiæ (quam Ceium Achæi vocant) interdiceretur: ipsis excubias agentibus, ut siquis adisset, non prius exire posset quam mactandus esset. Ita multos, quum jam mactandi essent, eo metu in aliam profugisse regionem: interjecto deinde tempore, quum teversi essent, & in prytaneum ingressi, si essent deprehensi, toto corpore coronis cooperto, & cum pompa eductos mactari consuesse. Hoc autem posteros Cytissori Phryxo geniti ob id pœnæ, quod quum Achæi expiationem loci facientes, ex oraculo Athamantem Æoli filium essent immolaturi, Cytissorus ille è terra Colchide veniens illum liberavit: eoque facto posteris ejus iram dei fuisse injectam. Hæc quum audisset Xerxes, ubi ad lucum adfuit,

ἐς τὺς Ἕλληνας καταπλώσας, ἤμελλε ὑπὸ δίπερον Ἀφαφυγὼν ἔσεσθαι. ὡς γὰρ ἀφεὰς εἶδον [1] πρὸς πρὸς πεπαίοντας οἱ Ἕλληνες, μανθάνοντες αὐτίκα τλέονται τὴν γνώμην ἁμαρτάδα, ἐπαναχθέντες, εὐπετέως ἀφεὰς εἷλον. Ἐν τούτων μὲν Ἀείδωλις πλοίων ἄλω, τύραννος Ἀλαβάνδων τῶν ἐν Καρίῃ· ἐν ἑτέρῃ δέ, ὁ Πάφιος στρατηγὸς Πενθύλου ὁ Δημονόου· ὃς ἦγε μὲν δυώδεκα νέας ἀπὸ Πάφου, ἀπολαλοιπὼς δὲ ἀφεῶν τὰς ἐνδεκα τῷ χειμῶνι τῷ γνωμώσῃ κατ' Σηπιάδα, [2] στειγνομένῃ τῇ [3] κατὰ πλοίων ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἄλω. τούτους οἱ Ἕλληνες ἐξεφόβησαν τὰ ἐβούλοντο πυθέσθαι ἀπὸ τῆς Ξέρξεω στρατῆς, ἀποπέμψαντες δεδεμένους ἐς τὸν Κορινθίων Ἰσθμόν. Οἱ μὲν δὴ ναυτικὸς ὁ τῶν βαρβάρων στρατὸς, πάρεξ τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν αἳ ἔπλων Σανδόκεα στρατηγέοντα, ἀπίκετο ἐς Ἀφέτας. Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ πεζοῦ πορευόμενος διὰ Θεσσαλίης ἐς Ἀχαΐην, ἐσβεβληκὼς ἦν ἐς δύο τέλεα τάδε· ἐς Μηλιέας· ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἄμιλλαν ποιεύμενος ἵππων τῶν ἑωυτῦ, ἀποπειρώμενος καὶ τῶν Θεσσαλίης ἵππων· πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἴη τῶν ἐν Ἕλλησι, ἔνθα δὴ αἱ Ἑλλήνιδες ἵπποι ἐλίποντο πολλόν. τῶν μὲν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν, Ὀνόχωνος μοῦνος οὐκ ἀπέσχετο τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον, πυνθανόμενος· τῶν δὲ ἐν Ἀχαΐῃ ποταμῶν ῥεόντων, ἐδεῖ ὅστις μέγιστος αὐτέων ἐστὶ Ἠπιδανὸς, οὗτος ἐστὶ καὶ αὐτίκα, εἰ μὴ φλαῦρος. Ἐς Ἄλλον δὲ τὸν Ἀχαΐης ἀπικόμενος Ξέρξης οἱ καταμαθόντες τὸ ὁδὸν βουλόμενοι τὸ πᾶν ἐξηγήσασθαι, ἔλεγόν οἱ τοιόνδε λόγον, τὸν ὧδε τὸ ἱρὸν τοῦ [1] Ἀφλυσίου Διός, ὡς Ἀθάμας ὁ Αἰόλου ἐμηχανήσατο Φρίξῳ μέζον αὖν Ἰνοῖ βουλεύσας· [2] μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἀστυγείτονες Ἀχαιοὶ προτιθεῖσι τοῖσι παισὶ τοῖσι ἐκείνου ἀπογόνοισι αἶσιμος τοιόνδε· ὃς ἂν ἢ τοῦ ἡλικου πρεσβύτατος, τούτου ἐπιτάξαντες ἔρχεσθαι τοῦ πρυτανηίου, αὐτοὶ φυλακὴν ἔχουσι· λίθινον δὲ καλέεται τὸ πρυτανήιον οἱ Ἀχαιοί· ἐσιόντα δὲ τὸν ἐσέλθῃ, οὐκ ἔξεστι ὅκως ἔξεισι, πρὶν ἢ θύσεσθαι μέλλῃ. ὥστε πρὸς τούτοισι πολλοὶ ἤδη τῶν μελλόντων τοιῶνδε θύσεσθαι, δείσαντες, οἴχοντο ἀποδράντες ἐς ἄλλην χώρην· χρόνου δὲ προϊόντος, ὀπίσω κατελθόντες, ἵνα ἀλίσκωνται, ἐσέλλοντο ἐς τὸ πρυτανήιον. ὡς δὲ σφι τὸ ἐξηγέοντο, ἔσμεσι πᾶς πυκάζεται, καὶ ὡς συνεμπεσὼν ἐξαχθεὶς. ταῦτα δὲ πάλαι οἱ Κυτισώρου τοῦ Φρίξου παῖδες ἀπόγονοι, διότι καταμὴν ἡ χώρη ποιευμένων Ἀχαιῶν ἐκ θεοπροπίου Ἀθαμαντίδαι Αἰόλου, καὶ μελλόντων μὲν θύειν, ἀκηκόεσαν ὁ Κυτίσωρος ὁ Αἴητεω τοῦ Κολχίδος, ἐλθόντες ἐρρύσαντο. ποιήσας δὲ τοῦτο, τοῖσι ἐπιγενομένοισι ἐξ ἑωυτοῦ μῆνιν τοῦ θεοῦ ἀνέβαλε. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκούσας, ὡς καὶ τὸ ἄλσος ἐξένεε,

1 Facile cepere. 2 Non sufficit. Fluviorum autem Achaiæ quum maximus sit Apidanus, ne hic quidem sufficit, nisi aliqua ex parte. *Id est*, *Ne hic quidem illi aquam abunde suppeditavit, sed parce tantum.* 3 Pro ἐς Ἄλλον τῆς Ἀχαΐης *hic posuit* Ad litoralia Achaiæ: *quum supra pag.* 441. *pro iisdem verbis posuerit* Algas Achaiæ.

285 αὐτός τε ἔργετο ἀπῦ, καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ παρήγγειλε. τὸ τε Ἀνδράμαντ(ος) ἀπηγόνων τὸ οἰκίλιν ὁμοίως καὶ τὸ τέμενος(ος) ἱσίδρυτο. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ τὰ ἐν Ἀχαιΐῃ. ἀπὸ δὲ τουτέων τῶν χώρων ἦιε ἐς τὴν Μηλιάδα κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ῥηχίη ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτον ἔστι χῶρος πεδινός, τῇ μὲν εὐρύς, τῇ δὲ, στρατὸς στεινός. περὶ δὲ τὸν χῶρον τοῦτον ὄρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα περικλῄει πᾶσαν τὴν Μηλιάδα γῆν, Τρηχίνεαι πέτραι καλεόμεναι. πρώτη μὲν νέων πόλις ἐστὶ ἐν τῷ κόλπῳ ἰόντι ἀπ' Ἀχαιΐης, Ἀντίκυρα· παρ' ἣν Σπερχειὸς ποταμὸς ῥέων ἐκ Ἐνιλέων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ἀπὸ δὲ τούτου, ἄλλοι εἰσὶ σταδίων ἄλλος ποταμὸς, τῷ ὄνομα κεῖται Δύρας," τὸν μυθεόμενοι βοηθέοντα Ἡρακλέι καιομένῳ ἀναφαίνεσθαι. ἀπὸ δὲ τούτου, δι' ἄλλων εἴκοσι σταδίων ἄλλος ποταμός ἐστι, ὃς καλέεται Μέλας. Τρηχὶς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ πέντε καὶ ἄλλα ἀπέχει· ταύτη δὲ καὶ εὐρυχωρότατόν ἐστι πάσης τῆς χώρης ταύτης ἐκ τῶν ὀρέων ἐς θάλασσαν. κατὰ δὴ Τρηχῖν πεπόλισται. διηκόσιαι τε καὶ χιλιαὶ καὶ δισμύριαι πλέθρα τοῦ πεδίου ἐστί. τοῦ δὲ ὄρεος, τὸ περικλῄει τὴν γῆν τὴν Τρηχινίην, ἔστι ἀμφιθέατρος μεσαμβρίην Τρηχῖνος. ἀμφὶ δὲ τὸν ἀμφιθέατρον Ἀσωποῦ ποταμοῦ ῥέει ἀπὸ νότου ὕδωρ ἐπὶ τὴν οὐρείην τοῦ ὄρεος. Ἔστι δὲ ἄλλος Φοίνικος ποταμὸς ὑπὸ μέγας πρὸς μεσαμβρίην τοῦ Ἀσωποῦ· ὃς ἐκ τῶν ὀρέων τουτέων ῥέων ἐς τὸν Ἀσωπὸν ἐκδιδοῖ. κατὰ δὲ τὸν Φοίνικα ποταμὸν στεινότατόν ἐστι· ἁμαξιτὸς γὰρ μοῦνη διέρρηται. ἀπὸ δὲ τοῦ Φοίνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα σταδίοι ἐστὶ ἐς Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοίνικος ποταμοῦ καὶ Θερμοπυλέων κώμη τίς ἐστι τῇ ὄνομα Ἀνθήλη κεῖται, παρὰ τὴν δὴ καθαρρέων ὁ Ἀσωπὸς, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, καὶ χῶρος περὶ αὐτὴν εὐρύς. ἐν τῷ Δήμητρός τε ἱερὸν Ἀμφικτυονίδος ἵδρυται, καὶ ἕδραι εἰσὶ Ἀμφικτύονες, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτύονος ἱερόν. Βασιλεύς μὲν δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τὴν Μηλιδ(ος) ἐν τῇ Τρηχινίῃ· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐν τῇ διόδῳ, καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων, Θερμοπύλαι· ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων, Πύλαι. ἐς ἑκατέρους μὲν νυν ἐκάτεροι ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι ἐπεκράτεον· ὁ μὲν τῶν πρὸς βορῆν ἄνεμον ἐόντων πάντων μέχρι Τρηχῖνος· ὁ δὲ, τῶν πρὸς νότον καὶ μεσαμβρίην φερόντων τὸ δὴ τούτου τοῦ ἠπείρου. Ἦσαν δὲ οἵδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὴν Πέρσην ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ· Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὁπλῖται, καὶ Τεγεητέων καὶ

& ipſe ab eo abſtinuit, & idem ſuis copiis imperavit, domumque item poſterorum Athamantis ac fanum veneratus eſt. Hæc in Theſſalia Achaiaq; : à CXCVIII quibus locis proceſſit Xerxes in Melidem juxta maris ſinum, ubi totum diem Æſtus atque reciprocatio fluctuum fit. Huic ſinui circumjectus eſt locus campeſter, alibi ſpatioſus, alibi arctus admodum. Suntque ipſi campo circumjecti montes editi atque inacceſſi, omnem Melidem cingentes regionem, quæ petræ Trachiniæ nominantur. Prima in ſinu urbs ab Achaia euntibus eſt Anticyra, quam amnis Sperchius præterlabens, ex Enienſibus in mare defluit. A quo alter amnis XX ferme ſtadiis abeſt, cui nomen inditum eſt Dyras, quem fama eſt emerſiſſe ad ferendam Herculi opem. Ab hoc totidem ſtadiorum intercapedine alius amnis eſt, qui vocatur Melas, *id eſt*, *niger*. Unde urbs Tra- CXCIX chis quinque ſtadia abeſt, [1] ſita in ampliſſimo regionis ſpatio, à montibus ad mare, utpote duobus & viginti millibus jugerum planitie montis qui terram Trachiniam circumdat. Ad Trachinis meridiem anfractus eſt per quem Aſopus circa radices montis defluit. Ad CC cujus meridiem alius non magnus amnis eſt, nomine Phœnix ex his montibus in Aſopum defluens. Juxta Phœnicem Anguſtiſſimum viæ eſt: quippe qua muri coarctata modo plauſtrum duntaxat agi poteſt. A flumine Phœnice ad Thermopylas quindecim ſtadiorum eſt intervallum, in quo vicus eſt nomine Anthela: quem præterfluens Aſopus in mare evolvitur: & ei locus ſpatioſus eſt circumjectus, ubi templum Cæteris Amphictyonidis extructum viſitur, & ſedilia Amphictyonibus, & ipſius Amphictyonis delubrum. ¶ CÆTERUM rex Xerxes quidem CCI in Trachinia Melidis caſtra habebat, Græci vero in tranſitu: qui locus à pleriſq; Græcorum vocatur Thermopylæ, ab indigenis autem atque accolis Pylæ. Hæc erant utrorumque caſtorum loca: Xerxe omnibus quæ ad ventum boream ſpectant uſque ad Trachinem, potito: Græcis, quæ per hanc continentem ad auſtrum & meridiem ferunt, tenentibus. Qui hoc in loco Perſam CCII Græci opperiebantur, hi fuere, Spartanorum trecenti armati, Tegeitarum &

Δύρας] Βοηθέοντα τῷ Ἡρακλέι καιομένῳ λόγος δὲ ἀναφαίνεσθαι.

b Vide Herodot. lib. 2. p. 42. Edit. Var.

a Herodot. lib. 2. p. 42. Edit. Var.

[1] Hæc autem maxime parte ſpatioſa eſt illa regio, a mari ad montes, juxta quos eſt ſita Trachis. ſunt enim viginti duo planitiei plethra. Montis autem qui Trachinium agrum circumdat, eſt anfractus, ad Trachinis meridiem, per quem Aſop.

Mantie-

Mantienorum mille, totidem ex utrisque: ex Orchomeno Arcadiæ centum viginti, ex reliqua Arcadia mille. tot quidem ex Arcadia. A Corintho autem quadringenti: à Phliunte ducenti, & Mycenæorum octoginta. hi ex Peloponneso aderant: ex Bœotis autem Thespienses septingenti, Thebani quadringenti. CCIII Præter hos evocati erant Locrenses Opuntii cum omni copia, & Phocensium mille. Ipsi enim Græci eos evocaverant, missis nunciis, qui dicerent se quidem præcursores aliorum venisse, cæteros autem socios propediem expectari: tutelam vero maris esse in Athenienſium præsidio Æginetarumque, & eorum quibus res navalis injuncta esset. nec sibi quippiam esse formidolosum. non enim deum esse qui bellum Græciæ inferret, sed hominem: nec mortalem quempiam aut esse aut fore qui, ex quo natus est, mali exors sit: & ut quisque maximus est, ita ei deberi maxima. itaque quum mortalis esset qui bellum inferret, ab opinione esse casurum. Hæc illi audientes, in CCIV Trachinem auxilio iere. Erant his cum alii duces suæ quisque civitatis, tum vero, penes quem summa imperii erat, quem maxime admirabantur, Lacedemonius Leonides Anaxandridæ filius, qui Leontis, qui EUrycratidæ, qui Anaxandri, qui EUrycratis, qui Polidori, qui Alcamenis, qui Telecli, qui Archelai, qui Agesilai, qui Doryagi: qui Leobotis, qui Echestrati, qui Hegesis, qui EUrysthenis, qui Aristodemi, qui Aristomachi, qui [1] Cleonidæi, qui Hylli, qui Herculis filius fuit: adeptus CCV ex inopinato regnum. Nam quum duo forent ei fratres natu majores, Cleomenes & Dorieus, aberat à cura regionis adipiscendæ: verum Cleomene sine virili sobole defuncto, & Dorieo jam non superstite, sed & ipso in Sicilia vita functo, ita regnum ad Leonidem pervenit, qui Cleombroto major natu erat. Is enim novissimus fuit Anaxandridæ liberorum, habebatq, in Matrimonio Cleomenis filiam. Qui dum se ad Thermopylas contulit, delegerat trecentos [2] è primoribus viros, & quibus filii erant: assumpseratque eos Thebanos quorum de numero feci mentionem, quorum duxerat Leontiades EVrymachi filius. Hac de causa

Μαντινέων χίλιοι, καὶ ἡμίσεες ἑκατέρων· ἔξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίης, εἴκοσι καὶ ἑκατόν· καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίης, χίλιοι. τοσοῦτοι μὲν Ἀρκάδων. ἀπὸ δὲ Κορίνθου, τετρακόσιοι. καὶ ἀπὸ Φλιασίων τε, διηκόσιοι ὁπλῖται· καὶ Μυκηναίων ὀγδώκοντα. ἦσαν μὲν ἀπὸ Γελοποννήσου παρεόντων. ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν, Θεσπιέων τε ἑπτακόσιοι, καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι. Πρὸς τούτοισι ἐπεκλήτους ἐποιεύντο Λοκρούς τε οἱ Ὀπούντιοι παντὶ στρατῷ, καὶ Φωκέων χιλίους. αὐτοὶ γὰρ σφέας οἱ Ἕλληνες ἐπεκαλέσαντο, λέγοντες δι' ἀγγέλων ὡς αὐτοὶ μὲν ἥκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων, πρόσδοκιμοι πᾶσιν εἶεν ἡμέρην ἥν θάλασσά τε σφι εἴη ἐν φυλακῇ, ὑπ' Ἀθηναίων τε φρουρεομένη, καὶ Αἰγινητέων· καὶ τῶν ἐς τὸ ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντων, καὶ σφι εἴη δεινὸν μηδέν. ὁ γὰρ θεὸν ἓν τὸ δεδοκέναι δεῖν τινὰ Ἑλλάδα, ἀλλ' ἄνθρωπον. ἓν δὲ θνητὸν μηδέν, μηδὲ ἔπαθε, τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γινομένῳ· συμβήσεσθαι δὲ μεγίστοισι αὐτέων, μέγιστα. ὀφείλειν ὦν καὶ τὸ ἐπελάσσονα, ὡς ἐόντα θνητόν, ἀπὸ τοῦ δόξης πεσέειν ἄν. οἱ δὲ, ταῦτα πυθανόμενοι, ἐβοήθεον ἐς τὰς Τρηχῖνα. Τότε μὲν ἦσαν μοῦνοι καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιας ἑκάστων. ὁ δὲ θυμὸς ζόμενος μάλιστα καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἡγεμὼν, Λακεδαιμόνιος Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Λέοντος, τοῦ Εὐρυκρατίδεω, τοῦ Ἀναξάνδρου, τοῦ Εὐρυκράτεος, τοῦ Πολυδώρου, τοῦ Ἀλκαμενέος, τοῦ Τηλέκλου, τοῦ Ἀρχέλεω, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Δορυάγου, τοῦ Λεωβότεω, τοῦ Ἐχεστράτου, τοῦ Ἡγησίου, τοῦ Εὐρυσθένεος, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὕλλου, τοῦ Ἡρακλέος· κτησάμενος τὴν βασιληΐην ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκήτου. Δεξῶν γὰρ οἱ ἐόντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένεός τε καὶ Δωριέος, ἀπελίπλατο τὸ φρονεῖν περὶ τῆς βασιληΐης. ἀποθανόντος μὲν Κλεομένεος ἄπαιδος ἔρσενος γόνου, Δωριέος τε ἐκ τοῦ ἐόντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ τούτου ἐν Σικελίῃ, ὥστε δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ βασιληΐη· καὶ διότι πρότερος ἐγεγόνεε Κλεομβρότου, (ἦσαν γὰρ τὴν νεώτατος Ἀναξανδρίδεω παῖς) καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. ὃς τότε ἦιε ἐς Θερμοπύλας. ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεξεώτατα τετιηκόσιους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἐόντες. ἐφοίτα δὲ καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λογισάμενος εἶπον, τοῦ ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχου. τοῦδε δὲ εἵνεκα

1 Cleodæi. *Quam lectionem comprobat locus quem habes supra pag.* 350. *de Aristodemo qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius.* 2 Constantis ætatis viros. *Camer.*

τούτους σφι δὴ ἐπιτάσσατο Λεωνίδης μούνους Ἕλληνας ἀπαλαβεῖν, ὅτι σφέων μεγάλως κατηγόρητο μηδίζειν. παρεκάλεε ὧν ἐς τὸ πόλεμον, θέλων εἰδέναι εἴ τι συμπέμψουσι, εἴτε καὶ ἀπερέησι ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δὲ, ἀλλοφρονέοντες, ἔπεμπον. Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην πρώτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιήτας, ἵνα τούτους ὁρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, στρατεύωνται· μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίζωσι, ἢν αὐτοὺς πυθόμενοι ὑπερβάλλωνται. μετὰ δὲ, Κάρνεια γὰρ σφι ἦν ἐμποδών, ἔμελλον ὀρτάσαντες, καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ, καὶ τὸν πάντα βοηθέειν παντὶ μεί. ὡς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνενώντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσειν· ἦν γὰρ κατὰ τώυτὸ ὀλυμπιὰς τοῦσι τοῖσι πρήγμασι συμπεσοῦσα· οὕτω δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω ἀπαλλαχθήσεσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον, ἔπεμπον τοὺς προδρόμους. Οὗτοι μὲν δὴ ὕστερον διενενώντο πιήσειν. οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες ὡς πρὸς πύλας ἐγίνετο τὰ ἐσβολὰς ὁ Πέρσης, καταῤῥωδέοντες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἐδόκεε ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον, τὸν Ἰσθμὸν ἔχειν ἐν φυλακῇ· Λεωνίδης δὲ, Φωκέων καὶ Λοκρῶν πλεισταρχεόντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτός τε μᾶλλον ἐνίζετο, πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλιας, κελεύοντάς σφι βοηθοῦντας, ὡς ἐόντων αὐτέων ὀλίγων στρατὸν τοῦ Μήδου ἀλέξασθαι. Ταῦτα βουλευομένων σφέων, ἔπεμπε Ξέρξης κατάσκοπον ἱππέα, ἰδέσθαι ὁκόσοι τέ εἰσι, καὶ ὅ, τι ποιέοιεν. ἀκηκόεε δὲ ἔτι ἐὼν ἐν Θεσσαλίῃ, ὡς ἁλισμένη εἴη ταύτῃ στρατιὴ ὀλίγη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ὡς εἶησαν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Λεωνίδης ἐὼν γόνος Ἡρακλείδης. ὡς δὲ προσέλασε ὁ ἵππος ἐς τὸ στρατόπεδον, ἐθηεῖτό τε καὶ κατόσσα πᾶν μὲν ἦν τὸ στρατόπεδον. τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τῷ τείχεϊ, τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οἷά τε ἦν κατιδέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε τοῖσι περὶ τὸ τείχεϊ τὰ ὅπλα ἔχουτο. ἔτυχον δὲ τότε τὴν χρόνον Λακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμναζομένους πρὸ ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τοῖς κόμας κτενιζομένους. θαῦμα δὴ ἐποιέετο, ἐθώυμαζε, καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε. μαθὼν δὲ ταῦτα ἀπρεκέως, ἀπέπεμπε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην. ἔτε γὰρ τις ἐδίωκε, ἀλογίης τε ἐνεπίμπρητο πολλῆς. ἀπελθὼν δὲ, ἔλεγε πρὸς Ξέρξεα τοῦπερ ὀπώπεε πάντα. Ἀκούων δὲ Ξέρξης,

Leonides dedit operam ut Græcos ſumeret ſolos, quod eos maxime inſimulabat quod cum Medis ſentirent. Evocabat igitur eos ad bellum, ſciendi cupidus an una mitterent auxilia, an ex profeſſo adimerent Græciæ ſocietatem: ſed illi aliud ſentientes, tamen auxilia miſerunt. Eorum qui cum Leonide CCVI fuere, primos miſerunt Spartiatæ: ut his inſpectis alii ſocii in militiam proficiſcerentur, neve cum Medis ſentirent, ſi eos ſuperari audirent. Ipſi autem celebratis Carniis, (hæc enim ſacra morabantur eos) relictis Spartæ cuſtodibus, erant cum omni copia illuc celerrime ituri auxilio. Reliqui autem ſocii ad id agendum itidem animati (nam tempus Olympiadis in hæc negocia inciderat) haud ſuſpicati tam cito apud Thermopylas bello decernendum, præ- CCVII curſores miſerant. Ita iſti ſibi faciendum ſtatuerant. At ii Græci qui apud Thermopylas erant, ubi ad ingreſſum Perſa adventabat, metu perculſi de diſcedendo conſultabant. Ac cæteri quidem Peloponnenſes cenſebant faciendum ut reverſi in Peloponneſum, Iſthmi cuſtodiam agerent: huic autem ſententiæ quum infenſi eſſent Phocenſes & Locrij, Leonides ſuadebat illic perſtandum, & nuncios ad accerſendas ſubſidio civitates dimittendos, tanquam ſe paucioribus quam ut Medorum exercitum arcerent. Hæc iſtis conſul- CCVIII tantibus, Xerxes equitem quendam ad ſpeculandum quot illic eſſent, & quid agerent, mittit. Audierat enim jam tum quum in Theſſalia eſſet, eò loci contractam eſſe exiguam copiam, ejuſque duces eſſe Lacedæmonios, atque Leonidem è genere Herculis. Eques ubi ad ſtationem Græcorum ſucceſſit, contemplatur aſpicitq; non ille quidem omnes milites (nam eos qui intra murum quera excitaverant excubabant, intueri nequibat) ſed eos qui extra murum agebant. Erant autem eo tempore exterius manendi in Lacedæmoniorum ſtatione vices: eos animadvertit partim ſe ludo gymnaſtico exercentes, partim comam pectentes. Hæc cum admiratione intuitus, eorum numero, ac cæteris omnibus plane cognitis, per ocium ſeſe recipit. nemo enim illorum inſequebatur, ſed hominem magno contemptui habebant. Regreſſus ad Xerxem, cuncta quæ inſpexerat refert. Quæ Xerxes audiens, CCIX

[1] non poterat conjectare, quidnam molirentur, tanquam quoad possent perituri pariter, & hostem perdituri. Sed quum ridiculam rem sibi facere viderentur, accersit ad se Demaratum Aristonis filium, qui in exercitu erat: quem ut venit, interrogavit horum singula, cupiens posse quid ab Lacedæmonis ageretur. Et ille, Audisti, inquit, antea me, dum adversus Græciam proficiscerer, de his viris: & quum audisses loquentem hæc quæ eventura providebam, derisui habuisti. sed quanquam mihi summum discrimen est adversus te rex veritatem tuenti, audias tamen nunc quoque veritatem: Hi viri ad nobiscum pugnandum de ingressu venere, atque hoc apparant. nam ita sese apud eos habet consuetudo: quoties adire animæ periculum debent, tunc capita comunt, [2] quod scies, si hos & qui Spartæ manserunt, subegeris: nulla hominum gens alia est quæ contra te rex audeat tollere manus. Etenim nunc adversus regnum in Græcia pulcherrimum atque viros præstantissimos tendis. Xerxe, quod hæc ei admodum incredibilia viderentur, interrogante quo pacto tantillæ copiæ cum suis pugnaturæ essent, rursus inquit, [3] Pro vano me ducas, nisi hoc tibi ut ego annuo, usu venerit. Hæc dicens, tamen Xerxi non persuasit. Itaque quatriduum Xerxes supersedit, ratus eos illinc fugam esse facturos. Quinto die quum putaret impudentiam illorum atque temeritatem esse in permanendo, ira percitus, Medos in eos ac Cissios mittit, imperans ut illos caperent vivos & in conspectum suum adducerent. Medi, ubi facto impetu in Græcos impressionem fecerunt, multi cadebant, aliisque supervenientibus nihil tamen promovebant, etsi vehementer ingravebant: palam facientes cum aliis omnibus, tum vero ipsi regi, se quidem multos homines esse, at paucos viros. Fuit autem hic pugnæ congressus interdiu. Post, ubi Medi se ægre tutabantur, tum vero ipsi se subduxere, Persæque subeuntes excepere, ii quos [4] immortales rex appellat, quorum dux erat Hydarnes: tanquam facile hostem profligaturi. Ubi & hi cum Græcis congressi, nihilo magis quam Medi proficiebant, sed eodem modo pugnabant, utpote [5] longioribus hastis quam Græci utentes, & in locis angustis, ubi nullus

οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ ἐὸν, ὅτι ἀβασιλεύτους ἐόντας ὡς ἀπολλυμένους καὶ ἀπολέοντας κατ' ὀλίγους μάχεσθαι, αὐτὸς (αὐτῷ γὰρ ἔφαινοντο ποιέειν) μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος ἐόντα, ὃν τῇ στρατιῇ ἑσπόμενον. ἀπιγμένον δὲ μιν πρώτου ἔροιτο ἵππους τοιούτους, ἐθέλων μαθεῖν τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Λακεδαιμονίων. ὁ δὲ εἶπε, Ἤκουσας μὲν καὶ πρότερον, ὅτε ὁρμώμην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ ἀνδρῶν τούτων. ἀκούσας δέ, γέλωτά με ἔθηκας, λέγοντα ταῦτα ὧν ὁρῶν ἐπιτήδεια πρήγματα ταῦτα. ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθείην ἀσκιέειν ἀρτίαν σοῦ, ὦ βασιλεῦ, ἀγῶνα μέγιστόν ἐστι. ἔκεινοι δὲ καὶ νῦν. οἱ ἄνδρες οὗτοι ἀπίκηνται μαχεσόμενοι ἡμῖν περὶ τὴν ἐσόδου, καὶ ταῦτα ποιεῦσι. νόμου γάρ σφι ἔστι ἕκαστα ἔχειν ὀξέα· ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, τότε τοὺς κεφαλὰς κοσμέονται. δῆλα δὲ ἔσται, εἰ ἐστέες τι καὶ τὸ εὐπρεπὲς ἐν Σπάρτῃ κατατρέψεαι, ἔστι δὲ οὐκ ἄλλο οὐδέν. ἀνδρῶν τοι σε βασιλεῦ ὑπομένει χεῖρας ἀπαιρεύμενον. νῦν δὲ πρὸς βασιληίην τε καὶ καλλίστην πόλιν τῶν ἐν Ἕλλησι πρόσφορεαι, καὶ ἄνδρας ἀρίστους. κέρτομα τε δὴ ἔπος ἔρρηξε φράσαντα τοῦτο." λεχθέντα, καὶ δεύτερα ἐπιρρώστου ὄντινα τρόπον, ποσέοντι ἐόντες, εἶεν τε μοῦνα εἰδότες τῶν ἐωυτῶν στρατιῇ μαχέσασθαι. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ κατὰ ὡς ἀνδρὶ φύσιν, λιὴ μὴ πρὸς τὰ παρεόντα τοι ἐόντα τῇ ἐμῇ λέγειν ταῦτα λέγω, ἐπειδὴ καὶ πρότερον τοῦτο ἔφρασα. τέσσερας μὲν δὴ παρεξήκω ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφέας ἀποδρήσεσθαι. πέμπτῃ δέ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλά σφι ἐφαίνοντο, ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβουλίῃ διαχρεώμενοι, μῆνιν, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίους θυμωθείς· ἐντειλάμενος σφέας ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὄψιν τὴν ἐωυτοῦ. ὡς δὲ ἐπέπιπτον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἕλληνας οἱ Μῆδοι, ἔπιπτον πολλοί· ἄλλοι δ' ἐπεσέποντο, οὐ διεκπαίοντες, καίπερ μεγάλως περισσαίοντες. δῆλον δ' ἐποίευν παντὶ τῳ, καὶ οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλέϊ, ὅτι πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δ' ἄνδρες· ἐγίνετο δὲ καὶ συμβολὴ δι' ἡμέρης. Ἐπεὶ δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως περιέπιπτον, ἐνθεῦτεν ἔστι μὲν ὑπεξῆισαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμενοι ἐπῆισαν τοῖσι ἀθανάτοισι καλεομένοισι βασιλεύς, τῷ ἦρχε Ὑδάρνης, ὡς δὴ ἔτοιμα δυσπετέα χειρωσόμενοι. ὡς δὲ καὶ ἔστι συνέμισγον τοῖσι Ἕλλησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο ἢ περ οἱ Μῆδοι καὶ οἱ Κίσσιοι, ἀλλὰ τὠυτὸ, ἅτε ἐν στεινοπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι, καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι ὑπὲρ οἱ Ἕλληνες· καὶ οὐκ

287

CCX

CCXI

---

1 Conjicere non poterat *ex iis quæ audiebat* rem ita habere ut revera se habebat, nimirum illos se præparare ad moriendum & *ad alios* morte afficiendos pro viribus. 2 Scito autem. si hos cæteroſque qui Spartæ remanserunt subegeris, nullam aliam fore hominum gentem quæ contra te rex, &c. 3 In me ut mendacem consule. *Vel, De me ut mendace statue.* 4 *Cur ita vocarentur, supra exposuit, pag.* 4. 10. 5 Brevioribus.

ἔχοντες

ἔχοντες πλήθει χρήσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἄλλα τε ἀποδεικνύμενοι ἐν τοῖσι βαρβάροισι μάχεσθαι ἐξεπισταμένους, καὶ ὅκως ἐντρέψειαν τὰ νῶτα, ἀλέες φοίνικον δῆθεν. οἱ δὲ βάρβαροι ὁρέοντες φεύγοντας, βοῇ τε καὶ παταγῷ ἐπέκεον. οἱ δ' ἂν καταλαμβανόμενοι, ὑπέστρεφον ἀντίοι εἰς τοῖσι βαρβάροισι· μεταστρεφόμενοι δὲ, κατέβαλλον πλήθει ἀναριθμήτους τῶν Περσέων. ἔπιπτον δὲ καὶ αὐτέων τῶν Σπαρτιητέων ὀνθαῦτα ὀλίγοι. ἐπεὶ δὲ ὁδὸν ἐδώκατο φάλαγξιν οἱ Πέρσαι τὴν ἐσόδου πειρεώμενοι, καὶ κατὰ τέλεα καὶ παντοίως προσβάλλοντες, ἀπέλαυνον ὀπίσω. Ἐν ταύτῃσι τῇσι προσόδοισι τὴν μάχης λέγεται βασιλέα Ξέρξην, τρὶς ἀναδεδρομέϊν ἐκ τοῦ θρόνου, δείσαντα περὶ τῇ στρατιῇ. τότε μὲν δὴ ταῦτα ἠγωνίσαντο, τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι, ὧδε ἄμεινον ἐπλεον. ἅτε γὰρ ὀλίγων ἐόντων, ἐλπίσαντες σφέας καταπεπωμάτιδάς τε, καὶ ἐκ οἵων τε ἔσεσθαι ἔτι χεῖρας ἀνταείρεσθαι, συνέβαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ τάξις τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἦσαν, καὶ ἐν μέρεϊ ἑκάστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· ἔτυχον γὰρ ἐς τὸ ὄρος ἐτάχθησαν, φυλάξοντες τὴν ἀτραπόν. ὡς δὲ ὧδε ἔκριναν ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐώρων, καὶ ἀπέλαυνον. Ἀπορέοντος δὲ βασιλέος, τί χρήσαιτο τῷ παρεόντι πρήγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδήμου, ἀνὴρ Μηλιεύς, ἦλθέ οἱ ἐς λόγους, ὡς μέγά τι ἀπ' βασιλέος δωρεὴν οἴσεσθαι· ἔφασέ τε λόγου τοῦ πρὸς ἀτραπὸν τοῦ ὄρεος φέρουσαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διαφθερέειν τοὺς ταύτῃ κατημένους Ἕλληνων. ὕστερον δὲ δείσας Λακεδαιμονίους, ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην· καὶ οἱ φυγόντι, κατὰ τοὺς πυλαγόρους τοὺς Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομένους, ἀργύριον ἐπεκηρύχθη· χρόνῳ δὲ ὕστερον (κατῆλθε γὰρ ἐς Ἀντικύρην) ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω, ἀνδρὸς Τρηχινίου. ὁ δὲ Ἀθηνάδης 288 οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτεα δι' ἄλλην αἰτίην, τοῦ ἐγὼ ἐν τοῖσι ὄπισθεν λόγοισι σημανέω· ἐτιμήθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἧσσον. Ἐπιάλτης μὲν δὴ ὕστερον τυτθὸν ἀπέθανε. Ἔστι δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Ὀνήτης τε ὁ Φαναγόρεω, ἀνὴρ Καρύστιος, καὶ Κορυδαλὸς Ἀντικυρεύς, εἶεν οἱ εἰπάντες πρὸς βασιλέα τούτους τοὺς λόγους, καὶ ὡς ἐπαγαγόμενοι τὸ ὄρος τοῖσι Πέρσῃσι· οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ, τόδε χρὴ καταμώσασθαι, ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων πυλαγόροι ἐπεκηρύξαν ἐκ δὴ Ὀνήτῃ τε καὶ Κορυδαλῷ ἀργύριον, ἀλλ' ὅτι Ἐπιάλτῃ

multitudinis erat usus: ibi Lacedæmonii dignam memoratu pugnam edebant, cum aliis in rebus ostentantes se perite inter imperitos pugnare, tum vero in eo quod quoties terga vertebant, conferti fugiebant. Quos barbari dum fugientes cernerent, cum vociferatione & strepitu ingruebant: at Græci rursus se convertentes, adversis pectoribus eos excipiebant: & quamvis eorum innumeram multitudinem prosternebant, aliquot tamen illic ex ipsis etiam Spartiatis occubuere. Persæ, postea quam & catervatim & universis copiis iter occupare conati, nihil tamen promovebant, iterum sese receperunt. Fertur CCXII autem Xerxes, quum ad spectaculum adesset, in ipso congressu pugnandi ter è solio resiliisse, quod videlicet exercitui suo timeret. [1] Postero die nihilo melius barbari prœliati sunt. [2] nam sperantes fore ut illi, qui pauci essent & saucii, nequirent manus levare ad pugnandum, quum conflixissent, eos Græci excepere, instructis ordinibus, & in suo quisque loco ac per nationes digesti: præter Phocenses, qui in monte ad iter obsidendum locati erant. Persæ ubi nihil aliud quam pridie agendum vident, abscedunt. ¶ Ibi regem ancipitem quodnam in re præsenti consilium capesseret, Epialtes Eurydemi filius alloquuturus adiit, tanquam magna aliqua re ab illo remunerandus, indicavitque ei tramitem qui per montem ad Thermopylas ferebat: quo factionem eorum Græcorum qui illinc erant, evertit. Is postea Lacedæmoniorum metu in Thessaliam profugit: cujus profugi pylagoræ Amphictyones apud Pylæam congregati caput pecunia licitati sunt: qui interjecto deinde tempore ab Athenade viro Trachinio, Anticyræ (nam illuc redierat) interemptus est. Quem, etsi ob aliam causam (quam ego in sequentibus reddam) Athenades hic interemit, nihilo tamen secius à Lacedæmoniis præmio affectus est. Hunc in modum Epialtes postea interiit. Est & alia quæ fertur fama, Onetem Phanagoræ filium, virum Carystium & Corydalum Anticyrensem, fuisse qui ea dixerint regi, & circum montem Persas deduxisse. Quod apud me prorsus fide caret. nam hinc licet conjectemus, primum, quod Græcorum pylagoræ non Onetæ & Coridali sed Epialtæ CCXIII CCXIV

1 Tunc igitur ita pugnarunt. Postridie autem nihilo me.l 2 Ita enim pugnabant ut qui existimarent, illos utpote paucos, saucios esse, eisque vel ad tollendas manus vires non superesse. At Græci eos excep.

Trachinii

Trachinii caput pecunia licitati sunt, quod scilicet eum compertissimum haberent: deinde quod Epialten ob hanc causam scimus se fuga proripuisse: postremo, quod Onetes qui non erat Meliensis, ita demum tramitem illum novisset si in ea regione multum diversatus fuisset. Ideoque Epialtæ culpam adscribo, quod Persas per montem circum-
CCXV duxit, & ad tramitem perduxit. Xerxes ea quæ Epialtes se confecturum spondebat, probans, majorem in modum lætus, sine mora Hydarnem cum iis quibus præerat copiis misit. Ille circa lucernarum accensionem, *id est, sub crepusculum*, è castris profectus est, & tramitem ingressus. Quem tramitem indigenæ Melienses vestigaverunt: eoque investigato Thessalos deduxere adversus Phocenses, eo tempore quo Phocenses intersepto muris transitu, ad arcendum bellum in præsidio erant. Extrinsecus nihil admodum præseptus transitus erat, quum nihil esset utilis Meliensibus.
CCXVI. Sic autem sese habet ille callis: Ab Asopo fluvio, qui per montis meat anfractum, incipit, cui monti ac viæ idem nomen est inditum Anopæa. hæc Anopæa per dorsum montis extenta, desinit juxta Alpenum urbem. quæ prima est ex Locridibus, Melienses versus, ac juxta lapidem nomine Melampygum ac juxta *κερκώπων ἕδρας, hoc est, malitiosorum sedes*,
CCXVII ubi angustissimus callis est. Hac via atqui ita se habente Persæ Asopum transmittentes, iter tota nocte fecerunt, à dextra OEtæos montes, ad sinistram terram Trachiniorum habentes: ac sub exortum auroræ in cacumen montis evaserunt: quo in loco (sicut superius ostensum est) mille Phocensium armatorum præsidium excubabat, tum ad suam terram, tum ad viam tutandam. nam transitus inferior à quibus dictum est custodiebatur, quod eam per montem viam ultro à Leonide acceptam obsidebant. Hoc
CCXVIII autem modo Phocenses Persas ascendisse animadverterunt: Quum eos illi toto monte conscendendo propter frequentiam quercuum latuissent, tamen edito multo strepitu (ut res postulabat) frondium super pedes constratarum, (erat enim cœli tranquillitas) Phocenses recurrerunt: & dum sibi arma induunt, confestim barbari adfuere: qui conspicati viros arma sibi circumdantes, obstupuere;

τῷ Τρηχινίῳ, πάντας καὶ τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμενοι· τοῦτο δὲ, φεύγοντα Ἐπιάλτην ταύτην τὴν αἰτίην οἰδάμεν. εἰδείη μὲν γὰρ καὶ ἐὼν Μηλιεὺς ταύτην τὴν ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὡμίλησε ἐπί. ἀλλ' Ἐπιάλτης γάρ ἐστι ὁ ἐξηγησάμενος τὸ ἱρόν· καὶ κατὰ τὴν ἀτραπὸν, τοῦτον αἴτιον γεγράφω. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ οἱ ἤρεσε τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης κατεργάσεσθαι, αὐτίκα ἐξεχαρὴς ἡμιόμους, ἔπεμπε Ὑδάρνεα, καὶ τὴν ἐς ἔσω ἡγέεσθαι Ὑδάρνης. ὡρμέατο δὲ ἐκ λύχνων ἁφὰς ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τὴν δὲ ἀτραπὸν ταύτην ἐξεῦρον μὲν οἱ ἐγχώριοι Μηλιέες· ἐξεύροντες δὲ, Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ἐπὶ Φωκέας, τότε ὅτε οἱ Φωκέες φράξαντες τεῖχος τὴν ἐσβολὴν, ἔσαν ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου· ἐκ τε τόσου δὴ κατεδέδαπτο εὖσα ἐοῦσα ἐδὲν χρηστὴ Μηλιεῦσι. Ἔχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αὕτη· ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ Ἀλὰ τοῦ Ἀλασφάγου ῥέοντος, οὔνομα δὲ τῷ ὄρεϊ τούτῳ καὶ τῇ ἀτραπῷ τωὐτὸ κεῖται, Ἀνόπαια. τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ ῥάχιν τοῦ ὄρεος, λήγει δὲ κατά τε Ἀλπηνὸν πόλιν, πρώτην ἐοῦσαν τῶν Λοκρίδων πρὸς Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελάμπυγόν τε καλεόμενον λίθον, καὶ κατὰ Κερκώπων ἕδρας· τῇ καὶ τὸ στεινότατόν ἐστι. Κατὰ ταύτην δὴ τὴν ἀτραπὸν καὶ ὦτω ἔσχισαν οἱ Πέρσαι τὸν Ἀσωπὸν διαβάντες, ἐπορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες ἔρεα τὰ Οἰταίων, ἐν ἀριστερῇ δὲ, τὰ Τρηχινίων. ἠὼς τε δὴ διέφαινε, καὶ οἱ ἐγίνοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ τοῦ ὄρεος. κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ ὄρεος ἐφύλασσον (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) Φωκέων χίλιοι ὁπλῖται, ῥυόμενοί τε τὴν σφετέρην χώρην, καὶ φρουρέοντες τὴν ἀτραπόν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ ἐφυλάσσετο ὑπὸ τῆς εἰρηναίης· τὴν δὲ ἀπὸ τοῦ ὄρεος ἀτραπὸν ἐθελονταὶ Φωκέες ὑπὸ δεξάμενοι, Λεωνίδῃ ἐφύλασσον. Ἔμαθον δὲ σφέας οἱ Φωκέες ὧδε ἀναβεβηκότας· (ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι τὸ ὄρος, πᾶν ἐὸν δρυῶν πλῆρες) λὶς μὲν δὴ ἐνέμετο, ἀφὸρ δὲ ἡμιόμους πολλοὺς, ὡς εἰκὸς λίς, φύλλων ὑποκεχυμένων ὑπὸ τοῖσι ποσί, ἀνά τε ἔδραμον οἱ Φωκαέες, καὶ ἐνέδυνον τὰ ὅπλα, καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρῆσαν. ὡς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὅπλα, ἐν δαὐμασι ἐγίνοντο.

---

1 *De hoc loco vide quæ alibi dixi.*

ἐλπό-

ἐλπόμενοι γὰρ οὐδένα σφι φανήσεσθαι ἀντίξοον, ἐνεκήρυσσον στρατόν. ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταῤῥωδήσας μὴ οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἴρετο τὸν Ἐπιάλτεα ποδαπός ἐστι ὁ στρατός. πυθόμενος δὲ ἀτρεκέως, διέτασσε τοὺς Πέρσας ὡς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκέες, ὡς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσί τε καὶ πυκνοῖσι, οἴχοντο φεύγοντες ἐπὶ τὸ ὄρος. τὸ κήρυμβον, ὥστε ἀμφίδυμοι ὡς ἐπὶ σφέας ὡρμήθησαν ἀρχήν, καὶ παρεσκευάδατο ὡς ἀπολεόμενοι. ἔστι μὲν δὴ ταῦτα ἐφεύρεον. οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλτεα καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐπεποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ ὄρος κατὰ τάχος. Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἦσαν Ἕλληνες, πρώτους μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης ἐσιδὼν ἐς τὸ ἱερὰ, ἔφρασε τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἠοῖ σφι θάνατον· ἐπὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἦσαν οἱ ἐξαγγείλαντες τὴν Περσέων πέρι περίοδον, ἔστι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσήμηναν· τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκόποι, καταδραμόντες ἀπὸ τῆς ἄκρης, ἅδην φαφαρυούσης ἡμέρης· ἐνθαῦτα ἐσκυλεύοντο οἱ Ἕλληνες, καὶ σφέων ἐσχίζοντο αἱ γνῶμαι. οἱ μὲν γὰρ ἐκ ἐων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ ἀντέπιπτον. μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες, οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο, καὶ διασκεδαζόμενοι κατὰ πόλις ἔκαστοι ἐτρέποντο· οἱ δὲ αὐτέων ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτὸ παρεσκευάδατο. λέγεται δὲ ὡς αὐτὸς σφέας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλωνται κηδόμενος· αὐτὰ δὲ τὰ Σπαρτιητέων τοῖσι παρεῦσι ἐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν ἐς τὴν ὄπιθεν φυλάξοντες ἀρχήν. ταύτῃ καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλέους εἰμὶ, Λεωνίδεω, ἐπεί τε ἤκουσε τοὺς συμμάχους εὐνοίας ἀποδυμοῦντας, καὶ ἐκ ἐθέλοντας συναποκινδυνεύειν, κελεύσαί σφεας ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτὰ δὲ αἰσχύνην ἐκείνῳ ἔχειν. μάντιν δὲ αὐτῷ, κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίη ἐκ ἐξηλείφετο. ὁκόχρησε γὰρ τὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτῃσι χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου, ἢ Λακεδαίμονα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἢ τὸν βασιλέα σφέων ἀπολέσθαι. ταῦτα δέ σφι ὀνέστισε ἑξαμέτροισι ἔχοντα χρᾶν, λέγοντα ὧδε,

Ὑμῖν δ' ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο,
Ἢ μέγα ἄστυ ἔρκος ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι
Πέρθεται· ἢ τὸ μέν, οἰκὶ, ἀφ' Ἡρακλέος δὲ γλυθλης
Γενσῆται βασιλῆα φθίμενον Λακεδαίμονος εὐρέος.

1 quippe qui (ut in exercitu asseveratum fuerat) neminem sibi sperabant occursurum. Ibi Hydarnes formidans ne Phocenses Lacedæmonii forent, Epialten percontatus est [1] quisnam ille esset exercitus. Mox certior rei factus, Persas tanquam in aciem instruxit. quorum missilibus multis crebrisq; Phocenses quum ferirentur, fugam fecerunt in verticem montis, gnari adversum se initio illos veniisse: & se præparabant tanquam perditi. Ita isti sentiebant. Verum his spretis ii qui circa Epialten & Hydarnem erant Persæ rapidi de monte descendunt. At iis Græcis qui apud Thermopylas erant, primum vates Megistias extis inspectis indicavit mortem illis pariter & sibi impendere. deinde transfugæ notum fecere, Persas montem circuire: sed hi adhuc per noctis tempus: tertio loco significavere speculatores diurni, qui à verticibus montis decurrerant jam die illucescente. Hic inter se consultantes Græci, sententiis discrepabant. alii enim stationem non deserendam suadebant, alii id dissuadentes contendebant. Ita dissidentium partim abscedunt, dilapsique in suam quisque urbem se recipiunt: partim, qui cum Leonide erant, ad illic perstandum se accingunt. Fertur autem ipse Leonides eos qui abscessere dimisisse, de illorum vita solicitus: se vero & Spartiatas, qui adessent, non facturos è sua dignitate si stationem desererent, ad quam tutandam ab initio veniissent. Cæterum ego magis illi opinioni accedo, Leonidem, postcaquam animadvertit socios ignavos & invitos esse ad periculum subeundum, veniam eis abeundi dedisse, sibi vero decedere inhonestum putasse: permanenti autem illic, ingentem gloriam futuram, & Spartæ nunquam defuturum felicitatem speraſſe. Siquidem jam inde ab initio moti belli Spartiatis à Pythia redditum erat oraculum, fore ut aut Sparta everteretur à barbaris, aut rex ejus occumberet. Quod oraculum hexametris illa versibus reddidit, in hæc verba,

Vobis, amplivagæ colitis qui mœnia Spartæ,
Aut urbs clara dabit Persa victore ruinam:
Aut (si non erit hoc) oriundus ab Hercule quidam
Flebitur extinctus rex in Lacedæmonis ora.

1 Quum enim nullum adversarium sibi occursurum speraſſent, in exercitum inciderunt. 2 Cujus

Nam

Nam neque taurorum neque vim feret ille leonum,
Sed Jovis, & cujus vox haud tolerabile robur,
Alterutrum donec passim discerpserit horum.

Hæc reputantem Leonidem, [1] cupidumque gloriæ comparandæ, credideCCXXI rim solum ex Spartiatis remisisse socio potius, quam illos qui abierunt, in sententiis dissidentes, tam deformiter abisse. Cui rei non minimo id mihi testimonio est, quod vates Megistias, hujus expeditionis comes, (qui ferebatur Acarnas esse, & à Melampode oriundus) præloquutus ex extis ea quæ erant eventura, quum propalam à Leonide dimitteretur, ne secum periret, tamen abscedere noluerit, filium modo, qui ei unicus erat, una militantem missum fecerit. Ita socii quos LeoCCXXII nides remittebat, ei obtemperantes abiere. Thespienses tantum atque Thebani perstitere cum Lacedæmoniis: Thebani quidem, inviti ac nolentes, quippe quos Leonides loco obsidum destinebat: Thespienses vero libentissimi, qui negaverunt se Leonide & iis qui cum eo erant desertis absœssuros: permansetesque una cum illo occubuerunt. quorum dux erat Demophi-
CCXXIII lus Diadromei filius. Xerxes, sub exortum solis libaminibus factis, tantisper moratus dum tempus esset quo forum solet maxime frequens esse hominibus, è castris movit. etenim ita ab Epialte erat mandatum. nam descensus à monte, compendiarius magis ac brevioris multo spatii quam circuitus montis atque ascensus. [2] Barbari qui circa Xerxem erant, ad Leonidem & ad Græcos qui cum eo erant accessere; & isti tanquam ad necem jam multo magis quam a principio fecerant, progressi sunt ad fauces introitus laxiores. nam munitiones muri eos tutabantur. Et quum superioribus diebus in loca angustiora prodeuntes dimicassent, tunc extra angustias facto concursu permulti barbarorum cadebant. Nam duces à tergo sui quisque agminis, verberibus quæ gestabant unumquenque cædebant, assidue ad procedendum adhortantes. unde multi eorum in mare decidentes absumebantur multo plures invicem vivi perculcabantur, quum nulla pereuntis ratio haberetur.

Οὐ γὰρ τ' ταύρων φήσει μῦθ. ὐδὲ λεόντων
Ἀντιβίλω. Ζηνὸς γὰρ ἔχει μῦθ. · ὐδέ ὁ φημὶ
Σχήσεσθαι, πρὶν τῶν δ' ἕτερον ἅλις πάντα δαΐσηται.

Ταῦτά τε δὴ ὀπολογόμενον Λεωνίδεω, καὶ βουλόμενον κλέος καταθέσθαι μοῦνον Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι τοὺς συμμάχους μᾶλλον, ἢ γνώμῃ διενεχθέντας ὕστω ἀκόσμως οἴχεσθαι τοὺς οἰχομένους. Μαρτύριον δέ μοι καὶ τόδε ὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε. ὁ γὰρ μάντιν τε γέσσαν τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν μάντιν ὃς ἕπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστίεω τὸν Ἀκαρνῆνα, λεγόμενον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τοῦτον ἅπαντα ὐκ τῶν ἱρῶν τὰ μέλλοντα σφι ὐκβαίνειν ἐπίστατο, φανερὸς ὢν Λεωνίδης ἀπιστέμπων, ἵνα μὴ συναπόληται σφι. ἢ ἀπεό ὤν, ἀπιστεμπόμενος, ὡυτὸς μὲ ὐκ ἀπελιπε, λίπετο, τὸν ὢ παῖδα συστρατιώμενον, ἐόντα οἱ μονογενέα, ἀπέπεμψε. Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀπιπεμπόμενοι, οἴχοντό τε ἀπιόντες, καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδῃ. Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαῖοι καὶ ἐμείναν μοῦνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι. τετέων ὢ, Θηβαῖοι μέν, ἀέκοντες ἔμενον, καὶ ὐκ βουλόμενοι· καὶ εἶχε γὰρ σφεας Λεωνίδης, ὁμήρων λόγῳ ποιεύμενος· Θεσπιέες ὢ, ἑκόντες μάλιστα· οἳ ὐκ ἔφασαν, ἀπολιπόντες Λεωνίδεω καὶ τοὺς μετ' ἐκεῖνου, ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέθανον. ἐστρατήγεε ὢ αὐτέων Δημόφιλος Διαδρόμεω. Ξέρξης ὢ, ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὴν ἐποιήσατο, ὀπίσω χρόνον, ἐς ἀγορῆς κου μάλιστα πληθύοντος πρόοδον ἐποιέετο. καὶ γὰρ ἐπέσταλτο οἱ ἐξ Ἐπιάλτεω ὕτω. ἀπὸ γὰρ τοῦ ὄρεος ἡ κατάβασις συντομωτέρη ἐστί, καὶ βραχύτερός ὁ χῶρος πολλὸν ἢπερ ἡ περίοδός τε καὶ ἀνάβασις. οἵ τε δὴ βάρβαροι οἱ ἀμφὶ Ξέρξεα προσῇσαν, καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδεω Ἕλληνες, ὡς τῷ ὄντι δὴ θανάτῳ ἔξοδον ποιεύμενοι ἤδη πολλῷ μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπεξήισαν ἐς τὸ πρόσω τοῦ εὐρυτάτου τοῦ αὐχένος. τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσοντο. οἱ ὢ, ἀνὰ τὰς πρόσθεν ἡμέρας ὑπεξιόντες, ἐς τὸ στεινότερον ἐμάχοντο· τότε δὲ συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινῶν, ἔπιπτον πολλοὶ τῶν βαρβάρων. ὄπισθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν τελεόντων ἔχοντες μάστιγας, ἐρράπιζον πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐπιρρώοντες. πολλοὶ μὲν δὴ ἐσέπιπτον ἀμελέων ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ διεφθείροντο· πολλῷ δ' ἔτι πλείους καταπατέοντο ζωοὶ ὑπ' ἀλλήλων. ἦν ὢ λόγος ἐν τοῖς τῶν ἀπολλυμένων

1 Ac facere volentem ut id decus Spartiatarum duntaxat esset, remisisse soc. 2 Barbari igitur qui cum Xerxe erant, accesserunt: & Græci qui cum Leonide, tanquam multo magis quam insidio ad mortem pergentes; ad laxiorem faucium partem progressi sunt.

ἄτε γὰρ ἐπιστάμενοι τὸν μέλλοντά σφι ἔσεσθαι θάνατον ἐκ τῆς περιόντων τὸ ἔρυμα, ἀπέδεικνυσάν τε ῥώμης ὅσην ἔχον μέγεθος ἐς τὲς βαρβάρους, παραχρεώμενοί τε καὶ ἀπίεσαν. Δόεσται μὲν νυν τοῖσι πλέοσι αὐτέων πλωτικὰ τὰ ἐτύγχανε καλεόμενα ἤδη, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι διεργάζοντο τὲς Πέρσας. Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ ἐνόματα. ἐπυθόμην δὲ καὶ ἀπάντων τῶν Τεσσερακοσίων. καὶ δὴ καὶ Περσέων πίπτουσι ἐνταῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ ἀνομαστοί, ἐν δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπεράνθης, ἐκ δὲ Ἀπάρνεω θυγατρὸς Φραταγούνης γεγονότες Δαρείῳ. ὁ δὲ Ἱστάσπης, Δαρείου μὲν τοῦ βασιλέος ἰὼν ἀδελφεός, Ὑστάσπεϊ δὲ τῷ Ἀρσάμεω παῖς. ὃς καὶ ἐκδιδοῖ τὴν θυγατέρα Δαρείῳ, τὸν οἶκον πάντα τὸν ἑωυτοῦ ἐπιδοὺς, ὡς μούνης οἱ ἐούσης ταύτης τέκνου. Ξέρξεω τε δὴ δύο ἀδελφεοὶ ἐνταῦτα πίπτουσι, μαχεόμενοι ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω. Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμὸς ἐγίνετο πολλὸς· ἐς ὃ τοῦτόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπερέξειρυσαν, καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἀναντίους τρόπαιον. τοῦτο δὲ συνεστήκεε μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγένοντο. ὡς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη ἐτεροιοῦτο τὸ νῖκος. ἔς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ ὑπερμεγάθεϊ ἐρύματι χρεώμενοι τῷ τείχεϊ, ἐλθόντες, ἵζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες ἁλίες οἱ ἄλλοι πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ κολωνὸς οὗτος ἔστι ἐν τῇ ἐσόδῳ ὄκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἵδρυται Λεωνίδῃ. ἐν τούτῳ σφέας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρῃσι τῇσι σφετέων ἐτύγχανον ἔτι λελειμμέναι καὶ χερσὶ καὶ στόμασι κατέχεαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν, ἐξ ἀναντίης ἐπισπόμενοι, καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος συγχώσαντες· οἱ δὲ, περελθόντες πάντοθεν περισσαδόν. Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων, ὅμως λέγεταί ἄριστος ἀνὴρ γενέσθαι Σπαρτιήτης Διηνέκης· τὸν τόδε φασὶ εἰπεῖν τὸ ἔπος πρὸν ἢ συμμίξαι σφέας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρός τευ τῶν Τρηχινίων ὡς ἐπεὰν οἱ βάρβαροι ἀπίσωσι τὰ ὀϊστεύματα, τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν ἀποκρύπτουσι· τοσοῦτό τι πλῆθος αὐτέων εἴη. τὸν δὲ, οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοισι, εἰπεῖν (ἐν ἀλογίῃ ποιεύμενον τὸ Μήδων πλῆθος) ὡς πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξεῖνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον, ὑπὸ σκιῇ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ. παῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἔπεα

Quumque scirent impendere sibi necem ab iis qui montem circuirent, quod roboris habebant, id omne in barbaros ostendebant, ingruentes ac sese intrudentes. Quorum plerisque quum CCXXIV jam lanceæ diffractæ essent, nonulli gladiis Persas obtruncarent, tunc Leonides in hoc labore cecidit, navata strenuissime opera, & cum eo alii insignes Spartani: quorum ego tanquam strenuorum virorum nomina audivi, & quidem trecentorum omnium. Persarum quoque illic cum multi alii tam celebres ceciderunt quam incelebres, tum vero duo Darii filii, Abrocomes & Hyperanthes: quos Darius ex Phrataguna Atarnis filia susstulerat. Atarnes autem, Darii regis frater, Hystaspisque Arsamæi filius erat, qui quum Dario filiam nuptum dedit, omnem insuper ei domum tradidit, ut qui esset unicæ pater. Hi duo Xerxis fratres super cadaver Leonidæ pugnantes occubuere, adeo vehementi Persarum Lacedæmoniorumque con- CCXXV flictu, ut Græci [1] ter hostibus in fugam versis, cadaver Leonidæ virtute subtraxerint: & eousque perstiterint dum ii qui cum Epialte erant adfuere. Quos ubi audiere Græci, tum vero pugnandi ardor immutatus est. nam ad angustias viæ sese recepere: & introgressi murum, tumulum quendam occupantes, adensati insedere cuncti, præter Thebanos. Est autem tumulus in ingressu, ubi nunc super Leonidem stat lapideus leo. Hoc in loco defensantibus sese gladiis, qui adhuc eis supererant, barbari circumfunduntur, & manibus & vocibus incessentes: alii ex adverso urgentes, & munitionem muri subruentes, alii undique circumvenientes & circumstantes. Lacedæmoniorum autem atque The- CCXXVI spiensium, quum tales extiterint, præstantissimus tamen extitisse fertur Dieneces Spartanus: quem, antequam cum Medis confligeretur, hoc dixisse aiunt: quum à quodam Trachinio audisset barbaros præ multitudine sagittarum quas emitterent solem obducere, tantam eorum esse copiam, adeo non expavefactus est, ut parvi faciens Medorum turbam, responderit, Omnia sibi bona Trachinium hospitem nunciare, si Medi solem obducerent: se enim sub umbra cum illis, non in sole pugnaturos. Hæc & alia hujusmodi dicta

[1] Quater

[1] themo-

φασὶ Διλωΐκεα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα. Μετὰ δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμονίων δύο ἀδελφεοὶ, Ἀλφειός τε καὶ Μάρων, Ὁρσιφάντου παῖδες. Θεσπιέων δὲ δόξαντα μάλιστα τοῦ ὄνομα ἴσχειν Διθύραμβος, Ἁρματίδεω. Θαφθεῖσι δὲ σφι αὐτοῦ ταύτῃ τῇπερ ἔπεσον, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ἢ ὑπὸ Λεωνίδεω ἀποπεμφθῆναι οἴχεσθαι, ἐπιγράμματα γεγραμμένα λέγονται τοιάδε,

Μυρίασιν ποτὲ τῇδε τετρηκοσίοις ἐμάχοντο
Ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέτορες.

Ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγράμματα. τοῖσι δὲ Σπαρτιήτῃσι ἰδίη,

Ὦξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε
Κείμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ ταῦτα. τῷ δὲ μάντι, τόδε,

Μνῆμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὃν ποτὲ Μῆδοι
Σπερχειὸν ποταμὸν κλείναν ἀμειψάμενοι·
Μάντιν, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδώς,
Οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

Ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃσι, ἔξω ἢ τοῦ τοῦ μάντεως ἐπιγράμματος, Ἀμφικτύονες εἰσὶ σφέας οἱ ἐπιγράψαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντεως Μεγιστίεω, Σιμωνίδης ὁ Λεοπρέπεος ἑταίρου καὶ ξεινίου ὁ ἐπιγράψας. Δύο δὲ τεσσερηκοντέων τελεόντων λόγῳ Εὐρύτου τε καὶ Ἀριστοδήμου, παρεόντων αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι, κοινῷ λόγῳ χρησαμένοισι, ἢ ἀπαλλάσσεσθαι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὡς μεμετιμένοι τε ἦσαν ὑπὸ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδεω, καὶ παρεσκευάδατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὁ φθαλμιῶντες ἐς τὸ μέσον· ἢ εἰ μὴ ἐθέλοντος σφέων, ἀπιέναι ἅμα τοῖσι ἄλλοισι τῶν παρεόντων τῶν ἑτέρωθι ποιέειν, ὑπὲρ ἐλλάσσω ἀμφορέοντα. ἀλλὰ γνώμῃ διενειχθέντας, Εὐρύτου μὲν, πυθόμενον τὴν τῶν Περσέων ἔφοδον, αἰτήσαντά τε τὸν ὁπλοφόρον, καὶ ἐνδύντα, ἄγειν αὐτὸν κελεύσαι τὸν εἵλωτα ἐς τοὺς μαχομένους. ὅκως δὲ αὐτὸν ἤγαγε, τὸν μὲν ἀπαγόντα, οἴχεσθαι φεύγοντα· τὸν δὲ, ἐσπεσόντα ἐς τὸν ὅμιλον, διαφθεῖραι. Ἀριστόδημον δὲ, λιποψυχήσαντα λειφθῆναι. εἰ μὲν νυν καὶ μοῦνον Ἀριστόδημον ἀλγήσαντα ἀπονοστῆσαι ἐς Σπάρτην, ἢ καὶ ἅπαν σφέων ἀμφοτέρων τὸν κόμπον ἡμέας, δοκέειν ἐμοὶ, οὐκ ἂν σφι Σπαρτιήτας μούνους ὑφεῖλε τετραφάναι. νυνὶ δὲ τοῦ μὲν, ἀπολομένου, τοῦ δὲ μὲν αὐτῆς ἐκόντος τοιοῦδε γενομένου, οὐκ ἐνδεκόμενοι ἀπονοστήσειν ἀναγκαίως σφι

CCXXVII I memoratu digna aiunt Dienecem Lacedæmonium reliquisse. Secundum hunc autem è Lacedæmoniis duo fratres præstantissimi feruntur fuisse, Alpheus & Maron, Orsiphanto geniti: è Thespiensibus autem Dithyrambus Harmatidei filius. His eo loci ubi ceciderunt sepultis, & iis sociis qui prius quam à Leonide remissi sunt, occubuerant, epigrammata his verbis inscripta sunt,

CCXXVIII

Terdecies centum hic certarunt millibus olim
E Peloponneso bis modo mille viri.

Hæc universis superscripta sunt: ista peculiariter Spartiatis,

Nos Lacedæmoniis refer hic peregrine jacentes,
Exhibito illorum vocibus obsequio.

Hoc epigramma inscriptum est Lacedæmoniis: istud vati,

Nobilis hoc bustum est (Medi occidere) Megistæ,
Sperchion ad fluvium: non sed inultus obit.
Qui vates obitum quamvis præsciret adesse,
Sparta haud sustinuit deseruisse duces.

CCXXIX Qui hos epigrammatis & cippis exornarunt, Amphictyones fuere: præter epigramma vatis Megistæ, quod Simonides Leoprepis filius, propter hominis familiaritatem, inscripsit. Ex his trecentis duo, Eurytus & Aristodemus, feruntur ob extremam lippitudinem è castris ab Leonide remissi, in Alpenis decubuisse: & quum liceret communicato inter se consilio, aut salutem sibi parare Spartam versus, aut, si reverti recusarent, una cum aliis occumbere, in neutro horum quæ licebat eis facere, inter se convenisse: sed quum sententiis discreparent, Aristodemum quidem præ ignavia remansisse: Eurytum vero audita Persarum circuitione, petiisse arma: seque eis indutum jussisse servum ut ad pugnantes deduceret. hunc ubi deduxit, fugæ se mandavisse: illum dato in agmen impetu occubuisse. Quod si vel Aristodemus solus redire Spartam neglexisset, aut si ambo reduces fuissent, videntur mihi Spartiatæ nullam iis pœnam irrogaturi fuisse: nunc altero eorum extincto, in hunc qui habens eandem occumbendi occasionem, tamen occumbere noluerit, necessario

---

1 Mnemosyna sui aiunt, *id est, monumenta.* 2 Jacere, 3 *Veterum codicum lectionem sequutus est Valla, qui addunt quod in vulgatis edit. deest. ita enim in illis legitur,* ἐπιγράμματα μὲν νυν καὶ στήλησι. ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντεως ἐπιγράμμα, ἀμφικτύονες εἰσὶ σφέας οἱ ἐπιγράψαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντεως Μεγιστίεω Σιμωνίδης ἐπ. 4 Ob vehementissimum oculorum morbum

ἔχειν μωμῆσαι μεγάλως Ἀριστόδημον. Οἱ μὲν νυν ὧτω σωθῆναι λέγουσι Ἀριστόδημον ἐς Σπάρτην, κατὰ πρόφασιν τοιήνδε· οἱ δὲ, ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, εἰ ἐὸν αὐτοῦ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην, οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλ' ὑπομεῖναντα ἐν τῇ ὁδῷ, περιημέραι· τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ, ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην, ἀποθανεῖν. Ἀπονοσήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἀριστόδημος, ὀνειδός τε εἶχε καὶ ἀτιμίην· πάντων δὲ τοιάδε, ἠτιμώθη· ἔτε οἱ πῦρ ἐδεὶς ἔναυε Σπαρτιητέων, ἔτε διελέγετο. ὀνειδός τε εἶχε, ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλεόμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ὀν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀνέλαβε πᾶσαν τὴν ἐπενεχθεῖσαν οἱ αἰτίην. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τεσσερακοσίων τουτέων, ὠνομημένον τῷ ἄνομα εἶναι Παντίτην· νοστήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἠτιμώτο, ἀπάγξασθαι. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐκράτησε, τέως μὲν τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο, ὑπὸ ἀναγκαίης ἐχόμενοι, πρὸς τὴν βασιλέος στρατιήν· ὡς δὲ εἶδον κατυπέρτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα. ὧτω δὴ τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπειγομένων ὅκη τὸν κολωνόν, ἀποχωρήσαντες τυλίων, χεῖρές τε προέτεινον. καὶ ἦσαν ἄνδρων τῶν βαρβάρων· λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς καὶ μηδίζουσι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδοσαν βασιλέϊ· κατὰ δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι, ἐς Θερμοπύλας ἀπικοίατο, καὶ ἀναίτιοι εἶεν τῆς τρώματος τοῦ γενομένου βασιλέϊ. ὥστε ταῦτα λέγοντες περιεγίνοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὶ τῶν λόγων τουτέων μάρτυρας. ἐκ μὲν τούτων πάντων οὐ τύχησαν· ὡς γὰρ αὐτοὺς ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μὲν τινας αὐτέων καὶ ἀπέκτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλείους ἀυτέων, καλεύσαντος Ξέρξεω, ἐσίζον στίγματα βασιλήϊα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω. τοῦ τὸν παῖδα Εὐρύμαχον χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιέες, στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων, καὶ χόντα τὸ ἄξυ τὸ Πλαταιέων. Οἱ μὲν δὴ τῶν Θερμοπύλας Ἕλληνες ὧτω ἠγωνίσαντο. Ξέρξης δὲ καλέσας Δημάρητον, ἠρώτα ἀρξάμενος ἐνθένδε, Δημάρητε, ἀνὴρ εἶς ἀγαθός. τεκμαίρομαι δὲ τῇ ἀληθηίῃ· ὅσα γὰρ εἶπας, ἅπαντα ἀπέβη ὧτω. νῦν δέ μοι εἰπὲ κόσοι τινές εἰσι οἱ λοιποὶ Λακεδαιμόνιοι· καὶ τυλίων ὁκόσοι τοιοῦτοι τὸν πολέμα, εἴτε καὶ ἅπαντες. ὁ δ' εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, πλεῖστός μὲ πάντων τῶν Λακεδαιμονίων πολλὸν, καὶ πόλις πολλὰ

debuisse magnopere iratsci. Quidam hunc in modum & ob hanc causam Aristodemum sospitem rediisse Spartam aiunt. Alii autem, quum ab exercitu pro nuncio mitteretur, & posset pugnæ quæ fiebat adesse, tamen recusasse, sed moratum in via, fuisse superstitem: sociumque ejus qui una mittebatur, in pugnam profectum oppetiisse. Lacedæmonem igitur regressus Aristodemus probro & ignominia notatus est: probro, 1 quod eum nemo neque igni neque alloquio impertivit: ignominia, quod Aristodemus fugax appellatus est. Verum hic omnem sibi objectam culpam in pugna apud Platæas gesta delevit. Fertur item alius ex eisdem trecentis superfuisse, in Thessaliam pro nuncio missus, cui nomen erat Pantitæ: sed Spartam reversus, quum opprobrio esset, sese strangulasse. Thebani autem quorum dux erat Leontiades, 2 vi retenti adversus regis copias, tamen à partibus Græcorum, è quibus erant, dimicaverunt: at ubi res Persarum superiores esse animadverterunt, ibi à Græcis, quibuscum fuerant, ad tumulum ire properantibus, se dissociantes, manus ad barbaros protenderunt, ad eosque propius accesserunt, referentes (quod verissimum erat) sese cum Medis sensisse, terramque & aquam regi inter primos dedisse: ac vi coactos ad Thermopylas venisse, & à culpa cladis illatæ abesse. Hæc regi allegantes, (quorum etiam Thessalos testes habebant) servati sunt: non tamen usquequaque fortunati fuerunt. nam barbari qui eos cepere, aliquot ut accedebant obtruncaverunt: pluribus, jussu Xerxis, regias notas inusserunt, à duce Leontiade exorsi. cujus filium ELurymachum postea Platæenses, quadringentorum Thebanorum ducem, quod urbem ipsorum occupasset, interemere. Hunc quidem in modum Græci ad Thermopylas dimicaverunt. ¶ Xerxes autem accitum Demaratum interrogavit, hinc orsus, Demarate, virum te bonum esse indicio veritatis experior: quæ enim dixisti, ea omnia perinde evenere: nunc hoc mihi pandito, Quotnam sunt Lacedæmonii, quotve eorum tales in re bellica? an & universi? Cui Demaratus, Multitudo, rex, inquit, Lacedæmoniorũ omniũ magna est, & civitates multæ:

CCXXX CCXXXI CCXXXII CCXXXIII CCXXXIV

Ἐπιγομένων

1 Quod nullus ex Spartiatis ignem illi accenderet, aut cum eo colloqueretur: 2 Ad tempus quidem, dum fuerunt una cum Græcis, necessitate adacti adversus regis copias dimicarunt: at ubi res Pers.

quod

quod autem discere vis à me, scies: Est enim 1 Lacedæmone urbs Sparta octo millium ferme virorum, qui omnes iis qui hîc pugnavere sunt similes: cæteri Lacedæmonii, non illis quidem similes, sed tamen viri sunt strenui. Ad hunc Xerxes, Demarate, inquit, agedum expone quo pacto hos viros minima cum difficultate subigamus. tu nanque calles quo tendant eorum consilia, ut-

CXXXV. pote quorum rex fuisti. Cui Demaratus, Quum, inquit, me rex libenter consulas, æquum est me tibi quod optimum sit expromere. Id quod vis, hoc pacto fiet, si trecentas naves cum suis propugnatoribus in oram Lacedæmonicam mittas. adjacet autem illi insula nomine Cythera: quam obrui mari quàm extare conducibilius esse Lacedæmoniis Chilon aiebat, vir apud nos sapientissimus: videlicet expectans semper ab ea aliquid tale futurum quale nunc ego expono: non ille quidem tuam classem prævidens, sed quamcunque similiter extimescens. Ex hac igitur insula proficiscentes tui Lacedæmonios territent. Ita illi domestico occupati bello, neque tibi erunt infesti, neque cæteræ Græciæ, quum à tuis pedestribus copiis expugnabitur, auxilia ferent. subacta autem reliqua Græcia, Lacones per se reddentur invalidi. Quod nisi feceris, hoc fore expecta: Est Peloponnesi arctus isthmus, quo in loco Peloponnensibus omnibus coactis, alia tibi prœlia superioribus atrociora futura prospicio. At si illud feceris, & isthmus hic citra prœlium &

CXXXVI. cæteræ civitates ultro tibi se dedent. Post hunc Achæmenes, Xerxis frater, classis præfectus, quum ei colloquio interfuisset, veritus ne Xerxis ad id agendum induceretur, Animadverto, inquit, te rex verba admittere viri qui tibi prospere agenti invidet, aut etiam res tuas prodit. His enim moribus uti Græci gaudent, ut & fortunato invideant & meliorem oderint. Quod si è præsenti condicione, quum naves quadringentæ naufragium fecerint, trecentas aliàs è cætera classe miseris ad obeundam Peloponnesum, profecto fient nobis adversarii pares ad decertandum, at si conjuncta classis fuerit, inoppugnabilis reddetur, & ante omnia nobis illi impares erunt: simulque omnis exercitus nauticus terrestri,

"τὸ ὃ θέλεις ἐκμαθέειν, εἰδήσεις. ἔστι ἐν τῇ
"Λακεδαιμονίῃ Σπάρτη, πόλις ἀνδρῶν ὀκτα-
"κισχιλίων μάλιστα· τοὶ ἔασι πάντες εἰσὶ ὁμοῖοι
"τοῖσι ἐνθάδε μαχεσαμένοισι. οἵτινες μὲν ἄλ-
"λοι Λακεδαιμόνιοι, τούτοισι μὲν οὐκ ὁμοῖοι,
"ἀγαθοὶ δέ. εἰπὲ πρὸς ταῦτα Ξέρξης, Δη-
"μάρητε, τέῳ τρόπῳ ἀπονητότατα τῷ ἀν-
"δρῶν τοιέων ὑπερβησόμεθα; ἴσθι, ἐξη-
"γέο. σὺ γὰρ ἔχεις αὐτέων διεξόδους τῷ βου-
"λευμάτων, οἷα βασιλεὺς ἡμόμεθα. Ὁ δ'
"ἀμείβετο, Ὦ βασιλεῦ, εἰ μὴ συμβουλεύ-
"σαί μοι πρόθυμος, δίκαιόν μέ σοι ἐστὶ φρά-
"ζειν τὸ ἄριστον. εἰ τῆς ναυτικῆς στρατιῆς
"νέας τεσσεράκοντας ἀποστείλειας ἐπὶ τοὺς Λα-
"κωνικοὺς χείμαν χώρους. ἔστι ὑπ' αὐτῇ νῆσος ὑπόκει- 292
"μένη, τῇ ὄνομα ἐστὶ Κύθηρα· τοὺς Χί-
"λων, ἀνὴρ παρ' ἡμῖν σοφώτατος ἡμό-
"μενος, κέρδος μέζον ἔφη εἶναι Σπαρτιή-
"τῃσι τῆς θαλάσσης καταδεδυκέναι μᾶλ-
"λον ἢ ὑπαρέχειν, αἰεί τι προσδοκέων ἀπ' αὐ-
"τῆς τοιοῦτο ἔσεσθαι οἷόν τι ἐγὼ ἐξηγέομαι·
"ὥστε τὸν σὸν στόλον περιεῖδον, ἀλλὰ πάντα ὁ-
"μοίως φοβεόμενος ἀνδρῶν στόλον. ἐκ ταύ-
"της ὦν τῆς ὑποψίης ὁρμεώμενοι, φοβεόνται τὲς
"Λακεδαιμόνιος. παρέσται ἢν πολέμιος σφι ἐ-
"όντι οἰκήιος, ὑπὸν δ' ἂν οἱ ἔσονται τοι μὴ τῆς
"ἄλλης Ἑλλάδος ἀλισκομένης ὑπὸ τῷ πε-
"ζῷ, βοηθέωσι ταύτῃ· καταδεδωδεισμένοισι ἢ
"τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ἀδενὲς ἤδη τὸ Λα-
"κωνικὸν μοῦνον λείπεται. ἴσως ἢ ταῦτα μὴ
"πυιῇς, τάδέ τοι προσδοκᾶ ἔσεσθαι· ἔστι τῆς
"Πελοποννήσου ἰσθμὸς στεινός. ἐν τούτῳ τῷ
"χώρῳ πάντων Πελοποννησίων συνομοσάν-
"των ὑπὸ σοὶ, μάχαι ἰσχυρόταται ἄλλαι τῷ
"ἡμομένων προσδέκεο ἔσεσθαί τοι. ἐκεῖνο ἢ
"πυθόμενοι; ἀμαχητὶ ὁ, τι ἰσθμὸς ἔσται καὶ
πόλις περιχωρήσουσι. Λέγει μὲν τοῦτον
Ἀχαιμένης, ἀδελφεός τε ἐὼν Ξέρξεω, καὶ τοῦ
ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγός, ἐφράσατο δέ τε τῷ
λόγῳ, καὶ δείσας μὴ ἀναγνοὺς Ξέρξης ποι-
"ήσειν ταῦτα, Ὦ βασιλεῦ, ὁρέω σε ἀνδρὸς
"ὀνδεκόμενον λόγους ὃς φθονέει τοι οὐ πρήσ-
"σοντι, ἢ καὶ προδιδοῖ πρήγματα τὰ σά. καὶ γὰρ
"δὴ καὶ τρόποισι τοιούτοισι χρεώμενοι οἱ Ἕλ-
"λωνες χαίρουσι· τοῦ τε δυτυχέοντος φθονέουσι,
"καὶ τὸ κρέσσον συγκέουσι. εἰ δ' ὅλη τῆσι πα-
"ρεούσῃσι τύχῃσι, τῷ νέες ναυσὶν ἡκόμεν πε-
"ρακόσιαι μάλλας ἐκ τοῦ στρατοπέδου τεί-
"χεσίας ἀπιπέμψεις ταχιστάων Πελοπόννη-
"σον, ἀξιόμαχοί τοι γινόνται οἱ ἀντίπαλοι·
"αὐτὸς ὃ ἐὼν ὁ ναυτικὸς στρατὸς, διαμὲ τα-
"χέσεσθαί τε αὐτοῖσι γίνεται, καὶ ἀρχὴν ἐκ ἀξιόμαχοί τοι ἔσονται. καὶ πῶς ὁ ναυτικὸς τῷ πεζῷ

1 Lacedæmonio agro

"ἀρήξει, καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ, ὁμῶ ποδυρό-
"μῳ Θ. εἰ δὲ διαφανέεις, ἤτε σὺ ἔσεαι κείνοισι
"χρήσιμος, ἤτε κεῖνοι σοί. τὰ σεωυτῆ δὲ τι-
"θέμενος εὖ, γνώμῃ ἔχων τὰ τῷ ἀντι-
"πολέμων μὴ βουλεύεσθαι πρήγματα, τῇ τε
"φήσονται τὸ πόλεμον, τά τε ποιήσουσι, ὅσοι τε
"πλῆθός εἰσι. ἱκανοὶ γὰρ ἐκεῖνοί γε αὐτοὶ ἑωυ-
"τῷ περὶ φρονέζειν εἰσὶ, ἡμεῖς δὲ ἡμέων αὐ-
"τέων. Λακεδαιμόνιοι δέ, ἢν ἴωσι ἀνδία
"Πέρσῃσι ἐς μάχην, ὐδὲν τὸ παρεὸν τρῶμα 10
"ἀνιεῦσι. Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε, Ἀ-
"χαιμένες, εὖ τε μοι δοκέεις λέγειν, καὶ ποιή-
"σω ταῦτα. Δημάρητος δὲ λέγει μὲν τὰ ἄρι-
"στα ἔλπεται ἔσεσθαι ἐμοὶ, γνώμῃ μὲν τοῦτο ἐοῦσαν
"ὑπὸ σοῦ. ὁ γὰρ δὴ ἐκεῖνό γε ἐνδέξομαι, ὅκως
"οὐ δυνοέει τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι, τοῖσί τε λε-
"γομένοισι περὶ τούτου ἐκ τοῦ παραμόμου Θ., καὶ
"τῷ ἐόντι· ὅτι πολίτης μὲν πολίτῃ δυ πρήσ-
"σοντι φθονέει, καὶ ἔξεσι δυσμενὴς τῇ συγῇ· ὀδ'
"ἂν συμβουλευομένῳ τῷ ἀρίστῳ, πολίτης ἀνὴρ 20
"τὰ ἄριστα οἱ δοκέοντα ἔσεσθαι, εἰ μὴ
"περὸ τὰ ἀρετῆς ἀνήκοι· (σπάνιοι δ' εἰσὶ οἱ
"τοιοῦτοι) ξεῖνος δὲ ξείνῳ δυ πρήσσοντι ὄξιστ' ἂν
"μάλιστα πάντων, συμβουλευομένῳ τε ἂν
"συμβουλεύσειε τὰ ἄριστα. ὕτω ὦν κακολο-
"γίης περὶ τῆς ἐς Δημάρητον, ἐόντ' Θ. ἐμοὶ
"ξείνου, παυέσθαι τινα τῷ λοιπῷ κελεύω.
Ταῦτα εἰπὰς Ξέρξης, διεξῆιε διὰ τῶν νεκρῶν·
καὶ Λεωνίδεω περὶ ἀκούσας, ὅτι βασιλεύς τε ἦν
καὶ γενεῆς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποτα- 30
μόντας τὸν κεφαλὸν ἀνασταυρῶσαι. δῆλά μοι
πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι, ἐν δὲ καὶ
τῷδε ὐκ ἥκιστα γένοιτ' ἄν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης
πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν ἐθυμώθη ζώ-
οντι Λεωνίδῃ. ὐ γὰρ ἂν κοτε ἐς τὸν νεκρὸν ταῦ-
τα παρηυόμησε. ἐπεὶ τιμᾷν μάλιστα νομί-
ζουσι τῶν ἐγὼ οἶδα ἀνθρώπων Πέρσαι ἄνδρας
ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίευν
τοῖσι ἐπετέτακτο ποιέειν. Ἄνειμι δὲ ἐκεῖσε
τῷ λόγῳ τῇ μοι πρότερον ὑπέλιπε. ἐπύθοντο 40
Λακεδαιμόνιοι ὅτι βασιλεὺς στέλλοιτο ἐπὶ τὴν
Ἑλλάδα, πρῶτοι, καὶ ὕτω δὴ ἐς τὸ χρηστήριον
τὸ ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν. ἔνθα δή σφι ἐ-
χρήσθη τὰ ὀλίγῳ πρότερον εἶπον. ἐπύθοντο
293 δὲ τρόπῳ θωϋμασίῳ. Δημάρητος γὰρ ὁ Ἀ-
ρίστωνος, φυγὼν ἐς Μήδους, ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω,
καὶ τὸ οἰκὸς ἐμοὶ συμμάχεται, ὐκ ἐὼν εὔ-
νοος Λακεδαιμονίοισι.

& invicem terreſtris una iter faciens; nautico erit auxilio. Quos ſi diſtraxeris, neque tu illis vſui eris, neque illi tibi. Tu vero tua ipſius bene conſtitueris ſi adverſariorum res apud te non agitaveris. Hîc illi bellum ſiſtent, hæc agent, tot numero ſunt. Illi enim per ſeſe ad ſibiipſis proſpiciendum ſufficiunt, & nos itidem ad proſpiciendum nobis. Quod ſi Lacedæmonii adverſus Perſas in pugnam ibunt, impendentem ſibi cladem haudquaquam devitabunt. Ad CCxxxvii hæc ſubjiciens Xerxes, Recte, inquit, Achæmenes mihi videris dicere: quod & faciam. Demaratus, quod optimum ille quidem mihi ſperat eſſe, id ſuadet: ejus tamen ſententia à tua ſuperatur. Neque vero illud admitto, eum nolle rebus meis bene conſultum, ut ex iis quæ antea ab eo dicta ſunt, & ex ipſa re conjecto. Quoniam civis quidem civi ſecundis rebus prædito invidet, 1 eumque male odit: cum tamen patrio ſolo nihil eodem conſultante, quod optimum ſibi videtur, ſuadet: niſi procul abfuerit à virtute, quales pauci ſunt. Hoſpes autem hoſpiti proſpera fortuna utenti, omnium eſt benevolentiſſimus, eique conſultanti optime conſulit. Quapropter ab inſectatione, qua in Demaratum uteris hoſpitem meum, poſthac 2 abſtinere te jubeo. Hæc Xerxes lo- CCxxxviii quutus, inter cæſos tranſiit ubi erat Leonides: quem quum audiſſet Lacedæmoniorum regem eundemque ducem eſſe, juſſit 3 abſciſſo capite in crucem tolli. ut mihi cum aliis multis indiciis, tum hoc præcipue manifeſtum ſit, regem Xerxem maxime omnium excanduiſſe in Leonidem viventem. Nam alioqui nunquam in defunctum hoc genere deliquiſſet: quum ex omnibus quos ego novi hominibus Perſæ maxime ſoleant viros in re militari præſtantes honore afficere. Illi igitur quibus imperatum erat, id exequuti ſunt. Redeo ad eam CCxxxix narrationem unde mihi diſceſſum eſt. Lacedæmonii primi regem adverſus Græciam tendere acceperunt, atque ita Delphos ad oraculum miſerunt: ubi reſponſum eſt id redditum cujus paulo ante memini. Acceperunt autem mirum in modum. Demaratus enim Ariſtonis filius qui profugit ad Medos, non ille quidem Lacedæmoniis benevolus

1 Eumque tacito proſequitur odio. neque conſilium petenti civi dederit civis quod putet eſſe optimum, niſi ſummum virtutis gradum attingat: quales pauci ſunt. At hoſpes hoſpiti, &c. *Poteſt illud τῇ συγῇ aliter etiam exponi.* 2 Abſtinere quemlibet jubeo. 3 *Vel, Caput ejus abſciſſum.*

(ut &

(ut & ego arbitror, & ratio dictat) tamen hoc fecit, sive in hoc bene illis consultum vellet, ut conjectare licet, sive quod insultaret: Nam posteaquā Xerxes statuit adversus Græciam sumere expeditionem, id Demaratus qui Susis erat, quum accepisset, censuit Græcis esse indicandum: sed quum aliter nequiret, (quippe periculosum erat ne deprehenderetur) hanc rem commentus est: Sumptis duarum tabellarum pugillaribus, ceram illinc eradit: deinde in eorum ligno consiliū regis exarat. quod literis exaratum, rursus cera inducit, nequid negocii apud viarum custodes exhiberent pugillares qui ferrentur. Qui ubi Lacedæmonem allati sunt, non poterant eos Lacedæmonii interpretari, antequam (ut ego accipio) Cleomenis filia, eademque Leonidæ uxor, Gorgo, illos admonuit, 1 ipsam rem interpretata, jubens ceram effringi. fore enim ut literas in ligno reperirent. Ita ei auscultantes Lacedæmonii literas repertas legerunt, easq; deinde ad Græcos dimiserunt.

πάρεσι ὦ εἰκάζειν εἴτε δύνοιτο ταῦτα ἐποίησε, εἴτε καὶ κακὸν ἄρωνος. ἐπεί τε γὰρ Ξέρξῃ ἔδοξε στρατηλατέειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐὰν ὁ Σούσιος ὁ Δημάρητος, καὶ πυθόμενος ταῦτα, ἀπέλησε Λακεδαιμονίοισι ἐξαγγεῖλαι. ἄλλως μὲν δὴ οὐκ εἶχε σημῆναι· ἐπικίνδυνον γὰρ ἦν μὴ λαμφθείη· ὁ δὲ, μηχανᾶται τοιάδε· δέλτον δίπτυχον λαβὼν, τὸν κηρὸν αὐτῆς ἐξέκνησε, καὶ ἔπειτα ἐν τῷ ξύλῳ τῇ δέλτῳ ἔγραψε τὰ βασιλέως γνώμεα. ποιήσας δὲ ταῦτα, ὀπίσω ἐπέτηξε τὸν κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμματα, ἵνα φερόμενον κενὸν τὸ δέλτιον, μηδὲν πρῆγμα παρέχοι πρὸς τοὺς ὁδοφύλακας. ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Λακεδαίμονα, ἐκ εἶχον συμβαλέσθαι οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρίν γε δὴ σφι, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, Κλεομένεος θυγατηρ, Λεωνίδεω δὲ γυνὴ, Γοργὼ, ἐπέδετο, ὑπαφραδέουσα αὐτὴ, τὸν κηρὸν κνῆν κελεύουσα, καὶ διήσειν σφέας γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. πειθόμενοι δὲ, εὗρον, καὶ ἐπελέξαντο, ἔπειτα δὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι ἐπέστειλαν.

1 Quum rem animadvertisset, *vel*, *excogitasset*.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΟΓΔΟΗ, ΟΥΡΑΝΙΑ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM LIBER octavus, qui inscribitur URANIA.

a Ms. Harl. N. 3. p. 43. Edit. Vat.

ΤΑΥΤΑ μὲν δὴ ὕστερον λεγόμενα γράφω. οἱ δὲ Ἕλληνες ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν καταχθέντες, ἔσαν οἵδε· Ἀθηναῖοι μέν, νέας παρεχόμενοι ἑκατὸν καὶ ἑκατόν καὶ ἐπτά· ἐσὺν δὲ ἀρετῇ τε καὶ προθυμίῃ Πλαταιέες, ἄπειροι τῆς ναυτικῆς ἐόντες, οὐκ ἐπλήσσων τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰς νέας. Κορίνθιοι δὲ τεσσεράκοντα νέας παρείχοντο· Μεγαρέες δέ, εἴκοσι. καὶ Χαλκιδέες ἐπλήσσων εἴκοσι, Ἀθηναίων παρεχόντων σφι τὰς νέας· Αἰγινῆται δέ, ὀκτωκαίδεκα· Σικυώνιοι δέ, δυοκαίδεκα· Λακεδαιμόνιοι δέ, δέκα· Ἐπιδαύριοι δέ, ὀκτώ· Ἐρετριέες δέ, ἑπτά. Τροιζήνιοι δέ, πέντε· Στυρέες δέ, δύο· καὶ Κῆοι, δύο τε νέες καὶ, πεντηκοντέρους δύο. Λοκροὶ δὲ σφι οἱ Ὀπούντιοι ἐπεβοήθεον πεντηκοντέρους ἔχοντες ἑπτά. Ἔσαν ὧν ὅτοι οἱ στρατιὴν ἐσῆγον ἐς Ἀρτεμίσιον. εἴρηται δέ μοι καὶ ὡς τὸ πλῆθος ἔκαστοι τῶν νεῶν παρείχοντο· ἀριθμὸς δὲ τῶν συλλεχθεισέων νεῶν ἐς Ἀρτεμίσιον, ἦν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, διηκόσιαι καὶ ἑβδομήκοντα καὶ μία. τὸν δὲ στρατηγὸν τὸν τὸ μέγιστον κράτος ἔχοντα, παρείχοντο Σπαρτιῆται, Εὐρυβιάδην τὸν Εὐρυκλείδεω. οἱ γὰρ σύμμαχοι οὐκ ἔφασαν, ἢν μὴ ὁ Λάκων ἡγεμονεύῃ, Ἀθηναίοισι ἕψεσθαι ἡγεμονεύσουσι, ἀλλὰ λύσειν τὸ μέλλον ἔσεσθαι στρατόπεδον. Ἐκύρησε γὰρ κατ' ἀρχὰς λόγος, πρὶν ἢ ἐς Σικελίην πέμπειν δόξαι συμμαχίην, ὡς τὸ ναυτικὸν Ἀθηναίοισι χρεὸν εἴη διαφέρειν. ἀντιβαίνων δὲ τῶν συμμάχων, εἶκον οἱ Ἀθηναῖοι, μέγα προθυμηθέντες ὠφελῆσαι τὴν Ἑλλάδα· καὶ γὰρ καὶ εἰ φασιάσουσι περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς ἀπολέσθαι ἢ Ἑλλὰς· ὁρᾶσι γὰρ νοεῶντες. φάσις γὰρ ἔμφυλος πολέμου ὁμοφρονέοντος τοσούτῳ κάκιόν ἐστι,

b Ms. Harl. N. 4. p. 46. Edit. Vat.

294

1 TAQUE hæc quidem ita gesta dicuntur esse. Græci autem quibus res classiaria delegata erat, hi fuere: Athenienses, qui naves centum viginti septem præbuere, junctis sibi Plataensibus: qui etsi rei nauticæ inexperti, tamen strenue alacriterque pro se illorum naves armaverant. Corinthii, qui attulere naves quadraginta: Megarenses, qui viginti: Chalcidenses totidem sibi ab Athenienſibus præbitas armaverunt. Æginetæ, 1 undeviginti: Sicyonii, duodecim: Lacedæmonii, decem: Epidaurii, octo: Eretrienses, septem: Troezenii, quinque: Styreenses, duas: Chii, totidem, cum totidem penteconteris, *id est, navigiis quinquagenum remorum*, Quibus auxiliares erant Locri Opuntii cum septem penteconteris. Hæc naves ad Artemisium in statione erant: quarum quot quique præbuerint, mihi dictum est. Universarum vero præter penteconteros, a d Artemisium coactarum, numerus fuit ducentarum septuaginta unius. His ducem, penes quem summa imperii esset, Spartiatæ præbuerunt Eurybiadem Eurycliдæ filium. Nam socii negaverunt se, nisi Lacon esset imperator, sequuturos esse Athenienses ductores, sed exercitum qui futurus erat soluturos. Etenim jam inde ab initio, antequam in Siciliam ad societatem ineundam mitteretur, agitatum sermonibus erat tanquam expediret rem nauticam Athenienſibus permittere: cæterum recusantibus sociis, cessere Athenienses, quod magni facerent Græciam superesse: quam intelligebant esse perituram si de principatu contenderent: recte sentientes. Nam intestina seditio tanto deterior est bello quod concorditer geritur,

1 Oftoderim:

quanto

quanto bellum deterius est pace. Hoc itaque ipsum intelligentes, non repugnandum putaverunt, sed tantisper concedendum quoad magnopere illis indigebant, quemadmodum ostenderunt. Siquidem posteaquam expulso Persa, jam de illius terra dijudicabant, superbiam Pausaniæ causati, Lacedæmonios ducatu abdicaverunt. Verum
IV hæc posterius gesta sunt. Tunc autem ii Græci qui ad Artemisium se contulerant, ubi viderunt & multum navium ad Aphetas esse contractum, & omnia plena exercitu hostili, perculsi metu, quod præter opinionem suam expectationemque res barbarorum succederent, consultabant de facienda fuga ex Artemisio 1 interiorem in Græciam. Quorum consultatione cognita, EUbœenses obsecrabant EUrybiadem ut aliquantulum temporis præstolaretur, usquedum ipsi liberos atque domesticos subducerent. Ubi non persuadent, ad ducem Athenienſium Themistoclem transgressi, paciscuntur cum eo triginta talentis ut tandiu ante EUbœam perstarent donec pugna navali decerneretur.
V Themistocles autem hac ratione Græcos retinuit: EUrybiadem ex hac, tanquam ex sua ipsius pecunia, quinque talentis impertit: hoc persuaso, Adimantum Ocyti filium Corinthiorum ducem, qui solus reluctabatur, negans se permansurum, sed ab Artemisio profecturum, ita alloquutus est jurejurando interposito: Tu vero haudquaquam hos deseres, quem ego majoribus donabo muneribus quam quæ rex Medorum tibi mitteret socios deserenti. Hæc loquutus, statim ad navem Adimanti tria misit argenti talenta. Istis pecunia corruptis, cum EUbœensibus gratificatus est Themistocles, tum reliquum pecuniæ quam acceperat lucrifecit: quam eum intervertisse ideo latuit eos qui partem illius acceperant,
VI quod putabant eam ab Athenienſibus ad hoc ipsum profectam esse. Ita in EUbœa perstitere, ac prœlium fecere, quod ita gestum est: Barbari quum ad Aphetas circa diluculum veniſſent, quumque id quod etiam ante audierant cernerent, paucas Græcorum naves ad Artemisium stationem habere, libidine tenebantur aggrediendi, si forte eos interciperent. Cæterū ex adverso inva-

ὅσῳ πόλεμος εἰρήνης. ὑποπτεύσαντες οὖν αὐτὸ τοῦτο, οὐκ ἀντέτεινον, ἀλλ' εἶκον μέχρι ὅ κόρτα ἐδύναντο ἀντέχειν, ὡς διέδεξαν· ὡς γὰρ δὴ ὠσάμενοι τὸν Πέρσεα, περὶ τῆς ἐκείνου ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐποιεῦντο, πρόφασιν τῷ Παυσανίεϊ ὕβριν προϊσχόμενοι, ἀπεῖλοντο τῷ ἡγεμονίᾳ τοὺς Λακεδαιμονίους. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο. Τότε δ' ὅτι οἱ ἐπ' Ἀρτεμίσιον Ἕλλήνων ἀπικόμενοι, ὡς εἶδον νέας τε πολλὰς καταχθείσας ἐς τὰς Ἀφέτας, καὶ στρατιῆς ἅπαντα πλέα, ἐπεὶ σφίσι παρὰ δόξαν τὰ πράγματα τῆς βαρβάρων ἀπέβαινε ἢ ὡς αὐτοὶ κατεδόκεον, καταῤῥωδήσαντες, ἐβουλεύοντο ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. γνόντες δὲ σφέας οἱ Εὐβοέες ταῦτα βουλευομένους, ἐδέοντο Εὐρυβιάδεω περιμεῖναι χρόνον ὀλίγον· ἕως ἂν αὐτοὶ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ἐκθέωνται. ὡς δ' οὐκ ἔπειθον, μεταβάντες, τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν πείθουσι Θεμιστοκλέα δηλαδὴ μισθῷ τεσσερήκοντα ταλάντοισι, ἐπ' ᾧ τε καλαμείνανται, πρὸ τῆς Εὐβοίης ποιήσονται τὴν ναυμαχίην. Ὁ δὲ Θεμιστοκλέης τὸν Ἕλληνας διέσχε ὧδε ποιέων· Εὐρυβιάδεω τετρώκοντα τάλαντα μεταδιδοῖ πένθ' ἐόντα, ὡς παρ' ἑωυτοῦ δώσοντος· ὡς δὲ οἱ ἔδοξε ἀνεπέπειστο, Ἀδειμάντῳ δὲ τῷ Ὠκύτου, Κορινθίων στρατηγῷ, τῷ λοιπῶν ἥμισυ μούνῳ, φάρμακον ἀποπλύσεσθαί τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, καὶ ὑποδραμεῖσθαι· πρὸς δὴ τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλέης ἐπομόσας, Οὐ σύ γε ἡμέας ἀπολείψεις. ἐπεί τοι ἐγὼ μέζω δῶρα δώσω, ἢ βασιλεὺς ἄν τοι ὁ Μήδων πέμψειε ἀπολιπόντι τοὺς συμμάχους. ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε, καὶ πέμπει δὴ τῷ νεὶ τῷ Ἀδειμάντου, τάλαντα ἀργυρίου τρία. ὅτε τε δὴ πλήθουσι διάφοροι, ἀναπεπειμένοι ἦσαν, καὶ τοῖσι Εὐβοέῃσι ἐκεχάριστο· αὐτός τε ὁ Θεμιστοκλέης ἐκέρδηνε, ἐλάνθανε δὲ τοὺς λοιποὺς ἔχων· ἀλλ' ὑπισχνέατο οἱ μετὲλαβόντες τούτων τῶν χρημάτων, ὅτι τῷ Ἀθηναίων ἐλθεῖν δηλαδὴ τῷ λόγῳ τούτῳ τὰ χρήματα. Οὕτω δὴ καλαμεινάντε ἐν τῇ Εὐβοίῃ, καὶ ἐναυμάχησαν. ἐγένετο δὲ ὧδε· ἐπεί τε δὴ ἐς τὰς Ἀφέτας περὶ δείλην πρωΐην ἠλιομανέϊ ἀπικέατο οἱ βάρβαροι, πυθόμενοι μὲν ὅτι καὶ πρότερον περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ναυλοχέοιεν νέες Ἑλληνίδες ὀλίγαι, τότε δ' αὐτοὺς ἰδόντες, πρόθυμοι ἦσαν ἐπιχειρέειν εἰ κως ἕλοιεν αὐτούς. ὁκ μὲν δὴ τῆς ἀνέμου πρόσ-

1 In Græciæ interiora.

πλώειν

πλώειν ἔκω σφι ἐδόκεε, τῷ δὲ εἴνεκα· μήκως ἰδόντες οἱ Ἕλληνες περιπλώονται, ἐς φυγὴν ὁρμήσειαν, φόβου τε διαφόρου καταλάβοι. μὴ ἔμελλον δηΐδιον ἐκφεύξεσθαι. ἔδει δὲ μηδὲ πυρφόρον, τῷ ἐκείνων λόγῳ, ἐκφυγόντα φθῆναι. Πρὸς ταῦτα ὦν τάδε ἐμηχανέοντο· τῶν νεῶν ἀπασέων ἀποκείναντες δικαίας, περιέπεμπον ἔξω Σκιάθου, ὡς ἂν μὴ ὀφθέωσι ὑπὸ τῶν πολεμίων περιπλέουσαι Εὔβοιαν, κατά τε Καφηρέα, καὶ περὶ Γεραιστὸν, ἐς τὸν Εὔριπον, ἵνα δὴ προεπιλάβοιεν. οἱ μὲν, ταύτῃ ἀπημύνοι, καὶ φράξαντες αὐλίοισι τὴν ὑπόπομφον φέρουσαν ὁδὸν, σφεῖς δὲ ὑποπεμψόμενοι ἐξ ἀναντίης. Τῶνδε βουλευσάμενοι, ἀπέπεμπον τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας· αὐτοὶ δὲ ὡς ὀν νόῳ ἔχοντες τρίτῃ τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἕλλησι ἐπιθήσεσθαι, ἐδόκεον πρότερον ἢ τὸ σημήιον σφι ἔμελλε φανήσεσθαι πρὸς τῶν προεπλεόντων, ὡς ἤκόντων. ταύτας μὲν δὴ προέπεμπον. τῶν δὲ λοιπέων νεῶν ἐν τῇσι Ἀφέτῃσι ἐπισιῶντο τὸν ἀριθμόν. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ ὅτοι ἀριθμὸν ἐπισιῶντο τῶν νεῶν, ἐν τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος, δύτης τότε ἀνθρώπων ἄριστος, ὃς καὶ ἐν τῇ ναυηγίῃ τῇ 295 πρὸ τοῦ Πηλίου πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρημάτων τοῖσι Πέρσῃσι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς περιεβάλετο· οὗτος ὁ Σκυλλίης ἐν νόῳ μὲν εἶχε ἄρα καὶ πρότερον αὐτομολήσειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' οὐ γὰρ οἱ παρῆκε, οὐ τότε. ὅτῳ μὲν δὴ τρόπῳ τὸ ἐνθεῦτεν ἐπὶ ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως φάσθαι· θωυμάζω δὲ εἰ τὰ λεγόμενα ἐστὶ ἀληθέα. λέγεται γὰρ ὡς ἐξ Ἀφετέων δύσι ἐς τὸν Πάγασαν, ὑπὲρ πρότερον ἀνέμου πεσὼν ἢ ἀπίκετο ὅκου τὸ Ἀρτεμίσιον, καθίκοιτο μάλιστα κου τούτους ἐς οὐδὸν κοντα διὰ τῆς θαλάσσης διεξελθών. λέγεται μὲν νυν καὶ ἄλ- 300 λα ψευδέσι ἔοικότα περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου· τοῦ δὲ μετεξέτερα, ἀληθέα. περὶ μὲν τούτου γνώμην μοι ἀποδεδέχθω, πλοίῳ μὲν ἀπικέσθαι ὅκου τὸ Ἀρτεμίσιον. ὡς δὲ ἀπίκετο, αὐτίκα ἐσήμηνε τοῖσι στρατηγοῖσι τοῦ τε ναυηγίου, ὡς ἤμοιτο, καὶ τοὺς προεκπεμφθέντας τῶν νεῶν περὶ Εὔβοιαν. Τοῦτο δὲ ἀκούσαντες, οἱ Ἕλληνες, λόγον σφι αὐτοῖσι ἐδίδοσαν. πολλῶν δὲ λεχθέντων, ἐνίκα, τοῦ ἡμέρου ἐπείγειν αὐτοὺς μείναντάς τε καὶ ἀναπαύσαντας, μετὰ δὲ περὶ τὴν νύκτα μέσην παρέναι, παραπλέοντας δὲ ἀπαντᾶν τῇσι προεπλεούσῃσι τῶν νεῶν. μετὰ δὲ τοῦτο, ὡς ἐδόκεε σφι ἐπέπλωκε, δείλην ὀψίην ἀγομένου τῆς ἡμέρης φυλάξαντες, αὐτοὶ ἐπανέπλωκον ὅπη τοὺς βαρβάρους, ἀπόπειραν

dendum non videbatur, ne Græci, conſpectis ipſis obviam tendentibus, fugam capeſſerent 1 noxque fugientes exciperet. Sed evenire oportebat ut hi effugerent, & illorum inſidiantium ne ſacrificulus quidem evaderet. Igitur VII ad hanc rem tranſigendam hoc ſunt machinati: Ducentas ex omnibus navibus delectas extra Sciathum circumagunt, juxta Capharea & Geræſtum ad Euripum, ne circumvehentes Euboeam ab hoſte cernerentur, ſed eum circumvenirent: ducentis quidem navibus quæ hac irent, viam quæ retro ferebat obſepientibus, reliqua vero claſſe ex adverſo ingruente. Hoc capto conſilio quas conſtituerant naves miſerunt, non habentes in animo ipſi eo die Græcos adoriri, nec priuſquam ſignum quod convenerat cum iis qui circumvehebantur, ab illis ederetur jam de ſuo adventu. His circummiſſis navibus, reliquarum apud Aphetas numerum inibant. In quibus recenſendis dum occupati ſunt, Scyllias quidam Scionæus qui iiſdem in caſtris erat, omnium ea tempeſtate hominum optimus urinator, qui etiam in naufragio ad Pelium facto multam pecuniam Perſis ſervavit, multa & ſibi lucratus eſt: Hic Scyllias jampridem in animo habuerat ad Græcos tranſire, ſed quum ad eam diem non fuiſſet nactus occaſionem, tunc ad Græcos transfugit. Sed incertum quonam modo illinc tranſierit. demiror tamen ſi verum eſt quod refertur. refertur enim, quum ex Aphetis mare ſubiiſſet, non prius emerſiſſe quam ad Artemiſium pervenit, octoginta ferme maris ſtadia emenſus. De hoc viro & alia memorantur, partim mendaciis ſimilia, partim vera: de quo mihi ea probatur opinio, eum navigio ad Artemiſium perveniſſe. Is ubi eo pervenit, Græcos certiores fecit & naufragii facti & navium ad circumeundam Euboeam dimiſſarum. Hoc illi IX audito inter ſe colloquuti ſunt: & quum multæ eſſent ſententiæ dictæ, illa evicit ut eum diem illic maneretur & in ſtatione perſtaretur: deinde media nocte ſolventes proficiſcerentur, & claſſi hoſtium quæ circumageretur occurrerent. Poſt, ubi nemo ſe ex adverſo fert, obſervato diei crepuſculo, ipſi feruntur in barbaros, animo exper-

1 Noxque fugientes exciperet. alioqui enim evaſiſſent. quum tamen, ut quidem illi conſilium inibant, ne igniferum quidem fuga ſupereſſe oporteret. *Q. d. Rationem enim inire videbantur qua omnes ad unum in ſuas manus venirent, & ne igniſer quidem elaberetur.*

riundæ fortunæ cum in pugnando tum
X in perrumpendo. Quos Xerxiani milites duceſque paucis cum navibus venientes in ſe conſpicati, magnæ hoc illis dementiæ dantes, & ipſi naves educunt, ſperantes facile ſe illos ire interceptum. merito ſane id ſperantes, quod viderent paucas Græcorum naves, ſuas vero multo plures atque velociores. itaque præ contemptu illos in medio concludunt. Ex Ionibus tamen illi qui Græcis benè volebant, inviti militabant, magnæ calamitatis loco ducentes quod viderent circumveniri illos, quorum neminem animadverterent eſſe redieturum, adeo enim infirmæ res Græcorum eſſe videbantur. At ii Jones quibus id quod fiebat voluptati erat, pro ſe quiſque adnitebatur ut ipſe primus aliqua navi Athenienſium capta, donum ab rege acciperet. Nam apud exercitum plurimus erat per hos de Athenienſibus ſermo atque reſpectus. Græ-
XI ci, ubi eis ſignum datum eſt, primum converſis in barbaros proris, puppes in medium coegerunt: deinde ſecundo ſigno dato, opus capeſſunt, quanquam in exiguo ſpatio deprehenſi, & à fronte. mox triginta barbarorum naves excipiunt in quibus & Philaonem Cherſis filium, Gorgis Salaminiorum regis germanum, & in eo exercitu virum eximium. Græcorum autem primus navem hoſtium cepit vir Athenienſis Lycomedes Æſchrei filius: idemque palmam rei benè geſtæ retulit. In hac pugna quum invicem nunc hi nunc illi ſuperiores eſſent, interventu noctis dirempti ſunt: & Græci quidem ad Artemiſium revecti, barbari vero ad Aphetos, multo majus opinione ſua certamen experti. In hoc prœlio, ſolus è Græcis qui cum rege erant, Antidorus Lemnius ad Græcos transfugit: quem Athenienſes ob eam rem tractu ſoli in
XII Salamine donarunt. Ubi nox adfuit (erat autem anni tempus mediæ æſtatis) immenſa vis aquarum extitit per totam noctem, & dura tonitrua à Pelio. Cadavera quoque ac [1] naufragia ad Aphetas efferebantur, & circa [2] navium proras excipiebantur, & remorum palmulas perturbabant. Hæc audientes qui illic erant milites, metu conſternabantur, credentes ſe eſſe utique perituros, ut qui in tantum malorum

αὐτίων ποιήσαθαι βυλόμενοι τῆς τε μάχης
καὶ τῆ διεκπλόυ. Ὀρέοντες δὲ σφέας οἱ τε
ἄλλοι στρατιῶται οἱ Ξέρξεω καὶ οἱ στρατηγοὶ
ὀλιγωλώονλας νηυσὶ ὀλίγῃσι, πάλχυ σφι μα-
κίλως ἐπεκείκαντες, ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας,
ἐλπίσαντές σφεας ῥᾳδίως αἱρήσειν· εἰκῇ
τε κάρτα ἐλπίσαντες. τὰς μὲν γὰρ τῶν Ἑλ-
λήνων ὁρίοντες ὀλίγας νέας, τὰς δ' ἑωυτῶν,
πλήθεί τε πολλαπλασίας, καὶ ἄμεινον πλώ-
10 ουσας, καταφερομένας ταύτας, κυκλῶν-
το " αὐτὰς ἐς μέσον. ὅσοι μὲν νυν τῶν Ἰω- " αὐτοῖ
νων ἦσαν σύνοοι τοῖσι Ἕλλησι, αἰσχυντίς τε ἐ-
στρατέοντο, συμφορήν τε ἐποιεῦντο μεγά-
λην, ὁρέοντες περιεχομένους αὐτοὺς, καὶ ὀλισθά-
νοντοι ὡς εἰδεῖς αὐτίων ἀπονοστήσει· (ἦν τε
ἀάθενέα σφι ἐφαίνετο τὰ τῶν Ἑλλήνων
πρήγματα) ὅσοισι δὲ καὶ ἡδυμένοισι λεῖ τὸ
γενόμενον, ἄμιλλαν ἐποιεῦντο ὅκως ἕκας-
αὐτίων πρῶτος νέα Ἀττικὴν ἕλοι, δῶρα
20 τῶν βασιλῆος λαμψόμενος. Ἀθηναίων δὲ
αὐτοῖσι λόγος λεῖ πλεῖστος ἀνὰ τὸ στρατόπεδον. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐσήμηνε, πρῶ-
τα μὲν, ἀντίπρωροι τοῖσι βαρβάροισι γενό-
μενοι, ἐς τὸ μέσον τὰς πρώμνας συνήγαγον·
δεύτερα δὲ στρατιὴν παντὸς, ἔργυ εἶχοντο ἐν ὀ-
λίγῳ περ ἀπλαμφθέντες, καὶ κατὰ σόμα. ἐν-
δεκαῦτα τριήκοντα νέας αἱρέουσι τῶν βαρβά-
ρων, καὶ τὸν Γόργυ τὸν Σαλαμινίων βασιλῆ-
ος ἀδελφεὸν Φιλάονα τὸν Χέρσος, λόγι-
μον ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἀνδρα. πρῶ-
30 τος δὲ Ἑλλήνων νέα τῶν πολεμίων εἷλε ἀ-
νὴρ Ἀθηναῖος Λυκομήδης Αἰσχρέω, καὶ τὸ
ἀριστεῖον ἔλαβε ἐκεῖνος. τὲς δ' ἐν τῇ ναυμα-
χίῃ ταύτῃ ἐπεαλκέος ἀγωνιζομένυς νυξ ἐ- Ελλ. Ref. N. 1. p. 44.
πελθοῦσα διέλυσε. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ὅπη τὸ Edit. Var.
Ἀρτεμίσιον ἀπέωλεον, οἱ δὲ βάρβαροι ἐς τὰς
Ἀφέτας, πολὺν ὦδε δόξαν ἀγωνισάμενοι.
ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Ἀντίδωρος Λήμνιος
μοῦνος τῶν σὺν βασιλέϊ Ἑλλήνων ἐόντων,
40 ἀυτομολέει ἐς τὺς Ἕλληνας, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι
διὰ τοῦτο τὸ ἔργον, ἔδοσαν αὐτῷ χῶρον ἐν
Σαλαμῖνι. Ὡς δ' ἐφέρθη δ' ἐγεγόνεε, λεῖ μὲ
τῆς ὥρης μέσον θέρος, ἐγένετο δ' ὕδωρ τε ἄ-
πλετον διὰ παντὸς τῆς νυκτὸς, καὶ βρονταὶ
σπληραὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου· οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ
ναυήγια ἐξεφέροντο ἐς τὰς Ἀφέτας· καὶ σφέ τε
τὰς πρώρας τῶν νεῶν εἰλέοντο, καὶ ἐτάραξαν τὰς
παρῆς τῶν κωπέων. οἱ δὲ στρατιῶται οἱ ταύ-
τῃ ἀκούοντες ταῦτα, ἐς φόβον κατέσταθ-
ἐλπίζοντες πάλχυ ἀπολέεσθαι, ἐς οἷα κακὰ

1 *Id eſt, Res naufragio demerſa.* 2. Navium proris advolvebantur,

ἥκον.

ἦκον· πρὶν γὰρ ἢ ἐκ ἀναπνεῦσαι σφέας ἐκ τε τῆς ναυηγίης καὶ τοῦ χειμῶνος· τοῦ ἡμιόλιον κατὰ Πήλιον, ἐπέλαβε ναυμαχίη χαλεπή· ἐν 296 τῇ τῆς ναυμαχίης, ὄμβρος τε λάβρος, καὶ ῥόμβοι ἰσχυροὶ καὶ δεινὰ ἀέρμυδα, βρονταί τε συχναί. καὶ τούτοισι μὲν τοιαύτη νὺξ ἐγένετο. Τοῖσι δὲ ταχθεῖσι ἀμφὶ τὸν περίπλοον ποιέειν Εὔβοιαν, ἡ αὐτὴ περ ἐοῦσα νὺξ, πολλῷ δὴ ἔτι ἀγριωτέρη, τοσούτῳ ὅσῳ ἐν πελάγεϊ φερομένοισι ἐπέκυρσε. καὶ τὸ τέλος σφι ἐγίνετο ἄχαρι. ὡς γὰρ δὴ πλέουσι αὐτοῖσι χειμών τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπεγίνετο, ἐοῦσι κατὰ τοὺς κοίλους τῆς Εὐβοίης, φερόμενοι τῷ πνεύματι, καὶ οὐκ εἰδότες τῇ ἐφέροντο, ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐποιήσατό τε πᾶν τοῦτο θεὸς ὅκως ἂν ὀλισθείη τῷ Ἑλληνικῷ τὸ Περσικὸν, μηδὲ πολλῷ πλέον εἴη. Ἔστι μὲν νυν περὶ τοὺς κοίλους τῆς Εὐβοίης διαφθείροντο. Οἱ δ' ὦν Ἀφέτηνται βάρβαροι, ὡς σφι ἀσμένοισι ἡμέρη ἐπέλαμψε, ἀτρέμας τε εἶχον τοῖσι νέεσι· καὶ σφι ἀπεχρήετο καλῶς πρήσσουσι ἡσυχίην ἄγειν ἐν τῷ παρεόντι. τοῖσι δὲ Ἕλλησι ἐσβοήθεον νέες τρεῖς καὶ πεντήκοντα Ἀττικαί. αὗταί τε δὴ σφέας ἐπῴχοντο ἀπικόμεναι, καὶ ἅμα ἀγγελίην ἐλάβουσα, ὡς τῷ βαρβάρων οἱ περιπλέοντες τὴν Εὔβοιαν πίνῃσι ἔπεσον διαφθαρμέναι ὑπὸ τῇ ἠιόνι αὐτέῃ, πλοίοισι ἐπέπεσον νηυσὶ Κιλίσσῃσι. ταύτας δὲ διαφθείραντες, ὡς ἀπρόσκοπα ἐγίνετο, ἀνέπλεον ὀπίσω ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον. Τρίτῃ δὲ ἡμέρῃ δεινόν τι ποιησάμενοι οἱ στρατηγοὶ τῶν βαρβάρων, νέας ὅτε σφι ὀλίγας λυμαίνεσθαι, καὶ τὸ ἀπὸ Ξέρξεω δειμαίνοντες, ἐκ ἀνήκεσαν ἔτι τοῖσι Ἕλλησι μετάγειν ἄρξαι, ἀλλὰ παρεσκευάσαντο, καὶ μέσον ἡμέρης ἀνήγον τὰς νέας. συνέπιπτε δὲ ἅμα τῇ αὐταῖς ἡμέραις τοῖσι ναυμαχίαι γίνεσθαι ταύτας καὶ τὰς πεζομαχίας τὰς ἐν Θερμοπύλῃσι. ἦν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ Θεσσαλίην περὶ τῷ Εὐρίπῳ, ὥσπερ τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδῃ, τοῦ ἐσβολῆς φυλάσσειν. οἱ μὲν δὴ παρεκελεύοντο ὅκως μὴ παρήσουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους, οἱ δ' ὅκως τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα διαφθείραντες, τῷ πόρῳ κρατήσουσι. Ὡς δὲ τάξαμένοι οἱ Ξέρξεω ἐπέπλεον, οἱ Ἕλληνες ἀτρέμας εἶχον πρὸς τῇ Ἀρτεμισίῃ. οἱ δὲ βάρβαροι μίμησιν ποιησάμενοι τῶν νεῶν, ἐκυκλοῦντο ὡς περιλάβοιεν αὐτούς. ἐνθεῦτεν οἱ Ἕλληνες

deveniſſent: quippe quos, antequam reſpiraſſent è naufragio & tempeſtate quæ ad Pelion extiterat, excepiſſet atrox pugna navalis, ex pugna navali vehemens imber & validi aquarum in mare diſcurſus, ac dura tonitrua. Et iſtis quidem hujuſmodi nox contigit. At iis XIII quibus negocium datum erat ut Eubœam circumirent, quanquam eadem nox, tamen etiam multo atrocior erat: tanto quidem, quanto majus eſt quod eos dum in pelago ferrentur invaſit: adeo ut triſtis exitus fuerit. Ut enim eos curſum tenentes tempeſtas ac pluvia adorta eſt, quum eſſent ad concava Euboeæ, ac flatu ferrentur, ignari quo ferrentur, ad petras impingebantur. Et id omne à deo fiebat, quo Græcæ claſſi par redderetur id navium quod ſupererat, nec multo plus foret. Atque hi quidem circa Euboeæ concava periere. Barbari vero qui apud Aphetas e- XIV rant, ubi ipſis libentibus dies illuxit, 1 naves ſuas ſtabilierunt, ſatis habentes, quum male rem geſſiſſent, quietem agere in præſens. At Græcis auxilio tres & quinquaginta naves Atticæ ſupervenere: quæ ſuo adventu illis tum animum addiderunt, tum nuncium attulerunt, eos barbaros qui Euboeam circumvehebantur, tempeſtate illa quæ extiterat cunctos interiiſſe. Itaque Græci eadem qua pridie obſervata hora profecti, naves Cilicum invaſere. Quas ubi corrupere, & nox advenit: iterum ſe ad Artemiſium receperunt. Tertio die bar- XV barorum duces, tum indigne ferentes 2 à tantula ſe claſſe vexari, tum à Xerxe ſupplicium timentes, non expectandum ſibi amplius cenſuerunt ut Græci priores pugnam capeſſerent, ſed inſtructas naves circa meridiem eduxerunt. Contigit autem ut per hos eoſdem dies & hæc navalia proelia & illa in Thermopylis terreſtria gererentur. Erat autem omne certamen his in mari de Euripo, quemadmodum illis qui cum Leonide erant de tranſitu arcendo, & Græci quidem ſeſe adhortabantur ne barbaros intrare Græciam ſinerent: barbari vero, ut Græcorum copiis profligatis, tranſitu potirentur. Procedente autem Xer- XVI xianorum claſſe in aciem ordinata, dum Græci ſe apud Artemiſium immotos tenebant lunata claſſe circumdabant. Ibi Græci

1 Naves ſuas non movebant. *Vel, Naves immotas ſtabant.* 2 Se tantulam ſuam claſſem profligare. *Id eſt, In periculum conjicere ne profligarentur à Græcis.*

ex ad-

ex adverso prodeuntes conflixere. Qua in pugna pari marte pugnatum est. nam Xerxiana classis præ magnitudine & copia sua in se incidebat, perturbatis navibus & mutuo incursantibus: reslitebat tamen neque cedebat. Indigna enim res videbatur, à paucis navibus in fugam converti. Itaque multæ Græcorum naves interibant, multi etiam viri, sed multo plures barbarorum & naves & viri: atque ita dimicantes utrique ab alteris abscessere. Hoc in prœlio Xerxianos inter milites optimam Ægyptii navaverunt operam, cum aliis magnis editis operibus, tum hoc quod quinque Græcas naves cum ipsis propugnatoribus cæpere. E Græcis autem eo die præstantissimi extitere Athenienses, & inter Athenienses Clinias Alcibiadis filius: qui domestico sumptu ac propria navi cum ducentis viris militabat. Ubi utrique libenter in diversum obiere, ad suas stationes sese recepere. Græci autem direpto prœlio revecti, etsi cæsorum corporibus ac naufragiis potiti erant, tamen quod male affecti essent, præcipueque Athenienses (quorum dimidium navium vulneratum erat) de fugiendo [1] in ulteriora Græciæ deliberabant. Themistocles, reputans, si ab amicitia barbari Jones & Cares abduceret, fieri posse ut reliquos superarent, dum EUbœenses pecora ad mare propellunt, illuc duces contraxit, eisque dixit se astutiam quandam habere, qua speraret optimos quesque sociorum ab rege abductum iri. Hactenus rem enudavit, addiditque ad eam transigendam hoc ab illis agendum esse, ut EUbœicorum pecorum quantum vellet quisque mactaret. satius enim esse suorum copiis illos potiri quam hostem. Ac monuit ut suis quisque popularibus præciperet ignem accendere: sibi autem de discessu sub tempus opportunum curam fore, ut sine noxa abirent. Hoc illis probatum quum esset, accensis ignibus ad pecora est itum. Nam EUbœenses, contempto Bacidis oraculo, tanquam nihil dicente, neque exportaverant quicquam, neque importaverant: & velut impendente eis bello, res sibi quoque ipsis obscuras effecerant. Ita enim habebat de his oraculum Bacidis,

XVII

XVIII

XIX

XX

Dum juga barbaricus canabacea jactat in æquor,
EUbœa ostrea mugientes fac procul absint.

ἐπανέπλευν τε καὶ συνέμισγον. ✕ ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ ὧδε πλησίοι ἀλλήλοισι ἐγένοντο. ὁ γὰρ Ξέρξεω στρατὸς ὑπὸ μεγάθεός τε καὶ πλήθεος, αὐτὸς ὑπ' ἑωυτοῦ ἐπιπλέ, παρασυμμισγόμενόν τε τῶν νεῶν καὶ ἀδεκιπαστοσίων ἀδὲ ἀλλήλας· ὅμως μέντοι ἀντίσχε, καὶ οὐκ εἶκε. δεινὸν γὰρ χρῆμα ἐπεισέρυτο, ὑπὸ νεῶν ὀλίγων ἐς φυγὴν τραπέσθαι. πολλαὶ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων νέες διεφθείροντο, πολλοὶ δ' ἄνδρες, πολλῷ δ' ἔτι πλείους νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. ὕτω δὴ ἀγωνιζόμενοι διέσπασαν χωρὶς ἑκάτεροι. Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Αἰγύπτιοι μὲν τῷ Ξέρξεω στρατιωτέων πρόσθυσαν· οἳ ἄλλά τε μεγάλα ἔργα ἀπεδέξαντο, καὶ νέας αὐτοῖσι ἀνδρείας εἵλον Ἑλληνίδας πέντε. τῶν δὲ Ἑλλήνων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέρην πρόσθυσαν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων Κλεινίης ὁ Ἀλκιβιάδεω· ὃς διακόσιον οἰκηίην παρεχόμενος, ἐστρατέετο ἀνδράσι τε διηκοσίοισι καὶ οἰκηίῃ νηΐ. Ὡς δὲ διέσπασαν ἄσμενοι ἑκάτεροι, ἐς ὁρμὴν ἠπείγοντο. οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς διεκελεύσθησαν ὑπὸ τῆς ναυμαχίης ἀπηλλάχθησαν, τῶν μὲν νεκρῶν καὶ τῶν ναυηγίων ἐπεκράτεον, τριήρεως δὲ πολλὰς διεφθάρτες, καὶ οὐκ ἧκιστα Ἀθηναῖοι, τῶν αἱ ἡμίσεαι τῶν νεῶν πετρωμέναι ἦσαν, θρῆσμὸν δὴ ἐβουλεύοντο ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. Νόῳ δὲ λαβὼν ὁ Θεμιστοκλέης ὡς εἰ ἀποτρέψαιμι ἀπὸ τοῦ βαρβαρικοῦ τὸ, τε Ἰωνικὸν καὶ τὸ Καρικὸν φῦλον. οἷοί τε εἶησαν τῶν λοιπῶν κατύπερθε γενέσθαι, ἐλαυνόντων τῶν Εὐβοέων πρόβατα δυὼ ἢ διακόσια ταύτην, συλλέξας τοὺς στρατηγούς, ἔλεγε σφι ὡς δικαίως ἔχειν τινὰ παλαμᾶσθαι, τῇ ἐλπίζει τῶν βασιλέος συμμάχων ἀποσχήσειν τοὺς ἀείρυσας. ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο παρεσκευάσατο. ἔτι δὲ τοῖσι κατηκουσι τρήγμασι τάδε ποιητέα εἶναί σφι ἔλεγε· τῶν τε προβάτων τῶν Εὐβοεικῶν ὅσα τις ἐθέλοι καταθύειν. κρέσσον γὰρ εἶναι τὰ στρατιλὼ ἔχειν ἢ τοὺς πολεμίους. προσαινέσαντι δὲ περὶ ταῦτα τοῖσι ἑωυτῶν ἐκέλευε πυρὶ ἀνακαίειν, κομιδῆς δὲ περὶ τῆς ὥρην αὐτὸς μελήσειν· ὥστε ἀσινέας ἀπαλλάξεσθαι τὴν Ἑλλάδα. ταῦτα ἤρεσε σφι ποιέειν καὶ αὐτίκα πῦρ ἀνακαυσάμενοι, ἐτράποντο πρὸς τὰ πρόβατα. Οἱ δὲ Εὐβοέες προχρησάμενοι τὸν Βακίδος χρησμὸν ὡς ἐὸν λήρωτα, ὕστ' ὀξεκρεμίσαντο ἐόντες, ἔτι περισσότερα ἐποιήσαντο σφίσι αὐτοῖσι τὰ πρήγματα. Βακίδι γὰρ ὧδε ἔχει τὰ τετέων ὁ χρησμός,

Φράζεο, βαρβαρόφωνον ὅταν ζυγὸν εἰς ἅλα βάλλῃ
Βύβλινον, Εὐβοίης ἀπέχειν πυλυμηκάδας αἰγας.

[1] In Græciæ interiora

✕ V. Plut. in v. p. 44 Edit. Vat.

τούτοισι ὦν ὐδὲν τοῖσι ἔπεσι χρησαμένοισι ἐν τοῖσι τότε παρεοῦσί τε καὶ προσδοκιμοῖσι κακοῖσι, παρῆν σφι συμφορῇ χρᾶσθαι πρὸς τὰ μέγιστα. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπρησσον, παρῆν δὲ ὁ ἐκ Τρηχῖνος κατάσκοπος. ἦν μὲν δὴ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ κατάσκοπος. Πολύας, γένος Ἀντικυρεύς, τῷ προσετέτακτο καὶ εἶχε πλοῖον κατῆρες ἑτοῖμον, εἰ παλίσσοιε ὁ ναυτικὸς στρατός, σημανέειν τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι. ὡς δὲ αὗτις ἦν Ἀβρώνυχος ὁ Λυσικλέος Ἀθηναῖος καὶ τῷ Λεωνίδῃ ἑτοῖμος τοῖσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐοῦσι ἀγγέλλειν τεσσερτέρῳ ἦν τι καταλαμβάνῃ νεώτερον τοῦ πεζοῦ. ἔσπε ὦν ὁ Ἀβρώνυχος ἀπικόμενος ἐσήμαινέ σφι τὰ γεγονότα περὶ Λεωνίδεα καὶ τὸ στρατὸν αὐτοῦ. οἱ δέ, ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐκέτι ἐς ἀναβολὰς ἐποιέοντο τὴν ἀποχώρησιν, ἐκομίζοντο δὲ ὡς ἕκαστοι ἐτάχθησαν· Κορίνθιοι πρῶτοι, ὕστατοι δὲ, Ἀθηναῖοι. Ἀθηναίων δὲ νέας τὰς ἀρίστας πλωούσας ὁπλεξάμενος Θεμιστοκλέης, ἐπορεύετο πρὸς τὰ πότιμα ὕδατα, ἐντάμνων ἐν τοῖσι λίθοισι γράμματα, τὰ Ἴωνες ἐπελθόντες τῇ ὑστεραίῃ ἡμέρῃ ὅπλα τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐπελέξαντο. τὰ δὲ γράμματα τάδε ἔλεγε, Ἄνδρες Ἴωνες, οὐ ποιέετε δίκαια ὅτι τοὺς πατέρας στρατοῦσθε, καὶ τὴν Ἑλλάδα καταδουλεύμενοι. ἀλλὰ μάλιστα μὲν πρὸς ἡμέων γίνεσθε· εἰ δὲ ὑμῖν ὄρτι τοῦτο μὴ δυνατὸν ποιῆσαι, ὑμέες δὲ ἔτι καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῖν ἔσεσθε καὶ αὐτοὶ, καὶ τὸν Κᾶρας δέεσθε τὰ αὐτὰ ὑμῖν ποιέειν. εἰ δὲ μηδέτερον τετέων οἷόντε γίνεσθαι, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μέζονος κατέζευχθε ἢ ὥστε ἀφίστασθαι, ὑμέες γε ἐν τῷ ἔργῳ, ἐπὰν συμμίσγωμεν, ἐνθυμεόμενοι, μεμνημένοι ὅτι ἀπ' ἡμέων γεγόνατε, καὶ ὅτι ἀρχὴν ἦν ἔχθρη πρὸς τὸν βάρβαρον ἀπ' ὑμέων ἡμῖν γέγονε. Θεμιστοκλέης δὲ ταῦτα ἔγραφε, δοκέειν ἐμοὶ, ἐπ' ἀμφότερα νοέων, ἵνα ἢ λαθόντα τὰ γράμματα βασιλέα, Ἴωνας ποιήσῃ μεταβαλέειν καὶ γνώστας πρὸς ἑωυτόν, ἢ, ἐπείτε ἀνενειχθῇ καὶ διαβληθῇ πρὸς Ξέρξεα, ἀπίστους ποιήσῃ τοὺς Ἴωνας, καὶ τῷ συμμάχων αὐτοὺς ἀπόσχῃ. Θεμιστοκλέης μὲν νυν ταῦτα ἐμηχανήσατο. τοῖσι δὲ βαρβάροισι αὐτίκα μετὰ ταῦτα πλοίῳ ἦλθε ἀνὴρ Ἰσιεὺς, ἀγγέλλων τὸ δρησμὸν τὸ ἀπ' Ἀρτεμισίου τῶν Ἑλλήνων. οἱ δ' ὡς ἀπιστίης τὸ μὲν ἀγγελθὲν εἶχον ἐν φυλακῇ, νῆας δὲ ταχείας ἀπέστειλαν περιπτωσομένας. ἀπαγγειλάντων δὲ τούτων ταῦτα, ὡς νυ δὴ ἅμα ἡλίῳ σκιδναμένῳ πᾶσα ἡ στρατιὴ ἔπλωε ἀλλὰ δὴ τὸ Ἀρτεμίσιον. ὑπερβάλλες δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ μέχρι μέσου ἡμέρης

His versibus quum nihil illi niterentur, tametsi mala tum aderant, tum impendebant, fiebat ut in plerisq; adversa fortuna uterentur. Dum hæc illi agebant, advenit ex Trachine speculator. nam erat apud Artemisium speculator Polyas, genere Anticyrensis, cui datum erat negocium cum expedito navigio actuario, ut renunciaret iis qui apud Thermopylas erant an classis discessisset. At Abronychus Lysiclis filius Athenien- nienſis, apud Leonidem erat paratus cum lembo ad nunciandum iis qui ad Artemisium agebant, si quid novi pedestribus copiis contigisset. Hic igitur Abronychus adveniens, indicavit ea quæ circa Leonidem & ejus exercitum gesta erant. Qua isti re audita non jam sibi differendum abitum putaverunt: sed ut quique locati erant, abscesserunt: primi, Corinthii, postremi, Athenienses. Quorum Athenienſium velocissimis navibus delectis, Themistocles ad aquas potabiles se conferens, in lapidibus literas incidebat: quas postero die Jones ad Artemisium venientes legerunt, in hæc verba: Viri Jones, haud juste facitis, militantes adversus patres, & Græciam redigentes in servitutem. Sed (quod præcipuum fuerit) state à nobis: sin hoc facere non potestis, [1] saltem nunc sitis in medio. quod & ipsi facite, & Cares ut faciant obsecrate. Quod si horum neutrum agere licet, & majori necessitate estis obstricti quam ut possitis deficere, in re gerenda, dum pugnam conseremus, sponte agatis instrenue, memores à nobis vos esse oriundos, & inimicitiarum nobis cum barbaro principium à vobis extitisse. Hæc Themistocles (ut arbitror) ancipiti consilio scripsit, ut si literæ regem laterent, Jones induceret ad deficiendum à rege ad se: sin ad eum deferrentur, darenturque crimini, [2] infidos eidem redderet Jones, ut à præliis navalibus summoverentur. Postquam autem hæc Themistocles inscripsit extemplo vir quidam Histiæus navigio advectus, barbaris nuncium attulit Græcos ab Artemisio profugisse. Illi homine, quod fidem non haberent, servari jusso, naves veloces ad rem explorandam miserunt. qua re per istos nunciata, simulatque refulsit sol, omnis classis addensata ad Artemisium contendit: ubi ad meridiem usque immorata,

XXI XXII XXIII

1 *Videntur hic mendosa esse Græca exemplaria: sed ex conjectura elicitur hic sensus,* Et vos è medio nobis subducite. *Id est, Subducentes vos ne in medium adversum nos prodite. Vel, Subducite vos, ne vobis proditum sit &c. Vocantur autem Athenienses Jonum patres ut supra pag.* 403. 2 Suspectos.

mox ad

mox ad Hiſtiæam proceſſit. Eo appulſi, urbe Hiſtiæorum potiti ſunt, & optimam portionem agri Hiſtiæi maritimoſque vicos omnes percurſaverunt.

XXIV ¶ Dum iſti hoc in loco agunt, Xerxes præparatis quæ ad cæſos pertinebant, præconem ad claſſiarios mittit. Hæc autem præparaverat. Quicunque è ſuo exercitu apud Thermopylas cæſi (erant autem viginti millia) eorum mille ferme relictis, cæteros depreſſa foſſa humavit: & ne à claſſiario exercitu cerni poſſent, eam humum exagitavit, foliiſque conſtravit. Præco ubi ad Hiſtiæam pervenit, facto totius exercitus cœtu, hæc dixit, Viri ſocii, rex Xerxes dat veniam cuicunque libet relictis ordinibus ire viſum quemadmodum pugnetur cum amentibus hominibus, qui ſe ſuperaturos ſperaverant copias regis.

XXV Hæc denunciante præcone, mox nihil infrequentius fuit navigiis: ita multi viſere cupiebant. Profecti eo, hos omnes Lacedæmonios eſſe ac Theſpienſes credebant qui ſtrati jacebant, quum etiam [1] ſervos cernerent. [2] Itaque res eos qui tranſmiſere non latuit. Hoc Xerxes circa ſuorum cadavera fecit, rem profecto ridiculam, ut mille jacentes extarent, cæteri vero confertí eundem in locum quater milleni comportati ſitique eſſent. Atque hunc quidem diem in ſpectaculo conſumpſerunt: poſtero autem claſſiarii Hiſtiæam ad claſſem remeaverunt. Reliqui qui cum

XXVI Xerxe erant, iter ingreſſi ſunt: ad quos pauci quidam ab Arcadia perfugæ venerunt, victus inopes, & operam ſuam præſtare cupientes: qui in conſpectum regis adducti, interrogatique cum ab aliis Perſis, tum vero à quodam præcipue, de Græcis, quidnam illi agerent, reſponderunt eos agere Olympia, & ſpectare certamen gymnicum atque equeſtre. Rurſus eodem percontante quodnam illis præmium eſſet propoſitum propter quod certarent, oleaginam coronam inquiunt eſſe qua donarentur. Ibi Tigranes Artabani filius generoſiſſimam dixit ſententiam, [3] quæ apud regem pro timido eſt habita. Audiens enim præmium illis coronam eſſe, non pecuniam, ſilentium tenere non potuit quin coram omnibus diceret, Papæ

τὸ ἀπὸ τούτου ἔπλωον ἐς Ἱστιαίην. ἀπικόμενοι δὲ, τὴν πόλιν ἔσχον τὴν Ἱστιαίων καὶ τὴν Ἑλλοπίης μοίρης, γῆς δὲ τῆς Ἱστιαιώτιδος τὰς παραθαλασσίας κώμας πάσας ἐπέδραμον. Ἐνδαῦτα δὲ τυπτόμενον ἰόντων, ἔρξης ἐτοιμασάμενος τὰ περὶ τοὺς νεκροὺς, ἔπεμπε ἐς τὸ ναυτικὸν στρατὸν κήρυκα προερεῖσαι τάδε· ὅσοι τῶν στρατιῶν τῶν ἑωυτοῦ ἔσαν περὶ Θερμοπύλας, (ἦσαν δὲ καὶ δύο μυριάδες) τοσουτέων λιπόμενος τυπίους ὡς χιλίους, τοὺς λοιποὺς πάντας ὀρύξαμενος, ἐκάλυψε φυλλάδα τε βαλών, καὶ γῆν ἐπεμηχάνησε, ἵνα μὴ ὀφθείησαν ὑπὸ τῶν ἐπαναπτικῶν στρατοῦ. ὡς δὲ διῆλθε ἐς τὴν Ἱστιαίην ὁ κήρυξ, σύλλογον ποιησάμενος πάντος τοῦ στρατοπέδου, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες ξύμμαχοι, βασιλεὺς Ξέρξης πᾶσι βουλομένοις ὑμέων παρεῖναι, ἀκλινδύνους καὶ τάξιν, καὶ ἐλευθερίην, θηήσασθαι ὅκως μοῦνα χρηστὰ πρὸς τὰς ἀκοὰς τοῖσι ἀνθρώποισι, ἐκέλευσε κάλπισαν τοῦ βασιλέος. Ταῦτα ἐπαγγειλαμένου, μετὰ ταῦτα οὐδὲν ἐγίνετο πλοίων σπανιώτερον ἢ τῶν πολλοὶ ἤθελον θηήσασθαι. Διαπερασάντων δὲ καὶ διεξιόντων τοὺς νεκρούς. πάντες δὲ ἐπεστέλλοντο τοὺς κειμένους ἐς πάντας Λακεδαιμονίους καὶ Θεσπιέας, ὁρέοντες καὶ τοὺς εἵλωτας. οὐ μὴν οὐδ' ἐλάνθανε τοὺς διαβεβηκότας Ξέρξης ταῦτα ποιήσας περὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς ἑωυτοῦ. καὶ δὴ καὶ γελοῖον ἦν· τῶν μὲν χίλιοι ἐφαίνοντο νεκροὶ κείμενοι, οἱ δὲ πάντες ὀκτάκις ἀλλέες συγκεκομισμένοι ἐς ταὐτὸ χωρίον, τέσσερες μυριάδες. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην περὶ ἐπὶ τοσοῦτο τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ μὲν ἀπὸ πλοίων ἐς Ἱστιαίην ὅπη τοὺς νῆας, οἱ δὲ ἀμφὶ Ξέρξην, ἐς ὁδὸν ὡρμέατο. Ἦκον δέ σφι αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπ' Ἀρκαδίης ὀλίγοι τινές, βίου τε δεόμενοι, καὶ ἐνεργὰ βουλόμενοι ἔχειν ἀγαγόντες δὲ τούτους ἐς ὄψιν τὴν βασιλέος, ἐπυνθάνοντο οἱ Γέρσαι τοὺς τὸν Ἑλλήνων "τὰ ποιέοντες" καὶ τί εἰς δέ τις περὶ πάντων ἦν ὁ ἐρωτῶν αὐτούς· τοῦτο δὴ οἱ ἔλεγον, ὡς Ὀλύμπια "ἄθλα" καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἱππικόν. ὁ δὲ ἐπείρετο ὅ, τι τὸ ἄεθλον εἴη σφι προκείμενον, περὶ ὅτου ἀγωνίζονται. οἱ δ' εἶπον, τὸ ἐλαίης τὸ διδόμενον στέφανον. ἐνθαῦτα εἶπας γνώμην ἤνεικε τοιήνδε Τιγράνης ὁ Ἀρταβάνου, δειλίην ὤφλεε πρὸς βασιλῆος. πυνθομένου δὲ τὸ ἄεθλον ἐὸν στέφανον, ἀλλ' ὑ χρημάτων, εἶπε οὐκ ἐχόμενος "σιγῶν, εἶπέ τι πρὸς πάντας τοῦτο, Μαρδόνιε

1 Helotes. *quod vræ ſervis Lacedæm. peculiare nomen.* 2 Sed enim eos qui illuc trajecerant non latebat quod Xerxes circa ſuorum cadavera egerat. Ac ridiculum quidem certe iſtud erat, horum, *id eſt, barbarorum*, cadavera mille duntaxat jacentia conſpici, illorum autem jacere quatuor millia, eundem in locum confertim congeſta. *Illud autem γελοῖον, (id eſt, ridiculum) non de re ipſa, ſed de Xerxe dicitur, qui tam vecors in comminiſcenda hac impoſtura fuerit. Valla autem in eo etiam lapſus eſt quod illos mille ab his quatuor millibus non diſtinxerit.* 3 Propter quam à rege pro timido eſt habitus. *vel, ignavo.*

"Μαρδόνιε, κοίους ἐπ' ἄνδρας ἤγαγες μαχη-
"σομένους ἠμέας, οἳ οὐ περὶ χρημάτων τὸ ἀ-
γῶνα τιθεῦνται, ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς; τούτῳ
μὲν δὴ ταῦτα εἰρήσθω. Ἐν δὲ τῷ λοιμῷ μέσῳ
χρόνῳ ἐπεί τε τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι τρῶμα ἐ-
γηγένεε, αὐτίκα Θεσσαλοὶ πέμπουσι κήρυκα
ἐς Φωκέας, ἅτε σφι ἐχόντες ἀεὶ χόλον, ἀπὸ δὲ
τοῦ ὑστάτου τρώματος καὶ τὸ κάρτα. ἐσβαλόν-
τες γὰρ πανστρατιῇ αὐτοί τε οἱ Θεσσαλοὶ καὶ οἱ
σύμμαχοι αὐτέων ἐς τοὺς Φωκέας, οὐ πολλοῖσι
ἔτεσι πρότερον ταύτης τῆς βασιλεῦσι στρατη-
λασίης, ἐσώθησαν ὑπὸ τῶν Φωκέων, καὶ σφεα
ἐφθείραν τρηχέως. καὶ ἐπεί τε γὰρ κατειλήθησαν
ἐς τὸν Παρνησσόν, οἱ Φωκέες ἔχοντες μάντιν
Τελλίην τὸν Ἠλεῖον, ἐνθαῦτα ὁ Τελλίης σφέα
σοφίζεται αὐτοῖσι τοιόνδε· γυψώσας ἄνδρας
ἐξακοσίους τῶν Φωκέων τοὺς ἀρίστους, αὐτούς τε
τούτους, καὶ τὰ ὅπλα αὐτέων, νυκτὸς ἐπέδυκε-
νε τοῖσι Θεσσαλοῖσι προείπας αὐτοῖσι, τὸν
ἂν μὴ λευκανθίζοντα ἴδωνται, τοῦτον κτεί-
νειν, τούτους δὲ οἵ τε φυλακὰς τῶν Θεσσαλῶν
πρῶτα ἰδόντας, ἐφοβήθησαν, δόξασαν ἄλλό
τι εἶδος τέρας· καὶ μετὰ τοὺς φυλακοὺς αὐτὴ ἡ
στρατιή, ὥστε πεντακισχιλίων κεφτῆσαι
νεκρῶν καὶ ἀσπίδων Φωκέας, τῶν τοὺς μὲν ἡμι-
σέας ἐς Ἄβας ἀνέθεσαν, τοὺς δὲ λοιποὺς, ἐς
Δελφούς. ἡ δὲ δεκάτη ἐγένετο τῶν χρημάτων
ἐκ ταύτης τῆς μάχης, οἱ μεγάλοι ἀνδριάν-
τες οἱ περὶ τὸ τρίποδα συνεστεῶτες, ἐμπεπρησθεν
τοῦ νηοῦ τοῦ ἐν Δελφοῖσι, καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι ἐν
Ἄβῃσι ἀνακέαται. Ταῦτα μὲν νυν τὸ πλέον εἰργάσαντο τῶν Θεσσαλῶν οἱ Φωκέες, πολιορκέοντας ἑωυτούς. ἐσβαλόντων δὲ ἐς τὸν χῶρον τὸν ἵππον αὐτέων, ἐλυμήναντο ἀνηκέστως. ὃν γὰρ τῇ ἐσβολῇ ἡ ὁδὸς κατὰ Ὑαμπολιν, ἐν ταύτῃ τάφρον μεγάλην ὀρύξαντες, ἀμφορέας κενεοὺς ἐς ταύτην κατέθηκαν. χοῦν δὲ ὑπεφορήσαντες, καὶ ὁμοιώσαντες τῷ ἄλλῳ χώρῳ, ἐδέκοντο τοὺς Θεσσαλοὺς ἐσβάλλοντας. οἱ δὲ, ὡς ἀναρπασόμενοι τοὺς Φωκέας φερόμενοι, ἐσέπεσον ἐς τοὺς ἀμφορέας· ἐνθαῦτα οἱ ἵπποι τὰ σκέλεα διεφθάρησαν. Τελέων δὲ σφι ἀμφοτέρων ἐχόντων ἔγκοτον οἱ Θεσσαλοὶ, πέμψαντες κήρυκα, ἐκάλουν τάδε, "Ὦ Φωκέες, ἤδη τι "μᾶλλον γνώσιμα ἔρδετε μὴ εἶναι ὁμοῖοι ἡμῖν.

Mardoni, in quos viros induxisti nos ad pugnandum? qui non pecuniarum certamen agitant, sed virtutis? Hoc ille dixit. ¶ Eo interim tempore post XXVII acceptam apud Thermopylas calamitatem confestim Thessali caduceatores ad Phocenses mittunt, utpote iis infensi, cum semper antea, tum præcipue post novissimam cladem. Etenim non multis ante hanc regis expeditionem annis, quum ipsi Thessali & eorum socii omni cum copia bellum Phocensibus intulissent, à Phocensibus fugati sunt ac male mulctati. [1] nam quum ad Parnassum usque processissent Phocenses, secum habentes Telliam vaticinum illum Eleum, ibi Tellias hic hujusmodi rem eis commentus est: Sexcentos viros è Phocensibus præstantissimos gypso tam ipsos quam arma illinit, eosque sub noctem in Thessalos dimisit, dato præcepto ut quemcunque albicantem non cernerent, eum obtruncarent. Hos primum Thessalorum excubitores, aliud quoddam prodigium esse arbitrati, deinde ipse exercitus adeo exhorruerunt, ut tribus millibus cæsorum atque scutorum Phocenses potiti sint: quorum scutorum dimidium apud Abas, alterum dimidium apud Delphos dedicaverunt: & ex decima pecuniarum hujus pugnæ factæ sunt statuæ grandes, quæ circa tripodem è regione delubri Delphis visuntur: & alteræ ejusmodi in Abis repositæ. Hoc Pho- XXVIII censes in peditatum Thessalorum, à quibus obsidebantur, egerunt. Equitatum quoque eorundem, qui in suum agrum incursaverat, insanabili clade afflixit. ad ingressum enim qui est juxta urbem Hyampolin, depressa ingenti fossa, amphoras illic inanes deposuerunt, humumque desuper injecerunt, eamque reliquo solo exæquaverunt: atque ibi Thessalos expectarunt incursuros. In eos Thessali impetu dato, tanquam rapturi, in amphoras inciderunt, ibique equorum crura confracta sunt. Ob hæc ambo XXIX Phocensibus infensi Thessali, misso caduceatore ita dixere, [2] "Nunquid dissimulatis amplius Phocenses agnoscere non esse vos nobis pares?

1 Quumque *Thessali* ad Parnassum compulsi essent, vates Tellies Eleus Phocensibus apud quos erat, hoc excogitavit. *At Valla* κατειλήθησαν *ad Phocenses retulit, quod tamen de victoribus dici rationi consentaneum non est. Sed Vallam in errorem induxit fortasse præpostera interpunctio quam in suo exemplari habuit, & nominativus pro genitivo absoluto positus, videlicet* οἱ Φωκέες ἔχοντες, *pro* τῶν Φωκέων ἐχόντων, *quod nihil aliud est quam si, omisso illo participio, ita (& quidem multo brevius) dixisset,* τοῖς Φωκεῦσι μάντις Τελλίης ὁ Ἠλεῖος σοφίζεται τοιόνδε. *Quæ observatio ad intelligendos alios Herodoti locos magno adjumento esse potest.* 2 Nunc demum Phocenses sententia mutata agnoscite etiam magis *quam antea*, vos nequaquam nobis esse pares. *At Valla interrogative hæc legit, quum tamen vera verbi* γνωσιμαχεῖν *significatio interrogationem admittere non videatur.*

qui &c

quì & antehac inter Græcos, quandiu partes illorum nobis placuerunt, ſemper vobis antecelluimus, & nunc apud barbarum adeo pollemus ut penes nos ſit & agro vos exuere, & in ſervitutem redigere? Quam facultatem etſi obtinemus, tamen injuriarum non ſumus memores, niſi ut eo nomine quinquaginta talenta rependatis: & nos vobis recipimus, omnia nos ab agro veſtro
XXX damna averſuros. Hæc Theſſali Phocenſibus denunciabant, quod ſoli Phocenſes inter ejus loci homines cum Medis non ſentiebant: idq; nulla alia cauſa (ut ego conjectura comperio) quàm Theſſalorum odio: partes Medorum (ut mihi videtur) ſequuturi, ſi Theſſali partes Græcorum foviſſent. Hæc deferentibus Theſſalis, negarunt ſe Phocenſes pecuniam daturos: & ſibi itidem ut Theſſalis facultatem eſſe ſentiendi cum Medis, ſi aliter ſentire vellent: ſed nequaquam fore ut ſponte eſſent proditoXXXI res Græciæ. His verbis renunciatis adeo Theſſali ſunt in Phocenſes indignatione perciti, ut barbaro duces itineris extiterint, & ex Trachinia Doridem regionem incurſaverint. nam ejus regionis [1] podeon anguſtus illic octoginta non amplius ſtadia in latum protenditur, inter Melidem ac Phocenſem regionem ſitus, quæ olim Dryopis erat. Hæc autem regio, Dorum qui ſunt in Peloponneſo, metropolis eſt. Hanc igitur Doridem regionem ingreſſi barbari nihil admodum læſerunt: cum Medis enim (etſi Theſſalis non videbatur) ſentiebant. Poſteaquam autem è Doride in
XXXII Phocidem ingreſſi ſunt barbari, ipſos quidem Phocenſes non ſunt adepti: (eorum enim nonnulli cacumnia Parnaſſi conſcenderant, [2] qui vertex eſt juxta urbem Neonem illic ſitam, nomine Tithorea: eoque ſe receperant: ſed plures ad Locros Ozolas, in urbem Amphiſſam, quæ ſupra Criſæum ſita eſt campum) omnem tamen agrum Phocenſem incurſaverunt: (ſic enim ducebantur à Theſſalis) & omnia quæ nacti ſunt, igni ferroque vaſtarunt. Urbes etiam ingreſſi, ignes in ſacras ædes injecerunt.
XXXIII Nam peragrantes eam juxta Cephiſſum amnem, cuncta populati ſunt, & hinc urbem Drymon incenderunt, illinc Chara-

"πρόσθεν τι γὰρ ἐν τοῖσι Ἕλλησι ὅσον χρόνον
"ἐκεῖνα ἡμῖν ἐπέδωκε, πλέον αἰεί κοτε ὑμέων ἐ-
"φερόμεθα· νῦν τε αὖ πρὸς τοῦ βαρβάρου πασσυ-
"πῖδες ἐσμεν, ὥστε ἐὼν ἡμῖν δῆτα τῆς γῆς ἐ-
"ξαπίνης καὶ περισιδεραποδίζει ὑμέας. ἡμεῖς
"μὲν τοι τὸ πᾶν ἔχοντες, οὐ μνησικακέομεν,
"ἀλλ' ἡμῖν ἡμιέδεω ἀντ' αὐτέων πεντήκοντα
"τάλαντα ἀργυρίου καὶ ὑμῖν ἀποδεκόμεθα
"τὰ ὁπόσα δὴ τοῦ χώρου ἀποτρέψειν. Τῶν-
τοῦ σφι ἐπαγγέλλοντο οἱ Θεσσαλοί. οἱ γὰρ Φω-
κέες μούνοι τῶν ταύτῃ ἀνθρώπων οὐκ ἐμήδιζον·
κατ' ἄλλο μὲν ὐδέν, (ὡς ἐγὼ συμβαλλεόμενος
δοκέω) κατὰ δὲ τὸ ἔχθος τὸ τῶν Θεσσαλῶν.
εἰ δὲ Θεσσαλοὶ τὰ Ἑλλήνων πρόξον, ὡς ἐμοὶ
δοκέειν, ἐμήδιζον ἂν οἱ Φωκέες. ταῦτα ἐπαγ-
γελλομένων Θεσσαλῶν, ὅτι δώσειν ἔφασαν χρή-
ματα, παρέχειν τε σφι Θεσσαλοῖσι ὁμοίως
μηδίζειν, εἰ ἄλλως βούλοιατο. ἀλλ' οὐκ ἐσᾶν
ἐκόντες ἐσβαλόντας τὴν Ἑλλάδα. Ἐπειδὴ δὲ
ἀνύσειν οὐδὲν ἔμελλον οἱ λόγοι, ὧδε δὴ οἱ Θεσσα-
λοὶ κοχλοῦντες τοῖσι Φωκεῦσι, ἐχώρεον ἡγε-
μόνες τῆς βαρβάρου ὁδοῦ. οὐκ μὲν δὴ τὴν Τρηχῖ-
νίης ἐς τὴν Δωρίδα ἐσέβαλον. τῆς γὰρ Δωρί-
δος χώρης πολέων στεινὸς ταύτη καταπίνει.
ἐὸν τεσσεράκοντα σταδίων μάλιστά κη εὐρος, κεί-
μενον μεταξὺ τῆς τε Μηλιάδος καὶ τῆς Φωκί-
δος χώρης, ἥ περ ἦν τὸ παλαιὸν Δρυοπίς. ἡ
δὲ χώρη αὕτη ἐστὶ μητρόπολις Δωριέων τῶν ἐν
Πελοποννήσῳ. ταύτην ὦν τὴν Δωρίδα γῆν
οὐκ ἐσίναντο ἐσβάλλοντες οἱ βάρβαροι. ἐμήδι-
ζόν τε γὰρ, καὶ οὐκ ἐδόκεε Θεσσαλοῖσι. Ὡς δὲ
οὐκ ἔτι Δωρίδος ἐς τὴν Φωκίδα ἐσέβαλον, αὐ-
τοὺς μὲν τοὺς Φωκέας οὐκ αἱρέουσι. οἱ μὲν γὰρ τῶν
Φωκέων ἐς τὰ ἄκρα τοῦ Παρνησσοῦ ἀνέβησαν.
ἔστι δὲ καὶ ὄπιτι δέξασθαι ὅμιλον τῶν Παρνη-
σσοῦ ἡ κορυφή, κατὰ Νέωνα πόλιν, κειμένη ἦν
ὑπὸ ἰωνίτῃσι. Τιθορέα οὔνομα αὐτῇ. ἐς τὴν
δὴ ἀνηνείκαντο, καὶ αὐτοὶ ἀνέβησαν οἱ δὲ πλεῦ-
νες αὐτέων ἐς τοὺς Ὀζόλας Λοκροὺς ὑξεκομί-
σαντο, ἐς Ἀμφισσαν πόλιν τὴν ὑπὲρ τοῦ Κρι-
σαίου πεδίου οἰκεομένην. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν
χώρην πᾶσαν ἐπέδραμον τὴν Φωκίδα. Θεσ-
σαλοὶ γὰρ ὕστερον τὸν στρατὸν. ὁκόσα
δὲ ἐπέσχον, πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκαιον,
καὶ ἐς τὰς πόλις ἐνίεντες πῦρ καὶ ἐς τὰ ἱρά.
Πορδυόμενοι γὰρ ταύτῃ παρὰ τὸν Κηφι-
σσὸν ποταμὸν, ἐδῄουν πάντα· καὶ κατὰ
μὲν ἔκαυσαν Δρύμον πόλιν, κατὰ δὲ Χαιρά-

---

1 *Quidam*, Tractus anguſtus. *Alii*, Prominentia anguſta. *Cameratius autem ita hunc locum reddit*, Regionis Doricæ hac in parte anguſtus eſt aditus, latitudine patens ad millia paſſuum circiter quatuor. *id eſt, quaſi pro extenditur.* 2 Eſt autem multitudinis etiam capax vertex Parnaſſi, qua ad urbem Neonem vergit, ſeorſum ſitam: vocaturque ille *vertex* Tithorea. *vel, Tithoreus, ut conveniat cum voce Latina Vertex maſculin. gen. ut* Τιθορέα *cum Græca ſemin. κορυφή. Sic paulo poſt* κορυφῆς. *meminit vocatæ* Τιθορέας. *Lego autem* κειμένην ὑπ' ἰωνίτῃσι *pro* κειμένη ὑπ' ἰωνίτῃ. *ſed ne illius quidem lectionis ſenſus ſatisfacit.*

δρην, καὶ Ἔρωχεν, καὶ Τεθρώνιον, καὶ Ἀμφίκαιαν, καὶ Νέωνα, καὶ Γεδύας, καὶ Τριτέας, καὶ Ἐλάτειαν, καὶ Ὑάμπολιν, καὶ Παραποταμίους, καὶ Ἄβας· ἔνθα οἱ ἱρὸν Ἀπόλλωνος πλούσιον, θησαυροῖσί τε καὶ ἀναθήμασι πολλοῖσι κατεσκευασμένον. οἱ δὲ καὶ τότε καὶ νῦν ἔτι χρηστήριον αὐτόθι. καὶ τοῦτο τὸ ἱρὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν, καί τινας διώκοντες εἷλον τῶν Φωκέων πρὸς τοῖσι ἄρεσι. καὶ γυναῖκάς τινας διέφθειραν μισγόμενοι, ὑπὸ πλήθεος. Παραποταμίους δὲ καλεομένους οἱ βάρβαροι, ἀπίκοντο ἐς Πανοπέας· ἐνθεῦτεν δὴ ἤδη ἀλαλημένη ἡ στρατιὴ αὐτέων ἐσχίζετο. τὸ μὲν πλεῖστον καὶ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ, ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορευόμενον ἐπ' Ἀθηναίους, ἐσέβαλε ἐς Βοιωτούς, ἐς τὴν Ὀρχομενίων, Βοιωτῶν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος ἐμήδιζε. τοὺς δὲ πόλις αὐτέων ἄνδρες Μακεδόνες ἀταξιταγμένοι ἔσωζον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀπεπεμφθέντες· ἔσωζον δὲ τῇδε, βουλόμενοι δῆλον ποιέειν Ξέρξῃ ὅτι τὰ Μήδων Βοιωτοὶ φρονέοιεν. οὕτω μὲν δὴ τῶν βαρβάρων τούτῳ ἐτελεύτησε. Ἄλλοι δὲ αὐτέων ἡγεμόνας ἔχοντες, ὁρμέατο ὅκως τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, ἐν δεξιῇ τὸ Παρνησσὸν ἀπέργοντες. ὅσα δὲ καὶ ὅτοι ἐπέχρα τῆς Φωκίδος, πάντα ἐσηναμώρεον. καὶ δὴ τῶν Πανοπέων τὴν πόλιν ἐνέπρησαν, καὶ Δαυλιέων, καὶ Αἰολιδέων. ἐπορεύοντο δὲ ταύτῃ ἀποκλίνοντες τῆς ἄλλης στρατιῆς, τῶν δὲ εἵνεκα, ὅκως συλήσαντες τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, βασιλέϊ Ξέρξῃ ἀποδέξαιεν τὰ χρήματα. πάντα δ' ἐπίστατο τὰ ἐν τῷ ἱρῷ ὅσα λόγου ἦν ἄξια Ξέρξης (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι) ἄμεινον ἢ τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοισι ἔλιπε, πυνθανόμενοι λεγόντων, καὶ μάλιστα τὰ Κροίσου τοῦ Ἀλυάττεω ἀναθήματα. Οἱ δὲ Δελφοὶ δείσαντες, πυθόμενοι ταῦτα, ἐς πᾶσαν ἀπορωδίην ἀπίκατο· ἐν δείματι δὲ μεγάλῳ κατεστεῶτες, ἐμαντεύοντο εἰ χρὴ ἱρῶν χρημάτων, εἴτε σφέα κατορύξουσι, εἴτε ἐκκομίσουσι ἐς ἄλλην χώρην· ὁ δὲ θεὸς σφέας οὐκ ἔα κινέειν, φὰς αὐτὸς ἱκανὸς εἶναι τῶν ἑωυτοῦ προκαταπάλαι. Δελφοὶ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες, σφέων αὐτέων περὶ ἐφρόντιζον. τέκνα μὲν καὶ γυναῖκας πέρην ἐς τὴν Ἀχαΐην διεπέμψαν· αὐτέων δὲ οἱ μὲν πλεῖοι ἀνέβησαν ἐς τὸ Παρνησσοῦ τὰς κορυφάς, καὶ ἐς τὸ Κωρύκιον ἄντρον ἀπενείκαντο· οἱ δὲ ἐς Ἀμφισσαν τὴν Λοκρίδα ὑπεξῆλθον. πάντες δὲ ὧν οἱ Δελφοὶ ἐξέλιπον τὴν πόλιν, πλὴν ἑξήκοντα ἀνδρῶν, καὶ τοῦ προφήτεω. Ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἦσαν οἱ βάρβαροι ἰόντες, καὶ ἀσκοπέον τὸ ἱρὸν, ἐν τούτῳ ὁ προφήτης,

dram & Erochum & Tethronium & Amphicæam & Neonem & Pedieas & Triteas & Elateam & Hyampolin & Parapotamios, *id est, fluminis accolas*: & Abas, ubi delubrum Apollinis erat locuples & thesauris donariisque compluribus exornatum, in quo, ut tunc, ita nunc reddituntur oracula. Hoc delubrum posteaquam diripuere, incenderunt. Phocensium etiam quosdam per montana insequuti ceperunt, & mulieres aliquot, quas præ multitudine stuprantium extinxerunt. Prætergressi quoque Parapotamios, pervenere ad Panopeas. Unde bifariam copiæ jam divisæ fuerunt: quarum plurima pars ac validissima cum ipso Xerxe Athenas versus tendens in Bœotos, in agrum Orchomeniorum ingressa est. Bœoti autem cum Medis universi sentiebant: quorum urbes viri Macedones in eis collocati, qui ab Alexandro missi fuerant, servaverunt, volentes planum facere Xerxi Bœotos sentire cum Medis. Et hi quidem barbari hac iter intenderunt. ¶ Cæteri vero cum suis ducibus Parnassum à dextra præstringentes, ad templum quod est Delphis processerunt, quicquid agri Phocensis nanciscebantur, id omne fœdantes. nam & Panopeorum oppidum incederunt, & Dauliorum & Æolidensium. Ideo autem hâc ab aliis sejuncti pergebant, ut diripto quòd Delphis est templo, pecunias repræsentarent Xerxi regi: qui omnia quæ in eo templo erant memoratu digna, melius norat (ut ego audio) quàm quæ in ædibus suis reliquerat: permultis assidue referentibus cum alia, tum præcipue Crœsi Halyattis filii donaria. Hoc Delphi quum audissent, in extremam prorsus devenere formidinem: qua attoniti, deum de sacra pecunia consultarunt, nunquid eam humi defoderent, an alium in locum transportarent. Eam deus illis interdixit ne amoverent: se enim sufficturum esse ad res suas tutandas. His auditis Delphi de semetipsis curandum putaverunt, liberis uxoribusque in Achaiam trajectis. Plerique igitur vertices Parnassi superaverunt, & ad Corycium antrum, quidam ad Amphissam Locridem se subduxerunt. Denique omnes Delphi urbem deseruerunt, præter sexaginta viros, ac prophetam, *id est, vaticinum*. Postea vero quàm barbari subeuntes appropinquabant, templumque cernebant, interim propheta cui no-

XXXIV XXXV XXXVI XXXVII

cui nomen erat Aceratos, inſpicit ante delubrum ſacra arma prolata è conclavi, quæ [1] intus propoſita fuerant: eaque nefas erat cuiquam mortali contingere. quod oſtentum iis Delphis qui aderant perrexit nunciatum. Ubi autem barbari properantes pervenere ad fanum Minervæ [2] quod eſt ante templum, tum vero etiam majora quam ſuperius prodigia repreſentata ſunt. [3] res profecto hæc valde miranda. nam arma Martia ſua ſponte extra delubrum propoſita apparuerunt. Quod tamen ſecundo loco actum eſt, ex omnibus miraculis maxima eſt admiratione dignum. quum enim barbari ad ſacellum Minervæ quod eſt ante templum, accederent, interea è cœlo fulmina in eos decidérunt: & à Parnaſſo duo abſciſſi vertices, magno cum fragore ſunt devoluti, permultoſque eorum interceperunt: atque ex ipſo ſacello Minervæ vociferatio jubilatioq; extiterunt. Quibus XXXVIII omnibus pariter ingruentibus, terror incuſſus eſt barbaris, ut fugæ ſe mandarent. Ea re cognita Delphi deſcendentes magnam eorum ſtragem edidere. Qui autem ſuperfuere, recta ad Bœotos effugerunt: & quum rediſſent, referebant (ut ego accipio) alia ſe præter ea quæ dixi miracula vidiſſe, duos armatos [4] humana natura auguſtiores inſtitiſſe ſibi, eædem facientes atque inſequentes. Hos autem duos XXXIX Delphi aiunt indigenas heroas eſſe, Phylacon & AUtonoum, quorum fana viſuntur: Phylaci quidem, ſecundum ipſam viam ſuper ædem Minervæ: AUtonoi vero, prope Caſtaliam, ſub Hyampeo vertice. Saxa autem quæ à Parnaſſo deciderunt, adhuc ad noſtram uſque memoriam integra extant in fano Minervæ protemplaris locata, ad quod [5] per barbaros devoluta pervenere. [6] Atque hic receptus à templo horum virorum fuit. XL ¶ Græcorum autem claſſis ab Artemiſio profecta, rogatu Athenienſium ad Salaminem ſubſtitit. Quod ut facerent ideo regoverant Athenienſes, tum ut liberos atque uxores ex Attica ſubducerent, tum ut conſultarent quid ſibi agendum eſſet.

τῷ οὐδὲν ἦν Ἀκήρατον, ὁρᾷ πρὸ τοῦ νηοῦ ὅπλα προκείμενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου ἐξενηνειγμένα ἱερά, τῷ ἐκ ὅσιον ἦν ἄπεσσι ἀνθρώπων ὑδενί. ὁ μὲν δὴ ἦιε Δελφῶν τοῖσι παρεῦσι σημανέων τὸ τέρας. οἱ δὲ βάρβαροι, ἐπειδὴ ἐγίνοντο ἐπειγόμενοι καὶ τὸ ἱρὸν τὸ προνοίης Ἀθηναίης, ὁρηγίνεται σφι τέρεα ἔτι μέζονα τοῦ πρὶν γεγενημένου τέρεος. θῶυμα μὲν γὰρ κὴ τοῦτο κάρτα ἐστί, ὅπλα ἀρήια αὐτόματα φανῆναι ἔξω προκείμενα τοῦ νηοῦ· τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτῳ δόξειε ὃς μέγιστα θωυμάσαι μάλιστα. ἐπεὶ γὰρ δὴ ἔσαν ὁρμέωντες οἱ βάρβαροι καὶ τὸ ἱρὸν τὸ προνοίης Ἀθηναίης, ἐν τούτῳ ἐκ μὲν τοῦ οὐρανοῦ κεραυνοὶ αὐτοῖσι ἐνέπιπτον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησσοῦ ἀπορραγίσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο πολλῷ παταγῳ ἐς αὐτοὺς, καὶ κατέλαβον σὺν ἰσχυρῇ σφεων· ἐκ δὲ τοῦ ἱροῦ τὸ προνοίης βοή τε καὶ ἀλαλαγμὸς ἐγίνετο. Συμμιγέντων δὲ τουτέων πάντων, φόβος τοῖσι βαρβάροισι ἐνεπεπτώκεε. μαθόντες δὲ οἱ Δελφοὶ φόνον τὰς σφέας, ὁρμηταβάντες, ἀπέκτειναν πλῆθός τι αὐτέων. οἱ δὲ ὑπολειφθέντες, ἰδὼ Βοιωτῶν ἔφθορον. ἔλεγον δὲ οἱ ἀπονοστήσαντες ὅτι σφὶ βαρβάρων (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι) ὡς πρὸς τούτοισι καὶ ἄλλα ὥρων θεῖα. δύο γὰρ ὁπλίτας μέζονας ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν ἔχοντας, ἑπεσθαί σφι κτείνοντας καὶ διώκοντας. Τοὺς δύο δὲ τούτους Δελφοὶ λέγουσι ὁπλίσεις ἥρωας εἶναι, Φύλακόν τε καὶ Αὐτόνοον· τῷ τὰ τεμένεα ἔστι ὑπὲρ τὸ ἱρόν· Φυλάκου μὲν, παρ' αὐτὴν τὴν κατ' ὁδὸν κατύπερθε τοῦ ἱροῦ τὸ προνοίης, Αὐτονόου δὲ, πέλας τὸ Κασταλίης, ὑπὸ τῇ Ὑαμπείῃ κορυφῇ. οἱ δὲ πεσόντες ἀπὸ τοῦ Παρνησσοῦ λίθοι, ἔτι καὶ ἐς ἡμέας ἔσαν σῶοι, ἐν τῷ τεμένεϊ τοῦ προνοίης Ἀθηναίης κείμενοι, ἐς τὸ ἐνίσκηψαν δεῦρο τῷ βαρβάρων φερόμενοι. τουτέων μὲν νυν τῷ ἀνδρῶν αὕτη ἀπὸ τοῦ ἱροῦ ἀπαλλαγὴ γίνεται. Ὁ δὲ Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, Ἀθηναίων δεηθέντων, ἐς Σαλαμῖνα κατέσχε τὰς νῆας. τῷ δὲ ὃ εἵνεκα προσεδέηθησαν αὐτέων σφεῖν πρὸς Σαλαμῖνα Ἀθηναῖοι, ἵνα αὐτοὶ παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ἐκκομίσωνται ἐκ τῆς Ἀττικῆς· πρός τε καὶ βουλεύσωνται τὸ ποιητέον αὐτοῖσι ἔσται.

---

1 *Ex iis quæ paulo poſt ſequuntur, videtur colligi hic pro* ἔσωθεν *reponendum eſſe* ἔξωθεν. 2 *Videtur potius* προνοίτης *eſſe cognomentum Minervæ, à providendo ita dictæ. niſi forte legit Valla* προνοίης, *qui pro eo quod hic* Fanum, *ſtatim* Sacellum *dicit, &* Ædem. *Cujus interpretationem ſequendo quæ paulo poſt habetur, videlicet* Fano Minervæ protemplaris, *hic reponendum fuerit,* Minervæ quæ eſt ante templum. 3 Nam & hoc, magnum quidem miraculum eſt, *(quod videlicet modo dictum fuit)* Martia arma conſpecta fuiſſe extra templum extantia ſua ſponte: *(vel, à ſeipſis i. ſine ullius opera)* ſed quæ illud ſequuta ſunt, inter quælibet ſpectra, maxima eſt admiratione dignum. *Vel, præ quibuslibet ſpectris, aut oſtentis.* 4 Statura humana proceriores ipſos inſequi, ſtragem inter perſequendum edentes. 5 *Id eſt, Per medium barbarorum.* 6 *Id eſt, Atque ita multati à templo ſe receperunt.*

ἐπὶ γὰρ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι βουλὴν ἔμελλον ποιήσεσθαι, ὡς ἐφρασμένοι γνώμης. δοκέοντες γὰρ εὑρήσειν Πελοποννησίους παρεσκευασμένους ἐν τῇ Βοιωτίῃ ὑποκατημένους τὸν βάρβαρον, τὴν μὲν ὁδὸν εὗρον ἐοῦσαν ἐν ἐόν, οἱ δὲ ἐπιβαίνοντο τὸν Ἰσθμὸν αὐτῶν τειχέοντας ἐς τὸν Γελοπόντνησον, 301 ὡς εἰ πλείστους τε ποιεύμενοι περὶ σφέων αὐτῶν, καὶ ταύτην ἔχοντας ἐν φυλακῇ, τἄλλα ἐῶσι ἀπέναντα. ταῦτα δὴ πυθανόμενοι, ἔπεμπον σφέων αὐτῶν ἐς τὴν Σαλαμῖνα. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατέργον ἐς τὴν Σαλαμῖνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὴν ἐωυτῶν. μετὰ δὲ ταύτην ἄπιξιν, κήρυγμα ἐποιήσαντο, Ἀθηναίων τῇ τις δυνατὸς σώζειν τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. ἐνθαῦτα οἱ μὲν πλεῖστοι ἐς Τροιζῆνα ἀπέστειλαν, οἱ δὲ, ἐς Αἴγιναν, οἱ δὲ, ἐς Σαλαμῖνα. ἔπεμπον δὴ ταῦτα ὑπεκθέσιας, τῷ χρησπελέϊ τε πειθόμενοι, καὶ βουλόμενοι ὑπηρετέειν. καὶ δὴ καὶ τόδε εἵνεκα ἐκ θεσπρωτῶν λέγουσι οἱ Ἀθηναῖοι ὄφιν μέγαν φύλακα τῆς ἀκροπόλιος ἐνδιαιτᾶσθαι ἐν τῷ ἱρῷ. λέγουσί τε ταῦτα, καὶ δὴ ὡς ἐόντι ξυμβούλια τελέουσι προτιθέντες. τὰ δὲ ξυμβούλια, μελιτόεσσα ἔξι. αὕτη δὲ ἡ μελιτόεσσα ἐν τῷ προτέρῃ αἰεὶ χρόνῳ ἀναισιμοῦτο, τότε δὲ οὐκ ἀνῆκε. σημήναντος δὲ ταῦτα τοῦ ἱρέος, μᾶλλόν τι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν πόλιν, ὡς καὶ τοῦ θεοῦ ἀπολελοιπυίης τὴν ἀκρόπολιν. ὡς δὲ σφι πάντα ἐπεξέκειτο, ἔπλωον ἐς τὸ προκείμενον. Ἐπεὶ δὲ οἱ ἀπ' Ἀρτεμισίου ἐς Σαλαμῖνα κατέσχον τὰς νέας, συνέρρεε καὶ ὁ λοιπὸς στρατιὴ ὁκόσος ἦν ἐπὶ Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροιζῆνος. ἐς δὲ Γώγγυλον τὸν Τροιζηνίων λιμένα προεφήτευσε συλλέγεσθαι. συνελέχθησάν τε δὴ πολλῷ πλεῦνες νέες ἢ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐναυμάχησαν, καὶ ἀπὸ πολίων πλεισθέων. ναύαρχος μὲν νυν ἦν αὐτὸς ὅσπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης ὁ Εὐρυκλείδεω, ἀνὴρ Σπαρτιήτης, οὐ μὴν τοῦ γένεος γε τοῦ βασιληίου ἐών. νέας δὲ πολλῷ πλείστας τε καὶ ἀρίστας πλωούσας παρείχοντο Ἀθηναῖοι. Ἐστρατεύοντο δὲ οἵδε· ἐκ μὲν Πελοποννήσου Λακεδαιμόνιοι, ἑκκαίδεκα νῆας παρεχόμενοι· Κορίνθιοι δὲ, τὸ αὐτὸ πλήθεος παρεχόμενοι τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Σικυώνιοι δὲ, πεντεκαίδεκα παρείχοντο νῆας· Ἐπιδαύριοι δὲ, δέκα· Τροιζήνιοι δὲ, πέντε· Ἑρμιονέες δὲ, τρεῖς. ἐόντες δ' οὗτοι, πλὴν Ἑρμιονέων, Δωρικόν τε καὶ Μακεδνικὸν ἔθνος, ἐξ Ἐρινεοῦ τε καὶ Πίνδου καὶ Δρυοπίδος ὕστατα ὁρμηθέντες. οἱ δὲ Ἑρμιονέες, εἰσὶ Δρύοπες,

Nam in rebus quæ contigerant, consilium capiendum habebant, tanquam opinione frustrati: quippe qui quum putassent inventuros se Peloponnenses ad excipiendum barbarum in Eubœa subsidentes, horum nihil invenerant, sed audiebant illos Isthmum muro sepire, hoc plurimi facientes ut ipsi superessent, & terram suam obtinentes tutarentur, omissis cæteris. Hæc Athenienses quum audiissent, ita socios obsecrarunt ut ad Salaminem sisterent classem. Quo aliis appulsis, Athenienses in terram suam profecti, proposuere edictum ut qua quisque Athenensium ratione posset servaret liberos atque domesticos suos. Ibi plurimi eorum suos in Trœzenem miserunt, quidam in Æginam, nonnulli in Salaminem, pro se quisque properantes sua pignora exportare, quod vellent oraculo obsequi: & ante omnia, quod Athenienses aiunt ingentem anguem arcis custodem in templo fuisse observatum. Et tanquam re vera essent quæ dicunt, serpenti menstrua non cessant libamina proponere quæ sint è melle confecta: quæ quum semper superioribus temporibus depascerentur, tunc illibata manserant. Id quum ipsa templi antistes indicasset, eo magis Athenienses eoque promptius deserere arcem, tanquam à deo etiam destitutam. exportatis itaque rebus omnibus, ad castra navigaverunt. Posteaquam autem eos qui ab Artemisio solverant, ad Salaminem substitisse audierunt reliqui classiarii qui ad Trœzeniam erant, eodem confluxere. nam ut in Pogonem Trœzeniorum portum coiretur erat edictum. Pluresque multo contractæ sunt naves quam ad Artemisium decertaverant, & à pluribus civitatibus, eodem quo ad Artemisium duce, Eurybiade Eurycleidis filio, viro Spartiata, non tamen è genere regio: quarum multo plurimas ac maxime veloces obtinebant Athenienses. Quæ classis ex his constabat: Ex Peloponneso Lacedæmonii sedecim naves præstabant: Corinthii, totidem quot ad Artemisium præstiterant: Sicyonii, quindecim: Epidaurii, decem: Trœzenii, quinque: Hermionenses, tres. Hi Doricæ ac Macedonicæ gentis (Hermionensibus exceptis) ex Erineo & Pindo & Dryopide novissime profecti. nam Hermionenses Dryopes sunt, ab Her-

φασὶ μὲν ὑποκατημένους

XLI

XLII

XLIII

ab Hercule & Melienſibus è regione quæ Doris nunc vocatur, abducti. Hæ
XLIV copiæ Peloponnenſium erant. Eorum autem qui ſunt in exteriore continente, Athenienſes ſupra quam cæteri naves præſtabant, ſoli centum octoginta. quippe quibus non adfuerunt in pugna ad Salaminem geſta Platæenſes, ob hanc cauſam, quòd quum Græci ab Artemiſio dilapſi ſunt, Platæenſes, ubi juxta Chalcidem appulſi fuere, deſcendentes in Pieriam oræ Boeotiæ, ad recipiendos domeſticos ſuos ſe converterant. ita dum in ſuis conſervandis occupantur, relicti fuere. Athenienſes autem ſub Pelaſgis eam quæ nunc Græcia nuncupatur tenentibus, Pelaſgi erant; Cranai nominati: ſub rege vero Cecrope, Cecropidæ cognominati: Erechtheo autem adepto imperium, immutato nomine Athenienſes appellati: deinde Jones, ab Jone Xuthi filio, qui dux extitit Athenienſis exercitus.
XLV Megarenſes autem tantundem copiarum quantum ad Artemiſium, attulerunt: Ampracii, ſeptem cum navibus auxilio venerunt: Leucadii, cum tribus, Dorica gens, & à Corintho oriunda. Ex inſulanis autem Æginetæ
XLVI triginta naves exhibuerunt: quibus aliæ quoque erant naves inſtructæ, ſed iis oram ſuam tutabantur: verum cum triginta omnino navibus præcipuæ velocitatis ad Salaminem dimicaverunt. Sunt autem Æginetæ Dores, ab Epidauro. cui inſulæ nomen antea fuerat OEnone. Poſt Æginetas eaſdem quas ad Artemiſium viginti naves præbuere Chalcidenſes: & Eretrienſes, ſeptem. hi Jones ſunt. Dehinc autem Chii eaſdem præbuere, gens ab Athenienſibus Jonica. Naxii autem naves præbuere quatuor, qui quemadmodum & cæteri inſulani, à popularibus ad Medos miſſi erant, ſed illorum juſſa aſpernati, tranſiere ad Græcos, ſuaſu Democriti, viri inter cives illuſtris, & tunc trierarchi. Naxii autem Jones ſunt ab Athenienſibus ducentes originem. Styreenſes quoque eaſdam quas in Artemiſio naves præbuere. Cynthii, unam omnino, & unam penteconterum. horum utrique Dryopes ſunt. Seriphii etiam & Siphnii & Melii fuere in partibus. hi enim ſoli ex inſulanis terram barbaro & aquam negaverunt:

ὑπὸ Ἡρακλέος τε καὶ Μηλιέων ἐκ τῆς νῦν Δωρίδος καλεομένης χώρης ἐξαναστάντες. ὅσοι μὲν νυν Πελοποννησίων ἕστασαν τάδε ἐγένοντο. Οἱ δὲ ἐκ τῆς ἔξω ἠπείρου, Ἀθηναῖοι μὲν, πρὸς πάσας τὰς ἄλλας, παρεχόμενοι νῆας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν μακράς. ἐν Σαλαμῖνι γὰρ οὐ συνεναυμάχησαν Πλαταιέες Ἀθηναίοισι, διὰ τοιόνδε τι πρῆγμα. ἀπαλλασσομένων τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, ὡς ἐγίνοντο κατὰ Χαλκίδα, οἱ Πλαταιέες ἀποβάντες ἐς τὴν πρώτην τῆς Βοιωτίης χώρης, πρὸς ἐκκομιδὴν ἐτράποντο τῶν οἰκετέων. ὅσοι μὲν νυν τότε σὺν ὅπλοισι ἐλείφθησαν. Ἀθηναῖοι δὲ ὅτε μὲν Πελασγῶν ἐόντων τὴν νῦν Ἑλλάδα καλεομένην, ἦσαν Πελασγοὶ, ὀνομαζόμενοι Κραναοί· ὅτε δὲ Κέκροπος βασιλῆος ἐπεκλήθησαν Κεκροπίδαι· ἐπιδεξαμένου δὲ Ἐρεχθῆος τὴν ἀρχὴν, Ἀθηναῖοι μετωνομάσθησαν· Ἴωνος δὲ τοῦ Ξούθου στρατάρχεω ἡγεομένου Ἀθηναίοισι, ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου Ἴωνες. Μεγαρέες δὲ τὠυτὸ πλήρωμα παρείχοντο τοῖσι καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. Ἀμπρακιῶται δὲ, ἑπτὰ νέας ἔχοντες ἐπεβοήθησαν· Λευκάδιοι δὲ, τρεῖς, ἔθνος ἐόντες τὸ μὲν Δωρικὸν ἀπὸ Κορίνθου. Νησιωτέων δὲ, Αἰγινῆται, τεσσερήκοντα παρείχοντο. ἦσαν μὲν σφι καὶ ἄλλαι πεπληρωμέναι νέες· ἀλλὰ τῇσι μὲν σφέων αὐτῶν ἐφύλασσον, τεσσερήκοντα δὲ τῇσι ἄριστα πλεούσῃσι ἐν Σαλαμῖνι συναμάχησαν. Αἰγινῆται δὲ εἰσι Δωριέες, ἀπὸ Ἐπιδαύρου τὴν δὲ νήσου πρότερον οὔνομα ἦν Οἰνώνη. μετὰ δὲ Αἰγινῆται, Χαλκιδέες τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ εἴκοσι παρεχόμενοι, καὶ Ἐρετριέες τὰς ἑπτά· ἔστι δὲ, Ἴωνες εἰσι. μετὰ δὲ, Κῖοι, τὰς αὐτὰς παρεχόμενοι, ἔθνος ἐὸν Ἰωνικὸν ἀπὸ Ἀθηναίων. Νάξιοι δὲ παρείχοντο τέσσερας, ἀποπεμφθέντες μὲν ἐς τὴν Μήδους κατὰ περ οἱ ἄλλοι νησιῶται, ἀλογήσαντες δὲ τῆς ἐντολέων, ἀπίκατο ἐς τοὺς Ἕλληνας, Δημοκρίτου σωιώσαντος, ἀνδρὸς τῶν ἐνθαῦτα δοκίμου, καὶ τότε τεσσαρχέοντος· Νάξιοι δέ εἰσι Ἴωνες ἀπὸ Ἀθηναίων γεγονότες. Στυρέες δὲ τὰς αὐτὰς παρείχοντο νῆας τάσπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Κυήθιοι δὲ, μίαν καὶ πεντηκόντερον, ἔοντες σφαμφότεροι ὅτι Δρύοπες. καὶ Σερίφιοι τε καὶ Σίφνιοι καὶ Μήλιοι ἐστρατεύοντο. οὗτοι γὰρ ἐκ νήσων μούνων νησιωτέων τῷ βαρβάρῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ.

Οὗτοι

a V. Justin. L. 2. Cap. 6. N. 7. Edit. Var.

b V. Justin. L. 2. Cap. 12. N. 1. Edit. Var.

302

Οὗτοι μὲν ἅπαντες ἐντὸς οἰκημένοι Θεσπρωτῶν καὶ Ἀχέροντος ποταμοῦ, ἐστρατεύοντο. Θεσπρωτοὶ γὰρ εἰσὶ οἱ ὁμορέοντες Ἀμπρακιώτῃσι καὶ Λευκαδίοισι· οἳ ἔξω ἑκατέων χωρίων ἐστρατεύοντο. τῶν δὲ ἐντὸς τυτθέων οἰκημένων, Κροτωνιῆται μοῦνοι ἦλθον οἱ βοηθήσαντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνεύσῃ, νηῒ μιῇ, τῆς ἦρχε ἀνὴρ τρὶς πυθιονίκης, Φάυλλος. Κροτωνιῆται δὲ γένος εἰσὶ Ἀχαιοί. Οἱ μὲν νυν ἄλλοι, τριήρεας παρεχόμενοι ἐστρατεύοντο· Μήλιοι δὲ, καὶ Σίφνιοι, καὶ Σερίφιοι, πεντηκοντέρους. Μήλιοι δὲ καὶ οἱ ἀπὸ τούτων γεγονότες, δύο ἔχοντες ἐόντες ἀπὸ Λακεδαίμονος, δύο παρείχοντο· Σίφνιοι δὲ καὶ Σερίφιοι, Ἴωνες ἐόντες ἀπ' Ἀθηναίων, μίαν ἑκάτεροι ἀριθμὸν δὲ ἐγίνετο ὁ πᾶς τῶν νεῶν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, τεσσερήκοντα καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ὀκτώ. Ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμῖνα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ ἀπὸ τῶν εἰρημένων πολίων, ἐβουλεύοντο, προέθεντο. Εὐρυβιάδεω γνώμην, ἀποφαίνεσθαι τὸν βουλόμενον, ὁκῶ δικαιοῖ ὅτι τὸ ἐπιδεώτατον ἕλη ναυμαχέειν ποιέεσθαι τῶν ἀπὸ χωρέων τοὺς χωρίων ἐγκρατέες εἰσί. ἡ γὰρ Ἀττικὴ ἀφεῖτο ἤδη, τῶν δὲ λοιπέων περὶ περιῆν. αἱ γνῶμαι δὲ τῶν λεγόντων αἱ πλεῖσται ἐπ' ἐξέπιπτον, ἐπὶ τὸν Ἰσθμὸν πλώσαντας ναυμαχέειν πρὸ τῆς Πελοποννήσου· ἐπιλέγοντες τόνδε λόγον, ὡς, ἢν νικηθέωσι τῇ ναυμαχίῃ, ἐν Σαλαμῖνι μὲν ἐόντες, πολιορκήσοντες οὐ νήσῳ, ἵνα σφι τιμωρίη οὐδεμίη ἐπιφανήσεται· πρὸς δὲ τῷ Ἰσθμῷ, ἐς τοὺς ἑωυτῶν ἐξοίσοντες. Ταῦτα τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγῶν ἐπιλεγομένων, ἐλήλυθε ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἀγγέλλων ἥκειν τὸν βάρβαρον ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν, καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέεσθαι. ὁ γὰρ δὴ Βοιωτῶν στρατόμηδος στρατὸς ἅμα Ξέρξῃ, ἐμπρήσας Θεσπιέων τὴν πόλιν, αὐτῶν ἐκλελοιπότων ἐς Πελοπόννησον, καὶ τὴν Πλαταιέων ὡσαύτως, ἦκέ τε ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ πάντα ἐκεῖνα ἐδῄου. ἐπέπρησε δὲ Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων, πυθόμενος ὅτι ἐκ ἐμήδιζον. Ἀπὸ δὲ τῆς Ἀλιάρτου τῆς Ἑλλησπόντου, ἔνθεν πορεύεσθαι ἤρξαντο οἱ βάρβαροι, ἐπὶ ἀυτῆς διαβάντες μίλια, ἐν τῷ διέβαινον ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐν τρισὶ ἑπτῄοισι μησὶ ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ, Καλλιάδεω ἄρχοντος Ἀθηναίοισι. καὶ αἱρέσει ἐρήμου τοῦ ἄστεος, καί τινας ὀλίγους εὑρίσκουσι τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱρῷ ἐόντας, ταμίας τε τοῦ ἱροῦ,

Intra Theſprotos iſti omnes & amnem Acherontem incolunt. Siquidem Theſproti, quum ſint contermini Ampraciotis ac Leucadiis, ex ultimis regionibus in militiam venerunt. Eorum autem qui extra hos habitant, ſoli fuere Crotoniatæ qui Græciæ periclitanti auxilium una navi tulere, cui præerat Phyllus, vir [1] ter Pythiopnices. Sunt autem Crotoniatæ genere Achæi. Et cæteri quidem ex hac claſſe triremes præbuerunt: Melii autem & Siphnii & Seriphii penteconteros, [2] *id eſt, binemes:* Melii duas, Siphnii Seriphiique unam utrique: Melii, à Lacedæmone genus ducentes: Siphnii & Seriphii, ab Athenienſibus Jones. Summa navium, præter penteconteros, fuit trecentæ [3] quinquagintaocto. Quæ poſteaquam ex iisquas dixi urbibus ad Salaminem convenerunt, inter earum duces conſultabatur; Eurybiade rogante ut qui vellent ſententiam dicerent, ubinam ex iis locis quibus ipſi potirentur, commodiſſimum foret pugna navali decernere. jam enim Attica pro derelicta erat: itaque de cæteris deliberabatur. Pleræque igitur illorum ſententiæ in hoc congruebant, ut profecti ad Iſthmum ante Peloponneſum decertarent, hac videlicet ratione, quod, ſi male pugnaſſent, ad Salaminem quidem, obſeſſis ſibi in inſula nullum ſubſidium oſtendebatur: ad Iſthmum vero dabatur ad ſuos effugium. ¶ Hæc ratio quum à ducibus Peloponnenſium redderetur, advenit quidam Athenienſis nunciatum jam Atticam barbarum eſſe ingreſſum, eamque omnem igne vaſtare. nam copiæ quæ cum Xerxe erant, Boeotiam peragrantes, incenſa tum Theſpienſium, qui in Peloponneſum abſceſſerant, tum Plataeenſium urbe, Athenas pervenerant, & omnia illa pervaſtabant. Ideo autem Theſpiam & Plataeam incenderunt quod à Thebanis acceperant illas civitates non ſentire cum Medis. A trajectu autem Helleſponti ex quo iter ingredi cœpere barbari, unum menſem trivere tranſeundo in Europam, tres alios dum in Atticam pervenere, Calliade ſummum Athenis magiſtratum gerente: urbemque deſertam cepere, paucis quibuſdam Athenienſibus in templo repertis, necnon quæſtoribus ærariis,

XLVII XLVIII XLIX L LI

1 *Id eſt,* Ter in certamine Pythico victor. 2. *Alqui ipſemet hujus libri initio penteconteros interpret.* navigia quinquagenûm remorum. 3 Septuagintaocto.

& homi-

& hominibus egenis, qui præsepta foribus atque lignis arce subeuntes arcebant: qui non exierant illinc ad Salaminem, simul præ inopia victus, [1] simul opinione oraculi solvendi, quod reddiderat sibi Pythia, murum ligneum inexpugnabilem fore: id interpretantes ex oraculo effugium esse, non
LII naves. Hos Persæ, castris ex adverso arcis positis in prominenti colle, quem Arëon pagon Athenienses vocant, hunc in modum obsederunt: Sagittas stupa circumdatas ubi incenderant, emittebant in illorum vallum. Athenienses, quanquam obsessi, & ad ultimum malorum deducti, etiam inscenso vallo, tamen resistebant: ac ne verba quidem Pisistratidarum condicionem deditionis offerentium admittebant: & cum alia ad repugnandum excogitarunt, tum vero hoc, quod in barbaros portis subeuntes devolvebant saxa molaria: adeo ut Xerxes perdiu inops consilii fuerit,
LIII quod eos expugnare non posset. Tandem ex difficultatibus accessus quidam apparuit barbaris. necesse enim erat, secundum oraculum, omnem Atticam quæ in continente est, subjici Persis. Igitur à fronte arcis, à tergo autem portarum & ascensus, qua parte nemo excubabat, quaque nemo credebat quempiam hominum ascensurum, hac parte, etsi loco prærupto, quidam conscenderunt, juxta templum Aglauriæ filiæ Cecropis. Quos ubi in arcem ascendisse viderunt Athenienses, partim è muro sese præcipitaverunt, atque extincti sunt, partim in ædem refugerunt. At Persæ qui ascenderant, primum ad portas contendunt, eisque patefactis supplices trucidant: atque ubi omnium stragem fecerunt, direpto templo arcem incendunt.
LIV Athenis omnino Xerxes potitus, equitem quendam Susa ad Artabanum mittit, nunciatum res bene gestas, ac præsentem statum. Postero die quàm nuncium miserat, convocatis Atheniensium exulibus, expeditionis suæ comitibus, jussit ut conscensa arce hostias suo ritu immolarent: sive aliquo in somniis viso, sive sua sponte facti pœnitens quod templum concremasset. Exules Athenienses id quod jussi erant exequuti sunt. Cujus rei cur
LV mentionem fecerim exponam: Est in arce hac. Erechthei (qui fertur fuisse terri-

καὶ πένητας ἀνθρώπους, οἱ φραξάμενοι τὴν ἀκρόπολιν θύρησί τε καὶ ξύλοισι, ἡμύνοντο τοὺς ἐπιόντας· ἅμα μὲν τῶν ἀθηνίης βίῃ οὐκ ἐκχωρησάντες ἐς Σαλαμῖνα. πρὸς δ', αὐτοὶ δὲ κέοντες ἐξευρηκέναι τὸ μαντήιον τὸ ἡ Πυθίη σφι ἔχρησε, τὸ ξύλινον τεῖχος ἀνάλωτον ἔσεσθαι· καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο εἶναι τὸ χρησφύγετον καὶ τὸ μαντήιον, καὶ οὐ τὰς νῆας. Οἱ δὲ Πέρσαι ἰζόμενοι ἐπὶ τὰ κατωτέρω τῆς ἀκροπόλιος ὄχθου, τὸν Ἀθηναῖοι καλέουσι Ἀρήιον πάγον, ἐπολιόρκεον τρόπον τοιόνδε· ὅκως συρεῖον περὶ τὰς οἰϊστοὺς περιθέντες ἄφειαν, ἐτόξευον ἐς τὸ φρούγμα. ἐνθαῦτα Ἀθηναίων οἱ πολιορκεόμενοι, ὅμως ἠμύνοντο, καίπερ ἐς τὸ ἔσχατον τοῦ κακοῦ ἀπιγμένοι, καὶ τῷ φρυγίῳ τοῦ θεοδεδωκότος· ὑπὸ λόγου τῶν Πεισιστρατιδέων προσφερόντων περὶ ὁμολογίης ἐπεδέκοντο. ἀμυνόμενοι δὲ, ἄλλά τε ἀντεμηχανέοντο, καὶ δὴ καὶ προσιόντων τῶν βαρβάρων πρὸς τὰς πύλας, ὁλοιτρόχους ἀπίεσαν, ὥς τι Ξέρξεα ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἀποσχέσθαι ἐνέχειρός τε ἐὼν ἀμηχάνῳ σφέας ἐλεῖν. Χρόνῳ δ' ἐκ τῶν ἀπόρων ἐφάνη δή τις ἔξοδος τοῖσι βαρβάροισι. ἔδει γὰρ κατὰ τὸ Δεοτρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀττικὴν ὑπὸ Πέρσῃσι, ἐμπεφοδίσθαι ὦν πρὸ τῆς ἀκροπόλιος, ὁπόθεν ἦν τῶν πυλέων, καὶ τῆς ἀνόδου, τῇ δὴ ἔκτοτέ τις ἐφύλασσε, ὅτ' ἂν ἤλπισε μηκοτέ τις κατὰ ταῦτα ἀναβαίη ἀνθρώπων, ταύτῃ ἔτι τινὲς ἀνέβησαν καὶ τὸ ἱρὸν τῆς Κέκροπος θυγατρὸς Ἀγλαύρου, καίτοιπερ ἀποκρήμνου ἐόντος τοῦ χώρου. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀναβεβηκότας οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν, οἱ μὲν ἑρρίπτεον ἑωυτοὺς κατὰ τοῦ τείχεος κάτω, καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφυγον. τῶν δὲ Περσέων οἱ ἀναβεβηκότες, πρῶτον μὲν ἐτέραποντο πρὸς τὰς πύλας, ταύτας δὲ ἀναίξαντες, τοὺς ἱκέτας ἐφόνευον· ἐπεὶ δὲ σφι πάντας κατέσφαζαν, τὸ ἱρὸν συλήσαντες, ἐνέπρησαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπολιν. Σχὼν δὲ παντελέως τὰς Ἀθήνας Ξέρξης, ἀπέπεμψε ἐς Σοῦσα ἄγγελον ἱππέα, Ἀρταβάνῳ ἀγγελέοντα τὴν παρεοῦσάν σφι εὐπρηξίην. ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος τοῦ κήρυκος τῇ ὑστερῃ ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθηναίων τοὺς φυγάδας, ἐωυτῷ ἦν ἐπιμίξιος, ἐκέλευε τρόπῳ τῷ σφετέρῳ θύσαι τὰ ἱρὰ ἀναβάντας ἐς τὴν ἀκρόπολιν· εἴτε δὴ ὧν ὄψιν τινὰ ἰδὼν ἐνυπνίου ἐνετέλλετο ταῦτα, εἴτε κου ἐνθύμιόν οἱ ἐγένετο ἐμπρήσαντι τὸ ἱρόν. οἱ δὲ φυγάδες τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ἐν τοῖσι ἀλμώμασι. Τοῦ δὲ εἵνεκεν τούτων ἐπεμνήσθην, φράσω. ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλι ταύτῃ Ἐρεχθῆος τοῦ γηγενέος λεγόμενος

1 Simul quod oraculum inveniſſe ſibi viderentur. *i. oraculi ſenſum, ſive mentem.*

ἐν νηός, ἐν τῷ ἐλαίῃ τε καὶ θαλασσαίῃ ἔτι τὰ λόγῳ παρ' Ἀθηναίων Ποσειδέωνά τε καὶ Ἀθηναίην ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρης, μαρτύρια θέσθαι. ταύτην ὦν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρήσιος, Ἀθηναῖοι οἱ δύεν ὑπὸ βασιλῆος κελευόμενοι, ὡς ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱρόν, ὥρων βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε πηχυαῖον ἀναδεδεαμηκότα. ἔστι μὲν νυν ταῦτα ἔφρασαν. Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὡς σφι ἐξηγγέλθη ὡς ἔσχε τὰ περὶ τὸν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦτον θόρυβον ἀπίκοντο, ὡς ἔνιοι τῶν στρατηγῶν οὐδὲ κυρωθῆναι ἔμενον τὸ προκείμενον πρῆγμα, ἀλλ' ἐς τε τὰς νῆας ἐσέπιπτον, καὶ ἱστία ἀείροντο ὡς ἀπεθησόμενοι. τοῖσί τε καταλειπομένοισι αὐτέων ὁκυρώθη πρὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ναυμαχέειν. νὺξ τε ἐγένετο, καὶ οἱ ἀναλυθέντες ἐκ τοῦ συνεδρίου, ἐσέβαινον ἐς τὰς νῆας. Ἐνθαῦτα δὴ Θεμιστοκλέα ἀπικόμενον ὅτι τὴν νῆα, εἴρετο Μνησίφιλος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὅ, τι σφι εἴη βεβουλευμένον. πυθόμενος δὲ παρ' αὐτοῦ ὡς εἴη δεδογμένον ἀναγκαίην τοὺς νέας πρὸς τὴν Ἰσθμὸν, καὶ πρὸ τῆς Πελοποννήσου ναυμαχέειν, εἶπε, Οὔτ' ἄρα λῷόν ἐστι ἀπαίρουσι τὰς νῆας ἀπὸ Σαλαμῖνος, πρὸς ἀνδρῶν ἀθερμῶς ἔτι πατρίδος ναυμαχήσειν. κατὰ τὰ γὰρ πόλιας ἔσεσθαι τρέψοντας. καὶ ἔτι σφεας εἰ Εὐρυβιάδης κατέχειν δυνήσεται, ἔστι τις ἀνθρώπων ἄλλος, ὥστε μὴ ὑπ' ἑωυτοῦ ἁλῶναι τὴν στρατιήν· ἀπολέσεται τε ἡ Ἑλλὰς ἀβουλίῃσι. ἀλλ' εἶτα ἴθι μηχανῆ, εἴ τι καὶ πείρῳ δυνήσεαι τὰ βεβουλευμένα, ἢν κως δυνῇ ἀναγνῶσαι Εὐρυβιάδεα μεταβουλεύσασθαι, ὥστε αὐτοῦ μένειν. Καρτὰ δὴ τῷ Θεμιστοκλέι ἤρεσε ἡ ὑποθήκη· καὶ ἐξελθὼν πρὸς ταῦτα ἀμείψατο, φὰς δὴ τὴν νῆα τὴν Εὐρυβιάδεω. ἀπικόμενος δὲ, ἔφη θέλειν οἱ κοινόν τι πρῆγμα συμμίξαι. ὁ δ' αὐτὸν ἐς τὴν νῆα κελεύει ἐσβάντα λέγειν εἴ τι θέλει. ἐνθαῦτα ὁ Θεμιστοκλέης παρεζόμενος οἱ καταλέγει κεῖνά τε πάντα τὰ ἥκουσε Μνησιφίλου, ἑωυτοῦ ποιεύμενος, καὶ ἄλλα πολλὰ προστιθείς· ἐς ὃ ἀνέγνωσε χρηίζων ἐκ τε τῆς νηὸς ἐκβῆναι τὴν Εὐρυβιάδεα, καὶ λέξας τε τοὺς στρατηγοὺς ἐς τὸ συνέδριον. Ὡς δ' ἄρα συνελέχθησαν, πρὶν ἢ τὴν Εὐρυβιάδεα προθεῖναι τὸν λόγον, τοῦ εἵνεκα συνήγαγε τοὺς στρατηγοὺς, πολὺς ἦν ὁ Θεμιστοκλέης ἐν τοῖσι λόγοισι, des referret id cujus gratia ipsos coegerat,

gena) templum, in quo olea est & mare, ut apud Athenienses prædicatur, Neptuno & Minervæ in testimonium posita quod de regione decertassent. Hanc igitur oleam una cum cætero templo contigit ut barbari exurerent: quam Athenienses qui ab rege jussi erant rem divinam facere, altero ab incensione die quum in templum ascendissent, aspexerunt fruticasse, edito à stipite virgulto cubiti instar. Et hæc quidem illi narraverunt. ¶ At Græci qui apud Salaminem erant, ubi nunciatum est uti res circa Athenienſium arcem se haberent, eo perturbationis devenere ut nonnulli è ducibus non expectarent dum propositum negocium constitueretur, sed in naves irruerent, ac vela tollerent tanquam profecturi: cæterique qui relinquebantur, statuerent sibi ante Isthmum prœlio navali decernendum. Et quum nox adfuisset, digressi è concilio, naves conscenderunt. Ibi Themistoclem pergentem ad navem scisciatur Mnesiphilus vir Athenienſis quidnam ab ipsis decretum esset: & quum ab eo audisset decretum esse ut ad Isthmum proficiscerentur, & [1] ante Peloponnesum dimicarent, Si isti, inquit, à Salamine proficiscantur, jam tu pro nulla amplius patria dimicabis. ad suam enim quisque patriam remeabunt: ut nec EUrybiades, nec alius hominum quispiam cohibere possit quominus copiæ dilabantur: Græciaque peribit consilii inopia. Quare siquid comminisci potes, pergè, & quod decretum est conare irritum reddere, & EUrybiadem à sententia revocare, ut hic perstet. Themistocles, quum hæc admonita sibi admodum probarentur, nullo reddito responso ad EUrybiadis navem perrexit, ubi hominem convenit, ait velle se de negocio cummuni cum eo colloqui. Hunc ille in navem ingressum jubet loqui quæ vellet. Cui Themistocles assidens, quæcunque à Mnesiphilo acceperat, tanquam à semetipso refert, & alia adjicit multa, donec EUrybiadem à sententia revocavit: persuasitque ut è navi prodiret, & duces ad concilium contraheret. Ii posteaquam congregati sunt, priusquam ad eos EUrybiades Themistocles multis agebat verbis

LVI

LVII

LVIII

LIX

1 Pro Peloponnesso, *alibi vertit.*

prout

prout magnopere expediebat. Quem interfatus Corinthiorum dux Adimantus Ocyti filius, Themistocles, inquit, in certaminibus ii qui ante alios surgunt, *colaphis* cæduntur. Eum refellens Themistocles, At qui, inquit, relinquuntur, LX non coronantur. Comiter autem Corinthio quum respondisset, ad EUrybiadem conversus, nihil eorum dicebat quæ dixerat prius, illos, postcaquam à Salamine profecti fuissent, dilapsuros, (præsentibus enim sociis, non putabat sibi decorum quempiam accusare) sed 1 aliunde oratione sumpta, In te nunc, inquit, situm est servare Græciam, si mihi accedens, navale hîc prælium facias, & non horum quibusdam credens, classem ad Isthmum abducas. utrumque enim, quum audieris, inter se comparato. Si ante Isthmum confliges, in patenti pelago dimicabis: ubi nobis minimum expedit, naves habentibus & graviores & numero inferiores. Ex quo, etiamsi in 2 aliis feliciter nobiscum agatur, tamen amittes Salaminem & Megara & Æginam. nam illos una comitabitur suus pedester exercitus. atque ita tu eos in Peloponnesum ages, omnemque Græciam in discrimen adduces. Sin autem id feceris quod suadeo, hæc in eo reperies commoda: Primùm si in arctu conflixerimus, nos, paucæ naves cum multis, profecto 1 si æqua belli contingent, multo superiores erimus: quoniam in arcto 3 oppugnare, pro nobis est: in spatioso, pro illis. Præterea Salamis servatur, ubi nostri nunc liberi collocati sunt & uxores. 2 Est & alia hîc causa propter quam item debes præcipue hic manere, quod pro Peloponneso & Isthmo pugnabis: quo cave (si sapis) ne istos ducas: Quod si id quod spero continget, ut classe vincamus, barbari neque ad Isthmum nobis aderunt, neque usquam longius ab Attica procedent, sed nullo ordine abibunt: unde nobis lucrifaciemus quæ servaverimus, Megara, Æginamque, atque Salaminem, apud quam credibile est nos hostibus fore superiores. 3 Credibilia enim suadentibus hominibus fere prospere cedit: secus facientibus ne deus quidem vult adesse, & humanæ sententiæ indulgere. Hæc dicentem Themistoclem rursus interpellans Adimantus, jubebat silere eum, utpote cui patria LXI non esset: quin etiam EUrybiadem non

οἷα χάρτα διόμν. Θ. λέγοντος ὦ ἀυτῦ, ὁ Κο- 304
ρίνθιΘ. στρατηγὸς ἈδείμαντΘ. ὁ Ὠκύ-
του εἶπε, Ω Θεμιστόκλεες, ὃν τοῖσι ἀγῶσι οἱ
προεξανισάμενοι ῥαπίζονται. ὁ δ, ἀπο-
λυόμνΘ. ἔφη, Οἱ δὲ γε ἐγκαταλειπό-
μενοι ὐ στεφανοῦνται. Τότε μὲ ἁπαίως πρὸς τὸν
Κορίνθιον ἀμείψατο. πρὸς δ τὸν Εὐρυβιά-
δεα ἔλεγε ἐκείνων μὲ ἔπ ἐόντ τῆ πρότερον
λεχθέντων, ὡς ἐπεὰν ἀπαίρωσι ἀπὸ Σαλα-
μῖνος, δμαδρήσονται· (παρεόντων γὰ τῶ συμ-
μάχων, ὐκ ἔφερέ οἱ κόσμον ὐδένα καταγορεύειν) ὁ
ὁ δ ἄλλε λόγε εἰχετο, λέγων τάδε, Ἐν σοὶ Ut Rep. sit N. 4. p. 45.
νῦ ὄζι σῶσαι τ Ἑλλάδα, ἢν ἐμοὶ πείθη ναυ- Lib. Var.
μαχίην ἀυτῦ μηῶν ποιέεσθαι, μηδὲ πειθόμενος
τοῖσι λέγουσι, ἀναζεύξῃς πρὸς τ Ἰσθμόν
τὰς νῆας. ἀντίθετα γὰ ἀκούσεαι ἢν ἐπὶ τῶ Ἰσθμῶ συμβάλλων, ἐν πολαγεῖ ἀ-
ναπεπταμένῳ ναυμαχήσεις, ἐς ὃ ἥκιστα ἡ-
μῖν σύμφορόν ὄζι, νῆας ἔχοντι βαρυτέρας,
καὶ ἀριθμὸν ἐλάσσονας. τῦτο δ, ἀπολέεις
Σαλαμῖνά τε καὶ Μέγαρα καὶ Αἴγιναν, ἢν-
περ καὶ τὰ ἄλλα δυνηχήσαμεν. ἅμα γὰ
τῷ ναυτικῷ στρατὸς αὐτέων ἕψεται καὶ ὁ πε-
ζός. καὶ ὕτω σφέας αὐτὸς ἄξεις ὅπι τὴν Πε-
λοπόννησον, κινδυνόσεις τε ἁπάσῃ τῇ Ἑλ-
λάδι. ἢν δ τὰ ἐγὼ λέγω ποιήσῃς, τοιάδε
ἐν αὐτοῖσι χρηστὰ ὀρήσεις. πρῶτα μὲ, ἐν
στεινῷ συμβαλλόντες νηυσὶ ὀλίγῃσι πρὸς
πολλὰς, ἢν τὰ οἰκότα ἐκ τῦ πολέμε ἐκ-
βαίνῃ, πολλὸν κερδήσομεν. τὸ γὰ ἐν στε-
νῷ ναυμαχέειν, πρὸς ἡμέων ὄζι· ἐν ὀρη-
χωρίῃ δ, πρὸς ἐκείνων. αὖτις δ, Σαλαμὶς
ἀφορμίεται, ἐς τὴν ἡμῖν ἐπιτήδεια τέκνα
τε καὶ γυναῖκας. καὶ μὲν καὶ τόδε ἐν αὐτοῖσι
ἔνεστι, τῦ καὶ φειδέσθαι μᾶλλον χρεών· ἢ-
μέων " αὐτῦ τε μηῶν, περναυμαχήσεις
Πελοπαννήσε, καὶ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ. ὐδὲ
σφέας, εἴπερ ἦν φρονέεις, ἄξεις ὅπι τὴν τε αὐ-
Πελοπόννησον. ἢν δέ γε καὶ τὰ ἐγὼ ἐλπί- τὸς τε
ζω γένηται καὶ νικήσαμεν τῆσι νηυσὶ, ἔτε
ἡμῖν ἐς τὸν Ἰσθμὸν παρέσονται οἱ βάρβαροι,
ἔτε προβήσονται ἐκτέρω τῆς Ἀτθικῆς·
ἀπίασί τε ἐόντι κόσμῳ. Μεγαρισί τε καρ-
δανόμῳ σωθεῖσι, καὶ Αἰγίνῃ καὶ Σαλαμῖνι,
ἐν τῇ ἡμῖν καὶ λόγιόν ὄζι φῶς ἐχθρῶν κατύ-
περθε γενέσθαι. οἰκότα μὲν νυν βελευομένοισι
ἀνθρώποισι, ὡς τοιαῦτα ἐθέλει γίνεσθαι·
μὴ οἰκότα δ βελευομένοισι, ὐκ ἐθέλει ὐδὲ ὁ
θεὸς προσαρέειν πρὸς τὰς ἀνθρωπίνας γνώ-
μας. Ταῦτα λέγοντΘ. Θεμιστοκλέες, ἄυτις ὁ
ΚορίνθιΘ. ἈδείμαντΘ. ἐπέφερετο, στυφῶν τε καὶ δύων τῶ μὴ ἔξι πάτριος, καὶ Εὐρυβιάδεω ὐκ

1 Si rationi consentaneus sit belli exitus, 2 sed & hoc inter cætera est quod in primis amplecti debes: Hic manens, pro Peloponneso & Isthmo nihilo secius pugnabis: 3 Consilia enim agitantibus rationi consentanea, succedunt illa utplurimum: at siqui agitent consilia rationi non consentanea, ne ipse quidem deus ad humanas deliberationes vult se accommodare.

ἐᾶν ὄπτ᾽ φίζειν ἄπυλι ἀνδρί. πόλιν γὰρ τὸν Θεμιστοκλέα παρεχόμενον, ὅτω ἐκέλευε γνώμας συμβάλλεσθαι. ταῦτα δέ οἱ προσέφερε, ὅτι ἠλώκεσάν τε καὶ καλέοντο αἱ Ἀθῆναι. τότε δὴ ὁ Θεμιστοκλέης κεῖνόν τε καὶ τοὺς Κορινθίους πολλά τε καὶ κακὰ ἔλεγε· ἑωυτοῦσι τε ἐδήλου λόγῳ, ὡς εἴη καὶ πόλις καὶ χὴ μέζων ἢπερ κείνοισι, ἥς τ᾽ ἂν δικηδόσιαι νῆες σφι ἕωσι πεπληρωμέναι. ἐδαμοὺς γὰρ Ἑλλήνων αὐτοὺς δυνήσεσθαι ἀποκρέεσθαι. Σημαίνων δὴ ταῦτα τῷ λόγῳ, διέβαινε ἐς Εὐρυβιάδεα, λέγων μᾶλλον ἐπεξελαμ-
"μένα, Σὺ εἰ μένεις αὐτοῦ, καὶ μένων ἔσεαι
"ἀνὴρ ἀγαθός· εἰ δὲ μὴ, ἀναιρέψεις τὴν Ἑλ-
"λάδα. τὸ πᾶν γὰρ ἡμῖν τῷ πολέμῳ φέρουσι
"αἱ νῆες. ἀλλ᾽ ἐμοὶ πείθεο. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ποι-
"ήσεις, ἡμεῖς μὲν ὡς ἔχομεν ἀναλαβόντες τοὺς
"οἰκέτας, κομιεύμεθα ἐς Σίριν τὴν ἐν Ἰτα-
"λίῃ, ἥπερ ἡμετέρη τε ἔβη ἐκ παλαιοῦ ἔτι, καὶ τὰ
"λόγια λέγει, ὡς ἡμέων ἀποίκων δέεται κτί-
"σαι· ὑμεῖς δὲ συμμάχων τοιούτων μνω-
"σθέντες, μεμνήσεσθε τῆς ἐμῆς λόγων.
Ταῦτα δὴ Θεμιστοκλέης λέγων ἐπειθε, ἀνεδιδάσκετο Εὐρυβιάδης. δοκέειν δὲ μοι, ἀρρωδήσας μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους, ἀνεδιδάσκετο, μὴ σφέας ἀπολίπωσι, ἢν περὶ τὸν Ἰσθμὸν ἀγάγῃ τὰς νῆας. ἀπολιπόντων γὰρ Ἀθηναίων, ἐκέτι ἐγίνοντο ἀξιόμαχοι οἱ λοιποί. ταύτῃ δὴ αἱρέεται τῇ γνώμῃ, αὐτοῦ μένοντας διαναυμαχέειν. Οὕτω μὲν οἱ περὶ Σαλαμῖνα, ἔπεσι ἀκροβολισάμενοι, ἐπεί τε Εὐρυβιάδῃ ἔδοξε, αὐτοῦ παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχήσοντες· ἡμέρη τε ἐγίνετο, καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμὸς ἐγένετο ἔν τε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσσῃ. ἔδοξε δὲ σφι δεῖξαι τοῖσι θεοῖσι, καὶ βοηκαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμάχους. ὡς δὲ σφι ἔδοξε, καὶ ἐποίεον ταῦτα. εὐξάμενοι γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι, ἀπὸ μὲν τῆς Σαλαμῖνος Αἴαντά τε καὶ Τελαμῶνα ἐπεκαλέοντο· πρὸς δὲ Αἰακοῦ καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας νῆα ἀπέστειλαν ἐς Αἴγιναν. Ἔφη δὲ Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φυγάς τε καὶ ἐν Μήδοισι λόγιμος νομιζόμενος τῶν τὸν χρόνον, ἐπεί τε ἐκράτησε ἡ Ἀττικὴ χώρη ὑπὸ τοῦ περσέος στρατοῦ τοῦ Ξέρξεω, ἐόντα ἑρημον Ἀθηναίων, τυχεῖν τότε ἐὼν ἅμα Δημαρήτῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ· ἰδεῖν κονιορτὸν χωρέοντα ἀπὸ Ἐλευσῖνος, ὡς ἀνδρῶν μάλιστά κη τετρισμυρίων·

προσέφερετο.

μιμνήσεσθε

sinere virum extorrem sententiâ dicere; & ita demum id sinere quum urbem Themistocles habuisset: videlicet exprobrans quod Athenæ captæ essent, tenerenturque ab hoste. Tunc Themistocles, & illi & Corinthiis multa ingerens probra, ratione ostendit, sibi esse & solum, & urbem multo majorem quam illis, [1] unde naves ferme ducentæ essent armatæ, quas nulli Græcorum invadentes possent propellere. Hæc quum ratione significasset, ad ELurybiadem transiens, majori cum acrimonia loquebatur, inquiens, Tu vero si hic manes, vir eris egregius: sin minus, Græciæ eversor. totum enim belli momentum nobis naves sustinent. Sed mihi crede, nisi hoc feceris, nos, [2] sicuti sumus, ubi domesticos receperimus, in Sirin quæ est in Italia, profecturos, quæ olim jam nostra est: & quā, ut oracula aiunt, à nobis condi oportet. Vos autem talibus sociis destituti meorum verborum reminiscemini. Hæc dicente Themistocle ELurybiades [3] edocebatur: & ob id edocebatur (ut mihi videtur) quod maxime formidabat ne si ad Isthmum classem reduxisset, ab Athenienſibus desereretur: quibus deserentibus, jam reliqui non essent in pugnando hostibus pares. Ita sententiam eam probavit, ut illic permanentes, pugna navali decernerent. Quod ubi ELurybiadi placuit, ii qui altercationibus velitati fuerant circa Salaminem, quum illic sese apparerent tanquam prœlium navale facturi, dies illuxit: & simul oriente sole extitit terræ & maris motus: propter quod visum est faciendum ut Æacidas in auxilium invocarent. [4] Id ubi fecerunt, & omnibus qui illinc è Salamine sunt diis vota fecerunt, & Ajacem Telamonis filium invocaverunt: navemque ad Æacum & ad alios Æacidas invocandos Æginam miserunt. Narrabat autem Dicæus Theocydis filius, vir Athenienſis, atque idem exul, & apud Medos factus illustris, per id tempus quo Attica regio Athenienſibus desolata, à pedestri Xerxis exercitu vastabatur, se forte fuisse una cum Demarato Lacedæmonio apud campum Thriasium, vidisseq; pulverem triginta ferme millium virorum procedentem ab Eleusine: & quum

1 Tantisper dum essent illis ducentæ naves armatæ. nullos enim ex Græcis illos invad. posse propulsare. 2 Ita ut nos habemus. i. *Jam nunc, & nihil innovantes circa rerum nostrarum statum*, 3 In diversam à priore sententiam adducebatur. *Vel, Ad sentiendum aliud quam prius inducebatur. Ad verbum, Redocebatur. i. Diversum sentire docebatur. vel, Dedocebatur quod sentire edoctus fuerat.* 4 Sicut autem deliberatum fuerat, ita hæc fecerunt. quùm enim diis omnibus preces fudissent, illinc quidem, ex ipsa *nimirum* Salamine, Ajacem Telamonemque invocaverunt, ad Æacum autem cæterosque Æacidas invocandos navem Æg. mis.

demi-

demirarentur quorumnam hominum esset ille pulvis, statim se audisse vocem, quæ vox ipsi videretur Iacchus mysticus: & Demaratum (ut qui esset sacrorum quæ fierent in Eleusine ignarus) interrogasse quidnam esset quod ita sonaret, seque dixisse, Demarate, [1] non aberit quin grandis aliqua clades contingat regis copiis. Hoc enim palam est, quum Attica sit desolata, numen ab Eleusine resonans, venire auxilio Atheniensibus ac sociis. & siquidem in Peloponnesum incumbat, periculum regi erit, ejusque copiis quæ sunt in continente: sin ad classem quæ ad Salaminem est convertatur, periculum adibit rex ne nauticum amittat exercitum. Hæc autem solennia Athenienses quotannis celebrant Cereri atque Proserpinæ: & his sacris quicunque vult & Atheniensium & aliorum Græcorum initiatur: & vox quam audis, est in hoc festo bacchantium. Et ad hæc dixisse Demaratum, Sile, neve alteri cuiquam hoc verbum dixeris. nam si ad regem referatur, capite plecteris, ut nec ego te nec alius quispiam hominum queat eripere. quamobrem tene silentium. hæc autem expeditio diis curæ erit, Hoc Demaratum admonuisse aiebat [2] Ex illo autem pulvere ac voce factam esse nubem, eamque in sublime elatam Salaminem versus, ad Græcorum exercitum fuisse delatam. Ita se didicisse nauticas Xerxis copias esse perituras. Hæc Dicæus Thecydis filius referebat, Demaratum atque
LXVI alios testes citans. ¶ Classiariæ autem Xerxis copiæ, ubi conspecta strage Laconica ex Trachinia in Histiæam trajecerunt, triduum illic moratæ, per Euripum navigabant, totidemque diebus ad Phalerum prælto fuerunt. Nec vero minori (ut mihi videtur) numero vel pedestres copiæ vel nauticæ Athenas prompturæ sunt, quam ad Sepiadem atq; Thermopylas. nam in supplementum eorum qui aut tempestate ad Thermopylas, aut in navalibus ad Artemisium prœliis interierunt, hos substituam qui nondum regem sequuti fuerant, Melienses, Dorienses, Locros, Boeotos, qui cum omni copia advenerunt, exceptis Thespiensibus & Platæensibus: necnon Carystios, Andrios, Tenios, ac cæteros omnes insulanos, præter quinq; civitates, quarum nomina superius commemoravi.

ἀποθωϋμάζειν τε σφέας τὸ κνιφόρτον, ὅ τι ἀν κοτε εἴη ἀνδρώπων, καὶ πρῶτα τε φωνῆς ἀκοῦσαι, καὶ οἱ σφᾶσι τὸ μυστικὸν Ἴακχον. εἶναι δ' ἀδαήμονα τῶν ἱρῶν τῶν ἐν Ἐλευσῖνι γινομένων τὸν Δημάρητον· εἰρεσθαί τε αὐτὸν ὅ, τι τὸ φθεγγόμενον εἴη τοῦτο. αὐτὸς δὴ εἰπεῖν, "Δημάρητε, ἦ ἔστι ὅκως ἐκ μέγα τι οἷον ἔσται τῇ "βασιλέος στρατιῇ. τάδε γὰρ ἀείδηλα, ἐρήμου ἐούσης τῆς Ἀττικῆς, ὅτι θεῖον τὸ φθεγγόμενον, ἀπὸ Ἐλευσῖνος ἰὸν ἐς τιμωρέειν Ἀθηναίοισί τε καὶ τοῖσι ξυμμάχοισι. καὶ ἢν μὲν "γε κατάσκηψη ἐς τὸ Πελοπόννησον, κίνδυνος "αὐτῷ τε βασιλέι καὶ τῇ στρατιῇ τῇ ἐν τῇ ἠπείρῳ ἔσται· ἢν δὲ ἐπὶ τὰς νῆας τρέπηται τὰς ἐν "Σαλαμῖνι, τὸ ναυτικὸν στρατὸν κινδυνεύσει "βασιλέος ἀποβαλέειν. τὰ μὲν ὀρτὴ ταύτῃ ἄ"γουσι Ἀθηναῖοι ἀνὰ πάντα ἔτεα τῇ μυήσει "καὶ τῇ κόρῃ, καὶ αὐτέων τε ὁ βουλόμενος καὶ τῶν "ἄλλων Ἑλλήνων, μυεῖται· καὶ τὸ φωνέειν τὸ ἀ"κούεις, ἐν ταύτῃ τῇ ὀρτῇ ἰακχάζουσι. τοῖς ταῦτα εἰπεῖν Δημάρητον, Σίγα τε καὶ μηδενὶ ἄλλῳ τὸν λόγον τοῦτον εἴπῃς. ἢν γάρ τοι ἐς βασιλέα ἀνενειχθῇ τὰ ἔπεα ταῦτα, ἀποβαλέεις "τὴν κεφαλήν· καί σε ἔστε ἐγὼ δώσομαι ῥύσα"σθαι, ἔστ' ἄλλον ἀνδρώπων ὀφείλῃς. ἀλλ' ἔχ' "σιγῆς. τοῦτο δὴ τοῖσι θεοῖσι μελήσει. τὸ μὲν δὴ ταῦτα ἀμφανέειν. ἐκ δὲ τοῦ κνιφορτοῦ καὶ τῆς φωνῆς νεφέλη ἀνέφη, καὶ μετάρσιος ἦν, φέρεσθαι δὲ σημαίνουσα, ὅτι Σαλαμῖνα, ὅτι τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Ἑλλήνων. ὡς δὲ ταύτην μαθεῖν ὅτι τὸν μαντικὸν τὸν Ξέρξεω ἀπολέεσθαι μέλλοι. ταῦτα μὲν Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος ἔλεγε, Δημαρήτου τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπομπεύων. Οἱ δὲ ἐς τὸν Ξέρξεω ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ὡς δὴ σὺν Τρηχῖνος διεκόμισαν τὸ τρῶμα τὸ Λακωνικόν, διέβησαν ἐς τὴν Ἰσταίην. ἔπειτα ἡμέρας τρεῖς, ἔπλωον διὰ Εὐρίπου, καὶ ἐν ἑτέρῃσι τρισὶ ἡμέρῃσι ἐγένοντο ἐν Φαλήρῳ· ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ ἐλάσσονες ἐόντες ἀριθμὸν, ἐσέβαλον ἐς τὰς Ἀθήνας, κατά τε ἤπειρον καὶ τῇσι νηυσὶ ἀπικόμενοι, ἢ ἐπεί τε Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θερμοπύλας. ἀντιδιέτασσον δὲ τοῖσί τε ἀπὸ τῆς χειμάρρου αὐτέων ἀπολομένοισι, καὶ τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι, καὶ τῇσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχήσῃσι, τόσδε τοὺς τότε ὕστερον ἐπομένους βασιλέϊ, Μηλιέας, καὶ Δωριέας, καὶ Λοκροὺς, καὶ Βοιωτοὺς, πᾶσι στρατιῇ ἐπομένους, πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων· καὶ μάλα Καρυστίους τε καὶ Ἀνδρίους, καὶ Τηνίους τε καὶ τοὺς λοιποὺς νησιώτας πάντας· πλὴν τῶν πέντε πολίων τῶν ἐπεμνήσθην πρότερον τὸ ὄνομα.

1 Fieri non potest quin magna aliqua cl. 2 Post illum autem pulverem ac vocem ortam esse nubem,

ὅσῳ γὰρ δὴ μᾶλλον ἐσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ὁ Πέρσης, τοσούτῳ πλέω ἔθνεα οἱ εἵπετο. Ἐπεὶ ὦν ἀπίκατο ἐς τὰς Ἀθήνας, πάντες, πλὴν Παριέων· Πάριοι γὰρ ὑπολειφθέντες ἐν Κύθνῳ, ἐκαραδόκεον τὸ πόλεμον τῇ ἀποβήσεται· οἱ δὲ λοιποὶ ὡς ἀπίκοντο ἐς τὸ Φάληρον, ἐνθαῦτα κατίζει αὐτὸς Ξέρξης ὅπῃ τὰς νῆας, ἐθέλων σφι συμμίξας τε καὶ πυθέσθαι τῶν 306 ὅτι πλεόνταν τὰς γνώμας. ἐπεὶ δὲ ἀπικήμενος προΐζετο, παρῆσαν μετάπεμποι οἱ τῶν ἐθνέων τῶν σφετέρων τύραννοι καὶ ταξίαρχοι ἀπὸ τῶν νηῶν. καὶ ἵζοντο, ὡς σφι βασιλεὺς ἐκάστῳ τιμὴν ἐδεδώκεε. πρῶτος μὲν, ὁ Σιδώνιος βασιλεύς· μετὰ δὲ, ὁ Τύριος· ἔπειτα δὲ, ὦλλοι. ὡς δὲ κόσμῳ ἑπεξῆς ἵζοντο, πέμψας Ξέρξης Μαρδόνιον, πρῶτα, ἀποπειρώμενος ἑκάστου, εἰ ναυμαχίην ποιέοιτο. Ἐπεὶ δὲ ἐπείων πρῶτα ὁ Μαρδόνιος ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ Σιδωνίου, οἱ μὲν ἄλλοι καὶ τοῦτο γνώμην ἐξεφέροντο, κελεύοντες ναυμαχίην ποιέεσθαι· Ἀρτεμισίη δὲ τάδε ἔφη, Εἰπέ μοι πρὸς βασιλῆα Μαρδόνιε, ὡς ἐγὼ τάδε λέγω, ὅτε κατὰ κῖσσαν ἡμομμένη ἐν τῇσι ναυμαχίῃσι τῇσι πρὸς Εὐβοίῃ, ὅτε ἐλάχιστα ἀποδεξαμένη, δέσποτα. τὰ δὲ ἔργα γνώμῃσι μὲ δικαιοῦν ἔστιν ἀποδείκνυσθαι, τὰ τυγχάνω φρονέουσα ἄριστα ἐς πρήγματα τὰ σά. καίτοι τάδε λέγω, φείδεσθαι τῶν νηῶν, μηδὲ ναυμαχίην ποιέεσθαι. τοὶ γὰρ ἄνδρες τῶν σῶν ἀνδρῶν κρέσσονες τοσοῦτόν εἰσι κατὰ θάλασσαν, ὅσον ἄνδρες γυναικῶν. τί δὲ πάντως δεῖ σε ναυμαχήσαι ἀναγκαίως κινδυνεύειν; οὐκ ἔχεις μὲν τὰς Ἀθήνας, τοῦπερ εἵνεκα ὡρμήθης στρατεύεσθαι; ἔχεις δὲ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα; ἐμπρόσθεν δέ τοι ἵσταται οὐδείς· οἱ δὲ τοι ἀντέστησαν, ἀπήλλαξαν οὕτω ὡς ἐκείνοις ἔπρεπε. τῇ δὲ ἐγὼ δικαίως ἀποβήσεσθαι τὰ τοῦ ἀντιπολέμων πρήγματα, τοῦτο φράσω· οὐμὲν μὴ ἐπειχθῇς ναυμαχίῃσι πιεζόμενος, ἀλλὰ τὰς νῆας αὐτοῦ ἔχῃς πρὸς γῇ μίμνων, ἢν καὶ προβαίνων ἐς τὴν Πελοπόννησον, δύπεσθαι τοι δέσποτα χωρήσει τὰ νοέων ἐλήλυθας. οὐ γὰρ οἷοί τε πολλὸν χρόνον εἰσί τοι ἀντέχειν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ σφέας διασκεδᾷς. κατὰ δὲ πόλις ἑκάστοι φεύξονται. οὔτε γὰρ σῖτος πάρεα σφι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ, ὡς ἐγὼ συμβάλλομαι, οὔτε αὐτὸς οἰκὼς, οὐ σὺ ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον οὐ· λαμπρὸν δὲ πεζὸν στρατὸν, ἀτρεμέειν τὸς ἐκεῖθεν αὐτέων ἥκοντας· οὐδέ σφι μελήσει περὶ τῆς Ἀθηναίων ναυμαχέειν. ἢν δὲ αὐτίκα ἐπειχθῇς ναυμαχῆσαι, δείμαίνω μὴ ὁ ναυτικὸς στρατὸς κακωθεὶς, καὶ πεζὸν προδηλήσηται. πρὸς δὲ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τόδε ἐς σὴν βάλλω,

nam quo magis penetrabat in Græciam Perſes, eo plures eum nationes ſequebantur. Qui omnes, exceptis Pa- LXVII
riis, poſtquam Athenas venere, & ad Phalerum, (Parii autem in Cythno [1] relicti, quo bellum caderet expectabant) ibi Xerxes ipſe ad claſſem deſcendit, animo cœtum claſſiariorum adeundi, & eorum audiendi ſententias. Eo profectus ubi præſedit, aſſidentibus qui accitu ejus aderant, ſuæ quoque gentis tyrannis ac navium præfectis, ut cuique rex honorem dederat, quorum primus erat Sidonius rex, tum Tyrius, deinceps alii gradatim: miſit ad eos Mardonium tentandi gratia, ſciſcitatum ſingulos, prœlium navale faceret necne? Poſteaquam Mardonius à Sidonio exorſus, ſingulos circumiens interrogavit, cæteri quidem eandem dixere ſententiam, jubentes fieri prœlium: Artemiſia vero, Hæc, inquit, Mardoni, quæ dico, regi referas: [2] me neque in prœliis ad Eubœam geſtis ignaviſſimam extitiſſe, neque minima contuliſſe in te, domine. ideo, quum talis ſim, æquum eſſe, ea quæ in rem tuam maxime eſſe ſentio, demonſtrare. Itaque hoc tibi ſuadeo, ut navibus parcas, nec prœlium navale facias cum iis viris qui tanto ſunt tuis in mari præſtantiores, quanto fœminis viri. Quid enim neceſſe habes omnino venire in diſcrimen pugnæ navalis? nonne Athenas habes quarum gratia expeditionem ſumſiſti? nonne reliquam Græciam? ac nemo tibi obſiſtit? Qui tibi obſiſtebant, ita ſummoti ſunt ut eos decebat. Quo autem ego recaſuras hoſtium res arbitror, id exponam: Si non inſtabis pugnæ navali committendæ, ſed claſſem perges hic continere ad terram, aut etiam tendere ipſe in Peloponneſum, tunc tibi, domine, ſuccedent ea quorum gratia veniſti. neque enim diu tibi reſiſtere Græci poſſunt, ſed dilabentur, & abs te ad ſuas quiſque urbes defugient. quoniam neq; commeatus eſt eis in hac inſula, ut ego audio, neque, ſi tu in Peloponneſum pedeſtres copias duces, hic eos credibile eſt perſtituros qui illinc huc advenerunt, neque de pugna pro Athenienſibus facienda curaturos. At ſi pugnam navalem gerere approperabis, vereor ne copiæ nauticæ male re geſta pedeſtribus ſint exitio. Præterea hoc etiam rex in animum dimitte:

1 Quum remanſiſſent. 2 Me, quæ nec in navalibus ad Eubœam prœliis me ignaviſſime geſſi, nec minima præſtiti, par eſt, domine, ſententiam meam proferendo, quæ maxime è re tua eſſe cenſeo, indicare: atque ideo hæc dico, Pare navibus, nec prœlium navale cum iis viris &c.

uſu ve-

usu venire ut bonis quidem hominibus mali servi sint, malis autem boni. Ideoque tibi (qui virorum es optimus) servi sunt mali, qui numero sociorum censentur, Ægyptii, Cyprii, Cilices, Pamphyli,
LXIX è quibus nulla utilitas est. Hæc loquente Artemisia, quicunque ei bene volebant, noxiam illi rebantur suam orationem, tanquam aliquid mali passuræ ab rege, quem vetaret pugnam facere navalem: at ii qui male consultum illi volebant invidebantque, utpote cui inter primos sociorum omnium honos haberetur, gaudebant ejus quam dixerat sententia, tanquam perituræ. Sed Xerxes, postquam ad eum sunt relatæ sententiæ, magnopere delectatus est Artemisiæ sententia: & quum jam antea officiosam esse sensisset, tunc multo impensius collaudavit. Nihilominus ut 1 pluribus staretur jussit, ratus ad Eubœam suos sponte male pugnasse, quod videlicet ipse abfuisset: Itaque constituit spectaculo
LXX pugnæ navalis interesse. Classiarii, ubi nunciatum est illinc esse solvendum, classem Salaminem versus ducunt, & per ocium in aciem sunt digesti. Sed quum eos dies defecisset quo minus proelio committerent, (nox enim intervenit) in posterũ diem sese instruebant: quum interim Græcos metus formidoque cepit, cum alios, tum vero Peloponnenses, quod ipsi desidentes in Salamine, pro Athenienſium terra essent certaturi: qui si superarentur, in insula deprehensi forent obsidendi, sua terra sine præsidio
LXXI relicta. ¶ Per eandem noctem pedester exercitus barbarorum contendebat in Peloponnesum: quanquam cuncta quæ poterant excogitata erant ne barbari per continentem ingrederentur. Nam ubi Leonidem cum suis apud Thermopylas occubuisse accepere Peloponnenses, celerrime ex urbibus concursu facto, Isthmum insederunt, duce Cleombroto Anaxandridæ filio, Leonidæ
LXXII fratre. Ibi confidentes, primum viam Scironidem obstruxerunt, deinde consilio inito Isthmum muro inædificabant, opusque perficiebant, quippe nemine (quum tot millia virorum essent) cessante nã & lapides & lateres & ligna, & cistas fabulo plenas afferebant, nullo temporis momento opus intermittentes, neq; diurno neq; nocturno. Hi autem è Græcis fuerunt qui ad Isthmum auxilio cum omni copia venerunt: Lacedæmonii,

"ὡς τοῖσι μὲ χρηστοῖσι τῶν ἀνθρώπων κακοὶ
"δῆλοι φιλέουσι γίνεσθαι, τοῖσι δ' κακοῖσι,
"χρηστοὶ. σοὶ δ' ἐόντι ἀεὶ ἐς τὸ ἄνδρῶν πάν-
"των, κακοὶ δῆλοί εἰσι· οἳ ἐν συμμάχων
"λόγῳ λέγονται εἶναι, ἐόντες Αἰγύπτιοί τε καὶ
"Κύπριοι, καὶ Κίλικες, καὶ Πάμφυλοι, τῶν
ὄφελός ἐστι οὐδέν. Τοῦτο λεγόσης πρὸς Μαρδόνιον, ὅσοι μὲ ἦσαν δύνοοι τῇ Ἀρτεμισίῃ, συμφορὴν ἐποιεῦντο τοὺς λόγους, ὡς κακόν τι πεισομένης πρὸς βασιλέος, ὅτι οὐκ ἐᾷ ναυμαχέειν πυθέσθαι· οἱ δ' ἀγαθόμυοί τε καὶ φθονέοντες αὐτῇ, ἅτε ἐν πρώτοισι τετιμημένη ὑπὸ πάντων τῶν συμμάχων, ἐτέροντο τῇ ἀναχρίσει, ὡς ἀπολεομένης αὐτῆς. ἐπεὶ δ' ἀνηνείχθησαν αἱ γνῶμαι ἐς Ξέρξεα, κρίσιν τε ἤδη τῇ γνώμῃ τῆς Ἀρτεμισίης· καὶ νομίζων ἔτι πρότερον εὐνοέσθαι οἱ, τότε πολλῷ μᾶλλον ἄγασε. ὅμως δ' τοῖσι πλέοσι πειθόμενος ἐκέλευε, πάλιν καταπλώσαι πρὸς μὲ Εὐβοίην σφέας ἐθέλοντας ἐκλοχᾶσθαι, ὡς οὐ παρεσόμενοι αὐτοῦ τότε δ' αὖτις παρεσκεύαζε διηκοσίας ναυμαχέοντας. Ἐπεὶ δ' παρήγγελλον ἀναπλώειν, ἀνῆγον τὰς νῆας ὀπὶ τὴν Σαλαμῖνα. καὶ παρεκελεύοντο διαταχθέντες κατ' ἡσυχίην. τότε μὲν οὐκ ἐξέχρησε σφι ἡ ἡμέρη ναυμαχίην ποιέεσθαι. νὺξ γὰρ ἐγίνετο. οἱ δ' παρεσκευάζοντο ἐς τὴν ὑστεραίην. τοῖσι δ' Ἕλλησι ἐγγὺς δέος τε καὶ ἀρρωδίη, οὐκ ἧκιστα δ' τοῖς ἀπὸ Πελοποννήσου. ἀρρώδεον δ', ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλαμῖνι κατήμενοι, ὑπὲρ γῆς τῆς Ἀττικαίων ναυμαχέειν μέλλοιεν· νικηθέντες τε, ἐν νήσῳ ἀπολαμφθέντες πολιορκήσονται, ἀπόντες τῶν ἑωυτῶν ἀφυλάκτων. Τῶν δ' βαρβάρων ὁ πεζὸς ὑπὸ τὴν παρεοῦσαν νύκτα ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον. καίτοι τὰ δυνατὰ πάντα ἐμεμηχάνητο, ὅκως κατ' ἤπειρον μὴ ἐσβάλλοιεν οἱ βάρβαροι. ὡς δ' ἐπύθοντο τάχιστα Πελοποννήσιοι τὸν ἀμφὶ Λεωνίδῃ ἐν Θερμοπύλῃσι τεθνεῶτα, συνεβοήθεον ἐκ τῶν πολίων, ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἵζοντο. καὶ σφι ἐπῆν στρατηγὸς Κλεόμβροτος ὁ Ἀναξανδρίδεω, Λεωνίδεω δ' ἀδελφεός. ἱζόμενοι δ' ὧν τοῦ Ἰσθμοῦ, καὶ συνεσκευασμένοι πρὸς Σκιρωνίδα ὁδὸν, μετὰ τοῦτο ὡς σφι ἔδοξε βουλευομένοισι, ᾠκοδόμεον ἀμὰ τῷ Ἰσθμῷ τεῖχος. ἅτε δὴ ἐνεόντων μυριάδων πολλέων, καὶ παντὸς ἀνδρὸς ἐργαζομένου, ἐτελέετο τὸ ἔργον. καὶ γὰρ καὶ λίθοι, καὶ πλίνθοι, καὶ ξύλα, καὶ φορμοὶ ψάμμου πλήρεες ἐσεφέροντο, καὶ ἐλίνυον οὐδένα χρόνον οἱ βοηθήσαντες ἐργαζόμενοι, οὔτε νυκτὸς, οὔτε ἡμέρης. Οἱ δ' βοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν πανδημεὶ, οἵδε ἦσαν Ἑλλήνων· Λακεδαιμόνιοί τε,

1 *Id est, Sententiis plurium.*

καὶ Ἀρκάδες πάντες, καὶ Ἠλεῖοι, καὶ Κορίνθιοι, καὶ Σικυώνιοι, καὶ Ἐπιδαύριοι, καὶ Φλιάσιοι, καὶ Τροιζήνιοι, καὶ Ἑρμιονέες. ἕτοι μὲν ἔσαν οἱ βοηθήσαντες, καὶ ὑφαρπωδέοντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνωδεύσῃ· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἐμέλε ὐδέν. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια παρωιχώκεε ἤδη. οἰκέει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἑπτά· τουτέων δὲ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα ἐόντα, κατὰ χώρην ἱδρυται· νῦν τε καὶ τοπάλαι οἴκεον, Ἀρκάδες, καὶ Κυνήσιοι. ἓν δὲ ἔθνεος τὸ Ἀχαϊκὸν, οὐκ μέν Πελοποννήσου ὐκ ἐξεχώρησε, οὐκ μέντοι τῆς ἑωυτῆς· οἰκέει δὲ τὴν ἀλλοτρίην. τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνεα, τῆς ἑπτὰ, τέσσερα ἐπίλυδα ἔζει, Δωριέες τε καὶ Αἰτωλοὶ, καὶ Δρύοπες, καὶ Λήμνιοι. καὶ Δωριέων μέν, πολλαί τε καὶ δόκιμοι πόλιες, Αἰτωλῶν δὲ Ἦλις μούνη· Δρυόπων δὲ, Ἑρμιόνη τε, καὶ Ἀσίνη ἡ πρὸς Καρδαμύλῃ τῇ Λακωνικῇ. Λημνίων δὲ, Παρωρεῆται πάντες. οἱ δὲ Κυνήσιοι αὐτόχθονες ἐόντες, δοκέουσι μοῦνοι εἶναι Ἰώνες. ἐκδεδωλέωνται δὲ, ὑπό τε Ἀργείων ἀρχόμενοι, καὶ τῷ χρόνῳ ἐόντες Ὀρνεᾶται, καὶ οἱ περίοικοι. τουτέων ὦν τῆς ἑπτὰ ἐθνέων αἱ λοιπαὶ πόλιες πάρεξ τῆς κατέλεξα, ἐκ τοῦ μέσου ἐκατέατο. εἰ δὲ ἐλευθέρως ἔξεστι εἰπεῖν, ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι, ἐμήδιζον. Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἰσθμῷ, τοιούτῳ πόνῳ συνέχεσαν, ἅτε περὶ τοῦ παντὸς ἤδη δρόμου θέοντες, καὶ τῆσι νηυσὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψειν· οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὅμως ταῦτα πυθανόμενοι, ἀρρώδεον, οὐκ ἔτι περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες ὡς περὶ τῇ Πελοποννήσῳ· ἕως μὲν δὴ αὐτέων ἀνὴρ ἀνδρὶ πρὸς ἀς σιγῇ λόγον ἐποιέετο, θώυμα ποιεύμενοι τὴν Εὐρυβιάδεω ἀβουλίην· τέλος δὲ, ἐξερράγη ἐς τὸ μέσον, σύλλογός τε δὴ ἐγίνετο, καὶ πολλὰ ἐλέγετο πρὸς τῶν αὐτέων. οἱ μὲν, ὡς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεὼν εἴη ἀπιπλώειν, καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν, μηδὲ μένοντας χώρης δορυαλώτου μάχεσθαι· Αἰγινῆται δὲ, καὶ Μεγαρέες, αὐτοῦ μένοντας ἀμύνασθαι. Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλέης, ὡς ἐωυτῷ τῇ γνώμῃ ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων, λαθὼν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου. ἐξελθὼν δὲ, πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μήδων ἄνδρα πλοίῳ, ἐντειλάμενος τὰ λέξειν χρεών· τῷ οὔνομα μὲν ἦν Σίκιννος, οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἦν τῶν Θεμιστοκλέος παίδων. τὸν δὴ ὕστερον τουτέων τῶν πρηγμάτων Θεμιστοκλέης Θεσπέα τε ἐποίησε, ὡς ἐπεδέχοντο οἱ Θεσπιέες πο-

& Arcades omnes, & Elei, & Corinthii, & Sicyonii, & Epidauri, & Phliasii, & Trœzenii, & Hermionenſes. Hi fuerunt qui quidem auxilio venerunt metuentes periclitanti Græciæ. Cæteris enim Peloponnenſibus id nihil admodum curæ erat, & Olympia jam & Carnia præterierant. LXXIII Incolunt autem Peloponneſum gentes ſeptem, quarum duæ indigenæ eundem quem habitarunt olim locum nunc habitant, Arcades & Cynurii: una, Achaica, quæ nunquam illa quidem è Peloponneſo exceſſit, ſed priſtino loco egreſſa, alienum incolit: reliquæ quatuor è ſeptem adventitiæ ſunt, Dorienſes, Ætoli, Dryopes, Lemnii. Ac Dorienſium quidem multæ ſunt & inſignes civitates: Ætolorum autem ſola Elis: Dryopum autem, Hermiona & Aſina, quæ ad Cardamylam Laconicam ſita eſt: Lemniorum autem, omnes Paroratani. Cynurii autem, quum ſint indigenæ, ſoli putantur Jones eſſe, ſed effecti ſunt Dores, ſub imperio Argivorũ impoſiti, & progreſſu temporis, quum eſſent Orneatæ, itemque accolæ. Harum igitur ſeptem gentium cæteræ præter eas quas recenſui, è medio ceſſerunt: & (ſi ingenue loqui fas eſt) in medio ſedentes cum Medis ſentiebant. Apud Iſthmum quidem LXXIV in tali labore iſti occupati erant, utpote pro omni jam curſu, quod nulla ſpes è claſſe affulgeret, currentes. Quæ audientes illi qui in Salamine erant, formidine afficiebantur, non tam pro ſeipſis quàm pro Peloponneſo ſoliciti, adeo ut alius alium adiens, & ſummiſſa voce loquens admiraretur in Eurybiade conſilii inopiam: tandem vero res erupit in medium, conciliumque contractum eſt, & multa de hoc ipſo dicebantur, ab his quidem, oportere in Peloponneſum navigare, & pro illa adire periculum, non autem manentes, pro regione captiva pugna navali decernere: ab Athenienſibus vero & Æginetis & Megarenſibus, ſatius eſſe illic manentes dimicare. ¶ Ibi Themiſtocles, LXXV poſtquam ſententia Peloponnenſium evicit, clanculum è concilio egreſſus, miſit ad claſſem Medorum navigium, cum quodam juſſo dicere quæ oporteret: cui nomen erat Sicino, contubernali ſuo, atque eodem pædagogo liberorum ſuorum: quem poſt has res geſtas ipſe Theſpienſem fecit, [1] (ubi Theſpienſes in civitatem ſunt re-

[1] Quo tempore Theſpienſes, cives recipiebant. *id eſt, jus civitatis donabant*

cepti

cepti) atque locupletem. Is tunc navigio ad duces barbarorum profectus, hæc inquit, Dux Athenienſium, quod partibus regis favet, præoptatque res veſtras quam Græcorum eſſe ſuperiores. militi me jam clam aliis Græcis indicatum vobis, illos metu perculſos fugam facere velle, & nunc offerri vobis occaſionem exequendi rem omnium præclariſſimam, niſi per negligentiam eos dilabi ſinatis. Nam neque inter ſe conſentiunt, neque vobis amplius obſiſtent: ſed inter ſe dimicantes cernetis eos qui vobiſcum & eos qui contra vos ſentiunt. Hæc re Sicinus indicata, ab
LXXVI illis abſceſſit. Cui fidem habentes barbari, tum in inſulam parvam nomine Pſyttaleam, quæ inter Salaminem & continentem ſita eſt, multos Perſarum trajiciunt, tum mediam circa noctem cornu quod ad veſperam ſpectabat producunt Salaminem verſus, eam circumituri: producunt item qui circa Ceon & Cynoſuram inſtructi erant, occupantes omne fretum Munychia tenus. Ideo autem & naves producebant nequa Græcis liceret effugere: ſed circumventi vicem redderent prœliorum ad Artemiſium geſtorum. Ad inſulam autem Pſyttaleam trajiciebant Perſas, ut commiſſio navali certamine, quum plurimum & virorum & naufragiorum eo efferretur, (erat enim inſula in trajectu pugnæ ſita) ii Perſæ [1] ſuos ſervarent, alienos interimerent. Hoc autem ne hoſtis ſentiret, clanculum egere, nulla noctis parte conceſſa ſomno. In has
LXXII ego res intuens, non habeo adverſari oraculis tanquam non veris, volens evidenter loquentia conari refellere,

Auricomæ poſtquam Dianæ litora jungent
Navales pontes cum litoribus Cynoſuræ,
Spe ſtolida fortes quod Athenas marte ſubegit,
Compeſcet juvenem meritiſſima pœna ſuperbum,
Inſtinctum furiis, ſibi cedere cuncta putantem.
Nam miſcebitur æs æri, mare ſanguine pontum
Inficiet: Graiis tunc libera tempora reddet
Saturno genitus, ſimul & Victoria pollens.

λίτας, καὶ χρήμασι ὤλβιον. ὃς τότε πλοίῳ ἀπικόμενος, ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν "βαρβάρων τάδε. "Ἐπεμψέ με στρατηγὸς ὁ "Ἀθηναίων λαὸν τῷ ἀλλων Ἑλλήνων, "(τυγχάνει γὰρ φρονέων τὰ βασιλῆος, καὶ βε"λόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατύπερθε "ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) φρά"σοντα ὅτι οἱ Ἕλληνες δρησμὸν βουλεύονται κα"ταρρωδηκότες. καὶ νῦν παρέχει καλλιστον ὑ"μέας ἔργων ἁπάντων ἐξεργάσασθαι, ἢν μὴ "προϊδησθε διαδράντας αὐτούς. ἅτε γὰρ ἀλλή"λοισι ὁμοφρονέοντες, ἅτε ἀντιτησόμενοι ὑμῖν. "πρὸς ἑωυτοὺς τε σφέας αὐτοὺς ναυμαχέοντας "τοὺς τὰ ὑμέτερα φρονέοντας, καὶ τοὺς μή. ὁ μὲν, ταῦτά σφι σημήνας, ἐκπλώων ἀπαλλάσσετο. Τοῖσι δὲ, ὡς πισσὰ ἐγίνετο τὰ ἀγγελθέντα, τοῦτο μὲν, ἐς τὴν νησίδα τὴν Ψυτταλείαν, μεταξὺ Σαλαμῖνός τε κειμένην καὶ τῆς ἠπείρου, πολλὸς τῶν Περσέων ἀπεβίβασαντο· τοῦτο δὲ, ὅπως ἐγίνοντο μέσαι νύκτες, ἀνῆγον μὲν τὸ ἀπ' ἑσπέρης κέρας κυκλέοντες πρὸς τὴν Σαλαμῖνα, ἀνῆγον δὲ οἱ ἀμφὶ τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κυνόσουραν πεταγμένοι, κατεῖχον τε μέχρι Μουνυχίης πάντα τὸ πορθμὸν τῇσι νηυσί. τῶνδε δὲ εἵνεκα ἀνῆγον τὰς νῆας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἕλλησι μηδὲ φυγέειν ἐξῇ, ἀλλ' ἀπολαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι δοίεν τίσιν τῶν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νησίδα τὴν Ψυτταλείαν καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων τῶνδε εἵνεκα, ὡς ἐπεὰν γένηται ναυμαχίη, ἐνθαῦτα μάλιστα ἐξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων. ὃν γὰρ δὴ πόρον ναυμαχίης τὸ μελλήσοις ἔσεσθαι ἔκειτο ἡ νῆσος, ἵνα τοὺς μὲν σῴσωσι, τοὺς δὲ διαφθείρωσι. ἐποίεε δὲ σιγῇ ταῦτα, ὡς μὴ πυθάνοιατο οἱ ἀντίοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα τὰ νυκτὸς, ἐόντες ἀπορρίμματα, ἐπρήσσοντο. Χρησμοῖσι δὲ ἐκ ἔχω ἀντιλέγειν ὡς οὐκ εἰσὶ ἀληθέες, ἐπεὶ βουλόμενος ἐναργέως λέγοντας πειρᾶσθαι καταβάλλειν, ἐς τοιάδε πρήγματα ἐσβλέψας,

Ἀλλ' ὅταν Ἀρτέμιδος χρυσάορον ἱερὸν ἀκτὴν — χρυσέορα
Νῆυσι γεφυρώσωσι, καὶ εἰναλίην Κυνόσουραν,
Ἐλπίδι μαινομένῃ λιτοδὰς πέρσαντες Ἀθῆλαι,
Δίκα δίκην σβέσσει κραιπνὸν κόρον ὕβριος ὀφρ,
Δεινὸν μαιμώοντα, δοκεοῦσ' αἰνὰ πάντα πυθέσθαι.
Χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμίξεται, αἵματι δ' Ἄρης
Πόντον φοινίξει· τότ' ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἦμαρ
Εὐρώπα Κρονίδης ἐπάγει, καὶ πότνια Νίκη.

1 Alios ſervarent, alios interim.

ἐς τοιαῦτα μὲ χὴ ὕστω ἀναργέως λέγοντι Βάκιδι ἀντιλογίης χρησμῶν πέρι, ὅτε αὐτὸς λέγειν τολμέω, ὅτε παρ' ἄλλων ἐνδέχομαι. Τῶν δ' ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγίνετο ὠθισμὸς λόγων πολλός. ἤδεσαν δ' ὅτι σφέας περιέχυτο τῆσι νηυσὶ οἱ βάρβαροι· ἀλλ' ὡς τὴν ἡμέρης ὥρων αὐτὲς ἐτετραμμένας, ἐδόκεον κατ' ἠῶ χώρου εἶναι. Σωφρονεόντων δὲ τῶν στρατηγῶν, ἧκε Αἰγίνης διέκπλοος Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲ, ἐξωστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου. τὸν ἐγὼ νεμεσῶμαι, πασέων μάλιστα· αὐτοῦ τὸν τρόπον, ἄρειον ἀνδρὸς ἤκουσα γνώμας ἐν Ἀθήνῃσι καὶ δικαιότατον. εἶδε ὦν μιν στὰς ἔπι τὸ συνέδριον, ἐξεκαλέετο Θεμιστοκλέα, ἐόντα μὲ ἐκ τῶν οὐ φίλον, ἐχθρὸν δὲ τὰ μάλιστα. ὑπὸ δὲ μεγάθεος τῶν παρεόντων κακῶν, λήθην ἐκείνων ποιεύμενος ἐξεκαλέετο, θέλων αὐτοῦ συμμίξαι. περαιτέρω δὲ ὁρμώμενος οἱ ἀπὸ Πελοποννήσου ἀνάγειν τὰς νῆας πρὸς τὸν Ἰσθμόν. ὡς δὲ ἐξῆλθέ οἱ Θεμιστοκλέης, ἔλεγε "Ἀρειστείδης τάδε, Ἡμέας χρεὸν στασιάζειν χρεών "ἔτι ἐν τῷ ἄλλῳ καιρῷ, καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε, "περὶ τοῦ ὁκότερος ἡμέων πλέω ἀγαθὰ τῇ "πατρίδι ἐργάσεται. λέγω δὲ ὅτι ἔστι σοὶ πολλὰ "περὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀποπλόου τοῦ ἐνθεῦτεν Πελοποννησίοισι. ἐγὼ γὰρ αὐτόπτης τοι "λέγω γεγονὼς, ὅτι ναῦς, ἐὰν ἔτι θέλωσι "Κορίνθιοί τε καὶ αὐτὸς Εὐρυβιάδης οἷοί τε ἔ"σονται ἐκπλῶσαι. περιεχόμεθα γὰρ ὑπὸ τοῦ "πολεμίων κύκλῳ· ἀλλ' ἐσελθὼν σφι τοῦτο "σήμηνον. Ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Κάρτα "τε χρηστὰ βουλεύεαι, καὶ δὴ ἥγγειλαι. "τὰ γὰρ ἐγὼ εὐτόμως ἠμέωμαι, αὐτὸς αὐτόπτης "γενόμενος, ἥκεις. ἴσθι γὰρ ὀξέως τὰ ποι"οῦμενα ὑπὸ Μήδων. ἔδεε γὰρ ὅτι ἐκ ἑκόντες "ἔτλαν ἐς μάχην καταστῆναι οἱ Ἕλληνες, "ἀέκοντας ἀναγκαίως ἀμύνασθαι. σὺ δὲ, ἐπείπερ ἥκεις "χρηστὰ ἀπαγγέλλων, αὐτός σφι ἄγγελον. 309 "ἴθι γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγω δόξω πλάσας λέγειν, "καὶ οὐ πείσω, ὡς οὐ ποιεύντων τῶν βαρβάρων "ταῦτα. ἀλλά σφι σήμηνον αὐτὸς παρελθών "ὡς ἔχει. ἐπεὰν δὲ σημήνῃς, ἴσθι μὲ πείθων"ται, ταῦτα δὴ τὰ κάλλιστα· ἴσθι δὲ αὐτοῖ"σι μὴ πιστὰ γενήσεται, ὁμοίων ἡμῖν ἔσται. οὐ "γὰρ ἔτι δοκήσουσι, εἴπερ περιεχόμεθα πανταχόθεν, ὡς σὺ λέγεις. Ταῦτα ἔλεγε παρελθὼν ὁ Ἀριστείδης, φάμενος ἐξ Αἰγίνης τε

Quum ita evidenter in his à Bacide dicatur, profecto neque ipse de fide oraculis deroganda aulim dicere, neque ab aliis dici sustineam. Porro inter LXXVIII duces qui in Salamine erant ingens conflatus est tumultus, nondum scientes à barbarorum navibus se circumveniri: ubi autem orto sole inspexerunt hostem instructum, censuerunt ibidem sibi manendum. Quibus congregatis, applicuit ex Ægina Aristides Lysimachi filius, Atheniensis quidem, sed in exilium à populo ejectus, quem ego (ut ejus mores accepi) virum optimum Athenis atque justissimum censui. Hic vir concilio allistens, Themistoclem evocavit, non amicum sibi, sed in primis inimicum: verum præ magnitudine præsentium malorum oblitus simultatum, evocavit hominem colloquendi gratia. præsenserat enim Peloponnenses maturare ad Isthmum classem reducere. Qui, quum prodisset Themistocles, ad eum inquit, Nos & alio tempore & hoc ipso contendere debemus inter nos hac de re, uter nostrûm de patria præclarius mereatur. te vero certiorem facio, peræque esse Peloponnensibus multa verba facere ac pauca de abducendis hinc navibus. Ego enim tibi quod ipsemet vidi, refero: nunc, ne si velint quidem, Corinthios atque ipsum Eurybiadem enavigare posse, quoniam circumdati ab hostibus undique sumus: quare ingressus ad eos, hoc indicato. Cui respondens Themistocles, LXXX Utilia sane, inquit, jubes, bonú afferens nuncium. Nam quod ego precabar ut fieret, id ipse tu conspicatus fieri, venisti nunciatum. 1 ut enim scias, quæ fiunt à Medis, propter me fiunt: quoniam opus facto fuit ut Græci qui nolebant sua sponte ad pugnam descendere, descenderent inviti. Tu vero, quandoquidem utilia nunciatum venisti, per teipsum, nunciato. Quoniam si ego retulero, videbor rem commentitiam dicere, nec ipsis persuadebo, tanquam non hoc agentibus barbaris. Itaque tute ingressus, uti res habet ipse referas. Quod ubi feceris, si tibi fidem habebunt, optime habet: sin minus, perinde nobis erit. neque enim si undique circumdati sumus, ut tu ais, amplius idefugient. Aristides conciliú introgressus, eadem retulit, dicens se ex Ægina LXXXI

1 Scito enim quæ à Medis fiunt, à me profecta esse.

veniſſe

veniſſe, & ægre elapſum, latendo ſtationem hoſtium. Omnem enim claſſem Græcorum, à Xerxis claſſe circumventam: ideoque hortari ſe ut ad defenſionem ſui illi ſeſe præpararent. Hæc loquutus Ariſtides, retro abiit. Rurſus autem inter duces altercatio orta,
LXXXII pleriſque eorum fidem nuncio non habentibus. Quibus non credentibus advenit triremis transfuga virorum Teniorum, cui præerat Panætius Soſimenis filius, quæ omnem veritatem attulit. Cujus facti nomine Tenii in tripode qui Delphis dedicatus eſt, inter eos qui barbarum debellarunt, ſcripti fuere. Ex hac autem navi quæ ad Salaminem & altera quæ ad Artemiſium tranſfugit, expleta eſt Græcorum claſſis trecentarum & octoginta navium. duæ nanque prius ad explendum numerum
LXXXIII defuerant naves. Græci, ubi eis verba Teniorum fecerunt fidem, ſeſe apparaverunt tanquam dimicaturi. Et ſub diluculum, quum propugnatorum cœtum feciſſent, Themiſtocles ex omnibus quæ expedirent præcipiebat: cujus orationis ſumma erat, meliorum cum pejoribus comparatio, quæcunque in hominis natura atque induſtria exiſtunt, exhortatus ut meliora eligerent. Ubi peroravit, juſſit illos ingredi naves. quibus ingreſſis, rediit ad Ægina triremis quæ profecta ad Æacidas erat, moxque omnes naves Græci ſolve-
LXXXIV runt. In quos moventes continuo barbari ſunt invecti. Ibi cæteri quidem Græci [1] quum inhiberent remos, ceſſimque irent, Aminias Palleneus vir Athenienſis, evectus navi in hoſtilem incurrit: cui implicitus quum hæreret, nec abſtrahi poſſet, ita cæteri venientes auxilio conſerti ſunt. Hunc in modum aiunt Athenienſes extitiſſe initium pugnæ. Æginetæ vero, navem quæ ad Æacidas abierat feciſſe initium. Quanquam etiam hoc refertur, ſimulacrum mulieris fuiſſe eis oblatum: & quum appruiſſet, ita illos exhortatum ut omnis Græcorum exercitus exaudierit: ſed prius his verbis convitiatum, [2] O dæmo-
LXXXV nii, quouſque remos inhibebitis? Cæterum adverſus Athenienſes inſtructi erant Phœnices. nam hi cornu tenebant quod ab Eleuſinem occidentemque vergebat. Adverſus Lacedæmonios inſtructi erant Jones. hi autem cornu tenebant quod ad auroram ſpectabat

ἦκειν, ϗ μήτις ἐκπλῶσαι λαθὼν τὰς ἐπορμοῦντας. ϖεἰσθέντων γὰρ πᾶν τὸ ϛρατόπεδον τὸ Ἑλληνικὸν ὑπὸ τὴν νεῶν τὴν Ξέρξεω. ϖαρτίεσθαί τε συνεβούλευε, ὡς ἀλεξησομένους. ϗ ὁ μὲν, ταῦτα εἰπὼν, μετῆκεν· τὴν δὲ ὥρην ἐγίνετο λόγων ἀμφισβήτησις. οἱ πλεῖοι γὰρ τῶν ϛρατηγῶν οὐκ ἐπείθοντο τοῖς ἐξαγγελθεῖσι. Ἀπιστούντων δὲ τούτοις, ἦκε τριήρης ἀνδρῶν Τηνίων αὐτομολήσασα, τῆς ἦρχε ἀνὴρ Παναίτιος ὁ Σωσιμένεος, ὅπερ δὴ ἔφερε τῷ ἀληθῆ πᾶσαν. Ἀφ' ἧς δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἐνεγράψαντο Τήιοι ἐν Δελφοῖσι ἐς τὸν τρίποδα, ἐν τοῖσι τῶν βαρβάρων καταλῦσι. σὺν δὲ ὧν ταύτῃ τῇ νηὶ τῇ αὐτομολησάσῃ ἐς Σαλαμῖνα, ϗ τῇ ϖρότερον ἐπ' Ἀρτεμίσιον τῇ Λημνίῃ, ἐξεπληρώθη τὸ ναυτικὸν τοῖσι Ἕλλησι ἐς τὰς ὀγδώκοντα ϗ τριηκοσίας νῆας. δύο γὰρ δὴ νεῶν τότε κατέδεε ἐς τὸν ἀριθμόν. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ϖερὶ δὴ τὰ λεγόμενα ἐκ τῆς Τηνίων ῥήματα, παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχήσοντες. ἠώς τε διέφαινε, ϗ οἱ σύλλογον τῶν ἐθελοντέων ϖοιησάμενοι ϖροηγόρευε δὲ ἔχοντα μὲν ὀκ πάντων Θεμιστοκλέης, τὰ δὲ ἔπεα ἐκ πάντα κρέσσω τοῖσι ἥκουσι ἀντιπτέμενα. ὅσα δὲ ὀν ἀνθρώπου φύσει ϗ κατασκὶ ἐγγίνεται, ϖραινέσας δὲ τούτων τὰ κρέσσω αἱρέεσθαι, ϗ καταπλέξας τῷ ῥήσιν, ἐσβαίνειν ἐκέλευε ἐς τὰς νῆας. ϗ ὅτοι μὲν δὴ ἐσέβαινον, ϗ ἦκε ἡ ἀϖ' Αἰγίνης τριήρης, ἡ κατὰ τὸς Αἰακίδας ἀπεδήμησε. ἐνθαῦτα ἀνῆγον τὰς νῆας ἅπασας οἱ Ἕλληνες. Ἀναμιμνήσκουσι δέ σφι, αὐτίκα ἐπεκέατο οἱ βάρβαροι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Ἕλληνες ὑπὸ ϖρύμνην ἀνεκρούοντο, ϗ ὤκελλον τὰς νῆας. Ἀμεινίης δὲ Παλληνεὺς, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἐξαναχθεὶς, νηῒ ἐμβάλλει. συμπλακείσης δὲ τῆς νηὸς, ϗ ὑ ἀναμένων ἀταλαιπωρίαν, ὅτω δὴ οἱ ἄλλοι Ἀμεινίῃ βοηθέοντες συνέμισγον. Ἀθηναῖοι μὲν ὕϖω λέγουσι γενέσθαι τῆς ναυμαχίης τὸν ἀρχόν. Αἰγινῆται δὲ, τὸν κατὰ τὸς Αἰακίδας ἀποδημήσαντα ἐς Αἴγιναν, ταύτην εἶδος τὸν ἄρξαντα. λέγεται γὰρ ϗ τάδε, ὡς φασὶ σφι γυναικὸς ἐφάνη φανεῖσα ὑ ἀφικέσθαι, ὥστε ϗ ἅπαν ἀκοῦσαι τὸ ϛρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων· ὀνειδίσασαν, Ὦ δαιμόνιοι, μέχρι κόσου ἔτι ϖρύμνην ἀνακρέεσθε; Κατὰ μὲν δὴ Ἀθηναίους ἐπετάχατο Φοίνικες· ὅτοι γὰρ εἶχον τὸ ϖρὸς Ἐλευσῖνός τε ϗ ἑσπέρης κέρας. κατὰ δὲ Λακεδαιμονίους, Ἴωνες· ὅτοι δ' εἶχον τὸ ϖρὸς τὴν ἠῶ τε

1 Quum in puppim inhiberent ut appulſuri. Bud. 2 O miſeri,

καὶ τὸ Πειραιέα. ἐπελογήκεον μὲν τοῖσι αὐτέων, κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολάς, ὀλίγοι, οἱ δὲ πλεῦνες, οὔ. ἔχω μὲν νῦν συχνῶν ἐνόμασα τελιάρχων καταλέξαι, τὴν νῆας Ἑλλήνιδας ἑλόντων. χρήσομαι δὲ αὐτοῖσι οὐδὲν, πλὴν Θεομήστορός τε τοῦ Ἀνδρομάχου, καὶ Φυλάκου τοῦ Ἱσιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦδε εἵνεκα μέμνημαι τούτων μούνων, ὅτι Θεομήστωρ μὲν ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου Σάμου ἐτυράννευσε, καταστήσαντος τὴν Περσέων Φύλακος δὲ, δυεργέτης βασιλέος ἀνεγράφη, καὶ χώρῃ οἱ ἐδωρήθη πολλή. οἱ δ' δυεργέται τοῦ βασιλέος, ὀροσάγγας καλέονται Περσιστί. ὧδε μὲν νυν τούτους ἔπρηξε. Τὸ δὲ πλῆθος τῶν νεῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκερατίζετο, αἱ μὲν, ὑπ' Ἀθηναίων ἀπολωφιεύμεναι, αἱ δὲ, ὑπὸ Αἰγινητέων. ἅτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων κατὰ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὐ τεταγμένων ἔτι, οὔτε σὺν νόῳ πιεόντων οὐδὲν, ἐμέλλε τοιοῦτό σφι συμβήσεσθαι οἷόνπερ ἀπέβη. καί τοι ἦσαν γε καὶ ἐπῄεσαν τοῦτον τὸν ἡμέρεω μακρῷ ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, ἢ τὰ περὶ Εὔβοιαν, πᾶς τις προθυμιόμενος καὶ δεδιὼς Ξέρξην· ἐδόκεέ τε ἕκαστος ἑωυτὸν ἀπικέσθαι βασιλέϊ. Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους, ἐκ ἔχω μετεξετέρους εἰπεῖν ἀτρεκέως, ὡς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἠμύνοντο· κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο, μᾶλλον ἀπ' ὧν δι[illegible]κίμησε μᾶλλον ἔτι ἐς βασιλέα. ἐπεὶ γὰρ ἐς πρόσω πολλὸν ἀπίκετο τὰ βασιλέος πρήγματα, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἡ κῆς ἡ Ἀρτεμισίη ἐδιώκετο ὑπὸ νηὸς Ἀττικῆς. καὶ ἡ ἐκ ἔχουσα ἀποφυγέειν, (ἔμπροσθεν γὰρ αὐτῆς ἔσαν ἄλλαι, νῆες φίλιαι, ἡ δὲ αὐτῆς πρὸς τῷ πολεμίῳ μάλιστα ἐτύγχανε ἐοῦσα) ἔδοξέ οἱ τόδε ποιῆσαι· τὸ καὶ συμβήσεται ποιῆσαι. διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀττικῆς, φέρουσα ἐνέβαλε νηῒ φιλίῃ, ἀνδρῶν τε Καλυνδέων, καὶ αὐτῇ ὁπλίτεω τῷ Καλυνδέων βασιλέος Δαμασιθύμου. εἰ μὲν καί τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐγηγόνεε ἔτι ὢν ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐόντων, ἐμοὶ μὲν οὐ τοῦτο ἔχω γε εἰπεῖν, οὔτε εἰ ἐκ προνοίης ταύτην ἐποιήσατο, οὔτε εἰ συνεκύρησε ἡ τῆς Καλυνδέων τύχη παραπεσοῦσα νηῦς. ὡς δὲ ἐνέβαλέ τε καὶ κατέδυσε, διὰ τύχην χρησαμένη, διπλᾶ ἑωυτῇ ἀγαθὰ ἐρήσατο. ὁ γὰρ τῆς Ἀττικῆς νηὸς τριήραρχος, ὡς εἶδέ μιν ἐμβάλλουσαν νηῒ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας τὴν νῆα τὴν Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλληνίδα εἶναι, ἢ αὐτομολέειν ἐκ τῶν βαρβάρων, καὶ αὐτὸς ὥρμησε διώκειν ἐπὶ τὴν Καλυνδέων. ἡ δὲ Ἀρτεμισίη, ἐπεὶ ἐπεφύκεε ἐπὶ τὸν Καλυνδέων, ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ἐμβεβληκότα ἐπὶ τὴν ἑωυτῆς ἐμβάλλει, ἐπὶ τοῦτο ἐπιμηχανᾶται τοιόνδε τι· ἐπιφερομένη τὴν νῆα τὴν Καλυνδέων,

cis pugnare, ab hac ad alias se convertit. Ita ex hoc facto contigit Artemisiæ tum ut exitium evitaret, tum ut è malo opere præcipue se probatam apud Xerxem redderet. siquidem fertur, quum rex spectans animadvertisset hanc navem alteri incurrisse, quendam eorum qui aderant dixisse, Cernis Artemisiam domine, ut bene prœliatur, utque navem hostilem depressit? Et regem interrogasse nunquid vere id opus Artemisiæ esset: & illos, utpote qui plane nossent insigne navis Artemisianæ, ita rem habere adfirmasse, ratos eam navem quæ corrupta esset, hostilem fuisse. nam præter cætera quæ mulieri (ut dictum est) prospere cesserunt, hoc quoque accessit, quod è navi Calyndensi nemo servatus est qui existeret accusator. Unde Xerxem ferunt ad ea quæ narrabantur dixisse, Viri quidem extiterunt mihi fœminæ. LXXXIX fœminæ autem, viri. Hæc aiunt dixisse Xerxem. In eo prœlio cum alii multi & illustres viri tam Persarum Medorumque quàm aliorum sociorum occubuere, tum vero dux Ariabignes Darii filius Xerxisque frater: è Græcis pauci. quippe qui gnari natandi, ubi suæ naves corruptæ erant, nec in pugna peribant, ad Salaminem enatabant. cujus rei quia imperiti erant barbarorum plerique, in mari periere. Posteaquam autem eorum primæ naves in fugam versæ sunt, tum vero plurimæ corrumpebantur. nam quæ in posterioribus locatæ erant, dum earum propugnatores conarentur præterire, ut & ipsi aliquam XC operam 1 regi navarent, undique in suorum naves incidebant. Quo in tumultu etiam hoc actum est, ut quidam Phœnices quorum naves corruptæ fuerant, regem adeuntes, insimulaverint Jones tanquam proditores, quod propter eos naves amissæ essent. unde id contigit, non ut Jonum duces interficerentur, sed ut ii Phœnices qui illos insimulabant, 2 eam acciperent mercedem. Etenim illis adhuc ea loquentibus, Samothracia navis Atticæ impacta, eam demersit: & in hanc Æginetica impulsa ipsam depressit. Verum Samothraces, ut qui jaculatores essent, epibatas navis quæ suam depresserat, jaculorum ictibus excusserunt, eorumque conscensa navi potiti sunt.

τοῖσι ἀμυνέειν, ἀπαγρέψας, πρὸς ἄλλας ἐτράπετο. Τοῦτο μὲν, τοιοῦτο αὐτῇ συνέμεινε γενέσθαι διαφυγέειν τε καὶ μὴ ἀπολέσθαι· τοῦτο δὲ συνέβη ὥστε κακὸν ἐργασαμένῳ, ἀπὸ τούτεων αὐτῶν μάλιστα δόκιμον σφὶ γενέσθαι Ξέρξῃ. λέγεται γὰρ, βασιλέα δυσθύμου, μαθεῖν τὸν νέα ἐμβαλοῦσαν, καὶ δή τινα εἰπαι τῶν παρεόντων, "Δέσποτα, ὁρᾷς Ἀρτεμισίην ὡς εὖ ἀ-"γωνίζεται, καὶ νέα τῶν πολεμίων κατ-10 δυσε; καὶ τὸν ἐπείρεσθαι εἰ ἀληθέως δῆθεν Ἀρτεμισίης τὸ ἔργον. καὶ τὸς φάναι, σαφῶς τὸ σήμημα τῆς νεὸς δόκιμον. τὸν δὲ διαφθαρεῖσαν νεῶν ἐπιστέατο εἶναι πολεμίων. τά τε γὰρ ἄλλα, ὡς εἰρηται, αὐτῇ συνέμεινε ἐς δυτυχίην γενόμενα, καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νεὸς μηδένα ἀποσωθέντα καλήτορα γενέσθαι. Ξέρξεα "δὲ εἰπαι λέγεται πρὸς τὰ φερόμενα, Οἱ μὲν ἄνδρες, γεγόνασί μοι γυναῖκες· αἱ δὲ γυναῖ-"κες, ἄνδρες. ταῦτα μὲν Ξέρξεα φασὶ εἰπαι. Ἐν δὲ τῷ πόνῳ τούτῳ, ἀπὸ μὲν ἔθανε ὁ στρατηγὸς Ἀριαβίγνης ὁ Δαρείου, Ξέρξεω ἐὼν ἀδελφεός· ἀπὸ δὲ ἄλλοι πολλοί τε καὶ ὀνομαστοὶ Περσέων καὶ Μήδων, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων· ὀλίγοι δέ τινες καὶ Ἑλλήνων. ἅτε γὰρ νέειν ἐπισταμένοισι, τοῖσι αἱ νῆες διεφθείροντο, καὶ μὴ ὑπὸ χειρῶν νόμῳ ἀπολλύμενοι, ἐς τὴν Σαλαμῖνα διένεον. τῶν δὲ βαρβάρων οἱ πολλοὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ διεφθάρησαν, νέειν οὐκ ἐπισταμένοι. ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτράποντο, ἐνθαῦτα αἱ πλεῖσται διεφθείροντο. οἱ γὰρ ὄπισθε τεταγμένοι, ἐς τὸ ἔμπροσθε τῆσι νηυσὶ παριέναι πειρώμενοι, ὡς ἀποδεξόμενοί τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλέϊ, τῇσι σφετέρῃσι νηυσὶ φόνον παρεῖχον πολλόν. Ἐγένετο δὲ καὶ τόδε ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ. τῶν τινες "Φοίνικες, τῶν αἱ νῆες διεφθα-ρέατο, ἐλθόντες παρὰ βασιλέα, διέβαλλον τοὺς Ἴωνας, ὡς δι' ἐκείνους ἀπολοίατο αἱ νῆες, ὡς προδόντων. συνέμεινε ὧν ὕστερον, ὥστε Ἰώνων τε τοὺς στρατηγοὺς μὴ ἀπολέσθαι, Φοινίκων τε τοὺς διαβαλόντας, λαβεῖν τοιούτων μισθόν. ἔστι τοιούτων τῶν τὰ λεγόντων, ὑπάλαι νηῦς Ἀττικὴ Σαμοθρηϊκὴν νῆα. ἥ τε δὴ Ἀττικὴ καλέεται, καὶ ὑπεφερομένη Αἰγινήτις νῆα καλέσασα τῶν Σαμοθρηϊκέων τὴν νῆα· ἅτε δὴ ἐόντες ἀκοντισταὶ οἱ Σαμοθρήϊκες, τοὺς ὑπηβάτας ἀπὸ τῆς καταδύσιος νεὸς βάλλοντες ἀπήρξαν, καὶ ἀπέβησάν τε καὶ ἔσχον αὐτήν.

Lxxxviii

xc

Herodot. l. 8. c. 88. Justin. l. 2. c. 12. Sil. l. 14. Val. Max. l. 1. c. 7. Ext. 2. Plin. l. 7. c. 37. Plut. in Themist. Diod. l. 11. p. 93. Elian. Var. l. 1. c. 20. Oros. l. 2. c. 10. Aurel. Vict. de Vir. Illustr. c. 33. Front. Strat. l. 2. c. 2. Polyæn. l. 7. c. 40. Flor. l. 1. c. 18. Eutrop. l. 1. c. 10. Lact. de Ira Dei, c. 17. Vid. Virg. Æn. l. 1. v. 493. Lib. Bibl.

1 In regis conspectu navarent. 2 Talem mercedem acciperent. *id est, quas panas volebant dare Ionas, ipsi eas darent.*

τοῦτο

ταῦτα ῥηόμενα, τὸς Ἴωνας ἐῤῥύσατο. ὡς γὰρ εἶδε σφέας Ξέρξης ἔργον μέγα ἐργασαμένους, ἐτετράπετο πρὸς τὸς Φοίνικας, οἷα καταφλυπέρμενός τε καὶ πᾶν αἰτιώμενος. καὶ σφέων ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς ἀποταμεῖν, ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ ῥηόμενοι, τὸς ἀμείνονας καταβάλλωσι. ὅκως γάρ τινα ἴδοι Ξέρξης τῷ ἑωϋτοῦ ἔργον τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ ναυμαχίῃ, κατήμενος ὑπὸ τῷ ὄρεϊ τῷ ἀντίον Σαλαμῖνος τὸ καλέεται Αἰγάλεως, ἀνεπυνθάνετο τὸν ποιήσαντα. καὶ οἱ γραμματισταὶ ἀνέγραφον παὶ ἔρδεν τὸν τριήραρχον καὶ τὴν πόλιν. πρὸς ὅ ἔτι καὶ περισπάλετο φίλος ἐὼν Ἀριαράμνης ἀνὴρ Πέρσης παρεὼν τότε τῷ Φοινικίῳ πάθεϊ. Οἱ μὲν δὴ πρὸς τὸς Φοίνικας ἐτράποντο. τῷ δὲ βαρβάρων ἐς φυγὴν τραπομένων, καὶ σκαλεόντων πρὸς τὸ Φάληρον, Αἰγινῆται ὑποσάντες ἐν τῷ πορθμῷ, ἔργα ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια. οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ πρώτῳ σκεδάζον τάς τε ἀντισαμένας καὶ τὰς φεύγουσας τῷ νηῶν, οἱ δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλεούσας· ὅκως δέ τινες τὸς Ἀθηναίους διαφύγοιεν, φερόμενοι ἐσέπιπτον ἐς τὸς Αἰγινήτας. Ἐνθαῦτα συνέκυρσαν νῆες ἥ τε Θεμιστοκλέος διώκουσα νῆα, καὶ ἡ Πολυκρίτου τοῦ Κρίου, ἀνδρὸς Αἰγινήτεω, νηὶ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίῃ· ἥπερ εἶλε τὸν προφυλάκουσαν ἐπὶ Σκιάθῳ τὸν Αἰγιναίων, ἐπ' ἧς ἔπλεε Πυθέης ὁ Ἰσχένεω· τὸν οἱ Πέρσαι κατακρώσαντα, ἀρετῆς εἵνεκα εἶχον ἐν τῇ νηὶ ἐκπαγλεόμενοι. τὸν δὴ περιάγουσα ἅμα τοῖσι Πέρσῃσι ἄλλη νηῦς ἡ Σιδωνίη, ὥστε Πυθέῃ ἔτι σωθῆναι ἐς Αἴγιναν. ὡς δὲ ἐσεῖδε τὸν νέα τὸν Ἀττικὸν ὁ Πολυκρίτου, ἔγνω, τὸ σημήιον ἰδὼν τῆς στρατηγίδος· καὶ βώσας τὸν Θεμιστοκλέα, ἐπεκερτόμησε, ἐς τοὺς Αἰγινήτέων τὸν μηδισμὸν ὀνειδίζων. ταῦτα μὲν νυν νηὶ ἐμβαλὼν ὁ Πολυκρίτου ἀπέρριψε ἐς Θεμιστοκλέα. Οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν αἱ νῆες διεφθείροντο, φεύγοντες, ἀπίκοντο ἐς Φάληρον ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐν δὲ τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἤκουσαν Ἑλλήνων ἄριστα Αἰγινῆται· δεύτεροι δὲ, Ἀθηναῖοι. ἀνδρῶν δὲ, Πολυκρίτος τε ὁ Αἰγινήτης, καὶ Ἀθηναῖος Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος, καὶ Ἀμεινίης Παλληνεὺς ὃς καὶ Ἀρτεμισίῃ ἐπεδίωξε. εἰ μὲν νυν ἔμαθε ὅτι ἐν ταύτῃ πλώει ἡ Ἀρτεμισίη, οὐκ ἂν ἐπαύσατο πρότερον ἢ εἷλέ μιν, ἢ αὐτὸς ἥλω. τοῖσι δὲ Ἀθηναίων τριηκοσίοισι ἐπεκεκέλευστο· πρὸς δὲ, καὶ ἄεθλον ἔκειτο

ἐπεδίωξε.

quod factum Jones liberavit. Nam Xerxes ubi id egregium facinus Jonum aspexit, conversus ad Phœnices, ut erat supramodum mœstus, & omnes arguens, jussit eorum capita præcidi, ne, quum ipsi imbelles essent, meliores criminarentur. Quoties enim suorum quempiam aliquod opus edentem cernebat, de eo homine percontabatur, sedens sub monte qui est eregione Salaminis, nomine Ægaleo, & scribæ trierarchum illum à familia & urbe scripto annotabant. Quinetiã cladi Phœnicum qui aderant, additus est Ariarammes vir Persa, quanquam amicus regis. Et isti quidem in Phœnices se convertebant: barbaris autem in fugam versis, & ad Phalerum elabentibus, Æginetæ in freto subsistentes operam memoratu dignam ediderunt. nam Athenienses quidem in tumultuatione naves sibi obsistentes fugientesque expugnabant, Æginetæ vero eas quæ elabebantur: & quoties aliqua effugiebat Athenienses, eo ipso cursu in Æginetas incidebat. Quum interim conflixerunt naves duæ, una Themistoclis insequens aliam, altera Polycriti Crio geniti, viri Æginetæ, dum navem Sidoniam invadit, illam videlicet quæ speculatoriam in Sciatho Ægineticam ceperat, qua vehebatur Pytheas 1 Ischeni filius: quem Persæ seminecem plagis, tamen admiratione virtutis servatum in navi habebant. Sidonia quæ hunc circumferebat navis, una cum Persis est intercepta, ut Pytheas ita salvus rediret in Æginam. Polycritus ubi inspexit Atticam navem, agnito signo navis imperatoriæ, inclamans Themistoclem, jocatus est, exprobrans Æginetis quod cum Medis sentirent. Hoc Polycritus sua navi incurrens, in Themistoclem jaculatus est. Barbari autem quorum naves supererant, fuga se proripuerunt in Phalerum pedestres ad copias. In hac pugna navali è Græcis optime audierunt Æginetæ, secundo loco Athenienses: è viris, Polycritus Ægineta: Athenienseque, Eumenes Anagyrasius, & Aminias Palleneus, qui & Artemisiam est insequutus, non prius desiturus quam aut illam cepisset, aut ipse captus esset, si Artemisiam ea navi vehi animadvertisset. quippe trierarchis Athenienstum præceptum erat ut eam caperent, propositumque præmium.

1 *Supra*, pag. 444. Ischenoi fil. *Sed ibidem male* Pythius.

decem

decem millium drachmarum ei qui vivam cepisset. Indigne enim ferebant mulierem adversus Athenas militare. At illa (ut antea dictum est) aufugit. Fuerunt & alii quorum naves incolumes in Phalerum evaserunt. Adimantum autem Corinthiorum ducem Athenienses ferunt statim inter initia concursus navium expavefactum atque perterritum sublatis velis fugæ se dedisse: Corinthiosque, inspecta fuga navis imperatoriæ, itidem abiisse: & quum fugiendo venissent ad templum Minervæ Sciradis, quæ est in Salamine, occurrisse eis celocem divina cum pompa: quem quisnam misisset quum non constaret, scirentque neminem suæ classis ad ipsos misisse, eos ob id conjectasse rem divinam esse: & eos qui in celoce erant, ubi propiores fuerunt, ita loquutos fuisse, Adimante, tu quidem conversis in fugam navibus abscedere vis Græcorum proditor: at illi quantum votis conceperunt, victores hostium evadent. Et quum his verbis fidem non haberet Adimantus, hæc iterum dixisse, ipsos posse pro obsidibus ductos mortem obire nisi constaret Græcos esse victores. Ita conversa navi Adimantum cum cæteris ad classem suorum, re jam ab aliis navata, venisse. Hic de illis apud Athenienses rumor extitit. quod ipsi Corinthii negant, seque inter primos pugnatores extitisse affirmant. pro quibus testimonium dicit reliqua Græcia. Aristides autem Lysimachi filius, vir Athenensis, cujus paulo ante ut viri optimi mentionem feci, per eum tumultum qui circa Salaminem fiebat, hoc rei gessit: Permultis armatorum qui ad litus Salaminis locati erant sumptis, genere Atheniensibus, & in Psyttaleam insulam traductis, omnes Persas qui in ea insula erant interemit. Defuncti navali pugna Græci, reductis in Salaminem navibus, potiti sunt naufragiis quæ illic supererant: parati ad aliam dimicationem, quod sperarent, regem iis quæ sibi reliquæ erant navibus usurum. Porro naufragiorum pleraque ventus zephyrus asportavit in oram Atticæ, nomine Coliadem: ut impletum sit omne oraculum, cum de cæteris quæ ad pugnam navalem pertinent faciens mentionem, tum vero de naufragiis illuc evectis, à Bacide & Musæo multis annis antea prædictum, ac redditum

μυρίας δραχμάς, ὃς ἂν μιν ζωὸν ἕλῃ. δεινὸν γάρ τι ἐποιεῦντο γυναῖκα ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους στρατεύεσθαι. αὕτη μὲν δὴ (ὡς πρότερον εἴρηται) διέφυγε. ἔσαν δέ κου καὶ οἱ ἄλλοι πᾶσαι αἱ νῆες σωθεῖσαι ἐν τῷ Φαλήρῳ. Ἀδείμαντον δὲ τὸν Κορίνθιον στρατηγὸν λέγουσι Ἀθηναῖοι, αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ὡς συνέμισγον αἱ νῆες, ἐκπλαγῆναί τε καὶ ὑποδείσαντα, τὰ ἱστία ἀειράμενον, οἴχεσθαι φεύγοντα. ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους τὸν στρατηγίδα φεύγουσαν, ἀναίτιους οἰχέσθαι. ὡς δὲ ἄρα φεύγοντας γενέσθαι τὴν Σαλαμῖνος καὶ τὸ ἱερὸν Ἀθηναίης Σκιράδος, ἐμπεσεῖν σφι κέλευσιν θείην πομπήν· τὸν δὲ ἔτι πέμψασαν φανῆναι ὑθένα, ὅστις τινὰ ἀπὸ τοῦ στρατοῦ εἰδόσι περιφέρεσθαι τοῖσι Κορινθίοισι. τῇδε δὲ συμβάλλονται εἶναι θεῖον τὸ πρῆγμα· ὡς γὰρ ἀγχοῦ ἦσαν τῶν νεῶν "τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλητος, λέγειν τάδε, Ἀδείμαντε, σὺ μὲν ἀποστρέψας τὰς ναῦς, ἐς φυγὴν ὥρμησας καταπροδοὺς τοὺς Ἕλληνας. οἱ δὲ "ἢν δὴ νικῶσι, ὅσον οὐκ ἤδη κρατήσαντες τῶν ἐχθρῶν. ταῦτα λεγόντων, ἀπιστέειν δὲ τὸν Ἀδείμαντον, αὖτις τάδε λέγειν· ὡς οὐκ οἷοί τε εἶεν ἀγόμενοι ὅμηρα ἀποθνήσκειν, εἰ μὴ νικῶντες φαίνοιντο οἱ Ἕλληνες. ὅτε δὴ ἀποστρέψαντες τὰς νῆας, αὐτόν τε καὶ τοὺς ἄλλους ἐπεξειργασμένοισι ἐλθεῖν ἐς τὸ στρατόπεδον. τούτους μὲν τοιαῦτα φάτις ἔχει ὑπὸ Ἀθηναίων. οὐ μέντοι αὐτοί γε Κορίνθιοι ὁμολογέουσι, ἀλλ' ἐν πρώτοισι σφέας αὐτοὺς τῆς ναυμαχίης νομίζουσι γενέσθαι. μαρτυρεῖ δὲ σφι καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς. Ἀριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τῷ κου ὀλίγῳ τι πρότερον τούτων ἐμνήσθην ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, οὗτος οὗτος τοῦτον τὸν θόρυβον τοῦτον τὸν περὶ Σαλαμῖνα γενόμενον τάδε ἐποίεε· παραλαβὼν πολλοὺς τῶν ὁπλιτέων οἱ πολλοὶ ἐτετάχατο παρὰ τὴν ἀκτὴν τὴν Σαλαμινίης χώρης, γενόμενος ἐπὶ τὴν Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ψυττάλειαν νῆσον ἀπέβησαν ἄγων. οἱ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νησίδι ταύτῃ κατεφόνευσαν πάντας. Ὡς δὲ ἡ ναυμαχίη διελέλυτο, καταρρύσαντες ἐς τὴν Σαλαμῖνα οἱ Ἕλληνες τῶν ναυηγίων ὅσα ταύτῃ ἐτύγχανε ἔτι ἐόντα, ἐτοῖμοι ἦσαν ἐς ἄλλην ναυμαχίην ἐλπίζοντες τῇσι μὲν εὐεστῶσι νηυσὶ ἐπὶ χρόνου βασιλῆα. τῶν δὲ ναυηγίων πολλὰ ὑπολαβὼν ὁ ἄνεμος ζέφυρος, ἤνεικε τὴν Ἀττικὴν ὅθι τὴν ἠιόνα τὴν καλεομένην Κωλιάδα. ὥστε ἀπαλῆσαι τὸ χρησμόν, τὸν τε ἄλλον πάντα τὸν περὶ τὴν ναυμαχίης ταύτης εἰρημένον Βάκιδι τε καὶ Μουσαίῳ, τῷ δὴ καὶ κατὰ τὰ ναυήγια τὰ ταύτῃ ἐξενειχθέντα τὸ εἰρημένον πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τούτων ἐν χρησμῷ,

1 Se tales esse qui vellent obsides duci ac morte plecti nisi victores comperirentur Græci. *Vel, Se eò ultimò esse. Q. d. Se paratos esse ad &c.*

Λυσιστράτῳ Ἀθηναίῳ ἀνδρὶ χρησμολόγῳ, τὸ ἀλεξήσετε πάντας τοὺς Ἕλληνας,

Κωλιάδες γυναῖκες ἐρετμοῖσι φέλξασαι.

τοῦτο γὰρ ἔμελλε ἐπελθόντι Βασιλῆϊ ἔσεσθαι. Ξέρξης γὰρ ὡς ἔμαθε τὸ γεγονὸς πάθος, δείσας μή τις τῶν Ἰώνων ὑποδύτας τοῖσι Ἕλλησι ἢ αὐτὸς νοήσωσι πλοίων ἐς τὸ Ἑλλήσποντον, λύσοντες τοὺς γεφύρεας, καὶ ἀπολαμφθεὶς ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἀπόλῃται κινδυνεύσας, βρηχμὸν ἐβούλευσε. θέλων γὰρ μὴ δοκέειν Βασιλῆϊ εἶναι μήτε τοῖσι Ἕλλησι μήτε τοῖσι ἑωυτοῦ, ἐς τὴν Σαλαμῖνα χῶμα ἐπειρᾶτο ἄγειν Φοινίκων συνέδεε, ἵνα ἀντί τε γεφύρης ἔωσι καὶ τείχεος· ἀρτέετό τε ἐς πόλεμον, ὡς ναυμαχέων ἄλλην ποιησόμενος. ὁρέοντες δὲ μὲν πάντες οἱ ἄλλοι ταῦτα πρήσσοντα, οὐ πιστεύοντες ὡς ἐκ παντὸς νόου παρεσκεύαζε μηδὼν πολεμήσειν. Μαρδόνιον δ' οὐδὲν τυτθὸν ἐλάνθανε, ὡς μάλιστα ἔμπειρον ἐόντα τῆς ἐκείνου γνώμης. ταῦτά τε ἅμα Ξέρξῃ ἐποίεε, καὶ ἔπεμπε ἐς Πέρσας ἀγγελέοντα τὰ παρεσκεύαστο ὀφι συμφορεύ. Τυτθέων δὲ πρὸς ἀγγέλων ἐστὶ εὐδὲν ὅ, τι θᾶσσον ἀφίκετο θνητὸν ἐὸν ὕστω τοῖσι Πέρσῃσι ἐξεβρήκατο τοῦτο. λέγουσι γὰρ ὡς ὅσων ἂν ἡμερέων ἡ πᾶσα ὁδὸς, τοσοῦτοι ἵπποί τε καὶ ἄνδρες διεστᾶσι κατὰ ἡμερησίην ὁδὸν ἑκάστην τεταγμένοι· τοὺς ἔπι νῆφε τὸς, οὔτε ὄμβρος, οὐ χιὼν, οὐ καῦμα, οὐ νὺξ ἐέργει μὴ οὐ κατανύσαι τὸ προκείμενον ἑωυτῷ δρόμον τὴν ταχίστην. ὁ μὲν δὴ πρῶτος δραμὼν ἀπαγγείλειε τὰ ἐντεταλμένα τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ δεύτερος τῷ τρίτῳ· τὸ δὲ ἐνθεῦτεν ἤδη κατ' ἄλλον διεξέρχεται ἀπαγγελλόμενα, καταπερ Ἕλλησι ἡ λαμπαδηφορίη, τὴν τῷ Ἡφαίστῳ θυσιάζουσι. τοῦτο τὸ δρόμημα τοῖσι ἵπποισι καλέουσι Πέρσαι ἀγγαρήϊον. Ἡ μὲν δὴ πρώτη ἐς Σοῦσα ἀγγελίη ἀπικομένη, ὡς ἔχει Ἀθηναίους Ξέρξης ἔπεφε οὕτω δὴ τὴ Πέρσεων τοὺς ἐπολελοιφόντας, ὡς τάς τε ὁδοὺς μυρσίνης πάσας ἐστόρεσαν, καὶ ἐθυμίων θυμιήματα καὶ αὐτοὶ ἔασιν ἐν θυσίῃσί τε καὶ θυπαλύῃσι· ἡ δὲ δευτέρη σφι ἀγγελίη ἐπεξελθοῦσα σωέχεε οὕτω, ὥστε τοὺς κατοίκους κατερρῆξαντο πάντες, βοῇ τε καὶ οἰμωγῇ ἐχρέωντο ἀπλέτῳ, Μαρδόνιον τῇ αἰτίῃσι ὂν αἰτίην τιθέντες. οὐκ οὕτω δὲ τοῖσι τῶν νεῶν ἀχνυμένοισι ταῦτα οἱ Πέρσαι ἐποίευν, ὡς περὶ αὐτῷ Ξέρξῃ δειμαίνοντες. καὶ ὡς Πέρσας μὲν λύ ταῦτα τὸν πάντα μεταξὺ χρόνον θυόμενον, μέχρι ὃ Ξέρξης αὐτὸς σφέας ἀπικέσθαι. ἔπαυσε. Μαρδόνιος δ', ὁρέων μὲν Ξέρξεα συμφορῇ μεγάλῃ ἐκ τῆς ναυμαχίης πεπτωκότα, ἐπιστάμενος δ' αὐτὸν δρησμὸν βεβουλεῦσθαι ἐκ τῶν Ἀθηναίων, φρονήσας περὶ ἑωυτὸν ὡς δώσει δίκην, ἀναγνώσας βασιλέα σφετέρεσθαι τὴν Ἑλλάδα,

Lysistrato Atheniensi, viro sortilego; quod omnes Græcos latuerat,

Horrebunt remis mulieris Coliadenses.

Hoc autem futurum erat adveeto rege. ¶ COGNITA sua clade Xerxes, veritus nequis Jonum à Græcis subornatus, aut sua sponte ad solvendos pontes in Hellespontum navigaret, unde ipse in Europa deprehensus salute periclitaretur, de fugiendo consultabat. nolens tamen neque à Græcis neque à suis detegi, aggerem in Salamine tentabat educere: navesque Phœnicum onerarias, ut pro rate ac muro essent, innectebat: & se tanquam aliam pugnam navalem facturus, ad bellum instruebat. Quæ agentem videntes cæteri, pro certo habebant eum manendi animo atque bellandi illa apparare: sed nihil eorum Mardonium latebat, ut probe gnatum ingenii illius. Xerxes & hæc fecit, & simul in Persidem misit qui præsentem cladem nunciarent. His nunciis nihil pernicius transcurrit in rebus humanis. quod negocium hunc in modum est à Persis excogitatum: Quot ex diebus tota via constat, totidem equos ac viros ferunt esse distinctos ad singulorum dierum iter faciendum, quos neque vis nivium, neque imber, neque æstus, neque nox distinet quin propositum sibi cursum celerrime conficiant. Quorum cursorum primus mandata tradit secundo, secundus item tertio: & ita deinceps illa mandata in alium atque alium pertransiunt, quemadmodum apud Græcos fax quam Vulcano per vices ferre cursores perseverant. Hanc equorum cursitationem Persæ angarëion appellant. Primus igitur nuncius Susa perlatus, Xerxem Athenis potitum esse, tanta Persas qui relicti erant voluptate affecit, ut omnes vias myrto consternerent, & per eas odores incenderent, & ipsi in sacrificiis ac gaudiis versarentur: secundus autem ita eos consternavit ut universi vestes dilaniarent, vociferationeque & ejulatu irrequieto uterentur, culpam in Mardonium refundentes, non tam de classe quàm de ipso Xerxe soliciti: id que tam diu dum Xerxes illos ita affectos redeundo sedavit. At Mardonius quum videret Xerxem magnam è pugna navali jacturam fecisse, suspicans agitare fugam ex Athenis, pro seipso anxius erat, tanquam pœnas daturus, qui regi persuasisset inferre Græciæ bellum: pura-

XCVII

XCVIII

XCIX

C

Plutarchus de malign. Herodoti. p. 871. B. Bibliander.

putabatque sibi conducibilius esse periclitari aut subigere Græciam, aut magna opera aggressum honeste vita defungi: quanquam opinio ejus de subigenda Græcia propensior erat. Hoc quum secum agitasset, regem hac oratione est alloquutus, Domine, noli mærorem ob hanc rem gestam capere, aut pro ita magna hoc jactura ducere. non enim certamen, quo omnia nostra constant, in lignis est, sed in viris & equis. Itaque nemo tibi aut horum qui tibi videntur omnia confeciſſe, egressus è navibus conabitur obviam se ferre, aut ex hac continente: unde qui se obvios tulere, pœnas dedere. Quod si tibi videtur faciendum ut Peloponnesum tentemus, continuo tentemus: si videtur supersedendum, supersedeamus licet. nec animo consterneris: neque enim ulla possunt ratione subterfugere Græci quominus rationem dent eorum quæ & nunc & antea perpetrarunt, tuique sint servi. Et hoc quidem præcipue tibi agendum puta. Quod si tibi constitutum est ut ipse cum exercitu revertaris, aliud quoque habeo ex hac re consilium. Ne committas rex ut Persæ Græcis ludibrio fiant. [1] non enim res Persarum afflictæ sunt: neque tu ubinam viri fuerimus ignavi dicere potes. quales si Phœnices & Ægyptii & Cyprii & Cilices fuere, nihil ista ad Persas attinet culpa. Quare, quoniam Persæ hujus rei insontes sunt, jam mihi credito. si tibi non videbitur permanendum, remea ipse ad solum natale cum pleraque parte copiarum: ego cum delectis de exercitu triginta myriadibus militum debeo Græciam in tuam redigere
x servitutem. His auditis Xerxes, [2] ut ex malis, gavisus est, voluptatemq; cepit: & ad Mardonium inquit, se, [3] ubi ad concilium retulisset, responsurum utrum eorū esset facturus. Et quum in conciliū vocasset delectos Persarum proceres, placuit ei Artemisiam quoq; ad consultandum accersi, quam solam constabat antea quæ facienda essent intellexisse. Quæ ubi advenit, eam Xerxes summotis aliis Persarum consiliariis atq; satellitibus, hunc in modum alloquutus est, Jubet me Mardonius hîc permanere ad tentandam Peloponnesum, negans ullam culpam hujus damni esse penes Persas atque pedestres copias,

καὶ οἱ χρέων εἴη ἀναμνήσασθαι, ἢ κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα, ἢ αὐτὸν καλῶς τελευτῆσαι τὸν βίον, ὑπὸ μεγάλων ἀγωνισθέντα, πλέω μὴ τοι ἔφερε οἱ ἡ γνώμη κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα. λογισάμενος ὧν ταῦτα, προσέφερε τὸν λόγον τόνδε, " Δέσποτα, μήτε λυπέο, μήτε συμφορῇσι μεδεμίῃ μεγάλῃ πιεδῦ, τῶνδε τοῦ γεγονότος εἵνεκα πρήγματος. ὁ γὰρ ξύλων ἀγὼν ὁ τὸ πᾶν φέρων ἔζει ἡμῖν, ἀλλ' ἀνδρῶν τε καὶ ἵππων. σοὶ δ' ὅτέ τις τυτέων τῶν τὸ πᾶν σφι ἤδη δοκέ" ὄντων κατεργάσασθαι, ἀπιθὰς ἀπὸ τῶν νεῶν " πειρήσεται ἀντιωθέων, ὥστ' ἐκ τῆς ἠπείρου 313 " τῆσδε. οἱ τε ἡμῖν ἀντιώσονται, ἔδοσαν δίκας. " εἰ μὲν νῦν δοκέει, αὐτίκα πειρώμεθα τῆς " Πελοποννήσου· εἰ δὲ καὶ δοκέει ἐπισχεῖν, παρ" έχει πιέειν ταῦτα. μὴ δ' ὀνοδύμει. ἐν γὰρ " ἔζει Ἕλλησι εὐδεμίη ἔκλισις, μὴ οὐ δόντας λό" γον τῷ ἐποίησαν νῦν τε καὶ πρότερον, ἔχ" σὺς δέλους. μάλιστα μὲν νῦν ταῦτα ποίεε. " εἰ δ' ἄρα τοι βεβούλευται, αὐτὸν ἀπε" λαύνοντα ἀπάγειν τὸν στρατιὴν, ἄλλην ἔχω " γὼ ὁκ τῶνδε βουλήν. σὺ Πέρσας βασιλῆς " μὴ ποιήσῃς καταγελάστους γνόντας Ἕλλησι. " οὐδὲν γὰρ ὀν Πέρσῃσι τοῖσι δεδήληται τῶν " πρηγμάτων· οὐδ' ἐρεῖς ὅκου ἐλθόμενα ἀν" δρες κακοί. εἰ δὲ Φοίνικές τε καὶ Αἰγύπτιοι, " καὶ Κύπριοί τε καὶ Κίλικες, κακοὶ ἐλήλυνται, " οὐδὲν πρὸς Πέρσας τοῦτο προσήκει τὸ πά" θος. ἤδη ὦν ἐπειδὴ οὐ Πέρσαι τοι αἴτιοι εἰσι, " ἐμοὶ πείσευ. εἰ τοι δέδοκται μὴ ἀπα" λαυνέειν, σὺ μὲν ἐς ἤθεα τὰ σεωυτοῦ ἀπέ" λαυνε, τῆς στρατιῆς ἀπάγων τὸ πολλόν· " ἐμὲ δέ σοι χρὴ τὴν Ἑλλάδα δουλοσύνην δε" δωκέναι, τετρηκόντα μυριάδας τοῦ στρα" τοῦ ἀπολεξάμενον. Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, ὡς ἐκ κακῶν ἐλάφρη τε καὶ ἥδη πρὸς Μαρδόνιόν τε βουλευσάμενος ἔφη ἀπικνεῖσθαι, ὀκότερον ποιήσει τετέων. ὡς δ' ἐβουλεύετο ἀμα Περσέων τοῖσι ἐπικλήτοισι, ἔδοξέ οἱ καὶ Ἀρτεμισίην ἐπὶ συμβουλὴν μεταπέμψασθαι, ὅτι πρότερον ἐφαίνετο μοῦνη νοήσασα τὰ ποιητέα ἦν. ὡς δ' ἀπίκετο ἡ Ἀρτεμισίη, μεταστησάμενος τοὺς ἄλλους τούς τε συμβούλους Περσέων, καὶ τοὺς " δορυφόρους, ἔλεξε Ξέρξης τάδε, Κελεύει με " Μαρδόνιος μούνῃσι αὐτῇ, ἀπιπειρῶν τῆς " Πελοποννήσου λέγων ὡς μοι Πέρσαι τε καὶ ὁ " πεζὸς στρατὸς οὐδενὸς μετάφρενοί εἰσι,

---

1 Nullum enim rebus damnum attuleruht Persæ. 2 *Sic Græca habent ad verbum: pro eo quod est; Tanquam illo offerente aliquod inter tot mala solatium. Vel, Tanquam illo ex rebus alioqui desperatis aliquem exitum proponente.* 3 Ubi deliberasset. *Sed Valla ita vertit ratione habita eorum quæ sequuntur.*

"ἀλλὰ βουλομένοισί σφι ἡμῖν ἂν ἀπόδοξις.
"ἐμὲ ὦν ἢ ταῦτα κελεύει ποιέειν ἢ αὐτὸς ἐ-
"θέλει, τριηκοντάμυριάδας ἀπολεξάμενος
"τῶν στρατῶ παραχεῖν μοι τὴν Ἑλλάδα δι-
"δουλωμένην· αὐτὸν δέ με κελεύει ἀπε-
"λαύνειν σὺν τῷ λοιπῷ στρατῷ ἐς ἥθεα τὰμά.
"σὺ ὦν ἐμοὶ, ἢ γὰρ θεῖόν τι ναυμαχίης δι σωε-
"βούλευσας τῆς ἡμερησίης ἐκ ἐῶσα ποιέεσθαι,
"νῦν τε συμβούλευσον, ὁκότερα ποιέων ὄλπιό-
"χω δι βουλευσάμενος. ὁ μὲν ταῦτα σωεβου-
"λεύετο. Ἡ δὲ λέγει πάλε, Βασιλεῦ, χαλε-
"πὸν μὲν ἐστι συμβουλευομένῳ τυχεῖν τὰ ἄρι-
"στα εἰπασαν. ὅτι μέντοι τοῖσι κατηκουσι
"πρήγμασι, δοκέει μοι αὐτὸν μὲν σε ἀπε-
"λαύνειν ὀπίσω· Μαρδόνιον δὲ, εἰ ἐθέλει τε καὶ
"ὑποδέκεται ταῦτα ποιήσειν, αὐτῷ καταλι-
"πεῖν σὺν τοῖσι ἐθέλει. τοῦτο μὲν γὰρ, ἢν κα-
"τασφήλῃται τὰ φησι ἐθέλειν, καὶ οἱ περ-
"σικὸν τὸ νοέων λέγει, σὸν τὸ ἔργον ὦ δέ-
"σποτα γίνεται. (οἱ γὰρ σοὶ δοῦλοι κατεργά-
"σαντο) τοῦτο δὲ, ἢν τὰ ἐναντία τῷ Μαρδο-
"νίῳ γνώμης γένηται, εὐδεμίη συμφορὴ μεγά-
"λη ἔσται, εἰ τι θεῖεόν ἐστι, καὶ ἐκείνων
"τῶν πρηγμάτων θεὶ οἶκον τὸν σόν. ἢν γὰρ σύ
"τε θεὸς ἦς, καὶ οἰκεῖα τὰ σά, πολλὲς πολλά-
"κις ἀγῶνας δεαμέονται θεοὶ σφέων αὐτέων
"οἱ Ἕλληνες. Μαρδονίῳ δὲ, ἢν τι πάθῃ, λό-
"γον οὐδεὶς γίνεται· οὐδέ τι νικῶντες οἱ Ἕλλη-
"νες νικῶσι, δοῦλον σὸν ἀπολέσαντες· σὺ δὲ
(τῶν εἵνεκα τὸν στόλον ἐποιήσω) πυρώσας τὰς
Ἀθήνας, ἀπελᾷς. Ἥδη τε δὴ τῇ συμβουλῇ
Ξέρξης λέγουσα γὰρ ἐπετύγχανε τάπερ αὐ-
τὸς ἐπενόεε. οὐδὲ γὰρ εἰ πάντες καὶ πᾶσαι σωε-
βούλευον αὐτῷ μιμνειν, ἔμιμνε ἄν, δοκέειν ἐμοί·
οὕτω κατάρρωδήκεε. ἐπαινέσας δὲ τὴν Ἀρτε-
μισίην, ταύτην μὲν ἀπιστέλλει ἄγουσαν αὐτοῦ τοὺς
παῖδας ἐς Ἔφεσον. νόθοι γάρ τινες παῖδες οἱ
συνεπίποντο. Συνέπεμπε δὲ τοῖσι παισὶ φύλα-
κον Ἑρμότιμον, γένος μὲν ἐόντα Πηδαιέα,
εὐνοέστατον δὲ καὶ τὰ δίκαια πρὸς δυνάμιν πρὸς
βασιλέος. οἱ δὲ Πηδασέες οἰκέουσι ὑπὲρ Ἁλι-
καρνησσοῦ. ἐν τοῖσι Πηδασεῦσι τόδε τοι-
όνδε φέρεται πρῆγμα γενέσθαι· ἐπεὰν τοῖσι
Ἀμφικτύοσι πᾶσι τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκέ-
ουσι τῆς πόλιος μέλλῃ τι ἐντὸς χρόνου ἔσεσθαι
χαλεπὸν, τότε ἡ ἱρείη αὐτόθι τῆς Ἀθηναίης
φύει πώγωνα μέγαν. τοῦτο δὲ σφι δὶς ἤδη
ἐγένετο. Ἐκ τουτέων δὴ τῶν Πηδασέων ὁ
Ἑρμότιμος ἦν· τῷ μεγίστῃ τίσις ἤδη ἀδικη-
θέντι ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἁλόν-
τα γὰρ αὐτὸν ὑπὸ πολεμίων, καὶ πωλεόμενον,

[1] sed eis volentibus hoc tentari debere. Itaque aut hoc me facere hortatur, aut sibi tradere triginta myriades delectorum militum ad subigendam mihi Græciam: me vero ad patrias sedes cum reliquo exercitu reverti. Tu igitur, quæ de pugna navali non gerenda probe consuluisti, dicito utrum mihi suadeas horum, quod eligendo bene mihi consuluero. Hæc Xerxi consultanti res- CII
ponderis Artemisia, Arduum, inquit, rex, [2] me dicentem tibi optima, prosperum consilium dare: tamen è statu rerum præsentium mihi videtur esse faciendum ut tu ipse domum remees: Mardonium vero hîc relinquas cum iis quos vult, si modo velit ille, atque recipiat se ista facturum. Nam sive ea quæ ait se velle; subegerit, & hæc ei ex animi sententia succedant, [3] tua res domine agitur: quia id tui servi effecerint: sive Mardonio contra opi- 20
nionem suam contingat, non magna sane calamitas erit, salvo & te & rerum domesticarum statu. Etenim si incolumis es & domus tua, profecto Græci sæpenumero pro ipsis multa certamina cursitabunt: at si quid contingat Mardonio cladis, id nullius erit momenti, Græcique vincendo non vicerint, servo tuo interempto. Tu vero Athenis incensis (cujus rei gratia expeditionem sumpsisti) reverteris. De- CIII
lectatus eo consilio Xerxes, quod idem illa suasisset quod ipse haberet in animo: quippe qui (ut ego opinor) non remansiet si vel cuncti atque cunctæ id ei suasissent, adeo perterritus erat. Artemisiam igitur laudatam dimisit, ducentem secum liberos regios Ephesum. nam aliquot eum filii nothi co- CIV
mitabantur. Cum quibus ad eorum custodiam misit Hermotimum, genere quidem Pedasensem, sed apud regem inter eunuchos nulli secundum. Inco- 40
lunt autem Pedasenses super Halicarnassum: apud quos hoc rei fertur contingere, ut quoties Amphictyonensibus qui circa eam urbem habitant aliquid adversi certum intra tempus est eventurum, tunc Minervæ antistiti, quæ illic est, grandis barba nascatur: quæ res bis apud eos accidit. Ex his Pedasensibus Hermoti- CV
mus erat, cui maxima ex omnibus quos quidem ipsi novimus, ultio contigit acceptæ injuriæ. Siquidem 50
eum captum ab hostibus ac venalem

[1] Sed lubenter se reipsa id comprobaturos. *Vel, Hujus rei se documentum esse daturos.* [2] Me tibi consulenti optimum dare consilium. [3] Quod geritur, tuum est. *Id est, Tuum censetur. Ejus laus tibi adscribitur.*

mercā-

mercatus est Panionius vir Chius, ex hoc impurissimo quæstu quem factitabat, vitam ducens. nam quos pueros forma præditos coemerat, eos castrabat: ductosque aut Sardis aut Ephesum, magna pecunia venundabat. Apud barbaros enim pretiosiores eunuchi sunt quam qui non sunt castrati, [1] in omni genere, fidei gratia. Cæterum ut alios permultos, ita hunc quoque Panionius excuit, ut qui ex hac re vitam toleraret. Sed hon usquequaque infelix Hermotimus, è Sardibus ad regem cum aliis muneribus deductus est, progressuque temporis ex omnibus eunuchis maximo in honore apud regem Xerxem est habitus. Quum CVI autem rex adversus Athenas moveret è Sardibus, per id tempus Hermotius cujusdam negocii gratia descendit in agrum Mysium, qui à Chiis incolitur, sed Atarneus vocitatur: ibi inventum Panionium atque agnitum alloquutus est & multis & comibus verbis, primum recensens ei quot per illum esset assequutus bona, deinde pollicens quam gratiam illius meriti foret relaturus, si homo cum suis domesticis illuc commigrasset. Ea oratione libenter audita Panionius contulit se illuc cum uxore & liberis. Quem posteaquam cum omni re familiari adeptus est Hermotimus, his verbis affatus est, O omnium post homines natos sceleratissimum, qui ex nefandissima negociatione quæstum facis: quid aut ipse ego, aut meorum quispiam vel tibi vel tuorū cuipiam mali fecit, [2] quod ex viro neutrum me reddidisti? putabasne fore ut quæ tunc machinabaris latérent deos? qui justa lege utentes, te infandorum opificem tradiderunt in manus meas, [3] ut de pœna à me tibi irroganda queri non possis. Hæc ubi exprobravit homini, filiis in conspectum ejus adductis, qui quatuor erant, coegit patrem genitalia illorum recidere: quod quum coactus fecisset, filii sui adacti sunt ejus virilia abscindere. Ita supplicium ab Hermotimo in Panionium CVII rediit. Xerxes autem filiorum Ephesum deducendorum negocio Artemisiæ demandato, accitum Mardonium jussit è copiis quas liberet eligere, ut consentanea verbis facta exequi experiretur. Hactenus eo die est actum. Noctu autem regis jussu præfecti classis è Pha-

ὠνέεται Γανιώνιος, ἀνὴρ Χῖος· ὃς τὸν ζόλον τοῦτον κατεσκήπτετο ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων. ὅκως γὰρ κτήσαιτο παῖδας εἰδεος ἐπαμμένους, ἐκτάμνων, ἀγινέων ἐπώλεε ἐς Σάρδις τε καὶ Ἔφεσον χρημάτων μεγάλων. (παρὰ γὰρ τοῖσι βαρβάροισι τιμιώτεροι εἰσὶ οἱ δυνοῦχοι, πίστεος ἕνεκα καὶ τῆς πάσης, τοῦ μὴ ὀνορχέων) ἄλλως τε δὴ ὁ Γανιώνιος ἐκέκτητο πολλούς, (ἄτε ποιεύμενος ἐκ πολλέων πόλεων) καὶ δὴ καὶ τοῦτον. καὶ οὐ τότε μὲν τὰ πάντα εὐτυχέων ὁ Ἑρμότιμος, ἀπικνέεται ἐκ τῶν Σαρδίων σὺν βαρυλλίοις μετ' ἄλλων δώρων· χρόνου δὲ περιιόντος, πάντων τῶν δυνούχων ἐτιμᾶτο μᾶλλον σὺν Ξέρξῃ. Ὡς δὲ τὸ στρατόπεδον τὸ Περσικὸν ὥρμα ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἐὼν ἐν Σάρδισι, ἐνθαῦτα καταβὰς κατὰ δή τι πρῆγμα ὁ Ἑρμότιμος ἐς γῆν τὴν Μυσίην, (τὴν Χῖοι μὲν νέμονται, Ἀταρνεὺς δὲ κατοικέει) διέτριβε τὸν Γανιώνιον ἐνθαῦτα. ἐπιγνοὺς δέ, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν πολλοὺς καὶ φιλίους λόγους· πρῶτα μὲν οἱ κατέλεγε ὅσα αὐτὸς δι' ἐκεῖνον ἔχοι ἀγαθά· δεύτερα δέ οἱ ὑπεσχνεύμενος ἀντὶ τούτεων ὅσα μιν ἀγαθὰ ποιήσειε, ἢν κομίσας τὰς παῖδας οἰκέῃ ἐκείνῃ. ὥστε ὑποδεξάμενον ἄσμενον τοὺς λόγους τοῦ Γανιώνιον, κομίσαι τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα. ὡς δὲ ἄρα πανοικὶὴ μιν ἐκέλευε λαβὲ, ἔλεγε ὁ Ἑρμότιμος παῖδα, Ὦ πάντων ἀνδρῶν ἤδη μάλιστα ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων τὸν βίον κτησάμενε, τί σε ἐγὼ κακὸν ἢ αὐτὸς, ἢ τῶν ἐμῶν τίς σε περιόντων ἠργάσατο, ἢ σε, ἢ τῶν σῶν τινα, ὅτι μὲ οὐτ' ἀνδρὸς ἐποίησας τὸ μηδὲν ἧσσον εἰδέναι οἷα ἐμηχανῶ τότε· οἵ σε ποιήσαντα ἀνόσια, νόμῳ δικαίῳ χρεώμενοι, ὑπήγαγον ἐς χεῖρας τὰς ἐμάς. ὥστε σε μὴ μεμφόμενον τὴν ἀπ' ἐμέο τοι ἐσομένην δίκην. ὡς δέ οἱ ταῦτα ὠνείδιζε, ἀχθέντων τῶν παίδων ἐς ὄψιν, ἵνα ἀναγκάζοι ὁ Γανιώνιος τῶν ἑωυτοῦ παίδων τεσσέρων ἐόντων τὰ αἰδοῖα ἀποτάμνειν. ἀναγκαζόμενος δὲ, ἐποίεε ταῦτα· αὖτις τε, ὡς ταῦτα ἐργάσατο, οἱ παῖδες ἀναγκαζόμενοι ἀπέταμνον. Γανιώνιον μὲν νυν οὕτω ὠφείλησε τίσις τοῦ Ἑρμότιμος. Ξέρξης δὲ, ὡς τὰς παῖδας Ἀρτεμισίῃ ἐπέτρεψε ἀπάγειν ἐς Ἔφεσον, καλέσας Μαρδόνιον, ἐκέλευσε μιν τὰ στρατῆς ἀγαλέγειν τοὺς ἀνδρίλητας, καὶ ποιέειν τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα πειρώμενον ὁμοῖα. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην ἐβούλευσαν ἐς τοσοῦτον ἐγένετο. τῆς δὲ νυκτὸς, κελεύσαντος τοῦ βασιλῆος, τοὺς νηας οἱ στρατηγοὶ ἐκ τοῦ Φα-

1 Omnis fidei gratia, *ad verbum, pro Quacunque in re fidere ipsis aliquis velit. i. Quæcunque illis quis committere, in quibus eorum fidem experiatur.* 2 Propter quod me ex viro nihil esse feceris? *Sic ad verbum habent Græca, quæ Valla exponere videtur voluisse, non reddere. nam eunuchus nihil est, quòd sit neutrum, nec vir, nec fœmina. Ovidius, Hei mihi quod dominam nec vir nec fœmina servas. Idem in Ibin, Deque viro fias nec vir nec fœmina, ut Atys.* 3 Ut de pœna quam mihi daturus es queri non possis. *Id est, Tam graves mihi dispœnas quam tua flagitia merentur.*

λήρυ ἀπωτήγυ ὀπίσω ἐς τ Ἑλλήσποντον, ὡς ταχέως εἶχε ἕκαστοι, διαφυλαξούσας τὰς σχεδίας πορθμὶδι βασιλέα. ἐπεὶ δ ἀγχοῦ ἦσαν Ζωστῆρος πλέοντες οἱ βάρβαροι, ἀνατείνουσι γὰρ ἄκραι λεπταὶ τ ἠπείρου ταύτης, ἔδοξάν τε νῆας εἶναι, καὶ ἔφραζον ὅτι πολλόν. χεύνῳ δ μαθόντες ὅτι οὐ νῆες εἶεν, ἀλλ' ἄκραι, συλλεχθέντες, ἐκομίζοντο. Ὡς δ ἡμέρη ἐγένετο, ὁρέοντες οἱ Ἕλληνες κατὰ χώρην μένοντα τ στρατὸν τ πεζὸν, ἔλπιζον καὶ τὰς νῆας εἶναι περὶ Φάληρον· ἐδόκεόν τε ναυμαχήσειν σφέας, παρεσκευάδατό τε ὡς ἀλεξησόμενοι. ἐπεὶ δ ἐπύθοντο τὰς νῆας οἰχωκυίας, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐδίωκον ὁδὸν διωκέειν. τ μὲν νυ ναυτικὸν τ Ξέρξεω στρατὸν οὐκ ἐπείδον διώξαντες μάχεσθαι Ἄνδρου· ἐς δ τὴν Ἄνδρον ἀπικόμενοι, ἐβουλεύοντο. Θεμιστοκλέης μὲν νυν γνώμην ἀπεδείκνυτο, διὰ πάσων τραπομένους, καὶ διαιώξαντας τὰς νῆας, πλώειν ἰθέως ὅκη τ Ἑλλήσποντον, λυσοντάς τὰς γεφύρας· Εὐρυβιάδης δ τὴν ἐναντίην ταύτῃ γνώμην ἐπιδέκετο, λέγων ὡς εἰ λύσουσι τὰς σχεδίας, τῶτ' ἂν μέγιστον πάντων σφῆσι κακῶν τὴν Ἑλλάδα ἐργάσαιντο. εἰ γὰρ ἀναγκασθήσεται ἀπολαμφθεὶς ὁ Πέρσης μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, πειρῶτ' ἂν ἡσυχίην μὴ ἄγειν. ὡς ἀγαθὰ μὲν οἱ ἡσυχίην ἔτι τε προχωρέειν οἷόν τε ἔσται τῆσι ὡρηγμένοισι, ἔτι τε καὶ μᾶλλον τὸ ὀπίσω φανήσεται, λιμῷ τε οἱ ἡ στρατιὴ διαφθερέεται· ὁμοχειρίοντι δ αὐτῷ, καὶ ἔργα ἐχομένῳ, πάντα τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην οἷά τε ἔσται προχωρήσαντα καὶ πόλιές τε καὶ ἔθνεα, ἥντινα ἀλισκομένων γε, ἢ ἑκὼν τάδε ὁμολογέοντων. τροφὴν τε ἕξειν σφέας τ ἐπίστειον αἰεὶ τῆς Ἑλλείων καρπόν. ἀλλὰ δοκέειν γὰρ νικηθέντα τῇ ναυμαχίῃ, οὐ μενεῖν ὀν τῇ Εὐρώπῃ τ Πέρσεα. ἐατέον ὦν μιν φεύγειν ἐς ὃ ἔλθῃ φεύγων ἐς τὴν ἑωυτοῦ· τὸ ἐνθεῦτεν δὲ μέλειν τ ἐκείνου πουιέεσθαι ἤδη τ ἀγῶνα ἐκέλευε. ταύτης δ εἴχοντο τ γνώμης καὶ Πελοποννησίων τῆς ἄλλων οἱ στρατηγοί. Ὡς δ ἔμαθε τι καὶ πείσει τοὺς γε πολλοὺς πλοίειν ἐς τ Ἑλλήσποντον ὁ Θεμιστοκλέης, μεταβαλὼν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, (ἔτυχε γὰρ μάλιστα ὀκκαφορήτων πρὸς αὐτὸν μεμηχανέων· ὡρμέατό τε ἐς τ Ἑλλήσποντον πλώειν, καὶ ὅτι σφέων αὐτέων βαλλόμενοι, εἰ οἱ ἄλλοι μὴ βουλοίατο) ἔλεγε σφι τοιάδε, Καὶ αὐτὸς ἤδη πολλοῖσι παραγγύαλω, καὶ πολλῷ πλέω ἀπήγαγε τοιαῦτα ἡμέωσι· ἄνδρας ἐς ἀναγκαίην ἀπειληθέντας, νενικημένους ἀναμαχέσαι τε καὶ

lero ſolventes, retro Helleſpontum verſus abierunt, pro ſe quiſque accelerantes ad cuſtodiendas rates quibus rex pertranſiret. Qui quum ad Zoſterem adventarent, minuta quædam continentis protenta promontoria barbari ſuſpicati navigia eſſe, perdiu illinc aufugerunt: tandem deinde edocti, non navigia eſſe, ſed promontoria, in agmen ſeſe receperunt. ¶ Ut autem dies illuxit, Græci cernentes ibidem pedeſtres copias hoſtium perſtare, rati claſſem quoque circa Phalerum eſſe, ac pugnam navalem commiſſum iri, ſe ad reſiſtendum apparabant. Sed cognito illam vela feciſſe, confeſtim inſequendam ſibi cenſebant: itaque eam inſequuti Andro tenus, cernere quum nequiſſent, ad Andrum profecti conſultabant. * Quibus Themiſtocles ſuadebat ut inſulas verſus profecti, claſſem hoſtium inſequentes, recta ad Helleſpontum navigarent, ſoluturi pontes. Huic contrariam Eurybiades opponebat ſententiam, quod diceret fore ut ſi diſſolverent rates, maxima ob id calamitate afficerent Græciam. [1] Perſa enim, ſi deprehenſus manere in Græcia cogeretur, non quieturus, quod ſibi otium quidem agenti nec ulla res poſſet procedere, nec ullus retro oſtenderetur receptus, & exercitus ſuus fame conficeretur procedenti. nec vero & rebus gerendis operam danti omnia poſſent per Europam ſuccedere, tum in urbibus, tum in nationibus quæ vel captæ fuiſſent, vel antea ſeſe dedidiſſent: quinetiam rem frumentariam habiturum ex annuis ſemper fructibus Græcorum. Nunc autem videri, illum utpote victum navali prœlio, non perſtiturum in Europa: ideoque permittendum fugere, dum in terram ſuam fugiendo perveniret. de qua terra deinde certamen fieri jubebat. Huic ſententiæ aliorum Peloponnenſium duces aſſenſere. At Themiſtocles, poſtquam animadvertit ſe non poſſe pleriſque perſuadere ut ad Helleſpontum navigarent, adiit Athenienſes, qui præcipue indignabantur hoſtem effugere, animatique erant ad navigandum in Helleſpontum, etiam per ſeipſos, ſi cæteri recuſaſſent. Eoſque ita eſt alloquutus, Et ipſe multis jam hujuſmodi caſibus interfui, & de multo pluribus audivi talia contigiſſe, viros ad neceſſitatem redactos prœlium inſtauraſſe, &

1 Perſam enim, ſi interceptus manere in Græcia cogeretur, minime quieturum. *id eſt, aliquid tentaturum.* quòd quieſcenti nec quicquam ſucceſſurum foret, nec ullus ad ſua receptus futurus eſſet, & exercitus fame periturus foret: at ſi aliquid tentaret, omnia poſſ. *Vel; Fore enim ut Perſa ſi intercept. &c. à bello non abſtineret.*

ſuperio-

superiorem quam accepissent calamitatem emendasse: itaque nos, quoniam invenimus quo pacto & nosipsos & Græciam tueremur, repulsa tanta hominum nube, non insequamur eos fugientes. Neque enim nos ista efficimus, sed dii pariter & heroes, qui inviderunt unum esse virum & Asiæ regem & Europæ, qui sit impiissimus atque scelestus: qui sacra perinde atque profana habens, utraq; incendit, deorumque simulacra subvertit: qui & mare cecidit flagellis, & compedes in illud dejecit. Sed bene nobiscum in præsens tempus agitur. ideoque nunc quidem ut & nostri ipsorum & nostrorum domesticorum curam geramus, & ut spatium quis ad reficiendas ædes, faciendamque sementem habeat, in Græcia maneamus, barbaro prorsus ejecto: quum autem ver appetet tunc in Hellespontum & Ioniam navigemus. Hæc dicebat Themistocles, animo sibi apud Persam subsidium comparandi, ut siquid apud Athenienses accideret adversi sibi, haberet quo se converteret: prout & contigit. Hæc dicenti Themistocli Athenienses, quum tamen ab eo deciperentur, assensi sunt. [1] nam quum antea prudens habitus fuisset, postea vero prudens ac bona consulens compertus esset, prorsus ei ad assentiendum prompti erant. Ille, ubi Athenienses ipsius sententiam probavere, misit evestigio viros quosdam cum navigio ad exponenda regi mandata, jussos tacere, etsi in omne tormentum devenirent: quorum unus erat [2] Sicinus ejus contubernalis. Hi postea quam ad Atticam pervenere, cæteris apud navigium remanentibus, ipse ad regem ascendit, atq; ita eum alloquutus est, Themistocles, Neoclis filius, dux quidem Athenienſium, sed inter omnes socios vir optimus ac sapientissimus, misit me tibi denunciatum, gratia tibi inserviendi se retinuisse Græcos, classem tuam insequendi cupidos, pontesq; qui sunt in Hellesponto solvendi: itaque nunc [3] magno cum silentio te illuc recipias. Hac renunciata, isti abiere. ¶ At Græci, postea quam decreverunt neque persequendam sibi ulterius barbarorum classem, neque navigandum in Hellespontum, ad solvendum trajectum, Andrum obsederunt, animo illam delendi. nam primi ex insulanis Andrii pecunias poscenti Themistocli

"ἀναλαμβάνειν τὴν παρεοῦσαν κακόπραγ-
"μίαν· ἡμεῖς δ' (δίκημα γὰρ δίκημα μιμεῖσθαι, ἡμέας τε
"αὐτοὺς καὶ τὴν Ἑλλάδα, νέφος τοσοῦτον ἀν-
"θρώπων ἀνασκάμψαντες) μὴ διώκωμεν ἄνδρας
"φίλους ἐόντας. τάδε γὰρ ἐκ ἡμέων κατεργασά-
"μενα, ἀλλὰ θεοί τε καὶ ἥρωες, οἳ ἐφθόνησαν
"ἑνὶ ἀνδρὶ ἓν τε τὴν Ἀσίην καὶ τὴν Εὐρώπην βα- b
"σιλεύσαντι, ἐόντα ἀνοσιώτατόν τε καὶ παιδαλιον V. Nap. N. 4. p. 31
"ὡς τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ἴδια ὁμοίως ἐποιέετο, Edit. Var.
"ἐμπιπρὰς τε καὶ καταβάλλων τοὺς θεῶν
"τοὺς ἀγάλματα· ὃς καὶ τὴν θάλασσαν ἀπε-
"μαστίωσε, πέδας τε κατῆκε. ἀλλ' ὅδε μὲν
"ἔχει ἐς τὸ παρεὸν ἡμῖν· νῦν μὴ ἐν τῇ
"Ἑλλάδι" καταμείναντες, ἡμέων τε αὐτέων τὴν κατα-
"δημαληθώμεν καὶ τῶν οἰκετέων. καί τε οἰκίην μείναντας
"τε ἀναπλασσάσθω, καὶ σπόρος ἀνακῶς ἐχέτω· ἡμέων τε
"παύσαντες ἀπελάσαι τὸ βάρβαρον ἄμα τῇ ἐαρι ἡμεῖς αὐτῶν
"ἢ τῷ ἔαρι καταπλεύσωμεν ὅτι Ἑλλησπόντου
καὶ Ἰωνίης. ταῦτα ἔλεγε, ἐλπόμενον μέλλων
ποιήσειν ἐς τὴν Περσέα· ἵνα ἢν ἄρα τι μιν
καταλαμβάνῃ παρὰ Ἀθηναίων πάθος, a
ἔχῃ ἀπορεφυή. τοῦτον ὧν καὶ ἐπήρετο. Θε- V. Nap. N. 5. p. 37.
μιστοκλέης ταῦτα μὲν λέγων, διέβαλλε, Edit. Var.
Ἀθηναίους ἐπείδοντο· ἐπειδὴ γὰρ καὶ πρότε-
ρον δεδογμένος εἶη σοφὸς, ἐφάνη ἐὼν
ἀληθέως σοφός τε καὶ βέβυλος, παύλως ἑτοῖ-
μοι ἦσαν λέγοντι πείθεσθαι. ὡς δὲ τοῦτοι οἱ ἀνε-
γνωσμένοι ἦσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ὁ
Θεμιστοκλέης ἄνδρας ἀπέπεμπε ἐχοῦσαν
πλοῖον, τοῖσι ἐπέστελλε σιγᾷν, ἐς πᾶσαν βάθρον
βάσανον ἀπικομένοισι, τὰ αὐτὸς ἐνετείλατο· c
βασιλεῖ φράσαι περὶ οὗ Σίκιννος ὁ οἰκέ- V. Nap. N. 4. p. 47.
της αὐτοῦ ἐτύγχανε. οἱ ἐπειδὴ ἀπίκοντο πρὸς Edit. Var.
τὴν Ἀττικὴν, οἱ μὲν κατέμενον ἐπὶ τῇ
πλοίῳ, Σίκιννος δὲ ἀναβὰς αὐτὴν ἔρχεται,
"ἔλεγε τάδε, Ἔπεμψέ με Θεμιστοκλέης
"ὁ Νεοκλέος, στρατηγὸς μὲν Ἀθηναίων,
"ἀνὴρ δὲ τῶν συμμάχων πάντων ἀρι-
"στος καὶ σοφώτατος, φράσοντά τοι ὅτι Θεμιστο-
"κλέης ὁ Ἀθηναῖος, σοὶ βουλόμενος
"εὐεργέειν, ἔσχε τοὺς Ἕλληνας, τοὺς νῆας
"βουλομένους διώκειν, καὶ τοὺς ἐν Ἑλλη- g
"σπόντῳ γεφύρεα λύειν. καὶ νῦν καὶ ἥκω ἔχων V. Nap. N. 6. p. 47.
"πολλὰ χρήματα. οἱ μὲν, ταῦτα σημήναντες, Edit. Var.
ἀπέπλεον ὀπίσω. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεί τε σφι
ἀπέδοξε μήτε ὑβρίζειν ἐπὶ πρόσωπον τὴν
βαρβάρων τοὺς νῆας, μήτε πλώειν ἐς τὴν Ἑλλή-
σποντον, λύσοντας τὸν πόρον, τὴν Ἄνδρον παρεκατ-
έλαβον, ἐθέλοντες ἑλεῖν. πρῶτοι γὰρ Ἀν-
δρέων νησιωτέων, χρήματα αἰτησάντες πρὸς Θε-

1 Nam quum ut antea prudens habebatur, ita etiam re ipsa prudens & consultus compertus esset. vel, ut antea sapiens habit. 2 Ille Sicinus. cujus videlicet facta fuit modo mentio. 3 Sine ulla præcipitatione. Ad verbum, Cum magna quiete.

† V. Thevenot sur les Fables de Phedre. L. 4. Fab. 20. p. 5.

μεσοκλέΘ., ἐκ ἔδοσαν· ἀλλὰ περιχρυσῶ ΘεμιστοκλέΘ. λόγον τόνδε, ὡς ἥκοιεν Ἀθηναῖοι φέροντες ἐωυτῶν ἐχυρωτάτας δύο θεὰς μεγάλας, πειθώ τε καὶ ἀναγκαίην, ὕτω τε σφι κέρτα δόξαι εἶναι χρήματα· ὑπεκρίναντο πρὸς ταῦτα, λέγοντες ὡς κατὰ λόγον ἔσαν ἄρα αἱ Ἀθηναῖαι μεγάλαι τε καὶ δυδαίμονες, καὶ θεῶν χρηστῶν ἥκοιεν εὖ. ἐπεὶ Ἀνδρίοισί γε εἰ ἦσαν εὐπορείαι ἐς ταμάλιστα ἀπίκοντο, καὶ θεὰς δύο ἀχρήμονας ἐκ ἐκλείπειν σφέων τὴν νῆσον, ἀλλ' αἰεὶ φιλοχωρέειν, πενίην τε καὶ ἀμηχανίην· καὶ τοῖσι σφῶν θεῶν ἐπιβάλλειν ἐόντας Ἀνδρίους, οὐ δώσειν χρήματα. ἐκδέκεσθαι γὰρ τὴν ἑωυτῶν ἀδυναμίην τὴν Ἀθηναίων δυνάμιν εἶναι κρέσσω. ἔτοι μὲν δὴ ταῦτα ὑποκεναμένους, καὶ οὐ δόντες χρήματα, ἐπολιορκέοντο. Θεμιστοκλέης δέ, οὐ γὰρ ἐτάμνετο πλεονεκτέων, ἐσπέμπων ἐς τὰς ἄλλας νήσους ἀπειλητηρίους λόγους, ἅτε χρήματα ἀπ' αὐτέων ἀγγέλων, χρεώμενος λόγοισι τοῖσι καὶ πρὸς Ἀνδρίους ἐχρήσατο· λέγων ὡς εἰ μὴ δώσουσι τὸ αἰτέόμενον, ἐπάξει τὸν στρατὸν τὸν Ἑλλήνων, καὶ πολιορκέων ἐξαιρήσει. λέγων ταῦτα, σωιὲς λεγε χρήματα μεγάλα παρὰ Καρυστίων τε καὶ Πατρέων· οἱ πυνθανόμενοι τὴν τε Ἄνδρον ὡς πολιορκέοιτο, διότι ἐμήδισε, καὶ Θεμιστοκλέα, ὡς εἴη ἐν ἀξιώματι μεγίστῳ τῶν στρατηγῶν, δείσαντες ταῦτα, ἔπεμπον χρήματα. εἰ δὲ δή τινες καὶ ἄλλοι ἔδοσαν νησιωτέων, ἐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δέ τινας καὶ ἄλλους δοῦναι, καὶ οὐ τότε μούνους. καίτοι Καρυστίοισι οὐδὲν, τότε εἵνεκα, τῆς κακῆς ὑπερβολὴ ἐγίνετο· Πάριοι δὲ Θεμιστοκλέα χρήμασι ἱλασάμενοι, διέφυγον τὸ στράτευμα. Θεμιστοκλέης μὲν νυν ἐξ Ἄνδρου ὁρμεώμενος, χρήματα παρὰ νησιωτέων ἠτέετο, λάθρῃ τῶν ἄλλων στρατηγῶν. Οἱ δὲ ἀμφὶ Ξέρξεα, ὡς ἀπίκοντο ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ναυμαχίην ἐξήλασαν ἐκ Βοιωτῶν τὴν αὐτὴν ὁδόν. ἔδοξε γὰρ Μαρδονίῳ, ἅμα μὲν πρόπεμψαι βασιλέα, ἅμα δὲ ἀνοίξειν τῷ στρατῷ πολεμίην γειμερίσαι δὲ ἄμεινον εἶναι ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἔπειτα ἅμα τῷ ἦρι πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Θεσσαλίην, ἐνθαῦτα Μαρδόνιος ἐξελέγετο πρώτους μὲν Πέρσας πάντας τοὺς ἀθανάτους καλεομένους, πλὴν Ὑδάρνεος τοῦ στρατηγοῦ. οὗτος γὰρ ἐκ ἔφη λείψεσθαι βασιλῆος· μετὰ δὲ, τοὺς ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηκοφόρους, καὶ τὴν ἵππον τὴν χιλίην· καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας, καὶ Βακτρίους, καὶ Ἰνδούς, καὶ τὸ πεζὸν, καὶ τὴν ἄλλην ἵππον. ταῦτα μὲν ἔθνεα

denegaverant, eique alleganti Athenienſes illuc ire duobus magnis numinibus fretos, Suadela & Neceſſitate, & ita ſibi dandas utique eſſe pecunias, reſponderant [1] Athenas proportione magnas eſſe atque felices, & diis propitiis bene proceſſiſſe. nam ſe ad maximam ſoli tenuitatem redactos, Andriorumque inſulam totidem propitia numina nunquam derelinquere, ſed ſemper incolere, Inopiam & Impoſſibilitatem : quibus diis obnoxios Andrios pecuniam non daturos. nunquam enim Andriorum impoſſibilitate validiorem fore Athenienſium potentiam. Hæc illi quum reſpondiſſent, nec pecuniam dediſſent, obſidebantur. Themiſtocles vero ([2] neque enim CXII unquam acquirendo ceſſabat) ad cæteras inſulas minacia verba mittens, pecuniam flagitabat, eiſdem nunciis eiſdemque verbis utens quibus apud Andrios fuerat uſus : niſi pecuniam darent quam poſcerentur, exercitum ſe Græcorum illuc adducturum, & eam inſulam obſeſſam deleturum. Hæc dicendo, ingentem pecuniæ vim coegit à Caryſtiis atque à Pariis : qui audito tum Andrum obſideri quod cum Medis ſenſiſſent, tum Themiſtoclem maximo in honore inter duces eſſe, hoc metu pecuniam miſere. Aliarum autem inſularum aliqua pecuniam dederit necne, affirmare nequeo : reor tamen alias quoque dediſſe, non has ſolum. Quanquam Caryſtiis ne hac quidem re contigit effugere cladem, ut Pariis, qui Themiſtocle pecunia delinito, hoſtem devitarunt. Ita Themiſtocles ex Andro profectus, clam cæteris ducibus exegit pecunias ab inſulanis. ¶ At copiæ Xerxis illic aliquot poſt CXIII pugnam dies immoratæ, moverunt in Bœotos eadem qua venerant via. Quippe Mardonio viſum eſt ſimul regem præmittere, (intempeſtivum enim propter anni tempus belligerari) ſimul in Theſſalia ſatius eſſe hybernare, & deinde ineunte vere tentare Peloponneſum. Is ubi in Theſſaliam pervenit, ibi ante omnia, decem millia Perſarum qui immortales vocantur elegit, excepto eorum duce Hydarne, qui negavit ſe regem eſſe relicturum. Item ex aliis Perſis thoracatos, & [3] mille equites : ad hæc Medorum, Sacarum, Indorum peditatum equitatumque. Has nationes

1 Athenas merito eſſe magnas & opulentas, quippe quæ utilibus deabus bene inſtructæ eſſent : *vel, quibus duæ utiles deæ ſuppeterent.* at vero Andrios ſolum inops incolere, duaſque inutiles deas nunquam inſulam ipſorum relinquere, ſed in ea gratum domicilium ſemper habere, Paupertatem videlicet & Impoſſibilitatem : quæ deæ quum Andriis obtigiſſent, non eſſe daturos pecunias. 2 Semper enim corradendæ alicunde pecuniæ cupidus erat. 3 Illos mille eq.

fibi to-

sibi totas desumpsit: ex aliis autem sociis paucos, quorum duntaxat aut [1] speciem animadvertebat, aut aliquod egregium facinus cognoverat. Sed plurimos ex una gente Persarum delegit torquatos & armillatos: secundo loco Medos, qui non numero Persis inferiores erant, sed robore: ita ut universi, triginta myriades una cum equi-
CXIV tibus essent. Hoc interim tempore quo Mardonius habet delectum copiarum, & Xerxes circa Thessaliam agit, oraculum è Delphis ad Lacedæmonios venit ut Xerxem pœnas necis Leonidæ reposcerent, & quod daretur ex eo reciperent. Mittunt igitur quamcitissime Spartiatæ caduceatorem. Is adhuc in Thessalia nactus exercitum, ubi in conspectum Xerxis venit, ita verba fecit, Rex Medorum, Lacedæmonii te & Heraclidæ qui è Sparta sunt pœnas cædis reposcunt, quod regem ipsorum interemisti, dum Græciam protegit. Ad ea Xerxes cachinnos tollit: ac diu responso non reddito; Hic, inquit, (monstrato Mardonio, ut ille ei assistebat) pœnas tales dabit quales illos decent. Caduceator hoc responso acce-
CXV pto discessit. Xerxes Mardonio in Thessalia relicto, ipse ad Hellespontum ire maturabat: intraque quinque & quadraginta dies ad trajectum pervenit, nullam propemodum partem copiarum ducens: quæ quocunq; veniebant & ad quoscunque homines, eorum direptis fructibus vescebantur: ubi autem nihil fructuum reperiebant, ipsa herba, ut è solo germinabat: nonnulli, delibatis corticibus, & strictis frondibus arborum tam agrestium quam mansuetarum, nihil omnino relinquentes. hoc autem præ fame facere cogebantur. Quos deinde pestilentia excipiente ac dysenteria, *id est torminibus*, inter viam extinguebantur. Eorum etiam nonnullos Xerxes ægrotos reliquit, injungens civitatibus, ut in quamque veniebat, uti illos curarent & pascerent: quosdam etiam in Thessalia, & aliquot in Siri Pæoniæ, & in Macedonia: ubi sacrum Jovis currum, quem in Græciam tendens reliquerat, reversus non [2] offendit. Eum Pæones Thracibus quum dedissent, tamen reposcenti Xerxi dixere, una cum equis inter pascendum fuisse abactum à Thracibus qui superiora Strymonis circa fontes incolerent. Quo in loco rex Bisal-
CXVI teorum ac terræ Crestonicæ, Thrax,

ὅλα εἵλετο· ἐκ δὲ τῶν ἄλλων συμμάχων ὀλιγέλεγτο κατ' ὀλίγους, τοῖσι εἰδεά τι ἀνῆρχε ἀξιολόγων, ἢ εἰ τοισί τι χρηστὸν σαφέως πεπυσμένον. ἐν δὲ, πλεῖστον ἔθνος Πέρσας αἱρέετο, ἄνδρας στρεπτοφόρους τε καὶ φελιοφόρους· δεύτερα δὲ, Μήδους. ἦσαν δὲ πλῆθος. μυρίαι ἐκλάσονες ἦσαν τῶν Περσέων, ῥώμῃ δὲ ἴσαζον. ἄστε σύμπαντας, τεσσερεσκαίδεκα μυριάδας ἡμέας σὺν ἱππεῦσι. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐν τῷ Μαρδόνιός τε τὸ στρατιὸν διέμενε, καὶ Ξέρξης ἐν Θεσσαλίῃσι, χρηστήριον ἐπυθόμενοι ἐκ Δελφῶν Λακεδαιμόνιοι, Ξέρξεα αἰτίην δίκας τοῦ Λεωνίδεω φόνου, καὶ τὸ διδόμενον ἐξ ἐκείνου δέκεσθαι. πέμπουσι δὴ κήρυκα τὸ ταχίστην Σπαρτιήτην· ὃς ὡς κατέλαβε ἐοῦσαν ἔτι πᾶσαν τὴν στρατιὴν ἐν Θεσσαλίῃ, ἐλθὼν ἐς ὄψιν τοῦ Ξέρξεω, ἔλεγε τάδε, "Ὦ βασιλεῦ Μήδων, Λακεδαιμόνιοί τέ σε καὶ "Ἡρακλεῖδαι οἱ ἀπὸ Σπάρτης αἰτέουσι φόνου "δίκας, ὅτι σφέων τὸν βασιλέα ἀπέκτεινας ῥυόμενον τὴν Ἑλλάδα. ὁ δὲ, γελάσας τε καὶ καταοχὼν πολλὸν χρόνον, ὡς οἱ ἐτύγχανε παρεσκευὴ Μαρδονίου, δείκνυσι ἐς τοῦτον, εἶπε, "Τοιγάρ σφι Μαρδόνιος ὅδε δίκας δώσει τοιαύτας οἵας ἐκείνοισι πρέπει. ὁ μὲν δὴ, δεξάμενος τὸ ῥηθὲν, ἀπαλλάσσετο. Ξέρξης δὲ Μαρδόνιον ἐν Θεσσαλίῃ καταλιπὼν, αὐτὸς ἐπορεύετο κατὰ τάχος ἐς τὸ Ἑλλήσποντον. καὶ ἀπικνέεται ἐς τὸ πόρον τῆς Ἀβυδηνικῆς, ἐν πέντε καὶ τεσσερήκοντα ἡμέρῃσι, ἀπάγων τῆς στρατιῆς ἐδὲν μέρος, ὡς εἶπαι. ὅκου δὲ πορευόμενοι γινοίατο, καὶ κατ' οὔρεα ἀνθρώπους, τὰ τυτθὸν καρπὸν ἁρπάζοντες ἐσθίεσκον· εἰ δὲ καρπὸν μηδένα εὕροιεν, οἱ δὲ τὴν πόαν τιλέοντες ἐκ τῆς γῆς ἀναφυομένην, καὶ τὸν δενδρέων τὸ φλοιὸν ἀφελέοντες, καὶ τὰ φύλλα καταδρέποντες καὶ ἐσθίοντες, ὁμοίως τόν τε ἡμερῶν καὶ τὸν ἀγρίων· καὶ ἔλιπον ἐδέν. ταῦτα δ' ἐποίεον ὑπὸ λιμοῦ. ὕπλαβόν δὲ λοιμὸς τότε τὸ στρατὸν καὶ δυσεντερίη κατ' ὁδὸν ἔφθειρε. τοὺς δὲ καὶ νοσέοντας αὐτέων κατέλιπε, ὁκοσίοισι τῶν πόλισι, ἵνα ἐκάστοτε γίνηται ἐλαιώνων, μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν· ἐν Θεσσαλίῃ τε πυκνὰ, καὶ ἐν Σιρῇ τῆς Παιονίης, καὶ ἐν Μακεδονίῃ. ἔνθα καὶ τὸ ἱρὸν ἅρμα καταλιπὼν τοῦ Διὸς, ὅτε δὴ τὴν Ἑλλάδα πλαωσε ἀπιὼν, ἐκ ἀπέλαβε· ἀλλὰ δόντες οἱ Παίονες τοῖσι Θρηίξι, ἀπαιτέοντος Ξέρξεω, ἔφασαν νεμομένας ἁρπαχθῆναι ὑπὸ τῶν ἄνω Θρηίκων τῶν περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Στρυμόνος οἰκεομένων. Ἔνθα καὶ ὁ τῶν Βισαλτέων βασιλεὺς γῆς τε καὶ Κρηστωνικῆς, Θρηίξ,

317

[1] Indolem. [2] Recepit.

ἱρὸν

ἔργον τοιοῦτο εἰργάσατο· ὃς ὅτε αὐτὸς ἔφη τῷ Ξέρξῃ ἑκὼν εἶναι δουλεύσειν, ἀλλ' οἴκετο ἄνω ἐς τὸ ὄρος τὸ Ῥοδόπην, παισί τε παροὶ ἀπηγόρευε μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. οἱ δέ, ἀλογήσαντες, ἢ ἄλλως σφι θυμὸς ἐγίνετο δεπόσασθαι τὸν πόλεμον, ἐστρατεύοντο ἅμα τῷ Γέρξῃ. ἐπεὶ δὲ ἀνεχώρησαν ἀσινέες πάντες, ἐξ ἐόντες, ἐξώρυξε αὐτέων ὁ πατὴρ τὰς ὀφθαλμούς, ἅτε τὸν τιμὸν τοῦτον τὸν μισθὸν ἔλαβον. Οἱ δὲ Πέρσαι ὡς ἐκ τῆς, Θρηίκης πρόσω ὁμόλογοι ἀπίκοντο ἐπὶ τὸν Ἕλλησποντον τῇσι νηυσὶ διέβησαν ἐς Ἄβυδον. τὰς γὰρ γεφύρας οὐκ εὗρον ἔτι ἐντεταμένας, ἀλλὰ ταύτας χειμὼν διαφθείρας. ἐνθαῦτα δὴ κατεχόμενοι, σιτία πλέω ἢ κατ' ὁδὸν ἐλάγχανον ἐόντα τε κόσμου ἐμπιπλάμενοι, καὶ ὕδατα μεταβάλλοντες, ἀπέθνησκον ἅμα στρατῷ τῷ ὀπισθοφόρῳ πολλοί. οἱ δὲ λοιποὶ ἅμα Ξέρξῃ ἀπικνέονται ἐς Σάρδις. Ἐξὶ δὲ καὶ ἄλλος ὁδὸς λεγομένου λόγου, ὡς, ὅκως Ξέρξης ἀπελαύνων ἐξ Ἀθηναίων, ἀπίκετο ἐπ' Ἡιόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, ἐνθεῦτεν οὐκέτι ὁδοιπορέοντι διεχρέετο, ἀλλὰ τῷ μὲν στρατὸν Ὑδάρνει ἐπιτρέπει ἀπάγειν ἐς τὴν Ἑλλήσποντον, αὐτὸς δ' ἐπὶ νηὸς Φοινίσσης ἐπιβάς, ἐκομίζετο ἐς τὴν Ἀσίην. πλέοντα δὲ μιν ἄνεμον Στρυμονίην ἐπιλαβεῖν μέγαν καὶ κυματίην· καὶ δὴ, μᾶλλον γάρ τι χειμαίνεσθαι ἤρξατο τῆς νηός, ὥστε ἐπὶ τὴν κατάρρωσιν ἐπεόντων συχνῶν Περσέων σὺν σφι Ξέρξῃ κομιζομένων, ἐνθαῦτα ἐς δεῖμα πεσόντα τὸν βασιλέα, εἰρέσθαι βώσαντα τὸν κυβερνήτεα, εἴ τις οἱ σφι σωτηρίη. καὶ τὸν εἰπεῖν, Δέσποτα, οὐκ ἔστι ἐπὶ μίη, εἰ μὴ τοῖσι ναύτῃσι ἀπαλλαγή τις γένηται σὺν πολλῶν ἐπιβατέων. καὶ Ξέρξεα λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα, εἰπεῖν, Ἄνδρες Πέρσαι, νῦν τις ἔφη δείξει ὑμέων βασιλέος κηδόμενος· ἐν ὑμῖν γὰρ ἔοικε ἐμοὶ εἶναι ἡ σωτηρίη. τὸν μὲν ταῦτα λέγειν· τοὺς δὲ, περικωκέοντας σκηπάνῳ ἐς τὴν θάλασσαν καὶ τὴν πυκνὰ ἐπικελευσθοῦσαν, ὥστε δὴ ἀποσωθῆναι ἐς τὴν Ἀσίην. ὡς δὲ ἐνέβησαν ταχέως ἐς γῆν τὸν Ξέρξεα, πιθόμενον τοιόνδε· ὅτι μὲν ἔσωσε βασιλέος τὴν ψυχήν, δωρήσασθαι χρυσέῃ στεφάνῃ τὸν κυβερνήτεα· ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτῷ. Οὗτος καὶ ἄλλως λέγεται ὁ λόγος τῷ Ξέρξεω νόσῳ, ὑδαμῶς ἐμοιγε πιστός, ὅτε ἄλλως, ὅτε τὸ Περσέων τοῦτο πάθος. εἰ γὰρ δὴ καὶ ταῦτα οὕτω ἐρρήθη ἐκ τοῦ κυβερνήτεω πρὸς Ξέρξεα, ἐν μικροῖσι γνώμῃσι μέμφομαι οὐκ ἔχω ἀντί-

facinus eximium fecit. hic & ſe volentem negavit Xerxi ſerviturum, eoque in edita montis Rhodopes abiit: & filiis vetuit ne adverſus Græciam militarent. Illi patre contemptui habito, ſive alioqui belli libidine inſpiciundi, militavere cum Xerxe. qui poſtquam incolumes reverterunt, omnibus pater (erant autem ſex) ob eam cauſam oculos effodit. Et iſti quidem hanc mercedem acceperunt. Perſæ autem, ubi citato itinere ad trajectum pervenere, Helleſpontum navibus trajecere ad Abydum. non enim intentas jam rates invenere, ſed tempeſtate diſſolutas. Ibi copioſiorem quam in itinere commeatum adepti, nulla modeſtia ſeſe reficientes, ac mutatis aquis, permulti interibant ex iis qui de exercitu ſuperfuerant: cæteri cum Xerxe Sardis pervenere. Narratur autem & alia hæc res, Xerxem, poſteaquam Athenis profectus eſt ad oram ſuper Strymonem, illinc non amplius terra iter feciſſe: ſed exercitu Hydarni permiſſo, quem ad Helleſpontum deduceret, ipſum navem Phœniſſam conſcendiſſe, ut in Aſiam ſe reciperet: & dum curſum tenet, à Strymonia ingenti vento fuiſſe exceptum: & eo vehementius tempeſtate vexatum quod navis referta vectoribus erat, utpote quum ſuper contabulationes eſſent frequentes Perſæ qui cum Xerxe vehebantur. Ibi metu perculſum regem cum clamore interrogaſſe gubernatorem num qua ſalus eis eſſet. Et quum ille reſpondiſſet, Here, nulla admodum eſt, niſi horum vectorum aliqua fiat abitio: tunc Xerxem eo audito ita loquutum, Viri Perſæ, nunc aliquis veſtrûm declaret ſe curam habere regis. in vobis enim videtur ſita eſſe ſalus mea. Hæc ubi dixit Xerxes, illos eo adorato deſiliiſſe in mare: atque ita levata navi, Xerxem incolumem in Aſiam perveniſſe. Et ubi primum in terram egreſſus eſt, hoc egiſſe: gubernatorem, quod regis quidem animam ſervaſſet, aurea corona donaſſe: quod autem multos Perſarum perdidiſſet, decollaſſe. Hic autem alter modus qui narratur reverſionis Xerxis, haudquaquam fidem apud me habet cum propter alia, tum propter obitum Perſarum. nam ſi id regi à gubernatore dictum eſt, tamen ex infinitis rationibus, vel ob hanc unam, cui repugna-

CXVII

CXVIII

CXIX

[1] Nam ſi hæc ita Xerxi fuerunt à gubernatore dicta, ex decem millibus ſententiam ſuam hac de re proferentibus haud unus fuerit qui ———

xi non

ri non poteſt, negarint hoc regem fuiſſe facturum: quin potius Perſas juſſurum e tabulatis in ventrem navis deſcendere, utpote qui primores Perſarum eſſent: & remiges Phœnices, Perſis numero pares, in mare dejecturum. Sed is (ut dictum eſt ſuperius) itinere pedeſtri cum reliquo exercitu in Aſiam reverſus eſt. Cujus rei id quoq; magno eſt teſtimonio, quod conſtat, Xerxem, quum rurſus in Aſiam reciperet ſe, Abdera perveniſſe, [1] adhibuiſſeque convivio Abderitas, & acinace aureo eos [2] ac tiara auro intertexta donaſſe: & ut ipſi oppidani aiunt, illum, poſtquam ex Athenis retro fugit (quod apud me fide caret) illic primum zonam [3] reſolviſſe: adeo fuerat terrore correptus. Sunt autem Abdera magis ad Helleſpontum ſita quàm Strymon, atque litus ex quo navem illum conſcendiſſe ferunt. ¶ Cæterum Græci poſteaquam Andrum expugnare nequeunt, converſi in Caryſtium, vaſtato illorum agro rediere Salaminem. Ibi ante omnia diis primitias ſelegerunt cum aliarum rerum, tum Phœniſſarum triremium tres: quarum una reponeretur apud Iſthmum (quæ ad meam uſque memoriam extabat) altera apud Sunium, tertia Ajaci illic apud Salaminem. Secundo loco prædam inter ſe diſpartiere, ex quæ primitias Delphos miſere. Unde ſtatua effecta eſt longitudine cubitorum [4] decem, truncam navis partem manu ſuſtinens: eodem in loco ſtans ubi Alexander Macedo aureus. Miſſis Delphos primitiis, Græci publice deum percontati ſunt, num quid perfectas & gratas primitias accepiſſet. Quibus ille reſpondit habere ſe quidem à Græcis aliis, verum non ab Æginetis: ſed repoſcere donum optime navatæ ad Salaminem operæ in pugna navali. Id quum audiſſent Æginetæ, aureas ſtellas tres dedicaverunt, quæ ſuper malum navis ærerum ſtant apud angulum, proxime Croeſi craterem. Poſt diſpartitam prædam Græci ad Iſthmum navigaverunt, daturi præcipuum præmium Græcorum meritiſſimo, qui in hoc bello præclariſſime rem geſſiſſet. Eo ubi pervenventum eſt, duces Græci in aram Neptuni ſuam quiſque ſententiam ſcriptam detulere, quem-nam ex omnibus primum & quem ſecundum judicarent. Iri ea autem ſuum quiſque

CXX CXXI CXXII

ξοαν, μὴ ἂν ποιῆσαι βασιλέα τοιόνδε τι· μᾶλλον δὲ τὸ καταγρώματον, καταβιβάσαι ἐς χιλίας νῆας, ἐν ταῖσι Πέρσαι, καὶ Περσέων τοὺς πρώτους· τοὺς δ' ἐρετέων, ἐόντων Φοινίκων, ὁκοίους ἂν ἴσον πλῆθος τοῖσι Πέρσησι ἐξέβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. ἀλλ' ὁ μὲν (ὡς καὶ πρότερον εἴρηται) ὁδῷ χρεώμενος ἅμα τῷ ἄλλῳ στρατῷ, ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. Μέγα δὲ καὶ τόδε μαρτύριον· φαίνεται γὰρ Ξέρξης ἐὼν τὴν ὀπίσω κομιδὴν ἀπαράμενος ἐς Ἄβδηρα, καὶ ξεινίην τε σφι συνθέμενος, καὶ δωρησάμενος· αὐτοὺς ἀκινάκεϊ τε χρυσέῳ καὶ τιάρῃ χρυσοπάστῳ. καὶ, (ὡς αὐτοὶ λέγουσι Ἀβδηρῖται, λέγοντες μοὶ ὑδαμῶς ἐμοὶ πιστὰ) πρῶτον ἐλύσατο τὴν ζώνην φοίνικων ἐξ Ἀθηναίων ὀπίσω, ὡς ἐν ἀθυμίῃ ἐών. πρὸς τοῦ Ἑλλησπόντου δὲ μᾶλλον τοῦ Ἀβδηρικοῦ ἵδρυται, ἢ τοῦ Στρυμόνος, καὶ τῆς Ἠιόνος. ὅθεν δὴ μιν φασὶ ὄπιθε βῶναι δὴ τὴν νῆα. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεί τε οὐκ οἷοί τε ἐγένοντο ἐξελεῖν τὴν Ἄνδρον, στρατεύσαντες ἐς Κάρυστον, καὶ δηιώσαντες αὐτέων τὴν χώρην, ἀπαλλάσσοντο ἐς Σαλαμῖνα. πρῶτα μὲν νυν ταῖσι θεοῖσι ἐξαίρετον ἀκροθίνια ἄλλα τε καὶ τριήρεας τρεῖς Φοινίσσας· τὴν μὲν, ἐς Ἰδμόνα ἀναθεῖναι, ὅπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν· τὴν δὲ, ἐπὶ Σουνίῳ· τὴν δὲ, τῷ Αἴαντι αὐτῇ ἐς Σαλαμῖνα. μετὰ δὲ τοῦτο, διαδόσαντο τὴν λοιπὴν, καὶ τὰ ἀκροθίνια ἔπεμψαν ἐς Δελφούς· ἐκ τοῦ ἐχρέετο ἀνδριὰς ἔχων ἐν τῇ χειρὶ ἀκρωτήριον νηός, ἐὼν μέγαθος δυώδεκα πηχέων. ἑστᾶσι δὲ οὗτος τοῦπερ ὁ Μακεδὼν Ἀλέξανδρος ὁ χρύσεος. Πέμψαντες δὲ ἀκροθίνια οἱ Ἕλληνες ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτων τὸν θεὸν χρηστήριον, εἰ λελαίβηκε πλήρεα καὶ ἀρεστὰ τὰ ἀκροθίνια. ὁ δὲ παρ' Ἑλλήνων μὲν τοῦ ἄλλων ἔφησε ἔχειν, παρ' Αἰγινητέων δὲ, οὐ· ἀλλ' ἀπαίτεε αὐτοὺς τὰ ἀριστεῖα τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίης. Αἰγινῆται δὲ πυθόμενοι, ἀνέθεσαν ἀστέρας χρυσέους, οἳ δὴ ἐπὶ χαλκέου ἐστᾶσι τρεῖς δὴ τοῦ γωνίης, ἀγχοτάτω τοῦ Κερίτου κρητῆρος. Μετὰ δὲ τὴν ἄλωσιν τὴν λοιπὴν ἔπλωον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸν Ἰδμόνα, ἀριστεῖα δώσοντες τῷ ἀξιωτάτῳ γενομένῳ Ἑλλήνων ἀνὰ τὸν πόλεμον τοῦτον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι οἱ στρατηγοὶ διενέμοντο τὰς ψήφους δὴ τοῦ Ποσειδέωνος τῷ βωμῷ, τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον κρίνοντες ἐκ πάντων, ἐνθαῦτα πᾶς τις αὐτέων ἐωυτῷ

——— neget regem hoc facturum fuiſſe: Perſas juſſ. *Ad verbum, Ex decem millibus ſententiarum, vel opinionum, unum mihi repugnantem non habeo. Ex quibus videat lector an alium ſenſum elicere poſſit.* 1 Et hoſpitii fœdus cum iis iniiſſe. *Vel, hoſpitii neceſſitudinem cum illis contraxiſſe.* 2 Ac triremi auro intertexta. *vel (ut alii)* triremi inaurata. *Certe* intertexta *improprie hic dicerentur. At Valla τάδη legit pro τεῖ ἄρᾳ* 3 Solviſſe ut liberum omni metu: 4 Duodecim;

ἐτίθετο

ἐτίθετο τὴν ψῆφον, αὐτὸς ἑκάστου δοκέων ἄριστος γενέσθαι. δεύτερα δέ, οἱ πολλοὶ σφέων ἐξέπλεον Θεμιστοκλέα κρίνοντες. οἱ μὲν δὴ ἐμεμφοῦντο Θεμιστοκλέϊ δὲ διαφερόντως ὑπερέβαλλε πολλόν. Οὐ βουλόμενοι δὲ ταῦτα κρίνειν τοῖσι Ἕλλησι φθόνῳ, ἀλλ' ἀποπλωόντων ἑκάστων ἐς τὴν ἑωυτοῦ, ἅμα Θεμιστοκλέης ἐδόκεε τε καὶ ἐδεδόκητο εἶναι πολλῶν ἀνὴρ " πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος κατὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ὅτι δὲ νικῶν οὐκ ἐτιμήθη παρὰ τοῖσι περὶ τὴν Σαλαμῖνι ναυμαχησάντων, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐς Λακεδαίμονα ἀπίκετο, θέλων τιμηθῆναι· καὶ μιν Λακεδαιμόνιοι καλῶς μὲν ὑπεδέξαντο, μεγάλως δὲ ἐτίμησαν. ἀριστεῖα μὲν νυν ἔδοσαν Εὐρυβιάδῃ ἐλαίης στέφανον· σοφίης δὲ καὶ δεξιότητος, Θεμιστοκλέϊ, καὶ τούτῳ στέφανον ἐλαίης. ἐδωρήσαντο δὲ μιν οἴκῳ τε τῷ ἐν Σπάρτῃ κάλλιστον ἰόντι. ἀπενέσαντες δὲ πολλά, τοὺς προέπεμψαν " ἀνιόντα τεσσερακοσίοι Σπαρτιητέων λοχαγέες, ἕως οἵπερ ἱππέες καλέονται, μέχρι ὅρων τῶν Τεγεητικῶν. μοῦνον δὴ τοῦτον πάντων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Σπαρτιῆται προέπεμψαν. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐνθαῦτα Τιμόδημος Ἀφιδναῖος, τῶν ἐχθρῶν μὲν τῶν Θεμιστοκλέος ἐών, ἄλλως δὲ οὐ τῶν " ὀπφανέων, φθόνῳ καταμαρπτέων, ἐνείκεα τὸν Θεμιστοκλέα, τὴν ἐς Λακεδαίμονα ἄπιξιν προφέρων, ὡς διὰ τὰς Ἀθήνας ἔχει τὰ γέρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐ δι' ἑωυτόν. ὁ δέ, ἐπεί τε ἐνέκειτο καὶ οὐκ ἐπαύετο " ταῦτα λέγων ὁ Τιμόδημος, εἶπε, Οὕτω " ἔχει τοι· οὔτ' ἂν ἐγὼ ἐὼν Βελβινίτης ἐτιμήθην ὑπὸ Σπαρτιητέων, οὔτ' ἂν σὺ ὢν Ἀθηναῖος, ἐὼν Ἀθηναῖος. ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτον ἐλήλυθε. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, ἀνὴρ ὢν Πέρσῃσι λόγιμος καὶ πρόσθεν ἐών, ἐκ δὲ τῶν Πλαταιϊκῶν καὶ μᾶλλον ἔτι ἠυξήθη, ἔχων ἐξ μυριάδας στρατοῦ τὸν Μαρδονίου ἐξελέξατο, προέπεμπε βασιλέα μέχρι τοῦ πόρου. ὡς δὲ ὁ μὲν ἦν ἐν τῇ Ἀσίῃ, ὁ δέ, ὀπίσω πορευόμενος, κατὰ τὸν Παλλήνην ἐλήλυθε, ἔνθα Μαρδονίου τε χειμερίζοντος ἦσαν Θεσσαλίην τε καὶ Μακεδονίην, καὶ αὐτέων κου κατιστέοντος ἦσαν ἐς τὸ ἄλλο στρατόπεδον, οὐκ ἐδικαίου ἐντυχόντες ἀπρεπέως Ποτιδαίτῃσι μὴ οὐκ ἐξανδραποδίσασθαι σφέας. τοὺς γὰρ Ποτιδαίτας, ὡς βασιλεὺς παρεξελήλακε, καὶ ὁ ναυτικὸς τοῦτοι Πέρσῃσι οἰχώκεε φεύγων ἐκ τῆς Σαλαμῖνος ἐκ τοῦ φανεροῦ ἀπέσασαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων· ὡς δὲ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ τὴν Παλλήνην ἔχοντες.

nomen inscripsit, se illum qui præstantissimus extitisset existimans: sed in secundis partibus Themistocli adjudicandis plerique congruerunt. Ita quum singuli in primo loco singulos calculos haberent, in secundo Themistocles multo superior extitit. Et licet hanc CXXIV rem Græci livore quodam supersederint indicare, in suam quisque patriam revecti, tamen Themistocles & habitus est & celebratus per universam Græciam omnium Græcorum longe prudentissimus. Ipse tamen quia non fuisset honore affectus ab iis qui ad Salaminem dimicassent, ut honore afficeretur Lacedæmonem se contulit. Eum Lacedæmonii & splendide exceperunt, & magnifice honoraverunt: & primas quidem partes rei bene gestæ, [illegible]ybiadæ: solertiæ vero ac dexteritatis Themistocli dederunt, utrumque olivagina corona donantes: præterea huno ' biga quæ apud Spartam erat præstantissima: laudatumque verbis amplissimis, trecenti ex primoribus Spartiatarum, qui equites vocantur, discedentem ad Tegeaticos usq; fines comitati sunt. Hunc solum ex omnibus quos novimus hominibus Spartiatæ abeuntem deduxerunt. Eidem, postquam ex Lacede- CXXV mone Athenas venit, ibi * Timodemus unus ex inimicis ejus, alioqui non è claris viris, livore insaniens, criminidabat itionem in Spartam: dicens illum Athenarum respectu, non sui, ab Lacedæmoniis honores assequutum. Et quum non faceret finem talia dicendi, inquit ei Themistocles, O homo, ita res habet, neque ego si Belbinitanus forem, sic à Spartanis honoratus fuissem: neque tu, etsi Athenienſis. Atque hæc hactenus. ¶ Artabazus autem Pharnacis filius, CXXVI vir inter Persas cum antea illustris, tum ex rebus Platæensibus factus illustrior, regem deducebat iis sexaginta millibus quæ sibi Mardonius delegerat: quem ubi trajectu tenus comitatus est, quum jam ille in Asia esset, regressus circa Pallenen agebat, utpote Mardonio per Thessaliam Macedoniamque hybernante, nec alias copias obire curante. Nec è sua dignitate existimabat non diripere rebelles Potidæatas, in quos casu incidisset. Etenim Potidæatæ, postquam rex præteriit, & classis Persica à Salamine fugiens abiit è conspectu, à barbaris defecerant: mox aliis quoque qui Pallenen incolebant rebellantibus.

τοὺς ἀπιόντας
* ὀπφανέων, φθ.

319

1 Curru omnium qui Spartæ erant præstantissimo, *vel, pulcherrimo.* 2 Timodemus Aphidnæus. *Valla autem* Ἀφιδναῖος *omisit, aut potius non legit. quod certe suspectum etiam reddunt quæ sequuntur.*

Tunc

CXXVII Tunc vero Artabazus Potidæam obſedit: & ſuſpicatus etiam Olynthios ab rege defecturos, & ipſos obſedit. Eam autem urbem tenebant Bottiæi qui è ſinu Thermæo fuerant à Macedonibus ejecti. Hos Artabazus, poſtquam obſidione cepit, in paludem deductos trucidavit, urbemque adminiſtrandam Critobulo Toronæo tradidit, à genere Chalcidenſi. Ita CXXVIII Chalcidenſes Olynthum obtinuere. Expugnata Olyntho Artabazus Potidææ obſidendæ impenſius incumbebat. Hoc faciens, cum Timoxeno Scionæorum magiſtratu de facienda proditione tranſegit, incertum mihi quonam modo ab initio: neque enim traditur. ad extremum ita actum eſt: Quoties exaratum libellum aut Timoxenus ad Artabazum, aut Artabazus ad Timoxenum mittere volebat, eum ſagittæ poſtremo involvebat, adaptatiſque deſuper pennis, ad locum de quo convenerat ſagittam emittebat. Sed Timoxenus qui Potidæam prodebat, proditionis compertus eſt. nam Artabazus ad conventum locum ſagittam dirigens, fruſtrante jactu humetum cujuſdam Potidæatæ percuſſit. Ad quem ſaucium turba (ut adſolet in bello fieri) quum concurriſſet, ſubito revulſa ſagitta, animadvertens libellum, detulit ad magiſtratus. aderat autem & cæterorum Palenenſium commilitium. Perlecto libello magiſtratus & cognito proditionis autore, non tamen cenſuerunt Timoxenum eſſe plectendum, Scionææ civitatis gratia, ne in poſterum ſemper Scionæi pro proditoribus haberentur. Atque hunc quidem in modum Timoxenus proditio- CXXIX nis manifeſtus fuit. Artabazum verò tres jam menſes obſidentem ingens æſtus maris excepit, & is diutius: unde barbari videntes locum factum lacunoſum, in Pallenen conceſſerunt. quorum quum duæ partes permeaſſent eluviem, tres aliæ ſupererant, quas ubi pertranſiſſent, oportebat intrare Pallenen. ſed eas tanta maris æſtuatio invaſit quanta nunquam extiterat, ut indiginæ aiunt, quum ea frequenter illic accidat. Eorum qui nandi erant ignari, interiere: qui erant gnari, eos Potidæatæ navigiis adorti trucidavere. Hujus autem æſtus ac reſtagnationis & cladis Perſarum ferunt Potidæatæ hinc cauſam extitiſſe, quod iſti è Perſis quæ ſunt à mari oppreſſi, in templum Neptuni & ejus ſimulacrum quod ſitum eſt in ſuburbanis, impie ſe geſſerant. Hanc fuiſſe cauſam illi

ὀνθαῦτα δὴ Ἀρτάβαζος ἐπολιόρκεε τὴν Ποτίδαιαν. Ὑποπτεύσας δὲ τοὺς Ὀλυνθίους ἀποστήσεσθαι ἀπὸ βασιλῆος, καὶ ταύτην ἐπολιόρκεε. εἶχον δὲ αὐτὴν Βοττιαῖοι, οἱ ἐκ τοῦ Θερμαίου κόλπου ἐξαναστάντες ὑπὸ Μακεδόνων. ἐπεὶ δὲ σφέας εἶλε πολιορκέων, κατέσφαξε ἐξαγαγὼν ἐς λίμνην· τὴν δὲ πόλιν ἐπιδοὺς Κριτοβούλῳ Τορωναίῳ ἐπιτρόπευε, καὶ τῆς Χαλκιδικῆς ἦρχε. καὶ οὕτω Ὀλυνθον Χαλκιδέες ἔσχον. Ἐξελὼν δὲ ταύτην ὁ Ἀρτάβαζος, τῇ Ποτιδαίῃ ἐπετάμνετο μᾶλλον προσέχων δὲ οἱ πρόδυμος, συνετίθετο Τιμόξεινος ὁ τῶν Σκιωναίων στρατηγὸς ὄντινα μὲν τρόπον ἀρχὴν, ἔγωγε οὐκ ἔχω εἰπεῖν (οὐδὲ ὧν λέγεται) τέλος μέντοι, πιστὰ ἐγίνετο· ὅκως βιβλίον γράψειε ὁ Τιμόξεινος ἐπὶ λόγου πρὸς Ἀρτάβαζον πέμψαι, ὁ Ἀρτάβαζος πρὸς Τιμόξεινον, τοξεύματος πρὸς τοὺς γλυφίδας ἐκλειλιξάντες, καὶ περώσαντες τὸ βιβλίον, ἐτόξευον ἐς συγκείμενον χωρίον. ἐπαΐων δὲ ἐγίνετο ὁ Τιμόξεινος πρόδοσις τῷ Ποτιδαίῃ. τοξεύων γὰρ ὁ Ἀρτάβαζος ἐς τὸ συγκείμενον, ἁμαρτὼν τοῦ χωρίου τούτου, βάλλει ἀνδρὸς Ποτιδαιήτεω τὸν ὦμον· ὁ δὲ, βλαπτόμενος, ἐσπάσατο ὁμιλέοντος, (οἷα φιλέει γίνεσθαι ἐν πολέμῳ) οἱ αὐτίκα τὸ τόξευμα λαβόντες, ὡς ἔμαθον τὸ βιβλίον, ἔφερον δὴ τοῖσι στρατηγοῖσι παρὼν δὲ καὶ τῶν ἄλλων Παλληνέων συμμαχίη. τοῖσι δὲ στρατηγοῖσι ἐπιλεξαμένοισι τὸ βιβλίον, καὶ μαθοῦσι τὸ αἴτιον τῆς προδοσίης, ἔδοξε μὴ κατακαλέσαι Τιμόξεινον προδόντα τὴν Σκιωναίων πόλιν· ἕνεκα, μὴ νομίζοιατο οἱ Σκιωναῖοι ἐς τὸ μετέπειτα χρόνον αἰεὶ προδόται. ὁ μὲν δὴ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπαΐσας ἐγίνετο. Ἀρταβάζῳ δὲ, ἔτι πολιορκέοντι ἐγγενόμεναι τρεῖς μοῖραι, γίνεται ἄμπωτις τῆς θαλάσσης μεγάλη, καὶ χεῦμα δὴ πολλόν. ἰδόντες δὲ οἱ βάρβαροι τὸ γινόμενον, παρῆσαν ἐς τὴν Παλλήνην. ὡς δὲ τὰς δύο μὲν μοίρας διαδιαπορήσαν, ἐπὶ δὲ τρεῖς ὑπολοιποὶ ἦσαν, τὰς διελθόντας χρὴ ἴσον εἶναι ἐν τῇ Παλλήνῃ, ἐπῆλθε πλημμυρὶς τῆς θαλάσσης μεγάλη, ὅση ἐθαμὰ κου, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι, πολλάκις γινομένη. οἱ μὲν δὴ νέειν αὐτέων οὐκ ἐπιστάμενοι διεφθείροντο, τοὺς δὲ ἐπισταμένους Ποτιδαιῆται ἐπιπλώσαντες πλοίοισι ἀπώλεσαν. ἄμπωτιν δὲ λέγουσι Ποτιδαῆται τε καὶ ἡμεῖς καὶ τῆς πλημμυρίδος καὶ τοῦ Περσικοῦ πάθεος γενέσθαι τόδε, ὅτι τοῦ Ποσειδέωνος ἐς τὸν νηὸν καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ ἐν τῷ περαίῃ πόντῳ ἔσαν ὅσοι τῶν Περσέων τοίχῳ καὶ διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης. ἄμπωτιν δὲ τοῦτο λέγοντες,

δὲ λέγειν ἐμοιγε δοκέουσι. τὸν δὲ παραγομένους ἀπῆγε Ἀρταβάζος ἐς Θεσσαλίην παρὰ Μαρδόνιον. ὡς μὲν οἱ περιπεμφθέντες βασιλῆα, οὕτω ἐπράξαν. Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω παραγομένος, ὡς περιέπεμψε τὴν Ἀσίην, φεύγων ἐκ Σαλαμῖνος, καὶ βασιλῆά τε καὶ τὸν στρατὸν ἐκ Χερσονήσου διεπόρθμευσε ἐς Ἄβυδον, ἐχειμέρισε ἐν Κύμῃ. ἔαρος δὲ ὄπλα μαλλον ἐς Σάμον. οἱ δὲ περὶ νηῶν καὶ ἐχειμέριαι αὐτοῦ. Πέρσεων δὲ καὶ Μήδων οἱ πλεῦνες ἐπεβάτευον. στρατηγοὶ δέ σφι ἐπῆλυθον, Μαρδόντης τε ὁ Βαγαίου καὶ Ἀρταΰντης ὁ Ἀρταχαίου συμπρηξάς· τούτοισι καὶ ἀδελφιδεὸς αὐτοῦ Ἀρταΰντεω παρεστελομμένος ὁ Ἀμίτρης· ἅτε δὲ μεγάλως πεπληγότες, οὐ περιέσαν ἀνωτέρω τὰ πρὸς ἑωυτοῦς, οὐδ' ἐπιωάγαζε οὐδείς· ἀλλ' ἐν τῇ Σάμῳ κατήμενοι, ἐφύλασσον τὴν Ἰωνίην μὴ ἀποστῇ νέας ἔχοντες σὺν τῇσι Ἰάσι τεσσερήκοντα. οὐ μὲν οὐδὲ προσεδέκοντο τοὺς Ἕλληνας ἐς τὴν Ἰωνίην, ἀλλ' ἀποχρήσειν σφι τὴν ἑωυτῶν φυλάσσειν· καθημένοισι δὲ ὅτι σφέας οὐκ ἐπεδίωξαν φεύγοντας ἐκ Σαλαμῖνος, ἀλλ' ἄσμενοι ἀπαλλάσσοντο. καὶ μὲν νυν τὴν θάλασσαν ἐσωμένοισι ἔσαν τῷ θυμῷ, πεζὴν δὲ ἐδόκεον πολλῷ κρατήσειν τὸν Μαρδόνιον. ἐόντες δὲ ἐν Σάμῳ, ἅμα μὲν ἐβουλεύοντο εἴ τι δυνατὸν κακὸν τοὺς πολεμίους ποιέειν, ἅμα δὲ καὶ ὡτακούστεον ὁκοι πεσέεται τὰ Μαρδονίου πρήγματα. Τοὺς δὲ Ἕλληνας τό, τε ἔαρ γιγνόμενον ἤγειρε, καὶ Μαρδόνιος ἐν Θεσσαλίῃ ἐών. ὁ μὲν δὴ πεζὸς ἧκε συνελέγετο· ὁ δὲ ναυτικὸς ἀπίκετο ἐς Αἴγιναν, νῆες ἀριθμὸν δέκα καὶ ἑκατόν. στρατηγὸς δὲ καὶ ναύαρχος ἦν Λευτυχίδης ὁ Μενάρεος, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Ἱπποκρατίδεω, τοῦ Λευτυχίδεω, τοῦ Ἀναξίλεω, τοῦ Ἀρχιδάμου, τοῦ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Θεοπόμπου, τοῦ Νικάνδρου, * τοῦ Χαρίλου, τοῦ Εὐνόμου, τοῦ Πολυδέκτεω, τοῦ Πρυτάνιος, τοῦ Εὐρυφῶντος, τοῦ Προκλέος, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὕλλου, τοῦ Ἡρακλέος· ἐὼν τῆς ἑτέρης οἰκίης τῆς βασιλέων. ἅτε πάντες, πλὴν τῶν δυῶν τῶν μετὰ Λευτυχίδεα τραφέντων καταλελεγμένων, οἱ ἄλλοι, βασιλέες ἐγένοντο Σπάρτης. Ἀθηναίων δὲ στρατηγέει Ξάνθιππος ὁ Ἀριφρονος. Ὡς δὲ παρεγένοντο ἐς τὴν Αἴγιναν πᾶσαι αἱ νῆες, ἀπίκοντο Ἰώνων ἄγγελοι ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων· οἳ καὶ ἐς πρὸ Σπάρτης ὀλίγῳ πρότερον τετίσαν ἀπεσταλμένοι, ἐδέοντο Λακεδαιμονίων ἐλευθερωτὰς πρὸ Ἰωνίης, τῶν καὶ Ἡρόδοτος ὁ Βασιλείδεω ἦν οἱ

ἢ ἐλεύσεσθαι

videntur vere dicere. Eos autem qui superavere, Artabazus in Theſſaliam ad Mardonium duxit. Et cum iis qui regem reduxerunt ita eſt actum. ¶ Claſſiarius autem Xerxis exercitus qui ſuperfuerat, ubi à Salamine fugiens attigit Aſiam, rege cum aliis copiis è Cherſoneſo Abydum traducto, hyemavit apud Cumam. Idem primo ſtatim vere Samum convenit, ubi nonnullæ naves hyemaverant. Ejus claſſis plerique epibatæ erant ex Perſis & Medis, duceſque ſuperverenerant, Mardontes Bagæi, & Artayntes Artachæi filius, cujus patruelis Amitres ab eodem aſcitus erat iſtorum collega. Hi utpote magnopere percuſſi, non audebant occaſum verſus producere, ne unus quidem: ſed apud Samum ſubſidentes Ioniam à rebellando prohibebant, trecentas naves cum Ioniis habentes. Neque expectabant fore ut Græci in Ioniam irent, ſed ut ſua tutari contenti eſſent: ducta ex hoc conjectura, quod ipſos è Salamine fugientes non fuiſſent inſequuti, ſed libenter abſceſſiſſent. [1] Atque ut ſe victos mari, ita longe ſuperiorem terra Mardonium futurum arbitrabantur. Qui dum apud Samum erant, ſimul conſultabant ſi quid mali poſſent facere hoſtibus, ſimul ſubauſcultabant quonam res Mardonii ſpectarent. At Græcos excitabat tum veris adventus, tum Mardonius in Theſſalia agens. & eorum quidem exercitus pedeſtris nondum cogebatur: naves autem in Æginam abierant numero centum ac decem, præfecto atque navarcho Leutychide, qui fuit Menaris, qui fuit Ageſilai, qui fuit Hippocratidæ, qui fuit Leutychidis, qui fuit Anaxilai, qui fuit Archidami, qui fuit Anaxandridæ, qui fuit Theopompi, qui fuit Nicandri, qui fuit Charili, qui fuit Eunomi, qui fuit Polydectis, qui fuit Prytanis, qui fuit Eurypontis, qui fuit Proclis, qui fuit Ariſtodemi, qui fuit Ariſtomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli, qui fuit Herculis filius, ex altera ab regia familia. Hi omnes, præter duos qui primi poſt Leutychidem commemorati ſunt, reges Spartæ fuerunt. Athenienſium autem, duce Xanthippo Ariphronis filio, hac omni claſſe Æginam profecta, adveniunt eo nuncii Ionum iidem qui nuper ierant ad orandos Lacedæmonios ut Ioniam liberarent, quorum unus fuit Herodotus Baſilidis filius. Hi,

CXXX

CXXXI

CXXXII

1 De mari igitur animum abjecerant, ſed longe ſuperiorem &c. *ad verbum, Circa mare igitur animo vilii erant. vel, animis ceciderant. id eſt, De rebus igitur mari gerendis ſpem abjecerant.* * Genealogia illa ſic corrigenda eſt: τοῦ Χαρίλου, τοῦ Πολυδέκτεω, τοῦ Εὐνόμου, τοῦ Πρυτάνιος, &c. *Simſon. Chron. Catholic.*

ſepteni

ſeptem fuerant ab initio, qui conjuratione inter ſe facta de trucidando Stratte Chiorum tyranno, poſtea conſpiratione patefacta per unum ex ipſis qui rem detulerat, cæteri qui ſex erant, è Chio ſe ſubduxerunt; Spartamque ſe contulerunt, & tunc Æginam, oraturi Græcos ut in Ioniam navigarent: ægreque exoratos Delon uſque perduxere. Nam ulteriora omnia Græcis formidoloſa erant, cum locorum ignaris, tum plena hoſtium eſſe, & tantundem abeſſe Samum, quantum Herculis columnas credentibus. Contigitque id rei ut neque barbari ſupra Samum occidentem verſus navigare auderent, metu perterriti: neque Græci Chiorum rogatu, orientem verſus, ultra Delon. ita timor
CXXXIII medium eorum tuebatur. ¶ Dum Græci navigarent in Delon, Mardonius qui in hybernis apud Theſſaliam erat, inde movens miſit ad oraculum quendam generè Eluropeum, nomine Murem, jubens ut quantumcunque ſibi liceret pervaderet ad oraculum conſultandum: edocuitque quid vellet ab oraculis ſcire. Quid autem fuerit haud compertum habeo. non enim memoratur: opinor autem nihil aliud quam
CXXXIV de rebus præſentibus fuiſſe. Conſtat hunc Murem in Lebadiam veniſſe, & mercede corrupto quodam indigena Trophonium deſcendiſſe, & ad Abas Phocenſium, ad oraculum: quinetiam prius Thebas adiſſe. Ibique tum Apollinem Iſmenium conſuluiſſe, quod illic, quemadmodum in Olympia, fas eſt in templis ſciſcitari oracula: tum quodam non Thebano, ſed peregrino pecunia corrupto, in delubro Amphiarai obdormiſſe. Ideo autem nemini Thebano licet eo in loco vaticinium eſſe, quod quum Amphiaraus optionem eis dediſſet utrum mallent vate uti ſe an auxiliatore: Thebani ſibi auxiliatorem eum maluerunt. ¶propter nefas eſt ulli Thebano illic obdormiſcere.
CXXXV Tunc autem maximum extitiſſe miraculum, ut à Thebanis mihi narratur: Murem Europeum, perveſtigatis omnibus oraculis, iſſe etiam ad fanum Apollinis Ptoi. vocatur autem id fanum ita: ſed ipſorum Thebanorum eſt, ſitum ſupra paludem Copaidem, ante montem, proxime urbem Acræphiam. Ad hoc templum poſtquam perveniſſet is qui Mus appellaretur, ſequutos eum tres viros publice delectos ad deſcribenda ea quæ homini reſponderentur. & ſtatim antiſtitem

φασῶνται σφι γενόμενοι, ἐπεβούλευον θελήσαντι Στράτῃ τῷ Χίου τυραννεύοντι, ἐόντες ἀρχὴν ἑπτά. ὑπεβούλευσάν τε ὡς φανερὸν ἐγένοντο, ἐξανεχώρεον τὴν ὑπαίθριον ἑνὸς τῶν μετεχόντων, ὕστερον δὲ οἱ λοιποὶ ἓξ ἐόντες ὑπεξέσχον ἐκ τῆς Χίου, καὶ ἐς Σπάρτην ἀπίκοντο, καὶ δὴ καὶ τότε ἐς τὴν Αἴγιναν, τῶν Ἑλλήνων δεόμενοι καταπλῶσαι ἐς τὴν Ἰωνίην. οἱ περήσαντες αὐτοὺς μέχρι Δήλου. τὸ γὰρ πρόσθεν, πᾶν δεινὸν ἦν τοῖσι Ἕλλησι, ὅτε τῶν χώρων εἴσω ἀμπείροισι, σφεσὶ τε πάντα πάλαι ἐδόκεε εἶναι. τὸ δὲ Σάμου ὑπέστατο δόξῃ καὶ Ἡρακλείας σπιλαι ἴσον ἀπέχειν. συνέπιπτε δὲ πιστὰ, ὥστε τοὺς μὲν βαρβάρους τὸ πρὸς ἑσπέρης ἀνιέναι Σάμου μὴ τολμᾶν καταπλώσαι καταῤῥωδηκότας, τοὺς δὲ Ἕλληνας, χρηίζοντας Χίων τὸ πρὸς τὴν κατύπερθε Δήλου. ὕστατα δὲ τὸ μέσον ἀφύλακτον σφέων. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἔπλωον ἐς τὴν Δῆλον. Μαρδόνιος δὲ ὡς τὴν Θεσσαλίην ἐχείμαζε. ὁρμώμενος, ἔπεμπε καὶ τὸ χρηστήριον ἄνδρα Εὐρωπαῖον γένος, τῷ ὄνομα ἦν Μῦς· ἐντειλάμενος παντὶ μὲν χρησάμενον ἐλθεῖν, τῷ οἷά τε ἦν σφι ἀποτειρησάμενος. ὅ, τι μὲν βουλόμενος ἐκμανθάνειν περὶ τῶν χρηστηρίων ταῦτα ἐνετέλλετο, οὐκ ἔχω φράσαι (ἐγὼ γὰρ οὐκ λέγεται) δοκέω δ' ἔγωγε περὶ τῶν παρεόντων πρηγμάτων, καὶ οὐκ ἄλλων τέκμαρ. Οὗτος ὁ Μῦς ἐς τὴν Λεβάδειαν ἀπικόμενος φαίνεται, καὶ μισθῷ πείσας τὸν ἔπαρχον ἄνδρα, καταβὰς ἐς Τροφώνιον καὶ ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων ἀπικόμενος ἦλθε τὸ χρηστήριον. καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας πρῶτα ὡς ἀπίκετο, τοῦτο μὲν, τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνι ἐχρήσατο· (ἔστι δὲ, κατάπερ ἐν Ὀλυμπίῃ, ἱεροῖσι αὐτόθι χρηστηριάζειν) τοῦτο δὲ, ξεῖνόν τινα καὶ οὐ Θηβαῖον χρήμασι πείσας, κατακοιμίσαι ἐς Ἀμφιάρεων. Θηβαίων δὲ ὑδενὶ ἔξεστι μαντεύεσθαι αὐτόθι διὰ τόδε· ἐκλελοιπὸς σφέας ὁ Ἀμφιάραος διὰ χρηστηρίων ποιεύμενος, ὁκότερα βούλονται ἑλέσθαι τυτθέων, ἑωϋτῷ ἢ ἄτε μαντὶ χρέεσθαι, ἢ ἄτε συμμάχῳ, τῷ ἑτέρῳ ἀποχρεώμενοι· οἱ δὲ σύμμαχόν μιν εἵλοντο ἔτι. Διὰ τοῦτο μὲν δὴ οὐκ ἔξεστι Θηβαίων ὑδενὶ αὐτόθι καταχοιμηθῆναι. Τότε δὲ θαύμα μοι μέγιστον ἠμένετο λέγεται τοῦτο Θηβαίων. ἐλθεῖν ἄρα τὸν Εὐρωπαῖον Μῦν, διεξερεσσόμενον πάντα τὰ χρηστήρια, καὶ ἐς τοῦ Πτῴου Ἀπόλλωνος τὸ τέμενος· τοῦτο δὲ τὸ ἱρὸν, καλέεται μὲν Πτῷον, ἔστι δὲ Θηβαίων, κεῖται δὲ ὑπὲρ τῆς Κωπαΐδος λίμνης, πρὸς ὄρεϊ, ἀγχοτάτω Ἀκραφίης πόλιος. ἐς τοῦτο τὸ ἱρὸν ἐπεί τε παρελθεῖν τὸν καλεόμενον τοῦτον Μῦν, ἐπεδὰς οἱ τῶν ἀστῶν αἰρετοὺς ἄνδρας

τρεῖς ἀπὸ τοῦ χωροῦ, οἷς ἀπηγεομένοις τὰ θεσπιεῖν ἔμελλε. καὶ πρόκα τε ἦν πεμφθεὶς

ἐξ ἁπάσης

βαρβάρῳ γλώσσῃ χρᾶν· ἢ τὲς μὴ ἐπομένους τῷ Θηβαίων ἐν νεότητι ἔχειν δοκέειν ἀκοῦσαι βαρβάρῳ γλώσσης ἀντὶ Ἑλλάδος· ὡς δὲ ἔχειν, οὐ, τὴ χρησυνίαν τῶν παρεόντι πρήγματι· τὸ δὲ Εὐρωπίη Μαρδόνιος ἐξαρπάσαντα παρ' αὐτέων τὰ ἐφέροντο δέλτον, τὰ λεγόμενα ὑπὸ τῆς προφήτεω γράφειν ἐς αὐτήν. (φάναι δὲ Καρίη μὲν γλώσσῃ χρᾶν) συγχεάμενον δὲ, οἷα δὴ ἐκ πολλῶν ἐόντα, ἐς Θεσσαλίην. Μαρδόνιος δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦτα, μετὰ τοῦτο ἔπεμπε ἄγγελον ἐς Ἀθήνας Ἀλέξανδρον τὸν Ἀμύντεω, ἄνδρα Μακεδόνα· ἅμα μὲν, ὅτι οἱ προξεναὶ οἱ Πέρσαι ἦσαν. (Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀδελφεὴν Γυγαίην, Ἀμύντεω δὲ θυγατέρα, Βουβάρης ἀνὴρ Πέρσης ἔσχε, ἐκ τῆς οἱ ἐγεγόνεε Ἀμύντης ὁ ἐν τῇ Ἀσίῃ, ἔχων τὸ οὔνομα τοῦ μητροπάτορος· τῷ δὲ ἐκ βασιλέος τῆς Φρυγίης ἐδόθη Ἀλάβανδα πόλις μεγάλη νέμεσθαι) ἅμα τε ὁ Μαρδόνιος πυνθανόμενος ὅτι περίξενός τε εἴη καὶ διεργέτης ὁ Ἀλέξανδρος, ἔπεμπε· τὲς δὲ Ἀθηναίους οὕτω ἐδόκεε μάλιστα προσκτήσεσθαι, λεών τε πολλὸν ἄρα ἀκούων εἶναι καὶ νόῳ τὰ τοιαῦτα κατεργασμένους μάλιστα Ἀθηναίους ἐπίστασθαι· τούτων δὲ προσγενομένων, κατὰ πλῆθος μὲν ὑπερβολὴν θαλάσσης κρατήσειν· τούτῳ μὲν ἂν καὶ ἦν· πεζῇ τε ἐδόκεε πολλῷ εἶναι κρείσσων. οὕτω τε ἐλογίζετο καὶ ὑπερεθρέπτο οἱ τὰ πρήγματα ἐσεσθαι τῶν Ἑλληνικῶν. τάχα δ' ἂν καὶ τὰ χρηστήρια ταῦτά οἱ προλέγει συμβαλλόμενον σύμμαχον τὴν Ἀθηναίων πρυτανηίδα· τοῖσι δὴ πεμπόμενος ἔπεμπε. Τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου τοῦτο ἕβδομος γενεήτωρ Περδίκκης ἦν, ὁ κτησάμενος τὴν Μακεδόνων τυραννίδα τρόπῳ τοιῷδε· ἐξ Ἄργεος ἐφυγον ἐς Ἰλλυριοὺς τρεῖς ἀδελφεοὶ, Γαυάνης τε καὶ Ἀέροπος καὶ Περδίκκης· ἐκ δὲ Ἰλλυριῶν ὑπερβαλόντες ἐς τὴν ἄνω Μακεδονίην, ἀπίκοντο ἐς Λεβαίην πόλιν. ἐνθαῦτα ἐπὶ μισθῷ ἔσχε τὸν βασιλέα, ὁ μὲν, ἵππους νέμων· ὁ δὲ, βοῦς· ὁ δὲ νεώτατος αὐτέων Περδίκκης, τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων. (εἰώθασι γὰρ τοπάλαι καὶ αἱ τυραννίδες τῶν ἀνθρώπων ἀδενέες χρήματα, οὐ μόνον ὁ δῆμος·) ἡ δὲ γυνὴ τοῦ βασιλέος, αὐτὴ τὰ σιτία σφι ἔπεσσε. ὅκως δὲ ἐπλήσθη ὁ ἄρτος τοῦ παιδὸς τὸ δηθὲν τοῦ Περδίκκεω, διπλήσιος ἐγίνετο αὐτὸς ἑωυτοῦ. ἐπεὶ δὲ αἰεὶ τωὐτὸ τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε πρὸς τὸν ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ. "ὡς δὲ ἤκουσε, ἐπῆλθέ οἱ αὐτίκα ὡς εἴη τέρας, καὶ

barbara lingua uſam: & qui eos ſubſequebantur, ſtupuiſſe audientes barbaram linguam pro Græca. Quumque neſcirent quid in præſenti negocio ageret, Murem Europeum pugillares abeis quos ferebant abſtuliſſe, & in illis ea quæ dicerentur à propheta exaraſſe, eaque, ut dicebant; lingua Caria: & ubi illa ſcripſiſſet, digreſſum in Theſſaliam abiiſſe. Ea Mardonius intelligens quid CXXXVI
dicerent, nuncium debinc Athenas mittit Alexandrum Macedonem Amyntæ filium, [1] tum quia in eum propenſi erant Perſæ, (quippe cujus ſororem Gygæam Amyntæ filiam in matrimonio habuerat Bubares vir Perſes, ex qua genuerat Amyntam in Aſia, avi matemi ferentem nomen, cui ab rege Phrygiæ data erat incolenda urbs Alabanda) tum quia audiebat hoſpitalem atq; munificum eſſe virum, Mardonius mittendum duxit: hac præcipue ratione arbitratus ſe conciliaturum ſibi Athenienſes, populum & multum & ſtrenuum eſſe audiens, [2] & qui cladis Perſicæ in mari acceptæ præcipuus autor extitiſſet. Quibus ſibi conciliatis, ſpem concipiebat facile potiundi maris, prout etiam contigiſſet. nam terreſtribus copiis longe ſibi ſuperior eſſe videbatur. Ita colligebat ſuas res fore ſuperiores rebus Græcorum. Cui fortaſſis oracula illa reddita ſuadebant ut Athenienſem ſibi ſocium aſciſceret. His obtemperans, CXXXVII
Alexandrum hunc mittebat ſeptimum à Perdicca, qui Macedonum tyrannidem obtinuit hunc in modum: Tres fratres à Temeno oriundi, Gavanes, Aeropus, Perdiccas, ex Argo in Illyricos profugerunt: & ex Illyriis tranſgreſſi ſuperiorem Macedoniam, pervenerunt ad urbem Lebæam. ubi ſe ad mercenariam operam regi locave unt, unus quidem equis, alter vero bobus, minimus autem natu, minutis pecoribus paſcendis. [3] Erant autem priſcorum hominum tyrannides in re nummaria exiles, non ſolum populares facultates: adeò ipſi regi ſua uxor coquebat cibaria. Hæc quum animadverſiſſet panem pueri Perdiccæ mercenarii, dum coqueretur, effici duplum quam erat, idque ſemper contingere, indicavit marito. [4] Ille re audita, illico ingreſſus eſt ut oſtentum cerneret,

1 Tum quod affinitate cum Perſis junctus eſſet, 2 Et quem cladis Perſicæ in mari acceptæ præcipuum autorem extitiſſe credebat. 3 Erant enim olim regna etiam in re nummaria exilia, non ſolum populus. Regis autem uxor illis ipſamet farinam fubigebat: ſed dum coquebatur panis Perdiccæ pueri mercenarii, in duplam molem excreſcebat. Quod quum ſemper contingeret, id marito indicavit. *Dicet autem τυραννίδας pro τυράννους. perinde eſt enim ac ſi dixiſſet, Erant enim olim ipſi quoque reges pecuniæ inopes. Quod Herodotus ſubjungit necui mirum videatur quod rex ipſe illos paſcendis ſuis armentis & gregibus præfecerit. At Valla ex* Enim *faciens* Autem, *ita hoc interpretatur quod de regis uxore narratur, quaſi Herodotus hoc velut argumentum illius inopiæ afferat: ideoq; particula* Adeo *utitur.* 4 At illi, ut audivit, ſtatim hæc cogitatio animum ſubiit, *vel, illi in mentem venit,* factum illud, ——

quonam

quonam modo quid majus excresceret: moxque accitis mercenariis, ut à suâ domo discederent, imperavit. Et quum illi dicerent, ita demum se abscedere justum esse ubi mercedem accepissent: [1] tunc rex mercedem nominari audiens; Hunc, inquit (solem ostendens, in deum contumelioſus) dignam vobis mercedem reddo. Immeabat autem in ædes per fumarium sol. Hoc audientes majores natu Gauanes & Aeropus, stetere attoniti. at puer, Accipimus rex quæ das, præloquutus, gladio (nam gladium gerebat) circumscripsit in pavimento domus solem: circumscriptumque quum ter in sinum suum hau-
CXXXVIII sisset, abiit cum cæteris. [2] Quale autem esset id quod faciebat puer, & quod data cum illorum assensu accipiebat minimus natu, renunciavit quidam assessorum regi. Hoc audito, rex ira percitus equites ad eos interimendos mittit. Est autem in ea regione amnis cui tanquam liberatori immolant posteri illorum qui ab Argo erant: hic amnis, posteaquam eum Temenidæ transierant, ita vehemens effectus erat ut ab equitibus transiri nequirit. Temenidæ in aliam Macedoniæ plagam transgressi, habitarunt prope hortos qui ferebantur esse Midæ Gordio geniti, quibus in hortis sua sponte nascuntur rosæ sexagenûm foliorum, fragrantiori odore quam cæteræ: & in quibus (ut fertur à Macedonibus) Silenus fuit exceptus. Super eos situs est mons, nomine Bermius, per hyemem inaccessus. Hinc egressi postquam eam plagam obtinuerunt Temenidæ, cæteram Ma-
CXXXIX cedoniam subegerunt. Ab hoc autem Perdicca hunc in modum Alexander oriundus est: Amyntæ filius fuit Alexander, Amyntas Alcetæ, pater Alcetæ fuit Aeropus, Aeropi Philippus, Philippi [3] Argæus, hujus Perdiccas, qui paravit imperium. Ita Amyntæ fuit A-
CXL lexander filius. Qui ubi Athenas venit à Mardonio missus, ita verba fecit, Viri Athenienses, Mardonius hæc inquit, Nuncius mihi ab rege venit in hæc verba, Athenienſibus injurias quas mihi

ϗ " φέρει ἐς μέγα τι. καλέσας ὁ τὸν Δῖτα, πρόσηφόλε σφι ἀπαλλάσσειν ὁκηνῆς τῆς ἑωυτοῦ. οἱ δ', τὸν μισθὸν ἔφασαν δίκαιον, εἰ ἀπαλλαχθέντας, ὕτω ἐξιέναι. ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς, τῷ μισθῷ πέρι ἀκούσας, ὧδε ἔφη πρὸς αὐτοὺς, ἐγὼ δικαίῳ τῷ μισθῷ ἐς τὸν οἶκον ἐσέρχων ὁ ἥλιος, εἶπε, διοβλαβὴς ἡμιόλιος, Μισθὸν ὦ ὑμῖν ἐγὼ ὑμέων ἄξιον τόνδε ἀποδίδωμι· δείξας τὸν ἥλιον. ὁ μὲν δὴ Γαυάνης τε ϗ ὁ Ἀέροπος οἱ πρεσβύτεροι ἔτασαν ἐκπεπληγμένοι, ὡς ἤκουσαν ταῦτα. ὁ δὲ παῖς, ἐτύγχανε γὰρ ἔχων μάχαιραν, " ἔφη, τάδε, Δεκόμεθα ὦ βασιλεῦ τὰ δίδοῖς, ἐνεγράφετο τῇ μαχαίρῃ ἐς τὸ ἔδαφος τοῦ οἴκου τὸν ἥλιον. ἐνεγράψας δ', ἐς τὸν κόλπον τείς ἀρυσάμενος ἐκ τοῦ ἡλίου, ἀπαλλάσσετο ἀεὶ ός τε ϗ οἱ μετ' αὐτοῦ. οἱ μὲν δὴ ἀπίεσαν. Τῷ δὲ βασιλεῖ σημαίνει τις τῶν παρέδρων οἷόν τι χρῆμα ποιήσειε ὁ παῖς, ϗ ὡς σφι νόῳ ἐκείνων ὁ νεώτατος. λάβοι τὰ δεδομένα. ὁ δ', ταῦτα ἀκούσας, ϗ ὀξυθυμήσας, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς ἱππέας ἀπολουμένους. πολλαμῇ δὲ ἔστι ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ, τῷ ῥέουσι οἱ τοῦτον τὸν ἄνδρων ἀπ' Ἀργου ἀπόγονοι " σωτῆρα. οὗτος, ἐπεί τε διέβησαν οἱ Τημενίδαι, μέγας ἔτυ ἐπῆν ὁ ποταμὸς ὥστε τοὺς ἱππέας μὴ οἷόν τε ἡμέας διαβῆναι. οἱ δ', ἀπικόμενοι ἐς ἄλλην γῆν τῆς Μακεδονίης, οἴκησαν πέλας τῶν κήπων τῶν λεγομένων εἶναι Μίδεω τοῦ Γορδίεω· ἐν τοῖσι φύεται αὐτόματα ῥόδα, ἓν ἕκαστον ἔχον ἐξήκοντα φύλλα, ὀδμὴν τε ὑπερφέροντα τῶν ἄλλων. ἐν τούτοισι ϗ ὁ Σιληνὸς τοῖσι κήποισι ἥλω, ὡς λέγεται ὑπὸ Μακεδόνων. ὑπὲρ δὲ τῶν κήπων ὄρος κέεται, Βέρμιον οὔνομα, ἄβατον ὑπὸ χειμῶνος. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενοι, ὡς ταύτην ἔσχον, κατεστρέφοντο καὶ τὴν ἄλλην Μακεδονίην. Ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ Περδίκκεω Ἀλέξανδρος ὧδε ἐγένετο. Ἀμύντεω " παῖς ἦν Ἀλέξανδρος· Ἀμύντης δὲ, Ἀλκέτεω· Ἀλκέτεω δὲ πατὴρ ἦν Ἀέροπος τοῦ δὲ, Φίλιππος· Φιλίππου δὲ, [a] Ἀεροῦς· τοῦ δὲ, Περδίκκης, ὁ κτησάμενος ϗ ἀρχήν. ἐγένετο μὲν δὴ ὧδε Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω. Ὡς δ' ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἀθηναίους " πεμφθεὶς ὑπὸ Μαρδονίου, ἔλεγε τάδε, " Ἄνδρες Ἀθηναῖοι Μαρδόνιος τάδε λέγει, Ἐμοὶ " ἀγγελίη ἦκε παρὰ βασιλῆος, λέξουσα ὕτως· Ἀθηναίοισι τὰς ἁμαρτάδας τὰς ἐξ ἐκείνων ἐς

σπ φέρει μέγα τι

σπ σώζει.

σπ πατὴρ

σπ ἀποπεμφθείς

" ἐμὲ

—— magnum aliquid portendere ideoque acerſitis mercenar. *Ad verbum*, Portentum esse [hanc rem] & *ad magnum aliquid spectare. vel, tendere. At Valla errorem inceptum ab* ἐκπλήξ *prosequutus est in* φέρει.

1 Tunc rex, ubi mercedis mentionem fieri audivit, sole tunc forte per fumarium, *sive, caminum*, domum ingrediente, dixit furore correptus, At ego hanc mercedem vobis dignam rependo. ostendebat autem solem. *vel, At ego vobis hanc mercedem persolvo. id est, in mercedem, vel, pro mercede, ut* μισθὸν *dicatur per appositionem. Videtur autem voluisse significare, illos debere abunde magnæ mercedis loco ducere quod salvos illos à se dimitteret.* 2 At regi quidam ex ejus assessoribus, quod egerat puer, & quòd ille quum omnium natu minimus esset, quæ sibi data erant accepisset, id certo consilio factum esse, renunciavit. 3 Argæus, * Ἀργαῖος *vel* Ἀργῶος. Sibylla: Αὐχήεις βασιλεῦσι Μακεδόνες Ἀργεάδησι.

[a] Justin. l. 7. cap. 2. n. 2. Edit. Var. Justin. l. 7. cap. 2. n. 13. Edit. Var.

"ἐμὲ ἠμοιμύας πάσας μετίημι. νῦν τε ὧδε
"Μαρδόνιε ποίεε. τοῦτο μὲν τὴν γῆν σφι ἀπό-
"δοσ. τοῦτο δέ, ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐλέσθων
"αὐτοὶ ἥντινα ἂν ἐθέλωσι, ἐάντες αὐτόνομοι.
"ἱρά τε πάντα σφι (ἢν δὴ βούλωνται γε ἐ-
"μοὶ ὁμολογέειν) ἀνόρθωσον, ὅσα ἐγὼ ἐνέπρη-
"σα τυτθίων ἢ ἀπεμμένων, ἀναγκαίως ἔχει μοι
"ποιέειν ταῦτα, ἢν μὴ τὸ ὑμέτερον ἄρτιον
"ἡμῖν. λέγω δὲ ὑμῖν τάδε, Νῦν τι μαίνεσθε.
"πόλεμον βασιλεῖ" ἀνταειρόμενοι; ὅτε γε δὲ
"ἂν ὑμέας βούλοισθε, ὅτε οἷοί τε ἐσὶ ἀνέχειν τὴν
"πᾶσαν χρόνον. εἰδότε μὲν γὰρ τὸ Ξέρξεω στρα-
"τηλασίης τὸ πλῆθος, καὶ τὰ ἔργα· πυθά-
"νεσθε δὲ καὶ τὸν νῦν" παρεῦσάν μοι δύναμιν·
"ὥστε καὶ ἢν ἡμέας ὑποβάλησθε, καὶ νικήσητε
"(τοῦτο ὑμῖν ὐδαμὴ ἐλπὶς, εἴπερ εὖ φρο-
"νέοιτε) ἄλλη παρέσται πολλαπλησίη. μὴ ὦν
"βούλησθε παρεισμοὶ βασιλεῖ, στρεδὸς μὲν τὴν
"χώρης, δηΐων δὲ αἰεὶ περὶ ὑμέων αὐτῶν· ἀλλὰ
"καταλλάσσεσθε. παρέχει δὲ ὑμῖν κάλλιστα κα-
"ταλύσασθαι, βασιλῆϊ. ταύτῃ ὡρμημένοι· ἐσὶ
"ἐλεύθεροι, ἡμῖν ὁμαχμίλιοι συνθέμενοι ἄνευ
"τε δόλου καὶ ἀπάτης. Μαρδόνιος μὲν ταῦτα
"εἶπε· Ἀθηναῖοι δὲ ἐπετίλατό μοι εἶπαι πρὸς ὑ-
"μέας. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν εὐνοίης τῆς πρὸς ὑμέας
"ἐούσης ἔξ ἐμεῦ, ὐδὲν λέξω. οἶδα γὰρ ἂν νῦν πρῶ-
"τον ἐκμαθόντες. προσχρῆζω δὲ ὑμέων πείθε-
"σθαι Μαρδονίῳ. ἐνορέω γὰρ ὑμῖν οὐκ οἵοισί τε
"ἐσομένοισι τὸν πάντα χρόνον πολεμέειν Ξέρξῃ
"εἰ γὰρ ἐνώρων τοῦτο ἐὸν ὑμῖν, οὐκ ἂν κατῆκε ἐς
"ὑμέας ἄλλον, ἔχων λόγους τοιούσδε. καὶ γὰρ δυνά-
"μις τοσήν ἄνδρωπον ἡ βασιλῆος δῦσι καὶ χεὶρ
"τοσήνη. νῦν ὦν μὴ αὐτίκα ὁμολογήσητε,
"μεγάλα περιεινόντων ἔτ' οἷσι ὁμολογέειν
"ἐθέλουσι, "δείμαινον γὰρ ὑμέων, ἐντειβέω
"τε μάλιστα οἰκημένων τῶν συμμάχων πάν-
"των, αἰεί τε φθειρομένων μόνων, ἐξαίρετόν
"τι μεταίχμιον τῆς γῆς ἐκτημένων. ἀλλὰ
"πείθεσθε. πολλῶ γὰρ ὑμῖν ἄξια ταῦτα, εἰ βα-
"σιλεὺς γε ὁ μέγας μούνοισι ὑμῖν Ἑλλήνων
τοῖς ἁμαρτάδας ἀπιεὶς, ἐθέλει φίλος γενέ-
σθαι. Ἀλέξανδρος μὲν ταῦτα ἔλεξε. Λα-
κεδαιμόνιοι δέ, πυνθόμενοι ἥκειν Ἀλέξαν-
δρον ἐς Ἀθήνας, ἐς ὁμολογίην ἄξοντα
τῷ βαρβάρῳ Ἀθηναίους, ἀναμνησθέντες τῶν
λογίων, ὡς σφέας χρεὼν δῆν ἅμα τοῖσι ἄλ-
λοισι Δωριεῦσι ἐκπίπτειν ἐκ Πελοποννήσου
ὑπὸ Μήδων τε καὶ Ἀθηναίων, κάρτα τε ἔδεισαν
μὴ ὁμολογήσωσι τῷ Πέρσῃ Ἀθηναῖοι, αὐ-
τίκα τί σφι ἔδοξε πέμπειν ἀγγέλους καὶ δὴ
ὡυέπιπτε ὥστε ὁμοῦ σφέων γίνεσθαι τὰ κα-

intulerunt omnes remitto. nunc autem Mardoni ita facito: Suam eis regionem reddito: præterea aliam pro ſuo arbitratu eligant, ſuaque libertate potiantur. Quinetiam eorum templa, ſi mecum fœdus inire volent, omnia quæ ego incendi, reſtituito. Hic nuncius quum mihi allatus ſit, neceſſe habeo iſta exequi, niſi per vos ſteterit. Ego vero hæc vobis duco dicenda, Quid inſanitis, bellum regi inferentes, cui nec unquam præſtare, nec ſemper obſtare poteritis? Noſtis enim Xerxis & copias & facta: auditis quoq; nunc de exercitu qui mecum eſt. [1] quem ſi ſuperaveritis atque viceritis, nulla vobis (ſi ſapitis) ſpes erit; quum alius multo major exercitus ſit adfuturus. Nolite igitur, æquiparando vos regi, privari ſolo veſtro, [2] & pro vobilipſis aſſidue diſcurrere. imo potius his moleſtiis vos explicate, quum adſit vobis pulcherrima explicandi facultas, quod ab rege provocati ut ſocietatem belli nobiſcum ineatis citra dolum & fraudem, liberati eritis. Hæc me juſſit Athenienſes apud vos Mardonius dicere. Ego vero de mea in vos benevolentia nihil commemorabo. neque enim nunc primum eam cognoviſtis. Obſecro autem ut Mardonio morem geratis, quos animadverto non ſemper validos fore ad gerendum cum Xerxe bellum: quales ſi animadverterem eſſe, nequaquam huc cum his mandatis veniſſem. Quippe regis vires ſupra humanas ſunt, & manus prælonga. [3] Quod niſi propere aſſentiamini magna pollicentibus, quippe ex æquo fœdus facere volentibus, timeo veſtram vicem, qui ex omnibus ſociis & maxime in via habitatis, & ſoli ſemper præcipuam cladem accipitis, poſſidentes terram inter diverſas acies poſitam. [4] Itaque inducite hoc in animum quod magnopere eſt è veſtra dignitate, quum rex magnus vobis Græcorum ſolis injurias remittens, cupiat effici amicus. Hæc Alexander. Quem Athenas ire ad inducendos in barbari ſocietatem Athenienſes quum audiſſent Lacedæmonii, id ne fieret vehementer extimuerunt, reminiſcentes oraculorum, fatale eſſe ut ipſi cum cæteris Dorienſibus è Peloponneſo ejicerentur à Medis pariter & Athenienſibus. ideoque ſine mora mittendos illuc cenſuere legatos. Et ſane contigit ut concioni adeſſent

CXLI

1 Quo ſi potentiores extiteritis, eumq; viceritis (quod nequaquam ſperatis, ſi ſapitis) 2 Et ſemper de vita veſtra periclitari. Vos igitur potius in gratiam *cum rege* redite, quum reconciliationis pulcherrima ſe vobis offerat occaſio, regem ad hanc propenſum habentibus. Inita nobiſcum citra dolum & fraudem ſocietate belli, liberi eſtote. 3 Niſi igitur ſtatim cum illis paciſcamini, luculentas condiciones vobis proponentibus, quibus paciſci volunt. 4 Enimvero morem gerite, magni enim veſtra refert, regem magnum vobis ſolis Græcorum injurias condonare, & amicitiam vobiſcum inire velle.

Lacedæ-

ἢ ἀπεμμένους

ἢ παρ' ἐμὲ ἔσται δύναμις.

Lacedæmonii. extraxerant enim Athenienſes tempus, probe ſcientes fore ut Lacedæmonii audirent venire à barbaro nuncium, ad ſocietatem contrahendam, quare de induſtria id fecere ad declarandam Lacedæmoniis ſententiam ſuam. Ubi dicendi finem fecit Alexander, excipientes nuncii Spartanorum, ita loquuti ſunt, Nos vero miſere Lacedæmonii oratum vos ne quid novi in Græciam agatis, neque verba quæ adferuntur à barbaro admittatis: quod id neque juſtum ſit ullo modo, neque decorum cum aliis Græcis, tum præcipue vobis: idque multis de cauſis. Vos enim hoc bellum excitaſtis etiam nobis invitis, & propter imperium veſtrum eſt decertatum: quod certamen nunc in univerſam Græciam emanavit. [1] cujus totius vos præcipui authores fuiſtis, & Græcis cauſa ſervitutis, res nullo pacto toleranda. quum præſertim conſtet Athenienſes ſemper & jam inde à priſcis temporibus vindicaſſe permultos homines in libertatem. Et triſtem quidem condicionem veſtram dolemus, quod jam bis proventu frugum fraudati eſtis, & jam domibus quæ dirutæ ſunt caretis. quo nomine Lacedæmonii vobis ac cæteri ſocii ſpondent ſe uxores veſtras & omnia ad bellum inutilia [2] proxime domeſticos ſuos, quoad bellum hoc ſteterit, alituros. Neque vero vos Alexander Macedo ſeducat, [3] commendans Mardonii orationem. facit enim quod ſibi faciendum eſt: quippe qui tyrannus tyranno operam præſtat. Sed non idem veſtra facere intereſt, ſi recte ſapitis, qui ſcitis nihil barbaris eſſe neque fidum neq; verum.

CXLIII Hæc quum nuncii dixiſſent, Athenienſes Alexandro ita reſponderunt, Et ipſi cognitum habemus hoc, vires Medorum etiam atque etiam majores eſſe quam noſtras, ut id [4] nihil interſit exprobrare nobis: attamen in tutanda libertate eatenus reſiſtemus quatenus valebimus. Ut autem ſocietatem cum barbaro contrahamus, neque tu perſuadere tentes, neque nos, ſi tu tentaveris, perſuadebimus. [5] Tu vero renuncia Mardonio Athenienſes dicere, quoad ſol eodem itinere meabit quo nunc meat, eouſque ſe nunquam cum Xerxe ſocietatem inituros, ſed ſe protegendo propulſaturos eum, fretos ope deorum atque heroum,

τάσιον. ἐπανέμειναν γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἀξιοῦντες, εὖ εἰδότες, ὅτι ἐμέλλον Λακεδαιμόνιοι πεύσεσθαι ἥκοντα κῆρυκα παρὰ τοῦ βαρβάρου ἄγγελον ἐπ' ὁμολογίῃ· πυθόμενοί τε, πέμψειν καὶ τάχα ἀγγέλους. ὅπῃ δὲ ὧν ἐποίευν, ἐνδεικνύμενοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι τὴν ἑωυτῶν γνώμην. Ὡς δὲ ἐπαύσατο λέγων Ἀλέξανδρος, ἔλεγον οἱ ἀπὸ Σπάρτης ἄγγελοι, Ἡμέας ἔπεμψαν Λακεδαιμόνιοι δεησομένους ὑμέων, μήτε νεώτερον ποιέειν μηδὲν κατὰ τὴν Ἑλλάδα, μήτε λόγους ἐνδέκεσθαι παρὰ τοῦ βαρβάρου. ἔστε γὰρ δίκαιον ἐδαμῶς, ἔστε κόσμον φέρον ἔστί γε ἄλλοισι Ἑλλήνων ἐδαμοῖσι, ὑμῖν δὴ καὶ μάλιστα ἥκιστα, πολλῶν εἵνεκα. ἐγείρετε γὰρ τόνδε τὸν πόλεμον ὑμεῖς, ἐδέν ἡμέων βουλομένων, καὶ περὶ τῆς ὑμετέρης ἀρχῆς ὁ ἀγὼν ἐγένετο· νῦν δὲ φέρει καὶ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ἄλλως τε, τυραννίδων ἁπάντων αἰτίους γινέσθαι δυσοσιώτατον τοῖσι Ἕλλησι Ἀθηναίους, ἐδαμῶς ἀναγκαίην· οἵτινες καὶ τὸ πάλαι φαίνεσθε πολλοὺς ἐλευθερώσαντες ἀνθρώπων. πεζομαχίοισι μὲν τοι ὑμῖν σιναχθήσεσθαι, καὶ ὅτι καρπῶν ἐστέρησθε δι' ὧν ἤδη, καὶ ὅτι οἰκοφθορήσεσθε χρόνον ἤδη πολλόν. ἀντὶ τούτων δὲ ὑμῖν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ οἱ σύμμαχοι ἐπαγγέλλονται γυναῖκάς τε καὶ τοὺς πόλεμον ἄχρηστα οἰκετέων ἐκφόρια πάντα βοηθήσειν ἔστ' ἂν ὁ πόλεμος ὅδε σωθῇ. μηδὲ ὑμέας Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν ἀναγκαίῃ. λέγειν τὸν Μαρδονίου λόγον. τούτῳ μὲν γὰρ ταῦτα πρέπει ἔχει· (τύραννος γὰρ ἐὼν, τυράννῳ συγκαίρει χαίζειαν.) ὑμῖν δὲ οὐ πρέπει, εἴπερ δὲ τι χαίρετε φρονέοντες ὄντες ἀμείνους, ὡς βαρβάρων ἔοισί δοκεῖ ὅτε πίσυν, ἔστε ἀληθὲς ἐδέν. ταῦτα ἔλεξαν οἱ ἄγγελοι. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον τοιάδε ἀπεκρίναντο τάδε, Καὶ αὐτοὶ τοῦτο τὸ μὲν καὶ εἰδότα μεθα, ὅτι πολλαπλησίη ἐστὶ τῷ Μήδῳ δυνάμις ἢπερ ἡμῖν· ὥστε ἐδὲν δεῖ τοῦτο γε ὀνειδίζειν. ἀλλ' ὅμως ἐλευθερίην γε ἀσπεδόμενοι, ἀμυνεόμεθα ὅτου ὄκως ἂν καὶ δυνώμεθα· ὁμολογήσομεν δὲ τῷ βαρβάρῳ μηδέτερα ἡμέας πειρῶν ἀναπείθειν, ἔστε ἡμεῖς πείσομεθα. νῦν τε ἀπάγγελλε Μαρδονίῳ ὡς Ἀθηναῖοι λέγουσι, ἔστ' ἂν ὁ ἥλιος τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἴῃ τὴν περ καὶ νῦν ἔρχεται, μήκοτε ὁμολογήσειν ἡμέας Ξέρξῃ. ἀλλὰ θεοῖσί τε συμμάχοισι πιστοὶ μὲν ἐπέξιμεν ἀμυνόμενοι, καὶ τοῖσι ἥρωσι,

---

1 Adde quod Athenienſes, qui horum omnium autores extiterunt, primos ex Græcis jugum ſervitutis ſubire, res eſt profecto intoleranda. quum præſertim vos conſtet ſemper & jam inde à priſc. *ut legatur* ἡγεῖδαι δουλοσύνης. 2 Ad rem domeſticam pertinentia. 3 Poliens. *id eſt*, ἐκφορίων. 4 Nihil opus ſit. 5 Atque adeo nunc renuncia Mard.

"τ' ἐκεῖνο. ὑδεμίην ὅπιν ἔχων, ἐνέπρησε τέ τε
"οἴκους καὶ τὰ ἀγάλματα. σύ τε τῶν τοιῶν
"λόγους ἔχων τοιόσδε μὴ ὄφαίνεο Ἀθηναίοισι·
"μηδὲ δικέων χρηστὰ ὑπουργέειν, ἀθέμιστα
"ἔρδειν ὑφαίνεε. ἴδμεν γάρ σε βουλόμενα ἐὸν
"ἄχαρι πρὸς Ἀθηναίων παθεῖν, ἐόντα πρόξεινόν τε καὶ φίλον. Περὶ μὲν Ἀλέξανδρον τάδε
ὑπεκρίναντο· πρὸς δὲ τοὺς ἀπὸ Σπάρτης ἀγγέλους, τάδε, Τὸ μὲν δείσαι Λακεδαιμονίους
"μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ βαρβάρῳ, κέρτα ἂν
"ἦν ἀνθρωπήιον. ἀταρ αἰσχρῶς γε οἰκότες
"ἐξεπιστάμενοι τὸ Ἀθηναίων φρόνημα ἀρρω-
"δῆσαι· ὅτι ἔστι χρυσὸς ἐὼν γῆς ὑδαμόθι τοσοῦτος, ἔστι χώρη κάλλεϊ καὶ ἀρετῇ μεγαλοφέρουσα, τὴν ἡμεῖς δεξάμενοι, ἐθέλοιμεν
ἂν μηδίσαντες, καταδουλώσαι τὴν Ἑλλάδα.
"πολλά τε γὰρ καὶ μεγάλα ἔχει τὰ ἀμφικαλύ-
"ψαι καὶ μὴ ποιέειν, μηδ' ἢν ἐθέλωμεν.
"πρῶτα μὲν καὶ μέγιστα, τῶν θεῶν τὰ ἀγάλ-
"ματα καὶ τὰ οἰκήματα ἐμπεπρησμένα τε καὶ
"συγκεχωσμένα, τοῖσι ἡμέας ἀναγκαίως ἔχει
"τιμωρέειν ἐς τὰ μέγιστα μᾶλλον ἢπερ ὁμόλο-
"γέειν τῷ ταῦτα ἐργασαμένῳ. αὖτις δέ, τὸ
"Ἑλληνικὸν ὅμαιμόν τε καὶ ὁμόγλωσσον, καὶ θε-
"ῶν ἱδρύματά τε κοινὰ καὶ θυσίαι, ἤθεά τε
"ὁμότροπα. ὧν καὶ προδόντας γνόντες Ἀθηναίους
"οὐκ ἂν εὖ ἔχοι· ὀπίσαθέ τε ὄντων, εἰ μὴ πρόσ-
"περον ἐτυγχάνετε ὀπισάμενοι. ἔστ' ἂν καὶ εἰς
"τοῦτο Ἀθηναίων, μηδαμῶ ὁμολογησάντων
"ἡμέας Ξέρξῃ. ὑμέων μὲν οὖν ἀγαμέδεα τὴν
"προνοίην, τὴν πρὸς ἡμέας ἔσεσαν, ὅτι προείδετε
"ἡμέων οἰκοφθορημένων ὕστω, ὥστε ὀλιθρέεσθαι
"ἐθέλειν ἡμέων τοὺς οἰκέτας. καὶ ὑμῖν μὲν ἡ χά-
"ρις ἐκπεπλήρωται· ἡμέες μέντοι λιταρόσι-
"μεν ὕστω ὅκως ἂν ἔχωμεν, ὀδὲν λυπέοντες
"ὑμέας. νῦν δὲ ὡς τάχιστα ἐχόντων, στρατιὴν ὡς
"τάχιστα ἐκπέμπετε. ὡς γὰρ ἡμεῖς εἰκάζομεν,
"ἐκ ἧκω χρόνου παρέσεσθαι ὁ βάρβαρος ἐσβα-
"λὼν ἐς τὴν ἡμετέρην· ἀλλ' ἐπειδὰν τάχιστα
"πύθησθε τὴν ἀγγελίην ὅτι ὀδὲν ποιήσομεν τῶν
"ἐκεῖνον ἡμέων βουλεύσεται. πρὶν ὧν παρεῖναι
"ἐκεῖνον ἐς τὴν Ἀττικήν, ἡμέας καιρὸς ἔστι βοηθῆσαι ἐς τὴν Βοιωτίην.

quorum ille, nihil pensi habens, & templa & simulacra incendit. [1] Tu quoque posthac cu istiusmodi oratione ne committas ut Athenis videaris, neve per speciem emolumentorum infanda nos facere suadeas. nolumus enim te ingratum quippiam ab Athenieusibus pati, quibus & hospes & amicus es. Hæc Alexan- CXLIV
dro responderunt. nunciis autem Spartiatarum ista, [2] Lacedæmonios vereri ne fœdus ineamus cum barbaro, sane humanum est: neq; hoc verentes eos turpe est veniſſe, quibus mens Athenienſium inexplorata esset: quoniam neq; tantum auri usquam gentium est, neq; regio ulla specie & bonitate præstans, quam nos accipientes, ut cum Medis sentiremus, ad tradendam servituti Græciam induceremur. Quod ne faciamus, etsi velimus, multa & magna nos dehortantur: primum atq; idem maximum, quod deorum ædes effigiesq: incensæ pariter & obrutæ sunt, quas nos in primis ultum ire necesse est potius quam cum iis fœderari qui ista fecerunt: deinde, quum simus Græci ejusdem & sanguinis & linguæ, quorum & fana & sacrificia communia sunt, & mores adsimiles, eorum proditores fieri Athenienses, non bene haberet. [3] Ex quo, si antea nesciebatis, nunc ita accipiatis, dum vel unus Athenienſium supererit, nunquam nos conventuros esse cum Xerxe. [4] Vestram autem erga nos providentiam, quod consulatis nobis domo carentibus ita ut domesticos nostros alere velitis, gratam habemus: [5] & licet beneficium vestrum cumulatum sit, nos tamen ita illud tolerabimus ut nihil vobis molestiæ adferamus. Quod quum ita sit, copias primo quoque tempore emittendas curate. nam (ut nos conjectamus) non diu differet barbarus ingredi regionem nostram: sed simulatq; acceperit nuncium nos nihil eorum ei esse facturos quæ oravit, aderit. qui antequam adiit in Attica, tempus est nos in Bœotiam auxilio ire.

1 Tu quoq; ne posthac in conspectum Athenienſium venias orationem hujusmodi adferens: neque, dum in nos officiosus esse videris, vel, bene de nobis mereri, ad committenda nefaria nos hortare. 2 Veritos quidem esse Lacedæmonios ne cum barbaro fœdus iniremus, humanum fuit: sed tamen turpe esse videtur, vos qui scireris qua sint animi magnitudine præditi Athenienses, eo meru correptos fuisse. quoniam neque tantum, &c. ut sit sensus, illam quidem timorem, humanum fuisse, illi vero, à diffidentia quadam naturæ hominum ingenita profectum esse: non debuisse tamen ullum in illis reperire locum illam diffidentiam apud illos qui Athenienſium magnitudinem animi perspectam haberent. Simplicior tamen esset sensus, & ad verba ista quæ sequuntur, accommodatior, εἰ μὴ πρότερον ἐτυγχάνετε ὀπισάμενοι, si ἀσχρῶς cum ἐπισάμενοι jungi posset, eo modo quo dicitur ναυσὶν ἐπίσασθαι & ναυσὶν εἰδέναι, pro ἐν ἐπίσασθαι. Sed & φρόνημα simpliciter pro proposito seu mente possimus etiam fortasse accipere cum Valla. 3 Atque adeo hoc scitote si antea nescivistis, 4 Quod ita nobis prospiciatis quorum everſæ sunt fortunæ, ut alere domest. nostros velitis, 5 Ac vos quidem benevolentiæ officio plene jam defuncti estis: nos vero quibus poterimus modis nos sustentare pergemus, nihil vobis facessendo negocii. Negant enim se velle uti beneficio illo quod offerunt Lacedæmonii, cujus tamen gratiam illis habeant non minus quam si uterentur. Idoque χάρις ἐκπεπλήρωται referendum est ad id quod obtulerunt Lacedæmonii, quamvis non præstiterint. q. d. Jam nos vobis abunde obstrinxistis, quum hoc beneficium in nos conferre paratos esse vos dixistis.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM LIBER nonus, qui inscribitur CALLIOPE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΝΝΑΤΗ. ἐπιγεγραμμένη ΚΑΛΛΙΟΠΗ.

I HOC ab Athenienſibus, reddito reſponſo Lacedæmonii Spartam reverterunt. Mardonius autem, poſteaquam regreſſus ad eum Alexander Athenienſium reſponſa indicavit, movens è Theſſalia, citato agmine Athenas ire contendit, quacunque iter faciebat, illinc viros ad bellum ſumens Theſſalis ducibus. Quos adeo non pœnitebat eorum quæ hactenus egerant, ut etiam multo ſtudioſius Perſam inducerent. E quibus Thorax Lariſſæus & Xerxem effugientem deduxerat, & tunc Mardonium propalam deducebat in Græciam. II Mardonium autem, ubi cum exercitu Thebas pervenit, Thebani exceperunt: ſuadendoque non ſinebant progredi longius, quod negarent ullum locum ponendis caſtris opportuniorem eſſe quam illum, ubi ſubſidens conſequeretur ut omnem Græciam ſine prœlio ſubigeret. Arduum enim eſſe univerſis etiam hominibus vi ſubigere Græcos inter ſe convenientes: quod & antea cognoviſſent. Si vero feceris (dicebant) quod nos ſuademus, occupabis nullo negocio validiſſima quæq; illorum conſilia. Mitte pecuniam ad eos qui præpotentes ſunt in civitatibus: miſſa pecunia Græciam ad factionem rediges: hinc eos qui tecum non ſentient, admotis copiis facile expugnabis. III Hæc Thebani ſuadebant: quibus ille obtemperandum non putavit, partim animi faſtu, partim acri quadam libidine Athenas iterum occupandi: præſertim ſperans incenſis per inſulas ignibus declaraturum ſe regi Sardibus agenti, Athenas ab ipſo teneri. Igitur in Atticam contendens, quum illic Athenienſes ne tunc quidem inveniſſet, ſed

Ἡ μὲν, ταῦτα ἀποκεκινημένων Ἀθηναίων, ἀπαλλαξαμένη ἐς Σπάρτην. Μαρδόνιος δὲ, ὡς οἱ ἀπορρήσας Ἀλέξανδρος τὰ πρὸς Ἀθηναίων, ἐσήμηνε, ὁρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίης, ἦγε πρὸς στρατιὴν αὐτὸς ἐπὶ τὰς Ἀθήνας. ὅκου δὲ ἐκάστοτε γένοιτο, τούτους παρελάμβανε. τοῖσι δὲ Θεσσαλίης ἡγεομένοισι ἐπὶ τὰ πρότερα πεπρηγμένα μετέμελε ὑδέν, πολλῷ τε μᾶλλον ἐπῆγον τὸν Πέρσην· καὶ συμπερέπεμψέ τε Θώρηξ ὁ Λαρισαῖος. Ξέρξεα φεύγοντα, καὶ τότε ἐκ τοῦ φανεροῦ παρεῖχε Μαρδόνιον. ἔτι πρὸς Ἑλλάδα. Ἐπεὶ δὲ πορευόμενος γίνεται ὁ στρατὸς ἐν Βοιωτοῖσι, οἱ Θηβαῖοι καταλαμβάνουσι τὸν Μαρδόνιον· καὶ συνεβούλευον αὐτῷ, λέγοντες ὡς ἐκ εἴη χώρος εὐπρεπέστερος ἐνστρατοπεδεύειν ἐκείνου. εἰ δὲ ἐῶν ἑνὰς ἕκαστος, ἀλλ' αὐτοῖσι ἐζόμενον, πρίειν ὅκως ἀμαχητὶ πρὸς πᾶσαν Ἑλλάδα καταστρέψεται. καὶ μὲν δὴ τό γε ἐμπρόσθεν Ἕλληνας ὁμοφρονίσαντας, εἴπερ καὶ παρεόντα ταῦτα ἐγίνωσκον, χαλεπὰ ἦν προσγενέσθαι καὶ ἅπασι ἀνθρώποισι· εἰ δὲ "ποιήσεις τὰ ἡμεῖς "προαινέομεν, (ἔφασαν λέγοντες) ἔξεις "ἀπόνως ἅπαντα τὰ κείνων ἐμπρὸς βουλεύ- "ματα. πέμπε χρήματα ἐς τοὺς δυνα- "στεύοντας ἀνδρας ἐν τῇσι πόλισι· πέμπων "δὲ, πρὸς Ἑλλάδα διαστήσεις· ἐνθαῦτα δὲ τὰς "μὴ τὰ σὰ φρονέουσας, ῥηϊδίως μετὰ τῶν σῶν πολιητέων καταστρέψεαι. Οἱ μὲν τοῦτα συνεβούλευον· ὁ δὲ οὐκ ἐπείθετο, ἀλλά οἱ δοκέει ἐνδεὲς ἔσεσθαι τὸ ἐμπρόσθεν τὰς Ἀθήνας δηλήσειν ἔτι μᾶλλον· ἅμα μὲν ὑπ' ἀγνωμοσύνης, ἅμα δὲ πυθόμενος πρὸς πόσων ἐδέχετο βασιλέϊ δηλώσειν ἐόντι ἐν Σάρδισι, ὅτι ἔχοι Ἀθήνας. ἐς δὲ τότε ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀττικὴν εὗρε τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ'

1 At Theſſaliæ duces adeo non pœnit. *vel, Theſſaliæ principes, aut, primores.* 2 Porro quum in Bœotiam perveniſſet exercitus, Mardonium adeuntes Thebani, conſilium illi dabant, nullum totam illo caſtris ponendis opportuniorem eſſe dicentes: neq; ulterius progredi eum ſinebant, ſed ibi conſidentem dare operam *volebant* ut Græciam univerſam ſine prœl. ſubigeret.

ἐς τὴν

ἔν τε Σαλαμῖνι τὸς πλείστους ἐωυθάνεῖτο
εἶ), ἔν τε τῇσι νηυσὶ, αἱρέει τε ἐρῆμον τὸ ἄστυ.
ἡ δὲ βασιλῆος ἄφεσις ἐς τὠυτὸ ὑστερέουσα τῷ
Μαρδονίῳ ὅδε ἐγένετο, δεκάμηνον ἐγένετο· Ἐπεὶ δὲ ὧν Ἀθηναίοισι ἐγένετο Μαρδο-
νίῳ, πέμπει ἐς Σαλαμῖνα Μυριχίδεω, ἄνδρα Ἑλλησπόντιον, φέροντα τὰς αὐτὰς
λόγους τὰς ἐκ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος τοῖσι
Ἀθηναίοισι διεπρήσσουσε. ταῦτα δὲ τὸ-
δεύτερον ἀπέστελλε, περέχων μὲν τὴν Ἀ- 10
θηναίων οὐ φιλίας γνώμας, ἐλπίζων δὲ
σφέας ὑπόσεσθαι τῆς ἀγνωμοσύνης, ὡς δηρι-
αλώτου ἐόσης τῆς Ἀττικῆς χώρης, καὶ ἐόσης
ὑπ' ἑωυτῷ. τυτθὸν μὲν οὖν εἵνεκα ἀπέπεμψε
Μυριχίδεω ἐς Σαλαμῖνα. Ὁ δὲ, ἀπικό-
μενος ἔλεγε τὰ περὶ Μαρ-
δονίου. τῇ δὲ βουλῇσι Λυκίδης εἶπε γνώ-
μην, ὡς ἐδόκεε ἄμεινον εἶναι, δεξαμένους τὸν
λόγον τὸν παρὰ Μυριχίδεω φέρειν, ἐξενεῖ-
κάι ἐς τὸν δῆμον. ὁ μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώ- 20
μην ἀπεφαίνετο, εἶτε δὴ δεδεγμένος χρή-
ματα παρὰ Μαρδονίου, εἴτε οἱ καὶ ταῦτα
325 ἐάνδανε. Ἀθηναῖοι δὲ, αὐτίκα δεινὸν ποιη-
σάμενοι, οἵ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ οἱ ἔξωθεν,
ὡς ἐπύθοντο, περιστάντες, Λυκίδεα κατέλευ-
σαν βάλλοντες, τὸν δὲ Ἑλησπόντιον Μυριχί-
δεω, ἀπέπεμψαν ἀσινέα. ἠρωμένου δὲ δο-
ρύβου ἐν τῇ Σαλαμῖνι περὶ τὸν Λυκίδεα,
πυθόμενοι ταῦτα Ἀθηναίων αἱ γυναῖκες τὸ
γινόμενον. ἀγκελόυσαμένη δὲ γυνὴ γυναικὶ, 30
καὶ ἁρπαλέουσα, ἔλθῃ τοῦ Λυκίδεω οἰκίην
ἦσαν αὐτοκελέες· καὶ κατὰ μὲν ἔλυσαν αὐτὸν τὴν
γυναῖκα, κατὰ δὲ τὰ τέκνα. Ἐς δὲ τὴν Σα-
λαμῖνα διέβησαν Ἀθηναῖοι ὧδε· ἕως μὲν
περιεδέκοντο τὸν ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρα-
τὸν ἥξειν τιμωρήσοντά σφι, οἱ δὲ ἔμενον ἐν
τῇ Ἀττικῇ. ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερά τε καὶ
βραδύτερα ἐποιέοντο, ὁ δὲ βαρβάρων καὶ δὴ ἐς τὴν
Βοιωτίην ἐλέγετο εἶναι, ἔνθα δὴ ἐπεξεκομίσαντό
τε πάντα, καὶ αὐτοὶ διέβησαν ἐς Σαλαμῖνα. ἐς 40
Λακεδαίμονά τε ἔπεμπον ἀγγέλους, ἅμα μὲν,
μεμφομένους τοῖσι Λακεδαιμονίοισι ὅτι ὀφείλοντες
ἐβοηθέοντα τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἀλλ'
οὐ μετὰ σφέων ἐτάσσοντο ἐς τὴν Βοιωτίην· ἅμα
δὲ, ὑπομιμνήσκοντας ὅσα σφι ὑπέσχετο ὁ Πέρσης
μεταβαλλόμενος δώσειν· πρεσβεύετό τε ὅτι εἰ μὴ
ἀμυνοῦσι Ἀθηναίοισι, ὡς καὶ αὐτοί τινα
ἀλεωρὴν εὑρήσονται. οἱ γὰρ δὴ Λακεδαιμό-
νιοι ὥρταζόν τε τότε τὸν χρόνον, καὶ σφι
ἦν Ὑακινθίοισι κατὰ πλείστου δὴ ποιεύμενον 50
θεῶν πρωσιεῖν. ἅμα δὲ τὸ τεῖχος σφι τὸ ἐν
τῷ Ἰσθμῷ ἐτείχεον. καὶ ἤδη ἐπάλξεις ἐλάμ-
βανε. Ὡς δὲ ἀπίκοντο ἐς τὴν Λακεδαίμονα
οἱ ἄγγελοι οἱ ἀπ' Ἀθηνέων, ἅμα ἀγόμενοι
ἔκ τε Μεγάρων ἀγγέλους καὶ ἐκ Πλαταιέων,

plerosque eorum in classe ad Salaminem esse audiret, urbem cepit desertam, decimo mense quàm fuerat ab ipso rege capta. Eo postquam venit, mittit ad Salaminem Murichidem quendam Hellespontium, cum eisdem mandatis quæ Alexander Macedo pertulisset. Mittebat autem eadem mandata, gnarus ille quidem non benevolo erga ipsum animo esse Athenienses, sed sperans contumaciam deposituros, tanquam subacta omni Attica regione, & sub ipsius imperio posita. hac de causa Murichidem misit in Salaminem. Is ubi in senatum venit, Mardonii mandata exposuit. è senatoribus Lycidas sententiam dixit, Satius videri sibi esse ut ea quæ Murichides apud senatum diceret, ipsi admittentes ad populum referrent. Hæc ille dicebat sive quod pecuniam à Mardonio accepisset, sive quod id sibi probaretur. Quod simulatque audiere Athenienses, tam ii qui ex concilio quam qui extra concilium erant, indigne ferentes, Lycidam circumsteterunt, lapidibusque interemerunt: Hellespontium vero Murichidem dimiserunt illæsum. Excitato de Lycida apud Salaminem rumore, & cognito quod gestum erat, Athenienſium uxores, alia aliam exhortantes atque prehendentes, ultro domum Lycidæ adiere, hominisque uxorem ac liberos lapidaverunt. Hunc autem in modum Athenienses in Salaminem transierunt: Quandiu ipsi copias è Peloponneso venturas sibi auxilio expectabant, tandiu hostes in Attica habuere stativa: at ubi & socii tardius segniusque agunt, & Mardonius adventans jam esse in Bœotia audiebatur, ita exportatis omnibus rebus & ipsi in Salaminem trajecerunt, nunciosque in Lacedæmonem miserunt conquestum de Lacedæmoniis, qui neglectui haberent barbarum esse Atticam ingressum, neq, cum ipsis ei in Bœotiam occurrissent: tum admonitum eorum quæ sibi, si ad eum deficere vellent, Mardonius spopondisset: tum prædictum, nisi præsidio ipsis esset, se aliquod per semet remedium inventuros. Agebant per id tempus Lacedæmonii solennia quæ vocantur Hyacinthia: quæ festa dei celebrare plurimi faciebant. ad hæc murum sibi in Isthmo extruebant, qui jam pinnas acceperat. Ad hos postea- quam nuncii Athenienſium Lacedæmonem venerunt, ducentes secum Megarensium ac Platæensium legatos, ephoris

IV

V

VI

VII

ephoris aditis, ita loquuti sunt, Athenienses ad hæc nos referenda miserunt, regem Medorum cum nostram nobis regionem reddere velle, tum societatem nobiscum æquis condicionibus inire citra fraudem & dolum, tum aliam regionem nostræ addere, quam ipsi nostro arbitrio optaverimus: nos tamen pudore [1] Græci numinis, & pro magno flagitio ducentes prodere Græciam, annuere nolle, sed recusare, quamvis injuria affectos à Græcis ac proditos. Qui, etsi non ignoremus conducibilius esse nobis societatem inire cum Persa, quam bellum gerere, tamen sponte nostra societatem non inibimus. Et hæc quidem nostra sunt quæ in Græcos præ- 2 stamus officia. At vos, qui tunc in omnem metum deveneratis ne paciscerem cum Persa, posteaquam compertam habuistis sententiam nostram, nequaquam prodendi Græciam, & murum quem in Isthmo inædificabatis absolvistis, nullam habetis Athenienſium rationem: & quum conveneritis nobiscum de occurrendo Persæ ad Bœotiam, desertores extitistis, pro nihilo ducentes barbarum Atticam esse ingressum. Itaque vobis Athenienses in præsens usque succensent quod non estis officio functi: quod superest, ut primo quoque tempore nobiscum copias mittatis jubent: quo barbarum in Attica (quoniam [2] in Bœotia defecimus) excipiamus nostra in terra ubi campus Thriasius appositissimus erit ad dimican- VIII dum. Hæc ubi accepere ephori, responsum in diem posterum distulerunt, postero die in alterum: idque in decem dies fecerunt, diem de die extrahentes. Intra quod tempus universi Peloponnenses magno studio incumbentes, Isthmum muro intercluſere, ad finemq; perduxere. [3] Non ausim dicere hanc fuisse causam cur isti tantopere soliciti fuerint, quum Alexander Macedo Athenas pergebat, ne Athenienses Medorum partes sequerentur: nunc autem nihil aliud curarent quam ut sibi Isthmus inædificaretur, putantes non amplius se quicquam Athenienſibus indigere. At sub adventu Alexandri in Atticam, muro quem extruebat nondū perfecto, Per- IX sas vehementer extimescebant. Tandē &

"ἔλεγον τάδε ἐπελθόντες ἔτι τοὺς ἐφόρους, Ἐ-
"πεμψαν ἡμέας Ἀθηναῖοι, λέγοντες ὅτι ἡμῖν
"βασιλεὺς ὁ Μήδων, τοῦτο μὲν, τὴν χώρην
"ἀποδιδοῖ τὴν ἑωυτοῦ, συμμάχους ἐθέλει ἐπ' ἴσῃ
"τῇ ἡμετέρῃ ποιήσασθαι, ἄνδρα τε δόλῳ καὶ ἀπά-
"της. ἐθέλει δὲ καὶ ἄλλην χώρην πρὸς τῇ
"ἡμετέρῃ δοῦναι, τὴν ἂν αὐτοὶ ἑλώμεθα.
"ἡμεῖς δέ, Δία τε Ἑλλήνιον αἰδεσθέντες, καὶ τὴν
"Ἑλλάδα δεινὸν ποιεύμενοι προδοῦναι, οὐ κα-
"ταινέσαμεν, "ἀλλὰ πάντα τε ἀπειπάμεθα, καίπερ
"καὶ ἀδικεόμενοι ὑπ' Ἑλλήνων καὶ κατα-
"προδιδόμενοι· ὑπισχνέομαί τε ὅτι κερδαλεώ-
"τερόν ἐστι ὁμολογέειν τῷ Πέρσῃ μᾶλλον ἢ περ
"πολεμέειν· οὐ μὲν ἐδὲ ὁμολογήσομέν κω ἐκόν-
"τες εἶναι. καὶ τὸ μὲν ἡμέτερον οὕτω ἀκίβδηλον
"ἐὸν νέμεται ὅτι τοὺς Ἕλληνας· ὑμεῖς δέ, ἐς
"πᾶσαν ἀρρωδίην τότε ἀπικόμενοι μὴ ὁμολο-
"γήσωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπεί τε ἐξεμάθετε τὸ
"ἡμέτερον φρόνημα σαφέως, ὅτι ἐδαμῷ πρό-
"δοσόμεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ διότι τεῖχος
"ὑμῖν ἀμφὶ τῷ Ἰσθμῷ ἐλαυνόμενον "ἐτελές
"ἐστι, καὶ δι' λόγον ἐδένα τῶν Ἀθηναίων ποιέ-
"σαντος σωθέντες τε ἡμῖν ὑπὸ Περσέων ἀνήωσαν
"ἐς τὴν Βοιωτίην, προδεδωκότες, ὡς εἰδότι
"τε "ἐσβαλόντα ἐς τὴν Ἀττικὴν τὸ βάρβαρον. ἐς μὲν νῦν τὸ παρεὸν Ἀθηναῖοι ὑμῖν μεμίση-
"σι. οὐ γὰρ ἐποιήσατε ὀπισθέως. νῦν δὲ ὅτι
"τάχιστα σφέας ἅμα ἡμῖν ἐπέλθοισιν ὑμέας
"ἐκπέμπειν, ὡς ἂν τὸ βάρβαρον δεκώμεθα
"ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐπειδὴ γὰρ ἡμάρτομεν τῆς
"Βοιωτίης, τῆς γε ἡμετέρης ὀπισθεώτατόν ἐστι
μαχέσασθαι τὸ Θριάσιον πεδίον. Ὡς μὲν ἄρα
ἤκουσαν οἱ ἔφοροι ταῦτα, ἀνεβάλλοντο ἐς
τὴν ὑστεραίην ἀποκρίνασθαι· τῇ δὲ ὑστεραίῃ,
ἐς τὸν ἕτερον. τοῦτο δὲ καὶ δεκάτη ἡμέρη
ἐγένετο, ἐξ ἡμέρης ἐς ἡμέρην ἀναβαλλό-
μενοι. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ τὸν Ἰσ-
θμὸν ἐτείχεον, τειχέλιν ἔχοντες πολλὴν πάν-
τες Πελοποννήσιοι· καὶ σφι ἦν πρὸς τέλει.
δι' ἓν ἄρα ἔπαγε τὸ αἴτιον, διότι ἀπικομένου
μὲν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος ἐς Ἀθήνας
τειχέλιν μεγάλην ἐποιήσαντο μὴ μηδίσαι Ἀ-
θηναίους, τότε δὲ οὐκέτι ἐποιήσαντο ἀδεέστερον,
ἀλλά γε ἢ ὅτι ὁ Ἰσθμὸς σφι ἐτέτειχιστο·
καὶ ἐδόκεον Ἀθηναίων ἔτι δεῖσθαι ὀλίγου.
ὅτε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀττι-
κήν, οὔκω ἀπετέλεισο. ἐργάζοντο δὲ, μεγάλως
καταῤῥωδηκότες τοὺς Πέρσας. Τέλος δὲ, τὸ τε

[1] Jovis Græci, [2] Bœotia frustrati sumus. *id est, spe confligendi cum hoste in Bœotia.* [3] Cur autem antea quidem, quum Alexander venit Athenas, tam anxie obstiterint quominus Athenienſes Medorum partes sequerentur, tum vero nihil de hac re soliciti fuerint, hujus rei causam aliam afferre non possum quam quod murum Isthmi extruxerant, seque jam Athenienſium opera nil opus habere existimabant: at quum Alexander in Atticam venit, nondum extructus erat, sed opus hoc promovebant, Persas vehementer extimescentes. Tandem vero & respons. *&c. Valla imposuit vocabulum ἀλλά γε quod junxit cum proxime præcedentibus verbis, quum ad τὸ αἴτιον spectet, hoc modo,* δι' ἓν ἄρα ἔπαγε τὸ αἴτιον ἀλλά γε ἢ ὅτι *&c.*

τάχιστα

ὑποκρίσιος καὶ ἐξόδου τῆς Σπαρτιητέων ἐγένετο τοιόσδε· τῇ προτεραίῃ τῆς ὑστάτης κατα-
326 σάσιος μελλούσης ἔσεσθαι, Χίλεως ὁ ἀνὴρ Τεγήτης, δυνάμενος ἐν Λακεδαίμονι μέγιστον ξείνων, τῆς ἐφόρων ἕνα ἐπύθετο πᾶσα λόγον· ἐπεὶ δὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Χίλεως, ἔλεγε, Ἄρα σφι τάδε ἤδη ἔχει, ἄνδρες ἔφοροι, Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων, τῆς δὲ βαρβάρου συμμάχων, καίπερ τείχεος ἀμφὶ τῷ Ἰσθμῷ ἑλκομένου λαμένου κεφαλῆς· μεγάλας κλισιάδας ἀναπεπτάσθαι ἐς τὴν Πελοπόννησον τῆς Πέρσης· ἀλλ' ἐσακούσατε πρίν τι ἄλλο Ἀθηναίοισι δόξαι σφάλμα τῇ Ἑλλάδι φέρον. Ὁ μὲν σφι ταῦτα συνεβούλευε· οἱ δέ, ἐν φρενὶ λαβόντες τὸν λόγον, αὐτίκα ἀναστάντες ὡς τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι ἀπιγμένοισι ἀπὸ τῆς πολίος, νυκτὸς ἔτι ὀκτὼ μυριάσι πανστρατιῇ Σπαρτιήτων, καὶ ἑπτὰ μὲν ἔκαστον τάξαντες τῆς εἱλωτίης, Παυσανίῃ τῷ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδρίδεω τοῦ Λεωνίδεω. ἀλλ' ὁ μὲν, ἦν ἔτι παῖς, ὁ δέ, τότε ἐπιτροπεύσας καὶ ἀνεψιός. Κλεόμβροτος γὰρ ὁ Παυσανίεω μὲν πατὴρ, Ἀναξανδρίδεω δὲ παῖς, ἐπεὶ ἐτελεύτα, ἀλλὰ ἀπαγαγὼν ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ τὸν στρατὸν ἐπ' οἴκους διέβησαν, μετὰ ταῦτα οὐ πολλὸν χρόνον ἐπιβιοὺς ἀπέθανε. ἀπῆγε δὲ τὸν στρατὸν ὁ Κλεόμβροτος ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ διὰ τόδε· συνομόσας οἱ ὅτε τῆς Πέρσης, ὁ * ἥλιος ἀμαυρώθη ἐν τῷ ἐφεστεῶτι περιαιρέσεϊ δὲ ἐόντι Παυσανίης Εὐρυάνακτα τὸν Δωρίεω, ἄνδρα οἰκίης ἐόντα τῆς αὐτῆς, οἱ μὲν δὴ σὺν Παυσανίῃ ἐξεληλύθεσαν ἔξω Σπάρτης. Οἱ δὲ ἄγγελοι, ὡς ἡμέρη ἐγένετο, ἐλθόντες ἐς τὴν ἔξοδον, ἐπειδὴν ἐπύθοντο τοὺς ἐφόρους, ἐν νόῳ δὴ ἔχοντες ἀπαλλάσσεσθαι καὶ αὐτοὶ ὅτι τάχιστα ἐκ τῆς ἑωυτῶν ἐπελθόντες δὲ ἔλεγον τάδε, Τί μέλλετε ὦ Λακεδαιμόνιοι αὖτις τῇδε μένοντες, ἀλλὰ τοὺς μὲν ὅρκους τοὺς συμμάχους διδόντες καὶ δεξάμενοι, ἀπαλλάσσεσθε καὶ ἐπιτελέετε τὰ ἐπιτήδεα καὶ ποιέετε ὡς ἀδικεομένοισι ὑμῖν, ἐπὶ τε συμμάχους ἰόντες καὶ ἀντιτασσόμενοι τῇ Περσῃ ὅτῳ ἂν ἥκωσι ἄγοντες. καταλυσόμενοι δὲ, ἔφασαν ἄλλα τε δὴ ὅτι οὐ μέλλοντες βασιλέϊ χαριούμενοι, οὓς ἐστυφελίζομεν δὴ τὸ ἀνέκαθεν ἐπιόντας ὑμεῖς τε τὸ ὀφθὲν πρῶτον ἐκ τῆς ἡμετέρης ἄν τι ὑμῖν ἐξ αὐτοῦ ἐκβαίνῃ. ταῦτα λεγόντων τῶν ἀγγέλων, οἱ ἔφοροι εἶπαν ἐπ' ὄρκῳ, καὶ δὴ δυνέειν ἔφη ἐν Ὀρεστείῃ τείχεα ἔτι τοὺς ξείνους. ξείνους γὰρ ἐκάλεον τοὺς βαρβάρους. οἱ δέ, ὡς ἐκ ἐδόκεον, ἐπαμύνειν τὸν λεγόμενον ἐπειρόμενοι, ἐξέμαθον πᾶν τὸ ἐόν. ὥστε ἐν σώματι ἡμέρης, ἐπορεύοντο τὴν ταχίστην

response and exitus of the Spartiatarum fuit hujusmodi: Pridie quàm jam ultimum concilium fieret, vir Tegeata nomine Chileus, apud Lacedæmonios maximæ inter hospites potentiæ, quum audisset ab ephoris omnia quæ Athenienses dixissent, his verbis eos alloquutus est, Ita se habet, viri ephori: si Athenienses non sentiunt nobiscum, sed cum barbaro, quamvis valido muro sit Isthmus inædificatus, tamen magnæ fores patefactæ sunt barbaro in Peloponnesum. Quare prius eos audiatis quam aliquid decernant quod cladem Græciæ adferat. Hoc Chileus consilium dedit. quod X in animum admittentes ephori, confestim nihil colloquuti cum nunciis qui à civitatibus venerant, quinque millia Spartiatarum quum adhuc nox esset 1 dimiserunt, præposito eis Pausania Cleombroti filio. Quæ præfectura erat quidem Pliſtarchi Leonida geniti: sed quum is puer esset, Pausanias præfectus est, qui ejus patruelis erat & idem tutor. nam Cleombrotus Anaxandridæ filius, pater Pausaniæ, jam non supererat, non diu post quàm copias quæ murum extruebant in Isthmo, reduxerat, vita functus. Reduxerat autem ab Isthmo copias Cleombrotus ob eam causam quod sibi inter sacrificandum adversus Persam sol in cælo obscuratus esset. Elegit autem Pausanias sibi collegam Eurya-nactem Doris filium, suum gentilem. His copiis è Sparta cum Pausania XI profectis, nuncii de illarum profectione ignari, ubi dies illuxit, ephoros adeunt, habentes in animo abire in suam quisque civitatem. Ubi adierunt, ita verba fecere, Vos quidem Lacedæmonii desidentes hic Hyacinthia agitis, ac luditis, sociis proditis: Athenienses vero, ut à vobis læsi, & ob penuriam sociorum, ita ut poterunt cum Persâ transigent. Soluta autem societate vobiscum, palam est nos, quum regis fuerimus socii, militiæ comites futuros in quamcunque regionem nos illi educent. Inde vos discetis quidnam vobis ex ea re sit eventurum. Hæc loquutis nunciis Ephori jurejurando interposito dixere suas se copias putare in Oreſtio esse, tendentes adversum peregrinos. Peregrinos enim barbaros appellabant. Hoc illis non intelligentibus, quid diceretur scisitabantur. Scisitati, & rem omnem edocti atq; stupefacti, quamceleritime abiere

1 Emiserunt, sepositis helotibus circa unumquemq; collocatis. *Quæ verba à Valla hic omissa, reponuntur infra cap. 29.* * *De hac eclipsi quid dixerit Calvisius, Vide* Olympiad. 75.

ad illos

ad illos insequendos, & cum iis quinq; millia finitimorum Lacedæmoniorum
XII delecta. His Isthmum versus ire maturantibus, Argivi, ubi primum audiere copias è Sparta cum Pausania profectas, præconem, quem optimum è diurnis cursoribus invenerunt, in Atticam mittunt ad Mardonium: qui videlicet antea receperant se futuros impedimento quominus Spartiata egrederetur. Præco ubi Athenas pervenit, Mardoni, inquit, miserunt me Argivi nunciatum tibi juventutem e Lacedæmone esse progressam, seque ne illa progrederetur præstare nequisse. Ad hæc tu bonum consilium adhibe. Hoc ille loquutus, retro abXIII scessit. Quo audito Mardonius jam non fidebat amplius perstare in Attica: ubi ideo hactenus immoratus fuerat quod audire cuperet ac scire quid ab Athenienſibus ageretur, neque populans neque lædens Atticum agrum, assidue sperans fore ut secum illi paciscerentur. Quod ubi desperavit, re comperta, priusquam Pausanias cum copiis Isthmum egrederetur, subduxit exercitum, incensis Athenis, & siquid aut murorum aut ædium privatarum sacrarumque extabat, eo omni diruto atque obruto. Ideo autem excedendum sibi putavit, quod neque adequitabilis esset Attica regio, neque, si ipse male pugnasset, evadi poterat nisi per angustias, ubi à paucis transitu prohiberi posset. Statuit igitur recedere illinc Thebas, tum civitatem amicam, tum regionem equitibus opportunam. Profecto illinc Mardonio & jam
XIV iter facienti perfertur nuncius properans, alium exercitum mille Lacedæmoniorum Megara iter habere. Eo audito consultabat siquo pacto hos primum posset excipere. Itaque conversum exercitum ducebat Magara, præmisso equitatu qui omnem oram Megaridem incursaret. Huc usque Europæ ad solem occidentem versus longissime processit hæc Persica expeditio. ¶ Post hæc nuncius
XV ad Mardonium venit, Græcos in Isthmo coactos esse: atque ita retrocessit per Deceleam. Magistratus enim Thebani accolas Asopiorum accersierant, qui Mardonium in Sphendaleas & illinc in Tanagram duces itineris deduxerunt. In Tanagra noctem moratus Mardonius, postero die in agri Thebani Scolon transversis tramitibus pervenit. Ibi Thebanorum rura, tametsi Medicas partes foventium, vastavit: non illorum odio, sed ingenti necessitate

διώκοντες. σωὶ δὲ σφι, τῷ ὠξυοίκαν Λακεδαιμονίων λοχαγὸς πεντακισχίλιοι ὁπλῖται τῶν τοῦτο τὸ ἔπος ἐποίεον. Οἱ μὲν δὴ ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἠπείγοντο· Ἀργεῖοι δέ, ἐπεί τε τάχιστα ἐπύθοντο τοὺς μετὰ Παυσανίεω ἐξεληλυθότας ἐκ Σπάρτης, πέμπουσι κήρυκα, τῷ ἡμεροδρόμων ἀνδρῶν ἄριστον, ἐς τὸν Ἀττικὸν, πρότερον αὐτοὶ Μαρδονίῳ ξυνωμοσάμενοι ἐκκόψειν τὴν Σπαρτιήτεω μὴ ἐξιέναι. ὁ δὲ ἐπεί τε ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἔλεγε τάδε, "Μαρδόνιε, ἔπεμψάν με Ἀργεῖοι φράσοντά "τοι ὅτι ἐκ Λακεδαίμονος ἐξελήλυθε ἡ νεό- "της, καὶ ὡς οὐ δυνατοὶ αὐτοῖσι ἔσχειν εἰσὶ Ἀρ- "γεῖοι μὴ οὐκ ἐξιέναι. πρὸς ταῦτα τύγχανε δὲ βεβουλόμενος. ὁ μὲν δὴ, εἴπας ταῦτα, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. Μαρδόνιος δὲ ἐδαμῶς ἔτι πρόθυμος ἦν μένειν ἐν τῇ Ἀττικῇ, ὡς ἤκουσε ταῦτα. πρὶν μὲν νυν πυθέσθαι, ἀνεκώχευε, θέλων εἰδέναι τὸ παρ' Ἀθηναίων, οἰκοῦντι ποιήσουσι· καὶ ἔτι ἐπήμενε ἔτε ἐσίνετο γῆν τὴν Ἀττικὴν, ἐλπίζων διὰ παντὸς τὸ χρόνου ὁμολογήσειν σφέας· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔπειθε, πυθόμενος τὸν πάντα λόγον, πρὶν ἢ τὸν μετὰ Παυσανίεω ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἐμβαλεῖν, κατεξεχώρεε· ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ εἴ κου τι ὀρθὸν λίθου τοῖχον ἢ τοῦ οἰκημάτων, ἢ τοῦ ἱρῶν, πάντα καταβαλὼν καὶ συγχώσας, ἐξέλαυνε· τοῦδε εἵνεκα· ὅτι ἔτε ἱππασίμη ἡ χώρη ἦν ἡ Ἀττικὴ, εἴτε νικῷτο συμβαλών, ἀπάλλαξις οὐκ ἦν, ὅτι μὴ κατὰ στενόν· ὥστε καὶ ὀλίγους σφέας ἀνδρώπους ἔχειν. ἐβουλεύετο ὦν, ἐπαναχωρήσας ἐς τὰς Θήβας, συμβαλεῖν πρὸς πόλιν τε φιλίην, καὶ χώρην ἱππασίμην. Μαρδόνιος μὲν δὴ ὕτω κατεξεχώρεε. ἤδη δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἐόντι αὐτῷ ἦλθε ἀγγελίη πρόδρομος, ἄλλους τετρακοσίους ἥκειν ἐς Μέγαρα, Λακεδαιμονίων χιλίους. πυθόμενος δὲ ταῦτα, ἐβουλεύετο, θέλων, εἴκας τούτους πρῶτον ἴλοι. ἱππαγρέτας δὲ τετρακοσίους ἦγε ὁ τὰ Μέγαρα· ἢ δὲ ἵππος περιελθοῦσα κατιππάσατο χώρον τὴν Μεγαρίδα. ἐς ταύτην δὲ ἐκαστάτω τῆς Εὐρώπης τὸ πρὸς ἥλιον δυόντος ἡ Περσικὴ αὕτη στρατιὴ ἀπίκετο. Μετὰ δὲ ταῦτα, Μαρδονίῳ ἦκε ἀγγελίη ὡς ἀλέες εἶησαν οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Ἰσθμῷ. ὕτω δὴ ὀπίσω ἐπορεύετο διὰ Δεκελείης. οἱ γὰρ βοιωτάρχαι μετεπέμψαντο τοὺς προσχώρους τῆς Ἀσωπίων. ὕτοι δὲ αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἡγέοντο ἐς Σφενδαλέας. ἐνθεῦτεν δέ, ἐς Τάναγραν. ἐν Ταναγρῃ δὲ νύκτα αὐλισάμενος, καὶ τεταμένος τῇ ὑστεραίῃ ἐς Κῶλον, ἐν γῇ τῇ Θηβαίων ἦν. ἐνθαῦτα δὲ τῶν Θηβαίων, καὶ περ μηδιζόντων, ἔκειρε τοὺς χώρους, ὅτι κατ' ἔχθος αὐτῶν, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μεγάλης

ἐχόμενος βουλόμενος ἑρυμά τι τῷ στρατοπέδῳ ποιήσασθαι, καὶ ἢν συμβαλόντι οἱ μὴ ἐκβαίνῃ ὁκῇσιόν τι ἐνθεῖναι, κρησφύγετον τοῦτο ἐποιέετο. παρῆκε δὲ αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον, ἀρξάμενον ἀπὸ Ἐρυθραίων τῶν Ὑσιὰς κατήκοντα ἐς Πλαταιΐδα γῆν, τῷ τὸ Ἀσωπὸν ποταμὸν πεταγμένον. οὐ μὴν τόγε τεῖχος τοσοῦτον ἐπιέετο, ἀλλ' ὡς ἔτι δέκα σταδίους μάλιστά κη μέτωπον ἔκαστον. ἐκόντων δὲ τὸν πόνον τοῦτον τῶν βαρβάρων, Ἀτταγῖνος ὁ Φρυώνεω, ἀνὴρ Θηβαῖος, παρασκευασάμενος μεγάλως, ἐκάλεε ἔτι ξείνια αὐτόν τε Μαρδόνιον καὶ πεντήκοντα Περσέων τοὺς λογιμωτάτους· κληθέντες δὲ ἦσαν οἱ ἐπῆσαν. ἦν δὲ τὸ δεῖπνον ποιεύμενον ἐν Θήβῃσι. τάδε ἤδη τὰ ἄλλοισι ἔπεα ἦκουσι Θερσάνδρου, ἀνδρὸς μὲν Ὀρχομενίου, λογίμου δὲ ἐς τὰ πρῶτα ἐν Ὀρχομενῷ. ἔφη δὲ ὁ Θέρσανδρος κληθῆναι καὶ αὐτὸς ὑπὸ Ἀτταγίνου ἔτι τὸ δεῖπνον τοῦτο· κληθῆναι δὲ καὶ Θηβαίων ἄνδρας πεντήκοντα, καὶ σφέων οὐ χωρὶς ἑκατέρους κλίνας, ἀλλὰ Πέρσην τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλίνῃ ἑκάστῃ, ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἔσαν, διαπινόντων, τὸν Πέρσην τὸν ὁμόκλινον, Ἑλλάδα γλῶσσαν ἱέντα, εἰρέσθαι αὐτὸν ὁπόθεν εἴη, "αὐτὸς δὲ ὑπερκειμένου ὡς εἴη Ὀρχομενίου. "τὸν δὲ εἰπεῖν, Ἐπεὶ νῦν ὁμοτράπεζός τοι γέγονα "ὁμόσιτόν τε ἐμεῦ ἐόντα, μνημόσυνά τοι γνώμης "τῆς ἐμῆς καταλιπέσθαι θέλω· ἵνα καὶ περιείδῃς "αὐτὸς ὦν σεωυτοῦ βουλόμενος ἔχειν τὰ συμ"φέροντα. ὁρᾷς τούτους τοὺς διαμυμένους Πέρ"σας, καὶ τὸν στρατὸν τὸν ἐλείπομεν ὅτι τῷ "ποταμῷ στρατοπεδευόμενον; τουτέων πάν"των ὀφέαι, ὀλίγου τινὸς χρόνου διελθόντος, "ὀλίγους τινὰς τοὺς ὦν ὑμῖν ὁμιλεομένους. ταῦτα ἅμα τε τὸν Πέρσην λέγειν, καὶ μετέπεα πολλὰ τῶν δακρύων. αὐτὸς δὲ θωϋμάσας τὸν λόγον, εἰπεῖν "πρὸς αὐτόν, Οὐκῶν Μαρδονίῳ τε ταῦτα χρεών ἐστι λέγειν, καὶ τοῖσι μετ' ἐκεῖνον ἐν αἰνῇ ἔασι Περσέων. τὸν δὲ μιν ταῦτα εἰπεῖν, Ξεῖνε, "ὅ, τι δεῖ γινέσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ, ἀμήχανον ἀ"ποτρέψαι ἀνθρώπῳ. οὐδὲ γὰρ πιστὰ λέγουσι "οὐδέλει πείθεσθαι οὐδείς. ταῦτα δὲ Περσέων "συχνοὶ ὀπισθόμενοι, ἐπόμενοι ἀναγκαίῃ ἐν"δεδεμένοι. ἐχόντων δὲ οὕτω τῶν ἐν ἀν"θρώποισι αὖτις, πολλὰ φρονέοντα, μηδὲν τὸς κρατέειν. ταῦτα μὲν τῷ Ὀρχομενίῳ Θερσάνδρῳ ἤκουσε· καὶ τάδε πρὸς τούτοισι, ὡς αὐτὸς αὐτίκα λέγει ταῦτα πρὸς ἀνθρώπους πότερον ἢ γενέσθαι ἐν Πλαταιῇσι τὴν μάχην. Μαρδονίου δὲ ἐν τῇ Βοιωτίῃ στρατοπεδευομένου, οἱ μὲν ἄλλοι παρείχοντο ἅπαντες στρατιὴν, καὶ συνεστέβαλον ἐς Ἀθήνας, ὅσοιπερ ἐμήδιζον Ἑλλήνων πρὸς ταύτην οἰκημένων·

adactus: quod vellet cum caſtra communire, tum, ſi ſibi in acie non cederet ex ſententia, effugium comparare. Exporrexit autem caſtra ſua ab Erythræis, ſecundum Hyſias, Platæenſi tenus agro, juxta flumen Aſopum: muro communiens, ſed non pro magnitudine caſtrorum, verum per ſingulas frontes dena ſtadia habente. Hoc in opere barbaris occupatis Attiginus Phrynonis filius vir Thebanus convivio magnifice apparato Mardonium ipſum & Perſarum honoratiſſimos quinquaginta invitavit, fiebat autem cœna Thebis, invitati illi hominem ſunt ſequuti. Cætera quæ referam, ex XVI Therſandro accepi, viro quidem Orchomenio, ſed Orchomeni inter primos honeſto: qui ſe quoque aiebat ad hanc cœnam ab Artagino invitatum cum quinquaginta Thebanis: nec utroſque ſeorſum diſcubuiſſe, ſed [1] in ſingulis lectis alternos Perſam & Thebanum. Secundum cœnam quum potioni daretur opera, Perſam qui eodem toro recumbebat, Græce ipſum interrogaſſe cujas eſſet: ſe vero reſpondiſſe Orchomenium eſſe: tum illum dixiſſe, Quoniam tu mihi menſæ conſors & libaminum effectus es, volo tibi relinquere ſententiæ meæ monumentum, ut ipſe quoq; præſcius hujus rei, queas tibi conſulere. Cernis hos Perſas in convivium acceptos, & copias quæ ad flumen in caſtris relictæ ſunt? horum omnium parvo poſt tempore pauculos cernes ſuperſtites. Et inter dicendum multas lacrymas Perſam effudiſſe. Admiratumque ſe eam orationem, ad illum dixiſſe, Nonne hæc Mardonio expedit dicere, & iis Perſis qui ſecundum eum in honore ſunt? Et illum ſubjeciſſe, Hoſpes, quicquid ex deo fieri oportet id homini inevitabile eſt. nam ne credibilia quidem dicentibus credere quiſquam vult. Atq; hæc permulti Perſarum quum ſciamus, tamen Mardonium ſequimur illigati neceſſitate. Eſt autem hoc in hominibus acerbiſſimum, Eum qui multum ſapit, [2] minime potentem eſſe. Hæc ego ex Orchomenio Therſandro audiebam, atq; adeo ipſum hæc ſtatim aliis enarraſſe priuſquam prœlium ad Platæas factum eſt. Porro Mardonio in XVII Bœotia ſtativa habenti, præbuerunt copias cæteri circà Græci, qui cum Medis ſentiebant, [3] & ad Athenas congregati ſunt,

1 In ſingulis binos, Perſ. 2 Nihil in poteſtate habere. *Id eſt, Eum qui ſapientia magna præditus ſit, vel, prudentia, non habere res ullas in poteſtate, ſed cogi ad res eas à quibus alioqui cum ſua prudentia deberetur. Alium ſenſum ex tempore elicere ex hoc loco non potui.* 3 Et una cum eo adverſus Athenas moverunt, &c.

præter

præter Phocenſes. nam & iſti vehementer partibus Medorum ſtudebant, non tamen voluntarii, ſed coacti. Sed iidem non multis poſt diebus quam Thebas itum eſt, & ipſi advenere, mille armati, duce Harmocyde inter populares ſpectatiſſimo. Eos Mardonius, ubi Thebas pervenere, miſſis equitibus juſſit ſcorſum in campo ſublidere: quod quum feciſſent, protinus adfuit univerſus equitatus. Unde poſtea rumor exercitum Græcorum qui cum Medis erant, pervaſit. Phocenſes ab equitatu jaculis confoſſum iri. quinetiam per ipſos Phocenſes idem divulgatum eſt. quos tunc dux ſuus Harmocydis his verbis adhortabatur, O Phocenſes, palam eſt hos homines certæ nos neci deſtinaſſe, accuſatos (ut opinor) à Theſſalis. Quare unumquenque veſtrum oportet egregium virum eſſe, potius quam deſidentes nos fœdiſſima morte trucidari. Ipſi quoque intelligant ſe barbaros eſſe inter Græcos, quibus mortem [1] intulerunt. His ſuos Harmocydes hortabatur. Quos ubi conclufere equites, invehebantur tanquam ad eos occidendos, telis intentis, veluti emiſſuri: nonnullique emiſerunt. Phocenſes ex adverſo ſtantes facto orbe quoquo verſus quum ſeſe opponerent, ibi equites digreſſi retro abiere. [2] Incertum an ad hos interficiendos rogatu Theſſalorum ierint equites: & poſteaquam animadverterunt eos ad defendendum ſe convertere, veriti ne ipſi vulnerarentur, ita retro abſceſſerint, tanquam à Mardonio juſſi: an experiri voluerint num quid iſti præſtantiæ haberent. Poſt abſceſſum autem equitatus, miſſo ad eos præcone, Mardonius ita inquit, Bono eſtote Phocenſes animo: viros enim ſtrenuos vos eſſe dediſtis ſpecimen, non tales quales ego audieram. Quo magis alacri animo tolerate hoc bellum. Non enim aut me beneficiis aut regem vincetis. Hactenus quæ XIX circa Phocenſes ſunt geſta. ¶ Lacedæmonii ubi ad Iſthmum venere, illic caſtra communiere. Quod quum audirent cæteri Peloponnenſes, utique ii quibus meliora cordi erant, cernerentque Spartiatas egredi volentes, indignum ſe putaverunt à Lacedæmoniis ſe in exeundo ſuperari. itaque quum pulchre litatum eſſet, cuncti ex Iſthmo profecti ſunt & in Eleuſinem pervenerunt: ubi quum pulchra etiam fuiſſent exta, ire perrexerunt;

μοιῶσι ὃ Φωκέες οὐ συμεσέβαλον. ἐμηδίζον γὰρ μεγάλως καὶ ὅτε, οὐκ ἐθέλοντες, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης. ἡμέρῃσι δ' οὐ πολλῇσι μετὰ τὴν ἄπιξιν ἐς Θήβας ὕστερον, ἦλθον αὐτέων ὁπλῖται χίλιοι. ἦγε δ' αὐτοὺς Ἁρμοκύδης, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν δοκιμώτατος. ἐπεὶ δ' ἀπικέατο καὶ ὅτε ἐς Θήβας, πέμψας ὁ Μαρδόνιος ἱππέας, ἐκέλευσε σφεας ἀπ' ἑωυτοῦ ἐν τῷ πεδίῳ ἵζεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐπίπαν ταῦτα, αὐτίκα παρῆν ἡ ἵππος ἅπασα. μετὰ δὲ ταῦτα, διεξῆλθε μὲν ἀγὼν τῇ στρατιῇ τῇ Ἑλληνικῇ τῇ μετὰ Μήδων ἐόντι. φήμη ὡς κατιχνεῖ σφέας· διεξῆλθε δὲ δι' αὐτέων Φωκέων τάδε τόδε. ἔνθα δὴ σφι ὁ στρατηγὸς Ἁρμοκύδης ἔλεγε, λέγων τοιάδε, Ὦ Φωκέες, περόδηλα γὰρ ὅτι ἡμέας ὅτοι οἱ ἄνθρωποι μέλλουσι προοπτέῳ θανάτῳ δώσειν, βλαβεβλημένους ὑπὸ Θεσσαλῶν, ὡς ἐγὼ εἰκάζω, νῦν ὦν ἀνδρεῖα πανὶ πάντα ὑμέων χρεών ἐστι ἔμπης ἀγαθὸν. κρέσσον γὰρ, πυθομένους τι καὶ ἀμυνομένους τελευτῆσαι τὸν αἰῶνα, ἢ περ παρέχοντας βλαφθαρῆναι αἰσχίστῳ μόρῳ. ἀλλὰ μανθάνετε τὰς αὐτέων ὅτι εἰόντες βάρβαροι ἐπ' Ἕλλησι ἀνδρεσι φόνον ἔρραψαν. Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγε. οἱ δ' ἱππῆες, ἐπεὶ σφέας ἐκυκλώσαντο, ἐπάλαιον ὡς ἀπολεόντες, καὶ δὴ διετείνοντο τὸν δίεκα ὡς ἀπήσοντες· καὶ κου τις καὶ ἀπῆκε. καὶ οἱ αὐτίοι ἔστασαν. πάντη συστρέψαντες ἑωυτοὺς, καὶ πυκνώσαντες ὡς μάλιστα. ἐνθαῦτα οἱ ἱππόται κατέστρεφον, καὶ ἀπάλαιον ὀπίσω. οὐκ ἔχω δ' ἀτρεκέως εἰπεῖν ὅτε εἰ ἦλθον μὲν ἀπολέοντες τοὺς Φωκέας, δεηθέντων Θεσσαλῶν· ἐπεὶ δ' ὥρων πρὸς αὐτὸν ἐξιόντας τεταμμένους, δείσαντες μὴ καί σφισι ἡμίονται τρώματα, ὅτω δὴ ἀπάλαιον ἀπίσω· ὡς γάρ σφι ἐντετείλατο Μαρδόνιος· οὔτ' εἰ αὐτέων πειρηθῆναι ἠθέλησε εἴ τι ἀλκῆς μετέχοιεν. ὡς δ' ὀπίσω ἀπάλασαν οἱ ἱππόται, πέμψας Μαρδόνιος κήρυκα, ἔλεγε τάδε, Θαρσέετε ὦ Φωκέες· ἄνδρες γὰρ ἐφάνητε ἐόντες ἀγαθοὶ, οὐκ οὓς ἐγὼ ἐπυθανόμην. καὶ νῦν προθύμως φέρετε τὸν πόλεμον τοῦτον. φέροντες γὰρ οὐ νικήσετε ὅτε ἐμὲ, ὅτε βασιλέα. τὸ μὲν Φωκέων μοῦνον ἐς τοσοῦτον ἐλήλυθε. Λακεδαιμόνιοι δ', ὡς ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἦλθον, ὅπου τότε ἐστρατοπεδεύοντο. πυθόμενοι δὲ ταῦτα οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι, τοῖσι τὰ ἀμείνω ἐφαίνετο, οἱ δὲ καὶ ὁρμέοντες ἐξιόντας Σπαρτιήτας, οὐκ ἐδικαίευν λείπειν τὴν ἐξόδον Λακεδαιμονίων. ἐπὶ δὲ ὧν τῷ Ἰσθμῷ καλλιερησάντων σφι ἱρῶν ἐπορεύοντο πάντες, καὶ ἀπικνέονται ἐς Ἐλευσῖνα· ποιησάντων δὲ καὶ ἐνθαῦτα ἱερὰ, ὡς σφι ἐπαλλιερέτο, πρόσω ἐπορεύοντο·

1 Machinati ſunt, *vel*, *meliti*. 2 Affirmare autem non poſſum an *&c.*

Ἀθηναῖοι δ ἅμα αὐτοῖσι, λαβόντες μὲν ἐκ Σαλαμῖνος, συμμιηχθέντες δ ἐν Ἐλευσῖνι. ὡς δ ἄρα ἀπίκοντο ἐς Βοιωτίης ἐς Ἐρυθρὰς, ἐμαθόν τε δὴ τὸ βάρβαρος ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ στρατοπεδευομένους· φρασθέντες δ τοῦτο, ἀντετάσσοντο ἐπὶ ὑπωρείης τῆς Κιθαιρῶνος. Μαρδόνιος δ, ὡς ἐπέβαινον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸ πεδίον, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς πᾶσαν τὴν ἵππον, τῇ ἐπῆρχε Μασίστιος, δύδοκιμέων ἀνδρῶν Πέρσῃσι (τὴν Ἕλληνες Μακίστιον καλέουσι) ἵππον ἔχων Νισαίην χρυσοχάλινόν τε, καὶ ἄλλως κεκοσμημένον καλῶς. ἐνθαῦτα ὡς περσίλασαν οἱ ἱππόται πρὸς τοὺς Ἕλληνας, προσέβαλλον κατὰ τέλεα· προσβάλλοντες δ, κακὰ μεγάλα ἐργάζοντο, καὶ γυναῖκάς σφεας ἀπεκάλεον. Κατὰ συντυχίην δ Μεγαρέες ἔτυχον τασσόμενοι ἐπὶ τὸ ἐπιμαχώτατον τοῦ χωρίου παντὸς, καὶ προσιόντα μάλιστα ταύτῃ ἐγίνετο τῇ ἵππῳ. προσβαλόντος δὲ τοῦ ἵππου, οἱ Μεγαρέες πεζόμαχοι ἔπεμπον δὴ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων κήρυκα. ἀπικόμενος δ ὁ κῆρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε "τάδε, Μεγαρέες λέγουσι, Ἡμεῖς, ἄνδρες σύμ- "μαχοι, οὐ δυνατοὶ ἐσμὲν τὴν Περσέων ἵππον δέ- "κεσθαι, μοῦνοι ἔχοντες σφῶν ταύτην ἐς τὴν ἔσημον "ἀρχήν· ἀλλὰ καὶ ἐς τόδε λιπαρίην τε καὶ ἀρετὴν "αὐτέχομεν, καὶ περ πεζόμαχοι. νῦν τε, εἰ μή "τινας ἄλλους πέμψετε ἀμείψοντας τὴν τάξιν, ἴστε ἡμέας σκεδῶντας τὴν τάξιν. ὁμῶς δὴ σφι ταῦτα ἀπήγγειλε. Παυσανίης δ ἀπεπειρᾶτο τῶν Ἑλλήνων, εἴ τινες ἐθέλοιεν ἄλλοι ἐθελοντὰς ἰέναι τε ἐς τὸν χῶρον τοῦτον καὶ τάσσεσθαι ἀμείβοντες Μεγαρέας. οὐ βουλομένων δὲ τῶν ἄλλων, Ἀθηναῖοι ὑπεδέξαντο, καὶ Ἀθηναίων οἱ 329 τριηκόσιοι λογάδες, τῶν ἐλοχήγεε Ὀλυμπιόδωρος ὁ Λάμπωνος. Οὗτοι ἦσαν οἵ τε ὑποδεξάμενοι, καὶ οἱ περὶ τῶν ἄλλων τῶν παρεόντων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες, τὰς τοξότας προσελόμενοι. μαχομένων δὲ σφέων δὴ χρόνον, τέλος τοιόνδε ἐγίνετο τῆς μάχης· προσβαλόντος τοῦ ἵππου κατὰ τέλεα, ὁ Μασίστιος προέχων τῶν ἄλλων ἵππος βάλλεται τοξεύματι τὰ πλευρά· ἀλγήσας δ, ἵστατο ὀρθὸς, καὶ ἀποστέατα τὸν Μασίστιον. πεσόντι δ αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπεκέατο· τὸν δ ἵππον αὐτῶν λαμβάνουσι, καὶ αὐτὸν ἀμυνόμενον κτείνουσι, κατ' ἀρχὰς οὐ δυναμένους. ἐσκεδάσθη γὰρ ὑπὸ τοῦ θώρηκος. εἶχε χρύσεον λεπιδωτὸν· κατύπερθε δὲ τοῦ θώρηκος κυδώνια φοινίκεον ἐσεδεδύκεε. τύπτοντες δὲ ἐς τὸν θώρηκα αὐτοῦ, ἐποίευν οὐδέν. τέλος δὲ μαθών τις τὸ ποιεύμενον, παίει μιν ἐς τὸν ὀφθαλμόν· ὑπὸ δὲ ἔπεσέ τε καὶ ἀπέθανε· ταῦτα δέ κως γινόμενα ἐλελήθεε τοὺς ἄλλους ἱππέας. οὔτε γὰρ

Quibus Athenienſes è Salamine tranſmittentes, in Eleuſine admixti ſunt. Iſti poſteaquam ad Erythras Boeotiæ venere, cognito barbaros ad Aſopum caſtra habere, inito de hac re conſilio, eregione tetenderunt ſub Citharonis radicibus. In quos Mardonius, quod in campum non deſcenderent, omnem immittit equitatum, cui præerat Maſiſtius (à Græcis Maciſius dictus) vir apud Perſas inclytus, Niſæo equo inſidens, aureo freno & aliis inſignibus eximie ornato. Equites ubi promovere ad Græcos, per turmas egreſſi, multum detrimenti inferebant, fœminas eos appellando. Erant forte Megarenſes ea parte collocati qua nulla alia magis oppugnari nullaque magis ab equis adiri poterat: hâc, impreſſione facta equitum, Megarenſes quia premebantur, mittunt ad duces Græcorum præconem, qui ita, quum venit, verba fecit, Megarenſes aiunt, viri ſocii, Nos ſoli excipiendis hoſtibus impares ſumus, qui tenemus eandem in qua collocati ſumus à principio ſtationem: ubi hactenus tametſi ægre, tamen ſtrenue fortiterque reſiſtimus. nunc niſi alios nobis ſubſtituatis, ſcitote nos ab acie diſceſſuros. Hæc ubi præco renunciávit, Pauſanias experiri fecit Græcos, ſiqui alii ultro ad locum irent, ut Megarenſibus ſuccederent. Recuſantibus cæteris, Athenienſes ſuſcepere hoc munus, videlicet eorum trecenti delecti, quibus præerat Olympiodorus Lamponis filius. Hi fuere qui præ omnibus Græcis ad Erythras caſtra habentibus inſtructi ſucceſſere, ſagittariis ſibi aſſumptis.. qui quum aliquandiu pugnaſſent, hic fuit pugnæ exitus: Impreſſionem faciente per turmas equitatu, equus Maſiſtii, ut erat præ aliis eminens, ſagitta per latus ictus eſt: quo dolore in pedes erectus, Maſiſtium excuſſit. Collapſum confeſtim Athenienſes circumſiſtunt: equoque prehenſo, hominem ſeſe defenſantem interimunt, quum aliquamdiu non potuiſſent. Ita enim erat armatus: ſcilicet intus gerebat thoracem aureis ſquamis conſertum, deſuper phœniceum paludamentum. [1] Ejus thoracem quum ferirent, non prius aliquid profecerunt quam quidam re animadverſa illum percuſſit in oculo. Ita Maſiſtius collapſus interiit. Hæc autem res latebat alios equites. non enim

Μακίστιον

I Ejus autem thoracem percutientes, nihil proficiebant: donec quidam re animadverſa &c. *Id eſt, Sed quidam tandem re animadverſa &c.*

eum

cum aut ab equo cadentem viderant aut occumbentem. at ne tum quidem quum se recipiebant, quod actum erat cognovere: sed postquam constitere, quia nemo ipsis imperabat, statim desideraverunt ducem: cognitoque quod gestum erat, mutuo se adhortati, omnes in hostem equos admisere, ut mortuum
XXIII eriperent. Eos autem conspicati non jam turmatim sed universos pariter irruere, cæterum exercitum inclinaverunt. Sed dum omnis peditatus auxilio veniebat, interea cietur acre prælium de cadavere. at ubi præsidio venere copiæ, non amplius perstitere equites: ita nec mortuum eripere potuerunt, sed alios
6 † super illum è suis amisere. Digressi illinc duo circiter stadia, consultantes quid facto opus esset, decrevere sibi carentibus
XXIV præfecto eundum ad Mardonium. Ubi in castra rediere, ingens luctus cum omnem exercitum, tum vero Mardonium cepit, extincti Masistii, viri secundum Mardonium honoratissimi tam apud Persas quam apud regem: ita ut ejulatus eorum omnem Bœotiam pervaserit, & seipsos & equos & jumenta totondérint. Et barbari quidem suo more Masistium defunctum honorabant. Græci autem, postquam equitatum invadentium excepére, & exceptum repulere, multo fuit audaciores effecti, & ante omnia cadaver plaustro impositum per stationes circumtulerunt. erat autem spectaculo digna proceritatis ac formæ gratia. Quod ideo faciebant quia cunctis relictis stationibus ad intuendum Masistium pergebant. Dehinc censuerunt ad Plateas deferendum, quod sibi Plataensis ager multo esset opportunior habendis castris quam Erythræus, cum propter alia, tum propter aquandi commoditatem. Ubi visum est in eum locum & ad fontem Gargaphium, qui ibidem est, satius abire, & dispositis stationibus illic habere castra, sumptis armis abierunt per radices Citharonis secundum Hysias in agrum Plataensem. Eo quum pervenere: stationes nationatim communierunt, proxime fontem Gargaphium, & fanum Androcratis herois, per non editos tumulos & locum planum.
XXVI ¶ Ibi in distinguendis nationibus magna sane altercatio extitit inter Tegeatas & Athenienses, utrosqi se dignos qui alterum cornu tenerent arbitrantes: & sha

πεσόντα μὲν εἶδον ἀπὸ τοῦ ἵππου, ἔτι ἐμπνέοντα. ἀναχωρησάντων τε ἀμυμψίης ἢ Θουκυδίδης, ἐκ ἔμαθον τὸ γινόμενον· ἐπεί τε ἢ ἔγνωσαν, αὐτίκα ἐπέθοντο, ὡς σφέας ἄβουλοι ἐόντες ὁ πάλαιον. μαθόντες ἢ τὸ γεγονὸς, βοηλατεόμενοι, ἠλαυνόν τε ἵππου πάντες, ὡς ἂν τὸν νεκρὸν ἀνελοίατο. Ἰδόντες ἢ οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὲρ κατὰ τέλεα προστλαίουντας τὰς ἱππέας, ἀλλὰ πάντας, τὸν ἄλλον στρατὸν ἐπεβοήσαντο. ἐν ᾧ ἢ ὁ περὶ ὄπαν ἐπεβοήθεε, ὃν τότω μάλιστα ὠθέα τῷ νεκρῷ γίνεται. ἐόντες μὲν νυν μυριάδες οἱ τετρηκόσιοι ἐστιῶτό τε πολλὸν, καὶ τὸ νεκρὸν ἀνέλιπον· ὡς δὲ σφι τὸ πλῆθος ἐπεβοήθησε, ἔνθα δὴ ἐκ ἐπὶ οἱ ἵππται ἐπέμενον, ἀλλ' ἀπεχώρεον τὸ νεκρὸν ἀνελέσθαι, ἀλλὰ πρὸς ἑωυτοὺς ἄλλους προσαπέλεσαν τῶν ἱππέων. ἀπικόμενοι ὦν ὅσον τι θόλο στάδια, ἐβουλεύοντο ἔ, τι χρεὸν εἴη ποιέειν· ἐδόκεε δὲ σφι, ἀναρχίης ἐούσης, ἀπελαύνειν ἐπὶ Μαρδόνιον. Ἀπικομένης ἢ τῆς ἵππου ἐς τὸ στρατόπεδον, πένθος ἐποιήσαντο Μασίστιον πᾶσα τε ἡ στρατιὴ ἢ Μαρδονίου μέγιστον· ὄφεά τε αὐτοὺς κείροντες, καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, οἰμωγῇ τε χρεώμενοι ἀπλέτῳ. ἄγουσι ἢ τὸν Βοιωτίδα καπῆλοι, ὡς ἀνδρὸς ἀπολομένου μεγάθεϊ τε Μαρδονίου λοχιμωτάτου καὶ τὰ Πέρσῃσι ἢ βασιλέϊ. οἱ μὲν νυν βάρβαροι τὸν ὀφειλόμενον τρόπον τῷ ὀφείλοντι ἀποθανόντι ἐτίμων Μασίστιον. Οἱ ἢ Ἕλληνες, ὡς τὸν ἵππον ἐδέξαντο περὶ κάλλεσι, καὶ δεξάμενοι ὤθεον, ἐθαρρησάν τε πολλῷ μᾶλλον· καὶ πρῶτα μὲν ἐς ἄμαξαν ἐσθέντες ἡ νεκρὸν, ἐφόδῳ τὰς τάξις ἐκόμιζον· ὁ ἢ νεκρὸς εἶλκε θέης ἄξιος, μεγάθεός τε εἵνεκα, καὶ ἡγέλεος. τοῦ ἢ εἵνεκα καὶ ταῦτα ἐποίεον, ἐκλείποντες τὰς τάξις, καὶ ἐφοίτων θεησόμενοι Μασίστιον. μετὰ ἢ, ἔδοξέ σφι ὑπομεταβῆναι ἐς Πλάταιας. ὁ μὲν γὰρ χῶρος ἐφαίνετο πολλῷ ἐὼν ὑπηνεμώτερός σφι ἢ ἐς τὴν Ἐρυθραίην, καὶ τὰ ἄλλα, καὶ δυσῤῥοώτερος ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον, καὶ ὅτι πλησίον τοῦ Γαργαφίης, τοῦ ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ ἐόντος, ἔδοξέ σφι χρεὸν εἶναι ἀπικέσθαι, καὶ μαντευσαμένοισι θεοπροπίοισι. ἀναλαβόντες ἢ τὰ ὅπλα, ἦισαν ἀμφὶ τὴν Ὑσσωπείην τοῦ Κιθαιρῶνος κατὰ Γοάς ἐς τὸν Γαργαφίην· ἐνθαῦτα ἀπικόμενοι ἢ, ἐτάσσοντο κατὰ ἴδνεα, πλησίον τῆς τε κρηνίης τῆς Γαργαφίης, καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτους τοῦ ἥρωος, ὅσον ὄχθων τε ἐκ ὑψηλῶν, καὶ ἀπόκρυ ἦν χαμαιτάξι ἐνεῖναι λόχμαι πολλαὶ ὠδωμοὶ τε ἦσαν καὶ ἄλσεα. ἐνταῦθα ἢ ἐπεὶ ἐτάσσοντο ἐπὶ τὸν ποταμὸν Ὦλλαν καλεόμενον, ἐνθεῦτεν ἀπὸ τοῦ ὕδατος τούτου ἐς τὴν Ἀσωπὸν ἐπὶ δεξιὰ ἐτάσσοντο Ἀθηναῖοι τε καὶ Τεγεῆται μοῦνοι τῶν συμμάχων. ἐπὶ εὐωνύμου ἢ Μεγαρέες καὶ Φλειάσιοι ἐτάσσοντο. ἐπὶ τούτοισι ἢ Πελοποννήσιοι τοῖσι ἄλλοισι ἐτάσσοντο κατὰ ἔθνεα, ἐπὶ τοῖσι Μεγαρεῦσι καὶ Φλειασίοισι ἐόντες. ἐπὶ τοῖσι ἢ Πελοποννήσιοισι Ἀρκάδες καὶ Ἐπιδαύριοι ἐτάσσοντο, καὶ μετὰ τούτους Σικυώνιοι, καὶ μετὰ τούτους Τροιζήνιοι, καὶ μετὰ τούτους Λεπρεᾶται, καὶ μετὰ τούτους Τιρύνθιοι καὶ Μυκηναῖοι, καὶ μετὰ τούτους Ἀμβρακιῶται καὶ Λευκάδιοι καὶ Ἀνακτόριοι, καὶ μετὰ τούτους Ἐρμιονέες καὶ Τιρυνθίοισι καὶ Μυκηναίοισι ἐόντες ἐπὶ τῷ αὐτῷ κέρατι. ἐπὶ τούτοισι ἢ Ἀρκάδες Ὀρχομένιοι καὶ Ψωφίδιοι ἐτάσσοντο, καὶ μετὰ τούτους Ἠλεῖοι καὶ Ἐπιτάλιοι, καὶ μετὰ τούτους Ἀκροκορίνθιοι καὶ Λεχαιέες καὶ Φλιάσιοι, καὶ μετὰ τούτους Ἐπιδαύριοι οἱ Λιμηραῖοι καὶ Ἀσιναῖοι καὶ Ἑρμιονέες οἱ ἐπὶ θαλάσσης οἰκέοντες, καὶ μετὰ τούτους Τροιζήνιοι οἱ Ἀχαϊκοὶ καὶ Ἁλιεῖς καὶ Κορίνθιοι καὶ Λεπρεᾶται καὶ Κλειωναῖοι καὶ Ὀρνεᾶται καὶ Αἰγινῆται καὶ Σικυώνιοι καὶ Παλληνῆς καὶ Ἐπιδαύριοι οἱ ἐκ τῆς Ἀκτῆς καὶ Μεγαρέες καὶ Πλαταιέες καὶ Θηβαῖοι καὶ Ὀρχομένιοι καὶ Χαλκιδέες καὶ Ἀμβρακιῶται καὶ Λευκάδιοι καὶ Ἀνακτόριοι καὶ Ἐρετριέες καὶ Στυρέες καὶ Κήιοι καὶ Τανάγραιοι καὶ Ὠρεῖται καὶ Ἀντήδονιοι καὶ Καρυστίοι καὶ Νάξιοι καὶ Τήνιοι καὶ Μυκήνιοι καὶ Τίρυνθιοι καὶ Φλιάσιοι καὶ Ἠλεῖοι καὶ Μάντινέες καὶ Ἐπιτάλιοι καὶ Αἰγινῆται καὶ Μεγαρέες καὶ Λευκάδιοι καὶ Ἀνακτόριοι καὶ Κύμαιοι καὶ Ἱστιαιῆς καὶ Καρυστίοι καὶ Σκύριοι καὶ Φωκαιέες καὶ Μηλιέες καὶ Αἰνιῆνες καὶ Περραιβοὶ καὶ Δόλοπες καὶ Ἐνιῆνες καὶ Μαγνῆτες καὶ Ἀχαιοὶ καὶ Αἰολέες καὶ Παιονικοὶ καὶ Μακεδόνες καὶ Βοττιαῖοι καὶ Ὀλυνθίοι καὶ Παλληνῆς καὶ Σιθωνιῆς καὶ Ἀγαιοὶ καὶ Χαλκιδέες

καινὰ καὶ παλαιὰ ἀναφέροντες ἔργα. τῦτο
μὲν οἱ Τεγεῆται ἔλεγον τάδε, Ἡμεῖς αἰεί
κοτε ἀξιόμεθα ταύτης τῆς φιλοθ. ὑπὸ τῶν
συμμάχων ἁπάντων, ὅσαι ἤδη ἔξοδοι κοι-
ναὶ ἐγένοντο Πελοποννησίοισι καὶ τὸ παλαιὸν
καὶ τὸ νέον, ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεὶ Ἡρα-
330 κλεῖδαι ἐπειρῶντο μετὰ τ Εὐρυσθ. θά-
νατον κατιόντες ἐς Πελοπόννησον. τότε μὲ-
ρόμεθα τῦτο, ἀφ' ὧ τρῆγμα τοιόνδε, ἐπὶ
μετ' Ἀχαιῶν καὶ Ἰώνων τῶν τότε ἐόντων ἐν
Πελοποννήσῳ, ἐκβοηθήσαντες ἐς τ Ἰσθμόν,
ἴζόμεθα ἀντίοι τοῖσι κατῶσι. τότε ὧν λό-
γον Ὕλλον ἀγερθέντα, ὡς χρεὼν εἴη τ
μὲν σφέτερον τῷ σφετέρῳ μὴ ἀνακινδυνεύ-
ειν συμβαλόντας· ἐκ δὲ τῦ Πελοποννησίου
σφετεροῦ, τ ἂν σφέων αὐτέων κρίνωσι
εἶναι ἄριστον, τῦτόν οἱ μουνομαχῆσαι ὅτι
ἀγωνιεύμενοισι. ἔδοξέ τε τοῖσι Πελοποννησί-
οισι ταῦτα εἶναι πιητέα, καὶ ἕταμον ὅρκιον ὅτι
λόγῳ τοιῷδε· ἢν μὲν Ὕλλος νικήσῃ τ Πελο-
ποννησίων ἡγεμόνα, κατιέναι Ἡρακλείδας ὅτι
τὰ πατρῷα· ἢν δὲ νικηθῇ, τὰν ἔμπαλιν Ἡρα-
κλείδας ἀπαλλάσσειν, καὶ ἀπάγειν τὸν στρα-
τὸν ἑκατόν τε ἐτέων μὴ ζητῆσαι κάτοδον
ἐς Πελοπόννησον. περὶ μὲν δὴ τῦ ἐκ πάν-
των συμμάχων ἐθελοντὴς Ἔχεμ. ὁ Ἡ-
ρόπυ τ Φηγέ., στρατηγός τε ἐὼν καὶ βα-
σιλεὺς ἡμέτερ. καὶ ἐμαχομάχησέ τε καὶ ἀ-
πέκτεινε Ὕλλον. ἐκ τούτου τῦ ἔργου διέρχεται
ἐν τοῖσι Πελοποννησίοισι τοῖσι τότε καὶ ἀλ-
λα μέγεα μεγάλα, τὸν ἀφ' ἑπτὰ μοιρέων ἔχον-
τες, καὶ τῦ κέρε. τῦ ἑτέρου αἰεὶ ἡγεμονεύειν,
κοινῆς ἐξόδου γινομένης. ὑμῖν μὲν νυν ὦ
Λακεδαιμόνιοι, οὐκ ἀντιβαίνομεν, ἀλλὰ δι-
δόντες αἵρεσιν ὁκοτέρου βούλεσθε κέρε. ἄρ-
χειν, παρίεμεν· τ δὲ ἑτέρου φαμὲν ἡμέας
δικαιέεσθαι ἡγεμονεύειν, κατάπερ ἐν τῷ πρό-
σθεν χρόνῳ. χωρὶς τε τούτου τ ἀπαγ-
μόνων ἔργων, ἀξιονικότεροι εἰμὲν Ἀθηναίων
τούτου τοῦ τάξιν ἔχειν. πολλοὶ μὲν γὰρ
καὶ δὴ ἔσχατοι πρὸς ὑμέας ἡμῶν ἄνδρες
Σπαρτιῆται ἀγῶνες ἀγωνίδαται, πολλοὶ δὲ
καὶ πρὸς ἄλλους. ὥστε ὧν ἡμέας δίκαιον ἦ-
χειν τὸ ἕτερον κέρας, ἢπερ Ἀθηναίους. οὐ
γὰρ σφι ἔξεστι ἔργα οἷάπερ ἡμῖν κατεργα-
σμένοις, ὅτ' ὧν καινὰ, ὅτε παλαιά. οἱ μὲν
ταῦτα ἔλεγον. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς ταῦτα
τάδε ἀντεκείναντο, Ἐπισταμέεσθα μὲν σωφρο-
σύνην τοῦδε μάλιστα εἰνεκα συλλεγῆναι πρὸς τ
βάρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων ἕνεκα· ἐπεὶ δὲ ὁ Τεγεήτης
περιέσπευδε παλαιὰ καὶ καινὰ λέγειν τοὺς ἐκ Πε-
λοποννήσου ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ κατεργασαμένους χρηστὰ,

facinora præclara tum recentia tum priſca referentes. Dicebant quidem his verbis Tegeatæ, Hoc nos ſemper digni honore è ſociis omnibus habiti ſumus, quotieſcunque à Peloponnenſibus communiter in externas peregrinationes itum eſt, & proxime, & quondam, jam inde ex quo Heraclidæ poſt mortem EVryſthei ſunt conati in Peloponneſum redire. quo tempore hanc dignitatem aſſequuti ſumus ob hanc rem geſtam: Poſteaquam cum Achæis & Jonibus, qui tunc Peloponneſum incolebant, nos auxiliarii in Iſthmum profecti conſedimus adverſus eos qui redire conabantur, tunc Hyllus orationem habuit, non expedire ut uterque exercitus confligendo periclitaretur: ſed ut aliis acquieſcentibus, ſecum ſingulari certamine dimicaret is quem Peloponnenſes judicarent è ſuo exercitu præſtantiſſimum. Accepta condicione Peloponnenſes fœdus in hæc verba percuſſerunt, Si vinceret Hyllus Peloponnenſium ducem, ut Heraclidæ in paterna reverterentur: ſin victus eſſet, retro Heraclidæ cederent, & exercitum abducerent, neve per annos centum de redeundo in Peloponneſum agitarent. Ab omnibus ſociis ad eam rem voluntatius electus eſt dux atque idem rex noſter Echemus Aeropi filius, Phegei nepos, qui ſingulari congreſſus certamine Hyllum interemit. Ex quo facto nos cum alia decora inter Peloponnenſes aſſequuti ſumus, quæ adhuc obtinemus, tum hoc, ut alteri cornu præeſſemus quoties communiter itur in expeditionem. Et vobis quidem Lacedæmonii non adverſamur, ſed optionem cedimus utri cornu præeſſe malitis: alteri vero cornu ut præſimus nobis vendicamus, quemadmodum uſque fecimus ad hoc tempus. Etiam vero circa hoc factum quod narravimus, Athenienſibus ſumus digniores qui hanc dignitatem obtineamus: quippe qui proſpere & multa vobiſcum viri Spartiatæ certamina decertavimus, & multa cum aliis. Quo fit ut æquius ſit nos alterum cornu tenere quam Athenienſes: à quibus non tales geſtæ res ſunt quales nobis, neque recentes neque vetuſtæ. Hæc Tegeatæ. Ad quæ hunc in modum reſpondere Athenienſes, Etſi ſcimus has copias pugnandi cum barbaro non altercandi gratia eſſe contractas, tamen quoniam Tegeata referre conſtitu-

XXVII

It præclara facinora tum vetuſta tum nova, quæ per omne tempus utrique fecerunt,

neceſſe

necesse habemus & nos exponere apud vos unde nobis patrium sit, [1] qui semper egregii fuimus, esse primos potius quam Arcadibus. Heraclidas, quorum ducem isti apud Isthmum se prædicant interfecisse, nos soli excepimus, ejectos prius ab omnibus Græcis, quos illi Mycenæorum servitutem fugientes adibant: & Eurysthei injuriam una cum eisdem pugnando propulsavimus, victoriaque potiti sumus de iis qui tum Peloponnesum tenebant. Præterea Argivos, qui adversus Thebas cum Polynice militaverant, vita defunctos & insepultos, ducta in Cadmeos expeditione à nobis receptos & in nostra terra apud Eleusinem humatos fuisse dicimus. Jam vero nostrum præclarum facinus extat etiam in Amazonidas, quæ à flumine Thermodonte aliquando in nostram terram excurrere. Ac ne in heroum quidem laboribus qui ad Trojam bellaverunt, fuimus in postremis. Sed nihil admodum pertinet horum facere mentionem. [2] etenim sive qui tunc egregii fuere, nunc instrenui sunt, sive tunc instrenui, nunc egregii sunt, satis sit de rebus priscis ista dixisse. Ut nullæ autem res aliæ nobis gestæ sint, (quæ multæ & præclarissimæ sunt, præut quorumcunque aliorum Græcorum) certe ob rem in Marathone à nobis gestam digni sumus qui hoc decus & alia insuper obtineamus: qui soli Græcorum per nos cum Persa dimicavimus, & rem tantum aggressi, victores evasimus, sex & quadraginta nationibus superatis. quo solo nomine digni sumus ut hunc loci honorem consequamur. Verum non decet in hac rerum condicione de loci dignitate contendere: ubicunque & juxta quoscunque vobis Lacedæmonii videbitur appositissimum nos stare, illuc euntes obtemperabimus. Ubicunque enim loci nos collocati fuerimus, conabimur strenui existere. Itaque ducite nos, tanquam vobis parituros.

XXVIII Hæc quum pro sua parte dixissent Athenienses, cunctus Lacedæmoniorum exercitus succlamavit digniores qui cornu tenerent Athenienses quam Arcades. Ita Athenienses Tegeatis superiores habuere cornu. Mox hunc in modum instructi sunt & qui supervenere Græcorum, [3] & qui à principio venerant:

" ἀναγκαίως ἡμῖν ἔχει δηλῶσαι πρὸς ὑμᾶς,
" ὅθεν ἡμῖν πατρῷόν ἐστι, ἐόντι χρηστοῖσι, αἰεὶ
" πρώτοισι εἶ) μᾶλλον ἢ Ἀρκάσι. Ἡρα-
" κλείδας, τοὺς φασὶ ἑαυτοὺς ἀποκτεῖναι ἐν ἡγεμό-
" να ἐν Ἰσθμῷ, τοῦτο μὲν ἡμεῖς τούτους πρότερον
" ἐξελαυνομένους ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων,
" ἐς τοὺς ἀποικίαν τοῦ φεύγοντες δουλοσύνην
" πρὸς Μυκηναίων, μούνοι ὑποδεξάμενοι,
" τὴν Εὐρυσθέως ὕβριν κατείλομεν, σὺν θεοῖ νί-
" νοισι μάχῃ νικήσαντες τοὺς τότε ἔχοντας Πε-
" λοπόννησον· τοῦτο δ', Ἀργείους τοὺς μετὰ
" Πολυνείκεος ὅτι Θήβας ἐλάσαντας, πολυ-
" πόνησαν τ' ἀγῶνα, καὶ ἀτάφους καὶ ἀθάπτους, σφα-
" τέντας ὅτι τοὺς Καδμείους, ἀνελόντας τε
" τοὺς νεκροὺς φαμὲν, καὶ θάψαντας τῆς ἡμετέρης
" ἐν Ἐλευσῖνι. ἔστι δ' ἡμῖν ἔργον δ' ἔχον καὶ
" ἐς Ἀμαζονίδας τὰς ἀπελθούσας τὰς ἀπὸ τοῦ Ἀμα-
" Θερμωδοντος ποταμοῦ ἐσβαλούσας ποτὲ ἐς ζονίδας
" γῆν τὴν Ἀττικήν. καὶ ἐν τοῖσι Τρωϊκοῖσι πό- τὰς ἀπὸ
" νοισι οὐδαμοῦ ἐλειπόμεθα. ἀλλ' οὐ γάρ τι
" πρόσχρεον τούτων δηλεμονᾶσθαι. καὶ γὰρ χρη-
" σοὶ τότε ἐόντες, οὐκοῦν νῦν ἂν εἶεν φλαυρό-
" τεροι· καὶ τότε ἐόντες φλαῦροι, νῦν ἂν εἶεν
" ἀμείνονες. παλαιῶν μὲν νυν ἔργων ἄλις
" ἔστω· ἡμῖν δ', εἰ μηδὲν ἄλλο ἔστι ἀποδεῖξαι-
" μοῦνον, ὥσπερ ἔστι πολλά τε καὶ δι' ἔχοντα, εἰ
" ποιοῖσι καὶ ἄλλοισι Ἕλλησιν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ
" ἐν Μαραθῶνι ἔργου ἄξιοι εἰμὲν τοῦτο τὸ
" γέρας ἔχειν, καὶ ἄλλα πρὸς τούτῳ· οἵ τινες
" μοῦνοι Ἑλλήνων δὴ μουνομαχήσαντες τοῦ
" Πέρσῃ, καὶ ἔργῳ τοσούτῳ ὑπερεπιόντες, πε-
" ριεγιγνόμεθα, καὶ ἐνικήσαμεν ἔθνεα ἓξ τε καὶ
" τεσσεράκοντα. ἆρ' οὐ δίκαιοι εἰμὲν ἔχειν
" ταύτην τὴν τάξιν ἀπὸ τούτου μούνου τοῦ ἔρ-
" γου; ἀλλ' οὐ γὰρ ἐν τῷ τοιῷδε τάξεος εἰ-
" νεκα φασιάζειν πρέπει. ἄρτιοι εἰμὲν πείθε-
" σθαι ὑμῖν ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἵνα δουλὴν ὑπο-
" πτεύοντον ἡμέας εἶ) ἐξάναγ, καὶ κατ' ὦν
" τινας. πάντη γὰρ τεταγμένοι, πειρησόμεθα
" εἶ) χρηστοί. ἐξηγέεσθε δ' ὡς πισομένοισιν. Οἱ
μὲν ταῦτα ἀμείβοντο· Λακεδαιμονίων δ' ἀνέ-
βωσε ἅπαν τὸ στρατόπεδον Ἀθηναίους ἀξιονι-
κοτέρους εἶ) ἔχειν τὸ κέρας ἢπερ Ἀρκάδας. ὧν- 331
τω δὴ ἔχον οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ἐπεβάλοντο τὸ
Τεγεήτας. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐτάσσοντο ὧδε οἱ ὑπο-
φορτωθέντες τε καὶ οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες Ἑλλήνων·

1 Bonam operam navantibus. 2 Qui enim tunc strenui fuere, fieri possit ut nunc sint ignavi: & qui tunc ignavi, fieri possit ut nunc sint fortiores. De rebus igitur olim gestis, *vel, de navata igitur olim opera,* hæc dixisse sit satis. 3 *Pro* οἱ ἄρχειν ἐθέλοντες *hanc legisse suspicor* οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες, *quæ lectio, non illa, mihi probatur.*

τὸ μὲν δεξιὸν κέρας εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι· τουτέων δὲ τοὺς πεντακισχιλίους ἐόντας Σπαρτιήτας ἀσπίδιον φίλοι τῷ εἰλωτέων πενταπλασίοι καὶ τετραπλασίοι, ὡς ἀνδρὸς ἑκάστου ἑπτὰ ταξάμενοι. παρεσκεύαστο δὲ σφι εἵλοντο ἐξαίρετοι οἱ Σπαρτιῆται τοὺς Τεγεήτας, καὶ τιμῆς εἵνεκα καὶ ἀρετῆς. τουτέων δ' ἦσαν ὁπλῖται χίλιοι καὶ πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους ἵσταντο Κορινθίων πενταπλασίοι. ὧδε δὲ σφι οἱ ξυνοῖσι ὧδε Φλειασίων ἐξήκοντα Γυπαρτέων τῶν ἐκ Παλλήνης τὸ παρεόντας τετρακόσιοι. τουτέων δὲ ἐχόμενοι ἵσαντο Ἀρκάδες Ὀρχομένιοι ἑξακόσιοι· τουτέων δὲ, Σικυώνιοι τετράχιλιοι. τουτέων δὲ εἵποντο, Ἐπιδαυρίων ὀκτακόσιοι. ὧδε δὲ τούτοις, Τροιζηνίων ἐπίλοιποντο χίλιοι· Τροιζηνίων δὲ ἐχόμενοι, Λεπραίων διηκόσιοι. τουτέων δὲ, Μυκηναίων καὶ Τιρυνθίων τετρακόσιοι. τουτέων δὲ ἐχόμενοι, Φλιάσιοι χίλιοι. ὧδε δὲ τούτοις ἔσαν Ἑρμονίες τετρακόσιοι. Ἑρμιονέων δὲ ἐχόμενοι ἵσαντο, Ἐρετριέων τε καὶ Στυρέων ἑξακόσιοι. τουτέων δὲ ἐχόμενοι, Χαλκιδέες τετρακόσιοι. τουτέων δὲ, Ἀμπρακιητέων πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους, Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορίων ὀκτακόσιοι ἕποντο. τουτέων δὲ ἐχόμενοι, Παλλῆνες οἱ ἐκ Κεφαλληνίης διηκόσιοι. μετὰ δὲ τούτους Αἰγινητέων πεντακόσιοι ἐτάχθησαν. ὧδε δὲ τούτοις ἐτάσσοντο Μεγαρέων τετράχιλιοι. εἵχοντο δὲ τουτέων, Πλαταιέες ἑξακόσιοι. πλευτάτοι δὲ καὶ πρῶτοι Ἀθηναῖοι ἐτάσσοντο, κέρας ἔχοντες τὸ εὐώνυμον, ὀκτακισχίλιοι· ἐστρατήγεε δ' αὐτοῖσι Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου. Οὗτοι πλὴν τῶν ἐπὶ τῷ ὧδε ἕκαστον πλαγμύων Σπαρτιήτων, ἦσαν ὁπλῖται, σύμπαντες ἐόντες ἀριθμὸν τρεῖς μυριάδες, καὶ ὀκτὼ χιλιάδες, καὶ ἑκατοντάδες ἑπτά. ὁπλῖται μὲν οἱ πάντες συλλεχθέντες ὅσοι τ' βάρβαρον, ἦσαν τοσοῦτοι. ψιλῶν δὲ πλῆθος. ἦν τάδε· τὸ μὲν Σπαρτιητικὸν τάξιος, πενταπλασίοι καὶ τετραπλασίοι ἄνδρες, ὡς ἐόντων ἑπτὰ ὧδε ἕκαστον ἄνδρα· καὶ τουτέων πᾶς τις παρῆστο ὡς ἐς πόλεμον. οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων ψιλοί, ὡς ἐς ὧδε ἕκαστον ὧν ἄνδρα, πενταπλάσιοι καὶ τετραπλάσιοι καὶ τετραπλασίοι ἦσαν. ψιλῶν μὲν δὴ τῶν ἁπάντων μαχίμων ἦν τὸ πλῆθος ἑπτὰ μυριάδες, καὶ ἑπτὰ χιλιάδες, καὶ ἑκατοντάδες πέντε. τῷ δὲ σύμπαντος τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ συμπολέμου ἐς Πλαταιὰς συνῆλθε ὁπλίτησι καὶ ψιλοῖσι τοῖσι μαχίμοισι, ἑνδεκα μυριάδες ἑσσηκοντάδος χιλιάδος, πρὸς δὲ ὀκτακοσίοισι ἀνδράσι κατέδεησαν. σιτὼ δὲ Θεσπιέων τοῖσι παρεοῦσι ἐξεπληροῦντο αἱ ἑνδεκα μυριάδες.

Dextrum cornu tenebant Lacedæmoniorum decem millia: quorum quinq; millia erant Spartiatarum, quos custodiebant leviter armata triginta quinque millia servorum, septenis servis circa singulos Spartiatas collocatis. [1] Applicaverant autem sibi Spartiatæ, & honoris & virtutis ergo, Tegeatas numero mille & quingentos armatos. Secundum hos stabant Corinthiorum quinque millia. [2] Præter hos inveniebantur apud Pausaniam stantes trecenti Potidæatæ eorum qui ex Pallene erant. Juxta hos stabant Arcadum Orchomeniorum sexcenti: juxta hos Sicyoniorum tria millia. Hos sequebantur Epidauriorum octingenti: super hos locati erant Trœzenii mille. juxta Trœzenios [3] totidem Lepræatæ. post hos Mycenæorum & Tirynthiorum quadringenti. Secundum hos, mille Phliasii: dehinc Hermionenses trecenti. juxta Hermionenses, Erectrienſium & Styreorum sexcenti. juxta hos, Chalcidenſium quadringenti. juxta hos, Chalcidenſium quadringenti. post hos, Ampraciatarum quingenti. post eos, Leucadiorum & Anactoriorum octingenti. Hos sequebantur Pallenenſium qui sunt ex Cephallenia, ducenti. post hos instructi Æginetarum quingenti. juxta hos Megarenſium tria millia, quos sequebantur Platæenſium sexcenti. Ultimi & iidem primi stabant Athenienses, lævum tenentes cornu, octo millia, duce Aristide Lysimachi filio. Hi omnes, præter eos qui septeni circa singulos Spartanos stabant, fuerunt numero triginta octo millia & septingenti, omnes gravis armaturæ, adversus barbarum contracti. Leviter vero armati, triginta quinque millia, septeni circa singulos Spartiatas collocati, quorum unusquisque ad pugnandum erat instructus. [4] Circa cæteros autem Lacedæmonios ac Græcos singuli ferme leviter armati numero triginta quatuor millia quingenti. Summa igitur totius levis armaturæ, quæ pugnare posset, & sexaginta millia quingenti. Totus autem Græcus exercitus qui ad Platæas convenit pugnæ aptus, tam levis quam gravis armaturæ, fuit undecim myriades, minus mille & octingentis, *id est, centum octo millia ducenti*. Sed numerum undecim myriadum explevere Thespienſes, qui

1 Delegerant autem Spartiatæ Tegeatas qui juxta ipsos starent, & honoris & virt. 2 Impetraverant autem à Pausania ut sibi adstarent trecenti Potid. 3 Ducenti Lepræatæ. 4 Reliquorum autem Lacedæmoniorum & Græcorum milites leviter armati erant triginta quatuor millia quingenti, utpote viro uno unumquemque circumsistente. *Id est, Ita quidem rationem hujus numeri inundo ut reliquos Lacedæmonios & Græcos unum habuisse virum (ubi adstantem singulos dicamus, non septem, ut Spartiatas. Dixit autem ὡς ἐς ἐὼν pro ὡς ἑνὸς ἐόντος, ut modo dixerat ὡς ἐόντων ἑπτά. Quod & ipsum Valla potius quam per nominativum, vertisse ita debuit.* Utpote septenis circa singulos Spartiatas collocatis, *vel, utpote septenis unumquemq; Spart. circumsistentibus.* 5 Sexaginta novem millia. *nam inter sex myriades (quæ sexaginta millia efficiunt) & ἑκατοντάδες πέντε (id est quingenti) interjectum est καὶ ἑνὸς χιλιάδος, qua Valla fortasse in suo exempl. non habuit.*

qui

qui aderant ad mille & octingentos, qui nec ipsi arma habebant. Et hi quidem Græci ad flumen Asopum castra distri-
XXX buti communierant. ¶ Barbari vero qui cum Mardonio erant, posteaquam Masistium luxerunt, cognito Græcos apud Platæas esse, & ipsi ad Asopum, qui illac fluit, ita sunt eregione à Mardonio collocati: Adversus quidem Lacedæmonios Persæ, quia numero antecedebant, eorum acies quæ multæ erant, usque ad Tegeatas opponebantur: ita ut quod robustissimum in exercitu erat, id omne contra Lacedæmonios: quod infirmius, id contra Tegeatas esset. Hæc faciebat Mardonius Thebanorum indicio atque admonitu. Juxta Persas autem idem collocavit Medos, ut ex adverso essent Corinthiis & Potidæatis & Orchomeniis & Sicyoniis. Post Medos collocavit Bactrios ex adverso Epidauriorum & Trœzeniorum & Lepræatarum ac Tirynthiorum, Mycenæorumque & Phliasiorum. Secundum Bactrios collocavit Indos ex adverso Hermionensium & Eretrieorum Styreorumque & Chalcidensium. Post Indos statuit Sacas oppositos Ampraciatis, & Anactoriis, & Leucadiis, & Pallenensibus, & Æginetis. Post Sacas posuit ex adverso Athenienſium Platæensiumque ac Megarensium, Bœotos & Locros & Melienses & Thessalos, & [1] mille Phocensium. Non enim Phocenses omnes à partibus Medorum stabant, [2] sed eorum nonnulli cum Græcis sentiebant apud Parnassum deprehensi, & illinc profecti deduxerant comitatique fuerant Mardonii copias pariter & Græcorum qui cum illo erant. Contra Athenienses item posuit Macedonas,
XXXI Thessaliæque accolas. [3] Hæ nationes à Mardonio in aciem instructæ erant maxime celebres maximeque insignes, & præcipue mentione dignæ: necnon cæterarum quoque gentium viri memoratu digni, cum aliarum, tum Phrygum, Mysorum, Thracum, Pæonum. Quinetiam Æthiopum [4] & Ægyptiorum qui Hermotybies & Calasiries nominantur, gladio cincti, qui soli sunt ex Ægyptiis pugnaces: à Mardonio, quum adhuc esset in Phalero, è navibus in quibus epibatæ erant, in terram translati.

παρῆσαν γὰρ καὶ Θεσπιέων ἐν τῷ στρατοπέδῳ οἱ περιεόντες, ἀριθμὸν ἐς ὀκτακοσίους καὶ χιλίους· ὅπλα δὲ οὐδ' ἔτι εἶχον. ἔτυχε μὲν νεωστὶ ταχθέντες ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ ἐστρατοπεδεύοντο. Οἱ δ' ἀμφὶ Μαρδόνιον βάρβαροι, ὡς ἀπεκηδέσαν Μασίστιον, παρῆσαν, πυθόμενοι τὸν Ἕλληνας ἔνθα ἐν Πλαταιῇσι, καὶ αὐτοὶ δὴ ἦλθον Ἀσωπὸν τε ταύτῃ ῥέοντα. ἀπικόμενοι δὲ, ἀντιάσαντο ὧδε τοῦ Μαρδονίου· τὸ μὲν Λακεδαιμονίους ἔστησε Πέρσας, καὶ δὴ, πολλὸν γὰρ ὑπερέσαν πλήθεϊ Πέρσαι, ἐπὶ τὸ πλεῦρα πλεῦραι ἐκεκοσμέατο. καὶ ἐπεῖχον τοὺς Τεγεήτας. ἔταξε δὲ ὧδε· ὅ, τι μὲν ἦν αὐτῶν δυνατώτατον πᾶν ἀπολέξας, ἔστησε ἀντίον Λακεδαιμονίων· τὸ δὲ ἀδυνατέσσον παρέταξε κατὰ τοὺς Τεγεήτας. ταῦτα δὲ ἐποίεε, φοβεόμενός τε καὶ διδασκόμενος Θηβαίων. Περσέων δὲ ἐχόμενοι ἔταξε Μήδους· ἔτυχε δὲ ἐπέχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαίητας, καὶ Ὀρχομενίους τε καὶ Σικυωνίους. Μήδων δὲ ἐχόμενοι ἔταξε Βακτρίους· ἔτυχε δὲ ἐπέχον Ἐπιδαυρίους τε καὶ Τροιζηνίους, καὶ Λεπρεάτας τε καὶ Τιρυνθίους, καὶ Μυκηναίους τε καὶ Φλιασίους. μετὰ 331
δὲ Βακτρίους, ἔστησε Ἰνδούς· ἔτυχε δὲ ἐπέχον Ἑρμιονέας τε καὶ Ἐρετριέας, καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν δὲ ἐχόμενοι Σάκας ἔταξε· οἳ ἐπέχον Ἀμπρακιήτας τε καὶ Ἀνακτορίους, καὶ Λευκαδίους, καὶ Παλεέας, καὶ Αἰγινήτας. Σακέων δὲ ἐχόμενοι ἔταξε ἀντία Ἀθηναίων τε καὶ Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων, Βοιωτούς τε καὶ Λοκρούς, καὶ Μηλιέας, καὶ Θεσσαλούς, καὶ Φωκέων τοὺς χιλίους. οὐ γὰρ ὦν ἅπαντες οἱ Φωκέες ἐμήδισαν, ἀλλά τινες αὐτέων. καὶ τοὺς Ἕλληνας ἤνυξον, ὡς ἐκ Παρνησσοῦ κατειλημμένοι. καὶ ἐνθεῦτεν ὁρμεώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τῶν τινα Μαρδονίῳ στρατιὴν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἐόντας Ἑλλήνων. ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς περὶ Θεσσαλίην οἰκεομένους καὶ τοὺς Ἀθηναίους. Ταῦτα μὲν τῶν ἐθνέων τὰ μέγιστα ὀνόματα τῶν ὑπὸ Μαρδονίῳ ταχθέντων, τοιῦτον δηφανέστατά τε ἦν καὶ λόγου πλείστου. ἐνῆσαν δὲ καὶ ἄλλων ἐθνέων ἄνδρες ἀναμεμιγμένοι, Φρυγῶν τε καὶ Θρηίκων, καὶ Μυσῶν τε καὶ Παιόνων, καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως, καὶ Αἰθιόπων τε καὶ Αἰγυπτίων, οἵ τε Ἑρμοτύβιες, καὶ οἱ Καλασίριες, καλεόμενοι μαχαιροφόροι· οἵπερ εἰσὶ Αἰγυπτίων μοῦνοι μάχιμοι. τότε δὲ ἔτι ἐόντες ἐν Φαλήρῳ ἀπὸ τῶν νηῶν ἀπεβιβάσαντο, ἐόντας δηβάτας

1 Illos mille Ph. 2 Sed partes etiam Græcorum nonnulli ex illis fovebant, qui in loca Parnasso vicina se receperant: è quibus excurrentes Mardonii exercitum & Græcos qui cum eo erant, agebant ac ferebant. 3 Hæc sunt nomina nationum à Mardonio in aciem instructarum, earum quidem quæ quum amplissimæ essent, celeberrimæ erant, maximique fiebant. Sed & aliis nationibus aliqui immixti illis erant, Phrygum & Thracum, & Mys. & Pæonum. 4 Et Ægyptiorum Hermotybies & Calasiries, qui vocantur Ensiferi: qui soli ex Ægyptiis sunt ad pugnam apti. hos autem è navibus quibus vehebantur eduxerat, quum adhuc apud Phalerum esset.

οὐ γὰρ

οὐ γὰρ ἐπεχείρησαν ἐς τὸν πεζὸν τὸν ἅμα Ξέρξῃ ἀπικόμενον ἐς τὰς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι. πρὸς μὲν δὴ βαρβάρων ἦσαν τριήκοντα μυριάδες, ὡς ἂν πρότερόν μοι δεδήλωται· πρὸς δὲ Ἑλλήνων πρὸς Μαρδονίου συμμάχων οὐδεὶς μοι ἐδέης ἀριθμὸν (οὐ γὰρ ἦν ἠριθμήσαται) ὡς δ' ἀπεικάσαι ἔστι, ἐς πέντε μυριάδας συλλεγείσας εἰκάζω. ἔστι οἱ παραταχθέντες πεζοὶ ἦσαν. ἡ δὲ ἵππος χωρὶς ἐτετάκτο. Ὡς δὲ ἄρα πάντες οἱ ἐτετάχατο κατὰ ἔθνεα καὶ κατὰ τέλεα, ἐθύοντο καὶ ἀμφότεροι. Ἕλλησι μὲν, Τισαμενὸς Ἀντιόχου υἱὸς ὁ Ἠυάμενος. ἕπετο γὰρ δὴ εἵνεκα τοῦ στρατεύματος τούτου μάντις. τὸν, ἐόντα Ἠλεῖον, καὶ γένεϊ τῷ Ἰαμιδέων Κλυτιάδεα, Λακεδαιμόνιοι ἐποιήσαντο λεωσφέτερον. Τισαμενῷ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι περὶ γόνου, ἀνεῖλε ἡ Πυθίη, ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ἀναιρήσεσθαι πέντε. ὁ μὲν δὴ ἀμφιβαλὼν τῷ χρηστηρίῳ, προσέσχε τοῖσι γυμνασίοισι, ὡς ἀναιρησόμενος γυμνικοὺς ἀγῶνας. σκέων δὲ πεντάεθλον, τοῦτο ἐν παλαίσμασι ἔθεσαι νικᾶν ὀλυμπιάδα, Ἱερωνύμῳ τῷ Ἀνδρίῳ ἐλθὼν ἐς ἔριν. μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐς γυμνικοὺς, ἀλλ' ἐς ἀρηίους ἀγῶνας φέρον τὸ Τισαμενοῦ μαντήιον, μισθῷ ἐπειρῶντο πείσαντες Τισαμενὸν στρατεύεσθαι ἅμα Ἡρακλειδέῃσι τοῖσι βασιλεῦσι ἡγεμόνα τοῦ πολέμου. ὁ δὲ, ὁρέων τὸν περὶ πολλοῦ ποιεύμενον Σπαρτιήτας φίλον αὐτὸν προσδέεσθαι, μαθὼν τοῦτο, ἀνετίμα, σημαίνων σφι, ὡς εἰ μὲν πολίτην σφέτερον ποιήσονται, πρὸς πάντα μεταδιδόντες, ποιήσει ταῦτα, ἐπ' ἄλλῳ μισθῷ δ' οὔ. Σπαρτιῆται δὲ, πρῶτα μὲν ἀκούσαντες, δεινὰ ἐποιεῦντο καὶ μετίεσαν τῆς χρησμοσύνης τὴν ἔφοδον· τέλος δὲ, δείματος μεγάλου ἐπικρεμαμένου τῇ Περσικῇ στρατιῇ, καταίνεον μετιέντες. ὁ δὲ, γνοὺς τετραμμένους σφέας, ἐπ' ὅτῳ ἔφη ἐπὶ ἀρηίοισι τούτοισι μισθοῖσι, ἀλλὰ δεῖν ἐπὶ καὶ τὸν ἀδελφεὸν ἑωυτῷ Ἡγίην ἡγέεσθαι Σπαρτιήτην ἴσα τοῖσι αὐτοῖσι λόγοισι τοῖσι καὶ αὐτὸς γίνεται. Ταῦτα δὲ λέγων ἔπεισε· ἐμισέετο Μελάμποδα, ὡς εἰκάσαι, βασιλήιόν τε καὶ πολιτήιον αἰτεόμενον. καὶ γὰρ δὴ καὶ Μελάμπους, πρὸς ἐν Ἄργεϊ γυναικῶν μανιεσέων, ὡς μὲν οἱ Ἀργεῖοι ἐμισθοῦντο ἐκ Πύλου· παῦσαι τὰς σφετέρας γυναῖκας τῆς νόσου, μισθὸν περετείνετο τῆς βασιληίης τὸ ἥμισυ. ἐκ ἀναγομένων δὲ πρὸς Ἀργείων, ἀλλ' ἀπόντων, ὡς ἐμαίνοντο πολλῷ πλεῦνες πρὸς γυναικῶν, ὕστερον δὲ ὑποστάντες τὰ ὁ Μελάμπους προετείνατο, ἤισαν δεησόμενοι οἱ ταῦτα.

non enim cum pedestribus copiis, quæ cum Xerxe Athenas ierant, Ægyptii censi fuerant. Barbarorum igitur (ut etiam superius ostensum est) triginta myriades fuere: Græcorum vero Mardonii auxiliariorum, nemo numerum (neque enim numerati fuerant) novit. Ut autem conjectura colligi licet, ad quinque myriades fuisse conjecto. Tot ex adverso instructi fuere pedites: equitatus vero seorsum erat collocatus. Ita XXXII
10 dispositi nationatim manipulatimque, utrique postero die sacrificaverunt. Apud Græcos haruspex erat Tisamenus Antiochi filius. is enim hunc exercitum vates comitabatur, Eleus quidem & ex genere Iamideorum Clytiades, sed à Lacedæmoniis civitate donatus. Nam consultanti vaticinium apud Delphos de prole, respondit Pythia quinque ipsum maximas palmas è certaminibus reportaturum. oraculo non intellecto
20 Tisamenus gymnasiis operam dabat, tanquam gymnicas victorias adepturus, quumque se exerceret in quinque certaminibus, in uno, dum cursit Olympia, venit in contentionem victoriæ cum Hieronymo Andrio. Lacedæmonii autem interpretantes non ad gymnica certamina spectare Tisameni oraculum, sed ad bellica, conabantur eum mercede conducere ut una cum Heraclidis bellorum duce regibus foret. Hic animadvertens Spartiatas plurimi facere
30 ipsius amicitiam, abnuebat: quod negaret se alio pretio id factum fore quam si Spartiatam se civem facerent, omnia jura civitatis impertientes. Id Spartiatæ quum audissent, ab initio ferentes indigne, oraculum missum omnino fecerunt: tandem imminente hoc ingenti Persici exercitus metu, annuebant, impertireque homini volebant. Eos iste immutatos intelligens, negare jam se eo solo esse contentum: sed oportere fratrem suum Hegiam etiam fieri.
40 Spartiatam eadem condicione qua & XXXIII ipse fieret. Hoc autem dicens imitabatur (ut conjectare licet) Melampodem, regnum pariter & civitatem deposcens. Etenim Melampus quum ab Argivis mercede conduceretur è Pylo ad compescendum morbum furoris mulierum Argivarum, deposcebat pro mercede dimidium regni. recusantibus id Argivis atq; digressis, quum plures è mulieribus insanirent, ita obtemperantes, quod
50 Melampus poposcerat daturi reverterunt.

Ibi ille

περετείνατο

ἐμαίνοντο πλεῦνες

Ibi ille cernens hos esse immutatos, plura optavit, negans se indulturum quæ vellent, nisi & fratri suo Bianti tertiam partem regni donassent. Argivi in arctum redacti hoc quoque annuerunt.

XXXIV Ita Spartiatæ Tisameno, quo majorem in modum egebant, prorsus assenserunt: & concessu istorum Tisamenus Eleus Spartiata effectus quinque maxima certamina ex oraculo illis obtinuit. Hi duo ex omnibus hominibus soli sunt à Spartiatis civitate donati. Quinque autem certamina hæc fuere: Unum & id primum hoc quod pugnatum est ad Platæas: alterum, quod in Tegea cum Tegeatis atq; Argivis: tertium, quod in Dipæensibus cum universis Arcadibus præter Mantineos: quartum, quod cum Messeniis ad Isthmum: ultimum, quod in Tanagra cum Athenienſibus & Argivis. Hoc autem ultimum peractum fuit quinque certaminum.

XXXV Tisamenus igitur Spartiatarum tunc ductor vaticinatus est Græcis in agro Platæensi: & apud Græcos quidem pulchre litatum est, si se defenderent, non si Asopum transgressi pugnam capesserent.

XXXVI Mardonio autem capessendæ pugnæ avido non extitere pulchra exta, nisi & ipsè sese defenderet. nam is quoque Græcis sacrificiis utebatur, haruspicem habens Hegesistratum virum Eleum, & Telliadeorum præstantissimum. Hunc ante ea tempora Spartiatæ quum cepissent, in vincula conjecerant morte affecturi, ut à quo multa intoleranda perpessi fuissent. Ille in hac calamitate positus, utpote pro anima solicitus, & qui ante mortem multa ac tristia foret passurus, rem perpetravit fide majorem. nam ut erat ligneis atque ferratis [1] soleis vinctus, ferro quod illatum fuit potitus, confestim excogitavit opus omnium quæ nos novimus animosissimum. [2] Commentus enim qua ratione reliquum pedis educeretur, præcidit sibi dimidium pedem. hoc acto, quamvis ab excubitoribus observaretur, tamen subruto muro profugit Tegeam versus, noctu iter faciens, interdiu sylvis se abdens atque immorans, ut trinoctio Tegeam pervenerit: Lacedæmoniis eum passim perscrutantibus, admirantibusque magnopere hominis audaciam, cujus dimidiatum pedem jacentem cernerent, ipsum invenire non possent. Ita Hegesistratus

ὁ δ' ἐνθαῦτα δὴ ἐπιρρέχετο, ὀρέων ὡυτὸς τε- ἐπορέ-
τραμμένος, φὰς, ἐὼ μὴ ἐν τῷ ἀδελφεῷ Βί- γετο,
αντι μεταδῶσι τὸ τριτημόριον τῆς βασιλη- 333
ίης, οὐ ποιήσειν τὰ ἔβλοντο. οἱ δ' Ἀργεῖοι,
ἀπειλημμένοι ἐς στενὸν, καταινέουσι ἐν τούτῳ.
Ὡς δ' ἐν Σπαρτιῆται, ἐδέοντο γὰρ δεινῶς τοῦ
Τισαμενοῦ, πάντας συμχωρέοντας οἱ. συγχωρη-
σάντων δ' ἐν ταῦτα τῷ Σπαρτιητέων, ὧδε
δὴ πέντε σφι μαντευσάμενος ἀγῶνας τοὺς με-
γίστους Τισαμενὸς ὁ Ἠλεῖος, ἡρῳσμένος Σπαρ-
τιήτης, συγκαταρέει. μοῦνοι δὲ πάντων
ἀνθρώπων ἐγένοντο ὅτοι Σπαρτιήτησι πολῖη-
ται. οἱ δὲ πέντε ἀγῶνες, οἵδε ἐγένοντο· ἐς μὲν
ἐν πρῶτος, οὗτος ὁ ἐν Πλαταιῇσι· δεύτερος δ', ὁ ἐν
Τεγέῃ πρὸς Τεγεήτας ἐν Ἀργείοις ἡρωμένος·
μέτα δ', ὁ ἐν Διπαιεῦσι πρὸς Ἀρκάδας πάν- πάντων
τας, πλὴν Μαντινέων· δεύτερος δ', Μεσσηνίων ὁ
πρὸς τῷ Ἰσθμῷ· ὕστατος δ', ὁ ἐν Ταναγρῃ
πρὸς Ἀθηναίους τε καὶ Ἀργείους ἡρωμένος.
οὗτος δ' ὕστατος κατειργάσθη τῶν πέντε ἀγώνων.
Οὗτος δὴ τότε τοῖσι Ἕλλησι ὁ Τισαμενὸς,
ἀγόντων τῶν Σπαρτιητέων, ἐμαντεύετο ἐν
Πλαταιῇσι. τοῖσι μὲν νυν Ἕλλησι καλὰ ἐγέ-
νετο τὰ ἱρὰ ἀμυνομένοισι· Μαρδονίου δὲ Μαρδονίῳ
ἐχόμενον μάχης ἄρχειν, οὐκ ἐθελησάσης πρόσθε
γενέσθαι τὰ ἱρά· ἀμυνομένῳ δὲ καὶ τότε, ομίτῳ
καλά. καὶ γὰρ οὗτοι Ἑλλήνων ἱρεῖσι ἐχρέε-
το, μάντιν ἔχων Ἡγησίστρατον, ἄνδρα Ἠλεῖ-
ον τε καὶ τῶν Τελλιαδέων ἐόντα λογιμώτατον·
τοῦτον δὴ πρότερον τούτων Σπαρτιῆται λαβόν-
τες, ἔδησαν δεινῷ θανάτῳ, ὡς πεπυσμένοι πολ-
λά τε καὶ ἀνάρσια ἐκ' αὐτοῦ. ὁ δὲ, ἐν τούτῳ
τῷ κακῷ ἐὼν, ὥστε τρέχων περὶ τὴν ψυ-
χὴν, περί τε τοῦ θανάτου μεμηχανημένος πολλά
τε καὶ λυγρὰ, ἔργον ἐργάσατο μέζον λόγου. ὡς
γὰρ δὴ ἐδέδετο ἐν ξύλῳ σιδηρεοδέτῳ, ἐπιχειρήσαντός
κου σιδηρέα σκεάσασθαι. αὐτίκα δὲ ἐμηχανᾶτο
ἀνδρειότατον ἔργον πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν.
καθυπεσάμενος γὰρ ὅκως ἐξελεύσεται οἱ τὸ
λοιπὸν τοῦ ποδὸς, ἀπέταμε τὸν ταρσὸν ἑωυτοῦ.
ταῦτα δὲ ποιήσας, ὡς φυλασσόμενος ἀπὸ φυ-
λάκων, διορύξας τὸ τεῖχος, ἀπέδρη ἐς Τεγέην,
τὰς μὲν νύκτας πρηνέα φερόμενος, τὰς δὲ ἡμέρας κα-
ταδυόμενος ἐς ὕλην, καὶ αὐλιζόμενος ὕπου, ὥστε
Λακεδαιμονίων τανδημεὶ διζημένων, τρίτῃ
ὑφερπύσῃ ἡμέρῃ ἐν Τεγέῃ. τοὺς δὲ ἐν δεσμοῖσι
μεγάλῳ ἐπέσχεθε τῆς τε τόλμης, ὁρέοντας τὸ
ἡμίτομον τοῦ ποδὸς τοῦτο κείμενον, καὶ εἰ ποδὸς
μὴ νον οὐ δυναμένους διρεῖν. τότε μὲν οὕτω κείμενον

1 *Sunt qui cataſtam interpretentur.* 2 Pedis enim extremam partem reſecuit, quum prius ad reliquam educendam dimenſus ſpatium eſſet.

διαφυγὼν

Δραφυγὼν Λακεδαιμονίης, καταφθύῃ ἐς Τεγέην, ἐοῦσαν ἐκ ἀρθμίης Λακεδαιμονίοισι τοῦτον τὸν χρόνον. ὑγιὴς δὲ γενόμενος, καὶ ποσποιησάμενος ξύλινον πόδα, κατεστήκεε ἐκ τῆς ἰδίης Λακεδαιμονίοισι πολέμιος. οὐ μὴν τοι ἔσγε τέλος οἱ συμβῆναι τὸ ἔχθος τὸ ἐς Λακεδαιμονίους συγκεκυρημένον. ἁλοὺς γὰρ μαντευόμενος ἐν Ζακύνθῳ ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἀπέθανε. Ὁ μὲν τοι θάνατος ὁ Ἡγησιστράτου, ὕστερον ἐγένετο τοῦ Πλαταϊκοῦ· τότε δὲ δὴ τοῦ Ἀσωπιοῦ μεμαθημένος ἐκ ὀλίγου, ἐδύετό τε καὶ προεθυμέετο κατὰ τὸ ἔχθος τὸ Λακεδαιμονίων, καὶ κατὰ τὸ κέρδος. ὡς δὲ ἐκαλλιέρεε ὥστε μαχεσάμενος, οὔτε αὐτοῖσι Πέρσῃσι, ἔτε τοῖσι μετ' ἐκείνων ἐοῦσι Ἑλλήνων, (εἶχον γὰρ καὶ ἕτοι ἐπ' ἑωυτοῦ μάντιν Ἱππόμαχον, Λευκάδιον ἄνδρα) δυσπρεσβεύτων δὲ τοῦ Ἑλλήνων, καὶ πλεόνων πλειόνων, Τιμηγενίδης ὁ Ἕρπυος, ἀνὴρ Θηβαῖος, συνεβούλευσε Μαρδονίῳ τὰς ἐκβολὰς τῶν Κιθαιρῶνος φυλάξαι· λέγων ὡς δυσπρέσβευτοι οἱ Ἕλληνες αἰεὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην, καὶ ὡς ἀπολαμψοιτο συχνούς. Ἡμέρῃ δὲ ὀπτωκαιδεκάτῃ ἀπ' ἧς ἐστρατοπεδεύκεσαν οὗτοι οἱ ἐναντία τοῖσι Πέρσῃσι, καὶ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐμάχοντο ἀλλήλοισι, ἐπείτε ἐγένοντο ἐν τῇ Βοιωτίῃ,

dies nihil est actum. [1] at ubi undecimus dies illuxit, quum & Græci multo plures efficerentur, ad Platæas castris eregione positis, & Mardonius stationem gravaretur, ibi venere in colloquium Mardonius Gobryæ & Artabazus Pharnacis filius, vir apud Xerxem inter paucos Persarum virtutis expertæ. quorum consultantum hæ fuere sententiæ : Artabazi quidem, expediens esse contractis quamprimum copiis ire ad mœnia Thebana, quo multum rei frumentariæ ipsis multumque pabuli jumentis compararent: atque ibi considentes per ocium rem conficerent, videlicet quum multum auri tum signati tum non signati haberent, multum etiam argenti ac poculorum, ne parcerent illis, sed ea ad Græcos mitterent, eos præcipue qui civitatibus præsiderent. fore enim ut illi suam traderent libertatem: neque oportere pugnandi adire discrimen. Eadem autem Thebanorum quæ istius sententia erat, tanquam aliquid ultra hoc prospicientis. Mardonii autem sententia ferocior pertinaciorque, & nullo modo cedens : quippe opinantis meliorem suum esse quam Græcorum exercitum, & satius primo quoque tempore confligere, quam committere ut plures quam coacti erant Græci cogerentur : Hegesistrati vero auspicia valere sinere, nec eis vim afferre : quinimo Persarum more servato
LXI debere confligere. Mardonio ita opus facto esse censenti nemo contradicebat. qui, ubi sententia sua vicit, accitis cohortium præfectis & qui secum erant ducibus Græcorum (penes eum namque erat summa imperii, non penes Artabazum) percontabatur num aliquod oraculum scirent de Persis tanquam perituris in Græcia. Silentibus evocatis, partim quod ignorarent oracula, partim quod haud tutum putarent proferre quod scirent, inquit ipse Mardonius, Quoniam vos aut nihil nostis, aut promere non audetis, ego rem proferam, utpote bene cognitam habens. Est oraculum, Persis fatale esse ut in Græciam profecti diripiant templum quod Delphis est, utque direpto templo omnes intereant. Quocirca, quum hoc sciamus, neque diripere conabimur, neque adibimus templum, ob hanc causam interitum devitaturi. quo nomine quicunque vestrum bene Persis volunt,

ἡμερέων ἐδὲν ἔτι πλεῦω ἐγίνετο τυτέων· ὡς
δ' ἐνδεκάτη ἐγεγόνεε ἡμέρη ἀντικατημένοισι ἀλ-
λήλοισι ἐν Πλαταιῇσι, οἵτε δὴ Ἕλληνες πολ-
λῷ πλεῦνες ἐγεγόνεσαν, καὶ Μαρδόνιος βαρυ-
νομένου τῇ ἕδρῃ, ἐνθαῦτα ἐς λόγους ἦλθον
Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω καὶ Ἀρτάβαζος
ὁ Φαρνάκεω, ὃς ἐν ὀλίγοισι Περσέων ὢν
ἀνὴρ δόκιμος ἐδόκα Ξέρξῃ. βουλομένων
δ' αὐτῶν ἔσαν αἱ γνῶμαι· ἡ μὲν Ἀρταβάζου,
ὡς χρεὸν εἴη ἀναζυξαντας τάχιστα πάν-
τα τὸν στρατὸν, ἰέναι ἐς τὸ τεῖχος τὸ Θη-
βαίων, ἔνθα σῖτόν τε σφι ἐσεληλύθεε πολ-
λὸν, καὶ χόρτον τοῖσι κτήνεσι. κατ' ἡσυ-
χίην τε ἰζομένους ἀξιοπρεπέως πιεῦσθαι
τάδε. ἔχειν γὰρ χρυσὸν πολλὸν μὲν ἔσημον, πολλὸν δὲ καὶ ἄσημον· πολλὸν δὲ καὶ ἀρ-
γυρέον τε καὶ σκευάματα· τυτέων φειδομένους
μηδενὸς, ἀποπέμπειν ἐς τὰς Ἑλληνίδας, Ἑλ-
λήνων δὲ μάλιστα ἐς τοὺς προεστεῶτας ἐν τῇσι
πόλισι· καὶ ταχέως σφέας ἄνευ μάχης τῶν ἐ-
λευθερίην, μηδὲ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντας.
τότε μὲν νυν ἡ αὐτὴ ἐχώρεε καὶ Θηβαίων γνώ-
μη, ὡς περιεῤῥύτου πλεῦνος τι καὶ τότε.
Μαρδονίου δὲ, ἰσχυροτέρη τε καὶ ἀγνωμονεστέ-
ρη, καὶ ἐδάμως συγγινωσκομένη. δοκέειν τε
γὰρ πολλῷ κρέσσονα εἶναι τὸν σφετέρην στρα-
τὸν τῆς Ἑλληνικῆς, συμβάλλειν τε τῷ τάχι-
στα, μηδὲ θωρηξαμένους ἐπὶ πλεῦνας γίνεσθαι τοῦ συλλεγομένου. τά τε σφάγια
τὰ Ἡγησιστράτου ἐᾶν χαίρειν, μηδὲ βιάζεσθαι,
ἀλλὰ νόμῳ τῷ Περσέων χρεωμένους συμβάλ-
λειν. Τότε δὲ ὧδε δικαιοῦται, ἀντέλεγε
οὐδείς. ὥστε σκεψάμενος τὴν γνώμην τὸ μὲν κρά-
τος εἶχε στρατιῆς οὐκ βασιλῆος, ἀλλ'
ὑπ' Ἀρτάβαζον. μεταπεμψάμενος δὲ τοὺς
ταξιάρχους τοῦ πεζοῦ, καὶ τοῦ μετ' ἑωυτοῦ
ἐόντων Ἑλλήνων τοὺς στρατηγοὺς, ἠρώτα εἴτι
εἰδυῖεν λόγιον περὶ Περσέων, ὡς διαφθε- διαφθαρ-
ρέονται ἐν τῇ Ἑλλάδι. σιγώντων δὲ τοῦ πο- ρέονται
λλῶν, τοῦ μὲν ὐκ εἰδότων τοὺς χρησμοὺς,
τοῦ δὲ, εἰδότων μὲν, ἐν ἀδείῃ δὲ οὐ ποιεμένων
τὸ λέγειν, αὐτὸς Μαρδόνιος ἔλεγε, Ἐπεὶ
"τοίνυν ὑμεῖς ἢ ἴστε οὐδὲν, ἢ οὐ τολμᾶτε λέ-
"γειν, ἀλλ' ἐγὼ ἐρέω ὡς δὴ ὀπιστάμενος. ἔστι
"λόγιον ὡς χρεὼν ἔστι Πέρσας ἀπικομένους ἐς λόγου
"τὴν Ἑλλάδα, διαρπάσαι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν
"Δελφοῖσι, μετὰ δὲ τὴν διαρπαγὴν, ἀπολέ-
"σθαι πάντας. ἡμεῖς τοίνυν αὐτὸ τοῦτο ὀπι-
"σταμενοι " ἕτοι τε ἴμεν ὀπὶ τὸ ἱρὸν τοῦτο, οὔτε
"οὔτε ὁπιχειρήσομεν διαρπάζειν. ταύτης ἵμε-
"τε εἵνεκα τῆς αἰτίης οὐκ ἀπολεόμεθα. ὥστε,
"ὑμέων ὅσοι τυγχάνουσι βύνοοι ἐόντες Πέρσῃσι,

[1] Quum autem jam undecimus ageretur dies ex quo castra castris opposuerant, & valde auctus fuisset Græcorum numerus, necnon Mardonius stationem illam gravate ferret, ibi venere in colloq.

ἥδεσθε τῷδε εἵνεκα, ὡς ϖροελεσομένους ἡμέας Ἑλλήνων. ταῦτά σφι εἶπαι, δεύτερα ἐσήμαινε ϖροχαρτέεσθαί τε πάντα, καὶ δικεινέα ποιέεσθαι, ὡς ἅμα ἡμέρῃ τῇ ὑπαὶ ὄσῃ συμβολῆς ἐσομένης. Τοῦτον δ' ἔχωγε τὸν χρησμὸν τὸν Μαρδονίῳ εἰπεῖν ἐς Πέρσας ἔχειν, ἐς Ἰλλυριούς τε καὶ τὸν Ἐγχελέων ϛρατὸν οἶδα πεποιημένον, ἀλλ' οὐκ ἐς Πέρσας. ἀλλὰ τὰ μὲν Βακιδὶ δοῦναι ἐς ταύτην τὴν μάχην πεποιημένα,

Τὰ δ' ὅπῃ Θερμώδοντι καὶ Ἀσωπῷ λεχεποίη

Ἑλλήνων σώσοδον, καὶ βαρβαρόφωνον ἰύγλην,
Τῇ πολλοὶ πεσέονται, ὑπὲρ λαχέσιν τε μόρον τε,
Τοξοφόρων Μήδων ὅταν ἄσιμον ἦμαρ ἐπέλθῃ.

ταῦτα μὲν καὶ ϖροπλήσια τούτοισι ἄλλα Μουσαίῳ ἔχοντα οἶδα ἐς Πέρσας. ὁ δὲ Θερμώδων ποταμὸς ῥέει μεταξὺ Τανάγρης τε καὶ Γλισαντίου. Μετὰ δὲ τὰ ἐπειρώτησιν τοῦ χρησμοῦ, καὶ ϖροαίνεσιν τὰ ὀκ Μαρδονίῳ, νύξ τε ἐγίνετο, καὶ ἐς φυλακὰς ἐτάσσοντο. ὡς δὲ πρόσω τῆς νυκτὸς ϖροελήλαστο, καὶ ἡσυχίη ἐδόκεε εἶναι ἀνὰ τὸ ϛρατόπεδον, καὶ μάλιϛα οἱ ἀνθρωποι εἶχον ὑπνῳ, τὰ ἱκνέεται ϖροσελάσας ἵππῳ πρὸς τὰς φυλακὰς τοῦ Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, ϛρατηγός τε ἐὼν, καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδίζητο τοῖσι ϛρατηγοῖσι ἐς λόγους ἐλθεῖν. τοῦ δὲ φυλάκων οἱ μὲν πλεῦνες παρέμενον, οἱ δ' ἔθεον ὅπῃ τοὺς ϛρατηγούς. ἐλθόντες δὲ ἔλεγον ὡς ἀνθρωπος ἥκει ἐπ' ἵππου ὀκ τοῦ ϛρατοπέδου τοῦ Μήδων· ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν ϖροαγορεύει ἔπος, ϛρατηγοὺς δὲ ὀνομάζων, ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν. Οἱ δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσε, αὐτίκα ἔϖιπτο ἐς τὰς φυλακάς. ἀϖικομένοισι δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος τάδε, "Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ϖροέθηκαν ὑμῖν τὰ ἔϖεα τάδε "ϖέμϖεται, ἀϖόῤῥητα ϖοιεύμενος ϖρὸς μηδένα λέγειν ὑμέων ἄλλον ἢ Παυσανίην, μή με "ὀλέσητε. οὐδὲ γὰρ ἂν ἔλεγον, εἰ μὴ μεγάλως ἐϖονδέω σωτηρίης τῆς Ἑλλάδος. αὐτός τε γὰρ Ἕλλην εἰμὶ τὸ ϖάλαιον, καὶ οὐκ ἐλεύθερης δεδουλωμένην ὀκ ἂν ἐθέλοιμι ὁρᾶν τὴν Ἑλλάδα. λέγω δὲ ὧν ὅτι Μαρδονίῳ τε καὶ τῇ ϛρατῇ τὰ σφάγια οὐ δύναται καϖνὸν θύμα γενέσθαι· πάλαι γὰρ ἂν ἐμέχεσθε· νῦν δὲ οἱ θεοὶ δέδοκται, τὰ μὲν σφάγια ἔᾳν χαίρειν, ἅμα ἡμέρῃ τῇ ὄψε φαυσκούσῃ συμβολὴν ϖοιέεσθαι. καὶ ῥᾴδιόν κε γὰρ μὴ ϖλεῦνες συναχθῆτε, ὡς ἐγὼ εἰκάζω. ϖρὸς ταῦτα ἑτοιμάζεσθε. ὡς δὲ ἄρα ὑϖερβάλλεται τὸ συμβολὴν Μαρδονίῳ, καὶ μὴ ϖοιῆται, λιϖαρέετε

voluptatem capiant, tanquam Perſis Græcos ſuperaturis. Hæc loquutus, ſecundo loco ſignum dedit ut omnia [1] apparerent, & corpora curarent, veluti ſub lucis exortu prælio futuro. Oraculum autem, quod XLII
ad Perſas aiebat ſpectare Mardonius, id ego ſcio non Perſis redditum eſſe, ſed Illyriis & Encheleorum copiis. Quod autem de hoc prælio redditum eſt à Bacide, id vero hoc fuiſſe,

Gramineis ripis Aſopi ac Thermodontis
Barbaricæ Graiis acies clamore coibunt.
Hîc multi occumbent defuncti munere vitæ,
Quando ſagittiferis aderit lux ultima Medis.

Hæc ego atque alia his ſimilia è Muſæo novi ad Perſas ſpectaviſſe. Fluvius autem Thermodon Tanagram ac Gliſantem interfluit. ¶ In- XLIII
ſequenti nocte quàm Mardonius de oraculis interrogavit, exhortatuſque ſuos eſt, excubitores diſpoſiti fuere. Ejus noctis quum multum proceſſiſſet, conticiniumque in exercitu eſſet & tempus concubium, tunc Alexander Amyntæ filius, dux & idem rex Macedonum, ad excubias Athenienſium adequitavit, efflagitavitque ſuos ut cum ducibus colloqueretur. Id audientes excubitores, plerique remanſerunt, nonnulli ad duces concurrerunt: quibus aditis inquiunt quendam equo advectum eſſe è caſtris Medorum: qui nihil aliud proloqueretur, niſi nominatim appellans Athenienſium duces, velle ſe in colloquium illorum venire. Duces, XLIV
hoc audito, confeſtim ad locum excubiarum ſequuti ſunt. quos Alexander ubi venere, his verbis alloquutus eſt, Viri Athenienſes, hæc ego vobis verba, pro depoſito trado, necui efferatis niſi Pauſaniæ: ne ob id me perditum eatis. Quod haudquaquam dicerem niſi de univerſa Græcia ſolicitus eſſem: quippe qui vetuſta origine Græcus ſum, nec vellem videre Græciam [2] pro libera ſervientem. Itaque vos certiores facio, Mardonium atque exercitum litare non poſſe, alioqui olim jam conflicturum fuiſſe. Is nunc ſacrificia valere ſinere conſtituit, ubi primum illuxerit, vobiſcum confligere: extimeſcens admodum (quantum ego conjicio) ne plures ad copias veſtras accedant. Ad hæc vos parati eſtote. Quod ſi differet Mardonius, nec committet certamen, vos perſeverate

[1] Apparerent, & ſingula ordine diſponerent. [2] Ex libera factam ſervam. *vel, ex ſervientem reflectam.*

hic ma-

hîc manere: ad paucos enim dies eis ſuppeditat commeatus. Quod ſi hoc bellum vobis ex ſententia finietur, debebit aliquis veſtrûm reminiſci mei meæq; liberationis, qui Græcorum cauſa rem adeo [1] temerariam, libenter tamen feci, ut ad vos conſilium Mardonii deferrem: ne barbari ex improviſo vos adorirentur. Ego autem ſum Alexander Macedo. Hæc loquutus Alexander, ad exercitum ſe recepit ad ſuamq; ſtationem.

XLV Duces Athenienſium ad cornu dextrum profecti, quæ ab Alexandro audierant Pauſaniæ retulere. Hac ratione Pauſanias in metum Perſarum adductus, Quoniam, inquit, ſub auroram prœlium fiet, [2] expedit vos Athenienſes ſtare in acie adverſus Perſas vobis cognitos, ut qui cum Medis in Marathone pugnaveritis: nos vero qui eorum ſumus inexperti atq; ignari, (nemo enim Spartiata Medorum periculum fecit) contra vobis oppoſitos Bœotos & Theſſalos: quorum ſumus experti, horum Græcorum gratia. Itaq; opus eſt ſumptis armis vos in hoc dextrum, nos in ſiniſtrum cornu tranſire. Ad hæc ita reſpondere Athenienſes, Nobis quoq; olim jam inde ab initio, poſteaquam aſpeximus Perſas adverſus nos eſſe inſtructos, fuit in animo iſtud dicere quod vos dicere occupaſtis: ſed verebamur ne non grata eſſet vobis oratio. nunc quandoquidem ipſi feciſtis hujus rei mentionem, & nobis jucunda oratio eſt, &

XLVI parati ſumus iſtud exequi. Ubi hoc utriſq; complacitum eſt, & loca permutaverunt, ſub auroram rem advertentes Bœoti ad Mardonium detulerunt. Ea audita Mardonius extemplo & ipſe conatus eſt Perſas contra Lacedæmonios transferre. Pauſanias autem hoc fieri intelligens, nec latere factum ſuum, rurſus

XLVII in dextrum cornu Spartiatas reducit. At ubi Mardonius & ipſe ſuos in ſiniſtrum reduxit, & acies priſtino in loco ſtetere, miſſo caduceatore ad Spartiatas ita inquit, Lacedæmonii, vos vero fama fert omnium qui iſtic ſunt eſſe præſtantiſſimos, qui neq; è bello fugiatis, neq; ordines deſeratis, ſed perſtantes aut interficiatis hoſtes, aut ipſi occumbatis. Horum nihil admodum veri eſt. quippe antequam manus conſerantur, vos cernimus fugientes, aciemq; deſereutes, & relegato Athenienſibus periculo, conſiſtentes ex adverſo noſtrorum ſervorum:

" μῦνοι ἐς. ὀλίγων γάρ σφι ἡμερέων λειπομένων
" στία. ἢν ὦν ὑμῖν ὁ πόλεμος ὅδε κατὰ νόον
" τελευτήσῃ, μνησθῆναί τινα χρὴ καὶ ἐμεῦ ἐλευ-
" θερώσιος πέρι, ὡς Ἑλλήνων εἵνεκα τοῦτο τὸ
" ἔργον ἔτολμα παρὰ δόξαν ἔργασμαι ὑπὸ πε-
" δυμίης, ἐθέλων ὑμῖν δηλῶσαι τὴν βλάνοιαν τὴν
" Μαρδονίου, ἵνα μὴ ὀπίσσω ὑμῖν ὀξαίφνης
" οἱ βάρβαροι μὴ προσδεκομένοισι κακὸν εἰμὶ
ὁ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών. ὁμῶς, ταῦτα
εἰπὰς, ἀπήλαυνε ὀπίσω ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ
τὴν ἑωυτοῦ τάξιν. Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων,
ἐλθόντες ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας, ἔλεγον Παυσα-
νίῃ τάπερ ἤκουσαν Ἀλεξάνδρου. ὁ δὲ, τούτῳ τῷ
λόγῳ καταῤῥωδήσας τοὺς Πέρσας, ἔλεγε τάδε,
" Ἐπεὶ τοίνυν ἐς ἐμὲ ἡ συμβολὴ γένηται, ὑμέας
" μὴ χρεὼν ἐστὶ τοὺς Ἀθηναίους στρατὸν καὶ τοὺς
" Πέρσας· ἡμέας δὲ καὶ τοὺς Βοιωτούς τε καὶ τοὺς
" κατ' ὑμέας τεταγμένους Ἕλλήνων, τῶνδε
" εἵνεκεν· ὑμεῖς ἐπίστασθε τοὺς Μήδους καὶ τὴν
" μάχλου ἀνδρῶν, ὅτι Μαραθῶνι μαχεσά-
" μενοι· ἡμεῖς δὲ ἄπειροί τε εἰμὲν καὶ ἀνάπειρα
" τυγχάνομεν τῶν ἀνδρῶν. Σπαρτιητέων γὰρ ἐδεήθη
" πεπείρησθαι Μήδων. ἡμεῖς δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσ-
" σαλῶν ἔμπειροι εἰμέν. ἀλλ' ἀναλαβόντας
" τὰ ὅπλα χρεὼν ἐστὶ ἰέναι ὑμέας μὲν ἐς τόδε
" τὸ κέρας, ἡμέας δὲ ἐς τὸ εὐώνυμον. πρὸς
δὲ ταῦτα εἶπαν οἱ Ἀθηναῖοι τάδε, Καὶ
" αὐτοῖσι ἡμῖν πάλαι ἀπ' ἀρχῆς, ἐπεί τε
" εἴδομεν κατ' ὑμέας τασσομένους τοὺς Πέρσας,
" ἐν νόῳ ἐβάλετο εἰπεῖν ταῦτα τάπερ ὑμεῖς
" φθάντες προφέρετε· ἀλλὰ ἀρρωδέομεν μὴ
" ὑμῖν ἐκ ἡδέως ῥηθήσεται οἱ λόγοι. ἐπεὶ δ' ὦν
" αὐτοὶ ἐμνήσθητε, καὶ ἡδομένοισι ὑμῖν οἱ λόγοι
" ῥηθήσονται, καὶ ἑτοῖμοι εἰμὲν ποιέειν ταῦτα.
Ὡς δ' ἤρεσκε ἀμφοτέροισι ταῦτα, ὡς τε διέ-
φαινε, καὶ διαλλάσσοντο τὰς τάξις. γνόντες δὲ
οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιεύμενον, ἐξαγγρύουσι Μαρ-
δονίῳ. ὁ δ' ἐπεί τε ἤκουσε, αὐτίκα μετίστα καὶ
αὐτὸς ἐπειρᾶτο, ὠθέων τοὺς Πέρσας καὶ τοὺς
Λακεδαιμονίους. ὡς δὲ ἔμαθε τοῦτο τοιοῦτο ῥηθὲν 336
μῦνον ὁ Παυσανίης, γνοὺς ὅτι οὐ λανθάνει, ὀπίσω
ἦγε τοὺς Σπαρτιήτας ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας· ὡς
δ' αὖτως καὶ ὁ Μαρδόνιος ἐπὶ τὸ εὐωνύμου. Ἐπεὶ
δὲ καθίζησε ἐς τὰς ἀρχαίας τάξις, πέμψας ὁ
Μαρδόνιος κήρυκα ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, ἔλεγε
" τάδε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, ὑμεῖς δὴ λέγεσθε
" εἶναι ἄνδρες ἄριστοι κατὰ τὴν τῇδε ἀνθρώπων,
" ὑπὸ παγγελομένων ὡς ἔστε φεύγοντες ἐκ πολέ-
" μου, ἔστε τάξιν ἐκλείποντες· μένοντάς τε
" καὶ ἀπόλλυντες τοὺς ἀναντίους, καὶ αὐτοὶ ἀπόλ-
" λυσθε. τὰ δ' ἄρ' ἐστὶν οὐδὲν ἀληθέα. πρὶν γὰρ ἢ συμμίξαι ἡμέας, ἐς χεῖρας τε νόμῳ
" ἀπικέσθαι, καὶ δὴ φεύγοντας καὶ φάσιν ἐκλείποντας ὑμέας εἴδομεν· ἐν Ἀθηναί-
" οισί τε τὴν πρόπειραν ποιεύμενοι, αὐτούς τε ἀντία ὁρέοντες τῶν ἡμετέρων τασσομένους.

1 Periculoſam, 2 Vos quidem Athenienſes in acie ſtare adverſus Perſas neceſſe eſt, nos autem adverſus Bœotos & eos qui vobis oppoſiti ſunt Græcos. idq; hac de cauſa, quod Medos eorumq; pugnam noveritis, ex prœlio apud Marathonem geſto: nos vero viros hoſce incognitos habeamus. nullus enim Spartanorum Medorum periculum fecit, at Bœotos & Theſſalos experti ſumus. Itaq; ſumpt. arm.

"ταῦτα ἦν ἐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα· ἀλ-
"λὰ πλεῖσον δή σφι ὑμῶν ἐψεύσθημεν. προσδε-
"κήμενοι γὰρ κατὰ κλέος, ὡς δὴ πεμψοίατε ἐς
"ἡμέας κήρυκα προκαλούμενοι, ἢ βουλόμενοι
"μετ' ἡμέων Πέρσῃσι μάχεσθαι, ἄρτιοι ἐόντες ποιέειν
"ταῦτα· ἐδέησε τοίνυν λέγοντάς γε ὑμέας δύνασθαι,
"ἀλλὰ πλεῦνος ἐπιδεᾶν μᾶλλον. νῦν ὦν ἐπειδὴ
"οὐκ ὑμεῖς πρῆξαι τοῦτο τοῦ λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς
"ἄρξομεν, τί δὴ οὐ περὶ μέν σφι Ἑλλήνων
"ὑμεῖς, ἐπεί τοι δεδόξωσται εἶναι ἄριστοι, περὶ δὲ
"σφι βαρβάρων ἡμεῖς, ἴσοι πρὸς ἴσους ἀεθ-
"λήσομεν ἐριζήσαμενδα· ἢν μὲν δὴ καὶ τοῖσι
"ἄλλοισι μάχεσθαι, οἷά τ' ὦν μετέπειτα μαχέ-
"σαιντο ὕστερον. εἰ δὲ καὶ μὴ δοκέει, ἀλλ' ἡμέας
"μούνους ἀποχρᾶν, ἡμεῖς δὲ ἁμιλλησόμεθα.
"ὁκότεροι δ' ἂν ἡμέων νικήσωσι, τούτοισι τῇ
"ἅπαντι στρατοπέδῳ νικᾶν. Ὁ μὲν, ταῦτα
εἶπας τε, καὶ δηλώσας χρόνον, ὡς οἱ ἐδόκεε ἱκανῶς
ἐκκεκρίνατο, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. ἀπελθὼν
δὲ ἐσήμαινε Μαρδονίῳ τὰ κεκαλαβόντα. ὁ δὲ,
πεφρενωμένος ἐκ μόνου, καὶ ἐπαρθεὶς ψυχρῇ νί-
κῃ, ἐπέπεμπε τὸν ἵππον ὅλην τὴν Ἑλλησίαν. ὡς
δὲ ἐπέλασε οἱ ἱππόται, ἐσίνοντο πᾶσαν τὴν
στρατιὴν τὴν Ἑλληνικὴν, ἐσακοντίζοντές τε
καὶ τοξεύοντες, ὥστε ἱπποτοξόται τε ἐόντες,
καὶ περσφέρεοι δὴ πυρί. τὴν τε κρήνην τὴν
Γαργαφίην, ἀπ' ἧς ὑδρεύετο πᾶν τὸ στρατόπε-
δον τὸ Ἑλληνικὸν, συνεταράξαν καὶ συνέχωσαν. ἔσαν μὲν ὦν κατὰ τὴν κρήνην Λακε-
δαιμόνιοι μοῦνοι τεταγμένοι· πρὸς δὲ ἄλλοισι
Ἕλλησι ἡ μὲν κρήνη πρόσω ἐφάνετο, ὡς ἔπος
ἔσχοι ἔτυχον πεταγμένοι, ὁ δὲ Ἀσωπὸς, ἀγχοῦ.
ἀρυόμενοι δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ, ἔτυπτον δὴ τὴν
κρήνην ἐφοίτεον. ἀπὸ γὰρ τοῦ πολεμίου χάρ σφι ἐκ
δέξης ὕδωρ φορέεσθαι, καὶ τε ὑπὸ τῶν ἱππέων καὶ
τοξευμάτων. Τέως δὲ τοιοῦτο γινόμενον, οἱ
τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ, ἅτε τοῦ τε ὕδατος
στερηθέντες τοῦ παντὸς, καὶ ὑπὸ τῆς ἵππου τε-
θορυβημένης, ἐπιμελέως περὶ αὐτῶν τε
τούτων καὶ ἄλλων, ἐλθόντες ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέ-
ρας. ἀλλὰ γὰρ τοιοῦτον ποιοῦσι ἐόντων, μᾶλλον
σφέας ἐλύπεε. ἔτι γὰρ σιτία εἶχον ἔτι, οἱ τε
σφέων ὑπάρχοντες, ἀποπεμφθέντες ἐς Πελο-
πόννησον ὡς ὁπλιτεύσοντες, ἀποκεκλέατο
ὑπὸ τῆς ἵππου· οὐ δυνάμενοι ἀποικέεσθαι
ἐς τὸ στρατόπεδον. Βουλευομένοισι δὲ τοῖσι
στρατηγοῖσι ἔδοξε, ἢν ὑπερβάλωνται κείνην
τὴν ἡμέρην οἱ Πέρσαι συμβολὴν ποιεύμενοι,
ἐς τὴν νῆσον ἰέναι. ἡ δὲ ἔστι ἀπὸ τοῦ Ἀσω-
ποῦ καὶ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης, ἐς τὸ στρα-
τοπέδευσις τότε, δέκα σταδίους ἀπέχουσα, πρὸ

quod neutiquam eſt factum præſtantium virorum. Ex quo plurimum de vobis nos fefellit opinio, quos expectabamus [1] ex nominis gloria miſſuros veſtra ſponte caduceatorem nos provocatum, quod cum ſolis Perſis, tanquam huic rei ſufficientes, pugnare velletis. At [2] nihil tale invenimus quale ferebatur, ſed potius eſſe vos metu perterritos. Nunc igitur quoniam ipſi non occupaſtis hoc dicere, occupamus: ut quandoquidem vos inter Græcos præſtantiſſimi eſſe exiſtimamini, & nos inter barbaros, dimicemus totidem utrique numero, &, ſi videatur ut cæteri quoque itidem, & illi poſtmodum pugnent: ſin hoc non videatur, ſed ſatis eſſe nos ſolos decernere, nos ſoli decernamus, & utri è nobis vicerint, ii totum exercitum viciſſe cenſeantur. Hæc fatus caduceator, XLVIII quum aliquandiu expectaſſet, nemine quippiam reſpondente, retro abiit, & rem Mardonio retulit. Ille majorem in modum lætatus, & frigida victoria elatus, equitatum in Græcos immiſit. Equites in Græcos invecti, omnem illorum exercitum perturbabant, jaculis ſagittiſque inceſſentes. qui quum eſſent hippotoxotæ, *id eſt, equites ſagittarii*, cominus pugnare [3] inſueti, fontem Gargaphium, unde cunctus Græcorum aquabatur exercitus, confuderunt obſtruxeruntque. Eum juxta fontem ſoli Lacedæmonii ſtationem habebant: cæteri Græci, ut quiq; ſtationes habebant, majus minuſve procul illinc aberant. Et erat quidem Aſopus in propinquo: ſed aquari ex eo ab equitibus miſſilibuſque prohibiti, ita ad fontem pergebant. Hunc in modum aqua exercitus exutus XLIX quum eſſet, & ab equitatu perturbaretur, duces Græcorum tum his tum aliis de cauſis frequentes ad Pauſaniam in dextrum cornu veniunt. Qui, etſi talis eſſet rerum ſtatus, tamen ob id præcipue angebantur, quum ipſorum ſervi in Peloponneſum miſſi frumentatum, intercluderentur ab equitatu quominus ad caſtra reverterentur. ¶ De hoc autem deliberanti- L bus ducibus viſum eſt, ſi Perſæ eo die ſuperſederent committere prælium, eſſe eundum in inſulam quæ ab Aſopo & à fonte Gargaphio, ubi caſtra habebant, decem ſtadiis aberat, ante

1 Pro celebritate veſtra. *Id eſt, ut conſentaneum eſt illi fama quæ de veſtra fortitudine ſparſa eſt.* 2 Nihil tale vos dicere comperimus, ſed pot. 3 *Sequitur eſt lectionem quæ & in quibuſdam vet. cod. habetur,* ἄπειροι pro εὔποροι.

oppi-

oppidum Platæense sita in continente, hunc in modum: Fluvius superne è Cithærone delabens in campum, divortia facit: rursusque intercapedine trium ferme stadiorum sua fluenta commiscet. Huic insulæ nomen est Oeroe: quam Asopi filiam esse indigenæ aiunt. In hunc locum Græci transire decreverant, ut & affatim aquæ ad usum haberent, neque ab equitatu, sicuti quum ex adverso, erant, infestarentur. Et decreverant transire secunda noctis vigilia, ne ipsos proficiscentes conspicati Persæ, insequente equitatu in tumultum venirent. quinetiam quum ad eum locum ventum esset ubi Asopi filia Oeroe divortio aquarum è Cithærone cingitur, mitterent sub noctem dimidium copiarum in Cithæronem ad recipienda servitia quæ frumentatum concesserant. erant enim illa in Cithærone
LI intercluſa. Hæc ubi statuerunt, totum illum diem incessente equitatu immensum laborem pertulerunt. Sub exitum diei digressis equitibus ea noctis hora qua de abeundo convenerat, plerique sumptis utensilibus abscesserunt, [1] non habentes in animo quem ad locum ut irent convenerant. Nonnulli, ut moveri cœptum est, iter Platæensem ad urbem intendunt, cupidi equitatum effugere. in templumque Junonis fugiendo perveniunt, quod situm est ante urbem, à fonte Gargaphio viginti stadiis distans. Quo ubi pervenere, positis pro templo armis, circa templum ipsum castra
LII posuere. Hos Pausanias cernens ab exercitu digressos, præcepit & ipse Lacedæmoniis ut sumptis armis irent quà cæteri præcederent, ratus illos tendere ad locum constitutum. Ibi ad obtemperandum Pausaniæ cæteri præfecti parati quum essent, Amompharetus Poliadæ filius tribunus cohortis Pitanetarum, negare se fugiturum [2] peregrinos, neque ultro dedecoraturum esse Spartam: quinetiam mirari id quod fieri cerneret, quippe qui colloquio superiori interfuisset. Pausanias autem & Eurynax cum indigne ferentes non parere sibi illum, tum indignius cohortem Pitanetem relictum iri tribuno repugnante: quod erat futurum si ipsi eos missos facerent, gratia exequendi ea quæ cum aliis Græcis constituissent: hoc reputantes subsititerunt cum Laconicis copiis,

τῶν Πλαταιέων πόλιν. νῆσον δὲ οὕτω ἂν εἴη ἐν ἠπείρῳ· ῥεῖ δὲ μεταξὺ ὁ Ἀσωπὸς ἀνωθεν ἐκ τῆς Κιθαιρῶνος, ῥέει κάτω ἐς τὸ πεδίον, διέχων ἀπ' ἀλλήλων τὰ ῥέεθρα ὅσον περ τείσ σταδίω· καὶ ἔστι τείσι συμμίσγει ἐς ταὐτὸ σώματα δὴ οἱ Ὠρωπίη. δυηλέες δὲ ταύτην λέγουσι εἶναι Ἀσωποῦ οἱ ἔπι-χώριοι. ἐς τέτων δὴ τὸν χῶρον ἐβουλεύσαντο μεταστᾶσαι, ἵνα καὶ ὕδατι ἔχωσι χεραδὸς ἀφθόνῳ, καὶ οἱ ἵππες σφέας μὴ σινοίατο, ὥσπερ καὶ δυνάμιος ἐόντων. μελλησάντων δέ τι ἐδόκεε τοῖσι ἐπεὰν ἡ νυκτὸς ἡ δευτέρη φυλακὴ, ὡς ἂν μὴ ἰδόντες οἱ Πέρσαι ἐξορμεωμένους, καὶ σφέας ἐπόμενοι ταράσσοιεν οἱ ἵππόται. ἀπικομένων δὲ ἐς τὸ χῶρον τοῦτον, ἐν ᾧ ἡ Ἀσωπὶς Ὠρωπίη συμμίσγεται, ῥέουσα ἐκ τῆς Κιθαιρῶνος, ἔδοξε τῇ νύκτι ταύτην ἐδόκεε τοῖσι ἡμίσεας ἀποστέλλειν τῇ στρατοπέδου πρὸς τὴν Κιθαιρῶνα, ὡς ἀναλάβοιεν τοὺς ὀπίσω τοὺς δὴ τὰ σιτία οἰχομένους ἔσαν δὲ ἐν τῇ Κιθαιρῶνι ἀπολελειμμένοι. ταῦτα βουλευσάμενοι, κείνην μὲν τὴν ἡμέρην πᾶς προσκεισάμενος ἵππος, ἔχον πόνον ἄτρυτον· ὡς δὴ ἡ τε ἡμέρη ἔληγε. καὶ οἱ ἵππέες ἐπαύοντο, νυκτὸς δὴ γενομένης, καὶ [1] ἐσπὴς τὴν ὥρης ἐς τὸ συνέκειτο σφι ἀπαλλάσσεσθαι, ἐνθαῦτα ἀεργδέντες οἱ πολλοὶ ἀπαλλάσσοντο, ἐς μὲν τὸ χῶρον ἐς τὸ συνέκειτο, οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες· οἱ δὲ, ὡς ἐκπέδησε, ἔφευγον ἅσμενοι πρὸς τὴν ἵππον πρὸς τὴν Πλαταιέων πόλιν. φεύγοντες δὲ, ἀπικνέονται δὴ τὸ Ἥραιον. τὸ δὲ πρὸς τὴν πόλιός ἐστι τὴν Πλαταιέων, εἴκοσι σταδίους ἀπὸ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης ἀπέχον. ἀπικόμενοι δὲ ἔδεντο περὶ τοῦ ἱροῦ τὰ ὅπλα. καὶ οἱ μὲν περὶ τὸ Ἥραιον ἐς στρατοπέδευντο. Παυσανίης δὲ, ὁρέων σφέας ἀπαλλαστομένους ἐκ τοῦ στρατοπέδου, παρήγγελε καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα, ἰέναι καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς περιόντας, νομίσας ἀυτοὺς ἐς τὸ χῶρον ἰέναι ἐς τὸ συνεδήκατο. ἐνθαῦτα οἱ μὲν ἄλλοι ἄρτιοι ἔσαν [2] τὰ ξιφεα· Ἀμομφαρέτῳ δὲ τῷ Πολιάδεω, λοχηγέων τῶν Πιτανητέων λόχῳ, ἐκ ἔφη τοὺς ξείνους φεύξεσθαι, οὐδὲ ἐκὼν εἶναι ἀρχομένην τὴν Σπάρτην. ἐθαύμαζέ τε ὁρέων τὸ ποιεύμενον, ἅτε οὐ φθεγγομένου τοῦ πρότερον λόγου· ὁ δὲ Παυσανίης τε καὶ ὁ Εὐρυάναξ δεινὸν μὲν ἐποιεῦντο τὸ μὴ πείθεσθαι σφίσι, δεινότερον δ' ἔτι, καὶ ταῦτ' ἀναμένοντες, ἀπολιπεῖν τὸν λόχον τῶν Πιτανητέων, μή, οἱ ἀπολιπόντες τοὺς συνεθήκατο τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι, ἀπόλησι σφεωλεφθέντες αὐτούς τε Ἀμομφαρέτους καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ταῦτα λογιζόμενοι, ἀτρέμας εἶχον τὸ στρατόπεδον τὸ Λακωνικόν,

337 Δύσις

---

1 Non hab. in animo cum de quo convenerat loctum petere. sed quum se loco movissent, iter Platæam versus tenebant, lubenter equitatum effugientes. 2 Id est, barbaros, ut ipsi Herodotus antea docuit, pag. 516. sed & paulo post rursum exponit.

καὶ ἐπειρῶντο πείθοντές μιν ὡς οὐ χρεὼν εἴη ταῦτα ποιέειν. καὶ οἱ μὲν παρηγόρεον Ἀμομφάρετον, μοῦνον Λακεδαιμονίων τε καὶ Τεγεητέων λελειμμένον. Ἀθηναῖοι δὲ ἐποίεον τοιάδε· εἶχον ἀτρέμας σφέας αὐτοὺς ἵνα ἐτάχθησαν, ὁκῶς ἅμα μὲν τὰ Λακεδαιμονίων φρονήματα, ὡς ἄλλα φρονεόντων καὶ ἄλλα λεγόντων. ὡς δὲ ὀκινήθη τὸ στρατόπεδον, ἔπεμπον σφέων ἱππέα, ὀφόμενόν τε εἰ πορεύσεται ὁκῶς ἐπειρέοντο οἱ Σπαρτιῆται, εἴτε καὶ τοῦ Δάτιν μὴ βουλοίατο ἀπαλλάσσεσθαι· ἐπείρεσθαί τε Παυσανίην τὸ χρεὼν εἴη ποιέειν. Ὡς δὲ ἀπίκετο ὁ κήρυξ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὥρα τε σφέας ἔτι χώρῳ τεταγμένους, καὶ ἐς νείκεα ἀπιγμένους αὐτίων τοὺς πρώτους. ὡς γὰρ δὴ παρηγόρεον τὸν Ἀμομφάρετον ὅ, τε Εὐρυάναξ καὶ ὁ Παυσανίης, μὴ κινδυνεύειν μούνους μούνοις Λακεδαιμονίοις, ἔκως ἐπείθοντο· ἐς ὃ ἐς νείκεά τε συμπεσόντες ἀπίκοντο, καὶ ὁ κήρυξ τοῦ Ἀθηναίων παρίστατο σφι ἀπιγμένους. νεικέων δὲ ὁ Ἀμομφάρετος, λαμβάνει πέτρον ἀμφοτέρῃσι τῇσι χερσί· καὶ τιθεὶς πρὸ ποδῶν τοῦ Παυσανίεω, ταύτῃ τῇ ψήφῳ ψηφίζεσθαι ἔφη, μὴ φεύγειν τοὺς ξείνους· λέγων τοὺς βαρβάρους. ὁ δέ, μανόμενον καὶ οὐ φρενήρεα καλέων ἐκεῖνον, πρός τε τὸν Ἀθηναίων κήρυκα ἐπειρώτα τὰ ἐντεταλμένα, λέγων ὁ Παυσανίης ἐκέλευε τὰ παρεόντα σφι πρήγματα ἔχοντα ἐλθεῖν τε τοῦ Ἀθηναίων περιχωρῆσαί τε πρὸς ἑωυτούς, καὶ ποιέειν ὡυτὶ τὰ ἀπόντα τούτων ἂν καὶ σφεῖς. Καὶ ὁ μὲν ἀπαλλάσσετο ἐς τοὺς Ἀθηναίους· τοὺς δὲ ἐπεὶ ἀνακεκινημένους πρὸς ἑωυτοὺς ἤδη κατελάμβανε, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ κατιμένων ὁ Παυσανίης, οὐ δοκέων τὸν Ἀμομφάρετον λείψειν, τοῦ ἄλλων Λακεδαιμονίων ἀποστειχόντων (τὰ δὴ καὶ ἐγίνετο) σημήνας ἀπῆγε διὰ τῶν κολωνῶν τοὺς λοιποὺς πάντας· εἵποντο δὲ καὶ Τεγεῆται. Ἀθηναῖοι δὲ ταχθέντες ἦισαν τὰ ἔμπαλιν ἢ Λακεδαιμόνιοι. οἱ μὲν γὰρ τὸν τε ὄχθον ἀντεῖχον καὶ τὸν ὑπωρείης τοῦ Κιθαιρῶνος, φοβεόμενοι τὸν ἵππον· Ἀθηναῖοι δέ, κάτω τεταφθέντες ἐς τὸ πεδίον. Ἀμομφάρετος δέ, ἀρχαίῳ τε ἐόντι δοκέων Παυσανίῃ τολμήσειν σφέας ἀπολιπεῖν, ὠθεόμενος αὐτοῦ μούνους μὴ ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν· περιπρεόντων δὲ τοῦ σὺν Παυσανίῃ, καταδόξας αὐτοὺς ἐνθεῖν τέχνῃ ἀπολιπεῖν αὐτὸν ἀναλαβόντα τὰ ὅπλα, ἦγε βάδην πρὸς τὸ ἄλλο στῖφος. τὸ δέ, ἀπελθὸν ὅσον τε δέκα στάδια, ἀνέμενε τὸν Ἀμομφαρέτην λόχον ὠθεῖ ποταμὸν Μολόεντα ἱδρυμένον, Ἀρτεμίσιόν τε χῶρον καλεόμενον, τῇ δὲ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱρὸν ἦσαι.

conabanturq; persuadere homini non id facto opus esse. & alii quidem hortabantur [1] solum Amompharetum à Lacedæmoniis ac Tegeatis relinqui. Athenienses autem hoc sibi faciendum putarunt, ut ubi collocati erant, ibi persisterent, intelligentes Lacedæmoniorum ingenia aliud sentientium, aliud dicentium. Itaque ubi exercitus movere cœpit, equitem è suis miserunt speculatum nunquid Spartiatæ tentarent abire, & abire prorsus in animo haberent: scisciturumque à Pausania quidnam facere oporteret. Præco ubi pervenit ad Lacedæmonios, cernit in loco instructos, eorumque primores tendere ad rixas. Hortantibus enim Amompharetum Eurydanacte & Pausania, ne Lacedæmonios qui soli remanebant, in periculum traheret, necdum persuadentibus, donec ventum est ad jurgia, intervenit præco Athenienſis, Amompharetoque inter altercandum sumente ambabus manibus saxum, & illud ante pedes Pausaniæ ponente, ac dicente, se illo calculo sententiæ suæ calculum dare, non fugiendos esse peregrinos: appellans barbaros. Eum Pausanias insanum nec potentem mentis vocans, ad præconem Athenienſium, quæ jussus erat percontantem, respondit ut illis referret præsentem rerum suarum statum, obsecrans eos ut ad se venirent, & de discessu eadem quæ ipsi agerent. Præcone ad Athenienses reverso, hos inter se altercantes aurora deprehendit. Ad id tempus Pausanias moratus, dato signo cæteros omnes Lacedæmonios, Tegeatis sequentibus, per edita abduxit, ratus Amompharetum non deserturum alios: prout & contigit. [2] Horum itinere rursus instructa acie Athenienses iere: & quia Lacedæmonii prærupta occupaverant & Citharonis radices, metu equitatus, ipsi deorsum ad campum deflexere. Amompharetus autem, non credens ausurum ipsos relinquere Pausaniam, circuire eos qui manebant, ne desererent ordinem. At ubi ii qui cum Pausania erant jam abibant, tunc ratus à disciplina militari se deseri, sumptis armis cohortem suam lento gradu ducere ad agmen, quod decem circiter stadia progressum ad amnem Moloentem, in loco qui dicitur Argiopius (ubi situm est templum Cereris Eleusiniæ) substiterat,

338

LIII LIV LV LVI

[1] Amompharetum, qui solus ex Lacedæmoniis & Tegeatis remanserat. [2] Athenienses autem acie instructa, contrarium Lacedæmoniis iter tenuerunt. Lac. enim prær. occup. & Cith. radices metu equitatus, at ipsi deors.

oppe-

opperiens Amomphareti cohortem. eo consilio ut si Amompharetus cum sua cohorte non discederet loco in quo instructa erat, sed in eo persisteret, retro ad hominem suppetias iret. Itaque & Amompharetus cum suis ad cæteros pervenit, & omnis barbarorum equitatus ingruebat, agens pro sua consuetudine. nam quum inspexisset locum ubi superioribus diebus habuerant Græci castra, vacuum, admissis equis assidue insequi pergens, illos adeptus urgebat.

LVII Mardonius quoque cognito hostium nocturno abitu, inspectoque loco deserto, accitis Thorace Larisseo & fratribus ejus EUrypylo & Thrasydio, inquit, Filii Alevæ quidnam dicetis adhuc, quum hæc deserta cernatis à Lacedæmoniis, quos negabatis vos finitimi ex acie fugere, sed viros summos esse in re bellica? qui & prius (ut omnes vidimus) locum in acie immutaverunt, & nunc proxima nocte se fuga proripuerunt. [1] Proripuerunt autem, quia illis necesse erat cum iis prœlio decernere qui non falso sunt hominum præstantissimi. unde nullius esse se pretii, inter Græcos, & ipsos nullius pretii viros, ostenderunt. Cæterum vobis Persarum inexpertis, sanequam ignoscebam, laudantibus istos vobis expertos: Artabazum autem vehementius admirabar formidare Lacedæmonios, & præ formidine sententiam dicere ignavissimam, expedire ex his castris nos in urbem Thebanorum concedere obsidendos. [2] quam sententiam rex antea aliunde quam ex me audiet. Sed de hoc alias dicetur. Nunc autem istis ita facientibus non est remittendum, sed instandum, donec intercepti nobis dent pœnas eorum quæ in Persas perpetrarunt.

LVIII Hæc loquutus, Persas Asopo transmisso cursim ducit contra Græcorum agmen, tanquam fugam capessentium: Lacedæmoniosque solos ac Tegeatas adeptus est. nam Athenienses transversis tramitibus subter prærupta in planum digressos non cernebat. Cæteri autem barbarorum agminum præfecti Persas moventes ad Græcos insequendos conspicati, sublatis & ipsi signis cuncti insequuntur, pro se quisque maturantes, [3] nulla diligentia, nullo ordine viam ingressi. Et isti quidem cum vociferatione ac tumultu instabant Græcis, tanquam excepturi.

ἀνέμενε ὃ τῶνδε εἵνεκα, ἵνα ἐὼν μὴ ἀπολίπῃ τὴν χῶρον ἐν τῷ ἐτετάχατο ὁ Ἀμομφάρετός τε καὶ ὁ λόχος, ἀλλ' αὐτῷ μίμνοι, βοηθέοι ὀπίσω παρ' ἐκείνους. καὶ οἱ τε ἀμφὶ τὸν Ἀμομφάρετον παρεγίνοντό σφι, καὶ ἡ ἵππος ἡ τῶν βαρβάρων προσέκειτο πᾶσα· οἱ γὰρ ἵππόται ἐποίεον οἷον καὶ ἐώθεσαν ποιέειν ἀεί. ἰδόντες δὲ τὸν χῶρον κενεὸν ἐν ᾧ ἐτετάχατο οἱ Ἕλληνες τῇσι προτέρῃσι ἡμέρῃσι, ἤλαυνον τοὺς ἵππους αἰεὶ τοπρόσω καὶ ἅμα καταλαβόντες, προσεκέατο σφι. Μαρδόνιος δέ, ὡς ἐπύθετο τοὺς Ἕλληνας ἀπιχωμένους τὰς νύκτα, εἰδέ τε τὸν χῶρον ἔρημον, καλέσας τὸν Λεοντιάδεω Θώρηκα, καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς αὐτοῦ Εὐρύπυλον καὶ Θερσίδιον, ἔλεγε, Ὦ παῖδες Ἀλεύεω, ἔτι τί λέξετε τάδε ὁρέοντες ἔρημα; ὑμεῖς καὶ οἱ πλησιόχωροι λέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύγειν ἐκ μάχης, ἀλλὰ ἄνδρας εἶναι τὰ πολέμια πρώτους. τοὺς πρότερόν τε μετιστάμενους ἐκ τῆς τάξιος εἴδετε, καὶ τῷ τὰς παροιχωμένην νύκτα, καὶ οἱ πάντες ὀρέομεν ἀναδεδρηκότας. διεξέναι τε, ἐπεὰν σφέας ἔδῃ πρὸς τὰς ἀφορμὰς ἀρίστους ἀνδρῶν μάχῃ ἀκροθίνιον, ὅτι οὐδένες ἄρα ἐόντες ἐν οὐδαμοῖσι ἔφησι Ἕλλησι ἀνεδείκνυτο. καὶ ὑμῖν μὲν ἔφησι Περσέων ἀπείροισι, πολλὴ ἔκ γε ἐμοῦ ἐγίνετο συγγνώμη, ἐπαινεόντων τούτους, τοῖσί τι καὶ σωφρονέονται· Ἀρταβάζῳ δὲ θῶμα καὶ μάλλον ἐποιεύμην, τὸ καὶ καταῤῥωδῆσαι Λακεδαιμονίους· καταῤῥωδήσαντά τε, ἀποδέξασθαι γνώμην δειλοτάτην, ὡς χρεὼν εἴη ἀναζωσαμένους τὸ ἑωυτῶν σθένος, ἰέναι ἐς τὸ Θηβαίων ἄστυ πολιορκησομένους· τὴν ἔπι πρὸς ἐμοῦ βασιλεὺς πόδα θήσεται. καὶ τούτων μὲν ἑτέρωθι ἔσται λόγος· νῦν δὲ ἐκείνοισι τοῦτο ποιεῦσι οὐκ ἐπιτρεπτέα ἐστί, ἀλλὰ διωκτέοι εἰσί· ἐς ὃ καταλαμφθέντες, δώσουσι ἡμῖν τῷ δὴ ἐποιήσαντο Πέρσας πάντων δίκαι. Ταῦτα εἰπὰς, ἦγε τοὺς Πέρσας, δρόμῳ ἀράμενος, ἐπὶ Ἀσωπὸν ποταμὸν κατὰ σίγον τῶν Ἑλλήνων, ὡς δὴ ἀποδιδρησκόντων· ἐπεῖχέ τε ἤδη Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεγεήτας μούνους. Ἀθηναίους γὰρ τετραμμένους ἐς τὸ πεδίον, κατὰ τῶν ὀχθέων οὐ κατεῖδε. Πέρσας δὲ ὁρέοντες ὡρμημένους διώκειν τοὺς Ἕλληνας οἱ λοιποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελέων ἄρχοντες, αὐτίκα πάντες ἦραν τὰ σημήια, καὶ ἐδίωκον ὡς ποδῶν ἔκαστος εἶχον, οὔτε κόσμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι οὔτε τάξει. καὶ ὅτε μὲν δοκέοντες καὶ ὁμίλῳ ἐπίᾳ, ὡς ἁρπασόμενοι τοὺς Ἕλληνας

1 *Vide meam hujus loci interpretationem in libro Concionum.* 2 Quam ipse quoque rex ex me audiet. 3 Nullo delectu, nulloque ordine v. ing. *vel, Inordinate & confuse.*

Παυσανίης ȝ, ὡς προσέκειτο ἡ ἵππος, πέμψας
" πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἱππέα, λέγει τάδε, Ἄν-
" δρες Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος μεγίστου περκει-
" μένου, ἐλευθερίου τε ἢ δεδουλωμένην τὴν
" Ἑλλάδα, προδεδόμεθα ὑπὸ τῶν συμμά-
" χων ἡμεῖς τε οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὑμεῖς οἱ
" Ἀθηναῖοι, ὑπὸ τὴν παροιχομένην νύκτα
" Μαρδονίου. νῦν ὦν δοκέει τοι τοιῆδε γνώ-
" τὸ ποιητέον ἡμῖν· ἀμυνομένοις τε τῇ δυνά-
" μεθα ἄριστα ἀλλήλοισι βοηθέειν ἀλλήλους. εἰ μὲν νυν 10
" ἐς ὑμέας ὥρμησε ἀρχὴν ἡ ἵππος, χρὴ δὴ
" ἡμέας τε καὶ τοὺς μετ' ἡμέας τὴν Ἑλλάδα σὺ
" προδιδόντας Τεγεήτας, βοηθέειν ὑμῖν· νῦν
" ȝ, ἐς ἡμέας πᾶσα κεχώρηκε, δίκαιοί ἐστε
" ὑμεῖς πρὸς τὴν περιοῦσαν μᾶλλον τῆς μοι-
339 " ρέων ἀμυνέοντες ἰέναι. εἰ δ' ἄρα αὐτοὺς ὑμέας
" καταλελάβηκε ἀδύνατόν τι βοηθέειν, ὑμεῖς
" δ' ἡμῖν τοὺς τοξότας ἀπιπέμψαντες χάριν
" θέσθε. σωοίδαμεν ȝ ὑμῖν ὑπὸ τὸν παρεόντα
" τόνδε πόλεμον ἐόντες πολλὸν προθυμοτάτοισι, 20
ὥστε καὶ ταῦτα ἐσακοῦσαι. Ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι
ὡς ἐπύθοντο, ὥρμηντο βοηθέειν, καὶ τὰ μάλιστα
ἐπαμύνειν. καί σφι ἤδη εἴχοντο διωκόμενοι
οἱ ἀνιστάμενοι Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασι-
λέος ἡγεομένων, ὥστε μηκέτι δύνασθαι βοη-
θέοντας. τὸ ȝ προκείμενον σφέας ἐλύπεε. ὕστε-
ρον δὴ μουνωθέντες Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεῆται,
ἐόντες σὺν ψιλοῖσι ἀριθμὸν, οἱ μὲν, πεντακισ-
μύριοι, Τεγεῆται ȝ, τρισχίλιοι· (ὅτοι γὰρ
ὑδαμᾷ " ἀπεχίζοντο ἀπὸ Λακεδαιμονίων) 30
ἐσφαγιάζοντο, ὡς συμβαλέοντες Μαρδονίῳ καὶ
τῇ στρατιῇ τῇ παρεούσῃ. καὶ οὐ γὰρ σφι ἐγίνετο
τὰ σφάγια χρηστά, ἔπιπτόν ȝ αὐτῶν ἐν τούτῳ
τῷ χρόνῳ πολλοί, καὶ πολλῷ πλέονες ἐτρωμα-
τίζοντο. φερόντων γὰρ τὰ ἱρὰ οἱ Πέρσαι,
ἀπιέσι τοξεύμασι πολλὰ ἀφειδέως ἔτρωον, ὥστε
πιεζομένων τῶν Σπαρτιητέων, καὶ τῶν σφα-
γίων οὐ γινομένων, ἀποβλέψαντα τὸν Παυσα-
νίην πρὸς τὸ Ἡραῖον τὸ Πλαταιέων, ἐπικαλέ-
σασθαι τὴν θεόν, χρίζοντα μηδαμῶς σφέας 40
ψευδεῖναι τῆς ἐλπίδος. Ταῦτα δ' ἔτι
τούτου ἐπικαλεομένου, περιεξαναστάντες πρό-
τεροι οἱ Τεγεῆται ἐχώρεον ἐς τοὺς βαρβάρους. καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι ἀυτίκα μετὰ
τὴν εὐχὴν τὴν Παυσανίεω, ἐγίνετο θυομένοισι τὰ σφάγια χρηστά. ὡς ȝ χρόνῳ κοτὲ
ἐγίνετο, ἐχώρεον καὶ ὅτοι δὴ τοὺς Πέρσας, καὶ
οἱ Πέρσαι αὐτοῖοι, τοὺς τοξα μετέντες. ἐγίνετο
ȝ πρῶτον περὶ τὰ ἱρὰ μάχη· ὡς ȝ ταῦτα
ἐπεπώκεε, ἤδη ἐγίνετο ἡ μάχη ἰσχυρὴ παρ' 50
αὐτὸ τὸ Δημήτριον, καὶ χρόνον ὅσον πολλὸν,

Pausanias autem, ubi equitatu premi LIX
cœpit, equitem ad Athenienses mittit, qui hæc diceret, Viri Athenienses, proposita dimicatione maxima, ut aut libera Græcia sit aut servituti obnoxia, proditi sumus à sociis nostris noctu elapsis & nos Lacedæmonii & vos Athenienses: quod reliquum est, ita nobis videtur esse faciendum, ut quam strenuissime possumus nosmetipsos defensantes, mutuo simus auxilio. Ac si quidem in vos priores impetum dedisset equitatus, è nostra dignitate erat & Tegeatarum qui nobiscum Græciam non prodiderunt, subsidio vobis venire: nunc, quoniam totus in nos equitatus contendit, debetis vos ad partem maxime laborantem suppetias ferre. Quod si vobis aliquo discrimine occupatis fas non est subsidio venire, saltem hoc gratificamini nobis ut sagittarios mittatis: quos agnoscimus longe omnium qui in hoc bello sunt promptissimos esse ad nos exaudiendos. Hæc ubi audiere Athenienses, quum LX
moverent ad ferendam strenue opem, & jam adventarent, ibi in eos ii Græci qui partes regias sequebantur, ex adverso instructi invadunt. Quo factum est ut [1] Athenienses ab iis urgentibus auxilium ferre non possent, ægre admodum id ferentes. Ita destituti Lacedæmonii, numero cum levi armatura quinquaginta millia, & Tegeatæ numero tria millia (hi enim nusquam ab Lacedæmoniis dirimebantur) sacrificaverunt tanquam conflicturi cum Mardonio præsentibusque copiis: & quum litare non potuissent, multi eorum interea cadebant, multò plures vulnerabantur. Confertis enim gerris Persæ ingentem vim sagittarum emittebant, adeo instanter ut [2] satagentibus Spartiatis, & quia litare non poterant, respiciens ad templum Junonis Platæensium Pausanias, imploraverit deam, obsecraveritque ne spes sua ipsos omnino frustraretur. Adhuc eo deam his LXI
verbis invocante, Tegeatæ prius exurgentes in barbaros tendunt: statimque post Pausaniæ preces sacrificantibus Lacedæmoniis exta pulchra extitere: qui aliquanto post & ipsi in Persas eunt. Persæ omissis arcubus ex adverso stetere. Ad quorum gerra primum pugna atrox commissa est juxta ipsum Cereris templum, eaq; pertinax,

[1] Athenienses ad ferendas suppetias ire non possent. quod enim objectum erat, negocium illis facessebat. [2] Quum premerentur Spartiatæ,

donec ad

donec ad propulsionem ventum est. Siquidem barbari prehensantes lanceas confringebant, nec audacia nec robore inferiores: sed inermes erant & imperiti, nec hostibus prudentia pares. qui etsi deni plurisve aut pauciores in singulos irruebant, tamen quia confuti incidebant, à Spar-
LXII tiatis conficiebantur. Mardonius, qua parte ipse ex equo albo ciens pugnam, mille delectis Persarum præstantissimis stipatus erat, ea maxime parte hostem urgebat. qui quandiu superfuit, tandiu Persæ resistentes sesequè defensantes, stravere multos Lacedæmoniorum. Postea vero quàm Mardonius, & agmen quod circa illum robustissimum erat, occubuit, tum demum alii quoque terga vertentes cessere Lacedæmoniis, [r] quorum plerisque officiebat vestis armis vacans. inermes enim cum armatis
LXIII prœlium faciebant. Ibi & ultio necis Leonidæ de Mardonio peracta est, secundum oracului Spartiatis redditum: & victoria omnium quas unquam novimus speciosissima potitus est Pausanias Cleombroti filius, Anaxandridæ nepos. Hujus autem superiora majorum nomina in Leonida recensui. illius enim iidem qui & Pausaniæ majores fuere. Oppetiit autem Mardonius sub Aimnesto, viro inter Spartiatas eximio: qui aliquandiu post bellum Medicum trecentos viros secum habens, apud Stenyclerum cum omnibus Messeniis quibuscum erat bellum, conflixit,
LXIV ubi ipse & trecenti illi occubuere. Ad Platæas autem Persæ, postquam à Lacædæmoniis in fugam versi sunt, nullo ordine ad castra sua contendunt, & ad murum ligneum quem fecerant in parte quadam agri Thebani. Tenet autem me admiratio, quum juxta lucum Cereris demicaretur, ne unum quidem Persarum visum esse intrasse fanum, neq; circa templum occubuisse, sed plerosq; in profano: sed opinor (si quid de rebus divinis opinari oportet) deam ipsam eos non recepisse, quia templum quod est in Eleusine Anactorium concremaverant. Hactenus
LXV pugna hæc gesta est. ¶ Artabazus autem Pharnacis filius, cui jam inde ab initio displicuerat Mardonium relinqui ab rege in Græcia, quique multis verbis pugnam dissuadens nihil profecerat, hoc sibi agendum putavit. Is, quod sibi non placerent quæ à Mardonio fiebant, eos quibus præerat

ἐς ὃ ἀπήγχλο ἐς ὠδισμόν. τὰ γὰρ δόρατα ὅτε λαμβανόμενοι κατέκλων οἱ βάρβαροι. λήμασι μὲν γὰρ καὶ ῥώμῃ οὐκ ὀλίγοι ἦσαν οἱ Πέρσαι, ἄνοπλοι δ' ἐόντες, καὶ πεζοὶ, ἀνεπιστήμονες ἦσαν, καὶ οὐκ ὁμοῖοι τοῖσι ἐναντίοισι σοφίην. περιεξαίροντες δ' κατ' ἕνα, καὶ δέκα, καὶ πλεῦνες τε καὶ ἐλάσσονες συρρεφόμενοι, ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, καὶ διεφθείροντο. Τῷ δ' ἐτύγχανε ἀυτὸς ἐὼν Μαρδόνιος, ἀπ' ἵππου τε μαχόμενος λαμπρῶς, ἄλλους τε πολλοὺς ἐνῆγον τε περὶ ἑωυτὸν λογάδας Περσέων τοὺς ἀρίστους χιλίους, ταύτῃ δὴ καὶ μάλιστα τοὺς ἐναντίους ὤθεσκον. ὅσον μὲν νεὸν χρόνον Μαρδόνιος περῆν, οἵδε ἀντεῖχον, καὶ ἀμυνόμενοι κατεβάλλοντο πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων· ὡς δὲ Μαρδόνιος ἀπέθανε, καὶ τὸ περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον ἐὸν ἰσχυρότατον ἔπεσε, ὕστατοι δὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἐτράποντο, καὶ εἶξαν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. πλεῖστον γὰρ σφέας ἐδηλέετο ἡ ἐδὴς ἐρημος ἐοῦσα ὅπλων. περὶ γὰρ ὁπλίτας ἐόντες γυμνῆτες, ἀγῶνα ἐποιεῦντο. Ἐνθαῦτα ἥ τε δίκη τοῦ φόνου τοῦ Λεωνίδεω, κατὰ τὸ χρηστήριον, τοῖσι Σπαρτιήτῃσι ἐκ Μαρδονίου ἐπετέλεετο, καὶ νίκην ἀναρέεται καλλίστην ἁπασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδρίδεω. τῷ δὲ κατύπερθε οἱ πρόγονον τὸ οὐνόματα ἐς Λεωνίδεω· οὗτοι γὰρ σφι τυγχάνουσι ἐόντες. ἀποθνήσκει δὲ Μαρδόνιος ὑπὸ Αἰμνήστου, ἀνδρὸς ἐν Σπάρτῃ λογίμου· ὃς χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὴν Μηδικὴν, ἔχων ἄνδρας τετρακοσίους, συνέβαλε ἐν Στενυκλήρῳ, πολέμου ἐόντος, Μεσσηνίοισί τε πᾶσι καὶ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ οἱ τετρακόσιοι. Ἐν δὲ Πλαταιῇσι οἱ Πέρσαι ὡς ἐτράποντο ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔφυγον ὁδὸν οὐδεμίαν κόσμον ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἑωυτῶν, καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον, τὸ ἐποιήσαντο ἐν μοίρῃ τῇ Θηβαΐδι. Δοῦμα δέ μοι ὀκνεῖ περὶ τὴν Δήμητρος τὸ ἄλσος μαχομένων, οὐδὲ εἷς ἔφαντο τῶν Περσέων ἔτι ἐσελθόντων ἐς τὸ τέμενος, ἔτι ἐναποθανόντων περὶ τὸ ἱρόν, οἱ δὲ πλεῖστοι ἐν τῷ βεβήλῳ ἔπεσον. δοκέω δ', (εἴ τι περὶ τῶν θείων πρηγμάτων δοκέειν δεῖ) ἡ θεὸς αὐτὴ σφέας οὐκ ἐδέξατο, ἐμπρήσαντας τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἐλευσῖνι ἀνακτόριον. αὕτη μὲν νυν ἡ μάχη ὧδε τοσοῦτον ἐτελέετο. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεω αὐτίκα τε οὐκ ἀρεσκόμενος, κατ' ἀρχὰς λιπομένου Μαρδονίου ἀπὸ βασιλῆος, καὶ τότε πολλὰ ἀπαγορεύων, ὡς νῦν ἦνε, συμβάλλειν οὐκ ἐῶν. ἐποιήσατό τε αὐτὸς τοιάδε, ὡς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι πρήγμασι τοῖσι ἐκ Μαρδονίου ποιευμένοισι· ἔστρατίλεε ὁ Ἀρτάβαζος·

[a] Pausanias Cleombroti filius Anaxandridæ nepos. Ubi supra l. 5. p. 72. Add. Herod. l. 9. n. 5. p. 84.

[b] Aimnestus. Ubi supra l. 4. n. 5. p. 72. Add. Herod. l. 9. n. 5. p. 84.

[c] Artabazus. Herod. l. 9. n. 66. Diod. Sic. l. 11. n. 29. Justin. l. 2. c. 14. n. 5.

[r] Plurimum enim illis Persis offic.

ἐχέ

εἶχε δ' δύναμιν οὐκ ὀλίγην ἀλλὰ καὶ ἐς πεντεκαίδεκα μυριάδας ἀνθρώπων ποιεῦσι ἐωυτόν· τούτους ὅκως ἡ συμβολὴ ἐγένετο, δοὺς ἐξεπίστατο τὸ ἔμελλε ἀπιβήσεσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἦγε καὶ παρετασσόμενος, παραγγείλας κατ' αὐτὸ ἰέναι πάντας τῇ ἂν αὐτὸς ἐξηγέηται, ὅκως ἂν αὐτὸν ὁρέωσι σπουδῇ ἐόντα. ταῦτα παραγγείλας, ὡς ἐς μάχην ἦγε δήθεν ἐκ τρεπτόν. καὶ περιδρόμων τὴν ὁδόν, ὥρεα δὴ καὶ φεύγοντας τοὺς Πέρσας. ὕπτω δὴ ἐκεῖτο τὸν αὐτὸν κόσμον κατηγέετο, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐτράπετο φεύγων, οὔτε ἐς τὸ ξύλινον οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος, ἀλλ' ἐς Φωκέας, ἐθέλων ὡς τάχιστα δὴ τὴν Ἑλλήσποντον ἀπικέσθαι. καὶ δὴ ὅτου μὲν ταύτῃ ἐτράποντο. Τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων τοὺς μὲν βασιλῆος ἐθελοκακεόντων, Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι ἐμαχέσαντο χρόνον δὴ συχνόν. οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων, ὅτοι ἔχον προθυμίην οὐκ ὀλίγην, μαχόμενοί τε καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες ὅτου, ὥστε τελευτῶσι αὐτέων οἱ πρῶτοι καὶ ἄριστοι ἐνθαῦτα ἔπεσον ὑπὸ Ἀθηναίων· ὡς δὲ ἐτράποντο καὶ ὅτοι, ἔφευγον ἐς τοὺς Θήβας, οὐκ ἦπερ οἱ Πέρσαι, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ὁ πᾶς ὅμιλος, ὅτε διαμαχεσάμενος ὑδενί, ὅτε ἀποδεξάμενός τι, ἔφευγον. Δηλοῖ τέ μοι ὅτι παύλα τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἤρξατο ἐκ Περσέων, εἰ καὶ τότε ὅτου, πρὶν ἢ καὶ συμμίξαι τοῖσι πολεμίοισι, ἔφευγον, ὅτι καὶ τοὺς Πέρσας ἑώρων. ὕπτω τε πάντες ἔφευγον, πλὴν τῆς ἵππου τῆς τε ἄλλης καὶ τῆς Βοιωτίης. αὕτη δὲ τοσαύτη περισωφέλεε τοὺς φεύγοντας, αἰεί τε πρὸς τῷ πολεμίων ἄγχιστα ἑοῦσα, ἀπείργουσά τε τοὺς φιλίους φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων. οἱ μὲν δὴ νικῶντες εἵποντο, τοὺς Ξέρξεω διώκοντες καὶ φονεύοντες. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ φόβος ἀγγέλλεται τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι τοῖσι τεταγμένοισι περὶ τὸ Ἡραῖον, καὶ ἀπορημουμένοισι τὴν μάχης, ὅτι μάχη τε γέγονε, καὶ νικῶεν οἱ μετὰ Παυσανίεω. οἱ δὲ, ἀκέοντες ταῦτα, ὑδένα κόσμον ταχθέντες, οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους, ἐτράποντο ἀπὸ τῆς ὑπωρέης καὶ τῶν κολωνῶν τὰ φέρουσαν ἄνω, ἰθὺ τοῦ ἱροῦ τῆς Δήμητρος· οἱ δὲ ἀμφὶ Μεγαρέας τε καὶ Φλιασίους, ἀπὸ τοῦ πεδίου τὰ λειοτάτω τῶν ὁδῶν. ἐπεί τε δὲ ἄρχοντο τῶν πολεμίων ἐγίνοντο οἱ Μεγαρέες καὶ Φλιάσιοι, ἀπιδόντες σφέας οἱ τῶν Θηβαίων ἱππόται ἐπειγομένους ὑδένα κόσμον, ἔπλεωσαν ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἵππους, τῶν ἵππαρχε Ἀσωπόδωρος ὁ Τιμάνδρου. ἐσπεσόντες δὲ κατέτρεψαν αὐτέων ἑξακοσίους, τοὺς δὲ λοιποὺς. κατέβραξαν διώκοντες ἐς τὴν Κιθαιρῶνα. ὅτοι μὲν δὴ

(præerat autem non parvis copiis, ſed ad quadraginta uſq; millia hominum) ducebat inſtructos, dum prœlium fiebat, quid futurum è prœlio eſſet probe intelligens, juſſeratque omnes ire confertos quacunque ipſe duceret, & quâ viderent ipſum feſtinantem. Sic juſſas tanquam ad pugnam copias ducens, cernit Perſas fugientes. ita non ſervato amplius eodem ducendi ordine, ſed repente effuſo curſu fugæ ſe dedit, non ligneum murum verſus, aut Thebana mœnia, ſed ad Phocenſes, animo celerrime perveniendi ad Helleſpontum. & hi quidem horſum iter intenderunt. Cæteris autem Græcis qui ſtabant à regis partibus, ignaviter de induſtria agentibus, Bœoti tamen perdiu cum Athenienſibus decertaverunt. Nam ex Thebanis ii qui cum Medis ſentiebant, hi non parum ſtrenuos ſe præſtiterunt: qui nolentes ultro ignaviter agere, ita dimicarunt ut trecenti primores eorum ac fortiſſimus quiſque illic ſub Athenienſibus occubuerint. Ubi autem & iſti terga dederunt, non quo Perſæ & alia multitudo, [1] quæ aut cum nemine pugnaverat, aut non expectaverat, ſed Thebas verſus fugerunt. Omnem autem rem perpendiſſe à Perſis, (quanquam & ipſorum quidam, antequam cum hoſte congrederentur, fugæ ſe mandaverunt) apud me facit, [2] quod ad Perſas intuebantur: atq; ita cuncti illis victis fugam capeſſerunt, præter equitatum tum alium tum Bœotorum: qui hactenus profuit fugientibus, ut aſſidue adhærens hoſti, arceret eum ab amicis quos Græci inſequebantur. Inſequebantur enim Græci victores, urgendo Xerxianos atq; interficiendo. Inter hunc tumultum nunciatur Græcis qui circa templum Junonis inſtructi à prœlio aberant, geri prœlium & Pauſanianos vincere. Ea re audita, Corinthii, Megarenſes & Phliaſii nullo ordine eunt: Corinthii recta per colles quâ itur ad Cereris templum: alii per campum, quæ planiſſima viarum erat. Quos jam hoſti propinquos nullo ordine irruere conſpicati Thebani equites, quorum præfectus erat Aſopodorus Timandri filius, equos in illos incitaverunt, eoſq; adorti ſexcentos ſtraverunt: cæteros ad Cithæronem uſque perſequuti, terga cecidерunt. Et iſti quidem Megarenſes atque Phliaſii

καὶ παρετασσόμενος

περιδρόμων

LXVI

LXVII

LXVIII

1 Quæ nec cum quoquam pugnaverat, nec ullum egregium facinus ediderat. 2 Quod quum Perſas fugientes vidiſſent, ita demum omnes fugæ ſe dederunt, præter equit.

nulla

LXIX nulla cum laude perierunt. At Persæ cæteraque multitudo postquam ad ligneum murum effugerunt, turres, antequam Lacedæmonii advenirent, ascendere occupant. Illis conscensis quamcommodissime possunt murum præstruunt. ex quo subeuntibus mox Lacedæmoniis, acrior extitit muri oppugnatio. Nam quoad Athenienses abfuere, non modo sese barbari defensabant, sed etiam Lacedæmoniis antecellebant, utpote ignaris murorum oppugnandorum: ut vero Athenienses supervenere, tum atrox muri oppugnatio propugnatioque extitit, eaque permagno temporis spatio: sed tandem virtute & pertinacia Athenienses murum transcenderunt, subrueruntq; atque ea parte se Græci infuderunt, [1] quorum Tegeatæ introiere principes: iidemq; tentorium Mardonii diripuerunt, & ex eo cum alia, tum vero equorum præsepe Mardonii ex ære totum, spectatu dignum: quod præsepe Mardonii Tegeatæ in templo Aleæ Minervæ reposuerunt. nam cætera quæ cepere, in unum cum cæterorum Græcorum præda contulerunt. Proruto muro barbari non amplius catervam cogere, nemo strenuitatis memor esse, videlicet oppressi intra exiguum tempus, & tot myriadibus interceptis exterriti. [2] Quos tanto studio Græci trucidabant ut ex triginta myriadibus (exceptis quatuor, cum quibus Artabazus aufugit) ne tria quidem millia hominum cædi superfuerint. E Lacedæmoniis autem qui Spartani essent, unus & [3] triginta sunt omnino desiderati: Tegeatarum, sedecim: Athenien-

LXX sium, duo & quinquaginta. Porro inter barbaros strenuissimi extiterunt, è peditibus quidem Persæ, ex equitibus autem Sacæ, è viris vero, Mardonius: inter Græcos autem cum Tegeatæ Athenienseſque multum eminuerunt, tum multo plus Lacedæmonii. Quod nulla alia re possum ostendere, nisi quod omnes hi eos qui sibi oblati sunt vicerunt: Lacedæmonii vero quod robustissimum fuit hostilis exercitus superaverunt. Quorum longe præstantissimus extitit mea sententia Aristodemus, [4] is qui solus trecentorum, quod ex Thermopylis evasisset, dedecus ignominiamque acceperat. Secundum hunc navavere operam Posidonius & Philocyon &

ἐν ὀδενὶ λόγῳ ἀπώλοντο. Οἱ μὲν Πέρσαι, καὶ ὁ ἄλλος ὅμιλος, ὡς κατέφυγον ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔφθασαν ὅτι τὰς πύργους ἀναβαίνοντες, πρὶν ἢ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπονέως ἀναβαίνοντες, ἐφείξαντο ὡς ἠδυνάσατο ἄριστα τὸ τεῖχος. προσπλεόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ ἐς σφέας τειχομαχίη ἐξερρωμενεστέρη. ἐπεὶ μὲν γὰρ ἀπῆσαν οἱ Ἀθηναῖοι, οὐδὲν ἠμείωντο, καὶ πολλῷ πλέον ἔχον τῶν Λακεδαιμονίων, ὥστε ἐκ δορυμανίων τειχομαχέειν· ὡς δὲ σφι οἱ Ἀθηναῖοι προσεπλεύσθησαν, οὕτω δὴ ἰσχυρὴ ἐγίνετο τειχομαχίη, καὶ χρόνον ὅσον πολλόν. τέλος δὲ, ἀρετῇ τε καὶ λιπαρείῃ ἐπέβησαν Ἀθηναῖοι τοῦ τείχεος, καὶ ἤρειπον, τῇ δὴ ἐσεχέοντο οἱ Ἕλληνες. πρῶτοι δὲ ἐσήλθον Τεγεῆται ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὴν σκηνὴν τοῦ Μαρδονίου ἔσυλησαν οἱ διαρπάσαντες, τά τε ἄλλα ἐξ αὐτῆς, καὶ τὴν φάτνην τῶν ἵππων ἐοῦσαν χαλκέην πᾶσαν καὶ ἀξίην λόγου. τὴν μὲν νυν φάτνην ταύτην τὴν Μαρδονίου ἀνέθηκε ἐς τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγεήτης, τὰ δὲ ἄλλα ἐς τὠυτὸ ὅσαπερ ἔλαβον ἐσωμείχαν τοῖσι Ἕλλησι. οἱ δὲ βάρβαροι ὡδὲν ἔτι ἔφερον ἐποιήσαντο πρόσθεν τοῦ τείχεος, ἔτι τε αὐτέων ἀλκῆς ἐμέμνηντο· ἀλυκτάζόν τε οἷα ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πεφοβημένοι τε καὶ πολλαὶ μυριάδες καὶ ἐλαχίστων ἀνδρῶν. παρῆν τε τοῖσι Ἕλλησι φονεύειν ὅτῳ, ὥστε τεσσεράκοντα μυριάδων σεσωκυιῶν, καὶ ἀδευσέων τεσσέρων, τὰς ἔχων Ἀρταβάζος ἔφυγε, τῶν λοιπῶν μηδὲ τρεῖς χιλιάδας πλεινούσας. Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐκ Σπάρτης ἀπέθανον οἱ πάντες ἐν τῇ συμβολῇ, εἷς καὶ εἰκοστός. Τεγεητέων δὲ, ἑκκαίδεκα· Ἀθηναίων δὲ, δύο καὶ πεντήκοντα. Ἡγήσατο δὲ τῶν βαρβάρων πεζὸς μὲν, ὁ Γέργιος, ἵππου δὲ, ὁ Σάκης· ἀνὴρ δὲ λέγεται Μαρδόνιος. Ἑλλήνων δὲ ἀγαθῶν γενομένων καὶ Τεγεητέων καὶ Ἀθηναίων, ἐφάνη ἄλλοντο ἀρετῇ Λακεδαιμόνιοι. ἄλλως μὲν ἔστι ταῦτα ἔχω ἀποσημήνασθαι. ἅπαντες γὰρ οὗτοι τοὺς κατ' ἑωυτοὺς ἐνίκων. ὅτι δὲ καὶ τὸ ἰσχυρότατον προσπεσὸν ἐτράποντο, καὶ τούτων ἐκράτησαν, καὶ ἄριστος ἐγένετο μακρῷ Ἀριστόδημος κατὰ γνώμας τὰς ἐμέτερας, ὃς ἐκ Θερμοπυλέων μούνος τῶν τριηκοσίων σωθεὶς, ἔσχε ὄνειδος καὶ ἀτιμίην. μετὰ δὲ τοῦτον, ἐναυάρεσαν Ποσειδώνιός τε καὶ Φιλοκύων καὶ

1 Ex quibus primi Teg. introiere. 2 Quos adeo facilè erat Græcis trucidare ut ex trig. 3 Notasinta. 4 *Vide supra, pag.* 459.

Ἀμμφά-

Ἀμομφάρετος Σπαρτιήτης. καίτοι ἡμομόχης λέχης ὃς ἠμύετο αὐτέων ἄριστος, ἔγνωσαν οἱ ἐπιχωριόμοι Σπαρτιητέων, Ἀριστόδημον μὲν βουλόμενον φανερῶς ἀποθανεῖν ὑπ' τῆς παρεούσης οἱ αἰτίης, λυσσώντα τε καὶ ὑπολειπόμενα τοῦ πάξιν, ἔργα ἀποδέξασθαι μεγάλα. Ποσειδώνιον δέ, οὐ βουλόμενον ἀποθνήσκειν, ἄνδρα ἡμένεος ἀγαθόν· τοσούτῳ τοῦτον εἶναι ἀμείνω. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ φθόνῳ ἄν εἴποιεν. ὅτοι δὲ τὲς κατέλεξαν πάντας, πλὴν Ἀριστοδήμου, τοῖσι ἀποθανόντων ὑπ' ταύτῃ τῇ μάχῃ, τιμοὶ ἐγένοντο. Ἀριστόδημος δέ, βουλόμενος ἀποθανεῖν διὰ τοῦ περιημμένου αἰτίην, οὐκ ἐπιμήθη. Οὗτοι μὲν ὑπὸ Πλαταιῆσι ὀνομαστότατοι ἐγένοντο. Καλλικράτης δὲ ἔξω τῆς μάχης ἀπέθανε, ἑλθὼν ἀνὴρ κάλλιστος ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν τότε Ἑλλήνων, οὐ μόνον αὐτέων Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἄλλων Ἑλλήνων. ὃς, ὅκως ἐσφαγιάζετο Παυσανίης, κατήμενος ἐν τῇ τάξι, ἐτρώματίσθη τοξεύματι τὰ πλευρά· καὶ δὴ οἱ μὲν ἐμάχοντο, ὁ δ' ὑξενηνεγμένος ἐδυσθανάτιέ τε, καὶ ἔλεγε περὶ Ἀείμνηστον, ἄνδρα Πλαταιέα, οὐ μέλειν οἱ ὅπι περὶ τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐχρήσατο τῇ χερὶ, καὶ ὅτι οὐδὲν ἔξι οἱ ἀποδεδεγμένον ἔργον ἐωυτοῦ ἄξιον προθυμεόμενός ἀποδέξασθαι. Ἀθηναίων δὲ λέγεται δόκιμῆσαι Σωφάνης ὁ Εὐτυχίδεω, ἐκ δήμου Δεκελῆθεν· Δεκελέων δὲ ὑπὸ τοῦ ἐργασαμένων ἔργον χρήσιμον ἐς τὸν πάντα χρόνον, ὡς αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι. ὡς γὰρ δὴ τοπάλαι κατὰ Ἑλένης κομιδὴν Τυνδαρίδαι ἐσέβαλον ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν σὺν στρατῷ πολλῷ, καὶ ἀνίσασαν τὲς δήμους, ἐκ εἰδότες ἵνα κατέξεκειτο ἡ Ἑλένη, τότε λέγουσι καὶ τὲς Δεκελέας, οἳ ἦσαν αὐτὸν Δέκελον, ἀχθόμενον τε τῇ Θησέος ὕβρει, καὶ δεδιότα περὶ παντὶ τῇ Ἀθηναίων χώρῃ, ἐξηγησάμενόν σφι τὸ πᾶν πρῆγμα, κατηγήσασθαι ὅπῃ τὰς Ἀφίδνας, τὰς δὴ Τιτακὸς ἐὼν αὐτόχθων καταπερδικὸς Τυνδαρίδῃσι. τοῖσι δὴ Δεκελεῦσι ἀπὸ τότε τοῦ ἔργου ἐν Σπάρτῃ ἀτελείη τε καὶ προεδρίη ὑπάρχει ἐς τόδε αἰεὶ ἔτι ἐοῦσα οὕτω, ὥστε καὶ ἐς τὸν πόλεμον τὸν ὕστερον πολλοῖσι ἔτεσι τούτων ὑπερβάλλοντα Ἀθηναίοισι τε καὶ Πελοποννησίοισι, σινομένων τὴν ἄλλην Ἀττικὴν Λακεδαιμονίων, Δεκελέης ἀπέχεσθαι. Τότε τοῦ δήμου ἐὼν ὁ Σωφάνης, καὶ ἀριστεύσας τοῦτο Ἀθηναίων, διξὰς λόγχας λεγομένας ἔχει. τὴν μὲν, ὡς ἐκ τοῦ ζωστῆρος τοῦ θώρηκος ἐφόρεε χαλκέη ἁλύσι δεδεμένην ἄγκωνα σιδηρέην· τὴν, ὅκως

Amompharetus Spartiata. Quanquam quum ſermo haberetur quiſnam præſtantiſſimus extitiſſet, ii Spartiatæ qui adfuere, cenſuerunt, Ariſtodemum, etſi præclara facinora edidit, tamen ad eluendam eam quam contraxerat invidiam, ordinem deſeruiſſe, & propalam mori voluiſſe: Poſidonium vero, qui perire noluiſſet, ob id extitiſſe tanto præſtabiliorem virum. verum id fortaſſe livore dixerunt. Qui hac in pugna mortem oppetiere, omnes honore affecti ſunt, præter Ariſtodemum: qui ideo caruit honore quod ob cauſam prædictam ſibi occumbendum putavit. Hi ſunt qui ad LXXI Platæas nobiliſſimi extitere. nam Callicrates extra prœlium occubuit: quo nemo tunc in caſtra Græcorum [1] præſtantior venerat, non modo Lacedæmoniorum, ſed etiam aliorum Græcorum. Hic, quum Pauſanias ſacrificaſſet, ſedens in ordine, ſagitta per latera ictus eſt: & quum aliis pugnantibus ipſe exportaretur, ſeſe morientem miſerabatur, ad Aimneſtum virum Platæenſem inquiens, non ſibi dolere quod pro Græcia periret, ſed quod nihil manu uſus eſſet, nullamque operam navaſſet dignam ſe & ſua cupiditate navandi. Ex A- LXXII thenienſibus eminuiſſe fertur Sophanes Eutychidis filius, è tribu Decelenſi. Decelenſes autem rem aliquando geſſerunt (ut ipſi Athenienſes aiunt) in omne ævum fructuoſam. ſiquidem quum olim ad inveſtigandam Helenam Tyndaridæ cum magnis copiis oram Atticam invaſiſſent, & populos è ſedibus ſuis ejicerent, ignari quonam loci ſubducta Helena eſſet, tunc Decelenſes feruntur, & (ut quidam volunt) ipſe Deceleus, tum dolore contumeliæ quæ Theſeo fieret, tum metu totius Athenienſium ſoli, ne vaſtaretur, expoſuiſſe illis omnem rem geſtam, eoſque deduxiſſe ad Aphidnas, quas Titacus indigena Tyndaridis proderet. Quo ex facto Decelenſibus permanſit ad hanc uſque memoriam in Sparta immunitas vectigalium, & dignitas præſidendi: adeo quidem ut bello quod multis poſtea annis inter Athenienſes atque Peloponnenſes geſtum eſt, Lacedæmonii quum cæteram Atticam popularentur, à Decelea temperaverint. Ex hoc populo ortus Sophanes, & LXXIII præclariſſime inter Athenienſes navata opera, ancipiti ſermone celebratur: uno, fertur geſtaſſe ferream ancoram è balteo thoracis catena alligatam, quam, quoties

1 Formoſior

adven-

adventantibus hostibus propinquus erat, objiciebat, ne illi irruentes, ipsum ex ordine summovere possent: rursus eisdem in fugam se vertentibus, resumpta ancora ita fugientes insequebatur. Altero sermone à superiori differente fertur gestasse ancoram non ferream, ex balteo alligatam, sed insignitam in scuto, quod nunquam quiescens, assidue
LXXIV rotabatur. Extat & alterum Sophanis præclarum facinus, quod obsidentibus Æginam Athenienses, Eurybiadem virum Argivum quinque certaminum victorem ex provocatione interemit. Sed aliquanto post hoc bellum in quo vir egregius extitit, dum Atheniensium una cum Leagro Glauconis filio dux esset, & de metallis aureis decertaret, contigit ut sub Edonibus a-
LXXV pud Daton occumberet. Post barbarorum stragem ad Platæas editam, transfugit illuc ad Græcos mulier quædam, quæ erat pallaca Pharandatis filii Theaspis viri Persæ: hæc quum accepisset Persas fusos esse, Græcos victores, tum multo auro ornata, inter ancillas & ipsas ornatas, cum veste speciosissima, carpento advenit: ex eoque descendens pergit ad Lacedæmonios adhuc in cæde occupatos: & intuita Pausaniam illa omnia administrantem, agnovit hominem, cujus & nomen jampridem & patriam didicerat. Ejus genua amplectens, Spartæ rex, inquit, libera me supplicem captivitatis servitute, quam etiam hoc facto demeritus es quod istos extinxisti neque dæmonum neque deorum respectum habentes. Equidem genere sum Coa, Hegetoridæ Antagoræ filia, quam vi raptam ex Co vir Persæs habuit. Huic respondens Pausanias, Bono, inquit, animo esto, 1 tum quia supplex, tum quia multa loqueris vera. nam filia es Hegetoridæ Coi, mihi inter omnes qui illa circa loca incolunt hospitis summi. Hæc loquutus, eam impræsentiarum ephoris qui aderant commendavit: postmodum in Æginam, quo illa
LXXVI voluit, ducendam curavit. Host hujus mulieris digressum continuo Mantinei supervenerunt re jam confecta: qui se animadvertentes venisse sero ad pugnam, magnæ jacturæ loco id sibi esse putaverunt, sed idoneos se esse ad sumendas de ipsis pœnas dixere. Itaque cognito, Medos qui cum Artabazo erant, fugæ se mandasse, eos in Thessaliam usque persequuti sunt, etsi vetantibus Lacedæ-

πελάσειε ἀπικνεόμενος τοῖσι πολεμίοισι, βάλλεσκετο, ἵνα δή μιν οἱ πλέμιοι ἐκπλώοντες ἐκ τῆς τάξιος, μετακινῆσαι μὴ δυναίατο. γινο- 342
μένης δὲ φυγῆς τῶν ἐναντίων, δέδεκτο, τὴν ἄγκυρεαν ἀναλαβόντα, ὥστε διώκειν. οὕτω μὲν δὴ ὧδε λέγεται. ὁ δ' ἕτερος τῶν λόγων, τῷ πρότερον λεχθέντι ἀμφισβητέων, λέγεται ὡς ἐπ' ἀσπίδος ἐπιδινεύσης καὶ ἐκ τῆς χειρὸς ἀτρεμιζούσης ἐφόρεε ἄγκυρεαν, καὶ ἐκ τοῦ δώρικος δεδεμένου σιδηρέην. Ἔστι δὲ καὶ ἕτερον Σωφάνεϊ λαμπρὸν ἔργον ἐξεργασμένον· ὅτι ἐπιφανεστάτων Ἀθηναίων Αἰγιναν, Εὐρυβάτην τὸν Ἀργεῖον ἄνδρα πενταέθλον ἐκ προκλήσιος ἐφόνευσε. αὐτὸν δὲ Σωφάνεα χειρὶ ὕστερον τυτέων κατέλαβε, ἄνδρα γλυκύμυον ἀγαθὸν, Ἀθηναίων στρατηγέοντα ἅμα Λεάγρῳ τῷ Γλαύκωνος, ἀποθανεῖν ὑπὸ Ἠδωνῶν ἐν Δάτῳ, περὶ τῷ μετάλλων τῷ χρυσέων μαχόμενον. Ὡς δὲ τοῖσι Ἕλλησι ἐν Πλαταιῇσι κατίστησαν οἱ βάρβαροι, ἐνθαῦτα σφι ἐπῆλθε γυνὴ αὐτόμολος· ἡ ἐπειδὴ ἔμαθε ἀπολωλότας τὲς Πέρσας, καὶ νικῶντας τὲς Ἕλληνας, ἐοῦσα παλλακὴ Φαρανδάτεω τοῦ Τεάσπιος, ἀνδρὸς Περσέως, κοσμησαμένη χρυσῷ πολλῷ καὶ αὐτὴ καὶ ἀμφίπολοι, καὶ ἐοῦσι τῇ καλλίστῃ ἐκ τῶν παρευσέων, καταβᾶσα ἐκ τοῦ ἁρμαμάξης, ἐχώρεε ἐς τὲς Λακεδαιμονίους. ἐπὶ ἐν τῇσι φονῇσι ἐόντας· ὁρῶσα δὲ πάντα ἐκεῖνα διέποντα Παυσανίην, πότερόν τε τὸ οὔνομα ἐξεπιστάμενη καὶ τὸν πάτρην, ὥστε πολλάκις ἀκούσασα, ἔγνω τε τὸν Παυσανίην, καὶ λαβομένη τοῦ γνάτων, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ Σπάρτης, λῦσαί με πίτνα ἱκέτιν αἰχμαλώτου δυλοσύνης. σὺ γὰρ καὶ ἐς τόδε ὤνησας, τοῦδε ἀπολέσας τὲς ἔτι δαιμόνων ἔτε θεῶν ὅπιν ἐχόντας. εἰμὶ δὲ ἐγὼ ἡμέος μὲν, Κῴη, θυγάτηρ δὲ Ἡγητορίδεω τοῦ Ἀντανδρέω. βίη δέ με λαβὼν ἐν Κῷ ἔσχε ὁ Πέρσης. ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, Γύναι, θάρσει, καὶ ὡς ἱκέτις, καὶ εἰ δὴ πρὸς τούτῳ τυγχάνεις ἀληθέα λέγουσα, καὶ εἰ θυγάτηρ Ἡγητορίδεω τοῦ Κῴου, ὃς ἐμοὶ ξεινίου μάλιστα τυγχάνει ἐὼν τῶν κατὰ κείνους τὲς χώρους. οἰκεομένων. ταῦτα δὲ εἶπας, τότε μὲν ἐπέτρεψε τοῖσι ἐφόρων τοῖσι παρεοῦσι, ὕστερον δὲ ἀπέπεμψε ἐς Αἴγιναν, ἐς τὴν αὐτὴ ἤθελε ἀπικέσθαι. Μετὰ δὲ πλὴν ἄπειξε γῆς γυναικὸς, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἀπίκοντο Μαντινέες ἐπεξεργασμένοισι· μαθόντες δὲ ὅτι ὕστεροι ἦκυσι τῆς συμβολῆς, συμφορὴν ἐποιεῦντο μεγάλην, ἄξιοί τε ἔφασαν εἶναι σφέας ζημιῶσαι. πυθανόμενοι δὲ τὲς Μήδους τὲς μετὰ Ἀρταβάζου φεύγοντας, τούτους ἐδίωκον μέχρι Θεσσαλίης. Λακεδαι-

1 Tum quod supplex, tum quod sis (si modo vera loqueris) Hegetoridæ Coi filia, quocum mihi major quam cum alio quoquam circum illâ loca habitantium, hospitii necessitudo intercedit. *i. Tum eo nomine quod sis supplex, & ideo inviolabilis.*

μόνιοι ὃ ἐκ ἐων φάλαγγας διώκειν. οἱ ὃ ἀναχωρήσαντες ἐς τὲ ἐωϋτῶν, τὲς ἡγεμόνας τῆς στρατιῆς ἐδίωξαν ὡς τῆς. μετὰ ὃ Μαντινέας, ἦκον Ἠλεῖοι· καὶ ὡσαύτως οἱ Ἠλεῖοι τοῖσι Μαντινεῦσι συμφορὴν ποιησάμενοι, ἀπαλλάσσοντο. ἀπελθόντες ὃ καὶ ἔστι, τὲς ἡγεμόνας ἐδίωξαν. τὰ μὲν Μαντινέας μὴ καὶ Ἠλείους τοσαῦτα. Ἐν ὃ Πλαταιῆσι ὧν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Αἰγινητέων ἦν Λάμπων ὁ Πύθεω, Αἰγινητέων τὰ πρῶτα φέρων· ὃς ἀνοσιώτατον λόγον ἔχων, ἤιετο πρὸς Παυσανίην. ἀπικόμενος ὃ ὡς δὴ, ἔλεγε, Ὦ παῖ Κλεομβρότου, ἔργον ἔργασαί τοι λαμπρὸν μεγαλούς τε καὶ κάλλους. καί τοι θεὸς παρέδωκε, ῥυσάμενον τὲ Ἑλλάδα, κλέος καταθέσθαι μέγιστον Ἑλλήνων τῷ ἡμεῖς ἴδμεν. σὺ ὃ καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ὁμοῖα τούτοισι ποίησον, ὅκως λόγος τέ σε ἕξει ἔτι μέζων, καί τις ὕστερον φυλάσσηται τὲ βαρβάρων μὴ ἐπάρχειν ἔργα ἀτάσθαλα ποιέων ἐς τὲς Ἕλληνας. Λεωνίδεω γὰρ ἀποθανόντος τοῦ ἐν Θερμοπύλῃσι, Μαρδόνιός τε καὶ Ξέρξης ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν ἀνεσταύρωσαν. τῷ σὺ τὴν ὁμοίην ἀποδιδοὺς, ἔσεαι τοι ἔξεις πρῶτα μὲν ἀπὸ τῶν Σπαρτιητέων πάντων, αὖτις ὃ καὶ περὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Μαρδόνιον γὰρ ἀνασκολοπίσας, τετιμώρησαι ἐς πάτρων τὸν Λεωνίδεω. ὁ μὲν, δοκέων χαριζέσθαι, ἔλεγε τάδε· Ὁ δ' ἀντημείβετο τοῖσδε, Ὦ ξεῖνε Αἰγινῆτα, τὸ μὲν δύνασαι τὰ καὶ περορᾶν, ἄγαμαί σεο· γνώμης μέν τοι ἥμαρτηκας χρηστῆς. ὀκνήσας γὰρ μὲ ὑβρίζειν, καὶ τὸ πάτριον καὶ τὸ ἔργον, ἐς τὸ μηδὲν κατίθαλες, σοφιζόμενος νεκρῷ λυμαίνεσθαι· καὶ, εἰ ταῦτα ποιέεις, φὰς ἄμεινόν με ἀκέεσθαι, τοῦτο πρέπει μᾶλλον βαρβάροισι ποιέειν ἢπερ Ἕλλησι, καὶ κείνοισι ὃ ὀλιγωρέομεν. ἐγὼ δ' ὧν τούτου εἵνεκα μήτε Αἰγινήτῃσι ἄδωμι, μήτε τοῖσι τούτου ἀρέσκεται ἀνοχρᾶ δόμεν, Σπαρτιήτῃσι ἀρεσκόμενον, ὅσια μὲν ποιέειν, ὅσια ὃ καὶ λέγειν. Λεωνίδῃ ὃ, τῷ με καλέεις τιμωρῆσαι, φημὶ μεγάλως τετιμωρῆσθαι. ψυχῇσί τε τοῖσδε ἀναριθμήτοισι τετίμηται αὐτός τε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἐν Θερμοπύλῃσι τελευτήσαντες. σὺ μέντοι ἔτι ἔχων λόγον τοιόνδε, μήτε προσίλλου ἐμοὶ ἔμπην, μήτε συμβουλίης. χάριν τε ἴσθι, ἐὼν ἀπαθής. Ὁ μὲν, ταῦτα ἀκούσας, ἀπαλλάσσετο. Παυσανίης ὃ κήρυγμα ποιησάμενος, μηδένα ἅπτεσθαι τῆς λείης, συγκομίζειν ὁκέλους τοὺς εἱλωτας τὰ χρήματα. οἱ ὃ, ἀνὰ τὸ στρατόπεδον σκιδνάμενοι, εὕρισκον σκηνὰς κατεσκευασμένας χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ, κλίνας τε ἐστρωμένας χρυσέας καὶ ἐπαργύρους· κρητῆράς τε χρυσέους, καὶ φιάλας τε καὶ ἄλλα ἐκπώματα· σίτα τε ἐκ τῶν ἀμαξέων ἐφόρεον, ἐν τοῖσι λέβησι ἑψόντες χρύσεοί τε καὶ ἀργύρεοι.

moniis insequi fugientes. Iidem postea domum reversi, duces suos exilio mulctaverunt. Post Mantineos advenere Elei, qui itidem ut Mantinei magno id sibi detrimento existimantes, domum regressi sunt, suosque & ipsi duces exilio mulctaverunt. Hactenus de Mantineis & Eleis. ¶ Erat autem apud Phataeas LXXVII in exercitu Æginetarum è primoribus Lampon Pythei filius, qui Pausaniam adiens, insandissima usus est oratione, inquiens, Fili Cleombroti, rem tu mirificam & magnitudine & fulgore gessisti, cui dii tribuerunt ut liberata Græcia, omnes quos novimus Græcos gloria supergredereris. quod superest in hac re, agas ita ut & tu majore fama celebreris, & aliquis barbarorum posthac caveat nefanda facinora perpetrare in Græcos. Etenim Leonidæ apud Thermopylas interempti reciso capite Mardonius ac Xerxes truncum in crucem sustulerunt: qui- bus si vicem reddes, laudem nanciscēris, primum ab omnibus Spartiatis, secundo loco ab universis Græcis, siquidem suffixo Mardonio, Leonidam patruum tuum fueris ultus. Hæc Lampon, gratiam se initurum ratus apud Pausaniam dicebat. Cui respondens Pausanias, Tuam, LXXVIII inquit, hospes Ægineta, benevolentiam atque providentiam amplector: tamen ab æquitate judicandi deeras, nam & me & patriam quos in altum extulisti ob hæc gesta, ad nihilum redigis, quum suades mihi sævire in mortuum, aisque me auditurum melius si istud fecero, quod barbaros decet potius facere quam Græcos, quodq; in illis exprobramus. quare ego neque Æginetis, neque iis quibus ista probantur assentior: contentusque sum Spartiatis placere ut honeste agam, honesteq; dicam. Leonidæ autem, cui me jubes parentare, affirmo & ipsi & cæteris qui apud Thermopylas occubuerunt, magnifice esse parentatum, innumerabilibus horum funeribus. Tu vero posthac ad istud consulendum ne me adieris: quod tibi impune esse, loco beneficii ponas. Hoc quum ille audisset, abiit. LXXIX Pausanias autem edicto propositio nequis de præda quid tangeret, jussit [1] servos omnem comportare pecuniam. Illi per castra dispersi inveniunt tentoria auro & argento referta, lectosque auro & argento constratos: crateras etiam aureos, phialasque, & alia vasa potoria, necnon saccos super plaustra, interlucentibus intus inclusis ex auro & argento lebetibus.

343

[1] Helotes, *quod erat peculiare servorum Laced. nomen. quod & paulo post & aliis variis locis observandum.* Quinct-

Quinetiam è cæsorum cadaveribus exuebant armillas & torques & acinaces aureos. Nam varii generis vestimenta nullius momenti habebantur, earumque rerum multum furto subtrahentes servi Æginetis venundabant multum, quod occultare non poterant, repræsentabant. unde principium extitit ingentium divitiarum Æginetis utpote aurum à servis pro ære mercantibus. Collata autem pecunia decimam selegerunt, ex qua tum deo qui Delphis est, tripes aureus ibi repositus est, insistens super tricipiti ex ære colubro, proxime aram: tum deo qui est in Olympia, æreus decem cubitorum Jupiter: tum deo qui est apud Isthmum, æreus septem cubitorum Neptunus. Hac parte selecta cæteras inter se distribuerunt pro suo quisque merito accipientes: itemque pallacas Persarum, & aurum & argentum & reliquam pecuniam cum jumentis. Quæ autem peculiariter data sint iis qui optimam operam navaverant ad Platæas, refertur à nemine, data tamen fuisse arbitror: certe Pausaniæ sunt ex omnibus dena, & ea delecta, dono data, ex mulieribus, equis, talentis, camelis, & item ex cæteris rebus. Feruntur autem hæc quoque acta esse: Xerxem dum è Græcia fugit omnem apparatum suum ex auro argentoque & [1] peripetasmatis Mardonio reliquisse: & Pausaniam dum eum apparatum vidit, jussisse pistores & coquos cœnam sibi uti Mardonio instruere. quod quum illi fecissent, tum Pausaniam lectos intuentem aureos argenteosque [2] probe instratos, mensas etiam aureas ac argenteas, magnificumque cœnæ apparatum, propositis bonis stupefactum, imperasse per jocum suis ministris ut Laconicam instruerent cœnam. [3] Id quum illi ex spatio multum distante fecissent, ibi eundem cachinnantem accersisse Græcorum duces, eisq; ubi convenerunt, inter ostendendum utriusque cœnæ apparatum, dixisse, Viri Græci, hac ego vos de causa convocavi, quod volebam vobis amentiam Medorum ducis ostendere, qui quum talem vitam duceret, ad nos subigendos venit qui tam misere victitamus. Hæc Pausanias apud Græcorum duces dixisse fertur. Interjecto deinde tempore complures Platæensium repeterunt loculos auri argentique & aliarum pecuniarum.

LXXX

LXXXI

LXXXII

ἀπό τε τῶν κειμήλων νεκρῶν ἐσκύλλοντο φέλλιά τε καὶ στρεπτούς, καὶ τοὺς ἀκινάκας, ἐόντας χρυσέους· ἐπεὶ ἐδόκεε γε ποικίλης λόγος ἐγίνετο ὐδείς. ἐνθαῦτα πολλὰ μὲν κλέπτοντες ἐπώλεον πρὸς τοὺς Αἰγινήτας οἱ ἕλωτες, πολλὰ δὲ καὶ ἀπεδείκνυσαν, ὅσα αὐτέων ἐκ οἷά τε ἦν κρύψαι. ὥστε Αἰγινήτησι οἱ μεγάλοι πλοῦτοι ἀρχὴν ἐνθεῦτεν ἐλάμβανον, οἱ τὸν χρυσὸν, ἅτε ἐόντα χαλκὸν δοκέοντες, ὠνέοντο. Συμφορήσαντες δὲ τὰ χρήματα, καὶ δεκάτην ἐξελόντες τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ, ἀπ' ἧς ὁ τρίπους ὁ χρύσεος ἀνετέθη, ὁ ὀβελὶ τῷ τριποδίνῳ ὄφεος τῷ χαλκέῳ ἐπεστεὼς ἀγγίζας τῷ βωμῷ· καὶ τῷ ἐν Ὀλυμπίῃ θεῷ ἐξελόντες, ἀπ' ἧς δεκάπηχυν χάλκεον Δία ἀνέθηκαν· καὶ τῷ ἐν Ἰσθμῷ θεῷ, ἀπ' ἧς ἑπτάπηχυς χάλκεος Ποσειδέων ἐξεηργάστο. ταῦτα ἐξελόντες, τὰ λοιπὰ διαιρέοντο καὶ ἔλαβον ἕκαστοι, τῶν ἄξιοι ἦσαν, καὶ τὰς παλλακὰς τῶν Περσέων, καὶ τὸ χρυσὸν, καὶ τὸ ἄργυρον, καὶ ἄλλα χρήματά τε καὶ ὑποζύγια. ὅσα μὲν νυν ἐξαίρετα τοῖσι ἀριστεύσασι αὐτέων ἐν Πλαταιῇσι ἐδόθη, οὐ λέγεται πρὸς ἑκάστου, δοκέω δ' ἔγωγε καὶ τούτοισι δοθῆναι. Παυσανίῃ δὲ πάντα δέκα ἐξαιρέθη τε καὶ ἐδόθη, γυναῖκες, ἵπποι, τάλαντα, κάμηλοι, ὡς δὲ αὐτῶς καὶ τἆλλα χρήματα. Λέγεται δὲ καὶ τῇδε ἡμέρῃ, ὡς Ξέρξης φεύγων ἐκ τῆς Ἑλλάδος, Μαρδονίῳ τὴν κατασκευὴν καταλίποι τὴν ἑωυτοῦ· Παυσανίην ὦν ὁρέοντα τὴν Μαρδονίου κατασκευὴν χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ καὶ φοινικίσμασι ποικίλοισι κατεσκευασμένην, κελεῦσαι τοὺς τε ἀρτοκόπους καὶ τοὺς ὀψοποιοὺς κατὰ ταὐτὰ κατὰ περ Μαρδονίῳ δεῖπνον φροντίζειν. ὡς δὲ κελευόμενοι ἔτυχε ἐποίεον ταῦτα, ἐνθαῦτα τὸν Παυσανίην ἰδόντα κλίνας τε χρυσέας καὶ ἀργυρέας δι' ἐστρωμένας, καὶ τραπέζας χρυσέας καὶ ἀργυρέας, καὶ φροντίδα μεγαλοπρεπέα τοῦ δείπνου, ἐκπλαγῆναι τὰ προκείμενα ἀγαθά, κελεῦσαι δὴ γέλωτι τοὺς ἑωυτοῦ διακόνους φροντίσαι λακωνικὸν δεῖπνον. ὡς δὲ τοῖσι ποιηθεῖσι λίην πολλὸν τὸ μέσον, τὸν Παυσανίην γελάσαντα μεταπέμψασθαι τῶν Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς· συνελθόντων δὲ τουτέων, εἶπαι τὸν Παυσανίην, δεικνύντα ἐς ἑκατέρην τοῦ δείπνου τὴν φροντίδα, "Ἄνδρες Ἕλληνες, τῶνδε εἵνεκα ἐγὼ ὑμέας συνηγαγόμην, βουλόμενος ὑμῖν τοῦδε τοῦ Μήδων βασιλέος τὴν ἀφροσύνην δεῖξαι· ὃς τοιῇδε διαίτῃ χρεώμενος, ἦλθε ἐς ἡμέας ἔχων τὸν οἰζυρὸν ἐκείνου ἀπαρτήσοντας. ταῦτα μὲν Παυσανίην λέγεται εἶπαι πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων. Ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετὰ ταῦτα καὶ τῶν Πλαταιέων δοῦναι συχνοὶ δίκας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ τῶν ἄλλων χρημάτων. 344

[1] Aulæis, *secundum quosdam.* [2] *Vellam apparet verba quæ in vulg. edit. desunt fuisse, videlicet* καὶ ἐστρωμένας καὶ τραπέζας χρυσέας καὶ ἀργυρέας, *quæ & in nostris vet. cod. habentur.* [3] Quum autem hæc cœna instructa longo intervallo ab illa superaretur, ibi eund. cachinn.

V. Justin. lib. 11. cap. 14 & lib. 6. Edit. Vat.

V. Nas. lib. 6. p. 785 Edit. Vat.

V. Nas. lib. 3. p. 77. Edit. Vat.

ἐφάνη ὃ καὶ τόδε ὕστερον δὴ τυτέων τῶν νεκρῶν ὠμοφλωδέντων τὰς σάρκας· συνεφόρεον γὰρ τὰ ὀστέα οἱ Πλαταιέες ἐς ἕνα χῶρον· εὑρέθη κεφαλὴ ἐκ ἔχουσα ῥαφὴν ὀδόντινην, ἀλλὰ ἓξ ἑνὸς ἐοῦσα ὀστέου. ἐφάνη ὃ καὶ γνάθος, καὶ τὶ ἐπάνω τῆς γνάθου, ἔχουσα ὀδόντας μυλωφυέας, ἓξ ἑνὸς ὀστέου πάντας τούς τε ὀδόντας καὶ τοὺς γομφίους· καὶ πενταπήχεος ἀνδρὸς ὀστέα ἐφάνη. Ἐπεί τε ὃ Μαρδονίου δευτέρῃ ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς ἠφανίσατο, τοῦτο ὅτεῳ μὲν ἀνθρώπων, τὸ ἀτρεκὲς ἐκ ἔχω εἰπεῖν. πολλοὺς δέ τινας ἤδη καὶ παντοδαποὺς ἤκουσα θάψαι Μαρδόνιον, καὶ δῶρα μεγάλα οἶδα λαβόντας πολλοὺς παρὰ Ἀρτόντεω τοῦ Μαρδονίου παῖδος ἀπὸ τοῦτο τὸ ἔργον· ὅστις μέντοι ἦν αὐτέων ὁ ταφελόμενός τε καὶ θάψας τὸν νεκρὸν τὸν Μαρδονίου, οὐ δύναμαι ἀτρεκέως πυθέσθαι. ἔχει δέ τινα φάτιν καὶ Διονυσοφάνης, ἀνὴρ Ἐφέσιος, θάψαι Μαρδόνιον. ἀλλ' ὁ μὲν τρόπῳ τοιούτῳ ἐτάφη. Οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς ἐν Πλαταιῇσι τὴν λήϊην διείλοντο, ἔδοσαν τοὺς ἑωυτῶν, χωρὶς ἕκαστοι. Λακεδαιμόνιοι μὲν τείξας ἐποιήσαντο δίκας. ἔνθα μὲν τοὺς ἱρέας ἔθαψαν, τοῦ καὶ Ποσειδώνιος καὶ Ἀμομφάρετος ἔσαν καὶ Φιλοκύων τε καὶ Καλλικράτης. ἐν μὲν δὴ ἑνὶ τοῦ τάφων ἔσαν οἱ ἱρέες, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, οἱ ἄλλοι Σπαρτιῆται· ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, οἱ εἵλωτες. ὧδε μὲν δὴ ἕκαστοι ἐθάφθησαν. Τεγεῆται δὲ χωρὶς πάντας ἔθαψαν ἀλέας· καὶ Ἀθηναῖοι τοὺς ἑωυτῶν ὁμῶς, καὶ Μεγαρέες τε καὶ Φλιάσιοι τοὺς ὑπὸ τοῦ ἵππου διαφθαρέντας. τυτέων μὲν δὴ πάντων πλήρεες ἐγίνοντο οἱ τάφοι. τοὺς δὲ ἄλλων ὅσοι καὶ φαίνονται ἐν Πλαταιῇσι ἐόντες τάφοι, τούτους δὴ ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι ἐπαρχωμόμενοι τῇ ἀπεσοῖ τοῦ μάχης, ἐκάστους χώματα χώσαι κενά, τοῦ ὑπεριομένων εἵνεκα ἀνθρώπων. ἐπεὶ καὶ Αἰγινητέων ἔξι αὐτόθι καλεόμενοι τάφοι, τοὺς ἐγὼ ἀκούω καὶ δέκα ἔτεσι ὕστερον μετὰ ταῦτα, δεηθέντων Αἰγινητέων, χώσαι Κλεάδην τὸν Αὐτοδίκου, ἄνδρα Πλαταιέα, πρόξεινον ἑωυτοῦ. Ὡς δὲ ἄρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς ἐν Πλαταιῇσι οἱ Ἕλληνες, αὐτίκα βουλομένοισι σφι ἐδόκεε στρατεύειν ἐπὶ τὰς Θήβας, καὶ ἐξαιτέειν αὐτέων τοὺς μηδίσαντας· ἐν πρώτοισι δὲ αὐτέων, Τιμηγενίδην,

Hoc quoque rei apparuit posmodum in his mortuis carne nudatis, ut quum eorum ossa comportarent unum in locum Platæenses, inventum sit caput nullam suturam habens, sed ex uno osse solidum: item maxilla, cum eo quod super maxillam est, habens dentes, etsi distinctos, tamen ex uno osse universos tam molares quam cæteros. quinetiam ossa viri quinque cubitorum. [1] Postero die quum Mardonii cadaver non extaret, incertum à quibus hominibus subtractum. audivi tamen jam diversos illum sepelisse: & ob id permultos scio ingentia dona ab Artonte Mardonii filio accepisse: Sed quis curam susceperit cadaveris Mardonii humandi, pro comperto non potui audire. habet tamen hujus rei nonnihil famæ Dionysiophanes vir Ephesius. Mardonius quidem hoc modo tumulatus est. Græci vero, posteaquam prædam disper- LXXXIV tierunt, cæsos separatim quisque suos tumularunt. Lacedæmonii tribus sepulchris effectis, in eorum uno sacerdotes, è quibus fuere Posidonius & Amompharetus & Philocyon & Callicrates: in altero reliquos Spartiatas, in tertio servos humaverunt. Hunc in modum Lacedæmonii sepulti sunt. [2] Tegeatæ vero & Athenienses suos utrique promiscue condiderunt: necnon Megarenses atq; Phliasii suos ab equitatu interemptos. [3] Horum omnium sepulcra fuerunt plena. Nam aliorum sepulcra quæ ad Platæas ostenduntur, ea sunt (quantum ego accipio) ab iis excitata qui erubescebant se à pugna abfuisse, quum sero supervenissent. Quippe tumulus illic visitur qui dicitur Æginetarum. quem ego audio decem post hanc pugnam annis rogatu Æginetarum à Cleade Autodici filio viro Platæensi illorum hospite excitatum fuisse. ¶ Græcis statim à cæsorum LXXXV humatione in agro Platæensi, inito consilio visum est bellum Thebis inferendum, petendumque eos qui cum Medis sensissent: & in primis Timegenidem

1 At Mardonii cadaver postridie *quam ille occubuit*, ex oculis summotum fuit: sed à quo, id vero mihi certo compertum non est. 2 Tegeatæ vero seorsum à *Lacedæmoniis* omnes *suos* confertos humaverunt. Athenienses quoque, suos uno eodemque in loco, & Megarenses, & Phliasii *&c. ut ὁμῶς id sit quod de Tegeatis per ἀλέας significavit: quod reddidi* Confertos, *accipiens pro In eundem locum congervatos. Potest tamen ὁμῶς ita etiam accipi (& fortasse melius) ut commune fuerit Athenienſibus, Megarenſibus & Phliaſiis ſepulcrum.* 3 Πλήρεες *videtur ex ſequentibus exponendum οὐ κενοί. q. d.* Atque horum quidem omnium sepulcra, vacua non fuerunt, sed in iis cadavera vere condita fuerunt. Quod autem ad reliquorum attinet sepulchra quæ Platæis visuntur, hos ego accepi, quod abfuisse à pugna puderet, singulos aggeres communes excitasse, posterorum rationem habentes. Ibi enim est Æginetarum quod vocatur sepulchrum à Cleade AUtodici filio, illorum hospite, eorum rogatu decem etiam post annis (ut audio) extructum. *Observandum est autem χώματα dicere, non τάφους, eo quod illi quidem pro ſepulchris ea vellent haberi, (unde dicit καλεόμενοι τάφοι. q. d. καλούμενοι τάφοι ἀλλ' οὐκ ἐόντες, χώματα δὲ μόνον) at revera ſepulcra non eſſent, ſed aggeres tantum ſepulcra ſimulantes, ſive imitantes. quos inquam pro ſepulcris haberi vellent, non à ſuæ ætatis hominibus (utpote quibus cognita fraus eſſet) ſed à poſteris. ideo illud ὧν ἕνεκα ἀνθρώπων verte* Posterorum rationem habentes, *vel*, Posterorum ratione habita. *Neque enim placet interpretari. In poſterorum gratiam: quod illos in hanc opinionem adducere, eſſet illis imponere, non autem gratificari. Potest tamen ſimplicius verti, Id facientes propter poſteros. At Valla, alium quem verba ferre non poſſunt ſenſum ſequutus, vertit,* Quum sero superveniſſent.

& At-

& Artaginum, qui principes factionis extitissent: &, ni eos dedidissent, non prius ab urbe discedendum quam eam evertissent. Hoc ubi decrevere, undecimo à pugna die moventes obsedere Thebanos, jussos dedere quos diximus viros. Abnuentibus dedere Thebanis, agrum eorum populabantur, murumque adoriebantur. LXXXVI Quibus ab agro vallando non discedentibus, vicesimo die Timegenides ad populares ita inquit, Viri Thebani, quandoquidem Græcis ita constitutum est, non prius abscedere ab oppugnatione Thebarum quam aut eas expugnaverint, aut nos dedideritis, absit ut nostra causa Thebanus ager amplius vexetur: sed sive per causam deposcendi nos, pecunias cupiunt, pecunias eis è publico demus: (nam & publice cum Medis sentimus: non autem nos soli.) sive revera deposcentes nos urbem oblident, nolipti nos in disceptationem exhibemus. Eum Thebani sane probe & opportune loquutum arbitrantes, evestigio caduceatorem ad Pausaniam misere, velle LXXXVII se viros dedere. Ea re inter eos conventa, Attaginus ex urbe profugit: cujus liberos ad se Pausanias adductos culpa absolvit, negans pueros factionis Medicæ esse participes. Cæteri quos Thebani dedidere, ipsi quidem putabant se crimen refutaturos, ac pecunia elapsuros: Pausanias autem hoc ipsum suspicans fore, ubi illos accepit, dimissis omnibus sociorum copiis, Corinthum deductos supplicio affecit. LXXXVIII Hæc hactenus quæ ad Platæas & ad Thebas gesta sunt. ¶ Artabazum autem Pharnacis filium, ut è Platæis fugiens porro se proripuerat, Thessali, quum ad ipsos venit, hospitio invitatum interrogabant de reliquo exercitu, ignari prorsus rei ad Platæas gestæ. Iste intelligens, si omnem veritatem pugnæ referret, aditurum se vitæ discrimen cum suo exercitu: fore enim ut omnes cognita re ipsum adorirentur: hæc considerans, nec apud Phocenses retulerat quippiam, & tunc ad Thessalos ita loquutus est, Equidem, viri Thessali, maturo (ut cernitis) quamcelerrime pervenire in Thraciam, missus cum hac exercitus parte ad quoddam negocium transigendum. Mardonium autem ipse cum suo exercitu aderit, nostris vestigiis insistens, cui hospitium & officium præstate. hæc enim vos in tempus præstitisse non pœnitebit. Hæc fatus,

τὴν Ἀτταγῖνον, οἱ ἀρχηγέται αἰεὶ πρώτης ἦσαν· λῦε ἢ μὴ ἐκδιδῶσι, μὴ ἀπανισταῖς ἀπὸ τὴ πόλι. πρότερον ἢ ἐξέλωσι. ὡς δὲ σφι ταῦτα ἔδοξε, ὧδε δὴ ἐνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς συμβολῆς ἀπικόμενοι ἐπολιόρκεον Θηβαίους, καλέοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας. οὐ βουλομένων δὲ τῶν Θηβαίων ἐκδιδόναι, τὴν τε γῆν αὐτέων ἔταμνον καὶ προσέβαλλον πρὸς τὸ τεῖχος. Καὶ, οὐ γὰρ ἀπαναστάντων σφέων, εἴκοστῇ ἡμέρῃ ἔλεξε τοῖσι Θηβαίοισι Τιμηγενίδης τάδε· "Ἄνδρες Θηβαῖοι, δῆλον ὧδε δεδόκται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρότερον ἀπαναστῆναι πολιορκέοντας, πρὶν ἢ ἐξέλωσι Θήβας, ἢ ἡμέας αὐτοῖσι ὑμῖν δῶτε, νῦν ὦν ἡμέων εἵνεκα γῆν ἡ Βοιωτίη πλέω μὴ ἀνατλήσῃ. ἀλλ' εἰ μὲν χρημάτων χρῄζοντες, πρόχρημα ἡμέας ἐξαιτέονται, χρήματα τοῦ σφι δῶμεν ἐκ τοῦ κοινοῦ. (σὺν γὰρ τῷ κοινῷ καὶ ἐμηδίσαμεν, οὐ δὴ μοῦνοι ἡμεῖς) εἰ δὲ ἡμέων αὐτῶν ἀληθέως δέονται πολιορκέοντες, ἡμεῖς ἡμέας αὐτοὺς ἐς ἀντιλογίην παρέξομεν. καίρια τε ἔδοξε εὖ λέγειν, καὶ ἐς καιρὸν αὐτίκα τε ἐπεκηρυκεύοντο πρὸς Γαισανίην οἱ Θηβαῖοι, θέλοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας. Ὡς δὲ ὡμολόγησάν σφι τούτοισι, Ἀτταγῖνος μὲν ἐκδιδρήσκει ἐκ τοῦ ἄστεος, παῖδας δὲ αὐτοῦ ἀπαχθέντας Παυσανίης ἀπέλυσε τῆς αἰτίης, φὰς τὸ μηδισμοῦ παῖδας εἶδεν εἶναι μεταιτίους. τοὺς δὲ ἄλλους ἄνδρας τοὺς ἐξέδωσαν οἱ Θηβαῖοι, οἱ μὲν ἔδοκέον ἀντιλογίης τε κυρήσειν, καὶ δὴ χρήματα ἐπεπείθεσαν διωθέεσθαι. ὁ δὲ, ὡς παρέλαβε, αὐτὰ ταῦτα ὑπινοέων, τὸ στρατιὴν τὴν σὺν μάχῃ ἅπασαν ἀπῆκε, καὶ ἐκείνους ἀγαγὼν ἐς Κόρινθον διέφθειρε. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Πλαταιῇσι καὶ Θήβῃσι γινόμενα. Ἀρταβάζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, φεύγων ἐκ Πλαταιέων, καὶ δὴ πρόσω ἐγίνετο. ἀπικόμενον δέ μιν οἱ Θεσσαλοὶ ὧδε σφέας, ὅτι τε ξείνια καλέσαντα, καὶ ἀνθρωπίνως δεῖ τῆς στρατιῆς τῆς ἄλλης, ὑπὲρ ὧν δεησάμενοι περὶ ἐν Πλαταιῇσι γινομένων. ὁ δὲ Ἀρταβάζος, γνοὺς ὅτι εἰ ἐνθεῦτεν σφι πᾶσαν δὴ ἀληθείην περὶ ἀγώνων εἴπαι, αὐτός τε κινδυνεύσει ἀπολέσθαι καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ στρατός· ὑπεδέκετο γάρ οἱ πάντα τινὰ οἴεσθαι πυνθανόμενον τὰ γεγονότα· ταῦτα σκολιζόμενος, ἅτε πρὸς τοὺς Φωκέας ἐξηγήσεως ἐδέου, πρός τε τοὺς Θεσσαλοὺς ἔλεγε τάδε, "Ἐγὼ μὲν ὦ ἄνδρες Θεσσαλοὶ, ὡς ὁρᾶτε, ἐπείγομαί τε καὶ τὴν τάχιστην ἐλθεῖν ἐς Θρῄκην, καὶ σπεύδω ἔχων, πεμφθεὶς κατά τι πρῆγμα ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετὰ τοῦδε. αὐτὸς δὲ ὑμῖν Μαρδόνιος, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ οὗτος κατὰ πόδας μοι ἐλαυνέων, προσδόκιμός ἐστι. τοῦτον ξεινίζετε, καὶ σπουδὴν ποιεύμενοι φέρεσθε. οὐ γὰρ ὑμῖν ἐγχρόνου ταύτης ποιεύσης μελαμελήσει. ταῦτα δὲ εἰπὼν ἀπήλαυνε·

ἀπέλαυνε σπουδῇ τῷ στρατῷ διὰ Θεσσαλίης τε καὶ Μακεδονίης ἐπὶ τὴν Θρηίκην, ὡς ἀληθέως ἐπειγόμενος, καὶ τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ. καὶ ἀπικνέεται ἐς Βυζάντιον, καταλιπὼν τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ συχνοὺς ὑπὸ Θρηίκων τε καὶ λῃστέων κατ' ὁδὸν, καὶ λιμῷ συστάντας καὶ καμάτῳ. ἐκ Βυζαντίου δὲ διέβη πλοίοισι. αὐτὸς μὲν ὕστερος ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. Τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρης τὸ περὶ τὴν Πλαταιῆσι τὸ τρῶμα ἐγένετο, συνεκύρησε γοῦν δὴ καὶ ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίης. ὅπως δὲ ἐν τῇ Δήλῳ ἐκατέατο οἱ Ἕλληνες, οἱ ἐν τῇσι νηυσὶ ἅμα Λευτυχίδῃ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἀπικόμενοι, ἤλυθόν σφι ἄγγελοι ἀπὸ Σάμου, Λάμπων τε Θρασυκλέος, καὶ Ἀθηναγόρης Ἀρχεστρατίδεω, καὶ Ἡγησίστρατος Ἀρισταγόρεω, πεμφθέντες ὑπὸ Σαμίων λάθρη τῶν τε Περσέων καὶ τοῦ τυράννου Θεομήστορος τοῦ Ἀνδροδάμαντος, τὸν κατέστησαν Σάμου τύραννον οἱ Πέρσαι. ἐπελθόντων δὲ σφέων ὅτι τοὺς στρατηγοὺς, ἔλεγε Ἡγησίστρατος πολλὰ καὶ παντοῖα· ὡς καὶ μοιρίδιον ἴδοιντο αὐτοὺς οἱ Ἴωνες, ἀποστάντας ἀπὸ Περσέων, καὶ ὡς οἱ βάρβαροι οὐκ ὑποψεύσονται καὶ σφέας ὑποδύσονται, καὶ δὴ καὶ ἄρα ὑποψεύσωσι, οὐκ ἑτέρην ἄγρην τοιαύτην θηρεύειν ἀνὴρ αὐτός. θεούς τε ἐπικαλέων, πατρώους τε καὶ ἐπιχωρίους, τρέπεσθαι αὐτὸν ῥύσασθαι ἄνδρας Ἕλληνας ἐκ δουλοσύνης, καὶ ἀπαμῦναι τὸ βάρβαρον. ὑπόπτης τε αὐτοῖσι ἔφη ταῦτα γίνεσθαι. πάσι τε δὴ νῆας αὐτέων κακῶς πλέειν, καὶ οὐκ ἀξιόμαχους κείνοισι εἶναι. αὐτοί τε εἴ τι ὑποπτεύσουσι μὴ δόλῳ αὐτοὺς περάσειεν, ἐν τῇσι νηυσὶ ἑτοίμους εἶναι τῇσι ἐκείνων ἀγόμενοι ὁμηρεύειν. Ὡς δὲ πολλὸς ἦν λιτόμενος ὁ ξεῖνος ὁ Σάμιος, εἴρετο Λευτυχίδης, (εἴτε κληδόνος ἕνεκα θέλων πυθέσθαι, εἴτε καὶ κατὰ συντυχίην, θεοῦ ποιεῦντος τὸ) Ὦ ξεῖνε Σάμιε, τί τοι τὸ οὔνομα; ὁ δὲ εἶπε, Ἡγησίστρατος. ὁ δὲ, ὑπαρπάσας τὸ ὑπόλοιπον λόγου, εἴ τινα ὥρμητο λέγειν ὁ Ἡγησίστρατος, εἶπε, Δέχομαί τον οἰωνόν· Ἡγησίστρατε ὦ ξεῖνε Σάμιε· σὺ ἡμῖν ποίεε ὅκως αὐτός τε δὺς πίστιν ἀποπλώσεαι, καὶ οἱ σοὶ σὺν ἑόντες οἵδε, τὴν μετὰ Σαμίους ἡμῖν συμμαχίην. Ταῦτά τε ἅμα ἐκόρου, καὶ τὸ ἔργον προσῆκε. αὐτίκα γὰρ οἱ Σάμιοι πίστιν τε καὶ ὅρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης πέρι πρὸς τοὺς Ἕλληνας. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, οἱ μὲν ἀπέπλεον (μετὰ σφέων γὰρ ἐκέλευε πλείειν ὁ Ἡγησίστρατος, οἰωνὸν τὸ ἔνθημα ποιεύμενος) οἱ δὲ Ἕλληνες, θηεύμενοι ταύτην τὴν ἡμέρην, τῇ ὑστεραίῃ ἐμαλλιερέοντο, μαντευομένου σφι Δηιφόνου τοῦ Εὐηνίου, ἀνδρὸς Ἀπολλωνιήτεω, Ἀπολλωνίης δὲ τῆς ἐν τῷ Ἰονίῳ κόλπῳ. Τούτου τοῦ πατρὸς

copias festinabundus per Thessaliam Macedoniamque agebat, recta Thraciam versus, tanquam vere properans: ac regionem mediterraneam præcidens, pervenit Byzantium, permultis sociorum in itinere relictis, qui vel à Thracibus obtruncati fuerant, vel quod fame atque labore fuerant enecti. Ex Byzantio navigiis transmisit in Asiam. Hunc in modum iste rediit. ¶ Quo autem die LXXXIX ad Platæas pugnatum est à Persis, ea die contigit hoc apud Mycalen Joniæ geri: quum apud Delon Græci considerent, ii qui una cum Leutychide Lacedæmonio navibus venerant, eo appulsi sunt è Samo legati, Lampon Thrasyclei & Athenagoras Archestratidæ & Hegesistratus Aristagoræ filius, missi à Samiis clam Persis ac tyranno Theomestore Androdamantis filio, quem Persæ tyrannum Sami constituerant. Hi quum adierunt duces, verba fecit Hegesistratus multa & varia: Fore enim ut si tantummodo viderent hos Jones, à Persis deficerent, nec barbari expectarent: etiam, ut expectarent, tamen fore ut non aliam prædam talem isti reperirent. Præterea deos invocans obsecrabat ut Græcos Græci liberarent; ulciscerenturq; barbarum. quæ facilia dicebat factu esse, quia naves illorum segnes essent ad cursum, nec pares Græcis ad prœlium. Siquid vero apud hos suspicionis subesset ne dolo deducerentur, dicere paratos esse se ut in horum navibus pro obsidibus agerentur. In his obsecrandis quum multus esset hospes Samius, scisciteretur eum Leutychides, (sive ominis gratia volens audire nomen, sive casu, id deo agente) Samie hospes, quod est tibi nomen? Ille respondet, Hegesistrato. Leutychides interpellata reliqua ejus oratione, si quam instituerat, Accipio, inquit, pro augurio Hegesistratum. Hospes Samie, effice tu ut navigemus, data nobis per te & istos qui tecum sunt fide, Samios promptos fore ad ineundam nobiscum societatem. Hæc loquutus, & rem XCI pariter exequi aggressus est. Nam quum Samii extemplo fidem interposito etiam jurejurando dedissent de sua societate cum Græcis, Leutychides dimissis domum cæteris legatis, jussit eum cujus nomen pro augurio acceperat, secum navigare. Græci eum illic diem commorati, postridie pulchre litavere, haruspice Deiphono EUenii filio Apolloniata ex Apollonia quæ est in sinu Jonico. Hujus patri XCII EUenio

ἢ σεβόμεθα

ELlenio res hujusmodi contigit: Sunt in hac Apollonia sacræ Solis oves, quæ interdiu secundum flumen pascuntur, quod è monte Lacmone per Apolloniatem agrum fluit in mare juxta Oricum portum. noctu autem eas stabulantes in antro, [1] non procul ab urbe, costodiunt delecti viri, divitiis & genere inter populares suos splendidissimi, singulis annis singuli, quod ex oraculo quodam Apolloniatæ eas oves permagni faciant. Ibi ELlenius hic, quum aliquando delectus ad custodiendas oves non excubaret vigilans, sed obdormisset, ingressi antrum lupi oves circiter sexaginta trucidarunt. Id ubi iste animadvertit, rem suppressit, neminique aperuit, habens in animo totidem mercari, quas substitueret. at Apolloniatæ ubi acceperunt (neque enim eos quod gestum erat latuit) adductum in judicium ELlenium condemnaverunt, ut, quia vigiliam edormisset, visu privaretur. Quem postcaquam excæcaverunt, mox eis neque pecora fœtificabant, neque humus pro consuetudine fructum ferebat. Erant autem illis pecora & in Dodona & in Delphis. Interrogati prophetæ de caussa mali præsentis, responderunt causam esse quia custodem sacrarum ovium ELlenium inique luminibus orbassent. se enim immisisse lupos: nec prius ab illius ultione cessaturos quam ei satisfaciissent de iis quæ in eum perpetrassent, prout ipse sibi suo arbitrio satisfactum putaret. His perfectis, daturos se ELlenio tale donum quod habentem plerique hominum putarent beatum.

XCIII Hæc Apolloniatis sunt reddita oracula. Quæ Apolloniatæ silentio supprimentes, quibusdam è civibus exequenda delegaverunt. Ifii hunc in modum putarunt exequenda: ELlenium in statione sedentem adeunt, eiq; assidentes aliis de rebus verba faciunt, donec deveniunt ad miserandam hominis calamitatem. Ita introducta ejus rei mentione, percontantur quam mulctam optaret si eam vellent pendere Apolloniatæ. Hic, qui oraculum non audisset, se optare dixit duo prædia civium, quos nominabat, quorum patrimonia omnium Apolloniatarum putabat esse pulcherrima, & præterea domicilium quod in urbe sciebat esse optimum. Horum si compos effectus esset, non infensum se posthac fore dicebat, sed hac satisfactione contentum. Hoc quum respondisset ELlenius,

κατέλαβε Εὐλύιον πρᾶγμα τοιόνδε· ἔστι ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ ταύτῃ ἱερὰ ἡλίου πρόβατα, τὰ τὰς μὲν ἡμέρας βόσκεται ὑπὲρ τὸν ποταμὸν ὃς ἐκ Λάκμωνος ὄρεος ῥέει διὰ τῆς Ἀπολλωνίης χώρης ἐς θάλασσαν, παρ' Ὥρικον λιμένα· τὰς δὲ νύκτας ἀραιρημένοι ἄνδρες οἱ πλούτῳ τε καὶ ἀξιώματι δοκιμώτατοι τῶν ἀστῶν, ὅτι φυλάσσουσι ἑνιαυτὸν ἕκαστος. ἐπὶ πολλῷ δὲ δὴ ποιεῦνται Ἀπολλωνιῆται τὰ πρόβατα ταῦτα, ὅκ. ἀτοπωτέρω τινός. ἐν ᾧ ἄντρῳ αὐλιζονται ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκάς. ἔνδοθι δὴ τούτου ὁ Εὐλύιος ἐπεὶ ἀραιρημένος ἐφύλασσε· καί κοτε αὐτὸν κατακοιμήσαντα τὴν φυλακὴν παρελθόντες λύκοι ἐς τὸ ἄντρον, διέφθειραν τῶν προβάτων ὡς ἑξήκοντα. ὁ δὲ, ὡς ἐπύθετο, εἶχε σιγῇ, καὶ ἔφραζε ἑωυτῷ, ἐν νόῳ ἔχων ἀντικλάσσειν ἄλλα πρόβατα. καὶ οὐ γὰρ ἔλαθε τοὺς Ἀπολλωνιήτας τοῦτο γεγονός· ἀλλ' ὡς ἐπύθοντο, καταγαγόντες μὲν ἐς τὸ δικαστήριον, κατέκριναν, ὡς τὴν φυλακὴν κατακοιμήσαντα, τὸ ὄμμα ἐξερυθριῶσαι. ἐπεί τε δὲ ἡ Εὐλύιον ἐξετύφλωσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἔπι πρόβατα ὅσα ἔτικτε, ἔτι γῆ ἔφερε ὁμοίως καρπόν. πρόφαντα δὲ ὅσα ἦν τε Δωδώνῃ καὶ ἐν Δελφοῖσι ἐγίνετο. ἔπειτα ἐπειρώτεον τοὺς προφήτας τὸ αἴτιον τοῦ παρεόντος κακοῦ. οἱ δὲ αὐτοῖσι ἔφραζον ὅτι ἀδίκως τὸν φύλακον τῶν ἱρῶν προβάτων Εὐήνιον τοῦ ὄμματος ἐξέρησαν. αὐτοὶ γὰρ ἐπορμῆσαι τοὺς λύκους· οὐ πρότερόν τι παύσεσθαι τιμωρέοντες ἐκείνῳ, πρὶν ἢ δίκας δῶσι τῶν ἐποίησαν, ταύτας τὰς ἂν αὐτοὺς ἕλητα καὶ δικαιοῖ. τυτθῶν δὲ τελεομένων, αὐτοὶ δώσειν Εὐηνίῳ δόσιν τοιαύτην τὴν πολλοὺς μὲν μακαρίειν ἀνθρώπων ἔχοντα. τὰ μὲν χρηστήρια ταῦτά σφι ἐχρήσθη. οἱ δὲ Ἀπολλωνιῆται, ἀπόῤῥητα ποιησάμενοι, προέθεσαν τῶν ἀστέων ἀνδράσι ἁρπῆξαι. οἱ δέ σφι διήρπαξαν ὧδε· κατημένου Εὐηνίου ἐν θώκῳ, ἐλθόντες οἱ παρίζοντο, καὶ λόγους ἄλλους ἐποιεῦντο· ἐς ὃ κατίβαινον συλλυπούμενοι τῷ πάθεϊ. ταύτῃ δὲ ὑπάγοντες, ἠρώτεον τινα δίκην ἂν ἕλοιτο, εἰ ἐθέλοιεν Ἀπολλωνιῆται δίκας ὑποσῆναι δώσειν τῶν ἐποίησαν. ὁ δὲ, ὐκ ἀκηκοὼς τὸ ἀτοπώτερον, εἵλετο, εἶπαι, εἴ τίς οἱ δοίη ἀγρούς· τῶν ἀστῶν ὀνομάσαι, τοῖσι ἦπίστατο εἶ) καλλίστους δύο κλήρους τῶν ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ· καὶ οἴκησιν πρὸς τούτοισι, τὴν ἤδεε καλλίστην οὖσαν τῶν ἐν τῇ πόλι. τυτθῶν δὲ ἔφη ἐπιβολὴν ποιήσασθαι τῶν λοιπῶν ἀμείνω· εἶ), καὶ δίκην οἱ ταύτην ἀποχρᾶν γνωσθῆναι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε.

[1] *Addit negationem quæ in vulg. edit. non habetur.*

"οἱ δὲ πάρεδροι εἶπαν ὑπολαβόντες, Εὐλώιε, "ταύτῃ δίκῃ Ἀπολλωνιῆται τῆς ἐκτυ- "φλώσιος ἐκτίνυσί τοι τὰ δεοπρόπια, τὰ χθόμφα. ὁ μὲν δὴ πρὸς ταῦτα, δεινὰ ἐποιέετο, ἐνθῦτεν πυθόμενος τὰ πάντα λόγον, ὡς ἐξαπατηθείς. οἱ δὲ, περιάμφιοι ἦσαν τῆσι ἐκτημένων, διδοῦσί οἱ τὰ εἴλετο. καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα ἔμφυτον μαντικὴν εἶχε, ὥστε καὶ ὀνόματος ψευδέα. Τοῦτο δὴ ὁ Δηίφονος ἐὼν παῖς τοῦ Εὐλώιου, ἀγόντων Κοεν- 10 θίων, ἐμαντεύετο τῇ στρατιῇ. ἤδη δὲ καὶ τόδε ἤκουσα, ὡς ὁ Δηίφονος ὑπεβατεύων τοῦ Εὐηνίου ὀνόματος, ἐξελάμβανε ὅτι τιμὴ Ἑλλάδι ἔργα, ὑκ ἐὼν Εὐηνίου παῖς. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐκαλλιέρησε, ἀνῆγον τὰς νῆας ἐκ τῆς Δήλου πρὸς τιμὴ Σάμον. ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο τῆς Σαμίης πρὸς Καλαμίσσοισι, οἱ μὲν αὐτοῦ ὁρμισάμενοι κατὰ τὸ Ἡραῖον τὸ ταύτη, παρεσκεύαζοντο ὡς ἐς ναυμαχίην· οἱ δὲ Πέρσαι, πυθόμενοι σφέας πρόσπλέειν, ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ 20 πρὸς τιμὴ ἤπειρον τὰς νῆας τὰς ἄλλας, τὰς δὲ Φοινίκων ἀπῆκαν ἀπιπλέειν. βουλομένοισι γάρ σφι ἐδόκεε ναυμαχίην μὴ ποιέεσθαι. οὐ γὰρ ὧν ἐδόκεον ὁμοίοισι εἶναι, ἐς δὲ τιμὴ ἤπειρον ἀπέπλεον ὅκως ἔσονται ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατὸν τὸν σφέτερον, ἐόντα ἐν τῇ Μυκάλῃ. ὃς, κατιδόντα Ξέρξεω, καταλελειμμένον τοῦ ἄλλου στρατοῦ, Ἰωνίην ἐφύλασσε. τοῦ πλῆθος μὲν ἦν ἓξ μυριάδες, ἐστρατήγεε δὲ αὐτοῦ Τιγράνης, κάλλεί τε καὶ μεγάθεϊ ὑπερφέ- 30 ρων Περσέων. ὅτε τῶν μὲν δὴ στρατὸν ἐβουλεύσαντο καταφυγόντες οἱ τοῦ ναυτικοῦ
347 στρατηγοὶ ἀνειρύσαι τὰς νῆας, καὶ περιβαλέσθαι ἔρκος ἕρυμα τῆσι νεῶν, καὶ σφέων αὐτέων κρησφύγετον. Ταῦτα βουλευσάμενοι ἀπήγοντο. ἀπικόμενοι δὲ ἔδοξε τὸ τῆς Ποτνιέων ἱρὸν τῆς Μυκάλης ἐς Γαίπωά τε καὶ Σκολοπόεντα, τῇ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱρόν, τὸ Φίλιστος ὁ
τὸν Πασικλέος Πασικλῆος ἱδρύσατο Νείλεω τῷ Κόδρου, ὑπασπόμενος ὅτι Μιλήτου κτίζοιτο· ἐνθαῦτα 40 τάς τε νῆας ἀνείρυσαν, καὶ περιεβάλοντο ἕρκος καὶ λίθων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκόψαντες ἥμερα, καὶ σκόλοπας περὶ τὸ ἕρκος κατέπηξαν. καὶ παρεσκευάσαντο ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ ὡς νικήσοντες ἐπ' ἀμφότερα.
τὸν δὲ παρασκευάζοντο. ὑπλεγόμενοι δὲ παρεσκευάσαντο. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς ἐπύθοντο οἰχωκότας τοὺς βαρβάρους ἐς τιμὴ ἤπειρον, ἤχθοντο ὡς ἐκπεφευγότων. ἀπορίη τε εἶχοντο ὅ, τι ποιέωσι, εἴτε ἀπαλλάσσοντας ὀπίσω, εἴτε καταπλέωσι ἐπ' Ἑλλησπόντου. τέλος δ' ἔδοξε τουτέων μὲν μηδέτερα ποιέειν, ὑπιπλέειν δὲ ὅτι τιμὴ ἤπειρον.

tum ii qui ei assidebant, excipientes, ELleni, inquiunt, hanc tibi satisfactionem Apolloniatæ pro ereptis oculis rependunt, ex oraculo eis reddito. ELenius, ubi omnem rem audivit, indigno animo tulit sese fuisse deceptum. At cives ea prædia à dominis mercati, huic illa quæ optarat dedere: qui mox deinde insitam divinationem obtinuit, unde celebratissimus evasit. Hujus ELenii filius fuit XCIV Deiphonus, qui ductus à Corinthiis exercitui vaticinabatur. Quanquam illud quoque audivi, Deiphono negocium in Græcia fuisse exhibitum, quod se filium ELenii, cujus non esset, nuncuparet. ¶ Cæterum postquam XCV litavere Græci, classem è Delo Samum versus solverunt: & quum Samum applicuissent, ad templum Junonis eam locavere, sese ad prælium navale apparantes. Eorum cursum ad se esse Persæ audientes, & ipsi cæteras naves ad continentem reducunt, præ Phœnissas, quas abire permiserant. non enim censebant pugnam navalem sibi esse capessendam, quum pares hosti non esse sibi viderentur. In continentem autem ideo navigabant ut essent sub suo peditatu, qui apud Mycalen agebat, præcepto Xerxis ab aliis copiis relictus ad Joniam tutandam, numero sexaginta millia, duce Tigrane, omnium Persarum & specie & statura eminentissimo. Ad hunc exercitum constituerant refugere duces Persicæ classis, subductisque navibus, munimenta valli circumdare, in illarum suumque præsidium. Hoc XCVI inito consilio, profecti sunt ad Potniensium templum Mycales, prætervecti ad Gæsonem & Scolopoentem, ubi Cereris Eleusiniæ cernitur templum, quod Philistus Pasiclis filius condidit, sectans Nelcum Codri filium qui ad coloniam Mileti locandam veniebat. Ibi subductas naves munimento circumdederunt: & è faxis stipitibusque mitium arborum, quas ipsi exciderunt, & circum munitiones depactis sudibus se instruxerunt, tanquam & obsidendi & victoria potituri. in utrunque enim casum ratione inita sese apparabant. Hos abi- XCVII isse in continentem postquam accepere Græci, tanquam eos barbari effugissent, ægre ferebant, incerti quid agerent, retrone se reciperent, an tenderent in Hellespontum. Tandem neutrum horum visum est esse faciendum sed porro eundum in continentem.

præpa-

præparatis igitur ad pugnam navalem tabulatis, aliisque quibuscunque opus erat, ad Mycalem navigant: & quum proxime castris hostium fuere, neminem ex adverso obviam ferri vident, sed naves intra murum subductas, & magnam vim peditatus pro litore dispositam. Ibi primum Leutychides navem litori applicans quammaxime appropinquare poterat, Jones per præconem compellabat, inquiens, Viri Jones, quicunque è vobis me exauditis, intelligite quæ dico. nihil enim horum quæ vobis mando intelligent Persæ. Ubi pugnam conseruerimus, debetis ante omnia reminisci libertatis: deinde tesseræ Hebes. Atque hoc qui è vobis non audiit, ab eo qui audiit discat. Hujus autem facti eadem mens fuit quæ Themistoclis ad Artemisium: quod videlicet hæc verba, si laterent barbaros, inductura ad obsequendum Jones essent: sin delata ad barbaros, redditura eis XCVIII Græcos suspectos. His per Leutychidem admonitis, secundo loco Græci naves litori admovent, & ex illis in litus egressi, sese ad pugnandum instruebant. Quod facientes quum cernerent Persæ, & scirent Samios fuisse adhortatos, arma Samiis adimunt, suspicati illos sentire cum Græcis. Quippe Samii exceptos circa Attica Athenienses à Xerxe, & illuc classe barbarorum devectos, redemerant omnes, Athenasque cum viatico remiserant. Quo nomine non in minimam suspicionem venerant, quod quingenta hominum capita hostium Xerxis liberassent. Præterea Milesiis, tanquam maxime locorum gnaris, Persæ imperant ut compita quæ ad cacumina Mycales ferunt custodiant: eo consilio facientes id ut Milesii ab exercitu abessent. Hunc in modum ab iis Ionibus qui aliquid rerum novarum molituri videbantur, si facultatem nacti essent, Persæ sibi præcaverunt. Iidem facta ex gerris testudine sese constipaverant. XCIX Græci, ubi instructi fuere, ire in barbaros tendunt: quibus euntibus advolavit in universum exercitum rumor, caduceumque supra fluctus positum apparuit. Rumor autem hujusmodi ad eos ferebatur, Græcos acie in Bœotia superasse Mardonii copias. Multis autem signis res quæ divinitus fiunt, declarantur. etsi tunc eodem die contigit utraque clades, ea quæ ad Platæas accepta, & quæ ad Mycalem accipienda erat,

φθασκευασάμενοι ὧν ἐς ναυμαχίην καὶ ἀποβάθρας καὶ ἄλλα ὅσων ἔδεε, ἔπλεον ὅτι τῆς Μυκάλης. ἐπεὶ δ' ἀγχοῦ τε ἐγίνοντο τοῦ στρατοπέδου, καὶ οὐδεὶς ἐφαίνετο σφι ἐπαναχόμενος, ἀλλὰ ὥρων νῆας ἀνελκυσμένας ἔσω τοῦ τείχεος, πολλόν τε πεζὸν φθασκεκεμένον φὰ τὸν αἰγιαλόν, ἐνθαῦτα πρῶτον μὲν ἐν τῇ νηῒ φθαπλέων, ἐγχείψας τῷ αἰγιαλῷ ταμφάλιξα Λευτυχίδης, ὑπὸ κήρυκος προηγόρευε τοῖσι Ἴωσι, λέγων, Ἄνδρες Ἴωνες, οἱ ὑμέων τυγχάνουσι ἐπακούοντες, μάθετε τὰ λέγω. πάντες γὰρ οὐδὲν σωφρονέουσι Πέρσαι περὶ ἐμοὶ ὑμῖν ἐντέλλομαι. ἐπεὰν συμμίσγωμεν, μεμνῆσθαί τινα χρὴ ἐλευθερίης μὲν πάντων πρώτων· μετὰ δὲ, τοῦ συνθήματος Ἥβης. καὶ τάδε ἴσχω καὶ ὁ μὴ ἀκούσας ὑμέων πρὸς τοῦ ἀκούσαντος. Οὗτος δὲ ἔστι ἐὼν τυγχάνει νόος τοῦ πρήγματος, καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ὁ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. ἢ γὰρ δὴ λαθόντα τὰ ῥήματα τοὺς βαρβάρους ἔμελλε τοὺς Ἴωνας πείσειν, ἢ ἐπείσθαι ἀνενειχθέντα ἐς τοὺς βαρβάρους, πιστὸν ἀπίξιος τοῖσι Ἕλλησι. Λευτυχίδεω δὲ ταῦτα ὑποθεμένου, δεύτερα τάδε ἐποίεον οἱ Ἕλληνες· περιχόντες τὰς νῆας, ἀπέβησαν ἐς τὸν αἰγιαλόν. καὶ αὐτοὶ μὲν ἐτάσσοντο. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον τοὺς Ἕλληνας φθασκευαζομένους ἐς μάχην, καὶ τοῖσι Ἴωσι φθαινέσαντας, τοῦτο μὲν, ὑποτοπησαντες τοὺς Σαμίους τὰ Ἑλλήνων φρονέειν, ἀπαιρέονται τὰ ὅπλα. οἱ γὰρ ὧν Σάμιοι, ἀπικομένων Ἀθηναίων αἰχμαλώτων ἐν τῇσι νηυσὶ τῇσι βαρβάρων, τοὺς ἔλαβον ἀνὰ τὸ Ἀτλίκιον λελειμμένους οἱ Ξέρξεω, τούτους λυσάμενοι πάντας, ἀποπέμπουσι ἐποδιάσαντες ἐς τὰς Ἀθήνας. τῷ εἵνεκεν ὦν ἵκεσίη ὑποψίην ἔχον, πεντακοσίας κεφαλὰς τῷ Ξέρξεω πολεμίων λυσάμενοι. τοῦτο δὲ, τὰς διόδους τὰς ἐς κορυφὰς τῆς Μυκάλης φερούσας περιτάσσουσι τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν, ὡς ὑποψαμένοισι δήθεν μάλιστα τὴν χώρην. ἐποίεον δὲ τόδε εἵνεκεν, ἵνα ἐκτὸς τοῦ στρατοπέδου ἐόντες. τούτους μὲν Ἰώνων τοῖσι καταδόκεον νεοχμὸν ἄν τι ποιέειν, δυνάμιος βεβλαβεμένοισι, τρόπισι τοιούτοισι περιφυλάσσοντο οἱ Πέρσαι. ἀυτοὶ δὲ σωφρόνησαν τὰ γέρρα ἔρκος εἶναι σφι. ὡς δὲ ἄρα παρεσκευάδατο τοῖσι Ἕλλησι, προσίσαν πρὸς τοὺς βαρβάρους. ἔνθα δὲ σφι φήμη τε ἐσέπατο ἐς τὸ στρατόπεδον πᾶν, καὶ κηρύκιον ἐφάνη ἐπὶ τῆς κυματωγῆς κείμενον. ἡ δὲ φήμη δηλαδὴ σφι ὧδε· ὡς οἱ Ἕλληνες τῷ Μαρδονίου στρατῷ νικῶεν ἐν Βοιωτοῖσι μαχόμενοι. δῆλα δὴ πολλοῖσι τεκμηρίοισι ἔστι τὰ θεῖα τῷ πρηγμάτων· εἰ καὶ τότε τὴν αὐτὴ ἡμέρῃ συμπίπτουσα, τό τε ἐν Πλαταιῇσι καὶ τὸ ἐν Μυκάλῃ μέλλοντος ἔσεσθαι τρωμαλέος,

φήμη

Justin. L. 2. cap. 14. n. 7. Diod. Sic.

φήμη τοῖσι Ἕλλησι τοῖσι ταύτῃ ἐσαπίκετο, ὥστε θαρσῆσαί τε τὴν στρατιὴν πολλῷ μᾶλλον, καὶ ἐθέλειν προθυμότερον κινδυνεύειν. Καὶ τόδε ἕτερον συνέπεσε γενόμενον, Δήμητρος τεμένεα Ἐλευσινίης ἀμφοτέρῃσι τῇσι συμβολῇσι εἶναι. καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιίδι παρ' αὐτὸ τὸ Δήμητρον, οὗ ἐχώρεε (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυκάλῃ ἔμελλε ὡσαύτως ἔσεσθαι. γενομένῃ δὲ νίκῃ πρὸς μὲν Παυσανίεω Ἑλλήνων, ὀρθῶς σφι ἡ φήμη συνέβαινε ἐλθοῦσα. τὸ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῇσι πρωῒ ἔτι τῆς ἡμέρης ἐγίνετο· τὸ δὲ ἐν Μυκάλῃ, περὶ δείλην. ὅτι δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι, μιλῴός τε τῷ αὐτῷ, χρόνῳ οὐ πολλῷ σφι ὕστερον δῆλα ἀναμανθάνουσι ἐγίνετο. ἦν δὲ ἀρρωδίη σφι περὶ τὴν φήμην ἐσαπικέσθαι, ἔτι περὶ σφέων αὐτέων ὕστω, ὡς πρὸς Ἑλλήνων, μὴ περὶ Μαρδονίῳ πλάσῃ ἡ Ἑλλάς. ὡς μὲν τοι ἡ κληδὼν αὕτη σφι ἐσέπλατο, μᾶλλόν τι καὶ ταχύτερον τὴν πρόσοδον ἐποιεῦντο. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι ἔσπευδον ἐς τὴν μάχην, ὡς σφι καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ἆεθλα προέκειτο. Τοῖσι μὲν νυν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι παρεσκευάσι τούτοισι τεταγμένοισι, μέχρι μὲν πρὸς ἡμισέων, ἡ ὁδὸς ἐγίνετο κατ' αἰγιαλόν τε καὶ ἄπεδον χῶρον· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι, καὶ τοῖσι ἐπεξῆς τούτοισι τεταγμένοισι, κατὰ τε χαράδρην καὶ ἄρεα. ἐν ᾧ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐσεῖσαν, ὅτοι οἱ δὴ τῷ ἑτέρῳ κέρεϊ ἔτι καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἕως μὲν νυν τοῖσι Πέρσῃσι ὀρθία ἦν τὰ γέρρα, ἠμύνοντό τε, καὶ ὀδὸν ἔλασσον εἶχον τῇ μάχῃ· ἐπεὶ δὲ πρὸς Ἀθηναίων καὶ πρὸς προσχεόντων ὁ στρατὸς, ὅπως ἐωυτῶν ἐμνῆσθαι ἐωυτῷ ἔμελλον τὸ ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, ἀγχωκελευσάμενοι, ἔργα εἶχοντο προθυμότερον, ἐνθεῦτεν ἤδη ἐτρέποντο τὸ πρῆγμα. διωσάμενοι γὰρ τὰ γέρρα ἔτοι φερόμενοι ἐσέπεσον ἀλέες ἐς τοὺς Πέρσας. οἱ δὲ δεκάμβοι, καὶ χρόνον συχνὸν ἀμυνόμενοι, τέλος ἔφυγον ἐς τὸ τεῖχος. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυώνιοι καὶ Τροιζήνιοι (ἔνθα γὰρ ἦσαν ἐπεξῆς τεταγμένοι) συνεσπεσόμενοι, συνέπιπτον ἐς τὸ τεῖχος. ὡς δὲ τὸ τεῖχος ἀραίρητο, ἔνθα τι πρὸς ἀλκὴν ἐτετράπατο οἱ βάρβαροι, πρὸς φυγὴν τε ὥρμηντο οἱ ἄλλοι, πλὴν Περσέων. ὅτοι δὲ κατ' ὀλίγους γινόμενοι, ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσπίπτουσι Ἕλλησι· καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Περσικῶν δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ τελευτῶσι· Ἀρταΰντης μὲν καὶ Ἰθαμίτρης τῷ ναυτικῷ στρατηλατέοντε ἀποφεύγουσι· Μαρδόντης δὲ, καὶ ὁ τοῦ πεζοῦ στρατηγὸς Τιγράνης, μαχόμενοι τελευτῶσι. Ἔτι δὲ μαχομένων τῶν Περσέων, ἀπικνέονται Λακεδαιμόνιοι, καὶ οἱ μετ' αὐτέων, καὶ τοὺς λοιποὺς συνδιε-

fama quæ huc ad Græcos venit, reddidit eos multo ferociores, & ad subeundum ultro periculum alacriores. Alterum etiam quiddam concurrere contigit, ut ad utramque pugnam fuerint Cereris Eleusiniæ templa. nam apud ipsum Cereris fanum (ut à me superius demonstratum est) in agro Platæensi pugna commissa est, & item in Mycale juxta Cereris delubrum pugna erat committenda: ut non ab re venerit ad istos fama victoriæ Pausaniæ atque Græcorum. nam pugna ad Platæas diluculo diei gesta est, apud Mycalem vesperi. quarum utranque eodem ejusdem mensis die gestam esse, non diu post ab his rem repetentibus declaratum est. Ante rumoris autem adventum subibat istos timor non tam de seipsis quam de Græcia, ne Mardonio subjiceretur: at ubi fama hæc ad eos advolavit, impensius atque properantius ad congrediendum processerunt: tanto animo Græcis ac barbaris in pugnam tendentibus, tanquam insulæ eis & Hellespontus propositа præmia essent. ¶ Athenienses porro, & qui juxta erant instructi, pæne dimidium copiarum, iter tenebant per litus atque planitiem: Lacedæmonii autem, & deinceps collocati, per confragosa & montes. Quæ dum Lacedæmonii circuibant, interim Athenienses in altero cornu præliabantur. Persæ, quoad sibi gerra mansêre recta, sese defensavere, nihilo inferiores hostibus: postea vero quàm Athenienſium & eorum qui cum Athenienſibus erant copiæ adnixæ sunt, vehementius se mutuo adhortantes, ut laus operis ipsorum esset, non Lacedæmoniorum, tum commutari jam res, & dejectis gerris Græci confertim impressionem facere in Persas. Illi excepto impetu perdiu restitere, ad postremum in munitiones refugere: cum quibus pariter irruperunt Athenienses & Corinthii & Sicyonii & Trœzenii. ita enim erant ii in acie collocati. Ubi vero & murus captus est, ibi barbari non roboris memores esse, sed fugæ, præterquam Persæ: hi autem soli ad paucos redacti pugnabant, Græcis assidue in murum irruentibus. Quorum duo classiarii exercitus duces, Artayntes & Ithramitres, effugerunt: totidem pugnantes occubuerunt, Mardontes, & pedestrium copiarum dux Tigranes. Adhuc autem dimicantibus Persis supervenere Lacedæmonii ac socii, qui eos qui supererant trucidave-

cidaverunt. Ipſorum quoque Græcorum complures illic cecidere, & cum alii ex Sycyoniis, tum eorum dux Perilaus. Quinetiam Samii qui in exercitu Medorum militabant, quibus adempta arma fuerant, ubi viderunt ſtatim ab initio [1] pugnam pertinaciorem, quoad poterant Græcis ſuppetias iere. Quos inchoaſſe cernentes alii Jones, ita & ipſi à Perſis deficientes adorti ſunt barba-
CIII ros. Mileſiis autem præceptum erat ut exitus viarum cuſtodirent, Perſarum ſalutis gratia, ut ſiqui caſus (quemadmodum accidit) eos deprehendiſſent, Mileſiis ducibus ſalutem ſibi ad Mycales cacumina compararent. hujus quidem rei cauſa Mileſii illic collocati fuerant, neve ſi pugnæ adeſſent, aliquid innovarent. At illi è contrario prorſus quam juſſi fuerant fecere: qui & per alias quæ ad hoſtem ferebant vias barbaros deduxere, & ad extremum in eis mactandis omnium extitere hoſtiliſſimi. Hunc in modum Jonia ite-
CIV rum defecit à Perſis. ¶ In hoc prælio præclariſſimam inter Græcos operam navaverunt Athenienſes, & ex Athenienſibus Hermolycus Euthoeni filius, vir in pancratio celeber: cui poſtea contigit ut bello inter Athenienſes & Caryſtios, in pugna apud Cymum agri Caryſtii facta, cæſus in Geræſto jaceret. Secundum autem Athenienſes egregii extitere Corinthii Trœzeniique ac Sicyonii. Græci vero per-
CV quam multis barbarorum aliis in pugna, aliis in fuga interfectis, eorum naves incenderunt, totumque murum, egeſta illinc in litus præda, & quibuſdam pecuniarum theſauris repertis. Ubi caſtra atque naves cremavere, vela fecerunt, & quum Samum appulſi ſunt, conſultabant de gente Ionica transferenda, & ubinam in Græcia illam locari oporteret, [2] cujus ipſi imperium obtinerent. Neque enim videbatur eis fieri poſſe ut per omne tempus Ionibus tutandis præeſſent, ſperandum eſſe ut Iones à Perſis rebellaſſe gauderent. Ad hæc magiſtratus Lacedæmoniorum cenſebant emporia nationum Græcarum quæ cum Medis ſenſiſſent, ejectis incolis danda cum territorio Ionibus habitanda. Athenienſes è contrario, [3] non eſſe principatum Joniæ ſummovendum, nec Lacedæmoniis de ipſorum coloniis conſultandum. & quum in hoc conten-

χείεζον. ἔπεσον ὦν καὶ αὐτέων τῶν Ἑλλήνων συχνοὶ ἐνθαῦτα· ἄλλοί τε καὶ Σικυώνιοι, καὶ στρατηγὸς Περίλεος. τῶν τε Σαμίων οἱ στρατιώμενοι, ἐόντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ, καὶ ἀποδιαρημένοι τὰ ὅπλα, ὡς εἶδον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς γινομένην ἐπιφανέα τὴν μάχην, ἔρδον ὅσον ἐδύναντο, προσωφελέειν ἐθέλοντες τοῖσι Ἕλλησι. Σαμίους δὲ ἰδόντες οἱ ἄλλοι Ἴωνες ἄρξαντες, ὥστε δὴ καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες ἀπὸ Περσέων, ἐπέθεντο τοῖσι βαρβάροισι. Μιλησίοισι δὲ προστέτακτο μὴ τῶν Περσέων τὰς διόδους τηρεῖν, σωτηρίης εἵνεκα σφι. ὡς δὲ ἄρα σφέας καταλαμβάνη οἷά περ κατέλαβε, ἔχοντες [1] ὑπεναντίην, σῴζωνται ἐς τὰς κορυφὰς τοῦ Μυκάλης. ἐπαίχθησαν μὲν νυν δὴ τοῦτο τὸ πρῆγμα οἱ Μιλήσιοι τότε γε εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ παρεόντες τῷ στρατοπέδῳ τινεοχμὸν ποιήσιεν. οἱ δὲ πᾶν τἐναντίον τῆ προσετάχθη μὴ ἐποίεον· ἄλλας τε καλεομένους σφι ὁδοὺς φεύγουσι, αἱ δὴ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους· καὶ τέλος, αὐτοὶ σφι ἐγένοντο κτείνοντες πολεμιώτατοι. οὕτω δὴ τοῦ δεύτερον Ἰωνίη ἀπὸ Περσέων ἀπέστη. Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἠρίστευσαν Ἀθηναῖοι· καὶ Ἀθηναίων, Ἑρμόλυκος ὁ Εὐθοίνου, ἀνὴρ παγκράτιον ἐπασκήσας· τοῦτον δὲ τὸν Ἑρμόλυκον κατέλαβε ὕστερον τούτων, πολέμου ἐόντος Ἀθηναίοισί τε καὶ Καρυστίοισι, ἐν Κύρνῳ τῇ Καρυστίης χώρης ἀποδαμόνησι ἐν μάχῃ, κεῖσθαι δὴ Γεραιστῷ μετὰ δὲ Ἀθηναίους, Κορίνθιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Σικυώνιοι ἠρίστευσαν. Ἐπεὶ τε δὲ κατεργάσαντο οἱ Ἕλληνες τὰς πόλις, τὰς μὲν μαχόμενοι, τὰς δὲ καὶ φεύγοντας τοὺς βαρβάρους, τὰς νῆας ἐνέπρησαν, 349
καὶ τὸ τεῖχος ἅπαν, τὰ λοιπὸν προεξαγαγόντες ἐς τὸ αἰγιαλόν· καὶ θησαυρούς τινας χρημάτων εὗρον. ἐμπρήσαντες δὲ τὸ τεῖχος καὶ τὰς νῆας, ἀπέπλεον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς Σάμον οἱ Ἕλληνες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀναστάσιος τῆς Ἰωνίης, καὶ ὅπου χρεὼν εἴη τῆς Ἑλλάδος κατοικίσαι, τῆς αὐτοὶ ἐγκρατέες ἔσαν· τὴν δὲ Ἰωνίην ἀφεῖναι τοῖσι βαρβάροισι. ἀδύνατον γὰρ ἐφαίνετο σφι εἶναι ἑωυτῶν τε Ἰώνων περιεσομένων, φρουρέοντας τὴν χώρην· καὶ ἑωυτῶν μὴ περιστεομένων, Ἴωνας ἐλπίδα ἔχον χαιρόντας πρὸς τοὺς Πέρσεων ἀποπαλάξειν. πρὸς ταῦτα Πελοποννησίων μὲν τοῖσι ἐν τέλεσι εἶσι ἐδόκεε τὴν μητρόπολιν τῶν ἐθνέων τῶν Ἑλληνικῶν τὰ ἐμπόρια ἐξαναστήσαντας, δοῦναι τὴν χώρην Ἴωσι ἐνοικῆσαι· Ἀθηναίοισι δὲ οὐκ ἐδόκεε ἀρχὴν, Ἰωνίην γῆν ἀπολιπεῖν, οὐδὲ Πελοποννησίοισι πρὸς τῶν ὑμετέρων ἀποικίων βουλεύειν. ἀντιτεν-

1 Pugnam alteram in partem inclinare. *Alii, Pugnam ancipitem eſſe.* 2 Cujus ipſi imperium obtinerent: Ioniam autem barbaris relinquerent, neque enim vid. eis f. p. ut per o. t. Io. tutandis præeſſent: ſin autem non tutarentur, Ionibus ſuam à Perſis defectionem ingratam fore putabant. 3 Nullo pacto ſedibus ſuis ſummovendos eſſe Iones cenſebant.

ἐόντων

ὄντων ὃ τῶτέων, περιθύμως εἶξαν οἱ Πελοποννήσιοι· καὶ ὕτω δὴ Σάμιός τε καὶ Χίος καὶ Λέσβιος, καὶ τὲς ἄλλες νησιώτας, οἳ ἔτυχον συστρατεύομοι τοῖσι Ἕλλησι, ἐς τὸ συμμαχικὸν ἐπιήσαντο, πίστιν τε καὶ ἀλαβόντες καὶ ὁρκίοισι, ἐμμενέειν τε καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι· τῶτο δὲ καὶ λαβόντες ὁρκίοισι, ἔπλεον τὰς γεφύρας λύσοντες. ἔτι γὰρ ἐδόκεον ἐντεταμμένας " διήσειν. ἔτοι μὲν δὴ ἐπ' Ἑλλησπόντου ἔπλεον. Τῶν δὲ ἀπιφυγόντων βαρβάρων, ἐς τὰ ἄκρα τῆς Μυκάλης καταιληθέντων, ἐόντων δὲ πολλῶν, ἐγίνετο κομιδὴ ἐς Σάρδις· πορευομένων δὲ καὶ ὁδὸν, Μασίστης ὁ Δαρείου φόβῳ τυχὼν τῷ παθεῖ τῷ γενομένῳ, τὸ στρατηγὸν Ἀρταΰντην ἔλεγε πολλά τε καὶ κακά, ἄλλά τε καὶ γυναικὸς κακίω φὰς αὐτὸν εἶναι, τοιαῦτα στρατηγήσαντα· καὶ ἄξιον εἶναι πάντως κακοῦ, τὴ βασιλῆος οἶκον κακώσαντα. φόβῳ δὲ τοῖσι Πέρσῃσι, γυναικὸς κακίω ἀκοῦσαι, δεινὸν μέγιστόν ἐστι. ὁ δὲ, ἐπεὶ πολλὰ ἤκουσε, δεινὰ ποιησάμενος, σωτῆρα δὴ τὸν Μασίστην τὸν ἀκινάκεα, ἀποκτείναι θέλων. καὶ μιν δοκέοντα " φθὰς Ξεναγόρης ὁ Πραξίλεω, ἀνὴρ Ἁλικαρνησσεὺς, ὀπίσθεν ἑστεὼς αὐτοῦ Ἀρταΰντεω, ἁρπάζει μέσον· καὶ ἐξάρας, παίει ἐς τὸ γλῶ. καὶ ἐν τούτῳ οἱ δορυφόροι " Μασίστεω προέσχοντο. ὁ δὲ Ξεναγόρης ταῦτα ἐργάσατο, χάριτα αὐτῷ τε Μασίστῃ πατρόθεν καὶ Ξέρξῃ, σκοπέων τὸν ἀδελφεὸν τὸν ἐκείνου· καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου Ξεναγόρης πάσης ἦρξε Κιλικίης, δόντος βασιλῆος. τὸν δὲ καὶ ὁδὸν πορευομένων βαρβάρων, οὐδὲν ἔπι πλέον ἐγένετο τυτέων, ἀλλ' ἀπικνέονται ἐς Σάρδις. ἐν δὲ τῇσι Σάρδισι ἐτύγχανε ἐὼν βασιλεὺς ἔτι ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ ἐπεί τε ἐξ Ἀθηναίων προσπαίσας τῇ ναυμαχίῃ, φυγὼν ἀπίκετο. Τότε δὴ ἐν τῇσι Σάρδισι ἐὼν ἄρα, ἦρα τὸν Μασίστεω γυναικὸς, ἐούσης καὶ ταύτης ἐνθαῦτα· ὡς δὲ οἱ προσέπεμπον ἔτι ἐδυνάτο καταγαδῆναι, οὐδὲ βίην προσέφερετο, προμηθεόμενος τὸν ἀδελφεὸν Μασίστην· (ταὐτὸ δὲ τῶτο ἔχε καὶ τὴν γυναῖκα· οὐ γὰρ δὴ βουλοίατο βίης ἀτευξομένην) ἐνθαῦτα δὴ Ξέρξης ἐρασθεὶς τῆς ἄλλων, πρήσσει τὸν γάμον τῶτον τῷ παιδὶ τῷ ἑωῦτοῦ Δαρείῳ θυγατέρα τὴν γυναικὸς ταύτης καὶ Μασίστεω· δοκέων αὐτὴν μᾶλλον λάμψεσθαι ἢ ταῦτα ποιήσῃ. ἁρμόσας δὲ, καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖσε ἀπίκετο, καὶ ἠγάγετο ἐς ἑωῦτοῦ Δαρείῳ τὴν γυναῖκα, οὕτω δὴ τῆς Μασίστεω μὲν γυναικὸς ἐπέπαυτο ὁ ὅς, διαμειψάμενος, ἦρα τε καὶ ἐτύγχανε τὴν Δαρείου μὲν γυναικὸς, Μασίστεω δὲ θυγατρός· ἔνομα δὲ τῇ γυναικὶ ταύτῃ ἦν Ἀρταΰντη. Χρόνῳ δὲ προϊόντος, ἀνά-

derent, Athenienſes, libenter eis ceſſere Peloponnenſes: atque ita Samios & Chios & Lesbios ac cæteros inſulanos, qui ſecum militabant, ad ſocietatis fœdus adegerunt, data acceptaque fide cum jurejurando, ſe permanſuros in ſocietate, nec ab ea deſcituros. Hoc jurejurando accepto, ad pontes ſolvendos navigaverunt, rati adhuc illos intentos ſe eſſe inventuros. Et iſti quidem in Helleſpontum navigabant. ¶ Ii vero CVI barbari qui profugerant, non ita multi quum ad cacumina Mycales perveniſſent, ſe Sardis recipiebant. Qui dum iter faciunt, Maſiſtes Darii filius, qui pugnæ male geſtæ adfuerat, conviciari Arataytæ cum aliis multis probris, tum vero dicere, illum muliere fuiſſe ignaviorem, [1] qui ita illam præfecturam adminiſtraſſet: dignumque omni malo eſſe qui de regia domo male meritus eſſet. Apud Perſas autem ſummo opprobrio datur, audire ſe muliere eſſe ignaviorem. Artayntes igitur, ubi multa audiit, indigne ferens, acinacem in Maſiſtem ſtringit, interficiendi avidus. quem irruentem cernens Xenagoras Praxilai filius, vir Halicarnaſſeus, ut ſtabat à tergo, hominem medium accipit, ſublatumque humi allidit. intereaque ſatellites Maſiſtis adfuere. Eo facto Xenagoras & ipſius Maſiſtis gratiam iniit, & Xerxis, cujus fratrem ſervaſſet. quippe ab eo ob hanc rem totius Ciliciæ præfectura donatus eſt. Nihil hoc amplius inter viam barbari egerunt, Sardiſq; pervenerunt, ubi rex erat ex eo tempore quo, prælio navali male geſto, Athenis illuc profugerat, ¶ Sardibus autem tunc agens, adama- CVII bat uxorem Maſiſtis, quæ & ipſa illic erat. ea quum potiri non poſſet, neque donis miſſitandis, neq; vi, quam afferre nolebat, fratris Maſiſtis reſpectu: (quæ res & mulierem retinebat, probe gnaram non ſe coactum iri vi) ibi Xerxes cæteris prohibitus, huc evaſit ut filio ſuo Dario in matrimonium daret filiam hujus mulieris, ac Maſiſtis: exiſtimans, ſi hoc feciſſet, commodius ſe illa potiturum. Contracto matrimonio, aliiſque ex conſuetudine celebratis, Suſa profectus eſt, eo poſtquam pervenit, & uxorem Dario domum duxit, ita demum ab uxoris Maſiſtis amore ceſſavit, [2] adamata ex familiaritate nurus Maſiſtæ filia, cui nomen erat Artayntæ. Qua quum CVIII potiretur, proceſſu temporis res pa-

1 Qui ita munere imperatorio functus eſſet: 2 Et permutatis *ſui amoris* vicibus, adamavit, atque adeo potitus eſt ea quæ Darii quidem uxor, Maſiſtæ autem erat filia.

tefacta

ıcfacta eſt, hunc in modum: Ameſtris uxor Xerxis, amiculum quod ipſa texuerat, grande atque variegatum, & ſpectatu dignum, viro donavit. Quo ille delectatus atq; amictus, ad Artayntam ſe confert: atque ubi ſe oblectavit cum ea, juſſit à ſe petere mulierem quæ optaret ſibi fieri in remunerationem obſequii. omnia enim quæ peteret, impetraturam. Ad hoc illa reſpondens, (debebatur enim toti familiæ infortunium) Dabiſne, inquit, mihi quicquid à te petiero? Xerxes, omnia alia potius eam petituram ratus, cum jurejurando promiſit. Qui poſtquam juravit, mulier intrepide amiculum poposcit. Xerxes enimvero recuſare, non ob aliud quam quod vereretur Ameſtrin, ne ſic illa rem quæ agebatur, jampridem ſuſpicata, deprehenderet: ſed offerre ei & urbes, & immenſam vim auri, & copias militum, quibus nemo præter illam eſſet imperaturus. Eximium autem donum eſt apud Perſas, exercitu donari. Verum quum non poſſet perſuadere mulieri, amiculum dedit. Quo dono illa ſupramodum læta, eo geſtando geſtiebat.

CIX Ameſtris ubi mulierem habere amiculum ſcivit, & rem geſtam, non in puellam concepit odium, ſed in illius matrem, penes quam culpam & quam hujus rei authorem eſſe credebat, exitium machinatur. Obſervato itaque tempore quo vir ſuus Xerxes regalem inſtrueret cœnam, quæ cœna ſemel quotannis eo die quo rex creatus eſt inſtruebatur: (cœnæ nomen Perſice Tycta, Græce τέλειος, *id eſt, perfecta*: in qua rex ſolùm caput [1] ornatur, Perſaſq; ſtrenis donat) hoc die obſervato Ameſtris à Xerxe petiit ut ſe Maſiſtæ uxore donaret. Xerxes id indignum factu nefariumq; arbitrari, uxorem germani dono dari, eamq; inſontem negocii illius cujus cauſa uxor ſua eam flagitaret.

CX Tandem hujus precibus evictus, & inſtituto, quo nefas eſt regia cœna propoſita orantem non exorare, invitus admodum annuit: tradenſq; uxori, ac jubens facere quod liberet, germano ad ſe accerſito, ita inquit, Maliſta, tu Darii filius es, idemq; mihi frater, præterea vir eximius: tamen cum iſta muliere, cum qua contubernium habes, noli habere: in cujus locum dabo tibi filiam meam cum qua contubernium habeas. Iſtam autem quam in matrimonio habes (non enim mihi videtur habenda)

πυσα γίνεται τρόπῳ τοιῷδε· ἐξυφήνασα Ἀμηστρις ἡ Ξέρξεω γυνὴ φᾶρος μέγα τε καὶ ποικίλον καὶ θέης ἄξιον, δωρεῖ Ξέρξῃ. ὁ δέ, ἡσθεὶς, περιβάλλεται τε καὶ ἔρχεται πρὸς τὴν Ἀρταΰντεω. ἡσθεὶς δὲ καὶ ταύτῃ, ἐκέλευσε αὐτῷ αἰτῆσαι ὅ, τι βούλεται οἱ γενέσθαι ἀντὶ τῶν αὐτῇ ὑπουργημένων. πάντα γὰρ τελέσειν αἰτήσασῃ. τῇ δὲ κακῶς γὰρ ἔδει παντὶ οἴκῳ γενέσθαι, πρὸς ταῦτα εἶπε Ξέρξης, Δώσεις μοι τὸ ἄν σε αἰτήσω; ὁ δέ, πᾶν μᾶλλον δικαίων ἐκείνῳ αἰτῆσαι, ὑπισχνέετο καὶ ὤμοσε. ἡ δέ, ὡς ὤμοσε, ἀδεῶς αἰτέει τὸ φᾶρος. Ξέρξης δέ, παντοίως ἐνθυμέετο, οὐ βουλόμενος δοῦναί· κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, φοβεόμενος δὲ Ἀμηστριν, μὴ καὶ πρὶν καλειχαζόσῃ τὸ γινόμενον, οὕτω ἐπέρρεζε πρήσσων. ἀλλὰ πόλις τε ἐδίδου καὶ χρυσὸν ἄπλετον, καὶ στρατὸν τῷ ἔμελλε ἐθέλειν ἄρξειν ἀλλ' ἢ ἐκείνῃ· (Περσικὸν δὲ κάρτα ὁ στρατὸς δῶρον) ἀλλ' οὐ γὰρ ἐπῄδε. διδοῖ τὸ φᾶρος. ἡ δέ, ὡς εἶχε χαρὴς ἔσσα τῷ δώρῳ, ἐφόρεέ τε καὶ ἠγάλλετο. Καὶ ἡ Ἀμηστρις πυθαίνεται μὲν ἔχουσαν. μαθοῦσα δὲ τὸ ποιήσαν, τῇ μὲν γυναικὶ ταύτῃ οὐκ ἔχε ἔγκοτον· ἡ δέ, ἐλπίζουσα τὸν μητέρα αὐτῆς εἶναι αἰτίην, καὶ ταῦτα ἐκείνῳ πρήσσειν, τῇ Μασίστεω γυναικὶ ἐβούλευε ὄλεθρον. φυλάξασα δὲ τὸν ἄνδρα τὸν ἑωυτῆς Ξέρξεω βασιλήιον δεῖπνον παρατιθέμενον· τοῦτο δὲ τὸ δεῖπνον παρασκευάζεται ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἡμέρῃ τῇ γενέσθαι βασιλεύς. σῶμα δὲ τῷ δείπνῳ τούτῳ, Περσικὴ μὲν, τυκτὸν κατὰ δὲ τὸν Ἑλλήνων γλῶσσαν, τέλειον. τότε καὶ τὸν κεφαλὸν *σμᾶται μούνων βασιλεὺς, καὶ Πέρσῃσι δωρέεται. ταύτην δὴ τὴν ἡμέρην φυλάξασα ἡ Ἀμηστρις, χρῄζει τοῦ Ξέρξεω, δοθῆναί οἱ τὸν Μασίστεω γυναῖκα. ὁ δὲ δεινόν τε καὶ ἀνάρσιον ἐποιέετο, τοῦτο μὲν, ἀδελφεῆ γυναῖκα παραδοῦναι, τοῦτο δὲ, ἀναιτίην ἐοῦσαν τοῦ πρήγματος τούτου. συνῆκε γὰρ τοῦ εἵνεκεν ἐδέετο. Τέλος μέντοι, ἐκείνης τε λιπαρεούσης, καὶ κατὰ τὸν νόμον ἐξερχομένου, (ὅτι ἀτυχήσαι τὸ χρῄζοντα, ἔξεστι δυνατὸν ὂν βασιληῒ δεῖπνῳ παρεσκευασμένῳ) χάρτα δὴ ἀέκων καταδύει. καὶ παραδοὺς, ποιέει ὡδε· τὴν μὲν κελεύει ποιέειν τὰ βούλεται· ὁ δὲ, μεταπεμψάμενος τὸν ἀδελφεὸν, λέγει τάδε, Μασίστα, σὺ εἶς Δαρείου καὶ παῖς, καὶ ἐμὸς ἀδελφεός· πρὸς δ' ἔτι τούτοισι, καὶ εἷς ἀνὴρ ἀγαθός· γυναικὶ δὲ ταύτῃ τῇ νῦν συνοικέεις, μὴ συνοίκεε· ἀλλά τοι αὐτὶ ἐμοῦ δώσω θυγατέρα τὴν ἐμήν. ταύτῃ συνοίκεε· τὴν δὲ νῦν ἔχεις (οὐ γὰρ δοκέει ἐμοὶ)

[1] *Diverſam à noſtra lectionem videtur eſſe ſequutus.* * Minùs rectè hunc locum interpretatus eſt Valla, nam σμᾶσις eſt operoſius quiddam, cum adhibito ſmegmate caput defricatur, quod ſemel tantum quotannis, idq; die ſolenni factum eſſe legimus. *Caſaub. in Athenæum.*

μὴ ἔχε γυναῖκα. ὁ δὲ Μασίστης ἀπθωϋμάσας
" τὰ λεγόμενα, λέγει τάδε, Ὦ δέσποτα, τίνα
" μοι λόγον λέγεις ἄχρηστον, κελεύων μοι
" γυναῖκα, ἐκ τῆς μοι παῖδες ἐνεγίαι τε εἰσὶ
" τρεῖς, καὶ θυγατέρες, τῶν καὶ σὺ μίην τῷ
" παιδὶ τῷ σεωυτοῦ ἠγάγευο γυναῖκα· αὕτη
" τε μοι κῶν νόον τυγχάνει κάρτα ἐοῦσα·
τὴν τῶν σὴν γυναῖκα. " ταύτην με κελεύεις μεθεῖναι, θυγατέρα " τὴν
" σεωυτοῦ γῆμαι; ἐγὼ δέ, βασιλεῦ, μεγάλα
" μοι ποιεῦμαι, ἀξιούμενος θυγατρὸς τῆς
" σῆς, ποιήσω μέν τοι τὰ λέγεις ὐδέτερα. σὺ δὲ
" μηδαμῶς βίῳ πράγματα· τοιῶνδε δεόμενος·
" ἀλλὰ τῇ τε σῇ θυγατρὶ ἀνὴρ ἄλλος φανή-
" σεται ἐμεῦ ὐδὲν ἧσσων, ἐμέ τε ἔα γυναικὶ τῇ
" ἐμῇ συνοικέειν. ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείβετο·
" Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς λέγει τάδε, Οὕτω δή
" τοι Μασίστα πέπρηκται. ἔτι γὰρ ἂν τι δοίην
" θυγατέρα τὴν ἐμὴν γῆμαι, ἔτι ἐκείνην ἔτι
" πλεῦνα χρόνον συνοικήσεις· ὡς μάθῃς τὰ
διδύμεα δέκεσθαι. ὁ μὲν, ὡς ταῦτα ἤκουσε, εἶ-
" πας τοσόνδε, ἐχώρεε ἔξω, Δέσποτα, οὐ
" δή κω με ἀπώλεσας. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ Ξέρξης
μέσου χρόνῳ ἐν τῷ Ξέρξης τῷ ἀδελφεῷ διε-
λέγετο, ἡ Ἀμηστρις μεταπεμψαμένη τοὺς
δορυφόρους τοῦ Ξέρξεω, ἀλαλυμαίνετο τὴν γυ-
ναῖκα τὴν Μασίστεω· τοῦ τε μαζοὺς ἀποταμοῦσα,
κυσὶ περίβαλε· καὶ ῥῖνα, καὶ ὦτα, καὶ χείλεα,
καὶ γλῶσσαν ἐκταμοῦσα, ἐς οἰκὸν μιν ἀπέπεμ-
πει ἀλαλελυμασμένην. Ὁ δὲ Μασίστης, ὐδέν
κω κακῶς τυτθόν, ἐλπόμενος δέ τι οἱ κακὸν
ἔσεσθαι), ἐσπίπτει δρόμῳ ἐς τὰ οἰκία· ἰδὼν δὲ
διεφθαρμένην τὴν γυναῖκα, αὐτίκα μετὰ ταῦτα
συμβουλευσάμενος τοῖσι παισὶ, ἐπορεύετο ἐς
Βάκτρα σύν τε τοῖσι ἑωυτοῦ ὑοῖσι, καὶ δή κω
τισι καὶ ἄλλοισι, ὡς ἀπισήσων νομὸν τὸν Βάκ-
τριον, καὶ ποιήσων τὰ μέγιστα κακῶν βασιλῆα.
πάντερ ἂν καὶ ἐγένετο, ὡς ἐμοὶ δοκέει, εἴπερ
ἔφθη ἀναβὰς ἐς τοὺς Βακτρίους, καὶ τοὺς Σάκας·
351 καὶ γὰρ ἔστι γόν τέ μιν, καὶ λίην ὔπαρχον τῶν
Βακτρίων. ἀλλὰ γὰρ Ξέρξης πυθόμενος ταῦ-
τα ἐκεῖνον πρήσσοντα, πέμψας ἐπ' αὐτὸν στρα-
τιὴν ἐν τῇ ὁδῷ κατέκτεινεν αὐτόν τε ἐκεῖνον
καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ πᾶν στρατιὴν πᾶν
ἐκείνου. κατὰ μὲν τὰ ἔρωτα τὰ Ξέρξεω, καὶ
τὰ Μασίστεω θάνατον, τοσαῦτα ἐγένετο. Οἱ
δὲ ἐκ Μυκάλης ὁρμηθέντες Ἕλληνες ἐπ'
Ἕλλησπόντου, πρῶτον μὲν ἐς Λεκτὸν ὥρ-
μεον, τοῦ ἀνέμων ἀπολαμφθέντες· ἐνθεῦτεν δὲ ἀπίκοντο ἐς Ἄβυδον, καὶ τοὺς
γεφύρας εὗρον ἀλαλελυμένας, τοὺς ἐδόκεον διήσειν ἔτι ἐπιπταμένους· καὶ τυλίων ἕνεκα
ἦλθον ἐς τὸ Ἑλλήσποντον ἀπίκοντο. τοῖσι μὲν νυν ἀμφὶ Λευτυχίδεα Πελοποννησίοισι

missam facias. His verbis stupefactus Masistes, Domine, inquit, [1] quam tu mecum orationem habes importunam: qui uxorem, [2] ex qua liberi mihi sunt adolescentes, & filiæ, (quarum unam tu filio tuo duxisti uxorem) jubes me relinquere (quæ mihi est ex animi mei sententia) ut filiam tuam in matrimonio ducam? Equidem, rex, etsi magni facio me dignari conjugio filiæ tuæ, tamen nutrum istorum faciam. [3] tu vero, qui nequaquam necesse habes, noli ad hoc rei me cogere. alius non inferior me existet maritus filiæ tuæ: sine me meæ uxoris consuetudine frui. Hæc ille quum respondisset, percitus ira Xerxes, Atqui, inquit, [4] ita tecum, Masista, agetur, ut neq; jam tibi filiam meam nuptum dem, neq; tu consuetudine tuæ diutius fruaris: ut discas accipere oblata. Masistes his auditis, extra abiit, hactenus loquutus, Domine, nondum me interemisti. Hoc interim tempore dum Xerxes cum fratre colloquitur, Amestris accitis satellitibus Xerxis, uxorem Masistæ excarnificat, mamillas præcidit, easq; canibus abjicit: præcidit nares, aures, labra, linguam: atque ita excarnificatam remittit domum. Harum rerum quum nihil audisset Masistes, metuens tamen aliquid sibi esse mali, cursu se domum propripiebat. ubi vero mutilatam uxorem vidit, confestim inito cum liberis consilio, abiit Bactra cum illis & aliis quibusdam, tanquam provinciam Bactriam ad defectionem inducturus, & plurimum mali regi facturus. Quod & contigisset (ut mihi videtur) [5] si occupasset ad Bactrios & ad Sacas ascendere. etenim præses erat Bactriorum, à provincialibusque diligebatur. Sed hæc eum [6] perpetraturum Xerxes audiens, missis adversus hominem copiis, & ipsum & liberos & copias in itinere trucidavit. De amore Xerxis & nece Masistæ hæc hactenus. ¶ Græci à Mycale profecti Hellespontum versus, primum circa Lecton stationem habuerunt, à ventis intercepti. Inde solventes, Abydum tenuerunt: & quum pontes, quorum præcipue causa illuc ierant, credentes se adhuc eos intentos esse inventuros, reperissent solutos, deliberabant. Leutychidi & qui cum eo erant Lacedæmoniis,

CXI CXII CXIII

1 Quæ est ista futilis qua uteris apud me, oratio? Q. d. Quorsum spectat? 2 Ex qua tres mihi lib. 3 Tu vero ne mihi vim adferas, hanc à me rem contendens. 4 Ita res tuæ comparatæ sunt. vel, Ita se res tuæ habent. vel (retinendo idem loquendi genus) Ita tecum actum est. 5 Id est, Si ad Bactrios & Sacas prius pervenire potuisset, quam rex de eo quod moliebatur, certior factus esset. 6 Molientem, vel, agitantem.

videba-

videbatur in Græciam redeundum: Athenienſibus autem & eorum duci Xanthippo, illic manendum, ut Cherſoneſum tentarent. Itaq; Peloponnenſes quidem abiere: Athenienſes vero Abydo in Cherſoneſum trajicientes, Seſtum
CXIV obſidebant. Huc, poſtquam auditum eſt Græcos in Helleſponto adeſſe, tanquam ad omnium ejus tractus urbium validiſſimo muro præditam, convenere cum alii ex aliis circa oppidis, tum ex Cardia OEbazus, vir Perſa, qui arma è pontibus illuc comportaverat. Tenebant autem id oppidum indigenæ Æoles, junctis Perſis pariter & magna
CXV ſociorum frequentia. Tyrannidem illius provinciæ obtinebat Xerxis prætor Artayctes, vir ille quidem Perſa; ſed dirus tamen & facinoroſus, qui [1] Xerxem Athenas tendentem ex Eleunte circumvenit, peritis Proteſilai Iphiclo geniti pecuniis. Etenim eſt in Eleunte Cherſoneſi Proteſilai ſepulcrum & ei fanum circumjectum ubi inerat ingens vis pecuniæ, necnon phialæ aureæ argenteæq; & æs & veſtis, aliaq; donaria quæ Artayctes rege donante compilavit, his verbis eum circumveniens, Here, eſt hoc in loco domus viri Græci, qui cum militum copiis terram tuam adortus, meritas morte pœnas dedit: ejus mihi domum dato, ut diſcant alii non militare adverſus regionem tuam. Hæc dicendo [2] facile erat perſuadere Xerxi ut largiretur ſibi domum ejus viri de quo nihil ſuſpicabatur iſtum ea ſentire. Enimvero ſentiebat Artayctes Proteſilaum in provinciam regis militaſſe, quod videlicet Perſæ omnem Aſiam ſuam eſſe arbitrabantur, & ejus ſemper qui potitur regno. Hic, poſtquam pecuniis ab rege donatus eſt, eas ab Eleunte ad Seſtum exportavit, fanumq; ſevit & coluit: & quoties Eleuntem pergebat, in adyto, *id eſt, in templi loco inacceſſo*, cum mulieribus concumbebat. Tunc autem ab Athenienſibus obſidebatur, nullis rebus præparatis quæ pertinerent ad tolerandam obſidionem, quam non expectaverat,
CXVI ex improviſo à Græcis invaſus. Illi, poſteaquam ſibi obſidentibus advenerat autumnus, gravari peregrinam à patria expeditionem, quoniam murum expugnare non poſſent. itaq; orare duces ſuos ut ſe illinc reducerent. Duces negare ſe prius id facturos quam aut mu-

ἔδοξε ἀπιπλέειν ἐς τὴν Ἑλλάδα. Ἀθηναίοισι δὲ, καὶ Ξανθίππῳ τῷ στρατηγῷ, αὐτοῦ ὑπομείνασι, πειρᾶσθαι τῆς Χερσονήσου. οἱ μὲν δὴ ἀπέπλεον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐκ τῆς Ἀβύδου ἀναβάντες ἐς τὴν Χερσόνησον, Σηστὸν ἐπολιόρκεον. Ἐς δὲ τὴν Σηστὸν ταύτην, ὡς ἐόντος ἰσχυροτάτου τείχεος τῶν ἐν ταύτῃ, σωπῆλυξε, ὡς ἦκος παρεῖναι τὸς Ἕλληνας ἐς τὸ Ἑλλήσποντον, ἔκ τε τῶν ἄλλων τῶν περιοικίδων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Καρδίης πόλιος, Οἰόβαζος, ἀνὴρ Πέρσης, ὃς τὰ ἐκ τῶν γεφυρέων ὅπλα ἐνθεῦτεν ἦν κεκομικώς. ἔχων δὲ ταύτην ὑπηκόους Αἰολέας, σωπῆσαν δὲ Πέρσας τε καὶ τῶν ἄλλων συμμαχίων συχνὸς ὅμιλος. Ἐτυράννευε δὲ τότε τῆς νομῆς Ξέρξεω ὕπαρχος Ἀρταύκτης, ἀνὴρ μὲν Πέρσης, δεινὸς δὲ καὶ ἀτάσθαλος· ὃς καὶ βασιλέα ἐλαυνόντα ἐπ' Ἀθήνας ἐξηπάτησε, τὰ Πρωτεσίλεω τοῦ Ἰφίκλου χρήματα ἐξ Ἐλεοῦντος ὑφελόμενος. ἐν γὰρ Ἐλεοῦντι τῆς Χερσονήσου ἔστι Πρωτεσίλεω τάφος τε, καὶ τέμενος ὡσὶ αὐτῶν, ἔνθα ἦεν χρήματα πολλὰ, καὶ φιάλαι χρύσεαι καὶ ἀργύρεαι, καὶ χαλκὸς, καὶ ἐσθὴς, καὶ ἄλλα ἀναθήματα, τὰ Ἀρταύκτης ἐσύλησε, βασιλέϊ δοὺς. λέγων δὲ "τοιάδε, Ξέρξεα δι' ἐμεῦ λέγει, Δέσποτα, ἔστι "οἶκος ἀνδρὸς Ἕλληνος ἐνθαῦτα, ὃς ἐπὶ "ἐμοῦ σὸν στρατὸν μάλιστα δίκης κυρήσας, "ἀπέθανε· τάδε μοι δὸς τοῦ οἴκου, ἵνα καὶ τὸν "μάθῃ ὅτι ἐμοῦ τὸν σὸν μὴ στρατηλατέοντα τοῦτο λέγων, εὐπετέως ἔμελλε ἀναπείσειν Ξέρξεα δεῦσαι ἀνδρὸς οἴκων, ὃς ἐν τοῦ πρόσθεν χρόνου τὸν ἑωυτοῦ οἶκον ἐνέπρησε. ὅτι γοῦν ἐγὼ τὸν βασιλέα στρατηλατέοντα Πρωτεσίλεων ἐλέγχω, νέων τοιάδε τ' Ἀσίην πᾶσαν νομίζουσι ἑωυτῶν Πέρσαι εἶναι, καὶ τὸν αἰεὶ βασιλεύοντα· ἔστι δὲ ἐδόθη τὰ χρήματα, ἐξ Ἐλεοῦντος ἐς Σηστὸν ἐξεφόρησε, καὶ τὸ τέμενος ἔπειρε, καὶ ἐνέμετο. αὐτός τε ὅκως ἀπίκοιτο ἐς Ἐλεοῦντα, ἐν τῷ ἀδύτῳ γυναιξὶ ἐμίσγετο. τότε δὲ ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων, ἅτε παρεσκευασμένων ἐς πολιορκίην, ἅτε προσδεχομένων τὸς Ἕλληνας. ἀφύκτας δὲ κως αὐτοῦ ἐπέπεσον. Ἐπεὶ δὲ πολιορκεομένοισι σφι φθινόπωρον ἐπεγένετο, καὶ ἤσχαλον οἱ Ἀθηναῖοι ἀπό τε τῆς ἑωυτῶν ἀποδημέοντες, καὶ οὐ δυνάμενοι ἐξελεῖν τὸ τεῖχος, ἐδέοντό τε τῶν στρατηγῶν ὅκως ἀπαγάγοιεν σφέας ὀπίσω. οἱ δὲ ἐκ ἔφασαν, πρὶν ἢ

1 Xerxem Ath. tendentem circumvenit, ſubreptis ex Eleunte pecuniis Iphicli. 2 Facile domum illius viri à Xerxe impetraturus erat, de iis quæ ille cogitabat nihil ſuſpicato.

ἐξέλωσι, ἢ τὸ Ἀθηναίων κοινὸν σφέας μέγα
πέμψηται. ὕτω δὴ ἔσεσθαι τὰ παρεόντα. Οἱ
δ' ἐν τῷ τείχεϊ ἀμφὶ τὸν Ἀρταύκτεα ἐς πᾶν
ἤδη κακῶν ἀπιγμένοι ἔσαν ὕτω, ὥστε τοὺς τό-
νους ἕλκοντες τῶν κλινέων, ἐσιτέοντο. ἐπεί τε δ'
οὐδὲ ταῦτα ἔτι ἦν, ὕτω δὴ κατὰ νύκτα οἴχον-
ται ἀποδεκόντες οἵ τε Πέρσαι, καὶ ὁ Ἀρταύκτης
καὶ ὁ Οἰόβαζος, ὀπίσω τοῦ τείχεος καταβάν-
τες, τῇ ἦν ἐρημότατον πολεμίων. ὡς δὲ ἡμέ-
ρη ἐγίνετο, οἱ Χερσονησῖται ἀπὸ τοῦ πύργου ἐσή-
μηναν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὸ γεγονός, καὶ τὰς πύ-
λας ἀνοῖξαν. τῶν δὲ οἱ μὲν πλεῦνες ἐδίωκον,
οἱ δὲ τὴν πόλιν ἔσχον. Οἰόβαζον μὲν νυν ὀκφύ-
γοντα ἐς τὴν Θρηϊκην, Θρήϊκες Ἀψίνθιοι λα-
βόντες, ἔθυσαν Πλειστόρῳ δαιμονίῳ τινὶ, τέ-
ρπω τῷ σφετέρῳ τὸν δὲ μετ' ἐκείνου, ἄλλῳ
τρόπῳ ἐφόνευσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἀρταύκτην,
ὕστερον ὁρμηθέντες φεύγειν, ὡς καὶ ἐλαμβάνοντο
ὀλίγον ἐόντες ὑπὲρ Αἰγὸς ποταμοῦ, ἀλεξό-
352 μενοι χρόνον ἔπι συχνὸν, οἱ μὲν ἀπέθανον, οἱ
δὲ, ζῶντες ἐλήμφθησαν. καὶ σωθησαντες σφέας
οἱ Ἕλληνες, ἦγον ἐς Σηστὸν μετ' ἀυτίων δὴ, καὶ
Ἀρταύκτην δεδεμένον, αὐτόν τε καὶ τὸν παῖδα
ἀπ' ὦ. Καί πω τοῦ φυλακόντων λέγεται
ὑπὸ Χερσονησιωτέων τάδε εἰπεῖν ὀπόθεν τε
ἡμέας τοιόνδε· οἱ τάριχοι ὅπι τῷ πυρὶ κεί-
μενοι ἐπάλλοντό τε καὶ ἔσαιρον, ὅκως περ ἰχ-
θύες νεάλωτοι. καὶ οἱ μὲν, ἐθηεῦντο, ἐθώ-
μαζον. ὁ δὲ Ἀρταύκτης ὡς εἶδε τὸ τέρας, κα-
λέσας τὸν ὀπώνην τὸν τάριχον, ἔφη, Ξεῖνε Α-
θηναῖε, μηδὲν φοβέο τὸ τέρας τοῦτο. οὐ γὰρ
σοὶ πέφηνε, ἀλλ' ἐμοὶ σημαίνει ὁ ἐν Ἐλεουῦντι
Πρωτεσίλεως, ὅτι καὶ τεθνεὼς, καὶ τάριχος ἐὼν,
δύναμιν παρὰ θεῶν ἔχει τὰ ἀδικέοντα τίνε-
σθαι. νυν ὦν ἅπασά οἱ τάδε ἐτέλω ὀπιθεῖ-
ναι· ἀντὶ μὲν χρημάτων τῶν ἔλαβον ἐκ τοῦ
ἱροῦ, ἑκατὸν τάλαντα καταθεῖναι τῷ θεῷ·
ἀντὶ δ' ἐμεωυτοῦ καὶ τοῦ παιδὸς, ἀποδώσω τά-
λαντα δηκόσια Ἀθηναίοισι ἀξιωθεὶς. ταῦτα ὑποχρέω, τὸν ἑκατὸν Ξάνθιπ-
ἐπαινέσας, πον ἐκ ἐπειθε. οἱ δὲ Ἐλεουσίνιοι τῷ Πρωτεσι-
λάῳ τιμωρέοντες, ἐθέλοντό μιν καταχρήσασθαι,
καὶ αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ ταύτην ὁ νόμος ἔφερε. ἀπα-
γαγόντες δὲ αὐτὸν ἐς τὴν ἀκτὴν ἐς τὴν Ξέρξης ἔζευξε
τὸν πόρον, (οἱ δὲ λέγουσι, ὅτι τὸν κολωνὸν τὸν
ὑπὲρ Μαδύτου πόλεος) σανίδα περόσασα-
σαν λίθοισι, ἀνεκρέμασαν· τὸν δὲ παῖδα ἐν
ὀφθαλμοῖσι τοῦ Ἀρταύκτεω κατέλευσαν. Ταῦ-
τα δὲ πρήσσαντες ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα,

rum expugnassent, aut ipsos respublica Athenienſium accerſiſſet: [1] adeo res illa eis cordi erat. At ii qui cum Artaycte CXVII intra muros erant, in omnem adducti calamitatem, adeo ut funibus lectorum elixis vescerentur, ubi jam ne hæc quidem habebant, ita sub noctem capessserunt fugam, cum alii Persæ, tum Artayctes & OEbazus, delapsi à posteriori murorum parte, quæ præcipue destituta ab hostibus erat. Postquam illuxit, Chersonitani è turribus rem indicavere Athenienſibus, portasq; patefecere. Athenienſium plerisque fugientes Persas persequentibus, alii urbem tenuere. OEbazum in CXVIII Thraciam fuga elapsum, Thraces Apsinthii exceptum, Plestoro indigenæ deo, ritu suo immolaverunt, cæterum ejus comites aliter interfecerunt. Artayctes autem cum suis inita posterius fuga, quum pauci essent, super Ægos fluenta circumventi, quum perdiu sese defensassent, partim occubuerunt, partim vivi sunt capti. Quos Græci alligatos Sestum duxerunt, interque eos Artayctem cum filio suo. Fertur CXIX à Chersonitanis uni eorum qui istos servabant, dum [2] carnem salsam torret, tale ostentum extitisse: Offa illa salsuræ prius impotita resiliit palpitavitque, quemadmodum pisces recens capti. Qua de re quum circumfusi admirarentur, Artayctes ostentum ut vidit, accito viro qui salsuram coquebat, Hospes, inquit, Athenienſis, non est quod istud metuas ostentum: quod non tua causa extitit, sed mea: Protesilao qui est apud Eleuntem, signum dante, qui mortuus ac sale conditus, habet à diis potestatem, [3] eum à quo injuriam excepit, vexandi. Nunc igitur [4] ei donaria restituere in animo habeo: pro pecuniis quidem quas è templo sustuli hujus dei, centum talenta pendam: pro mea vero ipsius salute ac filii, [5] ducenta. Hæc pollicens Xanthippum Athenienſium ducem non persuasit, tum sua sponte animatum, tum ab Eleuntinis exoratum, quo Protesilaum ulciscerentur, ut hominem interimeret. Itaq; adductum hunc in litus in quo Xerxes trajectum junxerat, (ut alii aiunt, in tumulum urbi Madyto imminentem) depactis humi asseribus suspenderunt, filio ejus ante patris oculos lapidibus obruto. His actis Athenienſes in Græciam remeaverunt, CXX

1 Ita tandem illi præsentem rerum statum boni consulere cœperunt. 2 Pisces saltos torret, *ut alii interpret.* 3 De eo à quo injuriam acceperit, pœnas sumendi. 4 Hæc redemptionis præmia ei tribuere volo: 5 Ducenta Athenienſibus, si servatus fuero.

portan-

portantes tum alias pecunias, tum vero arma pontium, tanquam apud templa reposituri. Nec aliud præterea quippiam gestum est per eum
CXXI annum. Hujus autem Artayctæ, qui suspensus est, avus paternus fuit Artembares, qui orationem quandam habuit apud Persas, quam exeipientes Persæ, ad Cyrum detulerunt in hæc verba, Quandoquidem Persis Jupiter principatum dedit, & ex viris tibi Cyre, Astyage dejecto, agedum demigrantes ex hac regione, quam exiguam habemus & asperam, obtineamus meliorem aliam. Multæ sunt nobis confines urbes, multæ longinquæ: quarum unam incolentes, efficiemur admirabiliores apud plerosque. Decet autem hoc eos viros facere [1] qui possunt. nam quando facultas nobis præstabitur melior quam dum multorum hominum imperium habemus, & universæ Asiæ? Hac oratione audita, Cyrus haudquaquam admiratus, jussit eos illud facere: sed ita ut jubendo admoneret, se posthac præpararent non ad imperandum aliis amplius, sed aliis parendum. natura enim comparatum esse ut è mollibus regionibus molles viri existant, neve ex eadem terra admirandæ fruges & egregii bello viri gignantur. Hac Cyri sententia Persæ superati, à suâ destiterunt: præoptaruntq; exilé solum incolentes, imperare aliis, quam campestre colentes, aliis servire.

πά τε ἄλλα χρήματα ἄγοντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ὅπλα τῶν γεφυρέων, ὡς ἀναθησοντες ἐς ἱερά· καὶ κατὰ τοῦτο τοῦτο, ὑδὲν ἔτι πλέον τετέων ἐμήσατο. Τέτου δὲ τοῦ Ἀρταύκεω τὸν ἀνακρεμασθέντα πεντάπαρ Ἀρτεμβάρης ἐστί, ὁ Πέρσῃσι ἐξηγησάμενος λόγον, τὸν ἐκείνοισι καταλαβόντες, Κύρῳ προσήνεικαν, λέγοντα τάδε, Ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσῃσι ἡγεμονίην δίδοι, ἀνδρῶν δὲ σοὶ Κῦρε, καὶ ἐλῶν Ἀστυάγεα, φέρε, γνῶμεν δὴ ἐκτήμεθα ἀλίγην, καὶ ταύτην τρηχέην, μέλανας ἀντὶ ταύτης ἄλλην ἐχώμεν ἀμείνω· εἰσὶ δὲ πολλαὶ μὲν ἀγχοῦ κείμεναι, πολλαὶ δὲ καὶ ἑκαστέρω· τῶν μέν κοτε πλέοσι ἐσόμεθα θωύμασι φανεροί. εἰκὸς δὲ ἄρχοντας ἀνδρὸς τοιούτου ποιέειν. κότε γὰρ δὴ καὶ παρέξει κάλλιον, ἢ ὅτε γε ἀνθρώπων τε πολλῶν ἄρχομεν, πάσης τε τῆς Ἀσίης; Κῦρος δὲ ταῦτα ἀκούσας, καὶ οὐ θωυμάσας τὸν λόγον, ἐκέλευε ποιέειν ταῦτα. ὥστε δὲ αὐτοῖσι παρήνεε κελεύων ἁρπασιολογέειν ὡς ἐκέτι ἀρξοντάς, ἀλλ' ἀρξομένους. φιλέει γὰρ ἐκ τῆς μαλακῆς χώρης μαλακὰς γίνεσθαι. οὐ γὰρ τω τῆς αὐτῆς γῆς ἐστὶ, καρπόν τε θωυμαστὸν φύειν, καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. ὥσε συγγνόντες Πέρσαι οἷ χρηστὰ ἀποσαίνοντες, ἐσωθέντες τῇ γνώμῃ πρὸς Κῦρον. ἄρχειν τε εἵλοντο, λυπρὴν οἰκέοντες, μᾶλλον ἢ πεδιάδα σπείροντες, ἄλλοισι δουλεύειν.

[1] Imperium obtinent. *Vel, Imperio pollent.*

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙ-
ΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΠΕΡΙ
τῆς τοῦ Ὁμήρου γενέσεως καὶ βιοτῆς.

EJUSDEM HERODOTI
HALICARNASSEI DE GENERE
vitaque Homeri libellus.

G. I. LECTORI.

Quum operæ Marnii nostri jam ad hunc libellum perveniſſent, poſcerentque porro exemplum, commodum in mentem venit, me olim dum Heidelbergæ vivebam apud patronum meum V. ampliſſ. Georg. Mich. Lingelsheimium, ipſo mihi hæc ocia faciente, illam περὶ Ὁμήρου ἐξήγησιν ad ms. Palatinum comparaſſe, cum forte ea aliorum auctiorum ſcriptis uno libro eſſet juncta. An quid boni tamen nec quod in faba ſe reperiſſe pueri clamitare ſolent inde eruiſſem, mehercle jam oblitus eram, ut qui inter ſcidas meas jacere excerpta illa neglexiſſem, nec inſpexiſſem amplius. Jamjam itaque daturus typothetis noſtris exemplum, quo operam ſuam continuare pergerent, viſo etiam, H. Stephanum nihil ſcriptæ lectionis variantis, ſicut fecerat in præcedenti novenarum ſororum choro, iſti libello adſcripſiſſe, forte quod hîc eum ms. deficeret, parvi monenti animo, & vix inventa illa excerpta ms. Palatini, perluſtrare cœpi. Quid multis? παῦρα μέν, ἀλλὰ μάλ' ὀρθῶς. & διαφέρει γεφυρὰς vulgatis, niſi fallor, fere meliores. verbulo etiam interdum auctior ms. immo toto verſu locum cap. IX egregie ſuppleus, quem cui ſuboluit defectum? minutiora alia, ſed rectiora tamen. Et nulla invidia, credo, ſi nos etiam in minutis iſtis, quod verum & rectum, maximorum Criticorum exemplo, invenire labor habet, inveniſſeque juvat. Qui aliter ſentiunt, iis non ideo tamen κλαίειν λέγομεν, uti Dario Indathyrſus. Cæterum in contextu, ſicut eum H. Stephanus edidit, nihil mutavimus: ſed eadem religione, qua in prioribus libris, & hic verſari mihi fuit decretiſſimum. Iſta vero excerpta omnia præpoſitis ſiglis ΣΧ in oram contextus Græci ſuis locis ſpectanda appoſuimus ſingula. Tu ideo te Bibliothecæ Palatinæ debere ſcias, mi lector.

V. Naſ. N. 2. p. 401. Edit. Var.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς περὶ Ὁμήρου γενέσεως καὶ ἡλικίης καὶ βιοτῆς τάδε ἱστόρησε, ζητήσας ἐπεξελθεῖν εἰς τὸ ἀτρεκέστατον. ἐπεὶ γὰρ ἡ πάλαι Αἰολιῶτις Κύμη ἐκτίζετο, συνῆλθον ἐν ταὐτῷ παντοδαποὶ ἔθνεα Ἑλληνικά, καὶ δὴ καὶ ἐκ Μαγνησίας, ἄλλοί τέ τινες, καὶ Μελάνωπος ὁ Ἰθαγενέος τοῦ Κρίθωνος, οὐ πολυφόρτου, ἀλλὰ βεαχέα τοῦ βίου ἔχων. οὗτος ἦν ὁ Μελάνωπος ἔγημε ἐν τῇ Κύμῃ τὴν θυγατέρα Ὀμυρήτου, καὶ αὐτῷ γίνεται ἐκ ταύτης θῆλυ τέκνον, ᾧ οὔνομα τίθεται Κριθηΐς. καὶ αὐτὸς μὲν ὁ Μελάνωπος καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐτελεύτησαν τὸν βίον· τὴν δὲ θυγατέρα ἔτρεφε ἀνδρὶ ᾧ ἐχρῆτο μάλιστα, Κλεάνακτι τῷ Ἀργείῳ.

HERODOTUS Halicarnaſſeus [1] de genere, vita atq; adeo ætate Homeri ſtudens quam veriſſime referre, hæc tradidit. Quum vetuſta illa Æolum civitas Cuma primum conderetur, eodem cum aliæ permultæ omniſq; generis gentes convenæ confluxerunt, tum è Magneſia illuc pleriq; commigrarunt: inter quos fuit Melanopus Ithagene Crithonis filio genitus, [2] homo fortunæ non perinde amplæ, at tamen expeditæ. Hic Melanopus Omyretis Cumani filiam duxit uxorem, procreavitque è legitimo toro fœmineam prolem, cui nomen indidit Critheidem. At ipſe Melanopus una cum uxore vita functus eſt, commiſſa interim filia Cleanactis Argivi tutelæ, quo familiariſſime uti conſueverat.

1 De Homeri fatalibus, ætate & vita, hæc memoriæ prodidit: quæ exactiſſime ad veritatem perſequi eſt conatus. 2 Non cum multis ſarcinis illuc ſe conferens, ſed tenues fortunas habens.

Porro

II Porro tempore interjecto accidit forte ut puella ista è furtivo concubitu prægnans deprehenderetur: [1] id quod paulisper suppressum quum Cleanax resciviſſet, vehementer rei indignitate commotus, Critheidem seorsum ad se accersitam acerbe objurgavit, commemorans quæ futura esset apud populares infamia. Postremo hujusmodi quippiam *quo illam excuteret*, comminiscitur: Cumani jam tum in Hermei sinus recessu ædificabant. Civitati autem quæ condebatur, nomen imposuit Smyrnam Theseus, ab uxoris nomine, cujus memoriam relinquere volebat. Hic Theseus è primariis Thessalorum fuit, qui Cumam condiderant, ab Eumelo Admeti filio oriundus, vitæ facultatibus apprime instructus. Clam exportatam huc Critheidem Cleanax Ismeniæ Bœotio commisit, ex iis qui coloniam illuc duxerant, in primis sibi amico.

III Progressu deinde temporis, Critheis cum aliis mulierculis ad festum quoddam egressa, juxta fluvium Meletem, quum partui jam vicina esset, Homerum peperit, non cæcum, sed videntem: nominavitq; eum Melesiginem, à fluvio videlicet prope quem editus esset. Quum autem apud Ismeniam Critheis antea diversata esset, ab eo digressa, manuaria industria se filiumq; alebat, aliunde alia sumens opera: unde filium quoq; quantum potuit,

IV honestis disciplinis erudivit. Erat autem eo tempore Smyrnæ quidam nomine Phemius, qui juventuti illic literas musicenq; tradebat: hic [2] quum citra uxorem viveret, Critheidem conduxit quæ lanam illi exerceret quam à discipulis in mercedem acceperat. [3] Illa vero industria multa atq; elegantia freta, Phemio cœpit impense placere: adeo ut tandem Phemius eam verbis ad conjugium solicitaret, referens cum alia quibus ei fidem facere confidebat, tum præcipue, quod Melesigenem in filium adoptaturus, liberaliterque simul aliturus institutursusque esset. Siquidem hunc cernebat jam miram quandam & ingenii & indolis spem de se polliceri. Persuasa igitur Critheis, Phemio assentitur. Melesigenes cum naturæ bonitate præstans, tum cura accedente institutioneque, continuo omnes sui ordinis adolescentes facile

V

Χρόνῳ ὕ περιόντι Θ., συμβῆ τὴν παῖδα μιγεῖσαν ἀνδρὶ λαθραίως, ἐν γαστρὶ σχεῖν. τὸ μὲν οὖν πρῶτα ἐλάνθανεν. ἐπεὶ ὁ ἤδετο ὁ Κλεάναξ, ἦχθετο τῇ συμφορᾷ, καὶ καλεσάμενος τὴν Κριθηίδα χωρὶς πάντων, ἐν αὐτῇ μεγάλῃ εἶχεν, ὀνειδίζων αὐτῇ αἰσχύλως τὴν πρὸς τὸς πολίτας, προβαλόμενος ὃ ἦν περὶ αὐτῆς παίδα· ἔτυχον οἱ Κυμαῖοι κτίζοντες τῷ Ἑρμείᾳ κόλπῳ τὸν μυχόν· κτίζο- μένοις ὕ τὴν πόλιν Σμύρναν ἔθετο τὸ ὄνομα Θησεύς, μνημεῖον ἐθέλων καταλιπέσθαι τῆς ἑαυ- τοῦ γυναικὸς ἐπώνυμον. λέγεται δὲ αὐτὴν τοὔνο- μα Σμύρνη. ὁ ὕ Θησεὺς ἦν τῶν τὴν Κύμην κτισάντων ἐν τοῖς πρώτοις Θεσσα- λῶν, ἀπὸ Εὐμήλου τοῦ Ἀδμήτου καὶ πολλὰ δὲ ἔχων τοῦ βίου. ἐνταῦθα ἀποκτίνεται ὁ Κλεάναξ τὴν Κριθηίδα πρὸς Ἰσμηνίου τὸν Βοιώτιον τῶν ἀποίκων λεγόμενα, ὃς ἔτυχεν αὐτῷ ὢν ἑταῖρος. ταμφίλεξα. Χρόνῳ ὕ περιόντι Θ. ἐξελθοῦσα ἡ Κριθηὶς μετ' ἄλλων γυναικῶν πρός τινα ἑορτὴν ἔθνι- κὴν Θ. ἥσα, τίκτει τὸν Ὅμηρον, οὐ τυφλόν, ἀλλὰ διόρατον. καὶ πίθεται ὄνομα τῷ παιδὶ Μελησιγένεα, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὴν ἐπωνυμίαν λαβοῦσα. τὸν μὲν οὖν ἡ Κριθηὶς ἐν Φωκαίᾳ τῷ Ἰσμηνίῳ περιόντος ὕ τοῦ χρόνου ἐξῆλθε, καὶ ἀπὸ ἐργασίης χει- ρῶν ὠρμημένη ἔτρεφε τὸ παιδίον καὶ ἑαυτήν, ἄλλοτε παρ' ἄλλων ἔργα λαμβάνουσα· καὶ ἐπαίδευσε τὸν παῖδα ἀφ' ὧν ἠδύνατο. Ἦν δέ τις ἐν Σμύρνῃ τοῦτον τὸν χρόνον Φήμιος ὄνομα, παῖδας γράμματα καὶ τὰ ἄλλα μουσικὴν διδάσκων πᾶσι. ἔτυχε μισθοῦται δὲ Κριθηίδα, ὢν μητρόπολις, ἐργασόμενά τινα ἃ ἔφερε τῷ παίδων εἰς μισθὸν ἐλάμβανεν. ἡ δὲ παρ' αὐτοῦ εἰρω- νεύετο, πολλῷ κόσμῳ καὶ σαφροσύνῃ πολλῇ χρωμένη, καὶ τῷ Φημίῳ κάρτα ἠρέσκετο. τέλος δὲ προσλύγκατο· αὐτῇ λόγους, πείθων ἑαυτῷ συνοικεῖν, ἄλ- λά τε πολλὰ λέγων οἷς μὲν ἥκιστα προσέχε- θεν, καὶ ἐπὶ περὶ τοῦ παιδὸς, ὡς ποιή- σομαι· καὶ ὅτι τεθραμμένος καὶ παιδευθεὶς παρ' αὐτῷ, ἄξιος λόγου ἔσται (ἐώρα γὰρ τὸν παῖδα ὄντα συνετὸν καὶ κάρτα δίφυᾶ) ἔστ' ἀνέπεισεν αὐτὴ ποιεῖν ταῦτα. Ὁ παῖς ὕ ἦν τὴν φύσιν ἔχων ἀγαθὴν, ὑπομελίης τε καὶ παιδεύσεως προσγινομένης, αὐτίκα πολλὸν τῶν πάντων 356

---

1 Quod initio quidem celatum fuit: sed quum Cleanax resc. 2 Quum vitam solitariam degeret. 3 Illa igitur opus apud eum faciebat, modeste & caste se gerens, quo nomine Phemio tantopere placebat ut eam ad nubendum sibi sollicitaret, cum alia quibus se id illi persuasurum sperabat, tum se filium ejus adoptaturum, eumque ita educaturum & instituturum ut in virum egregium evaderet, pollicens. Siquidem hunc cer-

ὑφεῖκε. χρόνῳ ὁ ὑπηλιωμένος ἀνδρόμυθος, ὢν ἐν τῇ Φημίου ὑποδεέστερος. λῷ ὲν τῇ διδασκαλίᾳ. ἢ ὕστως ὁ Φήμιος ἐπελεύτησε τὸν βίον, καταλιπὼν πάντα τῷ παιδί. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον ἢ Κριθὶς ἐτελεύτησεν. ὁ ὲ Μελησιγένης ἔτι τῇ διδασκαλίᾳ κατεῖσήκει. καθ' ἑωυτὸν ὲ ἡμόμυθος, μᾶλλον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐωρᾶτο· ἢ αὐτὸς θωυμαστὸς κατεισήκειε· οἵ τε ἐγχώριοι ἢ τῶν ξένων οἱ ἐσαπικνεόμενοι. ἐμπόριον γὰρ λῷ ἡ Σμύρνη, ἢ σῖτος ἐζήγετο πολὺς αὐτόθι ἐκ τῆς ὑπερειμένης χώρας, ἀνθρώπων κάρτα ἐοικότως ἐς αὐτλό. οἱ οὖν ξένοι, ὁκόταν παύσοιντο τῶν ἔργων, ἀπεσχόλαζον πρὸς τὸν Μελησιγένεα ἐγκαθιζόντες. Ἦν ὲ ἐν αὐλοῖς τότε ἢ Μέντης ναύκληρος ἀπὸ τῶν πρὸς Λευκάδα τόπων καταπεπλευκὼς ἔτι σῖτον, ἔχων ναῦν, πανδοκεύτρια τε ἀνὴρ ὡς ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ ἢ πολυίστωρ· ὃς μὲν ἔπεισε τὸν Μελησιγένεα μεθ' ἑωυτὸς πλεῖν καταλύσαντα τὸ διδασκαλίαν, μισθόν τε λαμβάνοντα, ἢ τὰ δέοντα πάντα, ἢ ὅτι χώρας ἢ πόλιας δεήσαιτο ἄξιον εἶη αὐτῷ ἕως νέῳ. ὃς δὴ μὲν οἴομαι μάλιστα τούτοισι περαχθῆναι· ἴσως γὰρ ἢ τῷ ποιήσει τότε ἐπιόντι ὑπεθήκατο. καταλύσας ὲ τὸ διδασκαλίαν, ἐναυτίλλετο μετὰ τοῦ Μέντεω. ἢ ὅπου ἐκάστοτε ἀφίκοιτο, πάντα τὰ ὑπηκόεια διεωρᾶτο, ἢ ἱστορέων ἐπωθάνετο. εἰκὸς ὲ μὲν ἦν ἢ μνημόσυνα πάντων γενέσθαι. Ἀναχωμιζόμενοι ὲ ἐκ Τυρσηνίας ἢ τῆς Ἰβηρίης, ἀπικνέονται εἰς Ἰθάκην· ἢ τὸν Μελησιγένεα σιμίβη, νοσήσαντα τὸς ὀφθαλμός, καρτὰ δεινῶς ἔχειν, ἢ αὐτὸν, θεραπείης εἵνεκα πλεῖν μέλλοντα εἰς τὴν Λευκάδα, καταλιπεῖν ὁ Μέντης πρὸς ἀνδρὶ φίλῳ ἑωυτοῦ ἐς τὴν μάλιστα Μέντορα τὸν Ἀλκίμου Ἰθακήσιον, πολλὰ δεηθεὶς ὀδυμαλίην ἔχειν· ἐπαναπλώσας ὲ, ἀναλήψεσθαι αὐτόν. ὁ ὲ Μέντωρ ἐνοσπλύσειν αὐτὸν ἐκπονέοντα. ἢ γὰρ τῷ βίῳ ἀρκέόντως εἶχε, ἢ ἦκεν εὖ ἐς δικαιοσύνην τε καὶ φιλοξενίην μακρῷ μάλιστα πρὸς ἐν Ἰθάκῃ ἀνδρῶν. ἐνθεῦθα σιμίβη τὸν Μελησιγένεα, περὶ Ὀδυσσέως ἐξερόωντα πυθόμενον. οἱ μὲν δὴ Ἰθακήσιοι λέγουσι τάδε μὲν ὑπὲρ ἑωυτοῖς τυφλωθῆναι· ὡς ὲ ἐγὼ φημι, τότε μὲν ὑγιὴς ἡμέρης, ὕστερον ὲ ἐν

prævertit: atque non ita multo post eruditionis auctibus crescens, nihilo ipso Phemio [1] in disciplinis factus inferior. Et quum Phemius vita functus universa ei legasset, paulo post Critheis quoque fato concedit. Melesigenes itaque ludo præfectus, suique jam juris effectus, in magna fuit hominum admiratione, non apud suos modo, verum apud peregrinos etiam, qui frequentes illuc, mercatus gratia, conveniebant. Erat enim Smyrna emporium celebre, unde frumenta è vicinis agris abunde convecta exportabantur. Peregrini igitur quum ab opere cessarent, Melesigeni libenter vacabant. Commodum inter VI hos Mentes fuit navicularius, qui è finibus Leucadis solvens, navem meritoriam comparaverat, qua frumenta Smyrna deveheret, vir, quantum illa ferebant tempora, & eruditus, & multarum rerum usu exercitatus. Hic Melesigeni persuasit ut relicto ludo secum navigaret, accepturus & mercedem & quæ ad profectionem essent necessaria. [2] Ad hæc Melesigenes, quandiu juvenis esset, civitates regionesq; spectare operæ pretium fore ducebat sibi, qui conscribendæ poeseos jam argumentum in animo concepisset: qua nimirum occasione potissimum eum arbitror pellectum. Proinde relicto ludo cum Mente navigavit Melesigenes: & quocunque locorum appellebat, studiose universa rimans, contemplabatur siquid esset loci alicujus peculiare memoratu dignum: [3] adeo ut appareat commentarios eum profectionis suæ descripsisse, eorumque quæ quoque loco lustrando didicerit. Porro quum ex Hispania Thusciaque VII delati in Ithacam deveherentur, contigit Melesigenem oculis jam ante parum valentem, extreme laborare: ita ut Mentes, negociorum gratia in Leucadem trajecturus, eum apud Mentorem Alcimi filium Ithacensum reliquerit, hominem sibi vehementer amicum: multis precibus adigens eundem quo Melesigenis curam haberet tantisper dum è Leucade revertexetur ipse. Mentor vero ægrotantem Melesigenem sedulo curavit, vir nimirum facultatibus pollens: quique ob egregiam æquitatem hospitalitatemque inter cæteros Ithacenses maxime prædicaretur. Atque hic accidit ut de Ulysse multa Melesigenes percontando cognosceret. Narrantque ipsi Ithacenses, tum visum eum amisisse ibidem: atqui ego affirmare non dubitem, jam tum eundem convaluisse, ut postea apud

ὅτι τὰ χ. ὀδημαλείην ἐνοσπλύσειν ἐξεσ. ἢ πυθ.

1 In docendo *puros* erat inferior. 2 Addens etiam, docere eum, dum juvenis esset, regiones & urbes visere. Atque his potissimum adductum eum fuisse arbitror. fortassis enim poesin aggredi jam tum cogitabat. Proinde r. 3 Verisimile est autem eum illarum omnium rerum commentarios confecisse. Porro q.

Colo-

Colophonem prorſus cæcum factum fuiſſe. id quod ipſi quoq; Colophonii
VIII mecum fatentur. At vero Mentes è Leucade Ithacam reverſus, Meliſigenem recepit, [1] cum quo jam inde diu ultro citroque navigavit, donec Colophonem appellenti eveniret ut in veterem morbum recideret. quem quum effugere non daretur, viſu putatur privatus fuiſſe. E Colophone autem jam cæcus Smyrnam remeans, ad poemata
IX conſcribenda animum convertit. Tempore deinde interjecto, quum Smyrnæ victu neceſſariiſque deſtitueretur, conſtituit Cumam proficiſci: commodumq; Hermi prata tranſiens, ad eum locum pervenit qui appellatur Novus murus, Cumanorum coloniam. qui locus poſt Cumam habitatus fuit annis octo. Hic memoratur primum Meleſigenes apud coriarii officinam conſiſtens, hujuſmodi quædam carmina recitaſſe,

Hoſpitium prabete viro profugoq; vagoq;
Urbem qui celſam Cumen, Eriopida prolem,
Radicem incolitis Sardenes alticomantis,
Divini potatis aquam qui fluminis Hermi,
Vorticibus torti, pater eſt cui Jupiter ipſe.

Sardena autem, cujus hic commeminit, mons eſt ad Hermum fluvium Novumque murum ſitus. At coriario illi nomen erat Tychio, cui continuo auditis verſibus viſum eſt hominem recipiendum. commiſeratione enim motus eſt quum videret oculis tam miſere multatum: juſſitq; præſentibus ſecum frui. Meleſigenes ingreſſus ſutrinam, præſentibus etiam aliis, poeſin ſuam oſtendit, Amphiarai in Thebas expeditionem, atq; hymnos in deos à ſe ſcriptos. [2] Et quum inter fabulandum crebras ſententias in medium, multamq; eruditionem afferret, in magna habitus eſt ab
X auſcultantibus admiratione. Atq; jam tum apud Novum murum agens è poeſi victus ſubſidia habebat. Oſtenditurque ad noſtra uſque tempora ibidem locus ubi Meleſigenes ſedens carmina ſua exhibuerit. qui locus in magna illic habetur veneratione ab incolis, memoraturque populus arbor ab Homeri
XI adventu in eodem loco enata. Porro egeſtate poſtea adactus, quum vix alimenta haberet, ſtatuit in animo Cumam ad feliciorem ſucceſſum reverti. Ituruſq;

Κολοφῶνι τυφλωθῆναι. συνομολογῶσι δέ μοι
καὶ Κολοφώνιοι τάυτα. Ὁ δὲ Μέντης, ἀναπλέων ἐκ τῆς Λευκάδος περαίαν εἰς τὴν
Ἰθάκην, καὶ ἀναλαβὼν τὸν Μελησιγένεα· χρόνον τε δὴ συχνὸν συμπλεύσας αὐτῷ. ἀπιγομένῳ δὲ ἐς Κολοφῶνα συμβῆναι πάλιν νοσῆσαι τὰς ὀφθαλμούς, μὴ δύνασθαι φυγεῖν τὸν νόσον, ἀλλὰ τυφλωθῆναι ἐνταῦθα. ἐκ δὲ τῆς Κολοφῶνος τυφλὸς ἐὼν ἀπικνέεται
εἰς τὴν Σμύρναν, καὶ ὅτως ἐπεχείρει τῇ ποιήσει. Χρόνῳ δὲ περιιόντος ἐν τῇ Σμύρνῃ ἀπορίης ἐούσης τοῦ βίου, διενοήθη ἀπικέσθαι ἐς Κύμην· πορευόμενος δὲ διὰ τοῦ Ἕρμου πεδίου, ἀπικνέεται ἐς Νέον τεῖχος, ἀποικίην Κυμαίων. ᾠκίσθη δὲ τοῦτο τὸ χωρίον ὕστερον Κύμης ἔτεσιν ὀκτώ. ἐνταῦθα λέγεται αὐτὸν δοκέειν δὴ σκυλεῖόν τι, εἰπεῖν πρῶτα τὰ ἔπεα τάδε,

Αἰδεῖσθε ξενίων κεχρημένον ἠδὲ δόμοιο,
Οἱ πόλιν ἀμφιβαλὼν Κύμην Ἐριώπιδα κούρην
Ναίετε, Σαρδιάνης πόδα νείατον ὑψικόμοιο·
Ἀμβρόσιον πίνοντες ὕδωρ θείου ποταμοῖο
Ἕρμου δινήεντος, ὃν ἀθάνατος τέκετο Ζεύς.

ἡ δὲ Σαρδιάνη, ὄρος ὑπάρχειν ὑψηλὸν τοῦ πεδίου τοῦ Ἕρμου ποταμοῦ καὶ τοῦ Νέου τείχους. τῷ δὲ σκυτεῖ ὄνομα ἦν Τύχιος· ἀκούσαντι δὲ τῶν ἐπέων ἔδοξεν αὐτῷ δέξασθαι τὸν ἄν- 357
θρωπον. πλέονος γὰρ ἀλγοῦντα τυφλόν, καὶ αἰτέοντα καὶ μανθάνειν ἅπερ καὶ τοῖσι παρεοῦσι. ὁ δὲ ἐπιλαβόμενος τοῦ τε καὶ ἐσήγαγε· κατημένου δὲ ἐν τῷ σκυτείῳ, συνῆσαν παρεόντων καὶ ἄλλων, τόν τε ποιητὴν αὐτοῖς ἐπεδείκνυτο, Ἀμφιάρεώ τε τὸν ἐξέλασίαν τὸν ἐς Θήβας, καὶ τοὺς ὕμνους μεθ' οὓς τοὺς ἐς θεοὺς πεποιημένους αὐτῷ· καὶ ὡς τὰ λεγόμενα ὑπὸ τῶν παρεόντων ἐς τὸ μέσον γνώμας ἀποφαινόμενος, δωρήματος ἄξιος ἐφαίνετο εἶναι τοῖς ἀκούσασι. Τέως μὲν οὖν κατεῖχεν ὁ Μελησιγένης περὶ τὸ Νέον τεῖχος, ἀπὸ τῆς ποιήσιός γε τὸν βίον τὸν μηχανὰς ἔχων. ἐδείκνυον δὲ οἱ Νεοτειχεῖς μέχρις ἐμοῦ τὸν χῶρον ἐν ᾧ κατίζων τὰ ἔπεα τὴν ὑπόδειξιν ἐποιέετο. καὶ χάρτα ἐσέβοντο τὸν τόπον· ἐν ᾧ καὶ ἄγγειρος ἐπέφυκει, ἣν ἐκεῖνοι ἔφασκον, ἀφ' οὗ ὁ Μελησιγένης ἔπλυνεν, αὐτοῖς πεφυκέναι. Χρόνῳ δὲ περιιόντος, ἀπόρως κείμενος, καὶ μόλις τὴν τροφὴν ἔχων, ἐπενοήθη εἰς τὴν Κύμην ἀπιέναι, ὅτι βέλτιον πράξει. μέλλων δὲ πορεύεσθαι, καὶ εἶτα

1 Eumque diu variæ navigationis ſocium habuit, 2 Et quum ſententiam ſuam proferret de iis quæ in medium proponebantur ab illis qui aderant, admiratione digmus ab audientibus judicabatur.

τάδε

τάδε τὰ ἔπεα λέγει,

Αἶψα πόδες με φέροιεν ἐς αἰδοίων πόλιν ἀνδρῶν·

Τῶν γὰρ ἀγαθὸς πρόφρων καὶ μῆτις ἀρίστη.

ἀπὸ δὴ τοῦ Νέου τείχεος πορεύομενος, ἀπίκετο εἰς τὴν Κύμην, λαβὼν Λαρίσσης τὴν πορείαν ποιησάμενος. ὡς γὰρ ἔτως αὐτῷ δυπορώτατον. καὶ, ὡς Κυμαῖοι λέγουσι, τῷ Φρυγίης βασιλεῖ Μίδῃ τῷ Γορδίεω, δεηθέντων πενθερῶν αὐτοῦ, " ποιεῖ καὶ ὁπόγεγραμμα τόδε, τὸ ἐπὶ καὶ νῦν ἔτι ἐστὶ τῆς μήτρης τοῦ Γορδίεω ὑπογεγραμμένον,

Χαλκῆ παρθένος εἰμὶ, Μίδεω δ' ἐπὶ σήματι κεῖμαι·

Ἔστ' ἂν ὕδωρ τε ῥέῃ, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ,

Ἠελίοιό τ' ἀντία λάμποι, λαμπρά τε σελήνη,

Καὶ ποταμοὶ ῥέωσιν, ἀνακλύζῃ δὲ θάλασσα,

Αὐτοῦ τῇδε μύουσα " πολυκλαύτῳ ὑπὸ τύμβῳ

Ἀγγελέω παριοῦσι, Μίδης ὅτι τῇδε τέθαπται.

Κατίζων δὲ ἐν ταῖς λέσχαις τῶν ἡρώντων ἐν τῇ Κύμῃ ὁ Μελησιγένης τὰ ἔπεα τὰ πεποιημένα αὐτῷ ἐπεδείκνυτο, καὶ ἐν τοῖς λόγοισι ἔπειθε τὰς ἀκοὰς, καὶ αὐτὸς θαυμαστὰ καθειστήκεις. γνοὺς δὲ ὅτι ἀποδέκονται αὐτοῦ τὴν ποίησιν οἱ Κυμαῖοι, καὶ εἰς σωτηρίαν ἕλκων τὰς ἀκοὰς, λόγους πρὸς αὐτοὺς τοιόσδε προσέλεγε, λέγων ὡς εἰ βέλοιεν αὐτὸν δημοσίῃ τρέφειν, ὑπόκλεες ἂν τὴν αὐτῶν πόλιν ποιήσει. τοῖς δὲ ἀκούουσι, βουλομένοις τε ἦν ταῦτα, καὶ αὐτοὶ πυρήνεον ἐλπίδα ὅτι τὴν βουλὴν δεηθεῖεν τῶν βουλευτέων· καὶ αὐτοὶ ἔφασαν συμπρήξειν. ὁ δὲ ἐπείδετο αὐτοῖς, καὶ βουλῆς συλλεγομένης ἐλθὼν ὅτι τὸ βουλεῖον, ἐδέετο τοῦ ὅτι τῇ τιμῇ ταύτῃ καθιεῖεν, ἀπαγαγεῖν " αὐτὸν ὅτι τὴν βουλήν. ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε, καὶ, ἐπεὶ καιρὸς ἦν, ἀπήγαγε. καλέσας δὲ ὁ Μελησιγένης ἔλεξε τάδε τῆς τροφῆς τὸν λόγον ὃν καὶ ἐν ταῖς λέσχαις ἐλέγομ. ὡς δὲ εἶπεν, ἐξελθὼν ἐκάθητο. Οἱ δὲ ἐβουλεύοντο ὅ, τι χρεὼν εἴη ἀπκρίνασθαι αὐτῷ. περιδυομένων δὲ τοῦ ἀπάγειν αὐτὸν, καὶ ἄλλων ὅστις τῶν βουλευτέων ἐν ταῖς λέσχαις ἐπίκοος ἐγίνοντο, τῶν βουλευτέων ἕνα λέγεται σιαπλησθῆναι τῇ χρήμῃ αὐτοῦ, ἄλλά τε πολλὰ λέγοντα, καὶ ὡς εἰ τοὺς ὁμήρους δοξει τρέφειν αὐτοῖς, ὅμιλον πολλόν τε καὶ ἀχρεῖον ἕξουσιν. ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὸ ὄνομα Ὁμήρου ἐπεκράτησε τῷ Μελησιγένει

hæc pronunciavit carmina,

Vos me hominum rapide flamæ portetis in urbem,
Quorum animus promptus, pollent qui mente sagaci.

Proficiscens igitur Cumam è Novo muro, per Lariſſam iter fecit, utpote compendioſiſſimum. Ubi, ut Cumani narrant, flagitante ſocero, epigramma hoc ſcripſit Midæ Phrygum regi Gordii filio, id quod etiam nunc in Gordii cippo inſcriptum viſitur,

Ænea ſum virgo, Midæ quæ incumbo ſepulcro:
Dum fluit unda levis, ſublimis naſcetur arbor,
Dum ſol exoriens & ſplendida luna relucet,
Dum fluvii labuntur, inundant litora fluctus,
Hic conſtanter ago, lacrymaſq; in marmore ſincto
Fixa, Midam moneo tumulatum hic chare viator.

Reverſus autem Cumam, in ſenum paſſim conventiculis carmina ſua quæ fecerat oſtentabat, colloquiique ſuavitate auſcultantes in ſui admirationem facile pertrahebat. Intelligens igitur Cumanos poeſin ſuam recipere, pergit eoſdem conſuetudine ſua oblectare, ac poſtremo hujuſmodi condicionem proponere, ſi publice eum alere vellent, ſe civitatem Cumanorum celeberrimam redditurum. Qui præſentes hæc audiebant, inſtitutum probabant: addentes ſe quoque adjuturos, ſi petitionem ſuam ad ſenatum referret, ut votis ſuis fieret ſatis. Meleſigenes his verbis erectus, collecto ſenatu in curiam proceſſit: rogatoque eo cujus id muneris erat, ut in ſenatum duceretur, ille nihil recuſans, ubi opportunum videbatur. hominem deduxit. Hîc conſiſtens Meleſigenes, eadem verba habuit in ſenatu quæ paulo ante in illis conventiculis de alimentis præſtandis propoſuerat. Ubi dixiſſet egreſſus pro curia ſedebat. Dum autem ſenatores agitarent quidnam par eſſet homini reſpondere, viſumq; eſſet cum ei qui deduxerat, tum aliis omnibus quotquot in conventiculis Meleſigenem audierant, petitionem admittendam: unus tantum è ſenatoribus refertur Meleſigenis poſtulatis calculo ſuo repugnaſſe, interq; alia multa, hæc quoq; commemoraſſe: quod ſi ſemel ὁμήρους, *hoc eſt, cæcos*, alendos ſuſciperent, futurum eſſet ut continuo turbam & multam & inutilem haberent. Atq; hic primũ Homeri nomen Meleſigeni inditũ eſt, à cæ-

à cæcitatis videlicet calamitate. nam Cumani cæcos ὁμήρους appellant. Jamq; inde, qui prius Melesigenes, nomen obtinuit Homeri. Breviter hæc sententia evicit, perque prætorem fuit approbata, qua contendebatur non
XIV alendum Homerum. Hæc quum illi nunciaretur, vehementer commotus, his versibus calamitatem suam deplorabat,

Hei mihi quam fatum dat Jupiter almus iniquum.
Infanti mihi lac venerandæ ex ubere matris
Prebuit, Æolica Smyrne, quam martia quondam
Gens Phriconitis, certamine fortis equestri,
Condidit ad pelagus, præterlabente Melete.
Docta Jovis proles mecum hinc digressa volebat
Carminibus celebrare urbem quam nomine dicunt
Cumam, quosque viros intra sua mœnia claudit.
Illi audire sacra spreverunt carmina vocis,
Sed quicunque mihi cladem exitiumque paravit,
Non impune feret læva quod mente volutat.
At mihi quam dederint nascenti numina sortem,
Ægro animo quamvis, certum est perferre patique.
Sed jam per sacræ vestigia ponere Cumæ
Compita non suadet mihi mens, potiusq; remota
Inq; peregrina sedem mihi quærere terra.

XV Cuma deinde abiens ad Phocæam contendit, imprecans interim Cumanis nequis unquam insignis poeta in illa regione existeret qui Cumanos celebraret. Apud Phocæam autem eodem modo sibi victum paravit, in conventiculis videlicet passim carmina sua ostentans. Erat autem eo tempore apud illam Thestorides quidam, qui pueros illic literas docebat, homo fidei parum probatæ. Hic animadversa Homeri poeli, hujusmodi verbis Homerum compellavit, paratum se inquiens & ministrare ei, & victum suppeditare, si carmina quæ meditatus esset, describere pateretur, & alia subinde faciens,
XVI ad se deferret. Homerus, jam ministerii alicujus atq; adeo necessariorum indigens, recipiendam hanc condicionem putavit: commoratusq; apud Thestoridem, minorem illam fecit Iliadem,

ἀπὸ τ συμφορῆς· οἱ γὰρ Κυμαῖοι τὲς τυφλὲς ὁμήρους λέγουσιν· ὥστε πρότερον ὀνομαζομένου αὐτῦ Μελησιγενέος, τότο ἡρέθη τέκμαρ Ὁμήρου· καὶ οἱ ξένοι διέλεγκαν, ὅτι μνήμην αὐτῦ ἐποιοῦντο. ἐπιλύτα δ' οὖν ὁ λόγος τῷ ἄρχοντι μὴ τρέφειν τ Ὅμηρον, ἔδοξε δέ πως τῇ ἄλλῃ βουλῇ· ἐπελθὼν ὃ ὁ δημόσιος καὶ παρεζόμενος αὐτῷ διηγήσατο τὲς ἐναντιωθέντας λόγους τῇ χρήμῃ αὐτῦ, καὶ τὰ δόξαντα τῇ βουλῇ. Ὁ δ, ὡς ἤκουσεν, ἀυμφόρηνέ τε καὶ λέγει τὰ ἔπεα τάδε,

Οἴῃ μ' αἶσα δῶκε πατὴρ Ζεὺς κύρμα γλυκύδαιμ, 358
Νήπιον αἰδοίης ἔτι γάλακτι μητρὸς ἀτάλλων,
Ἣν ποτ' ἐπύργωσαν βουλῇ Διὸς αἰγιόχοιο
Λαοὶ Φρίκωνος, μάργων ὀπαδήτορες ἵππων·
Ὁπλότεροι μαλερῷο πυρὸς κείνοιο τοκῆες
Ἄρηα
Αἰολίδα Σμύρνην ἀλιγέτονα πολυιάνακτον·
Ἣν τε δὶ ἀγλαὸν εἶσιν ὕδωρ ἱεροῖο Μέλητος,
Ἔνθεν ἀπορνύμενα κέλευσε Διὸς, ἀγλαὰ τέκνα,
Ἡθελέτην κλῄσαι δῖαν χθόνα καὶ πόλιν ἀνδρῶν.
Οἱ δ' ἀπὸ νηΐδων ἱερὰ ὄπα, φημὶ ἀοιδλύ.
Ἀφραδίην τ μὲν τε παθὼν τις φράσσεται αὐδὴς,
Ὅς σφιν ὀνειδείοισιν ἐμὸν διεμήσατο πότμον.
Κῆρα δ' ἐγὼ τὴν μοι θεὸς ὤπασε γεινομένῳ περ,
Τλήσομαι ἀκαμάντον φέρων τελλήοπι θυμῷ.
Οὐδέ τι μοι φίλα γύα μῦσιν ἱεραῖς ἐν ἀγυιαῖς
Κύμης ὁρμαίνουσι, μέγας δέ με θυμὸς ἐπείγει
Δῆμον ἐς ἀλλοδαπὸν ἰέναι ὀλίγον περ ἐόντα.

Μετὰ τῦτο ἀπαλλάσσεται ἐκ τῆς Κύμης ἐς Φωκαίην, Κυμαίοις ἐναρησάμενος μηδένα ποιητὴν δόκιμον ἐν τῇ χώρᾳ γεγενῆσθαι ὅστις Κυμαίους ἐπαγλαϊεῖ. ἀπορήσας δ ἐς Φωκαίην, τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἐβιότευσεν, ἔπεα ἐπιδεικνύμενος ἐν ταῖς λέσχαις κατίζων. ἐν δ τῇ Φωκαίῃ τότον τὸν χρόνον Θεσπιάδης τις ἰῶν γράμματα διδάσκων τὲς παῖδας, ἀνὴρ οὐ κρήνης κατανοήσας τῷ Ὁμήρῳ τιμὴν ποίησιν, λόγους τινὰς αὐτῷ προσλέγειν, φάσ ἔτι μόνον εἰ δυνατὸν εἴη τρέφειν αὐτὸν ἀναλαβών, εἰ ἐθέλοι ἄγειν πεποιημένα εἴη αὐτῷ τῶν ἐπέων ἀναγεγράφθαι, καὶ ἄλλα ποιῶν, πρὸς ἑωυτὸν ἀναφέρειν αἰεί. Τῷ δ Ὁμήρῳ ἀκούσαντι, ἔδοξε ποιητὰ εἶναι ταῦτα· ἐνδεὴς γὰρ ἦν τ ἀναγκαίων καὶ δυσπόρων. διατελέων δ παρὰ τῷ Θεσπιάδῃ, ποιεῖ Ἰλιάδα τὴν ἐλάσσονα, ἐ-

ἧς ἡ ἀρχὴ,

Ἴλιον ἀείδω καὶ Δαρδανίην εὐπτόλεον,
Ἧς πέρι πολλὰ πάθον Δαναοὶ, θρεπτῶν Ἄρηος.

πολλ' ἔπαθον.

καὶ τὴν καλυμμένην Φωκαΐδα, ἣν φασιν οἱ Φωκαεῖς Ὁμήρου παρ' αὐτοῖσι ποιῆσαι. ἐπεὶ δὲ τὴν τε Φωκαΐδα καὶ τἄλλα πάντα ὡραῖα τῷ Ὁμήρῳ ὁ Θεσπρίδης ἐγεράψατο, διενοήθη ἐκ τῆς Φωκαίης ἀπαλλάσσεσθαι, τὴν ποίησιν θέλων τῷ Ὁμήρῳ ἐξιδιώσασθαι· καὶ ἐκ ἔτι ὁμοίως ἐν ἐπιμελείᾳ εἶχε τὸν Ὅμηρον. ὁ δὲ λέγει αὐτῷ τὰ ἔπεα τάδε,

Θεσπρίδης, θνητοῖσιν ἀνωΐστων πολέων περ,
Οὐδὲν ἀφραστότερον πέλεται νόος ἀνθρώποισιν.

ὁ μὲν δὴ Θεσπρίδης ἐκ τῆς Φωκαίης ἀπαλλάσσεται ἐς τὴν Χίον, καὶ τὴν διδασκαλίην κατεσκευάσατο· καὶ τὰ ἔπεα ἐπιδεικνύμενος ὡς ἐωυτοῦ ἐόντα, ἔπαινόν τε πολλὸν εἶχε καὶ ὠφελεῖτο· ὁ δὲ Ὅμηρος πάλιν τὴν αὐτὴν τρόπον διητᾶτο ἐν τῇ Φωκαίῃ, ἀπὸ τῆς ποιήσιος τὴν βιοτὴν ἔχων. Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ μετέπειτα ἄνδρες Χῖοι ἔμποροι ἀπίκοντο ἐς τὴν Φωκαίην· ἀκούσαντες δὲ τῶν ἐπέων τῶν Ὁμήρου ἃ πρότερον ἀκηκόεσαν πολλάκις ἐν τῇ Χίῳ τοῦ Θεσπριδέω, ἐξήγγελλον ὅτι ἐν τῇ Χίῳ τὸν ὑπὸ ἐπιδεικνύμενος τὰ ἔπεα ταῦτα γεγραμμένα διδάσκαλος, κάρτα πολλὸν ἔχει. ὁ δὲ Ὅμηρος κατενόησεν ὅτι Θεσπρίδης ἂν εἴη, καὶ παντὶ δυμῷ ἐσπεύδαζεν εἰς τὴν Χίον ἀπικέσθαι. καταβὰς δὲ ὅκη τὴν λιμένα, ἐς μὲν τὴν Χίον οὐ κατελαμβάνει ὁδὸν πλοῖον πλέον, ἐς δὲ τὴν Ἐρυθραίην τινὲς ὅκη ξύλα παρεσκευάζοντο πλεῖν. καλῶς δὲ εἶχε τῷ Ὁμήρῳ δὶ Ἐρυθραίης τὸ πλοῦν ποιήσασθαι. καὶ προσελθὼν ἐχρῆζε ὡραῖα τοῖσι ναυτέῃσι δέξασθαι αὐτὸν σύμπλοον, πολλά τε προσαγορεύων λέγων οἷς σφέας ἔμελλε πείσειν. τοῖς δὲ ἔδοξε δέξασθαι αὐτόν· καὶ ἐκέλευον ἐσβαίνειν ἐς τὸ πλοῖον. ὁ δὲ Ὅμηρος πολλὰ ἐπαινέσας αὐτοὺς, ἐσέβη· καὶ ἐπεὶ ἕζετο, λέγει τὰ ἔπεα τάδε,

Κλῦθι Ποσειδάων μεγαλοσθενὲς ἐννοσίγαιε,
Εὐρυχόρου μεδέων ἠδὲ ξανθῆς Ἑλικῶνος.
Δός δ' ἔρον καλὸν καὶ ἀπήμονα νόστον ἰδέσθαι
Ναύτῃσι, οἵ νηὸς πομποὶ ἅδ' ἀρχοὶ ἔασι.
Δός δ' ἐς ὑλήεσσαν ὑψηκρήμνοιο Μίμαντος
Αἰδοῖόν μ' ἐλθόντα βροτῶν ὁσίων γε νομῆσαι.

cujus initium est,

Trojam & Dardaniam canto, quæ mater equorum,
Quæ Danais Marte satis mala plurima vexit.

Phocaidem quoq; quam vocant, Phocenses apud se conditam ab Homero asserunt. Jam vero Thestorides, ubi Phocaidem atq; alia pleraq; ab Homero communicata descripsisset, constituit è Phocæa discedere, Homerique poesin pro sua venditare. Unde factum ut quum Homeri non perinde curam haberet, ille ad Thestoridem hujusmodi sit usus districho,

[1] *Thestoride, ex multis, mortalibus abdita quæ sunt,*
Mens habet in primis cæcos humana recessus.

Thestorides igitur relicta Phocæa in Chium concessit: ubi erecto ludo, carmina illa pro suis evulgans, egregiam simul laudem sibi paravit & fructum haudquaquam vulgarem. Porro Homerus suo eodemq; more vivere pergebat apud Phocenses, nimirum è poeti victum habens. Tempore deinde non XVII
ita multo post, viri aliquot è Chio eruditi, audientes eadem carmina quæ jam sæpius in Chio à Thestoride pro suis recitari audierant, indicabant in Chio hæc ipsa à quodam ludimagistro pro suis cum magno fructu ostentari. Homerus intelligens continuo Thestoridem esse, magno studio properabat in Chium transmittere. Et quum portum adiisset, neq; offendisset navem qua trajiceret, essent autem qui pro lignis devehendis in Erythræam solvere pararent, belle convenire videbatur si per Erythræam iter faceret. Accedens igitur nautas, flagitavit ut comitem se navigationis reciperent, multis blandisque usus verbis, quibus quod poscret persuaderet. Nautæ admittentes hominis preces, jusserunt navem eum conscendere. Quo impetrato Homerus considens in navi, his versibus nautis bene precatur,

Audi qui pelagus valido Neptune tridenti
Imperioq; regis, spatiosaq; culta Heliconis:
Da precor his nautis reditum, ventosq; secundos,
Qui mihi sunt comites placidi, navisq; magistri:
At mihi da misero sacram contingere terram,
Acrius qua parte Mimas ad sidera surgit,
Inde hominis justi me fac succedere tectis,

[1] Legendo Θεσπρίδη, &c.

Ulci-

Vlciſque virum qui me improbitate feſellit,
Laſit & hoſpitii ſacra jura Jovemq; benignum.

XVIII Ubi vero ſecundo vento Erythream appuliſſent, Homerus in navi diverſatus eſt poſtero autem die nautas rogavit ut aliquem præberent qui ad urbem eum perduceret. Illi obſequuti, ducem itineris unum è ſuis permiſerunt, Quumque iam pergendo ad Erythræam appropinquaſſet, deprehendiſſetque urbem aſperam atque montoſam, in hæc prorupit carmina,

O ſacra multorum largitrix terra bonorum,
Quàm tu plana aliis & parte æqualis ab omni,
Aſpera contra aliis, in quos converteris iram.

Ingreſſus deinde Erythræorum urbem, percontatur de navi. Et quum forte quidam occurriſſet ſalutaturus, qui eum in Phocæa vidiſſet, ab hoc contendit ut ſecum diſpiceret ſicubi navis appareret
XIX qua in Chium tranſmitteret. Atque quum in portu navalibuſque nullum reperiretur trajectitium navigium, ille Homerum ad eum locum ducit ubi piſcatoriæ naviculæ ſtationem habebant. Et forte fortuna incidit in quoſdam qui in Chium erant trajecturi. Hos adiens precatus eſt ut Homerum tranſportarent. Verum illi nullis precibus permoti, non recepto Homero ſolverunt. Homerus autem hæc cecinit carmina,

Infidi nautæ, gens diris triſtior ipſis,
Sæva quibus veluti mergis dant æquora victum,
Si vobis nulla eſt hominum reverentia cordi,
At ſperate Iovem, ſummo qui regnat Olympo.
Triſtis enim vultus Iovis eſt, pœnæque paratæ,
His quibus hoſpitii non eſt pia teſſera curæ.

At vero in altum jam provictis contigit ut adverſo vento rapti, eodem unde ſolverant recurrerent, ubi etiamdum Homerum in litoris crepidine conſidentem offenderunt. qui cognito navis recurſu, hunc in modum eos alloquitur, *Vos, ô peregrini, ventus adverſus excepit; ſed me nunc quoque admittite, & ſecunda vobis navigatio erit.* Piſcatores autem, pœnitentia ducti quod prius hominem non receperant, compellato eodem, jubent conſcendere, ſi velit, navem. Recepto Homero rurſus vela faciunt: quumque exacto itinere litus appuliſſent, piſcatores ad ſua quiſque opera digreſſi. Homerum in litore ea nocte relinquunt,
XX

Φῶτά τι τῶ αἰμιλῶ ὃς ἐμὸν νόον ἠπεροπεύσας,
Ὠδύσατο Ζῆνα ξένιον ξενίην τε τεαπέζην.

Ἐπεὶ δ' ἀπίκοντο διάπλοισαντες ἐς τὴν Ἐρυθραίην, τότε Ὅμηρος τῷ "αὐλὴν ὅτι τῶν πλοίων ἐποιήσατο· τῇ δ' ὑστεραίῃ ἔχρηζε τῶν ναυτέων τινὰ ἡγήσασθαι αὐτῶν ἐς τὴν πόλιν. οἱ δ' συνέπεμψαν ἕνα αὐτῶν. προδύμιος δ' Ὅμηρος ἐπεὶ ἔτυχε τῆς Ἐρυθραίης, τραχείης καὶ ὀρεινῆς οὔσης, φθέγγεται τάδε ἔπεα, τὰ δὲ

Πότνια γῆ, πάνδωρε, δότειρα μελίφρονος ὄλβου,
Ὡς ἄρα δὴ τοῖς μοι φωτοῖς εὔοχθος ἐτύχθης,
Τοῖσι δ' δύσβωλος καὶ τρηχεῖ οἷς ἐχολώθης.

ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν πόλιν τῶν Ἐρυθραίων ἐπρώτιστα τῶν τὸ ἐς τὴν Χίον πλοῦν καὶ τινος περιελθόντος αὐτῶν τῶν ἐμπορικῶν ἐν τῇ Φωκαΐῃ, καὶ ἀπασαμένου, ἔχρηζεν αὐτὸς συνεξευρεῖν αὐτῷ πλοῖον, ὅπως ἂν εἰς τὴν Χίον διαβαίη. Ἐκ μὲν δὴ τοῦ λιμένος εὐθὺς ἦν ἀπόκρυφον, ἄγει δ' αὐτὸν ἔνθα τῶν ἁλιέων τὰ πλοῖα ὁρμίζεται. καί πως συντυγχάνει μέλλουσι τῇδε διαπλεῖν ἐς τὴν Χίον, ὧν ἐδέετο προσελθὼν ὁ ἄναξ αὐτὸν ἀναλαβεῖν τὸν Ὅμηρον. οἱ δ', οὐδένα λόγον ποιησάμενοι, ἀπήνυτο· ὁ δ' Ὅμηρος φθέγγεται τάδε τὰ ἔπεα,

Ναῦται πυντοπόροι ζυγερῇ ἐναλίγκιοι ἄτῃ,
Πτωχάσιν αἰθυίῃσι βίον δύσζηλον ἔχοντες,
Αἰδεῖσθε ξενίοιο Διὸς σέβας ὑψιμέδοντος.
Δεινοὶ γὰρ μέτοπις ξενίῳ Διὸς, ὅς κ' ἀλίτηται.

ἀναχθεῖσι δ' αὐτοῖς συνέβη, ἐναντίῳ ἀνέμῳ ῥιπιζομένοις, παλινδρομῆσαι, καὶ ἐς τὸ χωρίον ἀναδραμεῖν ὅθεν ἀνηγάγοντο, καὶ τὸν Ὅμηρον ἀναλαβεῖν καθήμενον ἐπὶ τῶν κυματωγῶν. μαθόντες δ' αὐτὸν πεπαλινδρομηκότας, ἔλεξε τάδε, "Ὑμῖν ὦ ξένοι ἔλαβεν ὁ ἄνεμος ἀντίος "ῥιπίζομενος· ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν με δέξασθε, καὶ ὁ πλοῦς ὑμῖν ἔσται. οἱ δ' ἁλιεῖς, ἐν "μεταμελείᾳ ῥιπιζόμενοι ὅτι οὐ πρότερον ἐδέξαντο, εἶπόντες ὅτι οὐ καταλιμπάνουσιν ἣν ἐθέλοι συμπλεῖν, ἐκέλευον ἐσβαίνειν· καὶ ὅτως ἀναλαβόντες αὐτὸν ἀνήχθησαν, καὶ ἴσχουσιν ἐπ' ἀκτήν. Οἱ μὲν δὴ ἁλιεῖς πρὸς ἔργον ἐτράποντο· ὁ δ' Ὅμηρος τὴν νύκτα ὅπῃ τοῦ αἰγιαλοῦ κατέμεινε, τὴν δὲ

πλὼ ᾗ ἡμέραν πορδώμενος, ᾗ πλανώμενος, ἀπίκετο εἰς τὸ χωρίον ὁ Πίτυς καλέεται. καὶ ταῦτα αὐτῷ ἀναπαυομένῳ πλὼ νύκτα, ὅπιπτε καρπὸς τῆς πίτυος, ὃν δὴ μεταξὺ τροφὸν, οἱ ᾗ κῶνον καλέουσιν. ὁ ᾗ Ὅμηρος φθέγγεται τὰ Ἔπη τάδε,

Ἄλλη τίς σε πόθεν ἀμείνονα καρπὸν ἔησιν

Ἴδης ἐν κορυφῇσι πολυπίδακι λιεμένος,

Ἔνθα σίδηρος Ἄρηος ὀπιζομένοισι βροτοῖσιν

Ἔσσεται οὔτ' ἄν μιν Κεβρήνιοι ἄνδρες ἔχωσι.

τὰ ᾗ Κεβρήνια τοῦτον τὸν χρόνον κτίζειν οἱ Κυμαῖοι παρεσκευάζοντο περιστῇ Ἴδῃ, ᾗ γίνεται αὐτόθι σίδηρος. Ἐντεῦθεν ἀναρτὰς Ὅμηρος ἐπορεύετο κατὰ φωνήν τινα αἰγῶν νεμομένων. ὡς ᾗ ὑλάκτιον αὐτὸν οἱ κύνες, ἀνέκραγον. ὁ ᾗ Γλαῦκος ὡς ἤκουσε τῆς φωνῆς, (καὶ γὰρ τοῦτο ὄνομα τῷ νέμοντι τοὺς αἶγας) ἐπέδραμον ὀρθαλέως, τάς τε κύνας ἀνεκαλεῖτο, ᾗ ἀπεσόβησεν ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου. ἐπὶ πολλὼ ᾗ χρόνον ἐν θυμῷ λῶ, ὅκως τυφλὸς ὢν, μὴ Ὅμηρος ἀπίκοιτο ἐς τοιούτους χώρους, ᾗ ὅ, τι θέλων· προελθὼν τε μικρὸν ἐρέειν ὅστις τε λῶ, ᾗ τίνι τρόπῳ ἀπίκοιτο ἐς τόπους ἀοικήτους καὶ ἀγριβέα χωρία, ᾗ τίνος κεχρημένος εἴη. ὁ ᾗ Ὅμηρος, αὐτῷ πᾶσαν πλὼ ἑωυτοῦ πάθεα καταλεγόμενος, εἰς οἶκον περιηγάγετο. λῶ γὰρ, ὡς ἔοικεν, ἐὼ' ἀγνώμων ὁ Γλαῦκος. ἀναλαβὼν ᾗ αὐτὸν ἀπήγαγε ὅθι τὸν σταθμόν· πῦρ ᾗ ἀνακαύσας, δεῖπνον παρεσκεύαζε, ᾗ παρέθηκε, δειπνεῖν ἐκέλευεν ὁ Γλαῦκος. Τῶν ᾗ κυνῶν μὴ ἐθελόντων ᾗ ὑλακτέοντων δειπνεῦντα, καθάπερ εἰώθεσαν, λέγει πρὸς τὸν Γλαῦκον Ὅμηρος τὰ Ἔπεα τάδε,

Γλαῦκε πέπον, ὅπιων τὸ ἔπος ἐνὶ φρεσὶ θέσθαι·

Πρῶτον μὲν κυσὶ δεῖπνον ἐπ' αὐλείοισι θύρῃσι

Δοῦναι· ὡς γὰρ ἄμεινον· ὁ γὰρ ᾗ πρῶτον ἀνύει

Ἀνδρὸς ἐπερχομένου, ᾗ ἐς ἔρκεα δηρὸν ἰόντος.

ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος, ἥδη τῇ παραινέσει, ᾗ ἐν θυμῷ εἶχεν αὐτόν. δειπνήσαντες ᾗ, ἅμα λόγων εἰσιῶντο. ἀπηγεομένῳ ᾗ Ὁμήρῳ τήν τε πλάνην τὴν ἑωυτοῦ ᾗ τὰς πόλεις ἃς ἐσαπίκοιτο, ἔκπληκτος ἦν ὁ Γλαῦκος ἀκούων.

Ubi diluxit, itineri se accingens oberransque, ad eum locum pervenit qui appellatur Pinus: illicque quiescenti noctu pini fructus est illapsus, quem aliqui τρόφιλον, alii κῶνον appellant. Homerus autem hos cecinit versus,

Funduntur fructus alia magis arbore dulces,
Quam fovet umbrosis felix in collibus Ida:
Hinc ferrum veniet Martis valideque secures
His ubi consistet campis Cebrenia pubes.

Eo enim tempore Cumani Cebrenia ad Idam montem ædificare parabant, unde ferrum effoditur. Cæterum illinc abiens XXI Homerus, vocem caprarum quæ ibidem forte, pascebantur, sequutus, in canes incidit pastorales: qui quum ferocius eum adorirentur, vociferabatur. Quod audiens Glaucus (id enim erat caprario nomen) accurrit festinanter, compellatosque canes, ab Homero excussit. Atque ubi diu multumque admiratus fuisset, quod nimirum cæcus existens eo locorum perveniisset, tandem accedens rogabat quisnam esset & cujus rei indigens, quibusque modis ad inhabitata illa vastaque loca divertisset. Homerus, omnem suam calamitatem commemorans, ad commiserationem Glaucum pertraxit. [1] siquidem homo erat (vt apparet) cordatus. Excipiens igitur Homerum, ad suum deduxit tugurium, incensoque igne cœnam instruxit: qua apposita jussit cœnare secum hospitem. At vero quum canes à cibo abstinentes XXII non cessarent suo more cœnitantem adatrare, Homerus Glaucum his versibus alloquitur,

Glauce precor, paucis me audi, parcque monenti:
Præ foribus stabuli canibus sua ferculæ primum
Fac tradas: nam sic melius. custodibus illis,
Nec fera nec fures venient ad septa dolosi.

Hæc audiens Glaucus, lætatus est admonitione illa, habuitque in magna hominem admiratione. Cœnati autem, ultro citroque habitis sermonibus, mutuis quoque colloquiis oblectabantur. Nam quum Homerus errores suos, civitatesque quas adiisset, commemoraret, Glaucus hæc audiens, præ admiratione stupebat:

[1] Nec enim inhumanus (ut conjicere licet) erat Glaucus. *vel, Non inhumanum enim fuisse Glaucum verisimile est.*

erat

eratque jam tum cubandi tempus, &
XXIII quieti se dabant. Postero die Glaucus
cogitavit ad herum suum proficisci, ani-
mo hæc de Homero indicandi. Proinde
commissis socio capris pascendis, Home-
rum intra tecta reliquit, promittens se
quamfestinantissime iturum. Descendens
autem ad Bolissum (id erat vicino huic
loco nomen) herumque suum adiens,
narravit de Homero quemadmodum res
se habebat: quod nimirum pro miracu-
lo adventum hominis duceret: demum
rogat quid facere conveniat. Herus pa-
rum delectatus hoc nuncio, cœpit cum
Glauco expostulare, qui quoslibet citra
delectum errones mutilosque reciperet
aleretque: tamen præcepit ut hospitem
XXIV ad se perduceret. Glaucus vero ad Ho-
merum reversus narravit, jussitque sequi
se in urbem. fore enim hæc ei ad feli-
cem fortunæ successum. Quibus non
gravatim assentiens Homerus, caprarium
sequitur. Hic Chius *Glauci herus* ubi in
colloquium cum Homero venisset, re-
perissetque hominem esse [1] cordatum,
multaque rerum peritia instructum, cœ-
pit suadere ei ut apud se commoraretur,
liberorumque quos habebat adolescentes,
formandorum curam susciperet. Ille ac-
cepta condicione, pueros sibi concre-
ditos erudivit. Interim Cercopas, Batra-
chomyomachiam, Epicichlidas, & alia
omnia quæcunque juvenilia ludicraque
ejus extant, apud Chium illum condidit
in Bolisso. hincque cœpit per urbem in-
clarescere. Jam vero Thestorides, ut
primum intellexit Homerum adesse,
navigans e Chio fugam capessebat.
XXV Deinde progressu temporis impetrata
ab hero Chium visendi copia, urbem
adiit, ludumque illic instituens, pueros
carmina docebat. Id quum magna [2] feli-
citate Chiis facere videretur, multos si-
bi admiratores conciliavit. [3] Hinc igitur
victum parans tolerabilem, uxorem du-
xit, è qua duas suscepit filias, quarum
XXVI una decessit innupta, alteram viro Chio
elocavit. Enimvero hic poesi manum
admolitus, gratiam habuit bene de se
merentibus. Et primum quidem Men-
tori Ithacensi, in Odyssea, ut qui labo-
rantem ex oculis curavisset in Ithaca.
hujus enim beneficii gratia ejus nomen
poesi suæ inserens, Ulyssis fingit socium: cujus fidei Ulysses, Trojam navigans,

ἐν τούτῳ μὲν, ἐπεὶ ὥρη κοίτης ἦν, ἀπεπαύε-
το. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ διεπάλη ὁ Γλαῦκος πρὸς τὸ δεσπότην περὶ ἀναχωρήσεως, σημαίνων τὸν περὶ Ὁμήρου. ὑπερήφθη δ' τῷ παιδοβούλῳ μέ-
μφεσθαι τὰς αἶγας, τὸν Ὅμηρον καταλιπεῖν ἔνδειν, εἰπὼν πρὸς αὐτὸν, ὅτι διαπαγχάνων περιόσομαι. καταβὰς δὲ ἐς Βολισσὸν, (ἔστι δ' πλησίον τοῦ χωρίου τούτου) ἐν συνηθροίσθη τῷ δεσπότῃ, ἀπηγέετο περὶ Ὁμήρου πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, ὡς τε αὐτῷ τῆς ἀφίξεως, ἐν θαύματι ποιεύμενος· ἤρωτέ τε ὅ, τι χρὴ ποιεῖν περὶ αὐτῷ. ὁ δ' ὀλίγα μὲν προσέσχε τῷ λόγων, κατεγίνωσκε δ' τὸ Γλαύκου ὡς ἄφρονος ἐόντος, ἐν τὸν ἀναπήρους δεχόμενόν ἐν τρέφοντα. σκέλλουσε δ' ὅμως τὸν ξεῖνον ἄγειν πρὸς ἑαυτόν. Ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸν Ὅμηρον διηγήσατο ταῦτα ὁ Γλαῦκος, ἐν ἐκέλευσε παραδύεσθαι τοῦτον· ὅτω γὰρ δὴ πρήξειν ὁ δ' Ὅμηρος ἤθελε παραδύεσθαι. ἀναλαβὼν δὲ αὐτὸν ὁ Γλαῦκος ἦγε πρὸς τὸν δεσπότην. Διὰ λόγων δὲ ἰὼν τῷ Ὁμήρῳ ὁ Χῖος, διείσκει ἐόντα δεξιὸν ἐν πολλῶν ἔμπειρον· ἐπειδή τε αὐτὸν μᾶλλον, ἐν τῷ παιδιῶν διαμέλειαν ποιεῖσθαι. ἦσαν γὰρ τῷ Χίῳ παῖδες ἐν ἡλικίᾳ. τούτους δὲ αὐτὸς ἐθελήσησε παιδεύειν. ὁ δ' ἐπρησε ταῦτα· ἐν τὸς κέρκωπας, ἐν βατραχομυομαχίαν, ἐν ἐπικιχλίδας, ἐν τἆλλα πάντα ὅσα παίγνια ἔζην Ὁμήρῳ, ἐνταῦθα ἐποίησε διὰ τὸν Χίῳ ἐν Βολισσῷ. ὥστε ἐν ἐν τῇ πόλει θεραπόντων ἤδη ἐλλύετο ἐν τῇ ποιήσει. ἐν ὁ μὲν Θεστορίδης, ὡς τάχιστα ἐπύθετο αὐτὸν παρεόντα, ᾤχετο ἐκπλέων ἐκ τῆς Χίου. Χρόνῳ δὲ προϊόντος, δεινὸς τῇ Χίῳ πορθοῦσα αὐτὸν εἰς τὸν Χίον, ἀπίκετο εἰς τὸν πόλιν· ἐν διδασκαλεῖον καταπλασάμενος, ἐδίδασκε παῖδας τὰ ἕπεα. ἐν κάρτα δεξιὸς ἐδόκεεν εἶναι τοῖς Χίοις, ἐν πολλοὶ θαυμασταὶ αὐτῷ κατεστήσαντο. συλλεξάμενος δ' βίον ἱκανὸν, γυναῖ-
κα ἐγημε ἐξ ἧς αὐτῷ θυγατέρες δύο ἐγένοντο· ἐν ἡ μὲν αὐτῷ ἄγαμος ἐτελεύτησε, τὸν δ' συνώκισεν ἀνδρὶ Χίῳ. Ἐπιχειρήσας δὲ τῇ ποιήσει, ἀπέδωκε χρέος τῷ ἐχρῆ, πρῶτον μὲν Μέντορι τῷ Ἰθακησίῳ ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ, ὅτι μιν κάμοντα τὰς ὀφθαλμὰς ἐν Ἰθάκῃ ἐνοσήλευσεν ἐκλεκτῶς, τέκμαρ αὐτῷ ἐναρμόσας ἐς τὴν ποίησιν, Ὀδυσσέως τε ἑταῖρον φάς εἶ-
ναι· ποιήσας, Ὀδυσσέα, ὡς ἐς Τροίην ἔπλεε, Μέντορα

πρ. ἀνέ-
παυε.

πρ. ποιεῖ-
μεν Θ.
πρ. ἐρώτα

πρ. ἐκέλευε

πρ. ἐνοσή-
λευε

361

---

1 Naturali ingenii dexteritate præditum. 2 Dexteritate. 3 Hinc igitur quum satis superque sufficeret, *vel*, *Quum abunde magnas facultates acquisisset.*

ἐπιτρέψαι τὸν οἶκον, ἐόντι Ἰθακησίων ἀρίστῳ καὶ δικαιοτάτῳ, πολλαχῆ δὲ καὶ ἄλλῃ τῆς ποιήσεως τιμῶν αὐτὸν, τῷ Ἀθηναίῃ, ὁπότε ἐς λόγον τινὶ καθίσαται, τῷ Μέντορι εἰκύιην ποιεῖ. ἀπέδωκε δὲ καὶ Φημίῳ τῷ ἑαυτοῦ διδασκάλῳ τερφθεὶς καὶ διδασκαλείαν ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ, μάλιστα ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσι, τῇ Ὀδυσσείᾳ

Κήρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν περικαλλὲ' ἔθηκε
Φημίῳ, ὅστις πολλὸν ἐκαίνυτο πάντας ἀείδειν.

καὶ πάλιν,

Αὐτὰρ ὁ φορμίζων ἀνεβάλλετο καλὸν ἀείδειν.

μέμνηται δὲ καὶ τοῦ ναυκλήρου, μεθ' οὗ ἐκπλεύσας πολλὰς καὶ πόλιας καὶ χώρας, (ᾧ ὄνομα ἦν Μέντης) ἐν τοῖς ἔπεσι τοῖσδε,

Μέντης Ἀγχιάλοιο δαίφρονος ὄβριμα εἰδὼς
Υἱός, ἀτὰρ Ταφίοισι φιληρέτμοισιν ἀνάσσων.

ἀπέδωκε δὲ χάριν καὶ Τυχίῳ τῷ σκυτεῖ, ὃς ἐδέξατο αὐτὸν ἐν τῷ Νέῳ τείχει, προσελθόντα πρὸς τὸ σκυτεῖον, ἐν τοῖς ἔπεσι καταζόλιξας ἐν τῇ Ἰλιάδι τοῖσδε,

Αἴας δ' ἐγγύθεν ἦλθε, φέρων σάκος ἠύτε πύργον,
Χάλκεον, ἑπταβόειον· ὃ οἱ Τύχιος κάμε τεύχων,
Σκυτοτόμων ὄχ' ἄριστος, Ὕλῃ ἔνι οἰκία ναίων.

Ἀπὸ δὲ τῆς ποιήσεως ταύτης δύδομεῖ Ὅμηρος πρέπει τε τῇ Ἰωνίαν, καὶ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἤδη πρέπει αὐτῆ λόγος ἀναφέρεται· καὶ οἰκέων δὲ ἐν τῇ Χίῳ, καὶ διδυμέων πρέπει τῇ ποίησιν, ἀπικομένων πολλῶν, συνεβάλλοντο οἱ συντυγχάνοντες αὐτῷ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπικέσθαι· ὁ δὲ προσεδέξατο τὸν λόγον, καὶ κάρτα ἐπεθύμει ἀποδημήσαι. Κατανοήσας δὲ ὅτι ἐς μὲν Ἄργος πολλαὶ καὶ μεγάλαι εἶεν δύλογίαι πεποιημέναι, ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας οὔ, ἐμποιεῖ ἐς τὴν ποίησιν, ἐς μὲν Ἰλιάδα τὴν μεγάλην, Ἐρεχθέα μεγαλυίων ἐν νεῶν καταλόγῳ, τὰ ἔπεα τάδε,

Δῆμον Ἐρεχθῆος μεγαλήτορος, ὃν ποτ' Ἀθήνη
Θρέψε Διὸς θυγάτηρ, τέκε δὲ ζείδωρος ἄρουρα.

καὶ τὴν στρατηὸν αὐτῆς Μενεσθέα, ὡς πάντων εἴη ἄριστος τάξαι πεζὸν στρατὸν καὶ ἱππέας,

domum familiamque concrediderit, tanquam Ithacenſium præſtantiſſimo atque æquiſſimo. Aliis etiam pleriſque locis eundem laudibus vehit, ſiquidem Minervam, quoties cum aliquo humana ſpecie congredi fingit, Mentori identidem tradit aſſimilatam deam. Ad hæc Phemio præceptori gratiam eruditionis ſimul & nutricationis in Odyſſea retulit, in hæc verba,

Phemius at cunctis præſtantior arte canendi
Inſignem citharam, dederat quam præco, tenebat.

Et rurſum,

Fundere & hanc pulſans modulamina dulcia cœpit.

Meminit & naviculârii in cujus comitatu navigans, urbes locaque plurima perluſtravit. Huic nomen erat Mentæ: cujus commeminit his verſibus,

Anchialo Mentes forti genitore creatus,
Imperito Taphiis, quibus eſt ars nautica cordi.

Habuit etiam Tychio coriario gratiam, nimirum qui venientem ad ſutrinam apud Novum murum hoſpitio excepiſſet. Hunc enim Iliadi inſerſit his verſibus,

Comminus acceſſit clypeo ſeptemplice tutus
Ajax: huic clypeum turris fabricarat ad inſtar
Urbe in Hile Tychius non ſutor doctior alter.

A poeſi vero hac inclareſcens Homerus, non per Joniam ſolum celebratur ſed in ipſam uſque Græciam multus de eodem ſermo perferebatur. Et quum jam eruditionis exiſtimatione augeſcentem multi viſerent, inciderunt forte qui ſuaderent ut in Græciam ſe transferret. Quod conſilium admittens, impenſe cupiebat adornato itinere illuc demigrare. Commodumque intelligens Argos multis egregiiſque elogiis celebratum, Athenas non item, poeſi ſuæ inſerit, in majori quidem Iliade hos verſus, quibus Erechtheum magnifice laudibus vehit, in navium catalogo,

XXVII

XXVIII

Ortum ab Erechtheo populum: nutriverat illum
Pallas Erechtheum, tellus quem vaſta crearat.

Meneſtheum etiam, ducem Athenienſium, tradit in exercitu tam pedeſtri quam equeſtri ordinando peritiſſimum, idque

idque his carminibus,

Hos tunc ducebat patria virtute Menesthëus,
Maximus: huic nemo poterat certare regendis,
Aut etiam ornandis vel equis, vel in arcta locandis
Agmina militibus.

Ajacem vero Telamonium ipsoque Salaminios Athenienſibus in navium nomenclatura annumeravit, ſic ſcribens,

Bis ſex è Salamine rates Telamonius Ajax
Egit, & adduxit ſtatuens in litore juxta
Cecropias naves.

Poſtremo in Odyſſea Minervam, poſtquam cum Ulyſſe in colloquium venerit, ad Athenienſium urbem, quam præcipue colebat, conceſſiſſe fingit.

Ad Marathona dehinc & magnas venit Athenas,
Tectaque Erechthei ſubiit.

XXIX [1] Hæc ubi hunc in modum meditatus compoſuiſſet, animo in Græciam trajiciendi, commodum profectionem capeſſens, Samum appulit: contigitque forte ut eodem tempore Samii Apaturia feſtum agerent. Hic Samius quidam agnito Homero (utpote quem jam ante in Chio vidiſſet) contribules ſuos adiens, indicavit tanti hominis adventum. Illi, audita multa hominis prædicatione, jubebant adduci eum. Conveniens igitur Homerum Samius, Quandoquidem, inquit, hoſpes, Apaturiorum feſtum agit civitas, invitant te contribules ad idem feſtum concelebrandum. Homerus adfuturum ſe affirmans, comitatur

XXX invitantem. Porro quum jam illuc quo vocatus erat pergeret, in mulieres impegit quæ in trivio Cerotropho ſacra faciebant. Sacrifica occurſantis aſpectu indignata, exclamat, Vir, inquiens, faceſſas à ſacris. Homerus dictum illud in animo volvens, rogabat quiſnam eſſet qui loqueretur, & cui deo ſacrificaret. Dux ejus indicavit mulierem eſſe quæ Cerotropho ſacrificaret. Quod audiens Homerus, hujuſmodi carmina protulit,

Dive preces audito meas, mulierque faciſta,
Averſata torum juvenili ætate virentum,
Canorum veterumque ſenum capiatur amore,
Eſt ætas effœta quibus, ſed prompta voluntas.

ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν εἰπέ,

Τῶν αὖθ' ἡγεμόνευε υἱὸς Πετεῶο Μενεσθεύς·
Τῷ δ' ἔπεται τις ὁμοῖος ὀπιχθονίῳ ἠμὲν ἀνὴρ
Κοσμῆσαι ἵππους τε καὶ ἀνέρας ἀσπιδιώτας

Αἴαντα δ' ἑπτὰ Τελαμὼν ἄγε Σαλαμινίους ἐν νέων καταλόγῳ ἔταξε πρὸς Ἀθηναίους, λέγων τάδε,

Αἴας δ' ἐκ Σαλαμῖνος ἄγεν δυοκαίδεκα νῆας,
Στῆσε δ' ἄγων ἵν' Ἀθηναίων ἵσαντο φάλαγγες.

ἐς δὲ τὸν Ὀδυσσέα τάδε ἐποίησεν, ὡς Ἀθηνᾶ ἐς λόγους ἐλθοῦσα τῷ Ὀδυσσεῖ ἐς τὸν Ἀθηναίων πόλιν ἀπίκετο, τιμῶσα ταύτην ὑπὲρ ἄλλων πολλῷ μᾶλλον,

Ἵκετο δ' ἐς Μαραθῶνα καὶ εὐρυχόρους ἐς Ἀθήνας·
Δοῦσε δ' Ἐρεχθῆος πυκινὸν δόμον.

Ἐμποιήσας δὲ ἐς τοῦτο ποίησιν ταῦτα, καὶ σκευασάμενος, ἐς Ἑλλάδα βουλόμενος πλεῖν, ἐπυνθάνετο τὸν πλοῦν, πρόσοιστο τῇ Σάμῳ. ἔτυχον δὲ οἱ ἐκεῖσε τὸν τότε καιρὸν ἄγοντες ἑορτὴν Ἀπατούρια· καί τις τῶν Σαμίων ἰδὼν τὸν Ὅμηρον ἀπηγμένον, πότερον αὐτὸν ὑπεσάμενος ἐν Χίῳ, ἐλθὼν ἐς τοὺς φράτορας διηγήσατο, ἐν ἐπαίνῳ μεγάλῳ ποιεύμενος αὐτόν. οἱ δὲ φράτορες ἐκέλευον ἄγειν αὐτόν. ὁ δὲ, "ἐντυχὼν τῷ Ὁμήρῳ, ἔλεξεν, Ὦ ξένε, Ἀ"τατούρια ἀγούσης τῆς πόλιος, καλοῦσί σε οἱ φράτορες οἱ ἡμέτεροι συνεορτάσοντα. ὁ δὲ Ὅμηρος ἔφη ταῦτα ποιήσειν, καὶ ἦλθε μετὰ τοῦ καλέσαντος. Πορδόμου δὲ ἐγχρίμπτεται γυναιξὶ χοιροτρόφῳ θυούσαις ἐν τῇ τριόδῳ. ἡ δὲ ἱέρεια εἶπε πρὸς αὐτὸν, δυσχεράνασα τῇ "ὄψει, Ἄνερ ἀπὸ τῶν ἱερῶν. ὁ δὲ Ὅμηρος ἐς θυμόν τε ἔβαλε τὸ ῥηθὲν, καὶ ἤρετο τὸν ἀγόντα τίς τε εἴη ὁ φθεγξάμενος, καὶ τίνι θεῶν ἱερὰ θύεται. ὁ δὲ αὖτις διηγήσατο ὅτι γυνὴ εἴη χοιροτρόφῳ θύουσα. ὁ δὲ, ἀκούσας, λέγει τάδε τὰ ἔπεα,

Κλῦθί μοι ὀψιγόνοιο χοιροτρόφε, δὸς δὲ γυναῖκα
Τοίηδε νέων μὴ ἀνήνασθαι φιλότητα καὶ ὑμνεῖν,
Ἣ δ' ὀπιτρέπεται πολιοκροτάφοισι γέρουσιν,
Ὥρη ὥρῃ μὲν ἀταμβλύνεται, θυμὸς δὲ μενοινᾷ.

[1] Quum igitur hæc poeſi ſuæ inſeruiſſet, & res ad ſuam in Græciam profectionem neceſſarias comparaſſet, Samum app.

Ἐπεὶ δ' ἦλθεν εἰς τὸν φρήτρην, καὶ τῷ οἴκῳ ἔνδα δὴ ἐδαίνυντο, ὅτι τ' ἀοιδὸν ἔχη, οἱ μὲν λέγουσι, καιομένῳ πυρὸς ἐν τῷ οἴκῳ, οἱ δὲ φασι τότε ἐκκαῦσαι σφᾶς, ἐπειδὴ Ὅμηρος τὰ ἔπεα εἶπεν,

Ἀνδρὸς μὲν τ' ἐφάνθη, παῖδες· πύργοι δ', πόληος·
Ἵπποι δ' ἐν πεδίῳ κόσμος· νῆες δ', θαλάσσης·
Χρήματα δ' αὔξει οἶκον· ἀτὰρ γεραροὶ βασιλῆες
Ἥμενοι εἰν ἀγορῇ, κόσμος τ' ἄλλοισιν ὁρᾶσθαι·
Αἰθομένῳ δ' πυρὸς γεραρώτερος οἶκος ἰδέσθαι.

εἰσελθὼν δ', κατακλιθεὶς ἐδαίνυτο μετὰ τῶν φρητόρων· καὶ αὐτὸν ἐτίμων, καὶ ἐν δωύματι εἶχον· καὶ τότε μὲν τὸν κοίτον αὐτῷ ἐποίησαντο Ὅμηρον. Τῇ δ' εἰσαύριον ἀποπερῳθόμενον ἰδόντες κεραμέες τινὲς, κάμινον ἐγκάοντες κεράμου λεπτοῦ, προσκαλέσαντο αὐτὸν, πυθόμενοι ὅτι σοφὸς εἴη· καὶ ἐπέλυόν σφιν ἀείσας, φάμενοι δώσειν αὐτῷ τοῦ κεράμου, καὶ ὅ, τι ἂν ἄλλο ἔχωσιν. ὁ δ' Ὅμηρος ἀείδει αὐτοῖς τὰ ἔπεα τάδε, ἃ καλεῖται κάμινος,

Εἰ μὲν δώσετε μισθὸν, ἀείσω ὦ κεραμῆες,
Δεῦρ' ἄγ' Ἀθηναίη, καὶ ἐπείρεχε χεῖρα καμίνῳ·
Εὖ δ' μελανθείεν κύτυλοι, θ πάντα μάλ' ἰσά·
Φρυχθείησί τε καλῶς καὶ τιμῆς ὦνον ἀρίσθαι,
Πολλαὶ μὲν εἰν ἀγορῇ πωλεύμεναι, πολλὰ δ' ἀγυιάς,
Πολλὰ δ' κερδῆναι ἡμῖν δὴ ὥς σφι νοῆσαι.
Ἢν δ' ἐπ' ἀναβείλῳ τρεφθέντες ψεύδη ἄρηθε,
Συγκαλέω δ' ἅπαντα καμίνῳ δυλιτῦραι,
Σμίτριβ' ὁμῶς Σμάραγόν τε καὶ Ἄσβετον, ἠδὲ Σαβάκτην,
Ὠμόδαμόν θ' ὃς τῇδε τέχνῃ κακὰ πολλὰ πορίζει.

Ubi vero ad contibulum collegium accessisset Homerus, jamque in limine ædium consisteret in quibus epulum instructum erat, aliqui narrant jam tum ardente igne poetam ceciniſſe, alii postea accensum quàm carmina ista ceciniſſet, XXXI

Ut patris, nati, sic turres sunt decus urbis:
Sic & equi campum decorant, sic equora naves,
Sic & opes ornant ades: præsentia regum
Augusto in solio decorat fora lata sedentum:
At lucente domus multo est augustior igne.

[1] Ingressus autem reclinatusque, cum illis contribulibus epulo fruens, in magno honore admirationeque ab accumbentibus est habitus, ibidemque ea nocte cubile sibi paravit. [2] Crastino die XXXII conspicantes eum figuli quidam qui in figlina laterunculos tegulasque coquebant, quum intellexissent hominem esse eruditum, [3] compellatum jusserunt canere, pollicentes cum tegulas, tum alia, qualia ea cunque essent quæ haberent, se illi daturos. Homerus hæc illis cecinit carmina quæ vocantur Caminus, *id est fornax.*

Si mihi mercedem dabitis figuli, ista canemus,
Huc ades o Pallas, dextraque fovito caminum,
Pulchre ut duresçant calices, & mollia cuncta,
Sicentur que probe, & figulis lucra magna reportent,
Vendita perque forum multa, & per compita, multa.
Sic illis quæstus crescat, prudentia nobis.
At si depositio juvat irridere pudore,
Huc precor ut pestes veniant quacunque per orbem
Grassantur, fundant & in hunc mala cuncta caminum.
Irruat huc Smaragus, gravis Asbetus, que Sabactes:
Contere tu Pallas flammamque & vasa camini,
Ille licet rapido multum nunc ferveat æstu.
Insuper Omodamus fervatque & damna det arti.

---

1 Quum autem ingressus esset, & accubuisset, 2 Postridie autem abeuntem eum conspicati fig. 3 Advocarunt & juss.

Omnia

Omnia miſceto, fornacem, vaſa, domumque,
Ut fragor immenſus fiat, figulique tremiſcant:
Non ſecus ac malæ crepitu claudantur equinæ,
Sic ſubita fornax crepitetque cadatque ruina,
Inque lutum redeant calices & vaſa minuta.
Hinc quoque Solis ades nata, incantare perita,
Inque ipſos & opus tua noxia ſparge venena.
Hinc ducat longo Centaurus agmine Chiron:
Quique manu Herculea cecidere ſuperque fuerunt,
Illi contundant opus omne, ipſumque caminum
In nihilum penitus redigant. ſigni iſta videntes
Plorent, & lacrymis ſpectent ingentia damna.
Improbitatis ego ſpectabo hæc præmia lætus.
Denique qui pronus fornacem reſpicit, illis
Flamma vorax faciem rapiat, penituſq; perurat.
Sic ſcelus agneſcent omnes, atque inde cavebunt.

XXXIII At vero in Samo hybernans, calendis potentiorum ædes oſtiatim adiens aliquid accipiebat, canens hæc carmina quæ Ereſione, *hoc eſt, ramalia*, vocantur: ducente eum comitanteque aliquot puerorum indigenarum choro,

Venimus ad magnas ædes civemque potentem,
Cujus divitiis reſonat domus atque redundat.
Vos aditum præbete fores: feliciter intrent
Divitiæ, & requies hilaris, Chariteſque ſequantur:
Vaſa opibus tumeant, nihil hic videatur inane:
Sintque laborata Cereris repleta caniſtra.
Excelſo curru merus hic portetur, & ipſam
Veloci curſu revehant ad limina muli.
Hæc premat electrum pedibus, telaſque laboret.
Aſt ego vos repetam, repetam (mihi crede) quotannis,
Non ſecus atque redit ſub tectum garrula Progne.

Πεῖθε πυρὶ δύσαν καὶ δώματα, σοὶ δ' ὅμιλος.
Πᾶσα κυπαρείη, κεραμέων μέγα κοσμοσύντων. 361
Ὡς γνάθος ἱππείη βρύκει, βρύκοι δ' ὅμιλος,
Πάντ' ἔντοθ' αὐτῆς κεραμήια λεπτὰ ποιοῦσα.
Δεῦρο καὶ ἠελίου θυγάτηρ πολυφάρμακε Κίρκη,
Ἄγρια φάρμακα βάλλε, κάκου δ' αὐτούς τε καὶ ἔργα.
Δεῦρο δ' ὅ τε Χείρων ἀγέτω πολέας Κενταύρους·
Οἵ δ' Ἡρακλείους χεῖρας φύγον, οἵτ' ἀπόλοντο,
Τύπτοιεν τάδε ἔργα κακῶς, πίπτοι δ' ὅμιλος.
Αὐτοὶ δ' οἰμῴζοντες ὁρῴατο ἔργα πονηρά.
Γηθήσω δ' ὁρέων αὐτῷ κακοδαίμονα τέχνην.
Ὅς δέ κ' ἀφικνῆται, ὧδε τότε πᾶν τὸ πρόσωπον
Φλεχθεὶς ὡς πάντες ὀλίσθαντ' ἀσημαρέζειν.

Παραχειμάζων δ' ἐν τῇ Σάμῳ, ταῖς νομιζομέναις περιοδεύομεν πρὸς τὰς οἰκίας τὰς δυναμενεστάτας, ἐλάμβανέ τι, ἀείδων τὰ ἔπεα τάδε ἃ καλεῖται Ἐρεσιώνη, (ᾠδήν τινα δ' αὐτὸν καὶ συμπαῖσαν ἀεὶ τῶν παίδων τινὲς τῶν ἐγχωρίων)

Δῶμα προσστρατόμεθ' ἀνδρὸς μέγα δυναμένοιο,
Ὅς μέγα μὲν δύναται, μέγα δ' βρέμει, ὄλβιος αἰεί.
Αὐτὰρ ἀνακλίνεσθε θύραι· πλοῦτος δ' ἔσεισι
Πολλός, σοὶ πλούτῳ δ' καὶ δύφροσυνη παθαλῇα,
Εἰρήνη τ' ἀγαθή. ὅσα δ' ἄγγεα, μεστὰ μὲν εἴη,
Κυμβάη δ' αἰεὶ κατὰ παρθὲν ἕρπετο μᾶζα.
Τῷ παρδὸς δ' γιὴ κατὰ δυφερὰ βάσεται ὔμμιν·
Ἡμίονοι δ' ἄξουσι κεραφόδες ἐς τόδε δῶμα.
Αὐτὴ δ' ἐς ὑφαίνοι ἐπ' ἠλέκτρῳ βεβαῦα.
Νοῦμαί σοι νοῦμαι ἐνιαύσιος, ὥστε χελιδών.

Ἢ μέντοι Ἔστηκ' ἐν πεδίοισι· καὶ εἰ μή τι δώσεις, εἰ δὲ μή,
Οὐκ ἐστήξομεν· οὐ γὰρ συνοικήσοντι ἐνθάδε ἥλωμεν.

Assumus in porta: seu munera ferre placebit,
Seu nihil, est tamen hinc abeundi certa voluntas.
Non etenim hic habitare diu nec adesse paramus.

Ἤιδετο δὲ τάδε ἐν τῇ Σάμῳ ὑπὸ πολλοῦ χρόνου ὑπὸ τῶν παίδων, ὅτε ἀγείροιεν ἐν τῇ ὁρτῇ τῇ Ἀπόλλωνος. Ἀρχομένου δὲ τοῦ ἔαρος, ἐπεχείρησε πλεῖν Ὅμηρος εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκ τῆς Σάμου. καὶ ἀναχθεὶς μετά τινων ἐγχωρίων, ἀπίκετο εἰς τὴν Ἰον· καὶ ὡρμίσαντο οὐ κατὰ πόλιν, ἀλλ' ἐπ' ἀκτῆς. συνέβη δὲ τῷ Ὁμήρῳ κατὰ πολύ τι ἀρχαίως μαλακῶς ἔχειν· ἐκβὰς δὲ ἐκ τοῦ πλοίου, ἐκοιμᾶτο ἐπὶ τῆς κυματωγῆς ἀθυμότατα ἔχων. πλείους δὲ ἡμέρας ὁρμεώντων αὐτῶν διὰ ἀπλοίην, καταβαίνοντες ἀεί τινες τῶν ἐκ τῆς πόλιος, ἀπεχολάζον παρὰ τῷ Ὁμήρῳ, καὶ ἐν θυμῷ τι εἶχον αὐτόν, ἀκούοντες αὐτοῦ. Τῶν δὲ ναυτέων, καὶ τῶν ἐκ τῆς πόλιος τινῶν ἡμείων παρὰ τῷ Ὁμήρῳ, κατέπλωσαν παῖδες ἁλιῆες ἐς τόπον, καὶ ἐκβάντες ἐκ τοῦ ἀκατίου, προσελθόντες αὐτοῖς τάδε εἶπον, Ἄγετε ὦ ξένοι, ἐπακούσατε ἡμέων, ἂν ἄρα δυνήσηθε ἐξαγγεῖλαι ἄρ' ἂν ὑμῖν εἴποιμεν. καί τις τῶν παρεόντων ἐκέλευε λέγειν· οἱ δὲ εἶπαν, Ἡμεῖς ὅσα εἵλομεν, κατελίπομεν· ἃ δὲ μὴ εἵλομεν, φέρομεν. οἱ δὲ φασιν μέτρῳ εἰπεῖν αὐτούς,

Ἅσ' εἵλομεν, λιπόμεσθα. ἃ δ' οὐχ εἵλομεν, φερόμεσθα.

Ἢ δ' ὃς

οὐ δυναμένων δὲ τῶν παρεόντων γνῶναι τὰ ῥηθέντα, διηγήσαντο οἱ παῖδες ὅτι ἁλιεύοντες, οὐδὲν εὑρίσκοντο ἕλκειν· καθημένοι δὲ ἐν γῇ, ἐφθειρίζοντο. καὶ ὅσους μὲν ἕλαβον τῶν φθειρῶν, κατέλιπον· ὅσους δὲ μὴ εὑρίσκοντο, ἐς οἴκους ἀπεφέροντο. ὁ δὲ Ὅμηρος, ἀκούσας ταῦτα, ἔλεξε τὸ ἔπεα τάδε,

362 Τοίων γὰ πατέρων ἐξ αἵματος ἐκγεγάατε,
Οὔτε βαθυκλήρων, οὔτ' ἄπεστα μῆλα νεμόντων.

Ἐκ δὲ τῆς ἀθυμίης ταύτης συνέβη τὸν Ὅμηρον τελευτῆσαι ἐν Ἴῳ, οὐ φασὶ τὸ μὴ γνῶναι τὸ φασὶ τῶν παίδων ῥηθὲν (ὡς οἴονταί τινες) ἀλλὰ τῇ μαλακίῃ. τελευτήσας δὲ ἐν τῇ Ἴῳ, αὐτοῦ ἐπ' ἀκτῆς ἐτάφη ὑπό τε τῶν συμπλεόντων καὶ τῶν πολιητέων ὅσοι ἐν Ἀγγελοῦντι ἐγίνοντο αὐτοῦ. καὶ τὸ ἐλεγεῖον τόδε ἐπέγραψαν Ἴηται ὕστερον χρόνῳ πολλῷ, ὡς ἤδη ἦ τε ποίησις ἐξεπεπώκει, καὶ ἐθαυμάζετο ὑπὸ πάντων· ὧδε Ὁμήρου ἔχει.

Ἢ πολιητέων

Ἢ ἀγγελοῦντι

Atque hæc carmina poſtea in Samo diu à pueris decantabantur, quoties ad Apollinis feſtum collecti conveniebant. Ineunte deinde vere moliebatur Homerus è Samo Athenas proficiſci: ſolvenſque una cum popularibus quibuſdam, ad Jon appulit: ubi ſtationem non ad urbem ſed in litore habebant. Hîc contigit Homerum graviter ægrotare: egreſſus igitur è navi, in crepidine litoris jacebat ægrotus. Quumque diutius illic ob navigandi difficultatem in portu remorarentur, ſubinde plerique ex urbe Homero vacabant, eumque audientes, reverenter obſervabant. Jam vero nautis cæteriſque aliquot qui è civitate convenerant, illic apud Homerum conſidentibus, forte pueri piſcatores eo appulerunt: qui è navicula egreſſi, hæc illis verba fecerunt, Agite peregrini, audite nos, num quid eorum quæ proponemus explicabitis. Ibi è præſentibus quidam jubebat eos proloqui. Illi, Nos, inquiunt, quæcunque cepimus, reliquimus: quæ vero non cepimus, nobiſcum portamus. Et quum nemo id ænigmatis interpretari poſſet, piſcatores explicabant: ſignificantes nimirum, ſe, quum piſcium nihil capere poſſent, deſidentes in ſicco, pediculos venatos: & horum quotquot cepiſſent, abjeciſſe: quos autem non inveniſſent, domum retuliſſe. Quæ audiens Homerus, hæc dixit carmina,

XXXIV

XXXV

Hi vos, o pueri, tales genuere parentes,
Nec latis fundis, gregibus neque mille potentes.

Ex hac autem ægritudine extremum diem clauſit Homerus in Jo, non (ut arbitrantur aliqui) ænigmatis perplexitate enectus, ſed morbo. Extinctus vero in Jo Homerus, à comitibus ſuis atque civibus qui ex urbe in colloquium cum eodem venerant, in litore ibidem honorifice ſepultus eſt. Cujus ſepulcro multo poſt tempore Jenſes, ubi poeſis ejus jam publicata ab omnibus celebraretur, hujuſmodi inciderunt carmen elegiacum,

XXXVI

1 Ex urbe deſcendentes, operam Homero dabant, eumque audientes admiratione proſequebantur.

Condit

Condit humus caput hæc ſacrum, qui verſibus arma
Fortia divinis heroum ornavit, Homerum.

XXXVII Porro quod Æolius fuerit Homerus, & non Jon, neque Dorienſis, partim è jam dictis perſpicuum eſſe poterit, partim etiam his conjecturis deprehenditur. Si quidem poetam tantum, qui hominum peculiares mores in ſuam poeſin transferre ſtuduerit, par eſt aut laudatiſſimos excogitaſſe, aut patrios commemoraſſe. Jam vero carmina ejus expendentes, indidem pronunciabitis. nam quum ſacrificii ritum hujuſmodi quendam referat, aut ipſe eundem tanquam probatiſſimum excogitavit, aut quod cum patris inſtitutis conveniret. Sec enim inquit,

Protractus jugulant pecudes, & tergora coſtis
Diripiunt, femorumque toros & crura recidunt,
In parteſque ſecant geminas : tum pinguia nidor
Viſcera nube tegit denſa.

In his verſibus de iliis nulla mentio quibus in ſacrificiis tamen utebantur cæteri, præter unam Æolicam gentem, quæ ilia non concremabat. Indicat præterea his quoque verſibus quod Æolius exiſtens, ſuæ gentis ritibus uſus ſit,

——tum ſegmina carnium
ipſe focis multo crepitantibus admovet igni
Cruda ſenex, & vina ſuper nigrantia fundit :
Quem verubus quinis juvenes onerata tenentes
Brachia circumſtant.

Æoles enim ſoli inteſtina quinq; verubus defixa torrebant, reliqui Græci tribus. etenim πέμπε dicunt Æoles pro πέντε, *id eſt, quinque.* XXXVIII Atq; hæc ſane de genere, vita, interituque Homeri à nobis relata ſint. Cæterum ætatem Homeri, ſiquis diligenter recteque ratiocinetur, ex hiſce facile deprehendet. Nempe ab expeditione Græcorum quam Agamemnon & Menelaus in Ilium habuerunt, annis centum poſt atque triginta Lesbus oppidatim habitari cœpit, quum antea nullam prorſus haberet civitatem. Poſt Lesbum habitatam annis viginti Cuma Æolica & Phricotis appellata habitata fuit. Porro à Cuma annis duodeviginti, in Smyrnam Cumani colonias deduxerunt : quo tempore natus fuit Homerus.

Ἐνθάδε τῷ ἱερῷ κεφαλῷ κατὰ γαῖα καλύπτει,
Ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα θεῖον Ὅμηρον.

Ὅτι δ' ὦν Αἰολεὺς Ὅμηρος, καὶ ὅτι Ἴων, ἔστι Δωριεύς, τοῖς τε εἰρημένοις δεδήλωται μοι, καὶ δὴ καὶ τοῖσδε πεκμαίρεσθαι παρέχει· ἄνδρα ποιητὴν τηλικοῦτον εἰκὸς ὄντα τῶν νομίμων ὧν τοῖς ἀνθρώποις πιστοῦται, εἰς τὴν ποίησιν, ἢ τὰ κάλλιστα ἐξευρόντα πιθέσθαι, ἢ τὰ ἑαυτοῦ, πάτρια ὄντα. ἤδη τοίνυν τὸ ἐνθένδε αὐτοὶ τῶν ἐπέων ἀκούοντες κρινεῖτε. ἱεροποιΐαν γὰρ ἢ τὴν κρατίστην ἐξεύρων ἐποίησεν, ἢ τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα περοίκησαν. λέγει γὰρ ὧδε,

Αὖ ἔρυσαν μὲν πρῶτα καὶ ἔσφαξαν καὶ ἔδειραν,
Μηρούς τ' ἐξέταμον, κατά τε κνίσῃ ἐκάλυψαν,
Δίπτυχα ποιήσαντες, ἐπ' αὐτοῖς δ' ὠμοθέτησαν.

ἐν τούτοις γὰρ ὀσφὺν οὐδὲν εἴρηται, ἢ ἐς τὰ ἱερὰ χρέονται· μονώτατον γὰρ τῶν Ἑλλήνων τὸ Αἰολικὸν ἔθνος οὐ καίει ὀσφύν. δηλοῖ δὲ καὶ ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν ὅτι Αἰολεὺς ὤν, τοῖς νόμοις τοῖς τότε ἐχρῆτο,

Καὶ δ' ὅτε κιζήσ ὁ γέρων, ὅτε δ' ἀδμῆτα οἶνον
Λείβε· νέοι δ' ἄρ' αὐτὸν ἔχον πεμπώβολα χερσίν.

Αἰολέες γὰρ μόνοι τὰ σπλάγχνα ἐπὶ πέντε ὀβελῶν ὀπτῶσιν, οἱ δ' ἄλλοι Ἕλληνες ἐπὶ τριῶν. καὶ γὰρ ὀνομάζουσιν οἱ Αἰολεῖς τὰ πέντε, πέμπε. Τὰ μὲν οὖν ἀπὸ τῆς γλώσσης καὶ τελευτῆς καὶ βίου δεδήλωταί μοι. Περὶ δὲ ἡλικίης τῆς Ὁμήρου, οὐκ ἄν τις ἐπισκεπτόμενος, ἀκριβῶς καὶ ὀρθῶς λογίζοιτο. ἀπὸ γὰρ τῆς εἰς Ἴλιον στρατείας, ἣν Ἀγαμέμνων καὶ Μενέλαος ἤγειραν, ἔτεσιν ὕστερον ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα Λέσβος ᾠκίσθη κατὰ πόλεις, πρότερον οὖσα ἄπολις. μετὰ δὲ Λέσβον οἰκισθεῖσαν ἔτεσιν ὕστερον εἴκοσι Κύμη ἡ Αἰολιῶτις καὶ Φρικωνὶς καλεομένη ᾠκίσθη. μετὰ δὲ Κύμην, ὀκτωκαίδεκα ἔτεσιν ὕστερον Σμύρνα ὑπὸ Κυμαίων κατῳκίσθη· καὶ ἐν τούτῳ γίνεται Ὅμηρος.

ἀφ' οὗ

ἀφ' ὗ ὃ Ὅμηρος ἐγένετο, ἔτεά ἐστιν * ἑξακόσια εἰκοσιδύο μέχρι τῆς Ξέρξεω διαβάσεως, ἣν στρατοσάμενος ὅτι τὴν Ἑλλάδα, καὶ ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, διέβη ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην. ἀπὸ ὃ τούτου ῥηϊδίως ἐστὶν ἀριθμῆσαι τὸν χρόνον τῷ ἐθέλοντι ζητεῖν ἐκ τῶν ἀρχόντων Ἀθηναίων. τῶν δὲ Τρωϊκῶν ὕστερον γενόμενος Ὅμηρος ἔτεσιν ἑκατὸν ἑξηκοντατοκτώ.

Ab Homero autem nato anni ſunt ſexcenti vigintiduo ad Xerxis uſq; in Græciam trajectum, qui videlicet junctis pontibus Helleſponto cum exercitu ex Aſia in Europam penetravit. Ex his igitur tempus illud calculo colligere facile fuerit ei qui prætorum Athenienſium rationem habuerit. Centum autem & ſexaginta octo poſt Trojanum bellum annis extitit Homerus.

* τετρακόσια. Scaliger.

ΤΕΛΟΣ

τῶν ἐντὸς Μουσῶν Ἡροδότου τοῦ Ἁλικαρνασσέως, ἢ ἐξηγήσεως τῆς εἰς Ὅμηρον.

APPEN-

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

HENRICI STEPHANI
APOLOGIA PRO
HERODOTO,
SIVE
HERODOTI *Historia fabulositatis accusata.*

UT antiquitatem nonnulli nimium religiosè atq; adeo superstitiosè colunt, ita non desunt qui eandem merito honore meritaque observantia fraudare videantur. Horum autem vitiorum utrunq; non peculiare seculo nostro, sed illi cum superioribus esse commune, multa nobis argumento esse possunt. Posterioris quidem certè fidem nobis vel ipsa Græci sermonis consuetudo facit, in quo ἀρχαῖος & ἀρχαϊκὸς de homine nimia simplicitate prædito, interdum verò & de plane stolido bardoq; dicuntur: & ἀρχαῖον ἔργον itidem. Atq; hinc, id est ex hoc priscorum morum & institutorum (utpote quibus nimium rudis simplicitas inesset) contemptu, manarunt & illa, κρόνος, κρόνιος, κεγκόληρος, βεκκασέλλως. Hinc & illi versus,

Prisca juvent alios: ego nunc me deniq; natum
Gratulor, hæc ætas moribus apta meis.

At illi priori vitio eorum qui superstitiosè antiquitatem colunt, quid ansam præbuerit, assequi conjectura nequaquam facile est. Non jam de illa altè repetita antiquitate, nec de iis loquor qui mores sui seculi exosi, vota contraria votis Nasonis fecerunt: ut quum dicit Tibullus,

Tunc mihi vita foret: vulgi nec tristia nossem
Arma, nec audissem corde micante tubam.

Quæ verba eruperunt huic Poetæ postquam aurei seculi felicitatem commemoravit. Atq; hunc, dum eò respiceret, pertæsum vitæ suæ fuisse, mirum videri non debet: quum ipse Hesiodus multis antè ætatibus hæc protulerit,

Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφελλον ἐγὼ πεμπτοῖσι μετεῖναι
Ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ πρόσθε θανεῖν, ἢ ἔπειτα γενέσθαι.

Sed & ille ipse Naso, qui in versibus quos modò citavi antiquitatem ludibrio habet, illam laudari solitam, alibi fatetur, quum dicit,

Laudamus veteres, sed nostris utimur annis.

Et qui (obsecro) prisci seculi laus dissimulari posset, cujus ut rudis simplicitas iis quæ dixi verbis apud Græcos notata, ita vicissim probitas & fides consuetudine Latini sermonis celebrata fuit ille demum antiquis est adolescens moribus, inquit Plautus. Homo antiqua virtute ac fide, inquit Terentius. Homines antiqui, qui ex sua natura cæteros fingerent, inquit Cicero. His autem loquendi generibus materiam non alios quàm poetas præbuisse verisimile est: sed hi quàm angustis spatiis tempus illud circunscribant, vel ex his Juvenalis versibus patet,

Antiquum & vetus eſt alienum Poſthume lectum
Concutere, atq; ſacri genium contemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas,
Viderunt primos argentea ſecula mœchos.

Sed & ipſum Heſiodum longo intervallo argentei ſeculi mores ab aurei ſeculi moribus ſeparantem audimus. Dubium verò nemini eſſe debet quin aureo ſeculo argenteum, ut æreo ferreum poetæ ſubjunxerint, id ipſum exprimere volentes quod Horatius his verſibus cecinit,

Ætas parentum pejor avis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

Quam ſententiam ex hoc Arati loco mutuatus videri poteſt,

Οἴλω χρύσειοι πατέρες γένεϊ ἐλίποντο
Χειροτέρω. ὑμεῖς δ' ἀχαλκότεροι πέλεσθε.

Hujus autem rei (meo judicio) non obſcura ratio eſt. quum enim poſteri ultra nequitiam ſuorum majorum, cujus hæredes relinquuntur, ſibi novam in dies comparent, nequiores evadere neceſſe eſt. Verùm (ſi ſerio loquendum eſt) ne primùm quidem ſeculum, vel potius ne primos quidem illos primi ſeculi homines nequitia caruiſſe, & ea vel maxima, ſacræ literæ nos Caini exemplo docent. Quò minus Romuli multis ſeculis poſterius factum in perpetranda itidem fratris ſui cæde, mirum videri debuit. Atque (ut huic ſermoni finem imponamus) priſcorum hominum majorem ſimplicitatem atq; adeo ruſticitatem fuiſſe, quàm probitatem, & aut nullo vitio aut ſola avaritia minus quàm nos laboraſſe, credibile eſt. At noſtrum ſeculum ſi auream ea vocari ratione non poteſt ob quam nomen id primo ſeculo impoſitum fuit, illa certè eadem ratio hanc appellationem ei vendicat, propter quam Naſo in his verſibus (nam eorum authorem illum eſſe potius quàm Propertium judico) eam ſuæ ætati tribuit,

Aurea ſunt verè nunc ſecula: plurimus auro
Venit honos, auro conciliatur amor.

Quibus adjicienda ſunt quæ apud Propertium ſequuntur,

Auro pulſa fides, auro venalia jura,
Aurum lex ſequitur, mox ſine lege pudor.

Adjiciendus ad hæc verſus, qui diſtichon illud *Aurea ſunt*, &c. præcedit,

Aurum omnes victa jam pietate colunt.

Verum enimvero non de illis (uti dixi) altè repetitæ antiquitatis admiratoribus loquor, qui, quæcunq; poetæ de ea ſomniarunt, vera eſſe in animum induxerunt. De quibus igitur? de iis qui ſuæ ætatis artifices, (præſertimq; pictores & ſculptores) necnon poetas, præ illis quos ſuperiores ætates tulerant, floccifaciebant. Nam quis vel ex Cicerone non didicit quanto ſtudio olim antiqui operis tabulæ, ſigna, toreumata conquiri quanto pretio comparari ſolita fuerint?

Inſanit veteres ſtatuas Damaſippus emendo

inquit Horatius: ad quàm multos præterea eadem inſania & circa ſtatuas & circa res hujuſmodi laboraſſe putamus, perinde ac ſi cum Apelle & Zeuxide ars pingendi, cum Scopa, Myrone, Praxitele, ars ſculpendi ſive fingendi ſepulta eſſet? Nec verò aliunde quàm hinc ortum apud Latinos habuiſſe crediderim illa loquendi genera, Nihil antiquius mihi fuit, Nihil antiquius habui, Antiquiſſimum mihi fuit, aliaque hujuſmodi. Nam qui hæc ab ea quæ ſenili ætati debetur reverentia petita eſſe exiſtimant, aut falluntur, aut ego fallor. Quæ tamen origo voci Græcæ πρεσβύτερος meritò fortaſſe tribuatur: ſed vocabulum Antiquius, ut illi ſignificatione reſpondet, ita origine reſpondere, nequaquam dixerim. Et de artificibus quidem hactenus. Quod autem de poetis, dixi, vel ſolius Horatii querimonia nobis ſatis ſuperq; teſtatum reddet: in qua inter cætera hæc dicit,

Si meliora dies, ut vina, poemata reddit,
Scire velim pretium chartis quotus arroget annus
Scriptor ab hinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos vereſq; referri debet, an inter
Viles atque novos

Similis autem cum alibi, tum lib. ſecundo Anthologiæ Græcorum epigramm. extat querimonia. Veruntamen ut hodie cantilenæ ſive cantica, quo recentiora, eo ſunt gratiora, ita jam Homeri ſeculo novitatem illa non vetuſtatem commendaſſe, ex his illius verſibus diſcimus,

Τῷ γὰρ ἀοιδῷ μᾶλλον ὀπιπλείσω ἄνθρωποι
Ἥτις ἀκροάονται νεωτάτη ἀμφιπέλονται.

Cui ſubſcribens Thebanus Poeta dixit, Αἶνει παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων. Ubi animadvertendum eſt negari à Pindaro quod Horatius ex vulgi ſententia affirmat.

SED quorſum hæc omnia? dicat aliquis. Nimirum ut propoſitis duobus hiſce hominum generibus, quorum unum nimis religioſos, alterum nimis irreligioſos oculos & aures ad antiquitatem affert, iis qui veterum hiſtoriarum lectores futuri ſunt, ut mediam quandam viam teneant, author ſim: ſic tamen ut veteres hiſtoricos (ſicut & poetas) dum legunt, illos ab eorum poſteris, tanquam magiſtros à diſcipulis, diſtinguendos eſſe meminerint. Nam ad hiſtorias quidem quod attinet, ſi verè illud dictum fuit, diſcipulum prioris eſſe poſteriorem diem, quin facta plurima quæ in poſterioribus hiſtoriis celebrantur, priores hiſtorias (id eſt facta quæ in illis commemorantur) tanquam exemplar ſibi propoſuerint, nemo (ut opinor) inficiari volet. Nam quis L. Tarquinium (ut unum aliquod in hiſtoria Græca celebre factum cum celebri in Romana facto comparem) in decutiendis ſummis papaveram capitibus Thraſybulum imitari voluiſſe neget? Imò verò ut hunc ille imitatus eſt, ita hiſtoricos Latinos in deſcribendo ejus facto Græcos imitari voluiſſe dicas. Ego verò ex Græcis Herodotum, ex Latinis T. Livium, deligens utriuſq; locum (nequid fingere videar) proferam. Herodotus igitur (ſi bene interpretor) hæc ſcribit, Præconem ad Thraſybulum Periander miſit qui ex eo ſciſcitaretur quis maximè tutus ipſi rerum ſtatus & ad exercendum in urbem ſuam imperium accommodatiſſimus futurus eſſet. Thraſybulus hunc à Periandro miſſum ſecum ex urbe educens, ſegetem ingreſſus eſt, eamq; perambulans, dum illum repetitis ſubinde ſuper ejus è Chorintho adventu interrogationibus compellaret, ut quamq; ſpicam ſupra reliquas eminere cernebat, retundebat: & poſtquam retuderat, projiciebat. donec quotquot in tota ſegete pulcherrimæ altiſſimæq; erant, hoc modo labefactavit. Quum autem univerſum prædium obiiſſet, præconem nullo dato conſilio remiſit. Reverſo deinde præcone, quum Periander Thraſybuli conſilium audire ſummopere cuperet, is nullum ſibi ab eo datum reſpondet: & ſe mirari addit qui illi in mentem venerit, ut ad talem virum eum mitteret, qui ita mente captus eſſet ut etiam ſuas ipſius res profligaret. Quæ dicens, ſimul quæ facientem Thraſybulum viderat, narrare cœpit. At Periander quum hujus facti mentem percepiſſet, & Thraſybulum ipſi de interficiendis civibus conſilium dare animadvertiſſet, mala omnia civibus ſuis inferre cœpit. Hactenus Herodotus, Livium nunc audiamus de ſexto Tarquinio ita loquentem, Itaq; poſtquam ſatis virium collectum ad omnes conatus videbatur, tum è ſuis unum ſciſcitatum Romam ad patrem, mittit quidnam ſe facere vellet quandoquidem ut omnia unus ipſe Gabiis poſſet, ei dii dediſſent. Huic nuntio (quia credo dubiæ fidei videbatur) nihil voce reſponſum eſt: rex, velut deliberabundus, in hortum ædium tranſit ſequente nuntio filli. ibi inambulans tacitus ſumma papaverum capita dicitur baculo decuſſiſſe. Interrogando expectandoq; reſponſum nuncius feſſus, ut re imperfecta, redit, Gabios: quæ dixerit ipſe, quæq; viderit refert: ſeu ira, ſeu odio, ſeu ſuperbia inſita ingenio, nullam eum vocem emiſiſſe. Sexto ubi quid vellet parens, quòdve præciperet tacitis ambagibus, patuit, primores civitatis, criminando alios apud populum, alios ſua ipſos invidia opportunos, interemit. Hactenus & Livius. Quis autem hoc ea quæ dixi id eſt παραλλήλους πράξεις & παραλλήλους διηγήσεις non agnoſcit? Jam verò ſi fluviorum quos vidimus, fontes quoque videre juvat, cui non lectio veterum hiſtoriarum (à quibus aliqui in poſteriores ſive rivi ſive rivuli profluxerint) gratiſſima eſſe debet? Nam ut Homeri poeſin fontem appellat Naſo, (quum canit,

——à quo, ceu fonte perenni,
Vatum Pieriis ora rigantur aquis)

ita ego Herodoti & Thucydidis ſcripta fontibus comparare, duab. de cauſis non dubitem. Una eſt, quòd ex illorum lectione præſtantiſſimos quoſque & bellica virtute clariſſimos viros prudentiam hauſiſſe, & de variis rebus gerendis vel non gerendis conſilium, tanquam ex oraculo certiſſimo petiiſſe, (felices, quos facerent aliena pericula cautos) atque adeo illorum facta non in ſimilibus tantum rebus imitatos eſſe, ſed interdum ad uſus alioqui diſſimiles

accommodaſſe, viriſimile eſt. Altera, quòd ex horum utroq; (ac præſertim ex Thucydide) omnes propemodum qui ſequuti ſunt hiſtoricos, cum alia tum varias ſcribendæ hiſtoriæ regulas derivaſſe, & horum ſcripta tanquam ideas illis ſcribentibus obverſatas fuiſſe, multa nobis argumento eſſe poſſint. Verùm quum iſta ſint ejuſmodi quæ multò faciliùs mente comprehendi quàm verbis explicari poſſint, quæ addi huc pertinentia poſſent, cogitanda relinquo. Hoc autem nequaquam ſilentio prætereundum cenſeo, veteres hiſtoricos (ſicut & poetas) ſi non ob aliud, ob eam certè reverentiam qua fictitium numen ſuum ſuaq; adulterina ſacra proſequuntur, digniſſimos eſſe quos revereamur. Hanc autem illorum reverentiam fateri cogentur quicunq; multa loquendi genera, quibus ſacræ literæ nobis Dei providentiam, & (ut theologica voce utar) omnipotentiam teſtantur, itidem ab illis uſurpata invenient: quæ contrà eorum poſteri neglexerunt. Duobus exemplis contentus ero: quis non, quum hæc verba audit, Deus in cor meum immiſit, Deus in manus meas illum tradidit, Davidem, vel Eſaiam, vel Jeremiam, aliúmve quempiam è ſanctorum Prophetarum numero, potius quàm Homerum vel Heſiodum aut alium poetam loquentem audire ſibi videtur? At ego & hæc & alia loquendi genera Herodoto veteri hiſtorico cum veteribus illis poetis dico eſſe communia: ut omittam quæ præterea ore Chriſtiano itidem digniſſima ſibi habet ille peculiaria, quæ quoniam ut omnino impietatis, ita mendacii ſuſpicione aliqua eum ex parte liberare poſſe videntur, non omittenda, ſed alii loco ſervanda judico: atq; hactenus in gratiam & laudatorum & virtuperatorum antiquitatis, ex multis pauca præfatus, ad ipſum diſputationis caput venio.

QUUM in legendis hiſtoriis duo conſideranda ſint, quæ narrantur & à quo narrentur, prius de eo qui hæc memoriæ prodidit, nobis dicendum eſt. Herodoti fabuloſitatem ita omnibus omnium ſermonibus fuiſſe jam olim jactatam, ut in proverbium propemodum abierit, quis eſt qui neſciat? Sed quod hodie in multis experimur, idem plurimis ſuperiorum ſeculorum hominibus uſuveniſſe credibile eſt, ut aliena fide illum mendacii arguerent: quippequi ne librorum quidem ejus titulum unquam niſi per tranſennam aſpexiſſent, ſed aliorum a quibus lecte eſſe credebant, judicio ſtandum ſibi eſſe exiſtimarent. Verùm ut hujuſmodi hominum voces olim exibilari potius quàm refelli ſolitas veriſimile eſt, quippe qui temerariam ſuam credulitatem impudentiamque prodentes, non Herodoti ſed ſuam ipſorum famam læderent: ſic & hodie ſimilem impudentiam ſimiliter exibilandam explodendamque potiùs quàm argumentis ullis confutandam cenſeo. Quare hos miſſos faciens, illos compellabo, qui Herodotum non ſemel, ſed ſæpius, non ejus partem ſed opus integrum, non oſcitanter, ſed ſumma cum attentione volverunt. Ac primum ex illis ſcire velim utrum Herodotus prudens ſcienſque, an imprudens mentiatur. Illum prudentem ac ſcientem mentiri ſi reſpondebunt, mendacii ipſimet ex ejus ſexcentis locis convincentur. Si enim mentiri propoſitum illi eſſet, cur quoties aliquid commemorat quod perſpectum exploratumque non habet, hac de re nos admonet? cur tot locis tam ſolicitè ſe excuſat? Aut quid hæc, Ut audivi, Ut narrant, Ut aiunt, addere paſſim attinebat? Aut quid horum quidem ſe teſtem eſſe oculatum, at illorum teſtem auritum duntaxat, fateri neceſſe erat? ut in Euterpe, μάχεσθαι μὲν τῆς Ἐλεφαντίνης πόλιος αὐτόπτης ἐλθών, τὰ δ' ἀπὸ τοῦδε ἀκοῇ ἤδη ἱστορέων. Sed & ſæpe de rebus ſibi dubiis ſcribens, neſcire ſe quàm veræ ſint illæ, ſed quæ ab aliis referantur, narrare, & penes eos fidem eſſe velle dicit. Atque adeo in Polymnia, hoc ſuum eſſe in univerſo opere conſilium pronuntiat, ut ſibi commemoranda quæ ab ab aliis acceperit, non item omnino ſibi credenda eſſe cenſeat, ἐγὼ δέ, inquit, ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι δέ μιν οὐ παντάπασιν ὀφείλω. καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα τὸν λόγον. Ac ne his quidem contentus ſæpe etiam ſuſpicionem lectoris prævenit, & hoc vel illud narrari quidem, ſed veriſimile ſibi non fieri profitetur. ut quum in Clione ſcribit, φασὶ δὲ οἱ ἀντοὶ οὗτοι, ἐμοὶ μὲν ὐ πιθανὰ λέγοντες, τὸν Δία ἀυτὸν φοιτᾶν. &c. Sic in Terpſichore dicit, ἐμοὶ μὲν ὐ πιθανὰ λέγοντες, ἄλλῳ δέ τεῳ. At multis locis hanc admonitionem non attexit, in quibus videtur eſſe neceſſaria. Nimirum tibi neceſſaria videtur. at illi contrà ſupervacaneam (quippe cui ſui dicti ratio conſtaret) viſam fuiſſe, perſuaſum habeo. Atq; hanc meam opinionem confirmat (ni fallor) iſte Clionis locus, in quo Babylonici ſoli fertilitatem exponens, ſcribit, In quam autem altitudinem milium & ſeſamum arboreſcant, etſi probè norim, tamen id non referam: quum certò ſciam, iis qui nunquam Babylonicam regionem adierunt, quæ de fructibus dicta ſunt, planè incredibilia videri. Meam, inquam, opinionem confirmat (ut opinor) hic locus, ut enim de his tacere voluit quòd fidem impetratura non crederet, quidni de illis quoq; tacuiſſet, ſi fide majora fore putaſſet: aut aliquo ſaltem verbo, ut aliis in locis ſuſpecta ſibi eſſe teſtatus eſſet? Quid quòd comperta ſibi aliorum mendacia diſſimulare non poteſt, ut cum in Euterpe, tum alibi apertè oſtendit? Atqui mendacia exagitare, nequaquam ejus qui mendaciis gaudeat, eſſe videtur. Ac primum quidem hoc ſit φιλαληθείας Herodoti argumentum. Secundum eſſe poſſit, quòd non, ut alii pleriq; hiſtorici, quæ vel à dicendo vero eum deterrent, vel ad mentiendum impellerent, habuerit. Cui enim illum aſſentari voluiſſe, aut quòd aſſentationis præmium ſibi propoſuiſſe dicemus? Adde quòd aſſentari & παῤῥησίαν amare, velut ex diametro inter ſe pugnent: quam tamen illum amaſſe,

cum

cum ex aliis locis, tum ex hoc in Polymnia deprehendimus, Hîc ego, quòd ſentio & verum mihi videtur, non diſſimilabo: licet ejuſmodi eſſe ſciam quod mihi invidiam apud multos conflare poſſit. Atenim quorundam encomia ſuæ hiſtoriæ inſeruit. Id quidem fateor: ſed & rara & nullam aſſentationis ſpeciem præ ſe ferentia eſſe dico. nec quicquam aſſentatorium vel in Polycratis laude in Thalia, vel Bogis aut Cadmi in Polymnia, agnoſco. Remoto autem aſſentationis ſtudio, quid ei lucri fuiſſet (ut ille apud comicum loquitur) nos fallere? Eſto tamen, aliquos hiſtoriæ ejus locos criminis illius ſuſpectos nobis eſſe: at quis eam ſaltem partem quæ non res geſtas, ſed varios hominum variorum mores ac ritus deſcribit, (quæ potiſſimùm calumniis obnoxia eſt) ſuſpicione hujuſmodi non liberet? Tertium argumentum (niſi quis conjecturam vocare malit) ex magna hominis circa ſuum numen ſuaq; ſacra obſervantia peti poſſe dixerim, quam & paulò antè attigi. Multæ enim ſententiæ ſive γνῶμαι tum quas aliis locis adhibuit, tum quas narrationibus vel præfixit, vel tanquam corollaria adjunxit, tanta illum pietate præditum fuiſſe teſtantur, quanta in hominem Chriſtianæ religionis ignarum cadere poteſt: imò verò ea & divina potentia providentiaque ſenſiſſe quæ Chriſtianum ſentire & deceat & oporteat. Hujuſmodi ſunt hæc in Thalia, SED profectò providentia Dei, pro ſua ſapientia, quæcunque animalia meticuloſa & eſculenta ſunt, valde fœcunda reddidit, ne aſſiduo eſu abſumpta deficerent: at quæcunque improba & pernitioſa, parum fœcunda. At hinc fit ut lepus, &c. Conſideremus & hæc ex Polymnia, VIDEN' ut Deus animalia prægrandia fulmine feriat, eorum faſtum non tolerans: at puſilla ne videlicet quidem? Viden' ut in editiſſima quæque ædificia & in celſiſſimas quaſque arbores tela hæc ingruant? Gaudet enim Deus quæcunque eminent, deprimere. Unde etiam contingit ut ingens exercitus ab exiguo profligetur: Deo videlicet illis quorum inſolentiam exoſam habet, terrorem aut fulmen immittente: ita ut ſuperiores eorum ſucceſſus exitus exitiales habeant. Magnificè enim de ſe ſentire nemine commune ſecum eſſe ſinit Deus. Quid, obſecro, de divina potentia divinius iſtis dici potuit? Heſiodeam illam γνῶμλω laudibus omnes efferunt,

Ῥέα μὲν γὰρ βεμάει, ῥέα δ' βεμάονλα χαλέπλει,
Ῥεῖα δ' ἀεξίζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἀέξει.
Ῥεῖα δέ τ' ἰθύνει σκολιὸν, καὶ ἀγλωὸεα κάρφει
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, ὃς ὑπέρταλα δώμαλα ναίει.

Quem imitatus Horatius dixit.

———*valet ima ſummis Mutare, & inſignem attenuat Deus,*
Obſcura promens,

Et meritò quidem certè illam veteris poetæ ſententiam laudibus extollunt: ſed quanto tamen ulterius progreditur hic noſter hiſtoricus? Jam verò gnomen illam quæ Deo vindicem oculum tribuit, quot nobis exemplis confirmat? vel potius, quot locis eam tanquam in ſpeculo intuendam proponit? Primùm quæ de Pheretima narrat, & verba quibus narrationem ſuam claudit, audiamus: ac quoniam eſt valde memorabilis, eam à capite ipſo arceſſamus, diſperſa ejus membra in unum corpus colligentes. Erat hæc Pheretima Batti claudi Cyrenes regis uxor. hic Arceſilai filius erat; quem Cyrenes regnum tenentem, dum morbo laboraret, frater Aliarchus ſtrangulaverat: iſq; viciſſim ab illius uxore cui nomen Eryxo, ex inſidiis interfectus fuerat. Batto hoc mortuo, Arceſilaus quem is è Pheretima ſuſtulerat, regni hæres relinquitur: ſed quum orta inter hunc & populum ſeditione, factio populi ſuperior evaſiſſet, Arceſilaus Samum, Pheretima ejus mater Salaminem profugit, & ab EUelthone, imperium ejus obtinente, exercitum à quo unà cum filio Cyrenen reducatur, petit. At EUelthon quidvis potius illi quàm exercitum dabat. Illa, quicquid dabatur accipiens pulchrum quidem & id eſſe dicebat, ſed pulchrius futurum eſſe ſi ipſi quem petebat exercitum daret. Atque hoc reſponſo donum unumquodq; proſequebatur. Tandem verò EUelthon ei fuſum aureum, & colum cui circumpoſitum ſtamen erat, dono miſit. Quum autem iiſdem quibus prius verbis inter accipiendum hoc munus uſa eſſet, tunc EUelthon ſe talia fœminis non exercitum donare dixit. Arceſilaus autem interea Sami agens exercitum coegit, à quo quum Cyrenen reductus, & in antiquum ſtatum reſtitutus eſſet, magnam in ſuos ſævitiam exercuit: ob quam ſibi metuens quum ad Alacerem Barcæorum regem ſocerum ſuum ſe contuliſſet, à Barcæis quibuſdam, quibus ſe nonnulli Cyrenæi exules adjunxerant, in foro interfectus fuit: ejuſq; cædem mox Alazeris ſoceri cædes ſequuta eſt. At Pheretima, tantiſper quidem dum Arceſilaus filius Barcæ ageret, ejus gradum apud ſuos cum aliis in rebus, tum in præſidendo ſenatui tenebat: ſed ubi filium Barcæ interemptum audivit, fuga ſe in Ægyptum proripuit: atque ibi Aryandem (quem Cambyſes Ægypto præfecerat) ſupplex rogavit ut vicem ſuam ulciſceretur, hoc prætextu utens, quod filium ſuum, quia Medorum partibus favebat, interfectum diceret. Quum Barcem perveniſſent quos exoratus Aryandes ex

Ægypto

Ægypto miſerat, eamq; urbem vi capere fruſtra conati, fraude cepiſſent, Pheretima ex Barcæis eos qui perpetrandæ cædis principes fuerant, crucibus per ambitum murorum ſuffixit: eorum autem uxoribus mammas amputavit, quibus eoſdem muros tanquàm notis quibuſdam interpunxit. Cæteros Barcæos Perſis diripiendos reliquit, præter eos qui Battiadæ & affines cædis non erant: his autem urbis gubernacula tradidit. Hactenus de Pheretimæ facto. nunc animadvertere operæpretium fuerit, quòd huic narrationi (interjectis tamen nonnullis) corollarium. librum claudens, attexat. At Pheretima (inquit) ne ipſa quidem mitem vitæ exitum habuit, quumprimum enim è Libya, Barcæos ulta in Ægyptum rediit, miſerabilem mortem obiit. viva enim vermibus ſcatere cœpit, à quibus corroſa fuit. Nempe homines tam atrocibus vindictis invidiam ſibi apud deos conflant. Hactenus de Pheretima. Ad Hermotimum eunuchum veniamus. ſcriptam enim de illo hiſtoriam religio mihi eſſet ſilentio præterire. Hermotimo, inquit, amplior illatæ ſibi injuriæ, quàm ulli unquam mortali (quod ſciam) contigit ultio. Is ab hoſtibus captus & venalis à Panionio quodam Chio emptus fuerat, qui ex ſceleſtiſſimo facinore quæſtum faciebat, quoſcunq; enim nanciſci poterat formoſos pueros, caſtrabat, moxq; Sardis aut Epheſum abductos magna pecunia vendebat. Barbaris enim eunuchi in pretio ſunt, quòd iis majorem quàm aliis fidem in rebus omnibus habendam putant. Ex eorum autem numero quos caſtraverat Panionius, erat Hermotimus: cui felici ſorte contigere ut cum aliis donis Sardibus ad Xerxem mitteretur: temporis autem progreſſu primum inter eunuchos locum apud illum obtineret. Quum autem rex Perſicas copias in expeditionem adverſus Athenas educens, Sardis perveniſſet, tum Hermotimus negotii ejuſdam gratia quum in Myſiam regionem deſcendiſſet, quæ à Chiis incolitur, Atarneus dicta, hîc Panionium offendit. Quem agnitum quum blandè compellaſſet, & primùm quidem ei expoſuiſſet quanta bona ejus opera conſequutus eſſet, deinde verò magnam ſe illius meriti gratiam relaturum promiſiſſet, ſi cum ſuis liberis illuc commigraret, ei ut id faceret perſuaſit. Poſtquam verò eum in poteſtate habuit, quippe qui cum liberis & uxore illuc commigraſſet, his eum affatus eſt verbis, O qui præ omnibus mortalibus è ſceleſtiſſimo facinore quæſtum feciſti, quid de te ego aut meorum majorum quiſpiam, de te inquam vel aliquo tuorum commeruimus, propter quod me ex viro nihil eſſe feceris? Nempe deos tuas illas artes ignoraturos ſperabas: at te rem adeo injuſtam auſum, juſto ipſi contrà judicio in manus meas compulerunt, ut tantas, quantis dignus es pœnas mihi dares. Quæ dum Panionio exprobrantur, adductis in conſpectum quatuor filiis, eorum amputare genitalia coactus fuit: quod quum illis feciſſet, ad idem ei viciſſim faciendum addacti ipſi fuerunt. Ita Hermotimo adverſus Panionium divinæ ultionis vices adjutrices fuerunt. Quid quæſo hîc legimus quod ore Chriſtiano ſonari non mereatur, ſi tantum pluralem deorum numerum in ſingularem vertamus? Sed & in Euterpe quàm pulchrè ab eo dicitur magnorum ſcelerum magnas immitti à diis ultiones? τῷ δαιμονίῳ παρασκευάζοντι. ὅκως παντελεθρίῃ ἀπολόμενοι, καταφανὲς τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποισι ποιήσωνται ὡς τοῖσι μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ θεῶν. Illis autem verbis quibus ſuum de Hermotimi ultione ſermonem finit, conſona ſunt (ſi ipſum etiam loquendi genus ſpectemus) hæc quæ in Thalia habentur, χρόνῳ ὕστερον οὐ πολλῷ ἦλθον Ὀρίτην Πολυκράτεϊ τίσιες μετάλθον. dixerat enim illic, Παντὸς μὲν πάντα ἔστι τίσις καὶ ὁ Ἑρμότιμος. Sed & τίνειν δίκην τινὶ interdum dicit, ut in Eratone, οὐ μὴν ὁδὲ Λυσιχίδης κατηγήσατο ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ τίσιν τοιήνδε τινὰ Δημαρήτῳ ἐξέτισε. & in eodem libro de Cleomene, cujus inſaniam vindictæ divinæ imputat, ἐμοὶ δὲ δοκέει τίσιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρήτῳ ἐκτίσασθαι. In Calliope autem δίκην τοῦ φόνου τοῦ Λεωνίδεω ἐκ Μαρδονίου dicit. Huc etiam pertinet vocabulum μείων, ut quum ſcribit in Polymnia τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι μείωσι κατέσκηψε Ταλθυβίου τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. & paulo pòſt, ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψε ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μῆνις, &c. in quo etiam loco obſervatione digniſſimum eſt quod tradit de ſcelere quod in filiis authorum ejus Deus vindicaverit. Frequens eſt illi uſus & vocis χρεών, ſive ἐδεε (pro ἔδει, quod & ipſum apud eum extat) de eo quod ut à Deo decretum fuerit, ita fieri oportuerit & neceſſe fuerit: ut non procul à Cliûs initio. χρεὼν γὰρ Κανδαύλῃ γενέσθαι κακῶς Et circa finem Calliopes, κακῶς γὰρ ἐδεε πανοικὶῃ γενέσθαι. Et in Terpſichore, οὐ γὰρ ἐδεε τούτῳ τῷ τρόπῳ Ναξίους ἀπολέσθαι. In eadem ἔδει δὲ ἐκ τοῦ Ἑτεόνεω γόνου Κοίνθῳ κακὰ ἀναβλαστεῖν. Item in Eratone, δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα πλουτᾶν μὴ εὖ. Nec verò mihi dubium eſt quin Livius imitari Herodoteum iſtud loquendi genus volens, (ut antea dixi à veterib. hiſtoricis poſteros multa mutuatos eſſe) non procul à primi libri initio ita loquutus ſit, Sed debebatur, ut opinor, fatis tantæ origo urbis, maximiq; ſecundum deorum opes imperii principium. Quod ſi hujus χρεὼν vel ἐδεε explicationem quærimus, eam nobis ejuſdem Herodoti Calliope ſuppeditabit, Hoſpes, inquit, quod à Deo contingere oportet, homo nulla ratione avertere à ſe poteſt. quoniam ne veriſimilia quidem dicentibus quiſquam auſcultare vult. Sed narrationem à qua dictum illud pendet, audiamus. Dum autem, inquit, hæc in re occupati ſunt barbari, Attaginus Phrynonis filius. vir Thebanus, convivio magnificentiſſimè inſtructo,

inſtructo, Mardonium ipſum, & quinquaginta eorum qui cum illo erant honoratiſſimos, excepit. Secundum cœnam Perſa quidam Therſandrum Orchomenium cujas eſſet interrogavit: quem ubi Orchomenium eſſe accepit, Quoniam, inquit, te mihi menſæ & libaminum conſortem eſſe contigit, tibi ſententiæ meæ mnemoſyna relinquere libet, ut & ipſe eorum quæ impendent præſcius, tuis rebus conſulere poſſis. Vides Perſas qui hîc epulantur, & exercitum quem ad flumen caſtra habentem reliquimus? Ex hoc univerſo numero non multo pòſt perpaucos videbis ſuperſtites. Atque his verbis multas lacrymas ille miſcebat. Quæ quum admiratus Therſander dixiſſet, Nónne Mardonio hæc ſignificanda ſunt, & Perſis qui ſecundum ab eo locum obtinent? tum ille ſubjecit, Hoſpes, quod à Deo contingere oportet, homo à ſe arte nulla depellere poteſt. ſiquidem ne verisimilia quidem dicentibus fidem quiſquam adhibere vult. Atq; adeo ex Perſis multi quamvis hoc ſciamus, ſequimur neceſſitate conſtricti. Ex his, (ſicut & ex aliis quæ antè attuli) quæ fuerit noſtri hiſtorici pietas, patere ſatis arbitror. quamvis enim hæc poſtrema verba non in ſua ſed in Perſæ cujuſdam perſona proferat, (cui eum illa nequaquam affingere dixerim) illi tamen aliqua ex parte adſcribi poſſunt: quòd ſic ea commemoret ut illis ſe aſſentiri planum faciat. Reliquum eſt ut ſcrupulum, quem animis aliquorum injicere potuit vocabulum τύχη, eximam. Nam quomodo (dicent nonnulli) huic quem prædicas pietati conſentanea ſit illa τύχης appellatio, quæ quum apud vetuſtiſſimos ſcriptores rarò, apud Homerum autem nunquam reperiatur, hic contrà illi eventus rerum imputat? Qui fortunam conſtituit, nónne is providentiam tollit? Hoc ego ſanè fateor: ſed τύχῃ illis in locis vulgarem fortunæ ſignificationem habere nego. Alioqui enim quomodo adderet θεὶη cum τύχη? ut in Melpomene, τὰς δὲ οἱ ἵππους τὰς ἀπὸ τῦ ἅρματος νεμομένας ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ ἀφανισθῆναι θεὶῃ τύχῃ. Et in Terpſichore, ἡ λαβόντα θεῖ ἀνδρῶν θεὶη τύχη προσηγάγετο τὸ παιδίον. Hic enim θεὶη τύχη nihil aliud ſonat quàm θεὶη μοῖρα, & quod vernaculo ſermone dicimus, *Ainſi que Dieu voulut.* Quod illa etiam verba Calliopes indicant, εἴτε κλοδόνος εἴτε θείων πομπάς, εἴτε τῇ κατὰ συμπότας, θεῦ ποιεῦντος. Illæ porrò Gallicæ voces aliud loquendi genus in memoriam mihi revocant, quod quum ineptum alioqui judicetur, magnam tamen cum iſto Herodoteo habet affinitatem, atque adeo tantam ut ejus videri poſſet ἀπόγονον. Ita enim loquitur ſæpe apud nos vulgus, *O eſt fortune: Dieu le veult.* Quàm multas autem alias habeat hic ſcriptor dicendi formulas ſibi magna ex parte inter Græcos ſcriptores peculiares, ac quæ ſermoni noſtro cum eo ſint communes, alius erit aliquando dicendi locus. Ad θεὶῃ τύχῃ revertor, & hoc addo, interdum etiam θεῖον πρῆγμα vocare Herodotum τὸ θεὶη τύχη συμβάν. ut quum in Eratone dicit, ὁρέων δέ με καταμεμψάμενον ὁ Ἀρείσων, ἔμαθε ὡς θεῖον εἴη πρῆγμα. Et in Polymnia, δῆλον ὧν μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ τῦ μεθίστα. Dixerat autem paulo antè, τοῦτό μοι ἐν τοῖσι θειότατον φαίνεται γενέσθαι. Sed & in Calliope legimus, δῆλα δὴ πολλοῖσι πεπυσμένοισι ἐστὶ τὰ θεῖα τῶν πρηγμάτων. In quo etiam loco nobis obſervandum eſt quod & alibi dicit, nimirum divinitus ſigna malorum futurorum hominibus ſolere dari. ut in Eratone, φιλέει δέ κως προσημαίνειν ἐὸν μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλι ἢ ἔθνεϊ ἔσεσθαι. Rurſus in eodem libro, τῇ τοῦτο μὲν κατέφηνε ἀνθρώποισι τῶν μελλόντων ἔσεσθαι πάντων ἄρτιον ὁ θεός. Verum enimvero quas hactenus recenſui Herodoti pias ſententias dum mecum reputo (ut tandem huic ſermoni finem imponam) hic animum meum percellit metus, ne cum profana illa muliere regina Sabæ profanus Herodotus, & cum Herodoto cæteri profani ſcriptores quibuſcunq; adeo ſacra dicta eruperunt, nos in illo extremo judicii die eos peragant, qui quum Chriſto unico veræ religionis duci, nomen dederimus, & cognomen ab eo acceperimus, profanius plerunq; & ſentimus & loquimur & ſcribimus. Sed quoniam non hoc in præſentia quæritur, quàm pius, ſed quàm verax fuerit Herodotus; quod initio hujus ſermonis dixi, iterum dico, tertium φιλαληθείας Herodoti argumentum ex hac ejus pietate (meo judicio) poſſe duci. Quis enim rationi conſentaneum eſſe dicat, ut qui tam pius, idem tam improbus etiam fuerit, ut ſciens prudenſque, nulla ſpe aut lucri aut alius commodi propoſita, lectoribus imponere planeq; eos ludificari voluerit? Niſi fortè eum aliquis, quantum eſſet inter hiſtorici & poëtæ officium diſcrimînis, & veritatis lucem eſſe hiſtoriam, neſciviſſe arbitretur: unde incomperta pro compertis, ficta pro factis, falſa pro veris commemorare, adeo religione non habuerit, ut ſuum etiam nomen (ne poſteritas illorum mendaciorum authorem ignoraret) operi ſuo præfixerit. Imò verò vel hinc, id eſt è præfixo operi nomine, quantum φιλαληθείας ejus argumentum petî poſſe crediderim: quod tamen non tanquam neceſſarium, ſed potius tanquam ex abundanti cæteris additum exiſtimari volo. Cæterum cogitanti aliquando mihi quid fidem Herodoti & cæterorum priſci ſeculi ſcriptorum tantopere ſuſpectam multis reddat, ratio illa occurrit, quòd ut bonam eorum partem qui res à ſe longinquis in regionibus viſas aut auditas narrant, mentiri ſuſpicamur quaſi locorum longinquitas ad hoc audaciores reddat: ita etiam non paucis dubia ſit illorum hiſtoricorum fides, quaſi temporum longinquitate (quæ rerum memoriam propè obliterarit) freti, fabulas pro hiſtoriis obtrudere nobis non dubitent. Atqui eos quorum animis inſidet hæc

ſuſpicio,

ſuſpicio, quantum inter hæc duo ſit diſcrimen, animadvertere decebat. locorum enim longinquitas eadem ſupermanet, at temporum non item. atq; adeo multæ res geſtæ quàm longè à noſtris temporibus abſunt, tam propè ab eorum temporibus qui eas memoriæ prodiderunt, abfuere. Et hactenus quidem iis qui Herodotum conſultò mentiri perſuaſum habent, reſponſum ſit.

At qui Herodoto propoſitum quidem non fuiſſe mentiri, ſed mentitum tamen eſſe arbitrantur, dum incomperta pro compertis (ut modò dixi) commemorat, & ſuam interdum fidem de iis quæ audierit, non ſecus ac de iis quæ viderit, obſtringit, reſpondeant velim ad hoc, Herodotum illa comperta non habuiſſe, id verò unde ipſi compertum habeant. Si enim ſe hinc conjecturam facere dixerint quòd aliis quibuſdam repugnantia tradat, ecqua tandem ipſi certiore antiquitatis cognitione freti, Herodotum mendacem, cæteros veraces eſſe pronuntiare audebunt? & quam tandem ad normam eas quæ de rebus priſcis extant ſcriptiones dirigendas cenſebunt? Quòd ſi fortè Herotodum fabuloſitatis reum agi poſſe exiſtiment hoc uno nomine quòd eorum fidem ſuperent quæ narrat: at non protinus quæ fidem apud illos excedunt, apud omnes fidem exceſſura putanda ſunt. Demus tamen ea eſſe ejuſmodi quæ fidem apud nullum mortalium impetrent, an quia eam non impetrant, eam non mereri dicemus? Quæ nova eſt iſta dialectica, per quam nobis ita colligere liceat, ut quod veriſimile non eſt, ne verum quidem eſſe poſſit? Quæ porro eſt iſta in hiſtoricos tyrannis, ut ſi res ab illis ſcriptas credere nolimus, eos noſtræ incredulitatis (liceat hoc uti verbo) præſtare culpam velimus? Quæ tamen ego dum ſcribo, non ſum neſcius Joſephum in hac altera opinione fuiſſe, nimirum ut diceret Herodotum in mendacio quidem ſibi non placuiſſe, ſed ſuam illi credulitatem, mentiendi, occaſionem dediſſe. Sed ego quam modò ab aliis exegi normam ad quam priſcæ hiſtoriæ dirigantur, ab eo quoq; exigere non dubitarim.

NE TAMEN dum alios nimis incredulos eſſe quæror, nimiùm ipſe credulus habear, quibus nitens aut argumentis aut exemplis, non temerè derogandum eſſe antiquis hiſtoriis fidem contendam, exponere decrevi. Quæcunq; leguntur apud hiſtoricos miracula, ea vel ipſius naturæ rerum, vel humanarum actionem eſſe, nemo (ut opinor) negaverit. Nam ſiquid hæc vel illa regio aut prorſus inauditum, aut inauditæ certè magnitudinis vel contrà parvitatis producit, id naturæ: ſiquid ab hominibus mirabile proficiſcitur, id humanæ actionis miraculum voco. Primùm igitur (ut terræ fruges omittam) quot animalium genere ſumma admiratione digna deſcribunt hiſtorici, quæ aut non habemus omnino aut certè forma & magnitudine plurimùm ab illis differentia? Ne longè abeamus, ad homines, omnium animalium præſtantiſſimum nobiliſſimumq; genus, veniendum eſt. Quales nobis paſſim gigantes, quales viciſſim Pygmæi deſcribuntur? Quid? an quòd neutros viderimus, neutros eſſe aut fuiſſe dicemus: Atqui ad gigantes quidem quod attinet, qui fabuloſos eſſe illos dixerit, (ut omittam multa eorum extare paſſim oſſa) non profanos tantùm, ſed & ſacros libros fabuloſitatis inſimulaverit. Pygmæos autem ſi eſſe aut fuiſſe negabimus, non ſolùm magnæ externorum ſcriptorum turbæ, ſed & noſtris ipſorum oculis fidem derogabimus: quid enim aliud ſunt qui paſſim ſpectantur nani quam Pygmæi, aut certè ex Pygmæis oriundi? Cur autem ſi naturam (id eſt naturæ opificem) omnipotentem eſſe credimus, homines à nobis & forma & magnitudine variè differentes creare olim potuiſſe & hodie quoq; poſſe non credemus? Jam verò & hoc circa hominem (antequam ab eo digrediatur oratio) diverſum naturæ opus conſideremus. Ea nunc fœtum utero mulieris per novem duntaxat menſes includit: an igitur Herodoto, ex cujus hiſtoria quædam, fœtus utero muliebri plerunq; decem menſium ſpatio includi ſolitos colligimus, fidem derogabimus? Atqui ut taceam, ne veriſimile quidem eſſe, longam eum hiſtoriam ad inſerendum illi tale mendacium confinxiſſe, quicunq; vel Herodoto vel alii cuilibet hoc narranti fidem derogat. & fieri poſſe negat, nónne is eadem opera fidem divinæ potentiæ derogare putandus eſt? Verùm ut ad divinam uſq; potentiam non progrediamur, qui hîc mendacii Herodotum accuſant, quàm multos in crimen trahant, oſtendemus: ſi prius illam hiſtoriam paucis perſtrinxerimus. hæc igitur ſunt ejus verba, de tertia uxore Ariſtonis regis Lacedæmoniorum loquentis, Nondum autem elapſo decem menſium ſpatio mulier iſta hunc Demaratum Ariſtoni parit. At is in ſolio ſuo cum ephoris ſedens, nuntium de nato ſibi filio ſimulatq; accepit, temporis quo uxorem duxerat, memor, ſubducto in digitos menſium numero, hunc, filium ſuum non eſſe, jurejurando affirmavit. Quod quum audiſſ. &c. Aliquanto pòſt narrat iſtum hujus mulieris ad filium ſuum ſermonem, Quod autem præcipuè objiciunt tibi inimici, ipſum Ariſtonem, quum ei te natum eſſe nuntiatum eſt, multis audientibus eſſe te ſuum negaviſſe, quippe quòd exacti nondum decem menſes forent, nimirum ut talium rerum imperito hæc verba exciderunt. Mulieres ſiquidem nono etiam atq; adeo ſeptimo menſe pariunt: nec omnes decem menſium ſpatium implent. Ego verò te, fili, ſeptimo menſe peperi. Hactenus Herodotus: ex cujus narratione elici quod dixi, apertius eſt, quàm ut ullam dubitationem relinquat. Supereſt igitur ut illos proferam quos in crimen trahi neceſſe ſit ab iis qui Herodotum mendacii hîc inſimulabunt. A Plauto ſumam initium, in cujus Sticho leguntur hi lepidiſſimi verſus.

Famem fuiſſe ſuſpicor matrem mihi:
Nam poſtquam natus ſum, ſatur nunquam fui.
Sed quam ego matri meæ refero invitiſſumus,
Ea mihi nunquam retulit mater gratiam.
Nam me illa in alvo menſes geſtavit decem,
At ego illam in alvo geſto plus annos decem.
Atque illa puerum me geſtavit parvulum,
Quo minus laboris illam cepiſſe exiſtumo:
At ego non pauxillulam in utero geſto famem,
Verùm hercle multo maxumam & graviſſimam.
Uteri dolores mihi oboriuntur quotidie.
Sed matrem parere nequeo, neſcio quomodo.
Audivi ſæpe hoc vulgò à multis dicier,
Solere elephantum gravidam perpetuos decem
Eſſe annos: ejus ex ſemine hæc certò eſt fames.
Nam jam complures annos utero hæret meo.

Idem poeta in Ciſtellaria,

O---tum illa quam compreſſerat,
Decum poſt menſe exacto hic peperit filiam.

Extant & Cæcilij ſuper hac re verſus, in Plotio,

Inſoletne mulier decimo menſe parere?
Pol nono, etiam ſeptimo atque octavo.

Quæ ſcripſiſſe fertur, hæc Menandri verba in ejuſdem nominis fabula ſequutus, γυνὴ κοὐ δεκάμηνος. Audiamus & Pomponium in Himea,

Pappi decimus menſis eſt quum factum eſt: ita fit, ita ſemper ſolet:
Decimo menſe demum turgens verminatur, parturit.

Ac ne ex uno poetarum genere teſtimonia proferamus, quis non illius Virgiliani verſus recordatur?

Matri longa decem tulerint faſtidia menſes.

quis non illorum Propertij?

Non non humani ſunt partus talia dona:
Iſta decem menſes non peperere bona.

Sed quoniam dubiæ ſunt itidem fidei poetæ, (qui tamen in iis quæ ad rerum naturam pertinent, veraces eſſe ſtuduerunt) ne videar τὸ ζητούμενον σωφρονίζειν, ad Hippocratem, Ariſtotelem, Plutarchum, lectorem remittam, qui non ſolùm decimo menſe, ſed undecimo etiam, partus edi ſcripſerunt. Sed horum partuum exempla etiam ex Plinio, viro in hujuſmodi rerum indagatione diligentiſſimo, proferre libet, Veſtilia C. Herdicij (inquit) ac poſtea Pomponij atq; Orfiti clariſſimorum civium conjunx, ex his quatuor partus enixa, Sempronium ſeptimo menſe genuit, Suillium Ruffum undecimo, Corbulonem ſeptimo, utrunq; Conſulem: poſtea Cæſoniam Caij principis conjugem, octavo. Hactenus Plinius. His autem exemplis quin & alia ex hoc noſtro ſeculo petita poſſint addi non dubito. Ad me certè quod attinet, honeſtiſſimam matronam Pariſiis audivi, in frequenti cætu, puerum quem oſtendebat, undecim menſes à ſe in utero geſtatum affirmantem. ex certiſſimis enim ſignis (quæ mulieribus ſæpiùs enixis cognita ſunt) conceptus tempus compertum ſe habuiſſe. Quæ quum ita ſint, crudelem quorundam juriſconſultorum incredulitatem (hoc uti verbo cogor) mirari ſubit, qui pueros poſt certum & à ſe præſcriptum diem ex utero materno prodeuntes legitimâ hæreditate fraudaverint. Scribit enim Ulpianus, Poſt decem menſes mortis natus non admittetur ad legitimam hæreditatem. De eo autem qui centeſimo octogeſimo ſecundo die natus eſt, Hippocrates ſcripſit, & divus Pius pontificibus reſcripſit, juſto tempori videri natum. nec videri in ſervitutem conceptum, quum mater ipſius ante centeſimum octogeſimum ſecundum diem eſſet manumiſſa. Hæc Ulpianus. Jam verò & Juſtinianus mulierem quandam, quæ undecimo poſt mariti mortem menſe pepererat, ſtupri damnat, quòd fœtum

tanto tempore utero includi, incredibile esse credat : & quam ipse forsan ejus liberis sua incredulitate injuriam facit, partui matris imputat. εἰκότως, inquit, οἱ παῖδες οἱ τῷ θαυμαστῷ τῆς μητρὸς τοκετῷ ἀφευδεισμῷ τὰν γῆν τεσσαρακοντα τῶ πατρὸς ἀξίων λαβεῖν δωρεάν. Imò verò tu fortasse Justiniane eos ἀφευδεῖζεις, vel potius, ψεύδεζεις τῇ σῇ ἀπιστίᾳ, propter quam indicta causa illorum matrem damnas. Longè certè tuo judicio dissimile L. Papyrii Prætoris judicium fuit, qui secundo hærede lege agente, bonorum possessionem contra eum dedit, quum mater partum se XIII mensibus diceret tulisse: quoniam nullum certum tempus pariendi statutum videretur. Enimvero postulare videtur hic locus ut miram quam tempus attulit circa rem hanc mutationem consideremus. Hunc enim Lacedæmoniorum regem Aristonem videmus, ob non elapsos decem menses, partum uxoris nolle agnoscere: quum hodie contrà elapsi illi justam maritis occasionem non agnoscendi uxorum partum, atq; adeo suspectam habendi illarum pudicitiam, præbere videantur. Atq; ut generalem huic sermoni clausulam imponamus quicunque quid sit ratiocinari, noverit, ex hac Herodoti narratione colligi fatebitur, quod hodie est ordinarium uterum gestandi spatium, olim fuisse extraordinarium: contrà, quod extraordinarium nunc sit, id olim fuisse ordinarium. Quantumvis enim Herodoti accusatores in sua pertinacia sibi hîc placeant, Herodotum certè hîc absolvere quàm cum eo tot gravissimos scriptores damnare mallent. Ego verò huic ratiocinationi aliam quam hinc elicio, adjungam. ita enim colligo, quemadmodum si nusquam alibi mentio facta reperiretur partus decimo mense editi, historia hæc, quum vera sit, falsa judicaretur: ita multas alias esse quæ, quum exemplo careant, falsæ judicentur, quum tamen verissimæ sint, & exemplo fortasse non itidem apud reliquos omnes mortales ut apud nos careant.

Hoc autem cum aliàs, tum vel maximè ubi quarundam regionum fertilitatem describit, animo infixum habere debemus. Nam quum ea legimus quæ de Babylonici soli fertilitate scribit, si quidem ad nostros respiciamus agros, & conjecturam ex illis facere velimus, statim mendacii Herodotum accusabimus. At si hanc regulam teneamus, non esse nobis ex iis quæ viderimus & audierimus ferendum de iis quæ nec visa nobis nec audita sint, judicium, & mentem ad omnipotentem Dei manum potius quàm oculos ad arva nostra converterimus, nulla tanta describetur nobis fertilitas, ut eam incredibilem judicemus, sed ut antea potuisse, ita nunc quoque posse alicubi esse credemus. At enim (dicet aliquis) veteres historiæ locis quibusdam summam fertilitatem tribuunt quos hodie penuriæ tantùm fertiles esse videmus. Hoc ego ut concedam, non tamen mentiri earum historiarum authores in ea fertilitate narranda, protinus concedam. Nisi fortè & ipsa sacra biblia suspecta mendacii nobis esse debent, quòd ab illis celebratæ quorundam locorum fertilitatis nullum hodie vestigium in illis appareat. Quod absit ut nobis in mentem veniat: sed potius illud Davidis animo nostro semper obversetur.

Te magnam pandente manum, saturantur abundè
Omnia: te rursus vultum condente fatiscunt.

Quid? si Babylonis magnitudinem è nostrarum urbium magnitudine metiamur, an credibile fuerit, expugnata jam una urbis parte, rumorem expugnationis ad alteram longo post tempore perveniisse? Aut, si expeditionem Xerxis è nostrorum regum aut etiam ipsius Turcarum Imperatoris expeditionibus æstimemus, nónne quot flumina à Xerxis militibus epota legimus, tot impudentissima mendacia nos audire credemus? Sed nimirum qui Xerxis & cæterorum Persiæ regum potentiam ex ea qua prædíti sunt nostri reges, & illius regionis ac temporis ἀνθρωπίαν ex ea quæ hodie cernitur, æstimare volet, hunc eadem opera & aquilæ vel struthiocameli magnitudinem ex regaliolo, & Oceani magnitudinem ex parvo Rubicone æstimare oportebit. Verùm ut ei qui Nilum vel Danubium viderit, multo credibilior Oceani vastitas fuerit quam ei qui parvum Rubiconem duntaxat spectaverit: ita qui in regum nostrorum factis non insistet, sed paulo altius res bellicas repetens, ad Tamberlanem aut ejusmodi quempiam ascendet, non tam incredibilia ejus ad aures accident quæ de Xerxis exercitu narrantur. Tamberlanes ex bubulco miles factus, eò tandem potentiæ evectus est ut quadringentis equitum, sexcentis peditum millibus Pajazetem Turcarum regem adortus superaverit: & cæsis ejus militum ducentis millibus, ipsum aureis catenis vinctum & caveæ inclusum in omnibus quas postea suscepit expeditionibus, secum duxerit. Hic ille est Tamberlanes qui quæcunq; locum oppugnatum venerat, prima die tentorio candido, secunda rubro, tertia nigro utebatur: candore, pacem pollicente, rubore, omnium puberum cædem, nigredine, loci illius excidium, omniumq; incolarum internecionem minitante. Sed hæc narratio hujus loci non est. hoc unum consideremus, ut longo intervallo Tamberlanis copiæ à Xerxianis absunt, ita quantum vicissim nostræ ætatis reges à Tamberlanis exercitu (qui centum duntaxat & sexaginta octo annis illos præcessit) superentur. Quum autem de regibus nostri temporis loquor, Turcarum regem sive Imperatorem excipio, qui (ne longius abeamus) tantam unus manum militum

militum quantam omnes fere omnibus collatis viribus Chriſtiani principes, cogere poteſt: ut non immeritò magni domini appellationem obtinuerit; Tantam verò eſſe ejus potentiam & mirabitur & vix credibile fortaſſe arbitrabitur qui Turcici imperii ſtatum cognitum non habuerit, & ex noſtrorum principum imperiis æſtimare voluerit: at qui illum cognoverit, mirari deſinet. Ejuſmodi enim is ſtatus eſt ut duos duorum Perſiæ regum titulos (de potentia non loquor) unus Turcarum rex ſibi vendicare, & dominum, ut Cambyſes: inſtitorem, ut Darius, appellare ſe meritò poſſit; & quod in nos quidam jocatus eſt, quum regem Gallorum, regem aſinorum eſſe diceret, (quòd onera nulla ſibi ab illo impoſita detrectarent) de univerſis qui ſub ditione ejus vivunt, non joco, ſed ſeriò dici queat. Verè enim illi, tanquam ὄνοι μεγάλοις ἀχθεσι τειρόμενοι (ut Tyrtæus de Meſſeniis cecinit) non bona tantùm omnia precaria poſſident, ſed ipſam etiam animam precariam trahunt. Atq; ut in regum noſtrorum aulis inter multos de nobilitatis, ſic apud illos inter omnes de ſervitutis gradibus certatur. Nec tamen hoc tantùm nomine, ſed & aliis multis, regno Perſico major eſt cum Turcico quàm cum aliis affinitas. Atq; ut taceam hujus ſplendorem multis in rebus Perſico ſi non parem, certè æmulum, ut magnam eunuchorum Turcæ, magnam pallacarum, magnam ſatraparum turbam omittam: multos etiam ritus, multas conſuetudines velut hæreditarias manſiſſe illius regno conſtat. Quin etiam quòd Turcæ portam pro Turcæ aula nominare audimus, id à Perſarum regibus manaſſe, Herodotus, Thucydides, Xenophon, Plutarchus, Athenæus, nos docent. Sed & hoc ipſum quòd Turcam pro rege Turcarum vulgò dicimus, (quum tamen nec Gallum pro Gallorum rege, nec Hiſpanum pro Hiſpanorum rege, nec Anglum pro Anglorum rege, nec Polonum pro Poloniæ rege, dicere ſoleamus) ab iiſdem regibus originem habere, ex illis ſcriptoribus diſcere poſſumus. Nec verò dubium eſt quin idem Turca morem illum rarò in publicum ac non niſi cum magno & ſpeciem exercitus præbente ſatellitio prodeundi, (ut ita ſuis formidabiliorem ſe venerabilioremq; reddat) à Perſarum itidem regibus mutuatus fuerit. Noſtri autem reges (ut hoc obiter dicam) quid à Perſarum regibus peculiariter mutuati ſint neſcio, reginæ certè noſtræ à Perſarum reginis zonas ſuas ſumpſiſſe videri poſſunt. Perſarum enim reges Antyllæ urbis reditus ſuis uxoribus in zonas donare ſolitos, memoriæ proditum eſt. Cæterum ut unde digreſſa eſt eò revertatur oratio, quàm abſurda ſit potentiæ alicujus noſtrorum regum cum Xerxis potentia comparatio, vel unum ejus quò Themiſtoclem donavit, munus abundè nos docebit. Ex multis enim hiſtoricis didicimus Xerxem Themiſtocli Lampſacum in vinum, Magneſiam in panem, Myuntem in opſonium donaviſſe. At ſicui noſtrorum regum quiſpiam non tres pagos, ſed unicum donaverit, magnà hæc liberalitas, & rege digna cenſetur.

Sed jam ad alterum partem veniamus, & miracula quæ circa humanas actiones ſive humana facta verſantur, examinemus. (quam ad partem ſiquis ea referre malit quæ modò de regibus dicta ſunt, non magnopere repugnabo.) Quæ ſunt illa igitur apud Herodotum quæ tantopere à fide abhorrere judicanda ſint, ut illorum ergò præ quovis alio mendax judicari debeat? An quæ de variis variarum gentium ritibus moribuſq; ſcribit? Hanc nimirum partem reprehenſionibus patere, hanc potiſſimùm calumniis obnoxiam, hanc ſannis multorum expoſitam eſſe video. Quare? quòd non tam aqua igni quàm ritus moreſq; illi noſtris repugnent, atque adeo illorum rituum nonnulli hujuſmodi etiam ſint ut nihil magis fatuum illis, nihil magis ridiculum fieri ac ne fingi quidem poſſe videatur. Atqui nónne ipſimet in eo ridiculi comperiuntur, quòd eum quem in vicinis populis non inveniunt morum conſenſum, in iis quærendum putent quos maria tot monteſq; à nobis ſeparant, & quibus longè diverſum cœlum longè diverſas animorum inclinationes tribuit? atq; adeo quæ in vicinorum moribus excuſant, ob eadem hyperboreos neſcio quos accuſandos cenſeant? Age enim cur quod Herodotus de Perſis commemorat, eos nimirum non niſi inter pocula de rebus gravioribus agitare conſilia, incredibile cuiquam videbitur, quum apud quoſdam ex vicinis populis hunc morem magna cura, velut inviolabilem, ſervari videamus, ut qui ſunt de re quapiam magni momenti conſultaturi, aut cum aliquo contracturi, ex caupona βιβλιοπώλιον faciant atq; ibi non prius ullum de ſuo negotio verbum facere incipiant, quàm pes & caput officium facere deſinant? Apud hos κραπαλοβιβλιοπώλας ſi mulierem quampiam de marito interroges, illum edormiſcere crapulam, nihil mutato vultu, nec dato ullo pudoris ſigno, reſpondebit. Nos hæc in illis populis quibuſcum nobis quotidie commercium eſt, & qui nobiſcum religione conjuncti ſunt, non miramur: quæ de ebrietate illorum narrantur quibus nullus unquam Chriſtianæ religionis affulſit radius, non mirabilia ſolùm, ſed planè incredibilia judicabimus? Sed quid ego exemplum ex alia natione peto? Quæ non dicam natio, ſed urbs, ſed domus, non habet aliquos ſacris Bacchicis initiatos? nónne ex duobus communi tecto utentibus ſæpe contingit ut alter edere & bibere ut vivat; alter contrà, non alia de cauſa quàm ut edat bibatque, vivere velle videatur? Verùm eos qui cibo & potu abutuntur, miſſos faciamus: diſcrimen inter eos qui moderatè illis utuntur, conſideremus. Nónne quod huic palato ſapit, illi inſipidum eſt? quæ hoc palatum appetit, ea illud faſtidit? nónne cibos nonnullos à quibus ipſi abhorremus, aliis quibuſdam in deliciis eſſe

videmus? nónne multos felibus, nonnullos & muribus veſci videmus? Iterum tamen ſi gentis alicujus victus nobis à quopiam hiſtorico deſcribatur à noſtro diſcrepans, is ſtatim nugatur, ſtatim mendax, ſtatim fabuloſus audiet. Veruntamen ſuſq; deque ferri profanorum ſcriptorum ſugillatio poſſit: quid quòd ne libris quidem ſacris incredulitas quorundam parcit? Joannem Baptiſtam locuſtas ediſſe non veriſimile eſt (aiebant nonnulli) qualis enim fuiſſet iſte cibus? Ad hoc Evangeliſta ſcribit. Non Evangeliſtæ (reſpondebant) ſed librario fidem derogamus, eumq; ἀκρίδας pro ἀκρεάδας vel alia quapiam voce ſcripſiſſe dicimus. Quid tandem? non prius de illa deduci ſententia potuerunt, quam varii ex variis authoribus externis prolati ſunt de locuſtarum eſu mentionem facientes loci. Labantem ſcilicet ſacrorum librorum hac in parte fidem, teſtimonio profanorum fulciri oportebat. Atqui nobis ex ea quam experimur paſſim circa ciborum delectum diſcrepantia, quod de locuſtarum eſu traditur, vel à quolibet profano ſcriptore (nedum ab Evangeliſta) ſcriptum, credibile videri poterat. Utrum enim mirabilius? locuſtarum aut hujuſmodi animalium eſu delectari, an ab eſu panis abhorrere? Nónne hoc quàm illud majori admiratione dignum quilibet fatebitur? At ego, qui locuſtis veſceretur, neminem: qui à panis eſu prorſus abhorreret, his oculis ſæpe vidi. Rurſum verò quàm mirabile nobis eſt videre quempiam qui panis eſu non delectetur, tam mirabile Æthiopibus macrobiis erat (Herodoto teſte) Perſas pane veſci audire. Ut autem à pane ad vinum veniamus, ſi nunquam abſtemios ullos vidiſſemus nónne eos qui à vini potu abhorrentes aliquos ſe vidiſſe dicerent, fabulari crederemus? Et tamen illa ipſa regio quæ homines alioqui vino deditiſſimos gignit, quoſdam etiam hoſtes vini acerrimos habet. De hominibus φιλοινοτάτοις quum loquor, primum locum Flandris, ſecundum Germanis tribuo. nam qui Germanis potandi principatum deferunt, Flandris (meo quidem judicio) magnam injuriam faciunt. qua de re ego non ex iis quæ audivi, ſed ex iis quæ vidi, ſententiam pronuncio. Nam multa quidem Germanicis potoribus cum Flandricis fateor eſſe communia, atque illud in primis ut quot calices ſuper menſam, tot matulas ſub menſa habeant, aut omnia illis vicem matularum præſtent: de iis tantùm loquor qui apud utroſque principem inter Bacchi ſatellites locum obtinent) ſed illos ab his ſuperari hac in re dico quòd horum bona pars non prius legitimum Bacchum adoriatur, quàm à ſpurio Baccho, id eſt zytho ſive cerviſia, domitam aut certè ſemidomitam ſe ſenſerit Quod quum ſe more inſtitutoque majorum facere dicant, ejus tamen facti rationem aſſequi conjectura non potui, niſi fortè ut clavum clavo, cerviſiam vino ſe repulſuros, aut, ut vulgari proverbio fertur, inter duos litigantes tertium gaudere, ita ſe, interea dum in ſtomacho vinum cum cerviſia pugnabit, pace fruituros, & à neutro illorum oppugnatum iri ſperant. Et hactenus in illorum laudes digreſſus, ad ſermonem de abſtemiis redeo. Si ſuperiorum temporum hiſtorias excutianus, non ſolùm natura abſtemios abſtemiaſq; ſed & lege, in illis inveniemus. Multis enim in locis vini potum mulieribus ignominioſum fuiſſe ſcimus: Romæ autem non ſolùm mulieri ingenuæ, ſed & ſervo vini uſus interdictus erat, atque adeo (ſi quibuſdam credimus) ne ingenuo quidem, antequam triceſimum annum attigiſſet, ejus uſus concedebatur. Romanas quidem certè mulieres à judice non minus ſi vinum bibiſſent, quam ſi adulterium admiſiſſent, multari ſolitas, M. Cato refert. Nunc autem apud nos nulli mulieri, cujuſcunq; conditionis ſit, probro eſt vini uſus: & tamen morem illum oſculandi obvios ſibi propinquos nobiles fœminæ apud nos retinuerunt, (& auxerunt etiam) ob quem Romanis mulieribus vinum interdicebatur, ne videlicet cum oſculo vinoſum halitum olfaciendum præberent. Vel potius (ſi quibuſdam credimus) non ob oſculandi conſuetudinem vini uſus lege vetabatur, ſed ad deprehendendum an legem illam violaſſent, oſculi uſus inſtitutus erat. Quid quòd Zaleucus legiſlator Epizephiris Locris merum bibere (præterquam ægrotis, ex medici conſilio) capitale crimen eſſe voluerat? Sed & aliud circa vini potum conſideremus. Aliis in vino nihil magis placere quàm vinum, id eſt vini ſaporem: ex Anglis contra multos aut ſaccharum aut herbam quampiam ad ejus ſaporem infuſcandum miſcere videmus. (& nos quoq; ſi Plauto credimus, vinum, dum diluimus, infuſcamus.) Verùm id quidem quod de Anglis dixi, credibile viſum iri, mihi perſuadeo: at quod de Flandris addam, ut fidem impetrare poſſit vereor: & tamen utriuſq; peræq; oculatus ſum teſtis. Quid illud eſt? Vinum butyro (nauſeo referrens) diluere, & ita dilutum (ſi tam en hoc diluere eſt) potare. Quod mihi narranti fidem non facilè adhiberi haud mirabor: ipſe certè meis hac de re oculis credo, vix alienis creditурus. Nam in Flandrorum menſis butyrum inter omnia fercula atq; adeo inter bellaria locum obtinere, mihi, antequam eorum regionem adiiſſem credibile videbatur: at verò ullum uſquam mortalem eſſe qui vinum è butyro ſive butyrum è vino potaret, tum demum quum vidi, credere potui. quòd ſi inter vicinos populos tanta eſt in victu diſcrepantia, cur ea quæ narrantur de victu hominum ejus longinquitate & temporis & loci procul à nobis abſunt, fabuloſa habebuntur? Aliud exemplum ab hoc de cibis ſermone non alienum proponam. Scribit Hermippus, Illyrii ſedentes edunt atque bibunt: & ad convivia ſuas uxores ducunt: quæ nihil indecens facere exiſtimantur, ſi ex iis qui in cœto illo ſunt, cuicunque fors tulerit propinaverint. Hæc ſcribit Hermippus, primùm quidem

illud

illud ceu novum referens, ſedentes Illyrios edere ac bibere: at nos contrà miramur eos qui aliter quàm ſedentes ederint. Quod autem ſequitur de iiſdem qui ad convivia uxores ducerent, & eas cuilibet ſine diſcrimine propinare permitterent, quin, ut ipſe mirabatur, ita mirum aliis futurum putaverit, nemini dubium eſſe poteſt. Sed & Æmilius Probus (aut is potius cui Æmilii Probi nomen tribuitur) poſtquam de iis loquutus eſt qui nihil rectum niſi quod ipſorum moribus conveniat, putant, inter alia hoc diſcrepantiæ morum Romanorum à Græcis exemplum affert, Quem enim Romanorum pudet uxorem ducere in convivium? aut cujus materfamiliâs non primum locum tenet ædium, atque in celebritate verſatur? Quod multo fit aliter in Græcia; nam neque in convivium adhibetur, niſi propinquorum: neque ſedet niſi in interiore parte ædium, quæ γυναικωνῖτις appellatur. quò nemo accedit niſi propinqua cognatione conjunctus. Hactenus ille: cujus quum verba de maritis uxores ad convivia ducentibus cum verbis Hermippi confero, ita ego mecum, Qui ſi igitur maritos illos in Anglia tam lentos & patientes non multos abhinc annos vidiſſent, ut ignotis etiam viris ſuas ipſi uxores ad compotationes abducendas traderent, iiſdemque eas reducentibus Bacchi ſacris (& iis quæ illa comitantur) operatas, gratias immortales agerent? Quod factum ſumma alioqui admiratione dignum, ſi tamen cum Candaulis aut Caii Caligulæ facto comparetur, minus admirabile judicabitur: contrà verò, ſi cum Cotys regis zelotypia, de qua poſtea dicetur, aut cum Macedonum facto conferatur, hos, viros, illos autem, ne homines quidem eſſe dixeris. Cujus quidem facti hiſtoriam multi Galli ſi legiſſent, aut lectam memoriæ infixam habuiſſent, ipſis Neapolis & Mediolanum ſepulchra miſerè interfectis non fuiſſent: imò nec dominum fortaſſe urbes illæ mutaſſent: ſed nimirum, ut illis, dum ſe in Macedonia non in Perſia eſſe, obliviſcuntur, Macedonicarum mulierum, ita his, dum ſe in Italia non in Gallia eſſe non cogitant, Italarum mulierum attrectationes & oſculationes, atque adeo ſalutationes (quum ne ſalutari quidem ſuas uxores Itali velint) eo pretio quo nullum majus eſſe poteſt, emerunt. Sed quoniam jucunda non eſt harum rerum memoria, illum de mulieribus ſermonem perſequens, ut multa de illis ab Herodoto referri dico quibus noſtri ſeculi exempla fidem afferant, ita viciſſim nonnulla illum narrare quorum exempla deſint, fateor. Hoc enim ſeculum Pheretimarum, Ameſtridum, Atoſſarum, necnon (ut Cteſiæ hiſtoriam cum Herodotea connectam) Amytidum & Paryſatidum ferax, contrà Artemiſiarum & Argiarum ſterile eſſe dico. Quocunque enim quis oculos convertat, mulieres multas nobili genere ortas, implacabilis iræ & nulla ultione ſatiabiles, cum Pheretima, Ameſtride & Paryſatide, non pauciores libidinoſas cum Amytide, multas etiam novi ſemper luxus avidas cum Atoſſa: nullas autem vel pauciſſimas ſtrenuas cum Artemiſia aut Argia, reperiet. Sed muliebris quidem in vindicta crudelitatis exempla vetera pariter & nova præ aliis regionibus Anglia ſuggerere poteſt: de mulierum autem inexhauſta libidine luxuq; inſatiabili regiones omnes æque conqueri poſſe exiſtimo. Nec verò ſi ſeculi illius mulieres conſideremus quod inter eas quas modò nominavi & noſtras interceſſit, pauciora nobis exempla ſuppetent. Nam ſi ad libidinem Romanarum mulierum reſpicere velimus, Claudius audi quæ tulerit. Audi in quam ex Juvenale, adeò monſtroſè libidinoſam Meſſalinam Claudii Cæſaris uxorem fuiſſe, ut à latere viri quocum jacebat, furtim ſe ſubducens, ad lupanar ſe conferrat, & inde laſſata viris nondum ſatiata rediret. Ad luxum autem quod attinet non mirum tantùm, ſed incredibile etiam videri poſſit quod de Atoſſa narrat Herodotus, illam ad bellum Græciæ inferendum Darium maritum ſolicitaſſe, Lacænarum, Argivarum, Atticarum, Corinthiarum denique ancillarum cupiditate incenſam. Sed ut ad reginas uſque non aſcendamus nónne Romanas matronas pro ſuo luxu tanquam pro aris & focis apud T. Livium certare videmus? Nónne & Naſonem querentem audimus

Quis furor eſt cenſus corpore ferre ſuos?

& Propertium,

Matrona incedit cenſus induta nepotum.

Nec tamen ſingularum ætatum luxum peculiare aliquid habuiſſe negaverim. Exempli gratia: eunuchos olim à regibus, præcipuè barbaris, ſtudioſè undiq; conquiſitos fuiſſe ſcimus, quòd illos, ut ſcribit Herodotus, magis fidos in rebus omnibus quàm alios, eſſe putarent, (quid autem eos tales reddere videatur, docet Pædiæ lib. ſeptimo Xenophon) quinetiam ut eunuchos, ita & eunuchas Lydos reges habuiſſe, memoriæ proditum eſt. Verùm, ut veteres Romani eunuchorum minus ſtudioſi erant, eoſq; pauci barbaris invidebant, ita nos hodie Turcæ aliiſq; barbaris principibus eos non invidemus. Porrò quin Romanorum viciſſim luxus peculiare aliquid habuerit, minimè dubium eſt, ut quum Tibullus de domina ſua dicit,

Illi sint comites fusci, quos India torret,
Solis & admotis inficit ignis equis.

quod & Italas quasdam imitari videmus. Itidem verò & nostri hujus seculi luxum propria sibi habere multa, controversum non est. Sed Gallicus (utinam verum hoc non dicerem) eo cæteris omnibus qui unquam fuerunt est damnosior, quòd in dies atque adeo in horas innovatur. Nam ut taceam, in regum nostrorum aulis id vestis genus quod manè gestari cœperit, vesperi pro obsoleto haberi, id demum circa cultum corporis magnificum & splendidum ducitur quod diu magnificum splendidumque esse non potest: ne videlicet novæ semper sumptuum occasiones desint. Hinc factum est ut armillæ & torques aureæ, quæ magno olim in pretio illis fuerunt (ut hodieq; sunt Germanis) sordere incipiant. Quem tamen ornatum jam inde à priscis temporibus originem habere variæ nos historiæ docent. Ex tribus etiam rebus quas nunc in deliciis regum nostrorum aulæ habent, duas cum superioribus seculis communes esse illis constat, tertiam suo quodam jure, tanquam proprium inventum, vendicare sibi videntur. Nanos enim & catellos Melitæos Sybaridis quidem primùm, postea verò & aliis in deliciis fuisse (sicut & similiolas) legimus. Refert enim Plutarchus Julium Cæsarem, quum peregrinos quosdam divites vidisset qui catellos & simiolas in sinu circumferrent, interrogasse an apud eos fœminæ infantes non parerent. Itidem verò & Masanissa Mauritiorum rex jam antea quosdam mercatores, qui simiarum coemendarum gratia illuc venerant, eadem de re interrogaverat, si Ptolemæo apud Athenæum credimus. Fuisse autem & Romanas mulieres catellorum hujusmodi studiosas, testatur apud Lucianum catella nomine Myrrhina quæ philosophicam Thesmopolidis barbam (si bene memini) perminxit. Hanc enim catellam ei hera sua mulier Romana nobilis (ludos miserum philosophum faciens) custodiendam dederat. Ad illud tertium venio quod regum nostrorum aulis peculiare esse, vel hinc conjicio, quòd vocem nec Græcam nec Latinam qua illud exprimam invenio: ac certè vel nunquam vel rarò inventam existimo. sed interim morionem fœminam petita à grammaticis venia nominare non dubitabo. Quam igitur nunc ex morionibus fœminis voluptatem reginæ aliæque principes capiunt, huic seculo peculiarem esse suspicor: certè si non peculiarem, at longè usitatiorem illi esse, affirmare audeo. Sed nec moriones viros tam crebros in veterum principum aulis fuisse (de scurris, id est γελωτοποιοῖς, non loquor) atque adeo posterioribus demum seculis illos haberi in pretio cœpisse, mihi persuadeo. Nunc enim (quod fateri pudet) non naturales tantum, sed & artificiales Gallia moriones habet, qui nimirum ex ἠμιμόροις facti sunt μωροί, aut certè in eum statum redacti qui inter φρενήρη & μωρὸν medius est: siquid tamen inter hæc duo medium esse potest. Hoc autem, uti dixi, fateri pudet, quia qui barbarorum factum damnamus in amputandis virilibus, tanto gravius illis peccamus, quanto illi corporis parti mens antecellit, quæ alioqui & universo corpore longè præstantior semper judicata est. Atenim ex iis duntaxat fiunt moriones quibus parum mentis inest, adeo ut jam aliquam naturæ inclinationem ad μωρίαν habere videantur. Tanto certè magis misereri eorum conditionem, non deteriorem efficere, conari oportebat. Sed quoniam vereor ne in hac de morionibus quæstioni immorari, μωρολογεῖν esse judicetur, aliis eam relinquam: & comparationem hanc claudens, hoc addam, principes nostri seculi fœminas (ac præsertim Gallas) si non alia virtute à priscis, φιλοστοργίᾳ saltem superari. Quotacunq; enim princeps fœmina hodie infanti ex utero suo prodeunti sua ubera sugenda præbet? Atq; hujus rei ideo mentionem faciendam putavi, ne qui reginas ipsas apud nostrum Herodotum aliosq; historicos nutricum officio fungi leget, fidem illis derogandam putet. Sed quid ego φιλοστοργίας hujus (à qua illæ degenerant) exempla à priscis usque seculis repeto? Carolum Marilliacum (clarissimum virum, & qui multis pro rege legationibus functus, honorificentissimam sui memoriam reliquit) historiam hanc ex Hispanicis chronicis aliquoties referentem audivi: reginam quandam Galliæ quæ ex Hispania oriunda erat, tanta cum zelotypia infantem suum lactasse, ut quum aliquando absente ipsa lactatum ab alia resciviſſet (qui jam per aliquot menses solius matris lac fuxerat) nunquam conquiescere potuerit donec infantem lac illud externum evomere coegisset. Hæc ille. Cæterum ut Herodoto derogandam non esse fidem admonui, ubi reginam aliquam nutricis officio fungentem nobis describit, ita nec quod in Calliope de Amestri regina texente marito suo amiculum, nec quod in Urania de alia quadam regina pisturam suæ familiæ exercente scribit, suspectum esse debere, sed ut in quibusdam historiis luxum illius seculi, sic in quibusdam vicissim simplicitatem contemplandam nobis esse dico. Sed ut à reginis ad reges transferatur oratio, non minus certè quæ de regibus scribit Herodotus impetrare fidem debent: quanvis si ad regum nostrorum mores institutaq; exigantur, in dubium meritò vocari possint. Si enim quod de Pseudosmerdi mago narrat, eum pro vero Smerdi rege per septem menses habitum fuisse, ad aulicos hujus tempestatis ritus exigatur, quî fraus illa tamdiu latere potuerit, & quî à nullo suorum tam longo tempore agni-

tus

tus fuerit, valde mirandum videbitur: at si aditum ad reges illes non itidem ut nobis ad nostros patuisse, sed multo paucioribus & rarius se conspiciendos exhibere solitos fuisse consideremus, minor jam hujus facti animos nostros subibit admiratio. Primus Deioces (inquit in Clione noster Herodotus) hoc instituit, necui ad regem aditus pateret, sed omnia per internuntios transigerentur; & nequis regem conspiceret quinetiam inhonestum cuivis coram rege ridere vel spuere, censeri voluit. Hæc ille, causam etiam subjungens. Ut autem eandem consuetudinem à rege Turcarum servari dixi, ita similem impostoram locum apud eos superioribus annis, inveniisse scimus, quodam Pseudomustapha pro Mustapha vero ad regnum grassante. Quæ tamen quum dico, alibi quoq; ubi consuetudo hæc recepta non erat, Pseudariarathi, Pseudanticho, Pseudoneroni, Pseudalexandro viam arte diversa ad similem dolum patuisse non ignoro. Quinetiam Valerius Maximus, Justinus, Appianus, Josephus, aliorum præterea meminerunt qui hac similitudinis formæ occasione usi, in principum itidem imperia aut in aliorum opes fortunasque grassati sunt. Atque adeo (ut omnes non temerè veteribus historiis fidem derogari debere, & nostrum seculum multis in rebus non minus superioribus miraculorum ferax esse intelligant (facta duo ejusdem cum præcedentibus artificii, id est similes illis duas impostoras, (diversum tamen finem propositum habentes) recentem unam, aut recenti proximam, alteram, recentissimam, commemorabo. Anno post natum Redemptorem nostrum M. CC. XXV, cuidam Gallo cui nomen Bertrando Remenli, inopi & vilibus ministeriis operam locare solito, quòd Balduinum qui ex Flandrorum comite Imperator Constantinopolitanus evaserat, facie planè referret à proditoribus quibusdam, ut nomen pariter & imperium Flandricum illius Balduini sibi vendicet suadetur. Hoc quum illis non suasissent solum, sed etiam persuasissent, (ut facilè ad amplectendos obviis ulnis hujusmodi honores eriguntur hominum animi) eum in eremo quadam commorari tamdiu voluerunt, dum fama percrebuisset Balduinum Imperatorem è captivitate reducem, eremum quandam ad agendam peccatorum pœnitentiam, incolere. Quæ mox per Flandriam quum dissipata esset fama, undique illuc concurritur, magnaq; cum pompa illinc hic Pseudobalduinus per universas regionis urbes deducitur, quæ uno omnes ore illum dominum suum gratulabundæ agnoscunt & salutant. Hoc subreptitium imperium quum per menses aliquot exercuisset, Joanna veri Balduini filia, & paterni in Flandria imperii hæres (quæ paulo antè, nihil nisi repentina fuga sibi consuluisset in illius Pseudobalduini manus ventura fuerat) regem Galliæ Ludovicum octavum, sibi consanguineum, de hac quæ sibi fiat injuria certiorem facit. Rex Pseudobalduinum fide data ad se vocat. Ille ut adfuit, variis interrogationibus à rege aliisq; qui regi à consiliis erant, urgeri cœpit. Aptè ad singula & ut ipsius impostoræ consentaneum erat, respondet: quippe qui non nisi ore præcomposito illuc venisset. Sed enim quum multos difficiles alioqui nodos expedisset, unum facillimum, quem quidam Bellovacensis episcopus ei proposuerat, expedire non potuit. Interrogatus enim quo in loco uxorem duxisset, ad hanc quæstionem obmutuit: quo silentio certum impostoræ suæ testimonium dedit. Eum tamen rex ob datam à se fidem impunè à se abire permisit. Ille quum se inde in patriam proripuisset, aliquanto pòst ibi deprehensus, captus, & ad Joannam missus fuit: quæ eum sibi non donatum sed magno pretio venditum, cruci affixit. Hæc fere sunt quæ Flandriæ annales de hoc Pseudobalduino referunt: aliis quibusdam historicis nonnihil circa facti ipsius circunstantias dissentientibus. Ad alteram illam quam recentissimam esse dixi impostoram venio, huic & superioribus similem, & eadem quidem via, sed aliò tamen tendentem. Alii enim sua fallacia in principum Imperia aut in aliorum bona involarunt, aut certè involare conati sunt: at hic in alienæ uxoris possessionem involavit, & fabulosum Plauti Jovem non fabulosè imitatus est, ut testatur sententia quam adversus eum curia Tolosona tulit, lite primùm apud eam intendi cœpta AN. M. D. LIX. unde excerpta est quæ sequitur brevis facti illius narratio, quæ tibi prima fronte Amphitruonem Alcmenam, Jovem repræsentare videbitur.) Quidam nomine Martinus Guerre relicta juvene uxore in militiam proficiscitur. Elapso demum octavo post ejus discessum anno, quidam Arnauldus Tillius (sed sibi illius Martini Guerre nomen asserens quòd ei omnibus oris lineamentis assimilis esset) ad illam quum venisset, ab ea pro marito recipitur. quippe quem esse Martinum Guerre, non ipsa solùm, sed quatuor ipsius Martini sorores, aliique nonnulli propinqui, & cùm his amici vicinique omnes persuasissimum haberent. Nam præter illam oris similitudinem qua potissimùm fretus hoc facinus aggrediebatur, indicia omnia quæ à vero marito afferri poterant, afferebant: & varia superioris temporis facta dictaque illi in memoriam revocans ad arcanos usque sermones ab illa & marito habitos dum prima in nuptiali thalamo vestigia ponerent, & ad alia quorum nox conscia sola est, progrediebatur. (Ea autem partim ex vero marito resciviisse, cum quo illi ex commilitio summa familiaritas intercesserat, partim magicæ artis auxilio divinasse creditus fuit) sed quum per tres annos cum illa consuevisset, duobus jam susceptis ex ea liberis, quarto tandem ineunte anno quum ejus impostoræ suspicio mulieri oborta esset, actionemque in eum intendisset, in carcerem

conjicitur

conjicitur. A judice ſecundario damnatus quum ad curiam Toloſanam provocaſſet, ſic ad infinitas propemodum ejus interrogationes reſpondit, totq; probabilibus argumentis innocentia ſuam tueri viſus eſt, (præterquam quòd tot cum teſtes, aut circiter, ſuo teſtimonio ſublevabant, quot erant ii qui ſuo eundem teſtimonio premebant) ut vocatis ad calculum omnibus conjecturis, nec damnare illum nec abſolvere curia Toloſana auderet. Hæſitantibus in re tam perplexa judicibus, verus maritus Martinus Guerre advenit: moxq; quam ſibi factam videt injuriam, judicibus exponit, eorumq; opem implorat. Verùm ille alter ſuppoſititius maritus poſtquam cum hoc vero commiſſus fuit, tot cum objectionibus oppugnare cœpit, ut aliquandiu ſuſpenſos ſicut & antea judices tenuerit: donec tandem ille paulo poſt reditum, ab uxore veniam poſcente agnitus, necnon ſororum aliorumq; multorum palinodiam canentium teſtimoniis comprobatus verus maritus, ſuæ uxori ſuæq; domui redditur; alteri autem ſuæ impoſturæ præmium, domicilium in patibulo datur. Hîc mihi hujus generis exemplis finem imponere volenti in mentem venit alia præ cæteris omnibus mirabilis Joannis octavi Pontificis impoſtura: quî non tantùm Pſeudopapa, verum etiam ψευδανὴρ fuit, id eſt ſub muliere virum mentitus eſt: donec vir illa (non illè) ſuo ſe tanquam ſorex indicio prodidit, & media in via repentè enixa, fœminini non maſculini generis ſe geſſiſſe papatum fateri coacta eſt. At ne in poſterum alius quam maſculinus gereretur, ſolerti patrum petaſatorum cura proviſum eſt, qui neminem ad eum admittendum cenſuerunt niſi vir magnis teſtibus comprobatus eſſet. Quam tamen conſuetudinem alii potiori ſua ætate ceſſiſſe, docet Paſquillus: qui ubi illam & illius cauſam verſibus octo deſcripſit, ita ſuum epigramma claudit,

Cur igitur noſtro mos hic jam tempore ceſſat?
Ante probet quòd ſe quilibet eſſe marem.

Cæterùm hujus facti longiore alioqui narratione digni refricandam duntaxat memoriam (quòd ejus fama pervagata ſit) exiſtimavi. Eſt tamen hæc eo diverſa à præcedentibus impoſtura, quòd non alienum, ſed alterius ſexus nomen mentita fuerit. At ſimilis ſuperioribus virorum impoſturis muliebris fallaciæ exemplum Valerius (ſi parva magnis licet adjungere) nobis in quadam quæ ſe pro Rubria bonis nihil ad ſe pertinentibus inſerebat, proponit.

Sed ad reges orationem referens, iterum dico, multa ad noſtrorum regum mores & inſtituta non debere exigi, eorum quæ ab illis dicta factàve commemorantur. alioqui enim cui perſuadebit Herodotus Xerxis ſatellites legatos Lacedæmoniorum in caput protruſiſſe, ut ad procumbendum pedibus Xerxis eumque adorandum adigerent? Sed & alia circa eos qui ultro citroque mittebantur legatos obſervari poſſint quæ non ſatis cum nunc recepta conſuetudine conveniunt. Illud certè omnibus ſeculis commune fuiſſe videtur, ut legati ſæpe ſub legationis ſpecie ſpeculatorum exploratorumq; officio fungerentur. Nam ut in Thalia audimus Æthiopum regem legatos Cambyſis ſic alloquentem, Neque Perſarum rex vos ad me cum donis ideo miſit quòd me ſibi hoſpitii neceſſitudine jungi, magni æſtimet, neque vos vera loquimini. venitis enim exploratores meæ ditionis futuri. Ut (inquam) hunc regem his legatos verbis compellantem audivimus, (erat autem is non hæreditario jure regnum adeptus, ſed ex Æthiopum inſtituto, quòd cæteris civibus corporis proceritate & robore præſtaret, rex creatus) ſic apud Saluſtium in bello Jugurthino legimus, Ibi cum Boccho Numida quidam nomine Aſpar multùm & familiariter agebat, præmiſſus ab Jugurtha: qui poſtquam Syllam accitum audierat, orator & ſubdolè ſpeculatum Bocchi conſilia ierat. Hactenus Saluſtius. Noſtri quoq; ſeculi principes non ignorare hunc legatorum uſum, quis ignorat? Verum enimvero ille Saluſtii locus Libyam mihi in memoriam revocans, unà etiam quandam Libyæ regum conſuetudinem ex Herodoti Melpomene in memoriam revocavit, quam præ quavis alia exemplo carere, & tamen fabuloſam nequaquam eſſe credo. Siquidem eorum Libyum regi qui Adyrmachidæ vocantur, ſolenne fuiſſe ſcribit ut adductis in conſpectum virginibus quarum propinquæ nuptiæ eſſent, ei quæ præ cæteris placuiſſet, virginitatem raperet. Sed quum & alia multa idem hiſtoricus regum facta commemoret, in quibus vel libido, vel ebrietas, vel crudelitas, vel fatuitas fide major appareat, ex collatione cum aliorum regum factis qui longe pòſt tempore extiterunt fidem priſcis illis viſum eſt conciliare. Primùm igitur illum devirginatorem regem, vel Rhampſinitum filiam ſuam proſtituentem, cum Hieronymo Syracuſarum rege comparemus. Hunc quandam ex iis qui lupanari præerant, Pitho dictam, uxorem duxiſſe, & reginam conſtituiſſe, memoriæ proditum eſt. Quid Ptolemæus? Thaidem nobile illud ſcortum matrimonio ſibi junxit, & ex ea filios duos Leontiſcum & Lagum, filiam unam Irenen ſuſcepit. Darius autem is quem Alexander imperio ſpoliavit, in eo ipſo bello in quo de fortunis omnibus adverſus illum dimicabat, trecentis quinquaginta pallacis ſtipatus erat. Sardanapalum, Ninum, alioſq; hujuſmodi, necnon eorum æmulum Heliogabalum (quòd monſtra juſtius quàm homines appellari poſſint) omitto: & à Venere ad Bacchum, id eſt ab illius ſatellitibus ad hujus ſatellites venio. Narrat Herodotus ebrietatem Cleomenis eò inſaniæ illum perduxiſſe, ut arrepto gladio ſibi tibias primùm, mox femora & coxas, tandem ventrem conſcinderet. Cur (obſecro) id narranti

Herodoto

Herodoto minus fidei adhibebitur quàm iis, qui ab Alexandro magno Clitum intimum ejus amicum inter pocula interfectum commemorant, & hanc cædem ſenſibus ejus mero victis imputant? Hunc (ſi illis credimus) ut ebrietas ad cædem illius ſtimulaverat, ita & ipſe ebrietatis pœnas, quum ex ea morbum contraxiſſet, morte tandem luit. Huic ſemper ad edormiſcendam crapulam non breviori quàm duorum dierum totidemque noctium ſpatio fuiſſe opus aiunt. Quid hujus pater Philippus? Quid rex Antiochus, & qui eum ſequuti ſunt ejuſdem nominis reges? Quid poſterior Dionyſius Siciliæ tyrannus, qui per totos nonaginta dies ebrius interdum erat? Quid prioris Dionyſii filius Hipparinus? nónne ſua illum crapula ingulaſſe fertur? Hactenus & de ebrietate. Nunc de crudelitate, quæ ebrietatis plerunque ſolet eſſe comes. Exempla crudelitatis apud Herodotum horrenda legi fateor, & quidem horrendum præ cæteris Aſtyagis facinus Atreum æmulantis, exiſtimari ſcio: ſed Neronem unum non ea ſolùm quæ ab Herodoto ſcribuntur, ſed omnia omnium mortalium crudelia facinora crudelitate ſua partim ſuperaſſe, partim credibilia reddidiſſe dico. De qua tamen (quòd & ſatis pervulgata & omnibus exoſa ſit) dicere ſuperſedeo. Hanc autem miſſam faciens, ut de regum multorum fatuitate dicam, ordo poſtulat. Ad quam generatim probandam licet veteris illius proverbii authoritate niti poſſim, *Aut regem aut fatuum naſci oportet*, à ſuis tamen ſingulos factis, tanquam locupletiſſimis & certiſſimis teſtibus, convinci malo. Sed hîc mihi hærenti, & unde incipiam cogitanti, illud Naſonis ſubit,

Ut ſtat, & incertus qua ſit ſibi neſcit eundum,
Quum videt ex omni parte viator iter.

Verè enim mihi ipſa exemplorum copia nocet. Sed commodùm illius regis facta in mentem veniunt, qui ſuo ipſius cognomine veteri illi proverbio aſtipulatus eſt. Qui enim ab adulatoribus Antiochus Epiphanes, is ab ingenuè verum profitentib. Epimanes dictus eſt. Is ſubinde regali veſte depoſita, vilem togam induebat, eaque indutus ad forum ſeſe conferebat, in quo obvium quenque prehenſabat, ut Ædilis aut Tribunus plebis crearetur: & quem magiſtratum adeptus erat, eo tanquam plebeius fungebatur. Idem ſubinde à ſuis ſe ſubducens, aurifabrorum aut aliorum artificum officinas adibat, ut cum illis confabularetur: aut certè qui primus è plebe atque adeo è fæce plebis ei occurreret, illum congerronem habebat. Obviis & nunquam antea ſibi vilis munera ſæpenumero dabat. Interdum per compita nummos projiciens, *Cui dat fortuna, capiat*, inquiebat: moxque ſe inde proripiebat. Interdum & ſertis caput redimitus per urbem incedebat, lapides occultè circumferens, quibus aulicos qui ipſum ſequebantur, petebat. Idem balneis publicis & ad quas plebs confluebat, utebatur ubi quum aliquando plebeius aliquis ei pretioſis unguentis ſe perfricanti dixiſſet, *Beati eſtis vos reges quibus harum rerum uſus ſuppetit, ex quibus tam bene oletis: At ego iſtis* (reſpondit) *ad ſatietatem uſque & ultra etiam, explebo.* Cujus promiſſi memor poſtridie ad locum in quo is lavabat, accedit, & magnum vas unguento pretioſiſſimo, ſtacte appellato, plenum in ejus caput effundit. Quum autem multi è plebecula (qui non procul & ipſi lavabant) accurrentes, in unguento illi in terram effuſo ſe volutarent, moxque in loco illo, quia lubricus redditus erat, multi labentes riſum ſpectantibus moverent, tandem & rex ipſe ex illis ſuo lapſu riſum excitantibus unus eſſe voluit. Idem rex fontem quendam apud Antiochiam (Midæ factum imitatus) vino perfudit. Alia egregia ejuſdem regis ejuſdemque generis facta ex hiſtoriis promenda lectori relinquo. Cæterum hic quidem rex in unam, alii potius in alteram ſtultitiæ peccarunt partem. quanto enim hic infra regiam dignitatem ſe demittebat, tanto alii multi ſupra illam ſe extollebant, & aliquam de ſeipſis divinitatis opinionem concipiebant. Qua de re extant aurei Rhiani verſus: qui poſtquam oſtendit quam miſera egenis conditio ſua videatur, contrà de divitibus & qui in magno imperio conſtituti ſunt, ita canit,

Ὅς δὲ κεν δύσχθησι, θεὸς δ' ἐπὶ ὄλβον ὀπάζῃ
Καὶ πλυνοιεανίλω, ὑπολίθεται ἕνεκα γαῖαν.
Ποσσὶν ὅπῃ εἶθει, θνητοὶ δέ οἱ εἰσὶ τοκῆες·
Ἀλλ' ὑψοπλήτῃ ἐν ἁμαρτωλῇσι νόοιο
Ἴσα Διὶ βρομέει· κεφαλὴν δ' ὑπὲρ αὐχένας ἴσχει,
Καίτερ ἐὼν ὀλίζων. μνᾶται δ' ὄπιχω Ἀθήνης·
Ἦ τιν' ἀτεραπιτὸν τεκμαίρεται ἔλυμπόν δε,
Ὅσκε μετ' ἀθανάτοισιν ἀείθμων εἰλαπινάζῃ.

Hîc autem quorſum Poeta, non contentus dixiſſe, reges ita faſtu turgere ut obliti videantur ſe terram pedibus calcare, & mortalibus ortos parentibus eſſe, addat inter alia, eos Minervæ nuptias ambire, quum à non paucis doctiſſimis viris quæſitum ſciam, à nemine autem repertum audierim, ſi explicavero (quum præſertim explicationem propoſito noſtro congruentem habeat)

beat) maximam me à multis initurum gratiam ſpero. Poetam igitur non hyperbole poetica hîc uti voluiſſe, nec Minervam pro quavis alia dea nominaſſe, ſed ad hiſtoriam reſpexiſſe dico à Theopompo ſic relatam. Cotys qui luxum cæterorum Thraciæ regum ſupergreſſus eſt nuptiale epulum aliquando apparavit, tanquam Minervam in uxorem ducturus eſſet: adornatóque thalamo, quum ebrius ipſius adventum aliquandiu expectaſſet, tandem furore percitus, unum ex ſatellitibus, num dea in thalamum veniſſet, viſere juſſit. Quem reverſum, & neminem in thalamo eſſe reſpondentem, ſagitta transfixit: móxque ſecundum à ſe miſſum, ob idem reſponſum itidem interfecit. Tandem miſſus tertius, re animadverſa, illum à dea jampridem in thalamo expectari retulit. Hactenus quæ ad germanam (ut ego quidem judico) verborum Rhiani expoſitionem faciunt. Qualis verò hic bellus Minervæ procus erga uxorem ſuam fuit? Ex zelotypia in tantam iram repentè adverſus illam exarſit, ut propriis manib. eam, à vulva orſus, diſſecuerit. Sed de Coty ſati. Quid Alexander? nónne Ammonis ſive Jovis filius haberi gaudebat? nónne modò Mercurii ritu talaria petaſúmque & caduceum, modò Herculis more leoninam pellem clavámque geſtabat? Commodus autem nónne cum Herculis inſignibus nomen etiam ejus ſibi vendicabat: Unde hæc? roget aliquis. Nimirum ex prava præbendi adulatoribus aures conſuetudine. Quid enim aliud ſunt adulatorum voces apud principes, (quibus ingenita jam cum opibus eſt ſuperbia) quàm additum incendio oleum? Quum igitur illa de Alexandro & Commodo legimus quæ modò commemorata ſunt, quum eundem Alexandrum ſtatuæ dei alicujus cultum & ornatum ſibi abhibitum admiſiſſe, quum alterum quem debellaret orbem quæſiviſſe audimus, unà cum hac adeo ſtulta eorum arrogantia ſimul & aſſentatorum diram blandiloquentiam, à qua illa profecta ſit, audire nobis videamur. Et tamen principibus multis amici, nullis adulatores defuerunt. Habuit & Philippus hujus pater ſuum Cliſophum, Antigonus cui cognomen fuit Epitropo, ſuam Apollophanem, Ptolemæus tertius ſuum Callicratem, Ptolemæus ſeptimus ſuum Hieracem, Philopater ſuum Philonem, Attalus ſuum Simachum ſive Theodorium, Mithridates ſuum Soſipatrum, Scuthes Thracum rex Heraclidem Maronitem, cujus à Xenophonte etiam fit mentio: habuerunt ambo Dionyſii Syracuſarum Tyranni Satyrum, Chiriſophum, Democlem: habuit earundem Syracuſarum tyrannus Hieronymus Thraſonem & Oſin. Nec verò his aſſentatorib. illos contentos fuiſſe, ſed horum duntaxat & aliorum quorundam nomina, quòd cæteris antecelluerint, literis mandata eſſe credibile eſt. Ego certè ne ipſum quidem Alexandrum Hegeſia, Agnone, Demetrio, Medio Bagoa, Gergithio, Dioxippo, Anaxandro, aliísque quorum per hiſtorias ſparſa extant nomina, contentum fuiſſe exiſtimo. Quid quòd ipſos quoque philoſophos aſſentationis artifices eſſe non puduit? Anaxandrum enim (quem hîc poſtremum nominavi, & cujus verba putidæ adulationis plena paulo pòſt referam) philoſophum fuiſſe conſtat. Sed & eum quem Attalo aſſentari ſolitum dixi, Simachum ſive Theodorium, ejus etiam præceptorem fuiſſe legimus: qui librum περὶ τῆς Ἀτ̃άλυ παιδείας ſcribere (Xenophontis Κύρυ παιδείαν, ut opinor, æmulatus) & hoc ſuæ adulationis monimentum poſteritati commendare non erubuit. Quinetiam hujuſmodi homines à nonnullis principibus tanquam proverbiale nomen traxiſſe, & ab Alexandro ἀλεξανδροκόλακας, à Dionyſio διονυσοκόλακας appellatos fuiſſe accepimus. Sunt porro aſſentatorum duo genera: unum eſt eorum qui aperto (ut ita dicam) marte; alterum, eorum qui ex inſidiis adulantur. Hos illis ut periculoſiores, ita formidabiliores eſſe debere nemo ignorat: & tanto quidem quanto ſaxa ſub aquis latentia ſcopulis conſpicuis ſunt formidabiliora. Rurſum verò inter eos qui aperto marte graſſantur, periculoſiores ſunt ii qui ad id quod præſtant infame obſequium, verbo non tantum ad demerendam principum gratiam, ſed ad inflandos etiam eorum animos accommodata addunt. Utriuſque generis exempla proferam, ſed minus periculoſis priorem locum dabo. Chiriſophus Dionyſii prioris adulator, ridentem illum cum quibuſdam familiaribus cernens, ridere & ipſe cœpit. Interrogante Dionyſio quæ illi cauſa riſus eſſet, quum ea quæ dicerentur non audiret, Fidem, inquit, vobis adhibeo, quicquid illud ſit quod dixeritis eſſe riſu dignum. Ejus autem filius Dionyſius eos circa ſe habuit qui διονυσοκόλακες appellati fuerunt, qui ſpuente Dionyſio faciem ſuam ſæpenumero conſpuendam præbebant, atque adeo ſputum ejus, interdum etiam (honor ſit auribus) quod evomuerat, lambentes, melle dulcius eſſe aiebant. Iidem, quum Dionyſius ex ebrietate cæcus aut certe cæco proximus evaſiſſet, patinas & calices inter cœnandum dejiciebant, tanquam & ipſi ita cæcutirent ut nequaquam illa vaſa, ac ne ipſos quidem cibos cernerent: expectabántque dum Dionyſius prehenſam eorum manum patinæ admoveret. Quod officium Hiero quoque quibuſdam ſuis adulatoribus idem oculorum vitium ſimulantib. præſtitiſſe ſcribitur. Iidem illi Dionyſii aſſentatores, ut ſibi in illa ſua ſimulatione conſtarent, inter eundem alter in alterum ſæpe impingebant, adeo ut eos ipſe Dionyſius manu perinde ac cæcos deduceret. Cum hoc autem eorum facto optimè quadrat quod Cliſophus Philippi aſſentator facere ſolitus narratur. Quum enim exculptus Philippo fuiſſet oculus, eum comitabatur eundem & ipſe oculum faſciis involutum habens. Rurſus quum ex vulnere debilitatum crus Philippo eſſet, una cum Philippo claudicans incedebat. Sed hic tamen, ſicut & illi διονυσοκόλακες, ſuam artem ſine ullo ſuo damno exercebat: at Mithridates (en quò progrediatur aſſentationis furor) aſſentatores na-

ctus

ctus eſt qui graves ſibimetipſis aſſentationis ſuæ pœnas dabant. Quum enim ille rei medicæ ſtudioſus eſſet, ut oſtenderent quantam de illius peritia opinionem concepiſſent, ſecandos illi urendoſque (quum alioqui nihil opus hoc remedio haberent) ſe præbebant. Ad alterum illud adulatorum genus, quod periculoſius eſſe dixi, venio. Niceſias Alexandri aſſentator, quum eum ex epoto pharmaco torſionibus vexari cerneret, O rex, inquit, quid faciendum nobis eſt, quum vos dii talia patiamini. Dioxippus autem Athenienſis pancratiaſtes, fluente è vulnere quod Alexander acceperat, ſanguine, Homericum illum verſum protuliſſe fertur,

Ἰχὼρ οἷός περ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσιν.

Quid nebulo ille philoſophus, (cujus & antea meminimus) eandem & ipſe artem factitans? Quum aliquando Alexandro itineris comes eſſet, orto tam vehementi tonitru ut omnes trepidarent, At tu fortaſſe (inquit) Alexander fili Jovis, hujus tonitrus es author. Ejuſdem farinæ eſt illud Democlis factum, qui poſterioris Dionyſii aſſentator erat. Is quum moris in Sicilia eſſet ſingulos domi Nymphis ſacrificare, & circum earum ſimulachra tripudiare, Democles relictis Nymphis, ad Dionyſium, circa eum tripudiaturus acceſſit: negans oportere ad inanima numina ſtudium convertere. Quis verò non multo etiam magis Athenienſium plane ſimilem adulationem miretur? Traditur enim illos Demetrium cognomento Poliorceten, quum Athenas veniſſent, cum aliis divinis honoribus proſequutos eſſe, tum canticis eum & domi & in publico celebraſſe, quib. inter cætera ſolum illum verum eſſe deum dicebant. Cæteri dii (inquiebant) aut procul à nobis adſunt, aut dormiunt, aut auribus carent, aut preces noſtras negligunt: fortaſſe etiam ne omnino quidem ulli ſunt: at te præſentem cernimus, non ligneum, non lapideum, ſed verum. Qui verò ſunt hi quos in tam horrendam adulationem prolapſos audimus? illi ipſi (illorum certè poſteri) qui Evagoram, quòd regem Perſarum adoraſſet, morte mulctarunt. En quàm propenſa ſint ad aſſentationem hominum ingenia. An verò minus propenſos eſſe putamus ad eam recipiendam principum animos? Quis eorum tam bene ſe modulo ſuo metiri novit, ut ei aſſiduæ illæ & quidem immodicæ laudationes recordationem menſuræ ſuæ non extorqueant? Si princeps aliquis vel minimam rei militaris ſcientiam habet, Themiſtoclem, Epaminondam, Scipiadas ambos ſuperat: ſiqua corporis firmitate præditus eſt, ſtatim audit Hercules: ſi non omnino indiſertus eſt, alter Demoſthenes vel Cicero alter appellatur: ſi vel unum verſiculum ſcribere novit, Homerus aut Virgilius eſt. Attalum quidem certè eodem & præceptore & aſſentatore uſum eſſe, hiſtoriæ perhibent, Simacho ſive Theodorio, cujus & antea facta fuit à nobis mentio: idem verò aliis multis principib. & olim contigiſſe & hodie contingere veriſimile eſt. Quamobrem verè à Carneade dictum eſt, divitum & regum filios ſolam equitandi artem rectè diſcere: quòd & in ludo literario præceptor, laudando, & qui colluctatur, ſponte ſuccumbendo, illis aduletur: at equus quum nec ſciat nec curet privatúſne an magiſtratus, dives an pauper ſit is quem vehit, cervicem cuilibet equitandi imperito frangit. Nec verò hac tantùm in parte exitiales ſunt ſuis dominis adulatores quòd illis falſam de ſeipſis perſuaſionem induant: verumetiam quod calumniis apud illos gravent quoſcunque ſuarum partium eſſe non vident, id eſt quoſcunq; liberè & ingenuè loqui, & (ut habet vetus proverbium) τ' σκάφῳ σκάφῳ appellare, quos denique ea quæ veros amicos decet, & loqui & facere animadvertunt. Unde enim (obſecro) Alexandrum ad Calliſthenis, Parmenonis, Philotæ cædem, niſi ab illo ſuo adulatorum agmine impulſum fuiſſe arbitramur? Sed ut tandem aliquando ad priſcos illos Herodoti reges revertamur, quorum miram & propè incredibilem amentiam commemorat, quin illi quoque ſuos adulatores habuerint, minimè cuiquam dubium eſſe debet. Verum cæteris omiſſis, de eo qui principem inter eos arrogantiæ pariter & dementiæ tenere locum videtur, dicam. Qui Helleſpontum compedibus vincit, qui Helleſponto minatur & contumeliam dicit, qui denique Helleſpontum flagellat, nónne Mardonio adulatori pernicioſiſſimo potius quàm Artabano amico fideliſſimo auſcultat, ſicut & Dionyſius, Philippus, Ptolemæus, ſuis ſinguli adulatoribus, quàm Dioni, Samio, Cleomeni, amicis & probatæ fidei viris, auſcultare maluerunt? Jam verò & illis multo etiam antiquiorib. regibus (qui quicquid delirant, plectuntur Achivi) ſunt qui ſuos apud Homerum adulatores aſſignent. Ut autem reges aliosq; principes aſſentatorib. comitatos, ita & reginas quaſdam aſſentatricibus comitatas fuiſſe, memoriæ traditum eſt: inter quas eæ quæ κλιμακίδες appellatæ ſunt, claruerunt: id nomen ab obſequio quod reginis præſtabant, adeptæ. harum enim dorſa ſcalarum vicem illis currum conſcendere volentibus præbebant. Quæ quum ita ſint (ut hunc tandem de regum fatuitate locum claudam) ſicut credibilem nobis cæterorum regum ſtultitiam reddit corrupta illorum ab aſſentatorib. natura, itidem Herodoto priſcorum quorundam regum amentiam deſcribent credamus, ſi quidem aſſentatores his itidem fuiſſe credimus. Simul verò & principum hujus tempeſtatis conditionem conſideremus, qui quum à majoribus ſuis potentia circa res multas ſuperentur, ſola multitudine adulatorum illis potentiores manent, ſi modò qui ſuorum dominorum domos, urbes, populos, regna, ut peſſundederunt olim, ita & hodie peſſundant, principum potentiam augere putandi ſunt. Cujus mali exempla ab hoc noſtro ſeculo petita odioſa eſſent, & ſatis multa ve-

teres hiſtoriæ ſuppeditant. nam ſi principum mores ab adulatoribus corrumpuntur, quæ illam morum corruptelam ſequuntur clades, non dubium eſt quin adulationi acceptæ ferri debeant. Adde quòd adulatorum eſt imminentia ſuis dominis pericula diſſimulare, ſecuros illos eſſe jubere, ad quidvis ſibi de ſua potentia pollicendum incitare. Quod qui faciunt, nónne illos in pericula trudunt: nónne hoſtium telis inermes exponunt? nónne in illorum denique manus eos tradunt? Et hoc quidem modo exitii cauſa principibus jure dicantur eſſe adulatores, ſed non propinqua. At propinquam etiam exitii cauſam ſuis dominis eos ſæpenumero fuiſſe teſtantur cum alii multi, tum is Philippus quem Romani imperio everterunt; ejus enim jam antea regnum ab aſſentatore Proclide Tarentino labefactatum fuiſſe Polybius author eſt. Craſſi autem adulator Andromachus Parthis operam ſuam ad illum fortunis pariter & vita ſpoliandum locavit. Porrò ut adulatores ſuperiorum ſeculorum ab adulatoribus noſtræ ætatis, numero, ſic etiam peritia tanquam diſcipulos à magiſtris ſuperari ſciendum eſt; quò diligentius ab illorum inſidiis cavere ſibi principes debent: ſed ipſi viderint. Ad me quidem quod attinet, ſi quid vota hîc valere poſſent, ut Theſſali olim urbem quæ Adulatic vocabatur, funditus everterunt, ita præ quibuſvis aliis maleficis radicitus extirpatos adulatores aulicos optarim.

Nunc & luxus priſcorum regum ab Herodoto & aliis deſcripti collationem cum poſterorum quorundam partim regum partim aliorum luxu, aggredior. Inter cætera igitur quæ de luxu regum Perſarum monumentis literarum tradita ſunt, vix credibile nonnulli putarunt quod Herodotus narrat, quocunque illi irent (nam quod de Cyro dixit, de ejus ſucceſſoribus etiam intelligi voluit) Choaſpis fluvii aquam circumvehi ſolitam fuiſſe, & nullam illos aliam potare conſueviſſe. Ego verò quenquam qui hoc mirabile, nedum incredibile, judicet, eſſe demiror. Utrum enim, quæſo, majori admiratione dignum, aquæ plauſtris regem Perſarum comitatum ditionem ſuam peragrare, an Cardinalem è media Gallia Romam uſque aliquot lagenarum millibus comitatum pervenire? Quod tamen ego tacuiſſem, niſi earum fama jam percrebuiſſet, atque adeo earum ignominia in Gallos omnes (quippe quos inde *botiglioni* Itali vocant, quaſi lagenarios, Græcè λαγωνίωνας dicas) redundare cœpiſſet. Et illis quidem qui curioſas illas potus aquæ certæ delicias objicient, hæc pauca reſpondiſſe, fuerit, meo quidem judicio ſatis. Illis autem qui cætera objiciunt, multa habeo quæ reſpondeam. Ad luxum quidem certè quod attinet qui circa ciborum apparatum verſatur, nec plura nec luculentiora ex ullo quàm è noſtro ſeculo poſſe promi exempla exiſtimo, quo jam pervulgatum circa ferinam carnem eſſe cœpit, (de Gallia loquor) ut avulſi ex utero vivarum matrum fœtus menſis apponantur. Quem tamen luxum menſa Galli cujuſdam primarii in regis aula viri, vilem jam reddiderat: & verba propediem exprimendis aliis ejus circa cibos & ciborum apparatum deliciis defutura erant, ſi civilis Galliæ noſtræ Mars illi parcere, & coquorum celebrium vota (quibus inſigne ſui deſiderium reliquit) exaudire voluiſſet. Verùm ut ad magnates uſque non veniamus, virum quendam fide dignißimum de quadam Avenionenſi muliere (quæ aulæ pontificiæ ibi tum ſedem Apoſtolicam habentis Lais fuerat) audivi narrantem, eam turdis & perdicibus aliisque avibus veſci ſolitam, quæ fœniculi, anethi, coriannive aut ſimilium ſemine ſaccharo condito paſtæ eſſent. Sed illud audivi; at lactucas aqua ſaccharata, quam vocant, à matronæ cujuſdam ancillis (& quidem illius, ut aiebant, juſſu) irrigari vidi. Quæ quum ita ſint, quid aliunde quam è noſtro ſeculo, hujuſmodi deliciarum arceſſere exempla neceſſe eſt: At verò alterius luxus multa genera luxui noſtræ ætatis (de quo & antea dictum eſt) poſſe accedere fateor. Alterum luxum voco qui non circa cibos ſed circa reliqua verſatur. De hoc igitur quæcunque ab Herodoto memorantur, à Siciliæ tyrannis ſuperata eſſe dico. Quib. quum primum in hac re locum tribuo, ipſum etiam Herodotum ſequor, qui de Polycrate loquens, ita ſcriptum reliquit, Nullus enim regum Græciæ, exceptis Syracuſanis, dignus eſt qui cum Polycrate, quod ad magnificentiam attinet, comparetur. Nec tamen ſolos Syracuſarum reges ſive tyrannos, ſed & Alexandrum aliosque illa prætergreſſos eſſe dico. Argumento autem vel una Alciſthenis Sybaritæ veſtis eſſe poteſt, quæ centum viginti talentis vendita fuiſſe fertur. Quòd ſi ad vitem & platanum auream vel platanos aureas veniendum eſt, earum cum aulæ Alexandri ſplendore & magnificentia comparationem ex Phylarcho audiamus. Aureæ platani, inquit, & aurea vitis, ſub qua ſedentes ſæpe Perſarum reges jura ſuis populis dabant, quotidianum regiæ Alexandri ſumptum æquare non videntur: quanvis alioqui vitem illam commendarent etiam uvæ quæ ſmaragdos & Indicos carbunculos aliasque pretioſiſſimas gemmas racemos imitantes haberent. His autem deſcriptionem opulentiæ & magnificentiæ illius adjungit: quæ ſi vera eſt, verè etiam platanos aureas Perſicorum regum vitemque auream cedere illi dixit. Porro ut comparationem hanc perſequentes, ab ipſis dominis ad eorum famulos aut ſervos veniamus, (nam quicunque ſub ditione regum Perſarum erant, ſervi ejus vocabantur) narrat Cteſias quendam Annarum qui ſatrapa Babyloniæ à rege conſtitutus fuerat, centum quinquaginta pſallentes & canentes mulieres circa menſam ſuam habere ſolitum. Audiamus viciſſim quæ de quibuſdam Alexandri ſive ſodalibus ſive aſſentatoribus tradita ſunt. Phylarchus & Agatharchites memoriæ prodiderunt, eorum alium clavos aureos crepidis ſuppactos geſtaſſe, alium, quoties de publicis negotiis cum aliquo tractaret, ſuper pavimento purpura ſtrato deambulare ſolitum fuiſſe: alios aulæis per quinque ſtadia locum in

quo

quo venarentur, cingere consueviſſe: alios pulverem ad palæstræ usum sibi à jumentis multis, quocunque irent, portandum curaviſſe. His ego comparationib. (quamvis alioqui in exemplorum luxus commemoratione luxuriare oratio mea posſit, præsertim si ad Romanos usque progredi voluerit) utpote mea sententia aptissimis contentus esse statui. At nostri seculi principum luxus illo quidem artificiosior & (ut ita loquar) ingeniosior meritò dici posſit: at opulentia tantum illi cedit quanto minores sunt horum quàm illorum principum opes.

Ut autem ad varios variarum gentium mores atque ritus ab Herodoto descriptos aliquando tandem revertamur, quis non in Græcis multos in eo quod de Ægyptiorum scribendi more à dextra in siniſtram tendendo, commemorat, suspectum mendacii habuiſſe credat? At nos quibus familiares sunt Hebraicæ literæ, tantum abest ut hoc admiratione dignum censeamus, ut potius quenquam hoc mirari miremur. Multo certè minus fidem (& meritò quidem) apud lectores impetraſſet Herodotus si aliquos inter Ægyptios reperiri scripsiſſet qui siniſtra in scribendo, non dextra uterentur: quum tamen mihi duos qui id facerent, videre contigerit, Flandrum unum, Sabaudum alterum. Quid si verò esse tradidiſſet qui oculis casu aliquo orbati, nihilo tamen minus scriberent? rem aliis quidem fortasse incredibilem, at mihi certè credibilem narraret. Quare? quòd scribere absque oculorum usu (id est vel in tenebris, vel oculis aliò conversis) necessitas rerum omnium magistra me docuerit. Atque hæc de isto miraculorum genere hactenus; ad alia veniamus. Quidni viros Ægyptios lanificium exercuiſſe credemus, quum apud Segusianos nobis vicinos usitatum viris multis nendi morem cernamus? At quàm ineptum est viro, quàm ridiculum, colum gestare, & muliebri more fila deducere? Ineptum est (fateor) & ter quatérque ridiculum: sed quid agas? an quia ridiculum, ideo verum non erit? Ridiculum est nobis ejusdem Herodoti illud, Ægyptios viros (honor sit aurib.) subsidentes meiere. At Turcis ridiculum id nequaquam fuerit quibus hanc meiendi rationem tanquam honestam in usu esse, nostram contrà velut turpissimam aversari aiunt. Ac certè (si in re hujusmodi philosophari nefas non est) non de nihilo est quod Hesiodus, ne stantes meieremus vetuit, quum μηδ' ὀρθὸς ὀμιχεῖν dixit. Sed esto (excipiet aliquis) veracem in hoc fuiſſe Herodotum: quid quòd addit, mulieres contrà stantes meiere: De hoc certè (ut ingenuè fatear) aliud quod respondeam non habeo quàm hoc: quemadmodum si quod de viris Ægyptiis tradit, Turcæ nobis exemplo suo non confirmarent, incredibile videretur, quum tamen verum esset: ita, quod de mulieribus addit etiamsi nullo exemplo (quod quidem ad aures nostras pervenerit) comprobetur, verum nihilominus esse posse. Hunc autem locum, Sophoclis poetæ & Nymphodori historici authoritate claudendum censeo, qui eandem quam Herodotus morum Ægyptiacorum ab aliis discrepantiam testantur. Antequam tamen à ridiculis discedamus, addam & quod de uxorib. Libyum Adyrmachidarum narrat in Melpomene, eas videlicet pediculos suos (honor nunc quoque sit auribus) non antè abjicere quàm eos viciſſim momorderint. (est enim ἀντιδάκνειν viciſſim mordere, non præmordere, ut interpres verterat) Hoc quoque iis annumerari debere quæ non ridicula sint solùm, sed & fœditatem spurcitiemque incredibilem habeant, confiteor: sed cur aliis historicis quosdam φθειροφαγεῖν nobis commemorantibus fidem adhibebimus, Herodoto narranti has mulieres φθειροδακνεῖν, (quod multo minus est) fidem derogabimus? Imò ne φθειροφάγους quidem fuiſſe ullos credo, respondebit fortasse aliquis. Cur obsecro, minus credibile est τὸ φθειροφαγεῖν quàm τὸ ἀνθρωποφαγεῖν? licet hoc magis crudele, illud magis fœdum sit? Anthropophagiæ autem exemplum, ut veritatis extra omnem controversiam positæ, profero: quum ejus hac etiam tempestati multi oculatos se testes esse jactent, Quam veritatem nequis in barbaris hominibus miretur (simul autem & alia multa crudeliter ab iisdem perpetrata, quæ ab Herodoto describuntur) aut ne fide majorem judicet, audiat non barbarum, sed Græcum hominem; non literarum rudem, sed philosophum, & quidem inter philosophos celeberrimum, verba hæc vel ipsis Cyclopibus & Læstrigonibus anthropophagiæ authoribus indigna proferentem: χ̀ ἂν τῶν μελῶν ἀπιχοπῇ τι μέρος πρὸς τ̀ τροφὴν χρήσιμον, μήτε καλορύτ̀ειν αὐτὸ μήτε ἄλλως ῥίπτειν, ἀναλίσκειν ἢ αὐτὸ, ὅπως τῶν ἡμετέρων ἕτερον μέρος γένηται. Hæc Chrysippum in libro de justitia, scripta reliquiſſe, de mortuis hominibus loquentem, testatur Sextus philosophus, sicut & ista in libro De officio, διὸ χ̀ χρησίμων μὲ ὄντων τῶν κρεῶν, τροφῆ χρήσονται αὐτοῖς, καθάπερ χ̀ τῶν ἰδίων μερῶν, οἷον ποδὸς ἀπιχοπέντος ἐπέβαλλε χρῆσις, αὐτῷ χ̀ τοῖς πλησίοις. In quorum autem cadavere ita nos officio fungi jubet? Parentum, I nunc, & ab Herodoto vel aliis historicis descriptam ἀνθρωποφαγίαν aut ἀνθρωποθυσίαν fabulosam esse clama.

Verùm ut ad illam morum Ægyptiacorum à Græcanicis discrepantiam redeam, ad invenienda miræ & propè incredibilis morum dissimilitudinis exempla, ab hoc nostro seculo non discedamus. Quid simile Germanorum Flandrorumque mores cum Gallorum aut Italorum moribus habent, sive victus rationem, sive cultum corporis, sive studia & animorum inclinationes spectes? Si Gallus aut Italus ad mensam ducatur ea lege ut per sex septémve horas illi accumbat, in carcerem trudi, non ad mensam duci sibi videbitur: si verò accumbenti tale œniophorum

rum quale illis cbibendum proponatur, ad ſupplicium malle ſe rapi clamabit. nam ut horum utrique, vino ſe ingurgitare, acerbiſſima mors eſt, ita illis (de vulgo loquor) ſuaviſſima vita cenſetur: adeo ut non immeritò quis eos progeniem illius eſſe ſuſpicetur qui apud comicum Alexin, dicebat, O me beatum, ἐχ ὅτι ἐν τοῖς γάμοισιν ἄνδρες δύωχήσομαι, Ἀλλ' ὅτι ἁρ-ραλήσομ', ἂν θεὸς θέλῃ. Ad veſtitum autem quod attinet, ſive huic ſive illi caligas Lantsknechthicas indueris, non homini caligas, ſed hominem caligis alligaveris, & ex quantumvis agili immobilem illa panni ſaburra reddideris. Eiſdem verò Gallo dico & Italo (ac iis quidem potiſſimùm qui in aliquo ſunt dignitatis gradu locati) nihilo magis ut in patria ſua cum viridi pallio quam ut nudi in publicum prodeant perſuaſeris. non enim ſatis ſanæ mentis haberentur. At Germanis nulla hujuſmodi de eo quem ita vident amictum, oboritur ſuſpicio. Sic & verſicolorem veſtem, aut certè verſicoloribus fimbriis prætextam geſtare fœminis permittunt: nos nequaquam. Permittunt iiſdem (ac præſertim virginib.) paſſo & per collò ſparſo capillo incedere: apud nos autem virgo propter hunc habitum mænedib. annumeraretur. Et hæc quidem pauca ſunt hujus diſſimilitudinis exempla è multis quæ hanc collationem perſequi volentib. ſuppetent. Viciſſim verò aliquod exemplum rituum in quib. nos ab Italis diſcrepamus, proferre libet. Uxores noſtræ ad illud exemplar inſtitutæ ſunt,

Illa regat cunctos, illi ſint omnia curæ,
Et nihil in tota me juvet eſſe domo:

at illorum uxoribus dicas hos verſus ita inverſos eſſe,

Illa regat nullos, ſint nulla negotia curæ,
Illamque in tota nil juvet eſſe domo.

Illi uxoribus ſuis fucare faciem permittunt, (quum tamen hoc facinus in earum ſenectutem redundaturum ſciant) nos ſuſpectas fucatæ faciei, ſuſpectas adulterii eadem opera haberemus. (aulas principum excipio, quæ miſcellaneos mores rituſque uſurpant.) Ut verò à perſonatis mulierib. abhorremus, ita nec grallatrices amamus: ſed eaſdem & in lecto & in menſa (i. utrobique vel proceras vel parvas) habere volumus. Inaures priſco more geſtare multi eorum ſuis uxorib. permittunt: nos id in uxorib. noſtris meretricium judicaremus. Nos obvias Gallas, ſive matronas ſive virgines quæ nobis familiares ſunt, ſalutamus: ſi patricæ ſint, etiam oſculamur: Italas vix quiſquam voce, nedum oſculo ſalutare auſit. Offenduntur Itali oſculationibus hujuſmodi quas uxorib. noſtris concedimus; offendimur viciſſim papillarum nudationibus quas ſuis illi (ac præſertim Veneti) permittunt. Cur enim quas pudicas eſſe volunt, cultu ſuſpicionem impudicitiæ præbere volunt? Niſi fortè obviis quibuſque nudare papillas, retecta veſte & hac ratione (ut eſt in proverbio) δεικνύειν κυσὶν ὀστέα, pudicitiæ per occultam quandam antiperiſtaſin argumentum eſſe exiſtimant. Ad me certè quod attinet, conjectura nulla poſſum aſſequi quodnam eorum à quibus hoc inſtitutum profectum eſt, conſilium fuerit: ſicut nec quod fuerit apud eoſdem Venetos illius qui ut velare faciem commune meretricibus cum ingenuis virginibus eſſet, ſtatuit. Et quoniam à meretricibus ad lupanaria facilis tranſitus eſt, de his quoque aliquid dicendum eſt. Nónne quæ ſit inter ipſas etiam Chriſtianas nationes de his controverſia videmus? nónne de his varias in utranque partem (excluſo interim, proh pudor, Dei mandato) diſputationes quotidie audimus? dum hi juvenum corruptelam eſſe objiciunt, illi matronarum pudicitiæ præſidium eſſe reſpondent? At vulgus Italorum magis miretur urbem quæ receptaculis hujuſmodi quàm quæ templis careat, & ſibi ἀβίωτον illic eſſe potius quàm hic fateri non dubitet. Sed quid de illo Patre ſacro dicemus, quem adeo gravem authorem προνοσκεομάχοι ſequuntur? Ego certè quod de illo aliàs (& quidem in media urbe Roma) dixi nunc quoque liberè dico, pudendum quidem ejus factum mihi in eo videri quòd lupæ matris Romuli ſtudioſius reverentiusque quàm Petri Apoſtoli memoriam colat: quippe qui vivis luparum imaginibus Romam circumvallarit, at Petrum Apoſtolum cum unica (quæ quidem in pretio ſit) Imagine, in angulum urbis detruſerit: alioqui certè prudentis medici officio functum mihi videri, quòd, ut illi, ubi ægrotis hujus vel illius cibi uſu interdixerunt, aliquem alium quo veſcantur, illis proponunt: ita ipſe quibus licitum eſſe matrimonium noluit, licitam ſaltem eſſe ſcortationem voluerit. Sed quod ſibi χοινὸν ἑρμεῖν cum lupabus illis eſſe inſtituit, huic verò ejus inſtituto qua ratione patrocinari quis poſſit, non video; nam ſi verè dixit ille.

Turpe tori reditu cenſus augere paternos,

quanto turpius tam profani reditus partem in ſacraria inferri, & illo Petrum Apoſtolum ditari? Verùm quum de his latius philoſophari, nec loci hujus nec temporis ſit, hunc ſermonem ſimulque eam quæ in illum deduxit diſputationem finiendam cenſeo: ſi tamen prius hanc eſſe hujus ſummam monuero, ut ex ea quam noſtris oculis credere cogimur in vicinis etiam regionibus morum diſcrepantia (cujus ſpecimen tantùm pauculis illis exemplis dare libuit) multa quantumvis ab iis quæ aut viderimus aut audierimus abhorrentia, à fide tamen abhorrere

non

non putemus. Sed quid de vicinis populis loquor? non à nobiſmetipſis, id eſt à majoribus noſtris, longè moribus diſſentire dico. Quis enim vel Gallus, vel Italus, vel Hiſpanus, vel Germanus majores ſuos valde diverſo victu cultúque corporis uſos fuiſſe, & diverſa etiam ſtudia habuiſſe neſcit? ut diverſos ritus ceremoniásque, leges, inſtituta, jura omittam. Nam (ut de nobis loquar) quum formoſas noſtrorum Galliæ regum noſtrarúmque reginarum imagines aſpicimus, nónne quid illis in mentem venerit ut eo veſtitu uterentur, mirari ſolemus? Quòd ſi privatorum etiam hominum qui coævi illis fuerunt, imagines haberemus, non tantum admiraremur fortaſſe, ſed etiam veſtitum illum cum hodierno conferentes, obſtupeſceremus. Ad victum veniamus. Quàm multos cibos in deliciis olim fuiſſe putamus, qui nobis viles ſint: quàm multos contrà palato majorum diſplicuiſſe, qui noſtro gratiſſimi ſint? Dignum ſcilicet hodie regia menſa fuerit ferculum, anſer: at Cyrus regis Artaxerxis frater χλῶνας ἡμιβρώτους amicis è menſa ſua mittebat, ut participes eſſent voluptatis quam ex eorum eſu ceperat. Quidni etiam credibile ſit diverſum à noſtris, ſaporem majoremque teneritatem illas habuiſſe, ut gallinas Indicas duabus his aliiſque rebus differre à noſtris videmus? Quinetiam anſerinum jecur in deliciis olim fuiſſe, & has delicias hodiéque Judæos qui Venetiis agunt, magnò Chriſtianis vendere novimus, quæ tamen vix alibi uſquam celebrantur. Sed & quum Martialem primam gloriam inter aves turdis dantem auditmus, nonne aut diverſos à noſtris turdos aut plane diverſum à noſtro palatum habuiſſe, aut perdicem nunquam guſtaſſe putandus eſt? Quid quòd Itali ab iis, qui regis Galliæ apud Senatum Venetum legati erant, lepuſculos leporibus, perdicia perdicibus anteferre didicerunt? Sed ne latum æquor de diſſenſione in ciborum delectu, malus etiam de ea quæ eſt in ciborum apparatu, ingrediar, curſum hîc ſiſtens, hoc tantùm addo, homines moribus non ſolùm à majorib. ſuis, non ſolùm à finitimis populis, non ſolùm à civibus, à vicinis, à domeſticis denique ſuis, ſed ipſos à ſeipſis ſæpiſſimè diſſentire. Quàm enim exiguus eſt eorum numerus qui iidem eadempoſſunt horam durare probantes? Quæ ſi nobiſcum reputabimus, minus quæ de diverſis moribus apud Herodotum alióſque Hiſtoricos leguntur, & mirabimur, & ſuſpecta mendacii habebimus.

Ad ritus cermoniásque cum aliarum gentium tum Ægyptiorum venio. In his quoque multa ridicula, multa non ſtultitiæ ſolùm, ſed & furoris plena narrari non nego: ſed eo nomine mendacii ſuſpecta eſſe debere pernego, Mirum fortaſſe tibi & fictum etiam videtur quod de Ægyptiis ab Herodoto narratur, illos ſolenni quodam ritu ſeipſos verberare: at ego nec mirum nec fictum puto, quippe qui & Venetiis & Romæ ſolennes hujuſmodi verberationes viderim. Sed quod potiſſimum hominum genus apud Ægyptios hunc ritum coleret, neſcio. Quos Romæ & Venetiis ſeipſos verberantes videbam, eos, ex multis qui norant, verberones eſſe audiebam. Verùm quid ex Italia exemplum mutuamur quod noſtra ſuppeditare Provincia poteſt? Commodùm tamen facta Romæ mentio in memoriam mihi Mariæ Lauretanæ templum ipſi vicinum revocavit, ubi eorum ſpectator fui quæ multa tum ab Herodoto, tum ab aliis de variarum gentium ſuperſtitione relata, non credibilia ſolùm reddere, ſed & excuſare poſſunt. Verùm ea referre horret animus: ac nec eos quidem ipſos Athenienſes quorum ſuperſtitioſis ritibus tantopere commotus fuit Paulus Apoſtolus, ea ſine horrore ſpectaturos fuiſſe exiſtimo. Receptam & alibi ſuperſtitionum farrāginem omitto.

Hunc igitur ſermonem miſſum facientes, potius ut antea priſcum Bacchum & priſcam Venerem cum noſtro Baccho & noſtra Venere contulimus, Martem itidem hunc cum illo conferamus. Equidem noſtrum illi aut furore aut crudelitate aut perfidia cedere, an meritò dici antea potuerit. neſcio: ne certè unquam poſthac dici poſſit, civilia Galliæ noſtræ bella (utinam vul nunc benè ſedata) prohibuiſſe ſcio. Quis adeo eſt ferus ut ſiccis oculis illud quorundam barbarorum facinus legat, qui pueros elementa prima diſcentes, media in ſchola trucidarunt? Priſcum eſt facinus illud: quod ſicui incredibile antea viſum eſt, ſimilis crudelitatis exemplo tempora noſtra credibile reddent, (ſi tamen ſimilis, quæ illam multis partibus ſuperat, dicenda eſt.) Ecquis enim adeo humanitatem omnem exuerit ut id factum quod primum incendiis illorum civilium bellorum ſuſcitabulum fuit, ſine ſuſpiriis ac gemitibus audiat? Viri, fœminæ, pueri, juvenes, ſenes, dum ab ore ſacri hyprophetæ pendent, non à Turcarum aliorúmve barbarorum caterva, ſed eorum qui & ipſi Chriſto nomen dederant, multis vulneribus inermes ab armatis repentè confodiuntur. Verùm ut à peculiari crudelitate ad communem tranſeam, in utris, quæſo, veteribúſne an noſtri ſeculi bellis, Vulcanus Matri frequentius conſociatus fuit? Puerile bellum hodie exiſtimatur τὸ δενδροκοπεῖν, éſtque in uſu potius τὸ πυρπολεῖν: incendiis paſſim res geritur Quid quòd unuſquiſque jam miles, ex quo globi ignivomi reperti ſunt, ferro pariter & igni armatus eſt? Quid quòd non multis abhinc menſibus, ad augendam ignis illius crudelitatem (quaſi non ſatis ignis in igne eſſet) artes novæ excogitatæ ferunt? Quòd ſi & noſtras expugnationes urbium ſpectemus, frigebit illa deſcriptio Homerica Αἴνδρας μὲ κλείνυσι, &c.

Jam verò quædam etiam legi apud Herodotum aliosque Hiſtoricos dico, quæ quamvis à fide abhorreant, non ſolùm exemplis ſimilium factorum quæ alii referunt, veriſimilia redduntur, ſed & eorum authoritate qui noſtro ſeculo eadem apud alios viderunt, confirmantur. Ex quorum numero eſt quod de Threſſis quibuſdam mulieribus tradit, eas excedentibus è vita maritis

comi-

comites se certatim offerre. Hoc enim verisimile quidem reddi aio ea historia quam Jul. Cæsar & Nicolaus Damascenus de quibusdam Aquitaniæ regibus referunt, sexcentos cum illis versari viros, qui ut cum viventib. vivunt, & quidem regii dominatus regiæque opulentiæ participes, ita etiam libenter cum morientibus moriuntur: sed (quod majus est) idem illud factum mulieribus Indicis non veteres tantùm scriptores, sed & oculati testes hodie adscribunt.

Quinetiam ex iis narrationibus quæ ut à veritate abhorrere videntur, ita etiam à fide abhorrent, fuerint nonnullæ fortasse quos posteri eorum de quibus scriptæ sunt, corúmve annales, aliqua ex parte testimonio suo comprobare hodiéque possint. In quam opinionem me adduxit ostensus mihi à quodam amico locus ex Sigismundi commentariis rerum Moscoviticarum petitus, in quo historia Herodoti de Scythis servis, qui dominis absentibus in uxorum illorum possessionem involarant, tandemque quum justo prœlio repelli à dominis non potuissent, flagellis repulsi fuerunt, annalibus posterorum testata exstat: detortis duntaxat (ut fit) nonnullis facti circumstantiis:

Ad *Ctesiæ* autem Indica quod attinet, miranda illic naturæ opera describi fateor: sed ut de ave Indica psittaco illi simulque oculis nostris credere cogimur, (alicqui vix crediturí) ita & de aliis multo majori admiratione dignis credere fortasse debemus, etiamsi non viderimus. Certè ut Horatio de exuenda prorsus admiratione non assentior, ita vicissim admirationem tantam ut ex ea increduli reddamur, non probo, sæpeque illa Juvenalis mecum reputo: *Quis tumidum guttur miratur in Alpibus?* &c. Denique iis quæ vel de natura rerum vel de factis humanis memoriæ prodita sunt, fidem temerè derogemus, Dei potentiam omnia miracula vincere, seculum nostrum superiora omnia miraculis superare dico.

INDEX

Chronologia Herodoti.

Initium Hiſtoriæ *HERODOTI.*

AB hoc anno Mundi 3246. *deinceps continua ſeries annorum* 240. *in* HERODOTO *extat, à* GYGE *Lydorum Rege, uſq; ad Cræſum ipſius abnepotem à Cyro Perſarum Rege captum, & deinceps uſq; ad Xerxis & Perſarum ex Græcia fugam, quæ in annum mundi* 3486. *incidit.*

Eſt autem Cræſus à Cyro captus anno mundi 3416. *anno nono ante Cyri Monarchiam.*

A Cræſo capto, uſque ad initium GYGIS, *& interfectum Candaulem, poſtremum ex Heraclidis Lydorum Regem, numerat Herodotus annos* 170. *In vulgaribus verò Chronologiis tantum* 150. *ponuntur.*

Cœpit igitur regnare GYGES, *anno Mundi* 3246. *qui eſt primus annus Manaſſis Regis Juda: cum ante* 34. *annos urbs Roma primum condita eſſet.*

Ab eo tempore, continua Annorum Series in Herodoto, uſque ad 10. *annum* Xerxis, *extat. Quam ſequenti Tabella, ſeu Chronologia ſpectandam proponemus.*

CHRONOLOGIA HERODOTI.

Anno Mundi	REGES JUDA.	LYDIÆ.	MEDIÆ.
	Ezechias.		
		Candaules *postremus ex Heraclidis Rex Lydorum, quo interfecto, Sacelles ipsius* Gyges *regnavit annis* 38. *Herodot. lib.* 1. *pag.* 2, 3.	
3246	Manasses *Rex Judæ annis* 55. 4. *Re.* 21. 2 *Par.* 33.		
3256		*Cepit Colophonem: & Smyrnam ac Miletum oppugnavit, pag.* 3.	Deioces *vir sapiens, & justus, Medorum rex annis* 53. *Herodot. lib.* 1. *pag.* 21.
3277			*Condidit* Egbathana. *pag.* 22.
3284		Ardys, *secundus Rex Lydorum, annis* 49. *Herodotus lib.* 1. *pag.* 3. *Cepit Prienem.*	*Hic existimatur esse Arphaxad, cujus dux fuit* Holophernes *à Juditha interfectus.*
3293			
3301	Amon *Rex Juda* 2. *annis*, 4. *Reg.* 21.		
3303	Josias 31. *annis*, 4. *Reg.* 22. *Paral.* 34. 35.	*Ardys tempore* Cimmeria *à Scythis pulsi, Asiam pervaguti sunt, & Sardes ceperunt. pa.* 3.	Phraortes *annis* 22. *Herodot. lib.* 1. *pag.* 22.
3316	Jeremias *Prophetæ concionari incipit. Jerem.* 1.	Nabuchodonosor *primus Babylone regnat* 35 *annis. Incipit cum Josia.*	
3331			Cyaxares *Medorũ Rex, annis* 40.
3333	Joachaz *tribus mẽsibus.*		*Totam Asiam, usq; ad Halym fl. Medis subjecit. Cepit Niniven, ut à Propheta Nahum erat prædictum.*
3334	Joachim *rex Juda*, 11. *annis.* 4. *Reg.* 23, 24. 2 *Paral.* 36.	Sadyattes 3. *Rex Lydorum*, 12 *annis, pag.* 3.	
3336	Daniel *cum sociis in Babylonem abductus est. Dan.* 1.		
3338	Jeremias *prædicit captivitatem* 70. *annorum, cap.* 25. *Et dictat volumen comminationum cap.* 36. 45.	Nabuchodonosor *Magnus Chaldæorum Rex annis* 43. *Jerem.* 25.	

CHRONOLOGIA HERODOTI.

ÆGYPTI.	GRÆCIÆ.	ROMÆ.
Ægypti *descriptionem accuratam, & longam Regum Ægyptiacorum seriem, quæ tamen temporum distinctione caret, Herodotus Libro secundo complexus est.*		*Urbs Roma à Romulo condita annis 34. ante Candaulem Lydorum Regem à* Gyge *interfectum.*
Sethon *Sacerdos, & Rex Ægypti, sub quo Sennacherib rex Assyriorum obsidens Peluſium divinitus in fugam vertitur. existimo autem Herodotum voluisse liberationem Jerosolymæ, & Ezechiæ obsessi à Sennacherib indicare. Sed vera historia non integrè ipsi nota fuit.*	Archilochus *Parius Poëta Iambicus, vixit tempore Romuli, (Cicero Tuſtul. 1.) & Gygis Lydorum regis. Herodot. lib. 1. pa. 3. Hunc ob mordacitatem Lacedæmonii ex urbe ejecerunt.*	2. Numa Pompilius *regnare incipit anno 4. Gygis, qui est Mundi* 3250.
Duodecim duces Ægypti *post Sethonem, Herodot. lib. 2: pag. 75.*		
Psammetichus *unus ex* 12. *Ducibus, solus regnat annis* 54. *Herodot. lib. 2. pag. 77, 78. 45, 46, 50. 51.*		
Ab hoc certa series annorum & rerum in Ægypto gestarum, apud Herodotum extat.	Battus *filius Polymnesti, & Phronimes ex Insula Thera Coloniam duxit in Lybiam, & urbem* Cyrenen *condidit, juxta fontem Apollinis, Herodot. lib. 4. pag. 141, 142. circa annum Mundi* 3300.	3. Tullus Hostilius. *annis* 32.
Necho *Rex Ægypti, annis* 17. *Herodot. lib. 2. pagina* 78.	Cypselus *Corinthi Tyrannus, pater Periandri, Herod. lib. 5. pa.* 167.	
Interfecit Josiam Regem Juda in Mageddo. 2. Paralip. 35. 4. Reg. 23.	Phalaris *Agrigenti Tyrannus.*	4. Ancus Martius, 24. *annis.*
Duxit fossam ex Nilo in sinum Arabicum. pagina 78. 122.	Zaleucus *Locrensium legislator. tametsi hunc ad Pythagoræ tempora aliqui referunt.*	
Jussit circumnavigari Africam, ut Terræ ambitum, & magnitudinem exploraret. Herod. lib. 4. pa. 122.	Alcman *Lydus Poëta Lyricus.*	

CHRONOLOGIA HERODOTI.

Anno Mundi	REGES JUDA.	LYDIÆ.	MEDIÆ.
3345	Jechonias *Rex* 3. *menſibus, ſuaſu Jeremiæ, dedidit ſe Babyloniis, anno* 8. *Nabug.* 4. *Reg.*24. *Hic unà abductus eſt* Mardocheus. *Eſth.* 1. Sedechias *ultimus rex Judæ, annis* 11. 4. *Reg.* 25. *Paral.* 36.	Alyattes 4. *Lydorum Rex, annis* 57. *Herod. pag.*5. *Ejecit Cimmerios ex Aſia.*	Scythæ *viginti octo annos imperium Aſiæ tenuerunt. Herod. pa.* 25. 115.
3350	Ezechiel *Propheta in Babylone concionari incipit.* Jeroſolyma *everſa à Nabuchodonoſor* 4. *Reg.* 24. 25. 2. *Paralip.* 36.	*Cepit Smyrnam.* *Obſedit Miletum, cujus Princeps erat* Thraſybulus, *qui Periandro conſilium dat de Spicis extantibus decutiendis, Herodot. lib.*5. *pag.* 168. *lib.* 1. *pag.*4.	
3356	*Initium* captivitatis Babylonicæ, *quæ duravit annos* 70. *Jer.* 25. 29. *Dan.*9.	*Geſſit bellum cum Cyaxare Medorum Rege. Herod. pag.* 15.	*Scythæ Mediam incolentes transfugiunt ad Alyattem Lydum. Inde ortum bellum ſexennale. Poſt quod Alyattes filiam ſuam Aryenen, filio Cyaxaris Aſtiagi elocat. Herod. pag.* 15. 22.
3371			Aſtyages *Medorum rex, annis* 35. *Herodot. pag.* 28. *Hic fuit ſororius Cræſi Regis Lydorum (pag.* 15.*) & avus Cyri maternus. Herod. lib.*1.*pag.*23.
3382	Jechonias *liberatur ex carcere, anno* 37. *tranſmigrationis.* 4. *Regum* 25.	*Fuit amicus Periandri Tyranni Corinthiorum, Herodot. lib.* 3. *pag.* 93.	
3390			*Jubet exponi* Cyrum *infantem, pag.* 23. 24.

CHRONOLOGIA HERODOTI.

ÆGYPTI.	GRÆCIÆ.	ROMÆ.
Psammys *sex annis in Æthiopia bellum gessit, pagina* 74.	Arion *Methymneus Musicus Delphino ex Italia Corinthum vehitur. Herodot. lib.* 1. *pag.* 5.	5. *L. Tarquinius Priscus* 38, *annis.*
	Stesichorus *Siculus, Poëta Lyricus.*	
	Lacedæmonii à Tegeatis victi & capti sunt. Herod. pag. 13.	
Apries *superbus*, 35. *annis. Hujus mentionem facit Jeremias cap.* 44.		
	SEPTEM SAPIENTES.	
	Thales *Milesius prædixit Eclipsin Solis sub Cyaxare. pag.* 15. 35.	
	Bias *Prieneus, pagina* 5. 35.	
	Pittacus *Mityleneus. pag.* 5. Cleobulus *Lyndius.* Chilon *Lacedæmonius, pag.* 11.	6. *Servius Tullius Cicero gentilis, annis* 44.
Apries *cum initio opibus, & potentia floruisset, tandem victus est à Græcis ad Cyrenen lib.* 4. *pa.* 142. *lib.* 2. *pag.* 79. *Ideo Lybies ab eo defecerunt, eumq; strangulârunt.*	Periander *Corinthi, & Corcyræ dominus. pag.* 4. 93. 94. 167. 168.	
	Solon *Athenienſium Legislator, cujus peregrinationum in Ægyptum, Cyprum, Asiam ad Crœsum, mentio fit, pag.* 82. 172. 6. 7. 18.	
Amasis *Ægypti Rex annis* 44. *attigit initia regni Cambysis.*	*Epimenides Cretensis.*	
	Eodem tempore Anacharsis *Scytha, doctrina*	

Crœsus

CHRONOLOGIA HERODOTI.

Anno Mundi	LYDIÆ.	MEDIÆ.	ÆGYPTI.	GRÆCIÆ.
				cauſa in Græcia peregrinatur Herodot. libro 4. pagi. 128. 123.
		Harpago *proponit proprium ipſius filium comedendum. pag 26.*		
3403	Crœſus *Lydorum Rex annis* 14.		Amaſis.	
	Epheſum, & vicinas urbes Ionicas ſuo regno adjecit, Herod. pag. 5.	Aſtyages *Medorum rex, cui ſoror Cræſi Aryenis nupta fuit. (pag. 15.) capitur à Cyro Rege Perſarum. (pag. 28.) Hinc ſumitur initium 29. annorum* Cyri *regis Perſarum, quorum Sacrificia, & mores deſcribuntur, pagina 29. Herodoti.*	*Hujus Amaſis tempore Ægyptus florentiſſima fuit.*	
3406				
	Colloquium Solonis, *& Crœſi de vita beata. Herod. lib. 1. pagina 6, 7, 18.* Adraſtus *filius Gordii nepos Midæ Regis Phrygum, pollutus cæde fraterna, expiatur à Cræſo. p. 7, 8.*			*Piſiſtratus filius Hippocratis Niſeam arcem capit, & aſtu Tyrannidē Athenis occupat. Unde ejectus ab Alcmæonidis, Eretriæ in Eubœa. 21. annos exulat, Herod. lib. 1. p. 11, 12.*
	Crœſus, *victo Aſtyage ſororio, explorat veritatem oraculorum. Herodotus pag. 9.*	PERSARUM.	Amaſis.	
	Delphis accipit oraculum, Κροῖσος ἅλυν διαβὰς μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει.	Cyrus *Mazaren Medum, &* Harpagum *mittit, ut Ioniam, Cariam, & Lyciam occuparent p. 33, 34.*	*Fuit confœderatus Cræſi, pag. 16. Herod.*	Sappho Lesbia, *pag. 78. 300.*
3416	*Deinde moto adverſus Cyrum bello vincitur in Cappadocia (pa. 16.) & ſtatim poſtea Sardibus obſeſſus à Cyro capitur, Irus & eſt ſubitò, qui modò Cræſus erat, pag. 17, 18. Herodoti.*	Phocenſes *obſeſſi ab Harpago cum conjugibus, & liberis navigant in Corſicam. Inde Rhegium, & Velium, pag. 34. Ab his Phocenſib. Maſſyliam poſtea conditam eſſe, Thucydides ſcribit, libro 1. pagina 4.*	*Amicus* Polycratis *Samiorum Tyranni feliciſſimi, lib. 3. pag. 91, 92.*	*Lacedæmonii cum 300 Argivis de Thyria pugnant. pa. 17.*
			Amaſis.	Alcæus *Poëta Mitylenæus, pa. 168.*
				Arganthonius *Gadium, & Beticæ Rex, annis 80. Phocenſium amicus, pag. 34.*
				Judæi

CHRONOLOGIA HERODOTI.

Anno Mundi	JUD.	PERSARUM.	ÆGYPTI.	GRÆCIÆ.	ROMÆ.
		Teij, *relicta patria, urbem Abdera in Thracia condiderunt, pa.* 35.	*Duxit uxorem Laodicen filiam Batti Regis Cyrenarum. Herodotus pag.* 82. 142.		
1424		Xanthii *in Lycia obsessi, suas conjuges, & liberos in arce inclusos ipsi comburunt. pagina* 36. *CYRUS* Babylonem *cepit (pagina* 37. 40.*) & totius orbis terrarum Monarchiam occupavit.*		Pythagoras *Samius. Phocylides Milesius.* Theognis *Megarensis Siculus.*	
3425	Judæi *redeunt ex Babylone, Duce Zorobabel.*	Cyrus *anno primo monarchiæ, qui fuit regni* 21. *publico Edicto concedit Judæis potestatem instaurandi Templum, & Politiam.* 2. *Paral.* 36. *Esd.* 1.		Anaximander *Milesius.* Zeno *Eleates Dialecticus.*	Servius *Tullius.*
		Bellum contra Massagetas: *cujus anno* 7. *Cyrus à Tomyri Regina captus, & interfectus est. Herodot. lib.* 1. *pagina* 42 44.		Parmenides *physica carmine scripsit.*	
3434	*Cambyses prohibet instaurationem Politiæ, & Templi.* 1. *Esd.* 4.	Cambyses *II. Monarcha Persarum septem annis. pag.* 97. *Ægyptum regno Persico adjecit. lib.* 3. *pa.* 83,84,85. Sisamni *Præsidi, quem pecunia corruptum, injustè judicasse resciverat,* pellem detrahi jussit, *eamq; in tribunal expandi. Herod. lib.*5. *pag.* 154. *Suscipit infelicem Expeditionem in Æthiopiam. lib.*3. *pag.* 87, 88. *Reversus Apim interfecit, & fratrem Smerdim; duxit sororem conjugem, eamq; deflentem fratris necem, postea interfecit, &c. pag.* 89, 90. *Tandem mota seditione à Magis in Persiam properans, seipsum vulneravit. Ex quo vulnere, cum antea fratris necem miserabiliter deplorasset mortuus est. pag.* 96, 97.	Amasis, *anno primo regni Cambyses moritur, li.* 3. *p.*84. *Huic successit filius* Psammenitus, *qui à Cambyse victus, & tandem interfectus est. lib.* 3. *pag.* 85, 86.	Epicharmus *Siculus.* Symonides *Poeta, qui* 89. *annos vixit.* Anacreon *Poëta Polycrati familiaris. pag.* 107. Polycrates *Sami Tyrannus ab Oroete Sardium præfecto, strangulatur. pag.* 107,108.	7. *L. Tarquinius Superbus* 25. *annis.*
3442	*Aggæus, & Zacharias.*	Darius *rex Persarum à septem Principibus eligitur, libro* 3. *pag.* 100, 101. *Regnavit annos* 36. *lib.*7. *pa.*199. *Distribuit regnum in* 20. *Provincias. pa.* 102, 103.			

FAMI-

CHRONOLOGIA HERODOTI.

FAMILIA ACHÆMENIDARUM.

Achæmenes
Cambyſes
Cyrus
Teiſpes
Ariaramnes
Arſamenes, *cujus mentio fit libro* 1. *pagina* 43, 44.
Hyſtaſpes.

Gobryas *pater Darij. Mardonij, pag.* 180. 199, 200.

DARIUS *rex.*

Atarnes, *pa.* 237.

Artaphernes, *pa.* 154. *Artaphernes p.* 193. 211, 212.

Artabanus. *p.* 130. & 201.

Mardonius *Dux adverſus Græcos, lib.* 6. *p.* 180. *deponitur* 189. *Inflammat Xerxē, ut inſtauret bellum. p.* 199. 220.

Artonzoſtre.

Artobazanes primogenitus, cedit fratri de regno, pa. 199.

Xerxes.

Achæmenes Ægypto præfectus, p. 200. 214. 239.

Maſiſtes p. 213. 285. 286.

Anno Mundi	PERSARUM.	GRÆCIÆ.
3447		*Plateenſes à Thebanis deficientes adjunxerunt ſe Athenienſibus, Thucyd. lib. 3. pag. 77.* Piſiſtrati *filius* Hipparchus, *ab Ariſtogitone, & Armodio, cujus pudicitiæ inſidiatus fuerat, necatus eſt, Herod. lib. 5. pag. 159. Thucyd. lib 6. p. 159. anno quarto ante ejectum Hippiam.* Dorieus *frater Cleomenis Coloniam ducit in Siciliam, ſed ab Egeſtanis interfectus eſt, lib. 5. pag. 157.* Democedes *Medicus Dario familiaris, ducit filiam Milonis athletæ, lib. 3. pag. 108, 109, 110, 111.* Syloſon *frater Polycratis, in Samum reducitur, pagina 111, 112.* Sibaris *deleta à Crotoniatis. p. 157.* Cleomenes *Sex Spartanus Piſiſtrati Filios Athenis ejicere conatur, libro 5. pag. 161.*
3450	*Darius* Babylonem, *induſtria & fide* Zopyri *recipit. lib. 3. pag. 113, 114.*	
3452	Bellum *adverſus* Scythas *à Dario infæliciter ſuſcipitur, lib. 4. p. 115. uſq; ad 136. cui expeditioni etiam Miltiades Athenienſis interfuit, pag. 138. 180.*	Hippias *frater Hipparchi propter Tyrannidem Athenis pellitur (anno 20.) ante prælium Marathonium) cũ* Piſiſtratidæ *36. annos Athenis regnaſſent. Seceſſerunt autem unà in Sigæum, pag. 161.* Aryandes *Ægypti Præfectus in Lybiam copias mittit, à quibus urbs Barce capta eſt, & direpta. pag. 144. 149.* Conſules *Romæ Regibus ejectis Remp. regunt.*
3456	Perinthus, *Thracia, Paonia* Perſis *ſubjiciuntur à Megabazo Darii capitaneo, lib. 5. pa. 159.*	*Poſtea* Cliſthenes *Alcmeonides, Periclis avus maternus, cum Iſagora de principatu Athenarum contendit: & Decem Tribus inſtituit, pag. 161, 162.* Cleomenes *rurſus in Atticam exercitum ducit, ut Cliſthenem pelleret, ſed orta diſſentione cum collega Demarato, re infecta decedit.*
	Darius *mittit legatos ad Amyntam Regem Macedoniæ, qui cum immodeſtiùs attrectaſſent ſinus mulierũ in Gynecæo, interfecti ſunt, lib. 5. pa. 152, 153.*	*Deinde cum Lacedæmoniis, Bæotiis, & Ægynetis bellum gerunt Athenienſes, pag. 165, 166.*
	Byzantium, *Chalcedon, Lemnus à* Perſis *capiuntur.*	Lacedæmonii *revocant Hippiam, & ſuadent ſociis, ut eum reſtituant, pagin. 166. Sed repugnante Soſicle Corinthio, nihil actum fuit.* *Hippias itaq; ad Artaphernen Sardium præfectum fugit. Is Athenienſibus mandat, ut Hippiam recipiant. Quod cum recuſarent Athenienſes, poſtea ſe Ariſtagoræ Mileſio contra Perſas conjunxerunt, pagina 169.*

Expeditio

CHRONOLOGIA HERODOTI

Anno Mundi	PERSARUM.	GRÆCIÆ.
3458	*Expeditio in Naxum fruſtra ſuſcipitur ab Ariſtagora Mileſio & Artapherne Sardium præfecto, pa.* 154, 155.	Milliades *Lemnum Athenienſibus ſubjicit, pag.* 197, 198.
	Ariſtagoras Mileſius, *impulſus ab Hiſtiæo deſicit à Perſis, & Ionas, & Athenienſes, & Eretrienſes in ſocietatem belli attrahit, quod ſex annos duravit.*	Hecatæus *hiſtoriæ ſcriptor Ariſtagoræ familiaris, p.* 156. 173. 197.
	Sardes *incenſæ ab Ariſtagora, & Athenienſibus, conflagrarunt, pag.* 169.	Athenienſes *Ariſtagoræ* 20. *naves auxilio mittunt,* αὗται δὲ αἱ νέες ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἕλλησι τε, καὶ βαρβάροισι. *pag.* 169.
	Poſtea Ionibus ad Epheſum cæſis, Athenienſes eos deſerunt.	Samii *hoc tempore Coloniã in Meſſenem Siciliæ urbem ducunt.*
	Tandem Perſæ Ionas, Cares, *& Cyprios vicerunt: & Ariſtagoras fugiens in Thraciam, interfectus eſt, lib.* 5. *pag.* 173.	
3464	*Sed* Hiſtiæus *bellum inſtaurat, cujus hic exitus fuit, ut Mileto capta, & direpta, Hiſtiæus cruci affigeretur, libro* 6. *pag.* 176, 178.	Miltiades *Cherſoneſi Thraciæ Præfectus, cum Perſæ, capta Mileto, Thraciam invaderent, Athenas fugit. pa.* 179. *ubi paulò poſt Perſas ad Marathonem profligavit, pa.* 193.
3465	*Circa hæc tempora* Mardonius *gener Darii exercitum in Græciam ducit, & Thaſum Inſulam, & Macedoniam occupat. Sed cum ad Athon montem Naufragium feciſſet, & ipſe à Brygis Thracibus vulneratus eſſet, inglorius in Aſiam rediit, pag.* 180, 181.	
3467	Darius *legatos in Græciam mittit, petentes ſibi terram & aquam dedi. pa.* 181.	Thaſii *à Dario jubentur muros demoliri. pag.* 181.
3471	Datis Artaphernes, *&* Hippias *Piſiſtrati filius, à Dario ad delendam Eretriam, & Athenas mittuntur, pag.* 190, 191.	Æginetæ *cum Dario terram, & aquam de diſſent, à Cleomine Lacedæmoniorum rege bello petuntur. pag.* 181, 185.
3472	*Sed cum in campum Marathonium Athenis vicinum Perſæ deſcendiſſent, conſilio Miltiadis ab Athenienſibus profligati ſunt, anno quinto ante mortem Darii.*	Demaretus *Rex Spartanus à Cleomene æmulo pulſus, transfugit ad Darium regem Perſarum.*
	Hoc prælium anno 20. *poſt ejectum ex Athenis Hippiam, & Piſiſtratidas, factum eſſe ſcribit Thucydides p.* 160. *& decem annis ante prælium navale ad Salaminem, Plato lib.* 3. *de legibus pag.* 537.	Empedocles *Agrigentinus Philoſophus.*
3477	Darius *anno quinto poſt prælium ad Marathonem mortuus eſt, lib.* 7. *pag.* 199.	Anaxagoras *Clazomenius præceptor Periclis, Socratis, Thucydidis.*

Xerxes

CHRONOLOGIA HERODOTI.

Anno Mundi	PERSARUM.	GRÆCIÆ.
3478	Xerxes *Dario succedit. lib. 7. pag. 199.*	
	2. *Xerxes* Ægypto, *quæ ante triennium defecerat, vi recuperatæ præficit Achæmenem fratrem, qui post annos 20. ab Inaro rege Libyæ, & Athenienſibus interfectus eſt, lib. 7. p. 200. & lib. 3. pag. 85. Herod.*	
	3. *Sapientiſſima Deliberatio in ſenatu Regni* Perſarum *habita, de bello Græcis inferendo, quam deſcribit Herodot. lib. 7. pag. 200, 201, 202, 203, 204.*	*Ariſtides ab ingratis civibus in exilium ejectus.*
	Decreto bello integrum quadriennium in apparatu belli, & perfodiendo monte Atho, conſumit, pag. 204.	
	6. *Xerxes cum exercitu pedeſtri ex Cappadocia movens, ad* Pythium Phrygiæ *Regem opulentiſſimum divertit, & per Coloſſas itinere facto, venit Sardes, ubi per hyemem commoratur, pa. 205, 207.*	
3483	*Interea mittit legatos in Græciam, petentes terram & aquam, pag. 206. & 220.*	Græci *audita fama imminentis belli, omnes privatas ſimultates oblivione delent, & συγκρήτιμῷ facto, mittunt Legatos, petentes auxilium à Gelone Syracuſarum Rege, à Cretenſibus, & Corcyræis. pag. 223.*
	Et Helleſpontum pontibus jungi, & flagris cædi, & mari compedes injici jubet, pag. 206.	
3484	7. *Xerxes primo vere ex Sardibus movet, pag. 207. & Abydi totum exercitum, navalem & terreſtrem, ex ſublimi conſpiciens lachrymat, quod poſt centum annos nemo ex toto illo numero ſuperſtes futurus eſſet. p. 208.*	*Themiſtocles interpretatur oraculum de muris ligneis. pagin. 222, 223.*
	Poſtea *Helleſpontum tranſit (pag. 210.) & in Doriſco Thraciæ littore,*	*Decreverunt aditum ad Thermopylas cuſtodiendum, & claſſem ad Artemiſium mittendam eſſe (pagin. 229, 230.) ubi reſciſcunt claſſem Xerxis ad Magneſiam naufragio disjectam eſſe. pag. 232.*
3484	*ad oſtium Hebri, univerſum exercitum numerat, uſq; ad pag. 217. Fuerunt autem eo tempore in exercitu Xerxis Homines 3317920.*	
	Tranſiens autem per Thraciam, Macedoniam, Theſſaliam (pagina 217, 219, 233.) tandem ad Thermopylas, *trecentos Lacedæmonios unà cum rege* Leonide *trucidat. pag. 236, 237. Tempore Solſtitii æſtivi, quo Olympias 75. menſe Maio, aut Junio celebrabatur. pagina 234, 244.*	Gelon *Syracuſanorum Rex, frater* Hieronis *(ad quem multæ Pindari Odæ extant.) Amilcarem Carthaginenſem ducem ad Himeram cum 30000. trucidat eadem die, qua ad Thermopylas (ut Diodorus Siculus lib. 11. teſtatur) vel qua ad Salaminem dimicatam eſt, ut Herod. pag. 227, 228. ſcribit.*
	Inde progreſſi Perſæ per Phocaicam *à Templo Delphico fulminibus depelluntur, lib. 8. pag. 245, 246.*	

Xerxes

CHRONOLOGIA HERODOTI.

Anno Mundi	XERXIS PERSARUM REG.	GRÆCIÆ.
1484	*Xerxes urbem Athenas vacuam capit, & arcem incendit tertio mense, postquam ab Hellesponto discesserat, pag.* 247.	*Græci ad Artemisium Classem Persicam vincunt, lib.* 8. *pag.* 242.
	Eadem æstate circa autumnum classis Xerxis *ad* Salaminem *profligatur, pag.* 253, 255.	*Postea decernunt se ad Salaminem velle classis Persicæ impetum sustinere, pag.* 249.
	Xerxes fugiens die 45. *Hellespontum trajicit (pagina* 257, 259.*) relicto in Græcia Mardonio, qui imminente hyeme, cum* 300000. *Persarum in Thessalia hybernat, pag.* 259, 261.	*Olynthus ab Artabazo Persa expugnatur: Sed à Potidææ obsidione æstu maris depellitur. pag.* 261.
	Classis Persica fugiens, ad Cumas Æoliæ, hybernavit, pag. 261.	
3485 *Ante Christum* 477	8. *Mardonius Alexandrum Macedoniæ regem Legatum ad Athenienses de pace mittit, quam illi simpliciter recusant, pag.* 263, 264.	*Græci primo vere Classem ad Æginam colligunt, & ducibus Leotychide Rege Spartano, & Xantippo patre Periclis Athenense (Nam Themistocles, propterea quòd à Lacedæmoniis dona accepisse ferebatur, ducatu privatus est, ut Diodorus Siculus lib.* 11. *recitat) ad Delum navigant, pag.* 261, 262.
	Mardonius Thebas cum exercitu venit: Inde misit ad Athenienses Legatum Murichidem. Cum autem Lycidas quidam de ejus postulatis ad populum ferendum esse suaderet, lapidibus obrutus est. lib. 9. *pag.* 265. *Herod.*	*Inde à Samiis vocati in majorem Asiam navigant, pag.* 282.
	Mardonius urbem Athenarum incendit, & solo æquat. pag. 267.	Pausanias *dux Spartani exercitus ad* Platæas *cum Athenensibus proficiscitur. pag.* 266, 267, 268. *Et Mardonio interfecto (p.* 277. *Persas ex tota Græcia profligavit.*
	Postea confligens cum Lacedæmoniis, & Athenensibus ad Platæas *interficitur. pag.* 277, 268. *Mensis Augusti die* 3.	*Post prælium abstinet à captiva Coa, & non sævit in cadavera Persarum, edens hanc honestissimam vocem;* ἀποχρᾶ μοὶ Σπαρτιήτῃσι ἀρεσκόμενον, ὅσια μὲν ποιέειν, ὅσια δὲ καὶ λέγειν. *p.* 280.
3485	8. *Eadem die ad* Mycalen *minoris Asiæ promontorium, Græci terra & mari exercitum Persicum vicerunt (pag.* 284, 285.*) cum quidem fama victoriæ ad Platæas eadem die ex Græcia in Asiam transvolasset. p.* 284. *Xerxes interea Sardibus amori, & nuptiis operam dat, & fratris Masistæ uxorem de adulterio solicitat, unde tristis tragœdia & calamitas totius familiæ exitit, pag.* 286.	*Ionia tota à Persis deficit, pag.* 285.
	Allato autem nuncio de Persis ad Mycalen victis in Persiam fugit.	*Athenienses Xantippo duce in Hellespontum navigant, & expugnata Sesto, Artayctem sacrilegum suspendunt, pag.* 288. *& ultima Herodoti & Thucydidis, lib.* 1. *pag.* 20.

FINIS CHRONOLOGIÆ.

INDEX
DICTIONUM IONICARUM,
QUÆ IN
HERODOTO
NOTATU SUNT DIGNÆ:

Opera *Nathani Nicols*, jam denuò collectæ, & in ordinem Alphabeticum digestæ.

Ἀβυλίη, *inopia consilii.* pag.480.l.32. 486.l.35.
Ἀγαγεῖν, *perducere.* 641.l.17.
ἀγαθουργίη, *beneficentia.* p.224.l.2.
ἀγαθουργῶν, *benemeritorum.* 27,15.
ἀγαυρόταλα, *magnificentissimum.* 405,23.
ἀγλαρήιον, *equorum per stationes cursitatio,* 494,35.
ἀγγελίη, *nuntium.* peculiariter sumitur pro præcipua potestate renuntiandi Oraculi quod quis audivit. 20,48.
ἀγγελιηφόρος, *internuncius.* 52,6.208,2.
ἀγγήιον, *vas.* 225.31,32.
ἀγηλατέειν, *aliquem tanquam piaculo contaminatum expellere.* 314,30.
ἀγινέειν, *ducere, adducere.* 165,6.199,19.
ἄγρη, *venatio, præda.* 30.11,21.
ἀγρυπνίη, *vigilia.* 212,40.
ἀγχοτάτω, *proximè.* 155, ult. 367,34.
ἀγωγεύς, *deductor.* 158,10.
ἀγωνίδαται, *certamina decertata sunt.* 522,42.
ἀγωνίη, idem quod com. ἀγών, *certamen.* 122,5.
ἀδείη, *metûs vacuitas.* 503,16.529,41.
ἀδελφεοκτόνος, *fratricida.* 188,15.
ἀδελφεός, *frater.* 185,52.186,33.
ἄδρηστος, *non fugitivus.* 269,37.
ἀδυναμίη, *impotentia.* 500,13.
ἀδυναμίη, *imbecillitas.* 194,26.441,26.
ἀεθλέειν, *certare.* 26, 39.
ἀεθλεύειν, *certare.* 296,46.
ἀεικίη, *indignitas, contumelia.* 30,15. 49,43.
ἀείρειν, & ἀείρεσθαι, *tollere, suscipere.* 480,16. 493,9. 434,50.
ἀελπτέοντες, *desperantes.* 439,28.
ἀερθέντες, *portu solventes.* 69,9.70,29.
ἀθυμίη, *animi dejectio.* 15, 42.
αἲ, *utinam.* 10,48.
αἰγέη, *caprina pellis.* 285.l.9.marg.l.12.
αἶρες, *capiebat.* 67,38.
αἰτίη, *causa, culpa.* 494,45.315,26.
ἀκρητοποσίη, *meri potatio.* 361,21.
ἀκρητοπότης, *meri potator.* 361,9.
Ἀλαὶη Ἀθηναίη, *Alea Minerva.* 26,37.
ἀλέξαδε, *repellere.* 452,30.
ἀλεωρὴ, *remedium.* 514,48.
ἀληθέως, *verè.* 5,44.
ἀλίη, *congregatio.* 54,16.
ἀλληλοφαγίη, *mutua depastio qua alii alios edunt.* 171,37.
ἀλλοῖος, *alius.* 303,21.
ἀλογίη, *contemptus.* 144,6.272,32.
ἄμαχος, *inexpugnabilis.* 35,15.
ἀμβολάδην, *cum exæstuatione.* 282,50.
ἀμβώσας, *vociferatus.* 4,31.
ἀμηχανίη, *inopia, impossibilitas.* 500,11.
ἀμίξιν χρημάτων, *rerum status in quo nullum est cum aliis commercium.* 142,5.
ἀμπαύομαι, *quiesco.* 75.26,37.
ἀμπαυστήριος, *ad quiescendum factus.* 75,25.
ἀμυνεῦσι, *opem ferent.* 514,47.
ἀμφιβασίη, *disceptatio.* 230,2.
ἀμφιβολίη, *ambiguitas.* 315,38.
ἀμφισβησίη, *altercatio.* 489,6.
ἀναγκαίη, *necessitas.* 5.42,44.414,9.
ἀναδέκεσθαι, *recipere.* 321,31.
ἀναδέξαι, *ostendisse.* 373,51.
ἀναδέξαι, *ostensus.* 375,2.
ἀνακείαται, *dedicati sunt.* 6,32.
ἀναμεμίχθαι, *permixti sunt.* 62.20,24.
ἀναμπώς, *amictus.* 408,15.
ἀναμυήσεσθαι, *recensere.* 72,29.
ἀνάπλεως, *plenus.* 234,35.
ἀνάπλοος, *navigatio.* 93,15.

ἀναπλώειν, *portu ſolvere.* 485, 22.
ἀναῤῥαιρηκώς, *qui aliquid abſportavit.* 209,34.
ἀναρχίη, *magiſtratûs defectus.* 521,19.
ἀνδρεηΐδιη, *ſtrenuitas, virtus,* 245,11.
ἀνδρεωθέωσι, *in virilem ætatem adoleſcerent.* 431,49.
ἀνδρέων, *virorum.* 446,30.
ἀνδρηίη, *virilitas.* 414,8. 433,45.
ἀνέζωσεν, *vociferatus eſt.* 5,16.
ἀνεσταν, *reſurrexerunt.* 186,38.
ἀνθρωπήϊος, *humanus.* 3,29.
ἀνιεῦνται, *devitant.* 462,11.
ἄνοσος, *expers morbi.* 13,44.
ἀνταείρειν & ἀνταείρεσθαι, *adverſus aliquem aliquid tollere.* 218,44.
ἀνδάπτεσθαι πολέμου, *bellum ſuſcipere.* 426,29.
ἀντικρύτεσθαι, *è regione alicujus ſedere,* 528, 23.529,2.
ἀντιλογίη, *diſceptatio in jure.* 345,21.
ἀντίον, *coram.* 525,14.
ἀντιπρήσσειν, *adverſari.* 40,5.
ἀνωρίη, *intempeſtivitas.* 500,39.
ἀπάγαν, *referre.* 66,6.
ἀξίη, *dignitas.* 44,4.
ἀοιδὴ, *cantus.* 119,14.
ἀπαγινέειν, *afferre.* 199.13,14,bis.200,27.
ἀπαιρεῖσθαι, *ſpoliari, privari.* 29,3.
ἀπαμβώσας, *dependens.* 135,20.
ἀπαπρηΐσομαι, *privor, ſpolior.* 436,20.
ἀπαρτιλογίη, *ſumma integra.* 396,19.
ἀπάψας, *qui nexuit.* 256,14.
ἀπεδέξατο, *demonſtravit.* 7,19.
ἄπεδον, *campus.* 244,1.
ἀπεξηναμένος, *exſiccatus.* 418,4.
ἄπες, *demitte.* 303,10.
ἀπέσσαν, *defecerunt.* 504,51.
ἀπήγημα, *narratio.* 91,25.
ἀπήγησις, *narratio.* 312,20.
ἀπίσων, *emiſſurus.* 519,27.
ἀπιέναι, *dimittere.* 479,20.
ἀπίκατο, *venerunt.* 453,13.
ἀπικνεῖσθαι, *pervenire.* 53,46.
ἀπίσκαται, *deficiunt.* 130,31.
ἀπιστίη, *incredulitas.* 80,47.
ἀποδέκεσθαι, *recipere.* 235,29.
ἀποδέξαι, *demonſtrare, edere.* 58,23.
ἀπόδεξις, *demonſtratio.* 86,51.
ἀποδος, *diſceſſus.* 295,45.
ἀποδρῶναι, *aufugere.* 238,36.
ἀπόδρησις, *fuga.* 269,16.
ἀποθανέαι, *morieris.* 277,44.
ἀποθυσόμενος, *curſu abiturus.* 480,16.
ἀποκατέαται, *reſident.* 245,18.
ἀποκεκλέαται, *intercluſi fuerunt.* 532,44.
ἀποκλίσιος, *exſulis.* 15,41.
ἀπολαμφθέντες, *intercepti.* 467,26.
ἀπολεόμενος, *periturus.* 456,10.
ἀπόπλοος, *navigatio* [illegible]*ſus.* 488,26.
ἄπορα. pl. *difficultas.* 479.23.
ἀπορίη, *dubitatio, inopia conſilii.* 33,1.
ἀποτρεσθρόμος, *religiosè ſervans.* 289,15.
ἀποτάμνειν, *abſcindere.* 104,51. 105,21.
ἀπὸ τόθι, *à quo.* 4,7.
ἀπωφλακυίσεις, *pro nihilo duxiſſet.* 36,42.
ἀποχρεώμενος, *contentus.* 15,32.
ἀφαιρημένος, *exemptus.* 76,32.
ἀρξάμενος, *qui cœpit.* 72,41.
ἀρδυόμενος, *irrigatus.* 80,22.
ἀρήϊος, *bellicus.* 526,25.
ἀρίστιον, *præmium fortitudinis,* 503.37,42.
ἀρχεόντως, *ſufficienter.* 560,39.
ἁρμαπλασίειν, *currum agere.* 292,15.
ἀρρύσονται, *haurient.* 373,29.
ἀρρωδέων, *formidans.* 65,34.
ἀρχαιρεσίη, *magiſtratus, magiſtratuum electio.* 352,48.
ἄσσα, *quæcunque.* 83,7.
Ἀσσηίη Ἀθηναίη, *Minerva ſic dicta.* 8.8.
ἀσφαλείη, *ſalvus conductus.* 163,45.
ἀσφαλέως, *tutò, firmiter.* 155,39.
ἀτελείη, *immunitas.* 189,19.
ἄτερος, *alter.* 228,44.
ἀτρεκέως, *verè.* 66,33.67,8.
ἀτρεκίη, *veritas.* 273,19.
αὐτέων, *ipſorum.* 4,42.
αὖτις, *rurſus.* 20,44.
αὐτοχειρίη, *propriâ manu.* 192,27.
ἀφειδέως, *non parcè.* 86,42,45.
ἀχρηΐος, *inutilis.* 195,44.
ἀψευδέως, *non falſò.* 535,23.

B.

Βάθεα, *profundam.* 31,24.
βαλανάγρη, *clavis.* 222,34.
βαλλίσκετο, *jaciebat.* 541,1.
βαρέαν, *gravem.* 373,37.
βασιλῆα, *regem.* 6,40.
βασιληΐοισι, *palatiis.* 11,35.
βασιλήϊον, *regnum.* 5,33.
βασιλήϊος, *regius.* 6,41.
βεβωμένος, *celebris.* 177,41.
βορῆς, *eſcæ.* 51,31.
βουλόμενος, *volentes.* 121,1.
βραχέη, *brevis.* 306,7.
βοῦν, *bovem.* 355,49.
βώσαι, *vocare.* 62,33.

Index Dictionum Ionicarum, &c.

Γ.

Γενεηλογέοντες, *genus recenſentes.* 122,13.
γέρεα, *munus.* 416,24.
γοργύρη, *foſſa ſubterranea.* 219,2.
γυναικήϊω, *gynæceum.* 296,6.
γυναικήϊος, *muliebris.* 260,36,39.
γῶν, *ſaltem, igitur.* 12,18.416,41.

Δ.

Δαέω, *diſco.* 154,45.
δεκόμενος, *accipiens.* 177,38.
δένδρεον, *arbor.* 232,19.
δέξαι, *oſtendere.* 214,42.
διαλελαμμένος, *diviſus.* 207,19.
διαπρήσσεσθαι, *peragere.* 529,14.
διηκονέω, *miniſtro.* 274,3.
διήκονος, *miniſter.* 347,3.
διπλήσιος, *duplus.* 245,50.
δορπίη, *cœna.* 109,3.
δουλίη, *ſervitus.* 338,36.
δρηπέτης, *fugitivus.* 338,3.
δύνανται, *poſſunt.* 144,45.
δυσμορφίη, *deformitas.* 353,38.

E.

Εάνδανε, *placebat.* 519,48.
ἔασιν, *ſunt.* 26,19.
ἐβουλέατο, *voluiſſent.* 2,51.
ἐβούλοντο, *volebant.* 68,38.
ἐβώσθησαν, *celebrati fuerunt.* 377,*ult.*
ἐγκείοντες, *incendentes.* 570,22.
ἐδεδέατο, *ligati fuerunt.* 26,35.
ἔδεε, *oportebat.* 354,38.
ἕδρη, *Seſſio.* 7,34.
ἐδύναιατο, *poterant.* 260,24.
ἦεν, *erat.* 444,*ult.*
εἰλίχατο, *involuti erant.* 412,20.
εἰμέν, *ſumus.* 42,34.
ἑκατέατο, *ſedebant.* 486,25.
ἐκδιδράσκει, *profugit.* 545,25.
ἐκείνεων, *earum.* 259,43.
ἐκεκοσμέατο, *ordinem inſtituerat.* 44,2.
ἐκτέαται, *poſſident.* 232,53.
ἐλευθερίη, *libertas.* 425.19.
ἐλκηλαμένος, *ductus.* 516,10.
ἐμεῦ, *mei.* 435,40.
ἐμεωϋτῆ, *mei ipſius.* 15,1.
ἐμηχανέατο, *moliebantur.* 311,22.
ἐμπορίη, *mercatura.* 216,45.
ἐμφανέως, *manifeſtè.* 59,34.
ἐπαπδεικνύατο, *oſtentabantur.* 535,25.
ἐπιδέκομαι, *admitto.* 206,40.
ἐπιεσεῶτος, gen. abſ. *inſtituto.* 52,29.
ἐνθεῦτεν, *hinc.* 45,9,22.488,26.
ἐξαπίνης, *ſubitò.* 30,36.
ἑξαπλήσιος, *ſexies major.* 251,19.
ἐξαιρέεται, *exemptum eſt.* 437,27.
ἐξεπίστεαι, *ſcis.* 425,19.
ἐών, *exiſtens.* 3,46.
ἐόντων, *exiſtentium.* 9,16.
ἐοῦσα, *exiſtens.* 3.16,49.
ἐπαείδει, *accinit.* 57,10,
ἐπανιστέατο, *inſurrexerunt.* 250,38,
ἐπανιστέατο, *inſurgebant.* 185,*ult.*
ἐπαοιδλὼ, *incantationem.* 57,11.
ἐπέδρη, *obſidio.* 311,48.
ἐπεῖναι, *permittere.* 38,31.
ἐπειρώατο, *periculum faciebant.* 28,7.
ἐπειρώτεον, *interrogabant.* 547,25.
ἐπεκέατο, *irruebant.* 520,44.
ἐπεξῆς, *deinceps.* 484,15.
ἐπέπυσι, *ſubſequentibus.* 384,45.
ἐπεσεῶτα, *præfectum.* 419,40.
ἐπῆκαν, *immiſerunt.* 311,25.
ἐπιθυμίη, *cupiditas.* 13.39,41.
ἐπικυρέειν, *auxilium.* 366,49.369,38.
ἐπιμελίη, *diligentia.* 559.*ult.*
ἐπιμπλέετο, *implebatur.* 204,47.
ἐπιμιξίη, *commercium.* 27,24.
ἐπισιτιδίμβοι, *frumentum collecturi.* 532,44.
ἐπισίμβμον, *quod ſummum eſt.* 225,33.
ἐπίσιαται, *ſciant.* 203,32.
ἐπίσιον, *familia.* 314,31.315,8.
ἐπιστρατίη, *militaris expeditio.* 514,4.
ἐπιχέειν, *Sententiam noſtram cohibere.* 13,48.
ἐπιτάμνειν, *inſcindere.* 31,1.
ἐπόδια, *Viaticum.* 289,29.
ἐπορᾶν, *inſpicere.* 47,35.
ἐπωνυμίη, *cognomen.* 443,42.72,20.
ἐργαλήϊα, *inſtrumenta.* 213,27.
ἐργασίη, *opificium.* 559,28.
ἔργασμαι, *feci.* 531.5.
ἐρρεισμένος, *fultus.* 273,28.
ἕρσεν, *mas.* 80, 14.
ἔσαν, *erant.* 12,23.
ἑσπλώδατο, *parati ſunt.* 407,12.
ἔοντες, *inferiores.* 319,18.
ἐσελάδατο, *armati erant.* 412,18.
ἑταῖρος, *ſocius.* 326,13.
ἑταιρίη, *ſodalitium.* 314,18.
εὐαπήγητον, *facile narratu.* 407,19.
εὐνομίη, *recta legum conſtitutio.* 137,17.
εὐπαθείῃσι, *voluptatibus.* 79,47.
εὐπετέειν, *facilitas.* 295,48.
εὐπρηξίη, *ſecundus rerum ſucceſſus.* 479,43.
εὐρέα, *lata.* 74,16.

εὐτυχέως, *proſperè.* 177,43.
εὐφρανέεαι, *delectaberis.* 228,21.
ἔωθε, *conſuevisſet.* 122,7.
ἐὼν, *exiſtens.* 7,19.
ἔων, *ſinebant.* 456,24.
ἑωυτῷ, *ſui ipſius.* 4,17.

Z.

Ζειρὴ, *ſagum.* 408, 13.
ζόη, *vita.* 13,10.
ζορηλδὲς, *capreæ.* 285. *ult.*

H.

Ἡγεμονίη, *imperium.* 436.20,34.
ἠδυναίατο, *poterant.* 259,18.
ἠέρα, *aëra.* 234,35.
ἦκυ, *certè.* 27,29.
ἡμέας, *nos.* 11,43.
ἠπιστέατο, *ſciebant* 111,8.
ἡσυχίη, *quies.* 437, 3.

Θ.

Θεώμενοι, *aſpicientes.* 430,38.
θεήσασθαι, *aſpicere.* 4,33.
θεραπηίη, *ſervitium.* 83,25.
θεοφανίησι, *feſto deorum apparitionis.* 19,8.
θερείη, *æſtas.* 78,51.
θήλεα, *fœmina.* 205,21.
θηλυδρίης, *effœminatus* 433. *ult.*
θῶυμα, *miraculum.* 9,13.

I.

Ἴδμεν, *ſcimus.* 418,32.
ἱδρυμθῶαι, *fundatum eſſe.* 107,27.
ἱερείη, *Sacerdos fœmina.* 314.46.
ἰθέα, *recta.* 96,41.
ἰκνεόμενος, *procedente.* 362,15.
ἱρὰ, *ſacra.* 527,27.
ἱρήιον, *hoſtia.* 57,6.
ἰσονομίη, *Juris æquabilitas.* 316,52.
ἰστίη, *domus.* 303,29.

K.

Καταγιεῖν, *conſecrare.* 36,17.
καταιρεθέισα, *everſa.* 17,*ult.*
κατακεχύαται. *ſparſæ ſunt.* 117,45.
καταλαμπέος, *comprehendendus.* 211,47.
καταπερ, *quemadmodum.* 91, 24.
καταπόμενος, *leviter attingens, citans.* 483, 33.
κατίαται, *ſedent.* 83,28.
κατειλίχατο, *involuta erant.* 409,41.
κατιλεῖν, *evertiſſe.* 3, 3.
κατεστῶτες, *conſtituti.* 474,39.
κατιςάφατο, *ſubacti fuerunt.* 59,48.
κατηγέετο, *ducebat.* 538,10.
κατήκοντες, *pertingentes.* 279,49.
κατίζειν, *ſedere.* 42,22.
κατικέτευε, *ſupplicabat.* 355,51.
κατιωπάσατο, *perequitaret.* 517,42.
κατίσταται, *conſtituitur.* 436,37.
κατισέατο, *conſternabantur.* 467,49.
κάτοδος, *reditus.* 310,39.
κατυπέρτεροι, *ſuperiores.* 28,8.
κατώρα, *videbat.* 535,45.
κέεται, *jacet.* 251,19.
κεῖνον, *illum.* 87,33.
κεῖθεν, *illinc.* 53,4.
κεραμῖος, *figlinus.* 571,7.
κέρεα, *cornua.* 234,14.
κεχυμένος, *effuſus.* 8,43.
κεχωρίδαται, *ſeparati ſunt.* 59,37.
κῇ, *quò.* 14,11.
κηρυκηίη, *munus præconis.* 424,36.
κιθὼν, *tunica.* 4,34.
κιρνάειν, *miſcere.* 245,13.
κναφήιον, *officina fullonica.* 229,53. 230,8.
κοίη; (adverbialiter ſumitur) *quare?* 12,21.
κοῖος, *qualis.* 15. 44,45. 16,17.bis.
κομιδύμεθα, *proficiſcemur.* 482,17.
κοτὲ, *ſemel.* 30,12.
κότερα; *utrum?* 37,39.
κρέσσων, *melior.* 441,26.
κυμαίνης, *fluctibus agitatus.* 129,31.
κυρβασίη, *galeæ genus.* 407,29.
κυρίη ἡμέρη, *dies ſtatutus.* 18,53.

Λ.

Λαγὸς, *lepus.* 266,49.50,52.
λαμπαδηφορίη, *lampadum geſtatio.* 494, 33.
λαμπροφωνίη, *vocalitas.* 353,9.
λάμψονται, *accipient.* 176,30.
λειποταξίη, *militiæ deſertio.* 298,25. 8,*ult.*
λεὼς, *populus* 244,32.
λῃΐη, *præda.* 539,14.
λιπαρέειν, *aſſiduitas.* 39,11.
Λοξίης, *Apollo.* 408,41.
λοφιῇσι, *jubis.*
λυχνοκαΐη, *Accenſio lucernarum* (Feſtum ſic dictum.) 113,28.

Mala-

Index Dictionum Ionicarum, &c.

M.

Μαλακίη, *infirmitas, adversa valetudo.* 572,45.
μαντήϊον, *vaticinium.* 18,6.
μαχεόμμοι, *pugnantes.* 416,36.
μέγαθος, *magnitudo.* 19,38.
μέζων, *major.* 10,32,33.
μεμετιμμένος, *dimissus.* 330,34.
μέμνεο, *memor sis.* 329,39.
μεσαμβείη, *meridies.* 3,34.
μελαμελίη, *pœnitentia.* 565,48.
μεταῦτις, *postea.* 24,26.
μετήϊσαν, *persecuti sunt.* 443,42.
μετιεῖ, *remittit.* 353,3.
μηχανίομαι, *molior.* 466,6.
μηχανέατο, *molirentur.* 348,38.
μοῖρη, *fatum.* 218,11.
μοναρχίη, *monarchia.* 21,2.

N.

Ναυηγίη, *naufragium.* 447,34.
ναυπηγίη, *navium compactio.* 10, 39. 11,7.
ναυτιλίῃσι, *navigationibus.* 1,15.
νέα, *navem.* 2,9.
νέατοι, *extremi.* 427,30.
νεκυομαντήϊον, *mortuorum Oraculum.* 324, 49.
νηός, *navis.* 3, 15.
νυκτομαχίη, *prælium nocturnum.* 30,32.

Ξ.

Ξενίη, *hospitalitas.* 11,8.
ξεινοδοκέοντος, *excipientis in hospitium.* 376.25.
ξυρεῶνται, *raduntur.* 103,29.

O.

Ὁδοιπορίῃσι, *itineribus.* 502,23.
οἱ, *illi, ipsi.* 2,1.
οἰκηίη, *familia.* 46,10.
οἰκηϊόμμος, *sibi vendicans.* 271,41.
οἰκημμένων, *habitantium.* 11,3.
οἰκτότερα, *miserabiliora.* 401,29.
ὅκως, *ut.* 4,30.
ὁμοιχμίη, *societas belli.* 430,12.
ὁμιλίη, *colloquium.* 75,42.
ὁμολογίη, *pactum* 23,44.
ὁμοχροίη, *coloris similitudo.* 31,2.
ὁπώπεε, *vidit.* 27,39.
ὁρέων, *videns.* 27,26.
ὁρμέατο, *cum impetu ruebant.* 474,24.
ὁρμεώμμοι, *cum impetu venientes.* 7,37.
ὁρτή, *dies festus.* 12,23.
ὁρώατο, *videant.* 571,19.
ὁσίη, *sanctitas.* 108,2.
ὅτου, *cujus.* 51,42.
ὅτιω, *quonam.* 41,31.
οὐδαμῇ, *nullo modo.* 3,30.
οὐδέκοτε, *nunquam.* 500,12.
οὐδός, *via.* 92,43.
οὔκω, *nondum.* 13,28.
οὔκων, *haud igitur.* 5,43.
οὔκως, *nullo modo.* 14,13.
ὀνομανέω, *nominabo.* 240,15.
ὀρίζων, *finibus circumscribens.* 96,17.
ὄρος, *mons.* 29.35.
οὐσίη, *substantia.* 39,51.
ὕτερος, *alter.* 14,24.
ὀχέετο, *vehebatur.* 12,30.

Π.

Παιγνίη, *ludus.* 157,26.
παλαίτερος, *antiquior.* 23,18.
πανδαισίη, *convivium lautum.* 296,11.
πανοικίη, *tota familia.* 399,17.
πανοπλίη, *integra armatura.* 23,28.
πανστρατιῇ, *cum omnibus copiis.* 24,30.
παντακῇ, *ubique.* 137,43.
παντελέως, *omnino.* 479,40.
παραιωρύμμενα, *juxta pendentes* 406,43.
παρακλήϊσι, *excludunt.* 353,10.
παραφορέειν, *afferre.* 57,26.
παρεξελελάκεε, *prætcrierat.* 504,48.
παρεξῆϊε, *præteriit.* 418,7.
παρεσκευάδατο, *apparati erant.* 301,14.
παροιχώκεε, *præterierat.* 486,6.
πεζομαχίη, *prælium pedestre.* 468,38.
πειρώατο, *conarentur.* 380,42.
πενταπλήσιος, *quincuplo major.* 338,53.
πεπρῆσθαι, *venditum fuisse.* 112,10.
πεξαίη, *terra ulterior.* 477,11.
περητὸς, *qui trajici potest.* 308,3.
περικαλημμένος, *obsidens.* 44,46.
περικλῄει, *circumcingit.* 450,10.
περιταμνόμμενος, *circumcidens.* 276,4.
πέτεσθαι, *volare.* 123,*nlt.*
πλεονεξίη, *avaritia.* 432,14.
πλεῦν, *plus.* 97,18.
πλεύνας, *plures.* 2,6.
πλησμώρη, *satietas.* 402,34.
πλησιαίτερον, *propius* 259,51.

πλήων,

πολίων, *urbium.* 142,49.
πολίτηισι, *civibus.* 15,45.
πολιτίη, *civitatis jus.* 526,45.
πολληπλήσια, *multo plura.* 215,9.
πολυΐεπίη, *versutia.* 136,5.
πορθμέες, *vectores.* 9,32.
πορθμήιον, *fretum.* 239,16.
Ποσειδέων, *Neptunus.* 243.9,14.
πρεσβυγμείη, *primogenitura.* 350,3.
πρῆγμα, *negotium.* 463,12.
πρηΐδεαν, *venditam.* 111,25.
πρῆσις, *venditio.* 64,26.
πρήσσονΐα, *facientem.* 10,4.
πρητήϊον, *Prætorium.* 394,30.
περασηΐον, *suburbanum.* 218,1.
περεδείη, *principalis sedes.* 20,48.
περεσέατε, *præestis.* 305,*ult.*
περεσεάτε, *ante sedentes.* 441,22.
περηατημμένος, *ante sedentes.* 6,41.
περηατίζων, *propalam sedens.*
περμαντίη, *prærogativa in Oraculo consulendo.* 20,48.
περμηδείη, *providentia.* 176,2.
περυΐον, *templi vestibulum.* 19,46.
περυοίη, *providentia.* 52,10.
περσδεχόμενος, *expectans.* 219,37.
περσδοκέονΐας, *expectantes.* 434,*ult.*
περσεκέατο, *instabant.* 535,10.
περσφυέως, *scité.* 11,6.
πρύμνη, *puppis.* 489,34.
Πυλαίη, *Amphictyonum concilium.* 454,35.
πυελη, *suffitus.* 248,13.

P.

Ῥηχίη, *inundatio.* 505,48.
ῥοιέων, *malorum punicorum.* 269,47.
ῥυοίατο, *servarent.* 267,30.

Σ.

Σατεαπίη, *Satrapia.* 80,4.
σαφέως, *manifestè.* 8,33.
σεωϋτῦ, *tui ipsius.* 17,35.
σιτοδηίη, *rei frumentariæ penuria.* 8,49.
σκιητερφεῖν, *in umbra degere.* 165,32.
σκοπεῦεν, *spectare.* 4,38.
σκοπὴ, *speculatio.* 293,23.
σοφίη, *sapientia.* 162,49.
συμβάλλομενος, *conjiciens.* 506,22.
στεατίη, *militaris expeditio.* 29,5.
στεατιλασίη, *militaris expeditio.* 90,12.
συμβαλεόμενος, *conjiciens.* 445,1.
συμβαλλεόμενος, *comparatus.* 201,3.
συμβεβάναι, *convenisse.* 219,38.
συμβυλίη, *consilium.* 210,33.
συμμαχίη, *societas in pugna.* 431,42.
συμφορὴ, *calamitas.* 15,7.
συναπισέατο, *rebellarent.* 302,35.
συνεπάλαξε, *simul aggredi.* 435,41.
συνέσπετο, *una sequebatur.* 305.20,26.
συνεσίη, *convivium.* 376,44.
συνεχέως, *assiduè.* 391,41.
συνηδέαται, *conscii estis.* 535,29.
συννενέαται, *congeruntur.* 243,51.
συννοίη, *profunda cogitatio.* 37,36.
συντάμνειν, *concidere.* 421,32.
συντυχίη, *casus, successus.* 27,23.
σφέας, *illos.* 25,37.
σφέων, *ipsorum.* 12,49.
σχεδίη, *pons sublicius.* 25,3.17,26.
σῶς, *salvus.* 210,29.
σωτηρίη, *salus.* 441,28.

T.

Ταλαιπωρίη, *miseria.* 267.12.
ταμνόμενος, *scindens.* 246,23.
τεθάφαται, *sepultæ sunt.* 367,54.
τειχομαχίη, *murorum oppugnatio.* 329.7,12.
τέοισι; *quibus?* 15,42.
τέσσερας, *quatuor.* 129,13.
τέτορες, *quatuor.* 459,11.
τεῦ, *cujus.* 4,7.
τέῳ, *quo.* 5,50.
τέων, *aliquorum.* 309,25.
τιμωρίη, *pœna.* 440,13.
τοὔτερον, *alterum.* 13,14.
τουτέων, *horum, harum, horum.* 19,24.
τρεπτοὶ, *vertunt.* 122,47.
τρίηκοντα, *triginta.* 6,34.
τριξὸς, *triplex.* 164,34.
τρωματίζει, *vulnerat.* 194,9.
τρωματίης, *vulneratus.* 194,25.
τρώϋμα, *vulnus.* 282,2.
τωὐτὸ, *idem.* 6,15.

Υ.

Ὑδρήϊον, *vas aquarium.* 166,10.
ὑμέας, *vos.* 20,32.
ὑπαιρέονται, *surripiunt.* 318,26.
ὑπῆψαν, *succenderunt.* 73,32.
ὑπαρπάσας, *prærepta.* 307,8.
ὑπεὶς, *remissus.* 65,38.
ὑπεκδέωνΐαι, *subduxissent.* 465,18
ὑπερμεγάθεα, *prægrandia.* 422,20.
ὑποδι-

ὑποδέχομαι, *recipio.* 436,12.
ὑποδίξαι, *designans.* 78,47.
ὑποταμομένους, *discissos.* 319,38.
ὑποψίη, *suspitio.* 549,35.
ὑπώρεα, *montis radix.* 232,33.
ὑπωρείη, *montis radix.* 423,9.
ὑστεραίλω, *posteriorem.* 514,3.

Φ.

Φιλοψυχίη, *vitæ cupiditas.* 343,21.
φιλύρη, *tilia arbor.* 245.32,33.
φλυηρέειν, *nugari.* 416,45.
φοιβόλαμπ℞., *Phœbo correptus.* 229,37.
φοιτέονται, *frequentantes.* 15.39,44.
φρήγμα, *septum.* 479,15.
φυσπόντων, *sufflantibus.* 225,27.
φυσωμένας, *inflatas.* 225,29.

X.

Χαλκήϊον, *æneum.* 251,19.
χρέεσθαι, *uti.* 71,20.
χρέωνται, *utuntur.* 40,35.

Ω.

Ὦλλοι, *alii.* 18,45.
ὦν, *igitur.* 2,29.
ὦναξ, *O Rex.* 272,28.
ὦνὴρ, *vir.* 67,37.
ὦνθρωπε, *O homo.* 504,34.
ὦνθρωποι, *homines.* 389,33.
ὥρη, *tempus statutum.* 90,29.
ὥρη, *cura.* 2,50.
ὡρώρυχτο, *fodiebat.* 77,22.
ὠυτὸς, *idem.* 119,4.

Index Definitionum Locorum.

Variantes Lectiones & Notæ breves

AD

Herodoti Hiſtorias ;

Operâ & Curâ *Thomæ Gale* ANGLI.

Var. Lect. ſuppeditârunt duo codices Manuſcripti ; quorum alter profectus eſt è Bibliotheca R. P. G. Sandcroft Arch. Cant. &c. alter eſt Coll. Etonenſis.

Ἡροδότου ἱστορίων ἀπόδεξις πρώτη.] Cæteris omiſſis ita omnium librorum titulos concipit codex Archiepiſcopi. Lucianus in Libro de ſcribendâ hiſtoriâ, innuit Muſas ab aliis, non ab ipſo Herodoto, hos libros fuiſſe vocatos. Sanè ipſe Herod. libro V. & Antiquiores Scriptores ferè citant Herodoti α. β. γ. δ.

Ἡροδότου Ἁλικαρν.] Exordium hoc præmiſit Pleſirrhous, Herodoti amaſius. Quæ ſequuntur poſt ἀλλήλοισιν, ſunt verba Herodoti.

Pag. 1. *lin.* 5. Τὰ μὲν Ἑλλην.] Etonen. MS. legit μὲν ἐν. malè.

8. Περσέων μέν νυν οἱ λόγιοι.] Plutarchus in L. de *Herod. Malign.* legit λόγιοι, hæc ipſa verba adducens; Ptolemæus Hæph. vidit λογίους, hunc locum verbatim adferens. Et hæc eſt potior lectio.

16. Ἀργ.] Intelligit Peloponneſiacum.

P. 2. *l.* 2. Ἰὼ τὴν Ἰνάχου.] Vide quæ dixi ad ſecundum Apollodori. Vide & Parthenium c. 1. Sed Iaſi filiam fuiſſe veri eſt ſimilius. V. Strabonem, l. 14. & 16.

9. Οὐχ ὡς Ἕλληνες.] Vera eſt lectio; & confirmat Pauſanias l. 2. v. lineam 11. p. 3.

12. Τῶν Φοινίκων.] Hæc omiſit Valla. Vide Apollodorum ſub initio III.

23. Τροιζηνάδαι.] Vera eſt lectio. Notat Euſtathius ita ſemper loqui Homerum.

33. Περιῆμεν.] Magis placet lectio marginalis, quam ſequutus eſt Euſtathius ad τ. Iliados.

44. Ἐβούλετο.] Steſichorus, ut aliqui volunt, de hac Helenâ ſcripſit, quòd, Ἑλένην ἐκὼν ἀπῆγε. Ob quod famoſum ſcriptum oculos amiſerit.

45. Πέρσας.] MS. Eton. πέρσες.

P. 3. *l.* 11. Φοίνικες.] Iidem Ἐρυθραῖοι, quoniam mare rubrum accolebant, ut libro ſeptimo ſcribit Herodotus. V. Heſychium in Σιδώνιοι. Plutarchus ait hoc in loco Herodotum malâ fide uſum eſſe, in citando Phœnicum teſtimonio.

15. Ἐβούλοντο.] Ut Βουλόμενος, ἐθέλων· πρόθυμος, προθυμία· ſic ἐθελονταί, ἐθελοντής. *Euſtath.* vel ut πρεσβύτου μετὰ ὀργὰς apud *Euripidem*; ſic ὁ καὶ ἡ ἐθελοντής. Ἑκούσιος ejuſdem formæ eſt participiale, & nonnulla alia. Vide p. 328.

28. Κῦρον.] Hunc locum Dionyſius Herodoti populatis ob *Cyrum* plurimis laudat.

30. Σύρους τοὺς Παλαι.] Hos Leucoſyros à Strabone, Dionyſio Halic. etiam Herodoto dici conſtat. V. Conſtantinum in Them. l. 1. p. 34. Adi pag. 291. & 199. infrà.

44. Καλέουσι.] Codex Eton. cum marginali lectione, ὀνομάζουσι.

P. 4. *l.* 1. Ἄργον.] Codd. MSS. Ἄργων. rectè.

15. Γυναικός.] Quare nomen non poſuit? Herodoti ſuæ Pleſirrhous adamabat Nyſſiam, Halicarnaſſeam genere; repulſam paſſus, ſuſpendio vitam finivit. Fuit Reginæ huic nomen Nyſſia; quod

quod ideo silentio obscurare voluit Herodotus. Alii vocant Tudun, alii Clytiam, alii denique Abronem.

19. Ξανθίππης.] Codd. MSS. Ξανθίνης. Formatio est & Attica & Ionica; ut Μενίλεως & Χαιρίλεως, aliique.

23. Γύγης.] Hunc locum ob elegantiam Ξανθίππους, admiratur Dionysius Halicarnasseus.

35. Δάδης.] Dionysius legit, vel intellexit χεῖρας.

37. Ἀμείβει.] Dionys. ἐμείβεται.

38. Περιδέκεω.] Lectio quæ ponitur in margine, placuit Dionysio Hal. & utrique codici MSo.

45. Κάνδαυλος.] Ità MSS. codd. & Dionysius.

P. 5. *l.* 3. Πεφύκεσαν.] Forte πάσχειν, ut apud Dionysium τοὺς Ξανθίππους.

14. Ὅρος μὲν ἐξόπισθε.] Fingunt habuisse lapidem Dracontitem; alii aiunt fuisse λίθους.

38. Ἀκαστεῖναι.] Margo & Codex Eton. ἀκαλλίναι. Prior vox est glossa.

P. 6. *l.* 8. Τὸ γὰρ.] Archilocus *Gygis* meminit: meminit & Euphorion in *chil.* ut testantur veteres Grammatici. Vide & Tatianum, qui de Archilocho hîc Herodotum sequitur. Scripsit porrò Archilochus alia præter Iambica, teste Athenæo.

45. Δυῶν ἴτεα.] Suidas hunc locum exscripsit; & legit Δυοῖν. Regnavit Olympiade XXII. ut vult Cl. Alexandrinus ex Euphorione; Olympiade XXIII. ut Cyrillus Alex. & Tatianus.

P. 7. *l.* 9. Ἀρδυ.] Suidas addit τὸν ἐγγὺς· quod est hîc ineptum. Lege mox Δύδης; id enim est Ἰωνικῶς: Itáque perpetuò scribit codex Arch. quod semel monuisse sufficiat.

13. Σμύρνηνα.] Suidas & Mg. Arch. hîc non ἀπὸ sed ἐπὶ legunt. Vel igitur ἀπὸ Κολοφῶνος, post Colophonem: vel ἐκ Κολοφῶνος, aliquam Colophonii, Smyrnæis opitulantes, condiderunt: ut intelligat non veterem Smyrnam, sed posteriorem. Vide Strabonem l. 14. Vel κολοφὼν est ἀκρωτήριον quoddam. Suidas mox ἐξέλιπε legit.

19. Ἐπολιόρκησε.] Suidas rectiùs, ἐπολιόρκει. Hæc Variatio sexcenties occurrit.

21. Ἐσίβαλλε.] Aliter ἐσέβαλε.

23. Γυναικεῖα.] Ionicoteros, γυναικῶν τῶν ἀνδρείων.

25. Κεφάλαια.] Margo & Suidas ἄκανθα, uti & Etonensis MS.

29. Ἐπ' ἴδρης.] Legit Suidas ἐπίδρης.

33. Ἐσβάλλων.] MS. A. ἐσβαλών.

P. 8. *l.* 7. Ἀσωπός.] Stephanus Ἀσωπὸς πόλις Μιλησίας γῆς. Καὶ Ἀσωπὸς Λυδῶν, πρὸς Ἡρόδοτον. Apud Polyænum Sexto *Strateg.* malè Ἀσωπίᾳ dicitur.

32. Σκύθης.] Polyænus Sexto narrat hoc strategema Thrasybuli.

P. 10. *l.* 14. Τροχηλοειδῶν.] Plutarcho Ἐπιφαλοειδῶν. Describitur apud Athenæum l. V. c. XII. per κολλητὸν, videtur significare τὰ ζωδίματα. V. Hesychium, & Plutarchum de Def. Or.

25. Θῶμα ἄξιον.] Schema est Ionicum. Veteres vocant διάνοιαν, vel μονωτάτην. Sic dicis καὶ ἄξια pro κωμῳδία· apud Theocritum δρυὸς ἄκρα pro ἀκρόδρυα. Et Noster alibi πυρὸς ἐν Θῶμα ἄξιον, i. e. ἀξιοθέατον.

20. Πρῶτον.] In Latinis malè, *primus.* l. 40. Hæc narrat Polyænus l. I.

P. 11. *l.* 2. Ἴσα ἀνὴρ ἅπ.] Malim *super his Græcis.* Hac lineâ ἀμφὶ τοῖς pro ἀνὴρ habet codex Etonensis & A. ut in margine.

18. Ἑλλάδος Σοφοῦ.] Plutarchus vocem hanc Græcorum sapientissimis indignatur attribui. Vide eundem de Ei apud Delphos.

26. Αὐτῷ.] Lectio in margine confirmatur MSS.

32. Μετὰ δ' ἡμέρην.] Lege cum MS. A. ἡμέρην.

34. Ἐπελείκνυον.] Codd. MSS. ἐπιδείκνυον.

P. 13. *l.* 4. Θεῶν πᾶν ἐὸν φθονερόν.] Hausit hanc opinionem Herodotus ex Homero, Il. Ρ. VI. 164. Vide p. 289.

22. Καὶ πλατίαν.] Cod. A. & E. cum margine πλατίον. Addit Alexand.

27. Εἰ μὴ πόλις.] Codex A. E. & marg. Εἰ μὴ οἱ πόλις.

28. Ἔχοντι πλείστην.] Codex A. & Eton. οἱ πλεῖστοι ἔσαν. quod pessima sententia.

P. 14. *l.* 15. Ὀγδώκοντα ἐτέων.] Codex Arch. legit διετέων. Et perpetuò addit ι ἐφελκυστικὸν desinentibus in ε vel ο; quod semel hîc monuisse contentus ero.

30. Ἀνδρηΐων.] Dicitur ἀνδρεῖος & ἀνδρηΐος, ne ῥυθμὸς σπάσῃ. Apud posteriores ἀνδρώδης & εὐανδρώδης. Est hæc forma Ionica & Atticis. Nam Attici ab Ionica paululùm dialecto. Vide Herod. p. 470.

36. Κατὰ νόμους.] Scholia in Homerum vide ad κρῆθεν l. I. Ilia. ad v. 14. huc ad v. 480. l. a. Iliados.

42. Ἐπὶ τοῖς.] Iones ἐπὶ τοῖσι· Attici ἐπὶ τούτοις. Mox apud Nostrum Ζεὺς κατὰ τοῦτο τοῦτο.

P. 15. *l.* 1. Ἀλλαφίου.] Fuit ei nomen Agathon. certamen erat de cothurnis.

20. Ἐξελῶμεν.] Codex Eton. ἐξελῶσιν.

P. 16. *l.* 8. Διαβαίνομεν τὸν ἀνόην.] Codex Arch. legit ἀνοΐ. Quod hîc probo; nam video cur quis mutare potuit ἀνοΐ in ἀνόην; non contrà.

22. Μετῆμεν.] Codex Arch. propiùs μίμνομεν. Alibi Noster, μενέμεν δὲ βέλτιον.

26. Οἰνίων.]

26. Θώνων.] Hîc & alibi ſæpe Cod. Arch. habet in formâ fœmin. θώνων.
33. Ἀπολαμπρύνεται.] Codd. MSS. & margo ἀπολαμπρύνῃ. Quod reſtituendum puto in ſuam poſſeſſionem.
P. 17. *l.* 16. Ὅτι δὲ ἀλώσιον.] Codex Arch. διὸν δὲ ἀλώσιον: ut ferè in margine.
19. Ἐυείσιοι.] Codex Arch. ἰωνίσιοι.
30. Κακῷ αἴνῳ.] A. κακῷ τίτῳ. Homerum χραισμίζω.
31. Ἐργάσεω.] Arch. c. ἐργάσιος.
34. Γιὸς ἦν τὸν ἰ.] Codex Arch. addit εἰκὸς ἦν δοῦλα.
38. Αὐτὸς δὲ ἦ.] Margo ἤδη. Vera lectio eſt codicis A. ἤειδε.
41. Ἀπυθῶ.] Codex Arch. perpetuò Ἀπύθεω. rectè.
P. 18. *l.* 6. Καὶ τὸ ἐν Λιβύῃ.] Codex A. ὃν Δευκίαν.
29. Οἶδα.] Oraculum hoc citant Euſebius V. Præp. Chryſoſtomus, Cedrenus, Suidas in Κοῖος.
32. Κραλαιῇ.] Lego κραλαιείνου. Confirmat margo & Suidas in Κοῖος. Verſu ultimo lego χαλκὸς δ' ἐπίσσω.
P. 19. *l.* 9. Πάντα τετρήνα.] Interpres Latinus non intellexit hanc locutionem: verte, *trecena omnia*. Strabo, Deipnoſophiſta, & Parthenius in Eroticis conſulendi. Sanè Euſtathius in explicatione vocis Ἑκατόμβη non videtur hanc phraſin rectè explicaſſe. Vide quæ nos ad Parthenium.
39. Θεοφανίοισι.] Plutarchus, Pollux, Syneſius. Delphi celebrabant Apollinis Theophania. Tangit Virgilius, IV. Æneidos.
40. Θεοδίκῃ τῇ Σαμίᾳ.] Athenæus 12. c. 2.
P. 20. *l.* 3. Ἐπιφάνῳ τύραννα, &c.] Hujus nomen fuit Æthus, ut volunt Grammatici veteres. Pro ἐπιφάνεσιν alii legunt ἐπιμηδίοισιν.
9. Ἀρτεμίσιον.] Plutarchus l. de *Pythia Oraculis*.
P. 21. *l.* 9. ἐδωμεῦ.] Rectius ἐδωμῶ, Cod. Arch.
10. Βασιλεύειν.] Codex Arch. præfert βασιλεύσειν. Et ſtatim πρησθῆναι pro πρησθέντα.
19. Πολυπλάνητον.] Vide Euſtathium ad *Dionyſ.* v. 347.
26. Πελασγίσκου.] Confer Apollodori, l. 1. Cononem *Narratione* 26 & 47. Locum iſtum adducit Stephanus in fragmento quod edidit vir doctus Abrah. Berkelius.
27. Ἥρπια γλῶσσαν.] Nempe quam à Patre Javane acceperant. v. Reineccium *de Familiis*.
30. Τῶν ἀπὸ Τυρσηνῶν.] Dionyſius Halicarnaſſeus tradit Pelaſgos Latium etiam inſediſſe. Scholiaſtes Apollonii Argon. I, ſcribit his conſona. Πελασγοὶ, ὅτε βασιλεύων. & paulò pòſt οἱ Τυρρηνοὶ ἦ, Πελασγοί. Macrobius oraculum conſervavit, quo Pelaſgi jubentur quærere ſedes novas prope Siciliam & Italiam, h. e. in magnâ Græciâ. Pelaſgi videntur dicti ab Atticis per opprobrium. Dodonæos & Pelaſgos Halicarn. Dionyſius cognatos eſſe vult. Dodon & Dodanim à Javane, qui & Ion. Adi Meurſ. *Creta*. p. 13.
35. Σύνεσιν ἐφίοντο Ἀθηναίων.] Heraclidæ Marciani,

Ἐξῆς Ἀθήνας φασὶν εἶναι τὰς λαβεῖν
Τὴν πρὶν Πελασγὸς οἰκέσας. ——— Vide Hesiod. V.

41. Κρηστωνῆ).] At hi longè alibi gentium. Lego Κρηστωνῆ) Vide Dionyſium Halicarnaſſeum, Libro I. In III. codex Arch. habet Κρηστῶνα, ubi impreſſi Κρηστῶνα. illud rectum.
P. 22. *l.* 25. Παραλίων.] Reſpub. Athenienſis trifariam dividebatur, cùm hæc gererentur. Erant Παράλιοι, Πεδιαῖοι, & Διάκριοι, (qui & Ἐπάκριοι, & Ὑπερακρίοις & Ναυκράροις dicebantur.) vide Plutarchum *Solone*.
39. Δορυφόροι.] Haſtis armati nondum erant; ſed puris clavis. De numero non conſentiunt Auctores. Videntur auctî τετρακοσίοις, procedente tempore, ut ſit, à quinquaginta ad quadringentos.
P. 23. *l.* 20. Φύη.] Narrat hinc Polyænus in primo.
40. Ἀλκμαιονιδῶν.] Megacles erat filius Alcmæonis. Cylonem & ſocios ad Minervæ ſimulacrum occidit Megacles. V. p. 314. Hinc eſt Κυλώνειον ἄγος, ob quod Alcmæonidæ habebantur ἐναγεῖς. Thucydides, & Suidas. Plutarchus Herodotum malignitatis damnat, quòd Alcmæonidas, viros probos proditionis infimulet. De toto re vide Plutarchum in *Solone*. Scholi. Ariſt. *Equit.*
P. 24. *l.* 4. Ἵππιον ἦ γυάλων.] Duo erant γυάλων. Quod melius, uti & mox χείρων pro χέρσῳ.
25. Βουδίοισι.] Malim ad Ionicam formam βουδίοισιν.
37. Νυκτός.] Cl. Alex. Strom. p. Notat Amphilytum tempus invadendi hoſtes ſignificaſſe.
39. Ἑλλάδων.] Lego Συμβαλὼν τοῖ. Qui veteres codices ſcriptos legunt, ſæpe poni vident hæc duo pro ſe invicem. Talis eſt Συμβαλέων ἐνίκησε. Noſtro infrà p. 27. l. 34. p. 39. l. 13. 15. & alibi.
P. 25. *l.* 9. Πιθομένου δὲ Ἀθηναίων.] Polyænus in 1. Stratagema paulò ſubtilius profert.
P. 26. *l.* 9. Ἀνὰ τὸ ἱρὸν μέσον.] Homericum hoc, ἀνὰ δ' ἄρα πάντας ἔγειρε θεός. Iones dividunt præpoſitionem à verbo. Homerus ἀνὰ ἦ χρυσ. κηλ. βῶν ἐκάς.
16. Βαλανηφόροι ἄνδρες ἦσαν.] Homeris illis βαλανηφάγοις

Ἐγχέσπαλοι ἄνδρες ἦσαν.

Deinde illud, οἷσι ἐπιπαλύσωσιν, eſt parodia ad Homeri illud μὴ μέγα φρονέειν

P. 27. *l.* 5. Ἔνθ' ἄνεμοι πνείουσι δύο. &c.] Ænigmaticè describit officinam ferrarii fabri, folles, & incudem. Hæc duo oracula habet Stephanus in Τέγεα.

13. Λίγες.] Codex Eton. Λυγδυς. Vide Pausaniam l. III.

29. Ὑπεπαπτχῖ.] Solinus, c. 5. *Ossa* (Orestis) *implerunt longitudinem cubitorum septem.*

P. 28. *l.* 11. Δῶρά τε φ.] Cod. Arch. δωεία τε. Quod rarum.

39. Ἀπελπίσαντα] Ita quidem Cod. Arch. sed Eton. facit cum margine.

P. 29. *l.* 1. Ἡραῖον.] Codex Arch. ἱερόν. malè.

3. Κατὰ μὲν νυν κε.] Deest Cod. Arch. νυν.

19. Ἀναιρήσειαι.] Codex Arch. ἀναιρήσοις.

26. Καππαδόκαι.] Ita & Dionysius Perieg. Herodotum fere sequens; Strabo autem περιοξυντους.

31. Ματιηνές. Matiani. Nam Ματιηνὸς cum Cod. Arch. non legerim. De Cappadocia vide Constantinum *Themate* II. & Eustath. ad *Dionysium*.

34. Συείους κραντ.] Codex Arch. ὑς κραντ. De Paphlagonibus vide Const. in *Them.*

41. Καὶ γῆς ἡμέρῃ.] Legit cod. Arch. γῆς ἐπιδυμῶν ἥμερον. Eam lectionem secutus est Interpres: non accedo. Suprà χέρην ἔχοντες τοιχίην. Nota autem lineâ 39 deesse codici Arch. ἀτδεῖ. v. p. 44. l. 44.

P. 30. *l.* 4. Κυαξάρης.] Drusius, *Axares est Asuerus, & idem* Kuaxares. ΚΤ *significat Dynastam.*

7. Παίδα.] Interpres rectè, παῖδας.

11. Κενῆσι.] Rectius & ἰσοτιμοτέρως κενῆσι. Ita margo & cod. Eton.

31. Ἡμέρην.] Vide infrà p. 44.

39 Λαβύνητ☉.] Josepho, Nabonnedius. Eusebio, Nabonnidochus: idem Danieli, Darius Medus.

41. Ἐπαλαγήν.] Ἐπιλοχήν. *Hesych.*

P. 31. *l.* 2. Ὁμοχροίην.] Aliud legit Interpres. Lege vel ὁμαιχμίην, vel ὁμοχροίην, τὸ αἷμα. *ut quasi concolores sint.* v. p. 246. vel ὁμοχρόν. vide Hesychium in ὁμοχρῷ, & in Ἀχροίην. Vel αἱμορροίην. Solinus c. 20. *haustu mutuo sanguinis.* V. Vossium ad Melam.

2. Κῶς γάρ.] Scholiastes ad Nubes idem notat.

45. Οὐ Νίτωκρι νικᾷ.] Polyænus, alios sequutus auctores, ait Crœsum fuisse victum hoc in prælio.

P. 33. *l.* 10. Ἕλλ☉.] Præfero Τελλ☉ cum margine.

18. Ἔβησαν] Suidas legit, ut in orâ, ἐτίβησαν. Codex Arch. ἴβησαν, Pro ἀνεβίβασαν.

29. Εἵνεκα. In cod. Arch. ἕνεκεν perpetuó.

30. Ἐπὶ χ ἱππικ.] Polyænus explicat, μίγα ἐπὶ τέτοις ὀφρύσι Κυῖο☉.

31. Ὑποφερόντων.] Strategema hoc paulò aliter narrat Polyænus, ut & Frontinus.

P. 34. *l.* 7. Κώπῃσι.] Omnes scripti κωπεῖσι. Stephanus κωπέσι, & κωπεῖα, & κωπῆλα agnoscit derivata.

P. 35. *l.* 7. Πεντηκοντόρῳ☉.] Ambo scripti πεντηκοντόρῃς, quod & Interpres legit.

9. Μήδ☉.] Codex A. Μαρδῆς. Enimvero Μήδ☉ & Ἀμαρδ☉ inter Hyrcanos, & Persas agnoscit Ethnicographus, Isidorus & Ammianus.

30. Εὐδανίῃ.] In margine stat ἐνεστῶ, cujus ἐνδανία est explicatio. ἐνεστὼ dictio est Ionica ex Democrito aliisque nota.

33. Χρησιμῷ☉.] Cod. A. χρησιμοῖσι.

41. Ἥν τις γάρτης.] Codex A. ἢ εἴ τις.

42. Ἄλλον γνώσας.] Hesychius ἀλλογνώσας, ἀγνοήσας.

P. 36. *l.* 3. Ἀνδρωτα.] Melius Ὠνδρωτα. Hunc puerum Atyn vocat Solinus; Herodotus alium, jam mortuum, sic nominavit suprà.

13. Ἀνεχθήνια.] Eustathius ad Ιλ. ψ. notat in more Gallis fuisse aliquem ex captivis sacrificare tanquam ἀπαρχήν.

21. Παραπῆναι.] Cod. A. περσῆ legit.

22. Ἀνενεικάμενον.] Non rectè Interpres. Vertes *respiscentem, ad se reversum, respirantem:* ut infrà p. 49. l. ultimâ. Tale est Homericum illud, μενοινήσω δ' ἀνενείκασθαι φρονεόν τε, hoc est, ἀνήπνουν.

27. Τέως.] Codex Arch. ἴως. Quod ponitur quidem pro τέως. Ut apud Homerum, ἴως ὁ παῖδ' ὀρμαίνε κῆ φρένα. Ita quoque hîc legit Eustathius. Ἕως μὲν Cyrus ἦεν, i.e. τέως τὸ παλαιόν.

P. 37. *l.* 8. Ἀπόλλωνος.] Ctesias non rectè finxit Apollinem templum habuisse apud Lydos.

14. Καταβεβλῆναι.] Ptolemæus Hephæstio hanc tetigerat Historiam, teste Photio. Codex Arch. legit ὑπὸ Cebalinai. Hæc aliter Ctesias. Vide cl. Alexandrinum de Crœso.

19. Ὦ βασιλεῦ.] Hæc parum scitè ab Herodoto tribui Crœso contendit Plutarchus: neque enim Cyrum tali monitore opus habuisse; & ut habuerit, Crœso istas partes non dandas fuisse. Observa autem totum hunc locum desumptum fuisse ex Homeri Iliados β. ver. III.

Ζεῦ κύδιστε μέγιστε κελαινεφὲς αἰθέρι ναίων. βασιλεῦ.

usque ad

Οὔτω νῦ Δαῒ μέλλον ἀφαυρὸν φίλον ἦμαρ.

Ctesias nullorum sermonum meminit.

42. Ποιευμένους τε.] Codex Arch. περιεμένους τε.

P. 38. *l.* 4.

P. 38 *l.* 4. Κάνωνα.] Codex Arch. Θάψιον. Probo: ut ſit Θαψάγυιον · vel ſaltem Θάψινον, quod Heſychius exponit per πάχιον. Gloſſa ſæpe ex orâ in verborum contextum venit.
16. Βίλλας.] Ionica forma poſtulat βίλλης. Ita habet codex Archiepiſcopi. V. Etym. M. in βίλλα.
36. Ὀρνίσιον.] Arch. Codex ὀρνίθιον.
P. 39. *l.* 1. Οἷόν τε.] Cod. A. οἷός τε.
9. Ὀρθὸς μίμνε.] Vide Cl. Alex. contra hoc oraculum.
16. Εἶναι τὸ ὄνομα Λύξ.] Deſunt τὸ ὄνομα codici Arch.
17. Τῦτο ζωλακτέα.] Ad p. 24. l. 39. dixi ζωλακτέα hîc reſtitui oportere. Id hoc in loco habet codex Arch.
19. Μιλήσιος ἀμφίνομος.] Codex Arch. ad dialectum Ionicam, ἀμφίνομος.
P. 40. *l.* 1. Καλήσας. Homerus ἠνώγει——Μενοίτιος δὲ καλέσσας.
5. Τὴν ἧ ὑδρον.] Plutarchus impotenter hîc in Herodotum inſurgit. Rectè & juſtè ex more iſtarum gentium, iſtius hominis bona potuit Cræſus in ἀναθήματα ſacrare.
21. Πορφυρίου] πώματι.] Conſer Athen. l. 12. c. III.
32. Πρῶτον κρήνιλαι.] Zenobius in Adag. Λυδὸς λίθος.
33. Λυδοὶ Λυδοί.] Xanthus Lydus dedit Herodoto ἱστορικὰς ad ſcribendum, inquit Athenæus; ex eo videtur hæc hauſiſſe.
36. Ἐπὶ Ἄνθ.] Lydorum hiſtoricos ſequitur Noſter, & errat cum errantibus. Nam ad Trojam aleam, & aſtragalos, & id genus luſus invenit Palamedes.
P. 41. *l.* 3. Πεζὸς λαμβ.] Aliter ex noſtro Dionyſius Halic. l. 1. & Athenæus.
P. 44. *l.* 4. Ἐδώκαν.] Plutarchus ſine ratione queritur Herodotum traduxiſſe Deïocem.
6. Συνοικήσι.] Codex Arch. ζυνοικήσαι. Ita ſolet loqui Herodotus.
13. Ἀπηγέετο.] Arch. Cod. ἀπήγετο legit ἀπηγέῖτο.
18. Λυκείων τέτρις.] Cod. Λυκείης τρίς.
P. 45. *l.* 30. Χοιρὶς Ν.] Hæc ex repetitione; non agnoſcit Interpres.
42. Μανδάνη.] Ita eam & Valerius appellat. Quare Æliano nè fidas cui dicitur Μανδάλη. Ν & Λ in his literis ſæpe permutantur.
P. 46. *l.* 10. Τρῶες Ν.] Legit Cod. Arch. ἰσόμοιρον.
15. Τριηθίμου.] Codex Arch. cum margine Τριθίμου · quod placet.
25. Τειδὰ.] Codex Arch. legit πάλι, & quidem perpetuò. Pro περιδὰς, habet περιδὰν, ut in margine.
26. Παραβάλλη.] *Fallas.* ἀπατήσῃ. Heſychius.
37. Τὸν ἐπὶ Σαδύητι.] Codex Arch. Σάνιον.
P. 47. *l.* 12. Ἐπιτυθευόντων.] Codex Arch. ἐπιτυθέντων. Infrà idem legit ζυνέλαβε.
16. Σπιτιῶν.] Græcâ eſt terminatio. Juſtino Spacos. Noſter ait in eam literam terminari nomina, p. 59.
19. Ἐκβατάνων.] Codex Arch. Ἀγβάτ. ita & Oreſtas paſſim. Herodianus grammaticus probabat Ἐκβάτ. Horum teſtis nobis Stephanus.
21. Ναυπηγέων.] Supra Σάνιτες. infrà p. 200. Σά ἴππ. Stephano Σάνιτες. Codici Arch. Ἀνιτέων. Littera σ in ναῦς hinc addi debet: ut ſit ναῦς Ναυπηγέων. ſic ναῦς τῶν, *cum navibus*.
33. Πᾶσαν ἡμέρην, τὴ τίκτ.] Cod. Arch. *omni die partui vicina, peperit.* mox μετεπλήσατο.
P. 48. *l.* 12. Ὀφθαλμὸν βασιλῆϊ.] Dion Chryſoſt. Orat. III. Ὁ μὲν Πέρσης ἵνα τινὰ ἴδῃ, ὀφθαλμὸν βασιλέϊ λαμβάνων. Ita & Heſychius. Sunt qui plures fuiſſe innuunt.
13. Τὰς Ἀγχιάλης ἐπῴκισαν.] Diæreſis hæc eſt Ionica. Ἀγγιαλίτας dixit, p. 52.
19. Παείσαν.] Codex Arch. ἀφεῖσαν. Pro ἐμπεσὸν idem habet ἐμπεσίχθη, πλῆκτε, ὄστη.
20. Παραμείψεα.] Codex Eton. gloſſema hîc poſuit, ut ſæpe, ἐνυφάνθη.
22. Ἥτησαν.] Herodoto ἀνάγκη eſt in rem quamvis incidere; vel in bono, vel in malo ſenſu. Anglicè, *with what he met.*
P. 50. *l.* 14. Ἀνάγκαι.] Codex Arch. ἀγκῶνι.
41. Κρύπτον.] Noema Homeri Iliad. α'. V. 80.
P. 51. *l.* 21. Τρέπεζα.] Suidas hîc τράπεζαν ὑποκλίνειν πανδήμου ἀγωνίας ἐξαίρετος. Sed propiùs Cod. Arch. τράπεζαι μαλακῶν κρεῶν.
P. 52. *l.* 27. Περιοίκιον.] Cod. Arch. περιοίκιον, & paulò infrà ἐξαναλώμασι.
35. Τῇ ζωυτῆ.] Codex Arch. τῆς ἑωυτῆ ἧ μείων ἀπεῖς.
46. Πλεῦν ἤρξατο.] Cætera ſic cod. Arch. ἐπὶ ζόην πλαγίαν, καὶ ὀπ, &c.
P. 53. *l.* 7. Ἥκε τε.] Codex Arch. & Eton. Εἶναι τε πάντων ἀνθρώπων ἥ.
P. 54. *l.* 20. Ἔστ Ν.] Codex Arch. ἔστ ἧ πάντ ἐξῶν ἄλλοι ἀνθρώπ. Lego, ἐξ ὧν ἄλλοι πάντες.
21. Ἀρτάιον.] Eſt Ἀρτᾶος primitivum. Perſæ Artæos vocant antiquos homines. Herodianus Herodoti nomenclaturam ſequebatur; alii ἀρταῖος dixerunt. *Stephanus.*
Ibidem. Παπαῖον.] Interpres cum Stephano, Πεῤῥῶν, ὀχυρώματος. Hoc Cyrus munivit; hinc in Aſtyagen movit.
Ibidem. Μαρδίους.] Stephanus, & Codex Arch. Μαρδοῦχοι.
Ibidem. Μάσιοι.] Stephanus legit Μάσπιοι, ut in margine. Codex Arch. legit Κάσιοι. Stephanus agnoſcit Καδίους inter Perſas.

24. Παρδίλαιοι.] Stephanus Παρδιάδαι legit. Idem Ἀχαιοῦσι, & Καρμάνιοι.
27. Σαγάρτιοι.] In Cherſoneſo prope mare Caſpium iſti conſidebant.
30. Ἐξημιῶσαι.] Polyænus vocem retinuit. Hæc contra lectionem marginalem.
P. 55. *l.* 2. Βυλομένοισι ἤ, εἶσι.] Codd. A. & E. repetunt ἰέναι πείθειν.
17. στρατηγὸν αὐτῶν.] Codex Arch. αὐτόν.
20. Ὅσοι μή.] Homerus, ὅσοι μὴ βυλῆς ἐπάκουσαν.
30. Ἐωσθῆναι.] Polyænus VII. narrat Cyrum à Medis in hoc bello ſemel victum fuiſſe.
P. 56. *l.* 27. Ἀγάλματα.] Sub Artaxerxe ſimulacrum Veneris cœpit coli à Perſis.
33. Τὸν κύκλον.] Strabo XV. τὸν ἱερὸν ἡγεμόνος Διός. V. Briſſon. l. 2. De igne & aquâ *Cl. Alex.* ex Dinone. Item Laertius in *Proœmio*.
39. Μύλιττα.] Heſychius Μύλιττα. Vide Seldenum de Diis. Voſſius putat vocem eſſe Hebræam Moledeth, cujus mentio *Gen.* 48. 6.
40. Ἄλιττα.] Vide infrà ad pag. 164. Videtur eſſe ejuſdem originis cum priori; & hîc rectiùs, quàm ibi, ſcribi.
Ibidem. Μίτρην.] Pro Venere ſumi rarum eſt. Deinde Μίτρης hîc & alibi apud Noſtrum ſcribitur, non Μίθρης. De Voce Ger. Voſſ. l. II. *Idol.* Scaliger, aliique.
P. 57. *l.* 9. Θεογονίαν.] Oden πολυώνυμον & πολυχέϊνον. Arcana Beli Sacra.
10. Ἄνευ Μάγου.] Marcellinus XXIII. *Erat præcipuum aras adire, vel hoſtiam contrectare, antequam Magus conceptis precationibus, libamenta diffunderet præcurſoria.*
28. Σπυραιότατα.] Athenæus totum hoc χωρίον ſuum fecit, legítque hîc ἀυτῶν περιγμάτων.
P. 58. *l.* 13. Λίνου πτίνες δίφεας.] Fiebant e lino, funiculis contortuplicatis. Vide paginam 180. λινοδίφης, Iliad. β. Libyes gerebant σπολάδας, λεμβαπύρας, βυρσίνας δίφεας. Heſychius.
14. Πυνθανόμενοι.] Pretium ei proponebatur, qui nõyam aliquam Regi voluptatem excogitaret. Xenophon in Ageſilao; *Perſarum Regi univerſum terrarum orbem circumeunt perquirentes quid illi potu jucundum*, &c.
15. Ἀπ' Ἑλλήνων.] Negat Plutarchus.
29. Ἄσην.] Codices noſtri hîc admiſerunt in ordinem βλάβην, quæ vox eſt alterius interpretamentum.
32. Μήτε τῶν ἄλλων.] Suſpiceris deeſſe hîc, πνα. Addit cod. Arch.
P. 59. *l.* 14. Ἐς ποταμόν.] Nam colebant tanquam numina, fluvios. Tiridates placando Euphrati equam mactat. Tacitus VI. *Annal.* Herod. VII.
17. Τῶν πάντων.] Id eſt, *præ cæteris hominibus.*
30. Μάγους.] Cicero I. Tuſcul. *Magorum mos erat, non humare corpora, niſi à feris eſſent antè laniata.*
P. 61. *l.* 27. Τειρὼν Ἀπολλ.] Scholiaſtes Theocriti ad εἰδ. ιζ. Et Heſychius. Abas genuit Triopum, hic condidit Triopium Cnidi ἀκρωτήριον· ibi Δήλιος ἀγὼν agebatur Neptuno & Nymphis.
P. 62. *l.* 32. Ἐν Μιλήτῳ.] Ex his conjugiis Mileſios ortos innuit. Hoc ægrè fert Plutarchus.
P. 63. *l.* 7. Γεφύραι.] Ut Παιονίαι, ſic Διονύσιαι, Καβύρια, Ταπύρια, Θαλύσια.
P. 64. *l.* 20. Ἄλεχα.] Interpres aut aliud legit, aut vocem hanc non intellexit. Credo ſcripſiſſe Herodotum ἕλικα. Λίχαι ſunt φλυακίαι.
28. Κρῆσσον ἅμα.] Cteſias ait collocatum fuiſſe in Barene prope Ecbatana. Tabalus is eſſe videtur qui Eſdræ dicitur Tabeel.
30. Τὴν πρώτην ἔθ.] Locus hic mendoſus eſt: nec adjuvant codices: non videntur multa deſiderari. Forte *Hanc primam fuiſſe Ionum ſervitutem.* V. p. 70. l. 16.
P. 65. *l.* 14. Ἀναμάξας.] Deſumſit ex Odyſſ. T. Terentius, *Mali.* (*quod ſuo fuat capiti*) Ita emendandus comicus, ex quàdam Ciceronis epiſtolâ. Ineptè legitur *ſuat.*
40. Πακτύης.] Charo Lampſacenus, Herodoto antiquior, apud Plutarchum hanc rem ſic narrat. Πακτύης ἤ ὡς ἐπύθετο πρόσω λαύνοντα τὸν στρατὸν τὸν Περσικὸν, φύξιν φέλγων——Vides eadem verba.
P. 66. *l.* 2. Ζόης.] Euſtathius notat Herodoti libros emendatiores ita hanc vocem ſcribere.
P. 67. *l.* 6. Ἐπὶ μισθῷ.] Plutarchus iniquum Græcis hîc clamitat eſſe Herodotum.
P. 68. *l.* 1. Ὀγδώκοντα.] Tzetzes ita hîc legit. Cicero, *Arganthonius Gaditanus octoginta regnavit annos, centum viginti vixit.* Valerius Maximus ex Aſinio Pollione, & Silius Italicus centum & triginta ei annos tribuunt. Strabo ex Anacreonte quinquaginta ultra centum. Arganthonius, ut bene Bochartus conjectat, ſignificat *longævum.*
17. Καμψῶσαι.] Heſychius, Θεῷ ἀναθήναι. Interpres aliud.
P. 69. *l.* 4. Κύρνον.] Heroa Herculis filium.
P. 70. *l.* 3. Ἄβδηρα.] Condidit Hercules in memoriam Abderi. Hellanicus apud Stephanum, & Apollodorus l. 2.
29. Νῆσον μεγίστην.] Alexis comicus apud Stephanum de Urbibus Sardiniam, inter ſeptem inſulas notas, ſecundam facit.
30. Θαλέω.] Plutarchus in Herodotum invehitur, quòd Thaletem ad Phœnices referat. Sanè Democritum & Durin Laertius; Leandrum Cl. Alexandrinus idem prodidiſſe teſtantur.

P. 71. *l.* 3.

P. 71. *l.* 3. Μίνω κατήκοοι.] Confer Parthenium C. I. & XI. Antonin. Liberalem c. 30.
9. Λογιμώταλον.] Stephanus legit δολιμώταλον. Fortè memoriæ fiſus.
26. Μυλασσῆσι.] Aliter Μυλασσεῦσι. Ita Stephanus in Καρία. Æolus, Siſyphus, Glaucus, Chryſaor, Mylaſos; qui hanc gentem condidit.
43. Καλινδικῶν.] Scribe Καλυνδικῶν. l. 7. ſcribitur Καλυδνίων: quod rectius in VIII. Καλυνδίων· eſt enim Κάλυνδα Cariæ urbs.
P. 72. *l.* 24. Ἀναμίης.] Suidas ἀναμίμνῃ videtur hîc legiſſe, quod & κατακόγειν exponit.
P. 73. *l.* 10. Ζεὺς γάρ.] Euſebius V. de *Præparatione*,
17. Μέγαν.] Interpres vidit ἰσὸν, quod gloſſator in μίγαν vertit.
P. 74. *l.* 7. Βαβυλών.] Adi Fragmenta in fine, p. 678.
22. Ἐλκύσασθες.] Heſychius παρασύρησθε.
24. Πλίνθε.] Codex Arch. πλίνθοις. Veteres hunc locum ſic expoſuêre: Πλίνθος ἀσφάλτῳ δύπτεται. Diodorus & Joſephus.
Ibidem. Ταρσὸς καλάμων.] Gregorius (ſive Georgius) Pardus, quem Corinthum ferè vocant; (erat autem Corinthi Metropolites) ταρσὸς explicat per πλέγματα, ἢ ξηραίνουσι πλίνθους. Heſychius, πλέγματα καλάμων, quod huc quadrat. Salmaſius in Plinianis maluit, τερσά. Et locum totum legit, διὰ τῆς ἰσοδόμων πλίνθων, ſine ſuffragiis codicum veterum. ——Noſter codex legit διὰ τειχοσίας δομῶν: eſt autem δόμη, τεῖχος. Vitruvius, *lateritia ſtruentes alligant eorum alternis choris coagmenta.* Si quid libeat mutare, mallem τειχοσίας δίκων· ut ſint *lateres* magni —— Ariſtophanes μεγάλοις πλίνθοις, ὥσπερ Βαβυλών. Heſychius videatur in Δῶρον. Interſerebantur ſtramenta ad lateres ſuſcipiendos, tuendóſque, nè ſe attererent, & ſe mutuò ſuâ duritie confringerent; ſimul, & ad conſpiſſandum & conſtringendum bitumen.
28. Μονόκωλα.] An hinc tibiæ μονόκωλοι apud Pollucem?
30. Ἐνεῶσι.] Codex Arch. ἐσῶσι. Pag. 75. l. 6. ἐσήκεσαν.
31. Ὑπίρθυσε.] Locum hunc adducit Euſtathius ad Dionyſium, ita utì hîc ſcribitur. Nam codex Ar. legit ὑπίρθυσεν. Confer Diodorum. De Babylone lectu digna ſunt quæ habet Ethnicographus in Βαβυλών, & Χαλδαῖοι· &, ad eundem illuſtrandum, Euſtathius ad Dionyſii *verſum* 1005.
35. Ἴς.] Phylax quidam hiſtoricus apud Euſtathium hujus meminit.
41. Ἐρυθρὴν θάλασσαν.] Sinum Perſicum, θάλασσαν Περσίδα· cujus accolæ Perſæ. Dionyſius hæc verba fere omnia in verſus concluſit.
P. 75. *l.* 4. Ἀγύσας.] Gloſſa eſt; nam Cod. Arch. & E. legunt ἐχύσας. Eadem eſt paginæ 79 lectio ad l. 31.
10. Ἀδυνάτησεν.] Videtur in his Herodotus velle μεταῤῥυθμίζειν Beroſi verba, quæ extant apud Joſephum libro primo contra *Apionem*, p. 1044.
13. Διὸς Βήλου.] Retulit Belum in deos Ninus filius. Belus primus Babylonem ædificavit. Abydenus apud Euſebium, & Curtius.
P. 76. *l.* 15. Ἀσυρίοισι.] Qui libri nunquam lucem viderunt.
16. Τεῖχος ἐκόσμησαν.] Vide verba Beroſi apud Joſephum contra *Apionem*.
18. Σεμίῤῥιν τινά.] Semiramis antiquior non condidit, ſed reparavit, & auxit Babylonem. (Fuit alia Semiramis hâc longè junior, quæ & Atoſſa dicebatur.) Nitocris fuit uxor Nebuchodonoſoris (cujus Daniel meminit, & ex Joſepho Euſebius Præp. IX. c. XLI.) Cùm igitur tot anni inter hanc & Semiramidem interceſſerint, non τινὰ χρόνον hîc legerim, ſed numerum ampliarem, ſi faverent codices ſcripti.
27. Ἀραχναμύδα.] Codex Arch. ἀνηκναμύδα. Interpres ita legit.
41. Παρελείπετο.] Codex Arch. conſentiente E. habet παρελίπετο.
P. 77. *l.* 30. Φοιτίοντες.] Scripti meliùs, διαφοιτίοντες.
P. 78. *l.* 14. Λαβυνίτου.] Codex Arch. malè Λαβυείτου. Darium Medum intelligit, de quo ſuprà.
24. Γύνδη.] Tibullus, *Cyri dementia Gindes.* Fluit porrò ex montibus Matienis (ita ſcribes) per Darrhæos (non Dardanenſes) in Tigrim. Vide Stephanum in Δαραί. & p. 84.
P. 79. *l.* 3. Κατειλήφθησαν.] Codex Arch. & E. κατειλήθησαν, ut p. 165. & hæc eſt vera lectio.
23. Γενομένης δὲ τῆς τούτου.] Codd. A. & E. ſemper, τότου, quæ eſt lectio in margine.
35. Μεγάθεϊ.] Confer Jeremiæ c. LI. ver. 31, 32.
38. Ὀρτὴν.] Sacea feſtum dierum quinque hoc tempore actum fuiſſe eſt veriſimile.
P. 80. *l.* 10.] Πολεμιστείων.] Codex Arch. πολεμιστέων.
22. Κιλωνίοισι.] *Antliis ligneis.*
28. Οἰκία.] Codex Arch. οἰκήματα. alii, οἴκημα.
38. Ἀνδρὸς μεγάθεϊ.] Codex Arch. Ἀνδρῶν.
43. Φοίνικες.] Hunc locum tranſcripſit Athenæus l. 14. apud eum vox Ἕλληνες deeſt, quæ ſequitur paginâ proximâ.
P. 81. *l.* 38. Ἐπὶ τότῳ.] Cod. A. Τῦ. Mox χλαμύδιον. & pro ἴχνεσι, ἴχνη.
41. Τῆσι Βοιωτῆσι.] Codex Arch. τοῖσι Βοιώτοισι.
P. 82. *l.* 18. Περιόδῳ.] Cod. Ar. περιόδοις.

20 Βαβυλωνίων.] Nicolaus Damaſcenus in Catholicâ Hiſtoriâ hinc idem commemorabat.

27. Ἀμφροτέρῃσι.] Poſtulat las lingua ἀμφοτέρῃσιν. Atque ita cod. A. Significat porrò ἐμπεΘ-, eum qui eſt ἐνεχυραζόμενΘ-, ære alieno oppreſſus, oppignoratus. Interpres non vidit, quæ videre oportuit. Noſter paulò infrà explicat ſe ipſe——ubi βίῃ ἀναγκάζων, idem ſonat.

P. 83. l. 27. Σχοινοτενίης.] Jeremias in Epiſtola hujus moris meminit. αἱ γυναῖκες περιζώμεναι σχοινία ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐγκάθηνται.

41. Λάμψακα.] Hinc φοιβλαμπΘ-. & in Bibliis Græcis, (quæ Alexandriâ, in Angliam venerunt) ἀπολλήμπτως, & ἀπαμίμπτου, ad eandem Aſianam loquendi formam.

P. 84. l. 31. Μαπινῶν.] Codex A. Μαπινᾶν. Quod ex margine ſanabis Μαπινῶν, quemadmodum p. 78. priùs emandavi.

P. 85. l. 1. Ἐὼν ἐφ.] Cod. A. ut in margine. Idem ubique ΚαμβύσεΘ-.

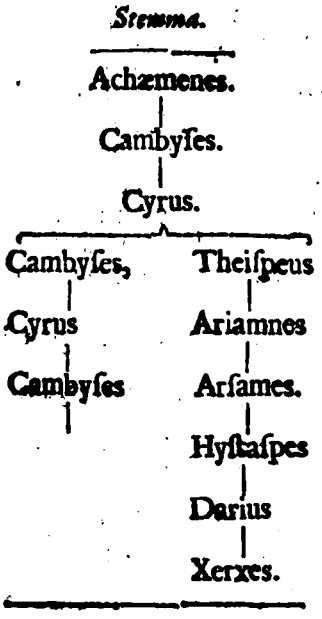
18. Ἡ ἡμέρη.] Hæc ex Iſaiâ, c. 45. illuſtrabis. Putat Joſephus Cyrum vidiſſe penès Judæos captivos Prophetæ verba.

25. Οὐκ ἀνιεῖ.] Cod. Arch. ὁ κεῖ αὐτόν. Mox πλεῖμμα an πλεῦμμα, ſive λεῖμμα, aut πλευμένα ex ſcriptis reponas, incertum.

39. ἡ πάντες.] Cod. A. & reliqui πάντα.

P. 87. l. 15. ἈρσάμεΘ-.] Cod. Arch. ἈρσάμενΘ-. Arſames & Cambyſes fratres fuêre; Cyrus & Hyſtaſpes patrueles. Achæmenes fuit pater Arſamis. Ab Achæmene genus paternum duxit Cyrus.

Stemma.

28. Καμβύσεω.] Ælianus tamen in V. H. facit Cyri φαρμακόν.

5. Λεοβότας.] Suidas legit ὀλεοβότας.

19. Δολόας.] Codex Etonenſis Δολόεις· an Δολόεις, quo modo dicitur φάρμακον δολητόν? Δολόεις Heſychio ἀπατῶνες· infrà ἰλὼν δόλῳ.

43. Ἐτῶν πάντα λ.] Cteſias, Cl. Alexandrinus aliíque tribuunt ei annos triginta. Videatur Cicero l. 1. de Divin. ubi Dionyſium in Perſicis laudat, quem alii Deinonem vocant.

48. Σὺ μὲν ἐμοῦ.] Codex Arch. & Aquæduncnſis, ἐμὲ ζῶντα καὶ νεκρόν.

P. 89. l. 4. πασσάλεΘ-.] Diodorus ſcribit eam cruci ſuffixiſſe cadaver. Joſephus in obſcuro reliquit exitum Cyri.

32. Θεῶν.] Codex Eton. Διός. Pro ἵππους Codex Arch. legit ἵππουν. Perſæ quoque Soli equum mactant. Ovidius,

——*Ne detur celeri victima tarda Deo.*

Neſcio tamen an hoc ex Herodoto confirmari poſſit. Quanquam enim Xenophon & Philoſtratus id aſſerant, & Euſtathius ad Homerum ſcribat Herodotum hôc de Perſis tradidiſſe; video tamen Euſtathium μυθευτῶ ἀμαχήματι poſuiſſe Perſas pro Maſſagetis. Equos Soli ſacratos non mactatos fuiſſe ex Herodoto conſtat.

Ad

Ad Librum Secundum HERODOTI.

Pag. 90. *lin.* 15. Ψαμμίτιχον.] Codex Arch. perpetuò Ψαμμήτιχον appellat. Favet huic lectioni liber impressus præ manibus; favet & Plinius, & Hieronymus qui apud Eusebium legit Psammetichus. Dictio composita est: Nam Ψάμμις est regis Ægyptiaci alius nomen.

33. Ἐσιόντι.] Aut ἐπιόντι cum codice Arch. aut ἰσιόντι leges.

34. Βίκκ☉.] Scholiastes hæc Herodoti adducit ad IV. Apollonii; legit tamen Βίκ, quod puto rectum, nam ☉ terminatio Græca est: eadem cum Scholiaste Apollonii habet Scholiastes Aristophanis ad *Nubes*. Hesychio Βίκ☉, ut & Galeno II. libro de *Diff.* Suidas tamen sequitur lectionem editam.

P. 91. *l.* 10. Πρεσβυτέρους.] Codices E. & Arch. πρώτους, quam veram puto esse lectionem, quoniam & in Suidâ comparet.

12. Μάταια πολλά.] Non solus de Græcorum vanitate queritur Herodotus. Hecatæus Milesius ei præivit apud Demetrium Phalereum. Queritur & Porphyrius, ut alibi à nobis dictum.

19. Ἀυτίων εἵνεκεν.] Codex Arch. addit αὐτίων τούτων.

P. 92. *l.* 9. Δῶρον ποταμῶ.] Hæc ab Hecatæo sumsisse Herodotum colligas ex Arrhiani l. V.

20. Σερβωνίδ☉.] Codices scripti, Σελβωνίδ☉· ut Interpres. Sæpe in libris calamo exaratis λ & ρ similes reperiuntur.

33. Ἄνω ἰόντι.] Codex Arch. ἀνιόντι.

36. Πίδαν.] Codex Ar. Πίσαν ἢ ὅπῃ ἐ βαμὸν τῇ Δ. & mox pro ὑδῶν, ὁδῶν.

P. 93. *l.* 6. Τέρματα.] Codex Arch. τίλματα. Ob similitudinem λ & ρ in MSS. ut alibi infrà dictum.

40. Μενδησίς.] Inepta est hæc lectio; nec alibi reperitur. Codex Arch. μενδήσι. Quod pluribus confirmari potest exemplis.

P. 94. *l.* 1. Μύχα.] Codex Arch. μάχα. Infrà idem Ἀιθιοπίην, & Συείην rectè habet.

P. 95. *l.* 2. Πυνθανόμενοι.] Omnes lectiones marginales hujus paginæ agnoscuntur MSS. codicibus nostris.

13. Ἀυξανομένη.] Codex Arch. ἀυξομένη. Quæ est Ionica dictio.

31. Ταριχείων.] Cod. Arch. Ταριχίων. rectè.

25. Ἐσβάλλει ἐς ἄυλιν ὗς.] Varro, *grege jumentorum inacto*. Plutarchus Sympos. IV. τὰς ὗς καταβαλόν. Videtur Plutarchus sumsisse ab Herodoto. Equidem vehementer vereor, ut rectè Nostrum intellexerit; & qui tantæ & tam multijugæ fuerit lectionis, potuit non-nulla (quod & alii exemplis productis ostendêre) minùs cautè & pensitatè scribere. Porrò, *sues immissæ in segetem* haud dubiè omne frumentum in ventres, potiùs quàm in limum recondent. Adhuc, quis docuit sues ἀπατᾶν (ut infrà) frumentum? Alia interpretationis via ineunda est. Hesychius Ἄτις, ἀλοιφαὶ βοῦς. significat igitur hoc in loco vaccas, vel juvencas, quæ pedibus suis in agros missæ primò semen, molli humo inculcant, & obruunt; deinde segetem adultam suis itidem pedibus è spicis excutiunt. De hoc more serendi & triturandi scribit Varro l. 1. RR. c. LIII. Et aperta sunt vestigia in Sacrâ paginâ, Esaiæ c. 28. Hoseæ 10. 11. Eadem dictio apud Hebræos significat & ἁλοᾶν & τροχὸν ἁμάξης. Quid de Suibus senserint Ægyptii, docet Herodotus infrà c. 47. Certè libenter non tractabant.

26. Τοῖς ὑσί.] Immò τῆσι. Major boum fœminarum apud Ægyptios religio, quàm masculorum.

P. 95. *l.* 31. Ταριχίων.] Putei ad salsamenta curanda: item insulæ. v. Strabonem, & Stephanum.

P. 98. *l.* 15. Φιλόμουσα.] Homeri verba r. Iliados, initio.

37. Ἥρῃ☉ τῇ κβ΄.] Cod. Ar. τῇ κ. mox ἀόσας ἢ ἀνάμων. Cod. A. Ἀνὴρ ὄντων ἀνέμων. Infrà cum margine, & cod. E. etiam cod. A. ἀπολείπειν.

P. 99. *l.* 21. Δεξιὸν.] Codex Arch. δεξιὸν δ' ἂν ἡμῖν δ'. Hæc vidit Interpres: infrà ἴσι τε, ἢ τῷ ἀριστ. & mox Κρωβὶ ἢ Μωρί.

P. 100. *l.* 20. Τῆς δεκατ.] Cod. A. τῆς δὲ ἐκατὸν. ἐν τῇ N.

P. 101. *l.* 26. Ἡλίου πυρήνων.] Codici Arch. non adest ἡλίου, nec paginâ sequenti l. 36. habetur.

P. 102. *l.* 34. Πυρρήνης.] Cod. Arch, Πυρήνης. Vide Stephani fragmentum, περὶ Ἰβηρίας.

P. 103. *l.* 19. Ἰερὸν ☉.] Codex Arch. ἱερὰ τε. Mox, κομῶσι, & ζηρῶν ☉· ut & sequenti paginâ.

P. 104. *l.* 2. Χαλκέων.] Æris in Sacris usus celebratissimus est.
9. Ἐγγίνηϑ.] Codex Arch. legit ἐγγίνηται ζῷα, Θεραπδίοντες τοῦ Διός.
12. Λαΐνεα.] Codex Arch. βαλέων. Vestimenta linea & calceamenta papyracea sola placuêre, quoniam sine cujusquam animalis nece comparantur.
17. Πεσσόμψα.] Codex Ar. Παασόμψα.
26. Ἀπηλιώτηϑ.] Athenagoras, p. 31.
45. Δείρουσι.] Codex Arch. δέρουσι.
P. 105. *l.* 1. Ἔμπορος.] Paulus 1 Cor. X. vers. 28. εἰδωλόθυτον vocat. Paulus tamen scripserat non εἰδωλόθυτον sed ἱερόθυτον, ipsorum vendentium voce usus. Atque ita legit olim Eusebius.
7. Ἐπίπασιν.] Codex Arch. ἐπίπασιν. Hesychius παασάτω, ῥανάτω.
14. Τῇ Ἴσι.] Codex A. τῇσι, καὶ. malè.
25. Τοὺς μὲν νυν καθαροὺς.] Codex Arch. καθαροὺς βοῦς τοῦ ἱρουργεῖ, ϗ τ. Hunc fuisse olim verborum ordinem, colligo ex Athenagorâ, qui sic adducit, loco citato.
P. 107. *l.* 27. Ἀπικόμην Θ] Codex Arch. Ἀπικόμην ἐς Θάσον, ἐν τῇ εὖ ἐργ. Hoc Interpres vidit.
P. 109. *l.* 3. Τῆς ὀρτῆς.] Codex Arch. ὀρτῆς τῆς παλαιπάτης. Ita & Eton. l. 6. intellige festum Pamylitiorum. Plutarchus *Iside.*
17. Μελάμπυς.] Vide Plutarchum de Herod. p. 857. Lectiones marginales confirmantur passim in hâc paginâ ex codd. A. & E.
P. 110. *l.* 11. Οὐδ' ἥρωσι ἐδίν.] Codex A. & E. οὐ δὲ ἥρωσιν ἐδίν.
P. 111. *l.* 30. Δωδωναίων.] Eustathius ad ϗ odyss. hunc locum expendit: videatur & Stephani fragm. de *Dodone.*
P. 112. *l.* 12. Ἔδηνας.] Codex Arch. ἐδήνιον.
23. Παρασαγγάς.] Alii παρασαγγίσεις vocant. Κωμασία, & κωμαστικὴ τάξις apud Ægyptios hæc omnia denotat; de quibus Synesius ex Cl. Alexandrino.
39. Κομίζονϑ.] Mallem κωμάζονϑ. confer Cl. Alex. p. 567.
P. 113. *l.* 15. Τῷ ϑ πάλαι τι.] Athenagoras, τὸν ϑ πάλαι ϑ τρόπον.
32. Παπρήμι.] Codex Arch. paginâ priori & hâc & infrà, cum margine legit Πατρήμι. Putant urbem hanc à Persis fuisse deletam. V. l. 3. c. 12.
P. 114. *l.* 22. Ὀρνίθων γένεα.] Codex Arch. τέλεα, & τειθύσι. mox χωρὶς ἑκάστε.
P. 115. *l.* 28. Θήκησι.] Codex Arch. Θήβησι. Exod. 2. ver. 3. Porrò ἰχνεύται sunt ἰχνεύμονες.
44. Χαυλιόδοντας.] Quasi dicas παραόδοντας. Est autem ὀδὼν vox Ionica: inde Ἀμφόδων & Χαλκόδων. Plinius vertit *Dentes pectinatim se stipantes.*
P. 116. *l.* 16. Μοίρι Θ.] Codex A. Μύρι Θ, & sic apud Diodorum. Idem c. A. mox λίθινα habet non λιθινά.
29. Κερκοδείλεσι.] Hoc est Σαύρης. Hos Hesychius, & Aristoteles Χερσαίους κερκοδείλους videntur intellexisse.
32. Νῶτον Σύος.] Codex Arch. νῶτ Θ ὑός. Rectè. Nam & Aristoteles ita hîc legit.
44. Χαυλιόδοντας.] Codex Arch. sic. Χαυλιόδοντον. φαῖνον ἐρεῖ. Sed Aristoteles conjungit Χαυλιόδοντας ἀκροφαινομένους. Homerus de hujusmodi animalibus loquens dixit, λευκὸν ἔδοντα. Solino, *Dentes aprugni.* Plinio, *adunci.* Sunt crocodili dentes non unius formæ; habet quatuor in anteriori oris parte longiusculos; in mediâ aliquot crassiusculos; alios plerosque sagittæ cuspidi similes, à lateribus serratos, undique ad acumen scabros; horum aliquot dum hæc scribo, manu teneo. Fauces utrasque in comedendo movet Crocodilus.
P. 117. *l.* 3. Ἐνύδρους.] Solinus. *Enhydrus, alterum ichneumonum genus, penetrat crocodilum, eroséque exit alvo.*
11. Ἐν τῇ γραφῇ.] Codices Ar. & E. οἱ τῇ. Interpres legit οἱ. mox non πλειῶν sed πλειόνων. Etymologici magni auctor ait Manethonem quendam scripsisse ad Herodotum de Phœnice: vide eum in voce.
37. Ἐπὶ τούτων.] Codices scripti, ἐπ τούτων. sic & margo. Mox καταπαχύδϑ.
P. 118. *l.* 23. Τμήσαντι.] Codex Arch. ὑμήσαντι. Sophron apud Etymologicum magnum usus est: nec tamen Doricum ideo esse statuas, sed & Ionicum.
25. Μεταβολῇσι.] Hoc Hippocrates paulò aliter effatus est.
29. Κυλλήσις.] Ita codex Arch. margo, κολλῆς. Athenæus in III. libro Κυλλάσις. Ita & Hesychius. Athenæus X. Κυλλησίας. Pollux, Καλλισεῖς. Hecatæus, Κυλλησίας. Idem Hecatæus ubi de his egerat statim addidit, utì & hîc sequitur, τὰς ϑ κειδὰς ἐς ποτὲν καταλαίνοντας. Hæc nobis insinuat Athenæus.
P. 118. *l.* 32. Τετραεικαδύπες.] Interpres videtur cum Nostris legisse, Τετραεικοσιμόρους.
39. Γλίσχ ϑ.] Codex Arch. γίνων ϑ. Sanè istud fiebat in cœnæ fine. Petronius, & Plutarchus p. 148. 357, *Moralium.*
40. Μεμιγμένον.] Codex Arch. μεμιμημένον. Astipulatur etiam codex Etonensis.
45. Νόμοισι.] Non rectè interpres. Nam Hymnos intelligit Herodotus, sic dicimus Terpandri νόμους. Vide Proclum, *Chrestom* & Pollucem l. 4. c. 7. §. 1.

P. 119. *l.* 1.

P. 119. *l.* 1. Καὶ δὴ καί.] Codices ſcripti, meliùs, Καὶ δὴ ἡ ἀεισμα ἦν ὃς, ὅπερ ἔν τε Φοινίκῃ ἀδόμενόν τι, καὶ ἐν Κύπρῳ καὶ ἄλλη. Deeſt ergo vox Λῖνον. Intelligit autem Herodotus Ἀδωνιασμὸς, quos celebrabant Phœnices, Cyprii, Byblii, Alexandrini, & alii. Vide Stephanum in Ἀμαθοῦς. & Seldenum 2. de *Diis, Synt.* c. 11. Pollucem l. 4. c. 7. §. 2. Bochartum l. 1. c. XLII. de *Phœnicum Col.*

7. Ἔλαβεν τὄνομα.] Ita quidem Euſtathius: ſed codices ſcripti meliùs, Ἓν δὴ καὶ τὸν Λῖνον, ὀνόματι ἔλαβον τοῦνομα. Vide Heſychium in Μανέρως. Pauſaniam in *Atticis.*

9. Μανέρως.] Dictionis prima pars eſt Μᾶν, vel Μῆν, vel Μίν. ut Μανεθὼς vel Μνεθώς. Inde Græcis Μίνως, qui primus fuit Ægyptiorum Rex. Hujus filium volunt fuiſſe Manerotem, qui acerbâ morte periit, adeóque ingenti luctu ab Ægyptiis per ſecula deflebatur. Hæc omnia conveniunt Adonidi ſive Thammuz. Et Oſiridi (nam & is cum iſtis coincidit) quem Hippopotamus rapuit. Vide Plutarchum de *Iſide* p. 357.

11. Ἄνωγεν.] Codex Arch. & Euſtathius Ἄωρεν. Iidémque mox legunt, ἀοιδὴν τε ἄυτῳ καὶ μέγιστην ζοῖσι γίνεσθαι. Hæc confirmant ſuprà legi debere ἓν.

26. Ὁμολογέουσι.] Codex Arch. ὁμολογέει.

35. Τῶν Ἑλλήνων. Interpres malè omiſit. Intelligit Muſæum & Orphea.

P. 120. *l.* 11. Ἐπιζωσμένοι.] Codex Arch. ὑποζωόμενοι. Infrà l. 13. ἐπιζωόμενοι, *capitibus obductis, & opertis.*

16. Κατέαξ.] Codex Arch. καταπεπάχαξ.

27. Μυζωπήων.] Scripti, μυκτήρων.

30. Παραχήσαντες.] Hinc dicti apud Ægyptios παραχῆται.

P. 121. l. 47. Χέμμις.] Diodorus interpretatur Πανὸς πόλιν.

P. 122. *l.* 27. Δρέψωσ.] Magis placet δρέψωσι. Sic codex Arch. Eton. & Euſtathius ad Odyſſ. I.

29. Ὀπτήσαντες.] Codex Arch. πτήσαντες. Lege πτίσαντες. ſic quoque Plinius videtur legiſſe: nam vertit, *ſiccata tundunt.* Theophraſtus tamen de hâc re agens, legit ὀπτήσαντες. Sed prius eſt pinſere, quàm facere panes. Rem extra dubium ponit Euſtathius, qui ad Odyſſ. I. habet πτίσαντες, ex hoc ipſo loco.

31. Καὶ ἐγγλύσει.] Codex Arch. ἐγγὺς εἰ. Interpres, *ſuavitate præſtanti.* Scribe, ἐγγλύσει, ὀπωρ. μῆλον χρὴ μῆλον. Intellige malum cotonium.

34. Ῥίζης.] Codex Arch. ut Interpretis, γῆς.

P. 123. *l.* 33. Σιλικύπειον.] Lege Σιλικύπριον. Sili, aliis eſt ſeſeli. Apud Dioſcoridem Σέσελι κύπριον.

P. 124. *l.* 11. Ὁμοίη.] Codices noſtri ὁμοιοπάτη. Ita Interpres, ita margo.

18. Ἀμμωνίας.] Verba hæc ferè omnia petiit ex E. Odyſſeæ. mox codex A. pro ἓν legit ἓυ, malè. Idem pro διαβαίνει habet meliùs, διαδύνει.

25. Ῥίπτει.] Codex Arch. ῥιπτοκλάμῳ.

36. Ἀιγαίῳ κόλπῳ.] Scripti omnes cum Interprete πόντῳ. Diodorus hæc tranſcripſit.

P. 125. *l.* 3. Ἐς ὑποδήματα.] Athenæus l. 1. hanc urbem εἰς ζώνας conceſſam ſcribit. V. Stephanum.

5. Ἐξ ὅσου.] Codex Arch. ἐξ ὅτου. rectè.

8. Ἀρχανδρὺς πόλις.] Ptolemæo fortè Ἀνδρόπολις. Erat Archondes inter Reges Ægyptiacos.

17. Ψάμμιον.] Codex Arch. ψίμμυον.

40. Νίτωκρις.] Eratoſthene interprete, *Minerva Victrix.* Nei Platoni Minerva.

45. Τάφιον.] Arch. codex. ὑπόγαιον. & κρύπτουσι.

P. 126. *l.* 5. Σπόδιν.] Codex Arch. σποδῆς.

8. Μοίριος.] Codex Arch. & Diodorus, Μοίριος.

11. Πειέματος.] Codex Arch. πειόσιος.

16. Σέσωστις.] Manethoni, Joſepho, Africano Σεσὼς, vel Σέσωσις. Diodoro Σεσόωσις. Sacris Scriptoribus Seſac, & Suſacim. Ariſtoteli, aliiſque multis tum Græcis tum Latinis, Seſoſtris. Scholiaſtes Apollonii, ex Decæarcho, Seſonchoſin appellat.

19. Περὶ πόν.] Codex Arch. & margo πρό.

33. Περσανίγεσθαι.] Rectiùs, περσονίχαι.

38. Αἰγύπτιος στρατὸς.] Codex Arch. Σέσωστις. ut p. 128.

P. 127. *l.* 4. Κόλχοι.] Codex Arch. τῇ χρόᾳ. Vide l. 10.

11. Ἀνήκει.] Arch. Cod. ἀφήκει.

13. Κόλχοι.] Quòd Colchi Ægyptiorum ἄποικοι ſint, teſtatur Scymnus apud Scholiaſtem Apollonii, l. 4. Dionyſius in Perieg.

16. Καὶ αὐτοί.] Joſephus contra Apionem legit ἔτι.

17. Σύριοι.] Inter hos numera Thracicam gentem Odomantas, quos Judæos ait eſſe Scholiaſtes Ariſtophanes ad *Acharnenſes.*

31. Λῖνον ἐρμάζουσι.] Euſtathius ad Dionyſium ait ἀμφίχους· ſed Herodotus tantùm περὶ ὑφῆς loquitur.

35. Ἀπαρδιμμον.] Locum hunc codices ſcripti ſic legunt, ἀπαρδόμμον, κ. λ. Τὰς δὲ σύλας τὰς ἴσας καὶ τὰς χοίνας——ὑπὲρ ὑπερφαίνουσι. Habeas apud Tacitum l. 2. *Ann.* 771.

38. Συρίη.] Joſephus capite 3. l. 1. ubi de Sethi columnis loquitur, non diſertim affirmat à Setho poſitas fuiſſe; famam ſequitur. Lateritiam columnam ad ſua uſque tempora permanſiſſe ait καὶ ἐν Συριάδι.

45. Τάξον.] Codex Arch. πέξα. ὑτὶ & Interpres.
P. 128. *l.* 3. Ἐγὼ πλώσι.] Hanc inſcriptionem integriorem exhibet Diodorus. Πλώσι πλὼ χῶραν ὅπλοις κατειρύσατο τῆς ἑαυτῆς βασιλεὺς βασιλέων καὶ ἀνακτόρις ἀνακτῶν Σεσόωσις. Ex his corrigas, licet, Herodoti illud ὁμοίοισι, quod factum ex ὅπλοισι. Sanè in codice Arch. legitur νόμοισι.
P. 129. *l.* 45. Λόγον μάλιστα ἄξιον.] Codex Arch. λόγω.
P. 130. *l.* 10. Τὸ ἱερὸν Ἑλένης.] Codex Arch. τῆ Ἑλένης· mox ὡς ἐδωτήθη.
23. Ἐπιβάλη.] Codex Arch. ut Interpres, ἐπιλάβη. Euſtathius tamen ἐπιβάλη. Infrà l. 36. ἐγγαί. μβ Θ. l. 42. πρῶ. λέγων. l. 44. ἀπαγάγετο.
33. Θῶνις.] Sunt Ægyptiaca Θοὺς & Θοῦν. Habes in Μαιεθὼς, & Μαιεθοῦν. Multa huc ſpectantia collegit Euſtathius ad Odyſſ. Δ.
P. 131. *l.* 1. Τὰς ἰκίτας.] Codex Arch. οἰκίτας. ἀναχωμιδήτων ἢ πάντων, εἰρῶτα. Infrà lineâ 9. οἰκεόμενος οἰκεῖ.
16. Καὶ μάλα.] Codex Arch. non agnoſcit μάλα.
25. Μετοχμίζειν.] Codex Arch. γῆς ἄλλην πρὸ μετοικείζειν.
P. 132. *l.* 6. Μενέλαον.] Codex Ar. Μενέλεως. l. 24. Τὰ δικεῖα γῆν.
27. Μενέλεων.] Hæc apud Homerum Iliados γ.
P. 133. *l.* 6. Οὐκ ἐτρέπετο.] Codex Arch. confirmat lectionem marginis.
13. Φερεοβλαβὴς.] Confer Euſtathium ad Odyſſ. Δ. p. 174. Baſil. Infrà 27. Codex Arch. legit, ὡς ἐκείνῳ, & ἀλλὰ καὶ Ἕκτωρ. Deinde 37. l. ut in margine.
40. Ραμψίνιτον.] Codex Arch. Ραψίνιτον. Africano Ραψάκης, Euſebio Ράμψας, Diodoro Ῥάμψης dicitur.
45. Καλάμοι Θίῃ.] Propter repetitionem hujus vocis non dubito, quin ea quæ in margine ſtant, omiſſa fuerint: nulla eſt ratio cur quiſpiam ea adderet, ſi non ab initio hîc occurrerant.
P. 134. *l.* 5. Οἰκοδομέεται.] Codex Arch. οἰκονομέεται οἴκημα λιθινὸν, τῷ, τῷ.
32. Σπῆσαι.] Codex Arch. hæc quæ ſequuntur, habet; 1. σῆναι. 2. ἐσδύ Θ. 3. ἰδὼς τῇ πάγῃ ἔχαδε. 4. ἔχει, διανούμενον. προδόμενον, quod eſt *abiiſſe* apud Interpretem.
P. 132. *l.* 2. Κατισχύσαντα.] Codex Arch. κατασῆσαι, ἐξελαύνειν τὸ Ζοῦ. Infrà μαχεῦσαι, deinde κομίσῃ & ἀπιέναι αὐτὸν, mox φυλάσσοντας ἦν ἴσον τὸν χρεμ.
16. Ποδέων.] *Colla, cervices.* Apud Apollodorum 3. Ἀκοῦ ἢ πεφύκοντα ποδέα μὴ λύσῃς.
28. Περσαγλέου.]. Codex A. περσαγῶν· ut Interpres.
45. Κατίσαι ὀλὶ οἰκήμα Θ.] Verte, in *formice, lupanari.*
P. 136. *l.* 29. Ἄιδην.] Ægyptiis dicebatur Amenthes. Plutarchus *Iſide.*
P. 137. *l.* 11. Ἑλλήνων.] Intelligit *Orphea, Thaletem, Homerum, Pythagoram.*
19. Ἐγκλίζεσθαι ἑαυτὸ.] Codex Arch. ἑαυτῶ. Infrà ἐγγενέσθαι τειβ. codex Ar. ἐπιγενέσθαι.
28. Πυραμίδ Θ.] Vide Pyramidographiam Joannis Gravii. Cheops ille Diodoro eſt Chembes.
P. 138. *l.* 28. Μνημόσυνον.] Omnes ſcripti μνημεῖον. Mox τῆς Κι τὸ κῶλον.
35. Λέγουσι.] Codex A. ἔλεγον. deinde Χεβρῆνα pro Χεφρῆνα.
P. 139. *l.* 9. Φιλιτίων Θ.] Codex Arch. Φιλίπ Θ.
14. Λαὸν τετυμμένον.] Codex Arch. λεὼν τετυγμένον.
23. Εὐσεβὴς ἦν.] Codex A. Εὐσεβέων. Mox τὸ χρεὼν ἦν.
P. 141. *l.* 4. Λιπόντων.] Codex Arch. λειπομένων. codex Eton. ἦν λειπομένη.
5. Ἰδμονα Θ.] Suidas in Αἴσωπ Θ, & Ροδῶπις· & Plutarchus in libro *de ſerâ numinis vindictâ.*
21. Πυραμίδα.] Hæc lectio ſolicitari non debet. Apellas Ponticus apud Suidam credidit Pyramidem ab hac conſtructam fuiſſe.
30. Βυτόρυς.] Suidas in Ῥοδῶπις. Scribitur & Βυτίρυς. Vide eundem in Βυτίρ Θ.
39. Ἥωνα.] Codex Arch. πρέσβυν ἢ τῆς ἑτέρης ἀδελφὴν· ἔτ Θ χαρ. Ν. Aliter legit Interpres.
42. Κατειρυόμενοί μιν.] Neſcio an fratrem; certè Rhodopin inſectabatur, vocabátque Δωρίχαν, teſte Suidâ.
P. 142. *l.* 2. Εὖ γεγλυμμένους.] Codex Arch. ἐγγεγλυμμένους.
19. Μή με κατανοδῆς.] Codex Arch. κατονομαδῆς. Mox προσέχοντα. Deinde Αἰθίοπάτε καὶ Σάβακον. Porrò οἰκιόντων pro ἀδικιόντων. Denique pro κέρτα ὑλαὶ, habet καὶ κέρτα, ut in margine.
P. 143. *l.* 3. Βύβαστις.] Redditur & αἴλυς Θ. *Stephanus.*
15. Ἔστι δ' ἔσω δὲν.] Codex Arch. ἔσω δὲν μὲν ἄλσ Θ δ. μ. πεφυτευμένον. Deinde l. 32. ἄρχοντα λεγ. ἐκχωρῆσαν.
P. 144. *l.* 3. Νήσῳ Ελβώ.] Solus Eton. Ἐλκώ.
9. Ἐξαίρετος.] Codex Arch. ἐξαίρετος. Infrà, τέτοιον δὴ μιν, ut & margo.
38. Γενεαὶ γάρ.] Homerus in Neſtoris annis pauciores aliquanto numerat.
P. 145. *l.* 3. Καταβῆναι.] Codex Arch. κατελθῆναι.
7. Ἑκαταῖος.] Hiſtoricus fuit, non fabulator, tametſi Diodoro inter eos recenſeatur qui ad fabulas declinare ſoleant. Scripſit autem libros complures ἡρωαλογιῶν, in quibus ſuam quoque intexuit familiam. Mox ut in margine, codex Arch. Οὐ ἡρωαλογήσαντα. Plutarchus libro de Iſide, quædam ex Hecatæo adfert de Pſammeticho, unde & hiſtorias Ægyptias eum attigiſſe colligas. Hæc autem

autem verba, ἑαυτὸν, ἢ ἀναδήσαντί τι, desunt codici Arch. nam infrà occurrunt. Citat Hecatæum Herodotus, p. 379, 380.

23. Ἐς ὁτέας.] Codex Arch. Ἐς ἑαυτέας. Pro ἀπιδέσθαι, idem ponit ἀπεθύμησαν αὐτὰς, Πίσωμιν ἐκ Πιερίμυ Θ ἡρόμενον.

29. Σφέας πάντας.] Codex Arch. Ϛφ. αὐτέας. Hunc locum citat Athenagoras *Legatione*, p. 31. & legit quæ cod. Arch.

P. 146. *l.* 1. Λεοντοπόλιον.] Θεῶν addit codex Etonensis. Arrhianus l. II. adfert hunc locum.

P. 147. *l.* 3. Χαλκῆν φιάλην.] Vide paginam 149.

8. Μοίριος.] Codex Arch. perpetuò Μύριος.

P. 148. *l.* 13. Ἑξαπλᾶ.] Codex Ar. ἑξαπλᾶ, ut in margine.

26. Μεσόγαιαν.] Codex Arch. μεσόγειαν, & infrà ἀπογίοισιν · & quidem perpetuò.

P. 149. *l.* 5. Φιάλας χρυσέας.] Athenæus VI, c. IV. miris modis pervertit hanc historiam.

40. Χαλκῆ.] Putat Eustathius ex Hellanico, Ἐξαιρεῖσθαι, hoc originem fuisse desumtum. Diodorus ait missos Psammetticho conductos fuisse ex Caria, Ionia, & Arabia.

42. Μαδὼν τὸ χρηστήριον.] Pigres Car docuit Psammetichum suos cives primos galeis cristatis usos esse. Polyænus l. 7. c. 3. Vide Schol. Aristoph. in *Avibus*, p. 555.

P. 150. *l.* 8. Φανῆ ὁ Ἄπις.] Festum dicitur Θεοφάνεια.

11. Ἔπαφ Θ.] Æschylus *Suppl.*, Καὶ Ζεὺς γ' ἐφαπτὸς χειρὶ φυτεύει γόνον. & *Prom.* Ἔπαφὸν ἀπαρβεῖ ἢ δίχα μόχθου.

23. Παῖς ὀλίγον.] Codex Arch. πρὸς παλαίστης ὀλίγον.

P. 151. *l.* 8. Θωῦμας ὁπίσω.] Codex Arch. Θωῦμας ὁπίσω, Quæ autem hîc dicitur Insula Chemmis, non rectè sic dicitur. Nam Chemmis & urbs & insula alibi ponitur ab ipso Herodoto. Adde quòd codex Arch. legat Ἔχμις, quam quidem lectionem secutus est Eustathius ad κ Odyssææ. Sane Stephanus in Χέμμις scribit hujus insulæ nomen per β, itáque apud Hecatæum reperisse se testatur. Verba Hecatæi ex Περιηγήσει Αἰγύπτου hæc sunt : Ἐν Βύτοις, (mallem ἐν Βύτοι) ἄλσος τοῦ Ἱερὸν τῆς Λητοῦς, ἣ νῆσος Χέμβις ὄνομα, ἱερὸν τῆς Ἀπόλλωνος. ἵστι δὲ ἡ νῆσος μεταξοίη, ἢ φανερὴ ἐστὶ τοῖς ἄνθρωποις, ἢ κινεῖται ὑπὸ τοῦ ὕδατος. Vides ut alibi, ita quoque hîc, Herodotum ipsa Hecatæi verba posuisse.

15. Ἐμπυρίσαι.] Postulat Ionismus ἐμπρῆσαι, ut est in cod. Arch. & apud Homerum : mox ζυχναὶ, cod. Arch. l. 24. ὅτε δὲ πᾶν, codex Arch. idem Οἰος, & Λητὼ habet.

27. Ὥρος.] Codex Arch. Ὧρας. l. 31. idem legit ποιητέων λεγομένων.

32. Δήμητρος.] Diana, Luna & Proserpina eædem sunt. Æschylus in septem ad *Thebas* vocat Dianam, Λητοΐδιον κύνα.

35. Ἄζωτος.] Codex Arch. Ἔζωτος. Infrà idem τῆς μάχης μέσ.

P. 152. *l.* 17. Ὀρύωνος.] Codex Arch. Ὀρύωντες. Infrà pro ἐπίδηλοι, εἶσι δῆλοι.

27. Μαγδώλῳ.] Alii cum ω in penultima. Ejus mentio in Exodo, Ezechiele, & Jeremiâ. Eusebius ait fuisse πρὸ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Ezechiel. ἀπὸ Μαγδώλου ἢ Συήνης. Atque Mageddo urbs erat mediterranea, prope quam hoc prælium fuisse commissum Sacra Scriptura testatur. Josuæ cap. 17. Mageddo dicitur Chaldæo Migdo ; quod parum abest à Migdol, quo modo Pagninus legit Exodi 14. ubi vulgò Magdolum.

28. Κάδυτιν.] Stephanus legit Κάλυτιν. Infrà p. 163. Κάδυτις dicitur codici Arch. in Mappis vulgaribus, *Cadissa*. A Magdolo recta tendit Necho ad Carchemishum : ut 2 Chron. 35. ver. 21. legitur. Hujus ad Euphratem situs arguit eam esse urbem, quam Ammianus vocat Cercusium, Zosimus Κιρκήσιον. Vide Ortelium in *Circessium*, & *Cadissi*. Opinor Κάδυτιν primò vocatam hanc urbem, deinde Cerchemishum, à clade ; vox enim significat *urbem deletam*. Eam post multa secula Diocletianus munivit, Vide p. 163.

P. 153. *l.* 39. Ἑλών] Codex Arch. ἁλών.

P. 154. *l.* 34. Διαφαίνῃ.] Codex Arch. δήλη. Mox Παιηνίτης, ut suprà.

42. Σεβεννύτης.] Codex Arch. Σεβεννύτης. Codex Eton. Σεννεσίτης.

43. Ὀνουφίτης.] Codex Arch. Κουφίτης · sed Ptolemæus & Dio Prusensis priorem lectionem confirmant. Codex Arch. mox, Ἀνύσιον, Μεκφοφίτης.

P. 155. *l.* 4. Ἑκατόμβοια.] Codex Arch. recipit omnes lectiones, quas margo hujus paginæ habet.

22. Καλασιρίων χιλ.] Codex Arch. ——σίων ἡ χ.——

29. Ἐπικούρους.] Codex Arch. Κάρας.

P. 156. *l.* 10. Τύρωμα, ἐν Σαΐ.] Athenagoras aliter, τύρωμα. Ἐν Σαΐ. Totum locum aliter legit codex Arch. & melius quam editus, ἐκδιδύμας πίσσου. Sic quoque Athenagoræ interpres legit. Mox pro ἐργασμένη, cod. Arch. ἐρμοσμένη.

19. Ἔνδοθεν κείμενον.] Citat Plutarchus l. de defectu Oraculorum. Lineâ 33, cum margine ἀναμονὴν codex Arch.

P. 157. *l.* 27. Ὅτε ἰδίωτης.] Margo rectiùs ἢ ὅτε ἰδιώτης. Ita quoque codex Arch. Eandem lectionem habet Athenæus l. VI. c. XVII.

40. Ἀληθέων.] Codex Arch. cum Vallâ, ἀληθῶς θεῶν ὄντων.

P. 158. *l.* 13. Ἀπὸ ἑσπέρης.] Codex Arch. ἀφ' ἑσπέρης τὸ μῆκος ἔχειν.

18. Παλλᾶ, ψυχρὸν μέμικται.] Codex Arch. hæc omnia ſic leviter ſed in melius mutat, ἀχθόμενον, εἰ ἢ ἀνὴρ δὲ τῶν. ἐν ἢ ἐς M.
27. Ἐμῆς.] Codex Arch. ἐμῶν Αἰγυπτίῳ ἰόντι λέβ.
31. Τῇ ἰσι π.] Codex Arch. Λέγουσι τὸ τό.
P. 159. *l.* 42. Λαδίκη.] Codex Arch. Δαδίκη, perpetuò. Vide p. 200. l. 12.
P. 160. *l.* 11. Τετραμέδιον.] Codex Arch. ἰδρυμένον. Marcellinus in *Vitâ* Thucydidis non verè pronunciavit, *totus II. Herodoti liber mentitur hypotheſin.*

Ad Librum Tertium
HERODOTI.

P. 161. *l.* 8. Βουλῆς.] Codex Arch. Συμβυλίης. Mox tamen Συμβυλῆς.
28. Δαπεβλημένῳ.] *Deriſus.* Θεραπευόμενον. Heſychius, & Schol. *Ariſtophanis, Avib.*
P. 162. *l.* 22. Νεῶν.] Codex Arch. Νίκων. mox πρεσβύτατον.
32. Ἐπικέρων Ἀμύρτῃ. Codex Arch. — χων τῷ Αμ. — ἐνομα ἢ ἦν οἱ Φ.
36. Ἄμασιν διαφέρεται.] Idem
38. Οἷα δὲ ἰόντα.] Codex Arch. ὃ δι.
P. 163. *l.* 7. Καδύτῃ.] Codex Arch. Καδύτῃ. Mox Ἰενύσου. Stephanus Ἰονῶν. Infrà τῆς Ἀσσ. rectiùs codex Arch. τῆ Ἀσσ. prout infrà. Adhuc, ἀπὸ δ' Ἰενύσου πόλεως Συρίων.
24. Κοίλμον.] Codex Arch. κοιλὸν, quod vidit Interpres.
31. Ἐπὶ τῷ παλαιῶν.] Codex Arch. ἐπὶ τὸν παλαιὸν.
34. Ἐλξαντες ὕδατι.] Codex Arch. Σέλξαντες ὕδατι, ἐπὶ τὸ χαμ. ut paginâ 164. l. 14. Rectè.
38. Ἀσσύριον.] Codex Arch. cum Interprete, legit hìc βασιλέα.
45. Κερκίδα.] Codex Arch. κερκίδα.
P. 164. *l.* 9. Ἀπὸ ξύλα.] Codex A. ἀπὸ ξύλα. Sic Plutarchus, ex hoc loco. Κυφὶ hanc Ξύλα (ex dictione Hebræâ) vocant 70, Levit. c. 19. ubi vide Scholia edit. Rom. Chœrilus apud Joſephum l. 1. contra Apionem. —— κορυφὰς ξυλούσσης ——
10. Ὀυενιλάτ.] Codex Arch. Ὀενιλά. Eadem eſt lectio codicis Oxonienſis, utì notat optimus doctiſſimúſque vir, Edoardus Pocockius in Notis ad *Specimen Arab.* p. 107. quem vide.
22. Ῥαφιδίων.] Codex Arch. ἀφιδίων. mox idem pro τόπων, τῶν. & infrà pro Ξάζαν, πιζαν.
34. Τίσσερα δὲ πεντήκοντα.] Codex Arch. tantùm πεντήκοντα, at Diodorus ei dat annos 55.
35. Ὀυδὲν οἱ ἀνέφερον.] Codex Arch. facit cum margine.
38. Ἄδωνιν.] Suidas ὕδωνον δὲ τὸν Θῆβαι, ἰδιωτικῶς φέρεσθαι ὑδεῖσθαι.
46. Τῷ Φάνῃ.] Codex Arch. ut priùs τὸν Φάνην. mox ἐπ' Αἰγύπτῳ.
P. 165. *l.* 12. Πεπεκυμμένον.] Codex Arch. κεκυμμένον. infrà ξυεῶν δὲ τὰς κεφ.
26. Φορίσας.] Addit Codex Arch. τὰς κεφαλὰς, ita & Valla.
P. 166. *l.* 11. Πάρσων.] Codex Arch. περσέων. mox ἀπὸ τοῦ πεσ. & ἄλλοι πατέρες. non, πάντες.
14. Ψαμμενίτῃ.] Codex Arch. perpetuò ψαμμενίτῃ. idem mox φορτίδιον, & περιζελιδιόν, & ἄγγεα, reliquáque, quæ mox in margine.
36. Ποιεύμενον πᾶν.] Codex Arch. ἅπαν ἐπ' ἐκείνῳ ἐξ ἐκείνης ἐξίδυε. Mox ἐπιφάτα.
P. 167. *l.* 40. Καταφῶσαι.] Vide excerpta Cteſiana p. 653, in fine.
P. 169. *l.* 45. Διαφερὲ δὲ αὐτῶν.] Hæc ex Herodoto non eſt dedignatus mutuari Plutarchus. Bis tam quàm ſuis uſus eſt; ſemel Herodoto attribuit.
P. 170. *l.* 13. Στρίμονι πόντῳ.] Julianus quàdam Epiſtolâ hinc, πόντου legit.
15. Ἀνάφυσιν.] Codex Arch. ἀναφύσιν.
38. Ἐξ ὕλου.] De his Herodoto contradicit Cteſias paginâ 579.
P. 171. *l.* 15.] Στρεψόβιος.] Codex Arch. πορδόβιος. Utì & Interpres. Mox cod. Eton. pro ἦσι habet ἦν, malè.
35. Θηβίων δὲ.] Cætera ad κυνοβὰς non agnoſcit cod. Arch. neque Interpres. Pro Θηβίων idem, ut mox, legit Θηβαίων.
40. Ἐποιήσαντο.] Hæc ex ſcribæ hallucinatione etiam ſuprà ponebantur, loco non ſuo.
41. Ὄασιν.] Ægypti, vel Libyæ urbem. Duris Samius quoque μικρὸν Νῶνυ vocabat, teſte Stephano in

in Ἀδασις. vide eundem in Ταδις. Cod. Arch. habet μαλίστων νῆσοι, quod probo; sunt enim plures insulæ: imò Eustathius ad Odyss. Δ, hæc verba legit, ut cod. Arch.

P. 172. *l.* 5. Ἐπιλοιπος.] Cod. Arch. ἐπιλοιπος.

13. Ἐπφανίζ.] Diodorus videatur p. 76. Plutarchus *Iside* p. 367.

34. Σίλας.] Mela l. 1. *non coitu pecoris, ut aiunt, sed divinitus & cœlesti igne concepeus.* ἐπιβήκειν opponitur τῷ ἀνίεσθαι, verte, *descendere.* Omnia hæc facientia vide apud Pignorium Mensæ Isiacæ p. 35.

38. Μίλας.] Cod. Arch. & Eton. μίλας. Mela, ubi suprà, *Bos niger, cornis maculis insignis:* Eusebius, τὸ μίλας τῆς Ζαμάλθ. *Præp. Evang.* l. 3. c. 12.

P. 173. *l.* 6. Ἐδιμεῦντο.] Cod. Arch. ἐδιωῦντο.

23. Ἄρχη.] Ut in margine.

37. Βασιλέως δω.] Cod. Arch. καλαμιδέως δω.

41. Τοῖσι.] Addit hîc rectè cod. Arch. πέρσαι.

P. 174. *l.* 30. Εἰη ἀμείνων.] Cod. Arch. ἴσως εἰη κρείσσων. mox ἀκαθαι, ut in margine. & ἀκαινίσουσι, ut Valla.

P. 175. *l.* 5. φιλοσοφίη.] Cod. Arch. cum Vallâ φιλοσίφη.

8. Φασὶ Πέρσαι νίκῃ κεκοσμῆσθαι.] Cod. A. rectiùs, quàm editur.

17. Τῇ χνοώδεϊ κρίσει.] Cod. Arch. meliùs opinor impresso.

23. Σὺ νυν μάθε, σ.] Cod. Arch. μάθε αὐτός. mox λέγουσι πάντα ἐξαπατῶντες. ἢν μὲν.

41. Ὁμοίως.] Cod. Arch. ὁμοίους.

P. 176. *l.* 1. Ἀγαθὸν τι ποιῶν.] Cod. Arch. ἀγαθὸν τι.

17. Οὕτω χαίρων.] Cod. Arch. ὃν τι χαίρω. mox τὸ πᾶν.

39. Παπαῖκοῖσι.] Scaliger à Pathach, quod in Piel significat *insculpsit.* Ovidius dixit——*pictos verbera ad undas deos.* Bochartus à Batach, *fecerunt esse* deducit. Herodotus locat in prorâ; Hesychius in puppi; quod est veri similius. Vide Hesychium in Τηγανὸν & Εὐφρήδης. Item Seldenum de *Diis Syris.* Videntur Patæci fuisse dii tutelares, quos ad naufragia vitanda invocabant. Iidem Cabiri sunt & Corybantes, Magni Dii, i.e. potentes. Vide omnino Bochartum l. 1. c. XII. In Samothracia ante portum duo simulacra, quibus Castor & Pollux denotabantur, stabant. His naufragio liberati Vota solvebant. Pauli Apostoli navis eos habebat πρόσημον. Mox ἀνάγων, *pingum.*

P. 177. *l.* 1. Παπαιῷ.] Cod. Arch. παλαιῷ, cod. Eton. παλαιῷ.

8. Ἄλλον.] Ita cod. Arch.

17. Καλλαΐας.] Stephanus ex Hecatæo cum unico λ scribit. Eadem est scriptio codicis Arch.

23. Πίνδαρ.] Paulò plenius Plutarchus ad *Principem ineruditum*; Item Cl. Alex. Strom. 2. Νόμος ἐστὶ πάντων βασιλεὺς, θνητῶν τε καὶ ἀθανάτων.

37. Ἰδόντες.] Hoc est ὁρμῶντες. & ἰὼν, ὁ ὁρμῶ. Alibi noster παρόντας, ἰδόντα συγκυρήσαι. Mox cod. Arch. pro ἔλεγον habet λέγοντο.

P. 178. *l.* 1. Πολλῷ δέ τευ.] Cod. Arch. πολλῷ δέ τευ ..... ψυχρότερος.

3. Ὧδε λέγει.] Suidas in χαίρειν hanc formulam veterem fuisse notat.

6. Θεῖον φθονερόν.] Eustathius φθονερὸν τὸν θεὸν ἐξ Ὁμήρου εἶδον Ἡσίοδος.

18. Τοι τοῦτο τῶδε.] Cod. Arch. τὸ ἀπὸ τούτου ἐς πάθεας. mox idem ἐν ἐν τόπῳ λαβόν.

23. Ἦν οἱ ζωγρίς.] Cod. Arch. ἦν ἱερόν. Mox Θεοδώρου Ταμύλου. De hoc Theodoro apud Athenæum, Pausaniam, & suprà p. 19. Fuit & alius horum temporum nobilis ἀκουσιλάου, Pythagoræ pater, Mnesarchus. Vide quæ Suidas in Σωσιγένης.

26. Τάδε.] Cod. Arch. hîc & ubique prò τάδε legit ταῦτα.

P. 180. *l.* 5. Εἶχε ἐπόμενος.] Suidas hæc verba laudat in Νεώσοικος. Legit autem paulò rectiùs, εἶχεν ἐπόμενος. Mox cod. Arch. ἐξελαθέντες.

14. Ἐφασαν ἐν ἀλφ.] Cod. Arch. cum margine, ἐν σύλλογον ἀλφ. mox φυσηλοιδές.

21. Οὐ πω π.] Cod. Arch. οὐκ ὄντα περὶ Δόδωνον. Locum hunc acriter vellicat Plutarchus libro contra Herodotum.

28. Ἐλείοισι ἀπὸ ξύλου.] Cod. Arch. legit ζῶον ἐνυφασμένον χρυσῷ ἐν ἐλέφαντι, ἀπὸ ξύλου. Theophrastus novit ἐριοφόρα δένδρα. Lego etiam ἔριον ἀπὸ ξύλου dici ἐριώδεον apud Rhetorem ineditum. Hæc sunt apud Indos frequentissima.

38. Κεφαλαίου χάριν.] Plutarchus, l. contra *Herodotum*, hæc examinat. Laertius in *Periandro* eadem cum Herodoto tradit.

P. 181. *l.* 9. Ἐς τῆλο.] Hæc cod. Arch. sic ordinat, ἐς οὗτον ἦλθε τὰ ἐλάσσω ἔτη ἐς τοῦτον, ἐς ὃ οἱ K.

11. Περιάνδρου.] Petavius in Paralip. libb. de *Doctrina temporum.*

23. Μήλιος.] Laertius, *Periandro* Lysiden vocat. Procles codici Arch. est Patrocles. Perinde est.

P. 183. *l.* 5. Ἀναξείους.] Cod. Arch. ἀναιδείους.

12. Διαφθαρῆναι.]

P. 184. *l.* 40. Εὐδὸς, ὕστ.] Cod. Arch. ἰδὼς, ut & pag. seq. l. 5.

P. 185. *l.* 19. Καπείης.] Cod. Arch. Κυπείης.

P. 186. *l.* 11. Περσιδόντα.] Cod. Arch. περσελδόντας. fortè περσελδόντας. Mox, ἐς μέσον.

25. Εἶπε, Πρίξασπες.] Cod. Arch. Πρίξασπες, ἔφη, ἦτοι μοι δόκησις τ. τ. σφι. σχῆμα. Infrà 43. ἐς ὕψι.

P. 187. l. 5. Ἐπιδιδόμον.] Cod. Arch. ὀπίσσω.
23. Μύκης.] Scholiastes Nicandri *Alex.* τὸ ἀκρέον τῦ ξίφους, τὸ κατακλᾶν ἢ θλᾶν.
41. Καταλελάβηκα.] Cod. Arch. κατέλαβε. Mox pro ἐκφυσῆσον, idem ἐκφυσῶν.
P. 188. l. 33. Μήδ' ἀναστοιμώδεσι δεχέν.] Cod. Arch. ἢ ας. Hæc non vertit Interpres.
40. Κατειρεσίδι.] Apud Hephæstionem de Metris, κατειρυσμῷ χειρῶν.
P. 189. l. 9. Καταδηλῶ ὅτῳ.] Cod. Arch. ὃς ἦν. Ità & Interpres.
38. Φαιδύμη.] Cod. Arch. hîc & sequenti paginâ Φαιδυμίη.
P. 190. l. 21. Μίῳ ἐγένετο.] Vide l. *Esther*, cap. 2.
29. Ἀσπαθίνης. Cod. Arch. semper Ἀσπαθίνης.
P. 191. l. 33. Πάεσιμεν.] Cod. Arch. τῇ, πάεσιμι, φάς τι ἥκειν.
P. 192. l. 25. Ἐν αἴνῃ μεγίσῃ.] Alibi ἐν αἴνῃ, quasi ἐν πρᾷ. Hîc autem ἐν αἰπῇ legit Valla; & rectè vertit, aliter licèt sentiat auctor Lexici Ionici. Arch. codex legit αἴπῃ. ut libro 6.
38. Πολυχάρεα.] Cod. Arch. ut Valla, Πολυχάρεα. consentit Etonensis.
47. Ὡς ἐς τῦτο.] Rectiùs τῦτον. Ità cod. Arch. ità Valla.
P. 198. l. 20. Οἰδόντων.] Valla hîc nihil vidit, p. 221, eadem hæc locutio recurrit. Infrà πεδαγενέας.
P. 194. l. 11. Σωτειρίδησι.] Magis placet codicis Arch. scriptura Σωτειρίδι. Infrà ἐν ἑωϋτῷ. Arch. & Eton. & mox ἑωϋτῷ. Tum ἔξω ἔθεον, ut Valla.
40. Ἐντὸς πέντε ἡμ.] Cod. Arch. δεκάς. π. ἢ. ἐξιόντος.
45. Μύναρχον.] Codex Arch. cum margine Μύαρχον μικρὸν ῥῆδα.
P. 196. l. 18. Μυνάρχυ.] Cod. Arch. hîc & lineâ ultimâ μυναρχίης.
P. 197. l. 10. Ἐκεῖνοι.] Cod. Arch. stabilit lectionem marginis.
18. Τῶν ἀρχῶν.] Cod. Arch. ἐν ὅτι ἀρχῇ πλοῖ τοιῦτο.
24. Ἐμέσε ἔτος.] Confer paginam 224.
35. Ἔχειν ἢ βάλλ.] Cod. Arch. addit Καμβύσεω.
P. 198. l. 47. Δαρεῖῳ ὁ Ὑστάσπεω.] *A matre expositus, equæ uberibus lactatus est, ab equorum curatore Sparethra. Idem hinnitu equi rex declaratur.* Ptol. Heph.
P. 199. l. 9. Τὰ ἐσκέας.] Cod. Arch. περσικίας, ἄλλοισι ἄλλας ἐσκέας ἔθνεα νόμων, ἐσχάς ἢ φόρα περίοδον.
29. Ἀλυσσίων.] Cod. Arch. Λασσίων. Mox pro Τριμίων cod. Eton. Αὐτριέων. cod. Arch. Αὐτρίων. Talentorum summa literis numeralibus in margine cod. Arch. ponitur, in ipso textu dictionibus integris.
34. Ἀσσύριοι.] Cod. Arch. Ἀσσυρίων, ἑξηκόσια ἢ τετρακόσια. Infrà pro φορέσιον, idem habet φορέσιον, & ἀναμιμῶτο.
P. 200. l. 2. Ὀρθοκορυβαντίων.] Codex Arch. cum margine; mox Παρμαδῶ.
24. Ἀπὸ Βαχλ.] Cod. Arch. Βάκρων ἢ μ. Λίγυων, ἑξηκόσια ἢ τετράκοντα. Mox Παλλοικίης.
41. Μαρσυηνῶν.] Margo & cod. Arch. consentiunt, de his priùs. Vide pag. 410.
43. Μαρσῶν.] Cod. Arch. Vossius ad Melam, p. 13.
P. 201. l. 30. Καλαστίαι.] Suprà p. 177.
36. Ἔπιξαν.] Cod. Arch. ἐπέβαλλο. Ità Valla. Mox Καυκάσιο.
P. 202. l. 3. Εὐπάτριδας.] Cod. Arch. Δυπάτριδας. Consule paginam proximam.
44. Ἀπὸ μέσ.] Cod. Arch. ἀπὸ τῆ. Hinc videtur Aristoteles hausisse, τὸ ἀρπάζειν ἐκ ἀγελαίης.
P. 205. l. 1. Λαχῶς.] Cod. Arch. ubique λαχός. Mallem λαχών.
5. Eustath. legit ἐπαυρίῳ, hoc est, ἐπαναλαμβάνει.
11. Ἀνξάνομεν.] Cod. Arch. ἀνξόμεν. V. p. 214. —— ἐσικνέῃ κατακάρφων.
25. Ὀφίων.] Cod. Arch. Eton. ut & margo τίκτων. Valla itidem. Quod haud dubiè rectum est.
43. Πετρασμάδας.] Codex Arch. περιστερεμάδας ἐκ πλῶ.
P. 206. l. 2. Νεοσσιῶν.] Fortè νεοσσῶν. mox Arch. cod. κατακλαμβάνας. & lineâ 9. ἐπ τίλαν θαυμα.
18. Τειχέων.] Margo & codex Arch. τειῶν πολέων, quod quidem Ἰωνικώτερον.
32. Ὀξάπιας.] Scribe Ἐξάπιας. Vide Stephanum in Λιβύη.
41. Βαρβαείων.] Cod. Arch. & Valla Βάρκαιον. mox, τῦτο ἢ ἔλαφος. mox cod. Eton. μετ λίγυσ pro μιλετῶν. cod. Arch. με λίγειν.
44. Ἑξάπις.] Cod. Arch. ἑκάτε. Alii ἑκάτων. Fortè Ἑκατῶν.
P. 207. l. 13. Θαμιανίων.] Cod. Eton. Θαμυσίων. Cod. Arch. Θαμαναίων. Mox, Ἄκις.
29. Μελίνλω.] Codex Arch. μελλίω.
39. Χρήματα.] Darius ob hoc caupo meritò dicebatur. Huc Martialis Epigramma facit.

Sit cisterna mihi quàm vinea malo.

13. Οὐ ξυγκειμένοισι.] Cod. Arch. ξὺν ἐκείνοισι. Mox κλαίσοντ ἢ ὀδύρεσθε.
29. Πεσεῖναί τοι.] Cod. Arch. elegantiùs & Herodoteæ phrasi viciniùs, πεσεῖναι, τὸ, ἢ ἀλλοπεπάλου ——κλαγγεισμένον.
P. 209. l. 6. Ἀνδρὸς λόγῳ.] Cod. Arch. ἀνδρῶν λόγῳ.
10. Δυσὶς.] Cod. Arch. ἀυτός. mox δι' ὃν τίνα.
19. Ἀναιρήσοντα.] Erat Polycratis præceptor. Vide Ælianum in V. H.

24. Ὑποκείνῃς.]

24. Τπαρείνδε.] Hinc ὑποκριτὴς Dramaticorum.
32. Θαλασσοκρατίην.] Castor & Apollodorus in chronicis diligenter notárant Θαλασσοκρατήσας. Vestigia vides apud Eusebium. Mox pro μὴν Θ, cod. Arch. τῷ πρώτῳ ἐλθ.
P. 210. *l.* 6. Μαιανδρον.] Cod. Arch. Μαιάνδειον. utì infrá.
11. Περσδόκιμον.] Cod. Arch. Δόκιμον τὸν τοιάδε.
18. Ἐξέλλετο αὐτὸς ἀπόνασι.] Non autem αὐτὸν.
P. 211. *l.* 10. Ἀπεσιεμένους.] Cod. Arch. πεσιεμένους. Quod meliùs. Τίς σὺς περίσσεται φρένας, Archilochus. Mox pro τῇ ἀρχῇ——idem c. A. πεσχῇ. Vide p. 220. l. 26.
13. Κερκάσιον.] Cod. Arch. Κερκάτους.
15. Ἀγχιμολίοσιν.] Cod. Arch. Ἀγχαμόλιον, multò veriùs.
18. Τπείς.] Ut & margo.
23. Cἰσυνθίτων.] Cod. Arch. (quod priùs dictum) hîc quoque σιδηρίτων.
29. Λοχιμωτάτους.] Cujus est interpretatio δοκιμωτάτους.
P. 212. *l.* 26. Θυρῶν.] Cod. Arch. Θυείων.
34. Ἀγχυρίνοι ἐκάλο.] Hunc locum Suidas multò emendatiùs excripsit, ἀγχυρίνοιν Cυοὶ κάλο.
46. Ὁ δ' ἐνδυσάμενος δὲ ἄν.] Suidas δὲ ἐν ἑαυτῷ ἄν.
P. 213. *l.* 2. Ἠπαίμαλα.] Codex Arch. ἅπαν μὲν τὸ ἔχον——ἅπαν μελανόχρουν, Suidas. Infrà δύο ζεύγεσι.
P. 214. *l.* 20. Ἀυξασιδίῳ.] Cod. Arch. ἀυξασιδίῳ, utì priùs p. 205. Quid quòd Eustathius hunc locum adducat, legátque, ut dixi. *L.* 26. Codex Arch. lectionem in margine agnoscit.
P. 215. *l.* 13. Παίλας.] Codex Arch. πάλλα.
15. Καλαλείπειν.] Mox Ἀπίκελλαν.
20. Ἀσσίνης.] Ἐκ φοινίκης, ἅμα ἢ δεῦρο.
26. Κρηζώνης] Cod. Arch. diserte habet ΚρίτωνΘ. Hoc pacto suprà legi oportere notavimus p. 21.
30. Τπορείς.] Dictio Ionica. Homero ἰκάνω pro ἱκνέομαι.
P. 216. *l.* 15. Ἐμπίπλασι.] Cod. Arch. ἐκπίπτουσι, *cum navibus suis deferuntur.*
22. Δι' ἀυτῆ.] Ita Valla.
30. Codex A. & E. ἐσῆλθε.] Hujus videtur locum occupâsse ἐπεξῆλθε.
38. Οἵδε σρατ.] Nam id hîc deest.
41. Συλοσῶν ἈμάκυΘ.] Ita omnino. Vide p. 177.
P. 217. *l.* 14. Πλεῖς ἑαυτὸν.] Cod. Arch. ἀυτὸν, utì & Valla. Mox ἢ ἐγὼ. Infrà ἐφ' ἑωυτῶν.
P. 219. *l.* 23. Καλῶς, φησὶν.] Cod. Arch. πάρΘ, cum Valla.
P. 220. *l.* 17. Ἐξεκάγχαζον.] Cod. Arch. ἀπέπεμπον. cod. Eton: ἐξαίφνεον. Hæc autem glossemata sunt.
P. 221. *l.* 17. Ἰδῦσι.] Cod. Arch. Μήδοισι.
30. Codex Arch. ἄλλῳ μὲν τινι, & mox ἀποχειρίῃ.
P. 222. *l.* 3. Ἐξέπλωσαι.] Codices scripti ἐξέμπλωσαι. Vide *Hesych.* in ἐξέμπλωσον.
42. Πετάνδιος.] Codex Arch. ἐπετάνδιος.

Ad Librum Quartum HERODOTI.

P. 225. *l.* 10. Πέρινθον.] Suprà p. 3. 7. 393. Eustathius hos peculiariter Τρῆρες vocat. Videndus Geographus.
P. 226. *l.* 27. Τοῦδε.] Cod. Arch & margo τοῦδε. *l.* 28. Idem πίσωνα pro πρὸ.
30. Λευκῆσιν.] Cod. Arch. Νευκῆσιν. Non nunc primùm istæ duæ literæ ab excriptoribus confunduntur.
38. Ἀπίονδαι.] Cod. MSS. ἀπαλλάσσονται.
45. Τρίτωνα] pro Τρίτωνες.
P. 227. *l.* 37. Χώρῳ.] Cod. Arch. χθόνι. Probat quoque Etonensis.
45. Μιχθῆ.] Ita cod. Arch. Valla hîc malè omisit *Echidnam.*

P. 228. *l.* 7. Τρίορις.] Apud Homerum τρίορι κῦμα. Oppianus τρίορι habet. Ergo non rectè Hesychius dixit poni pro τρίορμον. Τρίορις sunt πλοῖα.
17. Εἰρύσαντα.] *Educentem.* Interpres malè.
47. Περὶ πολλῦ.] Alii codd. περὶς πολλὰς, quod sequitur Valla.
P. 229. *l.* 27. Τεραπόντις.] Cod. Arch. τραφόντις. Mox λαχάμιΘ pro χιόμΘ.
P. 230. *l.* 2. Τοδυπκάς.] Cod. Arch. τυδυπάς. Mox Ἀρπυίας, ut Valla. Mox ἄνεμος, ut Valla, non ἴστη.
18. Μετωπωπῶν.] Valla legit, ut in margine. Ita quoque cod. Arch. Idem mox pro πίλαι habet χάραι, ut paulò infrà.
23. Σπῶσι.] Ita codex Arch.
27. Εἰπόντα.] Ita codex Arch. rectiùs.
31. Ποιῆσαι ἐπιτελέα.] Cod. Arch. ταῦτα ἐπεί. Deinde ἔσχε· quod rectiùs.
33. Περὶ δέ.] Omninò πέρξ. Paulò infrà ἀτρεκίῃ, est omnium scriptorum lectio.
39. Τῶπερ.] Cod. Arch. τῷ περὶ ὀλίγον.
44. Ἀχοῖ.] Non agnoscit Valla, nec cod. Arch.
P. 231. *l.* 10. Ἴστρου.] Arch. cod. ἴστρΘ, ut mox.
11. Ἴταυρις.] Cod. Arch. & quidem perpetuò.
39. ΜασσάγΘ.] Antiquior est lectio per ω. eam habet cod. Arch.
P. 232. *l.* 7. Τίτιον.] Cod. Arch. τίτιον——πέξιν.
21. Τρβαμπάϊον.] Cod. Arch. ἐπιπάϊον, quod agnoscit margo, nec tamen ventit Valla.
14. Ἰύρκαν.] Mela legit Τίρκαν· sed & Plinius.
37. Ἄργ.] Codex Arch. Ἄργε.
48. Ὃς ἂν κατερ.] Cod. Arch. φεύγων καταφύγῃ.
P. 233. *l.* 1. Ἀργιπαῖοι.] Cod. Arch. Ὀργιμπαῖοι. Zenobius Ὄργιμ. Plinius scriptus Argempheos. Mela Argimpæi.
10. Ἀπελίαν.] Cod. Arch. ἀπελάς.
26. Ἀποχρυσῦσι.] Cod. Arch. ἀπεκρυσῦσι.
32. Λέγοντες μονοφθ.] Cod. Arch. addit benè articulos τοὺ μον. & τοὺ χρυσοφ. Infrà *l.* 38. Ὄνου δέπα. *l.* 42. Idem Τάφρης.
36. Ἄειμα.] Hæc paulò aliter Eustathius ad Dionysium. Æschylo μόνοψ ἐρεμός.
P. 234. *l.* 8. Οὐδὲ ὄνοι.] Cod. Arch. ἐδὲ, ἢ ὄνοι.
18. Φύει.] Cum interprete Cod. Arch.
21. Περιδίκας.] Opinor ἐπινοίδια dicit, quæ in eo benè multa, sed & laudata Dion. Halicarnasseo. Ipse alibi vocat τερατώδεα. Has in eo culpat Marcellinus.
P. 235. *l.* 5. Ἐρδιδυμίδα.] Cod. Arch. ἐυδιδυμίδα. De his lege Pausaniam in Atticis, Porphyrium 11. de Abst. 5. 18.
21. Περιφρέης.] Cod. Arch. Περίφρας. Hesychius, Πέφρασις, Σμερδ.
44. Ἄργιν.] Vid. Callimachum in Hymno in Delum, & Pausaniam.
P. 236. *l.* 6. Ἀγελεγλίας.] Fortè ἐγελεγλίας· Dictio est in sacris propria. Plutarchus de *Iside*, ὅταν ὑμέας ἐγείρωσι † Λιχίνην. & Interpretes Septuaginta ἐγέρθην κύων.
13. Ἀγχιαλίτην.] Cod. Arch. ἀγχιτείην.
P. 237. *l.* 4. Τὸν ὄρχ τοῦ.] Cod. Arch. rectè omittit ὄρχ τοῦ. Paulò infrà ἔστιΘ, quæ lectio suprà etiam restituebatur.
44. Περιπλώσαντες.] Cod. Eton. πλώσαντες † Λιβύλυ. Valla fortè περιπλ. Codex Arch. περιπλόντες Λιβύλυ.
47. Τάσιος Θ.] Vide p. 410. 541. Malè Pausanias ΤάσιΘ.
P. 238. *l.* 15. Παρὰ Ἡρακλ.] Cod. Arch. ἐπὶ Ἡρακλ. Mox Σύλλους, ut Eton. & margo. pro ὄρχ βασιλ. idem legit ἐς βάσ.
21. Φὰς τὰ.] Cod. Arch. Φάσκοντα, & χρυσόλυς.
25. Βοῶτα.] Cod. Arch. πρόβατα. Valla pecora. Mox pro ἔλεγε ἐλίγετο.
35. Ἐπιλύδομαι.] Cod. Arch. ἐπιλήσομαι.
41. Σκύλαξ.] Si Scylax hic scripsit πέπλους, qui sub ejus nomine exstat, mirum non significâsse hoc, ut in aliis solet, Herodotum. Vide Suidam. Aiunt eum Dario opus inscripsisse.
42. Καπαπύρου.] Suprà, 203 p. Apud Stephanum vitiosè Καπαπυρ Θ.
P. 239. *l.* 21. Ἀσίου.] Stephanus in Ἀσία pro ΚότυΘ videtur mihi legisse Λυδ. Cod. Arch. habet ΒότυΘ. Infrà Τύελα, ut in margine, coddi Arch. & Eton. Mox itidem περιβλίδου, & λίγμιν λεχρίδιον.
P. 240. *l.* 4. Ἀφάτα.] Cod. Arch. & E. ἄφτα. Paulò infrà ἔνδρΘ.
21. Πάσσατα.] Cod. Arch. Τασσαπ. Hinc Ἄβαλα, Tarcetas formavit.
26. Περὶ ἐπείρης.] Codex Arch. ἐπείρην. ut mox περὶ Βορέην.
27. Ὀρδησσός.] Cod. Arch. ὌρδησσΘ. Hesiodo ἈρδίσκΘ.
33. Ἄυρας ἢ Τιβ.] Cod. Arch. Λύρας ἢ Τίβεσις.
34. Ἄδεις.] Nolas ἢ Ἀρλαρις. ἐσδιάβα. Cod. Arch.
40. Δίκης.] Cod. Arch. quod præstat.

41. Κάρμι.]

41. Κάρμις.] Codd. ambo.
44. Ἐκ Κελτῶν.] Vide Eustath. ad Dionysium p. 41, 42.
45. Μετὰ Κύνητας.] Stephanus in Ἴβηρες videtur hunc locum attulisse.
P. 242. l. 3. Πολλῶν.] Cod. Arch. πολιτῶν.
6. Οἱ] Utrobique omittit cod. Arch.
10. Ὀλίγων.] Τὰ πολλὰ χρῶ. l. 12. Cod. Arch. ut in margine.
21. Τύρης.] Metæ, Tyra. Suidæ in Σκίθαι, Τύρας.
25. Ὕπανις.] Codex Arch. semper Ὕπανις. malè.
28. Μύπη.] Mela, *matrem ejus accola appellant.*
32. Κρηνὴ πικρή.] Stephanus in Ὕπανις idem ex Metrodoro docet. Pro ἑωυτῶν autem hæc in lineâ magis ex ionicâ formâ habet Codex Arch. αὐτῶν.
37. Ἑξαμπαῖος.] Mela, *ei cognomen est Exampæo.*
P. 242. l. 5. Κίτιά τε.] Codex Arch. κιτιέα. De Antææis meminit Hesychius, Ἀντάιοι. Eustathius ad Dionysium locum excerpsit.
8. Γερρέν.] Imò Γίρρι, ut infrà l. 34. Est & hæc codicis Arch. lectio.
18. Ἰππολάου.] Cod. Arch. Ἰππολαέως. Scribe, Ἰππόλεω. Nam Dioni est Ἰππολάη, in *Orat. Borysth.*
23. Ῥέει μὲν γάρ.] Cod. Arch. ῥέει ἡ ἐς ἕτερ.
27. Ὑπάνεος.] Cod. Arch. cum margine facit; sed nihil muto.
37. Ὀνοῦρις Τάναϊς.] Tres has lineas citat Arrhianus in III. Eustat. ad Dionysium.
P. 243. l. 10. Παπαῖος. Arrhianus in Bithyn. Βαβαῖος ἢ πάπα ἀπὸν πάππου, Eustathius ad B. Βαβᾶς.
11. Τῇ ἡ Ἀνία.] Codex Arch. Ἀνί.
13. Θαμμασάδης.] Codex Arch. Θαγμασάδ.
23. Καλαρξάδαι.] Omnes scripti ut Valla κατωβίβρυκες. Quod ideo observat Herodotus, quoniam alius Græcis mos. Ἀναχὰς post hæc faciebant, ut mox infrà.
42. Καὶ ταῦτα ἤδη κλ.] Cod. Arch. τὰ ἄλλα ἤδη. Mox Ἀγχίαλον, & Curiæ.
P. 244. l. 1. Ἀνδρῶν.] Cod. Arch. & Et. ἀνίππων.
3. Ὑπνοσίων.] Cod. Vallæ videtur obtulisse ὑπνοσίων.
21. Νομίζουσι, ὡδί.] Cod. Arch. νομίζουσι χρέεσθαι. Alibi ita loquitur Herodotus.
24. Ἐμπίνει.] Cod. Arch. ἐκπίνει.
27. Ἀποφέρει] pro ἀποδείρει. Mela, *referre.*
29. Ἐξίει.] Cod. Arch. Ἐκσοῖ. Cæterùm alia hîc legit Interpres.
30. Ὀργίας.] Cod. Arch. ὀργέους. Vulgò ὀργεῶνας. Hesychio μυστῶν, ἀναθύσεις.
P. 245. l. 3. Πεσεχρυσώσας.] Cod. A. & E. πεσεχρυσώσας.
10. Ὁ νομάρχης.] Non Ὀνομάρχης.
18. Ῥάβδιον.] Scholiastes in Nicandri in Ther. hunc locum respexit. Rabdomantia.
25. Οἱ ἡ Ἐρέσσες.] Suprà, libro primo ἐναίρεις. Cod. Arch. οἱ ἡ Νεσσαῖαι ἀνδρόγυνα.
P. 246. l. 20. Ἐστιμένους.] Hunc locum expendit Vossius ad Melam p. 112.
P. 247. l. 10. Θεσσαγύσσους.] Cod. Arch. ἔτι δὲ θυσσαγέτας.
13. Καλλιπύδας.] Cod. Arch. non καλλίστους.
27. Ἐπ' ἵππων.] Cod. Arch. melius ἐφ' ἵππων.
31. Ἐπιόντες.] Cod. Arch. ἐπέλθοντες. l. uls. λείπω.
P. 248. l. 1. Ταύτῃ ἡ κνῆ.] Malè interpres. Cod. Arch. legit ταύτα. Verte, *hæc verò longè super cannabis.* Hesychius in Κανναβὶς (Κάναβις) videatur.
13. Ὠρύομαι.] Cod. Arch. Ὀρύω. Vox notat ἐξαιρῶδες ἢ πνευματῶδες. Vide Hesychium in Καναβδίνας & Ὄρυξ. Fortè ἰάρβου.
16. Λιβάνου ξύλα.] Cod. Arch. Λιβανωτοῦ. Mox καταπλόουσι.
23. Διὰ τοῦτο Ἀνάχαρσις.] Cod. Ἀναχάρσει τε ἡ Δ. ἐπὶ Σκύθας. Dixit & Homerus, ἡ ἔτετο λαὸν ἀγείρων.
26. Ἐνομίζετο ἐς ἄνδρα τὸ Σκυθ.] Cod. Arch. ἐνομίζετο ἐς ἄνδρα ἤδη. Mox πάνυ δ' Ἑλληνίστι. Paulò infrà μεγαλοπρεπῶς, & χρυσόρροα.
37. Ἐκφυσέοντα ἀγάλματα.] Verte, *apparatu vasto Sinudaxrid.* intelligit, *cymbalum & tibiam*, &c. Vide Cl. Alexandrinum de Anacharsi. Sunt apud Herodotum Ἀγάλματα, sensu latiori, ea omnia, quibus quis oblectatur, deorum ἀγάλματα.
P. 249. l. 2. Ἐπῴδησε.] Cod. Arch. Ἐπῴδησε τῷ, &c. Vide Laertium & Suidam in Anacharsi. H. St. videtur verum hîc tenuisse.
15. Ἄλλως πάντως.] Cod. Arch. ἄλλως πάντως. Fortè ἄλλως πάντως τοῦ ἀνδρὸς Ἕλλ.
19. Ἀστρεΐδεω.] Codex Arch. semper Ἀστρεῖδ. Infrà Ὀυΐα.
41. Οὔτε ἄλλη.] Cod. A. & E. λάκ. Ita & Valla.
P. 250. l. 3. Ποσειδέων.] Cod. Arch. ἀλσοσιδέων.
18. Διωρύσσουσι.] Fortè διορύξουσι. Cod. Arch. διορύσσουσι.
32. Τύρεω.] Sic codex Arch.
38. Σκύλακης.] Cod. Arch. Σκύλαξ, perpetuò. Malè. v. p. 426. l. 10.
P. 251. l. 1. Μύτρωα.] Cod. Arch. μήτρωα Σκύλακος.

27. Πολλῶν.] Cod. Arch. πολλόν. Ita Valla.
P. 252. *l.* 12. Πρότερον.] Ante Argonautarum tempora. Infrà Θεωμαστότατον.
18. Pro ἀπικόμοι Cod. Arch. πεπικόμοι, quod verum eſt, & ex ſequentibus confirmatur l. 40.
26. Στενότατον.] Cod. Arch. στενότατον, ut ſuprà εὐρυτάτῳ. *l.* 27. puto ἐσβολῇ reponendum, ut hîc & alibi habet Cod. Arch.
P. 253. *l.* 16. Ἐδωρήσατο παισὶ λίνεα.] Cod. Arch. πᾶσι λίνεα. Margo, πᾶσι. H. Stephanus putabat tertum Græcum eſſe mendoſum. Lego πᾶσι λίνεα. Heſychius, ἀεὶ πάντων δῶρα, *donis omnis generis*, vel *eximiis*.
17.] Ζωγραφήσαντες.] Cod. A. ζῶα γραφήσαντες, *ad vivum pingentes*.
38. Κατὰ γέφυραν.] *Per pontem*.
40. Τίγρης.] Meminit in V. Item Plinius. Euſtathius ad X Iliad. locum hunc in hæc verba adducit, excepto quòd λεῖν habeat pro λῆν.
P. 254. *l.* 21. Κολωνίης.] Euſtathius λόφος, βυνός. Infrà.
26. Κυρμιδέαι.] Cod. Arch. Σκυρμιάδαι, quod accedit ad Stephani Σκυρμιάδης. Sunt apud eundem Σκύρτιοι.
27. Μυλαῖος.] Cod. Arch. Νιλαῖος, rectiſſimè. Stephanus Νίλη & Νιλαῖος, Herodianum in IV pro Herodoto laudans. Ortelius in hac voce emendandus eſt.
30. Ἀνδειότατοι καὶ Δ.] Codex Arch. καὶ θυραίτατοι καὶ Ἀκ.
32. Ζάλμολξιν.] Codex Ζάλμολξιν δαίμονα. Eandem lectionem tuetur margo; item Heſychius. Vide Porphyrium v. *Pythagoræ*. Heſychium, & Suidam in Ζάλμολξις. Julianus ſcripſit, eos libentiùs mortem, quàm iter obire; tanta in Zamolxe fiducia.
33. Πεντηκοντόρου.] Cod. Arch. & Valla πεντηκοντόρου. Malè.
P. 255. *l.* 3. Ἑλλάνικος.] Hellanicus apud Suidam hæc diſertis verbis narrat. Fuit is Herodoto Σύγχρονος, at paulò ſenior.
31. Δαρείου.] Deeſt codici Arch. nec vidit Valla.
37. Ἐξξάνδρου.] Cod. Arch. Ῥεξάνδρου.
42. Οὐδὲ δίκαιόν ἐστι αὐτά.] His addit codex Arch. Χίοισι Γελωνέων καὶ Βυσσοῖσι.
P. 259. *l.* 2. Ἴδρις.] Cod. Arch. Ἴδρι. Eſt autem ἴδρις lingua Ionicâ δρυμὸν ὄρος, Heſychio. Didymo ὄρος. Interpres non vertit. Vide 280.
4. Ἐν ᾗ πάτρῃ.] Cod. Arch. ἐν ᾗ πάτρης. Utì & Valla.
31. Μάχης.] Codex Arch. conſentit cum margine.
P. 260. *l.* 16. Ἐκπλέουσιν.] *Mittebam*. Euſtathius, Κιλλος, χωρήσας, ὅμιλος, Συνδός.
P. 261. *l.* 13. Σολοικίζοντες.] Cod. Arch. ἐστὶ δὲ οὐ λέγ. ὅτι.
P. 262. *l.* 13. Καὶ ἐκεῖνοι.] Codex Arch. ἐκείνοισι.
17. Οὐκ οἰκόμεθα.] Ita legit Valla cum cod. Arch.
29. Σκύθαις.] Cod. Arch. Κύπριος.
36. Ἰνδὸν Ὕδρου.] Cod. Arch. Ἰνδὸν Ὕδρου perpetuò. Vide Strabonem, 14.
37. Περσχυμένων, ἡμέρης.] Cod. Arch. περσχυμένους μείζους. ut ſæpe infrà.
P. 263. *l.* 34. Λύκος.] Confer Arrhianum III.
P. 264. *l.* 12. Ἐμβαλεῖν.] Cod. Arch. Συμβαλεῖν, quod habet hîc locum.
31. Σὺ ᾗ ξῆδι.] Cod. Arch. & margo conſentiunt.
P. 265. *l.* 9. Σκύθαν βῆσις.] De hoc proverbio Suidas, Adagiographi, & Demetrius, vulgò, Phalereus.
P. 268. *l.* 25. Λιαξίδης.] Cod. Arch. Λίδικης, ut ſuprà.
P. 269. *l.* 26. Πρότερον ἑωυτῶν.] Suidas hîc legit ἑωυτῶν. idem pro ἴδιον ἴσον. cod. Arch. ἴσον.
18. Οἴαδε. & ἀπίκατο.] Rectiùs editis.
30. Ἀρκεσιδίης.] Rectè. Ita & Vallæ codex.
43. Κόκκον.] Euſtathius, B. Ἰλιάδος, ad Τοῖσιν δὲ μετὰ Συμφοβήτιος ἦεν, adducit hunc locum.
P. 270. *l.* 32. Μενίγουνις.] Cod. Arch. μενιγούλης.
P. 271. *l.* 5. Λόγον.] Fortè δόλον.
25. Μεμβλιάρεω τ. Π. ἀνδρὸς Φοίνικος.] Stephanus *Ethn.* legit Μεμβλιάρεω. Vide Apollodorum.
47. Μάγον.] Cod. Arch. Μάνιον: confirmat Stephanus. Idem Arch. c. Θείξας habet pro Φείξας, ut Stephanus; deinde Ἔτεον, & Νάδιον.
P. 272. *l.* 20. Εὐδημίδης.] Sic quidem Valla. Cod. Arch. Ἐκφαμίδης.
38. Συμμίσγειν.] Cod. Arch. Συμμίδειν. Ita Valla. Mox Κυρβάβιος.
P. 273. *l.* 14. Ἀκήρατον.] Codex Arch. ἀκήρατον.
P. 275. *l.* 37. Τέτρηνε.] Significant loci felicitatem, & ubertatem.
44. Συνοικίζοντας.] Codex Arch. Συνοικίσαντας. Rectè.
P. 277. *l.* 15. Ἐλίσσετο φρασὶν.] Euſtathius ad Z Ἰλιάδος. Fortè reſpexit Herodotus præceptum Homericum, Ἰσόν τ' ἀλαπάξαι τε,——quod infrà ſequitur.
P. 278. *l.* 12. Ἀλαζείης.] Cod. Arch. Ἀλαζείρ.
27. Φόρυς.] Cod. Arch. φόρυν, ut Valla.
28. Ἀρυάνδεω.] Polyænus l. VIII. p. 625. Cod. Arch. Ἀρυάνδεω.

36. Δαρεῖος.]

35. ΔαρεῖΘ.] Hesychius, Δαρεικοὶ, οἱ χρύσοι στατῆρες. Lege χρυσοῖ στατῆρες.
P. 279. l. 19. Τοὺς ἑωυτῶν.] Cod. Arch. ἑωυτῆς.
24. Ἀδυρμαχίδαι.] Apud Ptolemæum Ἀδυρμαχίται, ut Εὐεσπερίδῃ apud Stephanum, quæ quidem terminatio his & Ægyptiis usitatior. Silio, *Adyrmachidæ* Stephano Ἀδυρχίδαι, malè.
25. ΓλαυκῶΘ.] Cod. Arch. Γλαυκός. Sic Lycophron quoque.
37. Τεθριππόβαι] V. Hesychium in Βαρκαίοις ὄχοις. Athen. 3. l. 22 c.
40. Ἀυχίαι.] Cod. Arch. Ἀυχίδ. Stephanus, Ἀυχίδ, ἔθνΘ Λιβύης ἀνατολικῆς. Lege ἀνὰ Βάγμας. Cæterum qui hîc Γηγάμαι, cod. Arch. Γηγάμαι, Stephano Γιλιγάμβαι.
P. 280. l. 4. Ἀπελλαῖοι.] Hesychius, ἀκεῖοι exponit.
6. Ἔπειτα γάλα.] Rectius codex Arch. Ἔπειτα δὲ γάλα ὀπτ. has lacti inspergebant.
34. Γαισάμαται.] Mela, Plinius, Capella, Γαμφασάντες.
42. Ἐν χροΐ.] Hesychius ἐν χροΐ κατὰ τὸ χρόα.
P. 281. l. 9. Γλαυκίτα.] An γλαυκίταΘ; Eustathius enim sic hîc legit.
39. Ἀυσῆς.] Codex Arch. Ἀυσεῖς. Astipulatur Stephanus. Melæ, *Ausenses*.
P. 282. l. 38. Μεταμβεῖν τε.] Cod. Arch. μεταμβαίνειν φησι.
42. Θερμὸν ἐς μεσ.] Cod. Arch. Θερμὸν μέσας νύκτας περιλάζει.
P. 283. l. 4. Αἴγλα.] Cod. Arch. Αὔγλα. Sic & Stephanus.
21. Τριγλοδύ.] Eustathius ad Dionysium p. 28. Mox Τριγλοδ. Aristoteles, & τοιαῦτα habet codex Arch. cum Eustathio.
P. 285. l. 1. Αἰγίδας.] Locum istum diligenter excutit Eustathius ad E. Iliad.
3. Πλὴν γὰρ ὅτι.] Melius Cod. Arch. πλὴν γὰρ ἢ ὅτι.
8. Αἰγίδας.] Cod. Arch. & Eustathius Αἰγλας, uti & margo.
13. Χρόνῳ πολλῷ.] Codex Arch. melius χρ. αἱ Λίβυσσαι, ἢ χρόνῳ πολλῷ.
43. Ζορκάδες.] Codices MSS. δορκάδες. Hesychius in Ζόρ. & Callimachus *Hymno* in Dianam.
P. 286. l. 2. Πήχεος.] Illæ sunt in cithara partes quas ἐγκάρσιον vocant.
12. Ζεγήριες.] Hesychio minùs rectè ζεγεῖαι. codex Arch. Ἀσβύστιον.
18. Ζαύηκες.] Codex Arch. Ζάβηκες. quod est idem.
20. Ζύγαντες.] Bochartus distinguit inter Ζύγαντας, & Stephani Γύζαντας. Lege l. 26. Κυζαντῖν. Sic Arch. c. & Stephanus.
40. Πτεκτῖνες.] Codex Arch. Πευκῖνοι. Rectè; Hesychius, πευκῶνες δάφνης τινές. Mox ἀναφέρῃ non ἀναφαίνῃ.
P. 287. l. 38. Ἐπ' ἀκρωτοῖ.] Cod. Arch. ἀκρωτῆρ.
P. 288. l. 1. Τὰ μέσα.] Desunt codici Arch.
2. Βυτὸς γαλίνεος.] Dictio est Libyca, κολοκὰς, λάΘ, Hesychius & Bochartus.
27. Ἐπιχάρμου δοκεῖ.] Eustathius ad N. Iliados.
P. 289. l. 15. Βάρης.] Suprà p. 279. Βάδρης, & Μάρδης. cod. Arch. hîc Μάνδρης. alius, Βαρδῆς. V. p. 409.

Ad Librum Quintum HERODOTI.

P. 290. l. 6. Δαρείου.] Codex Arch. Δαρείῳ.
7. Πεσσομένεας.] Hesychius ἐκ Νέλῳ exponit per ἐκπαγήσῃ. Alibi variant codices; aliquando πεσσωθῆναι scribunt. Vide Hesychium in Νέλῳ, ubi ait ἀπὸ τῆ ὕλης.
8. Οἱ γὰρ ἂν.] Cod. Arch. Ὡς γὰρ ἂν. L. cod. Ar. ἀνατεχναίμην.
22. Πολλόν τε ἐκράτουν.] Cod. Arch. πολλῶν.
30. Δαρείῳ.] Codici Arch. & Vallæ deest.
P. 292. l. 8. Σιγύνας.] Apollonio Rhodio Σίγυννα.
17. Συγύνας.] Cod. Arch. Hesychius, Σίγυνοι, τὰ ξυλὰ δόρατα. Eundem vide in Ζιβύνη, Ζιβύνη, Σιβύνη. Aristotelem Poet. c. 2. Schol. Apollonii p. 72.
23. Εἰκότα.] Ionismus postulat οἰκότα.

35. Ἡδυλὶη.] Cod. Arch. Sic Valla.
43. Πίγρης.] Cod. Arch. Τίγρης ὁ Μαξίου. V. p. 414. Fuit & Pigres Artemisiæ frater, Poeta. Plutarchus contra Herodotum, videtur ei tribuere Βαρβαρομιμησίαν.
P. 293. *l.* 6. Ἐπιμελὲς τοῦ.] Suidas hîc videtur legisse ἐπιμέλεσον.
7. Λυδικὸ.] Cod. Arch.
10. Φυλάξαι.] Suidas legit γνῶναι.
20. Πατρὸς ἔθν.] Cod. Arch.
25. Παυσὰν.] Eustathius ad Periegeten, & Iliados B.
P. 294. *l.* 10. Ὠδομάντους.] Cod. Arch. Ὠδομάνλας. prius agnoscit Thucydides II. Vide Scholiastem Aristophanis ad *Acharnenses*.
32. Τίλωνας.] Hinc fortè emendandus Hesychius, cui Τίλων est ἄλσος πλησίον.
P. 295. *l.* 18. Ἀτέλας.] Cod. Arch. ἀτέλα. Illud porrò ἀλγεδόνας ἐφιαλῶν respexit comicus, *ut doleant ei oculi*. Usurpavit quoque Plutarchus, non agnito auctore.
33. Ἀναχωμάδην.] Certum est Vallam legisse ἀναχωμάδη, ut habet codex Arch.
P. 296. *l.* 17. Μαλιὰν.] Cod. Arch. Μαλιάτων. Vidit idem Valla.
29. Τυγαὶη.] Vide l. VIII. c. 136. l. 1. c. 93.
37. Ἑλλανοδίκια.] Cod. Arch. Ἑλλάνων· ita & Etoa. Codex. Nec aliter Valla. De Hellenodicis Ælianus *Var. Hist.* IX. c. XXXI.
P. 297. *l.* 5. Μύκινθ.] Ita paulò priùs. Cod. Arch. hîc Μύκινθ. Stephanus ex Parthenio cum duplici ν scribit.
10. Ἴνα ἴδη.] Cod. Arch. ἵνα ναυτ. ἔστ ἴδη ἀφθ. κ. π. κ. καὶ μεγάλα ἀγάλματα. Ita Valla.
15. Σὺ τοίνυν.] Meliùs cod. Arch. Ζεὺ νυν. Ita enim p. 303. l. 7.
24. Ἄνευς τειχῶν.] Non est solicitandus iste locus. Est enim ἄτειχος, ἄτυχθ., Hesychio. Mox πρόχημα significat *propugnaculum*.
P. 300. *l.* 13. Καὶ τὸν Βασ.] Suidas & codex Arch. ἀντὶ β. ut mox.
19. Δημοσίας τειρήσεις.] Hinc Suidam emenda, apud quem ἐβδομήκοντα legis.
46. Ἐσπίχετο.] Codex Arch. ἐπίχετο. Hoc Valla videtur sequi. Prior lectio melior, nam σπίχεσθαι, est hoc in loco σπεύδειν.
P. 301. *l.* 27. Ἐστυμῶδον.] Æneas in Poliorcetico, & Polyænus l. I. idem tradunt.
P. 302. *l.* 16. Ἐν τῷ στρατῷ.] Haud dubiè, ἐν τῷ πρώτῳ. Ibi de istis agit. Cod. Arch. confirmat, & Stephanus in Τέρμερα
23. Τερμυρία.] Margo & codex Arch. Τερμιρία. Stephanus itidem, Τερμερεύς. Cæterùm in I. hos vocat noster Τερμίλας quos hîc diceret Τερμερίας. Vide p. 72. Puto literarum ρ & λ aliquam fuisse etiam in sono affinitatem apud antiquos. Inde traulissmus. V. Stephanum in Τέρμερα, & in Τερμίλη. ubi Τέρμερθ. & Τέρμιλθ. promiscuè. Sic Τέγγθ. & Τέλγθ., Ἀλιμέας & Ἀγυιέας, Ὄλοθ. & Ὄελθ., Κίοξ & Κίναξ.
28. Μετοίκ.] *Adiens*, μετερχόμενον, περιόντων.
29. Cod. Arch. Ἐνδρυς pro Ἔνδρυς. & Συναποκάλλο.
P. 303. *l.* 20. Ἔξιπθ.] Eustathius ad Odyss. ὑπερμῆκες, διαζύγιον.
P. 304. *l.* 37. Κρόσσων.] Cod. Arch. Κρόκων. Sic & Stephanus.
P. 305. *l.* 21. Εἴχετο.] Codex Arch. εἴχθη.
P. 306. *l.* 6. Ἀναξυρίδες.] Hunc locum non vertit Valla. *feminalia*, Hesychio.
13. Καπηλεύῃ,] Cod. Arch. quod probo. Reliqua in hac paginâ cum margine habet idem codex.
P. 307. *l.* 10. Ἐνενία.] Codex Arch. ἐνιστία. Hoc accedit ad ἐνιστία. v. p. 306. l. 8.
15. Ἐπικίους.] Lectio marginis placet codici Arch.
21. Ἄρχῃ.] Lineâ penultimâ διαμοίρῃ mallem cum codice Arch. quàm διαμοίρῃ.
31. Σταθμοὶ τε βασ.] *Mansiones*. Isidorus Characenus scripsit σταθμὸς Παρθικὸς. Opinor hinc ἀφορμὴν sumsit. In eo legas σταθμὸν βασιλικὸν p. 185. paulò infrà Μεσήνη σταθμὸς βασιλικὸς, lego σταθμοὶ βασιλικοί. Idem porrò subinde σταθμὸς commemorat alios, quos βασιλικὸς fuisse certum est. De Stathmis etiam scripsit Amyntas quidam, cujus meminit Athenæus. Hujusmodi est Hieronymi opus de *Mansionibus filiorum Israel*. Hesychius exponit σταθμοὺς κατάλυσιν. Talis fuit Nazianzum. Suidas in Τριβέλθ.
P. 308. *l.* 14. Ἐσβάλλοντθ.] Codex Arch. ἐσβάλλοντι, utì mox μεταβαίνοντι. Ferri potest prior lectio. Διαδόντων τ' Ἐυφρήτιν πόλις ἡ Ἀνθεμοῦς. Isidorus Characenus.
23. Ὁ δὲ μεσολίγυος.] Vide Brissonium de *regno Pers.* item Casaubonum ad XI. Strabonis, sub fine.
34. Φοινίκων χρήματα.] Vide Scaligeri digressionem ad *Eusebii Chron.*
P. 309. *l.* 45. Κλοίνου.] Vide Marcellinum in v. *Thucydidis*. Ejus fides in his desideratur.
P. 310. *l.* 24. Ἀχαιὸς.] Hesychius, ἀπὸ τοῦ ἀεὶ ἢ χάριν ἄχος.
44. Παείνη.] Scribe cum codice Arch. Παοίνη. meminit Pausanias, & Pollux, & Suidas.
P. 311. *l.* 40. Πελασγικῷ τείχει.] Murum hunc Pelasgi Atheniensibus condiderunt. V. p. 379.
41. Ἐξεῖλον.] Magna est dissentio de duratione tyrannidis Pisist. V. sc. Aristoph. p. 464.
P. 312. *l.* 30. Παλιόσθ.] Codex Arch. Γελιόσθ., Geleontis.
P. 313. *l.* 46. Τὸν Δ.] Cod. Arch. τῷ δήμῳ.
42. Πάντων ἐκὶ τιὼ.] Codex Arch. legit rectè πάντα. & l. 47. τῷ δήμῳ. *ipse populo se adjunxit*.

P. 314.

P. 314. *l.* 15. Ἐκύμαινε.] *Efferebatur.* ἐπῆρτο. Usus est & Aristophanes, hâc sententiâ.
P. 315. *l.* 4. Ἔργα χειρῶν.] *Fortia facta, & animi vim.* λῆμα, est βούλευμα, φρόνημα.
P. 316. *l.* 18. Ἰδὼν τὸν Βοιωτόν.] Cod. Arch. βοιδάρχας.
21. Ἐν πίδακι.] Codex Arch. non ἐς πίδακα.
26. Ἱππόβατον.] Vide paginam 366.
33. Πεπρηκλευκιδέων.] Aristophani *Nubibus* κεκρηκλε, *amburit fulmine.* Sunt, qui affirmant ignis Medici vestigia adhuc cerni in marmoreis parietibus cujusdam templi Palladis, quod Athenis extat.
45. Ἰουγρία.] Hic se suæ permiscet historiæ, μετοπαυσὶ, & obliquè animum suum aperit.
P. 317. *l.* 34. Εἰσὶ ἀρχαί.] Cod. Arch. cum margine, ἰχνύσι ἐσ.
43. Ἀπεδίδυ.] Codex Arch. ἀπεδίδυ.
45. Δαμίης.] Meminit Pausanias.
P. 318. *l.* 6. Ἐλαίῃ] Imò fortè in luco Mycenæo. Vide Apollodorum, & quæ ibi attuli p. 70. & 222. Item Herodotum p. 480.
27. Κυπριήσιον.] Festum in harum memoriam dicebatur Λιθοβολία. quod imitabatur ἐπισφολία.
31. Εἰσὶ δὲ σφι ἐς Ἀφροδίτην ἱρητύαι.] *Celebrant & sacra quædam arcana,* nempe, præter festum jam dictum.
44. Ἀσὼν τύτων.] Cod. Arch. τυτίων, οἱ περιοδίται.
Κυμαίων Ϙ.] Ita cod. Arch.
P. 319. *l.* 5. Ἀλλοφρονῶσι.] Eustathius, παραφρονῶσι, μανῶσι.
40. Τὸν ἐπὶ τυτίων.] Cod. Arch. τίτων. ut mox.
41. Ἀθηναῖοι δὲ.] Verte, *Athenienses autem ne hunc quidem tantæ cladi supervixisse,* &c.
P. 320. *l.* 5. Δαρίδα.] Hesychius in Δαρίζων.
28. Ἐπ' Αἰγυπίους.] Valla legit Αἰγίνης. consentit codex Arch.
P. 322. *l.* 3. Ὀλοοῖσχον.] Nempe σίδηρον. Apud Homerum N. Iliados, ὀλοοῖσχῳ. Herodotus infrà, ὀλοοῖσχον ἀσπίνην, *lapides molares devolvebant.*
31. Κυλίνδων.] Plutarchus in *Sympos.* hæc excripsit. Pausanias I. Eliacon vocat λάϊνον. Apud Hesychium varia significat.
P. 324. *l.* 9. Διαπλεύσαντος.] Cod. Arch. & Eton. διαπλέξαντος. Mallem διαπλώσαντος, quod est διαπλεύσαντος.
12. Ἡσιόδῳ.] Homerus, παῖς ὡς ἔτι νήπιος ἦεν. Vide p. 182.
21. Κατὰ τωὐτό.] Cod. Arch. ἐς τωὐτὸ ἀπό.
22. Ἴδιον.] Non ἴδιον.
23. Τὰς ἀναφορὰς τὰς ἐπὶ ἐσχάραν.] Hæc verba Aristoteles adfert libro III. Pol. c. 9.
32. Συνόμοσσαν.] Codex Arch. Ξυνόμοσσαν. Hesychio κατάλογον. Vide *Lex. Herod.*
P. 325. *l.* 9. Ὀρυγμὸν.] Homerus βόθρον vocat, ubi ista sacra sanguine fuso fiebant.
13. Τοιοῦτον ἔργον.] Codex Arch. cum Valla, τοιοῦτον ἔργον.
21. Συνίοντας.] Puto Vallam ea legisse, quæ in textu.
26. Ἡμέρας αἱ νύκτας.] Codex Arch. ἡμέρας. quod non capio. ἀνιᾶδυ vexari; explicabis hæc ex verbis paginæ 321. l. 6, 7.
P. 326. *l.* 1. Καὶ πῶν.] Locum totum sic concipit codex Arch. μέσον τῆς Ἰλ. χω. ὃ ὑ καὶ σφι ἐς τοῦτον ἀλλασσον, ὅτε Ἕλλησον συνε. τὰς Ε.
8. Ταῦτα δὲ Ἀλκαῖος.] Scripsit συνουσιαστικὰ de seditionibus Mityleneensibus. Hoc in opere multa pro patria dixit, unde & *aureum plectrum* meruit; multa pro se. Horatius,

Et te sonantem plenius aurea
Alcæe plectro.

de fugâ ejus, quam tangit Herodotus, ista capio,

——*Dura navis,*
Dura fuga mala, dura belli.

Plutarchus libro contra Herodotum p. 858. gravem impingit historico nostro culpam, ob Pittaci res gestas malè hîc silentio obscuratas.
P. 328. *l.* 25. Κυβάβης.] Codex Arch. Κυβίβης. Restitue Κυβίλης. Mons in Phrygia Κύβελος. Virgilio Cybelon, III. Æneidos,

Hinc Mater cultrix Cybeli.

Imò idem, Cybele Ovidio, Fast. IV. *Inter,* ait, *viridem Cybelen.* Hîc culta, & hinc dicta Cybele, & Cybelle. Claudianus,

Thyasos spoliat de more Cybelle.

37. Σιμωνίδου.] De Eo Stephanus in Ἀμοργὸς & Ἰουλὶς, inconstanter. Noster infrà filium Leoprepis facit, p. 459. Scholiastes Pindari, Callimachum laudans, hæc habet,

Ὡς ὁ Κεῖος Ἰουλὶς γένετο.

unde de genere ejus aliquid amplius colligitur. Aristoteles Rhetoricor. 3. taxat hominis tum mores tum dictionem, ut qui de asinabus dixerit,

Χαίρεθ' ὀνοπόδων δύ' ἀδελφεαὶ ἵππων.

Plura de eo Scholiastes Aristoph. p. 532.

P. 329. l. 4. Ἐξιλοντα.] Hîc codex Arch. & Eton. legit ἐξελαυνῖ. Vide quæ ad p. 3. l. 15.
9. Παρηγρέατο.] Codex Arch. παρηγρέατο.
14. Στρατηώτησι.] Ita codex Arch.
30. Ἴσαῦς.] Vide paginam 382.
40. Ἀναγνώτας.] Scholiastes ad Dionysium Thracem notat hanc esse locutionem Ionicam. Apud Herodotum frequens est.
43. Τοιῦτόν τι.] Codices scripti, ut & margo, τότων τι ἄν.
P. 330. l. 3. Ὅσα πρὸς σέ.] Codex Arch. ὅσα πάρεστι.
12. Οἴκασι.] Codex Arch. ἤκασιν. id rectè.
16. Καταρήσω.] Paulò suprà καταρησῆες. & cod. Arch. hîc καταρίαν.
23. Διέβαλε.] *Decepit.* Alibi διαβεβλημένος βασιλεύς, *deceptus.* v. p. 555. l. 24.
P. 331. l. 4. Ἐμβαίνειν.] Scripti omnes ἀναβαίνειν. Mox codex Arch. in melius restituit——ἔτεμψαν ἡμέας τὰ κοινὰ τῆς Ἰωνίης φυλάξοντας.
13. Σολίων.] Codex Arch. rectiùs, Σολίων ἀπὸ ἑξήκοντα.
16. Ἀντίπαλος.] Codex Arch. ἴσασι ὁδόν. Mox pro κέρτα idem habet πολίμια ἔργα.
20. Ἰσάμιον ὁδόν.] Hæc confirmant codicis Arch. lectionem, l. 16.
26. Αὐτίων, ἤ.] Omninò ut codex Arch. ἢ πάντως. & ut Valla.
37. Περσφερέστερον.] Et codex Arch. & margo.
P. 332. l. 7. Ὁ Κὰρ ἦς.] Codex Arch. non agnoscit: sed pro ὁ Καὸς habet, ὁ ὁπίων, ut paginâ præcedenti.
30. Συνοίσεσθαι.] Codex Arch. ἤσσους.
42. Τμῖνι.] Codex Arch. Τμαῖνι.
49. Περιώπην.] Codex Arch. Olim quidem inquit Stephanus Περιώπαν dicebatur quæ nunc Περιώπη.
P. 333. l. 12. Κινδύῳ.] Hæc quidem est lectio codicis Arch. Est apud Strabonem l. 14. Μίνδυα, apud Scylacem Μύνδῳ in Caria; utcunque hîc nihil muto; nam apud Polybium Κινδιὰς Ἄρτεμις legitur. Syennesis mentio est in I. libro.
15. Κατὰ νάτα.] Cod. Arch. κατ' ὦτα. mox συμβ. & χέρτης.
31. Στερρίῳ.] Est enim is ταμίης πολέμοιο.
44. Δάσῳ.] Margo lectionem aliam profert Πηδάσῳ. Codex Arch. Δασσίοιν. Interpres Μύλασα. Quam fortè dictionem voluit indicare codex Arch. Qui insidias struxit, erat Mylassensis.
47. Ἀμόργης.] Codex Arch. Ἀρμόγης καὶ Συναμάγκης——καὶ Μύρσος. Cæterùm Amorgen novit Ctesias.
P. 334. l. 7. Ἰλιάδα.] Codex Arch. Ἐλιάδα. Vera lectio est Αἰολίδα. Sunt in Æolide Gergitha.
8. Ἀπολειφθέντας.] Codex Arch.
33. Μίλητον.] Mirum cur Henr. Stephanus insimularet Vallam, ac si Pythagoræ hoc nomen dedisset, quod non fecit.

Ad Librum Sextum HERODOTI.

P. 335. l. 35. Ποιεύμενος.] Valla paginâ proximâ vertit, *fecit litoral*; mallem *operâ*, *ministerio utens.*
38. Ἀλλ' ἐκ τοίχου.] Codex Arch. habet interpretis lectionem, ἀλλὰ τοίχου ἑδώδα.
P. 336. l. 46. Οἱ Λέσβον νεμ.] Codex Arch. & Eton.
P. 337. l. 3. Δώδεκα νηυσί.] Reliqua sic pertexit codex Arch. Πεντήκοντα δὲ ἔλεγον Τήϊοι εἶναι νηυσί. Τήϊοι, &c. ita ut nulla hîc sit mentio Myusiorum. Numeri autem summa sine istis constat. Puto nihilominus Myusios interfuisse ob vicinitatem. Vide p. 60. l. 33.
22. Τῶν Ἀρχαίων.] Codex Arch. Τῶν ἀρχόντων. & Valla.
25. Ξυγκαλίσαντες.] Codex Arch. melius Ζυγκαλ. longiùs abit codex Et. Συλλεξάμενοι.

34. Καπέξει.]

34. Καπάξει.] Codex Arch.
P. 338. *l.* 1. Ἐπὶ ξυρῇ.] Homerus hoc usus est proverbio, Ἐπὶ ξυρῇ ἑστὼς ἀκμῆς. Vide & Plutarchum contra Herod. p. 870. Longinus hunc locum laudat.
13. Ἑκάστη.] Codex Arch. Ἕκας τε.
46. Οὐ βυλομένους.] Codex Arch. propiùs ad Vallam ἀρνευμένους.
P. 339. *l.* 11. Ἐνδίκως.] Codex Arch. δίκα. Ita Valla.
39. Post χίων codex Arch. addit ὑπὲρ. rectè.
P. 340. *l.* 2. Καταδύσας.] Codex Arch. καταλύσας.
9. Καθ' ἁρπῆς.] Homerica est locutio.
11. Συμπισέειν.] Rectè. Cod. Arch.
34. Ἄμπ.] Codex Arch. Ἄμπ. Ita & Stephanus hîc legit.
P. 341. *l.* 2. Μιλήτου ἅλωσις.] Drama, cujus pauci qui de Phrynicho agunt, meminerunt. Callisthenes apud Strabonem XIV. eadem scribit. Vide Longinum Sect. 21.
P. 342. *l.* 2. Τῆς Ἰνυχθ.] Codex Arch. Ἰνύκτ. Sic Stephanus in Κάμιχθ. Idem tamen in Ἴνυχλον aliter. Nisi fortè locus sit mendosus.
P. 344. *l.* 35. Τὼ ἀρχὼ τῆς Χ.] Valla & cod. Arch. ut in margine.
P. 347. *l.* 6. Δαρεῖθ.] Marcellinus in vitâ Thucydidis de hâc re dubitat.
P. 348. *l.* 11. Ἄθωϛ] Charon Lampsacenus scripsit, columbas albas plurimas hoc tempore visas. Ælianus v. H. L. 1. c. 15. Vide p. 365.
P. 350. *l.* 9. Ἀργείην.] Codex Arch. Ἀργίνην. Vall. Αἰγίνην. Vide Apollodorum II. *Bibl.* Ibi Ἀργεία dicitur.
19. Εἴκως.] Codex Arch. εἰκὼς. Ita Valla.
P. 351. *l.* 32. Λογάδας.] Codex Arch. λογχάδας. Vide Scholiasten Aristophanis ad *Acharnenses* p. 422.
44. Ἐς Ἀπόλλωνθ.] Codex Arch. Ἀπόλλωνα.
P. 352. *l.* 13. Ἔχειν, ἢν μάτηϛ.] Codex Eton. cum Valla facit ἢν ἡ μάτηϛ ἢ ὁ πατήρ.
18. Δύω ψήφους.] Thucydides l. 1, refellit vulgatam de re sententiam. Nescio an Herodotum designet.
P. 354. *l.* 20. Ἐπὶ Δικτύλῳ.] Codex Arch. Δικτύλων. vidit Valla.
38. Ἄμθ.] Vide p. 506.
P. 355. *l.* 5. Καταμοσίην.] Alii recentiores dicunt δαμοσίην.
P. 358. *l.* 19. Ὅκως χάρ.] Suidas hæc adducit paulò aliter, ἐνέχεαν τὸ ἀφέστηκον τῷ σκήπτρῳ. Codici Arch. & Eustathio deest σκῆπτρον.
22. Ἐν ξύλῳ.] *In codice Numellis.*
40. Ἐν ἀλογίῃ.] Codex Arch. ἐν ἀπορίῃ φέρ.
P. 359. *l.* 12. Σίπεια.] Codex Arch. Σήπεια. Sic Interpres.
17. Ἐπίκουρα.] Vide paginam 340.
P. 361. *l.* 1. Φηγασιεύς.] Non puto alibi hoc nomen reperiri. Codices A. & E. Φιλαγιεὺς habent. Hinc vero lectio emicat, Φηλεύς, quam Stephanus in Φηλία agnoscit.
P. 363. *l.* 2. Λιθωνιάδαι.] Codex Arch. Λιθωνίδαι. Quartum autem versum sic legit,

Ἀλλ' ὄφρα πῆϛ ἐστιν ἀνάμαλθ, ὑπ' ὄβριν χοΐρας
Οὐδὲ πόδας, κρατερῶς ἢ μαχέσχ' ——

Ultimus versus, si rectè memini, est Hesiodi.
27. Κνίδιοι.] Codex Arch. Κνίδιοι.
P. 364. *l.* 4. Δωρεήν.] Codex Arch. Δωτίνην. Rectè, nam alibi ἤγαγον Δωτίνας ἐϛ πολίων.
13. Ἕρερόν τι ἢ ἦγον.] *Depradabantur.*
25. Ἐπαπειρῶν.] Aliter ἐπίπαυρον, ῥίπτεσκον, κορύνῃ.
P. 366. *l.* 22. Πολεμίντων.] Codex Arch. πολεμιζόντων.
27. Δωρεῆθ.] Hesychio, φεύγιμθ ἀπὸ Περσῶν. ἀπὸ φυγῶν. Ἕλλοϛ. fortè εἴελλοϛ. Ctesias Δωρεαῖον scribit.
43. Ἱπποβοτέων.] Codex Arch. De quibus suprà jam meminit, p. 316. Nihil hîc muto.
48. Τὼ πόλιν] Addit codex Arch. ἢ ἐλθεῖν ἐϛ τὰ ἄκρα. Consentit Valla.
P. 367. *l.* 21. Ἀπεστερημένους.] Confer p. 328. l. 26. Ibi unius tantùm ἱρῷ meminit combusti; hîc ἱρῶν.
26. Κατέργοντες.] Codex Arch. κατεργάζοντες.
38. Ὁμομήτριοι.] Quod rectius, Cod. Arch.
39. Τῶν αὐτῶν ἵππων.] Uti & paulò infrà. *idem.*
46. Τάφαι.] In his Cimononiis sepulcris ipse Herodotus sepeliebatur. Marcellinus vit. Thucyd.
P. 368. *l.* 4. Μιλτιάδην.] Vide Marcellinum in *Vitâ Thucydidis.*
9. Ἐκπορευομένων.] Codex Arch. ἐκπορευομένοις.
20. Φιλιππίδην.] Cod. Arch. Hoc & infrà. Lucianus hæc ridet.
46. Ἰσμηδόν.] Ita omnino. vide autem quæ Plutarchus l. contra Herodotum p. 861. adfert. confer & Justinum.
P. 369. *l.* 19. Ἄθμιον.] Codex Arch. γῦν. Idem lectiones marginales confirmat, in quibus ἐόν Ionicum est, & parit compositum κακοεόν aliáque.

20. Φειδιππίδην.] Codex Arch. Φιλιππίδην. Ita & Plutarchus, contra *Herodotum*. & Iſidorus Pelus. l. 4. Epiſt. 69.
34. Ἐκατέρω.] Codex Arch. ἑκατέρω.
P. 370. *l.* 7. Ταῦτα γινόντες.] Codex Arch. ἀναγινόντες.
P. 371. *l.* 20. Θυσίας.] Meminit Scholiaſtes Ariſtophanis. Fiebant hæc ſacra Braurone, Pollux VIII. c. IX. §. XXVI.
20. Αἰτίη, ἢ ἔχει.] Plutarchus, αἰτίλιον ἔχον, hîc legit.
22. Ἀναδίξασθαι.] Paginæ proximæ lineâ ultimâ ἀναδίξαι. Atque ita Plutarchus hîc legit, & codex Arch. & paginâ 374. Scutum ſublatum erat proditionis ſignum.
P. 373. *l.* 19. Δεινὸν χόλον.] Puto Vallam vertiſſe *multum acerbitatis*.
P. 375. *l.* 14. Ἐξενείκαι.] Codex Arch. ἐξενείκαις ἐσάπαξ.
P. 376. *l.* 6. Δάμας.] Codex Arch. Δάμασ☉ Ἀνύει☉ τῦ. Vera eſt lectio Ἀμύει☉. *Amyris inſanit* quid ſit nôrunt paroemiographi.
11. Αἰολίδ☉.] Codex Arch. Αἰτωλίδ☉. Valla Ætoliæ.
P. 377. *l.* 15. Σχήματα.] Codex Arch. ὀχήματα. Ambigo.
P. 378. *l.* 42. Χθονίων θεῶν.] *Deorum inferorum*.
P. 381. *l.* 21. Καταυύσας.] Codex Et. καταλύσας. ſic interpres. Codex Arch. καταῤῥήξας.

Ad Librum Septimum
HERODOTI.

P. 382. *l.* 7. Ἐς Σάρδις.] Vide paginam 239. l. 11. & 12. πολλῷ πλέω——παρεῖχον, Codex Arch.
P. 383. *l.* 16. Βασιλεῦσι.] Cod. Arch. ἐβασίλευσαν.
29. Ἐξέρξεω.] Codex Arch. melius. Valla non vertit.
P. 384. *l.* 5. Ἀναβεβήκασιν.] Codex Arch. ἀναβεβήκασιν ἐς ἔχθεα παλαιὰ ἐόντα. Id eſt, *inimicitias priùs deponentes*.
7. Πεισιστρατίδαι.] Puto ſic ſcripſiſſe Herodotum. Ita ſanè cod. Arch.
8. Λάσου Ἑρμιονέ☉.] Cod. Arch. ſed notior eſt Laſus Hermionenſis ex Procli chreſtomathia, & Tzetze ad Lycophronem, Pauſaniâ, aliiſque, quàm ut de eo hîc dubitari poſſit.
10. Ἐκ τῆ Θαλάσσης.] Codex Arch. cum margine κατὰ τὴν Δηλ.
21. Ξέρξης.] Darii & Xerxis bella hæc ſcripſit Charon Lampſacenus Herodoto paulò ſenior. Item Simonides. *Suidas* & Tertullianus L. de *Animâ*, & Plutarchus, & Pauſanias hoc docent.
31. Σύλλογον ἐπίκλητον.] Poſteriores unâ voce Σύγκλητον. aliquando Σύγκλητο☉ βουλή. Tragicus quîdam λόγον Σύγκλητον dixit.
P. 385. *l.* 7. Ὑπερθέσθαι.] Omnino ὑπερτίθημι. unde apud noſtrum toties ὑπερθέντες. Sic ὑπερτίθη☉ τοῖς ὑπεναντίοισι τὸ ἐνάντιον. Quanquam ibi quoque ὑπερτίθη☉ malè ſcribatur. ut etiam p. 392. l. 35. ubi iterum codex Arch. ὑπερθέντες.
35. Ἀνάπλοος ὑμῖν.] Codex Eton. hæc interponit, ἡμῖν μὲν τοσαῦτα ἀγαθὰ ἔξεσται. ὑμῖν δὲ. *Nos tot bona reportabimus*. Infrà codex Arch. χρὴ ξυμπαρεῖναι.
P. 386. *l.* 7. Ὑπάρξαντας ἀδικίης.] Scio alibi ſic loqui Herodotum, & alios. Hîc autem in codice Arch. video ἁλιτῆς. Puto igitur Herodotum ſcripſiſſe ἁλίτας, *peccatores*. Homerus etiam dixit πούλυς ἀλείτην.
P. 389. *l.* 39. Μετὰ δὲ βουλεύεται.] Codex Arch. βουλεύσαι. Ω Π. 57. μὴ ἄγειν, quod rectum eſt. Vide p. 390. l. 15.
P. 390. *l.* 36. Θεός τις ἔλθοι.] Codex Arch. Θεός τις ἔλθοι. Ita p. 391. l. 16.
P. 391. *l.* 2. Φερσὶν τε εὖ.] Formavit hoc ex noto Heſiodi dicto.
26. Φανίῃ.] Codex Arch. φανεῖ. Margo φαίνῃ. vide lineam penultimam.
36. Οὐδὲ ἐπφοιτήσει.] Codex Arch. & E. & Valla hîc legerunt οὐδὲ ἔπηλθε. Poſtulat id ſententia.
P. 392. *l.* 1. Νομίζων.] Scripſerat ἐλπίζων. Ita legit Valla, ita codex Arch.

35. Ὑπερθέντες.]

35. Τανταίης.] Codex Arch. ut p. 385. l. 7.
P. 393. l. 12. Ἀνομίῳ.] Codex Arch. ἀναυσιμίῳ. Indubitabilis lectio.
16. Σκύλαξ.] Vide paginam 3. & 7.
20. Μυσῶν τε καὶ Τευκρῶν.] Vide p. 409. l. 29. Xerxes finxit Principes Græcorum sibi patriæ proditionem addixisse. Hinc tot gentes non tam ad bellum, quàm spolia, confluxère. Polyænus VII.
29. Ἄλλος πυνθάνεται.] Juvenalis,

——*epotáque flumina Medo*
Prandente——

Inter hos fuere Onochon, sive Onochonus, Ilissus, Scamander, Melas, Lissus, Echidorus, v. p. 449.
41. Βυβάξις.] Supra Βυβάσης, ut Οἰβάξις. ita Justinus Tzetzes falsò vocat Βεσβάκλιν.
P. 394. l. 8. Κλεῶναι.] Erant & aliæ Cleonæ inter Argos & Corinthum.
P. 395. l. 8. Πῆγον.] Puto rectè se habere. Valla tamen cum codice Arch. legit πίεσγ. Alii χάεσγ.
21. Καταῤῥάκτης.] Multa de hoc disputat Salmasius ad Pomponium.
27. Πύθιος ὁ Ἄπολλ.] Omnimò contemnenda est lectio marginalis. Locum hunc adducit Eustathius ad B. Ἰλιάδ., non tamen sanè.
P. 396. l. 4. Γιγαντίδων.] Codex Arch. γιγαντίδιον (vel γιγαντίδων) ἀρχαῖον καὶ βίβ.
37. Καλλάτηβον.] Codex Arch. Καλλάτηον. Fortè Καλλατίαν. Nam Stephanus in Κάλλατις habet καλατία. Idem tamen hîc legisse videtur Καλλάτηβ.
41. Χρυσίῳ.] Tzetzes ad Lycophronem videtur hîc legisse ἀχρύσωτον.
P. 397. l. 1. Τῶν ἐν Ὕδρῃ.] Vide Brissonii collectanea de *regno Persico*, l. III.
13. Μαδύτα.] Codex Arch. Ἀβύδα. Vide tamen p. 556. l. 42.
30. Μαστύρας.] Codex Arch. rectiùs στύρας.
P. 398. l. 10. Ὄρυξι.] Codex Arch. ὄρυσσι. Hoc rectum.
P. 399. l. 25. Τῇ ψυχῇ.] Sic legit codex Arch. non τὴν ψυχήν.
42. Νισαῖοι.] Codex Arch. & Stephanus Νησ.. Arrhianus etiam Νισαῖαι ἵπποι genere mutato. Suidas Ἀσυνάτ., vulgatos libros sequens scribit Νισαῖοι. Vide suprà, p. 204.
P. 401. l. 38. Οἶνον ζῶν.] Codex Arch. εἶναγε.
39. Μεμπαύμεθα.] Cod. Arch.
46. Τπόπλεως.] Cod. Arch.
P. 402. l. 21. Κομίζεσθαι.] Codex Arch. δεῖ κομίζεσθαι. Quæ lectio Vallæ placuit, uti & hæc ἔχων δὲ τὴν λιμ. & l. 28. ἴσον ἂν περβαίνῃ ἐμπίπτω.
P. 403. l. 42. Μεταβάλλων. ἀφ'.] Cod. Arch.——λων χαλκᾶς ἔχων, ἀφ' οὗ τε. Valla videtur legisse ampliùs χαλκᾶς μέγιστον.
P. 404. l. 16. Ἐντεταμένους.] Cod. Arch. ἐντετακμένους. *Intentè.*
32. Διαχεῦναι.] Codex Arch. διαχεῖναι. Ita Valla.
33. Πάλαι.] Uterq; legit ut miram ubiq; inter Vallæ codicem & hunc nostrum observes concordantiam.
P. 406. l. 21. Πλῆθος, ἐβλ.] Cod. Arch. ἰρὸν ἐβλ. De numero nimium quantum variant Auctores. Ælianus videatur l. 13. c. 3. Diodorus 11. Plinius 33. c. 10. Nepos in vitâ *Themistoclis*, Justinus, Isocrates *Panathenaico*. De hâc expeditione scripserunt horum temporum celebres auctores cùm alii tùm Charon Lampsacenus, Phrynicus tragicus, quem sequebatur Æschylus in Persis, Choerilus Samius, qui omnes gentes, teste Josepho, recensuit.
P. 407. l. 11. Ἀνάρης.] Codex Arch. & Valla Ἀναφάρης.
12. Ἐσπάχατο.] Codex Arch. ἐπιπάχατο. Vide p. 408. l. 33. 409. 10.
43. Ἀζάνης.] Codex Arch. Ἀγτάνης ὁ Ἀγγαῖος. Magna est in his ducibus nominum varietas. Quædam finxit Æschylus, nec satis aptè, si terminationem spectes.
P. 408. l. 12. Παλίντονα.] Eustathius ad hunc locum respexit, cùm τόξον παλίντονον exponeret κυκλοτερὲς, τὸ δὶς διατεταμένον καμπύλωσιν.
38. Ἔσαν.] Codex Arch. ἦσαν, ut Valla.
P. 409. l. 9. Φεύγας.] Conon *Narratione* 1.
25. Νεβρῶν.] Codex Arch. non νευρῶν. facilis lapsus.
32. Λυκοεργίας.] Athenæus, ἐν Λυκίᾳ εἰσαγομένους. l. XI. c. XI.
37. Καβηλίας.] Codex Arch. Καμηλίας——Λασίνιος.
40. Μιλύαι.] De his in I. dixit; eosdem & Solymos facit. Hinc Josephus cives suos esse vult, quos Choerilus enumerârat in hoc exercitu, & tribuit iis pro galeis ἱππῶν δερτὰ μέτωπα, Herodotus δορυφόρους. V. p. 408. l. 34. Cod. Arch. hîc, Μυσίαι.
P. 410. l. 29. Τετραπαίχυας.] Codex Arch. ut margo & Eustathius Τετραπαίχυια
31. Σεραδμήνης.] Cod. Arch. Μασίστιος, & Ῥήγνος. V. p. 421.
39. Θανάτῳ βιωθείς.] Codex Arch. βιοθείς. Placet μισθείς.
P. 411. l. 9. Σειρῆσι.] Potiùs Σειρῆσι. *Sagulis.* ut suprà p. 409.
P. 412. l. 2. Ἐπὶ δὲ καὶ δεκ.] Numerum navium variant Justinus, Tzetzes; Herodotum sequitur Diodorus.
10. Λιγύπας πᾶν.] Josephus adducit primo contra Apionem.

26. Ὀμαρθίης.]

26. Ὠμολοΐνς.] Euſtathius hîc legit ὠμολοΐοις.
31. Παμφύλιοι.] Cod. Arch.
P. 413. *l.* 36. Ἀχαιμένης.] Codex Arch. —— γνὴς ὁ Δαρείου ἐὼν ἀπ' ἀμφ. ἀδελφεόν.
43. Πάπαρ.] Codex Arch. Μάπαρ, & Μίρβαλ Θ, & Ὠρομέδοντ Θ, & Γύργ Θ, & Τιμωνᾶς. Mallem hîc pro Ἀελδι Θ, legere Ἀρέδι Θ. eſt enim Ἄραδ Θ inſula Phœnicia.
P. 414. *l.* 1. Πύγρης.] Cod. Arch. Πιχνοὺς ὁ Σελδ. Fuit Pigres alius ab hoc. Vide & p. 292. Scribitur Tigretus, & πίχητ Θ. V. Voſſ. de Poet. Gr.
10. Λυγδάμ Θ.] De hac vide Ptolemæum Hephæſtionem l. VII.
13. Καλυδνίων.] Scribe Καλυβίων, ut pag. 414. Ita & Stephanus. Mox ut in margine, codex Arch. Εὐδοξοπάτας.
P. 415. *l.* 14. Σύνεργ Θ.] Hæc non rectè vertit Valla. Mallem, *Paupertas quidem Græcis ſemper fuit indigena, virtus autem adſcititia: Hanc ſapientiâ & legibus rigidis excolunt.*
23. Δυλοπόνλω.] Paginâ 397. l. 1. γῆν ἢ ὕδως petebat. Ariſtoteles ait id ſervitutem denotare. Himerius vocat Ζύμβολα δυλείας. Ipſe Xerxes, δύλιον ζυγὸν. Homerus δύλιον ἦμαρ.
31. Εἰπέ μοι, Ζεῦ.] Ἢ ὃ φῆς. Ita & Valla, & ſententia poſtulat.
38. Δίζημαι.] *Poſtulo, conjicio,* pro ἀπαξίον codex Arch. δίκαιον. & puto ſic ſcripſiſſe Herodotum, quoniam & alibi ſic ſcripſit: ut δίκαιός ἐστι φέρεσθαι τὸν ὁμ. & ὑμεῖς δίκαιοί ἐστε ἀμυνέοντες ἴέναι. *Æquum eſt vos ire.* Hippocrati δίκαιος, ὅμοιος, ἴσος, ἴσος. *Heſychius.* Vide p. 428. l. 30.
P. 416. *l.* 3. Ἑόντων πάντ.] Codex Arch. ἐόντων ἐκείνων. Ita Valla.
P. 417. *l.* 5. Μεγαδόστεω.] Codex Arch. Μεγαλόστεω.
41. Μεγαβύζε.] Cod. Arch.
P. 418. *l.* 36. Εἰσημένλω, δύτηρες.] Codex Arch. χόρλω δ.
P. 419. *l.* 10. Ἐννέα ὁδοί.] Amphipolis.
34. Ξέρξης.] Pro Πέρσης. Cod. Arch.
37. Ἀχαιῶν ἤδη γενόμενον.] Addit Cod. Arch.
P. 420. *l.* 4. Ἐς τῶν γαμῶ.] Athenæus hîc legit τῶν γαμῶ.
18. Σιτωίσκον.] Cod. Arch. Quod eſt Ionicum.
P. 421. *l.* 13. Τετραπάχμης.] Euſtathius priùs p. 80. l. 5. legit Τετραλάχμης. Vide & paginam 410. Pro Σίρχης codex Arch. hîc habet Γέρτης, ibi Γέργης. Mox Σμερδομένεα.
19. Πίδυς Θ.] Codex Arch. Πίλας Θ. Ita & Stephanus. Emenda Ortelium.
P. 422. *l.* 5. Χοίδυργον.] Ptolemæo Ἐχολάδυς Θ. Ita ſcribitur apud Apollodorum.
P. 424. *l.* 40. Σπερδίης.] Suidas, Σπέρχης. ut & codex Eton. pag. proximâ.
P. 426. *l.* 6. Ὡς δλέον.] Codex Arch. ὃς δλέον ἀλλους. Locus eſt depravatiſſimus.
10. Σιτάλκεω.] De Sitalce Thucydides videndus. Pro Τέρεω ſcribe Τέρεω. Vide p. 250.
14. Ἀεσσίας.] Thucydidi Ἀεσσύς. Vide hanc rem apud eum, libro 2.
29. Οἱ Ἀθηναῖοι.] Codex Arch. cum Valla, οἱ.
36. Πεσδόντες.] Codex Arch. πεσδόντες.
P. 427. *l.* 7. Σοπῆας.] Herodotus, quaſi eſſet Athenienſium hiſtoricus, libenter eos laudat. Diyllus apud Plutarchum ſcribit, ob eam rem, multo auro donatum ab Athenienſibus.
31. Συεσηχμός.] Codex Arch. Ἀσπηχμός, quod puto eſſe gloſſema. Oraculum hoc extat apud Euſebium *Præp.* V. Suidam in Ἀνῆλεν, Tzetzem *chil.* IX.
P. 428. *l.* 2. Ἰκπεῖλω.] Codex Arch. ἰκπείας. Ut Valla.
10. Οὐ δίναθ' Παλλάς.] Habes apud Ariſtot. *Rhet.* lib. 1. Cl. Alexandrinum, Euſebium, & Suidam.
27. Ἀπίσων] pro ἀπαλλάσσητε, Codex Arch. & Eton.
P. 429. *l.* 9. Ἔπ Θ.] Codex Arch. & E. & Valla πὸδ Θ.
P. 430. *l.* 31. Ἐς ὄψιν.] Narrat Polyænus VII.
P. 431. *l.* 10. Ἀδηλήσει.] Narrat Polyænus VII.
30. Σαώσει.] Codex Arch. φυλάξει. Extat Oraculum apud Euſebium *Præpar.* VI.
P. 432. *l.* 27. Ἡμέας εἰκός.] Codex Arch. εἰκός. rectè. mox ἔξω, ut in orâ.
P. 433. *l.* 1. Ἐμμένειν.] Codex Arch. Ἐπιθέσιν.
12. Ἀργείοισι.] In his expendendis multus eſt Plutarchus.
P. 435. *l.* 8. Ἀχαιεύτατον.] Scripti omnes ἀχειπότατον.
12. Λακεδαιμόνιοι.] Deeſt ἢ Ἀθηναῖοι. ut teſtatur codex Arch. & Eton.
P. 436. *l.* 38. Ἀρίσκιος.] Codex Arch. ἀρκίδος.
P. 437. *l.* 16. Διακοσμῆσαι.] Intelligit Meneſthea in *Homeri Catalogo.*
26. Codex Arch. Τπίντης. rectè.
P. 438. *l.* 23. Ἀμίλκεω.] Diodorus Ἀμίλκαν, Polyænus Ἰμιλκῶνα vocat, malè. erat hic Himilcas junior.
41. Εἰκότι χρεωμένων.] An fortè εἰκότ. Vide p. 553. l. 13.
42. Ἐν τῇ Σικελίᾳ.] Deſunt codici Arch.
P. 439. *l.* 7. Φοίνικας λόγους.] Intelligit Phœnicum Annales, quos cùm alibi, tum paginâ 2 & 3. laudat.
27. Ξέρξεω.] Non Πέρσεω codex Arch. ut priùs. De Amilcaris exitu vide Diodorum.
P. 440. *l.* 7. Μινύων.] Codex Arch. μινίων. Cretenſes non ſunt ulti Minois mortem, ſed Menelai injurias ulti ſunt.

46. Ἀντὶ

46. Ἀντὶ τούτου.] Codex Arch.
P. 441. *l.* 1. Ἐκ Κρήτης.] Omninò ut Valla & codex Arch. Τεγέης.
13. Ἐστρατεύσαντο.] Codex Arch.
17. Ἐν.] Deest, rectè.
P. 443. *l.* 29. Ἀνέμοισι.] Vide Hesychium in Βορεασμοὶ, & Herodotum p. 447.
P. 444. *l.* 5. Ἀσωνίδης.] Codex Arch. Ἀσηνίδης.
19. Φόρμιγξ.] Codex Arch.
26. Διὰ θυρέων.] Codex Arch.
31. Ἐπέλασαν.] Codex Arch. & Et. ἐπεξέλησαν.
35. Ἐκποδών.] Mox ἐπέπλεον. Pro παρέντες videtur Valla legisse σπαρέντες.
P. 445. *l.* 34. Δισμύριοι.] Cod. Arch. τρισμύριοι.
43. Καὶ τέσσαρες.] Cod. Arch. πέντε. Mox ταύτῃσι χιλιὰς καὶ ἑκατοντάδες ἓξ, καὶ δέκα.
P. 446. *l.* 9. Οὕτω πεντηκοσίους.] Sic codex Arch. ὡς ζυμβαίνειν γίνεσθαι πάντα τὸν χρατὸν μυρ. πεντηκ. καὶ περὶ ἀκοντία καὶ——ἀνδρῶν τὸν ἄγαγον, &c.
35. Αἱ μὲν δὴ πρ.] Cod. Arch. & Eustathius, πρὸς τὴν γῆν.
37. Ἐς Π.] Lege ἐς πέντε. Ita Suidas, Eustathius & Cod. Arch. καὶ ἐπὶ ὀκτὼ νέας. Suidas contra omnes auget numerum ad πεντήκοντα.
P. 447. *l.* 9. Ἐξεβεβόωντο.] Ita & Plutarchus hîc legit. Cod. Arch. ἐξεβόωντο. malè.
17. Εὐρώπης.] Cod. Arch. & Valla.
30. Κρητίνεω.] Plutarchus Κρησίνεω.
38. Παιδοκτόνῳ.] Plutarchus libro contra Herod. hæc explicat.
P. 448. *l.* 1. Ἔντομα.] Scholiastes Apollonii l. 1. exponit τὰ σφάγια. Recurre ad p. 419. ubi σφάζοντες ἵππους λευκὰς Μάγοι. Nisi τὰ ἔντομα intelligat τὰ ἄνοχα. Ista enim τοῖς νεκρίοις mactabant.
7. Πηλῷ, εἴη τε.] Cod. Arch. καὶ ὡς εἴη.
11. Πρῶτος.] Codex Arch.
20. Ἔσχατο κῦμα.] Homerus, ἐστέρεον ἧ θεὸς μεγαλήτεα πόντον.
P. 449. *l.* 5. Ἀεἰδωλις.] Cod. Arch. Ἀεδωλις.
22. Ὀνόχωνος.] V. p. 393. l. 2. Tzetzes Ὀνόχων scribit.
38. Ἐστελλόντες.] Codex Arch. pro ἐστέλλοντο.
P. 451. *l.* 43. Θηβαίων.] De hoc loco multa disputat Plutarchus l. contrà Herodotum. L. 29. Codex Arch. Δορύσσου, ut & margo.
P. 453. *l.* 44. Βεσσοπάγοισι.] Cod. Et. μακροτ. Ita Valla. Codex Arch. μικροτέγοισι.
P. 456. *l.* 34. Κλίος μέγα.] Hæc vellicat Plutarchus.
P. 458. *l.* 28. Κολωνόν.] Plutarcho pro nomine proprio videtur sumi, l. contra Herod.
P. 459. *l.* 3. Ἀλφεός.] Eustathius legit Ἀλφεῖος.
4. Θαφθεῖσι.] Pro ταφεῖσι. Est quidem τραχυφωνία, sed quæ placuit Homero, Euripidi, & aliis. Vide Eustathium ad E. Iliados, ad τοῦτῳ μὲν σφέθεν.
15. Περὶ δόμβους νομίμους.] Strabo. Cicero,

Dic, Hospes, Spartæ, nos te hîc vidisse jacentes,
Dum sanctis patriæ legibus obsequimur.

Diodorus aliud Simonidis epigramma citat.
P. 460. *l.* 18. Λεοντιάδης.] Negat Plutarchus eum fuisse ducem, sed Anaxandrum.
P. 461. *l.* 1. Λακεδαιμονίῃ.] Cod. Arch. Λακεδαίμονι. Ita & Eustathius legit.
9. Βασιλεὺς γενομ.] Cod. Arch. βασιλεὺς τέτων γεν.
13. Λακεδαίμονα χ.] Cod. Arch.
P. 462. *l.* 4. Ἐπιλέγεσθαι.] Cod. Arch. ὀπιδέχεσθαι.
P. 463. *l.* 2. Ἔδοξε.] Cod. Arch. ἐδόκεε.
12. Ἐπὶ ᾗ καὶ ἀπίκετο.] Codex Arch.
15. Τπέδετο.] Codex Arch.
18. Ἄλλοισι.] Deest Cod. Arch. deerat & Vallæ.
10. Ἐπίπεξε τὸν κηφῆνα.] Vide Vossium ad Justinum.
16. Γοργώ.] Vide p. 305, 307. Meminit Plutarchus in *Laconicis*.

Ad Librum Octavum HERODOTI.

P. 464. *l.* 2. Ἑβδομήκοντα.] Nepos ccc facit.

P. 465. *l.* 4. Περὶ τῆς.] Lege γῆς. Quanquam & τῆς ferri poſſit.

P. 466. *l.* 4. Πυρφόρον.] Interpres hîc planè hallucinatus eſt. Πυρφόρος ſacerdos eſt; Sacerdotibus ſolet parci in præliis. Cùm volunt ſignificare cladem maximam, aiunt μηδὲ πυρφόρον, &c. deinde λόγῳ Valla vertit in λόχῳ. Diodorus Siculus rem ſic extulit, μηδὲ ἄγγελον, τὸ δὴ λεγόμενον, διασωθῆναι.

26. Ἀλλ' οὐ χάρ.] Codex Eton. ἀλλ' ἔπω χαρὰς παρέχει. Ita Valla. Diodorus indicem hunc *Samium* facit.

P. 468. *l.* 32. Παρασκευασάμενοι.] Codex Arch. παρασκευασάμενοι, ut Valla.

P. 470. *l.* 29. Ὥστε ἀφίεσθαι.] Codex Arch. ἢ ὥστε μὴ ἀπίεσθαι. Quod probum.

40. Scribe Ἰσταιεὺς cum cod. Arch. Plutarcho, & Stephano.

P. 471. *l.* 10. Ὀρυξάμενον.] Polyænus narrat *ſeptimo libro.*

41. Τριγέννης.] Codex Arch, rectiſſimè Τετραπύργιος, ut ſuprà.

P. 475. *l.* 6. Προνοίης.] Epitheton eſt Minervæ, *Pronæia.* Pauſanias, Diodorus.

P. 478. *l.* 15. Τεσσαράκοντα.] Codex Arch. ὀκτὼ καὶ πεντήκοντα καὶ τριακόσιαι. V. pag. 489.

P. 483. *l.* 3. Μυσικὸν Ἴακχον.] Vide Heſychium in ἄλλοι μυσταὶ & Ἴακχος. & Scholiaſtem Ariſtophanis ad Nubes, p. 142.

P. 486. *l.* 7. Ἐπαΐ.] Videtur Homerus ſex tantùm agnoſcere. Vide ejus *Catalogum.*

P. 490. *l.* 11. Εὐεργίδης.] Talis Soloſon ſuprà l. III. & Mardochæus. Briſſonius l. I. de *Regno Perſico.*

23. Θεάσασθαι.] Sedit Xerxes ſub aureâ platano, aderat ei Draco Eupompi F. qui per Stadia XX proſpicere valuit. is Xerxi omnia narrabat. *Ptol. Hephaſtio.*

P. 491. *l.* 11. Ἔμβολον δὲ νηός.] Quod erat in prora, πῶν, putà, Cignus, Taurus, Tigris, Sus, unde & nomen navi. Ἔμβολον in puppi. Sed nec hæc ubique diſtinguuntur.

P. 492. *l.* 4. Πᾶν αἰτιώμενον.] Codex Arch. πάντας αἰτιωμένους, ut Valla.

P. 493. *l.* 5. Ἀδείμαντον.] Hæc finxiſſe de Corinthiis Herodotum ait Marcellinus. *V. Thucyd. Plutarchus*, & *Dion Chryſoſtomus.*

P. 500. *l.* 39. Πρῶτος μὲν Π.] Codex Arch. μὲν τοῦ μυείας. ut Valla. Vide Plutarchum in *Themiſtocle*, ubi Σικίνου dicitur.

P. 504. *l.* 22. Ἀφιδναῖον.] Codex Arch. Ἀθηναῖον. Mox idem καταμαρτὸν. Vide Plutarchum in *Themiſtocle.*

33. Στρατῷ ὅν.] Codex Arch. meliùs τῷ Μαρδ. *exercitus, quem ſibi elegerat*, &c.

P. 506. *l.* 8. Πρῶτον.] Cod. Arch. πρῶτον.

31. Ἡγησίλεω.] Codex Arch. ἡσίλεω. Malè. Vide Pauſaniam *Lacon.* Herodotum p. 354, 451. ſed in his recenſendis pauci conveniunt, ſive nomina ſive ordinem ſpectes. V. *Reineccium.*

P. 507. *l.* 1. Σταυρῷ.] Codex Arch. σταυρῷ.

20. Παντα χῆ μὲν χρησόμενον.] Sic cod. Arch. *ubique terrarum oracula conſuleret.*

32. Ἐς Ἀμφιάρεω.] Ut Thebano nemini licuit dormire in Amphiarai æde, ita in Herculis, nemini peregrino. Plutarchus contra Herodotum.

43. Ὡς ἦκουσε.] Codices ſcripti lectionem oræ agnoſcunt.

P. 509. *l.* 16. Σὺν νόῳ.] Homerica eſt locutio; Νόῳ δ' ὀπίβαλλεν ἰμάσθλην.

36. Ἀργεῖον.] Codex Arch. Ἀργᾶον, vel Ἀργεῖον. Ab hoc Reges deinceps *Argeadæ* dicti.

P. 510. *l.* 12. Παρεῖσαν.] Codex Arch. cum margine ſtat; nec non & Cod. Eton. Mox καταλύσασθαι. *Idem.* V. p. 516. l. 38.

P. 512. *l.* 4. Ἀθύμησε.] Codex Arch. ἀθύμητα μίζειν.

19. Τοῖσιν ἐργαζομένοισιν.] Cod. Arch.

27. Ἔσαν.] Cod. Arch. ἔχουσιν.

Ad

Ad Librum Nonum
HERODOTI.

P. 513. *l.* 28. Σ Ταπωτίων.] Codex Arch. σεπωτίων. Non probo.

P. 514. *l.* 28. Κατὰ μὲν ἀλ.] Epimone, ſive anaphora; quali Homerus utitur, Ἐνθ' ἵνα μὲν φαλόπτε, ἔνθ' ἵμας Θ', ἔνθ' ἀσπὶς.

P. 515. *l.* 14. Καὶ τὸ μὲν ἡμίτομον.] Codex Arch. ἀπ' ἡμίων ἔτος διίβδηλον νέμε Θ.

24. Μηνύσει.] Codex Arch.

27. Ἐκδικώμεθα.] Codex Arch.

28. Ἐπηνδίσατον.] Codex Arch.

P. 516. *l.* 3. Χίλι Θ.] Plutarchi codices habent χιλίων.

17. Ἐπὶ τὰ δεῖ ἔχεσθον.] Deſunt hæc Cod. A. & Vallæ, & Eton. nec hîc locum habent, nam infrà paginâ 524. recurrunt. Plutarchus tamen videtur hîc legiſſe.

44. Ξεινές.] Heſychius, in ξένοι. Τὸς πέρσας.

P. 518. *l.* 9. Ἀπαχῦ Θ ὁ Φρ.] Athenæus libro II. Ubi Caſaubonus notat in MS. eſſe Ἀπαμῦ Θ. Vide infrà 545. Plutarcho Ἀπαχῦ Θ, malè.

P. 520. *l.* 9. Μαχίσιον.] Codex Arch. Μαχίσιον. Ita & margo. probabilior eſt hæc lectio; abit Tzetzes, cui dicitur Μασίσι Θ.

45. Ὀφθαλμὸν.] Codex Arch. ὄμφαλον, *umbilicum*. Rectè. Thorax reponebatur Athenis, in Minervæ Poliadis templo. *Pauſanias.*

P. 521. *l.* 8. Ἀλλὰ πάντας.] Deeſt ἅμα. ſupplet codex Arch.

21. Κείσονται.] Morem multis teſtimoniis illuſtrat Briſſonius. Ratio hæc ſubeſſe videtur; ἄλυξε ἀλύσχοις. Vide Heſychium in αἱμαχείαι.

38. Γαζαφίλαν.] Codex Arch. Γαζοφύλαν.

47. Πολλὸς ἀθυσμός.] Codex Arch.

P. 522. *l.* 15. Ἐπὶ διαχειμάσοισι.] Interpres non cepit ſententiam. Verte, *ex pacto, ex conſenſu.* Τὰ διαχείμενα ſunt ὁμοσμένα Συμφωνίαι, Συνθῆκαι, ὁμολογίαι, ut Diodorus loquitur. Illud nota, Herodotum ἔκατον ἔτεα, Diodorum πεντήκοντα ponere.

P. 523. *l.* 16. Τὰς ἀποδήκας.] Hæc dele; neque enim agnoſcit codex A. nec Valla, nec margo.

19. Τρωικοῖσι πόνοισι.] Virgilius, *Trojæque labores.* Codex Arch. hîc ἱρωσύνας.

P. 530. *l.* 7. Ἀλλὰ τὰ μὲν.] Codex Arch. τὰ δὲ μὲν.

20. Προσελήλατο.] Codex Arch. προσυλήλατο.

40. Ἐθέλοιμι.] Puto ita ſcripſiſſe Herodotum; habet tamen codex Arch. haud malè, ἔλοιμι.

45. Καταῤῥάδδικα.] Rectiùs, ad normam Ioniſmi, κατερράδδικα. Mox pro Συναχθῆτε idem cod. Arch. Συλλεγῆτε. Eſt autem λιπαρεῖν quod ſequitur λίαν παρεῖναι τοι.

P. 531. *l.* 13. Ἀθηναίης.] Vide ut omnes ſcriptores in Athenienſium laudes conſpirent. Plutarchus innuit Herodotum pretio ad hæc fingenda adductum fuiſſe.

40. Ἐκπαγλεομένων.] Codex Arch. ἐκπλαγλεομένων. Hanc ſcriptionem præfero, quoniam multis aliis in locis ſic video ſcripſiſſe Herodotum.

P. 532. *l.* 8. Ἄρχωμεν.] Codex Arch. ἄρξομεν, *Incipiemus.*

24. Ἔστοργε.] Codex Arch. ἄστοργε. Ita Valla. & res poſtulat: nam Perſæ cominus, ut Spartani, non pugnabant.

37. Παρὰ τὸ λεξιόν.] Cod. Arch. & Et. & Valla, ἐπὶ Παυσανίαν ὅτι τὸ λεξιὸν λέγει. Rectiſſimè.

44. Συμβολὼ πεπεύσθαι.] Atqui locus poſtulat particulam negantem μή. Supplet codex Arch. & Valla.

P. 533. *l.* 29. Ἡγεῖον.] Cod. A. & Valla ἡγεῖν. Hæc omnia Plutarchus in *Ariſtide* ſublegit.

36. Πιτανητίων λόχε.] Erat Πιτάνη quidam δῆμο Θ cujus meminerunt Pauſanias, Heſychius, Thucydides,

Herodotus ſuprà, p. 184. l. 3. Ex hoc populo turma Amompharetum ſequebatur, quæ quidem turma una fuerit ex turmis militaribus Spartanorum. Turmas has, ſeu τάγματα, quatuor aliqui faciunt, utì legere eſt apud Scholiaſtem Ariſtophanis in *Acharn.* παρὰ Λακεδαιμονίοις ἦσαν τέτταρες λόχοι. Ariſtophanes ipſe in *Lyſiſtratâ*, τέτταρες λόχοι ἀνδρῶν μαχίμων. Alii tamen quinque fuiſſe volunt. Heſychius & Harpocration citant Ariſtotelem in *R. P. Lacedæmoniorum.* Has enumerat, opinor ex Ariſtotele, Scholiaſtes ineditus in Lyſiſtratam, Ἐδωλοθ, Σίνις, Ἀείτας, Πλόας, Μεσπάγης, vel rectiùs Μεσπάτης, ut apud Stephanum. Ἐδώλη meminit Heſychius. De tribus reliquis non conſtat. Thucydides affirmat ſeptem fuiſſe: Notat hoc idem Scholiaſtes ad *Lyſiſtratam*, productis Thucydidis verbis. Video alios alium numerum ponere. Negat interim Thucydides ullam fuiſſe apud Lacedæmonios Πιτανητῶν λόχον, & Herodotum obliquè tangit. Eum ſequitur Heſychius, qui tamen etiam apud aliquem poëtam reperiſſe videtur Πιτανήτης φρατὸς.

P. 534. *l.* 43. Ὅπλα ἦν.] Codex Arch. λόχον ἦν, rectiùs; erat enim λοχαγός.

P. 536. *l.* 35. Γινομβρων, ἀποβλ.] Codex Arch. interponit χρησῶν.

P. 537. *l.* 26. Ἀειμνήστε.] Codex Arch. hîc optimè Ἀεμνήστε. Sanè adſtipulatores habet Plutarchum & Pauſaniam.

P. 539. *l.* 15. Τεῖχοθ, ᾗ † Ζκηνήν.] Vide quid hîc ſperabat ſe inventurum Polycrates Athenienſis, apud Schol. Ariſtophanis p. 333.

P. 540. *l.* 21. Ἀειμνηστον.] Ita & codex Arch. nam hic Platæenſis alius eſt ab Arimneſto Spartano de quo ad p. 537.

P. 541. *l.* 8. Ἐφόρσε ἄγκυρας.] Pleniùs codex Arch. ἐπίσημον ἄγκυρας.

11. Ἐυρυβιάτεω.] Codex Arch. Ἐυρυβιάδεω.

21. Φαρανδάτης.] Sic Pauſanias. aliter Φερενδάτης. Vide p. 408. & 410. Hic apud Æſchylum in Perſis corrupte dicitur Φαρανδάκης.

30. Λῦσαι.] Placet cum codice Arch. legere ῥῦσαι.

P. 543. *l.* 20. Παυσανίη.] In ejus honorem Παυσάνεια feſtum fuit. *Pauſanias.*

40. Μήδων.] Athenæus hunc locum tranſcripſit. Legit autem ut codex Arch. & margo & Valla ἡγεμόνθ.

P. 544. *l.* 24. Ἔδαφον.] Codex Arch. Ἴδαφον. Ita & Valla.

28. Τῶν ἤ ἄλλων.] Hæc verba omiſit codex Arch. ſed non omiſit Plutarchus, imò acerbè de iis agit cum Herodoto.

31. Κοινά.] Lege κεινὰ, *vacua.* κενοτάφια. Ita hîc legit Plutarchus.

P. 546. *l.* 9. Συνεκύρεσε.] Codex Arch. ζυνεκύρησε, *evenit.*

37. Ἡγησιστράτε.] Codex Arch. ἡγησίστρατον.

P. 547. *l.* 3. Ποταμὸν ὅς.] Duo ſunt: oportuit nomine diſtinxiſſe. Vide Stephanum in Λάχμων.

P. 548. *l.* 15. Καλαμίσιοι.] Codex Arch. Λαμίσιοι. N. L. Duris ἐν ὅρεσι Σαμίων hîc nobis uſui foret.

36. Κῆρυν.] Scribendum κῆρυν. ea eſt forma Ionica.

P. 549. *l.* 28. Οἱ Ξέρξεω.] Omninò ut codex Arch. τὸ Ξέρξεω.

P. 550. *l.* 12. Μηνός.] Confer Ælianum in V. Hiſt. l. 2 c. 25. Plutarchum, *Camillo* p. 138.

44. Ἰθαμίτης.] Codex Arch. Ἰδαμίτης. Vide p. 408. l. 6.

P. 551. *l.* 3. Πειλοθ.] Scribe Περίλεως.

36. Ἀφεῖναι.] Lege ἀπεῖναι.

41. Πελοποννησίων.] Valla videtur vertiſſe Λακεδαιμονίων.

P. 552. 19. Φδὰς.] Omnes ſcripti φραδὰς, *percipiens.*

P. 553. 28. Τυκτὰ.] Dictio eſt Perſica. Xenophonti, Τενάδια. Athenæus l. XIII. hæc adducit.

32. Χρήζει.] Habet hîc codex Arch. δίῃ. puto ex interpretamento.

P. 554. *l.* 4. Εἰσὶ τρεῖς.] Nec Valla nec codex Arch. agnoſcit.

7. Μεθύντα.] Repone cum codice Arch. μετόντα.

8. Μεγάλα ποιεῦμαι.] Codex Arch. μέγα. Alibi μέγα ποιεύμενοθ ταῦτα, & μέγα ἐφορέρεσα.

12. Ἤιον.] Scribe ἤιεν.

15. Γάμαι.] Codex Arch. γυναῖκα.

P. 555. *l.* 5. Διαβάντες.] Codex Arch. διαβαλόντες. Ita priùs, διάβαλον ἐκ τῆς Χίε ἐς Νάξον.

10 Οἰόβαζοθ.] Codex Arch. Οἰέβαζοθ, Valla. *Oebazus.*

14. Ἀρταύκτης.] Plura Pauſanias.

18. Ὑφελόμηνθ.] Valla *petitis.* Codex Arch. αἰτήσας.

24. Διεβάλετο.] *Fefellit.* Archippus in *Philo.* γέγονα διαβαλοῦμαι πάμεγα. Ariſtophanes *Avibus* διαβάλλεταί σε ὁ Δεῖοθ. Imò παραβάλλεταί σε apud Alcæum, & ἔβαλλόν ἐγρεύων apud *Homerum.* Schol. Ariſtophanis horum auctor. Vide p. 330. l. 23.

39. Ἀφύκτως.] Codex Arch. ἀφυλάκτως.

P. 556. *l.* 25. Νεάλωτοι.] Puto hîc Euſtathium legiſſe Ἰαωνεσσι. Ità ſanè apud eum video haberi hodie in Odyſſeam.

31. Τίνιδος.] Codex Arch. Ἴνιδαι, nec dubito quin ita & Vallæ occurrebat. Euſtathius expoſuit per βλάβας.

P. 557. *l.* 4. Ἀρτεμβάρης.] Codex Arch. Ἀρταβάρης, & quidem in l. 1, ſic ſemel pinxit: ſed malè.

21. Μελαγχλαίνας γυνάικας.] Codex Arch. ſupplet ἀνδρας, conſentit Valla.

HÆc ſunt, Lector candide, quæ verè καὶ ἐπιδρομῶ ex Herodoto meo transfudi in calcem hujus editionis; poſtquam acta jam, & tranſacta erant omnia, quæ ad hanc Impreßionem concinnandam ſpectare videbantur. Multa ſciens intacta reliqui; ab aliis occupata non repoſui. In Latinis quædam denuò verti; in Græcis quamplurima emendavi. Nec arroganter hoc à me dici quiſquam exiſtimet: Nam conjecturis meis nihil, omnia verò accepta refero ſcriptis exemplaribus; quorum illud, quod mihi utendum dedit R. P. Archiepiſcopus Cantuarienſis, utramque paginam in hoc negotio fecit. Nec pœnitendum interim ſubſidium attulit alter codex MS. cujus Variantes Lectiones mihi ſubminiſtravit Johannes Roſwel, Vir humaniſſimus, & præclararum omnium artium peritiſſimus. Illud verè dicturus videor, me venam ſaltem aperuiſſe ad Herodotum ſanandum. Id certè volui, & ut conſequerer, ex Galeno, Heſychio, Georgio Pardo Ionicarum dictionum Lexicon *auxi & locupletavi; tum etiam Herodotum non indiligenter contuli cum Athenæo, Euſtathio, Suidâ, aliiſque ſcriptoribus, qui ab eo quicquam fuerant mutuati. Linguæ Ionicæ canon fuit olim Herodotus; Enimvero in vulgatis libris tot occurrunt gloſſemata, tot ab ea dialecto ad alias aberrationes, ut vix trientem Ionici idiomatis nunc ſupereſſe crediderim. Infinita ſunt, quæ ex Codice Archiepiſcopi hoc in genere reſtitui poterant; ſed nunc non erat his locus. Exoriatur aliquis, ità voveo, cui otium ſit uberius & ingenium, ad perpurgandum Herodotum; Ille his noſtris & plura & elegantiora facilè inveniet; Ille de optimo ſcriptore, de viris doctis, & de me etiam optimè merebitur, ſi, reconditiori inſtructus eruditione, tumultuariam hanc noſtram ſcriptionem, quaſi Herodoto minimè dignam, planè diſpungat.*

Vale.

INDEX EORUM

QUÆ APUD

HERODOTUM

SUNT MEMORABILIA.

Monitus esse debes, mi Lector, Indicem hunc non ad paginas accommodatum esse, sed ad libros, & capita in quæ eos distribuimus, ad oram interioris paginæ semper adnotata. Prior itaque numerus Romanus libri index, alter barbaricus, capitis. H, *vitam Homeri indicat. Nec hoc etiam ignorare debes, nos potius veritatem Græci textus sequutos esse, quam interpretem Latinum: ne nobis fraudi sit, si aliter in Latino contextu aliquam multa legantur, quam in Indicem adscripsimus.*

A

ABÆ, urbs Phocensium VIII. 134. ubi erat Apollinis delubrum locuples VIII,33.
ibidem reddita oracula, Herodoti etiam ætate *ibidem.*
Abantes, Euboeæ non minima portio I, 146.
Abaris ferebatur fuisse Hyperboreus IV, 36
de eo & ejus sagitta fabula *ib.*
Abdera, orum, urbs à Teiis condita in Thracia I, 168.
eam Xerxes præterit VII,109.
cum Abderitis Xerxes hospitii fœdus iniit & acinace aureo ac triremi auro intertexta eos donavit VIII,120.
Abrocomes & Hyperanthes, Darii filii, Xerxis fratres, super cadaver Leonidæ occumbunt VII,224.
Abronychus, Atheniensis, filius Lysiclis, speculator apud Leonidem VIII,21.
Abydus, una urbium in Hellesponto V,117.VII,33.
Trajectus ex Abydo ad ulteriorem Continentem quem pontibus junxit Xerxes VII,34.
Abydeni prætorium quoddam Xerxi extruunt VII,44.
Acanthus urbs VI,44.
Acanthios Medica veste donat Xerxes VII,116.
Acanthiorum mare VII,22.
Accensio lucernarum, festi nomen II, 62.
accipiter inter animantes Ægyptiis sacras II,55.
eum qui necaverit apud Ægyptios, sive volens, sive nolens, morte mulctatur *ibid.*
eas aves in urbem Bitum asportant sepeliendos II,67.
earum paria septem, omen sunt septem Persis III,76.
Acephali populi IV,191.
in pectoribus oculos habent *ibid.*
Aceratos, propheta in templo Delphico VIII.37.
Aces amnis III,117.
unde oriatur *ibid.*
Achæorum, qui Iones è sedibus suis exegerunt, partes duodecim I,145.
ex illis terrestres copias Xerxi suppeditarunt VII,185.
eorum in Athamantis posteros actio VII,197.
Achaiæ Cereris templum & orgia V, 61.
Achæmenes, Darii filius, Xerxis ex utroque parente germanus III,12. VII,7,97.
Ægypti præses VII,7.
Ægyptiacæ classi præfectus VII, 97.
bonum consilium Demarati invertit VII,236.
ab Inaro interfectus III,12.VII,7.
Achæmenes, *aliàs*, Cambysis pater VII, 11.
Achæmenidæ compellantur à Cambyse III,65.
eorum tribus apud Pasargadas I, 125.
ab iis reges Persidæ sunt oriundi *ibid.*
Acheloüs fluvius II,10.VII,126.
Acheron fluvius VIII,47.
Achilleum oppidum V,94.
Achilleius cursus, locus sic dictus IV, 55,76.
Acræphia urbs VIII,135.
Acinaces Martis, cui immolatur quotannis IV,62.
acinacem in calicem vino & sanguine plenum tingunt Scythæ in fœdere ineundo IV,70.
acinaces Persicus in Hellespontum abjectus à Xerxe VII,54.
Acrisius Danaes pater VI,53.
Acrothoon urbs VII,22.
ex aculeis jaculorum ahenum factum IV,81.
Adicran Libyum rex, agro à Cyrenæis exutus, Apriæ se dedit IV, 159.
Adimantus Aristeæ pater VII,137.
Adimantus Ocyti filius, Corinthiorum classis dux, fugam facere vult VIII,5.
ejus dictum in Themistoclem VIII, 59.
insolentia erga Themistoclem VIII, 61.
ejus turpis fuga VIII,94.
Admetus Eumeli pater H. 2.
Adrastus Phryx Midæ filius I, 35,45.
fratris interemptor *ib.*
à Crœso expiatus I, 35
ei custodiam filii sui ad venationem exeuntis mandat Crœsus, I,41.
Crœsi filium transfodit, aprum volens transfigere I,43.
sese super bustum Atyis transfodit I, 45.
Adrastus, Talai filius Sicyoniorum rex V, 67.
in Adrastum Clisthenis Sicyonii [illegible]um *ib.*
ei honores & dies festi erepti & Melanippo traditi V,67.
Adria à Phocensibus occupata I,163.
Adyrmachydæ Libyes, Ægyptum versus IV,168.
eorum mores, & uxorum *ib.*
Æaces Syloſontis & Polycratis pater III,139. VI,13.
Æaces, Syloſontis fil. Sami tyrannus, ab Aristagora exutus tyrannide VI,13.
Samios ad defectionem à sociis solicitat VI,13.
Samum reductus VI,25.
Æacus & Æacidæ à classe Græcorum invocantur VIII,64.
Æaci fanum V,89.
Æacidæ ab Æginetis, Thebanis missi V,80.
Æacides Samius IV,138.
ædes Veneris in Cypro unde extructa I,105.
ædes Minervæ VIII,39.
ædes Vulcani II,110.
ædes Protei, dicta Veneris hospitæ II,112.

INDEX.

ædes deorum & hominum lignæ IV, 108.
ædes fulmine abſumptæ IV,79.
Ædificii ſtructura, in quo repoſitæ erant regiæ pecuniæ II,121.
ædificio ex urbe elephantina afferendo triennium conſumptum II, 125,*&c.*
jus ex ſolido ſaxo, deſcriptio *ib. & ſeq.*
ædificium Zamolxis ſubterraneum IV,95.
ædificia humanis operibus majora II,148.
Æga urbs VII,123.
Ægæ una ex partibus Achæorum I, 145.
Ægæa civitas Æolum I,149.
Ægaleus mons, unde Xerxes navalem pugnam ſpectabat VIII,90.
Ægeſtanorum pugna cum Spartanis ducibus V,46.
Ægeum mare IV,85.
Ægeus Pandionis filius Lycum fratrem Athenis pellit I,173.
Ægeus, OIolyci fil. unde Ægidæ IV, 149.
Ægialees, tribus, ab Ægialo Adraſti filio dicti V,68.
Ægialees Pelaſgi VII, 94.
Ægialus Adraſti filius V,68.
Ægicores Ionis filius V,66.
Ægidæ in Spartæ ingens tribus à quo dicta IV,149.
Ægila, ſive Ægile, locus ad quem Naſamones veniunt ut palmulas decerpant IV,172,182.
Ægilea, Styreorum inſula VI,107.
Ægina, (*aliâs* Argiva) Ariſtodemi uxor VI,52.
Ægina & Thebe, ſorores, filiæ Aſopi V,80.
Æginetæ cur Samiis infenſi III,59.
Samios ut mulctarint *ib.*
Epidauriis quondam ſubditi V,83.
eorum in Athenienſes odii principium V,89.
terram & aquam Dario dant VI,49.
unde infenſos habent Athenienſes, & apud Spartam inſimulantur *ib.*
contraque ejus rei autores mittitur Cleomenes VI,50.
primores ipſorum dantur obſides Athenienſibus VI,73.
eorum cum Athenienſibus ſimultates V,82.
undeque ortæ V,82,83,*&c.*
ab iis illatæ Athenienſibus injuriæ VI,87.
auxilia rogantur à Thebanis contra Athenienſes V,80,81.
ab iis ſtatuæ repetitæ per Athenienſes V,84.
circa Æginetas & Athenienſes acta *ib. & ſeq.*
eorum legati contra Leutychidem, Spartam miſſi VI,85.
eorum piaculum, maximum eis malorum cauſa VI,91.
ab Athenienſibus navali prœlio victi VI,92.
præſtantiſſimi in pugna navali contra Perſam VIII,93.
aureas ſtellas tres quæ ſuper malum navis æreum ſunt Delphis dedicarunt VIII,122.
unde iis divitiarum principium IX, 79.
iis tumulus ipſorum rogatu ſtructus à quo,& cur,& quando IX,84.
Ægineticum bellum cum Athenienſibus VII,144.
Ægion urbs Achæorum I,145.
Ægira urbs Achæorum I,145.
Ægirpeſſa, Æolum civitas I,149.
ægis Minervæ unde IV,180.
Ægli pop. III,92.
Ægos potamos IX,118.
circa ægrotos Babyloniorum lex I,197.
ægroti apud quoſdam Indos deſerti in deſerto cubant III,100.
apud quoſdam Indos interficiuntur & comeduntur III,99.
ſuper ægrotos qui ad aram ſunt cinis ſparſus in Delo IV,35.
Ægyptus fluminis donum III,5.
Ægypti ſeu Ægyptiacæ regionis natura *ib.*
ejus longitudo *ib.*
tota eſt paluſtris : vel, (*ut Græcum verbum ſonat*) eſt palus II, 4.
Ægyptus eſt quam Nilus irrigat II, 18.
Aſiæ & Africæ terminus II,17.
Africæ finitima II,65,III,91.
unde incipiat, & qua pateat in eam ingreſſus III,5.
in regiones (vel potius præfecturas, quæ *nomoi* vocantur) diviſa II,164.
ejus diviſio ſecundum Græcos II, 17.
montanæ Ciliciæ oppoſita eſt II,34.
qualis ſit qua parte Africam ſpectat II,8.
foſſas unde tam multas habeat II, 108.
propter quas inequitabilis & plauſtris inhabilis effecta *ibid.*
de Ægypti magnitudine Ionum ſententiæ II,15,& Herodoti II,17.
plura mirabilia habet quàm omnis alia regio II,35.
ſub Amaſi rege maximè beata II, 177.
Ægypto minatur interitum Cambyſes circiter decem annos natus III,3.
eâ potiuntur Perſæ III,7.
Perſis tributaria III,91.
Ægyptia ſacra II,81.
Ægyptii cum Cyri familia cognationem ſibi fingunt III,2.
pleraque omnia diverſa à cæteris hominibus conſtituerunt inſtituta & jura, ut cœli eorum & fluminis diverſa eſt natura II,35.
eorum inſtituta & jura II, 35, 36, *&c.*
omnium hominum primos ſe arbitrati II, 2. Phrygas tamen eſſe priores concedunt *ib.*
in ſeptem hominum genera diſtributi II,164.
hominum ſapientiſſimi II,160.
multarum rerum cognitione cæteris antecellunt II,121.
eorum inventa II,4,82.
primi immortalitatem animarum aſſeverarunt II,123.
primi annum excogitarunt, & in menſes duodecim diſtribuerunt II,4.
prodigiorum obſervantiſſimi II, 82.
divinationem certis diis vendicant II,83.
ignem animal eſſe aſſerunt III,16.
ſuis moribus & inſtitutis contenti II,78.
nec ullis aliis uti volunt II,91.
nihil à Græcis mutuati II,49.
eorum in Græcos dicterium II,13.
quibus potiſſimum inter eos ſine agricultura fruges proveniant, utque jacto ſemine in ſua rura ſues immittant II, 14.
vitibus carent II,77.
eorum vinum ex ordeo *ibid.*
fabis abſtinent II,37.
eorum victus *ibidem.*
eorum præcipui conventus II,59.
eorum cantilena II,79.
medici apud eos ſingulis morbis ſinguli II,84.
eorum ſacra II,39,40.
eorum ſacerdotes II, 37. quorum unus eſt pontifex *ib.* ſuntque rāſi II, 36,37.
eorum ſuperſtitiones II,65. & nominatim circa beſtias quaſdam *ibid.*
illis ſacrificia ſub Cheope interdicta II,124.
à Mycerino reſtituta II,129.
eorum circa Cererem & Rhampſinitum ceremoniæ II,122.
deorum omnia fere nomina ab iis ad Græcos pervenerunt II,50.
duodecim deorum cognomina primi in uſu habuerunt II,4.
primi diis aras & ſimulacra & delubra ſtatuerunt *ibid.*
quorum deorum nomina neſciant II,50.
quorum deorum oracula habeant II,83.
dii aliquando eorum principatum obtinebant II, 144.
pudenda circumcidunt II,36,104.
cum feris veſcuntur II,36.
eorum victimæ II,41,*&c.*
ſuem non alunt IV,186.
quo tempore ſues immolent & earum carne veſcantur II, 473, 48.
eorum ablutiones poſt contactum ſuem II,47.
qui Thebanæ provinciæ, ab ovib. abſtinent & capras immolant II, 42.
contra faciunt Ægyptii Mendeſiæ provinciæ *ibid.*& 46.
deſcriptio eorum qui ſunt circa partem Ægypti frumentariam II, 77.
eorum qui in paludibus ſunt mores & inſtituta II,92,93.
Ægyptiorum luctus & ſepulturæ II, 85,86,*&c.*
mos triplex in condiendis cadaveribus II, 86,87,88.
eorum ſcripturæ & literarum duplex uſus II,36.
eorum interpretes à quibus oriundi II,154.
eorum pueri linguam Græcam edocti II, 154.
Ægyptii maximè ſalubri corpore ob aërem qui eſt immutabilis II, 77.
purgant ſe ſingulis menſibus *ibid.*
eorum capita quam firma, & cur III,12.

Ægy-

INDEX.

Ægyptii medici cæteris præſtantiores III,129.
apud Ægyptios viri binas veſtes habent, fœminæ ſingulas II,36.
veſtes eorum lineæ quales II,81.
unguenta II,94.
naves II,96.
eorum myſteria II,170,171.
eorum reges II,99,100,191,102,111,112,121,124,127,129,136,137,141,147,151,158,160,161,172, III,10.
eorum ſub duobus regibus calamitas II,128.
Ægyptii bellatores in magno contemptu Sethoni regi ſuo II,141.
Ægyptii libertatem adepti duodecim ſibi reges conſtituerunt II,147.
Ægyptii à rege Aprie cur diſciverint IV,159.
eorum clades à Cyrenæis accepta IV,159.
in fugam vertuntur à Perſis III,11.
morte mulctati à Cambyſe quum Apin celebrarent III,29.
à Cambyſe ſubacti, à Perſis deficiunt VII,1.
à Xerxe ſubacti denuo VII,7.
ipſi & Phœnices commeatus comportant exercitui Perſico contra Græcos VII,25.
Ægyptius quidam vocaliſſimus IV,141.
Ægyptio thorace in pugna uruntur Perſæ I,135.
Ægyptiacum linum II,105.
Ænea urbs VII,123.
Æneſidemus Pataici filius, ſatelles Hippocratis VII,154.
Æneſidemus Theronis pater VII,165.
ænigma Hipparchoper viſionem dictum V,56.
ænigma piſcatorium II,35.
Ænyrorum regio VI,47.
Ænus urbs IV,90. VII,58.
Æoles invadit Crœſus I,26. eoſque ſubegit I,6,28.
Cyro ſe dedere volunt I,141.
Æoles & Iones hereditarii Cambyſis ſervi II,1.
olim Pelaſgi vocati VII,95.
Æoles circa oram Iliadem capti ab Hymee V,122.
Æolum in Xerxis claſſe arma VII,95.
Æoles Seſtum tenentes IX,114.
Æolicæ undecim civitates I,151.
Æolicæ & Ionicæ ditionis collatio I,149.
Æolidenſium oppidum incenſum VIII,35.
Æolus Athamantis pater VII,197.
æor apud Scythas virum ſignificat IV,110.
Æorpata, id eſt, viricidæ, Amazones dictæ lingua Scythica *ibid.*
æquitati iniquitas inviſa I,96.
aër Ægyptiorum nunquam immutatur II,77.
aëris mutatione exiſtunt præcipuè morbi *ibid.*
ærarium Athenienſium VII,144.
Aëropus Temeno natus VIII,137.
Aëropus Philippi filius, Alcetæ pater VIII,139.
Aëropus Echemi pater IX,26.
æs apud Æthiopas omnium pretioſiſſ. & rariſſimum III,23.
apud Scythas non eſt in uſu IV,71.
ejus copia apud Maſſagetas I,215.
pro ære aurum mercantur Æginetæ IX,79.
æris alieni debitor mendacio obnoxius I,138.
æs alienum debere, apud Perſas turpe eſt I,138.
æris alieni debitor cadaver partis deponit apud Ægyptios II,136.
ære alieno liberatur apud Spartam, in regis obitu, qui aut regi aut reipublicæ ſit obſtrictus VI,59. ut apud Perſas *ibid.*
æris fodinæ prope Praſiadem V,17.
ærei viri Pſammiticho auxiliantur II,152.
æreus Jupiter & Neptunus IX,80.
æreum totum Mardonii præſepe IX,69.
Æſanius, Grini pater IV,150.
Æſchines, Nothonis filius VI,100.
Eretrienſium primarius *ibid.*
non ſinit Athenienſium auxiliatorum quatuor millia ſecum perire *ib.*
Æſchræus, Lycomedis pater VIII,11.
Æſchronius tribus III,26.
Æſchylus Euphorionis filius II,56.
Æſopus fabularum ſcriptor II,134.
Æſtas ubi ſemper nubila eſt IV,28.
Æſtaris & hyemis ſimulacra II,121.
Æthiopiæ regno ſolus Seſoſtris Ægypti rex, potitus II,110.
Æthiopiæ ſitus extremus III,114.
ejus deſcriptio & quarum rerum ferax ſit *ib.*
Æthiopes quomodo redditi manſuetiores II,30.
pudenda circumcidunt: II,104.
Æthiopes macrobii, unde tam longæ vitæ III,23. quales homines III,20, *&c.*
eorum regis cum Ichthyophagis Cambyſis legatis colloquia III,21, 22, *&c.* adverſus eos infœlix Cambyſis bellum III,17,25, *&c.*
Æthiopes alii Ægypto contermini à Cambyſe ſubacti, III,97. eorum ſemen domus *ibid.*
Æthiopes nomades II,29.
Æthiopum varia genera cum Xerxe militantium VII,69,70. eorumque differentia, arma, veſtitus & duces *ib.*
Æthiopum genitura nigra III,101.
Æthiopicus lapis II,134.
Æolus Males Agariſtæ procus VI,127.
germanus Titormi *ibid.*
Africæ termini II,17.
deſerta II,32.
Africæ ſuperiora æſtas ſemper obtinet, II,26. *vide &* Lybia.
Africus ventus pluvioſiſſimus II,25.
Agæus, Elei pater VI,127.
Agamemnon Pelopides VII,159.
Oreſtis pater I,67.
Agariſta, Cliſthenis filia Græcorum præſtantiſſimo deſtinata VI,126.
ejus proci totius Græciæ præſtantiſſimi juvenes VI,127.
nubit Megacli VI,130.
ejus liberi VI,131.
Agariſta, Hippocratis ex Agariſta nati filia VI,131.
Xanthippo nupta VI,131.
ejus viſum in ſomnis *ib.*
Periclis mater *ib.*
Agaſicles, vir Halicarnaſſeus I,144.
legem Apollinis Triopii auſus violare *ib.*
Agathyrſi IV,102,125.
eorum mores & inſtituta IV,103.
Agathyrſus, Herculis filius IV,10.
Agenor Cilicis Phœnicis pater VII,91.
ager Caicus VI,28.
Creſtonicus & Pæonius VII,124.
Platæenſis IX,15.
Cariſtius IX,104.
agricolatores contemptiſſimi apud Thraces V,6.
agricultura Ægyptiorum quibuſd. nulla II,14.
Ageſilaus Doriagi filius VII,204.
Ageſilaus Hippocratidæ fil. VIII,131.
Agetus, Alcidis filius VI,61.
uxorem ſuam amico Ariſtoni collocat dolo adactus VI,62.
agger Samiorum III,60.
Agis Menaris pater VI,65.
Aglauriæ Cecropis filiæ templum VIII,53.
Aglomachi turris IV,164.
Agora oppidi nomen VII,58.
Agrianes fluvius IV,90.
Agrianes pop. V,16.
Agyllenſes vel Agyllæi I,67.
mala illis immiſſa propter Phocenſes *ib.*
ahenum ex aculeis ſagittarum factum in Scythia, ejuſq; deſcriptio IV,81.
ahenum à Samiis factum ad exemplum crateris Argolici IV,152.
Ajax Telamonis fil. pro heroe habitus V,66.
ab Homero celebratus H,28.
à Græcorum claſſe invocatur VIII,64.
ab iis victoribus navis ad Salaminem ei repoſita VII,121.
Aimneſtus Spartiata, Mardonii interfector IX,63.
ejus interitus cum trecentis aliis *ib.*
Amnæſtus Platæenſis IX,71.
Alabanda urbs VIII,136.
Alabandenſes in Caria VII,195.
Alalia à Phocenſibus condita I,165.
Alarodii III,94.
cum Xerxe litantes VII,79.
eorum armatura & dux *ibid.*
Alazeris Barcæorum rex IV,64.
ejus interitus *ib.*
Albæ columnæ, ſic dictus locus V,118.
Albus murus Memphiticus III,91.
Album litus, ora ſic dicta VII,25.
Alcæus, Herculis filius I,7.
Alcæi poetæ fuga V,95.
ejus arma ſuſpenderunt in Sigeo Athenienſes *ibid.*
Alcamenes Telecli filius VII,204.
Alcibiades Cliniæ pater VII,17.
Alcides Ageti pa[illegible] VI,6.
Alcimachus Eup[illegible] pater VI,101.
Alcimus Menoris pater H,7.
Alcinor & Chromius Argivi I,82.
Alcmæon Megaclis filius VI,125.
ejus officium erga Lydos, & Crœſi in eum ob id munificentia *ib.*
quomodo ſe auro ridiculè oneraverit *ib.*
ejus domus inde divitiæ *ib.*
alia Crœſi in illum beneficia *ib.*
victor in Olympicis *ib.*

Alcmæ-

INDEX.

Alcmæonidæ obnoxii crimine piaculari I,61.
profugi Athenis propter Pisistratum I, 64. & Pisistratidas V, 62.
ipsi Persas in Athenienses excitarint necne VI,120.
tyrannorum & tyrannidis hostes maximi *ib.* 123.
clypeum ex compositio Persis ostenderint necne VI,115,124.
eorum laus VI,123.
per Græciam quomodo celebres facti VI, 125, 126.
Alcmæonides VI,152.
Alcmæna mater Herculis II,43,145.
Alcon Molossus è procis Agaristæ VI, 127.
aleæ ludus à Lydis inventus I,94.
aleæ lusus Cereris & Rhampsiniti II, 122.
Aleæ Minervæ templum I,66. IX.69.
Alevæ filii VII, 130. IX,57.
Alevadæ Thessaliæ reges VII,6.
eorum nuncii ad Xerxem missi ut succurrat contra Græcos *ib.*
Thessalis invitis VII,172.
Alexander, Priami filius I, 3.
Helenæ raptor I,3. II,113.
ejus cum Helena in Ægyptum adventus *&c.* II,113,114,*&c.*
ex Sparta triduo Ilium pervenit II, 117.
Alexander Macedo Amyntæ filius V, 19. VII,173. VIII,139.
ejus genus VIII 139.
vetusta origine Græcus V, 22, IX, 44.
Persarum insolentem libidinem in convivio ulciscitur V,20.
ejus prudentia V,21.
in Olympia cursor primo proximus V,22.
Macedonum tyrannis quomodo ad eum pervenit VIII,137.
Athenienses hortatur ad paciscendum cum Mardonio VIII,140.
Athenienfibus Mardonii causam prodit IX,43,44.
aurea ejus apud Delphos statua VIII, 121.
Aliarchus fratricida IV,160.
ab uxore fratris necatur *ib.*
Alilat, eadem Arabibus quæ Urania III, 8.
Alitta, Venus dicta ab Arabiis I,131.
Alizones pop. IV,52.
Allesus Sidonii Tetramnesti pater VII, 98.
alluvione fluminis agros decurtatos compensat Ægypti rex II,109.
in Alopecis Atticæ bustum Anchimolii V,63
Alpeni vicus VII,176,177,229.
Alpenus oppidum VII,216.
Alpheus & Maron Orsiphanto geniti VII,227.
eorum virtus ad Thermopylas *ib.*
Alpis fluvius IV.49.
Alyattes, Sadyattæ successor in regno Lydiæ I,16.
ejus acta memoratu digna I, 16, 17,*&c.*
qua ratione Miletum obsidiebat I,17.
ejus morbus I, 19.
cum Thrasybulo pactiones init I,21.
donaria ab eo Delphos missa I,25.
ejus obitus *ib.*
ejus sepulchrum quale, & à quibus constructum I,93.
ejus filius Pantaleon I,92.
filia Ariena I,74.
Alysonii pop. III,90.
Amasis Ægypti rex I,30.
ad eum se confert Solon I,30.
ejus cum Crœso fœdus I,77.
ejus res gestæ cum Aprie, quem regno pepulit II,162,163,169.
ejus cum Cyrenæis amicitia II,181.
ejus res gestæ aliæ, solertia contemptus, mores & ingenium II, 172, 173, 174.
ejus opera magnifica II,175,176.
ejus picturati thoraces III,47.
ejus literæ ad Polycratem III.40.
cum Polycrate jus hospitii solvit propter ejus nimiam fœlicitatem III,43.
Græcorum amator II,178.
donaria in Græciam ab eo missa II, 182.
primus Cyprum cepit & tributariam fecit II,182.
contra eum Cambysis expeditio III,1.
uxorem Cyrenæam ducit & quid ipsi acciderit II,181.
Cambyses deludit, missa Apriæ filia pro sua III,1.
ejus obitus III,10.
sepulcrum *ibid.*
in ejus cadaver Cambysæ contumelia III,16.
Amasis, vir Maraphius, dux Pers. contra Barcæos IV,167.
ejus contra Barcæos commentum dolosum IV,201.
ob Cyrenen non direptam pœnitentia ducitur IV,203.
Amathuntis obsidio V, 104, 105, 108. *&c.*
Amathusii V,104.
Amaxampeus fons IV,52. locus etiam unde fluit, sic dictus *ibid.*
Amazones, Æorpata à Scythis appellatæ IV, 110.
earum cum Græcis bellum *ibid.*
earum cum Sauromatis bellum, quomodoque agnitæ sunt esse fœminæ IV,110,111.
quomodo cum Scythis mixtæ IV, 113, 114.
viros suos Scythas à parentibus quomodo & quò abduxerint IV, 114, 115, 116.
linguam Scytharum edisciunt quum hi non possent illarum IV,117.
in Amazonidas præclarum facinus Athenienfium IX,27.
Amestris, Otanis filia VII,61.
Xerxis uxor VII, 61, 114.
ejus amiculum IX, 108.
crudelitas in uxorem Masistæ IX,111.
Amiantus Agaristæ procus VI,127.
amicus solers possessio pretiosissima V, 24.
amiculum Sylosontis III,139,140
amiculum Amestris IX, 108.
Amilcar Hannonis filius VII,165.
Carthaginienfium rex & ejus res gestæ & interitus VII,165,166,167.
ipsi sacrificia instituta VII, 167.
Artemisiam fugientem insequitur VIII, 93.
ejus virtus & præstantia in pugna navali *ibid.*
Amindes Cretinei filius VII,190.
è naufragio classis Persicæ dives efficitur *ibid.*
Amitres dux classis cum aliis à Xerxe relictus VIII,130.
Ammonis oraculum in Africa I, 46. II,32.
ejus origo II, 55.
Ammon Jovem appellant Ægyptii II, 42.
Ammonii populi IV, 181.
Ægyptiorum & Æthiopum coloni II, 42.
adversus eos Cambysis expeditio infelix III, 25, 26.
Ammoniorum rex Etearchus II, 32.
Amomphoretus Spartiata IX, 52, 53, *&c.*
ejus virtus IX. 70.
Amomphareti sacerdotis sepulchrum apud Lacedæmonios IX, 84.
amoribus puerorum dediti Persæ & Græci I, 135.
amores quomodo tractent Caunii I, 172.
Amorgis Persarū ducis interitus V,121.
Ampa urbs VI, 20.
Ampelos promontorium Toronæum VII, 122.
Amphiarai oraculum I,46. VIII, 134
verax à Crœso repertum I, 49.
eique donaria à Crœso missa I, 52.
Amphiaraus, Amphilochi pater III, 91.
Amphiarai delubrum VIII,134.
Amphiarai expeditio in Thebas, carmen Homeri H, 9.
Amphicæa urbs VIII,33.
Amphicrates Samiorum rex III,59.
Amphictyones II, 180.
epigrammatis & cippis ornarunt Leonidem & alios ad Thermop. duces VII, 228.
eorum sedilia VII,200.
templum quod nunc Delphis est quot talentis construendum locarint II, 180. V, 62.
Amphyctyonis delubrum VII,200.
Amphyctionidis Cereris templum VII, 200.
Amphilochus, Amphiarai filius III,91.
colonia ab eo deducta *ib.*
Amphilochus & Calchas è Troia disjecti VII, 91.
Amphilytus Acarnan ariolus I, 62.
Amphimnestus procus Agaristæ VI, 127.
Amphionis filia clauda V, 92.
Amphissa urbs VIII, 32.
Amphitryon & Alcmena Herculis parentes II,43.
Amphytryonis tripus V, 59.
Amyrgii Scythæ VII, 64.
Amyrtæus rex Ægypt. II,140.
pluribus malis Persas affecit III,15.
Amyntas rex Maced. à Megabyzo poscitur aquam & terram V, 17.
ejus prudentia circa Persas nuncios insolenter se gerentes V,18,19.
Alexandri pater VII,173. VIII,136. 139 ut & Gygææ *ib.*
Alcetæ filius VIII,139.
Amyntas Bubaris fil. VII,136.
Amytheon, Melampodis pater II,49.
Anacharsis sapiens IV, 46
ejus genus & dignitas apud reges Scytharum IV,76.

per-

INDEX.

pervigilium matri deorum agit IV, 76.
ejus de Græcis & Lacedæmoniis dictum IV,77.
ejus cædes & cauſæ hujus IV,76.
eum noviſſe ſe negant Scythæ *ibid.*
Anacreon Teius familiaris Polycratei III,121.
Anaphes, Otanis filius, dux Ciſſiorum in Xerxis exercitu VII,62.
Anaphlyſta tribus IV,99.
Anava Phrygiæ urbs VII,30.
Anaxander Eurycratis fil. VII,204.
Anaxandrides, Leontis filius, Spartæ rex I,67.V,39.VII,204.
ejus duæ uxores, altera juſſu ephororum ducta, & liberi ex iis V, 39,40,41,42.
Anaxandrides Theopompi filius VIII, 131.
Anaxilaus Archidami filius VIII,131.
Anaxilaus Cretinei filius VII,165.
in matrimonium duxit Terilli filiam *ib.*
Rhegii tyrannus VI,23.VII,167.
Scythis regis hoſtis, conſilium dat Samiis Zanclam occupandi VI,23.
Anchimolius, Aſteris filius, ad pellendos Piſiſtratidas Sparta miſſus V, 63.
ejus interitus *ib.*
ejus ſepulcrum V,63.
ancillarum opus maximum circa Alyattis ſepulcrum I,193.
anchora ferrea à Sophane geſtari ſolita in prœlio IX,73.
Anderica, pagus Aſſyriæ I,185.
Anderica regionis Ciſſiæ ſtathmus VI, 119.
Andreus Myronis pater VI,126.
Andrii pecunias Themiſtocli dare negant VIII,111.
Androbulus Timonis pater VII,141.
Androcratis herois fanum IX,25.
Andromeda Perſei uxor, Perſem ex Perſeo peperit VII,61.
Cephei filia *ib.*VII,150.
Androdamas Theomeſtoris pater VIII, 85. IX,89.
Androphagi IV,18,102,106.
eorum mores & deſcriptio IV,106.
eorum fuga IV,125.
Androſphinges II,175.
Andrus V,31.
à Græcis obſeſſa, cur VIII,111.
Aneriſtus Sperthiei pater IV,134.
Aneriſtus alius, Sperthiei fil. IV,137.
Angaríon Perſæ quid appellent VIII, 98.
Angites flumen VII, 113.
Angrus fluvius IV,49.
anguis ingens arcis cuſtos in templo ab Athenienſibus obſervatus VIII, 41.
Anguilla ſacra Ægyptiis II,72.
Animalia quæ ab hominibus comeduntur, feracia & fœtuoſa : quæ noxa ſunt, parum fœtuoſa III,107.
animalia in ſaxis primi ſculpſerunt Ægyptii II.4.
animalia quomodo in ſuis veſtibus pingant qui Caucaſum incolunt I,203.
animal nullum interimunt Indi quidam III,100.
animalia tam volucres quàm quadrupedes, in India majora quam aliis in locis III, 106. præter equos *ib.*
Animam hominis immortalem & de corpore in corpus migrare primi dixerunt Ægyptii II,123.
quod ſibi quidam Græcorum vindicarunt *ib.*
Annum primi Ægyptii compererunt & diſtinxerunt in menſes II,4.
anni humanæ vitæ LXX. I,32.
anni vitæ Æthiopum, & Perſarum III,22,23.
annorum XV millia à Dionyſo ad Amaſin regem numerant Ægyptii II,145.
Annulum ſignatorium geſtant Babylonii ſinguli I,195.
annulus Polycratis ſignatorius III, 41.
Anopæa, via & mons VII,216.
Antacæi,cæte ingentia ſic dicta IV,35.
Antagoras Hegetoridæ pater IX,75.
Antandrus ab Otane capta V,26.
Anthela oppidum VII,176,200.
Anthemus Hippiæ oblata V, 94.
Antylla urbs II.98.
in calceamenta datur uxori ejus qui in Ægypto regnat *ib.*
Antichares Eleonius V,43.
Anticyra urbs VII,198.
Antidorus Lemnius Græcus à Xerxe ad Græcos transfugit VIII,11.
Antiochus Tiſameni pater IX,32.
Antiophemus & Rhodus VII,153.
Antipater, Orgis filius VII,118.
Xerxianas ut excepit copias *ib.*
Anyſis rex Ægypti, ſucceſſor Aſychis, cæcus II,137.
fugatur à Sabaco *ib.*
ubi interim latuerit & ut imperium ſuum recuperarit II,140.
Anyſis urbs II,137.
Anytia plaga II,166.
Aorizus, Meſangis pater VII,71.
Aparytæ pop. II,91.
Apaturia feſta I,147.H,29.
Aper immanis Myſorum devaſtat opera I,36.
apri in Libya nulli IV,192.
Apes loca trans Iſtrum an obtineant V,10.
animal omnino frigoris intolerans *ib.*
Aphetæ, loci nomen VII,193.
Aphlyſtius Jupiter VII,197.
Aphidnæ Tyndaridis proditæ IX,72.
Aphrodiſias inſula IV,169.
Aphthitana plaga II,166.
Aphytis urbs VII,122.
Apios urbs II,18.
Apia, Tellus dea Scythis IV,59.
Apidanus fluvius VII,129,196.
Apis Ægypt. Deus, Græcis epaphus II,133.III,27,28.
ejus deſcriptio, ſigna III,28.
quum apparet, Ægyptiorum feſtum III,28.
aula ejus II,153.
illuſus à Cambyſe & vulneratus II, 29.
moritur eo vulnere *ibid.*
Apollo, Græcorum Deus I,90.
præcipuè à Crœſo cultus *ib.*
invocatus à Crœſo, ignem pyræ extinguit I,87.
enumerat ſua in Crœſum beneficia I,91.
Apollo Iſmenius I,92.VIII,134.
ejus templum V,59.VIII,134.
Apollo Triopius I,144.
Apollinis oraculum apud Ægypt. II, 83.
Apollo, Oſiris apud Ægypt. ſeu Dionyſi,& Iſidis filius II,156.
à Latona nutrice occultatus *ib.*
Apollo ad Metapontinos ſolos Italorum venit IV,155.
Apollinis templum Buti II,155,156.
Apollinis templum à Mileſiis ſtructum II,78.
Apollinis delubrum apud Abas VIII, 33.
Apollinis Ptoi fanum VIII,135.
Apollinis fons IV,158.
Apollo, Ægyptiacè Orus II,156.
Scythice, Oetoſyrus IV,59.
Apollinis ſimulacrum apud Laconicam in Thornace I,69.
Apollinis arma ſponte apparentia Delphis VIII,37.
Apollo Sileni Marſyæ pellem ubi ſuſpendit VII,26.
Apollonia in Ponto Euxino IV,90.
Apollonia quæ eſt in ſinu Ionico IX,91.
ubi ſacræ ſolis oves IX,92.
Apollionates ager *ibid.*
Apollophanes Biſaltis pater VI,26.
Apologus Cyri ad Iones I,141.
Apries Ægypti rex, Pſammis filius, regum longo tempore fortunatiſſimus II,161.
res ab eo geſtæ *ibid.*
ab eo Ægyptii deſciſcunt, rege electo Amaſi II,161,162.
ab Amaſi prœlio victus, & vivus captus II, 169.
ejus interitus & ſepultura *ibid.*
Apſinthii Thraces VII.34.
Pleſthoro indigenæ deo, OEobazum immolant IX,118.
Aquæ ſacrificant Perſæ I,131.
aqua quomodo importetur in arida Syriæ loca III,VI.
aquam in arida loca quomodo deportant per canalem Arabum rex III,9.
aqua quædam adeo invalida ut nihil ſuper eam innatare poſſit, ſed omnia vel ligno leviora in profundum eant III,23.
aqua fontana miræ apud Ammonios naturæ IV,81. alia ſimilis IV,182.
aqua Stygis IV,74. perque eam jusjurandum *ibid.*
Aquiminaria Delphos à Crœſo miſſa, I,51.
Ara Delphis à Chiis donata II,135.
ara Apollinis ab Ariſtea extrui juſſa IV,155.
ara Dianæ Orthoſiæ IV,87.
Jovis forenſis V,46.
ara ventis ſtatuta in Thya VII,178.
ara Herculis VII,176.
Aras non extruunt Perſæ I,131.
aras primi ſtatuere Ægyptii II,4.
aræ & delubra præterquam Marti in Scythia nulla IV,59.
Arabiæ ſitus & qualis ea regio III,107.
ejus jucundiſſimus odor III,112.
Arabiæ mons II,8.
Arabiæ humus II,12.
Arabes cum mulieribus ſuis ut miſceantur I,198.
maxime fidem ſervant inter homines III,8.

INDEX.

fœderis apud eos ineundi mos III,8.
Dario immorigeri III,88.
tributorum immunes III,91.
Cambysi aditum permisere in Ægyptum III,9,88.
millena talenta thuris Dario pendunt III,99.
Arabum in exercitu Xerxis dux & armatura VII,69.
camelis vehuntur in bello VII,86.
Arabicus sinus II,11.IV,39.
Aræus Philippi pater VIII,139.
Ararus fluvius IV,49.
aratrum in Scythicam regionem cœlitus demissum IV,5
Araxes fluvius I,202.
ejus accolæ *ibid.*
contra solem orientem fluit IV,40.
ponte junctus à Cyro I,205.
Arbalus Nerbali pater VII,98.
Arbores fructus odore perinde ac vinum, inebriantes I,202.
arbores omnes in Thera præter unam aridæ factæ IV,151.
Arcades I.146.II,171.V 49.
Arcadas invasuri Lacedæmonii à Pythia prohibentur I,66.
Arcades glandivori *ibid.*
eos contra Spartam sollicitat Cleomenes VI,74.
Arcesilaus Batti filius rex Cyren. VI 159.
Arcesilaus alius Batti fælicis fil. IV.160
ejus clades à Libybus accepta IV,60.
interitus à fratre strangulati *ib.*
Arcesilaus al, Batti claudi fil. IV,162.
in Samum profugit *ib.*
redux in patriam Cyrenem oraculi immemor, ejusque crudelia facinora IV,164.
Cambysi Cyrenem tradidit tributariam IV,165.
ejus interitus IV,164.
Archander Danai gener, Pthii Achæi filius II,98.
Archandri urbs II,97.
Archelai, tribules V,68.
Archelaus Agesilai filius VII.204.
Archestratidas Athenagoræ pater IX, 89.
architecti Eupalinus III,60. Rhœcus *ib.*
Mandrocles Samius IV,87.
Archiæ & Lycopæ virtus ad Samum III,55.
Archias alius Archiæ Samii filius *ib.*
Archidamus Zeuxidami filius VI.71.
Archidamus Anaxandridæ filius VIII, 131.
Archidices nobilis meretricis fama per Græciam II,135.
Archilochus Parius I,12.
ejus iambus trimeter *ibid.*
Arcus utendi Scytharum artificium I,73
arcus ab Æthiope Persarum regi missus III,21,30.
arcus Herculis IV.10.
arcus semper intentus rumpitur II,173.
Ardys, Gygis filius, Sadyattæ pater, Sardium tyrannus, & ejus gesta I,15.
Areius pagus Athenienſium VIII,52.
Arena aurosa III,102.
arenæ cumuli Cambysis exercitum obruunt III,26.
Argadeus Jovis filius V,66.
Argæus Philippi pater VIII,139.
Perdiccæ filius *ibid.*
Arganthonius Tartessi rex I,163.
ejus longævitas *ibid.*
ejus cum Phocensibus amicitia I,163.
Argentum apud Scythas non in usu. IV,71.
nec apud Massagetas I,215.
argentum Aryandicum IV,166.
argenti ferax Lydia V,49
Argilus urbs VII,115.
Argiopius, loci nomen IX,56.
Argippæi pop. qui eorum mores, victus, *&c.* IV,23.
Argis & opis virgines Hyperboreæ IV,35.
earum hymni, sepulcrum *ibid.*
Argiva, *vide* Ægina
Argo navis ædificata IV,179.
Argon, primus Heraclidarum, Sardium rex I,7.
Argos olim Græciæ civitates omnes antecellens I,1.
Argos viris desolatum à servis tenetur VI,83.
Argos Persis quàm amica VII,150.
ab Homero celebratum maximè H, 28.
Argi lucus à Cleomene incensus VI,80.
Argivorum regio I.82.
Argivi mercede à Pisistrato conducti contra Athenienses I,61.
eorum totidem cum CCC Lacedæmoniis contentio de agro Thyrea I, 82,
Argivorum clades *ib.*
& eorum lex ideo tonsis capitibus esse velle donec Thyreas recuperarent, & mulieribus aurum gerere interdictum *ib.*
Argivi musica præstantes inter Græcos III.131.
Argivi contra Athenienses ab Æginetis accersuntur V,66.
multam indicunt Æginetis, & recusantibus, auxilia negant VI,92.
Argivorum clades à Cleomene VI,87, 79.
Argivorum servi res & magistratus, urbe eâ clade affiicta suscipiunt VI,83, & à filiis cæsorum post ejecti, Tirynthem obtinent *ib.* eorumque bellum diuturnum cum dominis *ib.*
Argivorum sex millia à Lacedæmoniis interempta VII,148.
cum Lacedæmoniis paciſci volunt, VII,148 sed partem imperii à Lacedæmoniis poscunt in bello Persico *ibid.*
oraculum consulunt an auxilium contra Medos ferre debeant *ib.*
nuncii ab iis Susa missi VII.151.
Persam in Græciam accersisse feruntur VII,152.
eorum cum Persis affinitas VII,150.
mittunt nuncium ad Mardonium IX, 12.
Argivi contra Thebas cum Polynice militantes IX,27
Argivæ fœminæ à Phœnicibus raptæ I,1
Argivarum mulierem furor & insania IX,33.
Argonautarum posteri Minyæ, à Lemno ejecti, à Lacedæmoniis recepti, & circa utrosque acta IV,145 *&c.*
Ariantes rex Scytharum IV,81.
Ariazus Gergis pater VII,82.
Ariabignes, Darii filius, præfectus classi Xerxis, VII, 97. VIII, 89 Xerxis frater VIII,89 ejus interitus *ib.*
Ariaramnis Persæ interitus VIII,50.
in arida loca aquam quomodo per canalem deportarit Arabum rex III,9.
Aridius Nerbalus dux in classe Xerxis VII,98.
Aridolis Alabandensium tyrannus VII, 195.
Ariena Alyattis filia I,74.
Astyagi nubit fœderis causa servandi *ibid.*
Arietes Thebanis Ægyptiis sacri II.42.
Arii pop. III,93.
eorum in exercitu Xerxis armatura & dux VII,65.
Arii olim dicti Medi VII,62.
Arima Scythæ unum vocant IV,27.
Arimaspi III,116.
viri unoculi III,116.IV,27.
qui & ubi III,116.IV,13.
Arimaspei versus IV,14.
Ariomardus, Artyphii germanus, Caspiorum dux VII,67.
Ariomardus, Dorii & Parmyis filius VII,78.
dux Moschorum & Tibarenorum *ib.*
Arion Methymnæus, citharœdus I,23.
primus docuit dithyrambum *ib.*
de delphino insidente Arione I,24.
ejus donarium apud Tænarum *ib.*
Ariphron Xanthippi pater VI, 131, 136.VIII,131.
Aripithes rex Scytharum IV,78.
ejus interitus *ib.*
Arisba Methymnæis subjecta I,151.
Aristagoras Cumæus IV,138.
Aristagoras Cyzicenus *ibid.*
Aristagoras, Molpagoræ filius, Histiæi gener, ac consobrinus V,30.
Mileti procurator *ibid.*
à Naxiis exulibus sollicitatur ad eos reducendos *ibid.*
rebellionis Ionicæ autor V.36,37.
circa eum & Maxios acta V,33,34.
manifesto à Dario deficit V,37.
isonomiam instituit, & tyrannos evertit, quasi ipse alienus à tyrannide. V,37,38.
Spartam missus ad societatem comparandam V, 38, & ejus cum Cleomene acta V,49,50,51.
Sparta frustra excedit V,51.
Athenas venit, eosque ad belli societatem inducit V,97.
Paones ad defectionem sollicitat V, 98.
expeditio ejus contra Sardis V,99, 100.VII,8.
turbis tantis commotis, consilii inopia laborat V,124.
ejus interitus V,126.
Aristagoras Heraclidis filius Cumæus captus V,37 dimissus *ib.*
Aristagoras Hegesistrati pater IX,89.
Aristeas Adimanti filius VII,137.
Aristeas Proconnesius, versificator, Castrobii filius IV,13, 15 *ubi* de ejus præstigiis
ejus statua IV,15.
Aristides Lysimachi filius VIII,79,95.
Athenienſis, in exilium à populo ejectus VIII,79.
Themistocli haud amicus *ib.*
simultatem missam facit pro bono communi patriæ *ib.*
Vir optimus Athenienſium atque justissimus *ib.*

nuncium

INDEX.

nuncium affert Græcis, eos undique ad Salaminem circumventos VIII, 79,81.
Perſas multos interficit VIII,95.
dux Athenienſium ad Platæas IX, 28.
Ariſtocrates, Caſambi pater VI,73.
Ariſtocyprus, Soliorum rex VI, 113.
ejus interitus *ibid.*
Ariſtodemus rex Laced. IV,147. VIII, 131.
ejus interitus VI,52.
Ariſtodemus Spartiata à Leonida remiſſus emanet è prœlio VII, 229,230.
fugax dictus, & probro notatus VII,231.
infamiam in pugna ad Platæas delet VII, 231. IX,70. in qua occumbens honore defunctorum caret ob detractatores IX,70.
Ariſtodemus, Ariſtomachi filius VII, 204.
Ariſtodicus, Heraclidis filius, Cumæus I,158.
oraculum ut tentarit I,159.
Ariſtogiton & Harmodius, Gephyræi, interfectores Hipparchi V,55.
Ariſtolaidis filius Lycurgus I,59.
Ariſtomachus Cleodæi filius VI 52. VII,204. VIII,131.
Ariſton Byzantius IV,138.
Ariſton rex Sparræ I,57. VI,6.
circa ejus uxores duas & tertiam acta VI 61,62,63.
quo commento ab amico Ageto uxorem abduxit VI,62.
ejus dictum ſuper filio nato Demarato VI,63.
ejus uxor ex heroe Aſtrobaco gravida VI,69.
Ariſtonice Pythia VII,40.
Ariſtonymus Clyſthenis pater VI,26.
Ariſtophantus, Cobonis pater VI,65.
Ariſtophilides Tarentinorum rex III, 136.
Arizanti Medorum gens I,101.
arma ſacra ſponte extra templum Delphicum apparent VIII,37.
Armenii cum Xerxe militantes VII,73.
eorum armatura & dux *ib.*
Armenii pecuarii I,194 V,49.
Armenus mons I,72.
Arpoxais Targitai apud Scythas filius IV,5.
ab eo oriundi Scythæ IV 6.
Arſames, (vel potius Arſaces) pater Hyſtaſpis I,209, VII,11.
Arſames Darii filius & Artyſtonæ Cyri filiæ dux Arabum & Æthiopum VII,69.
Arſamenes Darii filius, Utiorum & Mycorum dux VII,68.
artaba menſura Perſica I,192.
Artabanus Hyſtaſpis filius, Darii frater, Xerxis patruus IV,83.
bellum contra Scythas Dario diſſuadet *ib.*
ejus oratio qua Xerxi diſſuadet bellum Græcis inferre VII,10,11.
ejus mirum in ſolio regio ſomnium VII, 17,18.
ejus de Xerxis expeditione, & copiis cumque Xerxe colloquium VII,46,47,48, *&c.*
Suſa à Xerxe remiſſus, commiſſo regno VII,52,53.
Artabanus Artyphii pater VII,66.
Artabanus Bagaſacis pater VII,76.
Artabates Pharnazatris Pater VII,65.
Artabazus Pharnacis fil. Choraſmiorum & Parthorum dux VII,66. VIII,126.
cum Mardonia remanet in Europa *ibid.*
Potidæam obſidet VIII,127.
Olynthum capit VIII,12.
ad Potidæam maris æſtu & reſtagnatione male affligitur VIII,129.
diſſuaſor relinquendi in Græcia Mardonii & pugnæ contra Græcos à Mardonio ſuſcipiendæ IX,60,65.
ejus fuga, defuncto Mardonio, IX, 65. *& ſeq.*
fuga quomodo per Theſſaliam ſit elapſus IX,88.
Artace urbs IV, 14. incenſa VI,13.
Artachæus Artæi fil. VII,21.
Artachæus, Hotaſpis pater VII,63.
Artachæus Attayntæ pater VII,130.
Artachæes foſſæ apud Acanthum faciendæ præfectus VII,117.
ejus ſtatua *ib.*
interitus & funus *ib.*
ei ſacrificant Acanthii ex oraculo *ibid.*
Artæus Artachæi pater VII,21.
Artæus Azanis pater VII,66.
Artæi olim, qui Perſæ VII 61.
Artaphernes Darii frater, Sardibus præfectus V,25,30,73.
ſolicitatur ab Ariſtagora ad reducendos Naxiorum exules V, 131.
una contra Ionas delectus imperator, resque geſtæ V,23.
ejus ad Ariſtagoram dictum VI,1.
Artaphernes, Artaphernis filius, contra Athenas & Eretriam mittus VI,94.
idem Datis ad Marathonem collega VII,74.
dux Lydorum & Myſorum in exercitu Xerxis *ibid.*
Artaxerxis filius Xerxis VII,106. VII, 151.
quid nomen ſignificet VI,98.
Artayctes, Cheraſinis fil. dux Macronum & Moſynacorum VII,79
Seſti præſes *ibid.* & IX,115.
ejus facinora nefaria VII, 33, IX, 115.
obſidetur Seſti IX,115.
capitur à Græcis IX,118.
ſuſpenditur ab Athenienſibus VII, 33. IX,119.
Artayctæ filius coram patre ſaxis obrutus IX,119.
Artayntes Artachæi fil. dux claſſis à Xerxe relictæ VIII, 130. ejus fuga IX,101.
probris impetitus à Maſiſte, contra eum ſtringit acinacem IX,106.
Artaynta, Maſiſtæ filia, Dario filio à Xerxe collocata IX,107.
eadem tamen Amaſia Xerxis IX, 107,108.
Arteatæ, Perſarum genus I,125.
Artembares vir inter Medos clarus I, 114, 115, 116.
Artembares avus paternus Artayctæ IX,121. inſtruit Perſas qua oratione à Cyro petant meliorem regionem ſibi eligere liceat *ib.*
Artemiſia contra Græcos expeditionem ſequuta VII,99.
ejus genus & animi præſtantia, virilitas *ibid.*
ejus imperium *ibid.*
ejus naves poſt Sidonias illuſtriſſ. *ibid.*
ſententiæ inter ſocios optimæ *ib.*
conſilium de non tentanda ad Salaminem pugna VIII,68.
ejus facinus in pugna navali VIII, 87,88.
eam inſequitur Amnias Palleneus, & ut ſervata VIII,93.
præmium propoſitum ei qui vivam cepiſſet, & quantum *ib.*
in conſilium à Xerxe adhibita ſeparatim VIII,101,102.
deducit liberos regios VIII,103.
Artemiſium IV.35, VII.175.
Artimpaſa, Venus Scythicè IV,59.
Artiſcus amnis IV,92.
Artobazanes, Darii filius, cum Xerxe fratre de regno contendit fruſtra VII,2,3.
Artochmes Darii gener. VII,73.
Artontes Bagæi pater III,28.
Artontes, Mardonii filius IX,83.
Artoxerxes quid ſignif. VI,98.
Artybius vir inter Perſas eximius V, 108.
equus ipſius bellicoſus V,111.
Artyphius filius Artabani VII.66.
Artyphius Ariomardi germanus VII, 67.
Artyſtona Cyri filia III,88, VII.69.
arura quid apud Ægypt. II,168.
Aryandes Ægypti prætor ejuſque interitus IV,166.
Aryandicum argentum *ib.*
Asbyſtæ Libyes IV,170.
Aſcalon Paleſtinæ urbs I,105.
aſchy, liquoris genus IV,23.
Aſia Promethei uxor IV,45.
Aſiæ magnitudo deſcripta, qualis & quanta IV,37, 38.39,40.
unde nomen accepit IV,45.
perveſtigata à Dario IV,14.
Lybiæ par, præter eam quæ ad Solem orientem *ib.*
India tenus habitatur IV,40.
Aſiæ termini II,17.
Aſiam Perſæ putant ſibi neceſſitudine conjunctam I, 4.
Aſiæ ſuperioris imperio quamdiu potiti Aſſyrii I,95.
Aſia ſubacta à Phraorte I,102.
Aſiæ imperium amittunt Medi, eoque Scythæ potiuntur I, 104, 105, idque quando Medi recuperarunt I, 106.
Aſiæ quædam planities III,117.
Aſias tribus, Sardibus ſic vocata IV, 45.
Aſina civitas VIII,73.
aſini Armeniorum in navigiis Babylonem commeantium I,194.
aſini in Scythia nulli IV,28,29.
aſinorum vocem & formam equi Scythici non ferunt IV, 129.
aſini cornibus præditi ubi IV, 191.
aſini nunquam bibentes ubi IV, 192.
aſinarii cum matre Demarati concubitus falſo ſparſus VI, 68,69.
Aſius otyris filius IV.45.
Aſmach, quid II,30.
Aſonides navarchus VII,181.
Aſopii pop. IX,15.
Aſopus amnis VI, 108. VII,200. IX, 15,29.

INDEX.

Aſopodorus Timandri filius IX,68.
Aſpathines è Perſarum primoribus III,70.
in femore percuſſus à mago III,78.
Aſphaltus Babylonica I,179.
aſphaltus ubi è puteo hauritur VI, 120.
Aſſa urbs VII,122.
Aſſeſius & Aſſeſia Minerva I,19.
Aſſyria II,17. IV, 39.
ejus ſiccitas I,193.
oppida habet magna & celeberr. I, 178.
Aſſyrii à Græcis dicti Syrii VII, 63.
quandiu Aſiæ ſuperioris imperio potiti I,95.ab iis Medi deficiunt *ib.*
eos qui ſubigunt I, 106. eorum bellum cum Phraorte I, 102. cum Cyaxare I,103.
eorum arma in exercitu Xerxis VII, 62.
eos aggreditur Cyrus I,177 *&c.*
Aſtacus Melanippi pater V,67.
Aſter, Anchimolii pater, V, 63.
Aſtrobaci herois conditorium VI,69.
Aſtyages, Medorum rex I,46,73,107.
avus maternus Cyri I,34. acerbe imperat Medis I,123 magos cruci figit I, 128 à Cyro bello victus & captus I,75,128 *&c.* Arienam uxorem ducit I, 74. ejus ſomnia I, 107, 108. geſta cum filia Mandane *ibid.* Harpago filium comedendum proponit I,119
Aſtyagis & Crœſi affinitas unde I,73.
Aſychis rex Ægyptiorum II,136.
res ab eo geſtæ & pyramis ejus *ib.*
aſylum Herculis II,113.
Atarbechis urbs II 41.
Atarnes urbs VII,42.
Atarnitis regio VII,28,29.
Atarneus ager I,160,VIII,106.
Atarnes fluvius IV,19.
Atarnes, Hyſtaſpis filius VII,224.
Athamas Æoli filius initio cum Inone conſilio, necem Phrixo machinatur VI,197.
Athenades Trachinius VI,213.
Athenagoras legatus Samius IX,89.
Athenæ, Ionicarum urbium ſola quondam inſignis I,143 laudatæ ab Homero H, 28.
oppreſſæ tyrannide à Piſiſtrato I, 59,60.
tyrannide liberatæ V, 55, *&c.* 64, 165.
captæ à Xerxe VIII,51.
iterum à Mardonio & incenſæ IX, 313.
Athenarum arx occupata à Cleomene V,2 incenſa à Perſis VIII,13.
Athenienſium origo vetuſtiſſ. VII,161.
eorum diverſis temporib. diverſæ appellationes VIII,44.
in Ionico genere præcellunt I,56 & Iones appellitari nolebant I,143.
Ionib. auxiliantur adverſus Perſas V,97.
Iones ab illis deſeruntur V,103.
inter Græcos ſapientia primi I,60.
eorum prudentia in bello Xerx. VIII 3, IX,27.
eorum virtus in prœlio IX,70,101.
laus fortitudinis ad Marathonem VI, 112,113,IX,27.
Athenienſ. trecentorum virtus IX,21.
Athen. Græciæ liberatores, & regis repulſores VII,139.
nautici neceſſitate facti VII, 144.
eorum vires è navibus quantæ VIII, 61.
Athenienſib. leges à Solone cond. I,29.
eorum uxores uxorem & liberos Lycidæ lapidibus obruerunt, poſt obrutum à ſuis maritis Lycidam IX,5.
earum veſtis mutatio V,87.
Athen. uxores à Pelaſgis captæ VII, 138.
Athenienſium prytaneum I,146.
quando tribuum apud eos nomina fuerint immutata V,69.
Athenienſium panegyries VI,111.
nunquam ſolum mutarunt I, 56. VII,161.
eorum cum Mitylenæis pugna V, 94.
reditus metallici ex Laureo VII, 144.
ſub tyrannis infirmi V,68,91.
Græcorum præſtantiſſ. I,56.
periti in oppugnand. muris IX,69.
Tegeatis præſtantiores VIII, 27,28.
cum Æginetis geſta V, 48, *&c.* VI, 49, *&c.* 87. VII,145.
in Athenienſ. & Æginetarum præſidio mare contra Xerxem VII, 203.
Athenienſes in pugna navali præſtantiſſ. poſt Æginetas VIII,93.
Græcorum præſtantiſſ. pugna navali ad Eubœam VIII,17.
eorum prœlium cum finitimis apud Eleuſinem I,30.
contra Peloponnenſes egrediuntur V,74, *&c.*
eorum contra Caryſtios bellum IX, 104.
Seſtum obſident IX,113.
urbem ſuam deſerunt bello contra Xerxem VIII,41.
Sardis mittunt ad contrahendam cum Perſis ſocietatem, 3. & Dario terram & aquam promittunt legati V,73.
Sardis invadunt VII,1,8.
apud Darium inſimulati VI, 94. & contra eos expeditio ſumpta VI, 94.
in Salaminem quomodo tranſierint IX,6.
Athenienſium legatio Spartam miſſa IX,7.
Attica oppreſſa à Piſiſtrato I,59.
Atticam quater ingreſſi Dores V,76.
Atticæ magnam partem vaſtant Perſæ VI, 102.
Attica multo magis ad auſtrum vergit quam Lemnus VI,139.
Attica regio non equitabilis IX,13.
Attica gens Pelaſgica, in Hellenes tranſiens, linguam Pelaſgorum perdidit I,57.
Atticus medimnus I, 192. medimnus farinæ, *non adjecto vocab.* Atticus VI,57.
Atticarum mulierum cædes VI,138.
Athos mons VI,44.VII,21.
ejus deſcriptio VII,22.
circa Athon jactura claſſis Perſicæ VI,44,95. VII,21.
effoſſus à Perſarum copiis VII,21, & 122.
Athres fluvius IV,49.
Athribitana plaga II,166.
Atlas fluvius IV,49.
Atlas mons IV,184.
ejus deſcriptio *ib.*
Atlantes homines innominati eorumque deſcriptio IV, 184. unde dicti *ib.*
Atlanticum mare I,203.
Atoſſa, Cambyſis ſoror & Smerdis, eadem Cambyſis uxor & magi, poſt Darii III,68,88.
ejus ulcus in mamilla à Democede ſanatum III,133,134.
potentia ejus apud Darium VII,3.
Atramyttium urbs VII,42.
Atrayntes, Itramitis filius VII,67.
Attaginus Mardonium convivio excipit Thebis IX,15.
eum ſibi dedi volunt Græci victores IX,85. ipſe profugit IX,87.
Attica, *vide poſt* Athenæ & Athenienſes
Atys Crœſi filius, adoleſcens eximius I,34,35.
ejus interitus I,43.
Atys, Lydorum rex, Manis regis filius, Lydi & Tyrrheni pater I, 7. 94,VII,74.
AUchatæ Scytharum genus IV,6.
AUras & Atlas fluvii ex Hæmi jugis fluentes IV,49.
auri majorem partem quomodo Indi ſibi comparent à formicis III, 102,103,104,105.
auri magna copia in ſeptentrionalibus Europæ plagis III,116.
auri ramenta è Tmolo I,93.
auri ramenta è quodam lacu ut virgines è limo extrahant IV,195.
auri immenſa vis à Gyge Delphis dicata, quod inde denominatur Gygæum I,14.
ex auro & argento ubi primum percuſſi nummi I,94.
auri creber uſus, in armis & ornatu equorum apud Maſſagetas I, 215.
auro & argento conſtrati lecti, tentoriaque referta in exercitu Perſ. Mardonii IX,79.
auro oneratus Alcmæon VI,125.
aurum ſacrum Scytharum IV,7.
auro merces ut commutant Carthaginenſes cum Libybus IV,196.
aurum vili mercantur Æginetæ a ſervis Laced. IX,79.
auri theſaurifirmus regum Perſ. III,96.
Aureus tripes apud Delphos IX,80.
aurea phiala in balneo Herculis IV, 10. aurei crateres & phialæ, & alia vaſa potoria *&c.* Perſarum in exercitu Mardonii X,9.
aurea pocula oblata ſibi Cleomenes recuſat accipere III,148.
aureum aratrum, jugum, ſecuris & phiala, cœlo delapſa in Scythiam IV,5.
aureæ compedes Democedi donatæ III,130.
aureæ compedes apud Æthiopes III, 23.
aurea metalla IX,74.
aurea platanus ac vitis VII,27.
auroſa arena, quæ a formicis egeritur III,102.
Aures hominibus magis incredulæ quam oculi I,8.

aures

INDEX.

aures ignominiæ cauſæ præciſæ II, 162. III,69.118.
aures ſibi præcidit Zopyrus III,154.
in auribus animum habitare VII,39.
AUſchiſæ Libyes IV,171.
AUſes IV,180.
aratores IV,191.
auſter pluvioſiſſimus ventus II,25.
Pſyllos contra ſe bellantes arena obruit IV,173.
Auteſion Tiſameni fil. IV,147,VI,52.
Autodicus Cleadis pater IX,84.
AUtomoli qui II,30.
Autonous & Phylacus heroes, eorumque fana VIII,39.
Auxeſiæ & Damiæ ſimulacra V,82,83.
Axius fluvius VII,123.
Azanes Artæi fil. Sogdorum dux VII, 66.
Aziris, à Cyrenæis habitata IV,161.
Aziriſtus inſula IV,155.
Azotos, Syriæ urbs, diutiſſimam inter omnes obſidionem ſuſtinuit II, 157.

B.

BAbylon urbs celeberr. & validiſſ. Aſſyriæ I,178.
ejus ſitus & magnitudo *ibid.*
ejus centum portæ I,179.
ut extructa I,179, 180, 181, *&c.* ubi ejus deſcriptio
primo capti à Cyro I,191.
ejus potentia, qua tertiam Aſiæ partem æquat I,192.
ejus principatus ſive ſatrapia longe maxima I,192.
ſecundo capta à Dario poſt diuturnam obſidionem III,158.
ejus muri & portæ dejectæ III,159.
Babyloniorum leges I,196,198,199.
eorum amictus & cultus I,195.
eorum navigia I,194.
ſepulchra & luctus funebres I, 198.
cum mulierib. fœdus miſcendi mos I,199.
eorum tres tribus nullo alio niſi piſcibus victitant I,200.
à Babyloniis Græci quæ acceperint II,109.
eorum cura erga ægrotos I, 197.
eorum ablutio poſt coitum I,198.
eorum fœdus cum Crœſo initum I,77.
eorum cum Cyro conflictus & fuga I,190.
eorum rebellio ſub Dario adque bellum apparatus II,150. obſidentur diu, III,151. &c.
mulieres ſtrangulant fere omnes ne rem frumentariam obſeſſorum abſumant III,151.
eorum tria milia patibulis affixa III, 159.
Babylonis reginæ duæ inſignes I,184, 185.
Babylonicarum virginum auctio I,196.
Babylonicæ regionis feracitas I,193.
Babylonicum talentum quid valeat III,89.
Bacchus, Ægypt. Oſiris II,42.
ejus feſtum, ſacra, phalli, I,150. II, 48,49.
Bacchanalia Scythæ cur improbent IV,79.
Bacchantium vox VIII,65.
Bacchica & Orphica II,81.IV,79.
Bacchiadæ apud Corinthios V,92.
Bacidis oraculum VIII,20,77,96.
Bactrii in Xerxis exercitu militantes, & eorum dux & armatura VII,64.
eorum equites *ib.* 86.
Bactriana natio I,153. III,92.
Badres Peſargades nauticis copiis dux contra Barcæos IV,167.
Badres Hyſtanis filius, Cabeleum & Miliarum dux VII,77.
Bagæus, Artontis filius, ad Orœtem interimendum delectus III,28.
Bagæus Mardontis pater VII,80.
Bagaſaces Artabani filius, dux Thracum VII,76.
Balteus Herculis, in extrema commiſſura habens phialam auream IV, 10.
Barba prolixa naſcens ſacrificæ ſeu antiſtitæ Minervæ, res ominoſa I,175. VIII,104.
barbara gens minus dextra quam Græca, *vel potius*, minus dexteritatis habet I,60.
barbaros potius quam Græcos in mortuum ſævire decere IX,78.
barbarorum vociferatio in pugna, IX,58.
Barce oppid. III,91.
ejus origo & conditores IV,160.
obſeſſa à Perſis IV,200.
Barcæi Cambyſi ſe dedunt III,13.
interficiunt Arceſilaum IV,164,167.
circa eos & Perſas acta IV,201, *&c.*
ſubacti à Pheretima, Arceſilai matre, miſere tractati IV,202,203.
ad Darium tranſportati, vicum Bactrianæ regionis incolunt cui quoque Barce nomen IV,204.
Bares dux nauticus Perſ. Cyrenen vult diripi, cui obſtat Amaſis IV,203.
Baris navigii nomen II,96.
Baſilides Herodoti cujuſdam pater VIII,132.
Baſſaria, feræ quædam IV,192.
Batrachomyomachia Homeri II,24.
Battus Libyca lingua rex IV,155.
Battus rex, Polymneſti filius ex Phronima concubina IV,150,155.
ejus vitium linguæ IV,155.
unde dictus ſit Battus IV,155. quot annos regnavit IV,159.
Battus claudus, Arceſilai ſucceſſor IV, 161.
Battus tertius fœlix appellatus IV,159.
Battiadæ inter cæteros Barceos cur non direpti IV,203.
Beatus ante obitum nemo appellandus I,32.
beatus ex viventibus nemo I,86.
Beatorum inſula, regio ſic dicta III,26.
Beccos, panem Phryges vocant, eaque prima vox à pueris edita in loco ſolo educatis II,2.
Bellariis multis utuntur Perſæ I,133.
è bello & rapto vivere, pulchrum apud Thraces V,6.
Belus Nini pater I,7.
Belus Cephei pater VII,61.
Belides portæ Babylonis III,155,158.
Benemeriti de rege, Oroſangæ Perſis dicti VIII, 85. honoreſque conſequuntur III,154.
Benemeriti ſeu benefici Spartiatarum I,76.
Bermius mons VIII,138.
Beſſi vaticinantes VII,111.
Beſtiæ apud Ægyptios ſacræ II,65, &c.
Bias Prienæus, I,27.
ejus ſaluberrimum conſilium Ionibus datum I,170.
Bias Melampodis frater IX,33.
Bibli olim de pellibus V,58.
Biſaltis, Apollophanis filius, Abydenus VI,26.
Biſaltia regio VII,115.
Biſaltæorum regis eximium facinus in filios qui contra Græciam militarant VIII,116.
Biſanthe urbs in Helleſponto VII,137.
Biſtones pop. Thraciæ VII,110.
Biſtonis lacus VII,109.
Bitonis & Cleobis hiſtoria I,31.
Bithyni à Crœſo ſubacti I,28.
Bithyni, Thraces in Aſia dicti VII,75.
Bœbeis lacus (*vel potius* palus) VII, 129.
Bœotia II,48. V,57.
Bœoti ad Thermopylas VII.202.
OEnen & Hyſias occupant V,74.
Chalcidenſibus auxiliantur contra Athen. V,77.
ſed infœliciter *ib.*
cum Medis univerſi ſentientes, VIII, 34.
eorum equitatus quantopere juverit Mardonii milites fugientes IX,67.
Boges præfect. Eionis VII,113.
Xerxi fideliſſimus VII,107.
in rogum ſe conjicit *ibid.*
Bolbitinum oſtium II,17.
Boliſſus, loci nomen H,23,24.
Bonis hominibus uſuvenit ut malos habeant ſervos VIII,68.
Boreas Athenienſium gener. VII,189.
ab iis contra Xerxem invocatus VII, 189.
ejus uxor Orithyia *ibid.*
ejus delubrum *ibid.*
Boryſthenes fluvius IV,45,47.
ejus deſcriptio IV,53.
Boriſthenitæ IV,18,53.
eorum emporium IV,17.
boryes feræ ubi gignantur IV,192.
boves mares Ægyptii immolant; fœminæ ſacræ ſunt II,38,41.
boves immolandos ut explorent Ægyptii II,38.
boum ſepulturæ apud Ægyptios II,41.
bos lignea inaurata Mycerini filiæ ſepulcrum II,129.
bos apud Cyrenæos etiam ſacra propter Iſidem IV,186.
bobus ubi cornua non ſuccreſcant IV,29.
boves præpoſtere paſcentes, cornua inflexa anterius habentes IV, 182.
boves agreſtes prægrandibus cornibus VII,126.
Boſporus Cimmerius IV,12,100.
Boſporus Thracius à Dario ponte junctus IV,83,85, 80. *ubi &* ejus dimenſio.
Bottiæi, populus VII,185. VIII,127.
Bottiæis terra ſive Bottiæicus ager VII,123,127,
Branchidæ, populus, ubi oraculum Apollinis I,46,42,157.
Brauron Athenienſium IV, 45. VI, 138.
Briantica regio, ante Galaica VII,108.
Brongus fl. IV.49.
Brunduſium urbs IV,99.

INDEX.

Bryges, qui poſtea dicti Phryges VII, 73.
Brygi, populus VII,185.
Bubali IV,192.
Bubares Perſa, Megabyzi filius V,21. VII,21. VIII,136.
Bubaſtis urbs II,59,137,156.
Bubaſtis Ægyptiace, Diana II, 137, 156.
Bubaſtiana plaga II,166.
Bucolicum oſtium Nili effoſſum II,17.
Budii Medorum gens I,101.
Budini populus IV,21,108.
eorum mores, *&c.* IV,108.
Bulis Spartiata, Nicolai filius VII, 134.
offert ſe ſponte ad Talthybii iram placandam, una cum Sperthie: & eorum acta VII,134,135,136, 137.
Bura Achæorum opp. I.145.
Buſæ Medorum gens I,101.
Buſiris urbs II,59,61.
Buſiritana plaga II, 165.
Butus (*vel potius* Buto) urbs Ægypti, ubi oraculum Latonæ II, 59, 63, 155.
Bybleſia I,174.
Byblus Ægyptiorum ejuſque deſcriptio II,92.
Byzantium ab Ionibus ſubactum V, 103.
Byzantii ab Otane capti V,26.

C.

CAbales gens Libyæ IV, 171.
Cabalii, populus III,90.
Cabelees Meones, qui & Laſonii, cum Xerxe militantes, & eorum armatura & dux VII,77.
Cabirorum ſacra II,51.
eorum templum Cambyſes profanat III,37.
Cadmus Agenoris fil. IV,147.V,59.
Semeles pater II, 45.
Theram appellit IV,47.
venit in Bœotiam II,49.
Cadmei I,146.
Pelaſgos ejiciunt I,56.
Cadmei ab Argivis ejecti V,57,61.
in eos expeditio Athenienſium IX, 27.
Cadmeæ literæ V,59.
Cadmea quædam victoria Phocenſibus obtigit I, 166.
Cadmus Cous, Scythis filius, homo juſtitiæ amantiſſ. VII,163,164.
Cadytis, magna Syriæ vel Paleſtinæ urbs II,159.III,5.
à Neco rege occupata *ib.*
urbs non minor quàm Sardis III, 5.
Caicus ager qui erat Myſorum VI,28.
Caicus fluvius VII,42.
Caira veſtis V,88.
Calantiæ Indi III,97.*vide* Callatiæ.
Calaſiris veſtis nomen II,81.
Calaſiries Ægyptii pugnatores II, 164,IX,31.
ſoli arti militari operam dant, II, 166,168. *ubi & alia.*
Calaſirium plagæ II,166.
Calchas VII,91.
Calculorum ludus inventus à Lydis I,94.
Callatebus urbs VII,31.
Callatiæ, Indi parentibus veſcuntur III, 38. *at cap.* 97. *vocantur* Calantiæ
Calliæ Phenippi filii odium in tyrannos VI,121.
ſolus bona Piſiſtrati Athenis ejecti auſus emere *ib. ubi alia de eodem* 122.
filiabus nuptum dat ex Athenienſibus quem quæq; deligat VI,122.
Callias Eleus Iamideorum vaticinus V,44,45.
Callias Hipponici filius VII,151.
Calliades ſummum Athenis Magiſtratum gerit VIII,51.
Callicrates ejuſque virtus & moribundi dictum IX,71.
ejus ſepulcrum apud Lacedæmonios IX,84.
Callimachus Aphidnæus polemarchus VI,109.
ejus virtus & interitus VI,114.
Callipedæ populus Scythiæ: iidem & Græcoſcythæ IV,17.
Callipotani pop. VII,154.
Calliſta inſula IV, 147.
Calvi populi ab ipſo natali, itidemque fœminæ calvæ IV, 23.
calvi pauciſſimi apud Ægyptios, & cur III,12.
calvitiem quid impediat III,12.
Calydnii pop. VII,99.
Calyndenſium navis demerſa VIII, 87.
Calyndici montes I,172.
Camarina quondam Syracuſanorum VII,154.
everſa à Gelone VII,156.
Cambyſes Cyri pater I, 46, 107, 112, 207. VII, 11.
ei in matrimonium tradita filia Agis I,107.
Cambyſes rex Perſ. Cyri & Caſſandanæ Pharnaſpo genitæ filius I,208. II,1.III,2.
ejus genus ſibi vendicant Ægyptii III,2.
regnum Cyri ſuſcipit II,1.
ejus in Ægyptios expeditio *ib.* & III, 1. *&c.* quidque eum præcipue moverit ad hanc expeditionem III,1,2,3,4.
Ægypto potitur I,181.III,7.*&c.*
cum Arabum rege fœdus init III,7,9.
ei dedunt ſe Libyes, Cyrenæi ac Barcæi munera mittunt III,13.
triplex movet bellum III,17.
exploratores mittit ad Æthiopas III,20.
temeraria & infœlix expeditio in Æthiopas III,25.
jubet Ammonios diripere & Jovis oraculum incendere III,25.
Cambyſis inſania III, 25, 29,30,33, 34,38.
Apim Deum vulnerat lethaliter III, 29.
fratrem occidi curat ex falſo ſomnio III,20,61.
ſororem, eandemque uxorem, interficit III,31,32.
morbo ſacro laborat ab ipſis natalibus III,33.
ejus vinolentia, & inde ſcelera III, 34,35.
religionis deriſor III,37.
ejus fatum & imprecationes in ſe III, 64,65.
ejus interitus III,66.
cur Dominus à Perſis adpelletur III,89.
Cameirus civitas I,144.
cameli I,80.III,103.VII,86.
cameli Indorum *ib.*
id animal non ſolent invadere leones VII,125.
camelos timent equi I,180.
Camicus oppidum, ejuſque obſeſſio VII,169,170.
Caminus poemation Homeri II,32.
Campſa urbs VII,123.
Canales Coriacei miræ longitudinis III,9.
Canaſtræum promontorium VII,122.
Candaules Myrſi filius, Sardium tyrannus I,7.
Myrſilus à Græcis cognominatus *ib.*
uxorem ſuam conſpici nudam à Gyge vult I,8,9,10.
uxoris & Gygis conſilio & dolo interimitur I,11,12.
Candaules alius Damaſithymi pater VII, 98.
Canes mons VII,42.
canes cuſtodes domus II,22.
canes Indici I,192.
Canobus II,97.
Canobicum Nili oſtium II, 17,113, 179.
Caput nullam ſuturam habens IX,182.
è capitibus inimicorum cæſorum potant Scythæ IV,65.
capita animantium non deguſtant Ægyptii II,39.
capita Ægyptiorum cur firma, Perſarum vero fragilia III,12.
Capita quercus, locus ſic dictus, aliter, Tria capita IX,38.
Cappadociæ fertilitas I,73.
Cappadoces à Græcis Syri nominati I, 72. V,49.VII,72.
Cappadocibus bellum infert Cræſus I,73.
Capras Mendeſii cur non mactent II, 42,46.
Caprarii in honore apud Mendeſios II,46.
Capripedes homines IV,25.
Capreæ & bubali apud Libyas IV,192.
Captivorum immolatio apud Scythas IV,62.& apud Tauros IV,103.
Car fratres habuit Lydum & Myſum I, 171.
Caria pars Ioniæ I, 142.
à Perſis capitur VI,25.
Cares olim Leleges, eorumque ſtatus antiquus I,171.
eorum tria inventa *ibid.*
aiunt ſe aborigines *ibid.*
à Cræſo ſubacti I,28.
ſubacti & ab Harpago I,174.
quidam Ægyptum incolentes II,61, 152,154.III,11.
eorum à Perſis defectio & pugnæ V,17.118,119,120.
naves & armatura in Xerxis exercitu VII,93.
Caricarum mulierum factum contra maritos I,146.
Carius Jupiter I,171.V,66.
Carcinitis urbs IV 55,99.
Cardamyla Laconica VIII,73.
Cardia urbs VI,33.VII,58.IX,114.
Carina urbs VII,42.
Carinus Euæneti pater VII,173.

Carna

INDEX.

Carnia feſta VII,206.
Carpathium mare III,45.
Carpis fluvius IV,49.
Carthaginienſium bellum cum Phocenſibus I,166.
iis vult bellum inferre Cambyſes, ſed omittit III,17,19.
colunt imaginem Amilcaris VII,167.
Caryſtus opp. IV, 33. obſeſſa VI, 99.
Caryſtii ſe dedunt Perſis VI,9.
pecuniam dant Themiſtocli exigenti VIII,112.
contra Athen. bellum gerunt IX,104.
eorum ager vaſtatur VIII, 121.
Caſambus, Ariſtocratis filius, Athenienſibus traditus ab Æginetis VI, 73.
caſia ubi & quomodo naſcatur & metatur III,110.
Caſius mons II,6,158.III,5.
Caſmena oppidum VII,155.
Caſpatyrus urbs III,102.IV,44.
Caſpii III,92,93.
eorum armatura in exercitu Xerxis VII,67.
eorum equites VII,86.
Caſpium mare I,202,203.
Caſſandane Cyri uxor, mater Cambyſis II, 1. III, 2.
Caſſiteros, *id eſt, ſtannum* III,115.
Caſſiterides inſulæ *ibid.*
Caſtalia loci nomen VIII,39.
Caſthanæa urbs VII,183,188.
Caſtor & Pollux Tyndaridæ II,43.
excepti ab Euphorione domo VI, 127.
Caſtores in quo lacu capiantur IV, 112.
eorum teſticuli morbis matricis auxiliantur *ibid.*
Caſtra Tyriorum, locus ſic dictus II, 112.
Caſtra, nomen loci Ionibus & Caribus ad habitandum in Ægypto dati II, 154.
Caſtrobius, Ariſteæ pater IV,13.
Catadupi Ægypti, vel potius Catadupa II,17.
Cataractes amnis Mæandro par VII, 26.
Catiari & Traſpies, Scytharum genus IV,6.
Caucaſus mons I,203,204.III,97.
Caucones pop. I,147.IV,148.
Caunus ab Harpago capta I,176.
ad Iones deficit V,103.
Caunii eorumque genus & mores I, 172.
Cayſter fl. V,100.
Cebreniorum origo H,20.
Cecrops rex VII,44.
unde Cecropidæ dicti Athenienſes *ibid.*
Ceiorum cœnaculum Delphis IV,35.
Celænæ, ubi Mæandri fontes VII, 26.
Celees ſocius Doriei V,46.
Celtæ populus I,33.
omnium extremi in Europa ad ſolis occaſum IV,49.
Centum appellatæ inſulæ I,151.
Ceos VIII,76.
Cephenes olim, qui Perſæ VII,61.
Cepheus Andromedæ pater *ib.* 150.
Cepheus Beli fil. VII,61.
Cephiſſus Thyæ pater VII,178.
Cephiſſus amnis VIII,33.
Ceraunius ſinus I,174.
Cercaſorum urbs II,15,17,97.
Cercopes Homeri H,24.
Cercopæon hedræ VII,216.
Ceres Ægyptiacæ Iſis II,156.
cum Cerere alea ludit Rhampſinitus rex II,122.
Ceres & Bacchus inferorum principes II,123.
Cereris templum in Scythia IV,53.
Cereris Eleuſiniæ templum IX,61,96, 100. & lucus 9, 64.
Amphictyonidis templum VII,200.
Achæiæ templum & orgia VI,62.
Cereris legiferæ ſacra VI,16.
Cereris & Proſerpinæ ſolennia VIII, 65.
Cervi in Lybia nulli IV,192.
Chalcedonii cur cæci à Megabyzo dicti IV, 142. ab Otane capti V,26.
Chalcidenſes oram Atticam populantur, V, 74. Olynthum obtinent VIII,27.
illis opem ferunt Mileſii V,99.
Chalcidicum genus VII,185.
Chaldæi VII,63.
Chaldæi inter Aſſyrios *ib.*
Chaldæi ſacerdotes I,181,183.
Chaleſtra urbs VII,123.
Chalybes à Cræſo ſubacti I,28.
Champſæ crocodili dicti II,69.
Charadra oppidum VIII,33.
Charaxus, vir Mitylenæus, Sapphus frater II,35.IV.135.
Charilus Eunomi filius VIII,131.
Charopinus Ariſtagoræ frater V,99.
Chemmis inſula II,156.
Chemmis oppidum grande Thebaicæ provinciæ II,91.
Chemmitæ *ibid.*
Chemmitana plaga II,165.
Cheopes *vel potius* Cheops, rex Ægypti Rhampſiniti ſucceſſor II,124, ejus geſta, pyramides II, 124, 125, 126.
Chephrenis regis Ægypti tyrannis, & pyramis II,127,128.
Cheraſmis Perſa VIII,78.
Cherſis Gorti pater VII,98.
Cherſis Oneſilii pater V,104.
Cherſoneſi urbes ſubactæ & everſæ à Phœnicibus VI,33.
Cherſoneſi tyrannus Miltiades VI, 34.
Cherſoneſus quæ eſt in Helleſponto, Athenienſ. ditionis fuit VI,140.
Cherſoneſus trachea, id eſt, aſpera IV,99.
Cherſonitæ portas Seſti Athenienſibus aperiunt IX,117.
Cherſonitarum primores in vincula conjecti à Miltiade, & quo aſtu capti VI,39.
Chidori fluvii aqua copiis Xerxis deficit VII,127 ejus origo VII,24.
Chilei viri Tegeatæ conſilium IX,9.
Chilo vir Spartæ ſapientiſſ. VII,235.
ejus conſilium Hippocrati datum I, 59.
Chilo Demarmeni filius VI,65.
Chius Ionum civitas I,142.II,178.
à Perſis capta VI,31.
Chii ſoli Mileſiis contra Lydos opem ferunt I,18.
Chiorum tyrannus Strattis VIII,123.
eorum lingua I,142.
ut Atarneum obtinuerint I,160.
eorum clades VI,15,16,26 & prodigia quæ præceſſerunt VI,27.
Choaſpes fluvius I,188,I,49,52.
ejus aquam ſolam rex potat I,188.
chœnix menſura VI,57.
Chœreatæ (*q. d. porcales*) tribus Sicyoniæ V,68.
Chœreatæ nomen loci VI,10.
Chœrus Micythi pater VII,170.
Choraſmii populus III,93.
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,66.
Chromius Argivus I,82.
Cicones gens Thraciæ VII,59,108,110
Cilices II,28,72. V,49,52.
eorum armatura VII,91.
eorum tributum III,90.
Cilicia II,17,34.
Ciliciæ præfectura IX,106.
Cilix Agenoris filius, à quo dicti Cilices VII,91.
Cilla, Æolum civitas I,49,
Cimmerii I,6,15,16,103. IV,1,11,12.
Cimmerius Boſphorus IV,12,28,100.
Cimmeria portoria IV,12,45.
Cimmerii muri IV,12.
Cimo Miltiadæ pater VI,34,39.
Cimon Steſagoræ pater VI,38.
Cimon, Miltiadis filius VII, 107 mulctam patri impoſitam exolvit VI. 136.
Cineas rex Theſſal. V,63.
cinnamomum ubi gignatur, & quomodo colligatur III,111.
Cinyps fluvius IV.175.
Cinyps tellus Libyæ fertilis, fluvio cognominis IV,198.
circumciſio Ægyptiorum II, 36 & aliorum quorundam populorum II, 104,
Ciſſii in exercitu Xerxis militantes VII,62.
eorum dux & eorum armatura *ib.*
eorum equitatus VII,86.
eorum tributum III,91.
Ciſſia terra V,49,52.
Ciſſiæ portæ Babylonis III,155.158
coitus in templis II,64.
Citharonis radices IX,19,25.
Cius Myſia capitur V,122.
Cius fluvius IV,49.
Claves Cypri, promontorium dictum V, 108,
Clazomenæ Ionum civitas I, 142. II, 178.
hæc invaditur ab Alyatte, qui cladem accipit I,16.
capitur ab Artapherne & Otane V, 123.
eorum theſaurus I,51.
Cleades Autodici filius IX,84.
Cleanax Argivus H,1,2.
Cleander vates, genere Phigaſeus VI, 83.
Cleander & Euclides Hippocratis filii VII,155.
Cleander Patareus Gelæ tyrannus VII, 154.
Cleobis & Bitonis hiſtoria I,31.
Cleodæus Hylli filius VI,52. VII,204. VIII,131.
Cleombrotus & Leonides gemini V, 41, 1. VIII,71 Anaxandridæ filius *ib. & IX*,10.
Cleomenes Anaxandridæ filius V,41, 64. VII,148.
inops mentis V,42.
Spartæ rex creatus, non propter fortitudinem,

INDEX.

tudinem, ſed propter genus V. 39.
auro non corrumpi poteſt à Mæandrio, ideoque virorum juſtiſſ. audit III,148.
diſcordia inter illum & Demaratum VI,51,61,73,74.
Cliſthenem Athenis ejicit V, 70, 72.
ejus cum Ariſtagora acta V, 49, 50,51.
inter Cleomenem & Argivos acta VI,76,77,78,79,80.
proficiſcitur contra Piſiſtratidas V, 64.
Achæum ſe eſſe ait, non Dorem V,72.
profugit Sparta & Arcadas ſolicitat contra Spartanos VI,74.
adverſus Athenienſes bellum gerit V,74,75.
ad inſaniam redactus V,75,84.
ejus interitus V,48.
Cleonæ urbs VII,22.
Cleonidæus *vel potius* Cleodæus, Hylli filius VII,204.
Clinias Alcibiadis filius Athenienſium præſtantiſſimus in claſſe contra Xerxem VIII,17.
Cliſthenes, Sicyonis tyrannus VI, 126.
ejus odium in Adraſtum V,67.
circa Clyſthenem & filiam Agariſtam ac procos acta VI, 126, 127, *&c.*
Cliſthenes Alcmæonides Athenienſis Sicyonii Cliſthenis nepos V, 66, 67. VI,131.
ejus & Iſagoræ factiones V, 66, 69, 70.
Clytiades Tiſamenus IX,22.
Cnidus civitas I,144. II,178.
Cnidii Lacedæmoniorum coloni I,178.
eorum cum Tarentinis amicitia III,138.
ſuam ditionem in inſulæ formam perfodiendo tentant redigere I, 174.
& iſthmum perfodere volentes quomodo impediti *ibid.*
Harpago ſe dedunt *ibid.*
Cyrenæorum quoſdam ſervant IV, 164.
Cobo, Ariſtophanti filius VI,66.
Codrus Athenienſium rex V, 65, 76.
Codrus Nelei pater IX,96.
Cœnyrorum & Ænyrorum locus prope quem metalla Thaſia VI,47.
Coes Erxandri filius IV,97.
Mitylenes tyrannidem à Dario accepit V,11.
captus ab Iatragora V, 37.
à Mitylenæis lapidibus interfectus V,38.
Colæus, Samiæ navis gubernator IV,152.
Colaxais Targitai filius IV,5.
ab eo oriundi Scythæ IV,6.
triſarium filiis conſtituit regnum IV,7.
Colchi I,104. II,104. III,97. IV,40.
eorum armatura & dux in Xerxis exercitu VII,79.
Colchium ; linum Sardonicum dictum II, 105.
Colias ora Atticæ VII,96.
Colleſtes, panis Ægypt. I,77.
Colophon Smyrnæ conditor I,164.
Colophon Ionum civitas I,42. II,8.
vi capta à Gyge I,14.
Colophonii ſoli cur ex Ionibus ab Apaturiis feſtis arcentur I,147.
Colopheniorum profugi, Smyrnam occupant I,150.
Coleſſæ oppidum Phrygiæ VII,30.
Coloſſi II,130.143,153,175,176.
coloſſi apud Ægyptios cujuſque pontificis II,143.
Columbæ Dodonææ nigræ II,55.
columbas albas cur expellant Perſæ I,138.
Comam Lacedæmonii ex quo alant & Argivi non I,82.
comam ut Babylonii gerant I,195.
comam ut alant & tondeant Macæ IV,175.
comam quemodo geſtent Maxyes IV,191.
Combrea urbs VII,123.
Comedunt in viis Ægyptii, ventrem domi exonerant II,35.
Compſatus fluvius VII,109.
Conchylia in montibus Ægypti II,12.
Conos pini fructus II.20.
Conſultant Perſæ inter pocula, & quidem de rebus etiam maxime ſeriis, ſed ab iiſdem ſobriis confirmari oportet conſilia quæ tum capta fuerint I,133.
conſultare bene maximum eſt lucrum VII,10.§.4.
Contadeſdus fluvius IV,90.
Copias palus VIII.135.
Corcyra à Corinthiis condita III.49.
ei imperitat Periander III,52.
Corcyræi III,48.49.
eorum cum Corinthiis perpetua diſcordia III,49.
interficiunt Periandri filium III, 53.
in bello Xerxiano aſtute neutrarum partium VII,168.
Coreſus in agro Epheſio V, 100.
Corinthiorum tyranni Eetion & Periander filius V,92.
Corinthii cccc adverſus Perſam miſſi VII,200.
Corinthii minime contemptui habent opifices II,167.
Corinthiorum theſaurus I,50.
eorum & Samiorum ſimultates III, 48.
eorum cum Corycæis diſcordia III, 49.
Corinthii Peloponnenſes contra Athenienſes deſerunt V,75.
Corinthii naves nummo vendunt Athenienſibus, dono dare lege prohibiti VI,89.
eorum fuga ſocios deſerentium in bello Perſico VIII,94.
eorund. virtus IX,101.
Corinthiæ mulieres univerſæ exuræ à Periandro & cur V,92.
Corinthia veſtis, cui ſimillima eſt Doris V,87.
Cornua pecoribus ubi mature aut ſero naſcuntur IV,29.
Corobius quidam purpurarius IV,151.
Corona oleagina Olympiorum præmium VIII,26.
Coronæi Thebanorum vicini V,79.
Corycium antrum VIII,36.
Corydalus Anticyrenſis VII,214.
Corys Arabiæ flumen III,9.
Cos civitas I,144.
Cotys Aſii pater IV,45.
Cranapes Mitrobatis filius, una cum patre ab Orœte cæſus III,126.
Cranai dicti Athenienſes VII,44.
Craſtis, & Craſtia Minerva V,45.
Crater, qui cœlo portabatur, interceptus I,70. III,7.
crater in oſtio Ponti, à Pauſania dedicatus IV,81.
crater Argolicus IV,152.
crateres Lesbii IV,61.
Crathis Ægarum fluvius perennis à quo & Italicus ille vocatus eſt I, 145.
Cremni, emporium paludis Mæotidis IV,20.
Creſton urbs I,57.
Creſtonæi V,3,
Creſtoniatæ I,57.
Creſtonicus ager VII,124.
Creſtonicæ terræ rex. *vide* Biſalteorum rex
Creta univerſa à barbaris habitata I, 173.
Cretenſes cur auxilium non tulerint Græcis contra Perſam VII, 167, 170, 171. *ubi alia* de eorum migratione & fortuna.
Cretineus Aminoclis pater VII,190.
Crex avis II,76.
Crinippus Terilli pater VII,165.
Criſæus campus VIII,32
Criſtas galeis imponere primi oſtenderunt Cares I,171.
Critala in Cappadocia VII,26.
Critheis Melanopi filia H.1.
furtivo concubitu prægnans H.2.
parit Homerum H,3.
nubit Phemio H,4.
ejus mors H,5.
Crithon Ithaginis pater H,1.
Critineus (*vel potius* Cretineus) Anaxilai pater VII. 165.
Critobuli filia, Amaſis uxor II,181.
Critobulus Toronæus VIII,127.
Crius Polycriti filius VI.50.
circa eum & Cleomenem acta *ibid.*
Athenienſibus traditus ab Æginetis VI,73.
Crius Ægineta, Polycriti pater VII, 92.
Crobyzi Thraces IV.49.
Crocodili deſcriptio II,68,69,70.
crocodili ſacri II,69,148.
eorum ſepulcra II,148.
crocodili Libyæ IV,192.
Crocodilorum urbs II,148.
Crœſus rex Lydorum ejuſque genus, I,6,7,92.
Epheſios invadit I,26.
bonus vir, & religioſus, ac deorum cultor I,87.
cum Aſtyage affinitas I,73.
primus Græcos ad tributum pendendum adigit I,6,27.
Ionas & Æoles ſubegit *ibid.*
cum Ionibus Inſulanis hoſpitium contrahit I,27.
per eum aucta Lydorum potentia I, 28.29.
ejus cum Solone colloquium I, 30, 31,32,33.
eum deorum indignatio excipit I, 34.
Gygis tritavi crimen luit I,91.
ejus ſomnium I,33.

ejus

INDEX.

ejus luctus ſuper filio interfecto I,44.
Cyrum invaſurus oraculum conſulit variè I,46,47,*&c.*
donaria & hoſtiæ ab eo conſecrata & jugulatæ I,50,51,52.V,36.
potentiſſ. Græcorum amicitiam petit I,16,69.
ejus expeditio contra Cyrum I, 71,73.
Halyn fl. trajicit I,75.
Pteriam expugnat I,76.
pugna cum Cyro I,76.
Sardis redit I,77,78.
vincitur à Cyro & obſidetur I,81.
in obſervantia & amore à Cyro habetur, qui ejus conſiliis utitur I,88,89,90,155,156,207.
Pythio mittit compedes I,90,91.
alia ejus in Græcia donaria I,92.
fratrem Pantaleontem interficit I,92.
Cambyſem deſipientem admonet, & vix mortem effugit III,36.
alia ſententia Cambyſi adprobata III,34.
ejus munificentia in Alcmæonem VI,125.
liberat Miltiadem VI,37.
Sardibus captis & ipſe capitur, & vivus ad Cyrum perducitur I,86.
rogo impoſitus ab Apolline invocato ſervatur, immiſſa pluvia I, 86,87.
Crœſi filius mutus, quando vocem rapit I,85.
Crophi mons II,28.
Croſſæa regio VII,123.
Crotoniatæ, genere Achæi VIII,47.
eorum cum Sybaritis bellum V, 44, 45.
Crotonienſes, *vel potius* Crotoniatæ medici dicti primi, ſecundi Cyrenæi III,131.
Cubiti regii menſura I,178.
cubitorum menſuræ II,149.
cubitus Ægyptius Samio par II, 168.
Culicum vis ingens apud Ægyptios paluſtres & contra eos ab Ægyptiis excogitata II,95.
Cuma civitas Æoliæ I,49.H,1,2.
vocata & Phryconis I,49.H,3,8.
ejus origo H,1,2.
capitur à Perſis V,123.
Cumæi *ſive* Cumani oraculum conſulunt de reddendo Pactya I, 157,158,159.
Pactyam in Chium dehortant I, 165.
tyrannum ſuum vivum dimittunt V,38.
ſpernunt inepte Homerum H, 12,13, 14,15.
Cuphagoras Epizeli pater VI,117.
Curium V,113.
Curienſes, Argivorum coloni *ibid.*
Curotropho ſacra Sami fiunt à fœminis H,30.
Currus ſacer Jovis in Xerxis exercitu VII,55.
quomodo amiſſus VII,115.
Curſus Achilleius, loci nomen IV,55.
Cyaneæ inſulæ, errabundæ à Græcis exiſtimatæ VII,85.
Cyaxares, Phraortis filius, Deiocis nepos, Medorum rex I, 73,103.
ejus res geſtæ I,103,104,*&c.*
in ira peracerbus I,73.
ejus interitus & anni regni I,107.
Cybeles templum, Sardibus concrematum V,102.
Cyberniſcus Lycius VII,98.
Cydippa Anaxilai uxor, Terilli filia VII,165.
Cyclades inſulæ V,30.
Cydonia in Creta condita à Samiis III,44,59.
Cydra oppidum VII,30.
Cyllyrii Syracuſanorum quondam ſervi, dominos ejiciunt VII,155.
Cylon Athenienſis tyrannidis affectatæ compertus V,71.
Cynægirus, Euphorionis filius, navem adverſariam prehenſans, manu truncatur VI,114.
Cyneſii populus I,33.
Cynetæ Celtarum accolæ in ultimis Europæ occidentalis plagis IV, 49.
Cyneus Philagri pater VI,101.
Cyniſcus appellatus Zeuxidamus VI, 71.
Cyno, ſive Spaco, Mitradatis, bubulci Aſtyagis uxor I,110.
quomodo Cyrum ſervaverit I, 112, 113.
Cyno, ſemper in ore Cyri I,122.
Cynocephali populi IV,191.
in Cynoſarge Herculis templum VI, 116.
Cynoſura VIII,76.
Cynthii gens VIII,46.
Cynurii, ſoli putantur Iones, Dores effecti VIII,73.
Cypſela quid ſit V,92.§.5.
Cypſelus, Eetionis filius I,114. V,92. VI,128.
unde nomen hoc ei impoſitum V, 92.§.95.
Corinthiorum tyrannus, ut eos tractarit V,92.
Cypſelus Miltiadæ pater VI,35.
Cypria Carmina, Homeri non ſunt II, 118.
Cyprus primum ab Amaſi capta & tributaria facta II,182.
Perſis tributaria III,91.
Cypriorum lex I,199.
Cyprii ſe dedunt Cambyſi III,19.
eorum bella & defectiones à Perſis V,104,105,106,*&c.*
in ſervitutem redacti V,116.
eorum armatura VII,90.
gentes variæ *ibid.*
Cypri claves, promontorium V,108.
Cyranis inſula IV,195.
lacus in ea piciſer *ibid.*
Cyrene circumflua IV,164.
Cyrenen, quam non diripuerant quum eſſet occaſio, fruſtra adoriuntur poſtea Perſæ IV,203.
Cyrænaicæ regionis plagæ tres miræ fœcunditatis IV,199.
Cyrenæi IV, 154, 155, 159, 169,*&c.*
Cambyſi ſe dedunt III,13.
eorum & Ægyptiorum conflictus III,161. IV,159.
agros Libyum vaſtant IV,159.
cladem à Libybus accipiunt IV, 160.
eorum amicitia cum Samiis IV, 152.
oraculum conſulunt IV 161.
Cyrenæi medici, ſecundi ſunt: ut Crotoniatæ, primi III,131.
Cyrenææ fœminæ bovem ſuperſtitioſe obſervant IV,186.
Cyrmianæ Thraces IV,93.
apud Cyrnum civitas à Phocenſibus condita nomine Alalia I,165.
apud Cyrnum facta pugna Caryſtia IX,104.
Cyrnii VII,165.
Cyrus pater Cambyſis Cyri patris I, 111.
Cyrus Perſa I,120,VII,11.
ejus parentes, avus, *&c.* I, 75, 91, 107,108. (*ubi &* ejus nativitas) 111.
mulus oraculo (I,55.) dictus, quia Semimedus & Semiperſa I,91.
Harpago traditus interimendus, & quomodo ſervatus I, 109, 110, *&c.*
educatur ab uxore bubulci I,113.
cur à cane educatus dicatur I, 122.
bubulci filius cognominatus I,114.
regalis indoles ut enituit in puero *ibid.*
ut à materno avo Aſtyage agnitus fuerit I,116.
pervenit ad ſuos veros parentes I, 122.
Cyrus *laudatur* III,89. *ubi dicitur* pater ſuis appellatus. *Item* III, 160. *ubi dicitur de eo*, cui comparari (*vel potius*, cui ſe comparare) nullus unquam Perſarum dignum ſe (*vel* rem ſe dignam) exiſtimavit. *Videtur autem hæc fuiſſe illorum opinio ob ea præſertim quæ dicuntur de* ejus genitura, ob quam ſe exiſtimabat majus quiddam homine eſſe I, 204. & de ejus fœlicitate *ibidem. Sic vero &* I, 126. divina quadam ſorte genitum ſe *dicit.*
Cyrus *quæ prudenter dixerit, cum alibi, tum* IX, *ult.*
Cyri *prudentia* in alienandis animis Perſarum à Medis I, 125, 126, 127. *& in eo quod commentus eſt* ut Perſas ad rebellandum induceret I,125. *& tamen ſtulte* Gyndi amni minatur I, 189.
omnem Aſiam adeptus I,130.
ejus cum Crœſo prœlium I,76,*&c.* ut ſe adverſus Crœſum geſſerit *in iiſdem uſque* 91. ut ſe geſſit contra rebellantes Lydos I, 154, *&c.*
ejus apologus ad Ionas I,141.
Smerdi mago aures amputat III, 69.
bellum adverſus Labynitum, & Babylonios, quorum urbem capit I, 188, 189, 190, 191. bellum contra Tomyrin, Maſſagetarum reginam I, 205, 206, *&c.* in quo occumbit I, 214. *ubi narrantur & quæ acta circa mortui caput.*
Cythera inſula Argivorum ditionis I,82.
eam conducibilius Lacedæmoniis obrui quam extare VII, 235.
Cytiſſorus, Phrixo genitus VII, 197.
ejus poſterorum calamitas . . *ib.*
Cyzicum, unum ex oppidis Cherſoneſi VI,33.

*** Cyzi-

INDEX.

Cyziceni OEbari Perſæ ſe dedunt VI,33.
Cyzicenorum feſtum in honorem matris deûm IV,76.

D

DAdicæ populus III,91.
eorum in Xerxis exercitu dux & armatura VII,66.
Dædalum veſtigat Minos VII,170.
Dai, Perſarum genus, I,125. pecuarii *ib.*
Damas Samyris fil. VI,127.
Damaſithymus Candaulis filius, dux in claſſe Xerxis VII,98.
Damaſithymus, Calyndenſium rex VIII,87.
demerſus ab Artemiſia *ibid.*
Damas Siritanus VI 127.
Damiæ & Auxeſiæ ſimulacra V, 82, 83.
Danaê, Acriſii filia, Perſei mater, I,91. VI,53. VII,150.
Danaus & Lynceus Chemmitæ II, 91.
Danaus Archandri ſocer II,98.
Danai filiæ theſmophoria in Ægyptum afferunt II,171.
templum Minervæ quod Lindi eſt, extruxerunt filios Ægypti fugientes II,182.
Danai & Xuthi in Peloponneſum adventus VII,94.
Daphnæ Peluſiæ II,30.
Daphnis Abydenus IV,138.
Dardanos urbs V,117. VII,43.
Dardanei I,188.
Daritæ populus III,92.
Darius rex, Hyſtaſpis filius I, 183, 210. II,110. III,70. VI,98. VII,1. VII,11.
è conjuratis in magos fuit unus III, 70.
Darius idem ſonat quod ἐρξείης, id eſt, *coercitor* VI,98.
ejus uxores III,88.
Darii liberi III,12. VII, 2, 64, 68, 69, 72, 78, 97, 224. VIII, 89. IX, 106.
de Darii futuro regno Cyri viſio I,209,210.
qua arte ad adipiſcendum regnum uſus III,85,86,87.
eum Perſæ aiunt fuiſſe κάπηλον (id *eſt inſtitorem*) quoniam omnia quæſtui habebat III,89.
Darii reditus & auri theſaurus III,95, 96.
ſtatua ejus equeſtris III,68.
pecuniarum ſpe fruſtratus ſepulcro Nitocridis aperto I,187.
unde Græciæ infenſior redditus VII,1.
ejus expeditio in Scythas IV, 1,85, 86, *&c.*
Alia ejus facta præ aliis memoratu digna, vide pag. II, 110. III,88. IV, 44,88,135. V,11,12. VII,194.
Item quædam ejus dicta III, 160. IV, 143, V.105.
ejus cum Indathyrſo colloquium per quendam equitem IV, 126, 127.
ejus oratio pro monarchia III,82.
oratio ejuſdem ad primores Perſarum de Orœte interficiendo III, 127.
oratio ad Iones de ponte ad Iſtrum cuſtodiendo IV,98.
Darius quondam Cambyſis ſatelles III,139.
bene de ſe meritos remunerat III, 140, V,11.
luxato pede à Democede ſanatur, & acta cum eo. III,120,130,131, *&c.*
Babylonem obſidet, capit, & diruit portas muroſque III, 150, 151, 152, *&c.*
Indos ſubegit III,44.
ejus crudele factum IV,84.
à Macedonibus poſcit terram & aquam V, 17. & à Græcis VI, 48. VII,133.
ejus moneta ex auro puriſſ. IV,166.
ejus legati à Græcis in barathrum & puteum projiciuntur VII,133.
ejus obitus VII,4.
Darius Xerxis filius Artayntam ducit IX,107.
Daſcylus, Gygis pater I,8.
Daſcylium, præfectura VI,33.
Datis Medus contra Athenas miſſus à Dario VI,94.
revocat Delios metu fugientes ipſum VI,97.
viſionem in ſomnis videt VI,118.
ejus filii VII,88.
Datus IX,74.
Dauliorum oppidum incenſum VIII, 35.
Dauriſes Darii gener V,116.
Dauriſes adverſus Cariam tendit V, 122.
ejus interitus V,121.
Decelea IX,15.
Decelus IX,72.
Decelenſium circa Helenæ inveſtigationem acta *ibid.*
eorum in Sparta vectigalium immunitas & dignitas præſidendi *ibid.*
Decelenſis tribus *ibid.*
decima redemptionis captivorum conſcripta V,77.
decimum quemque ſorte comedunt inter ſe Cambyſis milites fame adacti III,25.
Deioces, Phraortis fil. I,16,37,96.
vir ſapiens & juris dicundi peritus I,96.
ad tyrannidem Medorum quo commento pervenit I,97,98.
rex Medorum declaratur I, 98.
ab eo regnum obtinente acta, & quomodo ſeveritatem in exercenda juſtitia exercuerit I, 98, 99, 100,101.
ejus mors, & anni regni I,102.
Deiphonus Euenii filius Apolloniata IX,91.
Delphi I,51.
ad eos miſſa donaria à Gyge I, 14. Crœſo I,50,51,52.
apud Delphos primus quis munera poſuerit I,14.
in numerum Delphorum adſcribi volenti jus perpetuum datum Lydis I,54.
Delphi oraculum pro ſe & Græcia conſulunt VII,178.
extreme formidantes Xerxem, urbem deſerunt VIII,37.
barbaros à deo ſuo male affectos cædunt VIII,38.
Delphicum oraculum, *infinitis locis.*
Delphicum templum ſua ſponte conflagravit I,50. II,180.
aliud Amphictyones trecentis talentis conſtruendum locarunt II, 180. & quinam conduxere V,62.
Delta Ægyptiorum II, 13, 15, 16, 17, 18,19,179.
ſolum Delta, Ægyptum eſſe aiunt Iones non recte II,15.
Delubrum Jovis Carii I, 171, Jovis Olympii II, 7. Cereris IV, 53. Bacchi IV, 87. Amphiarai VIII, 134, Laii & OEdipodis IV, 149.
in fano Latonæ admirabiliſſimum, ex uno factum lapide II,152.
delubra primi ſtatuere Ægyptii II,4.
delubra à Perſis incenſa IV, 96. VIII,144.
Delus inſula IV,33.34.35.
expiata à Piſiſtrato I,64.
Delus tremit antea inconcuſſa VI.98.
Deliorum fuga ob Perſas VI,97.
revocati a Perſis & nihil paſſi *ibidem*
Delium Thebanorum VI,118.
Demaratus Ariſtonis filius, rex Spartæ V,75. VI,63, *&c.*
de ejus genere & procreatione varia circumferuntur VI,63, *&c.* 69.
matrem ſciſcitatur qui verus ipſius parens VI,98.
Demarati, *id eſt, à populo votis petiti* unde nomen impoſitum VI, 63.
Cleomenem deſerit in expeditione V,75.
ejus cum Cleomene ſimultates & odium VII,51,63,64, *&c.*
fuga ipſius ad Perſas VI, 70. VII, 3.
ejus elogium VI,70.
ejus colloquia de rebus Græcorum cum Xerxe VII, 101, 102, 103, 104,209,234,235,236.
ejus ingenioſa per pugillares clam nunciandi ratio VII,239.
Demarmenus V,41. VI,65,
Democedes, Calliphontis filius, medicus, quantus vir, ejus fortuna, & in quanto honore habitus à Dario III, 124, 129, 130, 131. 132.
quo aſtu è Perſica patriam rediit III, 132,133,134, *&c.*
democratiam laudat Otanes III, 80. VI,43.
improbant Megabyzus & Darius III, 81,82.
ejus incommoda III,81.
eam inſtituit in Græcia Mardonius V,43.
Democritus, vir illuſtris, & Naxiorum trierachus VII,46.
Demonax à Mantineis, Cyrenæis miſſus reip. conſtituendæ IV,161.
Demonous Penthyli pater VII,195.
Demophilus Diadromei filius VII, 222.
dens Hippiæ tuſſi excuſſus evaneſcit: & quid hac re portentum VI,107
dentes ex uno oſſe univerſi, tam molare

INDEX.

lares quam cæteri, in quadam maxilla IX,82.
de depoſito nihil aliud cogitandum quam ut repetenti reddatur, quidque acciderit cuidam depoſitum neganti VI,86.
Deruſiæi, Perſarum genus I,125.
Derſæi Thraciæ populus VII,110.
Detractio res deterr. VII,10,§.7.
Deucalion rex I,56
Deus eminentiſſima gaudet deprimere VII,10.§.5.
deum tentare, idem quod facere VI,86.§.3.
deus quod fieri vult, nemo effugiat IX,16.
deorum νέμεσις καὶ φθόνος I, 34. III, 40. VII,10.§.5.
deorum acres vindictæ IV,*ult.* VIII, 106.
deus ab Ægyptiis verberatur quidam II,132.
deorum ira in nepotes etiam extenditur VII,137.
duodecim deorum cognomina ab Ægyptiis Græci ſunt mutuati II,4.
omnia fere deorum nomina ex Ægypto in Græciam pervenerunt II,50.
Dii Arabum III,8. Libyum, IV,188. Scythicarum IV,59. Thracum V,7.
deos externos exigunt Caunii I, 172.
Diacœle via quædam nominata VI, 103.
Diactorides pater Euridames uxoris Leutychidis VI,71.
Diactorides Cranonius, unus è procis Agariſtæ VI,127.
Diadromeus Demophili pater VII, 222.
Diana Oſiris ſeu Dionyſi filia II,156.
eam Cereris filiam unde fecerit Æſchylus *ib.*
Bubaſtis ab Ægyptiis dicta *ib.* & 137.
Dianæ feſtum in Ægypto II,137.
aliud apud Brauronem VI,138.
Dianæ templum maxime memorabile apud Bubaſtin II,137,138.
Dianæ templum Sami III,48.
Diana regia IV,33.
Dianæ Orthoſiæ ara IV,87.
Dianæ oraculum II,83.
Dianæ urbem ſuam donant Epheſii obſeſſi I,26.
Dicæa urbs VII,109.
Dicæus, Theocydis filius, exul, apud Medos illuſtris VIII,65.
quædam ſibi viſa portenta narrat, Demaratum teſtem citans VIII, 65.
dictyes, animal IV,192.
Dictynnes delubrum & à quibus ſtructum III,59.
Dienecis Spartani virtus ad Thermopylas VII,226.
ejus dictum *ibidem*
dies repente nox factus I,47,103. VII,37.
certo die non egrediuntur Lacedæmonii ad bellum VI,106.
diei natalis obſervatio apud Ægyptios II,42.
diei in horas diſtributio à quibus facta II,4.
Dindymene mater I,82.
Dinomenes Gelonis pater VII,140.
Diomedis ἀρίστεια II,112.
Dion urbs VII,26.
Dionyſiophanes, vir Epheſius IX,2.83.
Dionyſius Phocenſis, claſſis Ionum dux ejuſque ad Iones oratio VI, 11.
res ab eo geſtæ *ibid.* & *ſeq.*
poſt cladem Ionum quo devenerit VI,17.
Dionyſus, Apollinis & Dianæ pater II,156.
è Semele Cadmi filia à Græcis putatur genitus, II,145.
educatus in cinnamomifera III,111.
ab Jove inſutus in femore II,146.
è deorum noviſſimis apud Græcos, non & apud Ægyptios II,145.
Ægyptiace Oſiris dictus II,144.
Dionyſi feſtum III,97.
Dionyſi trieterica IV,108.
Dionyſus & Urania ab Arabibus invocantur in fœdere ineundo III,8.
Arabibus Vrotalt dictus *ib.*
Dioſcuri VI,127.
eorum nomen Ægyptiis ignotum II,50.
Dipæenſium prœlium IX,34.
Dipodes, murium genus IV,192.
Dithyrambus Harmatidei filius VII, 227.
Dithyramborum autor quis fuerit I, 21.
Divinatio Ægyptiorum II,83.
Naſamonum IV,172.
Scytharum IV,67.
Divinitatis ſolers prudentia erga homines III,108.
Doberes pop. Pæoniæ V, 16. VII, 113.
Dolona II,62,58.
Dodonæum oraculum I, 46. II, 52, 55.
Dodonæorum antiſtites II,55.
Dodonæi IV,33.
Dodonææ columbæ II,55,57.
dolia argentea Delphos à Crœſo miſſa I,51.
Dolonci Thraces VI,34.
ab Abſinthiis bello vexati *ibidem*
oraculum conſulunt *ibid.*
Miltiadem regem creant VI, 35, 36.
Dolopes VII,185.
domus ſubterraneæ Æthiopum III, 97.
domos non poſſident Indi nonnulli III,100.
domeſtica mala Pſammeniti majora quam ut ea deflere poſſit II,14.
domicilia ſubterranea pyramidis II, 148.
domicilia ex micis ſalis IV,185.
domicilia è virgultis, & verſatilia, è lentiſcis ſuſpenſa IV,190.
dona ad Æthiopes explorandi gratia miſſa II,20
dona Amaſis Delphis data II,180.
dona Græcorum Ægyptum incolentium ad templum Delph. inſtaurandum II,180.
dona Democedi medico ab rege & uxoribus data III,130.
dona quantum apud milites poſſint VIII,4,5.
dona ei qui primus muros Sardium aſcenderit pollicetur Cyrus I, 84.
donaria Alyattis Delphos miſſa I, 25.
donaria Crœſi varia I,92.
donaria divis data à Crœſo ex bonis adverſarii I,92.
donaria Delphos à Crœſo miſſa & rurſus alia I,51,52.
donaria Delphos à Gyge miſſa I, 14.
donarium Midæ Delphos miſſum, regia ſella I,14,
donaria in templo Delphico VIII, 35.
donarium Lacedæmoniorum I,51.
Amaſis donaria II,182.
Pheronis regis donaria II,111
donaria Rhodopis Delphos miſſa II,135.
donarium Arionis apud Tænarum I,25.
donaria è præda Perſica IX,80.
Dores Euryanactis pater IX,10.
Dores I,144,146.
Dores à Crœſo ſubacti I,6,28.
eorum migratio crebra I,56.
Dores & Iones ex inſulis egredientes in continenti ſedes ponunt I, 171.
eorum prima expeditio adverſus Aſiam III,56.
Dores in claſſe Xerxis militantes VII 93.
Dores in Atticam quarto profecti V, 76, *ubi & quando iterum ac tertio.*
Dorienſes Pentapolin incolentes I,144.
Dorienſium principes ex Ægypto oriundi VI,53.
Dorienſium civitates multæ & inſignes VIII.73.
Dorienſium ſacra I,144.
Dorica gens unde cognominata I, 56.
Doricæ tribus mutantur V,68.
Dorieus Anaxandridæ filius ex prima uxore V,41.
inter æquales excellit V,42.
nolens ſibi à fratre imperari, coloniam alio ducit *ib.*
ejuſque fortuna V, 42, 43, 44, 45, 46.
ejus mors V,45,46. VII, 158,205.
Doris regio incurſata à Medis Theſſalorum conſilio & odio VIII, 31.
Doris veſtis V,87.
Doriſcus VII,25,106.
Doriſcus murus VII,59.
Doriſcus, Thraciæ litus & campus ingens *ibid.*
Dorus Hellenis filius I,56.
Doryagus Leobotis fil. VII,204.
Dotus Megaſidis filius Paphlagonum & Matienorum dux VII,72.
Dropici, Perſarum genus I,125.
Drime Achæorum I,145.
Drymus oppidum VIII,33.
Dryopis regio I,56. VIII,31.
Dryopes pop. I,146.
Dryopum civitates VIII,73.
Dyma Achæorum (*Gr.* Drime) I,145.
Dymanatæ tribus Sicyoniorum V,68.
Dyras amnis VII,198.
Dyſorum mons V,17.

INDEX.

Dyſenteria in Xerxis exercitu VIII, 115.

E

EBenum ubi naſcatur III,114.
Ecbatana Syriæ I, 98, III, 62, & eorum extructio atque ſitus I, 98.
Ecbatana Mediæ III,65.
Echecrates Eetionis pater V,92.
Echemus Aeropi filius IX,26.
Hyllum in monomachia interfecit *ibid.*
Echeſtratus Hegeſis filius VII,204.
Echinades inſulæ II, 10.
Echines murium genus ſic dictum IV, 192.
Eclipſis Solis VII,37.
Edoni pop. VII,110,114.
Eetion Echecratis filius ejuſque genus V,92.
ei datum oraculum *ibid.*
Eion urbs ſuper Strymonem VII,25, 113.
Elatea urbs VIII,33.
Elbo inſula II,140.
Electrum unde venire feratur III,115.
Elephantes ſupramodum grandes in Libya IV,191.
Elephantina urbs Ægyptii II, 9, 17, 28,29,30,31,69,175.
Eleus Cherſoneſi VII,21.
Eleus, Agæi filius, unus è procis Agariſtæ VII,127.
Eleus quidam vates III,132.
Eleuſis VIII,65.
apud Eleuſinem Athenienſium prœlium I,30.
Eleuſinem Cleomenes cum Peloponnenſibus invadit V, 74, 75, 76.
Elis, Ætoliorum civitas VIII,73.
Eleorum agonothetæ VI,127.
Eleorum juſtiſſimum ac maximum certamen II, 160. quod tamen arguunt Ægyptii *ibid.*
Elei Minyarum oppida delevere IV,148.
Elei venientes poſt prœlium ſuos duces exilio cur mulctarint IX, 76.
in Eleo agro muli cur nequeant gigni IV,30.
Eleuntini Xanthippum orant de ultione Proteſilai ſumenda IX,119.
Eleuſiniæ Cereris templum IX, 56, 100.
Elorus flumen VII,154.
Enagees, *id eſt, piaculares* I,61.V,71.
Enaries, divinationem à Venere habentes IV,67. *at*, 1,105. Enarees.
Enchelees V,61.
Eneti, qui ſunt ex Illyriis & eorum lex I,196.
Eneti, in Adria V,9.
Enienſes VII,185,199.
Enipeus fluvius Theſſaliæ VI,129.
Eordi populi VII,185.
Epaphus, qui & Apis II, 153. III, 27,28.
Epaphi boves mares II,38.
Ephelus, civitas Ionum I,42.II,10.
ex Epheto ad Sardis iter V,54.
Epheſinum templum II,148.
Epheſii obſeſſi à Cræſo urbem ſuam donant Dianæ I,26.
Epheſii ſoli ex Ionibus ab Aparuriis feſtis arcentur, & cur I,147.
Epialtes Euridemi filius VII,213.
Thermopylarum proditor VII,213, 214, *&c.*
ejus fuga & interitus VII,213.
Epicichlides Homeri H,24.
Epicydides Glauci pater VI,85.
Epidaurus, inſula, antea OEnone dicta VIII,46.
Epidaurus expugnata III,52.
Epidauri tyrannus Procles III,50.
Epidaurii I, 146.
Epidaurii oraculum conſulunt, quum eorum tellus nihil produceret V,82.
Epidauriis oleas permittunt Athenienſes, & inter eos pacta & acta V,82,83,84.
iis Æginetæ antea parentes, ab iis deſciſcunt, & clades inferunt V, 83.
Epigoni Homeri, ſi modo ejus ſunt IV, 32.
Epigrammata vatis Megiſtiæ VII,228.
Mandroclis Samii IV,88.
epigrammata Spartiatarum qui occubuere ad Thermopylas VII, 228.
tripodum literis Cadmæis inciſa V, 59,60,61.
Epiſcythiſon, id eſt, *Age Scytham*: hoc eſt, intemperantius bibe VI,84.
Epiſtrophus Amphimneſti pater VI, 127.
Epium oppidum IV,148.
Epizelus Cuphagoræ filius VI,117.
cæcus in acie quomodo factus *ib.*
Equa leporem enixa VII,57.
equæ tres Olympiacas victorias adeptæ, ubi ſculptæ VI,103.
equis piſces pro pabulo ubi V,16.
equi colubros vorant I,78.
equi ſacri candidi in Cyri exercitu I,189.
equi ſacri in exercitu Xerxis VII, 55.
equi fluviales Ægyptiis ſacri, eorum natura, & deſcriptio II, 71.
equos præcipuè immolant Scythæ IV,61.
equi ubi Soli immolantur I,216.
equus camelum reformidat & ideo contra equos cameli inſtructi I, 80,VII,87.
equos quadrijugos jungere Græci à Libybus didicere IV,189.
equos ad venatum in ventrem cubare edoctos ducunt lyrcæ IV,22.
equi Sigynarum quales V,9.
equi ſatrapæ Babylonii I,192.
equi Indorum III,106.
equi ſilveſtres candidi IV,52.
equorum jubæ pro criſtis VII,70.
equæ Theſſaliæ optimæ VII,196.
equi vim hyemis ferant in Scythia, quam nec muli nec aſini IV,28.
equi quinquaginta ſtrangulantur ad ſepulchra regum Scytharum IV, 72.
equi Niſæi III,108.VII,40.
equi albi triceni à Cilicibus Dario pendi ſoliti III,90.
equi hinnitu Darius quomodo regnum nactus III,85,86,87.
equus Maſiſtii ipſum excutit IX,22.
equo crura cum genibus abſciſſa, quod dominum ſtraverat VII, 88.
equus Artybii in armatum erigi doctus V,111.
Equiſonem regis Scythæ cum rege defuncto ſepeliunt IV,71.
equiſonis & equi virtute Darius ad regnum promotus III,85, 86, 87.
equitatus Xerxis quantus VII, 84, *&c.*
equitare docent liberos ſtatim à quinto anno Perſæ I,136.
Eraſinus fluvius VI,76.
Cleomenis de eo dictum *ibid.*
Erechtheus rex Athenienſium VIII, 44.
Crithyiæ pater VII,189.
ab Homero laudatus H,28.
ei apud Athen. ſacra afferunt Epidaurii V,82.
ejus templum in arce Athenienſium VIII,55.
Ereſione Homeri H,33.
contra Eretriam & Athenienſes, duces Perſarum miſſi V,94.
Eretrienſium & Perſarum acris pugna VI,101.
Eretria & Eretrienſes à Perſis ſubacti VI,101.
Eretriorum naves Mileſiis auxiliantur, ut gratiam reddant V,99.
Eretrienſes Iones VIII,46.
Eretrienſes Suſa abducti clementer à Dario tractati VII,119.
Eridanus fluvius fabula Herodoto III, 115.
Erinnyum oraculum IV,149.
Erochus urbs VIII,33.
Erxander, Cois pater IV,97.V,37.
Erycis regio Heraclidarum V,43.
Erycina regio V,45.
Erythia inſula IV,8.
ἐρυθρὴ βῶλος, urbs ſic dicta, *id eſt, rubra gleba* II,111.
Erythræ I,142.
Erythræorum cum Chiis bellum I,18.
Erythræi & Chii eandem ſermonis proprietatem ſervant I,142.
Erythræa urbs aſpera & montoſa H, 18.
Eryxo, Arceſilai uxor, mariti interemptorem necat IV,160.
Etearchus rex Oaxi VI,154.
alius Ammoniorum rex II,34.
Eteocles Loadamantis pater V,61
eteſias non eſſe cauſas augmenti Nili II,20.
Euænetus Carini filius VII,173.
Euagoras Laco VI,103.
Eualcides Eretriorum dux, vir illuſtris V,102.
Eubœa inſula, magna ac beata, Cypro non inferior V,31.
ad eam prœlium Græcorum cum Perſis geſtum VIII,4 *&c.*
Eubœenſes ut tractati à Gelone VII, 156.
Eubœenſibus datum oraculum, quod ſpernunt VIII,20.
Euboicum talentum III,89.
Euboicæ minæ III,89.
Euclidis & Cleander Hippocratis filii VII,155.
Evenius Deiphoni haruſpicis pater IX, 91.
ſacrarum ſolis ovium cuſtos IX,92.
excæcatus miſere, & ultio ob id de Apolloniatis ſumpta IX, 92.
cæcus divinationem obtinet IX,93.

Euelthon

INDEX.

Euelthon Salaminis rex V,162.V,104
ab eo thuribulum dedicatum Delphis *ibid.*
circa eum & Pheretimam acta *ib.*
Eueſperidæ bonum ſolum incolentes IV, 171
Eumelus Admeti fil. H, 2
Eumenes Anagyraſius Athenienſis præſtantiſſimus in pugna navali VIII, 93
Eunomus Polydectis filius VIII,131
eunuchi apud Perſas pretioſores quam qui non caſtrati VII,105
Eupalinus, Nauſtrophi filius, architectus III,60
Euphorbus, Alcimachi filius VI,101
proditor Eretrienſium *ib.*
Euphorion, Æſchyli poetæ pater II, 156
Euphorion Cynægiri pater VI,114
Euphorion Laphanis pater, qui Caſtorem & Pollucem in domum ſuam recepit & in omnes homines fuit hoſpitalis VI,127
Euphrates flumen I,180.V,52
tortuoſus à Nitocri redditus I,185
Euripus VII,173. VIII.15
Europa à Cretenſibus rapta I,2
Europæ filii Sarpedon & Minos I,173
Europa Tyria an nomen Europæ dederit IV,45
Europa longitudine Aſiam & Libyam, non & latitudine, aſſequitur IV,42,45
Europæ commoditates VII,5
Europæ nomen unde impoſitum IV,45
Europæ extrema III,115,116
Euryanax Doris filius, collega Pauſaniæ IX,10,54
Eurybates quinque palmarum vir VI,92
ejus clades & interitus *ib.*IX,74
Eurobiades, Euryclidæ filius, dux claſſis Græcorum VIII,42
in Eurybiade conſilii inopia VIII,74
Eurybiadæ laus VIII,124
Eurycrates Polydori filius VII,204
Eurycratides Anaxandri filius VII, 204
Eurydame Leurychidis uxor VI, 71
ejus genus *ib.*
Eurydemus Epialtæ pater VI,213
Euryleon cum Dorieo coloniæ deductor unus ſuperſtes è bello V,46
Selinuſiorum tyrannus *ibid.*
ejus interitus *ib.*
Eurymachus Leontiadis pater VII,205
Eurymachus Leontiadis filius interemptus VII,233
Euryphron Proclis filius VIII, 131
Eurypylus frater Thoracis Lariſſæi IX, 57
Euryſthenes, Ariſtodemi filius VII,204
Euryſthenis familia VI,51
Euryſthenes, & Procles gemini, Spartæ reges IV,147.VI.52
oraculum ſuper eis conſultum *ib.*
eorum diſſenſio per omnem vitam *ibidem*
circa eos & Theram avunculum pro regno acta IV,147
Euryſtheus IX,26,27
genus ejus nolunt labefieri Lacedæmonii V,39
Eurytus & Ariſtodemus ob extremam lippitudinem è caſtris à Leonide remittuntur VII,229
Euryti virtus & interitus *ib.*
Euthœnus Hermolyci pater IX,104
Eurychides Sophanis pater IX,72
Euxinum mare I,6,72
Euxini ponti nationes IV,46
Exampæus locus inter Boryſthenem & Hypanin IV,81
exercitu donari apud Perſas, eximium IX,108
exitus rerum inſpiciendus I,32
expiandi modus idem fere apud Lydos qui apud Græcos I,35
expiatio Adraſti fratricidæ *ibid.*
expiatio Deli I,64

F

FAbes nec ſerunt Ægyptii, nec edunt II,37
fabæ in ſortitionibus VI,109
ad famem arcendam quid Lydi excogitaverint I,94
fames immanis in caſtris Cambyſis II,25
fames in Xerxis exercitu, in reditu VIII,115
fames obſeſſorum Seſti IX,117
fanum Jovis Thebani I, 182 Jovis Beli I,181 Jovis ſub fago conditum II, 56 Protei II,112 Veneris Uraniæ veteſtiſſimum I,105 Apollinis VIII,135 Pallenidis Minervæ I,62 Æaci V,89 Phylaci VIII, 39 Autonoi *ibid* Androcratis heroïs IX,25
fanum Græcum maximum & celeberrimum in Ægypto II,178
fato ſortem deſtinatam deo quoque fugere impoſſibile I,91
fati neceſſitas I,91.III,43,63.V,92
fax Vulcani VIII,98
felis amantiſſima fœtuum II,66
Ægyptiorum circa hoc animal ſuperſtitio *ib.*
felium ſepulturæ II,67
felicitas humana in eodem tenore non perſtat I,5
felicitas Polycratis infidioſa III,40, *&c.*
ferri compactionem ſolus omnium excogitavit Glaucus Chius I,25
feſtum Cyzicenorum, matri deorum IV,76
feſtum Ægyptiorum abrogatum à Cambyſe III,29
Feſta Ægyptiorum, Dianæ, Iſidis, Minervæ, Solis, Latonæ, Martis II,59
Feſtum Minervæ IV,180
Feſtum Dionyſi II,48. III,97
Feſtum Theophaniæ I,51 feſtum Perſarum, μαγοφονία dictum III,79
feſta Apaturia I,47 feſti nomen, Accenſio lucernarum II,62
Fidei dandæ modus apud Naſamones IV,172
Fides Arabum firmiſſima III,8
Finitimos Medi & Perſæ colunt I, 134
Flama è pectore ſimulachri effulget VI,82
Fluvios inter omnia religioſe colunt Perſæ I,138
Fluviorum Scythiæ nomina, Iſter, Tyres, Hypanis, Boryſthenes, Panticapes, Hypacyris, Gerrhus, Tanais IV,47 fluviorum Thraciæ nomina, Tearus, Contadeſdus, Agrianes, Hebrus, Ænus, IV,90 Theſſaliæ fl. præcipui hi quinque, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamiſus. VII,129 Penei *autem fit mentio & cap. proxime præced.* Araxes qualis & quantus I,202 Aſopus IX, 15, 30 Achelous II,10 Axius VII, 123 Corys in Arabia III, 9 Cinyps IV, 175 Crathis I, 145 Caicus VII, 421 Contadeſdus IV,90 Choaſpes V,49 Gerrhus IV, 19 Gyndes V,52 Halys I,72 Hypanis IV,47 Is I, 179 Melas VII,58 Phaſis II, 103. IV, 38 Parthenius II, 104 Pirus ingens fluvius I,145 Panticapes IV, 54 Sperchius VII, 198 228 Thermodon II,104.IX,27 Tigris I, 189 Tanais IV, 20 Tyres IV, 11,51 Triton IV,191
Fluvii quorum aqua exercitui Xerxis defecerit VII,42, 108, 196 *ſit autem mentio hujus defectionis &c.* 21, & 187.
Fœdus affinitate firmatum I,74
Fœderis ineundi ratio apud Scythas IV, 70 apud Arabes III,8
Fœdus à Babyloniis cum Cræſo initum IV,77
Fœdus Cræſi cum Amaſi Ægyptiorum rege *ibid.* Polycratis cum Amaſi rege III,39
Fœdus perfidum Perſarum cum Barcæis IV,201
Fœmina exuta tunica verecundiam pariter exuit I,8
Fœminæ Ægyptiæ humeris bajulant, viri capitibus onera imponunt II,35
Fœminæ apud Ægyptios negociantur *ibid.*
Fœminæ Zayecum currus aurigantur in bellum IV, 193
Fœminas Athenienſium à Braurone prædati Pelaſgi IV,145.VI,138
Fœminæ ex Aſia raptæ I,2,3,4
Fœminarum Barcæarum mammillæ circa muros appenſæ V,302
Fœminæ à Babyloniis ſtrangulatæ ne frumentum abſumerent III, 150 earum quinquaginta millia Babyloloniis à Dario ſuppeditata, ut ſuccreſceret ſoboles III,159
Fœminæ colo & ſimilibus rebus donandæ, non exercitu IV,162
Fœminas adducere, Perſarum convivantium mos V,18
Fœminæ virili virtute VIII,88
Fœminæ agreſtes IV,19
Fœmina virgo quæ erat ſemivipera IV,9
Fœmineus morbus ſani Veneris ſpoliatoribus immiſſus I,105
Fons Theſtis IV, 159 fons Apollinis I,118 fons Solis IV, 181 fons Gargaphius VII, 25 fontes Mæandri VII,26 fons, in quo qui loti ſunt, efficiuntur perinde atque oleo inuncti, violam olentes III,23
Fons quidam amariſſimus IV,52.81
Fontes novem aquarum, *vide* Novem fontes
Formicæ Indicæ ubi naſcantur, earum magnitudine, earumq; deſcriptio III, 102 *&c. ubi* ut illis Indi aurum ſuffurentur

* * *

INDEX.

Fortunam bonam in vita & in morte experiri difficile eſt III,43
Fortuna conſilium aliquando ſuperat VII,10.§ 4
Fortunati iidem ſemper non ſunt I,207
Forum nullum eſt Perſis I,153
Fora Græcorum *ibid.*
Fratrem præ marito & liberis uxor Intaphernis ſalvum cupit, & ſui deſiderii rationem reddit III,119
Frigoris vis apud Cimmerium Boſporum IV,28
Fructus quarundam arborum qui jactus in ignem odore ſuo circumſtantes inebriat I 202
Tonitrua & fulgura in Xerxis exercitum ingruunt, & complures occidunt VII,42
ſed apud Herodotum eſt πρηστῆρες quod vertit fulgura
Fulmen in ædes Scylæ regis delapſum IV,79
Fulmina grandes arbores aut ædificia percutiunt VII, 10
Fulmina in barbaros Delphis è cœlo demiſſa VIII,37
Fures pecuniæ Sardanapali II,150
fures regiarum Rhampſiniti pecunirum & eorum ſolertia II,121
Fuſtuaria pugna apud Ægyptios in ſacris II,73

G

Gades IV,8
Gæſon IX,96
Galaica regio, ætate Herodoti Briantia VII,108
Galepſus, Græca urbs VII,122
Gamori Syracuſani VII,155
Gandarii pop. III,91
eorum armatura & dux in Xerxis exercitu VII,66
Garamantes pop. & eorum mores IV,174
Gargaphius fons IX,25,48
Gavanes Temeno oriundus VIII 137
Gebeleizis dæmon IV,94
Gela à Lindiis condita VII,153
ejus tyrannus Hippocrates VI,23
Gela Hieroni à Gelone fratre demandata VII,156
Geleon. Ionis filius V,56
Gelo Siciliæ tyrannus, ejuſq; potentia, & opes VII 145,153,157,158
quomodo creverit & ad regnum pervenerit VII, 153, 154, 155, *&c.*
circa eum & legatos Græcorum acta VII,153,154, *&c.*
ejus res geſtæ VII,155,156,158
Gelonus Herculis filius IV,10
Gelonus Budimorum urbs IV,104
Geloni quondam Græci IV,108
eorum mores IV,109
Gelu maximum ubi IV,28
Genitura Indorum qualis III,101
Geometria unde ad Græcos venerit II, 111
Gephyræi unde oriundi V,57
Athenas commigrant, & cur V,57,62
ubi templa ſeorſum ab eis extructa, *&c.* V,62
Geræſtus IX,104
Gergis Ariazi filius Imperator in Xerxis exercitu VII,82
Gergithæ VII,43
è priſcis Teucris V,122
Germani, Perſarum genus I,125
Gerra Perſarum IV,60,61,98
Gerrhus locus IV,53
Gerrhus fluvius IV,19,47
ejus deſcriptio IV,56
Geryonis vaccæ IV,8
Getæ immortales à Dario ſubacti IV,93
qui dein exercitum Darii ſequuntur IV,96
eorum dæmon Zamolxis IV,94
Gigamæ Libyes & eorum deſcriptio IV,169
Gigonis urbs VII, 123
Gillus Tarentinus exul, redimit Perſas & ad Darium reportat III,138
Darius eum fruſtra per Cnidios reducere Tarentum conatur *ib.*
Gindanes populus IV,176
uxorum eorum fimbriæ pelliceæ in veſtimentis *ib.*
Glaucon Leagri pater IX,74
Glaucus Chius I,25
ſolus omnium compactionis ferri excogitator I,25
Glaucus Chius caprarius H,21,22,23
Glaucus Epicydidis fil. VI,86.§. 1
ejus laus *ibid.* depoſitum ſuſcipit ab hoſpite Mileſio *ibid.* id poſtea ſuſcepiſſe negat VI,86,§.2
Pythiam conſulit an jurejurando pecuniam intervertat VI,86, §. 3
ejus genus funditus interit VI,86, §. 4
Glaucus Hippolochi fil. I,147
Gliſantem & Tanagram Thermodon interfluit IX,42
Gnurus Lyci filius, Anacharſidis pater IV,76
Gnomonis inventores Babylonii II,109
Gobryas è magi occiſoribus III, 70, 73,78
Gobryas Mardonii pater VII,82
Gobryæ conſilium de abeundo è Scythia, Dario datum IV,132, 134
Gobryæ uxor, Darii ſoror VII,5
Gobryæ filia uxor Darii VII,1
Gobryas Darii & Artyſtonæ filius VII, 72
Gonnus urbs VII,128,173
Gordius, Midæ pater I,14. VIII,138
avus Adraſti I,35,55
Gorgo Cleomenis filia IV,48
patrem ſcite monet ut ſibi caveat ab Ariſtagora V,51
eadem Leonidæ uxor, ut Demarati tabellas aperiri monuerit VII,239
Gorgonis caput ex Libya affert Perſeus II,91
Gorgus Salaminiorum rex V,104. VIII,2
oppido ſpoliatus à fratre V,104
Salaminem recipit V,115
Gortus, *vel* Gorgus, Cherſis filius, dux in claſſe Xerxis VII,98
Græcia temperatiſs. anni tempeſtates ſortita III,106
Græcia paupertatis alumna, hoſpes virtutis VII,102
non imperatorum indigna in bello Perſ. ſed exercitus VII,161
in eam primi à Dario exploratores miſſi III,135,138
Græciæ infenſior unde redditus Darius VII,51
in Græciam caduceatores miſſi ad petendum terram & aquam VI,48. VII.32
Græcia à quo tempore & ſub quibus plus mali paſſa VI,98
Græcorum & Perſarum in cultu deorum collatio I,131
Græcorum cenæ quo dicto à Perſis perſtringuntur I,133
Græcorum feſta eadem littera ſiniunt I,148
Græcorum negociationes I,153
Græcorum literæ & calculi II,36. V,58
Græci ab Ægyptiis pleraq; ſumpſere II,49,50,51,58
Græca lingua quando primum in Ægypto introducta II,154
Græcorum in Ægypto negociationes, fana, urbes II,178
Græcorum deorum ætas cum Ægyptiorum collata II,144,145,146
Græcorum natalitia IV,26
Græci in templis non coeunt, ut nec Ægyptii, ſicut alii mortales II,64
Græci veſtem & ægidas Minervæ & alia à Libybus mutuati IV,189
Græcorum & Lydorum leges prope ſimiles I,94
Græcorum ampla fora I,153
Græci puerorum amoribus dediti I,135
Græca gens dexterior quam barbara & ab ineptiis abhorrens I,60
Græci virtutis certamen agunt, non pecuniæ VIII,26
Græcos auctores injuriarum aiunt barbari I,2,4
univerſi ante Cræſi imperium liberi fuere I,6
Græcorum potentiſſimos ſibi conciliat Cræſus I,56
Græcis diſcordiæ principium cum Perſis quod extiterit I,5
Græcis & barbaris malorum initium V,97
Græcorum variæ ſententiæ de loco pugnæ navali conſtituendo VIII,49
Græcorum ducum diſſenſus in bello Perſico VIII,74
Græcorum concilium contra Xerxem VII,145
Græcorum conſultatio inſequantur hoſtes necne VIII,108,109
Græcorum conſilium de bello Thebis inferendo IX,85
Græcorum, à Mycale profectorum conſultatio IX,113
Græcorum duces ad pylas, VII,204
Græcorum duces ad Salaminem qui fuerint præſtantiſſimi & præmia iis data VII,123,124
Græcorum præſtantiſſimi Lacedæmonii I,69
Græcorum ſtrenuiſſimi & civitatum & virorum contra Medos IX,70
Græcorum præſtantiſſimi ad Mycalen IX,104
Græcorum præſtantiſſimi in pugna navali VII,17

INDEX.

Græci Ægyptum incolentes cum Cambyſe congrediuntur ſanguine epoto. III,11
contra Græcos expeditionem Xerxis quid moverit VII,6
ubi Xerxem excipere ſtatuerint VII,177
Xerxem qui Græcorum opperiebantur ad Thermopylas VII,202
eorum fœdus contra eos qui non adacti neceſſitate cum Xerxe pepigerant VII,132
è Græcis qui terreſtres copias Xerxi præbuerint, & qui nauticas VII, 185 & alii qui ſe recens adjunxerunt Xerxis exercitui VIII,66
Græcorum exercitus contra Mardonium ad Plateas quibus & quomodo comparatus & inſtructus IX,28,29
Græci contra Mardonium caſtra ubi locarint IX, 19 quem locum permutant IX,50,51
Græci prædam Mardonii inter ſe diſpartiuntur IX,80
Græci qui naves ad claſſem Græcorum ſuppeditarunt VIII, 43, 44 *&* *ſ.*
Græcorum prœlium ad Eubœam geſtum VIII,11,12
Græcorum claſſis ad Salaminem perſtat Athenienſium rogatu VIII,40
Græci claſſem ad Samum applicant IX,95
Græci fugam facere volentes ut à Themiſtocle retenti VIII,4
Græci Olympia agentes & alia certamina in medio bello VIII,26
Græcoſcythæ IV,17
Gratiarum collis IV,175
Grinus Æſanii filius, Theræ inſulæ rex IV,150
Grynea urbs I,149
Grues, plagæ Scythicæ hyemem fugientes quo ſe conferant II,22
Grypes aurum ſervantes III, 116. IV,13
Gygæum aurum I,14
Gygæus lacus, proximus Alyattis ſepulcro I,93
Gygæa, Amyntæ filia V,21.VIII,136
Bubari collocata à fratre Alexandro V,21,VIII,136
Gyges, Daſcyli filius I,8
Candaulis ſatelles I, 8 vel Heraclidarum I,91
ejus circa uxorem Candaulis acta I,8, 9 *&c.*
Candaulem obtruncat I,12,91
uxore Candaulis & regno potitur I, 13, 91
donaria Delphos ab eo miſſa I,14
& primus barbarorum is munera apud Delphos poſuit I,14
Mileto & Smyrnæ arma infert, Colophonem vi capit I,14
quot annos regnarit *ibid.*
ejus filius Ardys I,15
Gyges pater Myrſi III,122
Gymnicum certamen II,91
Gymnopædiæ Lacedæmoniorũ VI,67
Gyndes fluvius unde oriatur, & quo inde fluat I, 189. V, 52 à Cyro in ccc ac ſexaginta rivos diductus I, 202. V, 52

H

HÆmus mons Scythiæ, cujus è jugis tres fluvii manant IV,49
Haliacmon amnis VII,127
Halicarnaſſus civitas II,178
cur privata ſacrorum participatione I, 144
à Pedaſenſibus habitata VIII,104
Halizones Scythiæ populi IV,17
Halys amnis I,5,VII,26
quos populos interfluat I,72
ejus fluxum quomodo averterit Thales Mileſius I,75
intra Halym fluvium populi à Crœſo ſubacti I,28
Hannon Amilcaris pater VII,165
Harmamithres & Tithæus Xerxis equitatus præfecti VII,88
Harmatideus Dithyrambi pater VII, 227
Harmocydes, Phocenſium dux IX, 17
Harmodius & Ariſtogiton Hipparchi interfectores V,55
tyrannidis oſores V,123
Harpagi Medi familiaritas & autoritas apud Aſtyagem I,108
ei negotium datur interimendi Cyri *ibidem.* & domus in luctu ideo I, 111
quia juſſum non exequutus, carnibus filii ab Aſtyage paſtus I,119
& ejus conſtantia in perfetenda Aſtyagis crudelitate *ibid.*
Aſtyages ulciſcendi cupidus, quo pacto defectionem molitus fuit I,123 *&* *ſeq.*
Aſtyagi à Cyro capto inſultat I,129
Mazari defuncto ſuccedit I,162
geſta ab eo adverſus Jonas I, 162, 163, *&* *ſeq.*
litteræ ejus ad Cyrum ſcriptæ miſſæq; occulte I,123,124
Harpagus alius Perſa dux VI,28
capit Hiſtiæum vivum & in crucem agit VI,28,30
Haruſpicina Menelai nefaria II,119
Hebes teſſeram dat Leutychides militib. IX,97
Hebrus fluvius IV,90.VII,59
Hecatæus, Hegeſandri filius, hiſtoriographus II,143. V,125. VI,137
ejus genus, &c. II,143 *&* *ſeq.*
bellum adverſus Perſas diſſuadet Ariſtagoræ V,36
ejuſdem conſilium Ariſtagoræ datum V,125
Hector natu major & virtute præſtantior Alexandro III,120
Hegeſis Euryſthenis filius VII, 204
Hegeſicles & Leo, Spartæ reges I,65
Hegeſander, Hecatæi pater V, 125, VI,137
Hegeſipyle, Olori, regis Thracum, filia, Miltiadæ collocata VI,39
Hegeſiſtratus Sigei tyrannus V,94
ejus pugna cum Mitylenæis pro Sigeo *ibid.*
Hegeſiſtratus haruſpex, Telliadeorum præſtantiſſimus, in Mardonii exercitu IX,36
ejus audacia mira & interitus *ibid.*
Hegeſiſtratus Ariſtagoræ filius, legatus Samius IX,89,90
Hegetoridæ, filii Antagoræ, filia IX,75
Hegias Tiſameni frater IX,32
Helenes Tyndari filia, & ejus raptus hiſtoria II,112. *&* *ſeq.* V, 94. IX,72
Helice Achæorum I,145
Heliconius Neptunus I,148
Heliopolis, urbs ſolis II, 3, 7, 8, 9, 59,63
Heliopolitani Ægyptiorum ſolertiſſimi II,3
Hellen, Dori pater I,56
Hellenica gens I, 56,57
Helles Athamantis filiæ ſepulcrum VII,58
Helleſponti urbes, VI,33
Helleſpontus ubi anguſtiſſimus IV,85
Helleſpontus ex Aſia in Europam conjungitur à Xerxe VII,33
denuo ponte junctus VII, 36 & priore ponte rupto, quomodo à Xerxe caſtigatus VII,35
Helleſponti trajectus ſtadiorum ſeptem VII,34
Helleſponto phiala aurea datur à Xerxe, aureus crater, & gladius Perſicus ejus placandi VII,54
Helleſpontii in Xerxis claſſe militantes VII,95
eis pontium cuſtodia demandata *ibid.*
Helleſpontius ventus VII,188
Hephæſtienſes populus VI,139
Heracles, five Hercules, Heracleæ conditor V,43
Heraclidæ Jardanæ ancilla & Hercule geniti I,7
eorum imperium quamdiu duraverit in Aſia & ut fuerit tranſlatum I,7
eorum ultio In atnepotem Gygis devoluta I,13
Heraclidæ in Peloponneſum redire conati IX,26
Heraclides Ibanolis fil. V,121
ejus inſidiæ Perſis ſtructæ V,121
Heraclides Ariſtodici Cumæi pater I,158
Heraclides Ariſtagoræ Cumæi pater V,37
Hercules Amphitryone & Alcmena genitus II,43,44,45,145,146
ejus tres liberi ex Echidna IV,10
ex Hercule & Jardanæ ancilla geniti Heraclidæ I,7
Hercules Hylli pater VII, 204. VIII,131
autor generis Leonidæ VII,204
Hercules è deorum noviſſimis apud Græcos: apud Ægyptios ſecus II,145
Hercules Olympius II,44
Hercules Græcorum II,43
Herculis templum in Cynoſarge VI,116
Herculis in Marathone templum VI, 108,16
Herculis templum ſervis pro aſylo II,113
Herculis Tyri templum II,44
Herculis Thaſii templum *ibidem.*
Herculi bifaria templa cur dentur *ibid.*
Herculis oraculum II,83
Herculis in Scythiam adventus *&c.* IV,8,9

ejus

INDEX.

ejus arcus, baltheus IV,10
ejus tres filii IV,10
Scytharum deus IV,59
ejus veſtigium in petra IV,82
Herculis ara apud pylas VII,176
Hercules relictus ab Argonautis VII, 193
Herculi fert opem fl. Dyras VII, 198
Herculeæ columnæ IV,185
Hermeus ſinus H,2
Hermion Laſi pater VII,6
Hermiona Dryopum civitas VIII,73. VIII,43
Hermionenſes III,59
Hermippus Atarniteus, *vel potius* Atarnites VI,4
Hermolycus Athenienſis, Euthœni filius, in pancratio celeber IX, 101
Hermophantus Mileſiis præfectus, contra Sardis V,99
Hermotimus Pedaſenſis inter eunuchos apud regem magnæ autoritatis VIII,104
exſectorem ſuum Panionium quomodo ultus VIII,105,106
Hermotybies, Ægyptiorum pugnatorum genus II, 164. IX, 31 quas plagas colant II, 165 tantum rei militari vacant II, 165, 168 *ubi & alia*
Hermus amnis I, 55, 80. V, 101. H. 9
Heroibus Trojanis parentatum à Xerxe VII,43
Herodotus poſterior Homero & Heſiodo annis quadringentis II,53
ejus cautio circa ea quæ ad rem divinam pertinent II,3,65,171
ejus colloquium cum Vulcani ſacerdotibus II, 3 & item cum quodam Archia III,55
ejus ſententia de Ægypto II, 15 de Nilo II, 24 de Perſarum moribus I, 137 de hoc, an, ſi intra Ilium fuiſſet Helena, reddita fuiſſet II,120
ejus peregrinationes φιλιστορίας gratia II, 3,29,44
Herodotus Baſilidis filius VIII,132
Herophantus Parienus IV, 138
Heroum Aſtrobaci VI,69
Herpys Timogenidæ pater IX,37
Heſiodus quadringentis annis extitit antè Herodotum II,53
Heſiodus & Homerus de diis ſcripſerunt *ib.*
ejus mentio fit & IV,36
Hexapolis quæ ſæculo Herodoti Pentapolis dicta I,144
Hieron Gelonis frater VII,156
Hieronymus Andrius IX,32
Himera Siciliæ VII,165
Hippagogæ naves, quibus equi vehuntur VI,48. VII,97
Hipparchus, Piſiſtrati filius, Hippiæ frater V,55
Onomacritum Athenis cur ejecit VII,6
ejus ſomnium V,55
ab Harmodio & Ariſtogitone interemptus V,55. VI,123
Hippias, Piſiſtrati filius I,61
cum Athenas reducere voluit Lacedæmonii V, 91 ſed fruſtra V, 93
Athenienſes apud Perſas inſimulat V,96
ei viſum in ſomnis oblatum VI, 107
ei dens tuſſiendo excuſſus *ibid.*
Hippobatarum prædia V,7
Hippoclides, Tiſandri filius procus Agariſtæ VI,127
ejus majores Cypſeli Corinthii propinqui VI,128
ejus laus præ cæteris procis *ib.*
ejus ſaltationes & geſticulationes propter quas excidit nuptiis VI, 130
Hippoclus Lampſacenus IV,138
Hippocoon Scæi pater V,60
Hippocrates, Piſiſtrati pater, Athenarum tyranni I,59. V,65
Hippocrates Megaclis fil. VI,131
Hippocrates Gelæ tyrannus, Cleandri frater VI. 23. VII, 154 à Zanclæis accerſitus, eos Samiis prodit *ib.*
ejus interitus VII,155
Hippocrates, Smindyridis pater VI, 127
Hippocratides Leutychidis filius VIII, 131
Hippoleon promont. IV, 53
Hippolochus Glauci pater I,147
Hippomachus, Græcorum qui erant cum Mardonio haruſpex IX,317
Hipponicus Calliæ pater VII,151
Hipponicus Calliæ filius VI.121
Hippotoxotæ IX,48
Hircus, Ægyptiace mendes dictus II,46
Hirci urina ſpaſmo liberant pueros ſuos Libyes IV, 187
Hircorum barbis innatum ledanum apud Arabes III, 112
Hircus cum muliere colens II,46
Hiſtiæa VIII,23
Hiſtiæi *ibid.*
Hiſtiæotis ora I,56. VII,175
Hiſtiæus Mileſius, Lyſagoræ filius V,30
vir ſolers & induſtrius V,23
ejus de ponte non deſerendo ſententia, qua re de Dario & Perſis benemeritus IV, 137. V, 11. VI,30. VII,10
à Dario defectionis Jonum inſimulatus V,106
Ariſtagoram ad defectionem quam occulte ſollicitarit V,35
ejus ad mare fuga VI,2
à Chiis in vincula conjectus, ſed liberatus conſilio ejus intellecto VI, 2
Miletum reductus, à quibus rejicitur & vulneratur VI,5
ejus res circa Byzantium VI, 26 res geſtæ contra Chios VI,26,27
contra Thaſum contendit VI,28
quomodo captus & interfectus VI,29
in crucem ſublatus ab Artapherne & Harpago VI,30
ejus gratia etiam mortui apud Darium VI,30
Hiſtiæus Tymnis filius captus V,37 dux in claſſe Xerxis VII,98
Hiſtiæus Phylaci pater VIII,85
Homerus poeta VII,161
quadringentis annis extitit ante Herodotum II,53
veritatem cognovit de Alexandri & Helenæ erroribus II,116
finxit nomen Occani II,23
Homeri loci citati *ib.* IV,29
Homeri carmina Argos celebrantia, & ideo ſummota à Cliſthene V,67
Homeri non ſunt verſus Cyprii II, 117 nec forte epigoni IV,32
Homo è deo non gignitur 143
Homo hominem fato impendenti eripere non poteſt III,43
in hominis natura ſitum non eſt avertere quod fit eventurum III,64
Hominem omnia conſequi eſt impoſſibile I,52
Hominum injuriorum eſt rapere fœminas: raptis ulciſcendis operam dare, amentium: prudentium, pro nulla habere raptarum pulchritudinem I,4
Homini ſatius mori quam vivere I,31
Homines in arbitrio fortuitorum & non contra VII,49
Homo ſibi malorum autor, non deus I,91
Homines molles mollis fert regio IX, *ult.*
Homines unoculi *v.* Arimaſpi
Homines & fœminæ calvi naſcentes ſimis naribus & ingenti mento IV,23
Homines hominibus veſcentes I, 216. III,99
Homines ſenos menſes dormientes IV,25
Homines radicibus veſcentes, I,202
Homines piſcibus crudis victitantes *ibid.*
Homines capripedes in montibus IV, 25
Homines excoriant Scythæ IV,64
Hominum quorund. cum mulieribus concubitus in propatulo I, 203
Humanæ vitæ anni I,32
Humanæ vitæ brevitas, & ærumnæ VII,16
Humanis in rebus nihil ſtabile I,86
Humanarum rerum viciſſitudo, & condicio I,32
Humanarum rerum circulus I,207
Horarum inventio II,109
Hoples Ionis filius V,66
Hordei foliorum quanta latitudo apud Babylonios I,193
Horti Midæ, Gordio geniti VIII,138
Hotaſpes Artachæi filius, Aſſyriorum dux VII, 63
Hyacinthia Lacedæmoniis ſolennia IX,6,11
Hyænæ, feræ IV,192
Hyampeus vertex Parnaſſi VIII,39
Hyampolis urbs VIII,28,33
Hyatæ, nomen unius è tribubus Sicyoniis; quod ſonat *ſuales* V,68
Hybla oppidum VII,155
Hydrias regio V,118
Hydarnes Perſa III,70. VI,133
Aſianæ oræ præfectus VII,135
Hydarnes Hydarnis filius imperator in Xerxis exercitu, eorum qui immortales appellabantur VII, 83, 211, 113
Hydarnes Siſamnis pater VII,65

Hyela

INDEX.

Hyela civitas in agro OEnotriæ à quibus condita I,167
Hygennenſes pop. III,90
Hylæa IV,18,54,55
ejus regionis ſitus IV,76
Hyllees, nomen unius è tribubus Sicyoniorum V,8
Hyllus VI,51 Herculis filius VII,204. VIII,131
ab Echemo in monomachia interfectus IX,26
Hymees Darii gener V,116
caput Cion Myſiam V,122
ejus res geſtæ & interitus *ibid.*
ſub Hymeſſo regio Pelaſgis data ab Athenienſibus VI. 137
Hymni in deos Homeri H,9
Hypachæi qui poſtea Cilices dicti VII,91
Hypacaris fluvii deſcriptio IV,55 *niſi potius ſcribendum eſt* Hypacyris, *quod legitur.* IV,47
Hypanis flumen IV,17,18,47
ejus deſcriptio IV,52
Hypanis mater, palus IV,52
Hyperanthes & Abrocomes Darii filii cadunt in prœlio VII,224
Hyperborei IV,13,32,33,36
eorum ſacra IV,33
Hyperborearum puellarum hiſtoria IV,33,34,35
Hypernotii IV,36
Hyperoche & Laódice Hyperboreorum puellæ IV,33
Hyrcanii, militantes in exercitu Xerxis VII,62
eorum armatura & eorum dux *ibid.*
Hyrgis fluvius IV 57
Hyria oppidum VII,170
Hyrcades Mardus quomodo Sardis aſcenderit I,84
Hyſiæ, oppidum VI,108. IX,15
Hyſias & OEnoen, Atticæ populos ultimos, occupant Eœotii V,74
Hyſtanes, Badris pater VII,77
Hyſtaſpes Achæmenides, Arſamis filius, Darii pater I, 209. V,83. VII,234
Perſis præfectus III 70
Hyſtaſpes Darii filius & Atoſſæ, dux Bactriorum & Sacarum VII,64
Hyſtriches ubi gignantur IV,192

I

Iacchus myſticus VIII,65
Iadmon Samius herus Æſopi II,134
Ialyſſus oppidum I,144
Iamidei V,44
Iapygia III,138. IV,99. VII,170
Iapyges Meſſapii IV,99. VII,170
Iardanæ ancilla, Herculis uxor, mater Heraclidarum I,7
Iaſonis æreus tripus IV,179
Iatragoras dolo capit claſſicos duces V,37
Ibanolis Oliati pater *ibid.*
Heraclidæ pater V,121
Iberiam Phocenſes occupant I 163
Ibis Ægyptiis ſacra II,65,75
ejus forma, & duplex genus II, 75,76
Ichnæ urbs terræ Bottiæidis I,123
Ida I,151. VII,42
Ichneutæ II,67
Ichthyophagi III,19,20
Icjunia & feſtus dies Iſidis II,40
Icnyſus urbs Syriæ III,5
Ignem Perſæ deum arbitrantur III,16
Ignis Ægyptiis animata bellua *ibid.*
Ignis laus Homerica H,31
ne igniſer quidem elabatur VIII,6
Ilia in ſacrificiis non cremabant Aeoles H,37
Ilias minor Homeri H,16
Iliadi Minervæ mille boves à Xerxe immolantur VII,43
Ilium II, 10
Ilii obſeſſio & expugnatio I,5. II,118
Ilienſis ager VII, 42
Iliſſus fluvius VII, 189
Imbribus carentes Libyæ tractus IV, 185
Imbrus capta ab Otane V,26
Immortales Getæ IV,93
Immortales qui apud Perſas VII,83
Impoſſibilitatis numen VIII,111
Indus fl. fert crocodilos IV,44
Indi in mare oſtium explorat Darius *ibid.*
Inarus Lybs III,12,15
Inconſtantiam rerum humanarum I,5
Indathyrſus filius Sauli, rex Scytharum IV,76,120
ejus reſponſio ad Darium IV,127
Indi Callatiæ parentibus veſcuntur III,38
Indorum multitudo III,94
Indi Calandiæ III,97
Indi pecuarii & eorum mores III, 98,99
eorum navigia *ibid.*
Indi Padæi ægrotos ſuos epulantur III,99
Indorum coitus in propatulo III,101
genitura nigra *ibid.*
Indis ſol matutinus ardentiſſimus III,104
Indi ut aurum colligant III,102,104, 105
à Dario ſubacti IV,44
Indorum in Xerx. exercitu armatura VII,65
Inopiæ & Impoſſibilitatis numina VIII,111
Inſomniorum ludibria VII,16
Inſitores primi, Lydi extitere I,94
Inſtitor quare Darius fuerit appellatus III,89
Inſtitutio Perſarum puerorum I,136
Inſulæ in Araxe I,202
Inſulæ OEnuſſæ I,165
Inſula natans II,156
Inſulæ Echinades II,10
Inſula Chemmis II,156
Inſulæ beatorum III,26
Inſulæ rubri maris III,93
Inſulæ Caſſiterides Herodoto ignotæ III,115
Inſulani Iones qui I,142
Intaphernes unus ex ſeptem Magi occiſoribus III,70
facinus, ejuſque & domeſticorum omnium interitus, præter fratrem uxoris, & filium majorem III,118,119
Intercalaris menſis I, 32. II, 4
Intercalatio Græcorum & Ægyptiorum II,4
Inycum oppidum VI,23,24
Io filia Inachi regis I, 1
à Phœnicibus rapitur *ibid.*
Io ſtuprata, I,5
Io ut à Græcis depingatur II,41
Iolcon Theſſali Hippiæ offerunt, V,94
Ion Xuthi filius VII, 94. VIII,44
Ioniæ tranſlationem impediunt Athenienſes IX,105
Ioniam Harpagus ſubigit I,169
Iones à Cœſo primò ſubacti I,6,28
ad Cyrum legatos mittunt, & quid Cyrus reſponderit I,141
Ionum regio, Aſiaticarum pulcherrima, & ejus deſcriptio I,142
Ionum duodecim in Peloponneſo civitates I,144,145,146
Iones inſulares à reliquis deficiunt: alios etiam Ionici nominis pudet I,143
Iones qui nobiliſſimi: & de eorum uxoribus I,146
Iones ab Achivis, ſuis ſedibus pulſi I,145
Ionum reges qua progenie oriundi I,147
Iones veri & genuini qui *ibid.*
Ionum qui ab Apaturiis arceantur *ibid.*
eorum univerſorum Panionium ſacrum I,148
Iones inſulani Cyro ſe dedunt I,169
Iones Biantis conſilium ſpernunt I, 170
Iones ſecundo ſubacti I,169
in Ægyptum quomodo venerint II,152
Ionas Scythæ ut Dario tranſitum intercludant fruſtra adhortantur IV, 133,136
Iones captas Sardis incendunt V,101
Iones ad Epheſum vincuntur V,102
tertio ſubjugati VI,32
eorum de Ægypto ſententia reprehenſa II,16
eorum tributum III,90. VI,42
laborum nauticorum inſueti, VI,12
Ionum in Xerxis exercitu armatura VII,94
prius Pelaſgi Ægialees appellati VII,94
Ionicæ rebellionis occaſio V,28, *&c.* VI,1
Ionicarum navium catalogus VI,8
Ios inſula ubi Homerus mortuus H, 34,36
Iphigeniæ apud Tauros cultus IV, 103
Ipni locus quidam VII,188
Iraſa locus ubi IV,158
Is urbs & flumen I,179
Iſagoras Tiſandri filius V,66,70,72
Iſis Δημήτηρ, id eſt Ceres, dicta II, 59, 156
Iſidi vaccæ ſacræ II,41. IV,186
Iſidis ſimulacrum bubula cornua habens II,41
Iſidis templum maximum in urbe Buſiri II,59
Iſidis & Dionyſi filii II,156
Iſmaris lacus famoſiſſimus VII,109
Iſmenias Boeotus H,2
Iſmenii Apollinis templum V,59
Iſſedones populus I,201. IV. 16,26,27
Iſſedonum mores *ibid.*
Iſter ubi IV,47,48, *&c.*
ſemper ſibi par IV,48,50
cum Nilo comparatus II, 33,34. IV,50
Iſtri ortus & fluxus II,33,34. IV, 48, *&c.*

****

INDEX.

Iſthmus Cnidiæ I,174
Iſthmus Cherſoneſi muro præſeptus à Miltiade VI,36
Iſtiæotis locus proximus Oſſæ & Olympo I, 56. *v.* & Hiſtiæotis
Ithaca H,7
Ithagenes Crithonis fil. H,1
Itanus oppidum IV,151
Ittamites Perſa VII,6
Iudices regii apud Perſas III,14,31
Iudicis corrupti juſtæ vindictæ exemplum V,25
Iunonis feſtum I,31
Iunonis duæ imagines ubi II,182
Iunonis templa IV,90. IX,51,60
Iuppiter expiator, hoſpitalis I,44
Iuppiter apud Perſas cœlum I,131
Bel apud Babylonios I,181
Ammus II,42
Thebanus II,54
liberator, & ejus templum III,142
Scytharum deus IV,59
Papæus apud Scythas *ibid.*
Lycæus IV,203
Carius V,66
Lacedæmonius VI,56
cœleſtis *ibid.*
æreus decem cubitorum ubi IX,80
Iovi decimæ neceſſario reddunturI,89
Iovis Carii fanum apud Mylaſſos I,171
Iovis Beli templum & ſimulacrum I,181. III,158
Iovis Thebani templum I,182. II, 42. IV,181
Iovis ſimulacrum arietina facie II,42
Iovis fanum apud Theſprotos II,56
Iovis cultus apud Meroen II,29
Iovis oraculum apud Ægyptios II,83
Iovis Ammonii templum à Cambyſe incendi juſſum III,25
Iovis forenſis ara V,46
Iovis militaris templum V,119
Iovis Olympii delubrum II,7
Iovis ſacer currus in Xerxiano exercitu VII,40. VII,115
Iovis Aphlyſtii templum VII,197
Iurare per aquam Stygis VI,74
Iuſti principis officium III,21
Iyrcæ populus Scythiæ IV,22

K

Kiki Egyptiorum II,94

L

Labdæ Amphionis filiæ hiſtoria V,92
Labdacus Laii pater V,59
Labranda, loci nomen V,119
Labynetus Babyloniorum tyrannus I,74,77
Labynitus Aſſyriæ rex I,188
Lacedæmonii Crœſo amici I,6,51
Græcorum potentiſſimi I,56
eorum leges à Lycurgo latæ I,65
bellum Tegeatibus inferunt I,66
eorum compedes apud Tegeatas I,66
quomodo Tegeatibus facti ſint ſuperiores I,68
eorum Argivorumque pro agro Thyrea dimicatio I,82
Lacedem. coma poſt victoriam de Argivis *ibid.*
eorum mandata ad Cyrum I,153
eorum adverſus Polycratem expeditio III, 44 in Samum expeditio *ibid.*
mos in ſumendis ſuppliciis noctu IV,146
de ſeipſis opinio VI,52
regum apud eos jura, funera *&c.* VI,56,57,58
eorum obſervatio lunæ VI,106
eorum oratio ad Platæenſes VI,108
ad Athenienſes VIII,142
eorum virtus bellica VII,102,104
gymnaſtico ludo ſe exercent, & comam pectunt VII,208
Lacedæmoniorum ccc ad pylas, clades VII,224
occiſorum ſepultura ad Platæas IX,84
Lacmon mons IX,92
Lacrines legatus ad Cyrum I,152
Lactis emulgendi mos apud Scythas IV,2
Lacus Tritonidis IV,179
Lacus unde pix hauritur IV,95
Lacus Stymphalius VI,76
Lacus Bœbeis VII,129
Lacus Gygæus I,93
Lacus famoſiſſimus Iſmaris *&c.* VII,109
Lada inſula VI,7
Lacide uxor Amaſis, ejuſque votum II,181
Laii delubrum IV,149
oraculum V,23
ejus genus V,59
Lampito Leutychidis filia VI,71
Lampon, Pythei filius IX,77
ejus nefandum conſilium Pauſanias reſpuit IX,77
Lampon Thraſyclei fil. IX,89
Lampon Olympiodori pater IX,21
Lamponium caprum ab Otane V,26
Lampſacus urbs V,117
Lana arborea ubi III,106
Laodamas Samius IV,138
Laodamas Phocenſis IV,138
Laodamas Eteoclis filius monarchus V,61
Laodamas Soſtrati pater VI,152
Laodice hyperborea puella IV,33
Laos oppidum VI,21
Laphanes Euphorionis filius VII,127
Laurei metalla VII,144
Lapidicinæ ad pyramides Memphios II,8
Lapis Porinus, & Parius V,62
Lapis Melampygus VII,216
Lapidum acervi à Darii copiis congeſti IV,92
Lapideus leo VII,225
Latiſſa Æoliæ civitas H,11
Laſonii pop. VII,77
Laſus Hermionis filius VII,6
Leænæ partus unus in vita cur III,108
Leager Glauconis fil. IX,74
Lebadia VIII,134
Lebæa urbs VIII,137
Lebedus I,142
Lectos inſula IX,113
Ledanum, alias ladanum, ubi naſcatur, & quomodo comparetur, ejuſque medica vis III,112
Legati Darii in puteum conjecti VII, 133
Legati non violandi VII,137
Leges Athenienſium à Solone conditæ I,29
Leitum Achæi vocant curiam VII,197
Lemnus capta ab Otane V,26
Lemno potitur Miltiades VI,140
Lemnii VIII,73
Lemnia facinora VI,138
Leo viri nomen VII,180
Leo Sardius I,84
Leo rex Spartæ I,65
Leobotes Spartiatarum rex Echeſtrati fil. I,65 VII,204
Leocides Phidonis Argivorum tyranni filius VI,127
Leon & Hegeſicles Spartiatarum reges I,65
Leon Eurycratidæ fil. VII,204
Leonis ex auro effigies I,50
Leonum natura atque loca, & ubi tantum gignantur VII,125,126
Leo lapideus VII,125
Leonides rex Spart. naſcitur V,41
ejus genealogia VII,204
ejus ſtrenuitas ad Thermopylis, & mors VII,220, *&c.* 224
tollitur in crucem ejus cadaver à Xerxe VII,238
ejus cædis vindicta VII,114. IX,63
Leontiades Eurymachi fil. VII,205, 233
Leontini populus VII,154
Lepreum oppidum IV,148
Leproſos abominantur Perſæ I,138
Lepus ex equa natus VII,57
Leporis fecunditas III,108
Leros inſula V,124
Lesbus inſula I,160
à Perſis capta VI,31
quando habitari cœpta H,38
Lesbii à Polycrate victi III,39
Leucadii Dorica gens VIII,45
Leucas H,6,7,
Leuce acte VII,25
Leucon oppidum Libyæ IV,160
Leutychides Menaris filius VI, 65. VIII,131
ejus genealogia VIII,131
ejus cum Demarato inimicitiæ VI,65, *&c.*
cauſæ inimicitiæ ex prærepta ſibi ſponſa VI,65
jurat Demaratum non eſſe legitimum regem *ibid.*
ejus regis facti in locum Demarati cavillum in Demaratum ſpectantem gymnopædias VI,67
Spartiatarum rex VI,72
ejus oratio de depoſito reddendo VI,86
præfectus claſſis VIII,131
ejus ſtratagema IX,97
Leutychides Anaxilai fil. VIII,131
Lex omnium rex & domina VII,104
Liberi cultus apud Meroen II,38
Liber Græcis Oſiris dictus II, 144 v. Dionyſus
Libya unde ſortita nomen IV, 45
Libyæ ambitus & magnitudo IV,41, 42, *&c.*
arboribus nuda IV,175
Libya theriodes IV,181
Libyæ incolæ IV,168, *&c.*
Libyes primi Neptuni nomen habuerunt II,50
ſolis deorum omnium ſoli & lunæ ſacrificant IV,188

Ægyptiis

INDEX.

Ægyptiis ſe quidam eorum dedunt IV,159
Cambyſi ſe dedunt III,13
Libyum tributum III,91
Libyum variæ nationes IV,168
Libyes Nomades, *id eſt paſtoritii* IV, 181,186,187,188
ſaluberrimo ſunt corpore IV,187
Libyum paſtoritiorum ſacrificia IV, 188, Libyum inventa quæ Græci didicerunt IV,189
Libyum in Xerx. exercitu armatura VII,71,86
Libycus mons II,8
Libyſſarum mulierum ejulatus IV,189
Liches Spartiata unus ex benemeritis I,67,68
Ligyum in Xerx. exercitu armatura VII,72
Liliorum ingens vis ubi II,92
eorum radices eſui aptæ *ibid.*
Limenion regionis Mileſiorum I,18
Lindi populus è Rhodo VII,153
Lindos oppidum I,144.II,182
Linum Colchicum, Sardonicum, Ægyptiacum II,105
Linus, modulationis genus apud Ægyptios I,79
Lipaxus urbs VII,123
Lipoxais Targitai filius IV,5
ab eo oriundi Scythæ IV,6
Lipſydrium oppidum V,62,123
Liſæ oppidum VII,123
Liſſus fluvius VII, 108. ejus aquæ Xerx. copiis non ſuffecerunt VII, 109
Literæ Hiſtiæi proditæ VI,4
Literarum mira occultatio VII,239
Literæ Themiſtoclis ad Iones lapidi inciſæ VIII,22
Literarum per ſagittam tranſmiſſio VIII,128
Literæ capiti impreſſæ V,35
Literæ Græcorum à Phœnicibus V,58
Literæ Cadmeæ V,59
Phœniciæ V,58
Litus pulchrum, ubi VI,23
Locri Epizephyrii populus VI,23
Locri Ozolæ populus VIII,32
Lotos ubi plurima II,92
loti radix eſculenta *ibid.*
loti fructus deſcriptio IV,177
Lotus Cyrenæa II,96
Lotio muliebri viſum recipit Phero II,111
Lotophagi populus IV,177
Lucernarum accenſarum feſtum apud Ægyptios II,62
Lucernarum accenſio, *pro crepuſculo* VII,215
Lucinæ tributum IV,35
Lucus platanorum V,119
Ludorum primi inventores Lydi I,94
Luna Perſarum præſes VII,37
Lunæ feſtum II,47
Lupi ex hominibus effici dicuntur Nervi IV,105
Luporum ſepultura II,67
Lutræ ubi capiantur IV,109
Ægyptiis ſacræ II,72
Lycius Perſarum IX,81
Lycidas ſenator Athen. cum uxore & liberis lapidatur IX,5
Lycæus Jupiter IV,203
Lycaretus Mæandri germanus V,27
Lycii in poteſtatem Crœſi redacti I,28
eorum è Creta origo I,173
à Lyco nomen accepere VII,92
ab Harpago victi I,127
populus Dario tributarius III,90
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,92
quondam Termilæ vocati I,173 VII,92
eorum nomen & leges I,173
Lycii arcus VII,77
Lycomedes Aeſchrei fil. vir ſtrenuus VIII,11
Lycopæ Lacedæm. ſtremitas III,53
Lycophronis Periandri filii interitus III,53, *de eo & in præcedentibus cap.*
Lycurgus Ariſtolaidis filius I,59
Lycurgus & Megacles Piſiſtratum ejiciunt I,59
Lycurgus Spartiata, integerrimæ vitæ I,65
ei oraculum à Pythia redditur *ib.*
legumlator eſt apud Lacedæmonios I,65
Leoboræ Spartiatarum regis tutor *ibid.*
Lycurgi delubrum apud Spartiatas I, 56
Lycurgus Amianti pater VI,127
Lycus fluvius VII,30,123
Lycus Anacharſidis avus IV,76
Lycus Pandionis filius VII,92 à fratre Ægeo pellitur Athenis I,173
Lyda mons I,174
Lydus Atyis filius VII,74
Lydieus fluvius VII,127
Lydia auri ramenta è Tmolo provenientia habet I, 93 argenti etiam feraciſſima V,19
Lydi populus ante Meones vocati I,7 VII,74
ſtrenua gens I,79
equitandi peritiſſima *ibid.*
Lydorum mores & leges I, 93,94
ritus jeundi fœderis idem qui apud Græcos I, 74, ut & expiandi I,35
Lydorum filiæ omnes proſtituuntur I,93
Lydi primi caupones inſtitoreſque I,94
eorum partes primæ in conſulendo oraculo Delphico I,54
eorum Medorumque fœdus I, 74
Lydorum Medorumque quinquennale bellum I,74,103
Lydorum cum Perſis conflictus & fuga I,76,70
primi omnium aurum argentumq; ad utendum percuſſerunt I,94
primi inventores ludorum *ibid.*
in Thuſciam colonias deduxerunt *ibid.*
Lydorum diviſio *ibid.*
Lydi quomodo à Cyro effœminati I,155,157
Lydi Caribus germani I,171
eorum tributum III,90
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,74
Lygdamis Artemiſiæ pater VII,99
Lygdamis Naxius I,60,64
Lynceus Chemmira II,91
Lyſagoras Tiſiæ fil. VI,133
Lyſagoras Hiſtiæi pater V,30
Lyſanias, è procis Agariſtæ VI,127
Lyſimachus Ariſtidis pater VIII,79,95
Lyſiſtratus Athenienſ. VIII,96

M

MAcæ populus IV,175. V,42
Macedones à Dario ſubacti VI,44
Macednus, locus I,56
Machlyes populus IV,178
Macrobii populus Æthiopiæ III,17
Macrones pop. II,104. III, 94. eorum in Xerxis exercitu armatura VII, 78
Mactorium urbs ſuper Gelam VII,153
Madyes filius Protothyæ, Scyth. rex I,103
Madytus urbs VII,33. IX,119
Mæander fluvius tortuoſus II, 29. III, 122. V, 118 & ejus fontes ubi VII,26
Mæandri campus I,18,161,II,10
Mæandrius Polycratis ſcriba III,123
Samii procurator III,142
ejus geſta cum Samiis III, 142, 143, *&c.*
Mæetes IV,123
Mæotis palus ubi I,104. IV,3,45,86, 101,120
Magdolus oppidum ubi II,159
Magi populus Mediæ I,101
Magi Perſarum I,140
Magorum commentum ut Perſarum imperium occupent III, 61. *&c.* & eorum interitus III,78
Magorum promiſcua cædes III,79
Magophonia Perſarum feſtum celebre III,79
Magiſtum oppidum IV,148
Magna negocia cum periculis ſuſcipiuntur VII,50
Magneſia urbs II,1
Magnetes populus III,90
Malæ dextræ in contumeliam deraſæ II,121
Malea promontorium I,82.IV,179
Malena in regione Atarnit. VI,29
Males Ætolus VI,127
Mandane Aſtyagis filia I,107
Cambyſi nuptum datur *ibid.*
Mandrocles Samius architectus IV,87
Monumentum ab eo poſitum IV,88
Maneros Ægyptiis quid I,79
Manes rex Lydiæ I,94.IV,45
Mantieni montes I,189,202
Mantinei veniunt poſt prœlium IX, 76
Mantineæ urbs VII,98
Mapen Tyrius VII,98
Marathon locus VI,107
Marathonem occupat Piſiſtratus I,62
Marathonia clades VI,113
Mardonius Xerxis exercitus imperator VII,82 Gobryæ fil. VI,43. VII, 5,82
vulneratur VI,45
à præfectura ſemovetur VI,94
ejus ad Xerxem oratio de bello Græciæ inferendo VII,10
ejus cædes IX,62,63
Mardontes Perſa VII,80.VIII,130
Mardi pop. Perſarum genus I,125 III,94
Mardus Hyrcoades v. Hyrcoades
Mare Sardonium ubi I, 166 Caſpium I, 202 mare Atlanticum, rubrum, auſtrale I,203.II,158. III,93,IV,13 VII, 80 mare Echinadum inſularum II,10

Mares

INDEX.

Mares urbs II,18,30
Mares quam armaturam in Xerxiano exercitu tulerint VII,79
Mariandeni populus III,50
Mariandyni à Crœso ſubacti I,28
Mariandynorum in Xerxiano exercitu armatura VII,72
Mariandynus ſinus ubi IV,38
Maris fluvius IV,49
Maron & Alpheus, Orſiphanti fil. VII,227
eorum ſtrenuitas ad Thermopylas *ib.*
Maronea Græca urbs VII,109
Martis oraculum II,93. VII,76
Marti ſoli ſimulacra faciunt Scythæ IV,59,62
ejus delubrum apud Scythas IV,62
Marſyas fluvius V,119
Marſyæ Sileni pellis VII,26
Maſanges Aorizi filius dux Libyum VII,71
Maſcamis elogium VII,106
Maſii, Perſarum genus I,125
Maſiſtes Darii filius, Xerxis exercitus imperator VII,82. IX,106
Maſiſtæ & liberorum ejus cædes IX, 112
Maſiſtius à Græcis Macifius dictus IX, 20 ejus interitus IX,224
Maſiſtius Sirometris fil. VII,79
Maſſagetæ populus ferus & robuſtus I,204,215
eorum deus ſol I,212,216
eorum mores, *&c.* I,216,217
uxores communes I,216. IV,172
ſenes immolant I,216
Cyrum vincunt I,214
Maſtyes & Pigres fratres V,12
Maternum genus paterno nobilius apud Lycios I,173
Matieni populus I,72. III,94
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,72
Matris Martis templum ubi II,64
Maxyes Libyes IV,191
Mazares Medus I,156
Prienenſes ſubigit I,161
Mæandri campum incurſat I,161
ejus mors I,161
Meci populus III,93
Mecyberna Græca urbs VII,122
Medea Colchorum regis filia I,2. VII,62
Medeæ raptus à Græcis I,2
Medicæ regionis tractus I,110
Medi IV,40
Medorum appellatio unde VII,62
eorum tyrannus Cyaxares I,73
Medorum & Lydorum mos incundi fœderis I,74
Medorum bellum quinquennale cum Lydis *ibid.*
Medorum & Lydorum bello dies repente nox facta *ibid. &* 103
Medorum ab Aſſyriis defectio I,95
Medi Aſſyrios ſubigunt I,106
Medorum à Dario defectio I,190
imperium ut ad Perſas primum tranſlatum I,130
Medorum in Xerxis exercitu armatura VII,62,86
Deiocem ſibi judicem conſtituunt I,96
regi ſuo regiam ædificant I,98
à Scythis prœlio fuſi, Aſiæ imperium amittunt I,140
Ninum civitatem expugnant I,106
inebriatos Scythas interimunt I, 106
Medis canis ſpaco dicitur I,110
Medicum imperium Halys fluvius terminat I,72
Medicum nomen Græcis terrorem incutere ſolet VI,112
Medici ſinguli ſingulorum morborum apud Ægyptios II,84
Medici Crotoniatæ primi dicti, ſecundi Cyrenæi III,131
Medimnus farinæ VI,57
Medimnus Atticus I,192
Megabates Perſa V,32
Megabazus Megabatis filius VII,97
Megabyzus Perſa unus ex VII, qui conjurant in magum III,70
ejus oratio ad ſuos pro oligarchia III,81
ejus elogium IV,143,144
in Pæones exercitum ducit V,12
Xerxis exercitus imperator VII,82
Megabyzus Zopyri fil. III,160
dux adverſus Athenienſ. *ibid.*
Megacles Alcmæonis pater VI,124
Megacles Alcmæonis filius I,59. VI, 127,130
Megacles & Lycurgus Piſiſtratum imperio Athenienſium ejiciunt I,59, *vide de eo &* 60.61
Cliſthenis gener factus VI,130
Megacles Hippocratis filius VI,131
Megacreon Abderites VII,120
Megapanus Hyrcanorum dux VII,62
Megarenſis populus VII,166
Megarenſis plebs venundatur *ibid.*
Megaſides Dori pater VII,72
Megiſtias vates VII,219,221
ejus intrepidus animus VII,221
ejus carmen epitaphium VII,228
Melampus Amytheonis filius II,49
ejus poſtulara ab Argivis IX,33
primus Bacchica Græcis expoſuit, ut & alia ab Ægypto accepta II,49
Melampygus lapis VII,216
Melanchlæni populus IV,20,102,106
eorum mores & nomenclatura IV, 107
eorum victus humana earo *ibid.*
Melanippus Aſtaci filius V,67
Melanippus Alcæi ſodalis V,95
Melanopus Ithagenis filius H,1
Melanthus Codri pater I,147
rex Athen. V,65
Melas fluvius VII,198
Melas ſinus & fluvius ejuſdem nominis VII,58
Meles primus rex Sardium I,84
Meleſigenes unde appellatus H,3
Meles fluvius H,3. *ib.*
Melibœa urbs VII,188
Melienſes populus VII,196
Melienſis ſinus IV,33
Melis regio VII,198
Meliſſa Periandri uxor III,50. V,92
à Periandro occiſa *ibid.*
Mellis ubi maxima copia IV,194
Melyenſes populus III,90
Memnonia regia V,53
Memnoniæ Suſæ VII,151
Memnonis urbs V,54
Memphis urbs II,163
à Mene primum condita II, 99
ejus ſitus *ibid.*
Menares Leutychidis pater VI,65. VIII,131
Mendacium dicere quando expediat III,72
Menda urbs VII,122
Mendes lingua Ægyptiaca Pan & hircus II,46
Mendetis templum II,42
Mendeſium oſtium Nili II,17
Mendeſia provincia II,42,46
plaga II,166
Mendeſii cur. oves immolent, capris abſtinentes II,42
capras & maxime capros venerantur II,46
caprarios præcipuo honore afficiunt *ibid.*
Menelaus Helenam recipit II,119
Menelaius portus IV,129
Menes primus regnaſſe fertur II,99
Meneſtheus dux Athen. H,28
Menius Eurydamas frater VI,71
Menſa ſolis III,18,23
Menſis intercalaris I,32
à Græcis tertio quoque anno introductus II,4
Mentes navicularius H,6,7
ubi laudatus ab Homero H,26
Mentiri apud Perſas turpiſſimum I, 138
Mentor Ithacenſis ægrum Homerum ſedulo curat H,7
vir juſtus & humanus *ibid.*
ab Homero ubi laudatus H,26
Mentulæ circumgeſtatio apud Ægyptios II,48
Meones Lydorum nomen aſſumpſerunt I,7
Meraphii Perſarum genus I,125
Mercurii ſtatua porrectum veretrum habens II,51
ejus templum II,138
à quibus gentibus colatur V,7
Mermnadæ I,7
quomodo regnum Lydiæ obtinuere I,14
Meroe, metropolis II,29
Meſambria urbs IV,93. VII,198
ejus origo VI,33
Meſſana olim Zancla VII,164
Meſſapii pop. VII,170
Metalla aurea atque argentea VII,112
de metallis aureis certamen IX,74
Metallum ſalis IV,185
Metalla Thaſia VI,46,47
Metapontini populi IV,15
Metiochus Miltiadis filius captus VI, 41
Metra Venus Perſis I,131
Metrodorus Proconneſius IV,138
Micythus Anaxilai famulus VII,170
Midas Gordii fil. rex Phrygiæ I,14, H,11, apud Delphos munera poſuit I,14
ejus ſella regia *ibid.*
Midæ horti VIII,138
Midæ epigrammata epitaphia ſcripta ab Homero H,11
Mileſiorum cum Alyatte bellum diuturnum I,17,18,19, *&c.*
Cyro confœderati I,143
Mileſiorum correctio à Pariis delectis V,28,29
Mileſiorum & Carum fuga contra Perſas prœlio V,120
Miletus urbs Ioniæ prima I,142
oppugnatur à Gyge I,14
invaditur

INDEX.

invaditur ab Ardye I,15
capta diripitur à Persis VI,18
Milii Babylonici proceritas I,193
Militiæ ordine à quo primum distributi Asiani I,103
Militum Cambysis depastio murua ob famem III,25
Milo Crotoniates luctator III,137
Miltiades Cypseli filius quomodo Chersonesо potitus VI,34,35,36
ejus hospitalitas VI,35
victor in Olympia VI,36
ejus gesta & captivitas VI,36,37
Crœso charus VI,37
ejus mors VI 38
Miltiades Cimonis filius Chersonesi tyrannus IV,137. VI,34
Athenienſium dux IV,137
ut Lemnum obtinuit VI,137,&c.
Parios frustra obsidet VI,133,134
ejus accusatio & obitus VI,136
Milyas Asiæ regio I,173
Milyæ Solymi dicti *ibid.*
Milyarum in Xerx. exercitu armatura VII,77
Mimas mons H,17
Minervæ Assesiæ templi deflagratio I,19
pro eo duo ædificata I,22
Minervæ Pallenidis fanum I,62
Minervæ festo virginum pugna ab Ausibus instituta IV,180
Minervæ Pedasiæ sacrificæ barba pullulat I,175. VIII,104
Minervæ Aleæ templum apud Tegeatas I.76. IX,69
tutelaris apud Chios templum I, 160
Minervæ oraculum apud Ægyptios II,83
vestibulum apud Saios II,175
inaurata statua ab Amasi Cyrenas missa II,182
lapidea duo simulacra ab eodem Lindum *ibid.*
Minervæ parentes IV,181
templum in Sigeo V,95
Pronoeæ fanum VIII,37
Sciradis templum VIII,94
Minervæ ægis IV,189
Crastiæ fanum V,45
Minervæ in arce Athen. adytum Dorienſibus non accedere licitum V,72
Minerva urbana V,82
Minervæ Iliadi mille boves immolantur à Xerxe VII,43
Minerva protemplaris VIII,39
Minoa Selinusiorum colonia V,46
Minos & Sarpedon Europæ filii I,173
Minois cædes VII,169,170
Minyæ populus I,146. IV,145
Minyæ commento suarum uxorum liberantur IV,146
Mitradates pastor, Cyri nutritius I, 110,121
Mitrobates Dascylii præfectus III,120
ab Oronte cæsus III,126,127
Mitylene II,178
Mnesarchus Pythagoræ pater IV,95
Mnesiphilus Athenienſis VIII,58
Mœnia lignea Budinorum IV,108, 123
Mœris Ægyptiorum rex II,101
ejus præclara opera *ibid.*
Mœrios stagnum II,69,148
ejus descriptio II,149
ejus proventus III,91
Moloes fl IX,56
Molossi populus I,146
Molpagoras Aristagoræ pater V,30
Mons Arabicus II,8,124
Mons ingens eversus indagandis metallis VI,47
Mophi mons II,28
Moræ utilitas VII,10
Morbus Fœmineus Scythas invadit I, 105
Mors optatissimum perfugium ærumnosæ vitæ VII,46
Mortui exemplar apud Ægyptios II, 78,85
Mortuorum apud eosdem conditura II,85,86,&c.
Mortui cum lætitia ubi humentur V,4
Morum vis III,38
Moschi populus III,94
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII,78
Mosynœci populus III,94
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII,78
Mulæ mulum ancipitia genitalia habentem peperit VII,57
Mulæ partus III,152
Muli ubi non gignuntur IV,30
Mulorum species Scythis horrenda IV,129
Mulier exuendo tunicam & verecundiam pariter exuit I,8
Mulierum raptus illicitus I,4
Mulieris offensio vindictam quærit I,11
Mulieres mulierem prædicant I,31
Mulieris simulacrum ex argento I,51
Mulierum Babylonicarum mos fœdus I,196
Mulierum Ægyptiarum mores II,35, 36
Mulieres quæ oracula in Græciam intulerunt columbæ vocatæ II,57
Mulierum pudenda cippis à Sesostre inscripta II,102
Mulieris quæ cum marito suo solo concubuerat urinâ Pheroni visus restituitur II,111
Mulieres Corinthiorum denudatæ V, 92
Mulier ex turpissima, formosissima facta VI,61
Mulierum Atticarum una cum liberis cædes VI,138
Mulieres stuprando extinctæ VIII,33
Munerum regiorum apud Persas eximium IX,108
Munychia VIII,76
Mus Europeus à Mardonio missus ad oracula consulenda VIII,133,134, 135
Musæus VIII,96
Musæi sortes & earundem edissertator VII,6
Musici Argivi III,131
Mustelæ Libycæ IV,192
Murium tria genera apud pastorales Libyes IV,192
Murium auxilia in bello Sethonis contra Sanacharibum II,141
Murichides Hellespontius IX,4
Muri lignei Budinorum IV,108,123
Murus ligneus Persarum IX,64
& ejusdem expugnatio IX,69
Mycale promontorium I,148
Mycerinus rex Ægypti II, 129
ejus clementia & justitia *ibid.*
ejus concubinarum simulacra II, 130
ut elusit oraculum de sua morte II,133
pyramis ejus II,134
Mycerini filiæ mors & sepultura II, 129,130,133,132
Mycorum in Xerx. exercitu armatura VII,68
Myecphoritana plaga II,166
Mygale II,67
Mygdoniam à Bottiæide Axius dirimit VII,123
Mylassa oppidum V,121
Mylassorum fanum I,171
Mypsæi Thraces IV,93
Mylitta Assyriis Venus appellata I,131
Myrcinus urbs V,124
Myriades singulæ in Persico exercitu numeratæ VII,60
Myrina Æoliæ civitas I,149
Myrinæi populus VI,139
Myrios stagnum II,4
Myrmex, herma VII,183
Myris rex II,13
Myro avus Clisthenis VI,126
Myrses Persarum dux V,121
Myrsilus alias Candaules dictus I,7
Myrsus Candaulis pater I,7
Myrsus Gygis filius III,122
Mysi populus eorumque tributum III, 190
Caribus germani I,171
à Crœso subacti I,28
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,74
Mysia Cios ab Hymee capitur V,122
Myus urbs Ioniæ I,142
Myusii populus ubi VIII,8

N

NAparis *Scythiæ fluvius* IV,48
Nasamones populus II,32
eorum mores IV,172
Nascentium deploratio apud quam gentem V,4
Natho insula II,165
Naturæ solertia III,108
Naucrates celeberr. emporium II,179
Naves Ægyptiorum è spina II,96
Naves rubrica delibutæ III,58
Naves quinis drachmis venditæ VI,89
Navium Persicarum catalogus VII, 89,&c.
Navibus longis qui primi usi fuerint I,163
Naviculæ Babyloniorum I,194
Naufragi ubi immolentur IV,103
Nauplia VI,76
Nausiphanes pater Eupalini III,60
Naxus insula V,31
à Pisistrato subacta I,64
Naxii & eorū origo, VII,154. VIII,46
ejecti quidam turbas movent, V, 30,&c.
Necessitatis numen VIII,111
Necus rex Ægyptiorum Psammitichi filius II, 158. IV,42
ejus victoria contra Syros II,159
Neleus Codri filius IX,96
Neleidæ V,65
Neon urbs VIII,33
Neptunus terræ quassator VII,129
Libyum deus II,50

* * * *
* * *

INDEX.

Arabice Thamiriasades IV,159
Neptuno Heliconio Panionium locus sacer I,148
Neptuni liberatoris templum VII, 192
Neptuni templum apud Potidæatas VIII,192
Neptuni ara VIII,123
Neptunus æreus septem cubitorum IX,80
Nerbasus Aridius VIII,98
Nereidibus sacrificant magi VII.191
Nestus fluvius VII,109,126
Nestor V,65
Neuri populus & eorum mores IV, 105
Neuris IV,51
Nicandra Dodonæorum sacerdos II,55
Nicander rex Spartæ. VIII,131
Nicodromus Cnœthi filius VI,88
Nicolaus Bulis fil. VII,137
Niger sinus VI,41
Nilus Ægypti fluvius IV,50
ejus origo II,7,29
ejus natura & incrementum II,19, 20,&c. ejus ostia II,17
folus amnium aura caret II,19, cur II,27
fontes ejus ignoti II,19,34.IV,53
Nilus scopulosus II,112
Libyam mediam dividit II,33
Nili cum Istro comparatio IV,50. II,15
Ninus Assyriorum urbs II,150
ejus situs I,193
subacta à Nitocri I,185
eam Cyaxares obsidet I,163 & expugnat I,106
Niphatæ unus Pierum murorum VII,112
Nisia sacra oppidum III,97
Nisæa urbs I,59
Nisæi equi III,106
Nisæus campus VII,40
Nitetis Apriæ regis filia III,1
Nitocris regina Babylonis I,185
ejus egregia monumenta *ibid.*
Ninum oppidum subegit *ibid.*
ejus sepulcrum & inscriptio I,187
Nitocris Ægyptiorum regina II,19
Nitri vis II,87
Noes fluvius IV,49
Nomades Scythæ I,15
eorum seditio *ibid.*
Nomades Libyes IV,187
Nomades Sagartii VII,85
Nonacris oppid. VI,74
Notium urbs I,149
Nothon Æschinis pater VI,100
Nova urbs oppidum in Pallena VII, 122
Novus murus, civitas Æoliæ, & Cumanorum colonia I,149.H,9,10
Novem fontes ubi VII,4
Novem viæ Edonorum VII,114
Nox pro die extitit portentose VII,37
Noctes in dies commutatæ à Mycerino rege II,133
Nudium oppidum IV,148
Nummi primum à Lydis percussi I,94
Nunciorum Persicorum celeritas & ratio VIII,98
Nymphodorus Pythei f. VII,137

O

OArus fluvius IV,123
Oasis urbs ubi III,26
Oaxus oppidum Cretæ IV,154
Obeli Pheronis donaria II,111
Obeli in fano Minervæ III,176
Oceani ortus IV, 8
Oceanum fabulosum putat Herodotus II,23
Ocramasades Scytem fratrem regem Scyth. occidit IV,80
Oculos in pectoribus gestantes IV,191
Odomenti populus Pæoniæ V,16.VII, 112
Odryses pop. IV,92
OEa locus IV,185
OEbares Darii equiso III,85
OEbares Megabyzi filius VII,94
OEbares Siromitris pater VII,88
OEcetor Gelonis progenitor VII,153
OEdipus Laii fil. V,60
ei delubrum extructum IV,149
OEnoen Boreæi occupant V,74
OEnone insula VIII,46
OEnotriæ ager I,167
OEnussæ insulæ I,165
OEobazus Persa IV,84
ejus liberorum fatum *ibid.*
OEobazus Persa in obsidione Selli IX,114
ejus interitus IX,118
OEroe fil. IX,50
OEtæi montes ubi VII,217
OEtosyrus Apollo apud Scythas IV, 59
Oiolycus unde appellatus IV,149
Olbiopolitæ populus IV,18
Olea in arte Atheniensi. VIII,45
Oleagina corona Olympiorum præmium VIII,26
Olen Lycius IV,35
Olenus pars Achaiorum I,145
Oliatus Mylasensis V,37
Ollas pulsandi mos VI,58
Olophyxus urbs VII,22
Olorus rex Thraciæ VI,39
Olympieni, Mysi VII,74
à monte Olympo dicti *ibid.*
Olympus mons Mysiæ I,36,43.VII,74
Olympus Thessaliæ mons I,56. VII, 128,129
Olympii Jovis delubrum II,7
Olympiorum præmium corona olea-gina VIII,26
Olympiodorus Lamponis filius IX, 21
Olynthus urbs VII,122
Olynthiorum ab Artabazo obsessio & expugnatio VIII,127
Omyreis filia H,2
Oneatæ, tribus Sicyoniorum V,68
Onesilus Gorgi frater V,104
dolo fratrem Salamine excludit V, 104
Amathuntem obsidet V, 104, 108
Cyprios ad rebellionem inducit V,104
ejus victi caput supra portas suspensum ab Amathusiis V,114
ei tamen dein ut heroi Amathusii sacra faciunt solemnia V,114
Onetes Phanagoræ filius VIII,214
Onochonus Thessaliæ fluvius VII, 129
Xerxis exercitui defecit VII,196
Onomacritus sortilegus Athenis ejicitur VII,6
Onuphitana plaga II,166
Ophryneus urbs VII,43
Opifices ubi ignobiles II,167
Opis virgo hyperborea IV,35
Opis civitas I,189
Opoea uxor regis Scylis IV,78
¶ Oraculorum origo secundum sententiam Herodoti II,54
Oracula Græcorum I,46
Oracula apud Ægyptios qua II,83
Oraculum Alyatti à Pythia redditum I,19
Oraculum Delphicum Græso redditur I,47 id quomodo Crœsus verum deprehendit I,48
Oraculum Lycurgo à Pythia redditur I,65
Oraculum capriosum Spartiatis redditum I,66
Oraculum Pythiæ de ossibus Orestis I,67
Oraculum Crœso reddicum de muro filio I,85
Oraculi ad Crœsum excusatio I,91
Oraculum Branchidarum de Pactya I,158,159
Oraculum Hammonis de Ægyptis II,18
Oraculum Dodonæum omnium vetustissimum II,52
Oraculi Hammonis origo II,55
Oraculum Pheroni regi redditum II, 111
Oraculum Mycerini regis ex urbe Buti II,136
Oraculum de ærea phiala II,151
Oraculum Psammiticho datum II,152
Oraculum Batto datum IV,155. Therais IV, 156, 157, 159. Arcesilao IV, 163. Clistheni V, 66. Milesiis VI,77. Glauco VI,86. Athenienssibus VII,140,141
Oraculum Latonæ sacrum II,152
Oraculum Siphniis redditum III,57 Corinthiis V, 92 Argivis. VI,19.VI, 77. VII, 148 Dolonci VI,34
Oraculum Martis VII, 76 Dionysi VII, 111
Oraculum datum Cretensibus VII, 169.Spartiatis VII,220
Oraculum Bacidis VIII, 220,77. 96 Amphiarai I,46.IX,134
Oraculum Persis à Bacide redditum IX,42
Oraculi Æthiopum II,139
Oratio Prexaspis ad Persas III,75
Orationes de triplici statu regio, optimatum, plebis III,80,81,82
Cois Mitylenæorum præfecti IV,97
Histiæi Milesii ad Scythas IV,139
Aristagoræ ad Cleomenem V,49
Sosiclis V,92
Histiæi ad Darium V,106
Cypriorum ad Ionas V,109
Persarum ad Ionum tyrannos VI,9
Leutychidis de reddendo depositio VI,86
Datis ad Delios VI,97
Clisthenis ad procos filiæ suæ VI,130
Xerxis de inferendo bello Græciæ VII, 8 & Mardonii VII, 9 & de bello adversus Græcos suscepto VII,10

INDEX.

Xerxis ad Perſas VII,53
Harmocydis ad Phocenſes IX, 17
& aliæ infinitæ.
Orbelus mons V,16
Orbis partitio ſecundum Herodotum IV,36
Orchomenii populus I,146
Orchomeniorum ager VIII,34
Ordiſſus Scythiæ fluvius IV, 48
Orges pater Antipatri VII 118
Oreſtes Agamemnonis filius I,67
ejus proceritas & loculus I,69
Oricus portus IX,92
Oricus regis Aripithis fil. IV,78
Orithyia Boreæ uxor VII,189
Orneatæ populus VIII,73
Orœtes Sardium præſes potentiſs. III, 120,127
indignè Polycratem ſuffigit cruci & ejus rei cauſæ III,120,*&c.* 125
ejus interitus III,128
Oromedon Syennefis pater VI,98
Oropus VI,100
Oroſangæ qui Perſica lingua VIII,85
Orphica II,81
Orſiphantus Alphei & Maronis pater VII,227
Orthium carmen I,24
Orthocorybantes populus III,92
Orus Oſiris filius rex Ægypti II,144
Græcis Apollo dicitur *ibid.*
Oryes ubi gignantur IV,192
Oſiris Ægyptiis, Bacchus & Dionyſus dictus II,144
Oſſa Theſſaliæ mons I,56. VII,128, 129
Oſſa viri quinque cubitorum IX, 92
Oſtenta Xerxi oblata VII,57
Oſtenta Delphis quæ barbaris contigerunt VIII,37,38
Oſtia Nili ſeptem numero II, 17
Otanes Pharnaſpis filius III,68
conjurationis in magum autor III, 79
oratio ejus de ſtatu populari ad Perſas III,80
Otanes Ameſtris pater dux Perſarum VII,61
Otanis morbus III,149
Otanes miſſus contra Samum III,141
Otanes dux Perſarum Darii gener V,116
ejus geſtæ res in Ionia & Æolia V,123
Otanes Siſamnis fil. ſuper pelle patris ſedens judicat V,25
Othrys mons Theſſaliæ VII,129
Ovium mira duo genera quæ habet Arabia III,113
Oves ſacræ Solis ubi IX,92

P.

PACTOLUS fluvius qui ramenta aurea è Tmolo defert V,101
Pactyas Lydus à Cyro deficit I,154
Perſis traditus I,160
Pactyica regio III,92,102. IV.44
Pactyes quam armaturam in Xerxis exercitu tulerint VII,67
Pæana cantant Perinthii ante victoriam V,1
Pæoniæ ſitus V,13
Pæones V,13,58. VII,113
Magna pars tranſportati in Aſiam V,15
Pæonius ager ubi VII,124
Pæoplæ pop. VII,113
abducti in Aſiam V,15
Pæſus urbs V,117
Pæti Thraciæ populus VII,110
Palæſtina & Paleſtini I,105. III, 5. VII,89
Palæſtinorum armatura VII,89
Palladis ſacerdotis barba portentum I,175. VIII,104
Pallena Phlegra prius appellata VII, 122
Pallenidis Minervæ templum I,62
Palmarum, Babyloniarum diverſitas I,193
Palmarum ſpathæ VII,69
Palmæ ubi multæ IV,172,182
Pammon Scyrius VII,183
Pamiſus Theſſaliæ fluvius VII,129
Pamphylorum in Xerxis exercitu armatura 91
Pamphyli tribules Sicyonii V,68
Pamphyli populus III,90
à Crœſo ſubacti I,28
Pan unus inter VIII. deos II,46
Pan Ægyptius vetuſtiſſimus deorum II,145
Panis templum VI,106
Panis ſimulacrum II,86
Pan quib. parentibus ortus II,145,146
Panætius Soſimenis filius VIII,82
Panegyries Athenienſium VI,101
Panes Perdiccæ dupli effecti VIII,137
Pangæus mons V,16. VII,112
Panionium locus ſacer I,143,148,170
Panionius Chius ex ſector indigna pœna ſed ſe digna affectus VIII,105, 106
Panitis Meſſenii conſilium in diſcernendis geminis VI,52
Panopea urbs VIII,34,35
Panos portus ubi I,157
Pantagnotus Polycratis frater III,39
Pantaleon Alyattis f. à Crœſo fratre occiſus I,92
Panthelæi Perſarum gentis I,125
Pantheræ Libycæ IV,192
Pantimathi populus III,92
Panticapes fluvius VI,18,47
ejus fluxus IV,54
Pantites ſeſe ſtrangulat VII,232
Papæus Jupiter apud Scythas IV,59
Paphlagones populus I,6,72. III,90
à Crœſo ſubacti I, 28
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,72
Papraces piſces V,16
Papremis oppidum II,59,III,2
Papremitanis equi fluviales ſacri II,71
Papremitana plaga II,165
Paralatæ Scythæ IV,6
Paraporamii populus VIII,3
Parafanga menſura II,6. V,53
Pareoratæ pop. IV,148
Paretacenæ populus Mediæ I,101
Paris Alexander ad Proteum ducitur II,115
Parius lapis V,62
Parion urbs VI,117
Parmys filia Smerdis filii Cyri VII,78
Parnaſſus mons VIII,27
ejus vertices duo VIII,32
Paſicanii pop. III.94
Parorëatæ populi IV,148. VIII, 73
Parthenius fluvius II,104
Parthenius mons ubi VI 105
Parthi populus III,93,117
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,66
Partus leænæ & viperæ cur non copioſus III,108
Partus diverſa tempora decem, novem, ſeptem menſes VI,69
Parus inſula V,31
Parus à Miltiade obſidetur fruſtra VI,133,134
Parycanii populus III,92
Parycaniorum in Xerxis exercitu armatura VII,68,86
Paſargadæ Perſarum gentis I,125
Paſicles Philiſti pater IX,96
Para Scythicæ, pro occidere IV,110
Pataicus Æneſidemi pater VII,154
Pataici dii III,37
Patarbemi aures naſuſque præſcinduntur II,162
Patara oppidum Lyciæ I,182
Pateræ aureæ ſex à Gyge apud Delphos poſitæ I,14
Patera aurea & argentea Delphos à Crœſo miſſæ I,51
Pateræ aheneæ mira capacitas I,70
Paternæ in opificia ubi ſuccedant & filii VI,60
Patiramphes Xerxiani currus auriga VII,40
Patizithes magus III,61,63
Patrenſes pars Achæorum I,145
Patumus oppidum Arabiæ II,158
Pauſanias Cleombroti filius IV,81. IX, 10,63
ejus exercitus ordo permutatus IX,26
victoria adverſus Mardonium IX,62
Pauſaniæ præda IX,79
ejus dictum de luxu Perſico IX,81
Paſicæ populus III,92
Paſiris Amyrtæi filius III,15
Peciarii Armenii ubi I,194
Peciarii Indi III,99
Peciarii Perſæ I,125
Pedaſii populus ab Harpago expugnatus I,175. VIII,104
Pediæ oppidum ubi VIII,33
Pediculorum comeſtores IV,109
eos viciſſim mordent fœminæ Adyrmachidarum IV,168
Pelaſgi populus I,145,146,II,50. VII, 44 & eorum lingua I,57
Pelaſgi Ægialees prius Iones dicti VII,94
Pelaſgi ex Attica exacti VI,136
Pellus mons vel Pelion ubi IV,179. VII,129
Pella urbs Bottiæidis terræ VII,123
Pellena Achæorum pars I,145
Pelops Phryx Perſarum ſervus VII,11
Pelopis Phrygis regio VII,8
Peloponneſi gentes ſeptem VIII,73
Peloponneſium bellum IX,72
Peluſium oſtium Nili II, 17, 154. III, 10
πεμπάδολα Æolum II,37
Peneus fluvius Theſſaliæ VII,20,128, 129,173
Pennis oppletum aerem Scythæ narrant IV,31
Pentapolis ante Hexapolis appellata I,149
Penthylus dux Paphius captus VII, 195
Perabi populus VII.128
Percalos, Chilonis filia VI,65
Percotes urbs V,117

Perdiccas,

INDEX.

Perdiccas, Gavanes, & Aëropus fratres VIII,137
Perdiccæ pueri panes dupli effecti VIII,138
quomodo Macedoniæ tyrannus factus VIII,137,138
Pergamum Priami VII,13
Pergamum murorum Pierum unus VII,112
Perialla vaticina VI,66
Periander Cypſeli filius Corinthiorum tyrannus I,20.III,48
ei maximum miraculum oblatum I,23
uxorem necat III,50
cum defuncta uxore concubuit V, 93
ejus filii III,50
geſta cum minore III,50,51,*&c.*
Pericles VI,131
Perileus IX,102
Perinetades Demarmeni filius V,41
Perinthus urbs IV,90
ejus expugnatio V,2
Perinthii à Perſis ſubacti V,1
eorum cum Pæonibus ſingulare certamen *ibid.*
Perſarum origo unde VII, 150
complura genera I,125
aſpera regio I,71.IX *ult.*
Perſæ aratores, Perſæ pecuarii I, 125
præſtantiſſimi Paſargadæ *ibid.*
inſtitutio qualis I,136
numina quæ & religio I,131
ritus dum Jovi immolant *ibid.*
ritus in ſacrificiis I,132
Perſæ Uraniæ Veneri ſacrificant *ibid.*
Perſis Venus Metra appellatur *ibid.*
Perſarum natalitia I,133
Perſæ inter pocula conſultant *ibid.*
Perſarum neceſſitudo vicinitatis maxima I,134
eorum philautia *ibid.*
externarum rerum ſtudioſiſſimi I, 135
flumina religioſiſſime colunt I,138
mos in ſepeliendis cadaveribus defunctorum I,140
gyrum cœli Jovem appellant I,131
deos ex hominibus ortos eſſe negant I,131
ignem deum arbitrantur III,16
eorum victus habituſque priſcus I,71
victus vivendique ſpatium III,22
eorum ingenium I,89
Perſarum convivia laſciva V,18
Perſarum cædes in convivio V,20
Perſæ criniti VI,19
Cephenes appellati & Artæi VII,61
Perſæ immortales qui VII,83
Perſicus luxus IX,79,81
Perſarum uxores per vices concumbunt III,69
Perſis oraculum reddirum IX,42
Perſarum tabellionum curſus & modus VIII,198
magi I,140
ſatrapeiæ III,89
clementia I,137
capita cur fragilia III,12
eorum cum Lydis conflictus I,80
in poteſtatem Medorum à Phraorte redacti I,182
Perſarum ab Aſtyage defectio I, 27,*&c.*
Perſarum bellica arma V, 49 cum Caribus conſertum bellum V, 119,*&c.*
Perſarum minæ Ionibus intentatæ V,9
Perſarum ornatus in Xerxiano exercitu VII,61
Perſarum equeſtrium copiarum numerus VII,87
Perſarum cum Lacedæmoniis congreſſio VII,211
Perſarum naufragium ad Euboeam VIII,12
Perſicum mare IV,39
Perſici equitatus præfecti VII,88
Perſicarum copiarum apud Platæas ordo IX,30
Perſidæ reges I,125
Perſes Perſei fil. VII,61
Perſeus Aſſyrius VI,54
Danaes & Jovis filius VII,61
Perſei ſpecula II,151
ejus templum, ſimulacrum, ſandalium ubi II,91
gymnicorum ludorum inſtitutor *ibid.*
ejus profectio in Ægyptum II,91
Petra tribus V,92
Petræ Trachiniæ VII,198
Phædyma Otanis filia III, 68 manum prodit III,69
Phænippus Calliæ pater VII,121
Phalerus urbs V,63
navale Athenienſ. VI,116
Phalli in ſacris II 49
Phanagoras Onetæ pater VII,214
Phanes Halicarnaſſeus genere III,4
ejus aſtutia & effugium *ibid.*
filii in ejus conſpectu mactati III, 11
Pharandates Theaſpis filius IX,75
Pharbætitana plaga II,166
Pharenſes pars Achæorum I,145
Pharnaces pater Artabazi VI,66
Pharnaſpes Achæmenides III,2
Pharnazathres dux Indorum VII,65
Pharnuches præfectura cedit infelici equi lapſu VII,88
Phaſelis urbs II,178
Phaſis I,104.II,103.IV,38,86
Phayllus pythionices VIII,47
Phegeus Aëropi pater IX,26
Phemius Smyrnæus Homeri præceptor H,5
etiam pater ejuſdem adoptivus H,4
ubi laudatus ab Homero H,26
Pheneum urbs V,63
Pherendates Megabazi fil. VII,67
Pherendates Teaſpis fil. VII,79
Pheretime Arceſilai regis mater IV, 162
exercitum poſcit ab Euelthone, & colum accipit IV,162
in Barcæos crudelitas ejus IV,202
ejus miſeranda mors IV,205
Pheron Ægypti rex cæcus II,111
ei oraculum redditur *ibid.*
ejus donaria *ibid.*
Phiala in balteis Scytharum IV,10
Phidippides Athen. VI,105
Phidon Argivorum tyran. VI,127
Philæus Æaci filius VI,35
Philagrus & Euphorbus proditores Eretrienſium VI,101
Philaon Cherſis filius VIII,11
Philes pater Rhœci III,160
Philippus Butacides Olympionices V,47
Philiſtus Paſiclis fil. IX,96
Philippus Macedo VIII,139
Philitio paſtor II,128
Phillis regio VII,113
Philocyon Spartan. IX,84
Philocyprus à Solone verſibus celebratus VI,113
Phirmus Athenienſis VII,182
Phla inſula IV,178
Phlegra regio VII,122
Phocais Homeri H,16
Phocæa urbs I,142. II,178
Phocæa quomodo capta & à Perſis occupata I,164
Phocenſes I,146
primi longis navibus uſi ſunt I,163
Phocenſium murus *ibid.*
eorum demigratio in Cyrnum I,65
Phocenſium mutua execratio nequis in patriam rediret I,165
cum Tyrrenis & Carthaginienſibus navale bellum I,166
prœlio victi Cyrno ſecedunt *ibid.*
Phocenſibus Cadmea victoria obtigit *ibid.*
in Rhegium demigrant *ibid.*
Phocenſes capti lapidantur I,167
Phocenſium in Theſſalos eruptio VIII,27,28
Phocenſium regio à barbaris vaſtatur VIII,32
Phocia urbs I,80
Phœbi fanum VI,61
Phœnices II,104
Phœnices diſſenſionum auctores cum Græcis I,1
Phœnices Palæſtini II,104
Phœnices ad Libyam cognoſcendam miſſi IV,42
Phœnices primi literas in Græciam attulere V,58
Phœnicum armatura in exercitu Xerxis VII,89
Phœnices quidam decollati juſſu Xerxis VII,90
Phœniciæ literæ V,58
Phœnix Ægypt. avis ſacra II, 73 ejus deſcriptio *ibid.*
Phœnix fluvius VII,176,200
Phraortes filius Deiocis rex Mediæ I,102
ejus res geſtæ & interitus *ibid.*
Phrataguna Darii regis uxor VII,224
Phronima Etearchi filia ejuſque fortuna IV,154
concubina Polymneſti IV,155
Phryges à Crœſo ſubacti I,28
Phryges antiquiſſimi hominum II,2
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII,73
Phryges Bryges dicti antea *ibid.*
Phrynichi comœdia VI,21
Phrynon pater Attagini IX,15
Phthiotis ora I,56
Phya mulier ex tribu Pæanica I,59
ab ea Piſiſtratus ut reductus *ibid.*
Phylacus Hiſtiæi fil. VIII,85
Phylacus & Autonous Delphorum heroes & eorum delubrum VIII, 39
Pidorus urbs VII, 122
Pieria pix IV,195
Picres pop. VII,112

Pierum

INDEX.

Pierum muri VII,112
Pigres & Maſtyes fratres V,12
Pindarus poeta III,38
Pindus mons Theſſaliæ I,56,VII,129
Pinus, locus H,20
Pini fructus nomina *ibid.*
Pini natura quæ VI,37
Pirus, ingens fluvius I,145
Piromis ex Piromi Ægyptiorum II, 143
Piſa urbs II,7
Piſcatorum ænigma H,35
Piſcibus Ægyptus abſtinet II,37
Piſcium qui Ægypto ſacri II,72
Piſcium genitura in ſtagnis apud Ægyptios II,93 piſces pabulum equorum ubi V,16
Piſiſtratus Hippocratis filius Athenienſ. tyrannus I,59
ejus nobile commentum, quo Athenarum imperio potitus *ibid.*
Athenis ejicitur I,59
per fœminam mire reducitur I,60
illegitime cum uxore coit I,61 Marathonem occupat I,12
ejus contra Athen. copiæ I, 61, 62
tertiò urbe Athenis potitur I,64
Naxum inſulam ſubegit *ibid.*
Delum inſulam expiat *ibid.*
Piſiſtratidæ Athenis pulſi V, 63, *&c.*
Piſiſtratus Neſtoris fil. V,65
Piſſyrus urbs, & lacus in ea ſalſus & piſcoſus VII, 109
Piſtricis Crœſi effigies apud Delph. I,51
Pitana civitas Æoliæ I,149
Pitane tribus III,55
Pittaci Mitylenæi reſponſum ad Crœſum I,27
Pituitæ fluxus remedia IV,187
Pix Pieria ubi IV,195
Cyranenſis *ibid.* Zacynthia *ibid.*
Pixadorus Cindyenſis V,118
Placianorum lingua I,17
Plataea inſula Libyæ IV,151,153,156, 169
Plataea urbs incenditur VIII,50
Plataenſis clades IX,62,64,100
Plataenſis ager IX,15
Platanus aurea atque vitis VII,27
Platanorum ingens lucus V,119
Platanus aureo monili à Xerxe donata VII,31
Pleſtorus deus IX,118
Plinthinetes ſinus II,6
Pliſtarchus Leonidæ fil. IX,10
Pluvia nulla apud Theræos per ſeptem annos IV,151
Pluvia apud Ægyptios portentoſa III, 18
Plynis portus ubi IV,169
Podeon Doridis VIII,31
Pœnæ modus apud Perſas I,137
Pœni, *vide ſupra* Libyes
Pogon Trœzeniorum portus VIII,42
Poli & gnomonis inventio II,109
Polichnitani Cretes VII,170
Pollux & Caſtor IV, 145 *v.* Tyndaridæ
Polyas Anticyrenſis ſpeculator VIII,21
Polycratis prodigioſa fortuna III, 39, *&c.*
Polycratis ſmaragdus III,41
ejus callidum commentum III,56
Polycratis cædis occaſio III,120, 121
Polycratis filiæ ſomnium III,124
Polycrates cruci affixus III,125
Polycritus Ægineta ejuſq; ſtrenuitas VIII,92,93
Polydectes rex Spart. VIII,131
Polydorus Alcamenis fil. VII,204
Polydorus avus Lair V,59
Polymneſtus Theræus IV,155
Polynices IV,147. VI,52
Ponticum, genus arboris IV,23
Pontus Euxinus IV,46, ejus dimenſio IV,85,86
Porata fl. IV,48
Porinus lapis V,62
Poſideium urbs III,91
Potidæa urbs VII, 122. obſeſſio ejus VIII,127,128,129
Poſidonius Spart. IX,84
Præda Græcorum è Perſarum clade IX,79
Præda Pauſaniæ IX,80
Præſepe Mardonii totum ex ære à Græcis diripitur IX,69
Præſii Cretes VII,170,171
Praſiadis paludis inhabitatores V,16
Praxinus navarchus Trœzen. VIII, 180
Praxilaus Xenagoræ pater IX,106
Prexaſpes Perſa III,34
ſe præcipitem dat è turri habita ante oratione ad Perſas III,75
Prexaſpes Aſpathinis filius VII,97
Priami Pergamum VII,43
Priene urbs Ioniæ I,142
eam Ardys expugnat I,15
Prienenſes populus VI,8
à Mazare ſubiguntur I,161
Primogenitus ex lege Spart. ſuccedit in regnum VI, 52
Procles rex Spart. VIII,131, IV.147. *vide* Euryſthenes.
Procles Epidauri tyrannus III 50 capitur III,32
Prodigiorum maxima obſervatio apud Ægyptios II,82
Proœconneſus incenſa VI,33
Promenea Dodoneorum ſacerdos II,55
Promethei uxor Aſia IV,45
Propontidis dimenſio IV,85
Proſerpinæ & Cereris feſtum VHI,65
Proſopitis inſula & ejus latitudo II,41
ejus plaga II,165
Proteus Pheronis in regno Ægypt. ſucceſſor II,112
Protei fanum apud Memphin *ibid.*
Protemplaris Minerva VIII,39
Proteſilai templū ubi VII,33. IX,115
Protothyes Madyis pater I,103

Proverbia.

Animus in auribus habitat VII,39
Cadmea victoria I,166
Doloſi homines, doloſa & eorum veſtimenta III,22
Epiſcythiſon VI,84
E tripode oraculum IV,179
Hunc calceum tu quidem conſuiſti, Ariſtagoras autem ſibi induit VI,1
In frigidum furnum panes ingerere V,92
Iſthmum fodere I,174
Longæ regum manus VIII,140
Lemnia facinora VI,138
Molles viri ex mollibus regionibus IX. *ult.*
Mulæ partus III,159
Muliere ignavior IX,106
Non eſt iſtud curæ Hippoclidæ VI, 129
Ovem lupis relinquere IV,144
Syloſontis amiculum III,139
Ver ex anno exaruiſſe VII,162
Prytanis rex Spart. VIII,131
Prytaneum Athen. I,146. VI,103. VII, 197
Pſammenitus Amaſis filius Ægypti rex II,10
liberatus res novas moliens epoto taurino ſanguine obiit II,15
Pſammis rex Ægypti, Neci fil. II,159, 160
ejus mors *ibid.*
Pſammitichus Ægypti rex I,105 II,2,28,151, *&c.*
Pſylli, populus IV,173
eorum expeditio infœlix adverſus auſtrum *ibid.*
Pſyttalea inſula VIII,95
Pteria locus Cappadociæ munitiſſimus I,76
Pteriorum urbs à Crœſo expugnatur diripiturque *ibid.*
Ptoum VIII,135
Pudenda pueris qui præcidant II,104
Pudenda Ægyptii munditiæ causâ præcidunt II,37
Pugna Sagartiorum cum reſtibus VII, 85
Puteus trifarias rerum ſpecies exhibens VI,119
Pygargi IV,292
Pygres Seldomi filius VII,98
Pylus locus VII,68
Pylæ VII, 201
Pylæa VII,213
Pylii I,147. V,65
Pyramides apud Memphin II,8
Pyramides Mœris regis Ægypt. II,101
Pyramis regis Cheopis II,124,125
Pyramis è quæſtu meretricio II, 126
Pyramis Chephrenis Ægypt. regis II, 127
Pyramides Philitionis paſtoris II,128
Pyramis Mycerini regis II,134
Pyramis Rhodopis mulieris falſo credita II,134
Pyramis regis Aſychis lateritia II,136
Pyrene urbs II,33
Pyretos fluvius Scythiæ IV,48
Pyrgus oppidum IV,148
Pythagoras Mneſarchi filius IV,95
ſophiſta celebris *ibid.*
Pythagoras monarcha Selinuntis V,46
Pythagoras Miſeti procurator V,126
Pytheas Iſchenoi f. vir ſtrenuiſſ. captus VII,181
liberatus VIII,92
Pythermus Phocenſis I,152
Pytheus Lamponis pater IX,77
Pytheus Nymphodori pater VII,137
Pythiæ oraculum Lycurgo redditum I,65
de oſſibus Oreſtis, Lacedæmoniis redditum I,67
ad Crœſum I,91
de Iſthmo Cnidiis datum I, 174. *Vide* oracula
Pythii qui VI,57
Pythius Atys f. Lydus VII,27
ejus ingentes facultates VII,27,28
ejus filius à Xerxe diſſectus VII, 39
Pythogenes in Inicum oppidum relegatur VI,23

* * * *
* * * *

INDEX.

R

RASURA Argivorum I,82
¶ regem ubi conſpici nefas I,199
Rex ubi ſtatura maximus deligitur III,20
Rerum humanarum inconſtantia I,5
Rerum omnium inſpiciendus exitus I,32
Res divinitus futuræ ſignis declarantur, IX,99
Reſtibus inſtructa pugna VII,84
Rhadinace genus olei VI,119
Rhampſinitus rex Ægypti: & ejus ſimulacra II,21
filiam proſtituit *ibid.*
ejus ingentes pecuniæ *ibid.*
Rhampſiniti deſcenſus ad infernas ſedes II,122
Rhapſodi Homericorum carminum exploſi Sicyone V,67
Rhegium I,176,177
Rheginorum maxima cædes VII,170
Rhenea VI,97
Rhodium mare ubi I,174
Rhodopis meretrix famoſa II,135
ejus an pyramis una II,134,135
ejus donarium in templo Delphico II,135
Rhodope mons IV,49
Rhodus civitas II,178
Rhœcus architectus III,60
Rhœtium opp. VII,43
Rhypes pars Achæorum I,145
Roſæ ſexagenûm foliorum VIII,138
Rubrum mare I,203.II,8,158,159
Ruinæ hominibus diſciplinæ ſunt I,207

S

SABACUS rex Æthiopum II, 137, 112
Ægyptum ſubigit *ibid.*
ejus acta in Ægypto II,137,138
viſo in ſomnis Ægyptum relinquit II,139
Sabyllus Gelous VII,154
Sacæ populus III,93
Sacas omnes Scythas Perſæ vocant VII,63
Sacarum in Xerxiano exercitu armatura, & dux VII,64
Sacerdotes Ægyptiorum II,37
Sacrum Panionium I,143
Sacra Triopii Apollinis *ibid.*
Sacra Cabirorum à Pelaſgis ſumpta II, 51
Sadyattes Ardyis fil. rex Lydiæ I, 16,18
Sagartii, Perſarum genus I, 225. III, 23. VII,84
eorum tributum III,93
Sagitta ad cœlum excuſſa à Dario III, 105
Sais urbs Ægypti II,28,59,163,170
Saitanorum regum ſepultura II,169
Saitana plaga II,165
Saiticum oſtium Nili II,17
Sal ſua ſponte creſcens IV,53
Salis colles ubi IV,181,182,183
Salinarii Ægyptii concubitus cum muliere mortua II,89
Sala urbs Samothraciæ VII,59
Salamis Athenienſium refugium VIII, 56
Salaminii H,28
Samothraciæ populus Pelaſgi II,51
Samothracii muri VII,108
Samothraces jaculatores VIII,90
Samus & Samiorum lingua I,142
Sami everſionis per Darium cauſa III,139
Samus Syloſonti traditur III,149
Samiorum Æſchrionia tribus III,26
Samiorum crater IV,152
Samii Zanclam occupant VI,23
Samiorum apaturia H,29
Samiorum tria miranda III,90
Samyris ſapiens VI,127
San Dorum I,139
ea litera Perſarum nomina terminatur I,139
Sana urbs VII,22,122
Sanacharibus rex Arabum & Aſſyriorum Ægyptum invadit II,141
fugatur *ibid.*
Sandalium Perſei II,91
Sandanis Lydus I,71
Sandoces Thaumaſii f. cruci affigitur, & liberatus tandem capitur VII, 194
Sapæi Thraciæ populus VII,110
Sapientes non eſſe potentes, acerbum IX,16
Sappho poetria II,135
Sarangæi populus III,93,117
Sarangarum in Xerxis exercitu armatura VII,67
Sardanapalus rex Nini II,150
ejus theſaurus *ibid.*
Sardena mons H,9
Sardis à Cimmeriis captæ I,15
Sardis una parte ſaltem expugnabiles & eorum expugnatio I,84
captæ & concrematæ ab Ionibus V,101,105
Sardium reges Heraclidæ I,7
Sardium primus rex Argon I, 7. Meles I,86
Sardius Leo circumlatus ubi I,86
Sardium expugnatio in tertium annum dilata à deo I,91
Sardonium linum II,105
Sardonium mare I,166
Sarga urbs VII,122
Sarpedon & Minos EUropæ filii I,173
Saſpires populus III,94
eorum armatura VII,79
Sataſpes Achæmenides IV,43
cruci affixus *ibid.*
Satræ Thraciæ populus VIII,110, 111
Satrapiæ Perſarum I,192. III,89, 90, *&c.*
Sattagydæ populus III,91
Saulius rex Scytharum IV,76
interficit patruelem Anacharſin IV, 76,77
Sauromatæ Amazonibus miſcentur IV,110,113,114
ſolœciſſant lingua Scythica IV,117
eorum uxores & conjugia IV,116, 117
Scæus pugil V,60
Scamander fluvius V,65
ejus aqua exercitui Xerxis defecit VII,42
Scamandronymus pater Charaxi II, 135
Scepta gerendi ratio apud Babylonios I,195
Schœnus menſura II,6
Sciathus inſula VII,176.VIII,7
Scidrus oppidum VI,21
Sciona urbs in Pallena VII,122
Sciradis Minervæ templum VIII,94
Scironis via VIII,71
Scholæ tecto in pueros corruens VI,27
Scolos oppid. IX,15
Scolopoes IX,96
Scoloti, Scythæ unde nominati IV,6
Scopades Theſſali VI.120
Scopaſis rex IV,127
Scutum Perſis oſtendiſſe dicuntur Alcmæonidæ VI, 121 & Herodoti de ea re ſententia VI,23,124
Scylace urbs I,57
Scylax Caryandeus IV,44
Scylacis cujuſdam ſupplicium V,33
Scyles Aripithis filius rex Scytharum IV,78
ejus interitus IV,80
Scyllias urinator VIII,8
Scytha Herculis filius IV,10
Scytharum origo IV,5
Scytharum regum origo IV,10
Scythæ nomades pecuarii I,73.IV,19, 55, VI,84
Scytharum nomadum ſeditio I,73 IV,11
Scythæ trucidatum coctumq; puerum Cyaxari loco venationis offerunt I,73
ad Alyattem confugiunt *ibid.*
in Aſiam tranſeunt I,103. IV,12
Cimmerios ex Europa pellunt I, 103. IV,11
Mediam occupant I,104
eorum cum Medis ad Caucaſum congreſſio *ibid.*
fuſis Medis Aſia potiuntur I,105
Uraniæ Veneris templum depeculantur: unde fœmineo morbo corripiuntur I,105
à Medis inebriati, quum Aſiam aliquandiu obtinuiſſent, occiduntur I,106
à Seſoſtre ſubacti II,103,111
Scytharum ſervi cur oculis orbentur IV,2
Scytharum ratio emulgendi lactis *ib.*
Scythæ AUchatæ IV,6
Scythæ aratores IV,18,19,53,54
Scythæ regii IV,57
Scytharum mores IV,46 *&c.*
dii IV,59
jusjurandum IV,68
eorum mos in cædendis victimis IV,60
in hoſtes ſævitia IV,62,64
mos ineundi fœderis IV,70
Scyth. regum ſepultura IV,71,72
à Scyle Scytharum defectio IV,80
Scythæ ſuorum inſtitutorum obſervantiſſimi IV,76,80
Scythis eorumque equis aſinorum & mulorum vox inſueta IV,129
Scyth. munera ad Darium IV,130
Scyth. intemperantia VI,84
Scythæ Perſis Sacæ appellati VII,63
Scythia vetus ubi IV,99
Scythiæ duæ partes *ibid.*
Scythiæ flumina IV.47
Scythia lignorum inops IV,61
Scythicæ grues ubi hybernent II,22
Scythicum gramen IV,58
Scythicus exercitus contra Mediam VII,20
Scythis Zanclæorum regis fortuna & laus VI.23.24

Scythes

INDEX.

Scythes Cadmi pater VII,163
Sebennitana plaga II,166
Sebennyticum oſtium Nili II,17
Seldomus Pigris pater VII,98
Selinuſii pop. V,46
Selymbria oppidum VII,33
Semen Indicum quale III,100
Semiramis Babyl. regina I,184
ejus egregia monumenta *ibid.*
Senectæ maximus honos apud Ægyptios II,80
Senes ubi mactentur III,99
Sepias litus VII,183,188
Sepulcrum Alyattis apud Lydos I,93
Sepulcra Babyloniorum I,198
Sepulcra vitrea III,24
Sepulcrum Helles filiæ Athamantis VII,58
Serbonis lacus II,6. III,5
Seriphii populus VIII,46
Sermyla Græca urbs VII,122
Serpentum ſacrorum deſcriptio II,74
Serpentum ſepultura in Jovis templo *ibid.*
Serpentes cornuti IV,192
Serpentes alati II,75,76
Serpentum alatorum generatio IV, 108, 109 thuriferas arbores obſervantes III,107
Serpentum vis apud Neuros IV,105
Serpentibus veſcentes IV,183
Serpens arcis Athenarum cuſtos VIII, 41
Serrium promontorium VII,59
Servi Scytharum cur oculis priventur IV,2
Servi boni interdum hominibus malis, & contra VIII,68
Servorum bellum VI,83
Seſami Babylonici proceritas I,193
Seſoſtris rex Ægyptii II,101, *&c.*
quas gentes ſubegerit II,103
ejus cippi & inſcriptiones & monumenta II,106
Seſtus urbs IV,142. VII,33
à Græcis obſidetur IX,113, *&c.*
Sethon Ægypti rex, Vulcani ſacerdos II,141
ejus mira victoria de Aſſyriis *ibid.*
ejus ſtatua *ibid.*
Sicas Cyberniſci pater VII,98
Sicania, nunc Sicilia dicta VII,170
Sicyon V,67
Sicyoniarum tribuum nomina V,68
Sicyoniis & Ægyptiis irrogata multa ab Argivis VI,92
Sidon Græca urbs II,117. III,136
Sidonia navis Xerxis VII,128
Sigeum & ejus occupatio V,65,94
Sigeum Troicum IV,38
Sigma literâ Perſarum nomina terminantur I,139
Sigynæ populus ubi V,9
Sigynarum appellatio quid apud alios notet V,10
Silenus ubinam captus fuerit VIII, 138
Sileni Marſyæ pellis in utrem formata ubi ſuſpenſa VII,26
Sillicypria eorumq; fructus II,94
Silphium ubi IV,190,192
Simiarum comeſtores IV,194
Simiarum ubi maxima vis *ibid.*
Simonides Ceus V,102
Simonides Leoprepis f. & ejus epigrammata VII,228
Simulacrum piſtricis Crœſi I,51
Simulacra ab Ægyptiis primum diis conſecrata II,4
Simulacrum Jovis arietina facie II,45
Panis II,46, æſtatis & hyemis II,121
Simulacrum ex pelvi factum ab Amaſi & cur II,172
Simulacrum Veneris in Cyrene, ob preces exauditas II 181
Simulacra Minervæ lapidea duo II,182
Simulacrum Iſidis bubulis prædium cornibus II,41
Simulacrum Mercurii porrectum veretrum habens II,51
Simulacrum Darii lapideum III,88
Simulacrum Vulcani Pataicis ſimile III,37
Simulacra ſoli Marti faciunt Scythæ IV,59
Simulacra ex oleis, Damiæ & Auxeſiæ V,82
Sindus urbs VII,123
Singus urbs VII,122
Sinope urbs I,76. II,34. IV,12
Sinus Arabici maris deſcriptio II,11
Sipia, locus VI,77
Siphnus inſula locupletiſſima III,57
multata à Samiis III,58
Siphnii quas naves Salaminem miſerint VIII,46
Siris Italiæ VIII,62
Siromitres OEbazi f. Paricaniorum dux VII,68
ejus filius Maſiſtius VII,79
Sironus Mapenis pater VII,98
Siſamaces dux VI,121
Siſamnes Hydarnis fil. Ariorum dux VII,65
Siſamnes Otanis pater injuſte judicans mira pœna à Cambyſe affectus V,15
Siſyra genus penulæ VII,67
Sitalces Thracum rex IV,80. VII,137
Sithonia regio VII,122
Siuph urbs Ægypti II,172
Smaragdus Polycratis III,41
Smerdis Cambyſis fr. III,30
ejus à fratre perpetrata cædes *ibid.*
occiſum à ſe Cambyſes luget III,65
Smerdis fictitius regno potitur *ibid.*
ex auribus amputatis agnoſcitur III 69
occiditur III,78
Smerdones Otanis fil. Xerxis exercitus dux VII,82,121
Smila oppidum VII,123
Smindyrides Sybarita unus ex procis filiæ Cliſthenis VI,127
Smyrnæ origines I,16
à Gyge oppugnata I,14
ab Alyatte capitur I,16
à Colophoniis condita *ibid.*
uti ab Ionibus dirempta I,149
Smyrna Theſei uxor H,2
Smyrna Æoliæ civitas condita eaque celeberrimum emporium H,5
ut amiſſa ab Æolibus I,149
Sobolis procreandæ præmia apud Perſas I,136
Sogdi populus III,93
eorum in Xerx. exercitu armatura VII,66
Sol Maſſagetarum deus I, 212 ſoli Maſſagetæ equos immolant I,216
ſol auctor exundationis Nili II,25
Solis inſoliti ortus, quos referunt Ægyptii II,142
Solis menſa ubi III,18
Solis ſcna IV,181
Solem execrantes IV,184
Solis eclipſis Xerxe movente exercitum contra Græcos VII,37
Sol Græcorum deus *ibid.*
Sol pro mercede redditus VIII,117
Sol obſcuratus IX,10
Solis ſacræ oves ubi IX,91
Soli urbs & ejus obſeſſio V,115
Solon legiſlator Athen. I,29
ejus peregrinatio in Ægyptum I,30
verſibus celebrat Philocyprum V, 113
ejus cum Crœſo de beatitudine colloquium I,20,31,32,33
Solonis lex Athen. data II,177
Soloeis promontorium II,32. IV,43
Solym olim Mylyæ dicti I,173
Somnium filiæ Polycratis III,124
Hipparchi V,56
Soghanes Eutychidis f. Decelenſis VI, 92. IX,72
ejus ancora & præclara facinora IX, 73,74
Sophiſtarum totius Græciæ peregrinatio I,29
Sororem Cambyſes ducit, occidit, & aliam ſuperinducit II,1,32
Soſiclis Corinthii de reſtituendo Hippia oratio V,92
Soſimenes Panætii pater VIII,82
Soſtratus Laodamantis fil. IV,152
Spaco Medis canis appellatur I,110
Spargapiſes Tomyridis f. à Cyro capitur I,211
ſeipſum interimit I,213
Spargapithes Agathyrſorum rex IV, 76,78
Sparta urbs Lacedæmonis VII,234
Spartiatarum inſtituta à quo I,65
Spartiatæ Lycurgum delubrum ædificato colunt I,66
Spartiatarum cum Argivis de Thyrea agro contentio I,82
Spartiatarum regum dignatio & jura VI, 55, *&c.*
eorum ſenatus VI,75
de regibus V,75
Spart. cædes ad Thermopylas VII, 224
eorumque epigrammata VII,228
Spaſini remedia IV,187
Spathæ palmarum VII,69
Sperchius amnis Anticyram præterlabitur VII,198,228
Sperthies Aneriſti f. cum Bule ſe offert ad placandam iram Talthybii, eorumque acta VII,134,135,136, 137
Sphendaleæ opp. IX,15
Spina Ægypti & ejus gummi II,96
Sponſa ubi dotem concubitu quærat IV,172
Squamoſus piſcis Ægypt. ſacer II,72
Stadium, paſſus, cubitus, pes II,149
Stagirus Græca urbs VII,115
Stathmi regii quid V,52
Steſagoras Cimonis pater VI,103
Steſagoræ cædes VI,38
Steſenor Curii tyrannus V,113
Steſilcus Thraſylei fil. VI,114
Stentoris lacus VII,58
Strattis Chiorum tyrannus IV,138. VIII,132
Strobilos, pini fructus H,20
Struchates populus Mediæ I,101
Struthi ſubterranei IV,192. IV,175, 192

INDEX.

Strymon fluvius I,64. V,13. VII,133
Strymonii prius, qui Thraces VII,75
Stryma Thasiorum urbs VII,108,109
Stymphalius lacus VI,76
Styracis usus ad thus legendum III,107
Styreenses gens Dryopica VIII,46
Styx & ejus aqua VI,74
Sua quenque inspicere debere I,8
Suadelæ numen VIII,111
Subulci apud Ægyptios profani II,47
Successionis jus apud Spartiatas VII,3
Suniacum jugum IV,99
Sus animal spurcum apud Ægyptios II,47
Sus hostia Lunæ & Liberi patris *ibid.*
Sues apud Scythas IV,63
Sue abstinent Ægyptii II,47. IV,186
Susa oppidum I,188. V,49,52
Syagrus Lacedæmoniorum legatus ad Gelonem VII,153,159
Sybaris urbs capitur V,44. VI,21
Sybaritanum bellum V,45
Syene urbs Thebaidos II,28
Syennesis Cilicum rex I,74. V,18
Syennesis Cilix dux in classe Xerxiana VII,98
Syleos campus VII,115
Sylosón Polycratis fr. Æaci fil. III,39 139,140. *&c.* 149
Syloes promontorium IV,43
Symanum mare ubi I,174
Syrgis fluvius in Mæotidem influit IV,123
Syri, Græcis Cappadoces I,6,72. III,90
Syrorum prædia Crœsus devastat, eosque exterminat I,76
Syrorum in exercitu Xerxiano armatura VII,72,89
Syrii Græcis, qui barbaris Assyrii VII, 63
Syria Ægypto contermina II,116
Syria Palæstina III,91. VII,89
Syropæones in Asiam abducti V,15

T

TABELLA totius orbis V,49
Tabellionum Persarum cursus & modus VIII,98
Tabiti Scythis Vesta IV,59
Tachompso insula II,29
Tænarus locus VII,168
Talentum Babylonicum III,89
Talthybii ira in Lacedæmonios VI, 134,137
Talthybii templum apud Spartiatas VII,134
Thalthybius Agamemnonis præco *ibid.*
Thalthybiadarum honos apud Spart. *ibid.*
Tanagram interfluit Thermodon IX, 42
Tanagræi Thebanorum vicini V,79
Tanagricus tractus V,57
Tanais fluvius IV,20,123
Tanitana plaga II,166
Tarentum urbs III,138. IV,99
Tarentini III,138
eorum maxima cædes VII,170
Targitaus & ejus tres filii IV,5
Tartessus emporium nobile IV,152
Tartessum Phocenses occupant I, 163
Tartessiorum rex Arganthonius *ibid.*
Tauchira oppidum IV,171
Tauri Iphigeniam Agamemnonis filiam colunt IV,103
eorum mons *ibid.*
Taurica gens IV,99,103
Taurici montes IV,3
Taurica regio IV,99
Taxacis Scythiæ rex IV,120
Tearus fluvius, & ejus medica vis V,90
ejus fontes partim calidi partim frigidi *ibid.*
cippus ei à Dario erectus IV,91
Teaspes Persa VII,79. IX,75
Tegea Arcadum VI,105. VII,170
Tegeates I,65
Tegeatibus à Lacedæmoniis bellum infertur I,66
Teos oppidum I,142. II,178
capta ab Harpago I,168
Teus à Græcis in Ægypto condita II,178
Teii demigrant in Thraciam capta sua urbe, & Abdera condunt I,68
Telamon heros VIII,64
Telesearchus II,142
Teleion Persis Tycta, id est, cœna IX,111
Teleclus fil. Archelai VII,204
Telines & ejus gesta VII,153
Tellias vaticinus VIII,27
Telli Athenienses historia I,30
Tellus eadem non fert omnia I,32
Tellus Scytharum dea, & Apia Scythis dicitur IV,59
Telmisses conjectores I,78
Telus insula VII, 153
Telys Sybaritarum rex V,44
Temenidæ fratres VIII,137,138
Tempe locus ubi VII,173
Tenedus I,151
capta à Persis VI,31
Tenus Æoliæ civitas I,149. VI,97
Terillus, Crinippi fil. Himeræ tyrannus VII,165
Termilæ vocantur Milyæ I,173
Terram & aquam poscere IV,126. V,18
Terræ divisio tripartita II,16
Terræ motus tanquam prodigium in Scythia IV,28
Tesserarum ludi inventores I,94
Tethrippotrophus VI,35
Tethronium oppidum VIII,53
Tetramnestus Sidonius VII,98
Teucri VII,43
Teuthrania II,10
Teus civ. II,178
Thales Milesius defectionem solaris luminis Ionibus prædixit I,74
ejus inventum in traducendo per fluvium Crœsi exercitu I,75
consilium Ionibus datum I,170
ejus de incremento Nili sententia innuitur II,20
Thamanæi populus II,93
Thamimasades Neptunus apud Scythas IV,59
Thannyra Inari Lybiis filius III,15
Thasus & ejus conditores II,44. VI,47
Thasii subacti à Dario VI,44
muros diruere jussi VI,48
Thasia metalla VI,46,47
Thaumasius Sandocis pater VII,194
Theasides Spartiata VI,87
Thebæ Ægyptiæ II,3
ibi pluviam decidisse, maximum miraculum II,10
Thebæ olim Ægyptus vocatæ II,15
Thebani Iovis fanum I,182
Thebanis arietes sacrosancti II,42
Thebana plaga II,166
Thebanis stigmata inuruntur regia VII,233
Thebani à Græcis obsidentur IX,85
Thebani eligunt Amphiaraum auxiliatorem VIII,134
Thebe, Asopi filia V,80
Themistocles Neoclis f. VII,143,173
corrumpit duces, ut maneant VIII,5
ejus stratagema VIII,22
literæ ad Iones lapidi incisæ *ibid.*
cum Aristide simultas VIII,79
vafrities, exactio, avaritia VIII,75, 112
omnium Græcorum prudentiss. VIII, 110
secundas retulisse judicatur è prœlio navali contra Persas VIII,23
ut honoratus Spartæ VIII,124
responsum livido cuidam datum VIII,125
Themiscyra IV,86
Themison Therænus IV,154
Theocydes pater Dicæi VII,65
Theogoniæ cantus in sacrificiis Persarum I,132
Theomestor Androdamantis fil. VIII, 85. IX,89
Theophaniæ festum I,51
Theopompus rex Spart. VIII,131
Thera insula quondam Callista IV,147
à conditore Thera vocata IV,148
septem annos pluviam non sentit IV,151
Theræorum colonia IV,156
Therambus in Pallena urbs VII, 122
Therapne locus VI,61
Theres Autesionis f. Cadmeus genere IV,147,148
Therma urbs VII,123,127
Thermeus sinus VII,123
Thermodon flu. II,104. IV,86. IX,27, 42
Thermopylarum mons VII,176,219
ad eas prœlium Lacedæmoniorum & Persarum VII,223, *&c.*
Theron Acragantinorum monarchus VII,165
Thersander Theræ avus & Autesionis IV,147. VI,52
Theseus Thessalus conditor Smyrnæ H,2
Thesmophoria sacra II,171
Thespia urbs incenditur VIII,50
Thespienses V,79
Thesproti populus V,92,7. VIII,47
Thessaliæ descriptio VII,128,129
equæ ibi omnium optimæ VII,196
Thessalus socius Doriei V,46
Thestis fons IV,159
Thestorides literarum professor H,15
ejus perfidia erga Homerum H,16
quæ illi non bene semper vertit H,24
Thmuitana plaga II,166
Thetidi sacrificant magi VII,191
Thoës in Libya IV,192
Thomanii populus III,117
Thonis præfectus Canobici ostii II,114
Thoraces picturati Amasis regis III,47
Thorax Larissæus IX,57
Thorica tribus IV,99
Thraces à Crœso subacti I,28
à Sesostre subjugantur II,103

INDEX.

populus Aſiæ III,90
cannabe veſtiuntur IV,74
adverſus tonitrua ſagittas excutiunt IV,94
Bithyni & Strymonii qui appellati VII,75
Xerxis ſocii VII,185
Jovis ſacrum currum cum equis abegerunt VIII,115
Thracum ſepulturæ quales V,8
Thracum in Xerxiano exercitu armatura VII,75,76
Thraciæ tellus deſcripta IV,99
Thraciæ gens ejuſque mores V,3,&c.
Thraciæ muri VI,33
Thraſybuli Mileſiorum tyranni commentum I,21,22. aliud V,92
Thraſydius Alcuades IX,57
Thraſyleus Steſilei pater VI,114
Thraſycles Lamponis pater IX,89
Thriaſius campus VIII,65. IX,7
Thrixæ oppidum IV,148
Thus ubi & quomodo colligatur III, 107
Thyiæ Cephiſſi filiæ fanum VII,178
Thyni à Crœſo ſubacti I,28
Thyrea ager & de eo contentio I,82. III,59
Thyſſagetæ populus IV,22
Thyſus urbs VII,22
Tiarantus fl. Scythiæ IV,48
Tibareni populus III,94
eorum in Xerx. exercitu armatura VII,78
Tibeſis fl. Scythiæ IV,49
Tigranes Achæmenides Medorum dux VII,62
ejus generoſa ſententia VIII,26
Tigranis ducis ſpecies & ſtatura IX, 95
Tigris fluvius in rubrum mare infunditur I,189. V,21
Tigres tres & eorum ortus V,52
Tigris oſtium VI,20
Tilones piſces V,16
Timareta antiſtes Dodonæa II,94
Timegenides Theban. IX,85
Timeſius Clazomenius I,168
Timnes Spargapithis tutor IV,76
Timo ſacrifica, Paria genere VI,134, 135
Timon Androbuli fil. VII,141
Timodemus Aphidnæus VIII,125
Timogenides Thebanus IX,37
Timonax Timagoræ filius VII,98
Timoxenus Scionæorum imper. VIII, 128
Tiryus VI,77,83. VII,137
Tyrinthia regio VI,76
Tiſamenus Græcorum aruſpex IX,32
Tiſamenus Spart. IV,147. VI,52
Tiſander Hippoclidis pater VI,127, 129
Tiſias Lyſagoræ pater VI,133
Titacus Aphidnæus IX,72
Tithæus Datis filius VII,88
Titormus Ætolus frater Malis VI, 127
Tmolus fluvius & mons I, 84, 93. V,101
Tmolus fluvius auri ramenta profert I,93
Tomyris Maſſagetarum regina à Cyro bello petitur I,205,&c.
ejus magnanimitas I,212
Cyri caput cruori immergit I,214
Tonitrua in Xerxis exercitum ingruunt VII,42
Torona Græca urbs VII,22,122
Trachea Cherſoneſus IV,99
Trachiniæ petræ VII,198
Trachis urbs VII,199
Traſpies Scythæ IV,6
Trauſi populus Thraciæ V,4
Travus fl. VII,109
Tria capita, ſeu capitæ quercus, locus ſic dictus IX,38
Trimatæchmes Perſa dux VII,82
Triopii Apollinis ſacrum arcq; certamen I,144
Triopium Cnidiorum regio I,174, 38
Tritæenſes Achæorum pater I,145
Tritæchmes Artabazi filius I,192
Triballica planities IV,49
Trieterica & Bacchanalia apud Gelonos IV,108
Triteæ oppid. VIII,33
Triton. fl. & Tritonis palus IV,178, 191
Trophonium oraculum VIII,134
Tutelaris Minervæ templum apud Chios I,160
Tychius coriarius, Homeri hoſpes H,9
ab Homero celebratur H,26
Tycta, Perſicè coenæ regalis nomen IX,111
Tymnes Hiſtiæi pater V,37. VII,98
ubi occultatus III,5
Typhon *ibid.*
Tyrannis lubrica res III,53
Tyrannidis incommoda V,92
Tyrannorum mores III,80
Tyres Scytha IV,80
Tyres fl. IV,11,47,51,53,82
Tyreus Sitalcis pater VII,137
Tyritæ, Græci IV,51
Tyrus quando extructa II,44
Tyriorum caſtra, locus II,112
Tyrodiza Perinthiorum VII,25
Tyrrhenus Atyis f. colonias in Tyrrheniam ducit I,94
Tyrrheni Phocenſes oppugnant I, 163
Tyrrhenia ſeu Thuſcia I,49
Tyrrheniam Phocenſes occupant I, 163

V

VAccæ Iſidi ſacræ II,41
Vaccinam non guſtantes IV,186
Vaticini Scytharum IV,67
Veneris Uraniæ templum à Scythis compilatum I,105
Veneris fanum apud Cyprum *ibid.*
templum apud Cythera *ibid.*
Mylitta, Aſſyriis dicta, Arabibus Alitta Perſis Metra I,131
Veneris templum apud Atarbechin II,41
Veneris hoſpitæ ædes II,112
Scytharum dea & ab iiſdem Artimpaſa dicta IV,59
Venti Eteſiæ non ſunt cauſa exundationis Nili II,20
Ventorum ara in Thyia VII,178
Verua quina Æolum H,37
Veſta Scytharum dea IV,59
Veſtes lanæ ubi profanæ II,81
Vicinos Medi & Perſæ colunt I,134
Victimæ cædendæ ritus apud Scythas IV,60
Vinum ex hordeo apud Ægyptios II, 77
Viperarum generatio cur rara III, 108,109
Virginum auctio apud Babylonios I, 196
Virgines ubi devirginentur à rege IV,168
Virginum anniverſarius conflictus IV, 180
Vitæ humanæ brevitas & calamitas VII,46
Vivos defodere Perſis in uſu VII,114
Uliſſes H,7,26
Umbri pop. I,94. IV,49
Vocaliſſimus Ægyptius IV,141
Urbana Minerva V,82
Urbium Græciæ incrementa decrementaq; I,5
Urbes à Dario in Scythia conditæ IV, 124
Uraniæ Veneris fanum vetuſtiſſimum I,105
ejus templum à Scythis diripitur *ibid.*
apud Perſas ſacrificia I,131
Urania Venus Alilat Arabibus dicta III,8
Urina hirci, ſpaſmi remedium IV, 187
Urſorum ac luporum ſepultura II,67
Urotalt Arabibus Dionyſus III,8
Utii populus III,93
& eorum in Xerx. exercitu armatura VII,68
Vulcani ſacerdotes II,3
maximum templum Memphi II,99
veſtibula II,101
Vulcani coloſſus II,176, & fax VII,98
Vulcani templum & ſtatua III,37
Vulpanſeres Ægyptiis ſacri II,72
Uxor Candaulis Gygi nuda viſa I,9
Uxorum mactatio ad mariti funus V,5
Uxores Athenienſ. raptæ VII,138

X.

XAnthius campus VI,10
Xanthii populus I,176
Xanthippus Ariphronis f. VI, 131, 136. VII,33, VIII,131
Xanthippus dux Athenienſium cruci figit Artayctem IX,119
Xanthus Samius I,134
Xenagoras Praxilai f. Halicarnaſſ. IX, 106
Xeni, hoſtes IX,11
Xerxes Darii filius I,183
Xerxis genealogia VII,12
Xerxes quid Græcis ſignificet VI,98
rex Perſarum declaratur VII,3
cur bellum Græcis intulerit VII, 6,7
copiæ Xerxis maximæ VII,20
Xerxes Helleſponto compedes injicit VII,35
Xerxis crudelitas VII,39. IX,111
Xerxis dona in Helleſpontum collata VII,54
Xerxis exercitus in Europam trajectus VII,56
Xerxi quæ oſtenta oblata ſint VII,57
Xerxes exercitum ſuum luſtrat VII, 59
ejus copiarum catalogus & numerus VII,60,61,62,&c. 184,&c.

* * * * * *

INDEX.

Xerxis duces qui fuerint VII,82,98
Xerxis magnanimitas VII,136
confidentia VII,146
Xerxiana classis VII,184
Xerxis formæ dignitas *ibid.*
Xerxi naves quadringentæ submersæ VII,190
Xerxis ad Thermopylas clades VIII, 24
Xerxis ridiculum factum *ibid.*
Xerxis impietas VIII,109
ejus copias fames & pestis extinguit VIII,115
ejus reditus in Asiam VIII,117, *&c.*
Xerxis amores IX,107. & *passim plurima de eo toto libro* VII, & VIII
Xuthus Ionis pater VII,94
Xystum aureum Amphiarao donatum I,52

Z

ZAbeces, Libyes IV,195
Zacynthus VI,70
Zacynthii pop. III,59. VI,20
Zancla, nunc Messana dicta VII,163
pulcherr. urbs VI,25
Zanclæi populus VI,22
proditi ab Hippocrate *ibid.*
Zamolxis dæmon ejusque cultus IV, 19, 95 *ubi* alia de ea
Zegeries murium genus in Libya IV, 192
Zeuxidamus Leutychidis f. VI,71
Zira amiculi genus VII,69
Zona urbs Samothraciæ VII,59
Zopyrus se mutilat III,154
ejus ad Babylonios ficta fuga III, 156
Babylonici exercitus dux declaratur III,157
ejus præstantia III,160
Megabyzi pater *ibid.*
Zopyri filia vitiata à Sataspe IV,43
Zopyrus Megabyzi fil. III,160
Zopyrus à rege deficit & Athenas fugit III,160
Zoster locus VIII,107
Zygantes Libyes IV,194
simiarum comestores *ibid.*

FINIS.

Lectori S.

CUM ex Indulgentia Sereniſſimæ Regiæ Majeſtatis hoc Herodoti *Volumen nobis Imprimendi Cura ſit commiſſa, cum ulteriori facultate Authores infra ſcriptos (poſt Volumen iſtud completum) Typis etiam evulgandi: Omnibus itaque ſit Notum* Epiphanii & Dionyſii Halicarnaſſei *opera emendatiùs correcta in præſenti ſub prælo laborare. Reliqua ſumma cum diligentia quotidiè parantur.*

Herodotus,	Dionyſius Halicarnaſſeus,
Epiphanius,	Philoſtratus,
Philo Judæus,	Diodorus Siculus,
Clemens Alexandrinus,	Julianus,
Thucydides,	Lucianus.